

סדר הלימוד ליום א ניסן [יום 178 בשנה]

אֵלָא ודאי כף הוא – מלפני, שהרי רוח נבואה לא באה מתוך שכינה אלא מלפני. אותן שתי דרגות הנביאים ששורים על השכינה, ומאותו מקום פחד להיות שם בארץ הקדושה, ועל זה מלפני. כי מלפני ה' הוא ברת, ולא לפני ה', שהרי היה יודע שנבואה לא היתה באה אלא מלפני.

ומשום כף קשים זוגים, קשים מזונותיו של אדם לפני הקדוש ברוך הוא, ולכן דוד המלך תלה מזונותיו למעלה, משום שלמעלה לא פוסק לעולמים. אבל כאן פוסק, שהרי לא תלויים בו מזונות. למעלה הם. ועל זה כתוב (תהלים כג) ה' רעי לא אחסר, לא יפסקו מזונות ממני לעולמים, משום שאותו נהר ששופע ויוצא מעדן לא פוסק לעולמים, ומשום זה קודמת שכינה על זה.

בא וראה, בשעה שאותו מקום מקבל מזונות מלמעלה, כל המקדשים את רבונם, כלם מתעדנים ומתעוררים ומעלים כנפים כשבאה שכינה עם אותו מזון, כדי שלא יסתכלו בה.

ואותן שלש מחנות בעליה אחת קוראים ואומרים קדוש. אלה קוראים למחנה שני, ומעלים כנפים אלה הראשונים ואלה השניים, ואומרים השניים הללו קדוש. אלה קוראים למחנה שלישי ומעלים כנפים שלש המחנות כאחד, וכלם אומרים: קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו. ועל זה כלם משלבים זה בזה, אלה נכנסים לתוך אלה, ואלה נכנסים לתוך אלה, משלבים זה בזה, כמו שנאמר משלבת אשה אל אחתה כן תעשה לכל קרשי המשכן.

הקרשים עומדים תמיד בקיומם ולא מתכופפים, כמו שהם עומדים, שלא מתכופפים, שאין להם כרעים, ועומדים תמיד בלי ישיבה, ועל זה כתוב בקרשים, עמדים.

מה כתוב? שתי ידות לקרש האחד. אף כף בשני גונים הם כלולים כל אחד ואחד מהם, אותו שלו ושל חברו, וחברו אף כף יש בו, ועל זה משלבים זה עם זה. (זה נוטל שלו ושל חברו, וזה נוטל שלו ושל חברו).

בדגמת זה כתוב בתורה, (משלי ג) כי טוב סחרה מסחר כסף ומחרוץ תבואתה. זה מלמד לזה, וזה מלמד לזה. נעשו משלבים זה עם זה. זה נוטל שלו ושל חברו, וזה נוטל שלו ושל חברו, ומשלבים זה בזה.

בתוב, בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני. נאות דשא – אלה הם המקורות העליונים שכל המזון וההספקה באים מהם. הנאות הללו נקראים נאות יעקב, נאות דשא, משום שיש נאות בחוץ שנקראים נאות מדבר, ועל זה בנאות דשא. ואם תאמר, הרי כתוב תדשא הארץ דשא, שהרי הוא למטה? אלא דשא מאותן נאות בא, שנולד וצומח מהם, ועל זה בנאות דשא ירביצני.

על מי מנחות ינהלני – אלו המים של מנוחה, ששופעים מאותו מקום ששופע ויוצא מעדן, ואותם המים נקראים מי מנחות. נפשי ישובב – זוהי נפש דוד, ולא רצה דוד לתקן אלא את אותה הדרגה שלו כראוי. במי המנוחות הללו עתידים הצדיקים לנוח לעולם הבא, שכתוב (ישעיה נח) ונחה ה' תמיד וגו'.

ועשית קרסי נחשת חמשים וגו'. רבי אלעזר ורבי אבא היו יושבים לילה אחד. כשירד ה' לילה, נכנסו לתוך גן שעל ים טבריה, ובין כף ראו שני כוכבים שנוסעים, זה מכאן וזה מכאן, ונפגשו זה בזה והסתתרו.

אמר רבי אבא, כמה גדולים מעשיו של הקדוש ברוך הוא בשמים מלמעלה ובארץ מלמטה. מי יכול לדעת בשני הכוכבים הללו שיצאו אחד מכאן ואחד מכאן, ונפגשו זה בזה והסתתרו. אמר לו רבי אלעזר, וכי לא ראינו אותם?! הרי השגחנו בהם והשגחנו בכמה מעשים אחרים שהקדוש ברוך הוא עושה תמיד.

פתח ואמר, (תהלים קמז) גדול אדונינו ורב כח וגו'. גדול ורב ועליון הוא הקדוש ברוך הוא. וכי לא ידענו שהקדוש ברוך הוא הוא גדול ורב כח? מהו שבחו של דוד כאן?

אלא בכל מקום הוא אומר גדול ה', וכאן אמר גדול אדונינו. מה הטעם? אלא שם שהוא אומר (שם מא) גדול ה' ומהלל מאד, בדרגה עליונה

בספר החכמה העליונה של בני קדם אומרים על כל אותם כוכבי השרביט, שמשלחים שרביט ברקיע, אומרים שהעשבים הם בארץ מאותם שנקראים סמי החיים, ואבני יקר יש בארץ, וזהב שחוט של המגדל בתוך הרים רמים במעט המים שמכסים עליהם, ולא מכסה, אלא ששופע עליו, ושולטים על כל אלה אותם כוכבי השרביט ומגדלים הללו בשבילם.

וכל תקונם וגדלתם אינו אלא במראה ונגה של אותו שרביט ששולח אותו הכוכב לתוך הרקיע, ואז מתתקנים ומתגדלים כל אותם דברים.

מחלות יש בבני אדם כמו ירקים וחולי רוח, שהרפואה שלהם לא תלויה כי אם במראה אחד של ברזל קליל הנוצץ לעינים, ויש לו לבעל החלי להסתכל בו. ולא (שוכד) שיך (נרפא) בזה, עד שעובר אותו מראה לצד זה ולצד זה כמו השרביט שיושיט התנוצצות של ברק לפניו. ובאותה הושטה של ברק שנוצץ לעינים, באה לו הרפואה. אף כך כל אותם ששולטים עליהם אותם כוכבים, אין להם תקון וגדלה במה שנראה, פרט לאותה התפשטות השרביט, וכזה מתתקנים במראה, בגון, בכח, כמו שנראה.

ויפה הוא, שהרי כמו זה רמוז בספרו של שלמה המלך בחכמת האבנים היקרות, שאם חסר מהם נגה של התנוצצות ולהט הכוכבים הידועים, לא מגדלים ולא (מתתקנים לעולמים) מתתקנים אותם לעולמים, והכל תקן הקדוש ברוך הוא לתקון העולם, כמו שנאמר (בראשית א) להאיר על הארץ, בכל מה שצריך בעולם הזה לתקן אותו.

כתוב ועשית קרסי נחשת חמשים, וכתוב ועשית חמשים קרסי זהב, ושנינו, מי שלא ראה אותם הקרסים במשפן, לא ראה אור של כוכבים ברקיע, משום שבאותו מראה ובאותו גון דומים לכל מי שמסתכל בהם.

יש כוכבים ברקיע, שאלה יוצאים מאותו הרקיע שכל הכוכבים הדוקים שם. באותו הרקיע יש מאה חלונות שקופים, מהם לצד מזרח, ומהם לצד דרום, ובכל חלון וחלון יש כוכב אחד.

ובשהשמש הולכת באותם חלונות ושקועים שברקיע, הוא נוצץ בהתנוצצות,

הוא אומר. וכאן שפתוב גדול אדונינו, בדרגה תחתונה הוא אומר, שהוא אדון כל הארץ. מה כתוב למעלה מפסוק זה? מונה מספר לכוכבים לכלם שמות יקרא. אם כל בני העולם מיום שנברא אדם, יתכנסו למנות את הכוכבים, לא יוכלו, כמו שנאמר (בראשית טו) וספר הכוכבים אם תוכל לספר אותם. והקדוש ברוך הוא מה כתוב בו? מונה מספר לכוכבים לכלם שמות יקרא. מה הטעם? משום שכתוב גדול אדונינו ורב כח וגו'. כמו שאין מספר לכוכבי השמים פרט אליו, אף כך הוא כתוב בו, ולתבונתו אין מספר.

בא וראה, כתוב (ישעיה מ) המוציא במספר צבאם וגו'. את כל החילות והמחנות והכוכבים הוציא הקדוש ברוך הוא בשם כל אחד ואחד, ולא גרע אפלו אחד. בכל הכוכבים והמזלות של כל הרקיעים נתמנו שרים ופקידים לשמש את העולם כל אחד ואחד כראוי לו, ואין לה עשב קטן בכל העולם שלא שולט עליו מזל וכוכב ברקיע, ועל אותו כוכב ממנה אחד שמשמש לפני הקדוש ברוך הוא, כל אחד ואחד כראוי לו.

כל הכוכבים שברקיעים, כלם משמשים על העולם הזה, וכלם מפקדים לשמש כל דבר ודבר לאותם שבעולם הזה, ולא צומחים ולא מגדלים עשבים ואילנות ודשאים ועשבי השדה, רק למראה הכוכבים שעומדים עליהם ונראים עליהם פנים בפנים, כל אחד ואחד כמו שראוי לו.

רב המחנות של הכוכבים והמזלות, כלם יוצאים בראשית הלילה עד שלש שעות חסר רבע. משם והלאה לא יוצאים, רק מעטים. וכל אותם הכוכבים לא משמשים לבטלה ולא נראים לבטלה. ויש כוכבים שמשמשים כל לילה כדי להצמיח ולגדל את כל אותם דברים שהצטוו עליהם. ויש כוכבים שמשמשים עד חצות הלילה, וצומחים ומגדלים מראשית הלילה עד אותה שעה כל אותם דברים שהפקדו עליהם. ויש כוכבים שמשמשים מעט מהלילה, שפיון שנראה עם אותו העשב או אותו הדשא, מיד השלים שמוש, ולא צריך יותר באותו לילה, והרי הם אינם עומדים לבטלה. פיון שהשלימו את שמושם, אינם נראים יותר בעולם הזה, ונכנסים למקומם.

למטה בשלטון של יהודה. לא שאין לו חלק בו, שהרי אין לשבטי ישראל חלק ונחלה בהם, אלא ששבט יהודה שולט על זה, ואינו עליו.

ובשמה סימו בני יהודה את דרכם מאחרי הקדוש ברוך הוא, הלכו לדעת אחר החלון הזה והכוכב הזה, ואמרו (שהרי ידע) שזו היד המנצחת את שאר העמים, שכתוב בו (בראשית מט) ידך בערף איביך, והלכו אחריו ועושים לו שמוש ופלחן, ועל זה כתוב, (מלכים-א יד) ויעש יהודה הרע בעיני ה'.

בשמה כוכב הזה יוצא, פושט יד אחת בחמש אצבעות, מאיר ונוצץ באותו חלון. בעלי הקסמים והכשפים פוחדים מהמקום הזה, משום שבשעה שזה שולט, כל הקסמים והכשפים מתבלבלים ולא מצליחים בידיהם.

ואם תאמר, הואיל והרקיע הזה טמיר, ואין יודעים אותו? אלא סימן חיצון יש להם, ויודעים שהרי שולט הכוכב הזה, ופוחדים תמיד ממנו, ולא מצליחים בידיהם אותם קסמים וכשפים. ולכן יש פעמים שמצליחים בו בני אדם, ויש פעמים שלא מצליחים בו. ולכן אותם בעלי קסמים וכשפים מתמעטים מהעולם, כי הם לא יודעים את העקר למה לא מצליח בידיהם. ועל זה אותם הראשונים היו יודעים ומסתכלים בחוץ באותו סימן שיוודעים.

חלון שני נקרא חלון הצפרן, משום שהוא כעין הצפרן, ובו יוצא כוכב אחד שנקרא לחכמים צפעון, שהרי זה שולט בשלטון חזק בדין בראש וזנב, יש לו כמו צפעון אורב להרג.

מאותו חלון יוצאים שש מאות אלף רבוא של רוחות ששולטות על אותן הצפרנים של בני אדם כשהן נזרקות בגלוי, ובזה עושים כשפים וקסמים כל אותם שמפירים אותם. באותה שעה שהכוכב הזה שולט, כל אותם שזורקים צפרנים, (אם עשה) או עושים בהם כשפים, גורמים מות לכל העולם, והכשפים עולים בידי אותם שעושים אותם.

החלון השלישי נקרא חלון החשן, ובו יוצא כוכב אחד שנקרא לחכמים י"ד, וזהו התוף שמהתוף

והכוכבים הללו יוצאים להתנוצץ מאותה התנוצצות של השמש ונצבעים, מהם אדמים כגון הנחשת, מהם ירקים כגון הזהב, ולכן אלה אדמים ואלה ירקים. חמשים הם באותם חמשים חלונות, (וחמשים הם באותם החלונות) האחרים. של צד מזרח הם ירקים, של צד דרום הם אדמים, בהם אחוז סיום המשכן.

בכל אותם הכוכבים שיוצאים מאותו רקיע מתערכים אותם כוכבים בלילה, ונוצצים ולוהטים ושולטים בעולם הזה, מהם על נחשת, מהם על זהב ירקרק, ומתתקנים וגדלים על הכח שלהם.

אלה הכוכבים שולטים בכ"ה וחצי הנקודות של הלילה, שהם רגעים של שעה, והם שמגדלים נחשת, שהם אדמים ולוהטים ונוצצים. וכשמושיטים שלש פעמים התנוצצות לצד המזרח, או חמש או שבע, מלכי העמים יבאו על אותו צד, וכל העשר והזהב יסתלק מאותו מקום. ואם התנוצצות אחת, שתיים, ארבע, שש, זו אחר זו, אימה ופחד יפל וישרה על אותו הצד. מכה ההתנוצצות ושוככת, מכה ההתנוצצות ושוככת - יתעוררו קרבות ולא יעשו (בעולם באותו צד), שהרי באותו זמן התעוררות למעלה היא לפני הקדוש ברוך הוא באותם הממנים של העולם ששולטים על שאר העמים, וכן כמו זה בצד אחר.

פתח ואמר, (דניאל ב) יהי שם האלוה מברך מן העולם ועד העולם, שהחכמה והגבורה שלו היא. והוא משנה עדנים וזמנים. והכל הוא ברשותו, והוציא את עמו הקדוש מהכח והרשות של כוכבים ומזלות, משום שהם אלילים אחרים, ולא באלה חלקו של יעקב, כי אם ביוצר הכל הוא. **רקיע** יש למעלה על כל הרקיעים הללו, והוא טמיר וגנוז, וחותם טבעת המשכן שולט על הרקיע הזה, והרקיע הזה נקרא החדר של המשכן, וברקיע הזה כל אותם חלונות מצד זה ומצד זה, ואוחז את כל אותם הסדורים של המשכן. ששה חלונות הם גדולים מכלם, ואחד נסתר ששולט עליהם.

חלון אחד נקרא חלון הזהר, ובו יוצא כוכב אחד שנקרא לחכמים י"ד, וזהו התוף שמהתוף

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (איוב לה) וְלֹא אָמַר אֵינִי אֱלֹהִים עָשִׂי נִתְּנֵן זְמֵרוֹת בְּלִילָה. הַפְּסוּק הַזֶּה פֶּרְשׁוֹהוּ וְנִתְּבָאֵר, אֲבָל עָשִׂי?! עוֹשֵׂי הִיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! מַה זֶה עָשִׂי? אֵלֹא שֵׁם הָאֱלֹהִים הוּא שֵׁם כְּלוּל שֶׁנֶּאֱרָא הוּא וּבֵית דִּינֹו. זֶהוּ שֵׁם שְׁלֵם שְׁכוּלֵל זָכַר וְנִקְבָּה: א"ל ו"ה, וּמְשׁוּם כֶּךָ עָשִׂי.

נִתְּנֵן זְמֵרוֹת בְּלִילָה, מְשׁוּם שֶׁזֶהוּ שְׁמִשְׁבַּח תְּמִיד אֵל הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ, כְּמוֹ שֶׁהַמְּנוּרָה לֹא שׁוֹקֵט תְּמִיד לְקַבֵּל אוֹר הַשְּׁמַחָה הָעֲלִיוֹנָה מֵרַב הַשְּׁמַחָה שְׁלוֹ, וְלִכֵּן נִתְּנֵן זְמֵרוֹת בְּלִילָה.

כָּל אוֹתָם כּוֹכְבִים שְׁמֵאִירִים בְּרַקִּיעַ, כָּלֵם מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים לְקָדוֹשׁ- בְּרוּךְ- הוּא בְּכֹל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁנֶּאֱרָאִים בְּרַקִּיעַ, מְשׁוּם שֶׁהַמְּלֹאכִים הָעֲלִיוֹנִים כָּלֵם מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים אֲשֶׁמּוֹרוֹת אֲשֶׁמּוֹרוֹת, בְּשִׁלְשֵׁת חֲלָקֵי הַלִּילָה.

בְּלִילָה נִחְלָקִים כַּמָּה צְדָדִים. בְּרֵאשִׁית הַלִּילָה, כְּשִׁיּוֹרֵד הַלִּילָה וּמַחֲשִׁיךְ, כָּל אוֹתָן רִחוּת רְעוֹת וּמִינִים רְעִים, כָּלֵם מִתְּפַזְּרִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּכֹל הָעוֹלָם, וְנִפְרָד הַצַּד הָאֲחֵר, וְתוֹכְעִים דְּרָכֵי בֵּית הַמֶּלֶךְ מִכָּל אוֹתָם הַצְּדָדִים הַקְּדוֹשִׁים.

כִּיּוֹן שְׁמִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם טוֹעֵמִים טַעַם הַמָּוֶת, (הַשְּׁנָה) אַחַת מְשִׁשִׁים בְּמָוֶת, וְשׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם. אִזְ כִּיּוֹן שֶׁהַטְּמָאָה נִפְרָדָה מִלְּמַעְלָה וְשׁוֹלֵטָה וְיִוֹרֵדָה לְמַטָּה, אִזְ נִפְרָדִים שְׁלֹשָׁה מַחֲנוֹת לְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁלְשָׁה צְדָדִים (מְשִׁמּוֹת) שֶׁל הַלִּילָה, כְּמוֹ שֶׁהֵעִירוּ בְּזֶה הַחֲבָרִים.

בְּעוֹר שֶׁהֵם מְשַׁבְּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַצַּד הָאֲחֵר הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטְט לְמַטָּה בְּכֹל צְדָדֵי הָעוֹלָם. וְעַד שֶׁהַצַּד הָאֲחֵר אֵינֹו עוֹבֵר מִשָּׁם, הֵם לֹא יִכּוֹלִים לְהִתְיַחַד עִם רַבּוֹנָם.

סוֹד לְחַכְמִים, מְלֹאכִים עֲלִיוֹנִים וְיִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, כָּלֵם דּוֹחֲקִים בְּאוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר. כְּשֶׁרוֹצִים הַמְּלֹאכִים הָעֲלִיוֹנִים לְהִתְיַחַד עִם רַבּוֹנָם, לֹא יִכּוֹלִים, עַד שֶׁדּוֹחִים אוֹתוֹ הַחוּצָה. מַה עוֹשִׂים? יוֹרְדִים שְׁשִׁים רַבּוֹא שֶׁל מְלֹאכִים קְדוֹשִׁים וּמְפִילִים שְׁנָה עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁהִיא יוֹרְדָה, שְׁדוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה, וְנוֹתְנִים לָהּ כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה בְּאוֹתָהּ שְׁנָה, אִזְ הִיא שׁוֹלֵטָה עֲלֵיהֶם וּמְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ

זוֹהֵי הַתְּנוּצָצוֹת שְׁנוּצָצוֹת וְעוֹמְדוֹת עַל כָּל רוּחַ, וּמְנוּחָה וְהַצְּלָה (וְטוֹב) בָּהּ, אֵינִן בָּהּ כְּלָל קְטָרוּג. כְּשֶׁהוּא שׁוֹלֵט, כָּל הַמְּנוּחָה וְכָל הָאוֹר שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, שְׁלֹוה וְשַׁבַּע, וְהַכֹּל שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם.

חֲלוֹן רַבִּיעִי הוּא חֲלוֹן שְׁנִקְרָא גְבִיעַ, וּבו יוֹצֵא כּוֹכֵב אַחַד שְׁנִקְרָא לְחַכְמִים אֲשֶׁכוּל הַכֶּפֶר, מְשׁוּם שֶׁכֶּךָ יוֹצֵא כְּמוֹ אֲשֶׁכוּל, נוֹצֵץ נִצְנוּצִים כְּמוֹ עֲנָבִים בְּכֶפֶר, וּבְזֶה הַתְּעוֹרְרוֹת הַרְחָמִים מִתְּעוֹרְרִים בְּעוֹלָם, מִרְחִיק וּמְקַרֵּב, תּוֹלְדוֹת רַבּוֹת מִתְּרַבּוֹת בְּעוֹלָם, וּבְנֵי הָעוֹלָם לֹא מְקַפִּידִים כְּשֶׁצָּרִיכִים זֶה אֶת זֶה, שְׁלוֹם וְשְׁמַחָה מִתְּעוֹרְרִים בְּעוֹלָם.

חֲלוֹן חֲמִישִׁי הוּא חֲלוֹן שְׁנִקְרָא בְּאֵר עַל שֵׁם הַכוֹכֵב שְׁיוֹצֵא בוֹ, נִכְנָס וְיוֹצֵא וְשׁוֹאֵב כְּדִלִי, לֹא שׁוֹכֵף לְעוֹלָמִים. בְּזֶה חַכְמֵי הַלֵּב לֹא יִכּוֹלִים לְעַמֵּד בְּדֶרֶךְ אַמְתָּה, מְשׁוּם שֶׁאֵינֹו עוֹמֵד בְּקִיּוּם וְלֹא שׁוֹכֵף לְעוֹלָמִים, וְעַל כֶּךָ דּוֹחֲקִים אֶת עַצְמָם לְעֵינֵן בְּמִקּוֹם הַזֶּה וְלָדוֹן דִּין.

חֲלוֹן שְׁשִׁי הוּא הַחֲלוֹן שְׁנִקְרָא נֶגֶה, וְיוֹצֵא בוֹ כּוֹכֵב אַחַד שְׁנִקְרָא גְזֵרוֹן, מְשׁוּם שֶׁפֶּאֶשֶׁר זֶה שׁוֹלֵט, הָעוֹלָם עוֹמֵד בְּדִין בְּכַמָּה גְזֵרוֹת וּבְכַמָּה עֲנָשִׁים, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם מִתְּחַדְּשׁוֹת גְזֵרוֹת עַל הָעוֹלָם, וְטָרַם שְׁאֵלָה מְסִתִּימוֹת, מִתְּחַדְּשׁוֹת אַחֲרוֹת, וְזֶה לֹא כָּל כֶּךָ שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם.

אֲבָל סְמוּךְ לַיְמּוֹת הַמְּשִׁיחַ יִשְׁלַט הַחֲלוֹן הַזֶּה בְּכוֹכֵב הַזֶּה עַל הָעוֹלָם, וְעַל כֵּן יִשְׁלַטוּ חַיּוֹת רְעוֹת עַל הָעוֹלָם, וְיִתְחַדְּשׁוּ מִינִים רַבִּים זֶה אַחֵר זֶה, וְיִשְׂרָאֵל יִהְיֶוּ בְּצָרָה. וּכְשִׁיִּדְחֲקוּ בְּתוֹךְ חֲשֻׁכַת הַגְּלוּת, אִזְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְאִיר לָהֶם אֶת אוֹר הַיּוֹם, וְיִקְבְּלוּ הַמְּלָכוֹת קְדוֹשִׁים עֲלִיוֹנִים, וְתִתְבַטַּל הַמְּלָכוֹת מִיָּדָם שֶׁל הָעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים, וְיִשְׁלַטוּ עֲלֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, וְיִתְקִים וְהִיָּה אוֹר הַלְּבָנָה וְגו'.

וְאִז יִפְתַּח הַחֲלוֹן הַשְּׁבִיעִי בְּכֹל הָעוֹלָם, וּכוֹכְבוֹ הוּא הַכוֹכֵב שֶׁל יַעֲקֹב, וְזֶהוּ שְׁאֵמֵר בַּלְעָם, דֶּרֶךְ כּוֹכֵב מִיַּעֲקֹב. וְהַכוֹכֵב הַזֶּה יְאִיר (אַרְבַּעַה יָמִים וְאַרְבַּעַה לַיְלוֹת) אַרְבַּעִים יוֹם (וְאַרְבַּעִים לַיְלָה). וּכְשִׁיִּתְגַּלֶּה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ וְיִתְכַנְסוּ לְמֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ כָּל הָעַמִּים שֶׁל הָעוֹלָם, אִזְ יִתְקִים הַפְּסוּק שְׁכַתּוֹב, (ישעיה יא) שָׂרַשׁ יִשִּׁי אֲשֶׁר עֵמֵד לְנֶס עַמִּים אֲלֵיו גּוֹיִם יִדְרְשׁוּ וְהִיתָה מְנַחְתּוֹ כְּבוֹד.

אלו מלאכים שעומדים בפנים. הוא רוח טמאה, והם רוח. רוח עם רוח לא נכנסות זו בזו. רוח טמאה ברוח קדשה לא מתערבות זו בזו. ומשום כך אותם שנקראו רוח לא יכולים להכנס לפנים משום אותה רוח טמאה. אותם שבפנים הם אש, ואותה אש דוחה את אותה רוח טמאה שלא נכנסת לפנים. ומשום כך הכל דוחים את הטמאה החוצה שלא תתערב עמם, ולכן המלאכים העליונים משבחים את הקדוש ברוך הוא אחר שדוחים את הטמאה החוצה.

שָׁלֵשׁ אשמורות הן בלילה כנגד שלש מחנות שנחלקים לשבח את הקדוש ברוך הוא, כמו שנתבאר. ועל זה זה הרבון של כלם, הוא נר (כנור) דוד שלא שוכף לעולמים, אלא תמיד מודה ומשבח את המלך העליון, ועל זה (איוב לה) נתן זמרות בלילה.

דָּבָר אחר ולא אמר איה אלוה עשי – כמו שנאמר, משום שהרי האדם נכלל ממעלה וממטה, ונעשה כמו שהוא גוף משני צדדים, מתוך זכר ונקבה. אף כך הרוח, הרוח כלולה מתוך זכר ונקבה, ועל הסוד הזה מתתקן אדם בחקיקותיו בגוף וברוח, ומשום שהוא כלול בסוד זה ובמעשה זה כמו שנתבאר, לכן (ודאי) כתוב (בראשית א) ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, והרי נתבאר.

בְּלִילָה הרי אמרת, שהרי בראשית הלילה כל אותם מינים ורוחות רעות מתעוררים בעולם, איך הוא יכול להיות? שאם כך, הרי שנינו שמצד הצפון יוצאים כל אותם מינים רעים, ואתה אמרת (ונתבאר) שכאשר מתעוררת רוח צפון בחצות הלילה, שהרי אז כל אותן רוחות רעות וצדדים רעים מתכנסים מהעולם ונכנסים לתוך נקב תהום רבה, אם כך, הרי בצד הדרום, שהיא ימין, למה הם משוטטים אותם המינים הרעים בראשית הלילה, שהרי שולטת רוח דרום?

אֵלָא ודאי, אלמלא אותו צד הדרום שמעכב ודוחה צד הרע, היה מטשטש את כל העולם, ולא יכול העולם לסבל. אבל כשמתעורר אותו הצד האחר, לא מתעורר אלא בצד רוח מערב ששולט בראשית הלילה, והעולם כונס את הכל. ולכן הקדוש ברוך הוא מקדים רפואה לעולם כנגן

טמאה, פרט לארץ ישראל לבדה ששם אינה שולטת. כיון שנפרדה מהם, הם נכנסים לרבונם, ומשבחים ומודים לפניו.

כְּמוֹ זה ישראל למטה לא יכולים להתיחד עם רבונם עד שדוחים אותו הצד האחר מהם, ונותנים לו חלק במה שיתעסק, ואחר כך הם מתקרבים לרבונם, ולא נמצא מקטרג למעלה ולמטה.

וְאִם תאמר, מילא למטה, אבל למעלה מה הקטרוג שם? אלא למעלה, משום שהיא רוח טמאה והם רוחות קדושות, עד שמשלחים רוח טמאה מביניהם לא יכולים לקרב אל רבונם, שהרי קדשה בתוך טמאה לא מתערבות לעולמים. וכן כמו זה ישראל למטה לא מתערבים באמות עובדי כוכבים ומזלות של העולם. ושני צדדים, עליונים ותחתונים, כשרוצים לקרב למלך הקדוש, דוחים אותה החוצה.

וְלִכֵּן כשנכנס הלילה, ומלאכים קדושים עליונים כשמתדרים שורות שורות לקרב (לשבח) לרבונם, דוחים את אותו צד החוצה בראשונה, ואחר כך נכנסים לקדש. (ועל זה, כשנכנס הלילה, כל רוחות רעות ומינים רעים ורוחות טמאה נדחות לחוץ, ושמשו המלך נכנסים לתוך הקדשה).

לְמַלְךְ שהיו לו אבנים יקרות בתבה אחת חקוקה בהיכלו, ואותו מלך היה חכם, וכדי שלא יתקרב כל מי שרוצה לאותה תבה של אבנים יקרות ומרגליות של שם, נטל בחכמתו נחש חזק אחד וכרך אותו סביב אותה תבה. כל מי שרוצה להושיט ידו לתבה, הרי הנחש קופץ עליו והורגו.

אֵהוּב אחד היה למלך. אמר לו המלך, כל פעם שאתה רוצה להכנס ולהשתמש בתבה, תעשה כך וכך לאותו נחש, ותפתח את התבה ותשתמש בגנזים שלי. כך הקדוש ברוך הוא כרך נחש סביב הקדשה, באים מלאכים עליונים לתוך הקדשה – הרי הנחש שם, ופוחדים להטמא בו. (ואם תאמר, זה כלם אש, ואש לא מקבלת טמאה)

בְּאֵ וראה, כתוב (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט. עשה מלאכיו רוחות – אלו המלאכים שעומדים בחוץ. משרתיו אש להט –

הַעֲלִיּוֹן, וַיֵּשׁ אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת שֶׁהֵן אוֹתִיּוֹת קְטָנוֹת. וְכַאֵן הוּא סוּד שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא שֶׁל הָעוֹלָם (הַעֲלִיּוֹן) נוֹתֵן לְעוֹלָם) הַתְּחִתּוֹן.

אוֹרְחָה ה' בְּכָל לַבֵּב - בַּיִצָּר הַטּוֹב וּבַיִצָּר הָרַע שֶׁהוּא שׁוֹרָה בְּתוֹכוֹ. שֶׁהָרִי עַל הַכֹּל יֵשׁ לַהוּדוֹת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - בַּיִצָּר הַטּוֹב וּבַיִצָּר הָרַע. שֶׁהָרִי מֵצֵד שֶׁל יִצָּר הַטּוֹב בָּא טוֹב לְאָדָם, וַיֵּשׁ לְבָרַךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַטּוֹב וְהַמְּטִיב. וּבִצְדָה שֶׁל יִצָּר הָרַע בָּא קְטָרוֹג לְאָדָם, וַיֵּשׁ לַהוּדוֹת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (בַּיִצָּר הַטּוֹב וּבַיִצָּר הָרַע) בְּכָל מָה שֶׁבָּא עַל הָאָדָם מֵצֵד זֶה וּמֵצֵד זֶה.

בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעֵדָה. בְּסוּד יִשְׂרָאֵל - בְּאוֹתָם (מְלֹאכִים עֲלִיּוֹנִים קְדוּשִׁים) שֶׁאֵת סוּד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם יוֹדְעִים, שֶׁהָרִי אֵת כָּל סוּדוֹת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הֵם יוֹדְעִים, וְהֵם הַסוּד שְׁלוֹ. וְלִכְּן בְּסוּד יִשְׂרָאֵל וְעֵדָה - אֵלֶּה הֵם יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁמִּתְכַּנְּסִים בַּעֲשָׂרָה לַהוּדוֹת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשׁוֹם כֶּף יֵשׁ לַהוּדוֹת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל טוֹב וְעַל רַע וּלְפָרְסָם לְפָנֵי הַכֹּל. שֶׁאֵם תֹּאמֶר, הָרִי הוּא יוֹדֵעַ, אֲזַי לְמָה צָרִיךְ לְפָרְסָם? אֵלֶּה בְּזֵה מִתְכַּבֵּד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם לְפָרְסָם אֵת הַנֶּסֶם, וְעַל זֶה כְּתוּב בְּקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, (יחזקאל לח) וְהַתְּגַדְּלִתִּי וְהַתְּקַדְּשִׁתִּי וְגו'.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קנ) כָּל הַנְּשָׁמָה תִּהְלֵל יְהוָה. שְׁנִינּוּ, כָּל הַנְּשָׁמוֹת בָּאוּ מֵהַגּוֹף הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה וּמִתְעוֹרְרוֹת בְּבִנְיַי אָדָם. וּמֵאִיזָה מְקוֹם? מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא יָד (י"ה). מֵאִיזָה מְקוֹם זֶה? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁכְּתוּב (שם קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־מִן בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ. שְׁנִינּוּ, מֵהַחֲכָמָה הַזֹּאת שֶׁמִּבּוֹעֵיהָ יוֹצְאִים לְשִׁלְשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים הַכֹּל נִתְקַן, וְכָל מָה שֶׁיֵּשׁ לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה, וְהִיא נִקְרָאת רוּחַ קְדוּשָׁה שֶׁכָּל הַרוּחוֹת נִתְקַנּוּ בָּהּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בַּיּוֹם שֶׁהָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן מְפָרֵשׁ דְּבַר זֶה, הָיוּ עֵינָיו נוֹכְעוֹת מִיָּם, וְהָיָה אוֹמֵר: כָּל גְּנוּזֵי הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן נִמְסְרוּ בְּמִפְתָּח אֶחָד, וּמִתְגַּלָּה בְּהִכְלוֹת הַמְּצִירִים הַעֲלִיּוֹנִים הַחֲקוּקִים.

אֶלְפָּא כֶּף שְׁנִינּוּ, מִי יָכוֹל לְדַעַת וּלְהַפְּלִל מָה שֶׁגְּנוּז בְּמִבּוֹעַ הַזֶּה, שֶׁהָרִי מִשָּׁה לֹא גָלָה אֵת זֶה בְּיָמָיו כְּשֶׁהָיָה מְגַלָּה סוּד הָעֵמֶק לְיִשְׂרָאֵל, וְאָף עַל

זֶה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַצֵּה בָהֶם מְכֹל שֶׁאֵר עִמִּי הָעוֹלָם.

נִבְנְסוּ לְבֵית רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אֲבָא. כְּשֶׁנִּחְלַק הַלְּיָלָה בַּחֲצוֹת, קָמוּ לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, עֲכָשׁוּ וּדְאִי הִיא עֵת רְצוֹן לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהָרִי פְעָמִים רַבּוֹת הֵעֲרַנּוּ אֵת זֶה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשָׁעָה שֶׁנִּחְלַק הַלְּיָלָה, נִכְנָס לְתוֹךְ אוֹתָם הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה בְּאוֹתוֹ זְמַן.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה שֶׁמִּשְׁתַּעֲשַׁע הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹךְ הַצְּדִיקִים בְּגֵן עֵדֶן, אִיךָ מִשְׁתַּעֲשַׁע? אֵלֶּה בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁנִּחְלַק הַלְּיָלָה, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעוֹרֵר בְּאֵהָבָה שֶׁל הַשְּׁמַאל אֶל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי אֵין אֵהָבָה אֵלֶּה מֵצֵד הַשְּׁמַאל. וְלִכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵין דוֹרוֹן לְקַרְבֵּי אֵל הַמֶּלֶךְ אוֹ חֲשִׁיבוֹת מְעֵלָה אֵלֶּה בְּאוֹתָן רוּחוֹת הַצְּדִיקִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֵה אוֹתָן מְעֻטְרוֹת בְּכֶמֶה מְעֻשִׁים טוֹבִים וּבְכֶמֶה זְכוּיֹת שֶׁעָשׂוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם, וּלְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹחַ מְכֹל הַקְּרִבָּנוֹת וְהָעוֹלוֹת, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרִיחַ בָּהֶם רִיחַ נִיחַח שְׁעוֹשִׁים יִשְׂרָאֵל.

אֲזַי מֵאִיר אוֹר, וְכָל עֲצֵי הַגֵּן עֵדֶן אוֹמְרִים שִׁירָה, וְהַצְּדִיקִים מִתְעַדְנִים שֶׁם בְּאוֹתָם עֲדוּנִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר אָדָם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה, נוֹטֵל חֶלְקוֹ עִם הַצְּדִיקִים שֶׁבְּגֵן עֵדֶן. שֶׁם אֶחָד שֶׁל שְׁלִשִׁים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲקוּק (מִתְעוֹרֵר) מִתְעַטֵּר בָּהֶם שֶׁם, וְהוּא בְּתוֹךְ סוּדוֹת הַצְּדִיקִים.

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (תהלים קיא) הַלְּלוּיָהּ אוֹדָה ה' בְּכָל לַבֵּב וְגו'. הַלְּלוּיָהּ, הָרִי נִתְבָּאֵר וְהַתְעוֹרְרוּ בוֹ הַחֲבֵרִים, וְכֶף הוּא, שֶׁזֶהוּ שְׁבַח שְׁעוֹלָה עַל כָּל אוֹתָן הַשִּׁירוֹת וְהַתְּשַׁבְּחוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד בַּעֲשָׂרָה מִיְּנֵי תְּשַׁבְּחוֹת שֶׁאָמַר, מִשׁוֹם שֶׁהוּא כּוֹלֵל שְׁבַח וְשֵׁם בְּאֶחָד, וְהוּא כָּלֵל שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הַעֲלִיּוֹן.

אוֹרְחָה ה' בְּכָל לַבֵּב. בְּכָל מְקוֹם שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ סוּד שֶׁל אֶלְפָּא בֵּיתָא, הוּא סוּד הָאוֹתִיּוֹת הַחֲקוּקוֹת שִׁיּוּצָאוֹת בְּחֻקֵּי קוֹת שֶׁל שְׁלִשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים. וַיֵּשׁ אוֹתִיּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת מְסוּד הָעוֹלָם

בגללם להיטיב להם, שהניח לפניהם דברי תורה, ולא משגיחים.

ששנינו, שלשה דברים צריך אדם לעשות לבנו: מילה, ופדיון, ולהשיאו אשה. והכל עשה הקדוש ברוך הוא לישראל. מילה – שכתוב (יהושע ה) ושוב מל את בני ישראל שנית, וכתוב (בראשית יז) ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר. פדיון – שכתוב (דברים ז) ויפדך (ה' אלהיך מבית עבדים) מיד פרעה מלך מצרים. להשיאו אשה – שכתוב (בראשית א) זכר ונקבה ברא אתם, וכתוב ויברך אתם אלהים ויאמר להם אלהים פרו ורבו. עוד, נשא אותם כמו הנשר הזה שמטיל את בנו על כתפיו, שכתוב (שמות יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים.

אמר רבי יוסי, הכל הוא נאה, אבל התורה חזרה לפני ישראל ולמדה אותם יותר מהכל. בא וראה, אין שבח של אדם בעולם הזה ובעולם הבא כמו השבח של התורה, שכתוב בזה (משלי ח) בי מלכים ימלכו.

שהרי שנינו, כשעלה רב הונא לשם, מצא את החכמים שעוסקים בפסוק הזה שכתוב, (ירמיה נא) ופקדתי על כל בכבד והצאתי את בלעז מפיו ולא ינהרו אליו עוד גוים. ורב הונא לא היו משגיחים בו, שהרי לא הכירו אותו בראשונה, משום שהיה קטן. נכנס לבית המדרש, ומצא את החכמים שהיו אומרים שבפסוק הזה יש להתבונן, אם יראתו ואלילו של נבוכדנצר היה שמו בל – הרי כתוב בו, (דניאל ד) ועד אחרים נכנס דניאל ששמו בלטשאצר כשם אלהי? ועוד, מה זה והוצאתי את בלעז מפיו?

עמד רב הונא בין היסודות של העמודים ואמר, אלו הייתי במקומי, הייתי דורש את הפסוק הזה. לא התבוננו בו. קם שנית ואמר דבר זה. בא רבי יודאי בר רב והושיבו לפניו. אמר לו, אמר בני, אמר, שבדברי תורה כתוב בהם (משלי א) בראש המיות תקרא וגו'.

פתח ואמר, כך שנינו, בימים הראשונים טרם בא יעקב, היה אדם שלו בביתו. הגיע זמנו – מת בלי מחלות. פיון שבא יעקב, בקש לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לו: רבון העולם, אם נוח לפניך,

גב שהכל היה מתגלה על ידו. אלא באותה שעה שרצה הקדוש ברוך הוא להעלותו לישיבה הקדושה העליונה ולהטמינו מבני אדם, שכתוב (דברים לא) בן מאה ועשרים שנה אנכי היום. היום ממש. שאותו יום נשלמו ימיו להתקרב למקום הזה, שכתוב (שם) הן קרבו ימיה, קרבו ממש.

ששנינו, אמר רבי שמעון, משה לא מת. ואם תאמר, הרי כתוב (שם לה) וימת שם משה? כך בכל מקום לצדיקים קורא בהם מיתה. מה המיתה? מהצד שלנו זה נקרא כך. ששנינו, אמר רבי שמעון, וכן שנה, שמי שהוא בשלמות, שהאמונה הקדושה תלויה בו – לא תלויה בו מיתה ולא מת. כמו שהיה בעקב שהאמונה השלמה היתה בו.

שאמר רבי שמעון, (בראשית לה) לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל. מה זה ישראל? שלמות הכל, שכתוב (ירמיה מו) ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל כי הנני מושעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבאים וגו'.

אמר רבי יהודה מכאן, כי אתה אני, דוקא. אשרי חלקו שרבנו אמר לו כן. לא כתוב כי אתי אתה, אלא כי אתה אני, שרבנו בא לחבר את דיורו עמו.

אמר רבי שמעון, יפה אמר רבי אבא, שאמר ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד. ושב יעקב – להקרא בשם אחר, שכתוב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל.

דבר אחר ושב יעקב – למקום שנקח משם. ושקט – בעולם הזה. ושאנן – בעולם הבא. ואין מחריד – ממלאך המות. שמשמע שהכל היה בו. רבי יצחק אמר, הרי פרשוה החברים, שכתוב ואת זרעך מארץ שבאים. מה זרעו בחיים, אף הוא בחיים.

והבריח התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה. רבי יהודה פתח, (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. וכתוב, אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו. (במה בארנו את הפסוקים הללו) אוי לעולם שלא משגיחים בעבודת רבונם, שהרי רבונם משגיח

ממך ומלכות שלישית אחרת. מה כתוב? (שם ג) המלך נבוכדנצר עשה צלם של זהב. גבהו ששים אמות ורחבו שש אמות. אמר נבוכדנצר, הצלם שראיתי היה ראשו של זהב, מעיו של כסף. אני אעשה הכל של זהב, ושתהיה עטרת זהב בראשו.

ושנינו, אותו יום כנס את כל האמות והעמים והלשונות לעבד לאותו הצלם, ולקח כלי מכלי המקדש שבו היה חקוק השם הקדוש והכניסו כפי אותו צלם. ובאותה שעה היה מדבר גדולות, עד שבא דניאל וקרבו לאותו הצלם ואמר: אני שליח של הרבון העליון, גוזר אני עליך לצאת מכאן. הזכיר את השם הקדוש, ויצא אותו כלי, ונפל הצלם ונשבר. הינו מה שכתוב, והצאתי את בלעז מפניו ולא ינהרו אליו עוד גוים. קם רבי יהודה ונשקו על ראשו. אמר, אם לא שקרבתי אותך לחבורה כאן, לא הפננו אותך. ומאותו יום היו פוחדים מפניו.

ושנינו, (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. רבי יוסי באר את הפסוק הזה במשה בשעה שהוציא את ישראל ממצרים ועשה אותם בני חורין. ושריך בעת יאכלו, שכתוב (שמות יב) ואכלתם אתו בחפזון פסח הוא לה'.

סדר הלימוד ליום ב ניסן [יום 179 בשנה]

אמר רבי שמעון בן יוחאי, וכי לא אמרתי שדברי שלמה המלך, שכלם בפנים, לתוך ההיכל הקדוש היו. וזה שאמרתם, הכל יפה היה ולדרשה הוא בא, אבל פסוק זה למעלה בהיכל הקדוש הוא. **ושנינו**, אשריך ארץ שמלכך בן חורים. מה זה ארץ? ארץ סתם, שלמדנו, מהו שכתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ תפארת ישראל? אלא הארץ הזו היא סוד בתוך כתרי המלך הקדוש, שכתוב בו (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. והארץ הזו וכל מה שיונק ונזון, הוא מאותו מקום שנקרא שמים, ולא נזונית הארץ הזו אלא משלמות הקדשה שנקראת שמים.

ובשעה שרצה הקדוש ברוך הוא להחריב את ביתו שלמטה והארץ הקדושה שלמטה, העביר בראשונה את הארץ הקדושה שלמעלה,

שפיל אדם בבית חליו שנים או שלשה ימים, ואחר כך יתכנס לעמו, ויצוה את ביתו וישוב מחטאיו. אמר לו: יפה, ואתה תהיה סימן בעולם. בא וראה מה כתוב בו, (בראשית מח) ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה. כתוב חלה, מה שלא היה לאדם מקדם לכן.

אחר שנפטר, לא היה אדם שהיו לו מחלות שלא מת, עד שבא חזקיה. מה כתוב בו? (ישעיה לח) בימים ההם חלה חזקיהו למות וגו'. בא וראה מה כתוב, ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. אמר לו: אם נוח לפניך שיתרפאו בני אדם מבית חלים ויודו לשמך, ויפירו וישובו אחר כך בתשובה שלמה, וימצאו בני העולם צדיקים לפניך. אמר לו הקדוש ברוך הוא: נאה הוא, ואתה תהיה סימן לזה בעולם, וכך הוא מה שלא היה מקדם לכן. זהו שכתוב (שם) מכתב לחזקיהו מלך יהודה בחלתו ויחי מחליו. ושנינו, אותו יום חזרה השמש עשר דרגות.

ושנינו, מרודך בלאדן היה אוכל כל יום בארבע שעות וישן עד תשע שעות, ואותו יום ישן עד תשע שעות. כשהתעורר, ראה ששמש עומדת בארבע שעות. אמר, מה זה? בהריגת הכעס קנטור קשרתם עלי? אמרו לו, למה? אמר, שישנתי יום אחד ושליש יום. אמרו לו, לא כך, אלא אלהי חזקיהו עשה היום הזה שני נסים: רפא את חזקיה מבית חליו, והחזיר את השמש לזמן הזה. אמר, וכי יש בעולם אלוה גדול יותר חוץ מאלהי? אמרו, אלהי חזקיהו.

עמר וכתב כתבו: שלום לחזקיהו מלך יהודה ושלום לאלהיו ושלום לירושלים עיר הקדש. אחר כך נמלך, וקם מכסאו, ופסע שלש פסיעות וכתב אחרים: שלום לאלוה הגדול שבירושלים ושלום לחזקיהו מלך יהודה ושלום לירושלים עיר הקדש. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה פסעת בשביל כבודי שלש פסיעות, חייך ממך יצאו שלשה מלכים שליטים רוזנים ומצביאים ששולטים בכל העולם, וראשון מהם היה נבוכדנצר.

בא וראה מה אמר לו דניאל, (דניאל ב) אתה הוא ראש הזהב, ואחריך תקום מלכות אחרת רעה

עֲשָׂרִים וּשְׁנַיִם בְּחַמְשֵׁי שַׁעֲרֵי הַיּוֹבֵל, וְנִתְעַטְרוּ בְּשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. אֵלוֹ נִפְתְּחוּ לְצַדִּיקוֹ.

והתעטרו עשרים ושנים כתרי הרחמים שכלולים בעתיק הימים (כתר) שמאיר להם כל אחד בצדו. התעטרו חמשים חקיקות במ"ב אותיות קדושות של השם הקדוש, שבהן נבראו שמים וארץ. ונחקקו בחקיקותיהם שמונה שערים, שהן שמונה אותיות הרחמים, שכתוב (שמות לד) ה' אל רחום וחנון, שיוצא מהעתיק הקדוש לזעירא, ומתחברים בפתרים הקדושים הללו, חכמה ובינה העליונים שעולים. יוצא חסד עליון מצד זה, ודין הגבורה מצד זה. באה זכות של יעקב ומשלימה את שניהם ואוחזת אותם, שהרי היא השלמות העליונה.

שנינו, אמר רבי שמעון, משום כך נקרא ישראל. ששנינו, יעקב התחתון, ישראל העליון. יעקב אינו שלמות, ישראל שלמות הכל. וכן שנינו, נאם דוד בן ישי - דוד אינו שלמות, שהרי אחרון הוא. ישי יסוד עליון הוא ושלמות. והינו מה ששנינו, לא גלו ישראל מארצם עד שכפרו בקדוש ברוך הוא ובמלכות בית דוד, שכתוב (שמואל ב-כ) אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי איש לאהלו ישראל. מה זה איש לאהלו? מקום שעובדי כוכבים ומזלות שורה בתוכם, הינו לאלהיו.

אמר רבי יהודה, כשמתחילה חכמה לחקק חקיקות בכל הכתרים, מאיזה כתר מתחילה? מאותה שנקראת בינה. בבינה הכל נכלל, ומשום כך נפתחו בה חמשים שערים, ונמצא שהכל נחקקו בחכמה. זהו שכתוב (תהלים קד) כלם בחכמה עשית.

שנינו, כתוב (ישעיה מ) מי מדד בשעלו מים וגו'. בשעלו מים, מה המים? זהו בינה. רבי אלעזר שונה כך, זה חסד. אמר לו רבי שמעון, הכל עולה (נתקן) במשקל אחד. ושמים בזרת תכן, מי השמים? תפארת, שכתוב תפארת ישראל. וכל בשלש עפר הארץ - זוהי גבורה. ושקל בפלס הרים - אלה הם שאר הכתרים שנקראים הרי אפרסמון זה. וגבעות במאזנים - אלו שאר המרכבות התחתונות מהם.

והורידה מאותה דרגה שהיתה יונקת מהשמים הקדושים, ואחר כך החרב את זו שלמטה. זהו שכתוב השליך משמים ארץ - בראשונה, ואחר כך - ולא זכר הדם רגליו. ששנינו, כך דרכו של הקדוש ברוך הוא: כשרוצה לדון את העולם, בראשונה עושה דין למעלה, ואחר כך מתקיים למטה, שכתוב (ישעיה כד) יפקוד ה' על צבא המרום במרום - בראשונה. ואחר כך - ועל מלכי האדמה על האדמה.

אמר רבי שמעון, אשריך ארץ שמלכך בן חורים - שזן אותך ברב כל, בלי פחד של אחר, ומאותו המלך העליון נזון הכל. ושריך בעת יאכלו - כמו שנאמר (במדבר כג) בעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל. אי לך ארץ שמלכך נער - כמו שנאמר (ישעיה ג) ונתתי נערים שריהם. שאוי לארץ כשיונקת משמאל. ושריך בבקר יאכלו - באותה קדרות, ועד שלא מאיר ולא שולט מה ששולט.

שנינו, אמר רבי שמעון, והבריח התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה - זהו יעקב הקדוש השלם, כמו שבארנו, שכתוב (בראשית כה) ויעקב איש תם ישב אהלים. לא כתוב יושב אהל, אלא ישב אהלים, שנים, שאוחז את זה ואוחז את זה. אף פאן פתוב והבריח התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה, שאוחז את זה ואוחז את זה.

ששנינו, מהו איש תם? כתרגומו - שלם. שלם מהכל, שלם לשני צדדים, לעתיקא קדישא ולזעיר אפיין. שלם לחסד עליון ולגבורה עליונה, ומשלים לזה ולזה.

אמר רבי שמעון, ראיתי שהרי החכמה הכלל של הכל. וחסד עליון יוצא מחכמה. גבורה שהיא דין הקשה יוצאת מבינה. יעקב משלים לשני הצדדים, והאבות כלל הכל, ויעקב כלל של האבות.

שנינו, הפה החכמה בשכיל שלו, וכנס ברוח (מים), והתכנסו המים למקום אחד, ונפתחו חמשים שערי בינה. מהשכילים הללו יוצאים עשרה כתרים בקרנים זוהרות, ונשארו עשרים ושנים שבילים. הכתה אותה רוח באותם שבילים, ונפתחו חמשים שערי בינה, ונחקקו

אחיו, כשהיה שלום בעולם. אמר רבי יצחק, הרי שנינו, (ויקרא יח) ערות אביך וערות אמך לא תגלה. אוי למי שמגלה ערותם. כמו זה כתוב ביעקב, מברח מן הקצה אל הקצה. אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא משתבח בתשבחתם כמו שלמעלה, שכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

שנינו, אמר רבי יצחק, בימים הראשונים היה אדם אומר לחברו: אמר לי דבר אחד מהתורה וטל מנה כסף. עכשו אומר אדם לחברו: טל מנה כסף ועסק בתורה. ואין מי שישגיח, ואין מי שירכין אָזְנוֹ, פָּרַט לְאוֹתָם מְעֵטִים (זרעים) קדושים עליונים שהקדוש ברוך הוא משתבח בהם, שכתוב (שם ס) ועמך פלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

ווי העמדים וחשקיהם כסף. רבי יצחק אמר, ווי העמדים - הרי אמרנו, כל אותם שנאחזים מקשרים קימים עליונים, נקראים ווי העמדים. וכל אותם שלמטה תלויים מאותם וויים. מה זה וויים? שש בתוך שש, ונאחזים ומושקים מחוט השדרה שעומד עליהם. ובספר הצניעות למדנו, וויים למעלה, וויים למטה, וכלם עולים במשקל אחד.

פְּרִשְׁת וְאַתָּה תִּצְוֶה

ואתה תצוה את בני ישראל וגו'. ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך וגו' (שמות כז). אמר רבי חייא, מה שונה כאן מבכל מקום, שכתוב ואתה הקרב אליך, ואתה תדבר אל כל חכמי לב, ואתה תצוה את בני ישראל, (שמות ל) ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור? אלא הכל בסוד עליון הוא, לכלל השכינה עמו.

אמר רבי יצחק, אור עליון ואור תחתון כלולים כאחד, נקראים ואתה, כמו שנאמר (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם. ועל כן לא כתוב והקרב את אהרן אחיך. וצוית את בני ישראל, ודברת אל כל חכמי לב. משום שבזמן ההוא מאירה השמש בירח, ומשתתף הכל כאחד, לשרות על אמנות מעשה המשפן. אמר רבי אלעזר, מכאן (שמות לו) אשר נתן ה' חכמה ותבונה בהמה.

בא וראה, בשעלו, מה זה בשעלו? זו רוח חכמה. שפך שנינו, שעל הסבך באפריון שקועים. ושמים בזרת תפן, מי הזרת? אלו אותם (חמשים) שערים שנפתחו והתפזרו לכל הצדדים, כמו שנאמר וזריתי פרש על פניכם וגו'. וכל בשלש, מי השליש? רחמים, שלמות הכל. ושקל בפלס, מה זה פלס? אמר רבי שמעון, שכתוב מאזני צדק. אבני צדק. עוד אמר רבי שמעון, הדברים הללו בשעור של יוצר הכל בארנו.

אמר רבי אלעזר, מזה נשמע שיעקב יצא מתוך דין קשה, שהרי יצחק דין קשה אחז לחלקו. אמר לו רבי שמעון, וזה הוא לבדו? והרי יצחק יצא מתוך חסד, וכך פלס, דין יוצא מתוך רחמים, ורחמים מדין. אברהם ירש ירשת חסד, ויצא יצחק בדין מתוך חסד. יעקב יצא ברחמים מתוך הדין הקשה, וכך הוא למעלה זה מזה, ויונק זה מזה, עד שנודע שהכל הוא אחד, ומאחד תלויים כלם, והכל נמצא אחד. ברוך שמו לעולם ולעולמי עולמים.

אמר רבי אלעזר, נודע שאין שלמות אלא כשאוחז זה מזה, (ואחד) וזה אוחז בשניהם לשכלל את הכל, כמו יעקב, והינו שכתוב מברח מן הקצה אל הקצה.

שנינו, כל זה לא נקרא אלא מצד שלנו, ומצד שלנו הכל נודע. (שהרי בזה למעלה) ולמעלה הכל עולה במשקל אחד, לא שונה ולא ישתנה, כמו שכתוב (מלאכי ג) אני ה' לא שניתי. אמר רבי יהודה, כל המנורות מאירות מאחד ותלויות מאחד, והמנורות הן הכל אחד, שהרי לא רצו להפרד, ומי שפרידם כאלו נפרד מחיי העולם.

אמר רבי יצחק, כתוב (ישעיה ג) ונתתי נערים שריהם ותעלולים ימשלו בם, הינו שכתוב (שמות כה) ועשית שנים כרבים זהב. כתוב (שמואל ב-ו) ישב הכרבים, וכתוב (שם כב) וירכב על כרוב ויעף. ישב הכרבים - כששורה להתישב בשלמות, כתוב ישב הכרבים. (כשנמצא בשלמות) וכשלא שורה ולא מתישב המלך בכסא, כתוב וירכב על כרוב, אחד, שלא מתישב המלך בכסא. ישב הכרבים - שנים.

אמר רבי יוסי, אוי לעולם כשכרוב אחד מחזיר פניו מחברו, שהרי כתוב ופניהם איש אל

להראות סודות עליונים כדגמת השם הקדוש, שהאותיות בעצמן גורמות סודות עליונים קדושים להראות בהם.

סוד הראשון - יו"ד, נקדה ראשונה שעומדת על תשעה עמודים המעמידים אותה. והם עומדים לארבעת צדדי העולם, כמו שהסוף של המחשבה, נקדה אחרונה, עומדת לארבעת צדדי העולם. חוץ מזה שזה זכר, וזוהי נקבה.

יוז עומדת בלי גוף, וכאשר עומדת בלבושים שמתלבשת בהם, היא עומדת על תשעה עמודים, בסוד של האות ס בלי עגול. ואף על גב שאות ס' היא בעגול ועומדת בעגול, אבל בסוד של אותיות החקוקות תוך נקדות של אורות של מעלה, הם ברבוע, ושל מטה הוא בעגול.

זה הרבוע הוא עומד בשעור של תשע נקדות, שלש שלש לכל צד. והם בשעור של חשבון שמנה נקדות, והם תשע. ואלו הם שעומדים מסוד של הנה ברבוע בתשעה עמודים לאות יו"ד, נקדה אחת. ואלו התשעה הם שמונה בסוד של אות ס ברבוע, כמו זה: (ציור למעלה) שלש שלש לכל צד, וזהו סוד האות יו"ד, נקדה אחת. ואף אף גב שהיא נקדה אחת, הצורה שלה - ראש למעלה, וקוץ למטה. והשעור שלה שלש נקדות כדגמא זו: ועל כן התפשטותה לארבעה צדדים, שלש שלש לכל צד, היא תשע והיא שמונה. ואלו הם העמודים שיוצאים מסוד הנה להיות עמודים לאות יו"ד, ואלו נקראים מרכבה שלה. ולא עומדים בשם, רק בסוד תשע נקדות של התורה.

ובסוד של ספרו של אדם נחלקו אלו התשע שהן שמונה, בצרופה האותיות של השם הקדוש, כדי לצרף אותן וליחד אותן בכל אלו הצורות כאשר נוסעות אלו השמונה שהן תשע, מאירות באור של אות ס סתומה ברבוע, ומוציא אורות שמונה (שמונה נראים) נראים ואותיות תשע. ומתחלקות למטה להנהיג את כל המשכן.

ואלו הם צרופה של השם הקדוש בסוד של שבעים ושתים אותיות מחקקות שיוצאות מסוד של שלש צורות, ימין ושמאל ואמצע, והכל מסוד של שלש נקדות (ציור למעלה). שעור של אות

רבי שמעון אמר, מכאן, ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה. אשר מלאתים צריך לומר! אלא אשר מלאתיו - ללב ההוא מלאתיו רוח חכמה, כמו שנאמר (ישעיה יא) ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה וגו'. ועל זה צריך אשר מלאתיו רוח חכמה, ששורה השמש בירח בשלמות של הכל, ועל כן נרשמו הכל בכל מקום. אמר רבי אלעזר, אם כן, אלו ואתה ואתה, איך מתישבים בפסוקים?

אמר לו, כלם מתישבים הם. ואתה הקרב אליך - ליחד עמו ולקרב אצלו סוד השם הקדוש כמו שצריך. ואתה תדבר אל כל חכמי לב - לפי שכלם לא באו לעשות מעשה עד שרוח הקדוש מדברת בתוכם ולוחשת להם בלחש, ואז עושים עבודתם. ואתה תצוה את בני ישראל - רוח הקדוש מצוה עליהם ומאירה עליהם לעשות מעשה ברצון שלם. ואתה קח לך - כמו שפרשנו, (שכתוב) ואתה הקרב אליך. ואלה כלם כאן במעשה של המשכן. שהכל נעשה בסוד זה.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים כב) ואתה ה' אל תרחק אילותי לעזרתי חושה. ואתה ה' - הכל אחד. אל תרחק - להתרחק מאתנו להיות עולה האור העליון מלמטה. שהרי כאשר מתעלה האור העליון מלמטה, אזי נחשף כל האור ולא נמצא כלל בעולם.

ועל זה נחרב בית המקדש בימי ירמיהו. ואף על גב שנבנה לבסוף, לא חזר האור למקומו כמו שצריך. ועל סוד זה שם הנביא הוא שהתנבא על כך - ירמיהו. העלם של האור העליון, שעלה למעלה למעלה ולא חזר להאיר לבסוף כמו שצריך. ירמיהו - התעלה ולא חזר למקומו, ונחרב בית המקדש ונחשכו המאורות.

אבל ישעיהו, השם גורם הישועה, ולהחזיר האור העליון למקומו (ישעיהו, להאיר האור העליון ולעשות ישועה) ולבנות בית המקדש, וכל הטובות וכל האורות יחזרו כבראשונה. ועל זה שמותם של שני הנביאים האלו עומדים זה לעמת זה, בסבת השם שגורם, וצרופה האותיות זו בזו גורמות מעשה, הן לטוב והן לרע. ועל סוד זה צרופה האותיות של השמות הקדושים, וכן האותיות בעצמן גורמות

ומה שעומדת על חמשה עמודים, כך הוא ודאי, לפי שזו הנקדה העליונה היא על שתי בחינות – אחת בעצמה, ואחת בהעלם.

ובספר הסודות של חנוך, אות ה' ודאי עומדת על חמשה עמודים שיוצאים מתוך הנר, ואז מוציא חמשה עמודים אחרים, ונמצאת אות ה' הזו בסוד העשרה. וכאשר נפרדת, עומדת אות ה' הזו על עמודים, ואלו הן י"ג מדות הרחמים בדרגה אחת שנוספת עליהן.

ואלו הם י"ב שנמצאים בשש. לפעמים הם ארבעים ושתיים, לפעמים שבעים ושתיים הן, אבל יורדות למטה. וכאן נפרדים שבילים לכל צד, והם שלשים ושנים, נשאר ארבעים. ושתי אוננים ימין ושמאל – הרי ארבעים ושתיים. אלו ארבעים ושתיים אותיות עליונות, שהן אותיות גדולות של התורה.

לפי שיש אותיות גדולות, ויש אותיות קטנות. אותיות גדולות הן למעלה, אותיות קטנות למטה, והכל למטה כדגמת למעלה. לפי שיש שמות קדושים עליונים שקימים ברצון הרוח והלב ובלי דבור כלל.

ויש שמות קדושים תחתונים שעומדים בדבור ובהמשכת המחשבה והרצון עליהם. ויש שמות אחרים למטה, שהם מהצד שהוא האחר, שהוא מהצד הטמא, ואלה לא קימים אלא ברצון של מעשה למטה, להעלות רצון של המעשה שהוא שלמטה אליו. לפי שהצד שהוא האחר אינו, אלא במעשים של זה העולם להטמא בהם, כמו בלעם ואותם בני קדם, וכל אותם שמתעסקים באותו הצד האחר.

ואלה לא עומדים באותיות רשומות מן שתיים ועשרים של התורה, חוץ משתיים, והן אות ח' ואות ק', וסומכים להם בסמיכות אותיות של שקר. אבל אלו הן נודעות אצלן יותר. ועל זה בתהלה לדוד, בכלם כתוב אות ו' בכל אות ואות, חוץ מאלו השתיים שלא כתובה אות ו', שהרי אות ו' היא שמו של הקדוש ברוך הוא.

ובשביל זה אלו הארבעים ושתיים אותיות שהעולם הזה נברא בהן, נמצא שאות

יו"ד, שהיא לארבע צדדים, והן שמונה נקודות, והם תשע נקודות, והם שתיים עשרה נקודות עליונות, שלש שלש לכל צד וצד, ומכאן יורדות למטה בשתיים עשרה לששה קצוות. וכאשר נחקקות שתיים עשרה אלו בשש קצוות, הם שבעים ושנים שמות, סוד השם הקדוש של שבעים ושנים שהם השם הזה הקדוש.

והכל הוא עולה ברצון, שסמך המחשבה באלו שסומכים את האות יו"ד, ועל זה האותיות בצרופיהן – שלש שלש בכל צרוף שלו, בשביל לעלות ברצון של האות י' של שלש נקודות, כמו שאמרנו, ועל זה לא עולה בעלית הצרוף אלא מעקר ושרש של סוד של אלו הסומכים שסומכים לאות י', סוד של אות ס ברבוע, תשע נקודות, שמונה נקודות, י"ב נקודות, שבעים ושתיים נקודות. נמצא שכל סוד של השם הקדוש נמצא באות י', והכל סוד אחד ועומד בסוד הנר, כמו שאמרנו, לעשות סמך לכל אות ואות. ואלו העמודים הם מרכבה שלהם, של כל אות ואות, כמו שאמרנו.

הסוד השני – אות חמישית שעומדת על חמשה עמודים שסומכים אותה, שיוצאים מסוד הנר, כאשר נאסף לעלות למעלה מסוד המדה. אות זו נקראת היכל הקדוש, ובתוכה הנקדה שאמרנו. והכל הוא בסוד שאמרנו של אות ס ברבוע. אבל כאן לא נרשמת, רק אות ה', והמרכבה שלה חמשה עמודים שאמרנו.

וכאשר מכה אור הנר באות י', מאירה, ומההכאה ההיא נעשו אותם תשעה עמודים שאמרנו. ומתוך האור שמאיר אות י', נתפשטו השלש נקודות של י'. שתיים למעלה, שהן הראש, ואחד למטה, שהוא קוץ הי', כמו זה שאמרנו. כאשר התפשטו שתיים, נעשו שלש. אחת נעשתה שתיים. ונתפשטו ונעשה היכל אחד. זה ההיכל, לאחר שנעשה היכל לנקדה אחת ראשונה, נעשה גנוז ומסתור סוד של אות זו, ועומדת על חמש אחרות.

ארבע גנוזות הן בנקדה אחת שעומדת בתוך באמצע, והן חמש, והיא אות ה'. כמו שאות ה' שלמטה עומדת על ארבע, והיא נקודה על ארבע ועומדת בתוך האמצע, כמו כן הוא כאן.

וּכְלָם הם התפשטות אחת בראש ובגוף, ואלו הששים כלם כולל אותם שהוא סוד של שש. ועל זה שעור של האות ו' - הראש שעורו בשש נקדות ממש, הגוף בשמונה עשרה. כעין זה כל אלו הסודות מתפרשים, לכלל אותם בגוף, לפי שהזרועות והירכים כלם בהעלם, ועל זה כלם נכללים בסוד האות ו' וציוור שלה.

וּכְאֲשֶׁר שלמות של אות זו נראית, אז כל הצדדים הרעים נסתמים, ונפרדים מהלבנה ולא מכסים, לפי שהיא בוקעת כל חלונות של הרקיעים ומאירה לה, ולא יכול המקטרג להרע כלל. וכאשר זה מסתלק, אז עולה ומסטיין ומפתה, ויכול לקטרג על כל בני העולם, לפי שהוא מלך זקן וכסיל, והרי בארנו.

אוֹת ו' היא אור שמאיר ללבנה, ואף על גב שאורות רבים נכללים בו, אור שמאיר לשכינה הוא אחד פשוט למלאת אותה. והוא סוד האלף, רשום בכל אלו הסודות. וכאשר מאיר לשכינה, בסוד אות ו' מאיר לה.

וּבְסִפְרֵי של אדם הראשון, בציוור האותיות אות ו' נקדה אחת למעלה, וחמש נקדות שלמטה, וכן שעור שלה כעין זה - ו', וכל נקדה עומדת בסוד עשר, לפי שאין לה נקדה שלא נשלמת לעשר, שכל נקדה יש בה תשעה עמודים מרפבות, והנקדה ההיא משלימה לעשר. נקדה ימנית תשעה עמודים, ומרפבות יש לה, והיא עשרה. וכן לשמאל, וכן לכל הצדדים. ועל זה כל נקדות אלו, כל אחת ואחת כלולה מעשר, היא ומרפבותיה. וכלם כלולים בהתפשטות ההיא של האות ו', ועל כן הכל הוא בציוור בסוד האות ו'.

וּכְאֲשֶׁר נכנס השמש בלבנה, (הלבנה) יוצאת מאות ו' הזו התפשטות אחת סוד הברית, כעין אות ג', וזהו להכנס בנקבה. וכאשר נכלל הכל בהתפשטות זו של אות ו', אז עומד לשמש בנקבה. וסוד זה שכתוב, ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך. את - לכלל הזרועות בגוף. ואת בניו אתו - אלה כל אלו המרפבות ועמודים שלו. זרוע שמאל אצלו, שכתוב (במדבר ג) קח את הלויים, שתמצא אות ו' שכוללת הכל בהתפשטות אחת להיות אחד.

ה' העליונה הזאת להעלות לתשעים ושתים. תשעים הם חוץ משתי אוננים ימין ושמאל. וסוד זה (וסימנה) - (בראשית יז) ואם שרה הבת תשעים שנה תלד. אבל הוא בחשבון תשעים ושתים. וכאשר נוספת דרגה של סוד הברית, שהוא רקיע שמיני, ועומד לשמונה ימים, הרי מאה. ואלה ודאי מאה ברכות בכל יום שצריכה כנסת ישראל להתקשט בהן. והכל בסוד אות ה'.

אוֹת ה' זו היא ציוור שלה בשתי אותיות נ', סוד של מאה, והם חמשה עמודים ומרפבות היוצאים מתוך הנה, והם חמשה אחרים שיוצאים ממנה. ועל זה ציורה כמו זה: ו-ן. שתי נוינין, ונקדה שעומדת באמצע. ועל זה אות ו' עומדת ביניהן תמיד, כמו זה נון, לפי שכאן הוא מקומה להתקשט, ואף על גב שסודות אחרים הם בסוד אות ה', אבל זה הוא בסודות ספרו של חנוך, וכך הוא באמת.

וּכְאֲשֶׁר נתקנת באלו החמשים לבדם, היא נקדה אחת שעומדת בסוד האות נ', כמו זה נ' - נוינין. ונקדה אחת באמצע שהיא שולטת עליהם, והכל בסוד אחד. אשרי הם שיודעים דרכי התורה ללכת בדרכים אמתיות. אשריהם בעולם הזה, ואשריהם בעולם הבא.

סוּד שלישי - אות ו'. אות זו ציוור של סוד אדם, כמו שבארנו. והרי בארנו שאות זו עומדת על י"ב מרפבות, וכאשר נפרדות, הן ארבע ועשרים מרפבות שפלולות באות הזו, התפשטות דמות של אדם, כנגד זרועות וירכים וגוף, איברים שלהם ארבעה ועשרים הם של זרועות וירכים וגוף, הרי למדנו, אבל כלם סתומים בגוף, והגוף עומד בכל הארבעה ועשרים, וכל המרפבות פלולות בגוף זה, ומשום שפלולות כלן בו, עומדת ו' בהתפשטות אחת.

גוּף אחד כלול בארבע ועשרים מרפבות, ואלה הן: הראש בשש, הגוף בשמונה עשרה. ואף על גב שכל המרפבות הן (י"ח) שתיים עשרה לכל צד - בכל עומד הגוף. אבל עשרים וארבע הן שש של הראש, שהם איברים להעלות לראש. שמונה עשרה חליות שמעמידות את הראש, ועמידת הגוף עליהן.

ושולט הצד האחר בעולם (שלא נחרב בית המקדש אלא מפני וכו'), מפני שאין מי שיודע ליחד השם הקדוש כמו שצריך.

אמר רבי שמעון, הקדוש ברוך הוא לא נסה את איוב ולא בא עמו בנסיון פנסיון של שאר הצדיקים, שהרי לא כתוב בו והאלהים נסה את איוב, כמו שכתוב באברהם (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם. שהוא בידי הקריב את בנו יחידו אליו. ואיוב לא נתן לו ולא מסר לו כלום, ולא נאמר לו. אבל נמסר ביד המקטרג בדין של הקדוש ברוך הוא. שהוא עורר את המקטרג עליו מה שהוא לא רצה. שהרי בכל זמן בא המקטרג ההוא לעורר על בני אדם, וכאן הקדוש ברוך הוא עורר אותו עליו, שכתוב (איוב א) השמת לבך על עבדי איוב. אבל סוד עמק הוא.

פתח ואמר, (בראשית ד) ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'. ויהי מקץ ימים, סוד הוא. מקץ ימים ולא מקץ ימין. דחה לקץ הימין, וקרב לקץ הימים. וכבר פרשנו, שכתוב (דניאל יב) ואתה לך לקץ. אמר הקדוש ברוך הוא לדניאל, ואתה לך לקץ. אמר לו, לאיזה קץ? לקץ הימים או לקץ הימין? עד שאמר לו, לקץ הימין.

ועל זה פחד דוד, שכתוב (תהלים לט) הודיעני ה' קצו. או לקץ הימים, או לקץ הימין. וכאן מה כתוב? ויהי מקץ ימים, ולא מקץ ימין. ומפני כן לא התקבל קרבנו, שהרי מהצד האחר היה הכל.

בא וראה מה כתוב, (בראשית ד) והכל הביא גם הוא. מהו גם הוא? לרבות הכל זה בזה. הקרבן כלו והעקר שלו היה להקדוש ברוך הוא, ונתן מחלקו לצד האחר, כמו שנאמר ומחלביהן. וקין, העקר עשה מקץ ימים, ונתן חלק להקדוש ברוך הוא, ועל זה נדחה הוא וקרבנו.

באיוב מה כתוב? (איוב א) והלכו בניו ועשו משתה וגו'. וכתוב ויהי פי הקיפו ימי המשתה. וכתוב ושלחו וקראו לשלשת אחיתיהם לאכל ולשתות עמם. שזהו העקר לצד האחר. ואחר כך הקריב עולות, ועולה הוא זכר, ולא נקבה, ועולה למעלה, והקרבן לא הקריב לכלל אותו כמו שצריך.

ועל זה נמצא היחוד בזה, ימין ושמאל ואמצע. הכל הוא כאחד. ועל זה נעשית התפשטות אחת, ונקרא אחד, ולא תמצא חוץ מהתפשטות אחת בלבד. וזהו אחד.

אות ה' אחרונה נעשית גוף אחד בזו הנקדה האמצעית. ונכנסת בה אות ו', ונמצאת אות ו' בין שתי נקודות, אחת למעלה ואחת למטה. ואז מתאחד העולם העליון בעולם התחתון, והוא אחד. ובארנוה. בא רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו ידיו. בכה רבי אבא ואמר, אוי לעולם כפאשר יאסף השמש ויחשך העולם.

אמר רבי אלעזר, הירכים שלמטה בסוד אות ו', מנין לנו שנכללו באות זו? אמר לו, שכתוב (מלאכי ג) זכרו תורת משה עבדי, ולא כתוב נביאי, להראות שהכל נכלל בסוד אות ו'. ואות ו' נקראת אחד, והיא אחת לבדה והתפשטות אחת, והרי נתבאר.

ואתה הקרב אליך וגו' (שמות כח). אמר רבי שמעון, לא שמש משה (השמש) (שהוא שמש) בלבנה עד שנכלל בכל הצדדים בסוד אות ו', כמו שבארנו. בא וראה מה כתוב, מתוך בני ישראל לכהנו לי. לכהן לי לא נאמר, אלא לכהנו לי, לשמוש שלו, לשמוש של אות זו, לשמוש שלו ודאי. זו אות ה', להעלות ולשמש ו' בה', להיות הכל אחד. אשריהם ישראל שנכנסו ויצאו ויודעים בסוד הירכים של התורה ללכת בדרך אמת.

מתוך בני ישראל. למה מתוך בני ישראל? אלא הכל לא נקרא להיות אחד כמו שצריך, אלא מתוך בני ישראל. שהרי בני ישראל קימים למטה, לפתח דרכים ולהאיר שבילים ולהדליק נרות, ולקרב הכל ממטה למעלה להיות הכל אחד, ומפני כך כתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' וגו'.

אמר רבי שמעון, הכל הוא קרוב למי שיודע ליחד היחוד ולעבד לאדונו, שהרי בזמן שנמצא קרבן כמו שצריך, אז מתקרב הכל כאחד, (הדרגות כלן כאחת) והארת הפנים נמצאת בעולם בבית המקדש, ונכנע ונסתר הצד האחר, ושולט הצד של הקדשה באור ושמחה. וכאשר הקרבן לא נמצא כמו שצריך, או שהיחוד לא היה כמו שצריך, אז הפנים עצובות, ואור לא נמצא, ומתכסה הלבנה,

שְׁכַל הַגּוֹף מְעַרְב בּוּ. וְזֶהוּ כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת. וְעַל זֶה כְּתוּב, (תהלים פא) לֹא יִהְיֶה כֶּף אֶל זֶר. אֶל זֶר וְדָאִי.

אֵת חַג הַמְּצוֹת תִּשְׁמֹר. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (ישעיה ב) חֲדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאָפוֹ כִּי בְמָה נִחְשָׁב הוּא. פֶּסוּק זֶה פִּרְשׁוּהוּ, אֲבָל מָה זֶה חֲדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם? וְכִי מִזְהִיר לוֹ לְאָדָם לְהִמָּנַע מִשְׂאֵר בְּנֵי אָדָם אֲפֵלוּ הֵם גַּם כֵּן מִמֶּנּוּ יִמְצְאוּ בְּנֵי אָדָם שְׂלֵא יִתְקַרְבוּ אֵלָיו בְּאֵלוֹ לְעוֹלָמִים? אֶלֶּא זֶה פִּרְשׁוּהוּ בְּמֵי שְׂמִשְׁכִּים לְפָתַח חִבְרוּ לְהִבְיֵא לוֹ שְׁלוֹם. וְאֲנַחְנוּ בְּאַרְנוּ אוֹתוֹ בְּפֶסוּק אַחֵר, שְׂכָתוּב (משלי כז) מִבְּרֶךְ רֵעֵהוּ בְּקוֹל גְּדוֹל בְּבִקֵּר הַשְּׂפִים קָלְלָה תִחְשָׁב לוֹ. וְאִף עַל פִּי שֶׁהִכַּל טוֹב, אֲבָל מָה זֶה חֲדְלוּ לָכֶם מִן הָאָדָם אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאָפוֹ? כֹּאֵן צִוָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם וּמִזְהִיר אוֹתוֹ לְהִשְׁמֹר מֵאֵלוֹ בְּנֵי אָדָם שֶׁנִּטּוּ דְרָכָם מִדְּרֶךְ טוֹב לְדְרֶךְ רַע, וּמִטְמָאִים נִפְשָׁם בְּטְמָאָה הִיא הָאֲחֵרֶת.

שְׁהֲרִי, כְּשִׁבְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם, עֲשֵׂה אוֹתוֹ בְּדַמוֹת עֲלִיּוֹנָה, וְנִפְּח בּוֹ רוּחַ (נִשְׁמָה) קְדוּשָׁה, שְׂכָלוּלָה בְּשֵׁלֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁנוּ, שֵׁישׁ בּוֹ נִפְּשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה, וְעֲלִיּוֹן מֵהִכַּל הִיא הַנְּשָׁמָה, שֶׁהִיא כַּח עֲלִיּוֹן לְדַעַת וְלִשְׁמֹר צוּוּיֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאִם הַנְּשָׁמָה הִיא הַקְּדוּשָׁה מֵעֲלָה אוֹתָהּ בְּעִבּוּדָה אַחֲרֶת, זֶה הוּא שְׂמִטָּמָא אוֹתָהּ, וְיוֹצֵא מֵעִבּוּדֵת קוֹנוֹ. מִפְּנֵי שֶׁשְׁלִשָּׁה כַּחוֹת אֵלָיו, כָּלָם אֶחָד, נִפְּשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה מִשְׁתַּתְּפִים כְּאֶחָד, וְהָיוּ אֶחָד, וְהִכַּל כְּדַגְמַת הַסּוּד הָעֲלִיּוֹן. (ועל זה נאמר (שם יג) הוֹלֵךְ אֶת חֲכָמִים וְגוֹ').

וְאִם רְאִינוּ לְזֶה הָאָדָם שֶׁהָיוּ בּוֹ אֵלֶּה הַמְּדַרְגּוֹת כְּלוֹן, עַד שֶׁלֹּא עוֹמְדִים בְּקַבְיַעוֹת לְדַעַת מִי שֶׁהוּא, בְּמָה יִתְוַדַּע (שְׂלֵא) לְהִתְקַרֵּב הָאָדָם אֵלָיו אוֹ לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ. (בֵּן אָדָם שֵׁישׁ בּוֹ מְדַרְגּוֹת אֵלָיו כָּלָם וְעוֹמְדִים קְזִמִּים, זֶהוּ אָדָם שֶׁלֶם, עֶבֶד נְאֻמָּן לְאֶדוֹנוּ, וְצָרִיף לְהִשְׁתַּתֵּף בּוֹ וְלִהְתַּחַבֵּר בּוֹ לְלַמֵּד דְּרָכִים מִמֶּנּוּ. וּבְמָה יוֹדַע בֵּן אָדָם לְדַעַת מִי הוּא לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו אוֹ לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ?) בְּרַגְזוֹ מִמֶּשׁ יוֹדַע לוֹ הָאָדָם וְיוֹדַע מִי הוּא. אִם הַנְּשָׁמָה הִיא הַקְּדוּשָׁה שׁוֹמֵר בְּשִׁעַת רִגְזוֹ (בָּא עֲלֶיהָ) שְׂלֵא יַעֲקֹר אוֹתָהּ מִמְּקוֹמָהּ, שְׂאֹז יָבֵא תַחְתֶּיהָ אוֹתוֹ אֶל זֶר – זֶהוּ בֵּן אָדָם כְּמוֹ שְׂצָרִיף, זֶהוּ עֶבֶד שֶׁל אֶדוֹנוּ, זֶהוּ גִבֹר שֶׁלֶם.

וְאִם הָאָדָם הִיא לֹא שֹׁמֵר לָהּ וְהוּא עֹקֵר הַקְּדוּשָׁה הַזֹּאת הָעֲלִיּוֹנָה מִמְּקוֹמָהּ לְשִׁכְן בְּתוֹכָהּ הַצַּד

וְבֵא רְאֵה, אִם הָיָה נוֹתֵן חֶלֶק לְכָלָם, הַמְּקַטְרֵג לֹא הָיָה יֻכּוֹל לוֹ לְבַסּוֹף. וְאִם תֹּאמַר, מִדּוּעַ הִרְעָ לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֶלֶּא, מִפְּנֵי שֶׁגֵּרַם לְכַסּוֹת הָאוֹר וְלִהְעֲלִימוֹ, וְהוּא לֹא הִקְרִיב קֶרְבָּן אַחֵר לְזוֹנֵן בּוֹ אַחֲרִים, אֶלֶּא עוֹלָה, שְׁעוֹלָה לְמַעְלָה, וְעַל זֶה כְּתוּב, כִּכָּה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב כָּל הַיָּמִים. שְׂאֵלוֹ הַצַּד הָאֲחֵר הָיָה נְזוּן בְּחֶלְקוֹ, הָיָה עוֹבֵר מֵעַל הַמְּקַדָּשׁ וּמִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ, וְצַד הַקְּדוּשָׁה הָיָה עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה.

אֲבָל הוּא לֹא רָצָה שִׁיְהֵנוּ אַחֲרִים מִקְרַבְנוּ, וְהִסִּיר עֲצָמוֹ מִמֶּנּוּ. מִנִּיין לָנוּ? שְׂכָתוּב (איוב א) וְסַר מִרְעָ. וְעַל זֶה הִקְרִיב תָּמִיד עוֹלָה, שְׁהָרִי עוֹלָה לֹא נִהְיָה מִמֶּנָּה הַצַּד הָאֲחֵר לְעוֹלָם. וּמִפְּנֵי כֵן, כָּל מָה שֶׁנִּטְלָה לְבַסּוֹף, מִמֶּנּוּ נִטְלָה. וְעַל זֶה אִיּוֹב גֵּרַם לְכַסּוֹת בְּעַרְלָה עַל בְּרִית הַקְּדוּשָׁה, שְׂלֵא הָיָה מִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ. וּמִפְּנֵי כֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹרֵר אֶת הַמְּקַטְרֵג הַהוּא, שְׂכָתוּב הַשְּׂמֵת לְבָךְ עַל עַבְדֵי אִיּוֹב.

בֵּא וְרֵאֵה, כְּאֲשֶׁר רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִתְאַחַד בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, לֹא עָמְדָה לָהֶם הַשְּׁעָה, מִפְּנֵי שֶׁהִעֲרָלָה מְכִסָּה הָאוֹר עַד זְמַן שֶׁהַמְּקַטְרֵג הִיא הָיָה לּוֹקַח אֶת שְׁלוֹ מֵאִיּוֹב, וְעַל זֶה צִוָּה לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַכֵּל אֶת אוֹתוֹ פֶּסַח בְּחַפְזוֹן, עַד שֶׁהִצַּד הָאֲחֵר הִיא הַתְּעַסֵּק בּוֹ בְּאִיּוֹב, וְצִוָּה לְהִעֲבִיר עוֹלָה מֵהֶם, וְאִז הִתְאַחַד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיִשְׂרָאֵל, וְהִצַּד הָאֲחֵר נִפְרַד מִן הַקְּדוּשָׁה, וְהִתְעַסֵּק בּוֹ בְּאִיּוֹב וְלִקַּח מִשְׁלוֹ, וְאִז (שמות יב) פֶּסַח הוּא לָהּ, וְדָאִי. שְׁעַד כֹּאֵן לֹא הָיָה פֶּסַח לָהּ. אֲשֶׁרִי אֵלֶּה שְׂיוֹדְעִים וּמִיחֲדִים יַחִיד קוֹנֵם כְּמוֹ שְׂצָרִיף.

כְּתוּב (שם לד) אֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשֶׂה לָךְ, וְכְתוּב אַחֲרָיו אֵת חַג הַמְּצוֹת תִּשְׁמֹר. מָה (עוֹשָׂה) זֶה אֲצִל זֶה? אֶלֶּא כֶּף פִּרְשׁוּהָ, מִי שֶׁאוּכַל חֲמִץ בְּפֶסַח (כְּאֵלוֹ עוֹבֵד כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת לְעַבֵּד לָהֶם, שִׁכְן הַסּוּד כֶּף הוּא – שְׂחִמְץ בְּפֶסַח) כְּמִי שֶׁעוֹבֵד לְכוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת הוּא.

בֵּא וְרֵאֵה, כְּאֲשֶׁר יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, יִצְאוּ מִרְשׁוֹת שְׂלָהֶם, מִרְשׁוֹת אַחֲרֶת, מִהֲרָשׁוֹת הִיא שְׂנִקְרָאת חֲמִץ, לְחָם רַע. וְעַל זֶה נִקְרָאִים כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת כֶּף, וְזֶהוּ סוּד שֶׁל יִצַר הָרַע, עִבּוּדָה זָרָה, שְׂנִקְרָאת גַּם כֶּף – שְׂאוֹר. וְזֶהוּ יִצַר הָרַע, שְׂכָף הוּא יִצַר הָרַע בְּכֵן אָדָם כְּשֶׁאוֹר שְׂבַעֲסָה, שְׂנַכְנַס בְּמַעְיוֹ שֶׁל אָדָם מְעַט מְעַט, וְלְבַסּוֹף מִתְרַבֵּה בּוֹ עַד

ממנו פעם אחת, כל מה שיעשה האדם עוד, לא תשוב למקומה.

אמר לו, אם כן, כמה טמאים יש שמטהרים? אמר לו, שונה טמאה אחרת שלא יכולה לעשות יותר. אבל זה משנה מכלם, שכל גופו נטמא מבפנים ומבחוץ, ונפשו וכלו נטמא. ושאר טמאות שבעולם לא נטמא אלא גופו מבחוץ בלבד, ולכן כתוב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו, שמחליף קדשת רבו משום אפו, שזוהי טמאה שמטמאה הכל. כי במה נחשב הוא – במה של עבודה זרה ודאי נחשב הוא.

בא וראה, זהו רגז של עבודה זרה, הצד האחר, כמו שאמרנו, שרוצה האדם להשמר ממנו ולהפריד מעליו, ועל זה כתוב (שמות לד) אלהי מסכה לא תעשה לך. לך – כדי להרע לך. וכתוב אחריו, את חג המצות תשמר. תשמר – זה צד הקדשה שצריך האדם לשמר אותו ולא יחליף אותו בגלל הצד האחר. ואם יחליף אותו, הרי הוא טמא, ומטמא לכל מי שמתקרב אליו.

את חג המצות תשמר – זהו מקום שנקרא שמור. ומפני כן כתוב את חג המצות תשמר, שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך. שבעת ימים אלו אינם כשבעת הימים של סכות, שהם עליונים, ואלו תחתונים. ועל זה, באלו הלל גמור, ובאלו אין הלל גמור, ועל שהם למטה – שבעת ימים תאכל מצות. מצת כתוב חסר בלי אות ו', שטרם שורים אלו הימים העליונים, סוד אות ו'.

ואם תאמר, כיון שסוד זה של חג המצות התקדש, מדוע יורד? שהרי למדנו, מעלים בקדש ולא מורידים. ומדוע יורדת למטה באלו הימים התחתונים?

בא וראה, כתוב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו וגו'. מי שיכפר צריך (לכפר) על עצמו תחלה, ואחר כך על ביתו. כדגמת זה, מדרגה זו מתחילה להתקדש ולצאת בקדשה לכפר עליו, וכיון שהוא התקדש, צריך לכפר על ביתו ולקדש אותם, ועל זה יורד למטה לקדש ביתו. ובמה מקדש להם? בישראל שלמטה, בחשבון העמר. וכיון שאלו מתקדשים, צריכים להעלות אותה למעלה. שהרי

האחר – ודאי זהו אדם שמורד ברבו, ואסור להתקרב אליו ולהתחבר עמו, וזהו (איוב יח) טרף נפשו באפו. הוא טורף ועוקר נפשו בסבת רגזו, ומושיב בתוכה אל זר. ועל זה כתוב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו, שהנשמה הקדושה היא טורף אותה ומטמא אותה משום אפו. אשר נשמה החליף באפו. כי במה נחשב הוא – עבודה זרה נחשב אותו בן אדם.

ומי שמתחבר עמו ומי שמדבר עמו, כמי שמתחבר בכוכבים ומזלות ממש. מה הטעם? משום ששוככים ומזלות ממש שורים בתוכו. ולא עוד, אלא שעוקר קדשה עליונה ממקומה, ומשכין במקומה עבודה זרה אל זר. מה אל זר כתוב בו (ויקרא יט) אל תפנו אל האלילים – כדגמת זה אסור להסתכל בפניו.

ואם תאמר, הרי רגז של חכמים – רגז של החכמים טוב הוא לכל הצדדים, שהרי למדנו שהתורה היא אש, והתורה היא מרתיחה אותו, שכתוב (ירמיה כג) הלוא כה דברי כאש נאם ה'. רגז של חכמים בדברי תורה. רגז של חכמים לתת כבוד לתורה, והכל לעבודת הקדוש ברוך הוא ה'יה, לך נאמר (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא.

אבל אם בדברים אחרים, לא עבודת הקדוש ברוך הוא זה, לפי שכל החטאים שעושה האדם, היא לא עבודה זרה ממש כמו זה, ואסור להתקרב בקרבתו של זה. ואם תאמר, זה לפי שעה היה, שעבר ואחר כך חזר – לא כן. שכיון שעקר הקדשה של נפשו ממנו וממקומו, ואותו אל זר מקפח המקום ההוא, מתחזק בו ולא עוזב אותו, חוץ מכאשר נטהר האדם מכל וכל ועוקר אותו לעולמים, ואחר כך משתדל להתקדש ולהמשיך קדשה עליו, ואז הלאוי ויתקדש. אמר לו רבי יוסי, מתקדש ממש. (למה? והרי נדחה והתקדש).

סדר הלימוד ליום ג ניסן [יום 180 בשנה]

אמר לו, בא וראה, בשעה שהוא עוקר קדשה של נפשו, ושוכן במקומו האל זר ההוא שנקרא טמא, נטמא האדם ומטמא למי שקרב עמו, והקדשה ההיא בורחת ממנו. וכיון שבורחת

מזבחותיך וגו'. גם צפור מצאה בית, אלו צפרי שמים שמהם שמים מדוריהם בחוץ, ומהם שמים מדוריהם בבית, כמו הדרור, שהוא עוף שעושה דירתו בבית של כל אדם ולא מפחד. מדוע? מפני שכלם קוראים לו דרור. מהו דרור? חרות, כמו שנאמר (ויקרא כה) וקראתם דרור, ותרגומו חרות. וזהו צפור דרור. שהרי מיום שעושה קן בבית, מוציא בנים, מגוריו בבית חמשים ימים, ולאחריהם נפרדים אלו מאלו, וזהו עוף שנקרא דרור – חרות.

בא וראה מה כתוב, וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ. מפאן יוצאת חרות לכלם. ומפני שיוצאת ממנו חרות, תורה שיוצאת ממנו נקראת חרות. ועל זה כתוב (שמות לב) חרות על הלחת, אל תקרא חרות אלא חרות, וזו התורה שנקראת חרות, שהרי מה שמוציא יום זה העליון נקרא חרות, והוא חרות של הכל. וזה היום הוא חרות עליונה, משום שיש חרות תחתונה וחרות עליונה. ה"א עליונה, ה"א תחתונה. חרות עליונה. וחרות תחתונה שמטה ויובל כאחד הם.

שני מיני לחם אכלו ישראל: אחד כאשר יצאו ממצרים, אכלו מצה, לחם עני. ואחד במדבר, לחם מן השמים (אחד בפסח ואחד בשבועות), שכתוב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. ועל זה קרבן של יום זה הוא לחם. ועל לחם מקריבים כל שאר קרבנות, שהלחם הוא העקר, שכתוב (ויקרא כג) והקרבתם על הלחם שבעת כבשים וגו', וכתוב (שם) ממושבתיכם תביאו לחם תנופה וגו'. שזהו לחם שחכמו בו ישראל, חכמה עליונה של התורה, ונכנסו בדרךיה.

עתה יש לנו להתבונן, בפסח יצאו ישראל מלחם שנקרא חמץ. כתוב (שמות יג) ולא יראה לך חמץ, וכתוב (שם יב) כי כל אכל מחמצת. מה הטעם? בשביל כבוד של הלחם שהוא הנקרא מצה. ועכשו שזכו ישראל ללחם עליון יותר, לא ראוי היה שיתבטל החמץ ולא יראה כלל. ומדוע קרבן זה היה חמץ? שכתוב סלת תהינה חמץ תאפינה. ועוד, שעתה ביום זה מתבטל יצר הרע, והתורה שנקראת חרות נמצאת.

אלא, למלך שהיה לו בן יחידי, ונחלה. יום אחד היה מתאוה לאכל. אמרו, יאכל בן המלך

כאשר בית המלכה מתקדש, אז עולה למעלה, להתקשר באלו הימים העליונים למעלה.

ועל זה אנו עושים חשבון בעמידה על הרגלים, לפי שאלו הימים, ימים עליונים הם. וכן בכל זמן שנכנס אדם לאלו הימים העליונים, בין בתפלה בין בשבח, צריך לעמד על רגליו, הירכים והגוף כאחד שם. ירכים וגוף לעמידה כזכר שעומד בכחו, ולא כנקבה שדרפה לשבת. ועוד, משום שבח של העולם העליון.

ומשום שהוא סוד הזכר, נשים פטורות מחשבון זה, ולא מחיבים למנות, רק הזכרים, להתקשר כל אחד כמו שצריך. כעין זה, (שמות כג) יראה כל זכורך. זכרים ולא נשים. משום שסוד הברית בזכר הוא, ולא בנקבה, ומשום שעמידה סוד למעלה, נשים לא מתחייבות.

וסוד למדנו כאן, שכל שבעת הימים מאלו הימים העליונים נוטלת הקדשה יום אחד (ומתאחד) של אלו התחתונים, וזו התחתונה נקראת שבוע, שמתקדש בשבעה ימים עליונים. וכן בכל שבועה ושבעה מאלו חמשים ימים, עד ולא עד בכלל. וכאשר נמצאים ארבעים ותשעה ימים עליונים, נמצאו למטה שבע ימים שמתקדשים בהם, וכל אחד נקרא שבוע שעולה באלו השבע. ועל זה כתוב (ויקרא כג) שבע שבתות תמימת תהיינה. משום שאלו נקבות, תפס הכתוב לשון של נקבות.

וכאשר התקדשו בהם והבית נתקן להתחבר אשה בבעלה, אז נקרא חג השבועות, מאותן נקבות ששורים עליהן אותם ימים עליונים שנתקדשו בהם. ומשום זה כתוב בשבעתיכם, הם שלכם, ולא כתוב בשבועות, לפי שכך גם מתקדשים ישראל למטה עמהם.

ועל זה כאשר מגיעים לתשעה וארבעים ימים, היום ההוא העליון שעליהם, שהוא יום החמשים ששולט על תשעה וארבעים ימים, סוד כללות התורה, בתשעה וארבעים פנים, ואז היום העליון ההוא, היום החמשים, בהתעוררות של מטה, מוציא תורה כלולה בתשעה וארבעים פנים.

רבי אלעזר פתח ואמר, (תהלים פד) גם צפור מצאה בית ודרור קן לה אשר שתה אפרחיה את

לו, יהודי אני. אמר, דברים חדשים ודאי ביום זה אצלה. אמר לו, להיכן הוא דרכך? אמר לו, דירתי היתה באלו פורשי המדבר, שהייתי משתדל בתורה, ועתה באתי לישוב לשבת בצל הקדוש ברוך הוא בימים אלו של החדש השביעי הזה.

שמח רבי שמעון, אמר, נשב, בודאי הקדוש ברוך הוא שלח אותך אלינו. אמר לו, חייך שנשמע דבר מפיך, מאלו הדברים החדשים עתיקים שנשמעם שם במדבר מחדש השביעי הזה, ומדוע נפרדתם עתה מהמדבר לבא לישוב? אמר לו אותו הזקן, בשאלה זו ידעתי שחכמה אצלה ודבריה מגיעים לרקיעי החכמה (נוטים לתקיעת החכמה).

פתח הזקן ההוא ואמר, (דברים א) ובמדבר אשר ראית אשר נשאף ה' אלהיך כאשר ישא איש את בנו וגו'. פסוק זה כף היה צריך לומר, ובמדבר אשר נשאף. מהו ראית? אלא הקדוש ברוך הוא הנהיג את ישראל במדבר, מדבר חזק, כמו שכתוב (דברים ח) נחש שרף ועקרב וגו'. ומדבר שהוא חזק משאר מדבריות בעולם. מה הטעם?

משום שבשעה ההיא שיצאו ישראל ממצרים ונשלמו לששים רבוא, התחזקה המלכות הקדושה ועלתה על הכל, והאירה הלבנה, ואז נכנעה מלכות הרשעה, הצד האחר, והוציא אותם הקדוש ברוך הוא ללכת במדבר חזק, שהוא מקום ושלטון סמא"ל הרשע, שהוא שלו ממש, כדי לשבר חזקו וכחו ולכתת ראשו (ולהוריד אותו) ולהכניע אותו שלא ישלט. ואלמלא חטאו ישראל, רצה הקדוש ברוך הוא להעבירו מן העולם, ועל זה העביר אותם בנחלתו וגורלו וחקלו ממש.

בגלל שחטאו בכמה פעמים, נשף אותם הנחש, ואז התקיים (בראשית ג) הוא ישופך ראש וגו'. ישראל הכו ראשו בתחלה ולא ידעו להשמר ממנו, ולבסוף הוא הכה באחרונה, ונפלו כלם במדבר, והתקיים ואתה תשופנו עקב. וארבעים שנה לקו ממנו, כנגד ארבעים מלקות של בית דין.

ועל זה כתוב אשר ראית, בעינייהם היו רואים את אדון המדבר הולך קשור לפנייהם, ולקחו נחלתו וגורלו. מנין לנו? שכתוב (שמות טו) אז נבהלו

(מאכל של רפואה) רפואה זו, ועד שיאכל אותה, לא ימצא מאכל ומזון אחר בבית. עשו כן. כיון שאכל הרפואה ההיא, אמר, מכאן והלאה יאכל כל מה שהוא מתאנה ולא יכול להזיק לו.

כך כאשר יצאו ישראל ממצרים, לא היו יודעים עקר וסוד של האמונה. אמר הקדוש ברוך הוא: יטעמו ישראל רפואה, ועד שיאכלו רפואה זו, לא יראה להם מאכל אחר. כיון שאכלו מצה, שהיא רפואה לעלות ולדעת בסוד האמונה, אמר הקדוש ברוך הוא: מכאן והלאה ראוי להם חמץ ויאכלו אותו, שהרי אינו יכול להזיק להם. וכל שכן שביום השבועות שנמצא לחם עליון, שהוא רפואה לכל.

ועל זה מקריבים חמץ להשרף על המזבח. ומקריבים שתי לחם אחרים כאחד. וחמץ נשרף באש המזבח, ולא יכול לשלט ולהזיק להם לישראל. ומשום זה ישראל קדושים נדבקים בו בהקדוש ברוך הוא, ברפואה של התורה ביום זה. ואם היו שומרים ישראל שני צדדים של לחם אלו, לא היו עולים בדין לעולם.

ביום של ראש השנה, שהוא יום הדין, (בכל יום) שאין הוא, אלא לאלו שלא לקחו מאכל של הרפואה, ועזבו את מאכל התורה משום מאכל אחר שהוא חמץ. כי ביום זה של ראש השנה החמץ ההוא עולה, ומקטרג על האדם ומלשין עליו, והוא עומד ביום זה מקטרג על העולם, והקדוש ברוך הוא יושב בדין על כלם ודן את העולם.

ומסבה זו, כאשר נתן הקדוש ברוך הוא את התורה לישראל, הטעים להם מהלחם העליון ההוא של המקום ההוא, ומתוך הלחם ההוא היו יודעים ומסתכלים בסודות התורה ללכת בדרך ישר, והרי בארו הדברים אלו החברים בסודות (אלו שאנחנו אומרים) אלו כמו שאמרנו.

רבי שמעון ורבי אלעזר בנו היו הולכים בדרך, והיו הולכים עמהם רבי אבא ורבי יוסי. עד שהיו הולכים, פגשו בזקן אחד, והיה אוחו בידו תינוק אחד. הרים עיניו רבי שמעון וראה אותו. אמר לו לרבי אבא, ודאי דברים חדשים יש לנו אצל הזקן.

כאשר הגיעו אליו, אמר רבי שמעון, במשא הקשור בגבך אתה בא? מי אתה? אמר

וּמַהֲרִין ההוא מתחזק הצד האחר, וּנְמַצָּא מְקַטְרַג, כְּדִי שְׂיִנְתְּנוּ לוֹ אֱלוֹ הַחֲיִבִים, מִפְּנֵי שְׂכַתּוֹב (איוב כח) וּלְכָל תְּכָלִית הוּא חוֹקֵר. וּמְכֹסָה לְלִבְנָה. מדוע (לא מוסרת אותם ביד המקטרג)? מִפְּנֵי שְׂאִין רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבֵּד אֶת מַעֲשֵׂי יָדָיו.

וְהַצַּד האחר ההוא עומד כְּקִלְפָּה חֲזָקָה, שְׂאִינָה יְכוּלָה לְהַשְׁבֵּר חוּץ בְּאוֹתָהּ עֲצָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לְיִשְׂרָאֵל, שְׂכַתּוֹב תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפֵר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חֲגִגּוֹ. כְּדִי לְשַׁבֵּר הַכֶּסֶוֹי הוּא שְׂמֻכְסָה אֶת הַלִּבְנָה, וְלֹא מְאִירָה.

וּכְאֲשֶׁר מתעוררים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה בְּשׁוֹפֵר, הַקּוֹל הוּא שְׂיוּצָא מִהַשׁוֹפֵר מִכָּה בְּאִוִיר, וּבֻקַּע אֶת הָרְקִיעִים, עַד שְׁעוּלָה לְגַבֵּי הַסֵּלַע הוּא הַחֲזֵק, (הַצַּד הָאֲחֵר) שְׂמֻכְסָה לְלִבְנָה, מִשְׁגִּיחַ וּמוּצָא הַתְּעוֹרְרוֹת הַרְחֻמִּים, אֲזַי הוּא שְׁעוּלָה וְעוֹמֵד לְמַעְלָה, מִתְּעַרְבֵב. אֲזַי הַקּוֹל הוּא עוֹמֵד וּמַעֲבִיר הַדִּין הוּא, וְכִיּוֹן שְׂלֻמְטָה מִתְּעוֹרְרִים הַרְחֻמִּים, כֵּן גַּם לְמַעְלָה מִתְּעוֹרֵר שׁוֹפֵר אַחֵר עֲלִיּוֹן וּמוּצִיא קוֹל שֶׁהוּא רְחֻמִּים, וּמִתְּעַרְבְּבִים קוֹל בְּקוֹל, רְחֻמִּים בְּרְחֻמִּים, וּבַהֲתְעוֹרְרוֹת שֶׁל לְמַטָּה מִתְּעוֹרֵר כֵּן גַּם לְמַעְלָה.

וְאִם תֹּאמֵר, אִיךָ יְכוּל קוֹל שֶׁל לְמַטָּה אוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל לְמַטָּה לְהַתְּעוֹרֵר - כִּמוֹ כֵּן? בֹּא וּרְאֵה, עוֹלָם הַתְּחַתּוֹן עוֹמֵד לְקַבֵּל תְּמִיד, וְהוּא נִקְרָא אֲבָן טוֹבָה, וְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לֹא נוֹתֵן לוֹ, אֲלֹא כִּמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד. אִם הוּא קִים בְּהֶאֱרַת פְּנִים מִלְּמַטָּה, כִּמוֹ כֵּן מְאִירִים לוֹ מִלְּמַעְלָה. וְאִם הוּא עוֹמֵד בְּעֵצְבוֹת, נוֹתְנִים לוֹ דִּין כְּנִגְדּוֹ.

כִּמוֹ זֶה, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה. שְׂמֻחָה שֶׁל בֶּן אָדָם מוֹשֵׁף לְעֵצְמוֹ שְׂמֻחָה אַחֲרַת עֲלִיּוֹנָה. כֵּן גַּם זֶה הָעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן - כִּמוֹ שֶׁהִיא מִתְּעוֹרְרַת, כֵּן מוֹשֵׁף מִלְּמַעְלָה. מִשּׁוּם כֵּן מְקַדִּימִים יִשְׂרָאֵל וּמְעוֹרְרִים בְּשׁוֹפֵר קוֹל שֶׁהוּא (סוד שֶׁל רְחֻמִּים) כְּלוּל בְּאֵשׁ וּמִים וְרוּחַ, וְנִעֲשֶׂה אֶחָד, וְעוּלָה לְמַעְלָה, וּמִכָּה בְּאֲבָן הַטּוֹבָה הַזֶּה, וְנִצְבָּע בְּגוֹנִים אֱלוֹ שֶׁל הַקּוֹל הַזֶּה, וְאֲזַי כִּמוֹ שְׂמִתְרָאָה, כֵּן מוֹשֵׁף מִלְּמַעְלָה.

וְכִיּוֹן שְׂנַתְקַנֵּת בְּקוֹל זֶה, רְחֻמִּים יוּצְאִים מִלְּמַעְלָה וְשׁוֹרִים עָלֶיהָ, וְנִכְלָלַת בְּרְחֻמִּים מִלְּמַטָּה וּמִלְּמַעְלָה. וְאֲזַי מִתְּעַרְבֵב הַצַּד הָאֲחֵר, (מִסְתַּכֵּל וּרְאֵה

אֱלוֹפֵי אָדָם, וְאֵלֶּה הֵם (דברים ח) נִחַשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב. וְאִנְחֵנוּ גַם כֵּן נִפְרְדְּנוּ מִהַיְשׁוּב לְמַדְבַּר הַחֲזֵק לְעֵין שָׁם בַּתּוֹרָה, כְּדִי לְהַכְנִיעַ אֶת הַצַּד הָאֲחֵר.

וְעוֹד, שְׂלֹא מִתִּישְׁבִים דְּבָרֵי תּוֹרָה אֲלֹא שָׁם, שְׂאִין אֹר אֲלֹא אוֹתוֹ הַיּוּצָא מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁךְ. שְׂכַאֲשֶׁר נִכְנַע צַד זֶה, מִתְּעַלָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה וּמִתְּכַפֵּד בְּכַבוֹדוֹ, וְאִין עֲבוֹדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֹא מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁךְ, וְאִין הַטּוֹב אֲלֹא מִתּוֹךְ הָרַע. וְכַאֲשֶׁר נִכְנַס בֶּן אָדָם בְּדֶרֶךְ רָעָה וְעֹזֵב אוֹתָהּ, אֲזַי מִתְּעַלָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבוֹדוֹ, וְעַל זֶה שְׂלֻמוֹת הַכֹּל - טוֹב וְרַע כְּאֶחָד, וְלַעֲלוֹת אַחֵר כֵּן בְּטוֹב, וְאִין טוֹב אֲלֹא הוּא שְׂיִצָּא מִתּוֹךְ הָרַע. וּבְטוֹב זֶה מִתְּעַלָּה כְּבוֹדוֹ, וְזוֹהִי עֲבוֹדָה שְׂלֻמָּה.

וְאִנְחֵנוּ עַד עַכְשָׁו יוֹשְׁבִים שָׁם כֹּל יְמֵי הַשָּׁנָה בְּכַדִּי לְהַכְנִיעַ בְּמַדְבַּר לְצַד הָאֲחֵר. עַכְשָׁו שֶׁהִגִּיעַ זְמַן עֲבוֹדַת הַקְּדוֹשׁ שֶׁל צַד הַקְּדוֹשָׁה, חֲזַרְנוּ לְיִשׁוּב, שְׂשָׁם הִיא עֲבוֹדָתוֹ. וְעוֹד, שְׂעַתָּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הִגִּיעַ זְמַן שֶׁל הַנִּחַשׁ הוּא לְתַבַּע דִּין מִלְּפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשָׁם הוּא שׁוֹלֵט, וּמִפְּנֵי כֵּן יִצְאָנוּ מִשָּׁם וּבִאֲנוּ לְיִשׁוּב.

פָּתַח הַזֵּקֵן הוּא וְאָמַר, (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפֵר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חֲגִגּוֹ. עַכְשָׁו הוּא הַזְּמַן לְהַתְּעוֹרֵר הַדִּין הָעֲלִיּוֹן הַחֲזֵק, וְכַאֲשֶׁר הוּא מִתְּעוֹרֵר, הַצַּד הָאֲחֵר מִתְּחַזֵּק כְּנִגְדּוֹ. וּמִכִּיּוֹן שֶׁהוּא מִתְּחַזֵּק, עוּלָה וּמְכֹסָה לְלִבְנָה, שְׂלֹא מְאִירָה אֹר, וּמִתְּמַלְאֵת מִצַּד הַדִּין. אֲזַי כֹּל הָעוֹלָם הוּא בְּדִין, עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכַרוֹז קוֹרָא בְּכָל הָרְקִיעִים: הַתְּקִינּוּ כֶסֶף שֶׁל דִּין לְאֲדוֹן הַכֹּל, שֶׁהוּא רוֹצֵה לְדוֹן.

וְסוֹד כָּאֵן, וְהֵאִיר לָנוּ בְּמַדְבַּר, מַדּוּעַ מִתְּעוֹרֵר דִּין עֲלִיּוֹן בְּיוֹם זֶה. אֲלֹא כֹל סוֹדוֹת וְכָל הַקְּדוֹשׁוֹת הַנִּכְבְּדוֹת, כָּלָם תְּלוּיִים בְּשִׁבְעֵי. וְהַשְּׁבִיעִי הוּא הָעֲלִיּוֹן, עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שְׂנִקְרָא עוֹלָם הַבָּא. מִמֶּנּוּ מְאִירִים כָּל הַנְּרוֹת וְכָל הַקְּדוֹשׁוֹת וְכָל הַבְּרֻכּוֹת. וְכַאֲשֶׁר מִגִּיעַ הַזְּמַן לְחֲדָשׁ הַבְּרֻכּוֹת וְהַקְּדוֹשׁוֹת לְהֵאִיר, צָרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ בְּכָל תְּקוּנָה שֶׁל הָעוֹלָמוֹת כָּלָם, וְכָל הַתְּקוּנִים הֵם לְקִים כָּלָם עוֹלִים מִתּוֹךְ הַתְּחַתּוֹנִים, אִם הֵם כְּשָׂרִים. וְאִם אִינֵם כְּשָׂרִים, אֲזַי עוֹמְדַת, (דְּבָר) שְׂלֹא מְאִירָה, עַד שְׂנִפְרְדִים הַחֲיִבִים מִתּוֹךְ הַזְּכָאִים, אֲזַי מִתְּעוֹרֵר הַדִּין.

המלך עלי. מה עשה? הלך והתפייס עמו. ומשום שהתפייס עמו, צוה המלך לעשות סעודה עליונה לו ולבנו, וצוה שלא ידע בו השוטר ההוא.

לבסוף נכנס השוטר ההוא. אמר המלך, עתה אם ידע זה מהסעודה העליונה שהכנתי לי ולבני, יתבלבל השלחן. מה עשה? קרא לממנה על הסעודה ואמר לו, תכין משהו ותשים לפני, ותשים לפני השוטר ההוא, כדי שיחשב שסועד לפני משלי, ולא ידע מהסעודה החשובה ההיא של שמחה שלי ושל בני, ויקח החלק ההוא וילך לו, ויתרחק מהשמחה של הסעודה שלנו. ואם לא שעשה המלך כך, לא יתרחק השוטר ההוא מבית המלך.

בך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל, תזמינו שני שעירים, אחד לי ואחד למקטרג ההוא, כדי שיחשב שמסעודה שלי הוא אוכל, ולא ידע בסעודת השמחה האחרת שלנו, ויקח החלק ההוא וילך לדרך ויתרחק מביתי. כיון שאמא העליונה, עולם הבא, באה לשרות תוף ההיכל של העולם התחתון למצא אור (להשיג עליה בהארה) של הפנים, דין הוא שלא ימצא המקטרג ההוא, ולא בעלי הדין לפניו, כאשר מוציא כל הברכות ומאיר לכלם. וכל שפע החרות ההוא נמצא, וישראל נוטלים מאלו הברכות.

שהרי כאשר העולם הבא נכנס להיכל של העולם התחתון ומוצא ששמח העולם התחתון עם בניו בסעודה העליונה ההיא, אז הוא מברך השלחן, והעולמות כלם מתברכים, וכל שמחה וכל הארת הפנים נמצאות שם. זהו שכתוב (ויקרא טז) לפני ה' תטהרו.

בתוב (ויקרא טז) ונתן אהרן על שני השעירים גרלות גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. זוהי השמחה ההיא של המקטרג ההוא, כדי שהקדוש ברוך הוא יפיל עמו גורל, ומזמין אותו, ולא יודע שאש דולק שם על ראשו ועל העם שלו, כמו שנאמר (משלי כה) כי גחלים אתה חתה על ראשו.

וימנה – (אסתר ה) אף לא הביאה אסתר המלכה עם המלך אל המשתה אשר עשתה כי אם אותי. וכתוב, ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב.

בהארת הפנים) ונחלש כחו ולא יכול לקטרג. והאבן הטובה הזו קימת בהארת הפנים מכל הצדדים – בהארה של למטה ובהארה של למעלה.

מתי עומדת בהארה של למעלה? היה אומר ביום הכפורים. וביום הכפורים מאירה האבן הטובה ההיא באור של למעלה מתוף האור של העולם הבא, (ומתערבב המקטרג ההוא), ואז מתקנים ישראל למטה שעיר אחד, ושולחים למדבר הזה החזק שהוא שולט עליו.

והצד האחר ההוא הוא נקדה אמצעית של העולם החרב, משום שכל חרבה ושממה (הוא ממנו, מהצד האחר ההוא השולט) ממנו, הצד האחר ההוא שולט עליו, ונקדה האמצעית של כל הישוב, צד הקדשה הוא. ועל זה עומדת ירושלים באמצע כל הישוב של העולם.

בשתי נקודות נבדלת מלכות שמים, צד הקדשה – אחת שלה, ואחת של העולם הבא. נקדה עליונה נעלמת, ועל זה קימת בשתי נקודות. נקדה שלה עומדת תחתיה, ירושלים, אמצע של כל הישוב. נקדה שלוקחת מאמא עליונה וסתומה, היא גן עדן של הארץ, שעומדת באמצע של כל העולם לכל הצדדים, של החרבה והישוב וכל צדדי העולם.

ועל זה באמצע גן עדן עומדת נקדה אחת עליונה נעלמת וסתומה שלא נודעת. ועמוד אחד נעוץ מלמטה למעלה תוף הנקדה ההיא, ומשם נובעים מים שנפרדים לארבעת צדדי העולם. נמצאו שלש נקודות בעולם שעומדות זו על זו, כדגמת שלש נקודות של התורה.

בא וראה, השעיר ההוא ששולחים ישראל לעזאזל למדבר ההוא, כדי לתת חלק לצד האחר ההוא להתעסק אתו. ואם תאמר, שני שעירים למה כאן? אחד לה', ואחד לצד האחר ההוא. ניחא השעיר ההוא של הצד האחר, אף לה' מדוע?

אלא, למלך שהיה כועס על בנו, קרא לשוטר, זה שעושה דין בבני אדם תמיד, כדי שיתכונן לעשות דין בבנו. השוטר ההוא שמח, ונכנס לבית המלך לאכל שם. כיון שראה אותו בנו, אמר, ודאי לא נכנס השוטר כאן בבית אבי אלא משום שכעס

שלו תלויות יותר מבהמה אחרת, כמו שדין שלהם תלוי למטה בטמאה. אבל מלכות הרשעה הזו האחרת, מלך של הכל בצד ההוא, הטמאה שלו היא יותר מבחרת, ולא טמאה שלמה כאלה התחתונים. ועל זה שער, שהשער שלו לא תלוי ולא חלק. לא חלק, מפני הטמאה ההיא שלו. ולא תלוי, כדי שלא תתחזק בו טמאה כאלה התחתונים, ועל זה ודאי שער, ולא אחר.

כפור, מדוע נקרא כפור? אלא מפני שמנקה כל טמאה ומעביר אותה מלפניו ביום ההוא. ועל זה יום כפור יום של נקיון, וכך קוראים לו, שכתוב (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם. כי היום הזה צריך לו לכתב! מה זה ביום הזה? אלא משום שמטהר מקדש למעלה ומתנקה (וימאיר), כתוב כי ביום הזה יכפר עליכם. יכפר וינקה בתחלה ביום הזה, כדי שיטהר, וילבסוף עליכם.

עוד, יכפר ביום הזה, וינקה לו בתחלה. וכל זה עליכם, בסבתכם צריך לנקות אותה, ולטהר אותה תחלה. יכפר – מי יכפר? אלא זהו עולם העליון שמאיר ומנקה לכלם. ועל זה כל צדדים רעים, שנקראים מצולות ים, עוברים. וכמו שאותן מצולות ים תלויות, כך גם תלויות שערות (שלו, שהוא צד) שלו, שהוא צד שלהם, ושער של הצד ההוא לא חלק.

כמו זה כתוב, (שם) וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם. וכל חטאתם צריך לו לומר! אלא להנאה שלהם. מכאן והלאה לכל חטאתם, שלא יכול המקטרג לשלט עליהם (ועל זה) ביום כפור, שהוא העברת כל החובות ונקוי שלהם. צריכים ישראל לנקות עצמם וללכת יחפי רגלים כמלאכי עליון. חמשה ענויים כדי להעזר בחמשה צדדים עליונים שיום הכפורים מוציא אותם, והם שערים שלו.

ואם שתיה מחשיב, שהיא מצד של יצחק, הרי ששה. ואף על גב שבכלל אכילה היא, ואז הם ששה, וענוי אחרון תשמיש המטה הוא, ובדרגה ששית נמצא, וכנגדה אנו עושים ענוי זה.

בתוב (כמדבר כט) ובצעשור לחדש השביעי הזה, וכתוב (ויקרא כג) אף בצעשור לחדש. בצעשור

בחלק ההוא שנוטל, והולך לו. ובסוף, כאשר בא המלך העליון לבית המלכה, המלכה מבקשת עליה ועל בניה ועל עמה מן המלך.

ואפלו בזמן שישראל בגלות ומתפללים תפלות בכל יום, היא עולה ביום זה לפני המלך העליון ומבקשת על בניה, ואז נגזרות כל אותן נקמות שעתידי הקדוש ברוך הוא לעשות עם אדם, ונגזר איך עתיד המקטרג הזה לעבר מן העולם, כמו שנאמר (ישעיה כה) בלע המות לנצח.

וסימנה – בזמן הגלות (אסתר ז) כי נמכרנו אני וגו'. כי אין הצר שזה בנזק המלך. מה זה בנזק המלך? כמו שנאמר (יהושע ז) והכריתו את שמנו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול. שהרי השם העליון לא מתקים בקיומו, וזהו בנזק המלך.

ואז, והמן נבעת מלפני המלך והמלכה. אז אור הפנים וכל שמחה נמצאת, וישראל יוצאים לחרות ביום ההוא. ואז, מהיום ההוא והלאה, חרות ושמחה בגלוי לשלט עליהם, ואז צריך לשמח עמהם. מכאן והלאה, כמו שנתנו לו חלק להתרחק מהם, כך גם נותנים לשאר העמים להתרחק מהם למטה.

בא וראה, מה הוא סוד הקרפנות להקריב שער (כנגד שער) ולא דבר אחר? ומדוע שער בראש חדש, וכאן גם כן שער? אלא, אם תאמר משום שהוא צד שלו – טוב. מדוע לא היה עז?

אלא דבר זה צריך, והוא נמצא לבעלי כשופים, שכל מעשיהם במה שלא (מתחבר) יהיה בנקבה. ועל זה שער, שלא התחבר בנקבה בכל הצדדים שלו. עז, כאשר התחבר בנקבה. ומשום שהוא מלך, נותנים לו משום הכבוד שלו, זה שלא התחבר בנקבה ולא נתן כחו לאחר. וזה ידוע לאותם המכשפים שמשתמשים במעשים אלה. ומפני כך שורים על השער ההוא כל אותם החטאים.

בא וראה, אף על גב שהוא חלק לצד האחר ההוא – סוד כאן. כל אלו צדדים אחרים שלמטה (שנקראים מצולות ים), כלם טמאים יותר. וכל מה שיוצאים מדרגות תחתונות, כך הטמאה שלהם יותר. ומפני כן בעז, חלקם יותר, משום שהשערות

ועל זה ביום הכפורים עוברת בכל השבעים, ונשלמת דרגה זו בכלם, וכל הנשמות עולות לפניו, ודן את כלן בדין, והקדוש ברוך הוא מרחם על ישראל ביום זה. מי שלא העביר טנוף מרוחו לכפר עליו, (ביום זה) כֹּאֲשֶׁר עוֹלָה תַּפְלָתוֹ בְּיוֹם זֶה, טוֹבֵעַ בְּמָקוֹם הַהוּא שֶׁנִּקְרָא רֶפֶשׁ וְטִיט, וְהוּא מְצוּלוֹת יָם, וְלֹא עוֹלָה לְהִיּוֹת עֲטָרָה בְּרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ.

ביום זה לא צריך בן אדם לפרש חטאיו בפני אחר, משום שכמה הם שלוקחים הדבור ההוא ומעלים אותו למעלה, ויש עדים בדבור ההוא. ומה (מיכה ז) משכבת חיקך שמר פתחי פיך – כל שפן אלו שהולכים ומסתכלים לקטרג עליהם ומעידים עליהם, וכל שפן שעזות הוא לפני הכל וחלול שמו של הקדוש ברוך הוא. ועל זה כתוב, (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך. (מכאן והלאה סוד באופן אחר)

פתח ואמר, (שמות יב) החדש הזה לכם ראש חדשים וגו'. וכי כל הזמנים והחדשים אינם של הקדוש ברוך הוא? (אלא חדשיכם לא כתוב) אלא החדש הזה לכם, שלי הוא, אבל אני מסרתי אותו לכם. שלכם הוא בנגלה, אבל שביעי שלי הוא, ועל זה הוא בכסה ולא בגלוי. חדש שלכם הוא מסדר כסדר אותיות אביב, שהוא א' ב' ג'. י"ב הוא סוד אות ג' (והוא א' ב' ג' כסדר האותיות). אבל החדש השביעי, שלי הוא מסוף האותיות (תשרי). מה הטעם? אתם ממטה למעלה, ואני ממעלה למטה.

זה שלי. בראש החדש אני הוא בכסוי, ובעשרה לחדש אני הוא, משום שאני בחמש ראשונות, ובחמש אחרונות, ובחמש שלישיות. בתחלת החדש אני הוא משום חמשה ימים. בעשרה לחדש אני הוא משום חמשה ימים אחרים. בחמשה עשר לחדש אני הוא משום חמש שלישיים.

מה הטעם כל זה? משום שכל חדש זה הוא מעולם העליון, ועולם העליון בסוד חמש הוא, בכל זמן וזמן, ומשום כך חדש זה הוא בכסוי ולא בגלוי, משום שעולם העליון בכסוי הוא, וכל דבריו בהסתר. וחדש זה הוא של הקדוש ברוך הוא לבדו. כיון שמגיע יום ה'טו' לחדש, אז מתגלה. הכל הוא מגיע בהתחדשות הלבנה, ונשלמת

– בעשירי צריך לו לומר! מה זה בעשור? אלא משום שעתה ביום זה, כל מדרגות עליונות באות אלו על אלו לשרות על הלבנה ולהאיר אותה, וכלן בסוד של עשר, עד שעולה למאה. וכאשר עומדת בסוד של מאה, אז הכל אחד, ונקרא יום הכפורים. ועל זה בעשור, כמו שאתה אומר זכור, שמור, שכלם באים כדי לעשר ולהאיר בסוד של עשר.

החזיר הזמן הזה ראשו כנגד רבי שמעון, ואמר לו, (רבי שמעון) הרי ידעתי ששאלה תקשה בכאן, בעשור לחדש השביעי. אמר לו רבי שמעון, ודאי, (זה בעשירי נכון הוא וכן הוא, אבל בעשור מדוע וכו') בעשור נכון הוא. אם כך הוא, מדוע עולה למאה? והרי מהפסוק לא נראה, אלא שעולה לשבעים, ממשמע שכתוב בעשור לחדש השביעי. וכאשר מעשרים לשביעי עשר פעמים, הרי ודאי עולה לשבעים. אמר לו, על זה החזרתי ראשי כלפיך, שהרי ידעתי שחכם אתה.

בא וראה, שני סודות כאן. אחד, שהרי הלבנה נקראת חדש השביעי, ומפני כן נקרא חדש השביעי עשור, מפני שכשם מאירים לה עשר פעמים – הרי מאה. ועוד, דבר זה שאמרת, ודאי לשבעים עולה ביום זה (ובמדרגה של שבעים היא, ובמדרגה של מאה היא, לדוגמה של מאה להשלים ולהאיר). ובדרגה זו של שבעים, שהרי ביום זה נוטל לכל עם ישראל לדון, וכלם עומדים בנשמה יותר מהגוף, שהרי ביום זה ענוי של הנפש הוא, ולא של הגוף, כמו שנאמר ועניתם את נפשותיכם. כי כל הנפש אשר לא תענה. ויום זה לוקח לכל הנפשות ונמצאות ברשותו. ואם לא עומדת בסוד (ברשות) של שבעים, אין לה רשות בנפשות (לעמד שם), שעמידת הנפשות בסוד של שבעים, כמו שנאמר (תהלים ז) ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו'.

ואם תאמר, נפשות הילדים שלא השלימו לשבעים שנה לא שולטת בהם – ודאי ששולטת בהם, אבל לא בשלמות, כמי שזכה לימים הרבה למצוות התורה, ועם כל זה, בכל שבעים שנה היא הולכת. ועל זה למדנו, אחד המרבה ואחד הממעיט. מה זה אחד? ביהוד של שבעים שנה, מי שמרבה ומי שממעיט.

עמָהֶם. ועל זה כתוב ולקחתם לכם ביום הראשון. פרי זה הוא אילן שנקרא עץ פרי, ונמצא בו פרי. עץ הדר – כמו שנאמר (תהלים צ) הוד והדר לפניו. מה הטעם נקרא הדר, ומי הוא הדר? אלא זה צדיק.

מדוע נקרא הדר, והרי מקום מסתור הוא שאין לו גלוי, וצריך להתכסות תמיד, ואין הדר אלא מי שמתגלה ומתראה? אלא, אף על גב שהוא דרגה מסתרת, הדור הוא של כל הגוף, ולא נמצא הדור לגוף אלא בו. מה הטעם? מי שאין עמו מדרגה זו, אין בו הדור לבא בבני אדם. קולו אין עמו בדבורו (פזר), והדור (ודבור) של קול נפסק ממנו. זקנו והדר זקנו לא עמו, ואף על גב שמתכסית הדרגה ההיא, כל הדור הגוף תלוי בו, ומתכסה ומתגלה. ומפני כן עץ הדר הוא, עץ שכל הדור הגוף תלוי בו, וזהו הוא עץ עשה פרי.

כפת תמרים – כאן נכללת אשה בבעלה בלי פרוה, כפת תמרים כאחד. וענף עץ עבת – שלשה. ועלים שלו – זה בצד זה, וזה בצד זה, ואחד ששולט עליהם. וערבי נחל – שנים, שאין להם ריח וטעם, כשוקים בבן אדם. (ומפני כן) לולב נוטל כלם, כחוט השדרה שמעמיד את הגוף. ומה שיוצא החוצה טפח – כך הוא, כדי להשלים ולהוציא הכל ולשמש כמו שצריך.

(ומפני כן) במינים אלו צריך בן אדם להראות לפני הקדוש ברוך הוא. עלים של אלו התמרים, הם כל שאר חילות שמתאחזים באלו הפנויים שהקדוש ברוך הוא נקרא בהם, מפני שצריכים (להתאחו) למטה כדגמת למעלה. שאין לה דבר בעולם שאין לו דגמא למעלה. כדגמא של למעלה כך יש למטה. וצריכים ישראל להתאחו בסוד זה של האמונה לפני הקדוש ברוך הוא.

כתוב (ויקרא כג) בספת תשבו שבעת ימים. זהו סוד האמונה, וסוד זה נאמר על העולם העליון. וכך למדנו, כאשר נברא העולם נאמר פסוק זה.

סדר הלימוד ליום ד ניסן [יום 181 בשנה]

באשר התחילה חכמה לצאת ממקום שלא ידוע, ולא נראה, אז יוצאת מדה אחת ומכה, והחכמה ההיא העליונה מאירה ומתפשטת לכל

הלבנה ומאירה מאמא העליונה, ועומדת להאיר לתחתונים מתוך האור העליון, ועל זה נקרא ראשון, כמו שנאמר (ויקרא כג) ולקחתם לכם ביום הראשון. עד עכשו עומדים כל הימים בסוד עליון. מכאן יורדים לסוד תחתון.

בא וראה, מיום העליון היו ימים אלו הראשונים, סוד של העולם העליון, מי דן דין של העולם, שהרי דין לא נמצא בזה העולם אלא מדין התחתון? (סוד) שזה – (ישעיה נד) אלהי כל הארץ יקרא. שאם תאמר דין העולם דן למעלה, אם כן לא היה נקרא עולם החרות, עולם שהוא אור של כל העולמות, עולם של כל החיים, עולם של כל החרות. ואם תאמר מדין של יצחק – אם הוא מעורר דין לגבי העולם הזה, לא יכולים כל העולם לסבל, שהאש העליון התקיף ההוא, אין מי שסובל אותו, אלא אש שלמטה, שהוא אש שסובל אש.

אלא, כמו שהעולם הזה עולם התחתון של כל העולמות, כך גם כל דיניו מעולם התחתון, של אלקים שופט. וזה נקרא דין עליון על העולם הזה, ומשום שהוא דרגה שביעית, לא גוזרים גזרה על בן אדם אלא מעשרים שנה ומעלה.

הסתכל הזקן הזה ברבי שמעון, וראה אותו שזולגות עיניו דמעות. אמר רבי שמעון, אם היא שביעית, מדוע מעשרים שנה ומעלה? אמר לו, אשרי מי שמדבר על אננים שומעות.

בא וראה, בית דין שלמטה בארץ לא גוזרים דין על בן אדם עד שלש עשרה שנה. מה הטעם? משום שעוזבים שבע שנים לשביעית, אלהי כל הארץ יקרא. ואין רשות לאדם באלו השבע. ואלו השבע לא נמצאות אלא על שלש עשרה שלמטה (בארץ), שאלו כסא לגביו, ומשום זה כל גזרות וכל הדינים שלמטה, מאלו השבע שנים שלמטה, כללות של עשרים שנה הם.

ורין העולם בראש השנה הוא על ידי זו המדרגה, שהוא ממש עומד בדין על בניו בעולם הזה כדי להטהר לגבי העולם העליון, משום שאין לו סיוע לעלות ולהטהר אלא מתוך התחתונים.

ובאשר ישראל הם בחמשה עשר יום, אז נוטל לבניו לפרש כנפיו עליהם ולשמח

שְׁכַל שְׁבַעַה יָמִים אַחֲרֵים אַתָּה. וְעַל זֶה הוּא שְׁמִינִי, וְשִׁמוּנָה יָמִים כְּאַחַד. וּמִפְּנֵי זֶה נִקְרָא עֲצַרְתָּ – כְּנוּס. מִתְּכַנְּסִים כָּלֵם בְּיוֹם זֶה. וְנִקְרָא שְׁמִינִי, וְאֵין שְׁמִינִי אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׁבַעַה.

בְּתוֹב (איוב א) יְהִי שֵׁם ה' מְבָרָךְ. מֵהוּ מְבָרָךְ? (אֶלָּא הַכֵּל יְדוּעַ) אֲבָל סוּד אַחַד יָדַע אַחַד מִחֲבֵרָנוּ, בְּמִדְבַר הָרָאוּ לוֹ בְּחֵלוֹם, וְשָׁמוּ רַבִּי יִצְחָק מִכְּפַתּוֹר. מֵהוּ מְבָרָךְ? רֵאשִׁיתוֹ קָשָׁה וְסוּפוֹ רַךְ. מ"ב קָשָׁה, וְדִין הוּא וְדָאִי. (ואחר כך) כְּעֵין זֶה יוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה מ"ב, שֶׁהָרִי בְּאַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם (ובסוד מ"ב) אוֹתִיּוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל זֶה נִבְרָא בְּדִין. לְבִסּוּף רַךְ. וְעַל זֶה לְמַדְנֹו, כָּל הַהִתְחַלּוֹת קָשׁוֹת, וְסוּף הַכֵּל רַךְ. (זֶה מ"ב וּבְסוּד שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַל זֶה נִבְרָא בְּדִין לְבִסּוּף כְּדָגְמַת זֶה) בְּיוֹם שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה מ"ב קָשָׁה, בְּדִין. בְּיוֹם שֶׁל עֲצַרְתָּ רַךְ, בְּשִׁמְחָה.

בֵּא וְרֵאָה מֵה בֵּין דִּין עֲלִיוֹן לְדִין זֶה. דִּין עֲלִיוֹן תְּחִלָּתוֹ וְסוּפוֹ קָשָׁה, וְאֵין מִי שִׁיעֵמַד בּוֹ, וְכָל מֵה שֶׁהוּלָךְ מִתְחַזֵּק, וְלְבִסּוּף שְׁשׁוּרָה, לֹא זֶה מִשֵּׁם עַד שֶׁמְכַלָּה וּמְכַרִּית הַכֵּל שְׁלֹא נִשְׁאַר כְּלוּם. אֲבָל דִּין אַחַר שֶׁלְמִטָּה, רֵאשִׁית קָשָׁה, וְכָל מֵה שֶׁהוּלָךְ – נִחְלַשׁ, עַד שֶׁמֵּאִיר פָּנִים, כְּדָגְמַת (זֶה דִּין שֶׁל הַנִּקְבָּה) הַנִּקְבָּה שֶׁנִּחְלַשׁ כִּכְהָ.

מִמַּתִּי הַתְּעוֹרֵר דִּין שֶׁלְמַעְלָה לְשֵׁרוֹת עַל הָעוֹלָם? בְּיוֹם הַמַּבּוּל. וְעַל זֶה לֹא נִשְׁאַר כְּלוּם בְּעוֹלָם חוּץ מֵהַתְּבָה הַהִיא שֶׁל נֹחַ, שֶׁהִיא כְּדָגְמָא הָעֲלִיוֹן שֶׁסְּבָלָה לְכַח הַדִּין הַהוּא. וְאֵלּוּלֵי שֶׁהַזְמִין הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִמְצָא בְּרַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, כָּל הָעוֹלָם הָיָה נֶאֱבָד, שְׁכָתוֹב (תהלים כט) ה' לְמַבּוּל יָשָׁב. וְעַל זֶה לֹא שׁוּרָה דִּין שֶׁלְמַעְלָה עַל הָעוֹלָם, שְׁלֹא יְכוּל הָעוֹלָם לְסַבֵּל אוֹתוֹ אֶפְלוּ רָגַע אַחַד.

בְּתוֹךְ כֶּף הָיָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בּוֹכָה וְשִׁמַּח. נִשְׁאוּ עֵינָיִם וְרָאוּ חֲמִשָּׁה מֵאֲלֵה הָאֲנָשִׁים הַפְּרוּשִׁים שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים אַחֲרָיו לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ. עֲמַדוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִכָּאן וְהִלָּאָה מֵה שְׁמַךְ? אָמַר, נְהוּרָאֵי סְבָא, מִשׁוּם שִׁישׁ נְהוּרָאֵי אַחַר אֲצִלְנוּ. הֲלָכוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן וְהַחֲבֵרִים הָאֵלֶּה עִמּוֹ שְׁלִשָּׁה מִלִּין. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְאֵלּוּ הָאֲחֵרִים, מֵה דֶרֶךְ זֶה אֲצִלְכֶם? אָמְרוּ, לְבַקֵּשׁ אֶת הַזְקֵן הַזֶּה, שֶׁמִּמֵּימּוֹ אָנוּ שׁוֹתִים בְּמִדְבַר. בָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן וְנִשְׁקוּ. אָמַר לוֹ, שִׁמְךָ נְהוּרָאֵי, וְאוֹר אַתָּה, וְאוֹר עִמְךָ נִמְצָא.

הַצְדָּדִים בְּסוּד הַמִּשְׁכָּן הָעֲלִיוֹן. וְהַמִּשְׁכָּן הָעֲלִיוֹן הַהוּא מוֹצִיא שֶׁשֶׁה צְדָדִים, וְאֵז הַנִּיצוּץ הַהוּא שֶׁל הַמִּדָּה מֵאִיר לְכָלֵם, וְאָמַר בְּסִכַּת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים.

מִי הוּא סִכַּת חֶסֶד ו' זֶה מִשְׁכָּן תְּחִתּוֹן, שֶׁהוּא כְּעִשְׂשִׁית, לְהֵרְאוֹת אֶת כָּל הָאוֹרוֹת. וְאֵז אָמַר בְּסִכַּת תִּשְׁבּוּ שְׁבַעַת יָמִים. מִי הֵם שְׁבַעַת יָמִים? מֵעוֹלָם הָעֲלִיוֹן לְתַחֲתוֹן, שְׁכָלֵם עוֹמְדִים וּמְזַמְנִים לְהָאִיר לְזוֹ הַסִּכַּת. וּמִי הִיא? זֶה (עמוס ט) סִכַּת דָּוִד הַנִּפְלֵת. סִכַּת שְׁלוֹם. וְצָרִיךְ הָעַם הַקָּדוֹשׁ לְשַׁבֵּת תַּחַת הַצֵּל שְׁלָה, בְּסוּד הָאֲמוּנָה. וּמִי שִׁוֹשֵׁב בְּצֵל זֶה, יוֹשֵׁב בְּאֵלּוּ הַיָּמִים הָעֲלִיוֹנִים.

וְעַל זֶה כָּלֵם בְּסִכַּת בְּסִכַּת, וְאַחַד בְּסִכּוֹת שְׁלָם. אַחַד שְׁלָם, לְהֵרְאוֹת שְׁמִי שִׁוֹשֵׁב בְּצֵל זֶה, יוֹשֵׁב בְּאֵלּוּ הַיָּמִים הָעֲלִיוֹנִים לְמַעְלָה, שְׁעוֹמְדִים עַל זֶה הַתְּחִתּוֹן לְהָאִיר לוֹ, לְכַסּוֹת עֲלָיו וּלְהַגִּן עֲלָיו בְּשַׁעַה שְׁצָרִיךְ.

וְעוֹד, כָּלֵם נִקְרָאִים סִכּוֹת בְּשִׁלְמוֹת, וְכָתוּב סִכַּת חֶסֶד, זֶה הָעוֹלָם הַתְּחִתּוֹן שְׁצָרִיךְ בְּאֵלּוּ הַשְּׁבַעַת יָמִים קְדוּשִׁים לְזוֹן לְשִׁאֵר הַמְּמַנִּים הַגְּדוּלִים שֶׁל הָעַמִּים, בְּשַׁעַה שֶׁהִיא לוֹקַחַת שְׁמִיחָה בְּבַעֲלָה, וְלֹא יִקְלָקְלוּ שְׁמִיחָתָהּ, כְּדִי שִׁיתְּבַלְבְּלוּ (שִׁיתְּעַדְנוּ) בְּמִזוֹן הַהוּא, הַקְּרַבְנוֹת שְׁלָהֵם רַבִּים יוֹתֵר מִשְׁאֵר יָמִים, כְּדִי שִׁיתְּעַסְקוּ בָהֶם וְלֹא יִתְעַרְבוּ לְבִסּוּף בְּשִׁמְחָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּמִי הִיא שְׁמִיחָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל? זֶה יוֹם שְׁמִינִי עֲצַרְתָּ.

וְבֵא רֵאָה, בְּעוֹד שְׁאֵלוֹ שְׁאֵר הַמְּמַנִּים שְׁמִיחִים וְאוֹכְלִים בְּמִזוֹן הַהוּא שְׁמִתְקַנִּים לָהֶם יִשְׂרָאֵל, הֵם מִתְקַנִּים כִּסָּא לְקַבְּ"ה מְלִמְטָה, וְלְהַעֲלוֹת אוֹתוֹ לְמַעְלָה בְּאֵלּוּ הַמִּינִים, וּבְשִׁמְחָה, וּבְהִלָּל, וּלְהַקִּיף הַמְּזַבַּח. אֵז הִיא עוֹלָה וְלוֹקַחַת בְּרַכּוֹת וְשִׁמְחָה בְּבַעֲלָה.

וְשִׁאֵר חֵיוֹת גְּדוּלוֹת מְמַנּוֹת הָעַמִּים, אוֹכְלוֹת וְשׁוֹחֲקוֹת וְרוֹמְסוֹת וְנִזְוֹנוֹת. וְהִיא נוֹטֶלֶת נִפְשׁוֹת בְּעַנְג לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. כִּיּוֹן שִׁיּוֹרְדָתָהּ, וְהִיא לוֹקַחַת כָּל הַבְּרַכּוֹת וְכָל הַקְּדוּשׁוֹת וְכָל הָעֲנוּגִים, וְיִשְׂרָאֵל כָּל אֵלּוּ הַשְּׁבַעַת יָמִים הָיוּ מוֹשְׁכִים אוֹתָהּ בְּאֵלּוּ הַמַּעֲשִׂים שֶׁהֵם עוֹשִׂים וּמְקַרְבִּים לָהּ, אֵז יוֹרְדָתָהּ לְהַתְקַרֵּב בְּכַנְיָהּ וּלְשַׁמַּח אוֹתָם יוֹם אַחַד. וְהַיּוֹם הַהוּא הוּא יוֹם שְׁמִינִי, מִשׁוּם

לְמַה הַמּוֹת עוֹלָה בְּמִנְיָן? אֵלָּא בְּשִׁבִיל שְׁהַבְרָכָה
לֹא שׁוֹרָה בְּמִנְיָן. כִּיּוֹן שְׁהַסְתַּלְקָה בְּרָכָה,
הַצַּד הָאֲחֵר שׁוֹרָה עָלָיו וְיִכּוֹל לְהַנְזֹק. מִשׁוּם כֶּף
נוֹטְלִים כֶּפֶר וּפְדִיּוֹן לְעֵלוֹת (מַעֲלִיָּהם) עָלָיו מִנְיָן, וְהָרִי
פָּרְשׁוּהָ וְנִתְבָּאָר.

רַעֲיָא מְהִימְנָא

מִצְוָה לְתַתּ מַחְצִית הַשְּׁקָל בְּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ. רוּעָה
הַנְּאָמֵן מַה זֶה מַחְצִית הַשְּׁקָל? זֶהוּ כְּמוֹ
חֲצִי הַהֵינָן, וְזוּ ר', מִמְצַע בֵּין שְׁתֵּי הַהֵי"ן. אֲבָן לְשְׁקָל
בָּהּ, זוּ י'. עֲשָׂרִים גֵּרָה הַשְּׁקָל – זוּ יו"ד. הַעֲשִׂיר לֹא
יִרְבֶּה – זֶה הָעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי, לֹא יִרְבֶּה עַל י'. וְכֶף
נֶאֱמַר בְּסֵפֶר יִצְיָרָה, עֲשֶׂר סְפִירוֹת בְּלִימָה, עֲשֶׂר וְלֹא
אֶחָד עֲשֶׂר. וְהַדֵּל לֹא יִמְעִיט – זֶה צְדִיק, לֹא יִמְעִיט
מִעֲשֶׂר, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר עֲשֶׂר וְלֹא תִשַׁע. מִמַּחְצִית
הַשְּׁקָל – שֶׁהוּא י'. (מַחְצִית הַשְּׁקָל עֲשֶׂר הוּא).

אָמַר לוֹ רוּעָה הַנְּאָמֵן, (מְלֻאָף) אַתָּה בְּשָׁמַיִם, אֶהוּב
אַתָּה מִרְבוּנָךְ, אֵינְךָ תְּמִיחָה בְּכָל אוֹתָם דְּבָרִים
נִכְבָּדִים שִׁיִּצְאוּ מִפִּיךָ, שֶׁהָרִי מִי שֶׁהוּא מְלֻךְ אוּ בֶן
הַמְּלָךְ, אֵינְךָ תְּמִיחָה שִׁיעֵלוּ מִרְגְּלֵיכֶם בְּשִׁלְחָנִי,
מְלֵאוֹת סְגֻלוֹת, מְלֵאוֹת אוֹרוֹת. לְאָדָם אַחֵר זֹהוּ
תְּמִיחָה. אָמַר לוֹ, בְּרוּךְ אַתָּה הָרוּעָה הַנְּאָמֵן, מִשֶּׁם
וְאֵילָךְ אָמַר אַתָּה, שֶׁהָרִי עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים יִרְדּוּ
לְשִׁמְעַ מִמֶּךָ. אָמַר לוֹ, הַשְּׁלֵם דְּבוּרְךָ. אָמַר לוֹ, אֵינְךָ
כֹּעֵת לוֹמֵר יוֹתֵר, אָמַר אַתָּה עַד פַּעַם אַחֲרָת.

פָּתַח הָרוּעָה הַנְּאָמֵן, מִצְוָה אַחֵר זֹו לְקַדֵּשׁ אֶת
הַחֲדָשׁ, מִשׁוּם שֶׁהַכֹּלָה הַקֹּדֶשׁהּ הִיא כְּלָה
שֶׁמִתְקַדֶּשֶׁת עַל פִּי בֵּית דִּין, שֶׁהוּא גְבוּרָה, מִשׁוּם
שֶׁשֶׁם לְוִיִּם, שְׁנֶאֱמַר בָּהֶם וְקִדְשָׁתְךָ אֶת הַלְוִיִּם. וְאַחֵר
שֶׁנִּרְאִית הַלְבָנָה שִׁיאֹתוּ לְאוֹרָה, מְבָרֵךְ עָלֶיהָ: בְּרוּךְ
אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מְלֻךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּמֵאֲמָרוֹ בְּרָא
שְׁחָקִים, וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם. וּבְמִי מִתְקַדֶּשֶׁת
וּמִתְבָּרַכֶּת? בְּתַפְאֲרָת, מִשׁוּם שֶׁהִיא עֲטַרְת תַּפְאֲרָת
לְעַמּוּסֵי בְטָן. (עַד כֵּאן רַעֲיָא מְהִימְנָא)

רַבִּי יוֹסִי חֲזִיָּא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. עַד שֶׁהָיוּ
הוֹלְכִים יָרַד הַלֵּילָה. יָשְׁבוּ. עַד שֶׁהָיוּ
יוֹשְׁבִים הִתְחִיל הַבְּקָר לְהֵאִיר. (אֲמַרְוִי, נְקוּם וְגַלְד) קָמוּ
וְהָלְכוּ. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, רָאָה אֶת פְּנֵי הַמְזֻרַח
שְׁמֵאִירִים. עִכְשָׁו כָּל אוֹתָם בְּנֵי הַמְזֻרַח שֶׁל הָרִי
הָאוֹר מִשְׁתַּחֲוִים לְאוֹר הַזֶּה שְׁמֵאִיר בְּמִקּוֹם

פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (דְּנִיאל ב) הוּא מְגַלָּה
עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת, יוֹדֵעַ מַה בַּחֲשֵׁךְ, וְהָאוֹר
שׁוֹרָה עִמּוֹ. הוּא גְּלָא עֲמִיקְתָּא וּמִסְתָּרְתָּא – הַקֹּדֶשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְגַלָּה עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת, שְׁכָל הַדְּבָרִים
הָעֲמֻקִּים וְהַסְתּוּמִים הָעֲלִיוֹנִים הוּא מְגַלָּה לָהֶם. וְמַה
הַטַּעַם מְגַלָּה לָהֶם? מִשׁוּם שִׁידַע מַה בַּחֲשׂוֹכָא.
שְׂאֵם לֹא הָיָה הַחֲשֵׁךְ, לֹא נוֹדַע הָאוֹר. וְהוּא יָדַע מַה
בַּחֲשֵׁךְ, וּמִפְּנֵי כֶּף מְגַלָּה עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת. שְׂאֵם לֹא
הַחֲשֵׁךְ, לֹא יִתְגַּלוּ הַדְּבָרִים הָעֲמֻקִּים וְהַנִּסְתָּרִים.
וְנִהוּרָא עִמָּה שְׂרָא – מַהוּ אוֹר זֶה? אוֹר שֶׁמִתְגַּלָּה
מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁךְ.

וְאָנּוּ, מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁךְ שֶׁהָיָה בְּמִדְבָר, מִתְגַּלָּה לָנוּ אוֹר
זֶה. הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׂרָה עִמָּךְ אוֹר
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. הֵלְכוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן
וְהַחֲבָרִים שְׁלֵשָׁה מִלִּין אֵלּוֹ אַחֲרָיו. אָמַר לוֹ, מִדּוּעַ
לֹא הוֹלְכִים אֵלּוֹ עִמָּךְ כְּבָרָא שׁוֹנָה? אָמַר לוֹ, לֹא
רְצִיתִי לְהִטְרִיחַ לְבֵן אָדָם עִמִּי. עִכְשָׁו שְׂבָאוּ, גַּלְד
כְּאֶחָד. הֵלְכוּ, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן הֵלֵךְ לְדֶרֶכּוֹ. אָמַר רַבִּי
אֲבָא, הָרִי אָנּוּ יוֹדְעִים אֶת שְׁמוֹ, וְהוּא לֹא יוֹדֵעַ אֶת
שְׁמוֹ שֶׁל מֵר? אָמַר לוֹ, מִמֶּנּוּ יוֹדְעִי שֶׁלֹּא לְהִתְרַאוֹת.
בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרַשְׁתָּ בִּי תִשָּׂא

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְפָקְדֵיהֶם וְגו'. רַבִּי אֲבָא וְרַבִּי אֲחָא
וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים מִטְּבַרְיָה לְצַפּוּרִי. עַד שֶׁהָיוּ
הוֹלְכִים, רָאוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר שֶׁהָיָה בָּא, וְרַבִּי חֲזִיָּא
עִמּוֹ. אָמַר רַבִּי אֲבָא, וְדַאי שֶׁנִּשְׁתַּתַּף עִם הַשְּׂכִינָה.
חִכּוּ לָהֶם עַד שֶׁהִגִּיעוּ אֲלֵיהֶם. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ אֲלֵיהֶם,
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַאי כְּתוּב עֵינֵי ה' אֵל צְדִיקִים
וְאֲזַנֵּיו אֵל שׁוֹעֲתִים. פְּסוּק זֶה הֵנוּ קָשָׁה וְכו'.

בֵּא וְרָאָה, הָרִי פָּרְשׁוּהָ, אֵינְךָ הַבְּרָכָה שֶׁלְמַעַלָה שׁוֹרָה
עַל דְּבַר שְׁנִמְנָה. וְאֵם תֹּאמַר, אֵיךְ יִשְׂרָאֵל נִמְנָו?
אֵלָּא כְּפֹר נִטַל מֵהֶם, וְהָרִי פָּרְשׁוּהָ, וְהַחֲשִׁבוֹן לֹא
הָיָה עַד שֶׁכָּנְסוּ אֶת כָּל אוֹתוֹ הַכֶּפֶר וְעָלָה לְחֲשִׁבוֹן.
וּבְרָאשׁוֹנָה הָיוּ מְבָרְכִים אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאַחֵר כֶּף אֶת
הַמִּנְיָן שֶׁל אוֹתוֹ הַכֶּפֶר, וְאַחֵר כֶּף חוּזְרִים וּמְבָרְכִים
אֶת יִשְׂרָאֵל. נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל מְבָרְכִים בְּרָאשׁוֹנָה
וּבְסוּף, וְלֹא עוֹלָה בָּהֶם הַמּוֹת.

שֶׁהֵם שֹׁפֵת אֱמֶת, כְּתוּב בָּהֶם (ישעיה מג) עִם זו יִצְרָתִי לִי תִהְלֵתִי יִסְפְּרוּ.

נִזְכַּרְתִּי פַּעַם אַחַת שֶׁהֵייתִי הוֹלֵךְ עִם רַבִּי אֶלְעָזָר, פָּגַשׁ בּוֹ הַגָּמוֹן. אָמַר לְרַבִּי אֶלְעָזָר, אַתָּה מִכִּיר אֶת תּוֹרַת הַיְהוּדִים? אָמַר לוֹ, מִכִּיר. אָמַר לוֹ, הַאֵינְכֶם אוֹמְרִים שְׁאֵמוֹנְתְּכֶם אֱמֶת וְתוֹרַתְכֶם אֱמֶת, וְאֵנוּ שְׁאֵמוֹנְתֵנוּ שֶׁקָּר וְתוֹרַתֵנוּ שֶׁקָּר?! וְהִרִי כְּתוּב, שֹׁפֵת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד וְעַד אֲרַגִּיעָה לְשׁוֹן שֶׁקָּר? אֲנוּ מִימֹת הָעוֹלָם עוֹמְדִים בְּמַלְכוּת וְלֹא סָרָה מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים דוֹר אַחַר דוֹר, תִּכּוֹן לְעַד וְדַאי. וְאַתֶּם מַעֲט הָיָה לְכֶם בְּמַלְכוּת, וּמִיָּד סָרָה מִכֶּם, וְהִפְסוּק הַתְּקִים בְּכֶם שֶׁכְּתוּב וְעַד אֲרַגִּיעָה לְשׁוֹן שֶׁקָּר.

אָמַר לוֹ, אֲנִי רוֹאֶה בְּךָ שֶׁאַתָּה חָכֵם בְּתוֹרָה. תִּפַּח רוּחוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ. אֵלּוֹ אָמַר הַכְּתוּב שֹׁפֵת אֱמֶת כּוֹנֵנָה לְעַד - הָיָה כְּמוֹ שְׁאֵמְרֵנוּ. אֲבָל לֹא כְּתוּב אֶלֶּא תִכּוֹן, עֲתִידָה שֹׁפֵת אֱמֶת שֶׁתִּכּוֹן מֵה שְׁאִין כֶּךָ עֲכָשׁוּ, שֶׁעֲכָשׁוּ שֹׁפֵת שֶׁקָּר עוֹמְדָת, וּשֹׁפֵת אֱמֶת שׁוֹכְכָת לְעַפְרָה, וּבְאוֹתוֹ זְמַן שֶׁל אֱמֶת תִּעֲמַד עַל קִיּוּמָהּ וּמִתּוֹךְ אֲרָץ תִּצְמַח, אִזְ שֹׁפֵת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד וְגו'.

אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הַגָּמוֹן, אֲשֶׁרִיךְ, וְאֲשֶׁרִי הָעַם שִׁיּוֹרְשִׁים תּוֹרַת אֱמֶת! אַחַר יָמִים שֶׁמַּעַתִּי שֶׁהִתְגַּיַר. הִלְכוּ, הִגִּיעוּ לְשֹׁדָה אַחַת וְהִתְפַּלְלוּ תְּפִלָּתָם. כִּיּוֹן שֶׁהִתְפַּלְלוּ תְּפִלָּתָם, אָמְרוּ, מִכָּאֵן וְהִלָּא נִתְחַבֵּר בְּשִׁכְנֵיהָ, וְנִלְךְ וְנִתְעַסַּק בְּתוֹרָה.

פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (ישעיה מא) הֵן יִבְשׁוּ וַיִּכְלָמוּ כָּל הַנְּחָרִים בְּךָ וְגו'. עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְיִשְׂרָאֵל כָּל אוֹתָן טוֹבוֹת שֶׁאָמַר עַל יְדֵי נְבִיאֵי הָאֱמֶת, וַיִּשְׂרָאֵל סָבְלוּ עֲלֵיהֶם כְּמָה רַעוֹת בְּגִלּוֹתָם. וְאֵלְמָלֵא כָּל אוֹתָן טוֹבוֹת שֶׁמְחַכִּים וְרוֹאִים שֶׁכְּתוּבִים בְּתוֹרָה, לֹא הָיוּ יְכוּלִים לַעֲמַד וְלִסְבֹּל אֶת הַגְּלוּת.

אֲבָל הוֹלְכִים לְבֵית מִדְרָשׁוֹת, פּוֹתְחִים סְפָרִים, וְרוֹאִים כָּל אוֹתָן טוֹבוֹת שֶׁמְחַכִּים, וְרוֹאִים שֶׁכְּתוּבִים בְּתוֹרָה שֶׁהִבְטִיחַ לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם, וּמִתְנַחֲמִים בְּגִלּוֹתָם, וּשְׁאָר הָעַמִּים מְחַרְפִּים וּמְגַדְפִּים אוֹתָם וְאוֹמְרִים: אֵיךְ אֵלֵהֶיכֶם? אֵיךְ אוֹתָן טוֹבוֹת שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִים שֶׁמַּעֲתָדוֹת לְכֶם, וְכִי כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ יִתְבַּיְשׁוּ מִכֶּם?

הַשֶּׁמֶשׁ טָרַם שִׁיִּצָּא וְעוֹבְדִים אוֹתוֹ, שֶׁהִרִי כִּיּוֹן שִׁיִּצָּא הַשֶּׁמֶשׁ, כְּמָה הֵם שֶׁעוֹבְדִים לְשֶׁמֶשׁ. וְאֵלֵה הֵם שֶׁעוֹבְדִים לְאוֹר הַזֶּה, וְקוֹרְאִים לְאוֹר הַזֶּה: אֵלֵהי הַמְּרַגְלִית הַמְּאִירָה. וּשְׁבוּעַתָּם הִיא בְּאֵלֵה הַמְּרַגְלִית הַמְּאִירָה.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁעֲבוּדָה זוֹ הִיא לְחַנּוּם - מִיָּמִים רַאשׁוֹנִים הַקְּדֻמוֹנִים יָדְעוּ בָּהּ חֻכְמָה. בְּזִמְנֵי שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מֵאִיר, טָרַם שִׁיִּצָּא, אוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה הַמְּפַקֵּד עַל הַשֶּׁמֶשׁ יוֹצֵא, וְהַאוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ הָעֲלִיּוֹן רְשׁוּמוֹת עַל רֵאשׁוֹ (שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ), וּבִכְחַת אוֹתָן הַאוֹתִיּוֹת פּוֹתַח אֶת כָּל חִלּוּנוֹת הַשָּׁמַיִם, וּמִכָּה בָּהֶם וְעוֹבֵר. וְאוֹתוֹ מְמַנֶּה נִכְנָס לְתוֹךְ אוֹתוֹ הַזֶּהר שֶׁמֵּאִיר סְבִיב הַשֶּׁמֶשׁ, וְשֵׁם נִמְצָא, עַד שִׁיִּצָּא הַשֶּׁמֶשׁ וּמִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם.

וְאוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה מְפַקֵּד עַל הַזֶּהב וְעַל מְרַגְלִיּוֹת אֲדָמוֹת, וְהֵם עוֹבְדִים אֶל אוֹתוֹ הַדִּיוֹקָן שֶׁל שָׁם, וּבִנְקֻדּוֹת וְסִימָנִים שִׁיִּרְשׁוּ מֵהֶרָאשׁוֹנִים מִיָּמִים קְדֻמוֹנִים, הוֹלְכִים וְיוֹדְעִים נְקֻדּוֹת הַשֶּׁמֶשׁ לְמִצָּא מְקוֹמוֹת שֶׁל זָהָב וּמְרַגְלִיּוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עַד כְּמָה יִהְיוּ עֲבוּדוֹת רְבוֹת אֵלּוֹ בְּעוֹלָם, שֶׁהִרִי שֶׁקָּר אֵינן לוֹ עַמוּדִים לְתַמִּיכָהּ?

פָּתַח אַחַר (רַבִּי חֵיִיא) וְאָמַר, (משלי יב) שֹׁפֵת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד וְעַד אֲרַגִּיעָה לְשׁוֹן שֶׁקָּר. בֹּא וְרֹאֵה, אֵלּוֹ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם הָיוּ עוֹבְדִים לְשֶׁקָּר - הָיָה כֶּךָ, אֲבָל הָאוֹר הַזֶּה וְהַזֶּהר שֶׁמֵּאִיר וְדַאי הוּא אֱמֶת. כּוֹכְבֵי רוּם הִרְקִיעַ הֵם אֱמֶת. אִם בְּטַפְשׁוֹתָם וְחִסְרוֹן דַּעְתָּם הֵם אוֹמְרִים וְקוֹרְאִים לָהֶם אֱלוֹהִים, לֹא צָרִיךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַלּוֹת אֶת מַעֲשֵׂי יָדָיו מֵהָעוֹלָם. אֲבָל לְעֵתִיד לְבֹא לֹא יִכְלוּ הַכּוֹכְבִים וְהָאוֹרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם. אֲבָל מִי יִתְפַּלֵּה? אוֹתָם שֶׁעוֹבְדִים לָהֶם.

וְהַפְּסוּק הַזֶּה הוּא כֶּךָ. שֹׁפֵת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד - אֵלּוֹ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם שֹׁפֵת אֱמֶת, (דְּבָרִים ו) ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד. וְהַכֹּל הוּא אֱמֶת וְסוּד הָאֱמֶת. וּמִסִּימָיִם, ה' אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת. וְזוֹהִי שֹׁפֵת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד.

וְעַד אֲרַגִּיעָה, וְעַד רָגַע הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! מֵה זֶה אֲרַגִּיעָה? אֶלֶּא עַד כְּמָה יִהְיֶה קִיּוּמָם בְּעוֹלָם? עַד לְעֵתִיד לְבֹא, וְתִהְיֶה לִי מְנוּחָה מֵהָעֲבוּדָה הַקְּשָׁה שֶׁעָלִיו. וּבְזִמְנֵי שֶׁאֲרַגִּיעָה, תִּתְפַּלֵּה לְשׁוֹן שֶׁקָּר, אוֹתָם שֶׁקוֹרְאִים אֱלוֹהִים לְמִי שְׁאֵינוּ אֱלוֹהִים. אֲבָל יִשְׂרָאֵל

לא יכולים? משום שכתוב, (דברים ל) והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה. וכתוב והשבת אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך וגו'. וכתוב ושבת עד ה' אלהיך וגו'. ואז (שם) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'. ועד שכל אותם דברים לא יתקיימו, לא יכולים לעורר תשובה מהם.

אמר רבי יוסי, כמה הסתרת כל הדרכים והשבילים מפני בני הגלות ולא השארת להם פתחון פה. אם כך, שיהיו כמו שהיו בכל דור ודור - שלא יסבלו גלות ולא שָכר, ויצאו (אם כך, יהיו כמו שיהיו בכל דור ודור, יסבלו את הגלות ולא יצאו) מדין של התורה, ויתערבו בשאר העמים.

פתח ואמר, (ישעיה כו) כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה וגו'. מה זה כמו הרה? דרך הוא למעברת שיעברו עליה תשעה חדשים שלמים. ויש בעולם כמה וכמה שלא עובר עליה אלא יום אחד או יומים מהתשיעי, וכל הצירים והחבלים של המעברת הם בתשיעי. ואף על גב שלא עבר עליה אלא רק יום אחד, נחשב עליה כאלו עברו כל התשיעי שלם. אף כך ישראל, כיון שטעמו טעם גלות - אם יחזרו בתשובה, יחשב עליהם כאלו עברו עליהם כל אותם דברים שכתובים בתורה. כל שכן וכל שכן שפמה וכמה יסורים עברו עליהם מיום שהתחילה הגלות.

אבל מהו שכתוב (דברים ד) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים - בא וראה כמה רחמנות רחם הקדוש ברוך הוא את ישראל בדבר הזה. למלך שהיה לו בן יחידי ואהב אותו אהבת נפש, ומתוך אהבתו נתן אותו לאמו הגבירה שתגדל אותו ותלמד אותו דרכים מתקנות. פעם אחת חטא לאביו, בא אביו והלקה אותו, ואחר כך עבר על חטאו. שב כמקדם ושוב חטא לאביו, והוציא אותו אביו מביתו ורגז עליו. יצא אותו בן מביתו.

ובמקום שילך בדרך אמת ויהיה צדיק כראוי כדי שישמע אביו המלך ותהיה עליו תשוקתו - מה עשה? אמר, הואיל ויצאתי מהיכל אבי, אעשה מכאן והלאה כל מה שאני רוצה. מה עשה? הלך להתחבר לזונות, והתלכלך בלכלוך וטנפת עמן, ולא היה נמצא אלא עמן בחבור שלהן.

זהו שכתוב, (שם סו) שמעו דבר ה' החרדים אל דברו אמרו אחיכם שנאיכם וגו'. מה זה החרדים אל דברו? אלו שסבלו כמה רעות, כמה שמועות שמעו על אלה ואלה אחר אלה וחרדו עליהן, כמו שנאמר (ירמיה ל) כי וגו' קול חרדה שמענו פחד ואין שלום וגו'. אותם חרדים תמיד אל דברו כשנעשה הדין.

אמרו אחיכם שנאיכם - אלה הם אחיכם בני עשו. מנדיכם - כמו שנאמר (איכה ד) סורו טמא קראו למו. שאין עם שמבזים אותם בפנים ורוקקים בפני ישראל כמו בני אדום, וכלם אומרים שטמאים כמו נדה, וזהו מנדיכם. למען שמי יכבד ה', אנו (שאומרים) בני אל חי, שבנו יתכבד שמו, אנו שולטים על העולם בשביל אותו שנקרא גדול, (בראשית כז) עשו בנו הגדל. ובשם הזה נקרא הקדוש ברוך הוא גדול, (תהלים קמה) גדול ה' ומהלל מאד. אנו בני הגדול, והוא גדול. ודאי למען שמי יכבד ה'.

אבל אתם קטנים מהכל, כתוב יעקב בנה הקטן, איה אלהיכם? איה אותן טובות שיתבישו כל העמים משמחתכם? מי יתן ונראה בשמחתכם כמו שאתם אומרים, והם יבשו, (רוח הקדש אומר והם יבשו) (עוד, כמי) כמי שתולה קללתו באחר, משום שאתם אומרים שאז יבשו ויכלמו, ומשום כך רוח הקדש היתה אומרת הדבר כך, ועל זה הן יבשו ויכלמו כל הנחרים כך. מי הם כל הנחרים כך? אלה שחזקו את נחיריהם ברגז עליך בגלות הזו. באותו זמן יבשו ויכלמו מפל הטובות שייראו אצל ישראל.

אמר רבי חייא, כך זה ודאי, אבל ראינו וכך ראו גבורי העולם, שהרי הגלות נמשכת ועדין בן דוד לא בא. אמר רבי יוסי, וכל זה כך הוא, אבל מי עשה שיסבלו ישראל את הגלות הזו? כל אותן הבטחות שהבטיח להם הקדוש ברוך הוא. והרי זה נתבאר, שנכנסים לבתי פנסיות ולבתי מדרשות ורואים כל אותן נחמות, ושמחים בלבם לסבל את כל מה שיבא עליהם, ולולא זה לא יכלו לסבל.

אמר רבי חייא, ודאי כך הוא, והכל תלוי בתשובה. ואם תאמר שיכולים עכשו לעורר תשובה כלם כאחד - לא יכולים! מה הטעם

אותה שעולה בין החוחים. וזו דרך כראוי. ולכן זרע שבעים זוגות, שהיו שבעים נפש, והכניסם לבין החוחים, ואותם חוחים, מיד שהיו הם שם זוגות, העלו ענפים ועלים ושלטו על העולם, ואז פרחו ביניהם השושנה.

בין שרצה הקדוש ברוך הוא להוציא שושנה וללקט אותה מביניהם, אז יבשו החוחים ונזרקו והתכלו ולא נחשבו לכלום. בשעה שהולך ללקט את השושנה הזו ולהוציא בנו בכורו, באותו זמן הלך המלך בתוך פמה חילות גדולים ושליטים עם דגלים פרושים, והוציא את בנו בכורו בכמה גבורות, והביא אותו להיכלו, וישב הרבה בבית המלך.

בין שחטא לאביו, הוכיח אותו והלקה אותו, שכתוב ויחר אף ה' בישראל ויתנם ביד שוטים וגו'. סרח כמקדם ומרד באביו, הוציא אותו מביתו. מה עשו ישראל? ראו שהרי התפזרו בבבל והתערכו בעמים, לקחו נשים נכריות והולידו מהם בנים. עם כל זה האם הקדושה היתה אפוטרופוס עליהם.

ועל שעשה כן, הקדוש ברוך הוא אמר, הואיל וזו בוששה, אז שיבא בני מעצמו. הואיל וחלל כבודי, לא ראוי שאני אלך לשם להוציא אותו ולעשות לו נסים וגבורות כמקדם. שבו הם בלי סיוע שהיו ראויים לו, בלי נסים ונפלאות, אלא כלם מפזרים, כלם עיפים בעני, ושבו להיכל המלך בבושה, והאם הקדושה ערכה להם.

חטאו כמקדם. מה עשה הקדוש ברוך הוא? הוציא את הבן הזה כמקדם מהיכלו עם אמו. אמר, מכאן והלאה האם ובנה יסבלו כמה רעות כאחד. זהו שכתוב, (ישעיה ג) ובפשעיהם שלחה אמכם. ועל זה כתוב, (דברים ד) בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים. מה זה באחרית הימים? אלא זו האם הקדושה, שהיא אחרית הימים, ועמה סבלו כל מה שסבלו בגלות.

ואלו יחזרו בתשובה – אפלו רעה אחת או צער אחד שיעבר עליהם, יחשב עליהם כאלו סבלו הכל. (ואם לא יסתם הקץ) ואם לא – כשיסתים הקץ (הרע) וכל הדורות שלו, כמו שאמר המנורה

כשהגבירה אמו פוקדת בכל יום על אותו הבן ויודעת שבנה התחבר עם הזונות וכל חברותו היתה עמהן, מתחילה לבכות ולמרר על בנה.

יום אחד נכנס אליה המלך ורואה אותה בוכה. שואל אותה: על מה את בוכה? אמרה: ואיך לא אבכה, שהרי בננו מחויץ להיכל המלך? ולא די שאינו יושב בהיכל המלך, אלא שהוא יושב עם הזונות! מה יאמרו כל בני העולם – שבן המלך יושב בבית זונות?! התחילה לבכות ולהתחנן למלך.

אמר המלך: בשבילך אחזיר אותו, ואת הערבה שלו. אמרה: הרי ודאי. אמר המלך: הואיל וכך הוא, לא צריך להחזירו ביום בגלוי, שבושה עבורנו ללכת בשבילו לבית זונות. ואם לא היה כמו זה שטנף את עצמו כן וחלל כבודי, היתי אני וכל החילות שלי הולכים בשבילו בכמה כבוד ובכמה חצוצרות לפניו, בכמה כלי קרב מימינו ומשמאלו, עד שכל בני העולם יזדעזעו, וידעו כלם שהוא בן המלך. עכשו פיון שהוא טנף את עצמו וחלל את כבודי, הוא יחזר בסתר שלא יפירו בו. חזר למלך, ונתן אותו לאמו.

לימים סרח כמקדם. מה עשה המלך? הוציא אותו ואת אמו עמו מתוך ההיכל ואמר: תלכו שניכם, ושניכם תסבלו את הגלות והמלקות שם. פיון ששניכם תסבלו כאחד, אזי אדע שבני ישוב כראוי.

כך ישראל, בני המלך הקדוש הם, הוריד אותם למצרים. ואם תאמר שבאותו זמן לא חטאו – הגזרה שגזר הקדוש ברוך הוא בברית בין הבתרים היתה ראויה להתקיים, והקדוש ברוך הוא השגיח על שני דברים: אחד על אותו דבור שאמר אברהם (בראשית טז) במה אדע כי אירשנה, זוהי סבה ועלה. אבל עד שיצאו ממצרים לא היו גוי ולא היו ראויים כראוי.

פתח ואמר, (שיר ב) כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. רצה הקדוש ברוך הוא לעשות את ישראל כמו שלמעלה ולהיות שושנה אחת בארץ כמו שלמעלה. והשושנה שמעלה ריח ונבחרה מכל שאר הורדים שבעולם אינה אלא

לְבָרַר בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים, וְהוֹצִיא הַר בֵּית ה', זֶה טוֹב בְּלִי רַע. הַר בֵּית ה' וְדַאי שְׁאִין שָׁם חֵלֶק לְצַד הָאֲחֵר, שְׁהָרִי נִבְחַר הַר בֵּית ה' מִתּוֹךְ הָעֵץ, שֶׁהוּא אַחֲרֵית הַיָּמִים. וְזוּהִי כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, שֶׁהוּא נִכּוֹן בְּרֹאשׁ הַהָרִים.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲשֶׁרִי הִדְרָךְ הַזֶּה שֶׁזָּכִינוּ לְדַבֵּר הַזֶּה. אָמַר לוֹ, מִמֵּי שִׁמְעַתְּ אוֹתוֹ? אָמַר לוֹ, יוֹם אֶחָד הֵייתִי הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ וְשִׁמְעַתִּי וְרֵאִיתִי אֶת רַב הַמְּנוּנָא סָבָא (לְרַבִּי שְׁמַעוֹן) שֶׁהָיָה דוֹרֵשׁ אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה לְרַב אֶחָא. וְכִיּוֹן שִׁשְׁמַעַתִּי, שִׁמְחַתִּי בּוֹ, וְשִׁמְרַתִּי אוֹתוֹ צָרוּר בְּכַנֵּף לְבוּשֵׁי שְׂלֵא יְסוּר מִמְּנֵי לְעוֹלָמִים. אָמַר לוֹ, וְדַאי שֶׁדְּבַר קָדוֹשׁ זֶה נֶאֱוָר מִהַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה. אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שֶׁעֲמוּדֵי הָעוֹלָם וְתוֹמְכָיו שׁוֹרִים בְּתוֹכוֹ, וְאִם אַתָּה צוֹרֵר אֶת הַדְּבָר הַזֶּה בְּקֶשֶׁר אֶחָד שֶׁלֹּא יְסוּר מִמֶּךָ – אֲנִי אֶצְרַר אוֹתוֹ בְּשִׁלְשִׁים אוֹ בְּאַרְבָּעִים קְשָׁרִים בְּכִיסֵי שְׂלֵא יְסוּר מִמְּנֵי לְעוֹלָמִים.

עַל אוֹתוֹ דָּבַר שֶׁהָרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, מִשׁוּם שֶׁאָף עַל גַּב שִׁישְׁרָאֵל חָטְאוּ לְפָנָיו בְּכָל דוֹר וְדוֹר, לֹא רָצָה מִי שִׁיאֲמַר עֲלֵיהֶם לְשׁוֹן הָרַע. מִיָּן לָנוּ? מִהוֹשֵׁעַ, שְׁכָתוּב (הוֹשַׁע א) תַּחֲלַת דְּבַר ה' בְּהוֹשֵׁעַ. הָרִי בְּאֵרוֹ אֶת הַדְּבָר. וְעַל כֵּן הָיָה מִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּחֲלוֹל הַיָּם וְגו'. וּמִשׁוּם כֵּךְ בְּרַךְ אוֹתָם בְּכַמָּה בְּרָכוֹת, לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה וְלְהַשִּׁיבָם לְאֲבֵיהֶם שְׁבִשְׁמִים, וְלֹא זֶה מִשָּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁמַּחֲל עַל חָטְאֵיהֶם וְהִתְנַקּוּ לְפָנָיו.

מַה כְּתוּב בְּאַלְיָהוּ? (מַלְכִים א-יט) וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב תַּחַת רְתֵם אֶחָד וְגו'. אָמַר, רַבּוֹן הָעוֹלָם, אִשָּׁה אַחַת שֶׁלַּחַת לְיִשְׂרָאֵל וְדְבוּרָה שְׁמָה, שְׁכָתוּב (שׁוֹפְטִים ד) וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת תֹּמֵר דְּבוּרָה. זֶהוּ רְתֵם. וְהִחְזִירְתָם לְמוֹטָב, שְׁכָתוּב (שֵׁם ה) עַד שֶׁקָּמַתִּי דְבוּרָה. וְאֲנִי נִכְנַסְתִּי בִּינֵיהֶם, וְהִכְרַזְתִּי לְפָנֵיהֶם וְלֹא יִכְלַתִּי.

עַד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, הַתְּגַלָּה עָלָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר לוֹ, מַה לָּךְ פַּה אַלְיָהוּ? בְּרֹאשׁוֹנָה הֵייתִי מְקַטְרֵג וּמְקַנְאָה עַל הַבְּרִית, וּמִשְׁרָאִיתִי בְּךָ שֶׁקָּנַתְּ עָלַי בְּאוֹתָהּ בְּרִית, נִטְלַתִּי אוֹתָהּ בְּרִצּוֹנוֹ שֶׁל מִשָּׁה וְנִתַּתִּי לָךְ, עַד שֶׁמִּשָּׁה הָיָה אוֹמֵר, (בַּמְדַּבֵּר כה) הַנְּנִי נִתֵּן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. עַכְשָׁו שֶׁהוּא שֶׁלָּךְ, אֵינּוּ רְאוּי לָךְ לְקַטְרֵג עָלָיו, הָיָה לָךְ לְהַשְׁאִיר אֶת קְנֵאָתְךָ לִי, כְּמוֹ בְּרֹאשׁוֹנָה שֶׁהֵייתָ שְׁלִי, נִתַּתִּי אוֹתוֹ לְיָדִי אַחֵר וְלֹא קַטְרַגְתִּי עָלָיו.

הַקְּדוּשָׁה, שְׁכָתוּב (וִיקְרָא כה) לְצַמִּיתָת לְקַנְהָ אוֹתוֹ לְדוֹרְתָיו. וְכָל זֶה, הַדְּבָר תְּלוּי בְּתִשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְדַאי כֵּךְ זֶה, וְעַל כֵּן נִמְשַׁכֵּת הַגְּלוּת.

אָבֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל מַה שֶׁרָּאָה (שֶׁהִכָּה) (שֶׁהִלָּקָה) לְיִשְׂרָאֵל – בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים הַזֶּה. וּבְאַחֲרֵית הַיָּמִים הַזֶּה יַעֲשֶׂה לָהֶם גְּסִים וּגְנֻמּוֹת, שְׁכָתוּב (יִשְׁעִיָּה ב) וְהָיָה בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה' בְּרֹאשׁ הַהָרִים. מִי זֶה רֹאשׁ הַהָרִים? זֶה אֲבָרְהָם הַזָּקֵן, הַכֹּהֵן הַגְּדוֹל, הָרֹאשׁ שֶׁל הַכָּל. וּמִשׁוּם שֶׁהוּא רֹאשׁ, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, יִהְיֶה נִכּוֹן בְּרֹאשׁ הַהָרִים, זֶה אֲבָרְהָם הַזָּקֵן, רֹאשׁוֹן לְשֶׁאֵר הַהָרִים, כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, צְרִיכָה לְהִיּוֹת מִתְקַנְתָּ בְּיָמָיו.

וְנִשְׂאָ מְגַבְעוֹת. צְרִיךְ לְהִיּוֹת נִשְׂאָ מִן הַשְּׁלֶחָן שְׁעוֹר שֶׁנִּקְרָא (שֶׁהוּא) זֶרֶת לְבָרַךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזֶהוּ וְנִשְׂאָ מְגַבְעוֹת. מַה זֶה מְגַבְעוֹת? אֵלָּא בִּינָה וּבִין בְּתוּלוֹת אַחֲרֵיהָ רְעוּתֶיהָ, שְׁעוֹר הַזֶּרֶת הוּא. נִשְׂאָ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה מְגַבְעוֹת וְדַאי, וְעַל כֵּן הַטוֹב שֶׁיִּהְיֶה לְבֵן הַבְּכוֹר הַזֶּה (יִשְׂרָאֵל) הוּא בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים.

אָמַר לוֹ, יִפֶּה אֲמַרְתָּ, שֶׁפְּסוּק זֶה וְדַאי כֵּךְ הוּא. בְּרֹאשׁ הַהָרִים – זֶה יָמִין, אֲבָרְהָם הַזָּקֵן, שֶׁהוּא וְדַאי רֹאשׁ הַהָרִים. וְנִשְׂאָ מְגַבְעוֹת – מִשְׁעוֹר הַגְּבְעוֹת, שֶׁהֵם רְצוֹנוֹ. וְיִפֶּה אֲמַרְתָּ. וְנִהְרָו אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם, מִי הוּא? אָמַר לוֹ, וְאֶפְלוּ נָשִׁים וּקְטַנִּים וְהַשְּׂמֵשׁ שְׁעוֹבֵד עַל הַשְּׁלֶחָן, אָף עַל גַּב שְׂאִינוֹ אוֹכֵל, צְרִיךְ לְשַׁמַּע וְלוֹמַר אָמֵן. (לְהָרִיק בְּרָכָה לְכוֹס) שֶׁלֹּא יֵאמַר אָדָם: אֲנִי לֹא אֶכְלַתִּי, וְהוֹאִיל וְלֹא הַצְּטַרְפְּתִי לְזִמּוֹן, אֲנִי לֹא אֶשְׁמַע וְלֹא אֲמַר אָמֵן. הַכָּל חֲזִיבִים בּוֹ.

דְּבַר אַחֵר וְנִהְרָו אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם – אָף עַל גַּב שְׂנֵשִׁים וּקְטַנִּים פְּטוּרִים מִן הַמְּצוּוֹת, בְּכוֹס שֶׁל בְּרָכָה הַכָּל חֲזִיבִים, וּבִלְבַד שִׁידְעוּ אֶת מִי מְבָרְכִים, וְזֶהוּ וְנִהְרָו אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם. בָּא רַבִּי יוֹסִי וְנִשְׁקוּ. אָמַר, כְּמָה יִפֶּה דְבַר זֶה וּמִתּוֹק לַחֵךְ.

עַכְשָׁו יֵשׁ לְדַיֵּק, אִם אַחֲרֵית הַיָּמִים הַזֶּה הִיא כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה מִמֶּשׁ, מַה זֶה הַר בֵּית ה'? הָיָה לוֹ לְכַתֵּב כֵּךְ: וְהָיָה אַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה בְּרֹאשׁ הַהָרִים. מַהוּ בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה'? אָמַר לוֹ, אַחֲרֵית הַיָּמִים הוּא הָעֵץ שֶׁל הַכָּל, מִרֹאשׁוֹ וְעַד סוּפוֹ, שֶׁהוּא עֵץ טוֹב וְרַע. וּבָא הַפְּסוּק

אמר רבי יוסי, לא הִיָּה אָב רַחֲמָן עַל בְּנָיו כְּמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּפְסוּק הוּא שִׁפְתוֹב, (מלכים-א ח) לֹא נִפְל דְּבַר אֶחָד מִכָּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב וְגו'. בֹּא וּרְאֵה רַחֲמָנוֹתוֹ: אֵלּוֹ אָמַר לֹא נִפְל דְּבַר אֶחָד מִכָּל דְּבָרוֹ וְלֹא יוֹתֵר - נוּחַ לְעוֹלָם שְׁלֹא נִבְרָא. אָבֵל מִשְׁאֵמֶר מִכָּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב, וְהוֹצִיא הָרַע לְאַחֲוֹר, שֶׁהָרִי דְּבַר שֶׁל רַע לֹא רָצָה לַעֲשׂוֹת.

ואף עַל גַּב שֶׁהִפְחִיד וְהָרִים רְצוּעָה, בָּאָה הָאֵם וְהַחֲזִיקָה בְּזֵרוּעַ יְמִינוֹ, וְעִמְדָה הָרְצוּעָה בְּמִקוּמָה וְלֹא יֵרְדֶה לְמִטָּה, וְלֹא נַעֲשֶׂה (הדיין), מִשׁוּם שֶׁבַעֲצָה אַחַת הֵיוּ שְׁנֵיהֶם - אוֹתוֹ שֶׁהִפְחִיד, וְאוֹתוֹ שֶׁאֲחִז בְּיָמִינוֹ.

ואם תֹּאמַר, מִנֵּין לָנוּ? זֶה מְדַבֵּר שֶׁהוּא בְּגִלוּי, שִׁפְתוֹב לָךְ רַד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ. הַתְּחִיל לְהָרִים רְצוּעָה, וּמִשָּׁה, שְׁלֹא הִיָּה יוֹדֵעַ דְּרַכָּה שֶׁל אִם, שֶׁתֵּק. כִּיִּן שֶׁרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כֶּךָ, רָמַז לוֹ, וְהִכָּה בּוֹ וְאָמַר וְעַתָּה הַנִּיחָה לִי. מִיָּד הִרְגִישׁ מִשָּׁה וְאֲחִז בְּזֵרוּעוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שִׁפְתוֹב זָכַר לְאַבְרָהָם. זֶה זְרוּעַ יָמִין, וּמִשׁוּם כֶּךָ לֹא יֵרְדֶה הָרְצוּעָה.

ואם תֹּאמַר, הָאֵם שֶׁהִיא רְגִילָה לְאַחֲז בְּרְצוּעַת הַמְּלָךְ, הֵיכֵן הִיָּתָה שֶׁהִשְׁאִירָה אֶת הַדְּבַר לְמִשָּׁה? שֶׁאֲלָתִי וְאִמְרָתִי, וְהָרִי לֹא יִדְעָתִי אֶת בְּרוּר הַדְּבַר, עַד שֶׁנִּהְיָה לְפָנֵי הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. כְּשֶׁבָאוּ לְפָנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, רָאָה בְּפָנֵיהֶם סִימָן. אָמַר, הַכְּנָסוּ בָנִים קְדוּשִׁים, הַכְּנָסוּ אֶהוּבֵי הַמְּלָךְ, הַכְּנָסוּ אֶהוּבֵים שְׁלִי, הַכְּנָסוּ אֶהוּבֵים אֵלֶּה לְאֵלֶּה.

שאמר רבי אבא, כָּל הַחֲבָרִים הִלְלוּ שְׁאִין אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה, מִסְתַּלְקִים מִהָעוֹלָם טָרַם שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּם. כָּל הַחֲבָרִים בְּיָמָיו שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶהְבַּת נֶפֶשׁ וְרוּחַ הִיָּתָה בֵּינֵיהֶם, וּמִשׁוּם כֶּךָ בְּדוּרוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיוּ בְּגִלוּי. שֶׁהִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, כָּל הַחֲבָרִים שְׁאִין אוֹהֲבִים אֵלֶּה לְאֵלֶּה, גּוֹרְמִים שְׁלֹא לְלַכַּת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְעוֹד - שְׁעוֹשִׂים בֵּה פָגָם, שֶׁהָרִי בַתּוֹרָה אֶהְבָּה וְאֶחָוָה וְאִמְתַּיִשׁ בֵּה. אֲבָרְהָם אֶהְבֵּ אֶת יִצְחָק, וְיִצְחָק אֶת אֲבָרְהָם, הָיוּ מִתְּחַבְּקִים זֶה בְּזֶה. בְּיַעֲקֹב שְׁנֵיהֶם אֶחָוִים בְּאֶהְבָּה וּבְאֶחָוָה, נוֹתְנִים רוּחַם זֶה בְּזֶה. גַּם הַחֲבָרִים בְּאוֹתָהּ דִּגְמָא הֵם צְרִיכִים, וְלֹא לַעֲשׂוֹת פָּגָם.

מה לָךְ פֶּה. מַה זֶה פֶּה? בְּרִית הַקְּדֹשׁ פֶּה ה' הִיא. כִּיִּן שְׁלֹא רְצִיתָ לְהַנִּיחַ לִי אֶת פִּיךָ, יִבְרָא בְּמִקוּם שֶׁל אוֹתוֹ הַפֶּה. שְׁנִינוּ, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָעֶבְרָה מִמֶּנּוּ אוֹתָהּ מִתְּנָה שְׁנָתָן לוֹ מִשָּׁה. שְׁשִׁנְנוּ, מַה שִׁפְתוֹב (מלכים-א יט) וַיִּלֶךְ בְּכַח הָאֲכִילָה הִיא וְגו' עַד הֵר האֱלֹהִים חָרַב - לְבַקֵּשׁ מִשָּׁם. וְכִי מִשָּׁם הִיָּה מִבְּקֵשׁ? אֵלֹא לְבַקֵּשׁ כְּמִקְדָּם מֵאוֹתוֹ שִׁירַשׁ בְּהֵר האֱלֹהִים אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת. פְּנַחַס הוּא אֱלֹהֵינוּ, וְדָאֵי בְּדִרְגָּה אַחַת. אָמַר לוֹ מִשָּׁה, אֵינן אַתָּה יְכוֹל לְקַבֵּל מִמֶּנִּי, אֵלֹא לָךְ לְתִינּוּקוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמֵהֶם תְּרוּיחַ וְהֵם יִתְּנוּ לָךְ. וְכֶךָ הוּא עֲשֶׂה.

במה טוֹב עֲשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל דוֹר וְדוֹר לְיִשְׂרָאֵל. בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתוּב, (מיכה ז) וְאֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ אֶת מִשָּׁה אֶהְרֵן וּמְרִים. וְהָרִי כְּמַה נְבִיאִים הָיוּ אַחֲרֵי מִשָּׁה! וְאֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ אֶת מִשָּׁה אֶהְרֵן וְאֶלְעָזָר וּפְנַחַס יְהוֹשֻׁעַ וְאֶלְיָהוּ וְאֶלִישָׁע וְכַמָּה שְׁאָר צְדִיקִים וְחַסִּידִים הִיָּה צְרִיךְ לוֹמַר, אֲזוֹ לְמַה שְׁלַשְׁת אֵלֶּה? אֵלֹא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲמִי, בְּנִי, לְמַה לֹא תִזְכְּרוּ אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁעֲשִׂיתִי לָכֶם, שֶׁשִּׁלַּחְתִּי לָכֶם אֶת מִשָּׁה אֶהְרֵן וּמְרִים?

למלך בְּשֵׁר וְדָם שִׁישׁ לוֹ מְדִינָה, וְשַׁלַּח אֱלִיָּה אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים, שָׂרִים וְשְׁלִיטִים, שִׁנְהִלוּ אֶת הָעָם וַיַּעֲיִנוּ בָהֶם וּבְדִינָהֶם. מִי צְרִיךְ לְהִיֹּת זְקוּק בְּמִזוֹנָם וּבְדַבְּרֵים שִׁיִּצְטָרְכוּ, הֲלֹא לֹא עִם הַמְּדִינָה?! הָרִי בְּעַל כְּרַחֲם יִצְטָרְכוּ לְהַשְׁגִּיחַ עַל דְּרַכְיָהֶם וְלַתֵּת לָהֶם כְּבוֹד.

שלחתי אֶת מִשָּׁה, הוּא הִבִּיא לְפָנֶיכֶם מִן לְאֶכְל, וְנִהַל אֶתְכֶם וְאֶת בְּנֵיכֶם וְאֶת בְּהֵמַתְכֶם, וְהִשְׁתַּדַּל בְּדִינָיְכֶם (בְּמִזוֹנוֹתֵיכֶם) וּבְכָל מַה שֶׁהִצְטָרְכְתֶם. שֶׁלַּחְתִּי אֶת אֶהְרֵן, הִבִּיא (לָכֶם עֲנִי) הִיכָלוֹת שֶׁל עֲנִי כְבוֹד לְכַסּוֹת עֲלֵיכֶם כְּמוֹ מְלָכִים. רַחֵץ אֶתְכֶם בְּטַלְלֵי כְבוֹד שְׁלֹא יִרְקְבוּ לְבוֹשֵׁיכֶם וּמִנְעֵלֵיכֶם, שֶׁהָיוּ מִתְּחַדְּשִׁים בְּכָל יוֹם. שֶׁלַּחְתִּי לְמְרִים, הִבִּיאָה בְּאֵר לְהַשְׁקוֹת אֶתְכֶם, וּשְׁתִּיתֶם אֶתְם וּבְהֵמַתְכֶם. הֵם נָתְנוּ לָכֶם, וּמִשְׁלָהֶם אֶכְלָתֶם וּשְׁתִּיתֶם וּשְׁבַתְתֶם בְּחַפְתֵּי הַכְּבוֹד שְׁלָהֶם, וּמִשְׁלָכֶם לֹא נִתְתַּם לָהֶם. וְלֹא עוֹד, אֵלֹא שֶׁהִשְׁתַּדַּלוּ עֲלֵיכֶם וְלָקְחוּ עַל צְוֹאָרְם אֶת מִשְׁאָכֶם, וְהֵייתֶם מְחַרְפִּים וּמְגַדְּפִים אוֹתָם.

רב? והלא מצריים היו, וממצרים נסעו. ואלו היו ערבוביה של עמים רבים, כף היה לו לכתב: ערב רב עלו אתם לפי הערבוביה שלהם.

אלא ערב רב עלה אתם – עם אחד היה ולשון אחת, אבל כל מכשפי מצרים וכל חרטמיהם היו אלה, שכתוב בהם (שמות ז) ויעשו גם הם חרטמי מצרים. שרצו לעמד כנגד נפלאות הקדוש ברוך הוא. כיון שראו הנסים והנפלאות שעשה משה במצרים, חזרו למשה. אמר הקדוש ברוך הוא למשה, אל תקבל אותם. אמר משה, רבון העולם, כיון שראו גבורתך הם רוצים להתגיר. יראו גבורתך בכל יום, וידעו שאין אלוה מבלעדיך. וקבל אותם משה.

למה קרא להם ערב רב? אלא כל מכשפי מצרים היו, ובראשם ינוס וימברוס, ובשעות היום היו עושים כשפיהם תמיד. וכל המכשפים הללו העליונים היו מסתכלים מכאשר נוטה השמש, מראשית שש שעות וחצי עד ראשית תשע וחצי, שהינו ערב הגדול. כל אותם מכשפים קטנים, מתחלת תשע וחצי עד חצות הלילה.

אותם עליונים שבהם היו מסתכלים מכשנוטה השמש, שהרי אז מתחילים תשע מאות ותשעים וחמש דרגות לשוטט על הרי החשך, ורוחם היתה משוטטת על כל אותם מכשפים (דרגות) בכשפיהם. ואלה היו עושים כל מה שהם רוצים, עד שכל המצרים באלה היה מבטחם. וקראו להם ערב רב, משום שיש להם ערב קטן, מתשע שעות וחצי ומטה, זה ערב קטן. ושני ערבים הם, ועל כף וגם ערב רב עלה אתם.

וחכמתם היתה רבה, והם הסתכלו בשעות היום, והסתכלו בדרגת משה, וראו שהרי בכל הצדדים בשש משה: בשש שעות ראשונות של היום, שהם לא יכולים לשלט בהם, (בגלל שש) בשש דרגות עליונות שאוחזים בו (שאוהו בהם). ובכל הצדדים היה בשש, ובעטרות השש הללו היה עתיד לרדת מן ההר, שכתוב פי בשש משה לרדת מן ההר.

מיד ויקהל העם על אהרן, (שכך למדנו, שבאותה שעה שיירד משה וקבל התורה לבדו כללות כל ישראל, והוא

כיון שראה סימן בפניהם ואמר להם כף, אמרו לו, ודאי רוח נבואה שורה על המנורה הקדושה, וכך אנו צריכים לדעת. בכה רבי שמעון ואמר, דבר אחד מאותם דברים שלחו לי מתוך ראש הישיבה של גן עדן, שלא אמרו בגלוי דבר זה, סתר הוא. ואמר לכם, בני אהובי, בני אהובי נפשי, מה אעשה. אמרו לי בלחש, ואני אמר בגלוי, ולזמן שנראה פנים בפנים (שכינה), כל הפנים יסתמכו בזה.

בני, החטא שעשו (ערב רב) העם שבחונן, והשתתפו בו העם הקדוש – באם הם חטאו, שכתוב קום עשה לנו אלהים, אלהים ודאי. כבוד ישראל הזה, הוא ששורה עליה כאם על בנים, וזהו סוד הכתוב (תהלים קו) וימירו את כבודם בתבנית שור. זה כבודם של ישראל, האמא שלהם. וזהו שכתוב (שמואל א-ד) גלה כבוד. שגרמו לשכינה לגלות בגלות עמהם. ועל זה וימירו את כבודם. במה? בתבנית שור.

כאן הוא סוד הדבר. בא וראה, למטה בתוך שמרי היין השמרים הרעים, יצא מפגיע אחד, מקטרג, מזיק קדמון, והוא בסוד דמות אדם. כשקרב לתוך הקדש, כיון שמעבר משם ורוצה לרדת למטה, רוצה להתלבש בלבוש להזיק את העולם. ויורד הוא ומרכבותיו. והלבוש הראשון שהוא לוקח – תבנית שור, דמות שור, וראשון לנזיקין מאותם ארבעה. הוא שור. והם ארבעה אבות להזיק לעולם, וכל שלשת אבות הנזיקין פרט לשור, כלם שלו, ועל זה כתוב וימירו את כבודם בתבנית שור.

מה זה אכל עשב? הרי דרשנו בו, אבל עקר הדבר מתמצית של לחם ושבעה מיני דגן אין לו בהם חלק. ומשום כך האם לא היתה שם, ולא נאה לה להיות שם. ומשום שהאב היה יודע את רחמנות האם ודרכה, אמר למשה, בני אהובי, העצה בזה תמיד בשניהם. וזהו שלחו לי בלחש, שלא ראוי לגלות, שהבן לא ידע, ויראה שהרי רצועה מוכנה, ותמיד יפחד. אבל שניהם בעצה זו ובעצה אחת.

סדר הלימוד ליום ה ניסן [יום 182 בשנה]

בא וראה, כתוב וירא העם פי בשש משה. מי זה העם? הם הערב רב. מי הערב רב? וכי לודים וכושים וכפתורים ותוגרמים היו, שקראו להם ערב

ישראל, ולא אחרים. ויראו בני ישראל ויאמרו מן הוא, ולא שאר הערב רב, צאן ובקר שהיו ביניהם.

עד עכשו היו כנועים אותם ערב רב, ועכשו עמדו ורצו מעשה לחזק את הצד האחר, ואמרו, או נהיה כלנו עם אחד ונהיה בכלל עמכם, או שיהיה לנו מי שילך לפנינו כמו שהולך אליהם לפניכם. אמר אהרן, חס ושלום שאלה ישתתפו בעם הקדוש להיות הכל כלל אחד, ולא יתערבו העם הקדוש בעם הזה בכלל אחד, אלא טוב להפרידם מתוך העם הקדוש עד שיבא משה.

ואהרן התפון לטוב, אלא שהיו רבים מישראל שהשתתפו עמהם בלב. ומשום כך, כשבא משה, הצטרף לברר וללבן את העם הקדוש מאותו חטא, והשקה אותם השקה, עד שכלם נבררו ולא נשארה בהם פסלת כלל.

אמר להם אהרן, פרקו נזמי הזהב. וכי לא היה להם זהב אחר? אלא אמר אהרן, בעוד שיש להם קטטה עם בניהם ונשיהם, יתעכבו, ובין כך יבא משה. בא וראה, שנינו קשים גרים לישראל כספחת בבשר החי, כל שכן אלה שלא היו גרים כראוי. מה הם עשו? ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב אשר באזניהם. כמה אלפים ורכבות היו מנזמיהם שם.

מה כתוב? ויקח מידם ויצר אתו בחרט וגו'. אהרן לא נשמר מאותם שני חכמים שהיו בראשיהם של אותו ערב רב, אחד מהם היה לפניו, והאחר היה עושה בכשפים. כיון ששניהם התייעצו כאחד, לקחו את אותו זהב, (אחד) שני שלישי ביד אחת, ושליש ביד האחרת. משום שפך צריך באותו מין של כשוף.

בכה רבי שמעון, אמר, אי חסיד קדוש, אהרן משוח של האל הגדול, בחסידותך נפלו כמה מהעם הקדוש, ואתה לא היית יודע להשמר. מה עשו? כשהגיעו שש שעות והיום היה במשקל, לקחו את אותו זהב שפרקו מאזניהם. מה הטעם? משום שמי שצריך לעשות כשוף, לא מתבקש לחוס עינו על ממון. והם אומרים, השעה עומדת לנו, אם איננו מעכבים. זו אינה שעה לחוס על הזהב. מיד – ויתפרקו כל העם. מה זה ויתפרקו?

קבל התורה בעולם. ואפלו מגלת אסתר שכתוב (אסתר ט) וקבל היהודים, וקבלו היהודים היה צריך להיות! מהו וקבל? אלא זה משה שהוא היהודים, כללות כל היהודים. ויקהל העם על אהרן) למה על אהרן? כדי להכלל בצד הימין, שהרי הם השמאל רצו ממנו, וכדי שיהיה כלול בימין, התכנסו על אהרן, ויאמרו אליו קום עשה לנו אלהים. (אלהים ודאי רצו צד השמאל. אשר ילכו, אשר ילך היה צריך להיות! מהו אשר ילכו? אלא אלהים, שש מדרגות הן, (ששת ימי המעשה), כלם בצד השמאל של אלהים, שש הן. שאם תאמר שהרי הן שבע, אותו האלהים העליון לא נכנס בכלל).

בא וראה, כל זמן שהיה משה במצרים, לא הזכיר השם של אלהים, אלא שם של ה', ועל זה קשה לו לפרעה, כדי שלא יהיה תקף לאותו הצד האחר ולא יתחזק בעולם. עכשו רצו את אותו הדבר, וזהו קום עשה לנו אלהים. לנו דוקא, שאנו צריכים את הדבר הזה לחזק את הצד שלנו, שהיה דחוי עד עכשו.

אשר ילכו לפנינו. מה אמרו? אלא כך אמרו, אנו רואים שאתם ישראל, כל טוב וכל הכבוד של העולם לכם, ואנו דחויים בחוץ. שלכם – (שמות יג) וה' הלך לפנינו יומם. אף כך אלהים אשר ילכו לפנינו, כמו שה' הולך לפניכם. שהרי יש לנו רשות לצד שלנו ללכת אף כך לפנינו, אם נזמן לו מעשה.

בא וראה, כל ענני הכבוד שהלכו במדבר, לא היו מכסים אלא רק את בני ישראל לבדם, ואותו ענן כבוד שכתוב וה' הלך לפנינו יומם, הולך לפנינו. והערב רב הללו, וכל אותן בהמות, צאן ושוורים, היו הולכים מחוץ למחנה באחרונה. ובא ראה, כל אותם ארבעים שנים שהלכו ישראל במדבר, שום לכולך וטנוף לא היה בתוך העננים בפנים. ועל זה צאן ובקר שהיו אוכלים עשב היו בחוץ, וכל אותם ששומרים אותם.

אמר רבי אלעזר, אבא, אם כך, אותם ערב רב לא היו אוכלים מן המן? אמר לו, ודאי כך הוא, אלא רק מה שנותנים להם ישראל, כמי שנותן לעבדו. וממה היו אוכלים? מתמצית, מה שנשארו אחר הרחיים, פסלת. והכתוב מכריז ואומר, (שם טז) ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה. בני

להשמר. אלו כשנטל מידיהם היה זורק לארץ, ואף על גב שאחר כך יטל אותו, אז לא היה מצליח המעשה הרע הזה. אבל בכל היה סיוע רע, שלקח זהב וטמנו מהעין, רע אחר רע. מה זה ויצר אתו בחרט? ששם את כל הזהב בכיס אחד ונשמר מהעין, ואז הכל עלה למעשה.

בספרו של חנוך מצאנו שכך היה אומר, בן יחיד יולד לאותו ראש הלכן, וכשיבאו אותם מבשר החמורים, יטעו אותו באותו שיכניס (שיטל) מרגליות בפעמוני זהב ללא דעתו, ודמות תציר בצירור בחרט. מה זה בחרט? בחרט אנוש, זהו קולמוס של אנוש הרשע שהטעה בני אדם.

ודאי זהו ברור הדבר, שאנוש כשהטעה את העולם, בקולמוס היה רושם רשומים של כל הדמיות ועבודות זרות באותו קולמוס (רשם רשום), ולכן כתוב בחרט, אותו שנודע לעשות כך. וזהו ברור הדבר.

והכל היה, שודאי בכיס השליף הזהב וכסה אותו מן העין, כמו שאמרו אותם מכשפים, וכך צריך במיני הכשפים הללו. וזהו מעשיהם של הכשפים הללו – דבר שצריך בגלוי לגלות אחר כך, צריך הסתרה וכסוי בראשונה, שיתכסה מן העין, ואחר כך יצא האמן לאמנותו. ודבר שצריך אחר כך כסוי, צריך בראשונה בגלוי.

עבשו, בני אהובי, אהובי נפשי, מה אעשה? ודאי שצריך לגלות. הקשיבו והסתירו הדברים. בצד הקדשה ההוא, אלהים אמת, מלך על העולם, בשלשה (דברים) עולמות (אלו) התחזק – בבריאה, ביצירה, בעשיה. והרי נאמר הסוד של כל אחד ואחד כאן. כנגד בריאה – ויקח מיידם, דבר שלא היה בו עד עכשו כלום. כנגד יצירה – ויצר אתו בחרט. כנגד עשיה – ויעשהו עגל מסכה. מי ראה ככשפים האלה בכל העולם?

עבשו יש לומר, וכי לא כתוב ואשליכהו באש, ולא יותר, ואז ויצא העגל הזה, ועכשו אתה אומר ויעשהו עגל מסכה? אלא חס ושלום שאהרן עשה, והכתוב מוכיח, שכתוב ויקח את העגל אשר עשו. אבל ממה שכתוב ויקח מיידם וכתוב ויצר אתו, מכח שני אלה נעשה הכל. כביכול

כמו שנאמר (מלכים-א יט) מפרק הרים ומשבר סלעים, שהשחיתו ושברו את אזניהם. בכה כמקדם ואמר, אי עם קדוש של הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי שמעון בבכיה ואמר, (שמות כא) והגישו אדניו אל האלהים וגו'. הרי פרשה החברים, האזן ששמעה בסיני (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים וגו', והוא פרק על מלכות שמים מעליו ומכר עצמו לאחר – תרצע. ואלו הרשעים החיבים, אנשים רעים, בתשוקתם לחזר לסרחונם לא רצו מנשיהם ובניהם אלא השחתת דרכם (אזניהם), והתפרקו מעל של שמים שצוה אותם משה ושברו אזניהם, שאין להם חלק בשם הקדוש והעם הקדוש.

מה עשו? חלקו שניהם אותו הזהב, אחד נטל שני שלישים, ואחד שלישי. עמדו כנגד השמש בשש שעות. עשו כשפיהם וכשפופ בלהטיהם בכשוף של הפה. כיון שהגיעה ראשית השעה השביעית, שניהם הרימו ידיהם על ידי אהרן, (ומנין שמהיד של שניהם נטל יד אחת ולא יותר?) שכתוב ויקח מיידם. שניהם היו ולא יותר. כיון שהוא קבל מיידם (שמים, ולא ידיהם), יצא קול ואמר, (משלי יא) יד ליד לא ינקה רע, שכתוב כי ברע הוא. הביא רע לעולם.

סוד הדבר – אותם החוטאים הרשעים מכשפים בני בלעם החוטא, בני בניו של לכן הרשע, ראו שכוס של ברכה היא בימין, ומיהימין מתחזקת תמיד (יותר), אמרו, אם יהיה בצד הזה אותו ראש של הימין, הרי העצמה שלנו כראוי.

כיון שהגיע שבע שעות של היום, נתנו לו לאהרן מיד. אם הוא היה אומר להם שימו אותו בארץ בתחלה ואני אטל – לא היו יכולים בכשפיהם לעשות כלום. אלא נטל מיידם. והכתוב מתרעם ואומר, ויקח מיידם. ראו מה עשה אהרן איש נביא, איש חכם, שלא ידע להשמר. שאלו נטל מן הארץ, כל כשפים שבעולם לא היו יכולים להצליח. אבל במה הצליחו במעשה הזה? משום שויקח מיידם, ולא מן הארץ.

ויצר אתו בחרט. לא כמו שחושבים בני אדם שעשה ציורים במחוגה או בדבר אחר. אלא בא הכתוב להוכיח את הדבר, שאהרן לא ידע

שְׂרָאָה הַצַּד הָרַע אֶת דְּיוֹקָן הַמֶּלֶךְ שְׁעוֹמֵד לְפָנָיו, מִיַּד חֹזֵר לְאַחֹר וְנִחְלָשׁ כַּחוֹ וְחִילוֹ, שֶׁהָרִי הַתְּחִזָּק, (מִיַּד וַיְכַן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו) וְהַמְזַבֵּחַ הַזֶּה הַתְּגַבֵּר, וְנִחְלָשׁ הַצַּד הָאֲחֵר.

בא וְרָאָה מֵה פְּתוּב, וַיִּקְרָא אֶהְרֵן וַיֹּאמֶר חַג לְהַ' מִחֵר. חַג לְהַ', וְלֹא לְעַגְלָה. וְלִצַּד הַקִּדְשָׁה עֲשֵׂה, וְלִצַּד הַקִּדְשָׁה קָרָא וַאֲמַר. וְזוֹ הִרְפוּאָה שֶׁהַקִּדִּים, שְׂאֵלְמָלֵא עֲשֵׂה אֶת זֶה, לֹא עֲמַד הָעוֹלָם עַל מְקוֹמוֹ, וְעַם כָּל זֶה לֹא שָׁכַף רִגְזוֹ מֵאֶהְרֵן, אֲפִי עַל גֵּב שֶׁלֹּא הַתְּכַוֵּן לְרַע.

אמר לוֹ הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶהְרֵן, שְׁנֵי הַמְּכַשְּׁפִים הִלְלוּ מְשָׁכוֹ אוֹתָךְ לְמַה שֶׁרָצוּ, חֲיִיךָ שֶׁשְׁנֵי בְּנֵיךָ יִפְלוּ, וְעַל הַחֲטָא הַזֶּה יָמוּתוּ (ובחטא הזה הם יתפסו). זֶהוּ שְׁכָתוּב (דברים ט) וּבְאֶהְרֵן הַתְּאֲנַף ה' מֵאֵד לְהַשְׁמִידוֹ. מַה זֶה לְהַשְׁמִידוֹ? אֵלּוּ בְּנָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (עמוס ב) וְאֲשַׁמֵּד פְּרִיּוֹ מִמַּעַל, שֶׁפְּרִיּוֹ שֶׁל אָדָם אֵלּוּ הֵם בְּנָיו.

בא וְרָאָה, אֶהְרֵן שֶׁם אֶת אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ לְפָנָיו, וְהַעֲגֵל שָׁב לְאַחֹרָיו. בְּנָיו שָׁמוּ אֶת הַצַּד הָאֲחֵר לְפָנָיו, וְצַד הַקִּדְשָׁה חֹזֵר לְאַחֹר, שְׁכָתוּב (ויקרא י) וַיִּקְרִיבוּ לְפָנָי ה'. לְפָנָי ה' שָׁמוּ. נִתְּפָסוּ בַּחֲטָא הַזֶּה.

אֶהְרֵן חָשַׁב, שֶׁבִּינְתֵימָם יָבֵא מִשָּׁה, וְלִכְן אֶת אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ לֹא הָרַס מִשָּׁה, שְׂאֵלוֹ הִיָּה כְּמוֹ שְׁחוֹשְׁבִים בְּנֵי אָדָם, הַדְּבָר הָרֵאשׁוֹן שֶׁהַצֵּטְרוֹךְ מִשָּׁה – לְנִתֵּץ אֶת אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ הִיָּה צָרִיךְ, כְּמוֹ שֶׁהַתְּנַבֵּא הַנְּבִיא עֵדוֹ עַל הַמְזַבֵּחַ בְּבֵית אֵל, וְנִבְּוֵאתוֹ עַל אוֹתוֹ מִזְבֵּחַ הִיָּתָה. אֲבָל כָּאֵן הִיָּה דְבָר אֲחֵר כְּמוֹ שֶׁנֶּתְּבָאָר. וְכָתוּב וַיִּקַּח אֶת הָעַגְלָה אֲשֶׁר עָשָׂה, וְלֹא כָתוּב וַיִּנְתֵּץ אֶת הַמְזַבֵּחַ.

בא וְרָאָה, וַיִּקְרָא אֶהְרֵן – הוּא הַכְּרִיז בְּקוֹל וַאֲמַר. כְּתוּב כָּאֵן וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר, וְכָתוּב בִּיּוֹנָה וַיִּקְרָא וַיֹּאמֶר. מַה שֶּׁם הַכְּרִיז לְדִין, אֲפִי כָאֵן הַכְּרִיז לְדִין. חַג לְהַ' מִחֵר, נִבָּא נִבְּוֵאָה בְּאוֹתָהּ רוּחַ שֶׁל מִזְבֵּחַ, שְׁעֵתִיד הַדִּין לְשֵׁרוֹת עֲלֵיהֶם. חַג לְהַ', לַעֲשׂוֹת בְּכֶם דִּין.

וישׁלשה דִּינִים הָיוּ: אֶחָד, וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם. וְאֶחָד בְּבִנְיָ לִוִּי. וְאֶחָד שֶׁהַשִּׁקָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְהִינּוּ חַג שֶׁל בְּנֵי לִוִּי. לְהַ' – שְׁוִיגַף ה'. מִחֵר – שֶׁהַשִּׁקָּה אוֹתָם מִשָּׁה. וְלָנוּ בְּאוֹתוֹ לִילָה, וְלִמְחֵר

הוּא עֲשֵׂה אוֹתוֹ. שְׂאֵם שְׁנֵי אֱלֹהִים לֹא הָיוּ, לֹא הִיָּה נַעֲשֵׂה וְלֹא יוֹצֵא לְאֲמָנוֹת. אֲבָל מִי גֵרָם שֶׁנַּעֲשֵׂה? שְׁנֵי אֱלֹהִים. (כְּכִיכּוֹל וַיַּעֲשֶׂהוּ, הוּא וְדָאֵי עֲשֵׂהוּ) בְּעוֹד שֶׁהוּא לּוֹקַח מִיָּדָם, הֵם עָשׂוּ כְּשִׁפְיָהֶם וְלוֹחֲשִׁים בְּפִיָּהֶם, וּמוֹשְׁכִים רוּחַ לְמַטָּה מֵהַצַּד הָאֲחֵר.

ומשבו שְׁתֵּי רוּחוֹת כְּאַחַת, אַחַת מֵהַזְכָּר וְאַחַת מֵהַנְּקֵבָה. שֶׁכְּשֶׁמֶתְלַבֵּשׁ הַזְכָּר בְּדַמּוֹת הַשּׁוֹר, הַנְּקֵבָה בְּדַמּוֹת הַחֲמוֹר, וְשִׁנְיָהֶם הָיוּ כְּלוּלִים כְּאַחַד. לְמַה שְׁנֵי אֱלֹהִים? אֵלּוּ שׁוֹר הָרִי נֶאֱמַר, וְחֲמוֹר לְמַה? מִשּׁוּם שֶׁבְּמַכְשָׁפִים הַמְּצַרִּים הִלְלוּ כְּתוּב בָּהֶם, (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בְּשׁוֹר חֲמוֹרִים בְּשָׂרָם.

ולכן כָּל אֵלּוּ מִיִּשְׂרָאֵל שִׁמְתוֹ הַתְּחַבְּרוּ עִמָּהֶם בְּלִבָּם. וּמִשּׁוּם שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי דְמִיּוֹת, כְּתוּב אֵלּוּ אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כְּתוּב זֶה, אֵלּוּ אֱלֹהִים. שְׁנַיִם הָיוּ כְּאַחַד. אֲשֶׁר הָעֵלּוּף מֵאַרְץ מִצְרַיִם, הָעֵלּוּף וְלֹא כְּתוּב הָעֵלּוּף.

ויעשהו עַגְלָה מִסִּכָּה וַיֹּאמְרוּ. לֹא כְּתוּב וַיֹּאמֶר, אֵלּוּ וַיֹּאמְרוּ, שֶׁאֶהְרֵן לֹא אָמַר דְּבָר. שְׁנֵינּוּ, מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ קִנְטָרִים הָיוּ בּוֹ. אִיךָ כְּתוּב וַיִּקַּח מִיָּדָם? וְכִי בִיָּדָם הָיוּ כָּל הַקִּנְטָרִים הִלְלוּ? אֵלּוּ מְכַלְלֵי שֶׁל אוֹתָם קִנְטָרִים לְקַח מֵלֵא יְדֵיהֶם, וְאוֹתוֹ מְעַט הַתְּעֵלָה עַל הַכֹּל כְּאֵלּוּ הַכֹּל הִיָּה בִּידֵיהֶם.

בא וְרָאָה מֵה פְּתוּב, וַיִּרְא אֶהְרֵן וַיְכַן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו. אִי חֲסִיד קִדּוֹשׁ, כְּמַה רְצוּנָה הִיָּה לְטוֹב וְלֹא יִדְעֵת לְהַשְׁמֵר. כִּיּוֹן שֶׁזָּרְקוֹ לְאֵשׁ, הַתְּחִזָּק כַּח הַצַּד הָאֲחֵר שֶׁם בָּאֵשׁ, וַיִּצְאָה דְמוֹת שׁוֹר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּשְׁתֵּי הַמְּשָׁכוֹת שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר. מִיָּד – וַיִּרְא אֶהְרֵן. מַה זֶה וַיִּרְא אֶהְרֵן? רָאָה שֶׁהַצַּד הָאֲחֵר הַתְּחִזָּק. מִיָּד – וַיְכַן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו. שְׂאֵלְמָלֵא הַקִּדִּים וּבְנֵה הַמְזַבֵּחַ הַזֶּה, הָעוֹלָם הִיָּה חֹזֵר לְחַרְבָּנוּ.

לְלִסְטִים שֶׁהִיָּה יוֹצֵא לְאֲבָד וְלַהֲרֵג בְּנֵי אָדָם, רָאָה לְגִיוֹן הַמֶּלֶךְ שְׂאוֹתוֹ הַלִּסְטִים יוֹצֵא בְּכַח חִזָּק, מַה עֲשֵׂה אוֹתוֹ לְגִיוֹן? שִׁדְלָה אֶת הַמֶּלֶךְ לְצֵאת לְדֶרֶךְ, וּמִשָּׁף אוֹתוֹ הַלְּגִיוֹן לְאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ. כְּשֶׁעֲדִין הַלִּסְטִים הוֹלֵךְ בְּאוֹתָהּ הַדֶּרֶךְ, רָאָה דְמוֹת הַמֶּלֶךְ עוֹמֵד לְפָנָיו. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה אֶת הַמֶּלֶךְ שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ לְפָנָיו בְּדֶרֶךְ, מִיָּד נִרְתַּע וְחֹזֵר לְאַחֹר.

כך וַיִּרְא אֶהְרֵן שֶׁהַצַּד הָאֲחֵר מֵתְּגַבֵּר, אֲחִזּוּ בְּרַפּוּאָה וְהַחֲזִיק בְּצַד הַקִּדְשָׁה וְשֵׁם אוֹתוֹ לְפָנָיו. כִּיּוֹן

האם, שאוחזת תמיד בזרוע המלך ומעלה את הרצועה, לא היתה שם, והצטרף משה להיות שם במקומה. כיון שרמז לו הקדוש ברוך הוא, הסתכל.

שלש פעמים רמז לו, אי משה הרועה הנאמן, כמה חזק כחך, כמה גבורתך גדולה. שלש פעמים רמז לו, שכתוב ועתה הניחה לי - הרי אחד. ויחר אפי בהם ואכלם - הרי שנים. ואעשה אותך לגוי גדול - הרי שלש. חכמתו של משה בשלשת הרמזים הללו. אחז בזרוע ימינו - כנגד הניחה לי. אחז בזרוע שמאלו - כנגד ויחר אפי בהם ואכלם. התחבק בגוף המלך - כנגד ואעשה אותך לגוי גדול. וכשהתחבק בגוף, ושתי זרועות מצד זה ומצד זה, לא יכול להתענע לצד בעולם. זו היתה חכמתו של משה, (שבדברי) שמיני רמזים של המלך הכיר בכל אחד מהם מאיזה מקום יחזיק, ובחכמה הוא עשה.

באו רבי אלעזר והחברים ונשקו ידו. היתה שם רבי אבא. אמר, אלמלא לא באתי לעולם אלא לשמע את זה - די לנו. בכה ואמר, וי רבי, כשתסתלק מן העולם, מי יאיר ויגלה אורות התורה? דבר זה בחשכה נסתר עד עכשו, שיצא משם, והרי מאיר עד רום הרקיע, ובכסא המלך הוא רשום, והקדוש ברוך הוא שמח עכשו בדבר הזה. וכמה שמחה על שמחה נוספה מלפני המלך הקדוש. מי יעיר דברי חכמה בעולם הזה כמותך.

בא וראה, טרם חטא אדם, היתה עולה ועומד בחכמת האור העליון, ולא היה נפרד מעץ החיים. כיון שהגדיל תשוקתו לדעת ולרדת למטה, נמשך אחריהם, עד שנפרד מעץ החיים, וידע רע ועזב הטוב. ולכן כתוב (תהלים ח) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרך רע. מי שנמשך ברע, אין לו דיור עם עץ החיים. וטרם שחטאו, היו שומעים קול מלמעלה ויודעים את החכמה העליונה ולא פוחדים. כיון שחטאו, אפלו קול שלמטה לא יכלו לעמד בו.

במו זה, טרם שחטאו ישראל, בשעה שעמדו ישראל על הר סיני, העברה מהם זהמתו של הנחש הזה, שהרי אז בטול של יצר הרע היה בעולם, ודחו אותו מהם, ואז נאחזו בעץ החיים ועלו למעלה, ולא ירדו למטה. אז היו מכירים

נמצאו נפוחים ומתים. ואותם המים היו מכשפים במעיהם כל הלילה, ובבקר נמצאו מתים, ולכן חג לה' מחר. וכל הרפואה שעשה אהרן, משום שכתוב ויבן מזבח לפניו.

בא וראה, (אותו מזבח של קדשה היה) שכתוב וירא את העגל ומחלת, ואלו מזבח לא כתוב. שהרי אהרן ידיעה היה יודע שכתוב (שמות כב) זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו, ודאי נצל אהרן בעצה טובה שהנהיג לנפשו, והכל ברצון שלם טוב, שלא התכוון לרע.

אמר לו רבי אלעזר, אבא, ודאי כך הוא, וישראל לא היו. אבל ירבעם שעשה עגלים, הרי ישראל היו, ועגל עשו. אמר לו, ודאי, ופרשוה, אבל ירבעם חטא והחטיא, ולא כמו שאמרו. שודאי חטא רע עשה, ובמלכות חטא.

אמר ירבעם, הרי ודאי שהרי צד הקדשה לא שורה אלא רק בלב כל העולם, וזו ירושלים. אני לא יכול למשך את אותו הצד לכאן, מה אעשה? מיד - (מלכים א יב) ויועץ המלך ויעש וגו'. נטל עצה רעה. אמר, הרי הצד האחר שנמשך מיד לכל מקום, וכל שכן בארץ הזו, שתשוקתו לשרות בתוכה, אבל לא יכול להתלבש אלא רק בדמות של שור.

שני עגלים למה? אלא אמר ירבעם, (במצרים ובמדבר) במדבר היו אותם מכשפים, שכתוב (יחזקאל כג) בשור חמורים בשרם. (לא אותם מצרים, אלא) כאן אותן שתי רוחות רעות יתלבשו פראוי, זכר ונקבה הם. שהרי הזכר היה בבית אל, והנקבה היתה בדרן. ומתוך שכתוב נפת תטפנה שפתי זרה, נמשכו ישראל אחריו יותר, שכתוב וילכו העם לפני האחד עד דן. ומשום כך היו שני עגלים, ומשך אותם ירבעם לארץ הקדושה, והיה חטא עליו ועל כל ישראל, ומנע ברכות מן העולם, ועליו כתוב (משלי כח) גוזל אביו ואמו וגו'.

ועל פן היו העגלים, שהרי הלבוש הראשון שמתלבש הצד האחר הוא שור, כמו שנתבאר. ואם תאמר, למה הוא עגל ולא שור? אלא ודאי כך ראוי, וכן בכל הצדדים, ראשית הלבוש הוא קטן, והרי בארנו.

ולכן, בני אהובי, כיון שרצו אלהים, ובצד של אלהים נבנה המעשה, האלהים הקדוש,

וְרַבִּי אַבְאָ אָמַר לְרַע – שְׁהָרִי בְּרֵאשׁוֹנָה הִיָּה אֵהֵל סַתָּם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לג) אֵהֵל בַּל יִצְעֵן בַּל יִסַּע יִתְדוּתָיו לְנִצָּחַת, וְעַכְשָׁו אֵהֵל מוֹעֵד. בְּרֵאשׁוֹנָה לְתַת רְפוּאוֹת לְעוֹלָם שְׁלֹא יִשְׁלַט בָּהֶם הַמּוֹת – מִכָּאֵן וְהִלְאָה אֵהֵל מוֹעֵד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ל) וּבֵית מוֹעֵד לְכָל חַי. כָּאֵן נִתֵּן בּוֹ זְמַן וְחַיִּים קְצוּבִין לְעוֹלָם. בְּתַחֲלָה לֹא נִפְגַּם – וְעַכְשָׁו נִפְגַּם. בְּרֵאשׁוֹנָה חִבְרוֹת וְזוּוּג לְלִבְנָה עִם הַשֶּׁמֶשׁ שְׁלֹא יוֹסְרוּ – עַכְשָׁו אֵהֵל מוֹעֵד, זְוּוּגִים מְזַמְּן לְזַמֵּן. וּמִשׁוּם כֵּן, וְקָרָא לוֹ אֵהֵל מוֹעֵד, מֵה שְׁלֹא הִיָּה קִדְּם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן הִיָּה יוֹשֵׁב לִילָה אֶחָד וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְהָיוּ יוֹשְׁבִים לְפָנָיו רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יוֹסִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָרִי כְּתוּב וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עַדִּים מֵהָר חוֹרֵב, וְאָמְרָנוּ שֶׁגִּרְמָנוּ מוֹת עֲלֵיהֶם מֵאוֹתוֹ זְמַן וְמַעֲלָה וְשְׁלַט בָּהֶם אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָרַע שֶׁהוֹסֵר מֵהֶם בְּרֵאשׁוֹנָה. יִשְׂרָאֵל מִיֵּלָא, אָבֵל יְהוֹשֵׁעַ שְׁלֹא חֲטָא, הָאֵם הוֹסֵר מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ כְּלִי זֵין עֲלִיוֹן שֶׁקִּבֵּל עִמָּהֶם בְּהָר סִינִי אוֹ לֹא?

אִם תֹּאמַר שְׁלֹא הוֹסֵר מִמֶּנּוּ, אִם כֵּן, אֵז לְמָה מַת כְּשָׂאָר כָּל בְּנֵי הָאָדָם? וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוֹסֵר מִמֶּנּוּ, לְמָה? וְהָרִי לֹא חֲטָא! שְׁהָרִי הוּא הִיָּה עִם מֹשֶׁה בְּשַׁעַת שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל. וְאִם תֹּאמַר שְׁלֹא קִבֵּל אוֹתָהּ הָעֶצְרָה בְּהָר סִינִי כְּמוֹ שֶׁקִּבְּלוּ יִשְׂרָאֵל, לְמָה? פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים יד) כִּי צַדִּיק ה' צַדְקוֹת אֱהָב יִשָּׂר יַחְזוּ פְּנִימוֹ. פְּסוּק זֶה אָמְרוּ בּוֹ הַחֲבֵרִים מֵה שֶׁאָמְרוּ. אָבֵל כִּי צַדִּיק ה' – צַדִּיק הוּא וְשִׁמוֹ צַדִּיק, וּמִשׁוּם כֵּן צַדְקוֹת אֱהָב. יִשָּׂר וְהוּא יִשָּׂר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) צַדִּיק וְיִשָּׂר. וְעַל זֶה יַחְזוּ פְּנִימוֹ, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וַיִּתְקַנוּ דְרֻכֵיהֶם לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ יִשָּׂר כְּרָאוּי.

וּבֵא רֵאָה, כְּשֶׁדָּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, לֹא דָן אוֹתוֹ אֲלֵא לְפִי רַב בְּנֵי הָאָדָם. וּבֵא רֵאָה, כְּשֶׁחֲטָא אָדָם בְּעַץ שֶׁאָכַל מִמֶּנּוּ, גָּרַם לְאוֹתוֹ עַץ שְׁשׁוּרָה בּוֹ הַמּוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְגָרַם פְּגָם לְהַפְרִיד אִשָּׁה מִבְּעֻלָּה, וְעַמֵּד הַחֲטָא שֶׁל הַפְּגָם הַזֶּה בְּלִבְנָה עַד שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּהָר סִינִי. כִּיּוֹן שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּהָר סִינִי, הָעֵבֶר אוֹתוֹ הַפְּגָם שֶׁל הַלִּבְנָה וְעַמֵּד לְהָאִיר תְּמִיד. כִּיּוֹן שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעַגְלָה, שָׁבָה הַלִּבְנָה כְּמַקְדָּם לְפַגְמָה, וְשְׁלַט הַנְּחָשׁ הָרַע, וְאִחְזוּ בָּהּ וּמִשָּׂא אֹתָהּ אֲלִיוֹ וְנִפְגְּמָה.

וְהָיוּ רוֹאִים אֶסְפֵּקֵלְרִיּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, וְעֵינֵיהֶם הוֹאָרוּ, וְשִׁמְחוּ לְהַפִּיר וּלְשַׁמֵּעַ. וְאֵז חָגַר אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחַגְרוֹת שֶׁל אוֹתֵיּוֹת הַשֶּׁם הַקְּדוֹשׁ שְׁלֹא יוּכַל לְשַׁלַּט עֲלֵיהֶם הַנְּחָשׁ הַזֶּה, וְלֹא יִטְמֵא אוֹתָם כְּבְּרֵאשׁוֹנָה.

כִּיּוֹן שֶׁחֲטָאוּ בְּעַגְלָה, הָעֵבֶרוּ מֵהֶם כָּל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת וְהַאֲרוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וְהָעֵבֶרָה מֵהֶם חַגְרוֹת כְּלִי הַזֵּין שֶׁהַתְּעַטְרוּ מֵהַשֶּׁם הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיוֹן, וְהַמְּשִׁיכוּ עֲלֵיהֶם הַנְּחָשׁ הָרַע כְּמַקְדָּם, וְגִרְמוּ מוֹת לְכָל הָעוֹלָם. וְאַחַר כֵּן מֵה כְּתוּב? וַיִּרְא אֶהָרֵן וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת מֹשֶׁה וְהִנֵּה קֶרֶן עוֹר פָּנָיו וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁת אֲלִיוֹ.

בֵּא וְרֵאָה, מֵה כְּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה? (שמות יד) וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה. וְכֻלָּם רָאוּ אֶת הַזְּהָרִים הָעֲלִיוֹנִים נֹארוֹרִים בְּאֶסְפֵּקֵלְרִיָּה הַמְּאִירָה, שְׁכַתוּב (שם כ) וְכָל הָעַם רָאִים אֶת הַקּוֹלֶת. וְעַל הַיָּם הָיוּ רוֹאִים וְלֹא פוֹחֲדִים, שְׁכַתוּב זֶה אֵלֵי וְאִנְוָהוּ. אַחַר שֶׁחֲטָאוּ, פָּנֵי הַסֶּרְסוּר לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְרֹאוֹת. מֵה כְּתוּב? וַיִּירָאוּ מִגִּשְׁת אֲלִיוֹ.

וּבֵא רֵאָה, מֵה כְּתוּב בָּהֶם? וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עַדִּים מֵהָר חוֹרֵב, שֶׁהָעֵבֶרוּ מֵהֶם אוֹתָם כְּלִי זֵין שֶׁהַתְּחַבְּרוּ בָּהֶם בְּהָר סִינִי, כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁלַט אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ הָרַע. כִּיּוֹן שֶׁהָעֵבֶרוּ מֵהֶם, מֵה כְּתוּב? וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֵהֵל וְנִטָּה לוֹ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחָק מִן הַמַּחֲנֶה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵה הַפְּסוּק הַזֶּה לְזֶה? אֲלֵא כִּיּוֹן שֶׁיָּדַע מֹשֶׁה שֶׁהָעֵבֶרוּ מִיִּשְׂרָאֵל אוֹתָם כְּלִי זֵין עֲלִיוֹנִים, אָמַר, הָרִי וְדָאֵי מִכָּאֵן וְהִלְאָה הַנְּחָשׁ הָרַע יְבֵא לְדוֹר בֵּינֵיהֶם. וְאִם יַעֲמֵד הַמַּקְדָּשׁ כָּאֵן בֵּינֵיהֶם, יִטְמֵא. מִיָּד – וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֵהֵל וְנִטָּה לוֹ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחָק מִן הַמַּחֲנֶה. מִשׁוּם שֶׁמֹּשֶׁה רֵאָה שְׁהָרִי אֵז יִשְׁלַט הַנְּחָשׁ הָרַע מֵה שְׁלֹא הִיָּה מַקְדָּם לְכֵן.

וְקָרָא לוֹ אֵהֵל מוֹעֵד. וְכִי לֹא בְּרֵאשׁוֹנָה אֵהֵל מוֹעֵד? אֲלֵא בְּרֵאשׁוֹנָה אֵהֵל סַתָּם, וְכַעַת אֵהֵל מוֹעֵד. מֵה זֶה מוֹעֵד? רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לְטוֹב. רַבִּי אַבְאָ אָמַר לְרַע. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר לְטוֹב – מֵה מוֹעֵד הוּא יוֹם שֶׁמַּחַת הַלִּבְנָה, שְׁנוֹסְפָה בּוֹ קִדְּשָׁה, לֹא שׁוֹלַט בָּהּ פְּגָם, אָף כָּאֵן קוֹרָא לָהּ בְּשֵׁם הַזֶּה, לְהִרְאוֹת שְׁהָרִי הַתְּרַחֵק מִבֵּינֵיהֶם וְלֹא נִפְגְּמָה, וְלִכְּן כְּתוּב וְקָרָא לוֹ אֵהֵל מוֹעֵד.

פְּרִשְׁת וַיִּקְהַל

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַגּוֹ'. רבי חייא פתח, (שמואל-א טו) ויאמר שאול אל הקיני לכו סרו רדו וגו'. בא וראה מה כתוב בעמלק, פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל וגו'. והקדוש ברוך הוא, בכל הקרבות שעשו שאר העמים לגבי ישראל, מה הטעם לא היה קשה לפניו כמו הקרב שעשה עמלק אתם? אלא ודאי הקרב של עמלק היה בכל הצדדים, למעלה ולמטה, שהרי באותו זמן התחזק הנחש הרע למעלה, והתחזק למטה.

מָה הַנַּחֵשׁ הָרַע אֹרֵב עַל פְּרִשְׁת דְּרָכִים, אף כאן גם עמלק נחש רע היה לישראל, שארב להם על פְּרִשְׁת דְּרָכִים, שכתוב (שמואל-א טו) אֲשֶׁר שָׁם לוֹ בַּדֶּרֶךְ בַּעֲלָתוֹ מִמִּצְרַיִם. אורב היה לו למעלה לטמא את המקדש, ואורב היה למטה לטמא את ישראל. מנין לנו? שכתוב (דברים כה) אֲשֶׁר קָרַף בַּדֶּרֶךְ. כתוב כאן אֲשֶׁר קָרַף, וכתוב שם (שם כג) כִּי יִהְיֶה בָּךְ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא טָהוֹר מִקְרָה לְיָלֵה.

וְעַל זֶה כָּתוּב בְּבַלְעָם, (במדבר כג) וַיִּקַּר אֱלֹהִים אֶל בַּלְעָם. וַיִּקַּר - לשון טמאה נקט. ואם תאמר, הרי כתוב אלהים, אלא הקדוש ברוך הוא הזמין לו אותו מקום של טמאה להטמא בו באותה דרגה שהוא נדבק להטמא בה. מה עשה בלעם? הוא חשב באותם קרבנות לעלות למעלה. מיד הזמין לו הקדוש ברוך הוא אותו מקום. אמר לו, הנה טמאה אליך כמו שראוי לך. ועל זה ויקר אלהים אל בלעם.

כְּמוֹ כֵּן אֲשֶׁר קָרַף בַּדֶּרֶךְ וַגּוֹ', הזמין לך אותו הנחש הרע למעלה לטמא אותך בכל הצדדים. ואלמלא שהתחזק משה למעלה ויהושע למטה, לא יכלו לו ישראל. ומשום כך שמר הקדוש ברוך הוא אותה שנאה לדורי דורות. מה הטעם? משום שחשב לעקר את הברית ממקומה, ומשום כך פקדתי, בפקידה, שהרי שם נרמז סוד האות הברית הקדושה.

בֹּא וראה מה כתוב, ויאמר שאול אל הקיני. מי זה הקיני? זה יתרו. וכי מי נתן כאן את בני יתרו להיות דיוורם בעמלק, והרי היו שרונים ביריחו? אלא הרי כתוב (שופטים א) ובני קיני חתן משה עלו

וּבְשִׁידַע מֹשֶׁה שִׁחְטָאוּ יִשְׂרָאֵל וְהֶעֱבְרוּ מֵהֶם אוֹתָם כְּלֵי זִין הַקְּדוּשִׁים, ידע ודאי שהרי הנחש אחז בלבנה למשך אותה אליו ונפגמה. אז הוציא אותה בחוץ. וכיון שעמדה להפגם, אף על גב שיהושע עומד בעטרת כלי הזין שלה, כיון שהפגם שורה בה וחזרה לכו שונפגמה בחטאו של אדם, לא יכול אדם להתקיים, פרט למשה ששלט בה, ומותו היה בצד אחר. ועל זה לא היה בה רשות לקיים את יהושע תמיד ולא מישוהו אחר. ועל כן קורא לה אהל מועד, שהרי שורה בה זמן קצוב לכל העולם.

וְלִבָּן סוד הדבר - יש ימין למעלה ויש ימין למטה. יש שמאל למעלה ויש שמאל למטה. יש ימין למעלה בקדשה עליונה. ויש ימין למטה שהוא בצד האחר. יש שמאל למעלה בקדשה עליונה, לעורר אהבה, להתקשר ללבנה, במקום קדוש למעלה להאיר.

וַיֵּשׁ שְׂמַאל לְמִטָּה שִׁמְפָּרִיד אַהֲבָה שְׁלִמְעָלָה, ומפריד אותה מלהאיר בשמש ולהתקרב עמו, וזהו הצד של הנחש הרע. שכאשר השמאל הזה שלמטה מתעורר, אז הוא מושך את הלבנה ומפרידה מלמעלה, ואורה נחשף, ונדבקת בנחש, ואז שואבת מות למטה לכל, כי נדבקת בנחש ומתרחקת מעץ החיים, ולכן גורמת מות לכל העולם. וזהו כאשר נטמא המקדש עד זמן קצוב כשמתקנת הלבנה ושבה להאיר, וזהו אהל מועד.

וְעַל זֶה יְהוֹשֻׁעַ לֹא מָת, אלא בעטיו של הנחש הזה שקרב ופגם את המשכן כבראשונה. וזהו סוד הכתוב יהושע בן נון נער. שאף על גב שהוא נער למטה לקבל אור, לא ימיש מתוך האהל. כמו שזה נפגם, כך גם זה נפגם, אף על גב שמין קדוש היה לו, כיון שונפגמה הלבנה, כך ודאי לא נצול לבדו ממנו מאותו גון ממש, והרי נתבאר.

אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים שִׁיּוּדְעִים סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְנִדְבָקִים בַּתּוֹרָה, ומקיימים הפסוק שכתוב, (יהושע א) וְהָגִיתָ בוּ יוֹמָם וְלַיְלָה וַגּוֹ'. ובשבילה יזכו לחיי העולם הבא, שכתוב (דברים ל) כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאַרְךָ יְמֶיךָ וַגּוֹ'.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה נִשְׁבְּרוּ שְׁנֵי לוחות הָאֶבֶן שֶׁהָיוּ בְּרֵאשׁוֹנָה. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, שֶׁהֵם כְּבֹדוֹ עַל יָדוֹ, וְנִפְּלוּ וְנִשְׁבְּרוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁפָּרְחוּ הָאוֹתוֹת מִתּוֹךְ לוחות הָאֶבֶנים.

בְּאֵ וְרָאָה, בְּאַרְבַּע תְּקוּפוֹת בִּשְׁנֵה מִתְעוֹרֵר קוֹל בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, בְּאוֹתוֹ קוֹל שֶׁהִתְעוֹרְרוֹת הַצַּד הָאֲחֵר מִתְעוֹרֵר בוֹ, וְאוֹתָהּ הִתְעוֹרְרוֹת הַצַּד הָאֲחֵר נִכְנָסֶת בֵּין קוֹל לְקוֹל, וְנִחְשָׁף הָאוֹר בְּקוֹל שְׁלִמְטָה. מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ הָאוֹר שֶׁל הַקוֹל שְׁלִמְעָלָה לְקוֹל שְׁלִמְטָה, אִזּוּ מְקַדִּימָה אוֹתָהּ הִתְעוֹרְרוֹת, וְנִכְנָס בֵּין זֶה לְזֶה הִנְחָשׁ שֶׁמִּפְתָּה אֶת הָאִשָּׁה וְנוֹטֵל אוֹר, וְאוֹתוֹ קוֹל הוּא קוֹל מִלְחָמָה, קוֹל רָעָה, וְזֶהוּ בְּרַעָה.

וְעַל זֶה שָׁמַע יְהוֹשֻׁעַ וְלֹא מֹשֶׁה, מִשּׁוֹם שֶׁנִּטְלָה אוֹתָהּ רָעָה אֶת אוֹר הַלְּבָנָה שֶׁאֲחִזּוּ בָּהּ יְהוֹשֻׁעַ, וּמֹשֶׁה שֶׁהָיָה אֲחִזּוֹ בְּשִׁמְשׁ לֹא שָׁמַע, וְכֹל הָאוֹר שֶׁל יִשְׂרָאֵל כָּלֵם נִחְשָׁף מִשּׁוֹם אוֹתָהּ רָעָה שֶׁנִּדְבָּקָה בָּהֶם. כִּיּוֹן שֶׁמִּחַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל חֲטָאֵיהֶם, אִזּוּ וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֵלֶּה הַדְּבָרִים וְגו', שֶׁהָרִי אוֹתוֹ עָרַב רַב הָעֵבֶר מֵהֶם. **רַבִּי** אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ יוֹשְׁבִים לִילָה אֶחָד וּמִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה טָרַם שֶׁנִּחְלַק הַלֵּילָה. בֵּין כֶּף קָרָא הַגָּבֵר. בְּרַכּוֹ בְּרַכָּה. (אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, כַּעַת הוּא הַזְּמַן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס בְּגַן עֵדֶן לְהִשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, לְמָה מִשְׁתַּעֲשַׁע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא) בְּכָה רַבִּי אֶלְעָזָר וַאֲמַר, בְּאֵ וְרָאָה, עַד כָּאֵן זְעוּעַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רִקִּיעִים וְהִכָּה בָּהֶם, וּבְכָה עַל חֲרַבְּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהוֹרִיד שְׁתֵּי דְמָעוֹת לְתוֹךְ הַיָּם הַגָּדוֹל וְנִזְכָּר בְּכִנּוּי מִתּוֹךְ בְּכִיָּה.

מִשּׁוֹם שֶׁהַלֵּילָה נִחְלַק לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים בְּשִׁתִּים עֲשָׂרָה שְׁעוֹת שֶׁהָיוּ רְשׁוּמִים בוֹ, וְאִם נוֹסְפוֹת שְׁעוֹת הַלֵּילָה, אוֹתָן שְׁעוֹת שְׁנוֹסְפוֹ הֵן שֶׁל הַיּוֹם, וְלֹא נִחְשָׁבוֹת מֵהַלֵּילָה, פָּרַט לְשִׁתִּים עֲשָׂרָה שֶׁהֵן שְׁלוֹ. וְאוֹתָן שְׁתִּים עֲשָׂרָה נִחְלָקוֹת לְשִׁלְשָׁה צְדָדִים, וְשִׁלְשָׁה מַחְנוֹת שֶׁל מְלֹאכִים קְדוֹשִׁים נִחְלָקוּ (הַתְּמַנּוּ) בְּאוֹתָם שְׁלֹשָׁה צְדָדִים.

סדר הלימוד ליום ו ניסן [יום 183 בשנה]

מִחְנָה ראשון ממנה בארבע שעות ראשונות של ראשית הלילה לשבח את אדונם. ומה הם

מעיר התמרים את בני יהודה מדבר יהודה וגו'. וכשעלו משם, שרויים היו בתחומו של עמלק עד לאותו זמן שבא שאול המלך, שכתוב ויסר קיני מתוך עמלק.

מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי בְּזִמְן שֶׁנִּמְצְאִים רְשָׁעִים, (נַעֲנִשׁוּ) אוֹתָם חֲסִידִים וְצְדִיקִים שֶׁנִּמְצְאִים בֵּינֵיהֶם נִתְפָּסִים בְּחֲטָאֵיהֶם, וְהָרִי פָּרְשׁוּהָ. כְּמוֹ זֶה, אֲלֵמָּלֹא אוֹתָהּ עָרְבוּבִיָּה שֶׁהִתְחַבְּרוּ בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל, לֹא נַעֲנִשׁוּ יִשְׂרָאֵל עַל מַעֲשֵׂה הָעֶגְלָה.

וּבֵא רָאָה מָה כָּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה, (שְׁמוֹת כ"ה) מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ, לְהַכְלִיל אֶת כָּלֵם, מִשּׁוֹם שֶׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת אֶת מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן מִכָּל הַצְּדָדִים, בְּמַח וּקְלָפָה. וּמִשּׁוֹם שֶׁהָיוּ אוֹתָם עָרַב רַב עִמָּהֶם, נֹאמַר מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ, לְהַכְלִילֵם בֵּין יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מַח, וְכָלֵם הַצְּטוּוּ.

אֲחֵר כֶּךָ סָטָה כָּל מִין לְמִינוֹ, וּבָאוּ אוֹתָם עָרַב רַב וַעֲשׂוּ אֶת הָעֶגְלָה, וְסָטוּ אַחֲרֵיהֶם אוֹתָם שְׁמָתוֹ וְגִרְמוּ לְיִשְׂרָאֵל מוֹת וְהָרִג. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן לֹא יִהְיֶה אֶלָּא רַק מִצְדָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְבָדָם. מִיָּד – וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עַדְת יִשְׂרָאֵל וְגו'. וְכָתוּב אַחֲרָיו, קָחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַה'. מֵאִתְּכֶם וְדָאִי, וְלֹא פְּרֵאשׁוֹנָה שֶׁכָּתוּב מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ. וַיִּקְהַל מֹשֶׁה וְגו', מֵאִיזָה מְקוֹם הִקְהִיל אוֹתָם? אֶלָּא מִשּׁוֹם שֶׁהָיוּ אוֹתָם עָרַב רַב בֵּינֵיהֶם, הַצְּטָרְךָ מֹשֶׁה לְכַנְסֵם וְלִיחָדָם מִבֵּינֵיהֶם.

וַיִּקְהַל מֹשֶׁה. רַבִּי אֶבְרָהָם פֶּתַח, (דְּבָרִים ל"א) הִקְהִיל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנְּשִׁים וְהַטָּף. מָה לְהִלָּן כָּלֵל שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, אִף כָּאֵן כָּלֵל שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. וּמִי הֵם? שְׁשִׁים רַבּוּא.

רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח אֶת הַפְּסוּק בְּיִשְׂרָאֵל, כְּשִׁירַד מֹשֶׁה מֵהָר סִינַי, שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ל"ב) וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת קוֹל הָעָם בְּרַעָה וַיֹּאמֶר אֵל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחְנָה. וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ, וְכִי יְהוֹשֻׁעַ שָׁמַע וּמֹשֶׁה לֹא שָׁמַע?! אֶלָּא וְדָאִי, עַד עַכְשָׁו יְהוֹשֻׁעַ לֹא הָיָה יוֹדַע, וּמֹשֶׁה הָיָה יוֹדַע. אִם כֵּן, מָה זֶה בְּרַעָה? אֶלָּא בְּרַעָה כְּתוּב בָּהּ, שְׁאוֹתוֹ קוֹל הָיָה בְּצַד הָאֲחֵר. וְיְהוֹשֻׁעַ, שֶׁהָיָה פָּנָי הַלְּבָנָה, הִתְבּוֹנֵן בְּאוֹתוֹ קוֹל שֶׁהָיָה שֶׁל צַד הָרָעָה, מִיָּד – וַיֹּאמֶר אֵל מֹשֶׁה קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחְנָה.

עָשָׂר אֲלֵפֵי עוֹלָמוֹת וְגוֹעִים וּבּוֹכִים, שְׁכָתוֹב (ירמיה כה) ה' מְמָרוֹם יִשְׂאָג וּמִמְעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שְׂאֵג יִשְׂאָג עַל נוֹהוֹ. וְנִזְכָּר בְּיִשְׂרָאֵל, וּמוֹרִיד שְׁתֵּי דְמַעוֹת לְתוֹךְ הַיָּם הַגְּדוֹל, וְאִזּוֹ מִתְעוֹרֶרֶת שְׁלֵהֶבֶת אַחַת שְׂבָצַד צְפוֹן, וּמִכָּה רוּחַ אֶחָד שְׂבָצַד צְפוֹן בְּאוֹתָהּ הַשְּׁלֵהֶבֶת, וְהוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם. וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה נִחְלַק הַלֵּילָה, וְהַשְּׁלֵהֶבֶת הוֹלֶכֶת וּמִכָּה בְּכַנְפֵי הַתְּרַנְגוּל וְקוֹרָא, אִזּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגַן עֵדֵן.

וְלִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין מְנוּחָה עַד שְׁנִכְנָס לְגַן עֵדֵן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים. וְהַסִּימֵן - כִּי נִמְכָּרְנוּ אֲנִי וְעַמִּי וְגוֹ'. (אסתר ז) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי הוּא זֶה וְגוֹ', וְהַמֶּלֶךְ קָם בַּחֲמָתוֹ מִמִּשְׁתֵּה הַיַּיִן אֶל גִּנַּת הַבֵּיתָן וְגוֹ'.

בְּשַׁעָה שְׁנִכְנָס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַן עֵדֵן, אִזּוֹ כָּל אוֹתָם עֲצֵי הַגֵּן וְכָל אוֹתָן נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים כד) שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם וְגוֹ'. מִי זֶה מֶלֶךְ הַכְּבוֹד וְגוֹ'. שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאִשֵׁיכֶם וְגוֹ'. וּבְשַׁעָה שְׁנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שְׂבָאֲרָץ חוֹזְרוֹת לְגוֹפֵן, אִזּוֹ מִחֲזִיקִים בָּהֶם כָּל אוֹתָם מְלֹאכִים, וְאוֹמְרִים (שם קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה'. וְלִמְדָנוּ שְׁזֵה הַמַּחְנָה הַשְּׁלִישִׁי שְׂאוֹמֵר אֶת זֶה בְּאַרְבַּע הַשְּׁעוֹת הָאַחֲרוֹנוֹת.

וְאוֹמְרִים שִׁירָה עַד שְׁעוֹלָה אוֹר הַבְּקָר, וְאִזּוֹ מְשַׁבְּחִים אֶת אֲדוֹנָם כָּל אוֹתָם כּוֹכְבִים וּמִזְלוֹת, וְכָל אוֹתָם הַמְּלֹאכִים הָעֲלִיוֹנִים שְׁשִׁלְטוֹנָם בְּיוֹם, כָּלֵם מְשַׁבְּחִים אֶת אֲדוֹנָם וְאוֹמְרִים שִׁירָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (איוב לח) בְּרֵן יַחַד כְּכַבֵּי בָקָר וַיִּרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

בְּשַׁעָה שְׂיוֹצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּיוֹם, יִשְׂרָאֵל נוֹטְלִים שִׁירָה לְמַטָּה, וְהַשֶּׁמֶשׁ לְמַעְלָה, שְׁכָתוֹב יִירָאוּךְ עִם שְׁמֵשׁ. בְּשַׁעָה שְׁנוֹסַע הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִלְגָּלִיו, פּוֹתַח בְּקוֹל נְעִימָה וְאוֹמֵר שִׁירָה. וְאִזּוֹ שִׁירָה אוֹמְרִים? (תהלים קד) הוֹדוּ לַה' קְרָאוּ בְּשִׁמּוֹ וְגוֹ'. (שם) שִׁירָה לֹא זְמָרוֹ לֹא וְגוֹ'. וְיִשְׂרָאֵל מְשַׁבְּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּיוֹם עִם הַשֶּׁמֶשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שם עב) יִירָאוּךְ עִם שְׁמֵשׁ. וְאִף עַל גַּב שְׁהָרֵי בְּאַרְנוֹ אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲלֵמָלֵא שְׂבָנֵי הָעוֹלָם הֵם אֲטוּמֵי לֵב וּסְתוּמֵי עֵינַיִם, לֹא יְכוּלִים לַעֲמֹד

אוֹמְרִים? (תהלים כד) לַה' הָאֲרָץ וּמְלֹאָהּ וְגוֹ', כִּי הוּא עַל יָמִים יִסְדָּהּ וְגוֹ', מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וְגוֹ', נָקִי כַפַּיִם וּבָר לִבָּב וְגוֹ'. מַה הַטַּעַם שֶׁל זֶה? מִשּׁוֹם שְׂכָאֲשֶׁר הַלֵּילָה פּוֹרֵשׁ כְּנַפָּיו עַל הָעוֹלָם, אִזּוֹ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם טוֹעֲמִים טַעַם הַמּוֹת וְיוֹצֵאת נִשְׁמָתָם לְעֵלוֹת לְמַעְלָה, וְאוֹתָם מְלֹאכִים עוֹמְדִים וְאוֹמְרִים, מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה'. הַר ה' - זֶה הַר הַבַּיִת. מְקוֹם קָדְשׁוֹ - זֶה עֲזֵרַת יִשְׂרָאֵל. כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה, כֶּף גַּם לְמַטָּה.

מִשּׁוֹם שְׂבָכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ כְּמָה מְמַנִּים וְכְמָה שָׂרִים עוֹמְדִים שָׁם, וְכִשְׁהַנְּשָׁמוֹת יוֹצֵאוֹת, רוֹצוֹת לְעֵלוֹת לְמַעְלָה, וְאִם אֵינֶן זוֹכוֹת דוֹחִים אוֹתָן הַחוּצָה, וְהוֹלְכוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת בְּעוֹלָם, וְלוֹקְחִים אוֹתָן כְּמָה קְבוּצוֹת שֶׁל רוּחוֹת וּמוֹדִיעִים לָהֶם דְּבָרִים כּוֹזְבִים, וְלִפְעָמִים דְּבָרֵי אֱמֶת מִמָּה שְׁעֵתִיד לְבֹא בְּזִמְן הַקְּרוֹב, כְּמוֹ שְׂבָאֲרוּהָ.

וְאוֹתָן נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים הוֹלְכוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת לְמַעְלָה, וּפּוֹתְחִים לָהֶם פְּתָחִים, וּמַעֲלִים אוֹתָן לְתוֹךְ אוֹתוֹ מְקוֹם שְׂנַקְרָא הַר ה', כְּמוֹ הַסּוּד שֶׁל הַר הַבַּיִת לְמַטָּה, וּמִשָּׁם נִכְנָסִים לְתוֹךְ אוֹתוֹ מְקוֹם שְׂנַקְרָא מְקוֹם קָדְשׁוֹ, שְׁשָׁם נִרְאוֹת כָּל הַנְּשָׁמוֹת לִפְנֵי אֲדוֹנָם. כְּמוֹ כֵּן אוֹתוֹ מְקוֹם שְׂנַרְאוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַמְּקוֹם שְׂנַקְרָא עֲזֵרַת יִשְׂרָאֵל. בְּשַׁעָה שְׁהַנְּשָׁמוֹת עוֹמְדוֹת שָׁם, אִזּוֹ שְׂמַחַת רְבוֹנָם הִיא, לְתַקֵּן בָּהֶם הַמְּקוֹם שְׂנַקְרָא קָדְשׁ הַקְּדוֹשִׁים, וְשָׁם רוֹשְׁמִים אֶת כָּל מַעֲשֵׂיהֶם וּזְכוֹתֵיהֶם.

מַחְנָה שְׁנֵי מְמַנָּה בְּאַרְבַּע שְׁעוֹת אַחֲרוֹת, וְאִינָם אוֹמְרִים שִׁירָה, פָּרַט לְשַׁעֲתִים, עַד שְׁנַחֲלַק הַלֵּילָה וְנִכְנָס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְגַן עֵדֵן.

וְאַלָּה הֵם אֲבֵלֵי צִיּוֹן וְאוֹתָם שְׂבוּכִים עַל חֶרֶבֶן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבַתְּחִלַּת אַרְבַּע הַשְּׁעוֹת הָאֲמֻצָּעִיּוֹת פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תהלים קלז) עַל נְהָרוֹת בְּכָל שָׁם יִשְׁכְּנוּ גַם בְּכִינוּ וְגוֹ', וְאַלָּה הֵם שְׂבוּכִים עַל נְהָרוֹת בְּכָל עַם יִשְׂרָאֵל, מִמִּשְׁמַע שְׁכָתוֹב גַּם בְּכִינוּ. וּמִנֵּין לָנוּ שְׂבוּכִים שָׁם? שְׁכָתוֹב הֵן אֲרָאֵלִם צָעְקוּ חֲצָה. מַה זֶה חֲצָה? זֹו בְּכָל, מִשּׁוֹם שְׁכָלֵם לֹוֹ אֶת הַשְּׂכִינָה עַד בְּכָל, וְשָׁם הֵם בָּכוּ עִם יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה פּוֹתְחִים בְּזֵה, וּמְסִימִים: זָכַר ה' לְבַנֵּי אֲדוֹם וְגוֹ'.

וְאִזּוֹ מִתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲלוֹתָיו וּמִכָּה בְּרַקִּיעִים, כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ, וּמִזְדַּעְזָעִים שְׁנִים

אמר רבי אלעזר, אם כף, טוב לו לאדם שלא ילוה את המת. אמר לו, לא, שהרי אדם שנשמר כמו זה, ראוי לאריכות ימים, וכל שפן לעולם הבא.

בא וראה, לא לחנם תקנו הראשונים שופר למשך מת מהבית לבית הקברות. ואם תאמר שעל המת וכבודו לבד זה - לא! אלא כדי להגן על החיים שלא ישלט עליהם מלאך המות להסטין למעלה וישמרו ממנו.

פתח ואמר, (במדבר י) וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצרר אתכם וגו'. ודיקנו על הצר, זה מלאך המות, הצורר אתכם תמיד והורג בני אדם, (ומציק לחיים) ורוצה להרג אחרים. מהי תקנתו? והרעתם. אם בראש השנה, שהוא יום הדין למעלה, מלאך המות הזה יורד למטה כדי להשגיח על מעשי בני האדם ולעלות למעלה להסטין עליהם. וישראל שיודעים שהרי מלאך המות יורד מטה ועולה למעלה כדי להיות קטגור עליהם, מקדמים בשופר ליבב עליו שלא יוכל להם, ולהגן עליהם.

ובל שפן בשעה שעושה דין והורג בני אדם ונמצא למטה, וכל שפן בשעה שהולכים לבית הקברות וחוזרים מבית הקברות, שהרי בשעה שנשים נוטלות רגליהן עם המת, הוא יורד ונמצא לפנייהם, שכתוב (משלי ה) רגליה ירדות מות. יורדות לאן? לאותו מקום שנקרא מות. ועל זה חנה גרמה מות לכל העולם, הרחמן יצילנו.

בא וראה, כתוב (שם ל) כן דרך אשה מנאפת וגו'. והרי בארנו. אבל כן דרך אשה מנאפת - זה מלאך המות, וכך הוא, וכך נקרא. אכלה ומחתה פיה - שורפת את העולם בשלהבותיה והורגת בני אדם טרם שהגיע זמנם. ואמרה לא פעלתי אול, שהרי דין צריך עליהם, ונמצאו בחטאים, ובדין אמת הם מתו.

בשעה שעשו ישראל את העגל ומתו כל אותם המונים, היה מלאך המות נמצא בין הנשים בתוך מחנה ישראל. כיון שהסתכל משה שהרי מלאך המות נמצא בין הנשים ומחנה ישראל ביניהם, מיד פנס את כל הגברים לבדם. זהו שכתוב ויקהל משה את כל עדת בני ישראל. אלו הגברים, שפנס אותם והפרידם לבדם.

מקול הנעימה של גלגל השמש כשנוסע (ויצא) ומשבח לפני הקדוש ברוך הוא.

בינתים שהתעסקו בתורה, האיר היום. קמו והלכו לפני רבי שמעון. כיון שראה אותם, אמר רבי שמעון, אלעזר בני, אתה והחברים, הסתירו עצמכם שלשת הימים הללו שלא תצאו החוצה, כי מלאך המות נמצא בעיר, ויש לו רשות להשחית, וכיון שנתנה לו רשות להשחית, יכול להשחית את כל מי שנראה לפניו.

ועוד, שאדם שנראה לפניו, הוא עולה ומסטין עליו ומזכיר חטאיו, ומבקש דין מלפני הקדוש ברוך הוא, ולא זו משם עד שנדון אותו האדם ונתנת לו רשות והורג אותו.

אמר רבי שמעון, האלהים, רב העולם לא מתים טרם מגיע זמנם, רק כשלא ידעו לשמר עצמם, שהרי בשעה שמוציאים את המת מבית לבית הקברות, מלאך המות נמצא בין הנשים. ולמה בין הנשים? שפך היא דרכו מיום שפתה את חנה, ובגללה גרם מות לכל העולם, ועל זה (פאשר) הורג אדם, והאנשים נמצאים עם המת, ונכנס בין הנשים בדרך.

ויש לו רשות להרג בני אדם, ומסתכל בפניהם בדרך שנראים לפניו, משעה שמוציאים אותו מביתו לבית הקברות עד שחוזרים לביתם, ובגללם גורם מות לכמה גברים בעולם טרם שמגיע זמנם. ועל זה כתוב, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. משום שעולה ומסטין ומזכיר חטאי האדם לפני הקדוש ברוך הוא, ונדון על אותם חטאים ומסתלק טרם הגיע זמנו.

ומה תקנתו? בשעה שנוטלים את המת לבית הקברות, יחזיר אדם פניו ויעזב את הנשים אחר כתפיו. ואם הן מקדימות, ילך לאחור, כדי שלא יתראה עמהן פנים בפנים. ואחר שחוזרים מבית הקברות, לא יחזר באותה דרך שעומדות הנשים ולא יסתכל בהן כלל, אלא יסטה לדרך אחרת. ומשום שבני אדם לא יודעים ולא מתבוננים בזה, רב העולם נדונים בדין ומסתלקים טרם הגיע זמנם.

וּמְלֹאךְ הַמּוֹת לֹא הָיָה נִפְרָד מִתּוֹךְ הַנָּשִׁים עַד שֶׁהוּקָם הַמִּשְׁכָּן, שִׁכְתוֹב וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְאָפְלוּ בַשְּׁעָה שֶׁהַנָּשִׁים הָיוּ נוֹתְנוֹת נִדְבָה לַמִּשְׁכָּן, לֹא הָיָה סֹר מִבִּינֵיהֶם, עַד שֶׁרָאָה מֹשֶׁה וְנָתַן לַגְּבָרִים עֶצֶה שֶׁלֹּא יִבְאוּ בַחֲבוּר אַחַד עִמָּהֶם וְלֹא יִתְּרָאוּ פָנִים בְּפָנִים, אֲלֵא אַחַר כְּתִפְיָהֶם. וְזֶהוּ שִׁכְתוֹב וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים. (וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים לֹא כְתוּב, אֲלֵא וַיִּבְאוּ עַל) וַיִּבְיֵאוּ לֹא כְתוּב, אֲלֵא וַיִּבְאוּ. לֹא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אַחַת, אֲלֵא אַחַר כְּתִפְיָהֶן, מִשּׁוּם שֶׁמְלֹאךְ הַמּוֹת לֹא נִפְרָד מִבִּינֵיהֶן עַד שֶׁהַמִּשְׁכָּן הוּקָם.

רְבִי שִׁמְעוֹן פְּתַח, (משלי ה) מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיִּרֵד מִי אֶסְף רוּחַ בַּחֲפָנָיו מִי צָרַר מִיָּם בְּשִׁמְלָה מִי הַקִּים כָּל אֶפְסֵי אֶרֶץ מֵה שָׁמוּ וּמֵה שָׁם בְּנוּ כִי תִדְעַ. פְּסוּק זֶה הָרִי בְּאַרְנוֹ, וְכַמָּה עֲמוּדִים יֵשׁ בּוֹ. וְהַכֹּל נִאָּמַר עַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא הַכֹּל. וְנִאָּמַר, מֵה שָׁמוּ וּמֵה שָׁם בְּנוּ כִי תִדְעַ – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מֵה שָׁמוּ? יְהוֹ"ה. וּמֵה שָׁם בְּנוּ? יִשְׂרָאֵל, שִׁכְתוֹב (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ. מִי עָלָה שָׁמַיִם, הָרִי פָּרְשׁוּהוּ, זֶה מֹשֶׁה, שִׁכְתוֹב (שֵׁם כד) וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עָלָה אֶת ה'.

דְּבָר אַחַר מִי עָלָה שָׁמַיִם – זֶה אֱלֹהֵינוּ, שִׁכְתוֹב בּוֹ (מְלָכִים-ב ב) וַיַּעַל אֱלֹהֵינוּ בְּסַעְרָה הַשָּׁמַיִם. וְכִי אֵיךְ יָכֹל אֱלֹהֵינוּ לַעֲלוֹת לַשָּׁמַיִם, וְהָרִי כָּל הַשָּׁמַיִם לֹא יְכוּלִים לְסַבֵּל אֶפְלוּ גִרְעִין שֶׁל חֲרָדֵל מְגוּנָף הָעוֹלָם הַזֶּה, וְאַתָּה אוֹמֵר וַיַּעַל אֱלֹהֵינוּ בְּסַעְרָה הַשָּׁמַיִם?

אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁנִּאָּמַר (שְׁמוֹת יט) וַיִּרֵד ה' עַל הַר סִינַי. וְכְתוּב (שֵׁם כב) וַיִּבֵּא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר. וְכִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהָיָה בְּהַר סִינַי, וְכְתוּב וּמִרְאָה כְבוֹד ה' כָּאֵשׁ אֲכָלֶת בְּרֹאשׁ הָהָר, אֵיךְ יָכֹל מֹשֶׁה לַעֲלוֹת אֵלָיו? אֲלֵא כְּתוּב בְּמֹשֶׁה, וַיִּבֵּא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעֲנָן וַיַּעַל אֶל הָהָר. שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ הָעֲנָן כְּמִי שֶׁמְתַלַּבֵּשׁ בְּלִבוֹשׁ, כִּף גַּם הַתְּלַבֵּשׁ בְּעֲנָן וְנִכְנַס לְתוֹכוֹ, וּבְעֲנָן נִקְרָב לְאֵשׁ וַיִּכָּלֵק לְקִרְבּוֹ. אֵף כִּף אֱלֹהֵינוּ, שִׁכְתוֹב וַיַּעַל אֱלֹהֵינוּ בְּסַעְרָה הַשָּׁמַיִם, שֶׁנִּכְנַס בְּאוֹתָהּ סַעְרָה וְהַתְּלַבֵּשׁ בְּאוֹתָהּ סַעְרָה וְעָלָה לְמַעְלָה.

וְסוּד מִצְאָנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל אָדָם הָרֹאשׁוֹן, שֶׁאָמַר בְּאוֹתָן תּוֹלְדוֹת הָעוֹלָם, שֶׁתְּהִיָּה רוּחַ אַחַת שֶׁתִּרְדַּל לְעוֹלָם לְאֶרֶץ וְתִתְלַבֵּשׁ בְּגוּף וּשְׁמוֹ אֱלֹהֵינוּ, וּבְאוֹתוֹ גּוּף יִסְתַּלֵּק, וַיִּשְׁלַל מְגוּפּוֹ, וַיִּשְׁאַר בְּסַעְרָה, וְגוּף שֶׁל אֹר אַחַר יִזְדַּמֵּן לוֹ לְהִיּוֹת בְּתוֹךְ הַמְּלֶאכִים. וְכִשְׁיִרֵד, יִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ גּוּף שֶׁיִּשְׁאַר בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וּבְאוֹתוֹ גּוּף יִתְרָאָה לְמִטָּה, וּבְגוּף אַחַר יִתְרָאָה לְמַעְלָה. וְזֶהוּ סוּד שֶׁל מִי עָלָה שָׁמַיִם וַיִּרֵד. לֹא הָיָה אָדָם שֶׁעָלָה לַשָּׁמַיִם רוּחוֹ וַיִּרֵד אַחַר כִּף לְמִטָּה, פָּרַט לְאֱלֹהֵינוּ, שֶׁהוּא עָלָה לְמַעְלָה וַיִּרֵד לְמִטָּה.

וּמִלֵּאךְ הַמּוֹת לֹא הָיָה נִפְרָד מִתּוֹךְ הַנָּשִׁים עַד שֶׁהוּקָם הַמִּשְׁכָּן, שִׁכְתוֹב וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְאָפְלוּ בַשְּׁעָה שֶׁהַנָּשִׁים הָיוּ נוֹתְנוֹת נִדְבָה לַמִּשְׁכָּן, לֹא הָיָה סֹר מִבִּינֵיהֶם, עַד שֶׁרָאָה מֹשֶׁה וְנָתַן לַגְּבָרִים עֶצֶה שֶׁלֹּא יִבְאוּ בַחֲבוּר אַחַד עִמָּהֶם וְלֹא יִתְּרָאוּ פָנִים בְּפָנִים, אֲלֵא אַחַר כְּתִפְיָהֶם. וְזֶהוּ שִׁכְתוֹב וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים. (וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים לֹא כְתוּב, אֲלֵא וַיִּבְאוּ עַל) וַיִּבְיֵאוּ לֹא כְתוּב, אֲלֵא וַיִּבְאוּ. לֹא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ אַחַת, אֲלֵא אַחַר כְּתִפְיָהֶן, מִשּׁוּם שֶׁמְלֹאךְ הַמּוֹת לֹא נִפְרָד מִבִּינֵיהֶן עַד שֶׁהַמִּשְׁכָּן הוּקָם.

בֵּא וְרָאָה, אֵינּוּ נִמְצָא בֵּין הַנָּשִׁים פְּחוֹת מִשְׁבַּע נָשִׁים, וְלֹא פְחוֹת מִעֶשְׂרֵם. וּבְדֶרֶךְ בְּגִלּוּי בְּשִׁבַּע הוּא נִמְצָא, וּמִבְּקֵשׁ דִּין. בְּעֶשְׂרֵם הוּא מִסְטִין לְהַרְגֵם. וּמִשּׁוּם שֶׁנִּמְצָא בִּינֵיהֶן בְּדֶרֶךְ בְּגִלּוּי, כְּתוּב וַיִּבְאוּ הָאֲנָשִׁים עַל הַנָּשִׁים. וְנִשְׁמְרוּ כָּל אוֹתוֹ יוֹם הַחֲבָרִים וְעִסְקוּ בַתּוֹרָה.

פְּתַח רְבִי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית ז) וַיֹּאמֶר ה' אֶל נֹחַ בֵּא אִתָּה וְכָל בֵּיתְךָ אֶל הַתְּבָה. הָרִי בְּאַרְנוֹ הַפְּסוּק, אֲבָל בֵּא וְרָאָה, וְכִי לֹא יָכֹל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁמֵּר אֶת נֹחַ בְּמִקּוֹם אַחַד בְּעוֹלָם, שֶׁהָיָה הַמְּבוּל בְּכָל הָעוֹלָם וְלֹא יָהִי בְּאוֹתוֹ מִקּוֹם, כְּמוֹ שִׁכְתוֹב בְּגִדְעוֹן (שׁוֹפְטִים ו) וַיְהִי חֲרָב אֶל הַגְּזֵה לְבַדְּהָ, אוֹ לְשַׁמֵּר אוֹתוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שִׁכְתוֹב בָּהּ (יִחְזַקְאֵל כב) לֹא גִשְׁמָה בַיּוֹם זֶעַם, שֶׁלֹּא יִרְדּוּ עָלֶיהָ מִי הַמְּבוּל?

אֲלֵא, כִּינּוּן שֶׁהַמִּשְׁחִית יִרְדַּל לְעוֹלָם, מִי שֶׁאֵינוֹ סוֹגֵר אֶת עֲצָמוֹ וְנִמְצָא לְפָנָיו בְּגִלּוּי – מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ, שֶׁהוּא הָרַג אֶת עֲצָמוֹ. מִנֵּיִן לָנוּ? מְלוּט, שִׁכְתוֹב (בְּרֵאשִׁית יט) הַמְּלִט עַל נִפְשׁוֹ אֶל תְּבִיט אַחֲרֵיךְ. מֵה הַטַּעַם אֶל תְּבִיט אַחֲרֵיךְ? מִשּׁוּם שֶׁהַמִּשְׁחִית הוֹלֵךְ אַחַר כְּתָפוֹ, וְאִם מִחֲזִיר רֹאשׁוֹ וּמִתְבוֹנֵן בּוֹ פָּנִים בְּפָנִים, יְכוּל לְהִזְיֵק לוֹ.

וַיַּעַל זֶה כְּתוּב, (שֵׁם) וַיִּסְגֹר ה' בְּעֵדוֹ, שֶׁלֹּא יִתְרָאָה לְפָנֵי הַמִּשְׁחִית וְלֹא יִשְׁלַט עָלָיו מְלֹאךְ הַמּוֹת. וְעַד שֶׁהָיוּ טְמוּנִים, מִתּוֹ שֶׁלִּשְׂהָ עֶשְׂרֵם אֲנָשִׁים בְּעִיר. אָמַר רְבִי שִׁמְעוֹן, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁלֹּא הִסְתַּכֵּל בְּדִיוקְנֵיכֶם מְלֹאךְ הַמּוֹת.

וַיַּקְהֵל מֹשֶׁה וְגו'. הַחֲזִיר לָהֶם כְּמִקְדָּם מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן. אָמַר רְבִי חִיָּיא, הַכֹּל כְּמוֹ

הכּסָא הקדוּשׁ, להִתְחַבֵּר בְּאֲבוֹת (בְּבַעֲלָה), שְׁהָרִי הַגְּבִירָה אֵינָה רְאוּיָה לְבֹא לְבַעֲלָה אֶלָּא בְּאוֹתָן בְּתוֹלוֹת עֲלֻמוֹתֶיהָ, שְׂיִבְאוּ עִמָּה וּמְנַהֲיָהּ אוֹתָהּ, עַד שְׂמַגִּיעָה לְבַעֲלָה, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (תהלים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֶיהָ רְעוּתֶיהָ וְגו'. וְכֹל כֵּךְ לְמָה? כְּדִי לְבֹא לְהִתְחַבֵּר עִם בְּעֻלָּה.

בְּל נְדִיב לְבוֹ - אֵלּוֹ אוֹתָם אַרְבַּעַת מַחְנוֹת עֲלִיוֹנִים שְׂבַכְלָלִם כְּלוּלִים כֹּל אוֹתָם שְׂאָר הַמַּחְנוֹת, וְאֵלֶּה הֵם שְׂיִוְצָאִים בְּאֲבוֹת הָעֲלִיוֹנִים שְׂנִקְרָאִים נְדִיבִים, כְּמוֹ שְׂבַאֲרוּהָ, שְׂפִתּוֹב (במדבר כא) כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם, אֵלּוֹ הָאֲבוֹת.

יְבִיאָהּ, לֹא כְּתוֹב יְבִיאוּהָ, אֶלָּא יְבִיאָהּ, לְיַחַד הַכֹּל כְּאַחַד. וְכֵן לֹא כְּתוֹב יְבִיא, אֶלָּא יְבִיאָהּ, לְהַעֲלוֹתָהּ לְבַעֲלָה בְּכַבוֹד כְּמוֹ שְׂצָרִיף. אֵת תְּרוּמַת ה' - אֵת, לְרַבּוֹת כֹּל אוֹתָם הַמַּחְנוֹת הָעֲלִיוֹנִים הָאֲחֵרִים, לְחַבֵּר הַכֹּל כְּאַחַד, וְהֵם שְׂנִים עֶשֶׂר בְּכֹל אַחַד. זֶהְבִּי. וְכֹסֶף. וְנַחֲשֶׁת. תְּכֵלֶת. וְאַרְגָּמָן. וְתוֹלַעַת שָׁנִי. וְשֵׁשׁ וְעֵזִים. וְעֵרַת אֵילִם מְאֻדָּמִים. וְעֵרַת תְּחָשִׁים. וְעֵצֵי שֵׁטִים. וְשֵׁמֶן לְמָאוֹר. וּבְשָׂמִים לְשֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה. וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים. אֵלּוֹ הֵם שְׂנִים עֶשֶׂר מַחְנוֹת עֲלִיוֹנִים, שְׂכָלָם כְּלוּלִים כְּאַחַד בְּכֹלֵל שֶׁל אַרְבַּעַת שְׂנִקְרָאוּ חֵיוֹת הַקֹּדֶשׁ, כְּמוֹ שְׂנַתְּבָאָר.

וְכָל אֵלֶּה עוֹלִים לְכַסָּא הַקְּדוּשׁ לְהַעֲלוֹתוֹ לְמַעְלָה לְהִתְחַבֵּר עִם בְּעֻלָּה כְּדִי לְהִיּוֹת הַכֹּל אַחַד, וְכֵדִי שְׂיִמְצָא עִמָּה בְּכַבוֹד עֲלִיוֹן. וְאִזּוּ יוֹשֵׁב הַמְּלָךְ הָעֲלִיוֹן עַל הַכַּסָּא הַקְּדוּשׁ, וּמִתְחַבֵּרֶת אִשָּׁה עִם בְּעֻלָּה לְהִיּוֹת הַכֹּל אַחַד, וְאִזּוּ הִיא שְׂמַחַת הַכֹּל.

בְּא וְרָאָה, כְּאֵן מִתְחִיל לְמַנּוֹת זֶהְבִּי בְּרָאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּךְ כֹּסֶף, מִשּׁוּם שְׂהַחֲשִׁבּוֹן הַזֶּה מְלַמְטָה. אֲבָל כְּשֶׁבֵּא לְמַנּוֹת מִחֲשִׁבּוֹן הַמְּרַכְבָּה הָעֲלִיוֹנָה, מִתְחִיל לְמַנּוֹת מִיָּמִין בְּרָאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּךְ מִשְׂמָאל. מִנֵּין לָנוּ? שְׂפִתּוֹב (חגי ב) לִי הַכֹּסֶף וְלִי הַזֶּהְבִּי. כֹּסֶף בְּתַחֲלָה וְאַחַר כֵּךְ הַזֶּהְבִּי. וּבְמִרְכָּבָה שְׂלַמְטָה מִתְחִילִים מִשְׂמָאל וְאַחַר כֵּךְ מִיָּמִין, שְׂפִתּוֹב זֶהְבִּי וְכֹסֶף וְנַחֲשֶׁת. זֶהְבִּי בְּתַחֲלָה וְאַחַר כֵּךְ כֹּסֶף.

וְכָל אוֹתָן מְרַכְבּוֹת נִקְרָאוֹת נְדִיב לְבִי. כֹּל - לְכֹלֵל אֵת כֹּל שְׂאָר הַמְּרַכְבּוֹת. לְבִי, מָה זֶה לְבִי? הֵינּוּ סוּד הַכְּתוֹב (מְשִׁלִּי טו) וְטוֹב לְבִי מִשְׁתַּה תְּמִיד. וְזֶהוּ הַלְבִּי שֶׁל הַכֹּל, וְזֶהוּ הַכַּסָּא הַקְּדוּשׁ, וְעַל זֶה נִקְרָאִים

דְּבָר אַחַר מִי עֲלָה שָׁמַיִם - זֶה אֵלֶיהוּ. וְיָרַד - זֶה יוֹנָה, שְׂהוֹרִיד אוֹתוֹ הַדָּג לְתוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת לְעַמְקֵי הַיָּם. יוֹנָה בָּא מִכַּחוֹ שֶׁל אֵלֶיהוּ. אֵלֶיהוּ עֲלָה, וְיוֹנָה יָרַד. זֶה שְׂאָל נִפְשׁוֹ לְמוֹת, וְזֶה שְׂאָל נִפְשׁוֹ לְמוֹת. וּמִשּׁוּם כֵּךְ נִקְרָא בֶּן אֲמֵתִי, וְכְּתוֹב (מלכים-א יז) וְדָבַר ה' בְּפִיךָ אֲמֵת.

מִי צָרַר מַיִם - זֶה אֵלֶיהוּ, שְׂצָרַר אֵת צָרוֹר הַמַּיִם בְּעוֹלָם, וְלֹא יָרַדוּ טַל וּמִטָּר מִשָּׁמַיִם. בְּשִׁמְלָה - זֶה אֵלֶיהוּ, שְׂהִיָּה (מִכָּה בְּאֲדָרְתוֹ) מְבִיא אֲדָרְתוֹ לְעִשׂוֹת נְסִים. מִי אֶסְפֵּי רוּחַ בְּחַפְנֵי - זֶה אֵלֶיהוּ, שְׂהַחֲזִיר רוּחוֹ שֶׁל אָדָם לְתוֹךְ מַעְיָו. (אֶסְפֵּי כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (מלכים-ב ה) וְאֶסְפֵּי הַמַּצְרָע).

מִי הִקִּים כֹּל אֶפְסֵי אֶרֶץ - זֶה אֵלֶיהוּ, שְׂלְאַחַר שְׂצָרַר מַיִם וְנִשְׁבַּע עַל (הַמְטָר) הַשָּׁמַיִם, אַחַר כֵּךְ חָזַר בְּתַפְלָתוֹ וְהִקִּים כֹּל הָעוֹלָם וְהוֹרִיד מְטָר וְנִתַּן מְזוֹן לְכֹל. מָה שָׁמוּ - זֶה אֵלֶיהוּ. וּמָה שָׁם בְּנוּ - זֶה אֵלֶיהוּ. מָה שָׁמוּ - כְּשֶׁעֲלָה לְמַעְלָה, אֵלֶיהוּ. וּמָה שָׁם בְּנוּ - כְּשֶׁיָּרַד לְמַטָּה וְנַעֲשָׂה שְׂלִיחַ לְעִשׂוֹת נְסִים, אֵלֶיהוּ שָׁמוּ.

דְּבָר אַחַר מִי עֲלָה שָׁמַיִם - זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שְׂבַאֲרָנוּ. וְסוּד הַדְּבָר - מ"י, וְהָרִי בְּאֲרָנוּ. וְכָאֵן הוּא סוּד הַמְּרַכְבָּה הָעֲלִיוֹנָה, אַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם שֶׁהֵם יְסוּדוֹת רֵאשׁוֹנִים שֶׁל הַכֹּל, וְכֹלֵם תְּלוּיִים בְּאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיוֹן שְׂנִקְרָא מ"י, כְּמוֹ שְׂנַתְּבָאָר.

בְּא וְרָאָה, כְּשֶׁעֲמָדָה שְׁעַת רְצוֹן לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַחַד הַמְּרַכְבָּה הָעֲלִיוֹנָה (בְּמִרְכָּבָה הַתְּחִתוֹנָה) לְהִיּוֹת הַכֹּל אַחַד, אִזּוּ יֵצֵא קוֹל מְאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיוֹן קְדוּשׁ שְׂנִקְרָא שָׁמַיִם, וְכִנְסָ אֵת כֹּל אוֹתָם קְדוּשִׁים וּמַחְנוֹת הָעֲלִיוֹנִים, לְהִיּוֹת כֹּלֵם מְזֻמְנִים כְּאַחַד. זֶהוּ שְׂפִתּוֹב וְיִקְהַל מִשָּׁה, זֶה סוּד שֶׁל שָׁמַיִם. אֵת כֹּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - אֵלֶּה הֵם שְׂנִים עֶשֶׂר מַחְנוֹת עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם. וּמָה אָמַר? זֶה הַדְּבָר וְגו', קָחוּ מֵאֲתַכֶּם תְּרוּמָה. הַתְּתַקְּנוּ כֹלְכֶם לְהַעֲלוֹת עֲלֵיכֶם וְלִטַל עֲלֵיכֶם כְּבוֹד הַכַּסָּא הַקְּדוּשׁ לְעִלּוֹת לְמַעְלָה.

הַפְּרִידוּ מִכֶּם אוֹתָם נִכְבְּדִים, אוֹתָם גְּדוּלִים עֲלִיוֹנִים לְהַעֲלוֹת אֵת אוֹתָהּ תְּרוּמָה, סוּד

את עמי את ישראל ממצרים לא בחרתי בעיר מכל שבטי ישראל ואבחר בְּדוֹד וְגו' לבנות בית להיות שמי שם. פסוק זה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. שפתוב לא בחרתי בעיר, ואבחר בְּדוֹד. מה זה עם זה? ואבחר בירושלים הֲיֵה צְרִיף לְהִיּוֹת!

אלא כשיש רצון לפני הקדוש ברוך הוא לבנות עיר, מסתכל בראשונה באותו הראש שמנהיג את העם של העיר, ואחר כך את בני העיר, ומביא את העם לשם. זהו שפתוב לא בחרתי בעיר, עד שהתבוננתי בְּדוֹד לְהִיּוֹת רוּעָה עַל יִשְׂרָאֵל, משום שהעיר וכל בני העיר כלם עומדים בזכות הרועה שמנהיג את העם. אם הרועה הוא טוב – טוב לו, טוב לעיר, טוב לעם. ואם הרועה הוא רע – אוי לו, אוי לעיר ואוי לעם! ועכשו הסתכל הקדוש ברוך הוא בעולם, ועלה ברצונו לבנות אותה, והעמיד בראש את דוד. זהו שפתוב ואבחר בְּדוֹד עַבְדִּי. (והעמיד בראש הדור את רבי שמעון וחבריו לעמד לפניו).

דבר חדש שמענו. פתח ואמר, (תהלים קמו) אשרי שאל יעקב בעזרו שברו על ה' אלהיו. וכי אל יעקב, ולא אל אברהם, ולא אל יצחק? אלא אל יעקב, משום שיעקב לא בטח באביו ולא באמו כשברח מלפני אחיו והלך יחידי בלי ממון, כמו שנאמר (בראשית לב) כי במקלי עברתי את הירדן הזה, והוא בטח בקדוש ברוך הוא, שפתוב (שם כח) אם יהיה אלהים עמדי ושמרני וגו'. והפל שאל מלפני הקדוש ברוך הוא ונתן לו.

שברו על ה' אלהיו. שברו, ולא אמר תקנתו ולא בטחונו, אלא שברו. אל תקרי שברו אלא שברו, שנוח לצדיקים לשבר את עצמם ולהשבר שבר על שבר, והכל על ה' אלהיו, כמו שנאמר (תהלים מד) כי עליך הרגנו כל היום. כי עליך נשאנו חרפה.

כמו שיעקב, שפתוב וירא יעקב כי יש שבר במצרים, שהרי שברון הגלות ראה שהיה לו במצרים, ושם חזקו בקדוש ברוך הוא. ובני יעקב סבלו את שבר הגלות ולא השתנו מתוך סוד האמונה של אבותיהם, ושמו של הקדוש ברוך הוא היה רגיל בגלות בפיהם.

לב. כל נדיב לב, כמו שבארנו, שארבעת המחנות הללו הכלל של כלם נקראים בסוד אחד, נדיב לב. תרומת ה' – זה הכפס הקדוש. ומשום שהרימו אותה למעלה ומעלים אותה למעלה, נקראת תרומת ה'.

ועל זה, כשראה יחזקאל סוד החיות שהיו עולות, לא ראה מה זה שעולות, משום שהיא עולה למלך העליון בסתר ובטמירות בכבוד עליון.

וכל חכם לב בכם – אלה הם ששים מקורות שמשקים את העולם, ומהם הוא משקה. יבאו, למה יבאו? אלא שיבאו לקחת מעם גנזי החיים. יבאו ואחר כך ויעשו, מה שהקדוש ברוך הוא צוה אותם להנות את העולם.

קחו מאתכם תרומה לה'. רבי יהודה פתח, (ישעיה נח) הלוא פרס לרעב לחמך וגו'. בא וראה, אשרי חלקו של אדם כשעני פוגש אותו. שאותו העני הוא דורון של הקדוש ברוך הוא ששלח אליו. מי שמקבל את אותו דורון בסבר פנים, אשרי חלקו!

בא וראה, מי שחס על העני ומשיב את נפשו, הקדוש ברוך הוא מעלה עליו כאלו הוא ברא את נפשו. ועל כן, אברהם שהיה חס על כל בני העולם, העלה עליו הקדוש ברוך הוא כאלו הוא ברא אותם, שפתוב (בראשית יב) ואת הנפש אשר עשו בחרן.

ואת על גב שהרי בארנו, הלוא פרס, מה זה פרס? לפרס לו מפה בלחם ומזון לאכל. דבר אחר הלוא פרס, כמו שנאמר (דניאל ה) פרס פריסת וגו'. שצריך לפרס פרוסות לחם לפניו כדי שלא יתביש, ופרס לפניו בעין טובה. לחמך, לא כתוב לחם, אלא לחמך, אותו שהוא שלך. מממונה, ולא של גזל, ולא של עשק, ולא של גנבה. שאם כך, זו אינה זכות, אלא אוי לו שבא להזכיר את חטאיו. כמו כן קחו מאתכם תרומה, להרים ממה שהוא שלכם, ולא מעשק, ולא מגזל, ולא מגנבה, וכך פרשוהו.

רבי חייא ורבי יצחק ורבי יוסי היו הולכים בדרך. עד שהיו הולכים, פגש בהם רבי אבא. אמר רבי חייא, ודאי שכינה עמנו. כשהגיע אליהם, אמר רבי אבא, כתוב (מלכים א ב) מן היום אשר הוצאתי

וְלֹא זֶה לְבַדּוֹ, אֲלֵא כָּל מָה שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית - בְּכָל הַתְּנָה עִמּוֹ. בַּיּוֹם הַרְאִישׁוֹן בְּרָא שָׁמַיִם, הַתְּנָה עִמָּם שִׁיעֲלוּ אֶת אֲלֵיהֶוּ הַשְּׁמַיִמָה בְּתוֹךְ סַעְרָה, וְכַךְ הָיָה, שֶׁכְּתוּב (מלכים-ב ב) וַיַּעַל אֲלֵיהֶוּ בְּסַעְרָה הַשְּׁמַיִם. בְּאוֹתוֹ יוֹם בְּרָא אֶת הָאוֹר, וְהַתְּנָה עִמּוֹ שִׁיחֲשִׂיף לְשִׁמְשׁ בְּמִצְרַיִם שְׁלֹשָׁה יָמִים, שֶׁכְּתוּב (שמות י) וַיְהִי חֲשָׁךְ אַפְּלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים.

בַּיּוֹם הַשְּׁנַי בְּרָא אֶת הַרְקִיעַ, שִׁיְהִיָּה מְפָרִיד בֵּין מַיִם לְמַיִם, כְּכַתּוּב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מְבַדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְהַתְּנָה עִמָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהַמַּיִם יְהִיוּ מְפָרִידִים לְיִשְׂרָאֵל בֵּין טְמֵאָה וְטָהָרָה לְהִטָּהֵר בָּהֶם, וְכַךְ הָיָה.

בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי הוֹצִיא אֶרֶץ מִתּוֹךְ הַיָּם וְכַנֵּס אֶת הַמַּיִם, וַעֲשֵׂה מְאוֹתוֹ קְבוּץ שֶׁהִתְכַּנְּסוּ לְמָקוֹם אֶחָד אֶת הַיָּם, וְהַתְּנָה עִם הַיָּם לְהַעֲבִיר אֶת יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכּוֹ בִּיבֻשָׁה וְלְהַטְבִּיעַ אֶת הַמִּצְרַיִם, וְכַךְ הָיָה, שֶׁכְּתוּב (שמות יד) וַיֵּשֶׁב הַיָּם לְפָנֹת בְּקֶרֶן לְאִיתָנוּ. אֵל תִּקְרִי לְאִיתָנוּ אֲלֵא לְתַנְאוּ, לְמָה שֶׁהַתְּנָה עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית. עוֹד הַתְּנָה עִם הָאֶרֶץ, שֶׁתִּפְתַּח אֶת פִּיהָ בְּמַחְלָקָתוֹ שֶׁל קִרְחַ וְתַבְלַע אֶת קִרְחַ וְאֶת כָּל עַדְתּוֹ, וְכַךְ הָיָה, שֶׁכְּתוּב (במדבר טז) וַתִּפְתַּח הָאֶרֶץ אֶת פִּיהָ וְתַבְלַע אֶתְּם, וְאֶת קִרְחַ.

בַּיּוֹם הַרְבִּיעִי בְּרָא שָׁמֶשׁ וּלְבָנָה, שֶׁכְּתוּב יְהִי מְאוֹרֹת בְּרִקִיעַ הַשְּׁמַיִם, וְהַתְּנָה עִם הַשָּׁמֶשׁ לְהִיּוֹת עוֹמְדָת בְּחֲצֵי הַשְּׁמַיִם בַּיּוֹם יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁכְּתוּב (יהושע י) וַיַּעֲמֵד הַשָּׁמֶשׁ בְּחֲצֵי הַשְּׁמַיִם. הַתְּנָה עִם הַכּוֹכָבִים לְעֲשׂוֹת קֶרֶב עִם סִיסְרָא, שֶׁכְּתוּב (שופטים ה) הַכּוֹכָבִים מִמְּסֻלוֹתֶיךָ נִלְחָמוּ עִם סִיסְרָא.

בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי בְּרָא אֶת דְּגֵי הַיָּם וְעוֹפוֹת הַשְּׁמַיִם, הַתְּנָה עִם הָעוֹפוֹת שֶׁהַעוֹרְבִים יִזְנְנוּ אֶת אֲלֵיהֶוּ בְּזִמְן שֶׁעֲצָר אֶת הַשְּׁמַיִם, שֶׁכְּתוּב (מלכים-א יז) וְאֶת הָעוֹרְבִים צוּיְתִי לְכָל־כְּלָף שָׁם. צוּיְתִי דוֹקָא. וְהַתְּנָה עִם דְּגֵי הַיָּם לְהַזְמִין דָּג אֶחָד שִׁיבְלַע אֶת יוֹנָה וְלִזְרַק אוֹתוֹ הַחוּצָה.

בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי בְּרָא אֶת הָאָדָם, וְהַתְּנָה עִמּוֹ שֶׁתִּצְאָ מִמְּנוֹ אִשָּׁה שֶׁתִּזְוֶן אֶת אֲלֵיהֶוּ, שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה צוּיְתִי שָׁם אִשָּׁה אֲלֵמְנָה לְכָל־כְּלָף. הִנֵּה צוּיְתִי - מִיּוֹם

וְעַל זֶה כְּתוּב בְּמַעֲשֵׂה, (שמות ג) וַאֲמָרוּ לִי מַה' שְׁמוֹ מַה'. מִשׁוֹם שֶׁהָיוּ מְכִירִים אוֹתוֹ וְלֹא שִׁכְחוּהוּ לְעוֹלָמִים וְסָבְלוּ אֶת שִׁבְרֵי הַגְּלוּת עַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשׁוֹם כֶּף זוֹכִים לְגֵאֻלוֹת וּלְנַסִּים וְלְאוֹתוֹת רַבִּים.

וְאַתֶּם קְדוֹשִׁים עֲלִיוֹנִים, שֶׁסּוֹבְלִים אֶת שִׁבְרֵי הַגּוֹף מִמָּקוֹם לְמָקוֹם עַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה שֶׁזְּכָאִים אַתֶּם לְעֲשׂוֹת לְכֶם נַסִּים וּפְרָקָן וְשִׁתְּזוּפוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. הִלְכוּ כָּלֶם כְּאַחַד.

פָּתַח וַאֲמַר, קָחוּ מֵאַתְּכֶם תְּרוּמָה לַה' כָּל נָדִיב לְבוֹ יְבִיאָהּ וְגו'. בֹּא וּרְאֵה, בְּשַׁעֲה שְׁאָדָם שָׁם רְצוֹנוֹ לְעִבּוּדַת רַבּוֹנוֹ, אוֹתוֹ רְצוֹן עוֹלָה בְּרָאשׁוֹנָה עַל הַלֵּב, שֶׁהוּא קִיוֹם וַיִּסּוּד שֶׁל כָּל הַגּוֹף. אַחַר כֶּף עוֹלָה אוֹתוֹ רְצוֹן טוֹב עַל כָּל אַבְרֵי הַגּוֹף, וּרְצוֹנָם שֶׁל כָּל אַבְרֵי הַגּוֹף וּרְצוֹן הַלֵּב מִתְּחַבְּרִים כְּאַחַד, וְהֵם מוֹשְׁכִים עֲלֵיהֶם אֶת זֶהר הַשְּׁכִינָה לְדוֹר עִמָּהֶם, וְאוֹתוֹ אָדָם הֵנוּ חִלְקוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב קָחוּ מֵאַתְּכֶם תְּרוּמָה. מֵאַתְּכֶם הִיְתָה הַמִּשְׁכָּה לְקַבֵּל עֲלֵיכֶם אוֹתָהּ תְּרוּמָה לְהִיּוֹת חֵלֶק לַה'.

וְאַם תֹּאמַר שֶׁלֹּא בְּרִשׁוֹת הָאָדָם עוֹמֵד הַדְּבָר - בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתוּב, כָּל נָדִיב לְבוֹ יְבִיאָהּ אֶת תְּרוּמַת ה'. כָּל נָדִיב לְבוֹ וְדָאִי. מִי שִׁיתְרַצָּה לְבוֹ, יִמְשִׁיף אֶת הַשְּׁכִינָה אֵלָיו. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב יְבִיאָהּ, אִף עַל גַּב שֶׁהִיא בְּעִלְיָה לְמַעְלָה, יְבִיאָהּ מִמָּקוֹם עֲלִיוֹן לְמַשָּׁךְ אוֹתָהּ לְדוֹר עִמּוֹ.

וּבְשֶׁתִּבְא לְשֵׁרוֹת עִמּוֹ, כְּמָה בְּרִכוֹת וְכְמָה עֲשֵׂר תִּבְיָא עִמָּה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב זֶהב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת. לֹא חֶסֶר לוֹ כָּל עֲשֵׂר הָעוֹלָם. זֶה לְשֶׁאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם. אֲבָל אַתֶּם קְדוֹשִׁים עֲלִיוֹנִים - קָחוּ מֵאַתְּכֶם תְּרוּמָה לַה'. אָמַר רַבִּי חֲזִיא, מִי שֶׁהִתְחִיל לְהָרִים - הוּא שְׂרִירִים.

פָּתַח רַבִּי אַבָּא וַאֲמַר, (יונה ב) וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וְגו'. וְכִי בְּאִזְיָה מָקוֹם אָמַר לוֹ? אֲלֵא בְּשַׁעֲה שֶׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, בַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי בְּרָא אֶת דְּגֵי הַיָּם, וְאִזְ צוּיָה וַאֲמַר שִׁיְהִיָּה מְזֻמָּן דָּג אֶחָד לְבָלַע אֶת יוֹנָה, וַיְהִיָּה בְּמַעְיוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת, וְאַחַר כֶּף יִשְׁלִיכְנוּ בַּחוּץ.

ואם אותו אדם לא זוכה בדין, מה כתוב? ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו. הם משתדלים אותם שמורים זכותו להשיבו אל העולם הזה ולא יכלו. מה הטעם? כי היום הולך וסער עליהם. גזרת הדין הולכת וסוערת בחטאי האדם ומתגברת עליהם.

ואז מורידים עליו שלשה שליחים ממנים: אחד שכותב כל הזכויות וכל החטאים שעשה האדם בעולם הזה. ואחד שעושה חשבון ימיו. ואחד שהיה הולך עמו כשהיה במעי אמו, והרי בארנו שגזרת הדין לא שוככת עד לאותו זמן, שכתוב וישאו את יונה. וישאו, כשנוטלים אותו מביתו לבית הקברות.

ואז מכריזים עליו. אם הוא צדיק - מכריזים עליו ואומרים: תנו כבוד לדמות המלך, (ישעיה נז) יבוא שלום ינוחו על משכבותם הלך נכחו. מנין לנו? שכתוב (שם נח) והלך לפני צדק כבוד ה' יאסף. ואם הוא רשע - מכריזים עליו ואומרים: אוי לו לפלוני, טוב לו שלא היה נברא. ואז מה כתוב? ויטלהו אל הים ויעמד הים מזעפו. כשמכניסים אותו לבית הקברות, שהוא מקום הדין, אז גזרת הדין שהיתה סוערת, שוככת מזעפה. והדג שבלע אותו זהו הקבר.

מה כתוב? ויהי יונה במעי הדג. מעי הדג זהו בטן שאול. מנין לנו? שכתוב מבטן שאול שועתי. והוא היה במעי הדג, וקורא לו בטן שאול, שלשה ימים ושלשה לילות. אלו שלשה ימים שאדם בקבר ונבקעים מעיו.

לאחר שלשה ימים אותה טנפת נהפכת על פניו, ואומרת לו: טל מה שנתת בי. אכלת ושתית כל יום ולא נתת לעניים, וכל ימך היו כמו חגים ומועדים, והעניים היו רעבים, שלא אכלו עמך. טל מה שנתת בי. זהו שכתוב (מלאכי ב) וזריתי פרש על פניכם וגו', והרי בארנו.

לאחר זה, משלשה ימים והלאה, אז נדון האדם מעיניו, מידי, מרגליו, ופרשוה עד שלשים ימים. כל אותם שלשים ימים נדונים הנפש והגוף כאחד, ומשום כך הנשמה נמצאת בארץ למטה, שאינה עולה למקומה, כאשה שיושבת

שנברא העולם. וכך בכל מעשה ומעשה שהתחדש בעולם, הקדוש ברוך הוא צוה את אותו מעשה מיום שנברא האדם. אף כאן ויאמר ה' לדג, ויאמר - מששת ימי בראשית אמר לו.

כאן יש לנו סמך העולם על מעשי בני אדם בעולם הזה. יונה שירד לספינה, זוהי נשמת האדם שירדת לעולם הזה להיות בגוף האדם. למה נקראת יונה? משום שפיון שמשתפת בגוף, אזי היא יונה בעולם הזה, כמו שנאמר (ויקרא כה) ולא תונו איש את עמיתו. ואז האדם הולך בעולם הזה כמו ספינה בתוך הים הגדול שמשכת להשבר, כמו שנאמר והאניה חשכה להשבר.

ואדם, כשהוא חוטא בעולם הזה וחושב שבורח מלפני אדונו ולא שם לב לאותו העולם, ואז מטיל הקדוש ברוך הוא רוח סערה חזקה - זוהי גזרת הדין שעומדת תמיד לפני הקדוש ברוך הוא ומבקשת את דין האדם מלפניו, וזוהי שמטה את הספינה ומזכירה את חטאי האדם לתפס אותו.

ביון שנתפס אדם על ידי אותה סערה בבית חליו, מה כתוב? ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם. אף על גב שאדם בבית חליו, הנשמה לא מתעוררת לשוב לפני אדונו ולפדות את חטאיו. מה כתוב? ויקרב אליו רב החבל. מי זה רב החובל? זה יצר טוב שמנהיג את הכל. ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך וגו'. אין השעה לישן, שהרי מעלים אותך לדין על כל מה שעשית בעולם הזה, שוב מחטאך.

התבונן בדברים הללו ושוב לאדונך. מה מלאכתך - שאתה עסקת בה בעולם הזה, והודה עליה לפני רבונך. ומאין תבוא - הסתפל מאין באת, מטפה סרוחה, ואל תתגאה לפניו. מה ארצך - הסתפל שהרי מהארץ נבראת ולארץ תשוב. ואי מזה עם אתה - הסתפל אם יש לך זכות אבות שתגן עליך.

ביון שמעלים אותו לדין בבית דין של מעלה, אותה סערה, שהיא גזרת הדין שסוערת על האדם, מבקשת מהמלך לדון אותם התפוסים של המלך, וכלם באים אחד אחד לפניו. באותה שעה מתקרכים בית הדין. יש מהם שפותחים בזכות, ויש מהם שפותחים בחובה, וגזרת הדין תובעת דין.

משום זה צריך אדם להתבונן תמיד במעשיו וישוב לפני אדונו.

ובשהתבונן דוד המלך בדיני האדם הללו, הקדים ואמר, (תהלים קד) ברכי נפשי את ה', בטרם תצא מן העולם, בעוד שאת נמצאת עם הגוף. וכל קרבי את שם קדשו - הם אברי הגוף שמשתתפים כאחד עם הרוח. עכשו כשתמצאו עמה, הקדימו לברך את השם הקדוש טרם שיבא זמן שלא תוכלו לברך ולחזור בתשובה. ועל זה אמר ברכי נפשי את ה' הללויה. באו אותם החברים ונשקו את ראשו.

סדר הלימוד ליום ז ניסן [יום 184 בשנה]

רבי חייא פתח ואמר, קחו מאתכם תרומה לה'. בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא בראו אלא כדי שיבאו ישראל ויקבלו את התורה. בתורה נברא העולם, ועל התורה הוא עומד. זהו שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. התורה היא ארץ חיים בעולם הזה, וארץ החיים בעולם הבא.

ובל מי שמשתדל בתורה, כאלו השתדל בהיכלו של הקדוש ברוך הוא, שהיכלו העליון של הקדוש ברוך הוא היא התורה. וכשאדם עוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא עומד שם ומקשיב לקולו, ככתוב (מלאכי ג) ויקשב ה' וישמע וגו'. ונצול האדם משלשה דינים: מדין העולם הזה, ומדין מלאך המות שלא יכול לשלט עליו, ומדין הגיהנם.

ויכתב ספר זכרון. מי הוא? אלא יש ספר למעלה ויש ספר למטה. זכרון - (אות) הברית הקדוש שנוטל וכונס אליו את כל החיים שלמעלה. ספר זכרון - שתי דרגות שהן אחת, וסוד זה שם יהו"ה שם אחד. יהו"ה אחד. והכל דבר אחד.

משום שיש שם ויש שם. שם למעלה, שהוא נרשם (נקרא שם) ממה שלא ידוע ולא נרמז בידיעה כלל, וזו נקראת נקדה עליונה. שם למטה, שנקרא שם, מקצה השמים ועד קצה השמים, משום שקצה השמים נקרא זכרון. והשם הזה הוא נקדה שלמטה, שהוא שם מאותו זכרון, שהוא קצה השמים, שנוטל את כל החיים שלמעלה. וזהו

בחוץ כל ימי הטמאה. אחר כך הנשמה עולה, והגוף נרקב בארץ, עד אותו זמן שיעיר הקדוש ברוך הוא את המתים.

ועתיד קול אחד להעיר בבית הקברות ויאמר, (ישעיה כו) הקיצו ורננו שכני עפר כי טל אורת טלף וארץ רפאים תפיל. אימתי זה יהיה? בזמן שיעבר מלאך המות מן העולם, שכתוב (שם כה) בלע המות לנצח וגו'. כיון שבלע המות לנצח, אחר כך, ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ. אז כתוב, ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל היבשה.

כיון שהתעורר אותו קול בין הקברים, אזי כל הקברים יקראו את אותם המתים שבהם החוצה. זהו שכתוב וארץ רפאים תפיל. מה זה תפיל? שתקיא אותם החוצה. רפאים, מה זה רפאים? שקבלו רפואה במקדם, ונרפאו עצמות בעצמות, ואלה נקראים רפאים.

ואם תאמר, הרי כתוב (בשאר עובדי כוכבים ומזלות) (ישעיה כו) רפאים בל יקומו? אלא ודאי כל העולם יתרפאו עצמותם בבית הקברות, אבל מהם יקומו ומהם לא יקומו. ועל זה כתוב רפאים בל יקומו. אשרי חלקם של ישראל, שכתוב בהם נבלתי יקומו. ובדג הזה מצאנו דברים לרפואה של כל העולם.

הרג הזה, כיון שבלע את יונה, הוא מת, ובו היה יונה שלשה ימים, ואחר כך חזר לחיים במקדם והקיא את יונה החוצה, והרי פרשוה, שכתוב ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה. כתוב כאן הדגה, וכתוב שם (שמות ז) והדגה אשר ביאר מתה, והרי פרשוה. כמו זה עתידה ארץ ישראל להתעורר בראשונה, ואחר כך - וארץ רפאים תפיל.

והרי בארנו, ששבעה דינים יחלפו על האדם כשיוצא מן העולם הזה. אחד - אותו דין עליון כשיוצאת הרוח מן הגוף. ב' - כשמעשיו ודבריו הולכים לפניו ומכריזים עליו. ג' - כשנכנס לקבר. ד' - דין הקבר. ה' - דין התולעת. ו' - דין הגיהנם. ז' - דין הרוח שהולכת ומשוטטת בעולם ולא מוצאת מקום מנוחה עד שישלמו מעשיו.

תְּרוּמָה לֵה'. וְאִם תֹּאמְרוּ שֶׁהִדְבַר קָשֶׁה עֲלֵיכֶם – כֹּל נָדִיב לְבוּ יְבִיאֶהָ.

מה זֶה יְבִיאֶהָ? אֲלֵא מִכָּאן לְמַדְנוּ אֶת סוּד הַתְּפִלָּה, שְׁאָדָם שְׁפוּחַד מְרֻבֵּנוּ וּמְכוּן לְבוּ וּרְצוֹנוּ בַתְּפִלָּה, מִתְקַן תְּקוּן הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. בְּרֵאשׁוֹנָה בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת שְׂאוּמְרִים הַמְּלֹאכִים הָעֲלִיּוֹנִים לְמַעְלָה. וּבְאוֹתָהּ עֲרִיכַת הַתִּשְׁבָּחוֹת שְׂאוּמְרִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, הִיא מְקַשֶּׁטֶת אֶת עֲצֻמָּהּ וּמְתַקְנֶת בַּתְּקוּנֶיהָ כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁמְתַקְשֶׁטֶת לְבַעֲלָהּ.

וּבְסִדְרָה הַתְּפִלָּה, בְּאוֹתוֹ הַתְּקוּן שֶׁל תְּפִלַּת מִיִּשְׂבָּב, מְתַקְנִים אֶת עֲלְמוּתֶיהָ וְכֹל אֵלּוּ שְׁלָהּ. וּמְתַקְשֶׁטוֹת כֹּל עֲלְמוּתֶיהָ, וְאַחֵר כֶּךָ הַכֹּל מְתַקְנִים וּמְסַדְרִים. וְכִשְׁמַגִּיעִים לְאַמֶּת וְיִצִיב, אֲזִי הַכֹּל מְתַקְנִים, הִיא וְעֲלְמוּתֶיהָ, עַד שְׁמַגִּיעִים לְגֵאל יִשְׂרָאֵל, וְאֲזִי צְרִיךְ לַעֲמֹד הַכֹּל עַל מְקוֹמָם.

מִשּׁוּם שְׂכָאֲשֶׁר מַגִּיעַ אָדָם לְאַמֶּת וְיִצִיב וְהַכֹּל מְתַקֵּן, עֲלְמוּתֶיהָ נוֹטְלוֹת אוֹתָהּ, וְהִיא נוֹטְלַת אֶת עֲצֻמָּהּ לְמַלְךְ הָעֲלִיּוֹן. כִּיּוֹן שְׁמַגִּיעִים לְגֵאל יִשְׂרָאֵל, אֲזִי הַמְּלֹךְ הַקָּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן נוֹסֵעַ בְּדֶרְגוֹתָיו וְיוֹצֵא לְקַבֵּל אוֹתָהּ.

וְאֲנוּ מִלְּפָנֵי הַמְּלֹךְ הָעֲלִיּוֹן צְרִיכִים לַעֲמֹד עַל מְקוֹמָנוּ בְּאִימָה בְּרַעְדָּה, שֶׁהָרִי אֲזִי הוּא מוֹשִׁיט יְמִינוֹ אֵלֶיךָ, וְאַחֵר כֶּךָ אֶת שְׂמָאלוֹ שֶׁשֵּׁם לָהּ תַחַת רֵאשָׁהּ, וְאַחֵר כֶּךָ מִתְחַבְּקִים שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד בְּנִשְׁיָקָה. וְאֵלֶּה הֵן הַשְּׁלֵשׁ הָרֵאשׁוֹנוֹת, וְצְרִיךְ אָדָם לָשִׂים לְבוּ וּרְצוֹנוּ וּלְכוּן בְּכֹל הַתְּקוּנִים וְהַסְדוּרִים הֵלְלוּ שֶׁל הַתְּפִלָּה, פִּיּוּ וּלְבוּ וּרְצוֹנוּ כְּאֶחָד.

עֲבָשׁוּ שֶׁהַמְּלֹךְ הָעֲלִיּוֹן וְהַגְּבִירָה הֵם בַּחֲבוּר אֶחָד בְּשִׁמְחָה בְּאוֹתָן נִשְׁיָקוֹת – מִי שֶׁצְּרִיךְ לְבַקֵּשׁ בְּקִשׁוֹת, יְבַקֵּשׁ, שֶׁהָרִי אֲזִי שְׁעַת רְצוֹן הִיא. כִּיּוֹן שֶׁשׂוֹאֵל אָדָם שְׂאוֹלוֹתָיו מִלְּפָנֵי הַמְּלֹךְ וְהַגְּבִירָה, אֲזִי יִתְקַן עֲצֻמוֹ בְּרְצוֹנוֹ וּלְבוּ לְשֵׁלשׁ אַחֲרוֹת לְעוֹרֵר שִׁמְחָה שְׂבִסְתֵּר, שֶׁהָרִי מֵאלוֹ הַשְּׁלֵשׁ הוּא מִתְבָּרֵךְ בְּדַבְּקוֹת אַחֲרָת. וְיִתְקַן אָדָם אֶת עֲצֻמוֹ לְצִאת מִפְּנֵיהֶם, וְלִהְיוֹתָם בְּשִׁמְחָה גְּנוּזָה שֶׁל אֵלּוּ הַשְּׁלֵשׁ. וְעַם כֹּל זֶה, שִׁיְהִי רְצוֹנוֹ שִׁיתְּבָרְכוּ הַתְּחִתּוֹנִים מְאוֹתָן בְּרֻכּוֹת שֶׁל שִׁמְחָה נִסְתָּרָת.

וְאֲזִי צְרִיךְ לִפְלֵעַל פְּנֵיו וּלְמַסֵּר אֶת נַפְשׁוֹ בְּשַׁעָה שֶׁהִיא לוֹקַחַת אֶת הַנְּפִשׁוֹת וְהַרוּחוֹת. אֲזִי זֶה

קָצֶה הַשָּׁמַיִם שְׁלֵמָטָה. וְהַשָּׁם שֶׁלּוֹ הִיא הַנְּקֻדָּה שְׁלֵמָטָה. נְקֻדָּה זוֹ הִיא סֵפֶר שְׁעוֹמֵד בְּחֻשְׁבוֹן, וְזֶהוּ וּלְחֻשְׁבֵי שְׁמוֹ. הַסֵּפֶר שְׂאֲמַרְנוּ וְשֵׁם – דְּבַר אֶחָד הוּא בְּכֹל הַצְּדָדִים.

הַנְּקֻדָּה הַזֹּאת, מִשּׁוּם שֶׁהִיא עוֹמֵדָת בְּאֲמֻצָּע, הִיא עֲלִיּוֹנָה עַל כֹּל הַנְּאֻחִזִים בָּהּ. שֶׁשֶׁה צְּדָדִים אַחֲזִים בְּסֵפֶר הָעֲלִיּוֹן, וְהוּא עֲלִיּוֹן עֲלֵיהֶם. שֶׁשֶׁה צְּדָדִים נְאֻחִזִים בְּסֵפֶר הַתְּחִתּוֹן, וְהוּא עֲלִיּוֹן עֲלֵיהֶם. וְעַל זֶה סֵפֶר עֲלִיּוֹן וְסֵפֶר תְּחִתּוֹן, וְהַכֹּל נִקְרָא תוֹרָה.

מה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלֵא, סֵפֶר עֲלִיּוֹן הוּא תוֹרָה שְׂבִכְתָּב, מִשּׁוּם שֶׁהִיא סְתוּמָה וְלֹא עוֹמֵדָת, אֲלֵא רַק בְּכֹתֵב, שֶׁשֵּׁם הוּא הַמְּקוֹם לְהַתְּגַלּוֹת לְמַטָּה. וּמִי הוּא הָעוֹלָם הַבָּא? סֵפֶר הַתְּחִתּוֹן, זֶה תוֹרָה שְׂנִקְרָאת תוֹרָה שְׂבַעֲלָ פֶה. וּמִי הוּא עַל פֶּה? אֵלּוּ הַמְּרַכְּבוֹת שֶׁל מַטָּה, שֶׁהִיא עוֹמֵדָת עֲלֵיהֶן. וּמִשּׁוּם שֶׁאֵינָן בְּכֹלֵל שֶׁל כְּתִיבָה שְׁלֵמָעֲלָה, נִקְרָאִים עַל פֶּה.

וְתוֹרָה זוֹ עוֹמֵדָת עַל פֶּה, מִשּׁוּם שְׂכַתּוּב (בְּרֵאשִׁית ב) וּמִשֵּׁם יִפְרֹד וְהִיָּה לְאַרְבַּעָה רְאשִׁים. וְתוֹרָה הָעֲלִיּוֹנָה, אֵף עַל גַּב שֶׁהִיא עוֹמֵדָת לְמַעְלָה, לֹא נִקְרָאת עַל הַכְּתָב, אֲלֵא שְׂבִכְתָּב, שְׁעוֹמֵדָת בְּכֹתֵב, וְאוֹתוֹ הַכְּתָב נַעֲשֶׂה הֵיכָל אֵלֶיךָ, וְהִיא עוֹמֵדָת בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הַהֵיכָל וְנִשְׁמֶרֶת שֵׁם. וּמִשּׁוּם כֶּךָ נִקְרָאת תוֹרָה שְׂבִכְתָּב וְלֹא עַל כְּתָב.

אֲבָל הַתוֹרָה שְׁלֵמָטָה הִיא עוֹמֵדָת עַל מְרַכְּבוֹתֶיהָ, וְנִקְרָאת עַל פֶּה, שְׁעוֹמֵדָת עֲלֵיהֶן. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִחְשַׁבְתָּ (נִתְּנָה) מִבְּפָנִים מְכֹלֵל שֶׁל כְּתִיבָה, לֹא נַעֲשׂוּ הֵיכָל לְנִקְדָּה הַזֹּאת כְּמוֹ אוֹתָהּ נִקְדָּה עֲלִיּוֹנָה. וּמִשּׁוּם שְׁעוֹמֵדָת עֲלֵיהֶן נִקְרָאת תְּרוּמָה.

עוֹד שְׁמַעְתִּי מִן הַמְּנוֹרָה הַקָּדוֹשָׁה. תְּרוּמָה, מַה זֶה תְּרוּמָה? כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ, שְׁנַיִם מִמָּאָה. בֹּא וּרְאֵה, כֹּל הַדְּרָגוֹת הֵלְלוּ הַקָּדוֹשׁוֹת שְׂבִסוּד הָאֲמוּנָה שְׂנִגְלָה בְּהֵן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵן עֶשֶׂר דְּרָגוֹת, וְהֵן עֶשֶׂר אֲמִירוֹת, כְּמוֹ שְׂבָאֲרוּהָ. וְאֵלּוּ הָעֶשֶׂר עוֹלָם לְמָאָה. וְכִשְׂאֲנוּ צְרִיכִים הַנְּקֻדָּה הַתְּחִתּוֹנָה הַזֹּאת לְהָרִים אוֹתָהּ, אֲסוּר לָנוּ לְקַחְתָּהּ לְבִדָּה, אֲלֵא אוֹתָהּ עִם בַּעֲלָהּ, וְהֵם הַשְּׁנַיִם מִהַמָּאָה שְׂאֲמַרְנוּ, מִשּׁוּם שֶׁאֵינָן צְרִיךְ לְהַפְרִידָם כֹּלֵל, אֲלֵא לִיחְדָּה עִם בַּעֲלָהּ. וְלָכֵן נִקְרָאת תְּרוּמָה בְּכֹלֵל אֶחָד.

וּבֹא רְאֵה, בְּכֹל יוֹם הַכְּרוּז קוֹרָא: כֹּל בְּנֵי הָעוֹלָם, בְּכֶם עוֹמֵד הַדְּבַר הַזֶּה. וְזֶהוּ קַחוּ מֵאִתְּכֶם

לְכֹל הָעוֹלָם. (מאיר למעלה) אוי לעולם כְּשִׁיסְתִּלַּק
הָאוֹר שְׁלֹמֶטָה לְאוֹר שְׁלֹמֶעֱלָה, מִי יֵאִיר לָנוּ אֶת אוֹר
הַתּוֹרָה לְעוֹלָם? קָם רַבִּי אַבָּא וְנִשְׁק אֶת רַבִּי חִיָּיא.
אָמַר לוֹ, הַדְּבָרִים הִלְלוּ הָיוּ תַחַת יָדְךָ, וְעַל כֶּף
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלַחְנִי עַד לְכָאן לְהַתְחַבֵּר עִמָּכֶם.
אֲשֶׁרֵי חִלְקִי.

רַבִּי יוֹסִי פָּתַח פְּסוּק אַחֲרָיו וְאָמַר, וְכָל חֲכָם לֵב
בְּכֶם יִבְאוּ וַיַּעֲשׂוּ וְגו'. פְּסוּק זֶה פְּרֻשׁוֹהוּ. אָבֵל
בֵּא וּרְאֵה, בְּשַׁעַה שְׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה,
(דברים א) הָבּוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנִבְנִים, בְּחֵן אֶת
כָּל יִשְׂרָאֵל וְלֹא מֵצָא נִבְנִים. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וְאָקַח אֶת
רְאִשֵׁי שְׁבִטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וַיִּדְעִים, וְאֵלּוּ נִבְנִים
לֹא כָתוּב. וְאִם תֹּאמַר שֶׁנִּבְוֵן הִיא דְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה
מִחֲכָם - כֶּךָ זֶה וּדְאִי!

מַח בֵּין זֶה לְזֶה? חֲכָם, הָרִי פְרֻשׁוֹהָ, שְׁאָפְלוּ תִלְמִיד
הַמְּחַכִּים אֶת רַבּוֹ נִקְרָא חֲכָם. חֲכָם, שְׂיודֵעַ
לְעַצְמוֹ כָּל מַה שְׁצָרִיךְ. בְּנִבְוֵן יֵשׁ כְּמַה דְרָגוֹת -
שְׁמִסְתַּפֵּל בְּכָל, וַיִּודֵעַ בְּשֵׁלוּ וּבְאַחֲרִים, וְסִימְנָךְ -
(משלי יב) יוֹדֵעַ צְדִיק נֶפֶשׁ בְּהִמְתּוֹ. (שמואל-ב כג) צְדִיק
מוֹשֵׁל יֵרֵאת אֱלֹהִים. וְכָאן חֲכָם לֵב דּוֹקָא. בְּלֵב חֲכָם,
וְלֹא בְמִקּוֹם אַחֵר, מְשׁוּם שְׁעוֹמֵד בְּלֵב, וְנִבְוֵן לְמַעְלָה
וְלִמְטָה, מִסְתַּפֵּל בְּעַצְמוֹ וּבְשֵׁל אַחֲרִים.

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֲתָה וְגו'.
כָּאן בְּתַפְלָה שְׁצָרִיךְ אָדָם לְהַתְפַּלֵּל לְפָנֵי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהִיא עֲבוּדָה אַחַת גְּדוּלָה
וְנִכְבְּדָה מֵאוֹתָן הָעֲבוּדוֹת שֶׁל רַבּוֹנוֹ. בֵּא וּרְאֵה, יֵשׁ
עֲבוּדָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁעוֹמֵדָת בְּמַעֲשָׂה,
שֶׁהִיא עֲבוּדָה שְׁעוֹמֵדָת בְּמַעֲשָׂה הַגּוֹף וְהִיא עֲבוּדָה.
וַיֵּשׁ עֲבוּדָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִיא עֲבוּדָה
יוֹתֵר פְּנִימִית, שֶׁהִיא עֵקֶר הַכֹּל, וְעוֹמֵדָת בְּאוֹתָהּ
עֲבוּדָה פְּנִימִית שֶׁהִיא עֵקֶר הַכֹּל.

בְּנוֹת יֵשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֵיבָרִים שְׁעוֹמֵדִים בְּמַעֲשָׂה
הַגּוֹף, כְּמוֹ שְׁבָאֲרָנוּ, וְאֵלּוּ הֵם אֵבָרֵי הַגּוֹף
וְעֲבוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהַמַּעֲשָׂה עוֹמֵד בָּהֶם.
מְשׁוּם שֶׁעֲבוּדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיא בְּשֵׁנֵי
צְדָדִים, בְּאֵבָרֵי הַגּוֹף הַחִיצוֹנִיִּים, וַיֵּשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר
אֵיבָרִים אַחֲרֵים פְּנִימִיִּים לְפָנֵים מֵהַגּוֹף. וְהֵם תְּקוּנִים
פְּנִימִיִּים לְפָנֵים מֵהַגּוֹף לְתַקֵּן בָּהֶם הַתְּקוּן שֶׁל הָרוּחַ,
שֶׁהִיא עֲבוּדָה נִכְבְּדָה פְּנִימִית שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
כְּמוֹ שְׁבָאֲרָנוּ בְּתוֹךְ הַסּוּדוֹת הַפְּנִימִיִּים שְׁאָמַר רַבִּי

הַשַּׁעַה לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ בְּתוֹךְ אוֹתָן נַפְשׁוֹת שֶׁהִיא
לוֹקַחַת, שֶׁהָרִי אֲזַ צְרוּר הַחַיִּים הוּא כְּרָאוּי.

דְּבָר זֶה שְׁמַעְתִּי בַסּוּדוֹת שֶׁל הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה,
וְלֹא נִתְּנָה לִי רְשׁוּת לְגַלוֹת, פְּרִט לָכֶם חֲסִידִים
עֲלִיוֹנִים. שְׁאֵם בְּאוֹתָהּ שַׁעַה שֶׁהִיא לוֹקַחַת נַפְשׁוֹת
וְרוּחוֹת בְּרִצּוֹן שֶׁל דְּבָקוֹת אַחַת, הוּא יֵשִׁים לְבוֹ
וְרִצּוֹנוֹ לְזֶה, וְנוֹתֵן נַפְשׁוֹ בְּדְבָקוֹת בְּאוֹתוֹ הַרִצּוֹן
לְהַכְלִילָהּ בְּאוֹתָהּ הַדְּבָקוֹת. אִם מִתְקַבֵּל בְּאוֹתָהּ
שַׁעַה בְּאוֹתוֹ הַרִצּוֹן שֶׁל אוֹתָן נַפְשׁוֹת רוּחוֹת וְנַשְׁמוֹת
שֶׁהִיא לוֹקַחַת, זֶהוּ אָדָם שֶׁנִּצְרָר בְּצְרוּר הַחַיִּים
בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

וְעוֹד, שְׁצָרִיךְ לְהַפְּלֵל מִכָּל הַצְּדָדִים, הַמְּלִךְ
וְהַגְּבִירָה, מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה, וְלְהַתְעַטֵּר
בְּנִשְׁמוֹת בְּכָל הַצְּדָדִים. מִתְעַטֵּרַת בְּנִשְׁמוֹת
מְלַמְעֵלָה, וּמִתְעַטֵּרַת בְּנִשְׁמוֹת מְלַמְטָה. וְאִם אָדָם
יִכּוֹן לְבוֹ וְרִצּוֹנוֹ לְכָל זֶה וַיִּמְסֹר נַפְשׁוֹ מְלַמְטָה
בְּדְבָקוֹת וּבְרִצּוֹן כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר, אֲזִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
קוֹרָא לוֹ שְׁלוֹם לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁאוֹתוֹ הַשְּׁלוֹם
שְׁלֹמֶעֱלָה, לְאוֹתוֹ שְׁמִבְרַךְ אֶת הַגְּבִירָה וּמְכַלִּיל
אוֹתָהּ וּמְעַטֵּר אוֹתָהּ בְּכָל הָעֲטֻרוֹת.

אֵת כֶּךָ, לְאִישׁ הַזֶּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹרָא לוֹ
שְׁלוֹם לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (שופטים ו) וַיִּקְרָא לוֹ
ה' שְׁלוֹם. וְכָל יָמָיו כֶּךָ קוֹרְאִים לוֹ לְמַעְלָה - שְׁלוֹם,
מְשׁוּם שֶׁהַכְּלִיל וְעַטֵּר אֶת הַגְּבִירָה לְמַטָּה כְּמוֹ
שְׁאוֹתוֹ שְׁלוֹם לְמַעְלָה.

וּבְאֲשֶׁר אוֹתוֹ הָאָדָם מִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם הַזֶּה,
נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה וּבוֹקֵעַת אֶת כָּל אוֹתָם
הַרְקִיעִים וְאִין מוֹחָה בִּידָה. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
קוֹרָא לָהּ וְאוֹמֵר, (ישעיה נז) יָבוֹא שְׁלוֹם. וְהַשְּׁכִינָה
אוֹמֵרָת, יִנּוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתֶם וְגו'. וַיִּפְתְּחוּ לָהּ
שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר נִהְרוֹת אֶפְרַסְמוֹן טְהוֹר, וְלֹא יִהְיֶה מִי
שְׁיִמְחָה בִּידָה. וְעַל כֶּךָ, אֲשֶׁרֵי מִי שִׁישִׁים לְבוֹ וְרִצּוֹנוֹ
לְזֶה, וְעַל זֶה כָּתוּב, כָּל נָדִיב לְבוֹ יִבְיָאָה אֶת תְּרוּמַת
ה' לְמִלְךָ הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר.

הָרִים רַבִּי אַבָּא אֶת קוּלוֹ וְאָמַר, אוי, רַבִּי שְׁמַעוֹן,
אַתָּה בַחַיִּים, וְאֲנִי בּוֹכָה עָלֶיךָ. לֹא עָלֶיךָ אֲנִי
בּוֹכָה, אֲלֵא אֲנִי בּוֹכָה עַל הַחֲבָרִים וּבּוֹכָה עַל
הָעוֹלָם. רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא כְּמוֹ מְנוּרָה שֶׁל נֵר שְׁדוּלַק
לְמַעְלָה וְדוּלַק לְמַטָּה, וּבְאוֹר שְׁדוּלַק לְמַטָּה מְאִירִים

אם הדבור הזה הוא כְּרָאוּי, וְכָל אוֹתָם שָׂרִים נוֹשְׁקִים אֶת אוֹתוֹ דְבוּר וְעוֹלִים עִמּוֹ עַד לְאוֹתוֹ אוֹר שֶׁל הַרְקִיעַ לְמַעְלָה, שֶׁשָּׁם מְמַנִּים שָׂרִים אֲחֵרִים – בְּשֶׁעָה שְׁנוֹשְׁקִים אֶת אוֹתוֹ דְבוּר, פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל שְׂאֵתָם יוֹדְעִים לְעֵטֵר אֶת אֲדוֹנֵכֶם בְּעֵטְרוֹת קְדוּשׁוֹת. אֲשֶׁרִי הִפָּה שְׁדָבוּר שֶׁל הָעֵטְרָה הַזֶּה יֵצֵא מִמֶּנּוּ.

וְאִזּוּ פּוֹרְחוֹת הָאוֹתִיּוֹת שְׁעוֹמְדוֹת בְּאוֹר שְׁבִשָּׁם הַקְּדוּשׁ שֶׁל שְׁתֵּים עָשָׂר אוֹתִיּוֹת, שְׂאוֹתוֹ שֵׁם שׁוֹלֵט בְּאוֹר, וְזֶהוּ שֵׁם שְׁהִיָּה טָס בּוֹ אֵלֵיהֶו עַד שְׁעָלָה לְשָׁמַיִם. וְזֶהוּ מָה שְׂאָמַר עוֹבְדֵיהָ לְאֵלֵיהֶו, (מלכים א-יח) וְרוּחַ ה' יִשְׂאָף. מִשּׁוֹם שְׁבִשָּׁם הַזֶּה הִיָּה טָס בּוֹ אֵלֵיהֶו בְּאוֹר, וְזֶהוּ הַשֵּׁם שְׁשׁוֹלֵט בְּאוֹר.

וְאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת וְעוֹלוֹת בְּאוֹתוֹ דְבוּר, וְאוֹתוֹ הַמְּמַנָּה שְׁמִפְתַּחוֹת הָאוֹר בִּידוֹ, וְכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים הָאֲחֵרִים, כָּלֵם עוֹלִים בּוֹ עַד לְרִקִיעַ, וְנִמְסַר בִּיד מְמַנָּה אַחַר לְהַעֲלוֹתוֹ לְמַעְלָה.

לְצַד דְרוֹם יֵשׁ מְמַנָּה אַחַר שְׁשׁוֹלֵט בְּאוֹר לְאוֹתוֹ הַצֵּד, וְכִמְהָ מְמַנִּים וְשָׂרִים אֲחֵרִים עִמּוֹ, וְשִׁמוֹ פְּסַגְנִי"ה, וְכוּ נֶאֱחָזִים (ולו נִמְסְרוּ) מִפְתַּחוֹת הָאוֹר שֶׁל אוֹתוֹ צֵד. וְכָל אוֹתָם בְּעֵלֵי צָרָה שְׁמִתְפַּלְלִים תְּפִלָּה לְאֲדוֹנָם מִתּוֹךְ צָרָה, מִתּוֹךְ שְׁבוֹרוֹן הַלֵּב – אִם אוֹתוֹ הַדְּבוּר כְּרָאוּי, הוּא עוֹלָה לְאוֹר בְּאוֹתוֹ צֵד, וְהַמְּמַנָּה הַזֶּה נוֹטֵל אוֹתוֹ וְנוֹשֵׁק אוֹתוֹ (מִשּׁוֹם שְׁעָלָה בְּאוֹתוֹ צֵד). וְכִשְׁנוֹשֵׁק אוֹתוֹ, פּוֹתַח וְאוֹמֵר: הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִחוּס כְּנִגְדֶךָ (וְעֵלֶיךָ), וּבִשְׁבִילֶךָ יִתְמַלֵּא בְּרַחֲמִים.

עוֹלִים עֵמָה כָּל אוֹתָם מְמַנִּים קְדוּשִׁים וְכָל אוֹתָם שָׂרִים שֶׁל אוֹתוֹ הַצֵּד, וּפּוֹרְחוֹת הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, שֶׁהֵן אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שְׁמִתְעַטְרוֹת וְשׁוֹלְטוֹת בְּאוֹתוֹ צֵד שֶׁל הָאוֹר, וְעוֹלִים בְּאוֹתוֹ הַצֵּד שֶׁל הָאוֹר עַד לְרִקִיעַ, עַד לְאוֹתוֹ הַמְּמַנָּה שֶׁל הַרְקִיעַ שְׁשׁוֹלֵט בְּאוֹתוֹ הַצֵּד.

לְצַד צְפוֹן יֵשׁ מְמַנָּה אַחַר, וְעִמּוֹ כְּמָה שָׂרִים מְמַנִּים שְׁשׁוֹלְטִים בְּאוֹר, וְשִׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ מְמַנָּה פְּתַחֲי"ה, וְזֶהוּ שֶׁהַתְּמַנָּה בְּאוֹר שֶׁל אוֹתוֹ צֵד, וְכָל אוֹתָם שְׁמִתְפַּלְלִים תְּפִלוֹת עַל שׁוֹנְאִים שְׁמִצִּיקִים לָהֶם, וְכִשְׁדְּבוּר שֶׁל אוֹתָהּ תְּפִלָּה עוֹלָה לְאוֹר בְּאוֹתוֹ צֵד – אִם הוּא צְדִיק, נוֹטֵל אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה הַזֶּה וְנוֹשֵׁק אוֹתוֹ.

שְׁמַעוֹן, וְהֵם סוֹד הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה, וְנוֹדְעוּ בֵּין הַחֲבָרִים, אֲשֶׁרִי חֲלָקָם.

תְּפִלָּת הָאָדָם הִיא עֲבוֹדַת הָרוּחַ, וְהִיא עוֹמְדַת בְּסוֹדוֹת עֲלִיּוֹנִים, וְאֲנָשִׁים לֹא יוֹדְעִים, שְׁהִי תְּפִלַּת הָאָדָם בּוֹקְעַת אוֹרִים וּבוֹקְעַת רִקִיעִים וּפּוֹתְחַת פְּתָחִים וְעוֹלָה לְמַעְלָה.

בְּשֶׁעָה שְׁמַאִיר הָאוֹר וְנִפְרַד הָאוֹר מִן הַחֲשֻׁכָה, אֲזִי הַפְּרוֹז הוֹלֵךְ בְּכָל הַרְקִיעִים: הַתְּתַקְנוֹ בְּעֵלֵי הַפְּתָחִים, בְּעֵלֵי הַהִיכָלוֹת, כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל מְשִׁמְרוֹתוֹ, מִשּׁוֹם שְׂאוֹתָם שְׁשׁוֹלְטִים בַּיּוֹם אֵינָם שׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה. וְכִשְׁנִכְנַס הַלַּיְלָה, מְעַבְרִים שְׁלִיטֵי הַיּוֹם, וּמִתְמַנִּים שְׁלִיטֵים אֲחֵרִים שְׁשׁוֹלְטִים בַּלַּיְלָה, וּמִתְחַלְפִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה.

וְסוֹד זֶה – (בְּרַאשִׁית א) אֶת הַמְּאוֹר הַגָּדֵל לְמַמְשַׁלַּת הַיּוֹם וְגו'. וּמַמְשַׁלַּת הַיּוֹם וּמַמְשַׁלַּת הַלַּיְלָה, יֵשׁ שְׁלִיטִים שְׁמַמְנִים בַּיּוֹם, וְיֵשׁ שְׁלִיטִים שְׁמַמְנִים בַּלַּיְלָה. וְאֵלוֹ נִקְרְאוּ מַמְשַׁלַּת הַיּוֹם, וְאֵלוֹ נִקְרְאוּ מַמְשַׁלַּת הַלַּיְלָה.

בְּשִׁנְכָנָם הַלַּיְלָה, יוֹצֵא כְרוֹז: הַתְּתַקְנוֹ שְׁלִיטֵי הַלַּיְלָה כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמַקְוָמוֹ. וְכִשְׁמַאִיר הַיּוֹם, כְרוֹז יוֹצֵא: הַתְּתַקְנוֹ שְׁלִיטֵי הַיּוֹם כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמַקְוָמוֹ. (אִזּוֹ מְעַבְרִים שְׁלִיטֵי הַלַּיְלָה וּמִתְמַנִּים שְׁלִיטֵי הַיּוֹם) וְכִשְׁהַכְרוֹז מְכַרִּיז, אִזּוֹ כָּלֵם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִפְקָד עַל אוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאוּי לוֹ. אֲזִי הַשְּׁכִינָה מְקַדִּימָה וְיוֹרְדָתָה, וְיִשְׂרָאֵל נִכְנָסִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְשִׁבַח אֶת רְבוּנָם וּפּוֹתְחִים בְּשִׁירוֹת וּתְשַׁבְּחוֹת.

שְׁצַרִיד לוֹ לְאָדָם, שְׁכִיּוֹן שֶׁהַתְּקִין עִצְמוֹ לְעֲבוֹדַת הַמַּעֲשֵׂה בְּתַקְוֵי מַצָּה וְקִדְשָׁה, לְיַחַד לְבוֹ בְּתַקְוֵן שֶׁל הָעֲבוֹדָה הַפְּנִימִית שֶׁל אֲדוֹנוֹ, וְלָשִׁים אֶת לְבוֹ וְרִצּוֹנוֹ בְּאוֹתָהּ עֲבוֹדָה שֶׁל אוֹתָם דְּבָרִים (שְׂאוֹמֵר), שְׁהִי הַדְּבוּר עוֹלָה.

וְאוֹתָם הַמְּמַנִּים שְׁעוֹמְדִים בְּאוֹר, הַתְּמַנּוּ לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. לְצַד מְזֶרַח הַתְּמַנָּה מְמַנָּה אֶחָד שְׁעוֹמֵד בְּאוֹר לְאוֹתוֹ צֵד, וְשִׁמוֹ גְּזֶרְדִי"א, וְעִמּוֹ שָׂרִים מְמַנִּים אֲחֵרִים, שֶׁהֵם מְחַכִּים לְאוֹתוֹ דְבוּר שֶׁל תְּפִלָּה, וְעוֹלָה בְּאוֹר בְּאוֹתוֹ צֵד, וְנוֹטֵל אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה.

צָרִיף לְהַשְׁמֵר שְׁלֵא יִשְׁמְעוּ אֶת אוֹתָהּ תְּפִלָּה בְּנֵי אָדָם. וְעוֹד, שְׁדַבּוּר שֶׁל תְּפִלָּה נֶאֱחָז בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְדַבָּר שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן אֵין צָרִיף לְשִׁמְעָה.

בְּמוֹ זֶה מִי שֶׁקּוֹרָא בְּסֵפֶר תּוֹרָה, אֶחָד קוֹרָא וְאֶחָד לְשִׁתְּק. וְאִם שְׁנַיִם קוֹרְאִים בְּתוֹרָה, הֵם גּוֹרְעִים בְּאֻמוּנָה שְׁלִמְעָלָה, מִשּׁוּם שֶׁאֶחָד קוֹל וְאֶחָד דְּבּוֹר הַכֹּל אֶחָד, אִז שְׁנַיִם קוֹלוֹת וְשְׁנַיִם דְּבּוֹרִים זֶה גְרִיעוֹת הָאֻמוּנָה. אֲלֵא שִׁיְהִיָּה קוֹל וְדְבּוֹר אֶחָד כְּמוֹ שֶׁצָּרִיף, כְּדִי שִׁיְהִיָּה אוֹתוֹ קוֹל וְאוֹתוֹ דְּבּוֹר אֶחָד.

וְאוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה שֶׁשְּׁמוֹ עֲזַרְיָא"ל הַזְּקֵן, כְּשִׁאוֹתָהּ תְּפִלָּה עוֹלָה בְּלֶחֶשׁ, כָּל אוֹתָן שְׁשִׁים רְבוּא מַחְנוֹת, וְכָל אוֹתָם בְּעֲלֵי עֵינַיִם, וְכָל אוֹתָם בְּעֲלֵי אָזְנַיִם, כְּלָם יוֹצְאִים וְנוֹשְׁקִים אוֹתוֹ דְּבּוֹר שֶׁל תְּפִלָּה שְׁעוֹלָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (תהלים לד) עֵינֵי ה' אֵל צְדִיקִים וְאֲזַנָּיו אֵל שׁוֹעֲתָם. עֵינֵי ה' אֵל צְדִיקִים – אֵלוֹ בְּעֲלֵי הָעֵינַיִם שְׁלִמְטָה, מִשּׁוּם שִׁישׁ (שְׂאִין) בְּעֲלֵי עֵינַיִם שְׁלִמְעָלָה. וְאֲזַנָּיו אֵל שׁוֹעֲתָם – אֵלָה בְּעֲלֵי הָאָזְנַיִם.

הַרְקִיעַ הַשְּׁלִישִׁי, אוֹתָהּ תְּפִלָּה עוֹלָה וּמַגִּיעָה לְאוֹתוֹ רְקִיעַ, וְשֵׁם אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא גְדַרְיָה, וְעִמּוֹ כְּמָה שְׁרִים וְכְמָה מְמַנִּים, וְהוּא מִשְׁמַשׁ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם כְּנֻגַד שְׂרָבִיט אֶחָד שֶׁל זֶהר שִׁיּוּצָא, עוֹלָה וְיוֹרֵד, וְלֹא עוֹמֵד בְּמִקּוֹם אֶחָד, וְזֶהוּ שְׂרָבִיט שְׁנוֹסֵעַ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וְנִגְנָז. וְכִשְׁתְּפִלָּה עוֹלָה, יוֹרֵד אוֹתוֹ שְׂרָבִיט וּמִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָי אוֹתָהּ תְּפִלָּה, וְהַרְקִיעַ הַזֶּה נִקְרָא רְקִיעַ הַשְּׂרָבִיט.

וּכְשִׁעוֹלָה אוֹתָהּ תְּפִלָּה, אוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה לְאַחַר שְׁהִשְׁתַּחֲוֶה, מְכָה בְּאוֹתוֹ הַשְּׂרָבִיט בְּסֹלֶעַ הַחֲזֵק שְׁמַאִיר וְעוֹמֵד בְּאֻמְצַע הַרְקִיעַ, וְיוֹצְאִים מִתּוֹךְ אוֹתוֹ סֹלֶעַ שְׁלֹשׁ מְאוֹת וְשִׁבְעִים וַחֲמִשָּׁה חִילוֹת שְׁגִנוּזִים שֵׁם מִיּוֹם שִׁירְדָה תּוֹרָה לְאַרְץ, מִשּׁוּם שֶׁהִתְחַזְּקוּ לְהִתְחַבֵּר (לְסָרֵב) שְׁלֹא תֵרַד לְאַרְץ, וְנִזְף בָּהֶם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִכְנְסוּ לְתוֹךְ אוֹתוֹ סֹלֶעַ, וְאֵינָם יוֹצְאִים, פָּרַט לְאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהִתְפִּלָּה עוֹלָה, פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: (שם ח) ה' אֲדַנִּינוּ מִה אֲדִיר שְׁמֶךָ וְגו'. זוֹהִי תְּפִלָּה שְׁעוֹלָה עַל כָּל אוֹתָם רְקִיעִים. אִז מִשְׁתַּחֲוִים אֵלֶיהָ.

מִבְּאֵן וְהֵלָא, הַתְּפִלָּה מִתְעַטֶּרֶת בְּעֶטְרוֹת עֲלִיוֹנוֹת, וְעוֹלָה לְתוֹךְ הַרְקִיעַ הַרְבִּיעִי, וְאִז הַשְּׁמַשׁ

אִז מִתְעוֹרֶרֶת רוּחַ אַחַת שִׁיּוּצָאֵת מִתּוֹךְ הַתְּהוּם שְׁבִצָד הַצָּפוֹן, וְאוֹתָהּ רוּחַ קוֹרָאֵת בְּכָל אוֹתָם הָאוֹרִים, וְכָלֵם נוֹטְלִים אוֹתוֹ דְּבּוֹר וּמַעֲלִים אוֹתוֹ עַד לְרְקִיעַ וְנוֹשְׁקִים אוֹתוֹ, וּפּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: רְבוּנָךְ יִפִּיל שׁוֹנְאָךְ לְפָנֶיךָ.

וְהוֹלִיךְ וְעוֹלָה וּבּוֹקֵעַ רְקִיעִים (אוֹרִים). עַד שְׁעוֹלִים עִמּוֹ לְרְקִיעַ הָרֵאשׁוֹן, עוֹלָה הַתְּפִלָּה וּמַגִּיעָה לְמַמְנָה אֶחָד שֶׁהִתְמַנֶּה לְצַד מַעְרָב, וְשֵׁם עוֹמְדִים תְּשֻׁעָה פְּתָחִים, שְׁבָהֶם עוֹמְדִים כְּמָה שְׁרִים וְכְמָה מְמַנִּים, וְעֲלֵיהֶם מְמַנֶּה אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ זְבוּלְיָא"ל.

וְזֶהוּ שְׂרוּצָה לְשִׁמְשׁ בְּרְקִיעַ הַזֶּה בְּיוֹם, וְלֹא נִתְּנָת לּוֹ רְשׁוּת, עַד שְׁעוֹלָה אוֹר הַלְּבָנָה, וְאִז הוּא מוֹצִיא כָּל אוֹתָם הַחִילוֹת וְכָל אוֹתָם מְמַנִּים. וְכִשְׁמַאִיר הַיּוֹם, נִכְנְסִים כְּלָם לְפִתַּח אֶחָד, שֶׁהֵם תְּשֻׁעָה פְּתָחִים, שֶׁהוּא פִּתַּח עֲלִיּוֹן עַל כְּלָם. וְכִשְׁהִתְפִּלָּה עוֹלָה, הִיא נִכְנְסֵת בְּאוֹתוֹ פִּתַּח, וְכָל הַשְּׂרִים וְכָל הַמְּמַנִּים יוֹצְאִים מְאוֹתוֹ פִּתַּח. וְעֲלֵיהֶם זְבוּלְיָא"ל, אוֹתוֹ מְמַנֶּה גְדוֹל, וְיוֹצְאִים כְּלָם וְנוֹשְׁקִים אוֹתוֹ, וּמַגִּיעִים עִמּוֹ עַד לְרְקִיעַ הַשְּׁנַיִ.

(בְּרְקִיעַ הַשְּׁנַיִ עוֹלָה הַתְּפִלָּה עַד אוֹתוֹ רְקִיעַ, וּנְפִתְחִים) וְכִשְׁעוֹלָה הַתְּפִלָּה עַד לְאוֹתוֹ רְקִיעַ, נִפְתְּחִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁעָרֵי אוֹתוֹ הַרְקִיעַ, וּבְאוֹתוֹ הַשְּׁעָרֵי הַשְּׁנַיִם עֶשֶׂר עוֹמֵד מְמַנֶּה אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ עֲזַרְיָא"ל, וְזֶה מְמַנֶּה עַל כְּמָה חִילוֹת, עַל כְּמָה מַחְנוֹת, וְכִשְׁתְּפִלָּה עוֹלָה, עוֹמֵד הַמְּמַנֶּה הַזֶּה וּמְכַרִּיז עַל כָּל אוֹתָם פְּתָחִים וְאוֹמֵר: (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרֵים וְגו', וְכָל הַשְּׁעָרִים נִפְתְּחִים, וְנִכְנְסֵת הַתְּפִלָּה לְכָל אוֹתָם הַפְּתָחִים.

וְאִז מִתְעוֹרֵר מְמַנֶּה אֶחָד זְקֵן לְיָמִים שְׁעוֹמֵד לְצַד דְּרוֹם, שֶׁשְּׁמוֹ עֲזַרְיָא"ל הַזְּקֵן, וְלִפְעָמִים הוּא נִקְרָא מַחְנִיא"ל, מִשּׁוּם שֶׁהִתְמַנֶּה עַל שְׁשִׁים רְבוּא מַחְנוֹת, וְכָלֵם בְּעֲלֵי כְּנָפִים, בְּעֲלֵי מַחְנוֹת, מְלֵאִים עֵינַיִם. וְאֲצֵלֵם עוֹמְדִים אוֹתָם מַחְנוֹת בְּעֲלֵי אָזְנַיִם. וְנִקְרָאִים אָזְנַיִם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם מְקַשִּׁיבִים לְכָל אוֹתָם שֶׁמִּתְפַּלְלִים תְּפִלָּתָם בְּלֶחֶשׁ וּבְרִצּוֹן הַלֵּב, שְׁלֹא נִשְׁמַעֵת אוֹתָהּ תְּפִלָּה לְאַחַר. הַתְּפִלָּה הַזֹּאת עוֹלָה, וּמְקַשִּׁיבִים לָהּ כָּל אוֹתָם שְׁנִקְרָאִים בְּעֲלֵי אָזְנַיִם.

וְאִם אוֹתָהּ תְּפִלָּה נִשְׁמַעֵת לְאָזְנֵי אָדָם, אֵין מִי שְׁמַקְשִׁיב לָהּ לְמַעְלָה, וְלֹא מְקַשִּׁיבִים לָהּ אַחֲרָיִם, פָּרַט לְמִי שֶׁשׁוּמַע בְּרֵאשׁוֹנָה. מִשּׁוּם כִּף

לְאַהֲבָה אוֹתוֹ. שְׁלִישִׁית – לְבָרְכוּ. רְבִיעִית – לְיַחַדוֹ.
חֲמִישִׁית – שְׂיִבְרַךְ הִכְהֵן אֶת הָעָם. שְׁשִׁית – לְמַסֵּר לוֹ
אֶת נְשָׁמְתוֹ. וְאֵלּוּ שֵׁשׁ מִצְוֹת שְׁעוֹמְדוֹת בְּתַפְלָה שֶׁל
דְּבוּר, פָּרַט לְאוֹתָן מִצְוֹת שְׁעוֹמְדוֹת בְּמַעֲשֵׂה, כְּמוֹ
צִיצִית וּתְפִלִּין.

לִירְאָה אֶת ה' – מִצְוָה זוֹ עוֹמְדָת בְּתִשְׁבְּחוֹת הַלְלוֹ
שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ וּבְאוֹתָם קָרְבָנוֹת שֶׁל
הַתּוֹרָה, שֶׁשֶׁם צָרִיךְ אָדָם לְפַחַד מִלְּפָנֵי אֲדוֹנוֹ, מִשׁוּם
שְׁאוֹתָן שִׁירוֹת עוֹמְדוֹת בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא יְרָאָה,
וְכָל אוֹתָם הַלְלוּיָהּ שֶׁהֵם סוּד שֶׁל יְרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא. וְצָרִיךְ אָדָם לְשִׁים רְצוֹנוֹ בְּאוֹתָן שִׁירוֹת בִּירְאָה,
וּפְרָשׁוּהָ הַחֲבָרִים, כָּל אוֹתָם הַסּוּדוֹת שֶׁל שִׁירוֹת
וּתִשְׁבְּחוֹת וְכָל אוֹתָם סוּדוֹת שֶׁל הַלְלוּיָהּ.

בִּיּוֹן שְׁמַגִּיעַ אָדָם לִישְׁתַּבַּח, יִשִּׁים רְצוֹנוֹ לְבָרַךְ אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ יוֹצֵר אוֹר, יוֹצֵר
הַמְּאוֹרוֹת, לְאַהֲבָה אוֹתוֹ, כְּשֶׁמַּגִּיעַ לְאַהֲבַת עוֹלָם,
וְאַהֲבַת אֶת ה' אֱלֹהֵיךְ (דְּבָרִים ו'), שֶׁזֶהוּ סוּד שֶׁל אֶהְבֵּת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהָרִי פְרָשׁוּהָ. לְיַחַדוֹ – שְׁמַע
יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, שְׁכָאן עוֹמֵד סוּד הַיַּחְוּד
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְיַחַד אֶת שְׁמוֹ בְּרִצּוֹן הַלֵּב
כְּרָאוּי, וּמִשֵּׁם וְהִלָּאָה אֲזַכְרֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שֶׁהִיא
מִצְוָה לְהַזְכִּיר אֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם, שְׁכָתוּב (שֵׁם כ"ד)
וְזַכְרֶת כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאַרְץ מִצְרַיִם.

שֶׁהִבְהֵן יְבָרַךְ אֶת הָעָם – כְּדִי לְהַכְלִיל אֶת יִשְׂרָאֵל
כְּאֶחָד בְּשַׁעֲה שְׁנוּטָלִים בְּרִכּוֹת מִלְּמַעְלָה,
שֶׁהָרִי בְּאוֹתָהּ שַׁעֲה נוּטָלַת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל בְּרִכּוֹת,
וּשְׁעַת רְצוֹן הִיא לְמַסֵּר נַפְשׁוֹ אֵלָיו וּלְתַת לוֹ אֶת
הַנְּשָׁמָה בְּרִצּוֹן הַלֵּב. כְּשֶׁנוּפְלִים אִפִּים וְאוֹמְרִים
(תְּהִלִּים כ"ה) אֵלֶיךָ ה' נַפְשִׁי אֲשָׂא, שְׂיִכּוֹן לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ
אֵלָיו לְמַסֵּר לוֹ הַנְּפֶשׁ בְּרִצּוֹן שְׁלָם. וְאֵלּוּ הֵן שֵׁשׁ
מִצְוֹת שְׁעוֹמְדוֹת בְּתַפְלָה, שְׁעוֹלוֹת לְשֵׁשׁ מְאוֹת
מִצְוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה.

וְאִם תֹּאמַר, שֶׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה אַחֲרוֹת יוֹתֵר? אֵלּוּ
עוֹמְדִים לְהַמְשִׁיךְ שֶׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה מִדּוֹת
הַרְחָמִים, שֶׁהַכֹּל כָּלוּל בְּהֵן. (בְּאַלּוֹ) שֵׁשׁ הַמִּצְוֹת
הַלְלוֹ שֶׁהַתַּפְלָה מְתַעַטֶרֶת בְּהֵן.

אֲשָׁרִי חִלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁשָּׂם לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ לְזֶה
וּלְהַשְׁלִים אוֹתָם בְּכָל יוֹם. וּבְאַלּוֹ תְלוּיּוֹת
אַחֲרוֹת רַבּוֹת. אֲבָל כְּשֶׁמַּגִּיעַ אָדָם לְמַקּוֹמוֹת הַלְלוֹ,

יּוֹצֵא בְּדִרְגוֹתָיו, וְשֶׁמִּשְׂאֵל הַמְּמַנֶּה הַגָּדוֹל יּוֹצֵא,
וּשְׁלֵשׁ מְאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחֲמִשָּׁה מַחְנוֹת עִמּוֹ, לְתוֹךְ
אוֹתוֹ רְקִיעַ, וְהֵם נִקְרָאִים יְמוֹת הַחֲמָה, וְכָלֵם
מְעַטְרִים אֶת אוֹתָהּ תַּפְלָה בְּעֵטְרוֹת שֶׁל בְּשָׁמִים שֶׁל
גֵּן עֵדֶן.

וְשֵׁם מְתַעַכְבֵּת הַתַּפְלָה, עַד שֶׁכָּל הַמַּחְנוֹת עוֹלִים
עִמּוֹ לְתוֹךְ אוֹתוֹ הַרְקִיעַ הַחֲמִישִׁי, וְשֵׁם נִמְצָא
מְמַנֶּה אֶחָד שֶׁשְׁמוֹ גְּדִרְיָא"ל, וְהוּא בְּעַל הַקְּרָבוֹת שֶׁל
שְׂאֵר הָעַמִּים. וְכִשְׁתַּפְּלָה עוֹלָה, אִזְ הוּא מְזַדְעָזַע עִם
כָּל מַחְנוֹתָיו, וְנוֹשֵׁב כַּחֵם, וְיוֹצֵאִים וּמְשַׁתְּחוּיִם
וּמְעַטְרִים אֶת אוֹתָהּ הַתַּפְלָה.

וְעוֹלִים עֲמָה עַד שְׁמַגִּיעִים לְרְקִיעַ הַשְּׁשִׁי, וְאִז
יוֹצֵאִים כְּמָה חִילוֹת וְכְמָה מַחְנוֹת
וּמְקַבְּלִים אֶת אוֹתָהּ תַּפְלָה, וְעוֹלִים עֲמָה עַד
שְׁמַגִּיעִים לְשִׁבְעִים שְׁעָרִים, שֶׁשֶׁם עוֹמֵד מְמַנֶּה אֶחָד
שֶׁשְׁמוֹ עֲנַפְיָא"ל, מְמַנֶּה גָּדוֹל, וְהוּא מְעַטֵּר אֶת אוֹתָהּ
תַּפְלָה בְּשִׁבְעִים עֵטְרוֹת.

וּבִיּוֹן שֶׁהַתַּפְלָה מְתַעַטֶרֶת בְּכָל הָעֵטְרוֹת הַלְלוֹ, אִזִּי
מִתְחַבְּרִים כָּל אוֹתָם הַחִילוֹת שֶׁל כָּל
הַרְקִיעִים, וּמְעִלִים אֶת אוֹתָהּ הַתַּפְלָה שְׁמַתַּעַטֶרֶת
בְּכָל הָעֵטְרוֹת לְרְקִיעַ הַשְּׁבִיעִי, וְאִז נִכְנַסַּת הַתַּפְלָה,
וְסַנְדְּלָפוֹ"ן נִכְבֵּד גָּדוֹל, שֶׁכָּל מַפְתָּחוֹת אֲדוֹנָיו בִּידוֹ,
מְכַנְּסִים אֶת אוֹתָהּ תַּפְלָה לְתוֹךְ שִׁבְעָה הַיְכָלוֹת.

בֵּא וּרְאָה אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן שִׁבְעָה מְדוּרִים הֵם וְכוּ'.
שִׁבְעַת הַהֵיכָלוֹת הַלְלוֹ הֵם הַיְכָלוֹת הַמֶּלֶךְ,
וְכִשְׁהַתַּפְלָה הַזֹּאת מְתַעַטֶרֶת בְּכָל הָעֵטְרוֹת הַלְלוֹ
כְּשֶׁנִּכְנַסַּת, מְחַבֵּר אוֹתָם כְּאֶחָד, לְהַתַּעַטֵּר לְמַעְלָה
לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד כְּרָאוּי. וְשְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא מְתַעַטֵּר בְּכָל הָעֵטְרוֹת, מְעַלָּה וּמְטָה, לְהִיּוֹת
אֶחָד, וְאִז כְּתוּב בְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צְדִיק.

אֲשָׁרִי חִלְקוֹ שֶׁל אָדָם שְׂיִודַע לְסִדְר תַּפְלָתוֹ כְּרָאוּי.
בְּתַפְלָה הַזֹּאת שְׁמַתַּעַטֵּר בָּהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, הוּא מְחַכֵּה עַד שְׂיִסְתַּיְמוּ כָּל תַּפְלוֹתֵיהֶם שֶׁל
יִשְׂרָאֵל, וְאִז הַכֹּל הוּא בְּשִׁלְמוֹת כְּרָאוּי מְעַלָּה וּמְטָה.
עַד כָּאן דְּבָרֵי הַתַּפְלָה לְדַעַת סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים. מְכָאן
וְהִלָּאָה יֵשׁ אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהֵן עוֹמְדוֹת בְּדְבוּר
כְּמוֹ שְׁעוֹמְדוֹת בְּמַעֲשֵׂה.

וְהֵן שֵׁשׁ מִצְוֹת, וְעוֹמְדוֹת אַף כָּאן בְּתַפְלָה. אַחַת –
לִירְאָה אֶת הָשֵׁם הַנּוֹכַח וְהַנּוֹרָא. שְׁתַּיִם –

פְּתַח וְאָמַר, (יחזקאל א) וְאָרָא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן וְגו'. יְחִזְקָאל רָאָה אֶת הַמְּרָאָה הַזֶּה בְּתַקוּן שֶׁלֹּא עוֹמֵד, פָּרַט לְשַׁעַר שְׁעוֹמֵד אוֹתוֹ כּוֹכֵב שְׂאֲמָרְנוּ, אֲבָל הַפְּסוּק הַזֶּה פִּרְשׁוּהוּ. וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה, פִּרְשׁוּהוּ שֶׁהִיָּה בָּא לְכַבֵּשׁ אֶת כָּל הָעוֹלָם לְפָנָי נְבוּכַדְנֶצַּר הַרְשָׁע. אֲבָל רוּחַ הַסְּעָרָה הַזֶּה הִיא הַכוֹכֵב שְׂאֲמָרְנוּ, שְׂבוּלַע שְׂבָעִים כּוֹכָבִים, וְזוֹ רוּחַ הַסְּעָרָה שְׂרָאָה אֱלִיָּהוּ, (מלכים-א יט) מְפָרֵק הָרִים וּמְשַׁבֵּר סְלָעִים, וְזֶה שְׁעוֹמֵד תָּמִיד לְפָנָי הַכֹּל לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ שְׂבָפָנִים כְּמוֹ קְלָפָה לְמַח.

וְלָמָּה נִקְרָאת סְעָרָה? שְׂמִסְעִירָה הַכֹּל, מַעֲלָה וּמַטָּה. בָּאָה מִן הַצָּפוֹן, שֶׁהָרִי מֵאוֹתוֹ צָד הִיא בָּאָה, וְסִימָנָהּ - (ירמיה א) מְצַפּוֹן תִּפְתַּח הַרְרָעָה, שֶׁהָרִי כְּמָה צְדָדִים אַחֲרֵים נֶאֱחָזִים בְּאוֹתָהּ רוּחַ סְעָרָה, וּמִשׁוּם כֵּךְ יוֹצֵאת מִן הַצָּפוֹן.

עֲנִן, מִשׁוּם שֶׁהִיא פְּסֻלַת הַזֶּהָב. וּמִצַּד הַצָּפוֹן זֶה נֶאֱחָז. וְזוֹהִי הַנִּקְדָּה הָאֲמֻצָּעִית שְׁעוֹמֵדָת בְּחֶרֶבָה. וּמִשׁוּם שִׂוְדָע לְפִתּוֹת, שׁוֹלֵט בְּתוֹךְ אוֹתָהּ נִקְדָּה שֶׁל יֵשׁוּב וְכָל דְּבָרֵי הַיֵּשׁוּב, פָּרַט לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. כְּשִׂישְׂיָאֵל שׁוֹרִים בְּתוֹכָהּ, הוּא (לא) שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם. וְאַחַר שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל, (לא) שׁוֹלֵט עַל הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, מִשׁוּם שֶׁכְּתוּב הַשִּׁיב אַחֲרָי יְמִינוּ מִפְּנֵי אוֹיֵב.

הָעֲנָן הַגָּדוֹל הַזֶּה הוּא עֲנָן שֶׁל חֲשֵׁכָה שְׂמַחֲשִׁיךְ אֶת כָּל הָעוֹלָם. בָּא וְרָאָה מֵה בֵּין עֲנָן לְעֲנָן. אוֹתוֹ עֲנָן שֶׁכְּתוּב (במדבר י) וְעֲנָן ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם. (שם יד) וְעֲנָנָהּ עֵמֵד עֲלֵהֶם. זֶהוּ עֲנָן שְׂמַאִיר וְזוֹהֵר, וְכָל הָאוֹרוֹת נִרְאִים בְּתוֹךְ אוֹתוֹ עֲנָן. אֲבָל הָעֲנָן הַזֶּה הוּא עֲנָן חֲשׂוֹךְ שֶׁלֹּא מֵאִיר כָּלָל, אֲבָל מוֹנֵעַ אֶת כָּל הָאוֹרוֹת שֶׁלֹּא יְכוּלִים לְהִרְאוֹת לְפָנָיו.

גְּדוֹל, לָמָּה נִקְרָא גְּדוֹל, וְהָרִי הוּא קָטָן? אֵלָּא הוּא גְּדוֹל כִּינּוּן שְׁשׁוֹלֵט. דְּבָר אַחַר גְּדוֹל - אוֹתוֹ חֲשֵׁךְ גְּדוֹל, כִּינּוּן שְׂמִכְסָה אֶת כָּל הָאוֹרוֹת וְאֵינָם נִרְאִים לְפָנָיו, וְהוּא גְּדוֹל (שׁוֹלֵט) עַל כָּל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם.

וְאֵשׁ מִתְּלַקַּחַת, שֶׁהָרִי הָאֵשׁ שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה לֹא זֶה מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. וְנִגְהָ לּוֹ סְבִיב, אֵף עַל גִּב שֶׁכָּל זֶה עוֹמֵד בּוֹ - נִגְהָ לּוֹ סְבִיב. מִכָּאֵן לְמַדְנּוּ, שְׂאֵף עַל גִּב שְׂאִין זֶה צָד, אֵלָּא צָד שֶׁל טְמָאָה - נִגְהָ לּוֹ

צָרִיךְ לְכוּן לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ לְהַשְׁלִים אוֹתָהּ מְצוּהָ שְׁעוֹמֵדָת בְּאוֹתוֹ דְּבוּר, וְאִזּוּ מְכַרְיִזִים עָלָיו וְאוֹמְרִים: (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר. בָּא רַבִּי אַבְבָּא וּנְשָׁקוּ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק אַחֲרָיו וְאָמַר, וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. לָמָּה כָּנַס אוֹתָם? כְּדֵי לְמַסֵּר לָהֶם אֶת הַשְּׁבֵת כְּמִקְדָּם, שֶׁהָרִי בְּרֵאשׁוֹנָה טָרַם שְׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֶגְלָה, מַסֵּר לָהֶם אֶת הַשְּׁבֵת, וְזֶהוּ שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ אוֹתָם הָעֶרֶב רַב. כִּינּוּן שֶׁשְׂמַעוּ בִּינֵי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אָמְרוּ: וְאֵנּוּ נִמְנָע מִמֶּנּוּ הַדְּבָר הַזֶּה?! מִיָּד - (שמות לב) וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהָרֶן וְגו', וְנִמְשְׁכוּ רַבִּים אַחֲרֵיהֶם. אַחַר שְׂמַתוֹ אוֹתָם שְׂמַתוֹ, כָּנַס מֹשֶׁה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְבָדָם, וְנָתַן לָהֶם שְׁבֵת כְּמִקְדָּם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וְגו'.

לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם. כָּאֵן יֵשׁ סוּד הַסּוּדוֹת לְאוֹתָם שִׂוְדָעִים הַחֲכָמָה הָעֲלִיוֹנָה. אֶת סוּד הַשְּׁבֵת הָרִי בְּאֵרוֹ הַחֲבָרִים, אֲבָל סוּד זֶה נִמְסָר לְחֲכָמִים עֲלִיוֹנִים, שֶׁהָרִי שְׁבֵת הִיא סוּד עֲלִיוֹן.

בֹּא וְרָאָה, (ביום הששי בשעה שמגיע) בְּשַׁעַר שְׂבִיּוֹם שְׂשִׁי מְגִיעַ הָעֶרֶב, אִזּוּ כּוֹכֵב אֶחָד מִצַּד צָפוֹן מֵאִיר, וְעֵמֵד שְׂבָעִים כּוֹכָבִים אַחֲרֵים, וְאוֹתוֹ כּוֹכֵב מְכָה בְּאוֹתָם הַכוֹכָבִים הָאֲחֵרִים, וְכָלֵם נְכַלְלִים בְּאוֹתוֹ כּוֹכֵב, וְנַעֲשֶׂה כָּלֵל אֶחָד שֶׁל שְׂבָעִים. וְאוֹתוֹ כּוֹכֵב מִתְּפַשֵּׁט וְנַעֲשֶׂה כְּמִדּוּרָה אַחַת לוֹהֲטָה בְּכָל הַצְּדָדִים. אִזּוּ מִתְּפַשֵּׁט אוֹתָהּ מִדּוּרָה סְבִיב אֶלְף הָרִים, וְעוֹמֵדָת כְּחוּט אֶחָד שְׂמַקִּיף.

וּמְדוּרָת הָאֵשׁ הַזֶּה מוֹשְׁכַת אֱלִיָּה גּוֹנִים אַחֲרֵים שֶׁהֵם לְתוֹךְ מִמְנָה. גּוֹן רֵאשׁוֹן יֶרֶק. כִּינּוּן שְׁעוֹמֵד גּוֹן זֶה, עוֹלָה אוֹתָהּ מְדוּרָת אֵשׁ וּמְדַלְגָת לְמַעְלָה עַל אוֹתוֹ גּוֹן יֶרֶק, וְנִכְנָסֶת לְפָנִים מִמֶּנּוּ, וְזוֹרְקַת אוֹתוֹ גּוֹן יֶרֶק הַחוּצָה, וְעוֹמֵד הַיֶּרֶק בְּחוּץ, וְאוֹתָהּ מְדוּרָת אֵשׁ שֶׁל הַכוֹכֵב הַכָּלוּל לְפָנִים.

אַחַר כֵּךְ מִמְשִׁיכָה אַחֲרֵיהָ גּוֹן שְׁנֵי לְבָן, וְאוֹתוֹ לְבָן נִכְנָס פְּנִימָה. כִּינּוּן שְׁעוֹמֵד הַגּוֹן הַזֶּה, עוֹלָה אוֹתָהּ מְדוּרָת אֵשׁ שֶׁל אוֹתוֹ כּוֹכֵב, וְזוֹרְקַת אֶת אוֹתוֹ לְבָן הַחוּצָה, וְהִיא נִכְנָסֶת פְּנִימָה. וְכֵךְ כָּל אוֹתָם הַגּוֹנִים, עַד שֶׁזוֹרְקַת אוֹתָם הַחוּצָה, וְהִיא נִכְנָסֶת פְּנִימָה וְקִרְבָּה לְאוֹתָהּ נִקְדָּה טְמִירָה לְטַל אוֹר.

ישראל לְכַרֵךְ עַל הָאֵשׁ, וְיוֹצֵאת אוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת
בְּבִרְכָה שְׁלֵמָטָה, וְשׁוֹלֵטֶת עַל אוֹתָהּ מְדוּרָה כָּל
אוֹתוֹ הַלֵּילָה, וְנִכְנַעַת אוֹתָהּ מְדוּרָה.

בא וְרָאָה, כִּיּוֹן שְׁנִכְנַסְתָּ שַׁבַּת וְנִטְמַנְתָּ אוֹתָהּ
מְדוּרָה, כָּל הָאֲשִׁים שֶׁל הָאֵשׁ הִקְשָׁה נִטְמַנּוֹת
וְנִכְנַעוֹת, וְאָפְלוּ אֵשׁ הַגִּיהֶנֶם וְהַרְשָׁעִים שֶׁבְּגִיהֶנֶם יֵשׁ
לָהֶם מְנוּחָה, וְכֻלָּם מַעֲלָה וּמִטָּה יֵשׁ לָהֶם מְנוּחָה.
כְּשִׁיוֹצֵאת שַׁבַּת וְיִשְׂרָאֵל מְבָרְכִים עַל הָאֵשׁ, אִזּוֹ
יוֹצֵאִים כָּל הָאֲשִׁים שְׁטֵמוֹנִים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד
לְמִקְוָמוֹ. וְכִדִּי שְׁלֵא לְעוֹרֵר אֵשׁ אַחֲרַת, כְּתוּב לֹא
תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבַּחְתִּיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבַּת, וְהִרִי
פְרִשׁוּהָ, וְאֵשׁ הַמְזַבַּח לְמָהּ?

אלא כְּשִׁנְכַנְסְתָּ שַׁבַּת, כְּרוּז קוֹרָא בְּכָל הַרְקִיעִים:
הַתְתַּקְּנוּ מְרַכְּבוֹת, הַתְתַּקְּנוּ מַחְנוֹת פְּנִינִים
רְבוּנִים. אִזּוֹ יוֹצֵאת רוּחַ אַחַת מִצַּד הַדְּרוֹם, וְאוֹתָהּ
רוּחַ נִפְרֶשֶׁת עַל כָּל אוֹתָם חִילּוֹת וּמַחְנוֹת שֶׁל צַד
יָמִין, וּמִתְלַבְּשׁוֹת בּוֹ, וְאוֹתָהּ רוּחַ נִקְרֵאת לְבוֹשׁ
כְּבוֹד שֶׁל שַׁבַּת. אִזּוֹ הַשְּׁלַחְנוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה
מִתְקַנְנוֹת בְּהִיכָל אֶחָד. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם
שְׁסִדּוֹר שְׁלַחְנוֹ נִרְאָה שֶׁם כְּרָאוּי, וְהַכֵּל עוֹמֵד מִתְקַן
בְּלִי בּוֹשָׁה, אִישׁ כְּפִי כַחוֹ.

בְּשִׁנְכַנְסְתָּ שַׁבַּת, צְרִיכִים אוֹתוֹ עִם קְדוּשׁ לְרַחֵץ
עֲצָמָם מִשְׁמוּשׁ הַחֵל. מָה הַטַּעַם?
מִשׁוּם שֶׁבַחֵל רוּחַ אַחֲרַת הוֹלְכֶת וּמְשׁוֹטְטֶת וְשׁוֹרָה
עַל הָעָם, וְכִשְׁרוּצָה אָדָם לְצֵאת מֵאוֹתָהּ רוּחַ וְלִהְיוֹת
בְּרוּחַ אַחֲרַת קְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה, צְרִיךְ לְרַחֵץ עֲצָמוֹ כְּדִי
לְהַשְׁרֹת עָלָיו אוֹתָהּ רוּחַ עֲלִיוֹנָה קְדוּשָׁה.

בא וְרָאָה הַסּוּד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַדְּבָר. כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׂה
יָמִים (עוֹמֵד הַדְּבָר שֶׁל הַכֵּל) נֶאֱחָזִים בְּסוּד שֶׁל נִקְדָּה
קְדוּשָׁה אַחַת, וְכָל הַיָּמִים אַחֲזִים בּוֹ. וַיֵּשׁ יָמִים
אַחֲרֵים שְׁעוֹמְדִים מִבְּחוּץ בְּצַד הָאֲחֵר, וַיֵּשׁ יָמִים
אַחֲרֵים שְׁעוֹמְדִים בְּפָנִים מִעֲגוּל קְדוּשָׁה, וְאַחֲזִים
בְּנִקְדָּה קְדוּשָׁה.

וישראל קְדוּשִׁים, וְכָל אֱלוֹ שְׁמֵתְעַסְקִים בְּקְדוּשָׁה,
כָּל יְמֵי הַשָּׁבוּעַ, נֶאֱחָזִים כָּל אֱלוֹ הַשָּׁשָׁה
יָמִים, בְּאֱלוֹ הַשָּׁשָׁה יָמִים שֶׁבְּפָנִים שְׁמֵאֲחָדִים
בְּנִקְדָּה הַזֶּה, נֶאֱחָזִים בְּזוֹ כְּדִי לְשַׁמֵּר אוֹתָם, וְכָל
אוֹתָם שֶׁשֶׁת יָמִי (וְאוֹתָם שֶׁשָּׂה יָמִים שֶׁבְּפָנִים) הַשַּׁבַּת אוֹתָהּ
נִקְדָּה הִיא נִסְתַּרְתָּ. כִּיּוֹן שְׁנִכְנַסְתָּ שַׁבַּת, אִזּוֹ עוֹלָה

סְבִיב, וְלֹא צְרִיךְ לְאָדָם לְדַחֲתוֹ הַחוּצָה. מָה הַטַּעַם?
מִשׁוּם שֶׁנִּגְהָה לוֹ סְבִיב, צַד שֶׁל קְדוּשָׁה שֶׁל אֱמוּנָה יֵשׁ
לוֹ, וְלֹא צְרִיךְ לְנַהֵג בּוֹ קְלוּן, וְלִכְן צְרִיךְ לְתַת לוֹ
חֵלֶק בְּצַד הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הָאֱמוּנָה.

רב הַמְנוּנָא סָבָא פֶּךָ אָמַר, וְכִי נִגְהָה לוֹ סְבִיב, וְצְרִיךְ
לְנַהֵג בּוֹ קְלוּן, הַנִּגְהָה לוֹ הַזֶּה הוּא בְּפָנִים, וְלֹא
עוֹמֵד בְּחוּץ. וּמִשׁוּם שֶׁהַנִּגְהָה לוֹ הַזֶּה עוֹמֵד בְּפָנִים,
כְּתוּב וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחֲשֵׁמֶל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ. מִתּוֹכָהּ
שֶׁל מִי? מִתּוֹכָהּ שֶׁל אוֹתוֹ נִגְהָה. כְּעֵין הַחֲשֵׁמֶל – חֵשׁ
מֶל, הִרִי פְרִשׁוּהָ, חִיּוֹת שֶׁל אֵשׁ מְמַלְלוֹת.

אבל מִהַמְנוּרָה הַקְּדוּשָׁה שְׁמַעְתִּי עָלֶיהָ סוּד
הַסּוּדוֹת. כְּשֶׁעָרְלָה שׁוֹרָה עַל הַבְּרִית
הַקְּדוּשָׁה לְטַמֵּא אֶת הַמִּקְדָּשׁ, אִזּוֹ אוֹתוֹ מִקְדָּשׁ
מִתְעַכֵּב מִלְּגַלּוֹת אֶת סוּד אוֹת הַבְּרִית מִתּוֹךְ הָעָרְלָה,
וְכִשְׁהַנִּגְהָה הַזֶּה נִכְנַס פְּנִימָה וּמִפְרִיד בֵּין הָעָרְלָה לְבֵין
הַמִּקְדָּשׁ, אִזּוֹ נִקְרָא חֲשֵׁמֶל, חֵשׁ וְנִגְלָה, מֶל. מָה זֶה
מֶל? כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (יְהוֹשֻׁעַ ה) מֶל יְהוֹשֻׁעַ. סוּד שֶׁל אוֹת
בְּרִית מִתְעַכֵּב מִלְּהַתְּגַלּוֹת מִתּוֹךְ עָרְלָה.

ויש סוּד אַחֵר, שֶׁהִרִי אֲוֵרוֹ נִרְאָה וְלֹא נִרְאָה,
וְכִשְׁמִתְגַּלָּה חֲשֵׁמֶל, מְעַכֵּר אֲוֵרוֹ. אֲבָל הַסּוּד
הַרְאֵשׁוֹן הוּא בְּסוּד הַכְּתוּב כְּרָאוּי, וְהַכֵּל הוּא יָפָה,
וְנִרְאָה הוּא.

בַּנְּהָה הַזֶּה מִפְתָּה אֶת הָאֵשׁ לְטַל אֶת אוֹרָה, וְעַל
כֵּן כְּתוּב, (מִשְׁלִי ה) וְחֵלֶק מִשְׁמֵן חִפָּה. שֶׁם אֶת
אוֹתוֹ הָאוֹר כְּנִגְדַת הַבְּרִית, וּמִשׁוּם כֶּךָ מִפְתָּה אוֹתָהּ
וְנוֹטְלַת אֶת אוֹרָה. וְזֶהוּ הַפְתִּי שֶׁמִּפְתָּה אֶת הָאֵשׁ,
שְׁכַתּוֹב נִפְתַּת תִּטְפְּנָה שְׁפִתֵי זָרָה וְגו'.

בא וְרָאָה, בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי כְּשֶׁמִּגִּיעַ זְמַן הָעֶרֶב, קוֹפֵץ
בְּפָנִים אוֹתוֹ (מְדוּרָת) אוֹר הָאֵשׁ, וְעוֹלָה לְמַעְלָה
לְהַכְּנִס לְתוֹךְ הַגְּוִנִים. אִזּוֹ מִתְתַּקְּנִים יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה,
וּמִסְדְּרִים סְעוּדוֹת וּמִתְקַיְּנִים שְׁלַחְנוֹת, כָּל אֶחָד
וְאֶחָד אֶת שְׁלַחְנוֹ. אִזּוֹ שְׁלֵהֶבֶת אַחַת יוֹצֵאת וּמִכָּה
בְּאוֹתָהּ מְדוּרָה. כִּיּוֹן שְׁמִכָּה בָּהּ, מִתְגַּלְּגוֹת אוֹתָהּ
שְׁלֵהֶבֶת וְאוֹתָהּ מְדוּרָה, וְנִכְנַסוֹת לְנִקְבַת תְּהוֹם רְבָה,
וְנִטְמַנּוֹת שֶׁם וְיוֹשְׁבוֹת שֶׁם.

ואותה שְׁלֵהֶבֶת הִיא מִצַּד הַיָּמִין, וּמִשׁוּם שֶׁהִיא
מִצַּד הַיָּמִין, מְעַבְרָה אֶת אוֹתָהּ מְדוּרָה,
וּמִכְנִיסָה אוֹתָהּ לְנִקְבַת תְּהוֹם רְבָה, וְיוֹשְׁבַת שֶׁם עַד
צֵאת הַשַּׁבַּת. כִּיּוֹן שִׁיוֹצֵאת הַשַּׁבַּת, צְרִיךְ לְעַם

למעלה ולמטה. אותה רוח שיוֹרֶדֶת וְנוֹסֶפֶת בְּבִנְיָ הָעוֹלָם, כְּשִׁיּוֹרֶדֶת, רוֹחֶצֶת בְּבִשְׁמַיִם שֶׁל גֵּן עֵדֶן, וְיִוֶרֶדֶת וְשׁוֹרָה עַל הָעַם הַקָּדוֹשׁ. אֲשֶׁרֵיהֶם כְּשֶׁהָרוּחַ הַזֶּה מִתְעוֹרֶרֶת.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁאוֹתָהּ רוּחַ יוֹרֶדֶת, יוֹרְדִים עִמָּה לְתוֹךְ גֵּן הָעֵדֶן שְׁשִׁים מְרַכְבוֹת מְעֻטְרוֹת לְשֵׁשׁ צְדָדִים. וְכִשְׁמַגִּיעִים לְגֵן עֵדֶן, אֵזִי כָּל אוֹתָן הָרוּחוֹת וְהַנְּשָׁמוֹת שֶׁבְּגֵן עֵדֶן, כְּלָן מִתְעוֹרְרוֹת לְאוֹתָהּ (מִתְעֻטְרוֹת בְּאוֹתָהּ) רוּחַ. הַכְּרוֹזִים קוֹרְאִים וְאוֹמְרִים: אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל, הָעַם הַקָּדוֹשׁ, שְׂרָצוֹן רַבּוֹנְכֶם מִתְעוֹרֵר אֲלֵיכֶם.

סוֹךְ הַסּוּדוֹת לְיִוְדְעֵי הַחֲכָמָה. אֲשֶׁרֵיהֶם כְּשֶׁרוּחַ זֶה מִתְעוֹרֶרֶת. הָרוּחַ הַזֶּה הִיא הַתְּפֻשָּׁטוֹת הַנִּקְדָּה הַזֶּה, וְיוֹצֵאת מִמֶּנָּה וּמִתְפַּשֵּׁטת בְּעוֹלָם, וְאוֹתָהּ הִיא סוֹךְ הַשֶּׁבֶת שְׁשֻׁרֵי לְמִטָּה, וְעַל כֵּן כְּתוּב בּוֹ שְׁמִירָה, (שְׁמוֹת לֹא) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשֶּׁבֶת, וְהָרִי פְּרֻשׁוֹהָ, לֹא כְּתוּב שֶׁבֶת, אֲלֵא אֶת הַשֶּׁבֶת, לְרַבּוֹת אוֹתָהּ רוּחַ שְׁשׁוּרָה עַל הַכֹּל, וְצָרִיךְ לְשַׁמֵּר אוֹתָהּ הוֹאִיל וְעוֹמְדֵת עִם הָאָדָם. וְעַל זֶה כְּתוּב, (יִשְׁעִיָּה נו') כָּל שְׁמֵר שֶׁבֶת מִחֻלָּלוֹ.

בַּסּוֹךְ הַזֶּה יֵשׁ סוֹךְ אַחֵר. הָרוּחַ הַזֶּה נִהְיֵית בְּיוֹם הַזֶּה מִהַנֶּאֱתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּמִהַעֲנֵשׁ שְׁלֵהֶם, וּמִשׁוּם כֵּן צָרִיךְ לָתֵת לָהּ עֲנֵג בְּמֵאֵל וּבְמִשְׁתָּה שְׁלֵשׁ פְּעָמִים בְּשֵׁלֶשׁ סְעוּדוֹת שֶׁל שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת הָאֱמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֶה, וְזוֹ נוֹטֶלֶת שְׁמִחָה וְעֲנֵג בְּאוֹתָן סְעוּדוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ מִי שְׁמֵהֶנָּה אוֹתָהּ וּמְעַנֵּג אוֹתָהּ בְּיוֹם הַזֶּה.

הָרוּחַ הַזֶּה נִהְיֵית כָּל שְׁשֵׁת הַיָּמִים מִהָרוּחַ הָעֲלִיוֹנָה שֶׁל עֵתִיק כָּל הָעֵתִיקִים, וְכִיּוֹן שִׁיּוֹרֶדֶת בְּיוֹם הַשֶּׁבֶת וְרוֹחֶצֶת בְּגֵן עֵדֶן בְּלִילָה, מִתְעַנֶּגֶת מְעַנֵּג הַגּוֹף בְּסְעוּדוֹת שֶׁל הָאֱמוּנָה, וּמִתְעֻטְרֶת (וּמִתְעַנֶּגֶת) הָרוּחַ הַזֶּה מִמְעֵלָה וּמִמִּטָּה, וְנִרְוֵית בְּכָל הַצְּדָדִים בְּעֻטְרָה (בְּעֵנֵג) שְׁלִמְעֵלָה וּמִטָּה.

וְהוֹאִיל וְעוֹמֵד עִם הָאָדָם, צָרִיךְ לוֹ לְשַׁמֵּר אוֹתוֹ, וְעַל זֶה כְּתוּב וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשֶּׁבֶת. אֶת הַשֶּׁבֶת – שֶׁבֶת זֶה הִיא נִקְדָּה תַּחְתּוֹנָה. אֶת הַשֶּׁבֶת – זֶה הִיא אוֹתָהּ רוּחַ, הַתְּפֻשָּׁטוֹת שֶׁל אוֹתָהּ נִקְדָּה. אוֹתָהּ הַתְּפֻשָּׁטוֹת, כְּשֶׁנוֹסְפוֹת קִדְשׁוֹת וּבְרָכוֹת מִלְּמַעְלָה עַל אוֹתָהּ נִקְדָּה, הַכֹּל נְאוֹר,

אוֹתָהּ נִקְדָּה וּמִתְעֻטְרֶת וְנִאֲחֲזֵת לְמַעְלָה, וְכֹלָם טְמוּנִים בְּתוֹכָהּ.

בֹּא וּרְאֵה, יֵשׁ יָמִים וְיֵשׁ יָמִים. יָמֵי חַל, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר, וְאַלֶּה עוֹמְדִים מְחוּץ לְעַמִּים. יָמֵי הַשֶּׁבֶת, שֶׁהֵם יָמֵי הַשְּׁבוּעָה, עוֹמְדִים לְיִשְׂרָאֵל. וְכִשְׁעוֹלָה הַנִּקְדָּה הַזֶּה, הַכֹּל נִגְנָז, וְהִיא עוֹלָה. כִּיּוֹן שֶׁהִיא עוֹלָה, אֵזִי נִקְרֵאת שֶׁבֶת.

מֵה זֶה שֶׁבֶת? אִם תֹּאמַר בְּשִׁבִיל שְׁבִיתָהּ, שְׁכַתוּב כִּי בּוֹ שֶׁבֶת – יָפָה הוּא. אֲבָל סוֹךְ הַדְּבָר – כִּיּוֹן שְׁעוֹלָה הַנִּקְדָּה הַזֶּה וְהָאוֹר מְאִיר, אֵזִי הִיא מִתְעֻטְרֶת בְּאַבּוֹת. כִּיּוֹן שֶׁהִיא מִתְעֻטְרֶת בְּאַבּוֹת, אֵזִי מִתְחַבֵּרֶת וְנִאֲחֲזֵת בָּהֶם לְהִיּוֹת אֶחָד, וְהַכֹּל נִקְרֵא שֶׁבֶת. שֶׁבֶת – ש' בַּת. ש' הָרִי פְּרֻשׁוֹהָ, הַסּוֹךְ שֶׁל שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת שְׁנֵאֲחֲזִים בְּבֵת יְחִידָה, וְהִיא מִתְעֻטְרֶת בָּהֶם, וְהֵם בְּעוֹלָם הַבָּא, וְהַכֹּל אֶחָד הוּא. וְזֶהוּ ש' בַּת, לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד.

וְאִם תֹּאמַר, שֶׁבֶת הַגְּדוֹל, וְהוּא לְמַעְלָה, לְמֵה נִקְרֵא שֶׁבֶת? אֲלֵא וְדָאֵי כֵּן הוּא. וְסוֹךְ הַדְּבָר – בְּכָל מְקוֹם הַנִּקְדָּה, שֶׁהִיא עֵקֶר שֶׁל כָּל הָעֵינַן, נִקְרֵאת בַּת, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (תְּהִלִּים יז) שְׁמֵרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עֵינַי, מִשׁוּם שֶׁהִיא (נִקְדָּה) הָעֵקֶר שֶׁל כָּל הָעֵינַי, וְהִיא נִקְרֵאת בַּת.

הָעוֹלָם הַבָּא הוּא הֵיכָל לְאוֹתָהּ נִקְדָּה עֲלִיוֹנָה, וְכִשְׁהִיא עוֹמְדֵת וְנוֹטֶלֶת בְּכַנְפֶיהָ אֶת הָאֲבוֹת לְהַתְעִיט לְמַעְלָה, הַכֹּל נִקְרֵא שֶׁבֶת. וְכִשְׁהָאֲבוֹת מִתְעֻטְרִים לְמַעְלָה בְּתוֹךְ הַנִּקְדָּה הָעֲלִיוֹנָה, נִקְרֵא שֶׁבֶת. וְכִשְׁנִקְדָּה תַּחְתּוֹנָה מִתְעֻטְרֶת בְּאַבּוֹת, נִקְרֵא שֶׁבֶת.

סדר הלימוד ליום ח ניסן [יום 185 בשנה]

כְּשֶׁהַנִּקְדָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֶּה עוֹלָה, וְנִרְאִית וּמִתְקַשֵּׁטֶת, (אוֹתָהּ נִקְדָּה תַּחְתּוֹנָה כְּאִשְׁרַי עוֹלָה לְהַתְעִיט בְּאַבּוֹת) אֵזִי כָּל הַשְּׁמִחָה נִמְצֵאת לְמַעְלָה וּלְמִטָּה, וְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּשְׁמִחָה. וּבְלִילָה הַזֶּה הַנִּקְדָּה הַזֶּה אוֹרָה מִתְפַּשֵּׁט, וּפּוֹרֵשׁ כְּנָפָיו עַל הָעוֹלָם, וְכָל הַשְּׁלִיטִים הָאַחֲרִים מְעַבְרִים, וְנִמְצֵאת שְׁמִירָה עַל הָעוֹלָם.

וְאֵז נוֹסֶפֶת רוּחַ נְשָׁמָה בְּיִשְׂרָאֵל לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וּבְאוֹתָהּ נְשָׁמָה יִתְרָה שׁוֹכְחִים כָּל הָעֵצָב וְהַחֲמָה, וְכֹלָם לֹא נִמְצֵא פָּרֵט לְשְׁמִחָה

אותם החכמים שיודעים את סודות החכמה, והחבור והזווג לא נמצא ביום אחר בכל השמחה בלי ערבוביה (אלא בשביל זה) אחרת כמו זה. משום שאותן נשמות שמחלקת, מחלקת אותן לחכמים, לצדיקים ולחסידים פראוי. (ועוד, בכל) ובכל לילה ולילה נמצא זווג ודאי. מתי? בחצות הלילה. והרי בארנו. אבל לא בכל הצדדים כמו בזווג הזה.

ומשום כך, החכמים שיודעים הסודות, צריכים לסדר תשמישם בלילה הזה. מה הטעם? משום שכל ימות השבת יש להם רוח אחרת ששורה על העולם, ובלילה הזה יש להם רוח אחרת קדושה עליונה שיורדת לבנים קדושים, ואותה רוח נושבת מעתיק (הקדוש) כל העתיקים, ויורדת לתוך הנקדה התחתונה לתת לה מנוחה לכל. וזה מתחלק לכל הצדדים, למעלה ולמטה, כמו שנאמר ביני וביני בני ישראל.

ובשאותם חכמים יושבים באותה רוח קדושה, הרוח העליונה, צריכים לשמש את מטתם, שהרוח הזו ממשיכה אחריה למטה את כל אותן נשמות קדושות, ויורשים קדושים עליונים ברוח הזו נשמות קדושות לבניהם פראוי.

כיון שהרוח הזו שורה על העולם, כל הרוחות הרעות וכל המקטרגים הרעים הסתלקו מן העולם, ולא צריכים להתפלל על שמירה, משום שישראל שמורים באותה רוח, וספת שלום פורסת כנפיה עליהם, והם שמורים מהכל.

ואם תאמר, הרי שנינו שלא יצא אדם יחידי, לא בליל רביעי של שבת ולא בליל שבת, וצריך אדם להשמר. והרי אמרנו, שבלייל השבת שמורים אנשים מכל המקטרגים של העולם ולא צריכים להתפלל על שמירה?

בא וראה, כך זה ודאי, ליל רביעי של שבת צריכים להשמר מהם. מה הטעם? משום שכתוב (בראשית א) יהי מארת. מארת כתוב חסר, והרי פרשה, שבגלל שהיא חסרה, כמה קבוצות של רוחות נכללו במארת הזוה. קללות ומארת הן בפגימת הלכנה, וכלם שולטים באותו הלילה.

בליל השבת, כיון שכלם מתפזרים להכנס לנקב של העפר, שלא יכולים לשלט, צריך

ונעשית רוח מאירה בכל הצדדים, מתחלק למעלה ומאיר, ונחלק למטה ומאיר. וזהו שכתוב ביני וביני בני ישראל, חלק ירשה יש לנו כאחד.

החלק שלמעלה מתעטר ביום הזה מהענג העליון הקדוש, ונהנה מהזיו העליון של עתיק כל העתיקים. החלק התחתון מתעטר ביום הזה מהענג שלמטה שנהנה בסעודות הללו, ועל כן צריך לענגו במאכל ובמשתה, בלבושי כבוד ובשמחת הכל.

ובשמתעטר החלק הזה למטה ונשמר כמו שצריך, עולה למעלה, ומתחבר באותו חלק אחר. והנקדה הזו נוטלת הכל ממעלה וממטה, ונכללת מכל הצדדים. ומשום שמתעטרת בשבת ממעלה וממטה, כל שאר הימים נותנים כח לכל, ונותנים לה שלטון ממעלה וממטה. ובסודות ספרו של שלמה המלך נמצא הסוד הזה, ובאר אותו המנורה הקדושה. אשרי חלקם של ישראל.

בתוב וינפש, ופרשוה - וי נפש שאבדה, ויפה הוא. אבל אם כך, וי לגוף היה צריך לומר, שממנו אבדה נפש! אבל סוד הדבר - באדם יש נפש שנוטלת ומושכת אליו את הרוח הזו מערב שבת, ואותה הרוח שרויה בתוך אותה הנפש ודורה בה כל יום השבת, ואז אותה נפש יתרה היא ברבוי ותועלת יותר ממה שהיתה.

ועל זה שנינו, כל נפשות ישראל מתעטרות ביום השבת, והעטרה שלהם, ששורה הרוח הזו בתוכם. כיון שיוצאת שבת ואותה רוח עולה למעלה, אזי וי לנפש שאבדה מה שאבדה. אבדה אותה עטרה עליונה ואותו כח קדוש שהיה בה. וזהו וינפש, וי נפש, שאבדה מה שאבדה.

עונת החכמים שיודעים הסודות העליונים, מליל שבת לליל שבת, ופרשוה. אבל סוד זה שאלתי את המנורה הקדושה, שהרי ראינו שהכתר התחתון הזה לוקח מה שלוקח ביום, ובלילה נותן מזון לכל צבאו, כמו שבארוה, שכתוב (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. לוקחת ביום ונותנת בלילה. ועכשו אמר מר, שהזווג נמצא בלילה הזה?

אמר, ודאי שהזווג נמצא בלילה הזה. מה הטעם? משום שבליילה הזה מפרישה נשמות לכל

וימי שמשתדל בדברים אחרים ובדברי העולם, זהו אדם שמתחיל שבת, ואין לו חלק בעם ישראל. שני מלאכים ממנים על זה ביום השבת, והם שמים ידיהם על ראשו ואומרים: אוי לפלוני שאין לו חלק בקדוש ברוך הוא. ועל זה צריך להשתדל בתפלה ובשירים ובתשבחות של אדונם, ולהשתדל בתורה.

היום הזה הוא יום הנשמות שמתעטר אותו צרור הנשמות (בתשבחות של אדונם). משום כך משבחים בתשבחות תשבחת הנשמה, והינו נשמת כל חי תברך את שמה ה' אלהינו ורוח כל בשר וכו'. ואין התשבחת אלא בצד של נשמה ורוח, והיום הזה עומד ברוח ונשמה, ולא של גוף.

התשבחת של דרגה אחרת עליונה, סוד היום, שמש קדושה שהיא אור היום, הינו יוצר אור. סוד האור המאיר, שממנו נזונים ומאירים כל אותן הצבאות, המרכבות, והפוככים והמזלות, וכל אותם ששולטים על העולם.

התשבחתו של העולם הפא ביום הזה, הינו אל אדון. והתשבחת הזו היא בסוד עשרים ושתיים אותיות עליונות קדושות שמתעטרות באבות ובמרכבה העליונה הקדושה.

האותיות הקטנות הן עשרים ושתיים אותיות, שהן העולם התחתון, שהן אל ברוך גדול דעה וכו', ואין בין תבה לתבה רוח אחר, אלא אות רשומה בכל תבה ותבה. ובעולם העליון יש רוח, והצדדים הקדושים בין אות לאות. וזוהי תשבחת על תשבחת, שהאותיות העליונות של היום השביעי משבחות ואומרות למלך העליון יוצר בראשית.

בשהתשבחת הזו עולה למעלה, ששים מרכבות עליונות שאמרנו, מזדמנות ולוקחות את התשבחת הזו מהעם הקדוש, ומעלים אותה להתעטר בה בכמה מרכבות עליונות שממנות. וכל אותם הצדיקים שבגן עדן, כלם מתעטרים בתשבחת הזאת, וכל אותן מרכבות וכל אותן נשמות הצדיקים, כלם עולים בתשבחת הזו עד סוד הכפא.

ובשמגיעה לכפא הקדוש התשבחת הזו של כל ישראל, עומדת שם עד הזמן

אדם יחידי להשמר. ועוד, אף על גב שלא יכולים לשלט, נראים לפעמים, ובן אדם יחידי צריך להשמר.

דבר זה כך שנינו, ואם כך, זה חסרון של השמירה. אבל בשבת השמירה מצויה לעם הקדוש, וכשנכנסת שבת, הקדוש ברוך הוא מעטר כל אחד ואחד מישראל, ורוצה שישמרו את העטרה הקדושה הזו שהתעטרו בה. ואף על גב שהם אינם נמצאים בישוב, לפעמים הם נראים לאדם יחידי ומורע מזלו. וצריך לאדם להתעטר בעטרה קדושה ולשמר אותה.

סוף סוף, שמירה נמצאת באותו לילה לעם הקדוש, הואיל וסכת שלום פרוסה על העם, שהרי שנינו, בכל מקום שנמצאת סכת שלום, הצד האחר לא נמצא שם, ולכן שמירה היא ושמירה מצויה.

יום השבת שמחה היא לכל, והכל נשמר למעלה ולמטה. והאור (והנקדה) התחתון מאיר לעלות למעלה ביפי של שבעים העטרות שהן החלקים היתרים, והזקן של כל הזקנים מתעורר.

אז כשעולה האור, העם הקדוש מקדימים לבית הכנסת בלבוש כבוד בשמחה, מתעטרים בעטרה קדושה שלמעלה באותה רוח שעומדת עליהם למטה, משבחים בשירות ותשבחות, והתשבחות עולות למעלה, וכל העליונים והתחתונים בשמחה, וכלם מתעטרים כאחד. פותחים העליונים ואומרים: אשריכם העם הקדוש בארץ, שרבונכם התעטר עליכם, וכל החילות הקדושים מתעטרים בשבילכם.

היום הזה הוא יום הנשמות, ולא יום הגוף, משום ששלטון צרור הנשמות הוא, וכל העליונים והתחתונים עומדים בזווג אחד, בעטרה של רוח יתרה עליונה קדושה.

תפלת השבת של העם הקדוש, שלש תפלות נמצאות ביום הזה כנגד שלש שבתות, ופרשוה, והכל אחד. כיון שנכנסו העם הקדוש לבית הכנסת, אסור להשתדל אפלו בצורך בית הכנסת, אלא בדברי תשבחות ותפלה ותורה וכראוי להם.

והכל סוד אחד. חמש, שהם חמש דרגות למטה מדרגת האור הראשון למטה, והם סוד התורה. שש, שהם ששה צדדים, והכל סוד אחד. שבע הם שבעה קולות, וכלם סוד אחד אלה ואלה. על כל התשבחות.

בראש חדש נוסף אחד על שלשה בשביל השמש שמאיר באותו זמן ללבנה, ונוסף אור על הלבנה, וזהו סוד מוסף. בספר תורה צריך להשמע קול אחד ודבור.

הסדר לסדר העם הקדוש ביום הזה ובשאר הימים שלספר תורה צריך לסדר ולתקן תקון בכסא אחד שנקרא תבה, ואותו כסא שיהיה בשש דרגות לעלות בהם, ולא יותר, שכתוב ושש מעלות לכסא. ודרגה אחת למעלה לשם עליו ספר תורה ולהראותו לכל.

בשעולה לשם ספר תורה, אז צריכים כל העם לסדר עצמם למטה באימה ופחד, ברתת ובזיע ולכונן לבם, כאלו שפעת עומדים על הר סיני לקבל תורה, ויהיו מקשיבים ומטים אזניהם. ואין רשות לעם לפתח פיהם אפלו בדברי תורה, כל שפן בדבר אחר, אלא כלם באימה, כמי שאין לו פה, והרי פרושה, שכתוב (נחמיה ח) וכפתחו עמדם כל העם. (שם) ואזני כל העם אל ספר התורה.

אמר רבי שמעון, כשמוציאים ספר תורה בצבור לקרא בו, נפתחים שערי רחמים בשמים, ומעוררים את האהבה למעלה, וצריך אדם לומר כן.

ברוך שמו של רבון העולם, ברוך כתרך ומקומך, יהיה רצונך עם עמך ישראל לעולם, ופדות ימינך הראה לעמך בבית מקדשך, ולהגיע לנו מטוב אורך ולקבל תפלותינו ברחמים. יהי רצון מלפניך, שתאריך לנו חיים בטוב, ולהיותי נפקד בין הצדיקים לרחם עלי ולשמר אותי, ואת כל שלי ושל כל עמך ישראל. אתה הוא הזן את הכל, אתה הוא השולט על המלכים ומפרנס את הכל. אתה הוא השולט על הכל, והמלכות שלך היא. אני עבדו של הקדוש ברוך הוא שמשתחוה לפניו ומלפני כבוד תורתנו בכל זמן וזמן. לא על איש אני בוטח ולא על בני אלהים אני סומך, אלא באלהי השמים, שהוא אלהי אמת ותורתו אמת ונביאיו אמת.

שאומרים הקדשה העליונה של מוסף. ואז העליה שלמטה למעלה, להאחז הכל למעלה למעלה להיות הכל אחד. זוהי התשבחת שעולה על כל התשבחות.

מבאן והלאה סדור התפלה של שאר הימים, עד ישמח משה וכו', השמחה של הדרגה העליונה, עקר האבות, ששמח באותו חלק שלו כשהכסא עולה אליו ונוטל אותה, ומתחברים כאחד. וזוהי שמחת התורה העליונה שלמעלה, תורה שבכתב. ששמח בתורה שלמטה, תורה שבעל פה, ומתחברים זה עם זה.

ביון שהתחברו כאחד, צריך אדם להכליל באותה שמחה את העם הקדוש, ישמחו במלכותך שומרי שבת וכו', אלהינו ואלהי אבותינו רצה נא במנוחתנו.

סוד ספר התורה ביום הזה הרי פרושהו, ששנינו כתוב (נחמיה ח) ויקראו בספר בתורת האלהים מפךש ושום שכל ויבינו במקרא, והרי בארו את הסוד, שהם פסוקים, טעמים ומסרת, וכל אותם דיוקים (תקונים) וסודות עליונים, הכל נמסר למשה מסיני. אם בכל הדיוקים הללו נמסרה תורה למשה, אז ספר תורה שהוא בכל אותן קדשות, למה הוא חסר מכל התקונים האלו והסודות שנמסרו לו למשה בתורה?

אלא סוד זה, כשהכסא הקדוש מתעטר, ונכללת בתורה שבכתב כל אותן דמיות, וכל אותם טעמים ומסורות, כלם נכנסים בגניזה ונרשמו בתוך הכסא הקדוש, ואותן דיוקנאות שהכניסה תורה שבכתב בתורה שבעל פה, ובהם התעברה כמו אשה שהתעברה מהזכר, ונשארו האותיות העליונות לבדן בקדשתן כראוי. ולהראות בבית הכנסת, שהרי מתברכת ומתעטרת הכסא מסוד תורה שבכתב, ושם מכניסה כל אותן דמיות ומתקדשת ממנו, צריך להראות באותיות לבדן כראוי.

ואז הכל מתקדש בקדשה עליונה כראוי, כל שפן וכל שפן ביום הזה. ביום הזה צריך להעלות שבעה אנשים כנגד שבעה קולות, שהם סוד התורה, ובזמנים ובמועדים חמש תוך סוד זה. ביום הכפורים שש תוך הסוד העליון הזה.

וּמְרַבָּה לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת וְאַמֶּת. בּוֹ אֲנִי בּוֹטָח, וְלִשְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ וְהַנִּכְבָּד אֲנִי אוֹמֵר תִּשְׁבְּחוּת. יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁתִּפְתַּח לִבִּי בְּתוֹרָתְךָ, וְתִתֵּן לִי בְּנִים זְכָרִים שְׁעוֹשִׂים רְצוֹנְךָ, וְתִשְׁלִים מִשְׁאַלוֹת לִבִּי וְלִב כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְטוֹב וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, אָמֵן.

וְאִם וּר לַקְּרָא בְּסִפְר תּוֹרָה, רַק אֶחָד לְבַדּוֹ, וְכֻלָּם מִקְּשִׁיבִים וְשׁוֹתְקִים, כְּדִי שִׁישְׁמְעוּ הַדְּבָרִים מִפִּי כְּאִלּוּ קִבְּלוּ אוֹתָהּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה מֵהַר סִינִי. וּמִי שֶׁקּוֹרָא בְּתוֹרָה, שְׁיִהְיֶה אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו וְשׁוֹתֵק, שְׁלֹא יִשְׁמַע – רַק דְּבוּר אֶחָד לְבַדּוֹ וְלֹא שְׁנֵי דְבוּרִים. לְשׁוֹן קִדְּשׁ אַחַת, וְאֶחָד הוּא, וְלֹא שְׁנֵי דְבוּרִים. וְאִם נִמְצְאִים שְׁנַיִם בְּסִפְר תּוֹרָה, זֶהוּ חֲסָרוֹן שֶׁל סוּד הָאֲמוּנָה, וְחֲסָרוֹן כְּבוֹד הַתּוֹרָה נִמְצָא בְּסִפְר תּוֹרָה. וְצָרִיךְ קוֹל אֶחָד, מִתְּרַגְּם אֶחָד, וְסוּד זֶה – קְלָפָה וּמָח. (סוּד הָעוֹלָם וְסוּד הָעוֹלָם הַבָּא).

וְלִבְּנֵי כְּשֶׁמִּתְעַטְרֶת פְּרָשָׁה זו, עוֹלוֹת אוֹתָן הַמְּלִים שֶׁל אוֹתָהּ הַפְּרָשָׁה שֶׁנִּשְׁלְמָה בְּצַבּוּר, וְאוֹתָהּ מְרַבָּה לּוֹקַחַת אוֹתָם, זוֹ שְׁמִמְנָה עַל אוֹתָהּ פְּרָשָׁה, וּמַעְלָה אוֹתָם לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹתָם מְלִים מִמֶּשׁ עוֹמְדוֹת לְפָנָיו וְאוֹמְרוֹת: אֲנִי פְּרָשָׁה פְּלוֹנִית שֶׁהִשְׁלִימוּנִי צַבּוּר פְּלוֹנִי כֶּךָ וְכֶךָ.

אִם הַשְׁתַּלְמָה כְּרְאוּי לָהּ, מַעְלִים אֶת אוֹתָן מְלִים, וּמִתְעַטְרוֹת עַל הַכֶּסֶף הַקְּדוֹשׁ, וְאוֹתָהּ מְרַבָּה מִשְׁמַשֵּׁת לְפָנָיו, כָּל מְרַבָּה וּמְרַבָּה, הַפְּרָשָׁה שֶׁל כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, וְכֻלָּן מִתְעַטְרוֹת בְּתוֹךְ הַכֶּסֶף הַקְּדוֹשׁ, וּבִהֵן הִיא עוֹלָה לְהִתְיַחַד לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְהַכֹּל נַעֲשֶׂה כָּלֵל אֶחָד. מִשׁוּם כֶּךָ, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ מִי שְׁמִשְׁלִים פְּרָשֶׁת כָּל שַׁבָּת וְשַׁבָּת כְּרְאוּי כְּמוֹ שֶׁפִּסְקוּ אוֹתָהּ לְמַעְלָה.

פְּעָמִים קוֹרְאִים בְּסִפְר תּוֹרָה בְּשַׁבָּת; בְּמִנְחָה, בְּשַׁעֲה שֶׁהִדִּין תְּלוּי לַעֲת עָרֵב, צְרִיכִים לְהַכְלִיל שְׁמַאל בְּיָמִין, שֶׁהָרִי תּוֹרָה נִתְּנָה מִשְׁנֵי צְדָדִים, שְׁכַתּוֹב (דְּבָרִים ל) מִיָּמִינוֹ אֲשֶׁר דָּת לָמוֹ, מִיָּמִין וּשְׁמַאל. מִשׁוּם כֶּךָ לְסִפְר הַתּוֹרָה בְּמִנְחָה דִּי בַּעֲשָׂרָה פְּסוּקִים אוֹ יוֹתֵר, אֲבָל לֹא שְׁלֵמוֹת הַפְּרָשָׁה, שֶׁהָרִי שְׁלֵמוֹת הַפְּרָשָׁה אֵינָה אֲלֵא בְּיָמִין, וְהִימִין תְּלוּי עַד שַׁעֲת הַמִּנְחָה, וְהָרִי פְּרָשׁוּהָ.

בְּשַׁנִּי בְּשַׁבָּת וּבְחַמִּישֵׁי בְּשַׁבָּת, מִשׁוּם שִׁיּוּרְדוֹת הַדְּרָגוֹת לְמַטָּה, שֶׁהֵם כָּלֵל הַתּוֹרָה. וְאִם תֹּאמְרוּ, הָרִי נְבִיאִים הַתְּפָרְשׁוּ לְמַטָּה – אֲלֵא כֶּךָ זֶה וְדָאִי. אֲבָל אֵלֶּה שְׁלֵמוֹתָהּ, כָּלֵם כָּלֵל שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד כּוֹלֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

וְסוּד הַדְּבָר – הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת הִלְלוּ הֵן נִקְרְאוֹת פְּרָשָׁה אַחַת, וְאַחַר כֶּךָ יוֹצְאוֹת מֵהֵן תִּשְׁע

וּמְרַבָּה לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת וְאַמֶּת. בּוֹ אֲנִי בּוֹטָח, וְלִשְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ וְהַנִּכְבָּד אֲנִי אוֹמֵר תִּשְׁבְּחוּת. יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, שֶׁתִּפְתַּח לִבִּי בְּתוֹרָתְךָ, וְתִתֵּן לִי בְּנִים זְכָרִים שְׁעוֹשִׂים רְצוֹנְךָ, וְתִשְׁלִים מִשְׁאַלוֹת לִבִּי וְלִב כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְטוֹב וּלְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם, אָמֵן.

וְאִם וּר לַקְּרָא בְּסִפְר תּוֹרָה, רַק אֶחָד לְבַדּוֹ, וְכֻלָּם מִקְּשִׁיבִים וְשׁוֹתְקִים, כְּדִי שִׁישְׁמְעוּ הַדְּבָרִים מִפִּי כְּאִלּוּ קִבְּלוּ אוֹתָהּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה מֵהַר סִינִי. וּמִי שֶׁקּוֹרָא בְּתוֹרָה, שְׁיִהְיֶה אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו וְשׁוֹתֵק, שְׁלֹא יִשְׁמַע – רַק דְּבוּר אֶחָד לְבַדּוֹ וְלֹא שְׁנֵי דְבוּרִים. לְשׁוֹן קִדְּשׁ אַחַת, וְאֶחָד הוּא, וְלֹא שְׁנֵי דְבוּרִים. וְאִם נִמְצְאִים שְׁנַיִם בְּסִפְר תּוֹרָה, זֶהוּ חֲסָרוֹן שֶׁל סוּד הָאֲמוּנָה, וְחֲסָרוֹן כְּבוֹד הַתּוֹרָה נִמְצָא בְּסִפְר תּוֹרָה. וְצָרִיךְ קוֹל אֶחָד, מִתְּרַגְּם אֶחָד, וְסוּד זֶה – קְלָפָה וּמָח. (סוּד הָעוֹלָם וְסוּד הָעוֹלָם הַבָּא).

כָּלֵם שׁוֹתְקִים וְאֶחָד קוֹרָא, שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת כ) וְיַדְבֵּר אֵלֶּהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמֵּר. הוּא לְמַעְלָה, וְכָל הָעַם לְמַטָּה, שְׁכַתּוֹב (שְׁמוֹת יט) וְיַתִּיצְבוּ בְּתַחֲתִית הַהָר. וְכַתּוֹב וּמַשֶּׁה עֲלָה אֶל הָאֱלֹהִים.

וְאוֹתוֹ שֶׁקּוֹרָא בְּתוֹרָה, יִשִּׁים לְבוֹ וּרְצוֹנוֹ לְאוֹתָם דְּבָרִים, וְכִי הוּא שְׁלִיחַ רְבוּנוֹ בְּסִדּוּרָם שֶׁל הַדְּבָרִים הִלְלוּ לְהַשְׁמִיעַ לְכָל הָעַם, שֶׁהָרִי הוּא עוֹמֵד כְּדִגְמָה עֲלִיוֹנָה. מִשׁוּם כֶּךָ, מִי שֶׁעוֹלָה לַקְּרָא בְּתוֹרָה, יִסְדֵּר אוֹתָם דְּבָרִים בְּרֵאשׁוֹנָה בְּבֵיתוֹ, וְאִם לֹא, לֹא יִקְרָא בְּתוֹרָה. מִנֵּיִן לָנוּ? מֵאוֹתוֹ דְּבוּר, שֶׁטָּרַם יִשְׁמִיעַ תּוֹרָה לְעַם הַקְּדוֹשׁ, מַה כְּתוֹב? (אִיּוֹב כח) אֲזַר רְאָה וְיִסְפְּרָה הַכִּינָה וְגַם חִקְרָה. וְאַחַר כֶּךָ, וַיֹּאמֶר לְאָדָם הֵן יִרְאֵת ה' הִיא חֻכְמָה וְגו'.

אִם לוֹ לְמִי שֶׁקּוֹרָא בְּתוֹרָה לְהַפְסִיק בְּפְרָשָׁה אוֹ אֶפְלוֹ דְּבָר אֶחָד, אֲלֵא רַק בְּמִקּוֹם שֶׁהַפְסִיק מַשֶּׁה אֶת הַפְּרָשָׁה לְעַם הַקְּדוֹשׁ – יִפְסִיק, וְלֹא יִפְסִיק דְּבָרִי פְּרָשֶׁת שַׁבָּת זוֹ בְּפְרָשֶׁת שַׁבָּת אַחֲרָת.

הַסוּד הַזֶּה, בְּשַׁעֲה שֶׁהַפְסִיקוּ פְּרָשִׁיּוֹת, כָּל אַחַת וְאַחַת מִתְעַטְרֶת וְעוֹמְדָת לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כִּיִּן שֶׁהִשְׁלִימוּ לְהַפְסִיק לְכָל הַשָּׁנָה אֶת הַפְּרָשִׁיּוֹת הִלְלוּ, הַתְעַטְרוּ לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאוֹמְרוֹת: אֲנִי מִשַּׁבָּת פְּלוֹנִי (מִצַּבּוּר פְּלוֹנִי), וְאֲנִי מִשַּׁבָּת פְּלוֹנִי (מִצַּבּוּר פְּלוֹנִי).

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה קוֹרָא לְיוֹפִיא"ל מְמַנָּה הַגְּדוֹל, וְלַחֲמָשִׁים וְשָׁלֹשׁ מְרַבָּבוֹת קְדוֹשׁוֹת

ומדתם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו' (במדבר לה), הרי פרושה באותם סודות עליונים. אבל אלפים באמה - שירשה שני צדדים לכל צד, והיא מתעטרת תמיד בשני צדדים, בין למעלה בין למטה. וסימנה - שכינה לא שורה מחוץ לתחום הראוי לה.

בשיוצאת שבת, צריכים ישראל שלמטה להתעכב, שהרי הוא יום גדול עליון, (צריך להתעכב עליו) וביום הזה שורה עליו אורח גדול ונכבד, ומשום כך צריך להתעכב, להראות שלא דוחקים באורח הקדוש. אז פותחים ישראל ואומרים, (תהלים עח) והוא רחום יכפר עון וגו'. שתקון יפה הוא בלילה הזה, כיון שהדין חוזר למקומו - מה שלא ראוי כשנכנסת שבת, כשהדין מסתלק ולא נמצא.

בשעה שפותחים ישראל "ויהי נעם" וסדר הקדשה, כל אותם רשעי הגיהנם פותחים ואומרים: אשריכם ישראל, העם הקדוש. אשריכם הצדיקים השומרים את מצוות התורה. או לרשעים שלא זכו לשמור תורה. אז דומ"ה מקדים, ומתעורר פרוז ואומר: (שם ט) ישוּבו רשעים לשאולה כל גוים שכחי אלהים. וכל קבוצות הרוחות הללו טורדות אותם בגיהנם, ואין מי שמרחם עליהם. אשריכם כל שומרי השבת בעולם הזה, ומענגים את אותו הענג ששורה מלמעלה, כפי שאמרנו.

זה מי ששורה בתענית בשבת, שנים מתעוררים עליו לפני המלך הקדוש. אחד, אותה רוח עליונה קדושה שהצטרף להתענג ולא התענג. ואחד, אותו ממנה שעומד על מי ששרוי בתענית, ושמו סנגרי"ה. ועולים לפני המלך הקדוש ומתעוררים עליו.

ואותה רוח מסתלקת חסרה מאותה הנאה שלמטה. וכשהרוח הזו לא נשלמה למטה, רוח אחרת שלמעלה לא נשלמה. כיון שלא נשלמו למטה ולמעלה, אז ראוי אותו אדם להתקלל ולהעניש. אלא כיון שנשלם בזמן אחר, ואותו ממנה שהתמנה על ענוי ותענית נשלם בתוך אותם ממנים אחרים בענג שלמעלה, קורעים לו כל גזר דינו שנגזר מאותם שבעים שנים עליונים.

דרגות שנאחזות כאחד, ומשום כך תשעה אנשים; שלשה במנחה בשבת, ושלשה ביום שני, ושלשה ביום חמישי. הרי תשעה.

ובספר של רב ייבא סבא, במנחה בשבת הרי התעוררות של שמאל, והנקדה התחתונה באותו צד השמאל מקבלת סוד התורה. אז באותה שעה נוסעת מצד שמאל, ומשלה אנו קוראים.

שהרי היא עומדת בסוד של תשע (ספירות), וקוראים תשעה, והם ששה של חל ושלשה בשעה שהשמאל מתעורר בשבת, ולהכליל הכל כאחד. והיא מתעטרת בהם בשלשה צדדים, כמו שלשת הצדדים העליונים שהם כלל של פרושת השבת. אשרי חלקו של מי שזוכה לכבוד השבת. אשריו בשני העולמות, בעולם הזה ובעולם הבא.

בתוב (שמות טז) אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. מה זה ממקומו? שנינו, ממקומו - מאותו מקום שראוי ללכת. וסוד הדבר - שכתוב (יחזקאל ג) ברוך כבוד ה' ממקומו. וזה המקום. וזהו סוד הכתוב (שמות ג) כי המקום אשר אתה עומד עליו. מקום ידוע הוא למעלה, וקוראים לו מקום, שנודע בו הכבוד העליון שלמעלה. ומשום כך אזהרה לאדם, שהרי מתעטר בעטרה קדושה של מעלה, שלא יצא ממנו. שאם (יצא מפיו דבור של חל) יצא ממנו, הוא מחלל שבת. בידו - במעשה, כמו שבארנו. ברגלו - ללכת מחוץ לאלפים אמה. כל אלה הם חלול שבת.

אל יצא איש ממקומו, זהו מקום כבוד הקדשה הזו, שהרי ממנו לחוץ הוא מקום של אלהים אחרים. ברוך כבוד ה' ממקומו. כבוד ה' שלמעלה. ממקומו - זה כבוד שלמטה, וזהו סוד של עטרת שבת. ומשום כך, אל יצא איש ממקומו. ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים.

בתוב, (שמות לג) הנה מקום אתי. מקום אתי, ודאי זהו מקום טמיר וגנוז שלא נודע כלל. ממשמע שכתוב אתי - מקום שלא התגלה ועומד טמיר, וזהו מקום עליון למעלה למעלה, היכל עליון טמיר וגנוז. אבל זהו מקום למטה, כפי שאמרנו. וזהו מקום שנפרד למעלה ונפרד למטה, ומשום כך אל יצא איש ממקומו ביום השביעי.

התחתון, וסוד כל האמונה. שלש פעמים אלהים: אחד העולם התחתון. אחד פחד יצחק. ואחד העולם העליון הקדוש, קדש קדשים. צריך אדם להעיר את העדות הזו בשמחה ורצון הלב, להעיד לפני בעלה של האמונה. וכל מי שמעיד את זה וישים לבו ורצונו לזה, מכפר על כל חטאיו.

ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו וכו', קדוש זה הוא במשקל אחד כנגד עדות האמונה, והם שלשים וקמ"ש תבות אחרות, כמו שיש בויכלו. הפל עולה לשבעים תבות להתעטר בהם שבת של ערב שבת. אשרי חלקו של אדם שיכון רצונו לדברים הללו לכבוד רבונו.

קדוש היום, הרי פרושהו בורא פרי הגפן, ולא יותר. שהרי היום עומד לקדש אותו. מה שאין כן בלילה, שאנו צריכים לקדש אותו בדברים הללו, כמו שבארנו. ולא מתקדש הלילה הזה, אלא רק בעם הקדוש למטה, כששורה עליהם אותה רוח עליונה. ואנו צריכים לקדשו ברצון הלב, ולכון הדעת לזה.

והיום מקדש אותו, וישראל מקדשים בתפלות ובקשות ומתקדשים בקדשתו ביום הזה. אשרי ישראל העם הקדוש שירשו יום הזה נחלת ירשה לעולמים.

אחר שיוצאת שבת, צריך אדם להבדיל בין קדש לחל. למה? שהרי נתנה רשות לממנים שלמטה לשלט על העולם, ובכל מעשי העולם להראות יחוד במקום קדוש, בקדשה עליונה, ולהפריד למטה מיחוד העליון, ולברך על מאורי האש.

משום שכל האשים האחרים נטמנו ונגנזו ביום השבת, פרט לאש אחת של קדשה עליונה שנגלתה ונכללה בקדשת השבת. וכשהאש הזו מתגלה, כל יתר האשיות נטמנות ונגנזות לפנייה. והאש הזו היא של עקדת יצחק, שלוהטת על גבי המזבח. משום כך צריך לברך על מאורי האש. והאש הזו לא צריכה אש של חל, אלא אש של שבת, והאש הזו היא אש שיוצאת מאותה האש שלמעלה.

למלך ששמח בהלולא שלו, וכל בני האדם שמחים עמו. ראה איש אחד נתון בקולר, צנה עליו והתירוהו, כדי שכלם ימצאו בשמחה.

ואחר כך חוזרים הממנים הללו שמענישים בני אדם, ונפרעים מן האדם על שנמצא בגללו חסרון למעלה ומטה. מה תקנתו? לישוב תענית על תענית. מה הטעם? זה בטל ענג שבת - יבטל ענג של חל.

ואם הוא מבטל ענג שבת ומתענג בחל, דומה כמו שמחשיב על דבר אחר יותר ממה שמחשיב את הקדוש ברוך הוא. הרוח העליונה, קדש הקדשים ששורה עליו לא ענג, ובטלה ממנו. רוח אחרת של חל ששורה אחר כך על העולם מחשיב ומענג אותו, אז חוזרים ונפרעים ממנו בעולם הזה ובעולם הבא.

משום כך צריך תענית אחרת ביום ראשון של חל, בזמן ששורה על העולם אותה רוח של חל, ובזה יש לו רפואה, פיון שלא החשיב את רוח החל. וסימנה - (ויקרא ה) והשיב את הגזלה אשר גזל וגו'. גזלן אינו מחשיב את הקדוש ברוך הוא, אינו מחשיב בני אדם, לכן אין לא ענג כגנב. גנב שמחשיב בני אדם יותר מהקדוש ברוך הוא, יאש לו ענג בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי מי שמשלים למטה את אותו ענג עליון כראוי.

היום הזה מתעטר בשבעים עטרות, והשם העליון הקדוש נשתלם בכל הצדדים, וכל הדרגות מוארות, והפל בשמחת הברכות ובקדשה על קדשה ותוספת של קדשה.

קדשה של ערב שבת זוהי קדשה של שבת בראשית. שהרי מתקדש משלשים ושנים שבילים, ושלש דרגות של תפוחים הקדושים. וצריכים להזכיר על הקדשה הזו את כלל מעשה בראשית, ומנוחה בסוד של שלשים ושנים השבילים ושלש הדרגות שנכללות בהם, סוד העדות של מעשה בראשית, דהיינו (בראשית ב) ויכלו השמים והארץ וכל צבאם וגו'. ויכל אלהים, שיש בעדות הזו שלשים וקמ"ש תבות, שלשים ושנים שבילים עם שלש הדרגות של התפוחים הקדושים. **שלש** דרגות, שהן: שביעי. שביעי. שביעי. ויש בו סוד של העולם העליון, וסוד של העולם

הזה מתברך, ונכנעים לפניו להאיר. כיון שמאירים, אז הם מתמנים כל אחד ואחד על מקומו.

במו זה אותן דרגות עליונות שנקראות מאורי אור, שולטות ביום ומאירות מתוך המאור העליון. בשעה שיורד הלילה, אותו מאור עליון כונס אותם ומכניס אותם לתוכו עד שמאיר היום. כיון שישראל מברכים על האור ביום, אז מוציא אותם בשלמות האור, ולכן מברכים יוצר המאורות ולא אומרים בורא (אלא יוצר). וכאן בורא מאורי האש, משום אותן הדרגות שלמטה.

והכל הוא סוד האצבעות, בהן רמוזות הדרגות העליונות והדרגות התחתונות. הדרגות העליונות נודעות בזקיפת האצבעות למעלה, ובזקיפת האצבעות מתברכות הדרגות העליונות והדרגות התחתונות כאחד, ובהנמכת האצבעות מתברכים להאיר הדרגות התחתונות לבדן.

והסוד הזה, הצפרנים של אחורי האצבעות. והאצבעות לבדן לפנים. הצפרנים של אחורי האצבעות הם פנים אחרות שצריכות להאיר מתוך אותו נר, ואותם פנים שנקראים אחורים. האצבעות לפנים בלי צפרנים, אלו הן הפנים הפנימיים המכסים. וסוד זה – (שמות לג) וראית את אחרי. אלה אחורי האצבעות לאחור בצפרניהן. ופני לא יראו, אלה האצבעות לפנים בלי צפרנים, שהן הפנים הפנימיים.

וכשמברכים על הנר, צריך להראות את אחורי האצבעות בצפרנים, לקבל אור מתוך אותו הנר, ואת פנים האצבעות לא צריך לכפות (להראות) אותן שיאירו מתוך אותו נר, שהרי אינן מאירות אלא מתוך הנר העליון שלמעלה למעלה, שהוא טמיר וגנוז ושלא נגלה כלל. ואינן מאירות מתוך נר שגלוי כלל. משום כך צריך להראות את אחורי האצבעות בצפרנים, ואת פנים האצבעות לא צריך להראות לפני הנר הזה. טמירות הן, ובסתר הן מאירות. פנימיות הן, ומעליונות הן מאירות. עליונות הן, ומעליונות הן מאירות. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

וצריך להריח בכשמים כשיוצאת שבת על שהסתלקה אותה ריח, ונפש האדם

וזוהי אש שסובלת אש. וכיון שהאש הזו שיוצאת מהאש שלמעלה מתברכת בכרפת האור, אז כל שאר האשיות האחרות יוצאות ונתמנות במקומן, ונתנת להן רשות להאיר.

באותה שעה שמברכים על האש, מזדמנות ארבע מרכבות, ארבע מחנות למטה, להאיר מאותה אש מברכת, והם נקראים מאורי האש. משום כך צריך לכפף ארבע אצבעות של יד ימין, ולהאיר להם מתוך אותו אור הנר שמתברך.

ואותן אצבעות רמז לאותם מאורי האש שמאירים ושולטים מאותו האור של הנר שמתברך. ומשום שהן דרגות שלמטה, כשמראה אדם האצבעות לפני אותו אור הנר, צריך לכפפם לפניו, משום שאותו אור שולט עליהם, והם מאירים ממנו.

בשאר הברכות צריך לזקף את האצבעות כדי להראות קדשה עליונה של הדרגות העליונות ששולטות על הכל, שהשם הקדוש התעטר בהן והתקדש בהן, וכל הדרגות מתברכות כאחד, ומאירים מתוך המנורה העליונה של הכל, ומשום כך צריכים לזקפם למעלה. וכאן צריך לכופף את האצבעות לפני הנר כדי להראות את הדרגות שלמטה שמאירים מתוך המאור העליון, ומכאן שולטים ומאירים ממנה, והם מאורי האש.

בכל יום אנו מברכים מאורי אור, שהם אורות עליונים שעומדים באותו אור ראשון, וכל הדרגות מתברכות ומאירות כלן כאחת מתוך המאור העליון, ואלה נקראים מאורי האש. ומשום הסוד הזה מברכים בורא מאורי האש.

ואם תאמר, למה בורא, ולא אומרים מאיר מאורי האש, הואיל ומאירים מאותה האש, מאותה מנורה מברכת? אלא, כיון שזכנסת שבת, כל אותן הדרגות שלמטה וכל אותם שמאירים ושולטים, כלם נכנסים ונכללים בנר הזה, ונטמנים ונגנזים ונשמרים בו ולא נראים בו, אלא רק אותה נקדה לבדה, וכלם נטמנו בתוכה בכל יום השבת.

כיון שיוצאת השבת, הוא מוציא אותם כל אחד ואחד כאלו נבראו באותה שעה, וכלם יצאו ונבראו כמקדם והתמנו על מקומם לשלט, ואז הנר

משום כף, כשיוצאת שבת, צריך להריח בפשמים לישב את נפשו באותו ריח על אותו ריח עליון קדוש שהסתלק ממנו, ואותו ריח המעלה שבפשמים הוא הדס, שהרי קיום המקום הקדוש שממנו יוצאות הנשמות הוא הדס. וזהו קיום הנפש כמו שלמעלה, כדי להתקיים מאותה התערטלות שנשארה.

כשיוצאת השבת, התלבש אדם באותם לבושי גן עדן של הארץ שמעלים ריח ובשמים, לקיים את הנפש על אותה רוח קדושה עליונה נכבדה שהסתלקה ממנו. והדס הוא ודאי קיום הנפש, כדגמא עליונה, שהתקימה קיום הנפש.

אותה רוח עליונה שיורדת על אדם בשמחה ומשמחת את נפשו, אז עומדת נפש האדם כמו העולם הבא, שעתידי להנות ממנו. כמו שאדם מהנה את הרוח הזו בעולם הזה, כך אותה רוח מהנה אותו לעולם הבא, שכתוב (ישעיה נח) אז תתענג על ה' וגו'. וכתוב והשביע בצחצחות נפשך. כמו שאדם מרוה את אותו ענג ומהנה אותו, כך גם הוא מרוה אותו לעולם הבא. אז כשהאדם זוכה ומשלים את שלמות כבוד שבת כפי שאמרנו, הקדוש ברוך הוא קורא עליו ואומר, (שם מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

קם רבי אבא ושאר החברים ונשקו ראשו. בכו ואמרו, אשרי חלקנו שהדרוך הזו זמן הקדוש ברוך הוא לפנינו. אמר רבי אבא, לי זמן הקדוש ברוך הוא הדרוך הזו כדי להתחבר עמכם. אשרי חלקי שזכיתי לדרוך הזאת.

אמר להם, אמר לכם מה שראיתי, היום הזה יצאתי לדרך, וראיתי אור אחד שנחלק לשלשה אורות, והלכו לפני ונטמנו. ואמרתי, ודאי שכינה ראיתי, אשרי חלקי. ועכשו אותם שלשת האורות שראיתי, אתם הם, ודאי שאתם אורות ומנורות עליונות להאיר בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי אבא, עד כאן לא ידעתי שכל המרגליות הנסתרות הללו היו תחת ידיכם, פינן שראיתי שהרי ברצון מצות רבונכם נאמרו הדברים הללו, ידעתי שכל הדברים עולים ביום זה לתוך הכסא העליון ולוקח אותם אותו בעל הפנים

ונשאת ערמה (משתינית בבקעים) משום אותו סלוק שהסתלקה הרוח ממנו, והרי פרשוה.

סדר הלימוד ליום ט ניסן [יום 186 בשנה]

כתוב (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו וגו'. פסוק זה פרשוהו ונתבאר. אבל בא וראה, הריח הוא קיום הנפש, משום שהוא דבר שנכנס לנפש ולא לגוף. בא וראה, כתוב וירח את ריח בגדיו, הרי פרשוהו שאלו היו אותם לבושי אדם הראשון שנתן לו הקדוש ברוך הוא ללבשם.

משום שהרי כשחטא אדם, העבר ממנו אותו לבוש נכבד שהתלבש בו בראשונה כשהכניסו לגן עדן, ואחר שחטא הלביש אותו בלבוש אחר. הלבוש הראשון שהתלבש בו אדם בגן עדן, הוא היה (מאותם מלבושים) מאותן מרכבות שנקראו אחרים, ואותם לבושים שנקראו לבושי צפרן.

וכשהיה בגן עדן, כל אותן מרכבות וכל אותם מחנות קדושים, כלם הקיפו את אדם, ונשמר מהכל, ולא היה יכול דבר רע לקרב אליו. וכיון שחטא והעברו ממנו אותם לבושים, (והתלבש בלבושי חל מדברים) פחד מדברים רעים ורוחות רעות, והסתלקו ממנו אותם מחנות קדושים. ולא נשאר בו אלא אותם ראשי צפרני האצבעות שסובבים את הצפרנים סביב זמה אחרת.

ומשום כך לא צריך לאדם לגדל אותן צפרנים של זמה, שהרי כמה שמתרבות, כך גם מרבה עליו זמה, וידאג בכל יום וצריך לגזר אותן, ולא יזרק אותן, שלא יעשה קלון באותו מקום, שיכול אותו אדם להנזק. והכל כמו שלמעלה. שהרי לכל אחרים מקיף הצד האחר, ולא צריכים אותו במקום של העולם.

אחר כך עשה לאדם לבושים אחרים מהעלים של עצי גן העדן שבארץ. שהרי בראשונה היו אותם לבושים מאותם אחרים של הגן שלמעלה, ועכשו מהגן של הארץ, ויצאו מהגן. ואותם לבושים היו מעלים ריחות ובשמים של הגן שהנפש מתישבת בהם ושמחה בהם. זהו שכתוב וירח את ריח בגדיו ויברכהו, שהרי התישבה נפשו ורוחו של יצחק באותו ריח.

אָלָא בְּכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ יֵשׁ מְמַנִּים שְׁשׁוּלְטִים עַל הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ מְמַנָּה שְׁשׁוּלְטַת עַל אוֹתוֹ רְקִיעַ נוֹתֵן מִן הַכַּח שֵׁישׁ לוֹ לְאוֹתוֹ רְקִיעַ, (כְּדִי לְתַח לְמִטָּה) וְאוֹתוֹ רְקִיעַ לֹקַח מֵאוֹתוֹ מְמַנָּה, וְנוֹתֵן לְמִטָּה לְאַרְצָן. וְאוֹתוֹ הַמְמַנָּה אֵינוֹ לֹקַח אֶלָּא מֵהַתְּמַצִּית שְׁלִמְעֵלָה. אַבְל הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה אֵין שׁוּלְטַת עַל אוֹתוֹ הָרְקִיעַ שְׁעֲלֶיהָ מְמַנָּה אַחֵר, וְלֹא כַח אַחֵר, אֶלָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבִדּוֹ, וְהוּא פּוֹקֵד אֶת הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה בְּאוֹתוֹ רְקִיעַ.

בְּכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ יֵשׁ פְּתָחִים יְדוּעִים וְשִׁלְטוֹן כָּל הַמְּמַנִּים מִפְּתַח לְפְתַח רְשׁוּם, וּמֵאוֹתוֹ פְּתַח וְהִלָּאָה לֹא שׁוּלְטַת אֶפְלוֹ כְּמֵלֵא נִימָה, וְלֹא נִכְנַס זֶה (אֶפְלוֹ) לְתַחֲנוּם פְּתַח חֲבֵרוֹ פְּרִט לְכַשְׁנִתָּנָת לוֹ רְשׁוּת לְשִׁלְטַת אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ, וְאִזּוֹ שׁוּלְטִים הַמְּלָכִים שְׁבִאָרְץ אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ.

בְּאַמְצֵעַ כָּל הָרְקִיעִים יֵשׁ פְּתַח אֶחָד שְׁנִקְרָא גְבִילוֹ"ן, וְתַחַת הַפְּתַח הַזֶּה יֵשׁ שְׁבַעִים פְּתָחִים אַחֵרִים לְמִטָּה, וְשְׁבַעִים מְמַנִּים שׁוֹמְרִים מְרַחוּק שֶׁל אֲלֵפִים אִמָּה שְׁלֹא קְרִבִים אֵלָיו. וּמֵאוֹתוֹ פְּתַח עוֹלָה דְרָךְ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, עַד שְׁמַגִּיעָה לְכַסָּא הָעֲלִיוֹן, וּמֵאוֹתוֹ הַפְּתַח לְכָל הַצְּדָדִים שְׁבִרְקִיעַ, עַד שְׁעַר הַפְּתַח שְׁנִקְרָא מְגִדוֹ"ן (מְגִדוֹ"ן), שֶׁשֶׁם הוּא סִיוֹם הָרְקִיעַ שֶׁל תַּחֲוֹמָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְכָל אוֹתָם שְׁבַעִים פְּתָחִים שְׁרְשׁוּמִים בְּתוֹךְ אוֹתוֹ פְּתַח שְׁנִקְרָא גְבִילוֹ"ן, כְּלָם רְשׁוּמִים בְּכַסָּא הַקְּדוּשׁ, וְלִכְלָם קוֹרָאִים שְׁעָרֵי צְדָק, שְׁלֹא שׁוּלְטַת אַחֵר עֲלֵיהֶם. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פּוֹקֵד אֶת הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה בְּאוֹתוֹ רְקִיעַ, מִפְּתַח לְפְתַח בְּפִקְדָה כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ. וּמִתְמַצִּית אוֹתָהּ פְּקִידָה מְקַבְּלִים אוֹתָם שְׁבַעִים מְמַנִּים, וְנוֹתְנִים לְכָל הַמְּמַנִּים הָאַחֵרִים.

הַשְּׁלֵמָה מֵהַשְּׁמִטוֹת (סִימָן ד)

יֵשׁ בְּצוּאָת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגְּדוֹל, קְרַקַּע הֶגֶן הוּא כְּשִׁבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גֵן עֵדֵן, נָטַל שְׁלֵג מִתַּחַת כַּסָּא הַכְּבוֹד, וּמִמֶּנָּה נַעֲשֶׂה קְרַקַּע הֶגֶן, וְזֶהוּ קְרַקַּעִיתוֹ שֶׁל גֵן עֵדֵן. וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ עִם הָאֶרֶץ הַזֹּאת, שֶׁהִיא לְמַעְלָה מִכָּל הָאֶרְצוֹת. רְקִיעַ שְׁעַל גְּבִי הֶגֶן הוּא כְּעֵין כָּל הַגְּוֹנִים, כְּמַעֲשֶׂה לְבַנְתַּת הַסְּפִיר. וְשִׁמּוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲקוּק בְּאַמְצֵעַ הָרְקִיעַ. וְאַרְבַּע טְבַעוֹת בְּאַרְבַּעַת קְצוֹת הָרְקִיעַ, וְאַרְבַּעַת אוֹפְנִים

וְעוֹשֶׂה מֵהֶם עֲטָרוֹת לְאֲדוֹנוֹ. וְהַיּוֹם הַזֶּה מִתְעַטְרִים (שְׁבַעִים) שְׁשִׁים מְרַכְבוֹת קְדוּשׁוֹת לְכַבוֹד הַכַּסָּא בְּאוֹתָם דְּבָרִים שְׁנֵאמְרוּ כֹּאן בַּיּוֹם הַזֶּה.

בֵּין כֶּךָ זְקַף אֶת עֵינָיו וְרָאָה שֶׁהָעָרִיב הַשְּׁמֶשׁ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, גִּלְךָ לְכַפֵּר הַזֶּה שֶׁהוּא קְרוּב לְנוֹ בְּמִדְבָר. הִלְכוּ וְלָנוּ שָׁם. בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה קָם רַבִּי אַבָּא וּשְׂאָר הַחֲבֵרִים לְהַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה. אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִכֵּאן וְהִלָּאָה נֹאמַר דְּבָרִים לְעֵטַר בְּהֶם אֶת הַצְּדִיקִים שְׁבָגֵן עֵדֵן, שְׁעַכְשָׁו הוּא הַזְּמַן שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל הַצְּדִיקִים שֶׁל עֵדֵן מְקַשְׁיבִים לְקוֹלוֹת הַצְּדִיקִים שְׁבִאָרְץ.

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, כְּתוּב (תְּהִלִּים קטו) הַשְּׁמַיִם שְׁמַיִם לֵה' וְהָאֶרֶץ נְתַן לְבְנֵי אָדָם. בְּפִסּוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן, וְכֶךָ צְרִיךְ לֹמַר: הַשְּׁמַיִם לֵה', וְהָאֶרֶץ נְתַן לְבְנֵי אָדָם. מַה זֶה הַשְּׁמַיִם שְׁמַיִם? אֶלָּא כֹּאן יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן, מִשׁוּם שֵׁישׁ שְׁמַיִם וַיֵּשׁ שְׁמַיִם.

שְׁמַיִם לְמִטָּה, וְאַרְץ לְמִטָּה מֵהֶם. שְׁמַיִם לְמַעְלָה, וְאַרְץ לְמִטָּה מֵהֶם. וְכָל הַדְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת וְהַתְּחִתּוֹנוֹת כְּלָן כְּמוֹ זֶה, אֵלָה בְּאֵלָה. שְׁמַיִם לְמִטָּה, הֵם עֶשֶׂר יְרִיעוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שֵׁם קד) נוֹטָה שְׁמַיִם כִּירִיעָה. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה אוֹתָם וְאֶת הַמַּחֲנוֹת שְׁבִתוֹכֶם לְהַנְהִיג אֶת הָאֶרֶץ הַתְּחִתּוֹנָה. הַתְּשִׁיעֵי מְנַהִיג אֶת הַתְּחִתּוֹנִים, שְׁסוֹבְבִים כְּעִבּוֹתוֹת הָעֲגָלָה. הָעֲשִׂירֵי הוּא הָעֶקֶר.

וּבְכָל הַמַּחֲנוֹת מְמַנִּים יֵשׁ עַד לְשְׁבַעִים. וּמֵהַשְּׁבַעִים וְהִלָּאָה יֵשׁ אוֹר שֶׁהַתְּפִשֵׁט לְמִטָּה מִתּוֹךְ הַכַּסָּא הָעֲלִיוֹן, וּמֵאִיר לְעֲשִׂירֵי, וְהָעֲשִׂירֵי, מֵאוֹתוֹ הָאוֹר שֶׁהוּא לֹקַח, נוֹתֵן לְתַשִׁיעֵי, וְהוּא לְשְׁמַיִם וּמִטָּה.

הַשְּׁמַיִם הַזֶּה, כְּשֶׁנִּפְקָדִים כַּחוֹת הַכּוֹכָבִים וּמוֹצִיא אוֹתָם, אוֹתוֹ הָאוֹר עוֹמֵד וְנוֹתֵן כַּחוֹ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד לְהַתְּמַנּוֹת בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁצָרִיךְ, שְׁכַתּוּב (ישעיה מ) הַמוֹצִיא בְּמִסְפָּר צְבָאָם וְגו'. מְרַב אוֹנִים - זֶהוּ הַזֶּהר שֶׁלְמַעְלָה שְׁנִקְרָא רַב אוֹנִים.

וּבְכָל רְקִיעַ וְרְקִיעַ יֵשׁ מְמַנָּה, וְנִפְקָד עַל הָעוֹלָם וְעַל הָאֶרֶץ לְהַנְהִיג אֶת הַכָּל. פְּרִט לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, שְׁלֹא מְנַהִיג אוֹתָהּ לֹא רְקִיעַ וְלֹא כַח אַחֵר, אֶלָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבִדּוֹ, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ שְׂרוּי לְחַנּוּם רְקִיעַ עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי טַל וּמָטָר יוֹרֵד עֲלֶיהָ מֵהָרְקִיעַ כְּשֶׁאֵר כָּל אֶרֶץ אַחֵרָת?

שְׁנֵי אֲרוֹת בְּאוֹתָם שְׁנֵי פְתָחִים, בְּפֶתַח הַיָּמִין, וּבְפֶתַח שֶׁהוּא (בְּפָנִים יוֹצֵא אֹר, וְהוּא פָּנִים) כְּנֶגֶד הַפָּנִים.

בְּתוֹךְ הָאֹר הַמְּאִיר לְצַד יָמִין רְשׁוּמָה אוֹת אַחַת מְאִירָה וּבּוֹלְטָה (וְלוֹהֶטָה) וְנוֹצְצָה בְּהִתְנוּצְצוֹת מִתּוֹךְ אוֹתוֹ הָאֹר, וְהִיא הָאוֹת מ', וְעוֹמְדָה בְּאֶמְצַע אוֹתוֹ הָאֹר שֶׁל הַפֶּתַח. הָאוֹת הַזֹּאת עוֹלָה וְיורֶדֶת, וְלֹא עוֹמְדָה בְּמָקוֹם אֶחָד. אוֹתוֹ הָאֹר לּוֹקַח אוֹתָהּ אוֹת וּמוֹצֵיא אוֹתָהּ, וּמִשׁוּם כֶּף אֵינָה עוֹמְדָה בְּמָקוֹם אֶחָד.

בְּתוֹךְ הָאֹר הַמְּאִיר בְּצַד שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַפָּנִים, רְשׁוּמָה אוֹת אַחַת שֶׁמְאִירָה וּבּוֹלְטָה וְנוֹצְצָה בְּהִתְנוּצְצוֹת בְּתוֹךְ אוֹתוֹ הָאֹר, וְהִיא הָאוֹת ר', וְלִפְעָמִים נִרְאִית ב' (ד'), וְעוֹמְדָה בְּאֶמְצַע אוֹתוֹ הָאֹר שֶׁבְּפֶתַח, וְעוֹלָה וְיורֶדֶת, לִפְעָמִים גְּלוּיָה וְלִפְעָמִים לֹא גְלוּיָה, וְלֹא עוֹמְדָה בְּמָקוֹם אֶחָד. שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הֵלְלוּ עוֹמְדוֹת, וְכִשְׁנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים נִכְנָסוֹת לְגַן עֵדֶן, שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הֵלְלוּ יוֹצְאוֹת מִתּוֹךְ אוֹתוֹ הָאֹר, וְעוֹמְדוֹת עַל אוֹתָהּ נִשְׁמָה, וְעוֹלִים וְיורֶדִים.

וְאוֹ מְאוֹתָם שְׁנֵי הַפְּתָחִים, מְקַדְּמִים וְיורֶדִים מִלְּמַעְלָה שְׁתֵּי מְרַכְּבוֹת. מְרַכְּבָה עֲלִיוֹנָה אַחַת, שֶׁהִיא מְרַכְּבָתוֹ שֶׁל מִיכָאֵל, גְּדוֹל הַסַּגִּיּוֹת. הַמְּרַכְּבָה הַשְּׁנִיָּה, שֶׁהִיא מְרַכְּבָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ מְמַנָּה גְּדוֹל שְׁנִקְרָא בּוֹא"ל. וְזֶה שֶׁמֶשׁ נִכְבֵּד שְׁנִקְרָא רְפָא"ל. וְהֵם יורֶדִים וְעוֹמְדִים עַל הַנִּשְׁמָה, אוֹמְרִים לָהּ: שְׁלוֹם בּוֹאֵךְ, יְבֵא שְׁלוֹם יְבֵא שְׁלוֹם. וְאֵז אוֹתָן שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת וְעוֹמְדוֹת בְּמָקוֹמָן, וְנִגְנְזוֹת לְתוֹךְ אוֹתוֹ הָאֹר שֶׁל אוֹתָם פְּתָחִים.

שְׁנֵי פְּתָחִים אַחֲרִים, שְׁנֵי אֲרוֹת אַחֲרִים לוֹהֶטִים מְאוֹר הָאֵשׁ בְּאוֹתָם פְּתָחִים, אֶחָד לְצַד שְׁמָאל וְאֶחָד לְאַחֹר. שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת לוֹהֶטוֹת בְּאוֹתָם אֲרוֹת וְנוֹצְצִים בְּתוֹכָם. אוֹת אַחַת ג', וְאוֹת אַחַת נ'. וְכִשְׁהָאוֹתִיּוֹת הִרְאִישׁוֹנוֹת חוֹזְרוֹת לְמָקוֹמָן, שְׁתֵּי הָאַחֲרוֹת הֵלְלוּ נוֹצְצוֹת, עוֹלוֹת וְיורֶדוֹת, יוֹצְאוֹת מְאוֹתָם אֲרוֹת וְעוֹמְדוֹת עַל הַנִּשְׁמָה.

אֵז יורֶדוֹת שְׁתֵּי מְרַכְּבוֹת מְאוֹתָם שְׁנֵי פְּתָחִים. מְרַכְּבָה אַחַת הִיא מְרַכְּבָתוֹ שֶׁל גְּבִרְיָאֵל, מְמַנָּה גְּדוֹל וְנִכְבֵּד. הַמְּרַכְּבָה הַשְּׁנִיָּה הִיא מְרַכְּבָה אַחֲרָת קְדוּשָׁה שֶׁל נוֹרִיא"ל הַמְּמַנָּה הַגְּדוֹל, וְיורֶדוֹת

בְּכָל טַבְעַת. וּבְאֶמְצַע הֶרְקִיעַ עֲמוּד אֶחָד, וְעֲמוּד הַזֶּה נֶעוּץ מְקַרְקַע הַגֶּן עַד שְׁאוּחֵז פְּנֵי כֶּסֶף הַכְּבוֹד, וְהוּא מְכֻסָּה מֵעַנְן הַכְּבוֹד. וְהַמְּלֶאךָ גְּבִרְיָאֵל לְבוּשׁ הַבְּדִים עוֹמֵד עָלָיו. פֶּעַם כָּלִם אוֹחֲזִים בְּטַבְעוֹת הֶרְקִיעַ, וְהָעֲמוּד חוֹזֵר וְהֶרְקִיעַ סוֹבֵב, וְאוֹתִיּוֹת שֶׁם הַמְּפָרֵשׁ בּוֹלְטוֹת וְנוֹצְצוֹת וְעוֹלוֹת וְיורֶדוֹת.

קוֹל קוֹרָא: הִתְנוּדְדוּ מִחֲנוֹת צְדִיקִים קְדוֹשִׁים, אֲשֶׁרִיכֶם שְׁזַכִּיתֶם לָכֶךָ. מִי שָׁמַע כְּזֹאת, מִי רָאָה כְּאַלֶּה, בְּהִיּוֹת כָּל נִגּוֹן הֶרְקִיעַ בְּנִסְעוֹ עַל יְדֵי הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבְּדִים, וְהוּא מִסְתַּלֵּק וְהֶרְקִיעַ עוֹמֵד. וְהָעֲמוּד מְנַגֵּן, עוֹלָה וְיורֶד, עַד שְׁנִמְשָׁךְ אוֹר זֹהר, אוֹר נֵעַם מִלְּמַעְלָה בְּאוֹתוֹ הָעֲמוּד. וְהַצְּדִיקִים עוֹמְדִים לְנֶגֶד הָאֹר הַהוּא וְנִהְנִים מִמֶּנּוּ עַד חֲצוֹת הַלַּיְלָה.

בְּחֲצֵי הַלַּיְלָה כְּשֶׁבָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַנֵּס עִם הַצְּדִיקִים, שׁוֹמְעִים קוֹל סְבוּב הֶרְקִיעַ וְהָעֲמוּד מְנַגֵּן, וְקַרְקַע הַגֶּן מִתְנַשֵּׂא, וְהַצְּדִיקִים עוֹלִים מִחְפוּתֵיהֶם לְקִרְאָת בּוֹרְאֵם, וְכָל הַגֶּן מִתְמַלֵּא מְכַבּוּדוֹ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מְזוֹדְגוֹת הַרוּחוֹת זְכָרִים וְנִקְבוֹת כְּפִי שֶׁהָיוּ קִדְּם שְׁנִבְרָאוּ, וּמְאוֹתוֹ נֵעַם תְּאוֹתָם לְחֲזוֹת בְּנֵעַם ה', כָּלִם עוֹשִׁים פְּרִי, דְּהֵינּוּ רוּחוֹת לְגַרְיִם: (עַד כֹּאן מִהַהִשְׁמָטוֹת)

בְּגֵן עֵדֶן שֶׁלְמִטָּה, בְּרְקִיעַ שֶׁעוֹמֵד עָלָיו, יֵשׁ בּוֹ סוּד עֲלִיוֹנִים. כְּשֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הֶרְקִיעַ, הִבִּיא אֵשׁ וּמִים מִתּוֹךְ כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ וְשִׁתְּפָם כְּאֶחָד, וְעָשָׂה מֵהֶם רְקִיעַ לְמִטָּה, וְהִתְפַּשְׁטוּ עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל גֵּן עֵדֶן וַיִּשְׁכּוּ. מִה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? לְקַח מִהַשָּׁמַיִם הָעֲלִיוֹנִים הַקְּדוֹשִׁים אֵשׁ וּמִים אַחֲרִים שְׁנִמְצָאִים וְלֹא נִמְצָאִים, שְׁנִגְלִים וְלֹא נִגְלִים, וּמְאוֹתָם אֵשׁ וּמִים שְׁנִטְלוּ מִהַשָּׁמַיִם הָעֲלִיוֹנִים, עָשָׂה מֵהֶם מְתִיחַת הֶרְקִיעַ, וּמִתַּח אוֹתוֹ עַל הַגֶּן הַזֶּה שֶׁלְמִטָּה, וּמִתְחַבֵּר לְתוֹךְ רְקִיעַ אַחֵר.

אַרְבַּעָה גִּבּוֹנִים בְּאוֹתָהּ מְתִיחַת הֶרְקִיעַ שֶׁעַל הַגֶּן – לְבָן אָדָם יֶרֶק וְשֹׁחַר. לְגִבּוֹנִים הֵלְלוּ יֵשׁ אַרְבַּעָה פְּתָחִים מִתַּחַת לְאוֹתָהּ מְתִיחַת הֶרְקִיעַ, וְאוֹתָם הַפְּתָחִים לְאַרְבַּעַת צְדִדֵי הֶרְקִיעַ שֶׁעַל גְּבֵי הַגֶּן. וּמְאוֹתָם אֵשׁ מִים שְׁנִעֲשָׂה מֵהֶם אוֹתוֹ רְקִיעַ, נִפְתָּחִים בְּאַרְבַּעָה פְּתָחִים אַרְבַּעָה אֲרוֹת. לְצַד יָמִין בְּאוֹתוֹ פֶּתַח מִתּוֹךְ מְתִיחַת צַד (הַמִּים) הַיָּמִין מְאִירִים

בְּאֲמֵצֵ הֲרָקִיעַ הַזֶּה עוֹמֵד פֶּתַח אֶחָד כְּנֶגֶד הַפֶּתַח שְׁאֲמַרְנוּ שֶׁל הַיֵּכָל שְׁלֹמֶעֱלָה, שְׁבָאוֹתוֹ פֶּתַח הַנְּשָׁמוֹת פּוֹרְחוֹת מֵהֶגֶן שְׁלֹמֶטָה לְמַעְלָה בְּעֵמּוּד אֶחָד הַנְּעוֹץ בְּגֵן עַד לְאוֹתוֹ פֶּתַח.

בְּתוֹךְ אוֹתוֹ רָקִיעַ (עֵמּוּד) בְּאוֹתוֹ פֶּתַח, שֶׁהוּא בְּאֲמֵצֵ הֲרָקִיעַ שְׁבִגְן, נִכְנָסִים לְתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה גּוֹנִים שֶׁל אֹר כְּלוּלִים כְּאֶחָד, וּמְאִירִים לְצוּרוֹת אוֹתוֹ הָעֵמּוּד. וְאִז הֲרָקִיעַ (הָעֵמּוּד) הַזֶּה נוֹצֵץ וּמִתְלַהֵט בְּכַמָּה גּוֹנִים (אוֹרוֹת) שְׁמִתְלַהֵטִים. בְּכָל שָׁעָה מְאִירִים הַצַּדִּיקִים מֵאוֹתוֹ זִיו עֲלִיּוֹן. אֲבָל בְּכָל שַׁבָּת וּשְׁבֵת וּבְכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ מִתְגַּלָּה הַשְּׁכִינָה יוֹתֵר מִשָּׁאֵר הַזְּמַנִּים בְּאוֹתוֹ רָקִיעַ, וְכָל הַצַּדִּיקִים בָּאִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לָהּ.

אֲשֵׁרֵי חִלְקוּ שֶׁל מִי שְׁזוֹכָה לְלִבּוֹשִׁים הִלְלוּ שְׁאֲמַרְנוּ, שְׁמִתְלַבְּשִׁים בָּהֶם הַצַּדִּיקִים בְּגֵן עֵדֵן (שְׁלֹמֶטָה). אֵלֶּה מִמַּעֲשִׂים טוֹבִים שְׁעָשָׂה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה, וּבָהֶם עוֹמֵד הַנְּשָׁמָה בְּגֵן עֵדֵן שְׁלֹמֶטָה, וּמִתְלַבְּשֵׁת בְּלִבּוֹשִׁים הַנִּכְבָּדִים הִלְלוּ.

בְּשַׁעוֹלָה הַנְּשָׁמָה בְּאוֹתוֹ פֶּתַח הֲרָקִיעַ לְמַעְלָה, מְזַדְּמָנִים לָהּ לִבּוֹשִׁים אֲחֵרִים נִכְבָּדִים עֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם מְרֻצוֹן וְכוֹנֵת הַלֵּב בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה, שְׁכַשְׁעוֹלָה אוֹתוֹ רְצוֹן לְמַעְלָה, מִתְעַטֵּר בָּהּ מִי שְׁמִתְעַטֵּר, וְנִשְׁאָר חֵלֶק לְאוֹתוֹ אָדָם, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ לִבּוֹשִׁים שֶׁל אֹר לְהַלְבִּישׁ בָּהֶם הַנְּשָׁמָה לְעֹלוֹת לְמַעְלָה. וְאִף עַל גַּב שְׁבָאוֹתָהּ שְׁאֲמַרְנוּ לִבּוֹשִׁים תְּלוּיִים בְּמַעֲשִׂים – אֵלֶּה לֹא תְלוּיִים אֶלָּא בְּרֻצוֹן הָרוּחַ, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר, לְעֵמֵד בְּתוֹךְ מְלֹאכִים וְרוּחוֹת קְדוֹשׁוֹת, וְזֶהוּ בְרוּר הַדְּבָר. וְהַמְנוּרָה הַקְדוּשָׁה לְמַד כֶּךָ מֵאַלְיָהוּ: הַלִּבּוֹשִׁים שְׁלֹמֶטָה בְּגֵן שְׁבָאוֹרֵץ בְּמַעֲשִׂים, וְהַלִּבּוֹשִׁים שְׁלֹמֶטָה, (בְּרוּחַ וְרֻצוֹן וְכוֹנֵת הַלֵּב) בְּרֻצוֹן וְכוֹנֵת הָרוּחַ בְּלֵב.

וְנִהָר יֵצֵא מֵעֵדֵן לְהִשְׁקוֹת אֶת הֶגֶן וְגו' (בְּרֵאשִׁית ב), הָרִי פִּרְשׁוּהָ, אֲבָל בְּגֵן הַזֶּה שְׁלֹמֶטָה, נִהָר יֵצֵא מֵעֵדֵן וְדָאִי. וְצָרִיךְ לְדַעַת, הַנִּהָר הַזֶּה שִׁיּוּצָא בְּגֵן שְׁלֹמֶטָה, בְּאִיזָה מְקוֹם הוּא עֵקֶר וְשָׂרְשׁוֹ. בְּאִיזָה מְקוֹם? בְּעֵדֵן. הָעֵדֵן הַזֶּה הוּא סוּד עֲלִיּוֹן, וְלֹא נִתְּנָה רְשׁוּת לְעֵיִן הַשְּׁכָל לְשַׁלֵּט בּוֹ. וְסוּד הַדְּבָר – אֶלְמָלָא הַמְקוֹם הַזֶּה נִמְסָר לְמַטָּה לְהַתְגַּלוּת, הַמְקוֹם שֶׁל הָעֵדֵן הָעֲלִיּוֹן הַקְדוּשׁ נִמְסָר גַּם כֵּן לְדַעַת. אֶלָּא (אֲבָל)

מֵאוֹתָם פֶּתַחִים וְעוֹמְדוֹת עַל הַנְּשָׁמָה, וְהָאוֹתִיּוֹת חוֹזְרוֹת לְמְקוֹמָן.

אִז, שְׁתֵּי הַמְרַכְּבוֹת הִלְלוּ נִכְנָסוֹת לְתוֹךְ הַיֵּכָל אֶחָד טָמִיר שְׁבִגְן שְׁנִקְרָא אֶהְלוּ"ת, וְשֵׁם שְׁנַיִם עָשָׂר מִיַּנִּי בְּשָׁמַיִם גְּנוּזִים, שְׁכַתּוֹב (שִׁיר ד) נִרְדַּ וְכַרְכַּם קָנָה וְקִנְמוֹן וְגו'. וְאוֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִיַּנִּי בְּשָׁמַיִם שְׁלֹמֶטָה.

וְשֵׁם כָּל אוֹתָם לִבּוֹשֵׁי הַנְּשָׁמוֹת שְׂרָאוּיִים לְהַתְלַבֵּשׁ בָּהֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּרָאוּי. בְּאוֹתוֹ לִבּוֹשׁ נִרְשָׁמוּ כָּל אוֹתָם מַעֲשִׂים טוֹבִים שְׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכָלֵם רְשׁוּמִים בּוֹ וּמְכַרְזִים: זֶהוּ לִבּוֹשׁוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי. וְנוֹטְלִים אֶת אוֹתוֹ לִבּוֹשׁ, וּמִתְלַבְּשֵׁת בּוֹ אוֹתָהּ נִשְׁמַת הַצַּדִּיק שְׁבִגְן כְּמוֹ בְּדִיוֹקָן שְׁבָעוֹלָם הַזֶּה.

וְהַדְּבָרִים הִלְלוּ מְשַׁלְשִׁים יוֹם וְאֵילָךְ, שֶׁהָרִי כָּל שְׁלֹשִׁים הַיָּמִים אֵין לָךְ נִשְׁמָה שְׁלֹא תִקְבַּל עֲנֵשׁ טָרָם שְׁתַּכְּנֶס לְגֵן עֵדֵן. כִּיּוֹן שְׁקִבְלָה עֲנֵשׁ, נִכְנָסֶת לְגֵן עֵדֵן, כְּמוֹ שְׁבָאוֹרָה. אַחֵר שֶׁהִתְלַבְּנָה, מִתְלַבְּשֵׁת. כִּיּוֹן שֶׁהִתְלַבְּשָׁה בְּלִבּוֹשׁ הַזֶּה, נוֹתְנִים לָהּ מְקוֹם כְּרָאוּי לָהּ. אִז כָּל אוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת יוֹרְדוֹת, וְעוֹלוֹת אוֹתָן מְרַכְּבוֹת.

אוֹתוֹ רָקִיעַ חוֹזֵר פְּעָמִים בְּכָל יוֹם בְּאוֹתָהּ נְטִילַת הֲרָקִיעַ הָאֲחֵר הַזֶּה שְׁנִדְבַק בּוֹ. וְהֲרָקִיעַ הַזֶּה אֵינוֹ יוֹצֵא מִחוּץ לְגֵן. הֲרָקִיעַ הַזֶּה רָקוּם בְּכָל מִיַּנִּי גּוֹנִים.

עֵשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת חִקּוּקוֹת בְּאוֹתוֹ רָקִיעַ, כָּל אוֹת וְאוֹת נוֹטְפֶת מֵהֶמֶן (מֵהַטֵּל), מֵהַטֵּל שְׁלֹמֶעֱלָה עַל הֶגֶן, וּמֵאוֹתוֹ הַטֵּל שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת רוּחְצוֹת אוֹתָן נְשָׁמוֹת וְנִרְפְּאוֹת, אַחֵר שֶׁשְׁטָבְלוּ בְּנִהַר דִּינּוֹר לְהַטָּהֵר. וְהַטֵּל אֵינוֹ יוֹרֵד אֶלָּא מִתּוֹךְ אוֹתִיּוֹת שְׂרָשׁוּמוֹת וְחִקּוּקוֹת בְּאוֹתוֹ רָקִיעַ, מִשׁוּם שְׁאוֹתָן אוֹתִיּוֹת הֵן כָּלֵל הַתּוֹרָה, וְאוֹתוֹ הֲרָקִיעַ הַסּוּד שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי מֵאֵשׁ וּמֵיִם שֶׁל הַתּוֹרָה נַעֲשֶׂה.

וְעַל כֵּן הֵם שׁוֹפְעִים טַל עַל כָּל אוֹתָם שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בְּתוֹרָה לְשִׁמָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְהַדְּבָרִים הִלְלוּ רְשׁוּמִים בְּגֵן עֵדֵן וְעוֹלִים עַד אוֹתוֹ רָקִיעַ, וְנוֹטְלִים מֵאוֹתָן אוֹתִיּוֹת אוֹתוֹ הַטֵּל לְהִזִּין אֶת הַנְּשָׁמָה הַזֹּאת. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (דְּבָרִים לב) יַעֲרַף כְּמִטָּר לְקַחֵי תִזְל כְּטַל אִמְרָתִי.

ולנהנות מאותן צחות, והנשמות נהנות (מתתקנות) על אותו נהר ומתישבות בו.

אותו נהר עליון שלמעלה מוציא נשמות, והן פורחות ממנו לתוך הגן, שהנהר הזה שלמטה בגן שבארץ מתקין נשמות להתתקן ולהתישב באותן צחות. כמו כן בעולם הזה בחוץ, בריח המים מתישבת הנפש להאיר, שהרי מהעקר כמו זה יוצא. ומשום שהנשמות מתתקנות על אותו נהר ששופע ויוצא מעדן, יכולות להתישב באותן צחות עליונות ולעלות למעלה באותו פתח שבאמצע הרקיע, ועמוד אחד שעומד באמצע הגן, כפי שאמרנו.

באותו עמוד עולים למעלה בתוך אותו פתח של הרקיע, ובו סביבו יש בו (ישעיה ד) ענן [יומם] ועשן נגה. ואף על גב שבארהו לזה הפסוק, אבל ענן ועשן אלו מבחוץ, ונגה מבפנים. וזה הוא לחפות על אלו שעולים למעלה, שלא יראו מלפני אלו שיושבים למטה.

והרי כאן סוד הסודות. כאשר (רוצה הקדוש ברוך הוא לתקן הנקדה הזו) הנקדה הזו רוצה להתתקן בתקונייה ולהתקשט בשבתות וזמנים ובחגים, שולחת ארבע פני נשר, ועומדים על ההיכל שנקרא דרור, והינו מר דרור. ובגלל כך בשנת היוכל צריכים להכריז דרור, כמו שנאמר (ויקרא כה) וקראתם דרור. ואותם ארבע פנים נותנים קול, ואין מי שישמע אותו פרט לאותן הנשמות הראויות לעלות, והן מתכנסות שם, ולוקחים אותם ארבע הפנים הללו, ומכניסים אותם פנימה באותו עמוד שעומד באמצע.

ובאותה שעה עולה אותו עמוד, ענן ואש ועשן, ונגה מבפנים. ושני אלה נקראים מכון הר ציון ומקראיה. מכון הר ציון – זהו התקון שלמעלה, כשהנקדה התחתונה מתקשטת, והם מקראיה של אותה נקדה להתקשט.

ביון שעולות הנשמות הללו עד לאותו פתח הרקיע, אזי אותו רקיע סובב סביב הגן שלש פעמים, ומקול נעימות של סבוב אותו רקיע יוצאות כל אותן נשמות ושומעות אותו נעים של אותו רקיע, ורואים אותו העמוד שמעלה אש וענן

משום ההסתרה של כבוד העדן העליון הקדוש, נטמן ונגנז העדן התחתון שאותו נהר שופע ויוצא ממנו, ולכן לא נמסר להתגלות אפלו לאותן הנשמות שבגן עדן.

כמו שהנהר הזה נפרד ויוצא מתוך עדן להשקות את הגן שלמעלה, כך גם מתוך אותו הפתח של האמצע יוצא אור אחד שנפרד לארבעה צדדים, בארבעה פתחים שאמרנו. המקום שעומדות אותן האותיות הרשומות. ואותו האור שנפרד לארבעה אורות, בארבע אותיות שנוצצות (ויוצאות) יוצא מעדן, מקום שזוהרת הנקדה שלמעלה.

ואותה נקדה מאירה, ונעשה עדן להאיר, ואין מי ששולט לראות ולדעת את הנקדה הזו פרט לאותו אור שמתפשט ממנה, שמתחווים לפניו אותם הצדיקים שבגן עדן, כמו שנתבאר. והנקדה התחתונה הזו היא גן אל העדן העליון, המקום שלא נתן לדעת ולהתבונן.

על כל זה כתוב, (ישעיה סה) עין לא ראתה אלהים זולתך. השם הזה התפרש. אלהים זולתך – זו הנקדה התחתונה הקדושה, שהוא יודע את העדן הזה שלמטה שטמון בגן, ואין אחר שמכיר אותו. אלהים זולתך – זהו העדן העליון על הכל, שהוא סוד העולם הבא, שהוא מכיר את הנקדה התחתונה בצדיק אחד שיוצא ממנו, נהר שמרוה אותה, ואין מי שמכיר אותה פרט לו, שכתוב אלהים זולתך, שהוא אחוז למעלה למעלה עד אין סוף.

והנהר הזה שיוצא מעדן למטה הוא סוד לחכמים בסוד הכתוב, והשביע בצחצחות נפשך. והדבר הזה התפרש למעלה ומטה. הנשמה שיוצאת מעולם החשך הזה, היא תאבה לראות באור העולם העליון כאדם הזה שתאב לשתות מים בתאוה. כך כל אחד ואחד הוא צחצחות, כמו שנאמר (ישעיה ה) צחה צמא. צמא, מאותם צחות של אורות של הגן והרקיע וההיכלות של הגן.

ואותו נהר שיוצא מעדן, כל אותן נשמות בלבושי כבוד יושבות על אותו נהר, ואלמלא אותו לבוש, לא יכולים לסבל, ואז מתישבות ורוות באותם צחות ויכולות לסבל. ואותו נהר הוא תקון הנשמות להתישב ולהזון

למטה הוא חלקה של אותה נקדה להשתעשע ברוחות הצדיקים בארץ, ונהנית בכל הצדדים, למעלה ומטה. למעלה בצדיק, ולמטה באותו פרי הצדיק. ולא נמצא שעשוע מעלה ומטה אלא בצדיק. והגן הזה הוא מאותה נקדה שנקראת עדן. (נקדה שנוטלת מאמא עליונה הטמונה בגן עדן של הארץ).

אותם ראשי החיה אלו ארבעה ראשי פנים. אחד אריה, שכתוב (יחזקאל א) ופני אריה אל הימין. ואחד שור, שכתוב ופני שור מהשמאול. ואחד נשר, שכתוב ופני נשר לארבעתן. ואדם כלל של הכל, שכתוב ודמות פניהם פני אדם. וארבעה ראשי האורות הללו שמשאם (חיות שנוטלות) את הכסא הקדוש, ומתוך המשא שלהם הם מזיעים. ומאותה זעה של משאם, נעשה אותו נהר דינור, שכתוב (דניאל ז) נהר דינור שופע ויוצא מלפניו אלף אלפים ישמשהו.

ובשעולות הנשמות, הן רוחצות באותו נהר דינור, ועולות לקרבן ואינן נשרפות, אלא רוחצות. בא וראה מסלמנדרא, שעושים ממנה לבוש, ומתוך שהיא מאש, אין רוחצים אותו לבוש אלא באש. האש אוכלת הזהמה שבו, ונרחץ אותו לבוש. כך גם הנשמה מאש שנלקחה מתוך הכסא הקדוש, שכתוב בה (סם) כסאו שביבי אש, בזמן שרוצה לרחץ מאותה זהמה שבה, עוברת באש ונרחצת, והאש אוכלת כל אותה הזהמה שבנשמה, והנשמה רוחצת ומתלבנת.

ואם תאמר, אם כך, אין לנשמה ענש כזה – בא וראה, אוי לנשמה שסובלת אש זרה, ואף על גב שמתלבנת. אבל כשהזהמה רבה עליה, אוי לנשמה שסובלת אותו ענש, משום שאותה זהמה בפעמים מתלבנת באש.

בפעם הראשונה, פיון שקבלה ענש בגוף, הולכת הנשמה, ונוטלים אותה ומכניסים אותה לתוך מקום אחד שנקרא בן הנם. ולמה נקרא בן הנם? אלא מקום אחד הוא בגיהנם ששם נצרפות הנשמות בצרוף להתלבן טרם שנוכנסות לגן עדן. (ואם זכאיות אותן נשמות, כאשר מכניסים אותן באותו מקום) שני מלאכים שלוחים מזמנים בגן עדן, ועומדים בשער, וצווחים לאותם הממנים שבאותו מקום שבגיהנם כדי לקבל אותה הנשמה.

ועשן ונגה שלוהט, וכלם משתחוים. ואז הנשמות עולות באותו הפתח, עד שעולים לתוך העגול שסובב באותה נקדה, ואז רואים מה שרואים. ומתוך האור והשמחה ממה שראו, עולים ויורדים, מתקרבים ומתרחקים.

והיא משתוקקת אליהם ומתקשטת באור. ואז לובש קנאה (מאור) צדיק עליון אחד, ומסתפל באור ויפי של הנקדה הזו ובתקוניה, ואוחז בה ומעלה אותה אליו, ומאיר אור באור ונהיים אחד. וכל חילות השמים פותחים באותה שעה ואומרים: אשריכם הצדיקים שומרי התורה, אשריכם המשתדלים בתורה, שהרי שמחת אדונכם היא בכם, שהרי עטרת רבונכם מתעטרת בכם.

ואז, פיון שמאירים אור באור, שני אורות מתחברים כאחד ומאירים. אחר כך יורדים אותם גוונים ומתבוננים להשתעשע באותן נשמות הצדיקים, ומתקנים אותם לעטר למעלה. ועל זה נאמר עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו.

פתח רבי שמעון ואמר, כתוב (יחזקאל א) ודמות על ראשי החיה רקיע רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה. פסוק זה פרשוהו. אבל יש רקיע ויש רקיע. הרקיע שלמטה הוא עומד על גבי ארבע חיות, ומשם מתפשט ומתחיל דיוקן של נקבה אחת שאחורי הזכר, וזהו סוד הכתוב (שמות לג) וראית את אחרי, כמו שנאמר (תהלים לט) אחר וקדם צרתני. וכתוב (בראשית ב) ויקח אחת מצלעותיו.

הרקיע שלמעלה הוא עומד על גבי החיות העליונות, ומשם מתפשט ומתחיל הדיוקן של זכר אחד, שהוא סוד עליון. ושני הרקיעים הללו, אחד נקרא קצה השמים, ואחד נקרא מקצה השמים, שכתוב (דברים ד) ולמקצה השמים ועד קצה השמים. ראשי החיה שלמטה הם ארבע חיות, שהן רשומות (אורות) עליונות על אותן ארבע אותיות רשומות שבתוך אותם ארבעה פתחים שבגן עדן.

ואף על גב שאמרנו שעדן שלמטה הוא בארץ – כך זה ודאי. אבל הכל הוא סוד עליון, כמו שנתבאר שהנקדה הזו שאמרנו, כמו שיש לה חלק למעלה – כך גם יש לה חלק למטה בארץ. והגן הזה

מְשׁוּטְטִים וּמִסְתַּכְּלִים בְּאוֹתָם בְּעֲלֵי מְכַאוּבִים וּבְנֵי מַחְלוֹת, וְאוֹתָם שְׁסוּכְלִים עַל הַיַּחֲוֹד שֶׁל רְבוּנָם, וְשָׁבִים וְאוֹמְרִים לַמָּשִׁיחַ.

בְּשַׁעָה שְׁאוֹמְרִים לוֹ לַמָּשִׁיחַ אֵת צַעַר יִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָם, וְאוֹתָם הִרְשָׁעִים שֶׁבָּהֶם שְׁאִינָם מִתְּבוֹנְנִים לְדַעַת אֵת רְבוּנָם, הוּא מְרִים קוֹל וּבּוֹכָה עַל אוֹתָם הִרְשָׁעִים שֶׁבָּהֶם. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם נג) וְהוּא מַחְלֵל מִפְּשָׁעֵינוּ מְדַכָּא מֵעֲוֹנֹתֵינוּ. שְׁבוֹת אוֹתָן נִשְׁמֹת וְעוֹמְדוֹת בְּמִקּוֹמָן.

בְּגֵן עֵדֶן יֵשׁ הַיְכָל אֶחָד שֶׁנִּקְרָא הַיְכָל בְּנֵי הַמַּחְלוֹת. אִזְ הַמָּשִׁיחַ נִכְנָס לְאוֹתוֹ הַיְכָל, וְקוֹרָא לְכָל הַמַּחְלוֹת וְהַמְּכַאוּבִים וְכָל יִסּוּרֵי יִשְׂרָאֵל שְׁיָבִאוּ עָלָיו, וְכָלֵם בְּאִים עָלָיו. וְאֵלְמָלָא שֶׁהוּא מְקַל מְעַל יִשְׂרָאֵל וְנוֹטֵל עָלָיו, לֹא הָיָה אָדָם שֶׁיִּכּוֹל לְסַבֵּל אֵת יִסּוּרֵי יִשְׂרָאֵל עַל עֲנָשֵׁי הַתּוֹרָה. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (שם) אֲכַן חֲלִינוּ הוּא נָשָׂא וְגו'. כְּמוֹ כֵן רַבִּי אֶלְעָזָר בְּאָרְץ.

מִשׁוּם שְׁאִין חֲשׁבוֹן לְאוֹתָם יִסּוּרִים שְׁעוֹמְדִים עַל אָדָם בְּכָל יוֹם עַל עֲנָשֵׁי הַתּוֹרָה, וְכָלֵם יִרְדוּ לְעוֹלָם בְּשַׁעָה שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה. וְכִשְׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּאָרְץ הַקְּדוּשָׁה בְּאוֹתָן עֲבוֹדוֹת וְקַרְבָּנוֹת שֶׁהָיוּ עוֹשִׂים, הָיוּ מְסַלְקִים אֵת כָּל אוֹתָן מַחְלוֹת וְיִסּוּרִים מִן הָעוֹלָם, וְעָכְשׁוּ הַמָּשִׁיחַ מְסַלֵּק אוֹתָם מִבְּנֵי הָעוֹלָם טָרַם שְׁיוּצָא מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, וּמְקַבֵּל עֲנָשׁוֹ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּבָאָר. כְּשִׁאוֹתָם חֲטָאִים יִתְרִים שְׁמִכְנִיסִים אוֹתָם לְתוֹךְ בְּפָנִים הַגִּיהֵנָם בְּאוֹתָם מְדוֹרִים תַּחְתּוֹנִים אַחֲרֵיהֶם, וּמְקַבְּלִים עֲנָשׁ רַב מְרַב הַזְּהֵמָה שֶׁבִּנְשָׂמָה, אִזְ מְדַלִּיקִים אֵשׁ יוֹתֵר, לְאֹכֵל אוֹתָהּ זְהֵמָה. (אוי לְאוֹתָהּ נִשְׁמָה שְׁסוּכְלַת אוֹתוֹ הָעֲנָשׁ. וְעַל זֶה אוֹתָם מְלֹאכֵי חֲבֵלָה שֶׁבִּגְיֵהֵנָם מְטַרִידִים אוֹתוֹ בְּמַקְלוֹת שֶׁל אֵשׁ לְנַעַר אֵת אוֹתָהּ הַזְּהֵמָה. אוי לְנִשְׁמָה שְׁסוּכְלַת אוֹתוֹ עֲנָשׁ).

אֲשֵׁרֵיהֶם שְׁשׁוֹמְרִים אֵת מִצְוֹת הַתּוֹרָה. אוֹתָהּ נִקְדָּה קְדוּשָׁה שְׁרוּצָה לְהִשְׁתַּעֲשַׁע לְמַעְלָה וּלְמַטָּה בְּרוּחוֹת הַצְּדִיקִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּבָאָר. כְּשִׁאוֹתָהּ נִקְדָּה רוּצָה לְהִשְׁתַּעֲשַׁע לְמַטָּה בְּרוּחוֹת הַצְּדִיקִים כְּאִם שְׁשִׁמְחָה עִם בְּנֵיהָ וּמִשְׁתַּעֲשַׁעַת בָּהֶם, כִּי גַם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה הִיא יוֹרְדַת וּמִשְׁתַּעֲשַׁעַת בָּהֶם.

הַרְקִיעַ שְׁאֲמָרְנוּ שְׁעוֹמֵד עַל הַגֵּן, הִיא עוֹמְדַת עַל אַרְבַּעַת רְאֵשֵׁי הַחַיּוֹת, וְאוֹתָן אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת שְׁאֲמָרְנוּ הֵם סוּד שֶׁל אַרְבַּע הַחַיּוֹת. וְהַרְקִיעַ הַזֶּה

וְאוֹתָהּ הַנִּשְׁמָה, בְּטָרַם תַּתְּלִבֵּן בְּאֵשׁ, אוֹתָם שְׁלוּחִים צוּחִים אֲלֵיהֶם וְאוֹמְרִים: הֵנִם. וּבְזִמְן שְׁמַתְּלִבְנָת, אוֹתָם מְמַנִּים יוֹצְאִים עִמָּה מְאוֹתוֹ מְקוֹם, וּמְזַמִּינִים אוֹתָהּ לְפַתְחוֹ שֶׁל גֵּן עֵדֶן שְׁשֵׁם אוֹתָם שְׁלִיחִים, וְאוֹמְרִים לָהֶם: הֵנִם. אֵלֶּה הֵם הַנִּשְׁמֹת שֶׁהַתְּלַבְּנוּ. וְאִז מְכַנִּיסִים אוֹתָהּ נִשְׁמָה בְּגֵן עֵדֶן.

וּבְמָה הִיא שְׁבוּרָה מִתּוֹךְ אוֹתוֹ שְׁכָר שֶׁל הַהִתְלַבְּנוֹת שֶׁל הַגִּיהֵנָם (שֶׁל אוֹתוֹ) שֶׁל אוֹתוֹ שְׁכָר שֶׁל הָאֵשׁ הַתַּחְתּוֹנָה. וְאָף עַל גַּב שְׁיִוְרְדַת מְלַמְעָלָה, (אֲכַל) כִּיּוֹן שְׁמַגִּיעָה לְאָרְץ לְמַטָּה, הִיא אֵשׁ שְׁאִינָנָה דְקִיקָה, וְהַנִּשְׁמָה נִעְנָשֶׁת בָּהּ וְנִשְׁבָּרַת. וְאִז הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹצִיא שְׁמֵשׁ שְׁמַאִירָה מְאוֹתָם אַרְבַּעַת פְּתָחִים שְׁמַאִירִים בְּרָקִיעַ שְׁמַעַל הַגֵּן, וּמַגִּיעַ לְאוֹתָהּ נִשְׁמָה וְנִרְפָּאת. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (מְלַאכֵי ג) וְזָרְחָה לְכֶם יְרָאֵי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהָ.

בְּפַעַם הַשְּׁנִיָּה, אַחַר שְׁיִשְׁבָּה בְּגֵן שְׁלַמְטָה, כָּל אוֹתוֹ זִמְן שְׁיִשְׁבָּה וְעַד עָכְשׁוֹ אֵינָה נִפְרַדַת מְאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁל מְרָאָה הָעוֹלָם הַזֶּה מְכַל וְכַל. וְכִשְׁמַעְלִים אוֹתָהּ לְמַעְלָה, צְרִיכָה לְהַפְרֵד מְכַל מְרָאָה וּמְכַל הַדְּבָרִים שְׁלַמְטָה. וּמַעֲבִירִים אוֹתָהּ בְּאוֹתוֹ נְהַר דִּינּוּר, וְאִז הַנִּשְׁמָה מִתְּלַבְּנַת בּוֹ מְכַל וְכַל, וְיוֹצֵאת וְנִרְאִית לְפָנֵי רְבוּן הָעוֹלָם בְּרוּכָה (בְּרוּרָה) מְכַל הַצְּדִיקִים. כִּיּוֹן שְׁמִסְתַּכְּלַת בְּאוֹתוֹ אֹר, נִרְפָּאת וְנִשְׁלַמַת מְהַכֵּל. וְאִז עוֹמְדוֹת אוֹתָן נִשְׁמֹת בְּלִבּוֹשִׁים, מִתְּעַטְרִים לְפָנֵי רְבוּנָם. אֲשֵׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

וְאוֹתָן נִשְׁמֹת שְׁבִגְן עֵדֶן שְׁלַמְטָה מְשׁוּטְטוֹת בְּכָל רְאֵשֵׁי חֲדָשִׁים וְשִׁבְתוֹת, וְעוֹלוֹת עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם, שְׁשֵׁם כְּמָה מְמַנִּים וּמְרַכְּבוֹת שְׁשׁוֹמְרִים אוֹתָם הַחוֹמוֹת, שְׁכַתּוּב (ישעיה) עַל חוֹמַתֶיךָ הַפְּקַדְתִּי שְׁמָרִים. וְעוֹלִים עַד אוֹתוֹ מְקוֹם, וְלֹא נִכְנָסוֹת פְּנִימָה עַד שְׁמַתְּלַבְּנוֹת, וְשֵׁם מִשְׁתַּחֲוּוֹת וּשְׁמַחוֹת מְאוֹתוֹ אֹר, וְשְׁבוֹת לְתוֹךְ הַגֵּן.

יוֹצְאוֹת מְשֵׁם וּמְשׁוּטְטוֹת בְּעוֹלָם, וְרוֹאוֹת בְּאוֹתָם הַגּוֹפּוֹת שֶׁל הִרְשָׁעִים וּבְאוֹתוֹ עֲנָשׁ שְׁלָהֶם, שְׁכַתּוּב (ישעיה טו) וְיִצְאוּ וְרָאוּ בְּפַגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוֹת וְאֲשֵׁם לֹא תִכָּבֵה וְהָיוּ דְרָאוּן לְכָל בְּשָׂר. מַה זֶה לְכָל בְּשָׂר? לְאוֹתָם שְׁאָר הַגּוֹפִים שְׁסָבִיבָם, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ. וְאַחַר

קדושות נסתרות, ואותן אותיות אחרות (עליונות) שנסתרות סוככות את אותו רקיע, ואז נראות האותיות הללו בגלגול (של הרקיע הזה), שהם א"ט ב"ח, ורשומות ברקיע הזה.

בְּשַׁעָה שְׁמַאִיר הָרְקִיעַ הַזֶּה, מְאִירִים בּוֹ אַרְבָּעָה סוּדוֹת שֶׁל הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים, וְהֵם צְרוּף בְּצִרוּפִים שֶׁל שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים. אִזּוֹ יוֹרֵד טַל מֵהָרְקִיעַ הַזֶּה בְּאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, וְכָל אוֹתָן מְרַכְּבוֹת נְזוּנוֹת, וְכָל אוֹתָם הַחִילוֹת וְהַמְּחַנּוֹת הַקְּדוּשִׁים, וְכָלֵם מְקַבְּלִים בְּשִׁמְחָה.

בְּשַׁעָה שֶׁהֵדִין תְּלוּי, הָאוֹתִיּוֹת הֵלְלוּ נְטֻמָּנוֹת וְנִגְנָזִים אַרְבַּע בְּתוֹךְ אַרְבַּע, וְהֵם ט"ח ז"ו. בְּשַׁעָה שְׂאֵלָה נִגְנָזוּ וְנְטֻמְנוּ, אִזּוֹ הַקּוֹל שֶׁל צַד צְפוֹן מִתְעוֹרֵר, וְיוֹדְעִים שֶׁהֵדִין שְׂרוּי עַל הָעוֹלָם. וּבְרַקִּיעַ הַזֶּה נִרְשָׁם גּוֹן אֶחָד שְׁכוּלֵל אֶת כָּל הַגְּנוּנִים.

בְּשִׁנּוּמֵעַ הָרְקִיעַ הַזֶּה מִצַּד הַמְּזֻרָח, אוֹתָם אַרְבָּעָה הֶרְאִשִׁים שְׂאֵמְרָנוּ בְּאַרְבַּע (פְּנִים) אוֹתִיּוֹת, נוֹסְעִים כָּלֵם בְּמַסְעוֹת, וְעוֹלִים בְּעֵלְיָה לְמַעְלָה. וְכִשְׁנוֹסְעִים וְעוֹלִים לְמַעְלָה, מְסַתְּלָקֵת מִי שְׁמַסְתְּלָקֵת, וְחוֹזְרוֹת הָאוֹתִיּוֹת וְנִרְאוֹת בְּשִׁלְמוֹת בְּסוּד הֶרְאִשׁוֹן, א"ט ב"ח ג"ז ד"ו, וְנִרְקָם אוֹתוֹ רַקִּיעַ, וְאִזּוֹ מְאִיר בְּאוֹר.

וּבְשֶׁהָרְקִיעַ הַזֶּה מְאִיר כְּמִקְדָּם בְּאוֹתִיּוֹת הֵלְלוּ, כָּלֵם שְׁבִים וְשׂוֹאֲגִים לְטָרְף טָרְף וּמְזוּן.

סדר הלימוד ליום י ניסן [יום 187 בשנה]

בִּיּוֹן שֶׁהֵם שׂוֹאֲגִים וּמַעְלִים קוֹלוֹת, אוֹתוֹ קוֹל נִשְׁמַע לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְאִזּוֹ נוֹטֵל בְּרַכּוֹת וּקְדוּשׁוֹת מִי שְׁנוּטֵל.

סוּכְכוֹת הָאוֹתִיּוֹת וּמִתְגַּלְגְּלוֹת, וְסוּכְכוֹת אֶת אוֹתוֹ רַקִּיעַ, וְעוֹמְדוֹת אוֹתָן אוֹתִיּוֹת לְצַד דְּרוֹם. בִּיּוֹן שְׁעוֹמְדוֹת אוֹתָן אוֹתִיּוֹת לְצַד דְּרוֹם, עוֹלוֹת וְנוֹצְצוֹת בְּהִתְנוּצְצוֹת וְלוֹהֵטוֹת, וְאִזּוֹ בְּאִמְצַע אוֹתוֹ רַקִּיעַ רִשָּׁם אֶחָד נִרְשָׁם, וְאוֹתוֹ הֶרְשָׁם הוּא אוֹת אַחַת, וְהִיא י'. בִּיּוֹן שֶׁהָאוֹת הַזֶּה נִרְשָׁמָה וְנִרְאִיתָ, אִזּוֹ לוֹהֵטוֹת אַחֲרֶיהָ שֶׁלֹּשׁ אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת, וְהֵן הו"ה.

אֵלּוּן הָאוֹתִיּוֹת מְנַצְנְצוֹת בְּאִמְצַע הָרְקִיעַ הַזֶּה, עוֹלוֹת וְיוֹרְדוֹת, לוֹהֵטוֹת בְּשִׁלְשָׁה עֶשֶׂר

עוֹמֵד לְמַטָּה (עֲלִיָּה), כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר. הָרְקִיעַ שֶׁל אוֹתָהּ נִקְדָּה עוֹמֵד לְמַעְלָה עַל אוֹתָן אַרְבַּע חִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׂאֵמְרָנוּ, וְאוֹתוֹ רַקִּיעַ (כְּדִגְמַת זֶה מִזֶּה) נִרְקָם בְּגוּנִים קְדוּשִׁים.

בְּרַקִּיעַ הַזֶּה מְסַתְּכָלוֹת אַרְבַּע חִיּוֹת, וְכָל אוֹתָם חִילוֹת לְמַטָּה. כְּשֶׁהָרְקִיעַ הַזֶּה מְאִיר בְּגוּנָיו וְנוֹצֵץ, אִזּוֹ יוֹדְעוֹת כָּל אוֹתָן מְרַכְּבוֹת וְכָל אוֹתָם חִילוֹת וּמְחַנּוֹת שֶׁהֵרִי טְרַפָּם הַזֶּה. הָרְקִיעַ הַזֶּה רָקוּם בְּכָל הַגְּנוּנִים הַקְּדוּשִׁים, וְבוֹ עוֹמְדִים אַרְבַּע פְּתָחִים רְשׁוּמִים בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת נוֹצְצוֹת.

פְּתַח אֶחָד רְשׁוּם לְצַד מְזֻרָח, וְבוֹ עוֹמְדָת בְּאוֹתוֹ פְּתַח אוֹת אַחַת, וְאוֹתָהּ אוֹת הִיא א'. וְזֶה נוֹצֵץ וְעוֹלָה וְיוֹרֵד בְּפִתַח הַזֶּה. הַפְּתַח הַזֶּה מְאִיר וְנוֹצֵץ מִהִתְנוּצְצוֹת עֲלִיוֹנָה, וְהָאוֹת הַזֶּה נוֹצְצָת וְכוּלְטָת (וְלוֹהֵטָת) בְּתוֹכָהּ, וְהִיא יוֹרְדָת וְעוֹלָה וְנִרְשָׁמָת בְּאוֹתוֹ פְּתַח.

פְּתַח שְׁנֵי רְשׁוּם לְצַד צְפוֹן, וְבוֹ עוֹמְדָת אוֹת אַחַת, וְהִיא הָאוֹת ד'. וְזוֹ עוֹמְדָת וְנוֹצְצָת, עוֹלָה וְיוֹרְדָת, וְלוֹהֵטָת בְּאוֹתוֹ פְּתַח. לְפַעְמִים נוֹצְצָת בְּהִתְנוּצְצוֹת, וְלְפַעְמִים נְטֻמָּן אוֹתוֹ אוֹר וְלֹא מְאִיר. וְלִכְּן הָאוֹת הַזֶּה אֵינָה עוֹמְדָת בְּקִיּוּם מִתְמִיד, וְהָאוֹת הַזֶּה נִרְשָׁמָת בְּאוֹתוֹ פְּתַח.

הַפְּתַח הַשְּׁלִישִׁי הוּא פְּתַח שְׁעוֹמֵד לְצַד מְעָרְב, וְבוֹ עוֹמְדָת אוֹת אַחַת שְׂרִשׁוּמָה וְנִאֹרְהָ בְּאוֹתוֹ פְּתַח, וְזוֹהִי הָאוֹת נ', וְהָאוֹת הַזֶּה נוֹצְצָת בְּהִתְנוּצְצוֹת בְּאוֹתוֹ הַפְּתַח.

הַפְּתַח הָרְבִיעִי זֶהוּ הַפְּתַח שְׁעוֹמֵד לְצַד דְּרוֹם, וְבוֹ עוֹמֵד רִשָּׁם שֶׁל נִקְדָּה תַּחְתּוֹנָה קְטָנָה שְׂנִרְאִית וְלֹא נִרְאִית, וְזוֹהִי הָאוֹת י', וְאַרְבַּע הָאוֹתִיּוֹת הֵלְלוּ לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, (נוֹצְצִים) בְּאוֹתוֹ רַקִּיעַ בְּאוֹתָם פְּתָחִים.

בְּרַקִּיעַ הַזֶּה רְשׁוּמוֹת אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת (לְד' צְדָדִים) בְּכִתְרִים עַל רְאִשֵׁיהֶם, וְאוֹתָן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת מְתַעֲטְרוֹת בְּכִתְרִים. הָרְקִיעַ הַזֶּה נוֹסֵעַ וְסוּכֵב עַל גְּבֵי חִיּוֹת בְּרִשָּׁם שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, הַסּוּד שֶׁל חֲשָׁבוֹן הַיַּחּוּד בְּסוּד שֶׁל צְרוּף אֶחָד, וְהֵם: א"ט ב"ח ג"ז ד"ו.

הָאוֹתִיּוֹת הֵלְלוּ סוּכְכוֹת בְּאוֹתוֹ רַקִּיעַ בְּסוּד שֶׁל אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת (שֶׁל מְרַכְּבוֹת) עֲלִיוֹנוֹת

שֶׁל שְׁלֵמוֹת, וְכָל הַדְּרָגוֹת מִתְקַנּוֹת עַל מְקוֹמָן, כָּל אַחַת וְאַחַת כְּרֵאוּי.

בְּרִיקָע הַזֶּה עוֹמֵד לְצַד צְפוֹן שֶׁלֵּהֶבֶת אַחַת מֵאִירָה שְׂאִינָה שׁוֹכֶכֶת תָּמִיד, וְהִיא רְשׁוּמָה בְּאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת לְיָמִין, וְהֵם עֲשָׂרָה שְׁמוֹת, וְעוֹלוֹת לְשִׁבְעִים שְׁמוֹת, וְכֵלֶן רְשׁוּמוֹת בְּרִיקָע הַזֶּה, וּמֵאִירוֹת כֵּלֶן כְּאַחַד.

מֵהֲרִיקָע הַזֶּה נוֹסְעִים כָּל אוֹתָם הֲרִיקָעִים שֶׁלִּמְטָה שֶׁלְצַד הַקְּדוּשָׁה, עַד שֶׁמִּגִּיעִים לְאוֹתָם הֲרִיקָעִים הָאֲחֵרִים שֶׁלְצַד אַחֵר, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים יְרִיעוֹת עֲזִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעַשׂ יְרִיעַת עֲזִים לְאֵהָל עַל הַמִּשְׁכָּן.

מִשׁוּם שֵׁשׁ יְרִיעוֹת וַיֵּשׁ יְרִיעוֹת. יְרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן הֵן יְרִיעוֹת שֶׁנִּקְרָאוֹת רִיקָעֵי הַחַיּוֹת שֶׁל הַמִּשְׁכָּן הַקְּדוּשׁ. יְרִיעוֹת עֲזִים הֵם רִיקָעִים (יְרִיעוֹת) אַחֲרֵים שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר. אֵלֶּה רִיקָעִים בְּסוּד הַמְּרַכְּבוֹת שֶׁל רוּחוֹת קְדוּשׁוֹת, וְאֵלֶּה רִיקָעִים שֶׁבְּחוּץ שְׁעוֹמְדִים בְּדַבְּרֵי הָעוֹלָם, וְהֵם צְדָדִים שֶׁל תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים שֶׁל הַגּוּף. וְאֵלֶּה מְכַסִּים עַל אוֹתָם רִיקָעִים שֶׁלִּפְנֵים, כְּמוֹ קְלִפָּה עַל הַמַּח. הֲרִיקָעִים שֶׁלִּפְנֵים הֵם אוֹתוֹ קְלוּשׁ שְׁעוֹמֵד עַל הַמַּח, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים שְׁמִים לֵה'. לְשֵׁם אַחַד זֶה שֶׁלִּמְטָה.

רִיקָעִים אַחֲרֵים לְמַעְלָה, וְהֵם רִיקָעִים פְּנִימִים שֶׁנִּקְרָאִים רִיקָעֵי הַחַיּוֹת, שֶׁהֵם סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ בְּסוּד הַחַיּוֹת הַגְּדוֹלוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, וְאֵלֶּה הֵם הַסּוּדוֹת שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת (סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים) הָעֲלִיוֹנוֹת בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה, כֵּלֶן שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת רְשׁוּמוֹת שְׁיֹצְאוֹת מִתּוֹךְ הֲרִיקָע הָעֲלִיּוֹן הַשְּׁמִינִי, שֶׁהוּא רִיקָע עַל גְּבֵי הַחַיּוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, וְזֶהוּ שְׂאִין לוֹ מֵרָאֵה. זֶהוּ טְמִיר וְגַנּוּז, וְאֵין בוֹ גִּזְוֹן.

כָּל הַגְּנֻזִים יוֹצְאִים מִמֶּנּוּ. אֵין בוֹ גִּזְוֹן, וְלֹא נִרְאָה וְלֹא הִתְגַּלָּה. זֶהוּ שְׁמוּצִיא אֵת כָּל הָאוֹרוֹת. בוֹ לֹא נִרְאָה לֹא אוֹר וְלֹא חֶשֶׁךְ וְלֹא גִזְוֹן כֵּלֶל, פֶּרֶט לְנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שְׁרוּאוֹת מִתּוֹךְ הֲרִיקָע הַתַּחְתּוֹן כְּמֵאֲחֵר הַכֶּתֶל, אוֹר שְׁמוּצִיא וּמֵאִיר הֲרִיקָע הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, וְאוֹתוֹ אוֹר שְׁלֹא פוֹסֵק, אֵין מִי שֶׁמְכִיר אוֹתוֹ וְאֵין מִי שְׁעוֹמֵד בוֹ.

מֵתַחַת לָזֶה, כָּל אוֹתָם הֲרִיקָעִים נִכְלָלוּ בְּשֵׁם הַזֶּה נִקְרָא שְׁמִים, וְאֵלֶּה (הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ) נִקְרָאִים

(בְּשֵׁים עֶשֶׂר) לְהֵטִים. אַז אַחֵר שְׂאֵלוֹ הַשֵּׁלֶשׁ עֲשָׂרָה פְּעָמִים לוֹהֵטוֹת, יוֹרֵד מִי שְׁיֹרֵד, וְנִכְלָלָת בְּאוֹתָן אוֹתִיּוֹת וּמִתְעַטְרָת בְּהֵן וְלֹא נוֹדַעַת. אַז כָּל הַחַיּוֹלוֹת וְכָל הַמַּחֲנוֹת בְּשִׁמְחָה, וְעוֹלִים שִׁירִים וְתִשְׁבָּחוֹת.

הֲרִיקָע הַזֶּה נוֹסֵעַ שְׁנִית וְסוֹבֵב וּמִתְגַּלְגֵּל, וְאוֹתָן הָאוֹתִיּוֹת הֵרֵאוֹנוֹת שְׂאֵמְרָנוּ, שֶׁהֵן א"ט ב"ח, כֵּלֶן נִכְלָלוֹת בְּאוֹתָן אוֹתִיּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ שְׂאֵמְרָנוּ, וְסוֹבְבוֹת לְאוֹתוֹ הֲרִיקָע, וְעוֹמְדוֹת אוֹתָן אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵיוּ בְּאִמְצַע סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, כֵּלֶן נִרְשְׁמוֹת לְצַד צְפוֹן, וְנִרְשְׁמוֹת וְאֵינֵן נִרְשְׁמוֹת. אֵין מִי שֶׁיִּסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ הַצַּד. כֵּלֶן מְכַסּוֹת, וְאוֹמֵר בְּקוֹל נֵעַם: בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. וּמִתְכַסּוֹת מְצַד צְפוֹן (שֶׁל הַפְּנִים) וְאוֹמְרוֹת אֵת זֶה, מִתְכַסּוֹת מְכָל הַצְּדָדִים וְאוֹמְרוֹת אֵת זֶה.

הֲרִיקָע הַזֶּה סוֹבֵב כְּמַקְדָּם וּמִתְגַּלְגֵּל מְצַד לְצַד, וְאֵז קוֹל נְעִימַת הַמַּחֲנוֹת הֵרְבִים בְּצַד זֶה, וְקוֹל נְעִימַת מַחֲנוֹת רַבִּים בְּצַד זֶה, וְכֵן לְאַרְבָּעָה צְדָדִים. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אוֹתוֹ הֲרִיקָע מֵאִיר בְּאוֹר אַחֵר, יוֹתֵר מִכְּמוֹ שֶׁהָיָה, וְעוֹמֵד בְּאוֹר בְּגוֹן אַחֵר כֵּלֶוּל מְכָל הַגְּנֻזִים.

וְאֵלֶּה הָאוֹתִיּוֹת שְׂאֵמְרָנוּ עוֹלוֹת לְמַעְלָה בְּאוֹתוֹ רִיקָע, וּמְקַבְּלִים אוֹת אַחַת שֶׁהִיא עֲלִיוֹנָה, שֶׁמִּתְחַבְּרָת בְּשֵׁם זֶה שֶׁל אֵלוֹ הָאוֹתִיּוֹת. מִשׁוּם שְׂאֵף עַל גֵּב שֶׁהָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ הֵן שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, זֶהוּ שֵׁם שֶׁנִּכְלָל לְמַטָּה, מִשׁוּם שֶׁסּוּד זֶה נִכְלָל לְמַעְלָה וְנִכְלָל לְמַטָּה, וְכִשְׁנִכְלָל לְמַטָּה, אֵלוֹ הָאוֹתִיּוֹת עוֹלוֹת לְקַבֵּל אוֹת אַחַת (יִו"ד), שֶׁהֵרִי מֵאוֹתָהּ הָאוֹת נְזוּנוֹ אֵלוֹ הָאוֹתִיּוֹת לְמַטָּה, וְאוֹתָהּ הָאוֹת הִיא ו'. וְיֹוֹרְדוֹת וּמִתְחַבְּרוֹת הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ בְּאוֹתָהּ הָאוֹת, וְאֵז כֵּלֶן בְּעֵטוֹר אַחַד, וְנַעֲשֶׂה שֵׁם שְׁלָם.

לְמַטָּה, שֵׁם שְׁלָם וְלֹא שְׁלָם. שֵׁם שְׁלָם בְּחֻמֵּשׁ אוֹתִיּוֹת (וְלֹא שְׁלָם שֶׁל תִּשְׁעֵי אוֹתִיּוֹת, שֵׁם שְׁלָם בְּחֻמֵּשׁ אוֹתִיּוֹת) הוּא - וְיִהוּ"ה. סוּד שֶׁל זְכָר וְנִקְבָּה בְּרַמְזוֹ. הַשֵּׁם שְׁלָם הוּא בְּתִשְׁעֵי אוֹתִיּוֹת, וְהֵם יְהוּ"ה אֵלֵהִים. זֶהוּ שֵׁם שְׁלָם מֵהַכֵּל. שֵׁם אַחֵר הוּא בְּרַמְזוֹ, וְהוּא בְּחֻמֵּשׁ כְּפִי שְׂאֵמְרָנוּ. אֲבָל זֶהוּ שְׁלָם כֵּלֶל.

כִּיּוֹן שֶׁמִּתְחַבְּרוֹת הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ, אוֹתוֹ רִיקָע מֵאִיר בְּשִׁלְשִׁים וּשְׁנַיִם אוֹרוֹת, וְאֵז הַכֵּל הוּא בְּשִׁמְחָה, הַכֵּל עוֹמֵד בְּסוּד אַחַד מְעַלָּה וּמַטָּה. כָּל אוֹתָן מְרַכְּבוֹת וְכָל אוֹתָן מַחֲנוֹת, כֵּלֶם עוֹמְדִים בְּסוּד

ומשוטטת ושבה אל אותו עקר שראוי לה. הגוף עומד שקט כאבן, וחוזר לאותו מקום שראוי לו לשרות עליו, ומשום כך שב הגוף לצד שלו, והנפש לצד שלה.

על הגוף שורה סוד הצד האחר, ולכן נטמאים ידיו, וצריך לרחץ אותם. כמו שבארנו, שהרי בלילה הכל שב למקומו, ונשמות הצדיקים עולות וחוזרות למקומן, ומתעטרת (בהם) מה שמתעטרת, ונכללת מכל הצדדים, ואז עולה כבוד הקדוש ברוך הוא ומתעטר מהכל.

בלילה שולטים הממנים שנפקדו על אותן נשמות הצדיקים להעלותן למעלה ולהקריבן קרבן מנחם לאדונם. אותו ממנה שנפקד על כל אותם מחנות, שמו סורי"א ממנה גדול. פיון שעולה הנשמה לכל אותם רקיעים, אז מקריבים אותה אליו ומריח בה, כמו שנאמר (ישעיה יא) והריחו ביראת ה'. כמו שעתידי מלך המשיח לעשות בעולם, ועל ידו עוברים כלם בפקדון על ידו להתקרב הלאה.

ובל הנשמות, כשנקרכות לאותו מקום שנקרכות ונראות שם, זהו סוד, כל הנשמות נכללות באותה נקדה, ולוקחת אותם פעם אחת, כמו מי שבוילע בליעת דבר, ומתעברת כמו אשה שמתעברת. הסוד הזה לבעלי מדות. כשנקדה זו מתעברת כאשה שמתעברת, נהנית מאותה הנאה שמכלילה נשמה מהעולם הזה באותם מעשים ובאותה תורה שהשתדלה בה ביום, ונוטלת אותו רצון של העולם הזה, ובו נהנית בשמחה, ונכללת מכל הצדדים.

אחר כך היא מוציאה אותם החוצה ומוליכה אותם כמקדם, והנשמה היא חדשה כעת כמקדם, וסוד זה – (איכה ג) חדשים לבקרים. חדשים ודאי, כמו שנתבאר. מה הטעם הם חדשים? משום סוד הכתוב רבה אמונתך. רבה ודאי, שיכלה להכלילם ולהכניסם לתוכה, ומוציאה אותם והם חדשים, ולכן לוקחת אחרים מלמעלה ביום. אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.

בין כך האיר היום. אמר רבי אבא, נקום ונלך ונודה לרבון העולם. קמו והלכו והתפללו, ואחר כך

השמים אותם שהשם העליון נקרא בהם, אותם שהשם הקדוש התעטר בהם. ועל זה כתוב, (תהלים קטו) השמים שמים לה, לאותה גניזת הרקיע העליון שעומד עליהם.

עד פאן רמז לשם הקדוש, (סוד של השמים הקדושים) שהקדוש ברוך הוא נקרא בשמות. מכאן והלאה אין חכם בהשכל שיכול לדעת ולהדבק כלל, פרט לאור אחד קטן בלי קיום (קיום הכל) להתישב בו. אשרי חלקו של מי שנכנס ויוצא, ויודע להסתפל בסודות אדונו ולדבק בו.

בסודות הללו יכול אדם לדבק באדונו, לדעת את שלמות החכמה בסוד עליון כשעובד לאדונו בתפלה, ברצון ובכוננת הלב, מדביק רצונו כאש בגחלת ליחד אותם רקיעים תחתונים של צד הקדשה לעטרם בשם אחד תחתון. ומשם והלאה ליחד אותם רקיעים עליונים פנימיים להיות כלם אחד באותו רקיע עליון שעומד עליהם.

ובעוד שפיו ושפתותיו מרחשות, לבו יכון, ורצונו יתעלה למעלה למעלה, ליחד את הכל בסוד הסודות, ששם תקועים כל הרצונות והמחשבות בסוד שעומד באין סוף, ולכונן בזה בכל תפלה ותפלה, בכל יום ויום, לעטר את כל ימיו בסוד הימים העליונים בעבודתו.

בלילה ישים רצונו, שהרי נפטר מהעולם, ונשמתו יוצאת ממנו, ויחזירנה לרבון הכל. משום שכל לילה ולילה (אותה נקדה עומדת לכלל בתוכה אותן נשמות הצדיקים).

סוד הסודות לדעת לאותם חכמי לב. הרקיע הזה התחתון, בסוד אותה הנקדה הוא עומד, כמו שאמרנו. אותו הרקיע הוא כלול ממעלה וממטה, ויסודו למטה כנר הזה שמעלה אור שחר, להאחז באור הלבן, והיסוד שלה הוא למטה באותה פתילה בשמן. אף כך למטה אותה נקדה – ביום נכללת מלמעלה, ובלילה נכללת ממטה באותן נשמות הצדיקים.

ובל דברי העולם, כלם חוזרים לעקר והיסוד והשרש שממנו יצאו. וכמה לילות עתידים לטל כל אחד ואחד מה שראוי לו, כמו שנאמר (תהלים טז) אף לילות יסרוני כליותי. הנפש הולכת

שְׂרָאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתוֹ מְקוֹם, הַתְּמַלֵּא רַחֲמִים. זֶהוּ שְׂפָתוֹב רְאָה ה' וַיִּנְחַם וְגו'. מֵה זֶה רְאָה ה' ? רְאָה עֲקֵדַת יִצְחָק בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, וְשָׁב וּרְחַם עֲלֵיהֶם מִיָּד.

וַיֹּאמֶר לְמַלְאָךְ הַמְשַׁחִית רַב עֲתָה וְגו'. מֵה זֶה רַב? הַרִי פְּרִשׁוּהָ, קַח אֶת הָרֵב. אֲלֵא כֶּךָ הוּא, כְּתוֹב כָּאֵן רַב, וְכְתוֹב שֵׁם רַב לְכֶם שְׁבַת בְּהַר הַזֶּה. אֵף כֶּךָ גַם רַב – רַב לָךְ שִׁיְהִי מְקוֹם זֶה תַּחַת יָדְךָ. שְׁנַיִם רַבּוֹת הָיָה תַּחַת יָדְךָ, מִכָּאֵן וְהִלְאָה רַב, הַחֲזוֹר אֶת הַמְּקוֹם לְבַעֲלִיו. וְעַם כָּל זֶה, בְּדָם) בְּמִוֹת וּבְמִמוֹן יִצְאָ מִתַּחַת יָדוֹ.

וְלִמָּה נִקְרָא אַרְוֹנָה? אֲלֵא כְּתוֹב אַרְוֹנָה, וְכְתוֹב אַרְוֹן. בְּעוֹד שְׂאוֹתוֹ מְקוֹם הָיָה תַּחַת יָדוֹ, נִקְרָא אַרְוֹנָה, אַרְוֹן שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר. וְעַל שְׁנוֹסְפוֹ בּוֹ אוֹתִיּוֹת יִתְרוֹת, כֶּךָ צְרִיךְ לְהוֹסִיף לְאוֹתוֹ רַע עֵינַי, סוּד שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר, וְאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת הִיא חֶסְרוֹן לוֹ.

בְּצַד הַקְּדוּשָׁה גּוֹרְעִים לוֹ אוֹתִיּוֹת, וְנוֹסֶפֶת קְדוּשָׁתוֹ. וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוֹב, (מַלְכִים-א ז) עַל שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר. גְּרַע מ"ם, שְׁלֵא כְּתוֹב שְׁנַיִם, אֲלֵא שְׁנַיִ. וְלַצַּד הָאֲחֵר נּוֹתְנִים תּוֹסֶפֶת אוֹתִיּוֹת, שְׂפָתוֹב וַיַּעַשׂ יִרְיעַת עֵזִים לְאֵהֵל עַל הַמְשַׁכָּן עֲשִׂיתִי עֲשֶׂרָה יִרְיעַת. תּוֹסֶפֶת אוֹתִיּוֹת, וְהוּא חֶסְרוֹן. וּבְצַד הַקְּדוּשָׁה שְׁנַיִ עֶשֶׂר וְלֹא יוֹתֵר. וְכָאֵן עֲשִׂיתִי עֲשֶׂרָה, וְהַכֹּל הוּא חֶסְרוֹן אֲלִיוֹ. וְכֶךָ צְרִיךְ לְאוֹתוֹ רַע עֵינַי לְהַשְׁלִים אֶת הָעֵינַי שְׁלוֹ, וְהוּא בְּחֶסְרוֹן. (כְּדָגְמָא זו אַרְוֹנָה, תּוֹסֶפֶת אוֹתִיּוֹת, וְלֹא כְּתוֹב אַרְוֹן).

בֵּא וּרְאָה, צַד הַקְּדוּשָׁה נִקְרָא אַרְוֹן הַבְּרִית, וְאוֹתוֹ אַרְוֹן הַבְּרִית רְאוּי לְגוֹף לְהַכְנִיס בּוֹ דְיוֹקֵן אָדָם. וְעַל סוּד זֶה, אוֹתָם חֲסִידִים קְדוּשִׁים, כְּשֶׁהֵיוּ נִפְטָרִים מִהָעוֹלָם הַזֶּה, הֵיוּ מְכַנְיָסִים אוֹתָם בְּאַרְוֹן, שֶׁהֵרִי הַצַּד הָאֲחֵר אֵינוֹ מִתְקַן בְּגוֹף וְאֵינוֹ בְּכֹלֵל שֶׁל גּוֹף הָאָדָם. וְלִכֵּן לֹא נִבְרְאוּ גּוֹפִים לְאוֹתוֹ צַד הָאֲחֵר, מִשּׁוֹם שְׂאִינָם בְּכֹלֵל שֶׁל גּוֹף אָדָם.

מֵה כְּתוֹב בְּיוֹסֵף? וַיִּישֵׁם בְּאַרְוֹן. לְמָה שְׁתֵּי יוֹדִי"ם? אֲלֵא שֶׁהַתְּחִבְרָה בְּרִית בְּבְרִית, סוּד שְׁלֵמֻטָּה בְּסוּד שְׁלֵמֻעֵלָה, וְנִכְנַס בְּאַרְוֹן. (בֵּא וּרְאָה, צַד הַקְּדוּשָׁה נִקְרָא אַרְוֹן הַבְּרִית, וְאוֹתוֹ אַרְוֹן הַבְּרִית נִתְקַן לְהַכְנִיס בּוֹ סוּד הַתְּרוּרָה, שֶׁהִיא סוּד שֶׁל הַצְּרוּרָה שֶׁל הַגּוֹף הַקְּדוּשׁ. כְּמוֹ כֵּן לְמֻטָּה נִתְקַן אַרְוֹן לְהַכְנִיס בְּתוֹכּוֹ צוּרַת הַגּוֹף, סוּד הָאָדָם. וּמִי הוּא שְׁנִמְצָא בְּסוּד

חֲזוֹרוֹ אֲלֵיו הַחֲבָרִים. אָמְרוּ לוֹ, מִי שֶׁהִתְחִיל – שְׁיִסִּים אֶת הַשֵּׁבַח. אֲשֶׁרִי חִלְקֵנוּ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה, שְׁכַל זֶה זְכִינוּ לְעֵטֵר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּסוּדוֹת הַחֲכָמָה.

פָּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, וַיַּעַשׂ בְּצִלְאֵל אֶת הָאֲרוֹן עֲצֵי שֵׁטִים וְגו'. כָּאֵן, אֵף עַל גַּב שְׁכַל סוּדוֹת הַמְשַׁכָּן הַרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים בְּחֶדֶר הַקְּדוּשׁ, כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל, שֶׁהֵרִי סוּד זֶה מִתְעַטֵּר בְּכָמָה סוּדוֹת לְלַמֵּד חֲכָמָה. אַרְוֹן זֶה הוּא סוּד לְהַכְנִיס תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְנִגְנְזָה בּוֹ בְּשֵׁשׁ לּוּחוֹת (וְנִגְנְזוּ בּוֹ שֵׁשׁ לּוּחוֹת, וְהֵם שֵׁשׁ מְסוּבָבִים) מְסוּבָבִים, וְזֶה נִקְרָא אַרְוֹן. כְּשֶׁסּוּבָבִים אוֹתָם שֵׁשׁ לְהִיּוֹת כְּאַחַד, אֲזִי הוּא גּוֹף אֶחָד לְהַכְנִיס בּוֹ סוּד הַתּוֹרָה בְּשֵׁשׁ צְדָדִים וְאַרְוֹן.

וְהַלּוּחוֹת הֵם חֲמֻשָּׁה, וּמְכַנְיָסִים בּוֹ חֲמֻשָּׁה סְפָרִים, וְאוֹתָם חֲמֻשָּׁה הֵם שֵׁשׁ בְּדֶרֶגָה אֶחָת שְׁנִכְנַסְתָּ בָּהּ בְּנִסְתָּר, שְׁנִקְרָאת סוּד הַכֹּל, וְזֶהוּ סוּד הַבְּרִית. כְּשֶׁזֶה נִכְנַס לְתוֹךְ אוֹתָם חֲמֻשָּׁה לּוּחוֹת, אֲזִי עוֹמֵד הָאֲרוֹן וְהַתּוֹרָה בְּסוּד שֶׁל תִּשְׁעֵי דְרָגוֹת, שֶׁהֵן שְׁנֵי שְׁמוֹת, יְהוָה אֱלֹהֵי"ם. וְאַחֵר כֶּךָ עוֹמֵד לּוּחַ אֶחָד, סוּד עֲלִיּוֹן שְׁמֻכְסָה עַל הַכֹּל, וְהוּא אוֹתוֹ הַסּוּד שֶׁל אוֹתוֹ רְקִיעַ שְׁמֻסּוּבָב וּמְכַסָּה עַל הַכֹּל, וְכֹלָם עוֹמְדִים בְּסִתְרָה.

כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּל וְלִדְעַת אֶת סוּדוֹת הָאֲרוֹן. יֵשׁ אַרְוֹן וַיֵּשׁ אַרְוֹן, זֶה כְּנִגְדַּת זֶה. פָּתַח וְאָמַר, (שְׁמוּאֵל-ב כב) הַכֹּל נִתֵּן אַרְוֹנָה הַמֶּלֶךְ לְמֶלֶךְ וְגו'. וְכִי אַרְוֹנָה הָיָה מֶלֶךְ? וְאֵף עַל גַּב שְׁבַאֲרוּהָ הַחֲבָרִים, אֲלֵא דוּד, שְׂפָתוֹב בּוֹ (שֵׁם ה) כָּל מִכָּה יְבָסִי וַיַּגַּע בְּצַנּוֹר וְגו', וְהוּא נָטַל וְתַפֵּס אֶת יְרוּשָׁלַיִם וּמְשָׁלוֹ הָיָה, וְלִמָּה קָנָה בְּכֻסְף? וְאִם תֹּאמְרוּ, שְׂאֵף עַל גַּב שְׁיְרוּשָׁלַיִם הָיְתָה שֶׁל דוּד – אוֹתוֹ מְקוֹם הָיָה נִחְלָתוֹ שֶׁל אַרְוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּנִבּוֹת הַיִּזְרְעֵאֵלִי (מַלְכִים-א כא), שְׂאֵף עַל גַּב שֶׁשָּׁלַט אַחֲאָב וְהָיָה מֶלֶךְ, הַצְּטָרְךָ לְבַקֵּשׁ אוֹתוֹ כְּרֵם מְנַבּוֹת, אֵף כֶּךָ דוּד?

אֲלֵא וְדַאי אַרְוֹנָה הָיָה מֶלֶךְ, וְאוֹתוֹ מְקוֹם הָיָה בְּרִשּׁוֹתוֹ וְהָיָה שׁוֹלֵט עֲלָיו, וְכִשְׁהִגִּיעַ זְמַן לְצֵאת מִתַּחַת יָדוֹ, לֹא יִצְאָ אֲלֵא בְּהִרְבֵּה דָם וְהִרְגַּ בְּיִשְׂרָאֵל, וְאַחֵר כֶּךָ עֵמֵד הַמֶּלֶךְ הַמְשַׁחִית עַל אוֹתוֹ מְקוֹם, וְשֵׁם, כְּשֶׁהָיָה הוֹרֵג וְעוֹמֵד בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, לֹא הָיָה יָכוֹל, וְתִשָּׁשׁ כַּחוֹ.

וְאוֹתוֹ מְקוֹם, הַמְּקוֹם שְׁנַעֲקֵד בּוֹ יִצְחָק הָיָה, שְׁשֵׁם בְּנֵה אַבְרָהָם מְזַבַּח וְעָקֵד אֶת יִצְחָק בְּנּוֹ. כִּיּוֹן

למקומה, פרט לאותם חסידים עליזים קדושים שראויים לעלות עם גופם. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

משום שאין חטא קשה לפני הקדוש ברוך הוא כמו זה שמשקר ופוגם את אות ברית הקדש, וזה אינו רואה פני שכנה, ועל חטא זה כתוב, (בראשית לח) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'. וכתוב, (תהלים ה) לא יגרף רע.

מה כתוב כאן? ויעש בצלאל את הארון. וכי למה לא עשו אותם החכמים שעשו את המשכן את הארון? אלא בצלאל סיום הגוף, שהוא סוד הברית הקדוש, ושמר אותו, והוא עומד בנחלת חלקו. הוא השתדל במעשה שלו ולא אחר. באו כל החברים ונשקו אותו.

בשהגיעו לרבי שמעון וסדרו הדברים הללו לפניו, כל מה שנאמר באותה דרך, פתח ואמר, (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. הפסוק הזה נתבאר. אבל בפסוק הזה יש להתבונן, וארח צדיקים, אותה דרך שהצדיקים הלכו בה, היא דרך אמתית, דרך שהקדוש ברוך הוא רוצה בה, הדרך שהוא הולך לפניהם, וכל אותן מרכבות באות לשמע דברים שהם מדברים ואומרים בפיהם. כאור נגה, שמאיר והולך, ולא נחשך (פלל), כדרך אותם הרשעים שדרךם תמיד חשוכה, כמו שנאמר, דרך רשעים כאפלה וגו'.

דבר אחר וארח צדיקים – מה בין ארח לדרך? הרי פשוטה. אבל דרך היא שעכשו נפתחה ונגלתה, ונעשה באותו מקום דרך שלא כתשו בה רגלים מקדם לכן. דרך – כמו שנאמר, (ישעיה סג) כדרך בגת, שכותשים בו רגלים כל מי שרוצה.

ועל זה לצדיקים קורא ארח, שהם היו ראשונים לפתח אותו מקום, ולא כל המקום ההוא. אלא אף על גב שאחרים בני העולם הולכים באותו מקום – עכשו שהולכים בה צדיקים, הוא מקום חדש, שעכשו אותו מקום הוא חדש כמו מי שלא הלך בו אדם אחר לעולמים, משום שצדיקים עושים חדוש לכל אותו מקום בכמה דברים עליזים שהקדוש ברוך הוא מתרצה בהם.

אדם? מי ששומר את ברית הקדוש, ועל סוד זה אותם חסידים קדושים, כאשר היו נפטרים מעולם הזה, היו מכניסים אותם בארון, משום שלא ראוי להכנס בארון אלא מי ששמר לברית זו, אות קיום הקדוש. ביוסף מה כתוב? וישם בארון) מה הטעם? משום ששמר הברית הקדוש והתקים בו. לכן ראוי להכנס בארון, והכל כראוי.

בכה רבי אבא ואמר, אוי לבני העולם שלא יודעים אותה בוששה! אוי לאותו ענש של כל מי שרוצה להכנס לארון, כי לא צריך להכניס לארון, פרט לצדיק שיודע בנפשו ונודע בעצמו שלא חטא באותה ברית, אות הברית הקדוש, מעלומיו, ושמר אותו כראוי. ואם לא, לא צריך להכנס לארון ולפגם את הארון.

הסוד שצריך להתחבר באות ברית קדש הוא הסוד הראוי לו, ולא לאחר. שהרי ארון אינו מתחבר אלא בצדיק ששומר ברית קדש. ומי שפוגם את הברית ונכנס בארון – אוי לו שפגם אותו בחייו, ואוי לו שפגם אותו במיתתו. אוי לו מאותו ענש. אוי לו שפגם האות וארון הברית הקדוש, אוי לו מאותה בוששה, שנוקמים ממנו נקמת עולמים – נקמה של העולם הזה, ונקמה של אותו פגם. וסוד זה כתוב, (תהלים קכה) כי לא ינוח שכבט הרשע על גורל הצדיקים.

בשעה שדנים אותו באותו עולם, מסתכלים במעשיו. אם היה פוגם את סוד ברית הקדש שחתום בכשרו, ועכשו פוגם את הארון (הברית) שלו בזה – לזה אין חלק בצדיקים. מסתכלים בו ודנים אותו, ומוציאים אותו מכלל של אדם. כיון שהוציאו אותו מכלל של אדם, מוציאים אותו מכלל של כל האחרים שנועדו לחיי עולם, ונותנים אותו לאותו (ארון) צד שאינו נכלל בסוד של גוף האדם. כיון שנמסר לאותו צד – אוי לו שמכניסים אותו לגיהנם, ולא יוצא משם לעולמים. על זה כתוב, (ישעיה טו) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי וגו'. אותם שנשארו מכלל של אדם.

והדברים הללו, כשלא עשה תשובה שלמה, תשובה שראויה לכסות על כל מעשיו. ועם כל זה, טוב לו שלא יכנס לארון, שהרי כל זמן שהגוף עומד, הנשמה נדונית ולא נכנסת

הצדדים, מעלה ומטה, בסוד השם הזה, להיות הכל סוד אחד ושלמות אחת.

יהושע זהו סוד של השלמת הלבנה באותיות הללו בן נוי"ן. נוי"ן ודאי, שהרי נון היא סוד הלבנה, מלא בסוד ההשלמה של השם הקדוש, ואז הוא מלא רוח חכמה ודאי.

משום שהנקדה העליונה, שהיא י', מתפשטת ומוציאה רוח, ואותה רוח עושה היכל. ואותה רוח מתפשטת ונעשית לששה צדדים. אותה רוח מתפשטת בסוד של כל אלה. ומלא ועושה היכל למטה, והכל מתמלא, ונעשה סוד השם הקדוש בהשלמה אחת.

ומשום כך יהושע מלא רוח חכמה, משום - כי סמך משה את ידיו עליו, שהוא הריק עליו ברכות ונתמלאה הבאר ממנו. ואתם, קדושים עליונים, כל אחד מכם התמלא רוח חכמה, ועומד בשלמות בסודות החכמה, משום שהקדוש ברוך הוא התרצה בכם וסמך ידו עליכם. אשרי חלקי שעיני ראו את זה וראו את שלמות רוח החכמה בכם.

פתח ואמר, כתוב (ויקרא יט) לא תאכלו על הדם לא תנחשו ולא תעונו. פסוק זה פירושו, וסוד הדבר - זה מי שאוכל בלי תפלה, שיתפלל (קדם שאוכל) על דמו, שקול הוא כמנחש ומעונן.

משום שבלילה הנשמה עולה (ומשתטח) לראות בסוד הכבוד העליון, כל אחד ואחד כמו שראוי לו, ונשאר האדם באותו כח שהשתתף (שהתפשט) בתוך הדם לקים הגוף, ולכן (ועם כל זה) טועם טעם של מות. ואותו כח לא נועד להתעורר לתוך אותו כח של הנשמה ולקבל אותו. וכשמתעורר האדם, אינו טהור, והרי בארנו שצד האחר שולט על מקום שעומד בלי נשמה.

ביון שנטהר במים, ואף על גב שהשתדל אדם בתורה, (טועם טעם מיתה, שהצד האחר שולט במקום שנמצא בלא נשמה, וכשמתעורר בן אדם, אף על גב שמתדל בתורה) אותה נשמה לא חוזרת למקומה ולא שולטת באדם, פרט לכח הדם לבדו שנקרא נפש, אותה שמתפשטת בדם תמיד, והרי בארנו. וכשיתפלל אדם תפלה של עבודת אדונו, אז מתישב כח הדם

ועוד, ששכינה הולכת באותו מקום מה שלא היה מקדם לכן. ומשום כך נקרא ארח צדיקים, משום שהתארח בו אורח עליון קדוש. דרך היא פתוחה לכל, וכותשים בה כל מי שרוצה, אפלו אותם הרשעים. דרך, סוד זה - (שם מג) הנתן בים דרך. משום שדורך בו הצד האחר שלא צריך, ושולט לטמא את המשכן. ועל זה צדיקים לבדם עומדים ושולטים באותו מקום שנקרא ארח. כמו שבארנו, דרך פתוחה לכל, לצד זה ולצד זה.

ואתם, קדושים עליונים, דרך קדושה עליונה הזדמנה לכם והתארחתם בה, ודברים מעלים עליונים (אלו) הסתדרו לפני עתיק הימים. אשרי חלקכם.

פתח רבי שמעון ואמר, (דברים לד) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה וגו'. בכמה מקומות מצאנו שפני משה כפני השמש, ויהושע כפני הלבנה. שאין אור ללבנה אלא אור השמש כשמאיר ללבנה, והלבנה מתמלאת מתוך השמש. וכשמתמלאת, אז עומדת בשלמותה.

השתלמות הלבנה מי הוא? סוד של הכל שנקרא דמות בסוד השמש העליון יי. שהרי בשם הזה אינו עומד, רק בזמן שעומדת בשלמות. שהרי כמה שמות הם שירשה, ונקראת בהם כפי השעה שעומדת בה, (וכפי השעה עומדת בה) כך נקראת באותו שם ממש. וכשעומדת בסוד השלמות ונשלמת מכל הצדדים, אז נקרא ידו"ד. השלמתה כהשלמה שלמעלה, שירשה הבת את אמה.

והינו (הארה) בחמשה עשר ימים, שכתוב (ויקרא כג) בחמשה עשר יום לחדש השביעי הזה. וכתוב (שם) אך בעשור (יום) לחדש השביעי. והכל סוד אחד. כשעומד העולם הבא בסוד של כל עשר האמירות על החדש הזה, נקרא בעשור. וכשנרשמת הלבנה בשלמות אחת ביניהן, נקרא בחמשה עשר, שהרי ה' התחברה ונחלקה ביניהם.

וסוד זה יי"ה, וכשעומדת בשם זה, אז מתחברת בה, והיא נוספת (אל התחתונים לזון אותם ולתת להם טרפם, ומתוספת) היא בסוד האות ה' כמקדם. אחד, להחלק ולהתחבר בסוד שלמעלה, ואחד, כדי לתת מזון למטה, ואז עומדת הלבנה בשלמות לכל

קמח) הִלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר הִלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְגו', לְהַעֲמִיד אֶת קִיּוֹם הָעוֹלָם הַזֶּה. וְעַל זֶה בְּכָרוּךְ שְׁאֹמֵר, בְּרוּךְ – בְּרוּךְ עַל הַכֹּל.

תְּקוּן שְׁלִישִׁי, שֶׁהוּא תְּקוּן שֶׁל הָעוֹלָם לְמַעַל בְּכָל אוֹתָם חִילוֹת חִילִים וּמַחֲנוּת – יוֹצֵר מְשָׁרְתִים וְאֲשֶׁר מְשָׁרְתֵי וְגו', וְהַאֲוֹפְנִים וְחִיוֹת הַקֹּדֶשׁ. תְּקוּן רְבִיעִי, תְּקוּן הַתְּפִלָּה בְּתְּקוּן שֶׁל סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּמוֹ שְׁאֹמְרָתָם, אֲשֶׁרֵי חֲלָקְכֶם. וְכַאֲן סוּד הַתְּקוּן שֶׁל הַשֵּׁם הַשָּׁלֵם. אֲשֶׁרֵי חֲלָקֵי עִמְכֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

מִצְוֹת הַתּוֹרָה שְׁאֹמְרָתָם בְּתְּפִלָּה וְדַאי כִּךְ הוּא. פָּתַח וְאָמַר, כְּתוּב (דְּבָרִים י) אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד. וְכְתוּב, (ויקרא יט) וְיִרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ. בְּפֶסוּק זֶה יֵשׁ לֹמֵר כִּךְ: וְיִרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ, מִשּׁוּם שֶׁהָרִי כְּתוּב אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ תִירָא. מֵה זֶה מֵאֲלֹהֶיךָ? אֲלֵא סוּד הוּא, מֵאֲלֹהֶיךָ וְדַאי, מֵאוֹתוֹ מְקוּם שֶׁהַתְּחִבֵּר וְסוּבֵב אֵת הַמַּח שֶׁלְפָנָיִם, וְזֶהוּ מֵאֲלֹהֶיךָ. יִרְאֵה זוֹ לְפָחַד מִמֶּנּוּ, שֶׁהָרִי שֵׁם שׁוֹרֵה הַדִּין, וְהוּא דִין שְׁנִשְׁאֵב מִתּוֹךְ הַדִּין שֶׁלְמַעַל בְּמְקוֹם הַזֶּה.

(יש אש ויש אש) שֶׁלְשָׁה גוֹנֵי אֵשׁ כָּאֵן. אֵשׁ רֵאשׁוֹנָה הִיא אֵשׁ שֶׁקְּבָלָה אֵשׁ בְּשִׁמְחָה, וּשְׁמַחִים זֶה עִם בְּאֵהְבָה. הָאֵשׁ הַשְּׁנִיָּה הִיא הָאֵשׁ שֶׁכְּתוּב בָּהּ (יחזקאל א) וְנָגַהּ לְאֵשׁ, שֶׁנִּרְאָה בָּהּ נִגְה, וְזוֹהֵי אֵשׁ שְׁעוֹמֶדֶת בְּתוֹךְ הָאֵשׁ הַפְּנִימִית בְּשִׁמְחָה, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאֵר. הָאֵשׁ הַשְּׁלִישִׁית הִיא אֵשׁ (שְׁבַחֲוִץ) שֶׁסוּבְּכַת אוֹתוֹ נִגְה, וְכוּז הָאֵשׁ הַתְּחִילָה יִרְאֵת הַדִּין לְהִלְקוֹת הַרְשָׁעִים.

וְאֵה עַל גֵּב שְׁשִׁנֵּי שְׁאֲרַבְעָה צְבָעִים שֶׁל אֵשׁ הֵם, וְאֵלוֹ אַרְבְּעָה שֶׁהֵם אֶחָד. אֲבָל כָּאֵן בְּאֵשׁ הִיא שְׁאֵנוֹ אוֹמְרִים, מִתְּחִיל פָּחַד הַדִּין, וְעַל זֶה כְּתוּב וְיִרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ, מֵאוֹתוֹ הָעֵנֶשׁ שְׁלוֹ.

וּבְאוֹתָהּ יִרְאֵה צָרִיךְ לָשִׁים רְצוֹנוֹ בִּירְאָה וְאֵהְבָה כְּאֶחָד, לְפָחַד בְּצַד זֶה – וְלֵאֵהֵב בְּצַד זֶה, וּבְאוֹתָם גּוֹנִים שְׁאֹמְרָנוּ, וְאוֹתוֹ הַפָּחַד לְהִיוֹת פּוֹחַד מֵעֵנֶשׁ. שְׁמֵי שְׁעוֹבֵר עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה נֵעֲנֵשׁ בְּאוֹתוֹ צַד. שֶׁכְּשֶׁמִּתְּחִיל אוֹתוֹ צַד לְהִלְקוֹת, לֹא שׁוֹקֵט עַד שֶׁמְכַלָּה אוֹתוֹ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וּמֵהָעוֹלָם הַבָּא. וּמִשּׁוּם כִּךְ צָרִיךְ לְפָחַד מֵהָאֵשׁ הַזֹּאת שֶׁשְׁרוּי בָּהּ הַפָּחַד.

וּמִמֶּנָּה מִתְּפַשְׁטֵת אֵשׁ לְחוּץ שֶׁל יִרְאֵה אַחֲרָת, וְעַל זֶה כְּתוּב (שׁוֹפְטִים ו) לֹא תִירָאוּ אֶת אֱלֹהֵי

בְּמְקוֹמוֹ, וּמִתְגַּבֵּר כַּח הַנְּשָׁמָה וּמִתְיַשְׁבֵּת עַל אוֹתוֹ מְקוּם. וְאֵז אָדָם מְשָׁלֵם לְפָנֵי אֲדוֹנוֹ, כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ נֶפֶשׁ לְמִטָּה, וְסוּד הַדְּבָר שֶׁהַנְּשָׁמָה לְמַעַלָּה.

וְעַל כִּךְ, מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּה טָרָם שִׁיאֲכַל, מַעֲמִיד עֲצָמוֹ כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ, וְעוֹלָה הַנְּשָׁמָה עַל מְקוּם מוֹשְׁבָה כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ. וְאֵם אֲכַל טָרָם שִׁיתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, שִׁיתְיִשֵּׁב הַדָּם עַל מְקוֹמוֹ, זֶהוּ כְּמִנְחַשׁ וּמַעוֹנֵן. מִשּׁוּם שֶׁזוֹ דְרָכּוֹ שֶׁל מִנְחַשׁ לְעֵלוֹת לְצַד הָאֲחֵר, וְלִהְנַמִּיךְ אֵת הַצַּד שֶׁל הַקְּדוּשָׁה.

לְמָה נִקְרָא אוֹתוֹ אָדָם שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתוֹ צַד מִנְחַשׁ? עַל שֶׁהַשְּׁתַּדֵּל עִם אוֹתוֹ נִחַשׁ לְחִזֵּק כַּחוֹ וְלִהְגַּבִּירוֹ. וְזֶהוּ כְּמִי שֶׁעוֹבֵד אֱלֹהִים אַחֲרִים. וְכֵן זֶה עוֹבֵד לְאוֹתוֹ כַּח שֶׁל הַדָּם, וְלֹא עוֹבֵד אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחִזֵּק אֵת צַד הַנְּשָׁמָה, הַצַּד שֶׁל הַקְּדוּשָׁה. **מַעוֹנֵן**, שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּחִטָּא וְלֹא מִשְׁתַּדֵּל בְּזִכְיוֹת. וְאֵם תֹּאמֵר, הָרִי עוֹמֶדֶת נ' בְּאֲמָצֵעַ – כִּךְ זֶה וְדַאי, שֶׁהָרִי לֹא יְכוּלִים לְשַׁלֵּט בְּאוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר, עַד שֶׁמְעַרְבִים בָּהּ עָרוֹב שֶׁל צַד הַקְּדוּשָׁה כַּחוֹט אֶחָד דְּקִיק. מִי שְׁרוּצָה לְהַעֲמִיד שְׁקֵר, יַעֲרֹב בּוֹ דְּבַר אֱמֶת כְּדִי שִׁיתְקִים אוֹתוֹ שְׁקֵר. וְעַל זֶה עוֹן דְּבַר שְׁקֵר הוּא, וְכְדִי לְהַעֲמִידוֹ, מְכַנִּיסִים בּוֹ דְּבַר אֱמֶת, וְזוֹהֵי נ'. בְּזֶה מַעֲמִידִים אֵת אוֹתוֹ שְׁקֵר. וּמִי שֶׁלֹּא מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טָרָם שִׁיאֲכַל עַל דָּמוֹ, כְּמִנְחַשׁ וּמַעוֹנֵן.

תְּפִלָּת אָדָם, כְּפִי שְׁאֹמְרָתָם אֲתָם קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים, אֲשֶׁרֵי חֲלָקְכֶם, שֶׁהָרִי בְּתְּפִלָּה מִתְּתַקְנִים גּוֹפוֹ וְנַפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם וְנַעֲשֶׂה שָׁלֵם. תְּפִלָּה הִיא תְּקוּנִים מְתַקְנִים שֶׁמִּתְתַּקְנִים כְּאֶחָד, וְהֵם אַרְבְּעָה. תְּקוּן רֵאשׁוֹן – תְּקוּן שֶׁל עֲצָמוֹ לְהַשְׁתַּלֵּם. תְּקוּן שְׁנִי – תְּקוּן שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. תְּקוּן שְׁלִישִׁי – תְּקוּן שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁלְמַעַל בְּכָל אוֹתָם חִילוֹת הַשָּׁמַיִם. תְּקוּן רְבִיעִי – תְּקוּן שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּסוּד הַמְרַכְּבוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, וּבְסוּד כָּל הָעוֹלָמוֹת, מַעַלָּה וּמִטָּה בְּתְּקוּן (שֶׁל סוּדוֹת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ) כְּרֵאוּי.

תְּקוּן רֵאשׁוֹן, תְּקוּן שֶׁל עֲצָמוֹ – מִשּׁוּם שְׁצָרִיךְ לְתַקֵּן אֵת עֲצָמוֹ בְּמִצְוָה וּקְדוּשָׁה, וְלִהְתַּתְּקֵן בְּקַרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת לְהַטְהֵר.

תְּקוּן שְׁנִי, בְּתְּקוּן שֶׁל הַקִּיּוֹם שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, בְּמַעֲשֵׂה כְּרֵאוּשִׁית לְבָרֵךְ אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל מַעֲשֵׂה וּמַעֲשֵׂה בְּאוֹתָם הִלְלוּיָהּ, (תְּהִלִּים

הפנימי, למקום (מקום) גניזת הנקדה העליונה הזו שהיא י'. וזהו סוד יהו"ה אלהינו. אלו שתי אותיות (שמות) שהם י"ה.

ולכלל כל האיברים באותו מקום שיצאו ממנו, שהוא היכל הפנימי, להחזיר דברים למקומם לעקר ויסוד ושרש שלהם, עד המקום ההוא של שרש הברית.

ולבסוף אלו שתי אותיות אחרות ליחד ולהדביק י' בה'. אות י' היא סוד הברית הקדוש. ואות ה' הזו היא היכל, מקום גניזה של סוד הברית הקדוש הזה, שהוא י'. ואף על גב שבארנו שהיא ו' השנייה. אבל י', הסוד שלו ליחדם כאחד.

אחד - ליחד משם ומעלה הכל כאחד, ולהעלות רצון להתקשר הכל (ממטה למעלה) בקשר אחד. להעלות רצונו ביראה ואהבה למעלה למעלה עד אין סוף, ולא ישאיר רצון מכל אותן דרגות ואיברים, אלא בכלם יעלה רצונו להשיגם, ושיהיו כלם קשר אחד באין סוף.

וזהו היחוד של רב המנונא סבא שלמד מאביו, ואביו מרבו, עד פיו של אליהו, ויפה הוא והוא יחוד בתקון. ואף על גב שאנו בארנו את זה בכמה סודות, כל הסודות עולים לאחד. אבל הסוד הזה מצאנו בספרו, ויפה הוא, והוא יחוד בתקון. והרי אנו ביחוד של סוד אחר הערנו דברים, והוא יפה, והיחוד כראוי וכך הוא. אבל היחוד הזה יחוד בתקון, וזהו יחודו של רב המנונא סבא.

ועוד היה אומר, מי שרצונו להכליל את כל סודות היחוד בדבר אחד יותר יפה. ולכן אנו מאריכים באחד, לעלות רצונו ממעלה למטה, וממטה למעלה, להיות הכל אחד. אבל בסוד זה יהי"ה, סימן (בעלמא) הוא לזה.

וזה ששינינו, אחד (להיות ד') - סוד מעלה ומטה וארבעת צדדי העולם, כף הוא, ליחד מעלה ומטה כמו שנתבאר, (ולארבעה) וארבעת צדדי העולם אלו הם סוד המרכבה העליונה להכליל הכל כאחד, בקשר אחד, ביחוד אחד עד אין סוף, כמו שבארנו.

הסוד של להזכיר את יציאת מצרים אחר כף, משום ששכינה היתה בגלות, ובזמן שהיא

האמרי, שאסור לפחד ממנו. והאש הזו של יראה שאמרנו היא קדש ומשתתפת בקדשה, וזוהי שסוכבת אותו נגה שאמרנו. ואותה אש אחרת שבחוץ, מתחברת בזו לפעמים, ולפעמים מעברת ממנה ולא מתחברת עמה. וכשגורם שתתחבר בזו, אזי הוא אש של חשף, ומחשיכה ומכסה את האור של האחרות הללו, וסימנה - ואש מתלקחת, ולא שתמיד עומדת, והרי זה נתבאר.

אחר כף היא אהבה, כמו שבארוה שאהבה שורה לאחר יראה. וסוד הדבר - פיון שהתחילה יראה על ראשו של האדם, מתעוררת אחר כף אהבה, שהיא ימין, שמי שעובד מתוך אהבה, נדבק במקום עליון למעלה ונדבק בקדשת העולם הבא, משום שהרי עולה להתעטר ולהדבק בצד הימין.

ואם תאמר שעבודה שהיא מצד היראה אינה עבודה - עבודה נכבדה היא, אבל לא עולה להדבק למעלה. וכשעובד מאהבה, עולה ומתעטר למעלה ונדבק בעולם הבא, וזהו אדם שמזמן לעולם הבא. אשרי חלקו, שהוא שולט על מקום היראה, שהרי אין מי ששולט על דרגת היראה, אלא רק אהבה, סוד הימין.

סוד היחוד שצריך לאותו שראוי לעולם הבא, ליחד את שמו של הקדוש ברוך הוא וליחד האיברים והדרגות העליונות והתחתונות, להכליל את כלם ולהכניסם למקום שצריך לקשר קשר. וזהו סוד הכתוב, (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד.

וסוד של שמע - שם שעולה לשבעים שמות, וזה כלל אחד. ישראל - ישראל סבא, משום שיש קטן, שכתוב (הושע יא) נער ישראל ואהבהו. וזהו ישראל סבא, סוד אחד בכלל אחד. שמע ישראל - כאן נכללת אשה בבעלה.

ואחר שנכללו זה בזו בכלל אחד, אזי צריכים ליחד את האיברים ולחבר שני משכנות כאחד בכל האיברים ברצון הלב, לעלות בדבקות של אין סוף, להתדבק הכל שם, להיות רצון אחד של עליונים ותחתונים.

וסוד זה יהיה, כמו שנאמר יהיה ה' אחד, בסוד של יהיה. י', ליחד ולהדבק בה', שהוא היכל

סדר הלימוד ליום יא ניסן [יום 188 בשנה]

סוּד הַקְדָּשָׁה (שֶׁל שְׁמוֹ) הָרִי בְּאַרְנוֹ, שֶׁהָרִי בְּקִדְשָׁה הַכֹּל מִתְקַדְּשִׁים – מֵעֵלָה וּמִטָּה, וְכָל הַדְּרָגוֹת, וְכָל הַמְּרַכְבוֹת עֲלִיוֹנוֹת וְתַחְתּוֹנוֹת, כֻּלָּם מִתְקַדְּשִׁים בְּקִדְשָׁה הַזֹּה. וּבְקִדְשָׁה הַזֹּה בְּאַרְנוֹ סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים לְאוֹתָם בְּעֵלֵי סוּדוֹת שְׁמֵתְבוֹנָנִים בְּקִדְשַׁת רְבוֹנָם, אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם.

הַסוּד לְמִסַּר הַנֶּפֶשׁ לְאֲדוֹנוֹ הוּא יָפָה שְׁאַמְרָתָם הַחֲבָרִים. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם, וְאֲשֶׁרֵי עֵינֵי שְׂרָאוֹ כֶּךָ, שְׂרָאִיתִי בְּחַיֵּי שְׁמַעוֹרָרִים דְּבָרִים קְדוּשִׁים אֵלּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, (מִשׁוֹם שְׁכָלָם) וְכָלָם כְּתוּבִים לְמַעְלָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ.

פְּתַח וְאָמַר, (מִלֹּאכֵי ג) אֲזִי נִדְּבָרוּ יִרְאֵי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשַׁב ה' וַיִּשְׁמַע וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זִכְרוֹן לְפָנָיו לִירְאֵי ה' וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. בְּפִסּוֹק זֶה יֵשׁ לְהַתְּבוֹנֵן, אֲזִי נִדְּבָרוּ?! אֲזִי דְּבָרוּ הִיָּה צָרִיךְ לֵהִיּוֹת! מַה זֶה נִדְּבָרוּ? אֵלּא נִדְּבָרוּ לְמַעְלָה מִכָּל אוֹתָן מְרַכְבוֹת קְדוּשׁוֹת וְכָל אוֹתָם חִילוֹת קְדוּשִׁים.

מִשׁוֹם שְׁאוֹתָם דְּבָרִים קְדוּשִׁים עוֹלִים לְמַעְלָה, וְכַמָּה הֵם שְׁמַקְדִּימִים וְנוֹטְלִים אוֹתָם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ, וּמִתְעַטְרִים בְּכַמָּה עֲטָרוֹת בְּאוֹתָם אוֹרוֹת עֲלִיוֹנִים, וְכָלָם נִדְּבָרוּ מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן. מִי רָאָה אֶת הַשְּׁמַחֻת? מִי רָאָה אֶת הַתְּשׁוּבָחוֹת שְׁעוֹלוֹת בְּכָל אוֹתָם רְקִיעִים, כְּשֶׁהַדְּבָרִים הִלְלוּ עוֹלִים (לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ), וְהַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ מִסְתַּכֵּל בָּהֶם וּמִתְעַטֵּר בָּהֶם, וְהֵם עוֹלִים (עַל רֹאשׁוֹ, וְהֵיוּ עֲטָרָה וַיּוֹרְדִים וַיּוֹשְׁבִים) וַיּוֹשְׁבִים עַל חִיקוֹ וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם, וּמִשָּׁם עוֹלִים עַל רֹאשׁוֹ וְנִהְיִים עֲטָרָה. וְעַל זֶה אָמְרָה תּוֹרָה, (מִשְׁלֵי ח) וְאֶהְיָה שֹׁעֵשׂוּעִים יוֹם יוֹם. לֹא כְּתוּב וְהִיִּיתִי, אֵלּא וְאֶהְיָה, בְּכָל זְמַן וּבְכָל עֵת שֶׁדְּבָרִים עֲלִיוֹנִים עוֹלִים לְפָנָיו.

פְּעָמִים כְּתוּב יִרְאֵי ה', יִרְאֵי ה'. אֵלּא יִרְאֵי ה' לְמַעְלָה, יִרְאֵי ה' לְמִטָּה. יִרְאֵי ה' עוֹמְדִים לְמִטָּה, וְאוֹתָם דְּבָרִים עוֹמְדִים בְּדִיוֹקְנֵיהֶם לְמַעְלָה. וְסוּד זֶה מְצָאנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוּךְ, שְׁכָל דְּבָרֵי הַצְּדִיקִים שֶׁבְּאַרְצָה הֵם מִתְעַטְרִים וְעוֹמְדִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם. וְאַחַר כֶּךָ הֵם יוֹרְדִים וְעוֹמְדִים לְפָנָיו בְּדִיוֹקָן אוֹתוֹ הַצְּדִיק שְׁאָמַר אוֹתָם, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשַׁע בְּאוֹתוֹ

בְּגִלוֹת, אֵינּוּ חֲבוּר לְחִבְרָה זֶה בְּזֶה, הַעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּעוֹלָם הַעֲלִיּוֹן, וְלִהְרֹאוֹת חֲרוֹת שֶׁל אוֹתָהּ גְּאֻלָּה שֶׁהִיָּתָה בְּכַמָּה אוֹתוֹת, בְּכַמָּה נְסִים שֶׁעָשָׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְצָרִיךְ לְהַזְכִּיר אוֹתָהּ גְּאֻלָּה, וְלִהְרֹאוֹת שְׂאֵף עַל גֵּב שֶׁהִיָּתָה בְּגִלוֹת – עֲכָשׁוּ יֵשׁ לָהּ חֲרוֹת. מִיּוֹם שֶׁהִתְרוּ אוֹתָם הַקְּשָׁרִים בְּמִצְרַיִם, אוֹתָם אוֹתוֹת וְנְסִים נַעֲשׂוּ.

וְצָרִיךְ לְהִרְאוֹת אֶת חֲרוֹתָהּ, מִשׁוֹם שֶׁהִתְחַבְּרָה עִם בְּעֵלָה, וְכַדִּי לְהַסְמִיךְ גְּאֻלָּה לְתַפְלָה, שִׁיְהִיָּה הַכֹּל אֶחָד לְלֹא פְרוּד, וְלֹא לְהִרְאוֹת גְּרוּשִׁים. וְסִימְנָךְ – וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִשָּׁה לֹא יִקְחוּ.

וְאִם תֹּאמַר, וְהָרִי הִיא בְּגִלוֹת, וְהָרִי גְרוּשָׁה – לֹא כֶּךָ. אֵלּא וְדָאֵי שֶׁהִיא בְּגִלוֹת לְדוֹר עִם יִשְׂרָאֵל וְלִהְגֵּן עֲלֵיהֶם, אֲבָל לֹא גְרוּשָׁה. וְהָרִי שְׁכִינָה לֹא נִרְאָתָה בְּבֵית רֵאשׁוֹן וּבְבֵית שְׁנִי. טָרַם שְׁגָלוֹ יִשְׂרָאֵל עֲלָתָה לְמַעְלָה, וְאַחַר כֶּךָ שָׁמָּה אֶת מְדוּרָה עִמָּם, אֲבָל גְרוּשִׁים לֹא הָיוּ לְעוֹלָמִים.

וּמִשׁוֹם כֶּךָ צָרִיךְ לְהִרְאוֹת גְּאֻלָּה שִׁישׁ בַּה אַרְבַּע גְּאֻלוֹת. וְסוּד כָּאן – בְּשַׁעֲה שִׁיִּצְאָה שְׁכִינָה מִגִּלוֹת מִצְרַיִם, בְּקִשָּׁה מִהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיִּפְדֶּה אוֹתָהּ עֲכָשׁוּ אַרְבַּע פְּעָמִים, שֶׁהֵן אַרְבַּע גְּאֻלוֹת כְּנֻגַד אַרְבַּע גְּלִיּוֹת, כְּדִי שִׁתְּהִיָּה בֵּת חוֹרִין וְלֹא תִהְיֶה מְגֻרָשֶׁת. וּבְאוֹתָהּ שַׁעֲה עֲמָדָה וְנִגְאֻלָּה אַרְבַּע גְּאֻלוֹת, בְּאוֹתָהּ יִצְיָאת מִצְרַיִם. וְעֲכָשׁוּ שֶׁהַצְּטָרְכָה בְּתַקוּנָיָה לְהַתְּחַבֵּר עִם בְּעֵלָה, צָרִיךְ לְהִרְאוֹת אוֹתָהּ גְּאֻלָּת מִצְרַיִם שִׁישׁ בַּה אַרְבַּע גְּאֻלוֹת.

וְעַל זֶה יֵשׁ לְהַזְכִּיר בְּאוֹתָהּ גְּאֻלָּה אַרְבַּע פְּעָמִים אֲמֵת, אֲמֵת, אֲמֵת, אֲמֵת, עַד עֲזֵרַת אַבּוֹתֵינוּ, שְׁזוּהֵי עֲזָרָה וְסִמְךָ לְיִשְׂרָאֵל כֻּלָּם. וּמִשָּׁם וְהִלָּאָה אַרְבַּע פְּעָמִים אַחֲרוֹת אֲמֵת, אֲמֵת, אֲמֵת, אֲמֵת, לְהִיּוֹת אַרְבַּע הַגְּאֻלוֹת הִלְלוּ בְּקִיּוֹם חֲזֵק בְּחוֹתָם חֲזֵק שֶׁל טְבַעַת הַמֶּלֶךְ, אַרְבַּע גְּאֻלוֹת כְּפוּלוֹת בְּקִיּוֹם.

וּבְלֵן בְּאוֹתָהּ יִצְיָאת מִצְרַיִם, שְׂאֵלוֹ לֹא נִמְצָאוּ אוֹתָן אַרְבַּע גְּאֻלוֹת בְּאוֹתָהּ יִצְיָאת מִצְרַיִם, כֹּל פְּעַם שִׁתְּהִיָּה גְלוֹת, לֹא מִתְּחַבְּרַת בְּתַקוּנָיָה לְהַתְּיַחַד בְּשֵׁם הַקְדוֹשׁ, וְלִכְּנֵן צָרִיךְ תָּמִיד לְהַזְכִּיר אֶת גְּאֻלָּת מִצְרַיִם בְּכָל הַקְדָּשׁוֹת שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

שאות אחת חסרה בך. קם רבי יוסי ושמח בדברי תורה וקם לפניו. הסתכל בו רבי שמעון. אמר לו, רבי יוסי, עכשו אתה שלם לפני עתיק הימים ודיוקנה שלם.

פְּתַח ואמר, ויעשו את ציץ נזר הקדש זהב טהור וגו'. למה נקרא ציץ? הסתכלות להסתכל בו. ומשום שהיה עומד על הסתכלות של אדם, נקרא ציץ. וכל מי שהסתכל בו באותו ציץ, היה נודע בו ומכר.

בְּצִיץ היו אותיות השם הקדוש חקוקות בחקיקה וחקוקות בו. ואם צדיק היה אותו שעומד לפניו, אותן אותיות שחקוקות בתוך הזהב היו בולטות ממטה למעלה ועולות מאותה חקיקה באור, והיו מאירות בפני אותו האדם.

נוֹצְצָת בו התנוצצות, ולא נוצצים. בשעה הראשונה שהסתכל בו הכהן, היה רואה את אור האותיות כלם בפנים, וכשהיה מסתכל לעין בו, לא היה רואה דבר, אלא את אור פניו שמאיר כאלו ניצוץ של זהב היה נוצץ בו. רק שהכהן היה יודע את מראה ההסתכלות הראשונה שהיה רואה לפי שעה, שהרי רצונו של הקדוש ברוך הוא היה באותו אדם, ויודע שהוא מזמן לעולם הבא, משום שהמראה הזה מאירים עליו מלמעלה, והקדוש ברוך הוא היה מרצה בו. וכשמסתכלים בו לא רואים דבר, משום שהמראה שלמעלה אינו מתגלה אלא לפי שעה.

ואם עומד אדם לפני אותו ציץ ופניו אינם מראים לפי שעה מראה קדוש, היה הכהן יודע שהרי הוא עז מצח, וצריך לכפר עליו ולבקש עליו רחמים.

וייעש את ציץ נזר הקדש. רבי יהודה פתח הפסוק ברות (רות ב), עיניך בשדה אשר יקצרון וגו'. בפסוק הזה יש להתבונן, למה צריך כאן לכתב? אמר לו רבי יצחק, אם כך, כמה פסוקים הם בתורה שנראה שלא הצטרכו להכתב, וראינו שכלם סודות עליונים. אמר רבי יהודה, בפסוק זה מי שרואה ולא מתבונן בו, כמי שלא טעם תבשיל הוא דומה.

אלא סוד כאן, וברוח הקדש נאמר. משום שראה בעז, הדין של ישראל, את ענותנותה של

דיוקן, ואחר כך נכתבים בספר זכרון לפניו, לעמד לפניו בקיום תמיד.

ולחשבי שמו, מה זה ולחשבי שמו? הרי פרשוהו, (אבל) כל אותם שמחשבים דברי תורה להשיג את אדונם בסוד השם הקדוש כדי להכיר אותו ולהתקין את חכמת שמו בלבם, שכתוב ולחשבי שמו, שהוא סוד השם הקדוש.

כתוב (יחזקאל א) וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא. פסוק זה הרי פרשוהו. אבל וממעל לרקיע, באותו רקיע למטה, כמו שאמרתם החברים. אשרי חלקי ואשרי חלקכם (באותו רקיע למעלה). שהרי ברקיע שלמעלה אין מי שמתבונן בו, ומלמעלה ממנו עומד אותו אבן ספיר, שהרי התעוררנו בו בסוד של אותה מרגלית טובה נכבדה, כמו שבארנו.

דמות כסא, ולא כתוב דמות הכסא, משום שיש כסא ויש כסא. הכסא - העליון הטמיר והגנוז שלא התגלה ואין מי שעומד בו לדעת ולהתבונן. ולכן כתוב כסא סתם, זהו הכסא שלמטה. דמות כמראה אדם. כיון שאמר דמות, אז למה כמראה, שהרי די לו דמות אדם? אלא דמות אדם זהו סוד עליון באותו כבוד עליון, דיוקן של אדם. אבל זה שנוסף כמראה - להכליל אותם דיוקנאות של דברי חכמה ואותם סודות של חכמה שעולות ומתעטרות למעלה, ואחר כך עומדות בדיוקן של אדם באותו הדיוקן של הצדיקים שמעטרים אותם, ובכלם משתעשע הקדוש ברוך הוא בעטרותיו.

ואתם החברים, הרי הקדוש ברוך הוא משתעשע כעת באותם דברים שאמרתם, מתעטרים באותה דרך. והרי עמדתם לפני רבונכם בדיוקניכם הקדושים, שהרי אני, בשעה שראיתי אתכם והסתכלתי בדיוקניכם, ראיתי בכם שאתם רשומים בסוד של אדם, וידעתי שהרי דיוקניכם נועד למעלה. וכך מזמנים הצדיקים לעתיד לבא, שיהיו נודעים לעין הכל, ולהראות פרצוף קדוש לפני כל העולם. זהו שכתוב (ישעיה סא) כל ראייהם יכירום כי הם זרע ברוך ה'.

בין כך ראה את רבי יוסי שהיה מהרהר בדברי העולם. אמר לו, יוסי, קום והשלם דיוקנה,

לשון נקיות נקט. וצמת, שאם תשוקתך לדבק באדם לקים זרע בעולם - והלכת אל הכלים, אלה הם הצדיקים שנקראים כלי ה', שכתוב (שם נב) הברו נשאי כלי ה'. שעתידים הצדיקים להביא להם את כל העולם דורון למלך המשיח. ואותם כלי ה', כלים שהקדוש ברוך הוא נהנה בהם, אלה הם כלים שבורים, שבורים הם בעולם הזה כדי לקים את התורה. והשמוש שהקדוש ברוך הוא משתמש בהם לא משתמש אלא מתוך הכלים הללו. וכשתדבק בהם, ושתית וגו'.

רבי יוסי פתח ואמר, (רות ג) ויאכל בעז וישת וייטב לבו. מה זה וייטב לבו? שברך על מזונו, ופרשוהו. וזהו סוד, שמי שמברך על מזונו זה מיטיב ללבו, ומי מוליך? (ומי הוא?) כמו שכתוב (תהלים כז) לך אמר לבי. וכתוב (שם עג) צור לבי וגו'.

ומשום שברכת המזון חביבה לפני הקדוש ברוך הוא - כל מי שמברך על השבע, מיטיב ומשמח למקום אחר, וסימנה - סעודת השבת, שמקום אחר נהנה מאותה ברכה של שבע ושמחה. וכאן נהנה מאותה ברכה של שבע של אותו צדיק בעז, וזהו וייטב לבו.

מה הטעם? משום שהמזון הוא קשה לפני הקדוש ברוך הוא שהוא אותו מקום, וכיון שאדם אוכל ושותה ומברך, אותה ברכה עולה, ונהנה מאותם דברים של שבע שעולים, ונמצא שנהנים מן המזון ממטה ומלמעלה.

וזהו הסוד שבין החברים. הסוד שבחל לא נהנה אותו מקום, אלא מאותם דברים שעולים מתוך שבע, וכל הדברים מתעטרים ורוזים ושבעים בשמחה, ואותו מקום נהנה מהם. בשבת הוא סוד אחר במזון ממש, ובאותה שמחה של המזון של מצוה של שבת, ובכל נמצא כלול - ממעלה ומטה. וסוד זה - כי ממה הכל ומידך נתנו לך. ודאי מהנאותה הזו, ובאותה שמחה של מזון של מצות השבת, כמו שבארנו.

מי שמברך את הקדוש ברוך הוא מתוך שבע, צריך לכוון לבו ולשים רצונו בשמחה, ולא ימצא עצוב, אלא שיברך בשמחה בסוד זה ולשים רצונו

אותה צדקת, שלא מרימה עיניה לראות במקום אחר אלא לפנייה, וראתה כל מה שראתה בעין טובה, ועזות המצח לא היתה בה - שבח את עיניה.

משום שיש עינים שבשבילן אין שולטת ברכה באותו מקום, והוא ראה בה עין טובה, שעל כל מה שהסתכלה היה בעין טובה. ועוד, שראה שהיה מצליח בידה כל מה שהיתה לוקחת נוסף בשדה. ובעז התבונן שרוח הקדש שורה עליה, ואז פתח ואמר, עיניך בשדה אשר יקצרון וגו'. אם תאמר, בשביל אותם הלוקטים כל אותם האחרים, איך אמר שתלך אחריהם? לא היה צריך לכתב אלא ולקטת אחריהן. מה זה והלכת אחריהן? אלא בשביל עיניה הוא אמר, עיניה שהיו גורמות (ברכות רבות, ועל כן) ברכות ללוקטים רבים, ועל כן והלכת אחריהן, אחר עיניך. כל שאר בני העולם אין להם רשות ללכת אחר עיניהם, ואת אחר עיניך, שעניך גורמות לברכות רבות.

דבר אחר בשדה אשר יקצרון - בעז ראה ברוח הקדש שעתידים לצאת ממנה מלכים עליונים שליטים, שהם העינים של הכל, כמו שהיתה תמר, שכתוב בה (בראשית לח) ותשב בפתח עינים. התישבה בפתח שיוצא ממנו מלכים שליטים עליונים שנקראים עינים, כמו שנאמר (במדבר טו) אם מעיני העדה. כמו שכל אברי הגוף לא הולכים אלא אחר העינים, והעינים מנהיגות את כל הגוף - אף כן מלכים וסנהדרין וכל אותם שליטים, הכל הולכים אחריהם (שהולכים האיברים אחר העינים), ומשום כן אמר לה עיניך. אלו המלכים והשליטים שעתידים לצאת ממנה.

בשדה, איזה שדה? זה ציון וירושלים, שכתוב (מיכה ג) ציון שדה תחרש. וכתוב (בראשית כז) כריח שדה אשר ברכו ה', זו ירושלים. ועל כן כתוב עיניך בשדה, שהם העינים שלה, שעתידים לצאת ממנה, לא יהיו שליטים אלא בשדה. אשר יקצרון, שהרי מאותו שדה היו לוקחים כל בני העולם תורה ואור שמאיר, שכתוב (ישעיה ב) כי מציון תצא תורה.

והלכת אחריהן, במעשים הכשרים הללו שאני ראיתי כן. הלוא צויתני את הנערים וגו', כמשמעו שלו, משום שאשה דעתה קלה. וצמת,

אותיות של הסוד של השם הקדוש שהיו חקוקות על הציץ, היו מאירות וכולטות ונוצצות. כל מי שהיה מסתכל באותה התנוצצות של האותיות, נופלות פניו מאימה והיה נשבר לבו, ואז הציץ מכפר עליהם. כמו זה, פיון שהוא גורם לשבר לבו ולהפנע מלפני רבונו.

במו כן הקטרת, כל מי שהריח באותו עשן, כשעלה אותו עמוד מאותו מעלה עשן, היה מברר את לבו בברור (באורה בשמחה) לעבד את רבונו ומעביר ממנו זהמת היצר הרע, ולא היה לו אלא לב אחד כנגד אביו שבשמים, משום שקטרת היא שבר ליצר הרע ודאי בכל הצדדים. כמו שציץ היה עומד על גס – אף קטרת. שאין לה דבר בעולם לשבר את הצד האחר, פרט לקטרת.

בא וראה מה כתוב, (כמדבר יז) קח את המחפה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת. מה הטעם? כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף. שהרי אין שבר לאותו הצד פרט לקטרת, שאין לה דבר חביב לפני הקדוש ברוך הוא כמו קטרת, ועומדת לבטל כשפים ודברים רעים מהבית. ריח ועשן הקטרת שעושים בני אדם, באותו מעשה הוא מבטל, כל שכן הקטרת.

דבר זה גזרה עומדת לפני הקדוש ברוך הוא, שכל מי שמסתכל וקורא בכל יום את מעשה (פרשת) הקטרת, ינצל מכל הדברים הרעים וכשפי העולם, ומכל הפגעים הרעים, ומהרהור רע ומדין רע וממות, ולא ינזק כל אותו יום, שלא יכול הצד האחר לשלט עליו, וצריך שיכון בו.

אמר רבי שמעון, אם בני אדם היו יודים כמה הוא עליון מעשה הקטרת לפני הקדוש ברוך הוא, היו נוטלים כל דבור ודבור ממנו והיו מעלים אותו עטרה על ראשיהם כמו פתח של זהב. ומי שמשתדל בו, צריך להסתכל במעשה הקטרת, ואם יכון בו בכל יום, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא, ויסתלק המות ממנו ומהעולם, וינצל מכל הדינים של העולם הזה, ומצדדים רעים, ומדין הגיהנם ומדין המלכות האחרת.

באותה קטרת, כשהיה עולה עשן בעמוד, הפהן היה רואה האותיות של השם הקדוש

שהרי הוא נותן עכשו לאחר בשמחה, בעין טובה. וכמו שהוא מברך בשמחה ובעין טובה, כך נותנים לו בשמחה ובעין טובה. ומשום כך לא ימצא עצוב כלל, אלא בשמחה ובדברי תורה, וישים לבו ורצונו לתת ברכה זו בסוד שצריך.

סוד כאן, ארבע מרכבות שולטות בארבעה צדדים ומחנות, נזונו מאותה ברכת השבע, ובאותם דברים של ברוך אתה, נהנה ומתרבה ומתעטר בו. ומי שמברך, צריך רצון בשמחה ובעין טובה, ועל כן כתוב (משלי כב) טוב עין הוא יברך.

וכאן רד לסוף הפסוק, שכתוב כי נתן מלחמו לדל. שאם לא תאמר כך – הפסוק הזה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. אלא טוב עין, כמו שבארנו, הוא יברך ודאי, בעין טובה ובשמחה. ואינו לחנם לברך בשמחה, שהרי מאותה ברכה ומאותה שמחה נתן מלחמו לדל, מקום שצריך להזון מכל הצדדים. מקום שאין לו מעצמו כלום. מקום שנהנה מכל הצדדים ונכלל מכל הצדדים. הדברים הללו לא נמסרו אלא לחכמים שיודעים סודות עליונים ודרכי התורה.

בא וראה, בעז היה טוב עין, ועזות מצח מעולם לא היתה בו. מה כתוב? (רות ג) ויבא לשכב בקצה הערמה. סוד הכתוב – (שיר ז) בטנה ערמת חטים. מכאן למדנו, שכל מי שמברך ברפת המזון כראוי בשמחה וברצון הלב, כשמסתלק מן העולם הזה מתקן לו מקום בתוך סודות עליונים בהיכלות קדושים. אשרי האיש ששומר את מצוות אדונו ויודע את סודן, שאין לה מצוה ומצוה בתורה שאין תלויים בה סודות עליונים ואורות וזוים עליונים, ובני אדם לא יודעים ולא משגיחים בכבוד רבונם. אשרי חלקם של הצדיקים, אותם שמשתדלים בתורה. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

בא וראה שהרי אמרו, שכל אותם עזי המצח שאין להם בושה, אין להם חלק בעולם הזה ובעולם הבא. כל עזי המצח שהיו בישראל, כשהיו מסתכלים באותו הציץ, היו משברים את לבם ומסתכלים במעשיהם, משום שציץ היה עומד על אות, וכל מי שמסתכל בו היה מתבייש במעשיו. ולכן הציץ מכפר על אותם עזי פנים, עזי מצח.

ממנו, אם הוא רגיל בכך להזכיר פעמים ביום – בבקר ובערב, שכתוב קטרת סמים בבקר בבקר, וכתוב בין הערבים יקטירנה. וזהו קיומו של העולם תמיד, שכתוב (שמות ל) קטרת תמיד לפני ה' לדרתיכם. ודאי שהוא קיום העולם למטה וקיום העולם למעלה.

באותו מקום שלא נזכר בכל יום מעשה הקטרת, הדינים שלמעלה שרויים בו ומגפות רבות בו, ועמים אחרים שולטים עליו, משום שכתוב קטרת תמיד לפני ה'. תמיד היא עומדת לפני ה' יותר מכל העבודות האחרות. חביב הוא מעשה הקטרת, שהוא נכבד וחביב לפני הקדוש ברוך הוא יותר מכל העבודות והרצונות (והמעשים) של העולם. ואף על גב שהתפלה מעלה מהכל – מעשה הקטרת הוא נכבד וחביב לפני הקדוש ברוך הוא.

בא וראה מה בין תפלה למעשה הקטרת. את התפלה תקנו במקום קרבות שהיו ישראל עושים, וכל אותם קרבות שהיו עושים ישראל אינם חשובים כמו הקטרת. ועוד, מה בין זה לזה? אלא תפלה היא תקון לתקן מה שצריך. קטרת עושה יותר, מתקנת וקושרת קשרים ועושה אור יותר מהכל. ומי הוא שמעביר זהמה ומטהר את המשכן, והכל מאיר ונתקן ונקשר כאחד.

ולכן צריכים להקדים מעשה הקטרת לתפלה בכל יום ויום, להעביר הזהמה מהעולם, שהיא תקון של הכל בכל יום ויום, כמו שאותו קרבן חביב שמרצה בו הקדוש ברוך הוא.

מה כתוב במשה? (שם) ויאמר ה' אל משה קח לך סמים נטף וגו'. אף על גב שבארונה, אבל מה שונה במעשה זה יותר מכל מה שאמר לו? אלא קח לך – להנאתך ולתועלתך. משום שכשאשה נטהרת, זו הנאה לבעלה. וסוד זה – קח לך סמים, להעביר הזהמה, לקדש אשה עם בעלה. אשרי חלקו של משה.

כמו כן קח לך עגל בן בקר שנאמר לאהרן, לכפר על חטאו על אותו עגל שהוא גרם להם לישראל. ועל זה כתוב במשה קח לך, להנאתך ולתועלתך. (לכך בארונה בפסל לך, מאותה פסלת של לוח אבן נתעשר משה. אף כאן לך – להנאתך ולטובתך).

פרושות (פורחות) באויר ועולות למעלה באותו עמוד. אחר כך כמה מרכבות קדושות סוככות אותו מכל הצדדים עד שעולה באור ושמחה, ומשמח את מי שמשמח, וקושר קשרים למעלה ולמטה כדי ליחד הכל, והרי בארנו. וזה מכפר על יצר הרע ועל עבודה זרה, שהוא הצד האחר, והרי בארנו.

פתח ואמר, (שמות ל) ויעש מזבח מקטר קטרת וגו'. בפסוק זה יש להתבונן, משום שהיו שני מזבחות – מזבח העולות ומזבח קטרת הסמים, זה בחוץ וזה בפנים, מזבח הקטרת הזה שהוא פנימי, למה נקרא מזבח, והרי אין זבחים בו זבחים, ומזבח על כן נקרא?

אלא משום שמבטל וכופת כמה צדדים רעים, ומשום שאותו הצד הרע כפות, לא יכול לשלט ולא להיות קטגור, ועל כן נקרא מזבח. כשאותו הצד הרע היה רואה (עמוד העשן) עשן הקטרת שעולה – נכנע ובורח, ולא יכול לקרב כלל למשכן. ומשום זה נטהר ולא מתערב באותה שמחה שלמעלה, פרט לקדוש ברוך הוא לבדו, ומשום שכל כך חביבה, לא עומד אותו מזבח אלא (פנימי) לפנים, שזהו המזבח שנמצאות בו ברכות, ועל כן נסתר מן העין.

מה כתוב באהרן? (במדבר יז) ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה, שכפת את מלאך המות שלא יכול לשלט כלל ולא לעשות דין. סימן זה נמסר בידינו, שבכל מקום שאומרים בכונה ורצון הלב את מעשה הקטרת, שאין שולט המות באותו מקום ולא יזק, ולא יכולים שאר העמים לשלט על אותו המקום.

בא וראה מה כתוב, מזבח מקטר קטרת. כיון שכתוב מזבח, למה נקרא מקטר קטרת? אלא משום שנוטלים מהמקום הזה להקטיר כמו שעשה אהרן. עוד, המזבח צריך להקטיר לקדשו באותה קטרת, ועל כן מקטר קטרת. עוד, מקטר קטרת כתרגומו, להקטיר קטרת. שהרי אסור להקטיר במקום אחר קטרת, רק ממחיתה. (ממחיתה של יום הכפורים).

בא וראה, זה מי שדין רודף אחריו, צריך את הקטרת הזו ולשוב לפני רבונו, שהרי הוא סיוע לסלק דינים ממנו, ובזה ודאי הם מסתלקים

אֶפִיקֵי מַיִם לְשִׁתּוֹת וּלְהַתְרוֹת מִצְמָאוֹנָה, שְׁכָתוֹב כְּאֵיל תְּעָרַג עַל אֶפִיקֵי מַיִם.

כָּאֵן יֵשׁ לְהַתְבוּנָה. בְּרֵאשׁוֹנָה כָּתוֹב כְּאֵיל, וְלֹא כְּתוֹב כְּאֵילָת, וְאַחַר תְּעָרַג, וְלֹא כְּתוֹב יְעָרַג. אֲבָל סוּד זֶה, זָכַר וּנְקֵבָה שְׁנֵיהֶם כְּאַחַד שְׁאִין לְהַפְרִידֵם, וְאַחַד הוּא, שְׁלֹא צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת אוֹתָם זֶה מִזֶּה, אֲלֵא שְׁנֵיהֶם כְּאַחַד. וְהַנְקֵבָה הַזֹּאת תְּעָרַג עַל אֶפִיקֵי מַיִם, וְהִיא מִתְעַבְרַת מִן הַזָּכָר, וְקָשָׁה עָלֶיהָ, שֶׁהָרִי עַל דִּין עוֹמֵדָת.

וּבְשִׁמּוֹלֵיֶדָה, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן לָהּ נַחֵשׁ אֶחָד עֲלִיוֹן גָּדוֹל, וּבֹא וְנוֹשֵׁף בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וּמוֹלִידָה. וְסוּד זֶה – הַרְבֵּה אֲרָבָה עֲצוּבוֹנָה וְהַרְבֵּה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא מִתְחַלְחֶלֶת בְּכָל יוֹם וּבְעֶצֶב עַל מַעֲשֵׂי הָעוֹלָם. בְּעֶצֶב תְּלִדֵי בָנִים. בְּעֶצֶב – זֶה סוּד הַנַּחֵשׁ, שֶׁמַּעֲצִיב פְּנֵיהֶם שֶׁל הָעוֹלָם.

וְאֵל אִישׁוֹךְ תְּשׁוּקָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר תְּעָרַג עַל אֶפִיקֵי מַיִם. וְהוּא יִמְשַׁל בָּךְ, הָרִי בְּאַרְנוֹ הַסּוּד, שֶׁהוּא שׁוֹלֵט עָלֶיהָ. וְכָל זֶה לְמָה? מִשּׁוּם שֶׁאֲמָרָה הַלְבָנָה, כְּמוֹ שֶׁשְׁנִינּוּ. וּמִשּׁוּם כֶּךָ הַקְּטִינָה אוֹרָה וְהַקְּטִינָה שֶׁלְטוֹנָה, וְאִין לָהּ רְשׁוּת מַעֲצָמָה, פָּרַט לְכַאֲשֶׁר נוֹתְנִים לָהּ כַח.

בְּעֶצֶב תְּלִדֵי בָנִים, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְאִם תֹּאמֶר, לְמָה צָרִיךְ נַחֵשׁ לְזֶה? אֲלֵא זֶה פֶּתַח דְּרָךְ לְהוֹרִיד כָּל (בְּכָל) אוֹתָן נְשָׁמוֹת שֶׁל הָעוֹלָם. שְׁאֵלְמָלָא לֹא פֶּתַח דְּרָכִים לְמַטָּה, לֹא יִשְׂרָה בְּגוֹף הָאָדָם. מֵה כְּתוֹב? לְפֶתַח חֲטָאת רַבִּץ. מֵה זֶה לְפֶתַח? לְאוֹתוֹ פֶּתַח שְׁנוּעֵד לְהוֹלִיד וּלְהוֹצִיא נְשָׁמוֹת לְעוֹלָם, הוּא עוֹמֵד לְאוֹתוֹ פֶּתַח.

וְכָל אוֹתָן נְשָׁמוֹת שֶׁהֲצִטְרְכוּ לְרִדָת בְּגוֹפִים קְדוּשִׁים, הוּא אֵינוֹ עוֹמֵד לְאוֹתוֹ פֶּתַח, וְאִין לוֹ רְשׁוּת בְּנִשְׁמָה הַהִיא. וְאִם לֹא, הָרִי הַנַּחֵשׁ נוֹשֵׁף, וְנִשְׁמָא אוֹתוֹ נָהַר (מְקוֹם), וְאִינָה נִשְׁמָה שְׁנוֹטְהָרָה, וְכֵאֵן הוּא סוּד עֲלִיוֹן. בְּעֶצֶב תְּלִדֵי בָנִים – סוּד זֶה, זֶה נַחֵשׁ, שֶׁהָרִי עִמּוֹ מוֹלִידָה נְשָׁמוֹת, מִשּׁוּם שֶׁזֶה הוּא עַל הַגּוֹף, וְזֶה עַל הַנִּשְׁמָה, וְשְׁנֵיהֶם זֶה בְּזֶה. זֶה לּוֹקֵחַ נִשְׁמָה, וְזֶה לּוֹקֵחַ הַגּוֹף.

וְעֵתִיד הַנַּחֵשׁ הַזֶּה לְהוֹלִיד כָּל אוֹתָם גּוֹפִים טָרָם שִׁבְאָ זְמַנּוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה 50) בְּטָרָם תַּחִיל יְלָדָה. הַזְמַן שֶׁל הַנַּחֵשׁ לְהוֹלִיד הוּא בְּשֶׁבַע

הַקְּטִרָת קוֹשֶׁרֶת קְשָׁרִים, מְאִירָה אוֹר וּמַעֲבִירָה זְהֵמָה, וְד' מִתְחַבְרַת בְּה' (ד' נַעֲשִׂית ה'), ה' מִתְחַבְרַת בּו', ו' עוֹלָה וּמִתְעַטְרַת בְּה', ה' מְאִירָה בִּי, וְהַכֹּל מַעֲלָה רְצוֹן לְאִין סוּף. וְנִהְיָ הַכֹּל קָשָׁר אֶחָד, וְנַעֲשֶׂה קָשָׁר אֶחָד בְּסוּד אֶחָד, שֶׁהוּא קָשָׁר עֲלִיוֹן שֶׁל הַכֹּל.

מִבְּאֵן וְהִלָּאָה, כִּינּוֹן שֶׁהַכֹּל נִקְשָׁר בְּקָשָׁר הַזֶּה, אֲזִי הַכֹּל מִתְעַטֵּר בְּסוּד הָאִין סוּף, וְסוּד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ נְאוֹר, וּמִתְעַטֵּר בְּכָל הַצְּדָדִים, וְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׁמְחָה, וּמְאִירִים הַמְּאוֹרוֹת, וּמְזוֹנוֹת וּבְרָכוֹת נִמְצְאוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהַכֹּל בְּסוּד הַקְּטִרָת. וְאִם הַזְהֵמָה אֵינָה עוֹבְרַת, הַכֹּל לֹא נַעֲשֶׂה, שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בְּזֶה.

בֵּא וְרֵאָה, הַקְּטִרָת הִיא רֵאשׁוֹנָה תְּמִיד לְפָנֵי הַכֹּל. וּמִשּׁוּם כֶּךָ מַעֲשֶׂה הַקְּטִרָת צָרִיךְ לְהַקְדִּים לְתַפְלָה, לְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, מִשּׁוּם שֶׁכָּל זֶה לֹא עוֹלָה וְלֹא נִתְקַן וְלֹא נִקְשָׁר עַד שְׁעוֹבְרַת הַזְהֵמָה. מֵה כְּתוֹב? (ויקרא טז) וְכִפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ וְגו' – בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֶּךָ – וּמִפְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם. וְעַל כֵּן צָרִיכִים לְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ וּלְהַעֲבִיר הַזְהֵמָה וּלְטַהֵר הַקֹּדֶשׁ, וְאַחַר כֶּךָ שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְתַפְלוֹת, הַכֹּל כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ.

אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָרִי הֵם יוֹדְעִים לְתַקֵּן תַּקּוֹן שְׁלֵמָעֲלָה וּמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁצָּרִיכִים לְתַקֵּן תַּקּוֹן מַמְטָה לְמַעְלָה עַד שֶׁהַכֹּל נִקְשָׁר כְּאַחַד בְּקָשָׁר אֶחָד בְּאוֹתוֹ קָשָׁר (קָשׁוֹר) עֲלִיוֹן כְּמוֹ שֶׁצָּרִיכִים לְתַקֵּן (תַּקּוּנִים) שְׁלֵמָה צָרִיכִים לְתַקֵּן בְּתַקּוֹן שֶׁל הָאוֹתִיוֹת הַרְשׁוּמוֹת שֶׁנִּקְרָא בְּהֵן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ הָיוּ יוֹשְׁבִים לִילָה אֶחָד וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אֲבִיו, הָרִי כְּתוֹב (בראשית ב) וְאֵל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבֵּה אֲרָבָה עֲצוּבוֹנָה וְהַרְבֵּה בְּעֶצֶב תְּלִדֵי בָנִים וְאֵל אִישׁוֹךְ תְּשׁוּקָתוֹ וְגו'. וְלִמְדַנּוּ שֶׁזֶהוּ סוּד עֲלִיוֹן. מִילָא לְמַטָּה, אֲבָל הוּא כְּמוֹ שְׁלֵמָעֲלָה, מֵה יֵשׁ לוֹמַר?

פֶּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים מב) כְּאֵיל תְּעָרַג עַל אֶפִיקֵי מַיִם וְגו'. פְּסוּק זֶה פְּרָשׁוּהוּ. אֲבָל חִיָּה אַחַת יֵשׁ בְּעוֹלָם, וְהִיא שׁוֹלֵטָת בְּשִׁלְטוֹן עַל אֶלְפָּה מִפְּתַחוֹת בְּכָל יוֹם. וְהִיא נִקְבָּה, וְתִשְׁוֹקָתָה תְּמִיד עַל

(מבועים קדושים) להאיר ולמלא את הים הגדול. וכיון שהים הגדול הזה התמלא מצד אותם הנחלים, אז הוא מוציא מים ומשקה את כל חיות הבר, כמו שנאמר (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי.

מה כתוב למעלה? המשלח מעינים וגו'. ואחר כך – ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם. אלה הן המרכבות שלמטה, שפאשר הים לוקח אותם, את כלם הוא לוקח ושואב אותם לתוכו, ואחר כך מוציא מים לצד אחר, שהן המרכבות הקדשות שלמטה, ומשקה אותם, וכלם התמנו ונפקדו בשם, כמו שנאמר (ישעיה מ) לכלם בשם יקרא. ומשום כך, אלה פקודי המשכן משכן העדת.

רבי יוסי פתח, (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם. מה רב טובך, כמה יש להם לבני אדם להסתכל ולדעת בדרך הקדוש ברוך הוא, שהרי בכל יום ויום יוצא קול ומכריז ואומר: השמרו בני העולם, סגרו דלתות החטאים, הסתלקו מהרשת שתופסת טרם יתפסו רגליהם ברשת הזו. הגלגל טובב תמיד, עולה ויורד. אוי לאותם שדוחים רגליהם מתוך הגלגל, שהרי נופלים לתוך העמק שטמון לאותם רשעי העולם.

אוי לאותם שנופלים ולא יקומו, ולא יאורו באור הגנוז לצדיקים לעולם הבא. אשריהם הצדיקים לעולם הבא, שכמה מאורות גנוזים להם, כמה עדוניהם באותו העולם טמונים להם, שכתוב מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. מה רב טובך, הרי פרשה שזהו אור הגנוז לצדיקים לעולם הבא, שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, וכתוב (תהלים צז) אור זרע לצדיק ולישרי לב שמחה. ועל זה מה רב טובך.

כתוב כאן מה רב טובך, וכתוב שם וירא אלהים את האור כי טוב. אשר צפנת, משום שהסתכל הקדוש ברוך הוא באותו האור והסתכל באותם הרשעים שעתידיים לחטא בעולם, וגנז את אותו האור לזכות בו את הצדיקים לעולם הבא, כמו שנתבאר.

פעלת. בראשונה צפנת, ואחר כך פעלת. אלא צפנת, כמו שנאמר. פעלת, בשביל אותו

שנים, וכאן בשש, מה שאינו זמנו. ובאותו זמן שיוליד אותם, ימות מאותה לדה, שכתוב (שם כה) בלע המות לנצח. וכתוב (שם כו) יחיו מתיה נבלתי יקומו.

אמר רבי שמעון, באותו זמן שיעורו המתים של העולם ויזדמנו בארץ הקדושה, יקומו חילות חילות כלם על ארץ הגליל, משום ששם עתיד מלך המשיח להתגלות, משום שהוא חלקו של יוסף ושם נשברו (נחרב) בראשונה. ומשם התחילו לגלות מכל מקומותיהם ולהתפזר בין העמים, כמו שנאמר (עמוס ו) ולא נחלו על שבר יוסף.

ולמה יקומו שם? משום שהוא חלקו של אותו שהושם בארון, שכתוב (בראשית ג) ויישם בארון במצרים. ואחר כך נקבר בארץ הקדושה, שכתוב (יהושע כד) ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם. וזהו שעמד בקיום הברית יותר מהכל.

ובאותו זמן שיתעוררו כלם חילות חילות, כלם ילכו, זה לחלק אבותם וזה לחלק אבותם, שכתוב (ויקרא כה) ושבתם איש אל אחזתו, ויכירו זה את זה. ועתיד הקדוש ברוך הוא להלבישם כל אחד ואחד לבושים רקומים, ויבאו כלם וישבחו את רבונם בירושלים, ויתחברו שם המונים המונים, וירושלים תמשך לכל הצדדים יותר ממה שנמשכה כשהתחברו שם מן הגלות.

ביון שיתחברו וישבחו את רבונם, הקדוש ברוך הוא ישמח עמם. זהו שכתוב (ירמיה לא) ובאו ורגנו במרום ציון, ואחר כך – ונהרו אל טוב ה' וגו'. כל אחד ואחד לחלקו וחלק אבותיו. ונחלת ישראל תהיה עד (הרמה של רומא) עיר הרומאים, ושם ילמדו תורה, והרי פרשה, וכתוב (ישעיה כו) הקיצו ורגנו שכני עפר וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת אלה פקודי

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה וגו'. רבי חייא פתח, (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים והים איננו מלא וגו'. פסוק זה פרשהו ונתבאר, אבל כל הנחלים – אלו סודות הנחלים והמעיינות הקדושים שמתמלאים ויוצאים

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה. רבי שמעון פתח, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. הפסוק הזה פשוטו ונאמר בכמה צדדים, אבל כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ברא אותו כמו שלמעלה להיות העולם הזה בדיוקן של העולם שלמעלה, וכל אותם גוונים של מעלה התקינם למטה, להדביק ולקשר עולם בעולם.

ובשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולם, השגיח בתורה וברא אותו. והסתכל בשם הקדוש, הכלל של התורה, וקיים את העולם. בשלשה צדדים התקיים העולם, והם חכמה ותבונה ודעת. בחכמה - שכתוב (משלי ג) ה' בחכמה יסד ארץ. בתבונה - שכתוב כונן שמים בתבונה. בדעת - שכתוב בדעתו תהומות נבקעו. הרי כלם בקיום העולם. ובשלשת אלה נבנה המשכן, שכתוב (שמות לא) ואמלא אתו רוח אלהים בחכמה ובתבונה ובדעת.

ובל השלשה רמוזים בפסוק הזה. בראשית, הינו שכתוב בחכמה. ברא אלהים, הינו שכתוב בתבונה. את השמים, הינו שכתוב בדעת. וכלם כתובים במעשה המשכן. ובסוד זה כתוב, אלה פקודי המשכן - זה סוד החכמה. משכן העדת - זה סוד התבונה. אשר פקד על פי משה - זה סוד הדעת. והכל זה כנגד זה, משום שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולם הזה - ברא אותו כמו שלמעלה, והכל נרשם בעבודת המשכן.

בא וראה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא למשה עשה משכן, היה משה עומד תוהה, שלא ידע מה לעשות, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא בעין, כמו שכתוב (שמות כה) וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. מה זה בתבניתם? אלא למדנו שהראה הקדוש ברוך הוא למשה דיוקן כל דבר ודבר כמו אותו דיוקן שהוא למעלה, וכל אחד ואחד היה עושה דיוקן שלו בדיוקן (שהוא למעלה, וכל אחד עושה דיוקן שלו בדיוקן) שהוא נעשה בארץ.

אשר אתה מראה בהר, אשר אתה רואה היה צריך להיות! אלא למדנו שאספקלריה שאינה מאירה היה מראה לו בתוך כל אותם הגוונים

האור הגנוז בו עשה הקדוש ברוך הוא את אמנות העולם. מנין לנו? שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, כתוב באברהם, ואותו אור של אברהם גנו אותו הקדוש ברוך הוא, ובו עשה אמנות העולם, שכתוב פעלת לחוסים בך, לאותם שיושבים תחת צלו של הקדוש ברוך הוא. נגד בני אדם, שהרי באמנות הזו שנעשתה באור הזה עומדים בני אדם בעולם וקיומם נהיה. אף על פי שהוא גנוז, בני האדם עומדים בו בעולם הזה. פעלת, את אמנות העולם הזה שבו נעשה הכל בחשבון. אמנות העולם כמו אמנות המשכן, שהוא אמנות כמו של העולם, והרי בארנו.

כתוב כאן אלה פקודי המשכן, וכתוב שם אלה תולדות השמים והארץ. משום שכל אותן תולדות שעשו והוציאו שמים וארץ, כלן בכח של אותו האור הגנוז נעשו ויצאו. פקודי המשכן יצאו באותו הכח. מנין לנו? שכתוב ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה - זהו מצד הימין. ואתו אהליהב - זהו מצד השמאל. והמשכן מצד ימין ושמאל הוקם ונעשה, ומשה שהיה ביניהם הקים אותו.

רבי אלעזר פתח ואמר, (ישעיה טז) והוכן בחדסד כסא וישב עליו באמת וגו'. והוכן בחדסד כסא, הרי בארנו, כשעלתה מחשבה ברצון של שמחה מטמיר כל הטמירים שלא נודע ולא נדבק, הגיעה אותה שמחה והפתה לתוך המחשבה, ואז נכנס למקום שנכנס.

עד שנגנוז בהיכל עליון אחד, שהוא טמיר למעלה. ומשם שפעו ונמשכו כל האורות. של ימין נסע בראשונה, ואחר כך כלם נסעו, ומאותו צד הימין נתקן הכסא למטה, שהרי הקדוש ברוך הוא התקין אותו הכסא בחדסד וישב עליו באמת, שהוא התקון של החותם של הכל. ולא יושב על אותו כסא אלא בחותם שהוא אמת. באהל דוד, שבו הוא הכסא למטה.

שפט ודרש משפט ומהר צדק. שפט - מצד הדין. ודרש משפט - מצד הרחמים. ומהר צדק - הוא כסא הדין שהוא הבית דין למטה. בא וראה, כמו כן המשכן לא התקן אלא בצד הזה כמו זה של חסד, כפי שאמרנו למעלה. ועל כן נמנו התולדות והתתקנו כלם למטה.

כְּמוֹ כֵּן (תהלים פא) עֲדוֹת בִּיהוֹסֵף שָׁמוּ. עֲדוֹת שֶׁ
יֵה בִּיהוֹסֵף, הִיא עֲדוֹת וְדָאִי. שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת
הִלְלוּ מְעִידוֹת עֲדוֹת בְּכָל מְקוֹם, וְכֵאֵן הוּא עֲדוֹת.
וּמִשׁוּם כִּי מִשְׁכַּן הָעֵדֻת, הַמִּשְׁכַּן שֶׁל הָעֲדוֹת הַזֹּה,
וְלִכֵּן נִקְרָא מִשְׁכַּן, עַל סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. וְהֵינּוּ
שְׁכָתוֹב (שם קלב) וְעֲדָתִי זֶה אֶלְמָדָם. מִשׁוּם שֶׁמְקוֹם
זֶה הוּא סֵתֵר וּגְנִיזוֹת הַכֹּל.

אֲשֶׁר פָּקֵד עַל פִּי מִשָּׁה – עַד כֵּאֵן לֹא יִדְעֻנוּ אִם
הַמִּשְׁכַּן פָּקֵד אוֹ הָעֲדוֹת הַזֹּה. אֲלֹא פָּקֵד וְדָאִי
זוֹ עֲדוֹת. מִשׁוּם שֶׁמִּיּוֹם שֶׁהִסְתַּלְקוּ הָאֲבוֹת מִהָעוֹלָם
וְכָל אוֹתָם שְׁבָטִים בְּנֵי יַעֲקֹב, וְנִשְׁאָרוּ יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת
בְּאוֹתָן צָרוֹת, נִשְׁכַּחַה מֵהֶם יִדְעֵת סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא שֵׁם הָעֲדוֹת, קִיּוּמָם שֶׁל שָׁמַיִם
וְאָרֶץ, שְׁתֵּי הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ בְּאָרוֹ עֲלִיּוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים וְכָל צַדִּי הָעוֹלָם.

בִּיּוֹן שָׁבָא מִשָּׁה, נִפְקֵד וְנִזְכָּר הַשֵּׁם הַזֶּה בְּעוֹלָם.
שְׁכָשְׁהִיָּה בְּסִנְהָה, מִיַּד שָׁאֵל עַל הַשֵּׁם הַזֶּה,
שְׁכָתוֹב וְאָמְרוּ לִי מָה שָׁמוֹ מָה אָמַר אֲלֵהֶם. וְשֵׁם
נִפְקֵד הַשֵּׁם הַזֶּה עַל פִּי מִשָּׁה.

עֲבֹדַת הַלְוִיִּם. מָה זֶה עֲבֹדַת הַלְוִיִּם? אֲלֹא סוּד זֶה,
שְׁכָתוֹב (במדבר יח) וְעַבְדֵי הַלְוִי הוּא. הוּא – זֶה
סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא הוּא, וְלֹא נִקְרָא אֲתָה.
וּמִשׁוּם כִּי עֲבֹדַת הַלְוִיִּם וְדָאִי. דָּבָר אַחֵר עֲבֹדַת
הַלְוִיִּם – שֶׁהֵם נוֹטְלִים אֶת הַמִּשְׁכַּן עַל כְּתִפֵּיהֶם
מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, שְׁכָתוֹב (במדבר ז) וְלִבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן
כִּי עֲבֹדַת הַקְּדוֹשׁ עֲלֵהֶם בְּכַתֵּף יִשְׂאוּ.

אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכַּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְגו'. רַבִּי אֲבָא
פָּתַח, (ישעיה יא) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא שֶׁרָשׁ יִשִּׁי
וְגו'. וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא, בְּזִמְנָן שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
יִרְבֶּה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם, יִתְקַיֵּם הַשֶּׁרֶשׁ שֶׁל עֵץ הַחַיִּים.
וְאוֹתוֹ שֶׁרָשׁ, מִמֶּנּוּ יִתְקַיֵּמוּ שְׂאֵר הַשֶּׁרָשִׁים לְמִטָּה,
שְׁכָלָם נִשְׁרָשׁוּ וְהִתְקַיְּמוּ מִמֶּנּוּ.

אֲשֶׁר עֲמַד לְנֶס עֲמִים, שְׁהָרִי הוּא עוֹמֵד לְנֶס וְלֹאוֹת
לְסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. אֲלִיו גּוֹיִם יִדְרָשׁוּ, שֵׁשׁ
סוּד הַקִּיּוּם שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וּמִשׁוּם כִּי אֲלִיו גּוֹיִם
יִדְרָשׁוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ב) וְהָלַכּוּ עִמָּם רַבִּים
וְאָמְרוּ לָכֵן וְנִעְלָה אֵל הַר ה' וְגו', וְעַל זֶה – אֲלִיו
גּוֹיִם יִדְרָשׁוּ. וְהִיָּתָה מְנַחֲתוֹ כְּבוֹד, מְנַחֲתוֹ – זֶה בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ, שְׁכָתוֹב (תהלים קלב) זֹאת מְנוּחָתִי עַדִּי עַד.

וְהִדְיוּקְנָאוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ לְמִטָּה, כְּמִרְאֵה הַזֶּה שֶׁהִרְאָה
בְּתוֹכּוֹ כָּל אוֹתָם דְּיוּקְנָאוֹת.

מִמִּשְׁמַע שְׁכָתוֹב אֲשֶׁר אֲתָה מְרָאָה, אֲתָה – סוּד
הָאֶסְפֶּקְלָרִיָּה שְׁאִינָה מְאִירָה שֶׁהִרְאָה לוֹ
בְּתוֹךְ כָּל אוֹתָם הִדְיוּקְנָאוֹת. וְהָיָה מִשָּׁה רוֹאֵה אוֹתָם
כָּל דָּבָר וְדָבָר עַל תְּקוּנּוֹ כְּמוֹ שֶׁרוֹאֵה בְּתוֹךְ עֲשֻׁשִׁית
וְתוֹךְ מְרָאָה שֶׁמְרָאָה אֶת כָּל הִדְיוּקְנָאוֹת.
וְכִשְׁהִסְתַּכַּל בָּהֶם מִשָּׁה, הִתְקַשָּׁה לְפָנָיו. אָמַר לוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲתָה בְּסִימְנָךְ וְאֲנִי בְּסִימְנִי. אִז
הִתְיַשַּׁב מִשָּׁה בְּכָל מַעֲשֵׂה.

בְּשִׁנְעֵשָׂה כָּל הַמַּעֲשֵׂה, הַצְּטָרֵךְ מִשָּׁה לְמִנּוֹת הַכֹּל,
כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאָמְרוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאָר כֶּסֶף
וְזָהָב וְעֵלָה לְקַחַת אוֹתָם. וְלִכֵּן הַצְּטָרֵךְ לְמִנּוֹת אֶת
הַחֲשֻׁבוֹן לְפָנָי יִשְׂרָאֵל, מִשׁוּם שְׁכָתוֹב (במדבר לב)
וְהִיִּיתֶם נִקִּים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל.

סדר הלימוד ליום יב ניסן [יום 189 בשנה]

וְלִכֵּן כְּתוֹב, אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכַּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת,
שְׁהָרִי רוּחַ הַקְּדוֹשׁ הִיָּתָה מְרָאָה לְכֹלֶם אֶת
חֲשֻׁבוֹן כָּל הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף שֶׁנִּדְבְּרוּ יִשְׂרָאֵל, וְרוּחַ
הַקְּדוֹשׁ הִיָּתָה אוֹמֵרֵת: וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדֻת מֵאֵת כֶּסֶף
וְגו', כָּל הַזָּהָב הָעֲשׂוּי לְמִלְאָכָה וְגו'. מִשׁוּם
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָּהֶם בְּאוֹתָם הָאֲמָנִים,
וְרָצָה לְהוֹצִיא אֶת נְאֻמָּנוֹתָם לְפָנָי כָּלֶם.

אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכַּן. בֹּא וּרְאֵה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
שֶׁנַּעֲשָׂה מַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכַּן, הָיָה הַצַּד הָאֲחֵר
הוֹלֵךְ וּמִשׁוּטֵט כְּדִי לְהִסְטִין, וְלֹא מִצָּא עֵלָה עַל
נְאֻמָּנוֹת הָאֲמָנִים, עַד שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כּוֹפֵף
אוֹתוֹ לְפָנָי מִשָּׁה, וְהוּא עָשָׂה חֲשֻׁבוֹן שֶׁל נְאֻמָּנוֹת
בְּעַל כְּרָחוּ, וְעֵלָתָה נְאֻמָּנוֹתָם לְכֹל. וְסוּד זֶה שְׁכָתוֹב
אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכַּן. וְהָרִי בְּאֶרְנוֹ, אֵלֶּה – כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מט) גַּם אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה. וְכָתוֹב אֲשֶׁר
פָּקֵד עַל פִּי מִשָּׁה, שֵׁשׁ הַתְּמָנָה וְנִפְקֵד עַד שֶׁנַּעֲשָׂה
הַחֲשֻׁבוֹן שֶׁל בֵּית הַמִּשְׁכַּן לְפָנָי מִשָּׁה וְכָל יִשְׂרָאֵל.

אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכַּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת. אִיזוֹ עֲדוֹת? אֲלֹא
פְּעָמִים כְּתוֹב כֵּאֵן מִשְׁכַּן, אֲחָד לְמַעְלָה וְאֲחָד
לְמִטָּה, וְהַמִּשְׁכַּן נִקְרָא מִשְׁכַּן הָעֲדוֹת. וְאִיזוֹ עֲדוֹת?
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שְׁבָטֵי יִשְׂרָאֵל עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל. שֵׁם זֶה הוּא
עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל.

כבוד - שְׁכַךְ נִקְרָא שֵׁם ה' בְּאוֹתוֹ זְמַן, שְׁכָתוֹב (ישעיה ל) וְהָיָה אִוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה וְאוֹר הַחֲמָה יִהְיֶה שְׁבַעֲתַיִם.

וּמְנוּחָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ שְׂרֵשׁ יִשִׁי, שְׁנִקְרָא כְבוֹד ה', לֹא יִמְנָה וְלֹא יַעֲמֵד בְּחֻשְׁבוֹן לְעוֹלָם. מֶה הַטַּעַם? (מִשׁוֹם שֶׁהָרִי עוֹמֵד בְּחֻשְׁבוֹן עִתָּה, וּבְאוֹתוֹ זְמַן לֹא יַעֲמֵד בְּחֻשְׁבוֹן. מֶה הַטַּעַם?) מִשׁוֹם שֶׁכָּל מֶה שְׁעוֹמֵד בְּחֻשְׁבוֹן, לֹא שׁוֹרוֹת שֵׁם בְּרָכוֹת בְּשִׁלְמוֹת. וְהַבְּרָכוֹת שׁוֹרוֹת בְּמֶה שְׁלֹא עוֹמֵד בְּחֻשְׁבוֹן. בְּזְמַן הָרֵאשׁוֹן עֹמֵד בְּחֻשְׁבוֹן, שְׁכָתוֹב אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן.

בא וּרְאֵה, הַמִּשְׁכָּן הַזֶּה עוֹמֵד בְּחֻשְׁבוֹן, וְלִכְּן הַצְּטַרְךְ לְתַפְלַת מִשְׁה, שִׁיִּשְׂרוּ עָלָיו בְּרָכוֹת, שְׁכָתוֹב וַיִּכְרֶךְ אֹתָם מִשְׁה. וְאִיזוֹ בְּרָכָה בְּרַךְ אֹתָם? יְהִי רְצוֹן שֶׁתִּשְׁרֶה בְּרָכָה עַל מַעֲשֵׂי יְדֵיכֶם. וְהַבְּרָכוֹת לֹא שׁוֹרוֹת עַל הַחֻשְׁבוֹן הַזֶּה, עַד שֶׁקָּשַׁר אוֹתוֹ מִשְׁה בַּמִּשְׁכָּן שְׁלַמְעֵלָה, שְׁכָתוֹב אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכָּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מִשְׁה. דָּאֵם לֹא נַעֲשֶׂה הַחֻשְׁבוֹן עַל יְדֵי מִשְׁה, אִינֵם יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת חֻשְׁבוֹן, שְׁכָתוֹב אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מִשְׁה.

פָּתַח וְאָמַר, (מַלְכִים-א יז) וַיְהִי דְבַר ה' אֶל אֱלֹהֵינוּ (אֱלִיּוֹ) לֵאמֹר קוּם לְךָ צִרְפַּתָּה וְגו' הִנֵּה צִוִּיתִי שֵׁם אִשָּׁה אֶלְמָנָה לְכַלְכְּלָךְ. וְכִי אֵיפֶה צְוָה אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֶלָּא טָרַם שֶׁתֵּבֵא לְעוֹלָם צְוָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִזְרָתוֹ לְמַעַלָּה עַל הָעוֹרְבִים לְהֵבִיא מְזוּן לְאֱלֹהֵינוּ וּלְאוֹתָהּ אִשָּׁה לְתַת לוֹ מְזוּן.

שָׂאוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָשַׁר אוֹתוֹ בְּחֻבִּיבוֹת שְׁלַמְעֵלָה, וְנִפְקַד לְהִיּוֹת מְמַנָּה גְּדוּל עַל הַבֵּית, וְהוּא גִזַּר וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה, שְׁכָתוֹב (בַּמְדַּבֵּר טז) וּפְצַתָּה הָאֲדָמָה אֶת פִּיהָ וְגו', וְכָתוֹב וַיְהִי כְכַלְתּוֹ לְדַבֵּר וְגו', וּתְבַקַּע הָאֲדָמָה. וְכָתוֹב (שם י) קוּמָה ה'. שׁוּבָה ה'. זֶהוּ שְׁכָתוֹב אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מִשְׁה. עַל פִּי מִשְׁה נִתְקַן וְנִפְקַד בְּכָל. הַפְּקִידָה שֶׁל הַמִּשְׁכָּן הִיְתָה עַל יְדֵי מִשְׁה, שְׁכָתוֹב (שְׁמוֹת ג) פָּקַד פְּקִדְתִּי אֶתְכֶם. שֶׁהוּא הִיָּה קוֹל שֶׁהוֹצִיא אֶת אוֹתוֹ דְּבוּר וְעָשָׂה לוֹ פְּקִידָה לְצֵאת מִן הַגְּלוּת, וְעַכְשָׁו נִפְקַד לְהַמְשִׁיךְ קִדְשָׁה מִמַּעַלָּה לְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם כה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם.

וּבְצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמַטֵּה יְהוּדָה וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָרִי נֶאֱמַר שֶׁהָרִי בְּצִלְאֵל הִיָּה מִצַּד הַיָּמִין, וְהוּא הַתְּקִין תְּקוּן הַכֹּל. וְעוֹד, שֶׁהָרִי יְהוּדָה הוּא שְׁלִיט וּמְלִיךְ עַל כָּל שְׂאֵר הַשְּׁבָטִים וּמְמַנּוּ יְצָא מִי שֶׁהַתְּקִין אֶת כָּל הַמִּשְׁכָּן. בְּצִלְאֵל, הָרִי פָּרְשׁוּהָ בְּצֵל אֵל. וּמִיָּהוּ בְּצֵל אֵל? זֶה יָמִין. וְעוֹד, מִצַּד זֶה הַתְּקִין הַכֹּל, וַיִּרְשׁ חֻכְמָה לְעִשׂוֹת כָּל מַעֲשֶׂה.

וְאֵתוֹ אֶהְלִיֵּב בֶּן אַחִיסָמֶךְ לְמַטֵּה דָן. זֶהוּ מִצַּד הַשְּׁמָאל, זֶהוּ מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה (הַקְּדוֹשׁ), וְהָרִי פָּרְשׁוּהָ שֶׁהָרִי מְשַׁנֵּי צְדָדִים אֵלּוֹ נַעֲשֶׂה הַמִּשְׁכָּן וְהַתְּקִין בָּהֶם לְהַתְּקִשׁר בָּהֶם לְהִיּוֹת בֵּין יָמִין וּשְׁמָאל, וְהָרִי נִתְבָּאָר וּפְרָשׁוּהָ.

פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים מח) יְפֶה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ הֵר צִיּוֹן יִרְכָּתִי צְפוֹן קִרְיַת מְלֶךְ רָב. בֹּא

מַה כְּתוֹב? וְתֹאמַר חֵי ה' אֱלֹהֶיךָ אִם יֵשׁ לִי מַעוֹג כִּי אִם מְלֹא כַף קֶמַח בְּכַד וּמַעֲט שֶׁמֶן בְּצַפְחַת וְגו'. וְהָרִי כָּאֵן מִדָּה הִיְתָה בְּאוֹתוֹ קֶמַח, שֶׁהָרִי הִיָּה בּוֹ מְלֹא כַף קֶמַח בְּכַד. כֶּף הִיא הַמְּדָה שְׁלוֹ. וְנִרְאֶה שְׂאִין שׁוֹרוֹת בּוֹ בְּרָכוֹת הוּאִיל וְעוֹמֵד בְּמִדָּה. מֶה כְּתוֹב? כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּד הַקֶּמַח לֹא תִכְלָה וְצַפְחַת הַשֶּׁמֶן לֹא תִחְסַר עַד יוֹם תַּת ה' גִּשְׁם.

תַּת - כְּתוֹב תַּתְּן, מֶה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שֶׁבְּכָל דוֹר לֹא נִמְצָא מִי שִׁיזְכֶּה לְזִכּוֹת כְּמוֹ הָאִשָּׁה הַזֹּאת, וְעַל זֶה כְּתוֹב תַּתְּן. אֵתָה תַּתְּן מְטָר עַל הָעוֹלָם מִשׁוֹם שִׁזְכוּתָךְ רַבָּה.

וּכְתוֹב כִּד הַקֶּמַח לֹא כִלְתָהּ וְצַפְחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסַר כְּדַבֵּר ה' אֲשֶׁר דְּבַר בְּיַד אֱלֹהֵינוּ. וְכִי אִם אוֹתוֹ קֶמַח שְׁעוֹמֵד בְּמִדָּה, שֶׁהִיָּה מְלֹא כַף קֶמַח, לֹא

וְכָתוֹב כִּד הַקֶּמַח לֹא כִלְתָהּ וְצַפְחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסַר כְּדַבֵּר ה' אֲשֶׁר דְּבַר בְּיַד אֱלֹהֵינוּ. וְכִי אִם אוֹתוֹ קֶמַח שְׁעוֹמֵד בְּמִדָּה, שֶׁהִיָּה מְלֹא כַף קֶמַח, לֹא

וְכָתוֹב כִּד הַקֶּמַח לֹא כִלְתָהּ וְצַפְחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסַר כְּדַבֵּר ה' אֲשֶׁר דְּבַר בְּיַד אֱלֹהֵינוּ. וְכִי אִם אוֹתוֹ קֶמַח שְׁעוֹמֵד בְּמִדָּה, שֶׁהִיָּה מְלֹא כַף קֶמַח, לֹא

וְכָתוֹב כִּד הַקֶּמַח לֹא כִלְתָהּ וְצַפְחַת הַשֶּׁמֶן לֹא חָסַר כְּדַבֵּר ה' אֲשֶׁר דְּבַר בְּיַד אֱלֹהֵינוּ. וְכִי אִם אוֹתוֹ קֶמַח שְׁעוֹמֵד בְּמִדָּה, שֶׁהִיָּה מְלֹא כַף קֶמַח, לֹא

וּרְאָה, כְּשֶׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, זָרַק אַבְן אַחַת נִכְבְּדָה מִתַּחַת כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ וְשָׁקַע אוֹתָהּ עַד הַתְּהוֹם, וּרְאֵשׁ אַחַד שֶׁל אוֹתָהּ אַבְן נְעוּץ בְּתוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת, וּרְאֵשׁ אַחַר לְמַעַלָּה, וְאוֹתוֹ הִרְאֵשׁ הָאֲחֵר הָעֲלִיּוֹן הוּא נִקְדָּה אַחַת (עֲלִיּוֹנָה) שְׁעוֹמֶדֶת בְּמִרְכָּז הָעוֹלָם, וּמִשָּׁם הִתְפַּשֵּׁט הָעוֹלָם לְיָמִין וּלְשִׁמְאֹל וּלְכָל הַצְּדָדִים, וְהַתְּקִים בְּאוֹתָהּ נִקְדַּת הַמִּרְכָּז, וְאוֹתָהּ אַבְן נִקְרָאת אַבְן הַשְּׁתִיָּה, שְׁמִמָּנָה נִשְׁתַּל הָעוֹלָם לְכָל הַצְּדָדִים. עוֹד שְׁתִיָּה – שֶׁת יי"ה. הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֵׁם אוֹתָהּ לְהִיּוֹת יְסוּד הָעוֹלָם וְהַשְּׁתַלֵּת הַכֹּל.

רְבִי יֵיסָא אָמַר, הַפְּסוּק הַזֶּה אָמְרָה אוֹתוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַה שֶׁנִּבְנְהָ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנִכְנַס הָאָרוֹן לְמִקְוָמוֹ. רְבִי חִזְקִיָּה אָמַר, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר אוֹתוֹ עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ, שֶׁהָרִי אֵז הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב עַל כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ וְחָס עַל הָעוֹלָם, וּבִרְכָה וְשָׁלוֹם וְחֻבִּיכוֹת הַכֹּל נִמְצָאִים. וְאֵז אָמַר, זֹאת מְנוּחָתִי עֲדֵי עַד.

וְבֵא רָאָה, בְּשַׁעַה שֶׁכָּל הָאֱמָנִים הִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹת הָאֱמָנוֹת, אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה מִמֶּשׁ שֶׁהִתְחִילוּ הָיָה נִשְׁלָם מִעֲצָמוֹ. הֵם מִתְחִילִים – וְהִיא מְשַׁלֵּמָה אֶת הַמַּעֲשֵׂה, הִיא מִמֶּשׁ. מִנֵּיִן לָנוּ? שְׁכָתוֹב וְתַכֵּל כָּל עֲבֹדַת מִשְׁכַּן אֶהֱל מוֹעֵד.

בְּמוֹ זֶה – (בְּרֵאשִׁית ב) וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְאִם תֹּאמַר, וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי – וְדַאי כִּף הוּא! שֶׁכָּל הָעוֹלָם, אֵף עַל גַּב שֶׁכָּל הַמַּעֲשִׂים נִשְׁלָמוּ כָּל אַחַד וְאֶחָד, כָּל הָעוֹלָם לֹא הָיָה שָׁלֵם בְּקִיּוּמוֹ עַד שֶׁבָּא הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. שְׁכָשְׁבָא הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, אֵז נִשְׁלָמוּ כָּל הַמַּעֲשִׂים, וְהַשְּׁלִים בּוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. בְּזֶה נִשְׁלָם, בְּקִיּוּם כָּל מַעֲשֵׂה שַׁעֲשֵׂה, וְעַל זֶה וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי.

וּבְשִׁנְבִנָּה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כָּל מַעֲשֵׂה שֶׁנַּעֲשָׂה – נַעֲשָׂה מִעֲצָמוֹ. הָאֱמָנִים הִתְחִילוּ – וְהַמַּעֲשֵׂה נִרְאָה לָהֶם לְהַעֲשׂוֹת וְנִרְשָׁם לְפָנֵיהֶם וְהַשְּׁתַלֵּם מִעֲצָמוֹ. וְהָרִי פְרָשׁוּהָ, שְׁכָתוֹב (מַלְכִים-א 1) וְהַבֵּית בְּהַבְנָתוֹ. לֹא כְּתוֹב וְהַבֵּית כְּאֲשֶׁר בְּנוּהוּ, אֲלֵא בְּהַבְנָתוֹ, שֶׁהוּא נִשְׁלָם מִעֲצָמוֹ. וְכְּתוֹב אַבְן שְׁלֵמָה מִסַּע נִבְנָה. לֹא כְּתוֹב בְּנוּהוּ, אֲלֵא נִבְנָה, הוּא מִעֲצָמוֹ נִבְנָה. וְכָל בְּכָל מַעֲשֵׂה שֶׁהוּא קָדוֹשׁ, מִשְׁתַּלֵּם מִעֲצָמוֹ.

וּבְצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר. פְּסוּק זֶה לְמַדְנֹו, שְׁרוּחַ הַקָּדֹשׁ הַכְּרִיזָה עָלָיו לְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: וּבְצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּרִי לְמִטָּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה. וְאוֹתוֹ אֶהְלִיָּהּ בֶּן

וּרְאָה, כְּשֶׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, זָרַק אַבְן אַחַת נִכְבְּדָה מִתַּחַת כֶּסֶף כְּבוֹדוֹ וְשָׁקַע אוֹתָהּ עַד הַתְּהוֹם, וּרְאֵשׁ אַחַד שֶׁל אוֹתָהּ אַבְן נְעוּץ בְּתוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת, וּרְאֵשׁ אַחַר לְמַעַלָּה, וְאוֹתוֹ הִרְאֵשׁ הָאֲחֵר הָעֲלִיּוֹן הוּא נִקְדָּה אַחַת (עֲלִיּוֹנָה) שְׁעוֹמֶדֶת בְּמִרְכָּז הָעוֹלָם, וּמִשָּׁם הִתְפַּשֵּׁט הָעוֹלָם לְיָמִין וּלְשִׁמְאֹל וּלְכָל הַצְּדָדִים, וְהַתְּקִים בְּאוֹתָהּ נִקְדַּת הַמִּרְכָּז, וְאוֹתָהּ אַבְן נִקְרָאת אַבְן הַשְּׁתִיָּה, שְׁמִמָּנָה נִשְׁתַּל הָעוֹלָם לְכָל הַצְּדָדִים. עוֹד שְׁתִיָּה – שֶׁת יי"ה. הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֵׁם אוֹתָהּ לְהִיּוֹת יְסוּד הָעוֹלָם וְהַשְּׁתַלֵּת הַכֹּל.

בְּשִׁלְשָׁה גּוֹנִים הִתְפַּשְּׁטָה הָאָרֶץ סָבִיב אוֹתָהּ נִקְדָּה. הַתְּפַשְּׁטוֹת רֵאשׁוֹנָה סָבִיב אוֹתָהּ נִקְדָּה, כָּל צַחוֹת וְזַכוֹת הָאָרֶץ שֵׁם הֵם עוֹמְדִים, וְשֵׁם הֵם. וְזוֹ עוֹמֶדֶת לְמַעַלָּה עַל כָּל הָאָרֶץ סָבִיב אוֹתָהּ נִקְדָּה. הַתְּפַשְּׁטוֹת שְׁנִיָּה סָבִיב אוֹתָהּ הַתְּפַשְּׁטוֹת רֵאשׁוֹנָה, אֵין שֵׁם צַחוֹת וְזַכוֹת כְּאוֹתָהּ רֵאשׁוֹנָה, אֲבָל הוּא דָק וְצַח בְּצַחוֹת שֶׁל הָעֶפֶר יוֹתֵר מִכָּל שְׂאֵר עֶפֶר אַחֵר. הַתְּפַשְּׁטוֹת שְׁלִישִׁית הִיא חֲשָׁךְ וְגִסּוֹת הָעֶפֶר יוֹתֵר מִכָּל־סָבִיב זֶה עוֹמְדִים מִי הָאוֹקִינּוֹס שְׁסוֹכֵב כָּל הָעוֹלָם. נִמְצָא שְׁאוֹתָהּ נִקְדָּה עוֹמֶדֶת בְּמִרְכָּז, וְכָל הַגּוֹנִים שֶׁל הַתְּפַשְּׁטוֹת שֶׁל הָעוֹלָם סָבִיבָה.

הַתְּפַשְּׁטוֹת רֵאשׁוֹנָה הוּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְכָל אוֹתָם הֵיכָלוֹת וְעֲזָרוֹת, וְכָל אוֹתוֹ תְּקוּן שְׁלוֹ וִירוּשָׁלַיִם, וְכָל הָעִיר מִהַחֲמוֹת וּפְנִימָה. הַתְּפַשְּׁטוֹת שְׁנִיָּה – כָּל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהִתְקַדְּשָׁה בְּקִדְשָׁה. הַתְּפַשְּׁטוֹת שְׁלִישִׁית הוּא כָּל שְׂאֵר הָאָרֶץ, מְקוֹם בֵּית מוֹשֵׁב שְׂאֵר הָעַמִּים, וְיָם הָאוֹקִינּוֹס שְׁסוֹכֵב הַכֹּל.

וְהָרִי פְּרָשׁוּהָ שְׁסוּד זֶה גּוֹנֵי הָעֵין שְׁסוֹכְבִים אוֹתָהּ נִקְדָּה שֶׁל מִרְכָּז הָעֵין, שֶׁהוּא מִרְאָה שֶׁל כָּל הָעֵין, כְּמוֹ שְׁאוֹתָהּ נִקְדַּת הַמִּרְכָּז שְׁאִמְרָנוּ שֶׁהִיא מִרְאָה שֶׁל הַכֹּל, וְשֵׁם עוֹמֵד בֵּית קָדֵשׁ הַקָּדְשִׁים וְאָרוֹן וְכַפֶּרֶת שֶׁהֵם הַמִּרְאָה שֶׁל הַכֹּל. נִמְצָא שְׁאוֹתָהּ נִקְדָּה הִיא הַמִּרְאָה שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. וְעַל זֶה כְּתוֹב יְפֵה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל הָאָרֶץ הִר צִיּוֹן וְגו'. יְפֵה – יְפֵה אוֹתוֹ הַמִּרְאָה וְשִׁמְחַת הַכֹּל. נוֹף – נוֹף הָאֵילָן, שֶׁהוּא הַיְפִי שֶׁל הַכֹּל.

בֵּא וּרְאָה, הַיְפִי שֶׁל הָעוֹלָם וְהַמִּרְאָה שֶׁל הָעוֹלָם לֹא נִרְאָה בְּעוֹלָם, עַד שֶׁנִּבְנְהָ וְהוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן וְנִכְנַס הָאָרוֹן לְתוֹךְ הַקָּדֵשׁ. מֵאוֹתָהּ שַׁעַה נִרְאָה

רבי יוסי ורבי יצחק היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי, ודאי הקדוש ברוך הוא התרצה בבצלאל לעבודת המשכן יותר מכל ישראל. למה? אמר לו, השם גורם, והרי פרשוה, שהקדוש ברוך הוא שם שמות בארץ להתעטר (לעורר) בהם ולעשות בהם מעשה בעולם. זהו שכתוב (תהלים מו) אשר שם שמות בארץ.

אמר לו, סוד הוא כאן. יהודה היה מצד השמאל, וחזר ונדבק בימין, ועל זה בצד זה נעשה המשכן. התחיל מצד שמאל, ונדבק בצד ימין, ואחר כך נכלל זה בזה ונעשה הכל ימין. כמו כן התורה מתחילה משמאל ונדבקה בימין, ונכלל זה בזה ונעשה הכל ימין. ראובן התחיל מימין וסטה לשמאל, ונסעו עמו שאר השבטים שהם שמאל, משום שהתחיל מימין וסטה לשמאל.

יהודה התחיל משמאל וסטה לימין. התחיל משמאל, משום שבא מצד שמאל, ונדבק בימין, והמשכן נעשה בצד הזה. התחיל מצד שמאל ונדבק בצד ימין. ועל זה בצלאל, שבא מהצד שלו, עשה את המשכן והתתקן אצלו. והרי פרשוה שהקדוש ברוך הוא רצה בו, וברר אותו מכלם למעשה הזה.

ונתן לו חכמה ותבונה ודעת, כמו שבארנוה, משום שעמו היה בראשונה השכל הלב, שכתוב (שמות לא) ובלב כל חכם לב נתתי חכמה. משום שהקדוש ברוך הוא לא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, ופרשוה החברים ונתבאר, וכן כמו כן בצלאל. רבי שמעון אמר, בצלאל - שמו גרם לו, ועל חכמתו נקרא כך, וסוד המלה בצלאל - בצל אל.

פתח ואמר, (שיר ב) כתפוח בעצי היער כן דודי וגו'. בצלו - הינו בצלאל, שהוא התקין המשכן ועשה אותו, שכתוב חמדתי וישבתי. שהמשכן נחמד לשבת בו, שהוא עשה חמדה לכנסת ישראל, וכנסת ישראל יושבת בצל האל. וזהו בצלאל.

ופריין מתוק לחכי, שזהו שעושה פרות טובים בעולם, שכתוב (הושע יד) ממני פריין ומצא. מי הוא פריין? אלה הם נשמות הצדיקים,

אחיסמן, מה זה ואתו? אלא למדנו שאהליהב לא עשה מעשה לבדו, אלא עם בצלאל, ועמו עשה כל מה שעשה. זהו שכתוב ואתו, ואתו ולא לבדו. מכאן שהשמאל בכלל ימין תמיד, ועל זה כתוב (שמות לא) ואני הנה נתתי אתו את אהליהב. זה ימין וזה שמאל.

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה וגו'. רבי ייסא אמר, כיון שעשו כל החכמים את המשכן, צריך להחזיר חשבון מכל אותם המעשים שנעשו בו. מה הטעם? משום שכל חשבון וחשבון, כשהיה נעשה חשבון, כך התקיים אותו מעשה, והתקיים במקומו.

וישראל כלם, כמו שנתרצו במה שנדבו בראשונה, גם כך התרצו באותו חשבון, ואז התקיים כל המעשה באותו רצון. ולכן צריך כאן חשבון, משום שבזה מתקיים המעשה. אלה כתוב, ולא כתוב ואלה. אלא זהו חשבון שפוסל את כל החשבונות של העולם, וזה התקיים יותר מכלם, שבזה התקיים המשכן ולא באחר.

פתח ואמר, (שם ב) והיה אמונת עתיך חסן ישועת חכמת ודעת יראת ה' היא אוצרו. פסוק זה פרשוהו החברים, אבל הרי שנינו, כל אדם שמתעסק בתורה בעולם הזה וזוכה לקבע לה עתים, צריך באמונה, שרצונו יתכונן לקדוש ברוך הוא, יתכונן לשם שמים, משום שאמונה לך התכונה. חסן ישועת, לכלל רחמים בדין. חכמת ודעת, ששני אלה שורים זה על זה. זה טמיר וגנוז, להשרות זה על זה.

יראת ה' היא אוצרו - אוצרו של כל אלה, משום שיראת ה' הזו לוקחת כל אותם נחלים, ונעשית אוצר לכלם. וכשיוצאים ממנה כל אותם גנזים כלם, מוציאה אותם בחשבון. מנין לנו? שכתוב (שיר ז) עיניך ברכות בחשבון. בחשבון ודאי עושה, ומוציאה אותם ברכות מים, ומשגיחה להוציא הכל בחשבון. (ומשקים לכלם)

ולכן נקראת אמונה, ובכל נקראת אמונה, והרי בארנו. ומה אם כאן צריך להראות אמונה - לשאר דברי העולם על אחת כמה וכמה. ועל זה הקדוש ברוך הוא היה מודיע לכל ישראל סוד הנאמנות שלהם בכל מה שעשו, והכל נתבאר.

שְׁעוּלִים, וְלַעוֹלָמִים לֹא עוֹלָה אֵילָן כְּפִי שְׁהִיָּה בְּרֵאשׁוֹנָה לְהִיּוֹת אֵילָן, וְכֹל זֶה לְהַשְׁמֵדֵם עַדִּי עַד, לְעַקְרָם מֵהַשָּׂרִישִׁים וּמִהַכֹּל.

עוֹד יֵשׁ סוּד אַחַר בְּזֵה, עַל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאֲרִיךְ רִגְזוֹ עִם הַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִשׁוּם שֶׁהַעוֹלָם הַזֶּה הוּא חֶלֶק שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר, וְהַעוֹלָם הַבָּא הוּא צַד הַקְּדוּשָׁה. וְהוּא חֶלֶק הַצַּדִּיקִים, שֶׁהַצַּדִּיקִים יִהְיוּ בּוֹ בְּעֶטְרַת הַכְּבוֹד שֶׁל רַבּוֹנָם. וּשְׁנֵי הַצַּדִּיקִים הִלְלוּ עוֹמְדִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה. זֶה צַד הַקְּדוּשָׁה, וְזֶה הַצַּד הָאֲחֵר שְׁטָמָא. זֶה עוֹמֵד לְצַדִּיקִים, וְזֶה עוֹמֵד לְרָשָׁעִים. וְהַכֹּל זֶה כְּנֶגֶד זֶה. אֲשֶׁרִי הַצַּדִּיקִים שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲלֵא בְּעוֹלָם הַבָּא.

בֵּא וּרְאֵה, הַכֹּל הִתְתַּקֵּן וְהִתְגַּלָּה לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָף עַל פִּי שְׁבָלֶק וּבִלְעָם לֹא הִתְכַּנְּנוּ עַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַכֹּל הִתְתַּקֵּן לְפָנָיו, וְלֹא גָרַע מִשְׁכָּרָם כְּלוּם בְּעוֹלָם הַזֶּה. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁלְטוּ עַל יִשְׂרָאֵל, שָׁגַרְם אוֹתוֹ קִרְבָּן לְהַסְתַּלֵּק מִיִּשְׂרָאֵל עֲשָׂרִים וָאַרְבָּעָה אֲלָף, פָּרַט לְכֹל אֵלוֹ שְׁנֵהֲרָגוּ, שְׁכַתוּב (בַּמְדַּבֵּר כֹּה) הֲרָגוּ אִישׁ וְאִנְשֵׁי הַנְּצַמְדִים לְבַעַל פְּעוֹר, וְכָתוּב קַח אֶת כָּל רְאִשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לַה'. וְעַד כְּעַת אוֹתוֹ קִרְבָּן הָיָה תְלוּי לְהַפְרַע מִיִּשְׂרָאֵל. שְׁבַעָה מִזְבְּחוֹת כְּחֻשְׁבוֹן אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֵּא וּרְאֵה, אוֹתָם אַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם קִרְבָּנוֹת עָשׂוּ בָלֶק וּבִלְעָם, וְנִטְלוּ אוֹתָם מֵאוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַל זֶה הָיָה תְלוּי אוֹתוֹ קִרְבָּן, שִׁיטַל אוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר, שְׁנִקְרָא קְלָלָה, מִיִּשְׂרָאֵל. וְעַד עַכְשָׁיו לֹא גָבַהּ מֵהֶם. וְזֶהוּ סוּד (מַלְכִים-ב ב) וַיִּפֶן אַחֲרָיו וַיִּרְאֵם. וַיִּפֶן אַחֲרָיו - אַחֲרָיו שְׁכִינָה, שְׁעַמַּד הַצַּד הָאֲחֵר לְאֲחֹר. וַיִּרְאֵם - הַסְתַּכַּל בְּהֶם אוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר וּרְאֵה אוֹתָם שְׂרָאוּיִים לְהַעֲנֹשׁ, וְעַל זֶה - וַיִּקְלָלֵם בְּשֵׁם ה'. בְּשֵׁם ה' - לְהוֹצִיא אוֹתוֹ שֵׁם ה' מִחִיּוֹב זֶה, מֵאוֹתוֹ חִיּוֹב שֶׁל אוֹתוֹ קִרְבָּן שֶׁהַקְּרִיב אוֹתוֹ צַד אֵלָיו, וְהַכֹּל מִתְקַן לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא נֶאֱבַד דְּבָר. כְּמוֹ כֵּן הַכֹּל הִתְתַּקֵּן לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵן לְטוֹב הֵן לְרָע.

בֵּא וּרְאֵה, דָּוִד הוּא הָיָה שְׁבָרַח לְפָנֵי שָׂאוּל, וְעַל זֶה גָּרַם שֶׁנֶּאֱבְדוּ כָּל אוֹתָם כְּהַנִּי נוֹב, וְלֹא נִשְׂאָר מִכֻּלָּם - רַק אֲבִיתָר לְבָדוּ שְׁבָרַח. וְזֶה גָּרַם כְּמָה רְעוּת בְּיִשְׂרָאֵל, וּמֵת שָׂאוּל וּבְנָיו, וּנְפְלוּ מִיִּשְׂרָאֵל כְּמָה אֲלָפִים וּרְבֻבּוֹת. וְעַם כָּל זֶה, אוֹתוֹ חֲטָא הָיָה

שֶׁהֵם פָּרִי מַעֲשָׂיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאוֹתוֹ נִהְרָ שְׂיּוֹצֵא מַעֲדָן מוֹצִיא וְזוֹרֵק נְשָׁמוֹת לְעוֹלָם, וְהֵם הַפְּרוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשׁוּם כֶּף פָּרְיוֹ. זֶהוּ כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ.

בְּצִלּוֹ - זֶהוּ בְּצִלְאֵל. וְעַל זֶה תִּקּוֹן הַמִּשְׁכָּן עַל יְדֵי בְּצִלְאֵל הָיָה. וּמִשׁוּם כֶּף, וּבְצִלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר. בֶּן אוּרִי - זֶה אוּר הַשֶּׁמֶשׁ שְׂיּוֹצֵא. בֶּן אוּרִי - זֶה יְמִין. בֶּן חוּר - זֶה שְׂמָאל. בֶּן אוּרִי בֶן חוּר (בֶּן חוּר בֶּן חוּר). וְעַל זֶה נִשְׁלַם בּוֹ דִּינוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה הָעֵגֶל.

כָּל הַזֶּהב הַעֲשׂוּי - מֵאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁנִּתְּנָנוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל, הָיָה עֲשׂוּי וְנִתְתַּקֵּן מִקְדָּם לְכָף. בְּכֹל מְלֹאכֶת הַקְּדוּשׁ - כָּל אוֹתוֹ זֶהב נַעֲשֶׂה וְנִתְתַּקֵּן בְּכֹל מְלֹאכֶת הַקְּדוּשׁ. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁבְּכֹל דְּרָגָה וְדְרָגָה הָיָה מִתְתַּקֵּן בְּהַ זֶהב, שְׂאִין שְׁלֵמוֹת אֲלֵא בְּרַחֲמִים וְדִין, וְעַל זֶה זֶהב הָיָה הוֹלֵךְ בְּכֹל מְלֹאכֶת הַקְּדוּשׁ. בְּכֹל אוֹתָהּ עֲבוּדָה שְׁנִקְרָאת קְדוּשׁ הָיָה הוֹלֵךְ בְּהַ זֶהב, זֶהב בְּכֹל.

רַבִּי אַבָּא, רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חִזְקִיָּה הָיוּ יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. אָמַר לוֹ רַבִּי חִזְקִיָּה לְרַבִּי אַבָּא, הָרִי אָנּוּ רוּאִים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בְּדִין בְּכֹל לְעָרֵב זֶה בְּזֵה, וְהוּא מֵאֲרִיךְ דִּין לְרָשָׁעֵי הַעוֹלָם. אִם הוּא רוֹצֵה בְּדִין, לְמָה מִסְלֵק אוֹתוֹ מִן הַרְשָׁעִים? אָמַר לוֹ, כְּמָה הָרִים נַעֲקְרוּ בְּדָבָר הַזֶּה, אֲבָל כְּמָה דְּכָרִים גָּלָה הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּזֵה.

וּבֵא רְאֵה, הַדִּין שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בּוֹ הוּא דִּין בְּרוּר, הוּא דִּין שְׁמַעוֹרָר אֲהָבָה וְשִׁמְחָה. אֲבָל הַרְשָׁעִים, כְּשֶׁהֵם בְּעוֹלָם, כָּלֵם דִּין שֶׁל זֶהמָה, כָּלֵם דִּין שֶׁלֹּא רוֹצֵה בּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּלֵל. וְעַל זֶה לֹא צָרִיךְ לְעָרֵב דִּין קְדוּשׁ בְּדִין טָמֵא שֶׁל זֶהמָה, עַד שֶׁמִּתְכַּלֶּה מַעֲצָמוֹ וּמֵאֲבָדוֹ מֵהַעוֹלָם הַבָּא, וְאוֹתוֹ דִּין שֶׁל זֶהמָה שָׁבוּ, הוּא מֵאֲבָד אוֹתוֹ מִן הַעוֹלָם.

פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים צב) בְּפִרְחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיִּצְיָצוּ כָּל פְּעֻלֵי אֹן לְהַשְׁמֵדֵם עַדִּי עַד. הַפְּסוּק הַזֶּה פִּרְשׁוּהוּ. אֲבָל בֵּא וּרְאֵה, בְּפִרְחַ רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב, כְּעֵשֶׂב הַזֶּה שֶׁהוּא בִּיבֵשׁ בְּאֶרֶץ וְהוּא יִבֵּשׁ, כְּשֶׁשׁוּרִים בּוֹ מִים הוּא פּוֹרַח, וְאוֹתוֹ יִבֵּשׁ פּוֹרַח. וּכְאֵילָן הַזֶּה קִצּוֹץ שְׁצָץ מִחֲדָשׁ, וְלֹא מֵעֵלָה אֲלֵא אוֹתָם פְּאֵרוֹת לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, שֶׁהֵם עֲנָפִים

לצאת מהם, ופרשוה. ויראם, הרי פרשוה שנעשו
בליל יום הכפורים, מיד - ויקללם בשם ה'.

ויפן הוא בפסוק הזה. ויפן אחריו - הסתכל בהם
אם יענש עליהם והתפנה מזה, כמו שנאמר
(במדבר יב) ויפן אהרן, שהתפנה מצרעתו. אף כאן
התפנה מענשם. ויראם, שהיו עומדים אחר כך
לעשות כמה רעות לישראל.

ויפן אחריו, כמו שנאמר (בראשית יט) ותבט אשתו
מאחוריו. מה זה מאחוריו? מאחורי השכינה.
אף כאן ויפן אחריו - הסתכל מאחורי השכינה
וראה את כלם. שהרי באותו לילה ששולטת על
כפרת חטאיהם של ישראל, התעברו מהם
אמותיהם. מיד - ויקללם בשם ה' ותצאנה שתיים
דבים מן היער. שתיים דבים? שנים דבים היה צריך
להיות! מה זה שתיים דבים? נקבות היו ובניהם.
ותבקענה מהם ארבעים ושנים ילדים, הרי פרשוה
- כנגד הקרבנות של בלק.

וייהי זהב התנופה, למה נקרא זהב התנופה, ולא
נקרא כך: כסף התנופה? אלא שני אלה
נקראו כך: זהב התנופה, ונחשת התנופה. ולא
נקרא כך כסף התנופה, אלא אלו נקראו כך משום
שזו היא הסתלקות למעלה, שהרי יש כך למטה,
ואינו זהב (כדגמת) התנופה. ובכל מקום תנופה היא
הרמה למעלה ולא הורדה למטה.

והוא סוד החשבון הזה, שכל הדרגות והמרפכות
הללו כלן עומדות בתנופה (זו), והוא זהב
התנופה, וזהו זהב. שכל מה שמתפשט למטה,
מסתיר את המראה והטוב והאור שלו, וכשהוא
בתנופה, אז הוא זהב טוב בסוד האור שלו. וכל
אותו שלמטה - פסלת הזהב, והוא ההתוודע שלו.

וכסף פקודי העדה, משום שזה הוא כל מה
שמתפשט למטה כך הוא טוב, ואף על גב
שאינו בתנופה הזו - הכל הוא לטוב. אבל זהב, כל
מה שמתפשט למטה - הכל הוא לרע. זה מתפשט
לטוב, וזה מתפשט לרע. ומשום כך צריך להניף
תנופה ולהעלות למעלה. וזה צריך להתפשט למטה
ולכל הצדדים, משום שעומדים כלם לטוב.

פתח ואמר, (תהלים פד) כי שמש ומגן ה' וגו'. כי
שמש - זה הקדוש ברוך הוא. ומגן - זהו

תלוי על דוד לגבותו ממנו, עד שכל בני דוד נאבדו
ביום אחד, ולא נשאר מהם אלא יואש לבדו,
שנגנב. כמו שלא נשאר מאחילך - רק אביתר
לבדו. ועד עכשו אותו חטא היה תלוי לעשות דין
על נוב על אותו חטא של נוב, שכתוב (ישעיה י) עוד
היום בנב לעמד, ופרשוה.

כמו זה - כל הזהב העשוי למלאכה. מה זה
העשוי? כאן הסתכל הקדוש ברוך הוא
כשנתנו ישראל זהב לעגל, והקדוש ברוך הוא
הקדים להם זהב זה לרפואה, שהרי זהב המשכן
הקדים להם לאותו הזהב שנתנו לעגל. שכל הזהב
שהיה עמם ונמצא עמם, נתנו לתרומת המשכן.
היה עולה בדעתך, שכשעשו את העגל נמצא
עמם זהב, והם פרקו אזניהם לטל אותו זהב,
שכתוב (שמות לב) ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב
אשר באזניהם! ועל זה הקדים זהב התרומה,
לכפר על המעשה הזה. (ומשום כך)

ובצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה, מצד
המלכות עשה את כל אשר צוה ה' את
משה, שהרי כל אמנות המשכן התתקנה בהם ועל
ידיהם. בצלאל עשה את האמנות, ומשה התקין את
הכל אחר כך. משה ובצלאל היו כאחד. משה
למעלה - בצלאל תחתיו. סיום הגוף כמו הגוף.
בצלאל ואהליהב, הרי פרשוה - זה ימין וזה שמאל,
והכל אחד. ומשום כך, ובצלאל בן אורי בן חור
למטה יהודה וגו', ואתו אהליהב בן אחיסמך
למטה דן וגו'.

כל הזהב העשוי למלאכה בכל מלאכת הקדש
וגו'. רבי יוסי פתח את הפסוק באלישע,
שכתוב (מלכים ב ב) ויעל משם בית אל והוא עלה
בדרך וגו'. ונערים קטנים, הרי פרשוה - מנערים
היו מפל דברי התורה ומכל מצוות התורה. קטנים
- קטני אמונה, והתחילו בדין העולם הזה ובדין של
העולם הבא. יצאו מן העיר - יצאו מסוד האמונה.
כתוב כאן יצאו מן העיר, וכתוב שם (הושע יא) ולא
אבוא בעיר. (מסוד האמונה נקרא עיר, (תהלים מח) עיר ה'
צבאות עיר אלהינו).

ויפן אחריו ויראם. ויפן אחריו, שהסתכל לאחוריו
אם יחזרו בתשובה ואם לא. ויראם, מה זה
ויראם? הסתכל בהם שהרי אין זרע מתקן עתיד

מתעטרת בעטרות עליונות, וכל אותן ברכות שופעות ונמשכות ממעלה למטה.

בא וראה, משה צנה - ובצלאל עשה, להיות הכל בסוד הגוף, וסיוס הגו, שהוא אות ברית הקדש, להרבות אהבה וקשר של יחוד במשכן. והכל נעשה בסוד הימין. ועל זה, בכל מקום שצד הימין נמצא, אין שולטת בו עין רעה. ומשום כך - וכסף פקודי העדה, משום שאותו כסף בא מצד ימין, ולכן נמנה הכל במנין.

רבי יצחק שאל את רבי שמעון. אמר לו, הרי פרושה שברכה אינה שורה בדבר שעומד במדה ובדבר שעומד בחשבון, אז למה היה כאן במשכן הכל בחשבון? אמר לו, הרי זה נתבאר, אבל בכל מקום שצד הקדשה שורה עליו - אם אותו חשבון בא מצד הקדשה, הברכה שורה עליו תמיד ולא סרה ממנו. מנין לנו? ממעשר. משום שבא החשבון לקדש, נמצאת בו ברכה. כל שכן המשכן שהוא קדש ובא מצד הקדש.

אבל כל שאר דברי העולם שלא באים מצד הקדשה, אין הברכה שורה עליהם כשהם בחשבון, משום שהצד האחר, שהוא רע עין, יכול לשלט עליו. וכיון שיכול לשלט עליו, אין ברכה נמצאת בו, כדי שלא יגיעו ברכות לאותו רע עין. (ואיננו מצד הקדשה).

ומדה של קדשה וחשבון של קדשה תמיד נוספות בו ברכות, ועל זה וכסף פקודי העדה. פקודי העדה באמת ודאי, ואין פחד מעין הרע, ואין פחד מכל חשבון זה, שהרי בכל שורות ברכות מלמעלה.

ובא ראה, בזרעו של יוסף לא שולטת בו עין רעה, משום שבא מצד הימין, ועל זה נעשה המשכן על ידי בצלאל, שהרי הוא שרוי בסוד של יוסף, שהוא סוד ברית הקדושה. ולכן משה צנה ובצלאל עשה, להיות הכל בסוד הגוף וסיוס הגוף, שהוא אות ברית הקדושה, להרבות אהבה וקשר של יחוד המשכן, והכל נעשה בסוד הימין. ומשום כך - וכסף פקודי העדה, ואותו חשבון הוא חשבון הדרגות הממנות הגדולות שנאחזות מצד הימין, ועל זה כתוב מאת כפר וגו'.

הקדוש ברוך הוא. שמש - זהו סוד השם הקדוש יהו"ה, שפאן עומדות כל הדרגות למנוחה. ומגן - זהו סוד השם הקדוש שנקרא אלהים. וסוד זה שכתוב (בראשית טו) אנכי מגן לך. ושמש ומגן זהו סוד השם השלם. חן וכבוד יתן ה', להיות הכל בסוד אחד.

לא ימנע טוב להלכים בתמים - סוד זה (אותו) שכתוב (איוב לח) וימנע מרשעים אורם. וזהו אור ראשון שכתוב בו (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, שגנזו והסתירו הקדוש ברוך הוא, כמו שבארוהו, וגנזו אותו מהרשעים, ומנע אותו בעולם הזה ובעולם הבא. אבל לצדיקים מה כתוב? לא ימנע טוב להלכים בתמים. זהו אור הראשון שכתוב בו (סם) וירא אלהים את האור כי טוב.

ועל זה לא צריך זה להעלות ולהניף אותו, אלא להתפשט ולהתגלות, ולא להתעלות כמו אותו אחר שהוא שמאל, ולכן נקרא אותו תנופה, ולא זה. ומשום כך - וכסף פקודי העדה מאת כפר וגו'.

בא וראה, צד הימין הוא תמיד עומד לקיים את כל העולם ולהאיר ולברך אותו, ומשום כך הכהן שהוא מצד הימין, מזדמן תמיד לברך את העם, שהרי מצד הימין באות כל הברכות לעולם, והכהן נוטל בראש, ועל כך הוא התמנה לברך למעלה ולמטה.

בא וראה, בשעה שהכהן פורש ידיו לברך את העם, אזי השכינה באה ושורה עליו וממלאת את ידיו. יד ימין עולה למעלה מעל יד שמאל, כדי להעלות הימין ולהגבירו על השמאל, ואז כל הדרגות שפורש בהן את ידיו, כלן מתברכות ממקור הכל. מקור הבאר מי הוא? זה צדיק. מקור הכל זהו עולם הבא, שהוא מקור עליון שכל הפנים מאירות משם, שהרי הוא המעין והמקור של הכל, וכל המאורות והמנורות משם נדלקים.

כמו כן המקור והמבוע של הבאר, כל אותן מנורות שלמטה, כלן מאירות ומתמלאות ממנו באור, וזה עומד כנגד זה. ומשום כך, בשעה שהכהן פורש ידיו ומתחיל לברך את העם, אז שורות ברכות עליונות ממקור עליון להדליק מנורות, וכל הפנים מאירות, וכנסת ישראל

מה הטעם? משום שקדש הוא סוד עליון של כל הדרגות. מה אותו קדש עולה על הכל ויש לו בחוץ קדש אחר למטה שעומד תחתיו, ועומד בחשבון ובמנין - אף כף ישראל הם קדש, שכתוב קדש ישראל לה', והם נותנים קדש אחר, כפר שלהם, שעומדים בחשבון, וסוד זה - ישראל הם אילן שעומד בפנים, פדיון (קדש) אחר עומד בחוץ ועולה לחשבון, ומגן זה על זה. הלכו.

פתח רבי אלעזר ואמר, (הושע ב) והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר וגו'. מה זה כחול הים? שני גוונים הם כאן. אחד - כחול הים, משום שהים, כשעולים הגלים שלו בזעף ורגז, ואותם הגלים עולים לשטף את העולם, כשמגיעים ורואים את חול הים, מיד נשברים ושבים לאחור ושוככים, ולא יכולים לשלט ולשטף את העולם.

כמו כן ישראל הם חול הים, וכששאר העמים, שהם גלי הים, בעלי הרגז ובעלי דינים קשים, רוצים לשלט ולשטף את העולם, רואים את ישראל שהם מתקשרים לקדוש ברוך הוא, ושבים ונשברים לפניו ולא יכולים לשלט בעולם. דגמא אחרת - משום שחול הים אין לו חשבון ולא עומד בחשבון ולא במדה, שכתוב אשר לא ימד ולא יספר, אף כף ישראל אין להם חשבון ולא עומדים בחשבון.

סדר הלימוד ליום יג ניסן [יום 190 בשנה]

בא וראה, יש מדה טמירה וגנוזה, ויש חשבון שעומד בגניזה טמירה וגנוז, וזה עומד במדה, וזה עומד בחשבון. וזהו סוד וקיום הכל, שלמעלה ומטה, משום שאותה מדה לא נודעת לעולמים על מה עומד הסוד של אותה מדה ועל מה עומד סוד אותו החשבון, וזהו סוד האמונה של הכל.

וישראל למטה לא עומדים בחשבון, אלא בצד של דבר אחר, והפדיון הוא שעומד בחשבון. ומשום כן, כשישראל נכנסים בחשבון, נוטלים מהם פדיון, כמו שנתבאר. ועל כן בימי דוד, כשעשה חשבון בישראל ולא נטל מהם פדיון, היה רגז, ונאבדו מישראל כמה חילות וכמה מחנות.

רבי אבא ורבי אחא ורבי יוסי היו הולכים מטבריה לצפורי. עד שהיו הולכים, ראו את רבי אלעזר שהיה בא ורבי חייא עמו. אמר רבי אבא, ודאי נשתתף עם השכינה. חכו להם עד שהגיעו אליהם. פיון שהגיעו אליהם, אמר רבי אלעזר, כתוב (תהלים לד) עיני ה' אל צדיקים ואזניו אל שועתם. פסוק זה קשה, מה זה עיני ה' אל צדיקים? אם בשביל השגחת הקדוש ברוך הוא עליהם כדי להיטיב להם בעולם הזה, הרי ראינו כמה צדיקים הם שבעולם הזה, ואפלו מזונות כמו עורבי השדה, לא יכולים להשיג. אם כן, מה זה עיני ה' אל צדיקים?

אלא סוד כאן יש. בא וראה, כל אותם בריות העולם, כלם ידועים למעלה, בין לצד זה ובין לצד זה. אותם שלצד הקדשה נודעים למעלה אליו, והשגחתו תמיד עליהם. ואותם שלצד הטמאה נודעים לו, והשגחתו תמיד עליהם. ובמקום ששולטת אותה ההשגחה של צד הקדשה, לא משגיח הצד האחר, ולא יקרב אליו לעולמים ולא יכול לדחותו ממקומו בכל מה שהוא עושה. ולכן עיני ה' אל צדיקים וגו', משום זה הצד האחר לא יכול לשלט עליו. ועכשו יש כאן סיוע שמימי, וכל ההשגחה הטובה שלמעלה היא כאן, וכל צד אחר וכל דבר רע לא יכול לשלט עליכם.

אמר רבי אבא, הרי למדנו שבכל מקום שצד הקדשה שורה עליו - אף על גב שעומד בחשבון, הברכה אינה נמנעת משם. אמר רבי אלעזר, ודאי כן זה. אמר לו, הרי ישראל הם קדש, ובאים מצד הקדש, שכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל לה'. וכתוב (ויקרא יא) והייתם קדשים כי קדוש אני. אז למה כשדוד עשה חשבון בישראל, היה בהם המות, שכתוב (שמואל ב-כד) ויתן ה' דבר בישראל מן הבקר ועד עת מועד?

אמר לו, משום שלא נטל מהם שקלים, שהוא פדיון, שכתוב ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם. משום שצריך קדש (שהוא בגלוי) לתת פדיון של קדש, ואותו פדיון של קדש לא נלקח מהם. בא וראה, ישראל הם קדש, שעומדים בלי חשבון (של עצמם), ולכן צריך פדיון לטל מהם, ואותו פדיון עומד בחשבון, והם לא עומדים בחשבון.

כל תשעת המאורות שכלם עומדים במחשבה, שהיא אחת מהן בחשבון, שכלם לרדף אחריהם בשעה שעומדים במחשבה. ולא נדבקים ולא נודעים, אלה לא עומדים לא ברצון ולא במחשבה עליונה. תופסים בה ולא תופסים. באלה עומדים כל סודות האמונה וכל אותם מאורות מסוד המחשבה העליונה, שלמטה כלם נקראים אין סוף. עד כאן מגיעים המאורות ולא מגיעים ולא נודעים. אין כאן מחשבה ולא רצון.

בשמאירה המחשבה ולא נודע ממה מאירה, אזי מתלבשת ונסתרת בתוך הבינה, ומאירה (מי) למה שמאירה, ונכנסים זה בזה, עד שכלם נכללים כאחד, והרי פרשה. ובסוד הקרבן, כשהכל עולה, נקשר זה בזה ומאיר זה בזה, אז עומדים כלם בעליה, והמחשבה מתעטרת באין סוף, אותו האור שמאירה ממנו המחשבה העליונה נקרא אין סוף.

ביון שמאיר ומתפשטים ממנו חילות, אותה מחשבה נגנזת ונסתרת ולא ידועה, ומשם מתפשטת התפשטות לכל הצדדים, ומתפשטת ממנו התפשטות אחת, שהיא סוד העולם העליון.

וזה עומד בשאלה, והוא מאמר עליון, ופרשה שנקראת מי, שכתוב (ישעיה מ) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. שאלה אותו שברא אלה. אחר כך התפשט ונעשה ים, סוף כל הדרגות, שהיא למטה. ומשם מתחיל לבנות למטה, והכל עשה באותה צורה ממש שלמעלה, זה כנגד זה וזה כדגמת זה. ומשום כך שמירת הכל ממעלה ומטה.

והתפשטות זו, שהיא מחשבה, שהיא עולם העליון. וזהו אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר, שהוא שומר ישראל. (שוא שקד שומר, זהו שכתוב בו (משלי כז) ושמר אדניו יכבד) שלא עומד בו שמירה אלא בעולם העליון.

בא וראה, תכלת המשכן, הכל עומד בסוד עליון, ופרשה. תכלת וארגמן, אחד להתקשר באחד. והרי נאמר בסוד הכתוב, (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא. והרי נאמר שיש אוכלת אש, ואוכלת אותה ומשמדה אותה, משום שיש אש חזקה מאש, ונתבאר.

ומשום כך כתוב במעשה המשכן, וכסף פקודי העדה וגו', לכל העבר על הפקדים. והכל התקדש לעבודת המשכן, והרי פרשה - כפרים חשבון אחד, שקלים חשבון אחד. משום שיש עליונים שעולים לחשבון עליון, ויש אחרים שעולים לחשבון אחר. זה עליון וזה תחתון. ומשום כך כתוב ויהי מאת כפר הכסף לצקת את אדני הקדש וגו'. אלה האדנים, הרי פרשה.

עוד פתח ואמר, (תהלים קכז) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית וגו'. פסוק זה שלמה המלך אמר אותו בשעה שהיה בונה את בית המקדש והתחיל לבנות, והיה רואה שהמעשה מתתקן בידיהם והיה נבנה מעצמו, ואז התחיל ואמר, אם ה' לא יבנה בית וגו'. הינו הסוד שכתוב בראשית ברא אלהים, שהרי הקדוש ברוך הוא ברא והתקין את העולם הזה בכל מה שצריך, שהוא בית.

שוא עמלו בוניו בו - אלה סוד של אותם נהרות (נחלים) שיוצאים ונכנסים כלם בתוך הבית הזה להתקינו בכל מה שצריך. ואף על גב שכלם באים לתקן ולעשות את תקוננו, ודאי אם ה' - שהוא סוד העולם העליון, שהתקין (ביתו ולא עשה) ועשה את הבית כראוי, אותם בונים לחנם הם, אלא רק מה שהוא עושה ומתקין. אם ה' לא ישמר עיר, כמו שכתוב (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה, ופרשה. ובהשגחה הזו היא שמורה מכל הצדדים.

ואף על גב שכתוב (שיר ג) הנה מטתו של שלמה ששים גברים סביב לה מגברי ישראל, וכלם שומרים אותה. מה הטעם הם שומרים אותה? משום שכתוב מפחד בלילות, זהו פחד הגיהנם שעומד כנגדה כדי לדחותה, ומשום כך כלם מקיפים אותה.

ואף על גב שכלם עומדים באור המחשבה שלא נודע, ואז אור המחשבה הזה שלא נודע מכה באור של המסך, ומאירים כאחד ונעשים תשע היכלות.

וההיכלות אינם מאירים, ואינם רוחות, ואינם נשמות, ואין מי שיעמד בהם. רצון

ריחו - זו כנסת ישראל, משום שאמרו ישראל, (שמות כד) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. שהמלך - זהו המלך העליון, ופרשוה.

בא וראה, כשהביא הקדוש ברוך הוא מבול על העולם כדי להשחית הכל, אמר הקדוש ברוך הוא לנח: צריך אתה (להסתתר) להשמר שלא תראה את עצמך לפני המשחית, שלא ישלט עליך, משום שלא היה מי שיגן עליו. כיון שנקרב הקרבן שהקריב נח, אז התבשם העולם, ולא התבסס כל כך עד שעמדו ישראל על הר סיני. כיון שעמדו ישראל על הר סיני, אז התבשם העולם, והמשחית לא נמצא בעולם.

ורצה הקדוש ברוך הוא באותו זמן להעביר את אותו משחית מהעולם, (וכאשר) רק שישוראל סרחו באותו זמן לימים מועטים ועשו את העגל. ואז מה כתוב? (שם לג) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב. ועדים היה סודות השם הקדוש שעטר אותם הקדוש ברוך הוא ונטל מהם, ואז שלט המשחית על העולם וחרב כמקדם, כמו באותו זמן ששלט בעולם, ועשה דין.

אמר רבי יוסי, בימי המבול מי נתן שם משחית? שהרי המים היו שנתגברו. בא וראה, אין לה דין בעולם, או כשמכה העולם בדין, שלא נמצא ביניהם אותו המשחית שהולך בתוך אותם הדינים שנעשים בעולם. אף כאן היה מבול, והמשחית היה הולך בתוך המבול, והוא נקרא כך. ולכן אמר הקדוש ברוך הוא לנח לטמן עצמו ולא יתראה בעולם, והרי פרשוה.

בא וראה, אמר רבי אלעזר, ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ויום לעמודים. למה ויום? אלא כמו מין ו'ו' היו, וראשם מצפה זהב. הם של כסף, וראשם מצפה זהב, משום שכל ו'ו' בא בצד הרחמים, וכלם היו יודעים למעלה בחשבון. ומשום שכאו מצד הרחמים היו נקראים ווי"ם, וכל השאר תלויים בהם. ואין ו'ו' אלא זהב וכסף כאחד. ומשום כך כל אלו נקראו ווי"ם של אותם עמודים. אילו עמודים? כמו שנאמר והעמודים שנים וגו'. משום שהרי אלה הם מחוץ לגוף, למטה היו עמודים.

ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ויום לעמודים וצפה ראשיהם וגו'. בא וראה, למדנו שאותם שקלים שכח אותם משה ולא ידע מה נעשה מהם, עד שיצא קול ואמר: ואת האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים עשה ויום לעמודים.

רבי חזקיה פתח ואמר, (שיר א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. הפסוק הזה נתבאר. אבל עד שהמלך במסבו - זה הקדוש ברוך הוא, כשנתן תורה לישראל וכא לסיני, וכמה מרכבות היו עמו, כלם מרכבות קדושות, וכל הקדושות העליונות של קדשת התורה כלם היו שם, ותורה נתנה בלהוטים של אש, והכל בצד האש, וכתובה באש לבנה על גבי אש שחרה, והאותיות היו פורחות ועולות באויר.

והאות הראשונה של התורה נחלקה לשבע מאות ושבעים וחמשה לכל צד, וכלם נראו באויר הקריע באות ו', ו' לצד זה, ו' לצד זה. וכן לכל הצדדים.

ואלו הווין היו עומדים על עמודים, ואותם העמודים היו עומדים על נס, וכל הווים עליהם. משום שסוד התורה עומד על ו'ו'. ואותן ווי"ם שהם סוד האמונה של התורה, כלם עומדים על עמודים, שהם סודות שיוצאים בהם נביאים, הסוד שלהם בכל צד. ועל אותם עמודים עומדים אותם הווים.

ו' עליונה היא סוד הקול שנשמע, והוא הסוד שעומדת בו התורה, משום שתורה יוצאת מאותו קול פנימי, שנקרא קול גדול. והקול הגדול הזה הוא סוד התורה, ועל זה כתוב, (דברים ה) קול גדול ולא יסף.

בא וראה, הקול הגדול הזה הוא עקר הכל וסוד השם הקדוש העליון, ועל זה פרשוה שאסור לאדם להקדים שלום לחברו טרם שיתפלל תפלתו, וסוד זה פרשוהו, שכתוב (משלי כז) מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם קללה תחשב לו. ואינו אסור, עד שמברך אותו בקול גדול, שהוא עקר השם הקדוש.

ולכן סוד התורה יוצא מאותו קול גדול, וזהו מלך. במסבו - זה מעמד הר סיני, ופרשוה נרדי נתן

ועל זה וה' - בגלוי, ולא השמיד הכל. אלהים - נסתר, וצריך להשמר, שהרי משמיד הכל. ולכן אלהים לבדו היה, וסוד זה - (תהלים כט) ה' למבול ישב. מה זה ישב? אלמלא מקרא כתוב, לא יכולים לומר. ישב - ישב לבדו, שלא בא עם דין. כתוב כאן ישב, וכתוב שם (ויקרא יג) בַּדָּד יִשָּׁב, לַבְּדוּ.

וסוד למדנו, הקדוש ברוך הוא נסתר וגלוי. גלוי הוא בית דין שלמטה. נסתר הוא המקום שכל הברכות יוצאות משם. משום כך, כל דברי אדם שהם בנסתר, הברכות שורות עליו. וכל אותם שבגלוי, אותו מקום של בית דין שורה עליו, משום שהוא מקום בגלוי. והכל הוא בסוד עליון כמו שלמעלה.

עד שהמלך במסבו (שיר א), באותה חבורת ותפנוק של העדן העליון, (הרי בארנו שזה) באותו שביל נסתר וגנוז ולא ידוע, ומתמלא ממנו, ויוצאים בנחלים ידועים. נרדי נתן ריחו - זה הים האחרון שברא את העולם התחתון כמו שלמעלה, ומעלה ריח טוב עליון לשלט ולעשות, ויכול ושולט ומאיר באור עליון.

בא וראה, בשעה שהנרד הזה העלה ריח למעלה, אז החביבות נקשרה, ועולה הנרד הזה להאחז למעלה, וכל המרכבות הקדושות, כלן מעלות ריחות להתעטר למעלה. כל אותן מרכבות נקראות עלמות שיר, כמו שנאמר (תהלים מז) על עלמות שיר, והרי פרושה. מה זה עלמות שיר? אלא כמו שנאמר (שיר ו) ועלמות אין מספר. מה זה ועלמות אין מספר? כמו שנאמר (איוב כה) ה' יש מספר לגדודיו. ומשום שאין להם חשבון, כתוב ועלמות אין מספר.

ויום לעמודים, כלם זכרים. כל אותם שעולים בשמן משחה למעלה, כלם עומדים בסוד של זכרים, ולא נקרא זכר אלא ו', סוד של השמים, שהם זכרים. וכל אותם שלמטה נקראים נקבות. ומשום כך, כל אותם שבאים מצד השמאל, מצד הנקבה, התמנו על השיר ואומרים שירה תמיד. ועל זה כתוב על עלמות שיר. וכלם יוצאים בסוד של ה'. ה' מוציאה כמה חילות למיניהם בסוד של ו'. ו' - זה סוד של זכר שעומד לתת מזון לנקבה.

אמר רבי יצחק, לא ידעתי אם זו עבודת קדש או חל, משום שכתוב ואת האלף. שהרי כתוב כאן האלף, וכתוב שם (שיר ח) האלף לך שלמה. מה להלן האלף חל - אף כאן האלף חל.

אמר לו, לא כך! שאם הוא היה חל, לא היו נעשים ממנו ויום. ועוד, שהרי שם כתוב האלף ולא יותר, וכאן כתוב האלף ושבע המאות וחמשה ושבעים. האלף ששם הם חל, שכתוב האלף לך שלמה, וזהו חל, משום שכל חל אינו בצד הקדשה כלל. חל הוא מהצד האחר הטמא, ועל זה הבדלה בין קדש לחל, משום שצריכים להבדיל בין קדש לחל. וסוד הכתוב כך הוא - (ויקרא י) ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור.

ועם כל זה, אף על גב שהפרדה יש לקדש מן החל, חלק אחד יש לו בקדשה מצד השמאל. זהו שכתוב האלף לך שלמה, שהם אלף ימי החל, והם ימי הגלות. כמו שיש אלף ימים של קדשה, כך גם אלף ימים לצד האחר.

ועל זה העירו החברים, שאותם ימי הגלות יהיו אלף שנים. ועל כן, יש אלף ויש אלף, ואותן אלף שנות הגלות, אף על גב שישאל יהיו בגלות ויתמשכו יותר - באלף השנים הללו הם יתמשכו, של אותם אלף ימים שאמרנו. ומשום כך פרושה, כל שלמה שיש בשיר השירים - קדש, פרט לזה שהוא חל. האלף של כאן הוא קדש, וכל מעשיו קדש, ועל זה עשה ויום לעמודים.

בא וראה, הרי אמרנו, כל ו' הוא בסוד הרחמים, וכל מקום שבא ו' בשם הקדוש, הוא רחמים, כמו (בראשית יט) וה' המטיר על סדם. (שם יג) וה' אמר אל אברם. רחמים ודין כאחד. שמה שונה במבול שכתוב אלהים בכל מקום? למה לא כתוב וה'? אלא שנינו, בכל מקום שכתוב וה' - הוא ובית דינו. אלהים סתם - דין לבדו.

אלא בסודם נעשה דין, ולא כדי להשמיד את העולם, ומשום כך הוא התערב עם דין. אבל במבול כל העולם השמד, וכל אותם שנמצאו בעולם. ואם תאמר, שהרי נח וכל מה שעמו נצלו - הרי נסתר מהעין היה, שלא נראה, ועל כן כל מה שנמצא בעולם השמיד אותו.

ואספקלריה המאירה. מאלה נפרדו שלש מערכות. והן שתי אותיות, ואותה האות שעולה מתחברת עמהן, והן שלש.

בא וראה, אותן שתי אותיות עליונות שעולות באויר, הן כלולות זו בזו, רחמים ודין, ומשום כך הן שתיים, והן מהעולם שלמעלה בסוד הזכר. וזו שעולה ומתחברת עמהן היא נקבה, ונכללת בשתייהן.

במו שנקבה נכללת בשני צדדים, בימין ושמאל, ומתחברת בהן - כך גם האות הזו נקבה, ומתחברת בשתי אותיות אחרות, והן בשני צדדים. אלו עליונים ואלו תחתונים. והכל הוא אחד, זכר ונקבה.

שכשנברא העולם, אותן האותיות הן מהעולם העליון, שהן הולידו כל המעשים שלמטה כמו שהן ממש. משום כך, מי שידע אותן ויזהר בהן, הוא אהוב למעלה ואהוב למטה.

רבי שמעון אמר, האותיות הללו כלין זכר ונקבה, להתפלל באחד, בסוד מים עליונים ומים תחתונים, והכל אחד, וזהו יחוד שלם. ועל זה, מי שידע אותן ויזהר בהן, אשריו בעולם הזה ואשריו בעולם הבא. משום שהוא העקר של היחוד השלם פראוי. שלש שלש מצד זה ומצד זה, ביחוד אחד בשלמות הכל. וכלן סוד המערכה העליונה פראוי כמו של מעלה, שאותה מערכה של שלש שלש בסוד אחד.

מערכה שניה שלצד דרום, (שהוא סוד הכסף) שלש מערכות הן לאותו צד, וכל מערכה ומערכה שלש שלש, והן תשע, כמו שנאמר. והאותיות נחלקו כך לכל הצדדים, להתחבר הכל באחד, משום שיש אותיות בסוד הנקבה ואותיות בסוד הזכר, וכלן מתחברות באחד, ונהיים אחד בסוד השם הקדוש השלם, ולהם מערכות ממנות שלש שלש, כמו שנתבאר. והכל יוצא ממערכת האבות שלמעלה כמערכה שהתקנו אותיות השם הקדוש יה"ו, כמו שנתבאר. כל המערכות הללו מתנהגות באותיות הידועות הללו ונוסעים בהם, וכמה חילות וגדולים, כלם למטה, שנוסעים ומתנהגים במערכה הזו.

ומשום כך, כל אותם הנוים עשה בצלאל, לתת להם לשרות על הנקבות, ויוצאים מסוד של אלף, שהוא חשבון שלם. ושבע מאות, שהוא סוד שלם. וחמשה, גם כך. ושבעים, הכל סוד אחד. ועל זה מסוד של כך וחשבון זה עשה וויס. וכלם בסוד של ו', ובדמות של ו' נעשו, והכל בסוד עליון ובחשבון לוקחים.

ונחשת התנופה שבעים כפר. אמר רבי יהודה, כל זה ירד למטה בדיוקן עליון של סוד האמונה. כמו כן עשה נבוכדנצר הרשע אותו הצלם שהתקין. אמר רבי יוסי, הוא לא עשה כך, אבל בחלומו ראה כך, שהרי בחלומו ראה ראש של זהב, אחר כך כסף, ואחר כך נחשת. ואם תאמר, ברזל וחרס למה לא כך? משום שאינם כדאים להכניס לקדש, ואלה שלשת האחרים נכנסו.

וסודו של המשכן בשלש שלש באלה המתכות. ובשאר ארבעה, כמו תכלת וארגמן ותולעת שני ושש. וכמו ארבעה טורי אבן.

אמר רבי יהודה, מהם בשלשה, מהם בארבעה, מהם בשנים, מהם באחד. אבל כל מערכה ומערכה אינה אלא בשלש. שלש מערכות הן שנפרדות לכל צד, לארבעת צדדי העולם, וכל מערכה ומערכה שהיא לכל צד, שלש מערכות הן, ובארנו.

מערכה ראשונה שלצד מזרח - שלש מערכות הן, והן תשע מערכות. משום שכל מערכה מאותן שלש יש לה שלש מערכות, ונמצא שהן תשע. וכמה אלף ורובבות תחתיהן. ותשע המערכות הללו, כלין מתנהגות באותיות רשומות. וכל מערכה מסתפלת אל אותן האותיות הרשומות, והרי פרשוה. וכן לכל מערכה ומערכה, וכלן נוסעות באותיות רשומות. ואלו עליונות מאלו, ועומדות אלו על אלו. (ומתחברות כלין ואמרות שירה).

ובשפורחות אותן האותיות לתוך אויר הרוח, אותו הממנה על הכל, אז כלין נוסעות, (והשירה מתבסמת) והרי פרשוה. ואות אחת מכה מלמטה, ואותה האות עולה ויורדת, ושתי אותיות פורחות עליהן. והאות הזו מלמטה, עולה מלמטה למעלה ומתחברת בהן, ונעשות שלש אותיות, כלין לפי אותיות יה"ו, שהן שלש תוך

ואומר: חלק את המים שלך ואכנס בך. זהו שכתוב (תהלים מב) תהום אל תהום קורא לקול צנוריה.

תחת אלה שלש מאות וששים וחמשה גידים, מהם לבנים, מהם שחורים, מהם אדמים, כלולים זה בזה, ונעשו גון אחד. אותם גידים נרקמו בשבע עשרה רשתות, וכל אחת נקראת רשת גידים. נרקמו זה בזה ויורדים לשפולי התהום. תחת אלה שתי רשתות עומדות במראה של ברזל, ושתי רשתות אחרות במראה של נחשת.

שני כסאות עומדים עליהם, אחד מימין ואחד משמאל. כל אותן רשתות מתחברות כאחת, והמים יורדים מאותם צנורות ונכנסים ברשתות הללו. אותם שני כסאות, אחד כפא הרקיע השחר, ואחד כפא הרקיע הצבעוני.

אלו השני כסאות, כאשר אלו עולים, עולים בכפא ההוא של הרקיע השחר. וכאשר יורדים, יורדים בכפא ההוא של הרקיע הצבעוני. שני הכסאות הללו, אחד מימין ואחד משמאל. אותו כפא של הרקיע השחר מימין, ואותו כפא של הרקיע הצבעוני משמאל. כשעולים בכפא של הרקיע השחר, מנמך הכפא של רקיע שמאל ויורדים בו. מתגלגלים הכסאות אחד עם אחד. (לוקחים) יורדות כל אותן רשתות לתוכם ומכניסים אותן לשפולי התהום התחתון.

עומד כפא אחד, ועולה מעל לכל אותם התהומות, ועומד כפא אחר מתחת לכל התהומות. בין שני הכסאות הללו מתגלגלים כל אותם התהומות וכל אותם הצנורות, וננעצו בין שני הכסאות הללו.

שבעים וחמשה צנורות הם. שבעה הם עליונים מהכל. וכל אותם אחרים אחרים בהם, וכלם נעוצים בגלגלי הכפא הזה בצד הזה, ונעוצים בגלגלי הכפא בצד הזה.

בהם המים (בתהום) עולים ויורדים. אותם שיורדים כורים בתהומות ובוקעים אותם. אותם שעולים נכנסים לאותם נקבי האבנים, ועולים וממלאים את שבעת הימים. עד כאן שבעת גוני האורות בסוד עליון.

מערכה שלישית שלצד צפון, בשלש מערכות הן לאותו צד, והן תשע. ובשלשה צדדים שלש שלש לכל צד, והן תשע. ואותן מערכות משלשה צדדים, כמו שנתבאר.

שבע ועשרים בסוד האותיות, שהם שבע ועשרים. ואף על גב שהן עשרים ושתיים – שלמות האותיות היא עשרים ושבע. ונמצאים כמו שאותיות עשרים ושבע, כך סדור המערכות הללו עשרים ושבע, לשלש שלש מערכות לכל צד. ונמצאו אלה השלש של הצד הזה שהן תשע, ואלה השלש של הצד הזה שהן תשע, ואלה השלש של הצד הזה שהן תשע. נמצא שכלם לעשרים ושבע.

וסוד של העשרים ושבע הללו הן תשע אותיות שהן בסוד הנקבה, להתחבר בהן נקבה עם אותן שמונה עשרה אחרות בסוד שנתבאר, והכל הוא כראוי.

בא וראה, כמו שהאותיות העליונות של העולם העליון, כך גם אותיות אחרות למטה. אותיות עליונות גדולות, ואותיות תחתונות קטנות. והכל זה כמו זה. וכל הסודות הללו בסוד של זכר ונקבה, הכל הוא בשלמות, ולכן הכל הוא בסוד עליון.

בארבעים וחמשה מיני גוני האורות נחלק העולם. שבעה נחלקים לשבעה תהומות. כל אחד מפה בתהום שלו, והאבנים מתגלגלות בתוך התהום, ונכנס אותו אור באותן אבנים ונוקב אותן, ומים יוצאים בהן, ושוקעות כל אחת ואחת על התהום, ומכסות לשני צדדים.

יוצאים המים באותם נקבים, ונכנס אור ומפה לארבעת צדדי התהום, מתגלגל אור בחברו ונפגשים באחד, ומחלקים את המים.

ואותיות כל אותם השבעה בשבעה תהומות, וכורים בחשכי התהומות, והחשכים מתערבים בהם. עולים המים ויורדים ומתגלגלים באותם המאורות, ומתערבים כאחד – אורות וחשכים ומים, ונעשים מהם אורות שלא נראים חשוכים. מפה כל אחד בחברו, ונחלקים לשבעים וחמשה צנורות של התהומות, ובהם זורמים מים. **כל** צנור וצנור עולה בקולו, והתהומות מזדעזעים. וכשאותו קול נשמע, כל תהום קורא לחברו

בא המלבושים הללו לא יכנס לקדש. כמו כן - (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר, ולמדנו שהיה מתלבש בענן. וכשהיה מתלבש בענן, אז ויעל אל ההר. וטרם שהתלבש בו, לא יכל להכנס פנימה. כמו כן הכהן הגדול לא נכנס לקדש עד שמתלבש בלבושים הללו כדי להכנס לקדש.

ומשום שיצאו מסודות עליונים והם כמו שלמעלה, נקראים בגדי שרד, משום שנשארו מאותם לבושים עליונים, משום שהיו ממה שנשאר מאורות הזיונים העליונים. תכלת וארגמן - הגונים של סוד השם הקדוש שנקרא שם שלם, ידו"ד אלהים. וזהו סוד שיתלבש בו הכהן הגדול להכנס לקדש. תולעת שני - הם גונים אדמים. ותכלת וארגמן, שהוא כלול בתוך אותם גונים. ומתוך שהוא מתלבש בהם בלבושים של הגונים הללו, היה נכנס לפנים ולא דוחים אותו החוצה.

בא וראה, הכל נעשה בסוד האמונה להיות הכל כמו שלמעלה, ועל זה כתוב, בגדי השרד לשרת בקדש. ונקראו בגדי (קדש) שרד, משום שלא נקראים קדש אלא כששורים בו אותם הגונים, שכתוב (ויקרא טז) בגדי קדש הם. וכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. קדש ישראל, משום שבישראל נראים כל הגונים, פהנים לויים וישראל, ואלה הם הגונים להראות בפנים.

בא וראה, אין נשמה עולה להראות לפני המלך הקדוש עד שזוכה להתלבש בלבוש של מעלה להראות שם. וכן כמו זה לא יורדת למטה עד שמתלבשת בלבוש של העולם הזה.

כמו כן המלאכים הקדושים שלמעלה, שכתוב בהם (תהלים קב) עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט, כשעושים שליחות בעולם הזה, אין יורדים למטה עד שמתלבשים בלבוש של העולם הזה, והכל הוא כמו שאותו מקום שהולך לשם. והרי בארנו שנשמה לא עולה אלא בלבוש שמאיר.

ובא ראה, אדם הראשון, כשהיה בגן עדן, היה מתלבש בלבוש כמו שלמעלה, והוא לבוש של אור עליון. כיון שגרש מגן עדן והצטרף לגוני העולם הזה, מה כתוב? (בראשית ג) ויעש ה' אלהים

וראה, נחשת התנופה שאמרנו, אלה הם אותם הרי נחשת, שנקראו הרי נחשת, והם שנקראו אדני נחשת. (ואלה) עומדים שוערים בכל אותם הפתחים, ומקיפים אותם, את כל אותם שעומדים בפנים, משום שאלה הם שוערים שעומדים בפתחים שבחוץ, ואלה נכנסים ויוצאים בבית המלך.

ומהנחשת הזו, כל אותם כלי המזבח לשמש בו. ואלה הם כלים למזבח. שכשנשמות קרבות לעלות על גבי המזבח, אלה הם עובדים אותה עבודת המזבח, וכלם מסייעים לשמש את אותו שמוש, ונקראים כלי המזבח. וכל הפלים הללו וכל אותם יתדות המשכן, כלם נקראו בשמות, כלי שרת לשמש בקדש. ועל זה עומדים כלם ממנים ידועים ומרכבות ידועות ורוחות ידועות, כל אחד ואחד פראוי לו. ובהיכלות הקדש, שהם היכלות ידועים, כלם בחשבון.

קשר הזהב - בזהב. כסף - בכסף. נחשת - בנחשת. אלה של הנחשת שלמטה נוטלים כח מנחשת של מעלה, וכך הפל. כל אותם גונים מתערכים אלה באלה, לאחז ולהתקשר אלה באלה.

קרסי הזהב עומדים לקשר אותן יריעות אחת עם אחת. קרסי הנחשת עומדים לקשר את המשכן. ואלה כנגד אלה. וכלם עומדים פכוכבים הללו שברקיע. כמו שמאירים הפוכוכבים ברקיע ונראים, כך גם מאירים אותם קרסים במשכן, והרי בארנו. ומאירים אותם קרסים ונראים פכוכבים שעומדים ובולטים (ולוהטים) ונוצצים, ואותם חמשים של זהב וחמשים של נחשת, ומאירים אלה כנגד אלה.

מתוך האור שלמעלה יוצאת התנוצצות אחת שנוצצת ומאירה לתוך האספקלריה שלא מאירה, ואותה התנוצצות כלולה מכל הגונים שמאירים, ונקראת ארגמן. וכשמכה הארגמן הזה באותו אור חשוף (תכלת), אז יוצאת התנוצצות אחת אחרת שלא לוהטת, ומתערכים זה בזה. והם היו לבושי הקדש שהתלבש בהם מיכאל הכהן הגדול.

ובשמתלבש בהם באותם לבושי כבוד, אז נכנס לשמש בקדש, וטרם ילבש

עָשָׂר שְׁבֻטִים קְדוּשִׁים עֲלִיּוּנִים הֵם שְׁתֵּים עָשָׂר אַבְנֵי קְדוּשׁוֹת, וְלִכֵּן הֵם עוֹמְדִים לְמִטָּה כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה, וְכָל אוֹתָם שְׁמוֹת שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר הַשְּׁבֻטִים, כָּלֵם חֲקוּקִים בְּאוֹתָן אַבְנֵים, וְהִכְהִין הַגְּדוֹל נוֹטֵל אוֹתָם.

בא וְרָאָה, כְּשִׁיעֶקֶב הָיָה הוֹלֵךְ לְחָרֹן, מֵה כְּתוּב? (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מֵרָאשֵׁיתוֹ. אֵלוֹ שְׁתֵּים עָשָׂר אַבְנֵי קְדוּשׁוֹת, וְכִלְּן נִעְשׂוּ אַבְנֵי אַחַת, שְׁכָתוּב וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שְׁמִתִּי מִצְבָּה. וְקוֹרָא לְהֵן אַבְנֵי, מֵה הֵטַעַם? מִשּׁוֹם שְׁכָל שְׁתֵּים עָשָׂר הָאֶבְנֵים נִכְלְלוּ בְּאַבְנֵי קְדוּשָׁה עֲלִיּוּנָה אַחַת, שֶׁהִיא מִעֲלִיָּהֶן, שְׁכָתוּב וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שְׁמִתִּי מִצְבָּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים.

ולבן כִּי אֵין הִכְהִין הַגְּדוֹל הָיָה שֶׁם אוֹתָן עַל לְבוֹ לְזִכְרָם תְּמִיד, שְׁכָתוּב (שמות כח) וַנִּשָּׂא אֶהֱרִן אֶת שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל לְבוֹ לְפָנֵי ה' תְּמִיד. וּמִשּׁוֹם כִּי הִכָּל הוּא בְּסוּד שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר, שְׁנַיִם עָשָׂר עֲלִיּוּנִים טְמִירִים לְמַעַלָּה שְׁנַגְנְזוּ בְּסוּד עֲלִיּוֹן קְדוּשָׁה, וְהֵם הַסּוּד שֶׁל הַתּוֹרָה, וַיּוֹצֵאִים מִקּוֹל דֶּק אֶחָד, וְהָרִי פְרָשׁוּהָ. שְׁנַיִם עָשָׂר אַחֲרֵים טְמִירִים לְמִטָּה כְּמוֹ שֶׁהֵם, וַיּוֹצֵאִים תּוֹךְ קוֹל אַחַר שֶׁהִיא אַבְנֵי, שְׁכָתוּב (בראשית מט) מִשֶׁם רֵעָה אַבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

ולבן פְּרָשׁוּהָ בְּסוּד הַכְּתוּב, (שם כט) וַנֶּאֱסָפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים וַגִּלְלוּ אֶת הָאֶבֶן. זֶה הַשְּׁכִינָה שְׁנִקְרָאת אַבְנֵי בַחֲזֵן, אַבְנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁגוּלָלִים אוֹתָהּ וּמְכַנְּסִים אוֹתָהּ לְגִלּוֹת, וְכָתוּב וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבְּעָר לְמִקּוֹמָהּ, וְעַל שְׁמָה נִקְרָאִים כָּל הָאֶבְנֵים.

ובמה אַבְנֵים לְאַבְנֵים. יֵשׁ אַבְנֵים וַיֵּשׁ אַבְנֵים. יֵשׁ אַבְנֵים יְסוּדֵי הַבַּיִת, שְׁכָתוּב (מלכים א-ה) וַיִּצְוּ הַמֶּלֶךְ וַיִּסְעוּ אַבְנֵים גְּדוֹלוֹת אַבְנֵים יְקָרוֹת לְיִסַּד הַבַּיִת אַבְנֵי גְזִית. וַיֵּשׁ אַבְנֵים עֲלִיּוּנוֹת נִכְבְּדוֹת, וְהֵן (אלו) שְׁתֵּים עָשָׂר, וְהֵן אַרְבַּע מַעֲרָכוֹת, שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ לְכָל מַעֲרָכָה לְאַרְבַּעָה רִנְחוֹת הָעוֹלָם. כְּמוֹ כֵּן אוֹתָם אַרְבַּעָה דְגָלִים שֶׁהֵיוּ הוֹלְכִים בְּמַדְבָּר, וְהֵם שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבֻטִים, שְׁלֹשָׁה שְׁלֹשָׁה לְכָל צֵד לְאַרְבַּעָה רִנְחוֹת הָעוֹלָם. וְהִכָּל סוּד אֶחָד, וְהָרִי פְרָשׁוּהָ.

ובא רָאָה, בְּשַׁעָה שֶׁהִכְהִין הַגְּדוֹל הָיָה שֶׁם אוֹתָן שְׁתֵּים עָשָׂר הָאֶבְנֵים הִלְלוּ וְלוּבַשׁ אוֹתָן

לְאַדָּם וּלְאַשְׁתּוֹ כְּתָנוּת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם. בְּרָאשׁוֹנָה הָיָה כְּתָנוּת אוֹר, אוֹר שֶׁל אוֹתוֹ אוֹר עֲלִיּוֹן שֶׁשָּׁמַשׁ בּוֹ בְּגֵן עֵדֶן.

משום שֶׁהָרִי גֵן עֵדֶן, אוֹר הָעֲלִיּוֹן שֶׁמֵאִיר מִשְׁמַשׁ בּוֹ. וְעַל כֵּן, אָדָם הִרְאָשׁוֹן, כְּשֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ הַגֵּן, הִלְבִּישׁ אוֹתוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלוּבַשׁ שֶׁל אוֹתוֹ אוֹר וְהִכְנִיסוֹ לְשֵׁם. וְאִם לֹא הִלְבִּישׁ בְּרָאשׁוֹנָה בְּאוֹתוֹ אוֹר, לֹא יִכְנַס לְשֵׁם. כִּיּוֹן שֶׁגֵרַשׁ מִשֵׁם, הַצֵּטְרֵךְ לְלוּבַשׁ אַחַר, אִזּוּ – וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאַדָּם וּלְאַשְׁתּוֹ כְּתָנוּת עוֹר. וְהִכָּל כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ. וְכֵאֵן כְּמוֹ כֵּן עָשׂוּ בְּגָדֵי שֶׁרֵד לְשֶׁרֵת בְּקִדְשׁ, לְהַכְנִס בְּקִדְשׁ.

והרי פְּרָשׁוּהָ, שְׁמַעְשִׁים טוֹבִים שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתָם מַעְשִׁים מוֹשְׁכִים אוֹר שֶׁל הַזֵּיו הָעֲלִיּוֹן לְבוּשׁ לְהִתְתַקֵּן בּוֹ לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם לְהִרְאוֹת לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּבְאוֹתוֹ לְבוּשׁ שְׁלוּבַשׁ, נִהְנֶה וְרוֹאֶה לְתוֹךְ הָאֶסְפִּקְלָרְיָה הַמְאִירָה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (תהלים כז) לְחַזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ.

ועל כֵּן הַנְּשָׂמָה מִתְלַבֶּשֶׁת בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, לְהִיּוֹת לָהּ שְׁלֵמוֹת בְּכָל – בְּעוֹלָם הַזֶּה שְׁלֵמִיטָה וּבְעוֹלָם שְׁלֵמִיטָה. וְעַל זֶה כְּתוּב, (שם קמ) אֵךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ. אֵךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ – בְּעוֹלָם הַזֶּה. יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיךָ – בְּאוֹתוֹ עוֹלָם.

ויעש אֶת הָאֶפוֹד זֶהָ, הָרִי פְרָשׁוּהָ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֶפוֹד וְחֹשֶׁן הָיוּ כְּאֶחָד, וּפְרָשׁוּהָ שֶׁהָרִי בְּמִקּוֹם אוֹתוֹ הַקִּיּוֹם עוֹמְדִים כָּל אוֹתָן שְׁתֵּים עָשָׂר אַבְנֵים, כָּלֵם נוֹטֵלִים שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכָלֵם שְׁנַיִם עָשָׂר תְּחוּמִים עֲלִיּוּנִים, כָּלֵם הֵם בְּסוּד שֶׁל שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל.

ומזר זֶה כְּתוּב, (שם קכב) שֶׁשֵׁם עָלוּ שְׁבֻטִים שְׁבֻטֵי יִהְיֶה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוֹת לְשֵׁם ה'. שֶׁשֵׁם עָלוּ שְׁבֻטִים – אֵלוֹ שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבֻטִים עֲלִיּוּנִים לְמַעַלָּה, שֶׁהֵם שְׁבֻטֵי יִהְיֶה, שֶׁהָרִי שֵׁם זֶה עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל.

אמר רַבִּי חֵיִיא, פְּעַמִּים כְּתוּב שְׁבֻטִים. אֵלָא, שֶׁשֵׁם עָלוּ שְׁבֻטִים – אֵלוֹ הַשְּׁבֻטִים שְׁלֵמִיטָה. שְׁבֻטֵי יִהְיֶה – אֵלוֹ הַשְּׁבֻטִים שְׁלֵמִיטָה. עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל – זֶה הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה שְׁנִקְרָא עֲדוֹת, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שם קלב) וְעַדְתִּי זֶה אֶלְמָדָם. וְאוֹתָם שְׁנַיִם

כנגד שני אלה. פתח ואמר, (שם לג) וראית את אחרי ופני לא יראו. וראית את אחרי, הרי שנינו שהראה לו הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפלין. ופני – אלה תפלין ממש. ופני הם תפלין, שהן סוד עליון השם הקדוש. אחרי – הוא סוד קשר התפלין. והרי ידוע לחברים. משום שזו אספקלריה המאירה, וזו אספקלריה שאינה מאירה.

בנגד זה, אורים – שמאירים בדבריהם. תמים – שמשלמים בדבריהם. זה פנים וזה אחר. וסוד זה – קול ודבור. הקול מאיר לדבור לדבר, הדבור משלים את הדבר. ותמיד זה בזה עולים ולא נפרדים זה מזה לעולמים. משום כך חשן ואפוד, זה פנים וזה אחר, והכל סוד אחד בלי הבדל כלל. **אמר** לו, אם כך שאינם נפרדים לעולמים, ומי שהפרידם, הרי שנינו, שכתוב (משלי טז) מפריד אלוף, מה זה שכתוב (שמואל א-כג) ויהי בברח אביתר בן אחימלך אל דוד קעילה אפוד ירד בידו, ואלו חשן לא נאמר?

אמר לו, ודאי כך הוא. כל מה שהוא חשוב, הוא טמיר וגנוז, ולא נזכר כל כך. כמו כן נושאי אפוד בד – מה שהוא בגלוי יותר, הוא נזכר, בשביל שמתכסה מה שהוא בגניזות וטמירות, ועל כן נזכר מה שהוא בגלוי יותר.

ומשום כך השם העליון הוא סוד בטמירות וגניזות, ולא נזכר אלא בשם שהוא בהתגלות. זה נזכר, וזה נגנוז. זה בגלוי וזה בנסתר. וכל מה שהתגלה, הוא נזכר לעולמים. השם הגנוז הוא יהו"ה. השם שהוא בהתגלות הוא אדנ"י, ועל זה נכתב באותיות טמירות ונקרא באותיות הללו ונתכסה זה בזה, להיות הכבוד העליון טמיר וגנוז לעולמים. שכל דרכי התורה כך הם – גלוי ונסתר. וכל דברי העולם, בין של העולם הזה ובין של העולם שלמעלה, כלם טמירים וגלויים.

פתח ואמר, (יונה א) ויאמרו אליו הגידה נא לנו באשר למי הרעה הזאת לנו וגו'. בפסוק הזה יש להתבונן, כלם שאלו בסוד החכמה, שכתוב הגידה נא לנו באשר למי. באשר – שאלו בסוד החכמה. כאן שאלו סוד שהוא בנגלה, לדעת אם בא מזרעו של יוסף, שכיזון שראה הים

בחשן ואפוד, אז שרתה עליו שכניה, ואותן שתיים עשרה אבנים חקוקות בשמות כל השבטים, וכל שבט ושבט חקוק על אבן אחת. שקועות היו האותיות על האבנים, וכשהאירו האבנים, היו האותיות בולטות החוצה ומאירות על מה שהצטרכו.

(ובאותיות השבטים) ובכל השבטים לא היו שתי האותיות ח' ט', בשביל שלא נמצא חט"א בכלם. אמר רבי חזקיה, אם כך, ח' שהשם גורם – נאה. אבל ט', שהיא אות טובה, ושנינו, מי שרואה ט' בחלומו טוב לו, משום שבה פתחה תורה פי טוב, שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור פי טוב, והואיל והיא אות טובה, למה לא נכתבה באותם שבטים?

אמר לו, משום שסמוכות שתי האותיות זו לזו. ועוד, שהרי האות ט' גנוזה וטמירה, והיא מאירה את האור של כלם, שהרי אות זו היא האור של כלם, ואין אור נמצא חוץ מהאות הזו, שכתוב וירא אלהים את האור פי טוב. והוא האור של אותו האור שגנוז וטמיר. ועל זה כתוב, (תהלים פד) לא ימנע טוב להולכים בתמים. וזהו האור של כל השבטים. ומשום כך לא נחקקה בהן. ועוד, שכל השתיים עשרה יוצאות מתוך האכסדרה הזו הטמירה שהיא בסוד האות ט', ומשום כך היא טמירה וגנוזה ואינה נראית בהן.

בא וראה, כל אותן אבנים עומדות בדרך אות ננס, וכלן כשהאירו, אז פני הפהן הגדול היו מאירות, והאותיות מאירות וכולטות להודיע לחוץ. וכשהיו מאירים פני הפהן, אז היו נודעות בליטות האותיות שהוא לטוב, ובזה נודע הפהן אם צדיק האיש אם לא. ועל כך הפל הוא באות ננס, והרי פרשוה.

רבי אבא היה מצוי לפני רבי שמעון. אמר לו, זה שכתוב (שמות כח) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים. ושנינו, אורים – שמאירים בדבר שהצטרכו. תמים – שהיו שלמים בדבריהם. עוד אנו צריכים לדעת. (הסוד הזה)

סדר הלימוד ליום יד ניסן [יום 191 בשנה]

אמר לו, ודאי, וכך הוא, חשן ואפוד כנגד אורים ותמים, וזהו סוד התפלין וקשר התפלין

בְּרוּךְ הוּא הַתְּרַצָּה בָּהֶם, וּבְכָל אֱלוֹ שֶׁקָּרְבוּ אֵלָיו וּמְקַדְּשִׁים אֶת שְׁמוֹ בְּגִלּוּי, שֶׁכָּאֲשֶׁר מִתְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ בְּגִלּוּי, שְׁמוֹ הַנִּסְתָּר מִתְעַלָּה עַל כֹּסֵא כְבוֹדוֹ, שֶׁכְּתוּב (ויקרא כב) וַיִּקְדַּשְׁתִּי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

(בא וראה מה כתוב) (שמות ט) וַיִּרְכְּסוּ אֶת הַחֹשֶׁן מִטְּבַעְתָּיו אֶל טְבַעַת הָאֶפֶד בַּפֶּתִיל תְּכֵלֶת. לְמַה בַּפֶּתִיל תְּכֵלֶת? אֵלֵא לְהִרְאוֹת שֶׁהַתְּכֵלֶת הַזֶּה נִקְשְׂרַת בְּכָל, וְעַל זֶה הַכֹּל הוּא בְּסוּד עֲלִיּוֹן.

מה כְּתוּב? (שם כח) פְּעֻמוֹן זָהָב וְרִמּוֹן, וּבִאֲרָנוּ שֶׁהַכֹּל בְּסוּד עֲלִיּוֹן כְּפִי שְׁאֲמָרְנוּ. מַה כְּתוּב? וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבִאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה'. מִשׁוֹם שֶׁצָּרִיךְ קוֹל שְׁנִשְׁמָע, וְהַבְּרֻכּוֹת יִשְׂרוּ עַל הָעוֹלָם בְּשִׂכִּיל הַכֹּהֵן, שֶׁהוּא מְבָרֵךְ אֶת הַכֹּל וְעוֹבֵד הַכֹּל. פְּעֻמוֹן זָהָב, הָרִי בִּאֲרָנוּ. רִמּוֹן, שֶׁמֶתְמַלֵּא כְּמוֹ הַרְמוֹן הַזֶּה שֶׁהוּא מֵלֵא מֵהַכֹּל, וְהַכֹּל בִּאֲרָנוּ.

וייעש אֶת מַעִיל הָאֶפֶד מֵעֲשֵׂה אֲרָג כְּלִיל תְּכֵלֶת. הָרִי נִתְבָּאָר בְּסוּד הַחֹשֶׁן וְהָאֶפֶד, וְהַכֹּל אַחַד. כְּלִיל תְּכֵלֶת, שֶׁכֵּךְ רָאוּי כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ, שֶׁתְּכֵלֶת הוּא סוּד שֶׁל אֹר הַכֹּסֵא. תְּכֵלֶת שֶׁהוּא בְּקֶשֶׁר שֶׁל אֹר לְכֹן, הַכֹּל כְּאַחַד. וְעַל זֶה הַתְּכֵלֶת הוּא לְאֶפֶד.

אמר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַלְּבוּשִׁים הִלְלוּ שֶׁל הַכֹּהֵן, כְּלָם הֵם בְּסוּד עֲלִיּוֹן, לְהִיּוֹת לְבוּשִׁים שֶׁלְמִטָּה כְּמוֹ שְׁלִמְעָלָה. בֵּא וְרָאָה, כִּינּוֹן שְׁמִיכָאֵל הוּא כֵּהֵן גְּדוֹל וְכֵא מֵצַד הַיָּמִין, לְמַה כְּתוּב בְּגִבְרִיאֵל, (דניאל יב) הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבְּדִים? שֶׁהָרִי הַלְּבוּשִׁים הֵם לְכַהֵן הַגְּדוֹל, וּמִיכָאֵל הוּא הַכֹּהֵן, וְכֵא מֵצַד הַיָּמִין? אֵלֵא מִכָּאֵן שְׁשִׁמְאֵל נִכְלָל בַּיָּמִין תְּמִיד, וְהַתְּלַבֵּשׁ גִּבְרִיאֵל בְּלְבוּשִׁים הִלְלוּ.

עוד, שֶׁהָרִי גִבְרִיאֵל הַתְּמַנָּה שְׁלִיחַ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכָל שְׁלִיחַ שֶׁהַתְּמַנָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה, צָרִיךְ לְהַתְּלַבֵּשׁ בְּלְבוּשֵׁי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהָרִי בִּאֲרָנוּ בְּסוּד הַנִּשְׁמָה, כְּשֶׁהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה הִיא מִתְּלַבֵּשֶׁת בְּלְבוּשׁ כְּמוֹ שְׁלִמְעָלָה, כְּדִי לְהִיּוֹת שֵׁם. וְכֵן כְּשִׁיּוֹרְדַת לְמִטָּה מִלְּמַעְלָה, הַכֹּל הוּא כְּמוֹ שְׁאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהוֹלְכַת לְשֵׁם. כְּמוֹ כֵּן כָּל אוֹתָם שְׁלוּחִים שֶׁהַתְּמַנּוּ בְּשְׁלִיחוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהָרִי בִּאֲרָנוּ.

ובא רָאָה, הַמַּעִיל הַזֶּה שֶׁל הָאֶפֶד – לְכִסּוֹת עֲלִיּוֹ כְּשֶׁלּוּבֵשׁ אוֹתוֹ. כְּתוּב (תהלים קלט) אָחֹר וְקִדְמָ צִרְתָּנִי וְתִשֶׁת עָלַי כְּפֹכֵה. פְּסוּק זֶה הָרִי פְּרִשׁוּהוּ.

אֶת אֲרוֹנוֹ, מִיַּד נִבְקַע וְהָיָה יִבְשָׁה, שֶׁכְּתוּב (תהלים קיד) הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס. הַיָּם רָאָה אֶת אוֹתוֹ שֶׁכְּתוּב בּוֹ (בראשית ט) וַיִּנָּס וַיֵּצֵא הַחוּצָה. מִיַּד – הִירְדָן יִסַּב לְאַחֹר.

ועל כֵּן שְׁאֵלוּ אוֹתוֹ בְּאֶשֶׁר, שֶׁכְּתוּב בּוֹ בְּיוֹסֵף, בְּאֶשֶׁר אֶת אֶשְׁתּוֹ. אִם בְּאֶת מֵאוֹתוֹ הַזֶּרַע, הַתְּפִלָּל שֶׁיִּשְׁתַּק הַיָּם מֵאֲתָנוּ. לְמִי – וְאִם בְּאֶת מִזְרְעוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁכְּתוּב בּוֹ (שם לב) לְמִי אֶתָּה וְאָנָּה תִלְךָ. וְהֵם הָיוּ מְלֹאכִים קְדוּשִׁים שֶׁשְּׁלַח בְּשְׁלִיחוֹתוֹ וְנִצַּל מֵאוֹתָהּ צָרָה. הַתְּפִלָּל לְרִבּוֹנָךְ, וַיִּשְׁלַח מְלֹאכֹ וְנִצַּל מֵאוֹתָהּ צָרָה.

ואם לֹא, מַה מְלֹאכְתָּךְ – בְּמַה אֶתָּה מִתְּעַסֵּק בְּכָל יוֹם? וּמֵאִיִן תְּבֹא – מִי הֵם אֲבוֹתֶיךָ? מַה אֲרֻצֶּךָ – אִם הִיא אֲרֻץ שְׂרָאוּיָה לְהַעֲנִשׁ. וְאִי מִזֶּה עִם אֶתָּה – אִם הוּא עֲמָלֵק אוֹ אַחַד מִשְׁבַּעַת עַמִּים שְׂרָאוּיִים לְהַעֲנִשׁ. הַכֹּל שְׁאֵלוּ אוֹתוֹ כְּרָאוּי.

מה הַשִּׁיב לָהֶם? וַיֹּאמֶר לָהֶם עֲבָרִי אֲנֹכִי, מֵאוֹתוֹ זֶרַע שֶׁל אַבְרָהָם הָעֲבָרִי שֶׁקֹּדֶשׁ אֶת שֵׁם רְבוֹנוֹ בְּכָל יוֹם בְּעוֹלָם. וְאֶת ה' אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרָא וְגו'. הֵם לֹא שְׁאֵלוּ אוֹתוֹ אֵלֵא דְבַר בְּנִגְלָה וּבִנְסִתָּר לְדַעַת בּוֹ, וְהוּא הַשִּׁיב לָהֶם הַכֹּל בְּנִגְלָה.

מה כְּתוּב? וַיִּירָאוּ הָאֲנָשִׁים יְרָאָה גְדוֹלָה. כִּינּוֹן שֶׁשְׁמַעוּ אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִיַּד פְּחָדוֹ, מִשׁוֹם שֶׁכָּלֵם הָיוּ יוֹדְעִים אֶת הַנְּסִים וְהַגְּבוּרוֹת שֶׁעָשָׂה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּיָם. וְכִינּוֹן שֶׁאֲמַר לָהֶם אֶת שְׁמוֹ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִיַּד פְּחָדוֹ לְפָנָיו פְּחָד רַב.

עוד אָמַר לָהֶם שֶׁהוּא בּוֹרַח מִלְּפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעַל כֵּן אָמְרוּ לוֹ, מַה זֹאת עָשִׂיתָ שֶׁאֶתָּה בְּרַחַת מִפְּנֵיו וְלֹא עָשִׂיתָ מִצְוֹתָיו. וּמִשׁוֹם כֵּךְ מַה זֹאת עָשִׂיתָ שֶׁאֶתָּה עֹבְרַת עַל מִצְוֹת רְבוֹנָךְ.

ובא רָאָה, כָּל אֱלוֹ שֶׁהַתְּגִירוֹ אַחַר כֵּךְ, כְּשֶׁרָאוּ אֶת הַנְּסִים וְהַגְּבוּרוֹת שֶׁעָשָׂה לוֹ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיוֹנָה בָּיָם, וְכָלֵם רָאוּ אוֹתוֹ כְּשֶׁנּוֹפֵל בָּיָם, וְאוֹתוֹ דָּג שֶׁעוֹלָה וּבוֹלַע אוֹתוֹ לְפָנֵיהֶם, וְכִשְׁבָּא אוֹתוֹ דָּג גְּדוֹל לְעֵינָיו הַכֹּל וּפְלִט אוֹתוֹ לְיִבְשָׁה, בָּאוּ אֵלָיו וְהַתְּגִירוֹ כָּלֵם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (יונה ב) מִשְׁמָרִים הַבְּלִי שׁוֹא חֲסֵדִם יַעֲזֹבוּ.

ובא רָאָה, כָּל אֱלֹהֵי הָיָם גְּרִי צָדֵק, וְהַתְּחַכְּמוֹ בַתּוֹרָה, וְהָיוּ חֲכָמִים עֲלִיוֹנִים. מִשׁוֹם שֶׁהָרִי הַקֹּדֶשׁ

בא וראה, אפוד וחשן - אחר וקדם היו, וכשהכהן התלבש בהם, היתה דומה בדיוקן עליון. והרי נתבאר שאז פניו האירו והאותיות בלטו, ועלו למעלה מאירות, ואז היתה יודע את הדבר.

ומשום כך תקון החשן ותקון האפוד כאחד נקשרו, ואף על גב שתקון זה אינו כתקון זה, והכל בסוד אחד. קשר של זה בזה, להתאחד חשן באפוד בארבע טבעות שנקשרו במקום הזה ובמקום הזה. והם סוד אותן המרכבות שנקשרו בצד הזה שלמטה לאותם שלמעלה, והכל הוא בסוד של אופנים וחייות.

כתוב, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ופרשוה, שהרי הכל כמו כן נעשה המשכן. כמו שהעולם התחתון עשה כמו העולם העליון, וכל מעשהו שעשה כמו שלמעלה - כך גם המשכן, כל מעשיו הם כמעשה וכמו של העולם (העליון). (ובארוה, כדגמא זו נעשה המשכן, וכל מעשיו שעשה בעולם הזה - כדגמא שלמעלה עשה. וכך גם כן המשכן, כל מעשיו הם כדגמת מעלה, כדגמת העולם התחתון וכדגמת העולם העליון).

וסוד זה, כל מעשי המשכן, כלם מעשים ותקונים שלמעלה ולמטה, כדי להשרות שכינה בעולם בדיורים העליונים ובדיורים התחתונים. כמו כן גן עדן למטה הוא כמו העליון. וכמו התחתון - כל הציורים וכל הדיוקנאות של העולם כלם שם. ועל כן עבודת המשכן ועבודת שמים וארץ, כלם בסוד אחד.

כתוב (ישעיה מ) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו'. פסוק זה פרושוהו, אבל בא וראה, וכי בשביל שישתכל אדם בעיניו למעלה ומעלה אותם למעלה, יכול להסתכל במה שלא הרשה לדעת ולראות?

אלא, שאו מרום עיניכם - מי שרוצה להסתכל במעשי הקדוש ברוך הוא, יזקף עיניו למעלה ויראה כמה חילות וכמה מחנות מעשים משנים זה מזה, גדולים אלה מאלה, ואז תראו ותשאלו ותאמרו, מי ברא אלה. מי ברא אלה, הרי בארנו סוד של מי, ברא אלה, שהוא מקום שעומד מרום וגנוז ונסתר ולא ידוע ועומד תמיד לשאלה, משום שלא התגלה לאותו מקום.

אבל בא וראה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון, זכר ונקבה נבראו, והיו שניהם זה עם זה קשורים, הנקבה לאחור והזכר לפנים, עד שנספר אותם הקדוש ברוך הוא, והתקין אותה והכניס אותה לפני אדם להסתכל פנים בפנים. וכיון שהסתכלו פנים בפנים, אז רבתה האהבה בעולם, והולידו תולדות בעולם, מה שלא היה מקדם לכן, והרי בארנו.

ואחר שחטא אדם והאשה, ובא נחש על חנה והטיל בה זמה, הולידה חנה את קין, והיה דיוקנו דיוקן שלמעלה ומטה מסוד הזהמה של הצד האחר ומהצד שלמטה. ועל כן הוא היה הראשון שעשה מות בעולם, משום שהצד שלו גרם. הנחש דרכו הוא לארב להרג, אותו שבא ממנו בדרכו לקח והלך. ועל זה כתוב (בראשית ד) ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו.

מצאנו בספרי הקדמונים, שכשהרג קין את הבל, היה נושף אותו נשיכות כנחש, עד שהוציא את נשמתו והרג אותו.

וכל הדברים חזרו ליסוד הראשון, ואם קין לא היה מן אותו הצד, לא נמצא כך לאחיו. ועל כן, כיון שראה אדם שנהרג הבל וגרש קין, אמר: מה אני אוליד מכאן והלאה. נפרד מאשתו מאה ושלשים שנה, ורוחות נקבות טמאות היו באות ומתחממות ממנו, והיה מוליד רוחות ושרדים, ונקראים נגעי בני אדם, ובארנו.

אחר כך קנא והתלבש בקנאה, והתחבר באשתו והוליד את שת, שכתוב (בראשית ה) ויולד בדמותו כצלמו ויקרא את שמו שת. זהו בדמותו כצלמו, מה שלא היה כך בראשונה, באותם בנים ראשונים שהיו מקדם לכן.

משום שהרי בראשונה התחברות אחרת היתה אליו, ופרשוה, עד שבאה חנה והתקינה הקדוש ברוך הוא לאדם, והתחברו פנים בפנים. ועל זה כתוב, (שם ב) לזאת יקרא אשה. זוהי אשה, אבל אחרת לא נקראת כך, והרי פרושה. ומשום שאדם וחנה נבראו כאחד, כתוב (שם ה) זכר ונקבה בראם ויברך אתם. שניהם כאחד היו. ועל זה כתוב, אחר וקדם צרפתי.

בא וראה, אותם העמודים שהגוף נשען עליהם, עומדים כאן בסוד המלאכים, משום שהירכים הן שליחים ללכת ממקום למקום, ומסוד זה יוצאים אותם שנקראים מלאכים, שהם שליחים ללכת בשליחות אדונם ממקום למקום.

הללויהו כל צבאיו - זהו מקום שיוצאים ממנו כל החילות הקדושים העליונים, סוד אות הברית הקדושה, והוא רשום בכל שאר הרבבות, כמו שאמרנו, שכתוב (ישעיה מח) ה' צבאות שמו, אות הוא בכל שאר החילות והרבבות.

הללויהו שמש וירח - בו עומד הסוד הזה, והוא השמש להאיר, ובו עומדים כוכבים עליונים שמאירים, ומזלות, והרי בארנו. אחר כך חוזר למעלה לאותו מקום שעומד ברום המרומים, ושם נתקעים הכל, הללויהו שמי השמים. אחר כך הללו את ה' מן הארץ. כנגד אלה אש וברד וגו'.

בא וראה, אותם כוכבים למטה עומדים במשיכה שנמשכים מסוד העליון, משום שהכל עומד בדיוקן עליון, והרי בארנו. ומשום כך כל אותם כוכבים ומזלות מרום הרקיע, כלם עומדים להנהיג בו את העולם שלמטה ממנו, ומשם מתפשטות דרגות, עד שעומדות הדרגות לאותם כוכבים שלמטה, שכלם אין עומדים ברשותם כלום, והרי בארנו, וכלם עומדים ברשות שלמעלה. ועל זה כתוב, (ישעיה מז) יעמדו נא וישיעפו הוברי שמים החזים בכוכבים, והכל הוא ברשות ונתבאר.

וייעשו את הכתנת שש וגו' ואת המצנפת שש וגו'. רבי יוסי פתח, (שם ב) והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים וגו'. והיה באחרית הימים, כשיפקד הקדוש ברוך הוא את בת יעקב ויקים אותה מן העפר ותתחבר השמש בלבנה, אז נכון יהיה הר בית ה' - זו ירושלים למעלה, שתהיה מתקנת בתקוניה להיות נאורה באור שלמעלה, שכל אורה אינו מתקן אלא באור שלמעלה. ובאותו זמן יאור עליה אור עליון על אחד פי שבעה ממה שהיתה מקדם לכן, ככתוב (שם ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים וגו'.

בראש ההרים, בראשי ההרים היה צריך להיות! מה זה בראש? אלא האור הזה שיהיה לה,

המוציא במספר צבאם, מה זה המוציא? אלא משום שאותו מקום טמיר וגנוז, הוא מוציא הכל בסוד הקול שיוצא מהשופר. ואותו קול הוא מספר של כל החילות העליונים וחסבון של הכל. ומשם נמצא סוד האמונה העליונה בכל אותם צדדים עליונים, עד ששופעות הדרגות ונמשכות למטה, ונפרדים כמה חילות למיניהם, וכלם עומדים בחשבון ונקראים בשם. מרב אונים - זה צד הימין. אמיץ כח - זה צד השמאל. איש לא נעדר - הצדדים ששופעים משני עברים.

דבר אחר שאנו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה - הפסוק הזה כשהוקם המשכן והיה מתתקן. כל מי שראה את המשכן, הסתכל בו למעלה ומטה, ואת הכל ראה במשכן, משום שכל מעשי העולם העליון והתחתון, כלם נתקנו במשכן, והרי בארנו - כל מי שרואה אותם הקרסים במשכן והסתכל בהם, היה מסתכל באור שלהם באור הכוכבים, משום שכל עומדים הכוכבים ברקיע.

פתח ואמר, (תהלים קמח) הללויה הללו את ה' מן השמים וגו'. בא וראה, התשבחת הזו אמר דוד כנגד סוד השם הקדוש, שהוא כלל של תשבחת הכל. שתי תשבחות הן, כמו סוד השם הקדוש העליון, שהוא הכלל של תשבחת הכל. ואלו: זה, והשבח האחרון, שהוא כללות השבחים של הכל, שכתוב (שם קג) הללויה הללו אל בקדשו וגו'. אבל זה היה על עשרה מינים, וזהו על שבעה, והכל סוד אחד בשם הקדוש.

הללויה הללו את ה' מן השמים, זוהי ראשית של ששה צדדים להתפשט למטה, שזהו סוד שקיים לשאלה, כמו שנאמר (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשנים אשר היו לפניך וגו'. עד כאן יש רשות לשאלה. מן היום אשר ברא וגו', ועד קצה השמים - מכאן והלאה לא עומד לשאלה, משום שהוא מקום טמיר וגנוז.

ועל זה, הללו את ה' מן השמים הללויה במרומים - אלו שני צדדים, (שהם רום ההתחלה) ימין ושמאל. ומכאן מתפשטים כל האחרים למטה בסוד הדרגות להתתקן כראוי. הללויהו כל מלאכיו - אלו הם שני עמודים שעומדים תחת הגוף להשעין את הגוף עליהם.

– דוד המלך לפעמים משבח את עצמו, שכתוב (שם יח) ועשה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם. וכתוב (שמואל ב כג) נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על משיח אלהי יעקב. ולפעמים עושה את עצמו עני, שכתוב (תהלים פו) כי עני ואביון אני. וכתוב צעיר אנכי ונבזה. והוא אומר, (שם קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

אלא, בזמן שהיה עולה בדרגת השלום והתעלה בדין של אמת והיה שולט על שונאיו, היה משבח את עצמו. ובזמן שראה את עצמו בצרה ושונאיו דוחקים אותו, אז הנמיך את עצמו והיה קורא לעצמו עני, קטן לכלם. מה הטעם? משום שלפעמים היה שולט, ולפעמים היה בצרה של שונאיו.

ועם כל זה, הוא שלט עליהם תמיד ולא יכלו לו. ודוד המלך תמיד היה משפיל עצמו לקדוש ברוך הוא, שכל מי שמנמיך עצמו לפני הקדוש ברוך הוא, הוא מזקיף אותו על הכל, ומשום כך התרצה בו הקדוש ברוך הוא בעולם הזה ובעולם הבא. בעולם הזה – שכתוב (ישעיה לו) וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. ובעולם הבא – שכתוב (הושע ג) ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל ה' ואל טובו באחרית הימים. דוד הוא היה מלך בעולם הזה, ודוד יהיה מלך לעתיד לבא. ועל זה אומר, אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

בא וראה, בשעה שהשמש מחזיר פניו ולא מאיר ללבנה, מעבר אורה (ללבנה) ולא מאירה, ואז היא בעני בכל הצדדים, ונתקדרת ואין לה אור כלל. וכשהשמש חוזר נגדה ומאיר לה, אז פניה מאירות, והיא מתקשטת אליו כנקבה שמתקשטת אל הזכר, ואז היא שולטת בשלטון העולם.

ועל זה דוד היה מעטר עצמו באותו גון ממש. לפעמים הוא עני, ולפעמים הוא בעשר ובעשירות הכל, ומשום כך היה אומר צעיר אנכי ונבזה. ועם כל זה – פקדיה לא שכחתי. כמו כן יש לאדם להיות נבזה בעיניו, (ונבזה). ומה אם דוד המלך כך, כל שכן אדם אחר שיש לו) להשפיל את עצמו בכל, להיותו כלי שהקדוש ברוך הוא מתרצה בו, והרי

בראש ההרים הוא. ומיהו ראש ההרים? זה הכהן הגדול שהוא ראש ההרים, הראש של כל צד הימין. וזהו שמתקן את הבית תמיד ומברך אותה להאיר פניה. ועל זה, יהיה נכון.

ובמה יתקן אותה? באותם לבושים שהם כמו שלמעלה, כמו שבארוה. ואותם לבושים כלם עומדים בסוד של שש. והבית הזה, כשהיה מתקן בראש ההרים הזה, שהוא הכהן הגדול, אז נקשר ומתעלה למעלה בקיום עליון, ויאר העולם מאותו האור העליון. (אז) וזהו ונשא מגבעות, מכל שאר החילות והמחנות העליונים. ואז, ונהרו אליו כל הגוים.

בא וראה, בשעה שהכהן שלמטה פורש ידיו, אז רוח עליונה מאירה ויוצאת, וכל המאורות מאירים, והאורות נמשכים ונאורים ונקשרים אלה באלה, עד שיאירו את פניה של כנסת ישראל, והכל על ידי האור הראשון שהוא הכהן. וכשהכהן מתעורר למטה, כהן מתעורר למעלה. ובמעשים שלמטה מתעוררת ההתעוררות שלמעלה.

ועל זה, נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים וגו', ונהרו אליו כל הגים. משום שעכשו, כל שאר העמים יש להם ממנים ברקיע עליהם, ובאותו זמן יבער אותם ויפיל אותם הקדוש ברוך הוא משלטונם, שכתוב (ישעיה כד) יפקד ה' על צבא המרום במרום. וכיון שכלם יעברו משלטונם, אז הקדוש ברוך הוא יתחזק לבדו, כמו שנאמר (שם ב) ונשגב ה' לבדו ביום ההוא. ואז, ונהרו אליו כל הגוים. וזהו שכתוב והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב וגו'.

והכל הוא בשעה שהכהן, שהוא ראש ההרים, יאיר לה, והכל הוא בסוד של שש, שש הם בכל הצדדים שיאיר לה, שהרי בסוד של שש יאיר לה.

רבי אלעזר ורבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים בדרך. אומר רבי אלעזר, זמן הוא ללכת עם השכינה, משום ששכינה לא תשרה עלינו אלא מתוך דברי תורה. אומר רבי יהודה, מי שהוא הראש, יפתח בראש.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים קיט) צעיר אנכי ונבזה פקדיה לא שכחתי. צעיר אנכי ונבזה

בְּכֹל אוֹתָן מְדִידוֹת. (שְׁנַיִם עָשָׂר אֲלֶף אֲמוֹת מִתְפַּשֵּׁט קו הַמְדָה וְנִתְגַלֵּית אִמָּה וּמוֹדֵד, וְכֵן בְּכֹל אוֹתָן מְדִידוֹת, וְעַל זֶה אִמָּה אַחַת הוֹלֶכֶת בְּכֹלָם, וְהִיא אִמָּה שְׁמוּדֶדֶת זֶה מוֹדֶדֶת זֶה).

שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בְּאִמָּה, הוּא אַרְךָ שֶׁל אִמָּה אַחַת, וְהָרַחֵב אַרְבַּע בְּאוֹתָהּ אִמָּה. נִמְצָא אִמָּה אַחַת שֶׁהִיא שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁלִישִׁים. כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ישעיה מ) וְכֹל בְּשֵׁלֶשׁ עֶפְרַר הָאָרֶץ, וְהֵם שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם, כְּנֶגֶד שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים שְׂיוּצָאִים מִלְּמַעְלָה.

וּכְבֹּאֲשֶׁר נַעֲשִׂית מִדַּת הָאָרֶץ בְּמִדְיָה הַזֹּה, הִיא אַרְבַּעָה צְדָדִים אוֹתוֹ הָאָרֶץ. וְכֹל צַד שְׁבַע אֲמוֹת, שְׁלֹכָךְ עוֹלוֹת אוֹתָן שְׁבַע אֲמוֹת לְאַרְבַּעָה צְדָדִים בְּסוּד שֶׁל שְׁבַע, (וּמִתְחַוֵּמִים) שֶׁהֵם עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה שֶׁהֵם בְּאָרְךְ, מִשּׁוּם שֶׁשְׁבַע הוּא סוּד עֲלִיּוֹן בְּכֹל. וְכֹל אוֹתָם שְׁלֹשִׁים וּשְׁנַיִם שְׁבִילִים כְּלוּלִים בְּשֵׁבַע, בְּסוּד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרִי כְּתוּב מְדָה אַחַת לְכֹל הִירִיעַת - וְדַאֲי שְׁזוֹ מְדָה אַחַת, אֵף עַל גִּב שֶׁהַתְּפִשְׁטָה אִמָּה אַחַר אִמָּה, וְזֶה אַחַר זֶה, וְהַכֹּל בְּסוּד (מסוד) הַמְּאֹר הָעֲלִיּוֹן זֶה בָּא, לִהְיוֹת מַעְלָה וּמִטָּה מְדָה אַחַת.

וְזוֹהֵי הַמְדָה שֶׁהִיא בְּקִדְשָׁה יְתָרָה, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ מְדָה אַחֶרֶת שֶׁהִיא לְכִסּוֹת עַל זוֹ שֶׁהִיא בְּפָנִים. שֶׁהִיא בְּמְדָה אַחֶרֶת שְׁמִכְסָה עַל זֶה עוֹלָה בְּחֻשְׁבוֹן לְחֻשְׁבוֹן שְׁלֹשִׁים וְאַרְבַּע, וּבְפָנִים לְחֻשְׁבוֹן שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם, (שֶׁהִיא לְכִסּוֹת עַל זֶה שֶׁהִיא לְבָפְנִים וְעוֹלָה בְּחֻשְׁבוֹן, בְּחֻשְׁבוֹן שְׁלֹשִׁים וְאַרְבַּע, וּלְבַחוּץ לְחֻשְׁבוֹן שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם) וְזֶהוּ סוּד שְׁמִכְסָה זֶה עַל זֶה, שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם לְבָפְנִים - שְׁלֹשִׁים וְאַרְבַּע (שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם הוּא עוֹמֵד בְּפָנִים, שְׁלֹשִׁים וְאַרְבַּע הוּא עוֹמֵד) בְּחוּץ.

מִשּׁוּם שֶׁהִיא מְדָה רִאשׁוֹנָה, שֶׁהִיא קְדוּשָׁה בְּגוֹנִים קְדוּשִׁים, שֶׁהֵם שֵׁשׁ מִשְׁזָר וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי, אֵלוֹ גּוֹנִים קְדוּשִׁים, וְכֹל חֻשְׁבוֹנוֹ עוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם. וּמְדָה שְׁנִיָּה, שֶׁהִיא לְחוּץ לְכִסּוֹת עַל זֶה, עוֹלָה לְחֻשְׁבוֹן שְׁלֹשִׁים וְאַרְבַּע, וְזֶהוּ סוּד הַכְּתוּב (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ ה'.

סוּד הַחֻשְׁבוֹן לְפָנִים, שֶׁהוּא סוּד שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם. וּבְאוֹתוֹ חֻשְׁבוֹן שֶׁל בְּחוּץ מֵהַכְּתוּב? וְעֲשִׂית

פְּרִשׁוּהָ, שְׁכָתוּב (ישעיה נז) וְאֵת דְּכָא וְשִׁפְל רֹחַ. עֲכָשׁוּ אֲנִי אֶפְתַּח בְּרִאשׁ.

פְּתַח וְאָמַר, (יחזקאל מ) וַיָּבִיֵא אוֹתִי שָׁמָּה וְהִנֵּה אִישׁ מֵרְאֵהוּ כְּמִרְאֵה נַחֲשֵׁת וּפְתִיל פְּשָׁתִים בְּיָדוֹ וְקִנְיָה הַמְדָה וְהוּא עֲמִד בְּשַׁעַר. אֵת זֶה רָאָה יְחִזְקֵאל בְּאוֹתוֹ מֵרְאֵה הַנְּבוּאָה, וְזֶהוּ אִישׁ, שֶׁהוּא שְׁלִיחַ בְּאוֹתָם לְבוֹשִׁים.

וְכֵאֵן לֹא אָמַר אֲלֵא רַק אִישׁ, וְלֹא אָמַר אִישׁ לְבוֹשׁ הַבָּדִים. אֲלֵא בְשַׁעָה שְׁעָשָׂה שְׁלִיחוֹת לַעֲשׂוֹת דִּין אוֹ לְהִרְאוֹת דִּין - נִקְרָא לְבוֹשׁ הַבָּדִים. וּבְשַׁעָה שֶׁלֹּא בָּא לְכַךְ - הִשְׁתַּנָּה לְגוֹן אַחֵר. כְּפִי שְׁלִיחוֹתוֹ - כִּךְ שׁוֹנֶה הַמִּרְאֵה שֶׁלוֹ בְּאוֹתָם לְבוֹשִׁים וְהִשְׁתַּנָּה מִלְּבוֹשִׁים לְלְבוֹשִׁים, מִשּׁוּם שֶׁהוּא תָּמִיד בְּצַד שְׂמָאל, וְכִמְהָ גּוֹנִים הֵם שְׁמִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְכֹל אוֹתָם שְׂבָאִים מִן הַצַּד שֶׁלוֹ.

מִרְאֵהוּ כְּמִרְאֵה נַחֲשֵׁת - כֵּאֵן מִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ לְבוֹשׁ שֶׁהֵם טוֹרֵי נַחֲשֵׁת, שְׁנִקְרָאִים הֲרִי נַחֲשֵׁת, וְזֶה הִבִּיא מְדָה לַעֲשׂוֹת מְדִידָה. זֶה (קִנְיָה הַמְדָה) אֵינוֹ הַנִּיצוּץ הַקָּשָׁה הַנֶּעֱלָם וְהַגְּנוּז, אֲלֵא מִשֵּׁם יוֹצֵא הַקִּנְיָה הַזֶּה לְמִטָּה, שְׁנֹגֵשׁ מִתּוֹךְ אוֹר שְׁנִשְׂאָר מִהַנִּיצוּץ הַקָּשָׁה, כְּשֶׁמִּסְתַּלַּק לְמַעְלָה וְנַחֲקֵק תּוֹךְ הַסְּפִיר שְׁנוּצִץ וְלֹא נוֹדַע. וְעַל כֵּן אוֹתוֹ קִנְיָה הַמְדָה עוֹמֵד בְּמִדְיַת הַמְדָה שְׁעוֹמֶדֶת לְמִטָּה.

וְלַפְעָמָם קִנְיָה הַמְדָה, וְלַפְעָמִים קו הַמְדָה, וְעַל זֶה פְּתִיל וְקִנְיָה, וְהַכֹּל מְדָה לַעֲשׂוֹת מְדִידָה. (שם) כֹּל הַמְדִידוֹת שֶׁל יְחִזְקֵאל הָיוּ בְּאוֹתוֹ קִנְיָה הַמְדָה, וּבְמַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן הַכֹּל הָיָה בְּקו הַמְדָה.

בְּמִשְׁכָּן, בְּאוֹתָהּ מְדִידָה שְׁלִמְטָה, שֶׁהִיא קו הַמְדָה, כְּמוֹ שְׁאוֹתוֹ הַפְּתִיל, שְׁכִשְׁמַתְחִיל לְהַתְּפַשֵּׁט, בְּכֹל אִמָּה קָשֶׁר אַחַד, וּבְאוֹתָהּ מְדָה מוֹדֵד, וְנִקְרָא אִמָּה. וּמִשּׁוּם כֵּךְ, (שְׁמוֹת כו) שְׁמֹנֶה וְעֶשְׂרִים בְּאִמָּה, שְׁזֵה אַרְךְ, וְרַחֵב אַרְבַּע בְּאִמָּה, וְלֹא כְּתוּב אַרְבַּע אֲמוֹת, מִשּׁוּם שֶׁאִמָּה הָיָה מוֹדֵד לְכֹל צַד.

וְזֶה יוֹצֵא מִסוּד הַמְּאֹר הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהַמְדִידָה שֶׁל זֶה לְמִטָּה, מִהַמְדִידָה הַזֹּה שְׁלִמְטָה נִמְצָאת. הַמְדִידָה שְׁלִמְטָה קִטְנָה אֲלֶף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת צְדָדִים, וְכֹל צַד וְצַד שְׁנַיִם עָשָׂר אֲלֶף אֲמוֹת, וְעַל כֵּן אִמָּה אַחַת הוֹלֶכֶת בְּכֹלָן, וְאוֹתָהּ אִמָּה שְׁזֵה מוֹדֵד, מִתְּפִשֵּׁט קו הַמְדָה וְנִתְגַלֵּית עוֹד אִמָּה וּמוֹדֵד, וְכֵן

מתעוררים (נפגשים) בסוד אותו הברית התיכון, כמו שבארוה, ולכן חצי יש בו בלא שלמות.

סוד המדה הזו, לעשרים קרשים הם מאתים ושלשים, וכל זה עומד במדידה בחשבון, וכך עולה כל חשבון שיוצא מהמדידה הזו בסוד אותם השרפים.

יריעות המשפן שאמרנו, שהם סודות עליונים, סוד השמים, והרי פרשוה (תהלים קד) נוטה שמים פיריעה. והסוד של זה באותו חשבון שאמרנו. ויש יריעות שאמרנו בסוד אחד, ויש יריעות בסוד אחר, והכל הוא בסוד שלמעלה. ועל כן הכל הוא כדי לדעת חכמה של כל צד וצד וכל דבר ודבר. ועל כן מבחין אדם בין טוב לרע, בין סוד החכמה ובין דבר שאינו עומד בחכמה. ובסוד המדידה הראשונה הרי נתבאר בכמה צדדים הוא.

הסוד הזה סוד הארון שעומד בחשבון ממה שהוא נוטל וממה שהוא מקבל וממה שיש בו. וממה הוא מקבל? שהוא שני צדדים, ולוקח מאותם שני צדדים. ועל כך אמה היא בצד זה ואמה בצד זה, וחצי ממנו. ומשום כך, (שמות כה) אמתים וחצי ארכו. אמתים משני צדדים, וחצי שלו, הרי זה בארך. ברחב ובגובה אמה וחצי, אחד מאותו צד יותר, שנוטל כמו שימין ושמאל, וחצי שלו. שהרי אין שורה הדבר אלא על דבר, ומשום כך חצי בכל חשבון וחשבון, ומשום כך הארון מקבל מהכל ועומד בסוד החשבון של הכל.

והרי פרשוה, על מה הוא מצפה בזהב בפנים ובחוץ, והרי הוא שעור לעמד במדידה ראשונה? והכל עומד בסוד אחד. השלחן כמו כן, שמועד באותו השעור הראשון.

אבל מדידת הארון הזו, שעומדת בסוד התורה ובאותה מדה ראשונה שאמר אבא, אין בה לעשות שעור יותר כמו שהוא גלה בסוד לחכמים העליונים לדעת בה את סוד החכמה, להבחין בין טוב לרע, בין חכמה עליונה לחכמה אחרת, כלם מעשים אחרים, כלם במדידת האמה באותה המדה, פרט למדת החשן שהיא זרת, והרי פרשוה.

בא וראה, הכתנת (אף על גב) של כלם נעשו בסוד הקדש, הכל הוא בסוד של שש, ובמעשה של

יריעת עזים. יריעת עזים, למה עזים? אלא הסוד הגון שלו, לתת מקום בסוד הקדש, ומשום כך יריעת עזים ודאי. כתוב (שיר ו) אל גנת אגוז ירדתי וגו', הרי פרשוה, אבל מה אגוז יש לו קלפה שמקיפה ומכסה את המח, והמח מבפנים, אף כך בכל דבר של קדש - הקדשה בפנים, והצד האחר בחוץ. וסוד זה - (חבקוק א) רשע מכתיר את הצדיק. ועל כן נקרא אגוז, והרי פרשוה.

בא וראה, באותו שבחויץ - כל מה שמוסיף, גורע. וסימנך פרי החג, שמתמעטים והולכים. אף כאן גם, במה שבפנים כתוב, ואת המשפן תעשה עשר יריעת. ובמה שבחוץ כתוב, עשתי עשרה יריעת. הוסיף אותיות וגרע מהחשבון. הוסיף חשבון וגרע (אותיות). הוסיף חשבון, שכתוב (שמות כו) ארך היריעה האחת שלשים באמה ורחב ארבע באמה היריעה. וכשעולה לחשבון, עולה לחשבון שלשים וארבע, שאין בכל אותם מיני העני כמו אותו שנקרא ד"ל. ומשום כך, כשעולה לחשבון יותר, עולה בחסרון.

ובשהוא גורע בחשבון (גורע), עולה בעליה, שעולה לסוד של שלשים ושתיים, שהם סוד כל האמונה, והוא סוד השם הקדוש. ולכן זה עולה וזה גורע. זה עולה וגורע, וזה גורע ועולה. זה לפנים, וזה לחוץ.

כו המדה הזו מתחיל להתפשט ומודד המדה לקרשים, שכתוב (שמות לו) ויעש את הקרשים למשפן עצי שטים עמדים. ואלו הם סוד השרפים, והרי פרשוה, שכתוב עצי שטים עמדים, וכתוב (ישעיה ו) שרפים עמדים.

מדידת המדה הזו - עשר אמות ארך הקרש ואמה וחצי האמה. כאן כתוב עשר אמות, ולא כתוב עשר באמה. אלו שלש שלש שלש שהן תשע, ואחד ששורה עליהם, וזהו רוח אחת ששורה עליהם.

והרי אמרנו כמה הוא שעור האמה, וזהו סוד השעור - אחת עשרה וחצי, שעולים ולא עולים, משום שגורעים מאותם האופנים. ופרשוה בסוד המרכבה הקדושה, והם עשרים, עשר לצד זה ועשר לצד זה, עד שעולים לסוד השרפים העליונים. ואחר כך עולה סוד הקדש עד שכלם

בא וראה, בארבעים ושנים אותיות נחקק העולם והתקיים, וכלם עטרה של השם הקדוש. כשמצטרפות, עולות באותיות שלמעלה ויורדות למטה, מתעטרות בעטרות בארבעת צדדי העולם, ויכול להתקיים.

אחר כך יצאו האותיות ובראו את העולם למעלה ומטה, בעולם היחוד ובעולם הפרוד, ונקראים (שיר השירים ב) הרי בתר, הרי הפרוד שנשקים, כשצד הדרום מתחיל לקרב אליו, ואז המים שופעים, ובכח הזה שלמעלה שופע, והכל הוא בשמחה.

בשהמחשבה עולה ברצון של השמחה מטמיר כל הטמירים, מגיע ושופע מתוכה זהר אחד, ומתקרבים זה בזה, והרי פרושה.

ואותן ארבעים ושנים אותיות הן סוד עליון, ובהן נברא העולם העליון והעולם התחתון, והן הקיום וסוד כל העולמות. ועל שהן סוד העולמות, כתוב סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. זה סוד האותיות החקוקות בהצנע, מפרשות בחקיקותיו בגלוי.

בתוב (שמות כו) ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים, והרי פרושה. את האורים – שמאירים סוד האספקלריה המאירה, וזוהי חקיקת השם הקדוש בסוד של ארבעים ושנים שבהן נבראו העולמות והיו משקעות בו. ואת התמים – סוד אותן האותיות שכלולות במקום האספקלריה שאינה מאירה, והיא מתנהגת (נאורה) בע"ב אותיות חקוקות, שהן סוד השם הקדוש, וכלן נקראות אורים ותמים.

בא וראה, כשאותן אותיות משקעות שם, באותו כח, מאירות אותיות אחרות בחקיקת אותם שמות השבטים, ומאירים או נחשכים, והכל הוא בסוד אותן האותיות של השמות הקדושים כמו שאמרנו. ואותן האותיות של השמות הקדושים באות על סוד התורה, וכל העולמות באים (נבראו) בסוד של אלו האותיות. השמות הללו היו גנוזים משקעים שם, ובשמות השבטים היו האותיות שלהם בולטות למעלה. ועל כן הכל מסוד אותן האותיות, והכל בארנו.

יש, ועומד בשש. וכלם תקונים להתלבש ולהתקין בהם שש ובסוד של שש.

והכל בסוד של קו המדה. וקנה המדה באותה מדידת יחזקאל, משום שהוא בית להתקיים (משום זה הבית לא התקיים) במקומו באותם כתלים, באותן חומות, באותם פתחים ובאותן דלתות כדי להיות הכל במדידה.

אבל לעתיד לבא מה כתוב באותה המדה? (יחזקאל מא) ורחבה ונסבה למעלה למעלה. בשעה שיתחילו לבנותה, קנה המדה הזה עולה למעלה למעלה, לארץ ולרחב, שתהיה התפשטות הבית לכל הצדדים ולא יסתכלו עליה לרע, כמו שבארוה, שכתוב (זכריה ט) ודמשק מנוחתו. שהרי באותו זמן לא ימצא דין בעולם, משום כך הכל מתקיים על מקומו בקיום שלם, כמו שנאמר (שמואל ב-ז) לא ירגז עוד ולא יסיפו בני עולה לענותו וגו'.

ובא ראה, כל המדות וכל המדידות, כלן עומדות בעולם הזה, (וכל המדידות של המשכן הזה והבית הזה, כלם) כדי לקיים את העולם הזה בסוד כמו שלמעלה, לקשר את העולם הזה בעולם שלמעלה, להיות הכל אחד בסוד אחד. ובאותו זמן שהקדוש ברוך הוא יתעורר לחדש את העולם, אז ימצאו כל העולמות בסוד אחד, וכבודו של הקדוש ברוך הוא בכל, ואז כתוב (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

פתח רבי יהודה אחריו ואמר, (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. פסוק זה הרי פרושה, אבל סוד ה' ליראיו – אותו סוד עליון שעומד בגניזות, (שהוא סתום וגנוז) לא עומד אלא ליראיו, שהם יראים מהקדוש ברוך הוא תמיד, והם ראויים לאותם סודות עליונים, ושיהיו אותם סודות עליונים בגניזות ובנסתר פראוי, משום שהם סודות עליונים. אבל ובריתו להודיעם – הסוד שהוא עומד בברית הקדש, להודיעם, משום שהוא מקום שעומד להגלות ולדעת.

ועוד, סוד ה' ליראיו – שהם סודות העומדים ביראה, ואותם יראי חטא יראים בהם באותם סודות עליונים. אבל ובריתו להודיעם – לדעת ולפרש דברים, משום שאותם הדברים עומדים לפרוש.

יודע אותו הרצון שעולה לאותן אותיות, ועל פן הוקם המשפן על ידו, שכתוב ויקם משה. ויתן משה. וישם משה. ובצלאל לא היה יודע, ולא יכול היה להעמידו.

פתח רבי יצחק אחריו ואמר, (תהלים כא) ה' בעזך ישמח מלך ובישועתך מה יגיל מאד תאות לבו וגו', חיים שאל ממך וגו'. את השירה הזו לא אמר דוד אלא על תשבחתה של פנסת ישראל, שהקדוש ברוך הוא משמח אותה בשמחת התורה שנקראת עז, שכתוב (שם כט) ה' עז לעמו יתן וגו'. ישמח מלך - זה הקדוש ברוך הוא (זו פנסת ישראל) שנקרא מלך, שכתוב (דברים לג) ויהי בישראל מלך.

ובישועתך מה יגיל מאד - זו ישועת הימין, כמו שנאמר (תהלים ט) הושיעה ימינה וענני ותושע לו ימינו. (דבר אחר) מה יגיל מאד, י' יתרה, וזהו סוד ברית הקדש, שהוא שמחת הכל (שלח), והכל נאמר על המלך הזה.

חיים שאל ממך נתתה לו ארץ ימים עולם ועד. מכאן למדנו שלדוד המלך לא היו חיים כלל, פרט לזה שאדם הראשון נתן לו משלו. והרי בארוה, שדוד המלך התקיים שבעים שנה, ואותן שבעים שנים נתן לו הקדוש ברוך הוא מאותן שנים של אדם הראשון, ובהן הוא התקיים, ונתנה לו אריכות ימים בעולם הזה ובעולם הבא, ועל זה - חיים שאל ממך נתתה לו.

גדול כבודו, משום שהוא גדול, שכתוב (שם קמז) גדול אדונינו ורב כח. ודאי נקרא גדול, וסוד זה - (בראשית א) ויעש אלהים את שני המארות הגדלים. גדולים היו ודאי. ועם כל זה הוא נקרא גדול, כמו שנאמר גדול אדונינו ורב כח. והקדוש ברוך הוא לא נקרא גדול אלא בזה, שכתוב (תהלים מח) גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו הר קדשו. במה הוא גדול? בעיר אלהינו הר קדשו.

כי תשיתוהו ברכות לעד (תהלים כא). כי תשיתוהו ברכות, משום שזוהי ברכת כל העולם, וכל הברכות של כל העולם מכאן יוצאות, וזוהי ברכה. וסוד זה - והיה ברכה. שהרי כאן שורות כל הברכות שלמעלה ומכאן יוצאות לכל העולם, ולכן נקראת ברכה.

והרי נאמר בסוד האותיות של התורה. ב' - שהתורה התחילה בה, והרי פרשה, ב' ברא ודאי בכח עליון, בתקף של סוד אותן האותיות. ב' נקבה, א' זכר. כמו שב' ברא, גם כף א', הוציא אותיות, כלל כל עשרים ושתיים האותיות.

ה' - זונג אחד עם שמים לתת לה חיים ולהשרות לה. ו' - הארץ, לתת לה מזון ולתקן לה ספוקה הראוי לה. וסוד זה בראשית וגו', עד השמים ואת הארץ. ו' ואת - כלל של עשרים ושתיים אותיות, ונזונית הארץ, והארץ כוללת אותן לתוכה, כמו שנאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים. והינו סוד ואת הארץ, שכונסת הכל לתוכה ומקבלת אותם. הארץ נוטלת ו' ומקבלת אותה להזון.

וסוד זה, שאין המשפן נתקן אלא על ידי משה, משום שמאותו צד מתעוררת דרגה אחרת עליונה להעמידו ולהיות קיום של הכל. וסוד זה - ויקם משה את המשפן. קיומו היה באותן אותיות שנבראו בהן שמים וארץ.

סדר הלימוד ליום טו ניסן [יום 192 בשנה]

ומשום כף את כל מעשי המשפן היה בצלאל עושה אותם בסוד חקיקת (צרוף) האותיות שנבראו בהן שמים וארץ, ולכן נקרא בצלאל, משום שבצלאל היה יודע חקיקת (צרוף) האותיות שבהן נבראו שמים וארץ. ואם בצלאל לא היה יודע אותן, לא היה יכול לעשות את אותן עבודות המשפן. מה הטעם? אלא, כמו שהמשפן העליון לא היה ולא היו מתקנים כל מעשיו אלא באותו סוד של אותן אותיות, אף כאן במשפן שלמטה לא היה ולא נתקן אלא בסודות אותן האותיות.

בצלאל היה מצרף אותן אותיות, ובסוד כל צרוף וצרוף היה עושה אמנות. וכל מעשה ומעשה של המשפן, בכל צרוף היה עושה אמנות אחת, וכל מה שראוי לה. וכן בכל מעשי המשפן וכל אותם הפרקים והתקונים של המשפן, הכל היה בצרוף אותיות השם הקדוש.

ובשבת להקימו, לא יכול היה להקימו. מה הטעם? משום שהרצון שעולה על אותן האותיות לא נמסר אלא למשה לבדו, והוא היה

מַעֲבֶרֶת, אוֹתוֹ אוֹר וְשִׁמְחָה יוֹרֵד מִמַּעַלָּה לְמַטָּה. וְעַל זֶה עוֹלָה קֶרֶבֶן זֶה לְמַעַלָּה וְקֶרֶבֶן זֶה נִקְרָא כַּפָּרָה, לְפָנוּת הַמִּקְדָּשׁ וּלְהַעֲבִיר הַזֶּהֱמָא:

לְמָה וַיָּבִיאוּ אֶל הַמִּשְׁכָּן? מִשּׁוּם שֶׁהָרִי בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הָיָה הַזּוּג שֶׁל מֹשֶׁה לְהַזְדוּג, וְעַל זֶה וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה, כְּמוֹ שֶׁמִּבִּיאִים כָּלָה לְבֵית הַחֲתָן. מִשּׁוּם שֶׁבְּרֵאשׁוֹנָה צָרִיךְ לְהַכְנִיס אֶת הַכָּלָה לְחֲתָן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כב) אֶת בְּתִי נִתְּתִי לְאִישׁ הַזֶּה לְאִשָּׁה. וְאַחַר כֵּן הוּא יָבֵא אֵלֶיהָ, שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ל) וַיָּבֵא אֵלֶיהָ. וְכְתוּב (בַּמִּדְבָּר יז) וַיָּבֵא מֹשֶׁה אֶל אֱהֱלֵי הָעֵדוּת.

וְכֵאן מָה כְּתוּב? וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָּבֵא אֶל אֱהֱלֵי מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֲנָן וְגו'. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָיָה הֵיחָד מִתְּתַקְנָתוֹ, כְּאִשָּׁה הַזּוֹ שֶׁמִּתְּתַקְנָתוֹ וּמִתְקַשְׁטָתוֹ לְבַעֲלָהּ, וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה שֶׁהָיָה מִתְקַשְׁטָתוֹ, לֹא רָאוּי לְבַעֲלָהּ לְהַכְנִיס אֵלֶיהָ. וְעַל כֵּן, וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לָּבֵא אֶל אֱהֱלֵי מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֲנָן. מִשּׁוּם כֵּן, וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה. עוֹד מָה כְּתוּב? וַיִּרְא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמְּלָאכָה וְגו'.

בֵּא וַיִּרְא, בְּכָל הַמַּעֲשִׂים שֶׁל הַמִּשְׁכָּן, בְּכֹלם הָיָה גִּזְוֹן שֶׁל תְּכֵלֶת, מִשּׁוּם שֶׁתְּכֵלֶת הוּא גִּזְוֹן לְהַתְעַטֵּר בְּסוּד כָּל הַגִּזְוִנִים. מָה כְּתוּב? וַיַּעֲשׂוּ אֶת צִיץ גִּזְרֵי הַקֶּדֶשׁ וְגו', וַיִּתְּנוּ עָלָיו פְּתִיל תְּכֵלֶת וְגו', וְהָרִי פְרָשׁוֹהַּ בְּסוּד הַכְּתוּב, (שְׁמוֹת כח) וַעֲשִׂיתָ צִיץ זָהָב טָהוֹר וּפְתִיחַתָּ עָלָיו פְּתוּחֵי חֹתֶם קֶדֶשׁ לָהּ. וַיִּכְתְּבוּ עָלָיו מִכְתָּב פְּתוּחֵי חֹתֶם קֶדֶשׁ לָהּ.

תּוֹסֵפֶת

בְּפִסְחוֹת הָעֲלִיּוֹנִים. צוּרוֹת קְמוּטוֹת נִמְצְאוּ, אֵלּוּ עוֹלוֹת וַיִּוֹרְדוּת וְאֵלּוּ עוֹמְדוֹת עַל קִיּוּמָן. גִּלְגָּלִים הַסּוֹבְבִים הֵיוּ קִיּוּמִים מֵאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהָעֶפְרָתִים הִתְכַּנְּסוּ. אֵלּוּ הַגִּלְגָּלִים סוֹבְבִים הָעוֹלָם בְּסָבִיב.

בְּפִסְחוֹת שֶׁסּוֹבְבִים הַמְדַבְּרִיּוֹת, שְׁלִיטַת הַקְּלִיטָה בְּתוֹכָם. גִּלְגָּל אֶחָד יֵשׁ בְּתוֹכָם. הַגִּלְגָּל הַזֶּה סוֹבֵב וְלֹא סוֹבֵב, עוֹמֵד בְּשָׁנִים עֶשֶׂר אֶלְף עוֹלָמוֹת וְנִמְצָא בִּינֵיהֶם, עוֹלָה וַיִּוֹרֵד בְּתוֹכָם.

תַּחַת אוֹתוֹ גִּלְגָּל עוֹמֵד עִמּוֹד אֶחָד שֶׁנֶּעוֹץ עַד לְתַהוֹם הַגְּדוּלָה, וְכוּ מִתְּגַלְגָּלִים אֲכַנְיִים בְּתוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת, הֵם עוֹלִים וַיִּוֹרְדִים. וְאוֹתוֹ עִמּוֹד

תַּחֲדָהּ בְּשִׁמְחָה. כְּתוּב כֵּן תַּחֲדָהּ בְּשִׁמְחָה, וְכְתוּב שֵׁם (שְׁמוֹת יח) וַיַּחֲדֵד יִתְרוֹ, מִשּׁוּם שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַקִּים אֶת כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶפְרָתִים וּלְהַחְזִיק בָּהֶם בְּסוּד הַיָּמִין, וּלְחַדֵּשׁ אוֹתָהּ חֲדוּשׁ הַלְּבָנָה בְּשִׁמְשׁ.

כְּתוּב תַּחֲדָהּ בְּשִׁמְחָה אֶת פְּנִיָּהּ. אֶת פְּנִיָּהּ – לְהִיּוֹת לְפָנֶיהָ וּלְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה כְּנֶגֶד פְּנִיָּהּ בְּאוֹתָהּ שְׁלֵמוֹת שֶׁתִּשְׁתַּלֵּם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, שֶׁהָרִי בְּזְמַן שֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הַתְּרוּקְנָה מִכָּל מָה שֶׁהִתְמַלְּאָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמִיָּה טו) אֲמַלְּלָה יְלִדַת הַשְּׁבַעָה. וְכְתוּב (יִחְזַקְאֵל כו) אֲמַלְּאָה הַחֲרֻבָה.

בֵּא וַיִּרְא, בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהָקִים מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, הַסֵּתֶכֶל בְּכָל אוֹתָן הָעֵבֹדוֹת שֶׁהָיוּ כְּרָאוּי, וְאִזּוֹ הָקִים אוֹתוֹ. וְכָל אוֹתָן הָעֵבֹדוֹת שֶׁהָיוּ בוֹ בְּמִשְׁכָּן, אֶת כָּל אַחַת וְאַחַת הִבִּיאוּ לְמֹשֶׁה. וְסוּד זֶה – (תְּהִלִּים מה) בְּתוֹלוֹת אַחֲרֵיהֶם רַעוּתֵיהֶם מוֹבָאוֹת לָךְ. מוֹבָאוֹת לָךְ, שֶׁכְּתוּב וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה.

תּוֹסֵפֶת

הַשְּׁלֵמָה מֵהַשְּׁמִטוֹת (סִימָן ה)

מִצְוָה לְהַקְרִיב קֶרֶבֶן, שֶׁהוּא הַתְּחַדְּשׁוֹת שֶׁל הַלְּבָנָה בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, וּבְהַתְּחַדְּשׁוֹת שְׁלָה לְקֶרֶב הָאֱהָבָה לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה וּלְהַעֲבִיר הַזֶּהֱמָא מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְקֶרֶבֶן שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ עוֹלָה לְמַעַלָּה כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ הָאֶרֶץ הַפְּנִיָּים מִמְּקוֹר הָעֲלִיּוֹן לְמַטָּה, שֶׁזֶה נִצְרָךְ מִשּׁוּם מַעוֹט וְהַקְטַנְתַּת הַלְּבָנָה, וְהַשְּׁעִיר הַהוּא שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ הָעֶבֶר זֶהֱמָא וְהַרְחִיק אוֹתוֹ שְׁלֹא יִכְסֶה אֶת הַלְּבָנָה, וְאִזּוֹ הַמְשִׁיךְ הַמְשַׁכּוֹת אֲצִלָּה מִמַּעַלָּה לְמַטָּה וּמֵאִירָה הַלְּבָנָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁעִיר מִפְּנֵי הַזֶּהֱמָא תָּמִיד מֵהַמִּקְדָּשׁ, וְגוֹרֵם לְהַמְשִׁיךְ הָאוֹר מִלְּמַעַלָּה לְמַטָּה, וְקֶרֶבֶן זֶה עוֹלָה לְמַעַלָּה, וּמִפְּנֵי כֵן כְּתוּב בוֹ (בַּמִּדְבָּר כט) חֲטָאת לָהּ, מִשּׁוּם הַזֶּהֱמָא הַהִיא שֶׁמְכַסֶּה אֶת הַלְּבָנָה, וְהוּא סוּד שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ד) לְפַתַּח חֲטָאת רִבְּץ.

וְאִם תֹּאמַר, מִדּוּעַ כְּתוּב חֲטָאת לָהּ – אֲלֹא וְדָאֵי הַשְּׁעִיר הַהוּא מִעֲבִיר הַחֲטָאת הַהִיא וְגוֹרֵם לְהַמְשִׁיךְ הָאוֹר מִמַּעַלָּה. וְזֶהוּ וְשִׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחֲטָאת לָהּ. לְחֲטָאת – לְהַעֲבִיר לוֹ מִן הַמִּקְדָּשׁ. לָהּ – לְהַמְשִׁיךְ הָאוֹר מִלְּמַעַלָּה. שֶׁכֵּאֲשֶׁר הַחֲטָאת

שְׁהִיָּם אוֹתוֹ מִשֶּׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׁכָתוּב וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁפָּן, שְׁלֹא הָיָה יָכוֹל לָקוּם עַד שֶׁהוּא הִקִּים אוֹתוֹ. לְגַבִּירָה שְׁאִין רְשׁוֹת לְאִישׁ אַחַר לְהִקְיָמָה אֲלֵא בְעֵלְהָ. אַף כֵּאֵן, כָּל אוֹתָם הָאֲמִינִים, כָּלָם בָּאוּ לְהִקִּים אֶת הַמִּשְׁפָּן, וְלֹא יָכֹל לְעַמֵּד עַל יְדֵיהֶם, עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה וְהִקִּים אוֹתוֹ, מִשׁוּם שֶׁהוּא הָיָה בְעַל הַבַּיִת.

בִּיּוֹן שְׁהִקִּים מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁפָּן לְמִטָּה, הוֹקֵם מִשְׁפָּן אַחַר לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוּהָ, שְׁכָתוּב הוֹקֵם, וְלֹא פָּרַשׁ עַל יְדֵי מִי. (אֵלֵא) שְׁלֹא הוֹקֵם אֲלֵא מִסּוּד הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא נִסְתָּר וְגִנוּז, עַל יְדֵי הַסּוּד שֶׁל מֹשֶׁה, כְּדִי לְהַתְתַּקֵּן עִמּוֹ.

מִה כְּתוּב לְמַעְלָה? (שְׁמוֹת לו) וַיָּבֹאוּ כָּל הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים אֶת כָּל מְלֹאכֶת הַקֹּדֶשׁ וְגו'. מִי הֵם הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים? אֵלֵינוּ הֵם יָמִין וְשְׂמָאל וְכָל שְׂאָר הַצְּדָדִים, שֶׁהֵם דְּרָכִים וְשִׁבְלִים לְהַכְנִס לְתוֹךְ הַיָּם וְלִמְלֵא אוֹתוֹ, וְהֵם עָשׂוּ אֶת הַמִּשְׁפָּן לְמַעְלָה וְהַתְקִינוּ אוֹתוֹ.

כְּמוֹ כֵּן לְמִטָּה, (שֵׁם) וְעָשָׂה בְצִלָּל וְאֶהְלִיאָב. זֶה בְּצַד יָמִין, וְזֶה בְּצַד שְׂמָאל. בְּצִלָּל לְיָמִין, וְאֶהְלִיאָב לְשְׂמָאל. זֶה מִיְהוּדָה, וְזֶה מִדֵּן. וְאַחַר כֵּן – וְכָל אִישׁ חָכֵם לֵב, וַיָּבֹאוּ כָּל הַחֲכָמִים הָעֹשִׂים. וְהָרִי בְּאֵרְנוּ, וְהִכַּל כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה.

בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהוֹקֵם הַמִּשְׁפָּן הַתְּבַטֵּל הַמּוֹת מִהָעוֹלָם. אֵל תֹּאמַר הַתְּבַטֵּל, אֲלֵא הַסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, שְׁלֹא יָכֹל לְשַׁלֵּט, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרְנוּ. מִשׁוּם שֶׁלֹּא יִתְבַטֵּל יִצְרָר הָרַע מִהָעוֹלָם עַד שֶׁיָּבֹא מֶלֶךְ הַמַּשִּׁיחַ, וְהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁמַח בְּמַעֲשָׂיו, וְאֵז – (יִשְׁעִיָּה כה) בְּלַע הַמּוֹת לְנִצְחָה. כְּשֶׁהוֹקֵם הַמִּשְׁפָּן עַל יְדֵי מֹשֶׁה, אֵז נִפְרַד כַּח הַיִּצְרָר הָרַע וְנִכְנַע וְלֹא יָכֹל לְשַׁלֵּט. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִפְרַד סְמָא"ל, כַּח הָרִגּוּז שֶׁל הַשְּׂמָאל, מֵעַל תְּקֵף הַנְּחָשׁ הָרַע, וְלֹא יָכֹל לְשַׁלֵּט עַל הָעוֹלָם וְלֹא יָכֹל לְהַתְחַבֵּר בְּאָדָם וְלְהַסְטוֹת אוֹתוֹ.

רְבִי יְהוּדָה אָמַר, כְּשֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הָעֵגֶל, מִה כְּתוּב? (שְׁמוֹת לג) וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת הָאֵהָל וְנָטָה לוֹ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה. מִה הִטְעַם? מִשׁוּם שֶׁרָאָה יִצְרָר הָרַע שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ בֵּינֵיהֶם. אָמַר מֹשֶׁה: צַד הַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא יִשְׂרָה בְּתוֹךְ צַד הַטְּמָאָה. רְבִי אֶלְעָזָר אֹמֵר, כָּל זְמַן שֶׁצַּד הַקֹּדֶשׁ שׁוֹלֵט, צַד הַטְּמָאָה לֹא יָכוֹל

עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, נוֹסֵעַ וְלֹא נוֹסֵעַ, נַעוּץ מְלַמְעָלָה לְמִטָּה, סוֹבְבִים מְאֻתִּים וְעֹשִׂים גְּלִגְלִים אַחֲרֵים סוֹבֵב אוֹתוֹ הָעִמּוּד.

אוֹתוֹ גְּלִגְלָה אַחַר שֶׁעָלְיוֹ שְׁעוֹמֵד בְּשָׁנִים עֶשֶׂר אֶלְף עוֹלָמוֹת, הוּא סוֹבֵב לְתוֹךְ הַמִּשְׁפָּן, סוֹבֵב וְלֹא סוֹבֵב. אוֹתוֹ מִשְׁפָּן עוֹמֵד עַל שָׁנִים עֶשֶׂר אֶלְף עוֹלָמוֹת, וְבוֹ עוֹמֵד אוֹתוֹ פְּרוּז שְׁקוּרָא: הַשְּׁמָרוֹ מִהַגְּלִגְלָה שְׁסוֹבֵב.

מִי שֶׁהוּא בְעַל עֵינַיִם בְּהַשְׁכֵּל, יִדַּע וַיִּתְבּוֹנֵן בְּחֻכְמַת רְבוּנוֹ, וַיִּדַּע שְׁאוֹתָם דְּבָרִים עֲלִיּוֹנִים שֶׁמִּפְתָּחוֹת רְבוּנוֹ עוֹמְדִים שָׁם, שֶׁהֵם טְמוּנִים בְּתוֹךְ הַמִּשְׁפָּן הַקֹּדֶשׁ. אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא. עֲלֵיהֶם כְּתוּב, (תְּהִלִּים פד) אֲשֶׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ כִּי מְסֻלוֹת בְּלִבָּבָם. (שֵׁם סה) אֲשֶׁרֵי תִבְחָר וְתִקְרַב יִשְׁכַּן חֲצֵרֶיךָ נִשְׁבְּעָה בְּטוֹב בֵּיתְךָ קֹדֶשׁ הַיְכָלְךָ. (ע"כ תוֹסַפְתָּא)

בְּסוּד הַמִּשְׁפָּן עוֹמְדִים סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים בְּסוּד הַשֵּׁם הַקֹּדֶשׁ (הָעֲלִיּוֹן) אֲדַנְי, זֶהוּ סוּד הַמִּשְׁפָּן, כְּמוֹ הַסּוּד הָעֲלִיּוֹן, סוּד הָאֲרוֹן, כְּכַתוּב (יְהוֹשֻׁעַ ג) הִנֵּה אֲרוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ. אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ – זֶהוּ הַסּוּד הַקֹּדֶשׁ שֶׁל הַשֵּׁם שֶׁל אֱלֹהֵי דְלִ"ת נוֹ"ן יו"ד. וְזֶהוּ כְּמוֹ שֶׁהַסּוּד שֶׁל הַשֵּׁם הַקֹּדֶשׁ הָעֲלִיּוֹן יְדוּ"ד. וְהַאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ כְּמוֹ הִלְלוּ.

א' הִיא י', סוּד שֶׁל יו"ד (זֶה) כְּמוֹ זֶה א', וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. ד' הִיא סוּד ה', וְזֶה כְּמוֹ זֶה, וְהַפֵּל כְּצוּרָה וְסוּד שֶׁל אֶחָד. נ' הִיא סוּד הָאוֹת ו'. וְאֵף עַל גַּב שְׁזֵה זָכַר וְזוֹ נִקְבָּה, אֲבָל זוֹ נִכְלָלַת בְּזוֹ, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ ו' הִיא בְּאֲמַצְעָה, מִשׁוּם שֶׁהוּא כָּלֵל אֶחָד. ה' הִיא סוּד הָאוֹת י', (י' הִיא סוּד הָאוֹת ה') מִשׁוּם שֶׁכָּאֵן (שֵׁל ה') זֹהוּ חֲכָמָה קְטַנָּה, שֶׁנִּקְרָאת חֲכָמַת שְׁלֵמָה.

וְהַאוֹתִיּוֹת נִכְלְלוּ אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, וְהַפֵּל הוּא סוּד אֶחָד, כְּלוּלִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, וְהַפֵּל אֶחָד, וְהַפֵּל הוּא סוּד אֶחָד בְּאוֹתִיּוֹת קְדוֹשׁוֹת. וְלִכֵּן הַמִּשְׁפָּן שֶׁלְמִטָּה בְּאֶרֶץ עוֹמֵד בְּסוּד הַמִּשְׁפָּן הָעֲלִיּוֹן, וְאוֹתוֹ מִשְׁפָּן עֲלִיּוֹן עוֹמֵד בְּסוּד שֶׁל מִשְׁפָּן אַחַר עֲלִיּוֹן עַל הַכֵּל. וְהַכֵּל כְּלוּל זֶה בְּזֶה לְהִיּוֹת אֶחָד, וְלִכֵּן כְּתוּב (שְׁמוֹת כו) וְהָיָה הַמִּשְׁפָּן אֶחָד.

כְּתוּב, (בְּמִדְבָר כד) רֵאשִׁית גּוֹיִם עִמְלָק וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדִי אֲבָד. בֹּא וּרְאֵה, בִּיּוֹם שֶׁהוֹקֵם הַמִּשְׁפָּן

תקיף מזהמת הזהב, כשראתה את זה, מיד - ותפל מעל הגמל, כדי להתרפות מן הדין מאותה זהמה. כתוב (ישעיה 10) קול ה' משלם גמול לאיביו, מאותה זהמה.

בא וראה, כשעשו ישראל אותו מעשה וגרמו את אותו החטא, מה הטעם עגל ולא צד אחר? ואם תאמרו שהם בחרו עגל - לא כן! אלא הם אמרו, (שמות לב) קום עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו, ורצונו של אהרן היה לעכב אותם.

אלא ודאי המעשה נעשה כראוי, שהרי מצד הזהב יוצאת פסלת כשנבחר הזהב, ומשם מתפשטים כל אותם צדדי השמאל, שהם התוכו של אותה פסלת של הזהב, ונפרדים לכמה צדדים. וכל אותם שיש להם מראה אדם, גון של זהב עומד בהרים, כשהשמש בתקפו, משום שתקף השמש מראה זהב, ומוליד אותו בארץ. ואותו שממנה באותו התקף של השמש, המראה שלו כעגל, ונקרא (תהלים צא) קטב ישוד צהררים, וזה יוצא מתוך עגל התוף האדם של הזהב, וכל אלה באים מאותו הצד האדם, רוח הטמאה, שכל אותם שנפרדים מרוח הטמאה מתפשטים בעולם.

ורוח הטמאה הזו היא הנחש הרע, ויש מי שרוכב עליו, והם זכר ונקבה, ונקראים אלה, שהם מזדמנים בעולם בכל אותם הצדדים שלהם, ורוח הקדש נקראת זאת, שהיא סוד הברית, הרשם הקדוש שנמצא תמיד עם האדם. וכן (ישעיה כה) זה ה', (שמות טו) זה אלי. אבל אלו נקראים אלה, ועל זה כתוב אלה אלהיך ישראל. ומשום כך כתוב (ישעיה מט) גם אלה תשכחנה, ואנכי - סוד של זאת - לא אשכחך. וכתוב (איכה א) על אלה אני בוכיה. שאותו חטא גרם להם לכבות כמה בכיות.

דבר אחר על אלה אני בוכיה, מה הטעם? משום שנתנה רשות למקום הזה לשלט על ישראל ולהחריב את בית המקדש, ומשום שנתנה להם רשות לשלט, כתוב על אלה אני בוכיה. סוד הדבר על אלה - זהו צד הטמאה שנתנה להם רשות לשלט. אני בוכיה - זו רוח הקדש שנקראת אני.

ואם תאמר, הרי כתוב (דברים כח) אלה דברי הברית - כך הוא ודאי. שכל אותם שלא מתקיימים

לשלט ונכנע לפניו. ועל כן שנינו, כל זמן שירושלים תהיה מלאה - צור הרשעה תהיה חרבה.

פתח ואמר, (בראשית כד) ותאמר אל העבד מי האיש הלזה ההלך בשדה לקראתנו ויאמר העבד וגו'. מה כתוב למעלה? ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל. מדוע הצרף לכתב את הפסוק הזה בתורה? ועוד, וכי משום שראתה את יפיו של יצחק (מה הטעם) נשמטה מן הגמל?

אלא, פסוק זה הוא סוד. בא ראה, (ותרא את יצחק. מנין ידעה שהוא יצחק? אלא ותרא את יצחק, וראתה באותה שעה מה שלא ידעה) (בא וראה, בשעה שהגיעה רבקה אל יצחק, שעת תפלת המנחה היתה, ובאותו זמן מתעורר דין בעולם), וראתה אותו ברגו הדין הקשה, וראתה שהרי סיום הרגו הקשה הוא גמל למטה, וזהו סוד המות. ומשום כך נרפנה והשמיטה עצמה מאותו הגמל. שהרי כשסתכל הדין הקשה, אותו גמל מתחזק. ומשום כך השמיטה את עצמה ממנו (סוד של המות. וכאשר הדין הקשה הזה התעורר, אותו גמל התחזק, ומשום כך הרפינה והשמיטה עצמה מאותו גמל) ולא ישבה שם.

בא וראה, הגמל הזה הינו סוד הכתוב (משלי יט) וגמלו ישלם לו. זהו גמול אותם הרשעים, שכתוב (ישעיה ג) אוי לרשע רע פי גמול ידיו יעשה לו. וזהו הגמל שעומד לאכל הכל ולהשמיד הכל, וזהו שמזמן תמיד כנגד (להרג נ"א להזיק) בני האדם. ומשום כך, מי שרואה בחלומו גמל, הראו לו מות שנגזר עליו ונצל ממנו.

בא וראה, צד הטמאה הזה נקרא כך - שגרים מות לכל העולם, וזה היה שהסטה את אדם ואת אשתו, ואותו שרכב עליו הוא סמאל, והוא בא להטעות את העולם וגרם מות לכל, ומשום כך בא ושולט על הכל. אדם הוא שהמשיך אותו אליו, וכיון שהמשיך אותו אליו, אז הוא נמשך אחריהם עד שהסטה אותם. ומשום כך אמר שלמה, (משלי ה) ואל תקרב אל פתח ביתה. שכל מי שמתקרב לביתה, אז היא יוצאת ונקשרת ונמשכת אחריו.

ועל זה רבקה, כשראתה שהיה לו לדבק בצד הדין הקשה, כיון שראתה את יצחק בסוד הדין הקשה וראתה שמאותו צד יוצא דין אחר

כתוב (תהלים קו) וַיִּמְרוּ אֶת כְּבוֹדִם בְּתַבְנִית שׁוֹר
אֲכַל עֵשֶׂב. מה זה תבנית שור? זה עגל.
שור מצד השמאל, אהרן ימין, ונכלל בו שמאל
והתגבר בו ויצא על ידו. בא וראה, וימירו את
כבודם – זו שכינה שהלכה לפניהם, והחליפו אותה
במקום טמא, אל אחר. ומשום כך לא עברה הזהמה
הזו מהעולם עד אותו זמן שיעבירוה הקדוש ברוך
הוא מהעולם, כמו שנאמר (זכריה יג) ואת רוח
הטמאה אעביר מן הארץ, והרי בארנו.

כתוב (שמות לב) ויעשהו עגל מסכה, וכתוב
ואשליכוהו באש ויצא העגל הזה. משמע
שלא עשה אותו. אם כך, מה זה ויעשהו? אלא
ודאי כמו שבארנו, שאלמלא אהרן לא התגבר
רוח הטמאה להכלל בזהב, אבל כל תקון שצריך,
יש לבנות אותו (להתרוות).

בא וראה, יש מי שעושה כשפים ומצליח
בידו. ויש מי שעושה אותם באותו גון
ממש ולא מצליח בידו, שהרי למעשים הללו
צריך אדם מכשר.

בא וראה מבלעם, שהוא היה מכשר לאותם
הכשפים שלו להצלחה בידו, משום שכתוב
(במדבר כד) ונאם הגבר שתם העיני. שתם העיני וסתום
העיני הכל אחד. שעין אחת סתומה תמיד, ומראה
עיניו לא היה בדרך ישרה. מום היה לו בעינו. כתוב
(ויקרא טז) ושלח ביד איש עתי, מזמן בכל, המראה
של עיניו שלא פשוטה. אבל רוח הקדש, מי
ששתמש עמה מה כתוב? (שם כא) כל איש אשר בו
מום לא יקרב איש עור או פסח.

וכאן הכל התקן לרוח הטמאה לתת לה מקום
לשלט. מצא מדבר שהוא חרב מהכל,
ככתוב (דברים ח) נחש שרף ועקרב וגו', שמשם הוא
השלטון שלו. מצא זהב מספיק פראוי. מצא אהרן
כדי להתחזק בימין ולהכלל בו. אז השלים את
מקומו פראוי, ויצא ונשלם המעשה.

ובנין לנו שרוח טמאה היתה? שכתוב (שמות לב)
אנא חטא העם הזה חטאה גדלה. זו רוח
הטמאה, נחש הקדמוני, כפי שאמרנו בכמה
מקומות. ובזמן שרצה אהרן להטהר, הקריב עגל
מאותו הצד לעשות בו דין. בראשונה עשה אותו

אלא מתוך אלה, ששם כל הקללות, כמו שבארנו
שהוא ארור, שכתוב (בראשית ג) ארור אתה מכל
הבהמה. ומשום כך הקדים ואמר אלה, שעומד
למי שעבר דברי הברית. (ויקרא כז) אלה המצוות
אשר צוה ה' את משה, משום שמצוות התורה
לטהר את האדם, ולא יסטה מהדרך הזו, וישמר
משם ויפרד מהם.

ואם תאמר, (בראשית ו) אלה תולדת נח נח – כך הוא
ודאי. שהרי יצא חם, שהוא אבי כנען, וכתוב
(שם ט) ארור כנען, והוא סוד זה של אלה. ועל זה
כל אלה התוך פסלת הזהב, ואהרן הקריב זהב,
שהוא הצד (האחר) שלו, שהוא כלול בתקף האש,
והכל אחד, וצד זה זהב ואש.

ורוח הטמאה שתמיד נמצאת במדבר, מצאה
מקום באותו זמן להתחזק בו. ומה שהיו
ישראל טהורים מאותה זהמה ראשונה שהטיל
בעולם וגרם מות לכל – כשעמדו על הר סיני גרם
להם כמו מקדם לטמא אותם ולהתגבר עליהם,
וגרם מות להם ולכל העולם ולדורותיהם אחריהם.
זהו שכתוב (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם וגו'.
אכן כאדם תמותון וגו'. ומשום כך אהרן חזר אחר
כך להטהר בסוד האמונה העליונה באותם שבעה
ימים קדושים, ואחר כך להטהר בעגל.

ובא ראה, בכל רצה אהרן להטהר, שאלו הוא לא
היה, לא היה יוצא עגל. מה הטעם? משום
שאהרן הוא ימין, והוא חזק השמש, והזהב
מהשמש. רוח טמאה ירדה ונכללה שם, וישראל
נטמאו, והוא נטמא, עד שנטהרו.

מה הטעם נטמא? משום שיצא עגל, שהוא מצד
השמאל, שהוא שור, ומימינו עגל. והוא
שמאל כמו שנאמר, שכתוב ופני שור מהשמאל
לארבעתן. ואהרן שהוא ימין, נכלל בו שמאל ויצא
על ידו. ועל כן נתן לו עגל, כמו שהוא גרם.

ומשום כך, כשרוח הטמאה הזו מתגברת ושולטת
כמקדם על העולם, שהרי בזמן שחטאו
ישראל, המשיכו עליהם אותו יצר הרע כמקדם.
כשנטהרו ישראל ורצו להטהר, הצטרכו להקריב
שעיר, משום ששעיר הוא חלקו של אותו יצר הרע,
אותו רוח טמאה שאמרנו.

מי חטאת ודאי, מי נדה, הכל טמא. ועל כן שולטת רוח הקדש, ורוח הטמאה נכנעת, שלא שולטת כלל. וזהו דין של רוח הטמאה – מחוץ למחנה, משום שהיא רוח טמאה, שכתוב (דברים כג) והיה מחניף קדוש. בא רבי אבא ונשקו.

אמר רבי שמעון, אף על גב שכל הדברים כפי שאמרנו, הקדוש ברוך הוא נתן לו שלטון. ורוח הטמאה צריך להכניעה בכל הצדדים. בא ואמר לה סוד אחד, ושלא נתן לגלות פרט לאותם קדושים עליונים.

בא וראה, למקום הזה שהוא רוח טמאה, נתן לו הקדוש ברוך הוא שלטון לשלט בעולם בכמה צדדים, ויכול להזיק, ואין לו (לנו) רשות לנהג בו קלון, שצריכים להשמר ממנו שלא יקטרג עלינו בתוך הקדשה שלנו. ועל כן סוד אחד יש לנו שצריכים לתת לו מקום קטן בתוך הקדשה שלנו, (שלא ימצא מקטרג בתוך הקדשה שלנו) שהרי מתוך הקדשה יוצאת שליטתו.

שצריכים תוך סוד התפלין להצניע (סוד שער שבתפלין) שצרה אחת של עגל שתצא החוצה ותראה, שהרי חוט שער זה אינו מטמא, פרט לאם מתחברת שצרה זו ונעשית כשצורה, אבל פחות מזה לא מטמא. ואת אותה שצרה צריך להכניס אותה בתוך הקדשה העליונה שלנו ולתת לה מקום, כדי שלא תקטרג עלינו בקדשות שלנו.

ויצא מאותה שצרה החוצה שתראה. שפשוואה את אותו אדם בקדשה עליונה וחלקו משתתף לשם, אז לא יקטרג לו, ולא יוכל להזיק לו למעלה ולמטה, שהרי נתן לו מקום. ואם לא נותנים לו אותו חלק (מקום) בקדשה הזו, יכול להזיק לו למטה, ועולה לקטרג עליו למעלה, ואומר: פלוני שעכשו מקדש, כך וכך עשה ביום פלוני וכך הם חטאיו. עד שיגיע דין על אותו אדם ויענש על ידו. (וכן שער המשתלח).

וכשהיו ישראל עושים, שהיו יודעים סוד זה, כשמתחילים להתקדש בקדשה עליונה ביום הכפורים, היו מסתכלים מיד לתת את חלקו לאותו מקום ולתת לו חלק ביניהם, כדי שלא ימצא מקטרג עליהם ולא יבואו להזכיר חטאי ישראל.

לשלט, ועכשו שעשה בו דין להכניעו, שהרי כשנעשה דין בצד הזה, נכנעים כל אותם ששולטים מצדו.

בא וראה, במצרים, באותו הצד שלהם כתוב (שם יב) אל תאכלו ממנו נא וגו'. צלי אש, כדי שיעלה ריחו נודף. ראשו על כרעיו, לשבר אותו ולהכניעו, ואז כל אלו שבאים מצדו לא שולטים. כמו כן (במדבר יט) פרה אדמה תמימה וגו', כדי להכניע כל אותם הצדדים הטמאים שלא ישלטו.

אמר לו רבי אבא, והרי הפרה היא קדושה, היא טהורה, ולמה? אמר לו, כך הוא, והרי פשוה, כלל של ארבע מלכיות היתה פרה, כמו שנאמר (הושע ד) כי כפרה סרה סרה ישראל. אדמה – זו מלכות בבל, שכתוב (דניאל ב) אתה הוא ראש הזהב. תמימה – זו מלכות מדי. אשר אין בה מום – זו מלכות יון (שהם קרובים לדרכי האמונה). אשר לא עלה עליה על – זו מלכות אדום, שלא עלה עליה על. והסוד של הדבר הזה, אף על גב שכמה דברים נתנו לדרש בכתובים – כלם אחד.

הרי נאמר, שכתוב (איוב יד) מי יתן טהור מטמא לא אחד. מי יתן טהור מטמא – סוד זה כך הוא, שזהו טהור שיוצא מטמא. שהרי בהתחלה טמא, ועכשו שנעשה בו דין ונתן לשרפת אש באש בוערת ונעשה עפר, עכשו הוא טהור מטמא, טהור שיצא מטמא.

ומשום כך, כל אלו שמתעסקים בה, כלם נטמאים, שהרי כך הוא ודאי. וכיון שנעשית אפר, אז עד שיתכנס ויסתלק משם, מטמא את כלם, כמו שנאמר וכבס האסף וגו' וטמא. אפר, מה הטעם? כמו שנאמר (מלאכי ג) ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם. וכיון שנתן על אותו אפר מים, אז הוא טהור מטמא.

וסוד הדבר – שכתוב (במדבר ח) מי חטאת, כמו שנאמר (בראשית ד) לפתח חטאת ריבץ. ומשום שהיא פתח חטאת ריבץ ודאי, בהתחלה כתוב, והוציא אותה אל מחוץ למחנה. ומשום כך נתנה לסגן ולא לכהן גדול. וזהו טהור מטמא. בהתחלה טמא, ועכשו טהור. וכל צד רוח הטמאה, כיון שרואה את זה בורח, ולא יושב באותו מקום.

ארבע חיות, שְׁכַשְׁמַתְעֵלוֹת בְּתוֹךְ אֲוִיר אֶחָד שְׁמֶכָה בְּהֵן, אֵינָן זוֹקְפוֹת רֹאשׁ לְהִסְתַּכֵּל לְמַעְלָה.

משום שאותה רוח חיה מכה בכלן, ובאותה רוח כלן מתעלות, שכתוב ובהנשא החיות מעל הארץ ינשאו האופנים לעמתם. וכתוב כי רוח החיה באופנים.

למה מתעלות? אלא כשמכה אותו אויר עליהן, הוא מעלה את אותן ארבע שתחת החיה הזו, והן מעלות אותה למעלה, עד שמביאות אותה לזהר העליון, והינו סוד הכתוב, (תהלים מה) בתולות אחריה רעותיה מוכאות לה. משום שארבע הללו נקראות כך, ולא זזו מהחיה הזו, שהיא כפסא, לעולמים. ומעלות אותה ממטה למעלה להתקין כפסא כלפי מעלה. וסוד זה – (בראשית ז) וישאו את התבה ותרים מעל הארץ. וכשמעלה למעלה ואלה מעלות אותה, אז כתוב, ויביאו את המשכן אל משה.

ויביאו את המשכן, כמו שנאמר מוכאות לה, וכתוב וישאו את התבה. אל משה, כמו שנאמר דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, והינו סוד של אדם. ומנין לנו שנקרא אדם? שכתוב (שם ו) לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשׂר, והינו משה. ומשום כך על הכפסא הזה דמות של אדם עומדת עליו, והינו משה. ויביאו את המשכן – אלו ארבע החיות כשעולות, כפי שאמרנו.

ויביאו את המשכן – אלו כל אברי הגוף, שכלם בתשוקה קדושה, (אמר רבי אבהו) כלם אוחזים בו להדביק זכר ונקבה כאחד. ויביאו את המשכן, להכניס כלה לחפה. בראשונה הם צריכים להעלותה ולהביאה אליו, ואחר כך הוא יבא אליה תמיד, והרי בארנו.

ויביאו את המשכן – סוד כל אותם הקשרים, קשרי היחוד, ומיחדים יחוד של סודות האמונה בכל יום, (אלו ארבע החיות) הם מעלים אותה לכפסא הזה, עד שמביאים אותה למשה. וכיון שמדביקים אותה למשה, אז הם היו שמרויחים ברכות ממקור החיים על סוד זה, בקשר של היחוד של אותם הקשרים. וסוד זה, כשמקשרים היחוד של הכל כראוי. וסוד זה כתוב, וירא משה את כל המלאכה

שכמה קבוצות וכמה מחנות הם שמזדמנים לטל דבר ממנו כשבא לקטר. אשרי חלקו של מי שיכול להשמר שלא יזכרו חטאיו למעלה, ולא ישגיחו בו לרע.

בין כך זלגו עיניו של רבי אבא. אמר לו: אבא אבא, לך והתר קשרי צערך ותקפיד בהשגתך, שְׁהָרִי סוּדוֹת הַתּוֹרָה נִתְּנוּ לְצַדִּיקִים, שְׁכָתוּב (תהלים כה) סוד ה' ליראיו.

בא וראה, ביום של ראש השנה העולם נדון, ובית הדין הקדוש (הקדוש ברוך הוא) יושב ודן את כל העולם, ואותו הצד האחר עומד מצד זה, וכל אותם שנדונו למות הוא משגיח עליהם, ונרשמים לפניו. ובשעה שישאל מעוררים רחמים באותו קול שופר, אז מתערבב לו הכל, שלא יודע ולא משגיח באותם שנדונו, עד שאחר כך כל אלו שלא חזרו בתשובה ונגזר עליהם מות, ודאי יוצאים עם פתקים מבית המלך ונמסרים לו. כיון שנמסרו לו, לא חוזרים הפתקים, עד שנעשה הדין.

וכל ישראל צריכים להשמר ממנו, כל שכן אדם לבדו. (וכל שכן וכל שכן) שְׁהָרִי בְּסוּד עֲלִיּוֹן שְׁלִמְעֵלָה צְרִיכִים לְהִשְׁמַר וּלְתַת לּוֹ בְּכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ, כְּשֶׁהַלְבָּנָה רוֹצָה לְהִתְחַדֵּשׁ, שְׁעִיר אֶחָד, כְּדִי שֶׁלֹא יִקְטָרַג עַל הַהִתְחַדְּשׁוֹת (השמחה) ויטל את חלקו כראוי, והלבנה הקדושה תינק בקדשה להתחדש כראוי.

וכשמתחדשת בכל חודש וחודש, משום כך נקראת נער, והרי בארנו. והאחר הזה, שהוא תמיד בטמאה ולא יוצא ממנה, נקרא מלך זקן וכסיל. ומשום כך, ישראל הקדושים, שהם עם אחד ביחוד קדוש, הקדוש ברוך הוא נתן להם עצה להנצל מן הכל. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא, שכתוב (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

השלמה מההשמטות (סימן ה, ע"י עליו לעיל דף רל"ה ע"ב)

ויביאו את המשכן אל משה וגו'. כתוב (יחזקאל א) וממעל לרקיע, זהו הרקיע שעומד על

השמש, ולא מאחר. בא וראה, כנסת ישראל צריכה להתעלות למעלה ולהתדבק בתוך השמש.

פְּתַח וְאָמַר, (ויקרא ו) זאת תורת העלה היא העלה. אמר רבי שמעון, כתוב (תהלים לו) אדם ובהמה תושיע ה'. עולה עליה וקשר של כנסת למעלה, ודבוק שלה בתוך העולם הבא, להיות הכל אחד. נקראת עולה קדש קדשים, ומשום כך נקרא עולה, שעולה ומתעטרת להיות הכל אחד בקשר אחד בשמחה.

וּמִשּׁוּם שעולה למעלה למעלה, כתוב זאת תורת העלה. סוד של זכר ונקבה כאחד, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. העלה, שעולה לתוך העולם הבא להתקשר בתוכו, שנקרא ודאי קדש הקדשים, וגם העולה היא קדש הקדשים.

וּמִשּׁוּם כך הסדור של שחיטתה לצד צפון, שהוא צד שמאל, שהרי תורה שבעל פה לא עולה בחיבות, אלא רק כשמתעורר צד הצפון, שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבגני. ואז היא עולה בחיבות ומתעטרת בימין, ומתחברת באמצע, והכל מאיר מהסוד של קדש הקדשים, וזה מתוך סוד האדם, ברצון הפהן ובשירת הלויים ובתפלת ישראל.

וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, שעולה קדש הקדשים בסוד הרוח העליונה, משום ששלה רוחות קשורות כאחת. רוח תחתונה שנקראת רוח הקדש, רוח שלפנים באמצע שנקראת רוח חכמה ובינה. וכן נקראת הרוח התחתונה. אבל זו נקראת רוח שיוצאת מתוך השופר, כלולה באש ובמים. הרוח העליונה, שהיא נסתרת בחשאי, שבה עומדות כל הרוחות הקדושות וכל הפנים מאירות. ומשום כך חוזרת העולה לרוח ממש.

וְאַחַר כֵּן, מסוד הבהמה מקבלים ונזונים, לקשר רוח אחרת שהיא תוך הטמאה, מאותם חלבים ושמנים, כמו שנתבאר. משום כך עולה קדש הקדשים. שאר הקרבנות, לעשות שלום בעולם, כלם מכמה צדדים, ובעלי הדינים (להתעבר) להתעבר (להתעטר) ולהיות נאורים מתוך רצון להתבשם נקראים קדשים קלים, משום שלא מתעטרים למעלה למעלה בקדש הקדשים, ולכן

וגו', ויברך אתם משה. הרויחו ברכות ממקום הדרגה שמשוה שרוי בה, וזהו (שמות לו) החכמים העשים את כל מלאכת הקדש, משום שהם יודעים לסדר את עבודת הקדש פראוי.

וְעַל כֵּן, כל מי שמתפלל תפלה (וקשור) וקושר יחוד, מסתכלים בו אם היא תפלה וקשר פראוי. ואם אותה תפלה ואותו הקשר הם פראוי, אזי הוא מתברך בראשונה מהמקום שכל הברכות יוצאות. זהו שכתוב, והנה עשו אתה וגו'. מיד - ויברך אתם משה.

וּמִשּׁוּם כך ויביאו את המשכן אל משה, שהוא בעל הבית, להראות בתקון של הבית שלו, ולו צריך להראות את תקוניה וסודותיה, שלא נתנו לאחר להתבונן ולראות אותה באותם סתרים ובאותם הסודות שלה, פרט למשה לבדו.

וְעַל כֵּן ויביאו את המשכן אל משה את האהל ואת כל כליו. וכשהביאו אותו למשה, את הכל הביאו לו באיברים ידועים, לתקן את כל אחד ואחד, איבר באיבר, להכניס זה בזה. וכשהיו רוצים לתקן זה בזה ולהכניס זה בזה, לא היה עולה בידיהם. כיון שהביאו אותו למשה, מיד הכל עלה בידו, וכל איבר ואיבר היה עולה ונכנס למקומו. זהו שכתוב, ויקם משה את המשכן, וכתוב הוקם המשכן, והרי בארנו.

בֹּא וראה, באותה שעה כשהתחיל משה להקים את המשכן והתחיל לתקן את תקונו של האיברים להכניסם זה בזה, אז רפו כל האיברים וכל התקונים של הצד האחר הטמא. כשהתחיל להתחזק צד הקדשה הזה - מתרפה הצד האחר הטמא. זה מתחזק - וזה מתרפה. והרי בארנו, שכל זמן שהיא בחזק, מתרפים כל אברי הצד האחר. זה מתמלא וזה נחרב. וסוד זה - ירושלים וצור הרשעה, כשזו מלאה - זו חרבה. ועל כן, כשזה מתחזק - זה נרפה.

וּמִשּׁוּם כך, ויקם משה את המשכן, להתחזק מסוד של מעלה, ולא יתחזק מסוד של מטה. ועל כן משה, שהיה מסוד של תוך האספקלריה המאירה, צריך הוא להקים את המשכן להאיר ממנו, ולא מאחר. (ועל זה) הלבנה צריכה להאיר מן

ובספרי הקדמונים, העני לא נותן חלק להזין, אלא למעלה להתקשר, אבל הכל נקשר למעלה ולמטה, וכל אחד ואחד לצדו כראוי, והרי בארנו.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון. אמר, הרי קשר של הכל (העולה) נקשר בקדש הקדשים להאיר. ההתדבקות של רצון הכהן והלויים וישראל למעלה, עד היכן היא עולה?

אמר לו, הרי בארנו, עד אין סוף, שכל הקשר והיחוד והשלמות, להצניע באותה צניעות שלא משגת ולא ידועה, שבה רצון כל הרצונות, האין סוף אינו עומד להודע ולא לעשות סוף ולא לעשות ראש, כמו שהא"ן הראשון מוציא ראש כל וסוף. מי הראש? זו הנקדה העליונה שהיא ראש כל הנסתר שעומדת בתוך המחשבה. ועושה סוף, שנקרא (קהלת יב) סוף דבר. אבל לשם, אין סוף.

אין רצונות, אין אורות, אין מאורות באותו האין סוף. כל המאורות והאורות הללו תלויים להתקיים בהם ולא נתן להשגה מי שידוע ולא ידוע, אינו אלא רצון עליון, נסתר כל הנסתרים, אין.

ובשנה נקדה העליונה והעולם הבא מתעלים, אין יודעים פרט לריח, כמי שמריח את הריח ומתבשם, ואין זו נחת הניחח, שהרי כתוב (ויקרא כו) ולא אריח בריח ניחחכם, שהרי ריח ניחח, הריח של הרצון שכל הרצונות הללו של תפלה, והרצון של שירה, ורצונו של הכהן, שכלם סוד של אדם, ואז כלם נעשים רצון אחד. ואותו נקרא ניחח, רצון, כתרגומו. ואז הכל נקשר ומאיר כאחד כראוי, כמו שנתבאר.

ועל זה נתן הצד האחר הזה ביד הכהן, שכתוב (שם) (ו) צו את אהרן ואת בניו לאמר. הסוד כאן, שהרי בארנו אין צו אלא עבודה זרה, וכאן נתנה לו לשרף המחשבה הרעה ולהעבירה מתוך הקדש ברצון הזה שעולה למעלה, בעשן הזה ובחלבים שנשרפים, כדי שיעברו מן הקדש. והצו הזה עומד ברשותם להפרידה מן הקדש מתוך הקרבן הזה. ואם תאמר, (במדבר כח) צו את בני ישראל – גם כן, שהרי ברשותם עומד (להפריד אותה מן הקדשה) כל זמן שעושים רצונו של רבונם שלא יוכל לשלט עליהם.

הם קדשים קלים ושחיטתם בכל מקום, כמו שאמרנו. אבל עולה, שהיא סוד של קדש הקדשים, אינה כשאר הקרבנות, שכל מעשיה קדש.

סדר הלימוד ליום טז ניסן [יום 193 בשנה]

בא וראה מה כתוב, (ויקרא ו) ולבש הכהן מדו בד. אלו לבושים מיחדים לקדשה. בד – יחיד, מיחד לקדשה. וכתוב (שם טז) בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם. מה הטעם (זה קדש)? אלא סוד הדבר כמו שאמרנו, שהיא קדש הקדשים, שכלה עולה ומתעטרת בקדש הקדשים בקשר אחד, ואחר כך מפנה ומעבירה רוח הטמאה שמתמאת הכל, שלא תשלט ולא תתקרב לתוף המקדש, ותעבר מכל צדדי הקדשה, והכל ישאר קדש בקדשה יחידה.

ואמר רבי שמעון, הרי נאמר, שכתוב אדם ובהמה תושיע ה'. וכך עולה סוד האדם, מצד של אדם ודאי. בהמה – מצד הבהמה. ומשום כך כתוב אדם כי יקריב מכס. אדם ודאי, שזה קרבנו למעלה, לקשר קשר בסוד של אדם. ואחר כך מן הבהמה, והכל הוא בסוד של אדם ובהמה. וזהו הסוד שצריך לקרבן, אדם ובהמה כמו שאמרנו. בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, כך עשה – אדם ובהמה.

ואם תאמר, והרי כתוב (בראשית א) ועוף יעופף על הארץ, שהרי מהם מקריבים קרבנות, ואפלו עולה, כמו שכתוב (ויקרא א) ואם מן העוף עלה קרבנו. בא וראה, מכל אותם העופות לא מקריב אלא תורים ובני יונה. (אלא סוד זה) מה שהכשר בזה – נפסל בזה. זה ימין, וזה שמאל.

אבל הסוד הזה הרי בארנו, כתוב ועוף יעופף על הארץ, שהוא סוד המרפכה, ובהם מתעלה רוח הקדש לעלות למעלה, שהם שנים, אחד לימין ואחד לשמאל. עוף – לימין, וזה מיכאל. יעופף – לשמאל, וזה גבריאל. זה לימין וזה לשמאל. ומשום כך מקריבים שני אלה, להעלות את רוח הקדש, והשמאל מעטר וזן למטה לאותו צד שמאל, וימין לימין, ונקשרת אשה עם בעלה להיות אחד, והכל מתעלה ונקשר כאחד למעלה ולמטה, והקדוש ברוך הוא מתעלה לכדו ומתגבר.

וְבֵא רָאָה, בְּזִמְנָא שְׁנַבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְנַעֲשֶׂה, נִכְנַע הַצַּד הָאֲחֵר וְהַסְתַּלַּק מֵהָעוֹלָם. וְכִשְׁהִסְתַּלַּק מֵהָעוֹלָם וְהוּקַם הַמִּשְׁכָּן עַל יְדֵי מֹשֶׁה, אָז הוּקַם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. מַה זֶה וַיִּקָּם? אֲלֵא שֶׁהִקִּים אוֹתָהּ לְהַתְעַלּוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְלִכְפֹּךְ וַיִּקָּם מֹשֶׁה. מַה שֶׁהָיָה נִמּוּךְ – הוּא הִקִּימוּ, כְּמִי שֶׁמִּקִּים אֶת מִי שֶׁנָּפַל. כְּמוֹ כֵּן לְעֵתִיד לְבֵא כְּתוֹב, (עמוס ט) אָקִים אֶת סִכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת.

כְּתוֹב (שם ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוֹלֵת יִשְׂרָאֵל. מַה זֶה לֹא תוֹסִיף קוּם? (מִשְׁמַע שְׁבִזְמָן אַחֵר קָמָה) אֲלֵא שְׁבִזְמָן אַחֵר הִיא קָמָה. הִיא קָמָה מֵעֲצָמָה, וְלֹא הִקִּימָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁהָיָה בְּגִלוֹת מִצְרַיִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִקִּים אוֹתָהּ וְעָשָׂה כְּמֹה נְסִים כְּדֵי לְהִקִּימָהּ, וּבְגִלוֹת בְּכָל הוּא לֹא הִקִּים אוֹתָהּ, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא עָשָׂה לָהֶם נְסִים, שֶׁגָּרַם הַחֲטָא, אֲלֵא הִיא קָמָה. וְעָלוּ בְּנֵי הַגּוֹלָה כְּאוֹתָם שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם פְּדוּת, וְלֹא הִיָּתָה תְּשׁוּקָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם, מִשּׁוּם שֶׁגָּרַם אוֹתוֹ הַחֲטָא, שֶׁהֵם נָשִׁים נִכְרִיּוֹת.

וְלִבָּן לֹא הִקִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָשָׂה לָהֶם נְסִים וּגְבוּרוֹת בְּאוֹתוֹ זְמַן כְּרָאוּי. אֲבָל לְעֵתִיד לְבֵא, לֹא תוֹסִיף קוּם כְּתוֹב. לֹא תוֹסִיף קוּם מֵעֲצָמָה, אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִקִּים אוֹתָהּ, שְׁפָתוֹב אָקִים אֶת סִכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת. וְכְתוֹב (ירמיה ל) וְאֵת דָּוִד מִלְכָּם אֲשֶׁר אָקִים לָהֶם. וּמִשּׁוּם כֵּךְ כְּתוֹב כְּאֵן, וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. וַיִּקָּם מֹשֶׁה וּגוֹ'.

בֵּא וְרָאָה, כִּשְׁמֹשֶׁה הִקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן, הוּקַם מִשְׁכָּן אַחֵר עִמוֹ, וְהַמִּשְׁכָּן הָעֲלִיּוֹן הִקִּים (כפד) וְסַעַד הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁהַמִּשְׁכָּן הָעֲלִיּוֹן נִסְתָּר וְגִנּוּזוֹ הוּא לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וּמִשְׁכָּן אַחֵר הוּקַם עַל הַמִּשְׁכָּן לְמַטָּה וְעוֹמֵד עָלָיו (עמו). וְהַמִּשְׁכָּן הָעֲלִיּוֹן הוּא שְׁנִסְתָּר וְגִנּוּזוֹ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, הִקִּים וְסַעַד הַכֹּל. וְהַמִּשְׁכָּן הָאֲחֵר הוּא הוּקַם עַל יְדֵי הַמִּשְׁכָּן שֶׁלְמַטָּה עוֹמֵד עָלָיו) בְּכַחוֹ שֶׁל אוֹתוֹ מִשְׁכָּן הָעֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל. וְכִמוֹ שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן שֶׁלְמַטָּה עַל יַד מֹשֶׁה, אֵיךְ כֵּךְ לְמַעְלָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ שְׁבָנָה מֹשֶׁה (דְּרָגָה שֶׁל מֹשֶׁה). מִנֵּיִן לָנוּ? שְׁפָתוֹב וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. אֶת דּוֹקָא, לְהִרְאוֹת שְׁשֵׁנֵי הַמִּשְׁכָּנוֹת נִתְקַנּוּ (הוּקָמוּ) בְּסוּד שֶׁל מֹשֶׁה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי וַיִּקָּם מֹשֶׁה? הָרִי הַכֹּל טָרַם הַתְּתַקֵּן, וְקִימָה אֵינָה אֲלֵא כִּשְׁהַכֹּל נִשְׁלָם

וְהַמִּקְרָא הַזֶּה כָּלוּ בָּא לְהִרְאוֹת אֶת סוּד הַדְּבָר, לְעַטֵּר אֶת אוֹתָהּ רוּחַ הַקְּדוֹשׁ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְלְהַפְרִיד אֶת רוּחַ הַטְּמֵאָה הַזֶּה לְהוֹרִידָהּ לְמַטָּה לְמַטָּה, וְזֶה בְּרִצּוֹן וּבִתְפִלָּה כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ, וְזֶה בְּמַעֲשֵׂה, הַכֹּל כְּרָאוּי לוֹ.

וּפְסוּק זֶה מוֹכִיחַ עֲלֵיהֶם, שְׁפָתוֹב צוֹ אֶת אֶהֲרֹן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר. צוֹ – זו עֲבוּדָה זָרָה, רוּחַ הַטְּמֵאָה. לֵאמֹר – זוֹ אִשָּׁה, שְׁנִקְרָאת יִרְאֵת ה' . כְּתוֹב כְּאֵן לֵאמֹר, וְכְתוֹב שֵׁם (ירמיה ג) לֵאמֹר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ. וּמִשּׁוּם כֵּךְ הַכֹּל נֶאֱמַר, וְהִכְהֵן עוֹמֵד לְהִתְקִין אֶת הַכֹּל, בְּסוּד שֶׁל אָדָם וּבְהִמָּה. אֲשֶׁרִי חֲלָקָם שֶׁל הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא לְאוֹתָם הַיּוֹדְעִים אֶת דְּרָכֵי הַתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בָּהּ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, עֲלֵיהֶם כְּתוֹב (ישעיה לח) ה' עֲלֵיהֶם יַחֲיוּ. מַה זֶה עֲלֵיהֶם? אֵלוֹ דְּרָכֵי הַתּוֹרָה. יַחֲיוּ – יִתְקִימוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֵּא וְרָאָה, כְּתוֹב זֹאת תּוֹרַת הָעֲלָה. אָמַר רַבִּי חִיָּא, פְּסוּק זֶה בְּאִרְנוֹ אוֹתוֹ בְּגוֹן הַזֶּה: זֹאת תּוֹרַת – זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הָעֲלָה – שֶׁהִיא עוֹלָה וּמִתְעַטֶּרֶת לְמַעְלָה לְמַעְלָה לְהִתְקַשֵּׁר כְּרָאוּי עַד הַמָּקוֹם שְׁנִקְרָא קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים.

דְּבָר אַחֵר, זֹאת תּוֹרַת – זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. הָעֲלָה – זוֹ מִחֻשְׁבָּה רְעָה שְׁעוֹלָה עַל רִצּוֹן הָאָדָם לְהִסְטוֹתוֹ מִדְּרָךְ הָאֱמֶת. הִיא הָעֲלָה – הִיא הִיא שְׁעוֹלָה וּמִסְטָה אֶת הָאָדָם, וְצָרִיךְ לְשַׁרְפָּה בְּאֵשׁ כְּדֵי לֹא לְתַת לָהּ מָקוֹם (לְהִסְטוֹת) לְרַבּוֹת.

וּמִשּׁוּם כֵּךְ, עַל מוֹקְדָה עַל הַמְזַבַּח כָּל הַלִּילָה. מִי הוּא הַלִּילָה? זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, (שֶׁהִיא זֹאת מִשּׁוּם) שְׁבָאָה לְטַהֵר אֶת הָאָדָם מֵאוֹתוֹ הַרִצּוֹן. עַל מוֹקְדָה, מִשּׁוּם שֶׁנִּהְיָ דִּינּוֹר הוּא מָקוֹם לְשַׁרְף כָּל אוֹתָם שֶׁלֹּא עוֹמְדִים עַל מָקוֹמָם, שֶׁהָיָה מְכַנִּיסִים אוֹתָם בְּאוֹתָהּ אֵשׁ שְׁדוּלְקָת, וּמַעֲבִירִים אֶת שְׁלִטוֹנָם מִן הָעוֹלָם. וּבְכַדִּי שֶׁלֹּא יִשְׁלַט, צָרִיךְ עַל מוֹקְדָה עַל הַמְזַבַּח כָּל הַלִּילָה, וְנִכְנַעַת וְלֹא שׁוֹלְטָת.

וְעַל כֵּךְ, כִּשְׁזֶה נִכְנַע, עוֹלָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא רוּחַ הַקְּדוֹשׁ, שְׁעוֹלָה וּמִתְעַטֶּרֶת לְמַעְלָה, שֶׁהָיָה עֲלֵיתָהּ כִּשְׁנִכְנַע הַכֹּחַ הָאֲחֵר הַזֶּה וְנִפְרָד מִמֶּנָּה. וּמִשּׁוּם כֵּךְ צָרִיכִים בְּסוּד הַקְּרָבָן לְהַפְרִיד אֶת הַצַּד הַזֶּה מִרוּחַ הַקְּדוֹשׁ וְלְתַת לוֹ חֲלָק, כְּדֵי שְׁרוּחַ הַקְּדוֹשׁ תִּתְעַלָּה לְמַעְלָה.

ויקם משה את המשכן. במה הקים אותו? שכתוב ויתן את אדניו, ונתן אותם העמודים שתחתיו להקים עליהם ולסובב בהם אותם הצירים של פתחים, משום שאותם העמודים שתחתיהם הם העמידה להקיפם. למה ויתן? חזק והתקין אותם בכחו. באותה שעה הושרו אותם התומכים האחרים של הצד האחר.

בא וראה, כתוב (תהלים קלז) זכר ה' לבני אדם את יום ירושלים האמרים ערו ערו עד היסוד בה. ועל כן עתיד הקדוש ברוך הוא לבנות את יסודותיה של ירושלים מיסודות אחרים שישלטו על הכל, ומי הם? ספירים, שכתוב (ישעיה נד) ויסדתיך בספירים, שאלו הם היסודות והתומכים החזקים והעליונים שאין בהם חלשה בראשונה.

מה הטעם? כי האבנים הראשונות מאותם היסודות, יכלו שאר העמים לשלט עליהם. מה הטעם? משום שאין בהם אור עליון כראוי. אבל אלה יהיו מאירים מתוך האור העליון ומשקעות בתוך התהומות, שלא יכולים לשלט עליהם. ואלו הם הספירים שיאירו למעלה ולמטה, (ואם תאמר) משום שבאותו זמן יתוסף אור עליון למעלה ולמטה.

ואם תאמר שאותם יסודות ראשונים יתבטלו, הרי כתוב (שם) הנה אנכי מרביץ בפוך אבניך. מרביץ לתקן השבור. מה זה בפוך? כמו שנאמר, (מלכים ב ט) ותשם בפוך עיניה. יש אבנים שנקראות פוך. מה הטעם של זה? אמר רבי אלעזר, סוד הוא, וסוד זה נתן לדעת לקוצרי השדה.

בא וראה, אותן אבנים של יסודות ציון וירושלים, חס ושלום ששלטו עליהם שאר העמים, ולא שרפו אותם ולא נשרפו, אלא כלם נגנזו, והקדוש ברוך הוא גנז אותם, וכל אותם יסודות הבית הקדוש נגנזו, ולא אבד מהם אפלו אחד. וכשיחזר הקדוש ברוך הוא ויקים את ירושלים על מקומה, אותם היסודות של האבנים הראשונות יחזרו למקומם ולא תשלט בהם עין אחרת (רעה), פרט לזמן שאדם יכחל את עינו באותו הפוך וימלא את עיניו ממנו, ואז יראה את כל האבנים והיסודות של ירושלים מתקנים על מקומם, שלא שלטו בהם

ונכנס איבר באיברו. מה זה ויקם? אמר רבי יצחק, בשלשה צדדים הקים משה את המשכן. מה כתוב? ויקם משה את המשכן, ויתן את אדניו, וישם את קרשיו. בשלשת הצדדים הללו הקים משה את המשכן, ובשלשת הצדדים הללו התעלה המשכן ונכנע הצד האחר. ולכך, כשמשוה הקים את הצד הזה, נכנע הצד האחר. משום כך משה הקימו ולא אחר.

בא וראה, כתוב ויתן את אדניו. באותה שעה הזדעזע סמא"ל ממקומו, וארבעים מרכבות שעמו, וברח ארבע מאות פרסאות לתוך סתר נקב העפר. הכניס משה אותם העמודים, והתחזק הצד הזה, ואז אותם העמודים של הצד האחר נפלו והתרפו.

פתח ואמר, ביום ההוא אקים את סכת דויד הנופלת וגו'. מה זה ביום ההוא? ביום שהקדוש ברוך הוא יעשה דין בעולם ויפקד על רשעי העולם כמעשיהם. שהרי אין קימה לכנסת ישראל מן העפר בעוד שאותם רשעי ישראל יעמדו בעולם. מה כתוב למעלה? (עמוס ט) בחרב ימותו כל חטאי עמי האמרים לא תגיש ותקדים בעדינו הרעה. מה כתוב אחריו? ביום ההוא אקים את סכת דויד הנופלת וגו'.

בפסוק הזה יש להתבונן. את פרציהן?! את פרצה היתה צריך להיות. והרסתיו?! והריסותיה היתה צריך להיות. אלא וגדרתי את פרציהן, ממי? מאותם הרשעים, שכתוב בחרב ימותו כל חטאי עמי, שהרי אז יעשו פרצות בישראל. ועל זה, וגדרתי את פרציהן והרסתיו אקים. והרסתיו, של מי? הריסותיו של סכת דוד. (ממי? מדוד) משום שכשמתחזקת מלכות הרשעה בעולם, אז נרפית המלכות הקדושה הזו, וסכת דוד סותרת את הבנין שלה, ועל כן והרסתיו אקים.

שחרי שנינו, כל זמן שזה מתחזק – זה מתרפה. זה מלא – וזה חרב. ומפני כן עד היום ההוא מלכות הרשעה מתחזקת. ביום ההוא יתחזק ויקים אותה הקדוש ברוך הוא לזו המלכות הקדושה. ועל זה והרסתיו אקים, ובנייתה כימי עולם, מה זה ובנייתה כימי עולם? הינו שכתוב (ישעיה ל) והיה אור הלכנה כאור החמה וגו'.

שְׁאָר הָעַמִּים. וְכָל אוֹתָן אֲבָנִים יְקָרוֹת הָאֲחֵרוֹת, וְכָל אוֹתָם בְּנֵינֵי הָאֲבָנִים, כָּלֵם עוֹמְדִים עַל מְקוֹמָם.

וְאִזּוּ, (ישעיה נב) כִּי עֵינַי בְּעֵינַי יֵרְאוּ בְּשׁוֹב ה' צִיּוֹן. מַה זֶה בְּשׁוֹב ה'? אֵלָּא כְּשֶׁשָּׁלְטוּ עָלֶיהָ שְׁאָר הָעַמִּים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָעֵלָּה אוֹתָהּ לְמַעְלָה, וּבְאוֹתוֹ הַזְּמַן הוּא יַחְזִירָנָה לְמְקוֹמָהּ, שְׁכַתּוֹב (שם) בְּשׁוֹב ה' צִיּוֹן. בְּשׁוֹב ה' יִדְאִי.

וּבֵא רְאֵה, כָּל מַה שֶׁנִּסְתַּר מִן הָעֵינַי וְלֹא נִתְּנָה לְעֵינַי רְשׁוֹת לְשַׁלֵּט בּוֹ, לֹא תוּכַל לְשַׁלֵּט בּוֹ הָעֵינַי, פָּרֵט לְאֲשֶׁר בְּכַחֲלִית הָעֵינַי בְּדַבָּרִים יְדוּעִים. וּמִשׁוֹם כֵּן, הִנֵּה אֲנִי מִרְבִּיץ בְּפוּךְ אֲבָנֶיךָ. וּבֵא רְאֵה, כָּל הָאֲבָנִים הַלְלוּ יַעֲמְדוּ בְּמְקוֹמָן וַיְהִיו יְסוּדוֹת כְּבָרָאוֹנוֹהָ, וַיְסוּד שֶׁל סְפִירִים (אַחֵרִים) יַעֲמְדוּ בְּמְקוֹם אַחֵר סְבִיב, לְרַחֵב וּלְאַרְךָ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וַיְסֻדְתֶּיךָ בְּסְפִירִים.

בְּזִמְנֵן שְׂיָקִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת בֵּיתוֹ, בְּאוֹתוֹ זְמַן מַה כְּתוֹב? (שם כה) בַּלַּע הַמּוֹת לְנִצְחָה. בַּלַּע, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ (איכה ב) בַּלַּע ה' וְלֹא חָמַל. אוֹתָהּ כּוֹס שֶׁשֶּׁתָּה זֶה, יִשְׁתָּה זֶה.

וְאִם תֹּאמַר, אוֹתוֹ בַּלַּע הוּא לְזִמְנֵן יְדוּעַ וְקָצוֹב כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל – לֹא כֵּן! כְּתוֹב לְנִצְחָה. מַה זֶה לְנִצְחָה? לְדוּרֵי דוֹרוֹת, וְלֹא כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא כְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהָקִים מִשֶּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. אֵלָּא לְנִצְחָה – לְעוֹלָמִים.

וְאִזּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָקִים אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְהוּא יָקִים עַמּוּדִים וְסָפִים, וְכָל אוֹתָן תְּקָרוֹת הַבַּיִת בְּתַקּוּנָיו (בַּחֲזֵק), לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. וְכַתּוֹב (ישעיה נד) הִרְחִיבִי מְקוֹם אֲהַלְךָ וְגו', מִשׁוֹם שֶׁיִּכְבַּלַּע הַצַּד הָאֲחֵר וְלֹא יָקוּם לְעוֹלָמִים. וְאִזּוּ, (שם כה) וַחֲרַפְתָּ עַמּוֹ יִסִּיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי ה' דִּבֶּר.

וַיָּקִים מִשֶּׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהַעַמּוּדִים הִלְלוּ הוֹקְמוּ וְנִתְּנוּ בְּמְקוֹמָם, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן הַתְּרַפּוּ וְהָעִבְרוּ מִמְּקוֹמָם הַעַמּוּדִים בְּמְקוֹמוֹ שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר, וְעַל זֶה וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו.

מַה זֶה וַיִּתֵּן? אֵלָּא לְמַדְנּוּ שְׂרָאָה מִשֶּׁה לְפָנָיו אֶת סְמָא"ל הַרְשָׁע, שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ אֵלָיו לְקַטְרֵג לוֹ, וְאִזּוּ הַחֲזִיק בּוֹ מִשֶּׁה וְקָשֶׁר אוֹתוֹ לְפָנָיו, וְהָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן וְנָתַן אֶת הַתּוֹמְכִים שְׁלוֹ, שְׁכַתּוֹב וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו. וַיִּתֵּן – בְּכַח, שְׁלֵא יוּכַל אָדָם אַחֵר לְשַׁלֵּט עָלָיו

וְלָתֵת תּוֹמְכִים בְּמְקוֹמָם כְּמִשֶּׁה, שֶׁהָרִי בַּחֲזֵק רַב הָקִים אוֹתוֹ מִשֶּׁה.

בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן, כְּשֶׁהִתְחִיל מִשֶּׁה לְהָקִים אוֹתוֹ, זֶה הָיָה בְּאַחַד בְּנֵי־סוּן, וּבְאוֹתוֹ זְמַן הַחֲזֵק שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר הָיָה בְּעוֹלָם, שֶׁהָרִי בִּימֵי נִיֶּסֶן, רֹאשׁ הַשָּׁנָה הוּא בְּאַבּוּס (עֵלָה לַגַּג), שְׁנֵינּוּ. וּבְנִיֶּסֶן הִתְחִיל מִשֶּׁה וְרָאָה אֶת סְמָא"ל הוֹלֵךְ סְבִיבּוֹ לְעַרְבֵב אוֹתוֹ, וְהִתְגַּבֵּר עָלָיו מִשֶּׁה, וְאִזּוּ – וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו. הוּא הִתְחִיל וְנָתַן לְמִטָּה, וְהִתְחִיל מִי שֶׁהִתְחִיל וְנָתַן לְמַעְלָה זֶה כְּנֶגֶד זֶה.

בְּיוֹם שֶׁהוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן הַזֶּה לְמִטָּה, הוֹקֵם מִשְׁכָּן אַחֵר קְדוֹשׁ לְמַעְלָה, וְהַמִּשְׁכָּן הָעֲלִיּוֹן הַטְּמִיר וְהַגְּנוּז הוֹצִיא אוֹרוֹת לְכָל צַד וְהוֹאֵרוּ הָעוֹלָמוֹת.

רַבִּי יוֹסִי שָׁאֵל אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ, שְׁלֹשָׁה מִשְׁכָּנוֹת רָאִינוּ בְּמִקְרָא, שְׁכַתּוֹב (במדבר ט) וּבְיוֹם הָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן, כִּסֵּה הָעֲנַן אֶת הַמִּשְׁכָּן לְאֵהֶל הָעֵדוּת, וּבְעֶרֶב יִהְיֶה עַל הַמִּשְׁכָּן כְּמִרְאָה אֲשֶׁר עַד בָּקָר. הָרִי שְׁלֹשָׁה מִשְׁכָּנוֹת כָּאֵן. וְלָמָּה מִשְׁכָּן וְלֹא בַּיִת, שֶׁהָרִי בַּיִת צָרִיךְ וְלֹא מִשְׁכָּן?

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה טו) כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאֵי וְגו'. בֵּא וְרָאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָתוֹ וְגוּרְלוֹ וְקָרַב אוֹתָם אֵלָיו, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ שֶׁעָשָׂה מֵהֶם דְּרָגוֹת יְדוּעוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה, לְתַקֵּן אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת כְּאַחַד – מַעְלָה וּמִטָּה, שְׁכַתּוֹב הַשָּׁמַיִם כִּסְאֵי וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלֵי. לְתַקֵּן מַעְלָה וּמִטָּה וְלִהְיוֹת אַחַד.

בֵּא וְרָאָה, הַשָּׁמַיִם כִּסְאֵי – זֶה הַרְקִיעַ שֶׁיַּעֲקֹב שְׂרוּי בּוֹ, שֶׁהוּא דְיוּקָן עֲלִיּוֹן לְכִסֵּא (כִּסֵּא עֲלִיּוֹן לְדְיוּקָן) הָעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ. וְהָאָרֶץ הַדָּם רַגְלֵי – זֶהוּ הַרְקִיעַ שְׂדוּד הַמְּלָךְ שְׂרוּי בּוֹ לְהִנּוֹת מִזִּיּוֹ הָאֲסִפְקָלְרִיָּה הַמְּאִירָה. וּמִשׁוֹם שְׂרוּצָה לְהִתְפַּשֵּׁט יוֹתֵר לְמִטָּה, אָמַר הַדָּם רַגְלֵי. אִי זֶה בַּיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ לִי – זֶה בְּנֵינַי בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ. וְאִי זֶה מְקוֹם מְנוּחָתִי – זֶה בַּיִת קִדְּשׁ הַקְּדָשִׁים שְׁלַמְטָה.

אֲבָל בֵּא וְרָאָה, כָּל זְמַן שֶׁהִלְכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר, הָיָה לָהֶם מִשְׁכָּן, עַד שֶׁבָּאוּ לְשִׁילָה וְהָיָה שָׁם. וְזֶהוּ סוּד לְהִמְשִׁיךְ זֶה בְּזָה וְלִהְכַנִּיס זֶה בְּזָה, לְהִתְקַשֵּׁר זֶה בְּזָה כְּדֵי לְהָאִיר, אֲבָל לֹא לְמְנוּחָה. שְׂזוֹ לֹא לְמְנוּחָה, רַק כְּשִׁיבְנָה בַּיִת הַמְּקֻדָּשׁ בִּימֵי שְׁלָמָה

שֶׁל מֹשֶׁה, שֶׁהוּא יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ – יִתְקַיֵּם בּוֹ תָּמִיד
(יותר תמיד).

וְעַם כָּל זֶה, כִּיִּן שֶׁהוּא צָוָה וּבִמְצוֹתָיו נַעֲשֶׂה, הוּא
עֹשֶׂה הַכֹּל. וְעוֹד, כָּל מַעֲשֵׂה אֵינוֹ עוֹמֵד אֲלָא
בְּסִיּוּם הַמַּעֲשֵׂה, וְעַל כֵּן וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. רָצוּ
לְהַקִּימוֹ כָּל אוֹתָם חֲכָמֵי הַלֵּב, וְלֹא הָיָה מִתְקַיֵּם,
מִשׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה, עַד שֶׁבָּא מֹשֶׁה וְהִקְיָמוֹ.
וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ.

וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח, (מיכה ז)
אֵל תִּשְׁמָחִי אֵיבָתִי לִי כִּי נִפְלַתִּי קָמַתִּי וְגוֹ'.
מִי אֵיבָתִי לִי? זוֹ מַלְכוּת הַרְשָׁעָה שֶׁשׁוֹנְאָת אֶת
מַלְכוּת הַקְּדוּשָׁה. וּפְסוּק זֶה אִמְרָה אוֹתוֹ כְּנִסְת
יִשְׂרָאֵל, אֵל תִּשְׁמָחִי אֵיבָתִי לִי כִּי נִפְלַתִּי קָמַתִּי, מֵה
שָׂאִין לָךְ כָּךְ (לֵה כָךְ) בְּמַלְכוּת אַחֲרַת, שֶׁפִּיּוֹן שֶׁתִּפְּל,
לֹא תִקּוּם לְעוֹלָמִים. אֲבָל כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל – אֵף עַל גִּב
שֶׁנִּפְלָה, תִּקּוּם וְקָמָה שָׂאֵר הַפְּעָמִים, שֶׁכָּתוּב כִּי
נִפְלַתִּי קָמַתִּי.

שֶׁהָרִי כְּמָה פְּעָמִים נִפְלָה כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת
וַיִּשְׁבָּה בֵּין אוֹתָם שָׂאֵר בְּעֲלֵי יְרִיבוֹת, וּשְׂאֵר
הָעַמִּים קָמוּ עַל יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁמִידֵם מִהָעוֹלָם, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פג) עַל עֲמָךְ יַעֲרִימוּ סוֹד, וְכָתוּב כִּי
נִוְעָצוּ לֵב יַחְדָּו וְגוֹ', אָמְרוּ לָכֵן וּנְכַחֲדֵם מִגּוֹי. וְעַם
כָּל זֶה – אֵף עַל גִּב שֶׁשָׂאֵר הָעַמִּים קָמוּ עֲלֵיהֶם,
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא הִנִּיחַ אוֹתָם בִּיְדֵיהֶם, וְאִם
נִפְלו – קָמוּ, שֶׁכָּתוּב כִּי נִפְלַתִּי קָמַתִּי. שֶׁהָרִי הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְקִים אוֹתָהּ תָּמִיד.

וְעֵתִיּוֹדָה כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל לומר בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא יִקַּם אוֹתָהּ מִן הָעֶפְרָר שֶׁל
הַגְּלוֹת וְתִסְתַּלֵּק מִמֶּנָּה: אֵל תִּשְׁמָחִי אֵיבָתִי לִי כִּי
נִפְלַתִּי קָמַתִּי. כִּי נִפְלַתִּי – בְּגִלוֹת וְהִשְׁתַּעֲבָדוּ בְּנֵי
קָמַתִּי – בְּזִמְנֵי הַזֶּה. וּמִשׁוּם כֵּן, בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁמֹּשֶׁה
הוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל, כִּשְׁעֵשֶׂה לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אוֹתָם הַנְּסִים וְהַגְּבוּרוֹת שֶׁעֲשֵׂה לָהֶם, אֲזִי –
וַיִּקַּם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁהָרִי עַל יַד מֹשֶׁה הוֹקֵם
בְּכָל זְמַן.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פִּתַּח וְאָמַר, (יחזקאל א) בְּלַכְתֶּם יִלְכוּ
וְגוֹ'. בְּלַכְתֶּם יִלְכוּ וּבְעַמְדָם יַעֲמְדוּ. בְּפְסוּק זֶה
יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן בּוֹ. בְּלַכְתֶּם יִלְכוּ, וְכִי לֹא יִדְעוּ
שֶׁבְּלַכְתֶּם יִלְכוּ וּבְעַמְדָם יַעֲמְדוּ? אֲלָא בְּלַכְתֶּם שֶׁל

הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָרִי אֲזִי הִיא מְנוּחָה לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, מִשׁוּם
שֶׁשֶׁם חֲזִק הַמְּנוּחָה, וְלֹא לְנִסְעַ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם.

וּמִשׁוּם כֵּן יֵשׁ מִשְׁכָּן וַיֵּשׁ בֵּית. מִשְׁכָּן – כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כו) וְנִתְתִּי מִשְׁכְּנִי בְּתוֹכְכֶם
וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם. מֵה זֶה מִשְׁכְּנִי? מִשְׁכְּנוֹתַי
שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁיְהִי אֲצֵל יִשְׂרָאֵל. מֵה
הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁכָּתוּב וְלֹא תִגְעַל נַפְשִׁי אֶתְכֶם.

מֵה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלָא מִשְׁכָּן, כְּמוֹ מֶלֶךְ שֶׁהוֹלֵךְ
לְאַהֲבוֹ, וְלֹא מְבִיא אֶת כָּל גְּדוּדָיו עִמּוֹ. כְּדִי
לֹא לְהִטְרִיחַ עָלָיו, הוּא בָּא אֵלָיו בְּמַעַט חִילוֹת.
בֵּית – שְׂאֵת כָּל חִילוֹתָיו וְאוֹכְלוֹסָיו, אֶת כָּלֵם מְבִיא
עִמּוֹ לְדוֹר בְּאוֹתוֹ הַבֵּית. וְזֶהוּ בֵּין מִשְׁכָּן וּבֵין בֵּית.
בֵּית הַמְּקַדָּשׁ הוּא דְיוֹר שֶׁל מְנוּחָה לְעוֹלָמִים בְּכָל
אוֹתָן הַמְּרַכְּבוֹת, וּבְכָל אוֹתָם הַדְּיוֹקְנָאוֹת, וּבְכָל
אוֹתָם הַמַּעֲשִׂים כְּמוֹ שֶׁלְמַעַלָּה, לְשַׁבֵּר (לְחַבֵּר) אֶת
הַמַּעֲשִׂים שֶׁלְמַטָּה כְּמוֹ שֶׁלְמַעַלָּה. מִשְׁכָּן, בְּקִטְן
הַדְּמִיוֹת, בְּמַעֲשִׂים קִטְנִים, לְנִסְעַ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם,
וְהַכֹּל בְּסוֹד שֶׁלְמַעַלָּה.

בֵּא וְרָאה, כִּשְׁצוּהַ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת מֹשֶׁה עַל
הַמִּשְׁכָּן, לֹא יְכוֹל הָיָה לַעֲמֵד בּוֹ, עַד שֶׁהַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לוֹ אֶת הַכֹּל בְּדַמּוֹתוֹ כָּל דָּבָר וְדָבָר.
בְּמָה הוּא הִרְאָה לוֹ? בְּאֵשׁ לְבָנָה וּבְאֵשׁ שַׁחֲרָה
וּבְאֵשׁ אֲדָמָה וּבְאֵשׁ יִרְקָה. מֵה כְּתוּב? (שמות כה)
וְרָאה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם כְּכֹל אֲשֶׁר מְרָאה בְּהָר. עַם כָּל
זֶה הִתְקַשָּׁה מֹשֶׁה.

בֵּא וְרָאה, אֵף עַל גִּב שֶׁהִרְאָה לוֹ עֵין בְּעֵין, לֹא רָצָה
מֹשֶׁה לַעֲשׂוֹת. וְאִם תֹּאמַר שֶׁהוּא לֹא יָדַע
לַעֲשׂוֹת אוֹ שֶׁחֲכָמָה לֹא הִיָּתָה עִמּוֹ – בֵּא וְרָאה,
בְּצִלְאֵל וְאַהֲלִיאֵב וְכָל שְׂאֵר אוֹתָם הָאֲחֵרִים, אֵף עַל
גִּב שֶׁלֹּא רָאוּ כְּמוֹ מֹשֶׁה, מֵה כְּתוּב? וַיִּרָא מֹשֶׁה אֶת
כָּל הַמַּלְאָכָה וְהִנֵּה עֲשׂוּ אֹתָהּ וְגוֹ'. אִם הֵם שֶׁלֹּא רָאוּ
עֲשׂוּ כֵן – מֹשֶׁה שָׂרָאָה עַל אַחַת כְּמָה וְכָמָה. אֲלָא
מֹשֶׁה, אֵף עַל גִּב שֶׁהִסְתַּלֵּק מִהַמִּשְׁכָּן מִהָעֵבֹדָה
שֶׁלוֹ, הַכֹּל הָיָה בְּיָדוֹ וְעַל יָדוֹ, וְהוּא נִקְרָא עַל שְׁמוֹ,
וְעַל זֶה כְּתוּב וְרָאה וַעֲשֵׂה.

דְּבָר אַחֵר – מֹשֶׁה הִסְתַּלֵּק מִזֶּה וְנָתַן מְקוֹמוֹ לְאַחֵר,
עַד שֶׁאָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רָאה קְרָאתִי
בְּשֵׁם בְּצִלְאֵל, וְאִתּוֹ אַהֲלִיאֵב. וְכָתוּב, וַעֲשֵׂה בְּצִלְאֵל
וְאַהֲלִיאֵב וְכָל אִישׁ חֲכָם לֵב. אִם הַכְּבוֹד הַזֶּה הָיָה

כתוב (יחזקאל י) היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כבר. זוהי חיה שמרבעת לארבעת צדדי העולם, וזוהי שעומדת בכסא לדמות האדם, ככתוב (שם א) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. והכל לאותה דרגה עליונה קדושה נסתרת שנקראת אלהי ישראל.

וזה החיה שלמטה שעומדת תחת כל החיות העליונות הקדושות, משום שיש חיות עליונות אלו על אלו. הכסא שתחת אלהי ישראל זו הדמות של יעקב. והכסא שלמטה זו הדמות של דוד, היא המרבעת לארבעה צדדי העולם. ומשום כך רוח יוצאת מלמעלה ושופעת ונמשכת מדרגה לדרגה, עד שמכה בכל התחתונים שלמטה, ואותה רוח מנהיגה את הכל, ומתקין את תקון הכל לתקן.

(באותו גון ממש שיש תקון למעלה באותו) ובאותו גון ממש מתקין למטה. מה כתוב למעלה? כי רוח החיה באופנים. וכתוב אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו. מה כתוב למטה? ויקם משה את המשכן. במה? (למה?) להיות הרוח של אותה הדרגה שלמטה באותה הדמות של הרוח העליונה, היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל, ומהחיה הזו יוצאת רוח להתקין הכל. גם כך משה. היא החיה, שנתנה רוח למטה להתקין הכל. משום כך כתוב, ויקם, ויתן, וישם. ובכל שם רוח להתקין הכל.

בא וראה, בראשונה, במשכן שמשו עשה, הוא התקין אותו בסוד אותה דרגה עליונה שהוא עומד בה. במקדש ששלמה עשה, הוא תקן אותו בסוד אותו נהר שיוצא מעדן, שהוא שלום הבית והוא מנוחת הבית. ועל כן בסוד המשכן הוא קרבת החביבות בדרגה (בסוד) של הגוף, אותה הדרגה של משה עומדת בה קרבת החביבות, ולא של מנוחה. כשבא שלמה והתקין את המקדש, אותו המקדש התקין בסוד של חביבות המנוחה. ולכן כתוב בשלמה, הוא יהיה איש מנוחה.

ומשום כך, זה התקין בדרגה אחת, וזה התקין בדרגה אחת, דיוקנו של זה בזה. וסוד זה – (בראשית לז) אלה תלדות יעקב יוסף.

הראשית שהתחיל משה להתקין במקום הזה, שהוא צד הקדשה, הקים קימה של

מי? בלכתם של החיות, כשהן הולכות, אותם האופנים ילכו, כמו שנאמר ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם. ועל כך בלכתם ילכו ובעמדם יעמדו, משום שכל מסעיהם של אותם האופנים אינם אלא במסעות של החיות, וקיומם אינם עומדים במקומם, אלא הכל תלוי בחיות. וכן כתוב, ובהנשא החיות מעל הארץ ינשאו האופנים לעמדם, משום שחיות ואופנים הולכים כאחד.

ובא ראה, עשרים וארבעה משקופים של המשמרות העליונות עומדים בתוך משקוף אחד שבצד מזרח. לפתח הזה שומרים עשרים וארבע משמרות טמונות בתוך תקף השלהבת שעוטרת וסוכבת לתוך אותו המשקוף מאותו צד מזרח.

וארבעה ועשרים עמודים תחתיהם, ועל אלו העמודים עומדים עשרים וארבעה עמודים, ואלו הם שתמיד עומדים, ולא פורחים לתוך האויר כמו אותם האחרים, ואלו הם שנקראים עומדים, כמו שנאמר (זכריה ג) ונתתי לך מהלכים בין העמדים האלה. ואלו העמודים עומדים על אותם תומכים, בהם סוכבים להתקים במקומם.

כשהעמודים הללו עומדים על מקומם, כל השליטים שעומדים עליהם מעופפים וטסים בכל העולם, והעינים משגיחות, והם מקשיבים לקולות ומעלים דברים למעלה, כמו שנאמר כי עוף השמים יוליך את הקול. ומשום כך אותם התומכים עומדים בקיום תמידי.

בא וראה, בלכתם ילכו, כפי שאמרנו. ובהנשא מעל הארץ ינשאו האופנים לעמדם. שהרי כמו שהחיות האלה נוסעים ועולים, כך גם הם. מה הטעם? משום כי רוח החיה באופנים. רוח החיה – רוח הקדש שנושבת ומכה בכל האופנים ללכת. נמצא שכל מי שהוא בדרגה עליונה, הוא נושא את מי שנושא אותו. בא וראה, שהארון היה נושא את מי שנושא אותו. אף כאן החיות נושאות את האופנים.

ואם תאמר, כתוב כי רוח החיה באופנים – גם כך, זו חיה שהיא לצד ימין, לצד שמאל, ולצד הקדמי ולצד האחורי, וזוהי חיה, ואלו הן חיות.

וּנְרַפָּה הַצַּד הָאֲחֵר הַטָּמֵא. וַיֵּשֶׁם - לְצַד הַקִּדְשָׁה
הַזֶּה, וּנְכַנֵּעַ הַצַּד הָאֲחֵר שֶׁל הַטָּמֵאָה. וְאַחֵר כֶּף, וַיִּתֵּן
אֶת בְּרִיחֵיו.

וְאַחֵר כֶּף וַיִּקֶם. מָה הַטָּעַם? כְּדֵי שֶׁתְּהִיָּה רֵאשִׁית
וְסִיּוּם בְּקִימָה. הַתְּחִיל בְּקִימָה וְסִיּוּם בְּקִימָה,
מִשׁוּם שֶׁבְּכָל צְרִיף קִימָה - רֵאשִׁית וְסִיּוּם. קִימָה
בְּהַתְּחִלָּה שֶׁהַתְּרַפָּה הַצַּד הָאֲחֵר, וְזוּהִי קִימָה לְצַד
הַקִּדְשָׁה, כְּדֵי לְהַתְּקִים וְלַעֲלוֹת לְמַעְלָה, לְהִיּוֹת
הַתְּקָשׁוֹת אַחַת כְּרֵאוּי. מִשׁוּם שֶׁכָּל זְמַן שֶׁקִּדְשָׁה
שׁוֹלֵטת וְעוֹלָה, הַטָּמֵאָה נִשְׁפָּלֶת וּמִנְמַכֶּת לְמַטָּה.

רֵאשִׁי הַנִּקְדָּה שְׁעוֹמֶדֶת תַּחַת דְּרָגוֹת שֶׁבְּצַד הָאֲחֵר,
הִיא רֵאשִׁי הַדְּרָגָה שֶׁלְּחוּץ, רֵאשִׁי הַזְּכָר, וְעוֹמֵד
רוֹכֵב עַל גָּמֶל אֶחָד, הוּא רֵאשִׁי לְחוּץ שֶׁל עֲרֻבּוֹב
אֶחָד שֶׁל חֶשֶׁךְ שֶׁמִּתְּפַשֵּׁט.

שֶׁבְּשַׁעֲשֵׁן יוֹצֵא מִתּוֹךְ רִגְזוֹ הַקָּשָׁה, מִתְּפַשֵּׁט אוֹתוֹ
עֲשֵׂן, וְהוֹלֵךְ רִגְזוֹ אַחֵר רִגְזוֹ, זֶה עַל זֶה,
וְזֶה רוֹכֵב וְשׁוֹלֵט עַל זֶה בְּמֵרָאָה שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה
לְהִיּוֹת הַכֹּל רִגְזוֹ קָשָׁה.

וּבְשִׁמְתַּחֲחִיל הַעֲשֵׂן לְהַתְּפַשֵּׁט, דוֹחֵק מִתּוֹךְ הַרְגֵזוֹ
בְּדוֹחֵק שֶׁל נִקְדָּה אַחַת לְהַתְּפַשֵּׁט,
וְאַחֵר כֶּף מִתְּפַשֵּׁט עֲשֵׂן הַרְגֵזוֹ בְּעַקְמִימוֹת, כְּמוֹ נֶחֶשׁ
אֶחָד חָכֵם לְהִרְעֵ.

הַרֵאשִׁי שֶׁמִּתְּחִיל לְהַתְּפַשֵּׁט, הוּא דְרָגָה חֲשׂוּכָה,
עוֹלָה וַיּוֹרֵד, הוֹלֵךְ וְשֵׁט וְנָח בְּמִקּוּמוֹ, עַד
שְׁעוֹמֶדֶת הַדְּרָגָה לְהַתְּיָשֵׁב מֵאוֹתוֹ הַעֲשֵׂן שִׁיּוֹצֵא
מִתּוֹךְ הַרְגֵזוֹ, וְהוּא צַל. צַל עַל מִקּוּם אַחֵר שֶׁנִּקְרָא
מֵוֹת. וּכְשֶׁשָּׁנִיָּהֶם מִתְּחַבְּרִים כְּאֶחָד, נִקְרָא צִלְמוֹת,
וְהֵרִי בְּאַרְנוֹ, שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן שֶׁמִּתְּחַבְּרוֹת כְּאֶחָד.

הַצֵּל הַזֶּה הוּא רֵאשִׁית שֶׁל הַנִּקְדָּה הַתְּחַתּוֹנָה
הַחִיצוֹנָה, חֲשֻׁכָה שֶׁמִּרְחַקֵּת מִהַנִּקְדָּה
הַקִּדּוּשָׁה שְׁעוֹמֶדֶת בְּאַמְצֵעַ. וְזוּהִי נִקְדָּה שֶׁלֹּא
עוֹמֶדֶת וְלֹא נִרְשָׁמֶת בְּגוֹנִיָּה, וּמִמֶּנָּה מִתְּפַשֵּׁט
הַתְּפַשֵּׁטוֹת הַחוּצָה וּלְמַטָּה, וְהִיא שׁוֹקֵעֶת, וְלֹא
נִרְאִית וְלֹא נִרְשָׁמֶת.

זוֹ הַתְּפַשֵּׁטָה לְמַטָּה, לְיָמִין וּלְשִׂמְאֵל, וְהַתְּפַשֵּׁטָה
לְמַטָּה לְתוֹךְ הַחֲשֻׁכָה כְּנֶגֶד אֶלְפָּה וּמֵאָה. שְׁנֵי
עֲמוּדִים נִחְקָקִים לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, מִתְּפַשֵּׁט
הַחֲשֻׁכָה לְתוֹךְ גֹּוֹן שָׁחַר וְלֹא שָׁחַר, שֶׁהֵרִי אֵין לוֹ
שׁוּם צִבְעֵ שִׁיתְקִים בּוֹ. וּבְאוֹתָהּ הַתְּפַשֵּׁטוֹת עוֹמְדוֹת

נִקְדָּה שְׁעוֹמֶדֶת בְּאַמְצֵעַ שֶׁהִיָּתָה חֲשׂוּכָה וְשִׁקּוּעָה
בְּמִקּוּמָה, וְלֹא נִרְאִית וְלֹא מֵאִירָה כָּלָל. וְרֵאשִׁית
הַכֹּל הַקִּים אֶת הַנִּקְדָּה הַזֶּה שֶׁשִּׁקְעָה בְּמִקּוּמָה, וְאַחֵר
כֶּף כָּל הֵיטֵר, שֶׁהוּא בְּנִינָה שֶׁל הַנִּקְדָּה הַזֶּה.

וְאִם נִקְדָּה זוֹ לֹא הִיָּתָה מִתְּתַקְנֶת (מוֹקְמֶת) בְּרֵאשׁוֹנָה,
כָּל מָה שֶׁהַתְּפַשֵּׁט מִמֶּנָּה לֹא יִכּוֹל הִיָּה
לְהַתְּתַקֵּן. וְכִיּוֹן שֶׁנִּקְדָּה זוֹ הוֹקְמָה וּמֵאִירָה, אִזּוֹ כָּל
שָׂאֵר הַתְּקוּוֹן הָאֲחֵר הַתְּתַקֵּן, וְהַתְּיָשֵׁבָה בְּמִקּוּמָה.
וְעַל כֵּן, וַיִּקֶם מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן. (אוֹת) זוֹ נִקְדָּה
שֶׁהִיָּתָה חֲשׂוּכָה וְשִׁקּוּעָה בְּמִקּוּמָה. וְאַחֵר כֶּף, וַיִּתֵּן
אֶת אֲדָנָיו, אוֹתָם הַעֲמוּדִים שֶׁהֵם מִכָּאן וּמִכָּאן.
(מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ אֲדָנִים וַיֵּשׁ אֲדָנִים) וְכֹלָם הָיוּ מֵאָה לְחֶשְׁבוֹן,
וְכֹלָם נִחְלְקוּ לְמִקּוּמָם, שֶׁכְּתוּב מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת
הַכֶּפֶר כֶּפֶר לְאֲדָן.

וְאֵלוֹ הָאֲדָנִים הָרִי בְּאַרְנוֹ, אֲבָל לֹא כְּתוּב בָּהֶם
קִימָה, אֲלֵא וַיִּתֵּן, נְתִינָה, לְשִׁים עֲלֵיהֶם מָה
שֶׁצְרִיף, מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ תְּחַתּוֹנִים וְעֲלִיוֹנִים רוֹכְבִים זֶה
עַל זֶה. וְעַל כֵּן כְּתוּב בָּהֶם נְתִינָה.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שֶׁהַנִּקְדָּה הַזֶּה הוֹקְמָה, נִשְׁקַע הַצַּד
הָאֲחֵר וְלֹא נִמְחָה כָּלָל, שֶׁהֵרִי אֵינוֹ נִמְחָה
אֲלֵא לְאוֹתוֹ הַעֲתִיד לְבֹא שִׁימְחָה מִן הָעוֹלָם, כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאָר, הוֹקֵם זֶה וְנִשְׁקַע זֶה.

וַיִּתֵּן אֶת אֲדָנָיו, אִזּוֹ הַתְּחִיל לְהַתְּחַזֵּק הַצַּד (הַרוּחַ)
הַזֶּה שֶׁל קִדְשָׁה, וּכְשֶׁנִּתְּנָנוּ אֵלָיו הַעֲמוּדִים,
נִשְׁקָעוּ כָּל אֵלוֹ שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר וְנִכְנָסוּ לְנֶקֶב תְּהוֹם
רְבָה, מִשׁוּם שֶׁעֲלָה הַצַּד הַזֶּה שֶׁל הַקִּדְשָׁה הַעֲלִיוֹנָה,
וְהוּא חִלְקוֹ לְהַתְּעֵלוֹת, וְאִזּוֹ נִשְׁקָע הַצַּד הָאֲחֵר, וְנִכְנָס
לְאוֹתוֹ נֶקֶב שֶׁל הַתְּהוֹם.

וְאֵלְמָלָא שִׁישְׂרָאֵל חֲטָאוּ (בְּרֵאשׁוֹנָה), לֹא יִכּוֹל
לְשַׁלֵּט בְּעוֹלָם יוֹתֵר. וְאַחֵר כֶּף אֶף כֶּף
חֲטָאוּ, וְהִמְשִׁיכוּ אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם כְּמוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה,
וּמֵאוֹתוֹ יוֹם לֹא הִיָּתָה עֲצָה, אֲלֵא לְתַת חֵלֶק לְאוֹתוֹ
הַצַּד הָאֲחֵר בְּכָל - בְּסוּד הַקְּרִבְנוֹת וְהַנְּסָכִים
וְהָעוֹלוֹת. וּבֹא רָאָה, מִשׁוּם כֶּף הָעוֹלָה נִשְׂרַפְתָּ כָּלָה
בְּאֵשׁ, לְהַכְנִיעַ אֶת הַצַּד הַזֶּה וּלְהַעֲלוֹת אֶת צַד
הַקִּדְשָׁה, וּמִשׁוּם כֶּף, כְּשֶׁמֹּשֶׁה הַקִּים אֶת הַמִּקּוּם
הַזֶּה, נִשְׁקַע הַמִּקּוּם הַזֶּה.

בֹּא וַרְאָה, וַיִּקֶם מֹשֶׁה - זֶהוּ צַד הַקִּדְשָׁה, וְנִשְׁקַע
הַצַּד הָאֲחֵר הַטָּמֵא. וַיִּתֵּן - לְצַד הַקִּדְשָׁה הַזֶּה,

אָדָם, וְעַל זֶה כָּתוּב, (משלי א) אִם יֹאמְרוּ לְכָה אֲתָנוּ
נֶאֱרָבָה לְדָם נִצְפְּנָה לְנִקְי חָנָם. מִשׁוּם שֵׁישׁ שׁוֹפְכֵי
דְּמַיִם לְחָנָם וְהוֹרְגִים לְחָנָם. וַיֵּשׁ שׁוֹפְכֵי דְמַיִם
וְהוֹרְגִים בְּקֶרֶב, וְזֶה מִצַּד הַזְּכָר וְזֶה מִצַּד הַנְּקֵבָה. צַד
הַזְּכָר שׁוֹפֵף דְּמַיִם לְחָנָם, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. צַד הַנְּקֵבָה,
כְּדִי לַעֲרֹךְ קְרֻבוֹת וְלַהֲרֹג אֱלֹה בְּאֵלָהּ, וְכָל הַקְּרֻבוֹת
וְהַהֲרֹג שֶׁל אֱלֹה בְּאֵלָה בְּאֵיִם מֵאוֹתוֹ צַד שֶׁל הַנְּקֵבָה.

סדר הלימוד ליום יז ניסן [יום 194 בשנה]

גִּוּן שְׁחֹר, גִּוּן זֶה יוֹרֵד לְעוֹלָם וַיּוֹרֵד לְהַתְּמַנּוֹת עַל
כָּל הַפְּצוּעִים וְהַמְּכִיִּים, וְתַפּוּסֵי גוֹף, וְצִלּוּבִים
וְחִנּוּקִים, לְהִרְעֵ תְּמִיד לְבַנֵּי אָדָם. שְׁלֹשֶׁת הַגִּוּנִים
הִלְלוּ נִפְרָדִים לְכַמָּה צְדָדִים שֶׁל הָעוֹלָם וּמִתְּפַשְׁטֵים
בְּתוֹךְ בְּנֵי הָעוֹלָם.

גִּוּן הָעֵשֶׂן יוֹרֵד לְעוֹלָם, וְזֶהוּ הַגִּוּן הָרִאשׁוֹן שִׁיּוּצָא
מִתּוֹךְ הַנְּקֵדָה הַשְּׁקוּעָה מֵאוֹתוֹ הַצֵּל שְׁאֲמַרְנוּ,
שֶׁהוּא סְמָא"ל, שְׁרוּכֵב עַל גְּמַל, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר, וְגוּן
הָעֵשֶׂן הַזֶּה נִקְרָא קְצָפִיא"ל הַגְּדוֹל. וְזֶהוּ הַרְגוּ שֶׁל
בְּנֵי אָדָם שְׁמַחְזִקִים אֶת הַלֵּב בְּרָגוּז.

תַּחַת זֶה מְמַנִּים אֶלְפֵי וְשֵׁשׁ מֵאוֹת קְבוּצוֹת, שֶׁהֵן
רְגוּז הַגּוֹפִיִּים שֶׁל בְּנֵי אָדָם, מִשׁוּם שֵׁישׁ רְגוּז
שְׁשׁוּלֵט בְּעוֹלָם לַעֲשׂוֹת דִּין. אָבֵל זֶה (צַד) הוּא רְגוּז
שְׁשׁוּלֵט וְנִכְנָס לְגוֹף בְּנֵי הָאָדָם שְׁמַתְרַגְזִים בְּרָגוּז
הַזֶּה. וְהַרְגוּז הַזֶּה הוּא יְסוּד לְכָל שְׂאָר הַגִּוּנִים
לַעֲשׂוֹת בְּהֵם בְּנִין לְהִרְעֵ, מִשׁוּם שֶׁהָעֵשֶׂן הַזֶּה יוּצָא
מִתּוֹךְ רְגוּז הָאֵשׁ הָעֲלִיּוֹנָה שְׁלוֹהֶטָת, וְזֶהוּ הָרִאשׁוֹן
לְאוֹתָהּ הָאֵשׁ.

אַרְבַּעַת רְגוּזִים נִפְרָדִים מֵאוֹתוֹ הַרְגוּז, וְרְגוּז הָרִאשׁוֹן
נִקְרָא רְגוּז, וְזֶהוּ שְׁמַרְגִּיז אֶת לֵב בְּנֵי
הָאָדָם, וְזֶהוּ שִׁיּוֹרֵד וְהוֹלֵךְ וּמְסִית אֶת בְּנֵי הָאָדָם
שְׁמַתְרַגְזִים בְּרָגוּזִים, וְזֶהוּ שְׁמוֹשֵׁף אֶת הַמְּשַׁחִית עַל
הָעוֹלָם. (ועל זה כתוב (חבקוק ג) בְּרָגוּז רַחֵם תִּזְכֹּר).

הַרְגוּז הַשְּׁנִי, זֶהוּ שִׁיּוֹרֵד לְעוֹלָם וּמְשׁוֹטֵט וּמִתְּפַשֵּׁט
לְכָל הַצְּדָדִים, וְזֶה נִקְרָא שְׁנָאָה. וְזֶה יוֹרֵד
וְנִכְנָס בְּבְנֵי אָדָם. וְזֶה, כִּיּוֹן שֶׁהוּא נִכְנָס, נִקְרָא
מְשַׁחִית שְׁקֵט, וְזֶהוּ רְגוּז שְׁשׁוּתָק, וְזֶהוּ שְׁמַשְׁתַּתֵּף
בְּאוֹתוֹ מְקוּם שֶׁל הַנְּקֵבָה. וְזֶהוּ רְגוּז שֶׁל שְׁתִּיקָה
שְׁעוֹמֵד בְּעַקִּימוֹת זֶהוּ הַקְּשָׁה מְכָלָם, מִשׁוּם שֶׁהוּא
כְּמוֹ הַנְּחָשׁ, שְׁשׁוּתָק תְּמִיד וְהוֹרֵג אַחֵר כָּף.

הַחֲשֻׁכוֹת אוֹתָן שְׁשֻׁמְשׁוּ בְּמִצְרַיִם, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת י)
וְלֹא רָאוּ אִישׁ אֶת אָחִיו וְלֹא קָמוּ אִישׁ מִתַּחַתָּיו
שְׁלֹשֶׁת יָמִים. וְכָתוּב וַיִּמַּשׁ חֲשֵׁף.

הַתְּפִשְׁטוֹת הַזֹּאת מִתְּפִשְׁטוֹת בְּכַמָּה מִיָּנִים, מְשֻׁנִּים
אֵלּוּ תוֹךְ אֵלּוּ. בְּתוֹךְ אוֹתָהּ
הַתְּפִשְׁטוֹת יוּצָא זֶהר אֶחָד שְׁצָבוּעַ בְּזָהָב, וְזֶהוּ זָהָב
אָדָם. מִתְּפִשֵּׁט הַזֶּהר הַזֶּה וּמְכַסֶּה אֶת הַחֲשֵׁף שֶׁל
הָרֵאשׁ, וְהוּא הַזָּהָב שֶׁנִּכְלָל בּוֹ הַחֲשֵׁף.

הַחֲשֵׁף הַזֶּה מִתְּפִשֵּׁט לְיָמִין וּלְשְׂמָאל, וּמִתּוֹךְ שְׁנֵי
הַצְּדָדִים הִלְלוּ יוּצָא גִּוּן אֶחָד שֶׁל כֶּסֶף שְׁלֹא
זוֹהֵר. מִתְּפִשֵּׁט הַגִּוּן הַזֶּה שֶׁל הַכֶּסֶף, וּמְכַסֶּה אֶת
הַחֲשֵׁף, וְנִכְלָל זֶה בְּזֶה וַיּוֹרֵד לְמַטָּה.

מִתְּפִשֵּׁט הַחֲשֵׁף, וְעוֹמְדוֹת שְׁתֵּי חֲשֻׁכוֹת,
שְׁעוֹמְדוֹת (שִׁיּוּצָאוֹת) בְּרֵאשׁ הַשְּׁחֹר,
וּמִשָּׁם מִתְּפִשֵּׁט וַיּוּצָא גִּוּן אֶחָד שֶׁל נְחֹשֶׁת. וּמִשָּׁם
מִתְּפִשֵּׁט לְמַטָּה אוֹתוֹ הַחֲשֵׁף, וְעוֹמֵד עֲמוּד,
וַיּוּצָא גִּוּן אֶחָד שְׁחֹר בְּמֵרָאָה שֶׁל בְּרוֹזֵל, וְהַכֵּל
בְּסוּד הַחֲשֻׁכָה.

מִבֵּין שְׁנֵי הָעֲמוּדִים יוּצָא עֲמוּד אֶחָד חֲשׁוּף
בְּחֲשֻׁכָה, וְכָל הַגִּוּנִים הִלְלוּ נִרְאִים בּוֹ, וְזוֹהֵי
הָעֲרֵלָה שְׁמַנְהִיגָה זָכָר לְנִקְבָה לְהַזְדוּג כְּאֶחָד
וְלִהְיוֹת אֶחָד.

הָעֲמוּדִים הִלְלוּ יְדוּעִים בְּשִׁבְעַת דְּרָגוֹת גְּדוּלוֹת
(זְכָרִים), הַדְּרָגָה הָרִאשׁוֹנָה הִיא הַדְּרָגָה
שְׁעוֹמְדָת בְּצַד שֶׁל הַחֲשֻׁכָה הַזֹּאת. זֶה הַחֲשֻׁכָה עוֹלָה
תוֹךְ הַסְּתֵרָה שֶׁל הָעֵשֶׂן שֶׁל הָאֵשׁ, זֶה כְּלוּל בְּגוּן
שֶׁל עֵשֶׂן, וּבְגוּן שֶׁל אֵשׁ, וּבְגוּן שְׁחֹר. שְׁלֹשֶׁת
הַגִּוּנִים הִלְלוּ נִפְרָדִים לְכַמָּה צְדָדִים, לְהַתְּעַקֵּם
בְּעַקְמֵי הָעוֹלָם.

גִּוּן הָעֵשֶׂן הַזֶּה יוֹרֵד לְעוֹלָם וְנִכְנָס לְכַמָּה צְדָדִים,
וְזֶה מִתְּפִשֵּׁט בְּעוֹלָם, וּמְסִית אֶת רוּחוֹת
הָאֲנָשִׁים לְרָגוּז, לְהַסְטוֹת אֶת דְּרִכֵּיהֶם וּלְהַתְּחַזֵּק
בְּרָגוּזִים. וְעַל זֶה כָּתוּב, (תהלים פא) לֹא יִהְיֶה כָף אֵל זָר
וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נָכָר. לֹא יִהְיֶה כָף אֵל זָר – זֶה
הַזְּכָר. וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נָכָר – זֶה הַנְּקֵבָה. זֶהוּ הַרְגוּז
שְׁשׁוּלֵט וּמִתְּחַזֵּק בְּעוֹלָם וְנִכְנָס לְתוֹךְ בְּנֵי הָאָדָם
וּמִתְּחַזֵּק אוֹתָם לְהִרְעֵ.

גִּוּן הָאֵשׁ, הַגִּוּן הַזֶּה יוֹרֵד לְעוֹלָם, וְנִכְנָס לְכַמָּה
צְדָדִים לְהִרְעֵ, לְהַרְג, וְלִשְׁפֹף דְּמַיִם וּלְקַפֵּחַ בְּנֵי

שהם שלשה קשרים. ואלו של השמאל נפרדות לשלשה צדדים, שהם שלשה קשרים אחרים.

הקשר הראשון עומד למעלה. ועשן חשוך ברגז נקשר בו. בקשר הזה יש בו שלשה גוונים חשוכים ומשנים זה מזה, ונכללים זה בזה. והקשר הזה הוא כפוף ולא מתפשט (נכנע), פרט לזמנים ידועים, וזה הנקרא עכר"ה.

והוא עומד ולא שוכך, משום שלא שוכך, פרט לזמן שישראל מקריבים קרבן למטה, משום שבאותו זמן שוכך הרגז ונכנע למטה ונחלש רגזו (חזקו), ולא יכול לשלט ולהתחזק. וכשזה נחלש, אז הקשר השני, שהוא באמצע, לא יכול לנסע ולהנהיג.

הקשר השני זהו שנקרא זעם, הקשר הזה הוא שנוסע ממקום למקום ומנהיג את כל שאר הקשרים, וכל שאר הקשרים כלם מתנהגים בו, וכלם מחזקים בקשר הזה. זהו שמנהיג את כל הצער שבעולם, משום שכשמתחבר בדרגה אחרת, לחבק את הנקבה, אז יורדים לעולם כל סוגי הצער וכל הדחקים וכל הצרות, שהרי אינם יכולים לשלט זה בלי זה. וכל הדרגות נתנו לנקבה לשלט ולהסטות את העולם, ואם לא שרוכב זה על זה ומתחברים זה לזה, לא יכולים לשלט.

בא וראה, כשהיה אדם בגן עדן להתעסק בעבודת רבונו, ירד סמא"ל הזה וכל אותן הדרגות שבו, והיה רוכב על אותו הנחש הרע כדי להסטות אותם, משום שאותו נחש שעמד תחתיו הוא עקם להסטות את בני האדם ולפתות אותם, משום שכתוב (משלי ה) כי נפת תטפנה שפתי זרה וחלק משמן חכה. וזה נותן כח, וזה עושה אמנות בעולם, וזה בלי זה לא יכולים לשלט.

משום כך, כאשר אותו הקשר של האמצע מתחבר בנקבה, אז הדינים יורדים וכל הדחקים לעולם. וכשזה לא מתחזק, שאינו נוסע, הכל נשבר ונכנע, שלא יכול לשלט. ועל כן הכל נשבר ונכנע בסוד הקרבנות שלמטה. ועולה מי שעולה להתעטר למעלה ולהתברך מן העמק העליון, שמאיר לכל הפנים.

הקשר השלישי הוא קשה בחזק יתר, וזה נקרא צר"ה, משום שמזה יוצאים שלטון

הרגז השלישי, זהו רגז הפוף מהראשון - שהולך ומתחזק ולא שותק, אלא נגלה אותו רגז, וכל מה שהוא מתגלה - כך נשבר בכל מה שהתגלה, ולא שותק. כך נשבר, וכך נקרא: רגז שבור.

הרגז הרביעי, ראשיתו חזק וסופו שבור, ועל כן זהו רגז שמהפך מן הראשון. משום כך זהו צד השבור מכלם. ועל כן הכל הוא בדרגה ראשונה.

דרגה שניה, היא דרגה שיוצאת מחשכה, וזהו גון חשוך שעומד מתוך החשכה הזו, משום שהכל קיים מתוך החשכה ועומד בדרגות ידועות. וזה מתפשט מטה בגוונים ידועים.

בדרגה הזו קיימים שלש מאות צדדים נפרדים זה מזה, וכלם כלולים זה בזה. ואף על גב שמשנים זה מזה ומתגברים (ומאירים) זה מזה, הכל כלול זה בזה. ומשום כך כל הדרגות ידועות בצד הזה להרע.

מבאן יוצאים כל אלו המשחיתים המחבלים שמשוטטים בעולם ועושים דין בגלוי (בעולם) על המעשים הנסתרים שנעשו תוך החשך בסתר, והם משוטטים בעולם ועושים בהם דין בגלוי. ומשום כך, כל אלו שמשוטטים בעולם ועושים דין בגלוי, כלם עומדים כנגד בני אדם להודמן תמיד אל אותם חטאים נסתרים שאמרנו, ואותם שנקראים אף וחמה, מתחברים עמם, ועושים דין על בני אדם. זה נעשה בעולם מבעלי הדין הללו שאמרנו.

דרגה זו עומדת תוך חשך ואש, שהוא סוד אחד, ומתוך דרגה זו נפרדות כמה דרגות חזקות (גברים) שעומדות תחת הצד של רקיע אחד, שנקרא רקיע שחור. דרגה שלישית זהו רקיע שמתפשט על כל אותן דרגות שהן אדמות כשושנה, ואלו נקראות הזרועות של הצד הזה.

תחת אלו מתפשטות למטה דרגות, עד שמגיעות לתוך דרגה שלישית (אותו רקיע שחור), משום שאלו שבדרגה השנייה יוצאים מתוך אותו הרקיע השחור ומשוטטות בעולם. אלו מימין, ואלו משמאל. אלו של הימין נפרדות לשלשה צדדים,

משיגות להרע ולרדף, משום שפאן הכח של הרדיפה של כל החלאים וכל הרעות שרודפים אחר הרשעים, וכשהדין (הדרגה) הזה מתקרב, אזי (אסתר ג) הרצים יצאו דחופים. ואותם הרצים הם למטה, לרוץ להרע. וכל אלו נקראים רודפים, ועל זה כתוב (איכה ד) קלים היו רדפינו מנשרי שמים.

הדרגה הזו נחלקת לשני צדדים, לימין ולשמאל. שלשה קשרים הם לימין, ושלשה קשרים הם לשמאל. והקשרים הללו, ואותם הקשרים שאמרנו, כלם מסתכלים לאחור, משום שכל הקשרים העליונים הקדושים מסתכלים לתוף הפנימיים לגוף, כמו שנאמר (מלכים א ז) וכל אחריהם ביתה. ואלו כלם מסתכלים לאחור.

מה בין זה לזה? אלא אלו הקשרים העליונים הקדושים כלם בסוד של אדם, ומשום שהכל הוא בסוד של אדם, כתוב כל אחריהם ביתה. והקשרים האחרים הללו שאמרנו, אותם קשרים של האמצע, כלם מסתכלים לאחור, ואלו הם בסוד של בהמה. ומשום כך כל אחריהם לאחור. והסוד הזה כמו שבארנו – (תהלים לו) אדם ובהמה תושיע ה'. זה בצד של אדם, וזה בצד של הבהמה. וכך הקרבן עולה – אדם ובהמה.

הקשר הראשון, בו עומד גון של חשכה בתוף ערפל (בתוף טהר הערפל) שצומח בקללה תחת האבן שעומדת עליו, שלא צומח. וזה עומד על הזכאים שיש בהם זכיות, ואין להם זכות אבות להחזיק בה ולהגן עליהם.

וקשרים אחרים רודפים אחר הרשעים שהטו את דרכם מקדם לכן, ורודפים אחריהם, וכל אותם שרשם נראה בהם להיות מכרים. משום שכל אלו שראויים להעניש, מלאך אחד שליח קדוש, שמצד הגבורה, יורד ורושם בהם רשם, ואותו הרשם מפר למעלה לכל אותם בעלי הדין. וכשאותו רשם מפר להם – מי שראוי לחלאים, מלקים אותו בחלאים. מי שראוי למכאובים ולשאור הענישים, הכל רואים באותו הרשם.

ומשום כך כל אותם הקשרים עומדים לאחור, ובועטים באותם שבוועטים ברבונם ובכל אותם הראויים לכעט בהם, פרט לצדיקים וחסידים

להשרות דחקים ולעשות צרות לאנשים. והסוד של שלשת הקשרים הללו, שכתוב עברה וזעם וצרה. אלו שלשת קשרי הימין.

שלשה קשרים של שמאל, כשמתחזקים כאחד, אז אותו השמאל נקרא משלח"ת מלאכי רעים, משום שמהשמאל הזה נשלחים למטה ונוטלים חזק כל אותם המלאכים הרעים, אותם שיוצאים מהצד שלמטה, כמו שאמרנו, וכל זה מתוף הדרגה השנייה והדרגה השלישית.

הדרגה הרביעית, היא דרגה שעומדת מתוף עקם הרגז, גון האש. וזו נקראת אמצע, שהוא גוף שעומד בין שתי הזרועות. כאן יש להט שלוהט באדם כשושנה. מפאן יוצאים תקף לרדת למטה, לתקף ולשפף דמים. משום שזהו שנותן רשות ושלטון למטה לתקף ולשפף דמים, זה נובע לנקבה, וזה צריך את זה כמו שהגוף צריך את הנפש, והנפש אינה עושה אמנות אלא בגוף. ועל כן כל הכח וכל התקף יוצאים מפאן, להתקף ולעשות אמנות בעולם להרע, כנקבה שמקבלת מהזכר תמיד.

בכל דרגה ודרגה ובכל קשר וקשר יש כמה ממנים וכמה גדודי מחבלים, שכלם מנהגים בשבילים, וכל המנהגים בגללם, כלם למטה, שהם חילותיה של הנקבה, ולכלם יש דרגה ידועה למעלה להיות מנהגים בה.

כמו שיש לצד העליון הקדוש היכלות ידועים לדרגות עליונות להפלל אלו באלו – כך גם למטה (בחסף) בהפך, בצד האחר, יש דרגות לאותם היכלות הנקבה להפלל אלו באלו.

בדרגה הזו, שהיא רביעית, עומדים דינים רעים לרדת למטה ולהמסר לאותם שעושים דין רע קשה. מפאן יונקים את חזקם להתקף ולהשלים אותו הדין שעושים. ומשום כך, כל הדרגות הללו כלולים בהם, בכל אותם ההיכלות התחתונים שלצד הנקבה שלמטה. אשרי חלקם של הצדיקים שמטים את דרכם מהדרך הזו והולכים אחר יראת הקדוש ברוך הוא להתקדש בקדשת רבונם. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

דרגה חמישית. הדרגה הזו נחלקת לשתי דרגות (צדדים), ימין ושמאל. ואלו נקראים שוקים,

אבל בא וראה, כְּשֶׁסִדֵּר מֹשֶׁה תְּפִלָּתוֹ בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל, הוּא הָאֲרִיךְ בְּתִפְלָה הַזֹּה, מִשּׁוּם שֶׁזוֹ תְּפִלָּה שְׁעוֹמֶדֶת לְמַעַלָּה. וְכִשְׁסִדֵּר תְּפִלָּתוֹ בְּקִצְרָה עַל אַחֲוֹתוֹ, הוּא לֹא הָאֲרִיךְ בָּהּ, מִשּׁוּם שְׁעוֹמֶדֶת לְמַטָּה, שְׁכָתוּב (במדבר יב) אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ. וְלֹא הָאֲרִיךְ יוֹתֵר, כִּי הוּא בַעַל הַבֵּית וְצוּה אֶת בֵּיתוֹ כְּרֵאוּי, וּמִשּׁוּם כִּף לֹא הָאֲרִיךְ יוֹתֵר בְּבִקְשָׁתוֹ. (ועל זה פלג) וְכָל הַסְּדוּרִים לְהַשְׁרֹת שְׁכִינָה בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ בְּכָל אוֹתָם (שָׁאָר) הֵיכָלוֹת שְׁאֲמָרְנוּ.

רבי שְׁמַעוֹן קָם וְאָמַר, אֲשֶׁרִי חִלְקָךְ אָדָם הִרְאִישׁוֹן, נִבְחָר מִכָּל הַנִּבְחָרִים שְׁעוֹמְדִים בְּעוֹלָם, שֶׁהַגְּדִיל אוֹתָךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַכָּל וְהַכֹּנִס אוֹתָךְ לְגַן עֵדֶן, וְתִקֵּן לָךְ שִׁבְעַת חֲפוֹת שֵׁם לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בְּעֵנְג שֶׁל הַנְּעָם הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (תהלים כז) לְחַזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. לְחַזוֹת בְּנַעַם ה' – לְמַעַלָּה. וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ – לְמַטָּה. לְחַזוֹת בְּנַעַם ה', בְּאוֹתָם שְׁבַעַת הַרְקִיעִים לְמַעַלָּה. וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ, בְּאוֹתָם שְׁבַעַת הַרְקִיעִים שְׁלֹמָטָה, וְאֵלֶּה עוֹמְדִים אֵלֶּה כְּנִגְדֵי אֵלֶּה.

ובכלם עֲמַדָּת בְּגַן עֵדֶן. אוֹתָן שִׁבְעַת הַחֲפוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת עוֹמְדוֹת עָלֶיךָ לְמַעַלָּה לְהַתְּעַטֵּר בָּהֶן, וְאוֹתָן שִׁבְעַת תַּחְתּוֹנוֹת עֲמַדָּת בָּהֶן לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶן, וּבְכֻלָּן הַשְּׁלִים אוֹתָךְ אֲדוֹנָךְ לְהִיּוֹת שְׁלֵם בְּכָל.

עד שְׁנִדְחוּ רַגְלֶיךָ אַחַר עֲצַת אוֹתוֹ נַחֵשׁ הַרְעָה, וְגִרְשֵׁת מִגַּן עֵדֶן, וְגִרְמַת לָךְ מוֹת וּלְכָל הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שְׁעוֹבֶת אֶת הָעֲדוּנוֹת הַלְלוּ שְׁלֹמָעַלָּה וּלְמַטָּה, וְנִמְשַׁכְתָּ אַחַר אוֹתָן תְּשׁוּקוֹת טְמֵאוֹת שֶׁנִּקְרְאוֹת רֵאשׁ פְּתָנִים, שֶׁהַגּוֹף מוֹשֵׁף בָּהֶן וְלֹא הָרוּחַ, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (דברים לב) וְרֵאשׁ פְּתָנִים אֲכֹזֵר. וְכָתוּב עֲנַבְמוֹ עֲנָבֵי רוּשׁ. עַד שְׁבֵא אֲבָרְהָם הַחֲסִיד וְהַתְּחִיל לְתַקֵּן עוֹלָם, וְנִכְנַס לְתוֹךְ הָאֲמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה וְתִקֵּן לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה בְּאוֹתָם רְקִיעִים עֲלִיּוֹנִים וּבְאוֹתָם רְקִיעִים תַּחְתּוֹנִים.

אותם הַתַּחְתּוֹנִים הֵם הֵיכָלוֹת לְאוֹתָם רְקִיעִים עֲלִיּוֹנִים לְהֵאָחֵז זֶה בְּזֶה וְלִהְיֶה שֶׁזֶה בְּזֶה, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ בְּאוֹתָם הֵיכָלוֹת שְׁאֲמָרְנוּ. וְאֵף עַל גַּב שְׁבִאֲרָנוּ שֵׁם בְּתוֹךְ הַכֹּלָל, כָּאֵן יֵשׁ לָנוּ לְפָרֵט דְּבָרִים וּלְתַקֵּן אֶת הַיְחוד כְּרֵאוּי, כְּדִי שְׁלֵא יִטְעוּ הַחֲבָרִים, וְיִלְכוּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, כְּכָתוּב (הושע יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי ה' וְצַדִּיקִים וְגו'.

וְשִׁישׁ לָהֶם זְכוֹת אָבוֹת שְׁרוּדָפִים אַחֲרֵיהֶם חֲלָאִים, שְׁאֵלָה אֵין שׁוֹלְטִים בָּהֶם וְלֹא כָּאִים לָהֶם חֲלָאִים מֵהַצַּד הַזֶּה.

ואם תֹּאמַר, מֵאִיזָה מְקוֹם בָּאִים לָהֶם חֲלָאִים? בֵּא וְרֵא, כְּתוּב (ישעיה נג) וְה' חָפֵץ דְּכָאוּ הַחֲלִי. וְה' חָפֵץ דְּכָאוּ, רוּצָה לְהַכּוֹת אוֹתוֹ וּלְתַת לוֹ חֲלָאִים כְּדִי לְזַכּוֹתָם לְעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא מֵצַד הָאֲחֵר, וְאֵלֶּה נִקְרְאִים יְסוּרִים שֶׁל אֲהָבָה, וְהַכּל בְּמִשְׁקַל אֶחָד שֶׁל הַקֹּדֶשׁ עוֹלָה.

הדרגה הַשְּׁשִׁית, זו נִקְרְאֵת עֲרֵלָה. וְזוֹ וְכָל אוֹתָן הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת לְמַטָּה, כְּלָן נִקְרְאוֹת עֲרֵלָה, כִּי יוֹנְקוֹת מֵהַצַּד הַזֶּה. וְזֶה תוֹךְ סוּד שֶׁל נַח"ש בְּרַח (ישעיה כז), וְזֶה מִיְנִיק אֶת אוֹתוֹ נַח"ש עֲקֻלְתוֹ"ן (סם). וְכָל הַדְּרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת שְׁנֵאֲחֲזוֹת בְּצַד הַזֶּה נִקְרְאוֹת בְּסוּר שֶׁל עֲרֵלָה, וְהַכּל בְּסוּד אֶחָד הוֹלְכִים.

ובא רֵא, עַל זֶה כָּל אוֹתָם הָאֵילָנוֹת שְׁנִנְטְעוּ בְּאֶרֶץ טָרָם הַשְּׁרִישׁוֹ, שׁוּרָה עֲלֵיהֶם רוּחַ שֶׁל הָעֲרֵלָה הַזֹּה, וְעַל זֶה כְּתוּב, (ויקרא יט) וְעֲרַלְתֶּם עֲרַלְתוֹ אֶת פְּרִיּוֹ שֶׁלֹּשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרָלִים לֹא יֵאָכֵל. מִשּׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, חִבִּיבוֹתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל תְּמִיד אֵלָיו, וְהִרְחִיק אוֹתָם מִכָּל הַדְּרָכִים הָרַעוֹת וְצַדִּיקִים הָרָעִים וְהַטְּמָאִים לְהַדְּבִק בְּצַד הַקֹּדֶשׁ. אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא.

היכלות מסטרא דקדושה

אמר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִי שְׁנִינוּ בְּאוֹתָם הֵיכָלוֹת, שֶׁהֵם עוֹמְדִים לְסִדֵּר אֶת סְדוּר שְׁבָחוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בֵּין סְדוּר הָעוֹמֵד בְּדָבָר, בֵּין סְדוּר הָעוֹמֵד בְּרִצּוֹן. מִשּׁוּם שִׁישׁ סְדוּר הָעוֹמֵד בְּדָבָר, וְיֵשׁ סְדוּר הָעוֹמֵד בְּרִצּוֹן וְכוּנַת הַלֵּב, לְדַעַת וְלִהְסַתְּכָל, כְּדִי לְהִסְתַּכֵּל לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה עַד אֵין סוּף, שֵׁשׁ נִתְקַעִים כָּל הַרְצוֹנוֹת וְהַמְחַשְּׁבוֹת וְלֹא עוֹמְדִים בְּדָבָר כָּלָל. אֵלֶּא כְּמוֹ שֶׁהוּא נִסְתָּר, כִּף כָּל דְּבָרָיו בְּסִתְרָה.

בא וְרֵא, זֶה שְׁאֲמָרְנוּ בְּכָל אוֹתָם הֵיכָלוֹת (תלויים), כָּל אוֹתָם הַסְּדוּרִים הֵם בְּכָלָל אֶחָד, כְּדִי לְהִכְלִיל תַּחְתּוֹנִים בְּעֲלִיּוֹנִים.

(היכל לבנת הספיר יסוד ועטרה)

הזה עומד בצד זה. אם זוכה הנשמה הזו להכנס, הממנה הזה פותח פתח והיא נכנסת.

ואם לא זוכה, אותו הממנה האחר שעומד בצד האחר מזמן, וכמה אלף ורכבות שומרי החקים עמו. דוחה אותה אותו הממנה האחר הקדוש, ולוקח אותה האחר הזה שבצד הטמאה, ומכניס אותה לתוך אותם ההיכלות הטמאים, וכל אותם שומרי החקים אוחזים אותה, עד שמורידים אותה לגיהנם, ונדונית שם שנים עשר חדשים. התקון של אותו הצד האחר, בית דין לדון בהם את הרשעים.

כמו כן אותו הממנה הקדוש שעומד על אותו פתח - כל אותן תפלות שבוקעות אירים ורקיעים להכנס לפני המלך, אם תפלת רבים הם - הוא פותח פתח ומכניס אותה התפלה, עד שנעשות כל תפלות העולם עטרה בראש צדיק חי העולמים, כמו שבארוה.

ואם תפלת יחיד היא - עולה עד שמגיעה לפתח ההיכל הזה, שהממנה הזה עומד בו. אם נאה היא התפלה להכנס לפני המלך הקדוש (יפה), מיד פותח פתח ומכניס אותה. ואם לא נאה, הוא דוחה אותה החוצה, ויורדת לשוטט בעולם, ועומדת בתוך הרקיע התחתון מאותם הרקיעים שלמטה שמנהיגים תוך העולם. ובאותו רקיע עומד ממנה אחד ששמו סהדיא"ל, וממנה על הרקיע הזה, ונוטל את כל אותן התפלות שנדחו, שנקראות תפלות פסולות, וגונז אותן, עד שנדון (ששב) אותו אדם.

אם שב לרבונו כראוי ומתפלל תפלה זכה אחרת - אותה תפלה זכה כשעולה, נוטל אותו הממנה סהדיא"ל את התפלה הזו, ומעלה אותה למעלה, עד שפוגשת באותה תפלה זכה, ועולות ומתערכות כאחד ונכנסות לפני המלך הקדוש.

ולפעמים נדחית אותה תפלה, משום שאותו אדם נמשך אחר הצד האחר, והוא נטמא באותו צד, ונוטל אותה אותו ממנה שבאותו הצד האחר הטמא. ואז עומד אותו צד האחר הטמא, עולה ומזכיר את חטאי אותו האדם לפני הקדוש ברוך הוא ומסטיץ עליו למעלה. ולכן כל התפלות

ההיכל הראשון - ראשית תוף האמונה, וזוהי ראשית לסוד האמונה, ובדרגות של מראה האמונה. נביאי האמת היו רואים מתוך האספקלריה הזו שאינה מאירה, ומשום שזוהי ראשית האמונה, כתוב (שם א) תחלת דבר ה' בהושע. שראה מתוך דרגה זו, שהיא ראשית כל הדרגות לעלות למעלה, וסוף כל הדרגות לרדת למטה.

ומשום שהושע ראה מתוך הראשית הזאת, סוף כל הדרגות, הצטרף לטל את אשת הזנונים הזאת, משום שישראל נאחזו ונמשכו משם למטה לאותו מקום שנקרא אשת זנונים, משום שעזבו ולא נדבקו באשת חיל הזו, וראה משם כל אותם היכלות שהם בצד הטמאה (שיש לו).

היכלות הטמאה, כלם טמאים למי שנדבק בהם, ועל זה כתוב, קח לך אשת זנונים וגו'. וכי נביא אמת צריך את זה? אלא משום שאסור לו לאדם להכנס לאותם היכלות, כדי שלא ימשך אחריהם כמו שעשה נח, שכתוב (בראשית ט) וישת מן היין וישכר ויתגל.

והושע פחד להסתכל באותם היכלות שנטמאו בהם ישראל ונדבקו, שלא ימשך אחריהם, כמו שכתוב בנח, וישת מן היין וישכר ויתגל. עד שאמר לו, קח לך אשת זנונים וילדי זנונים. וכתוב וילך ויקח את גמר בת דבלים. לדעת כמה נדבקו ונטמאו ועזבו את סוד האמונה, בשביל אל נכר. ועל זה ראה מתוך ההיכל הזה, ראשית כל הדרגות.

ההיכל הזה ראשית של הכל לעלות בדרגות. ההיכל הזה הוא מדור שעומד באור, להתעטר בדרגותיו, להסתכל באותן דרגות עליונות, שכתוב (שמות כד) ויראו את אלהי ישראל.

בהיכל הזה ממנה אחד שמש, טהריא"ל שמו, והוא עומד על פתח אותו ההיכל. וכל הנשמות שעולות, עומד הממנה הזה בפתח הזה, וכמה ממנים אחרים עמו, וכלם אש לזהטת ושרכיטי אש בידיהם, וכלם בעלי עינים. הממנה

בצדיקים זכרים, לימין כלן הוא לוקח אותן, ומתעכבות שם עד שנכללות בנשמות של הנקבות.

מהרוח הזו יוצאת רוח אחרת לשמאל, שנראית ונגננת ונכללת ברוח הראשונה הזו, והן אחת כלולות זו בזו. והרוח האחרת הזו נקראת אדירי"ה סנוגי"א סניגיה (סנוגיא סניגיה). זוהי רוח לשמאל. וזו עומדת. כשתשוקת ההיכל השביעי להדבק באותו נהר ששופע ויוצא, אותו רצון שעולה ממטה למעלה עושה נשמות ברצון שלו, והן נקבות.

ובשהרצון של אותו נהר יורד ונדבק ממעלה למטה, עושים נפשות של זכרים. הרצון שלמעלה עושה זכרים, והרצון שלמטה עושה נקבות.

ובשהנשמות הנקבות הללו יוצאות מתוך היכל שביעי, יורדות (יוצאות) עד שמגיעות לרוח השמאל הזו שנקראת אדירי"ה, ונקראת (שמות כד) לבנת הספי"ר, כמו שבארנו בצדדים אחרים.

ביון שהגיעו לרוח הזו אותן נשמות נקבות, לוקחת אותן הרוח הזו ועומדות בה. ואחר כך נכללות רוח השמאל הזו ברוח הימין הזו, ואז נעשות אותן הנשמות כלולות זכר ונקבה כאחד, (מזדוגות) ופורחות מההיכל הזה, ונפרדות בבני אדם, כשבא להתפלל כל אחת כפי דרכה, ואחר כך מזדוגות כאחד.

הרוח הזו של השמאל בימין, מכה זו בזו להכלל, ויוצאים ניצוצות שמתפשטים לכל עבר, ונעשים אותם האופנים מהם, מאותם הניצוצות שיוצאים מתוך רוח השמאל, שכתוב בהם (יחזקאל א) מראה האופנים ומעשיהם כעין תרשיש. ואלו הם אופנים שלוהטים באש ועומדים בשירה.

ביון שהתבשמו רוח ברוח ונכללו כאחד, אז יוצא אור אחד שעולה ויורד, ומתישב על ארבע שורות של אופנים, והיא חיה אחת ששולטת עליהם, ונקראת בזק. הבזק הזה מאיר באור שנוצץ תוך השלהבת, ושולט על כל אותם האופנים.

ומתפשט ממנו רקיע אחד שעומד על שני עמודים, ואותם שני העמודים הם

וכל הנשמות, כשעולות, כלן עולות ועומדות לפני ההיכל הזה, והממנה הזה עומד על פתח ההיכל הזה להכניס נשמות ותפלות, או לדחותן החוצה.

מעל לפתח הזה יש פתח אחר שהקדוש ברוך הוא חותר לו, ונפתח שלש פעמים ביום ולא ננעל, ועומד לאותם בעלי תשובה ששופכים דמעה בתפלתם לפני רבונם. וכל השערים והפתחים ננעלים, עד שנכנסים ברשות, פרט לשערים הללו שנקראים שערי דמעה.

ובשהתפלה הזו של הדמעה עולה למעלה להכנס באותם השערים, מזדמן אותו אופן שעומד על שש מאות חיות גדולות, ששמו רחמי"ל, ולוקח אותה התפלה באותן דמעות, התפלה נכנסת ונקשרת למעלה.

ואותן דמעות נשארות כאן ורשומות בפתח הזה. ויש דמעות אחרות, ורשומות תמיד על כל אותן מרכבות עליונות שלא נמחות (נראות). אלה הן דמעות ששפכו למעלה ולמטה כשנחרב בית המקדש, שכתוב (ישעיה לג) הן אראלם צעקו חצה מלאכי שלום מר יבפיון. ואותן דמעות ששפכו על צדיקים וטהורים כשמסתלקים מהעולם. את כלן נוטלות אותן המרכבות ומערבות אותן באותן דמעות שנשפכו על חרבן בית המקדש, ועל זה כתוב (ישעיה כה) ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים. מי הפנים? אלו המרכבות העליונות הקדושות. ואחר כך – וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ פי ה' דבר.

בהיכל הזה יש רוח שנקראת סטורי"ה, וזהו מראה הספיר שנוצץ לכל עבר, וזהו שעומד לשני צדדים, ומאלו נפרדים ניצוצות כהתנוצצות הנהר, כמו שבארנו בכמה צדדים. וכמה גונים לוהטים מזה בצד הימין.

כשאותו רקיע עליון, הנהר ששופע ויוצא מעדן מוציא נשמות, להכניס לתוך ההיכל השביעי למעלה, אותו היכל שביעי לוקח אותם. וכשיוצאות אותן נשמות קדושות מתוך אותו היכל שביעי, יורדות עד שמגיעות להיכל הזה, ולוקח אותם הרוח הקדוש הזה ששמו סטורי"ה, שהוא לימין. וכל אותן נשמות של זכרים שעתידיים לפרח

והכל מתנהגים בהיכל הזה ונוסעים באותה הרוח בסוד השם הקדוש השולט על הכל. בהיכל הזה הוא יאהדונה"י, כלל של שני שמות, מתוך שהוא רוח ברוח. וכששם זה, שכלול בסוד של רוח ברוח, וכלול זה בזה, מאיר זה בזה, אזי הכל מאיר, ועולה האור ויורד כאור השמש בתוך המים, ובארנו.

ואז (פאשר) נוסעת הרוח הזו, הכל נוסעים בשבילה, שכתוב (יחזקאל א) אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן. וכשרוח זו מאירה בשם הזה, אזי נכנסים כלם זה בזה ונקשרים כלם כאחד לעלות למעלה בסוד השם הקדוש הזה.

באמצע ההיכל הזה עומד עמוד אחד הנעוץ מההיכל הזה להיכל השני, בזה עולה רוח שלמטה אל הרוח שלמעלה, להאחז רוח ברוח, וכן עד מעל לכלן, להיות כלן רוח אחת, כמו שנאמר ורוח אחד להם.

העמוד הזה שעומד באמצע, שמו אדרהניא"ל, וסודות המפתחות של השם הקדוש בידו. כשתפלות עולות ומגיעות לעמוד הזה, אזי כל אלו שבהיכל הזה נוסעים לתוך ההיכל השני, להאחז זה בזה, להיות הכל בסוד אחד, להתיחד מעלה ומטה כאחד, להיות שם קדוש שלם כראוי.

היכל עצם השמים הו"ד

ההיכל השני, ההיכל הזה עומד תוך סוד האמונה להאחז בסוד שלמעלה. ההיכל הזה טמיר וגנוז יותר מן הראשון. ובהיכל הזה יש שלשה פתחים, ושמש אחד ממנה עליהם, ושמו אורפניא"ל. הממנה הזה שולט על שלשת צדדי העולם - דרום צפון ומזרח. דרום מצד זה, וצפון מצד זה, ומזרח באמצע.

שלשת הפתחים הללו לשלשה צדדים אלו. שנים סתומים, ואחד באמצע פתוח, בסוד הכתוב (שמות כד) וכעצם השמים לטהר. הממנה הזה נפקד ועומד באותו הפתח הפתוח, ותחת ידו שני ממנים אחרים שממנים על אותם הפתחים האחרים הסתומים.

וכל אותן הנשמות, שהם הרוגי בית דין, או אותם הרוגי שאר העמים, כלם התמנו תחת

שני כרובים, אחד מצד זה ואחד מצד זה, והרקיע הזה על ראשם, כמו שכתוב (שם י) וראָה והנה אל הרקיע אשר על ראש הכרובים. ולא הרקיע הזה שעל ראש החיות. והבזק הזה ממנה עליו, ורוח עליונה הנכללת על הכל.

כל אותן תפלות שמקדימות טרם שסימו ישראל את תפלותיהם, מתעכבות ברקיע הזה, והבזק הזה ששולט על הרקיע הזה מתקן אותן, עד שבא סנדלפון"ן הממנה הגדול, רוח עליונה ששולטת על הכל, וכשישראל מסיימים את כל התפלות, הוא נוטל אותם מהרקיע הזה, ועולה וקושר להם קשרים (וכתרים) לאדונו, כמו שבארוה.

הבזק הזה עומד למנות את כל אותן התפלות שעולות, וכל אותם דברי תורה שמתעטרים בלילה, כשרוח צפון מתעוררת והלילה נחלק, וכל מי שעומד באותה שעה ועוסק בתורה, כל אותם הדברים עולים, ונוטל אותם הבזק, ומניח אותם ברקיע הזה, עד שעולה היום.

ואחר שעולה היום, עולים אותם דברים ושורים במקום של הרקיע שבו תלויים כוכבים ומזלות, שמש ולבנה, וזה נקרא ספר הזכרון, שכתוב (מלאכי ג) ויכתב ספר זכרון לפניו. לפניו, משום שספר וזכרון כתב בקשר אחד.

אותם ארבעה גלגלים הם נוסעים על שנים עשר עמודים. אלו הארבעה: אהניא"ל. קדומיא"ל (קדומיא"ל מלביא"ל) יאהדונה"י, יהדוני"ה. שמפתחות השם הקדוש בידיהם.

ואלו הארבעה הם כלולים בסוד האותיות אדנ"י, שסנדלפון"ן בעל המרכבות משתמש בהם. ארבע האותיות הללו פורחות באויר, שאותו אויר כלול באותיות השם הקדוש יהו"ה - יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ואותו האויר כולל אותם, ונכללו אלה באלה, ואלו הארבעה נוטלים אותם בסוד אותו הבזק.

ואלו הארבעה נכנסים בארבעה, אלו באלו, שכתוב (שמות לו) מקבילת הללאת אחת על אחת. והרי בארנו, וסוד הוא להכליל אלה באלה ולשלב אלה באלה בסוד אותו הרוח שכלול בסוד השם הקדוש. שכלול שם זה בשם זה.

הָרוּחַ הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא אוֹרְפְּנִיא"ל, זוּהִי שְׁמֵאִירָה לְהִיכָל הַזֶּה, וּמֵאִירָה לְהִיכָל הָרֵאשׁוֹן, מִשׁוּם שֶׁאוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁל הַהִיכָל הָרֵאשׁוֹן מֵאִירָה בְּגִלּוּי, בְּזוֹ (מז) הָרוּחַ שֶׁהִיא נִסְתָּרֶת. זוּ הָרוּחַ נוֹסַעַת לְמַעְלָה וְנוֹסַעַת לְמַטָּה, בְּסוּד הַפְּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) חֲמוּקֵי יִרְכִיךָ כְּמוֹ חֲלָאִים. וּמָה שֶׁאָמַר חֲמוּקֵי יִרְכִיךָ, מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ רוּחַ אַחֲרַת שְׂיוּצָאֵת מִמֶּנּוּ לְצַד שְׂמָאל וְנִקְשָׁרֶת עִמּוֹ. וְעַל כֵּן כָּתוּב פְּעָמִים חֲמוּקֵי. וְרוּחַ הַשְּׂמָאל הַזֶּה נִקְרָא הַדְּרִנְיָא"ל, וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֶה, כְּלִילִים כְּאַחַד, וְהֵם עֵצִים הַשָּׁמַיִם, שֶׁכָּלוּל בָּאֵשׁ וּמַיִם.

בְּתוּב, (יחזקאל א) כְּמֵרָאָה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינָיִם בְּיוֹם הַגִּשָּׁם וְגו'. הָרוּחַ הָרֵאשׁוֹנָה הַזֶּה אוֹרְפְּנִיא"ל, שֶׁנִּסְתָּרֶת בֵּין מַעְלָה וּמַטָּה וּמֵאִירָה, הִיא כְּעֵין הַחֲשֵׁמֶל. זֶהוּ כְּעֵין הַחֲשֵׁמֶל, וְלִפְעָמִים הִיא חֲשֵׁמֶל. מִשׁוּם שֶׁמִּמֶּנּוּ קִיָּמִים כָּל אוֹתָם שׂוֹרְפִים חַיּוֹת אֲשֶׁר מְדַבְּרוֹת, חַיּוֹת שְׂעוּמָדוֹת וְלֹא עוּמָדוֹת, וְלִכֵּן הִיא חֲשֵׁמֶל.

אוֹרְפְּנִיא"ל שֶׁאָמַרְנוּ, בְּזֶה נוֹדְעִים חַיִּים לְעוֹלָם. כְּשֶׁנִּדְוֵן הָעוֹלָם לְטוֹב, אִזּוּ מֵאִירָה הָרוּחַ הַזֶּה, וְכָל הַחַיִּים וְכָל הַשְּׂמִימָה נִמְצָאִים, שֶׁהָרִי כִּיּוֹן שְׂזוּכוֹת יוֹצֵאֵת, וּמֵאִירִים הַדִּינִים, אִזּוּ הָרוּחַ הַזֶּה מֵאִירָה. וְסִימְנָהּ - (משלי טז) בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים.

וּבְשֶׁנִּדְוֵן הָעוֹלָם בְּדִין (בְּאוֹתָהּ זְכוּת), אִזּוּ אוֹתוֹ הַצַּד הָאֲחֵר הַטָּמֵא שׁוֹלֵט וּמִתְחַזֵּק, (וּכְשֶׁהָעוֹלָם נִדְוֵן בְּאוֹתָהּ הַזְּכוּת, אִזּוּ הָרוּחַ הָאֲחֵרֶת שׁוֹלֵט וּמִתְחַזֵּק) וְהָרוּחַ הַזֶּה נִגְנָנֶת וְנִחְשָׁקֶת, וְאִזּוּ כָּל הָעוֹלָם עוֹמֵד בְּדִין וְנִדְוֵן. וְהַכֹּל עוֹמֵד בְּרוּחַ הַזֶּה, וְסִימְנָהּ - (דניאל ה) וְאַרְכָּבוֹתָיו נוֹקְשׁוֹת זו לְזוּ.

כָּאֵן עוֹמְדִים כָּל אוֹתָם מְלַבּוֹשִׁים שֶׁל נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שְׂעוּלוֹת לְהִרְאוֹת לְפָנֵי רַבּוֹנָם וְלַעֲמֵד לְפָנָיו. וּכְשֶׁנִּשְׁמָה עוֹלָה וּמְגִיעָה לְהִיכָל הַזֶּה, אִזּוּ מִזְדַּמֵּן מִמֶּנָּה אֶחָד שֶׁנִּפְקֵד עַל אוֹתָם לְבּוֹשִׁים, וְשִׁמוֹ צְדִיקִיא"ל. שֶׁהָרִי בְּזִמְן שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה - כְּמוֹ שֶׁהוּא מִשְׁתַּדֵּל עַל עֵצְמוֹ, כֵּן נַעֲשֶׂה לוֹ בְּהִיכָל הַזֶּה לְמַעְלָה מְלַבּוֹשׁ לְהִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

וּבְשֶׁנִּשְׁמָה עוֹלָה, אוֹתוֹ מִמֶּנָּה נוֹטֵל אוֹתוֹ הַלְּבּוֹשׁ שֶׁלָּהּ וְהוֹלֵךְ עִמָּה עַד שֶׁמְגִיעָה לְנֶהַר

יְדִיעָם, וְהַמֶּנָּה הַזֶּה שְׂעֲלִיָּהֶם חוֹקֵק אוֹתָם לְדַמְיוּתֵיהֶם בְּלְבוּשָׁיו, שֶׁהֵם אֲשֶׁר דּוֹלְקֶת, וּמַעְלָה אוֹתָם לְמַעְלָה, וּמֵרָאָה אוֹתָם לְרַבּוֹנוֹ, וְאִזּוּ הוּא נוֹטֵל אוֹתָם וְחוֹקֵק אוֹתָם בְּכַגְדֵי הַמַּלְכוּת שֶׁלוֹ אֶת אוֹתָם הָרוּגֵי שְׂאֵר הָעַמִּים.

וְאוֹתָם הָרוּגֵי בֵּית דִּין מוֹרִיד אוֹתָם הַמֶּנָּה הַזֶּה, וּמְכַנֵּס אוֹתָם אַחַר אוֹתָם שְׁנֵי הַפְּתָחִים הַסְּתוּמִים שֶׁאוֹתָם שְׁנֵי הַמֶּנָּים הָאֲחֵרִים עוֹמְדִים עֲלֵיהֶם, וְשֵׁם הֵם רוֹאִים אֶת כְּבוֹד כָּל אֱלוֹי שְׁקִימוֹ תוֹרָה וְשִׁמְרוּ אֶת מִצְוֹתֶיהָ, וְהֵם מִתְבַּיְשִׁים בְּעֵצְמָם וְנִכְוִים מִהַחֲפָה שֶׁלָּהֶם, עַד שֶׁהַמֶּנָּה הַזֶּה שְׂעוּמֵד עֲלֵיהֶם פּוֹתַח לָהֶם אֶת שַׁעַר הַמְּזֻרָח, וּמֵאִיר לָהֶם וְנוֹתֵן לָהֶם חַיִּים שֶׁנִּפְתָּחוּ בְּאוֹתוֹ שַׁעַר הַמְּזֻרָח. וּבִיד אוֹתוֹ הַמֶּנָּה כּוֹס אַחַת שֶׁל חַיִּים, שֶׁהִיא מְלֵאָה בְּאוֹרוֹת. וְזוֹ נִקְרָא כּוֹס תְּנַחוּמִים, כּוֹס שֶׁל חַיִּים. (וּמֵאִיר וְנוֹתֵן לָהֶם חַיִּים) שֶׁהָרִי מִשׁוּם כּוֹס אַחֲרַת שְׂשִׁתּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה, זָכוּ לָזֶה.

כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ בְּצַד הָאֲחֵר בְּהִיכָל הַטָּמֵא מִמֶּנָּה אַחֵר, וּבִידוֹ כּוֹס שֶׁנִּקְרָא כּוֹס תְּרַעְלָה, כּוֹס חֲמָתוֹ. כְּמוֹ שֶׁשְּׁנִינּוּ, יֵשׁ יֵינ וְיֵשׁ יֵינ. כֵּן גַּם יֵשׁ כּוֹס וְיֵשׁ כּוֹס, וְהַכֹּל - זוּ לְטוֹב וְזוּ לְרָע. יֵינ לְטוֹב, שְׂכָתוּב (תהלים קד) וְיֵינ יִשְׁמַח לְבַב אֲנוּשׁ. וְיֵינ לְרָע, שְׂכָתוּב (שם עה) וְיֵינ חֲמַר מְלֵא מִסָּךְ וְגו'. כּוֹס לְטוֹב, שְׂכָתוּב (שם קטז) כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֲשָׁא. כּוֹס לְרָע, שְׂכָתוּב (ישעיה נא) כּוֹס חֲמָתוֹ, כּוֹס הַתְּרַעְלָה.

כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ בְּצַד הַקְּדוּשָׁה הִיכָלוֹת וּמִמְנִים הַכֹּל לְטוֹב, וְרוּחוֹת קְדוּשׁוֹת וְכָל הַצַּדִּיקִים הַקְּדוּשִׁים - כֵּן גַּם יֵשׁ בְּצַד הַטָּמֵא הִיכָלוֹת וּמִמְנִים כָּלֵם לְרָע, וְרוּחוֹת טָמְאוֹת מִמְנֹת וְכָל הַצַּדִּיקִים הַטָּמֵאִים. וְזֶה כְּנֶגֶד זֶה, כְּמוֹ יֵצֵר הַטוֹב וְיֵצֵר הָרָע, וְהַכֹּל בְּסוּד אֶחָד.

הַהִיכָל הַזֶּה נִקְרָא הִיכָל זֶהָר, מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ בוֹ רוּחַ שֶׁנִּקְרָא אוֹרְפְּנִיא"ל. וְהִיא זֶהָר שֶׁלֹּא מִשְׁתַּנָּה, וְעוֹמֵד בְּאוֹר נִסְתָּר שֶׁמֵאִיר מְלַמְעָלָה וּבְאוֹר שֶׁמֵאִיר לְמַטָּה. וּכְשֶׁמִּכָּה הָאוֹר שֶׁלְמַטָּה בְּאוֹר הָעֲלִיּוֹן, (וּכְשֶׁמֵאִיר אוֹר בְּאוֹר) מֵאִירָה הָרוּחַ הַזֶּה כְּמוֹ מֵרָאָה הָעֵינַן, שֶׁכְּשֶׁמִּתְגַּלְגַּלֶּת, אִזּוּ מוֹצִיאָה אוֹר שֶׁנוֹצֵץ וְזוֹהָר. כֵּן גַּם בְּרוּחַ הַזֶּה. וְעַל כֵּן הַהִיכָל הַזֶּה נִקְרָא זֶהָר.

לפניו, ולא נותנת לכל אותם שומרי החקים שבצד האחר לקרב אליו, וכמה הם שליחים של שלום סביבו. והשרפים הללו כשנוסעים ונראים, נכנעים אותם שרפים נחשים שיוצאים מאותו נחש שגורם מות לכל העולם.

החיה הקדושה הזו עומדת כשנשמה עולה ומגיעה אליה, ואז שואלת אותה בסוד החכמה של אדונו, וכפי אותה החכמה שרדף אחריה והשיג (בה) - כך נותנים לו שכרו. ואם יכל להשיג ולא השיג - דוחים אותו החוצה, ולא נכנסת, ועומדת תחת אותו ההיכל בכבושה. וכשמרימים כנפיהם השרפים הללו שתחתיה, אז כלם מפים בכנפיהם ושורפים אותה, ונשרפת ולא נשרפת, ועומדת ולא עומדת, וכך נדונית בכל יום, מאירה ולא מאירה.

ואת על גב שיש לה מעשים טובים, משום שאין שכר באותו העולם כמו אותם שמשתדלים בחכמה להסתכל בכבוד רבונם, ואין שעור לשכר של אותם שיודעים החכמה להסתכל בכבוד רבונם. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, שפתוב (משלי ג) אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה.

הרוח הזו שולטת על הכל. הכל פלולים בה, וכלם מסתכלים אליה. החיה הזו שולטת על ארבע אחרות, וארבעה גלגלים לכל אחת ואחת. גלגל אחד מסתכל לצד מזרח, וגלגל אחד מסתכל לצד צפון, וגלגל אחד מסתכל לצד דרום, וגלגל אחד מסתכל לצד מערב, וכל אחד ואחד בשלשה עמודים.

הגלגל שלצד מזרח שמו חניא"ל. הגלגל שלצד צפון שמו קרשיא"ל. הגלגל שלצד דרום שמו עזריא"ל. הגלגל שלצד מערב שמו עניא"ל. וכל אותם שלשת העמודים שהם לכל אחד ואחד, כלם מסתכלים לאמצע, משום שהאמצע נוטל אותם, וכלם נוסעים בשביל האמצע.

אלו שעומדים באמצע, כלם ממנים בשירה. ואלו של הימין אומרים שירה, שעולה הרצון למעלה ואומרים קדוש. ואלו של השמאל אומרים שירה, ועולה הרצון למעלה ואומרים ברוך. קדוש למעלה, וברוך למטה.

דינור, שהנשמה צריכה לרחץ ולהתלבן שם, ולפעמים שטובעת אותה נשמה שם ונשרפת ולא עולה כל היום, עד הבקר, כשמתעוררת רוח של צד דרום, אז עומדות כלן ומתחדשות ואומרות שירה, ומזמרות כמו אותם מלאכים שעבר שלטונם ונשרפים, ועומדים ומתחדשים כמקדם ואומרים שירה, (והולכים להם) כך גם הנשמות הללו.

ואם זוכה הנשמה הזו ועולה, הממנה הזה צדקיא"ל נוטל את הנשמה הזו, ומלביש אותה באותו לבוש, ונתתקנת בו, ועולה לקרבן על ידי מיכאל הפהן לעמד תמיד כל הימים לפני עתיק הימים. אשרי חלקה של הנשמה הזו שעומדת וזוכה לזה.

ובבל מתמנה הרוח הזה אורפניא"ל שאמרנו, והוא שולט על ההיכל הזה. מפלל זה, כשנכללת רוח ברוח ומפה זו בזו להפלת כאחד, נבראים אותם שליטים אחרים שהתמנו על העולם, ואלו הם שרפים של שש כנפים שמקדשים את רבונם שלש פעמים ביום, ואלו הם שמדקדקים עם הצדיקים, ואפלו כמו נימה אחת של שיערה. ואלה הם שעומדים להעניש בעולם הזה ובעולם הבא, ולאותם שמזלזלים בבן אדם שלמדו ממנו אפלו דבר תורה אחד ולא נוהגים בו כבוד, ולכל אותם שמשתמשים במי שקוראים ששה סדרי משנה, ליחד את יחוד רבונם.

כשמתישבות רוח ברוח ומאירות כאחת, מאותו האור יוצאת חיה אחת ששולטת על אותם שרפים, וארבע תחתיה, שפניהם פני נשר, החיה הזו שמה יופיא"ל, והיא עומדת בכל סודות החכמה, לכל אותם מפתחות של החכמה עומדים בה.

החיה הזו עומדת לתבע שכר מעם הקדוש ברוך הוא, לתת לכל אותם שרודפים אחר בעלי החכמה, ואפלו מכל אדם ולומדי חכמה לדעת את רבונם, ואותו שכר שנותן לבני אדם שרודפים אחר החכמה להפיר את רבונם.

סדר הלימוד ליום יח ניסן [יום 195 בשנה]

שכשיוצא אדם מן העולם הזה, החיה הזו יוצאת על ארבעה שרפים מעופפים וטסה

אָתָּה. וְהִכַּל סוּד כְּרָאוּי. אֲשֶׁרִי אוֹתָם הַיּוֹדְעִים אֶת
סוּדוֹת רְבוּנָם לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה
וּבְעוֹלָם הַבָּא.

היכל נוגה נצח

ההיכל השלישי, ההיכל הזה הוא היכל שעומד
באור עליון יותר על כל הקודמים הללו.
בהיכל הזה קימים ארבעה פתחים; אחד לצד דרום,
ואחד לצד מזרח, ואחד לצד צפון, ואחד לצד
מערב. בכל פתח ופתח יש ממנה אחד, שעומד
ממנה על כל פתח ופתח.

הפתח הראשון, זה פתח שעומד בו ממנה אחד
ששמו מלכיא"ל, והוא שולט על כל אותם
פתקים שיוצאים מבית דינו של המלך לדון את
העולם. (באותו פתק) משום שזה הוא הממנה
להשיג באותם הפתקים, ושני סופרים תחת ידו,
אחד מימין ואחד משמאל.

לזה נתנו תקוני הפתקים להתקין טרם שייצאו
מהשער הזה החוצה וימסרו לידי אותו
הממנה שבהיכל הראשון. שהרי מזמן שנמסרו ביד
אותו הממנה שבהיכל הראשון, הרי יצאו משם,
ואין רשות להשיבם.

שהרי מיד מזדמן ממנה של הצד האחר הטמא
בעל הדין הקשה התקיף, שלא מרחם,
ושמו סנגדיא"ל (וסהדיאל), והוא ממנה על שער
ההיכל הראשון (האחר) שבצד האחר, שהוא גיהנם,
וכמה הם שומרי החקים ממנים לשוטט בעולם
ומזמנים לעשות דין.

ומשום כך עומד אותו הממנה לעין בפתקים,
ואותם שני הסופרים שעומדים תחת
הממנה הזה, שמשיא"ל וקמוא"ל, אלו הסופרים
לתקן הפתקים, ואותו הממנה עליהם שהוא
מלכיא"ל. משום שבאותם ההיכלות שבצד האחר
הטמא נפקדו ממנים ידועים, בהפך מהממנים הללו
שבהיכלות הללו, וכל אותן רוחות וכל אותם
הממנים ששם, כלם להרע.

בא וראה, הסנגדיא"ל (סעדיאל) הזה, כשנוטל פתק,
מצד של אותו הממנה שעומד לפתח הראשון,
פותח פתח אחד לצד החשכה, שנקרא באר שחת,

אלו שעומדים למעלה לצד ימין, לוקחים קדשה
ומתחברים בקדשה בכל אותם שיודעים
לקדש את רבונם ביחוד של סוד החכמה. ואלו
שעומדים בשמאל, נוטלים קדשה, ומתחברים בכל
אותם שלא יודעים לקדש את רבונם פראוי. וכלם
כלולים אלה באלה ביחוד אחד ונקשרים זה עם
זה, עד שכלם נעשים קשר אחד ורוח אחת,
ומתקשרים עם אותם שלמעלה להיות הכל אחד
ולהפיל זה עם זה.

מהמקום הזה יונקים כל אותם בעלי החכמה
שעומדים לדעת במראה או בסוד
החלום, משום שנביאים יונקים מלמעלה, ובעלי
החלום או המראה יונקים מכאן. וכשמתחבר מקום
זה במקום שלמעלה בקשר אחד, אזי הנביאים
יונקים ממעלה וממטה בקשר אחד.

ומשום כך יש משל בדבריהם, שאין נבואתם
מצחצחת פראוי כמו שהיה במשה,
שנבואתו היתה מצחצחת בכל. משום שאור יוצא
מלמעלה ממקום שכל האורות יוצאים ממנו, ומגיע
לדרגתו, ומשם הוא יונק את נבואתו ומאיר מה
שלא היה אז לכלם, לכל שאר הנביאים. אותם
בעלי החלום, בעלי המראה, כלם יונקים ממקום זה
למטה בלי חבור של מעלה על ידי דרגה אחרת
תחתונה ממנה, שהיא בחוץ.

כמו שדרגה של הנביאים שלמעלה, לא היו רואים
אותה הנביאים, רק על ידי דרגה אחרת
למטה. כך גם אלו, דרגת היניקה שלהם היא
למעלה בדרגה התחתונה הזו, אבל לא נגלתה להם
אלא על ידי דרגה חיצונית אחרת, שהיא תחתונה
ממנה, משום שיוצאת מההיכל הזה, ומגיע הדבר
עד אותו ממנה שעומד על שער ההיכל הזה, ומשם
לאותו ממנה שתחת ידו, וכן עד (פלם), שכמה הם
שנוטלים את אותו הדבר ומתערבים עמו. ולכן,
כשמגיע הדבר לאדם, כמה הם שמתערבים עמו,
ולכן הדבר לא מצחצח פראוי.

בשמתחברים ארבעת הגלגלים הללו באותם
הארבעה שבאמצע, אזי כלם
נקראים חמודות. והם בעלי המראה. ומשום כך
החיה הזו שאמרנו שולטת עליהם, ומשום כך נקרא
דניאל איש חמודות, שכתוב (דניאל ט) כי חמודות

מִמְנָה אֶחָד עוֹמֵד עַל הַפֶּתַח הַזֶּה, וְשָׂמוּ קַפְצִיאָ ל, וְזֶה מִמְנָה עַל הַפֶּתַח הַזֶּה כְּדֵי לְסַגֵּר אֶת הַפֶּתַח הַזֶּה עַל אוֹתוֹ הָאֵדָם שְׂרָאוִי לְהַעֲנֹשׁ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְקַבֵּל בַּתְּפִלָּה עַד שִׁישׁוּב לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ.

וּבְאֹתוֹ זְמַן שֶׁנִּגְזַר דִּין בְּבָנָיו שֶׁלֹּא חָטְאוּ, בְּאוֹתָם הַתִּינּוּקוֹת הַקְּטַנִּים, מִמְנָה אֶחָד שֶׁמָּשׁ תַּחַת יָדוֹ, שָׂמוּ עִירִיאָ ל, וְיוֹצֵא וּמְכַרִּיז לְצַד שְׂמָאל, עַד שֶׁמִּתְעוֹרְרֵת רוּחַ אַחַת שֶׁהִיא רוּחַ שֶׁל פֶּגַם שֶׁנִּבְרָא בְּפֶגַם הַלְבָנָה וְנִקְרָא אֶסְכֶּרָא, וְזוֹהִי הַרוּחַ שֶׁעוֹמֶדֶת עַל דְּרָגָה (פֶּתַח) רְבִיעִית בְּהִיכַל הַשְּׁלִישִׁי שֶׁבְּצַד הַטְּמֵאָה, וְזֶה עוֹמֵד עַל הַהֶרֶג שֶׁלָּהֶם, וְנִרְאֶה לְתִינּוּקוֹת כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁמְגַדֵּלֶת יְלָדִים וְאוֹחֶזֶת אוֹתָם וְהוֹרֶגֶת אוֹתָם.

וְאִזּוֹ אוֹתָהּ נִשְׁמָה עוֹלָה, וְאוֹחֶזֶת אוֹתָהּ הַמְּמַנָּה הַזֶּה, וּמַעֲלָה אוֹתָהּ לַמְּמַנָּה שֶׁעוֹמֵד עַל הַהִיכַל הַרְבִּיעִי, וְאוֹתוֹ מְמַנָּה מְגַדֵּל אוֹתָם וּמִשְׁתַּעֲשֵׂע בָּהֶם וּמַעֲלָה אוֹתָם לְהִרְאוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת, וּבְכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְנִרְאִים לִפְנֵינוּ וּמִתְבָּרְכִים מִמֶּנּוּ. וּבְשַׁעָה שְׂרָגְזוּ שׁוֹלֵט, מִסְתַּכֵּל בָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְחָס עַל הָעוֹלָם.

וְכָל אוֹתָם הַתִּינּוּקוֹת שֶׁלֹּא הִשְׁלִימוּ שָׁנִים, עַד שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, כֻּלָּם נִמְסְרִים בְּיָדוֹ שֶׁל זֶה. מִשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים עַד עֶשְׂרִים, כֻּלָּם נִמְסְרִים עַל יְדֵי רוּחַ אַחֶרֶת שֶׁנִּקְרָאת אֲגִירִיסוּן, שִׁיוֹצֵאת מִהַנְּחָשׁ (הַעֶקֶם) הָעֶמֶק הַזֶּה שֶׁנִּגְרַם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם, וְהוּא יֵצֵר הָרַע. מִעֶשְׂרִים שָׁנִים וּמַעֲלָה, נִדוֹן הָעוֹלָם מִבֵּית דִּין, הַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא זְכוּת, הוּא בְּעֶצְמוֹ בֵּא, וּבַחֲטָאֵיו נִדוֹן, וְנִמְסָר בְּיַד הַנְּחָשׁ הַזֶּה שֶׁהוּא מְלֹאךְ הַמּוֹת.

(מִשׁוּם שֶׁהָרִי מִעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמִטָּה עַד שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים), הַרוּחַ הַזֶּה שֶׁעוֹמֶדֶת בּוֹ כְּנִחְשׁ הוֹלֵכֶת אַחֲרָיו, זֶה אֲגִירִיסוּן שֶׁאֲמַרְנוּ, כִּי לֹא נִשְׁמַר כְּשֶׁהִיָּה יְלָד קָטָן כְּרָאוִי, וְרֹאֶה בּוֹ סִימָן שֶׁיִּפְגַּם אַחַר כֵּן. וְזֶה נִלְקַח בְּלִי רְשׁוּת, וְעַל זֶה כְּתוּב (מִשְׁלִי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. וְסוּד זֶה כְּתוּב, וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד. וְשִׁנִּינוּ (בְּרֵאשִׁית א) וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד – זֶה מְלֹאךְ הַמּוֹת, שֶׁמְקַדֵּים אוֹתוֹ טָרַם שִׁיפְגַּם לְאַחַר מִכֵּן. וְהַמְּמַנָּה הַזֶּה שֶׁעוֹמֵד עַל הַפֶּתַח הַזֶּה מְכַנֵּס נִשְׁמָתוֹ וּמַעֲלָה אוֹתָהּ לַמְּעָלָה.

וְשֵׁם מְמַנִּים אֶלֶף וּרְבֻבּוֹת מְזַמְנִים לְטַל אוֹתָם הַפֶּתְקִים, וְהַמְּמַנָּה הַזֶּה עֲלֵיהֶם. וְאִזּוֹ יוֹצֵאִים הַכְּרוֹזִים, וְכַמָּה שׁוֹטְרִים מְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם, וְאוֹתוֹ הַדִּין נִשְׁלָם. וְעַל כֵּן הַמְּמַנָּה הַזֶּה עוֹמֵד לְעֵין בְּפֶתְקִים וְלְהַתְקִין הַנְּהֻגוֹת הַפֶּתְקִים טָרַם שִׁיִּצְאוּ מִהַפֶּתַח הַזֶּה, וְהַפֶּתַח הַזֶּה הוּא פֶּתַח הַדְּרוֹם.

הַפֶּתַח הַשְּׁנִי, זֶהוּ פֶּתַח שְׁחִיִּים וּמּוֹת תְּלוּיִים בּוֹ, מִשׁוּם שֶׁהַפֶּתַח הַזֶּה חוֹתְמִים חֲתִימוֹת שֶׁל כָּל הַפֶּתְקִים. שֶׁפִּיּוֹן שֶׁהַפֶּתְקִים נִתְקְנוּ כְּרָאוִי, שֶׁמָּשׁ אֶחָד מְזַמֵּן, שֶׁשָׂמוּ גְזִירִיאָ ל, וְנוֹטֵל פֶּתְקִים בְּפֶתַח הַשְּׁנִי הַזֶּה, וְשֵׁם חוֹתְמִים אוֹתוֹ.

מִמְנָה אֶחָד עוֹמֵד עַל אוֹתוֹ הַפֶּתַח, וְשָׂמוּ עִירִיאָ ל, וְכָל פֶּתַח וּפֶתַח נִקְרָא עַל שֵׁם אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה שֶׁנִּפְקֵד עָלָיו. תַּחַת שֶׁלְטוֹנוֹ וְתַחַת יָדוֹ שֶׁל הַמְּמַנָּה הַזֶּה שְׁנֵי שְׂמָשִׁים, שֶׁשָׂמָם (סְטֵרִיָּה) סְנוּרִיאָ עֲדִיאָ ל. אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְׂמָאל. אוֹתוֹ שֶׁמִּיָּמִין, בּוֹ תְּלוּיִים הַחִיִּים. וְאוֹתוֹ שֶׁל הַשְּׂמָאל, בּוֹ תְּלוּיִים הַמּוֹת. וְשְׁנֵי חוֹתְמוֹת בִּידֵיהֶם – חוֹתֵם חִיִּים וְחוֹתֵם מוֹת. זֶה עוֹמֵד לְצַד זֶה, וְזֶה עוֹמֵד לְצַד זֶה.

הַפֶּתַח הַזֶּה סְתוּם כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וּבִימֵי שַׁבָּת וּבִימֵי הַחֹדֶשׁ הַחֹדֶשׁ נִפְתָּח, לְהִרְאוֹת חִיִּים בְּאוֹתוֹ הַחוֹתֵם שֶׁתְּלוּיִים בּוֹ חִיִּים, מִשׁוּם שֶׁשַׁבָּת וְחֹדֶשׁ מְתַקְּיִם בָּהֶם חוֹתֵם הַחִיִּים.

וּבִיּוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים בַּתְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת וּמִשְׁתַּדְּלִים בְּעַבּוּדַת רַבּוֹנָם, אוֹתוֹ הַפֶּתַח סְתוּם, עַד שֶׁעַת הַמְּנַחָה. כִּיּוֹן שֶׁעוֹבְרֵת תְּפִלַּת הַמְּנַחָה הַזֶּה, מִמְּקוֹם בֵּית הַדִּין שֶׁל הִיכַל הַזְכוּת יוֹצֵא אוֹר אֶחָד, וְהַפֶּתַח הַזֶּה נִפְתָּח, וְהַמְּמַנָּה הַזֶּה שֶׁל הַהִיכַל הַזֶּה עוֹמֵד, וְאוֹתָם שְׁנֵי שְׂמָשִׁים, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְׂמָאל, וְחוֹתְמוֹת הַחִיִּים וְהַמּוֹת בִּידֵיהֶם וְכָל פֶּתְקֵי הָעוֹלָם לִפְנֵיהֶם, וְאִזּוֹ חוֹתְמִים – הֵן לְחִיִּים הֵן לְמוֹת. וְזֶהוּ פֶּתַח הַמְּזֻרָח.

הַפֶּתַח הַשְּׁלִישִׁי, זֶהוּ פֶּתַח שֶׁעוֹמֵד בְּקִיּוֹם לְדַעַת כָּל אוֹתָם שִׁיעֵבֵר עֲלֵיהֶם דִּין, בֵּין לְמַחְלוֹת, בֵּין לְמַכְאוּבִים, בֵּין לְעֹנִי. דִּין שֶׁלֹּא עוֹבֵר לְמוֹת. כְּשֶׁשָּׁעַר הַפֶּתַח הַזֶּה סָגוּר, אִזּוֹ הַדִּין נִרְשָׁם עַל הָאֵדָם, שֶׁלֹּא מְשִׁיבִים אוֹתוֹ, רַק בְּכַח שֶׁל תְּפִלָּה חֲזָקָה וְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב יב) יִסְגַר עַל אִישׁ וְלֹא יִפְתָּח.

אותן נשמות שעולות, שיש להן חלק לעולם הבא וראויות לעלות למעלה.

משום שכשנשמה עולה ונכנסת לאותם ההיכלות התחתונים, רשומה היא בעשרים ושנים אותיות התורה שרשומות בנשמה הזו. וכשנשמה זוכה ועומדת לפני אותה הרוח, הממנה הזו אהדיא"ל מושח אותם, ועולים ונכנסים לאותו נהר דינור, ועולים ונקרבים לקרבן.

האור הזה כלול בשלשה אורות, משום שאותו שמן משחה נכלל בשלשה גוונים. וכשנוצץ האור הזה, נוצצים ממנו עשרים ושנים (אותיות) אורות כנגד עשרים ושנים אותיות התורה שרשומים בנשמה הזו. ועשרים ושנים האורות הללו, כלם ממנים שמשים שעומדים עמו, וכלם נקראים על שם האור הזה שעליהם, וכלם נכללו בו. האור הזה עם כל אותם האורות נכלל ברוח הזו, והרוח הזו כלולה בו, ומסתכל להתישב בתוך ההיכל הרביעי.

בשהרוח הזו נכללת מהאור הזה ומכל האורות, כשדוחים (דוחקים) להתנוצץ, יוצאת מהם חיה אחת קדושה כלולה בשני גוונים, אריה ונשר, והיא דיוקן אחד, וזה נקרא אהיא"ל (אתיאל). והחיה הקדושה הזו, יוצאים מההתנוצצות שלה, כשמיגע בה האור של הרוח העליונה, ארבעה אופנים כלולים בכל הגוונים, והם: הדריא"ל, יהדריא"ל, אהדורי"א, אסימו"ן (אטימו"ן). כל אלה בשמנה כנפים, ואלה הם ממנים על כל חילות השמים, עורכי הקרבות. משום שלא תמצא מלחמה אחת בעולם או עקירת מלכות ממקומה, עד שצבא השמים והכוכבים של שאר הרקיעים, כלם מראים קרבות וסכסוכים אלה עם אלה. וארבעת האופנים הללו עומדים עליהם לארבעת צדדי העולם.

אלו הארבעה, כשנוסעים לערך מלחמות, מסוד ההיכל שלמעלה נוסעים, שהוא בית הדין, ונקרא זכות. מהזעה שלהם הוציאו כמה צבאות ומחנות שאין להם חשבון, וכלם עומדים תחת האופנים הללו.

מהם עומדים על שירה, ומהם שלוחים על העולם, כנגד אותם השלוחים שלצד

משלש עשרה שנים ומטה נדון על חטאי אביו, ונמסר ביד האסכרא הזה שאמרנו. וכל אחד ואחד, היכל זה כנגד היכל זה. זה בהפך מזה, כפי שאמרנו, והפתח הזה הוא לצד צפון.

הפתח הרביעי, הפתח הזה עומד לרפואה, ונקרא פתח הרפואה. בפתח הזה עומד ממנה אחד ששמו פדיא"ל, וזה עומד על כל אותן הרפואות של העולם, ולהכניס תפלות של כל אותם בעלי מכאובים ומחלות וצער. וזהו עולה עם כל (לכל) אותן התפלות, ומכניס אותן לפני הקדוש ברוך הוא.

וזהו (איוב לג) מלאך מליץ אחד מני אלף. משום שאותם האלף עומדים באותו הפתח, וזה אחד מהם. וכתוב ויחננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר. משום שעולה (לזו) עם התפלה הזו ועומד מליץ טוב על האדם, ומזכיר זכותו שעשה לפני המלך הקדוש, משום שזהו שעומד תמיד לטוב, ועל כן, כל רפואה עומדת בפתח שפדיא"ל ממנה בו. הפתח הזה הוא לצד מערב. ומשום זה ארבעת הפתחים הללו עומדים בהיכל הזה.

בהיכל הזה עומדת רוח אחת שנקראת נגה. זוהי רוח השולטת בהיכל הזה. כל זיו וכל תשוקה עומדים בו. הרוח הזו עומדת לכל אותם שיש להם חלק בעולם הבא. זה מעטר את אותן הנשמות בזיו של כבוד, כדי להודיע לכל אותן רוחות שבהיכלות האחרים שזהו בן העולם הבא, ויעבר בכלם, ואין מי שמוחה בידו.

הרוח הזו היא רוח טהורה ברוחה מהתחתונים הללו, ושמה זהריא"ל, מאותו שמן משחת קדש ששופע מן העולם הבא שופע בו, ומאותו שמן נברא (גדל) וצומח. וזהו נר, כמו שנאמר (תהלים קלד) ערכתני נר למשיחי. משום שזהו הסדור להדליק הנרות מלמטה למעלה, כששורה עליו אור ששופע מלמעלה, משום שזה מסדר כשנכללו בו כל אותם התחתונים שלמטה.

ובשמים תדרת הרוח הזו בכל אותם התחתונים ומאירה, אז מוציאה ממנה אור אחד, ששמו אקריא"ל (אהדיא"ל), וזה כלול ברוח הזו. זה עומד תחת הרוח (הזו) למשך (למשח) את כל

בְּשֵׁשֶׁב מאותו החטא, מתכנסים כל הארבעים הללו ומתירים אותו, ואז מכריזים עליו: מפלוני התרה הנזיפה! מכאן והלאה התפלה נכנסת. וטרם ששב, הוא נזוף למעלה ולמטה, ושמירת רבונו מוסרת ממנו. ואפלו בלילה נשמרתו נזופה, שסותמים לה את כל שערי השמים ולא עולה, ודוחים אותה החוצה.

הַאִוֵּן הזה שעומד על הארבעים הללו, כשנוסע, מגיע לאותו מקום שנקרא תא הרצי"ם. וכשנכנס, נכנסים עמו אותם הארבעים שממנים בארבעה פתחים, ועולים כל אותם המגנים של זהב, ואלו הם מלאכים שנקראים חשמלי"ם. ואותם המגנים והחרבות והרמחים שרצים להגן על ישראל משאר העמים, ולערך בהם קרב ולנקם מהם לפי שעה בלי ארך.

וּמִשּׁוּם כך נקרא תא הרצים, מקום שאותם הרצים רצים וממהרים להלחם ולנקם נקמות כנגד רצים אחרים שרצים להרע ולהחליש מזלות כדי לשלט עליהם. וסוד זה – (אסתר ג) הרצים יצאו דחופים. רצים מצד זה ורצים מצד זה, ובגללם (שם ח) והעיר שושן צהלה ושמחה, או (שם ג) נבוכה. אם מקדימים אלה שכאן – העיר שושן שמחה. ואם מקדימים אלה של הצד האחר – העיר שושן נבוכה. **וְהָרִי** בארנו שבכל עומדים אלה כנגד אלה, צד זה כנגד צד זה, ומשום כך אלה הם מגנים לכל. כשעולים אלה באלה, יוצא אור אחד שלמעלה, וכלם נעשים מגן אחד, וסמך – (בראשית טו) אנכי מגן לך.

שְׁנַיִם עשר גלגלים הם שסובבים לתוך ההיכל הזה, והם נקראים שרפים בשני גונים – לבן ואדום, רחמים ודין. אלה הם עומדים להשגיח תמיד על כל אותם בעלי הצער שמצערם אותם שאר העמים ודוחקים אותם, ונקראים חלונות. והינו מה שכתוב (שיר ב) משגיח מן החלונות.

וְאֵלֹוּ עומדים להסתכל על כל אותם שמתפללים תפלותיהם, שמקדימים לבית הכנסת, ונמנים מאותם העשרה הראשונים, ואז עולים וכותבים אותם למעלה, משום שאלו נקראים חברים שלהם. וזהו שכתוב (שם ח) חברים מקשיבים לקולך השמיעני.

הטמאה שיוצאים מתוך ההיכל השלישי שלה, והם מקטרגים על העולם להרע. ואלו נמצאים כנגדם שלא ישלטו על אותם שעוסקים בתורה, כמו שנאמר (תהלים צא) כי מלאכיו יצוה לך וגו'. וכתוב על כפים ישאונך פן תגף באבן וגו'. זה (ישעיה ח) אבן נגף צור מכשול. וזה נקרא אבן נגף צור מכשול. וזה נקרא (שם כח) אבן בחן פנת יקרת, (שם ל) צור ישראל. והכל עומד זה כנגד זה.

מִסוּד ההיכל השלישי שבצד האחר יוצאים שתי רוחות שנקראות א"ף וחקמ"ה, ומשתי אלה יוצאים כל אותם שלוחים שהולכים להסטות בני אדם מדרך האמת, ואלו אותם שעומדים ומקדימים על אדם שהולך לדרך מצוה, ועל זה אלו האופנים עומדים כנגדם, כדי להגן על האדם שלא ינזקו. משתי הרוחות הללו פחד משה כשהיה יורד מן ההר, שכתוב (דברים ט) כי יגרתני מפני האף והחמה. **בְּאִמְצַע** ההיכל הזה יש מקום אחר שעומד למעלה למעלה, בארבעה פתחים לארבעת צדדי העולם, עשרה ממנים לכל פתח ופתח, וממנה אחד עליהם. וזה כלול באור שנקרא אהדיאל, וזהו אופן בתוך האופן, משלבים זה בזה.

אֵלֹוּ הארבעים נוטלים דין מבית הזכות להלקות את הנשמה הזו שחטאה (וצריכה) לקבל מלקות, ואלו עומדים בשלהבת אש לאותן הנשמות, וטסים מחוץ להיכל הזה, ומלקים את הנשמה הזו, ועומדת נזופה בחוץ כל אותם הימים שנגזרו עליה, ולא נכנסת לפרגוד.

וְהָאֲרַבְעִים הללו הם שעומדים ונזופים ומנדים את כל אלו שהוציאו מפיהם דבר שלא צריך, ואחר זה הוציאו מפיהם דבר קדוש, דבר תורה, ומטנפים את פיהם בה. ואלו עומדים ומנדים אותם, ועומדים בנדוי הזה ארבעים יום, שלא נשמעת תפלתם.

וּבֵן את כל אלו שחטאו אותם חטאים שצריכים את הנזיפה, עשרה כרוזים יוצאים בכל יום ומכריזים בכל אותם הרקיעים ובכל אותם חילות ומחנות: הזהרו בפלוני שהוא נזוף! הוא נזוף על חטא פלוני שעשה, עד ששב לפני רבונו, הרחמן יצילנו.

מתחבר עמו, ותמיד עמו כחבר. אחר כך נהפך לו חבר איש משחית.

וכך יש בצד הקדשה, בצד הימין, חבר טוב, שעושה טוב עם האדם בעולם הזה ובעולם הבא, והחברים הללו עומדים תמיד על האדם בחברות אחת להצילו ולהגן עליו ולהיות עמו חברים, לקדש את שם רבונו ולזמר ולשבח לפניו תמיד.

מאלו יוצאים ארבעה תומכים אחרים לאותם השנים עשר שאמרנו, החברים הללו. ואלו הם עומדים לאותם שיועצים עצה להזיק לצדיקים. אף על גב שלא עושים, ועולים ומודיעים הדבר למעלה, ומבטלים את אותה העצה. ואלו נקראים אראלים. ואף על גב שכלם התמנו לזה, כל אחד התמנה ונפקד על דברים ידועים, ותחת אלו אין להם חשבון.

אלו הארבעה עומדים לארבעת צדי העולם, וכל אחד עומד להשגיח על ישראל, ואלו נקראים חרפים, כמו שנאמר (שיר השירים ב) מציץ מן החרפים. שמות אלו הארבעה שנקראים חרפים: עיגאל. עירי"ה. (עזרי"ה). עריאל. יהירא"ל.

עיגאל"ל הוא עומד לצד מזרח, וזה עומד להשגיח על כל אותם שעושים מעשים טובים, ועל כל אלו שחושבים מחשבה של מצוה, אף על גב שלא יכולים לעשות.

עירי"ה עומד לצד דרום, וזה עומד להשגיח על כל אותם שמנחמים את העני או שיש בלבם צער עליו, אף על גב שאינם יכולים לתת לו. ולאותם שהולכים לדרך מצוה, ולאותם שעושים חסד עם מתים. והוא מעמיד קיום של אמת. וזה התמנה להזכיר אותו למעלה ולחקק דיוקנו למעלה, להכניסו לעולם הבא.

עריאל"ל עומד לצד צפון. וזה עומד להשגיח על כל אותם שחשבו לעשות רעות ולא עשו, או רוצים לחטא ובאו לעשות, והתחזק ביצרו ולא עשה.

יהירא"ל עומד לצד מערב, וזה עומד להשגיח על כל אותם שעוסקים בתורה ומכניסים בניהם ללמד תורה לבית הרב, ולכל אותם

אשריהם הצדיקים שיודעים לסדר תפלתם כראוי, משום שכאשר התפלה מתחילה לעלות, אלו עולים עם התפלה הזאת ונכנסים לכל אותם הרקיעים ולכל אותם ההיכלות, עד שער הפתח העליון. ואותה תפלה נכנסת לפני המלך להתעטר, כמו שנתבאר.

בא וראה, כל אלו שמתפללים תפלות ומקדשים את רבונו ברצון שלם, התפלה הזו צריך להוציא אותה מתוך מחשבה, וברצון של דבור ורוח, ואז מתקדש שמו של הקדוש ברוך הוא. וכשמגיעה לחברים הללו, כלם לוקחים את אותה תפלה, והולכים עמה עד ההיכל הרביעי באותו הפתח. ואלו משבחים באותו זמן שמתפללים תפלות ומקדשים באותו זמן, אלו הם שממנים ביום על ישראל להיות עמהם חברים. (ולא בלילה פאותם) ובלילה באותם האחרים שאומרים שירה בלילה.

ובא ראה, כתוב (משלי כח) גוזל אביו ואמו ואמר אין פשע חבר הוא לאיש משחית. והרי פרשוה, משום שמונע ברכותיו של הקדוש ברוך הוא, שהוא אביו, ככתוב (דברים לב) שאל אביך ויגדך. וכתוב (משלי כג) ישמח אביך. ופרשוה.

חבר הוא לאיש משחית, מי האיש משחית? זהו אותו איש שפוגם את הלכנה, ונקרא (שם טז) איש תהפוכות. (תהלים קמ) איש לשון. (בראשית כה) איש יודע ציד איש שדה. וזהו איש משחית, שזהו שמונע ברכות מן העולם. אף כך, מי שמונע ברכות מהעולם, חבר הוא לאיש משחית הזה שאמרנו. וזהו סוד, משום שצריך לאדם לברך את הקדוש ברוך הוא ולהתפלל תפלה כראוי כדי שיתברך שמו הקדוש, ויתחבר עם החברים הקדושים הללו ולא יפגם את תפלתו, משום שימנע ברכות מהעולם ויתחבר עם אותו איש משחית, שהוא מונע ברכות מן העולם וגרם מות לכלם.

כתוב (דברים יח) וחבר חבר. מה זה וחבר חבר? זה אותו מי שהוא הולך אחר הצד האחר ומכשף כשפים, הוא מושך עליו רוח אחרת טמאה, ומתחבר באותה חברות של אותו חבר רע, ושורה בחברות עם אותו חבר איש משחית. ולמה נקרא חבר? משום שבשעה שנולד אדם הוא

עצה בארץ כדי לעורר רחמים מלמעלה. ואז כתוב, (תהלים פט) אשרי העם יודעי תרועה. יודעי תרועה ודאי. יודעי תרועה, שמשברים את התרועה הזו, שהיא דין הקשה שהכל נדונים בו. אשרי ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, משום שהם יודעים את דרכי הקדוש ברוך הוא ויודעים ללכת בדרכיו וליחד יחוד פראוי.

החלונות הללו והחרפים הללו, כלם עומדים לאחז את כל התפלות שעולות מלמטה למעלה ולהשגיח בהן, להכניסן לפני הקדוש ברוך הוא. ועל כן, כל בית כנסת שאין בו חלונות, אינו מקום להתפלל בו פראוי.

שהרי בית הכנסת למטה כנגד בית הכנסת שלמעלה. בית הכנסת שלמעלה שיש בו חלונות, כמו שאמרנו – כך גם למטה. למעלה כנסת הגדולה יש בה שנים עשר חלונות – כך גם לבית הכנסת התחתון. והכל עומדים זה כנגד זה, משום שהעולמות עומדים אלו בגון של אלו, וכבוד הקדוש ברוך הוא עולה בכל. ועל כן, ביום רעה ימלטהו ה'. כששולט אותו הצד הרע – ימלטהו ה'.

כמו כן, הממנה הזה יהרא"ל עומד על כל אותם שחסים על עניים, כמו שנאמר אשרי משכיל אל דל, ובשביל זה הכל עומד בהיכל הזה, וההיכל הזה נכלל בהיכל אחר רביעי, ששם הם הגזרות והדינים לכל. אשרי חלקו של מי שיודע את גנוי רבונו, ליחדו ולקדש את שם רבונו תמיד, לזכותו בעולם הזה ובעולם הבא.

היכל הזכות גבורה

ההיכל הרביעי. ההיכל הזה, שהקדוש ברוך הוא נודע שלטונו בארץ בגללו. וזהו ההיכל שעומד לשמר את דרכי התורה. זה נקרא היכל הזכות, שבו נדונים כל דיני העולם וכל הזכיות וכל החטאים וכל הענשים, וכל שכר טוב לאותם ששומרים את מצוות התורה.

היכל הזכות הזה משנה מכל שאר ההיכלות, וההיכל הזה כלולים בו ארבעה היכלות משנים זה מזה, וכלם היכל אחד. בהיכל הזה יש רוח אחת שנקראת זכות אל. וההיכל הזה נקרא על

שמשתכלים על חולה כשהוא בבית חליו, ומשגיחים עליו ומודיעים לו שיתבונן בחטאיו ובמעשיו וישוב מהם לרבונו. משום שכל מי שמשתדל עם אותו חולה, שישתכל במעשיו וישוב בתשובה לפני הקדוש ברוך הוא, הוא גורם לו להנצל ולהשיב לו את רוחו.

ועל זה כתוב, (תהלים מא) אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'. מה זה ביום רעה? ביום רע הנה צריך להיות! אלא ביום רעה – ביום ששולטת אותה הרעה לקחת את נשמתו. אשרי משכיל אל דל – זהו חולה, כמו שנאמר, (שמואל ב יג) מדוע אתה ככה דל בן המלך. ומשום כך, ביום רעה ימלטהו ה'.

ואלו (אותם שמשתכלים) שהם משתכלים באותו חולה להשיבו מחטאיו אצל הקדוש ברוך הוא, כמו שבארנו. בהיכל הזה עומד עליו להשגיח. וביום ששורה הדין על העולם, ינצל ממנו, כמו שנאמר ביום רעה ימלטהו ה'. היום שנמסר הדין לאותה רעה לשלט בו (על העולם), וכל אלו עומדים להשגיח, ולכן נקראו חרפים.

ביום של ראש השנה, כשהקדוש ברוך הוא עומד בדין על העולם ואותו צד הרע בא להשטין, אז מתכנסים כל אלה ועומדים לפני הקדוש ברוך הוא. ואז מתעטרים כלם ועומדים לפני הקדוש ברוך הוא. באותו זמן מה כתוב? (שיר השירים ב) משגיח מן החלונות מציץ מן החרפים. מציץ, כמי שמשגיח ממקום דק, שרואה ולא רואה כל מה שצריך. ואחר כך, משגיח מן החלונות, מקום של השגחה יתרה, שפותח פתחים לרחם על הכל. וכשהקדוש ברוך הוא משגיח על העולם, משתכל בחלונות הללו ובחרפים הללו, וחס על הכל.

ואז, כשישראל תוקעים באותו שופר ומתעורר למעלה אותו הקול שיוצא מן השופר, כלול מאש ומים ורוח, ונעשה מהכל אותו הקול, כדי לעורר קול עליון, שיוצא מתוך אותו השופר, שהוא כמו זה, כלול באש ומים ורוח, אז יוצא פרוז ומכריז בכל הרקיעים ואומר: קול דודי הנה זה בא וגו' משגיח מן החלונות מציץ מן החרפים.

ואז כלם יודעים שהרי הקדוש ברוך הוא חס על ישראל, ואומרים: אשריהם ישראל שיש להם

מִדְרָךְ טוֹבָה לְדָרְךְ רָעָה, וּמֵהֶם קִיָּמִים לְטַמָּא בְּנֵי אָדָם לְאוֹתָם שֶׁבָּאוּ לְהַטְמֵא. כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ, בֶּאֱדָם לְהַטְמֵא – מְטַמְּאִים אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמְטַמְּאִים אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וְהֵם נִקְרְאוּ צוֹאֵה רֹתַחַת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ל) צֵא תֹאמַר לוֹ. וְאוֹתָן דְּרָגוֹת שְׁעוֹמְדוֹת לְטַמָּא יוֹתֵר. וּמִשּׁוֹם כֵּן אֵלֶּה תְּמִיד כְּנֹגֵד אֵלֶּה, וְהַכֹּל הוּא בְּדְרָגוֹת יְדוּעוֹת כְּרֹאוּי.

הַפְּתַח הַשְּׁנִי. בַּפְּתַח הַזֶּה יֵשׁ מְמַנָּה שֶׁשְּׁמוֹ דְּהֵרִיא"ל, וְהוּא לְצַד יָמִין, וְזֶהוּ מְמַנָּה לְהַכְנִיס אֶת כָּל הַזְּכִיּוֹת שֶׁזָּכוּ בָּהֶם בְּנֵי אָדָם, כְּדִי שִׁידוֹן אָדָם עֲלֵיהֶם לְטוֹב כְּשֶׁנִּדְּוֶן לְטוֹב, וְאוֹתָן זְכִיּוֹת קִיָּמוֹת רַבּוֹת עַל חֲטָאֵי בְּנֵי אָדָם, וְאִזּוֹ הַמְּמַנָּה הַזֶּה מְצַוֶּה עַל שֶׁכָּר וְהַחֲלֵק שֶׁל אוֹתָן הַזְּכִיּוֹת וְהַשְּׁכָר לְטוֹב.

וּמוֹצִיא אֶת אוֹתוֹ הַדִּין, וּמְמַנָּה אֶת אוֹתוֹ מְמַנָּה שֶׁנִּקְרָא פְּדִיא"ל שֶׁבְּהִיכֵל הַשְּׁלִישִׁי. וְאִזּוֹ אוֹמֵר לוֹ, (איוב לג) פְּדָעָהוּ מִרְדַּת שַׁחַת. מִשּׁוֹם שֶׁכְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד בְּבֵית חָלְיוֹ וְנִתְפָּס בַּתְּפִיסַת הַמֶּלֶךְ, אִזּוֹ נִדְּוֶן הָאָדָם. וְכָל זְכוֹת וְכָל חֲטָא שֶׁעָשָׂה אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, הַכֹּל נִכְנָס בְּהִיכֵל הַזֶּה לְהִיּוֹת נִדְּוֶן.

וּכְשֶׁנִּדְּוֶן לְטוֹב, בַּפְּתַח הַזֶּה יוֹצֵא דִינּוֹ לְטוֹב, לִימִין הַמְּמַנָּה הַזֶּה דְּהֵרִיא"ל שֶׁעוֹמֵד בּוֹ, וּמוֹדִיעִים אֶת דִּינּוֹ לְטוֹב, עַד שֶׁנִּצְוֶל. וְיוֹרֵד אוֹתוֹ הַדִּין לְכָל אוֹתָם הַמְּמַנִּים. הַדְּרָגוֹת שֶׁנִּדְּוֶעוֹת לְטוֹב לְמַטָּה, כֵּלֶן דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת, וְהַכֹּל – בֵּין לְטוֹב בֵּין לְרַע – מִבֵּית הַמֶּלֶךְ נִדְּוֶן אוֹתוֹ אָדָם.

הַפְּתַח הַשְּׁלִישִׁי. בַּפְּתַח הַזֶּה יֵשׁ מְמַנָּה אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ גְּדִיא"ל, וְהוּא לְצַד שְׂמָאל, וְזֶהוּ הַמְּמַנָּה לְהַכְנִיס (לשקל) אֶת כָּל הַחֲטָאִים וְכָל הַרְעוֹת שֶׁאָדָם סָטָה אַחֲרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמוֹרִיד אוֹתָם לְתוֹךְ מִשְׁקַל לְהַשְׁקֵל עִם אוֹתָן זְכִיּוֹת שֶׁנִּכְנָסוּ בְּיַד אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה הָאֶחָד שֶׁאֶמְרָנוּ.

וְאוֹתוֹ הַמִּשְׁקָל עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַפְּתַח הַרְבִּיעִי, וְשֵׁם נִשְׁקָלִים זְכִיּוֹת וְחוֹבוֹת כְּאֶחָד. מִי שֶׁנִּצְחַח מֵהֶם – כֵּן יֵשׁ לוֹ מְמַנִּים בְּאוֹתוֹ הַצַּד. אִם הַזְּכִיּוֹת נִצְחָחוּ – כִּמָּה מְמַנִּים יֵשׁ בְּצַד יָמִין שֶׁנוֹטְלִים אוֹתוֹ הַדִּין, וּמַעֲבִירִים אֶת הַרְעוֹת וְהַמַּחְלוֹת מֵאוֹתוֹ אָדָם עַד שֶׁנִּצְוֶל. אִם הַחֲטָאִים נִצְחָחוּ – כִּמָּה מְמַנִּים יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ צַד שְׂמָאל, עַד שֶׁלֹּקְחִים הַדְּבָר אוֹתוֹ הַצַּד

וּמִרְאִים אֶת זֶה בְּחֹלּוֹם לְאֲנָשִׁים, וּכְבָּא אוֹתוֹ הַדְּבָר לְזִמְן קָרוֹב.

וּלְפַעֲמִים אוֹתוֹ דְּבָר שֶׁצְרִיךְ לְמַלְכֵי הָאָרֶץ, שֶׁהֵם מְמַנִּים לְזוֹן וְלִהְנִיחַ עִמָּם, שֶׁמוֹדִיעִים אֶת אוֹתוֹ הַדְּבָר עַד הַרְקִיעַ שֶׁל הַשָּׁמַשׁ שֶׁלְמַטָּה, וְעוֹמֵד שָׁם. עַד שֶׁאוֹתָם מְמַנִּים שֶׁל הַשָּׁמַשׁ, שֶׁנִּתְמַנְנוּ עַל הַשָּׁמַשׁ, לֹקְחִים אֶת אוֹתוֹ הַדְּבָר, וּמוֹדִיעִים אוֹתוֹ לְאוֹתָם הַמְּמַנִּים הָעֲלִיוֹנִים שֶׁל הַצַּד הָאֶחָד, וְהֵם מוֹדִיעִים אֶת הַדְּבָר לְמַלְכֵי הָאָרֶץ, שֶׁהֵם בְּצַד שְׂמָאל.

וּכְשֶׁהָיוּ נִבְיָאִים בָּהֶם בִּישְׂרָאֵל, הָיוּ נוֹטְלִים נְבוֹאָתָם מִשְׁנֵי עֲמוּדִים עֲלִיוֹנִים שֶׁהַתּוֹרָה סְמוּכָה עֲלֵיהֶם. אַחַר שֶׁהִסְתַּלְקוּ נְבִיאִים מִהָעוֹלָם וּבָאוּ בְּעַלֵי הַמְּרָאָה וּבְעַלֵי הַחֹלּוֹם, הֵם נוֹטְלִים הַדְּבָר מִמְקוֹמוֹ, כְּפִי שֶׁאֶמְרָנוּ. וּכְשֶׁהָיוּ בֵּין יִשְׂרָאֵל מְלָכִים, וְהִסְתַּלְקוּ הַנְּבִיאִים, וְלֹא נִמְצְאוּ בְּעַלֵי מְרָאָה וּבְעַלֵי חֹלּוֹם, מוֹדִיעִים אֶת הַדְּבָר לְאוֹתָם מְלָכִים מִהַפְּתַח הַזֶּה שֶׁאֶמְרָנוּ.

סדר הלימוד ליום יט ניסן [יום 196 בשנה]

וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ נוֹטֵל הַדְּבָר מִהַמְּקוֹם הַזֶּה? בֶּאֱדָם וְרָאָה, כָּל דְּרָגָה וְדְרָגָה וְכָל פְּתַח וּפְתַח, לְכָלֵם יֵשׁ בַּחוּץ מְמַנִּים יְדוּעִים שֶׁהִתְמַנְנוּ (בְּצַד שְׂמָאל) בְּכָל אוֹתָם הַרְקִיעִים, עַד שֶׁיּוֹרְדִים לְמַטָּה לְרַקִּיעִים הַתַּחְתּוֹנִים וּמוֹדִיעִים אֶת הַדְּבָר לְאוֹתָם שֶׁצְרִיךְ, מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי מִהֵהִיכָלוֹת הַלְלוּ, שֶׁהֵם צַד הַקְּדוּשָׁה וְסוּד הָאֶמּוּנָה, נִפְרָדוֹת דְּרָגוֹת לְמַטָּה, כֵּלֶן בְּסוּד הָאֶמּוּנָה, וְיּוֹרְדוֹת מְדְרָגוֹת עַל מְדְרָגוֹת עַד שֶׁפּוֹרְחוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, וְהִתְמַנְנוּ בּוֹ.

מֵהֶם לְשִׁמּוֹר בְּנֵי אָדָם מִן הַצַּד הָאֶחָד וּמִנְזָקֵי הָעוֹלָם, וּבְאוֹתָם הַדְּרָכִים שֶׁבָּהֶם הֵם הוֹלְכִים. וּמֵהֶם כְּדִי לְסִיעַ לְבְנֵי אָדָם כְּשֶׁבָּאִים לְהַטְהֵר. וּמֵהֶם לְעֲשׂוֹת אוֹתוֹת וּנְסִים בְּעוֹלָם, וּמֵהֶם שְׁעוֹמְדִים כְּדִי לְהַשְׁגִּיחַ עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם לְהַעֲדִיד עֲדוֹת. וְכֵן (בְּצִוְיָהּ זו) נִפְרָדוֹת כִּמָּה דְּרָגוֹת לְצַדֵּיהֶם, וְכָלֵם בְּסוּד הָאֶמּוּנָה הָעֲלִיוֹנָה בְּקְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה.

כְּמוֹ כֵּן בְּצַד הָאֶחָד, צַד הַטְּמָאָה, נִפְרָדוֹת דְּרָגוֹת מֵאוֹתָם הַהִיכָלוֹת לְמַטָּה, כָּלֵם דְּרָגוֹת לְהַרְעַ וְלְהַסְטוֹת אֶת הָעוֹלָם. מֵהֶם עוֹמְדִים לְהַסִּית בְּנֵי אָדָם

לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, וְהֵם מְמַנִּים לְהַשְׁגִּיחַ בְּכָל
אוֹתָם שְׁשׁוּמְרִים אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וּמַעֲנִיגִים אֶת
הַשַּׁבָּת כְּרְאוּי.

מֵהָאַרְבָּעָה הַלְלוּ, כְּשֶׁנוֹסְעִים, יוֹצְאִים שְׂבִיבֵי אֵשׁ,
וּמֵהַשְּׂבִיבִים הַלְלוּ נַעֲשִׂים שְׂבָעִים
וּשְׁנַיִם גְּלָגְלִים לוֹהֵטִים בְּאֵשׁ. מִכָּאן נַעֲשֶׂה נֶהַר
דִּינּוּר. אֶלֶף אֲלָפִים יִשְׁמְשׁוּ אֶת אוֹתוֹ הַנֶּהַר. כָּל
אוֹתָם שְׁמַעֲנִיגִים שַׁבָּת, אַרְבַּעַת הַמְּמַנִּים הַלְלוּ
מִשְׁגִּיחִים בְּכָל אוֹתָם שְׁמַעֲנִיגִים אֶת הַשַּׁבָּת, וְהַחֲזִיחַ
הַזֶּה עוֹמֵדֵת עֲלֵיהֶם, וְנוֹסְעִים בְּשִׁבְלָה תַּחֲתֵיהָ.

בְּכָל יוֹם וְיוֹם זוֹרֵם אוֹתוֹ נֶהַר דִּינּוּר וְשׁוֹרֵף כְּמָה
רוּחוֹת וְכִמָּה שְׁלִיטִים. וְכִשְׁנֹכְנֶסֶת שַׁבָּת, יוֹצֵא
כְּרוֹז, וְשׁוֹכֵף אוֹתוֹ נֶהַר דִּינּוּר, וְהַסְּעָרוֹת וְהַזִּיקִים
וְהַשְּׂבִיבִים שׁוֹכְכִים. וְהַחֲזִיחַ הַזֶּה הוֹלֵכֵת וְעוֹלָה עַל
אַרְבַּעַת הַשְּׂרָפִים הַלְלוּ שְׁאֲמַרְנוּ, וְנִכְנָסֵת לְתוֹךְ
אֲמַצַּע הַהֵיכָל הַזֶּה לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנֹקְרָא עֲנֵג.

מִשׁוּם שְׂבִיבֵי מְקוֹם הַזֶּה, כְּשֶׁנִּכְנָסֶת שַׁבָּת, מִסְתַּדְרִים
שֵׁם כָּל שְׁלַחֲנוֹת בְּנֵי הָעוֹלָם, שְׁנֹקְרָאִים בְּנֵי
הֵיכַל הַמֶּלֶךְ. וְאֶלֶף אֲלָפִים וְרַבּוּא רַבּוּת עוֹמְדִים
עַל אוֹתָם הַשְּׁלַחֲנוֹת. וְהַחֲזִיחַ הָעֲלִיוֹנָה הַזֶּה עַל
אַרְבַּעַת הַשְּׂרָפִים הַלְלוּ, וְנִכְנָסֶת לְאוֹתוֹ מְקוֹם,
וְרוֹאֶה שֵׁם אֶת כָּל אוֹתָם הַשְּׁלַחֲנוֹת (וְכָל אוֹתָם שְׁעוֹמְדִים
עֲלֵיהֶם), וּמִשְׁגִּיחָה בְּכָל שְׁלַחֲן וְשְׁלַחֲן, וְאִיךְ מַעֲנִיגִים
אֶת כָּל שְׁלַחֲן וְשְׁלַחֲן, וְעוֹמְדֵת וּמְבַרְכֶת אֶת אוֹתוֹ
הַשְּׁלַחֲן. וְכָל אוֹתָם אֶלֶף אֲלָפִים וְרַבּוּא רַבּוּת, כָּלֵם
פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים אָמֵן.

וּמָה הַבְּרָכָה שְׂמַבְרֵךְ עַל הַשְּׁלַחֲן הַזֶּה שְׁנַעֲרֵךְ וְנַעֲנֵג
כְּרְאוּי? (ישעיה נח) אֲזַ תַּתְעַנֵּג עַל ה' וְגו' כִּי פִי
ה' דַּבֵּר. וְכָלֵם אוֹמְרִים: אֲזַ תִּקְרָא וְה' יַעֲנֶה וְגו'. רוּחַ
הָעֲלִיוֹנָה שְׁנֹקְרָאֵת זְכוּת אֵל, כְּשֶׁאוֹתוֹ הַשְּׁלַחֲן
מַתְעַנֵּג בְּכָל הַסְּעוּדוֹת, בְּסַעוּדָה הָאַחֲרוֹנָה
הַשְּׁלִישִׁית מְסִים וְאוֹמֵר עַל כָּל אוֹתָם הִרְאִישׁוֹנִים,
וְאוֹמֵר: אֲזַ יִבְקַע כְּשַׁחַר אוֹרֵךְ וְגו', כְּבוֹד ה' יֵאֲסַפֶּךָ.
כָּל אוֹתָם שְׂבָעִים אוֹרוֹת אַחֲרִים בְּכָל הַצְּדָדִים
פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: (תהלים קכח) הִנֵּה פִי כֵן יִבְרַךְ גְּבוּר
יְרָא ה'.

וּבְשִׁשְׁלַחֲן הָאָדָם אֵינּוּ עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ מְקוֹם בְּעִרְיֹכֵת
הָעֲנֵג כְּרְאוּי, אֲזַ הַחֲזִיחַ הַזֶּה, וְאוֹתָן
אַרְבַּע שְׁתַּחֲתִיָּה, וְכָל אוֹתָם אֶלֶף אֲלָפִים וְרַבּוּא

הָאַחַר וְכָל אוֹתָם שׁוּמְרֵי הַחֲקִים, עַד שֶׁהוֹרַע מְזֵלוֹ.
וְאֲזַ יוֹרֵד אוֹתוֹ הַצַּד הָאַחַר וְנוֹטֵל אֶת הַנְּשֻׁמָּה. אֲשֶׁרִי
חֲלָקִים שֶׁל הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

הַפְּתַח הַרְבִּיעִי. בְּפִתּוּחַ הַזֶּה עוֹמֵד מְמַנֵּה אֶחָד
שְׁשֵׁמוֹ וְאוֹזְנֵי"ה (מֵאוֹזְנֵי"ה). וְזֶהוּ מִשְׁקַל
שְׁנוּטֵל (שְׁשׁוּקֵל) זְכוּיֹת וְחוּבוֹת, וְכוּ נִשְׁקָלִים כָּלֵם
כְּאַחַד. וְזֶה נִקְרָא מֵאוֹזְנֵי צְדָק, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב (וּיקרא יט)
מֵאוֹזְנֵי צְדָק. בְּזֶה נִשְׁקָלִים כָּלֵם לְהַדוּן.

תַּחַת הַמְּמַנֵּה הַזֶּה יֵשׁ שְׁנַיִ מְמַנִּים, אֶחָד לְיָמִין
וְאַחַד לְשְׂמָאל. אֶחָד לְיָמִין, הִרְיָא"ל שְׁמוֹ.
אֶחָד לְשְׂמָאל, גְּדוּדִיא"ל שְׁמוֹ. וְכִשְׁנֹשְׁקָלִים זְכוּיֹת
וְחוּבוֹת – זֶה מְכַרִּיעַ לְצַד יָמִין, וְזֶה מְכַרִּיעַ לְצַד
שְׂמָאל. וְכָלֵם נִכְלָלוּ בְּרוּחַ הַזֶּה שְׁנֹקְרָאֵת זְכוּיֹת אֵל.

וּבְשִׁבְלָם נִכְלָלִים בְּהַ, מוֹצִיאָה חֲזִיָּה (אַחַת) קְדוּשָׁה,
וְהַחֲזִיחַ הַזֶּה לוֹהֵטֵת, וְשָׁמָּה נִקְרָא
תּוֹמִיא"ל. הַחֲזִיחַ הַזֶּה הִיא חֲזִיָּה שְׁעוֹמְדֵת לְהַשְׁגִּיחַ
בְּעוֹלָם בְּאוֹתָם עֵינֵי ה' שֶׁהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים
בְּעוֹלָם. וְאוֹתָם עֵינֵי ה', כָּלֵם נוֹטְלִים הַשְּׁגָחָה
מֵאוֹתָם מַעֲשִׂים טוֹבִים שְׁנַעֲשׂוּ בְּסִתְרָה, וְלִהְשִׁיחַ
בְּאוֹתָם מַעֲשִׂים שֶׁהֵם בְּשִׁלְמוֹת הַלֵּב, וְאֵף עַל גֵּב
שֶׁלֹּא נַעֲשׂוּ כְּרְאוּי.

הַחֲזִיחַ הַזֶּה עוֹמְדֵת בְּהַשְּׁגָחַת הַתְּפִלוֹת, מְשׁוּם
שְׁאוֹתָן בְּקִשׁוֹת שְׂמִבְקָשִׁים אֲנָשִׁים
בְּתְפִלוֹתֵיהֶן, כְּלָן עוֹמְדוֹת בְּיַדֵי הַחֲזִיָּה הַזֹּאת,
וּמְנִיחָה אוֹתָן בְּהֵיכָל הַזֶּה. וְאוֹתָן הַבְּקִשׁוֹת עוֹמְדוֹת
בְּהֵיכָל הַזֶּה עַד אַרְבָּעִים יוֹם לְהַשְׁגִּיחַ בְּהֵן.

שְׁתֵּרֵי (בְּסוּף אַרְבָּעִים יוֹם) בְּכָל אַרְבָּעִים וְאַרְבָּעִים
יוֹצֵאת הַחֲזִיָּה הַזֹּה וְלוֹקַחַת אֶת כָּל אוֹתָן
הַבְּקִשׁוֹת, וּמְנִיחָה אוֹתָן לְפָנֵי אוֹתָם שְׂבָעִים וּשְׁנַיִם
אוֹרוֹת, וְדָנִים אוֹתָן. וְאֲזַ הָרוּחַ הַזֶּה שְׁנֹקְרָאֵת זְכוּיֹת
אֵל, מַעֲיִנַת בְּהֵן אִם זוֹכֶה וְאִם לֹא זוֹכֶה. אִם זוֹכֶה –
יוֹצֵאת הַתְּפִלָּה הַזֹּה, וּמַתְּגַלְגֶּלֶת הַבְּקִשָּׁה הַזֹּה,
וְיוֹצְאִים עִמָּה שְׁנַיִם עֶשֶׂר מְמַנִּים, וְכָל אֶחָד וְאַחַד
תּוֹבְעִים מֵעַם אוֹתָהּ הָרוּחַ קִיּוּם בְּבִקְשָׁה הַזֹּה,
וּמַתְקִימַת בְּהֵם.

תַּחַת הַחֲזִיָּה הַזֹּה אַרְבָּעָה שְׂרָפִים לוֹהֵטִים:
שְׂרָפָא"ל, בְּרִקִיא"ל, קְרִישִׁיא"ל,
קְדוּמִי"ה. וְאַרְבָּעָה הַלְלוּ שְׁתַּחֲתֵת הַחֲזִיָּה הַזֹּה עוֹמְדִים
לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם. אֵלוֹ הָאַרְבָּעָה עוֹמְדִים

להאיר בסוד האמונה. פתח אחד עומד בהיכל הזה וממנה אחד עליו, ואותו ממנה נקרא סנגוריה. הממנה הזה עומד על הפתח הזה כדי ללמד (סנגוריה על ישראל, ובגלל זה נקרא שמו כך, שהרי הוא ממנה על כל אותן טובות של ישראל להכניס סנגוריה וכו') סנגוריה שלהם לפני רבונם, ולא ישלט עליהם הצד האחר.

בהיכל הזה עומדת רוח אחת שכלולה בארבע, שהרי רוח זו כלולה בארבעה גונים: לכן, שחר, ירק ואדם. וזוהי רוח שעומדת כלולה בכל, ונקראת סוריה. גדולה על כל אותם חילות תחתונים. וכלם עומדים תחתיה וממנים תחת ידה. **הרוח** הזו שסוגרת ופותחת. כל המפתחות העליונים כלם מסורים בידה. (שלש פעמים ביום) כל החילות התחתונים כלם נכללו ועומדים תחתיה וממנה נזונים. זה עומד בכל סודות רבוננו, כל הגנזים העליונים כלם נמסרו בידה.

הרוח הזו נקראת אהבה, ומשום כך נקרא ההיכל הזה היכל אהבה. משום שכאן נגנזו כל סוד הסודות למי שצריך להדבק בו, וכאן הוא סוד הכתוב, (שיר השירים ז) שם אתן את ידי לך.

הרוח הזו היא השומרת את כל השמירה שלמעלה, וזו נקראת (תהלים קכא) שומר ישראל, (דברים ז) שומר הברית. משום שכאן היא שמירת כל הגנזים העליונים, ועל פן גנזי רבוננו גנוזים בה. מזה יוצאים שבילים ודרכים לאותם שלמטה כדי לעורר בהם רוח של אהבה.

ארבעת הגונים הללו שבה נכללו זה בזה. וכשרוצים להכלל, מכה זה בזה, ויוצאת מכלם חיה קדושה אחת שנקראת זהר. והחיה הזו עליה כתוב, (יחזקאל א) היא החיה אשר ראיתי על נהר כבר.

מההיכל הזה יוצאות כל הרוחות הקדושות שעומדות בקיום של הנשיקות (העליונות), שהרי מאותן הנשיקות יוצא אור של רוח לקיום הנפש לכל אותן הנשמות העליונות שנתנו בבני אדם, וסוד אותו הכתוב (דברים ח) כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. משום שבהיכל הזה עומדות כל הנשמות וכל הרוחות שעמידות לרדת בבני האדם מיום שנברא העולם, ועל פן ההיכל

רבבות, כלם דוחים אותו החוצה לאותו צד האחר, וכמה שומרי החקים, כלם נוטלים אותו ומכניסים אותו לאותו מקום, שהוא בהפך מזה, ונקרא נגע. וכשמכניסים אותו לשם, (פותחים ואומרים) (שם ט) ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בברכה ותרחק ממנו. ינקש נושה לכל אשר לו וגו', אל יהי לו משך חסד וגו'. הרחמן יצילנו.

משום שענג שבת, ואמונת הקדוש ברוך הוא (זה אלו אותם שלחנות של ענג שבת ומועדים וחגים, כלם שמחה של הקדוש ברוך הוא, ומשום כך) הוא. ומשום זה, כל אותם שמענגים ענג השבת וזמנים ומועדים, ארבעת הללו שעומדים תחת החיה הזו עומדים כנגד אותו נהר דינור, ולא נותנים להשרף שם את כל אלו שמענגים ענוגיהם כראוי.

תחת הארבעה הללו יש ממנים אחרים שעומדים בחוץ, שנודעים מצד ההיכל הזה, (וכל הפרוים בחוץ) ומכריזים על כל אותם הדינים ועל כל אותן הגזרות שנגזרו בהיכל הזה.

הכל נדון כאן, פרט לשלשה דברים שלא נתנת רשות כאן בהיכל הזה שנקרא זכות, ואלו הם: בני, חיי ומזוני. שהרי שלשת אלה לא עומדים כאן, משום שהרי הם תלויים במזל. שהרי אותו נהר ששופע ויוצא, שם תלויים החיים שלמעלה, ושם תלויים המזונות, ושם תלויים הבנים. שהרי שלשת אלה יוצאים משם ושופעים ונמשכים למטה. ומשום כך הכל עומד בהיכל הזה, פרט לשלשת אלו.

כשאדם הוא בבית חליו, כאן הוא נדון, וכן כל שאר הדינים שבעולם. ואם תאמר, אם אדם בבית חליו נדון לחיים – נותנים לו. לא שהחיים תלויים כאן, אלא כשנדון כאן לחיים, אזי שופעים החיים מלמעלה ונותנים לו (ואם לא – לא נותנים). אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים דרכי התורה וזוכים בה לחיי עולם, עליהם כתוב (ישעיהו ס) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

היכל אהבת חסד

ההיכל החמישי. ההיכל הזה עומד להאיר לתחתונים הללו. וזהו ההיכל שעומד

משום שאלו עומדים בעולם ועושים קטרוג לאנשים. אחד - אותו ששולח להם רעב ומתים. ואחד - שאנשים אוכלים ולא שבעים, משום שהרי רוח רעה שולטת בעולם.

החיה הזו מוציאה ניצוץ אחד שיוצא מהתנוצצות של שני ניצוצות שאמרנו, שהם מתהפכים לכמה גונים. והניצוץ הזה נקרא שרפים, וזה אוהז בהם ומלהיט אותם.

בהיכל הזה יש שני ממנים, אורות שעומדים על אלה ורבוה רבבות שנקראים גפנים, ואלף ורבוה רבבות שנקראים רמונים, וכלם עומדים בחביבות, ואלו הם שמכניסים אהבה בין ישראל למטה לקדוש ברוך הוא למעלה. וכלם מעוררים אהבה ועומדים באהבה. וכשמתעוררת אהבה ממטה למעלה וממעלה למטה, אז מתמלא ההיכל הזה מכמה טובות, מכמה חסדים, מכמה רחמים, ואז האהבה שלמטה תוך האהבה העליונה נדבקות זו בזו.

מבאן יוצאים שני ממנים שנקראים אהבה, על שם ההיכל. ואלו עומדים להשגיח על כל אותם שמיוחדים את יחוד רבונם באהבה, ומוסרים נפשם עליו באהבה, ועולים ומעידים למעלה. וכל אותם שעושים חסד בעולם, אותם החסדים עולים ונכנסים לתוך ההיכל הזה ומתעטרים שם, ועולים להתעטר בתוך אהבה עליונה. ועל זה כתוב, (תהלים קח) פי גדל מעל שמים חסדך. בהיכל הזה כתוב, (שיר השירים ח) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה וגו'.

היכל הרצון תפארת

ההיכל הששי. זהו ההיכל שנקרא היכל הרצון, שהוא רצון שנקרא (דברים ח) מוצא פי ה', שמחה של הדבקות של הכל. וכאן הוא רצון הרצונות, בסוד הכתוב (שיר השירים ד) כחוט השני שפתותיך. רצון כל הנשמות שיוצאות מאותו מוצא פי ה'.

ההיכל הזה היכל הרצון, ששם עומדות כל הבקשות וכל השאלות שבעולם, משום שרצון כל הרצונות כשנשיקות נמצאות, בסוד

הזה לוקח כל אותן נשמות שיוצאות מאותו נהר ששופע ויוצא. ומשום כך ההיכל הזה לא עומד בעולם בריקנות.

ומיום שנחרב בית המקדש, לא נכנסו לכאן נשמות אחרות. וכשיסתימו אלה, ההיכל עומד בריקנות ויפקד מלמעלה, ואז יבא מלך המשיח, ויתעורר ההיכל הזה למעלה, ויתעורר ההיכל למטה.

ובסוד ההיכל הזה כתוב, (שיר ד) שני שדיך כשני עפרים וגו'. משום שבהיכל הזה אותה הרוח שאמרנו. ואותה החיה מוציאה שני אורות כלולים זה עם זה, שקשורים זה בזה, ונקראים א"ל שד"י. אלו נקראים שד"י, וא"ל שלמטה, מתחברים זה בזה ונכנסים זה לזה. ונקרא א"ל שד"י, משום שיוצא מכללות השדים הללו.

והא"ל הזה, שהוא מצד הימין, נוטל ממקום זה כל אותם הרחמים שעומדים להזין את אותו ההיכל שלמטה שנקרא זכו"ת, על שם הרוח הזו שבו שאמרנו. השדי הזה מיניק את כל אותם התחתונים וכל אותם ההיכלות וכל אותם שבחוץ שעומדים בצד הזה, שנקראים יתדות המשכן, כמו שבארנו. ולכן נקרא שדי, משום שמספק מזון לכל התחתונים, כמו שהוא מקבל מצד הימין.

מבאן יוצאים אותם האורות שנקראים (בראשית א) להט החרב המתהפכת, משום שמתהפכת לכמה גונים, והרי בארנו, שאלה מעוררים דין בשליחות שלמעלה, והם בעולם מצד השמאל, כשנפרדת (כשמתפשטת) הרוח הזו ומכה להוציא אורות לכל הצדדים, כמו אותם השדים ששופכות חלב לכל צד, כך גם מהרוח הזו יוצאים לכל צד, ומוציאים חיה אחת אחרת שממנה על אלה, שנקרא להט החרב המתהפכת, וזה נקרא.

ואותו וזה שממנה על העולם, בזמן שממנה הרעב על העולם ונדון בו, אזי החיה הזו מפקדת על העולם, ומוציאה רוח של מזון לכל אותם בני האמונה שלא ימותו ברעב וסועדת לבם. משום שהרי מהצד האחר, כששולט הרעב בעולם, יוצאות מהצד הזה שתי רוחות טמאות שנקראות שוד וכפן. וזהו סוד - (איוב ה) לשד ולכפן תשחק.

העולם עומדים ארבעה אורות עליונים ששולטים לארבעה צדדים. בצד הדרום עומד אור עליון אחד, הימין של כל העולם, שהרי ממנו מתחילים ישראל להאחז בסוד האמונה, והוא מיכאל, רב כח של האור העליון, שיורד מצד הדרום, ששם האור עומד בחזקו.

המיכאל הזה, אור הימין, האפוטרופוס הגדול של ישראל. משום שכאשר עומד הצד האחר להשטין על ישראל, אז מיכאל טוען כנגדו, ונעשה סגור על ישראל, והם נצלים מאותו הקטגור של בעלי שנאת ישראל.

פרט לזמן שחרבה ירושלים, שהרי אז התגברו החטאים, ומיכאל לא יכל עמו של הצד האחר, שטענתו של מיכאל על ישראל נשברה, ואז - (איכה ב) השיב אחר ימינו מפני אויב.

בצד הצפון עומד אור אחר, שהרי הוא עומד (לטל) לבטל דין מבית ההיכל הרביעי. ונותן לממנה של אותו הפתח, שבאותו הפתח עומדים ממנים אחרים שהם בצד הטמאה, מחכים לאותו הממנה ונוטלים דין. ולפעמים שהאור הזה שבצד הצפון הוא עושה דין, ולא נמסר ביד הצד האחר, משום שכל הדינים שנעשו בו יש להם רפואות, והקדוש ברוך הוא עושה חסד באותם מקומות.

גבריאל הוא האור הזה שבצד הצפון, ובכל מקום שהוא מכה, שרוי בו חסד, משום שגבריאל בשני צדדים, כלול בשניהם, ולכן מכה ובו רפואות. בצד הזה עומד סוד, שכתוב, (דברים ח) כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסר. ואלו הם יסורים של אהבה, שכלולים בצד זה ובצד זה.

בצד המזרח עומד אור אחר, שהוא עומד בכל דברי הרפואות, להכניס לפני רבוננו כל אותן שנשכחו בבית חלים, ולקרב זמנים וקצים לאותן מחלות שהשלימו את נאמנותן. וסובב את העולם בכל יום ויום כדי להשלים רפואות במצות רבוננו, והאור הזה (הוא) שמו רפאל. ואף על גב שהרי בארנו אותו לצד אחר. וזה אחוז לצד זה ולצד זה, לצד של מיכאל, ולצד של גבריאל.

וזהו הממנה, שבשעה שנדון אדם בהיכל הרביעי לחיים, אזי הוא מקדים ברפואות. והרפואות

הכתוב (בראשית כט) וישק יעקב לרחל. ואז, כשנושק זה לזה, אז נקראת עת רצון, משום שהרי אז נמצאת שלמות וכל הפנים מאירות. וכשתפלות עולות, אז הוא עת רצון להמצא. ועל כן כתוב, (תהלים ט) ואני תפילתי לך ה' עת רצון. שהוא חבור זה עם זה.

בהיכל הזה עומדים ששה פתחים. ארבעה פתחים לארבעה צדדים של העולם, ואחד למעלה ואחד למטה. בפתחים הללו התמנה רוח אחד שהוא גדול על כל הממנים בכל אותם הפתחים, ושמו רזיא"ל. וזה התמנה ונפקד על כל אותם הסודות העליונים, שמדברים פה לפה, שנושקים זה לזה באהבת האהבה.

הסודות הללו אינם עומדים לגלוי, אבל כשנפתחים השערים, אז יודעים כל ההיכלות וכל אותן רוחות וכל אותם מחנות, שהרי נפתחו שערי רצון, ולא נכנסים לשערים הללו אלא רצונות של תפלות, רצונות של שבת, רצונות של נשמות קדושות עליונות.

והו היכלו של משה. בהיכל הזה התכנס משה באהבה, ונשק נשיקות. בהיכל הזה, (שמות יט) משה ידבר והאלהים יעננו בקול.

כשנדרבקות נשיקות בנשיקות זו עם זו, ועל כן כתוב, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו וגו'. אין נשיקות של שמחה ואהבה אלא כשנדרבקים זה בזה פה בפה, רוח ברוח, שאז רווים זה עם זה בתפנוקי הכל, ובשמחה, מהאור העליון.

בא וראה, משה ידבר - שכתוב (שם ד) הנך יפה רעיתי, וכתוב כחוט השני שפתותיה. והאלהים יעננו בקול - שכתוב (שם א) הנך יפה דודי אף נעים, וכתוב (שם ה) שפתותיו שושנים נוטפת מור עבר.

הרוח הזו, נמסרו בידיה כל הסודות של אותן הנשמות העליונות שמעוררים תשוקה של אהבה שלמעלה ומטה כאחד. אותן נשמות עליונות, כמו רבי עקיבא וחבריו, שאלה לא נקראו לרחץ בנהר דינור כמו ששאר הנשמות רוחצות שם ועוברות בו, והרי בארנו.

(בא וראה) הרוח הזו מוציאה שנים עשר אורות, וכלם עומדים בסוד תחת הרוח הזו. בארבעת צדדי

הזוהר צריך הוא להדביקו בהיכל שלמעלה באהבה רבה, ואז השתלם בסוד האמונה, והוא עלה והשלים אהבה קטנה באהבה גדולה כראוי, ולכן מת באהבה, ויצאה נשמתו בפסוק הזה (דברים ו) ואהבת. אשרי חלקו.

בל אותם האחרים ירדו למטה כל אחד ואחד, ונענשו באותו יסוד שירד למטה. אלישע ירד למטה בצד השמאל שהוא אש, וירד בו ולא עלה, ופגש את אותו הצד האחר שנקרא אל אחר, ונמנעה ממנו תשובה, וגרש משום שנדבק בו, ולכן נקרא אחר, ובארנו.

בן עזאי ירד ביסוד העפר, וטרם הגיע לשרפת העפר שמגיע לאותו הצד האחר, טבע באותו עפר ומת. ולכן כתוב (תהלים קטז) יקר בעיני ה' המותה לחסידיו.

בן זומא ירד ביסוד הרוח, ופגש ברוח אחרת, שהגיע לצד הטמאה, שנקרא פגע רע, ומשום כך פגע בו ולא התישב בו, וכלם לא נצלו מענש. ולכן אמר שלמה, (קהלת ח) יש הכל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים. משום שאלה ירדו בדרגות הללו ונענשו. **ב**א וראה, משום שרבי עקיבא עלה למעלה כראוי, נכנס בשלום ויצא בשלום. דוד שאל שאלה, ולא התפרש, שכתוב (תהלים יז) ממתים ידך ה' ממתים מחלד חלקם בחיים. על מה זה אלה שנהרגו בהרוגי העולם צדיקים, זכאים, שלא חטאו חטא כדי שיענשו.

בא וראה, ממתים ידך ה' ממתים מחלד חלקם בחיים. כאן הוא שני צדדים - ידך ה', וחלד. ידך ה' - זה הקדוש ברוך הוא, שהנשמה מתכנסת אליו. ממתים מחלד - זה הצד האחר, שהגוף הוא שולט עליו, שכתוב (ישעיה לח) לא אביט אדם עוד עם יושבי חדל.

בא וראה, הנשמות של אלו, להשלמת רוח הקדש, שלהם עשר רוחות מלמטה כראוי, וגופם נמסר למלכות הרשעה, כל אחד נוטל חלקו בסוד הקרבנות.

בא וראה, ראש ראשית האמונה תוף המחשבה, מפה הניצוץ החזק, ועולה

הללו יוצאות מתוך דחק, משום שמשני צדדים יוצאות, והדחק הזה בא מתוך צד שמאל, והרפואה מתוך צד ימין. ולכן, כשבאה רפואה לאותו החולה, היא באה לו מתוך דחק רב.

וכך הוא מצד המערב. ואף על גב שאמרנו שרפאל הוא בצד המזרח, ופרשה בצד הזה של המערב - הרפואות והחיים אינם אלא בצד המזרח, שהרי משם נמשכים החיים למטה.

(ובצד המערב הזה) אור אחד ששמו נוריא"ל, והוא אוריא"ל. וזהו כלול מכלם ועומד שליח בכל. ויש לו שלשה צדדים, אבל הם שנים, כי כל אחד מאלו כלול בחברו, שאותם ארבעה יסודות התחתונים, מאותם ארבעה יסודות העולם, עליונים על הכל. ומשום שכלם קשורים זה בזה, רמז הכתוב ואמר, (שיר השירים ז) אל גנת אגוז ירדתי לראות.

אותם שנים עשר האורות עומדים באותה הרוח שאמרנו, ואותה רוח עליהם בשלמות. תחת ארבעה האורות הללו יש שמונה אחרים, כדי להיות בשלמות, ובכלם יש שלמות אחת, (ירדתי לראות, אלו ארבעה אורות עליונים שיש תחתיהם שמונה אחרים, והם שנים עשר אורות שעומדים תחת אותה רוח שאמרנו, ואותה רוח עליהם בשלמות, להיות בכלם שלמות אחת) וכשכלם נפרדים, הם שלשה לכל צד.

ארבעת העמודים הללו עומדים לעלות ולהאחז את ההיכל הזה למעלה במקום שנקרא שמים, לחבר את הנשיקות אלו באלו כאחד. תחת אלו כמה דרגות לדרגות, כלם יוצאים מהם, מהיסודות התחתונים הללו, מהם מצד המים, ומהם מצד האש, ומהם מצד הרוח, ומהם מצד העפר.

כמו כן שנינו, ארבעה נכנסו לפרדס, וכלם נבחרו למקום הזה, לאלו ארבעה היסודות. וכל אחד ואחד נקשר במקומו; זה בצד האש, וזה בצד המים, וזה בצד הרוח, וזה בצד העפר. וכלם טבועים ביסוד שלהם כמו שנכנסו, פרט לאותו השלם החסיד שבא מצד הימין, ונדבק בימין ועלה למעלה.

ובשהגיע למקום הזה שנקרא היכל אהבה, נדבק בו ברצון הלב. אמר, ההיכל

בהיכל הִזָּה נִכְנָסוֹת כָּל אוֹתָן תְּפִלוֹת, וְכָל אוֹתָן רְצוֹנוֹת שֶׁל שְׂבָחִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בְּאַהֲבָה, וְכַשְׁנִכְנָסִים לְהִיכָל הַזֶּה, כָּלֵם נִדְבָקִים בּוֹ (בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא). וּבְכָל יוֹם וּבְכָל זְמַן כְּשֶׁמִּתְחַבְּרוֹת הַנְּשִׁיקוֹת, אֲזִי הוּא זְמַן שֶׁהַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׂע בְּנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים. וּמֵהוּ הַשְּׁעִשׂוּעַ? שְׁמַעוֹרְרִים הַנְּשִׁיקוֹת הַלְלוּ, וְהֵן קוֹדְמוֹת לְאוֹתוֹ הָעֲנֵג, וְלִכֵּן כְּתוּב (ישעיה נח) אֲז תִתְעַנֵּג עַל ה', וּבְאַרְנוֹ.

ההיכל הִזָּה כָּלֵל שֶׁל כָּל הַהִיכָלוֹת הַתְּחַתּוֹנִים, כָּלֵם כְּלוּלִים בְּהִיכָל הַזֶּה. הַהִיכָל הֵרָאשׁוֹן, שֶׁשֵּׁם עוֹמֶדֶת אוֹתָהּ הַרוּחַ שְׁאַמְרָנוּ, וְכָל אוֹתָן הַחִיּוֹת שָׁבָה, נִסְמָכֶת בְּשְׁנֵי עֲמוּדִים לְצַד מִזְרָח, וּבְשְׁנֵי עֲמוּדִים לְצַד דְרוֹם, וּבְשְׁנֵי עֲמוּדִים לְצַד מַעְרָב, וּבְשְׁנֵי עֲמוּדִים לְצַד צְפוֹן, וְהֵם שְׁמוֹנָה. וְאֵלּוּ נִקְרָאִים יְתֻדוֹת הַמִּשְׁכָּן, וְעוֹמְדִים בַּחוּץ.

בְּשֶׁבַע הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, נוֹסְעוֹת אוֹתָן הַיְתֻדוֹת, וְנִעְקָרִים מִמְּקוֹמָם אוֹתָם הַמֵּיִתְרִים, שֶׁהֵם שְׁמוֹנָה אַחֲרִים פָּרֻט לְאוֹתָן הַיְתֻדוֹת שְׁאַמְרָנוּ, וְאוֹתָהּ הַרוּחַ הֵרָאשׁוֹנָה שֶׁבְּתוֹךְ הַהִיכָל הִזָּה קוֹדְמֶת וְנִכְנָסֶת וְנִכְלָלֶת בְּתוֹךְ אוֹתָהּ (שְׁנֵיהֶם בְּרוּחַ אַחֲרַת שְׁבוֹ) רוּחַ שְׁנֵיהֶם שְׁבוֹ.

אוֹתָם שְׁנֵי הָעֲמוּדִים שֶׁלְצַד מִזְרָח הֵם קָרְעִיא"ל, שֶׁהֵתְמַנָּה בַּחוּץ עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֶלֶף מְמַנִּים, שְׁכָלֵם נִקְרָאִים יְתֻדוֹת הַמִּשְׁכָּן. זֶה לְיָמִין. וְלְשִׂמְאַל – שְׁמַעִיא"ל, וְהֵתְמַנָּה עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֶלְפִים מְמַנִּים אַחֲרִים, וְכָלֵם יְתֻדוֹת כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ. (אוֹתָם מְמַנִּים אַחֲרִים) הַתּוֹמְכִים שֶׁהֵתְמַנּוּ לְצַד דְרוֹם, אֶחָד סַעְדִיא"ל וְאֶחָד סְטֵרִיא"ל (סַעְרִיא"ל), כָּל אֶחָד וְאֶחָד עַל שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֶלֶף מְמַנִּים אַחֲרִים. אֵלּוּ לֹא מַעְבְּרִים מִשְׁלִטוֹנִם לְעוֹלָמִים.

אֵלּוּ כָּלֵם מְמַנִּים עַל קִיּוֹם הָעוֹלָם. אֵלּוּ מֵאוֹתָם שְׁעוֹמְדִים בְּקִיּוֹם, שְׁאוֹתָם שֶׁנִּשְׂאוּ שְׁשׂוֹקְלִים בְּמִשְׁקָל זָכָרִים וְנִקְבוֹת זֶה עִם זֶה (אֵלּוּ הֵם שְׁשׂוֹקְלִים בְּמִשְׁקָל זָכָרִים וְנִקְבוֹת לְהִנְשֵׂא זֶה עִם זֶה), וְאֵלּוּ נִקְרָאִים מֵאַזְנִים. עַל זֶה כְּתוּב, (תהלים סב) בְּמֵאזְנֵים לְעִלוֹת, וְלֹא אוֹתָם שְׁכָתוּב בָּהֶם, (ויקרא יט) מֵאַזְנֵי צְדָק, שְׁאַמְרָנוּ. כָּל אוֹתָם שֶׁשְׁקוּלִים זֶה עִם זֶה, וְלֹא שׂוֹקְלִים זֶה יוֹתֵר מִזֶּה, עוֹלִים וּמִתְחַבְּרִים כְּאַחַד, וְהֵם חֲבוּרֵי שֶׁל זָכָר וְנִקְבָה כְּאַחַד, וְעַל זֶה – בְּמֵאזְנֵים לְעִלוֹת.

תוֹךְ הַמִּחְשָׁבָה (וּמוֹצִיא) נִיצוּצוֹת, וְזוֹרֵק נִיצוּצוֹת לְשֵׁלֶשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים עֶבְרִים, וּבוֹרֵר פְּסֻלַת מִתוֹךְ הַמִּחְשָׁבָה, וְנִבְרָר.

אֵת כֶּךָ כְּמוֹ כֵּן עוֹלָה בְּמִחְשָׁבָה, כְּמוֹ שֶׁנִּבְרָר בְּהַ פְּסֻלַת, (וְהַתְּבָרָר אִף כֶּךָ. אֵלּוּ שְׂבָהִם הַשְּׁתִלֵּם מִה שְׁצָרִיךְ, וְדַאי כֶּךָ עֲלֶה בְּמִחְשָׁבָה וְהַכֵּל) וְנִבְרָרוּ אֱלֹהִים, שְׂבָהִם הַשְּׁתִלֵּם מִה שְׁצָרִיךְ. וְדַאי כְּשֶׁעֲלֶה, עֲלֶה בְּמִחְשָׁבָה, וְהַכֵּל כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ. שְׂמַחָה מִצַּד זֶה, וְעֶצֶב מִצַּד זֶה.

בְּתוֹב, (קָהֵלֶת ח) וְשִׁבְחִתִּי אֲנִי אֶת הַשְּׂמַחָה אֲשֶׁר אֵין טוֹב לְאָדָם תַּחַת הַשָּׁמַשׁ כִּי אִם לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמוּחַ וְהוּא יִלְוֵנוּ בְּעִמְלוֹ יָמֵי חַיֵּינוּ אֲשֶׁר נִתֵּן לּוֹ הָאֱלֹהִים תַּחַת הַשָּׁמַשׁ. וְשִׁבְחִתִּי אֲנִי אֶת הַשְּׂמַחָה, וְכִי שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ מְשַׁבַּח אֶת זֶה? אֵלּא וְשִׁבְחִתִּי אֲנִי אֶת הַשְּׂמַחָה – זֶה שְׂמַחַת הַמֶּלֶךְ הַקִּדּוֹשׁ בְּזְמַן שֶׁהוּא שׂוֹלֵט, בְּשַׁבַּת וּבְיָמֵים טוֹבִים, שֶׁמִּכָּל הַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים שְׁאָדָם עוֹשֶׂה, אֵין טוֹב לְאָדָם תַּחַת הַשָּׁמַשׁ כִּי אִם לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת וְלִהְרָאוֹת שְׂמַחָה בְּאוֹתוֹ (זְמַן) הַצַּד, כְּדִי שִׁיְהִי לּוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.

וְהוּא יִלְוֵנוּ בְּעִמְלוֹ, מִי? זֶה הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא יִלְוֵנוּ וְיִלְךָ עִמּוֹ לְהַכְנִיסוֹ לְעוֹלָם הַבָּא.

דְּבָר אַחֵר וְהוּא יִלְוֵנוּ – מִי הוּא? אוֹתוֹ הָאָדָם שְׁאוֹכֵל וְשׂוֹתֶה וְשִׂמַּח – כָּל מִה שְׂמוֹצִיא לְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת, הוּא יִלְוֵנוּ לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּהַלְוָאָה, וְהוּא יִתֵּן לּוֹ כְּפָלִי כְּפָלִים מִכָּל מִה שֶׁהוֹצִיא בְּזֶה. בְּשְׁנֵי אֱלֹהִים מְלִוָה אָדָם לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁחָס עַל הָעֲנִי, וְכַשְׂמוֹצִיא בְּשַׁבְּחוֹת וְזְמַנִּים, שֶׁהָרִי הַכֵּל הַלְלוּ לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יט) מְלִוָה ה' חוֹנֵן דָּל וּגְמָלוֹ יִשְׁלֵם לוֹ.

וּמִשׁוּם כֶּךָ, זֶה שְׂמַחָה וְזֶה עֶצֶב. זֶה חַיִּים וְזֶה מוֹת. זֶה טוֹב וְזֶה רַע. זֶה גֵן עֵדֵן וְזֶה גֵיהֶנֶם.

וְהַכֵּל זֶה הַפֶּךָ שֶׁל זֶה. וְלִכֵּן גּוֹפֵם הִיָּה בְּעֶצֶב, וְהַנְּשָׂמָה בְּשְׂמַחָה. וְכַשֶּׁהֵיוּ עֲשָׂרָה הָאֵלּוּ, שֶׁנִּקְרָאִים הַרוּגֵי מְלָכוֹת, הַרוּגִים הֵיוּ מִצַּד אַחֵר, וְהַשְּׁלִימוֹ מְקוֹם אַחֵר שֶׁל קִדְשָׁהּ. וּמִשׁוּם כֶּךָ הַכֵּל גְּלוּי לְפָנֵי הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנַעֲשֶׂה כְּרָאוּי.

בְּהִיכָל הִזָּה עוֹמְדִים אוֹתָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר. אַרְבַּעָה אֵלּוּ לְמַעְלָה, וְשְׁמוֹנָה עִמָּהֶם, מִשׁוּם שְׁכָל אֶחָד נוֹטֵל עִמּוֹ שְׁנַיִם, כְּמוֹ שֶׁסְּדוּר (שֶׁל שְׁנֵי) הַדְּגָלִים וְכֵן בְּסְדוּר שְׁלִמְטָה, עַד סוּף כָּל הַדְּרָגוֹת.

סוגדי"ה, (סוגרי"א) גדרי"ה. ואלו על שנים עשר אלפים אחרים.

ואלו ממנים על אותו דם ברית, כשנמול אותו ולד לשמנה ימים, ואלו נוטלים אותו הדם ומניחים אותו לפני ההיכל הזה. וכשמתעורר רגז בעולם, משגיח הקדוש ברוך הוא על אותו הדם, ולא נתנת רשות לאותו צד האחר להפנס לשם.

בא וראה, בזמן שנמול אותו אדם לשמנה ימים ושרתה עליו שבת, המלכות הקדושה, אותה הערלה שגוזרים וזורקים אותה החוצה, אז עומד אותו צד האחר ורואה שזהו חלקו מהקרבת הזה, ואז נשבר ולא יכול לשלט ולקטרג עליו, ועולה ונעשה סגור על ישראל לפני הקדוש ברוך הוא.

ההיכל השלישי. היכל זה שעומד להכליל וליחד בו אותו היכל שני, ואותה רוח, וכל אותן חיות שבה, כלם כלולים ומתיחדים זה עם זה, והם רוח אחת שכלולה זו בזו, כך גם יש לו שמנה עמודים לארבעת צדדי העולם, וכלם נקראים יתדות המשכן. שני העמודים של צד דרום הם שכניא"ל, עזוזי"ה. (והם ממנים על שנים עשר אלף ממנים אחרים, כל אחד פאותם האחרים) שני העמודים של צד מזרח – יהודי"ה, עזריא"ל. ואלו עומדים כל אחד ואחד על שנים עשר אלפי ממנים אחרים, וכלם נקראים יתדות המשכן.

ואלו התמנו על אותו הבל התינוקות שלומדים תורה לקים את העולם, ואלו נוטלים אותו ההבל ומעלים אותו למעלה. וכל הבל והבל של אותם תינוקות שלומדים בתורה לקים את העולם, נעשה ממנו רוח אחת, ועולה אותה רוח למעלה ומתעטרת בעטרה קדושה, ומתמנה שומר העולם, וכן כלם.

שני העמודים שהם לצד צפון – עזפיא"ל, (קטצירה"ל) קטטריה"ל. והם ממנים על שנים עשר אלפי ממנים אחרים, כל אחד ואחד כפי שאמרנו. שני העמודים של צד מערב הם עססני"ה, אדירירי"ה (אדירי"ה). ואלו ממנים על שנים עשר אלפים ממנים אחרים, כל אחד ואחד כפי שאמרנו.

אלו התמנו להכריז בכל הרקיעים לכל אותם שמעבירים את בניהם מהתורה ומעבירים

ואף על גב שלפעמים מסתיע הדבר ושוקל זה יותר מזה, עולים ומתחברים כאחד, והרי בארנו.

אותם שני עמודים של צד צפון – פתחיא"ל, עטריא"ל. וממנים כל אחד ואחד על שנים עשר אלפים ממנים אחרים, והם יתדות המשכן, ובאלו האחרונים שאמרנו. אותם שני ממנים תומכים אחרים של צד מערב הם פדתיא"ל ותומיהא"ל, והתמנו כל אחד על שנים עשר אלפי ממנים אחרים, וכלם יתדות המשכן כפי שאמרנו.

אלו הם ששופכים דמעות על כל אותם שמגרשים את נשותיהם הראשונות, משום שאותן שבע הברכות שנמסרו לה, הוסרו ולא התקיימו, משום שהתגרשה, ולא נדבקו הבעל והאשה כאחד, ולכן כלם שופכים דמעות. שהגרושים מראים שאותן שבע ברכות כאלו שהעברו ממקום אחר. אז באותה שעה יוצא קול ואומר: (ישעיה נ) אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה.

ההיכל השני, שאמרנו שכולל את ההיכל הראשון להתיחד בו. וכל אותן החיות, כך גם יש לו שמונה עמודים כמו הראשונים, וכלם ממנים כל אחד ואחד על שנים עשר אלפי ממנים אחרים כמו אלו הראשונים שאמרנו. שני עמודים הם לצד מזרח, שני עמודים לצד דרום, ושני עמודים לצד צפון, ושני עמודים לצד מערב.

שני העמודים הללו של צד מזרח – יהדניא"ל, גזורי"ה. שנים עשר אלפי ממנים של כל אחד, וכלם יתדות. אותם שני עמודים של צד דרום – אהריא"ל ברהיא"ל. כל אחד ואחד על שנים עשר אלפים כראשונים.

אלו ממנים על משבר, ונוטלים אותם קולות הנשים, ומניחים אותם לפני אותו ההיכל, וכשאותו הצד האחר בא לקטרג בשעה הזו, שהיא שעת סכנה, עומדים אלה ומכניסים את הקולות הללו לממנה של הפתח, ולא יכול אותו הצד האחר לקטרג. ולפעמים שמקדים אותו הצד האחר, ונכנס ומקטרג, ויכול להזיק.

שני העמודים הללו של צד צפון – חלחליא"ל, (סלסליא"ל) קרספיהא"ל. הם ממנים כל אחד על שנים עשר אלפים אחרים. של צד מערב הם

שטורדים אותם בגיהנם שייעלו מהם את הדין. ועל כן כל היתדות הללו, כלן עומדות בשמחה ויוצאות משמחה, וכל ההיכלות עומדים להתעטר למעלה, כמו שנתבאר.

ההיכל הששי. ההיכל הזה היכל שעומד על כל ההיכלות התחתונים. בזה מאה אחרים שעומדים בחוץ, שנקראים יתדות כאותם האחרים. והם מאה לצד ימין, ומאה אחרים לצד שמאל.

שני ממנים עליונים לצד ימין, ושני ממנים אחרים עליונים לצד שמאל. אלו של הימין הם מלכיא"ל, שמעיהא"ל. ואלו של השמאל נקראים מסרסני"ה, צפצפי"ה. אלה הם יתדות עליונות, מימין ומשמאל.

ואלה הם שעומדים ומזמנים בעולם. באותו זמן שמגיע זמנו של צדיק להסתלק מהעולם ונתנה רשות לצד האחר, אלו הארבעה עומדים להודמן לשם כדי שתצא נשמתו בנשיקה, ולא תצטער בשליטתו של הצד האחר. אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שרבונו מקדים עליהם את שליטתם, להיות שמורים בעולם הזה ובעולם הבא.

מההיכל הזה מתחילים כל הסודות וכל הדרגות העליונות והתחתונות להתחבר, כדי שימצא הכל, מעלה ומטה בשלמות, להיות הכל אחד וחבור אחד, ליחד את השם הקדוש כראוי, ולהשתלם שיאיר השפע העליון בתחתון (להשפיע אורות עליון בתחתון) ואור המאורות כאחד, (ומאירים המאורות כלם כאחד) שלא יזונו זה מזה, ואז שופע ונמשך מה שנמשך, שלא נודע ולא התגלה, כדי שיתקרב (שיתקדש) וייתחד זה עם זה להיות הכל ביחוד שלם כראוי.

אשרי חלקו של מי שיודע בסודות רבונו להכירו כראוי, שהרי הם אוכלים חלקם בעולם הזה ובעולם הבא. ועל זה כתוב, (ישעיה סה) הנה עבדי יאכלו. אשרי הצדיקים שמשתדלים בתורה ימים ולילות, משום שהם יודעים את דרכי הקדוש ברוך הוא ויודעים ליחד היחוד הקדוש כראוי. שכל מי שיודע ליחד את השם הקדוש בשלמות כראוי, אשריו בעולם הזה ובעולם הבא.

אותם שלא ילמדו אותה. אז יוצאים כל הממנים הללו, ומכריזים ואומרים: אוי לפלוני שהעביר את בנו מהתורה! אוי לו שאבד מהעולם הזה ומהעולם הבא!

סדר הלימוד ליום כ ניסן [יום 197 בשנה]

ההיכל הרביעי. ההיכל הזה הוא היכל שעומד באור יותר. ההיכל הזה סובבים אותו שלשים ושתיים יתדות עליונות, וחמש מאות אלה אחרות שממנות תחת אלה, וארבע אחרות עליונות על כלן, וכלן הן יתדות של ההיכל הזה. אלו הארבעה הם: חסדיהא"ל, קסירי"ה (קסדי"ה), קדומי"ה, דהריא"ל. אלו הארבעה ממנים על כלם, וכל האחרים, כלם ממנים תחתיהם.

ועל ידי אלה נודע הדין לעשות בעולם, ועל אלו כתוב, (דניאל ה) ומאמר קדושים שאלה. לארבעה הללו באים כל אותם החילות שממנים על הדין לשאל איך נגזר הדין בעולם. כל אותם הדינים שלא נתנו בפתקים לקיום העולם, ועל כן כלם באים לשאל, ומשום כך כלם ממנים על זה.

אותם שלשים ושנים האחרים הם ממנים על כל אותם שעוסקים בתורה תמיד, ולא פוסקים ביום ובלילה. ואלו האחרים כלם שתחתיהם, הם ממנים על כל אותם שקובעים זמנים ידועים לתורה. ועל זה הם כלם ממנים, ולהעניש את כלם, את כל אותם שיכלו להשתדל בתורה ולא משתדלים.

ההיכל החמישי. בהיכל הזה עומדים שלש מאות וששים וחמשה ממנים, כחשבון ימות השנה. ומעליהם ארבעה עומדים עליונים על כלם. ואלה הם: קרשיהא"ל, סרטיהא"ל, עסירי"ה, קדמיא"ל. ואלו נקראים יתדות של ההיכל הזה.

אלו התמנו לברח את העולם (אלו), כשנשמה נוספת מערב שבת לערב שבת. והיא יוצאת. כשהיא יוצאת, יוצאים אלה עמה, ומעבירים מישראל כל עצבות וכל גייעה וכל מרירות הנפש וכל הרגז של העולם, ואלה הם משמחי העולם.

כל אותם שלמטה מהארבעה הללו, כלם התמנו להעביר דין מאותם בעלי הדין ומאותם

וְכָל־ל בְּתוֹכּוֹ כָּל אוֹתָן אַרְבַּע נְשִׁים, אַרְבַּעַה מְלֹאכִים, וְכָל־ם דְּבוּקִים בְּהִיכַל הַזֶּה. אֱלוֹ הֵם אַרְבַּעַה רְאֵשֵׁי הַנְּהָרוֹת, שְׁכָתוּב (בראשית ב) וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבַּעַה רְאֵשִׁים. אֱלוֹ אַרְבַּעַה רְאֵשִׁים, אוֹתָן אַרְבַּע נְשִׁים שְׁנַטְל יַעֲקֹב, (כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ, וְלוֹ צָרִיף, וְהוּא) נִטְל הַהִיכַל הַזֶּה.

וְאִזּוּ נִקְרָא הַהִיכַל הַזֶּה וְהוּא, כְּשֶׁהוּא לְטוֹב, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (שמות יג) וְהוּא הַלֶּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם. (בראשית יח) וְהוּא אָמַר הַמְּכַסֶּה אֲנִי מֵאַבְרָהָם. וּכְשֶׁהִתְחַבֵּר יִצְחָק בְּהִיכַל בֵּית הַדִּין שְׁנִקְרָא זְכוּוֹת, אִזּוּ נִקְרָא הַכֹּל וְהוּא, לְהַעֲנִישׁ אֶת הַרְשָׁעִים, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר, (שם ט) וְהוּא הַמְטִיר עַל סָדָם וְגוֹ'. וְהַכֹּל בְּסוּד אֶחָד כְּרֹאוּי.

וּבְשֵׁי־עַקֵּב נִטְל אֶת הַהִיכַל הַזֶּה, אִזּוּ הַכֹּל נִקְרָא רְצוֹן שְׁלוֹם, (וְסִימְנָף - אֶסְתֵּר ב) וּבְהַגִּיעַ תוֹר אֶסְתֵּר) וְזוּהִי עֵת רְצוֹן. וּמִכָּאֵן וְהִלָּאָה מִתְחִילִים הַהִיכָלוֹת לְהִתְחַבֵּר וְלִהְיוֹת אֱלוֹ בְּאֱלוֹ. וְאִף עַל גַּב שְׁשִׁנּוּ דְרוּמִית מְזַרְחִית. וְהַכֹּל הוּא כְּאַחַד. כְּאֵן הוּא רוּחַ בְּרוּחַ, דְּבִקוּת אַחַת.

מִכָּאֵן הִתְחִיל אַבְרָהָם שֶׁהוּא יְמִין, שְׁנִקְרָא אֶהְבָּה (רְבָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרְנוּ. וְהוּא נִטְל הַהִיכַל שְׁנִקְרָא אֶהְבָּה). אִזּוּ, (יחזקאל טז) שְׂדִים נִכְנּוּ, וְהִתְמַלְאוּ מִכָּל טוֹב, לְסַפֵּק וְלְהַזִּין הַכֹּל מִכָּאֵן. וּכְשֶׁאֱלֹהֵי הַשְּׂדִים נִכְנּוּ וְהִתְמַלְאוּ מִתּוֹךְ אֶהְבָּה עֲלִיוֹנָה, אִזּוּ נִקְרָא הִיכַל זֶה אֵל שְׂדִי כְּפִי שְׂאֲמָרְנוּ. וּבְזֶה קִבַּל כָּל הָעוֹלָם סְפוּק כְּשֶׁנִּבְרָא.

שְׁהָרִי כְּשֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, לֹא יָכַל לַעֲמֹד בְּקִיּוֹם, וְלֹא הָיָה עוֹמֵד עַד שֶׁהִתְגַּלָּה הַהִיכַל הַזֶּה שְׁנִטְל אַבְרָהָם. וּכְשֶׁנִּתְגַּלָּה אַבְרָהָם בְּהִיכַל הַזֶּה (כְּדִי שְׁלַעוֹלָם יִהְיֶה סְפוּק) אִזּוּ אָמַר לְעוֹלָם דִּי, הָרִי סְפוּק לְהַזִּין מִמֶּנּוּ הָעוֹלָם וְלְהַתְקִים. וּמִשּׁוּם כֶּף נִקְרָא אֵל שְׂדִי, אֵל שְׂדִי לְכָל בּוֹ. (וְלְהַזִּין מִמֶּנּוּ. בֹּא וְרֵא, הִיכַל זֶה עֲתִיד וְכוּ').

וְעֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַלֵּא אוֹתוֹ (בו) וְלְהַתְקִינוֹ לְעֲתִיד לְבֹא, שְׁכָתוּב (ישעיה טו) לְמַעַן תִּינָקוּ וּשְׁבַעְתֶּם מִשַׁד תִּנְחַמְיָה לְמַעַן תִּמְצוּ וְהִתְעַנְגְתֶּם מִזִּיו כְּבוֹדָה. שַׁד תִּנְחַמְיָה וְזִיו כְּבוֹדָה, הַכֹּל הוּא בְּהִיכַל הַזֶּה. וְאִזּוּ בְּאוֹתוֹ זְמַן כְּתוּב, (בראשית כא) מִי מִלֵּל לְאַבְרָהָם הַיְנִיקָה בְּנִים שָׂרָה, שְׁהָרִי הַיְנִיקָה תְלוּיָה בּוֹ בְּאַבְרָהָם.

הַקְּשֵׁר שֶׁל כָּל הַהִיכָלוֹת הִלְלוּ כְּאֵן נִקְשְׁרִים, (יַעֲקֹב קְשֵׁר שֶׁל כָּל הָאֲמוּנָה, רוּחַ שְׁעוּמַדַּת כְּנֶגֶד רוּחַ שֶׁהִיא לְמִטָּה, וְזוֹ הָרוּחַ שֶׁהִיא לְמַעְלָה עוּמַדַּת כְּנֶגֶד רוּחַ עֲלִיוֹנָה שְׁכַל הָרוּחוֹת עוּמַדוֹת בָּהּ. זֶהוּ יַעֲקֹב שֶׁהוּא רוּחַ אֲמִצְעִית שֶׁל כָּל הָרוּחוֹת, וְהוּא לּוֹקַח הַהִיכַל הַשְּׂשִׁי בְּאוֹתָן נְשִׁיקוֹת שֶׁל דְּבִקוּת רוּחַ בְּרוּחַ, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים א) יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ. וְכָל נְשִׁיקָה הִיא) (כְּאֵן הַקְּשֵׁר שֶׁל כָּל הָאֲמוּנָה. יַעֲקֹב הוּא רוּחַ אֲמִצְעִית שֶׁל כָּל הָרוּחוֹת, הוּא נִטְל אֶת הַהִיכַל הַשְּׂשִׁי הַזֶּה בְּאוֹתָן הַנְּשִׁיקוֹת) לְהַדְּבִק רוּחַ בְּרוּחַ, הִתְחַתּוֹן בְּעֲלִיוֹן. וּבְנְשִׁיקוֹת הִלְלוּ מִתְעַלָּה הָרוּחַ שְׁלִמְטָה לְהַדְּבִק בְּרוּחַ שְׁלִמְטָה. וּכְשֶׁנִּדְּבִקוּת רוּחַ בְּרוּחַ, אִזּוּ הָרוּחַ הַעֲלִיוֹנָה הַנְּסֻתֶרֶת שׁוֹרָה עַל הָרוּחַ הַזּוֹ שֶׁל הָאֲמִצְעִי. וְטָרָם שְׁמִתְעוֹרֶרֶת לְהַדְּבִק רוּחַ בְּרוּחַ, הָרוּחַ הַעֲלִיוֹנָה אֵינָה שׁוֹרָה עַל (זו) הָרוּחַ שֶׁל הָאֲמִצְעִי.

וְסוּד זֶה, כְּשֶׁנִּתְחַזְּזוּ רוּחַ בְּרוּחַ, אִזּוּ שׁוֹרוֹת הַנְּשִׁיקוֹת לְהִתְחַבֵּר, וּמִתְעוֹרְרִים שְׂאֵר הָאֵיבָרִים בְּתִשׁוּקָה, וְרוּחַ זוֹ מִתְדַבֵּקֶת בְּזוֹ. וְאִזּוּ הָאֵיבָרִים כָּל־ם מִתְעוֹרְרִים אֶלֶּה בְּאֶלֶּה, לְהַקְּשֵׁר אֵיבָר בְּאֵיבָר.

וְאִם תֹּאמַר, מִי מְעוֹרֵר? הָאֵיבָרִים הִתְחַתּוּנִים אוֹ הָאֵיבָרִים הַעֲלִיוֹנִים? הָאֵיבָרִים הִתְחַתּוּנִים מִתְעוֹרְרִים תָּמִיד לְעֲלִיוֹנִים. מִי שֶׁהוּא בְּחִשְׁכָּה, תֹּאב תָּמִיד לְהִיּוֹת בְּאוֹר. שְׁלֵהֶבֶת שְׁחָרָה שְׁלִמְטָה מִתְעוֹרֶרֶת תָּמִיד לְשִׁלְהֶבֶת לְכַנֵּה שְׁלִמְטָה כְּדִי לְהַדְּבִק בָּהּ וְלִשְׁרוֹת תְּחַתֵּיהָ, וְסוּד זֶה - (תהלים פג) אֱלֹהִים אֵל דְּמִי לָךְ אֵל תַּחַרֵּשׁ וְאֵל תִּשְׁקֹט אֵל.

כְּשֶׁנִּטְל יַעֲקֹב אֶת הַהִיכַל הַשְּׂשִׁי הַזֶּה, אִזּוּ נִקְרָא בְּשֵׁם קְדוּשׁ עֲלִיוֹן שְׁלָם - וְהוּא. וְאִם תֹּאמַר, שְׁלָמוֹת הַכֹּל? לֹא כֵן, אֶלֶּא כְּשֶׁנִּשְׁלָמוּ כָּל הַהִיכָלוֹת אֶלֶּה בְּאֶלֶּה, אִזּוּ הַכֹּל נִקְרָא בְּשֵׁם שְׁלָם, יְהוָה אֱלֹהִים. וְזֶהוּ שֵׁם שְׁלָם מִהַכֹּל. וְטָרָם שֶׁהִתְחַבְּרוּ זֶה עִם זֶה, הִיכָלוֹת בְּהִיכָלוֹת, לֹא נִקְרָא בְּשֵׁם הַשְּׁלָם הַזֶּה. וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּאַחַד אֶלֶּה בְּאֶלֶּה, אִזּוּ מִשְׁתַּלֵּם הַכֹּל מִמַּעְלָה וּמִטָּה, וְאוֹר שְׁלִמְטָה לְמַעְלָה יוֹרֵד וְשׁוֹרָה עַל הַכֹּל, וְנִקְשֵׁר הַכֹּל כְּאַחַד (לְהִיּוֹת הַכֹּל כְּאַחַד) לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד.

וְסוּד הַדְּבָר - יַעֲקֹב נִטְל אַרְבַּע נְשִׁים, וְכָל־ל אוֹתָן בְּתוֹכּוֹ. וְאִף עַל גַּב שְׂבֵאֲרָנוּ אֶת הַדְּבָר הַזֶּה בְּסוּד אַחֵר, שֶׁהוּא עוֹמֵד בֵּין שְׁנֵי עוֹלָמוֹת. וְסוּד הַכֹּל - כְּשֶׁיַּעֲקֹב נִטְל אֶת הַהִיכַל הַזֶּה, שֶׁהוּא שְׂשִׁי, נִטְל

שְׁלֵמוֹת הַדִּין. מְשׁוּם שְׁאִין שְׁלֵמוֹת שֶׁל דִּין אֵלָא בְּזָכוֹת, זֶה בְּלִי זֶה אֵינוֹ שְׁלֵמוֹת. דִּין בְּזָכוֹת זֹהִי שְׁלֵמוֹת הָאֲמוּנָה כְּמוֹ שְׁלֵמְעָלָה.

בְּיוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה, כְּשֶׁדִּין מִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם, צְרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה לְעוֹרֵר רַחֲמִים מִתּוֹךְ שׁוֹפֵר כְּמוֹ הַסּוּד הָעֲלִיּוֹן, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ. וְצְרִיכִים לְחַבֵּר דִּין כְּנֶגֶד זָכוֹת, מְשׁוּם שְׁכִשְׁעוּמָד דִּין בְּזָכוֹת, הַכֹּל הוּא בְּחִבּוּר אֶחָד, וּמַעְלָה וּמַטָּה בְּשְׁלֵמוֹת, וְאִז – (אִיּוֹב א) וְעוֹלָתָהּ קִפְצָה פִּיהָ, שְׁאִין לָהּ רִשׁוּת לְהַסְטִין וּלְקַטְרֵג בְּעוֹלָם. וְאִז הַכֹּל בִּיחּוּד אֶחָד כְּרָאוּי, וְדִין בְּלִי זָכוֹת אֵינוֹ דִּין.

וְזָהוּ שִׁישְׂרָאֵל, שִׁישׁ לָהֶם דִּין בְּזָכוֹת. אֲבָל לְשֹׂאֵר הָעַמִּים אֵין לָהֶם דִּין בְּזָכוֹת, וְעַל כֵּן אֲסוּר לָנוּ לְסַדֵּר דִּינִים שְׁלָנוּ בְּעֶרְכָּאוֹת שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, שֶׁהָרִי אֵין לָהֶם חֵלֶק בְּצַד הָאֲמוּנָה שְׁלָנוּ, שְׁפָתוֹב (תְּהִלִּים קמז) לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים בֶּל יִדְעוּם. וּמַצַּד שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כָּל מִי שֶׁדִּין וְלֹא הַכֵּלִיל בּוֹ זָכוֹת – זֶהוּ חוּטָא, שְׁגוּרַע סוּד הָאֲמוּנָה, וּמַסְטָה עֲצָמוֹ לְאוֹתוֹ צַד שְׁאִין בּוֹ דִּין בְּלִי זָכוֹת.

וּבֵא רֵאָה, כְּשֶׁעָמְדוֹ סְנֵהֲדָרִין לְמַטָּה לְדוֹן דִּינֵי נְפִשׁוֹת, הַצְּטָרְכוֹ לְפִתּוּחַ בְּזָכוֹת כְּדֵי לְהַכְלִיל זָכוֹת בְּדִין. וְעוֹד, שֶׁהָרִי נִקְרָאוּ מִבֵּית הַזָּכוֹת. וְעַל כֵּן הַשְּׁתַדְלוּתָם לְפִתּוּחַ בְּזָכוֹת, וּמִתְחִילִים בְּזָכוֹת מִן הַקָּטָן, וְאַחַר כֵּךְ נִשְׁלַם הַדִּין מִן הָעֲלִיּוֹן, לְהִיּוֹת זָכוֹת כְּלוּלָה בְּדִין. זֶה לְמַעְלָה וְזֶה לְמַטָּה. דִּין בְּזָכוֹת – שְׁלֵמוֹת הַדִּין. זֶה לֹלָא זֶה אֵינוֹ שְׁלֵמוֹת. וּמְשׁוּם זֶה יִצְחָק וְרַבְקָה הֵם כְּאֶחָד, זֶה דִּין וְזוֹ זָכוֹת, לְהִיּוֹת שְׁלֵמוֹת כְּאֶחָד. אֲשֶׁרִי חֵלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לָהֶם תּוֹרָה שְׁלֵמָה לְלַכֵּת בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, כְּמוֹ שְׁלֵמְעָלָה.

בֵּא וְרֵאָה שֶׁהֵם לֹא דְנִים דִּין אֵלָא בְּזָכוֹת, וְלַעֲזִין זָכוֹת בְּרֵאשׁוֹנָה לְהִיּוֹת כְּלוּל זֶה בְּזֶה. וְסְנֵהֲדָרִין מִהַפְּכִים בְּזָכוֹת בְּדִין, לְהַכְלִיל הַכֹּל כְּאֶחָד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁלַט הַצַּד הָאַחַר. שֶׁהָרִי כְּשֶׁזָכוֹת לֹא נִמְצְאוּ, הַצַּד הָאַחַר נִמְצָא, שְׁנִקְרָא חוּבָה, וּמִתְחַבֵּר בְּדִין וּמִתְחַזְקָת, וְזֶהוּ דִין בְּחוּבָה.

וְעַל כֵּן, בְּיוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה צְרִיכִים לְחַבֵּר זָכוֹת בְּדִין, שֶׁלֹּא תִתְגַּבֵּר הַחוּבָה. וּמְשׁוּם כֵּךְ צְרִיכִים

יִצְחָק, שֶׁהוּא הַשְּׂמַאל שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַמְּקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ מִתְעוֹרְרִים כָּל הַדִּינִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְהוּא זְרוּעַ שְׂמַאל, רֹאשִׁית כָּל הַדִּינִים, וְכָל הַדִּינִים מִתְעוֹרְרִים מִשָּׁם, זֶהוּ שְׁנוּטֵל וְאוּחָז בְּאוֹתוֹ הַיֵּכֶל שְׁנִקְרָא זָכוֹת, לְהִתְחַבֵּר דִּין בְּדִין וְלְהִיּוֹת הַכֹּל קָשֶׁר אֶחָד, מְשׁוּם שֶׁזֶהוּ דִין שְׁלֵמְעָלָה, וְרִשְׁמֵימוֹת הַדִּין תְּלוּיִים בּוֹ.

וּבֵאן נְרַשֵּׁם הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ שְׁנִקְרָא אֱלֹהִים. מְשׁוּם שִׁישׁ אֱלֹהִים חַיִּים שֶׁהוּא לְמַעְלָה לְמַעְלָה נִסְתָּר מִהַכֹּל. וְיֵשׁ אֱלֹהִים שֶׁהוּא בֵּית דִּין שְׁלֵמְעָלָה, וְאֱלֹהִים שֶׁהוּא בֵּית דִּין שְׁלֵמְטָה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב, (תְּהִלִּים נח) אֵךְ יֵשׁ אֱלֹהִים שְׁפָטִים בְּאַרְץ. אֱלֹהִים עֲלִיּוֹן, סוּד שֶׁל אֱלֹהִים חַיִּים, כּוֹלֵל אֶת אֱלֹהֵי שְׁלֵמְטָה, וְהַכֹּל הוּא אֶחָד.

בְּהִיכָל הַזֶּה מִתְעוֹרֵר יִצְחָק, וְכָל שְׂבָעִים וּשְׁנַיִם הָאוֹרוֹת שְׁכְלוּלִים בּוֹ שְׁמֵהֶם נִגְזָרִים כָּל הַדִּינִים (שֶׁל הָעוֹלָם שְׁלֵמְטָה) שֶׁל מַטָּה שֶׁל הָעוֹלָם, שְׁפָתוֹב (דְּנִיאל ד) בְּגִזְרַת מְלָאכִים הַדְּבָר. וְלָמָּה נִקְרָאוּ עִירִין? אֵלָא מְשׁוּם שְׁכָלָם עוֹמְדִים בְּעִיר הַזֹּו, (תְּהִלִּים מח) עִיר ה' צְבָאוֹת. עִיר אֱלֹהֵינוּ. כָּל אוֹתָם הַהִיכָלוֹת לְמַעְלָה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד נִקְרָא עִיר, כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר (דְּנִיאל ד) מְלֶאךְ וְקְדוּשׁ. וְאֵלוֹ הֵם עִירִין שְׁעוֹמְדִים לְפָנָי וּלְפָנֵים שֶׁל הַהִיכָל, שְׁעוֹמְדִים בְּעִיר. מְשׁוּם כֵּךְ נִקְרָאִים עִירִין.

הַהִיכָל הַזֶּה נִכְלָל בְּיִצְחָק, וְהַכֹּל הוּא בְּהִיכָל שֶׁל אֲבָרָהָם, מְשׁוּם שֶׁהֵימִין מְכֻלֵּל אֶת הַשְּׂמַאל. וּבֵא רֵאָה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כּוֹלֵל אֶת חֲבֵרוֹ, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ שְׁבִגְלָל זֶה אֲבָרָהָם עָקַד אֶת יִצְחָק, כְּדֵי לְהַכְלִיל בּוֹ דִין (בְּיָמִין) וּלְהַמְצִא שְׂמַאל כְּלוּל בְּיָמִין, (וּלְהַמְצִא הֵימִין עַל הַשְּׂמַאל וְלְהַשְׁלִיט וְכוּ') וּלְהַשְׁלִיט אֶת הֵימִין עַל הַשְּׂמַאל.

וְעַל כֵּךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צָוָה אֶת אֲבָרָהָם לְהַקְרִיב אֶת בְּנוֹ לְדִין וְלְהִתְחַזֵּק עָלָיו, וְלֹא צָוָה אֶת יִצְחָק אֵלָא אֶת אֲבָרָהָם, וְעַל כֵּן נִמְצָא זֶה בְּדִין וְזֶה בְּחֶסֶד, וְהַכֹּל אֶחָד, וְנִכְלָלוּ זֶה בְּזֶה, וְכֵךְ נִכְלָלוּ הַהִיכָלוֹת הַתְּחַתּוֹנִים בְּעֲלִיוֹנִים.

כְּשֶׁנִּטְל יִצְחָק אֶת הַהִיכָל הַזֶּה, אֲזִי הַכֹּל הוּא לְטוֹב. דִּין בְּזָכוֹת. וְעַל כֵּךְ צְרִיךְ אָדָם שֶׁדִּין לְדוֹן דִּין בְּזָכוֹת, מְשׁוּם שֶׁהוּא סוּד עֲלִיּוֹן

יוצאים מהאות הזו, עם כל זה, הירכים, שהן עומדות בחוץ, קרויות על השם הזה, ואלו הם שנקראים בריתות. שהרי בריתא מחוץ למשנה. משניות עומדות לתוך הבריתות, ונקראות ירכים בתים חיצוניים, כמו שלמעלה.

משנה היא סוד שעומד לפניו, שעקר הכל לומדים משם, וכן התנאים. וסוד (זה) של זה - (שיר ח) אנהגך אביאך אל בית אמי תלמדני. אל בית אמי - זה קדש הקדשים. תלמדני - זהו סוד המשנה. שכשנכנס הנדר הזה ששופע ויוצא לאותו בית קדש הקדשים, כתוב תלמדני. וזהו הסוד שנקרא משנה, כמו שנאמר (דברים יז) את משנה התורה הזאת.

בשנמשכה החוצה, נקראת בריתא. שתי הירכים הן בריתות, סוד הסודות שלא נתנה רשות לגלות, משום שלא נמסר סוד זה, רק לחכמים עליונים. אוי אם יתגלה - ואוי אם לא יתגלה, משום שהוא סוד מהסודות העליונים שהקדוש ברוך הוא מנהיג בו את העולם.

בית ראשון עמד בימי שלמה כנגד העולם העליון, והוא נקרא בית ראשון, והכל השתמש בבית קדש הקדשים, המקום שבו השתמש השמש בלכה. וסודות עליונים כלם בשלמות, והעולם עומד בשלמות.

ואחר כך החטאים גרמו, ונמשכו הסודות ונדחו מבית קדש הקדשים החוצה. כשנדחו לירכים, אז עמדו בחוץ, שנקראו בתים חיצוניים, והצטרפו לבריתות.

בית שני עמדו בבתים החיצוניים בירכים, ומהם חזרו, ושרויים (היו) בבית קדש הקדשים, והוא בית שני. ואותם אחרים נשארו בחוץ בבריתא, בין הירכים. (ואלו עקרו משנה, שהיא בית שני, ובריתא אלו ששרו בבית הירכים והיו וכו') והיו לומדים מהמשנה, והנהגו ממנה, והינו סוד הכתוב, (ישעיה ב) כי מציון תצא תורה.

ואחר כך גרמו החטאים, העבר שלטון הבית השני, (ואף על גב) ששלטונו לא היה כמו בית ראשון שהיה בו שלום תמיד, משום שהמלך שהשלום שלו תמיד היה בתוכו, ולכן היה בשלום.

שזכות ודין שיהיו כאחד, משום שהוא שלם. שכשהצד האחר שולט, אינו שלם, אלא קטרוג, כמו שהוא קטרוג, והם ארבע מיתות. וכשהצד שהוא זכות שולט, הכל הוא שלם - (מלכים ב כ) שלום ואמת, (תהלים קג) חסד ורחמים.

ובשמתחבר הצד האחר בדין, שולט בקטרוג באותן ארבע מיתות בית דין: סקילה, שרפה, הרג וחנוק. כלן שלטון הקטרוג הרע. סקילה, משום שהוא (ישעיה ח) אבן נגף. שרפה, משום שהוא (שם) צור מכשול, אש חזקה. הרג, זה חרב (דברים לב) תאכל בשר. תאכל בשר ודאי, ששולטת בבשר, וזהו (בראשית ו) קץ כל בשר. חנק, משום שהוא (שם כא) קללת אלהים. אותו ששולט על חנק, על צליבה. ובארנו, משום שלא נשאר אלא בשר לבדו, ואותו קללת אלהים שולט בבשר, מרה שחרה. ומשום כך זה לטוב וזה לרע. **והצטרפו** ישראל, שבהם סוד האמונה, להשמר כדי שישלט צד האמונה, ולא יתנו מקום לצד האחר לשלט. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב (ישעיה ס) ועמדו כלם צדיקים וגו'.

הנביאים, שהם צדדים עליונים, שתי ירכים שתומכות בתורה הקדושה, הם נוטלים את ההיכל שבין שתי רוחות, שהן נגה וזהר, ואותן שתי ירכים למטה לתמוך אותם ההיכלות שלמעלה, שנקראו תורה שבעל פה. כמו שיש תומכים לתורה, שהיא תורה שבכתב, כך יש תומכים עומדים לתורה, שהיא תורה שבעל פה. ונכללו זה בזה. אז שני התומכים הללו שלמטה, כשמתחברים בעליונים הללו, נרשם בהם צד הנבואה. ומיהו? (רמז) מראה, שהוא כמו הנבואה.

וכל אותם בעלי המראה יונקים מכאן. למעלה נבואה, וכאן מראה. ועל כן זהו כמו זה, וזה כמו זה. וכשמתחברים זה בזה, אז שולט על המקום הזה (נרשם) השם הקדוש שנקרא צבאות. משום שכל אותם חילות קדושים, כלם עומדים כאן, וכלם נקראו מצד הנבואה. מראה וחלום מצד הנבואה היו.

ואת על גב שאנחנו אומרים שבתוך אותה ברית הקדש שורה השם הזה משום שכל החילות

הכל ירכים בירכים, להשתלם אחד עם אחד, וכלם הדרגות של הנבואה, שהרי משם יוצאים ושורים, ונעשה מהם מראה, ושורים על המקום הזה ונעשה מהם חלום. יוסף הצדיק הוא שלמות הכל, הוא נטל הכל. משום שהכל התתקן בגללו, הכל משתוקק בתשוקה בגללו.

בא וראה, בשעה שיוסף הצדיק עמד לתקן הכל, אז הוא נטל הכל. וכשהתחבר בהיכלו, אז כלם מתעוררים לטל תשוקה ורצון, עליונים ותחתונים, והכל הם ברצון אחד ושלמות אחת, לשמח (להיות) עליונים ותחתונים ברצון אחד כראוי. וכל התחתונים עומדים בקיום בשבילו, ולכן כתוב (משלי י) וצדיק יסוד עולם. ועל היסוד הזה עומד העולם הזה.

לבנות הספיר זהו לא עומדת בקיום, עד שיוסף הצדיק הזה מתתקן. וכשהוא מתתקן, אז כלם מתתקנים. זהו היסוד של כל הבנין. ועל זה כתוב, (בראשית ב) ויבן ה' אלהים את הצלע, ולא כתוב וייצר, ולא כתוב ויברא. משום שזה עומד על יסוד, ולאחר שהיסוד נתקן, הכל נבנה עליו. ומשום זה הכל עומד בזה, והרי בארנו.

בא וראה, כתוב (שם) ויבן ה' אלהים את הצלע, שהיתה מהצד האחורי והתקינה לחזור פנים בפנים. כך בארנו. אבל ויבן, הסתכל להעלותה לאותה דרגה של העולם העליון שרוי בה, להיות זו כמו זו.

עוד ויבן - הסתכל בצדו והתקין וכוון את כל רוחותיה לזרע ולהשקות ולהוליד, ולעשות לה כל צרכיה כמו שצריך. ואחר כך ויביאה, במה? בצדיק הזה, שכתוב (אסתר ב) ובזה הנערה באה אל המלך. שזה המשיך את הכל לעלות ולהתעטר בשלמות. כאן מניעת כל החטאים, וכאן מניעת כל התשוקות הרעות.

מה שאינו באותו ההיכל הששי, בצד האחר, ששם כל הענוגים הרעים וכל הצדדים של הענג של העולם הזה, וכשהעולם הזה מתנהג בהם, אנשים נכשלים בהם (ומשום שבני אדם טועים בהם, נכשלים בהם) לאותו העולם, שרואים כמה ענוגים ותשוקות שהגוף נהנה ומתענג מהם, וטועים אחריהם. זהו

בבית שני לא היה בו שלום כך, משום שבערלה יש תמיד קטרוג. ולכן היו כהנים מזמנים בתוכו לקטרג בערלה הזו, ולהם הצטרף דבור לקטרג כנגדה ולהגן על בית שני, והכל בסוד כראוי.

אחר כך גרמו החטאים ושלטה אותה ערלה, ונדחו מבית שני החוצה, וירדו משם לחמוקי הירכים למטה (ואחר כך ירדו משם ונדחו מאותם החמוקי של מטה) עד שהיו שרויים למטה ברגלים, וכשישבו ברגלים, אז - (זכריה יד) ועמדו רגליו ביום ההוא, והעולם יתנהג בכל בסוד עליון כראוי. ואף על גב שנדחו ולא נעזבו ממנו, ולעולמים נאחזו בו.

ומי שיודע ומודד בשעור של קו המדה ארך ההמשך של הירכים עד הרגלים, יכול לדעת את מדת הגלות שנמשכת. וזהו סוד בין קוצרי השדה, והכל בסוד עליון. ומשום כך כל הבריתות וכל התנאים וכל האמוראים עומדים במקום כראוי, אלו לפנים ואלו לחוץ, באותם חמוקי הירכים (ואלו לחוץ) ולמטה מהברכים. ובכלם נקרא תורה שבועל פה, ובכלם ירדו ישראל וגלו.

ואז, כשתסתים הגלות בהמשכת הרגלים, אז - ועמדו רגליו ביום ההוא, ותעבר אותה רוח טמאה ערלה מן העולם, ויחזרו ישראל לבדם לשלט כראוי, משום שאותה ערלה הורידה אותם למטה עד עכשו. ומכאן והלאה, שהערלה הזו תתקצץ ותעבר מתוך העולם, אז - (דברים לג) וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב. באותה עין יעקב, ולא ימצא מקטרג עליהם. אשרי חלקם של ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

יוסף הצדיק עמוד העולם, הוא נטל ברשות היכל טמיר וגנוז, וברשותו עומד ההיכל השביעי. ואף על גב שאמרנו שההיכל של לבנת הספיר עומד ברשותו - כך הוא, שבו מתתקן. אבל בא וראה, הנביאים שאמרנו, כשמתחברים למטה, שתי דרגות נפרדות מהם, מראה וחלום, ועומדים בירכים. באותם חמוקים עומדים מראה, ואותו שנקרא נבואה קטנה. מהירכים ולמטה (למטה) עומד חלום, עד שיגיעו רגלים ברגלים, ושם עומד היכל תחתון שנקרא לבנת הספיר.

- אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף. גם ה' יתן הטוב וארצנו תתן יבולה.

היכל ק"ק דזעיר דבריאה

ההיכל השביעי. ההיכל הזה הוא ההיכל הפנימי מכל ההיכלות הללו. ההיכל הזה הוא נסתר, ואין בו דיוקן ממש ולא גוף כלל. כאן הנסתר שתוף סוד הסודות. זהו סוד שהוא מקום להכניס לשם בתוך אותם הצנורות שלמעלה. הרוח של כל הרוחות, רצון של כל הרצונות, להתחבר הכל כאחד. רוח החיים (של זה) בזה, ולהיות הכל תקון אחד.

ההיכל הזה נקרא בית קדשי הקדשים, המקום לקבל את (הנשמה העליונה) הנשמות העליונות, שנקראת כף לעורר אליו את העולם הבא.

העולם הזה נקרא עולם. עולם - עליה, שעולה העולם התחתון לעולם העליון, ומסתתר בתוכו ונעלם בו, ונגלה בסתר. עולם - שהוא עולה עם כל אותם שקרבים לו ונסתרים תוך סתר עליון. עולם עליון - עולה ומסתתר ברצון עליון תוך סתר כל הנסתרים, שלא נודע כלל (כלל) ולא התגלה, ואין מי שמכיר אותו.

הפרכת, שהיא מסך פרוס, מכסה את תוף סתר הנסתר. הכפרת פרוסה תוף הסתרים העליונים להסתיר הנסתרים, שהרי הם טמירים ונסתרים. (הפרכת פרוסה בתוף סתרים עליונים לשמר הסתום, שזה נסתר וסתום) לפנים מן הכפרת יש מקום נסתר וטמון ונגוז להכניסו לתוכו. שמן משחת עליון, רוח החיים, על יד אותו הנקה ששופע ויוצא, ואותו נקה נקרא מבוע הבאר, שלא פוסקים מימיו לעולמים. וכשזה נכנס ושופע כל אותו משחת קדש מלמעלה ממקום של קדש הקדשים, אור של שפע יורד ובא לתוף אותם הצנורות, וזה מתמלא משם כנקבה שמתעברת ומתמלאת מן הזכר.

אף כף גם ההיכל הזה מתתקן תמיד לקבל כנקבה שמקבלת מן הזכר. הקבלה שמקבלת את כל הרוחות והנשמות הקדושות שיורדות לעולם, והתעברו (והתעכבו) שם כל אותו זמן שצריך.

יתעכבו עד שיבא מלך המשיח, ויקבלו כל אותן הנשמות, ויבאו וישמח העולם כמקדם,

שכתוב, (בראשית ג) ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וגו'. שהרי כל התשוקות וכל הענוגים של העולם תלויים בו.

ועל כן כמו זה יש דברים שהגוף נהנה מהם, ונכנסים לגוף ולא לנשמה. ויש דברים שהנשמה נהנית מהם ולא הגוף, ועל כן הדרגות נפרדות זו מזו. אשריהם הצדיקים שלוקחים דרך ישרה, ומונעים עצמם מאותו הצד, ונדבקים בצד הקדשה.

בהיכל הזה כלולים כל שאר השמות של כל אלו ההיכלות (ותילות) שלמטה. שני שמות הם שכללו את שאר השמות האחרים. אחד זכר מתחבר מעלה במטה, ויעקב נטל את היכלו באותן נשיקות בסוד עליון, ואז כולל את כל שאר השמות, ונקרא יהו"ה אלהיים, וזה נקרא שם מלא, כמו שבארנו. ואחד כשמתחבר יסוד העולם בהיכלו, וכלם מתעוררים בחביבות ובתשוקה אליו, וכלם כלולים בו, אז כולל שאר השמות ונקרא יהו"ה צבאות. וזה נקרא שם קדוש שלם, ולא שלם כמו האחר הזה.

מה בין זה לזה? זה שולט עליון בתחתון, גוף בגוף, (וזה הוא שולט בכל) כמו שאמרנו. וזה שולט ממקום סיום הגוף ולמטה באותם היכלות ובכל שלמטה, וסוד זה - בית ראשון ובית שני. ומשום כף, ההיכל הזה כולל את כל שאר השמות שלמטה, (וכל השמות אנו כוללים בשם הזה, כל השמות שלמטה) כמו שבארנו. ועל כף השמות הללו - זה עולה וזה יורד. אשריהם הצדיקים שיודעים דרכי התורה.

תיסוד הזה התתקן לשני צדדים. אחד לתקן את כל השאר שלמטה, ואחד לתקן את ההיכל השביעי ולתקן זה בזה שיהיה הכל ברצון אחד כראוי. עד כאן היחוד של שני צדדים, שלמעלה ולמטה, להתיחד כאחד בשלמות, ללכת בדרך ישרה.

אשרי חלקו של מי שיודע ליחד את היחוד ולסדר את סדור האמונה ללכת בדרך ישרה. אשריו בעולם הזה ובעולם הבא. ועל כף כתוב, (תהלים פה) חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו. ואז

בא וראה, מבויע הבאר אינו נפרד מהבאר לעולמים, ולכן המקום הזה הוא תקון של הכל, הקיום של כל הגוף, להיות שלם בכל כראוי. כאן הוא היחוד והקשר כאחד להיות מעלה ומטה אחד בקשר אחד, שאין נפרדים כל האיברים זה מזה, ולהמצא הכל פנים בפנים.

ועל זה שנינו, מי שמשמש מטתו מאחור, מכחיש את תקון ההסתכלות פנים בפנים, להאיר הכל כאחד ולהמצא הכל פנים בפנים בדבקות כראוי, כמו שנאמר (בראשית ב) ודבק באשתו. באשתו דוקא, ולא אחורי אשתו.

שנים הם. יעקב הוא למעלה, ויוסף הוא למטה. שתי תשוקות הן, אחד ההיכל הששי, ואחד ההיכל השביעי הזה. התשוקה שלמעלה באותן נשיקות שנוטל יעקב. התשוקה שלמטה בשמוש הזה שנוטל יוסף. משני הצדדים הללו נוטל (זה) ארון הברית את רוח החיים. מהצד של יעקב נוטל את רוח החיים שלמעלה שנדבק בו באותן נשיקות, ומכניס (באותן נשיקות) (ונכנס) את רוח החיים שלמעלה בו להזון ממנו. מהצד של יוסף שהוא למטה, בסיום הגוף, בהיכל הזה נוטל רוחות ונשמות להריק למטה לעולם הזה.

שני הצדדים הללו נפרדים לשני צדדים. הצד של יעקב מתפשט ונותן כח לנבוע באותם שדים שמתמלאים מאותה רוח החיים, ומיניק בהם את אותם מלאכים קדושים, שהם חיים וקיימים לעולמים, וקיימים בקיום בו. הצד של יוסף נכנס בתשוקה ונותן כח לפנים, ועושה נשמות ורוחות לרדת למטה ולהזין בהם בני העולם.

ועל כן קיימים שני הצדדים הללו, זה למעלה וזה למטה. זה להזין למעלה, וזה לזון למטה. כל אחד ואחד כראוי לו. (ולכן) והכל הוא אחד וסוד אחד הוא. ועם כל זה, יוסף זן את כל הגוף ומשקה אותו. שמרוח החיים הזו של ההדבקות של יעקב יורד למטה, ובו נדבק ארון הברית הזה ברצון למעלה, ויורדת אותה רוח חיים למטה באותה התדבקות של יוסף, וכשהכל מתחבר כאחד, מתמלאים אותם השדים להניק לכל, ומשום כך הכל הוא אחד. אשרי חלקו של מי שידע לקשר קשרים וליחד יחוד בתפלתו ברצון הלב כראוי כדי

ואז ישמח הקדוש ברוך הוא כמקדם, כמו שנאמר (תהלים קד) ישמח ה' במעשיו.

בהיכל הזה קיימים הענוגים והתפנוקים של הרוחות, והשעשוע שמשתעשע הקדוש ברוך הוא בגן עדן. כאן היא תשוקת הכל וענג הכל להתחבר הכל כאחד ולהיות הכל כאחד, הקשר של הכל ביחוד אחד כאן עומד.

שכשכל האיברים מתחברים באיברים העליונים, כל אחד ואחד כראוי לו, אין להם תשוקה ואין להם ענג, רק ביחוד של ההיכל הזה, והכל כאן תלוי. כשהתחברות של כאן מתיחדת ביחוד אחד, אזי כל אור האיברים וכל הארת הפנים וכל השמחות, כלם מאירים ושמחים.

אשרי חלקו של מי שידע לסדר סדורים ולתקן את תקוני ההשתלמות כראוי, אהבתו של הקדוש ברוך הוא בעולם הזה ובעולם הבא. ואז כל הדינים וכל הגזרות הרעות עוברות ומתבטלות מן העולם.

היכל זה היכל של תשוקה, היכל של ענג, היכל של שעשוע עליון ותחתון כאחד. ומקבלים כלם האור של הנר העליון שמאיר לכל ולהתיחד הכל כמו שצריך ביחוד שלם. ועל זה היכל זה עומד בסתר הכל, גנוז מהכל. אף על גב שכלם מסתרים, זה מסתר וגנוז יותר, להיות ברית קיום הכל כאחד, זכר ונקבה, להיות שלמים.

ההיכל הזה נקרא ארון הברית, שהוא אדון כל הארץ. משום שזהו מקום שיוצאות ממנו כל הנשמות של העולם ליחד יחוד למטה, ולהמשיך את היחוד של הקדוש ברוך הוא ממעלה למטה לתת לצדיק, משום שיצאו מצדיק ונכנסות לצדיק, ואחר כך יצאו מצדיק ונכנסות למקום שיצאו משם.

ארון הברית הזה לוקח הכל מצדיק, ואחר כך יוצאות ממנו ונכנסות לצדיק שלמטה. אחר כך יוצאות מהצדיק שלמטה ונכנסות לארון הברית הזה, שיהיו כל הנשמות כלולות ממעלה וממטה להיות שלמות מכל הצדדים. וארון הברית הזה לוקח מהצדיק אותן נשמות משני צדדים.

בסוף בא לידי כאב לב. ושנינו, מי שמאריך בתפלתו, מאריכים ימיו.

וסוד הדבר - מי שמאריך במקום שצריך לקצר בא לידי כאב לב, איזה לב? זהו שכתוב, (משלי טו) וטוב לב משתה תמיד. משום שהוא מקום שצריך לקצר ולא להאריך בו, שהרי הכל עומד למעלה, וצריך שלא להמשיכו, לקשר אותו בקשר שלמעלה ללא אריכות, שיהיה הכל אחד ביחוד אחד. וכיון שנקשר כאחד, אז אין צורך להאריך בארך ולהתחנן בתחנונים. וכשמאריך בארך במקום שצריך, הקדוש ברוך הוא מקבל תפלתו, וזהו כבודו של הקדוש ברוך הוא, משום שיחוד התפלה קושר קשרים ומרבה ברכות למעלה ולמטה.

בתוך ההיכל הזה קימת נקודה אחת נסתרת, והנקודה הזו היא רוח לקבל רוח אחרת עליונה. וכששורה רוח ברוח, אז נכנסות זו בזו והן אחת ודבקות אחת. ונרכבות זו בזו להיות אחת, כמו העץ הזה שמרפיבים זה בזה והם אחד, מין במינו. אוי למי שמרפיב מין בשאינו מינו, כמו אותם בני אהרן שרצו להרפיב עץ באחר שאינו מינו.

סדר הלימוד ליום כא ניסן [יום 198 בשנה]

ומי שמרפיב מין במינו, ויודע לקשר קשר בקשרו, היכל בהיכלו, דרגה בדרגתה - לזה יש חלק בעולם הבא, כמו שבארנו, ולכן זוהי שלמות הכל. וכשנשלם זה בזה והוא הכל מעשה אחד, מין במינו שיוצא מהשלמות הזו, הוא נקרא מעשה מרפכה.

וסוד זה - (בראשית ב) וייצר ה' אלהים את האדם. שם מלא. ואדם הוא מעשה של המרפכה הזו, שמרפיב זה בזה, מעשה של שלמות הכל. וכשנשלמים זה בזה, אז ה' אלהים, שם מלא. אשרי מי שיוודע לקשר את קשרי האמונה וליחד את היחוד כראוי.

בא וראה, כמו שישנם שמות קדושים עליונים מתחברים אלו באלו, כך הוא השם הקדוש, התפרש למעלה והתפרש למטה. השם הזה הוא

להדביק איבר באיבר, רוח ברוח, הכל בכלל אחד, להיות הכל אחד כראוי.

בא וראה, ההיכל הזה, כשהרוחות הקדושות הללו וכל אותם היכלות ומרכבות כלם מתיחדים כאחד ונמצאים בקשר אחד, אזי הרוח העליונה הזו של כלם, שהיא נקודה אחת נסתרת בהם, ולא מתגלה, ונעשית רוח נסתרת כמו העליונה. וסימנה - האגוז, יחוד בקשר של הכל כפי שאמרנו, להקשר זה בזה, להיות הכל שלם בשלמות (זכר ונקבה) כאחד.

והרי בארנו כמו כן, הקרבן עולה ליחד (יחוד) קרבן וליחד (ולספק) את כל אחד ואחד כראוי לו מאותו העשן שעולה - הכהן שהוא לימין בקשר של היחוד ברצון, והלויים בשירה. כלולים זה בזה, היכל בהיכל, רוח ברוח, עד שמתחברים במקומם איבר באיבר, להיות הכל כלול כאחד כראוי.

והרי בארנו, שכשנשלם הכל כאחד, האיברים העליונים בתחנונים, אז הנשמה העליונה של הכל מתעוררת ונכנסת בכלם ומאירה לכל, וכל העליונים והתחתונים מתברכים, ואותו שלא נודע ולא נכנס בחשבון, הרצון שאינו נתפס לעולמים, אז הכל עולה עד אין סוף, ונקשר הכל בקשר אחד, ומתבשם אותו הרצון לתוך ובפנים בסתר.

אור הנשמה העליונה עולה לפני ולפנים ומאיר לכל. בתוך האור הזה נכנס סתר המחשבה שכולל את הכל, ולפני ולפנים באותו רצון המחשבה מאיר ומתבשם, ותופס ולא תופס, ועולה (הרצון הזה) מתוך רצון המחשבה לתפס בו. וכשזה עולה, האור שלמטה תופס בו.

וכן הכל, להתקשר ולהתמלא ולהתברך הכל כאחד כראוי. ואז נקשרים זה עם זה כפי שאמרנו, היכלות בהיכלות, תחתונים בעליונים, סוד של זכר ונקבה כאחד, האור העליון באור שנסתר וגנוז בו יותר, ואותו הגנוז כלול במה שגנוז יותר, עד שהכל נמצא כראוי ביחוד אחד.

ולכן משה היה יודע לסדר את סדור רבוננו מכל בני העולם. כשהצטרף להאריך - האריך. לקצר - קצר. כמו שבארנו, (במדבר יב) אל נא רפא נא לה. שנינו, מי שמאריך בתפלתו ומעין בה,

שְׁעוּלִים הַשְּׁמוֹת בְּכִמָּה צְדָדִים בְּאַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם גִּוְנִים בְּהַשְׁתַּטְחוֹת הַמְּנוּרָה שֶׁל הַנִּיצוּץ הַחֶזֶק, שֶׁזֶהוּ שְׂכוּלֵל אֶת כָּל הַשְּׁמוֹת.

וְהַשֵּׁם הַזֶּה כּוֹלֵל אֶת כָּל הַשְּׁמוֹת. אַאֲלֵהֵנִי־סִימָן. בְּאוֹתוֹת הַלָּלוּ כְּלוּלוֹת אַחֲרוֹת מִחֲבָרוֹת, וְאֵלּוּ יוֹצְאוֹת וְאֵלּוּ נִכְנְסוֹת. אַחַר כֵּן כְּשֶׁנוֹטָה וּמִתְפַּשֵּׁט הַמְּנוּרָה שֶׁל הַנִּיצוּץ הַחֶזֶק, מְצַטְרָפוֹת הָאוֹתוֹת בְּתוֹכָהּ, וְנִכְנְסוֹת אוֹתוֹת וְיוֹצְאוֹת אוֹתוֹת בְּסוּד תִּשְׁעַ הָאוֹתוֹת הַלָּלוּ. וְאֵלּוּ נִמְסְרוּ לְקְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים לְלַכֵּת בְּדַרְךְ שֶׁל סוּד הָאוֹתוֹת, לְצַרֵּף יַחֲדָה שְׁמוֹת הָאוֹתוֹת כְּמוֹ שֶׁהִיא יוֹדֵעַ הַכֹּהֵן לְצַרֵּף שְׁמוֹת בְּאוֹתוֹת רְשׁוּמוֹת.

יְיָ אֱדָם מִתַּחַת כְּנִפְיָהֶם (יחזקאל א). כְּלָן יְיָ אֱדָם. הָרִי בְּאַרְנוֹ, שְׂאוֹתָם (שְׂרָפִים) רוּחוֹת וְחַיּוֹת וְאוֹפְנִים, (כְּרוּבִים וְחַיּוֹת וְאוֹפְנִים) כָּלֵם עִם כְּנָפִים, וְיָדַיִם תַּחַת הַכְּנָפִים שֶׁלָּהֶם לְקַבֵּל תְּפִלוֹת וּלְקַבֵּל בְּעֲלֵי תְּשׁוּבָה. יְיָ אֱדָם, אֲתָרִים וּמְקוֹמוֹת לְקַבֵּל בְּנֵי אֱדָם בְּתַפְלוּתֵיהֶם וּבִבְקִשׁוֹתֵיהֶם, וּלְפַתַח פְּתָחִים לְקַבֵּל אוֹתָם, לְיַחַד וּלְקַשֵּׁר קִשְׁרִים וּלְעֲשׂוֹת רְצוֹנָם.

וְהָאֲתָרִים וְהַמְקוֹמוֹת הַלָּלוּ שֶׁנִּקְרְאוּ יְיָ אֱדָם, שְׁעוֹמְדִים לְבְנֵי אֱדָם, אֵלּוּ הֵם שְׁמוֹת קְדוּשִׁים שֶׁשׁוֹלְטִים בְּכָל דְּרָגָה וְדְרָגָה, (מִשׁוּם) שְׁבָהֶם נִכְנְסִים בְּנֵי אֱדָם בְּתַפְלוּתֵיהֶם וּבִבְקִשׁוֹתֵיהֶם בְּכָל הַשְּׁעָרִים הָעֲלִיוֹנִים, וּבְזֶה שׁוֹלְטִים הַתַּחְתּוֹנִים לְמַעְלָה. וְסוּד זֶה – (תהלים קיט) יְדִיָּה עֲשׂוֹנִי וַיְכַוְנֵנִי, וְאֵלּוּ שְׁמוֹת קְדוּשִׁים.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה נִטָּה אֶת יְדֶךָ עַל הַשָּׁמַיִם (שְׁמוֹת ט). וְכִי אֵיךְ יִכַּל לְהָרִים יְדוֹ עַל הַשָּׁמַיִם? אֵלָּא נִטָּה – הַרְפֵּן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יח) וַיֵּט שָׁמַיִם וַיִּרְד. הַמְשַׁכָּה מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה. יְדֶךָ – מְקוֹמְךָ, מְקוֹם הַדְּרָגָה שֶׁלְּךָ שֶׁאַתָּה שְׂרוּי בְּתוֹכָהּ, וְזֶה בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ. וְכָל הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים בְּסוּד הַשְּׁמוֹת נוֹסְעִים וְעוֹמְדִים, וּבָהֶם נִכְנְסִים בְּנֵי אֱדָם לְהִיכָלוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וְאֵינִי מִי שֶׁיִּמְחָה בִּידֵיהֶם. אֲשֶׁרִי אוֹתָם שִׁיּוּדְעִים לְסַדֵּר אֶת יַחֲדָה רְבוּנָם כְּרֵאוּי וּלְלַכֵּת בְּדַרְךְ אֲמַת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעוּ בְּסוּד הָאֲמוּנָה.

בֵּא וְרֵא, בְּהִיכָלוֹת הַלָּלוּ יֵשׁ סוּד עֲלִיוֹן בְּתוֹךְ הָאֲמוּנָה, וְכָלֵם חַיּוֹת וּמְרַכְבּוֹת, כָּלֵם מְשֻׁנִּים זֶה מְזֶה לְהַפְלִיל אֵלָּה בְּאֵלָּה לְטוֹב לְהַתְּפַקֵּן, וְסִימָנְךָ

לְמַעְלָה, וְהַשֵּׁם הַזֶּה הוּא בְּאֲמֻצָּע, וְהַשֵּׁם הַזֶּה הוּא לְמַטָּה. יְהוֹ"ה שֶׁהוּא סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ הוּא אֶחָד, הַסוּד שֶׁל הַכֹּל. הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן בְּסִתְרֵי הַנִּסְתָּר שְׁעָלָיו, שֶׁהִשְׁתַּתֵּף עִמוֹ, וְהוּא אֶחָד. הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן בְּסִתְרֵי הָאֲמֻצָּע, סוּד הַמְּרַכְבָּה הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִיוֹנָה שְׁעָלֶיהָ, וּבְאַרְנוֹ. (בֵּא וְרֵא, סוּד שֵׁם הַקְּדוּשׁ זֶה יְיָ אֱלֹהִים. שֵׁם זֶה הוּא לְמַעְלָה, שֵׁם זֶה הוּא בְּאֲמֻצָּע, שֵׁם זֶה הוּא לְמַטָּה. לְמַעְלָה סוּד עוֹלָם הַבָּא בְּסִתּוֹם שֶׁל הַסְּתִימוֹת שְׁעָלָיו וְהוּא אֶחָד. לְמַטָּה סוּד עוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וְעוֹלָם הָעֲלִיוֹן שְׁעָלָיו מִשְׁתַּתֵּף עִמוֹ וְהוּא אֶחָד. בְּאֲמֻצָּע בְּסוּד הַמְּרַכְבָּה הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִיוֹנָה, וּמְבֹאֵר.)

מִהֲצַד הַזֶּה יוֹצְאוֹת אַרְבַּע מְרַכְבּוֹת, וּמִהֲצַד הַזֶּה אַרְבַּע מְרַכְבּוֹת יוֹצְאוֹת, מִשׁוּם שֶׁכָּל אַחַת וְאַחַת נִפְרֶדֶת לְאַרְבָּעָה, כָּל מְרַכְבָּה הֵן אַרְבַּע, כְּשֶׁמְסַתְּפִלִים בְּדְרָגוֹת. וְכֵן כָּלֵם הָאֲרַבַּע בְּאַרְבַּע, בְּסוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ שֶׁהוּא אֲדָנִי, בְּאוֹתָן מְרַכְבּוֹת שְׁעוֹמְדוֹת וְנוֹסְעוֹת בְּשֵׁם הַזֶּה, וְהֵן נִקְרְאוֹת (זְכִירָה ו) הָרִי נַחֲשֵׁת, מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ הָרִים וַיֵּשׁ הָרִים. יֵשׁ הָרִים עֲלִיוֹנִים וַיֵּשׁ הָרִים תַּחְתּוֹנִים. וְהֵם עוֹמְדִים בְּשִׁלְשָׁה צְדָדִים, וְיוֹצְאִים מִתּוֹךְ זֶהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֵׁת.

הַנְּחֻשֶׁת לְמַטָּה, מִשׁוּם שֶׁאוֹתָן מְרַכְבּוֹת שִׁיּוֹצְאוֹת מִתּוֹךְ אֶל־ף דָּל־ת נוֹ"ן יו"ד שְׁבִתּוֹךְ הַהִיכָל הָרֵאשׁוֹן, שֶׁהֵן אַרְבַּע מְרַכְבּוֹת שִׁיּוֹצְאוֹת מִתּוֹךְ אוֹתָן שְׁתֵּי רוּחוֹת יָמִין וּשְׂמָאל, מִתּוֹךְ לְבַנֵּת הַסְּפִיר, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ. אֵלּוּ שְׁתֵּי הַרוּחוֹת שֶׁאֲמַרְנוּ שֵׁם, הֵן נִקְרְאוֹת שְׁנֵי הָרִים, וְהֵם הָרִי נַחֲשֵׁת.

מֵאוֹתָן שְׁתֵּי רוּחוֹת שֶׁנִּקְרְאוֹת הָרִי נַחֲשֵׁת, יוֹצְאוֹת אוֹתָן אַרְבַּע מְרַכְבּוֹת שֶׁמִּשְׁתַּמְשׁוֹת בְּאוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁל אֶל־ף דָּל־ת שֶׁנִּשְׁקַע בְּסִנְדֵּלְפוּ"ן, בְּעַל הַפְּנִים. וְכָלֵם שְׁלִיחִים עַל אֵלָּה בְּעוֹלָם בְּסוּד סוּסִים וּמְרַכְבּוֹת, מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ מְרַכְבָּה עַל סוּסִים שֶׁמְסִיעִים אוֹתָהּ.

וְהַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ הַזֶּה נִכְלָל בְּיו"ד ה"א, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ, שֶׁנִּכְלָל אֶל־ף דָּל־ת בְּיו"ד ה"א, וְהוּא יְאֵהֲדוּנָה". וְהָרִי נִתְבָּאֵר, אֱלֹהִים לֹא נִכְלָל בְּשֵׁם אַחַר, מִשׁוּם שֶׁיֵּשׁ אֱלֹהִים חַיִּים, וּמְזֶה מִתְּפַשֵּׁט לְכִמָּה צְדָדִים, וְלֹא מִתְּכַנֵּס, אֵלָּא מִתְּפַשֵּׁט.

הַשֵּׁם שְׂכוּלֵל אֶת כָּל הַשְּׁמוֹת – יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, בְּסוּד הָאוֹתוֹת הַצְּרוּף שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, שֶׁבּוֹ הִיא יוֹדֵעַ הַכֹּהֵן לְצַרֵּף כָּל צְדָדָיו, עַד

בְּרָכוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת מִמְקוֹר הַחַיִּים, (שֶׁהוּא שְׁבִיעִי לְמַעְלָה) שֶׁהוּא הַהִיכָל הַשְּׁבִיעִי הָעֲלִיּוֹן (וְזוֹ הַשְּׁכִינָה) בְּרִצּוֹן הַלֵּב וּבִסְתִימַת הָעֵינַיִם שֶׁל סוּד הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל שְׁבַע שְׁמוֹת עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים.

הַהִיכָל הַשְּׁבִיעִי הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא מְקוֹר הַחַיִּים, זוֹהִי הַבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה, וְזוֹהִי הַהִיכָל הָרִאשׁוֹן, רִאשִׁית הַכֹּל מִמַּעְלָה לְמַטָּה, וְלִטֹל הַשְּׁבִיעִי מִלְמַטָּה לְחִבְרָה זֶה בְּזֶה, שְׁבִיעִי בְּשְׁבִיעִי. שֶׁהָרִי מִזֶּה שֶׁלְמַטָּה נִכְנָס מִי שֶׁנִּכְנָס לְהִיכָל הָעֲלִיּוֹן. וְזוֹהִי סוּד בְּרוּךְ – רְבוּי שֶׁל כָּל הַתְּחִתּוֹנִים, כָּלוּל בְּחִיּוֹת וְשָׂרְפִים וְאוֹפְנִים, וְכָל הַהִיכָלוֹת רְבוּי שֶׁל סוּד קָדֵשׁ הַקְּדוּשִׁים שֶׁשׁוֹרָה בְּתוֹכָם בְּגִיזָה, וְאֵז נִקְרָא בְּרוּךְ בְּכָל הָרְבוּיִים הֵלְלוּ וְהַבְּרָכוֹת וְהַסּוּדוֹת שֶׁנִּשְׁלְמוּ בּוֹ.

אֵת"ה – הָעֵטוֹר שֶׁל סֵתֵר הָאוֹתִיּוֹת, הַכֹּלֵל שֶׁל כָּל כ"ב הָאוֹתִיּוֹת. וְזוֹהִי א"ת. ה' שְׁכוּלֵל אוֹתָם מִלְמַעְלָה בְּה' הַזֹּאת, וְכוּנֵס אוֹתָם לְתוֹכוֹ, וְזוֹהִי א"ת ה'. וְכִשְׁהִיא בְּשֵׁלְמוֹת בְּאוֹתוֹ נִהְרָ שְׁאוּחָז בְּה', הִיא עוֹלָה לְהַתְעַטֵּר לְמַעְלָה, וְזוֹהִי סוּד הַכְּתוּב (אִסְתֵּר ב) וּבְזֶה הַנְּעִירָה בָּאָה אֶל הַמֶּלֶךְ, וְאֵז – אֵת כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר יִנְתֵּן לָהּ. וְזוֹהִי סוּד בְּרוּךְ אֵתָהּ, וְצָרִיךְ לְהַתְכַּנֵּן בְּסוּד הַזֶּה וְלִקְשֹׁר אֵת הָרִצּוֹן בְּסוּד הַזֶּה.

וְאֵלֵהֵינוּ – זֶהוּ קֶשֶׁר וְיִחּוּד שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן לְמַעְלָה. בְּזֶה, כְּשֶׁהַנְּעִירָה בָּאָה אֶל הַמֶּלֶךְ, אֵת כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר יִנְתֵּן לָהּ.

וְאֵלֵהֵי אֲבוֹתֵינוּ – זֶהוּ סוּד הָאֲבוֹת לְבְרָךְ אוֹתָהּ. וְזוֹהִי סוּד אֵלֵהֵי אֲבִרְהָם אֵלֵהֵי יִצְחָק וְאֵלֵהֵי יַעֲקֹב. כְּמוֹ שֶׁהַנְּעִירָה הַזֹּאת לֹא נִעְזְבַת מִהַתְּחִתּוֹנִים, כִּי גַם לֹא נִעְזְבַת מִהָאֲבוֹת לְעוֹלָמִים. הִיא אֲחוּזָה בָּהֶם (לְשֹׁמֵר אוֹתָם וְלְעֵטֵר אוֹתָהּ) לְעֵטֵר אוֹתָהּ.

וּמִשׁוּם שֶׁהַתְּבָרָכָה מִכָּל אֶחָד מֵהֶם, צָרִיךְ לְהַזְכִּירָה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְאַחַר כֵּן יִתְכַּנְסוּ כָּלם בְּחִבּוּר אֶחָד (לְתוֹךְ מְעֵי אִמָּא) וּמִתְעַטְרִים עִמָּה. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא – הָרִי כָּלם כְּאֶחָד לְעֵלוֹת לְמַעְלָה בְּרִאשׁוֹנָה מִמַּעְלָה לְמַטָּה, וְעִכְשָׁו מִמַּטָּה לְמַעְלָה, לְהַכְלִיל אוֹתָם עִמָּה. שְׁכִינּוֹן שֶׁאֵמַר הָאֵל הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא, כָּלם כְּלוּלִים בְּה'. וְאֵז – אֵל עֲלִיּוֹן גּוֹמֵל חֲסִדִים טוֹבִים קוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹהִי כָּל הַכֹּל.

– (אִסְתֵּר ב) וְיִשְׁנֶה וְאֵת נְעִירוֹתֶיהָ לְטוֹב. בְּשִׁבְעַת הַהִיכָלוֹת הֵלְלוּ הַשְּׁלְמוֹת שֶׁלְמַעְלָה, כְּשֶׁנִּשְׁתַּלֵּם זֶה בְּזֶה וְנִכְנָסוֹת תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת שֶׁל מִי שֶׁיִּדְעֵ לְסִדֵּר אוֹתוֹן, לְהַתְקִינּוֹן לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת שְׁבַע הַנְּעִירוֹת הָרִאשִׁיּוֹת לְתֵת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ.

הַהִיכָל הָרִאשׁוֹן – (יִשְׁעִיה מֵה) יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֲשָׁךְ. הָאוֹר שֶׁל הָאֶבֶן הַטּוֹבָה סְפִירָה, שְׁאֵבֵן טוֹבָה נוֹצֵצַת לְשְׁנֵי צַדִּדִים, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ, לְיָמִין וְלְשְׂמָאל, אוֹר וְחֲשָׁךְ. (תְּהִלִּים קד) מֵה רְבוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּלם בְּחִכְמָה עֲשִׂיתָ, כָּלם אוֹפְנִים וְגִלְגָּלִים, מְלֵאָה הָאָרֶץ קִנְיָיִךְ וְגו'. הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמֵם לְבַדּוֹ מְאֹד, הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ יֵאֱהַדוּנָה"י, הַכֹּלֵל שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ, שֶׁלֵּם בְּשְׁנֵי שְׁמוֹת, וְזוֹהִי שְׁעוֹלָה בְּאוֹר וּמִתְנַשֵּׂא מִימּוֹת עוֹלָם.

הַהִיכָל הַשְּׁנִי – אֵל בְּרוּךְ גָּדוֹל דַּעָה, אוֹרְפְּנִיא"ל, (הַסּוּד שְׁכוּלֵל אוֹתִיּוֹת קְטָנוֹת) שְׁכוּלֵל הַסּוּדוֹת שֶׁל אוֹתִיּוֹת קְטָנוֹת שֶׁל אֶלְפָא בֵּיתָא. כָּאֵן הֵם שְׁאוּמְרִים קְדוּשׁ וּבְרוּךְ. וְכָאֵן הִיא הַקְּדוּשָׁה וּבְרוּךְ כְּבוֹד ה'. הַהִיכָל הַשְּׁלִישִׁי – לְאֵל בְּרוּךְ נְעִימוֹת יִתְנּוּ.

הַהִיכָל הָרְבִיעִי – הַמְּחַדֵּשׁ בְּטוֹבוֹ בְּכָל יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרִאשִׁית. מִשׁוּם שֶׁכָּאֵן מִתְגַּלְגָּלִים הָאוֹרוֹת וְהַדִּינִים שֶׁל הָעוֹלָם. מִי שֶׁהוּא לְחַיִּים, מִתְקַדֵּשׁ כְּמִקְדָּם לְהַתְקִים בְּעוֹלָם בְּאוֹר הַיָּמִין שֶׁנִּקְרָא אֵל, כְּמוֹ שְׁאֵמְרָנוּ.

הַהִיכָל הַחֲמִישִׁי – הַהִיכָל הַזֶּה נִקְרָא אֶהְבַת עוֹלָם, וְזוֹהִי מְשִׁיכָה שֶׁל אֶהְבָּה שֶׁל הַהִיכָל שֶׁנִּקְרָא אֶהְבָּה, וְזוֹהִי אֶהְבַת עוֹלָם אֶהְבְּתָנוּ ה' אֵלֵהֵינוּ, בְּרוּךְ אֵתָהּ ה' הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאֶהְבָּה, בְּסוּד שֶׁל א"ל שְׁד"י.

הַהִיכָל הַשְּׁשִׁי – אֵמֶת וְיִצִּיב וְנִכּוֹן וְקִים. וְצָרִיכִים שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק בֵּין הִיכָלוֹת אֵלוּ (לְאֵלוּ). שֶׁהָרִי בְּהַמְשָׁכַת הַתְּפִלָּה וְהָרִצּוֹן מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, וְנִקְשָׁרִים אֵלֵהּ בְּאֵלֵהּ בְּסוּד הַשְּׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁשׁוּלְטִים בְּכָל אֶחָד וְאֶחָד.

הַהִיכָל הַשְּׁבִיעִי – אֲדִנֵּי שְׁפִתֵי תְּפִתָּח. סוּד הַסּוּדוֹת בְּלַחֲשׁ, שֶׁלֹּא נִשְׁמַע הַקּוֹל. כָּאֵן הוּא רִצּוֹן הַלֵּב, לְהַתְכַּנֵּן וְלְהַעֲלוֹת רִצּוֹן מִמַּטָּה לְמַעְלָה עַד אֵין סוּף, וְלִקְשֹׁר שְׁבִיעִי בְּשְׁבִיעִי (וְכָל אֶחָד בְּאֶחָד) זֶה בְּזֶה (מִמַּטָּה לְמַעְלָה), וְאַחַר כֵּן מִמַּעְלָה לְמַטָּה, לְמַשֵּׁךְ

למעלה אלהים חיים, וגורע באותיות. לאחד בגרענות. ומכאן להתפשט למטה, לטל מתוך האותיות האחרות האלו ולעלות מהאותיות הללו לשם של אלהים.

ביון שנמשכות האותיות בחמישי וברביעי ממעלה כפי שאמרנו, מתחיל ואוחז ברכות מהאמצע של הכל, מההיכל הששי, ואוחז ברכות בזה ובבא. ומשום כך (בכל אתה קדוש, ונכלל) אתה קדוש, נכלל אתה בקדוש.

ושמך קדוש. ביון שאמר אתה קדוש, למה ושמך קדוש? הינו שם, הינו אתה. אלא הרי שנינו, בכל מקום שנמצא יחוד וקשור, צריכים קדשה ותוספת קדשה, ואותה התוספת העקר היא יותר מהכל, ומשום כך בכלם כתוב אתה, ולא יותר, וכאן במקום הזה אומר קדשה ותוספת קדשה. אתה קדוש - קדשה. ושמך קדוש - תוספת קדשה. וקדושים בכל יום - אלו שאר הקדושים העליונים שבכל היכל והיכל שמתקדשים מהתוספת הזו. משום שקדשה הראשונה היא לה, ותוספת קדשה - לקדש כל אלו השאר שאמרנו.

ואחר כך הכל מתקדש מלמעלה, ומכל האבות, נקשר בקשר אחד, והינו ברוך אתה ה' האל הקדוש. כאן הכל קשר אחד, משום שאומר ברוך אתה ה' האל הקדוש. ועל כן נקרא צרור וקשר של הכל ביחוד אחד. אשרי חלקו של מי שיודע לסדר את שבחו של רבונו במקום שצריך. עד כאן הדבקות וברכות וקדשה כאחד באבות.

מבאן והלאה עומדות שאלות ובקשות. הראשית שצריך אדם לשאל, לדעת בדברי רבונו, כדי להראות תשוקתו אליו ולא נפרד ממנו. משום שצריך אדם להשתתף בקדשת השם הקדוש העליון להתעטר בו, והוא השם של הברכות והקדושים, כיו"ו. סוד השם הקדוש יהוה שהוא קדוש בקדשה. והאותיות הללו (האחרות) הוציאו ממנו את האותיות האחרות הללו, החבור של אלו, כמו חבור של זכר בנקבה. והקדושים העליונים הללו סוד הקדשה.

האותיות האחרות הללו נקראות ט"ל. טל השמים. סוד החשבון של האותיות

וזכר חסדי אבות - שהשתהו עמה (שנמצאו כאחד) ונכנסו למעיה והתברכו שם. ואחר כך שורה אותם ומוציא אותם כשהם מתברכים מתוכה. ובאותה השתחויה שאומר ברוך אתה ה' מגן אברהם, כאן יוצאים כלם בכלל, שהרי בימין כלם מתברכים פראוי.

בא וראה, ההיכל השביעי הזה סוד המלך העליון, ומתעטרים בו האבות, כמו שאמרנו, ונכללו בו. ועד עכשו נכללו, וצריך להוציא אותם הוא ההיכל הזה, וכשמוציא אותם מברכים (מתברכים) משום הנערה הזו, אז היא אוחזת בהם בכל אותן הברכות. ואף על גב שהרי נכללו היכלות בהיכלות, עכשו נאחזו באותן ברכות כאחד, וכשאומר מלך עוזר ומושיע ומגן, אז מוציאה אותם מברכים.

וזהו היכל אחד השביעי בסוד השם הקדוש העליון בוכ"ו, 'ברכה' ו'חסד' כ'ח' ומשפט, הכלל הסוד (של סוד), והסוד הזה הוא הסוד (שהיא) של אהי"ה, הכלל של הכל. משום שהאותיות הללו הן כלל של הכל, משום שהאותיות הללו הוציאו את אלה (אותם) שיצאו מהן, הכלל של האבות, וזהו שמתחברת עמן, שנקראת ברכה.

ביון שאמר ברוך אתה ה' מגן אברהם, הרי היא אוחזת ברכות מהם בסוד ההיכל החמישי אהבה, שהוא ימין, והוא חמישי, להתקשר באהבה של הברכות של הימין. וכך צריך, ממעלה למטה להתברך. בראשונה נכללו היכל בהיכל כפי שאמרנו, ועכשו נוטלים ברכות שימצאו אלה לפני אלה. ואף על גב שיש מי שנוטל (שנטל) בראשונה, ביון שנמצאו מצד הימין ברכות, בהיכל החמישי מתחיל להאחזו.

ואחר כך בצד השמאל, בסוד זה אתה גבור. וזהו חבור של אתה וגבור, שני דינים. וכיון שנמשכות הברכות, נכלל ברחמים, ונמצא באותו הצד הכל כאחד, וזהו מחיה מתים, סומך נופלים ורופא חולים וכו'.

וזהו בסוד השם הקדוש שנקרא אכדט"ם, סוד הוא באותיות השם שנקרא אלהי"ם. משום שהאותיות הללו עולות להתעטר למעלה, ומוציאות אותן אלו להקרא בהם, ועולות להתעטר

בהיכל השני למטה, שנפקדו בו הנשמות לעלות, להראות במראה החלום. מודים – לכרע ברפים, להודות על הנשמות, כמו שאומרים על נשמותינו הפקודות, (כיון שנשאל מאדונו) (ס"א היכל שני להמשיך ברכות למטה מודים אנחנו לך, והיכל זה הוא שנפקדות בו הנשמות לעלות להראות במראה החלום. כאן צריך בן אדם לכרע בברפיו להודות על הנשמות, וזהו על נשמותינו הפקודות) עד שמגיע להטוב שמך ולך נאה להודות.

וזהו תוך סוד השם הקדוש שנקרא ב"ם במוכ"ן. זה נקרא אל אלהים, שהוא בסוד עליון. (יהושע כב) אל אלהי"ם יהו"ה הוא ידע. הפלל של האותיות האחרות הללו שיוצאות מהם, (וכאן הוא סוד אחד שכל הירכים מברכות) ולמטה סוד החלום. הסוד לאותו מקום להכניס בהם נשמות. וצריכים להמשיך בברכות הללו כדי למצא מנוחה בעולם הזה ובעולם הבא.

ההיכל התחתון למטה – שים שלום טובה וברכה. כאן הוא כלל השלום. שלום למעלה, שלום למטה, שלום לכל הצדדים, שלום בפמליא של מעלה, שלום בפמליא של מטה, וההיכל הזה הוא פמליא של מטה. (שהוא היכל שלמטה, וזה בחבור וכו') בחבור אחד בפמליא (בהיכל) של מעלה. ומכאן שופע לכל אותם התחתונים שבחוק.

וכאן נכלל ונרשם הכל כאחד, מעלה ומטה, באור אחד, להשתלם שם מלא, ה' אלהים. השם הזה שהוא שלם בכל אותם ההיכלות, בכל אותם האורות העליונים שיהיו כלם אחד. (שים שלום טובה וברכה)

האדם הזה, כשנשאל מההיכל הזה לצאת החוצה, ישים עצמו כמי שיוצא מחברת המלך ומתוך היכלו, וינמיך את עצמו לפניו. אבל ישמח את עצמו, שהרי הוא ראשון לטל עטרה של משיכת הברכות ששופעות מיחוד של רבונו. זהו הבן שהוא מהיכל המלך, שהרי בשעה הזאת שיוצא מלפני המלך, והכל קשור בכל הצדדים הללו בקשר של יחוד וברכות וקדשה ותוספת קדשה. הקדוש ברוך הוא קורא לפמליא של מעלה, ואומר להם: כתבו על אדם פלוני הזה, מאותם שנקראים חושבי שמו.

שלו, משום שכאן למטה עומדים כל הדברים בחשבון, ולא חשבון, אלא ללבנה. ומשום כך צריך להתקשר בקדשת רבונו, ולא יפרד אדם ממנו. וכששואל, ראשית השאלות להפיר את רבונו, להראות שתשוקתו אליו. מכאן והלאה יפרד מעט מעט, וישאל שאלתו מה שצריך לשאל.

ובל שאלותיו יהיו אחר שיסדר את הסדור הזה שאמרנו. כמו כן כל שאלותיו יהיו בתחנונים ובקשות לפני רבונו, ולא יצדיק (ירחיק) עצמו ממנו. אשרי חלקו של מי שיודע לסדר סדור זה, ללכת בדרך ישרה כראוי.

כמו שהאש נאחזת במים, ומים באש. דרום בצפון, וצפון בדרום. מזרח במערב, ומערב במזרח. כך גם מתקשר הכל כאחד, והיחוד נשלם זה עם זה.

ובל אותם שיודעים לסדר תפלתם כראוי, לכלל את ההיכלות אלו באלו ולקשר זה בזה, האדם הזה נקשר בהם ומקרכו להפלל בהם. שאלה הוא שואל, ונותנים לו. אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא.

אחר שסים הבקשות והגוף שלם בכל הצדדים בשמחת הלב והוא שאל וסים את הבקשות, יחזר להמשיך למטה ברכות ושמחות בסוד ההיכל השלישי, להמשיך למטה, וזה הוא רצה ה' אלהינו בעמ"ך ישרא"ל. זהו (משום) שמעמדות הם התומכים של הגוף. הראשית למטה מן הגוף שתי ירכים, עד שמגיעים לברפים.

ואלו הם סוד המעמדות שעומדים על הקרבן. וכאן הוא סוד של ראשיתם של שתי הירכים מלמעלה עד לברפים, חבור הנביאים. והמראות בסוד האותיות של השם הקדוש שנקרא (צבאות בא"ת ב"ש) השתפ"א. שהוא סוד השם שנקרא צבאות. זה עולה וזה יורד. זה נביאים וזה מראות.

וכאן הוא סוד עליון של הבריתות שאמרנו, וכשמגיע אדם לברפים, יכרע ברוך אתה ה' המחזיר שכינתו לציון, והרי כאן חזרו הבריתות למשנה והתברכו כאחד.

ומאותו החלק של הצד האחר, כל אותם עברות וחסטאים שהודה עליהם, נוטל אותם לחלקו. וסוד זה השעיר, שכתוב (ויקרא טז) והתודה עליו את כל עונות וגו', וכתוב ונשא השעיר וגו'. זהו חלקו וגורלו ונחלתו.

ואם אותו אדם שב לסרחון חטאיו – אוי לו! שאת כלם נוטל מאותו הצד האחר בעל פרחו של אותו הצד. ומתוך שנוטל אותם מהצד הזה בעל פרחו של אותו הצד, אז הוא מרע לו, והופך אליו למקטרג ומקטרג לו. וכשמודה עליהם, נוטל אותם אותו הצד האחר, והוא חלקו וגורלו.

והסוד הזה, כך גם הקרבן – שצריך להודות על אותו הקרבן כל עונותיו וחסטאיו, לתת חלק למי שצריך. כל הקרבן לזה הצד חלק הקדשה ורצון הקדשה. ולצד הזה אותו חלק של אותם עונות וחסטאים שנתנו בהודאה על אותו בשר הקרבן, ככתוב (משלי כה) אם רעב שנאף האכילהו לחם וגו', כי גחלים אתה חתה וגו'. וסימנה – (אסתר ה) יבא המלך והמן אל המשטה. אשרי הוא מי שיודע דרכו ללכת בדרך אמת.

וכל מי שלא יודע לסדר את שבח רבונו, טוב לו שלא נברא, משום שצריך תפלה שהיא שלמה למעלה, (משום שצריך תפלה) מתוך מחשבה ורצון הלב וקול ודברי השפתיים, לעשות שלמות וקשר ויחוד למעלה, כמו שהוא למעלה. כמו שיוצאת שלמות ממעלה למטה, כך דרך ממטה למעלה לקשר קשר כראוי.

הסוד לחברים שילכו בדרך ישרה – מחשבה ורצון וקול ודבור. אלו הארבעה קושרים קשרים. אחר קשר הקשרים של כלם כאחד, נעשו כלם מרכבה אחת להשרות עליהם שכינה, ונעשו כלם לאחר ארבעה תומכים להתעטר בהם, והשכינה נסמכת עליהם בכל אותם הקשרים העליונים.

מחשבה מוציאה רצון, (רצון מוציא הכל) רצון שיוצא מתוך מחשבה, מוציאה קול שנשמע, ואותו קול שנשמע עולה לקשר קשרים ממטה למעלה, היכלות תחתונים בעליונים. הקול שהוא קושר קשרים ומושך ברכות ממעלה למטה בלחש, תומך את ארבעת התומכים הללו: מחשבה

מי הם חושבי שמו? אותם שחושבים ומכונים בסוד של שמו, ליחד היכלות בהיכלות, לקשר קשרים וליחד את כלם ביחוד אחד. ואלו הם חושבי שמו, כמו שנאמר (מלאכי ג) ולחשבי שמו. אז כותבים אותו, ונרשם ונודע למעלה, והוא (נרשם) נשלם למעלה ולמטה.

ומי שקרב לפני רבונו ומתפלל תפלתו, ולא השלים את היחוד, ולא חושש לכבוד רבונו לקשר קשרים כמו שאמרנו, טוב לו שלא נברא, והקדוש ברוך הוא אומר: (ירמיה כב) כתבו את האיש הזה עירי גבר לא יצלח בימיו. וזהו (משלי כח) גוזל אביו ואמו.

כאן נשלם הכל, למעלה ולמטה, סוד השם הקדוש שולט למעלה, מצפ"ץ מצפ"ץ. (שמות לד) ה' אל רחום וחנון. כאן הוא סוד השם הקדוש הזה להתקדש באותיותיו בבית עשרה, ואותיות אחרות בקדשת היחידי בתפלה. אחר שסים, עומד על רגליו (לכפר) להודות על חטאיו, כדי שלא יהיה פתחון פה לצד האחר להסטיין עליו, ונכנע לפניו. ויעמד בקיומו להתברך מבית המלך.

ואשרי חלקו של מי שהתקדש בכגון זה בתפלה כמו שאמרנו, וקושר קשרים, ומיחד יחודים, ומתכונן בכל כראוי, ולא יסטה ימינה ושמאלה. תפלתו אינה חוזרת ריקם. הקדוש ברוך הוא גוזר – והוא מבטל. על זה כתוב, (משלי כג) ישמח אביה ואמה ותגל יולדתה. יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא. (אסתר ב) בערב היא באה, הינו **כתוב**, (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו', מאותו רבוי של ברכות וקדשה ותוספת קדשה שנוטל, כמו שנאמר (בראשית מט) ולערב יחלק שלל, שמחלקת חלק לכלם, ואפלו לצד האחר חלק לבדו.

וסוד זה סוד לבני האמונה. החלק של הצד האחר כל אותן עברות וכל אותם חטאים של אותו אדם שקשר את קשר היחוד, שהתודה עליהם, כלם שורים על הצד האחר, והם חלק ונחלה של הצד האחר הטמא. ואם לא מודה עליהם, נמצא מקטרג ויכול לו.

ואם מודה על כל חטאיו באותה תפלה, שקושר קשרי היחוד והתברכו עליונים ותחתונים.

שִׁבְהֵם נִקְרָא גֵיהֶנֶם (יֵצֵר הָרַע). וְכֵלָם עוֹמְדִים (לְהַשְׁטִין רַע) לְדוֹן וּלְטָמָא אֶת אוֹתָם הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁדָּבַק בָּהֶם, וְלֹא שָׁמְרוּ אֶת דְּרָכֵיהֶם מִמָּנוּ כְּשֶׁהֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה.

שְׁהָרִי מִי שֶׁזוֹכֶה לְהִטְהָר בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּצַד הַטְהָרָה, מְטַהְרִים אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא סוּד הָאֲמוּנָה. שְׁכַמָּה דְרָגוֹת הֵן וְכַמָּה מְמַנִּים, שְׁכָלָם עוֹמְדִים לְקָרֵב בְּנֵי אָדָם לְעִבּוּדֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְטַהֵר אוֹתָם, וּמִי שֶׁבָּא לְהִטְמָא, מְטַמְּאִים אוֹתוֹ בְּצַד הָאֲחֵר הַזֶּה, שֶׁהוּא טָמָא. שְׁהָרִי כַמָּה דְרָגוֹת וְכַמָּה מְמַנִּים, כָּלָם עוֹמְדִים כְּדִי לְטַמְּא בְּנֵי אָדָם.

מִי שֶׁקָּרַב אֲלֵיהֶם וּבָא לְהַמְשִׁיךְ אַחֵר אוֹתוֹ הֵצֵד הָרַע, עָלָיו כְּתוּב (תהלים פט) מִי גָבַר יַחֲזִיק וְלֹא יִרְאֶה מוֹת יִמְלֹט נַפְשׁוֹ וְגו'. מִי הוּא הָאָדָם שֶׁנִּבְרָא בְּעוֹלָם שֶׁלֹּא יִרְאֶה מוֹת? אוֹתוֹ שְׁכָל הָעוֹלָם נִמְשָׁכִים אַחֲרָיו. שְׁהָרִי בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁבָּא אָדָם לְתַת חֲשׁוֹן לְפָנָי רַבּוֹנוּ, טָרַם שִׁיִּצֵּא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, רוֹאֶה אוֹתוֹ, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ.

וְאֵלּוּ שְׁבַעֲת הַהִיכָלוֹת, שֶׁהֵם שְׁבַעֲת מְדוּרִים לְגֵיהֶנֶם, נִקְרָאִים שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים, מִשׁוּם שֶׁהָרִי כְּמוֹ שִׁישׁ לְצַד הָאֲמוּנָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים, דְרָגוֹת קְדוּשׁוֹת, כִּף יֵשׁ גַּם לְצַד הָאֲחֵר הַזֶּה שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשִׁים שֶׁהַרְשָׁעִים נְדוּנִים בָּהֶם וְנִשְׁמָתָם נְדוּנִית בָּהֶם. אֲשֶׁרִי חֲלָקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים שֶׁמוֹנְעִים רַגְלֵיהֶם מֵהֵם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא מִתְקַרְבִּים לְשַׁעְרֵיהֶם, כְּדִי לְהִנְצִל מֵהֵם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם.

הַהִיכָל הָרִאשׁוֹן - רִאשִׁית הֵצֵד שֶׁל הַיֵּצֵר הָרַע. הַהִיכָל הָרִאשׁוֹן הַזֶּה נִקְרָא בּוֹר רִיק מִהַכֵּל. מִי שֶׁבָּא לְהַכְנִס בּוֹ, אֵין מִי שֶׁאוֹחֵז בּוֹ. כָּלָם דוֹחִים אוֹתוֹ לְפַל שֶׁלֹּא יָקוּם. אֵין בּוֹ תְּמִיכָה לְטוֹב. **בְּהִיכָל** הַזֶּה עוֹמֵד מְמַנָּה אֶחָד שֶׁשְׁמוֹ דּוּמָה, וְזֶהוּ שְׁעוּמֵד לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. זֶהוּ שֶׁאוֹחֵז בְּנִשְׁמָה, כְּשֶׁנִּדְחִית מִן הַהִיכָל הַקְּדוּשׁ, עַל יְדֵי אוֹתוֹ מְמַנָּה טְהוּרִיא"ל, וְזֶהוּ שְׁעוּמֵד עַל אוֹתוֹ הַשַּׁעַר שֶׁל אוֹתוֹ צֵד הַקְּדוּשָׁה, וּמִשׁוּם כִּף עוֹמֵד הַדּוּמָה הַזֶּה לְאַחֵז אֶת הַנִּשְׁמָה, וְכַמָּה שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים עִמּוֹ.

וְתַחַת הַמְּמַנָּה הַזֶּה עוֹמֵד מְמַנָּה אַחֵר, שֶׁאֵלָף וְרַבְּבוֹת תַּחְתָּיו, וְהַמְּמַנָּה הַזֶּה נִקְרָא

וְרִצּוֹן, קוֹל וְדַבּוּר. סִמּוֹךְ בְּסִיּוּם הַקְּשֶׁר, הַמְּקוֹם שֶׁהַכֵּל נִקְשֶׁר בּוֹ כְּאַחַד, וְכֵלָם נַעֲשִׂים אֶחָד.

אַשְׁרֵי הָאִישׁ שֶׁקוֹשֶׁר קֶשְׁרֵי רַבּוֹנוּ, וְסוּמָךְ סְמִיכוֹת כְּרֵאוּי, וּמִתְכַּוֵּן בְּכָל הַדְּבָרִים הַלְלוֹ שְׁאֲמַרְנוּ. אֲשֶׁרִי בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. עַד כִּאֵן נִתְקַנּוּ הַהִיכָלוֹת שֶׁבְּצַד הַקְּדוּשָׁה.

רַבִּי שֶׁמְעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (הושע ו) וְהִמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית שָׁם בְּגִדּוֹ בִי. מִי יִגְלֶה עֶפְרַיִם מֵעֵינַיִךְ, אָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא צִוָּה אוֹתוֹ מְצִוָּה אַחַת וְלֹא יָכַלְתָּ לְעַמֵּד בָּהּ, מִשׁוּם שֶׁהַתַּפְתִּית עַל דְּבָרִים רַעִים, שֶׁהִסִּית אוֹתוֹ הַנְּחַשׁ הָרַע, שֶׁכְּתוּב (בראשית ג) וְהַנְּחַשׁ הָיָה עָרוּם. וּמִשׁוּם כִּף הַתַּפְתִּית אַחֲרָיו וְגִרְמַת מִיתָה לְעַצְמָךְ וּלְכָל אוֹתָם תּוֹלְדוֹת שִׁיִּצְאוּ מִמֶּךָ. בֹּא וּרְאֵה, שְׁכָל מִי שֶׁמִּתַּפְתֵּה אַחֲרָיו וַיּוֹרֵד אֵלָיו לְרַגַע אֶחָד, יֵאבֵד אֲצִלוֹ.

בֹּא וּרְאֵה, דוֹד הָיָה קִיּוּמוֹ נְעוּץ בְּמְקוֹר שֶׁל מַיִם נוֹבְעִים, וְכִשְׁנִדְחָה לְאַרְץ אַחֲרַת וַצְעֲרוּ אוֹתוֹ, וּלְפִי צְעֲרוּ נִדְחָה מֵהָאַרְץ הַקְּדוּשָׁה - אָף עַל גַּב שִׁירַד מְדַרְגָּתוֹ לְדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה עִמֵּד בְּקִיּוּמוֹ, וְלֹא נִכְנַס לְצַד הָאֲחֵר וְנִשְׁמַר מִמָּנוּ. מַה כְּתוּב? (שמואל א-א) וְאוֹלָם חַי ה' וְחַי נַפְשְׁךָ כִּי כִפְשַׁע בֵּינִי וּבֵין הַמּוֹת. שְׁהָרִי יֵרֵד בְּדַרְגָּתוֹ עַד שֶׁהָיָה בּוֹ הַשַּׁעוֹר הַזֶּה. וְאַשְׁרֵי חֲלָקוֹ שֶׁל מִי שֶׁנִּשְׁמַר מֵאוֹתוֹ הֵצֵד הָרַע, וּמִכָּל דְרָגוֹתָיו שֶׁל אוֹתוֹ הֵצֵד שֶׁנִּמְצָאִים בְּעוֹלָם.

שְׁכַמָּה צְדָדִים וְדַרְגוֹת יֵשׁ לַיֵּצֵר הָרַע: נַחַשׁ עֲקַלְתוֹן, שָׁטָן, מְלֶאךְ הַמּוֹת, יֵצֵר הָרַע. וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. שְׁאָף עַל גַּב שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁמוֹת הַלְלוֹ, יֵשׁ לוֹ שְׁבַעֲת שְׁמוֹת: שָׁטָן, טָמָא, שׁוּנָא, אֶבֶן מְכֻשׁוֹל, עָרַל, רַע, צְפוּנִי. אֵלּוּ הֵם שְׁבַעֲת שְׁמוֹת כְּנִגְדַּ שְׁבַע דְרָגוֹת שֶׁל הַהִיכָלוֹת שֶׁלוֹ, שְׁכָלָם מְצַד הַטְּמָאָה כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ. כְּנִגְדַּ שְׁבַעֲת הַשְּׁמוֹת הַלְלוֹ, אוֹתָם שֶׁנִּקְרָא בָּהֶם גֵּיהֶנֶם, הַמְּקוֹם שֶׁבּוֹ נְדוּנִים הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ הֵם: בּוֹר, שַׁחַת, דּוּמָה, טִיט הַיּוֹן, שְׁאוּל, צְלָמוֹת, אַרְץ תַּחְתִּית. כָּל אֵלּוּ שְׁבַעֲת מְדוּרֵי הַגֵּיהֶנֶם כְּנִגְדַּ שְׁבַעֲת הַשְּׁמוֹת הַלְלוֹ שִׁישׁ לַיֵּצֵר הָרַע.

וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, שְׁכָמוֹ שִׁישׁ דְרָגוֹת וְהִיכָלוֹת לְצַד הַקְּדוּשָׁה - כִּף גַּם לְצַד הַטְּמָאָה. וְכֵלָם נִמְצָאִים וְשׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם בְּצַד (הַשְּׁמָאל) הַטְּמָאָה. שְׁבַעֲת הִיכָלוֹת הֵם, שֶׁהֵם כְּנִגְדַּ שְׁבַעֲת שְׁמוֹת,

הִזָּה שְׁזַרְק אָדָם בְּרִגְזוֹ, וְעוֹלָה וְאוֹמֵר: זֶה קָרְבְּנוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי שֶׁהִקְרִיב לְצַד שְׁלֹנוֹ.

מִשׁוּם שֶׁכָּל צַד שֶׁל נַחַת הוּא מִצַּד הַיָּמִין וּמִצַּד הָאֵמוּנָה, וְכָל צַד הֶרְגֵז הוּא מֵהַצַּד הָאֲחֵר הָרַע, צַד הַטְּמָאָה. וְלִכֵּן מִי שֶׁזִּזְרַק מִיָּדוֹ דָּבָר בְּרִגְזוֹ, כָּל אֱלוֹ נוֹטְלִים אֶת אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁזִּזְרַק וּמַעֲלִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה, וְנִקְרָב לְאוֹתוֹ הַצַּד, וְאוֹמְרִים: זֶה (עֲבוּדָת הַקָּרְבָּן) קָרְבְּנוֹ שֶׁל פְּלוֹנִי.

וְהִכְרוֹז קוֹרָא בְּכָל אוֹתָם רְקִיעִים וְאוֹמְרִים: אוֹי לְפְלוֹנִי שֶׁסָּטָה אַחֵר אֶל זֶר וְעָבַד לְאֵל אַחֵר. וְהִכְרוֹז קוֹרָא פְּעַם שְׁנֵיָה וְאוֹמֵר: (הוֹשֵׁעַ ז) אוֹי לָהֶם כִּי נִדְדוּ מִמֶּנּוּ וְגו'. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שֶׁנִּשְׁמַר מִדְּרָכָיו וְלֹא יִסָּטָה יְמִינָה וּשְׂמָאלָהּ, וְלֹא יִפֹּל בְּתוֹךְ בְּאֵר עֲמֻקָּה שֶׁלֹּא יוּכַל לְעֹלוֹת מִמֶּנָּה.

הַהִיכָל הַשְּׁנִי, הַהִיכָל הַזֶּה הוּא חֲשׂוֹף יוֹתֵר מֵהַהִיכָל הָרִאשׁוֹן. זֶה נִקְרָא שַׁחַת, כְּנִגְדַּת הַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא טְמָא. מִשׁוּם שֶׁהַהִיכָל הָרִאשׁוֹן נִקְרָא בּוֹר, כְּנִגְדַּת הַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא שֶׁטֶן. וְזֶה נִקְרָא שַׁחַת, כְּנִגְדַּת הַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא טְמָא. בְּהִיכָל הַזֶּה קִיָּמִים שְׁלֹשָׁה פְּתָחִים לְשֹׁלֶשֶׁת צְדָדִים.

הַפְּתָח הָרִאשׁוֹן, בּוֹ עוֹמֵד מִמֶּנָּה אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ עֲסָטִירִי"א. וְכִמְהָ אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מִמְּנִים תַּחְתָּיו, וְזֶהוּ שֶׁעוֹמֵד עַל כָּל אֱלוֹ שִׁמְשֻׁחִיתִים דְּרָכָם לְשִׁפְךָ זֵרַע עַל הָאָרֶץ, אוֹ שְׂמוּצִיאִים זֵרַע שֶׁלֹּא כְּדָרֶךְ, אוֹ לְכָל אֱלוֹ שִׁמְזוּנִים בִּידֵיהֶם. אֱלוֹ הֵם שֶׁלֹּא רֹאִים פְּנֵי שְׂכִינָה כָּלֵל. אֲלֹא הַמִּמְנָה הַזֶּה שֶׁבָּצַד הַטְּמָאָה שְׂאֲמַרְנוּ, יוֹצֵא בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְכִמְהָ הֵם אֲלָפִים וּרְבָבוֹת, כָּלֵם מִתְּכַנְסִים עַל אוֹתוֹ אָדָם, וּמִטְמָאִים אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאַחֵר כֶּךָ כְּשִׁיּוּצֵאת נִשְׁמָתוֹ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, הַמִּמְנָה הַזֶּה וְכָל אֵלֶּה שֶׁעָמוּ, מִטְמָאִים אֶת נִשְׁמָתוֹ, וְאוֹחֲזִים בָּהּ, (וּנְטָמָאת בָּהֶם) וּמְכַנְּסִים אוֹתָהּ לְהִדּוֹן בָּהֶם.

וְאֵלֶּה נִקְרָאִים שְׂכַבַּת זֵרַע רוֹתַחַת. שֶׁכָּל הַכְּעָסִים הַטְּמָאִים כָּלֵם עוֹמְדִים עַל זֶה, מִשׁוּם שֶׁכָּלֵם עוֹמְדִים וְשׁוֹרִים עַל הָאָדָם בְּזְמַן שֶׁהִרְתִּיחַ אֶת עֲצָמוֹ וְחָמַם אוֹתוֹ בְּתִשׁוּקָה הַזֹּאת. וְאֵז הֵם נוֹטְלִים אֶת אוֹתָהּ הַתִּאָוָה וְאֶת אוֹתוֹ הַזֵּרַע שֶׁנִּשְׁפָּךְ בְּאָרֶץ, וּמְחַזְּקִים בּוֹ וְנוֹטְלִים אוֹתוֹ, וּמַעֲלִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה, וְגוֹרְמִים שֶׁהִבְרִית הַזֹּאת תִּשְׁתַּעֲבַד לְצַד הַטְּמָאָה.

פְּתוּ"ת. זֶהוּ שֶׁעוֹמֵד לְפָתוֹת בְּנֵי אָדָם, וְזֶהוּ שֶׁשׁוֹרָה עָלָיו וּמְסִית אוֹתוֹ לְהִסְתַּכֵּל וּלְעֵיִן בְּמַה שֶׁלֹּא צָרִיךְ, בְּכִמְהָ זְנוּנִים וּבְכִמְהָ נְאוּפִים. וְכָל אוֹתָם שֶׁעָמוּ, כָּלֵם עוֹמְדִים אֲצִלוֹ וְהוֹלְכִים לְפָנָיו, וּמְכַרְיָחִים אוֹתוֹ לְהִסְתַּכֵּל עֵינָיו, לְהִסְתַּכֵּל בְּמַה שֶׁלֹּא צָרִיךְ.

וְזָהוּ (סְרָרִים שֶׁהוּא) סְרָסוֹר רַע לְכָל אוֹתָן רְעוֹת, זֶהוּ שֶׁעוֹמֵד עַל הַקָּבֶר בְּזְמַן שֶׁנִּדּוֹן אוֹתוֹ הַגּוֹף וְשׁוֹבֵר לוֹ אֶת עֵינָיו, מִשׁוּם שֶׁהוּא פֶּתַח אוֹתָם כְּשֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהֵם שְׁלוֹ.

וּבְמִקוֹם הַזֶּה נִדְוִינִית הַנְּשִׁמָּה, עַד שֶׁנִּכְנַסְתָּ לְמִקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא בּוֹר, וְכִמְהָ נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ שֶׁכָּלֵם עוֹקְצִים אוֹתָהּ אֶת הַנְּשִׁמָּה הַזֹּאת, וְאוֹחֲזִים בָּהּ וְדָנִים אוֹתָהּ.

לְפָנִים מִזֶּה יֵשׁ רוּחַ אַחַת אַחַת טְמָאָה, שֶׁהִיא עֲלִיוֹנָה עַל הַכָּל. וְזוֹ עוֹמְדָת עַל כָּל הַהִיכָל הַזֶּה, וְכָלֵם נוֹסְעִים בְּשִׁבְלֵהוּ, וְזֶה נִקְרָא גְּמִיגִי"א. זֶהוּ אָדָם כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה, וְהוּא עוֹמֵד לְהָרַע תְּמִיד, שֶׁהָרִי כְּשֶׁנִּדְחִית תְּפִלַּת הָאָדָם וְלֹא זוֹכֶה בָּהּ אוֹתוֹ אָדָם, הָרוּחַ הַזֹּאת עוֹמְדָת וְעוֹלָה וּמִשְׁתַּתְּפַת עִם רוּחַ טְמָאָה עֲלִיוֹנָה עַל הַכָּל, וּמִשְׁטִינָה לְמַעְלָה, וּמְזַכְרָה חֲטָאֵי הָאָדָם לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְסִימְנָךְ – (אִיּוֹב א) וְיָבוֹא גִ"ם הַשֶּׁטֶן בְּתוֹכְךָ, וְלֹא כְּתוֹב וְיָבֹא הַשֶּׁטֶן, אֲלֹא גִם.

וּמִהֲרוּחַ הָרַעָה הַזֹּאת תְּלוּיִים כְּמַה שׁוֹמְרִים אַחֲרֵיהֶם שֶׁמִּמְנִים לְאַחֲזוֹ בְּדַבּוֹר רַע, אוֹ דַבּוֹר מְטָנֵף שְׂמוּצִיא אָדָם מִפִּיו, וְאַחֵר כֶּךָ מוּצִיא דַבּוּרִים קְדוּשִׁים. אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְחַיֵּיהֶם! אֱלוֹ הֵם בְּנֵי אָדָם שֶׁגּוֹרְמִים לְשׁוֹמְרִים הִלְלוּ הָאֲחֵרִים לְשֹׁלֵט וּלְפָגֵם אֶת הַמִּקוֹם הַקָּדוֹשׁ. אוֹי לָהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאוֹי לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא. מִשׁוּם שֶׁאֱלוֹ הַרוּחוֹת הַטְּמָאוֹת נוֹטְלוֹת אֶת הַדַּבּוֹר הַטְּמָא, וְכִשְׂמוּצִיא אָדָם אַחֵר כֶּךָ דַּבּוֹר קְדוֹשׁ, אֱלוֹ הַרוּחוֹת הַטְּמָאוֹת מְקַדִּימוֹת, וְנוֹטְלוֹת אוֹתוֹ הַדַּבּוֹר הַטְּמָא, וּמִטְמָאוֹת אֶת אוֹתוֹ הַדַּבּוֹר הַקְּדוֹשׁ, וְהָאָדָם לֹא זוֹכֶה בּוֹ, וְכַבִּיכּוֹל תִּשָּׁשׁ כַּח הַקְּדוּשָׁה.

וּמַעַל לְאֵלֶּה יֵשׁ מִמֶּנָּה אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ סְפִסְרִיט"א. וְכִמְהָ שׁוֹמְרֵי חֵק, וְזֶה מִמֶּנָּה עֲלֵיהֶם, הֵם נוֹטְלִים אוֹתָם דַּבּוּרִים רָעִים, וְכֶךָ גִם נוֹטְלִים כָּל אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁזִּזְרַק אָדָם בְּיָדוֹ כְּשֶׁרִגְזוּ שׁוֹרָה עָלָיו. שֶׁהָרִי אֵז, הַמִּמְנָה הַזֶּה סְפִסְרִיט"א לּוֹקַח אֶת הַדְּבָר

בכשפיהם להטמא בהם, כמו שהיה בלעם מכשף בכשפיו, ונטמא בהתחלה בטמאת זרע רותחת ששפך בבהמות, ומשום כך נדון בזה, באותה שכבת זרע רותחת שאמרנו. ועל פן ההיכל הזה נקרא שחת טמא.

סדר הלימוד ליום כב ניסן [יום 199 בשנה]

ובהיכל הזה יש רוח אחרת שממנה תחת אותה רוח שלמעלה, וזו נקראת סרטי"א, וכמה אלפים ורבות תחתיה. וכלם עומדים על אותו הדבר שיוצא עם הרוח של האדם בחלום מתוך הצד הקדוש. הרוח הטמאה וכל אותם השומרים שעמה, כלם יוצאים ומתחברים עם הדבר הזה, ויורדים בו ומתערכים עמו כדי להכחיש אותו ממנה, ומודיעים לו לאדם דברים אחרים, דברים כוזבים, עם דבר אמת.

שכך דרך הכזב – שאלמלא לא לוקח דבר אמת, לא יכול לסדר את כזבו. אף כאן אלו, כיון שמעוררים בדברי אמת ומכחישים אותו ממנו, מודיעים לו דבר אמת כדי להעמיד את כזבו. אחר כך מתפשטים כל אותם (אותו הדבר מתפשט באותם) התחתונים שלמטה שאין להם קיום, ולא מתקיימים, ומודיעים דברים בעולם לכמה צדדים (וכל אלו שלמטה בדרגות שמתפרדות לחוץ לכמה צדדים) ולכמה מינים.

מההיכל הזה יוצאות שתי רוחות שמתהפכות לפעמים לגברים ולפעמים לנשים, ואלו הולכים ומשוטטים בעולם באויר, וצוחקים עם אנשים בתוך החלום, ונראים לגברים כמו נשים יפות במראה החלום, ונוטלים את תשוקת האדם. אף כך לנשים הם נראים כגברים, ואלו נקראות רעה ונגע, כמו שנאמר (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלהך.

ואלו נקראות רוחות תחתונות למטה, שיוצאות מתוך שלהבת האש. שכשנוסעות הרוחות הללו שלמעלה שבתוך ההיכל הזה, יוצאות שתי שלהבות אש, ואלו טסות בעולם, ואלו נעשו שתי רוחות כפי שאמרנו, והכל בצד הטמאה הזה. אשרי הצדיקים שנמנעים מהצדדים הללו ונשמרים מהם, ועל זה כתוב, (משלי ז) לשמרך מאשה זרה וגו'.

הפתח השני, בו עומד ממנה אחר ששמו טסקיפ"ה, וזהו ממנה על כל אותם שמשחיתים דרכם, שלא שופכים זרע על הארץ, אלא ששופכים זרע בבהמות או באסורי תורה חמורים, באותן עריות – הממנה הזה וכמה אלפים ורבות שעמו, כלם עומדים עליו (לטמא אותו ולדון אותו) לדון אותו כמו שנתבאר באותם האחרים.

בא וראה, לממנה הזה יש כוס אחת בידו, ונקראת (ישעיה נא) כוס התרעלה כוס חמתו. וכל אותם הרוגי בית דין שנהרגו או נענשו על החטאים הללו, כלם נעקרים מהצדדים הטמאים הללו, ואין להם חלק בהם, ובכוס הזאת שנקראת כוס התרעלה, משום כוס אחרת ששתו בראשונה. וכל אותם שלא שתו אותה כוס של בית דין כדי להעקר מכוס התרעלה הזו, אחר כך כשיוצאת נשמתו מן העולם הזה, הממנה הזה וכל אלו שעמו אוחזים בו, וזהו (עמוס ח) יום המר, ומרוה את הנשמה הזו מכמה דינים משנים אלה מאלה.

בהיכל הזה עומדת רוח אחת, שאלו ממנים תחתיה, וזהו ניאציריא"ל. מהרוח החזקה הזו יוצאות שלש טפות מרות שנופלות לתוך כוס התרעלה הזו. אחת נקראת חצ"ץ, ואחת נקראת מר המנות, ואחת נקראת קובע"ת. (וכלם מתכנסים לכוס הזו אחר כך) ושלש הטפות הללו נופלות אחר כך מהכוס הזאת (יוצאות שלש טפות) (באותה) שאותה חרב שהורגת בני אדם, כמו שבארוה.

הפתח השלישי, בו עומד ממנה אחד ששמו סנגדיא"ל, וזה ממנה על כל אותם שמכניסים את ברית הקדש הזו באשה אחרת, שהיא מאתו הצד של אל נכר. וכל אלו שמשחיתים דרכם בזה ומשקרים באות ברית קדש, הממנה הזו וכל אותם הממנים שעמו, כלם מצירים בתוכם ציורים של אותם נשים טמאות שנטמא בהן אותו ברית קדש, וכלם רשומים לפניו כשיוצא אדם מן העולם הזה, ומטמאים אותו אחר כך לאותה רוח.

ובהיכל הזה תלויים כל סודות הכשפים להרג בני אדם טרם יגיע זמנם, וכל הכשפים שצריכים בני אדם, אותם שמכשפים

שמתים מבין שלש עשרה שנים עד עשרים שנים. זהו ההורג שלהם, כמו שבארנו, וזהו בחברות (בחכמה) עם אותו הנחש שאמרנו, ועומד עמו והולך עמו. ועל כן נקרא מלאך המות טוב מאד, שכתוב (בראשית א) והנה טוב מאד, ובארנו.

מבאן מתפשטות ויוצאות שתי רוחות, א"ף וחק"ה. ואלה התמנו על כל אותם ששומעים נזיפה ממי שלומד תורה, והם בוטחים בו ולא חוששים ממנו. וכן על כל אותם שצוחקים מדברי תורה או מדברי חכמים.

מהאף והחמה הללו יוצאים כמה אלפים וכמה רבבות, וכלם יוצאים ושורים על בני אדם, אותם שמשדלים בתורה או משדלים בדברי מצוה והולכים בדרך של מצוה, כדי שיתעצבו ולא ישמחו בה. ומשני אלה פחד משה כשחטאו ישראל וירד מההר, שכתוב (דברים ט) כי יגרתי מפני האף והחמה.

תחת אלו יש רוח אחת שעומדת על כל אותם בעלי לשון הרע, שפשטתעוררים אנשים בלשון הרע, או שאותו אדם שמתעורר בלשון הרע, אז מתעוררת הרוח הרעה הזו הטמאה שלמעלה שנקראת סכסיכ"א. והיא שורה על אותה התעוררות של לשון הרע שהתחילו בה בני אדם, והוא נכנס למעלה, וגורם באותה התעוררות של לשון הרע מות וחרב והרג בעולם. אוי לאותם שמעוררים את הצד הרע הזה ואין שומרים פיהם ולשונם, ולא חוששים על כך, ולא יודעים שהרי בהתעוררות שלמטה תלויה ההתעוררות שלמעלה, בין לטוב בין לרע.

בא וראה, כשהתעוררות לשון הרע הזו מתעוררת למטה, אזי הנחש העקלתון הזה מעלה את קשקשיו ומעמיד אותם בעליה, ומתעורר מראשו עד רגליו. וכשקשקשיו עולים ומתעוררים, אזי כל הגוף מתעורר. קשקשיו, אלו הם כל אותם שומרי החקים שבחוג.

ובלם מתעוררים ואוחזים באותו דבר רע, ומעוררים אצל אותו נחש בריח (ישעיה כז). אזי כל הגוף הרע מתעורר מראשו ועד רגליו בכל ההיכלות הללו שאמרנו, וכל אותם קשקשים

ההיכל השלישי. ההיכל הזה הוא היכל אפל וחסוף, ואין בו אור כלל, והוא אפל יותר מהראשונים. וזהו שנקרא דומ"ה, כנגד השם שנקרא שונ"א. בהיכל הזה קימים ארבעה פתחים. אחד קים בצד זה, ואחד בצד זה, וכן בארבעת הצדדים.

ממנה אחד עומד על הפתח הראשון הזה, והממנה הזה עומד באותו התקף של הרגו של העולם. כשדין שורה בעולם, הממנה הזה ששורה בפתח הזה נוטל כלי זין ומניח אותם באותם שערי בית הכנסת (של בני אדם), וזה נקרא סקפורטי"א, וזהו הכשלון של העולם, ועל זה כתוב, (שם ד) דרך רשעים כאפלה לא ידעו כמה יכשלו. (הממנה הזה עומד על פרשת דרכים לראות) באותו זמן שהוא שולט והדין שרוי בעולם, הוא עומד לראות במי שהולך יחידי בשוק, ואם הוא פוגש אותו, יכול להזיק לו ולהרע את מזלו.

הפתח השני, בו עומד ממנה אחר אחד, וזהו שעומד לטל פתקי דין, וזהו סנגדיא"ל. ותחת ידו כמו שומרי חק ששולטים, שעומדים לקבל אותם פתקי הדין, וזה עומד בפתח הזה.

ובשנוטל פתק של דין, זה עומד בפתח הזה, ויורד למטה לאותם הפתחים החשוכים שלמטה. אחד לאותו שנקרא שחת, ואחד לאותו שנקרא בור, שהם למטה, ושם כמה אלף ורבבות ממנים ששולטים בעולם לעשות דין, ונשלם הדין באותו הפתק.

הפתח השלישי. בפתח הזה יש ממנה אחר ששמו אנגרי"ן, וזהו שעומד על כל אותם מחלות ומכאובים וחלחולים ואש העצמות, שהרי ממנו יוצאים כמה וכמה אלף ורבבות שממנים עמו על כל אותם מחלות ומכאובים, כמו שנתבאר.

הפתח הרביעי. כאן היא רוח אחת שנקראה במעוט הלבנה, ונקראת אסכר"ה. וזה עומד על הריגת התינוקות, וזו נראית להם וצוחקת עמם עד שהורגת אותם, ונדמית להם כאשה אם התינוק, ומניקה אותם וצוחקת עמם, ואוחזת אותם והורגת אותם.

באמצע ההיכל הזה עומדת רוח אחת שנקראת אגיריסו"ן. זו התמנתה על כל אותם

משום שפאשר חוטאים בני אדם, כל אלו שומרי החקים לוקחים אותם החטאים ומניחים אותם בהיכל הזה שנקרא חובה. וכל זכיות העולם, כל המלאכים הקדושים שממנים על זכיות העולם, כלם נוטלים את אותן הזכיות, ומעמידים אותן בהיכל הרביעי שנקרא זכות, ושם עומדות זכיות בני אדם, והחטאים עומדים בהיכל אחר שנקרא חובה. ונשקלים כאחד ביום של ראש השנה, כי (קהלת ז) גם את זה לעמת זה עשה האלהים. ואחר שהכריעו הזכיות או החובות לצד זה או לצד זה, כך מנצח.

ועל זה, ביום של ראש השנה, כשמתעוררים שני הצדדים הללו, זכות וחובה, ובהם תלויים חיים ומות – אם הזכיות הכריעו לצד הזה שנקרא זכות, נכתב האדם באותו צד שנקרא חיים.

משום ששני הצדדים הללו עומדים באותו יום, זה בצד זה וזה בצד זה. אם זוכה אותו אדם ונצחו אותן זכיות, הרי נכתב אותו אדם לחיים, משום שאחז בו הצד הקדוש הזה שנקרא זכות, והחיים אחזו בו, ואומר: זה שלי הוא, ושלי היה. ואז נכתב אותו אדם לחיים (ונכתב שהוא שלו).

ואם נצחו החטאים – הצד האחר הטמא הזה, שנקרא חובה ומות, אחז בו ואומר: זה שלי הוא, ושלי היה. ואז נכתב שהוא שלו. וזהו ששנינו, שהרי ביום הזה של ראש השנה נכתב אדם או לחיים או למיתה. אם נכתב בצד הקדשה – נכתב לחיים ומתקיים שם ונדבק בו. ואם נכתב בצד האחר – מתקיים בצד הטמאה ודבק בו, וזהו הן לחיים הן למות. ונמשך בצד הזה או בצד הזה.

כל זמן שהוא עומד בצד הזה של הקדשה, כל הקדושים וכל הטהרות נדבקים בו. יקרא – והקדוש ברוך הוא ישוב וישמע לו. עליו כתוב (תהלים צא) יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו ארך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי. וכל זמן שהוא עומד בצד האחר של הטמאה, כל טמאה וכל חטא וכל הרעות נדבקות בו. יקרא – ואין מי שישמע אותו, מרחק הוא מהקדוש ברוך הוא. עליו כתוב, (שם קיט) רחוק מרשעים ישועה, וכתוב (ישעיה א) גם כי תרבו תפלה אינני שמע.

שבאותו עור יורדים למטה, ואותו עור מתפשט ממנו ויורד למטה. והגוף עולה, ומתעורר להיות מלשין למעלה.

בא וראה, אף על גב שזמן קבוע הוא לכל הנחשים של העולם לפשט את עורם, אינם מתפשטים אלא בזמן שמתעוררים בלשון הרע למטה, ואז מתעורר אותו הרוח (הנחש) הרע למעלה, ופושט את עורו ואת קשקשיו ממנו. זה עולה וזה יורד. וקשה עליו אותה הפשטת הקשקשים מעורו מהכל. מה הטעם? משום שנפרד מזווגו. שאלמלא היה הכל בחבור אחד, לא יכלו העולמות לסבל אותם, והכל משום ההתעוררות של לשון הרע שלמטה.

ובשהנחשים שלמטה מתפשטות מאותו העור, אזי כל אחת ואחת נותנת קול, ומעוררת כמה נחשים שעומדות באותו מקום, שנקרא בור, ששם קימים כמה נחשים. וכלם מלשינים לעורר את הנחש הגדול הזה להיות מלשין על העולם, והכל משום ההתעוררות הזו של לשון הרע, כשקימת התעוררות שלו למטה.

כמו כן מי שלומד תורה, כמה הם שנקראים לשון הקדש, שמתחברים ומעירים התעוררות לאותו מקום שנקרא לשון הקדש. לשון מאותו קדש שלמעלה. וכמה קדשות וקדושים מתעוררים מכל הצדדים. אשרי חלקם של הצדיקים, אותם שגורמים לעורר קדשות למעלה ולמטה, קדשה שלמעלה וקדשה שלמטה.

ועל זה כתוב, (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדשים. והתקדשתם – אלו מים ראשונים. והם נקראים מים עליונים. והייתם קדשים – אלו המים התחתונים, ונקראו מים אחרונים. ומזון באמצע, בין מים ראשונים למים אחרונים. ועל זה מזון אינו במים אחרונים, אלא במים ראשונים. מים הראשונים ממעלה, שהמזון תלוי בו, ולא במים אחרונים. והסוד נתן לקדושים עליונים. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

ההיכל הרביעי. ההיכל הזה הוא נקרא חובה. וזהו (תהלים מ) טיט היזן, כנגד שם אחר שנקרא אבן מכשול, והכל אחד. הוא חובה, משום ששם קימים כל חטאי העולם, הכרעת החטאים.

באן בהיכל הזה - בָּנִים חַיִּים וּמְזוֹנוֹת הֵם בְּהִפָּךְ. ובאותו היכל האחר הקדוש לא עומדים שלשת אלה, והם תלויים למעלה, וכאן הם עומדים לרע. שְׂכָאֲשֶׁר (מגיעים בניו של אדם) מגיע אדם להיכל הזה, הרי שם עומדות החיות לכלות אותם. והרי שם בָּנִים כְּשֶׁהֵם קִטְנִים, מְכַאֵן יוֹצֵא, כְּדִי לְהַתְּמִנּוֹת הַקִּטְגוֹר עֲלֵיהֶם. והרי שם עומדים המזונות להעבירם מִמֶּנּוּ, וְהַכֵּל תְּלוּי בַחֲטָא. וְלִכֵּן נִקְרָא הַהִיכָל הַזֶּה חוֹבָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר.

ומבאן יוצאת רוח טמאה אחת שנקראת ארירי"א, וכמה אלה ורכבות עמה, וכלם נקראים ארירי יום, כמו שֶׁנֶּאֱמַר (איוב ג) יִקְבְּהוּ אַרְרֵי יוֹם. והרוח הזו וכל אלה שעמה, כלם קימים לטל אותו דבור שקלל אדם את עצמו בְּרָגְזוֹ, וְאֵלּוּ מְעִירִים אֶת הַנַּחֲשׁ הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא (ישעיה כו) לוֹיִתָּן נָחֵשׁ עֲקֻלְתוֹן, כְּדִי לְהֵבִיא וּלְעוֹרֵר קָלְלוֹת עַל הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב יִקְבְּהוּ אַרְרֵי יוֹם וְגו'.

ואלו ארירי היום שולטים על רגעי ושעות היום, ונוטלים אותם דבורים שקלל אדם על עצמו, בין בְּרָגְזוֹ בֵּין בְּשִׁבּוּעָה, ובאותו דבור מעירים את אותו נחש עקלתון שנקרא לוֹיִתָּן, כְּדִי לְהַעֲמִידוֹ לְהַשְׁחִית אֶת הָעוֹלָם. וְלִכֵּן קָלַל אִיּוֹב אֶת יוֹמוֹ בְּצַעֲרוֹ, וְלֹא אֶת גּוֹפוֹ, שֶׁכָּתוּב (איוב ג) וַיִּקְלַל אֶת יוֹמוֹ - בַּתְּחִלָּה, וְאַחֵר כֶּף - יִקְבְּהוּ אַרְרֵי יוֹם. הַרְחֵמֶן יִצְיָלְנוּ מֵהַצַּד הָרַע וּמִתְקַפּוֹ וּמִכָּל דְּבַר רַע.

ההיכל החמישי. ההיכל הזה הוא היכל שנקרא שאו"ל, כְּנֶגֶד אוֹתוֹ הַשֵּׁם שֶׁנִּקְרָא עֶרֶל, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ שֶׁזֶהוּ סוּד הָעֶרְלָה. בהיכל הזה יש פתח אחד וממנה אחד עליו, וזהו הממנה להעיר תמיד קטרוג על העולם, והרוח הזו נקראת איב"ה, משום ששמו של הפתח הזה נקרא איב"ה, וְסִימְנָהּ - (בראשית ג) וְאִיבָה אִשִּׁית בֵּינֶךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וְגו'.

בהיכל הזה עומדת רוח אחת ששולטת על הכל, וזה נקרא שו"ד, וְהוּא (ישעיה נט) שוֹד וְשֹׁבֵר. וְזֶהוּ שוֹדֵד בְּהָרִים הָרְמִים, בַּתּוֹךְ סְלַעִים וְהָרִים. מֵהַהִיכָל הַזֶּה יוֹנְקִים כָּל אוֹתָם שוֹדְדִים וּמְשִׁמִּידִים בְּמִקוֹמוֹת חֲרָבָן. וּמְכַאֵן יוֹצֵאִים כָּל אוֹתָם שֶׁהוֹרְגִים בַּחֲרָבוֹת וּבְרַמְחִים, וְהוֹלְכִים אַחֵר (בראשית ג) לַהֵט הַחֶרֶב הַמַּתְּהַפֶּכֶת, לְהַשְׁמִיד הַכֹּל.

ההיכל הזה הוא המקום של כל אותם שנקראים אלהים אחרים, משום שמתגלים כאן. וכל אותם שמפתים את בני האדם בתענוגות העולם הזה, לזנות ולהתענג בתענוגות של נאופים של העולם, ומושכים אותם אחר תענוגי ונאופי העולם הזה, כמו שאמרנו.

בהיכל הזה נראית רוח אחת שולטת חזק, שהיא על כלם, ואף זה נקרא כף אל, כמו האחר שבצד הקדשה. זהו א"ל נכ"ר, וזהו שמפתה את האדם שלומד תורה או שעומד בבית המדרש. הרוח החזקה הזו מפתה אותו, וחושב כמה הרהורים, ואומרת: מה אתה עומד כאן? טוב לך ללכת בחברת אותם שגאים על בני אדם, והם הולכים אחר נשים יפות ומתענגים בתענוגות העולם. כיון שאדם מתפתה אחריה, אז קלן משוטטות והולכות ונמשכות אחריו.

וכמה הם אחרים שעומדים תחתיו, וכלם מטמאים אותו בעולם הזה, ומטמאים אותו באותו עולם. והם נקראים צואה רותחת, שכתוב (ישעיה ל) צֵא תֹאמַר לוֹ. אוֹתָן הַדְּרָגוֹת שֶׁקִּימוֹת לְטֵמֵא תְּמִיד, וְהָרִי נִתְבָּאָר.

באמצע ההיכל הזה יש רוח אחרת שנקראת נגע. ומזו יוצאת רוח אחרת שנקראת נגע צרעת, והיא עומדת תמיד לטמא את כל אותם בעלי לשון הרע יותר על כל מה שמטמאים אותו. והנגע העליון הזה ממנה על כל אותם שלחנות של שבת, שששנכנסת שבת ולא ערכו את ענג השבת כראוי והם מבזים את ענג השבת, הנגע הזה נוטל אותם שלחנות שאינם בענג שבת כפי שאמרנו.

ובשנה נוטל את אותם השלחנות, כל אותם שוחררי החקים שעומדים בו, כלם פותחים ואומרים: (תהלים קט) וַיֵּאֱהָב קָלְלָהּ וַתְּבוֹאֶהוּ וְלֹא חָפֵץ בְּבִרְכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. וַיִּלְבַּשׁ וְגו'. יִנְקֵשׁ נוֹשָׂה לְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְגו'. אֵל יְהִי לוֹ מִשָּׁךְ חֶסֶד וְגו'.

והרי בארנו, שבאותו ליל שבת, כשהשלחנות נתנו לאותו הצד הרע, אזי מתחזק אותו הצד הרע הטמא, ואותו אדם נמסר לאותו הצד. אוי לו שנחסר מאותו הצד הקדוש, צד האמונה, ונפקד בצד האחר הטמא. כמו כן בכל אותן סעודות של יום טוב.

מִזֶּה יוֹצֵאת רוּחַ אַחֲרַת שְׁנִקְרֵאת שׁוּד. וּכְשִׁשׁוּלֵט
הָרֵעֵב עַל הָעֶלֶם, הָרוּחַ הַזֶּה שְׁנִקְרֵאת שׁוּד
נִמְצָאת, וְרוּחַ אַחֲרַת מִשְׁתַּתְּפֶת עִמָּה, שְׁנִקְרֵאת כְּפָן
. וְאֵלוּ הוֹלְכִים בְּעוֹלָם, וְנִמְצָאִים כְּנֶגֶד בְּנֵי אָדָם.
וְהֵינּוּ שְׁכֵתוֹב (איוב ה) לְשׁוֹד וְלִכְפֹּן תִּשְׁחָק. וְאֵלוּ
עוֹשִׂים קְטָרוּג לְבַנֵּי אָדָם וְשׁוֹדֵדִים אֶת הַכֹּל. הָאֶחָד
שְׁנִקְרֵאת שׁוּד. שְׁאֲחֵר שְׁהוֹלֵךְ לְתוֹךְ הָרִים רְמִים
וְשׁוֹדֵד וּמְחָרִיב וּמִשְׁמִיד הַכֹּל, אֲזִי שָׁב וְשׁוֹדֵד בְּנֵי
אָדָם, וּמֵתִים בַּחֲלָשָׁתוֹ. וּכְשִׁאֻכְלִים בְּנֵי אָדָם, לֹא
שְׁבָעִים, מִשׁוּם שֶׁהוּא שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם.

לְתוֹךְ אֲמַצֵּעַ הַהֵיכָל הַזֶּה עוֹמְדַת רוּחַ אַחַת,
שְׁעוֹמְדַת וְאוֹרְכַת עַל דְּרָכִים וְשִׁבְלִים,
לְרֵאוֹת אֶת כָּל אֲתָם שְׁעוֹבְרִים עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, כְּדִי
לְהַכְנִיס שְׁנָאָה בֵּין מַעְלָה וּמַטָּה, מִשׁוּם שֶׁכָּל הַהֵיכָל
הַזֶּה הוּא אֵיבָה.

זֶה וְכָל אֲוֹתָם הָאֲחֵרִים, כְּלָם עוֹמְדִים לְהֵרֵאוֹת פְּנִים
מְאִירוֹת לְבַנֵּי אָדָם וּלְפִתּוֹת אוֹתָם, כְּדִי שְׁיִסְטוּ
מִדְּרֹךְ הָאֵמֶת וְלִמְשַׁךְ אוֹתָם אַחֲרֵיהֶם, וְאַחַר כֵּךְ הֵם
הוֹרְגִים אוֹתָם, וְיָמוּתוּ בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת, שְׁכֵתוֹב (משלי
ה) וְאַחֲרֵיתָהּ מָרָה כְּלַעֲנָה חֲדָה כְּחֶרֶב פְּיוֹת.

הָרוּחַ הַזֶּה נִקְרֵאת אֲפְרִי"א. עֶפֶר שֶׁל אֶפֶר. שֶׁלֹּא
עוֹשֶׂה תוֹלְדוֹת וּפְרוֹת לְעוֹלָמִים, מִשׁוּם
שֶׁזֶהוּ עֶפֶר שֶׁל אֶפֶר. וְאֵף עַל גֵּב שְׁנִקְרֵאת עֶפֶר, אֵינוֹ
עֶפֶר קָדוֹשׁ שְׁעוֹשֶׂה פְרוֹת, וְנִקְרֵאת (איוב כח) עֶפְרוֹת
זָהָב. אֲלֹא כְמוֹ שְׁנֵאֲמַר, (במדבר יט) מִעֶפֶר שֶׁרַפַּת
הַחֲטָאִת. וְזֶהוּ עֶפֶר שֶׁרַפַּת הַחֲטָאִת. וְסִימֵן זֶה בָּא
בְּשָׁנֵי צְדָדִים. אַחַד, מִשׁוּם שֶׁהוּא כְּלוּל בַּחֲטָאִת הַזֶּה,
הַסּוֹד שֶׁל אוֹתוֹ נִחַשׁ הַקָּשָׁה. וְאַחַד, שֶׁכְּשִׁאֲדָם עוֹשֶׂה
חֲטָאִת, הוּא מְחֻזַּק אֶת הָעֶפֶר הַזֶּה וְשׁוֹלֵט בְּעוֹלָם.

וְזֶהוּ הַכְּלוּל (במדבר ה) בְּמֵי הַמְּרִים הַמְּאָרְרִים. וְלִכֵּן
צָרִיךְ אוֹתוֹ לְאִשָּׁה שְׁסֻטָּתָהּ תַּחַת בְּעֵלָהּ
וְעֻשְׂתָּהּ מַעֲשֶׂה שֶׁל אִשָּׁת זְנוּנִים, לְהִשְׁקוֹת אוֹתָהּ
מִים שְׁכְּלוּלִים בְּעֶפֶר, שֶׁהוּא מְקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן,
וְהָעֶפֶר הַזֶּה הוּא מְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרֵאת קְרָקַע, וְאוֹתוֹ
שְׁנִקְרֵאת קְרָקַע שֶׁל אוֹתוֹ מִשְׁכָּן. וְהָעֶפֶר הַזֶּה הוּא
מְאוֹתוֹ קְרָקַע. וּמִשׁוּם כֵּךְ צָרִיךְ הַכֹּהֵן לְהִשְׁקוֹת אֶת
הָאִשָּׁה הַזֹּאת כְּמוֹ כֵּן. וְהַכֹּל הוּא בְּרָמְזוֹ עֲלִיּוֹן.

אֲשֵׁרֵי חֲלָקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְטַהֵר אוֹתָם בְּמֵים טְהוֹרִים עֲלִיּוֹנִים,
שְׁכֵתוֹב (יחזקאל לו) וְזִרְקָתִי עֲלֵיכֶם מִים טְהוֹרִים
וּטְהַרְתֶּם. מִים טְהוֹרִים הָרִי אֲמַרְנּוּ, בֵּין מִים
רְאוּשׁוֹנִים לְמֵים אַחֲרוֹנִים. וְאֵף עַל גֵּב שְׁהָרִי בְּאֲרָנוֹ,
מִים רְאוּשׁוֹנִים מְצוּנָה - כֵּךְ נִקְרָאוּ, וּמִים אַחֲרוֹנִים
חוֹבָה - גַּם כֵּךְ נִקְרָאוּ. וְהָרִי בְּאֲרָנוֹ עַל שְׁנֵי הַצְּדָדִים
הַלְלוּ, הַצֵּד הַזֶּה שֶׁל קִדְשָׁה נִקְרָא מְצוּנָה, וְהַצֵּד
הָאֲחֵר הַזֶּה נִקְרָא חוֹבָה. וּמִשׁוּם כֵּךְ נָטַל חֲלָקוֹ

וּבְאֵאוֹתָיו זְמַן, מִי שְׁעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם בְּנֵי אָדָם וְנוֹתֵן
לָהֶם לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת, כְּדָאִי הוּא לְדַחּוֹת
אֶת שְׁתֵּי הָרוּחוֹת הַחוּצָה שֶׁלֹּא יִשְׁלֹטוּ בְּעוֹלָם.
וּכְשִׁיִּשְׂרָאֵל לֹא עוֹשִׂים חֶסֶד עִם בְּנֵי אָדָם, וְשִׁאֲרָה
הָעַמִּים עוֹשִׂים חֶסֶד בְּעוֹלָם, אֲזִי שְׁתֵּי הָרוּחוֹת הַלְלוּ,
מִתְּבַשְׂמִים (לְשִׁאֲרָה עַמִּים, וּמִתְחַזְּקִים וְכוּ') דְּבְרֵיהֶם
וּמִתְחַזְּקִים עַל יִשְׂרָאֵל. מִשׁוּם שֶׁהָרִי אֲזִי הַתְּחֻזָּק
אוֹתוֹ הַצֵּד הָאֲחֵר, וְיִשְׂרָאֵל נִכְנָעִים.

וּכְשִׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים חֶסֶד, נִכְנָע אוֹתוֹ הַצֵּד הָאֲחֵר
וְנִחְלַשׁ, וְצֵד הַקִּדְשָׁה מִתְחַזֵּק.
וּכְשִׁיִּשְׂרָאֵל לֹא מְעוֹרְרִים חֶסֶד, אוֹתָן שְׁתֵּי רוּחוֹת
(מִתְּבַשְׂמוֹת. אַחַת הַתְּבַשְׂמָה לָהֶם לְשִׁאֲרָה הָעַמִּים) וּמִתְּהַפְּכוֹת
כְּדִי לְהַכְרִיעַ אוֹתָם אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאֲזִי אוֹתָן הַבְּרָכוֹת
שִׁיּוֹרְדוֹת מִלְּמַעְלָה מִצֵּד הַיָּמִין, יוֹנְקִים אוֹתָם שִׁאֲרָה
הָעַמִּים (וְעוֹמֵד לְאוֹתוֹ הַצֵּד). וְזֶהוּ שְׁכֵתוֹב, (שיר א) שְׁמוֹנֵי
נִטְרָה אֶת הַכְּרָמִים. אֵלוּ שִׁאֲרָה הָעַמִּים. כְּרָמֵי שְׁלִי לֹא
נִטְרָתִי - אֵלוּ יִשְׂרָאֵל. מִשׁוּם שֶׁשִׁאֲרָה הָעַמִּים מוֹשְׁכִים
אוֹתָם לְתוֹכָם בְּאוֹתָם חֶסֶדִים שְׁעוֹשִׂים עִם בְּנֵי אָדָם,
וְיִשְׂרָאֵל מְרַחֲקִים אוֹתָם מִתּוֹכָם, מִשׁוּם שֶׁלֹּא
מִשְׁתַּדְּלִים בְּאוֹתָם חֶסֶדִים כְּמוֹ שִׁאֲרָה הָעַמִּים.

וְתַחַת הָרוּחוֹת הַלְלוּ עוֹמְדִים כָּל אוֹתָם שְׁנִקְרָאוּ
עֲרָלָה. זְמוּרֵי עֲרָלָה, עֲנִפֵי עֲרָלָה. וּמַעְלִיָּהּ
מְמַנָּה אַחַד שְׁנִקְרֵאת גְּזוּר דִּינֵי"א. וְזֶהוּ שְׁעוֹמֵד עַל
כָּל אוֹתָם שֶׁלֹּא שׁוֹמְרִים שְׁנוֹת עֲרָלַת הָאֵילָן, וְעַל כָּל
אוֹתָם שְׁמַעְפֹּכִים אֶת הַבְּרִית לְבְנֵיהֶם. וְלִכֵּן הִנְחַשׁ
רָצָה לְהַרְגַּת אֶת בְּנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה עַד שֶׁמָּלָה אוֹתוֹ
צְפוּרָה, שְׁכֵתוֹב (שמות ד) וַתִּקַּח צְפוּרָה צֵר וַתִּכְרַת אֶת
עֲרָלַת בְּנֵהּ וְגו'.

וְהָרוּחַ הַזֶּה מְמַנָּה עַל אֲנָשִׁים שְׁמִשְׁחִיתִים דְּרָכֵיהֶם
וְלֹא חוֹשְׁשִׁים לְכַבוֹד רְבוּנָם, לְשִׁמּוֹר אֶת

מה כתוב? והחזיקה בו ונשקה לו. אלו אותן נשיקות לטמא ולהטעות בני אדם אחריה, משום שפאן הוא מקומם של כל אותן הנשיקות הרעות, ומכל הזנונים הזרים שהם מתוקים לפי שעה, אוי לסופם! כמו שכתוב (שם ה) וחלק משמן חכה.

וכתוב, ואחריתה מרה כלענה. מה זה מרה כלענה? אלא כשאדם מתפתה אחריה בעולם הזה ומגיע זמנו להסתלק מהעולם הזה, היא עומדת על האדם ומתלבשת לפניו בגלימה של גוף של אש וחרב שנונה בידה, ושש טפות בה.

ופרשונה, ובה טפה אחת מאותן טפות שהיא מרה, ובשעה שמטילה אותה לפיו של אדם, היא נכנסת למעייו, ואז הנשמה מתבלבלת, ואותה טפה משוטטת והולכת בתוך הגוף ועוקרת את הנשמה ממקומה, ולא משאירה לנשמה מקום לשבת, והיא מרה כלענה, וטועם אותה האדם במרירות תמורת אותה מתיקות שטעמו בה בעולם הזה כשנמשכו אחריה. אחר כך זורקת טפה אחרת, והנשמה יוצאת ומת האדם. ואחר כך זורקת טפה אחרת, ופניו מוריקות, ומסריח. משום שהנשמה קדושה, וכששולט עליה הצד האחר הזה, עוקרת מלפניו, ולא מתישבים ביחד.

משום כך, כמו שנדבק באותן נשיקות רעות בעולם הזה, אף כך גם בשעה הזו. שאם אדם נמשך אחריה בעולם הזה ועוזב את הצד הקדוש, אז הנשמה אינה חוזרת לאותו מקום קדוש. וכמו שנמשך אחריה בעולם הזה, כך גם שולטת על נשמתו, ואז הנשמה יוצאת כמו בחבלים, ופרשוה. וכל זה משום שאותן נשיקות שנושקות אותה בעולם הזה, שהן מתוקות, ואחר כך מרירות בשעה הזו. ועל כן, והחזיקה בו ונשקה לו, בעולם הזה, כמו שבארנו.

העוה פניה ותאמר לו. משום שבהיכל הזה עומדים כל הקטגורים, וכל השליחים הרעים שנמצאים אצל האדם וגורמים לו שיתתקן בתקונו ויסלסל בשערו ויתרחץ ויתתקן כדי שיסתכלו בו. כאן עומדת רוח אחת שנקראת סקטופ"ה, וזהו הממנה על כל תקון וסלסול של בני אדם.

באותם המים, ועל זה כתוב, וזרקתי עליהם מים טהורים וטהרתם.

ההיכל הששי. ההיכל הזה עומד למעלה על כל אותם שאר ההיכלות התחתונים. ארבעה פתחים יש להיכל הזה. האחד נקרא מות, ואחד נקרא רע, ואחד נקרא צלמו"ת, ואחד נקרא אפ"ל. אלו ארבעת הפתחים עומדים תמיד להרע, ואלו הם הכלל של הכל.

כמו שיש בצד הקדשה בסוד האמונה ארבעה פתחים לארבעה צדדים שמתקשרים זה בזה, וכלם קדושים, כך גם למטה כאן. וכשאלה נקשרים ומתחברים זה עם זה כאחד בהיכל הזה, אזי נקרא בית חבר, כמו שנאמר, (משלי כא) מאשת מדינים ובית חבר. וההיכל הזה עומד תמיד להרע. **על** ההיכל הזה כתוב, (שם כז) ונעפרות נשיקות שונא, משום שפאן עומדים כל אותן נשיקות רעות ותאוות רעות, וכל עדוני הגוף של העולם הזה, שבאותם העדונים מתגרש אדם מהעולם הזה ומהעולם הבא. ועל ההיכל הזה כתוב, (שם ה) כי נפת תטפנה שפתי זרה וגו'.

בהיכל הזה עומדת רוח אחת שממנה על כל אלו שלמטה, והיא כלל על כל שאר הרוחות. ההיכל הזה מתקשט בקשוטי יפי על כל אותם ההיכלות. בהיכל הזה נלכדים רגלי הטפשים. על ההיכל הזה כתוב, (משלי ו) אל תחמד יפיה בלבבך ואל תקחך בעפעפיה.

בהיכל הזה תלויים כל תאוות העולם וכל אותם ענוגים של הטפשים חסרי הלב, חסרי הדעת, כמו שנאמר, (שם ז) וארא בפתאים אבינה בכנים נער חסר לב עבר בשוק אצל פנה וגו'. בנשף בערב יום וגו'. ואז קרבות רגליו להיכל הזה, שהוא כלל של כל התחתונים. ואז, (שם) והנה אשה לקראתו שית זונה ונצרת לב. שית - זהו ההיכל הזה שהוא ששי לכל שאר ההיכלות, וכאן עומדת זונה לפתות את הטפשים.

בהיכל הזה עומדת ואינה עומדת. יורדת ומפתה, עולה ומשטינה, כמו שנאמר (שם) בביתה לא ישכנו רגליה. פעם בחוץ פעם ברחבות - כשעולה למעלה. ואצל כל פנה תארב - כשנוטלת את הנשמה.

וּמְרַעָה לְרַעָה. וְחִזְרָתִי בֵּין הַטְּפָשִׁים וְשִׁחְרָתִי פְּנִיָּה,
וְאַמְצָאָהּ, וְכִכְר מְצַאֲתִי אוֹתָהּ כְּדִי לְהִדְבֵּק בָּהּ.

לְכָה נְרוּה דְדִים עַד הַבְּקָר. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איוב כד)
וְעֵין נֶאֱפָ שְׁמֵרָה נֶשֶׁף. שְׁהָרִי אִז הוּא הַזְמַן
לְשֵׁלֵט. לְכָה נְרוּה דְדִים, נִלְךְ כְּאַחַד, הָרִינִי עִמָּךְ.
שְׁהָרִי עַד עֲכָשׁוּ אֶתְּהָ עֵלָם אֶתְּהָ בְּכַחֲךָ, אִם לֹא תַעֲנֵג
אֶת עֲצָמְךָ עֲכָשׁוּ, אִז מְתִי? כְּשִׁתְּהִי זָקֵן?! עֲכָשׁוּ זֶה
הַזְמַן! מַה הַטְּעַם? כִּי אֵין הָאִישׁ בְּבִיתוֹ. זֶה יֵצֵר
הַטּוֹב, שְׁלֹא שׁוֹרָה כְּאֵן בְּתוֹכָהּ, וְאֵינוּ הַזְמַן. הֵלֶךְ
בְּדֶרֶךְ מְרַחֵק – שְׁלֹא שְׁרוּי בְּאָדָם אֲלֵא בְּדֶרֶךְ
מְרַחֵק, כְּשֶׁהוּא מְשַׁלֵּשׁ עֲשָׂרָה שָׁנִים וּמַעְלָה, וְלֹא
בְּכָל אָדָם, וְאֵנִי עוֹמֵד עִמָּךְ מִיּוֹם שְׁנוּלְדָתְךָ, זֶהוּ
שְׁכָתוּב (בראשית ד) לְפֶתַח חַטָּאת רַבָּץ. וְעֲכָשׁוּ שְׁאֶתְהָ
רֵק, עֲכָשׁוּ הַזְמַן לַעֲנֵג אֶת עֲצָמְךָ.

צְרוּר הַכֶּסֶף לְקַח בִּידוֹ (משלי ז), לַעֲלוֹת לְמַעְלָה
וּלְהִתְעַכֵּב שָׁם (וּלְהִתְעַנֵּג). לְיוֹם הַכֶּסֶף יָבוֹא
בֵּיתוֹ. מְתִי יָבֵא כְּנִגְדּוֹ? לְיוֹם הַכֶּסֶף, שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין
לְהַשְׁגִּיחַ בַּדִּין, שְׁכָתוּב (תהלים פא) בְּכֶסֶף לְיוֹם חֲגִנּוֹ.
בְּזִמַּן שְׁצָרִיךְ אָדָם לְהִתְעַנֵּג בְּעוֹלָם וּלְהִנּוֹת בּוֹ –
מִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ. וּבְזִמַּן שְׁשׁוֹרָה הַדִּין בְּעוֹלָם, אִזִּי כָּא
אֵלָיו לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ דִּין. וְעַל כֵּן, הַטָּתוֹ בְּרַב לְקַחָהּ
וְגו'. עַד יִפְלַח חֵץ כְּבָדוֹ. אֲשֶׁרִיָּהֶם הַצְדִּיקִים
שְׁיִוְדָעִים דְּרָכִים קְדוּשִׁים לְלַכֵּת בָּהֶם, וְלֹא יִסְטוּ
יָמִין וּשְׂמָאל. אֲשֶׁרִיָּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

הַהִיכָל הַשְּׁבִיעִי. זֶהוּ הַיְכָל שֶׁל שְׁמַרֵי הַיִּינ לְרוֹת
בוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (בראשית ט) וַיִּשְׁתַּן מִן הַיִּין
וַיִּשְׁכָּר וַיִּתְגַּל. סְחִיטַת כָּל אוֹתָם הַעֲנָבִים, כָּלָם
עֲנָבִים רָעִים. כְּאֵן הִיא הַסְחִיטָה שְׁלָהֶם, וְזֶהוּ (תהלים
עה) יַיִן חֲמַר. שְׁמַרִים שֶׁל יַיִן שְׁאֵין מִי שְׁשׁוֹתָה מִמֶּנּוּ,
שְׁלֹא גוֹרֵם מוֹת לַעֲצָמוֹ. מִן הַיִּין הַזֶּה הַטְּעִימָה חֲוָה
אֶת בַּעֲלָהּ וְהַכְנִיסָה אוֹתוֹ לְהִיכָל הַזֶּה. שְׁשִׁנִּינוּ,
סְחִטָה עֲנָבִים וְנִתְנָה לוֹ, וְגִרְמָה מוֹת לוֹ וּלְכָל
הָעוֹלָם אַחֲרָיו.

בַּהִיכָל הַזֶּה עוֹמְדוֹת כָּל אוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת הַטְּמָאוֹת
שְׁיִוְרְדוֹת לְכָל אוֹתָם שְׁנִדְבָקִים בְּצַד הַזֶּה,
וְאוֹתָהּ רוּחַ שְׁיִוְרְדָת לְכָל אוֹתָם שְׁמַצְדָּה, מִכָּאֵן
יוֹצֵאִים. כְּמוֹ שֶׁהֵם סְטוֹ דְרָפָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהַשְׁתַּדְּלוּ
בְּזִנּוֹת בְּמָקוֹם שְׁלֹא צָרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִדְּרֶךְ הָאֱמֶת.
וְאִז, כְּמוֹ שֶׁהוּא נִדְבֵּק בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל יֵצֵר הָרַע

לְפָנִים הַהִיכָל הַזֶּה עוֹמֵד מִמֶּנָּה אַחַר, שְׁהַמְמָנָה
הָאֲחֵר הַזֶּה מְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם אַחַר כֵּן
לְעוֹרְרָם, שְׁהָרִי הוּא מִתְקִין גּוֹפוֹ וּמְסַלֵּס בְּשַׁעְרוֹ,
שְׁיִטֵּל בִּידוֹ מִרְאָה אַחַת לְהַסְתַּכֵּל בָּהּ, וּמְחִזִּיקָהּ בִּידוֹ
וּמְסַתַּכֵּל בָּהּ, וְרוֹאֶה אֶת דְּמוּתוֹ בְּאוֹתוֹ מִרְאָה. וּבְזֶה
מְעוֹרֵר אֶת אוֹתָהּ הָרוּחַ לְכַח אַחַר, שְׁנִקְרָא
עִסִּירֵט"א, וּמִכָּאֵן יוֹצֵאִים כָּל אוֹתָם שְׁמַרָאִים
לְאַנְשִׁים כְּזָבִים בְּחִלּוּמוֹתֵיהֶם, וְכָל אוֹתָם שְׁמַרָאִים
דְּבָרִים וְלֹא מִתְקִימִים בָּהֶם, אֲלֵא לְבַלְבֵּל אוֹתָם.

וְאַחַר כֵּן, כְּשִׁאוֹתָם אֲנָשִׁים נִמְשָׁכִים בְּאוֹתוֹ מִרְאָה
שְׁנִקְרָא מִרְאָה, אִז כָּלָם בְּגִסּוֹת הָרוּחַ שְׁלָהֶם,
וְהָרוּחַ הַזֶּה שְׁנִקְרָאת עִסִּירֵט"א, הִיא מְעוֹרֶרֶת לְרוּחַ
אַחַת הַמְמָנָה שֶׁהִיא תַּחַת יְדֵיהָ, וְנִכְנָסֶת לְנִקְבַּ
שְׁלִמְטָה שֶׁל כָּל הַנִּקְבִּים, וּמַעְלָה מִשָּׁם רוּחַ אַחַת
אַחֲרָת שְׁמַמְנָה עִם אוֹתָהּ רוּחַ שְׁנִקְרָאת אִסְכָּר"ה,
כְּפִי שְׁאִמְרָנוּ. וְזוֹהִי לִילִי"ת, אִם הַשְּׂדִים.

וּכְשִׁאוֹתוֹ אָדָם מְעוֹרֵר אֶת הָרוּחַ הָאַחֲרָת שְׁנִקְרָאת
עִסִּירֵט"א, אִזִּי מִתְחַבֵּרֶת עִם אוֹתוֹ אָדָם,
וְנִקְשֵׁר עִמָּה תְּמִיד. וְאִז בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ
מִתְעוֹרֶרֶת אוֹתָהּ הָרוּחַ שֶׁל מִרְאָה רַע עִם לִילִי"ת,
וְלַפְעָמִים נִזּוֹק מֵהֶם אוֹתוֹ אָדָם וַיִּפֹּל לְאַרְצָה וְלֹא יוּכַל
לְקוּם, אוֹ שְׁיָמוּת. וְכָל זֶה גוֹרֵם אוֹתוֹ מִרְאָה הַמִּרְאָה
שֶׁהוּא מְסַתַּכֵּל בָּהּ. שְׁכָמוֹ שְׁמַרְאָה גִּסּוֹת שֶׁל רוּחַ
בְּלָבוֹ, כֵּן גַּם מִרְבֵּה רוּחַ רָעָה אֵלָיו. וְלִכֵּן הַכֹּל עוֹמֵד
בְּאוֹתָהּ הַתְּעוֹרְרוֹת שְׁלִמְטָה.

זְבַחֵי שְׁלָמִים עָלֶי (משלי ז). בֹּא וּרְאֵה, שְׁלָמִים לֹא
בָּאִים עַל חוֹב, וְלֹא עַל חַטָּאת, אֲלֵא עַל
שְׁלוֹם. מַה זֶה שְׁלָמִים? אֲלֵא שְׁלָמִים מִשְׁנֵי צְדָדִים,
שְׁלֹא נִמְצָא מְקַטְרֵג עָלָיו. לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה.
מִי הוּא הַמְקַטְרֵג? אֲלֵא אוֹתוֹ צַד הַשְּׂמָאל שֶׁל יֵצֵר
הָרַע, שְׁיִמְצָא בְּשְׁלוֹם שֶׁל הַיָּמִין. וְעַל כֵּן, זְבַחֵי
שְׁלָמִים עָלֶי. (עָלֵי דוּקָא, אוֹתָם זְבַחֵי שְׁלָמִים עָלֵי הֵם, כְּדִי שְׁלֹא
יִמְצָא מְקַטְרֵג עַל הָעוֹלָם).

דְּבָר אַחַר זְבַחֵי שְׁלָמִים עָלֶי – הָרִי אֲנִי בְּשִׁלּוֹה
לְגַבְיָהּ, לְהִרְאוֹת לָךְ שְׁלוֹם. וּמִשׁוּם כֵּן, הַיּוֹם
שְׁלִמְתִי נְדָרִי, לְפִתּוֹת אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם תְּמִיד. עַל כֵּן
יֵצְאֲתִי לְקִרְאָתְךָ וְגו' שְׁיִדְעֵתִי שְׁאֶתְהָ חֲסֵר לֵב, חֲסֵר
טוֹבָה. לְשִׁחַר פְּנִיָּה, לְהִתְחַבֵּר עִמָּךְ בְּכָל הָרַעוֹת שֶׁל
הָעוֹלָם. וְנִאֶה לָךְ לְהִנּוֹת וּלְטַעוֹת אַחַת הַתְּשׁוּקוֹת
שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה. וּמְדַרְדֵּרֶת אוֹתוֹ מְדַבֵּר לְדַבֵּר,

חֲזָקָה לְמִטָּה לְדוֹן בָּהּ אֶת רִשְׁעֵי הָעוֹלָם, וּמִכָּאֵן יוֹצֵאת רוּחַ לֹוֹהֲטָת שֶׁהִיא אֵשׁ וְשִׁלְג, שֶׁנִּקְרָאת צְלָמוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים סח) תִּשְׁלַג בְּצִלְמוֹן.

בְּהִיכָל הַזֶּה קִיָּמִים אֲרַבְעָה פְּתָחִים שֶׁנִּפְרְדִים לְאַרְבָּעָה צְדָדִים לְחוּץ, וְאֵלּוֹ אוֹחֲזִים וְלֹא אוֹחֲזִים בְּצַד הַקִּדְשָׁה. לֹא נֶאֱחָזוּ, אֲלֵא שֶׁנֶּרְאָה בְּאוֹתָם הַפְּתָחִים אֹר שֶׁמְאִיר, וְהוּא מְקוֹם שֶׁמִּתְקַן בְּכָל פְּתַח וּפְתַח לְאוֹתָם חֲסִידֵי שְׁאֵר הָעַמִּים, אוֹתָם שֶׁלֹא הִרְעוּ לְיִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּדְּלוּ עִמָּהֶם בְּאַמְתָּ. אֵלּוֹ עוֹמְדִים בַּפְּתָחִים וְנָחִים שָׁם (מִהַצַּד הַזֶּה, וְנָחִים מִהַצַּד הַזֶּה).

בַּפְּתַח הַהִיכָל הַזֶּה בְּאַמְצַע, לְחוּץ, שֶׁשָּׁה פְּתָחִים שֶׁנֶּאֱחָזִים בְּהִיכָל הַזֶּה, וְכֻלָּם אֲחוּזִים בּוֹ. כָּאֵן יֵשׁ חִלּוֹנוֹת פְּתוּחִים לְצַד שֶׁל הָאוֹר הַקְּדוֹשׁ, וְאוֹתָם מְקוֹמוֹת מִתְקַנִּים לְמַלְכֵי שְׁאֵר הָעַמִּים, אוֹתָם שֶׁלֹא הִצִּיקוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְהִגְנוּ עֲלֵיהֶם תָּמִיד. לְאַלֶּה יֵשׁ כְּבוֹד מְשׁוֹם יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיִים בְּאוֹתָהּ הָאֶפְלָה שֶׁבָּהּ יוֹשְׁבִים מִתּוֹךְ אֹר שֶׁמְאִיר מִצַּד הַקִּדְשָׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, (ישעיה יד) כָּל מַלְכֵי גוֹיִם כָּלָם שִׁכְבוּ בְּכְבוֹד.

וְאִם עָשׂוּ צָרוֹת לְיִשְׂרָאֵל אוֹ שִׁדְּחָקוּ אוֹתָם, כְּמָה הֵם שֶׁאוֹחֲזִים בָּהֶם, וְדִנִּים אוֹתָם לְמִטָּה שֶׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם בְּכֻמָּה דִינִים מְשָׁנִים אֵלֶּה מְאֵלֶּה, אֶת אוֹתָם מְלָכִים שֶׁהִצִּיקוּ לָהֶם, שֶׁנִּדְּוֵנוּ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם בְּכֻמָּה דִינִים, וְכָל יוֹם וְיוֹם מְעִידִים עֲדוֹת עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל אֲמוֹנָתָם, וְיוֹרְדִים לְמִטָּה וְנִדְּוֵנִים שָׁם. אֲשֶׁרִיָּהֶם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

עַד כָּאֵן שֶׁבְּעָה הִיכָלוֹת, מְדוּרֵי צַד הַטְּמָאָה מִצַּד הַנְּחָשׁ. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי שֶׁנֶּצַּל מִמֶּנּוּ וּמִלְחִישָׁתוֹ שֶׁלֹא יִתְנַשֵּׁךְ מִמֶּנּוּ וְלֹא יִטִּיל בּוֹ אֶרֶס, שְׁיָמוֹת בּוֹ. יֵשׁ לְהַשְׁמֵר מִמֶּנּוּ מִכָּל הַצְּדָדִים, מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה. מִי שֶׁנֶּצַּל מִהֶרָאֵשׁ, לֹא יִנְצַל מִן הַזָּנָב. כְּשֶׁמְכּוּפֵף רֹאשׁ, זוֹקֵף אֶת הַזָּנָב, מִכָּה וְהוֹרֵג.

וְעַם כָּל זֶה, (קהלת י) אִם יִשְׁךְ הַנְּחָשׁ בְּלֹא לְחֹשׁ. כְּמוֹ שֶׁשֶׁנִּינּוּ, נוֹטֵל רְשׁוֹת וּמוֹצִיא נְשָׁמָה. מְשׁוֹם כֶּף צְרִיךְ אָדָם לְהַשְׁמֵר שֶׁלֹא יִחְטָא לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדֵי שֶׁלֹא יִלְחָשׁוּ לוֹ לְאוֹתוֹ נְחָשׁ שֶׁיִּנְשָׁךְ וְיִהָרֵג. (אֲשֶׁרִיָּהֶם אוֹתָם צְדִיקִים שְׂיֻדְעִים דְּרָכִים קְדוֹשׁוֹת לְלַכֵּת בָּהֶן, שֶׁלֹא לְלַכֵּת אַחַר אוֹתוֹ נְחָשׁ רַע, הַצַּד הָאֲחֵר הַטְּמָא, וְנִפְרְדִים מִמֶּנּוּ וְלֹא מִתְּפִתִים אַחֲרָיו. אֲשֶׁרִיָּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲשֶׁרִיָּהֶם בְּעוֹלָם הַבָּא).

בְּזָנוּת, כֶּף גַּם יוֹצֵאת מִהִיכָל הַזֶּה רוּחַ טְמָאָה לְטָמֵא אוֹתוֹ, וְלִבֵּן שְׂיֻצָא מְשָׁם.

וְאוֹתוֹ הֵבֵן נִקְרָא מְמוֹר, שֶׁבָּא מִצַּד שֶׁל אֵל זָר. כְּמוֹ שֶׁהוּא נִמְצָא בְּאוֹתָהּ תְּאֵנָה וּבְאוֹתָהּ זָנוּת בְּאוֹתוֹ צַד שֶׁל יֵצֵר הָרַע, כֶּף גַּם מוֹשֵׁךְ לְאוֹתוֹ בֵּין רוּחַ טְמָאָה אַחֲרָת, שֶׁמְטָמֵאת, וְכֻלָּם מְעִידִים עָלָיו שֶׁהוּא מְמוֹר, וְכֶף כָּל מְעַשְׂוֵי וְצְדָדָיו בְּאוֹתוֹ גּוֹן מְשָׁ.

מִהִיכָל הַזֶּה יוֹצֵאת רוּחַ אַחַת שֶׁמְמַנָּה עַל אוֹתָן רוּחוֹת שֶׁנִּקְרָאוֹת צְפוֹנִי. וְסִימְנָךְ – (משלי כז) צְפוֹנִיָּה צָפֵן רוּחַ. וְזֶהוּ הַמְּמַנָּה עַל זֶה. וְהִיכָל הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה כְּנֻגַד אוֹתוֹ שֶׁם שֶׁנִּקְרָא (יחזקאל לא) אֶרֶץ תַּחְתִּית. וְעַל זֶה כְּתוּב, (יואל ב) וְאֶת הַצְּפוֹנִי אֲרַחֵק מֵעַלְיָכֶם.

כָּאֵן הִיא נִקְדָּה אַחַת שֶׁעוֹמְדָת לְפָנָי וּלְפָנִים, וּמִכָּאֵן יוֹצֵאת כָּל רוּחוֹת אַחֲרוֹת שֶׁמְשׁוֹטְטוֹת בְּעוֹלָם וְשׁוֹלְטוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּכָל אוֹתָם דְּבָרִים וּמְעַשִׂים שֶׁנִּמְסְרוּ לְצַד הַשְּׂמָאל. וּמִכָּאֵן יוֹצֵאִים כָּל אוֹתָם זִיקִים וְנִיּוֹצוֹת שְׂדוּעֵכִים מִיָּד, לֹוֹהֲטִים וְדוּעֵכִים, וּמְאֵלֶּה יוֹצֵאת רוּחוֹת אַחֲרוֹת שֶׁשִּׁטּוֹת בְּעוֹלָם וּמְשַׁתְּפוֹת עִם אוֹתָן שֶׁיִּצְאוּ מִתּוֹךְ תְּהוֹם רַבָּה. וְהוּא זֶה הַהִיכָל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים לו) מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה. וְאוֹתָן רוּחוֹת שֶׁלֹא נִמְסְרוּ לְהַתְּגַשֵּׁם בְּעוֹלָם, וְנִרְאוֹת וְאֵינָן נִרְאוֹת, נִרְאוֹת כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר.

וְאַחַר כֶּף אוֹתָן רוּחוֹת שֶׁמְשׁוֹטְטוֹת בְּעוֹלָם, וְאַלֶּה עוֹמְדוֹת לְהִרְחִישׁ נְסִים לְבְנֵי אָדָם, מְשׁוֹם שֶׁאַלֶּה לֹא עוֹמְדִים בְּטֻנְפַת שֶׁל טְמָאָה כָּל כֶּף כְּמוֹ הָאֲחֵרִים, וְרוּחַ אַחַת מְמַנָּה עֲלֵיהֶן, וְנִקְרָאת נְסִירָא, שֶׁהַתְּנַסְרָה מְאוֹתָם צְדָדִים שֶׁמְטָמֵאִים יוֹתֵר, וְאֵלּוֹ פּוֹרְחִים בְּאוֹר וּמְרַעִים לְצַד שְׁלֵהֶם, כְּדֵי לְעַשׂוֹת נְסִים לְאוֹתָם שֶׁבְּצַד הַקִּדְשָׁה.

וּמִהָרוּחַ הַזֶּה שֶׁנִּסְרָה, שֶׁנִּקְרָאת נְסִירָא, מְמַנָּה יוֹצֵאִים כְּמָה צְדָדִים אַחֲרִים נִפְרְדִים לְמִינֵיהֶם, וְכֻלָּם עוֹמְדִים שְׁלִיחִים בְּעוֹלָם, כָּל אֶחָד כְּרֹאוֹי לוֹ, עַד שֶׁהַתְּמַנּוּ לְמִטָּה מְלָכִים וְשָׂרִים, וְאֵין לָהֶם קִיּוֹם תְּמִידִי כְּאוֹתָם הָאֲחֵרִים שֶׁלְּמַעְלָה.

בְּהִיכָל הַזֶּה הַדְּבָקוֹת שֶׁל צַד הַטְּמָאָה וְכָל אוֹתָן הַתְּשׁוּקוֹת הַטְּמָאוֹת, וּמְטָמְאוֹת אֶת הָעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁעֲתִיד לְהוֹצִיא אֵשׁ בְּכָל רִגַע וְשַׁעָה, וְאֵין מִי שֶׁעוֹמֵד לְפָנָיו. מִכָּאֵן יוֹצֵאת אֵשׁ שֶׁל רוּחַ

סדר הלימוד ליום כג ניסן [יום 200 בשנה]

וַיִּצַר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֵפֶר מִן הָאֲדָמָה (בראשית ב). עֵפֶר הוּא, וְלֹא חֹמֶר. עֵפֶר הוּא, וַיָּשׁוּב לְעֵפֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג) כִּי עֵפֶר אֶתָּה וְאֵל עֵפֶר תָּשׁוּב, (לאחר שחטא נעשה מזון לנחש, ולפיכך וכו') אַחֵר שֶׁחֲטָא. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ כְּתוּב עַל הַנְּחֹשׁ, (שם) וְעֵפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. עֵפֶר זֶה הוּא אָדָם, שֶׁכְּתוּב כִּי עֵפֶר אֶתָּה וְגו'. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ כְּתוּב עֵפֶר וְלֹא כְּתוּב אֲדָמָה וְלֹא חֹמֶר, וְכְתוּב (ישעיה סה) וְנָחַשׁ עֵפֶר לַחֲמוֹ. **עַד** שִׁיתְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיִּבְעַר אֶת אוֹתָהּ רוּחַ טְמֵאָה מִן הָעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (שם כה) בִּלְעַד הַמּוֹת לְנֹצֶחַ וְגו'. וַיִּקָּים אֶת אוֹתוֹ עֵפֶר וַיַּעִיר אוֹתוֹ לְשִׂמְחַת בְּעוֹלָם, שֶׁכְּתוּב (שם כו) הִקִּיצוּ וְרִנְנוּ שְׁכֵנֵי עֵפֶר וְגו'.

כְּתוּב (בראשית ג) וְהַנְּחֹשׁ הָיָה עָרוֹם, וְהָרִי בְּאֲרָנוֹ. אֲבָל הֵצֵד שְׂרוּכָב עָלָיו נוֹתֵן לוֹ כַח לְשִׁלְטַת וּלְפִתּוֹת וּלְהַשְׁטִין. וְזֶהוּ סוּד הַזְּכָר, שֶׁהָרִי הַזְּכָר שׁוֹלֵט עַל הַנְּקֵבָה וְנוֹתֵן בָּהּ כַח. הַשֶּׁמֶשׁ וְהַלְּבָנָה מְשַׁמְשִׁים כְּאַחַד, וְלֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. חֲשֵׁךְ וְאֶפְלָה מְשַׁמְשִׁים כְּאַחַד. הוּא חֲשֵׁךְ וְהִיא אֶפְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, (שמות י) וַיְהִי חֲשֵׁךְ אֶפְלָה. חֲשֵׁךְ וְעֶרְפֶּל. מִשּׁוֹם שֵׁשׁ חֲשֵׁךְ וַיֵּשׁ חֲשֵׁךְ.

שְׁנִינּוּ, מִי שְׂרוּאָה גָּמַל בְּחִלּוּמוֹ, מִיֵּתָה נִגְזְרָה עָלָיו וְנִצַּל מִמָּוֶה, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא צַד הַטְּמֵאָה, וְזֶהוּ (בראשית ג) קֶץ כָּל בָּשָׂר.

יּוֹם אֶחָד הָיָה יוֹשֵׁב רַבִּי אֶלְעָזָר לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, קֶץ כָּל בָּשָׂר הִזָּה, הָאִם נִהְיֶה מֵאוֹתָם קְרִבְנוֹת שֶׁהֵיוּ יִשְׂרָאֵל מְקַרְיָבִים עַל גְּבִי הַמְּזֻבַּח אוֹ לֹא? אָמַר לוֹ, כָּלֵם הָיוּ נִהְיִים כְּאַחַד, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וּבֹא רֵאָה, כִּהְנִים וְלוֹים וְיִשְׂרָאֵלִים, הֵם נִקְרָאִים אָדָם עִם חֵבֵר לְאוֹתָם רְצוֹנוֹת קְדוֹשִׁים שְׁעוֹלִים מִתּוֹכָם, וְאוֹתוֹ שֶׁהוּא אוֹ כִּכְשׁ אוֹ אוֹתָהּ בְּהֵמָה שְׁמִקְרִיבִים, צָרִיךְ שְׁטָרֵם תִּקְרַב עַל הַמְּזֻבַּח, לְפָרֵשׁ עָלֶיהָ אֶת כָּל הַחֲטָאִים וְכָל הָעוֹנוֹת וְכָל הַהֲרָהוּרִים הָרָעִים שֶׁעָשָׂה, וְאֵזוּ הֵיא נִקְרָאת בְּהֵמָה בְּכָל, בְּתוֹךְ אוֹתָם חֲטָאִים וְרָעוֹת וְהֲרָהוּרִים.

כְּמוֹ שֶׁהִקְרַבְנָן לְעִזְאֵזֵל, שֶׁכְּתוּב (ויקרא טז) וְהִתְנַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' – כֶּךָ גַּם

כָּאֵן. וְכִשְׁעוֹלָה עַל גְּבִי הַמְּזֻבַּח, מְגִיעַ לוֹ עַל כָּל אֶחָד כְּפָלִים. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ זֶה עוֹלָה לְמִקְוָמוֹ, וְזֶה עוֹלָה לְמִקְוָמוֹ. זֶה בְּסוּד אָדָם, וְזֶה בְּסוּד בְּהֵמָה. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, (תהלים לו) אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה'.

חֲבִיתִים וְכָל שְׂאֵר הַמְּנַחֲוֹת, לְעוֹרֵר רוּחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרִצּוֹן הַכֹּהֵן, וְשִׁירַת הַלוֹים, וְתַפְלַת יִשְׂרָאֵל. וּבִאוֹתוֹ הָעֵנָן וְהַשֶּׁמֶן וְהַקְּמַח שְׁעוֹלִים, נְרוֹים וְנִהְיִים כָּל שְׂאֵר בְּעֲלֵי הַדִּין שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְשַׁלֵּט בְּאוֹתוֹ דִּין שֶׁנִּמְסָר לָהֶם, וְהַכֹּל בְּפַעַם אַחַת. בֹּא וּרְאֵה, הַכֹּל נַעֲשֶׂה בְּסוּד הָאֱמוּנָה, לְהַנּוֹת זֶה בְּזֶה, וּלְעֵלוֹת לְמַעְלָה מִי שְׁצָרִיךְ עַד אֵין סוּף.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָרִימוֹתֵי יָדַי בְּתַפְלוֹת לְמַעְלָה, שֶׁכִּשְׁהַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן לְמַעְלָה לְמַעְלָה, עוֹמֵד אוֹתוֹ רְצוֹן שֶׁלֹּא נוֹדַע וְלֹא נִתְפָּס לְעוֹלָמִים, הָרֹאשׁ הַנִּסְתָּר יוֹתֵר לְמַעְלָה, וְאוֹתוֹ רֹאשׁ מוֹצִיא מֵהַ שְׁמוֹצִיא, וְלֹא יְדוּעַ. וּמֵאִיר מֵהַ שְׁמֵאִיר, הַכֹּל בְּסִתְרָה. **רְצוֹן** הַמְּחַשְׁבָּה הָעֲלִיּוֹנָה, לְרֹדֵף אַחֲרָיו וְלִהְיוֹת נֶאֱוָר מִמֶּנּוּ. מְסֻךְ אֶחָד נִפְרָס, וּמִתּוֹךְ אוֹתוֹ מְסֻךְ בְּרִדִּיפַת אוֹתָהּ הַמְּחַשְׁבָּה הָעֲלִיּוֹנָה, מְגִיעַ וְלֹא מְגִיעַ, עַד לְאוֹתוֹ מְסֻךְ מֵאִיר מֵהַ שְׁמֵאִיר. וְאֵזוּ אוֹתָהּ מְחַשְׁבָּה עֲלִיּוֹנָה מֵאִירָה בְּאוֹר נִסְתָּר שֶׁלֹּא יְדוּעַ, וְהַמְּחַשְׁבָּה הַזֹּאת לֹא יוֹדַעַת.

אֵז מִכָּה אוֹר הַמְּחַשְׁבָּה הַזֹּאת שֶׁלֹּא נוֹדַע בְּהֵאָרַת (הַמְּסֻךְ) הַפְּרִישָׁה הַפְּרִיסָה שֶׁעוֹמֵד שְׁמֵאִיר מִמֶּה שֶׁלֹּא יְדוּעַ וְלֹא נוֹדַע וְלֹא הַתְּגַלָּה. וְאֵז הֵאָרַת הַמְּחַשְׁבָּה הַזֹּאת שֶׁלֹּא נוֹדַעַת מִכָּה בְּהֵאָרַת הַמְּסֻךְ, וּמֵאִירִים כְּאַחַד.

וְנִעֲשִׂים תְּשַׁעֲהֵם הִיכָלוֹת, וְהִיכָלוֹת אֵינָם אוֹרוֹת, וְאֵינָם רוּחוֹת, וְאֵינָם נְשָׁמוֹת, וְאֵין מִי שִׁיעֲמֹד בָּהֶם. רְצוֹנָם שֶׁל כָּל תְּשַׁעֲהֵם הָאוֹרוֹת, כָּלֵם עוֹמְדִים בְּמְחַשְׁבָּה, שֶׁהִיא אַחַת מֵהֵן בְּחֻשְׁבוֹן, כָּלֵם לְרֹדֵף אַחֲרֵיהֶם. בְּשַׁעֲהֵם שְׁעוֹמְדִים בְּמְחַשְׁבָּה, וְלֹא מְשַׁגִּים וְלֹא נוֹדַעִים, וְאֵלוֹ לֹא עוֹמְדִים, לֹא בְּרִצּוֹן וְלֹא בְּמְחַשְׁבָּה עֲלִיּוֹנָה, תּוֹפְסִים בָּהּ וְלֹא תּוֹפְסִים בָּהּ. בְּאֵלוֹ עוֹמְדִים כָּל סוּדוֹת הָאֱמוּנָה, וְכָל אוֹתָם אוֹרוֹת מְסוּד הַמְּחַשְׁבָּה הָעֲלִיּוֹנָה וּמְטָה, כָּלֵם נִקְרָאִים אֵין סוּף. עַד כֹּא מְגִיעִים הָאוֹרוֹת וְלֹא מְגִיעִים, וְלֹא נוֹדַעִים כָּאֵין לֹא רְצוֹן וְלֹא מְחַשְׁבָּה.

בְּשְׁמֵאִירָה הַמְּחַשְׁבָּה וְלֹא נוֹדַע מִמֶּה מֵאִירָה, אֵז מִתְּלַבֶּשֶׁת וְנִסְתָּרַת בְּתוֹךְ הַבֵּינָה,

העולם, ורוח הטמאה הסתלקה, פרט לשהמשיכו אותו אותם רשעים כמקדם על העולם. שאם הם לא היו מושכים אותו על העולם, לא היה נמצא. ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא להעבירו מהעולם, שפכתוב (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר. וכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ.

ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ימלך ה' לעולם אמן ואמן.

סדר ויקרא

רבי אלעזר פתח, (ישעיה ז) שאל לך אות מעם ה' אלהיך העמק שאלה או הגבה למעלה. הסתכלתי בדורות ראשונים ודורות אחרונים, מה בין דורות ראשונים לדורות אחרונים? הדורות הראשונים היו יודעים ומתבוננים בחכמה העליונה ויודעים לצרף האותיות שנתנו למשה בסיני, ואפלו הרשעים שב ישראל היו יודעים בתוך האותיות את החכמה העליונה, ויודעים בתוך האותיות העליונות ותוך האותיות התחתונות חכמה להנהיג את המעשים בעולם הזה.

משום שכל אות ואות שנמסרה למשה, היו מתעטרות ועולות על ראשי החיות הקדושות העליונות, וכל החיות היו מתעטרות בהן, ופורחות לתוך האויר שיורד מתוך האויר העליון, דקיק ולא ידוע.

ועולות ויורדות אותיות גדולות ואותיות דקות. האותיות הגדולות יורדות מתוך ההיכל העליון הטמיר של הכל, והאותיות הדקות היו יורדות מתוך היכל אחר תחתון, ואלה ואלה נמסרו למשה בסיני.

וחבור האותיות שמתחברות בסתר בכל אות ואות, כמו א', אות יחידה, מתחברות עמה בסתר שתי אחרות לה. וכן כלן נמסרו למשה בסיני, וכלן נספרות בתוך החברים. אשריהם.

שאל לך אות - אות ממש. שכלם היו נוסעים בסוד האותיות. וכן ברחב מה כתוב, (יהושע ב) ונתתם לי אות אמת, זו אות ו', שזו נקראת אות

ומאיר מי שמאיר, ונכנסים זה בזה, עד שכלם נכללים כאחד. ובסוד הקרבן כשהוא עולה, הכל נקשר זה בזה ומאיר זה בזה. אזי כלם עומדים בעליה, והמחשבה מתעטרת באין סוף. אותו האור שמאירה ממנו המחשבה העליונה (שאינו יודע בה כלל), נקרא אין סוף, שממנו (וממנו) נמצאת ועומדת ומאירה למי שמאירה, ועל זה הכל עומד. אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.

בא וראה, הצד האחר הזה שנקרא (בראשית ו) קץ כל בשר, כמו שהקשר נמצא למעלה בשמחה, אף כף גם למטה בשמחה ורצון, לספק את הכל למעלה ולמטה, והאם עומדת על ישראל כראוי.

בא וראה, בכל ראש חדש וחדש כשהלבנה מתחדשת, נותנים לקץ כל בשר הזה חלק אחד יתר על הקרבנות להתעסק בו ומשתמש בחלקו, ויהיה הצד של ישראל לבדם, כדי שיתאחדו עם מלכם.

וזהו השעיר, משום שהוא חלקו של עשו שכתוב בו שעיר. (בראשית כז) הן עשו אחי איש שער. ועל כן הוא משתמש בחלקו, וישראל משתמשים בחלקם. משום כף כתוב, (תהלים קלה) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו.

ובא ראה, קץ כל בשר הזה, כל רצונו אינו אלא בבשר תמיד. ומשום כף תקון הבשר תמיד אליו, ועל כף נקרא קץ כל בשר. וכשהוא שולט, הוא שולט על הגוף, ולא על הנשמה. הנשמה עולה למקומה, והבשר נתן למקום הזה, כמו הקרבן - שהרצון עולה למקום אחד, והבשר למקום אחד.

ואדם שהוא צדיק, הוא קרבן ממש לכפרה, ואחר שאינו צדיק - לא, משום שיש בו מום, שכתוב (ויקרא כב) כי לא לרצון יהיה לכם. ועל כן הצדיק הוא כפרה בעולם וקרבן ממש. אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.

ויכם הענן את אהל מועד. שהרי כשכסה הענן את המשכן, שרתה שכינה בארץ, והעברה רוח הטמאה, שהוא (בראשית ו) קץ כל בשר, מהעולם, והסתלק ונכנס לנקב תהום רבה, ורוח קדשה שרתה על העולם, שכתוב ויכס הענן את אהל מועד.

ובתוב ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן. משום שרוח קדשה שרתה על

וממנה אחד הוקם על ארבע שלש, ארבע למטה, לפי שכל אותם המחנות העליונים, כשיררדים למטה, משנים את השם שלהם בשמות אחרים. כשהם עליונים, לא משתנים לעולמים. והממנה העליון הזה צדקיא"ל עומד עליהם לפנים. אות אחת נוצצת על ראשיהם, והיא א קטנה. כשהאות הזו נוצצת, כלם נוסעים לאותו מקום שנוצצת ההתנוצצות הזו.

לפנים מהם - רזיא"ל הממנה הגדול, גדול המחנות, שעומד לפנים תחת שלטונו של מיכא"ל, ועמו כל אותם מחנות שתחת ידו, וממנה אחד עומד עליהם בשער, שנקרא רומיא"ל. וסובבים אותו י"ב ממנים, שלש שלש ארבע פעמים. ורזיא"ל הממנה הגדול עומד על כלם, שלא השתנה שמו. אות אחת נוצצת על ראשם של כל אותם המחנות, והיא אות ר'. כשזו נוצצת, כלם נוסעים לאותו הצד של אותה התנוצצות. האות הזו עומדת על הענש של מגלה הסודות, וסימנה - ריש וקלון.

לפנים מהם יופיא"ל הממנה הגדול, גדול המחנות, תחת שלטונו של מיכא"ל ועמו היו מתקנים כל אותם המחנות שתחת ידו, ולא התגלו כן בחשבון, משום שלא נשלמו כן עד שבאו לבית עולמים, ששם כלם נשלמו, והתרבו המחנות בשלמות. ומה שאמרנו כאן, כל אותם המחנות שתחת ידו, שנמסרו באותה שעה להכנס עמו וממנה אחד עומד עליהם, ושמו חכמיא"ל, וי"ב ממנים סובבים אותו לכל עבר שלש שלש, כמו שאמרנו. ויופיא"ל הממנה הגדול עומד על כלם, שלא משתנה שמו.

אות אחת נוצצת על ראשיהם של כל המחנות הללו, והיא האות ק'. כשזו נוצצת, כלם נוסעים לאותו הצד של אותה התנוצצות. האות הזו ק' תלויה באויר, נכנעת שלש פעמים ביום, ועולה ויורדת. שתי האותיות הללו קר, הן אותיות שעומדות באמצע. אחת המכסה על אות א', ואחת שמכסה על אות י', שהיא אחר כך.

לפנים מהם קדומיא"ל הממנה הגדול, גדול המחנות, תחת שלטונו של מיכא"ל, עמו היו מתקנים כל אותם המחנות שתחת ידו. וממנה

אמת. ואם תאמר ששאר האותיות אינן אמת - כן, אלא האות הזו נקראת אות אמת.

העמק שאלה - זו אות ה' אחרונה שבשם הקדוש. או הגבה למעלה - זו אות יו"ד הראש שבשם הקדוש. וזהו סוד הכתוב, שאל נא אות מעם ה' אלהיך, אות מן השם הקדוש, משמע שכתוב מעם ה', שזהו שמו של הקדוש ברוך הוא, אות אחת שבו, והמשכן עומד על זה.

בא ראה, כשעלה הענן על המשכן ושרה עליו, כל אותן המרכבות וכל אותם כלי המשכן שלמעלה, כלם היו בתוך הענן. מה כתוב? (שמות מ) ולא יכול משה לבא אל אהל מועד כי שכן עליו הענן. וכתוב, ויבא משה בתוך הענן, (שם כד) ויהי משה בחר ארבעים יום וארבעים לילה. אם משה לא היה יכול להכנס למשכן, למה היה יושב בחר כל אותם ארבעים הימים?

אלא (כדי לקבל התורה בפעם אחרת, שהרי שני לוחות נשברו בראשונה, ועתה היה בחר ככראשונה. אמר רבי יוסי, אם כן, והרי כתוב (שמות מ) ויקם משה את המשכן וכו', וכתוב ולא יכל משה לבא אל אהל מועד, וכתוב ויהי משה בחר ארבעים יום וגו'. וכתוב ויקרא אל משה וגו'. משמע שמשה היה בחר באותו זמן שקרא לו, וכתוב מאהל מועד, ואהל מועד לא היה בחר סיני, שהרי ביניהם של ישראל היה? אמר לו, באותו זמן נשלמו ארבעים ימים, וארבעים ימים היה משה בחר, וענן אחר עליון היה מתקן המשכן ומתקן השלחנות מכל אותן רוחות קדושות להתקין מקום, שהרי) שני עננים היו (ס"א ענן המאיר וענן המחשיך), אחד שנכנס בו משה, ואחד ששרוי היה על המשכן. בא וראה מה כתוב, (שמות מ) וכבוד ה' מלא את המשכן. מלא לא כתוב, אלא מלא, שהיה שלם למעלה ולמטה, עם המשכן שלמטה. תקון טמיר שירד למטה ונתקנה השכינה.

ארבעה צדדים של מחנות נגנזו. תקון ראשון של משמרה אחת מאותן ארבע מחנות, הכל עד שהתקנו. הראשון לצד ימין צדקיא"ל, הממנה הגדול, גדול המחנות, שהוא תחת שלטונו של מיכא"ל, ועמו היו מתקנים כל אותם המחנות תחת ידו.

אֲשֵׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִשֶׁה שָׂרָאָה אֶת כָּל זֶה, אֲבָל הַצְרוּף הַזֶּה לֹא נִרְאָה לְעֵינֵי מִשֶׁה, אֲלֵא הַצְרוּף הָרֵאשׁוֹן שֶׁהוּא וַיִּקְרָא, אֶת זֶה הָיָה רוֹאֶה מִשֶׁה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיִּקְרָא אֶל מִשֶׁה. וַצְרוּף זֶה אַחֵר לֹא מְגַלִּים לוֹ, מִשׁוּם שֶׁשָּׂבַחוּ שֶׁל אָדָם לֹא מוֹדִיעִים לְפָנָיו, וְסִימְנָךְ – (במדבר יב) צָאוּ שֶׁלְשַׁתְּכֶם, וְכָתוֹב וַיִּקְרָא אֶהְרֹן וּמִרְיָם, וְכָתוֹב פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ, וְכָתוֹב לֹא כֵן עֲבָדֵי מִשֶׁה, מִשׁוּם שֶׁלֹא מוֹדִיעִים שָׂבַחוּ שֶׁל אָדָם לְפָנָיו.

עָלוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְחִזְרוּ בְּכָל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת כְּמוֹ זֶה, בַּצְרוּף הַזֶּה: אוֹקִיר. וְקוֹל יֵצֵא וְהִכְרִיז וְאָמַר: אוֹקִיר אָנוֹשׁ מִפֹּז וּגּוֹ'. אַחֵר כֶּךָ נִמְשְׁכוּ הָאוֹתִיּוֹת וְהָיוּ נוֹצְצוֹת עַל רֵאשֵׁי כָּל אוֹתָן הַמְרַכְּבוֹת, וְשָׂכְכוּ עַד שֶׁהִתְתַּקְּנוּ לְמִקְוֵמוֹתֵיהֶן.

הָרֵאשׁ לְצַד שְׂמָאל חֲזָקִיא"ל, הַמְּמַנֶּה הַגְּדוֹל, גְּדוֹל הַמַּחֲנוֹת לְכָל אוֹתָם שְׁעוֹמְדִים לְשַׁעַר הַמִּשְׁכָּן, תַּחַת שֶׁלְטוֹנוֹ שֶׁל גְּבֻרִיא"ל. וְעִמּוֹ מִתְתַּקְּנִים בְּאוֹתוֹ הַשַּׁעַר כָּל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת שֶׁתַּחַת יָדוֹ, וּמְמַנֶּה אֶחָד הָעֹמֵד עַל הַשַּׁעַר בַּחוּץ, וְשָׂמוּ גְזֻרִיא"ל. וְעִמּוֹ י"ב מְמַנִּים שְׁסוּבְבִים אוֹתוֹ שֶׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ לְכָל צַד לְאַרְבָּעָה צְדָדִים.

וְאֵלָיו שְׁנִינּוֹת שֶׁל לֵהט הַחֲרָב הַמַּתְהַפֶּכֶת בִּידֵיהֶם. וְהַמְּמַנֶּה הַזֶּה חֲזָקִיא"ל עוֹמֵד עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה לְמַעְלָה בְּפָנִים. אוֹת אַחַת נוֹצְצַת עַל רֵאשֵׁם, וְהִיא הָאוֹת א'. שְׁהַרִי אֱלֹה לֹא עוֹמְדִים וְלֹא שׂוֹאֲלִים (נוֹסְעִים) אֲלֵא בְּסוּד שֶׁל א', שֶׁהִיא יְמִין, מִשׁוּם שֶׁשְׂמָאל אֵין נוֹסַעַת אֲלֵא בְּיְמִין. הַיְמִין תְּמִיד נוֹסַעַת לְשְׂמָאל, שְׂא' אוֹת נוֹצְצַת וְיוֹצֵאת מִיְמִין. וְאֵז נוֹסְעִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנוֹצְצַת אוֹתָהּ הַתְּנוּצְצוֹת.

לְפָנִים מְמַנּוּ רֵהִטִיא"ל, גְּדוֹל הַמַּחֲנוֹת, שְׁעוֹמֵד בְּפָנִים תַּחַת שֶׁלְטוֹנוֹ שֶׁל גְּבֻרִיא"ל, וְעִמּוֹ כָּל אוֹתָם מַחֲנוֹת תַּחַת יָדוֹ, וּמְמַנֶּה אֶחָד עוֹמֵד עֲלֵיהֶם בַּשַּׁעַר, שֶׁנִּקְרָא קְדָשִׁיא"ל, וְסוּבְבִים אוֹתוֹ י"ב מְמַנִּים שֶׁלֹשׁ שֶׁלֹשׁ אַרְבַּע פְּעָמִים. וְאוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה רֵהִטִיא"ל עוֹמֵד עַל כָּלֵם, שֶׁלֹא מִשְׁתַּנֶּה שְׂמוֹ. אוֹת אַחַת נוֹצְצַת עַל רֵאשֵׁיהֶם שֶׁל כָּל הַמַּחֲנוֹת הַלְלוּ, וְהָאוֹת הַזֹּאת הִיא ז', וְהִיא מִתְחַלֶּפֶת בְּתוֹךְ תַּקֵּן הַמִּשְׁכָּן בְּאוֹת ל'. זוֹ מִתְחַלֶּפֶת בְּסוּד שֶׁל (במדבר כד) יִזַּל מִים מִדְּלִיּוֹ. וּמִתְחַלֶּפֶת בְּחֻקֵּי שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, וְנִקְרָא חֲלוּף ל'. כִּשְׁזוֹ נוֹצְצַת עַל רֵאשֵׁם

אֶחָד עוֹמֵד עֲלֵיהֶם בַּשַּׁעַר, שֶׁנִּקְרָא אֲרִיא"ל. וְי"ב מְמַנִּים סוּבְבִים אוֹתוֹ שֶׁלֹשׁ שֶׁלֹשׁ לְכָל צַד, וְהַמְּמַנֶּה הַזֶּה קְדוּמִיא"ל עוֹמֵד עֲלֵיהֶם, שֶׁלֹא מִשְׁתַּנֶּה שְׂמוֹ לְעוֹלָמִים. אוֹת אַחַת עוֹמֵדָת וְנוֹצְצַת עַל רֵאשֵׁיהֶם, וְהִיא הָאוֹת י'. כִּשְׁזוֹ נוֹצְצַת, כָּלֵם נוֹסְעִים לְאוֹתָהּ הַתְּנוּצְצוֹת שֶׁנוֹצְצַת. הָאוֹת ק' כְּפִי שְׂאֲמַרְנוּ, מְכֻסָּה עַל הָאוֹת הַזֹּאת י', ר' מְכֻסָּה עַל א'.

לְפָנֵי וּלְפָנִים, בְּמִקְוֹם שֶׁנִּקְרָא קְדָשׁ, נוֹצְצַת אוֹת אַחַת בְּסַתֵּר וּבַגְּנִיזָה, וְהִיא הָאוֹת ו'. וְהָאוֹת ו' הַזֹּאת נוֹצְצַת בְּהַתְּנוּצְצוֹת עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, וְקוֹל יוֹצֵא מִבֵּינֵיהֶן שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ, וְאֵז מְכָה הַתְּנוּצְצוֹת שֶׁל הָאוֹת ו' לְהַתְּנוּצְצוֹת שֶׁל הָאוֹת י', וְיוֹצֵאת אוֹתָהּ הַתְּנוּצְצוֹת מִתּוֹךְ מְקוֹם (שֶׁנִּקְרָא קְדָשׁ) הַקְּדָשׁ, וּמְכָה לְתוֹךְ הַתְּנוּצְצוֹת שֶׁל הָאוֹת י'.

וְאֵז הַתְּנוּצְצוֹת הָאוֹת י' מְכָה לְפָנִים הַתְּנוּצְצוֹת הָאוֹת ק', וְיוֹצֵאת הַתְּנוּצְצוֹת הָאוֹת ק' וּמְכָה לְתוֹךְ הַתְּנוּצְצוֹת הָאוֹת ר', וְיוֹצֵאִים כָּל הַנִּיצוּצוֹת וּמִתְחַבְּרִים לְתוֹךְ הַתְּנוּצְצוֹת הָאוֹת א' שְׁעוֹמֵדָת. וְהַקוֹל הַזֶּה יוֹצֵא וּמְכָה בְּכָל אוֹתָם הַנִּיצוּצוֹת שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת כְּאֶחָד, הַתְּנוּצְצוֹת הָאוֹת ו' בִּיּוֹד, הַתְּנוּצְצוֹת שֶׁל יוֹד בֶּק', הַתְּנוּצְצוֹת שֶׁל ק' בֶּר', וְהַתְּנוּצְצוֹת שֶׁל ר' בֶּא'. וּמִתְחַבְּרִים חֻקוּקֵי הַנִּיצוּצוֹת וְיוֹצֵאִים אַחֵר כֶּךָ. וְאַחֵר שְׁמִתְחַבְּרִים בְּנִיצוּצוֹתֵיהֶם, יוֹצֵא קוֹל מִבֵּינֵיהֶם, וּמִתְחַבְּרִים בְּסוּד זֶה וַיִּקְרָא אֶל מִשֶׁה. וּמִשֶׁה הָיָה מְסַתְּפֵל כָּל אוֹתָם הַיְמִים שֶׁלֹא נִכְנַס.

אַחֵר כֶּךָ חִזְרוּ הָאוֹתִיּוֹת וְהָיוּ מִתְגַּלְגְּלוֹת בְּמִקְלוֹ, בַּצְרוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת שֶׁנִּמְסְרוּ לְאָדָם בְּגֵן עֵדֶן. הָאוֹת א' לְהַכְנִס לְתוֹךְ הַסַּתֵּר, לְמִקְוֹם שֶׁנִּקְרָא קְדָשׁ, וְיוֹצֵאת ו', וְנוֹתַנָּת מְקוֹם לְאוֹת א', וּמִתְחַבְּרַת א' לְתוֹךְ ו' שְׂאֲחֻרִיָּה קר, וְי' נִכְנַסַת בֵּין ק' וְר', וְנִמְצָא קִיר. וְנִחְקָקוֹת וּמִתְנוּצְצוֹת כְּמוֹ מְקָדָם, וְקוֹל יוֹצֵא מִבֵּינֵיהֶן, וּמִתְחַבְּרִים הַנִּיצוּצוֹת שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, וְיוֹצֵאת הַחוּצָה וּמִתְגַּלְגְּלוֹת לְכָל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת, שֶׁהָיוּ נוֹסְעִים עִם הָאוֹתִיּוֹת הַלְלוּ. וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים הַנִּיצוּצוֹת שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת, מְכָה קוֹל בֵּינֵיהֶם, הֵם נִרְאִים בְּחֻקֵּי קוֹתֵיהֶם לְכָל אוֹתָן הַמְרַכְּבוֹת אוֹקִיר. וְקוֹל חִזְרוּ מִבֵּינֵיהֶם וְקוֹרָא בֵּין אוֹתָן הַמְרַכְּבוֹת: (ישעיה יג) אוֹקִיר אָנוֹשׁ מִפֹּז וְאָדָם מִכְּתָם אוֹפִיר.

אָלָא אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְטַהַר אוֹתָם וְהִתְרַצָּה בָּהֶם מִכָּל שְׂאֵר הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וּמִשְׁהִתְרַצָּה בָּהֶם, רָצָה לְהַעֲלוֹתָם מִכָּל הַמַּקְטָרְגִים שֶׁל הָעוֹלָם. בֹּא רֵאדָה, (אַחַר שְׁנַעֲשֵׂה הַמִּשְׁכָּן) בַּיּוֹם שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן לְמִטָּה, בְּאוֹתוֹ יוֹם הוּקַם מִשְׁכַּן אַחַר לְמַעְלָה עִמּוֹ, שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת מ) הוּקַם הַמִּשְׁכָּן, סִתָּם. וְאוֹתוֹ יוֹם הָיָה שְׁמִחְתּוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בֵּינוֹן שֶׁהוּקַם הַמִּשְׁכָּן, מַה כְּתוּב? (שֵׁם) וְלֹא יָכוֹל מִשֶּׁה לְבֹא אֶל אֵהֵל מוֹעֵד. כְּשֶׁרָאָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כֶּף, אָמַר, וּמָה עַל יְדֵי מִשֶּׁה הוּקַם, וְהוּא בְּחוּץ?! מִיָּד – וַיִּקְרָא אֶל מִשֶּׁה. אָמַר לוֹ, מִשֶּׁה, חֲנֻכַּת הַבַּיִת בְּמָה הָיָה? בְּסַעֲוֵדָה, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן לָהּ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב בְּאֵתִי לְגַנִּי אַחֲתִי כִּלְהַי וְגו' (וְהָרִי בְּאֲרָנוֹ הַפְּסוּק הַזֶּה. אֲכַל בְּאֵתִי)

דְּבַר אַחַר בְּאֵתִי לְגַנִּי – זֶה גֵּן עֵדֶן שֶׁלְמַעְלָה. אַחֲתִי כִּלְהַי – זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁבִאוֹתוֹ יוֹם הַזְדוּגוֹ זְווגִים בְּכָל, הַזְדוּגוֹ זְווגִים בְּאוֹתוֹ גֵּן עֵדֶן, מִשׁוֹם שְׁכָלָם הִתְבָּרְכוּ מִהַשְׁקָאָת הַנַּחַל וְנִקְשְׁרוּ כָּל אֶחָד בְּחִבְרוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם חֲלָבִי. כָּלָם הִשְׁקוּ וְהִתְרוּ מִמַּעַיִן הַנַּחַל.

אֲכָלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשָׁכְרוּ דוֹדִים, כָּל אוֹתָם שְׁלַמְטָה, וְכָלָם עֲנָפִים, (עוֹלָמוֹת) כָּלָם הִתְבָּרְכוּ וְנִזְוִנוּ כְּשֶׁאֵלָה הִתְבָּרְכוּ לְמַעְלָה. וּבִמָּה מִתְבָּרְכִים וּמִתְבָּשְׂמִים? כָּלָם בְּרִיחַ הַקִּרְבָּן.

רעיא מהימנא

פְּתַח וְאָמַר, בְּאֵתִי לְגַנִּי אַחֲתִי כִּלְהַי – הִיא מַלְכוּת, אֲדִנְי. אֲרִיתִי מוֹרִי – זֶה חֶסֶד, הַדְרָגָה שֶׁל אֲבָרְהָם, שְׁנֵאמַר עָלָיו אֵלֶיךָ לִי אֵל הַר הַמּוֹר. עִם בְּשָׂמִי – זֶה נֶצַח, הַדְרָגָה שֶׁל אֶהֱרָן, שְׁכַתוֹב בּוֹ וְאֵתָה קַח לָךְ בְּשָׂמִים רֵאשׁ. וְהֵם זְרוּעַ יָמִין בִּיְרֵךְ יָמִין, וְסוּד הַדְּבָר – נַעֲמוֹת בִּימִינֶךָ נֶצַח. וְאוֹתָן שְׁתִּי הַבְּרָכוֹת כְּנִגְדוֹ – אַחַת מִגֵּן אֲבָרְהָם, וְהַשְּׁנִיָּה עֲבוּדָה, שֶׁהִיא רָצָה.

אֲכַלְתִּי יַעֲרִי – זֶה גְבוּרָה, פְּחַד יִצְחָק. עִם דְּבָשִׁי – הוֹד, הַדְרָגָה שֶׁל דָּוִד, וְהִינּוּ זְרוּעַ שְׁמָאל עִם יָרֵךְ שְׁמָאל. שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם חֲלָבִי – גּוֹף

שֶׁל כָּל הַמַּחֲנוֹת הַלְלוּ, אֲזַי כָּלָם נוֹסְעִים לְאוֹתוֹ צֵד שֶׁל אוֹתָהּ הַתְּנוּצָצוֹת.

לְפָנִים מְזַה קַפְצִיא"ל הַמְּמַנָּה הַגְּדוֹל, גְּדוֹל הַמַּחֲנוֹת, תַּחַת שֶׁלְטוֹנוֹ שֶׁל גְּבִרְיָא"ל, וְעִמּוֹ הָיוּ מְתַקְנִים כָּל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת שֶׁתַּחַת יָדוֹ, הֵם נִמְסְרוּ לוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, וּמְמַנָּה אֶחָד עוֹמֵד עֲלֵיהֶם שְׁשָׂמוּ עֲזָא"ל, וַי"ב מְמַנִּים סוֹבְבִים אוֹתוֹ בְּכָל עֵבֶר שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ כְּפִי שֶׁהַקְּמִנּוּ, וְקַפְצִיא"ל הַמְּמַנָּה הַגְּדוֹל עוֹמֵד עַל כָּלָם. אוֹת אַחַת נוֹצְצַת עַל רֵאשֵׁם שֶׁל כָּל הַמַּחֲנוֹת הַלְלוּ, וְהִיא הָאוֹת ד', וְכָלָם נוֹסְעִים לְאוֹתָהּ הַתְּנוּצָצוֹת שֶׁל אוֹתָהּ הָאוֹת. הָאוֹת הַזֹּאת תְּלוּיָהּ בְּתוֹךְ הָאוֹר, עַל שְׁתֵּי אוֹתֵיּוֹת אַחֲרוֹת.

לְפָנִים מְזוֹ שְׁמַעֲיָא"ל הַמְּמַנָּה הַגְּדוֹל, זֶה מִתְחַלֵּף לְאַרְבַּעַת שְׁמוֹת, בְּגִלְל שְׁלֹא עוֹמֵד בְּחִקְיוֹתָיו. לְפַעְמִים לְצַד יָמִין וְלְפַעְמִים לְצַד שְׁמָאל, וְעִמּוֹ י"ב מְמַנִּים שְׁסוֹבְבִים אוֹתוֹ לְכָל עֵבֶר שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוֹ, וְרַגְשִׁיא"ל הַמְּמַנָּה הַגְּדוֹל עַל אֵלָה הַי"ב, תַּחַת אוֹתוֹ הַמְּמַנָּה הָאַחֵר. וְאוֹת אַחַת נוֹצְצַת עַל רֵאשֵׁיהֶם לְמַעְלָה, וְהָאוֹת הַזֹּאת הִיא הָאוֹת ה', וְזוֹ תְּלוּיָהּ בְּאוֹר עַל כָּל שְׂאֵר הָאוֹתֵיּוֹת בְּאוֹתָהּ הָאוֹת ד' שְׁאֲמַרְנוּ. אַרְבַּע אֵלוֹ עוֹלוֹת מֵעַל כָּל שְׂאֵר הָאַחֲרוֹת, וְכָלָם נוֹסְעִים לְאוֹתָהּ הַתְּנוּצָצוֹת שֶׁתְּלוּיָהּ מֵאוֹתָהּ הָאוֹת.

לְפָנִי וְלְפָנִים, בְּמָקוֹם שְׁנִקְרָא קֹדֶשׁ, נוֹצְצַת אוֹת אַחַת בְּתוֹךְ סִתְרֵי הַקֹּדֶשׁ, וְהִיא הָאוֹת ס הַסְּתוּמָה. זֶה נוֹצְצַת בְּהַתְּנוּצָצוֹת עַל כָּל הָאוֹתֵיּוֹת, וַיּוֹצֵא קוֹל מִבֵּין הָאוֹתֵיּוֹת הַלְלוּ. אֲזַי מִכָּה הַתְּנוּצָצוֹת הָאוֹת הַזֹּאת, וְנוֹטְלַת שְׁתֵּי אוֹתֵיּוֹת אַחֲרוֹת נוֹצְצוֹת שְׁתְּלוּיּוֹת בְּאוֹר, וְהֵן ד' ה' וְנִשְׁאָר אֶל, וּמִתְחַבְּרוֹת בְּאַחֲרוֹת הַלְלוּ שֶׁל צֵד יָמִין, וּמִכּוֹת אֵלוֹ בְּאֵלוֹ, וְכָלָן נוֹסְעוֹת וְחוֹזְרוֹת הַרְּאִשׁוֹנוֹת כְּבִרְאִשׁוֹנָה וַיּוֹצֵאוֹת הַחוּצָה, וְאֲזַי נִקְרָאוֹת וַיִּקְרָא אֶל מִשֶּׁה.

וַיִּקְרָא אֶל מִשֶּׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהֵל מוֹעֵד לֵאמֹר. רַבִּי חֲיִיא פְּתַח וְאָמַר, (שִׁיר ה) בְּאֵתִי לְגַנִּי אַחֲתִי כִּלְהַי אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם חֲלָבִי וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה אֵין רֵאשׁוֹ סוּפוֹ וְאֵין סוּפוֹ רֵאשׁוֹ. כְּתוּב אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם חֲלָבִי, אַחַר כֶּף – אֲכָלוּ רַעִים. מִי שְׁמַזְמִין אֶת הָאַחֵר, כְּשֶׁמְזוֹן מִתְקֵן לְפָנָיו. אַחַר שְׁאֲכַל, אֵיךְ יִזְמִין אֶת הָאַחֵר?

דוּדִים, אֵלֶּה הֵם לְמִטָּה שְׁנִקְרְאִים דוּדִים לְזַמְנֵים יְדוּעִים, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ.

בא רֵאֵה, בְּאוֹתָם עֲלִיוֹנִים כְּתוּב בָּהֶם אֲכִילָה בְּלֹא שְׂתִיָּה. מָה הַטַּעַם? מִי שֵׁשׁ לוֹ נֹאדוֹת יִין, צָרִיךְ אֲכִילָה. וּמִשׁוֹם שֵׁשׁ שְׂרוּי הַיֵּינן הַמְּשֻׁמֵּר, כְּתוּב בָּהֶם אֲכִילָה. וּבְאוֹתָם הַתַּחְתּוֹנִים שְׂצָרִיכִים הַשְּׂקִיָּה, בָּהֶם כְּתוּב שְׂתִיָּה, שְׁהָרִי כָּל הַנְּטִיעוֹת צָרִיכוֹת הַשְּׂקִיָּה מֵהַנְּחָל הַעֵמֶק. וְלִכֵּן, בְּאֵלּוֹ אֲכִילָה וּבְאֵלּוֹ שְׂתִיָּה. אֵלּוֹ רַעִים וְאֵלּוֹ דוּדִים.

אמר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, נִרְאֶה שֶׁהַדוּדִים הֵם חֲכִיבוֹת, לְמָה הֵם תַּחְתּוֹנִים? אָמַר לוֹ, אֵלּוֹ שְׂמִשְׁתוֹקִים זֶה לְזֶה וְלֹא תָמִיד נִמְצָאִים, נִקְרְאוּ דוּדִים. וְאֵלּוֹ שְׂנִמְצָאִים תָּמִיד וְלֹא מִתְּכַסִּים וְלֹא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה, נִקְרְאוּ רַעִים. וְלִכֵּן אֵלּוֹ דוּדִים וְאֵלּוֹ רַעִים, אֵלּוֹ בְּרָצוֹן וּבְאַחֲדוֹת תָּמִיד וְאֵלֶּה בְּתַשׁוּקָה לְפַעֲמַיִם. וְזוֹהִי שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, כְּדִי שֶׁתִּתְבָּרַךְ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְאִזּוֹ שְׂמִיחָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.

רבי חִזְקִיָּה בְּאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּקַרְבָּנוֹת, מִשׁוֹם שֶׁהֵם סְעוּדַת הַמֶּלֶךְ לְהַקְרִיב לְפָנָיו, וְנִהְיִים מִמֶּנָּה בְּעֲלֵי הַדִּינִים, וְכֹלָם מִתְּבַשְׂמִים, וְנִמְצָאִים שְׂמִיחָה בְּכָל.

רבי אֶחָא בְּאֵר אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּשַׁעֲרֵי שְׂנַכְנֶסָה שְׂכִינָה לְמִשְׁכָּן, כְּשֶׁנִּמְצָאוּ בְּרִכּוֹת וּשְׂמִיחוֹת בְּכָל, וְנִכְנְסָה הַשְּׂכִינָה כְּמוֹ כְּלָה לַחֲפָה, וְאִזּוֹ נִשְׁלְמוּ נִמְצָאוּ יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה וְנִאֲחָזוּ בְּקִדּוּשׁ – בְּרוּךְ – הוּא בְּאַרְץ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שְׁמוֹת כה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וּשְׂכַנְתִּי בְּתוֹכָם, וְאִזּוֹ הַתְּבַשְׂמוֹ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

ויקרא אֶל מֹשֶׁה. רַבִּי שְׂמַעוֹן פֶּתַח, (שִׁיר ב) הַנְּצַנִּים נִרְאוּ בְּאַרְץ עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. בְּפְסוּק זֶה יֵשׁ לְהַתְּבוּנָה, כִּיּוֹן שְׂפָתוֹב נִרְאוּ בְּאַרְץ, מָה זֶה שְׂפָתוֹב נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ? שְׁהָרִי בְּאַרְץ אַחַת מִסְּפִיק. אֵלֶּה הַנְּצַנִּים – אֵלּוֹ אוֹתָן הַנְּטִיעוֹת שְׂעָקָר אוֹתָן הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשֶׁתֵּל אוֹתָן בְּמִקּוֹם אַחֵר, וְגִדְלוּ כְּנִטְיעָה כְּשִׁמוּצִיָּה פְּרָחִים.

נראו בְּאַרְץ, שֶׁהָאֲרֵץ הַזֹּאת מִתְּבַרְכֶּת מֵהֶם כְּרָאוּי. וּמִיָּהוּ? הָאֲרֵץ הַקִּדּוּשָׁה, הָאֲרֵץ הָעֲלִיוֹנָה, אֲרֵץ וְדָאִי. עַת הַזְּמִיר הַגִּיעַ, הָעֵת לְעַקֵּר אֶת שְׁלִטוֹן גְּדוּלֵי הָעַמִּים שֶׁלֹּא יִשְׁלְטוּ עַל יִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲרֵי שְׂהוּקָם הַמְּשֻׁכָּן.

וּבְרִית, יַעֲקֹב עִם שְׁלֹמֹה. אַחֵר כֶּךָ, אֲכָלוּ רַעִים שְׂתוֹ וּשְׂכָרוֹ דוּדִים – י"ב שְׂבָטִים בִּי"ב בְּרִכּוֹת. תּוֹסֶפֶת בְּרִכַּת הַמִּינִים מִי אוֹכֵל אוֹתָהּ? אוֹתוֹ שְׂנֵאֲמַר בּוֹ, בְּאֵתִי לְגַנִּי אַחֲתִי כָלֶה. וַיֵּשׁ מִי שְׂמִחָלֵק אוֹתָם בְּסוּד אַחֵר. אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי – גוֹף וּבְרִית. יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי – שׁוֹק יָמִין עִם שְׂמָאל. יִינִי עִם חֲלָבִי – זְרוּעַ שְׂמָאל עִם יָמִין, שֶׁהֵם – יִינִי גְבוּרָה, חֲלָבִי חֶסֶד. (ע"כ רַעִיא מֵהִימָנָא).

בא רֵאֵה, בְּשַׁעֲרֵי שְׂיִרְדָּה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁרוֹת דִּינָהּ בְּאַרְץ, הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לָהּ אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה, מִשׁוֹם שֶׁנִּמְצָאוּ בְּרִכּוֹת וּשְׂמִיחָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהִיא הַתְּבַשְׂמָה, לְצֵאת מִמֶּנָּה בְּרִכּוֹת לְכָל. כְּשֶׁאֵלּוֹ הַשְּׂשָׁה מִתְּבַרְכִּים, אִזּוֹ כָּל הָעוֹלָמוֹת מִתְּבַרְכִּים כְּאֶחָד לְמִטָּה וּמִתְּבַרְכִּים לְמַעְלָה. (וּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל) וְיִשְׂרָאֵל מִתְּבַרְכִּים מִכָּלָם. דְּבַר אַחֵר בְּאֵתִי לְגַנִּי אַחֲתִי כָלֶה – רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִין מְזוּדוּג הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (יִשְׂרָאֵל) עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵלֶּה בּוֹזְמֵן שְׂאֵלּוֹ הַשְּׂשָׁה מִתְּרוּיִם מֵהַשְּׂקָאֵת הַנְּחָל שֶׁלֹּא פּוֹסֵק.

רבי יְהוּדָה אָמַר, אֲכָלוּ רַעִים שְׂתוֹ וּשְׂכָרוֹ דוּדִים. אֵלּוֹ כָּל בְּעֲלֵי הַיְּבֵבָה וְהַיְּלֵלָה, שְׂכָלָם הַתְּבַשְׂמוֹ וְהַתְּבַרְכוֹ כְּאֶחָד, שְׁהָרִי מִסְּעוּדַת הַמֶּלֶךְ כָּלָם נִהְיִים. וּמִתִּי כָּלָם אוֹכְלִים? בְּשַׁעֲרֵי שְׂהַמֶּלֶךְ (הַשְּׂמִיחָה) בְּאֵ שְׂמִיחָה, וְלִכֵּן הַמֶּלֶךְ הַשְּׂמִיחָה, וּמִשְׂמִיחָה אֶת הַגְּבִירָה בְּרָאשׁוֹנָה, אַחֵר כֶּךָ כָּלָם אוֹכְלִים וּשְׂמִיחִים.

רבי אֶבְיָא אָמַר, אֲכָלוּ רַעִים שְׂתוֹ וּשְׂכָרוֹ דוּדִים, אֵלּוֹ הֵם הַשְּׂשָׁה שְׂאֲמַרְנוּ, וְאֵלּוֹ הֵם שְׂפָתוֹב בָּהֶם, (שִׁיר א) הִבִּיאֵנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו וְגו'. שְׂתוֹ וּשְׂכָרוֹ, מֵאוֹתוֹ הַיֵּינן הַמְּרוּהָ אֶת הַכֹּל. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, כָּל אוֹתָם שְׂלִמְטָה, שְׂכִיּוֹן שְׂאוֹתָם הַשְּׂשָׁה הַתְּבַרְכוֹ, אִזּוֹ כָּל אֵלּוֹ שְׂלִמְטָה מִתְּבַרְכִּים.

רבי שְׂמַעוֹן אָמַר, הַכֹּל יָפָה, אֲבָל סוּד הַדְּבַר – אֲכָלוּ רַעִים לְמַעְלָה, שְׂתוֹ וּשְׂכָרוֹ דוּדִים לְמִטָּה. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, מִי הֵם לְמַעְלָה וּמִי הֵם לְמִטָּה? אָמַר לוֹ, יָפָה שְׂאֵלֶת, זֶה הַמִּקּוֹם הָעֲלִיוֹן שֶׁהֵם בְּאַחֲדוֹת וּבְשְׂמִיחָה שְׂאִין נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים, אֵלּוֹ נִקְרְאִים רַעִים. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (בְּרֹאשִׁית ב) וְנִהָר יִצְא מֵעֵדֶן, וְעֵדֶן וְנִהָר אִין נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים, וְנִמְצָאִים לְעוֹלָמִים בְּרָצוֹן וּבְאַחֲדוֹת וּבְשְׂמִיחָה. שְׂתוֹ וּשְׂכָרוֹ

משובותיכם. ואין מי שיעיר את רוחו. ואז הקדוש ברוך הוא אומר, מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. הקדמתי - ואין איש, ואין מי שיעיר את רוחו.

בא ראה, באותו יום שהשתכלל בית המשכן, הקדוש ברוך הוא הקדים ושרה בו. מיד - ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. וידבר ה' אליו, והודיע לו שעתידים ישראל לחטא לפניו ושיתמשכן אהל מועד הזה בחטאיהם ולא יתקיים בידיהם. זהו שכתוב וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. מה אמר לו? מאהל מועד, מעסקי אהל מועד שעתיד להתמשכן בחטאי ישראל ולא יעמד בקיומו. אבל הרפואה לזה - אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. הרי לך הקרבנות שמגנים על הכל.

השלמה מההשממות סימן א'

רבי יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך. בעוד שהיו הולכים, פגשו באותו תינוק שהיה הולך והיה עיף. אמר לו, אני עיף שלא אכלתי היום הזה. הוציאו לחם ונתנו לו. התרחש להם נס, ומצאו מעין דק של מים (תחת האילן) תחתיהם, ושתו ממנו וישבו.

פתח אותו תינוק ואמר, ויקרא אל משה, למה כאן א' זעירה? משום שהקריאה הזו לא היתה בשלמות. מה הטעם? שלא היה אלא במשכן ובארץ אחרת, משום שאין שלמות נמצאת אלא בארץ הקדושה. עוד כאן שכינה, שם שלמות של זכר ונקבה, (דברי הימים-א א) אדם, שת, אנוש. אדם שלמות של זכר ונקבה. כאן נקבה. עוד, סוף הכתוב, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, משום כך א' זעירה, ועוד א' זעירה. משל למלך שהיה יושב בכסא, וכתר מלכות עליו, ונקרא מלך עליון. כשירד והולך לבית עבדו, נקרא מלך קטן. כך הקדוש ברוך הוא, כל זמן שהוא למעלה על הכל, נקרא מלך עליון. כיון שהוריד את מדורו למטה, הוא מלך, אבל לא עליון כמו בתחלה, משום כך א' זעירה.

ויקרא, כך שנינו, הזמין אותו להיכלו. מאהל מועד, מיהו אהל מועד? אהל שבו תלויים מועד וחס ושבת למנות, כמו שנאמר (בראשית א) והיו לאתת ולמועדים, ובו מתחילים למנות את

וקול התור נשמע בארצנו - זו הארץ שלמטה שירשו ישראל על ידי יהושע. מי הוא קול התור? זהו התיר העליון שהזדונג עמה כשבנה שלמה את בית המקדש למטה, ואז התעטר הקדוש ברוך הוא בעטרותיו כמו חתן עם כלה, כמו שנאמר (שם ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

בספר האגדה אומר, קול התור - זו תורה שבעל פה, שתורה שבכתב נקראת סתם תורה, תורה שבעל פה נקראת תור, כמו שנאמר ויקרא, זו שלמות. וזו לא כף, ואני בארתי כמו שנתבאר, וכך זה.

בא ראה, כשירדה שכינה למשכן, כתוב כלת משה, חסר ו', כלת משה ודאי, ופרשוה. אבל סוד הדבר - כלת משה זו כנסת ישראל, והכל דבר אחד, ולמלך העליון זה נאמר. כיון שהוקם המשכן, עמד משה בחוץ ואמר, לא ראוי להכניס אלא ברשות. מיד - ויקרא אל משה. מי זה ויקרא? זו אותה שהבית שלה היא, אותה כלה שכל הבית ברשותה. וידבר ה' אליו, אותו שנקרא קול, אותו שאחוז בו משה.

ויקרא אל משה. רבי אלעזר פתח, (ישעיה ג) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצור קצרה ידי מפרות. אשריהם ישראל, שבכל מקום שנמצאו, הקדוש ברוך הוא נמצא עמם, והקדוש ברוך הוא נמצא ביניהם ומתפאר בהם בישראל, זהו שכתוב ישראל אשר בך אתפאר.

ולא עוד, אלא שישאל משלימים את האמונה בארץ, וישאל הם שלמות השם הקדוש. וכשישאל נשלמים במעשיהם, כביכול השם הקדוש נשלם. וכשישאל לא נשלמים למטה במעשיהם ומתחייבים גלות, כביכול השם הקדוש לא שלם למעלה. ששנינו, זה עולה וזה יורד. ישראל שלמעלה עולה למעלה - כנסת ישראל יורדת למטה. התרחקו זה מזו, כביכול נשאר השם הקדוש בלי שלמות, והכל משום שכנסת ישראל בגלות.

ואף על גב שישאל בגלות, הקדוש ברוך הוא נמצא ביניהם, ובא ומקדים לבית הכנסת, וקורא ואומר, (ירמיה ג) שובו בנים שובבים ארפא

הכל להתאחד כְּאֶחָד מֵעֵלָה וּמִטָּה. מִן הַבְּהֵמָה, לְהִרְאוֹת אָדָם וּבְהֵמָה, וְהַכֹּל כְּאֶחָד. מִן הַבֶּקֶר וּמִן הַצֹּאן, אֵלוֹ הַמְרֻכְבוֹת שֶׁהֵן טְהוֹרוֹת. כִּיִּן שָׁאֵמַר מִן הַבְּהֵמָה, יְכוּל מֵהַכֹּל, בֵּין טְהוֹרִים בֵּין טְמֵאִים? תָּזוּר וְאָמַר, מִן הַבֶּקֶר וּמִן הַצֹּאן וְגו'.

קִרְבָּנְכֶם!? קִרְבָּנִי הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה קִרְבָּנְכֶם? אֵלֶּא בְּרֵאשׁוֹנָה קִרְבָּן לַה', וְעַכְשָׁו קִרְבָּנְכֶם, קִרְבָּן לַה' אָדָם, קִרְבָּנְכֶם מִן הַבֶּקֶר וּמִן הַצֹּאן, לְהִרְאוֹת יְחִוּד מִמֵּעֵלָה לְמִטָּה. מִמֵּעֵלָה הֵינּוּ קִרְבָּנְכֶם. מִשָּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בְּגַג עֲלִיּוֹן לְמֵעֵלָה, וְכִסְאוֹ מֵתְקֵן עַל אוֹתוֹ הַגָּג, וְהַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל. אָדָם שֶׁמְקַרֵּב קִרְבָּן (דְּוִיוֹ) לְמֶלֶךְ, צְרִיף לְעֵלוֹת מִדְּרָגָה לְדְרָגָה, עַד שֶׁעוֹלָה מִמִּטָּה לְמֵעֵלָה, לְמִקּוֹם שֶׁהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל, וְאִזּוֹ יוֹדְעִים שֶׁהֵרִי מַעֲלִים דְּוִיוֹ לְמֶלֶךְ, וְאוֹתוֹ דְּוִיוֹ (שֶׁל הַמֶּלֶךְ) מִן הַמֶּלֶךְ הוּא. יוֹרֵד דְּוִיוֹ מִמֵּעֵלָה לְמִטָּה, הֵרִי יוֹדְעִים שֶׁאוֹתוֹ דְּוִיוֹ יוֹרֵד מִלְּמַעְלָה לְאַהוּב הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא לְמִטָּה. כִּךָּ בְּתַחֲלָה אָדָם, עוֹלָה בְּדְרָגוֹתָיו מִמִּטָּה לְמֵעֵלָה, וְזֶה קִרְבָּן לַה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבֶּקֶר. יוֹרֵד בְּדְרָגוֹתָיו מִמֵּעֵלָה לְמִטָּה, וְאִזּוֹ קִרְבָּנְכֶם.

סדר הלימוד ליום כד ניסן [יום 201 בשנה]

מִשׁוּם כִּךָּ, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי וְגו'. הֵינּוּ אָדָם קִרְבָּן לַה', אֲכָלוּ רַעִים, הֵינּוּ מִן הַבְּהֵמָה וּמִן הַצֹּאן, וְאִזּוֹ תִּקְרִיבוּ אֶת קִרְבָּנְכֶם. בָּאוּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק וְנִשְׁקוּהוּ. אָמְרוּ, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁזְּכִינוּ לְשִׁמְעַת אֶת זֶה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נָאֵה הוּא לְאוֹתוֹ תִּינּוֹק שֶׁלֹּא יָדַע אֶת כָּל זֶה, וְאִנִּי פוֹחַד עָלָיו אִם יִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם בְּגִלְלָה זֶה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְלָמָּה? אָמַר לוֹ, שֶׁהֵרִי יְכוּל לְהִסְתַּכֵּל בְּמִקּוֹם שֶׁאֵין רְשׁוֹת לְאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בוֹ, וְאִנִּי פוֹחַד עָלָיו, שֶׁטָּרַם יִגִּיעַ לְפָרְקוֹ יִתְבוּנָן וְיִשְׁגִּיחַ וְיַעֲנִישׁוּ אוֹתוֹ. שָׁמַע אוֹתוֹ הַתִּינּוֹק, אָמַר, אִינִי פוֹחַד מֵעַנְשׁ לְעוֹלָמִים, שֶׁהֵרִי בְּשַׁעַת שֶׁהִסְתַּלַּק אָבִי מִן הָעוֹלָם, בְּרוּךְ אוֹתִי וְהַתְּפַלֵּל עָלַי, וְיוֹדַע אֲנִי שֶׁזְּכוּת אָבִי תִּגָּן עָלַי. אָמְרוּ לוֹ, מִי הוּא אָבִיךָ? אָמַר, בְּנוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא. לָקְחוּ אוֹתוֹ וְהִרְכִּיבוּ אוֹתוֹ עַל כְּתִפְיָהֶם שֶׁלְּשָׁה מִלִּין. הִלְכוּ וְסִדְּרוּ אֶת הַדְּבָרִים לְפָנָי רַבִּי שֶׁמְעוֹן. אָמַר לָהֶם,

הַחֲשׁבוּן, וּמִיֵּהוּ? הַלְּבָנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה לג) אֶהְיֶה בַּל יִצְעֵן בַּל יִסַּע יִתְדֹתָיו לְנִצָּח.

לְאָמַר, מַה זֶה לְאָמַר? כְּדֵי לְגַלוֹת, אֲבָל הַכֹּל אֶחָד וְיִפָּה הוּא, מִשׁוּם שֶׁשְּׁלֵמוֹת הוּא מְקוֹם לְגַלוֹת מַה שֶׁהִיא נִסְתָּר בְּפָנִים, וּבְכָל מְקוֹם לְאָמַר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לְאָמַר, וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֵהֶל מוֹעֵד לְאָמַר. שֶׁנִּתְּנָה רְשׁוֹת לְגַלוֹת, שֶׁהֵרִי הִיא צוּרִי לְלִבָּנָה אוֹתוֹ הַדְּבָר מִהַמְּקוֹם שֶׁעָמַד מִשָּׁה. וַיְדַבֵּר ה' - לְמֵעֵלָה, אֶל מֹשֶׁה - בְּאֶמְצַע, לְאָמַר - בַּחוּץ (בַּסּוּף), הַמְּקוֹם שֶׁיֵּשׁ רְשׁוֹת לְגַלוֹת.

עוֹד וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, מַה כְּתוּב לְמֵעֵלָה? (שְׁמוֹת לט) וַיְבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה וְגו'. לָמָּה אֵל מֹשֶׁה? כִּךָּ אָמְרוּ, מִשׁוּם שֶׁמֹּשֶׁה רָאָה אוֹתוֹ בְּהָר, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לוֹ בְּמִרְאֵה הָעַיִן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שֵׁם כז) כְּאִשֶּׁר הִרְאָה אֶתְךָ בְּהָר. כְּמִרְאֵה אִשֶּׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה וְגו'. וְכְתוּב וַרְאָה וַעֲשֵׂה בְּתַבְנִיתָם אִשֶּׁר אֶתְךָ מִרְאָה בְּהָר. עַכְשָׁו שֶׁהִבִּיאוּ לוֹ כְּדֵי שִׁירָאָה אִם הוּא כְּמוֹ אוֹתוֹ הַמִּשְׁכָּן שֶׁרָאָה (כְּדֵי שִׁירָאָה הוּא אוֹתוֹ מִשְׁכָּן שֶׁרָאָה).

אֲבָל לָמָּה וַיְבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה? אֵלֶּא, לְמֶלֶךְ שֶׁרָצָה לְבָנוֹת פְּלוֹטְרִין לְגַבִּירָה, צוּרָה לְאֶמְנִים: הַהִיכָל הַזֶּה בְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי, וְהַהִיכָל הַזֶּה בְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי, כָּאֵן הַמִּקּוֹם לְמִטָּתָה, וְכָאֵן הַמִּקּוֹם לְמִנוּחָה. כִּיִּן שֶׁעָשׂוּ אוֹתָם הָאֶמְנִים, הִרְאוּ לְמֶלֶךְ. כִּךָּ וַיְבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה, בְּעַל הַבַּיִת אִישׁ הָאֱלֹהִים. כִּיִּן שֶׁנִּתְקַן הַהִיכָל לְגַבִּירָה, הַזְּמִינָה אֶת הַמֶּלֶךְ לְאָכֹל, הַזְּמִינָה אֶת בְּעֵלָה עִמָּה. מִשׁוּם כִּךָּ וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, וּמִשׁוּם שֶׁמֹּשֶׁה הוּא בְּעַל הַבַּיִת, מַה כְּתוּב? (שֵׁם לג) וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת הָאֵהֶל וְנָטָה לוֹ מַחוּץ לְמַחְנֵה. מֹשֶׁה שֶׁהוּא בְּעַל הַבַּיִת עָשָׂה כִּךָּ, (מַה) שֶׁאֵין רְשׁוֹת לְאָדָם אַחַר לְעֵשׂוֹת כִּךָּ.

וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו, דְּרָגָה אַחֲרַת עֲלִיוֹנָה. וְאִזּוֹ, בְּשַׁעַת שֶׁהִזְדַּמֵּן מֹשֶׁה לְהַכְּנִס, אִזּוֹ פִּתַּח וְאָמַר, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם. מַה אָדָם כָּאֵן? אֵלֶּא כְּשִׁמְתַּחֲבָרִים הַשֵּׁמֶשׁ וְהַלְּבָנָה כְּאֶחָד, פִּתַּח וְאָמַר אָדָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שֶׁמֶשׁ יָרַח עֲמַד זְבֻלָּה. עֲמַד וְלֹא עֲמַדוֹ.

כִּי יִקְרִיב מִכֶּם, כָּאֵן נִרְמָז, מִי שֶׁיַּעֲשֵׂה אֶת הַקִּרְבָּן שְׁלָם, שֶׁיִּמְצָאוּ זְכָר וְנִקְבָּה, מִשְׁמַע מִכֶּם, שֶׁנִּמְצָא כְּמוֹ הַמִּרְאָה שְׁלָכֶם. קִרְבָּן לַה', שֶׁיִּקְרִיב

רבי אבא פתח, (שם מח) שיר מזמור לבני קרח. השיר הזה היא תשפחת מעלה על כל שאר התשפחות שזכו לשבח אותו בני קרח. שיר מזמור - תשפחת על תשפחת, תשפחת תשפחת לקת לשתי תשפחות.

וזכו בני קרח לשבח את כנסת ישראל. והשבח של כנסת ישראל הם אומרים. ומה הוא? שכתוב (שם) גדול ה' ומהלל מאד בעיר אלהינו הר קדשו. מתי נקרא הקדוש ברוך הוא גדול? בזמן שכנסת ישראל נמצאת עמו. זהו שכתוב בעיר אלהינו, הוא גדול בעיר אלהינו, עם עיר אלהינו.

אמר לו רבי יהודה, מה עושה כאן אלהינו? אמר לו, כך זה ודאי, העיר הזו היא יראת אלהינו, (כחה) ותשפחתה של ישראל היא. מה משמע? נשמע שמלך בלי גבירה אינו מלך, ואינו גדול ואינו מהלל. ולכן כל מי שלא נמצא זכר ונקבה, את כל השבח מסירים ממנו ואינו בכלל של אדם. ולא עוד, אלא שאינו כדאי להתברך.

כתוב (איוב א) ויהי האיש ההוא גדול מכל בני קדם. שנינו בספרו של רב המנונא סבא, שבת זוגו היתה כמוהו ביראת הקדוש ברוך הוא, ומהצד של אשתו נקרא גדול. אף כאן, גדול ה' ומהלל מאד. ובמה הוא גדול? חזר ואמר, בעיר אלהינו הר קדשו.

ומשום כך התשפחת הזו בשני. ואם תאמר, למה לא כתוב כי טוב בשני? משום שעתידים להפרד, וסוד הדבר - (בראשית ב) לא טוב היות האדם לבדו. בזמן שהוא לבדו, כתוב לא טוב. ולכן לא כתוב כי טוב בשני.

גדול ה' ומהלל, כפי שאמרנו. יפה נוף משוש כל הארץ, התשפחת של הזוג שלהם. יפה נוף - זה הקדוש ברוך הוא, וזה צדיק, משוש כל הארץ, אז היא שמחת הכל, וכנסת ישראל מתברכת.

אלהים בארמנותיה נודע למשגב וגו' - אלו הם נצ"ח והו"ד, ששם התכנסות של כל הברכות, התכנסות של שמחה. משם יוצאת על ידי הדרגה הזו שנקראת צדיק, ושם התכנסו הברכות לבשם את העיר הקדושה ולהתברך משם. כי הנה המלכים נועדו - אלו כל כתרי המלך בכלל אחד, ולמקום אחר הדברים הללו עולים.

ודאי ירשת התורה הוא ירש, ואלמלא זכות אביו, היה נענש מלמעלה, אבל הקדוש ברוך הוא, לאותם שהולכים אחר התורה, מוריש אותה להם ולבניהם לעולמים. (ע"כ מההשמטות).

רבי חזקיה היה מצוי לפני רבי שמעון. אמר לו, זה שנקרא קרבן, קרוב היה צריך להיות, או קריבות. מה זה קרבן? אמר לו, הרי זה ידוע לחברים, קרבן הוא מאותם הכתרים הקדושים שנקרבים כלם כאחד ונקשרים זה עם זה עד שכלם נעשים אחד, ביחוד שלם, לתקן את השם הקדוש כראוי. זהו שכתוב קרבן לה'. קרבן של אותם כתרים קדושים לה' הוא, להתתקן השם הקדוש וליחדו כראוי כדי שימצאו רחמים בכל העולמות. והשם הקדוש שהתעטר בעטרותיו לבשם את הכל.

וכל זה כדי לעורר רחמים ולא לעורר דין. ומשום כך לה' הוא, ולא לאלהים. לה' - אנו צריכים לעורר רחמים, ולא לאלהים. אנו רוצים רחמים ולא דין. אמר, אשרי חלקי ששאלתי והרוחתי את הדברים הללו, וזהו ברור הדבר. אבל הרי כתוב, (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. זבחי אלהים כתוב, ולא זבחי ה'.

אמר לו, ודאי כך זה, קרבן אלהים לא כתוב, אלא זבחי אלהים. ולכן שחיתתן בצפון, שהרי זביחה היא בשביל אלהים, אותו הצד של הגבורה שיתבשם וישבר את רוח הדין, ויחלש הדין, ויתגברו רחמים על דין. ועל כן זבחי אלהים, לשבר את הכח והתקף של הדין הקשה, שכתוב רוח נשברה, שתהיה אותה רוח התקיפה נשברה, ולא יתגבר רוחה וכחה ותקפה. ואז אדם צריך לעמד על המזבח ברוח נשברה, ויתביש במעשיו, כדי שתהיה אותה רוח תקיפה שבורה, והכל כדי שהדין יתבשם, ויתגברו הרחמים על הדין.

אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. אמר רבי אלעזר, כך היה לו לכתב הפסוק הזה: אדם כי יקריב קרבן לה'. מה זה מכם? להוציא את אדם הראשון שהקריב קרבן כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, והרי פרשוהו, וכאן כתוב מכם, האדם הזה, להוציא אדם אחר שלא היה מכם. אמר לו רבי שמעון, יפה אמרת, וכך זה.

ממנו ולא שורה בפגם. ולכן כתוב אדם כי יקריב
מכם קרבן. מי שנקרא אדם - יקריב. ומי שלא נקרא
אדם - לא יקריב.

מן הבהמה - כלל. מן הבקר ומן הצאן - פרט. אחר
כך אלו שפשרים לאכל, ושלא כשרים לאכילה
אסור להקריב. ולמקום אחר הסתלקו אותם
שפשרים ואותם שלא כשרים.

אם עלה קרבנו. רבי חייא פתח, (ישעיה נה) כי לא
מחשבתי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי. כי
לא מחשבתי מחשבותיכם, מחשבתי כתוב חסר
בלא ו'. בא ראה, מחשבת הקדוש ברוך הוא היא
עליונה וראש של הכל, ומאותה מחשבה התפשטו
דרכים ושבילים להמצא השם הקדוש ולתקנו
בתקונו כראוי. ומאותה מחשבה נשפעת ויוצאת
השקאת גן העדן להשקות את הכל. ומאותה
מחשבה קימים עליונים ותחתונים. ומאותה
מחשבה נמצאת תורה שבכתב ותורה שבעל פה.

מחשבת האדם היא הראש של הכל, ומאותה
מחשבה מתפשטים דרכים ושבילים
להסיט את דרכיו בעולם הזה ובעולם הבא.
ומאותה מחשבה שופעת ויוצאת זהמת היצר הרע
להרע לו ולכל. ומאותה מחשבה נמצאות עברות,
חטאות וזדונות, עבודה זרה, גלוי עריות ושפיכות
דמים. ועל זה, כי לא מחשבתי מחשבותיכם.

ומשום כך בראש הכל כתוב, אם עלה קרבנו. מן
הבקר, ולא בקר, ומי הוא? הוא פר בן
בקר, שהוא זכר.

רבי יצחק אמר, מן הבקר סתם, וחזר ופרש - זכר
תמים יקריבנו, זכר ולא נקבה, שהרי זכר נודע
למעלה ונקבה נודעת למטה. וכן מן הצאן ומן
הכבשים ומן העזים.

מי שבאים לעולה - כלם זכר, ולא נקבה, משום
שעולה עולה על הלב, על הלב ודאי, ונודע
מי שעומד על הלב. ומשום כך עולה למעלה,
וכלם זכרים. ולכן פתח הכתוב בראש בעולה יותר
מכל שאר הקרבנות, שהרי המחשבה היא הראש
של הכל.

אמר רבי יהודה, אם כך, במקום של מחשבה של
מעלה צריך להקריב. למה למטה יותר? לא

בא ראה, בשעה שאדם מתקן את מעשיו על ידי
קרבן, הכל מתבשר ונקרב ונקשר זה בזה
ביחוד שלם. זהו שכתוב אדם כי יקריב מכם. כי
יקריב לקשר את הדברים כראוי.

בא ראה, אדם כי יקריב, להוציא את מי שלא נשא,
שהרי קרבנו אינו קרבן, ובכרות לא נמצאות
אצלו (על ידו), לא למעלה ולא למטה. ממשמע
שכתוב אדם כי יקריב, שונה כאן, שאינו אדם,
ואינו בכלל של אדם, ושכינה אינה שורה עליו
משום שהוא פגום, ונקרא בעל מום, ובעל מום
מרחק מן הכל, כל שכן למזבח להקריב קרבן.

ונדרב ואביהוא מוכיחים, שכתוב (ויקרא י) ותצא אש
מלפני ה'. ומשום כך כתוב, אדם כי יקריב
מכם קרבן לה'. אדם שנמצאו זכר ונקבה, זה ראוי
להקריב את הקרבן הזה ולא אחר.

ואמר רבי אבא, אף על גב שבארוה את נדב
ואביהוא בדבר אחר, כך הוא ודאי. אבל
קטרת היא עליונה מכל הקרבנות של העולם,
שעליה מתברכים עליונים ותחתונים, והקרבן הזה
שהוא מעל לכל הקרבנות לא ראויים הם לקרבו,
שהרי לא נשאו, לקרבן לא היו ראויים, כל שכן
לדברים עליונים שיתברכו על ידם.

ואם תאמר, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם,
למה? לאדם שבא לפני הגבירה לבשר לה
שהרי המלך בא לביתה, וישרה עם הגבירה לשמח
עמה. בא לפני המלך, ראה המלך שאותו אדם הוא
בעל מומים. אמר המלך: אין זה כבודי שעל ידי
הפגום הזה אכנס אל הגבירה. בין כך התקינה
הגבירה את הבית למלך. כיון שראתה שהמלך היה
מזמן לבא אליה, ואותו אדם גרם שהמלך יסתלק
ממנה, אז צותה הגבירה להרג את אותו אדם.

כך בזמן שנכנסו נדב ואביהוא וקטרת בידיהם,
שמחה הגבירה, והתתקנה לקבל את המלך.
כיון שראתה המלך אותם אנשים פגומים, בעלי
מומים, לא רצה המלך שעל ידם יבא לשרות עמה,
והסתלק ממנה המלך. כשראתה הגבירה שבגללם
הסתלק המלך ממנה, מיד - ותצא אש מלפני ה'
ותאכל אותם.

ובל זה משום שמי שלא נשא הוא פגום. בעלי
מומים לפני המלך, קדשת המלך מסתלקת

למקומה, באותו זמן שגזר עליה. ועכשו בגלות האחרונה הזו אינו כף, שהרי לא לא תשוב כף כמו בפעמים האחרות. והפסוק הזה מוכיח, שכתוב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. נפלה ולא אוסיף להקימה לא כתוב.

משל למלך שרגז על הגבירה וזרק אותה מהיכלו לזמן ידוע. כשהיה מגיע אותו זמן, מיד הגבירה הייתה נכנסת ושבה לפני המלך, וכן פעם אחת ושתיים ושלוש פעמים. לפעם האחרונה התרחקה מהיכל המלך, והשליך אותה המלך מהיכלו לזמן רחוק. אמר המלך, הפעם הזו אינה כשאר הפעמים שהיא תחזר לפני כף, אלא אני אלך עם כל בני היכלי ואבקש אותה.

בשהגיע אליה, ראה אותה שהייתה שוכבת בעפר. מי ראה את כבוד הגבירה באותו זמן ואת בקשות המלך כנגדה, עד שהמלך אחז אותה בידו ומקים אותה, ומביא אותה להיכלו, ונשבע לה שלא יפרד ממנה לעולמים ולא יתרחק ממנו.

כך הקדוש ברוך הוא – כל זמן שכנסת ישראל בגלות, כשהיה מגיע הזמן, היא באה וחוזרת לפני המלך. ועכשו בגלות הזו לא כף, אלא הקדוש ברוך הוא יאחז בידיה ויקים אותה ויתפייס עמה וישיב אותה להיכלו. ובא תראה שכך זה, שהרי כתוב נפלה לא תוסיף קום, ועל זה כתוב, (עמוס ט) ביום ההוא אקים את ספת דויד הנפלת. היא לא תוסיף קום כמו בפעמים האחרות, אבל אני אקים אותה. ועל זה כתוב, ביום ההוא אקים את ספת דויד הנפלת, אני אקים את ספת דויד. מי זו ספת דויד? זו בתולת ישראל. הנפלת, כמו שכתוב נפלה. וזהו כבוד של בתולת ישראל ותשבחתה, וזה למדנו באותה שעה.

אמר רבי יהודה, ודאי דברת על לבי והתישב, וזהו ברור הדבר. וזה הולך כמו דבר אחד ששמעתי ושכחתי, ועכשו הרוחתי אותו. ששנינו, אמר רבי יוסי, עתיד הקדוש ברוך הוא להכריז על כנסת ישראל ויאמר, (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלם. כמי שאחז בידי חברו ויאמר: התנער, קום! כך הקדוש ברוך הוא יאחז בה ויאמר: התנערי, קומי!

היה בידו. בא לפני רבי שמעון. אמר לו, הראש של הכל הוא מחשבה, וסיום של אותה מחשבה מקום שנקרא בקר, ומיהו? אותו סיום הגוף שמבשם את הנקבה. כך מחשבה של אדם ראש של הכל. הסיום של אותה מחשבה, כשנעשה מעשה, מתי? בבקר. זהו שכתוב (מיכה ב) הוי חשבי און ופעלי רע. אימתי? על משכבותם באור הבקר יעשוה. ועל כן לאותו מקום של מחשבה, המחשבה עולה, והמעשה מתקרב לסיום המחשבה ודאי.

רבי אחא היה הולך בדרך, והיו עמו רבי יהודה. עד שהיו הולכים, אמר רבי יהודה, זה ששנינו בתולת ישראל, בתולה שהתברכה מן שבע (מישראל), שנקראת בת שבע, ופרשה בכמה מקומות. ובתולה למטה ירשה שבע ברכות בגללה. והרי כתוב, ואתה בן אדם שא קינה על בתולת ישראל, ודאי עליה נאמר, על כנסת ישראל. וזה קשה מהכל, שכתוב (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. וזה שאמרו כל החברים בדבר זה הוא יפה. אבל אם הפרשה נאמרה בדרך של נחמה, היינו אומרים כך, אבל בקינה הזו נאמר, והרי הכתוב מוכיח כך.

אמר לו, ודאי כך זה, והרי היה קשה לי אותו דבר יותר מהכל, ובאנו אל רבי שמעון בחשכות פנים. אמר לי, ממראה פניו נודע מה שבלבך. אמרתי לו, ודאי שפני ולבי שוים. אמר לי, אמר לי דברך. אמרתי לו, כתוב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. מי שיש לו רגז באשתו ויצאה ממנו, לא תחזר לעולמים. אם כך, אוי לבנים שגרשו עמה. אמר לי, ולא מספיק לך מה שאמרו כל החברים? אמרתי, הרי שמעתי דבריהם, שהיו מאהבה, ולא מתישבים בלבי.

אמר, כל מה שאמרו החברים יפה ונאה, אבל אוי לדור כשהרועים אין נמצאים, והצאן סוטים והולכים, ולא יודעים לאיזה מקום הולכים, לא ימינה ולא שמאלה. ודאי שפסוק זה צריך להכיר, וכלם גלויים לאותם שרואים בדרך התורה בדרך אמת.

בא ראה, בכל הגליות שגלו ישראל, לכלן שם זמן וקץ, ובכלן היו ישראל שבים לקדוש ברוך הוא, ובתולת ישראל הייתה שבה

בתורה שאומרים כל החברים זה כף וזה כף, שלא הולך הכל למקום אחד ומתכנס למעין אחד.

הולך, כמו שנאמר (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים, וכתוב הכל הולך אל מקום אחד. וחזק מאד – כמו ששנינו, כלי מחזיק ארבעים סאה. וחזק מאד – שאין לה דבר בתורה חלש או שבור, שכשתסתכל ותכיר אותו, שלא תמצא אותו חזק כפטיש ששובר סלעים. ואם זה חלש – זה ממך, כמו שבארוה, שכתוב (דברים לב) כי לא דבר רק הוא, ואם רק הוא – מכם הוא. ועל זה וחזק מאד.

כתוב, (שמות ט) משה ידבר והאלהים יענו בקול. במקום הזה נכללו דברים עליונים, הרי פרשה והאלהים יענו בקול, בקולו של משה, באותו קול שאוחז בו משה. כאן יש להתבונן, שהרי הפוך היה, שכתוב (שם כ) וידבר אלהים, וכאן כתוב משה ידבר.

אלא יש אומרים, משום שכתוב ויאמרו אל משה דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר עמנו אלהים. ועל זה משה ידבר, והאלהים יענו. משום שלא נמצא דבר בתורה מפי משה לבדו, וזהו שבארוה – קללות שבמשנה תורה, משה מפי עצמו אמר אותן. מעצמו לא שנינו, אלא מפי עצמו. הללו מפי הגבורה, והללו מפי עצמו, מפי אותו קול שאחז בו שנקרא כף. והדבר יפה.

ובספר האגדה של בית רב אומרים, אף על גב שתורה נאמרה כלה מפי הגבורה – מפי עצמו של משה כמו כן נאמרה. ומי הוא? כמו קללות שבמשנה תורה. ואחר כך נכללו בגבורה. זהו שכתוב משה ידבר והאלהים יענו בקול. משה ידבר – זה קולו של משה. והאלהים יענו בקול – זו גבורה שמודה לאותו קול. זהו שכתוב יענו בקול, באותו קול של משה. ועכשו מי שפתח בדברי תורה, (אנחנו נחזיק תודות לו. אמרו נשב, ומי שפתח) יפתח ויאמר. ישבו.

פתח רבי אבא ואמר, כתוב (ויקרא כב) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה וגו'. אשרי חלקם של ישראל מכל העמים עובדי עבודה זרה, שהרי כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא ברא אותו אלא בשביל ישראל, כדי שיקבלו תורה בהר סיני ויטהרו בכל, וימצאו צדיקים לפניו.

אמר לו רבי אחא, וכך כל אותם בני היכל המלך פותחים בלשון זה. זהו שכתוב (שם ט) קומי אורי כי בא אורך, הרי המלך כאן, ודאי שאז הוא הכבוד שלה, ושמחת הכל כשהמלך מתפייס עמה. (כתוב (מלכים א-א) ותבא בת שבע אל המלך החדרה, כמו זה) בכל אותן הפעמים היא באה אל המלך ועומדת לפניו. זהו שכתוב (מלכים א-א) ותבא לפני המלך, ותעמד לפני המלך. אבל בפעם הזו לא כף, אלא המלך ילך אליה ויתפייס עמה וישיב אותה להיכלו. זהו שכתוב הנה מלכך יבא לך, ודאי, ולא את אליו. יבא לך, לפייס אותך. יבא לך, להקים אותך. יבא לך, להשלים אותך בכל. יבא לך, להכניס אותך להיכלו ולהזדווג עמך זיווג עולמים, כמו שנאמר וארשתיה לי באמונה.

עד שהיו הולכים, פגש בהם רבי אבא. אמרו, הרי בעל החכמה בא, נקבל פני השכינה. כשקברו אליו, השתמט מהאכף שהיה יושב עליו, וירד אליהם.

פתח ואמר, (שמות ט) ויהי קול השפר הולך וחזק מאד וגו'. ויהי קול השפר, כאן נחלקו ספרי הראשונים, וכלם בדבר אחד נתקעו. יש מי שאומר, קול השפר – שנים. קול – אחד. השפר – שנים. ודיק זה משלא כתוב ויהי השופר הולך וחזק, אלא קול השפר, קול שיוצא מהשופר, שודאי נקרא שופר, כמו שנאמר (ישעיה כז) יתקע בשופר גדול, וזהו שופר גדול שבו יוצאים העבדים לחרות עולמים, והרי פרשה.

ויש מי ששונה ומדיק שהכל אחד, משום שכתוב קול השפר, הקול שנקרא שופר. ומנין לנו שנקרא קול? ממה שכתוב (דברים ה) קול גדול ולא יסף, והקול הגדול הזה נקרא שופר. ועל כן, קול השפר הולך פתוב. לאן הולך? אם תאמר להר סיני או לישראל, אז יורד היה צריך להיות! אלא התורה יצאה מכאן. ומהמקום הזה, שהוא הכלל של כל שאר הקולות, נתנה, וכשיסתכלו בדברים, הכל אחד.

ולכן הלווחות הראשונים היו רשומים מהמקום הזה, וזהו סוד הדבר, שכתוב (שמות לב) חרות על הלחת. אל תקרי חרות אלא חרות, חרות ממש, מקום שכל החרות תלויה בו. ובא ראה, אין לה דבר

בא ראה, בשעה שנמצא מזון למטה, נמצא מזון למעלה. למלך שתקן את סעודתו ולא תקן לעבדיו. כשתקן לעבדיו, הוא אכל את סעודתו, והם אכלו את סעודתם. זהו שכתוב (שם) אכלתי יערי עם דבשי - זו סעודת המלך. אכלו רעים שתו ושכרו דודים - זו סעודתם מריח הקרבן, כשריח הקרבן היה עולה, ומשום כך נקרא ריח ניחוח לה'. ריח לעבדיו, ניחוח לה'. (ממקום הענג של העתיק נמצא) ולכן סעודת המלך מתעכבת, בגלל סעודתם של עבדיו. ומשום כך ישראל מפרנסים את אביהם שבשמים שנינו. ומסעודת המלך מי אוכל? אלא אותן נשמות הצדיקים.

עוד פתח ואמר, (תהלים קלג) הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. אשריהם ישראל שלא נתן אותם הקדוש ברוך הוא לגדול או לשליח, אלא ישראל אחוזים בו, והוא אחוז בהם, ומחביבותם קרא להם הקדוש ברוך הוא עבדים, זהו שכתוב (ויקרא כה) פי לי בני ישראל עבדים הם. אחר כך קרא להם בניים, זהו שכתוב בניים אתם לה' אלהיכם. אחר כך קרא להם אחים, זהו שכתוב למען אחי ורעי וגו'. ומשום שקרא להם אחים, רצה לשים את מדורו בהם ולא יסור מהם, ואז כתוב הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד.

והמנוחה הקדושה כך אמר, הנה מה טוב ומה נעים וגו', כמו שנאמר (ויקרא כ) ואיש אשר יקח את אחתו. ובספרו של רב ייבא סבא, ואיש - זה הקדוש ברוך הוא. אשר יקח את אחתו - זו כנסת ישראל. וכל כך למה? חסד הוא, חסד הוא ודאי, והרי פרשונה. ולכן, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד - הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל. גם - לרבות ישראל שלמטה, כמו שאמרנו, שהרי בשעה שכנסת ישראל (באחיה באחדות) באחדות עם הקדוש ברוך הוא, ישראל שלמטה שרויים בשמחה גם הם עם הקדוש ברוך הוא, ומשום כך כתוב גם יחד. ובספרו של רב המנובא סבא, גם יחד - לרבות צדיק. בה, בכנסת ישראל, שהם זונג אחד, והכל דבר אחד.

ושנינו בפרשת שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, מהו אחד? זו כנסת ישראל שאחוזתה בקדוש ברוך הוא. שאמר רבי שמעון, זונג של זכר

בא ראה, כשהשלים העולם הזה בישראל כמו שלמעלה, ואותו אדם ננעץ בארץ, ורומז מגיע עד קצה השמים, רצה הקדוש ברוך הוא להשלים (להוציא) את הנשמה הקדושה ממעלה למטה, כדי שיתאחו ויתקשר זה בזה. זהו שכתוב (בראשית ב) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה וגו', להיות קשור זה בזה, ומצא שלם כמו שלמעלה, וישלים ויתקן עצמו כך.

ומשום כך ברא אותו זכר ונקבה, להיות שלם. ומתי נקרא אדם שלם כמו שלמעלה? בשעה שמזדונג עם בת זוגו באחדות ובשמחה וברצון, ויוציא ממנו ומנקבתו בן ובת. ואז הוא אדם שלם כמו שלמעלה, ומשלים הוא למטה, כמו שהשם הקדוש העליון, ואז נקרא (יתקיים) השם הקדוש העליון עליו.

ואדם שלא רוצה להשלים את השם הקדוש למטה, טוב לו שלא נברא, שהרי אין לו כלל חלק בשם הקדוש. וכשיוצאת נשמתו ממנו, לא נאחזת בו כלל, שהרי הקטין את דיוקן רבנו עד שיתקשר (שיחור) ויתקן בכל.

זהו שכתוב, (ויקרא כב) ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וגו'. ובת כהן - זו הנשמה הקדושה שנקראת בת המלך, שהרי פרשונה שהנשמה הקדושה היא מזונג של המלך והגבירה יוצאת. ומשום כך, איך שהגוף שלמטה הוא מזכר ונקבה, אף כך הנשמה למעלה. כי תהיה אלמנה, מאותו הגוף שהזדונג בו, ומת. וגרושה, שגרשה מאותו החלק של השם הקדוש. וכל כך למה? משום שזרע אין לה להמצא כמו שלמעלה ולהתקשר בשם הקדוש. ושבה אל בית אביה, מי ושבה? ושבה סתם, להתתקן כמו מקדם. ואז ושבה אל בית אביה - זה הקדוש ברוך הוא. כנעוריה - כבראשונה. מלחם אביה תאכל - להתענג בענג של המלך.

מבאן והלאה - (שם) וכל זר לא יאכל קדש. מי הוא הזר? אותו שלא (כבד) הקים את השם הקדוש למטה ואין לו בו חלק. לא יאכל קדש, אין בו חלק מהענג שלמעלה שיש בו אכילה, שכתוב (שיר ה) אכלו רעים, אכילה שלמעלה היא הענג של הקדוש ברוך הוא, והענג הזה שרוי במקום ששרוי כאשר ריח הקרבן היה עולה.

סוד של אלהים אחרים. ויש לה לדעת שהשם של הקדוש ברוך הוא (ישעיה נז) רם ונשא שכן עד וקדוש שמו, והוא לבדו מלך על כל מה שנמצא, בין למעלה בין למטה, וההיכל הקדוש שלו באמצע נחקן, וסביבו יש שבעים כתרים, ומהם נמשכו שבעים גדולים, והפקדו על שבעים עמי העולם להיות כל אחד ואחד שולט על עמו ועל ארצו. והקדוש ברוך הוא נתן לישראל סוד של שמו להם בלבד והוא שולט על ישראל וירושלים זהו שכתוב (דניאל ט) כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. ואין לעם אחר חלק בו בקדוש ברוך הוא שכתוב (דברים כ"ד) וראו כל עמי הארץ כי שם יי' נקרא עליך. וכתוב (מכה ד) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו וגו'. וכתוב (דברים ל"ב) כי חלק יי' עמו וגו' אלא כך שנינו, כל אלהים של כאן, אותו כח גדול שממנה עליהם הנה, כמו כן - ויבא אלהים אל בלעם לילה, אותו כח שמפקד עליו.

ואם תאמר, ויאמר אליו האלהים בחלם - כך זה ודאי. גם אנכי ידעתי, למה כאן גם? אלא שבא לרבות, שאף על גב שלמעלה ממני ידוע, גם אנכי ידעתי. ואחשך גם אנכי - גם לרבות - אותך מחטו לי. מחטו חסר אל"ף כתוב. מה אמר? משום שחטא אינו עומד בכח.

אלא כך למדנו, בחטאי העם שלמטה נפגם למעלה. בחטאי העם שלמטה מעבר הגדול שלהם שלמעלה משלטונו. זהו שכתוב ואחשך גם אנכי אותך, שאף על גב שלמעלה ממני תלוי הדבר - גם אנכי, לרבות לעצמו, מחטו לי, כדי שלא ימצאו אצלי, כמו המחט הזו הנעוצה בבשר, שלא תגרם לי אתה בחטאך להעביר אותי משלטוני ויקוצו בי, שלא תקן אותי במחטך, כמו שנאמר (ויקרא כ) ואקץ בם, כמו הקוצים הללו שנעוצים בבשר. מה משמיע? משמיע שבחטאי בני אדם נעשים פגמים למעלה. מה הוא? כמו שנאמר (ישעיה נ) ובפשעיכם שלחה אמכם.

ועל כן נקרב קרבן, איזה קרבן? זה שאמרנו שכתוב, ובפשעיכם שלחה אמכם. שהרי החטא גורם פרוד בחטאו. הקרבן מקרב את העולם העליון לעולם התחתון, והכל נעשה אחד. באו רבי אבא ורבי יהודה והודו לו לרבי אבא.

ונקבה נקרא אחד. במקום שהנקבה שורה, אחד נקרא. מה הטעם? בגלל שזכר בלי נקבה נקרא חצי גוף, וחצי אינו אחד. וכשמתחברים כאחד שני חצאי גוף, נעשים גוף אחד, ואז נקרא אחד.

ועכשו הקדוש ברוך הוא לא נקרא אחד. וסוד הדבר - כנסת ישראל בגלות, והקדוש ברוך הוא עלה למעלה למעלה, והזווג נפרד, והשם הקדוש לא נמצא שלם ולא נקרא אחד. ומתי יקרא אחד? בשעה שהגבירה תמצא עם המלך ויזדווגו כאחד. זהו שכתוב (עובדיה א) והיתה לה המלוכה. מי המלוכה? זו כנסת ישראל שהמלכות קשורה בה, אז (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ועל זה, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד.

בשמן הטוב על הראש. מי שמן הטוב? זה שמן משחת קדש ששופע ויוצא מהעתיק הקדוש שנמצא באותו נהר עליון, שמיניק את הבנים להדליק מנורות, ואותו שמן שופע על ראש המלך, ומראשו לכבוד של הזקן הקדוש, ומשם שופע לכל אותם לבושי כבוד שהמלך מתלבש בהם. זהו שכתוב שיורד על פי מדותיו. על פי מדותיו ממש, ואלו הם כתרי המלך שהשם הקדוש נמצא בהם.

בא ראה, כל השפיע וכל שמחת העולמות לא יורדים לברך אלא על ידי הכתרים הקדושים הללו, שהם שמו של המלך הקדוש, ומשום כך שיורד על פי מדותיו. על פי מדותיו ודאי, כמו שנאמר (כמדבר ד) על פי אהרן ובניו תהיה. כך על פי מדותיו יורד ומשפיע לכל העולמות, להמציא ברכות לכלם. ובא ראה, השמן הטוב הזה אינו זמין, עד אותו זמן שהעבודה שלמטה היתה עולה ונפגשים זה בזה. זהו שכתוב (משלי כז) שמן וקטרת ישמח לב. שמן למעלה וקטרת למטה, אזי זו שמחת הכל. רבי אחא ורבי יהודה זקפו ידים, והודו לרבי אבא.

רבי אחא פתח, (בראשית כ) ויבא אלהים אל אבימלך בחלום הלילה, וכתוב ויאמר אליו האלהים בחלם גם אנכי ידעתי כי בתם לבכך עשית זאת. ויבא אלהים אל אבימלך הזה, מה שונה באמות העולם ויבא אלהים, ולישראל לא? (אלא זהו

אדם להתפונן בתפלתו כנגד קדש הקדשים, שהם השם הקדוש, ויתפלל תפלתו, ואלה הם שעור שני פתחים, שני כתרים.

ויש ששונה כך: שמחה זו כנסת ישראל. ושמחה הרי פרשוה, ככתוב (ישעיה נה) כי בשמחה תצאו וגו'. ועתידים ישראל לצאת מהגלות בשמחה הזו, ומי זו? כנסת ישראל. ולכן עבדו את ה' בשמחה, כמו שכתוב (ויקרא טז) בזאת יבא אהרן אל הקדש, והכל אחד.

באו לפניו ברננה - זו השלמות שלה. של שמחה בלב, ורננה בפה. וזוהי שלמות יתרה. והשלמות של השמחה הזו הרי ידועה ונודעת, וזהו התקון של האדם לפני רבונו, ואז - דעו כי ה' הוא האלהים. והכל בא בדבר אחד, שצריך אחר כך ליחד את השם הקדוש כראוי ולקשר זה בזה להיות הכל אחד, וזוהי עבודת הקדוש ברוך הוא. אמרו לו רבי אחא ורבי אבא, ודאי כך הוא. אשרי חלקם של הצדיקים שמשתדלים בתורה ויודעים דרכי הקדוש ברוך הוא. קמו והלכו אחרי רבי אבא שלשה מילין.

פתח רבי אבא ואמר, (תהלים ה) ואני ברב חסדך אבוא ביתך. כך פרשוה, שלא צריך אדם להכניס לבית הכנסת אלא אם נמלך בראשונה באברהם ויצחק ויעקב, משום שהם תקנו את התפלה לפני הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב ואני ברב חסדך אבוא ביתך. אבוא ביתך - זה אברהם. אשתחווה אל היכל קדשך - זה יצחק. ביראתך - זה יעקב. (ואני ברב חסדך - זה יעקב. אשתחווה אל היכל קדשך - זה יצחק) וצריך להכלילם בתחלה, ויכניס לבית הכנסת ויתפלל תפלתו. אז כתוב, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

אם עלה קרבנו מן הבקר. אמר רבי יוסי, מה שונה מן הבקר לעולה ומן הצאן לעולה ומן העוף לעולה? אם הכל אחד, מפני מה שונים זה מזה, שהרי מהכל נעשה דבר אחד? אלא מי שהשיגה ידו את זה - מקריב מן הבקר, ואם לא יכול - אז מן הצאן, ואם לא יכול - אז מן העוף, שהרי כתוב (ויקרא יד) ואם דל הוא ואין ידו משגת, שהרי הקדוש ברוך הוא אין מטריח על האדם יותר בדבר שלא יכול.

פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה וגו'. עבדו את ה' בשמחה, כך למדנו, שכל עבודה שצריך אדם לעבד את הקדוש ברוך הוא, צריך בשמחה וברצון הלב, כדי שתמצא עבודתו בשלמות. ואם תמר שעבודת הקרבן כך היא - אי אפשר! שהרי אותו אדם שעבר על מצות רבונו ועל מצות התורה ושב לפני רבונו, באיזה פנים יעמד לפניו? הרי ודאי ברוח שבורה, ברוח עצובה, איפה השמחה? איפה הרננה?

אלא שם שנינו, אותו אדם שחוטא לפני רבונו ועבר על מצוותיו, ובא להקריב קרבן ולתקן את עצמו ברוח שבורה, צריך להמצא ברוח עצובה. ואם הוא בוכה, זה יפה מהכל. הרי שמחה והרי רננה אין נמצאים. אלא במה מתתקן? באותם כהנים ולוים, שהרי הם משלימים שמחה ורננה בשבילו. השמחה מתקיימת בכהן, משום שהוא תמיד רחוק מן הדין, והכהנים צריכים תמיד להמצא בפנים מאירות, שמחים יותר מכל העם, שהרי הכתר שלו גורם הרננה בלוים, וכך זה, שהרי הלוים נמצאים תמיד על השיר, כמו שבארוה.

ואלו עומדים עליו, ובהם נשלמת העבודה לקדוש ברוך הוא. הכהן עומד עליו ומכון דברים בשמחה וברצון, ליחד את השם הקדוש כראוי, והלוים בשיר. אז כתוב, דעו כי ה' הוא אלהים. זהו קרבן לקרב רחמים לדין, והכל מתבשם.

עבשו שלא נמצא קרבן, מי שחוטא לפני רבונו ושב אליו, ודאי במרירות הנפש, בעצב, בכביה, ברוח שבורה, איך מקים שמחה ורננה? הרי אין הם נמצאים אצלו? אלא כך פרשוה, שתשבחות רבונו ושמחת התורה ורננות התורה, זוהי שמחה ורננה. והרי שנינו, ולא מתוך עצבות וכו', שלא יעמד אדם לפני רבונו בעצבות, והרי לא יכול, אז מה תקנתו?

אלא סוד הדבר, הרי שנינו, לעולם יפנס אדם שעור שני פתחים וכו', ויתפלל תפלתו. זהו שכתוב (משלי ח) לשמר מזוזת פתחי. החשבת שני פתחים? אלא אמר, שעור שני פתחים. כאן רמז למה שאמר דוד (תהלים כד), שאו שערים ראשיכם. הם מעון ומכון, שהם לפני ולפנים. ראשית הדרגות - חסד ופחד, והם הפתחים של העולם. על כן צריך

בא וראה שאותו קרבן של העני קל מהכל, משום שלבו שבור, ואף על גב שחושב לחטא, זה עובר ממנו, שהרי די לו בצערו ושל אנשי ביתו. ולכן כל קרבן וקרבן, כל אחד ואחד לבדו, כלם ידועים אצל הכהן.

מעשה באותו עשיר שהקריב לפני הכהן שני יונים. כשראה אותו הכהן, אמר לו, הקרבן הזה אינו שלך. הלך לביתו והיה עצוב. אמרו לו אחיו, למה אתה עצוב? אמר להם, שהכהן לא הקריב את קרבני. אמרו לו, ומה הוא? אמר להם, שני יונים. אמרו לו, והרי זה של עני, ולא שלך! שהרי כתוב, ואם דל הוא ואין ידו משגת וגו', אלא הקרב קרבנה. אמר להם, ומה הוא? אמרו לו, שור אחד.

אמר להם, ומה כל כך חמורה מחשבת החטא? נדרתי שלא אעלה על לבי מחשבת חטא. משם והלאה מה עשה? כל יום התעסק בסחורה, ובלילה היה ישן. כשהתעורר, היה קורא לאחיו, ולמדו אותו דברי תורה, והיה לומד עד שיעלה היום, ונמצא שלמד תורה, והיו קוראים לו יהודה האחר. יום אחד פגש בו רבי ייסא סבא, והיה מפריש נכסיו, חצי לעניים וחצי לסחורה על הים עם אותם אנשים שפורשים לימים, והיה יושב ולומד תורה.

פתח ואמר, (שמואל א-טו) ויאמר שאול אל הקיני. מי הוא הקיני? אלו בני יתרו, חמיו של משה, שעשו קן במדבר כמו הדרור הזה, כמו שנאמר (תהלים פב) ודרור קן לה, כדי ללמד תורה. שתורה לא צריכה תפנוקים ולא סחורה, אלא לעמל בה יומם ולילה. משום כך נסעו למדבר מהענג של יריחו. זהו שכתוב (שופטים א) ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים וגו'.

ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל. משום שנתן למשה להנות בביתו, ומשה היה כלל של כל ישראל. ועוד, משום שלמד פרשה אחת יותר בתורה, ובזה עשה חסד עם ישראל.

למה בא הדבר הזה כאן במלחמת עמלק? אלא אמר שאול, כשיצאו ישראל ממצרים, מפל שאר אמות העולם לא היה מי שיזדוג עם ישראל

אמר רבי אלעזר, כמו שהיה החטא - כך היה מקריב. עשיר, שלבו גם בו לפעמים, היה מקריב שור, משום שלבו חושב יותר לחטא לפני רבונו. הבינוני מקריב מן הצאן, משום שרצונו אינו גם בו כל כך לחטא. העני שלבו לא גם בו, רצונו נמוך מהכל, מקריב מאותו הקל מהכל. ונודעו הקרבנות שלהם לכלם, כל אחד ואחד לבדם, והקדוש ברוך הוא דן דינו של כל אחד ואחד במשקל ישר.

סדר הלימוד ליום כה ניסן [יום 202 בשנה]

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו, אמר לו, הרי שנינו שעל שלשה חטאי העולם הרעב בא לעולם, וכל החטאים אינם נמצאים אלא רק בעשירים, משום שלבם גם בהם, ולא נמצאים בעניים. מה הדין? שהקדוש ברוך הוא יהרג את העניים ויעמיד את העשירים! שהרי מעכשו יוסיפו לחטא לפניו! אמר לו, יפה שאלת, והרי פרשוה החברים ואמרו, כשרוצה הקדוש ברוך הוא להפרע מהרשעים ולאבדם מן העולם, אזי נותן להם שלום ומשלים להם בכל.

אבל בא וראה שכל בני העולם לא נמצאים קרובים למלך העליון, כפלים הללו שהוא משתמש בהם, ומי הם? (תהלים נה) לב נשבר ונדכה. (ישעיה נז) ואת דכא ושפל רוח. אלו הם כלי המלך. וכשנמצאת בצרת בעולם והרעב והדין מתחזקים על העניים, אזי בוכים וגועים לפני המלך, והקדוש ברוך הוא מקרב אותם יותר מהכל. זהו שכתוב (תהלים כב) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. ואז הקדוש ברוך הוא פוקד על מה בא הרעב לעולם. אוי לאותם הרשעים שגרמו לזה.

בשמתעורר המלך להשגיח בעולם על קולות העניים, הרחמן יצילנו מהם ומעלבונם, אז כתוב (שמות כב) שמוע אשמע צעקתו. שמוע אשמע - שתי פעמים, אחת להשגיח על קולם, ואחת להפרע מאותם שגורמים להם את זה. זהו שכתוב ושמעתי כי חנון אני וחרה אפי וגו'. ולכן בשעה שרעב נמצא בעולם, אוי לאותם העשירים הרשעים, משום קולם של העניים לפני הקדוש ברוך הוא.

עוד פתח ואמר, (תהלים קלה) ברוך ה' מציון שכן ירושלים הללויה. וכי מציון הוא ברוך? והרי מהנהר העמק העליון הוא ברוך! אלא ברוך ה', כשמאירה הלבנה מאור השמש ומתקרבים זה לזו, ולא מוסר האור הזה מזה. ולפעמים שהלבנה נקראת בשם המלך, כמו שהוא נקרא יהו"ה, כך היא נקראת יהו"ה, כמו שנאמר (בראשית יט) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת ה' מן השמים. ולא זה לבדו, אלא אפלו שליח אחד לפעמים (ממש) נקרא בשם המלך.

דבר אחר ברוך ה' מציון - מאיזה מקום נודע הקדוש ברוך הוא שהוא ברוך? חזר ואמר מציון, ממקום של ציון נודע שהוא ברוך. מה הטעם? משום שכתוב (תהלים קלד) כי שם צנה ה' את הברכה וגו'. אמר לו רבי ייסא, אשרי חלקך שזכית לכל זה. אשרי אותם שעוסקים בתורה. שכל מי שעוסק בתורה כאלו אוהז בקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

אם זבח שלמים קרבנו. רבי יהודה פתח, (בראשית א) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'. בא ראה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם - ברא שבעה רקיעים למעלה, ברא שבע ארצות למטה, שבעה ימים, שבעה נהרות, שבעה ימים, שבעה שבועות, שבע שנים, שבע פעמים. שבעה אלפי שנים יהיה העולם, והקדוש ברוך הוא בשביעי של הכל.

שבעה שחקים (רקיעים) למעלה, ובכל אחד ואחד כוכבים ומזלות ושמשים שמשמים בכל רקיע ורקיע. ובכלם מאלו, מרכבות אלו על אלו, לקבל עליהם על מלכות רבונם, ובכל הרקיעים יש מרכבות ושמשים משנים זה מזה אלו על אלו, מהם בשש כנפים, ומהם בארבע כנפים. מהם בארבע פנים, ומהם בשתי פנים, ומהם באחת. מהם אש לוהט, ומהם מים. מהם רוח. זהו שכתוב (תהלים קד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט.

ובל הרקיעים אלו על אלו כגלדי בצלים, אלו למטה ואלו למעלה. וכל רקיע ורקיע הולך ורועש מאימת רבונם. על פיו נוסעים, ועל פיו עומדים. ומעל לכלם הקדוש ברוך הוא שנושא

לקטרג להם, אלא רק עמלק, והוא עשה רע לישראל וערך בהם קרב, ואתה הקדמת להם שלום ועשית חסד עם כלם, ומשום כך אין אתה כדאי להתחבר עמהם.

ולא עוד, אלא מה כתוב ביתרו? (שמות יח) ויקח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלהים, שהוא הקריב קרבן לקדוש ברוך הוא ובא להתגיר. מה זה אומר? שקרבנו חשוב לפני הקדוש ברוך הוא. ומשום שהוא הקריב קרבן לקדוש ברוך הוא, כתוב ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכל לחם עם חתן משה לפני האלהים. לפני האלהים דוקא. מכאן למדנו, שכל מי שמקריב קרבן ברצון הלב, הקדוש ברוך הוא מזדמן לעמתו.

בא ראה, קרבן העני חשוב לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי הוא הקריב שני קרבנות לפניו, אחד חלבו ודמו, ואחד אותו שהקריב. שהרי אין לו לאכל, והוא הביא קרבן. קרבן העני קל מהכל - שני תורים או שני בני יונה, ואם לא - מעט קמח, ומתכפר בו, ובאותה שעה מכריזים ואומרים: כי לא בזה ולא שקץ ענות עני. כל כך למה? כי קרבן העני עדיף מהכל, שהרי הוא גרם לי להיות בגורלו של הקדוש ברוך הוא, והוא גרם לי להיות בחלק של התורה. משום כך חלקתי כל נכסי (חלקתי נכסי, חצי) לעניים, שהרי הם גרמו לי כל זה.

כמו שהעני הרתיח חלבו ודמו, כך אותו הקמח מרתיחים בשמן משחה. וכך למדנו, שאפלו כל אדם מקריב את המנחה הזו על המחבת ומנחת מרחשת, משום שכמו שהחטא הרתיח את חלבו ודמו באש היצר הרע וכל איבריו רתחו באש - כך הקרבן הזה כמו כן ממש, ועקר הקרבן כמו החטא, ולהקריב לפני הקדוש ברוך הוא רצון לבו ורוחו ונפשו, שזה חביב מהכל לפניו.

אשרי חלקם של הצדיקים שמקריבים בכל יום ויום את הקרבן הזה לפני הקדוש ברוך הוא. ומה הוא? עצמם ונפשם שמקריבים לפניו. ואני רוצה להקריב את הקרבן הזה (ממש), וזה רוצה הקדוש ברוך הוא מאדם בעולם הזה. ועם כל זה, קרבן של הכל (ממש) עדיף, כדי שיתברכו כל העולמות.

למטה ואלו למעלה, וכל אותן בריות משנות במראיהן משנוי האויר כפי כל מקום ומקום, ועומדות בקיומן כמו שאר בני אדם.

ולבן יש מקום בישוב, כשמאיר לאלה חשוף לאלה, לאלה יום ולא לה לילה. ויש מקום שכלו יום, ולא נמצא בו לילה פרט לשעה אחת קטנה. וזה שאמר בספרי הקדמונים, ובספרו של אדם הראשון כף הוא. שפך כתוב, (תהלים קלט) אודך על כי נוראות נפליתי נפלאים מעשיך. וכתוב (שם קד) מה רבו מעשיך ה'. ולכן הכל יפה. וסוד זה נמסר לבעלי החכמה, ולא למחלקי תחומים, משום שהוא סוד עמק של התורה.

כמו כן יש בים, שיש בו כמה בריות משנות זו מזו. זהו שכתוב (שם) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדלות שם אגיות יהלכון לוייתן וגו'. והכל תלוי זה בזה (ומתקשר זה בזה), והכל כמו שלמעלה. ובכל העולמות אין שולט בכל, רק אדם, והקדוש ברוך הוא מעליו.

רבי נהוראי סבא פרש לים הגדול, והתרעש הים, ונאבדו כל אותם שהיו בספינה, והתרחש לו נס, וירד בשבילים ידועים ללב הים, ויצא תחת הים לישוב אחד, וראה מאותן הבריות כלן קטנות, והיו מתפללים תפלה, ולא ידע מה אומרים. התרחש לו נס ועלה. אמר, אשריהם הצדיקים שמשתדלים בתורה ויודעים נסתרי הסודות העליונים. אוי לאותם שחולקים על דבריהם ולא מאמינים.

מאותו יום, כשהיה בא לבית רב ואומרים דבר תורה, הייה בוכה. אמרו לו, למה אתה בוכה? אמר להם, משום שעברתי על אמונת דברי חכמים, ופוחד מהדין של אותו העולם.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים (בראשית א). רבי יהודה אמר, אלמלא אותו רקיע שמפריד בין מים העליונים למים התחתונים, הייתה מחלקת בעולם מהם, אבל הרקיע הזה עושה שלום ביניהם, והעולם אינו מתקיים אלא על שלום. בא ראה, הקדוש ברוך הוא נקרא שלום, הוא שלום ושמו שלום, והכל נקשר בשלום. רבי אבא אמר, ראיתי שהשם העליון הקדוש הכל הוא שלום, והכל אחד, והדרכים נפרדות לצד הזה ולצד הזה.

הכל בחילו ותקפו. כמו כן שבע ארצות למטה, וכלם בישוב, פרט שאלה עליונים ואלה תחתונים. וארץ ישראל עליונה מהכל, וירושלים עליונה מכל ישוב.

וחברינו יושבי הדרום ראו בספרי הקדמונים ובספרו של אדם, שפך מחלקים כל הארצות הללו, שכלם נמצאים למטה כמו אותם הרקיעים שלמעלה, אלו על אלו ואלו על אלו, ובין כל ארץ וארץ רקיע מפריד בין זה לזה, ולכן כל הארצות מפרשות בשמות, וביניהן גן עדן וגיהנם, ויש ביניהן בריות משנות אלו מאלו, כמו שלמעלה, מהן בשתי פנים ומהן בארבע ומהן באחת, ומראה של אלה אינו כאלה.

ואם תאמר, הרי כל בני העולם יצאו מאדם, (אינו כף, שלא) וכי ירד אדם הראשון לכל הארצות והוליד בנים? וכמה נשים היו לו? אלא אדם לא נמצא אלא בעולם העליון הזה מכלם, שנקרא תבל, כמו שאמרנו, שכתוב (משלי ח) (משחקת בתבל ארצו) ויצו לתבל ארצו. והתבל הזו אחוזה ברקיע שלמעלה ונאחזת בשם העליון. זהו שכתוב (תהלים ט) והוא ישפט תבל בצדק. בצדק ודאי. משום כף בניו של אדם נמצאים בארץ העליונה הזו שנקראת תבל. והם עליונים על הכל, כמו שלמעלה.

מה הטעם? כמו שלמעלה לכל הרקיעים יש רקיע עליון מכלם, ולמעלה נמצא כסאו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. אף כאן בתבל הזו נמצא המלך של הכל, ומיהו? אדם, מה שלא נמצא בכל התחתונים.

ואותם תחתונים מאיפה באו? אלא מהאדים (מעשן) של הארץ והסיוע של הרקיע שלמעלה, יוצאים בריות משנות אלו מאלו, מהם בלבושים, מהם בקלפות, כתולעים הללו שנמצאות בארץ, מהן בקלפות אדמות, שחורות ולבנות, ומהן מכל הגונים. כף כל הבריות כמו כן, ולא נמצאים בקיום, רק עשור שנים (או יותר. ס"א מעט או פחות מעט).

ובספרו של רב המנונא סבא פרש יותר, שהרי כל הישוב מתגלגל בעגול כמו כדור, אלה

הקדושה, ' הוציאה אותו הנָהָר, שְׁכָתוּב בּוֹ (בראשית ב) וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. (כמו) זו ה', סוד הבִּינָה, וְהִיא הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה.

ואותו נָהָר מוֹצִיא שְׁנֵי בָנִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, וּמִמֶּנָּה נְזוּנִים. אַחַר כֵּךְ יוֹצְאִים שְׁנֵי בָנִים, וְהַבֵּת נְזוּנִית מִבֶּן, זֶה ו', הָרִי בֶּן הַמֶּלֶךְ הַזֶּה שֶׁהַשְּׁלוֹם כָּלוּ שְׁלוֹ, סוּד שֶׁל תַּפְאָרֶת. וְאַחַר כֵּךְ נִמְצְאָת ה' שְׁנִזְזוּנִית מִן ו', וְהָרִי פְרָשׁוּהָ. (אֲחֵר כֵּךְ יוֹצְאִים שְׁנֵים, בֶּן וּבֵת. וְהִיא זֶה בֶּן הַמֶּלֶךְ שֶׁשְּׁלָמוֹת הַכֹּל שְׁלוֹ. וְזוֹ ה' הַבֵּת נְזוּנָה מִן ו', וְהָרִי פְרָשׁוּהָ) נִמְצָא שִׁי עֵקֶר וְשָׂרֵשׁ וְשְׁלָמוֹת הַכֹּל. זֶהוּ מֵה שְׁכָתוּב (מִשְׁלֵי כב) בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת.

שְׁנֵינּוּ, עֲשָׂרָה שְׁמוֹת הַשְּׁתַּכְלָלוֹ וַיֵּצְאוּ מֵהַיּוֹד הַזֶּה. " שֶׁהִיא הָעֲשִׁירִית שֶׁל הָאוֹתִיּוֹת. וְאֵת כָּלֶם הַכְּנִיסָה לְאוֹתוֹ נָהָר קָדוֹשׁ כְּשֶׁהִתְעַבְּרָה. וְעֲשָׂרָה שְׁמוֹת נִסְתָּרִים בְּאֶחָד. וְכָלֶם נִסְתָּרִים בִּי. " כּוֹלֶלֶת אוֹתָם. " מוֹצִיָּאָה אוֹתָם. הוּא אָב לְכָל. אָב לְאָבוֹת.

מִמֶּנּוּ יֵצְאוּ (ובו יושבים) (בו עשר תבות) ו"ד. רָמַז לְעֲשָׂרָה בְּחֻשְׁבוֹן. אוֹתִיּוֹת יו"ד כּוֹלֶלֶת לָהֶן ו"ד (יו"ד), שְׁלָמוֹת הַכֹּל. ו"ד – זָכָר וּנְקֵבָה. דּוֹ קוֹרְאִים לָהֶם, שְׁנֵים. וְלִכְּנָן אָדָם נִבְרָא דּוֹ פְרָצוּפִים, וְאוֹתָם פְּרָצוּפִים זָכָר וּנְקֵבָה הָיוּ כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה. ו"ד מִמַּעְלָה לְמַטָּה. ד"ו מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְהַכֹּל דְּבָר אֶחָד. "ג מִדּוֹת הֶרְחָמִים תְּלוּיִים בּוֹ, וְעַל כֵּן יו"ד כּוֹלֶל ו"ד כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, וְהָרִי פְרָשׁוּהָ.

ובא רָאָה, עֲשָׂרָה שְׁמוֹת הֵם כְּנֶגֶד עֲשָׂר אוֹתִיּוֹת. וּבִסְפָרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא הֵם שְׁמוֹנָה, וְשִׁתֵּי דְרָגוֹת כְּנֶגֶד שְׁנֵי רְקִיעִים. וּמִשְׁתַּנֵּים הַשְּׁמוֹת, עֲשָׂרָה, וְתַשְׁעָה, וְשְׁמוֹנָה, וְשִׁבְעָה.

הָרִאשׁוֹן – י"ה, מִשּׁוּם שִׁי כּוֹלֶלֶת ה', וְה' יוֹצֵאת מִי. לִכְּנָן חֻכְמָה נִקְרָא י"ה.

הַשְּׁנֵי – יְהוָה (י"ו) שֶׁנִּקְרָא אֱלֹהִים, מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ נָהָר רְחֻמִּים, וּמִשּׁוּם שֶׁדִּינִים מִתְעוֹרְרִים מִמֶּנּוּ, (אֱלֹהִים וַיֵּצְאוּ) כְּתוּבוֹת אוֹתִיּוֹת הֶרְחָמִים עִם נִקְוֹד שֶׁל אֱלֹהִים, וְלֹא אֱלֹהִים דִּין.

הַשְּׁלִישִׁי – אַל, וְהוּא גְדֻלָּה, וְהוּא נִקְרָא הָאֵל הַגָּדוֹל.

הַרְבִּיעִי – אֱלֹהִים, שְׁדִינִים מִתְעוֹרְרִים בּוֹ, וְהוּא הַדִּין הַקָּשָׁה.

י"ד שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ קְשׁוּרָה בְּשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים, מִשּׁוּם זֶה ה' הַזֶּה, קוּץ אֶחָד לְמַעְלָה, וְקוּץ אֶחָד לְמַטָּה, וְאֶחָד בְּאֲמֻצָּע. מִשּׁוּם שֶׁשִּׁלְשָׁה קְשָׁרִים הַשְּׁתַּלְשְׁלוּ (הַתְּקַשְׁרוּ) בָּהֶם, קוּץ אֶחָד לְמַעְלָה, כְּתוּר עֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא עֲלִיּוֹן מַעַל כָּל הָעֲלִיּוֹנִים, הָרֹאשׁ שֶׁל כָּל הָרֹאשִׁים, וְהוּא עוֹמֵד עַל הַכֹּל.

קוּץ אֶחָד בְּאֲמֻצָּע, שֶׁהוּא רֹאשׁ אֲחֵר. מִשּׁוּם שֶׁהוּא שִׁלְשָׁה רֹאשִׁים, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד רֹאשׁ לְבִדּוֹ. וְלִכְּנָן הַקּוּץ שֶׁל הָאֲמֻצָּע זֶהוּ רֹאשׁ אֲחֵר שִׁיּוּצָא מִהַקּוּץ שֶׁלְמַעְלָה, וְהוּא רֹאשׁ שֶׁל כָּל שְׂאֵר הָרֹאשִׁים שִׁיִּבְנֶה מִמֶּנּוּ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְהָרֹאשׁ הַזֶּה הוּא נִסְתָּר שֶׁל הַכֹּל.

רֹאשׁ אֲחֵר תַּחְתּוֹן, הוּא רֹאשׁ לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, וְהוּא מַעֲיֵן הַמַּיִם שֶׁכָּל הַנְּטִיעוֹת מִשְׁקוֹת מִמֶּנּוּ. וְזֶהוּ " בְּשִׁלְשָׁה קְשָׁרִים, וְלִכְּנָן נִקְרָאת שִׁלְשַׁלֶּת, כְּמוֹ הַשְּׁלִשְׁלֶת הַזֶּה שֶׁנִּקְשְׂרָה זֶה בְּזֶה, וְהַכֹּל אֶחָד.

שְׁנֵינּוּ בִּסְפָרוֹ שֶׁל חֲנוּךְ, בְּשַׁעָה שֶׁהָרֹאוּ לוֹ חֻכְמַת הַסּוּדוֹת הָעֲלִיּוֹנִים וְרָאָה אֶת הָאֵילָן שֶׁל גֶּן עֵדֶן, הָרֹאוּ לוֹ חֻכְמָה בְּסוּד עֲלִיּוֹן, וְרָאָה שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת הָיוּ נִקְשָׁרִים זֶה בְּזֶה, שָׂאל אוֹתָם עַל מֵה קִיָּמִים? אָמְרוּ לוֹ, כָּלֶם עוֹמְדִים עַל י', מִמֶּנָּה נִבְנוּ וְהַשְּׁתַּלְשְׁלוּ (נִבְרָאוּ וְנִתְקַנּוּ), שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים קד) כָּלֶם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ. וְרָאָה שֶׁכָּלֶם מְזַדְעָזְעִים מֵאִימַת רַבּוֹנָם, וְעַל שְׁמוֹ כָּלֶם נִקְרָאוּ.

ובספרו שֶׁל שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ אָמַר, הַהֲגַעָה הִיא בְּשִׁלְשַׁלֶּת שֶׁל שִׁלְשָׁה שְׁכָלוֹלִים בְּדָבָר וְקִשָּׁר שֶׁל גּוֹפּוֹ. אֶחָד פְּחָד (שְׁלָמוֹת) שֶׁל הַכֹּל, אֶחָד סוֹתָם שְׁכִילִים, וְאֶחָד נָהָר עֵמָק.

אַחַר כֵּךְ פִּרְט בְּאוֹתִיּוֹת, (שֶׁל אֶלֶף) הַבַּיִת בְּשְׁכָלוֹלוֹ יו"ד ה"א, הַבְּנִין שֶׁל הַכֹּל. (אֶחָד סְתוּם הַשְּׁכִילִים, וְאֶחָד נָהָר עֵמָק לְכָל) שְׁלָמוֹת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ י' רֹאשׁ שֶׁל הַכֹּל, אָב לְכָל. ו' הַבֶּן שֶׁהוּלִיד וַיֵּצֵא מִמֶּנּוּ, וּמִמֶּנּוּ נִמְצָא ד', בֵּת. הַגְּבִירָה שֶׁכָּל הַדִּינִים (הַדִּינִים) בִּידֵיהָ נִמְצָאִים, טְמִירָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, (עֲלִיּוֹנִים יוֹצְאִים, וְעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים) שֶׁעֲלִיּוֹנִים יוֹצְאִים, וְעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים נְזוּנִים מִמֶּנָּה. הָרִי יו"ד שְׁלָמוֹת הַכֹּל, וְהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ נִתְקַן בּוֹ, וְנִמְצָא נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ.

אַחַר כֵּךְ יו"ד הוֹצִיָּאָה הַכֹּל, וְשִׁלְשָׁה הַכֹּל בְּקִשָּׁר אֶחָד זֶה עִם זֶה. וְהָרִי בְּאֶרֶה הַמְּנוּרָה

קטרת סמים בפקר בפקר בהטיבו את הנרות יקטירנה. וכתוב (ס) ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה. משום שנמצאים שמן וקטרת כאחד. בא ראה, שלמים הוא שלום בכל, וקטטה וקטרוג לא מתעוררים בעולם. אבל קטרת קושרת את קשר האמונה.

רבי אלעזר אמר, כל עשרת השמות כתובים, ואנו שנינו, שהראשון אהיה, זה הנסתר העליון, כמי שאומר: אני מי שאני! ולא נודע מי הוא. אחר כך אשר אהיה, אני שעתידי להתגלות באותם הכתרים (האחרים), שהרי בראשונה נסתר, ואחר כך מתחיל להתגלות, עד שמגיע לגלוי של השם (של שלמות) הקדוש.

וכך כתוב במשה, אהיה בראשונה, הנסתר של הכל, אני הוא מי שאני. אחר כך אשר אהיה, אני עתיד להתגלות. אחר כך אהיה אחרון, וזה כשהאם מתעפרת ועדין הוא נסתר. מתי מתגלה? בזמן שכתוב (שמות א) לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם ה' אלהי אבותיכם וגו'. זו שלמות הכל, וכאן הוא הגלוי והקשר של השם הקדוש.

משום כך, הראשון של הכל - אהיה. השני - יה. משום שחכמה מוציאה ה' ונסתרת בה, ולא נפרדת ממנה לעולמים, והרי פרשוה שכתוב, (בראשית ב) ונהר יצא מעדן, כמו זה. ה.

וכך למדתי מאבא, י' כמו שנתבאר. אחר כך י"ה, שלא נפרדים לעולמים, י' מוציאה ה', כמו זה ה' הרי י', ואותו נהר שיוצא ממנו. ונמשך ממנו ולמטה, שני בנים שיוצאים מהם. מצד האב י' יוצא בן, שהרי אוחז בו ב', ואוחז באותו נהר. ומצד האם יוצאת בת, שהיא הנהר התחתון, והבן הזה נמשך אחר כך ויוצא מהם, והוא ו', וזה יורש את האב והאם, ונקשרת בו אמונת הכל, וממנו נזונית הבת, מאותה ירשה שהוא יורש.

ולכן צריך לכתב את השם הקדוש - י' בראשונה, קוץ אחד למעלה, וקוץ אחד באמצע, וקוץ אחד למטה, והרי נתבאר. אחר כך י"ה, שאין נפרדים זה מזו לעולמים. כמו כן ה, כדי שימצאו שניהם בשלמות הכל, אב ואם בן ובת. כמו כן י"ה (ו"ה). הרי לך כל שלמות האמונה.

החמישי - יהו"ה, הכלל של כל שלמות האמונה, וזהו רחמים בשלמות וזהו תפארת. ששי ושביעי - צבאות נקראים.

השמיני - א"ל ח"י, כמו שנאמר (תהלים קלו) כי שם צוה ה' את הכרכה חיים וגו'. וזה צדיק, שכל החיים יוצאים משם, ונקרא יהו"ה, כמו שנאמר (משלי כז) ה' צדיק יבחן. וזוהי ו' קטנה של השם הקדוש. משום כך ו'ו שני ווים.

התשיעי - אדנ"י, וזו מלכות הקדושה שדינים יוצאים משם לעולם, וזהו הכתר האחרון של כל השמות. ושם אהי"ה, הכלל והנסתר שבראשונה. וזהו כתר עליון, הראש של כל הראשים, שמו נסתר ולא נגלה, ונתבאר. ובספר האגדה, עשרה שמות כתובים בגון אחר, ואנו לא שנינו כך.

רבי אבא פתח, (שיר ד) עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו. עורי צפון, אלו עולות שנשחטות בצפון, משום שהן מחשבות בצפונות הלב ובמקום הדין. משום שמשחבה נמצאת בלילה, בזמן שהדין נמצא. רוח צפון נושבת בחצות הלילה כשמתעוררים אנשים, וכנור דוד מנגן מאליו, ומחשבות בני אדם מתעוררות.

ובאי תימן, אלו שלמים שנשחטים בדרום, משום שהם השלום של הכל, שלום העליונים והתחתונים. ואלו הם השלמות של צדדי העולם, השלמות של הכל מצד האמונה. ושלמים, משום שהם השלום של הכל, הבעלים אוכלים מהם ונהנים מהם, שהרי שלום הוא לו ולכל העולם בדרגה אחת. חטאות ואשמות נאכלים לכהנים משום שהם עתידים לכפר עליהם ולהעביר את חטאיהם. ומכל הקרבנות אין חביבים לפני הקדוש ברוך הוא כמו שלמים, משום שנמצא שלום בעליונים ובתחתונים.

ומעל כלם קטרת, שהיא שלמה מהכל, ולא באה על חטא ולא על אשם ולא על עון, אלא על שמחה, כמו שנאמר (משלי כז) שמן וקטרת ישמח לב, והרי פרשוה. ולכן קטרת לא קרבה אלא בזמן ששמן קרב, וזה שכתוב (שמות ל) והקטיר עליו אהרן

ואלו הם העשרה שמות שבהם נקרא הקדוש ברוך הוא, קשורים זה בזה ביחוד שלם, ואלו הם הכתרים הקדושים של המלך, שהוא נודע בהם, והם שמו, והוא הם. וכשנקשרים כלם כאחד על ריח הקטרת, אז נקראת קטרת, הקשר שנקשרים כאחד. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים את דרכי התורה ויודעים להפיר בכבוד רבונם, עליהם כתוב (ישעיה 50) ובאו וראו את כבודי.

ואם זבח שלמים קרבנו. רבי שמעון אומר, כתוב (במדבר ז) עשרה עשרה הכף בשקל הקדש. עשרה עשרה, למה זה בא? אלא עשרה למעשה בראשית, ועשרה למתן תורה. עשרה מאמרות במעשה בראשית, ועשרה מאמרות במתן תורה. במה זה מדבר? משום שהעולם לא נברא אלא בשביל התורה, וכל זמן שישראל עוסקים בתורה, העולם מתקיים. וכל זמן שישראל מתבטלים מהתורה, מה כתוב? (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתתי.

בא ראה, עשרה מאמרות למעשה בראשית, כפי ששנינו בעשרה מאמרות נברא העולם. עשרה מאמרות למתן תורה, אלו עשרת הדברות. כתוב (שמות ב) אנכי ה' אלהיך. וכתוב במעשה בראשית, (בראשית א) יהי אור ויהי אור. אמונת הקדוש ברוך הוא הזו נקראת אור, שכתוב (תהלים כז) ה' אורי וישעי ממי אירא וגו'.

כתוב (שמות כ) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. וכתוב במעשה בראשית, (בראשית א) יהי רקיע בתוך המים וגו'. יהי רקיע - אלו ישראל, שהם חלקו של הקדוש ברוך הוא, שאוחזים באותו מקום שנקרא שמים. והינו הסוד, שפעם אחת שאל רבי ייסא סבא לרבי אלעאי, אמר, הרי את שאר העמים נתן הקדוש ברוך הוא לגדולים ממנים שליטים, ואת ישראל באיזה מקום נתן אותם? שלח לו, ויתן אתם אלהים ברקיע השמים. ויפה שלח לו.

בתוך המים, בין דבורי התורה. ויהי מבדיל בין מים למים - בין הקדוש ברוך הוא שנקרא באר מים חיים, ובין עבודה זרה שנקראת (ירמיה ב) בארת נשברים וגו', שהם מים המרים, מים עכורים, מכנסים, סרוחים ומטנפים, ועל כן ישראל הקדושים מבדילים בין מים למים.

אחר כף מתפשטת האמונה, ויוצאים שני בנים מכלל אחד בדרכיהם. הבן יוצא משניהם, והוא ו' של השם הקדוש. הבת יוצאת מצד האם, והיא ה' אחרונה של השם הקדוש, ואין נשלמת אלא עם ו', משום שממנו היא נזונית, ולכן צריך לכתב ו' ואחר כף ה', כמו זה ה', הרי ו' ואותה ההתפשטות שיוצאת ממנו, כמו אותו נהר שיוצא מי', משום שממנו נזונית. ו' הרי בן שיוצא ממנו למטה.

והדברים הללו באר אותם אבי, והרי נתבאר. ואני כשמגיע לדברים הללו, אומר אותם, משום שצואת אבי כן. וכך צריך אדם להזהר בשם הקדוש, שיכתב את השם הקדוש כמו זה, וזהו כראוי. ואם לא, אינו נקרא שם קדוש, ונקרא פגום. ומי שפוגם את השם הקדוש, טוב לו שלא נברא.

השלישי - יהו"ה שנקרא אלהים, כמו שנאמר, רחמים, ויוצא ממנו דין, וזהו אותו נהר ששופע ויוצא מעדן.

הרביעי - אל גדול. והרי נאמר, וזו גדלה.

החמישי - אלהים, ובכל מקום הוא גבורה.

הששי - יהו"ה, רחמים, שלמות הכל, העקר של הכל. קשר האמונה, אחוז לכל הצדדים, וזו תפארת ישראל.

השביעי והשמיני - צבאות. ולכן יהו"ה קרוב בכל. אחוז בכל הצדדים, לפעמים ה' אלהים, שהרי הם קרובים תפארת לגבורה. לפעמים ה' צבאות, שהרי הם קרובים תפארת לנצח והוד, שנקראים צבאות. והרי נתבאר שנודעים דברי הנביאים הנאמנים מפיהם, כשואמרים כה אמר ה' אלהים, וכשואמרים כה אמר ה' צבאות, והיו יודעים מאיזה מקום באים הדברים.

התשיעי - (א"ל) שדי. שאמר לעולם די, שהרי די ספוק הוא. והספוק לא בא לעולם אלא מצדיק שהוא יסוד העולם, שאמר לעולם די.

העשירי - אדנ"י, שהרי דין המלכות דין ודאי. וזה לערך את קרבות המלך בעולם, וזו גבורה תחתונה, וזהו צדק.

בְּצַלְמֵנוּ. מי שהוא בְּדִיוֹקֵן הַמֶּלֶךְ, אל תַעֲיֵד בוֹ שֶׁקָרַע, ומי שֶׁמַעֲיֵד שֶׁקָרַע בְּחֻבְרוֹ, כְּאִלוֹ הַעֵיֵד לְמַעֲלָה.

בְּתוֹב לא תחמד אֶשֶׁת רַעָף, וְכָתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, לא טוב הֵייתָ הָאָדָם לְבָדוֹ וְגו'.

וְהִינּוּ עֲשֶׂרָה מְאֻמְרוֹת לְמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וְעֲשֶׂרָה מְאֻמְרוֹת לְמַתֵּן תּוֹרָה. וְהִינּוּ שְׁכָתוּב (במדבר ז) עֲשֶׂרָה עֲשֶׂרָה הַכֹּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. נִשְׁקְלוּ כְּאֶחָד בְּמִשְׁקָל אֶחָד, וּמִשׁוֹם כֶּף עוֹמֵד הָעוֹלָם וְנִמְצָא בוֹ שְׁלוֹם. וְעַל כֵּן, אִם זָבַח שְׁלָמִים קָרְבָנוֹ, לְהַעֲמִיד הָעוֹלָם בְּשְׁלוֹם. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שֶׁמְכַפֵּר עַל מַצּוֹת עֲשֵׂה וְעַל מַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, כְּדִי לְהַטִּיל שְׁלוֹם עַל הַכֹּל.

בְּתוֹב (איוב כה) הַמֶּשֶׁל וּפְחָד עֲמוֹ עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו. הַפְּסוּק הַזֶּה פָּרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים. אֲבָל הַמֶּשֶׁל - זֶה אֲבָרְהָם, שְׁכָתוּב בוֹ (בראשית כג) נָשִׂיא אֱלֹהִים אֶתָּה בְּתוֹכְנוֹ, וְכָתוּב (שם יב) וְאֲבָרְכֶךָ וְאֶגְדְּלָה שְׁמֶךָ. וּפְחָד - זֶה יִצְחָק, שְׁכָתוּב (שם לא) וּפְחָד יִצְחָק הָיָה לִי. עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו - זֶה יִצְקָב, שְׁכָתוּב (מִיכָה ז) תַתֵּן אֲמֶת לְיִצְקָב, וְכָתוּב (זכריה ח) וְהֶאֱמַת וְהִשְׁלוֹם אֶהְבּוּ. שְׁאֲמַת וְשְׁלוֹם קְשׁוּרִים זֶה עִם זֶה, וְלִכֵּן הוּא שְׁלֹמֹת הַכֹּל.

וּשְׁלָמִים הוּא שְׁלֹמֹת, וְהִשְׁלוֹם שֶׁל הַכֹּל. וּמִי שֶׁמְקַרֵּב שְׁלָמִים, מְרַבֵּה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. יִצְקָב עֲשֵׂה שְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׁאֲמַרְנוּ, מִשׁוֹם שְׁאֲחַז אֶת זֶה וְאֶת זֶה. וּשְׁלָמִים אֲחוּזִים בְּמַצּוֹת עֲשֵׂה וּבְמַצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, בְּצַד הַזֶּה וּבְצַד הַזֶּה, וְעַל כֵּן נִקְרָא שְׁלָמִים. וְסוּד הַדְּבָר - שְׁכָתוּב (בראשית כה) וְיִצְקָב אִישׁ תָּם, אִישׁ שָׁלֵם, שָׁלֵם לְמַעֲלָה וְשָׁלֵם לְמַטָּה. דְּבַר אַחֵר הַמֶּשֶׁל (איוב כה) - זֶה מִיכָאֵל. וּפְחָד - זֶה גְבַרְיָאֵל. זֶה יְסוּדוֹ מִמִּים, וְזֶה יְסוּדוֹ מֵאֵשׁ, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בִּינֵיהֶם, שְׁכָתוּב (שם) עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו.

רַבִּי אֲחָא אָמַר, כְּתוּב (ויקרא ז) אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבְנוּ וְהִקְרִיב עַל זָבַח הַתּוֹדָה וְגו'. מַה זֶה אוֹמֵר? כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר, (שם ה) וְהַתּוֹדָה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיךָ. עָלֶיךָ דְּוָקָא. וְעַל זֶה חֲלוֹת מִצּוֹת וְגו'. וְחֲלוֹת מִצּוֹת, הִרִי פָרְשׁוּהָ, וְעַל מַה בָּאָה? מִצַּת וְחֲלוֹת כְּתוּב חֲסֵר, מִשׁוֹם שְׁחָטָא עָלֶיךָ.

בְּתוֹב (שמות כ) לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוֹא, וְכָתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, (בראשית א) יִקְווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד. בֹּא וּרְאֵה, כָּל מִי שֶׁנִּשְׁבַּע בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשֶׁקֶר, כְּאִלוֹ הַפְּרִיד אֶת הָאֵם מִמְּקוֹמָהּ לְמַעֲלָה, וְהַכְּתָרִים הַקְּדוּשִׁים אֵינָם מְתִישְׁבִים בְּמְקוֹמָם, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (משלי טז) וְנִרְגַן מִפְּרִיד אֲלוֹף. וְאֵין אֲלוֹף אֲלֹא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכָתוּב יִקְווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד, אֵל תִּשִׂים פְּרוּד בְּגִלְל שְׁבוּעַת שֶׁקָרַע. אֶל מְקוֹם אֶחָד, כְּרֵאוּי בְּמְקוֹם אֲמֶת, וְלֹא בְּמְקוֹם אַחֵר לְשֶׁקֶר. וּמַה הַשֶּׁקֶר? הוּא שֶׁהוֹלְכִים הַמַּיִם לְמְקוֹם אַחֵר שְׁאֵינּוּ שְׁלֵהֶם.

בְּתוֹב זְכוּר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקֹדֶשׁוֹ, וְכָתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב. מִתִּי מִתְגַּדְּלַת הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה וּמִתְעַטֶּרֶת בְּעֵטְרוֹתֶיהָ? הַיִּי אוֹמֵר, בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, שֶׁהִרִי אֶז מִתַּחְבֶּרֶת הַכֹּלָה (הַגְּבִירָה) עִם הַמֶּלֶךְ לְהוֹצִיא דְשָׂאִים וּבְרָכוֹת לְעוֹלָם.

בְּתוֹב כִּפֹּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, וְכָתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם. מַה זֶה אוֹמֵר? אֲלֹא אֵלוֹ הַמְּאֹרוֹת, זֶהוּ אֲבִיךָ וְאִמְךָ. אֲבִיךָ זֶה הַשָּׁמֶשׁ. אִמְךָ זֶה הַלְּבָנָה. וְאֵין שְׁמֵשׁ אֲלֹא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוּב (תהלים פד) כִּי שְׁמֵשׁ וּמִגֵּן ה' אֱלֹהִים. וְאֵין לְבָנָה אֲלֹא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוּב (ישעיה ס) וִירַחֵד לֹא יֵאֲסֹף, וְעַל כֵּן הַכֹּל אֶחָד.

בְּתוֹב לֹא תִרְצַח, וְכָתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שְׂרֵץ נֶפֶשׁ חַיָּה, וְאֶתָּה אֵל תִּהְיֶה אָדָם שֶׁנִּקְרָא כֶּף, שְׁכָתוּב וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה. וְאֵל תִּהְיֶה כְּדָגִים הַלְלוּ, שְׁגֹדוֹלִים בּוֹלְעִים אֶת הַקִּטְנִים.

בְּתוֹב לֹא תִנְאַף, וְכָתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. מִכָּאֵן לְמִדְּנוֹ שְׁלֹא יִשְׁקַר אָדָם בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת שְׁאֵינָהּ בַּת זִוְגוֹ, וְלִכֵּן כְּתוּב תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ, שְׁלֹא תוֹלִיד אִשָּׁה אֲלֹא מִמִּינָהּ, וּמִיָּהּ מִינָהּ? זֶה בֶּן זִוְגָהּ.

בְּתוֹב לֹא תִגְנוֹב, וְכָתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים הִנֵּה נִתְּתִי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע. מַה שְׁנִתְּתִי לָכֶם וְצוֹיִתִי לָכֶם, יְהִי לָכֶם, וְאֵל תִּגְנְבוּ מַה שֶׁהוּא שֶׁל אַחֵר.

בְּתוֹב לֹא תַעֲנֶה בְּרַעַף עַד שֶׁקָרַע, וְכָתוּב בְּמַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֵׂה אָדָם

רבי חזקיה היה יושב לפני רבי יצחק. קמו בחצות הלילה ללמד תורה. פתח רבי יצחק ואמר, (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' וגו'. הפסוק הזה הרי פרשוהו החברים והרי נתבאר, אבל השבח הזה הוא של כל בני האמונה, ומי הם בני האמונה? אותם שמשתדלים בתורה ויודעים ליחד את השם הקדוש פראוי. והשבח של אותם בני האמונה, אותם שעומדים בחצות הלילה לעסק בתורה ונדבקים בכנסת ישראל לשבח את הקדוש ברוך הוא בדברי תורה.

בא ראה, בשעה שאדם קם בחצות הלילה לעסק בתורה ורוח צפון מתעוררת בחצות הלילה, אותה אילת עומדת ומשבחת את הקדוש ברוך הוא. ובשעה שהיא עומדת, כמה אלפים וכמה רבבות עומדים עמה במקומם, וכלם מתחילים לשבח את המלך הקדוש.

סדר הלימוד ליום כו ניסן [יום 203 בשנה]

אותו מי שזכה וקם בחצות הלילה לעסק בתורה, הקדוש ברוך הוא מקשיב לו, כמו שבארונה, שכתוב (שיר ח) היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני. וכל אותם אוכלוסים של מעלה וכל בני התשבחת שמזמרים לרבונם, כלם שוככים בשביל התשבחת של אותם שעסקו בתורה, ומכריזים ואומרים: (תהלים קלד) הנה ברכו את ה' כל עבדי ה'. אתם ברכו את ה', אתם שבחו את המלך הקדוש, אתם עטרו את המלך.

ואותה האילת מתעטרת באותו אדם, ועומדת לפני המלך ואומרת: ראה באיזה בן באתי לפניך, באיזה בן התעוררתי אליך. ומי הם שהשבח כלו שלהם לפני המלך? וחוזר ואומר, העומדים בבית ה' בלילות, אלו נקראים עבדי ה', אלו ראויים לברך את המלך, וברכתם ברכה, זהו שכתוב (שם) שאו ידיכם קדש וברכו את ה' וגו'. אתם ראויים שהמלך הקדוש יתברך על ידיכם, והברכה שעל ידיכם ברכה היא.

שאו ידיכם קדש. מהו קדש? המקום העליון שמעין הנחל העמק יוצא ממנו, שכתוב ונהר יצא מעדן להשקות. ועדן הוא שנקרא קדש עליון, משום כך שאו ידיכם קדש. ואדם שעושה כן

שנה רבי חייא, כתוב על זבח תודת שלמיו, זו שלמות הכל. שלמיו - שנים. תודה, נודע. אמר לו רבי יהודה, תודה ידוע. שלמיו למה זה שנים? אמר לו, שני ווי"ם, ו"ו שהיננו שלמיו, השלום של הכל.

אמר רבי יצחק, תודת שלמיו, שמטיל שלום בכל, ומתעוררים רחמים בכל העולמות. תודת שלמיו, אמר רבי יוסי, מה שאמר רבי חייא - יפה, שכנסת ישראל מתברכת מאותם שנים, שהם השלום של הכל. רבי יוסי אמר, לחם חמץ הרי ידוע, והרי נתבאר, כמו שהיה חטא, כך היה מקריב באותו גון ממש.

בא ראה, חלת מצת חסר, כמו שנאמר בלולת בשמן וירקיקי מצות משחים בשמן. למה זה רומז? אמר רבי שמעון, הרי הם (בראשית ג) להט החרב המתהפכת וגו'. משום שכלם התמנו על דרכי בני אדם, על אותם שעוברים על מצוות התורה, ועל כן הכל סלת בלולה בשמן, להמשיך שמן משחה מהמקום העליון למטה, ויתברכו כלם כאחד מאותו שמן משחת קדש.

וזהו יין לנסך, והרי בארנו רביעית ההין. ומקום אחד (תלוי) מלא יין ושמן ומים לנסוך, והרי בארנו את הדברים, מים להשקות את הגן ואת כל אותן הנטיעות. ועל כן, יש מים ויש מים. יין, יש מקום שהוא טוב, ויש מקום שהוא להעניש, שהוא דין.

על כן, מי שרואה יין בחלומו - יש למי שהוא טוב, ויש למי שהוא דין. אם תלמיד חכם הוא, כתוב (תהלים קד) ויין ישמח לבב אנוש. וכתוב, (שיר א) טובים דדיך מיין. זהו יין המשמר שמשמח את הכל. ואם לא - (משלי לא) תנו שכר לאובד ויין למרי נפש. יש יין אחר שהוא דין, ועל כן נאה להקריב את הדברים הללו בקרבנו, כדי שיעבר הדין ויתעוררו רחמים. עובר יין ובא יין, וכן בכל.

ושמן אינו סר מקרבנות לעולמים, פרט למנחת קנאות, שכתוב (במדבר ה) לא יצק עליו שמן וגו'. שהרי כאן לא צריכים רחמים, שהרי הכל דין, שכתוב וצבתה בטנה ונפלה ירכה. וכתוב יתן ה' וגו'. ועל זה, וזאת תורת זבח השלמים אם על תודה יקריבנו.

למקומה למעלה, ואחר כך יורדת לעולם, והמלך הקדוש מעטר אותה בשבע עטרות, עד שבאה ונכנסת לתוך גוף של אדם. וכשהיא בגוף של אדם וחוטאת בעולם הזה ומתעסקת בחשך שלה, התורה תמהה עליה ואומרת: ומה כל הכבוד הזה וכל השלמות שהשלים לנפש הזו המלך העליון והיא חוטאת לפניו?! נפש כי תחטא, מה הדין הוא שתחטא?

אמר רבי יוסי, נפש כי תחטא, חזרנו לכתוב עד שיפוח היום. העצה לנפש הזו להזהר מחטאיה ותשוב להטהר - עד שיפוח היום, עד שלא יפוח היום של העולם הזה ויבא אותו היום הקשה שיתבענה המלך דין לצאת מהעולם הזה. ונסו הצללים - זהו סוד שאומרים בין החברים, שבשעה שמגיע זמנו של אדם לצאת מן העולם, צלם האדם מעבר ממנו. זהו שכתוב עד שיפוח היום, טרם שינשף היום לצאת מהעולם הזה. ונסו הצללים, שיעבר הצלם, ישוב לפני רבונו.

רבי אלעזר אמר, שני צלמים יש לאדם כשהוא בקיומו, אחד גדול ואחד קטן, שכתוב הצללים, שנים. וכשנמצאים כאחד, אזי האדם בקיומו. ועל זה כתוב ונסו הצללים. אזי צריך אדם להסתכל במעשיו ולתקנם לפני אדונו ויודה עליהם, משום שהקדוש ברוך הוא נקרא רחום וחנון, ומקבל את אותם ששבים לפניו.

וזהו עד שיפוח היום ונסו הצללים, שכיון שאותם צללים עברו ממנו והוא תפוס בקולר, זו תשובה, אבל לא כל כך מעלה כמו בזמן שהוא עומד בקיומו. ושלמה המלך מכריז ואומר, (קהלת יב) וזכור את בוראיך בימי בחורתיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה וגו'.

ועל זה עד שיפוח היום, שצריך אדם לתקן מעשיו. שכשמגיעים ימיו להסתלק מהעולם, הקדוש ברוך הוא תוהה עליו ואומר, ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה, והרי השבעתי אותה בשבועה של שמי שלא לשקר בי, והעדתי בה כשירדה לעולם, והוא עד ודאי, מכמה פעמים שהעדתי בה לשמר מצוותי. לכן, הואיל והאדם הוא עד, בשעה ששוב לפני המלך - או ראה או ידע. או ראה אותם חטאים שעשה והתבונן בהם. או ידע בכרור הדבר

וזוכה לזה, מה מכריזים עליו? יברכה ה' מציון, אתה תברך את הקדוש ברוך הוא ממקום שנקרא קדש עליון, והוא יברך אותך ממקום שנקרא ציון, שאתה והגבירה תתברכו כאחד.

כמו שהזווג שלכם היה כאחד לשבח את המלך, כך מאותו מקום שמתברכת כנסת ישראל, מאותו מקום יזמין לך ברכות. זהו שכתוב יברכה ה' מציון וראה בטוב ירושלים. מי הוא טוב ירושלים? אותן ברכות שיוצאות לה מהמלך על ידי אותה דרגת צדיק הקדושה. ועל כן, יברכה ה' מציון וראה בטוב ירושלים, והכל דבר אחד.

וראה בנים לבניך וגו'. וראה בנים לבניך - יפה, מה זה שלום על ישראל? מה צריך פאן על ישראל? אלא משום שמרבה שלום למעלה, שכאשר הוא זוכה לכל זה, מרבה שלום למעלה ולמטה. שלום על ישראל, סתם. והשלום הוא שבחם של עליונים ותחתונים, שבח הוא של כל העולמות, ודברי תורה מרבים שלום בעולם, שכתוב (שם כט) ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום.

נפש כי תחטא. רבי יוסי פתח, (שיר ב) עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו'. כמה יש להם לבני אדם להזהר מחטאיהם שלא לחטא לפני רבונו, שהרי בכל יום ויום יוצא כרוז וקורא: העירו בני העולם את לבכם לפני המלך הקדוש! העירו להזהר מחטאיכם! העירו את הנשמה הקדושה שנתן בתוככם מהמקום העליון הקדוש.

ששנינו, בשעה שמוציא הקדוש ברוך הוא נשמה להורידה לבני אדם, הוא מעיד בה בכמה יעודים, בכמה ענשים, כדי לשמר את מצוותיו. ולא עוד, אלא שמעביר אותה באלף ושמונה עולמות להשתעשע, ולראות בהם את כבוד אותם שמשתדלים בתורה. (יוצאת) ועומדת לפני המלך בלבוש נכבד, בדמות של העולם הזה, בלבוש נכבד עליון מסתכלת בכבוד המלך בכל יום ומעטר אותה בכמה עטרות.

בשעה שמגיע זמנה לרדת לעולם, הוא עושה מדורה בגן עדן של הארץ שלשים ימים, לראות את כבוד רבונו של הצדיקים, ועולה

זכה בשור, שהוא ראשון לקרבן. אמר לו רבי יהודה, אם כך, למה התברך בדבר שהוא שמאל? בימין היה צריך, שהרי כתוב (יחזקאל א) ופני שור מהשמאל. אמר לו, כדי שיגן על חטאי ירבעם.

אמר לו, סוד למדנו בכתוב הזה, שכיון שיוסף שמר את הברית הזו, שהברית הזו אחוזה בשתי דרגות, ואותן שתי דרגות למעלה נקראו בשמות. ולמדנו בפרשת פרה אדמה, שהפרה הזו היא דרגה אחת מאותן שתי דרגות עליונות, והזווג של פרה נקרא שור, וזהו בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו. הדר לו ודאי. ולא כמו השור הזה של העולם, אלא וקרני ראם קרניו. קרן עליונה היא על כל האחרות, ועל כן – בהם עמים ינגח יחדיו אפסי ארץ.

אמר רבי אבא, משמע שכל מי ששומר את אות הרשם הקדוש, אותן שתי דרגות עליונות נקשרות בו, לשמר אותו בכל ולעטרו בכבוד עליון, ולכן זכה בשתי מלכיות – אחת הוא, ואחת בנו. שכיון ששלמה המלך נדבק בנשים נכריות, נתנה המלכות לירבעם, ולכן הברית חביבה מהכל.

משום כך אמר רבי שמעון, האדם הזה שמוליד בן, נקשר לשכינה, שהיא הפתח של כל הפתחים (והתינוק הזה שנמול, נקשר בשכינה, שהיא פתח של כל הכתרים) העליונים, הפתח שנקשר בשם הקדוש. (שאמר רבי שמעון) ואותו דם שיוצא מאותו תינוק שמור לפני הקדוש ברוך הוא, ובשעה שמתעוררים דינים בעולם, משגיח הקדוש ברוך הוא באותו דם ומציל את העולם. ומשום כך כתוב, (בראשית יז) ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר. וכתוב (תהלים ז) ואם בגבורת שמונים שנה. והכל עולה במשקל אחד.

שנינו, באותו הדם זוכה העולם להתבשם בחסד, וכל העולמות עומדים, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ וגו'. אם לא בריתי מילא, אבל למה יומם ולילה?

אמר רבי שמעון, שנינו, שני כתרים מתאחדים כאחד והם הפתח של כל הכתרים, ושנינו, אחד דין ואחד רחמים, ומתבשמים זה עם זה, זכר ונקבה. (ושנינו, אחד זכר ואחד נקבה, אחד דין ואחד רחמים).

בצד הזכר שרוי חסד, ובצד הנקבה שרוי דין. (ומשום כך) אחד לכן ואחד אדם. וכדי

שעבר על מצות רבונו. אם לוא יגיד – אם לא יודה עליהם לפני רבונו (מה כתוב) כשיצא מן העולם הזה, ונשא עונו. וכשישא עונו, איך יפתחו לו פתח ואיך יעמד לפני רבונו, ועל זה נפש כי תחטא כתוב.

נפש כי תחטא. רבי אבא פתח, (תהלים מד) כל זאת באתנו ולא שכחנוה ולא שקננוה בבירתך. כל זאת באתנו, היה צריך להיות כל אלו באו עלינו! אלא כל הדינים שלמעלה באו עלינו. ולא שכחנוה ולא שקננוה דברי תורתך. מכאן למדנו, כל מי ששונה דברי תורה ולא רוצה לעסק בה, כאלו שכח את הקדוש ברוך הוא, שהרי כל התורה היא שמו של הקדוש ברוך הוא.

ולא שקננו בבירתך, שכל מי שמשקר בברית הקדש הזו שרשומה בו, כאלו שמשקר בשמו של המלך, משום ששמו של המלך רשום באדם. ומקרא אחר מודה לכתוב הזה, שכתוב (שם) אם שכחנו שם אלהינו ונפרש כפינו לאל זר. אם שכחנו שם אלהינו, כמו שנאמר ולא שכחנוה (וזהו התורה שהיא שם אלהינו). ונפרש כפינו לאל זר, כמו שנאמר ולא שקננו בבירתך. והכל דבר אחד. מה השקר כאן? שפרש כפיו לרשות אחרת ומשקר בברית הזו, ולכן התורה אוהזת בזה. שכל מי ששומר את הברית הזו כאלו שמר את כל התורה, ומי שמשקר בזה כאלו משקר בכל התורה.

בא ראה, טרם שנמול אברהם הרי לא נאמר שהוא שמר את התורה. כיון שנמול מה כתוב? (בראשית כו) עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמתי מצותי חקותי ותורתך. והכל משום שנמול ונרשם בו הרשם הקדוש ושמר אותו כראוי, מעלה עליו כאלו שמר את כל התורה. אף ביצחק כתוב, (בראשית יז) ואת בריתי אקים את יצחק. ועל זה נקראת התורה ברית.

בא ראה, משום שיוסף שמר את הברית הזו ולא רצה לשקר בה, זכה לכבוד בעולם הזה ולכבוד בעולם הבא, ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא השרה את שמו בתוכו, שכתוב (תהלים פא) עדות ביהוסף שמו. וזכה לברכת העולם הזה ולברכת העולם הבא.

אמר רבי יצחק, כתוב (דברים לג) בכור שורו הדר לו וגו'. משום שיוסף שמר את הברית הזו,

באמות עובדי עבודה זרה קשה להעביר מהם את הזהמה, ואפלו עד שלשה דורות. ומשום כך שנינו, טוב שבעובדי כוכבים ומזלות וכו', ומשום כך גר צדק ודאי.

שאמר רב המנונא סבא, אמות עובדי עבודה זרה, טרם שנמולו שרויים הם בכתרים תחתונים שאינם קדושים, ורוח טמאה שורה עליהם. פיון שהתגירו ונמולו, הם שורים בכתר הקדוש (של השכינה) ששורה על שאר הכתרים התחתונים, ורוח קדושה שורה עליהם. אבל ישראל, קדושים בני קדושים של גזעים ושרשים, והתבשמו בהר סיני, ונכנסו לאמונה השלמה הקדושה בשעה שנמולו, הם שורים בכל שכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה וגו'. רבי יוסי אמר, (ישעיה נד) כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי נח. הפסוק הזה קשה, כתוב (בראשית ז) ומי המבול היו על הארץ, וכתוב (שם ט) ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול. כתוב מי המבול, ולא מי נח, וכאן כתוב כימי נח זאת לי. זאת לי?! הם לי היה צריך להיות!

אלא כך שנינו, כשצדיקים מתרבים בעולם, הקדוש ברוך הוא שמח ומשתבח בהם. ששנינו, כששרוי צדיק בעולם ונמצא בו, כביכול הוא מטיל שלום בעולם, וכל העולם מתברך בגללו, ומטיל שלום בפמליא של מעלה. מנין לנו? שכתוב (ישעיה כז) או יחזק במעזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. שני שלומות כאן למה? אלא יעשה שלום לי - שמשרה זכר ונקבה. שלום יעשה לי - שהאבות מתברכים.

מה יש ביניהם? אמר רבי יוסי, כשהאבות מתברכים, שלום יעשה לי, שמקדים שלום בכל. ומשום כך שלום קודם. יעשה שלום לי, מה הטעם לא הקדים כאן שלום? אלא כדי שיעבר הנחש ששרוי בנקבה בראשונה, ויבא הזכר לשרות במקומו, ומשום כך הקדים יעשה, ואחר כך שלום. **שנינו**, בזמן שצדיק שרוי בעולם, הדינים לא מתעוררים ולא שולטים בעולם, משום

להתבשם זה עם זה, (משום כך) הם מתקשרים זה בזה. והברית הזו אוהזת בהם ביוםם ולילה, בדין וחסד. בדין בראשונה, ואחר כך שורה בחסד, ומתבשם בכל. וזוהי הברית שנקראת יומם ולילה, שאוהזת בשניהם.

ומי שזוכה לשמר את אות הברית הזו כראוי ולא חוטא בה כל ימיו, הוא אוהז ביוםם ולילה, וזוכה לשני עולמות, העולם הזה והעולם הבא. ולכן אברהם נקרא שלם, שכתוב (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים. ואימתי נקרא שלם? כשזכה בשניהם, ביוםם ולילה, שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ושניהם ירש אברהם, ולא התקיים בו החסד בקיום שלם עד שנמול. פיון שנמול, התקיים בו וזכה לשניהם, ונקרא שלם.

כמו ששנינו, שכתוב (בראשית יח) והוא ישב פתח האהל כחם היום. פתח האהל, זהו הכתר העשירי של המלך, שהיא פתח לכל המשכן הקדוש של שאר הכתרים, ודוד המלך קורא (לז) פתח (צדק), שכתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק, וכתוב זה השער לה'. כחם היום, כשמאיר האור של החסד, חלק גורלו, כמו שישב בזה - ישב בזה. מתי התקיימו בו? כשנמול, ולכן נקראת ברית יומם ולילה. שנינו, כתוב (שמות יב) ופסח ה' על הפתח. מה זה ופסח ה' על הפתח? ששורה על הפתח הזה חסד להתבשם. ומשום כך, ולא יתן המשחית וגו'.

אמר רבי אלעזר, הרי שנינו, כשהגר נמול ונכנס תחת כנפי השכינה, הוא נקרא גר צדק ולא יותר, גר צדק ודאי, זוכה להכנס לאותו כתר של צדק, ואתה אומר יומם ולילה שזכו לשניהם?

אמר לו רבי שמעון, אלעזר בני, אינו דומה מי שבא משרש קדוש ומגזע אמת, למי שבא מגזע רע ומשרש של געלים רעים קשים. בישראל כתוב בהם, (ירמיה ב) ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת. באמות עובדי עבודה זרה כתוב, (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.

ומשום כך, ישראל קדושים זרע של אמת, גזע שהתבשמו בהר סיני ופסקה מהם כל הזהמה, כלם מתבשמים, וכלם נכנסים בברית הקדושה של יומם ולילה להיות שלמים בכל. אבל

אומר? אלא אמר הקדוש ברוך הוא, מי נח גרמו לי שאגלה זאת בעולם, שכתוב ואני "זאת" בריתי אותם. "זאת" אות הברית וגו'. את קשתי נתתי בענן, כלומר אין מי שמשגיח אלא לכבוד שמי שרמוז בזאת. ומי גרם לו? מי נח.

מבאן סימן לחסיד צדיק שלא מתגלה הקשת הזו בימיו, ולא צריך העולם בימיו לאות הזאת. ומי הוא? אותו שמבקש רחמים על העולם וראוי להגן עליו, כמו רבי שמעון בן יוחאי, שלא צריך העולם בימיו את האות הזאת, שהרי הוא היה אות סימן בעולם.

שלא היתה גזרה שנגזרה על העולם למעלה שלא מבטל אותה, והינו מה שכתוב (שמואל ב כג) מושל באדם. הקדוש ברוך הוא מושל באדם. ומי מושל בקדוש ברוך הוא כביכול? צדיק. שהקדוש ברוך הוא גוזר, והוא מבטל.

במו רבי שמעון בן יוחאי שיום אחד היה יושב על הדלת של שער (מערות) לוד, הרים עיניו וראה שהשמש מאירה, והסתירה אורה שלש פעמים. בינתיים נחשף האור, ונראה בשמש שחר וירק. אמר לו לרבי אלעזר בנו, בא אחרי בני, ונראה שהרי ודאי נגזרה גזרה למעלה, והקדוש ברוך הוא רוצה להודיע לי, שודאי שלשים יום תלוי אותו הדבר שנגזר למעלה, והקדוש ברוך הוא אינו עושה עד שמודיע לצדיקים. זהו שכתוב (עמוס ג) כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים.

עד שהיו הולכים, נכנסו לאותו כרם. ראו נחש אחד שהיה בא, ופיו פתוח, (והיה לוחש בלשונו) ולוהט בארץ בעפר. נער בגדיו רבי שמעון והכה ידו בראש הנחש, שכה הנחש, הנמיך את פיו וראה לשונו רוחשת. אמר לו: נחש נחש, לך ואמר לאותו הנחש העליון שהרי רבי שמעון בן יוחאי מצוי בעולם. הכניס את ראשו לנקב של עפר אחד, ואמר: גוזר אני, כשם שהתחתון חזר לנקב העפר, כך העליון יחזר לנקב תהום רבה.

רחש רבי שמעון בתפלה. עד שהיו מתפללים, שמעו קול אחד: ממני המות, הפנסו למקומכם. המכות של המשחיתים לא שורות בעולם, שהרי רבי שמעון בן יוחאי בטל אותן.

שאותו איש צדיק הוא אות בעולם, והקדוש ברוך הוא רוצה בכבודו, והעולם מתקיים בשבילו.

שנינו, אמר רבי יוסי, בזמן שבני העולם נמצאים רשעים לפני הקדוש ברוך הוא, אותו הצדיק שנמצא בעולם, (רוצה) הקדוש ברוך הוא מדבר עמו, כדי שיבקש רחמים על העולם ויתפייס עמו. מה עושה הקדוש ברוך הוא? מדבר עמו על אותם הרשעים של העולם. אומר לו להיטיב עמו לבדו ולהשמיד את כלם. מהי דרכו של אותו צדיק? עוזב את שלו ולוקח את של כל העולם כדי שיתפייס הקדוש ברוך הוא עמו.

מנין לנו? ממשה, שאמר לו הקדוש ברוך הוא, חטאו ישראל, (שמות לב) עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו וגו'. עוד אמר לו, הרף ממני ואשמידם וגו'. באותה שעה אמר משה, אם בשביל כבודי ישמרו ישראל מן העולם – טוב לי מות, ולא יאמרו שעזבתי את זה של כל העולם בשביל כבודי. מיד – ויחל משה את פני ה' אלהיו. והושיט עצמו למיתה בכמה מקומות בשביל ישראל, שכתוב ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך וגו'. ושנינו, לא זו משה משם עד שמחל הקדוש ברוך הוא לישראל. זהו שכתוב, וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו. וכתוב, (במדבר יד) ויאמר ה' סלחתי כדברך.

ואלו בנח כתוב, ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני וגו'. אמר לו נח, ולי מה אתה עושה? אמר לו, והקמתי את בריתי אתך וגו' עשה לך תבת עצי גפר. ולא בקש רחמים על העולם, וירדו המים והאבידו את בני העולם. ומשום כך כתוב מי נח. מי נח ודאי, שבו הם היו תלויים, שלא בקש רחמים על העולם.

מבאן אמר רבי יוסי, מה שכתוב (בראשית ט) ויחל נח איש האדמה. ויחל, כמו שנאמר (במדבר ל) לא יחל דברו, שנעשה חל. איש האדמה, שבגללו השמדו בני העולם, כי לא בקש עליהם רחמים. דבר אחר איש האדמה – שבשבילו התקמה לאחר שהשמדו הראשונים, שכתוב לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם וגו'.

שנינו, הם נקראו מי נח, שהוא גרם שנקראו על שמו. אמר רבי יוסי, זאת לי, מה זה

שולטים על הרחמים, כמו שנאמר (כמדבר טו) הנועדים על ה', על ה' ממש. ואז נמצאים העולמות חסרים, (קשורים) שאינם שלמים, ומתעוררת בכלם קטטה.

ובשני אדם מכשירים מעשיהם למטה, אזי מתבשרים הדינים ועוברים, ומתעוררים רחמים ושולטים על אותו הרע שמתעורר מן הדין הקשה. וכשמתעוררים רחמים, נמצאים שמחה ונחומים, משום ששולטים על אותו הרע. זהו שכתוב וינחם ה' על הרעה. וינחם, משום (ששולט על הרעה) שנכנע הדין הקשה, ושולטים הרחמים.

שנינו, בשעה שהדינים מתבשרים ושולטים הרחמים, כל פתח ופתח שבו לקיומו, וכלם מתברכים כאחד. וכששבים כל אחד ואחד למקומו וכלם מתברכים כאחד, והאם מתבשרת במפתחות החקוקים ושבים לצדה, אז נקראת תשובה שלמה, והעולם מתכפר, שהרי האם יושבת בשמחה שלמה, שכתוב אם הבנים שמחה, ואז נקרא יום הכפורים, שכתוב בו לטהר אתכם מכל חטאתיכם. ונפתחים חמשים שערים של צדדים חקוקים.

שנינו, כתוב והיה פי יחטא ואשם, מה זה פי יחטא, ולבסוף ואשם? אלא כך שנינו, פי יחטא מאותם חטאים שנקראו חטא, שכתוב מכל חטאת האדם. ואשם, כמו שנאמר האשם המושב לה'. ואשם, ויתקן. כלומר, אם יתקן את מעשיו, והשיב את הגזלה אשר גזל. אמר רבי יוסי, ממשמע שכתוב והשיב, לא כתוב וישיב אלא והשיב, והשיב דוקא.

שנינו, בארבע תקופות השנה הקול נפסק, ומתעוררים הדינים, והתשובה תלויה עד שמתתקן. וכשהדינים מתעוררים, יוצא קול, וארבע זויות (פעמים) העולם עולים ויורדים. הכרוז קורא, ואין מי שישיגית ויתעורר. והקדוש ברוך הוא מזמן, אם ישובו – ישוב, ואם לא – (הכל ס"א הקול) נפסק, והדינים נעשים, ואז נקרא ויתעצב, ויתעצב בפתים החיצונים.

אמר רבי יהודה, שנינו, מיום שנחרב בית המקדש אין יום שלא נמצא בו כעס רע, מה הטעם?

אשריה רבי שמעון, שרבונו רוצה בכבודך על כל בני העולם. במשה כתוב (שמות לב) ויחל משה וגו', שמשמע שאחז אותו פגוד, ואתה רבי שמעון גוזר, והקדוש ברוך הוא מקים. הוא גוזר, ואתה מבטל.

בין כך ראה שהאיר השמש ועבר אותו השחור. אמר רבי שמעון, ודאי שהעולם התבשר. נכנס לביתו ודרש, (תהלים יא) כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו. מה הטעם כי צדיק ה' צדקות אהב? משום שישר יחזו פנימו. מה זה פנימו? הפנים העליונים של כל העולם, שצריכים לבקש רחמים ממנו על כל מה שצריכים.

אמר לו רבי אלעזר בנו, אם כך, היה צריך להיות ישר יחזו פנימו, או ישרים יחזו. מה זה ישר יחזו? אמר לו, סוד עליון שאותם ימי קדם של העתיק הקדוש, נסתר כל הנסתרים. וימי עולם של ז"א, שהם נקראים פנימו, (שהם) רואים בדרך ישר מה שצריך לראות.

שנינו, בשעה שהקדוש ברוך הוא משגיח בעולם ורואה שכשירים מעשיהם של בני האדם למטה, מתגלה העתיק הקדוש בזעיר אנפין, ומסתכלים כל אותם הפנים בפנים נסתרים, וכלם מתברכים. מה הטעם שמתברכים? משום שמסתכלים אלו באלו בדרך ישר, שלא סוטים ימינה ושמאלה. זהו שכתוב ישר יחזו פנימו. וכלם מתברכים ומשקים זה את זה, עד שמתברכים כל העולמות. וכל העולמות נמצאים כאחד, ואז נקרא ה' אחד ושמו אחד.

ובשחטאי העולם מתרבים, נסתר העתיק הקדוש, ואין משגיחים פנים בפנים, ואז מתעוררים הדינים בעולם, והכסאות עולים, ועתיק הימים סתום ולא מתגלה. זהו שכתוב (דניאל ז) הייתי רואה עד שהכסאות הורמו ועתיק הימים יושב. עד שהכסאות הורמו, שאותם הפתרים העליונים, שמשקים את כל האחרים להעמידם בקיומם. ומי הם? האבות. ועתיק הימים יושב ולא מתגלה. ואז מהפכים הרשעים של העולם רחמים לדין.

שנינו. מצד האם יוצאים שומרי החקים, הקלפות שלהם, ואוחזים במקל של הגבורה,

בשלמות, הכל נמצאים בברכות, והרחמים מזמנים, וכל העולמות בשמחה. זהו שכתוב (מיכה ז) ישוב ירחמנו יכבש עונותינו. מי ישוב? ישוב העתיק הקדוש להתגלות בזעיר, ישוב להתגלות, שהיה נסתר בראשונה, והכל נקרא תשובה.

אמר רבי יהודה, הכל בכלל, הכל סתם. וכתוב (דברים יג) למען ישוב ה' מחרון אפו ונתן לך רחמים. אמר רבי יצחק, הכל הוא ודאי, והרי בארנו את הדברים לפני רבי שמעון.

והשיב את הגולה. שם שאלו החברים, מפני מה בגולה כתוב והשיב את הגולה, ולא יותר? אלא הרי בארנו, שזה שם יראה העליונה כמו התחתונה, וזה שגונב שם את היראה התחתונה כנגדו, ולא היראה העליונה.

מה כתוב למעלה? נפש כי תחטא. כמו שאמרנו, שהתורה והקדוש ברוך הוא תמהים עליו ואומרים, נפש כי תחטא וגו'. וכתוב נפש כי תמעל מעל וגו', או - נפש כי תשבע וגו'. אמר רבי יצחק, כתוב נפש, ולא רוח, ולא נשמה, וכאן גוף (רוח) ונפש, שנאמר והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגולה. מי שרוצה לתקן את מעשיו, כמו שאמרנו והשיב. מי זה והשיב? אלא כמי שיתקן מעשים, כדי שישב מעינות המים למקומם להשקות את הנטיעות, שהרי הוא גרם בחטאיו למנע מהם. ועל זה - והשיב את הגולה וגו', כמו שנתבאר.

רבי אבא היה יושב לפני רבי שמעון. נכנס רבי אלעזר בנו. אמר רבי שמעון, כתוב (תהלים צב) צדיק כפתור יפרח וגו'. צדיק כפתור, מה זה כפתור? שהרי מכל האילנות של העולם, אין מי שמתעכב לפרח כמו תמר שעולה לשבעים שנים. מה הטעם כפתור? אלא אף על גב שהכתוב מעיד, החברים כלם אין רוצים לגלות.

אבל צדיק כפתור יפרח, זה נאמר על גלות בבל, שהרי לא שבה שכינה למקומה אלא לסוף שבעים שנה. זהו שכתוב (ירמיה כט) כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקד אתכם. וזהו צדיק כפתור יפרח, שעולה זכר ונקבה לשבעים שנה. צדיק - זה הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב (תהלים יא) כי צדיק ה' צדקות אהב. וכתוב (שמות ה) ה' הצדיק. וכתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב.

משום ששנינו, אמר רבי יודאי אמר רבי ייסא, נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל לירושלים של מטה. ומשום כך נמצאת רתחה בעולם.

אמר רבי יוסי, כתוב ערות אביך וערות אמה לא תגלה. וכתוב אמה היא לא תגלה ערותה. ושנינו, אמה היא ודאי. הרי אם גלה ערותה, למה צריך להשיב אותה? ודאי לתקן את מה שגלה.

ששנינו, כשמגבר יצר הרע באדם, אינו מתגבר אלא באותן עריות, וכל החטאים אחרים באותה ערוה. וכתוב לא תגלה. כשמתקן, מתקן כנגד אותו שגלה, וזו נקראת תשובה.

אמר רבי יצחק, כל חטאי העולם אחרים (זה) בזה, עד שהאם מתגלה בגללם. וכשהיא מתגלה, כל אותם הבנים מתגלים (בשבילה). וכתוב לא תקח האם על הבנים. וכשמתקן העולם למטה, הכל מתקן, עד שעולה התקון לאם הקדושה ומתתקנת, ומתכסית ממה שהתגלתה. ומשום כך כתוב, אשרי נשוי פשע פסוי חטאה, ואז נקראת תשובה, תשובה ודאי. ואז נקרא יום הכפורים, כמו שכתוב מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו.

אמר רבי יהודה, מתי נקראת תשובה? כשהאם מתכסה ועומדת בשמחה על הבנים, שכתוב (תהלים קיג) אם הבנים שמחה. ושבה לקיום. ומי שהיה סגור, שב למקומו. וכלם שבים אחד לאחד, ומתברכים כל אחד ואחד, ואז נקראת תשובה (שלמה), תשובה סתם, להכליל הכל.

אמר רבי יצחק, כשמכשר העולם, כלו מכשר כאחד. כתוב כי גדול מעל שמים חסדך. מעל שמים, שעולה למעלה מהמקום שנקרא שמים. ומי הוא. זו האם. והינו שנקראת תשובה.

רבי יהודה אומר, מדיק שכתוב מעל שמים. אלמלא כתוב על שמים, משמע אותו מקום שעומד על שמים ולא יותר. כיון שאמר מעל שמים, משמע אותו מקום שעומד על השמים למעלה למעלה. (ומה היא? אמה, וזהו שנקרא תשובה).

ששנינו, באותו זמן שמכשרים המעשים למטה, והאם בשמחה, מתגלה העתיק הקדוש, ושב האור לזעיר אנפין, ואז הכל בשמחה, הכל

שֶׁהַשְּׂקָאָת הֶגֶן נִמְצָאָת מִשָּׁם. וְזוֹהִי תְּשׁוּבָה, וְעַל
זֶה נִקְרָאִים בְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה. וְאֵלּוּ מִתְּתַקְנִים בְּמָקוֹם
אֲחֵר שֶׁנִּקְרָא צְדִיק.

וְעַל זֶה אֵלֶּה יוֹשְׁבִים בְּמָקוֹם עֲלִיוֹן, וְאֵלֶּה יוֹשְׁבִים
בְּמָקוֹם קָטָן. מָה הַטַּעַם? אֵלּוּ מְשִׁיבִים מִים
לְמָקוֹמָם מִהַמָּקוֹם הָעֲלִיוֹן שֶׁל הַנְּהַר הָעֶמֶק, עַד
אוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנִּקְרָא צְדִיק. וְצְדִיקִים גְּמוּרִים
מְשַׁפְּיֵעִים מֵאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁהֵם יוֹשְׁבִים לְעוֹלָם הַזֶּה.
וְעַל כֵּן אֵלּוּ עֲלִיוֹנִים וְאֵלּוּ תַּחְתּוֹנִים. אֲשֶׁרֵי חֵלְקָם
שֶׁל בְּעֵלֵי הַתְּשׁוּבָה, וְאֲשֶׁרֵי חֵלְקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים
שֶׁבְּגִלְלָם הָעוֹמֵד עוֹמֵד.

וְהוּ שֶׁכְּתוּב, וְהָיָה כִּי יַחֲטָא וְאָשָׁם וְגו'. מָה כְּתוּב
לְמַעַלָּה? אוֹ מִצָּא אֲבָדָה וְכַחֲשׁ בָּהּ וְגו', שֶׁהָרִי
בְּשִׁבִיל זֶה מְסַתֵּק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִהַפֵּל.
כְּבִיכּוֹל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא נִמְצָא בְּמָקוֹמוֹ, שֶׁהָרִי
כְּנִסְתֵי יִשְׂרָאֵל נִפְרְדָה מִמָּקוֹמָהּ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֲבָדָה
הָאֲמוּנָה. מָה זֶה הָאֲמוּנָה? זֶה כְּנִסְתֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וְאֲמוּנַתְךָ בְּלִילוֹת. אֲבָדָה הָאֲמוּנָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר עַל מָה אֲבָדָה הָאֶרֶץ, וְהַכֹּל אֲחָד.

וְהָרִי בְּאֶרְצוֹ אֲבָדָה, וְלֹא נִאֲכַדְתָּ, וְלֹא אֲבוּדָה. כְּמוֹ
כֵּן הַצְּדִיק אֲבָד. אֲבוּד אוֹ נִאֲכַד לֹא כְּתוּב,
אֶלָּא אֲבָד. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אֲבָדָה הָאֲמוּנָה, בְּשִׁבִיל כֹּף
- וְהַשִּׁיב אֶת הַגְּזֻלָּה אוֹ אֶת הָאֲבָדָה וְגו'.

רְעִיָּא מִהֵימָנָא (רִוְעָה הַנְּאָמֵן)

אָמַר הַרְוֵעָה הַנְּאָמֵן, מְקוֹמוֹת יֵשׁ בְּגִיּהַנָּם
רְשׁוּמִים לְמַחְלָלֵי שְׁבָתוֹת בְּפִרְהֶסְיָא, וְלֹא
חוֹזְרִים בְּתְּשׁוּבָה מֵאוֹתוֹ חִלּוּל, וּמְמַנִּים עֲלֵיהֶם.
וְאִף כֹּף יֵשׁ מְקוֹמוֹת בְּגִיּהַנָּם לְאוֹתָם שֶׁמְגַלִּים
עֲרִיזוֹת, וְלְאוֹתָם שֶׁמְגַלִּים פְּנִים בְּתוֹרָה שֶׁלֹּא
כְּהִלְכָה, וְלְאוֹתָם שֶׁשׁוֹפְכִים דָּם נְקִי, וְלְאוֹתָם
שֶׁנִּשְׁבָּעִים לְשֶׁקֶר, וְלְאוֹתָם שֶׁשׁוֹכְבִים עִם נְדָה אוֹ
בֵּת אֵל נִכְר אוֹ זוֹנָה אוֹ שִׁפְחָה. וְאִף כֹּף לְמִי
שֶׁעוֹבֵר עַל שִׁמ"ה לֹא תַעֲשֶׂה.

לְכַל חֲטָא יֵשׁ מְקוֹם בְּגִיּהַנָּם, וּמִמֶּנָּה עֲלִיוֹ. וְשִׁטָּן
יֵצֵר הָרַע שֶׁלּוֹ מְמַנֶּה עַל כָּל הַחֲטָאִים
וְהַמְקוֹמוֹת וְהַמְמַנִּים שֶׁלּוֹ. וְאִם חוֹזֵר בְּתְּשׁוּבָה, מָה
כְּתוּב? מַחֲתִי כַּעֲב פִּשְׁעֵיךָ, נִמְחוּ הַרְשׁוּמִים שֶׁל
הַרְשָׁעִים שֶׁל הַמָּקוֹם שֶׁל הַגִּיּהַנָּם מִכָּל חֲטָא וְחֲטָא.

בְּאֶרְזוֹ בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָה. מָה זֶה אֶרְזוֹ? זֶה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב בְּחוֹר כְּאֶרְזִים. (שִׁיּוֹשֵׁב
עַל כֶּסֶף שֶׁל יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם) בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָה, בְּלִבְנוֹן וְדָאֵי,
וְזֶהוּ הָעֵדֵן שֶׁלְּמַעַלָּה, שֶׁעֲלָיו כְּתוּב (שם טו) עֵינַי לֹא
רָאִיתָה אֱלֹהִים זוֹלָתְךָ. וְהָאֶרְזוֹ הַזֶּה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם
עֲלִיוֹן יִשְׁגָה.

וְזֶה בְּגִלְלוֹת הָאֲחֵרוּנָה הוּא כְּמוֹ הָאֶרְזוֹ הַזֶּה שֶׁמִּתְעַכֵּב
לְעוֹלוֹת. וּמִשְׁעָה שֶׁעוֹלָה עַד שְׁעוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ
הוּא יוֹם, וְתַחֲלַת הַיּוֹם הָאֲחֵר עַד שֶׁעוֹשֶׂה צַל בְּאוֹר
הַיּוֹם. וְהָאֶרְזוֹ לֹא עוֹלָה אֶלָּא בְּעֵדוֹן שֶׁל הַמַּיִם, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר כד) כְּאֶרְזִים עֲלֵי מַיִם. כֹּף אֶרְזוֹ בְּלִבְנוֹן
יִשְׁגָה. שֶׁמִּשָּׁם יוֹצֵא הַמַּעַיִן וְהַנְּהַר שֶׁל הַמַּיִם
לְהַשְׁקוֹת. וְאֶרְזוֹ זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב (שִׁיר
ה) בְּחוֹר כְּאֶרְזִים.

שְׁתוּלִים בְּבֵית ה' - לְזַמְנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמַּשִּׁיחַ.
בְּחִצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יִפְרִיחוּ - בְּתַחֲתֵי
הַמַּתִּים. עוֹד יִנוּכּוֹן בְּשִׁיבָה - בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהָעוֹלָם
יִמְצָא חֶרֶב. דְּשָׁנִים וְרַעֲנָנִים יִהְיוּ - לְאַחַר שֶׁכְּתוּב
(ישעיה טו) הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאֶרֶץ הַחֲדָשָׁה. וְאִזּוֹ,
(תהלים קד) יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׁיו כְּתוּב. וְכָל כֹּף לְמָה?
(תהלים צב) לְהַגִּיד כִּי יֵשֶׁר ה' צוּרֵי וְלֹא עוֹלָתָהּ בּוֹ.

עוֹד פֶּתַח וְאָמַר, (משלי טז) אִישׁ תְּהַפְּכוֹת יִשְׁלַח מְדוֹן
וְנִרְגַן מִפְּרִיד אֲלוּף. אִישׁ תְּהַפְּכוֹת יִשְׁלַח מְדוֹן,
כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, הַרְשָׁעִים עוֹשִׂים פָּגָם לְמַעַלָּה. וְנִרְגַן
מִפְּרִיד אֲלוּף, מִפְּרִיד אֲלוּפוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְזֶה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא.

דְּבַר אֲחֵר אִישׁ תְּהַפְּכוֹת יִשְׁלַח מְדוֹן - מָה זֶה
יִשְׁלַח? יִשְׁלַח אֶת אוֹתָן נְטִיעוֹת. מְדוֹן -
שִׁיּוֹנְקִים מִן הַצֵּד שֶׁל הַדִּין. וְנִרְגַן מִפְּרִיד אֲלוּף, כְּמוֹ
שֶׁאֲמַרְנוּ, שֶׁהַרְשָׁעִים עוֹשִׂים פָּגָם לְמַעַלָּה. מִפְּרִיד -
שֶׁהֵיחֹד לֹא נִמְצָא, מִפְּרִיד אֶת הַגְּבִירָה מִהַמְּלִיךְ,
וְאֶת הַמְּלִיךְ מִהַגְּבִירָה. וּמִשׁוּם כֹּף לֹא נִקְרָא אֲחָד,
שֶׁאֲחָד אֵינוֹ נִקְרָא אֶלָּא כְּשֶׁהֵם בְּזוּג אֲחָד. אוֹי
לְאוֹתָם הַרְשָׁעִים שֶׁעוֹשִׂים פְּרוּד לְמַעַלָּה. וְאֲשֶׁרֵי
הַצְּדִיקִים שֶׁמַּעֲמִידִים אֶת הַקִּיּוּם שֶׁלְּמַעַלָּה, וְאֲשֶׁרֵי
בְּעֵלֵי הַתְּשׁוּבָה שֶׁמְשִׁיבִים הַכֹּל לְמָקוֹמָם.

וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, הַמָּקוֹם שֶׁבְּעֵלֵי תְּשׁוּבָה יוֹשְׁבִים,
צְדִיקִים גְּמוּרִים לֹא יוֹשְׁבִים בּוֹ. מָה הַטַּעַם?
אֶלָּא הֵם הַתְּתַקְּנוּ בְּמָקוֹם עֲלִיוֹן בְּמָקוֹם

בהם. ומשום זה הקרבן ליהו"ה. שאין מי שיכול לקרב חיות ויסודות להכניס שלום ביניהם אלא שמו, שמקרב בשמו מים לאש, ולא מכבים זה את זה, ומקרב רוח לעפר ולא מפריד אותו.

באותו זמן, אלו השלמים, חיות ויסודות, ונקראים קדשים, שאין טמאים ביניהם. ועוד, שלמים זו ה' האחרונה, שהיא שלמותו של העמוד האמצעי בכל ההיות שכלולות בו, לכל ששת הצדדים שלו, שהן שש ספירות.

וסוד הדבר - חתם רום ופנה למעלה, ביה"ו, לימין של חסד. בהו"י, לשמאל של גבורה. וה"י, בעמוד האמצעי. יו"ה בנצח. בהוד הי"ו. ביסוד וי"ה. האילן שאוחז את כלם - תפארת. עץ עושה פרי. ומשום כך המקום שיפל העץ, שם יה"ו. ואף כך בכל הויה, ה' אחרונה שלמים לה, ולכל ההיות שאחוזים בה. כמו זה, יה"ו עם ה' - יהוה. הו"י עם ה' - הויה. וה"י עם ה' - והי"ה. ואף כך שאר ההיות.

והם ח"י אותיות של ששת הצדדים שכלולים בצדיק חי העולמים, ועם ה' נעשה חיה. וסוד הדבר היא ה', כמו תבת נח שכנס בה בכל מין ומין, שהם שנים שנים שבעה שבעה לקרבן. שנים שנים - ארבעה. שבעה שבעה - ארבעה עשר. הרי י"ח. ותבה ה', בה נשלמת חיה.

(פתח ואמר, באתי לגני וגו') והצדיק כולל שש דרגות, ומשום כך תקנו לפתור בו חלום בשלשה שלומות, בשלשה פדיונות, שהוא ו', בחשבון ו'. והוא הסלם של חלום יעקב, כולל שש ספירות. מצב ארצה - שכינה תחתונה, וזו ה' התחתונה. וראשו - זה י', בו הוא צדיק שביעי. מגיע השמימה - זה האם העליונה, וזו ה' העליונה, שמצד החלום ה' שולטת על י', שהוא ראש הסלם, ה"י מן אלהים. ומשום כך, והנה מלאכי אלהים עלים וגו', ולא מלאכי יהו"ה.

האותיות כסדרן עולות בחלם, שהוא כתר על ארבע אותיות, שהתפשטות שלהן מחכמה עד המלכות הקדושה. משום שחכמה היא י', בינה ה', שש ספירות ו', מלכות ה' אחרונה. חלם כתר על כל האותיות. (ע"כ רעיא מהימנא).

ויש חטאים ושומים למעלה, ולא למטה. ויש שרשומים למטה ולא למעלה, ויש שרשומים למטה ולמעלה. נמחו למטה - נמחו למעלה, אחר שחזר בתשובה. ועוד בארו בעלי המשנה, רשע - עוונותיו חקוקים לו על עצמותיו. צדיק - זכיותיו חקוקים לו על עצמותיו. למה? כדי להיות רשומים בין בעלי החטאים שלהם להודע בהם, וקול יוצא עליו: זהו רשע, ישרפו עצמותיו בגיהנם.

ובארנו, נשמות של רשעים הן הן המזיקים בעולם. והדין שלהם בארו עליהם בעלי המשנה, שנשמתם נשרפת ונעשית אפר תחת כפות רגלי הצדיקים. ובמה נשרפים? באש הפסא, שנאמר בו (דניאל ז) כרסיה שביבין די-נור גלגלוהי נור דלק. (ונהר דינור שופע ויוצא) מארבע חיות של אש שסובבים את פסא הדין, שהוא אדנ"י, דין של המלכות דין.

ואותו נהר נאמר בו, (שם) נהר דינור שופע ויוצא מלפניו. נשמות הצדיקים טובלות ונטהרות בו, ונשמות הרשעים נדונים בו, ובויערים לפניו כמו קש לפני אש, והינו אש אוכלת אש. יהו"ה הוא חמה. ונרתיקו - אדנ"י והינו הסוד שפרשוהו, לעתיד לבא מוציא הקדוש ברוך הוא חמה מנרתיקה; צדיקים מתרפאין בה, ורשעים נדונים בה.

ומהחיות של פסא הדין היה יורד אריה של אש לאכל את הקרבנות, אותם הממנים על כל איבר שחטא מחבל קטגור אחד, כמו שבארוה, עשה עברה אחת - קנה לו קטגור אחד. ומיד שירדת אש של גבוה ושורפת את אותם איברים ופדרים ואמורים של פרים וכבשים ועתודים ועזים, יהו"ה שירד כאריה של אש לשרף אותם, נשרפים האיברים שלהם, נשרפים המשחיתים שממנים עליהם, ומתכפרים חטאי ישראל, שהם איברי השכינה.

סדר הלימוד ליום כז ניסן [יום 204 בשנה]

באותו זמן מתקרבות החיות הממנות על הזכיות, שהם מכפסא הרחמים, שהיא תשובה, האם העליונה. ובמה מתקרבים? בשם יהו"ה שנכנס

בלי ברכות, כשיצטרכו אותן ברכות ולא ימצאו בידי. על עדרי חבריה, איך אעמד עליהם ולא אהיה רועה להם וזנה אותם. עדרי חבריה – אלו הם ישראל שהם בני האבות, שהם המרכבה הקדושה למעלה.

אמר לה הקדוש ברוך הוא: תעזבי את שלי, שהרי שלי הוא דבר נסתר מלהודע. אבל – אם לא תדעי לך, לעצמך, הרי לך עצה. היפה בנשים, כמו שנאמר הנך יפה רעיתי. צאי לך בעקבי הצאן – אלה הם הצדיקים שהם נדשים בין העקבים, ובשבילם נתן לך כח לעמד. (ועם כל זה) ורעי את גדיתך על משכנות הרעים – אלו הם תינוקות של בית רבן שהעולם מתקיים בשבילם, ונותנים כח לכנסת ישראל בגלות. משכנות הרעים – אלו בתי רבן, מקום בית המדרש שתמיד נמצאת בהם התורה.

דבר אחר אם לא תדעי לך היפה בנשים וגו' – בא ראה, בשעה שצדיקים נמצאים בעולם, ואותם תינוקות של בית רבן נמצאים ועוסקים בתורה, יכולה כנסת ישראל לעמד עמם בגלות. ואם לא, כביכול היא והם אין יכולים להתקיים בעולם. ואם נמצאים צדיקים, הם נתפסים בראשונה. ואם לא, אותם הגדדיים שהעולם מתקיים בשבילם נתפסים בראשונה, והקדוש ברוך הוא מסלק אותם מן העולם, אף על גב שאין נמצא בהם חטא. ולא זה בלבד, אלא מרחיק ממנו את כנסת ישראל וגולה לגלות.

זהו שכתוב, אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. למה יחטא? לאשמת העם. משום חטאי העולם שגרמו את זה, לאשמת העם ודאי, ולא לאשמתו. יחטא – יגרע טובו ודן דין בכל, כמו שנאמר (מלכים א א) והייתי אני ובני שלמה חטאים. דבר אחר אם הכהן המשיח – זה הקדוש ברוך הוא, כפי שאמרנו. יחטא – יחסר מפנסת ישראל ומהעולם, שלא נותן להם ספוק הברכות. למה? זהו לאשמת העם ודאי, זה בשביל החטא של העם.

אם הכהן המשיח יחטא. רבי יצחק פתח, (שמות לב) זכר לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך, הפסוק הזה קשה. כך היה צריך לכתב: זכר לאברהם וליצחק ולישראל. מה זה ליצחק? אלא כך שנינו,

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם. רבי אבא פתח, (שיר א) הגידה לי שאהבה נפשי וגו', אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך וגו'. את הפסוקים הללו בארו החברים במשה בשעה שהיה עולה מן העולם, שאמר (במדבר כז) יפקד ה' אלהי הרוחת לכל בשר וגו', אשר יצא לפניו וגו'. ושנינו שזה נאמר על הגלות.

ובא ראה, הפסוקים הללו אמרה אותם כנסת ישראל למלך הקדוש. הגידה לי שאהבה נפשי, כמו שנאמר (שיר ג) את שאהבה נפשי ראיתם. ולמלך הקדוש נאמר, אתה שאהבה נפשי איכה תרעה.

בספרו של רב המנונא סבא אומר, כל זמן שכנסת ישראל נמצאת עם הקדוש ברוך הוא, כביכול הקדוש ברוך הוא בשלמותו, ורועה ברצון אותו (ואת האחרים הוא זן) את עצמו מאותה יניקת החלב (של המלך) של האם העליונה, ומאותה יניקה שהוא יונק, משקה את כל שאר האחרים ומיניק אותם. ולמדנו שאמר רבי שמעון, כל זמן שכנסת ישראל נמצאת עם הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא בשלמותו, בשמחה, שריוות בו ברכות ויוצאות ממנו לכל שאר האחרים, וכל זמן שאין כנסת ישראל נמצאת עם הקדוש ברוך הוא, כביכול הברכות נמנעות ממנו ומכל שאר האחרים.

וסוד הדבר – בכל מקום שאין נמצאים זכר ונקבה, אין ברכות שורות עליו, ולכן הקדוש ברוך הוא גועה ובוכה, כמו שנאמר (ירמיה כח) שאג ישאג על נהו. ומה הוא אומר? אוי שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי וכו'.

ובשעה שכנסת ישראל יצאה לגלות, אמרה לפניו: הגידה לי שאהבה נפשי. אתה אהוב נפשי, אתה שכל אהבת נפשי בך, איכה תרעה? איך תזון את עצמך מעמק הנחל שלא פוסק, איך תזון את עצמך מהאור של העדן העליון. איכה תרביץ בצהררים, איך תזון את כל אלו האחרים שנשקים ממך תמיד?

ואני הייתי נזונית ממך בכל יום, ונשקית ומשקה את כל אותם התחתונים, וישראל נזונו בי, ועכשו שלמה אהיה כעטיה, איך אהיה מתעטפת

התחתונים לא יתברכו על ידו, כל שכן העליונים. אמר רבי יהודה, ולא? והרי כתוב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו. למה צריך לכפר עליו? משום שהוא חטא, יכפר על עצמו, שכתוב וכפר בעדו.

אמר רבי חייא, הרי ידוע באיזה מקום נקשר הכהן הגדול ובאיזה מקום נקשר כהן אחר. ואותו שנקרא סגן ידוע. משום כך כהן מקריב את קרבנו בראשונה, ומעלה אותו עד אותו מקום שנקשר בו. ואחר שהכהן עלה לאותו מקום, לא מעכבים אותו לעלות למקומו ולכפר על חטאו. ולכן אחר מקריב עליו את קרבנו. כיון שאחר הוא המקריב, ולא מסתפקים כל כך על ידו, אחר כך הוא מקריב, ואותם העליונים, כלם מתחברים לכפר את חטאו, והמלך הקדוש מסכים על ידם. כמו כן המתפלל וטעה, יעמד אחר תחתיו.

רבי אלעזר ורבי אבא היו יושבים. אמר רבי אלעזר, ראיתי את אבא ביום ראש השנה ויום הכפורים שאינו רוצה לשמע תפלה מכל אדם, אלא אם עמד עליו שלשה ימים קדם לטהר אותו. שרבי שמעון היה אומר כך: בתפלת האדם הזה שאני מטהר, מתכפר העולם. וכל שכן בתקיעת השופר שאינו מקבל תקיעה של אדם שאינו חכם לתקע בסוד התקיעה.

ששנינו, רבי ייסא סבא אומר, התקיעות הללו כסדרן. הראשונה כלולה מהכל. השנייה – אחת כסדר ואחת כסדר, גבורה גדולה ביניהם. שלישית – אחת כאן ואחת כאן, וגבורה ביניהם. השבר עולה, והתרועה יורדת. אחת קשה ואחת רפה. והרי פרשוה. והן עשר. והן תשע. כלל אחד של הכל.

וביום הזה מתעטר יצחק, והוא הראש לאבות. ביום הזה כתוב, (ישעיה לג) פחדו בציון חטאים. ביום הזה יצחק נעקד, ועקד הכל, ושרה מדברת (מיללת), וקול שופר חזק מאד. אשרי חלקו של מי שעובר ביניהם ונצל מהם. אמר רבי אבא, משום כך קוראים פרושת יצחק ביום הזה, שביום הזה נעקד יצחק למטה ונקשר באותו שלמעלה. (באברהם) מתי נקשר? בשעה שכתוב (בראשית כב) ויעקד את יצחק בנו וגו'.

בכל מקום השמאל נכלל בימין, והוא בכלל של הימין. שהימין הזה מתקן לעולמים להכליל בו את השמאל, ועל כן לא חלק, כדי להכליל אותו באברהם. ומשום כך לאברהם ליצחק (דוקא) כלל אחד. (אבל) ולישראל, שהרי הוא אחוז בכנפיו (בכתפיו) את שניהם, והוא שלם בכל.

אשר נשבעת להם כך. שבועה נשבע הקדוש ברוך הוא לאבות, באבות שלמעלה, זהו שכתוב אשר נשבעת להם כך, באותם שלמעלה באותם ששורים כך. ותדבר אליהם ארבה את זרעכם וגו'. אשר אמרתי, אשר אמרת היה צריך להיות! אלא הקדוש ברוך הוא אמר כך לאבות פעם ופעמים. אשר אמרתי – שרציתי ברצון נפשי, שהרי אמירה זהו רצון. זהו שכתוב (מלכים א ח) אדני אמר לשכן בערפל. ועוד מה תאמר נפשך ואעשה לך.

ונחלו לעלם, מה זה לעלם? העולם שלמעלה שאחוז בו אותה ארץ, ונזונית מאותו עולם. ואם הארץ הזו מתגרשת, ממה זה? לאשמת העם הוא נהיה.

רבי יצחק אמר, אם הכהן המשיח יחטא – זה הכהן שלמטה, שנתתקן לעבודה ונמצא בו חטא, זה ודאי קורה לאשמת העם. אוי לאותם שסומכים עליו. כמו כן שליח צבור שנמצא בו חטא, (משום שהעם לא נמצאו צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא) אוי לאותם שסומכים עליו. אמר רבי יהודה, וכל שכן הכהן, שכל ישראל, והעליונים והתחתונים, כלם מאחדים (מחכים) ומצפים להתברך על ידו.

שהרי שנינו, בשעה שהכהן מתחיל לכוון דברים ולהקריב קרבן עליון, הכל נמצאים בברכה ובשמחה. הימין מתחיל להתעורר, השמאל נכלל לימין, והכל נקשר ונאחז זה עם זה, וכלם מתברכים כאחד. נמצא שעל ידי הכהן מתברכים העליונים והתחתונים, והרי פרשוה. ומשום כך צריך להקריב קרבן עליו, כדי שיתכפר חטאו.

אמר רבי יוסי, הרי שנינו שעל ידי הכהן מתכפר חטאו של אדם כשמקריב קרבן. עכשו כשהוא חוטא, מי מקריב עליו ומי יכפר עליו? אם תאמר שהוא מקריב על נפשו – הרי הוא התקלקל, ואינו כדאי שיתברכו עליו עליונים ותחתונים.

הקדוש שורה בו, מתעטרים (נוצעים) כלם לפני המלך, ואז הכסאות עולים, וכסא אחר של יעקב עומד ומתתקן.

ועל זה מצאנו בספרו של רב המנונא סבא באותן תפלות של ראש השנה שהיה אומר, התפלה וקול השופר (שאיתו קול) שמוציא אותו הצדיק, שנמצא מרוחו ונפשו באותו השופר של אותו הקול שעולה למעלה. ובאותו יום עומדים ונמצאים מקטרגים למעלה. וכשעולה אותו קול השופר, כלם נדחים לפניו ולא יכולים לעמד. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים לכוון את הרצון לפני רבונו ויודעים לתקן עולם ביום הזה בקול שופר. ועל זה כתוב, (תהלים פט) אשרי העם יודעי תרועה. יודעי, ולא תוקעי.

ביום הזה צריך העם להסתכל באדם שלם מכל, שיודע את דרכי המלך הקדוש, שיודע בכבוד המלך שיבקש עליהם בקשה ביום הזה, ולזמן קול שופר בכל העולמות, בכונת הלב, בחכמה, ברצון ובשלמות, כדי שישתלק הדין על ידו מן העולם. אוי לאותם שהשליח שלהם לא נמצא כראוי, שהרי חטאי העולם (העם) באים להזכר בגללו. זהו שכתוב, אם הכהן המשיח יחטא – שהוא שליחם של כל ישראל – לאשמת העם הוא, משום שהדין שורה עליהם.

ובשששליח הוא צדיק כראוי, אשרי העם, שכל הדינים מסתלקים מהם על ידו, כל שכן הכהן שעליו מתברכים עליונים ותחתונים.

אמר רבי אלעזר, ועל זה, כהן ולוי טרם שיעלה לעבודה, בודקים אחריו, ויודעים דרכיו ומעשיו. ואם לא, אינו עולה לעבודה, וכן בסנהדרין כדי לדון דין.

ואם נמצא כראוי, נותנים עליו חמרות המקדש. ואם לא, אינו עולה לעבודה. זהו שכתוב, (דברים לג) וללוי אמר תמיד ואוריה לאיש חסידך. מפני מה זכה (אחר) לאורים ולתמים ולעבד עבודה? הוי אומר, אשר נסיתו וגו'. האמר לאביו ולאמו לא ראיתו וגו'. וכיון שנמצאו בדרגות הללו, אז – יורו משפטיה ליעקב וגו', ישימו קטורה וגו'. לשכף את הרגז ולזמן שלום. וכליל על

אמר רבי אלעזר, ביום הזה מעטר יצחק את אברהם, שכתוב והאלהים נסה את אברהם. מה זה נסה? כמו שנאמר (ישעיה מט) ואל עמים ארים נסי. (שמות יז) ויקרא שמו ה' נסי. מה בא להשמיענו? משום שהימין נתקן ונשלם. זהו שכתוב והאלהים נסה את אברהם. והאלהים בדיוק. וזהו (בראשית לא) ופחד יצחק.

רבי אבא אמר, כתוב (תהלים עה) כי אלהים שופט זה ישפיל וזה ירים. כי אלהים שופט, אלמלא שעבר הדין של יצחק במקום שיעקב שורה (ונרפא) והתכסה (ורוחץ) (והתבשם) שם, אוי לעולם שיפגש בדינו. וסוד הדבר – (ישעיה סו) כי באש ה' נשפט. וזוהי התבשמות של העולם.

וביון שנכנס למקומו של יעקב, ויעקב אוחו בו, אזי האש שוככת והגחלים מצטננים. לאדם שהיה רוגז, וחרג ושם עליו כלי זין, ויצא מרגז להרג אנשים. חכם אחד עמד על הפתח ואחז בו. אמר: אלמלא לא החזיק בי ותפס אותי, הרי היה נמצא הרג של אנשים. בעוד שהחזיקו זה בזה ואחזו זה בזה, הצטנן רגזו על שיצא להרג. יצא להוכיח – מי סובל את הרגז וחרג הדין של אותו אדם? הנה אומר, זה שעמד על הפתח.

כך אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: בני, אל תפחדו, הרי אני עומד על הפתח, אבל הזדרזו ביום הזה ותנו לי כח. במה? בשופר. שאם נמצא קול השופר כראוי ומכונים בו למטה, אותו הקול עולה, ובו מתעטרים האבות, ועומדים במשכנו של יעקב. ולכן צריך להזהר בשופר ולדעת את אותו הקול ולכוון בו.

ואין לך קול בשופר שלא עולה רקיע אחד, וכל אותם האוכלוסים של אותו רקיע, נותנים מקום לאותו קול. ומה אומרים? (יואל ב) וה' נתן קולו לפני חילו וגו'. ועומד אותו הקול באותו הרקיע, עד שבא קול אחר, ונועדו (והתעוררו) יחדו, ועולים בזוג לרקיע אחר. ועל זה שנינו, יש קול שמעלה קול, ומה הוא? אותו הקול של תקיעתם של ישראל שלמטה.

וביון שמתחברים כל הקולות הללו שלמטה ועולים לאותו רקיע עליון שהמלך

מזבחה, כדי שהכל יתבשמו וימצאו ברכות בכל העולמות, אז - ברוך ה' חילו וגו'.

ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם וגו'. רבי שמעון פתח, (ישעיה לב) נשים שאננות קמנה שמענה קולי וגו'. כמה יש לו לאדם להתבונן בכבוד רבונו, כדי שימצא בריה שלמה לפני הקדוש ברוך הוא. שכאשר ברא הקדוש ברוך הוא את האדם, הוא ברא אותו שלם, כמו שנאמר (קהלת ז) אשר עשה האלהים את האדם ישר וגו'. את האדם - זכר ונקבה. ונקבה נכללת בזכר, ואז כתוב ישר. אחר כך - והמה בקשו חשבנות רבים.

בא ראה, מנקב תהום רבה נמצאת רוח נקבה, רוח של כל הרוחות, ובארנו ששמה לילית, והיא נמצאה לראשונה אצל אדם. ובשעה שנברא אדם ונשלם גופו, הזדמנו על אותו הגוף אלף רוחות מצד השמאל. זה רצה להכנס בו, וזה רצה להכנס בו, ולא היו יכולים. עד שגער בהם הקדוש ברוך הוא, ואדם היה שוכב גוף בלי רוח, ומראהו היה ירק, וכל אותן רוחות סוכבות אותו.

באותה שעה ירד ענן אחד ודחה (וירק) את כל אותן הרוחות, ובשעה הזו כתוב, (בראשית א) ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה. והרי בארנו, שנקבה מתעברת מן הזכר מן אותה נפש של אדם, והיא מוציאה אותה הרוח לנשב אותה באדם, כלולה משני צדדים כראוי. זהו שכתוב (שם ב) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה. לנפש חיה ממש. ומי שמסתפק בזה, כי אינו יודע אם החיה הזו היא החיה התחתונה, או החיה ששמה ישראל, או מהזכר או מהנקבה. אבל לא כתוב לנפש החיה, אלא לנפש חיה סתם, שמשמע הכל.

ובשעמד אדם, היתה נקבתו תקועה בצדו, ואותה הנשמה הקדושה שבו היתה מתפשטת לצד הזה ולצד הזה, והיתה מספיקה לזה ולזה, משום שכך נכללה. אחר כך נסר הקדוש ברוך הוא את האדם, ותקן את נקבתו. זהו שכתוב (שם) ויבן ה' אלהים את הצלע וגו'. את הצלע, הרי בארנו, כמו שנאמר (ויקרא מד) ולצלע המשכן. ויביאה אל האדם, בתקונייה כמו כלה לחפה.

ביון שראתה לילית כך, ברחה, והיא בכרפי הים, ועד עכשו היא מזמנת להרע לבני העולם. וכשעתיד הקדוש ברוך הוא להחריב את רומי הרשעה ושתחרב לעולמים, הוא יעלה את לילית הזו, וישים אותה בחרבן הזה, משום שהיא חרבנו של העולם. זהו שכתוב (ישעיה לד) אף שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח.

ובספרי הראשונים אמרו, שהיא ברחה מן האדם מקדם לכן, אבל אנו לא שנינו כך, משום שהרי נקבה זו נמצאה עמו, אבל טרם שקמה הנפש הזו (שהרי נקבה זו לא נמצאה עמו, אבל טרם שתקנה הנקבה עם אדם כראוי, היתה מזדוגת עמו, וכשזו תקנה עמו כראוי, היא ברחה לים, ומזמנת להזיק לבני העולם.

הרפואה לזה - באותה שעה שאדם מזדוג עם אשתו, יכון לבו בקדשת רבונו ויאמר כך: העטופה בסדין הזדמנה, מתרת מתרת, אל תפנסי ואל תצאי, לא שלך ולא בחלקך. שובי שובי, הים רועש, הגלים שלו קוראים לך, בחלק קדוש אני אחוז, ובקדשת המלך התעטפתי.

ולכסות את ראשו ואת אשתו עד שעה אחת, וכן בכל פעם, עד שלשה ימים לקליטה, שכל הרכה שאין קולטת לשלשה ימים, שוב אין קולטת. ובספר שהניח אשמדאי לשלמה המלך, אומר שלשים יום. ואמר, שלאחר שסיים את המעשה, ישפך מים צלולים סביב מטתו, וזו שמירה של הכל. (אחר כך)

מי שמיניקה תינוק, לא תזדוג עם אדם אלא בשעה שהתינוק ישן. ואחר כך אל תניק אותו עד שעה אחת, כמו שני מליין, או מיל אחד, אם לא יכולה בשביל צער התינוק בזמן שהוא בוכה. ובזה לא יפחד ממנה לעולמים.

אשרי הצדיקים שהקדוש ברוך הוא מלמד אותם סודות עמקים שלמעלה ולמטה, והכל בשביל התורה, שהרי מי שמתעסק בתורה, מתעטר בעטרות של השם הקדוש, שהרי התורה היא שם קדוש, ומי שמתעסק בה נרשם ומתעטר בשם הקדוש, ואז יודע דרכים נסתרות וסודות עמקים שלמעלה ולמטה, ולא פוחד לעולמים.

שְהוֹרִישׁ כְבוֹד הַמַּלְכוּת לְשָׁנֵי מַלְכִים. דָּבָר אַחַר וְכִסָּא כְבוֹד יִנְחַלֶּם – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְהוֹרִישׁ אֶת כִּסְאוֹ לְעַבְדָּיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְכִסָּא כְבוֹד יִנְחַלֶּם.

ה' יַחְתּוּ מְרִיבּוֹ, מְרַבּוֹ חֶסֶד, מֵה זֶה אוֹמֵר? אֵלָּא מְרִיבּוֹ שְׁנִינוֹ, מְרִיבּוֹ ו', וְזֶה הַמַּלְךְ הַקְּדוֹשׁ, וְסוּד הַחֲכָמָה נֹאמֵר כֹּאן, בְּשַׁעַת שְׁהַדִּינִים מִתְעוֹרְרִים וְהַשְׁלִיטִים שׁוֹלְטִים עַל הַרְחָמִים, וְהַרְחָמִים נִכְנָעִים, וּבְשַׁעַת שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְבָּרֵךְ מִמַּעַן הַנְּחַל, אֲזִי גוֹבְרִים הַרְחָמִים וְנִכְנָעִים הַדִּינִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב, ה' יַחְתּוּ מְרִיבּוֹ, מְרִיבּוֹ ו'.

עָלוּ בְּשָׁמַיִם יָרַעַם. עָלוּ, מֵה זֶה עָלוּ? בְּשַׁעַת שְׁהַטַּל שֶׁל הַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ שׁוֹרָה עָלָיו, וּמִמְלֵא אֶת רֵאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא שָׁמַיִם, אֲזִי יָרַעַם, יִשְׁבֵּר אֶת כַּחַם וְתִקְפֵּם שֶׁל הַדִּינִים הַקָּשִׁים. וַיִּתֵּן עֹז לְמַלְכוֹ – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וַיִּרַם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ – זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאת קֶרֶן הַיּוֹבֵל, כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוֹ. מְשִׁיחוֹ, כְּמוֹ שְׁנֹאמֵר מְשִׁיחַ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב, מִשׁוּם כֶּךָ קֶרֶן מְשִׁיחוֹ, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

דְּבוּרָה שְׁבָאָה לְשַׁבַּח אֶת שְׁבַח הַמַּלְךְ הַקְּדוֹשׁ: ה' בְּצִאתְךָ מִשְׁעִיר בְּצַעֲדְךָ מִשְׁדֵּה אָדוֹם. מְלַמֵּד שְׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַזְמִין אֶת כָּל שְׂאֵר הָעַמִּים לְקַבֵּל תּוֹרָה, וְלֹא רָצוּ. וְכִי לֹא הָיָה גְלוּי לְפָנָיו שְׁלֹא רוֹצִים? אֵלָּא שְׁלֹא יֵהְיֶה לָהֶם פְּתֻחוֹן פֶּה, שְׁאֵלְמֵלֵא הָיָה נוֹתֵן לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַתּוֹרָה, הָיוּ שׁוֹמְרִים אוֹתָהּ. וְכֹל אוֹתָם פְּסוּקִים שְׁאֵמְרָה דְּבוּרָה, הַכֹּל הֵם בְּסוּד הַחֲכָמָה, עַד אוֹתָהּ שַׁעַת שְׁשַׁבְּחָה אֶת עֲצָמָהּ, שְׁנֹאמֵר עַד שְׁקִמְתִּי דְּבוּרָה שְׁקִמְתִּי אִם בְּיִשְׂרָאֵל, שְׁהָרִי בְּאָרוֹ שְׁהַסְתַּלְקָה מִמֶּנָּה רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וּמִשׁוּם כֶּךָ, עוֹרֵי עוֹרֵי דְּבוּרָה עוֹרֵי דְּבָרֵי שִׁיר.

וְכָל זֶה כְּשֶׁנִּמְצְאוּ הַגְּבָרִים בְּחֶטָּא, וְאֵינָם כְּדָאִים לְהַשְׁרוֹת עֲלֵיהֶם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ וְדָאִי.

וְאִם כָּל עַדְת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְגו', כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוֹ בְּהוֹרָאָה שְׁטַעוּ בָּהּ. אֲכָל וְאִם כָּל עַדְת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ, וְאִם כָּל יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ הָיָה צְרִיךְ לְהִיּוֹת! מֵה זֶה כָּל עַדְת יִשְׂרָאֵל? אֵלָּא אוֹתָם (כָּלָם) שְׁנִמְצְאִים בִּירוּשָׁלַיִם, שְׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצֵאת תּוֹרָה לְכָל הָעָם, וְאִם אוֹתָם שְׁהָיוּ שָׁם טוֹעִים, אֲזִי כָּל יִשְׂרָאֵל טוֹעִים, וְשְׁנִינוֹ, שְׁכִינּוֹן שְׁשָׁם טוֹעִים, כָּל הָעָם

בְּאֵרָה, בְּאוֹתוֹ יוֹם נִצְטוּוּ עַל עֵץ אֶחָד וְעָבְרוּ עַל מִצְוֹת רְבוּנָם, וּבְגִלְל שְׁהָאֵשָׁה חֶטְאָה בְּרֵאשׁוֹנָה וּבָא עָלֶיהָ אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ, כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית ג) וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ. מִכָּאן וְהִלָּאָה, בְּכָל הַפְּעָמִים שְׁאֲנָשִׁים נִמְצְאִים רְשָׁעִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִי בְּאָרְנוֹ שְׁאוֹתָן נָשִׁים (שְׁלִמְעֵלָה) שְׁמַצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה מְזַמְנֹת לְשִׁלְט עָלֵיהֶם, מַצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יִשְׁעִיָה ג) עָמִי נִגְשָׁיו מְעוֹלָל וְנָשִׁים מְשָׁלוּ בּוֹ. נָשִׁים מְשָׁלוּ בּוֹ וְדָאִי.

וְאֵלָּה נִקְרָאוֹת לְהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, לֹא שְׁהֵם חֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, אֵלָּא לְהַט מֵאוֹתָהּ חֶרֶב, שְׁנִקְרָא (וַיִּקְרָא כו) חֶרֶב נִקְמַת נִקְמַת בְּרִית, (יִשְׁעִיָה לו) חֶרֶב לְה' מְלֵאָה דָם. וְאוֹתוֹ לְהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת, לְפַעְמִים גְּבָרִים וְלְפַעְמִים נְקֻבוֹת, וְהָרִי בְּאָרְנוֹ.

אֲוִי לְעוֹלָם כְּשְׁאוֹתָן נָשִׁים שׁוֹלְטוֹת בְּעוֹלָם. כְּשִׁרָאָה הַנְּבִיא יִשְׂרָאֵל מְעַקְמִים אֶת דְּרָכֵיהֶם וְהֵם נִמְצְאִים בְּחֶטָּאִים לְפָנֵי רְבוּנָם, אֲזִי אָמַר: נָשִׁים שְׁאֲנָנוֹת, אֵיךְ אֵתָּן שְׁאֲנָנוֹת? אֵיךְ אֵתָּן יוֹשְׁבוֹת שְׁלֹא לְהַתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם?! קִמְנָה. וּבְמִקְוֹם אַחַר בְּאָרְנוֹ אֶת הַפְּסוּקָה הַזֶּה, וְהָרִי פְּרִשׁוּהוּ הַחֲבָרִים.

אֲבָל לֹא נֹאמֵר, אֵלָּא כְּמוֹ שְׁמַצְאָנוּ בְּדְבוּרָה, שְׁכָתוּב (שׁוֹפְטִים ה) הִיא שְׁפֹטָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעַת הַהִיא. וְעַל כֵּן שְׁנִינוֹ, אוֹי לְאָדָם שְׁאֵשָׁה מְבָרַכַת לוֹ בְּשִׁלְחָנוֹ. כֶּךָ דְּבוּרָה, הִיא שְׁפֹטָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעַת הַהִיא – אוֹי לְדוֹר שְׁלֹא נִמְצָא בָּהֶם מִי שְׁיִדוֹן אֶת הָעָם אֵלָּא רַק נִקְבָה אַחַת.

בְּאֵרָה, שְׁתֵּי נָשִׁים הֵן שְׁנִמְצְאוּ בְּעוֹלָם וְאוֹמְרוֹת תְּשַׁבְּחָתוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָל הַגְּבָרִים שְׁבְּעוֹלָם לֹא יֵאמְרוּ כְּזוֹ. וּמִי הֵן? דְּבוּרָה וְחַנָּה. חַנָּה אָמְרָה (שְׁמוּאֵל-א ב) אֵינן קְדוֹשׁ כְּה' כִּי אֵינן בְּלִתְךָ, וְכָל שְׂאֵר הַפְּסוּקִים. שְׁהִיא פְּתַח אֶת פְּתַח הָאֲמוּנָה לְעוֹלָם, כְּמוֹ: מִקְוֹם מְעַפֵּר דָּל מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן, הָרִי הַפְּתַח שֶׁל הָאֲמוּנָה. לְהוֹשִׁיבֵי עִם נְדִיבִים, הָרִי הָאֲמוּנָה שְׁלִמְעֵלָה, בְּמִקְוֹם שְׁשְׁרוּיִים הָאֲבוֹת. מִי הַנְּדִיבִים? אֵלּוֹ הָאֲבוֹת, כְּכָתוּב (תְּהִלִּים מז) נְדִיבֵי עַמִּים נֹאסְפוּ.

דְּבָר אַחַר לְהוֹשִׁיב עִם נְדִיבִים – נִבְאָה עַל שְׁמוּאֵל, שְׁהוּא עֲתִיד לְהִיּוֹת שְׁקוּל עִם מִשָּׁה וְאֵהָרֵן, שְׁכָתוּב (שִׁם צט) מִשָּׁה וְאֵהָרֵן בְּכִהְנִיּוֹ וְשְׁמוּאֵל בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ. וְכִסָּא כְבוֹד יִנְחַלֶּם, מִי יִנְחַלֶּם? זֶה שְׁמוּאֵל,

וְכָל שָׁפָן אִם הוּא בּוֹכָה, שֶׁהָרִי כָּל הַפְּתָחִים הַסְּתוּמִים הוּא פּוֹתַח, וּתְפִלְתּוֹ מִתְקַבֵּלָת. וְעַל זֶה פְּרִישֵׁת חֲטָאֵיו, כְּבוֹד הוּא לְמַלְךְ לְהַגְבִּיר רַחֲמִים עַל דִּין. וְעַל זֶה כְּתוּב, זָבַח תּוֹדָה יִכְבְּדֶנּוּ. מֵה זֶה יִכְבְּדֶנּוּ? שְׁנֵי כְבוֹדִים הֵם, אֶחָד לְמַעַלָּה וְאֶחָד לְמַטָּה. אֶחָד בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֶחָד בְּעוֹלָם הַבָּא.

הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה בְּכָל, בְּרַב דְּבָרִים, שֶׁהָרִי בְּאוֹדָה עָלַי פִּשְׁעֵי מִסְפִּיק, מֵה זֶה חֲטָאתִי אוֹדִיעֶךָ וְעוֹנִי לֹא כְּסִיתִי, וְאַחַר כֵּן אוֹדָה עָלַי פִּשְׁעֵי לֵה? וְעוֹד, שֶׁהָרִי אוֹדָה עָלַי פִּשְׁעֵי לֵה, לָךְ הָיָה צָרִיךְ לֵהיִת!

אַלֵּא דָּוִד, אֵת כָּל דְּבָרָיו הוּא אָמַר בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְאָמַר אֵת זֶה לְמַלְכוּת הַשָּׁמַיִם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא שָׁלִיחַ מִהַתְּחַתּוֹנִים אֶל הָעֲלִיוֹנִים, וּמַעֲלִיוֹנִים אֶל הַתְּחַתּוֹנִים, וְמִי שְׂרוּצָה אֵת הַמֶּלֶךְ, הוּא מוֹדִיעַ לֵה בְּרֵאשׁוֹנָה. וְעַל כֵּן חֲטָאתִי אוֹדִיעֶךָ, (לְמַלְכוּת הַשָּׁמַיִם אָמַר) וְעוֹנִי לֹא כְּסִיתִי, מִצְדִּיקוֹ שֶׁל עוֹלָם. אָמַרְתִּי אוֹדָה עָלַי פִּשְׁעֵי לֵה? - זֶהוּ הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ שֶׁכָּל הַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ, וְהַשְּׁלוֹם שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְהַכְנִיס לְפָנָיו - בְּהוֹדָאָה. שֶׁהָרִי כָּךְ נִקְרָבִים שְׁלָמִים בְּהוֹדָאָה, שֶׁכְּתוּב עַל זָבַח תּוֹדָת שְׁלָמִיו. וְאַתָּה נִשְׂאָת עוֹן חֲטָאתִי סְלָה. זֶה לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה, הַמְּקוֹם שֶׁהַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ שְׂרוּי. מִשּׁוּם כֵּן הַפְּסוּק הַזֶּה אוֹחֵז בְּכָל.

כְּמוֹ זֶה מִי שֶׁמִּבְקֵשׁ בְּקִשְׁתּוֹ לְמַלְךְ, צָרִיךְ לִיחַד אֵת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרִצּוֹנוֹ, מִמַּטָּה לְמַעַלָּה וּמִמַּעַלָּה לְמַטָּה, וְלִקְשֹׁר הַכָּל בְּקִשְׁר אֶחָד, וּבְאוֹתוֹ קִשְׁר נִמְצָאת בְּקִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִי הִחָכֵם לְבַקֵּשׁ בְּקִשְׁתּוֹ כְּמוֹ דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הָיָה שׁוֹמֵר אֵת פֶּתַח הַמֶּלֶךְ? אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא, וְדַאי כֵּךְ הוּא, וְעַל כֵּן הַתּוֹרָה לְמִדָּה אוֹתָנוּ אֵת דְּרָכֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ כְּדִי שְׂנַדַּע לְלַכֵּת אַחֲרָיו, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (דְּבָרִים יג) אַחֲרֵי ה' אֲלֵהִיכֶם תִּלְכוּ וְגו'.

רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח וְאָמַר, (יִרְמִיָּה לא) כֹּה אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי וְגו'. כֹּה אָמַר ה', הָרִי פְּרִשׁוּיָה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁנִּבְיָא מִתְחִיל לְדַבֵּר, הָיָה דְּבָרִים נוֹדְעִים, וְכֵאן כֹּה אָמַר ה' הַזֶּה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְמָה אָמַר? קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע.

כֵּךְ שְׂנִינּוּ, שֶׁבְּאוֹתוֹ יוֹם שְׂנַחֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְמַטָּה וַיִּשְׂרָאֵל הִלְכוּ לַגְּלוּת, רַחֲמִים עַל

טוֹעִים, מִשּׁוּם שֶׁכָּלֶם נִמְשָׁכִים אַחֲרֵיהֶם. וְנִעְלָם דְּבַר מַעֲיַנֵי הַקֶּהֱל - עֵינֵי הַקֶּהֱל אֵלּוֹ הַסְּנֵהֲדָרִין, אֵלּוֹ הֵם שְׂמֵמָנִים עַל יִשְׂרָאֵל.

רְעִיא מְהִימָנָא

מִצְוָה זוֹ לְהִבְיָא קָרְבָן עַל סְנֵהֲדָרִין גְּדוּלָה שְׁטַעוֹ, תְּנָאִים וְאַמּוֹרָאִים שְׁבַעִים סְנֵהֲדָרִין גְּדוּלָה הָיוּ, וּמִשָּׁה עֲלֵיהֶם. וְשְׁבַעִים סְנֵהֲדָרִין קִטְנָה הָיוּ, וְאַהֲרֹן עֲלֵיהֶם. וּמִשּׁוּם כֵּךְ אָמְרוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁמִּשָּׁה הָיָה שׁוֹשְׁבִין הַמֶּלֶךְ וְזוֹ תְּפָאֲרַת, מִשָּׁם סְנֵהֲדָרִין גְּדוּלָה. אַהֲרֹן שׁוֹשְׁבִין הַגְּבִירָה, וְזוֹ מַלְכוּת, ה"א קִטְנָה קוֹרְאִים לֵה, כְּמוֹ (בְּרֵאשִׁית כט) אֲעַבְדְּךָ שְׁבַע שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתֵךְ הַקִּטְנָה. וְעַל שְׂמָה נִקְרָאת סְנֵהֲדָרִין קִטְנָה.

וּמִשָּׁם הָיוּ יוֹדְעִים סְנֵהֲדָרִין שְׁבַעִים לְשׁוֹן, שֶׁהֵן שְׁבַעִים פָּנִים לְתוֹרָה, שֵׁישׁ שְׁבַעִים לְשׁוֹן מִצַּד שֶׁל הַמַּלְכוּת הַרְשָׁעָה וְכו', הַכָּל בְּפִרּוּד. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב מֵאַלֶּה נִפְרְדּוּ אֵי הַגּוֹיִם בְּאַרְצֵתָם לְלִשְׁנָתָם. כָּל שְׁבַעִים הַלְשׁוֹן בְּפִרּוּד זֶה מְזָה.

אַבְל בְּתוֹרָה, שְׁבַעִים פָּנִים לְתוֹרָה בְּלִשׁוֹן אַחַת. וְזֶה יְסוּד. ו' הִלְכָה אַחַת, חֲכָמָה קִטְנָה - מַלְכוּת, שְׁבָה שְׁבַעִים לְשׁוֹן כַּחֲשִׁבּוֹן סוּד, מִן יְסוּד. וְיְסוּד הוּא לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, סוּד הַמְּרַכְּבָה, בְּשְׁבַעִים קְתוּדָאוֹת, עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר, כָּל הָעוֹנָה אֲמֵן יְהֵא שְׁמִיָּה רַבָּא מְבָרַךְ בְּכָל כַּחוֹ, קוֹרְעִים לוֹ גְּזוֹר דִּינּוֹ שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה. לְשׁוֹן אֶחָד, הִיא שְׁבַעִים לְשׁוֹן עַל מִדָּה קִטְנָה שֶׁל חֲכָמָה קִטְנָה, שֶׁהִיא י' עַל מִדָּה קִטְנָה. עַל חֲכָמָה קִטְנָה שֶׁהִיא י', עַל מִדָּה קִטְנָה שֶׁל חֲכָמָה ב', שְׁתֵּי שְׁפָתַיִם שְׁבָהֶן דַּעַת וְתַבּוּנָה, בְּהֵן נִשְׁלָמוּ שְׁבַעִים וּשְׁתֵּים. (ע"כ רְעִיא מְהִימָנָא).

רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיָּא, נִשְׁתַּדַּל בְּדְבָרֵי תוֹרָה, בְּדְבָרֵי עֲתִיק הַיָּמִים. פֶּתַח רַבִּי חֲזִיָּא וְאָמַר, (תְּהִלִּים לב) חֲטָאתִי אוֹדִיעֶךָ וְגו', מִכָּאן לְמַדְנּוּ, שֶׁכָּל אָדָם שֶׁמִּכְסָּה אֵת חֲטָאֵיו וְאִינוּ מְפָרֵשׁ אוֹתָם לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וַיִּבְקֵשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, לֹא נוֹתְנִים לוֹ לְפֶתַח פֶּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מִתְבַּיֵּשׁ (מִכְסָּה) מִמֶּנּוּ. וְאִם הוּא מְפָרֵשׁ אוֹתָם לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו, וַיִּתְגַּבְּרוּ הַרַחֲמִים עַל הַדִּין.

זה היה? משום שנעלם דבר מעיני הקהל, שעייני העם הם ראשיהם, שכל העם נמשכים אחריהם.

הלכו. עד שהיו הולכים ראו מקום אחד מדשן בעשבים ונהר מים זורם בו. ישבו. עד שהיו יושבים, פרח עוף אחד ורחש לפנייהם. אמר רבי חייא, נקום מכאן, שודאי חוצבי הרים (שודדים) נמצאים כאן. קמו והלכו. עד שהחזירו ראשיהם, ראו אותם לסטים שרצים אחריהם. התרחש להם נס ומצאו לפנייהם סלע אחד ובו מערה אחת. נכנסו לשם וישבו כל אותו יום וכל הלילה.

פתח רבי חייא ואמר, (ירמיה ל) ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו', כי הנני מושיעך מרחוק. מרחוק?! מקרוב היה צריך להיות! והרי בארו את הפסוק הזה, מרחוק - כמו שנאמר וישבו מארץ מרחק. אבל מרחוק, כאותו שכתוב (שם לא) מרחוק ה' נראה לי. וכתוב (משלי לא) ממרחק תביא לחמה. ומי היא? עמק הנחל, המקום שאותו נהר יוצא וזורם. ושב יעקב, פיון שכתוב אל תירא עבדי יעקב, מהו ושב יעקב? אלא כמו ששנינו, הקדוש ברוך הוא עלה למעלה למעלה, כמו שכתוב (תהלים י) למה ה' תעמד ברחוק, ומאותו מקום רחוק - הנני מושיעך.

ישב יעקב - למקומו (לכסאו), להזדוג עם כנסת ישראל. ושקט - זה יסוד. ושאנן - להשרות דיורו בה. ואין מחריד - מיצחק. כמו שנאמר (בראשית כז) ויחרד יצחק חרדה גדולה, ועל זה כתוב (בראשית לא) ופחד יצחק. וכשמתעורר אותו הפחד, מסתלק היסוד למקום אחר. זהו שכתוב (ישעיה לג) פחדו בציון חטאים. בציון דוקא. ועל זה אין מחריד. ועכשו הקדוש ברוך הוא הציל אותנו מרחוק והסתיר אותנו במקום הזה בהשקט ובשלווה, ואין מחריד מהכל. שפשהקדוש ברוך הוא עושה נס, בכל הוא עושה.

רבי יוסי פתח, (שופטים ד) ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי וגו', מה זה אומר? אלא אמר ברק, הואיל ורוח הקדשה שורה עליה, בזכותה אנצל ולא ישרה עלי נזק. ומה ברק סמוך על אשה להנצל בגללה - אנו, שהתורה עמנו, שהיא שמו של המלך הקדוש, על אחת כמה וכמה.

צואריהם וידיהם מהדקות לאחור, וכנסת ישראל גרשה מבית המלך ללכת אחריהם, בשעה שירדה אמרה: אלף בראשונה ואכפה על מדורי, ועל בני, ועל בעלי. כשירדה, ראתה את מקומה חרב, וכמה דם של חסידים שפוף בתוכו, וההיכל הקדוש והבית נשרף באש.

אז הרימה קול, ורעשו עליונים ותחתונים, והקול הגיע למעלה עד למקום שהמלך שרוי בו, ורצה המלך להחזיר את העולם לתהו ובהו, עד שירדו כמה אוכלוסים וכמה מחנות כנגדה, ולא קבלה תנחומים מהם. זהו שכתוב, קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה, שלא קבלה מהם תנחומים. כי איננו, משום שהמלך הקדוש היה עולה למעלה למעלה ולא נמצא בתוכה. זהו שכתוב כי איננו, ולא כתוב כי אינם.

אמר לו רבי חייא, מה זה רחל מבכה על בניה? אמר לו, למדנו שהיא כנסת ישראל, וזו אשתו של יעקב ודאי, שכתוב ויאהב יעקב את רחל. וכתוב (בראשית כט) ורחל עקרה. וכתוב שם, (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה.

דבר אחר כי איננו, כמו שנאמר, (בראשית לט) איננו גדול בבית וגו'. איננו - שהרי הסתלק למעלה והתרחק מהכל. איננו - בזווג עמה. איננו - שימצא שמו הגדול.

אמר רבי חייא, מאיזה מקום התחילה לגלות? אמר לו, מבית המקדש, ששם שרתה, ואחר כך סובבה בכל ארץ ישראל. אחר כך כשציצאה מן הארץ, עמדה על המדבר וישבה שם שלשה ימים, הנהיגה את אוכלוסייה ומחנותיה (וישיבותיה) ותושביה מבית המלך, וקראה עליה איכה ישבה בדד וגו'. בכו רבי חייא ורבי יוסי.

אמר רבי יוסי, לא גלו ישראל מהארץ ולא נחרב בית המקדש עד שכל ישראל נמצאו חייבים לפני המלך, ועד שמנהיגי העולם נמצאו חייבים בראשונה. זהו שכתוב (ישעיה ג) עמי מאשריך מתעים ודרך ארחתיה בלעו. שכיון שראשי העם הולכים ברשע, כל העם נמשכים אחריהם. רבי חייא אמר מכאן, ואם כל עדת ישראל ישגו - במה

פּוֹחַד לְגַלוּת. אָמְרוּ לוֹ רַבֵּי חֲזִיא וְרַבֵּי יוֹסִי, אָמַר דְּבַרְךָ, שְׁתוּרָה אֵינָה יִרְשָׁה לְמָקוֹם אֶחָד.

אָמַר לָהֶם, יוֹם אֶחָד הֵייתִי הוֹלֵךְ לְלוֹד וְנִכְנַסְתִּי לְעִיר, וְסַמְכִיתִי אֶת עַצְמִי אַחַר כַּתֵּל אֶחָד, וְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי הָיָה בְּאוֹתוֹ הַבַּיִת, וְשָׁמַעְתִּי מִפִּי אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה, אוֹדֶךָ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ. אוֹדֶךָ, דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלִיו הַשְּׁלוֹם (לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא) אָמְרוּ עַל אוֹתוֹ עוֹלָם אַחֲרוֹן, שֶׁהוּא עָשָׂה שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ אַחֲזוּ בּוֹ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וְבוֹ יִרַשׁ אֶת הַמַּלְכוּת. וְאֶקְנֶה שְׁמֶךָ כִּי טוֹב – זֶה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיַּחְוֹד שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא טוֹב. מִתִּי נִקְרָא טוֹב? נִגְדַּד חֲסִידֶיךָ. מִי הֵם חֲסִידֶיךָ?

אָלָא יֵשׁ חֶסֶד וְיֵשׁ חֶסֶד, וְאֵלּוֹ נִקְרָאוּ חֲסִדֵי דָוִד הַנְּאֻמָּנִים. וְכִשְׁחֲסִדֵי דָוִד הִלְלוּ מִתַּמְלָאִים מֵאוֹתוֹ טוֹב שְׁשׁוּפַע שֶׁל הָעֵתִיק הַקָּדוֹשׁ, אֲזִי נִקְרָא הַיְסוּד טוֹב, אֲזִי נִמְצָא לָהֶם טוֹב. שֶׁהָרִי כְּמוֹ שְׁנִמְצָא שֶׁהוּא בּוֹ, כִּף הוּא מִבֵּשֶׁם אֶת הָעוֹלָם הָאֲחֲרוֹן הַזֶּה, וְהַכֵּל נִמְצָא בְּבִרְכָה, וְעַל כֵּן דָּוִד הָיָה מְחַכֶּה לְדַרְגָּה הַזֹּאת שֶׁמֵּאִירָה לְעוֹלָם הַזֶּה שֶׁהוּא אַחֲזוּ בָּהּ.

הַדְּבָרִים הִלְלוּ, כִּף שְׁמַעְתִּי אוֹתָם, אָלָא שְׁלֵא יִדְעֵתִי מֵהַ זֶה. בָּאוּ רַבֵּי חֲזִיא וְרַבֵּי יוֹסִי וְנִשְׁקוּ אוֹתוֹ בְּרֵאשׁוֹ. אָמַר רַבֵּי חֲזִיא, מִי מְכַסֶּה עֵינַיִךָ בְּעַפְרָה, רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, שְׁאַתָּה בְּמִקְוֵמְךָ וְאַתָּה מְרַעֵשׂ הַהָרִים הָעֲלִיוֹנִים, וְאֶפְלוּ צִפְרֵי הַשָּׁמַיִם וְכֻלָּם שְׁמַחִים בְּדַבּוּרֶיךָ. אוֹי לְעוֹלָם בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּשֶׁתִּסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ.

עוֹד פָּתַח וְאָמַר אוֹתוֹ הָאִישׁ, הָרִי שְׁדָבַר אַחַר שְׁמַעְתִּי מִמֶּנּוּ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בַּפְּסוּק שְׁכָתוּב (דְּנִיאַל ט) וְעַתָּה שְׁמַע אֲלֵהֵינוּ אֶל תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל תְּחִנּוּנָיו וְגו' לְמַעַן אֲדַנֶּי. וְאָמַר כִּף, אִם הַשֵּׁם הַזֶּה מְעַלָּה (לְמַעְלָה) מִהַכֵּל – יָפָה הוּא. שְׁכָף אוֹמְרִים, עוֹשֶׂה לְמַעַן הַמֶּלֶךְ. אָבֵל הַשֵּׁם הַזֶּה הָרִי יְדוּעַ שֶׁהוּא מְקוּם שֶׁל בֵּית דִּין, שְׁמַמְנוּ יוֹצֵא דִין לְעוֹלָם. מִי רָאָה שְׁאוֹמְרִים לְמֶלֶךְ עָשָׂה לְמַעַן עַבְדְּךָ, אוֹ בְּשִׁבִיל דְּבַר קָטָן מִמֶּךָ?

אָלָא כִּף צְרִיךְ, שֶׁהַשֵּׁם הַזֶּה מְתַקֵּן אֶת בֵּית הַמֶּלֶךְ וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְמַטָּה, וְזֶה אַחֲזוּ בְּזֶה, מִשּׁוּם שֶׁנִּקְשַׁר זֶה בְּזֶה. וְכִשְׁהַמִּקְדָּשׁ לְמַטָּה עוֹמֵד בְּמִקְוֵמוֹ, הַשֵּׁם הַזֶּה לְמַעְלָה עוֹמֵד בְּמִקְוֵמוֹ, וְזֶהוּ כְּמִי שְׁאוֹמֵר

יִשְׁבּוּ בְּתוֹךְ אוֹתָהּ הַמְּעַרָה כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְכִשְׁיָרֵד הַלַּיְלָה, הָאִירָה הַלְּבָנָה בַּמְּעַרָה. עִבְרוּ שְׁנֵי סוֹחָרִים וְחִמּוּרֵיהֶם טְעוּנִים מֵיַיִן וּמִמַּאֲכָל לְעַצְמָם, נָחוּ עַל מְטַעְנָם, וְאוֹמְרִים זֶה לְזֶה: גְּלוּן כָּאוֹ, נִתֵּן אֲכָל וּמִשְׁתָּה לְחִמּוּרִים, וְאֵנּוּ נִכְנָס לְמַעְרָה הַזֹּאת. אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: טָרָם שְׁנִפְנָס, תֵּאמַר לִי הַפְּסוּק הַזֶּה שְׁאֵינוֹ מֵיִשָּׁב.

אָמַר לוֹ: מַה הוּא? אָמַר לוֹ: דְּבַר אֶחָד, שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים נב) אוֹדֶךָ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ וְגו'. מַהוּ כִּי עָשִׂיתָ וְלֹא כָתוּב מָה? וְכָתוּב כִּי טוֹב נִגְדַּד חֲסִידֶיךָ, וְכִי לְאַחַר אֵינּוּ טוֹב? לֹא הָיָה בִּידוּ? אָמַר: אוֹי לְסַחֲוֹרְתָנוּ שְׁעוֹזְבָנוּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּגִלְלָה. רַבֵּי חֲזִיא וְרַבֵּי יוֹסִי שְׁהִיוּ יוֹשְׁבִים בַּמְּעַרָה שְׁמַחוּ. אָמַר רַבֵּי חֲזִיא לְרַבֵּי יוֹסִי, וְלֹא אָמַרְתִּי לְךָ שְׁכִשְׁעוּשָׁה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נֵס, בְּכָל הוּא עוֹשֶׂה? יִצְאוּ.

כְּשִׁיצְאוּ, הַקָּדִים רַבֵּי חֲזִיא וּפְתַח, (יִשְׁעִיה נז) שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק. שְׁנֵי שְׁלוֹמוֹת כָּאוֹ, אֶחָד לְרַחוּק וְאֶחָד לְקְרוֹב, וְהַכֵּל אֶחָד. לְרַחוּק – שְׁנַעֲשֶׂה קְרוֹב. (וְעוֹד לְרַחוּק) זֶהוּ בְּעַלִּי הַתְּשׁוּבָה, שְׁקָדֵם הָיָה רַחוּק, וְעַכְשָׁיו הוּא קְרוֹב. וְעוֹד רַחוּק – כְּשֶׁאָדָם מְתַרַחֵק מִהַתוּרָה, רַחוּק הוּא מִהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִי שְׁקְרוֹב לְתוּרָה, מְקָרֵב אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמּוֹ, וְעַכְשָׁיו הַתְּחַבְּרוּ עִמָּנוּ וְתִכְנָסוּ לְמַעְרָה. בָּאוּ אוֹתָם סוֹחָרִים וְהִשְׁתַּתְּפוּ עִמָּם. שְׁחָרְרוּ אֶת הַמַּשָּׂא מִחִמּוּרֵיהֶם וְתִקְנּוּ לָהֶם אֲכָל, וְיִצְאוּ כֻלָּם לְפִי הַמְּעַרָה.

אָמַר אֶחָד מִהַסוֹחָרִים: יֵאמְרוּ לָנוּ בְּעַלִּי הַתוּרָה אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה, אוֹדֶךָ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ וְאֶקְנֶה וְגו'. כִּי עָשִׂיתָ, מַה זֶה כִּי עָשִׂיתָ, וְלֹא כָתוּב מָה? וְכָתוּב כִּי טוֹב נִגְדַּד חֲסִידֶיךָ, וְכִי לְגַבֵּי אַחַר אֵינּוּ כִּי טוֹב?

אָמַר רַבֵּי חֲזִיא, כִּי עָשִׂיתָ וְדָאִי. וּמָה עָשִׂיתָ? לְעוֹלָם. שְׁבַגְלַל זֶה הָעוֹלָם שְׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִתְקִין אוֹתוֹ, מוֹדָה אָדָם לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל יוֹם. וְאֶקְנֶה שְׁמֶךָ כִּי טוֹב נִגְדַּד חֲסִידֶיךָ, כִּף זֶה וְדָאִי, כְּנִגְדַּד אוֹתָם צְדִיקִים, שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טוֹב, וְלֹא כְּנִגְדַּד הַרְשָׁעִים שְׁמִבְזִים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם וְאֵינָם עוֹסְקִים בַּתוּרָה. אָמַר לוֹ, זֶה יָפָה, אָבֵל שְׁמַעְתִּי דְּבַר מֵאַחֲוֵרֵי הַכַּתֵּל, וְאֵנִי

המלך אמר את זה על כנסת ישראל, משמע שכתוב על אילת השחר.

בא ראה, בשעה שיורד הלילה, פתחים הסתומים של עליונים ותחתונים נמצאים (שוככים), וכל אותם רחוקים מתעוררים והולכים ושטים בכל העולם, ומחזרים על גופות בני אדם וסוככים למקומותיהם ולמטותיהם, ורואים את דיוקן המלך הקדוש ופוחדים, שהרי התחזקו במטותיהם בדברי השם הקדוש. ובני אדם, נשמותיהם עולות כל אחת ואחת פראוי לה, והרי פרושה. אשרי חלקם של הצדיקים שנשמותיהם עולות למעלה ולא מתעכבות במקום אחר שלא צריך.

בשנחלק הלילה, הפרוז עומד ומכריז, ונפתחים הפתחים. אז רוח אחת של צפון מתעוררת ומקישה בכנור דוד, ומנגן מאליו, ומשבחת את המלך, והקדוש ברוך הוא משתעשע עם הצדיקים בגן עדן.

אשרי חלקו של מי שמתעורר באותו זמן ועוסק בתורה, וכל מי שעומד באותו זמן ועוסק בתורה, נקרא חברו של הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, ולא עוד, אלא שאלו נקראים אחים ורעים שלו, שכתוב (תהלים קפב) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך. ונקראים חברים של המלאכים העליונים והמחנות העליונים, שכתוב (שיר ח) חברים מקשיבים לקולך.

בשפא היום, הפרוז עומד ומכריז, ופתחים של צד דרום נפתחים, ומתעוררים פוככים ומזלות, ופתחי הרחמים נפתחים, והמלך יושב ומקבל תשבחות. אזי כנסת ישראל נוטלת את אותם דברים ועולה, וכל אותם חברים אחוזים בכנפיה, ודבריהם באים ושורים בחיק המלך. אז מצוה המלך לכתב את כל אותם הדברים.

ובספר כתובים כל אותם בני היכלו, וחוט של חסד נמשך עליהם, שמאותו חוט מתעטר אדם בעטרת המלך, וממנו פוחדים עליונים ותחתונים. הוא נכנס לכל שערי המלך, ואין מי שימחה בידו. ואפלו בזמן שבעלי הדין עומדים לדון את העולם, אין דנים עליו דין, משום שהרי נרשם ברשם של המלך, שנודע שהוא מהיכל

למלך: בנה את הבית הזה ואת ההיכל הזה כדי שהגבירה לא תמצא יושבת מחוץ להיכלה. אף כאן - והאר פניך על מקדשך השמים למען אדני. מה הטעם למען אדני? שלא ימצא מחוץ למדורו.

תמהו רבי חייא ורבי יוסי, ושמוחו באותו לילה. אחר שאכלו, פתח חברו הסוחר ואמר, אמר לפניכם דבר אחד שהתעסקתי בו היום הזה, הפסוק הזה שכתוב (תהלים סג) מזמור לדוד בהיותו במדבר יהודה. דוד אמר שירה כשהיה בורח מחמיו, למה אמר אלהים אלי אתה אשחרך צמאה לך נפשי וגו'? אלהים אלי אתה, שהרי בגבורה אחוזה תמיד. אשחרך, וכי איך יכל דוד לשחר את הקדוש ברוך הוא בארץ רחוקה, וגרש מהארץ שבה שרויה השכינה?

אלא, אף על גב שגרש משם, לא עזב את שלו לשחר את הקדוש ברוך הוא. ואני שמעתי, אשחרך - כמי שאומר, אלך להראות לפניך, רק שלא יכלתי. כך אשחרך, רק שאני מחוץ למקום ששם שורה שכינה. צמאה לך נפשי, שהרי נפשי וגופי משתוקקים אליך להראות לפניך, ולא יכלתי, כי אני בארץ ציה ועיף בלי מים, שהרי ארץ ציה ועיף נקרא מחוץ למקום ששורה שכינה, משום שמים חיים אין מצויים כאן. ומי הם המים החיים? זו שכינה, שכתוב בה (בראשית כז) באר מים חיים, ועל זה ארץ ציה ועיף בלי מים כתוב.

אמרו רבי חייא ורבי יוסי, ודאי שהדרך תקינה לפנינו. נכנסו למערה וישנו. בחצות הלילה שמעו את קול חיות המדבר שנוהמות. התעוררו. אמר רבי חייא, הרי עת היא לסייע לכנסת ישראל שמשבחת את המלך. אמרו, כל אחד ואחד יאמר דבר ממה ששמע וידע בתורה. ישבו כלם.

פתח רבי חייא ואמר, (תהלים כב) למנצח על אילת השחר מזמור לדוד. מי זו אילת השחר? זו כנסת ישראל שנקראת (משלי ה) אילת אהבים ויעלת חן. וכי אילת השחר, ולא בכל היום? אלא אילת, מאותו מקום שנקרא שחר, כמו שנאמר (הושע ו) כשחר נכון מצאו. ודוד המלך אמר את זה על כנסת ישראל, שהרי לא אמרה כנסת ישראל את זה (שנקרא אילת אהבים ויעלת חן, והיא באה מאותו מקום שנקרא שחר, כמו שנאמר (הושע ו) כשחר נכון מצאו, ודוד

עמה. זהו שכתוב אמר שמר, אותו ששומר את הבית, אתא בקר וגם לילה, שהרי בהתחלה הסתלק למעלה למעלה, והעלה את אותו (מקום) בקר שמזמן אצלו תמיד. עכשו אתא בקר, והרי הוא מזמן להתחבר עם הלילה. וגם לילה, הרי היא זמינה, אבל בגללכם מתעפכים.

ואם אתם רוצים את זה, על מה אתם מתעפכים? שבו. שובו בתשובה. אז אתיו, באו אלי, ונהיה כלנו במדור אחד, וכלנו נשוב למקומנו. זהו שכתוב, (דברים ל) ושב ה' אליהם את שבותם, והשיב לא נאמר, אלא ושב. פעמים ושב ושב כתוב כאן. אלא אחד לכנסת ישראל, ואחד לקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב ושב ה' אליהם את שבותם, ושב וקבצו מכל העמים.

פתח אותו סוחר ואמר, (איוב לח) ברוך יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. בא ראה, כשהקדוש ברוך הוא בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, כל דברי העולם התחתון (העליון), וכל העליונים והתחתונים מתעוררים כנגדו, וכל האילנות שבגן עדן פותחים בשבח כנגדו. זהו שכתוב (דברי הימים א טז) אז ירננו עצי היער מלפני ה' כי בא. ואפלו עופות הארץ, כלם רוחשים שבח לפניו. אזי יוצאת שלהבת ומכה בכנפי התרנגול, והוא קורא ומשבח את המלך הקדוש, וקורא לבני אדם שישתדלו בתורה ובשבחו של אדונם ובעבודתו. אשרי חלקם של מי שעומדים ממטותיהם להשתדל בתורה.

כשבא הבקר, פתחי הדרום נפתחים, ושערי רפואה יוצאים לעולם, ורוח המזרח מתעוררת, ונמצאים רחמים, וכל אותם פוככים ומזלות שממנים תחת שלטונו של הבקר הזה, כלם פותחים בשבח ומשבחים למלך העליון. זהו שכתוב ברוך יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מה עושים כאן בני אלהים, שהם מזמנים תרועה בבקר הזה? והרי כל הדינים העברו בזמן שחסד מתעורר בעולם? אלא ויריעו כל בני אלהים, הרי נשבר תקף הדינים הקשים, נשבר כחם, כמו שנאמר (ישעיה כד) רעה התרעעה הארץ.

וכל כן, משום שהבקר הזה התעורר בעולם, ואברהם מתעורר ובה לנטע אשל בכאר

המלך, ולכן לא דנים עליו דין. אשרי חלקם של הצדיקים שמשתדלים בתורה, וכל שכן בזמן שהמלך תאב לדברי תורה.

בא וראה סוד הדבר, אין עומדת כנסת ישראל לפני המלך אלא בתורה, וכל זמן שישאל בארץ התעסקו בתורה, כנסת ישראל היתה שרויה עמהם. כשהתבטלו מדברי תורה, לא יכלה לעמד עמהם שעה אחת. משום כך, בשעה שכנסת ישראל מתעוררת למלך בתורה, מתחזק כחה, והמלך הקדוש שמח לקבל אותה.

וכל זמן שכנסת ישראל באה לפני המלך ואין התורה נמצאת עמה, כביכול תשש כחה. אוי לאותם שמחלישים את הכח שלמעלה. משום כך אשרי אותם שעוסקים בתורה, וכל שכן באותה שעה שצריך להשתתף עם כנסת ישראל. אזי הקדוש ברוך הוא קורא עליו, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

רבי יוסי פתח ואמר, (שם כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל. את הפסוק הזה בארו החברים בכמה מקומות. אבל משא דומה, כל הפעמים שישאל נמצאו בגלות, נודע הזמן והקץ שלהם, וזמן וקץ של אותה גלות. וגלות אדום הוא משא דומה, שלא התגלה ולא נודע כאותן האחרות.

הקדוש ברוך הוא אומר, אלי קרא משעיר. קול שמעתי בגלות שעיר, אותם שדחוקים ביניהם, אותם ששוכבים בעפר. ומה הם אומרים? שמר מה מלילה שמר מה מליל. הם תובעים אותי על הגבירה, מה עשיתי מהגבירה שלי.

אזי הקדוש ברוך הוא מכניס את הפמליא שלו ואומר: ראו בני אהובי, שהם דחוקים בגלות ועוזבים את הצער שלהם ומבקשים ממני על הגבירה, ואומרים: שמר - אתה שנקרא שומר, איפה השמירה שלך? איפה השמירה של ביתך? מה מלילה - מה עשית מלילה, כך שמרת אותה? מה מליל? שהרי לפעמים נקראת לילה ולפעמים נקראת ליל. זהו שכתוב (שמות יב) ליל שמרים הוא, וכתוב הוא הלילה הזה.

אזי הקדוש ברוך הוא משיב להם: הרי שמירתך נמצאת, שהרי אני עתיד לקבל אותה ולהמציא

נדבוקו, נשות ישראל כל שפן, בניהם כל שפן, והגברים כל שפן, הסנהדרין כל שפן, הנשיאים כל שפן, וכל שפן הנביא העליון הנאמן משה, שהוא על הכל. ועתה אלו סוחרי המדבר רוחשים כל כף הרבה חכמה, כל שפן חכמי הדור, כל שפן אלו שעומדים לפני רבי שמעון ולומדים ממנו בכל יום. כל שפן, וכל שפן רבי שמעון, שהוא עליון על הכל.

אחר שמת משה, מה כתוב? וקם העם הזה וזנה וגו'. כף, אוי לעולם כשיסתלק ממנו רבי שמעון, שמעינות החכמה יסתתמו מן העולם, וירצה אדם דבר חכמה ולא ימצא מי שיאמר, וכל העולם טועים בתורה, משום שלא ימצא ביניהם מי שמתעורר בחכמה. על אותו זמן כתוב, ואם כל עדת ישראל ישגו. ואם ישגו בתורה ולא ידעו את דרכיה, במה זה? משום שנעלם דבר מעיני הקהל, שלא ימצא מן שידוע לגלות עמקות התורה ודרכיה. אוי לאותם הדורות שימצאו אז בעולם.

אמר רבי יהודה, עתיד הקדוש ברוך הוא לגלות רזים עמקים של התורה בזמן שיבא מלך המשיח, משום (ישעיה יא) שמלאה הארץ דעה את ה' כמים לימים מכסים. וכתוב (ירמיה לא) ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם, אמן כן יהי רצון.

אשר נשיא יחטא ועשה אחת וגו' בשגגה ואשם. שנה רבי יצחק, מה שונה שבכל מקום כתוב בהם ואם, כמו שנאמר אם הכהן המשיח יחטא, ואם כל עדת ישראל ישגו, וכאן אשר נשיא יחטא, ולא כתוב ואם נשיא יחטא? מה זה אומר?

אלא, שהכהנים הללו אינם נמצאים כף בחטא, שהרי הכהן שומר את עצמו תמיד, משום שמשאו של אדונו עליו בכל יום, והמשא של כל ישראל, והמשא של כל אחד ואחד, ולכן התמיהה, הוא כשיחטא?! ומשום כף כתוב ואם. וכן ואם כל עדת ישראל ישגו, תמיהה היא שכלם ימצאו בחטא אחד, שאם אלה יחטאו – אלו לא יחטאו, ומשום כף כתוב ואם. אבל כאן אשר נשיא יחטא, ודאי משום שלבו גם בו, והעם הולכים אחריו והתמנו תחתיו. ועל כן אשר נשיא יחטא. כגון שהוא עבר

שבע. את הדבר הזה כף שמעתי, בכאר שבע ודאי, וכתוב ויקרא שם בשם ה' אל עולם.

פתח חברו הסוחר ואמר, הבקר אור והאנשים שלחו וגו'. מה זה הבקר אור? כף למדנו, מה זה בקר? אלא בזמן שבא הבקר והדינים עוברים וחסד רוצה להתעורר, כל אותם שבאים מהצד הזה, מבקרים (פוקדים) את מקומותיהם לזמן ברכות לעולם. וזהו הבקר אור, שהרי הרחמים מתושבים לעולם, והחסד בא אחריו, אזי הוא בקר אור. וכתוב, וירא אלהים את האור כי טוב.

בא ראה, הכל הוא בדרגות ידועות. הלילה – הרי ידוע. בקר אור – הרי ידוע, והוא דרגה עליונה שנמצאת בו תמיד. מתי? כשמאירה השמש. השמש ידוע, והיא דרגה עליונה שמבשמת את הכל ומאירה לכל, כמו שנאמר (תהלים פד) כי שמש ומגן ה' אלהים. והבקר אור הזה מאיר מהשמש, וזהו מאיר ללילה, ולכן הכל תלוי זה בזה. והבקר אור הזה, כשהוא מתעורר, כל בני העולם מתאחדים באחדות ובשמחה, והם נמצאים בעולם. וכעת הרי מאיר היום, עת רצון היא ללכת בדרך.

ברכו אותם רבי חייא ורבי יוסי, ונשקו להם בראשיהם ושלחו אותם. אמר רבי חייא לרבי יוסי, ברוך הרחמן שתקן דרכנו לפנינו, ודאי הקדוש ברוך הוא שלח אותם אלינו. אשרי אותם שמשתדלים בתורה ולא מרפים ממנה שעה אחת. יצאו רבי חייא ורבי יוסי והלכו לדרךם. אמר רבי יוסי, ודאי אהבת לבי קשורה בסוחרים הללו. אמר רבי חייא, לא תמהתי על זה, שהרי בימי רבי שמעון אפלו צפרי השמים מרחשות חכמה, שהרי דבריו נודעים למעלה ולמטה.

פתח רבי חייא ואמר, (דברים לא) ויאמר ה' אל משה הנך שכב עם אבתך וגו'. בא ראה, כל זמן שמשנה היה קים בעולם, היה מוחה בידי ישראל, כדי שלא ימצאו בחטא לפני הקדוש ברוך הוא. ומשום שמשנה נמצא ביניהם, לא יהיה כמו אותו הדור עד הדור שיבא המלך המשיח, שיראו את כבוד הקדוש ברוך הוא כמותם, שהם נדבוקו מה שלא נדבוקו דורות אחרים.

ששנינו, ראתה שפחה על היס מה שלא ראתה עינו של יחזקאל הנביא. אם הם כל כף

לְעוֹרֵר אֶת הָעוֹלָם, וְאִזּוֹ אוֹתָם בְּנֵי הָאָמוּנָה עוֹמְדִים וְנוֹתְנִים גְּבוּרָה וְכֹחַ לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וְאִזּוֹ נִקְרָאת רֵנַת הַתּוֹרָה. וְלִכֵּן דָּוִד יָרַשׁ אֶת הַמְּלָכוּת הוּא וּבְנָיו לְעוֹלָמִים וּלְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

וּבְשֵׁת הַתְּרַנְגוּל קוֹרָא וּבְנֵי אָדָם יִשְׁנִים בְּמִטּוֹתֵיהֶם וְאִינָם מִתְעוֹרְרִים, הַתְּרַנְגוּל קוֹרָא אַחַר כֶּךָ, וְאוֹמֵר מֵה שְׁאוֹמֵר, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. אַחַר כֶּךָ מִכָּה בְּכַנְפָיו וְאוֹמֵר: אוֹי לְפָלוֹנֵי הַנְּזוּף שֶׁל רַבּוֹנוֹ, שְׁעֵזַב אֶת רַבּוֹנוֹ, וְלֹא עוֹרֵר אֶת רוּחוֹ וְלֹא מְשַׁגֵּיחַ עַל כְּבוֹד רַבּוֹנוֹ.

בְּשִׁמְאִיר הַיּוֹם, הַפְּרוֹז קוֹרָא עָלָיו וְאוֹמֵר: וְלֹא אָמַר אֵימָה אֱלֹהֵי עֲשֵׂי נִתְּנָן זְמֵרוֹת בְּלִילָה. לְסִיעַ לוֹ בְּאוֹתָן הַתְּשַׁבְּחוֹת, וְשִׁיחָהּ הַכֹּל בְּסִיעַ אֶחָד. עֲשֵׂי?! עוֹשֵׁנִי הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! מֵה זֶה עֲשֵׂי? אֵלָּא בְּשַׁעָה שְׁאָדָם קָם בְּחִצּוֹת הַלִּילָה וּמִשְׁתַּדֵּל בְּרֵנַת הַתּוֹרָה, שְׁרֵנַת הַתּוֹרָה לֹא נִקְרָאת אֵלָּא בְּלִילָה, וְכִשְׁהוּא נִמְצָא בַתּוֹרָה כְּשִׁמְאִיר הַיּוֹם, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל מִתְקַנְנִים לוֹ חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד לְהַנְצִל מִן הַכֹּל, וְלִהְיִיר לוֹ בֵּין הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, אֲנִי שְׁמַעְתִּי שְׁאָמַר רַבִּי אַבָּא אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה, אֵימָה אֱלֹהֵי עֲשֵׂי, עוֹשֵׂה לִי הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! מֵהוּ עֲשֵׂי? אֵלָּא כְּמוֹ שְׁאָמַרְתָּ, בְּשַׁעָה שְׁהוּא קָם בְּלִילָה וּמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, כְּשִׁמְאִיר הַיּוֹם מִתְעוֹרֵר אַבְרָהָם בְּאוֹתוֹ חוּט שְׁלוֹ, שְׁכַתּוֹב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית יד) אִם מִחוּט וְעַד שְׁרוּף נֶעַל וְגו'. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל מִתְקַנְנִים אוֹתוֹ, וְעוֹשִׂים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב אֱלֹהֵי עֲשֵׂי.

וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, א"ל ו"ה. א"ל - זֶה אַבְרָהָם, שְׁכַתּוֹב בּוֹ, הָאֵל הַגְּדוֹל. ו' - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. ה' - זוֹ כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הוּא אֱלֹהֵי. וְהֵם עוֹשִׂים אֶת הָאָדָם וּמִתְקַנְנִים אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם, וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוֹב עֲשֵׂי, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תְּהִלִּים קמט) יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעוֹשָׁיו. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדַאי כֶּךָ הוּא, וְהַכֹּל דָּבָר אֶחָד.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאוֹמֵר, אוֹ הוֹדַע אֲלֵינוּ חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא. הוֹדַע אֲלֵינוּ, מִצַּד שֶׁל מִי? אוֹ יָדַע (נודַע) חֲטָאתוֹ הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! מֵה זֶה הוֹדַע אֲלֵינוּ? אֵלָּא שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַוֵּה אֶת כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל לְהוֹדִיעַ

עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְהוּא עָשָׂה אַחַת מֵהֶן, וְלִכֵּן לֹא כְּתוֹב בּוֹ וְאִם, שְׁהָרִי דְבָרָיו אִינָם בְּסַפֵּק.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, וְהַנְּשִׂאִם הִבִּיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֵּׁהָם וְאֶת אַבְנֵי הַמְּלָאִים לְאִפּוֹד וְלַחֶשֶׁן. מֵה שׁוֹנֵה שְׁאֵת הַדְּבָרִים הִלְלוּ הַקְּרִיבוּ הַנְּשִׂאִים וְלֹא אָדָם אַחֵר? וְהָרִי כְּתוֹב, (שְׁמוֹת לה) כָּל גְּדִיב לְבוֹ יְבִיאָהּ אֶת תְּרוֹמַת ה', וְכְתוֹב וְאַבְנֵי שֵׁהָם וְאַבְנֵי מְלָאִים לְאִפּוֹד וְלַחֶשֶׁן.

אֵלָּא, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִף עַל גַּב שְׁבָכְלָם תְּלוּיָהּ הַנְּדָבָה הַזֹּאת, הָאֲבָנִים הִלְלוּ עוֹלוֹת לְנְשִׂאִים. מֵה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁהֵן נִמְצָאוֹת עַל לֵב הַכֹּהֵן. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, יְבִיאוּ נְשִׂאִים שְׁלָכְם גַּם בָּהֶם, וְיְבִיאוּ אֶת הָאֲבָנִים הִלְלוּ שְׁנִמְצָאוֹת עַל לְבוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן, וְיִתְכַפֵּר עֲלֵיהֶם מִגַּסוֹת לְבָם. וְכְתוֹב וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֵן בְּבִאוּ לְפָנַי ה', וְעַל זֶה - וְהַנְּשִׂאִים הִבִּיאוּ אֶת אַבְנֵי הַשֵּׁהָם וְאֶת אַבְנֵי הַמְּלָאִים, לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם.

וּמִשׁוּם כֶּךָ, אֲשֶׁר נְשִׂיא יַחְטָא, וְדַאי. וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ, כְּמוֹ שְׁבִאֲרוּהָ, שְׁעֵבֵר עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. אוֹ הוֹדַע אֲלֵינוּ חֲטָאתוֹ. שְׁמִשׁוּם שְׁלָבוֹ גַּם בּוֹ, לֹא מְשַׁגֵּיחַ בְּחֲטָאָיו, וְאַחַר כֶּךָ נוֹדַע לוֹ וְעָשָׂה מִזֶּה תְּשׁוּבָה.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ יוֹשְׁבִים לִילָה אֶחָד וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי יוֹסִי, רְאִיתִי שְׁצַחֲוֹת הַתּוֹרָה בְּלִילָה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בַּיּוֹם. לְמָה זֶה? אָמַר לוֹ, מִשׁוּם שֶׁהַצַּחֲוֹת שֶׁל תּוֹרָה שְׁבַכְתָּב הִיא תּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, וְתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה שׁוֹלְטָת בְּלִילָה, וּמִתְעוֹרְרֵת יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בַּיּוֹם, וּבְזִמְנָן שְׁהִיא שׁוֹלְטָת, אוֹ קִיַּמַּת הַצַּחֲוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה.

פָּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאוֹמֵר, (אִיּוֹב לה) וְלֹא אָמַר אֵימָה אֱלֹהֵי עֲשֵׂי נִתְּנָן זְמֵרוֹת בְּלִילָה. בֵּא רְאָה, בְּשַׁעָה שְׁמִתְעוֹרְרֵת רוּחַ צְפוֹן וְנַחֲלֵק הַלִּילָה, הָרִי בְּאֵרוֹ שְׁשִׁלְהֶבֶת אַחַת יוֹצֵאת וּמִכָּה תַחַת כְּנָפֵי הַתְּרַנְגוּל וּמְקִישׁ אֶת כְּנָפָיו וְקוֹרָא. וְאוֹתָהּ שְׁלֶהֶבֶת, בְּזִמְנָן שְׁמִגִּיעָה אֲלֵינוּ וּמִתְעוֹרְרֵת כְּנַגְדּוֹ, הוּא מִסְתַּכֵּל בָּהּ וּמִזְדַּעְזַע וְקוֹרָא, וּמִסְתַּכֵּל וּמְשַׁגֵּיחַ בְּשִׁבִיל כְּבוֹד רַבּוֹנוֹ כְּדִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ, וְקוֹרָא לְבְנֵי הָאָדָם.

וְלִכֵּן נִקְרָא שְׁכוּי, הַשְּׁגָחָה. וְנִקְרָא גְּבַר, שְׁמִתְעוֹרֵר בְּשִׁלְהֶבֶת הַגְּבוּרָה, בְּצַד שֶׁל הַגְּבוּרָה הוּא בֵּא

יב) הנני מקים עליך רעה מביתך? אמר רבי יוסי, הרי בארנו, משום שאם יעמד עליו איש אחר, לא ירחם עליו. אמר לו, והרי אבשלום רצה להרג את אביו בכמה עצות רעות (חבל תחבולות) עליו יותר מאדם אחר? אמר לו, לא שמעתי.

אמר לו, אני שמעתי, דוד חטא בבת שבע סתם. אמר הקדוש ברוך הוא: יבא בן של בת אל נכר וינקם נקמה, ומיהו? זה אבשלום, שהיה בנה של יפת תאר, מהקרב. מכאן למדנו, מי שלוקח האשה הזו בקרב וחומד אותה, לסוף יוצא ממנה בן סורר ומורה. מה הטעם? משום שעד עכשו לא פסקה ממנו זמה, והרי פרושה.

רבי יוסי פתח ואמר, נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו, הפסוק הזה פרושהו. אבל בא ראה, כל זמן שאדם חוטא לפני הקדוש ברוך הוא, יש דרגה אחת נודעת למעלה כנגד החטא הזה לדון את האדם, ומסתכלת (ומסכימה) עליו. אם שב בתשובה שלמה לפני רבונו, מעבר חטאו ואין הדין שולט עליו ולא מגיע עליו. ואם לא שב, נרשם אותו החטא לאותה הדרגה. אם הוסיף לחטא, הרי דרגה אחרת מזדמנת כנגדו ומסכימה עם הדרגה הראשונה, ואז צריך תשובה יתרה. (ואם לא שב) ואם מוסיף לחטא, מוסיף דרגה על דרגה, עד שמשלים לחמש דרגות.

בין שהימין התתקן כנגדו והסכים עליו, הרי השמאל מזמן להסכים עם הימין ולהפיל בו. בין שהשמאל מסכים עם הימין, אז כבר לא תלוי בתשובה, והרי פרושה, ואז הכל מסכימים עליו בדין, והדין שורה עליו.

ובשהדין נשלם ושורה על האדם, אז מסתים ומתתקנות האצבעות חמש בתוך חמש, ימין בשמאל, להראות שהרי הכל הסכימו עליו באותו דין, וידיו מתישרות להראות דבר בלי כונת האדם, ולא התכונן בו. ועל זה כתוב, (שמות טו) ימינה ה' נאדרי בפח ימינה ה' תרעץ אויב, להפיל שמאל בימין, ונשלם הדין, ואז זוהי עמידה של הכל. ולכן, כשרוצה הקדוש ברוך הוא לקיים הכל, כתוב (ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו וגו'.

רבי יהודה פתח, כתוב (ויקרא כג) פרי עץ הדר כפת תמרים. פרי עץ הדר מה הוא? זה אתרוג. וכי

לאדם אותו החטא שהוא חטא, ובמה מודיעה לו? בדיניה, כמו שנאמר (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. הודע אליו, כמי שמצוה לאחר.

ושנינו, בשעה שאדם חוטא לפני הקדוש ברוך הוא ולא משגיח על חטאו לחזור בתשובה לפני רבונו, וזורק אותו אחר כתפו, נשמתו ממש עולה ומעידה לפני הקדוש ברוך הוא, ואז מצוה הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל ואומר: או הודע אליו חטאתו אשר חטא, הושיטי את הדין עליו והודיעי לו את חטאו, כמו שנאמר (יחזקאל טז) הודע את ירושלם את תועבתיה.

אחר שמגיע עליו הדין, אז מתעוררת רוח לחזור בתשובה לפני רבונו, ונכנע להקריב קרבן, שהרי מי שלבו גס בו, חוטא, ושוכח חטאו ולא משגיח עליו, והקדוש ברוך הוא מזמן כנגדו, ומצוה להודיע לו את אותו החטא, כדי שלא ישתכח ממנו.

אמר רבי יוסי, כך זה ודאי (מנין שפך) וכך מצאנו בדרך, שכיון שעשה אותו מעשה של בת שבע, לא השגיח בו. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה שכחת אותו?! אני אזכיר לך. מיד מה כתוב? (שמואל ב יב) אתה האיש כה אמר ה'. אתה האיש שלא זכרת אותו, אתה האיש ששכחת אותו. ובמה הודיע לו? בדין.

את כאן, הקדוש ברוך הוא אומר, הודע אליו חטאתו אשר חטא, והדבר יפה, וכך הוא, שלא כתוב או נודע אליו, כמו שכתוב (שמות כא) או נודע פי שור נגח הוא, ומי שעומד בלילה לעסק בתורה, התורה מודיעה לו את חטאו, ולא בדרך של דין, אלא כמו אם שמודיעה לבנה בדבר רך, והוא אינו שוכח אותו, ושב בתשובה לפני רבונו.

ואם תאמר, דוד, שהיה קם בחצות הלילה, למה התעוררו עליו בדין? אלא דוד שונה, שהוא עבר במה שנקשר, וצריך דין, ובמה שעבר הוא נדון. הוא חטא כנגד המלכות הקדושה ולירושלים הקדושה, ומשום כך גרש מירושלים, והמלכות הוסרה ממנו, עד שהתתקן כראוי (ונענש).

אמר רבי יהודה, מה זה שהקדוש ברוך הוא העניש את דוד על ידי בנו, שכתוב (שמואל ב

שבע פעמים, כנגד כל אותם שבעה ימים כדי להעמיד לה ברכות ממעין הנחל שזורם תמיד ולא פוסק. נמצא שמתברכת (תמיד) בכל יום ויום, עד שבעה ימים שמתברכת ממעין הנחל. וכן פעם אחרת שבע פעמים כאחד, ומתקיימות בה הברכות אחר כך מהמקום העליון שהמעין יוצא ולא פוסק, כפי שאמרנו.

בכל יום מכריזים עליה ואומרים, (שמואל-א ב) עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אמללה. עד עקרה ילדה שבעה - זו כנסת ישראל, שמתברכת משבעה בכל יום, ועולה לחשבון עליון. ורבת בנים אמללה - אלו אמות עובדי עבודה זרה שעולים ביום הראשון לחשבון גדול, ואחר כך מתמעטים והולכים בכל יום ויום, ולכן המזבח מכפר על חטאי ישראל, המזבח מטהר אותם ומריק להם ברכות ממעלה למטה.

וענף עץ עבת - זה המלך הקדוש, שאחוז לשני צדדים. ומשום כך הדיס שלשה ענפים, שיעשה ענף עץ עבת שאחוז לכל צד. וערבי נחל - אלו שני עמודים, שמכאן יוצא לכפות תמרים. כפת תמרים, אחוז למעלה ואחוז למטה, והרי נתבאר. אתרוג יוצא מתוך הקוצים של האילן, וכך זה. גם כפת תמרים אחוז בהם ודאי. כל מה שיוצא לעולם - מכאן יוצא ומכאן באים (ניזון).

רבי יוסי פתח, ואבואה אל מזבח אלהים. מי זה מזבח אלהים? זהו המזבח שלמעלה, מזבח אלהים ודאי. והינו באר של יצחק, ולפעמים מזבח ה', כמו שנאמר קם מלפני מזבח ה'. ועל זה יורשים העולמות מכאן דין ורחמים, משום שהיא יונקת בצד הזה ובצד הזה, והרי בארו את הדבר.

רעיא מהימנא

מצוה זו, המועל בהקדש צריך להביא קרן וחמש. זהו שכתוב ואת חמישתו יוסף עליו, קרן ו'. החמש שלו ה'. וזו קרן היובל. קרן שהיתה במצחו של אותו פר שהקריב אדם הראשון. זהו העקר של כל הקרבנות. הקרן קיימת לו לעולם הבא, והפרות שלו בעולם הזה. וזה ה' ה'. (ע"כ רעיא מהימנא).

נפש כי תמעל מעל וגו'. רבי יצחק אמר, הרי פרשה נפש ודאי. כתוב והיתה נפש אדני

אתרוג מעץ הדר הוא? והרי כמה קוצים יש סביבו, מכאן ומכאן, ואתה אמרת פרי עץ הדר? אלא סוד הדבר, שכתוב ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם. וכתוב עצם מעצמי ובשר מבשרי, וזהו פרי עץ הדר. מנין לנו שאדם נקרא עץ? שכתוב כי האדם עץ השדה.

כפת תמרים, שעולים לשבעים שנים, ובו נתקנו שבעים שנים עליונות. וזה כפות למעלה ולמטה, ולכן נקרא כפת, כמו שנאמר כפיתו, שעולה לכאן ולכאן. זהו שכתוב כי כל בשמים ובארץ, דוקא.

רבי יוסי אמר, פרי עץ הדר - זה מזבח, שעושה פרות, ומעלה נצנים לכל הצדדים. מה הטעם? משום שכל שבעים השנים נותנים לה חלק, והיא מתברכת מכלם. מה זה אומר? משום שמי שחוטא אל המזבח, הוא חוטא בכל, שהרי כפות כנגד אותו שפפות למעלה, ולכן נקשרו זה עם זה, פרי עץ הדר כפת תמרים, ולא כתוב וכפת תמרים.

בתוב (ויקרא ז) זאת משחת אהרן ומשחת בניו. מה זה אומר? אלא זאת - זה מזבח, שנמשח על יד אהרן, שכתוב ומשחת את מזבח העלה ואת כל כליו. ומשחת (זו משחת) בניו, שהרי נמשח מכלם, ומתגדל ומתברך ומטהר.

בא ראה, בחג סוכבים את המזבח פעם אחת בכל יום, ואחר כך שבע פעמים. מה זה אומר? אלא, למלך שהזמין אורחים והתעסק עמהם, והיתה למלך בת יחידה. אמרה לו: אדוני המלך, משום האורחים לא שמת לב אלי? אמר לה: חייך בתי, מנה אעלה לך בכל יום, (ששנה ככלם).

כך בכל יום ויום של החג מקריבים ישראל כנגד אמות העולם. אמר המזבח למלך הקדוש: לכלם נמצאים מנות וחלקים, ולי מה אתה נותן? אמר לה: בכל יום ויום יסובבו אותך שבעה ימים עליונים לברך אותך, ונותנים לך שבעים חלקים (בכל יום). רבי יוסי אמר, שבעים חלקים בכל יום כנגד שבעים פרים שנקריבים בחג.

רבי יהודה אמר, שבעה בכל יום, משום שהרי מתברכת (ממקום) מכלם, ולסוף שבעה הימים מתברכת ממקום ששמן המשחה נמצא. (ואחר כך)

(בצורותיו). באותה שעה נקרא (שיר ב) כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים. והיו ישראל רואים את זיו הכבוד העליון נוסע לפניהם. וזהו ששנינו, (דברים ד) ויוצאך בפניו בכחו הגדל ממצרים. אלו האבות ומשום כך השם הזה משבר הרים ומשבר סלעים, ויש בו לטוב ולרע. אשרי חלקם של ישראל.

בא ראה, עז לקרבן למה? והרי אמר רבי שמעון, עז - השם שלו גורם, ללמד משמו, שהרי צד רע, ומין רע הוא. אלא כך אמר רבי שמעון, את זה צריך להקריב, שהרי אם עוברת עליו רוח טמאה או שהתעסק בו, הרי עז קרבנו, באותו גון שהוא חטא בו.

ואמר רבי שמעון, הרי שנינו, יש מי שזוכה בנשמה, ויש מי שזוכה בהתעוררות הרוח, ויש מי שאינו זוכה אלא רק בנפש. זה מי שלא זוכה אלא רק בנפש, ולא עולה יותר, זה נדבק באותו צד של הטמאה, וכשהוא ישן, אותם צדדים רעים באים ונדבקים בו ומודיעים לו בחלום דברים של העולם, מהם כוזבים, ומהם אמת. ולפעמים שצוחקים עמו ומראים לו דברי שקר, ומצערים אותו בחלומו. ועל כך אמות עובדי עבודה זרה, מהם שרואים בחלומם דברי אמת, משום אותו צד שנדבקים בו, וכלם דברים לזמן קרוב.

בא ראה, במינים הרעים הללו יש שלש דרגות אלו על אלו. הדרגה העליונה שלהם הם אותם שתלויים באויר. הדרגה היותר תחתונה שלהם הם אותם שצוחקים עם בני אדם ומצערים אותם בחלומותיהם, משום שכלם חצופים כמו כלבים. ויש דרגה עליונה עליהם, שהם מעליונים ומתחתונים, ואלו מודיעים לאדם דברים, מהם כוזבים ומהם אמתיים, ואלו הדברים האמתיים כלם לזמן הקרוב.

ואותה דרגה מאותם התלויים באויר, שהם יותר עליונים. אותו שלא זוכה יותר מאשר בנפש, ואותה נפש רוצה להתתקן ולקבל רוח, טרם שהרויחה אותה. יוצא מה שיוצא מאותה מאותה הנפש, ומתפשטת בעולם, ורוצה לעלות ולא רוצה עד שפוגשת באותם שבאויר, והם מודיעים לה דברים, מהם קרובים ומהם יותר רחוקים, ובאותה דרגה הוא הולך ונקשר בחלומו עד שקונה רוח.

צורה בצרור החיים את ה' אלהיך, וכתוב ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע.

אשריהם הצדיקים שיש להם חלק עליון בקדוש ברוך הוא, בחלק הקדוש, בקדוש המלך, משום שהם מקדשים את עצמם בקדשות רבונם. וכל מי שמתקדש, הקדוש ברוך הוא מקדש אותו, שכתוב (ויקרא כ) והתקדשתם והייתם קדשים. אדם מקדש עצמו מלמטה - מקדשים אותו מלמעלה. וכשמתקדש אדם בקדשת רבנו, מלבישים (מורשים) אותו נשמה קדושה, ירשת הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, ואז יורש את הכל. ואלו הם שנקראים בנים לקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם, והרי פרושה.

בא ראה, כתוב תוצא הארץ נפש חיה, ופרשוה נפש חיה סתם. ומאותו חלק ירש דוד המלך ונקשר בקשר עליון וירש מלכות, כמו שנאמר. ומשום כך והיתה נפש אדני צורה בצרור החיים. והרי פרושה שנפש נקשרת ברוח, ורוח עם נשמה, ונשמה עם הקדוש ברוך הוא. אשרי חלקו של מי שירש הירשה העליונה הזו.

אוי לאותם הרשעים שנפשותיהם אינן זוכות בעולם הזה, וכל שפן בעולם הבא, עליהם כתוב ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע. שהולכים ומשוטטים בעולם ולא מוצאים מקום למנוחה להתקשר בו, ונטמאים (ונשאבים) בתוך צד הטמאה, והכרוז קורא ואומר: נפש פי תמעל מעל בה'. מקדש ה' טמא. שהרי לקדשה לא נכנס, ולא נכלל. והם מזיקי העולם, משום שנדבקים בהם ונטמאים.

רבי יצחק אמר, הרי פרושה נפש, כשמתעטרת כנסת ישראל במלך הקדוש מתעטרת ונקראת צרור החיים, משום שבה הכל נקשר. רבי אלעזר אמר, כששכינה נוסעת, היא נוסעת עם האבות. זהו שכתוב (שמות יד) ויסע מלאך האלהים ההלך וגו'.

סדר הלימוד ליום כח ניסן [יום 205 בשנה]

רבי אבא אמר, הכל נעשה עטרה אחת, כפי שיתעטר באחד, והשם הקדוש נראה בתוכם

לא קונים לעולמים, פֶּרֶט לֹאִם נְמוּל, שְׂאֵז קוֹנֵה נֶפֶשׁ
(תחת נֶפֶשׁ) מִמָּקוֹם אַחֵר.

וישראל שְׁעוֹמְדִים בְּדִרְגָה תַּחְתּוֹנָה בְּנֶפֶשׁ, אִם
אֵינוֹ רוֹצֵה לְזִכּוֹת יוֹתֵר, עֲנִשׁוּ רַב. אוֹי
לְאוֹתוֹ רָשָׁע שֶׁשָּׁכַח אֶת מְצוּוֹת הַתּוֹרָה וְלֹא הִשְׁתַּדַּל
בַּתּוֹרָה, שָׁכַח אֶת אֲדוֹנוֹ, עָלְיוֹ כָּתוּב יִתְמוֹן חֲטָאִים
מִן הָאָרֶץ.

ובא רֵאָה, יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שְׂנֵדְבָקִים בְּצַד הַזֶּה מִשׁוּם
אוֹתָהּ (בְּזוֹ) נֶפֶשׁ שְׁלֵא זָכוּ יוֹתֵר, וּכְשֶׁעוֹבְרֵת
עֲלֵיהֶם אוֹתָהּ רוּחַ טְמֵאָה, שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם וְנִדְבָקִים
בָּהּ. אֲזִי אוֹתוֹ הַחֲטָא שְׁחוּטָא הָאָדָם הוּא מְצַד שֶׁל
אוֹתָהּ רוּחַ טְמֵאָה, וְקָרְבָנוּ הוּא עֵז אַחַת, מִשׁוּם
שֶׁהִיא בְּהֵמָה שְׁבָאָה מֵאוֹתוֹ צַד לְכַפֵּר עַל חֲטָאוֹ.

אמר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּנוֹ, וְהָרִי כָּתוּב (דברים כא) לֹא
תֵלִין נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ וְגוֹ', וְלֹא תִטְמֵא אֶת
אֲדָמָתָךְ. מִשׁוּם שֶׁהָאָרֶץ הִיא קְדוּשָׁה, (וּבְמָקוֹם שְׁשׁוּרָה)
רוּחַ טְמֵאָה לֹא תִמָּצֵא מְקוֹם בְּאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה
לְשׁוֹרֹת עָלָיו. אִם כֵּן, כִּיֹּן שֶׁעַל אוֹתָהּ בְּהֵמָה שׁוֹרָה
רוּחַ טְמֵאָה, וְהִיא בָּאָה מִצְדִּיהָ, לָמָּה מְקַרְיָבִים
אוֹתָהּ לְצַד הַקְּדוּשָׁה? אָמַר לוֹ, יִפָּה שְׂאֵלָתָךְ.

אבל בֵּא רֵאָה, בְּנֵי. כָּתוּב (שם ד) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ
אֲכָלָה הוּא. יֵשׁ אֵשׁ אוֹכֵלֵת אֵשׁ. הָאֵשׁ שֶׁל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹכֵלֵת אֵשׁ אַחֲרֵת. וּבֵא רֵאָה, יֵשׁ
מְלָאָכִים שְׁאוּמְרִים שִׁירָה לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וּמִתְבַטְּלִים כְּשֶׁהֵם מְסִימִים אֶת אוֹתָהּ הַשִּׁירָה
בְּנִיצוּץ שֶׁל אֵשׁ אוֹכֵלֵת. לְמַטָּה מִזְמִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֵשׁ שֶׁל הַמְזַבֵּחַ, וְהָאֵשׁ הַזֹּאת אוֹכֵלֵת וּמְשַׁמֵּדָה
אֶת כָּל אוֹתוֹ הַצַּד, וְאוֹתוֹ הַצַּד מִתְבַטֵּל בְּאוֹתָהּ
שֶׁלְהֵכַת שֶׁל אֵשׁ וְלֹא מִשְׁאִירָה מִמֶּנּוּ בְּעוֹלָם. וְאוֹתוֹ
אָדָם שֶׁמְקַרְיָב אֶת קָרְבָנוֹ עוֹמֵד עָלָיו, וּבְאוֹתוֹ הָרִיחַ
שֶׁל הַקָּרְבָן שְׁעוֹלָה, עוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַצַּד שֶׁל רוּחַ
הַטְּמֵאָה שְׁשׁוּרָה עָלָיו וּמִתְכַפֵּר. מִשׁוּם כֵּן הַכָּל
מִתְבַטֵּל וּמְשֻׁמֵּד, וְאֵין מִי שְׁעוֹמֵד בְּפָנֵי אוֹתָהּ אֵשׁ.

רבי אַחָא הִיָּה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ, וְרַבִּי חֵיָא וְרַבִּי יוֹסִי
נִפְגְּשׁוּ כְּאַחַד. אָמַר רַבִּי אַחָא, וְדַאי אָנוּ
שְׁלֵשָׁה עֵתִידִים לְקַבֵּל פְּנֵי שְׁכִינָה. הַתְּחִבְרוּ יַחַד
וְהִלְכוּ. אָמַר רַבִּי אַחָא, כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֹאמַר דְּבַר
קְשׁוּר לְתוֹרָה, וְנִלְךָ.

פתח רַבִּי חֵיָא וְאָמַר, (ישעיה מה) הִרְעִיפוּ שָׁמַיִם
מִמַּעַל וְגוֹ'. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד שֶׁל חֲכָמָה

בין שְׁקוֹנֵה רוּחַ, אוֹתָהּ רוּחַ יוֹצֵאת, מְשַׁבֵּר הָרִים
וּסְלָעִים, עוֹלָה וּמִתְפַשֵּׁט וְנִכְנָס בֵּין מְלָאָכִים
עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים, וְשֵׁם יוֹדֵעַ מַה שְׂיֹדֵעַ, וְלוֹמֵד
דְּבָרִים, וְחוֹזֵר לְמָקוֹמוֹ. אֲזִי הוּא קָשֶׁר שֶׁל בֶּן אָדָם
בְּקִדְשָׁה, עַד שְׁזוֹכָה בְּנִשְׁמָה וְקוֹנֵה אוֹתָהּ.

בין שְׁקוֹנֵה נִשְׁמָה, הִיא עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה,
וְשׁוֹמְרֵי הַפְּתָחִים לֹא מַעֲכָבִים אוֹתָהּ, וְהוֹלֵכֵת
וּמִתְפַשֵּׁט וְנִכְנָסֵת בֵּין אוֹתָם הַצְּדִיקִים שְׁצֻרוּרִים
בְּצֻרוֹר הַחַיִּים, וְשֵׁם רוֹאֵה אֶת עַנְגַּ הַמְּלָךְ וְנִהְיֵית מִן
הַזִּיו הָעֲלִיוֹן.

וכשמתעוררת הָאֵילַת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּחַ צְפוֹן,
יֹרֶדֶת, וְעוֹמֵד אוֹתוֹ צְדִיק שְׁקֵנָה
אוֹתָהּ, וּמִתְגַבֵּר כְּמוֹ אַרְיָה חֹזֵק בַּתּוֹרָה, עַד שֶׁבֵּא
הַבֶּקֶר וְהוֹלֵךְ עִם אוֹתָהּ הָאֵילַת הַקְּדוּשָׁה לְהִרְאוֹת
לְפָנֵי הַמְּלָךְ, לְקַבֵּל חוּט אֶחָד שֶׁל חֶסֶד. וּמִיָּהוּ זֶה?
חוּט שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁהוּא קָנָה אוֹתוֹ, שְׁכָתוּב (בראשית
יד) אִם מַחוּט וְעַד שְׁרוּף נֶעַל. הוּא לֹא נִהְנֶה מֵאַחֵר
כָּלוּם, וְאָמַר אִם מַחוּט, זָכָה לַחוּט הַזֶּה, וְזֶה נִקְרָא
הַחוּט שֶׁל אַבְרָהָם.

וכשבא אוֹתוֹ צְדִיק עִם הָאֵילָה הַזֹּאת, אֲזִי מִתְעַטֵּר
עִמָּה לְפָנֵי הַמְּלָךְ, וְדוֹד אָמַר (תהלים כב)
לְמִנְצַחַת עַל אֵילַת הַשַּׁחַר, זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. אֵילַת
הַשַּׁחַר – הַשִּׁירָה שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׁאוּמְרִים בְּגִלּוֹת
אֵלֵי אֵלֵי לָמָּה עֲזַבְתָּנִי וְגוֹ'.

אמר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשֶׁרִיָּהֶם בְּעַלֵי הַנִּשְׁמָה, בְּעַלֵי
הַתּוֹרָה, בְּנֵי עֲבוּדָתוֹ שֶׁל הַמְּלָךְ הַקְּדוּשׁ. אוֹי
לְאוֹתָם הַרְשָׁעִים שְׂאֵין זוֹכִים לְהַדְּבִק בְּרַבּוֹנָם וְלֹא
זוֹכִים בַּתּוֹרָה, שְׁכָל מִי שְׁלֹא זוֹכָה בַּתּוֹרָה, לֹא זוֹכָה
לֹא בְרוּחַ וְלֹא בְנִשְׁמָה, וְהַהֲדַבְּקוֹת שְׁלֵהֶם בְּאוֹתוֹ
הַצַּד שֶׁל הַמִּינִים הָרָעִים. וְלָזֶה אֵין חֵלֶק בְּמְלָךְ
הַקְּדוּשׁ, אֵין לוֹ חֵלֶק שֶׁל קְדוּשָׁה. אוֹי לוֹ כְּשִׁיֵּצֵא מִן
הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁהוּא הוּא מְכַר לְאוֹתָם הַמִּינִים
הָרָעִים, בְּעַלֵי הַחֲצָפָה, עֲזִים כְּמוֹ כָּלֵב, שְׁלִיחֵי אֵשׁ
הַגִּיהֵנִם, שְׂאֵין מְרַחֲמִים עֲלֵיהֶם.

בא וְרֵאָה מַה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה
זָרָה. יִשְׂרָאֵל, אָף עַל גַּב שְׁלֹא זוֹכָה אִישׁ
יִשְׂרָאֵל אֶלָּא בְּנֶפֶשׁ, דְּרָגָה עֲלִיוֹנָה עוֹמֵדֵת עָלָיו, וְאִם
הוּא רוֹצֵה לְקַנּוֹת רוּחַ וְאִם הוּא רוֹצֵה לְקַנּוֹת נִשְׁמָה,
הוּא קוֹנֵה זוֹכָה בָּהּ. אֲכָל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה

חוקקי ישראל? לא כתוב חקוקי ישראל, אלא לחוקקי, אלו אבא ואמא שהם מחוקקים לישראל הקדוש שהוא שופע מביניהם.

המתנדבים בעם - אלו הם האבות שנקראים נדיבים, כמו שנאמר נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם. אז ברכו ה', להשפיע ממנו ברכות למטה, וימצאו ברכות בעולם כלם, שפשפאן נמצאות ברכות מלמעלה, אז הכל בשמחה והכל בשלמות. אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא מריק עליהם ברכות ומקשיב לתפלתם, ועליהם כתוב, פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם וגו'.

פְּרִשְׁת צו

זאת תורת העלה וגו'. רבי שמעון פתח ואמר, צדקתך כהררי אל משפטִיךָ תהום רבה וגו'. הפסוק הזה פרשנוהו ונתבאר. בא ראה, העולה הזו מעלה וקושרת את כנסת ישראל למעלה, והדבקות שלה בתוך העולם הבא להיות הכל אחד בקשר אחד, בשמחה. ומשום שעולה למעלה למעלה, כתוב זאת תורת, סוד של זכר ונקבה יחד, תורה שבכתב ותורה שבעל פה לעלות בחיבות.

בשמתעוררת רוח צפון, כמו שבארנוהו שכתוב שמאלו תחת לראשי, אזי היא עולה בחיבות, ומתעטרת בימין, ומתחברת עם האמצעי, והכל מאיר מסוד של קדש הקדשים, וזה מתוך סוד של אדם, ברצון הכהן ובתפלה ובשירה.

והרי בארנו שעולה קדש קדשים בסוד הרוח העליונה, משום ששלוש רוחות קשורות כאחת: הרוח התחתונה שנקראת רוח הקדש, הרוח שלפנים באמצע, שנקראת רוח חכמה ובינה, וכן הרוח התחתונה. אבל הרוח הזו שיוצאת מתוך שופר, כלולים באש ומים. הרוח העליונה שהיא סתומה בחשאי, שבה מתקיימים כל הרוחות הקדושות וכל הפנים מאירות, ומשום כך חוזרת העולה רוח ממש.

ואחר כך מסוד של הבהמה נהנים ונזונים להתקשר לרוח אחרת, שהיא בתוך הטמאה מאותם חלבים ושמנים, כמו שנתבאר.

שְלַמְדָנוּ מֵהַמְנוּרָה הַקְדוּשָׁה. הִרְעִיפוּ שָׁמַיִם מִמַּעַל, מֵהַ הַרְעִיפוּ? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) יַעֲרַף כַּמָּטָר לְקַחֵי. וְעַל הַצַּד שֶׁל הַמָּטָר שֶׁהוּא הַמְזוּן שֶׁל הַכֹּל הוּא אָמַר. וְעַל כֵּן כָּל עֵינֵי הָעוֹלָם מְצַפִּים לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמְזוֹנוֹת, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נוֹתֵן מְזוּן לְכָל יוֹן אֶת הַכֹּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עֵינֵי כָל אֱלִיף יִשְׁבְּרוּ וְגו'.

ואם תאמר שבמקום הזה שנקרא שמים הדבר תלוי - הרי שנינו, שלא בזכות הדבר תלוי, וזכות הרי פרשה זו צדקה. ותרגום של צדקה - זכות. וזכות ושמים זה דבר אחד, וכאן הרעיפו שמים. (ואם תאמר בו תלוי) כתוב ממעל, ממעל ודאי. מהעתיק הקדוש זה בא, ולא מאותו מקום שנקרא שמים, ונקרא זכות, אלא ממעל דוקא

ושחקים יזלו צדק. שכששמים נוטל אותו ממעל מאותו מקום עליון ששורה עליו, אזי שחקים יזלו צדק. מי השחקים? זה המקום שטוחנים מן לצדיקים. ומי הם? נצח והוד, שהם ודאי טוחנים מן לצדיקים. למי? לאותו מקום שנקרא צדיק, שהרי הם טוחנים את אותו המן שבא מלמעלה, וכל אותו טוב מתכנס בתוכם לתת אותו לדרגה של צדיק, כדי שיתברכו צדק מאותה נזילה שלהם, ועל זה טוחנים מן לצדיקים. מי הם הצדיקים? זה צדיק וצדק, יוסף ורחל, שכשמצדדיגים כאחד נקראו צדיקים.

ואלו טוחנים מן לצדיקים ודאי, ועל כן - ושחקים יזלו צדק. אז תפתח ארץ - למטה. ויפרו ישע - בני העולם. וצדקה תצמיח יחד - כל הרחמים וכל הטוב של העולם מתרבים, ומזוונותיהם של בני אדם מצויים בעולם, אז נוספת שמחה על שמחה, וכל העולמות מתברכים. אמר רבי אהא, אלמלא לא באתי אלא לשמע את זה - די לי.

פתח רבי יוסי ואמר, (שופטים ה) לבי לחוקקי ישראל המתנדבים בעם ברכו ה'. בא ראה, כל הרצון וכל הלב שצריך אדם להריק ברכות ממעלה למטה, ליחד את השם הקדוש, לבקש בתפלה לקדוש ברוך הוא ברצון ובכונת הלב, להשפיע מאותו הנחל העמק, כמו שכתוב (תהלים קל) ממעמקים קראתיך ה', ששם העמק של הכל, בעמקים העליונים, שהם הראשית העליונה שאב ואם מזדוגים. אף כאן לבי לחוקקי ישראל, מי הם

לאותו הצד של השמאל, וימין וימין, ואשה נקשרת לבעלה להיות אחד, והכל מתעלה ומתקשר כאחד, למעלה ולמטה, והקדוש ברוך הוא מתעלה לבדו ומתחזק.

ובספרים הקדמונים, העני לא נותן חלק להזין אלא להתקשר למעלה, אבל הכל – למעלה ולמטה – כל אחד נקשר לצדו כראוי, והרי בארנו.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו ואמר, הרי הקשר של הכל נקשר בקדש הקדשים כדי להאיר, הדבקות של הרצון של כהנים לויים וישראלים למעלה, עד היכן היא עולה?

אמר לו, הרי בארנו, עד אין סוף. שכל קשר ויחוד ושלמות, להצניע באותה צנעה שאינה משגת ולא נודעת שבה רצון כל הרצונות. אין סוף אינו עומד להודע, ולא לעשות סוף, ולא לעשות ראש של אין (ראש כמו שאין). הראשון הוציא ראש וסוף, מי הראש? זו הנקדה העליונה, שהיא ראש של הכל הנסתר שעומדת בתוך המחשבה. ועושה סוף, שנקרא סוף דבר, אבל לשם אין סוף.

אין רצונות ואין אורות ואין גרות באותו אין סוף. כל האורות והמאורות הללו תלויים להתקיים בהם, ולא עומדים להשגה, מי שיודע ולא יודע, אינו אלא רצון עליון נסתר של כל הנסתרים, אין.

ובשנהנקה העליונה והעולם הבא התעלו, אינם יודעים פרט לריח, כמי

שהריח ריח והתבשם, ואין זה נחת (ניחת), שהרי כתוב ולא אריח בריח נוחכם, שהרי ריח נוח הוא ריח של רצון, שכל הרצונות הללו של תפלה, ורצון של שירה, ורצון הכהנים, שכלם סוד של אדם, אזי כלם נעשים רצון אחד. והוא נקרא נוח, רצון פתרגומו. אז הכל נקשר ומאיר כאחד כראוי, כמו שנתבאר.

ועל כן נתן הצד האחר ביד הכהן, שכתוב צו את אהרן ואת בניו לאמר. סוד כאן, שהרי בארנו, אין צו אלא עבודה זרה. וכאן נתן לו לשרף את אותה מחשבה רעה ולהעבירה מתוך הקדש ברצון הזה שעולה למעלה, ובעשן הזה ובחלבים שנשרפים, כדי שיעברו מן הקדש, והצו הזה עומד

ומשום כך עולה קדש קדשים, שאר הקרבנות כלם כדי לעשות שלום בעולם מכמה צדדים ובעלי דינים, להעביר ולהיות נאור מתוך הרצון להתבשם, ונקראים קדשים קלים, משום שלא מתעטרים למעלה למעלה בקדש הקדשים. ועל זה הם קדשים קלים ושחיטתם בכל מקום, כמו שבארוה. אבל העולה, שהיא סוד של קדש הקדשים, אינה כשאר קרבנות, שכל מעשיה קדש.

בא וראה מה פתוב, ולבש הכהן מדו בד, הלבושים הללו מיחדים לקדשה, בד יחידי, מיחד לקדשה. וכתוב בגדי קדש הם ורחץ במים את בשרו ולבשם. מה הטעם זה קדש? אלא סוד הדבר, כמו שאמר שהיא קדש קדשים, שהכל עולה ומתעטר בקדש הקדשים בקשר אחד, ואחר כך מפנה ומעביר רוח טמאה, שמטמא הכל, שלא ישלט ולא יקרב לתוך המקדש, ומעבר מכל צדדי הקדשה, והכל נשאר קדש בקדשה יחידה.

ואמר רבי שמעון, הרי נתבאר, שכתוב (תהלים לד) אדם ובהמה תושיע ה'. וכך עולה סוד של אדם מצד של אדם. בהמה – מצד של בהמה. ומשום כך פתוב אדם כי יקריב מכס, אדם ודאי, שהרי קרבנו למעלה לקשר קשר, ואחר מן הבהמה. והכל הוא בכתוב – אדם ובהמה. וזהו סוד שצריך לקרבו – אדם ובהמה, כמו שאמר. בא ראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, כך עשה – אדם ובהמה.

ואם תאמר, הרי כתוב עוף יעופף על הארץ, שהרי מהם מקריבים קרבן, ואפלו עולה, כמו שכתוב ואם מן העוף עלה קרבנו – בא ראה, מכל אותם עופות אין מקריבים אלא מן התורים או בני יונה, אלא סוד זה – מה שהכשר בזה, פסול בזה. זה ימין וזה שמאל, והכל אחד.

עוף יעופף על הארץ, הרי בארנו שהם סוד המרכבה, ובהם תתעלה רוח הקדש לעלות למעלה, שהם שנים, אחד לימין ואחד לשמאל. העוף לימין, וזה מיכאל. יעופף לשמאל, וזה גבריאל. זה לימין, וזה לשמאל.

ומשום כך מקריבים שני אלה, כדי להעלות את רוח הקדש, והשמאל מעטר ומזין למטה,

וּלְבַן, כְּשֶׁזָה נִכְנַע, עוֹלָה כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שְׁעוֹלָה וּמִתְעַטֶּרֶת לְמַעְלָה, שֶׁהָרִי עָלֶיהָ זֶה כְּשֶׁנִּכְנַע הַכַּח הָאֲחֵר הַזֶּה וְנִפְרָד מִמֶּנָּה, וְלִכֵּן צְרִיכִים בְּסוּד הַקֶּרְבָּן, לְהַפְרִיד אֶת הַצַּד הַזֶּה מֵרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, וְלַתֵּת לוֹ חֵלֶק, כְּדֵי שְׁרוּחַ הַקֹּדֶשׁ תִּתְעַלֶּה לְמַעְלָה.

רַבִּי אֲחָא פָּתַח וְאָמַר, וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוֹקֵד בּוֹ וְגו'. וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תּוֹקֵד בּוֹ, לְמָה? וּבַעַר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֲצִים בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא, לְמָה? וְכֵהֵן לְמָה? וְהָרִי שְׁנִינוּ שָׂאֵשׁ בְּכָל מְקוֹם הִיא דִּין, וְהַכֹּהֵן בָּא מִצַּד הַיָּמִין, וְרַחֲוֹק הוּא מִן הַדִּין, שֶׁהָרִי אֵין כֹּהֵן מִזְדַּמֵּן לְדִין לְעוֹלָמִים, וְכֵאֵן הוּא צְרִיךְ לְשַׂרְף דִּין בְּעוֹלָם, שְׂכָתוּב וּבַעַר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן?

אַלְא כִּךְ לְמַדְנּוּ, אָדָם שֶׁבָּא לְחַטָּא לְפָנֵי רַבּוּנּוּ, הוּא שׂוֹרֵף אֶת עֲצָמוֹ בְּשִׁלְהֶבֶת הַיִּצְרָ הָרַע, וְיִצְרָ הָרַע בָּא מִצַּד שֶׁל רוּחַ הַטְּמְאָה, וְהָרִי שׂוֹרֵף בּוֹ רוּחַ טְמְאָה. וְלִפְעָמִים נוֹדְעִים הַקֶּרְבָּנוֹת שֶׁבָּאִים מֵהַצַּד הַזֶּה, וְצְרִיךְ לְהַקְרִיב עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת מַה שְׂדוּמָה לוֹ, וְלֹא מִתְכַּלֶּה וְלֹא מִתְבַּטֵּלֶת אוֹתָהּ רוּחַ הַטְּמְאָה בֵּין מֵהָאָדָם וּבֵין מֵאוֹתוֹ הַצַּד שֶׁבָּא מִמֶּנּוּ, אֲלֹא רַק בָּאֵשׁ שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ, שְׂאוֹתָהּ הָאֵשׁ מִבְּעֵרֶת אֶת רוּחַ הַטְּמְאָה וּמֵינִים רָעִים מִן הָעוֹלָם. וְהַכֹּהֵן מִתְכַּוֵּן בְּזֶה לְתַקֵּן אֵשׁ שֶׁתְּבַעַר מֵינִים רָעִים מִן הָעוֹלָם.

וּלְבַן צְרִיךְ שֶׁלֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָמִים וְלֹא יִחַלֵּשׁ הַכַּח וְהַתְקַף שֶׁלָּהּ, כְּדֵי לְשַׁבֵּר הַכַּח הָרַע הָאֲחֵר מִן הָעוֹלָם, וְלִכֵּן לֹא תִכְבֶּה. וְהַכֹּהֵן יִסְדֵּר עָלֶיהָ אֵשׁ בְּבִקְרָא בְּבִקְרָא, בְּזִמְנֵי שֶׁשׂוֹלֵט הַצַּד שְׁלוֹ וּמִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם כְּדֵי לְבַשֵּׁם אֶת הָעוֹלָם (וּלְבַסֵּם הַדִּין), וְהַדִּינִים נִכְנָעִים וְלֹא מִתְעוֹרְרִים בְּעוֹלָם. וְעַל זֶה שְׁנִינוּ, יֵשׁ אֵשׁ אוֹכֵלֶת אֵשׁ. אֵשׁ שֶׁלְמַעְלָה אוֹכֵלֶת אֵשׁ אַחֲרֶת, אֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ אוֹכֵלֶת אֵשׁ אַחֲרֶת. וְעַל זֶה הָאֵשׁ הַזֶּה לֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָמִים, וְהַכֹּהֵן מְסַדֵּר אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם.

רַעֲיָא מֵהִימְנָא

מִצְוָה לְעֲשׂוֹת הָעוֹלָה כְּמִשְׁפָּטָה, וְעָלֶיהָ נֹאמַר זֹאת תּוֹרַת הָעֵלָה וְגו'. חֲמִשָּׁה אֲשֵׁים הֵיוּ יוֹרְדִים עַל הַקֶּרְבָּן: אֵשׁ אוֹכֵל וְאֵינוֹ שׂוֹתָהּ. אֵשׁ שׂוֹתָהּ וְאֵינוֹ אוֹכֵל. אֵשׁ אוֹכֵל וְשׂוֹתָהּ. אֵשׁ אוֹכֵל לְחִים וְיִבְשִׁים. אֵשׁ שְׂאֵינוֹ אוֹכֵל וְאֵינוֹ שׂוֹתָהּ. כְּנִגְדָם הֵם: זֹאת תּוֹרַת הָעֵלָה - אַחַת. הִיא הָעֵלָה עַל מוֹקְדָה - שְׂתִים. עַל

בְּרִשׁוֹתָם לְהַפְרִידוֹ מִן הַקֹּדֶשׁ מִתּוֹךְ הַקֶּרְבָּן הַזֶּה. וְאִם תֹּאמַר, צוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - כִּךְ גַּם שֶׁהָרִי בְּרִשׁוֹתָם עוֹמֵד (לְהַפְרִישׁ אוֹתָהּ מִן הַקֹּדֶשׁ) כָּל זִמְנֵי שְׁעוֹשִׂים רְצוֹן רַבּוּנָם, שֶׁלֹא יוּכַל לְשַׁלֵּט עָלֵיהֶם.

וְהַפְסוּק הַזֶּה הַכֹּל בָּא לְהַרְאוֹת סוּד הַדְּבָר, לְעַטֵּר אֶת רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְלְהַפְרִיד אֶת רוּחַ הַטְּמְאָה וְלְהוֹרִידָהּ לְמַטָּה לְמַטָּה, וְזֶה בְּרְצוֹן וּבִתְפִלָּה כְּפִי שְׂאֵמְרָנוּ, וְזֶה בְּמַעֲשֵׂה, הַכֹּל כְּמוֹ שְׂרָאוּי לוֹ.

וְהַכְּתוּב הַזֶּה מוֹכִיחַ עָלֵיהֶם, שְׂכָתוּב צוֹ אֶת אֶהְרֹן וְאֶת בְּנָיו לֵאמֹר. צוֹ - זוֹ עֲבוּדָה זָרָה, רוּחַ הַטְּמְאָה. לֵאמֹר - זוֹ הָאֵשׁ, שֶׁנִּקְרָאת יִרְאֵת ה'. כְּתוּב כְּאֵן לֵאמֹר, וְכָתוּב שֵׁם (יִרְמִיָּה ג') לֵאמֹר הֵן יִשְׁלַח אִישׁ אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. מִשׁוּם כִּךְ הַכֹּל נֹאמַר, וְהַכֹּהֵן עוֹמֵד לְתַקֵּן אֶת הַכֹּל בְּסוּד שֶׁל אָדָם וּבִהְמָה.

אֲשֵׁרִי חֵלְקָם שֶׁל הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהֵם יוֹדְעִים אֶת דְּרָכֵי הַתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בָּהּ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת, עָלֵיהֶם כְּתוּב (ישעיה לא) ה' עָלֵיהֶם יַחֲיוּ. מִי עָלֵיהֶם? אֵלוֹ דְּרָכֵי הַתּוֹרָה. יַחֲיוּ - יִתְקַיְמוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רָאָה, כְּתוּב זֹאת תּוֹרַת הָעֵלָה. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֶרְנוֹהוּ בְּצוּרָה הַזֹּאת: (זֹאת תּוֹרַת - זוֹ כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. הָעֵלָה - שֶׁהִיא עוֹלָה וּמִתְעַטֶּרֶת לְמַעְלָה לְמַעְלָה לְהַתְקַשֵּׁר כְּרָאוּי, עַד הַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא קֹדֶשׁ קִדְשִׁים).

(דְּבָר אַחֵר) זֹאת תּוֹרַת - זוֹ כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. הָעֵלָה - זוֹ מִחֲשָׁבָה רְעָה שֶׁהִיא עוֹלָה עַל רְצוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם לְהִסִּיט אוֹתוֹ מִדְּרָךְ אֱמֶת. הִיא הָעֵלָה - הִיא שְׁעוֹלָה וּמִשְׁטִינָה עַל הָאָדָם, וְצְרִיךְ לְשַׂרְף אוֹתָהּ בָּאֵשׁ כְּדֵי לֹא לַתֵּת לָהּ מְקוֹם לְהִשְׁטִין.

וּמִשׁוּם כִּךְ, עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלִּילָה. מִי הַלִּילָה? זוֹ כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא זֹאת, מִשׁוּם שֶׁבָּאָה לְטַהֵר אֶת הָאָדָם מֵאוֹתוֹ רְצוֹן. עַל מוֹקְדָה, מִשׁוּם שֶׁנִּהְרָ דִּינוֹר הוּא מְקוֹם לְשַׂרְף כָּל אֵלוֹ שֶׁלֹא עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם, שֶׁהָרִי מְכַנְיָסִים אוֹתָם בְּאוֹתָהּ אֵשׁ בּוֹעֵרֶת וּמַעֲבִירִים אֶת שְׁלִטוֹנָם מִן הָעוֹלָם, וְכְדֵי שֶׁלֹא יִשְׁלֵט, צְרִיךְ עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלִּילָה, וְנִכְנַע וְלֹא שׂוֹלֵט.

שם רע על אותו אמן שחותך לבושים, ויאמר: וכי התורה היא חסרה?! והרי כתוב תורת ה' תמימה, תמימה בכל איברי הגוף, שהם רמ"ח מצוות, זהו שכתוב (שיר ד) כלך יפה רעייתי ומום אין בך, תמימה בלבושיה, ואיך חסר מן המשנה?

אתם תאמרו לו: דייק ותמצא חתיכה, ותמצא אותה מערכת עם שאר פסקים ומשניות. שדרך האמן לחתך לבושים לכמה חתיכות, והתלמיד שאינו בקי לקשר את ההלכה בחתיכות הללו, מתחלפות לו פסקות וקשיות ולא מוצא להם פרוק, עד שיבא האמן ומפרק אותם את כל הספקות הללו שלהם. באותו זמן, הלכה שהיא בת, עולה לפני המלך שלמה בכל, בגופה בלבושה ובתכשיטיה, ומתקיים בה (בראשית ט) וראייתה לזכר ברית עולם. ולפעמים יש לאמן תלמיד בקי שישלח לו לתקן אותם.

קמו כלם ואמרו, ודאי שאתה הוא האמן, רועה הנאמן, שבה נאמר משה קבל תורה מסיני, ומשם ואילך כל התלמידים הם שלך, מיהושע ועד סוף כל הדורות. זהו שאמר ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לנביאים, עד הסוף של כלם. התלמיד הבקי שלך מי הוא? הרי ראינו שנאמר, הכל יהא מנח עד שיבא אליהו.

אמר להם, ודאי כף זה, שהוא תלמיד חבר, שעליו נאמר (במדבר כה) בן אהרן הכהן, כמו שנאמר באהרן, (שמות ד) הוא יהיה לך לפה, כף גם בנו יהיה לי לפה, שהיא התורה שבעל פה. משום שאיך שהייתי בראשונה כבד פה וכבד לשון, וכך יקים אותי הקדוש ברוך הוא – כבד פה בתורה שבעל פה, וכבד לשון בתורה שבכתב, שלא יאמרו אלו שלא מכירים אותי, זה מישוהו אחר. ואליהו הוא יהיה לי לפה, יבא לתקן את כל הספקות הללו ולישב אותם.

באותו זמן – זאת תורת העלה, הבת, שהיתה לחוצה שפלה בגלות, עולה על כל הדרגות שלמעלה. זהו שכתוב (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה, ועלייתה תהיה לאבא שהוא לימין של חסד, שבו הרוצה להחכים ידרים, משם חכמה, כ"ח מ"ה.

המזבח – שלש. כל הלילה – ארבע. ואש המזבח תוקד בו – חמש.

ופרשוה בעלי המשנה, העולה כלה עולה לגבוה, וזו בינה, ה', ה' מראות שלה. י' בת יחידה, (שמות כג) ומראה כבוד ה' כאש אכלת. ו' אור של בת עין, והיא אש שותה כל המים של התורה, ואוכלת את כל הקרבנות של התפלה. ואוכלים לחים ויבשים, אותם פשטי התורה שהם כמו עצים יבשים, וסודות התורה הם כמו עצים לחים. וזוהי אש האוכלת לחים ויבשים.

ועוד אוכלת לחים, כל הקרבנות שהיו קרבים בתפלה על מצוות עשה. ויבשים – כל הקרבנות שהיו קרבים בתפלה על מצוות לא תעשה. וזהו סקילה שרפה הרג וחנק, על מצוות עשה, ועל מצוות לא תעשה. אלו הם הקרבנות של השכינה, תפלה, של מצוות עשה ולא תעשה. וכנגד חמש המראות הללו תקנו חמש תפלות ביום הכפורים. וכנגד בת עין אותם עשרת ימי תשובה. חמשה כנגד האור של בת עין. חמשה ענויים כנגד ה' אחרונה.

המצוה אחר זו, לעשות את החטאת כמשפטה. תנאים ואמוראים, אתם שמצד מדותיו של הקדוש ברוך הוא באתם, שטרחתם הרבה לנקות את הבת שלי, שהיא הלכה, מאותן הקלפות של ערב רב, שהן קשיות רעות שאין להם תרוץ ולא פרוק, שעליהם נאמר (קהלת א) מענת לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות, אלא נאמר בהם תיקו. וכל תיקו של אסור – לחמרה. והוא תיקו חסר ו', שאין לו תקון. חסר נון, שהוא העולם הבא, שתיקו של העולם הבא שתיקה, כמו: שתק, כף עלה במחשבה.

ויש קשיות שהן הלבושים של הלכה, שנאמר בהם משבצות זהב. זהו שכתוב (תהלים מה) כל כבודך בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה. ואתם פוסקים אותם בכמה פסקים, ואחר כך מתקנים ומישיבים אותם בכמה פרוקים.

ואם חסר פסק כלשהו מן המשנה, כמו שבארנו, זה חסר מן המשנה, אתם מתקנים אותם, וזהו חסרון שיוכל להמנות. ואם יבא טפש ויוציא

מעולה באותו שעיר, שנאמר (במדבר כח) ושעיר עזים אחד לחטאת.

אשם תלוי אחוז בשניהם, כמי שאוחז לכאן ולכאן, והוא תלוי באמצע. כמו, הכל תלוי עד שיבא אליהו ויפרידו משם. כך אשם תלוי הוא אחוז בשניהם עד שנותנים לו את מזונו, השחד שלו, ויפרד משם, ומתקרבים האיברים של הכלה זה לזה. שפך הוא אשם וחטאת, כמו סרכות שאחוזות בראה, ולא מניחים אותם לפרח לעלות כלפי מעלה לנשב ברוח הקדש.

השה הוא לעולה, שכתוב (בראשית כב) ואיה השה לעלה. ונאמר בו שה תמים זכר. זהו שכתוב איש תמים. והרי צריך לשאל, שהרי שה הוא לימין, והשעיר הוא לשמאל, שהינו שעיר עזים אחד לחטאת. ויש שעיר ויש שעיר. שעיר אחד לה, ושעיר אחד לעזאזל. והינו שכתוב (ויקרא טז) ונתן אהרן על שני השעירים גורלות גורל אחד לה, וגורל אחד לעזאזל.

ובאותו שעיר נאמר בעשו (בראשית כז) איש שעיר. וזה הכבד שנוטל את כל אותם השמרים של הדם - (שמשים) שחין אכעבועות פורחות, ספחות, וכל מיני צרעת. והינו שכתוב (ויקרא טז) ונשא השעיר עליו את כל עונתם אל ארץ גזרה. והם עונות תם, שהוא הלב, ואז נפרד מלהתערב בלב, ואז מתבשם, והוא כבד בחטאים הללו ולא קל לעלות אל יעקב איש תם. שמחו בעלי המשנה של הישיבות, שירדו עם התנאים והאמוראים.

קם אחד מהם ואמר, רועה הנאמן, תן לי רשות לשאל, אחר שזכיתי לשמע דברים נכבדים אלו מפיך, שהתורה הזו שיוצאת מפיך (משלי ג) יקרה היא מפנינים וכל חפציק לא ישוו בה, ועם כל זה הלכה היא, וללמד אני צריך. בשעיר הזה לעזאזל זה נאה, אך אשם תלוי באיזה מקום הוא?

אמר לו, ברוך אתה בני, יפה שאלת. אלא מה העמוד האמצעי אחוזים בו ימין ושמאל, שהם חסד וגבורה, כמו גוף שאחוז בין שתי הזרועות של האדם. או כמו נשר, שאחוזים בו שתי כנפים לפרח בהן. וכמו יונה שאחוזים בה שתי כנפים, שנמשלה לתורה, וכנפייה למצוות עשה,

אמר תנא אחד, ודאי שבגלל כך נאמר בך, מוליק לימין משה, משום הפלה שלך שלא תהיה לך שלמות אלא עמה. שכשאתה תהיה שלם עמה, נאמר בך פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידת. במראה, כמו כלה שפושטת מלבושיה ומתיחדת עם בעלה בקרוב בשר, ברמ"ח איברים שלה, ולא מכסה איבר אחד ממנה. וזה במראה, רמ"ח בחשבון (ראוי לה שנאמר בו).

אמר המנורה הקדושה, בראשונה נראה לך המראה הזה, שנאמר בו במראה, שהוא לך המראה הגדול בסנה שנזכר בו חמש פעמים הסנה. וכעת התגלה לך המראה הזה ברמ"ח מצוות שהם בחמשה חמשי תורה. ולא בחידת, שאותם לבושים שלה, שבהם ראו כל הנביאים. שאין דרך שתתגלה כלה בקרוב בשר אלא לחתן שלה.

באותו זמן יתקיים בהם, (בראשית ב) ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבששו. כמו אדם ואשתו שכבר העבר הערוב הרע של ערב רב, קשיה רעה מן העולם, שהם העריות של הקדוש ברוך הוא ושכינתו, העריות של ישראל. כל שכן העריות שלך, רועה הנאמן. ומההלכה שלך, שבשבילם צריך לכסות את סודות התורה, כמו שבארוה (משלי כה) כבד אלהים הסתר דבר, עד שעוברים מן העולם. ואין מלכים אלא ישראל, כמו שבארוה, כל ישראל בני מלכים הם. באותו זמן, וכבד מלכים חקר דבר. אמר הרועה הנאמן, ברוך אתה לעתיד הימים, שמשם אתה, כענף שמתפשט מן האילן, כך הנשמות ענף ממנו.

תנאים ואמוראים, הרי ודאי עולה וחטאת ואשם הן שלש מצוות, שלשה אבות. שלמים הגבירה. איבר שהיא תשלומים של כל איבר, כמו היום הראשון של חג. (מקום שהוא תשלומים של הכל פדגמת).

מי שלא חג ביום טוב ראשון, אין לו תשלומים לראשון, ושאר הימים תשלומין זה בזה, ובהם וחסרון לא יוכל להמנות. אבל מי שלא חג יום טוב ראשון של חג, עליו נאמר מעות לא יוכל לתקן וחסרון לא יוכל להמנות, וזוהי החטאת שמעכבת את העולה. (מה הטעם) החטא הוא זכר. החטאת נקבה. ולפעמים שהרי החטאת מתבשמת ונפרדת

שְׁכַתּוּב הַנִּנְי בְּנִי, דְּחֻק (וְדוּקָא) הַנִּנְי. וְכַתּוּב (בראשית א) יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקִיעַ הַשָּׁמַיִם, מְאֹרֶת חָסֵר.

וְאִם תֹּאמַר, וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר הֵם יוֹתֵר – אֲלֵא שְׁהֵם הָיוּ נִסְתָּרִים בְּמַחְשָׁבָה, וְאֵלּוּ הַתְּגִלוּ מִתּוֹךְ הַחֲשֵׁכָה. וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם – וְכַתּוּב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וְיִהְיֶה אֹר. וַיֹּאמֶר אָבִי – וְכַתּוּב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי רִקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וְיִהְיֶה מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לַמַּיִם. וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ – וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקּוּוּ הַמַּיִם. וַיֹּאמֶר הַנִּנְי – וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת.

רַעֲיָא מְהִימְנָא (רועה נאמן)

וְעוֹד אֵשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְּזַבַּח וְגו' – זו הַתּוֹרָה, שְׁנֵאמַר בָּהּ (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דִבַּרְתִּי כְּאֵשׁ נֹאֵם ה'. לֹא תִכְבֶּה וְדָאִי, שְׁעִבְרָה אֵינָה מְכַבֶּה תּוֹרָה. אֲבָל עִבְרָה מְכַבֶּה מִצְוָה, וּמִי שְׁעוֹבֵר עִבְרָה שְׁמַכְבֶּה מִצְוָה, שְׁהִיא נֵר, כִּי מְכַבֶּה אֶת נֵרוֹ, שְׁנֵאמַר (משלי ב) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם, מִגּוֹפּוֹ, וְזֶהוּ כִבּוּי, שְׁנִשְׁאָר הַגּוֹף בַּחֲשֵׁכָה. וְכִי מִי שְׁמַסְלֵק שְׁכִינָה מִמְּקוֹמָהּ, גּוֹרֵם (לְכָל הָעוֹלָם) כִּבּוּי וְחֲשֵׁכָה לְאוֹתוֹ מְקוֹם. וְחֲשֵׁכָה הִיא עִבְרָה, (משלי ל) וְשִׁפְחָה כִּי תִירֵשׁ גִּבְרָתָהּ.

וְעֵלִית הַמִּצְוָה שֶׁל עִם הָאָרֶץ מְכַבֶּה לָהֶם אֶת הַמִּצְוָה, לְקַיֵּם בָּהֶם וּרְשָׁעִים בַּחֲשֵׁךְ יִדְמוּ. אֲבָל לְבַעֲלֵי תּוֹרָה אֵין לָהֶם כִּבְיָה עוֹלָמִית בָּהֶם, שְׁמֵאִירִים לָהֶם בְּכֶמֶה סוּדוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, שְׁאוֹר נִקְרָא ר"ז. וּמִצְוֹת הַתּוֹרָה שְׁמִקְיָמִים אוֹתָן חֲכָמִים, זו תּוֹרָה לְגַבְיָהֶם, לִילָה וַיּוֹמֵם לֹא תִכְבֶּה עֲלֵיהֶם, מִשּׁוֹם שְׁמִקְיָמִים בָּהּ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמֵם וְלִילָה.

וְהָעֵשֶׂן שְׁעוֹלָה מִפִּיהֶם בְּדִבְרֵי תּוֹרָה, הוּא עֵשֶׂן הַמְּעַרְכָה שְׁמִסְדָּרִים אוֹתָהּ וְעוֹרְכִים אוֹתָהּ לְבַעֲלָהּ, כְּמוֹ (במדבר ח) בְּהָעֲלֹתָךְ אֶת הַנֵּרֹת, שְׁנֵאמַר בָּהֶם לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד. וּבַעֲשֵׂן הַמְּעַרְכָה וּבַעֲנַן הַקְּטָרֹת, שֶׁהַתּוֹרָה הוּא הָעֵשֶׂן שֶׁלָּהּ, יִתְעוֹרֵר מֵהַלֵּב לְחֲכָמָה, שְׁהוּא כְּמוֹ מַח, כְּמוֹ הָעֵנָן. שֶׁהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל הָעֵנָן הִיא מֵהַלֵּב. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (בראשית ב) וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, וְאַחַר כֵּן – וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה.

כִּי יִתְעוֹרֵר עֵשֶׂן מִבִּינָה, שְׁהִיא בֵּלֵב, שְׁבָאֲרוֹהָ אֲצִלוֹ, הֵלֵב מִכֵּין, וְעוֹלָה לְחֲכָמָה שְׁהִיא (במח)

וּבִהֵן הִיא הָעוֹלָה, וּפּוֹרְחַת לְמַעְלָה. כִּי מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה הֵן הַמְּלַכְדַת שְׁלָה, כְּמוֹ צְפָרִים הַנִּנְאָחֶזוֹת בְּפַח. וְכָל הַמְּלַכּוּדוֹת שְׁלָה שְׁמַעֲכָבוֹת אוֹתָהּ מִלְּפָרַח נִקְרָאוֹת סְרָכוֹת, כְּמוֹ הַסְּרָכוֹת הַלָּלוּ שְׁמַעֲכָבוֹת אֶת כְּנָפֵי הָרָאָה מִלְּנִשְׁב.

כִּי אָשֶׁם. שִׁישְׂרָאֵל אַחוּזִים בְּכְנָפֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁהֵן חִיּוֹת הַכֶּסֶף, שְׁלֹא תִהְיֶה עוֹלָה בָּהֶם בְּזִכְיּוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמַעֲכָבִים אוֹתָהּ, וּמְכַבִּידִים אֶת כְּנָפֵיהָ חִי"ת חִי"ת הַחֲטָאוֹת שְׁלָהֶם. וְאָשֶׁם, אָמֵם שֶׁל עֵרֵב רֵב, הַסְּרָכָה הַאֲחוּזָה בְּכֶסֶף, שְׁשֵׁם הַגְּבִירָה, וְלֹא מִנִּיחָה אוֹתָהּ לְעֵלוֹת מִן הַגְּלוּת, וְהַזְכִּיּוֹת אַחוּזוֹת בָּהּ לְהַעֲלוֹתָהּ, וְנִשְׁאֲרַת בְּאֹיֵר כְּמוֹ סְרָכָה שְׁתִּלּוּיָהּ בְּאֹיֵר. וְזֶהוּ הָעֵמוּד הָאֲמָצְעִי (שְׁהוּא אֹיֵר). כִּי אָשֶׁם תִּלּוּי בְּצַדִּיק, שְׁהוּא אַחוּזוֹ בֵּין שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

הַחֲטָאוֹת הִיא יוֹתֵרַת הַכֶּבֶד, מְכַבִּידָה עֲלֶיהָ בַּחֲטָאוֹת שֶׁל לְכֹלֹכִים שֶׁל חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁהַכֶּבֶד מְכַבִּיד עַל הַשְּׁמָרִים, שְׁהֵם דְּמִים, עַל הָעֲרָקִים שֶׁל הַלֵּב. כִּי הַחֲטָאוֹת הַלָּלוּ מְכַבִּידוֹת עַל כְּנָפֵי הַשְּׁכִינָה, שֶׁהֵן מִצְוֹת עֲשֵׂה, שְׁדוּמוֹת לְכְנָפֵי יוֹנָה. וְלֹא תַעֲשֶׂה, כְּשֶׁהֵן מְכַבִּידוֹת עַל עֲשֵׂה, שֶׁהֵן כְּשִׁחֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל מְרַבִּים מִן הַזְכִּיּוֹת, נֵאמַר בַּתּוֹרָה שְׁהִיא גּוֹף, (דניאל ח) וְתִשְׁלַךְ אֶמֶת אֲרָצָה, וְהִיא צוּחַת, (איכה א) נִתְּנִי ה' בְּיָדֵי לֹא אוֹכֵל קוֹם, (עמוס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוֹם.

וּמִשּׁוֹם זֶה תִּקְנוּ תִנְאִים וְאִמּוֹרָאִים תְּפִלוֹת בְּמְקוֹם קֶרְבָּנוֹת, לְהַעֲבִיר מִמֶּנָּה חֲטָאוֹת וְאִשְׁמוֹת, וּמִשּׁוֹם כִּי תִקְנוּ תְּפִלַת שְׁחִרִית כְּמוֹ קֶרֶן הַשְּׁחַר, וְתְּפִלַת מִנְחָה כְּמוֹ קֶרֶן בֵּין הָעֲרָבִים, וְתְּפִלַת עֲרָבִית כְּמוֹ אִמּוֹרִים וּפְדָרִים שֶׁהֵיוּ מִתְּאֲכָלִים כָּל הַלֵּילָה. וְשִׁלְשַׁת הָאָבוֹת שֶׁתִּקְנוּ שֶׁלֹּשׁ תְּפִלוֹת, כִּנְגֵד הַמְּרַכְּבָה שְׁהֵם קְשׁוּרִים בָּהּ, כְּמוֹ שְׁבָאֲרוֹהָ, הָאָבוֹת הֵן הַמְּרַכְּבָה, שְׁהֵם פְּנֵי אֲרִיָה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם. (ע"כ רַעֲיָא מְהִימְנָא).

אֵשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמְּזַבַּח לֹא תִכְבֶּה. רַבִּי חִיָּיא פָּתַח, (בראשית כב) וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הַנִּנְי בְּנִי וְגו'. וַיֹּאמֶר וַיֹּאמֶר, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים שֶׁל יִצְחָק, וַיֹּאמֶר אַחַד שֶׁל אַבְרָהָם. לָמָּה זֶה כִּי? אֲלֵא שְׁלֹשָׁה לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שְׁהֵם הֵיוּ הַשְּׁלֹשׁ שֶׁל יִצְחָק, וְאַחַד שֶׁל אַבְרָהָם בְּרַבִּיעִי,

עליך ויראו ממך. אות תפלין ואות שבת ואות ימים טובים ואות ברית - כלם שקולים.

וייש אות של שד"י, שהוא מטטרו"ן עבד, וכמה עבדים תלויים ממנו, שממנה על אלו שעושים מצוות על מנת לקבל פרס. מטטרו"ן והמחנות שלו ממנים עליהם. בשבילם נאמר, למען ינוח שורך וחרמורך ועבדך ואמתך. אבל אותם שעושים מצוות שלא על מנת לקבל פרס, הם בני המלך והגבירה, והם הכתרים והתגים על הראש העבדים בימות החל, ובשבילם נאמר ודאשתמש בתגא חלף, והזהר הקרב אליהם יומת. שנקראים שבתות אל העבדים.

ומשום כך, אם כבנים אם כעבדים. אם כבנים, שנאמר בהם בנים אתם לה' אלהיכם. אם כעבדים, כי לי בני ישראל עבדים, ולא שאר האמות. אבל אותם הרשעים שאין משתדלים בתורה ובמצוות ואין עליהם על תורה ועל תפלין ושאר מצוות, הם עבדים לאמות העולם ומשתעבדים בהם, כמו עבדים היינו לפרעה במצרים.

ואם שומרים שבתות וימים טובים, נאמר בהם ויוציאנו ה' אלהינו. ויתקים בהם, למען ינוח שורך וחרמורך, חמור בתורה ובמצוות, וינפש בן אמתך ובהמתך, עם הארץ נקרא בהמה. ואחר שיכניס את עצמו תחת אדם בתורה, יתקים בו אדם ובהמה תושיע ה'. אם הוא כמו סוס שרוכב עליו אדונו, וסובל אותו, ולא בועט באדונו.

ומהו הסבל שעם הארץ לתלמיד חכם? משום שתלמיד חכם כמו יום השבת הוא צריך, שאין לו משלו. ואם עם הארץ סובל אותו בממונו ונוהג בו כפי רצונו לשמש אותו ולהתנהג במצוות כפי רצונו, יתקים בו - אדם ובהמה תושיע ה'. יושיע אותו משוד ומגזלה, יושיע אותו ממלאך המות שלא ישלט עליו וישחט אותו בספינו הפגומה. וכל מי שנשחט בספיין פגומה, הוא נבלה, שנאמר בו לכלב תשלכון אתו, שהוא סמא"ל.

והנפש של תלמיד חכם נקראת שבת המלכה, נפש יתרה של שבת, והענג שלה נשמת חיים ורוח שכלי. והם נשמה יתרה, רוח יתרה, על

כמו מח. (ומה) ומי העשן? (דעת) זה העמוד האמצעי, דעת, לב מבין דעת.

אחר שיורד עשן, חכמה לבינה, שהם זה לשמאל וזה לימין. הוא יורד מלא מאבא ואמא, מלא י"ה, לשרף עצים שהם תלמידי חכמים, מצד של עץ החיים, שהם איברים של הגוף, ששם ה' העצים ודאי, לשרף אותם בשלהבות התורה, שנאמר בה הלא כה דברי כאש נאם ה'.

סדר הלימוד ליום כט ניסן [יום 206 בשנה]

בשלהבות נר של מצוה באהבה. מצוה להקריב בכל יום תמידים ואחריו להדליק אש. זהו שכתוב אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. ואחריו תרומת הדשן, ואחריו קרבן נדר או נדבה. תנאים ואמוראים, כל אלו תמידים, הם מדותיו של הקדוש ברוך הוא שצריכים להיות להם נחת. ואף על גב שכל הספירות כלן אחת, מכל מקום כל ספירה וספירה ממנה על שבתות וזמנים וימים טובים, ואותה מדה ששולטת באותו זמן, כל הספירות נכללות בה, וכלן נקראות על שם אותה מדה; בחסד חסדים, בגבורה גבורות, וכך בכל מדה.

וייש השבתת מלאכה, כמו שור שיש לו על, וחרמור שיש לו משא. בין על מלכות שמים, כמו תפלין, בין על מלכות עובדי כוכבים ומזלות, כפי מעשיהם בימים הללו יש להם השבתת מלאכה ומנוחה. מי שלא מתעסק בתורה ובמצוות, יש לו על מלכות עובדי כוכבים ומזלות. ומי שמתעסק בתורה ומצוות, יש לו על מלכות שמים, שהיא ה' אחרונה, שנקראת מלכות שמים.

על מצוות היא ודאי, משום שבה נבראו כל הבריות של שמים וארץ, זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה' בראם. וכשיבא שבת ויום טוב, יורדת בינה, שהיא יה"ו, על ה', שהיא מלכות שמים נשמה יתרה, והוא (שמות לב) חרות על הלחת. אנכי ביציאת מצרים, ופורשת כנפיה על הבת ועל המחנות שלה, ויש להם מנוחה. ונאמר במרכבותיו של סמא"ל ונחש, (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא

והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. ומטטרו"ן, אתה ומחנותיך, צריכים להקריבם קרבן לפני ה' בכל לילה.

עשיה, לקבל עליו על מלכות שמים, זו קבלת יסורים של עניות לתלמיד חכמים, שהוא מות לגוף הבהמות. שמזון התורה הוא מזון של הנשמה ורוח ונפש השכליים, שהם כהן לוי וישראל. הפהן בו י', חכמה ודאי. הלוי בו ה', תבונה. ישראל בו דעת, וזו ו'. נפש יתרה, ה' אחרונה, רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה. ותורה זו אדם. זהו שכתוב זאת התורה אדם. וזה כולל את השם המפרש יו"ד ה"א וא"ו ה"א. זוהי התורה מזון לאדם בארבע הפנים שלו. מזון הבהמות לחם ויין ובשר וכל מיני פרות, (קהלת ו) זה לעמת זה עשה האלהים.

וצריך אדם להקריב בכל לילה קרבן נפש ורוח ונשמה של בהמות לפני ה', ויתודה בכמה מיני ודויים, ויעלה אותם במחשבתו קרבן לפני ה'. להוציא אותם בקריאת שמע (בלב אחד) לפני הקדוש ברוך הוא, ויוציא את רוחו שדופק בעורקי הלב. הנפש, יכון בשרפתה ובשחיתתה ובנחירתה, שהיו הכהנים נותרים, זהו שכתוב וימלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל. והינו חנק. ושלוש המיתות הללו היו כמו מרה אדמה, ירקה ושחרה, שהם בכבד, במרה ובטחול, והם כשלוש קלפות האגוז.

וקדם לכן יתקן מזבח אבנים, ויכון לעשות סקילה ממרה הלבנה ששולטת בכנפי ראה באותן סרכות שאותן הבהמות תפוסות שם. ויורדת אש תכלת ומכלה אותם, ויהיו החיות והבהמות והעופות טהורים לקרב לה' ולהשרות שמו עליהם. באותו זמן יתקיים בהם, (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים. ויהיו כמו סוס שאדונו רוכב עליו. זהו שכתוב (חבקוק ג) כי תרפב על סוסך מרפבתך ישועה. ובאותו זמן – אדם ובהמה תושיע ה'.

והתלמיד חכם שקול לכל בעלי התורה, וכך צריך לשקל עצמו מצדה של התורה, ומצד האיברים של הגוף צריך לשקל לעצמו לכל עמי הארץ, כמו שבארוה בעלי המשנה, לעולם יראה אדם עצמו כאלו כל העולם כלו תלוי בו. ויכון בנפשו וברוחו ובנשמתו לעשות אותם קרבנות עם

נשמה ורוח ונפש, שהם עבדים ששולטים בגוף של ימות החל. נשמה יתרה, נשמת כל חי, כתר הראש צדיק, שהוא יום השבת. ובנשמה היתרה הזו תהלל יה, שהם אבא ואמא, שעליהם נאמר (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך, משום שהיא מרכבה לעלת העלות, שהוא מכסה ולא שולטת עליו העין, ומשום כך עין לא ראתה.

רוח יתרה, הנהר שיוצא מעדן מבין אבא ואמא, ומהלכו חמש מאות שנה, ומגיע לששי שהוא צדיק להשקות את הגן, שהיא נפש יתרה, מלכות.

הנשמה ששולטת בימות החל על עבד ה' היא מכסא הכבוד, כמו שבארוה בעלי המשנה, כל הנשמות גזורות מתחת פסא הכבוד. ורוח ששולטת בימות החל על עבד ה', היא מעבד המלך מטטרו"ן, כולל ששה סדרי משנה, והיא שש מעלות לכסא. והנפש ששולטת בימות החל היא מכסא דין, סנדלפו"ן, תכלת שבציצית, כמעשה לבנת הספיר. אבל בת המלך, בפסח, היא נפש השכלית, ליל שמורים, מצה שמורה, ורוח שמור כנגדה היא יום טוב, והיא יום שבת, זכור ושמור, משום שהיא אצילות ממלכות.

וכך תלמידי חכמים, בני המלך והמלכה, נקראו שבתות וימים טובים, ואין להם משלהם, שאינם בעלי מלאכה כמו שאר העבדים בני החלין. שחרם בעולם הזה ובעולם הבא לענג אותם בכל מיני מאכל ומשנה, ולכבדם בלבושים יפים כמו ששבת, שנאמר בה, כבדהו בכסות נקיה. כל מה שעושה אדם לשבתות וימים טובים, יש לעשות להם.

ומי שמחלל שבת חייב סקילה. וכן מי שמשתמש בכתר חולף. וכך מי שמשתמש במי ששונה הלכות, שמחלל את תורתו. וכל שכן המבזה אותו, כאלו מבזה שבתות ומועדות. ופרשוה בעלי המשנה, כל המבזה את המועדות, כאלו כופר בעקר.

ובמו שכל כלי בית המקדש שנקראו קדש, כך כל אותם שמשמשים תלמידי חכמים נקראים קדש. ותלמידי רב, שהם כנגד איברי הגוף, נקראו קדש קדשים. וסוד הדבר רמוז בהם, (שמות כו)

הנה האש והעצים, והינו אש תמיד, שעומדת תמיד. והעצים – אלו העצים של אברהם, שכתוב ובער עליה הכהן עצים בבקר בבקר.

שנינו, מהאש של יצחק שופע ומגיע למזבח הזה, ויוצאת גחלת אחת לצד מזרח, וגחלת אחרת לצד מערב, וגחלת אחת לצד צפון, וגחלת אחת לצד דרום, לארבע קרנות המזבח, והכהן מסובב אותה לארבע קרנות.

במזבח (במזרח) יש כבש אחד בדרגות ידועות, והדרגה התחתונה מגיעה ויורדת לתהום העליון, מתוך שש אחת. ובשעה שאותן הגחלים מגיעות לארבע הקרנות, רוח אחת מתעוררת ויורדת לאותו התהום העליון.

ובאותו מקום יש צבאות צבאות שאומרים קדוש בקול גדול עליון. ומצד אחר אומרים קדוש בקול נעימות עליונה. ומצד אחר צבאות אחרים שאומרים קדוש. וכן לארבע הקרנות. שש מאות אלף רבבות צבאות בכל קרן נמצאים, ועליהם ממנה אחד, וכלם לבושים אפוד, ועומדים לסדר עבודת המזבח כנגד התחתונים.

במקום אחר נמצאים גלי הים שנוהמים ויורדים בדרגות ידועות, ושם צבאות שאומרים בקול נעימות, ברוך כבוד ה' ממקומו. וכלם משבחים בשירה ולא שוקטים ביום ובלילה, וכלם מסדרים שבח בקול נעימות.

במקום אחר נמצאים צבאות צבאות, עומדים בפחד, בזיע, ברתת, כמו שנאמר (יחזקאל א) ונגה להם ויראה להם. (וגכה להם ויראה להם). וכלם מסתכלים אל אותו מזבח שלמעלה.

ובשעה שמגיעה האש של יצחק על גבי המזבח, כמה זיקים עולים ויורדים לכל עבר, ולוהטים מהם כמה תקיפים בעלי כח, גבורים של העולם. ואלמלא שהכהן עומד על המזבח ומסדר עצים, לא יכול העולם לעמד לפנייהם. מאלה הגחלים והזיקים שיוצאים, לוהטים גביהם של אותן חיות, כמו שנאמר ודמות החיות מראיהם כגחלי אש בערות כמראה הלפדים.

מצד ימין של אותן החיות מתעוררת רוח אחת מלמעלה, נושבת ויושבת באותה האש,

כל בני העולם. והקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה. ובזה, אדם ובהמה תושיע ה'. כמו כל התנאים והאמוראים אליו, ואמרו כלם בקול אחד: אתה הוא הרועה הנאמן שיש לך רשות לעשות את כל זה, שאתה שקול לכל ישראל, ומשום כך שלח אותך הקדוש ברוך הוא ביניהם. (ע"כ הרעיא מהימנא).

תוספתא

זאת תורה העלה. אמר רבי חייא, את הפסוק הזה בארנו בגון הזה: זאת תורת – זו כנסת ישראל. העלה – זו מחשבה רעה, שעולה על רצונו של אדם להסיטו מדרך האמת. היא העלה – היא היא שעולה להסטיין על האדם, ורוצה לשרף אותו באש, כדי שלא ינתן לו מקום להשטיין. ולכן, על המזבח כל הלילה. מי הלילה? זו כנסת ישראל, שהיא זאת, לטהר את האדם מאותו רצון.

על מוקדה, משום שנהר דינור הוא מקום לשרף את כל אלו שלא עומדים בקיומם, שהרי מכניסים אותם לאותה אש בוערת ומעבירים את שליטתם מן העולם. וכדי שלא תשלט, (צריך) על מוקדה כל הלילה, ותכנע ולא תשלט. (ע"כ תוספתא).

כתוב (מלכים-א יט) והנה ה' עבר ורוח גדולה וחזק וגו'. רוח גדולה שאמרנו, וכתוב לא ברוח ה'. ואחר הרוח רעש, שכתוב (יחזקאל א) ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול. הרי רעש אחר הרוח. ואחר הרעש אש, זהו שכתוב (דניאל ז) נהר דינור יוצא ושופע מלפניו וגו'.

רבי יצחק אמר, הינו שכתוב (יחזקאל א) ודמות החיות מראיהם כגחלי אש בערות כמראה הלפדים היא מתהלכת בין החיות ונגה לאש ומן האש יוצא ברק. ואחר האש קול דממה דקה, הקול הזה קול אחרון, שהוא דממה דקה, שאין לה דבר פרט משלה, אלא היא דוממת מעצמה. וכשמתכנסים עליה, היא נשמעת בכל העולמות, וכלם מזדעזעים ממנה. דממה דקה, למה היא דקה? משום (שהיא) (שבאה) הקטנה מכלן.

רבי חייא אמר, אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה – זה אשו של יצחק, שכתוב (בראשית כב)

וּמְתַלְהֶטֶת וּמְתַבְשְׁמֶת, וְלוֹהֶטֶת, וְשׁוֹכֶכֶת בְּזֵיו יָקָר, וּמְאִירָה לְכֶמָה צְבָאוֹת שְׁעוֹמְדִים בְּצַד יָמִין. וּמְצַד הַשְּׂמָאל מִתְעוֹרְרֶת רוּחַ אַחֲרֵת חֲזָקָה מִשְׁבֶּרֶת סְלָעִים וְנוֹשֶׁבֶת (וַיּוֹשַׁבְת) בְּאוֹתָהּ הָאֵשׁ וּמִתְחַזְקֶת וּמִתְגַּבְרֶת. וְאִזּוּ מִתְלַבֶּשֶׁת מִמֶּנָּה אוֹתָהּ רוּחַ שְׂמֻצָּד שְׂמָאל, וּמְאִירָה (וְלוֹהֶטֶת) לְכֶמָה צְבָאוֹת שְׁעוֹמְדִים בְּאוֹתוֹ צַד, וְכֵן לְאַרְבַּעַת הַצְּדָדִים, לְאַרְבַּע מַחְנוֹת. וְכֻלָּם מִתְבַּשְׂמִים בְּשַׁעָה שֶׁהִכְהֵן עוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ.

וְעַל כֵּן, אֵשׁ תָּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ וְגו', אֵשׁ שְׂנַמְצָאֵת תָּמִיד. וּמִי הִיא? הָאֵשׁ שֶׁל יִצְחָק. וְאִזּוּ הַשֵּׁם הַזֶּה – אֲדֹנָי. וְכִשְׁיִסְדֵּר עָלָיו הִכְהֵן אוֹתָם עֲצִים, הוּא מִתְבַּשֵּׂם בְּשֵׁם, וְקוֹרְאִים לוֹ בְּשֵׁם הַרְחָמִים – יי, וְקוֹרְאִים לָהּ בְּשֵׁם הַזֶּה. וְלִפְעָמִים עוֹמְדָת כְּמוֹ זֶה, וְלִפְעָמִים עוֹמְדָת כְּמוֹ זֶה. רַבִּי שְׂמַעוֹן אָמַר, שְׁנַיִם הָיוּ, וְהַפְּנִימִי עוֹמֵד עַל אוֹתוֹ אֶחָד שְׁבַחוּן, וּמִמֶּנּוּ נִזְוֵן, וְנִקְשָׁרִים זֶה עִם זֶה.

זֶה קָרְבַּן אֶהְרֵן. רַבִּי חֲזַקְיָה פְּתַח, (תְּהִלִּים קמ"ה) צְדִיק ה' בְּכָל דְרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו. צְדִיק ה' בְּכָל דְרָכָיו, הָרִי שְׁנִינּוּ, כִּמְהָ יֵשׁ לְבַנֵּי אָדָם לְהִתְבּוֹנֵן בְּכַבּוֹד רַבּוֹנָם שֶׁלֹּא יִסְטוּ מִדְרָכָם הַחוּצָה, שֶׁהָרִי בְּכָל יוֹם וַיּוֹם הַדִּין תְּלוּי בְּעוֹלָם, מִשׁוּם שֶׁהָעוֹלָם נִבְרָא וְעוֹמֵד עַל הַדִּין.

וְלָבֵן צְרִיף אָדָם לְהַשְׁמֵר מִחֻטְאָיו, שֶׁלֹּא יֵדַע אֵת הַזְּמַן שֶׁהַדִּין שׁוֹרָה עָלָיו. יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ – הַדִּין שׁוֹרָה עָלָיו. יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ הַחוּצָה – הַדִּין שׁוֹרָה עָלָיו, וְלֹא יֵדַע אִם יָשׁוּב לְבֵיתוֹ וְאִם לֹא. יוֹצֵא לְדֶרֶךְ – עַל אַחַת כִּמְהָ וְכִמְהָ, שֶׁהָרִי הַדִּין יוֹצֵא כְּנִגְדּוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שֵׁם פה) צְדָק לְפָנָיו יְהִלֵּךְ. מִשׁוּם כִּף צְרִיף לְהַקְדִּים וּלְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ כְּדִי שִׁינָצֵּל מִן הַדִּין בְּשַׁעָה שֶׁהוּא שׁוֹרָה בְּעוֹלָם, שֶׁהָרִי בְּכָל יוֹם וַיּוֹם שׁוֹרָה הַדִּין בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם.

עֵתָה יֵשׁ לוֹמֵר, הָרִי שְׁנִינּוּ, וְהִתְעוֹרְרוּ הַחֲבָרִים, אֵל בְּכָל מְקוֹם חֹסֵד הוּא, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים י) הָאֵל הַגָּדֵל, וְזֶה אוֹר שֶׁל חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה, וְאַתָּה אֲמַרְתָּ וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם. עֲזֹב הַפְּסוֹק כָּל אֱלוֹ הַשְּׂמוֹת וְאַחֲזוּ בָּזָה. אִם כֵּן, לֹא עוֹמְדִים הַדְּבָרִים. וְעוֹד, שְׁכָתוֹב (יִשְׁעִיה ט) אֵל גְּבוּר, אוֹ שְׁנַעְמִיד אוֹתוֹ בְּדִין, אוֹ שְׁנַעְמִיד אוֹתוֹ בְּרַחֲמִים.

אֵלָא כִּף שְׂמַעְנּוּ, הָרַשְׁעִים מְהַפְּכִים רַחֲמִים לְדִין. שְׂאִין לָךְ בְּכָל אֱלוֹ כְּתָרִים עֲלִיוֹנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ שֶׁלֹּא כְּלוּלִים רַחֲמִים בְּדִין, וְדִין בְּרַחֲמִים. וְרַשְׁעִים מְהַפְּכִים רַחֲמִים לְדִין.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, טוֹב בְּזָה שְׁכָתוֹב אֵל גְּבוּר, אֵלָא אֵל זַעַם בְּכָל יוֹם מֵהוּ? שֶׁהָרִי בְּכָל יוֹם

וּמְתַלְהֶטֶת וּמְתַבְשְׁמֶת, וְלוֹהֶטֶת, וְשׁוֹכֶכֶת בְּזֵיו יָקָר, וּמְאִירָה לְכֶמָה צְבָאוֹת שְׁעוֹמְדִים בְּצַד יָמִין. וּמְצַד הַשְּׂמָאל מִתְעוֹרְרֶת רוּחַ אַחֲרֵת חֲזָקָה מִשְׁבֶּרֶת סְלָעִים וְנוֹשֶׁבֶת (וַיּוֹשַׁבְת) בְּאוֹתָהּ הָאֵשׁ וּמִתְחַזְקֶת וּמִתְגַּבְרֶת. וְאִזּוּ מִתְלַבֶּשֶׁת מִמֶּנָּה אוֹתָהּ רוּחַ שְׂמֻצָּד שְׂמָאל, וּמְאִירָה (וְלוֹהֶטֶת) לְכֶמָה צְבָאוֹת שְׁעוֹמְדִים בְּאוֹתוֹ צַד, וְכֵן לְאַרְבַּעַת הַצְּדָדִים, לְאַרְבַּע מַחְנוֹת. וְכֻלָּם מִתְבַּשְׂמִים בְּשַׁעָה שֶׁהִכְהֵן עוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, שְׁנַיִ מִזְבְּחוֹת הֵם לְמִטָּה, וְשְׁנַיִם לְמַעְלָה, אֶחָד פְּנִימִי שֶׁל הַכֹּל, שְׁנִקְרַבְתָּ בּוֹ הַקְּטָרֶת הַפְּנִימִית וְדָקָה, קֶשֶׁר הָאֲמוּנָה, וְהִכְהֵן הָעֲלִיּוֹן מֵהַכֹּל קוֹשֶׁר (מִקְטִיר) אֵת הַקְּטָרֶת הַזֶּה בְּקֶשֶׁר הָאֲמוּנָה, וְזֶה נִקְרָא מִזְבֵּחַ הַזֶּהב. וּמִכָּאֵן נִקְטָר וְנִקְשָׁר קֶשֶׁר הָאֲמוּנָה בְּקֶשֶׁר אֶחָד. וּמִזְבֵּחַ אֶחָד אַחֵר שְׁנִקְרָא מִזְבֵּחַ הַנְּחֻשֶׁת, וְזֶהוּ בַחוּץ, (גְּדוּל עֲלִיּוֹן) וּמִיכָּאֵל הַשֵּׁר הַגְּדוּל מִקְרִיב עָלָיו קָרְבַּן נִיחֻחַ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלְמִטָּה – מִזְבֵּחַ הַזֶּהב וּמִזְבֵּחַ הַנְּחֻשֶׁת, בְּזָה קְטָרֶת, וּבְזָה חֲלָבִים וְאִמּוּרִים.

וְעַל זֶה כְּתוּב, (מְשִׁלִּי כו) שְׂמֵן וְקְטָרֶת יִשְׁמַח לָב. וְלֹא כְּתוּב שְׂמֵן וְחֲלָבִים וְאִמּוּרִים יִשְׁמַח, אֵף עַל גֵּב שֶׁהֵם הִתְבַּשְׂמוּת שֶׁל הַרְגֵז וְהַדִּין. אֲבָל שְׂמֵן וְקְטָרֶת הֵם שְׂמַחַת הַכֹּל, וְלֹא מִצַּד הַרְגֵז וְהַדִּין. וְהַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה שֶׁהוּא פְּנִימִי שֶׁל קְטָרֶת (שֶׁהֵם פְּנִימִיּוֹת הַקְּטָרֶת) דָּקָה, בְּדַקּוֹת שֶׁל הַכֹּל, בְּקֶשֶׁר הָאֲמוּנָה, נִקְרָא קוֹל דְּמָמָה דָּקָה, וּמִשׁוּם שֶׁהוּא הַמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי שְׁנִקְשָׁר בְּקֶשֶׁר הָאֲמוּנָה.

מִזְבֵּחַ אַחֵר נִקְרָא מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן, וְהַפְּנִימִי נִקְרָא מִזְבֵּחַ ה'. הָאֶחָד נִקְרָא מִזְבֵּחַ הַנְּחֻשֶׁת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (מְלָכִים-א ח) מִזְבֵּחַ הַנְּחֻשֶׁת אֲשֶׁר לְפָנֵי ה' קֶטֶן מֵהַכִּיל וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר מִכָּאֵן, (דְּבָרִים לג) וְכִלְיֵל עַל מִזְבְּחָךְ, שְׁנַיִם. וְכְּתוּב עַל מִזְבְּחוֹתֵי לְרִצּוֹן.

רַבִּי אַבָּא (אַחָא) אָמַר, כְּתוּב (שְׂמוֹת יז) וַיִּבֶן מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ וְגו', כְּנִגְדֵּי אוֹתוֹ פְּנִימִי בָּנָה אֵת זֶה, וְעַל זֶה נִקְרָא ה' נְסִי. מַה זֶה נְסִי? שְׂרָשֵׁם אֵת הָרָשָׁם שֶׁל אוֹת הַבְּרִית הַקְדוֹשׁ. שְׂבַשְׁעָה שְׂעַמְלָק בָּא לְהַעֲבִיר אֵת הָרָשָׁם הַקְדוֹשׁ הַזֶּה מִיִּשְׂרָאֵל, הַמִּזְבֵּחַ הַזֶּה עֲמַד כְּנִגְדּוֹ לְנִקְם אוֹתָהּ נִקְמַת אוֹת הַבְּרִית, וְלָכֵן נִקְרָא (וַיִּקְרָא כו) חֶרֶב נִקְמַת נִקְם בְּרִית. וְזוֹ הַתְּקִינָה לְיִשְׂרָאֵל רָשָׁם קְדוֹשׁ. וּמֹשֶׁה בָּנָה כְּנִגְדָּה מִזְבֵּחַ,

אמר רבי שמעון, כתוב זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה'. בא ראה, הרשעים של העולם גורמים לקדוש ברוך הוא להסתלק מכנסת ישראל. זהו שכתוב (משלי טז) איש תהפכות ישלח מדון ונגזן מפריד אלופ. מי האלופ? זה הקדוש ברוך הוא (שהוא אלופו של עולם), כמו שנאמר אלופ נעורי אהה. והם (הרשעים) מפרידים את זאת מזה, שהיא שלום הבית, והם זווג אחד.

בא אהרן הקדוש ובניו, ועל ידיהם נקריבים שניהם ומזדווגים זה עם זה. זהו שכתוב, בזאת יבא אהרן אל הקדוש. זה קרבן אהרן ובניו. והם מזווגים את המלך הקדוש העליון בגבירה, ועל ידיהם מתברכים עליונים ותחתונים ונמצאות ברכות בכל העולמות, ונמצא הכל אחד בלי פרוד.

ואם תאמר, למה לא כתוב זאת קרבן, לקרב זאת למקומה? לא כן, שהרי הכהן ממעלה שורה להביא את הזווג לכנסת ישראל, עד שמגיע לזה הזה לזווג עם זאת ולקרבם כאחד, ולכן הכהן משלים את הקרבן ומקרב את הזווג. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים מאושא לטבריה. אמר רבי חייא, כתוב (תהלים קלב) פי בחר ה' בציון וגו'. זאת מנוחתי וגו'. לפעמים קוראים את זה כל החברים זכר, משום שהוא (שציון הוא) רחמים, וכאן הכתוב קורא אותו נקבה.

אמר רבי יוסי, כן נשמע לי מהמנורה הקדושה, (אבל) בשעה שהזווג מזדווג כאחד להראות שהנקבה נכללת בו בכלל אחד, הנקבה נקראת בשם (הזכר), שהרי אז נמצאות הברכות של הגבירה ואין בה פרישות כלל, ועל כן כתוב למושב לו. וכתוב כי בחר ה' בציון, בציון בדיוק, באותו שיש בתוכו ששורה בו, ולא כתוב לציון, והכל אחד. בין שקורא לזה בשם של זכר, ובין שקורא לזה בשם של נקבה, הכל אחד ועומדים בדרגה אחת.

(פתח רבי יוסי ואמר) ועל זה כתוב, (שם פז) ולציון יאמר איש ואיש יולד בה. אחד לדין, ואחד לרחמים. כשמזדווגים כאחד בזווג אחד, אז נקרא ציון, וציון וירושלים ידועים, ונמצא שזה תלוי בזה.

פתח רבי יוסי ואמר, כתוב (ויקרא ב) והתקדשתם והייתם קדשים. מי שמקדש את עצמו

יום עומד בדין, בין שבני העולם זכאים, בין שלא זכאים. לא היה בידו. באו ושאלו לו לרבי שמעון. אמר להם, ודאי אל זעם בכל יום, והרי בארוה החברים, לעתים הוא דין ולעתים הוא רחמים. אם זוכים בני העולם, הרי אל עומד, והוא חסד. ואם לא זוכים, הרי אל עומד, ונקרא גבור, ועל זה עומד בכל יום.

אבל דבר נאה הוא, אל בכל מקום זהו אור (רב) החכמה העליונה, ועומד בקיומו בכל יום, שכתוב (תהלים נז) חסד אל כל היום. ואלמלא שאל הזה מתעורר בעולם, לא יכול העולם לעמד אפלו שעה אחת מלפני הדינים הקשים שמתעוררים בעולם בכל יום. זהו שכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם, בהתעוררות של אברהם עומדים, וכשמתעורר אברהם בעולם, כל אותם הדינים שנמצאים בכל יום ויום, הוא דוחה אותם החוצה ולא עומדים לפניו.

זהו שכתוב ואל זעם בכל יום. נזעם או זעום בכל יום לא כתוב, אלא זועם. בכל יום ויום שנמצא דין, דוחה אותם החוצה, והוא עומד ומבשם את העולם. זהו שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו. ואלמלא זה, לא יכול העולם לעמד אפלו רגע אחד. ולכן הכל עומד משום אברהם.

זהו שכתוב אל גבור. לא שהוא גבור, אלא הפסוק הזה רמז הוא שרומז לאבות, ורמז הוא שרומז לאמונה העליונה הקדושה, שכתוב פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום. פלא - זו החכמה העליונה שמפלאה ומכסית מהכל, כמו שנאמר (דברים יז) כי יפלא ממך דבר. יועץ - זהו נהר עליון ששופע ויוצא ולא פוסק. וזה יועץ לכל ומשקה את הכל.

אל - זה אברהם, כמו שבארנו האל הגדול. גבור - זה יצחק, שכתוב הגבור. אבי עד - זה יעקב, שאוחז בצד הזה ובצד הזה ועומד בקיום שלם. שר שלום - זה צדיק, שהוא השלום של העולם, שלום הבית, שלום הגבירה.

באו רבי חזקיה ורבי יהודה ונשקו את ידו. בכו ואמרו: אשרי חלקנו ששאלנו את זה. אשרי הדור שאתה שרוי בתוכו.

ועוד, בהתעוררות הזאת מתברכים כל הששה במים להנות בו, וכלם שואבים מהמעין של היין (של היים) (של המים) (של הנחל) העמק של הכל לרדת לעולם. ומשום כך צריכים כלם לחים ולא יבשים, למשך ברכות לעולם, משום שהאילנות הללו כלם לחים תמיד, והעלים שלהם נמצאים תמיד, וזמן השמחה שלהם בזמן הזה.

ושנינו בספרו של רב המנונא סבא, שהרי אותו כח שהפקד על האילנות הללו, כל אחד ואחד מאלו לא נוטל ברכות של שמחה למעלה, אלא בזמן הזה. והשמחה שלהם כלם למעלה, ושמחת האילנות הללו למטה, כלם בזמן הזה הוא. וההתעוררות שלהם באותם קדושי המלך תלויים. וכשישראל נוטלים אותם, הכל מתעורר בזמן הזה, והעולם מתברך (לכנסת ישראל מתברכת) להוריק ברכות לעולם.

כתוב, (תהלים כט) קול ה' על המים אל הכבוד. אמר רבי יוסי, זה אברהם. קול ה' בכח - זה יצחק. קול ה' בהדר - זה יעקב. קול ה' שבר ארזים - זה נצח. קול ה' חצב להבות אש - זה הוד. קול ה' יחיל מדבר - זה צדיק. קול ה' יחולל אילות - זה צדק. וכלם גדלים על היים (המים) ונשקים במים כדי לגדל. זהו שכתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. וכל אלה מעוררים ברכות לעולם מאותה ההשקאה שכלם משקים.

בא ראה, שבעת הקולות הללו תלויים בדבור הפה בשאר ימות השנה, ועכשו אין תלויים אלא במעשה, ואנו צריכים מעשה, ולא דבור, משום שבזמן הזה מברך את כל השנה.

ביום השביעי של החג, הוא סיום הדין של העולם, והפתקים יוצאים מבית המלך, והגבורות מתעוררות ומסתימות ביום הזה, וערכי נחל (תלויים) בהם. וצריכים לעורר גבורות למים, ולהקיף שבע פעמים כדי לריות את המזבח הזה מהמים של יצחק, משום שהבאר הזו של יצחק מתמלאת מים, וכשמתמלאת, כל העולם מתברך במים.

וביום הזה צריכים גבורות למים, ולסים אותה אחר כך, שהרי ביום הזה מסתים הדין,

מלמטה, מקדשים אותו מלמעלה. ומי שמטמא את עצמו מלמטה, מטמאים אותו מלמעלה. מקדשים אותו מלמעלה - נאה, שהרי קדשת רבנו שורה עליו, אבל מטמאים אותו מאיזה מקום? ואם תאמר מלמעלה, וכי טמאה שורה מלמעלה?

אמר רבי חייא, זה ששנינו, במעשה שלמטה מתעורר מעשה שלמעלה. אם המעשה שלמטה בקדשה, מתעוררת קדשה למעלה, ובאה ושורה עליו ומתקדש בה. ואם הוא מטמא למטה, מתעוררת רוח טמאה מלמעלה, ובאה ושורה עליו ונטמא בה, שהרי הדבר תלוי במעשה.

שהרי אין לך טוב ורע, קדשה וטמאה, שאין להם עקר ושרש למעלה, ובמעשה שלמטה מתעורר מעשה שלמעלה. מה שתלוי במעשה, במעשה מתעורר למעלה ונעשה מעשה. ומה שתלוי בדברים, בדברים. כשנגזר בדבר, מתעורר כן למעלה.

ואם תאמר, מה הדבר מעורר? אלא כך כתוב, (ישעיה נח) ודבר דבר. אותו הדבר מעורר דבר אחר למעלה שנקרא דבר. (הושע א) דבר ה' אשר היה. (שמואל א-ג) ודבר ה' היה יקר. (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו. שהרי שנינו, אותו הדבר עולה ובוקע רקיעים עד שעולה (שמתישב) במקומו ומעורר את מה שמעורר, אם טוב - טוב, ואם רע - רע. ועל זה כתוב, (דברים כג) ונשמרת מכל דבר רע.

וארבעה מינים בלולב, והם שבעה. ואם תאמר ששבעה מינים הם - לא כך, אלא ארבעה הם, והם נפרדים לשלשה אחרים, ובמעשה שלהם מתעוררים שבעה אחרים למעלה להיטיב את העולם בכמה צדדים.

כנסת ישראל, אף על גב שהיא בכלל, מתברכת מכל הששה, (ולהתברך מאותם ששה) ומהנחל העמק של המעין ששופע ואינו פוסק את מימיו לעולמים שמשפיע (מלהשפיע) עליהם, ומיניק לבת. משום שהיא בת לעולם העליון ולתחתון, היא מתברכת מהם בהתעוררות הזו. שהרי בשעה שפנסת ישראל מתברכת מהם, כל העולמות מתברכים, ועל כן סוכבים את המזבח, כמו שנתבאר.

אמר לו, הרי אני רואה את עשו בשלונה, במלכות, בכרכים עליונים, ושולט על העולם, ואתה אמרת ואשים את הריו שממה?! אמר לו, בכל מקום זה כך, כיון שהמלך הקדוש גזר גזרה ושם אותה גזרה בפתק שלו, הפתוב מעיד כמו שנעשה. ועל כן ואשים את הריו שממה, שהרי שמתי את זה בפתק שלי, וכן כל אותן טובות שגזר על ישראל, שכתוב (יחזקאל יז) אני ה' דברתי ועשיתי.

וזאת תורת האשם וזאת תורת המנחה וזאת תורת זבח השלמים זאת תורת החטאת. רבי יצחק אמר, הרי פרושה, אם למטה – זו בכל, ואם למעלה – זו בכל. ומי שמשתדל בתורה, נוטל אותה לחלקו בכל ונאחז בכל הצדדים, ולא צריך להקריב קרבן על נפשו, והרי נתבאר.

רבי יצחק פתח, (ירמיה ב) הכהנים לא אמרו איה ה' ותפשי התורה לא ידעוני והרעים פשעו בי. הכהנים – אלו הכהנים שמשמשים בכהנה גדולה, ומקריבים דברים קדושים למקומם, ומיחדים היחוד כל אחד ואחד פראוי. ותפשי התורה, מי הם תפשי התורה? וכי כהנים אינם תופשי התורה? אלא אלו הם הלויים שתופשים את הכנורות, שבאים מצד של התורה, והתורה נתנה מהצד שלהם, והם ממנים על השבח של תשבחתו של המלך הקדוש ליחד אותו יחוד שלם פראוי. והרעים פשעו בי – אלה הם גדולי העמים, שהרי רועים את העם כמו רועה שמנהיג את צאנו.

ואלה הם שלש דרגות שצריכות תמיד להמצא על הקרבן למצא רצון למעלה ולמטה ושימצאו ברכות בכל העולמות. הכהן מקריב קרבן, ומתפון ליחד את השם הקדוש פראוי ולעורר את הצד שלהם ולהפיל בצדו של הכהן, וישראל מכונ לבו ורצונו לתשובה שלמה ונכנע לפני המלך הקדוש, וזה נוטל הכל ומתכפר חטאו, ונמצאת שמחה בעליונים ובתחתונים.

רבי יהודה פתח, (תהלים קד) המקרה במים עליותיו וגו'. כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, הוציא אותו מתוך מים, וסדר אותו על המים. מה עשה? חלק את המים לשנים, מחצית למטה ומחצית למעלה, ועשה מהם מעשים. מהמחצית

ומשום כך צריכים לחבט אותם בקרקע שלא ימצאו, שהרי זהו יום של התעוררות וסיום. ולכן התעוררות וסיום הוא שעושים בערבי נחל.

אמר רבי חייא, ודאי כך הוא, ויפה. וערבי נחל, מהצד של נחל יוצאות גבורות. וביום הזה מתעוררים ומסיימים. ביום הזה כתוב, (בראשית כו) וישב יצחק ויחפר את בארת המים. בארת כתוב חסר. וישב, מה זה וישב? אלא היום הראשון של החדש, ראשית הדין היה בכל העולם, ויצחק עומד לפסא לדון את העולם. ביום הזה, וישב יצחק, לעורר דינים ולסיים דינים. ויחפר את בארת המים, להריק גבורות לכנסת ישראל לעורר את המים, שהרי מים יורדים לעולם בגבורות.

ומשום שהגבורות הללו אין יורדות אלא בעננים, ויום המענן לא נחה רוחם של עמודי העולם, רק משום שהעולם צריך אותם. מה הטעם? משום שהעולם נברא בדין, והכל כך צריך. משום כך הכל תלוי במעשה. ועל כן הכהן במעשה ובתקון שהוא עושה למטה, מתעוררים עליונים ותחתונים לתקן אותם, והם מתתקנים על ידו.

אמר רבי יוסי, הרי שנינו, הערבה שדומה לשפתים ביום הזה, ומה היא? אמר רבי חייא, אף על גב שלדרש הוא בא, כך זה ודאי. שהרי ביום הזה זה תלוי בשפתים, ביום הזה מצוה המלך לתת פתקים לממנה, והדינים מסתימים, ונסתם לשון הרע מהעולם. ביום הראשון של החדש הוא ראשית הדין, והסיום הוא ביום הזה, והרי נתבאר.

בא ראה, ביום הזה העמים עובדי עבודה זרה משלימים ומסיימים את הברכות שלהם ושורים בדין, וישראל ביום הזה מסיימים את הדינים שלהם ושורים בברכות, שהרי ליום אחר עתידים להשתעשע עם המלך, לטל ממנו ברכות לכל השנה, ובאותה שמחה לא נמצאים עם המלך, רק ישראל לבדם. ומי שיושב עם המלך ונוטל אותו לבדו, כל מה שרוצה שואל, ונותן לו. ועל כן ישראל מתחילים, ועמים עובדי עבודה זרה מסיימים. ועל כן כתוב, (מלאכי א) אהבתי אתכם אמר ה' וגו'.

לְמַלְךְ שְׁשַׁלְּחוּ לוֹ דוֹרוֹן, וְהָיָה מְקַבֵּל לְפָנָיו. אָמַר לְעַבְדּוֹ, לֵךְ וְטַל אֶת הַדּוֹרוֹן הַזֶּה שֶׁהֵבִיאוּ לִי. כִּי אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוּרִיאֵל, לֵךְ וְקַבֵּל אֶת הַדּוֹרוֹן שֶׁבָּנֵי מְקַרְיָבִים לְפָנָיו. כַּמָּה שְׂמֵחָה נִמְצְאָת בְּכָל, כַּמָּה הַתְּבַשְׂמוֹת נִמְצְאָת בְּכָל, כַּשֶּׁהִפְהִין וְהַלְוִי וְאוֹתוֹ שֶׁמְקַרְיָב קָרְבָן מְכוֹנְנִים לְהַקְרִיב קָרְבָן כְּרָאוּי בִּיחּוּד שְׁלָם.

סדר הלימוד ליום ל ניסן [יום 207 בשנה]

בֹּא רְאֵה, כָּתוּב וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלְּפָנָיו ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה וְגו'. זֶה אוּרִיאֵל, שִׁיּוֹרֵד בְּמִרְאֵה שֶׁל אֵשׁ בְּשִׁלְהֶבֶת, עַד שִׁיּוֹרֵד לַמִּזְבֵּחַ לְקַבֵּל אֶת הַדּוֹרוֹן, וְנִרְאָה כְּמוֹ אַרְיֵה גָדוֹל רוֹבֵץ עַל הַקָּרְבָן. וּבְשִׁישְׂרָאֵל לֹא נִמְצְאוּ צְדִיקִים, אוֹ שְׂאוֹתוֹ מְקַרְיָב הַקָּרְבָן לֹא הַקְרִיב כְּרָאוּי וְלֹא הִתְקַבֵּל קָרְבָנוֹ, הֵיוּ רוֹאִים שֶׁהֶעֱשָׂן לֹא עוֹלָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְהִיְתָה עוֹמֶדֶת רוּחַ אַחַת מִנְּקַב הַצָּפוֹן וְנִכְנַסְתָּ לַמִּזְבֵּחַ, וְהֵיוּ רוֹאִים דִּיּוֹקָן שֶׁל כָּלֵב אֶחָד חֲצוּפָה רוֹבֵץ עַל הַקָּרְבָן, וְאִזְ הֵיוּ יוֹדְעִים שֶׁלֹּא הִתְקַבֵּל בְּרָצוֹן אוֹתוֹ הַקָּרְבָן.

לְמַלְךְ שְׁשַׁלְּחוּ לוֹ דוֹרוֹן, רְאֵה אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ שֶׁאֵינוֹ כְּדָאֵי לְקַרְבוֹ לְפָנָיו. אָמַר הַמֶּלֶךְ, סִלְקוּ אֶת אוֹתוֹ הַדּוֹרוֹן וְתָנוּ אוֹתוֹ לְכָלֵב, שֶׁאֵינוֹ כְּדָאֵי לְהִכְנִס לְפָנָיו. כִּי בִשְׂעָה שֶׁנִּקְרַב הַקָּרְבָן וְלֹא הִתְקַבֵּל בְּרָצוֹן הַדּוֹרוֹן נִמְסַר לְכָלֵב, וּמִשּׁוֹם כִּי הֵיוּ רוֹאִים אֶת דִּיּוֹקָן הַכָּלֵב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ.

בֹּא רְאֵה, כָּתוּב וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלְּפָנָיו ה' וַתֹּאכַל עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת הָעֹלָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה אוּרִיאֵל, שֶׁנִּרְאָה בְּשִׁלְהֶבֶת אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר רוֹבֵץ עַל הַקָּרְבָן. וְאִזְ הִיְתָה שְׂמֵחָה בְּכָל, שֶׁהָיָה הִתְקַבֵּל בְּרָצוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיֵּרָא כְבוֹד ה' אֶל כָּל הָעָם. וְאִם לֹא הִיְתָה הָעֲרֻבּוּכִיָּא שֶׁל בְּנֵי אֶהֱרָן מִיּוֹם שֶׁיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, לֹא נִמְצָא רָצוֹן כִּי לְמַעַלָּה וְלְמַטָּה.

רְעִיָא מְהִימְנָא

מִצְוָה זוֹ לְשַׁרְף קְדָשִׁים בְּאֵשׁ, וְאַחֲרֵיהּ – וְהִנּוּחָהּ מִבְּשׂוֹר הַזְּבַח בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל. תְּנָאִים וְאִמּוֹרָאִים, בְּסִתְרֵי תוֹרָה יֵשׁ קְדָשׁ, וְיֵשׁ קְדָשִׁים, וְיֵשׁ קְדָשׁ קְדָשִׁים. מֵה הִנָּאָה יֵשׁ לְקְדוֹשׁ

הַתְּחַתּוֹנָה עֲשֵׂה וְתִקֵּן אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה וְסִדֵּר אוֹתוֹ עַל הַמְּחִצִּית הַזֹּאת, וְתִקֵּן אוֹתוֹ לְמַעַלָּה עֲלֵיהֶם, זֶהוּ שְׂכָתוּב (שם כד) כִּי הוּא עַל יָמִים יְסֻדָּה. וְאֶת הַמְּחִצִּית הָאַחֶרֶת הָעֹלָה לְמַעַלָּה וְסִדֵּר בּוֹ אֶת הַתְּקָרוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, זֶהוּ שְׂכָתוּב הַמְּקָרָה בְּמִים עֲלִיוֹתָיו וְגו'. וְעֲשֵׂה רְקִיעַ בֵּין שְׁנֵי הַחֲצָאִים הַלְלוֹ, זֶהוּ שְׂכָתוּב (בראשית א) יְהִי רְקִיעַ בְּתוֹךְ הַמָּיִם וְגו'. וְעֲלֵיהֶם תִּקֵּן וְסִדֵּר עֲלִיוֹנִים קְדוֹשִׁים מִתּוֹךְ טְפוֹת טְפוֹת בְּרוּחַ שֶׁנִּגְזְרָה בְּתֹאֵר (בְּמִאוֹר) (וְסִדֵּר מִלְּאִכִּים עֲלִיוֹנִים קְדוֹשִׁים מִתּוֹךְ רוּחַ שֶׁנִּגְזְרָה מִפִּיו), שְׂכָתוּב וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם.

וּבִאֵלוֹ תִקֵּן וְסִדֵּר הַמְּזַמְרִים אֶת תְּשַׁבְּחָתוֹ בְּיוֹם, וְהַתְּעַרְבוּ בְּשִׁלְהֶבֶת אֵשׁ. וְאוֹתָם גְּדוּדֵי הַצְּבָאוֹת אוֹמְרִים שִׁירָה בְּיוֹם, תְּשַׁבְּחוּת בְּבִקְר וְזַמְרִוֹת בְּעָרַב. כְּשֶׁמִּגִּיעַ הַלֵּילָה, כָּלֵם מִפְּסִיקִים אֶת הַשִּׁירָה. מַעַלֵּיהֶם גְּדוּדֵי אֵשׁ בְּשִׁלְהֶבֶת חֲזָקָה עוֹמְדִים וּמְרִיחִים אֵשׁ אוֹכֶלֶת, וְחוֹזְרִים לְמְקוֹמָם.

וְיֵשׁ בְּצַד הָאַחַר שֶׁתְּהוֹמוֹת עוֹלָם אֵלוֹ עַל אֵלוֹ, וְיֵשׁ תְּהוֹם עֲלִיוֹן וְתְהוֹם תְּחַתּוֹן, וּבְכָלֵם שׁוֹרִים בְּעַלֵּי הַדִּינִים מִצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשֶׁה. וְיֵשׁ בְּתוֹךְ צַד הַתְּהוֹם הַתְּחַתּוֹן שִׁלְהֶבֶת שֶׁשׁוֹרְפוֹת זִיקִים שֶׁל אֵשׁ הַמְּמַנִּים עַל דֵּינֵי הָעוֹלָם, לְשַׁרְף אֶת הַרְשָׁעִים בְּאֵשׁ שִׁיּוֹצֵאת מֵאוֹתוֹ נְהַר דִּינּוֹר. וְכָלֵם אֵשׁ, וּמִרְאִיהֶם אֵשׁ לוֹהֶטֶת, וְעוֹמְדִים בֵּין עֲלִיוֹנִים וְתַחַתּוֹנִים.

וּבְשִׁעוֹלָה עֲשֵׂן הַמִּזְבֵּחַ, עוֹבְרִים וְעוֹלִים מֵאוֹתָהּ דְרָגָה, שֶׁעוֹמְדִים לְכָלוֹת וּלְהֶאֱבִיד, וְאוֹתוֹ זָרֵם שֶׁל אֵשׁ חֲזָרָה שֶׁל נְהַר דִּינּוֹר, שֶׁהוּא תִקִּיף וְעֲלִיוֹן, חוֹזֵר לְמְקוֹמוֹ, וְכָלֵם נְהַנִּים מֵעֲשֵׂן הַמִּזְבֵּחַ, מִשּׁוֹם שֶׁנִּתְתַּקֵּן כִּנְגַד (הַמִּזְבֵּחַ) הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיוֹן, וּמִשּׁוֹם כִּי הֵם נְהַנִּים מִמֶּנּוּ, וְהֵם קָרְבִים לְכָאֵן. וְעֲשֵׂן אַחַר עוֹלָה, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, הַרְצוֹן שֶׁל הַכָּל שִׁעוֹלָה לְמַעַלָּה, שֶׁהוּא נִחַת רוּחַ לְמַלְךְ הַקְּדוֹשׁ.

הָרִי נִתְבָּאֵר שֶׁבְּמִזְבֵּחַ עוֹלָה וְנִרְאָה אוּרִיאֵל, כְּמוֹ מִרְאֵה שֶׁל אַרְיֵה חֲזַק רוֹבֵץ עַל טְרָפוֹ, וְהֵיוּ הַכְּהֵנִים וְיִשְׂרָאֵלִים רוֹאִים וּשְׂמִיחִים, שֶׁהֵיוּ יוֹדְעִים שֶׁהִתְקַבֵּל בְּרָצוֹן לְפָנָיו הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וְאֵשׁ אַחֶרֶת עֲלִיוֹנָה קְדוֹשָׁה יוֹרֶדֶת כִּנְגַד הָאֵשׁ הַתְּחַתּוֹנָה, וְאִזְ אָדָם הוֹלֵךְ (יֵרָא) וּמִזְדַּעְזַע לְפָנָיו אֲדוֹנוֹ וְשָׁב בְּתִשׁוּבָה שְׁלָמָה.

ובנשמתו מודה בכמה ודויים, וחוזר בתשובה אל אהי"ה, שאחוז בשני שמות - יהו"ה יהו"ה.

במה שבתו יכון להוציא ודוי וקבלת מיתה עליו בלב אחד, שהוא שם המפרש, כמו זה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א, (כבוד) שבו הכהנים כורעים ומשתחוים על פניהם ואומרים: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. כבוד הוא ל"ב בחשבון, וכו' היה מתפונן לגמר את השם. (וא"ו הוא אחד בלב).

ותנאים ואמוראים, אם תאמרו, וכי עם הארץ מנין יודע את זה? אלא ודאי עם הארץ הוא כמו שור או שיה או עז או (פר) תור או יונה. מה בהמות אין יודעות תורה, שהיא שם יהו"ה, כך עם הארץ לא יודע. אלא מיכאל כהן גדול הוא עושה אותו עולה וקרוב לפני ה', והוא מכון בשם המפרש בעלית רוחו שתצא בלב אחד, כמו שכשיוצאת רוח האדם בכל לילה.

ומשום זה פרשוה החכמים, שוב יום אחד לפני מיתתו. שפכל יום ויום צריך אדם לחזור בתשובה ולמסור את רוחו אליו שיצא באחד. זהו שפכתוב (תהלים לא) בידך אפקיד רוחי.

ואם הוא תלמיד חכם, עליו נאמר (משלי יב) יודע צדיק נפש בהמתו, שאין חכם כמו הכהן, כמו שבארנה הרוצה להחכים ידרים. ואם תלמיד חכם הוא, צריך שיהיה בו חסד, ועם י' שהיא חכמה - חסיד. ומי שאין בו חכמה, אינו חסיד. ומשום כך פרשוה, ולא עם הארץ חסיד. ואם יש בו ה', חמשה חמשי תורה שנתנו משמאל, נקרא גבור בתורה וירא חטא. ואם הוא בור, נאמר בו אין בור ירא חטא.

ומי שזוכה לתפארת, שהוא ו', והוא חכם מבין בתורה וירא חטא, הוא יורש את מלכותו, שהיא ה"א, מצות המלך, אם עושה את מצוות המלך. כיון שזוכה לשם יהו"ה, זוכה לשם המפרש שנקרא אדם, וזה יו"ד ה"א וא"ו ה"א. באותו זמן שולט על גופו, שהוא שתפות של נפש הבהמית, ורוח הבהמית שבנפש הבהמית עשית הבלי העולם, רוח שמדברת בהבלי העולם, (נשמה שבה כל ההרהורים והמחשבות של הבלי העולם), ותלמיד חכם שולט עליהם.

ברוך הוא בקדשים שנשרפו? אם תאמר בשכיל יצחק, שבשעה שישאל בצרה, עולה אפרו של יצחק לפניו, שאם חיבים שרפה ינצלו בגללו - זהו לדרש. ואם תאמרו משום (הצדיקים) (ואם משום) בני אהרן שהיו שרפת קדשים, שפכתוב בהם ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו, ומיתתם פפרה לישראל כמו שרפת קדשים - אף זה לדרש בא.

אלא שלשה אשים בנר: אש לבנה, ואש שחורה, ואש תכלה, כנגד תורה נביאים וכתובים, כנגד כהן לוי וישראל. ותכלת היא שכינה, קרובה לנו, והיא אחוזה באותן פתילות, בכנפי מצוה, שנאמר בהם ועשו להם ציצית. והתכלת הזו שהיא שכינה, היא דין שאוכלת קרבנות ועולות.

אם מוצאת בני אדם שהם עצים יבשים כמו אותן פתילות יבשות, בלי שמן, שהיא תורה ורחמים, היא להם (שידונו) שרפה, ושורפת אותם. ומשום שעמי הארץ הם בהמות, כמו שבארנה שהם שקץ. תכלת, שהיא אדני, שורפת אותם, משום שקרבים אליה עם שרץ, שהוא יצר הרע זר. זהו שפכתוב והזר הקרב יומת.

ואם במיתתם חוזרים בתשובה, (כששוחט אותם מלאך המות, מיכאל) המלאך מיכאל שהוא כהן גדול, האריה שאוכל קרבנות יורד עליהם להקריבם קרבן לפני ה'.

ולפני שתצא נשמתו מתודה בכמה ודויים, וכשיוצאת נשמתו הוא היה מתפונן לגמר את השם, שמע ישראל וברוך שם, להקריב את נשמתו כלי (קרבן) לשם יהו"ה, וצריך להתודות אל הקדוש ברוך הוא לקבל ולקרב ה' שבשמו שאוכלת ומכלה, ולהחזיר בתשובה ליהו"ו אהי"ה כחשבון מ"ב. של אדני"י קוראים דין של מלכות דין.

ויכון בשם המפרש, שהוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א, בלב אחד, ובו תצא רוחו. בנפש שלו מקבל עליו מיתה ויסורים, ובנשמה מודה בכמה ודויים ומתחרט.

בנפש מקבל עליו מיתה, שחיטה, שרפה. ואם צריך ארבע מיתות בית דין, שהם סקילה שרפה הרג וחנוק, מקבל אותם מאדני"י בנפש שלו.

זו שעת הקטרת, שהרי קטרת אינה עולה אלא בזמנים ידועים, שכתוב (שמות ל) והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר. ומתי? בהיטיבו את הנרות וגו', להמצא שמן וקטרת פאחד. וכתוב, ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה וגו'.

ובזמנים הללו נקרכת, ולא בזמן אחר, פרט לזמן שהמות שרוי בעולם, כמו שקרה, שכתוב (במדבר יז) ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה ותן עליה אש וגו'. ובני אהרן לא הקריבו בשעה ששמן וקטרת נמצאים פאחד.

ועוד, שדחקו את השעה בחיי אביהם, ועוד שלא היו נשואים, והיו פגומים. שמי שלא נשא הוא פגום, ואינו כדאי שימצאו ברכות על ידו בעולם. עליו הן לא שורות, כל שפן על ידי אחרים. ועוד, שהרי שנינו שהיו שתויי יין, ומשום כך ותצא אש מלפני ה' ותאכל אתם וגו'. שהרי הקטרת היא חביבה מן הכל, והיא שמחת העליונים והתחתונים. וכתוב שמן וקטרת ישמח לב.

רעיא מהימנא

אין מצרע אלא אותו שנעשה בזיבה. שחמשה דמים הם של דם נדה שמטמאים, שכלם הם דם טמא, וחמשה דמים טהורים. ומי שעובר עליהם כאלו עבר על עשרת הדברות, שהם כלל של תרי"ג מצוות.

ושפחה, יצר הרע, היא מלאה במומים, ומשום כך (ויקרא כא) כל אשר בו מום לא יקרב. ומשום זה הכהן לא היה צריך לקרב אל מי שיש בו מום מכל המומים שבעולם, משום שנאמר בגבירה, (שיר ד) כלף יפה רעיתי ומום אין בך, כך לא צריך לקרב אליה מי שיש בו מום, ואף כך לא צריך לקרב אליה זר, (במדבר ג) והזר הקרב יומת, והינו ממז"ר, מו"ם זר. מום נקבה, זר זכר. ומשום כך צוה, (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב. ועל אותם שקרבים אליה פתוב בהם, ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אתם ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו.

וקרבן של אותיות הם, י' פאיש, ה' פאשה, ו' בפן חתן, ה' בפלה. אשרי מי שמקריב אותיות יהו"ה בו ובאשתו ובבנו ובכתו בקדשה ובכרכה,

זהו שכתוב, (בראשית א) וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובהמה ובכל הארץ. מה זה ובכל הארץ? זה הגוף, עולם קטן, ופוחדים ממנו. זהו שכתוב (שם ט) ומוראכם וחתכם. מצד הימין שולט עליהם, בו וירדו, כמו שנאמר (תהלים עב) וירד מים עד ים. מצד השמאל פוחדים ממנו, זהו שכתוב ומוראכם וחתכם, ועליו נאמר ידע צדיק נפש בהמתו.

אחר שהוא צדיק, לא נותן לו שכר מצוות, אין לו שכר בעולם הזה ולא מזון לבהמות, שעני חשוב כמו מת. הוא עם השכינה בקביעות שלה עמה על הכל.

כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא (דברים ד). האש הזו הוא צריך להיות תמיד עמה, שאין לה כביה, שהוא אוכל כל הקרבנות של התפלות ודברי תורה. שהיא השכינה היא פרנסתו, ובמה? בתפלה, זהו שכתוב (שיר ה) פתחי לי. פתחי לי, בתפלה, שנאמר בה (תהלים נא) אדני שפתי תפתח, שהיא אחתי רעיתי, ואין רעיתי אלא פרנסתי, שבה מתקנים מאכלים של קרבנות של המלך הבנים הקדושים, בכמה מיני מאכלים, בלחם של התורה.

שנאמר בה (משלי ט) לכו לחמו בלחמי, מימין. ובנין, שהוא יין התורה, משמאל. בנסוד המים, ויין התורה שבכתב ובעל פה, מהעמוד האמצעי שכולל את שניהם. בבשר, שהוא בשר הקדש, בכמה קרבנות, שעליה פרושו בעלי המשנה שעוסקים בבשר היורד מן השמים. מה זה מן השמים? זה העמוד האמצעי, שעליו נאמר ובשר מבשרי.

וזה בשר הקדש, שדולקת בכמה שלהבות מצד הגבורה באהבת בעלה, נשרפת באהבה של אהבה בקריאת שמע, באהבת היחוד, שלילה ויום לא תכבה. והחברים, בחייכם, אל תתנו דמי לו לקדוש ברוך הוא שהוא יהיה בשלהבות של אהבה של יחודו בקריאת שמע, לקים בו אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. (ע"כ רעיא מהימנא).

זהר

בא ראה, אף על גב שבני אהרן מתו באותה שעה, זה היה מתאים בכמה גונים. אחד - שלא היתה

רבי יוסי אמר, ויעמד השמן, כמו שבארוה, שכתוב (ישעיה ה) בקרן בן שמן. וכתוב (שיר א) שמן תורק שמך, להראות שהרי מהשמן הזה שופעות ברכות על יד הכהן, והכהן משפיע אותן למטה ומושח (ונמשך) לזאת הזו. זהו שכתוב זאת משחת אהרן ומשחת בניו, וכתוב (תהלים קלג) כשמן הטוב על הראש, והרי נתבאר.

קח את אהרן ואת בניו אתו ואת הבגדים. רבי חייא פתח, כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. כי עמך מקור חיים - זה השמן העליון ששופע ואינו פוסק לעולמים, ששרוי בתוך החכמה העליונה של הכל. זהו שכתוב כי עמך, עמך שרוי, ולא נפרד מך לעולמים, בחביבות של הכל. מקור חיים, משום שהיא מקור ומעין החיים, להוציא חיים לעץ העליון ולהדליק את הנרות. ועל זה אותו העץ נקרא עץ חיים, האילן שנטוע ונשרש משום אותו מקור החיים.

ועל זה באורך נראה אור. באורך - זה האור שגנוז לצדיקים לעתיד לבא, שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. ומאותו אור עתידים ישראל להאיר בעולם הבא.

דבר אחר כי עמך מקור חיים וגו' - זה הקדוש ברוך הוא, שהוא עץ עליון באמצע הגן שאוחז את כל הצדדים. מה הטעם? משום שאחוז בו אותו (באותו) מקור חיים, ומעטר אותו בעטרות עליונות סביב הגן כמו אם שמעטרת את בנה על הכל. זהו שכתוב (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון וגו'. ומשום כך כי עמך מקור חיים, ועל זה באורך נראה אור.

רבי יצחק אמר, כי עמך מקור חיים - זה הכהן הגדול למעלה, כנגדו כהן גדול למטה. משום כך משפיע הכהן שמן משחת קדש עליון למטה ומדליק מנורות למעלה. שהכהן הגדול שלם בשלמות של שבעת הימים העליונים, ולהתעטר על הכל.

בנגד זה שבעה ימי מלואים לכהן שלמטה, שימצא הכל כמו שלמעלה. ועל זה ימי המלואים נקראו ימי ההשלמה, כדי שישתלם הכהן בשאר הימים האחרים להשלים שבעה כאחד.

בנקיות, בענוה ובבשת פנים, בכל מדות טובות שכתובות על בעלי המשנה.

ומתחממים באשים קדושים, שאיש ואשה שהם אש, עולה ויורד, אש קדש של עצי המערכה, שהם עצי הקדש איברים קדושים, ואש של גבוה יורד, שהיא קדש הקדשים, ובשביל שני האשים הללו אמר הנביא (ישעיה כד) באורים כבדו ה', שהם האשים של השכינה, שבה פתוח (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אכלה הוא.

והם אש עליון, כסא רחמים. אש תחתונה, כסא דין. והם בינה ומלכות. מלכות - אש עולה. בינה - אש יורד. יהוה, עמוד האמצעי, אוחז בשניהם. בינה יה"ו, ה' מלכות.

באשר התפארת אוחזת אותם, שורה עליו חכמה, שבה כ"ח מ"ה. מ"ה - הוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. הפח שלו - יו"ד וא"ו דל"ת. ה"א אל"ף. וא"ו אל"ף וא"ו. ה"א אל"ף. וכלן ארבעים ושנים אותיות נמצאות באדם ובאשתו ובבניו, ומשום כך אין אדם שלם אלא בבן ובת. ומי שאין לו בן, שהוא ו', מסתלקת ממנו י'. ומי שאין לו בת, שהיא ה', מסתלקת ה' העליונה, שהיא אם, מבת זוגו. שהאותיות לא שורות זו בלי זו, ומשום כך באיש ואשה, בן ובת שנעשו כראוי, שורה עליהם יהו"ה, ונקראים (בנים לקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב) (שם יד) בנים אתם לה' אלהיכם. (ע"כ רעיא מהימנא).

זאת משחת אהרן ומשחת בניו. רבי יוסי אמר, זאת ודאי משיחת אהרן, שהרי אהרן נמשח, וכא משמן משחה עליו מלמעלה, ומשפיע אותו למטה. ועל ידי שאהרן נמשח ממשיתה קדושה להתברך, ועל זה זאת משחת אהרן ומשחת בניו ודאי.

רבי יהודה פתח, (מלכים ב ד) ויאמר אליה אלישע מה אעשה לך הגידי לי מה יש לך בבית. מכאן למדנו, שאין הברכה שורה בשלחן ריק ועל דבר ריקני. ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוף שמן. אמר לה, ודאי זהו סיוע של נס, שהרי ודאי אחריו הוא, ומשם ברכות יוצאות ושורות. מה כתוב? הם מגישים אליה והיא מוצקת. והיא מוצקת סתם.

כתוב (שיר ד) כָּלֶךְ יִפֶּה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בָּךְ. כָּלֶךְ יִפֶּה רַעֲיָתִי – זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּמוֹם אֵין בָּךְ – אלו סְנֵהֲדָרִין, שֶׁהֵם כְּנֶגֶד שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם שְׁמוֹת. שְׁבַעִים נֶפֶשׁ שִׁירְדוּ עִם יַעֲקֹב, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כָּלֵם. וְעַל זֶה אֵין בּוֹדְקִין מִן הַסְנֵהֲדָרִין וְלִמְעָלָה. **שְׁנַיִנו**, כְּתוּב (שמות יט) וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְלַכֶת כְּהֻנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ. מִי זֶה מִמְלַכֶת כְּהֻנִים? כְּמוֹ שְׁנֵאמַר, זֹאת מִשְׁחַת אֶהְרֹן וּמִשְׁחַת בְּנָיו. שְׁכַשְׁמַתְבְּרַכַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עַל יַד הַכְּהֻנִים, אִזְ נִקְרָאת עַל שְׁמֵם, זֶהוּ שְׁכַתוּב מִמְלַכֶת כְּהֻנִים.

רבי שְׁמַעוֹן אָמַר, בֵּא רֵאָה, מַלְכוּת כְּהֻנִים לֹא נִקְרָאת, אֲלֵא מִמְלַכֶת, שֶׁהַמְּלִיכוֹת אוֹתָהּ הַכְּהֻנִים וְעָשׂוּ אוֹתָהּ גְּבִירָה עַל הַכֹּל. אֲבָל מַלְכוּת כְּהֻנִים לֹא נִקְרָאת, שֶׁהֲרִי מִן הַשְּׁמַיִם נִקְרָאת מַלְכוּת, מַלְכוּת שְׁמַיִם וְדָאִי. וְכֵאֵן מִמְלַכֶת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר שְׁכַהֲנִים הַמְּלִיכוֹת אוֹתָהּ, וּמְחַבְּרִים אוֹתָהּ עִם הַמְּלִיכָה, וְאִזְ הִיא מִמְלַכֶת עַל כָּל גְּנֻזֵי הַמְּלִיכָה. מִמְלַכֶת עַל כָּל כְּלֵי זִינוֹ שֶׁל הַמְּלִיכָה. מִמְלַכֶת בְּעֵלְיוֹנִים וּבַתְּחַתּוֹנִים. מִמְלַכֶת עַל כָּל הָעוֹלָם.

רבי יוֹסִי אָמַר, כְּתוּב (עמוס ט) וְאֶגְדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יִסְדָּה. וְאֶגְדָּתוֹ – כְּשֶׁמְזַדְּוֵג הַמְּלִיכָה כְּנֶגְדָּהּ בְּכָל אוֹתָן הַעֲטָרוֹת הַקְדוּשׁוֹת בְּכַנּוּס אֶחָד, אִזְי וְאֶגְדָּתוֹ כְּתוּב.

רבי יִצְחָק אָמַר, וְאֶגְדָּתוֹ – כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וּלְקַחְתֶּם אֶגְדַת אֲזוּב. מַה זֶה אוֹמֵר? שְׁכַשְׁמַתְחַבְּרִים כְּאֶחָד וּמִתְבְּרַכַת מֵהֵם, אִזְי שׁוֹלְטֵת עַל הַכֹּל וּמֵאִירָה לִמְעָלָה וְלִמְטָה, וְהַכֹּל בְּשַׁעֲהָ שֶׁהִכְהֵן עוֹבֵד אֶת הָעֲבוֹדָה וּמִקְרִיב קֶרְבָן וּמִקְטִיר קֶטֶרֶת וּמְכַנֵּן דְּבָרִים לְקֶרֶב הַכֹּל כְּאֶחָד. אִזְי כְּתוּב, וְאֶגְדָּתוֹ עַל אֶרֶץ יִסְדָּה. **רבי** יוֹסִי אָמַר, כְּשֶׁנּוֹסַע אֶהְרֹן, הַכֹּל נוֹסְעִים עִמוֹ, עַד שְׁמִתְבְּרַכַת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל וּמִתְבְּרַכִים עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, אִזְי כְּתוּב (תהלים קלה) בְּרוּךְ ה' מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלַם הַלְלוּיָהּ. (שם עב) וּבְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹדוֹ וְיִמְלָא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן.

רבי אֶלְעָזָר הָיָה הוֹלֵךְ מִקְפּוֹטְקֵי לָלוֹד, וְהָיוּ עִמוֹ רַבֵי יִיסָא וְרַבֵי חֲזַקְיָה. פָּתַח רַבֵי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ישעיה נא) וְאָשֵׁם דְּבָרֵי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדֵי כְּסִיתִיךָ וְגוֹי. שְׁנַיִנו, כָּל אָדָם שֶׁמְשַׁתְּדֵל בְּדְבָרֵי תוֹרָה וּשְׁפִתוֹתָיו מִרְחָשׁוֹת תוֹרָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַסֶּה עֲלָיו,

וְאֵלָה נִקְרָאִים יְמֵי מְלוֹאִים, מִשּׁוּם שְׁאוּחֲזִים בּוֹ שְׁאָר הָאֲחֵרִים. מַה זֶה אוֹמֵר? שְׁכַשְׁהִכְהֵן מִתְעוֹרָר, כָּל שְׁאָר הָאֲחֵרִים מִתְעוֹרְרִים עִמוֹ.

ומשום כֶּךָ כְּתוּב, וּמִפְּתַח אֶהֱל מוֹעֵד וְגוֹי, עַד יוֹם מְלֵאת וְגוֹי. שְׁבַעֲהָ יְמֵים וְדָאִי, וְאִזְ מִתְעַטֵּר הִכְהֵן לְמִטָּה בְּכָל כְּמוֹ שְׁלִמְעָלָה. מִשּׁוּם שְׁבַשְׁעָה שְׁמִתְעוֹרָר הִכְהֵן שְׁלִמְטָה, הַכֹּל יִתְעוֹרְרוּ עַל יַד לִמְעָלָה, וְיִמְצְאוּ בְּרֻכּוֹת לִמְעָלָה וְלִמְטָה.

רבי אֲבָא אָמַר, מַה שׁוֹנָה שְׁמִשַׁח מִשֶּׁה אֶת אֶהְרֹן? אֲלֵא מִשּׁוּם שֶׁהוּא הֵבִין שֶׁל אוֹתוֹ (אֶחָדוּ בְּאוֹתוֹ) מְקוֹם מְקוֹר הַחַיִּים, וְכְתוּב (ישעיה סג) מוֹלִיךְ לִימִין מִשֶּׁה זְרוּעַ תְּפָאֲרָתוֹ. וּמִשֶּׁה שְׁמֵשׁ כָּל אוֹתָם יְמֵי מְלוֹאִים, לְהִשְׁרוֹת הַכֹּל עִם אֶהְרֹן.

רבי חֲזַקְיָה הָיָה יוֹשֵׁב לְפָנֵי רַבֵי אֶלְעָזָר. אָמַר לוֹ, כְּמַה אוֹרוֹת נִבְרָאוּ טְרַם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם? אָמַר לוֹ, שְׁבַעֲהָ. וְאֵלוֹ הֵם: אוֹר תוֹרָה, אוֹר גִּיהֵנִם, אוֹר גֵּן עֵדֵן, אוֹר כְּסָא הַכְּבוֹד, אוֹר בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ, אוֹר תְּשׁוּבָה, אוֹרוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ. וְאֵלָה נִבְרָאוּ בְּטְרַם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם. שְׁבַעֲהָ אוֹרוֹת וּמֵאוֹרוֹת שְׁנֵאֶחָזוּ בְּאֶהְרֹן, וְהוּא מְדַלֵּק מְנוֹרוֹת מִמְעָלָה לְמִטָּה.

רבי אֶלְעָזָר פָּתַח, (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר. הָרִי שְׁנַיִנו, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר – אֲפֹלוּ גִלְגַּל חֲמָה. מִי הָעֶפֶר? אוֹתוֹ שְׁשֵׁרוּי תַּחַת כְּסָא הַכְּבוֹד הַקְדוּשׁ.

בְּסִפְרֵן שֶׁל רַב יִיסָא סָבָא, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר – מְקוֹם שְׁכּוֹנִס אֶת הַכֹּל. מְלַמֵּד שְׁיִצְאוּ שְׁבִילִים לְצַד הַזֶּה וְלְצַד הַזֶּה, וְהַתְּכַנְסוּ לְהָאִיר כְּמוֹ הָעֶפֶר הַזֶּה שְׁזוֹרְקִים אוֹתוֹ לְכָל עֵבֶר. וְעַל זֶה, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר, וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר וְדָאִי.

אֲלֵא מִן הָעֶפֶר – שֶׁל בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ הַקְדוּשׁ. וְהָעֶפֶר הַזֶּה מִהָעֶפֶר הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (איוב כח) וְעִפְרוֹת זָהָב לוֹ. כְּמוֹ שְׁנִמְצָא מַעֲשֵׂה לְמִטָּה, כֶּךָ הוּא לִמְעָלָה כְּמוֹ זֶה. וּבִאֲרָנוּ עֶפֶר, עֶפֶר שֶׁל בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ, שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה נִבְרָא בְּה"א. וְעַל זֶה – אֲפֹלוּ גִלְגַּל חֲמָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר אֵלָה תוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם – בְּה' בְּרָאָם. וּמִשּׁוּם כֶּךָ, הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר. אִיזָה עֶפֶר? אוֹתוֹ שְׁשֵׁרוּי תַּחַת כְּסָא הַכְּבוֹד הַקְדוּשׁ.

עד שֶהִיו הוֹלְכִים, מִצָּאוּ אִישׁ אֶחָד שֶהָיָה בָּא וּשְׁלֵשָׁה עַנְפֵי הַדָּס בְּיָדוֹ. קָרְבוּ אֵלָיו, אָמְרוּ לוֹ, לְמָה לָךְ אֵת אֵלֶּה? אָמַר, לְהַרְוִיחַ אַבְדָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָפֵה אִמְרַתְךָ, אָבֵל שְׁלֵשָׁה אֵלֶּה לְשֵׁם מָה? אָמַר לוֹ, אֶחָד לְאַבְרָהָם, אֶחָד לְיִצְחָק, וְאֶחָד לְיַעֲקֹב, וְקִשְׁרֵתִי אוֹתָם יַחַד וְהִרְחַתִּי בָהֶם, מִשּׁוֹם שְׁכַתּוֹב (שיר א) לְרִיחַ שְׁמַנִּיךָ טוֹבִים שְׁמֵן תּוֹרֵק שְׁמֵךְ. מִשּׁוֹם שְׁכַתּוֹב הַזֶּה עוֹמְדַת חֲלֹשַׁת הַנֶּפֶשׁ, וּבְאִמּוּנָה הַזֶּה מִתְקַיֶּמֶת, וְשׁוֹפְעוֹת בְּרֻכּוֹת מִמְעֵלָה וּמִטָּה. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲשֶׁרֵי חֲלָקִים שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בא רֵאָה, אֵינן הָעוֹלָם (הַנֶּפֶשׁ) מִתְקַיֵּם אֶלָּא עַל רִיחַ, וּמִהָרִיחַ הַזֶּה נִוָּדַע רִיחַ אַחֵר. שֶׁהָיָה בְּשַׁעַת שְׁיוּצֵאת שַׁבַּת (נִתְפָּרְדָה הַחֲבִילָה) וְעוֹלָה הַנֶּפֶשׁ הִיתְרָה, וְנִשְׁאַרוּ הַנֶּפֶשׁ וְהַרְוִיחַ נִפְרָדוֹת עֲצוּבוֹת, בָּא הָרִיחַ הַזֶּה, וּמִתְקַרְבִּים זֶה לְזֶה וּשְׂמֵחִים. וְעַל זֶה צָרִיךְ רוּחַ אַחֵר רִיחַ, לְקַבֵּל רִיחַ. כִּיִּן שְׂמֵתְקַבֵּל רִיחַ, מִתְקַרְבִּים כָּאֶחָד וּשְׂמֵחִים. כְּגוֹן זֶה רִיחַ שֶׁל הַקְּרַבְנוֹת, בְּרִיחַ זֶה מִתְקַרְבִּים כָּלֵם כָּאֶחָד, וְנִדְלָקִים הַנְּרוֹת וּשְׂמֵחִים.

בא רֵאָה, שְׁנֵי מְאֻרוֹת, אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, אִם מְלֵהִיט אָדָם הַמְּאֹר שֶׁלְמַטָּה הַזֶּה וּמְכַבֵּה אוֹתוֹ (אֵת אוֹתוֹ שֶׁלְמַעְלָה), אוֹתוֹ עֵשֶׂן שְׁעוֹלָה (מִהַמְּאֹר הַתַּחְתּוֹן), מְלֵהִיט אוֹתוֹ הַמְּאֹר הָעֲלִיּוֹן. כֶּךָ עֵשֶׂן הַקְּרַבְנוֹת, הָעֵשֶׂן הַזֶּה שְׁעוֹלָה, מְלֵהִיט הַמְּאֻרוֹת הָעֲלִיּוֹנִים וּמִתְלַהֲטִים בְּאֶחָד, וְכָלֵם מִתְקַרְבִּים כָּאֶחָד בְּרִיחַ הַזֶּה. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ, רִיחַ נִיחַח לֵה', (אִשָּׁה) וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ.

ועל כֵּן רִיחַ הַקְּרַבָּן הוּא קִיּוֹם שֶׁל הַכֹּל וְקִיּוֹם הָעוֹלָם. וְהַקְּרַבָּן עַל יַד הַכֹּהֵן שְׂמֵקְרִיב הַכֹּל, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ שְׂבַעָה יְמֵי הַשְּׁלֵמָה נִשְׁתַּלְמּוּ בוֹ, כִּדִּי שְׂכָלֵם יִתְבָּרְכוּ בְעִבּוּדָתוֹ, וְיִמְצְאוּ שְׂמֵחוֹת וּבְרֻכּוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

כתוב, (ישעיה כה) ה' אֱלֹהֵי אֶתָּה אֲרוֹמְמֶךָ וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה פֶּרְשׁוּהוּ, ה' אֱלֹהֵי אֶתָּה, שְׂצָרִיךְ אָדָם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ וּלְשַׁבַּח אוֹתוֹ עַל הַכֹּל. וּמֵאִיזָה מְקוֹם הַשְּׂבַח שְׁלוֹ? כְּמוֹ שְׂבָאֲרוּהָ. וְכֵאֵן מִהָעֵמֶק שֶׁל הַכֹּל, שְׁכַתּוֹב כִּי עֲשִׂיתָ פְּלֵא. פְּלֵא – כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (שם ט) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּלֵא, וְהָרִי נִאָּמַר. עֲצוֹת מִרְחָק, עֲצוֹת – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר יוֹעֵץ. מִרְחָק –

וּשְׁכִינָה פּוֹרְשֵׁת כְּנַפְיָהּ עָלָיו. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב וְאִשָּׁם דְּבָרֵי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדֵי כְּפִיתֶיךָ. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁהוּא מְקַיֵּם אֵת הָעוֹלָם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂמַח עִמּוֹ כְּאִלוֹ אוֹתוֹ יוֹם נִטַּע שְׁמִים וְאָרְץ. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (שם) לְנִטַּע שְׁמִים וְלִיסֵד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אֶתָּה.

מבאן לְמַדְנּוּ שִׁישְׂרָאֵל נִקְרָאוּ בְּשֵׁם שֶׁל צִיּוֹן, שְׁכַתּוֹב וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אֶתָּה. וְרֵאִיתִי שְׁכַתּוֹב יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת בְּשֵׁם שֶׁל צִיּוֹן, שְׁכַתּוֹב (שם א) צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תְּפָדָה וְשָׁבִיָּה בְצַדִּיקָה.

עוד פֶּתַח וְאָמַר, (שם ח) צוּר תְּעוֹדָה חֲתוּם תּוֹרָה בְּלִמְדֵי. צוּר תְּעוֹדָה – זוֹ עֵדוּת שֶׁל דָּוִד, שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים קלב) וְעֵדוּתִי זוֹ אֶלְמָדָם. צוּר – הִיא קִשּׁוּר, כְּמוֹ שְׁקוֹשֵׁר קֶשֶׁר בְּמְקוֹם אֶחָד. חֲתוּם תּוֹרָה בְּלִמְדֵי. חֲתוּם תּוֹרָה – חֲתִימָה שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכָל שְׂפַע וּמִשְׁחַת שְׁמֵן שְׁשׁוּפְעִים מְלִמְעָלָה, בְּאִיזוֹ (בֵּין) חֲתִימָה שְׁלוֹ? בְּלִמְדֵי. מִשּׁוֹם שְׁשֵׁם מִתְכַּנְּס שְׁמֵן מִשְׁחָה בֵּין שְׁנֵי עֲמוּדִים שְׁשֵׁם שׁוּרִים, מְקוֹם הַכְּנוּס שֶׁל כָּל שְׁמֵן מִשְׁחָה שְׁשׁוּפַע מִמְעַל, לְשַׁפֵּךְ אוֹתוֹ לְפִי הָאִמָּה וּלְהַרְיֵק אוֹתוֹ בְּתְעוֹדָה הַזֹּאת, וְאִזְ נִקְשֵׁר הַכֹּל קֶשֶׁר אֶחָד נִאָּמַן.

בא וְרֵאָה מָה בֵּין אוֹתָם שְׂמִשְׁתַּדְלִים בַּתּוֹרָה לְנִבְיָאִים נִאָּמְנִים. אוֹתָם שְׂמִשְׁתַּדְלִים בַּתּוֹרָה עֲדִיפִים מִנְּבִיאִים בְּכָל פַּעַם. מָה הַטַּעַם? שֶׁהֵם עוֹמְדִים בְּדַרְגָּה עֲלִיּוֹנָה יוֹתֵר מִנְּבִיאִים, אִלוֹ שְׂמִשְׁתַּדְלִים בַּתּוֹרָה עוֹמְדִים לְמַעְלָה, בְּמְקוֹם שְׂנִקְרָא תּוֹרָה, (תְּפָאֲרַת) שֶׁהוּא קִיּוּמָה שֶׁל כָּל הָאִמּוּנָה, וְנִבְיָאִים עוֹמְדִים לְמַטָּה בְּמְקוֹם שְׂנִקְרָאוּ נִצַּח וְהוּד. וְעַל כֵּן (נִקְרָאוּ) אוֹתָם שְׂמִשְׁתַּדְלִים בַּתּוֹרָה עֲדִיפִים מִנְּבִיאִים, וְעֲלִיּוֹנִים יוֹתֵר מֵהֶם. שְׂאִלוֹ עוֹמְדִים לְמַעְלָה, וְאִלוֹ עוֹמְדִים לְמַטָּה. וְאוֹתָם שְׂאוּמְרִים דְּבָרִים בְּרוּחַ הַקְּדָשׁ, עוֹמְדִים לְמַטָּה מִכָּלֵם.

אשרי אוֹתָם שְׂמִשְׁתַּדְלִים בַּתּוֹרָה, שֶׁהֵם בְּדַרְגָּה יוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה עַל הַכֹּל. מִי שְׂעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, לֹא צָרִיךְ לֹא לְקַרְבְּנוֹת וְלֹא לְעוֹלוֹת, שֶׁהָרִי הַתּוֹרָה עֲדִיפָה מִהַכֹּל, וְקֶשֶׁר שֶׁל הָאִמּוּנָה שֶׁל הַכֹּל. וְעַל זֶה כְּתוּב, דְּרַכִּיָּה דְרַכִּי נַעַם וְכָל נִתְיַבְתִּיהָ שְׁלוּם. וְכַתּוּב, (תְּהִלִּים קיט) שְׁלוּם רַב לְאֶהֱבֵי תוֹרָתְךָ וְאֵין לָמוּ מִכְשׁוֹל.

אם יום תעזבני - יומים אעזבך. ולא ימצא פתח עד שישוב להתחבר עם התורה פנים בפנים, ולא ישכח ממנה. ולכן התורה פותחת לפני בני אדם ומכריזה וקוראת להם, (משלי ח) אליכם אישים אקרא וגו', וכתוב (שם א) בראש המיות תקרא בפתחי שערים בעיר אמריה תאמר.

רבי יהודה אמר, ב' שני גגות, ואחד שאוחז אותם. מה זה אומר? אלא אחד לשמים ואחד לארץ, והקדוש ברוך הוא אוחז ומקבל אותם.

רבי אלעזר אמר, שלשה אורות (צדדים אלו) אלו עליונים קדושים שאחוזים כאחד, והם הכלל של התורה, ואלו פותחים פתח לכל. פותחים פתח לאמונה, ואלה הבית של הכל, ועל זה נקראו בית, שאלה הם הבית.

משום כך התחלת התורה ה', שהרי התורה (פרותיה הם הרפואה) היא רפואת העולם. ומשום כך, מי שמשתדל בתורה כאלו השתדל בשם הקדוש. והרי נתבאר שכל התורה היא שם קדוש אחד עליון, ומשום שהיא שם קדוש, היא פותחת בבית, שהיא הכלל של השם הקדוש בשלשת קשרי האמונה.

בא ראה, כל אלו שמשתדלים בתורה, נדבקים בקדוש ברוך הוא, ומתעטרים בעטרות התורה, ואהובים למעלה ולמטה, והקדוש ברוך הוא מושיט להם את ימינו (והקדוש ברוך הוא רושם אותם). כל שכן אותם שמשתדלים בתורה גם בלילה, והרי פרשוה שהם משתתפים עם השכינה (בכנסת ישראל) ומתחברים כאחד. וכשבא הבקר, הקדוש ברוך הוא מעטר אותם בחוט אחד של חסד, להודע בין עליונים ותחתונים.

וכל אותם כוכבי בקר, בשעה שכנסת ישראל וכל אותם שעוסקים בתורה באים להראות לפני המלך, כלם מזמרים כאחד. זהו שכתוב ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מה זה ויריעו? כמו שנאמר (ישעיה כד) רעה התרעעה הארץ. שאותם דינים משתברים, וכלם נשברים מלפני הבקר, כשמתעורר בקר בעולם, כמו שנאמר (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. ועל כן - ויריעו כל בני אלהים.

שכתוב (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי. וכתוב (משלי לא) ממרחק תביא לחמה.

אמונה אמן - כמו שנאמר (דברים לב) אל אמונה ואין עול. ופרשוה אמונה בלילה, כמו שנאמר (תהלים צב) ואמונתך בלילות. וכתוב (איכה ג) חדשים לבקרים רבה אמונתך. ועתיד הקדוש ברוך הוא לטהר את ישראל מחטאייהם, כמו שכתוב (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם. ברוך ה' לעולם אמן ואמן

פרשת שמיני

ויהי ביום השמיני וגו'. רבי יצחק פתח, (איוב לח) ברוך יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה קדושה, שמחת הכל, שמחתו של הקדוש ברוך הוא והשעשוע שלו, שכתוב (משלי ח) ואהיה שעשועים יום יום. וכל התורה היא שם אחד של הקדוש ברוך הוא.

ובתורה נברא העולם, שכתוב ואהיה אצלו אמן, אל תקרי אמן אלא אמן. ובתורה נברא אדם, זהו שכתוב (בראשית א) ויאמר אלהים נעשה אדם. אמר הקדוש ברוך הוא לתורה: אני רוצה לברא אדם. אמרה לפניו: האדם הזה עתיד לחטא ולהרגיז לפניך, אם לא תאריך רגזך עליו, איך יעמד בעולם?! אמר לה: אני ואת נעמיד אותו בעולם, שהרי לא לחנם נקראתי ארך אפים. (שהרי כל זמן שישתדלו בתורה, יתקמו בעולם).

רבי חייא אמר, תורה שבכתב ותורה שבעל פה העמידו את האדם בעולם. זהו שכתוב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. רבי יוסי אמר מכאן, (קהלת ב) את אשר כפר עשוהו, עשוהו ודאי. וזהו צלם ודמות. צלם - בזכר. דמות - בנקבה. ועל זה התחלת התורה בב', ופרשוה.

רבי יצחק אמר, מפני מה ב' פתוחה וסתומה? אלא בשעה שאדם בא להתחבר עם התורה, הרי היא פתוחה לקבל אותו ולהשתתף עמו. ובשעה שאדם סותם עיניו ממנה והולך לדרך אחרת, הרי היא סתומה מהצד האחר, כמו שנאמר,

הוא לבהמה שלי, שְהַרִי הַיּוֹם הַזֶּה הַקְדַּמְתִּי, וְהַיִּיתִי מְרַחֵשׁ בַּתּוֹרָה, וְהַעֲבִיר אוֹתִי בְּמָקוֹם שְׁשׂוּרָה לְכַלּוֹף, וְעַכְשָׁו מְצַעְרִים אוֹתוֹ. קָמוּ וּרְאוּ נַחֵשׁ אֶחָד קָשׁוּר עַל רִגְלָיו. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס: נַחֵשׁ נַחֵשׁ, לָךְ וְסוֹכֵב (וְצַדִּיק) אֶת קֶשְׁרְךָ בְּמִדְרוֹן הַחוּר. בִּינְתִים נָשַׁר הַנַּחֵשׁ וְנִפְּל חֲתִיכוֹת חֲתִיכוֹת.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, וּמָה כָּךְ מְדַקְדֵּק הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּצַדִּיקִים? אָמַר לוֹ, וְדַאי שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם הַצַּדִּיקִים וְשׁוֹמֵר אוֹתָם, וְרוֹצֵה לְהוֹסִיף לָהֶם קִדְשָׁה עַל קִדְשָׁתָם, וְעַכְשָׁו הַחֲמוּר הַזֶּה, שֶׁלֹּא שָׁמַר אֶת הַקְדְּשָׁה שְׁלִי, הוּא הַצַּטְעָר. וְהַנַּחֵשׁ הַזֶּה הִיָּה שְׁלִיחַ, וְכִמְהָ שְׁלִיחִים יֵשׁ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבְכֻלָּם הוּא עוֹשֶׂה אֶת שְׁלִיחוֹתוֹ, וְאֶפְלוּ בְּחִיּוֹת הַשָּׂדֶה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ויקרא כו) וְהִשְׁלַחְתִּי בְכֶם אֶת חַיֵּי הַשָּׂדֶה וְשִׁכְלָה אֶתְכֶם. וְאֶפְלוּ בֵּיד גּוֹי, זֶהוּ שְׁכָתוּב (דברים כח) יִשָּׂא ה' עִלְיָךְ גּוֹי מְרַחֵק מִקְצֵה הָאָרֶץ.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, וּבִיד יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹת? אָמַר לוֹ, כֵּן, כְּמוֹ רִשָׁע בֵּיד צַדִּיק. אָבֵל רִשָׁע בֵּיד יִשְׂרָאֵל רִשָׁע אַחֵר, לֹא עוֹשֶׂה בּוֹ שְׁלִיחוֹת, אֲלֵא בְּזִמְן שְׁאִינוּ מְכֻנָּן בּוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שמות כא) וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהֶאֱלֵהִים אֲנָה לְיָדוֹ. וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה דּוֹקָא, שֶׁלֹּא לְהַרְגֵּ אוֹתוֹ. זֶה וְהֶאֱלֵהִים אֲנָה לְיָדוֹ, כְּדִי לְהַעֲנִישׁ אֶת שְׁנֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, אֵיךְ עוֹשֶׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלִיחוֹת בְּיַדֵי אֱלֹהִים וּבִיד גּוֹי? אָמַר לוֹ, וְאָבִיךָ לֹא אָמַר לָךְ? אָמַר לוֹ, טָרַם שְׁאֵלְתִּי.

פְּתַח וְאָמַר, (איוב לד) וְהוּא יִשְׁקֹט וּמִי יִרְשָׁע וּגּוֹי. וְהוּא יִשְׁקֹט – בְּזִמְן שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נוֹתֵן שְׁקֵט וְשְׁלוֹה לְאָדָם, מִי הוּא שְׁרִשָׁאֵי לְהַזִּיק לוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ קִטְגוֹרִיָּה? וְיִסְתַּר פָּנִים וּמִי יִשׁוּרְנוּ – וּבְזִמְן שֶׁהוּא מְסַתֵּיר אֶת עֵינָיו מִלְּהַשְׁגִּיחַ עָלָיו, מִי הוּא שִׁישְׁגִּיחַ עָלָיו לְשַׁמֵּר אוֹתוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ שְׁמִירָה? וְדַרְכֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּזֶה עַל גּוֹי וְעַל אָדָם יַחַד. בֵּין לְכָל הָעוֹלָם, בֵּין לְעַם אֶחָד, בֵּין לְאֶחָד לְבָדוֹ.

בֹּא רֵא, בְּזִמְן שֶׁבְּנֵי אָדָם כְּשֵׁרִים מַעֲשִׂיהֶם לְמַטָּה, מִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם לְמַעַלָּה יְמִינוּ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אִזּוֹ מִתְעוֹרְרִים כְּמָה אוֹהֲבִים, כְּמָה שׁוֹמְרֵי הָעוֹלָם, כְּמָה שׁוֹמְרֵי הָאָדָם, מִיְמִין וּמִשְׁמָאל. וְאִזּוֹ

רַבִּי אֱלֵעָזָר הִיָּה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ. מְצָא אֶת רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יֶאִיר שֶׁהָיָה בָּא. גָּעָה חֲמוּרוֹ. אָמַר רַבִּי פִּנְחָס, וְדַאי בְּמִשְׁקַל (בְּקוֹל) שְׁמַחַת הַחֲמוּר אֲנִי רוֹאֶה שְׁפָנִים חֲדָשׁוֹת יִמְצְאוּ פֹה. כִּיּוֹן שִׁיָּצָא מֵאַחַר עֲנַפֵּי הַהָר, רֵאָה אֶת רַבִּי אֱלֵעָזָר שֶׁהָיָה בָּא. אָמַר, וְדַאי מִשְׁקַל (קוֹל) הַשְׁמַחָה נִשְׁלָם. יָרַד רַבִּי אֱלֵעָזָר אֵלָיו וְנִשְׁקַל לוֹ. אָמַר לוֹ, אִם צוּרַת הַדֶּרֶךְ הָאֲחַת אֵלֶיךָ, גִּלְךָ וְנִתְחַבֵּר כְּאֶחָד. וְאִם לֹא, קַח אֶת דְּרָכְךָ וּלְךָ. אָמַר לוֹ, וְדִי שְׁכַנְגְדָךְ אֲנִי הוֹלֵךְ, כִּיּוֹן שִׁמְצָאתִי אוֹתְךָ, אֵלֶיךָ אֲחִירֶיךָ וְנִתְחַבֵּר כְּאֶחָד.

פְּתַח רַבִּי פִּנְחָס וְאָמַר, (תהלים קכח) יְבָרְכֶךָ ה' מִצִּיּוֹן וּרְאֵה בְּטוֹב וּגּוֹי. יְבָרְכֶךָ ה' מִצִּיּוֹן, מָה הִטְעַם מִצִּיּוֹן? מִשׁוֹם שֶׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצְאוֹת בְּרָכוֹת לְהַשְׁתַּתֵּף (לְהַמְצִיא). זֶהוּ שְׁכָתוּב, כִּי שָׁם צִוָּה ה' אֶת הַבְּרָכָה חַיִּים עַד הָעוֹלָם. וּמִשׁוֹם כֵּן, יְבָרְכֶךָ ה' מִצִּיּוֹן, שֶׁהָרִי מִשָּׁם יוֹצְאוֹת בְּרָכוֹת לְכָל. וּרְאֵה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם, שֶׁבְּגִלְל צִיּוֹן יְרוּשָׁלַם מִתְבַּרְכֶּת. שְׁכִיּוֹן שְׁצִיּוֹן הַתְּמַלֵּא בְּבְרָכוֹת, אִזּוֹ יְרוּשָׁלַם מִתְבַּרְכֶּת, וְנִמְצְאִים בָּהּ רַחֲמִים. וְכִשְׁיְרוּשָׁלַם מִתְבַּרְכֶּת, כָּל הָעַם מִתְבַּרְךָ.

בַּל יְמִי חַיִּיךָ, שֶׁלֹּא תִרְאֶה קֶשֶׁת בְּיַמֶּיךָ כְּמוֹ לְאָבִיךָ. וְעַל זֶה – וּרְאֵה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם כָּל יְמֵי חַיִּיךָ. וּרְאֵה בְּנִים לְבְנֶיךָ, יְרָאֵי חֲטָא, חֲסִידִים, קְדוֹשִׁים. אִזּוֹ – שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל. מָה זֶה שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל? אֲלֵא כְּמִי שְׁאוּמֵר: שְׁלוֹם עַל רֹאשׁ הַמֶּלֶךְ, שֶׁלֹּא יַחֲסֹר כָּל. כֵּן שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל, בְּזִמְן שֶׁצַּדִּיקִים יִמְצְאוּ בְּעוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי אֱלֵעָזָר וְאָמַר, (משלי יז) עֲטַרְתַּת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם. בָּנִים – הָרִי בְּאֵרְנוֹ. בְּנֵי בָנִים – אֵלוֹ שְׁאָר כְּתָרֵי הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמֵר (ישעיה יד) וְכָל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי ה'. וְכָתוּב (איכה ד) בְּנֵי צִיּוֹן הִיקָרִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמֵר וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם. אִין מִתְעַטְרִים הַבָּנִים אֲלֵא בְּאֲבוֹת. מִכָּאֵן לְמִדְּנוּ שְׁבָנִים לֹא מִתְעַטְרִים וְלֹא מְשַׁקִּים מִהַשְׁקִית הַנַּחַל, אֲלֵא בְּזִמְן שֶׁהָאֲבוֹת מִתְעַטְרִים וּמְבָרְכִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְתַפְאֶרֶת בָּנִים אֲבוֹתָם.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, הִגִּיעַ זִמְן תְּפִלָּה. יָרְדוּ וְהִתְפַּלְלוּ. בְּעוֹד שֶׁהָיוּ מִתְפַּלְלִים, נִכְרַךְ נַחֵשׁ אֶחָד בְּרִגְלֵי חֲמוּרוֹ שֶׁל רַבִּי פִּנְחָס. בְּעֵט (נִבְהַל) וּגְעָה פְּעַמִּים. אַחַר שֶׁסִּיְמוּ אֶת הַתְּפִלָּה, אָמַר רַבִּי פִּנְחָס: וְדַאי צַעַר

אמר לו, מי נתן אותך בינינו? והרי אינך מאותם שחטאו למלך. הרי אתה תענש בראשונה! לקחו אותו והרגו אותו.

כך ישראל באים מצד הימין, ולא נדבקו בשמאל, ולא התערבו עמו לעולמים. וכשהם גורמים בעוונותיהם שנכנע הימין, והשמאל מתעורר וכל אותם שבאים מצדו - אם אחד מישראל עומד להתערב עמם, הם מפירים אותו ואומרים לו: אינך מאותם שבאים מצד הימין, שנכנע מהעוונות שלהם, ואינך מאותם שחטאו למלך, מי נתן אותך אצלנו? נמצא שהוא נענש בראשונה. ושלמה המלך צווח כנגדם ואומר, (קהלת ח) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. לרע לו ודאי, מכיין שאינו שליח המלך, ולא בא מאותו הצד.

אמר רבי אלעזר, ודאי כך הוא, שהרי שנינו שיש ימין ויש שמאל, רחמים ודין. ישראל (לימין), ועובדי עבודה זרה לשמאל. ישראל, אף על גב שהם רשעים ונכנעים, הם בימין ולא נדבקים לשמאל, ולא מתערבים עמו לעולמים. ומשום כך כתוב, (תהלים ס) הושיעה ימינך וענני. שכאשר מתעלה הימין, ישראל שנדבקים עמו יתעלו ויתעטרו בו. אז נכנע השמאל, וכל אותם שבאים מצדו. זהו שכתוב (שמות טו) ימינך ה' תרעץ אויב.

פתח רבי אלעזר ואמר, ויהי ביום השמיני קרא וגו'. ויהי ביום השמיני, מה זה ביום השמיני? אלא כתוב, ומפתח אהל מועד וגו', כי שבעת ימים ימלא את ידכם. כי שבעת?! בשבעת ימים ה' צריך להיות, או שבעה ימים ימלא את ידכם. מה זה כי שבעת ימים ימלא?

אלא אשרי הכהנים שמתעטרים בעטרת המלך הקדוש ומשוחים בשמן משחת קדש, משום שמתעורר השמן (האחר) העליון שמשקה את כל השבעה, ונמשחים מאותו משחת קדש, ונדלקים ממנו כל אותם שבעה מגורות, ושמן המשחה הזה הוא הכלל של כל השבעה, וכלם נכללו בו.

ושנינו שהם ששה, וכלם כלולים בזה, וזהו הכלל של כלם, ומשום כך שבעת ימים ימלא, שהרי בזה הם תלויים. ועל כן נקראת כנסת ישראל בת שבע. מה היא בת שבע? שהיא כלולה מששה אחרים.

נכנע השמאל ולא יכול לשלט. ובזמן שבני אדם אין כשרים מעשיהם למטה, מתעורר השמאל, וכל אלו שבאו מצד השמאל, כלם מתעוררים וכלם נעשים שלוחים להרע לבני האדם. שהרי אותם שעברו על דברי התורה, כלם רשומים בפניהם, ונודעים לאותם שמעוררים מצד השמאל.

ומשום כך החיות ועובדי עבודה זרה, וכל אותם שבאים מצד השמאל, כלם נקראים (הם) שלוחים לאותם הרשומים שמתעוררים אותם. וישראל, אף על גב שאין מעשיהם כשרים, כלם באים מצד הימין. ומשום שהימין נכנע ממעשיהם שולט עליהם השמאל, וכל אותם שבאים מצד השמאל. ולכן השליחות בידי החיות והגוי וכל שדומה להם, שהם מצד השמאל, ולא ביד של ישראל. שאף על גב שהוא רשע, הוא בא מצד הימין.

וישראל רשע שנפל ביד ישראל רשע אחר, בזמן שלא התכונן בו - כדי ששניהם יענשו ויקבלו ענש לטהר אותם. אמר רבי אלעזר, מנין לנו? אמר לו, הם בימין, ולא נדבקו בשמאל, ולא התערבו עמו לעולמים, ולכן לזמן אחר הם יעברו.

סדר הלימוד ליום א אייר [יום 208 בשנה]

אמר רבי אלעזר, מנין לנו? אמר לו, בא ראה מפילגש בגבעה, שאף על גב שהיו רשעים, לא רצה הקדוש ברוך הוא שיתעוררו אליהם רשעי ישראל אחרים, ולכן מתו (מישראל) כל אותם פעמים שמתו. עד שכל הרשעים שהתעוררו עליהם מתו ונאבדו, ונשארו אותם צדיקים יותר שיעשו את הדבר בדרך אמתית. ואף על גב שהם צדיקים, לא נתן הדבר, אלא לאותם שנתן. כששקולים העולמות כאחד, העולם התחתון כמו העולם העליון, ואותו הזמן לא נמצאו העולמות שקולים כאחד.

ועל כן, רשעים של ישראל לגבי רשעים אחרים אינם שלוחי המלך, שהרי אינם באים מצד השמאל. משל לבני אדם שחטאו למלך. התעורר השוטר אליהם לתפש אותם ולהעניש אותם, לאותם שחטאו למלך. קם חכם אחד מהם והתערב עם בני השוטר. הרים השוטר את עיניו וראה אותו.

לחטאת, לחטאת ודאי, (ואיל לעלה) כְּדִי שִׁיכַפֵּר אֶת חטאו, ויטהר וישתלם בכל.

ובאותו היום נשלמו העליונים והתחתונים, ונמצא שלום בכל, בשמחה שלמטה ומטה, ואלמלא שנמצאת הערבוּכִיָּה של בני אהרן באותו היום – מיום שעלו ישראל מן הים לא נמצאה שמחה בעליונים ובתחתונים כבאותו היום. באותו היום העבר אותו החטא מן העולם, ונמצאו כהן וישראל מטהרים ממנו. (פל) אותו היום העברו כל אותם המקטרגים שלמעלה, והיו הולכים ומשוטטים סביבם של ישראל, ולא נמצאו באותו זמן.

עד שגרמה השעה, וקמו נדב ואביהוא ועכבו (וערבבו) את שמחת הכל, ונמצא רגז בעולם. זהו שכתוב וירא כבוד ה' אל כל העם. מיד – ויקחו (שני) בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו וגו'.

שנינו, באותו היום היתה שמחתה של כנסת ישראל להקשר בקשר האמונה בכל הקשרים הקדושים, שהרי קטרת קושרת הכל כאחד, ומשום כך נקראת קטרת. והם באו וקשרו את כל אותם האחרים כאחד, והשאירו אותה בחוץ, שלא קשרו אותה עמם. וקשרו דבר אחר. ומשום כך הזהיר אחר כך את הכהנים, שכתוב (ויקרא טז) בזאת יבא אהרן אל הקדש.

ובכמה גונים ערבבו את שמחתה של כנסת ישראל, אחד – שלא נשאו, ולא ראויים היו להקריב, ושיתברכו העולמות על ידם. ואחד – שלא היתה השעה כראוי. ואחד – שדחקו את השעה. ואחד – שהרי מקדם לכן יצא גזר דינם, ויקריבו לפני ה' אש זרה וגו'. ודאי שדבר אחר קשרו בקשר הזה, והשאירו את כנסת ישראל בחוץ.

אמר לו רבי פנחס, אל תאמר שהם השאירו אותה בחוץ, אלא שכנסת ישראל לא נקשרה על ידיהם. שהרי בכל מקום שאין נמצא זכר ונקבה, כנסת לא שורה ביניהם כלל. משום כך הזהיר את הכהנים, שכתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש, שימצא זכר ונקבה. ועל כן לא יכנס הכהן לקדש עד שינשא, כְּדִי שִׁישַׁתַּף עִם הַקָּשֶׁר שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שמי שלא נשא, משרה את כנסת ישראל

בין שהשבעה הזה משלים את הכהנים ומעטר אותם ומושח אותם בכל, כשמגיעים לכנסת ישראל, שהיא השמינית, הצטוה אהרן להקריב עגל, משום שהוא בנה של הפרה, לכפר על אותו חטא העגל האחר שעשה אהרן, וחטא אל הפרה, שהיא שמינית, שלמותם של ממני (של אמוני) ישראל. ונמצא הכהן שלם בכל, בשמונה מיני לבושי כבוד, שלם בכל הכתרים, שלם למעלה, שלם למטה.

ובכל צריך להראות מעשה. ולכן נעשה באהרן המעשה למטה, כְּדִי שִׁיתְעוֹרֵר כֹּף לְמַעְלָה וְהַכֵּל יִמָּצֵא בְּגוֹן אֶחָד, וְאֵז כָּל הָעוֹלָמוֹת מְתַבָּרְכִים, וְנִמְצְאוֹת בְּרָכוֹת עַל יְדֵי הַכֹּהֵן. וְכֵאֵן מְשַׁתְּלֵם הַכֹּהֵן בְּכָל כְּרָאוּי.

למה עגל, שכתוב עגל בן בקר לחטאת? משום אותה החטאת שעשה בראשונה. ואיל לעלה, מה הטעם איל? משום אילו של יצחק, שהיה עולה תמימה, ואת זה ראוי להקריב, כְּדִי לְהַשְׁלִים אֶת הַכֵּל. וְהַמָּקוֹם הַזֶּה נִשְׁאָב מִצְדוֹ שֶׁל יִצְחָק. וְהָאֵיל הַזֶּה, בְּשִׁבִיל הָאֵיל שֶׁל יִצְחָק נִקְרָב עוֹלָה, (משום שהיא עולה) שהרי עולה למעלה עולה, וכדי לעטר אותה בשלמות. עגל ואיל. עגל בשבילה כמו שאמרנו. איל – להשלים אותה בשלמות של יצחק כראוי.

וישראל שחטאו עם הכהן בזה, מקריב כגון זה, שכתוב ושור ואיל לשלמים לזבח לפני ה'. שור – על מה שחטאו. ואיל – להשלים את המקום הזה בשלמותו של יצחק.

מה שונה בכהן שכתוב בו עגל לחטאת, ולא כתוב בישראל שור לחטאת? אלא ישראל הרי קבלו ענש בראשונה, ומשום שקבלו ענש בכמה מקומות, על כן הקדוש ברוך הוא לא רצה להזכיר להם את חטאייהם כבראשונה, ועל כן לא כתוב כאן לחטאת, אלא לשלמים, כְּדִי לְהַרְאוֹת שְׁלוֹם, שֶׁהָרִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשְׁלוֹם עִם יִשְׂרָאֵל עַל זֶה.

אבל אהרן, שהרי לא קבל ענש מתפלתו של משה, שכתוב (דברים ט) ובאהרן התאנף ה' וגו', וכתוב ואתפלל גם בעד אהרן בעת ההיא, ועד עכשו החטא היה תלוי, כתוב ועגל בן בקר

ה' וחסדיך - אלו הם יעקב ואברהם, שצריכים אותם להגן עלינו. אבל יצחק עומד כדי לעשות קרבות, ומשום כך לא צריכים אותו עמם.

דבר אחר כי מעולם המה, שכשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, נטל את יצחק וקים בו את העולם. ראה שלא יכול לעמד לבדו, נטל את אברהם והעמיד בו את העולם. זהו שכתוב (בראשית מב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם. ראה שצריכים יותר קיום, לקח את יעקב ושתף אותו עם יצחק, וקים את העולם. זהו שכתוב ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. ועל זה באברהם ויעקב התקים העולם. ומשום כך - כי מעולם המה.

רבי יהודה פתח, ויהי ביום השמיני, אחר שהשתלם אהרן באותם שבעה ימים והתעטר בהם, (באותו שמן משחת קדש עליון) היום השמיני צריך להשתלם מן שבעה, שההשקמה על ידי הכהן, ועל זה העבודה בשמיני, להתעטר מן שבעה, ושהכהן יתתקן על אותו (חטא) שחטא (שקבל) בראשונה.

זהו שכתוב, ויאמר אל אהרן קח לך עגל, הרי פרשוה עגל ודאי, לכפר על אותו עגל, שכתוב (שמות לב) ויעשהו עגל מסכה. בן בקר, מה הטעם בן בקר ולא בן פרה? אלא שהוא צריך להתתקן אצל הפרה, לא ראוי להקריב ממנה אליה. מי ששלח דורון למלך, ראיתם שיקח מבית המלך ויתן למלך?! אלא דורון לשלח למלך צריך מבית אחר, ולא מבית המלך. רבי יוסי אמר, משלו לשלו לא ראוי. אמר רבי יהודה, משום כך בן בקר ודאי, ולא בן פרה.

לחטאת - לטהר על אותו החטא שחטא בו. ואיל לעלה תמימם. תמימם?! תמים היה צריך להיות! אם תאמר שאמר על עיל ועגל - לא כך, שהרי שניהם לא עולים לעולה, שהרי כתוב לעלה תמימם, ועגל עולה לחטאת. מה זה תמימם, וכתוב איל?

אלא אילו של יצחק להקריב אל פרה, שנזכר פעמים בכתוב. אחד שכתוב, (בראשית כב) וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל, הרי אחד.

בחוץ, והיא לא משתתפת עמו, ועל כן נמצאה אצלם באותו יום ערבוביה.

ויהי ביום השמיני. רבי יוסי פתח ואמר, (שיר ב) כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות. כשושנה בין החוחים - זו כנסת ישראל, והרי פרשוה שהקדוש ברוך הוא משבח את כנסת ישראל, וחיבותו של הקדוש ברוך הוא כנגדה להדבק בה.

ועל כן, מי שנושא, צריך לשבח את הקדוש ברוך הוא ולשבח את כנסת ישראל, שהרי שנינו, בכל צריך להראות מעשה, כמו שאדם נדבק עם בת זוגו וחיבותו כנגדה, כשפא לעבד לפני המלך הקדוש, הוא מעורר זוג אחר, שהרי הקדוש ברוך הוא, וחיבותו להדבק בכנסת ישראל, ומי שמעורר הדבר, הקדוש ברוך הוא מברך אותו, וכנסת ישראל מברכת אותו, והרי נתבאר.

ועל כן השבח שהקדוש ברוך הוא משבח את כנסת ישראל - כשושנה שהיא בין החוחים, שהיא מעלה ועולה על הכל. כך כנסת ישראל בין שאר האוכלוסים, משום שהיא עולה ומתעטרת על הכל. וזו שושנה בין החוחים, ואתרוג בין החוחים, להראות את שבחה של כנסת ישראל על הכל.

בא ראה, כנסת ישראל מתברכת על ידי הכהן, וישראל מתברכים על ידי הכהן, והכהן מתברך על ידי הכהן העליון. זהו שכתוב (במדבר ו) ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם.

כתוב (תהלים כה) זכר רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה. זכר רחמיך - זה יעקב. וחסדיך - זה אברהם. כי מעולם המה, ומעולם נטל אותם הקדוש ברוך הוא והעלה אותם למעלה, ועשה מהם מרכבה קדושה להגן על העולם. ומשום שהיו מעולם, הוא זוכר אותם להגן ולרחם על העולם. כמו כן נוטל הקדוש ברוך הוא את הצדיקים מן העולם ומעלה אותם למעלה, כדי להגן על העולם.

ואם תאמר, למה לא נזכר כאן יצחק? אלא נשאר להפרע מאותם שמציקים לבניו. זהו שכתוב (שם פ) עוררה את גבורתך. וכתוב (ישעיה מב) ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה וגו'. וזהו יצחק שהסתלק מכאן. רבי חייא אומר, זכר רחמיך

בא ראה, כל השמחה שלמעלה תלויה באותו שמן קדוש, שמשם יוצאות שמחה וברכות לכל המאורות, והכהן העליון (ממנו) מתעטר בשפע של שמן. ומשום כך הכהן, ששמן שמחה שופע עליו כמו שלמעלה, צריך להראות שמחה והארת פנים (יותר מהכל), ושללא יראה חסרון בראשו ולא בלבושו, אלא להיות הכל שלם כמו שלמעלה, ואל יראה בו פגם כלל, כדי שלא יעשה פגם במקום אחר.

בא ראה, אלמלא אלעזר ואיתמר הראו פגם באותה שעה בלבושם או בראשיהם, לא נצולו באותה שעה, שהרי השעה עמדה לעשות דין. ועל כן שנינו, בשעה שהמגפה קוראת בעולם, לא יעורר אדם את עצמו לדבר בעולם, כדי שלא יתעוררו עליו. פרט אם עורר את עצמו לטוב, ויכול לדחות (לדחק) את השעה, שהרי בזמן ובשעה שהדין עומד בעולם, מי שפוגע בו, לוקטים אותו ומסתלק מן העולם. ומשום כך כתוב ולא תמותו. ואחיקם כל בית ישראל יכפו את השרפה, משום שהם לא באים מצד הכהנים, ולא ינזקו.

רבי אלעזר פתח, (שמות ו) ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב אחות נחשון לו לאשה. ויקח אהרן. הכל כמו שצריך, הכל כמו שלמעלה. בא וראה, ראויה היתה בת שבע לדוד מיום שנברא העולם. ראויה היתה אלישבע לאהרן מיום שנברא העולם.

מה בין זה לזה? אלא הכל אחד. אבל שם לדין, וכאן לרחמים. כשהתחברה עם דוד – זה לדין, לערך קרבות ולשפך דמים. כאן באהרן – לשלום, לשמחה, להארת פנים, להתברך. ועל כן נקראת (כך) שם בת שבע, וכאן אלישבע. אלישבע – שהתחברה עם חסד. (בא ראה) בת שבע לדין, לרשת מלכות ולהתגבר.

אמר רבי שמעון, זה ששנינו שכתוב קול השופר – יפה הוא, וזהו יעקב, שעלה במחשבה של האבות, ויצאו כאחד מתוך שופר, שהרי שופר מוציא מים ואש ורוח כאחד, ונעשה מהם קול. כך האם העליונה מוציאה את האבות בקול אחד, ומתוך מחשבה התעלו כאחד בקול אחד, ואותו קול נקרא קול השופר, וזה יעקב שכולל את האבות כאחד, ונקרא קול.

ואחד, וילך אברהם ויקח את האיל, הרי שנים, ויעלהו לעלה. ועל כן איל לעלה תמימם, שני איל, שהוא שנים. ועל כן שנינו גבורות, ומהם נפרדים לכמה אחרים.

ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת. עגל לחטאת היה צריך להיות, כמו שהכהן. אלא ישראל הרי קבלו ענש, ועל כן לא כתוב בהם עגל לחטאת, אלא עגל לעולה. מה הטעם? משום שכל אלו שחטאו בו, קבלו ענש, בין בדבור, בין במעשה, בין בעבודה. ואפלו אלו שלא עשו דבר, אלא שהעלוהו ברצון לבם לעבד אותו, נענשו, כמו שכתוב (שמות לב) וישק את בני ישראל. אבל כל אלו שהעלו אותו ברצון שלא לעבד אותו, אלא שהעלו גון של רצון ממנו – כאן נטהרים ומקריבים אותו לעולה ולא לחטאת.

אבל קחו שעיר עזים לחטאת, למה? אלא משום שהיו מקריבים ראשונה לשעירים, ששולטים על ההרים הרמים. וזהו לחטאת. וצריכים להטהר מאותו החטא, ולא עוד, אלא שצריך לחדוש הלבנה.

ושור ואיל לשלמים, שור ולא פר, משום ששור הוא שלם, להראות שלום, זהו שכתוב לשלמים. רבי יוסי אמר, שור ואיל מצד השמאל הם באים. שור מצד השמאל, שכתוב (יחזקאל א) ופני שור מהשמאל. איל, משום אילו של יצחק. ועולים לשלמים, להשלים אותם לכנסת ישראל, ועל כן שור ואיל לשלמים.

אמר רבי יהודה, הכל משום שכנסת ישראל מתעטרת ומתברכת על ידי הכהן בשלמות. והיום הזה היה שמחתם של כלם, שמחתה של כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא, שמחת העליונים והתחתונים. וכמו שהשתלם הכהן למטה, כפיכול נשתלם הכהן למעלה. רק שנדב ואביהו שעוררו ערבוביה בין הגבירה והמלך. ומשום כך – ותצא אש מלפני ה' ותאכל אתם וגו'.

ויאמר משה אל אלעזר ואל איתמר ראשיכם אל תפרעו וגו', כי שמן משחת ה' עליכם. רבי אבא אמר, הרי שנינו שבמעשים שלמטה מתעוררים מעשים למעלה, והמעשה שלמטה צריך להראות כמו המעשה שלמעלה.

לשתק, שְהַרִי יִין לא שותק לעולמים, וּשְמֵן הוא תמיד בַחֲשָאי.

מה בין זה לזה? אֵלָא שְמֵן שֶהוּא בַחֲשָאי, בַלחש תמיד, בַא מצד המחשבה, שֶהיא תמיד בַלחש ולא נשמעת, והוא בַחֲשָאי, ועל כן הוא מִימִין. ויִין שֶהוּא לְהַרִים קול, ולא שותק לעולמים, בַא מצד האם, ויורשים הלויים לצד השמאל, ועומדים לזמר לְהַרִים קול, ועומדים בְדִין. ומשום כֵן כְּתוּב, (דברים כא) ועל פיהם יהיה כל ריב וְכָל נִגְעָ.

משום כֵן, כִּשְכַהֵן יִכְנַס לְמִקְדָּשׁ כְּדִי לַעֲבֹד אֶת הָעֲבוּדָה, אֲסוּר לוֹ לְשִׁתּוֹת יִין, שְהַרִי מַעֲשִׂיו הֵם בַחֲשָאי, ובַחֲשָאי (נראה) הֵם בָּאִים, ומתכונן, (ובַחֲשָאי מתכונן במה שמתכונן) ומזוג את מי שְמֵזוּג, ומשפיע בְּרִכּוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת, וְהַכֹּל בַחֲשָאי, (ועוד) שְכָל מַעֲשָׂיו בְּסוּד. ויִין הוּא מְגַלָּה רְזִים, שְהַרִי כָל מַעֲשָׂיו עוֹמְדִים כְּדִי לְהַרִים קוֹל.

רבי יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך מבית מרון לצפורי, והיה עלם אחד מצוי בתוכם (אצלם) עם יין רקוח בדבש. אמר רבי יהודה, נאמר דבר תורה ונלך.

פתח רבי יצחק ואמר, (שיר ז) וחכך כנין הטוב הולך לדודי למישרים וגו'. וחכך כנין הטוב – זה יינה של תורה, שֶהוּא טוֹב. שְהַרִי יִין אַחַר אֵינוֹ טוֹב, ויִינָה שֶל תוֹרָה טוֹב לְכָל. טוֹב לְעוֹלָם הַזֶּה, וטוֹב לְעוֹלָם הַבָּא. וְזֶהוּ הַיִּין שְנוֹחַ לוֹ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מֵהַכֹּל, ובְּזִכּוֹת זֶה, מִי שְנִרְוָה מִיִּינָה שֶל הַתוֹרָה, יִתְעוֹרֵר לְעוֹלָם הַבָּא, ויִזְכֶּה לְהַחֲיוֹת כְּשִׂיקָים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַצְּדִיקִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, דוֹכֵב שְפִתֵי יִשְׁנִים, הָרִי שְנִינוּ, שְאַפְלוּ בְאוֹתוֹ עוֹלָם יִזְכֶּה לְעֶסֶק בְּתוֹרָה. זֶהוּ שְכְּתוּב דוֹכֵב שְפִתֵי יִשְׁנִים.

אמר אותו עלם, אם כתוב וחכך מיין הטוב, היינו אומרים כֵן. אֲבָל כְּתוּב כְּנִין הַטוֹב, וְלֹא מִיִּין. הַשְּׂגִיחוּ בּוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּנִי, אָמַר דְּכַרְךָ, שְׂפִיפָה אִמְרָתָ.

אמר, אֲנִי שְמַעְתִּי, שְמִי שְמַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה וְדַבֵּק בָּהּ, וְאוֹתוֹ דָּבַר הַתוֹרָה נִשְׁמַע בְּפִיו וְלֹא לוֹחֵשׁ אוֹתוֹ בַלחש, אֵלָא מְרִים בּוֹ אֶת קוֹלוֹ, שְכָךְ צְרִיכָה תוֹרָה לְהִרְמֵת קוֹל, שְכְּתוּב (משלי א) בְּרֹאשׁ

וְשִׁנֵי קוֹלוֹת הֵם, שְהַרִי מְתוּךְ קוֹל יוֹצֵא קוֹל. אֲבָל קוֹל אֶחָד שְנִקְרָא קוֹל הַשׁוֹפָר, וּמִכָּאֵן יִצְאוּ שְאַר הַקוֹלוֹת מְתוּךְ אוֹתוֹ הַשׁוֹפָר בְּזוּג שֶל הַמַּחֲשָבָה. וְשִבְעָה קוֹלוֹת הֵם שְיוֹצְאִים בְּזוּג שֶל הַמַּחֲשָבָה עִם הַשׁוֹפָר, וְהַשׁוֹפָר הַזֶּה שְמַשְׁקָה אוֹתָם וּמְרִוּהָ אֶת הָאֲבוֹת בְּרֹאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן אֶת הַבְּנִים, וְהַרִי בְאָרוֹ אֶת הַדְּבָר.

בא ראה, ויקח אהרן את אלישבע, לבסם אותה, לשמח אותה ולחבר אותה עם המלך בזווג שלם, שִׁמְצָאוּ בְרִכּוֹת לְכָל הָעוֹלָמוֹת עַל יְדֵי אֶהְרֹן. מְשׁוּם כֵּן צָרִיךְ הַכֹּהֵן לְהִמְצָא בְהָאֲרֵת פְּנִים, בְּשִׁמְחָה, הַכֹּל כְּמוֹ שְלִמְעֵלָה, שְהַרִי עַל יְדוֹ בְרִכּוֹת וּשְמִחוֹת נִמְצָאוֹת. וְלִכֵּן מְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ דִין וְרִגְז וְעֵצֶב, כְּדִי שְלֹא יִפְגַּם מְאוֹתוֹ מְקוֹם שְנִקְשָׁר בּוֹ. וְעַל זֶה – וְאַחֲיֶכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרָפָה, וְלֹא הַכֹּהֵן. עַלֵיהֶם כְּתוּב (דברים לג) בְּרִךְ ה' חֵילוֹ וּפְעָלָיו יְדִיו תִּרְצָה וְגו'.

יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך וגו'. אמר רבי יהודה, מתוך הפרשה הזו שומעים, שְנִדְבַב וְאַבִּיהוּא הָיוּ שְתוּיֵי יִין, מִשְׁהַזְהִיר בְּזֶה אֶת הַכֹּהֲנִים. רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח, (תהלים קד) ויִין יִשְמַח לִבִּי אֲנוֹשׁ וְגו'. אִם צָרִיךְ הַכֹּהֵן לְשִׁמְחָה וְלְהִמְצָא בְהָאֲרֵת פְּנִים יוֹתֵר מֵהַכֹּל, לְמָה אֲסוּר לוֹ יִין? שְהַרִי שְמִחָה נִמְצָאת בּוֹ, וְהָאֲרֵת פְּנִים נִמְצָאת בּוֹ?

אלא ראשיתו של יין שמחה, וסופו עצבות. ועוד, שִׁיִּין בַּא מַצַּד הַלְוִיִּים, מֵהַמְּקוֹם שִׁיִּין שׁוֹרָה, שְהַרִי תוֹרָה ויִינָה שֶל תוֹרָה הֵם מַצַּד הַגְּבוּרָה. (סופו עצבות, וְהַכֹּהֵן תַּחֲלָה וְסִיּוּם צָרִיךְ שְמִחָה וְהָאֲרֵת פְּנִים. יִין בַּא מַצַּד הַלְוִיִּים) וְצַד הַכֹּהֵן מִים צְלוּלִים מְאִירִים.

רבי יוסי אמר, כָּל אֶחָד מִלְּוָה לְחַבְרוֹ, וְהַכֹּל כָּלוּל זֶה בְּזֶה. וּמְשׁוּם כֵּן יִין מְשָׁרָה שְמִחָה, מְשׁוּם שְכָלוּל מְתוּךְ מִים, וְאַחַר כֵּן חוֹזֵר לְמִקְוָמוֹ, וְעֵצֶב וְרוּגְז וְדָן דִּין. (וְהַכֹּהֵן תַּחֲלָה וְסִיּוּם צָרִיךְ שְמִחָה וְהָאֲרֵת פְּנִים).

רבי אבא אמר, מִמְּקוֹם אֶחָד יִצְאוּ – יִין וּשְמֵן וּמִים (דבש וחלב). מִים וּשְמֵן לְיִמִין, נוֹטְלִים הַכֹּהֲנִים וְיורְשִׁים אוֹתָם, וּשְמֵן יוֹתֵר מֵהַכֹּל, שֶהוּא שְמִחָה רֵאשִׁית וְסִיּוּם, שְכְּתוּב (שם קלג) כְּשִׁמְךָ הַטוֹב עַל הָרֹאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקֵן זָקֵן אֶהְרֹן. ויִין לְשִׁמְאֵל, יורשים הלויים, לְהַרִים קוֹל וּלְזַמֵּר, וְלֹא

שמע רבי יהודה ובכה. אמר, אני הייתי בביתו, ולמדתי ממנו שלשה דברים בכוס של ברכה, ולמדתי ממנו שנים במעשה בראשית. אמר רבי יצחק, ומה מהילד הזה בנו למדתי, ממנו לא כל שפן? הלכו ואחזו בידו. ראו שדה אחד וישבו שם. אמרו לו, אמר דבר אחד מאותם שלמד אותך אביך במעשה בראשית.

פתח ואמר, (בראשית א) ויברא אלהים את התנינים הגדלים וגו'. ויברא אלהים - כל מקום של דין נקרא אלהים. ואותו מקום עליון, המקום שיצאו ממנו, כך קורא לו כאן. ואף על גב שהוא רחמים, יוצאים ממנו דינים, ובו הם תלויים.

את התנינים הגדלים - אלו האבות, שהם משקים בראשונה ומשתרשים על הכל. ואת כל נפש החיה הרמשת. ואת כל נפש החיה - זו הנפש, שאותה הארץ העליונה הוציאה מאותה חיה עליונה על הכל, שכתוב תוצא הארץ נפש חיה. וזוהי הנפש של אדם הראשון שמשך בתוכו. הרמשת - זוהי הרוחשת בכל ההרים (הצדדים) למעלה ולמטה. אשר שרצו המים, שאותו נהר עליון שופע ויוצא מעדן, ומשקה את העץ הזה להשתרש בשרשיו על הכל, ושימצא בו מזון לכל.

דבר אחר החיה הרמשת - זהו דוד המלך, שכתוב בו (תהלים קיח) לא אמות פי אחיה וגו'. ואת כל עוף כנף למינהו - אלו כל אותם המלאכים הקדושים שמצויים לקדש את שם אדונם בכל יום ויום, שכתוב בהם שש כנפים שש כנפים לאחד. ומהם טסים בעולם לעשות רצון רבונם, כל אחד ואחד כראוי לו. אמר רבי יהודה, ודאי כל כך לילד הזה לא ראוי, אבל אני רואה בו שיעלה למקום עליון.

אמר רבי יצחק, ודאי החיה (הרמשת) זוהי החיה העליונה על הכל, שהרי האחרת, הכתוב קרא לה ארץ. כאן שכתוב והעוף ירב בארץ, בארץ ודאי, ולא במים. שהרי אותו נהר שופע ויוצא ומשקה בלי פרוז, עד אותו מקום שנקרא ארץ, ומשם כתוב ומשם יפרד וגו'. והעוף, ואותו עוף, בארץ הזו תלויים ומשקים, וזהו שכתוב והעוף ירב בארץ. קמו והלכו. אמר רבי יהודה, נשתף את הילד הזה עמנו, וכל אחד ואחד יאמר דבר תורה.

המיות תקרא, להרים את רנת התורה, ולא בלחש. כיון הטוב, כמו יין טוב שלא שותק. והוא עתיד להרים קול, כשיצא מן העולם הזה. הולך לדודי למישרים, שלא יסטה לימין ולשמאל, לא ימצא שימחה בידו. דוכב שפתי ישנים, ואפלו באותו עולם שפתותיו מרחשות בתורה.

עוד שמעתי, וחכך כיון הטוב - הפסוק הזה נאמר לכנסת ישראל, ונאמר בתשבחת. אם כך, מי הוא שמשבח אותה בזה? אם הקדוש ברוך הוא - מה זה הולך לדודי? הולך אלי היה צריך להיות!

אלא ודאי שהקדוש ברוך הוא משבח את כנסת ישראל כמו שהיא משבחת אותו, שכתוב חכו ממתקים, כך הקדוש ברוך הוא משבח את כנסת ישראל. (שפתוב) וחכך כיון הטוב. יין הטוב - שהוא יין המשמר. הולך לדודי - זה יצחק שנקרא ידיד מבטן. למישרים - כמו שנאמר (תהלים צט) אתה כוננת מישרים, להכליל שמאל בימין. וזהו מישרים, שבגלל השמחה של אותו היין הטוב, נכלל השמאל בימין, וכלם שמחים. (דוכב שפתי ישנים) שהרי הכל מתעוררים בשמחות וברכות, וכל העולמות נמצאים בשמחה, ומתעוררים להריק ברכות למטה.

באו רבי יהודה ורבי יצחק ונשקו לו את ראשו, ושמחו עמו. אמרו לו, מה שמך? אמר לו, ייסא. אמרו, רבי ייסא תהיה. יותר תהיה מצוי בעולם מרבי ייסא חברנו, שהסתלק מבינינו. אמרו לו, ומי אביך? אמר לו, נפטר מן העולם, והיה למד אותי כל יום שלשה דברי תורה, ובלילה שלשה דברי חכמה של אגדה. והדברים הללו למדתי מאבי, וכעת אני גר עם אדם אחד שמונע אותי מן התורה, ואני הולך כל יום לעבודה, ובכל יום אני חוזר על אותם הדברים שלמדתי מאבי.

אמרו לו, אותו אדם יודע בתורה? אמר להם, לא, הוא זקן, ולא יודע לברך את הקדוש ברוך הוא, ויש לו בנים, ולא שם אותם בבית הרב. אמר רבי יהודה, (אם לא כך היה) אם לא היה כך, הייתי נכנס לכפר הזה לדבר עליך. עכשו אסור לנו לראות את פניו, זרק ממך את החמור, ואתה לך אלינו. אמרו לו, מי אביך? אמר, רבי זעירא מכפר ראמין.

שְׁעוֹשִׁים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, הַכֹּל הוּא כְּעֵין דְּגָמָא שֶׁל מַעְלָה, כָּל שְׁכַן יֵין, שְׁעוֹמֵד בְּמָקוֹם עֲלִיּוֹן, דְּגַמַּת הַיֵּין הַמְּשֻׁמֵּר.

מִשּׁוּם כִּף יִשְׂרָאֵל שׁוֹתִים יֵין שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּרָאוּי בַקְדֻשָּׁה, כְּמוֹ שִׁישְׂרָאֵל לְמַעְלָה שְׁשׁוֹתָה וְנִשְׂרַשׁ וּמִתְבָּרַךְ בְּאוֹתוֹ יֵין עֲלִיּוֹן קְדוֹשׁ, וְלֹא שׁוֹתִים יֵין שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּטַמְאָה וּמִצַּד הַטַּמְאָה, שֶׁהָרִי בּוֹ שׁוֹרָה רוּחַ הַטַּמְאָה (וְאֵינְנוּ מִצַּד יִשְׂרָאֵל). וּמִי שְׁשׁוֹתָה אוֹתוֹ (אִתָּם), נְטַמְאָת רוּחוֹ, וְהוּא נְטַמְאָ, וְאֵינּוּ מִצַּד שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ עוֹלָם הַבָּא הוּא יֵין הַמְּשֻׁמֵּר.

וְעַל כֵּן יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים צְרִיכִים לְשָׁמֵר אֶת זֶה עַל הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁנִּקְשַׁר בְּמָקוֹם הָעוֹלָם הַבָּא. וּמִשּׁוּם כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְבָּרַךְ בֵּינָן יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בְּכָל, מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְשַׁמַּח אֶת צַד הַשְּׂמֵאל, וּבִתְוֹךְ שִׁמְחָתוֹ נִכְלָל בֵּימִין. וְכִשְׁהַכֹּל נַעֲשֶׂה יְמִין, אֲזַי הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּשִׁמְחָה, וּבְרִכּוֹת נִמְצְאוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. וּבְמַעֲשֶׂה שְׁלֵמַטָּה יִתְעוֹרֵר מַעֲשֶׂה שְׁלֵמַעְלָה, וְעַל כֵּן מְזַמְּינִים יֵין כְּנֶגֶד יֵין.

וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא שְׁמוֹר לְמַעְלָה, צְרִיךְ לְשָׁמֵר אוֹתוֹ לְמַטָּה, וְכָל שִׁמְרָתוֹ הִיא קְדֻשָּׁה לְיִשְׂרָאֵל, וּמִי שֶׁפּוֹגֵם אוֹתוֹ לְמַטָּה בְּצַד הַטַּמְאָה, הוּא יְטַמְאָ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, הַמָּקוֹם שֶׁשׁוֹרָה אוֹתוֹ הַיֵּין הַמְּשֻׁמֵּר. הוּא לֹא שְׁמַר אוֹתוֹ, הוּא לֹא יִשְׁתַּמֵּר לְעוֹלָם הַבָּא. הוּא טַמְאָ אוֹתוֹ, יְטַמְאוּ אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּאוֹתוֹ יֵין שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרִי יִשְׂרָאֵל שֶׁמְקַדְּשִׁים אֶת נַפְשָׁם בַּקְדֻשָּׁה עֲלִיּוֹנָה, וְשׁוֹמְרִים מֵהַ שְׁצָרִיךְ לְשָׁמֵר, וּמְקַדְּשִׁים אֶת הַמְּלַךְ בְּשִׁמְרָה הָעֲלִיּוֹנָה הַזֶּה. אֲשֶׁרִיֵּהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

פְּתַח אוֹתוֹ הַיֵּלֵד וְאָמַר, (מְשַׁלֵּי כַּט) מְלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְגו'. מִי הַמְּלֶךְ? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּמִשְׁפָּט – זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא הַכֹּלֵל שֶׁל הָאֲבוֹת. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת, כְּתוּב תְּרוּמַת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כה) וְזֹאת הַתְּרוּמָה. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת – זֶה עֶשׂוֹ, שֶׁשׁוֹאֵל עַל תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת כָּל יוֹם, וְלֹא עוֹשֶׂה דְבָר. וְאִישׁ תְּרוּמוֹת, שְׁאֵינּוּ מִשְׁפָּט, שֶׁהָרִי תְּרוּמָה הִיא הַסְּתַלְקוֹת הַרְחֵמִים, מִשּׁוּם זֶה לֹא בָּאָה בְּמִשְׁפָּט, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְשַׁלֵּי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. וְעַל כֵּן, וְאִישׁ תְּרוּמוֹת יִהְרַסְנָה.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, סְמְכוּנֵי בְּאֲשִׁישׁוֹת רַפְדוּנֵי בַתְּפוּחִים וְגו'. הַפְּסוּק הַזֶּה הָרִי נִתְבָּאָר, וְיִפָּה. אֲבָל כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל אִמְרָה אֶת זֶה בְּגָלוֹת. סְמְכוּנֵי, מַה זֶה סְמְכוּנֵי? אֵלֹא מִי שֶׁנּוֹפֵל צְרִיךְ לְסַמֵּךְ אוֹתוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים קמח) סוּמֵךְ ה' לְכָל הַנוֹפְלִים וְגו'. וּמִשּׁוּם כִּף, כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנּוֹפְלָה, שְׁכָתוּב (עֲמוֹס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם, צְרִיכָה לְסְמִיכָה, וְהִיא אוֹמַרְתָּ סְמְכוּנֵי. לְמִי הִיא אוֹמַרְתָּ? לְיִשְׂרָאֵל בְּנִיָּה, שֶׁהֵם עִמָּה בְּגָלוֹת.

וּבַמָּה? בְּאֲשִׁישׁוֹת. אֵלּוּ הֵם הָאֲבוֹת שֶׁמִּתְמַלְאִים בְּרֵאשׁוֹנָה מֵאוֹתוֹ יֵין טוֹב הַמְּשֻׁמֵּר. וְכִשְׁהֵם מִתְמַלְאִים, הָרִי הַבְּרִכּוֹת מְצוּיּוֹת אֵלֵיָּה עַל יְדֵי דְרָגָה אַחַת שֶׁהִיא צְדִיקָה. וּמִי שִׁיּוּדַע לִיַּחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, אִף עַל גַּב שְׁבָרְכוֹת לֹא מְצוּיּוֹת בְּעוֹלָם, הוּא סוּמֵךְ וְסוּעֵד אֶת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת. **רַפְדוּנֵי** בַתְּפוּחִים, הַכֹּל אֶחָד כְּמוֹ שְׁאִמְרָנוּ. אֲבָל הַסוּד הַזֶּה, אֲשִׁישָׁה – מְכַנִּיסָה יֵין. תְּפוּחַ – מוּצִיא יֵין, וּמְכוּן רְצוּן. וְעַל כֵּן אֲשִׁישׁוֹת וְתְּפוּחִים. אֲשִׁישׁוֹת, לְרוּחַ מֵיֵין. תְּפוּחִים, לְכוּן אֶת הַרְצוֹן שֶׁהֵיֵין לֹא יִזִּיק. וְכָל זֶה לְמָה? כִּי חוֹלַת אֶהְבָּה אֲנִי, בְּגָלוֹת. וּמִי שֶׁמִּיַּחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, צְרִיךְ לִיַּחַד דֵּין עִם רַחֲמִים וְלִהְכָלִּילֵם כְּרָאוּי, שִׁיתְּבַשֵּׁם וְיִתְתַקֵּן הַכֹּל כְּרָאוּי, וְזֶה הַתּוֹמֵךְ אֶת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת.

רַבִּי יִצְחָק פְּתַח, (דְּבָרִים לב) אֲשֶׁר חֵלֶב זִבְחִימוֹ יֵאָכְלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם. אֲשֶׁרִיֵּהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּצֵה לְקַדֵּשׁ אוֹתָם. בֹּא רְאֵה, יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים, כָּל חַיֵּי עוֹלָם שִׁיּוֹרְשִׁים, הַכֹּל תְּלוּיִים בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם הַבָּא, מִשּׁוּם שֶׁהוּא חַיִּים שֶׁל הַכֹּל, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְהוּא הַמָּקוֹם שֶׁהֵיֵין הַמְּשֻׁמֵּר מִתְחִיל (וּנְקָרָא יֵין), וּמִשָּׁם יוּצְאִים חַיִּים וּקְדֻשָּׁה לְכָל. וְיֵין שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבִיל יֵין שֶׁל יִשְׂרָאֵל אַחֵר, וְזֶה תְּלוּי בְּזֶה. שֶׁהָרִי יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה, בּוֹ נוֹטֵל חַיִּים, וּמִשּׁוּם כִּף נְקָרָא עֵץ חַיִּים, עֵץ מֵאוֹתוֹ מָקוֹם שֶׁנְּקָרָא חַיִּים, וְיוּצְאִים מִשָּׁם חַיִּים, וְעַל כֵּן מְבָרְכִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בֵּינָן. וְיֵין שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה כְּמוֹ כֵּן.

עוֹבֵד עֲבוּדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, שֶׁהוּא טַמְאָ, וּמִי שֶׁקָּרַב עִמּוֹ יְטַמְאָ כְּשִׁיקָרַב לְיֵין שֶׁל יִשְׂרָאֵל, הָרִי נְטַמְאָ, וְאִסוּר. כָּל שְׁכַן אוֹתוֹ הַיֵּין שֶׁהוּא עוֹשֶׂה. וְלִכְּן אֵל תֹּאמַר שֶׁזֶה הוּא בְּלָבְדוֹ, אֵלֹא כָּל מֵה

קוראים תורה שבכתב. וזהו אשר כתבתי להורתם, להורתם ודאי. (כמו שנאמר ואל חדר הורתי).

תורה שבעל פה, תורה אחרת שעומדת על פה. מהו פה? זהו דעת, שהיא פה של ספר וכתיבה. ותורה זו היא תורה אחרת, שנקראת תורה שבעל פה, שהיא עומדת על אותו הפה שהוא תורה שבכתב. משום כך התעלה משה בכל, על כל הנביאים הנאמנים, שכתוב ואתנה לך, דוקא לך.

בתוב (משלי כה) הגו סיגים מכסף ויצא לצרף כלי. הגו רשע לפני מלך ויכון בחסד כסאו. בא ראה, בשעה שמתרבים הרשעים בעולם, כסאו של המלך הקדוש נתקן בדין, ונטמא (ונשאב) (ועומד) בדין, ושללהבותיו שורפות את העולם. ובשעה שהרשעים עוברים מן העולם, אז ויכון בחסד כסאו. בחסד ולא בדין. מה משמע?

משמיע שהעולם התחתון תלוי בעולם העליון, והעולם העליון לפי דרכי העולם התחתון. ויכון בחסד כסאו, מי שרוצה לברך אותו, להתקין את כסאו בחסד ולא בדין. מה משמע? שכאשר נכנס לבית המקדש, שיכנס בחסד שהוא מים, ולא יכנס ביין ששותה, שהוא גבורה. יכנס בזה (דבר) במים, ואל יכנס ביין.

באו רבי יהודה ורבי יצחק ונשקו ראשו, ומאותו היום לא נפרד מבית רבי יהודה, וכשהיה נכנס לבית המדרש, היה עומד רבי יהודה לפניו. אמר, למדתי ממנו דבר, וראוי לנהג בו כבוד. אחר כך התעלה בין החברים, והיו קוראים לו רבי ייסא, ראש הפטיש המשבר סלעים ומוציא שלהבות לכל צד. והיה רבי אלעזר קורא עליו, (ירמיה א) בטרם אצרך בכטן ידעתיה.

סדר הלימוד ליום ב אייר [יום 209 בשנה]

יירבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם זאת החיה אשר תאכלו וגו'. מה שונה כאן אהרן? אלא משום שהוא עומד תמיד להפריד בין הטמא ובין הטהור, שכתוב להבדיל בין הטמא ובין הטהור.

רבי אבא פתח ואמר, (תהלים לד) מי האיש החפץ חיים וגו', נצר לשונך מרע וגו', סור מרע וגו'.

ואם תאמר, הרי דוד המלך היה איש תרומה? אלא ברחמים. ולא עוד, אלא (דוד המלך איש תרומה היה, והארץ התקיימה בשבילו, כך הוא ודאי. אבל הכל ברחמים היה) שהרי כתוב (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, כמו שנדבק בזה - נדבק בזה.

בא ראה, כל ימי דוד המלך היה משתדל (בשביל) שהתרומה הזו תתקשר למשפט ויזדווגו כאחד. (כדי שיתקיים בארץ) בא שלמה וזוג אותם כאחד, ועמדה הלבנה בשלמות, ועמדה הארץ בקיום. בא צדקיהו והפריד אותם, ונשארה הארץ בלא משפט, ונפגמה הלבנה ונחרבה הארץ, אז ואיש תרומת יהרסנה.

ובא ראה, שמן לכהנים, יין ללוים, לא משום שצריכים יין, אלא מיין המשמר שבא לצד שלהם כדי לחבר הכל כאחד, ולשמח את כל העולמות שהכל ימצא בהם, ימין ושמאל כלולים זה עם זה, שימצא בהם חביבות לכל ואהבה של בני האמונה.

מי שרצונו נדבק בזה, הוא שלם בעולם הזה ובעולם הבא, וימצא כל ימיו שדבוק בתשובה, המקום שיין ושמן מצויים. אז לא ידבק אחרי העולם הזה, לא לעשר ולא לתשוקה שלו. ושלמה המלך צווח על כך ואומר, (משלי כא) אהב יין ושמן לא יעשיר, שהרי עשר אחר יזדמן לו, שיהיה לו חלק בו ולהיות לו חלק בעולם הבא, המקום שיין ושמן שורים בעולם הזה ובעולם הבא. מי שאוהב את המקום הזה לא צריך עשר ולא רודף אחריו. אשרי הצדיקים שמשתדלים בעשר העליון כל יום, שכתוב (איוב כח) לא יערכנה זקב וזכוכית ותמורתה כלי פז. זה בעולם הזה. אחר כך, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא.

עוד פתח ואמר, (שמות כד) ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה וגו'. והתורה - זו תורה שבכתב. והמצוה - זו תורה שבעל פה. להורתם, כתיב חסר, כמו שנאמר (שיר א) ואל חדר הורתי. כאן יש להתבונן, להורתם של מי? אם תאמר הורתם של ישראל - לא כך, שהרי ישראל לא נזכרו בכתוב הזה. אלא הורתם של תורה ומצוות, ומה היא? זהו (מקום) יין המשמר. משום שכל כתיבה של הספר העליון שם שרויה, ומשם יצאה תורה, ועל זה

ממנה, ואם אתם תטמאו את אותה שלה, הרי זאת כנגדכם. אם לטוב – היא עומדת אליכם. ואם רע – היא עומדת אליכם.

אמר רבי אלעזר, זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה, מכל אותם האחוזים מהצד הזה, מתר לכם לאכל, וכל אותם שלא באות מצד הזה, אסור לכם לאכל. משום שיש בהמות מצד זה, ויש שבאות מצד אחר הטמא. והסימן שלהם – שכתוב כל מפרסת פרסה. ולמדנו שכלם רשומים, ואת כלם רשם הפתוב. ומשום כך, כל מי שאוכל מאותם שבאים מהצד הטמא הזה, הוא נטמא בהם, ומטמא את נפשו שבאה מצד טהור.

רבי שמעון אמר, כלל של הכל – כמו שיש עשרה כתרים של אמונה למעלה, כך יש עשרה כתרים של כשפים טמאים למטה. וכל מה שבארץ, מהם אחוזים בצד הזה, ומהם אחוזים בצד ההוא.

ואם תאמר, והעז הזו, ששורה עליה רוח טמאה? לא כך. שאם רוח טמאה שורה בה, אז אסור לנו לאכל. אלא שעוברים בתוכן ונראים כנגדן, ולא שורים לדור בהן, שפאשר הם שורים, רוח אחרת עוברת עליהן, ונפרדים מעצמן. ומשום כך נראות כנגדן ומקטרגות בתוכן, ולא שולטות בעצמן, ולכן מתר לנו לאכל אותן.

בא ראה, פיון שהן באות לשלט בהן, עוברת רוח אחת, זוקפות עינים ורואות את רשומיהן ונפרדים מהן, אבל נראים כנגדן, ולא אסורים לנו למאכל.

בין בבהמות, בין בחיות, בין בעופות, בין דגי הים, בכלם נראים ימין ושמאל (רחמים ודין), ואת כל מי שבא מצד הימין (מצד הרחמים) מתר לנו למאכל. וכל אותם שבאים מצד השמאל (מצד הדין), אסורים כלם לנו למאכל, משום שהדרגה (שעצם) של כלם טמאה, וכלם טמאים, ורוח טמאה שרוייה בתוכם וגרה בהם. ולכן רוח הקדושה של ישראל לא תתערב בהם ולא תטמא בהם, כדי שימצאו קדושים ויודעו למעלה ולמטה. אשרי חלקם של ישראל, שהמלך הקדוש רוצה בהם ורוצה לטהר אותם ולקדש אותם על הכל, משום שהם אחוזים בו.

וכתוב, (משלי כא) שמר פיו ולשונו וגו'. מי האיש החפץ חיים, איזה חיים? אלא אלו חיים שנקראים העולם הבא, והחיים שורים שם. ועל פן שנינו, עץ חיים הוא עץ מאותם החיים, העץ שנטע באותם חיים, ועל פן כתוב מי האיש החפץ חיים.

אוהב ימים לראות טוב, מי הימים? אלא זהו שמו של המלך הקדוש, שאוחז באותם ימים עליונים, שנקראו ימי השמים על הארץ. ימי השמים ודאי, על הארץ ודאי. מי שרוצה חיים שלמעלה, שיהיה לו חלק בהם. ומי שרוצה ימים עליונים להדבק בהם ולאהב אותם – ישמר פיו מהכל, ישמר פיו ולשונו, וישמר פיו ממאכל ומשתה שמטמאים את הנפש ומרחיקים את האדם מאותם חיים ומאותם ימים, וישמר (פיו ולשונו) לשונו מדברים רעים שלא יטמא בהם, ויתרחק מהם, ולא יהיה לו חלק בהם.

בא ראה, פה ולשון, כך נקרא מקום (אחר) עליון, ומשום כך לא יפגם אדם את פיו ולשונו, וכל שכן לטמא את נפשו ועצמו, משום שנטמא הוא בעולם האחר, והרי בארנו.

זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה וגו'. הפסוק הזה אין ראשו סופו ואין סופו ראשו. זאת החיה, בהתחלה, ואחר כך מכל הבהמה? אלא אמר הקדוש ברוך הוא, בכל זמן שישאל שומרים על נפשם ואת עצמם שלא לטמא אותם, ודאי זאת החיה אשר תאכלו, יהיו מצויים בקדושה עליונה, להדבק בשמי, בבחירה של אותה בהמה שבחרתי לכם לאכל, אל תטמאו בהם, ותהיו דבקים בשמי.

ובל זמן שאינם שומרים את נפשם ואת עצמם ממאכל ומשתה, הם ידבקו במקום אחר טמא להטמא בהם. ומשום כך כתוב, זאת החיה אשר תאכלו מכל, מכל ודאי, שהוא סוד השם הקדוש להדבק בו. מכל הבהמה אשר על הארץ, משום שהאכל של הבהמה הזו נמצא טהור, ולא יטמא אתכם, ויהיה לכם חלק בשמי להדבק בו.

ועוד, זאת החיה אשר תאכלו – בפרעה כתוב (שמות ז) בזאת תדע כי אני ה'. הרי זאת כנגדך, להפרע ממך. אף כאן זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה, הרי זאת כנגדכם להפרע מכם אם תטמאו את נפשכם. מה הטעם? כי הנפשות הן

תשתלם דינה לעולם ולעולמי עולמים. דבר אחר לא תמלא, לא תשתלם לעלות למקומה לעולמים, משום שהרי היא נטמאה ונדבקה לצד האחר.

רבי יצחק אמר, כל מי שנטמא בהם, כאלו עבד לעבודה זרה, שהיא תועבת ה', וכתוב לא תאכל כל תועבה. מי שעובד לעבודה זרה, יוצא מצד החיים, יוצא מרשות הקדשה ונכנס לרשות אחרת. אף מי שנטמא במאכלות הללו, יוצא מצד החיים, ויוצא מרשות הקדשה ונכנס לרשות אחרת. ולא עוד, אלא שנטמא בעולם הזה ובעולם הבא, ולכן כתוב ונטמתם בם בלי א'.

וכתוב (ויקרא כ) ולא תשקצו את נפשתיכם בבמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר הבדלתי לכם לטמא. מה זה לטמא? לטמא את העמים עובדי עבודה זרה, שהרי הם טמאים, והם באים מצד הטמאה, וכל צד נדבק במקומו.

רבי אלעזר היה יושב לפני רבי שמעון אביו. אמר לו, זה ששנינו עתיד הקדוש ברוך הוא לטהר את ישראל, במה? אמר לו, במה שכתוב (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגו'. פיון שנטהרים מתקדשים, וישראל שנדבקים בקדוש ברוך הוא נקראו קדש, שכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, וכתוב (שמות כו) ואנשי קדש תהיון לי. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא אומר עליהם, (ויקרא כו) והייתם לי קדשים כי קדוש אני ה', משום שכתוב וכו' תדבק, וכתוב (תהלים קמז) לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום הללויה.

רעיא מהימנא

דנים וחגבים אינם טעונים שחיטה, אלא אסיפתם היא המתרת אותם. כך מורי הישיבה, אין צריכים שחיטה, אלא שנאמר בהם (בראשית מט) ויגוע ויאסף אל עמיו. מה דגי הים חיותם בים, אף תלמידי חכמים בעלי המשנה חיותם בתורה, ואם נפרדים ממנה, מיד מתים. (תנאי) תניני המשנה, שבה התרבו כדגי הים, ואם אלו שביבשה יעלו למים ולא יודעים לשוט, הם מתים. אבל אדם (שהם בעלי קבלה, הללו שלמעלה), שהוא למעלה מכלם, נאמר בו (בראשית א) וירדו בדגת הים ובעוף השמים.

בא ראה, כתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. אם הקדוש ברוך הוא מתפאר בישראל, איך באים להטמא ולהדבק בצד הטמאה? ועל זה כתוב והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני. ולא (אל) תשקצו את נפשתיכם וגו'. מי (שיושב) שהוא בדמות המלך, לא צריך להפרד מדרכי המלך, משום כך רשם הקדוש ברוך הוא את ישראל כל אותם שבאים מצד זה, וכל אותם שבאים מצד אחר. אשרי חלקם של ישראל, שכתוב בהם (שם סא) כל ראייהם יכירום כי הם זרע ברוך ה'. ברוך ה' מממש, ברוך ה' בכל.

ובא ראה, כל מי שאוכל מאותם מאכלים אסורים, נדבק בצד האחר, ומתעב נפשו ועצמו, ורוח טמאה שורה עליו, ומראה את עצמו שאין לו חלק באלוה העליון, ולא בא מהצד שלו ולא נדבק בו. ואם יצא כך מהעולם הזה, אוחזים בו כל אותם האוחזים בצד (שבא מצד) הטמאה, ומטמאים אותו ודנים אותו כאדם שהוא נתעב של רבונו, נתעב בעולם הזה ונתעב בעולם הבא.

ועל זה כתוב ונטמתם בם, בלי א', שלא נמצאת רפואה לתועבתו, ולא יוצא מטמאתו לעולמים. אוי להם! אוי לנפשם, שלא ידבקו בצרור החיים לעולמים, שהרי נטמאו! אוי לעצמם! עליהם כתוב (ישעיה סו) כי תולעתם לא תמות וגו', והיו דראון לכל בשר. מה זה דראון? סרחון. מי גרם לו? אותו הצד שנדבק בו.

ישראל באים מצד הימין. אם נדבקים בצד השמאל, הרי פוגמים את הצד הזה, ופוגמים את עצמם, ופוגמים את נפשם, פגומים בעולם הזה ופגומים בעולם הבא. כל שכן מי שנדבק בצד הטמאה, שהכל אחוז זה בזה, וכתוב (דברים יד) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך וגו'.

רבי יוסי פתח ואמר, (קהלת ו) כל עמל אדם לפיהו וגו'. הסתכלתי בדברי שלמה המלך, וככלם אחוזים בחכמה עליונה. כל עמל אדם לפיהו, הפסוק הזה בשעה שדנים את האדם באותו העולם כתוב. כל אותו הדין, וכל מה שסובל באותו העולם ונוקמים ממנו נקמת העולם – לפיהו, בשביל פיהו שלא שמר אותו וטמא אותו את נפשו, ולא נדבק לצד החיים לצד הימין. וגם הנפש לא תמלא, לא

אָמַר רבי אבא, כּף זה ודאי. אֲשֶׁת חֵיל – זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא הַגְּבֵרַת מִכְּמָה חֵילוֹת וְכִמְהָ מַחְנוֹת שֶׁנִּמְצְאִים בְּעוֹלָם. עֲטַרְת בְּעֵלָה – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר עֲטַרְת תְּפָאֲרַת, וְהִכָּל אֶחָד. (ל"ג אֲשֶׁת חֵיל – זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיָה בְּזוּג הַמֶּלֶךְ הוֹצִיאָה כְּמָה חֵילוֹת, כְּמָה מַחְנוֹת, כְּמָה צְדִיקִים בְּעוֹלָם, וְכֻלָּם נִקְרָאִים בָּנִים לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם) עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רבי אבא, כָּל אֶחָד יֹאמַר דָּבָר בְּכְנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

רַבִּי אַבָּא פָתַח וְאָמַר, אֲשֶׁת חֵיל מִי יִמְצָא – זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא אֲשֶׁת חֵיל, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ. מִי יִמְצָא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֲשֶׁר יִמְצָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. (ל"ג מִי יִמְצָא – לְהַגִּיחַ בּוֹ קָרֵב) מִי יִמְצָא – מִי יִזְכֶּה לְהִיּוֹת עִמָּה בְּשִׁלְמוֹת וּלְהִמְצָא עִמָּה תָּמִיד.

וְרַחֲוִק מִפְּנִינִים מְכָרָה, מְכָרָה?! מִקְּחָה הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! אֲלֵא לְכָל אוֹתָם שֶׁלֹּא נִדְבְּקוּ עִמָּה בְּשִׁלְמוֹת וְלֹא שְׁלָמִים עִמָּה, הִיא מְכָרָה אוֹתָם וְהַסְגִּירָה אוֹתָם בְּיַד עַמִּים אַחֲרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲזְבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה', וַיִּמְכְּרוּ אֶת בְּיַד סִיסְרָא. וְאִזּוֹ הִתְרַחֲקוּ כָּלֵם מֵאוֹתָן פְּנִינִים עֲלִיוֹנוֹת קְדוּשׁוֹת, שֶׁלֹּא יְהִי חֵלֶק בָּהֶן. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְרַחֲוִק מִפְּנִינִים מְכָרָה.

רַבִּי חֵיִיא פָתַח בְּפִסּוּק אַחֲרָיו וְאָמַר, בְּטַח בָּה לֵב בְּעֵלָה וְשִׁלָּל לֹא יַחְסֹר, בְּטַח בָּה לֵב בְּעֵלָה – זֶה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁמִּשּׁוּם כֶּף מְנָה אוֹתָהּ עַל הָעוֹלָם לְהַנְהִיג אוֹתוֹ, כָּל כְּלֵי הַזִּיז שֶׁלוֹ הַפְּקִיד בְּיָדָהּ, וְכָל אוֹתָם לוֹחֲמֵי הַקָּרֵב, וְעַל כֵּן וְשִׁלָּל לֹא יַחְסֹר.

רַבִּי יוֹסִי פָתַח בְּפִסּוּק אַחֲרָיו וְאָמַר, גְּמַלְתָּהוּ טוֹב וְלֹא רָע כָּל יְמֵי חַיֵּיהָ. גְּמַלְתָּהוּ טוֹב, הִיא הַזְמִינָה טוֹב לְעוֹלָם, הַזְמִינָה טוֹב לְהִיכָל הַמֶּלֶךְ וְלִבְנֵי הַיְכָלוֹ. וְלֹא רָע, מִשּׁוּם שֶׁכְּתוּב (בראשית ב) וַעֲזַב הַדְּעַת טוֹב וְרָע. מִתִּי טוֹב? בְּזִמְנָן שְׂאוֹתָם יְמֵי הַשָּׁמַיִם מְאִירִים עֲלֶיהָ וּמַזְדוּגִים עִמָּה כְּרָאוּי, שֶׁהֵם יְמֵי חַיֵּיהָ. מִשּׁוּם שֶׁעֵץ הַחַיִּים שׁוֹלַח לָהּ חַיִּים וּמְאִיר לָהּ, וּבְאוֹתוֹ זִמְנָן – גְּמַלְתָּהוּ טוֹב וְלֹא רָע. אָמַר רַבִּי אַבָּא, יָפָה הוּא, וְכָל הַפִּסּוּקִים נֶאֱמָרוּ עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ. שְׁנִינּוּ, אֲשֶׁה מְזַרְעַת תְּחִלָּה, יוֹלְדַת זָכָר. רַבִּי אַחָא אָמַר, הָרִי שְׁנִינּוּ שֶׁהַקְּדוּשׁ

שְׂאוֹתָם מוֹרֵי הַמְּשָׁנָה, הַתְּנִינִים, הַתְּנִין הַגְּדוֹל, נָחַשׁ בְּרִיחַ, כְּנָגֵד וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכָן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים, בְּזִמְנָן שֶׁהַתְּנִינִים, בְּעֵלֵי הַמְּשָׁנָה, יֵשׁ מַחְלָקַת וּמִקְשִׁים זֶה עַל זֶה, בּוֹלַע אֶת חֲבֵרוֹ, וְזֶה תִלְמִיד קָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרָה, חָיָה מִתָּהּ. וְאִם הֵם שְׂוִים זֶה לְזֶה וַיֵּשׁ בָּהֶם מַחְלָקַת וְקִשְׁיָה, נֶאֱמַר בָּהֶם (לְכַסּוּף) (במדבר כא) אֶת וְהִב בְּסוּפָהּ, וּפְרָשׁוּהָ – אֶהְבָּה בְּסוּפָהּ. (עד כאן רַעִיא מֵהִימָנָא).

פְּרִשְׁת תִּזְרִיעַ

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיְלַדָּה זָכָר וְגו'. רַבִּי אֲלֵעָזָר פָּתַח, (שיר ג) עַל מִשְׁכְּבֵי בְּלִילוֹת בְּקִשְׁתֵּי וְגו'. עַל מִשְׁכְּבֵי?! בְּמִשְׁכְּבֵי הִיא צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה עַל מִשְׁכְּבֵי? אֲלֵא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֲמָרָה לְפָנָי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִבְּקִשְׁת מִמֶּנּוּ עַל הַגְּלוּת, מִשּׁוּם שֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת בֵּין שְׂאֵר הָעַמִּים עִם בְּנֵיהָ וְשׁוֹכְכַת לְעַפְרָה. וְעַל שֶׁהִיא שׁוֹכְכַת בְּאַרְץ טְמֵאָה אַחֲרֵת, אוֹמְרֵת: עַל מִשְׁכְּבֵי אֲנִי מִבְּקִשְׁת, שְׂאֲנִי כּוֹאֲבַת (שׁוֹכְכַת) בְּגְלוּת, וְעַל זֶה – בְּקִשְׁתִּי אֶת שְׂאֵהְבָה נְפֹשִׁי, וְלְהוֹצִיא אוֹתִי מִמֶּנּוּ.

בְּקִשְׁתִּי וְלֹא מִצְאֵתִי, שְׂאִין דְּרַכּוּ לְהַזְדוּג עִמִּי אֲלֵא בְּהִיכָלוֹ, קְרָאֵתִי וְלֹא עֲנִנִי. שֶׁהִנֵּה בֵּין עַמִּים אַחֲרִים אֲנִי יוֹשֶׁבֶת, וְאִין שׁוֹמְעִים אֶת קוֹלוֹ אֲלֵא בְּנִי, שֶׁכְּתוּב (דברים ד) הִשְׁמַע עִם קוֹל אֱלֹהִים וְגו'.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, עַל מִשְׁכְּבֵי בְּלִילוֹת – אֲמָרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עַל מִשְׁכְּבֵי הַתְּרַעַמְתִּי לְפָנָיו, שֶׁהִיא מְזוּדָג עִמִּי לְשִׂמְחָה אוֹתִי וְלִבְרִךְ אוֹתִי בְּשִׂמְחָה שְׁלָמָה. שֶׁכֶּף שְׁנִינּוּ, שֶׁמְזוּדָג שֶׁל הַמֶּלֶךְ עִם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל כְּמָה צְדִיקִים יִרְשׁוּ יִרְשַׁת נַחֲלָה הַקְּדוּשָׁה, וְכִמְהָ בְּרִכּוֹת נִמְצְאוֹת בְּעוֹלָם.

רַבִּי אַבָּא הִיא הוֹלֵךְ לְכַפֵּר קְנִיָּא (בסחורה) לְמַעַרְת לוֹד, וְהָיוּ עִמִּי רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חֵיִיא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (משלי יב) אֲשֶׁת חֵיל עֲטַרְת בְּעֵלָה וְגו'. אֲשֶׁת חֵיל – זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְכִרְקַב בְּעַצְמוֹתָיו מְבִישָׁה – אֵלוֹ (זו הָאֲמוּנָה שֶׁל שְׂאֵר) הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה שְׂאִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יְכוֹל לְסַבֵּל אוֹתָם בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ב) וְאֶקוּץ בָּם. כְּאוֹתָם קוֹצִים וְדוֹרְדִים שְׂדוּחִקִים אֶת הָאָדָם וְלֹא יְכוֹל לְסַבֵּל אוֹתָם.

והלילה אמר הרה גבר. הלילה אמר לאותו ממנה:
הרה גבר מפלוני. והקדוש ברוך הוא מפקיד לו, את
אותה הרוח, כל מה שמפקיד, והנה פרשה.

אז יורדת רוח, וצ'לם אָחַד עמָה, אותו שעומד
בדיוקנו למעלה, באותו צ'לם נברא (התגדל),
באותו צ'לם הולך בעולם הזה. זהו שפּתוב (תהלים
לט) אַךְ בְּצֵלִים יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. בעוד שהצ'לם הזה
נמצא עם האדם, בצ'לם שלו עומד בעולם הזה,
שמתחברים כאחד (נמצא עמו אדם עומד בעולם הזה,
ושנים הם שמתחברים כאחד) הוא עומד בעולם הבא,
ושנים הם שמחברים יחד. ושלמה המלך מזהיר את
בני האדם ואומר, (שיר ב) עד שיפוח היום ונסו
הצ'ללים, שנים.

ובספר הכשפים של אשמדאי מצאנו, שאותם
שיודעים (שרוצים) לכשף כשפים מצד
השמאל ולהדבק בהם, יקום לאור הניר או במקום
שיראו אותם הצ'למים שלו, ויאמר אותם דברים
שמתקנים לאותם הכשפים, ויקרא להם לאותם
צ'דדים טמאים בשמות הטמאים שלהם, ויזמין
(וישביע) הצ'למים שלו לאותם שקורא, ויאמר שהוא
מתקן ברצונו להם למצותם, ואותו האיש יוצא
מרשות רבונו, ופקדונו נותן לצד האחר.

ובאותם דבורים של כשפים שהוא יאמר ויזמין
(וישביע) אותם לצ'למים, נראים שתי
רוחות, ומתקנים באותם צ'למים שלו במראה של
בני אדם, ומודיעים לו דברים להרע ודברים
להיטיב לזמנים ידועים. ואלו שתי הרוחות שלא
נכללו בכלל של גוף, עכשו נכללים בצ'למים
הללו, ומתקנים בהם ומודיעים לו לאדם דברים
להרע, וזהו שיוצא מרשות רבונו, ופקדונו נותן
לצד הטמא.

בא ראה, אסור לאדם לזרק כלי הבית ולהפקידו
לצד האחר, שלא צריך, או דבר אחר
שכמותו (של ביתו לקבל אותו), שהרי כמה שומרי
הכללים מזמנים לדבר שהוא לקבל אותו, ומאותו
זמן לא שורים עליו ברכות, שהרי הוא מצד אחר.
כל שכן מי שמזמין ברצונו על אותו הטוב העליון
שלו, לאחר ולצד האחר, שהרי הוא מאותו
שהזמין אותו.

ברוך הוא גזר על הטפה ההיא אם היא זכר אם היא
נקבה, ואתה אומר אשה מזרעת תחלה יולדת זכר?
אמר רבי יוסי, ודאי שהקדוש ברוך הוא מבחין בין
טפה של זכר ובין טפה של נקבה, ומשום שמבחין
בה, גוזר עליה אם תהיה זכר או נקבה.

אמר רבי אחא, וילדה זכר - וכי כיון שמזרעת
יולדת, שפּתוב וילדה? (אלא) הפסוק הזה כף
היה צריך להיות: אשה כי תהר וילדה זכר. (תזריע
ויהיה זכר) מה זה כי תזריע וילדה? אמר רבי יוסי,
אשה, מיום שמתעברת עד היום שמולידה, אין לה
בפיה אלא הילוד שלה אם יהיה זכר, ועל כן - אשה
כי תזריע וילדה זכר.

אשה כי תזריע. רבי חזקיה פתח, מה רבו מעשיך
ה', כמה רבים מעשי המלך הקדוש בעולם.
משל לאדם שלקח בידו כמה זרעים יחד, וזרע
אותם בפעם אחת, ואחר כך יוצא כל אחד ואחד
לבדו. כך הקדוש ברוך הוא עשה מעשיו בחכמה,
ובחכמה נטל הכל יחד וזרע אותם, ואחר כך יצאו
כל אחד ואחד בזמנו. זהו שפּתוב (תהלים קד) כלם
בחכמה עשית.

אמר רבי אבא, מה רבו מעשיך ה', כמה רבים
מעשי המלך הקדוש, וכלם סתומים
בחכמה. זהו שפּתוב כלם בחכמה עשית. כלם
כלולים בחכמה, ולא יוצאים החוצה אלא
בשבילים ידועים כלפי הבינה, ומשם נעשים הכל
ונתקנים. זהו שפּתוב (משלי כד) ובתבונה יתכונן,
ועל זה - כלם בחכמה עשית, בבינה.

מלאה הארץ. הארץ - זו כנסת ישראל, שמשם
הכל מתמלא, כמו שנאמר (קהלת א) כל
הנחלים הלכים אל הים וגו'. קנייך - שהיא מוציאה
אותם אחר כך. זהו שפּתוב (בראשית ב) אלה תולדות
השמים והארץ בהבראם, בה' בראם. משום כך,
מלאה הארץ קנייך.

בא ראה, בשעה שאדם בא להתקדש להזדוג
בנקבתו (בכונה) ברצון קדוש שלו, מתעוררת
עליו רוח (אחרת) קדושה, כלולה זכר ונקבה, ורומז
הקדוש ברוך הוא לשליח אחד הממנה על הריונות
בני האדם, ומפקיד בידו אותה הרוח, ומודיע לו
לאיזה מקום יפקד אותו. זהו שפּתוב (איוב א)

משונים שאדם הראשון וזווגו חטאו לקדוש ברוך הוא, ועל כן נפרדים כשיוצאים מלמעלה, עד שיהיה רצון מלפני הקדוש ברוך הוא. אם זוכה אדם, נותנים לו זוגתו, ואם לא – מפרידים אותה ממנו, ונותנים אותה לאחר, מולידים בנים שלא כפראוי. ועל זה כתוב (שם ו) לא ידון רוחי באדם. מה זה רוחי? רוחו היה צריך להיות! אותן שתי רוחות שיוצאות זוגות, לא ידונו יחד. ועל זה כתוב וילדה זכר, ולא כולל זכר ונקבה כפי דרך העולם, שהם גרמו.

רבי אלעזר אמר, לא כן, שהרי הכל, זכר ונקבה כלולים יחד, ואחר כך נפרדים. אבל וילדה זכר, כלולים יחד מצד הימין. ואם תלד נקבה, כלולים באחד נקבה וזכר מצד השמאל, שיותר שולט צד השמאל על צד הימין, והזכר נכנע בימין שלא שולט, ואז אותו הזכר שיוצא מן הנקבה מצד השמאל, כל דרכיו כמו נקבה (ולא נקרא זכר). אבל הזכר שיוצא מתוך הימין, הוא שולט, והנקבה שיוצאת ממנו נכנעת, שהרי צד השמאל לא שולט, ועל כן כתוב וילדה זכר.

ובמה אלפים ורבות יוצאים בפעם אחת בעולם. ומהיום שמוציאה אותם, לא נקראים נפשות, עד שהן מתישבות בגוף. וכמה הוא? שלשים ושלשה ימים. הינו שכתוב ושלשים יום ושלשת ימים וגו'. וטמאה שבעת ימים, שהרי כל שבעת ימים לא נכנסים אליה רוחות להתקשר בה, וכל שבעת הימים הללו הרוח הולכת בגוף למצא את מקומה, ואז כתוב (ויקרא כב) והיה שבעת ימים תחת אמו.

וביום השמיני חוזרים הרוח והגוף להראות לפני הגבירה ולהקשר עמה, ובזכר, בגוף וברוח. ושלשים יום ושלשת ימים תשב על (ב)דמי טהרה, שתתישב הרוח בגוף. ושלשה ימים מה עושים? אלו שלשת ימי המילה, שלתינוק כואב, והרוח לא שמה את מדורה בגוף כבשאר הימים, ועל כן – ושלשים יום ושלשת ימים תשב בדמי טהרה.

בדמי טהרה בראשונה, ואחר כך ימי טהרה. בדמי טהרה – אלו דמי מילה, דם אחר דם שבא מהתינוק, והקדוש ברוך הוא שומר אותם דמים כל הימים הללו. זהו שכתוב תשב בדמי טהרה, טהרה

ובשקרבים ימי האדם לצאת מן העולם הזה, אותו הצלם העליון שנותנים לו, באה אותה רוח רעה שהיה נדבק בה בכל יום, ונוטלת אותו הצלם, ומתתקן בו והולך לו, ולא חוזר לאדם לעולמים. אז ידע שהרי הוא נדחה מן הכל.

בא ראה, בשעה שהנשמה יורדת להפנס לו בעולם הזה, יורדת לגן העדן של הארץ, ורואה את כבודם של רוחות הצדיקים עומדים שורות שורות. אחר כך הולכת לגיהנם, ורואה את הרשעים שצווחים וי וי, ולא מרחמים עליהם. ובכל מעידים בה עדות, ואותו הצלם הקדוש עומד עליה, עד שיוצאת לעולם.

כשיוצאת לעולם, מזדמן לה אותו הצלם, ומשתתף עמה, ומתגדל עמה, כמו שנאמר אך בצלם יתהלך איש. ובאותו הצלם משתתפים (נמצאים) ימי האדם ותלויים בו. זהו שכתוב (איוב ח) כי תמול אנחנו ולא נדע כי צל ימינו עלי ארץ. כי צל ימינו ודאי. ומיום שמתעברת האשה עד היום שמולידה, לא יודעים בני אדם את מעשי הקדוש ברוך הוא כמה הם גדולים וכמה הם עליונים. זהו שכתוב (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' וגו'.

בא ראה, כל רוחות העולם כלולות זכר ונקבה, וכשיוצאות, יוצאות זכר ונקבה, ואחר כך נפרדים בדרכיהם, אם זוכה האדם, אחר כך מזדווגים יחד. והינו בת זוגו, ומתחברים בזוג (בגוף) אחד בכל, רוח וגוף, שכתוב (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה למינה. מה זה למינה? אותה רוח האדם שיוצאת וזוגו שדומה לו.

ומה זה הארץ? כמו שנאמר רקמתי בתחתיות ארץ, והנה פרשוה. תוצא הארץ ודאי, שהרי ממנה יוצאים נפש חיה, כמו שבארנו, זו רוחו של אדם הראשון, זהו שכתוב (שם א) ומפרי העץ אשר בתוך הגן. ומפרי העץ – זה הקדוש ברוך הוא. אשר בתוך הגן – אשר בתוך האשה שנינו, הינו אשה כי תזריע וילדה זכר כתוב. ולא כולל זכר ונקבה כפי דרך העולם, שהם גרמו לו, שלא מתחברים כמו שיוצאים מלמעלה זוגות.

השכינה, ונחשב לפני הקדוש ברוך הוא שְׁהוּא קָרְבַּן שְׁלָם שִׁיתְקַבַּל בְּרָצוֹן.

והקרְבַּן הזה, כמו קרבן הבהמה. זה לשמנה ימים, וזה לשמנה ימים, שכתוב ומיום השמיני והלאה ירצה. במה ירצה? בזה שעוברת עליו שבת אחת. כיון שעוברת עליו שבת אחת, אז זה ירצה לקרבן, וזה לקרבן. למה? משום שנדבק ונדמן אל אותה השבת, סוד ברית הקדש, ועל כן הכל הוא בסוד עליון. (ע"כ רעיא מהימנא).

בכל קדש לא תגע ואל המקדש וגו'. בא ראה, בכל יום ויום כנסת ישראל נוטלת מבית המלך מזון לרוחות בני האדם וזנה אותם בקדשה, פרט לאלה, שעד שמתישבות בגוף אותן רוחות. אחר שלשים ושלשה ימים היא משגיחה עליהם כל יום, שהרי הרוחות נקשרות בגוף כשאר בני העולם. כמו שהיא לא שורה אלא במקום שלם, כך כל מעשיו כגון זה, עד שנשלמים. בכל קדש לא תגע, להשגיח עליהם.

ואם נקבה תלד. כמו שבארנו, שיותר צד השמאל שולט, והימין נכנע. ועל כן הכל, על כל אחד שנים, רחוקה הנקבה מן הזכר להקשר הרוח בגוף, שהרי השמאל אינו מתישב כך כמו הימין, ונמצא יותר בתקף.

אשה כי תזריע וילדה זכר וגו'. רבי יהודה פתח, (שמואל א-ב) אין קדוש כה' כי אין בלתי ואין צור כאלהינו. הפסוק הזה קשה, אין קדוש כה', משמע שיש קדוש אחר, משום שכתוב כה'. ואין צור כאלהינו, משמע שיש צור אחר.

אלא ודאי, אין קדוש כה', שכמה קדושים הם, קדושים למעלה, שכתוב (דניאל ד) ומאמר קדישין שאלתא. ישראל הם קדושים, שכתוב (ויקרא יט) קדשים תהיו. וכלם קדושים, ולא קדושים כה'. ומה הטעם? משום שכתוב כי אין בלתי. מה זה כי אין בלתי? אלא קדשת הקדוש ברוך הוא בלתי הקדשה שלהם, שהוא לא צריך את הקדשה שלהם. אבל הם אינם קדושים בלתי, וזהו כי אין בלתי, אין הקדשה שלהם בלתי.

ואין צור כאלהינו. כמו שבארוה, שהקדוש ברוך הוא צר צורה בתוך צורה ומתקין אותה,

סתם, ולא הזכיר ה"א האחרונה, שלא תאמר הטהרה של הגבירה, אלא טהרה סתם. דמי טהרה נקראים ימי הטהרה הללו.

רעיא מהימנא

וביום השמיני ימול בשר ערלתו. מצוה זו למול לשמנה ימים מילת ברית הקדש. סוד עליון, שכתוב (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. למי? לאותם יראיו, אותם יראי חטא, שהרי סוד הברית הקדוש לא ראוי לגלות, רק להם. ואת סוד הברית הקדוש הרי פרשוהו, ונתבאר בכמה מקומות.

וסוד זה לשמנה ימים הוא חיוב על העולם, לכל העם הקדוש, שכתוב וכיום השמיני ימול בשר ערלתו. יום השמיני – זהו אות ברית הקדש, והוא שמיני לכל הדרגות, ומילת אותו הברית להעביר אותה ערלה מלפני הברית.

שהרי באותו הזמן שמתכנסים העם הקדוש להעביר אותה הערלה מלפני הברית, הקדוש ברוך הוא מכנס את כל הפמליא שלו ומתגלה ודאי להעביר את אותה הערלה למעלה מלפני ברית הקדוש. שהרי כל המעשים שישאל עושים למטה, מעוררים מעשה למעלה. ובאותו זמן נדחית אותה הערלה מכל העם הקדוש למעלה, ומתקינים לאותה הערלה כלי אחד עם עפר להשרות אותה הערלה בתוכו, בסוד הכתוב (ישעיה סה) ונחש עפר לחמו. (בראשית ג) ועפר תאכל כל ימי חייה.

מבאן שלא צריך לנהג בזיון במקום ההוא. אף על גב שמעבירים אותו מהברית הזו, ומקומו כאשר נפרד מהברית הזו הוא עפר, (שהנה) שהרי אחר שהנחש ההוא העבר מלפני האדם, הקדוש ברוך הוא שם לו את מדורו בעפר, שכתוב ועפר תאכל כל ימי חייה. וכיון שהקדוש ברוך הוא כשהעביר אותו מלפני אדם, שם מדורו בעפר והתקין אותו, כך באותו גון ממש אנו צריכים כשמעבירים את הערלה, להתקין לה עפר שהיה בו המדור שלו.

כל אדם צריך להקריב אותו בן קרבן לקדוש ברוך הוא, בשמחה, ברצון הלב, להכניסו תחת כנפי

אֵעֲשֶׂה לו עֲזַר כְּנַגְדּוֹ. מה זה כְּנַגְדּוֹ? כְּנַגְדּוֹ פְּנִי, להִדְבִּק זה עם זה פְּנִים בְּפְנִים. מה עֲשֶׂה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוא? נִסַּר אוֹתוֹ וְנִטַּל הַנִּקְבָּה מִמֶּנּוּ, זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּקַּח אַחַת מִצְלַעְתֵּיו. מה זה אַחַת? זו הַנִּקְבָּה שְׁלוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אַחַת הִיא יוֹנְתֵי תַמְתִּי. וַיִּבְיָאָה אֶל הָאָדָם, הַתְּקִינָה כְּכֹלָה, וְהִבִּיא אוֹתָהּ לְהִיּוֹת כְּנַגְדּוֹ פְּנֵי הַמְּאִירוֹת פְּנִים בְּפְנִים. וּבְעוֹד שֶׁהִיְתָה דְבוּקָה הַנִּקְבָּה בְּצִדּוֹ, הִיָּה הָאָדָם לְבָדוֹ. אַחַר כֵּן עָלוּ שְׁנַיִם, וְקָמוּ שְׁבַע יַחַד.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעַה שֶׁנִּכְנְסָה (שֶׁהִתְתַּקְּנָה) אֶצֶל אָדָם, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בִּרְךְ אוֹתָם, זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם א) וַיִּבְרַךְ אֹתָם אֱלֹהִים, כְּחֹזֵן שֶׁמְבָרַךְ אֶת הַכֹּלָה בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת. מִכָּאֵן לְמַדְנּוּ, חֲתָן וְכֹלָה, פִּינּוֹן שְׁמֵתִבְרָכִים בְּשֶׁבַע בְּרָכוֹת, נִדְבָקִים יַחַד, כְּמוֹ דְגָמָא שְׁלִמְעָלָה.

וְעַל כֵּן, מִי שֶׁבָּא לְהִתְחַבֵּר עִם אִשָּׁה שֶׁל שֶׁל אַחַר, הֵנָּה פּוֹגֵם אֶת הַזְּוֹג, (כְּפִיכּוֹל עוֹשֶׂה שְׁתֵּי רְשִׁיּוֹת לְמַעְלָה) שֶׁהָרִי הַזְּוֹג שֶׁל כְּנִסְתֵי יִשְׂרָאֵל עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָדוֹ, בְּזִמְנֵי שֶׁהוּא בְּרַחֲמִים וּבְזִמְנֵי שֶׁהוּא בְּדִין. בֵּא רָאָה, מִי שֶׁמִּתְחַבֵּר לְאִשָּׁה שֶׁל אַחַר, כְּאִלּוֹ מְשַׁקֵּר בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבְכִנְסֵת יִשְׂרָאֵל, וְעַל זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מְכַפֵּר לוֹ בְּתִשׁוּבָה, וְהִתְשׁוּבָה תְלוּיָה עַד שֶׁיִּסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה כב) אִם יִכְפֹּר הָעוֹן הַזֶּה לָכֶם עַד תִּמְתּוּן. וּמִתִּי? בְּשַׁעַה שֶׁנִּכְנְסָה בְּתִשׁוּבָה לְעוֹלָם הֵהוּא, וַיֵּשׁ לוֹ לְקַבֵּל עֲנָשׁ.

רְבִי אֶלְעָזָר אָמַר, מִי שֶׁמְשַׁקֵּר בְּכִנְסֵת יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְקַבֵּל בְּתִשׁוּבָה עַד שֶׁיִּדּוֹן בְּדִין שֶׁל גִּיְהִנָּם. כֹּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמְשַׁקֵּר בְּכִנְסֵת יִשְׂרָאֵל וּבְקְדוּשׁ-בְרוּךְ-הוּא. וְכֹל שֶׁכֵּן אִם מְטָרִיחַ אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעֲשׂוֹת דְמוֹת שֶׁל מְזַר בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁל הָאִחַר וּמְכַחֵשׁ אֶת פְּרִסוּם הַמְּלָךְ.

רְבִי חִיָּיא פִּתַּח וְאָמַר, (משלי כ) גּוֹזֵל אֲבִיו וְאָמוֹ וְגוֹ'. אֲבִיו - זֶה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמוֹ - זוֹ כְּנִסְתֵי יִשְׂרָאֵל. מַה גּוֹזֵל? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה ג) גִּזְלַת הָעֲנִי בְּכַתִּיכֶם. וּמִי הִיא? מִי שֶׁחּוֹמֵד אִשָּׁה אַחֶרֶת שְׂאִינָה בֵּת זוּגוֹ.

שָׁם שְׁנִינּוּ, כֹּל הַנְּהַנְּהָה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא בְרָכָה, כְּאִלּוֹ גּוֹזֵל אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאֶת כְּנִסְתֵי

וְנוֹפֵחַ רוּחַ חַיִּים, וּמוֹצִיא אוֹתָהּ לְאֹוִיר הָעוֹלָם. דְּבַר אַחַר וְאֵין צוּר כְּאִלְהִינוּ - יֵשׁ צוּר שֶׁנִּקְרָא צוּר, (ישעיה נא) הַבֵּיטוּ אֶל צוּר חֲצֻבְתֶּם. (שמות יז) וְהִפִּיתָ בְּצוּר. הַנְּנִי עֵמֶד לְפָנֶיךָ שֵׁם עַל הַצּוּר בְּחָרֵב. וְכֹלֶם נִקְרָאִים צוּר, וְאֵין צוּר בְּכֹלֶם כְּאִלְהִינוּ, שְׁלוֹ הַשְּׁלִטוֹן וְהַמְּלָכוֹת עַל הַכֹּל.

רְבִי חִיָּיא וְרְבִי אַחָא הָיוּ יוֹשְׁבִים לִילָה אַחַד לְפָנֵי רְבִי אַבָּא. קָמוּ בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה לְעֶסֶק בְּתוֹרָה. עַד שֶׁיִּצְאוּ הַחוּצָה, רָאוּ כּוֹכָב אַחַד שֶׁהִיָּה מִכָּה שְׁלֵשׁ פְּעָמִים בְּכוֹכָב אַחַר וּמִסְתִּיר אוֹרוֹ. בֵּינְתִים שָׁמְעוּ שְׁנֵי קוֹלוֹת בְּשָׁנֵי צְדָדִים, קוֹל אַחַד לְצַד צְפוֹן לְמַעְלָה, וְקוֹל אַחַד לְמַטָּה, וְהַקוֹל הַהוּא מְכַרִּיז וְאוֹמֵר: הַכְּנִסּוּ וְהִתְכַּנְּסוּ לְמִקְוָמְכֶם, עַכְשָׁו הַשְּׁתַמְרוּת שֶׁל נִקְבָּה פְתוּחָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְטִיֵּל בְּגֵן לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים שְׁבַגְנָן. עָבַר אוֹתוֹ הַקוֹל וְשָׁכַף.

חֲזָרוּ רְבִי אַחָא וְרְבִי חִיָּיא. אָמְרוּ, הֵנָּה וְדַאי עֵת רְצוֹן, שֶׁהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל כְּנִסְתֵי יִשְׂרָאֵל (זִמְנֵי) הִיא לְהִתְחַבֵּר עִם הַמְּלָךְ הַקְדוּשׁ. אָמַר רְבִי אַחָא, וְדַאי לֹא (מִתְחַבֵּרֵת) מְשַׁפְּעַת לָהּ כְּנִסְתֵי יִשְׂרָאֵל עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא מִתּוֹךְ שִׁירָה וּמִתּוֹךְ הַשְּׁבַח שְׁלָה אֵלָיו.

עַד שֶׁבָּא הַבְּקָר, וּמוֹשִׁיט לָהּ הַמְּלָךְ חוּט שֶׁל חֶסֶד, וְסוֹד הַדְּבַר כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, (אסתר ה) וַיּוֹשֶׁט הַמְּלָךְ לְאַסְתֵּר אֶת שְׂרָבִיט הַזֶּהָב אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וְגוֹ'. וְאֵל תֹּאמַר שְׁלָה לְבָדָה מוֹשִׁיט הַמְּלָךְ אֶת זֶה, אֶלָּא לָהּ, וְלִכְּל אוֹתָם שְׁמֵתִחְבָּרִים עִמָּה. בֵּא וְנִתְחַבֵּר יַחַד. יֵשְׁבוּ.

פִּתַּח רְבִי אַחָא וְאָמַר, (בראשית ב) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבָדוֹ וְגוֹ'. לְמָה פִּתַּח הַפְּסוּק כֵּן? אֶלָּא הֵנָּה נִתְבָּאָר, שֶׁעַל זֶה לֹא כְּתוּב כִּי טוֹב בְּשָׁנֵי, מְשׁוּם שֶׁעֲתִיד אָדָם לְהַפְרֵד, וְכְּתוּב לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבָדוֹ.

וְכִי לְבָדוֹ הָיָה? וְהָרִי כְּתוּב (שם ה) זָכַר וְנִקְבָּה בְּרָאָם. וְשְׁנִינּוּ, אָדָם דּוּ פְרָצוּפִים נִבְרָא, וְאִתָּה אוֹמֵר לֹא טוֹב הָיִיתָ הָאָדָם לְבָדוֹ?! אֶלָּא שְׁלֹא הַשְּׁתַדֵּל עִם נִקְבָּתוֹ, וְלֹא הִיְתָה לוֹ עֲזָר כְּנַגְדּוֹ, מְשׁוּם שֶׁהִיְתָה בְּצִדּוֹ, וְהָיוּ יַחַד מֵאֲחֹר, וְאִז הָיָה הָאָדָם לְבָדוֹ.

סדר הלימוד ליום ג אייר [יום 210 בשנה]

בא ראה, ויותר יעקב לבדו, אז - ויאבק איש עמו וגו'. שנינו, הוא בא מצד הדין, ושלטונו בצד של הלילה. מה זה בצד הלילה? להכניס לגלות (בגלותם). כיון שעלה האור, תשש כחו, ומתגבר עליו הכח של יעקב, (הוא) שהרי מצד הלילה הוא בא. ובזמן שהיה לילה, לא היה יכול לו יעקב. כשעלה האור, התחזק הכח של יעקב ואחז בו, והתגבר עליו. ראה אותו יעקב שהנה הוא שליח.

אמר לו, עזב אותך, שאיני יכול לך. מה הטעם לא יכל לו? משום שהיה עולה האור, ונשבר הכח שלו, שכתוב (איוב לח) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. מה זה ויריעו? שנשברו כל אותם שבאים מצד הדין. אז התחזק יעקב ואחז בו.

אמר לו, שלחני כי עלה השחר, הגיע הזמן לשבח את שבתו של הקדוש ברוך הוא ולהתכנס. ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. אם תברכני היה צריך להיות! מה זה אם ברכתני? אלא אמר לו יעקב, ודאי שאבא ברוך אותי אותן הברכות שרצה לברך את עשו, ואני פוחד ממה על אותן הברכות, אם תודה לי עליהן (או) אם לאו, או שימצא עלי מקטרג בגללם.

מיד אמר לו, ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך. מה אמר לו? אלא כף אמר לו, לא בהתחכמות ולא בעקבות (שלך) הרוחת את אותן הברכות, לא יאמר עוד שמך יעקב, שהרי לא בעקבות זה היה, כי אם ישראל, ודאי ישראל הודה עליך וממנו יצאו הברכות, משום שאתה אחוז בו, ועל זה אני וכל שאר האוכלוסין הודינו עליהן.

כי שרית עם אלהים ואם אנשים ותוכל. עם אלהים - כל אותם שבאים מצד הדין הקשה. ועם אנשים - זה עשו והאוכלוסים שלו. ותוכל - יכלת להם, והם לא יכלו לך. ולא עזב אותו יעקב עד שהודה לו על אותן הברכות. זהו שכתוב ויברך אותו שם.

בא ראה, בשעה שעלה האור, נכנעים כל אותם בעלי הדינים ואינם נמצאים, וכנסת ישראל מספרת עם הקדוש ברוך הוא. ואותה השעה היא עת רצון לכל, ומושיט לה המלך ולכל אותם

ישראל, שכתוב גוזל אביו ואמו וגו'. כל הנהנה מן העולם הזה, כלל זה הוא האשה. מי שנדבק באשה להנות ממנה, ואף על גב שהיא פנויה, ונהנה ממנה בלא ברכה, כאלו גוזל את הקדוש ברוך הוא ואת פנסת ישראל. מה הטעם? משום שהזווג שלהם הוא בשבע ברכות. ומה על פנויה כף - מי שנדבק באשתו של אחר, שעומד כמו שלמעלה, בזווג של שבע ברכות, על אחת כמה וכמה.

חבר הוא לאיש משחית - זה ירבעם, כמו שבארוה, ואמר אין פשע, שאומר הנה היא פנויה, למה אסור? משום זה הוא גוזל אביו ואמו. ולא עוד, אלא שחבר הוא לאיש משחית. מי הוא איש משחית? שפוגם הדמות והתקון של מעלה. כל שכן מי שחומד את אשתו של חברו להדבק (ונדבק בה) עמה, שפוגם יותר, ועל זה הוא נפגם לעולמים. איש משחית - שפוגם למעלה, ופוגם למטה, ופוגם את נפשו, שכתוב משחית, וכתוב (משלי ו) משחית נפשו הוא יעשנה.

רבי אבא פתח ואמר, (בראשית לב) ויאמר שלחני כי עלה השחר וגו'. ויאמר שלחני, וכי קשור היה בידו של יעקב? אלא אשריהם הצדיקים שהקדוש ברוך הוא חס על כבודם ולא עוזב אותם לעולמים. זהו שכתוב (תהלים נה) לא יתן לעולם מוט לצדיק. והנה כתוב, ותקע כף ירך יעקב.

אלא את שלו גבה. והנה נתבאר, כתוב (בראשית לב) והוא לן בלילה ההוא במחנה. וכתוב ויקחם ויעברם את הנחל. מה היתה דעתו של יעקב להעבירם בנחל בלילה? אלא ראה את המקטרג הולך בין המחנה שלו, אמר יעקב, אעבר לצד האחר של הנחל, אוילי לא ימצא ערבוביה.

מה ראה? ראה שלהבת של אש לוחטת, הולכת וטסה בין מחנותיו. אמר יעקב, מוטב לנסע מכאן, והנהר מפסיק בינינו, ולא תמצא ערבוביה. מיד - ויקחם ויעברם את הנחל. ויותר יעקב לבדו, מכאן למדנו, מי שנמצא לבדו בבית בלילה, או ביום בבית מיוחד, כל שכן בלילה, מה זה מיוחד? מיוחד משאר הבתים, או מי שהולך לבדו בלילה, יכול להנזק.

שפאים מצד הדין הקשה. נחרו בי, כמו שנאמר נחר גרוני. זהו שכתוב (איכה ה) על צוארנו נרדפנו. שפאשר היו ישראל נכנסים לגלות, היו הולכים ידיהם מהדקות לאחור, ורחים על צוארם, ולא יכלו לפתח את הפה.

עמוני נטרה את הכרמים, ללכת לגלות, לשמור את שאר העמים בשביל ישראל. כרמי שלי לא נטרתי, שהרי לא יכלתי לשמור אותם כבראשונה. בראשונה שמרתי את כרמי שלי, וממנו נשמרו שאר הכרמים. עכשו אני שומרת את שאר הכרמים בשביל כרמי שלי שיהיה שמור ביניהם.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. כשהגיעו לשדה אחת, ראו עץ אפרסמון אחד בצד ימין הדרך. אמר רבי יוסי, עטיפה של עשן מצויה בעינים, אין לנו רשות לראות בשמחה מיום שחרב בית המקדש.

פתח ואמר, (תהלים כד) לה' הארץ ומלוואה תבל וישבי בה. פיון שאמר לה' הארץ ומלוואה, למה תבל וישבי בה? וכי תבל איננה מן הארץ? אלא כף אמר, לה' הארץ ומלוואה - זו הארץ הקדושה, שנקראת עץ החיים. תבל וישבי בה - אלו שאר הארצות, כמו שנאמר (שם ט) והוא ישפט תבל בצדק, שתבל תלויה בצדק, והכל דבר אחד.

רבי חייא אמר, לה' הארץ ומלוואה, מילא הארץ, מה זה ומלוואה? אלא אלו נשמות הצדיקים. תבל וישבי בה. תבל - זו הארץ שלמטה. וישבי בה - אלו הם בני האדם. אמר רבי יוסי, אם כף, במה בארנו כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה? אמר לו, ודאי כף זה, שאותה ארץ החיים על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה, שכלם יוצאים מאותו הנהר העליון ששופע ויוצא מעדן, ובהם מתתקנת להתעטר עם המלך הקדוש ולזון את העולמות. (ומשום כף)

מי יעלה בהר ה' וגו', נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא נפשי וגו'. נפשו כתוב, מה זה נפשי ונפשו? אלא הכל דבר אחד, כמו שנאמר (עמוס ו) נשבע אדני יהוה בנפשו. (שמואל א ב) כפאשר בלבבי ובנפשי יעשה. ודוד המלך נאחז באותו לב ובאותה נפש, ועל כן לא נשא לשוא נפשו.

שנמצאים עמה שרביט של חוט של חסד, להמצא בשלמות עם המלך הקדוש, והנה נתבאר.

בא ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא נמצא עם כנסת ישראל, באותם הזמנים שנמצא עמה, והיא מעוררת רצון אליו בראשונה, ומושכת אותו אליה ברב חבה ותשוקה, אז מתמלאת מצד הימין, וכמה אוכלוסים נמצאים בצד הימין בכל העולמות. וכשהקדוש ברוך הוא מעיר חביבות ורצון בראשונה, והיא מעירה אחר כך, ולא בזמן שהוא מעיר, אז הכל נמצא בצד הנקבה, והשמאל מתעורר, וכמה אוכלוסים עומדים ומתעוררים בצד השמאל בכל העולמות. כך גם כתוב, (זהו שכתוב) אשה כי תזריע וילדה זכר וגו'. מה הטעם? שנינו, העולם התחתון נמצא כמו העולם העליון, וזה כדגמא של זה.

ועל זה הקדוש ברוך הוא גוזר זכר או נקבה, שימצא רצון בעולם. ובכל צריך אדם להדביק רצון למעלה אל הקדוש ברוך הוא, שימצאו רצונות בעולם. אשרי חלקם של הצדיקים, שהם יודעים להדביק את רצונם אל המלך הקדוש, עליהם כתוב, (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (שיר א) אל תראני שאני שחרחרת ששזפתני השמש. הפסוק הזה נתבאר, אבל בשעה שהלבנה מתכפית בגלות, היא אומרת, אל תראני. לא שהיא מצויה שלא לראות אותה, אלא משום שהיא רואה את תשוקתם של ישראל אליה, לראות את אורה, היא אומרת אל תראני, לא תוכלו לראות אותי. אל תראני ודאי. מה הטעם? משום שאני שחרחרת, משום שאני בקדרות.

מה זה שחרחרת? שחרה היה צריך להיות! אלא שתי קדריות, אחת - ששזפתני השמש, שהסתלק ממני השמש להאיר לי ולהסתפל בי, ואחת - שבני אמי נחרו בי.

ששזפתני!? שזפתני היה צריך להיות! אלא רמז הוא רומז, בשש. שפאשר מאיר השמש, בששה אורות הוא מאיר, וכשמסתלק, כל אותם ששת האורות מסתלקים. בני אמי - אלו הם

אל כְּמוֹד נְשֵׂא עֹן וְגו'. הַרִים יָדָיו וּבְכָה. בִּינְתִים
הִגִּיעוּ בְּנָיו. אָמַר בְּנוּ הַקֶּטֶן, יֵשׁ כָּאֵן סִיוַע שְׁמִימִי.

פְּתַח וְאָמַר, (קהלת ז) אֵת הַכֹּל רָאִיתִי בִימֵי הַבְּלִי יֵשׁ
צְדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ וְיֵשׁ רָשָׁע מֵאָרִיךְ בְּרַעְתּוֹ.
הַפְּסוֹק הַזֶּה לְמַדְנֵנוּ בְּבֵית רַבִּי דוֹסְתָאֵי סָבָא, שְׁהָיָה
אוֹמֵר מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי יֵיסָא סָבָא. אֵת הַכֹּל רָאִיתִי
בִימֵי הַבְּלִי, וְכִי שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ שְׁהָיָה חָכֵם עַל הַכֹּל,
אֵיךְ אָמַר כֶּךָ שֶׁהוּא רָאָה הַכֹּל בְּזִמְנָן שֶׁהוּא הֵלֶךְ
בְּחֻשְׁכִּים שֶׁל הָעוֹלָם? שְׁהָרִי כָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל
בְּחֻשְׁכִּים שֶׁל הָעוֹלָם, לֹא רוֹאֶה דְּכָר וְלֹא יוֹדַע דְּכָר?

אֵלָּא כֶּךָ נִתְבָּאָר, בִּימֵי שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ עִמְדָה הֵלְבָנָה
בְּשִׁלְמוֹתָהּ, וְשִׁלְמָה הִתְחַכֵּם עַל כָּל בְּנֵי
הָעוֹלָם, וְאָז רָאָה הַכֹּל וַיִּדַּע הַכֹּל. וְמָה רָאָה? רָאָה
כ"ל, שֶׁלֹּא זֶה מִן הֵלְבָנָה, וְהָיָה מֵאִיר לָהּ הַשֶּׁמֶשׁ (לָהּ
כְּשֶׁמֶשׁ). זֶהוּ שֶׁפְּתוּב אֵת הַכֹּל רָאִיתִי בִימֵי הַבְּלִי. מָה
זֶה הַבְּלִי? זֶה הֵלְבָנָה שֶׁנִּכְלָלָת מִן הַכֹּל, מִמִּים וְאֵשׁ
וְרוּחַ יַחַד. כִּהְבֵּל שִׁוְצָא מִן הַפֶּה שֶׁפְּלוֹל מִן הַכֹּל.

וְהוּא רָאָה כ"ל, בְּאוֹתוֹ הַהֵבֵל שֶׁלוֹ שְׁאַחֲזוּ בּוֹ.
יֵשׁ צְדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ, בֹּא וּרְאָה, בְּזִמְנָן
שֶׁמִּתְרַבִּים הַצְדִּיקִים בְּעוֹלָם, הַכ"ל הַזֶּה לֹא זֶה
מֵהֵלְבָנָה לְעוֹלָמִים, וְהַכ"ל הַזֶּה נוֹטֵל כָּל שְׁמָן
וּמְשַׁחָה וּשְׁמַחָה שְׁלֵמַעְלָה, וּמִתְמַלֵּא (יָדָיו וְרוּחַ)
וּשְׁמַח וְגִדְל, כְּדִי לְהַזְדַּוֵּג עִם הֵלְבָנָה, וְהוּא
מְרוּיַח בְּשִׁבְלָהּ.

וּבְזִמְנָן שֶׁמִּתְרַבִּים הַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם וְהֵלְבָנָה נִחְשָׁתָה,
אֲזַי הַצְדִּיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ. לֹא כְּתוּב צְדִיק
נֶאֱבָד, אֵלָּא צְדִיק אֲבָד, שְׁהָרִי לֹא נִרְאָה (מִתְחַבֵּר)
בְּלִבָּנָה, וְלֹא נוֹטֵל שְׁמָן וּמְשַׁחָה וּשְׁמַחָה לְמִלָּא
אוֹתָהּ וּלְהַזְדַּוֵּג עִמָּהּ. וְעַל זֶה צְדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ, זֶה
הֵלְבָנָה, שֶׁבְּגִלְל הֵלְבָנָה שֶׁלֹּא נִמְצְאָת לְהַזְדַּוֵּג עִמּוֹ,
הוּא אוֹבֵד, שֶׁלֹּא שׂוֹאֵב מֵהַשְּׁמַחָה כְּמוֹ שְׁהָיָה עוֹשֶׂה.
וְאָז מִתְעוֹרֵר כָּל צַד הַשְּׂמָאל, וְהַרְשָׁעִים מֵאָרִיכִים
בְּשִׁלְוָה בְּעוֹלָם. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וְיֵשׁ רָשָׁע מֵאָרִיךְ
בְּרַעְתּוֹ. מָה זֶה בְּרַעְתּוֹ? בְּאוֹתוֹ הַצַּד (בְּאוֹתָהּ רַעָה)
שֶׁנִּדְבַּק בּוֹ.

עוֹד יֵשׁ צְדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ, שֶׁכֹּאֲשֶׁר הַרְשָׁעִים רַבִּים
בְּעוֹלָם וְהַדִּין תְּלוּי (בְּחֻטְאִיהֶם), הַצְדִּיק אֲבָד
בְּצַדְקוֹ, הוּא נִתְפָּס בְּחֻטְאָם, כְּמוֹ אֲבָא שֶׁנִּתְפָּס
בְּחֻטְאֵי בְּנֵי עִירוֹ, שֶׁכֹּלֶם הָיוּ חֻצוֹפִים (אֲלִיּוֹ), וְהוּא

בְּעוֹדָם הוֹלְכִים, פָּגְשׁוּ בְּאִישׁ אֶחָד, וּפְנִיּוֹ מְלֹאוֹת
בְּמַכּוֹת, וְהָיָה קָם מִתַּחַת אֵילָן אֶחָד.
הִסְתַּכְּלוּ בּוֹ, וְרָאוּ פְנֵי אֲדָמוֹת בְּאוֹתָן הַמַּכּוֹת. אָמַר
רַבִּי חֲזִיָּא, מִי אַתָּה? אָמַר לוֹ, אֲנִי יְהוּדִי. אָמַר רַבִּי
יוֹסִי, חוּטָא הוּא, שְׂאֵם לֹא כֶּךָ, לֹא נִרְשָׁמוּ פְנֵי בְּאֵלוֹ
הַחֲלָאִים הַרְעִים, וְאֵלוֹ לֹא נִקְרְאִים יְסוּרִים שֶׁל
אַהֲבָה. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, כֶּךָ הוּא וְדָאִי, שִׁיְסוּרִים שֶׁל
אַהֲבָה מְכַסִּים הֵם מִבְּנֵי אָדָם.

בֹּא רָאָה, שֶׁפְּתוּב אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שְׂאֵת
אוֹ סַפְחָת אוֹ בַּהֲרָת. הִנֵּה שְׁלֵשָׁה מִיָּנִים כָּאֵן,
וְכִלְמֵם נִקְרְאִים נִגַּע צְרַעַת. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וְהָיָה בְּעוֹר
בְּשָׂרוֹ לְנִגַּע צְרַעַת. מָה זֶה נִגַּע צְרַעַת? הַסְּגָרָה,
הַסְּגָרָה בְּכָל, וְכְתוּב וְהוּבָא אֶל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְגו'.
אֲבָל אוֹתָם שִׁירָאוּ לַחוּץ, כְּתוּב וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטָמֵא
אֹתוֹ. שְׁהָרִי וְדָאִי אוֹתָם שִׁירָאוּ בַּחוּץ בְּבְנֵי אָדָם, הֵם
בְּאִים מִצַּד הַטְּמֵאָה, וְאֵינָם יְסוּרִים שֶׁל אַהֲבָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִיָּנִין לָנוּ? אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, שֶׁכְּתוּב
(מְשָׁלִי כ"ז) טוֹבָה תּוֹכַחַת מִגְּלָה מֵאַהֲבָה
מִסְתַּרְתָּ. אֵיזוֹהִי תּוֹכַחַת מֵאַהֲבָה? (זוֹהֵי תּוֹכַחַת מֵאַהֲבָה
כֹּאֲשֶׁר הִיא) מִסְתַּרְתָּ מִבְּנֵי אָדָם. כְּמוֹ זֶה מִי שֶׁמוֹכִיחַ
אֵת חֲבֵרוֹ בְּאַהֲבָה, צָרִיךְ לְהִסְתַּיֵּר דְּכָרִיו מִבְּנֵי אָדָם,
שֶׁלֹּא יִתְבַּיֵּשׂ מֵהֶם חֲבֵרוֹ. וְאֵם דְּכָרִיו הֵם בְּגִלּוּי לְפָנָי
בְּנֵי אָדָם, אֵינָם בְּאַהֲבָה.

כֶּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשֶׁמוֹכִיחַ אֵת הָאָדָם, בְּכָל
הוּא מוֹכִיחַ בְּאַהֲבָה. בְּרֵאשׁוֹנָה מִכָּה אוֹתוֹ
בְּגוֹפּוֹ בְּפָנִים. אִם חוֹזֵר בּוֹ – מוֹטָב, וְאִם לֹא – מִכָּה
אוֹתוֹ תַּחַת לְבוּשׁוֹ, וְאֵלוֹ (בְּעוֹרוֹ) נִקְרְאִים יְסוּרִים שֶׁל
אַהֲבָה. אִם חוֹזֵר בּוֹ – מוֹטָב, וְאִם לֹא – מִכָּה אוֹתוֹ
בְּגִלּוּי בְּפָנָיו, לְפָנָי כָּלֶם, כְּדִי שִׁיִּסְתַּכְּלוּ בּוֹ וַיִּדְעוּ
שֶׁהִנֵּה הוּא חוּטָא, וְלֹא אַהֲבָה שֶׁל רְבוּנוֹ הוּא.

אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ הָאִישׁ, בְּקֶשֶׁר שֶׁל עֲצָה אַחַת
בְּאַתֶּם אֲלֵי, וְדָאִי אֵינְכֶם אֵלָּא מֵאוֹתָם
שְׁדִיּוּרִים בְּבֵית רַשְׁב"י, שֶׁלֹּא פּוֹחַדִּים מֵהַכֹּל. אִם בְּנֵי
שְׂבָאִים אַחֲרֵי יִתְגְּרוּ בְכֶם, אֵיךְ דְּכַרְיֶכֶם בְּגִלּוּי? אָמַר
לוֹ, הַתּוֹרָה כֶּךָ הִיא, שֶׁכְּתוּב (מְשָׁלִי א) בְּרֵאשׁ הַיְמִיּוֹת
תִּקְרָא בְּפִתְחֵי שַׁעֲרִים בְּעִיר אֲמַרְיָה תֹאמַר. וְמָה אִם
בְּדַבְּרֵי תוֹרָה אָנוּ פּוֹחַדִּים מִפְּנֵיךְ, הָרִי נִמְצָא בְּבוּשָׁה
לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שֶׁהַתּוֹרָה
צָרִיכָה צַחוּת. פְּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר, (מִיכָה ז) מִי

אחת שמשוטטת ואוכלת בעולם, שאין שורה אלא במקום שקדשה עליונה הסתלקה משם. ואותם דבורים עולים למקום הנחש הרע, שהכל חוזר למקומו. ובשעה שמעלים, הכל מכריזים ואומרים: הסתלקו מסביבו של הדבור הרע של פלוני! פנו מקום לדרכו של הנחש הקשה!

ואותה נשמה עולה בבושה ובצרת הפל, ולא נותנים לה מקום לדבר כמקדם, ואז מזדמן הנחש. וכשאותו הדבור הרע עולה בדרכים ידועות ושורה לפני הנחש הקשה, כמה רוחות מתעוררות בעולם, ורוח יורדת מאותו הצד, ומוצאת שאותו אדם עורר אותה בדבור רע, והרי הרוח המדברת הקדושה עברה ממנו, אז שורה עליו ומטמאת אותו, ואז הוא סגור, ונפגם בשרו במראה פניו בכל, ועל זה כתוב שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו, נפשו ודאי. אותה שהיתה מדברת, נעשתה משתקת משום דבור רע. וכמו שענשו של אדם בזה משום אותו דבור רע, כך ענשו בגלל דבור טוב (שכא לידו שיכל לדבר ולא דבר). ע"כ מההשמטות.

בא ראה, בכל זמן שהנשמה הקדושה הזו נדבקת באדם, אהוב רבוננו הוא. כמה שומרים שומרים אותו מכל הצדדים, רשום הוא לטוב, למעלה ולמטה, והשכינה הקדושה שורה עליו.

ובזמן שהוא מסטה את דרכו, השכינה מסתלקת ממנו, והנשמה הקדושה לא נדבקת בו. ומצד הנחש הרע התקיף מתעוררת רוח אחת שמשוטטת והולכת בעולם, שלא שורה אלא במקום שהקדשה העליונה הסתלקה משם, ואז האיש נטמא, ונפגם בבשרו במראה פניו בכל.

ובא ראה, משום שנפש חיה הזו היא קדושה עליונה, כשמושכת אותה הארץ הקדושה ונכללת בתוכה, אז קוראים לה נשמה, וזו היא שעולה למעלה ומדברת לפני המלך הקדוש, ונכנסת בכל השערים, ואין מי שימחה בידה. ועל זה נקראת רוח מדברת, שהרי לכל שאר הנפשות (נפשחיות) אין רשות לדבר לפני המלך פרט לזו.

ועל פן התורה מכריזה ואומרת: (תהלים לד) נצר לשונך מרע וגו', וכתוב (משלי כא) שמר פיו

לא התרה בהם ולא ביש אותם לעולמים, ומחה בידינו שלא נתגרה ברשעים (ולא מחה בידם שלא להתגרות בהם), והיה אומר לנו, (תהלים לז) לדוד אל תתחר במרעים אל תקנא בעשי עולה. אמר אבי, ודאי הקדוש ברוך הוא העניש אותי בזה, שהרי היתה רשות בידי למחות בידיהם ולא עשיתי, ולא בישתי (הוכחתי) אותם לא בסתר ולא בגלוי.

עוד פתח בנו אחר ואמר, (בראשית ב) וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה וגו'. וייצר ה' אלהים, בשני יודיים, בשני יצרים, יצר טוב ויצר רע, אחד כנגד מים ואחד כנגד אש. ה' אלהים – שם מלא. את האדם – כולל זכר ונקבה. עפר מן האדמה – זה עפר הארץ הקדושה, שמשם נברא, והוא מקום בית המקדש.

ויפח באפיו נשמת חיים – זו הנשמה הקדושה שנמשכת מאותם החיים שלמעלה. והי האדם לנפש חיה, אדם נכלל בנפש הקדושה, מהחיה העליונה שהוציאה הארץ, שכתוב (שם א) תוצא הארץ נפש חיה, הנפש של החיה העליונה היא.

השלמה מההשמטות סימן ו'

שכתוב תוצא הארץ נפש חיה, נפש של אותה חיה עליונה, ומשום שהנפש חיה הזו היא קדושה עליונה, כשהארץ הקדושה מושכת אותה לתוכה ונכללת בה, אזי קוראים לה נשמה.

ובא ראה, בכל זמן שאדם הולך בדרך אמת, ופיו ולשונו מדברים דברים קדושים, בתפלה ובתורה, הנשמה הזו נדבקת בו, הוא אהוב של רבוננו, כמה שומרים שומרים עליו מכל הצדדים, רשום הוא לטוב למעלה ולמטה, והשכינה הקדושה שורה עליו. וזוהי שעולה למעלה ומדברת לפני המלך הקדוש, ונכנסת לכל השערים, ואין מי שימחה בידה. ועל זה נקראת רוח מדברת, שהרי לכל שאר הנפשות (נפשחיות) אין רשות לדבר לפני המלך פרט לזו.

ובזמן שהוא מסטה את דרכיו, ושפתותיו ולשונו מדברים דבורים רעים, השכינה מסתלקת ממנו, והנשמה הקדושה עוברת ממנו ולא נדבקת בו. ומצד של הנחש הרע הקשה מתעוררת רוח

כתוב (תהלים קמא) אל תט לבי לדבר רע להתעולל עללות ברשע. מכאן שנינו, בדרך שבה רוצה אדם ללכת, בה מנהיגים אותו. אמר רבי יצחק, הפסוק הזה קשה, וכי הקדוש ברוך הוא מסטה את האדם ללכת בדרך של חטא ולעשות מעשים רעים? אם כן, אין דין בזה העולם ולא בעולם הבא, והתורה לא מתקנת, שכתוב בה אם תשמע ואם לא תשמע!

אלא דוד הזהיר את לבו להנהיגו בדרך אמת, כמו שנאמר (דברים ד) והשבת אל לבבך. מה זה והשבת? אלא פעם אחת ופעמים ושלש לחזור כנגדו, ולהוליך ולהזהיר אותו. וכך אמר לו: אל תט לבי לדבר רע. ללבו אמר דוד, (פלומר) אל תטה לפי דרכי האדם (וכך אמר לו: לבי, אל תט לדבר רע. שהרי דבר) רע גורם נגע בעולם, והדין שורה בעולם, והינו נגע צרעת.

נגע צרעת, הנה התעוררו החברים, אבל צרעת כתרנומו. אמר רבי יהודה, מה זה כתרנומו? הסגרה, שסוגר ולא פותח. וכשהוא סוגר ולא פותח, הוא נקרא נגע. רבי יוסי אמר, שאין האבות נהנים, כל שפן הבנים, והינו שכתוב נגע צרעת כי תהיה באדם, באדם ממש, ומכאן יורד למי שיוורד. נמצא נגע לכל מאותה ההסגרה.

אמר רבי יצחק, ודאי זהו סוד הדבר, שכתוב (איכה ב) נאר מקדשו. מה הטעם? משום שבני העולם גרמו את זה, שכתוב (במדבר יט) את מקדש ה' טמא, טמא ממש. אמר רבי אלעזר, טמא, משום שהסתלקה (השכינה ממנו) מי שהסתלקה, והנחש התקיף שרוי ומטיל זהמא, ומטמא את מי שמטמא, וכלם משום חטאי העולם.

למדנו, כשמתחיל הנחש (החזק) להתגלות, מסתלקים הבנינים והעמודים ועוברים, ובא הנחש התקיף ומטיל זהמא, ואז נמצא המקדש טמא. מי המקדש? כמו שנאמר ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם. וכתוב (בראשית ג) והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים ויאמר אל האשה. אל האשה ממש, שמקום המקדש נאחז בתוכה, והינו את מקדש ה' טמא, משום חטאו, משום שהתגלה הנחש התקיף.

ולשונו וגו'. משום שאם שפתותיו ולשונו מדברים דברים רעים, אותם הדבורים עולים למעלה, ובשעה שעולים, הכל מכריזים ואומרים: הסתלקו מסביב הדבור הרע של פלוני! פנו מקום לדרך של הנחש התקיף! אז הנשמה הקדושה עוברת ממנו ומסתלקת ולא יכולה לדבר, כמו שנאמר (תהלים ט) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב.

ואותה הנשמה עולה בבושה, בצרה של הכל, ולא נותנים לה מקום כמקדם. ועל זה כתוב, שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו. נפשו ודאי. אותה שהיתה מדברת, נעשתה משתקת משום הדבור הרע. ואז מזדמן הנחש, שהכל חוזר למקומו, וכשאותו הדבור הרע עולה בדרךכים ידועות ושורה לפני הנחש התקיף, כמה רוחות מתעוררות בעולם, ורוח יורדת מהצד ההוא, ומוצאת אותו האיש מעורר אותו בדבור רע, והרוח הממללת הקדושה הזו עוברת ממנו. אז שורה עליו ומטמאת אותו, ואז הוא סגור.

כמו שענשו של האיש הזה משום דבור רע, כך ענשו משום דבור טוב, שבא לידו ויכל לדבר ולא דבר. משום שפגם אותה הרוח הממללת, שהיא מתקנת לדבר למעלה ולדבר למטה, והכל בקדשה. כל שפן אם העם הולכים בדרך עקמה, והוא יכול לדבר להם ולהוכיח אותם, ושותק ולא מדבר, כמו שאמרנו שכתוב נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר.

נעכר במכות של טמאה. וזהו שאמר דוד המלך, מלקה בזה ומתפנה ממנו, שכתוב (תהלים פו) פנה אלי וחנוני. מה זה פנה אלי? כמו שנאמר (במדבר יב) ויפן אהרן. ירדו רבי חייא ורבי יוסי ונשקוהו. התחברו יחד כל אותה הדרך. קרא עליהם רבי חייא, (משלי ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום.

נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן. אמר רבי יוסי, הנגע הזה בכל הגונים שלו התעוררו החברים, והכהן היה יודע בהם לטהר ולטמא, היה יודע אותם שהיו יסורים של אהבה, או אותם שנמצאו במי שמאס בו רבונו והרחיק אותו, שהרי לפי דרכי האיש גורם נגע בעולם.

וּלְמַדְנוּ מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, הֵהָבֵל מוֹצֵיא קוֹל בְּרוּחַ וּמִים שָׁבוּ, וְאִין קוֹל אֲלָא עִם הֵבֵל. וּלְמַדְנוּ, בְּשִׁבְעָה הֵבְלִים מִתְקִימִים הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים. וְלַמַּד רַבִּי יִצְחָק, בְּאֵ תִרְאֶה שְׁעַל הֵהָבֵל מִתְקִים הָעוֹלָם, שְׁאַלְמֵלֵא לֹא הִיָּה הֵבֵל שְׁיוֹצֵא מִן הַפֶּה, לֹא הַתְקִים אָדָם אֶפְלוּ שְׁעָה אַחַת.

בְּמִוּוּ כֵּן אָמַר שְׁלֵמָה דְבַרְיָו, שְׁהָעוֹלָם מִתְקִים בְּהֵם, שְׁבִהָבֵל הִיָּה מִתְקִים הָעוֹלָם. וְהֵהָבֵל הִיָּה שְׁמִתְקִים בּוֹ הָעוֹלָם, בְּאֵ מִן הֵהָבְלִים שְׁלִמְעָלָה. זֶהוּ שְׁכְּתוּב הֵבֵל הֵבְלִים, הֵבֵל מִהֵהָבְלִים שְׁלִמְעָלָה, וְכָל דְבַרְיָו הָיוּ כְּךָ. וּבִהֵבְלִים שְׁלִמְעָלָה כְּתוּב, (דְּבָרִים ח) כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יִחְיֶה הָאָדָם. מֵה זֶה מוֹצֵא פִי ה' ? זֶה הֵהָבְלִים שְׁלִמְעָלָה.

וּלְמַדְנוּ, וְרֵאִיתִי אֲנִי שְׁיֵשׁ יִתְרוֹן לַחֲכָמָה מִן הַסְּכָלוֹת. מִן הַסְּכָלוֹת מִמֶּשׁ בְּאֵה תוֹעֵלַת לַחֲכָמָה. שְׁאַלְמֵלֵא לֹא נִמְצְאָה שְׁטוֹת בְּעוֹלָם, לֹא נוֹדְעָה הַחֲכָמָה וּדְבַרְיָהּ. וְלַמַּדְנוּ, חַיּוֹב הוּא עַל אָדָם שְׁלַמַּד חֲכָמָה לְלַמַּד מֵעַט מִן הַשְּׁטוֹת וּלְדַעַת אוֹתוֹ, מִשׁוּם שְׁבִאָה תוֹעֵלַת לַחֲכָמָה בְּשִׁבְיָלוּ, כְּמוֹ שְׁבִאָה תוֹעֵלַת לְאוֹר מִן הַחֲשֻׁכָה. שְׁאַלְמֵלֵא הַחֲשֻׁכָה לֹא נוֹדַע הָאוֹר, וְלֹא בְּאֵה (נִרְאִית) לְעוֹלָם תוֹעֵלַת מִמְּנוּ.

שְׁנָה, שְׁיֵשׁ יִתְרוֹן לַחֲכָמָה, לַחֲכָמָה סִתָּם. שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אַבְא, בְּאֵ וְרֵאֶה סוּד הַדְּבַר, לֹא מְאִירָה הַחֲכָמָה שְׁלִמְעָלָה וְלֹא נְאוּרָה אֲלָא בְּשִׁבְיָל הַשְּׁטוֹת שְׁמַתְעוֹרְרַת מִמְּקוֹם אַחַר, וְאַלְמֵלֵא זֶה, אוֹר וּמִשְׁחָה רַבָּה וְיוֹתֵר לֹא הִיָּתָה (לְהִיָּת), וְלֹא נִרְאָתָה תוֹעֵלַתָּה שֶׁל הַחֲכָמָה, וּמִשׁוּם הַשְּׁטוֹת מְאִיר יוֹתֵר, וּמְאִירִים לוֹ יוֹתֵר. זֶהוּ שְׁכְּתוּב שְׁיֵשׁ יִתְרוֹן לַחֲכָמָה, לַחֲכָמָה סִתָּם, מִן הַסְּכָלוֹת סִתָּם. וְכֵן לְמַטָּה, אֲלֵמֵלֵא לֹא הִיָּתָה שְׁטוֹת מְצוּיָה בְּעוֹלָם, לֹא הִיָּתָה הַחֲכָמָה מְצוּיָה בְּעוֹלָם.

וְהִיָּנוּ שָׂרֵב הַמְּנוּנָא סְבָא, כְּשֶׁהָיוּ לוֹמְדִים מִמְּנוּ הַחֲבָרִים סוּדוֹת הַחֲכָמָה, הִיָּה מְסוּדֵר לְפָנֵיהֶם פֶּרֶק שֶׁל דְּבַרִּי שְׁטוֹת, כְּדִי שְׁתַּבֵּא תוֹעֵלַת לַחֲכָמָה בְּשִׁבְיָלוּ. זֶהוּ שְׁכְּתוּב (קֵהֶלֶת י) יָקָר מִחֲכָמָה וּמִכְבוֹד סְכָלוֹת מְעַט, מִשׁוּם שֶׁהִיא הַתְּקוּן שֶׁל הַחֲכָמָה וּכְבוֹד הַחֲכָמָה. וְעַל זֶה כְּתוּב, וְלִפִּי נִהַג בְּחֲכָמָה וְלֵאחֲזוֹ בְּסְכָלוֹת.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, יָקָר מִחֲכָמָה וּמִכְבוֹד, כְּלוֹמֵר, כְּבוֹד הַחֲכָמָה וְהַנּוֹי שְׁלָה וְהַיָּקָר שֶׁל הַכְּבוֹד

מֵה חֲטָאוּ? זֶה לְשׁוֹן הָרַע, שְׁבִגְלָל לְשׁוֹן הָרַע הַנֶּחֱשׁ מִזְדַּמֵּן, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, שְׁכְּתוּב (בְּמִדְבָר כ"א) וַיִּשְׁלַח ה' בְּעַם אֶת הַנֶּחֱשִׁים הַשְּׂרָפִים. הַשְּׂרָפִים אוֹ הַשְּׂרוּפִים לֹא כְּתוּב, אֲלָא הַשְּׂרָפִים. מִי הַשְּׂרָפִים? שְׁכְּתוּב (תְּהִלִּים ע"ד) רֵאשֵׁי תַנִּינִים, (שְׁנַיִם. אֶחָד נֶאֱחָזוּ לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה) (שְׁנַיִם, אֶחָד חוֹזְרִים לְפַעְמִים) וְכְּתוּב (יִשְׁעִיָה ו') שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ, מִמַּעַל לוֹ וְדַאִי, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (אִיּוֹב א) לְהַתִּיצֵב עַל ה', וְאִזְ הַסְּגָרָה בְּכָל, וְאִין מִי שְׁפּוֹתָחַ. וְעַל זֶה כְּתוּב, (מִשְׁלִי ל) כֵּן דֶּרֶךְ אִשָּׁה מְנַאֲפַת אֲכָלָה וּמְחַתָּה פִּיהָ וְגו'. מֵה זֶה מְנַאֲפַת? מְנַאֲפַת מִמֶּשׁ וְדַאִי, אֲכָלָה וּמְחַתָּה פִּיהָ וְאָמְרָה לֹא פְעַלְתִּי אֲוֹן.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּרַצוֹן שֶׁל הַכֹּל לֹא נִמְצָא לְמַטָּה, אֲלָא מִשׁוּם שְׁנִמְצָא לְמַעְלָה. וְלְמַעְלָה לֹא נִמְצָא, אֲלָא כְּשִׁנְמְצָא לְמַטָּה בְּחֲטָאֵי הָעוֹלָם, שְׁלִמְדְנוּ שֶׁהַכֹּל תְּלוּי זֶה בְּזֶה, וְזֶה בְּזֶה.

וְאִישׁ כִּי יִמְרֹט רֵאשׁוּ וְגו'. רַבִּי חִיָּיא פִּתַּח וְאָמַר, (קֵהֶלֶת ב) וְרֵאִיתִי אֲנִי שְׁיֵשׁ יִתְרוֹן לַחֲכָמָה מִן הַסְּכָלוֹת וְגו'. בְּכָמָה מְקוֹמוֹת הַסְּתַפְלִיתִי בְּדְבַרִּי שְׁלֵמָה הַמְּלִךְ וְהַשְּׁגַחְתִּי בְּחֲכָמָה הַרְבֵּה שְׁלוֹ, וְהַסְּתִיר דְבַרְיָו בְּתוֹכוֹ, לְתוֹךְ הַהֵיכָל הַקָּדוֹשׁ. בְּפִסּוּק זֶה יֵשׁ לְהַסְּתִיב, לְמָה אָמַר וְרֵאִיתִי אֲנִי? וְכִי שְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא רוֹאִים אֶת זֶה? אֶפְלוּ מִי שְׁלֹא יוֹדַע חֲכָמָה מִיָּמִיו וְלֹא הַשְּׁגִיחַ בָּהּ, יוֹדַע אֶת זֶה שְׁיֵשׁ יִתְרוֹן לַחֲכָמָה מִן הַסְּכָלוֹת כִּיתְרוֹן הָאוֹר מִן הַחֲשֻׁךְ, וְהוּא מְשַׁבַּח אֶת עֲצָמוֹ וְאוֹמֵר רֵאִיתִי אֲנִי?

אֲלָא כְּךָ לְמַדְנוּ, מִי חָכָם כְּמוֹ שְׁלֵמָה, שְׁבִשְׁבַע דְּרָגוֹת שֶׁל חֲכָמָה נִקְרָא כְּמוֹ שְׁלִמְעָלָה. שְׁשֵׁה יָמִים לְמַעְלָה, שְׁבִיעֵי עֲלִיּוֹן עֲלֵיהֶם. שְׁשֵׁה יָמִים לְמַטָּה, שְׁבִיעֵי עֲלֵיהֶם. שְׁשֵׁ דְרָגוֹת לְכַסָּא, הוּא עַל הַכַּסָּא, שְׁכְּתוּב וַיֵּשֶׁב שְׁלֵמָה עַל כַּסָּא ה' לְמַלְךְ. שְׁבַעַה כְּתָרִים שֶׁל יָמִים לְמַעְלָה, וְאִזְ כְּנִגְדָם שְׁבַעַה שְׁמוֹת לְשְׁלֵמָה, לְהִרְאוֹת בּוֹ הַחֲכָמָה הַקָּדוֹשׁ. וּמִשׁוּם כְּךָ נִקְרָא שְׁבַעַה שְׁמוֹת: שְׁלֵמָה. יְדִידָהּ. אֲגוּר. בֶּן יָקָה. לְמוֹאֵל. אִיתִיאֵל. קֵהֶלֶת.

וְאָמַר שְׁבַעַה הֵבְלִים. וּמֵה שֶׁהוּא רֵאֶה לֹא רֵאֶה אָדָם אַחַר, וְכִשְׁכַּנְס חֲכָמָה וְהַתְּעַלָּה לְדְרָגוֹת הַחֲכָמָה, נִקְרָא קֵהֶלֶת. וּשְׁבַעַה הֵבְלִים אָמַר, כְּנִגְדָ שְׁבַעַה כְּתָרִים שְׁלִמְעָלָה, וְכָל הֵבֵל נַעֲשֶׂה מִמְּנוּ קוֹל, וְהָעוֹלָם אֵינוֹ מִתְקִים אֲלָא בְּהֵבֵל.

ה' איש מלחמה, ולא כתוב אדם. אמר לו, סוד ה' ליראיו. אמר לו, אם כף אני ביניהם (יושב) הושיבו בכל, ובמקום הזה לא זכיתי.

אמר לו, לך לרבי אבא, שאני למדתי ממנו שלא על מנת לגלות. הלך אצל רבי אבא, מצא אותו שהיה דורש ואומר: מתי נקראת שלמות של מעלה (של הכל)? כשיושב הקדוש ברוך הוא בכסא, ועד שלא יושב בכסא, לא נמצאת שלמות, שכתוב (יחזקאל א) ועל דמות הפסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. משמע שכתוב אדם, שהוא הכלל ושלמות הכל. אמר רבי יהודה, ברוך הרחמן שמצאתי אותך בזה. אמר לו, אם כף, הרי כתוב ה' איש מלחמה, ולא כתוב אדם. אמר לו, יפה שאלת.

בא ראה, שם לא נמצאת שלמות של הכל, ומשום כך נקרא איש. אבל כאן שלמות הכל והכלל של הכל, משום כך נקרא אדם. קרא עליו, (תהלים קיט) טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף.

עוד אמר לו, כתוב (שם לו) אדם ובהמה, ולא כתוב איש ובהמה. אמר לו, ולא?! והרי כתוב (שמות יא) למאיש ועד בהמה. אבל מה שכתוב אדם ובהמה, כמו שכתוב (מלכים א-ה) מן הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר יצא בקיר. דרך הכתוב הוא, שלוקח העליון מכלם והנמוך מכלם. אף כאן העליון של הכל - אדם, והנמוך מהכל - בהמה.

אמר לו, והרי כתוב (בראשית ב) ואדם אין לעבד את האדמה. אמר לו, בא וראה שכל מה שבעולם אינו אלא בשביל האדם, וכלם בגללו מתקיימים ולא נראים בעולם, וכלם התעכבו עד שיבא אותו שנקרא אדם. זהו שכתוב (שם) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וגו'. טרם: עד שלא כתרגומו. משום שלא נראתה הדמות העליונה. זהו שכתוב ואדם אין. כלומר, כלם התעכבו בשבילה של הדמות הזאת עד שנראתה.

ומשום כך לא נראתה (נבראה) הדמות הזו אלא בדמות שראויה לה. זהו שכתוב (שם) ויצר ה' אלהים את האדם, בשם מלא, כמו שבארנו, שהוא שלמות הכל והכלל של הכל.

למדנו, בששי נברא אדם, בשעה שנשלם הכסא. ונקרא כסא, שכתוב (מלכים א-י) שש

שלמעלה מה הוא? סכלות מעט, מעט של שטות, מראה ומגלה את כבוד החכמה והכבוד של מעלה יותר מכל דרכי העולם.

ביתרון האור מן החשך, תועלת האור לא באה (נראית) אלא מתוך החשכה. (ולעולם) תקון הלבן מהו? השחר. אלמלא השחר לא נודע הלבן, ומשום השחר מתעלה הלבן ומתיקר. אמר רבי יצחק, משל למתוק במר, שאין יודע איש טעם המתוק עד שטועם את המר. מי עושה את זה מתוק? הוה אומר זה המר. והינו שכתוב (שם ז) גם את זה לעמת זה עשה האלהים. וכתוב טוב אשר תאחז בזה וגם מזה אל תנח את ידך.

שנינו, בכמה דרגות נקרא בן אדם: אדם, גבר, אנוש, איש. גדול שבכלם אדם, (משום) שכתוב (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו. וכתוב (שם ט) כי בצלם אלהים עשה את האדם. ולא כתוב גבר, אנוש, איש. אמר רבי יהודה, אם כך, והרי כתוב (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. מי צריך להקריב קרבן? מי שהוא חוטא, וכתוב אדם.

אמר רבי יצחק, בא ראה, קיום העולם של עליונים ותחתונים הוא קרבן, הנחת של הקדוש ברוך הוא. ומי ראוי להקריב לפניו את הנחת הזו? הוה אומר זה אדם, שיקר מן הכל. אמר לו, אם כך, הנה כתוב, אדם כי יהיה בעור בשרו וגו', והיה בעור בשרו לנגע צרעת. אמר לו, את זה צריך לטהר הקדוש ברוך הוא יותר מהכל, שמי שהוא בדרגה עליונה של כלם, לא ישב כך.

ומשום כך כתוב באדם, והובא אל הכהן. ובא לא כתוב, אלא והובא. שכל מי שרואה אותו, מתחייב בו להקריבו לפני הכהן, שהדמות הקדושה לא תשב כך. וכתוב איש או אשה כי יהיה בו נגע וגו', ואיש או אשה כי יהיה בעור בשרם בהרת וגו'. ולא כתוב בהם והובא.

אמר לו, והרי כתוב (במדבר יב) והאיש משה, כי זה משה האיש, למה לא נקרא אדם? אמר לו, משום שנקרא עבד למלך, שכתוב (שם) לא כן עבדי משה. (יהושע א) משה עבדי. ואף כך נקרא איש כלפי אדם שלמעלה. אמר לו, אם כך, הרי כתוב (שמות טו)

שְׁנִינוּ שְׁפָתוֹב, (בראשית ב) לְזֹאת יִקְרָא אֵשׁ כִּי מֵאִשׁ לִקְחָה זֹאת. וְשְׁנִינוּ, מִי זֶה אִישׁ חֹסֵד, וְכֵאֵן אִמְרָתֶם שֶׁהוּא דִין?

אָלָא כִּךְ לְמַדְנּוּ, הַכֹּל הוּא בְּמִשְׁקַל אֶחָד עוֹלָה, וְהַכֹּל אֶחָד. וּמִשּׁוֹם שֶׁהַדִּינִים הַתַּחְתּוֹנִים אֲחוּזִים (וּמִתְלַכְדִּים) וּמִחִבְרִים בְּשַׁעְרוֹתָיו שֶׁל זֶה, הוּא נִקְרָא הַדִּין הַקָּשָׁה, וְכִשְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר שֶׁל הָרֵאשׁ – נִמְתַּק, וְהַדִּינִים שֶׁל מִטָּה לֹא מְזַדְמָנִים, וּמִשּׁוֹם כִּךְ נִקְרָא טְהוֹר. שֶׁלֹּא נִקְרָא טְהוֹר, אָלָא כְּשִׁיּוּצָא מִצַּד הַטְּמֵאָה, וְכִשִּׁיּוּצָא מִצַּד הַטְּמֵאָה נִקְרָא טְהוֹר, שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב יד) מִי יִתֵּן טְהוֹר מִטְּמֵא. הוּא טְהוֹר וְדַאי, וְכֵאֵן כְּתוּב וְאִישׁ כִּי יִמְרֹט רֹאשׁוֹ קֶרֶח הוּא טְהוֹר הוּא.

וְבֵא רָאָה, בְּרֵאשׁ הָאִישׁ הַזֶּה נִיצוֹץ הַקָּשָׁה, וּמִשּׁוֹם כִּךְ גִּלְגַּלַּת הָרֵאשׁ שֶׁל זֶה אֲדָמָה כְּלָה כְּשׁוֹשְׁנָה, וְהַשַּׁעְרוֹת אֲדָמוֹת בְּתוֹךְ אֲדָמוֹת, וְתַלּוּיִים מִמֶּנּוּ כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁלִּמְטָה שְׁמַעוֹרְרִים דִּינִים בְּעוֹלָם, וְכִשְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר וְנִגְלַשׁ, מֵהַחֹסֵד הַעֲלִיּוֹן הַכֹּל נִמְתַּק, וְנִקְרָא טְהוֹר עַל שְׁמוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם נִקְרָא עַל שְׁמוֹ – קְדוֹשׁ נִקְרָא וְלֹא טְהוֹר? אָמַר לוֹ, לֹא כִּךְ, שְׁקְדוֹשׁ לֹא נִקְרָא אָלָא כְּשֶׁהַשַּׁעַר תְּלוּי, שֶׁהַקְּדוּשָׁה תְּלוּיָה בְּשַׁעַר, שְׁפָתוֹב (בַּמִּדְבָּר ו) קְדוֹשׁ יִהְיֶה גְדֹל פְּרַע שַׁעַר רֹאשׁוֹ. וְזֶה נִקְרָא טְהוֹר, מֵהַצַּד שֶׁתְּלוּיִים לְמִטָּה מִמֶּנּוּ. וּמִשּׁוֹם כִּךְ עוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר וְנִטְהָר.

וְבֵא רָאָה, כֹּל מִי שֶׁהוּא מִצַּד הַדִּין וְהַדִּינִים נֶאֱחָזִים בּוֹ, לֹא נִטְהָר, עַד שְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר. וּמִשְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר, נִטְהָר. וְאִם תֹּאמַר אָדָם – לֹא כִּךְ, שֶׁהַרִי הוּא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, וְנִמְצָאִים בּוֹ רַחֲמִים. מִשּׁוֹם כִּךְ לֹא כִּךְ, שֶׁכָּל הַקְּדוּשׁוֹת וְהַקְּדוּשִׁים הַתִּיחַדּוֹ בּוֹ. אָבֵל זֶה – הוּא דִין, וְהַדִּינִים אֲחוּזִים בּוֹ, לֹא נִמְתַּק עַד שְׁעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַשַּׁעַר.

בֵּא רָאָה, שֶׁהַרִי הַלּוּיִים שְׁבָאוּ מִצַּד הַדִּין הַזֶּה לֹא נִטְהָרִים עַד שְׁעוֹבֵר מֵהֶם הַשַּׁעַר, שְׁפָתוֹב (שִׁם ה) וְכֵה תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרֵם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהַעֲבִירוּ תַעַר עַל כָּל בְּשָׂרָם וְגוֹ'. וְכַדִּי שִׁימְתַקוּ יוֹתֵר, צָרִיךְ הַכֹּהֵן, שֶׁהוּא מִצַּד הַחֹסֵד הַעֲלִיּוֹן, לְהַרִים אוֹתָם, שְׁפָתוֹב וְהַנִּיף אֶהְרֵן אֶת הַלּוּיִים תְּנוּפָה לְפָנָי ה'. כִּמוֹ שֶׁהוּא לְאִישׁ הַזֶּה שֶׁלִּמְעַלָּה, שְׁכַאֲשֶׁר

מֵעֲלוֹת לְכֹפֶסֶא. וְלִפְיֶכֶךְ נִבְרָא הָאָדָם בְּשֵׁשׁ, שֶׁהוּא רְאוּי לִישֵׁב עַל הַכֹּפֶסֶא. וְלִמְדָנוּ, כִּיּוֹן שֶׁנִּבְרָא אָדָם, הַכֹּל הַתַּתְקֵן, וְכֹל מֵה שֶׁלִּמְעַלָּה וְלִמְטָה, וְהַכֹּל נִכְלָל בְּאָדָם.

שְׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (יִחְזַקְאֵל א) וְדָמוֹת פָּנֵיהֶם פָּנֵי אָדָם, הַכֹּלֵל שֶׁל הַכֹּל, וְהַכֹּל כְּלוּלִים בְּדָמוֹת הַזֹּאת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהַרִי כְּתוּב וּפָנֵי אֲרִיָּה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפָנֵי שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּן? אָמַר לוֹ, הַכֹּל הָיוּ פָּנֵי אָדָם, וּבִאֲוֹתָהּ דָּמוֹת שֶׁל אָדָם נִרְאִים כָּל הַגּוֹנִים וְכֹל הַדְּמִיּוֹת. כִּמוֹ שְׁנִינוּ, פָּנָיו פָּנֵי נֶשֶׁר, לֹא שֶׁהוּא נֶשֶׁר, אָלָא שֶׁנִּרְאָה בְּדָמוֹת שֶׁל אָדָם, מִשּׁוֹם שֶׁכּוֹלֵל אֶת כָּל הַגּוֹנִים וְכֹל הַדְּמִיּוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא רָאָה, כֹּל מִי שֶׁהוּא תַחַת שְׁלִטוֹנוֹ שֶׁל אָדָם, נִקְרָא אִישׁ, מִשּׁוֹם שֶׁהַתַּתְקֵן בְּגוֹן שֶׁל אָדָם מְדַרְגָּה אַחֲרַת שֶׁהִיָּתָה לוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה. שֶׁלִּמְדָנוּ בְּסוּד עֲלִיּוֹן בְּסִפְרָא דְצְנִיעוּתָא, כְּשֶׁנִּבְרָא אָדָם, יָרַד בְּדָמוֹת קְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה, וְיָרְדוּ עִמּוֹ שְׁתֵּי רוּחוֹת מִשְׁנֵי צְדָדִים, מִיָּמִין וּמִשְׂמֹאל, הַכֹּלֵל שֶׁל אָדָם. וְהַרוּחַ שֶׁל הַיָּמִין נִקְרָאת נִשְׁמָה קְדוּשָׁה, שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית ב) וַיִּפַּח בְּאַפְיוֹ נִשְׁמַת חַיִּים. וְהַרוּחַ שֶׁל הַשְּׂמֹאל נִקְרָאת נִפְשׁ חַיָּה, וְהִיָּתָה הוֹלֶכֶת וְיוֹרֶדֶת מִמְעַלָּה לְמִטָּה, וְלֹא מִתִּישְׁבַת עִם הָאֲחֵרֶת.

בֵּאשֶׁר נִכְנָסָה הַשְּׁבַת וְאָדָם הָיָה חוֹטָא, נַעֲשׂוּ (נִשְׁפָעוּ) מֵאוֹתָהּ רוּחַ הַשְּׂמֹאל בְּרִיּוֹת שְׁמַתְפִּשְׁטוֹת בְּעוֹלָם, וְגוֹפֶם לֹא הִסְתִּים, וְהַתַּחְבְּרוּ עִם גּוֹף הָאָדָם הַזֶּה, עִם זָכָר וְנִקְבָּה, וְנוֹלְדוּ בְּעוֹלָם. וְאֵלוּ נִקְרָאִים נִגְעֵי בְּנֵי אָדָם. לְמַדְנּוּ, הַעֲלִיּוֹנִים מֵהֶם שֶׁלֹּא נִדְבְּקוּ לְמִטָּה וְתַלּוּיִים בְּאֹוִיר, וְשׁוֹמְעִים מֵה שְׁשׁוֹמְעִים מִלְּמַעַלָּה, וּמֵהֶם יוֹדְעִים אוֹתָם הָאֲחֵרִים לְמִטָּה.

לְמַדְנּוּ, מֵהַנִּיצוֹץ הַקָּשָׁה יוֹצְאִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים וְחֲמִשָּׁה נִיצוּצוֹת, חֲקוּקִים וְאֲחוּזִים יַחַד מִצַּד הַגְּבוּרָה, שֶׁנִּקְרָאִים גְּבוּרוֹת, (וּמִתְלַכְדִּים) יַחַד וְנַעֲשׂוּ אֶחָד (גוּף). וְכִשְׂאֵלָה נִכְנָסִים לְגוּף, הוּא נִקְרָא אִישׁ. (וְלֹא אִישׁ זֶה) זֶה שְׁשְׁנִינוּ, אִישׁ תָּם וַיִּשֶׁר אִישׁ צְדִיק. וְהָאִישׁ שֶׁל כָּאֵן, כְּתוּב אִישׁ מִלְחָמָה, שֶׁהַכֹּל עוֹלָה דִין, וְהַכֹּל אֶחָד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לְמָה? לֹא הָיָה כִּידּוֹ (שֶׁל רַבִּי יִצְחָק)? בָּאוּ שְׂאֵלוֹ לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לָהֶם, עוֹד קָשָׁה, שֶׁהַרִי

ואם מפאת פניו ימרט ראשו. למדנו, יש פנים ויש פנים. ומי הפנים הללו? אלו הם שנקראים פנים של זעם. וכל אלו שתלויים מאותם פנים חצופים, כלם תקיפים, כלם לא מרחמים. וכשעובר השער מצד אותם הפנים, כלם עוברים ונשברים.

שלמדנו, כל אותם שתלויים מהשער של הראש, הם עליונים על האחרים ולא חצופים כמותם, וכל אותם שתלויים מצד השער של אותם הפנים, כלם חצופים ותקיפים, ומשום כך פניו מלהטים פאש, משום הניצוץ של הניצוץ הקשה. ובזה כתוב (איכה ד) פני ה' חלקם. (תהלים לד) פני ה' בעשי רע.

אמר רבי יצחק, מהו נגע לכן אדמדם? נגע ממש הוא, אם נראה לכן, והאדם לא עבר. משמע שכתוב לכן אדמדם. אמר רבי יוסי, שהלכן לא נראה אלא עם אדם, כמו הלכן והאדם. רבי יצחק אמר, אף על גב שהלכן נראה, אם האדם לא הולך – נגע הוא, שכתוב (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. וכשמלבין, כל הרחמים נמצאים, ודינים לא נמצאים. (שהרי נעקרו).

למד רבי אבא, כתוב נגע הוא, וכתוב נגע היא. אחד זכר ואחד נקבה. אלא כשהנקבה נטמאת משום חטאי התחתונים, כתוב נגע היא. וכשהזכר לא נטהר משום חטאי התחתונים, כתוב נגע הוא.

והדברים הללו נודעים לפהן, הדינים שבאים מזה והדינים שבאים מזה. ונודעים הקרבנות שצריך להקריב, שכתוב זכר תמים, וכתוב נקבה תמימה וביאנה. שהרי הדברים נודעים מאיפה באו הדינים ומאיפה אותם החטאים, שאחוזים בזה או בזה. ועל כן כתוב, (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה. להוציא שאר הקרבנות שלא כתוב רוח נשברה, שהם שלום לעולם ושמחת העליונים והתחתונים.

ואם יראנה הכהן. שנה רבי יוסי, כתוב (תהלים סה) שמע תפלה עדיך וגו'. שמע תפלה – זה הקדוש ברוך הוא. רבי חזקיה אמר, שמע תפלה?! שומע תפלות היה צריך להיות! מה זה שמע תפלה? אלא תפלה זו כנסת ישראל, שהיא תפלה,

רוצה להתמתק יותר, מתגלה בו חסד עליון, ונמתק. וממתיק הוא למטה.

סדר הלימוד ליום ד אייר [יום 211 בשנה]

והאיש הזה הוא בכלל של אדם, וכשרוצה הקדוש ברוך הוא להלחם בקרב, באיש הזה הוא נלחם בהם בקרב, שכתוב (שמות טז) ה' איש מלחמה, באיש הזה ממש. ולא נלחם בהם בקרב, עד שעובר לו שער הראש, כדי שישתלשלו מהשתלשלותם, וישברו כל אותם הכתרים האחוזים בשערות. זהו שכתוב (ישעיה ז) ביום ההוא יגלח ה' וגו', בעברי נהר במלך אשור את הראש ושער הרגלים וגם את הזקן תספה.

למדנו, וכה תעשה להם לטהרם. מה זה וכה? כמו שלמעלה, הזה עליהם מי חטאת, שיורי הטל של הבדולח כאן מי חטאת, שהם שיורי הטל. לעתיד לבא כתוב, (יחזקאל לז) וזרקתי עליכם מים טהורים. וכבסו בגדיהם, כמו שלמעלה, שתקוני האיש הזה רוחצים בחסד עליון, ונטהר מן הכל.

ושנינו, למה כתוב בתער, ולא במספרים? אלא משום שיעבר השער בשרשו ויעברו ממנו הדינים התחתונים מהשתלשלותם. ובזמן שיכשרו המעשים למטה, עתיד הקדוש ברוך הוא להעביר לו את השער הזה ולגלח אותו, כדי שלא יצמח וירבה, שכתוב כי ימרט ראשו.

אמר רבי יצחק, גדול מכל הלויים היה קרח, שעשה אותו הקדוש ברוך הוא למטה כמו שלמעלה, וקרא לו קרח. מתי? בשעה שגלח בשבילו את האיש הזה, שכתוב קרח הוא.

וכשראה קרח את ראשו בלי שער וראה את אהרן מתקשט בקשוטי מלכים, הזדלזל בעיניו וקנא לאהרן. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אני עשיתי אותך כמו שלמעלה, לא רצית לעלות לעליונים, רד למטה ותהיה בתחתונים. שכתוב (במדבר טז) וירדו חיים שאולה. מהו השאול? גיהנם, ששם צווחים הרשעים, ואין מי שמרחמים עליהם. ועתידים הם לחיות ולעלות כשיעורר הקדוש ברוך הוא את עמו ולהחיותם, שכתוב (שמואל א ב) ה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל.

העירו, בחצות הלילה הקדוש ברוך הוא נכנס לגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, וכנסת ישראל משבחת את הקדוש ברוך הוא, והיא עת רצון לדבק בהם.

והחברים שמשתדלים בתורה, משתתפים עם כנסת ישראל לשבח את המלך הקדוש, ומתעסקים בתורה לשאר בני האדם, אז עת רצון להתקדש בקדשת הקדוש ברוך הוא ולכונן רצון לדבק בו. ואותם החברים שמשתדלים בתורה, הזווג שלהם בשעה שנמצא זווג אחר, וזה משבת לשבת, לכונן הרצון לדבק בקדוש ברוך הוא ובכנסת ישראל, שהיא עת רצון שהכל מתברכים, העליונים והתחתונים.

אם בני אדם התרחקו ממנו ועושים כפיהמות, איפה הקדשה שלהם שימצאו קדושים? איפה הנפשות הקדושות שמושכים מלמעלה? ושלמה המלך צווח ואומר, (משלי יט) גם בלא דעת נפש לא טוב. גם בלא דעת, מי הוא הדעת? זה הקדוש ברוך הוא. נפש לא טוב – זוהי הנפש שהם מושכים במעשיהם. לא טוב, שהרי מהצד האחר נמשכות עליהם נפש שאינה טוב, משום שלא מכונים לבם לקדוש ברוך הוא.

מי שמתלהט בייצר הרע בלי רצון וכונת הלב לקדוש ברוך הוא, מהצד של יצר הרע נמשכת עליו נפש שאינה טוב. זהו שכתוב גם בלא דעת נפש לא טוב ואין ברגלים חוטא. מי שהוא אץ ברגלים ודוחה את השעה בלי רצון קדוש – חוטא, חוטא ודאי בכל.

ועל זה שורות מכות רעות בבני אדם, ומעידים בפניהם על חצפתם, להראות שהנה הקדוש ברוך הוא מואס בהם ואין דעתו בהם, עד שהם זוכים ומכשירים את מעשיהם כמקדם ומתברכים (ומטהרים). ועל זה נודעות המכות לפהן, אותן שבאות מצד הטמאה ואותן שבאות מהצד האחר.

כמו זה כתוב, כי תבאו אל ארץ פנען וגו', ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחזתכם. וכי שכר טוב הוא שימצא באותם שזוכים להכנס לארץ? אלא הנה פרשוה, למצא מטמונים שהטמינו בביתם, ולקנות בהם את ישראל.

שכתוב (שם קט) ואני תפלה. (תהלים סט) ואני תפלתי ודוד אמר אותה בשביל כנסת ישראל. ומה שאמר ואני תפלה, הכל אחד, ועל זה שמע תפלה, וזו תפלה של יד, שכתוב (שמות יג) על ידכה, בה"א.

עדיף כל בשר יבאו – בשעה שהגוף שרוי בצער, במחלות ומכות, כמו שנאמר ובשר כי יהיה בעורו. את הנגע בעור הבשר. הבשר החי. ומשום כך לא כתוב כל רוח יבאו, אלא כל בשר יבאו. מה זה עדיף? אלא כמו שנאמר והובא אל הכהן, זה הוא הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב ואם יראנה הכהן. בא ראה, במקום אחד אהרן הכהן, ובמקום אחר הכהן סתם, וזה הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יצחק, והרי כתוב נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל הכהן, אם כך, זה הקדוש ברוך הוא? אמר לו, כן, משום שבו תלויה כל טהרה וכל קדשה. אמר לו, אם כך, למה והובא? והעלה היה צריך להיות! אמר לו, כמו שנאמר (שם כז) והובא את בדין בטבעת, שמכניס זה לתוך זה. אף כאן והובא, שיכנסו לכהן לטהר אותו (פסחזור ב) ויכניסו דבר לפניו.

אמר רבי יצחק, כך שנינו, נגע צרעת: נגע – הוא הדין הקשה השרוי בעולם. צרעת – הסגרה, כמו שנאמר הסגר האור העליון. הסגר של הטוב העליון שלא יורד לעולם. כי תהיה באדם – באדם סתם. והובא אל הכהן – זה הכהן שלמטה, והוא מתקן לפתח אותו הסגר ולהדליק מאורות, שימצאו על ידו ברכות למעלה ולמטה, ויעברו ויסתלק אותו הנגע, וישרה אור של רחמים על הכל, ומשום כך והובא אל הכהן.

אמר רבי אבא, ראיתי אותם בני העולם שלא משגיחים ולא יודעים בכבוד רבונם. כתוב בישראל, (ויקרא כ) אשר הבדלתי אתכם מן העמים להיות לי. וכתוב (שם) והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ה'. אם הם מתרחקים, איפה הקדשה שלהם? הרי רצונם התרחק ממנו, והכתוב מכריז ואומר, (תהלים לב) אל תהיו כסוס כפרד אין הבין. במה נפרדים בני אדם מסוס ופרד? בקדשת עצמם, שימצאו שלמים ורשומים מהכל.

ועל כן זונגם של בני אדם הוא בזמנים ידועים, לכונן הרצון להדבק בקדוש ברוך הוא. והרי

שְׁלוֹם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איוב ה) וַיִּדְעַתְּ כִּי שְׁלוֹם אֶהְיֶה וְגו'. מַה זֶה וּפְקַדְתָּ נִוְךָ? הֲרִי פִרְשׁוּהָ. אֲבָל וּפְקַדְתָּ, לְהַפְקִיד דְּבוּר בְּפִה כְּשֶׁהוּא בּוֹנֵה. וְאִז כְּתוּב וְלֹא תַחֲטָא. וְאִם לֹא, הֲרִי מְזַמֵּן לְבֵיתוֹ אֶת הַצַּד הָאֲחֵר. **כָּל** שָׁפֵן מִי שְׁבוּנָה, וּרְצוֹנוֹ בְּצוּרָה אַחֲרֵת, מִשּׁוּם שְׁמִיחָה הַבֵּית לְצַד הָאֲחֵר לְהַטְמֵא בּוֹ, הֲרִי וְדַאי שׁוֹרֵה בּוֹ רוּחַ שֶׁל טְמֵאָה, וְלֹא יוֹצֵא אוֹתוֹ אָדָם מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁנִּעְנַשׁ בַּבֵּית הַהוּא. וּמִי שֶׁדָּר בּוֹ יְכוּל לְהִנְזֹק, שֶׁהֲרִי בְדִירָה הֵיא שׁוֹרֵה בָּהּ רוּחַ טְמֵאָה, וּמְזִיקָה מִי שֶׁנִּמְצָא בָּהּ.

וְאִם תֹּאמַר, בְּמָה יִדּוּעַ? כְּגוֹן שֶׁנִּזְזַק בַּבֵּית הַהוּא אוֹתוֹ שֶׁבָּנָה אוֹתוֹ, אוֹ אֲנָשִׁי בֵיתוֹ, אוֹ בְּנִזְקֵי גוֹף, אוֹ בְּנִזְקֵי מְמוֹן, הוּא וּשְׁנֵי אַחֲרֵים אַחֲרָיו. הֲרִי וְדַאי יִבְרַח אָדָם לְהֵר, וְלֹא יִדּוּר בּוֹ. יִדּוּר בְּמַחֲלַת עֶפֶר, וְלֹא יִדּוּר בּוֹ.

וּמִשּׁוּם כִּךְ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עַל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם לֹא יוֹדְעִים דְּבַר בְּכָל אוֹתָם הַבְּתִים, וְהוּא אוֹמֵר: אַתֶּם לֹא יוֹדְעִים – אֲנִי יוֹדֵעַ, וְרִשְׁמֵתִי אוֹתָם בְּנִגְעָה. נִגְעָה דָר בַּבֵּית, הִנֵּה נִגְעָה אַחֲרֵ תַקִּיף שְׂיוּצֵיא אוֹתוֹ וַיַּעֲבִיר אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. וְאִז – וַנִּתֵּן אֶת הַבֵּית אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֲצָיו. כִּיּוֹן שֶׁהוֹלֵךְ לוֹ, מָה הִטְעַם וַנִּתֵּן אֶת הַבֵּית? אֲלֵא בְּכָל זְמַן שֶׁאוֹתוֹ בְּנִין יִהְיֶה קָיָם – שְׁלוֹ הוּא, וַיְכוּל לְחַזֵּר.

זֶה בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, כָּל שָׁפֵן בְּאֶרֶץ אַחֲרֵת, שְׁרוּחַ הַטְּמֵאָה מְצוּיָה יוֹתֵר, וַיְכוּל אָדָם לְהִנְזֹק. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, וְכָל שָׁפֵן שֶׁנִּקְרָא בְּקַלְפוֹת שֶׁל חֲבָרִיו הָאֲחֵרִים לְהַמְצִיא שָׁם, וְאֶפְלוּ דְפִיקוֹת בְּכָלִים לֹא מְעַבְרִים אוֹתוֹ מִן הַבֵּית. וּמִשּׁוּם כִּךְ הַפְּסוּק הַזֶּה מְכַרְזֵי וְאוֹמֵר, הוּי בְּנֵה בֵיתוֹ בְּלֹא צֶדֶק. הוּי וְדַאי שְׂאוֹמְרִים כָּל יוֹם בַּבֵּית הַהוּא.

רַבִּי יוֹסִי נִכְנַס יוֹם אֶחָד לְבֵית אֶחָד, הִגִּיעַ לְסֹף (טַרַח בְּטוֹסוֹ) וְנִכְנַס פְּנִימָה. שָׁמַע קוֹל אֶחָד שְׂאוֹמֵר: הַתְּכַנְסוּ וְהַתְּכַנְסוּ, הִנֵּה אֶחָד מִהִירִיבִים שֶׁלָּנוּ. הַתְּחַבְּרוּ וְנִזְיֵק אוֹתוֹ לְפָנָי שִׁיֵּצֵא. אָמְרוּ, לֹא נוּכַל אֲלֵא אִם דִּיּוּרוֹ כָּאֵן. יֵצֵא רַבִּי יוֹסִי וּפְחַד. אָמַר, וְדַאי מִי שֶׁעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי הַחֲבָרִים, מִתְּחִיב בְּנַפְשׁוֹ.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא, וְהֲרִי הַגּוֹיִם וּשְׂאָר בְּנֵי אָדָם דָּרִים בְּתוֹכוֹ, וְנִשְׁלָמוּ. אָמַר לוֹ, הֵם מְצַדֵּם הֵם בָּאִים, אֲבָל מִי שִׁירָא חֲטָא יְכוּל לְהִנְזֹק. וְאֶפְלוּ

אֲבָל בֹּא רְאֵה, אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם מִתְּדַבְּקִים לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָם, שְׁכָתוּב (מְלָכִי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה'. וּמִתּוֹךְ אֶהְבֵּתוֹ הִכְנִיס אוֹתָם לְאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, לְהַשְׁרוֹת שְׁכִינָתוֹ בֵּינֵיהֶם, וּשְׁיֵהִיָּה דִיּוּרוֹ עִמָּהֶם, וַיִּשְׂרָאֵל שִׁימְצָאוּ קְדוּשִׁים עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב (שְׁמוֹת לֵה) וְכָל הַנְּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבִן וְגו'. בְּשַׁעַה שֶׁהִיו עוֹשִׂים מַעֲשֵׂה, הִיו אוֹמְרִים: זֶה לְמַקְדָּשׁ, זֶה לְמִשְׁכָּן, וְזֶה לְפָרְכֵת. וְכֵן כָּל אוֹתָם הָאֲמָנִים, כְּדִי שֶׁתְּשַׁרְה קְדוּשָׁה עַל יְדֵיהֶם, וּמִתְקַדְּשֵׁת אוֹתָהּ עֲבוּדָה. וְכִשְׁעוּלָה לְמַקְוָמוֹ, עוּלָה בַקְּדוּשָׁה.

כְּמוֹ כֵּן מִי שֶׁעוֹשֵׂה עֲבוּדָה לְעֲבוּדָה זָרָה אוֹ לְצַד הָאֲחֵר שְׂאִינוֹ קְדוּשׁ, כִּיּוֹן שֶׁמְזַכֵּר אוֹתוֹ עַל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה, הֲרִי רוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרֵה עָלָיו. וְכִשְׁעוּלָה הַמַּעֲשֵׂה, עוּלָה בְּטְמֵאָה. הַכְּנַעֲנִיִּים הֵם עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וּמִדְּבָקִים כָּלֵם יַחַד בְּרוּחַ טְמֵאָה בְּעֲבוּדָה זָרָה, וְהִיוּ בּוֹנִים בְּנִין לְפָרְצוּפֵיהֶם (לְטוֹפִיָּהֶם) וּלְגַעוּלֵיהֶם לְצַד הַטְּמֵא לְעֲבוּדָה זָרָה. וְכִשְׁמִתְחִילִים לְבָנוֹת, הִיו אוֹמְרִים דְּבוּר. וְכִיּוֹן שֶׁנִּזְכָּר בְּפִיהֶם, עוּלָה עָלָיו רוּחַ שֶׁל טְמֵאָה. כִּשְׁעוּלָה הַמַּעֲשֵׂה, הוּא עוּלָה בְּרוּחַ טְמֵאָה.

כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנְסוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ, רָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטַהֵר אוֹתָם וּלְקַדֵּשׁ לָהֶם אֶת הָאֶרֶץ, וּלְפָנוֹת מְקוֹם לְשְׁכִינָה, שֶׁלֹּא תְשַׁרְה הַשְׁכִּינָה בְּתוֹךְ הַטְּמֵאָה. וְעַל כֵּן בְּאוֹתוֹ נִגְעָה צָרַעַת הִיו סוֹתְרִים בְּנִינִים שֶׁל עֲצִים וְאֲבָנִים שֶׁנִּעֲשׂוּ בְּטְמֵאָה.

בֹּא רְאֵה, אִם הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה הִיָּה לְמַצָּא מְטֻמוֹנִים בְּלִבָּד, יַחֲזִירוּ הָאֲבָנִים אַחֲרֵ כִךְ כְּמוֹת שֶׁהֵם לְמַקְוָמָם, וְהַעֲפֹר לְמַקְוָמוֹ. אֲבָל הַפְּסוּק כּוֹתֵב, וַחֲלָצוּ אֶת הָאֲבָנִים. וְכְתוּב וְעָפֹר אַחֲרֵ יָקַח. כְּדִי שֶׁתַּעֲבֹר רוּחַ הַטְּמֵאָה, וַיִּתְפַּנֵּה וַיִּתְקַדֵּשׁ כְּעַת כְּמַקְדָּם, וַיִּמְצָאוּ יִשְׂרָאֵל בַּקְּדוּשָׁה וּבְדִיּוּר קְדוּשׁ, לְהַשְׁרוֹת בֵּינֵיהֶם שְׁכִינָה.

וְעַל כֵּן, מִי שְׁבוּנָה בְּנִין, כִּשְׁמִתְחִיל לְבָנוֹת צָרִיף לְהַזְכִּיר בְּפִיו, שֶׁהֲרִי לְעֲבוּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא בּוֹנֵה, מִשּׁוּם שְׁכָתוּב (יִרְמִיָּה כב) הוּי בְּנֵה בֵיתוֹ בְּלֹא צֶדֶק וְגו'. וְאִז סִיּוּעַ שְׁמִימֵי שׁוֹרֵה עָלָיו, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזַמֵּן עָלָיו קְדוּשָׁה וְקוֹרָא עָלָיו

שְׁנֵינוּ, וּבְמִרְאָה נִדּוֹן, בְּאוֹתָם הַגּוֹנִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁלֹּשׁ מְאוֹת טַעֲמִים יֵשׁ מִי שֶׁגּוֹרֵס בְּבִהְרֵת עֲזָה, וְכֻלָּם לְמִדְתֵי מֵאֲבִי, פָּרֵט לְשַׁעֲרָה (לְכַנָּה) אַחַת טְמֵאָה, עַד אַחַד. שְׁנַיִם, שְׁנַיִם עֲדִים, וְטְהוֹר. מִכָּאֵן וְהִלְאָה, אֶפְלוּ מֵאָה כְּשֵׁנִים, וְשְׁנַיִם כְּמֵאָה. וְזֶה לְמִדְנוּ לְאַחַר שְׁכָתוּב, (דְּבָרִים יט) לֹא יָקוּם עַד אַחַד בְּאִישׁ וְגוֹ', עַל פִּי שְׁנַיִם עֲדִים וְגוֹ'.

רַבִּי חֲזַקְיָה הָיָה יוֹשֵׁב לְפָנָי רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, כְּתוּב נִגַע לְבָן אֲדַמְדַם, אִזּוּ הוּא נִגַע, שֶׁהָרִי הִלְבֵן לֹא עוֹמֵד בְּעֵינָיו. פֶּתַח רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, כְּתוּב אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשֵׁנִים וְגוֹ'. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְטַהֵר אוֹתָם בְּכָל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמָּצְאוּ בְּדִין לְפָנָיו, וּבְעֲלֵי הַדִּין לֹא יִשְׁלְטוּ בָהֶם, שֶׁהָרִי הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר מִינוֹ. אָדָם לְאָדָם, וְלֵבָן לְלֵבָן, יִמִּין לְיִמִּין, וְשִׂמְאֵל לְשִׂמְאֵל.

בְּעֵשׂוֹ כְּתוּב וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי, וְעַל כֵּן שׁוֹרָה בּוֹ מִינוֹ. וְאִם תֹּאמַר אֲדָמוֹנִי כְּתוּב בְּעֵשׂוֹ, וְכְתוּב בּוֹ בְּדוֹד, (שְׁמוּאֵל א-טז) וַיָּבִיאוּהוּ וְהוּא אֲדָמוֹנִי. אֲלֹא זֶה מִזְהֵמַת הַזֶּהָב נִעֲשֶׂה, וְזֶה נִדְבַק בְּזֶהֶר הַזֶּהָב. כְּתוּב בְּעֵשׂוֹ, אֲדָמוֹנִי כְּלוֹ כְּאֲדָרַת שַׁעַר, יֵצֵא בְּזֵהֵמַת הַהַתּוֹף. בְּדוֹד כְּתוּב, עִם יָפָה עֵינַיִם וְטוֹב רֵאִי.

בֵּא וְרָאָה מָה הַטַּעַם. הַגּוֹן הִלְבֵן נוֹדַע, וְהַגּוֹן הָאָדָם נוֹדַע. אָדָם בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהֵנָּה נִרְאָה בּוֹ לְבָן, הָרִי טְהוֹרָה נוֹלְדָה בּוֹ וּמִתְחִיל לְהִטְהַר. לְבָן בְּרֵאשׁוֹנָה וְנִרְאָה בּוֹ אָדָם, הֵנָּה מִתְחִיל לְהִטְמָא. וְכְתוּב וְטְמָאוּ הַכֹּהֵן, שֶׁהֵנָּה נוֹלַד בּוֹ אָדָם לְהִטְמָא. וְהַכֹּהֵן הָיָה יוֹדֵעַ בְּכָל אוֹתָם הַגּוֹנִים. וְלִפְעָמִים שֶׁנִּרְאָה בּוֹ גּוֹן שֶׁל טְהוֹרָה, וַיִּסְגִּירוּ לְרֵאוֹת אִם יוֹלַד בּוֹ גּוֹן אַחֵר. וְאִם לֹא, מִטְהַר אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְטְהַרוּ הַכֹּהֵן וְגוֹ'.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב (מְלָכִים ב-ה) וְצָרַעַת נִעְמָן תִּדְבַק בְּךָ וּבְצֹרְעָה לְעוֹלָם וְגוֹ'. אִם הוּא חֲטָא, לְמָה יִלְקוּ בְנָיו? אָמַר לוֹ, אֲלִישַׁע רָאָה יוֹתֵר מִשָּׂאָר הַנְּבִיאִים. רָאָה שֶׁלֹּא יֵצֵא מִגִּיחְזֵי בֶן מַעֲלָה, וְעַל כֵּן קָלַל אֶת כָּלָם.

וְלֹא עוֹד, אֲלֹא אָמַר לוֹ: אֲנִי עֹבְדְתִי בְּשִׁמוֹשׁ עֲלִיּוֹן אֲצַל אֱלֹהֵי, וְזָכִיתִי בְּשְׁנַיִם חֲלָקִים, שֶׁהָרִי עֹבְדְתִי אוֹתוֹ בְּאֵמֶת. וְאַתָּה רָשָׁע פְּגַמְתָּ אוֹתִי,

הֵם, אִם יַעֲכֹבוּ אֶת דֵּינָם בּוֹ, לֹא יֵצְאוּ בְּשָׁלוֹם. אָמַר לוֹ, וְהָרִי כְּתוּב (אִיּוֹב כ"א) בְּתִיָּהֶם שָׁלוֹם מִפְּחָד. אָמַר לוֹ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה מֵאַחַר, וְנִבְנְהָ מִצְדָּק. וְהַפְּסוּק כֶּף הוּא, בְּתִיָּהֶם שָׁלוֹם מִפְּחָד - כְּשֶׁבְּתִיָּהֶם שָׁלוֹם מִפְּחָד, שֶׁבֵּט אֱלוֹהֵי לֹא שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם.

וְבֵא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת וְהַגִּיד וְגוֹ' (וִיקָרָא יד). וְהַגִּיד? וַיֹּאמֶר הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת, אוֹ וַיִּדְבַּר. מַה זֶה וְהַגִּיד? אֲלֹא בְּכָל מְקוֹם דְּבַר שֶׁל חֲכָמָה הוּא, וְהֵנָּה פְּרִשׁוּהָ. כִּנְגַע נִרְאָה לִי בְּבֵית. כִּנְגַע? נִגַע הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! נִרְאָה לִי?! יֵשׁ לִי הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת, שֶׁהָרִי כְּתוּב וְנִתְתִּי נִגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם, שִׁירְאָה לְכָל! לְמָה כִּנְגַע נִרְאָה לִי.

אֲלֹא בְּשַׁעֲהַ שְׁזָה נִכְנַס, אַחַר מִתְגַּלְהָה, וּמִתְגַּרְמִים זֶה בְּזָה. וְעַל זֶה נִרְאָה לִי. אוֹתוֹ שֶׁהִתְכַּסֶּה הַתְּגַלְהָה, וְשֶׁהִתְגַּלְהָה הַתְּכַסָּה, וְאַחַר כֶּף נִרְאָה לוֹ בְּדַמּוֹת אוֹתוֹ הַנִּגַע שֶׁל הַבַּיִת, וְאַחַר מִתְכַּסֶּה. וְעַל זֶה וְהַגִּיד לְפָהֵן, שְׁדַבֵּר חֲכָמָה הוּא.

וְאִזּוּ בֵּא הַכֹּהֵן, וַיִּפְּלוּ הַבַּיִת, וַיִּנְתְּצוּ לוֹ הָאֲבָנִים וְהַעֲצִים וְהַכֹּל. כִּיּוֹן שֶׁנִּתְצוּ וְטְהַרוּ הַכֹּל, מִתְבָּרְכִים. אִזּוּ כְּתוּב (דְּבָרִים ה) וּבְתִים טוֹבִים תִּבְנֶה וַיִּשְׁבְּתָה. אִלּוּ נִקְרְאִים טוֹבִים, שֶׁהָרִי הָרֵאשׁוֹנִים אֵינָם טוֹבִים, וְאֵינָם בְּכָלֵל שֶׁל קִדְשָׁה וְטְהַרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֶּף, בְּמָה מִפְּרָשִׁים אֶת הַפְּסוּק שְׁכָתוּב, (שֵׁם ו) וּבְתִים מְלֵאִים כָּל טוֹב אֲשֶׁר לֹא מְלֵאֵת? אִם רוּחַ טְמֵאָה שׁוֹרָה בְּתוֹכְכֶם, אִיךָ מְלֵאִים כָּל טוֹב? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מְלֵאִים כָּל טוֹב - בְּמִמּוֹן, בְּכֶסֶף וּבְזָהָב, וּבְכָל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית מ"ה) כִּי טוֹב כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהֵנָּה כָּל בְּתֵי הַמִּצְרַיִם הָיוּ מְלֵאִים כְּשָׁפִים וְתוֹעֵבוֹת? אֲלֹא עֲבוּר הָעֵשֶׂר שֶׁל הָאֶרֶץ זֶה נֶאֱמַר. אִף כָּאֵן עֲבוּר הָעֵשֶׂר וְהַמִּמּוֹן הוּא.

שְׁתֵּי עֲשִׁירִיּוֹת נִטְלוּ יִשְׂרָאֵל, אַחַת כְּשִׁיִּצְאוּ מִגְּלוּת מִצְרַיִם, וְאַחַת כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, כָּל זֶה וְדָאֵי הָיָה לְקִדְשׁ אֶת הָאֶרֶץ, וְלִהְיֵעֵבִיר רוּחַ הַטְּמֵאָה מִן הָאֶרֶץ וּמִתּוֹךְ יִשְׂרָאֵל. וּכְשֶׁהַבַּיִת הָיָה מְנַתֵּן, הָיָה נִמְצָא בּוֹ מִמּוֹן לְבָנוֹת אוֹתוֹ וְלִמְלֵא אֶת בֵּיתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטַעַר עַל הַבַּיִת וַיִּשְׁהוּ בְּדִיּוֹר שֶׁל קִדְשָׁה.

וְאִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר וְגוֹ'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּמוֹ מְקוֹם גְּבוּהָ שֶׁמְקִיף בְּבִהְרֵת עֲזָה, מִרְאָה

אמר לו רבי יהודה, ובאותו הבית האם ידעת מקדם לכן אם נזוק בו איש אחר? אמר לו, ידעתי, שהרי מכמה ימים נזוק בו איש אחד, והיו אומרים שהיה חולה, ומהם אומרים שרוח של הבית, ואחר כך נכנסו בו כמה אנשים ולא נזקו. אמרו, זהו שאומרים החברים, אוי לאותם שעוברים על דבריהם.

פתח רבי יהודה ואמר, (ירמיה כב) הוי בנה ביתו בלא צדק, שהרי בכל מקום שנמצא בו צדק, כל הרוחות וכל מזיקי העולם בורחים ממנו, ולא נמצאים לפניו. ועם כל זה, מי שמקדים ונוטל המקום, אויז בו. אמר לו רבי חזקיה, אם כך, שקול השם הקדוש פרוח הטמאה?

אמר לו, לא כך, אלא השם הקדוש לא שורה במקום טמא, ומשום כך, אם השם הקדוש נוטל המקום מקדם לכן, כל הרוחות וכל מזיקי העולם לא יכולים להראות בו, כל שכן לקרב עמו. אם רוח טמאה קודם ונוטל את המקום - השם הקדוש לא שורה בו, שהרי אינו מקומו.

וכשהיה יורד נגע צרעת, היה מטהר את המקום, ומוציא את רוח הטמאה ממקומו, ואחר כך מנתצים את הבית, האבנים והעצים והכל, ובונה אותו כמקדם, בצד הקדוש בצדק, שמזכיר את השם הקדוש ומשרה עליו קדשה, ועם כל זה בעפר אחר, וירחיק את הבית ממקומו, מהיסוד הראשון שני טפחים.

עבשו שלא נראה ולא יורד מי שמתגרה באותה רוח טמאה להוציאה ממקומו, מה תקנתו? אם יכול לצאת מן הבית הזה - יפה, ואם לא - יבנה אותו כמקדם באבנים אחרות, ועצים והכל. ויוציא וירחיק אותו מהמקום הראשון, ויבנה אותו על השם הקדוש.

ועם כל זה לא יוצאת אותה הרוח מן המקום הראשון, משום שקדשה לא שורה על מקום טמא. אמר רבי יצחק, למה לו לטרח על זה? בזמן הזה פתוב, (קהלת א) מענות לא יוכל לתקון וגו'. מיום שנחרב בית המקדש לא נמצאה רפואה בעולם, משום כך צריך אדם להזהר, כך שיהיה שמו.

אמרו, נלך עם האיש הזה ונראה. אמר רבי יצחק, אסור לנו. אם היה הולך לאיש גדול ירא

נשבעת לשקר וחדמת, הרי עברת על כל התורה כלה, ומי שעובר על זה, מת הוא לעולם הבא. אבל משום שעבדת אותי, השמוש שלך לא יהיה לחנם; תהיה מיתתך בעולם הזה, ולא בעולם הבא. ומשום כך, וצרעת נעמן תדבק בך ובזרעך. (גזן הלך נודע, וגזן האדם נודע).

אמר רבי יוסי, בגד הצמר או הפשתים למה? אמר רבי יצחק, בכל שורה ובכל שולט. ויש כמו זה, שכתוב (משלי לא) דרשה צמר ופשתים. ומשום כך שלטונו של אותו נגע שיוצא ממקום עליון, זה שולט בכל, בשני גונים, בצמר ובפשתים. ומשום כך, זאת תורת נגע הצרעת בגד הצמר או הפשתים.

רבי יצחק היה הולך לבציר של אביו. ראה איש אחד שסטה עם קשר של משא על כתפו. אמר לו, קנים של עצים שעל כתפך לשם מה? לא אמר לו דבר. הלך אחריו. ראה שנכנס למערה אחת, נכנס אחריו. ראה קיטור של עשן שהיה עולה מתחת לארץ, ונכנס האיש ההוא לנקב אחד והתכסה ממנו. פחד רבי יצחק, ויצא לפי המערה.

בעורו יושב, עברו רבי יהודה ורבי חזקיה. ראה אותם וקרב אליהם. ספר להם את המעשה. אמר רבי יהודה, ברוך הרחמן שהצילך. זוהי מערת המצרעים של סרוניא, וכל יושבי הקריה ההיא הם מכשפים, ובאים למדבר לנחשים השחרים, שהם בני עשר שנים או יותר, לעשות כשפים, ולא נשמרים מהם ונעשים מצרעים, וכל מיני כשפים שלהם הם במערה הזו.

הלכו. בעודם הולכים פגשו באיש אחד שהיה בא, ובנו שהיה חולה קשור על החמור. אמרו לו, מי אתה? אמר להם, יהודי, וזה הוא בני שקשור על החמור. אמרו לו, למה הוא קשור? אמר להם, מגורי הם בכפר אחד, שהוא מבני הרומאים, ובני הזה היה לומד תורה בכל יום, והיה חוזר הביתה ולומד את אותם הדברים, ושלוש שנים היו מגורי בבית ההוא ולא ראיתי דבר. וכעת יום אחד נכנס בני לבית לחזור על הדברים, עברה רוח אחת לפניו והזיקה לו, התעקמו פיו ועיניו, וידיו התעקמו ולא יכל לדבר. ובאתי למערת המצרעים של סרוניא אולי ילמדו אותי דבר של רפואה.

שְׁכַתוּב (משלי יט) בֵּית וְהוּן נִחַלַת אָבוֹת וּמֵה' אִשָּׁה מִשְׁכַּלַת. מִי שֶׁזֹּכֶה בְּאִשָּׁה מִשְׁכַּלַת, זֹכֶה בְּכָל. וְכַתוּב, (שם לא) בְּטַח בָּהּ לֵב בַּעֲלָהּ וְשָׁלָל לֹא יִחְסֹר.

וְאִבְרָהָם הָיָה הוֹלֵךְ בְּשִׁבִילָה לְאָכֵל הַשָּׁלָל מִשָּׂאֵר הָעַמִּים, וְסָמַךְ עַל זְכוּתָהּ שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְהַעֲנִישׁוּ וּלְצַחֵק בָּהּ. וּמִשׁוּם כֵּךְ לֹא נִתֵּן דְּבַר לֹמַר אַחֲתִי הִיא, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שָׂרָא מְלֵאךְ אַחַד הוֹלֵךְ לְפָנֶיהָ, וְאָמַר לְאַבְרָהָם: אֵל תִּפְחַד עָלֶיהָ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלַח אוֹתִי לְהוֹצִיא לּוֹ אֶת מָמוֹן שָׂאֵר הָעַמִּים וְלִשְׁמֹר אוֹתָהּ מִהַכֵּל. וְאִזּוֹ לֹא פָּחַד עַל אִשְׁתּוֹ, אֲלֵא עָלָיו, שֶׁלֹּא רָאָה עִמּוֹ מְלֵאךְ, אֲלֵא עִמָּהּ. אָמַר, הֲרִי הִיא שְׁמוּרָה, וְאֲנִי לֹא שְׁמוּר. וּמִשׁוּם כֵּךְ אָמַר, אֲמַרִי נָא אַחֲתִי אֶת וְגו'.

יֵיטֵב לִי! יֵיטִיבוּ לִי הֵיךְ צְרִיף לְהִיּוֹת, שְׁכַתוּב וְהָיָה כִּי יִרְאוּ אוֹתָךְ הַמְּצָרִים וְאָמְרוּ אִשְׁתּוֹ זֹאת, וְעַל כֵּן יֵיטִיבוּ לִי צְרִיף לְהִיּוֹת! אֲלֵא יֵיטֵב לִי – זֶה שֶׁהוֹלֵךְ לְפָנֶיהָ. יֵיטֵב לִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּמָמוֹן. וְחִיְתָה נִפְשִׁי בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם בְּגִלְגָּל, שֶׁלֹּא תִסְטִי מִדְּרֹךְ הָאֱמֶת. שָׂאֵם אֲזַכֶּה בְּגִלְגָּל בְּמָמוֹן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְאֵת תִּסְטִי בְּדֶרֶךְ, הֲרִי מִיְתָה זְמִינָה בְּעוֹלָם הַהוּא, אֲלֵא תִשְׁמְרִי, שְׁתַּחֲוִי נִפְשִׁי בְּעוֹלָם הַהוּא בְּגִלְגָּל.

וּמִשׁוּם שֶׁהַמְּלֵאךְ הַהוּא הֵלֵךְ לְפָנֶיהָ לִשְׁמֹר אוֹתָהּ, מֵה פְּתוּב? וַיִּנְגַע ה' אֶת פְּרַעֲזָה וְגו', עַל דְּבַר שָׂרִי, וְדַאִי שֶׁהִיְתָה אוֹמֶרֶת לְמֵלֵאךְ הַכֹּהֵן – וְהוּא מִכָּה. וְעַל כֵּן לֹא פָּחַד אִבְרָהָם עָלֶיהָ כְּלוּם, שֶׁהֲרִי הִיא שְׁמוּרָה. וּמֵה שֶׁפָּחַד – עַל עֲצָמוֹ פָּחַד, וְלֹא רָאָה עִמּוֹ שְׁמִירָה כְּזוֹ.

בֵּא רָאָה, עֶשֶׂר פְּעָמִים צִוְתָה שָׂרָה לְמֵלֵאךְ לְהַכּוֹת אֶת פְּרַעֲזָה, וּבְעֶשֶׂר מַכּוֹת לָקָה. סִימֵן עֲשֵׂתָה שָׂרָה לְבִנְיָה אַחֲרֶיהָ בְּמִצְרַיִם.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (מִיכָה ז) כִּימִי צִאתָךְ מֵאַרְץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת. עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִרְאוֹת גְּאֻלָּה לְבָנָיו כְּאוֹתָם הַיָּמִים שֶׁשָּׁלַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהִרְאָה אֶת אוֹתָן הַמַּכּוֹת לְמִצְרַיִם, וְהִלְקָה אוֹתָם בְּגִלְגָּל יִשְׂרָאֵל. בֵּא וּרְאָה מֵה בֵּין הַגְּאֻלָּה הַזֹּאת לְגְּאֻלַת מִצְרַיִם. גְּאֻלַת מִצְרַיִם הִיְתָה בְּמֵלֵךְ אַחַד, וּבְמַלְכוּת אַחַת – כָּאֵן בְּכָל הַמַּלְכִּים שֶׁל הָעוֹלָם. וְאִזּוֹ יִתְכַבֵּד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

חֲטָא, כְּמוֹ נַעֲמָן לְאַלִישָׁע, נִלְךְ אַחֲרָיו. עֲכָשׁוּ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְרַחוּקֵי הָעוֹלָם, רַחוּקֵי הַתּוֹרָה, מְגַעְעִים מִן הַכֵּל, אֲסוּר לָנוּ לְהִרְאוֹת לְפָנֶיהֶם. בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁהִצִּיל אוֹתָנוּ מֵהֶם. וְהָאִישׁ הַזֶּה אֲסוּר לוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהֲרִי שְׁנִינוּ, בְּכָל מִתְרַפְּאִים חוּץ מִעֲצֵי אֲשֵׁרָה וְכו'. אָמַר לוֹ, וְזֶהוּ עֲבוּדָה זָרָה, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁהֲרִי כְּתוּב, (דְּבָרִים יח) לֹא יִמְצָא בָךְ בְּנוֹ וּבִתּוֹ בְּאֵשׁ וְגו'. הִלְכוּ לְדֶרֶכָם.

הֵלֵךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ לְמַעְרָה הִיא, הוּא וּבְנוֹ, שֶׁם אוֹתוֹ בְּמַעְרָה. עַד שֶׁיִּצְא אָבִיו לְקֶשֶׁר אֶת חֲמוּרוֹ, יִצְא קִיטוֹר שֶׁל אֵשׁ וְהִכָּה אוֹתוֹ בְּרֵאשׁוֹ וְהִרְגוּ אוֹתוֹ. בֵּינַתִּים נִכְנַס אָבִיו וּמְצָא אוֹתוֹ מֵת. לָקַח אוֹתוֹ וְאֵת חֲמוּרוֹ וְהֵלֵךְ לוֹ. וּמְצָא אַחַר יוֹם אַחַד אֶת רַבִּי יִצְחָק וְאֵת רַבִּי יְהוּדָה וְאֵת רַבִּי חִזְקִיָּה שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים. בָּכָה לְפָנֵיהֶם, וְסִפֵּר לָהֶם אֶת הַמַּעֲשֵׂה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְהֵאֵם לֹא אִמְרַתִּי לָךְ פְּעָמִים רַבּוֹת שֶׁאֲסוּר לְלַכֵּת לְשֵׁם? בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁכָּל מַעֲשָׂיו אֱמֶת, וּדְרָכָיו אֱמֶת. אֲשֶׁרִיָּהֶם הַצְּדִיקִים שֶׁהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הָאֱמֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְעָלִיָּהֶם כְּתוּב (מְשָׁלִי ד) וְאַרְחַ צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגֶה וְגו'.

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, בְּכָל מַעֲשֵׂי הָאָדָם צְרִיף שְׁכָלָם יִהְיוּ לְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. מֵה זֶה לְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ? לְהַזְכִּיר בְּפִיו אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ עַל כָּל מֵה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שֶׁהַכֵּל הוּא לְעִבּוּדָתוֹ, וְלֹא יִשְׁרָה עָלָיו הַצַּד הָאֲחֵר, מִשׁוּם שֶׁהוּא תָּמִיד מְזַמֵּן לְבְנֵי הָאָדָם וְיָכוֹל לְשָׂרוֹת עַל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה. וְעַל כֵּן, הַשְּׁתִי אוֹ הָעֶרֶב הִיא נְטִמָּא, וְשׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה. וּמֵה בְּזָה כֵּךְ – מִי שֶׁמְּפָקִיד דְּבָרָיו לְצַד הָאֲחֵר שֶׁלֹּא צְרִיף עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. וּמִשׁוּם כֵּךְ כְּתוּב, (דְּבָרִים כב) וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע.

רַבִּי אֱלֵעָזָר הָיָה הוֹלֵךְ לְרֵאוֹת אֶת אָבִיו (חֲמִי), וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי אַבָּא. אָמַר רַבִּי אַבָּא, נֹאמַר דְּבָרֵי תוֹרָה וְנִלְךְ. פָּתַח רַבִּי אֱלֵעָזָר וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית יב) אֲמַרִי נָא אַחֲתִי אֶת. הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה, וְכִי אִבְרָהָם שֶׁהוּא יֵרָא חֲטָא, אֶהוּבּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הִיא אוֹמֵר כֵּךְ עַל אִשְׁתּוֹ כְּדִי שְׁיִיטִיבוּ לוֹ? אֲלֵא אִבְרָהָם, אִף עַל גַּב שֶׁהִיא יֵרָא חֲטָא, לֹא סָמַךְ עַל זְכוּתוֹ, וְלֹא רָצָה מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהוֹצִיא מְזַכוּתוֹ, אֲלֵא עַל זְכוּת אִשְׁתּוֹ, שֶׁיְרוּיַח בְּשִׁבִילָה מָמוֹן שֶׁל שָׂאֵר הָעַמִּים, שֶׁהֲרִי הַמָּמוֹן זֹכֶה לוֹ הָאָדָם בְּאִשְׁתּוֹ. זֶהוּ

שְׁבָהּ הוּא דִּן אֶת הַרְשָׁעִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב, (ישעיה לד) חָרַב לֵה' מְלֶאֶה דָם. (דברים לב) וְחָרְבֵי תֹאכַל בְּשָׂר. וּמִשׁוּם כֶּף גִּירוּ לָכֶם מִפְּנֵי חָרַב כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חָרַב לְמַעַן תִּדְעוּן שְׂדוּן, שְׂדִין כְּתוּב, כְּדִי שִׁתְּדַעוּ שְׁכָף נְדוּן. מִי שֵׁשׁ לוֹ חָרַב בְּלִשׁוֹנוֹ, מְזַדְּמֶנֶת לוֹ חָרַב (נדון בְּאוֹתָהּ חָרַב) שִׁמְשָׁמִידָה הַכֹּל. זֶהוּ שְׁכָתוּב זֹאת תְּהִיָּה תוֹרַת הַמְצָרָע.

רְבִי אֶלְעָזָר פֶּתַח, (קהלת ט) וְכַצְּפָרִים הָאֲחֻזוֹת בְּפַח כְּהֵם יוֹקְשִׁים בְּנֵי הָאָדָם. הַפְּסוּק הַזֶּה הָרִי נִתְבָּאָר. אֲבָל בֹּא רְאָה, בְּנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא שׁוֹמְעִים וְלֹא מְסַתְּפָלִים בְּרִצּוֹן אֲדוֹנָם, וְהַפְּרוֹז כָּל יוֹם קוֹרָא לְפָנֵיהֶם, וְאִין מִי שִׁמְקָשִׁיב לוֹ, וְאִין מִי שִׁמְעִיר אֶת רוּחוֹ לְעִבּוּדַת אֲדוֹנוֹ.

בְּשַׁעָה שִׁיורֵד הַלִּילָה וְהַשְׁעָרִים נִסְתָּמִים, מִתְעוֹרֵר נֶקֶב תְּהוּם רְבָה, וְכַמָּה קְבוּצוֹת שֶׁל מְחַבְּלִים נִמְצָאִים בְּעוֹלָם. אִזּוּ מִפִּיל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁנָה עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְאֶפְלוּ עַל כָּל שְׁבָהֶם הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל חַיִּים, וְהֵם מְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם וּמוֹדִיעִים לְבְנֵי אָדָם דְּבָרִים, מֵהֶם כּוֹזְבִים וּמֵהֶם אֲמֵת, וּבְנֵי אָדָם קְשׁוּרִים בְּשָׁנָה.

בְּשִׁמְתַעוֹרְרַת רוּחַ צְפוֹן וְנַחֲלֵק הַלִּילָה, הַשְּׁלֵהֶבֶת יוֹצֵאת וּמְכָה תַּחַת כַּנְּפֵי הַתְּרַנְגוּל, וְהוּא קוֹרָא, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִכְנָס לְגַן עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים. וְאִזּוּ הַפְּרוֹז יוֹצֵא וְקוֹרָא, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם מִתְעוֹרְרִים בְּמִטּוֹתֵיהֶם. אוֹתָם שֵׁשׁ בְּהֵם הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל חַיִּים, עוֹמְדִים לְעִבּוּדַת רַבּוֹנָם וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבִשְׂבַחַת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שְׁבָא הַבְּקָר.

בְּשִׁבְאָה הַבְּקָר, (כְּרוֹז קוֹרָא וְכֹל) כָּל הַחֲיָלוֹת וְהַמְּחַנּוֹת שֶׁלְמַעַלָּה מְשַׁבְּחִים אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איוב לח) בְּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בְקָר וְגו'. אִזּוּ כַּמָּה שְׁעָרִים נִפְתָּחִים לְכָל הַצְּדִיקִים, וְהַשְׁעָר שֶׁל אֲבָרְהָם נִפְתָּח לְכַנְּסַת יִשְׂרָאֵל לְזִמְן אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּטַּע אֶשֶׁל בְּבֹאָר שְׁבַע.

וּמִי שֶׁלֹּא מַעִיר אֶת רוּחוֹ לְעִבּוּדַת רַבּוֹנוֹ, בְּאִיזָה פָּנִים יַעֲמַד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ כְּשִׁיתְּעוֹרְרוֹ עָלָיו בְּדִין, וַיִּתְּפָסוּ אוֹתוֹ בְּקוֹלָר, וְלֹא תִמָּצָא עָלָיו זְכוּת לְהַנְצִיל? וְאִזּוּ כְּתוּב, וְכַצְּפָרִים הָאֲחֻזוֹת בְּפַח כְּהֵם יוֹקְשִׁים בְּנֵי הָאָדָם. וְטָרַם שִׁיַּצָּא אָדָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, בְּכַמָּה

בְּכָל הָעוֹלָם, וַיִּדְעוּ הַכֹּל שֶׁלְטוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָלֶם יִלְקוּ בְּמִכּוֹת עֲלִיוֹנוֹת, עַל אַחַת שְׁתֵּים, מִפְּנֵי שִׁיִּסְרְבוּ כָלֶם אֶת יִשְׂרָאֵל.

וְאִזּוּ יִתְגַּלֶּה שֶׁלְטוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוּב (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ. וְאִזּוּ כָלֶם יִתְנַדְּבוּ אֶת יִשְׂרָאֵל לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה טו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם וְגו'. אִזּוּ יַעֲמְדוּ הָאֲבוֹת בְּשִׁמְחָה לְרֵאוֹת אֶת גְּאֻלַּת בְּנֵיהֶם כְּמִקְדָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֵנוּ נִפְלְאוֹת, אֲמֵן כֵּן יְהִי רִצּוֹן. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אֲמֵן וְאֲמֵן יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אֲמֵן וְאֲמֵן

פְּרִשְׁתַּ מְצָרָע

וַיִּדְבַר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. זֹאת תְּהִיָּה תוֹרַת הַמְצָרָע בְּיוֹם טְהָרְתוֹ וְגו'. רְבִי אֲבָא פֶתַח, (איוב יט) גִּירוּ לָכֶם מִפְּנֵי חָרַב כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חָרַב לְמַעַן תִּדְעוּן שְׂדוּן. שְׂדִין כְּתוּב. כַּמָּה יֵשׁ לְבְנֵי אָדָם לְשָׁמֵר אֶת דְּרֻכֵיהֶם וּלְפַחַד מִלְּפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלֹּא יִסְטוּ מִדְּרָךְ כְּשֶׁרָה, וְלֹא לְעַבֵּר עַל דְּבָרֵי תוֹרָה וְלֹא תִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ.

שָׁפַל מִי שֶׁלֹּא לוֹמֵד תּוֹרָה וְלֹא מְשַׁתְּדֵל בָּהּ, נְזוּף הוּא מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְחוּק הוּא מִמֶּנּוּ, וְלֹא שׁוֹרָה עִמוֹ שְׂכִינָה. וְאוֹתָם הַשׁוֹמְרִים שֶׁהוֹלְכִים עִמוֹ, מְסַתְּלָקִים מִמֶּנּוּ, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁמִכְרִיזִים לְפָנָיו וְאוֹמְרִים: הִסְתַּלְקוּ מִסְבִּיב לְפָלוּנִי, שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ עַל כְּבוֹד רַבּוֹנוֹ. אוֹי לוֹ! שֶׁהָרִי עֲזָבוּ אוֹתוֹ עֲלִיוֹנִים וְתַחֲתוֹנִים, אִין לוֹ חֵלֶק בְּדְרָךְ הַחַיִּים.

וּבְשִׁהוּא מְשַׁתְּדֵל בְּעִבּוּדַת רַבּוֹנוֹ וְלוֹמֵד תּוֹרָה, כַּמָּה שׁוֹמְרִים מְזַמְּנִים כְּנִגְדּוֹ לְשָׁמֵר אוֹתוֹ, וּשְׂכִינָה שׁוֹרָה עָלָיו, וְכָלֶם מְכַרִּיזִים לְפָנָיו וְאוֹמְרִים: תִּנּוּ כְבוֹד לְדִיוֹקָן הַמֶּלֶךְ. תִּנּוּ כְבוֹד לְבֶן הַמֶּלֶךְ. שְׁמוֹר הוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ!

בֹּא רְאָה, בְּלִשׁוֹן הָרַע שֶׁאֵמַר הַנַּחֲשׁ לְאִשָּׁה, גֵּרַם לְאִשָּׁה וּלְאָדָם לְגַזֵּר עֲלֵיהֶם מִיָּתָה וְעַל כָּל הָעוֹלָם. בְּלִשׁוֹן הָרַע כְּתוּב, (תהלים נז) וּלְשׁוֹנָם חָרַב חֲדָה. מִשׁוּם כֶּף, גִּירוּ לָכֶם מִפְּנֵי חָרַב, מִפְּנֵי לְשׁוֹן הָרַע. כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חָרַב. מֵהוּ כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חָרַב? זוֹ חָרַב לֵה'. שִׁשְׁנִינוּ, יֵשׁ לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָרַב

שְׁאוֹתוֹ דְּבוּר רַע עוֹלָה וּמַעִיר רוּחַ טְמֵאָה עָלָיו, וְהוּא נְטֵמָא. בָּא לְהַטְמֵא - מְטֵמְאִים אוֹתוֹ. בְּדְבוּר שְׁלִמְטָה מִתְעוֹרֵר דְּבוּר אַחַר.

סדר הלימוד ליום ה אייר [יום 212 בשנה]

פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה א) אֵיכָה הִיְתָה לְזוֹנָה קְרִיָּה נְאֻמְנָה וְגו'. מִי שֶׁהִיְתָה נְאֻמְנָה לְבַעֲלָהּ, הִפְכָּה לְזוֹנָה. מְלֹאֲתִי מִשְׁפֹּט. מִשְׁפֹּט - זֶה וְדָאֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. צְדָק - זו כְּנִסְתַּ יִּשְׂרָאֵל. וּמִשׁוּם שֶׁהַעִירָה דְּבַר אַחַר, הִסְתַּלַּק מִמְּנָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשָׂרְתָה בָּהּ רוּחַ שֶׁל מְרַצְחִים. זֶהוּ שְׁכִינָה וְעֵתָה מְרַצְחִים. וּמָה יְרוּשָׁלַיִם הַקְּדוּשָׁה כֶּף - שְׂאָר בְּנֵי אָדָם עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. זֶהוּ שְׁכִינָה זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצָרֵעַ.

רְבִי יְהוּדָה אָמַר, זֹאת תִּהְיֶה וְדָאֵי כְּנִגְדוֹ לְהַפְרַע מִמְּנוּ, שֶׁל אוֹתוֹ מוֹצִיא שֵׁם רַע. בְּיוֹם טְהָרְתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן, מָה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ? מִשְׁמַע, מִי שֵׁשׁ לוֹ לְשׁוֹן הָרַע, תִּפְלְתוּ אֵינָה נִכְנָסֶת לְפָנָי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָרִי עוֹרֵר עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה. כִּיּוֹן שֶׁחֲזַר בְּתִשְׁבּוּבָה וְקִבֵּל עָלָיו תִּשְׁבּוּבָה, מָה כְּתוּב? בְּיוֹם טְהָרְתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן וְגו', וְרָאָה הַכֹּהֵן וְגו'.

וְצִוָּה הַכֹּהֵן וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צִפְרִים חֵיּוֹת. רְבִי יִצְחָק וְרְבִי יוֹסִי הָיוּ מְצוּיִים לְפָנָי רְבִי שְׁמַעוֹן. יוֹם אֶחָד אָמַר לוֹ, עֵץ אֲרֻז הָרִי יְדוּעַ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (מלכים א ה) מִן הָאֲרֻז אֲשֶׁר בְּלִבְנוֹן, שֶׁהָרִי אוֹתוֹ עֵץ אֲרֻז לֹא נִשְׂרָשִׁים נְטִיעוֹתָיו אֲלָא בְּלִבְנוֹן, וְהָרִי נִתְבָּאָר. אֲזוּב לְמָה? וּמָה הוּא?

פְּתַח וְאָמַר, וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צִפְרִים חֵיּוֹת טְהוֹרוֹת וְעֵץ אֲרֻז וּשְׁנֵי תוֹלַעַת וְאֲזוּב. בָּא רָאָה, אָדָם שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּעִבּוּדַת רְבוּנוֹ וּמִשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹרָה עָלָיו, וְהַשְׁכִּינָה מִשְׁתַּתְּפַת עִמּוֹ. כִּיּוֹן שֶׁאָדָם בָּא לְהַטְמֵא, הַשְׁכִּינָה מִסְתַּלַּקַת מִמְּנוּ, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַחֵק מִמְּנוּ, וְכָל צַד הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רְבוּנוֹ מְרַחֵקִים מִמְּנוּ, וְשׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה וְכָל צַד הַטְּמֵאָה. אִם בָּא לְהַטְהַר, מְסִיעִים אוֹתוֹ. אַחַר שֶׁנִּטְהַר וְחֲזַר בְּתִשְׁבּוּבָה, אוֹתוֹ שֶׁהִסְתַּלַּק מִמְּנוּ חוֹזֵר וְשׁוֹרָה עָלָיו.

בָּא רָאָה, כְּתוּב וְלָקַח לְמִטְהַר שְׁתֵּי צִפְרִים חֵיּוֹת טְהוֹרוֹת. כִּיּוֹן שֶׁאָמַר שְׁתֵּי צִפְרִים, לֹא יִדְעוּ

דִּינִים הוּא נִדוֹן הַנֶּפֶשׁ עִם הַגּוּף טָרָם שֶׁיִּפְרְדוּ זֶה מִזֶּה, וְאֵין מִי שֶׁיִּשְׁגִּיחַ.

(אפלו) בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁמְגִיעָה שְׁעַת הַהַפְרָדָה, לֹא יוֹצֵאת הַנֶּפֶשׁ מִן הַגּוּף עַד שֶׁמִּתְגַּלֶּה עָלָיו שְׁכִינָה, וְהַנֶּפֶשׁ מִתּוֹךְ שֶׁמְחַה וְחִבִּיבוֹת שֶׁל הַשְׁכִּינָה יוֹצֵאת מִן הַגּוּף כְּנִגְדָה. אִם הוּא צְדִיק, הוּא נִקְשָׁר וְנִדְבָק בָּהּ. וְאִם לֹא, הַשְׁכִּינָה הוֹלֶכֶת, וְהִיא נִשְׂאֶרֶת וְהוֹלֶכֶת וּמִתְאַבְּלֶת עַל פְּרִדַת הַגּוּף. מְשַׁל אומרים, חֲתוּל לֹא נִפְרָד מֵאֵשׁ, חֲדַד אֶת הַסִּכִּין, וְהוּא יִלֵּךְ אַחֲרָיו.

אַחַר כֶּף נִדוּנִים שְׁנִיָּהם עַל יְדֵי דוּמָה. הַגּוּף נִדוּן בְּקָבָר עַד שֶׁשָּׁב לְעִפְרָה, וְהַנֶּפֶשׁ בְּאֵשׁ הַגִּיהֵנּוּם כְּמָה דִּינִים, עַד אוֹתוֹ זְמַן שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ לְקַבֵּל עֲנֹשׁ. אַחַר שֶׁקִּבְּלָה עֲנֹשָׁה וּמְגִיעַ הַזְּמַן לְהַטְהַר, אֲזוּ עוֹלָה הִיא מִהַגִּיהֵנּוּם, וּמִתְלַבֵּן מִחֻטְאֵיהָ כְּמוֹ בְּרוֹזֶל שֶׁמִּתְלַבֵּן בְּאֵשׁ, וְעוֹלִים עִמָּה עַד שֶׁנִּכְנָסֶת לְגֵן עֵדֵן שְׁלִמְטָה, וְרוּחַצַת שֵׁם בְּאוֹתָם מִים, וְרוּחַצַת בְּבִשְׂמִים שְׁשֵׁם, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שיר ג) מְקַטְרֶת מֵר וּלְבָנָה. וְעוֹמְדַת שֵׁם עַד הַזְּמַן שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ לְהִתְרַחֵק מִהַמְּקוֹם שִׁיּוֹשְׁבִים בוֹ הַצְּדִיקִים.

וּבְשִׁמְנִיעַ הַזְּמַן לְעֵלוֹת, אֲזוּ עוֹלִים עִמָּה דְרָגָה אַחַת דְרָגָה, עַד שֶׁנִּקְרַבְתָּ כְּקָרְבָן עַל הַמִּזְבֵּחַ. זֶהוּ שְׁכִינָה זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצָרֵעַ בְּיוֹם טְהָרְתוֹ וְהוּבָא אֶל הַכֹּהֵן, הַכֹּהֵן הַעֲלִיּוֹן שְׁלִמְטָה, הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת שֶׁלֹּא נְטֵמְאָה כָּל כֶּף בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְזוֹ יֵשׁ תִּקְנָה כְּמוֹ כֵן. וְאִם לֹא, אֲזוּ מְעוֹת לֹא יוֹכֵל לְתַקֵּן וְגו'.

זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצָרֵעַ. רְבִי יִצְחָק פְּתַח, וְזָרַח הַשְּׁמֶשׁ וּבָא הַשְּׁמֶשׁ וְגו'. פְּסוּק זֶה נִתְבָּאָר, וּבִאֲרָנוּ אוֹתוֹ עַל נִשְׁמַת הָאָדָם, בְּשַׁעָה שֶׁהִיא עוֹמְדַת עִם הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲזוּ זָרַח הַשְּׁמֶשׁ. וּבָא הַשְּׁמֶשׁ, בְּזְמַן שֶׁיוֹצֵא בֶן אָדָם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וְנִמְצָא בְּתִשְׁבּוּבָה, אֲזוּ - אֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זָרַח הוּא שֵׁם, אִם הוּא צְדִיק, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וּבָא הַשְּׁמֶשׁ וְטָהַר, וְאַחַר יֵאכַל מִן הַקְּדוּשִׁים.

בָּא רָאָה, עַל כָּל חֻטְאֵי הָעוֹלָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַפֵּר בְּתִשְׁבּוּבָה, פָּרַט מֵאוֹתוֹ לְשׁוֹן הָרַע שְׁמוֹצִיא שֵׁם רַע עַל חֻטְאוֹ. וְהָרִי פְרָשׁוּהָ, שְׁכִינָה זֹאת תִּהְיֶה תּוֹרַת הַמְּצָרֵעַ - זֹאת הִיא תּוֹרַתוֹ שֶׁל מוֹצִיא שֵׁם רַע. רְבִי חֵיָא אָמַר, כָּל מִי שֶׁמוֹצִיא שֵׁם רַע, מְטֵמְאִים לוֹ אֶת כָּל אֵיבָרָיו וְרָאוּי לְסָגֵר, מִשׁוּם

בא וראה מה בין משה לאהרן, מי מהם עליון? אלא משה הוא העליון, משה הוא שושבין המלך, ואהרן שושבין הגבירה. משל למלך שהיתה לו גבירה עליונה. מה עשה? נתן לו שושבין לתקן אותה ולהסתכל בדברי הבית. ועל כן, כשנכנס השושבין הזה למלך, לא נכנס אלא רק עם הגבירה. זהו שכתוב בזאת יבא אהרן וגו'.

משה הוא שושבין המלך, משום כך הזדמן כאורח, ואחר כך – וידבר ה' אליו. אהרן הוא שושבין של הגבירה, וכל דבריו היו לפי אהרן את המלך עם המלכה, ויתפייס המלך עמה. ועל כן, משום שהוא שושבין שלה, הוא שם מדורו עמה לתקן את הבית ולעין תמיד בדברי הבית. ועל כן התתקן כמו שלמעלה, ונקרא כהן גדול. מנין לנו? שכתוב (תהלים קי) אתה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק.

ומשום כך, כל מה שצריך מבית המלך הוא נוטל, ואין מי שימחה בידו. ולכן הוא עומד לטהר את כל אותם שנכנסים לבית הגבירה, כדי שלא תמצא טמאה באותם בני ההיכל, ומשום כך כתוב ולקח למטהר שתי צפרים וגו'.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים ב) יושב בשמים ישחק ה' ילעג למו. יושב בשמים ישחק – זה יצחק שבא מצד היין, מאיר בראשונה, וצוחק, ואחר כך זועם ומגרש. זהו שכתוב יושב בשמים ישחק, ולא כתוב יושב שמים. ישחק, מאיר וצוחק. ועל כן הדין מאיר וצוחק להם לרשעים.

ואחר כך מה כתוב? אז ידבר אלימו באפו ובחרונו יבהלמו. וכך דרכי הרשעים – הקדוש ברוך הוא מאיר להם בעולם הזה, ומאיר להם כמו יין שמאיר בראשונה, ואחר כך זועם והורג. והקדוש ברוך הוא מושך את הרשעים, אם יחזרו כנגדו – יפה. אם לא – הוא מכלה אותם מאותו העולם הבא, ואין להם בו חלק וישמדו מהכל. בא להטהר – מסייעים להם, והקדוש ברוך הוא מטהר אותם ומקרב אותם אליו וקורא עליהם שלום. זהו שכתוב שלום שלום לרחוק ולקרוב וגו'.

ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (זכריה יד) הנה

שהן חיות? אלא הרי פרושה, אבל חיות, חיות ממש, כמו שנאמר (יחזקאל א) וארא החיות, כנגד המקום שיונקים מהם הנביאים הנאמנים. ועץ ארז, הרי נתבאר. ושני תולעת, הצד האדם של גבורה שהשתתף עמו בראשונה. ואזכ, זו ו' קטנה שמיניקה את כנסת ישראל. ומשום כך עץ ארז ואזכ הולכים יחד, ועל כן ו' ו' נמצאו כאחד, אחד עליון ואחד קטן, וקוראים להם ו' עליונה, ו' תחתונה. וכלם חוזרים לשרות עליו, משום שהרי נטהר. כנגד אלה למטה (מהם) – עץ ארז ואזכ ושני תולעת נמצאו (כשם) בגדלה הזו, ותלויים מהעליונות הללו.

רבי יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך. ישבו באותו שדה והתפללו. אחר שסימו את התפלה, קמו והלכו. פתח רבי יהודה בדברי תורה ואמר, (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה ותמכיה מאשר. עץ חיים – זו התורה, שהיא עץ עליון גדול ורחוק. תורה, למה נקראת תורה? משום שמורה ומגלה את מה שהיה סתום ולא ידוע. חיים, שכל החיים שלמעלה נכללו בה, וממנה יוצאים למחזיקים בה, את אותם שאוחזים בה, שמי שאוחז בתורה אוחז בכל. אוחז למעלה ולמטה. ותמכיה מאשר, מי זה תמכיה? אלו אותם שמטילים מלאי לכיסם של תלמידי חכמים, כמו שבאורה.

ותמכיה, זוכה שיצאו ממנו נביאים נאמנים. מאשר, אל תקרי מאשר אלא מראשו. אותם התומכים של התורה מראשו ועד סופו. מראשו, צד הראש של הכל שנקרא ראש, שכתוב (שם ח) מעולם נסכתי מראש. וראש זו חכמה, שהיא הראש לכל הגוף, והגוף מתפשט בה עד הסיום של ששת הצדדים ותמכיה, כמו שנאמר (שיר ה) שוקיו עמודי שש. שאותם שמטילים מלאי לכיסם של תלמידי חכמים, הם תומכים את התורה מהראש עד סיום הגוף, וכל האמונה בו תלויה, ונתמך. וזוהי לבנים שיראו לנביאים נאמנים.

רבי יצחק פתח, ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. ויקרא, אלף קטנה, למה? אלא כדי להראות מיהו אותו שקרא – אותו ששרוי במקדש, ואז זמן את משה כמו שמזמין אורח. כאן א' קטנה, שם א' גדולה. אדם שת אנוש. (אדם) זו שלמות הכל.

רבי חזקיה היה יושב לפני רבי אלעזר. לילה אחד קמו בחצות הלילה לעסק בתורה. פתח רבי אלעזר ואמר, (קהלת ז) ביום טובה היה בטוב וגו', גם את זה עמת זה עשה האלהים וגו'. ביום טובה היה בטוב - בזמן שמרבה הקדוש ברוך הוא חסד בעולם צריך אדם ללכת בשוקים ולהראות לפני הכל, שהרי כשמתחיל טובו של הקדוש ברוך הוא בעולם, הוא שורה בכל, ובכל הוא עושה טוב ומרבה אותו בעולם. ומשום כך יראה אדם בגלוי בשוקים, ויעשה טוב שישרה עליו טוב אחר. זהו שפכתוב (שם) ביום טובה היה בטוב. היה בטוב ודאי.

וביום רעה ראה. לא כתוב וביום רעה היה ברע, אלא ביום רעה ראה. שהרי בשעה שהדין תלוי בעולם, אין צריך לאדם להראות בשוק וללכת יחידי בעולם. שהרי כשדין שרוי בעולם, על הכל הוא שורה. ומי שפוגע בו ונפגש לפניו, ידון באותו הדין, ואז כתוב (משלי יג) ויש נספה בלא משפט. שהרי משפט הסתלק מצדק, ולא שורים זה עם זה על העולם. ועל כך ראה. ראה והיה שמור, השגח ועין לכל צד והיה יודע שבכלם שרוי הדין, ואל תצא החוצה ואל תראה בשוק, כדי שלא ישרה עליך. מה הטעם? משום שגם את זה לעמת זה עשה האלהים. כמו שכששורה הטוב בעולם, הוא שורה על הכל - כך כששורה הדין בעולם, הוא שורה על הכל, ומי שפוגש בו נתפס.

בא ראה, כשדין שרוי בעולם, כמה חרבות תלויות שיוצאות מאותה חרב עליונה, וזוקפים ראש ורואים שהרי אותה חרב עליונה היא אדמה, מלאה דם בכל הצדדים, ואז גוזרים גזרות. וכמה מיני חרבות מתעוררים, (אז מתחדדות חרבות, וכמה חקים מתעוררים) כמו שנאמר (שיר ג) איש חרב על ירכו, וכתוב (יהושע ה) וחרבו שלופה בידו. וכלם מצויים לעשות דין. ומי שפוגש בהם נזוק. כתוב (בראשית יט) הנה נא מצא עבדך חן בעיניך ותגדל חסדך וגו'. מה הטעם? משום שבכל מקום שהדין שרוי, בכל הוא שורה, בין בעיר בין במדבר וסביב העיר.

עוד פתח ואמר, (שיר ח) שימני כחותם על לבך וגו'. שימני כחותם, כנסת ישראל אמרה את זה לקדוש ברוך הוא. שימני כחותם, מי הוא

יום בא לה' וחלק שללך בקרבך. הפסוק הזה כך היה צריך להיות: הנה יום יבא. מה זה הנה יום בא? אלא שכבר בא טרם שנברא העולם, והוא היום שבו יעשה דין לרשעים, והוא היום שבו יפרע הקדוש ברוך הוא מאותם שהציקו להם לישראל. היום הזה בא ועומד לפני הקדוש ברוך הוא, ומבקש ממנו לעשות דין ולכלות עובדי כוכבים ומזלות, ונתנת לו רשות, כמו שנאמר (שם) ואספתי את כל הגוים אל ירושלם למלחמה וגו'.

רבי יצחק אמר, שני ימים הם לקדוש ברוך הוא, אחד שרוי עמו, ואחד בא לפניו, ובאלו עושה הקדוש ברוך הוא קרבות עם הכל. וכשבא היום הזה לערך קרב, הוא מזדוג עם אותו יום אחר, ונוטל כלי זין על כלי זינו, ועורך קרב בכלם, באותם ימים ונמוכים. זהו שפכתוב (ישעיה ב) כי יום לה' צבאות על כל גאה ורם ועל כל נשא ושפל.

רבי שמעון אמר, ואשה כי יזוב זוב דמה וגו'. הינו שפכתוב, (שם לד) חרב לה' מלאה דם. מלאה דם ודאי, שפכתוב כי יזוב זוב דמה ימים רבים. בלא עת נדתה, הינו שפכתוב (דניאל ט) וישקד ה' על הרעה ויביאה עלינו. ששנינו, הקדוש ברוך הוא מקדים פרענות לעולם, והרשעים מקדימים את הפרענות בחטאייהם לבא לעולם. או כי תזוב על נדתה, הינו (ויקרא כו) ויספתי ליסרה אתכם. מה זה ויספתי ליסרה? אוסיף דין על דין ואתן דם על דם יותר על מה שיש באותה החרב לה' מלאה דם.

כתוב, לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. מה זה לא אסף? אלא, לא אתן עוד תוספת לאותה חרב, אלא כמו שיכול העולם לסבל. והרי כתוב ויספתי? אלא כתוב ליסרה, ולא לכלות. זהו שפכתוב או כי תזוב על נדתה.

כל ימי זוב טמאתה. מה זה כל ימי זוב טמאתה? אלא שהרשעים מטמאים את עצמם בחטאייהם ומטמאים מקום אחר, כמו שנאמר (במדבר יט) כי את מקדש ה' טמא. ומעוררים רוח טמאה עליהם. ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לטהר את ישראל ולהעביר את אותה רוח טמאה מן העולם, שפכתוב לא יוסיף יבא כך עוד ערל וטמא. וכתוב ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ. מן הארץ ודאי. (מי שבא להטמא, מטמאים אותו ודאי).

איש - זה הקדוש ברוך הוא. את כל הון ביתו, כמו שנאמר (משלי כד) כל הון יקר ונעים.

תוספתא

בוז יבוזו לו. מה זה בוז? יום שני ויום ששי ויום שביעי של סכות, שבהם היו מנסכים מים ויין של שבעת ימי הסכות, בהם היו מקריבים ישראל שבעים פרים לכפר על שבעים ממנים, כדי שלא ישאר העולם חרב מהם, זהו שכתוב ובחמשה עשר יום וגו' והקרבתם עלה אשה וגו'. (עד כאן תוספתא).

באהבה - של כנסת ישראל אליו ולא להתקשר עמה, בוז יבוזו לו - כל אותם אוכלוסים וכל אותם מחנות שלמעלה לאותו הון יקר, שהרי אין רצון לכלם אלא בשעה שמתקשרת כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא ומתעטרת עמו, ואז כל אותם האוכלוסים וכל אותם המחנות וכל העולמות, כלם בשמחה, באור ובברכות, (ועל זה אמר) כתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני.

מי שמניח תפלין, כשמניח תפלה של יד, צריך להושיט זרוע שמאל לקבל את כנסת ישראל ולקשר קשר עם הימין כדי לחבק אותה, לקיים את הכתוב, שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שיראה האדם כמו שלמעלה ולהתעטר בכל, ואז האדם שלם בכל, בקדשה עליונה. והקדוש ברוך הוא קורא עליו, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר.

רבי חזקיה פתח ואמר, (תהלים יז) שמעה ה' צדק וגו'. כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שבכל זמן שכנסת ישראל באה לפני הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא מזדמן כנגדה. זהו שכתוב שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי האזינה תפילתי. אמר דוד, אני התקשרתי עם כנסת ישראל, כמו שהיא נמצאת לפניך, גם אני כף נמצא. ומשום כף, שמעה ה' צדק - בראשונה, ואחר כך - הקשיבה רנתי האזינה תפילתי.

בלא שפתי מרמה, מה זה בלא שפתי מרמה? אלא כף שנינו, כל דבור ודבור של תפלה שמוציא אדם מפיו, עולה למעלה ובוקע רקיעים, ונכנס למקום שנכנס, ושם נבחן אותו הדבור, אם זה דבור כשר ואם לא. אם זה דבור כשר - מכניסים אותו

החותם? זהו חותם הטבעת של האמת. כחותם על לבך - זהו חותם של תפלין שמניח אדם על לבו. כחותם על זרועך - זו יד כהה שמניח באותה זרוע. ומיהו? יצחק. וכנסת ישראל אומרת, שימני כחותם. חותם היה צריך להיות! מה זה כחותם? פאותן תפלין של ראש שמביא שבח לכל הגוף. ועל כף תפלין בזרוע, על הלב, ובזה נמצא אדם שלם כמו שלמעלה.

כי עזה כמות אהבה. מה זה פי עזה כמות? אלא לא נמצאת קשיות בעולם כמו פרדת הנפש מהגוף כשרוצים להפרד. (ועל זה) כף אהבת כנסת ישראל לקדוש ברוך הוא, שלא נפרדים לעולמים, ומשום כף תפלה של יד נקשרת בזרוע, לקיים את הכתוב, (שם ב) שמאלו תחת לראשי.

קשה כשאל קנאה. בכל דרגות הגיהנם אין קשה כמו השאול, שיורד למטה מפלם, פרט לאותה מדרגה שנקראת אבדון, וזה וזה השתתפו כאחד, וזה קשה לרשעים מהכל. כף קשה כשאל קנאה, שאין קנאה אלא באהבה, ומתוך אהבה באה קנאה. ומי שמקנא לאותו שאוהב ביותר, קשה לו להפרד ממנו מאותה דרגה שנקראת שאול, שהיא קשה מכל דרגות הגיהנם.

רשפיה רשפי אש שלהבת יה. ומי היא שלהבת יה? זהו אש שיוצאת מתוך שופר, כלולה מרוח ומים. ומתוך אותה השלהבת כשמתלהטת בכנסת ישראל, שורפת העולם בשלהבת בקנאה של הקדוש ברוך הוא. ובשעה שהיא מקנאה לו, אוי לפוגש בשלהבת, שהוא ישרף בהם.

עוד פתח ואמר, (שיר ח) מים רבים לא יוכלו לכבות וגו'. מים רבים - זו זרוע ימין שצריך לקשר בה קשר של תפלה על זרוע שמאל, לקיים וימינו תחבקני. דבר אחר מים רבים - זהו הנהר העליון שממנו יוצאים נהרות לכל העברים, וכלם שופעים ונמשכים ממנו, כמו שנאמר (תהלים צג) מקלות מים רבים. מאותם קולות של מים רבים שיוצאים ונמשכים ממנו, כמו שנאמר נשאו נהרות וגו'.

אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה - שאוהבת כנסת ישראל את הקדוש ברוך הוא - יבוזו לו. בוז יבוזו לו?! יבוז היה צריך להיות! אלא אם יתן

מתעוררת רוח דין קשה, ונמצאת בעולם, ושורה על אותה רוח טמאה, ונלחמות זו עם זו עד שתעבר מן העולם. ואותה רוח הדין הקשה לא מסתלקת ממקומה עד שינתץ את המקום, איברים ועצמות והכל, ואז נטהר העולם, ועוברות ממנו רוחות של טמאה, והעולם נמצא בטהר.

ועל זה שנינו, הבא לטמא מטמאים אותו ודאי. אוי לאדם כששורה עליו רוח טמאה ונמצא עמה בעולם, שודאי ידע שהקדוש ברוך הוא רוצה לבערו מן העולם. אשרי הצדיקים שכלם קדושים ונמצאים בקדשה לפני המלך הקדוש, ושורה עליהם רוח קדשה בעולם הזה ובעולם הבא. פיון שפא הבקר, קמו והלכו.

עד שהיו הולכים, פתח רבי אלעזר ואמר, (בראשית לב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים. ויעקב הלך לדרכו, שהיה הולך כנגד אביו.

בא ראה, כל זמן שיעקב נמצא אצל לבן, לא דבר עמו הקדוש ברוך הוא (ולא נמצא אצלו). ואם תאמר, הרי כתוב (בראשית לא) ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך וגו'. זה היה בסוף, בזמן שרצה להפריד מלבן. וכשנפרד ממנו, באו לקראתו אותם מלאכים ולוהו בדרכו.

תוספתא

רבי אלעזר ורבי יוסי חמיו היו הולכים מאושא ללוד. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, אפשר ששמעת מאביך מה שכתוב ויעקב הלך לדרכו וגו'? אמר לו, לא ידעתי. עד שהיו הולכים, הגיעו למערה של לוד. שמעו אותו קול שאומר: שני עפרים של האילת עשו לפני רצון של נחת לי, והם היו המחנה הקדוש שפגש יעקב לפניו. התרגש רבי אלעזר והסתער בנפשו, ואמר: רבון העולם כף דרכו, טוב לנו שלא נשמע, שמעתי ולא ידעתי.

התרחש לו נס, ושמע אותו קול שאומר: אברהם ויצחק היו. נפל על פניו וראה את דיוקן אביו. אמר לו, אבא, שאלתי והשיבוני, שאברהם ויצחק הם שפגשו את יעקב כשנצל מלבן. אמר לו, בני, הוצא את (פסקה) פתקה, וקח את דברי אביך הזקן, פה מדבר גדולות היה. ולא רק זה בלבד,

לפני המלך הקדוש לעשות רצונו. ואם לא – מסטים אותו החוצה, ומתעוררת באותו דבור רוח אחרת. **ובא** ראה, ביוסף כתוב, (שם קה) ענו בכבל רגלו וגו'. עד מתי ענו בכבל רגלו? עד עת בא דברו אמרת ה' צרפתהו. עד עת בא דברו של מי? אלא עד עת בא דברו (של יוסף, ונבחז) אותו דבור. זהו שכתוב אמרת ה' צרפתהו. ואז – שלח מלך ויתירהו משל עמים ויפתחהו. בינתיים היה בא הבקר.

אמר רבי אלעזר, כתוב (שמואל-א כה) והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים. נפש אדני, סתם, כמו שנאמר (תהלים כד) אשר לא נשא לשוא נפשי. הרי הזמן בבקר לקשר את כנסת ישראל ולחברה לבעלה. אשרי הצדיקים שמשתדלים בתורה בליה ובאים להתקשר עם הקדוש ברוך הוא ועם כנסת ישראל, עליהם כתוב (משלי כג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך.

אמר רבי אלעזר, כתוב (ויקרא טו) והזרתם את בני ישראל מטמאתם וגו' בטמאם את משכני אשר בתוכם. והזרתם, כמו הזר הזה, שהוא זר מכלם ולא מתחבר במה שאינו שלו.

ובא ראה, בשעה שאנשים מטמאים למטה, מטמאים אותם בכל, והרי זה נאמר. אבל בשעה שרוח טמאה מתעוררת (למטה, מתעוררת רוח וכו') נחשבתם כזר, אלא רוח טמאה שלמטה מעוררת רוח טמאה אחרת, ונתנת לה רשות לרדת לעולם. איזו רשות? רשות של קדשה, שהיה יורד ומכה בו, לא נמצא ומסתלק, ואז מתגלה הדין כנגד הרשעים, ומוסיף דין על דינו. ואז שתי רוחות נמצאות בעולם, אחת רוח הדין, ואחת רוח הטמאה.

אמר רבי אלעזר, הצטרכתי כאן לומר דבר שלמדתי מאבי. בא ראה, כאן למדנו מנגע הבית, שכשרוח טמאה שורה בבית והקדוש ברוך הוא רוצה לטהר אותו, שולח נגע צרעת בבית להלחם זה עם זה, ואותו הנגע לא סר מהבית. ואף על גב שרוח טמאה הסתלקה מאותו בית, עד שינתצו את הבית, האבנים והעצים והכל, אז נטהר המקום.

כמו כן מי שנמצא ומעיר רוח טמאה ושורה עליו, כשרוצה הקדוש ברוך הוא לטהר את העולם,

בא ראה, דוד יצא בלפי של אדם, ונאחז בקדשת רבוננו, ועל זה כתוב (שמואל-א טז) והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי. אבל יעקב היה בכור מעשו, לא מטפה, אלא שפון את הרצון לעץ העליון הגדול והתקיף, ועשו באותו מקום של סיום הכל, ומשום כך כתוב, (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד.

רבי יהודה היה שונה כך. עשו נקרא ראשון, שכתוב ויצא הראשון אדמוני כלו. והקדוש ברוך הוא נקרא ראשון, שכתוב (ישעיה מד) אני ראשון ואני אחרון, (שם מא) ואת אחרנים אני הוא. ועתיד להפרע ראשון מראשון, ולבנות ראשון, שכתוב (ירמיה יז) כסא כבוד מרום מראשון. ולעתיד לבא כתוב, (ישעיה מא) ראשון לציון הנה הנם ולירושלם מבשר אתן.

שנינו, עתידה ירושלים להיות חומתה למעלה ולהתקרב עד כסא כבוד המלך. זהו שכתוב (ירמיה כ) בעת ההיא יקראו לירושלם כסא ה'. אז כתוב, (ישעיה ל) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים. אז, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת אחרי מות

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. ויאמר ה' אל משה. רבי יהודה אמר, פיון שכתוב וידבר ה' אל משה, למה פעם אחרת ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך, שהרי בדבור הראשון מספיק? אלא כך שנינו, כתוב ויקרא אל משה וידבר ה' אליו. וכתוב (שמות כד) ואל משה אמר עלה אל ה'. והרי בארו את הדבר, כאן דרגה אחת, ואחר כך דרגה אחרת. אף כאן, וידבר ה' אל משה - דרגה אחת. ואחר כך, ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך - דרגה אחרת. והכל עולה במשקל אחד, ומשרש אחד הכל התחבר.

אחרי מות שני בני אהרן. רבי יצחק פתח, (תהלים ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. וכתוב (שם ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. הפסוקים הללו קשים זה על זה. אלא כך שנינו, עבדו את ה' ביראה - שכל עבודה שרוצה בן אדם

אלא את כל הצדיקים פוגשות נשמות של צדיקים לפנייהם להצלתם, והם מלאכים קדושים עליונים.

ובא ראה, יצחק היה קים באותה שעה, אבל נשמתו הקדושה נלקחה לכסא הכבוד של אדונו, כשנעקד על גבי המזבח, ואז נסתמו עיניו מראות. הינו שכתוב לולא וגו' ופחד יצחק היה לי. (עד כאן התוספתא).

בא ראה, כתוב ויפגעו בו. ויפגע במלאכי אלהים היה צריך להיות! מה זה בו? אלא הם באו להכלל בו (ולוהו בדרך). מה זה להכלל בו? אלא הם באו מצד הגבורה, שכתוב מלאכי אלהים, וראה מצד אחר מלאכי רחמים, ונכללו בו רחמים ודין.

בא ראה, בראשונה מלאכי אלהים, זה אחד. אחר כך - ויקרא שם המקום ההוא מחנים, שנים. אחד מצד הדין, ואחד מצד הרחמים. מלאכים מן הצד הזה, ומלאכים מן הצד הזה. ועל זה כתוב ויפגעו בו. בו דוקא. ויאמר יעקב כאשר ראם, ראה אותם היה צריך להיות! מה זה ראם? אלא ראה אותם כלולים כאחד מדבקים זה בזה, מחוברים זה בזה, ולכן כתוב ראם, וכלם באו ללוות אותו ולהצילו מיד עשו.

כתוב בעשו, (שם כה) ויצא הראשון אדמוני. ויצא הראשון, אם תאמר שיעקב היה מטפה ראשונה - לא כך, שהרי כתוב ויצא הראשון, ולא כתוב ויצא ראשון. ומשום שייצחק בא מצד הדין הקשה, יצא עשו אדמוני, אדם. שאם יעקב היה בכור, אותה טפה ראשונה איך יצאה כך אדמה. אבל טפה שניה היה, ומשום כך לא יצא כך, שהרי אותה טפה היתה מצד הרחמים מצד זה ומצד זה. **והטפה** של עשו לא היתה כמו הטפה של יעקב, שזה שלם וזה לא שלם. ובאותה שעה היה יצחק מכון בסיום הדין הקשה, שהוציא בצדו באורות חקוקים באיבריו, ומשום כך עשו זהמא שהתכה מהזהב.

ועל כך שנינו, שצריך אדם לכוון באותה שעה ברצון של רבוננו, כדי שיוציא בנים קדושים לעולם. ואם תאמר שייצחק לא התכוון - לא כך, אלא התכוון בקדשה, והתכוון בסיום של אותו מקום, ונמצא כשיצאה אותה טפה ראשונה באותו מקום ממש, ולכן כתוב, כלו כאדרת שער.

מזמור? אלא כף שָנוּ מִשְׁמוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן, שִׁיר שֶׁהוּא כְּפוֹל, שִׁיר שֶׁהוּא מְשַׁבַּח מִשְׁאֵר הַשִּׁירִים, וְעַל שֶׁהוּא מְשַׁבַּח מִשְׁאֵר הַשִּׁירִים, פְּעָמִים נֶאֱמַר בּוֹ שִׁירָה, וְכֵן (שם צב) מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת. כְּמוֹ כֵן שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשַׁלְמָה, שִׁירָה לְמַעְלָה מִשִּׁירָה. שִׁיר מִזְמוֹר, שִׁירָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁמִזְמָרִים בְּנֵי קִרְחַ (על) אוֹתָם שְׁיוֹשְׁבִים עַל פֶּתַח הַגִּיהֶנֶם. וּמִי הֵם? אַחִיהֶם שֶׁהֵם שְׁיוֹשְׁבִים בְּשַׁעֲרֵי הַגִּיהֶנֶם. וְעַל כֵּן הַשִּׁירָה הַזֹּאת נֶאֱמַרְתָּ בְּיוֹם שְׁנֵי. קִרְבָּתִי אֵלֵיהֶם וְאִמְרָתִי לָהֶם: מָה עֲסַקְיֶכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה? אָמְרוּ: סוֹחְרִים אֲנַחְנוּ, וּשְׁנֵי יָמִים בְּשָׁבוּעַ אָנוּ בְּדָלִים מִהַיִּשׁוּב וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, כִּי לֹא עוֹזְבִים אוֹתָנוּ בְּנֵי אָדָם כָּל יוֹם וַיּוֹם. אָמְרָתִי: אֲשֶׁרִי חֲלַקְכֶם.

עוֹד פִּתְחוּ וְאָמְרוּ, בְּכָל זְמַן שְׁצַדִּיקִים מְסַתְּלָקִים מִן הָעוֹלָם, הַדִּין מְסַתְּלָק מִן הָעוֹלָם, וּמִיתַת הַצַּדִּיקִים מְכַפֶּרֶת עַל חַטָּאֵי הַדּוֹר. וְלִכֵּן פָּרַשְׁתָּ בְּנֵי אֶהְרֹן קוֹרְאִים אוֹתָהּ בְּיוֹם הַכַּפּוֹרִים שֶׁתְּהִיָּה כְּפָרָה עַל חַטָּאֵי יִשְׂרָאֵל. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הַתְּעַסְקוּ בְּמִיתַת הַצַּדִּיקִים הַלְלוּ, וַיִּחַשְׁבּוּ לָכֶם כְּאִלוֹ אֲתֶם מְקַרְבִּים קִרְבָּנוֹת בְּיוֹם הַזֶּה לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם. שְׁשֻׁנֵינוּ, כָּל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל יִהְיוּ בַגְּלוּת וְלֹא יִקְרִיבוּ קִרְבָּנוֹת בְּיוֹם הַזֶּה, וְאֵת אוֹתָם שְׁנֵי שְׁעִירִים לֹא יִכּוֹלִים לְהַקְרִיב, יִהְיֶה לָהֶם זִכְרוֹן שֶׁל שְׁנֵי בְּנֵי אֶהְרֹן, וַיִּתְכַּפֵּר עֲלֵיהֶם.

שְׁכָרְךָ לְמַדְתִּי, שְׁכָתוֹב (במדבר ג) וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים וְגו'. וְכָתוֹב, הַבְּכֹר נָדָב וְאֲבִיהוּא אֲלֻעָזָר וְאִיתָמָר. וְאֲלֻעָזָר וְאִיתָמָר הֵיחָד צָרִיף לְהִיּוֹת! מָה זֶה אֲלֻעָזָר וְאִיתָמָר? אֵלֶּה שְׁקוּל הֵיחָד אֲבִיהוּא כְּשֵׁנֵי אַחֵיו, וְנָדָב כְּמוֹ כָּלָם.

וַיִּשַׁע שְׁשׁוּנִים (אֵת זֶה הַפּוֹד), הַבְּכֹר נָדָב - זֶה לְבָדוּ, וְאֲבִיהוּא - לְבָדוּ, וְכָל אֶחָד נִחְשָׁב בְּעֵינָיו כְּשֵׁנֵיהֶם, כְּמוֹ אֲלֻעָזָר וְאִיתָמָר. אֲבָל נָדָב וְאֲבִיהוּא לְבָדָם שְׁקוּלִים הָיוּ כְּנֶגֶד שְׁבָעִים סְנֵהֲדָרִין, שֶׁהָיוּ מְשַׁמְשִׁים לְפָנָי מִשָּׁה. וּמִשׁוּם כֵּן מִיתַתְּם מְכַפֶּרֶת עַל יִשְׂרָאֵל. וְעַל זֶה כָּתוֹב, (ויקרא י) וְאִחֵיכֶם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל יִבְכוּ אֶת הַשְּׂרָפָה. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַבְּכֹר נָדָב - כְּלוֹמַר, אוֹתוֹ שֶׁכָּל הַשַּׁבָּח וְהַכְּבוֹד שֶׁלוֹ (מֵה שְׁמִי). נָדָב וְאֲבִיהוּא, עַל אַחַת כְּפָה וְכַמָּה, שְׁשֻׁנֵי אֵלֶּה לֹא נִמְצְאוּ כְּמוֹתָם בְּיִשְׂרָאֵל.

לְעַבֵּד לְפָנָי רַבּוֹנוּ, בְּרֵאשׁוֹנָה צָרִיף יִרְאֶה, לְפָחַד מִמֶּנּוּ. וּמִשׁוּם הַפָּחַד שֶׁל אֲדוֹנוּ יִמְצֵא אַחַר כֵּן שְׁיַעֲשֶׂה בְּשִׁמְחָה אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְעַל כֵּן כָּתוֹב, (דברים י) מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שָׂאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לִירְאָה. וְנִגְלוּ בְרַעְדָה - שְׂאִסוֹר לְאָדָם לְשַׁמַּח יוֹתֵר בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְזֶה בְּדַבְרֵי הָעוֹלָם. אֲבָל בְּדַבְרֵי תּוֹרָה וּבְמִצְוֹת הַתּוֹרָה צָרִיף לְשַׁמַּח. אַחַר כֵּן יִמְצֵא אָדָם שְׁיַעֲשֶׂה בְּשִׁמְחָה אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, שְׁכָתוֹב עַבְדּוֹ אֵת ה' בְּשִׁמְחָה.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, עַבְדּוֹ אֵת ה' בִּירְאָה - סוּד הַדָּבָר הוּא. עַבְדּוֹ אֵת ה' בִּירְאָה, אִיזוֹ יִרְאָה כָּאֵן? אֵלֶּה כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ, שְׁכָתוֹב (משלי א) יִרְאֵת ה' רֵאשִׁית דַּעַת, וְכָתוֹב (תהלים קיא) רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה'. יִרְאֵת ה' - כֵּן נִקְרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי אֲלֻעָזָר אָמַר, עַבְדּוֹ אֵת ה' בִּירְאָה - מִי שְׂרוּצָה לְעִשׂוֹת עֲבוֹדַת אֲדוֹנוּ, מֵאִיזָה מְקוֹם מִתְחִיל, וּבְאִיזָה מְקוֹם יִכּוֹן אֵת הָעֲבוֹדָה לִיחַד אֵת שֵׁם רַבּוֹנוּ? חֲזַר וְאָמַר, בִּירְאָה. בִּירְאָה הִיא הִרְאֵשִׁית, מִמַּטָּה לְמַעְלָה. (בא ראה, בְּנֵי אֶהְרֹן הָרִי בְּאֲרָנוּ, וְהָרִי נִתְּכָאֵר הַדָּבָר).

בֵּא רָאָה, מָה כָּתוֹב כָּאֵן אַחֲרֵי מוֹת, וְאַחַר כֵּן - דָּבָר אֶל אֶהְרֹן אַחִיךָ וְגו' בְּזֹאת יִבָּא אֶהְרֹן? אֵלֶּה מְכָאֵן הִרְאֵשִׁית לְהַזְהִיר אֶת הַכֹּהֲנִים, כָּל מִי שְׁצָרִיכִים לְהַזְהִיר בְּזֹאת הַזֶּה, וְזוֹהִי יִרְאֵת ה'.

דָּבָר אַחַר אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אֶהְרֹן - רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אַחֲרֵי מוֹת נָדָב וְאֲבִיהוּא הִיָּה צָרִיף לְהִיּוֹת! מָה הַטַּעַם שְׁנֵי בְּנֵי אֶהְרֹן, וְהָרִי יְדוּעַ שֶׁהָיוּ בְּנֵיו? אֵלֶּה כֵּן שְׁנָה, שְׁעַד כָּאֵן לֹא עָמְדוּ בְּרִשׁוֹתָם, אֵלֶּה בְּרִשׁוֹת אֲבִיהֶם, וּמִשׁוּם כֵּן - בְּקִרְבָּתָם לְפָנָי ה' וַיִּמְתּוּ, שֶׁהֵם דָּחְקוּ אֶת הַשְּׁעָה בְּחַיֵּי אֲבִיהֶם, וְהַכֵּל הִיָּה בְּשִׁבִיל אוֹתוֹ חַטָּא שְׁעָשׂוּ, שְׁכָתוֹב (במדבר ג) בְּהַקְרִיבְכֶם אֲשֶׁר זָרָה. שְׁשֻׁנֵינוּ, בְּמָקוֹם אֶחָד כָּתוֹב בְּהַקְרִיבְכֶם אֲשֶׁר זָרָה, וּבְמָקוֹם אֶחָד כָּתוֹב בְּקִרְבָּתָם לְפָנָי ה'. וְזֶה וְגַם זֶה הִיָּה, וּמִשׁוּם כֵּן כָּתוֹב בְּנֵי אֶהְרֹן, וְכָתוֹב בְּקִרְבָּתָם.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, יוֹם אֶחָד הֵייתִי הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ לְלַכֵּת אֶל רַבִּי שְׁמַעוֹן לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ פֶּרֶשֶׁת הַפֶּסַח. פְּגַשְׁתִּי בְּהַר אֶחָד, וְרֵאשִׁיתִי בְּקִיעִים וְחוֹרִים בְּסַלְעַת אֶחָד וּשְׁנֵי אֲנָשִׁים בּוֹ. עַד שֶׁהֵייתִי הוֹלֵךְ, שְׁמַעְתִּי קוֹל הָאֲנָשִׁים הִלְלוּ שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים, (תהלים מח) שִׁיר מִזְמוֹר לְבְנֵי קִרְחַ גְּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד וְגו'. מֵהוּ שִׁיר

הוא את הפמליא שלו, ואמר להם: באיזה דבור מאותם הדבורים שאמרו אלה השלשה אציל אותם? פתחו ואמרו, (תהלים 80) וידעו כי אתה שמך ה' לבדך עליון על כל הארץ.

באותה שעה אמר הקדוש ברוך הוא לכסא: כסא שלי, באיזה דבור מאותם הדבורים אציל את אותם הצדיקים? אמר לו: באותו הדבור שכלם צחקו עליו אציל אותם, לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. כמו שעמד יעקב אצל אברהם באש, יקום עכשו אצל אלה. זהו שכתוב, כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש יעקב וגו'. מהבושה של הליצנות.

שנינו, כל אותם שצחקו מהדבור הזה, נשרפו באותה אש, והרג אותם שביב של אש. מה הציל את אלה? על שהיו מתפללים לפני הקדוש ברוך הוא ומיחדים שמו כראוי, ועל שמיחדים שמו כראוי, נצלו מאותה אש יוקדת.

שני בני אהרן הקריבו אש זרה, שלא יחדו אל שמו כראוי ונשרפו באש. רבי יצחק אמר, כתוב אחרי מות, וכתוב וימתו. כיון שאמר אחרי מות שני בני אהרן, לא ידענו שהרי וימתו? אלא כך שנינו, שתי מיתות היו, אחת לפני ה', ואחת שלא היו להם בנים. שכל מי שלא זוכה לבנים, הוא מת. משום כך, אחרי מות, וימתו.

רבי אבא אמר, מה שכתוב (כמדבר ג) וימת נדב ואביהוא לפני ה' בהקרבת אש זרה לפני ה' במדבר סיני ובנים לא היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר. מה זה לגבי זה, שכתוב ובנים לא היו להם ויכהן אלעזר ואיתמר? אלא סוד הדבר - זה שאמרתי, וימתו, שלא היו להם בנים. וכך זה ודאי. אבל לא כשאר בני העולם, אף על גב שלא נשאו, שהרי אלו לא מתו אלא מיתת עצמם, אבל מיתת נפשם לא מתו.

מנין לנו? שכתוב (שמות ו) ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים למשפחתם. אלה, והרי פנחס לבדו היה, וכתוב ראשי אבות הלויים. משום כך מתו מיתת עצמם, ומיתת נפשם לא מתו. אמר רבי אלעזר, ודאי משמע אלה, ומשמע ראשי

וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן. רבי חזקיה פתח ואמר, (ישעיה כט) לכן כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם וגו'. פסוק זה הוא קשה. לכן כה אמר ה' אשר פדה את אברהם היתה צריף להיות! מה זה כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם?

אלא הרי פרשוה והרי נתבאר, שיעקב פדה את אברהם ודאי. שבאותה השעה שנפל בתוך אש הפשדים, דנו דינו (ס"ו) ואמרו לפני הקדוש ברוך הוא: בשביל מה זה ינצל? זכות אבות אין לו! אמר להם: שינצל בשביל בניו, שכן שנינו, הפן מזכה את האב). אמרו: הרי ישמעאל שיצא ממנו. אמר הקדוש ברוך הוא: הרי יצחק שיושיט צוארו על גבי המזבח. אמרו: הרי עשו שיצא ממנו. אמר: הרי יעקב שהוא כסא שלם וכל בניו שלמים לפני. אמרו: הרי ודאי בזכותו של זה ינצל אברהם. זהו שכתוב, אשר פדה את אברהם.

לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו כי בראותו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי. מי הם ילדיו מעשה וגו'? אלא הם חנניה מישאל ועזריה שהפילו עצמם לתוך כבשן האש לקדש את שמו. לא עתה יבוש יעקב, מה עושה כאן יעקב? והרי כתוב (דניאל א) ויהי בהם מבני יהודה דניאל חנניה מישאל ועזריה. בני יהודה נקראו, ומשום כך לא עתה יבוש יהודה היתה צריף להיות, מה זה לא עתה יבוש יעקב?

אלא כך שנינו, בשעה הזו שנכתבו לפל באש, כל אחד הרים קולו ואמר אל כל אותם עמים ומלכים ושרים. חנניה אמר, (תהלים קיח) ה' לי לא אירא מה יעשה לי אדם ה' לי בעזרי ואני אראה בשנאי טוב לחסות בה' וגו'. מישאל פתח ואמר, (ירמיה ל) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' וגו' כי אתה אני נאם ה' להושיעך כי אעשה וגו'. באותה שעה ששמעו כלם את שם יעקב, תמהו וצחקו בליצנות. עזריה פתח ואמר, (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד.

זהו שכתוב, (ישעיה מד) זה יאמר לה' אני וגו'. זה יאמר לה' אני - זה חנניה. וזה יקרא בשם יעקב - זה מישאל. וזה יכתב ידו לה' ובשם ישראל יכנה - זה עזריה. באותה שעה כנס הקדוש ברוך

סדר הלימוד ליום ו אייר [יום 213 בשנה]

ומשום כף כתוב, (במדבר כה) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, וכתוב ופינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן היה כהן בימים ההם. פינחס בן אלעזר הכהן היה צריך להיות! אלא בכל מקום שבא פינחס, בן אהרן הכהן כתוב. ואלעזר לא כתוב, אלא אלעזר הכהן, שכתוב (שם כז) ולפני אלעזר הכהן. (שם לא) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. ועל בן מיתת עצמם מתו, ומיתת נפשם לא מתו.

ושנינו בסוד המשנה, שנים זוג - פן חס. והרי נתבאר, יו"ד קטנה בין אותיות פינחס, שהרי יו"ד כוללת שנים כאחד, וזהו סוד הדבר, וזה נתבאר.

רבי אלעזר שאל את אביו ואמר לו, והרי שנים הם ושנים היו, למה לא נמצאו שנים? אמר לו, שני חצאי גוף היו, שהרי לא נשאו, ומשום כף הם נכללו כאחד, שכתוב ותלד לו את פינחס אלה ראשי וגו'.

יו"ד של פינחס לא נתן בה לחבר האותיות, אלא בשעה שקנא לקדוש ברוך הוא ובא לישר את העקם, שראה את אות הברית הקדושה הזו שהכניס זמרי לרשות אחרת, ובמה שהתעקם בראשונה התתקן כאן. בנכריה התעקמו בהתחלה, שכתוב בהקריבם אש זרה, וכאן בנכריה התתקנו, כמו שכתוב ובעל בת אל נכר. מה להלאה אש זרה, אף כאן גם אשה זרה.

מה נראה כאן? אלא בהתחלה הקריבו את הרחוקה, שכתוב בהקריבם אש זרה. אף כאן זמרי היה מקריב את הרחוקה, את שם המלך היה מקריב לרחוקה, מיד - (שם כה) וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה. כאן תקן את העקם שבראשונה, ואז נתנה יו"ד לשמו לחבר את האותיות כאחד והתבשר בשלום, שכתוב לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום. (בריתי ממשי).

מה השלום כאן? אלא באותו הכתר חטאו בהתחלה, באותו הכתר העירו קטטה בהתחלה, ועכשו שתקן, כתוב הנני נתן לו את בריתי שלום, בריתי ממש תהיה עמו בשלום, ומשום כף נתנה יו"ד קטנה בשמו, שהרי היא מהאותיות הקטנות,

להראות שהרי תקן מה שהתעקם בהתחלה, והרי השלימה עמו. בא רבי אלעזר ונשק ידו ואמר, ברוך הרחמן ששאלתי דבר זה ולא אבד ממני.

שנינו, אמר רבי יוסי, ביום הפפורים הזה תקנו לקרא פרה זו, לכפר על ישראל בגלות, בשביל זה סדר היום הזה כאן הסתדר, ומשום שמיתת בני אהרן מכפרת על ישראל.

מכאן למדנו, כל אותו בן אדם שיסורי רבנו באים עליו - כפרת חטאיו הם. וכל מי שמצטער על יסורי הצדיקים, מעבירים חטאיהם מן העולם. ועל בן ביום הזה קוראים אחרי מות שני בני אהרן, שישמעו העם ויצטערו על אבדן הצדיקים, ויתכפרו להם חטאיהם. וכל מי שמצטער על אבדנם של הצדיקים או מוריד עליהם דמעות, הקדוש ברוך הוא מכריז עליו ואומר: (ישעיה ו) וסר עונך וחסאתך תכפר. ולא עוד, אלא שלא ימותו בניו בימיו. ועליו כתוב, (שם גג) יראה זרע יאריך ימים וגו'.

ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בעת עת אל הקדש וגו'. רבי שמעון פתח ואמר, (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים והים איננו מלא וגו'. אמר רבי שמעון, תמהני על בני העולם, שהרי אין להם עינים לראות ולב להשגיח, ולא יודעים ולא שמים לבם להסתכל על רצון רבונם, איך ישנים ולא מתעוררים משנתם טרם יבא אותו היום שחשך ואפלה יכסו עליהם, ויתבע אותו בעל הפקדון מהם חשבון.

והברזל בכל יום קורא עליהם, ונשמתם מעידה בהם בכל יום ולילה, התורה מרימה קולות לכל עבר, מכריזה ואומרת: (משלי א) עד מתי פתים תאהבו פתי. (שם ט) מי פתי יסר הנה חסר לב אמרה לו לכו לחמו בלחמי ושתו בנין מסכתי. ואין מי שירפין אָזְנו וְאִין מי שיעיר את לבו.

בא ראה, עתידים הדורות האחרונים שיבאו שתשכח תורה מביניהם, וחכמי הלב יתכנסו למקומם (לחדר קדוש), ולא ימצא מי שסוגר ופותח. או לאותו הדור! ומכאן והלאה לא יהיה דור כמו הדור הזה, עד הדור שיבא מלך המשיח, והדעה תתעורר בעולם, שכתוב (ירמיה לא) פי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם.

וַשְׁנִינוּ, באותה שְׁעָה בְּקֶשׁ מִשֶּׁה מִלְּפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דָּבָר זֶה. אָמַר לוֹ, אִם בְּנֵי הָעוֹלָם יֵשׁוּבוּ לְפָנֶיךָ, עַל יְדֵי מִי מִתְבָּרְכִים? אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִי אַתָּה אוֹמֵר?! דְּבַר אֵל אַהֲרֹן אַחִיךָ, שֶׁהָרִי בִּידוֹ מְסוּרוֹת הַבְּרָכוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה דְּבַר אֵל אַהֲרֹן אַחִיךָ וְאֵל יֵבֵא כָּכָל עַת אֵל הַקָּדֹשׁ וְגו'. אָמַר רַבִּי אֲבָא, יֵשׁ זְמַנִּים לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁנִמְצָאִים רְצוּנוֹת וְנִמְצָאוֹת בְּרָכוֹת וּלְבִקֵּשׁ בְּקִשׁוֹת, וּלְפַעְעִים שְׂאִין נִמְצָאִים רְצוּנוֹת, וְאִין מְזַדְמָנוֹת בְּרָכוֹת, וְדִינִים הַקָּשִׁים מִתְעוֹרְרִים בְּעוֹלָם. וּלְפַעְעִים שֶׁהָדִין תְּלוּי. בֹּא רֵא, יֵשׁ בְּשָׁנָה זְמַנִּים שְׁנִמְצָא רְצוֹן, וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּשָׁנָה שֶׁהָדִין נִמְצָא וְתְלוּי. יֵשׁ זְמַנִּים בְּחֻדְשֵׁים שֶׁהָרְצוֹן נִמְצָא בָהֶם, וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּחֻדְשֵׁים שְׁנִמְצָאִים דִּינִים, וְתְלוּיִים עַל הַכֹּל.

וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּשָׁבוּעוֹת שֶׁרְצוּנוֹת נִמְצָאִים, וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּשָׁבוּעוֹת שֶׁדִּינִים נִמְצָאִים בְּעוֹלָם. וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּיָמִים שְׁנִמְצָא רְצוֹן בְּעוֹלָם וְהָעוֹלָם מִתְבַּשֵּׂם. וְיֵשׁ זְמַנִּים בְּיָמִים שֶׁהָדִין תְּלוּיִים וְנִמְצָאִים, וְאִפְלוּ בְּשָׁעוֹת, וְעַל זֶה כְּתוּב (קהלת א) וְעַת לְכָל חִפְץ וְגו'. וְכְתוּב (תהלים ט) וְאֲנִי תִפְלְתִי לָךְ וְגו'. וְכְתוּב (ישעיה נח) דְרָשׁוּ ה' בְּהִמְצָאוֹ. וְכְתוּב (תהלים י) לָמָּה ה' תַּעֲמֹד בְּרַחוֹק תַּעֲלִים לַעֲתוֹת בַּצָּרָה. וְכְתוּב (ירמיה לא) מִרַחֵק ה' נִרְאָה לִי. וּלְפַעְעִים שֶׁהוּא קְרוֹב, שְׁכָתוּב (תהלים קמה) קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאִיו. מִשׁוּם כָּךְ, וְאֵל יֵבֵא כָּכָל עַת אֵל הַקָּדֹשׁ וְגו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הָרִי בְּאֲרָנוּ הַדְּבַר בְּעַתּוֹ, וְכָךְ הוּא וְדָאִי, וְכָאֵן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְהַזְהִיר אֶת אַהֲרֹן שֶׁלֹּא יִטְעָה בְּאוֹתוֹ חֲטָא שְׁטַעוּ בְּנִי, שֶׁהָרִי הָעַת הַזֹּו יְדוּעָה, כְּדִי שֶׁלֹּא יִטְעָה לְחַבֵּר עַת אַחֲרַת לְמַלְךָ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְאֵל יֵבֵא כָּכָל עַת אֵל הַקָּדֹשׁ. כְּלוּמַר, אִף עַל גַּב שִׁירָאָה זְמַן שְׁנִמְסָר לְיַד אַחַר לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם וְיִמְסָר בִּידוֹ לְיַחַד בּוֹ לְקַרְבוֹ לְקָדְשׁ, שֶׁהָרִי אֲנִי וְשָׁמִי אַחַד הוּא. וּמִשׁוּם כָּךְ, (לְקַרְבֵי אוֹתוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהָרִי הָעַת הַזֹּו יְדוּעָה. מִשׁוּם כָּךְ) וְאֵל יֵבֵא כָּכָל עַת אֵל הַקָּדֹשׁ. וְאִם רוּצָה לְדַעַת בְּמָה יִכְנָס – בְּזֹאת. בְּזֹאת יֵבֵא אַהֲרֹן אֵל הַקָּדֹשׁ. שֶׁהַזֹּאת הַזֹּו הִיא עַת שְׁאֲחוּזָה בְּשָׁמִי, בִּי הַזֹּו שֶׁרְשׁוּמָה בְּשָׁמִי יִכְנָס אֵל הַקָּדֹשׁ, (אֲבָל) וְאֵל יֵבֵא כָּכָל עַת.

בֹּא רֵא, כְּתוּב (בראשית ב) וְנָהָר יֵצֵא מֵעֵדֶן. וְשְׁנִינוּ, מַה שְּׁמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ נָהָר? בְּאֲרָנוּ שְׁשָׁמוּ יוֹבֵל, שְׁכָתוּב (ירמיה טז) וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שְׂרָשָׁיו. וּבְסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סָבָא: חַיִּים שְׁמוֹ, שְׁמִשְׁם יוֹצְאִים חַיִּים לְעוֹלָם, וְהֵם נִקְרָאִים חַיִּי הַמְּלָךְ. וְהָרִי בְּאֲרָנוּ, אוֹתוֹ עֵץ גְּדוֹל וְחֻזַּק שְׁבוּ יֵשׁ מְזוֹן לְכָל נִקְרָא עֵץ הַחַיִּים. הָאֵילָן שְׁנִטְעַ שְׂרָשָׁיו בְּאוֹתָם הַחַיִּים, וְהַכֹּל הוּא נִאָּה.

וְשְׁנִינוּ, אוֹתוֹ הַנָּהָר הוֹצִיא נִחְלִים עִמָּקִים בְּשָׁמֶן הַמִּשְׁחָה, לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן וּלְהַרְוֹת עֵצִים וְנִטְיָעוֹת, שְׁכָתוּב (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֵצֵי ה' אֲרָזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע. וְאוֹתָם הַנִּחְלִים שׁוֹפְעִים וְנִמְשָׁכִים וּמִתְכַּנְסִים לְשָׁנֵי עֲמוּדִים, וְאוֹתָן בְּרִיתוֹת (שְׁתִּים) קוֹרָאִים לְהֵן יְכִי"ן וּבּוּע"ז, וְיִפְהָ. וּמִשׁוּם יוֹצְאִים כָּל אוֹתָם נִחְלִים, וּמִשְׁרִים אוֹתָם בְּדַרְגָּה אַחַת שְׁנִקְרָאת צְדִיק, שְׁכָתוּב (משלי י) וְצְדִיק יִסוּד עוֹלָם. וְכָלֵם הוֹלְכִים וּמִתְכַּנְסִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא יָם, וְהוּא יָם הַחֲכָמָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (קהלת א) כָּל הַנִּחְלִים הַלְכִים אֵל הַיָּם וְגו'.

וְאִם תֹּאמַר שֶׁהָרִי מַגִּיעִים לְמְקוֹם הַזֶּה וְלֹא שָׁבִים – כְּתוּב אַחַר כָּךְ, אֵל מְקוֹם שֶׁהַנִּחְלִים הַלְכִים שָׁם הֵם שָׁבִים לְלָכַת, מִשׁוּם שֶׁאוֹתוֹ נָהָר לֹא פוֹסֵק לְעוֹלָמִים. הֵם שָׁבִים, לְאִיזָה מְקוֹם הֵם שָׁבִים? לְאוֹתָם שְׁנֵי עֲמוּדִים, יִצַּח וְהוֹד. לְלָכַת, בְּצְדִיק הַזֶּה, לְמִצְאָה בְּרָכוֹת וְשִׁמְחָה. וְזֶהוּ הַסּוּד שֶׁשְׁנִינוּ, (תהלים קד) לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחַק בּוֹ, זֶה צְדִיק.

כָּלֵם אֵלֶיךָ יִשְׁבְּרוּן לְתַת אֲכָלֵם בְּעַתּוֹ. מִי זֹו עַתּוֹ? (זו עתו של צדיק) זו הגבירה, שְׁנִקְרָאת עַתּוֹ שֶׁל צְדִיק, וּמִשׁוּם כָּךְ כָּלֵם מְחַכֵּים לְעַתּוֹ הַזֹּו. כָּל אֵלוֹ שְׁנִזְנוּנִים לְמַטָּה, מִמְּקוֹם זֶה נְזוּנִים, וְסוּד זֶה בְּאֲרָנוּ, (שם קמה) עֵינֵי כָל אֵלֶיךָ יִשְׁבְּרוּ וְגו', כְּמוֹ שְׁבִאֲרָנוּ.

בֹּא רֵא, בְּשָׁעָה שֶׁהַכֹּל הַזֶּה מְבַשֵּׂם אֶת עַתּוֹ וּמִתְחַבֵּר עִמּוֹ, אִזּוֹ כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׁמְחָה וְכָל הָעוֹלָמוֹת בְּבְרָכוֹת, אִזּוֹ נִמְצָא שְׁלוֹם בְּעֵלְיוֹנִים וּבְתַחְתּוֹנִים, וְכִשְׁגוֹרְמִים רְשָׁעֵי הָעוֹלָם שְׁשָׁם לֹא נִמְצָאוֹת בְּרָכוֹת שֶׁל אוֹתָם הַנִּחְלִים, וְהָעַת הַזֹּו יוֹנֵקת מִצַּד הָאַחַר, אִזּוֹ מִתְעוֹרְרִים דִּינִים בְּעוֹלָם וְלֹא נִמְצָא שְׁלוֹם. וְכִשְׁרוּצִים בְּנֵי הָעוֹלָם לְהַתְבָּרֵךְ, לֹא יְכוּלִים, אֵלֹא רַק עַל יְדֵי הַכֹּהֵן, כְּדִי שִׁיעוֹרֵר אֶת הַכֹּתֵר שֶׁלוֹ וּתְתַבָּרֵךְ הַגְּבִירָה, וְיִמְצָאוּ בְּרָכוֹת כָּכָל הָעוֹלָמוֹת.

מה זה לריח? ריח הקטרת שהוא דק ומעלה ופנימי מהכל, וכשעולה אותו הריח להתקשר באותו שמן משחה של הנחלים הנובעים, מתעוררים זה עם זה ונקשרים פאחד. ואז הם שמנים טובים להאיר, כמו שנאמר לריח שמניף טובים.

ואז מורק שמן מדרגה לדרגה באותן הדרגות שנקראות השם הקדוש. זהו שכתוב שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך. מה זה עלמות? כמו שבארנו עלמות, עלמות ממש. דבר אחר על כן עלמות אהבוך - כמו שנאמר (תהלים מו) על עלמות שיר, והכל אחד.

ובספרו של רב המנונא סבא כתוב, מה זה עלמות? כמו שנאמר (משלי לא) ותתן טרף לביתה וחק לנערתי. נערתי אלו העלמות. אהבוך, לברך את שמך ולזמר לפניך, ומשם יוצאות ברכות בכל התחתונים, ומתברכים עליונים ותחתונים.

דבר אחר על כן עלמות אהבוך - יפה הוא מי שאמר, על מות אהבוך. שהרי בדבר הזה בעלי הדינים מתבשמים, ובשביל שהקטרת הזו נקשרת בשמן שלמעלה יותר, נחשבת לפני הקדוש ברוך הוא מכל הקרבנות והעולות. אמרה כנסת ישראל: אני כקטרת ואתה כשמן, משכני אחריך נרוצה וגו'. נרוצה, כמו שנאמר על כן עלמות אהבוך, אני וכל האוכלוסים, שהרי כלם אחוזים בי, ולכן משכני, שהרי בי הם תלויים.

הביאני המלך חדריו. אם יכניס אותי לחדריו, נגילה ונשמחה בך, אני וכל האוכלוסים. שנינו, כל האוכלוסים בשעה שכנסת ישראל שמחה ומתברכת, כלם שמחים, ואז הדין לא שרוי בעולם. ועל זה כתוב (תהלים צו) ישמחו השמים ותגל הארץ.

כי בענן אראה על הכפרת. אמר רבי יהודה, אשריהם הצדיקים שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם. ושנינו, מלך בשר ודם, אם אדם רוכב על סוסו, הוא בן מות, והקדוש ברוך הוא הרכיב את אליהו על שלו, שכתוב (מלכים ב) ויעל אליהו בסערה השמים וגו'. כאן מה כתוב? ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת. והקדוש ברוך הוא הכניסו

שנינו, אמר רבי יוסי, כתוב (קהלת ג) את הכל עשה יפה בעתו. דבר זה בארו המנורה (בשם) הקדושה, וכך הוא ששנינו, את הכל עשה יפה בעתו, וכך הוא ודאי. את הכל ודאי. עשה יפה בעתו, זה עם זה, שלא יתערכו אחרים ביניהם. בעתו ממש, ולא באחר. משום כך אזהרה לאהרן, ואל יבא בכל עת אל הקדש. אבל במה יכנס? בזאת, כמו שבארנו, שכתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש.

רבי אלעזר היה יושב לפני אביו. אמר לו, כתוב בעדת קרח, ויאבדו מתוך הקהל. מה זה ויאבדו? אלא כמו שכתוב, (במדבר טז) והאבדתי את הנפש ההיא מקרב עמה. (כתוב בכני אהרן, שם י) ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו. וכתוב בעדת קרח, ואש יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש. היעלה בדעתך ששקולים אלה (כאלה?!). אמר רבי שמעון, שונים בני אהרן, שלא כתוב בהם אבדה כמותם של עדת קרח שכתוב בהם, ויאבדו מתוך הקהל, וכתוב (במדבר יז) הן גוענו אבדנו פלנו אבדנו. להכליל את אותם שהקריבו קטרת בשמים, מאתים וחמשים שאבדו ודאי, ואלה (נדב ואביהוא) לא אבדו.

אמר לו, כתוב ואל יבא בכל עת אל הקדש. וכתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש. פיון שאמר ואל יבא בכל עת, למה לא כתוב באיזה זמן יכנס? אמר לו (רבי) אלעזר, הרי נאמר, ודבר אחד הוא, וזמן אחד הוא שידעו הכהנים. אבל על מה שחטאו בניו רצה להזהיר כאן, והרי זה נתבאר. אמר לו, ואני כך סברתי, וכדי לישוב את הדבר רציתי.

אמר לו, אלעזר בני, בא ראה, כל הקרבנות וכל העולות נחת הם לקדוש ברוך הוא, אבל לא היתה נחת כמו הקטרת הזו, שהקטרת היא מעלה מהכל, ומשום כך היו מכניסים אותה לפני ולפנים בלחש, והרי זה נתבאר. ומשום כך לא נעשו כל בני האדם בשאר הקרבנות והעולות כמו בקטרת, שכל העבודה של הקדוש ברוך הוא כאן נקשרת ונקטרת יותר מהכל, ולכן נקראת קטרת. והרי נאמר, (משלי כז) שמן וקטרת ישמח לב.

פתח רבי שמעון ודרש, (שיר א) לריח שמניף טובים וגו'. בפסוק הזה הסתכלתי, וכך הוא: לריח,

אָליו (וגו') מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִכָּאֵן לְמִדְנֹה, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁלֹּא נִמְצָא זָכָר וּנְקֵבָה, אֵינֹו כְּדָאֵי לְרֵאוֹת פְּנֵי שְׁכִינָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים קמ) יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיהֶם, וְשָׁנִינוּ, כְּתוּב (דברים לב) צְדִיק וַיִּשָּׂר הוּא, זָכָר וּנְקֵבָה, אָף כָּאֵן כְּרוּבִים זָכָר וּנְקֵבָה. וְעַלֵּיהֶם כְּתוּב, (תהלים צט) אֲתָה כּוֹנֵנָת מִיִּשְׂרָאֵל. וְעַמִּים בְּמִישְׂרָאֵל. וּמְשׁוֹם כֶּף, (שמות כה) וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אַחִיו, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ.

שְׁנֵינוּ שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי, פַּעַם אַחַת הָיָה צְרִיף הָעוֹלָם לְמִטֵּר, בָּאוּ לְפָנָי (הִלְכוּ אֶצְל) רַבִּי שְׁמַעוֹן רַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה וּשְׂאָר הַחֲבֵרִים. מְצִאוּהוּ שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לְרֵאוֹת אֶת רַבִּי פְּנַחְס בֶּן יֵאִיר, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה אוֹתָם, פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קלג) שִׁיר הַמַּעֲלֹת הִנֵּה מֵה טוֹב וּמֵה נָעִים שֶׁכֶּת אַחִים גַּם יָחַד. מֵה זֶה שֶׁכֶּת אַחִים גַּם יָחַד?

כְּמוֹ שְׁנֵינוּ וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אַחִיו. בְּשַׁעָה שֶׁהָיָה אַחַד עִם אַחַד, מִשְׁגִּיחִים פְּנִים בְּפְנִים, כְּתוּב מֵה טוֹב וּמֵה נָעִים. וּכְשֶׁהִזְכָּר מִחֲזִיר פְּנֵיו מִן הַנְּקֵבָה – אוֹי לְעוֹלָם, שְׂאֵז כְּתוּב, (משלי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט. בְּלֹא מִשְׁפָּט וְדָאֵי. וְכְתוּב (תהלים פט) צְדָק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כְּסֵאֶךָ, שֶׁלֹּא הוֹלְכִים זֶה בְּלֵי זֶה. וּכְשֶׁמִּשְׁפָּט מִתְרַחֵק מִצְדָּק – אוֹי לְעוֹלָם. (אֵז כְּתוּב (משלי יג) וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט).

וְעַכְשָׁיו רֵאִיתִי שְׂאֲתָם בְּאַתָּם עַל שֶׁהִזְכָּר לֹא שׁוֹרָה עִם הַנְּקֵבָה. אָמַר, אִם לְשֵׁם זֶה בְּאַתָּם אֵלֵי – שָׁבוּ, שֶׁהָרִי הַיּוֹם הַסִּתְפַלְתִּי, שִׁיחֲזוֹר הַכֹּל פְּנִים בְּפְנִים לְשֵׁרוֹת. וְאִם לְתוֹרָה בְּאַתָּם – שָׁבוּ לְפָנָי. אָמְרוּ לוֹ, לְכָל בְּאֵנוּ לְפָנָי מוֹרְנוּ, יִשְׁתַּמֵּט אַחַד מֵאַתָּנוּ לְבָשָׂר לְאַחִינוּ שְׂאָר הַחֲבֵרִים, וְאֵנוּ נִשְׁבַּ לְפָנָי מוֹרְנוּ.

עַד שֶׁהָיָה הוֹלְכִים, פָּתַח וְאָמַר, (שיר א) שְׁחוֹרָה אֲנִי וְנֵאוּהָ בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם וְגו'. אָמְרָה כְּנִסְתִּי יִשְׂרָאֵל לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שְׁחוֹרָה אֲנִי בְּגָלוֹת, וְנֵאוּהָ אֲנִי בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה. שְׂאָף עַל פִּי שִׁיִּשְׂרָאֵל בְּגָלוֹת, אֵין עוֹזְבִים אוֹתָם. כְּאֵהֲלִי קָדֵר, שְׂאוֹתָם בְּנֵי קְטוֹרָה (הַרִים) שְׁמִקְדָּמִים פְּנֵיהֶם תְּמִיד, וְעַם כָּל זֶה – כִּירִיעוֹת שְׁלֵמָה, כְּאוֹתוֹ מְרָאָה הַשָּׁמַיִם לְטָהָר, שֶׁכְּתוּב (תהלים קד) נוֹטָה שָׁמַיִם כִּירִיעָה.

לְמֹשֶׁה בּוֹ, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שמות כד) וַיָּבֵא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעַנָּן, בְּתוֹךְ הָעַנָּן מִמֶּשׁ, כִּי בְּעַנָּן אֲרָאָה עַל הַכְּפָרֶת. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב, (ישעיה ד) וּבְרָא ה' עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מְקַרְאָה עַנָּן יוֹמָם וְעֶשֶׂן. וְכְתוּב, (שמות מ) כִּי עַנָּן ה' עַל הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם.

וְלְמִדְנֹה, מֵה שֶׁכְּתוּב (שם לד) וַיֵּרֵד ה' בְּעַנָּן. בְּעַנָּן אֲרָאָה עַל הַכְּפָרֶת. לְמִדְנֹה, מְקוֹם שֶׁהָיָה שׁוֹרִים הַכְּרוּבִים הַלָּלוּ, כְּמוֹ שְׂבֵאוֹרְנוּ, שֶׁהַכְּרוּבִים עַל אוֹת הָיוּ יוֹשְׁבִים. וְלְמִדְנֹה, שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם הַתְּרַחֵשׁ נִס בְּכַנְפֵיהֶם. בְּשַׁעָה שֶׁהִתְגַּלְתָּה עֲלֵיהֶם קְדֻשַׁת הַמְּלָךְ, הֵם מַעֲצָמָם הָיוּ מַעֲלִים כְּנֵפֵיהֶם וּפּוֹרְשִׁים אוֹתָם וּמְכַסִּים עַל הַכְּפָרֶת. אַחַר כֵּן סוּגְרִים כְּנֵפֵיהֶם וְנִאֲחֲזִים בְּכַנְפֵיהֶם (וְנִאֲחֲזִים בְּגוֹפָם), כְּמוֹ שְׁנֵאוּמֵר (שם כה) וְהָיוּ הַכְּרֻבִים פְּרָשֵׁי כְּנֵפִים לְמַעְלָה. פְּרָשֵׁי וְלֹא פְּרוּשֵׁי. סְכָכִים וְלֹא סְכוּכִים. זֶה בְּאוֹת (בְּאוֹת) הָיוּ עוֹמְדִים וּשְׂמֵחִים עִם הַשְּׁכִינָה.

אָמַר רַבִּי אַבְאָה, מֵה רְצָה כָּאֵן, כִּי בְּעַנָּן אֲרָאָה עַל הַכְּפָרֶת, וְכְתוּב בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֵן, וְהָרִי הַכֹּהֵן אֵינֹו רֹאָה אֶת הַשְּׁכִינָה בְּשַׁעָה שֶׁנִּכְנָס? אֵלֹא עַנָּן הָיָה יוֹרֵד, וּכְשֶׁהָיָה יוֹרֵד, מְגִיעַ עַל הַכְּפָרֶת הַזֶּה וּמִתְעוֹרְרִים כְּנֵפֵי הַכְּרוּבִים, וּמְקִישִׁים בָּהֶם וְאוֹמְרִים שִׁירָה.

וְאֵיזוֹ שִׁירָה אוֹמְרִים? (תהלים צו) כִּי גְדוֹל ה' וּמְהִלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל כָּל אֱלֹהִים. זֶה כְּשֶׁמַּעֲלִים אֶת כְּנֵפֵיהֶם. וּבְשַׁעָה שְׁפוֹרְשִׁים אוֹתָן, אוֹמְרִים, כִּי כָּל אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וְה' שָׁמַיִם עָשָׂה. כְּשֶׁמְכַסִּים עַל הַכְּפָרֶת, אוֹמְרִים, לְפָנָי ה' כִּי בָא לְשַׁפֵּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹט תָּבֵל בְּצָדֵק, וְעַמִּים בְּמִישְׂרָאֵל.

וְקוֹלוֹתֵיהֶם הָיָה שׁוֹמֵעַ הַכֹּהֵן בְּמִקְדָּשׁ, אֵז שֵׁם קְטָרֶת בְּמִקְוָה, וּמִתְכוּוֹן בְּמֵה שְׂמֵתְכוּוֹן, כְּדִי שִׁיתְבָּרֵךְ הַכֹּל (וְקוֹלוֹתֵיהֶם). וְכַנְפֵי הַכְּרוּבִים עוֹלִים וַיּוֹרְדִים, וְשָׂרִים שִׂירִים, מְכַסִּים לְכְפָרֶת וּמַעֲלִים לָהֶם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב סְכָכִים. סְכָכִים דּוֹקָא. וּמִנֵּין לָנוּ שְׁקוֹלוֹתֵיהֶם נִשְׁמָעִים? כְּמוֹ שְׁנֵאוּמֵר (יחזקאל א) וְאִשְׁמַע אֶת קוֹל וְגו'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְעַמִּים בְּמִישְׂרָאֵל. מֵהוּ בְּמִישְׂרָאֵל? כְּמוֹ שְׁנֵאוּמֵר מִישְׂרָאֵל אֶהְבוּךָ – לְהַכְלִיל שְׁנֵי כְרוּבִים, זָכָר וּנְקֵבָה, מִישְׂרָאֵל וְדָאֵי. וְעַל זֶה, וְעַמִּים בְּמִישְׂרָאֵל. וְכְתוּב, (במדבר ז) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר

טרם שנאכל נשמע מבעל התורה דבר, שהרי רבי שמעון, כל דבריו הם בנגלה, הוא איש שלא פוחד ממעלה וממטה לומר אותם. לא פוחד ממעלה, שהרי הקדוש ברוך הוא הסכים על ידו. ולא פוחד ממטה, כמו אריה שלא פוחד מבני הצאן. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, עמד במקומך ואמר דבר חדש אל רבי פנחס ושאר החברים.

קם רבי אלעזר, פתח ואמר, וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן וגו'. בפסוק הזה יש להסתכל, שנראה שהוא מיתר, שהרי כתוב אחריו, ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך. מכאן ראשית הפרשה, הפסוק הזה שלמעלה מה הוא, שכתוב וידבר ה' אל משה? מה הוא שאמר לו, ואחר כך ויאמר ה' אל משה?

אלא בשעה שהקדוש ברוך הוא נתן קטרת בשמים לאהרן, רצה שלא ישתמש בו בחייו אדם אחר. מה הטעם? משום שאהרן מרבה שלום בעולם. אמר לו הקדוש ברוך הוא: אתה רוצה להרבות שלום בעולם - על ידך ירבה שלום למעלה, הרי קטרת הבשמים תהיה מסורה בידיך מכאן והלאה, ובחייך לא ישתמש בה אדם אחר. נדב ואביהוא הקדימו בחיי אביהם להקריב מה שלא נמסר להם, ודבר זה גרם להם שטעו בו.

ושנינו, משה היה מהרהר מה גרם להם את הטעות הזו, והיה עצוב. מה כתוב? וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן. ומה אמר לו? בקרבנתם לפני ה' וימתו. בהקריבם לא כתוב, אלא בקרבנתם. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: זה גרם להם - שדחקו את השעיה בחיי אביהם וטעו בה, והינו מה שכתוב אשר לא צוה אותם. אותם לא צוה, אבל לאהרן צוה. ומה שני בני אהרן, על שדחקו את השעיה בחיי אביהם גרמו לעצמם כל כך - אני כלפי אבא ורבי פנחס ושאר החברים על אחת כמה וכמה. בא רבי פנחס, נשקו וברכו.

רבי שמעון פתח ואמר, (שיר ג) הנה מטתו שלשלמה ששים גברים סביב לה וגו'. הנה מטתו שלשלמה, מי זו מטתו? זהו כסא (מטת) הכבוד של המלך, שכתוב בו (משלי לא) בטח בה לב בעלה. שלשלמה, המלך שכל השלום שלו הוא.

אל תראני שאני שחרחרת. מה הטעם (אני שחרחרת משום שזפתני) אל תראני? משום שאני שחרחרת. ששזפתני השמש, שלא הסתכל עלי השמש להאיר לי פראוי. ומה ישראל אומרים? בני אמי נחרו בי. מי הם אותם בני אמי? אלו הממנים הגדולים המגנים על שאר העמים.

דבר אחר, בני אמי ממש, כמו שנאמר (איכה ב) השליך משמים ארץ וגו'. וכשהשליך משמים ארץ, שמני נטרה את הכרמים. מה הטעם? שפרמי שלי לא נטרתי. ושנינו, בני אמי ודאי הסכימו עלי, כלומר, כשפטה ארץ משמים, כמו שבארנו, שכתוב (שמות ב) ותתצב אחרתו מרחק.

וכאן נאמר ודאי, הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. ובהם בארנו (וכאן בארנו), גם יחד, כמו שנאמר (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם, שבת אחים בכלל, כיון שכתוב גם, להכליל כל אותם שלמעלה, שכל השלטון נמצא באותו מקום.

דבר אחר הנה מה טוב ומה נעים וגו' - אלו אותם החברים בשעה שהם יושבים כאחד ולא נפרדים זה מזה, בהתחלה הם נראים אנשים עורכי קרב שרוצים להרג זה את זה. אחר כך חוזרים לאהבה ואחווה. מה אומר הקדוש ברוך הוא? הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד. גם - להכליל עמהם שכניה. ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מקשיב לדבריהם, ויש לו נחת ושמח בהם. זהו שכתוב (מלאכי ג) אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו וגו'.

ואתם החברים של כאן, כמו שהייתם בחביבות ואהבה מקדם לכן, כך גם מכאן והלאה לא תפרדו זה מזה, עד שהקדוש ברוך הוא ישמח עמכם, יקרא עליכם שלום, וימצא בגללכם שלום בעולם. זהו שכתוב, (תהלים ככב) למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך.

הלבו. עד שהיו הולכים, הגיעו לבית רבי פנחס בן יאיר. יצא רבי פנחס ונשקו. אמר, זכיתי לנשק את השכינה. אשרי חלקי. תקן להם מצעיי מטות בקשרי קליעה. אמר רבי שמעון, התורה לא צריכה כך. העביר אותם, וישבו. אמר רבי פנחס,

בידיהם. אֵלֶּף הָרִים עוֹלִים וְנִכְנְסִים (אלו מְכַסִּים נִכְנְסִים ועולים) בְּכָל יוֹם מִהַשְׁקָאָת אוֹתוֹ הַיּוֹם, אַחַר כָּךְ נִעְקְרִים מִמֶּנָּה ועולים לַיּוֹם אַחַר.

אֵין חֲשׁבוֹן לְאוֹתָם הַנֶּאֱחָזִים בְּשַׁעֲרוֹתֶיהָ, שְׁנֵי בָנִים יוֹנְקִים כָּל יוֹם, שְׁנִיקְרָאִים מְרַגְלֵי הָאָרֶץ, וְזֶהוּ סוּד שֶׁל סִפְרָא דְצְנִיעוּתָא, שְׁכָתוּב (יהושע ב) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִן הַשְּׂטִיִּים שְׁנַיִם אַנְשִׁים מְרַגְלִים חָרַשׁ לְאֹמֶר. וְאֵלוֹ יוֹנְקִים מִתַּחַת צְדָדֵי אֵיבָרֶיהָ. שְׁתֵּי בָנוֹת תַּחַת רִגְלֶיהָ, (ואלו יוֹנְקִים מִצַּד אֲבָרֶהָ, שְׁתֵּי בָנוֹת בַּתְּחִתֶּיהָ) וְעַל זֶה כְּתוּב (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶת בָּנוֹת הָאָדָם. וְאֵלוֹ נֶאֱחָזִים בְּעֲלֵי (בְּצַפְרָנִי) אוֹתָהּ מְטָה, וְזֶהוּ שְׁשֻׁנִּינּוּ, שְׁכָתוּב (מלכים א-ג) אִז תְּבַאנָה שְׂתִיִּים נָשִׁים זָנוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ. אִז תְּבַאנָה, וְלֹא מִקֶּדֶם לְכֵן. וּבְזִמְנָן שִׁישְׂרָאֵל לְמֶטָה, מִחֲזִירִים עָרְף מֵאַחַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִה כְּתוּב? (ישעיה ג) עֲמִי נִגְשִׁיו מְעוֹלָל וְנָשִׁים מְשֻׁלוֹ בּוֹ. וְדַאי.

בְּיָד שְׂמַאל שְׁבַעִים עֲנָפִים שְׁמַגְדָּלִים בֵּין דְּגֵי הַיָּם, כָּלֶם אָדָמִים כְּשׁוֹשְׁנָה, וּמַעֲלִיָּהֶם עָנָף אֶחָד יוֹתֵר אָדָם, זֶה עוֹלָה וַיּוֹרֵד, וְכָלֶם מִתְּכַסִּים בְּשַׁעֲרוֹתֶיהָ.

בְּעַל הַלְשׁוֹן הָרַע, כְּשִׁיּוֹרֵד הַנְּחָשׁ, נִעֲשֶׂה מְקַפֵּץ עַל הָהָרִים מְדַלֵּג עַל הַסְּלָעִים, עַד שִׁיִּמְצָא טָרֶף שְׂאֲחוֹז בְּצַפְרָנִים, וַיֹּאכֵל. אִז שׁוֹכֵף, וְחוֹזֶרֶת לְשׁוֹנוֹ לְטוֹב. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׁמִזְמָנִים לוֹ טָרְפוֹ. חוֹזֵר לְמִקְוָמוֹ (לְאַחֲרֵיהֶם), וְנִכְנֵס לְנֶקֶב תְּהוֹם רַבָּה.

בְּשַׁעֲוִלִים (עוֹלָה עוֹלִים) בְּעֲלֵי הָרַמְחִים וְהַחֲרָבוֹת, שְׂאֵין לָהֶם חֲשׁבוֹן, סָבִיב אוֹתָם שְׁשִׁים עֲלִיוֹנִים שְׁסָבִיב הַמְטָה הַזֹּו, אֵלֶּף אֲלָפִים וְרַבּוֹא רַבּוֹת עוֹמְדִים בְּכָל צַד שֶׁל הַמְטָה הַזֹּו לְמַעְלָה, וּמִמֶּנָּה נְזוֹנִים, כָּלֶם מְלַפְנֵיהָ (וּמִמֶּנָּה נְזוֹנִים, כָּלֶם עוֹבְדִים לָהּ לְפָנֶיהָ) יַעֲמְדוּ.

מִתַּחַת לְכָלֶם יוֹצְאִים כְּמָה אֵלֶּף וְרַבּוֹת שְׂאֵין לָהֶם חֲשׁבוֹן, וַיּוֹרְדִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם, עַד שְׁתוֹקְעִים בְּעֲלֵי הַשׁוֹפָר וּמִתְּכַנְסִים, וְאֵלֶּה אַחֲזוּזִים בְּזֶהֶמֶת הַצַּפְרָנִים.

הַמְטָה הַזֹּו כּוֹלֶלֶת אוֹתָם. רִגְלֵי הַמְטָה הַזֹּו אַחֲזוּזִים בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, כָּלֶם נִכְלָלִים בְּכָלֶל שְׁנִמְצָא לְמַעְלָה וְנִמְצָא לְמֶטָה, בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת, וְעַל זֶה כְּתוּב הִנֵּה. מִה זֶה הִנֵּה?

שְׁשִׁים גְּבָרִים סָבִיב לָהּ, שְׁנֶאֱחָזִים בְּצַדֶּיהָ מִן הַדִּין הַקָּשָׁה, וְנִקְרָאִים שְׁשִׁים מַכּוֹת שֶׁל אֵשׁ (שְׁשִׁים מְזִינִים בְּכָלֵי זֵיַן קָשִׁים) שְׁאוֹתוֹ נֶעַר מִתְּלַבֵּשׁ בָּהֶם.

מִימִינוֹ שְׁנִינּוֹת הַחֲרִב הַקָּשָׁה, מִשְׂמָאלוֹ גַּחְלֵי אֵשׁ חֲזָקָה שְׂאֲחוֹזָה בְּחִקְיוֹתָיו (בְּמַקְלוֹתָיו) בְּשַׁבְעִים אֵלֶּף לְהִטִּי אֵשׁ אוֹכֶלֶת, וְהֵם שְׁשִׁים מְזִינִים בְּכָלֵי זֵיַן קָשִׁים מֵאוֹתָן גְּבוּרוֹת תְּקִיפוֹת שֶׁל אוֹתָהּ גְּבוּרָה עֲלִיוֹנָה שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׁכָתוּב מִגְּבַרֵי יִשְׂרָאֵל.

וְלִמְדָנוּ, בְּמֶטָה הַזֹּו מִה כְּתוּב בָּהּ? וְתַקֵּם בְּעוֹד לֵילָה, כְּאֲשֶׁר יוֹנְקֵת מִצַּד הַיָּמִין (מִצַּד הַדִּין). וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ. מִה הַטָּרֶף? כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (מִיכָה ה) וְטָרֶף וְאֵין מִצִּיל. זֶהוּ שְׁכָתוּב כָּלֶם אַחֲזֵי חָרִב מְלַמְדֵי מִלְחָמָה, זְמִינִים בְּכָל מְקוֹם לַעֲשׂוֹת דִּין, וְנִקְרָאִים בְּעֲלֵי יְבָבָה וַיִּלְלָה.

אִישׁ חָרְבוֹ עַל יָרְכוֹ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (תהלים מה) חָגוֹר חָרְבָךְ עַל יָרֶךְ גְּבוּר. מִפְּחַד בְּלִילוֹת, הָרִי פִּרְשׁוּהָ מִפְּחַדָּהּ שֶׁל גִּיהֶנָם וְכוּ'. אֲבָל מִפְּחַד בְּלִילוֹת, כְּלוֹמֵר, אֵת כָּל זֶה מֵאִיזָה מְקוֹם לִוְקָחִים? מִפְּחַד, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִיקְרָא פְּחַד, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (בראשית לא) וּפְחַד יִצְחָק הָיָה לִי. וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפְחַד אָבִיו יִצְחָק. בְּלִילוֹת, בְּזִמְנִים שֶׁהֵם מִנּוֹ לַעֲשׂוֹת דִּין.

וְלִמְדָנוּ, כְּתוּב (משלי לא) זְמַמָּה שְׂדֵה וְתַקְחָהּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איוב מ) וְכָל חַיֵּת הַשְּׂדֵה יִשְׁחָקוּ שָׁם. וְעַל זֶה כְּתוּב, (תהלים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם וְגו'. שָׁם אֲנִיּוֹת יִהְלָכוּן וְגו', כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (משלי לא) הִיָּתָה פְּאֲנִיּוֹת סוֹחֵר מִמְּרָחֵק תְּבִיא לְחֶמָה. מִמְּרָחֵק וְדַאי. מֵרֹאשׁ הַמַּח, וּמִמַּעְלָה שֶׁל הָרֹאשׁ, תְּבִיא לְחֶמָה, עַל יְדֵי הַצַּדִּיק כְּשִׁמְזוּדוּגִים כְּאֶחָד, אִזִּי שְׁמָחָה בְּכָל. זֶהוּ שְׁכָתוּב לוֹיָתָן זֶה יִצְרֵת לְשַׁחֵק בּוֹ.

לְמִדְנּוֹ, אֵלֶּף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת בְּעֲלֵי מְגַנִּים בְּעֲלֵי הַשְּׁלִטוֹן נֶאֱחָזִים מִהַצַּד הַזֶּה, שֶׁהֵם גְּבוּרִים. בִּידֵי אוֹתוֹ שְׁנִיקְרָא נֶעַר אַרְבַּעָה מִפְּתַחוֹת גְּדוֹלִים. תְּנִינִים שֶׁהוֹלְכִים תַּחַת הַסְּפִינָה שֶׁל הַיָּם הַגְּדוֹל הַזֶּה לְאַרְבַּע זְוִיּוֹת. זֶה הוֹלֵךְ לְצַד זֶה, וְזֶה הוֹלֵךְ לְצַד זֶה, וְכָךְ כָּלֶם. אַרְבַּעָה מֵרֹאוֹת שֶׁל פָּנִים נִרְאִים בָּהֶם, וְכִשְׁנִכְלָלִים בְּאֶחָד, כְּתוּב (יחזקאל א) וַדְמוֹת פְּנִיָּהֶם פְּנֵי אָדָם, פְּנִיָּהֶם שֶׁל כָּלֶם.

פְּנִיִם גְּדוֹלִים וּפְנִיִם קְטָנִים כְּלוֹלִים כְּאֶחָד לְמַעְלָה, שְׁנַיִם עוֹלִים וּמְשׁוֹטְטִים, וּשְׁתֵּי מִגְּרָפוֹת

ובשעה ששופע אותו משחת קדש לאותם שני עמודים, שנקראים למודי ה', ונקראים צבאות, מתכנס לשם, וכשיוצא משם באותה דרגה שנקראת יסוד, לאותה חכמה קטנה, אז נקראת לשון למודים, ויוצאת להעיר אותם קדושים עליונים. אז כתוב, ה' אלהים נתן לי לשון למודים. ולמה? לדעת לעות את יעף דבר. והקדוש ברוך הוא נתן את זה למנורה הקדושה, רבי שמעון. ועוד, שהעלה אותו למעלה למעלה, ומשום כך כל דבריו בנגלה נאמרים, ולא מכסים. עליו כתוב, (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידת. **פתח** רבי ייסא ואמר, (מלכים א-ה) וה' נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו ויהי שלום בין חירם ובין שלמה וגו'. וה' נתן חכמה לשלמה, זהו ששנינו, בימי שלמה המלך עמדה הלבנה בשלמותה, כאשר דבר לו, כמו שנאמר לו, החכמה והמדע נתון לך.

ויהי שלום בין חירם ובין שלמה. וכי מה (בין) זה לזה? אלא כך שנינו, וה' נתן חכמה לשלמה. ואת החכמה הזו במה העמיד אותה? אמר רבי יוסי, העמיד אותה בזה בראשונה, ששלמה עשה שהוריד את חירם מאותה דרגה, שהיה אומר (יחזקאל כח) מושב אלהים ישבתי וגו'. שלמדנו שחירם מלך צור עשה עצמו אלוה. אחר ששלמה בא, עשה לו בחכמתו שירד מאותה עצה והודה לשלמה. ומשום כך כתוב, (מלכים א-ה) ויהי שלום בין חירם ובין שלמה.

ושנינו, אמר רבי יצחק אמר רבי יהודה, ששלח לו שד אחד, והוריד אותו לשבעה מדורי גיהנם, והעלה אותו ושלח לו פתקים בכל יום ויום בידו, עד שחזר והודה לשלמה. ושנינו, שלמה ירש את הלבנה בכל הצדדים, ומשום כך שלט בכל בחכמתו. ורבי שמעון בר יוחאי שולט בחכמתו על כל בני העולם, וכל אותם שעולים בדרגותיו לא עולים אלא להשלים עמו (אם לא שלמים עמו).

פתח רבי יוסי ואמר, (שיר ב) יונתי בחגי הסלע בסתר המדרגה וגו'. יונתי - זו כנסת ישראל. מה יונה לא עוזבת את בן זוגה לעולמים, כך כנסת ישראל לא עוזבת את הקדוש ברוך הוא לעולמים. בחגי הסלע - אלו תלמידי חכמים, שלא נמצאים

משום שמזמנת לכלם, למעלה ולמטה. ורשומה המטה הזו מהכל, ונקראת אדנ"י, הרבון של הכל, רשומה בין חילותיה.

משום כך הכהן צריך לכוון דברים שלמעלה, ליחד את השם הקדוש מהמקום שצריך ליחדו, ועל זה שנינו, כתוב בזאת יבא אהרן אל הקדש, בזה צריך לקרב קדשה למקומה, מהמקום הזה צריך אדם לפחד מלפני הקדוש ברוך הוא. ועל זה כתוב, (דברים לד) לו חכמו ישפילו זאת מיד יבינו לאחרייתם. כלומר, אם יסתכלו בני אדם בענש, איך זאת אחוזה בין חילותיה, ואיך התמנו לפניה כל אותם בני החילות, ואוחזים בעבודה להפרע מן הרשעים, מיד יבינו לאחרייתם, וישמרו את מעשיהם, ולא יחטאו לפני המלך הקדוש.

עוד אמר רבי שמעון, כל אדם שזוכה ללמד תורה ושומר את הזאת הזו, הזאת הזו שומרת אותו וכורתת עמו ברית על בריתו, שלא תסור ממנו ומבניו ומבני בניו לעולמים. זהו שכתוב (ישעיה נט) ואני זאת בריתי אותם וגו'. ישבו לאכל. עד שאכלו, אמר רבי שמעון לחברים, כל אחד ואחד יאמר דבר חדש בתורה על השלחן לפני רבי פנחס.

פתח רבי חזקיה ואמר, ה' אלהים נתן לי לשון למודים לדעת לעות את יעף דבר וגו'. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל שאר העמים וקראם קדש, שכתוב קדש ישראל לה', ונתן להם חלק להאחז בשם הקדוש. ובמה אחזו ישראל בשם הקדוש? משום שזכו בתורה. שכל מי שאחז בתורה, זוכה בקדוש ברוך הוא. (בבבא). הוא.

ושנינו לפני מורנו, מה זה קדש? שלמות הכל שנקראת החכמה העליונה. ומהמקום הזה (שופע שמן משחת קדש בשבילים ידועים למקום שנקרא בינה עליונה), ומשם יוצאים מעינות ונחלים לכל עבר, עד שמגיעים לזאת הזו. [וממקום זה מתעוררת רוח קדושה] וכשמתברכת הזאת הזו, נקראת קדש, ונקראת חכמה, וקוראים לה (והזאת הזו כשמתברכת ממקום עליון, זה שנקרא קדש ונקרא חכמה, קוראים לו) רוח הקדש. כלומר, רוח מאתו קדש שלמעלה. וכשיוצאים ומתעוררים ממנה סודות התורה, אז נקראת לשון הקדש.

ונכנסים לנגב תהום רבה, ודוחקים את השעה ויורדים לעולם. ואותה הנשמה שלהם, הרי למדנו, כמו שהם קשי ערף בעולם הזה, כך היו טרם בואם לעולם.

ואת אותו חלק קדוש שנתן להם זרקו אותו, והולכים ומשוטטים ונטמאים באותו נקב תהום רבה, ונוטלים חלקם משם, ודוחקים את השעה ויורדים לעולם. אם זוכה אחר כך ושב בתשובה לפני רבונו – הוא נוטל את אותו חלק שלו מממש. זהו שכתוב, (קהלת 1) מה שהיה כבר (נקרא שמו) הוא, (שם ג) ואשר להיות וגו' כבר היה.

בא ראה, לא נמצאו כמו בני אהרן בישראל, פרט למשה ואהרן, והם נקראו אצילי בני ישראל. ועל שטעו לפני המלך הקדוש מתו. וכי הקדוש ברוך הוא רצה לאבדם? והרי שנינו בסוד המשנה, שהקדוש ברוך הוא עושה חסד עם הכל, ואפלו את רשעי העולם אינו רוצה לאבדם, וצדיקי האמת הללו, היעלה על דעתך שנאבדו מן העולם?! איפה הזכות שלהם? איפה הזכות של אביהם, וזכותו של משה גם כן? ואיך הם נאבדו?

אלא כך למדנו מהמאור הקדוש, שהקדוש ברוך הוא חס על כבודם, ונשרף גופם בפנים, ונשמתם לא נאבדה, והרי בארנו. וכא ראה, טרם שמתו בני אהרן, כתוב (שמות 1) ואלעזר בן אהרן לקח לו וגו', נקרא שמו פנחס, שהיה עתיד לתקן את העקם. זהו שכתוב ואשר להיות כבר היה.

ולמדנו, כל צדיקי האמת טרם שיבאו לעולם, כלם מתקנים למעלה ונקראים בשמות. ורשב"י, מיום שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, היה מזמן לפני הקדוש ברוך הוא ונמצא עמו, והקדוש ברוך הוא קרא אותו בשמו, אשרי חלקו למעלה ולמטה, עליו כתוב (משלי כג) ישמח אביך ואמך. אביך – זה הקדוש ברוך הוא. ואמך – זו כנסת ישראל.

פתח רבי אבא ואמר, (שיר א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. את הפסוק הזה פרשוהו החברים בשעה שהקדוש ברוך הוא היה נמצא ומזמן בהר סיני לתת תורה לישראל. נרדי נתן ריחו, ישראל נתנו והעלו ריח טוב שעמד והגן עליהם

במנוחה בעולם הזה. בסתר המדרגה – אלו תלמידי חכמים שצנועים, שבהם חסידים יראי הקדוש ברוך הוא, ששכינה לא זזה מהם לעולמים. אז הקדוש ברוך הוא תובע את כנסת ישראל בשבילם ואומר, הראיני את מראיך השמיעני את קולך כי קולך ערב, שאין קול שנשמע למעלה, אלא קולם של אלו העוסקים בתורה.

ולמדנו, כל אותם העוסקים בתורה בליה, הדיוקן שלהם נחקק למעלה לפני הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא משתעשע בהם כל היום ומסתכל בהם, ואותו קול (של כאן) עולה ובוקע את כל אותם רקיעים עד שעולה לפני הקדוש ברוך הוא, ואז כתוב, כי קולך ערב ומראיך נאוה. ועכשו הקדוש ברוך הוא חוקק את דיוקנו של רבי שמעון למעלה, וקולו למעלה למעלה עולה, ומתעטר בכתר הקדוש, עד שהקדוש ברוך הוא מתעטר בו בכל העולמות ומשתבח בו. עליו כתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר.

סדר הלימוד ליום ז אייר [יום 214 בשנה]

פתח רבי חייא ואמר, (קהלת ג) מה שהיה כבר הוא ואשר להיות וגו'. מה שהיה כבר, הינו מה ששנינו, שטרם ברא הקדוש ברוך הוא את העולם הזה, היה בורא עולמות ומחריבם, עד שעלה ברצונו של הקדוש ברוך הוא לברא את העולם הזה ונמלך בתורה. אז הוא התתקן בתקוניו והתעטר בעטרותיו, וברא את העולם הזה, וכל מה שנמצא בעולם הזה הרי היה לפניו (שהרי עלה מלפניו) והתתקן לפניו.

ושנינו, כל אותם מנהיגי העולם שנמצאים בכל דור ודור, טרם שיבאו לעולם, הרי היו עומדים לפניו בדיוקן שלהם. (וכך שנינו) אפלו כל אותן נשמות בני האדם טרם שירדו לעולם, כלן חקוקות לפניו ברקיע באותו דיוקן ממש שהם בעולם הזה. וכל מה שלומדים בעולם הזה, הכל ידעו טרם בואם לעולם. ושנינו, זה באותם צדיקי אמת.

ובל אותם שאין נמצאים צדיקים בעולם הזה, אפלו שם מרחקים מלפני הקדוש ברוך הוא

וְכֻלָּם מִתְבָּרְכִים כְּאַחַד. וְהָאֶבֶן גְּדֹלָה עַל פִּי הַבְּאֵר, זֶהוּ הַדִּין הַקָּשֶׁה שְׁעוֹמֵד עָלֶיהָ מֵהַצַּד הָאֲחֵר לְהַנִּיק לָהּ (מִמְנָה). וְנֶאֱסָפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים, אֵלוּ הֵם שֵׁשֶׁת כִּתְרֵי הַמֶּלֶךְ שְׁכָלָם מִתְפַּנְסִים וּמִשְׁפִּיעִים בְּרֻכּוֹת מֵרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ וּמְרִיקִים לְתוֹכָהּ. וּכְשֶׁכָּלָם מִתְחַבְּרִים כְּאַחַד לְהַרְיֵק בָּהּ, אִזְּכָתוֹב וְגִלְלוּ אֶת הָאֶבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר, מְנַדְּדִין (גּוֹלְלִים) אֶת אוֹתוֹ הַדִּין הַקָּשֶׁה וּמַעֲבִירִים אוֹתוֹ מִמְנָה.

וְהַשְּׁקוּ אֶת הַצֶּאֱזָן, מְרִיקִים בְּרֻכּוֹת מֵאוֹתָהּ בְּאֵר לְעֵלְיוֹנִים וְלַתְּחִתּוֹנִים. אַחֵר כֶּךָ – וְהַשִּׁיבוּ אֶת הָאֶבֶן עַל פִּי הַבְּאֵר לְמַקְמָהּ. וְשָׁב אוֹתוֹ הַדִּין לְמַקוֹמוֹ, מִשׁוֹם שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לְבִשֵׁם אֶת הָעוֹלָם וְלַתְּקַן הָעוֹלָם. וְעַכְשָׁו הֵרִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרִיק עֲלֵיכֶם בְּרֻכּוֹת מִמְעַיֵן הַנְּחָל, וּמִכֶּם מִתְבָּרְכִים כָּל בְּנֵי הַדּוֹר. אֲשֶׁרֵי חֲלַקְכֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיכֶם כְּתוּב (יִשְׁעִיָּה נד) וְכָל בְּנֵיךְ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךְ.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאַמֵּר, (תְּהִלִּים קמט) יַעֲלוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכַּבּוֹתֵם וְגו'. לְמַדְנוּ, בִּי"ג מִדּוֹת נִקְשָׁר קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה, שְׁיִמְצְאוּ בְּרֻכּוֹת לְכָל וְכָל אֱמוּנָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִסְתָּרוּ בְּשֵׁלֶשׁ וְעַל זֶה בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת מִתְעַטְרֵת הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ מִקַּל וְחִמְרָה וּמִגְזֵרָה שְׁוֶה וְכוּ', וְכִמְהָ פְעָמִים בִּאֲרָנוּ אֶת זֶה, וְהֵשֵׁם הַקָּדוֹשׁ מִתְעַטֵּר בְּזֶה.

בֵּא רֵא, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׂרָצָה יַעֲקֹב שְׂיִתְבָּרְכוּ בְּנָיו בְּשֵׁם (בְּקֶשֶׁר) הָאֱמוּנָה, מֵהַ כְּתוּב? (בְּרַאשִׁית מט) כָּל אֵלֶּה שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר וְזֹאת – הֵרִי שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, שֶׁהַשְּׁתַּתְּפָה עִמָּהֶם שְׁכִינָה וְהַתְּקִימוּ הַבְּרֻכּוֹת. וְהֵינּוּ שְׁכַתּוֹב אִישׁ אֲשֶׁר כִּבְרַכְתּוּ בְּרֵךְ אִתָּם. מֵהַ זֶה כִּבְרַכְתּוּ? בְּאוֹתָהּ דְּגָמָא שֶׁל מַעְלָה, כִּבְרַכְתָּהּ שֶׁל כָּל מִדָּה וּמִדָּה.

וְלַמְדְנוּ, כָּל אוֹתָן מִדּוֹת עוֹלוֹת וּמִתְעַטְרוֹת וְנַחֲוֹת בְּרֹאשׁ אֶחָד, וְשֵׁם מִתְעַטֵּר רֹאשׁ הַמֶּלֶךְ, אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא בְּדִרְגָּה עֲלִיּוֹנָה שֶׁל חֲסִידוֹת, וְהַחֲסִידִים יוֹרְשִׁים כָּל אוֹתוֹ הַכְּבוֹד שֶׁלְמַעְלָה, שְׁכַתּוֹב יַעֲלוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד – בְּעוֹלָם הַזֶּה, יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכַּבּוֹתֵם – בְּעוֹלָם הַבָּא. רוּמְמוֹת אֵל בְּגֵרוֹנֵם – שְׂיִוְדְעִים לְקֶשֶׁר אֶת קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה כְּרֹאשׁוֹ, וְאִזְּכָרְב פִּיפִיּוֹת בִּידָם. אִיזוֹ חֲרַב פִּיפִיּוֹת? זֹהִי חֲרַב לַה', חֲרַבּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. פִּיפִיּוֹת – לוֹהֶטֶת בְּשָׁנֵי דִינָיִם. וְלָמָּה? לְעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּגוֹיִם וְגו'.

לְדוֹרוֹ דּוֹרוֹת, וְאַמְרוּ (בְּרַאשִׁית א) כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. דְּבַר אַחֵר עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְבּוֹ – בְּעוֹד שְׁעָלָה מִשָּׁה לְקַבֵּל תּוֹרָה מֵהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִחַקְקָה בְּשָׁנֵי לוֹחֹת אֲבָנִים, עָזְבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת אוֹתוֹ רִיחַ טוֹב שֶׁהָיָה מִתְעַטֵּר עֲלֵיהֶם, וְאַמְרוּ לְעַגְל, אֵלֶּה אֵלֶּיךָ יִשְׂרָאֵל.

עַכְשָׁו פְּסוּק זֶה הוּא בְּסוּד הַחֲכָמָה. בֵּא רֵא, כְּתוּב (בְּרַאשִׁית ב) וְנִהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. הַנִּהַר הַזֶּה הִתְפַּשֵּׁט לְצַדְדָיו, בְּשַׁעָה שְׁמִזְדַּג עִמּוֹ בְּזוּג שְׁלָם, כְּאֲשֶׁר הָעֵדֶן הַזֶּה (זוּגוֹ) בְּאוֹתוֹ נָתִיב שְׁלֹא נוֹדַע לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת טז) נָתִיב לֹא יָדְעוּ עֵיט. וְנִמְצְאוּ בְּרֻצּוֹן שְׁלֹא נִפְרָדִים תְּמִיד אֶחָד מֵאֶחָד. אִזְּ יוֹצְאִים מִעֵינֹת וְנִחָלִים וּמִעַטְרִים אֶת הַבֵּן הַקָּדוֹשׁ בְּכָל אוֹתָם הַכְּתָרִים, וְאִזְּ כְּתוּב (שִׁיר ג) בְּעֶטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ. וּבְאוֹתָהּ שְׁעָה יִרְשׁ אוֹתוֹ בֵּן יִרְשֵׁת אָבִיו וְאִמּוֹ, וְאִזְּ הוּא הַשְּׁתַּעֲשַׁע בְּאוֹתוֹ עֲנָג וְתַפְנוּק.

וְלַמְדְנוּ, בְּשַׁעָה שֶׁהַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן בְּתַפְנוּקֵי מַלְכִים יוֹשֵׁב בְּעַטְרוֹתָיו, אִזְּ כְּתוּב, עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמִסְבּוֹ נִרְדֵּי נִתֵּן רִיחוֹ. זֶה הִיסוּד שְׁמוּצִיא בְּרֻכּוֹת לְזוּג אֶת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ עִם הַגְּבִירָה (בְּדִרְגָּה הַזֹּאת). וְאִזְּ נִתְּנוֹת בְּרֻכּוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, (וְיוֹצְאִים) וּמִתְבָּרְכִים עֲלִיוֹנִים וְתַחֲתוֹנִים. וְעַכְשָׁו הֵרִי הַמְּאֹר הַקָּדוֹשׁ מִתְעַטֵּר בְּעַטְרוֹת הַדִּרְגָּה הַזֹּאת, הוּא וְהַחֲבָרִים מַעֲלִים תְּשַׁבְּחוֹת מִמַּטָּה לְמַעְלָה, וְהִיא מִתְעַטְרֵת בְּאוֹתָן הַתְּשַׁבְּחוֹת. עַכְשָׁו יֵשׁ לְהוּצִיא בְּרֻכּוֹת לְכָל הַחֲבָרִים מִמַּעְלָה לְמַטָּה בְּדִרְגָּה הַקָּדוֹשָׁה הַזֹּאת, וְרַבִּי אֶלְעָזָר (שְׂרַפִּי אֶלְעָזָר) בְּנוֹ יֹאמֵר מֵאוֹתָם הַדְּבָרִים הַמַּעֲלִים שֶׁלְמַד מֵאָבִיו.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאַמֵּר, (בְּרַאשִׁית כט) וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בְּשֹׁדָה וְגו', וְנֶאֱסָפוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים וְגו'. יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בְּפִסּוּקִים הַלְלוּ, וְהֵם בְּסוּד הַחֲכָמָה שֶׁלְמַדְתִּי מֵאָבִא, וְכֶךָ לְמַדְתִּי: וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בְּשֹׁדָה, אִיזוֹ בְּאֵר? זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (כַּמְדַּבְּרֵי כא) בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם. וְהִנֵּה שֵׁם שְׁלֹשָׁה עֲדָרֵי צֶאֱזָן רַבְצִים עָלֶיהָ, אֵלוּ הֵם נִצַּח סוּד יְסוּד, שְׁאֵלוּ הֵם הַרּוֹבְצִים עָלֶיהָ וְעוֹמְדִים עָלֶיהָ. וּמֵאֵלֶּה מִתְמַלֵּאת הַבְּאֵר הַזֶּה בְּבְרֻכּוֹת.

בֵּי מִן הַבְּאֵר הַהִיא יִשְׁקוּ הָעֲדָרִים, שֶׁהֵרִי מֵהַבְּאֵר הַזֶּה נְזוּנִים עֲלִיוֹנִים וְתַחֲתוֹנִים (עוֹלָמוֹת תַּחֲתוֹנִים),

אֵלָא שְׁמַעוֹן רָאָה וַיִּדַע שְׁלוֹי בֵּא מִצַּד הַדִּין, וְשְׁמַעוֹן נֶאֱחָז יוֹתֵר בְּצַד הַדִּין הַקָּשָׁה. אָמַר, נִתְעַרַב אֶחָד עִם אֶחָד, וְאֲנִי נִחְרִיב אֶת הָעוֹלָם. מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? נִטַּל לְחַלְקוֹ אֶת לְוִי וְאָמַר: מִכָּאֵן וְהִלְאָה שִׁיִּשְׁב שְׁמַעוֹן עִם שְׁלֹשֶׁת הַגְּבוּרָה עִמּוֹ לְבַדּוֹ.

לְמַדְנֵנוּ, בְּצַד הָאֵם שְׁנֵי שׁוֹמְרִים חוֹקְרֵי דִין (מְגַנִּים) אַחֲזִיזִים בְּיַד שְׁמַאל, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ שְׁהֵם מְרַגְלִים אֶת הָאָרֶץ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וְהֵינּוּ סוּד הַפְּתוּב, (יהושע ב) שְׁנַיִם אֲנָשִׁים מְרַגְלִים.

וְשְׁנֵינֵנוּ, אֲשֶׁרֵי חֲלַקְם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְטַהֵר אוֹתָם וּלְרַחֵם עֲלֵיהֶם, שְׁהֵם חֲלַקוּ וְגוֹרְלוֹ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים לב) כִּי חֲלַק ה' עִמּוֹ וְגוֹ'. וְכָתוּב (שם) יִרְכָּבֵהוּ עַל בְּמַתִּי אָרֶץ. עַל בְּמַתִּי אָרֶץ דּוֹקָא, שְׁהָרִי הֵם אַחֲזִיזִים לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְעַל בֵּן אֶהְבְּתוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִדְבָקֵת בָּהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (מְלָאכִי א) אֶהְבְּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה', וְכָתוּב (דְּבָרִים ז) כִּי מֵאֲהַבְתָּ ה' אֶתְכֶם וְגוֹ'. וּמִתּוֹךְ הָאֶהְבָּה הַיִּתְרָה שְׁאוּהַב אוֹתָם, נִתֵּן לָהֶם יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה לְטַהֵר אוֹתָם וּלְזַכּוֹת אוֹתָם מִכָּל חֲטָאֵיהֶם, שְׁפָתוֹב כִּי בַיּוֹם הַזֶּה וְגוֹ', כְּדֵי שְׁיִהְיוּ צְדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא יִמָּצָא בָּהֶם חֲטָא. וְעַל כֵּן בַּיּוֹם הַזֶּה מִתְעַטְטִים יִשְׂרָאֵל וְשׁוֹלְטִים עַל כָּל חוֹקְרֵי הַדִּין וְעַל כָּל הָרוּחוֹת.

לְמַדְנֵנוּ, וְנִתֵּן אֶהְרֵן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת. וְנִתֵּן אֶהְרֵן, מִשׁוּם שְׁבָא מִצַּד הַחֲסָד. עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים, בְּדִיוֹק עַל, כְּדֵי שְׁתַּבְּשֵׁם הַגְּבִירָה. גּוֹרֵל אֶחָד לְה' וְגּוֹרֵל אֶחָד לְעִזָּאזֵל, וְהָרִי שְׁנֵי שְׁעִירִים הֵם. אִז לָמָּה אֶחָד לְה'? אֵלָא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִשָּׁב זֶה אֶצְלִי, וְאֶחָד יִלֵּךְ וַיִּשׁוּטט בְּעוֹלָם, שְׁאֵלְמָלֵא שְׁנֵיהֶם מְזַדְּגִים, לֹא יִכּוֹל הָעוֹלָם לְסַבֵּל. **יִצָּא** זֶה, הוֹלֵךְ וּמְשׁוּטט בְּעוֹלָם, וּמוֹצֵא אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכַמָּה עֲבוּדוֹת, בְּכַמָּה דְּרָגוֹת, בְּכַמָּה הַנְּהַגוֹת טוֹבוֹת, וְלֹא יִכּוֹל לָהֶם, בֵּין כָּלָם שְׁלוֹם, וְלֹא יִכּוֹל לְהַכְּנִס עִמָּהֶם בְּמִלְשִׁינוֹת. (הוֹלֵךְ וּמְשׁוּטט בְּעוֹלָם וּמוֹצֵא אֶת יִשְׂרָאֵל בְּצוּרָה הַזֹּאת) (אֶפֶר יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה כֶּף בְּצוּרָה הַזֹּאת) אֶת הַשְּׁעִיר הָאֶחָד שׁוֹלְחִים אוֹתוֹ עִם מִשָּׂא שֶׁל כָּל חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל.

לְמַדְנֵנוּ, כַּמָּה קְבוּצוֹת מְחַבְּלִים מְזַדְּגִים (מְזַדְּמִנִים), שְׁהֵם תַּחַת יָדוֹ, וּמְמַנִּים לְרַגְלֵי אֶת הָאָרֶץ

וְהָרִי רַבִּי פְּנַחֵס בֶּן יֶאִיר, כְּתֵר הַחֲסָד, הָרֵאשׁ הָעֲלִיּוֹן, מִשׁוּם כֶּף יִרְשׁ אֶת הַכְּבוֹד שְׁלִמְעֵלָה, וְהוּא קָשֶׁר קָשֶׁר עֲלִיּוֹן, קָשֶׁר קְדוּשָׁה, קָשֶׁר הָאֲמוּנָה. אֲשֶׁרֵי חֲלַקוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. עַל הַשְּׁלַחֵן הַזֶּה נֶאֱמַר, (יחזקאל מא) זֶה הַשְּׁלַחֵן אֲשֶׁר לְפָנַי ה'. קָם רַבִּי פְּנַחֵס וּנְשַׁק לוֹ וּבִרְךְ אוֹתוֹ, וּנְשַׁק לְרַבִּי אֶלְעָזָר וּלְכָל הַחֲבָרִים וּבִרְךְ אוֹתָם. נִטַּל כּוֹס וּבִרְךְ.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים כג) תַעֲרֹךְ לְפָנַי שְׁלַחֵן נֶגֶד צַרְרֵי וְגוֹ'. יִשְׁבוּ (שְׁמַחוּ) שָׁם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וְהָיוּ כָּל הַחֲבָרִים שְׂמִחִים בְּדְבָרֵי תוֹרָה, וְשְׂמַחְתוּ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן הַיִּתֵּה רַבָּה. לָקַח רַבִּי פְּנַחֵס אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר, וְלֹא עָזַב אוֹתוֹ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה, וְהָיָה שְׂמִיח עִמּוֹ. קָרָא עֲלָיו, (ישעיה נח) אִז תִּתְעַנֵּג עַל ה'. כָּל הַשְּׂמִיחָה וְהַעֲנָג הַיִּתֵּר הַזֶּה – שֶׁל חֲלָקֵי הוּא, (עַל זֶה שְׁעָמִי הוּא, עַל זֶה כְּתוּב (תהלים קמד) אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׂכָכָה לוֹ וְגוֹ') עֲתִידִים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם לְהַכְרִיז עָלַי: אֲשֶׁרֵי חֲלַקְךָ רַבִּי פְּנַחֵס, שְׂאֵתָה זְכִיתָ לְכָל זֶה, שְׁלוֹם לְךָ וְשְׁלוֹם לְעוֹזְרֶיךָ כִּי עֲזָרְךָ אֶלְהִיךָ. הַשְּׁפִימוּ לְלַכְתָּ. קָם רַבִּי פְּנַחֵס וְאֶחָז בְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְלֹא הִשְׁאִיר אוֹתוֹ לְלַכְתָּ. לָוֵה רַבִּי פְּנַחֵס אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן וּבִרְכוּ, וְאֶת כָּל הַחֲבָרִים. עַד שְׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר לָהֶם רַבִּי שְׁמַעוֹן לְחֲבָרִים, (תהלים קיט) עַת לַעֲשׂוֹת לְה'.

בֵּא רַבִּי אַבָּא וְשָׂאֵל, כְּתוּב וְנִתֵּן אֶהְרֵן עַל שְׁנֵי הַשְּׁעִירִים גְּרָלוֹת וְגוֹ'. הַגּוֹרְלוֹת הַזֹּלוֹ לָמָּה? וְאֶהְרֵן לָמָּה לוֹ לְתַת גּוֹרְלוֹת? וְהַפְּרָשָׁה הַזֹּאת לָמָּה? וְהָרִי לְמַדְנֵנוּ לְפָנַי מוֹרְנוֹ אֶת סֵדֵר הַיּוֹם, וְהָרִי רוֹצִים לְדַעַת.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בראשית מב) וַיִּקַּח מֵאֵתָם אֶת שְׁמַעוֹן וַיֵּאָסֵר אוֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם. וְכִי מָה רָאָה יוֹסֵף לְקַחֵת אֶת שְׁמַעוֹן עִמּוֹ יוֹתֵר מֵאֲחֵיו? אֵלָא אָמַר יוֹסֵף בְּכָל מְקוֹם שְׁמַעוֹן (וְלוֹי) הוּא (הֵם) פְּתִיחַת הַדִּין, וְאוֹתָהּ הִשְׁעָה שְׁהַלְכְתִּי מֵאֲבִי אֶל אַחִי, שְׁמַעוֹן פְּתַח בְּרֵאשׁוֹנָה בְּדִין, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (שם לו) וַיֵּאמְרוּ אִישׁ אֶל אַחֵיו הִנֵּה בַעַל הַחֲלָמוֹת הַלְזָה בָּא וְעֵתָה לְכוּ וְגוֹ'. אַחַר כֶּף בְּשִׁכְסָם, (שם לד) וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן וְלוֹי, כָּלָם בְּדִין הָיוּ. טוֹב לְקַחֵת אֶת זֶה, וְלֹא יַעִיר קְטָטָה עִם כָּל הַשְּׁבָטִים.

וְשְׁנֵינֵנוּ, מָה רָאָה שְׁמַעוֹן לְהַזְדַּג עִם לְוִי יוֹתֵר מִהַכָּל, וְהָרִי רְאוּבֵן הָיָה אַחֵיו וְסַמוּן לוֹ?

לשעירים, ששם לשעירים היו עושים פלחן ושלטון, וכאן - ונשא השעיר עליו את כל עונתם, והקרבן אינו נעשה אלא לקדוש ברוך הוא. בא וראה שבגלל הקרבן מתבשמים עליונים ותחתונים והדין לא שולט ושורה על ישראל.

למדנו, ושלח ביד איש עתי המדברה. מהו איש עתי? אלא סוד הדבר כף הוא - בכל מה שנעשה, צריך אדם מזמן לאותו דבר. יש אדם שהברכה מתקיימת על ידו יותר מאחר. בא וראה מה כתוב בכהן, טוב עין הוא יברך, אל תקרי יברך אלא יברך, כי הוא מזמן שתתקיים ברכה על ידו בזה. (ושורה הברכה בהשגחתו).

ויש אדם שמזמן שיתקיימו על ידו קללות, ובכל מה שיתבונן יבאו קללות ומארה ובעתה, כמו בלעם שנקרא רע עין, שהיה מזמן לכל רע ולא היה מזמן לטוב, ואף על גב שברך, ברכתו אינה ברכה ולא התקיימה. וכשהיה מקלל, כל מה שקלל התקיים, ואפלו ברגע אחד, ועל זה כתוב (במדבר כד) שתם העין. בכל מקום שעינו שלטה - התקלל.

בא וראה מה כתוב, (שם) וישת אל המדבר פניו, כדי שיתעורר מאותו צד שהוא שולט שם, ויבא בהלשנה על ישראל. מה כתוב בפהנים? (משלי כב) טוב עין הוא יברך, שהוא היה מזמן לזה ושורה ברכה בהשגחה שלו. ועל זה שנינו, יסטה אדם אפלו ממאה דרכים ולא יפגש אדם שיש לו עין רעה.

אף כאן, ושלח ביד איש עתי - שהוא מזמן לזה ורשום לזה, והכהן היה מכיר בו עין אחת יותר מאחרת מעט. העור שעל העין מכסה בשערות רבות, העין מכחלת ולא מסתכל ישר, זהו האדם המזמן לכך והראוי לו. ועל זה כתוב ביד איש עתי.

בגוש חלב היה אדם, שבכל מקום שמכה בידו, היה מת, ולא היו אנשים מתקרבים אליו. בסורייה היה אדם, שבכל מקום שבו הסתכל, אפלו לטוב, הכל התהפך לרע. יום אחד היה איש אחד הולך בשוק, והיו פניו מאירות. בא אותו איש והסתכל בו, ונבקעה עינו. משום כך לכל היה אדם מוכן, לזה ולזה. ועל זה כתוב טוב עין הוא יברך, אל תקרי יברך אלא יברך.

על כל אותם שעוברים על דברי התורה, ואותו יום לא מצוי המלשין (פתחון) לדבר על ישראל. כשמגיע השעיר הזה אל החר, כמה שמחה על שמחה מתבשמים כלם בו. ואותו שומר שיוצא, חוזר ואומר את תשבחתם של ישראל, הקטגור נעשה סגור.

ובא ראה, לא זה לבדו הוא, אלא בכל מקום שרוצים ישראל להטהר מחטאיהם, הקדוש ברוך הוא נותן להם עצה לקשר את בעלי הדין ולבשם אותם באותם קרבנות ועולות שקרבים לפני הקדוש ברוך הוא, ואז לא יכולים להרע. ואותו יום יותר על הכל, כמו שישראל מבשמים למטה את הכל, כך מבשמים את כל אלו שלהם יש הלשנה (פתחון), והכל הוא קרבן ועבודה של הקדוש ברוך הוא.

למדנו, באותה שעה שכתוב ולקח אהרן את שני השעירים וגו', הם מתעוררים באותו יום למעלה ורוצים לשלט (לשטות) ולצאת לעולם. פיון שהכהן מקריב את אלו למטה, אז נקרבים אותם שלמעלה, ואז עולים הגורלות בכל הצדדים. הכהן נותן גורלות למטה, הכהן נותן גורלות למעלה. כמו שאחד נשאר עם הקדוש ברוך הוא למטה, ואת האחד מוציאים לאותו המדבר, כך גם למעלה אחד נשאר עם הקדוש ברוך הוא, ואחד יוצא לשוטט בעולם לאותו המדבר העליון, ואחד נקשר באחד.

כתוב וסמך אהרן את שתי ידו על ראש השעיר החי והתודה עליו וגו'. משום כך וסמך אהרן את שתי ידו, שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידו. על ראש השעיר החי, החי דוקא, להכליל אותו שלמעלה.

והתודה עליו את כל עונת, כמו שכתוב (ויקרא ה) והתודה אשר חטא עליה. ובארנו עליה, שנטהר האדם ונשאר עליה כל אותו החטא. אף כאן והתודה עליו, אחר שהתודה הכהן בעבורם של ישראל - עליו, כלומר, כלם ישארו עליו.

אמר לו רבי אבא, אם כך, כתוב ולא יזבחו עוד את זבחייהם לשעירים. אמר לו, כאן שונה, ששם לשעירים היו מקריבים קרבן, ומשום כך לא כתוב ולא יזבחו עוד את זבחייהם שעירים, אלא

שהוא רואה את השעיר הזה, תשוקתו אליו ולהתתקן עמו, ולא יודע מאותם החטאים שנוטל השעיר. הוא שב אל ישראל, רואה אותם בלי חטאים, בלי פשעים, שהרי כלם שורים על ראש השעיר, עולה למעלה ומשבח אותם לפני הקדוש ברוך הוא. והקדוש ברוך הוא רואה את עדות אותו המקטרג, והואיל ותשוקתו לרחם על עמו, אף על גב שהוא יודע את כל המעשה, הוא חס על ישראל.

והכל שורה על זה, כדי שלא יעורר את סוד הדין מלמעלה, וזה יתחזק וישמדו בני העולם, שהרי זה בא מצד הדין הקשה, ואם זה יתעורר, הוא מתעורר בחטאי בני האדם, שהרי אין לו התעוררות לעלות למעלה לעורר דין קשה רק משום חטאי בני אדם. שהרי בשעה שאדם עושה חטא, זה מתאסף, וכמה אלפים מסייעים שלו, ומתכנסים שם ונוטלים אותו ועולים למעלה. הרחמן יצילנו. ועל הכל נותן הקדוש ברוך הוא עצה לישראל להנצל מכל הצדדים, ועל זה כתוב, (תהלים קמה) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו. (עד כאן הרעיא מהימנא).

למדנו, ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת. ומאת עדת, כדי שיהיה מכלם ויתכפר לכלם, שהרי כל חטאי בני ישראל כאן תלויים, וכלם מתכפרים בזה, ולא מספיק מאיש אחד. ומאיזה מקום נלקחים? מאותן קפות שבעזרה נוטלים שָׁכר, ומביאים אותם מאותם דמים שהיו מכלם.

ואותו השעיר האחר, שהיה נשאר לקדוש ברוך הוא, עושים אותו חטאת בראשונה. והרי בארנו באיזה מקום היה נקשר. ואחר כך מקריבים את אלה, והכל מתבשמים, וישראל נשארים צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא מכל החטאים שעשו וחתאו לפניו. זהו שכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'.

עוד אמר רבי שמעון, (בראשית כז) ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק. מה הוא רומז? אלא ודאי שעשו איש שעיר, והוא מאותו שנקרא שעיר, שהרי מאותו צד הוא בא. ואנכי איש חלק - איש מאותו שחלק לכל שאר העמים ממנים גדולים, שכתוב (דברים ד) אשר חלק

ולמדנו, האיש הזה שהיה הולך למדבר, כשהגיע שם אותו שעיר, היה עולה להר, ודוחה אותו בשתי ידיו, ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה איברים איברים, ואותו איש היה אומר: כך ימחו עוונות עמך וגו'. ומשום שעולה אותו קטגור ונעשה סגור של ישראל, אז הקדוש ברוך הוא, את כל חטאי ישראל וכל מה שכתוב באותם פתקים שלמעלה להזכיר את חטאי בני האדם, הוא נוטל אותם וזורק אותם כמו זה למקום שנקרא מצולות ים. זהו שכתוב (מכה ז) ותשליך במצלות ים כל חטאתם.

רעיא מהימנא

מצוה זו, שיעבד הכהן הגדול את עבודת אותו היום כמו שצריך, ולשלח שעיר לעזאזל. הסוד הזה כמו שנאמר, כדי שיפרד מהעם הקדוש ולא יתבע את חטאיהם לפני המלך ולא יקטרג עליהם, שהרי אין לו תקף ושלטון (בה) אלא רק כשמתחזק הרגז מלמעלה, ובאותו דורון מתהפך אחר כך לאפוטרופוס עליהם, ועל כן נדחה מלפני המלך. והרי בארנו, משום שהוא קץ כל בשר.

והעם הקדוש נותנים לו כמו שהוא צריך שעיר, וסוד זה - (בראשית כז) הן עשו אחי איש שעיר. כמו שהוא בצד הקדשה זכר ונקבה, אף כך בצד הטמאה זכר ונקבה. משל אומרים, זרק עצם לכלב, והוא ילחך את עפר רגלך.

שאלו את בן זומא, האם לסרס כלב? אמר להם, (ויקרא כב) ובארצכם לא תעשו, כל שבארצכם לא תעשו. כמו שהעולם צריך את זה, כך צריך העולם את זה. ועל זה נאמר, (בראשית א) והנה טוב מאד - זה מלאך המות, אין לבטלו מן העולם, שהעולם צריך אותו. אף על גב שכתוב בו (ישעיה נב) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה וגו', לא יתבטלו מן העולם. הכל צריך, טוב ורע.

ומשום כך יש לנו ביום הזה לזרק עצם לכלב, עד שהוא גורר, יכנס מי שיכנס להיכל המלך, ואין מי שימחה בידו. אחר כך יכשפש בזנבו.

מה כתוב? והתודה עליו את כל עונת בני ישראל, וכתוב ונשא השעיר עליו את כל עונתם. פיון

עד שְהִיו יושְבִים, בָּא אִישׁ אֶחָד וְאָמַר, אֲשֶׁתּוּ שֶׁל רַבִּי שָׁמְעוֹן נִרְפְּאָה מִחֲלֵיהָ. וְהַחֲבָרִים שָׁמְעוּ קוֹל, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחֵל לְאוֹתָם חֲטָאֵי הַדוֹר. אָמַר רַבִּי שָׁמְעוֹן, הֲרִי הַתְקִים כָּאֵן הַפְּסוּק, וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מֶרְחָק, כִּי זֶה נַחַת רוּחַ, כְּמוֹ מִים קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵיפָה. אָמַר לָהֶם, נָקוּם וּנְלֹךְ, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֶרְחִישׁ לָנוּ נְסִים.

פְּתַח וְאָמַר, מִים קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵיפָה – זוֹ הַתּוֹרָה. שֶׁכָּל מִי שֶׁזוֹכֵה לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה וּמְרוּהַ מִמֶּנָּה אֶת הַנֶּפֶשׁ, מֵהַ כְּתוּב? וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מֶרְחָק. הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַרֵּז עָלָיו כְּמֵה טוֹבוֹת לְהִיטִיב לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וּשְׁמוּעָה טוֹבָה. מֵאִיזָה מְקוֹם? מֵאַרְץ מֶרְחָק, מִמְּקוֹם שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה רְחוּק מִמֶּנּוּ בַּתְּחִלָּה, מִמְּקוֹם שֶׁהִיָּה אָדָם בְּשִׁנְאָה עִמוֹ בַּתְּחִלָּה, שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב כ) וְאַרְץ מִתְקוּמָמָה לוֹ, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁמְקַדְּמִים לוֹ שְׁלוֹם, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב מֵאַרְץ מֶרְחָק. וְכְתוּב, (יִרְמִיָּה לֹא) מֶרְחוּק ה' נִרְאָה לִי וְאֶהְבֵּת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךָ עַל כֵּן מִשְׁכֵּתִיךָ חֹסֵד.

וַיֵּצֵא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וַכֹּפֵר עָלָיו. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר, (תְּהִלִּים ג) מִזְמוֹר לְאַסָּף אֶל אֱלֹהִים ה' דְּבַר וַיִּקְרָא אֶרֶץ מִמְּזוֹרַח שָׁמֶשׁ עַד מְבֹאוֹ לְמַדְנֹו, אֶלְף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַחֲמֵשִׁים רְבּוּא בְּעֵלֵי שִׁירָה מִזְמָרִים לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁמֵּאִיר הַיּוֹם. וְאַלְף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה בְּצִהָרִים. וְאַלְף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַתְּשָׁעִים אֶלְף רְבּוּא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁנִקְרָאת בֵּין הָעֵרֵבִים.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כְּשֶׁמֵּאִיר הַיּוֹם, כָּל אוֹתָם בְּעֵלֵי יִבְכָּה מִשְׁבָּחִים בְּדִבְרֵי תְשֻׁבָּה כְּנִגְדַּת הַבְּקָר הַזֶּה. (כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר) שֶׁכְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר הַבְּקָר הַזֶּה, כָּלֵם מִתְבַּשְּׂמִים, וְהַדִּין שׁוֹכֵךְ, וְאוֹמְרִים תְשֻׁבָּה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (אִיּוֹב לט) בְּרֵן יַחַד כִּכְבִּי בְקָר וַיִּרְיֵעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. וְאוֹתוֹ זְמַן (אֲמוֹנָה) שֶׁמְחָה וּבְרָכוֹת נִמְצְאִים בְּעוֹלָם, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעִיר אֶת אַבְרָהָם לְהַחְיּוֹתוֹ, וּמִשְׁתַּעֲשֵׂע עִמוֹ וּמְשֻׁלֵּטוֹ בְּעוֹלָם. וּמִנֵּי לָנוּ שֶׁהַבְּקָר הַזֶּה הוּא שֶׁל אַבְרָהָם? שֶׁכְּתוּב (כְּרִאשִׁית יט) וַיִּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבְּקָר.

בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁל בֵּין הָעֵרֵבִים, כָּל אוֹתָם אֶלְף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת וַתְּשָׁעִים אֶלְף רְבּוּא בְּעֵלֵי יִלְלָה נִקְרָאִים, וּמִזְמָרִים בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, וְהַקְטָטָה שׁוֹרָה

ה' אֱלֹהֶיךָ אַתֶּם, וְכְתוּב (שם לב) כִּי חִלַּק ה' עִמוֹ וּגּוֹ'. עוֹד אִישׁ חִלַּק, מִשְׁנֵי שְׁעִירִים, וְנִשְׁאַר אֶחָד. שֶׁהַכֹּהֵן חִלַּק אוֹתָם – אֶחָד לְחִלְקוֹ, וְאֶחָד לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לְמָה? כִּדֵּי שִׁיטְעַן עַל כְּתוּבָה אֶת כָּל חֲטָאֵי יַעֲקֹב, שֶׁכְּתוּב וְנִשְׂאָה הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹתָם, עֲוֹנֹת תָּם. לְמַדְנֹו, בְּאוֹתוֹ יוֹם כְּמֵה פְתַחִים פְּתוּחִים כְּנִגְדַּת יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל תְּפִלוֹתֵיהֶם. אֲשֶׁרִי חִלַּקְתִּי שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֲרִי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְטַהֵר אוֹתָם וּלְזַכּוֹת אוֹתָם, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כִּי בַיּוֹם הַזֶּה וּגּוֹ'. בַּיּוֹם הַזֶּה מִתְעַטֵּר הַכֹּהֵן בְּכִמָּה עֲטָרוֹת. בַּיּוֹם הַזֶּה עֲבוֹדַת הַכֹּהֵן נִכְבָּדָה וּגְדוּלָּה מְכֹל הָעֲבוֹדוֹת. לְכֻלָּם נוֹתֵן חִלַּק בְּאוֹתָם הַקְרָבָנוֹת שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בַּיּוֹם הַזֶּה מִתְעַטֵּר (מִתְעוֹרֵר) הַחֹסֵד בְּעוֹלָם עַל יְדֵי הַכֹּהֵן, מְקַרֵּב אֶת הַקְרָבָנוֹת עַל חֲטָאֵי הָעָם, עַל חֲטָאוֹ בְּרִאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֵּן עַל חֲטָאֵי הָעָם. הוּא מְקַרֵּב עוֹלוֹת עָלָיו וְעַל הָעָם, וְהֵרִי בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים.

עד שְהִיו הוֹלְכִים, יִשְׁבוּ בְשֵׁדָה אַחַת וְהִתְפַּלְלוּ. יִרְדַּ עֲנָן אֶחָד שֶׁל אֵשׁ וְהִקִּיף אוֹתָם. אָמַר רַבִּי שָׁמְעוֹן, הֲרִינִי רוֹאֵה שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּאֵן. נִשְׁבַּ. יִשְׁבוּ וְהִיו אוֹמְרִים דְּבָרֵי תּוֹרָה. פִּתַּח וְאָמַר, (מְשֻׁלֵּי כה) מִים קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵיפָה וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מֶרְחָק. הֲרִי הַסְתַּכְּלָתִי בְּדִבְרֵי שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, וְאֵת כָּלֵם אָמַר בְּחֻכָּמָה.

בָּא רָאָה, שֶׁלְשָׁה סְפָרֵי חֻכָּמָה הוֹצִיא שְׁלֵמָה לְעוֹלָם, וְכָלֵם בְּחֻכָּמָה עֲלִיוֹנָה. שִׁיר הַשִּׁירִים – חֻכָּמָה, קִהְלֵת – תְּבוּנָה, וּמְשֻׁלֵּי – דַּעַת. כְּנִגְדַּת שְׁלֵשֶׁת אֵלֶּה עֲשָׂה שְׁלֵשָׁה סְפָרִים. שִׁיר הַשִּׁירִים כְּנִגְדַּת חֻכָּמָה כֵּן הוּא. קִהְלֵת כְּנִגְדַּת תְּבוּנָה כֵּן הוּא. מְשֻׁלֵּי כְּנִגְדַּת דַּעַת. בְּמָה זֶה נִרְאָה? אֵלֶּא כָּל אוֹתָם הַפְּתוּבִים הֵם בְּשְׁנֵי גִּוְנִים, רֹאשׁ וְסוּף, שְׁנֵי גִּוְנִים נִרְאִים. וְכְשֶׁמִּסְתַּכְּלִים בְּפְתוּבִים, זֶה כְּלוּל בְּזֶה וְזֶה כְּלוּל בְּזֶה, מִשׁוּם כֵּן שְׁקוּל כְּנִגְדַּת הַדַּעַת.

הַפְּסוּק הַזֶּה אֵין רֹאשׁוֹ סוּפוֹ וְאֵין סוּפוֹ רֹאשׁוֹ, וְכְשֶׁמִּסְתַּכְּלִי בּוֹ, הַכֹּל כְּלוּל אֶחָד עִם אֶחָד, בֵּין מְסוּפוֹ לְרֹאשׁוֹ, בֵּין מְרֹאשׁוֹ לְסוּפוֹ. שְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מֶרְחָק מִים קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵיפָה. מִים קָרִים עַל נֶפֶשׁ עֵיפָה וּשְׁמוּעָה טוֹבָה מֵאַרְץ מֶרְחָק, וְזֶה נַחַת רוּחַ. כְּמוֹ שֶׁזֶה נַחַת רוּחַ, כֵּן זֶה נַחַת רוּחַ.

(במדבר ו) מאסף לכל המחנות וגו', ושמו אסף, כנגד שלמטה, ותחת ידו כל אותם שרים ממנים ומבשרים תהלות.

עד שבא הבקר. כיון שבא הבקר, קם אותו נע"ר ויונק משדי אמו לטהר אותם, ונכנס לשמש. כשמתעורר הבקר, אז היא עת רצון שמדברת הגבירה עם המלך, והמלך מושך ממנו חוט אחד של ברכות ופורס על הגבירה ועל אותם שמזדוגים עמה. מי הם שמזדוגים עמה? אותם שמשתדלים בתורה בלילה, כשנחלק.

רבי שמעון אמר, אשרי חלקו של מי שבא עם הגבירה בשעה שבאה לקבל את פני המלך לדבר עמה, ונמצא עמה, בשעה שהמלך מושיט את ימינו לקבל את הגבירה. זהו שכתוב (תהלים קלט) אשא כנפי שחר אשכנה באחרית ים. מי אחרית הים? אותה שעה אחרית של אותו ים היא. שכשנחלק, היתה ראשית, והיה דין, ועכשו האחרית הוא שלה, שמסתלקים דיניה, ונכנסת לכנפי המלך היא וכל אותם שמזדוגים עמה. זהו שכתוב אשכנה באחרית ים.

ולמדנו, כל אותם שמשתדלים בתורה בשעה שנחלק הלילה, משתתפים עם השכינה. וכשבא הבקר והגבירה מתחברת עם המלך, הוא נמצא עמה עם המלך, והמלך פורס על כלם את כנפיו. זהו שכתוב (שם מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי וגו'.

למדנו, באותה שעה האבות מזדמנים עם הגבירה, ומקדימים לדבר עמה ולהתחבר עמה, והקדוש ברוך הוא מדבר עמה עליהם, והוא קורא לה לפרס עליה את כנפיו. זהו שכתוב (שם ג) מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ וגו'. אל - זה אור החכמה, ונקרא חסד. אלהים - זו גבורה. יהוה - זו שלמות הכל, רחמים. ועל זה - דבר ויקרא ארץ וגו'.

רבי אלעזר היה יושב לפני רבי שמעון אביו. אמר לו, הרי שנינו אלהים בכל מקום הוא דין. יו"ד ה"א וא"ו ה"א. יש מקום שנקרא אלהים, כמו אדנ"י יהו"ה. למה נקרא אלהים, והרי אותיות הרחמים הן בכל מקום?

בעולם. ואותה שעה ההתעוררות שמעיר הקדוש ברוך הוא את יצחק, ועומד ודן את הרשעים שעוברים על דברי התורה, ושבעה נהרות אש זורמים ויוצאים וחלים על ראשי הרשעים, ושלכות גחלים של אש מתעוררות ממעלה למטה. ואז שב אברהם למקומו, כמו שנאמר ואברהם שב למקומו. והיום פונה, ורשעי הגיהנם צוחים ואומרים: (ירמיה ו) אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב. ואותה שעה צריך אדם להזהר בתפלת המנחה.

בזמן שמגיע הלילה, אותם אלף וחמש מאות וארבעים ושמונה נקראים מחוץ לפרכת ואומרים שירה. אז מתעוררים הדינים שלמטה, והולכים ומשוטטים בעולם, ואלה אומרים שירה עד שנחלק הלילה משמרת וחצי. אחר שנחלק הלילה, מזדמנים כל האחרים כאחד ואומרים תהלות, כמו שנאמר (ישעיה ס) ותהלות ה' יבשרו. רבי יהודה אמר, כשנמצא רצון בבקר, תהלות ה' מבשרים.

רבי יוסי אמר, אחר שרוח הצפון התעוררה בחצות הלילה והלכה לה, מבשרים תהלות עד שיבא הבקר, ומתעורר הבקר הזה, ואז שמחה וברכות נמצאים בעולם.

למדנו, אמר רבי אבא, כלם כן, ומעל כלם שלשה שרים. באותה שעה שמתעורר הבקר הזה ומעוררים תשבחות על כל אותם אלף וחמש מאות וחמשים רבוא, מתמנה עליהם ממנה אחד, ושמו הימן, כנגד שלמטה, ותחת ידו שרים ממנים עליהם לתקן שיר. באותה שעה שמתעורר זמן של בין הערבים ומזמרים כל אותם אלף וחמש מאות ותשעים אלף רבוא בעלי הלילה, מתמנה עליהם ממנה אחד, ושמו ידותון, כנגד שלמטה, ותחת ידו ממנים עליהם שרים לתקן אותו הזמר, כמו שנאמר (שם כה) זמיר עריצים.

באותה שעה שמגיע הלילה, מתעוררים כל אותם שמחוץ לפרכת, ואז הכל שוכן, ופתח לא נמצא, והדינים שלמטה מתעוררים, כלם מתמנים כאחד אלה על אלה, עד שנחלק הלילה. אחר שנחלק הלילה וכלם מתכנסים, מתמנה עליהם ממנה אחד ומכנס את כל המחנות, כמו שנאמר

בו. אָמַר לוֹ, אֲלַעְזַר בְּנֵי, הֲרִי פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים, וְעַכְשָׁו בְּדָבָר אֶחָד הַכֹּל נִקְשָׁר.

וְסוּד הַדָּבָר כִּךְ הוּא. אֵהִיָּה, זֶה כָּלֵל שֶׁל הַכֹּל. שֶׁכְּשֶׁבִילִים סְתוּמִים וְלֹא מִתְפָּרְשִׁים, וְכֹלֹלִים בְּמָקוֹם אֶחָד, אִזּוּ נִקְרָא אֵהִיָּה, הַכָּלֵל שֶׁל הַכֹּל, סְתוּם וְלֹא נִגְלָה.

אַחַר שִׁיַּצְאָה מִמֶּנּוּ רֵאשִׁית וְאוֹתוֹ נִהַר עֶבֶר לְמִשְׁפָּךְ אֶת הַכֹּל, אִזּוּ נִקְרָא אֲשֶׁר אֵהִיָּה. כְּלוֹמֵר, עַל כֵּן אֵהִיָּה, אֵהִיָּה מִזְמַן לְהַמְשִׁיךְ וְלְהוֹלִיד הַכֹּל. אֵהִיָּה – כְּלוֹמֵר, עַכְשָׁו אֲנִי הוּא הַכָּלֵל שֶׁל הַכֹּל, הַכָּלֵל שֶׁל כָּל פֶּרֶט. אֲשֶׁר אֵהִיָּה – שֶׁהִתְעַבְּרָה הָאֵם, וְעֵתִידָה לְהוֹצִיא אֶת כָּל הַפֶּרֶטִים וְלִגְלוֹת אֶת הַשֵּׁם הָעֲלִיּוֹן.

אַחַר כִּךְ רָצָה מֹשֶׁה לְדַעַת מֵהוּ פֶּרֶט הַדָּבָר, עַד שֶׁפִּרְשׂוּ וְאָמַר אֵהִיָּה (יְהוּדָה) – זֶהוּ פֶּרֶט. וְכֵאֵן לֹא כָּתוּב אֲשֶׁר אֵהִיָּה. וּמִצְאָתִי בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, אֲשֶׁר – בְּקִשְׁרֵי שֶׁל עֵדוֹן הַמְּשָׁלָה נִמְצְאָת בְּחִבְרוֹתָא עֲלִיוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת, אֵהִיָּה עֵתִידָה לְהוֹלִיד.

בֵּא וְרֵאָה אֵיךְ יוֹרֵד מִדְּרָגָה לְדְרָגָה לְהוֹדִיעַ אֶת סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ (לְהִרְאוֹת אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא) לְמֹשֶׁה. בְּרֵאשׁוֹנָה אֵהִיָּה, הַכָּלֵל שֶׁל הַכֹּל, הַנִּסְתָּר שֶׁלֹּא הִתְגַּלָּה כָּלֵל, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ. וְסִימָן – (מִשְׁלֵי ח) וְאֵהִיָּה אֲצִלוֹ אֲמוֹן וְגו', וְכָתוּב (אִיּוֹב כח) לֹא יָדַע אֲנוֹשׁ עֲרֻכָּה וְגו'. אַחַר כִּךְ הוֹצִיא (סוּד שֶׁל הִרְאֵשִׁית הָעֲלִיוֹנָה, תְּחִלַּת הַכֹּל) אוֹתוֹ הַנְּהַר, הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהִתְעַבְּרָה וְעֵתִידָה לְהוֹלִיד. וְאָמַר אֲשֶׁר אֵהִיָּה, עֵתִידָה לְהוֹלִיד וְלִתְקַן הַכֹּל. אַחַר כִּךְ הִתְחִילָה לְהוֹלִיד, וְלֹא כָּתוּב אֲשֶׁר, אֲלֹא רַק אֵהִיָּה. כְּלוֹמֵר, עַכְשָׁו יוֹצִיא וְיִתְתַּקֵּן הַכֹּל.

סדר הלימוד ליום ח אייר [יום 215 בשנה]

אַחַר שֶׁהַכֹּל יֵצֵא וְכָל אֶחָד וְאֶחָד הִתְתַּקֵּן בְּמָקוֹמוֹ, עֲזַב אֶת הַכֹּל וְאָמַר יְהוָה. זֶה פֶּרֶט, וְזֶה הַקְּיּוּם. וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה יָדַע מֹשֶׁה אֶת סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ הַנִּסְתָּר וְהַנְּגַלָּה, וְנִדְבַק בָּמָה שֶׁלֹּא נִדְבַקוּ שְׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם. אֲשֶׁרֵי חִלְקוּ. בֵּא רַבִּי אֲלַעְזַר וְנִשְׁקַי יְדוּ.

אָמַר לוֹ, אֲלַעְזַר בְּנֵי, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה הַזֶּהֱרָה שֶׁלֹּא לְכַתֵּב אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ אֲלֹא כְּרֵאוּי. שֶׁכֹּל מִי שֶׁלֹּא יוֹדַע לְכַתֵּב אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ כְּרֵאוּי וְלִקְשָׁר

אָמַר לוֹ, כִּךְ זֶה פְּתוּב בְּמִקְרָא, שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים ד) וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהַשְּׂבוֹת אֶל לְבַבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, וְכָתוּב (מַלְכִים א יח) ה' הוּא הָאֱלֹהִים. אָמַר לוֹ, דָּבָר זֶה יִדְעַתִּי, שֶׁבְּמָקוֹם שֵׁשׁ דִּין יֵשׁ רַחֲמִים, וְלִפְעָמִים בְּמָקוֹם שֵׁשׁ רַחֲמִים יֵשׁ דִּין. אָמַר לוֹ, בֵּא וְרֵאָה שֶׁכָּכָה זֶה, יְהוָה בְּכָל מָקוֹם רַחֲמִים. וּבְשָׁעָה שֶׁמֵּהִפְכִים הַרְשָׁעִים רַחֲמִים לְדִין, אִזּוּ כָּתוּב יְהוָה, וְקוֹרְאִים אוֹתוֹ אֱלֹהִים.

אָבֵל בֵּא רֵאָה סוּד הַדָּבָר, שֶׁלֹּשׁ דְּרָגוֹת הֵן, וְכָל דְּרָגָה וְדְרָגָה לְבִדָּה, וְאֵף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל אֶחָד וּמִקְשָׁרִים בְּאֶחָד, וְלֹא נִפְרָדִים זֶה מִזֶּה. בֵּא רֵאָה, כָּל הַנְּטִיעוֹת וְכָל הַמְּאוּרוֹת (שֶׁמִּתְלַהֲטִים) כֻּלָּם מְאִירִים וּמִתְלַהֲטִים וְנִשְׁקִים וּמִתְבָּרְכִים מֵאוֹתוֹ נִהַר שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא שֶׁהַכֹּל כְּלוּל בּוֹ, וּבּוֹ כָּלֵל הַכֹּל.

וְהַנְּהַר הַזֶּה נִקְרָא א"ם לְגַן וּמַעַל לְגַן, מִשׁוּם שֶׁעֵדוֹן מִשְׁתַּתֵּף עִמָּהּ וְלֹא נִפְרָד מִמֶּנָּה. וּמִשׁוּם כִּךְ כָּל הַמַּעֲיִנוֹת יוֹצְאִים וְשׁוֹפְעִים וְנִשְׁקִים לְכָל עֶבֶר, וּפּוֹתְחִים בָּהּ פְּתוּחִים, וְעַל כֵּן רַחֲמִים נִמְצְאִים מִמֶּנָּה, וְרַחֲמִים פְּתוּחִים בָּהּ.

וּמִשׁוּם שֶׁקוֹרְאִים לָהּ אֵם, נִקְבָּה גְבוּרָה, וְדִין יוֹצֵא מִמֶּנָּה. נִקְרָאת רַחֲמִים לְבִדָּה, הֲרִי מִצְדִּיקָה מִתְעוֹרְרִים דִּינִים, וּמִשׁוּם כִּךְ כָּתוּב בְּרַחֲמִים וְנִקְוֵד בְּדִין. הָאוֹתִיוֹת בְּרַחֲמִים, וְנִשְׁפָּע דִּין מִצְדִּיקָה, כְּמוֹ כֵן יְהוָה, הִנֵּה דְרָגָה אַחַת.

דְּרָגָה שְׁנִיָּה – מִצְד הִרְאֵשׁוֹנָה הַזֹּאת יוֹצֵאת וּמִתְעוֹרְרַת דְּרָגָה אַחֲרַת שֶׁנִּקְרָאת גְבוּרָה, וְזֶה נִקְרָא אֱלֹהִים בְּאוֹתִיוֹת הַלְלוּ מִמֶּשׁ. וְהִרְאֵשִׁית (אַחַת) הִיא מוֹזְעִיר אֲנַפִּין, וּבּוֹ נִאֲחֲזָה. וּמִשׁוּם שֶׁנִּאֲחֲזָה (זֶה) בְּזֶה כָּתוּב ה' הָאֱלֹהִים, כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים, בְּאֵלוֹ הָאוֹתִיוֹת, וְהוּא אֶחָד, וְזוֹהִי דְרָגָה שְׁנִיָּה.

דְּרָגָה שְׁלִישִׁית – צְדָקָה. כְּתוּב אַחֲרוֹן, הֲרִי בֵּית דִּין שֶׁל הַמֶּלֶךְ. וְלִמְדֵנוּ אֲדִנָּי כִּךְ כָּתוּב וְכִךְ נִקְרָא, וְכִנְסֵת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת בְּשֵׁם הַזֶּה, וְהַשֵּׁם הַזֶּה בְּמָקוֹם הַזֶּה נִשְׁלָם, וְאֵלוֹ הֵן שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת שֶׁנִּקְרָאוֹת בְּשֵׁמוֹת הַדִּין, וְהַכֹּל נִקְשָׁר אֶחָד עִם אֶחָד בְּלִי פְרוּד, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

אָמַר לוֹ, אִם נוֹחַ לְפָנַי אֲבֵא, הֲרִי שֶׁמַּעַתִּי עַל זֶה, שֶׁכָּתוּב (שְׁמוֹת ג) אֵהִיָּה אֲשֶׁר אֵהִיָּה, וְלֹא עוֹמֵד

וממנו נבנה. זהו שכתוב, אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו. ומאיזה מקום? מציון מכלל יפי אלהים הופיע. כלומר, מציון, שהיא שלמות של היפי של העולם, אלהים הופיע. בא ראה, לא התברכה ירושלים אלא רק מציון. וציון מלמעלה, והכל נקשר אחד עם אחד.

למדנו, אמר רבי יהודה, ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו. אל המזבח סתם. (כביכול) כמו שנעשה למטה, נעשה למעלה, והכל נקשר אחד באחד. ולמדנו, כמו שביום הזה מכפר הכהן למטה, כך גם למעלה. וכשהכהן שלמטה מסדר את עבודתו, כך גם הכהן שלמעלה (כביכול) לא נמצא למעלה עד שנמצא למטה. וממטה מתחילה לעלות קדשת המלך העליון, וכל העולמים נמצאים אחד לפני הקדוש ברוך הוא.

אמר רבי יהודה, אלמלא היו יודעים ישראל למה צוה הקדוש ברוך הוא על ישראל להוכיח אותם יותר מכל שאר העמים, ידעו שהרי הקדוש ברוך הוא השאיר את שלו, ולא גבה מהם אחד ממאה. למדנו שלקדוש-ברוך-הוא יש כמה מרכבות וכמה חילות וכמה שליטים ממנים שנמצאים בעבודתו, כשזמן את ישראל בעולם הזה הכתירם בכתרים קדושים כמו שלמעלה, השרה אותם בארץ הקדושה כדי שימצאו בעבודתו, וקשר את כל העליונים עם ישראל.

וישמחות לא נכנסות לפניו, ועבודה לא נעשית לפניו למעלה, עד שישאל עושים למטה. כל זמן שישאל נמצאים בעבודת רבונם למטה, כך גם למעלה. (כביכול) בזמן שישאל מבטלים את העבודה למטה, הם מבטלים למעלה, והעבודה לא נמצאת לא למעלה ולא למטה. ועל שישאל בטלו את עבודתו של הקדוש ברוך הוא כשהיו שרויים בארץ, כך גם למעלה, כל שפן אחר כך.

אמר הקדוש ברוך הוא: ישראל, אם אתם יודעים כמה אוכלוסיים וכמה חילות מתעכבים בשבילכם, תדעו שאינכם כדאים לעמד בעולם אפלו שעה אחת, ועל כל זה מה כתוב? (ויקרא כו) ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים וגו'. (משום כך) ויצא אל המזבח, אל המזבח סתם,

את קשר האמונה קשר של אחד עם אחד כדי ליחד את השם הקדוש, כתוב עליו (במדבר טו) כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת וגו'. אפלו שהחסיר דרגה אחת או קשר אחד מאות אחת מהן.

בא ראה, י' בראשונה – הכלל של הכל, נסתר מכל הצדדים, השבילים לא נפתחים, הכלל של זכר ונקבה. קוצו של יו"ד שלמעלה רומז לאין. אחר כך י' שמוציאה את אותו הנקר ששופע ויוצא ממנו, ולהתעבר ממנו ה', בזה כתוב (בראשית ב) ונקר יצא מעדן. יצא ולא יצא. משום כך לא צריך להפרד ממנו. ומשום כך כתוב רעיתי.

ואם תאמר, כתוב נקר, משמע אחד, והרי כאן שלשה? זה כך ודאי. י' מוציאה שלשה, ובשלשה הכל נכלל. י' מוציאה לפניו אותו נקר, ושני בנים שמניקה האם, והתעברה מהם, ומוציאה אותם אחר כך. ה' – כמו כן ה', והם בנים תחת האב והאם.

אחר שהולידה, הוציאה בן זכר, ושמה אותו לפניו, וצריך לכתב ו', וזה יורש את נחלת האב והאם, ויורש שני חלקים, וממנו נזונית הבת. ועל כן צריך לכתב אחר כך ו"ה כאחד, כמו שה"א ראשונה י"ה כאחד, ולא צריך להפרידם. אף כאן ו"ה כאחד, ולא צריך להפרידם. והרי בארנו את הדברים. והדברים הללו עולים למקום אחר. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים את הסודות העליונים של המלך הקדוש וראויים להודות לו. זהו שכתוב (תהלים קמ) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניו.

למדנו, אמר רבי יהודה, (שם ג) אל אלהים דבר ויקרא ארץ. שלמות הכל, שלמותם של האבות הקדושים. דבר ויקרא ארץ, להמצא עם כנסת ישראל בשלמות ובשמחה. ומאיזה מקום הוא נמצא עמה? חזר ואמר, מציון מכלל יפי אלהים הופיע.

למדנו, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא את העולם שלמטה, עשה הכל כמו שלמעלה. עשה ירושלים מרכז כל הארץ, ומקום אחד שנקרא ציון עליה, ומהמקום הזה מתברכת. ובמקום הזה של ציון מתחיל העולם להבנות,

לְמַדְנֵנוּ, בְּכֹל זְמַן שִׁישְׁרָאֵל בְּגָלוֹת, אִם הֵם צְדִיקִים – הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַדֵּם לְרַחֵם עֲלֵיהֶם וּלְהוֹצִיאֵם מִהַגְלוֹת, וְאִם הֵם אֵינֶם צְדִיקִים – הוּא מְעַכֵּב אוֹתָם בְּגָלוֹת עַד אוֹתוֹ זְמַן שְׁנַגְזֹר. וְכִשְׁמַגִּיעַ הַזְמַן וְהֵם אֵינֶם רְאוּיִים – הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁנֵּיחַ עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ, וְאֵינוֹ שׁוֹכַח אוֹתָם בְּגָלוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב וְזִכְרָתִי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְגו'. אֵלוֹ הָאֲבוֹת שֶׁל הַכֹּל, סוּד הַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר, מָה הֵטַעַם יַעֲקֹב רָאשׁוֹן כָּאֵן? אֵלָּא מְשׁוּם שִׁיעֲקֵב הוּא כָּלֵל הָאֲבוֹת, וְהוּא הָעֵץ הַקְדוֹשׁ. מְשׁוּם כֵּן ו' שֶׁל הַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ אַחֲזָה בּוֹ, וְכֵן קוֹרְאִים יַעֲקֹב בּוֹ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וְאִ"ו בְּאוֹתֵיּוֹתָיו שֶׁלֵּשׁ עֶשְׂרֵה מְדוֹת, שִׁירֵשׁ יִרְשָׁה שֶׁל שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה מְעִינּוֹת שֶׁל הַמַּעֲיָן הַנִּסְתָּר הַקְדוֹשׁ.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, וְאִ"ו לָמָּה כּוֹלְלֵת ו' א' ו' אֵלָּא, ו' שִׁיּוֹשֵׁב עַל הַכֶּסֶּא, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (יחזקאל א) וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶּא דְּמוֹת כְּמֵרְאָה אָדָם עָלָיו מְלַמְעָלָה. א' נִסְתַּרְתָּ בְּתוֹכּוֹ וְלֹא מְגָלָה, וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב (בראשית כב) בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נָאִם ה', מְשׁוּם כֵּן כְּתוּב, וְלֹא נִקְרָא אַחֲרוֹן כָּלֵל שֶׁל הָרֵאשׁוֹן. הָאֲחֲרוֹן, הָרִי בְּאַרְנוֹ (ו') אַחֲרוֹנָה כָּלֵל שֶׁל ו' רֵאשׁוֹנָה, ו' אַחֲרוֹנָה זֶה יֵה"ו יְסוּד, שֶׁהוּא סִיּוּם הַגּוֹף וְהַכָּלֵל שְׁלוֹ. וְעַל כֵּן כְּלוּלוֹת הָאוֹתֵיּוֹת זֹ עִם זֹ – וְאִ"ו, רֵאשׁ וְסִיּוּם, כְּמוֹ שְׁבַּאֲרָנוּ.

וְלְמַדְנֵנוּ, שְׁתֵּי אוֹתֵיּוֹת הֵן, כְּמוֹ זֶה וְאִ"ו שְׁאַמְרָנוּ, נו"ן אַף כֵּן. וְאַף עַל גַּב שְׁבַּאֲרוֹ אֶת הַדְּבָר, נו"ן כֵּן מִתְפַּרְשֵׁת: נ' כְּפּוֹפָה זֹ הַגְּבִירָה. וְסְמוּכָה לָהּ ו', שֶׁהוּא יְסוּד, כְּדִי שְׁתַּתְּבַּרֵךְ מִמֶּנּוּ. וְפְשוּטָה, זֹ הַתְּפִשְׁטוֹת הַתְּפָאֲרָת. וְלִכֵּן כְּלוּלוֹת הָאוֹתֵיּוֹת וְנִאֲחֲזוֹת זֹ בְּזוֹ. וְאִם תֵּאמַר, לָמָּה מְחִזִּיר ו' פָּנָיו מִנּוּ"ן כְּפּוֹפָה, וּמְחִזִּיר פָּנָיו אֶל הֵן הַפְּשׁוּטָה. אֵלָּא בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַמְּלָךְ הוּא מְחִזִּיר פָּנָיו כְּנֶגֶד הַמְּלָךְ.

וְלְמַדְנֵנוּ, מ"ם לֹא כּוֹלְלֵת בְּתוֹכָהּ אוֹת אַחֲרֵת, (משום) אֵלָּא מ' פְּתוּחָה, ס' סְתוּמָה. מ' פְּתוּחָה – שֶׁהוּא כְּשֶׁהִזְכָּר מִתְחַבֵּר עִמָּה. ס' סְתוּמָה – יוֹבֵל. שֶׁהֵרִי נִסְתָּרִים דְּרִכְיָהּ וְאַף עַל גַּב שֶׁלְּפַעְמַיִם מִתְּפַשְׁטִים, וַיֵּשׁ שְׁשׁוּנִים בָּזָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שיר ד) גַּן נָעוּל אַחֲתִי כָּלָה גַל נָעוּל מַעֲיָן חֲתוּם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעֲהַ שְׁהַמְּלָךְ הַקְדוֹשׁ זֹכֵר אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֹר שְׁמוֹ וְחֻזְרָת הַגְּבִירָה

אֲשֶׁר לְפָנָי ה' סְתָם. וְכִפָּר עָלָיו אַחַר כֵּן, וַיֵּצֵא וַעֲשֵׂה אֶת עֲלָתוֹ וְאֶת עֲלַת הָעֵם וְגו'. וְכִפָּר עָלָיו, מָה זֶה אוֹמֵר? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לְהַעִיר חֶסֶד בְּעוֹלָם בְּתַחֲלָה.

לְמַדְנֵנוּ, וְכִפָּר עַל הַקְדָּשׁ מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מָה זֶה וְכִפָּר עַל הַקְדָּשׁ? אֵלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָרִי שְׁנִינוּ שֶׁהֲרִשְׁעִים עוֹשִׂים פָּגָם לְמַעְלָה, וּמְעוֹרְרִים דִּינִים, וְגוֹרְמִים לְטֵמְא הַמְּקַדָּשׁ. וְהַנְּחָשׁ הַקָּשָׁה מִתְחִיל לְהַגְלוֹת, וְאִזּוֹ מִתְעוֹרְרִים דִּינִים בְּעוֹלָם, וּבִיּוֹם הַזֶּה צָרִיךְ הַכֹּהֵן לְטַהַר אֶת הַכֹּל וּלְהַתְעַטֵּר (וּלְעוֹרֵר) הַכֹּתֵר הַקְדוֹשׁ שְׁלוֹ, שֶׁהוּא רֵאשׁ הַמְּלָךְ, כְּדִי שִׁיבֵא הַמְּלָךְ לְשֵׁרוֹת עִם הַגְּבִירָה. וְכִשְׁרָאשׁ הַמְּלָךְ נוֹסֵעַ, הַכֹּל נוֹסֵעַ, וְיָבֵא לְהַזְדוּג עִם הַגְּבִירָה וּלְעוֹרֵר שְׁמִחָה וּבְרִכּוֹת בְּעוֹלָם. (כְּדִי שִׁיבֵא הַמְּלָךְ לְהַזְדוּג עִם הַגְּבִירָה וּלְעוֹרֵר שְׁמִחָה וּבְרִכּוֹת בְּעוֹלָם. וְכִשְׁרָאשׁ הַמְּלָךְ נוֹסֵעַ, הַכֹּל נוֹסֵעַ).

נִמְצָא שְׁכֹל הַשְּׁלוֹם (הַשְּׁלָמוֹת) שֶׁלְּמַעְלָה וּלְמַטָּה תְּלוּיָהּ בַּכֵּהֵן. שְׂאֵם הוּא מְעוֹרֵר אֶת הַכֹּתֵר שְׁלוֹ, הַכֹּל מִתְעוֹרֵר וְהַכֹּל נִמְצָא בְּשְׁלָמוֹת, וְעַל זֶה כְּתוּב וְכִפָּר עַל הַקְדָּשׁ. בְּרֵאשׁוֹנָה וְכִפָּר עַל הַקְדָּשׁ, לְהַרְבוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם וּלְהַרְבוֹת שְׁמִחָה בְּעוֹלָם. וְכִשְׁשִׁמַּחַת הַזְוּוּג נִמְצָאת עִם הַמְּלָךְ וְהַגְּבִירָה, כֹּל הַשְּׁמֵשִׁים וְכֹל בְּנֵי הַהִיכָל, כָּלֵם נִמְצָאִים בְּשְׁמִחָה (וְכֹל שְׁמַחַת הַעוֹלָם). וְכֹל הַחֲטָאִים שֶׁחֲטָאוּ לְפָנָי הַמְּלָךְ, מִתְּכַפְּרִים לָהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב מִכֹּל חֲטָאֲתִיכֶם לְפָנָי ה' תִּטְהַרוּ. וּמְשׁוּם כֵּן כְּתוּב, וְכֹל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהֶל מוֹעֵד בְּבָאוּ לְכַפֵּר בַּקְדָּשׁ עַד צֵאתוֹ. בְּשַׁעֲהַ שְׁנַכְנַס לְזוּג אוֹתָם, וּבְשַׁעֲהַ שְׁמִזְדוּגִים הַמְּלָךְ עִם הַגְּבִירָה, אוֹתָהּ שַׁעֲהַ – וְכִפָּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ.

לְמַדְנֵנוּ, וְכֹל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהֶל מוֹעֵד. רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, (שם) וְזִכְרָתִי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְגו', וְהַפְּסוּק הַזֶּה פְּרָשׁוּהוּ. בֵּא וְרָאה, בְּשַׁעֲהַ שִׁישְׁרָאֵל בְּגָלוֹת, כְּבִיכּוֹל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בְּגָלוֹת, שֶׁהֵרִי הַשְּׁכִינָה לֹא זָזָה מֵהֶם לְעוֹלָמִים. בֵּא רָאה, בְּזְמַן שִׁישְׁרָאֵל נִמְצָאוּ בְּגָלוֹת בְּכָל, הַשְּׁכִינָה שָׁרְתָהּ בֵּינֵיהֶם וּשְׁבָה עִמָּהֶם מִן הַגְלוֹת, וּבְזִכּוֹת אוֹתָם הַצְדִיקִים שֶׁנִּשְׁאַרוּ בְּאַרְץ, שָׁרְתָהּ בְּאַרְץ וְלֹא זָזָה מֵהֶם לְעוֹלָמִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁחֻזְרָה הַגְּבִירָה עִם הַמְּלָךְ, וְחֻזֵר הַכֹּל בְּסַעֲוֵדַת הַשְּׁמִחָה שֶׁל הַמְּלָךְ, מְשׁוּם כֵּן נִקְרָאוּ אֲנָשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה, כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָה וְדָאֵי.

הקול נקשר עם הכהן, והוא משיב אליהם ואומר תטהרו. תטהרו אין אומרים שאר הכהנים והעם, פרט לכהן הגדול, כשנקשר בו אותו הקול. **למדנו**, מכל חטאתיכם לפני ה'. פיון שכתוב מכל חטאתיכם, למה לפני ה'? אלא אמר רבי יצחק, לפני ה' ממש.

ששנינו, מראש חדש הספרים פתוחים והדינים דנים. בכל יום ויום בתי הדין נמסרים להפתח לדין, עד אותו יום שנקרא תשעה לחדש. באותו יום כל הדינים עולים לבעל הדין ומתקנים כסא עליון של רחמים למלך הקדוש. באותו יום צריכים ישראל למטה לשמח בשמחה לפני אדונם שעתידי ליום אחר לשבת עליהם בכסא הקדוש של רחמים, בכסא של ותרגות.

וכל אותם הספרים הפתוחים לפניו וכתובים לפניו את כל אותם החטאים, הוא מזכה אותם ומטהר אותם מכלם. זהו שכתוב מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו. לפני ה' ממש. אותם שאומרים את הפסוק, אומרים עד כאן ולא יותר. ואין רשות לאחר לומר תטהרו, אלא הכהן הגדול שעובד את העבודה, וקושר את השם הקדוש בפיו. וכשהיה נקשר ומתברך בפיו, אותו קול יורד ומכה בו, ומאירה המלה בפי הכהן, ואומר תטהרו. עבד עבודה, ומתברכים כל אותם העליונים שנשארו.

אחר כף רוחץ גופו ומקדש ידיו להכנס לעבודה קדושה אחרת. עד שיתכונן להכנס למקום אחר עליון קדוש מהכל. שלש שורות מקיפות אותו; של אחיו הכהנים, ולוים, ומכל שאר העם. (ברכות לפניו) זוקפים ידים עליו בתפלה, וקשר של זהב תלוי ברגלו. נוטל שלש פסיעות, וכלם עומדים במקומם ולא הולכים אחריו. (היה מקטיר קטרת).

הולך שלש פסיעות אחרות, (רשומה בלב) מקיף את מקומו. הולך שלש פסיעות, וסותם את עיניו ונקשר למעלה. נכנס למקום שנכנס, שומע קול כנפי הכרובים שמזמרים ומקישים בכנפים הפרושות למעלה. היה מקטיר את הקטרת, ושוכך קול כנפיהם ונדבקים בלחש.

אם הכהן זוכה, שהרי למעלה נמצא בשמחה - אף כאן באותה שעה יוצא רצון האור המתבשם

למקומה, (אז) כתוב וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש. כף הכהן, בשעה שנכנס ליחד את השם הקדוש ולכפר בקדש, לזוג את המלך עם הגבירה, כתוב וכל אדם לא יהיה באהל מועד וגו'.

למדנו, רבי יהודה אמר, הכהן מעורר שלום בעולם, למעלה ולמטה. ולמדנו, נכנס בדרגה אחת, רוחץ גופו. יוצא מדרגה זו לדרגה אחרת, רוחץ גופו. אוחוז שלום בזה וכוה. קדש ידיו, ומתברכים כאחד. ובכל צריך להראות מעשה, וצריך להראות לבושו שיתלבש כגון שהמעשה יתכונן, עד שיסדר הכל כמו שצריך, ויתברכו עליונים ותחתונים.

למדנו, רבי שמעון פתח, (ד') יו"ד בחקיקותיו, אותיות בצדדים התקשרו ביו"ד. יו"ד הולך ליו"ד [לוי"ו]. יו"ד עולה ביו"ד. יו"ד הולך לוי"ו, מתכנסים בה'. ומכונן את הדעת, ומתחברים ה' עם וא"ו.

ה' עליונה אוחזת שעריה (בשעריה) בחקוקי תכסיסים, אוחזת בהארת אלף וחמש מאות ושבעים אכסדרות נסתרות. עולה ה', ומתעטרת חמשים פעמים לחמשים שערים עמודים שעומדים. כשמתגלף בעטרוותיו, מאירים פני המלך, וא"ו מתפשטת לשבעים ושתיים חקיקות.

מעטרת ה' את ו' (נ"א מתעטר ביו"ד, ה' לו') בשבעים אלף וחמש מאות כתרים שמתעטרים בכתר אחד. זהו שכתוב (שם ג) בעטרה שעטרה לו אמו. ו' בשני ראשים, ראש הגלגלת חקוק הראש שלו, קוץ אחד למעלה וקוץ אחד למטה, וי' יורדת לו, חקיקת החקיקות בתוכם, שבעים פנים של עטרות ממעלה למטה. בו טסים גביעים ופרחים, זה עולה וזה יורד, ונחלקים אחד עם אחד.

נקשרת י' עם ה', ה' עם ו', ו' עם ה' (ו' בה', ה' בו', ו' בו', ו' בה'). זה אחוז בזה, כמו שנאמר (בראשית מט) ותשב באיתן קשתו ויפזו זרועי ידיו מידי אביר יעקב. וכתוב, (במדבר כד) איתן מושבך ושים בסלע קנף. אז הכל מתקשר אחד עם אחד, זה עם זה, מאירים המפתחות ומאירים כל הפנים. אז כלם נופלים על פניהם ומזדעזעים ואומרים: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ולעולמי עולמים.

צריכה לחמד אותך. אף רוחי בקרבי אשחרך, כְּאִשֶׁר מִתְעוֹרֶרֶת בִּי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, אֲשַׁחֲרֶךָ בְּהִתְעוֹרְרוֹת לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ.

בי כְּאִשֶׁר מִשְׁפֹּטֶיךָ לְאָרֶץ, בְּזִמְנֵי שֶׁהַמִּשְׁפֹּט יוֹרֵד לְאָרֶץ לְבָשֶׁם אֶת הָעוֹלָם, אִזְ צֶדֶק לְמַדּוֹ יִשְׁבִּי תָּבֵל. כְּלוֹמֵר, יְכוּלִים לְסַבֵּל אֶת הַדִּין שֶׁל צֶדֶק, וְלֹא יִשְׁמַד הָעוֹלָם מִמֶּנּוּ. מִתִּי צֶדֶק לְמַדּוֹ יִשְׁבִּי תָּבֵל? כְּאִשֶׁר מִשְׁפֹּטֶיךָ לְאָרֶץ. רַבִּי חֲזַקִּיָּה אָמַר, נִפְשֵׁי אוֹיְתֶיךָ בְּלִילָה – זֶה כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל. אֵף רוּחִי בְּקַרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ – זֶה הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא.

רבי אָבָא הֵיךָ יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה לְעֶסֶק בַּתּוֹרָה. קָמוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אָבָא עִמּוֹ. פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים מב) כְּאִיל תִּעְרַג עַל אֲפִיקֵי מַיִם כֵּן נִפְשֵׁי תִעְרַג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים. הַפְּסוּק הַזֶּה פִּרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים, אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל מִכָּל הָעַמִּים, שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לָהֶם תּוֹרָה קְדוּשָׁה וְהוֹרִישׁ לָהֶם נִשְׁמוֹת קְדוּשׁוֹת מִמְּקוֹם קְדוּשׁ כְּדִי לַעֲשׂוֹת מִצְוֹתָיו וְלִהְיוֹת שְׂעֵשֶׁע בַּתּוֹרָה. שְׁכָל מִי שֶׁמִּשְׁתַּעֲשֵׂע בַּתּוֹרָה, לֹא פוֹחַד מְכַל, שְׁכָתוֹב (תהלים קיט) לוֹלִי תוֹרָתְךָ שְׂעֵשֶׁעִי אִז אֲבִדְתִּי בְּעֵנִי.

מי הֵם שְׂעֵשֶׁעִי? תּוֹרָה. שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרָאת שְׂעֵשׂוּעִים, שְׁכָתוֹב (משלי ח) וְאֵהִיָּה שְׂעֵשׂוּעִים יוֹם יוֹם. וְזֶה שְׂשֻׁנֵינוּ שֶׁהַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְהִשְׁתַּעֲשֵׂע עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן. מַה זֶה לְהִשְׁתַּעֲשֵׂע? כְּדִי לְשַׂמַּח עִמָּהֶם, שְׂשֻׁנֵינוּ, אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים, שְׁכָתוֹב בָּהֶם (ישעיה נח) אִז תִּתְעַנֵּג עַל ה', כְּדִי לְהִתְעַנֵּג מֵאוֹתָהּ הַשְּׂקָאָה שֶׁל הַנַּחַל, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר וְהַשְּׂבִיעַ בְּצַחְצְחוֹת נִפְשֶׁךָ. כְּבִיכּוֹל מִשְׁתַּעֲשֵׂע הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּהֶם מֵאוֹתָהּ הַשְּׂקָאָה הַנַּחַל שֶׁבָּהּ מִתְעַנְּגִים הַצְּדִיקִים, וְעַל כֵּן בָּא לְהִשְׁתַּעֲשֵׂע עִם הַצְּדִיקִים. וְכָל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, זוֹכֵה לְהִשְׁתַּעֲשֵׂע עִם הַצְּדִיקִים מֵאוֹתָהּ הַשְּׂקִית הַנַּחַל.

רעיא מהימנא (רוּעָה הַנְּאָמֵן)

אמר הַרוּעָה הַנְּאָמֵן, בְּאוֹתוֹ זִמְנֵי בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה הִלְלוּ, בְּעֵלֵי הַחֲכָמָה הָעֵלְיוֹנָה, בְּעֵלֵי קַבְּלָה, בְּעֵלֵי רְזִי תּוֹרָה, הַשְּׂעֵה דְחֻקָּהּ לָהֶם. וְזֶהוּ שְׂאֵמַר כְּאִיל תִּעְרַג עַל אֲפִיקֵי מַיִם, שְׂאוֹתָם אֲפִיקֵי מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה אֶל הַשְּׂכִינָה. וְאִין תּוֹרָה אֶלֹא עִמּוֹד

מְרִיחוֹת שֶׁל הָרִי אֶפְרָסְמוֹן טְהוֹר שֶׁלְמַעְלָה, וְהוֹלֵךְ בְּכָל אוֹתוֹ הַמְּקוֹם. נִכְנַס הָרִיחַ לְשָׁנֵי נִקְבֵי חֲטָמוֹ, וְלָבוּ מִתִּישָׁב. אִז הַכָּל הוּא בְּלַחֵשׁ, וְלֹא נִמְצָא שָׁם פְּתִחוֹן פֶּה. פּוֹתַח הַכֶּהֵן אֶת פִּיו בַּתְּפִלָּה בְּרִצּוֹן, בְּשִׂמְחָה, וּמִתְפַּלֵּל אֶת תְּפִלָּתוֹ.

אחר שְׁפִיִם, זוֹקְפִים הַכְּרוּבִים כְּמוֹ מִקְדָּם אֶת כְּנַפְיָהֶם וּמְזַמְרִים. אִז יוֹדֵעַ הַכֶּהֵן שֶׁהִיָּה רְצוֹן, וְעַת שִׂמְחָה לְכָל, וְהָעַם יוֹדְעִים שֶׁתְּפִלָּתוֹ הַתְּקַבְּלָה, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (ישעיה א) אִם יִהְיֶה חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ. וְהוּא שָׁב לְאַחֲרֵינוּ וּמִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. אֲשֶׁרֵי חִלְקוֹ שֶׁל הַכֶּהֵן, שֶׁהָרִי עַל יְדוֹ שִׂמְחָה עַל שִׂמְחָה נִמְצָאת בְּאוֹתוֹ יוֹם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה. עַל אוֹתָהּ שְׂעָה כְּתוּב, (תהלים קמד) אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׁכָכָה לוֹ אֲשֶׁרֵי הָעַם שֶׁה' אֱלֹהָיו.

והייתה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֵשׂוֹר לְחֹדֶשׁ תַּעֲנוּ אֶת נַפְשְׁתִּיכֶם וְגו'. רַבִּי חֲזִיָּא פָּתַח, (ישעיה כו) נִפְשֵׁי אוֹיְתֶיךָ בְּלִילָה אֵף רוּחִי בְּקַרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ וְגו'. נִפְשֵׁי אוֹיְתֶיךָ בְּלִילָה, נִפְשֵׁי אוֹיְתֶיךָ בְּלִילָה הֵיךָ צָרִיךְ לְהִיּוֹת! מַהוּ נִפְשֵׁי אוֹיְתֶיךָ? אֵף רוּחִי בְּקַרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ, יִשְׁחַרְךָ הֵיךָ צָרִיךְ לְהִיּוֹת! אֶלֹא כֶּךָ לְמַדְנֵנוּ, הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא רוּחַ וְהַנֶּפֶשׁ שֶׁל הַכָּל, וְיִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים: נִפְשֵׁי וְרוּחִי אֶתָּה. מִשׁוּם כֶּךָ אוֹיְתֶיךָ לְדַבֵּק בְּךָ, וְאֲשַׁחֲרֶךָ לְמַצָּא אֶת רְצוֹנְךָ.

רבי יוֹסִי אָמַר, בְּשַׂעָה שְׂאָדָם יִשָּׁן בְּמִטָּתוֹ, יוֹצֵאת נִפְשׁוֹ, עוֹלָה וּמַעֲיָדָה בְּאָדָם עַל כָּל מַה שֶׁשַּׂעָה בְּכָל הַיּוֹם. הַגּוֹף אוֹמֵר לְנַפְשׁוֹ: נִפְשֵׁי אוֹיְתֶיךָ בְּלִילָה, אֵף רוּחִי בְּקַרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ.

דבר אַחַר נִפְשֵׁי אוֹיְתֶיךָ – אִמְרָה כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא: נִפְשֵׁי אוֹיְתֶיךָ בְּלִילָה, בְּעוֹד שְׂאָנוּ בְּגָלוֹת בֵּין הָעַמִּים, וּמְנוּעָה נִפְשֵׁי מִכָּל רַע (וּשְׂבָעָה נִפְשֵׁי מִכָּל הַבְּזִיוּנוֹת) שֶׁקְשׁוּרָה בֵּין הָעַמִּים, נִפְשֵׁי אוֹיְתֶיךָ, כְּדִי לְשׁוּב לְמִקּוּמִי. אֵף רוּחִי בְּקַרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךָ, כְּלוֹמֵר, אֵף עַל גַּב שֶׁהֵם מִשְׁעַבְדִּים אֶת בְּנֵי בְּכָל שְׁעָבוֹד, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לֹא זָזָה מִמֶּנִּי כְּדִי לְשַׁחַר אוֹתָךְ וְלַעֲשׂוֹת מִצְוֹתֶיךָ.

רבי יִצְחָק אָמַר, אִמְרוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא: בְּעוֹד שְׂנַפְשֵׁי בִי, אוֹיְתֶיךָ בְּלִילָה. מַה הַטַּעַם בְּלִילָה? אֶלֹא מִשׁוּם שֶׁהַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת בְּשַׂעָה הַזֹּאת

מים, באותה דרגה של צדיק, שממנו שופע ויוצא ונשקה הגן. משום כך איל וצבי נמצאים כאחד, (איל וצבי נקראים עטרת ויסוד) צדק וצדיק.

למדנו, כתוב קול ה' יחולל אילות. אילות, אילת כתוב חסר, זו אילות השדה (נ"א זו אילת השחר) (ד"א אילות השדה). אילות השדה, ששנינו, בחצות הלילה, בשעה שהקדוש ברוך הוא נכנס לגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, הקול הזה יוצא ומכאיב לכל אותן האילות שסביב הפסא הנכבד הקדוש, זהו שכתוב (שיר ג) ששים גברים סביב לה. דבר אחר יחולל אילות – כמו שנאמר (איוב כו) חללה ידו נחש ברח. ויחשף יערות, כמו שנאמר (שמואל א יד) ביערת הדבש, וכתוב (שיר ה) אכלתי יערי עם דבשי, ומיניקה אותם כמו אם שמיניקה את הבנים.

אמר לו רבי אבא, (ישעיה כו) נפשי אניתך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. היה צריך להיות נפשי אניתך בלילה! אשחרך?! ישחרך היה צריך להיות! אמר לו, הרי פרשוקה, כמו שנאמר (איוב יב) אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש.

בא ראה, הנפש והרוח נודעות (נפגשות) (משתתפות) כאחד לעולמים. למדנו, עבודה שלמה שצריך אדם לעבד את הקדוש ברוך הוא, כמו שלמדנו ואהבת את ה' אלהיך, שיאהב את הקדוש ברוך הוא אהבת נפש ממש, וזוהי אהבה שלמה, אהבת נפשו ורוחו. כמו שאלה נדבקים בגוף, והגוף אוהב אותם, (אז) כך ידבק אדם לאהב את הקדוש ברוך הוא אהבת נפשו ורוחו לדבק בו. זהו שכתוב נפשי אניתך בלילה, (כלומר) נפשי ממש.

אף רוחי בקרבי אשחרך, אתדבק בך אהבה רבה בלילה, שצריך אדם מאהבתו של הקדוש ברוך הוא לעמד בכל לילה להשתדל בעבודתו עד שיתעורר הבקר, וימשך עליו חוט של חסד. ששנינו, אשרי חלקו של אותו אדם שאוהב את הקדוש ברוך הוא אהבה כזו, וצדיקי האמת הללו שאוהבים את הקדוש ברוך הוא כך, העולם מתקיים בעבורם, ושולטים על כל הגזרות הקשות שלמעלה ולמטה. (היא) (כדי שיתקיים העולם בעבורם).

למדנו, אותו צדיק שנדבק ברוחו ונפשו למעלה במלך הקדוש באהבה כראוי, שולט

האמצעי, שיהיו אפיקי המים הללו בצער, ביגון ובעני, ואלו הם חבלים, צירים של יולדה, שהיא השכינה, שבה נאמר (משלי כג) ותגל יולדתך. ובאותם החבלים תהיה בצער שלהם.

ובאותם חבלים שצועקת בהם, מתעוררים שבעים סנהדרין שלמעלה, עד שיתעורר קולה עד יהו"ה, ומיד – (תהלים כט) קול ה' יחולל אילות, שהם בעלי המשנה, בתולות אחריה רעותיה, לכלם יהיה חיל פיולדה ממש בדחקים שהשעה דוחקת אותם בכמה נשיכות של יצר הרע, של נחש שנושף אותם בכמה דחקים.

באותו זמן נפתחת להוליד את המשיח, משום החבלים והדחקים של הצדיקים, ובעלי מדות ובעלי רזים של התורה, בעלי בשת וענוה, בעלי יראה ואהבה, בעלי חסד, אנשי חיל יראי אלהים, אנשי אמת, שונאי בצע, שדחקה אותם השעה. וזהו שבארוה בעלי המשנה, דור שבן דוד בא, אנשי חיל יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו, ויראי חטא ימאסו, וחכמת סופרים תסרח, ותהי האמת נעדרת, והגפן תתן פריה, והיין ביקר.

ומאותם קולות שהיא נותנת, שהם שבעים, כנגד שבעים תבות של יענף ה' ביום צרה, נפתחת רחמה, שהיא שמים, כלולה משתי ביתיים, להוליד שני משיחים, ומכניסה את ראשה בין ברקיה, שהוא הראש שלה, העמוד האמצעי. שתי שוקיה, נצח והוד, שני נביאים. משם מוליכה שני משיחים. באותו זמן ויחשף יערות, יעבר הנחש מהעולם. (עד כאן רעיא מהימנא).

למדנו, כאיל תערג על אפיקי מים – זו כנסת ישראל, כמו שנאמר אילותי לעזרתי חושה. תערג על אפיקי מים, ודאי כדי להשקות מהשקיה של מעינות הנחל על ידי הצדיק. תערג, כמו שנאמר (שיר ו) לערגות הבשם. כן נפשי תערג אליך אלהים, לקבל ממך השקאה בעולם הזה ובעולם הבא.

מעינות הנחל מי הם? מעין אחד למעלה, שכתוב (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן וגו', ומשם שופע ויוצא ומשקה את הגן. כל אותם הנחלים שופעים ויוצאים ומתכנסים לשני מעינות שנקראים נצח והוד, ואלו נקראים אפיקי

הקדוש, ויהיה הרצון שלהם אל הקדוש ברוך הוא ולהדבק בו כדי שיתכפר להם חטאם. ולכן, מי שאוכל ושותה בתשיעי ומענג את נפשו במאכל ובמשתה, נמצא בעשירי ענוי נפש בשני חלקים, ונמצא כאלו התענה תשיעי ועשירי. את נפשתיכם – להכליל את הכל, גוף ונפש, ולהכניע ביום הזה, כדי לכפר על חטאם.

למדנו, כי ביום הזה יכפר עליכם. ביום הזה?! היום הזה היה צריך להיות! אלא ביום הזה דוקא, שבו מתגלה העתיק הקדוש לכפר על חטאי כלם.

דבר אחר תענו את נפשתיכם – רבי אבא פתח ואמר, (קהלת ט) עיר קטנה ואנשים בה מעט וגו'. עיר קטנה, הרי פרשוה. אבל עיר קטנה, כמו שנאמר (ישעיה כו) עיר עז לנו ישועה ישית חומות וחל וגו'. וכתוב (הושע יא) ולא אבוא בעיר. עיר קטנה, קטנה היא, שהיא אחרונה מהכל ותחתונה מהכל. חומותיה גדולות, חזקות, קדושות, נקראת עיר הקדש. ואנשים בה מעט, מעטים אותם שזוכים לכנס לתוכה ולשרות בה, כמו שנאמר (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו וגו'. ועל זה אנשים בה מעט.

ובא אליה מלך גדול – זה הקדוש ברוך הוא, להזדווג עמה ולשרות בה. וסבב אתה, כמו שנאמר (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב וגו'. ובנה עליה מצודים גדלים, שבנה חומותיה גדולים וחזקים, נאים ויפים (מכל אבנים יקרות) וקדושים. ונקראת עיר הקדש, ואת כל כבוד המלך הכניס לתוכה. ומשום כך היא לבדה כלולה מכל עטרות המלך, וכל עטרות המלך מתעטרים בה. משום כך כתוב, ואנשים בה מעט.

ומצא בה איש מסכן (ח) חכם, זהו שכתוב נקי כפים ובר לבב. מסכן, כמו שנאמר (שמות א) ויבן ערי מסכנות לפרעה. מתעטר בעטרות חזקות, בעטרות התורה, בעטרות של מצוות תורת המלך. וחכם, שזוכה בה בחכמה הזאת. וחכם, שהוא יותר חכם מכלם לעין בעבודת רבונו כדי לזכות בה ולהכניס אליה. זהו שכתוב ומלט הוא את העיר בחכמתו. ומלט, כמו (שמואל א כ) אמלטה נא ואראך

בארץ שלמטה, וכל מה שגזור על העולם מתקים. מנין לנו? מאליהו, שכתוב (מלכים א יז) חי ה' אשר עמדתי לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי.

בא ראה, בשעה שבאות הנשמות הקדושות ממעלה למטה, ואותם צדיקי העולם שולפים אותם מהמלך ומהגבירה, מעטים הם. שבאותה שעה שיורדת, עומדת לפני המלך, ורצונו של המלך להתבונן בה, כמו שבארנו, בשעה שנושב הקדוש ברוך הוא רוח בכל חיל וחיל של השמים, כל החילות נעשים, ועומדים במקומם. זהו שכתוב וברוח פיו כל צבאם. ומהן מתעכבות עד שהקדוש ברוך הוא מוריד אותן למטה.

ולמדנו, מיום שנברא העולם הן עומדות לפני הקדוש ברוך הוא, ומתעכבות עד שמגיע הזמן להוריד אותן לארץ, ואלו שולטות למעלה ולמטה. זהו שכתוב חי ה' אשר עמדתי לפניו. אשר אני עומד לא כתוב, אלא אשר עמדתי. אחר כך חוזרת למקומה ונכנסת לחדרה, ואותן אחרות לא עולות עד שימותו, כי לא עמדו קדם כאותן האחרות. ומשום כך אליהו נעשה שליח, מלאך למעלה, ואלו שמתדבקים יותר למלך.

מצאנו בספרו של אדם הראשון, שכל הרוחות הקדושות שלמעלה עושות שליחות, וכלן באות ממקום אחד. שנשמותיהם של הצדיקים הן משתי דרגות שכלולות באחת, ומשום כך עולות יותר, ודרגתן יתרה, וכך זה. וכל אותן שהיו טמונות שם, ירדו ועלו בחייהן, כמו חנוך שלא נמצאה בו מיתה. והרי בארנו הדבר הזה בחנוך ואליהו.

ולמדנו, מאה ועשרים וחמשה אלף דרגות (לצדיקים) הן לנשמות הצדיקים שעלו ברצון בטרם שנברא העולם, שהקדוש ברוך הוא מזמן אותן לעולם הזה בכל דור ודור, ועולות וטסות בעולם, ונקשרות לצרור החיים. ועתיד הקדוש ברוך הוא לחדש בהן את העולם. עליהם כתוב (ישעיה ס) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'.

תענו את נפשתיכם, נפשתיכם הוא אומר, כי ישראל נמצאים צדיקים לפני המלך

אותם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבֹדָה זָרָה שֶׁהָרַג הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַבְּכוֹר שֶׁלָּהֶם בְּמִצְרַיִם. זֶהוּ שִׁפְתוֹב (שמות יא) וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ הַדְּבָרִים. כְּבִיכּוֹל צְדִיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא, הוּא וְדָאֵי יוֹתֵר מֵהַכֹּל. כִּי עַד עַכְשָׁו שְׂרוּי צְדִיק בְּלִי צְדָק. וְעַכְשָׁו שִׁיזְדוּגוּ כְּאַחַד, צְדִיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא, שֶׁהָרִי אֵינוֹ יוֹשֵׁב בְּצַד הָאֲחֵר. לְמַדְנּוּ, (ישעיה נז) הַצְּדִיק אָבֵד וְאֵין אִישׁ שֵׁם עַל לֵב וְגו'. פְּסוּק זֶה קָשָׁה. הַצְּדִיק אָבֵד?! נֶאֱבֵד הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה אָבֵד? אֵלָּא אָבֵד מִמֶּשׁ. וְמָה אָבֵד? אָבֵד לְגַבִּירָה, וְנִדְבַק בְּמָקוֹם אֲחֵר, שֶׁנִּקְרָא שִׁפְחָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק לְרַבִּי שִׁמְעוֹן, אִם נוּחַ לְפָנַי מוֹרִי, זֶה שִׁשְׁנֵינוּ שִׁפְתוֹב (משלי י) וְצְדִיק יְסוּד עוֹלָם, יֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר שֶׁעַל שִׁבְעָה עֲמוּדִים עוֹמֵד הָעוֹלָם, וְיֵשׁ מִי שְׂאוֹמֵר עַל עֲמוּד אֶחָד עוֹמֵד הָעוֹלָם, אֵיךְ הַדְּבָרִים מְתִישְׁבִים? אָמַר לוֹ, הַכֹּל הוּא דָבָר אֶחָד, שֶׁהָרִי שִׁבְעָה הֵם, וּבְהֵם יֵשׁ עֲמוּד אֶחָד שֶׁנִּקְרָא צְדִיק, וְעוֹמְדִים עָלָיו, וְהָעוֹלָם מְתַקֵּם עַל זֶה. וְכִשְׁהָעוֹלָם מְתַקֵּם עָלָיו, כְּאֵלּוֹ שֶׁהַתְּקִים עַל כָּל הַשִּׁבְעָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב וְצְדִיק יְסוּד עוֹלָם, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים בְּכֹמָה מְקוּמוֹת.

וְלְמַדְנּוּ, הַשִּׁפְחָה הַזֹּאת עֲתִידָה לְשַׁלֵּט בְּאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁלְמִטָּה, כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה הַגְּבִירָה שׁוֹלֵטָה בְּרֵאשׁוֹנָה, שִׁפְתוֹב צְדָק יְלִין בָּהּ, וְעַכְשָׁו שִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ, בְּכֹל. וְעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִשִּׁיב אֶת הַגְּבִירָה לְמְקוֹמָהּ כְּבְּרֵאשׁוֹנָה, וְאֵז שֶׁל מִי הִיא הַשִּׁפְחָה? הֲיֵשׁ אֹמֵר, שֶׁמִּחַת הַמֶּלֶךְ וְשִׁמְחַת הַגְּבִירָה. שִׁמְחַת הַמֶּלֶךְ, מִשּׁוּם שֶׁיִּשְׁיֵב אוֹתָהּ וְיִפְרֵד מִן הַשִּׁפְחָה כְּפִי שְׂאֵמְרָנוּ. וְשִׁמְחַת הַגְּבִירָה, כִּי תִשׁוּב לְהִזְדוּג עִם הַמֶּלֶךְ. זֶהוּ שִׁפְתוֹב גִּילֵי מָאֵד בַּת צִיּוֹן וְגו'.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב וְהִיָּתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם. וְהִיָּתָה לָכֶם הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה זֹאת? זֶה שְׂאֵמְרָנוּ, לְחֻקַּת עוֹלָם. בְּכָל מְקוֹם וּמְקוֹם חֻקַּת עוֹלָם נִקְרָאת, גְּזֵרַת הַמֶּלֶךְ, שֶׁמִּכְנִיס אֶת כָּל הַנְּהַגוֹתָיו בְּמְקוֹם הַזֶּה וּמִסְתִּיר אוֹתָם, כְּמוֹ שֶׁמִּסְתִּיר הַכֹּל בְּאוֹצֵר אֶחָד. חֻקַּת עוֹלָם וְדָאֵי. בְּזֹאת הַזֶּה רָשָׁם וְחֻקַּק אֶת כָּל הַגְּזָזִים שֶׁלוֹ וְאֵת כָּל הַמִּטְמוֹנִים שֶׁלוֹ.

בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֲדָשׁ. בְּעֶשְׂרֵי בְּדִיּוֹק, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. תַּעֲנֵנוּ אֶת נַפְשֵׁיכֶם, וְדָאֵי כִּךָ זֶה,

אֶת אַחֵי, אִמְלִטָּה נָא שְׂמָה. אַף כְּאֵן, וּמִלֵּט הוּא אֶת הָעִיר בְּחֻכְמָתוֹ.

וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הָאִישׁ הַמְּסַפֵּן הַהוּא. וְאָדָם לֹא זָכַר, לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה, לְהַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה כְּאוֹתוֹ אִישׁ עֲנִי שֶׁהִתְחַבֵּר בְּכָל כְּדֵי לְזִכּוֹת בָּהּ. (קהלת ט) וְאִמְרָתִי אֲנִי טוֹבָה חֻכְמָה מִגְּבוּרָה. שֶׁהָרִי בְּאוֹתוֹ עוֹלָם לֹא נוֹתְנִים רְשׁוֹת לְהַכְּנִס, פָּרֵט לְאוֹתָם צְדִיקֵי אָמֶת, אֵלּוֹ שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה יָמִים וְלַיְלֹת, וּמִתְעַטְרִים בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַכְּנִס בָּהֶם לְעוֹלָם הַבָּא.

וְחֻכְמַת הַמְּסַפֵּן בְּזוּיָהּ וּדְבָרָיו אֵינֶם נִשְׁמָעִים. שֶׁהָרִי בְּנֵי אָדָם אֵינֶם מְסַתְּפִלִים עָלָיו, וְלֹא רוֹצִים לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ וּלְהַקְשִׁיב לְדְבָרָיו. שֶׁלְמַדְנּוּ, כָּל מִי שֶׁמִּקְשִׁיב לְדְבָרֵי הַתּוֹרָה, אֲשֶׁרִיו בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּכְאֵלּוֹ קָבַל תּוֹרָה מִסִּינַי. וְאֵפְלוֹ מְכַל אָדָם גַּם כֵּן צְרִיף לְשָׁמַע דְּבָרֵי תּוֹרָה. וּמִי שֶׁמִּרְפִּין אֲזַנָּיו כְּנִגְדּוֹ, נוֹתֵן כְּבוֹד לְמֶלֶךְ הַקְּדוֹשׁ וְנוֹתֵן כְּבוֹד לַתּוֹרָה. עָלָיו כְּתוּב, הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לְעַם לֵה' אֱלֹהֶיךָ.

לְמַדְנּוּ, יוֹם אֶחָד הָיוּ הוֹלְכִים הַחֲבָרִים עִם רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, רְאִיתִי שֶׁהַעַמִּים הִלְלוּ כָּלֶם עֲלִיוֹנִים, וְיִשְׂרָאֵל תַּחְתּוֹנִים מִכָּלֶם. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁלַח מִמֶּנּוּ אֶת הַגְּבִירָה, וְהַכְּנִיס אִמָּה בְּמְקוֹמָהּ (כְּלוֹמַר שִׁפְחָה), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, (משלי ל) תַּחַת שְׁלוֹשׁ רְגָזָה אֶרֶץ וְגו'. תַּחַת עָבַד כִּי יִמְלוֹךְ וְגו'. וְשִׁפְחָה כִּי תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ. מִי הַשִּׁפְחָה? זֹהוּ כְּתוּב הַנְּכָרִי, שֶׁהָרַג הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַבְּכוֹר שֶׁלָּהֶם בְּמִצְרַיִם, שִׁפְתוֹב (שמות יא) עַד בְּכוֹר הַשִּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים. אַחַר הַרְחִים הִיא הִיָּתָה יוֹשְׁבַת בְּרֵאשׁוֹנָה, וְעַכְשָׁו הַשִּׁפְחָה הַזֹּאת תִּירַשׁ גְּבִירָתָהּ.

בְּכָה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאָמַר, מֶלֶךְ בְּלִי גְבִירָה לֹא נִקְרָא מֶלֶךְ. מֶלֶךְ שֶׁנִּדְבַק בְּשִׁפְחָה, בְּאִמָּה (שְׁלָה) שֶׁל הַגְּבִירָה, אֵיפֹה כְּבוֹדוֹ? וְעֲתִיד קוֹל לְבַשָּׁר לְגְבִירָה וְלוֹמַר: (זכריה ט) גִּילֵי מָאֵד בַּת צִיּוֹן הִרְיעִי בַּת יְרוּשָׁלַם הִנֵּה מִלֶּכֶךְ יָבוֹא לָךְ צְדִיק וְנוֹשֵׁעַ הוּא. כְּלוֹמַר, צְדִיק הוּא נוֹשֵׁעַ, כִּי הִיָּה רוֹכֵב עַד עַכְשָׁו בְּמְקוֹם שְׂאֵינוֹ שֶׁלוֹ, בְּמְקוֹם נְכָרִי, וּמִיָּנִיק אוֹתוֹ.

וְעַל זֶה כְּתוּב עֲנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר. עֲנִי (שְׁלָה) הִיָּה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ,

סדר הלימוד ליום ט אייר [יום 216 בשנה]

אמר רבי אלעזר, כתוב כי ביום הזה יכפר עליכם וגו'. אכפר עליכם ה' צריך להיות! אלא יכפר עליכם - להכליל את היובל ששופע מעינות ולהשקות ביום הזה לכל עבר לרוות את הכל ולהשקות את הכל. וזה עליכם, כלומר עבורכם, לטהרכם ביום הזה, שכתוב לפני ה' תטהרו, ולא ישלט עליכם הדין.

רבי יהודה אמר, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם ורוצה לטהר אותם שלא ימצא בהם חטא, כדי שיהיו בני היכלו וידורו בהיכלו. ולעתידי לבא כתוב, (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וגו'.

רבי יהודה פתח, (תהלים קל) שיר המעלות ממעמקים קראתי ה'. שנינו, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, רצה לברא אדם. נמלך בתורה. אמרה לפניו: תרצה לברא האדם הזה?! עתיד הוא לחטא לפניך ועתיד הוא להרגיז לפניך. אם תעשה לו כמעשיו, הרי העולם לא יוכל לעמד לפניך, כל שכן אותו האיש. אמר לה: וכי לחנם נקראתי (שמות לד) אל רחום וחנון ארך אפים? **ומרם** שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ברא תשובה. אמר לה לתשובה: אני רוצה לברא אדם בעולם, על מנת שכשישובו לך מחטאיכם, שתהיי עתידה לעזוב את חטאיכם ולכפר עליהם. ובכל שעה ושעה התשובה זמינה לאנשים, וכשאנשים שבים מחטאיכם, התשובה הזו שבה לקדוש ברוך הוא, והוא מכפר על הכל, והדינים נכנעים, וכלם מתבשמים, ואדם נטהר מחטאו.

מתי נטהר אדם מחטאו? בשעה שנכנס לתשובה הזו כראוי. רבי יצחק אמר, ששב לפני המלך העליון ומתפלל תפלה מעמק הלב. זהו שכתוב ממעמקים קראתי ה'.

רבי אבא אמר, ממעמקים קראתי ה', מקום גנוז הוא למעלה, והוא עמק הבאר, ומזה יוצאים נחלים ומעינות לכל עבר, ואותו עמק העמקים נקרא תשובה. ומי שרוצה לשוב ולהטהר מחטאיו, מהעמק הזה הוא צריך לקרא לקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב ממעמקים קראתי ה'.

והרי נאמר נפשתיכם ודאי. שהרי בנפש תלוי הדבר, ומשום כך אכילה ושתייה מהתשיעי יותר מיום אחר. ואף על גב שהדבר הזה נאמר בגון אחר, והכל יפה, וזה וזה דבר אחד, וכל אחד במקומו, וכך זה.

ולמדנו, ביום הזה כל השמחה וכל האור וכל הסליחה של העולמות, כלם תלויים באם העליונה, שכל המעינות שופעים ויוצאים ממנה, ואז מאירים כל אותם מאורות, ומאירים באור ובשמחה, עד שהכל מתבשם. ואז כל אותם הדינים נמצאים באור, והדין לא נעשה, ועל כן תענו את נפשתיכם.

אמר רבי אבא, הרי מורנו באר אותה מגוף המשנה - לא גלו ישראל מארצם עד שכפרו בקדוש ברוך הוא, שכתוב (שמואל ב כ) אין לנו חלק בך ולא נחלה (לנו) בכן ישי, והרי נאמר. פסוק אחר מצאנו על זה, שכתוב (מלכים א יא) ראה ביתך דוד. אמר לו, כך זה ודאי, בית דוד נקרא, כמו שכתוב (ישעיה ה) בית יעקב לכו ונלכה באור ה'. בית יעקב, כמו שנאמר (שם ס) ובית תפארתתי אפאר. לכו ונלכה באור ה', שכתוב ונהר יצא מעדן להשקות את הגן, ונטע את הגן הזה להשתעשע בו עם הצדיקים, שבו הם שרויים.

למדנו, כתוב אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא וגו' וענייתם את נפשתיכם. וכתוב והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי וגו'. מה שכתוב אך, מה הוא רוצה כאן? אמר לו, זה בא למעט, שפיון שאמר וענייתם את נפשתיכם בתשעה לחדש, אמר (אחר כך) אך בעשור, והיה צריך להיות אך עשור! שבעשור הדבר תלוי.

אמר לו, אם כך, (שמות יב) אך ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, ושנינו אך - חלק, חציו אסור באכילת חמץ וחציו מתר. אף כאן אך בעשור לחדש, אמר שחציו אסור במלאכה (באכילה) וחציו מתר. אמר לו, אף כאן בוענייתם את נפשתיכם זה תלוי, שהרי ענוי לא נמצא אלא מחצות היום ואילך, ויפה הוא אך חלק בוענייתם את נפשתיכם.

את זה, צריך ומשמני הארץ, ולא זהמת הארץ, שהרי זהמה היא של הארץ, וכשטל השמים ומגד הארץ מתחברים, עוברת הזהמה הזו.

אמר רבי חייא, האחרון של אותם הכתרים התחתונים שאינם קדושים, זהו הוא מה שכתוב (דברים י) ודורש אל המתים, וזהו העשירי של הכל. שלמדנו, אמר רבי יצחק אמר רבי יהודה, נפשות הרשעים אלו הם מזיקי העולם.

אמר רבי יוסי, אם כך טוב לרשעים שנעשים מזיקים בעולם, איפה הוא ענש הגיהנם? איפה הרע שעתידי להם בעולם ההוא? אמר רבי חייא, כך שנינו, והרי בארנו את הדברים. נפשות הרשעים בשעה שיוצאים מן העולם, כמה שומרי החקים מזדמנים כנגדם ולהכניסם בגיהנם, ומכניסים אותם בשלשה דינים בכל יום בגיהנם. אחר כך מזדוגים עמם, והולכים ומשוטטים בעולם, ומטעים את הרשעים לאותם שנסתמה מלפניהם התשובה. אחר כך משיכים אותם לגיהנם, ונטמאים (ונדונים) שם, וכך בכל יום.

אחר שהולכים עמם ומשוטטים עמם בעולם, מחזירים לקבריהם, ורואים את התולעת של הגוף מנקרת את הבשר ומתאבלים עליהם, ואותם מכשפים היו הולכים לבית הקברות ומכשפים בכשפיהם, ועושים צלם אחד של האדם, וזובחים לפניו שעיר אחד. אחר כך מכניסים אותו השעיר לאותו קבר, ואת אותו צלם משברים (מנהיגים) אותו לארבעה צדדים, ומכניסים אותו לארבע זוויות הקבר, ואז מכשפים בכשפיהם, ומכניסים אותם פנוסים ואותם מינים רעים, ומביאים אותה הנפש, ומכניסים לקבר ומדברים עמם.

אמר רבי יצחק, אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי כלם קדושים. גופם קדוש. נפשם קדושה. רוחם קדושה. נשמתם קדוש קדשים. שלש דרגות הן כמו שלמעלה. ששנינו, אמר רבי יהודה, כתוב (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה, זוהי נשמה (עליונה) של אדם הראשון (עליון). בא ראה, שלש דרגות הן, ונדבקו כאחת - נפש, רוח, נשמה. והעליונה מהן - נשמה.

למדנו, בשעה שהיה אדם חוטא לפני רבונו ומקריב קרבנו על המזבח, והכהן מכפר עליו ומבקש בקשתו עליו, מתעוררים רחמים, והדינים מתבשמים, והתשובה מריקה ברכות במעינות ששופעים ויוצאים, וכל המאורות מתברכים כאחד, והאדם נטהר מחטאו.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא הוציא עשרה כתרים, עטרות קדושות למעלה, שהתעטר בהם ומתלבש בהם, והוא זה הם, והם זה הוא, כשלהבת האחוזה בגחלת, ואין שם פרוד. כנגד זה יש עשרה כתרים שאינם קדושים למטה, והם אחוזים בזהמת הצפרן של עטרה קדושה שנקראת חכמה, ועל פן נקראו חכמות.

ולמדנו, עשרת מיני החכמות הללו ירדו לעולם, וכלם נטמאו (נשאבו) במצרים, פרט לאחד שהתפשט בעולם, וכלם הם מיני כשפים, ומהם ידעו המצרים כשפים על כל בני העולם. וכשהמצרים רצו לעשות פנוס בכשפיהם למעשיהם, היו יוצאים לשדה להרים הגבוהים, וזובחים זבחים, ועושים גמות בארץ, ומסובבים אותו הדם סביב הגמות הללו, ושאר הדם מכניסים בגמות הללו, ושמים עליהם בשר, ומקריבים את קרבנותיהם לאותם המינים הרעים, ואותם המינים הרעים מתכנסים ומתקברים כאחד, ומתפזרים עמם באותו ההר.

ישראל שהיו משעבדים להם, היו מתקברים להם, ולמדו מהם, והיו טועים אחריהם. והינו מה שכתוב, כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ פנען וגו'. וכתוב ולא יזבחו עוד את זבחיהם לשעירים וגו'. למדנו, בשעה שהיו מקריבים להם על גבי השדה והיו מזמנים אותו הדם ומקריבים קרבנותיהם, היו מתכנסים כל אותם מינים רעים, ורואים אותם כמו השעירים, כלם מלאים בשער, ומודיעים להם מה שהם רוצים.

בא ראה, מה כתוב ביצחק? (בראשית כז) ויגש יעקב אל יצחק אביו וימשהו. אמר, זה לא חסר (כאן לא מתעורר), אלא מטל השמים שנוזל על הארץ. אמר רבי יוסי, ומשמני הארץ, בכל הוא ברוך אותו. מה הטעם? כי ראה אותו עם שער. אמר, שכדי להעביר

הַמְדוּר הַשְּׁלִישִׁי, אוֹתוֹ מְדוּר קְדוֹשׁ עֲלִיּוֹן שֶׁנִּקְרָא צְרוּר הַחַיִּים, שֶׁשֵּׁם מִתְעַדְנֵת אוֹתָהּ דְרָגָה עֲלִיּוֹנָה קְדוֹשָׁה שֶׁנִּקְרָאת נְשָׁמָה, וְזוֹ דְבָקָה לְהִתְעַנֵּג בְּעֵנֵג הָעֲלִיּוֹן. עֲלֶיהָ כָּתוּב, (ישעיה נח) אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה' וְהִרְפַּכְתִּיךָ וְגו'.

וְלַמְדָּנוּ, בְּשַׁעָה שֶׁצָּרִיךְ הָעוֹלָם רַחֲמִים וְאוֹתָם צְדִיקִים וְזָכָאִים, אוֹתָהּ הַנֶּפֶשׁ שֶׁנִּמְצָאת בְּעוֹלָם לְהִגָּן עַל הָעוֹלָם, הַנֶּפֶשׁ עוֹלָה וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹטֶטֶת בְּעוֹלָם וּמוֹדִיעָה לְרוּחַ, וְהָרוּחַ עוֹלָה וּמִתְעַטֶּרֶת וּמוֹדִיעָה לְנִשְׁמָה, וְהַנִּשְׁמָה לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִזְ חָס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם. אֲזַ יוֹרֶדֶת מִמַּעַלָּה לְמַטָּה, וְהַנִּשְׁמָה מוֹדִיעָה לְרוּחַ, וְהָרוּחַ מוֹדִיעָה לְנֶפֶשׁ.

וּבְכָל שַׁבַּת וְשַׁבַּת וְרֵאשׁ חֹדֶשׁ, כָּלֵם מִתְחַבְּרוֹת וּמִתְעַטְרוֹת כָּאֶחָד, עַד שֶׁמִּזְדוּגוֹת לְבָא לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְמַלְךְ הָעֲלִיּוֹן. וְאַחַר כֵּן חוֹזְרוֹת לְמִקְוָמוֹן. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שם טו) וְהָיָה מְדִי חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ וּמְדִי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֵא כָל בְּשָׂר וְגו'.

וּבְשַׁעָה שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ רַחֲמִים, וְהַחַיִּים הוֹלְכִים וּמוֹדִיעִים לְנִפְשׁוֹת הַצְּדִיקִים וּבוֹכִים עַל קְבָרֵיהֶם, אוֹתָם שְׂרָאוּיִים לְהוֹדִיעַ לָהֶם. מָה הַטַּעַם? כִּי שְׂמִים רְצוֹנָם לְהַדְּבִיק נֶפֶשׁ בְּנֶפֶשׁ, אֲזַ מְעוֹרְרִים אֶת נִפְשׁוֹת הַצְּדִיקִים, וּמִתְכַּנְּסִים וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטֶטִים לִישְׁנֵי חֲבֵרוֹן, וּמוֹדִיעִים לָהֶם אֶת צַעַר הָעוֹלָם. וְכָלֵם נִכְנָסִים לְאוֹתוֹ פֶּתַח גֵּן הָעֵדֶן וּמוֹדִיעִים לְרוּחַ. וְאוֹתָן רוּחוֹת שֶׁמִּתְעַטְרוֹת בְּגֵן עֵדֶן, הוֹלְכִים בִּינְיָהֵן מִלְּאָכִים עֲלִיוֹנִים, וְכָלֵם מוֹדִיעִים לְנִשְׁמָה. וְהַנִּשְׁמָה מוֹדִיעָה לְקַבְ"ה, וְכָלֵם מִבְּקָשִׁים רַחֲמִים עַל הַחַיִּים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עַל הָעוֹלָם בְּעִבּוּרָם. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֵמָה, וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכָּבַר מִתּוֹ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, תְּמַהֲנִי אִם יֵשׁ מִי שִׁיּוּדַע לְהוֹדִיעַ לְמֵתִים פָּרֻט לָנוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הַצַּעַר מוֹדִיעַ לָהֶם, הַתּוֹרָה מוֹדִיעָה לָהֶם. שֶׁהָרִי בְּשַׁעָה שֶׁאֵין מִי שֶׁמְכִיר אֶת זֶה, מוֹצִיאִים אֶת הַתּוֹרָה סְמוּךְ לְקַבְּרִים, וְהֵם מִתְעוֹרְרִים עַל הַתּוֹרָה עַל מָה גָּלְתָה לְאוֹתוֹ מְקוֹם, וְאִזְ דְּיוּמָה מוֹדִיעַ לָהֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהֵם יוֹדְעִים שֶׁהָרִי הָעוֹלָם בְּצַעַר, וְהַחַיִּים לֹא רְאוּיִים וְלֹא יוֹדְעִים לְהוֹדִיעַ

שֶׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכָל הָאֲנָשִׁים יֵשׁ נֶפֶשׁ, וַיֵּשׁ נֶפֶשׁ עֲלִיוֹנָה מִהַנֶּפֶשׁ. זֶכָה אָדָם בְּנֶפֶשׁ הַזֹּו - מְרִיקִים עֲלָיו עֲטָרָה אַחַת שֶׁנִּקְרָאת רוּחַ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עֲלֵינוּ רוּחַ מִמְרוֹם. אֲזַ מִתְעוֹרֵר אָדָם בְּהִתְעוֹרְרוֹת אַחֲרַת עֲלִיוֹנָה, לְהִסְתַּפֵּל בְּנִימוּסֵי הַמַּלְךְ הַקְּדוֹשׁ. זֶכָה אָדָם בְּאוֹתָהּ הָרוּחַ - מְעַטְרִים אוֹתוֹ בְּכֹתֵר קְדוֹשׁ עֲלִיּוֹן שְׁכוּלָל הַכֵּל, שֶׁנִּקְרָא נְשָׁמָה, שֶׁנִּקְרָאת נְשַׁמַּת אֱלוֹהִים.

וְלַמְדָּנוּ בְּסוּד הַסּוּדוֹת, בְּתוֹךְ הַסּוּדוֹת שֶׁל סִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה הַמַּלְךְ, הַפְּסוּק הַזֶּה שֶׁכָּתוּב (קהלת ד) וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים שֶׁכָּבַר מִתּוֹ, כִּיּוֹן שֶׁכָּתוּב וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמֵּתִים, לְמָה שֶׁכָּבַר מִתּוֹ? אֵלָּא שֶׁכָּבַר מִתּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּעִבּוּדֵת רְבוֹנָם.

וְשֵׁם כָּתוּב, שֶׁלְשָׁה מְדוּרִים עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְצְדִיקִים, אֶחָד (שִׁזְכוּ אוֹתָם צְדִיקִים שֶׁלֹּא נֶאֱבְדוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה, וְכַף צָרִיךְ) לְנִפְשׁוֹת אוֹתָם הַצְּדִיקִים שֶׁלֹּא הִסְתַּלְּקוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה וּמִצְוִיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְכִשְׁהָעוֹלָם צָרִיךְ רַחֲמִים, וְאוֹתָם הַחַיִּים יוֹשְׁבִים בְּצַעַר, הֵם מִתְפַּלְלִים עֲלֵיהֶם תְּפִלָּה, וְהוֹלְכִים וּמוֹדִיעִים אֶת הַדְּבָר לְאוֹתָם יִשְׁנֵי חֲבֵרוֹן, וּמִתְעוֹרְרִים וְנִכְנָסִים לְגֵן הָעֵדֶן שֶׁל הָאָרֶץ, שֶׁשֵּׁם רוּחוֹת הַצְּדִיקִים מְלַבְּשׁוֹת בְּעַטְרוֹת אוֹר, וּמִתְיַעֲצִים עִמָּם, וְגוֹזְרִים גְּזָרָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה אֶת רְצוֹנָם וְחָס עַל הָעוֹלָם.

וְאוֹתָן נִפְשׁוֹת הַצְּדִיקִים נִמְצָאוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהִגָּן עַל הַחַיִּים, וְזוֹ נִקְרָאת נֶפֶשׁ, וְזוֹ לֹא מִסְתַּלְּקֶת (נֶאֱבָדֶת) מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, וּמִצְוִיָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּדִי לְהִסְתַּפֵּל וְלִדְעַת וְלְהִגָּן עַל הַדּוּר. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ הַחֲבָרִים, שֶׁהַמֵּתִים יוֹדְעִים בְּצַעְרוֹ שֶׁל הָעוֹלָם. וְעַנֵּשׁ הַרְשָׁעִים שֶׁבְּאָרֶץ הוּא בְּזֶה, שֶׁכָּתוּב וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַזֵּאת מֵעַמִּיהָ.

וְהַמְדוּר הַשְּׁנַי הוּא גֵן הָעֵדֶן שֶׁבְּאָרֶץ, בּוֹ עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְדוּרִים עֲלִיוֹנִים נִכְבְּדִים, כְּמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה וְכְמוֹ שֶׁהָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְהִיכָלוֹת בְּשְׁנֵי גִּוְנִים שֶׁאֵין לָהֶם חֲשִׁבוֹן, וְאִילָנוֹת וְעֵשְׂבִים וְרִיחוֹת שְׁעוֹלִים בְּכָל יוֹם. וּבְמִקְוָם הַזֶּה שׁוֹרָה אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָאת הָרוּחַ שֶׁל אוֹתָם הַצְּדִיקִים, וְהַמְדוּר שֶׁל אוֹתָהּ רוּחַ שְׁבוֹ שׁוֹרָה, וְכָל רוּחַ וְרוּחַ מִתְלַבֶּשֶׁת בְּלְבוֹשׁ נִכְבָּד כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, וְכְמוֹ שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם עֲלִיּוֹן.

שָׁאֲנוּ פּוֹחָדִים מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁדָּחוּ אוֹתִי וְאֵת חֲבֵרֵי. וְעַכְשָׁיו בְּאַתֶּם אֵלֵינוּ עִם סֵפֶר תּוֹרָה עִמָּכֶם, אִמְרָנוּ שֶׁהָרִי הָעוֹלָם מְצוּי בְּצַעַר. וְעַל כֵּן הִזְדַּעְזַעְנוּ, שֶׁאִמְרָנוּ: מִי יִקְדִים לְהוֹדִיעַ לְאוֹתָם צְדִיקֵי אֱמֶת יִשְׁנֵי חֲבֵרוֹן? נִשְׁמַט רַבִּי יִיסָא עִם אוֹתוֹ חֵלֶק שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה. אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, חֵס וְשִׁלּוּם אֵין הָעוֹלָם בְּצַעַר, וְאֵנּוּ לֹא בָּאֲנוּ לְקָדֵי.

קמו רַבִּי חֲזַקְיָה וְרַבִּי יִיסָא וְהִלְכוּ. אִמְרוּ, וְדַאי בְּשַׁעָה שֶׁצְדִיקִים לֹא נִמְצְאִים בְּעוֹלָם, הָעוֹלָם אֵינוֹ מִתְקִים אֶלָּא בְּשִׁבִיל הַמַּתִּים. אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשַׁעָה שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ אֶת הַמַּטָּר, לְמָה הוֹלְכִים אֶצֶל הַמַּתִּים, וְהָרִי כְּתוּב (דְּבָרִים יח) וְדָרַשׁ אֶל הַמַּתִּים, וְאָסוּר? אָמַר לוֹ, עַד כָּאֵן לֹא רָאִיתָ כִּנֶּף צְפוּר הָעֵדֶן. וְדָרַשׁ אֶל הַמַּתִּים, דּוֹקָא אֶל הַמַּתִּים. שֶׁהֵם רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שֶׁהֵם מַעֲמִים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה שֶׁנִּמְצְאִים תָּמִיד עִם הַמַּתִּים. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם צְדִיקֵי אֱמֶת, עֲלִיהֶם קָרָא שְׁלֵמָה, (קְהֵלֶת ד) וְשִׁבַּח אֲנִי אֶת הַמַּתִּים שֶׁכָּבַר מֵתוֹ, וְעַכְשָׁיו הֵם חַיִּים.

ועוד, שֶׁשָּׂאָר הָעַמִּים, כְּשֶׁהֵם בָּאִים לְמַתִּיהֶם, הֵם בָּאִים עִם כְּשָׁפִים לְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם מֵיָנִים רָעִים. וְכִשְׁיִשְׂרָאֵל בָּאִים לְמַתִּיהֶם, בָּאִים בְּכִמָּה תְּשׁוּבָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּשִׁבְרוֹן לֵב וּבְתַעֲנִית כְּנִגְדּוֹ, וְהַכֹּל כְּדֵי שֶׁנִּשְׁמָוֹת הַקָּדוֹשִׁים יִבְקָשׁוּ רַחֲמִים לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיהֶם, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֵס עַל הָעוֹלָם בְּעַבּוּרָם.

ועל זֶה שֶׁנִּינּוּ, צְדִיק, אֵף עַל גַּב שֶׁנִּפְטָר מִהָעוֹלָם הַזֶּה, לֹא מִסְתַּלֵּק וְלֹא נֶאֱכָד מִכָּל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁהָרִי בְּכָל הָעוֹלָמוֹת הוּא נִמְצָא יוֹתֵר מִבְּחִיּוֹ, שֶׁבְּחִיּוֹ נִמְצָא בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּלִבְדּוֹ, וְאַחַר כֵּךְ נִמְצָא בְּשִׁלְשָׁה עוֹלָמוֹת וּמִזְמָן אֲלֵיהֶם, שֶׁכְּתוּב (שִׁיר א) עֲלָמוֹת אֶהְבֹּדָה, אֵל תִּקְרִי עֲלָמוֹת אֶלָּא עוֹלָמוֹת. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם.

למדנו, כְּתוּב (שְׁמוּאֵל-א כה) וְהִיְתָה נִפְשׁ אֲדָנִי צְרוּרָה בְּצָרוֹר הַחַיִּים. וְהִיְתָה נִפְשׁ אֲדָנִי?! נִשְׁמַת אֲדָנִי הִיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! אֶלָּא כִּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ, שֶׁאֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל הַצְדִיקִים שֶׁהַכֹּל נִקְשָׁר זֶה עִם זֶה, נִפְשׁ בְּרוּחַ, וְרוּחַ בְּנִשְׁמָה, וְנִשְׁמָה בְּקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. נִמְצָא שֶׁהַנִּפְשׁ צְרוּרָה בְּצָרוֹר הַחַיִּים.

לָהֶם. בְּאוֹתָהּ שַׁעָה כָּלֶם צוֹחִים עַל שֶׁהַתּוֹרָה נִקְלְתָה וְגִלְתָה לְאוֹתוֹ מְקוּם. אִם בְּנֵי אָדָם שְׁבִים וּבוֹכִים בְּלֵב שְׁלֵם וְשְׁבִים לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִזּוֹ כָּלֶם מִתְכַּנְּסִים וּמִבְקָשִׁים רַחֲמִים וּמוֹדִיעִים לְאוֹתָם יִשְׁנֵי חֲבֵרוֹן, וְנִכְנְסִים וּמוֹדִיעִים לְרוּחַ שֶׁבָּגַן עֵדֶן, כִּמוֹ שֶׁאִמְרָנוּ.

ואם הֵם לֹא שְׁבִים בְּלֵב שְׁלֵם לְבַקֵּשׁ וּלְבַכּוֹת עַל צַעַר הָעוֹלָם - אוֹי לָהֶם! שְׁכָלֶם מִתְכַּנְּסִים לְרִיק וְאוֹמְרִים: מִי גָרַם לְתוֹרָה הַקָּדוֹשָׁה לְגִלּוֹת עַל יְדֵיהֶם בְּלֵי תְּשׁוּבָה? וְכָלֶם בָּאִים לְחַדֵּשׁ (לְהַזְכִּיר) חֲטָאֵיהֶם. מִשּׁוּם כֵּךְ אֵל יִלְכוּ לְשֵׁם בְּלֵי תְּשׁוּבָה וּבְלֵי תַעֲנִית לְבַקֵּשׁ בְּקִשָּׁה לְפָנֵיהֶם. רַבִּי אַבָּא אָמַר, (הַכֹּל עַל שְׁלֵשׁ) בְּלֵי שְׁלֵשׁ תַעֲנִיּוֹת. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, אֶפְלוּ אַחַת וּבְאוֹתוֹ יוֹם, וּבְלִבְדּוֹ שֶׁהָעוֹלָם יֵשֵׁב בְּצַעַר יְתֵר, אִזּוֹ כָּלֶם מִזְדַּעְזְעוּ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם.

למדנו, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יוֹם אֶחָד הָיוּ הוֹלְכִים רַבִּי חֲזַקְיָה וְרַבִּי יִיסָא בְּדֶרֶךְ. פָּגְעוּ בְּגוֹשׁ חֲלָב, וְהָיָה חָרֵב. יֵשְׁבוּ סְמוּךְ לְבֵית הַקְּבֵרוֹת, וּבִיּוֹדֵי רַבִּי יִיסָא הָיָה מִקַּל (קָשֶׁר) שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁנִּקְרַע. בְּעוֹד שִׁישְׁבוּ, רָעַשׁ קֶבֶר אֶחָד לְפָנֵיהֶם וְצוּחַ: אוֹי אוֹי! שֶׁהָרִי הָעוֹלָם מְצוּי בְּצַעַר. הָרִי הַתּוֹרָה גִּלְתָה לְכָאֵן, אוֹ שֶׁהַחַיִּים בָּאוּ לְצַחֵק עֲלֵינוּ וּלְבִישׁ אוֹתָנוּ בְּבוֹשָׁה בְּתוֹרָתָם! הִזְדַּעְזַעוּ רַבִּי חֲזַקְיָה וְרַבִּי יִיסָא.

אמר רַבִּי חֲזַקְיָה, מִי אֶתָּה? אָמַר לוֹ: אֲנִי מַת, וְהָרִי הַתְּעוֹרְרָתִי לְסֵפֶר הַתּוֹרָה. שֶׁפַּעַם אַחַת הָיָה הָעוֹלָם יוֹשֵׁב בְּצַעַר, וּבָאוּ לְכָאֵן הַחַיִּים לְעוֹרֵר אוֹתָנוּ עִם סֵפֶר תּוֹרָה, וְאֲנִי וְחֲבֵרֵי הַקָּדְמָנוּ אֵל יִשְׁנֵי חֲבֵרוֹן, וְכִשְׁהַתְּחַבְּרוּ בְּגֵן עֵדֶן עִם רוּחוֹת הַצְדִיקִים, נִמְצָא לְפָנֵיהֶם, שֶׁאוֹתוֹ סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁהֵבִיאוּ לְפָנֵינוּ אוֹתָם הַחַיִּים הָיָה פְּסוּל וּמְשֻׁקָר בְּשֵׁם הַמַּלְךְ, עַל שֶׁנִּמְצְאָה וְאִ"ו יְתֵרָה בְּאוֹתוֹ פְּסוּק שֶׁל (וִיקְרָא יא) וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת שְׁתֵּי פָּרְסוֹת. וְאִמְרוּ, שֶׁהוֹאִיל וְשִׁקְרוּ בְּשֵׁם הַמַּלְךְ, שֶׁלֹּא יֵשׁוּבוּ אֲלֵיהֶם, וְדָחוּ אוֹתִי וְאֵת הַחֲבֵרִים שְׁלִי מִבֵּית הַיְשִׁיבָה.

עד שֶׁזָּקַן אֶחָד שֶׁהָיָה בִּינֵיהֶם הַלֵּךְ וְהֵבִיא אֶת סֵפֶרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סְבָא, וְאִזּוֹ הַתְּעוֹרֵר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן, שֶׁהָיָה קְבוּר עִמָּנוּ, וְהָלַךְ וּבִקֵּשׁ בְּגֵן עֵדֶן עֲלֵיהֶם, וְנִרְפָּא הָעוֹלָם. וְאִזּוֹ הַתִּירוֹ לָנוּ, וּמֵאוֹתוֹ יוֹם שֶׁהָעָלוּ אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר מִבֵּית הַקְּבֵרוֹת הַזֶּה וְנִתֵּן לְאֲבִיו, אֵין מִי שֶׁיִּתְעוֹרֵר לְעַמֵּד לְפָנֵי יִשְׁנֵי חֲבֵרוֹן,

מזמנת היתה בת שבע מששת ימי בראשית להיות אמו של שלמה המלך. אף כאן מזמנת היתה תמר לכך מיום שנברא העולם.

והשב בפתח עינים. מי זה פתח עינים? כמו שנאמר, והוא ישב פתח האהל. וכתוב (שמות יב) ופסח ה' על הפתח. וכתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק וגו'. עינים – שכל עיני העולם מצפים לפתח הזה. אשר על דרך תמנתה, מה זה תמנתה? כמו שנאמר (במדבר יב) ותמונת ה' ביט. וכך בארנו, תמר הקימה הדבר למטה, והפריחה פרחים ונצנצה ענפים בסוד האמונה.

ויהודה עד רד עם אל ועם קדושים נאמן (הושע יב). ויראה יהודה ויחשבה לזונה וגו'. כמו שנאמר (משלי ל) כן דרך אשה מנאפת. כי כסתה פניה, ובארנו כי כסתה פניה, כמו שנאמר אכלה ומחתה פיה, שרפה את העולם בשלהבותיה, ואמרה לא פעלתי און. מה הטעם? משום כי כסתה פניה, ואין מי שידוע דרכיה להנצל ממנה. ויט אליה אל הדרך, אל הדרך ממש, לחבר לבן באדם. ויאמר הבה נא אבוא אליך וגו', הרי בארנו הבה בכל מקום.

כי לא ידע כי כלתו היא. כי כלתו היא של העולם, מתרגמים: אשר השמדת העולם היא. מה הטעם לא ידע? משום שהאירו פניה לקבל ממנו, והזדמנה לבשם ולרחם על העולם. כי כלתו היא – זו כלה ממש, שכתוב (שיר ד) אתי מלבנון כלה.

ותאמר מה תתן לי כי תבוא אלי. עכשו הכלה צריכה תכשיטיה. ויאמר אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן. למלך שהיה לו בן משפחה אחת שהלך בהיכל, רצה המלך לשאת גבירה עליונה ולהכניסה להיכלו. אמרה: מי נתן את זה בתוך היכל המלך? (מי נתן את זה בהיכל המלך? אמר המלך:) אמר: מכאן והלאה אשלח ואגרש את בן השפחה מהיכלי.

כך גם כאן, אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן. והרי בארנו בלא תבשל גדי. וכל אותם שמצד בכור הבהמה הם באו. ועל כן לא כתוב אנכי אתן, אלא אנכי אשלח, אגרש ואשלח אותו שלא ימצא בהיכלי.

אמר רבי אלעזר, זה שאמרו החברים, גלותו של ספר תורה אפלו מבית כנסת לבית כנסת אחר אסור, וכל שפן לרחוב. למה לרחוב? אמר רבי יהודה, כמו שאמרנו, כדי שיתעוררו עלינו ויבקשו רחמים על העולם. אמר רבי אבא, כששכינה גלתה כך גם ממקום למקום, עד שאמרה (ירמיה ט) מי יתני במדבר מלון אורחים וגו', אף כאן בראשונה מבית כנסת לבית כנסת, אחר כך לרחוב, אחר כך במדבר מלון אורחים. אמר רבי יהודה, בני בכל פוחדים ולא מעבירים אפלו מבית כנסת לבית כנסת, כל שפן זה.

למדנו, אמר רבי שמעון לחברים, בימי לא יצטרכו בני העולם את זה. אמר לו רבי יוסי הצדיקים מגנים על העולם בחייהם, ובמיתתם יותר מבחייהם. זהו שכתוב (ישעיה לז) וגנותי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. ואלו בחייו לא כתוב. אמר רבי יהודה, מה שונה כאן שכתוב למעני ולמען דוד עבדי, ששקול זה לזה? אלא משום שדוד זכה להקשר למרכבה הקדושה של האבות, ומשום כך הכל אחד. ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים.

במעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו. רבי יצחק פתח, (תהלים קב) לספר בציון שם ה' ותהלתו בירושלם. שם שנינו, השם הקדוש נסתר ונגלה. והתורה, שהיא השם הקדוש העליון, נסתרת ונגלית. וכל פסוק שבתורה, וכל פרשה של התורה, נסתר ונגלה.

שלמדנו, אמר רבי יהודה, מחצפתה של צדיקה אחת יצאו כמה טובות לעולם, ומי היא? תמר, שכתוב (בראשית לח) ותשב בפתח עינים. אמר רבי אבא, פרשה זו מוכיחה שהתורה נסתרת ונגלית. והרי הסתפלותי בכל התורה ולא מצאתי מקום שנקרא פתח עינים, אלא הכל נסתר, וסוד הסודות הוא.

ולמדנו, מה ראתה הצדקת הזו למעשה הזו? אלא הכירה בבית חמיה את דרכי הקדוש ברוך הוא, איך מנהיג את העולם עם בני האדם. ומשום שהיא הכירה, הקדוש ברוך הוא הקים את הדבר על ידה. וזה הולך כמו ששנינו,

בו השם הקדוש העליון שנסתר ונגלה. משום כך הנסתרות שבתורה, קדושים עליונים יורשים אותם, ונגלית לשאר בני העולם. כמו כן כתוב, (תהלים קב) לספר בציון שם ה' ותהלתו בירושלם. שהרי בציון במקדש מתר להזכיר את השם הקדוש כראוי, ובחזון בכנויו. ולכן הכל נסתר ונגלה. למדנו, כל מי שגורע אות אחת מהתורה או מוסיף אות אחת לתורה, כמי שמשקר בשם הקדוש העליון של המלך.

אמר רבי יצחק, מעשה של מצרים שעובדים לשפחה, כמו שבארנו. מעשה של כנען שעובדים לאותו שנקרא (שמות יב) שבי אשר בבית הבור. ועל זה כתוב, (בראשית ט) ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. משום כך כלם מכותיבים (מכרכים) (מכזבים) בדברים קדושים, ועושים מעשים (ערוות) בכל. משום כך, כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה וגו'. רבי יהודה אמר, שעושים דינים (מינים) רעים לשלט (לטמא) על הארץ, כמו שנאמר ולא תטמא את אדמתך. וכתוב ותטמא הארץ.

במעשה ארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, (איוב לח) לאחז בכנפות הארץ וגו'. למדנו, עתיד הקדוש ברוך הוא לטהר את ארצו מכל טמאת העמים עובדי עבודה זרה שטמאו אותה, כמי שאוחז בטליתו ומנער את הטנפת ממנה. וכל אותם שנקברו בארץ הקדושה, לזרק אותם החוצה, ולטהר את הארץ מהצד האחר (קדוש אחר), כביכול שהיתה מזינה את שאר גדולי העמים ולקבל את טמאתם ולהנהיגם, ועתיד לטהר אותה ולהעבירם החוצה.

רבי שמעון היה מטהר את (הרי) שוקי טבריה, וכל שהיה שם מת, היה מעלה אותו ומטהר את הארץ. למדנו, כתוב ותבאו ותטמאו את ארצי וגו'. אמר רבי יהודה, אשרי חלקו של מי שזוכה בחייו להשרות מדורו בארץ הקדושה. שכל מי שזוכה לה, זוכה להשפיע מטל השמים שלמעלה שיורד על הארץ. וכל מי שזוכה להקשר בחייו בארץ הקדושה הזו, זוכה להקשר אחר כך לארץ הקדושה העליונה.

ובל מי שלא זוכה בחייו, ומביאים אותו להקבר שם, עליו כתוב ונחלתי שמתם לתועבה. רוחו

ותאמר אם תתן ערבון עד שלחך. אלו הם סימני הגבירה שהתברכה מהמלך בזווגה. ויאמר מה הערבון אשר אתן לך, ותאמר חתמך ופתילך ומטף. אלו הם (צדדי) הקשרים העליונים, תכשיטיה של הכלה מתברכים משלשת אלה, נצח הוד יסוד, והכל נמצא בשלשת אלה, והכלה (מנצח הוד יסוד) מתברכת מאן. מיד – ויתן לה ויבא אליה ותהר לו.

ויהי כמשלש חדשים. מה זה משלש חדשים? אחר שישלשו החדשים, והרי שלשה חדשים בארנו. וכאן כמשלש חדשים, שהתחיל החדש הרביעי לעורר דינים בעולם מחטאי בני אדם, והיא יונקת מצד האחר. אז – ויגד ליהודה לאמר ונתה תמר כלתך. הרי כלה בצד האחר נמצאת. מה כתוב? הוציאוה, כמו שכתוב, (איכה ב) השליך משמים ארץ תפארת ישראל. ותשרף, בשלהבת הצהרים בגלות.

מה כתוב? היא מוצאת, להמשך לגלות. והיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו. לא כתוב לאיש אשר אלה ממנו, אלא לאיש אשר אלה לו. שלו הסימנים הללו המצויים, אנכי הרה. מיד – ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני. צדקה ודאי, והשם גורם. מה גרם לה? השם הזה. חזר ואמר, ממני, שכתוב פי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו. צדקה – צדק ה', שממני נטלה את השם הזה. ממני ירשה, ממני נמצאת.

אמר רבי יוסי, מה הטעם כתוב חמיה במקום אחד, ויהודה במקום אחר? אמר לו, הכל נקשר זה עם זה. חמיה תלוי במקום עליון.

אמר רבי אלעזר, הפרשה הזו בארנו בסוד עליון בכמה גונים. כשיתבוננו בדברים, ממנה ישמעו הסודות של דרכי הקדוש ברוך הוא ודיניו בכל מקום. והיא ידעה והקדימה עצמה לדבר הזה, להשלים את דרכי הקדוש ברוך הוא כדי שיצאו ממנה מלכים שליטים, שעתידיים לשלט על העולם. ורות עשתה כגון זה.

אמר רבי אבא, פרשה זו נקשרה בסוד חכמת התורה, והכל נסתר ונגלה. וכל התורה מצויה כגון זה, ואין לה דבר בתורה שלא רשום

וְכַתּוּב תּוֹשֵׁב וְשָׂכִיר לֹא יֵאָכֵל בּוֹ. וּמָה פָּסַח שֶׁהוּא בְּשֵׁר לְמֵאֲכָל, עַל שֶׁנִּרְמַז בְּדָבָר קָדוֹשׁ אֲסוּר לְכָל אֵלֶּה לֵאכֹל בּוֹ וְלִתַּת לָהֶם לֵאכֹל עַד שִׁימּוּלוֹ – הַתּוֹרָה שֶׁהִיא קָדֵשׁ קְדָשִׁים (שֶׁל קְדָשִׁים), הַשֵּׁם הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׂאל אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן אָבִיו. אָמַר לוֹ, הֲרִי שְׁנִינּוּ שְׂאֲסוּר לְלַמֵּד תּוֹרָה לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, וַיִּפָּה הָעִירוֹ הַחֲבָרִים מִבִּבְלָה, שֶׁכְּתוּב לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי. אָבֵל כִּיּוֹן שְׂאֲמַר מִגִּיד דְּבָרָיו לִיעֲקֹב, לְמָה חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל? אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר, בֵּא רְאָה, אֲשֶׁרִיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַחֲלָק הָעֲלִיּוֹן הַקְּדוֹשׁ הַזֶּה נִטַּע בָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב כִּי לָקַח טוֹב נִתַּתִּי לָכֶם, לָכֶם וְלֹא לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה.

וּמִשּׁוּם שֶׁהִיא גְּנוּזָה עֲלִיוֹנָה נִכְבְּדָה, שָׁמוּ מִמֶּשׁ, הַתּוֹרָה כְּלָה נִסְתָּר וְנִגְלָה בְּסוּד שֶׁל שָׁמוּ, וְעַל כֵּן יִשְׂרָאֵל הֵם בְּשֵׁתֵי דְרָגוֹת, נִסְתָּר וְנִגְלָה. שֶׁשְׁנִינּוּ, שֶׁלֹּשׁ דְּרָגוֹת הֵן שֶׁנִּקְשְׁרוֹת זוּ בְּזוּ: הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, תּוֹרָה וְיִשְׂרָאֵל. וְכָל אַחַת דְּרָגָה עַל דְּרָגָה, נִסְתָּר וְנִגְלָה. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דְרָגָה עַל דְּרָגָה, נִסְתָּר וְנִגְלָה. הַתּוֹרָה גַּם כֵּן נִסְתָּר וְנִגְלָה. יִשְׂרָאֵל גַּם כֵּן דְרָגָה עַל דְרָגָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קמ"ו) מִגִּיד דְּבָרָיו לִיעֲקֹב חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. שֵׁתֵי דְרָגוֹת הֵן – יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל, אֶחָד גְּלוּי וְאֶחָד נִסְתָּר.

מָה זֶה אוֹמֵר? אֵלֶּה כָּל מִי שֶׁנִּמּוֹל וְנִרְשָׁם בְּשֵׁם (בְּרֵשׁ) הַקְּדוֹשׁ, נוֹתְנִים לוֹ בְּאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁהַתְּגַלּוּ בַתּוֹרָה, כְּלוּמַר, מוֹדִיעִים לוֹ בְּרֵאשִׁי אוֹתוֹת וּבְרֵאשִׁי פְּרָקִים, נוֹתְנִים עֲלָיו חֲמֵרָה שֶׁל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וְלֹא יוֹתֵר, עַד שִׁיתְעַלֶּה לְדְרָגָה אַחֲרָת. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב מִגִּיד דְּבָרָיו לִיעֲקֹב (לִיעֲקֹב יָפָה). אָבֵל חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא בְּדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה, וְכְתוּב (בְּרֵאשִׁית ל"ב) לֹא יִקְרָא שִׁמְךָ עוֹד יַעֲקֹב וְגו'. חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל, אֵלֶּה סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְהַנְּהִיגוֹת הַתּוֹרָה וְסִתְרֵי תּוֹרָה, שֶׁלֹּא יַצְטָרְכוּ לְגִלּוֹת אֵלֶּה לְמִי שֶׁהוּא בְּדְרָגָה יוֹתֵר עֲלִיוֹנָה כְּרֵאוּי.

וּמָה לְיִשְׂרָאֵל כְּזֶה, לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. וְכָל מִי שֶׁלֹּא נִמּוֹל וְנוֹתְנִים לוֹ אֶפְלוֹ אוֹת קִטְנָה שֶׁל הַתּוֹרָה, כְּאֵלֶּה הַחֲרִיב עוֹלָם וּמִשְׁקַר בְּשָׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַכֹּל תְּלוּי

יִצְאָה בְּרֵשׁוֹת נִכְרִיָּה אַחֲרָת, וְגוֹפּוֹ בֵּא תַחַת רֵשׁוֹת הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה כְּכִיכּוֹל, עָשָׂה קְדֵשׁ חַל, וְחַל קְדֵשׁ. וְכָל מִי שֶׁזוֹכֶה לְהוֹצִיא נִשְׁמָתוֹ בְּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, מִתְּכַפְּרִים חֲטָאָיו, וְזוֹכֶה לְהַקְשֵׁר תַּחַת כַּנְּפִי הַשְּׂכִינָה, שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים ל"ב) וְכִפַּר אֲדָמְתוֹ עִמּוֹ. וְלֹא עוֹד, אֵלֶּה אִם זוֹכֶה בְּחַיָּיו, זוֹכֶה לְמִשְׁךָ עֲלָיו רוּחַ קְדֵשׁ תְּמִיד, וְכָל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב בְּרֵשׁוֹת אַחֲרָת, נִמְשַׁכֵּת עֲלָיו רוּחַ אַחֲרָת נִכְרִיָּה.

לְמִדְּנוּ, כִּשְׁעָלָה רַב הַמְּנוּנָא סְבָא לְשֵׁם, הָיוּ עִמּוֹ שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי בְנֵי הַיְשִׁיבָה שְׁלוֹ. אָמַר לָהֶם, אִם אֲנִי הוֹלֵךְ לְדֶרֶךְ הַזֶּה, לֹא עַל שְׁלִי אֲנִי עוֹשֶׂה, אֵלֶּה כְּדֵי לְהַשִּׁיב הַפְּקוּדוֹן לְבַעֲלָיו. שְׁנִינּוּ, כָּל אוֹתָם שֶׁלֹּא זָכוּ לְזֶה בְּחַיָּיהֶם, הֵם מְשִׁיבִים אֶת פְּקוּדוֹן רַבּוֹנָם לְאַחֲרָת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשּׁוּם כֶּף, כָּל מִי שֶׁמְעַבִּיר מֵאוֹתָם מִיָּנִים רְעִים אוֹ רֵשׁוֹת אַחֲרָת לְאָרֶץ, הָאָרֶץ נִטְמָאת. אוֹי לְאוֹתוֹ הָאִישׁ! אוֹי לְנַפְשׁוֹ! שֶׁהִרִי הָאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה לֹא תִקְבַּל אוֹתוֹ אַחֲרָת כֶּף, עֲלָיו כְּתוּב (תְּהִלִּים קד) יִתְמוּ חֲטָאִים מִן הָאָרֶץ – בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. וְרִשְׁעִים עוֹד אֵינָם – בְּתַחֲתֵת הַמַּתִּים. אִז – בְּרַכִּי נַפְשִׁי אֶת ה' הַלְלוּיָהּ.

אֵת מִשְׁפָּטֵי תַעֲשׂוּ וְאֵת חֻקֵּי תִשְׁמְרוּ לְלִכְתּוֹ בָּהֶם וְגו'. רַבִּי אָבָא אָמַר, אֲשֶׁרִי חֲלָקֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְרַצָּה בָּהֶם מְכַל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, וּבִשְׁבִיל אֶהְבְּתוּ עֲלֵיהֶם נָתַן לָהֶם הַנְּהִיגוֹת אֲמַת, נִטַּע בָּהֶם אֶת עֵץ הַחַיִּים וְהַשְׂרָה שְׂכִינָתוֹ בֵּינֵיהֶם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שִׁישְׂרָאֵל רְשׁוּמִים בְּרֵשׁוֹת קְדוֹשׁ בְּבִשְׂרָם, וְנוֹדְעִים שֶׁהֵם שְׁלוֹ, [נוֹדְעִים] מִבְּנֵי הַיְכָלוֹ.

וּמִשּׁוּם כֶּף, כָּל אוֹתָם שֶׁלֹּא רְשׁוּמִים בְּרֵשׁוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּבִשְׂרָם, הֵם אֵינָם שְׁלוֹ, וְנוֹדְעִים שֶׁכָּלֶם מִצַּד הַטְּמָאָה הֵם בָּאִים, וְאֲסוּר לְהִתְחַבֵּר עִמָּהֶם וּלְדַבֵּר עִמָּם בְּדְבָרֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֲסוּר לְהוֹדִיעַם דְּבָרֵי תּוֹרָה, כִּי הַתּוֹרָה כְּלָה שָׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָל אוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה נִקְשְׁרָת לְשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. וְכָל מִי שֶׁלֹּא רְשׁוּם בְּרֵשׁוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּבִשְׂרוֹ, אֲסוּר לְהוֹדִיעוֹ דְּבַר תּוֹרָה, וְכָל שֶׁכֵּן לְהִתְעַסֵּק (לְהִסְתַּפֵּל) עִמּוֹ.

רַבִּי שִׁמְעוֹן פֶּתַח, (שְׁמוֹת י"ב) זֹאת חֻקַּת הַפָּסַח כָּל בֶּן נִכָּר לֹא יֵאָכֵל בּוֹ, וְכְתוּב וְכָל עֶבֶד אִישׁ וְגו',

זה עם זה. ובמה נקשרו ישראל בקדוש ברוך הוא?
באותו רשם קדוש שנרשם בכשרם, ומשום כך לא
יטש ה' את עמו. ולמה? בעבור שמו הגדול
שנרשם בהם.

למדנו, התורה נקראת ברית, והקדוש ברוך הוא
נקרא ברית, והרשם הקדוש הזה נקרא
ברית. ולכן הכל נקשר זה עם זה ולא נפרד זה מזה.
אמר לו רבי ייסא, תורה וישראל - יפה, אבל
הקדוש ברוך הוא מנין לנו שנקרא ברית? אמר לו,
שכתוב (תהלים קו) ויזכר להם בריתו, והרי נודע,
והרי נתבאר.

ואת חקתי תשמרו (ויקרא יח). חקתי - אלו הן
הנהגות המלך. משפטי - אלו הן גזרות
התורה. רבי יהודה אמר, כל אותן הנהגות
שנקראות צדק, נקראו חקתי, והן גזרת המלך. ובכל
מקום שנקרא משפט, הן נקראות דינו של המלך,
שהוא המלך הקדוש, הקדוש ברוך הוא המלך שכל
השלום שלו, שהוא המלך הקדוש במקום ששני
חלקים אחוזים זה עם זה. ועל זה כתוב, (תהלים פט)
צדק ומשפט מכוון כסאך, והם דין ורחמים. ומשום
כך חק ומשפט. ועל זה כתוב, (שם קמז) חקיו
ומשפטיו לישראל. לישראל ולא לשאר העמים.

מה כתוב אחריו? לא עשה כן לכל גוי. ושנינו, אף
על גב שנמול ולא עשה את מצוות התורה,
הרי הוא כמו גוי בכל, ואסור ללמדו דברי תורה.
ועל זה שנינו, (שמות כ) מזבח אבנים, זה מזבח
אבנים ממש. והרי קשי הלב עומד במקומו,
והזהמה לא פסקה ממנו.

משום כך לא עולה בידו אותה מילה ולא מועילה
לו. ועל זה כתוב, כי חרבה הנפת עליה
ותחללה. משום כך, לא עשה כן לכל גוי סתם.
ומשפטים בל ידעום, לעולם ולעולמי עולמים. דבר
אחר (קטן), לא נותנים להם כל שפן סודות תורה
והנהגות התורה. וכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו
יעקב חבל נחלתו, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו
אשרי העם שה' אלהיו.

סדר הלימוד ליום י אייר [יום 217 בשנה]

משנה, בדרכי האורות העליונים. ארבעה
מפתחות נעשו לארבעת צדי העולם,

בזה, וזה בזה נקשר, שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי
יוםם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת.

בא ראה, כתוב וזאת התורה אשר שם משה לפני
בני ישראל. לפני בני ישראל שם, אבל לשאר
העמים לא שם. משום כך דבר אל בני ישראל.
(ויקרא ב) ואל בני ישראל תאמר. וכן כלם. ונחוו
אבות העולם, הם הלל ושמאי, שפך אמרו
לאונקלוס, ולא הודיעו לו דבר תורה עד שנמול.

ובא ראה, הדבר הראשון של התורה שנותנים
לתינוקות אל"ף בי"ת, זה דבר שאין בני
העולם יכולים להשיג בשכלם ולהעלותו ברצון,
וכל שפן לדבר אותו בפיהם, ואפלו מלאכים
עליונים ועליוני העליונים אין יכולים להשיג, כי
הם נסתרות השם הקדוש. ואלף וארבע מאות
וחמש רבבות של עולמות, כלם תלויים בקוצו של
אל"ף, ושבעים ושנים שמות קדושים חקוקים
באותיותיו רשומים, שעמדו בהם עליונים
ותחתונים, שמים וארץ, וכסא הכבוד של המלך,
תלויים מצד אחד לצד אחד, שפשיטות האלף
קיומם של כל העולמות, ותומכים של עליונים
ותחתונים בסוד החכמה.

ושבילים נסתרים ונהרות עמקים ועשר אמירות,
כלם יוצאים מאותו קוץ תחתון שתחת
האלף. מכאן והלאה מתחיל להתפשט אלף בבי"ת,
ואין חשבון לחכמה שנחלקה כאן.

משום כך התורה היא הקיום של הכל ואמונת
הכל, לקשר קשר של האמונה זה עם זה
כראוי. ומי שנמול, נקשר באותו קשר האמונה. ומי
שלא נמול ולא נקשר בו, כתוב בו (ויקרא כב) וכל זר
לא יאכל קדש. (שמות יג) ועל ערל לא יאכל בו.
שהרי התעוררה רוח הטמאה שמצדו, ובא
להתערב בקדשה. ברוך הרחמן שהפריד את
ישראל בניו, רשומים ברשם קדוש, מהם
ומזהמתם. עליהם כתוב, (ירמיה כ) ואנכי נטעתיך
שורק כלה זרע אמת. ומשום כך, (מיכה ז) תתן אמת
ליעקב, ולא לאחר. תורת אמת, לזרע אמת. בא רבי
אלעזר ונשקו על ידו.

רבי חזקיה אמר, כתוב (שמואל א-יב) כי לא יטש ה'
את עמו בעבור שמו וגו'. כי לא יטש ה' את
עמו, מה הטעם בעבור שמו הגדול? כי הכל נקשר

עֲרוֹת אֲבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ לא תגלה. רבי חייא פתח, (שיר ב) כְּתֻפוֹת בְּעֵצֵי הַיַּעַר בֵּן דְּוָדִי בֵּין הַבְּנִים וְגו' . אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאָרוֹ הַחֲבָרִים, אֲבָל כִּמְהָ חֲבִיבָה כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂהִיא מְשַׁבַּח אוֹתוֹ בְּזֶה. כָּאֵן יֵשׁ לְהַתְּבוּנָן, לְמָה הִיא מְשַׁבַּח אוֹתוֹ בְּתֻפוֹת וְלֹא בְּדָבָר אַחֵר, אוּ בְּגוֹנִים אוּ בְּרִיחַ אוּ בְּטַעַם?

אֲבָל הוֹאִיל וְכָתוּב תֻּפוֹת, בְּכָל הִיא מְשַׁבַּח אוֹתוֹ - בְּגוֹנִים, בְּרִיחַ, וּבְטַעַם. מֵה תֻּפוֹת הוּא רְפוּאָה לְכָל - אֵף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְפוּאָה לְכָל. מֵה תֻּפוֹת נִמְצָא בְּגוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁבְּאָרְנוּ - אֵף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בְּגוֹנִים עֲלִיוֹנִים. מֵה תֻּפוֹת יֵשׁ בוּ רִיחַ דִּק מְכָל שְׁאָר הָעֵצִים - אֵף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּתוּב בוּ וְרִיחַ לוּ כְּלָבִנוֹן. מֵה תֻּפוֹת טַעַמוֹ מֵתוֹק - אֵף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּתוּב בוּ חֲכוּ מִמֵּתֻקִים.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבַּח אֵת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה, וְהָרִי בְּאָרְנוּ אֵת הַדְּבָרִים לְמָה כְּמוֹ שׁוֹשְׁנָה, וְהָרִי נִתְבָּאָר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּשַׁעָה שְׁמֵתֻרְבִּים צְדִיקִים בְּעוֹלָם, כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל מַעֲלָה רִיחוֹת טוֹבִים, וּמִתְבָּרַכַת מִן הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וּפְנִיָה מְאִירִים. וּבְזִמְן שְׁמֵתֻרְבִּים הַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם, כְּבִיכּוֹל אֵין כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל מַעֲלָה רִיחוֹת טוֹבִים, וְטוֹעֵמַת מֵהַצַּד הָאֲחֵר הַמֵּר, אֵז כְּתוּב (אִיכָה ב) הַשְּׁלִיךְ מִשְׁמַיִם אֶרֶץ וְגו', וּפְנִיָה חֲשׁוּכִים.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בְּשַׁעָה שְׁמֵתֻרְבִּים צְדִיקִים בְּעוֹלָם, כְּתוּב (שֵׁם ב) שְׁמָלוֹ תַחַת לְרֹאשֵׁי וַיְמִינוּ תַחֲבֻקְנִי. וּבְזִמְן שְׁמֵתֻרְבִּים רְשָׁעִים בְּעוֹלָם, כְּתוּב הַשִּׁיב אַחֹר יְמִינוּ. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר מִכָּאֵן, (מִשְׁלֵי יז) וְנִרְגַן מִפְּרִיד אֲלוֹף, כְּלוֹמַר, מִפְּרִיד אֵת הַמֶּלֶךְ מֵהַגְּבִירָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב עֲרוֹת אֲבִיךָ וְעֲרוֹת אִמְךָ לֹא תגלה.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה יוֹשֵׁב לִפְנֵי אֲבִיו. אָמַר לוּ, אִם פְּרַקְלִיט יֵשׁ בְּעוֹלָם, הוּא נִמְצָא עִם הַגְּבִירָה. וְאִם יֵשׁ בְּעוֹלָם קְטָגוֹר, הוּא נִמְצָא עִם הַגְּבִירָה. לְמָה? אָמַר לוּ, לְמֶלֶךְ שְׂהִיָה לוּ בֵּן מִן הַגְּבִירָה - כָּל זִמְן שְׂאוֹתוֹ הַבֵּן עוֹשֶׂה אֵת רְצוֹן הַמֶּלֶךְ, הַמֶּלֶךְ שֵׁם מְדוֹרוֹ עִם הַגְּבִירָה. וְכָל זִמְן שְׂאוֹתוֹ בֵּן לֹא עוֹשֶׂה אֵת רְצוֹן הַמֶּלֶךְ, מִפְּרִיד אֵת מְדוֹרוֹ מִן הַגְּבִירָה.

בְּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל - כָּל זִמְן שִׁישְׂרָאֵל עוֹשִׂים אֵת רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

וּבְזוּיוֹתֵיהֶם נִמְצָאִים אֶחָד לְצַד אַרְבַּעַה, וְאַרְבַּעַה לְצַד אֶחָד. נַחֲקֻקִים (נַחֲלֻקוּ) בְּגוֹן אֶחָד. בְּאוֹתוֹ גּוֹן, תְּכַלֵּת וְאַרְגָּמָן וְצִבְעֵ זוּהַר וְלִבָּן וְאָדָם. זֶה נִכְנָס לְגוֹן שֶׁל חֲבָרוֹ, וְשֶׁלוֹ רְשׁוּם בוּ.

אַרְבַּעַה רְאִשִׁים עָלוּ כְּאֶחָד, וּבְדִיוֹקָן אֶחָד נְדַבְקִים. רֹאשׁ אֶחָד עוֹלָה מִתּוֹךְ הַרְחָצָה שְׁרוּחִץ. שְׁתֵּי אֵילוֹת קְצוּבוֹת בְּשַׁעוֹר אֶחָד עוֹלוֹת מֵאוֹתָהּ רְחָצָה, שְׁכָתוּב (שִׁיר ד) כְּעֶדֶר הַקְּצוּבוֹת שְׁעָלוּ מִן הַרְחָצָה. בְּשַׁעַר שְׁלָהֶם מֵרָאֵה שֶׁל אֲבָן טוֹבָה שֶׁל אַרְבַּעַה גּוֹנִים.

אַרְבַּע כְּנָפִים שְׁמַכְסוֹת עַל הַגּוֹף, וַיְדִים קְטָנוֹת תַּחַת כְּנָפֵיהֶם. וְחֲמֵשׁ בְּחֲמֵשׁ חֻקוֹקִים. טָסִים (שׁוֹאֲפִים) לְמַעֲלָה לְמַעֲלָה מִן הַהִיכָל, שֶׁהוּא יָפָה תָאֵר וְנָאָה לְמֵרָאָה.

עֲלָם אֶחָד יֵלֵד יוֹצֵא שְׁנוֹן חָרֵב, שְׁמֵתֵהֶפְכַת לְגַבְרִים וְלִנְקָבוֹת. לוֹקָחִים מְדִידַת הָאִיפָה בֵּין שְׁמַיִם וּבֵין אֶרֶץ. לְפַעֲמִים לוֹקָחִים (עוֹלִים) לָהּ בְּכָל הָעוֹלָם, וְכָל הַמְּדִידוֹת מוֹדְדִים בָּהּ, שְׁכָתוּב אִיפַת צֶדֶק וְגו'.

מֵרָאֵה אֶחָד שֶׁל בְּדוּלַח עוֹמֵד עַל חָרֵב אַחַת, בְּרֹאשׁ אוֹתוֹ יֵלֵד (חָרֵב) מְלַהֵט אָדָם מִתּוֹךְ הַבְּדוּלַח. שְׁנֵי צְדָדִים מֵצַד זֶה וּמֵצַד זֶה, נִרְאִית אוֹתָהּ הַחָרֵב בְּרִשְׁמַיִם עֲמָקִים, גָּבַר אֶחָד תִּקְיָה, סָלַם שְׁעוֹמֵד בְּשִׁלְשָׁה עֶשֶׂר עוֹלָמוֹת חָגוֹר אוֹתָהּ הַחָרֵב לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת, וְעָמוּ חָגוֹרִים שְׁשִׁים אַחֲרִים, כָּלֵם מַחֲלָפִים (מְלַמְדִי) (שׁוֹלְפִי) מִנְצָחֵי קָרֵב. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים מֵה) חָגוֹר חֲרָבָךְ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר הוֹדֵךְ וְהִדְרָךְ. וְכָתוּב (שִׁיר ג) כָּלֵם אַחֲזִי חָרֵב מְלַמְדִי מִלְחָמָה וְגו'.

בְּכִמְהָ גּוֹנִים מִתְהַפְּכִים פְּנִיָהֶם, שְׂאִין מְכִיר אוֹתָם פָּרַט לְתוֹלַעַת אַחַת שְׁשֻׁטָה (שְׁשׁוּרָה) בֵּין דְּגֵי הַיָּם, כָּל הָאֲבָנִים שְׁעוֹבְרוֹת עֲלֵיהֶם נִבְקָעוֹת.

בְּאוֹתוֹ זִמְן הַקּוֹל שִׁיוֹצֵא מֵאוֹתָם חָגוֹרֵי הַחָרֵב, מְבַקֵּעַ שְׁמוֹנָה עֶשֶׂר הָרִים גְּדוּלִים, וְאִין מִי שִׁירְכִין אֲזַנָּיו. כָּל הָעוֹלָם סְתוּמֵי עֵינַיִם, אֲטוּמֵי לֵב, אִין מִי שִׁישְׁגִיחַ, שְׁהָרִי הַבְּנִין סְתוּר כְּשַׁעוֹשִׂים מַעֲשִׂים שְׂאִינָם כְּשָׂרִים, סוֹטִים מְדַרְךָ תְּקִינָה, הַיְמִין סָרָה וְהַשְּׂמָאל שׁוֹלְטַת, וְאֵז מְצוּיוֹת עֲרִיוֹת. אוּי לְרְשָׁעִים שְׂגוֹרְמִים אֵת זֶה בְּעוֹלָם, שְׁהָרִי אִין מִתְבָּרְכִים לְמַעֲלָה עַד שִׁיכְלוּ אוֹתָם לְמַטָּה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים קד) וְרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בְּרַכִּי נִפְשֵׁי אֵת ה' הַלְלוּיָהּ. (עַד כֹּאן)

כי כתוב משא אשר יסרתו אמו, שהנהיגה אותו לרצון המלך.

ובשהבן הזה, כמו שאמרנו (שצריך), אינו מתנהג לרצון המלך, אז זו ערות הכל, ערות כל הצדדים, שהרי המלך פורש מהגבירה, והגבירה התרחקה מהיכלו, ומשום כך זוהי ערות הכל. וכי אין זו ערוה, מלך בלי גבירה, וגבירה בלי מלך?! ועל זה כתוב, ערות אביך וערות אמה לא תגלה אמה היא. אמה היא ודאי, ושורה עמה. משום כך לא תגלה ערותה.

רבי שמעון הקיש ידיו ובכה ואמר: אוי אם אמר ואגלה סוד, אוי אם לא אמר, שיאבדו החברים דבר. (יחזקאל יא) אהה ה' אלהים כלה אתה עשה את שארית ישראל. מה זה אהה? ומה זה כלה אתה עשה? אלא סוד הדבר – בזמן שה' תחתונה התגרשה מהיכל המלך, ה' אחרת עליונה מונעת ברכתה, ואז כתוב, אהה כלה אתה עשה. משום שכשהיא (הה' הזאת) נמנעת מברכות, ה' אחרת מונעת אותם מהכל. מה הטעם? כי ברכות אינן מצויות, אלא במקום ששורים זכר ונקבה.

ועל זה כתוב, (ירמיה כה) ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאג ישאג על נהו. על נהו ממש. זו הגבירה, וזהו ודאי. ומהו אומר? אוי שהחרבתי את ביתי וכו'. ביתי זהו זוג הגבירה. וזהו ודאי ערות אביך וערות אמה לא תגלה. שהרי מכל הצדדים זו ערוה. ואז, לבשו שמים קדרות ושק הושם כסותם, שהרי מקום ירשת הברכות של מעינות הנחלים שהיו שופעים ומשקים כראוי, נמנעו.

שנינו, כשנפרד המלך מן הגבירה ואין ברכות מצויות, אז נקרא ו"י. מה הטעם ו"י? שלמדנו, ראש היסוד י', שהרי יסוד הוא ו' קטנה, והקדוש ברוך הוא ו' גדולה עליונה. ולכן כתוב ו"ו, שתי ווי"ם כאחד. והראש של היסוד הזה הוא י'. וכשמתרחקת הגבירה מן המלך והברכות נמנעות מן המלך, והזוג לא נמצא בראש היסוד, נוטל ו' העליון את הראש הזה של היסוד, שהוא י', ומשפיעו אליו, ואז הוא ו"י, ו"י לכל, לעליונים ולתחתונים.

הוא, הקדוש ברוך הוא שם מדורו עם כנסת ישראל. וכל זמן שאין ישראל עושים את רצונו של הקדוש ברוך הוא, אין הקדוש ברוך הוא שם מדורו עם כנסת ישראל. מה הטעם? כי ישראל הוא בנו הבכור של הקדוש ברוך הוא, שכתוב בני בכרי ישראל. האם זו כנסת ישראל, שכתוב (משלי א) ואל תטש תורת אמה.

בא ראה, כל זמן שישראל רחוקים מהיכל המלך, כביכול הגבירה התרחקה עמהם. מה הטעם? כי הגבירה לא הקדימה שבטה לבן הזה להלקותו כדי ללכת בדרך ישרה, כי המלך לא מלקה את בנו לעולמים, אלא משאיר הכל ביד הגבירה להנהיג את ההיכל ולהלקות את בנה ולהנהיגו בדרך האמת כנגד המלך.

וסוד הדבר – שכתוב (משלי לא) דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו, (אמו ודאי) זו בת שבע, והרי נאמר הכתוב (שם י) משלי שלמה בן חכם ישמח אב וכן כסיל תוגת אמו. תוגת אמו ודאי. ראה מה כתוב, בן חכם ישמח אב. בעוד שהבן הזה הולך בדרך ישרה והוא חכם – ישמח אב (כָּלֵל), זה המלך הקדוש למעלה. ישמח אב סתם. נמצא הבן הזה בדרך כושלת – מה כתוב? ובן כסיל תוגת אמו. תוגת אמו ודאי, זו כנסת ישראל. וסוד הדבר כתוב, (ישעיה נ) ובפשעיעם שלחה אמכם.

בא ראה, לא נמצאת שמחה לפני הקדוש ברוך הוא כמו היום שעלה שלמה לחכמה ואמר שיר השירים. אז האירו פני הגבירה, וכא המלך להשרות את מדורו עמה. זהו שכתוב (מלכים א-ד) ותרב חכמת שלמה וגו'. מה זה ותרב? שעלה היפי של הגבירה והתגדלה בדרגותיה על כל שאר הדרגות, כי המלך שם את מדורו עמה. וכל כך למה? כי הוציאה את הבן החכם הזה לעולם (למלך).

ובשהוציאה את שלמה, היא הוציאה לכל ישראל, וכלם היו בדרגות עליונות צדיקים כשלמה (בשלום), שהקדוש ברוך הוא שמח בהם, והם בו. וביום שתקן שלמה את הבית למטה, תקנה הגבירה בית למלך, ושמו מדורם יחד, והאירו פניה בשמחה ושלמות. אז נמצאה שמחה לכל, למעלה ולמטה. וכל כך למה?

בלבי מצד אחר, שהרי שמעתי דברים שלא שמעתי עד עתה. אשרי חלקי!

ערות אשת אביך לא תגלה. מי זו אשת אביך? אמר רבי שמעון, הרי שנינו, כל דברי התורה נסתר ונגלה, כמו שהשם הקדוש נסתר ונגלה, התורה שהיא שם קדוש, כך גם נסתר ונגלה. כאן הכל בנגלה, ידיעה נסתרת כמו שבארנו.

והפסוק הזה הוא כך: אשת אביך – למדנו, כל זמן שהגבירה נמצאת עם המלך והיא מיניקה אותו, נקראת אמה. בעת שגלתה עמה והתרחקה מן המלך, היא נקראת אשת אביך. אשת המלך הקדוש לא נפטרת בגרושין ממנו, היא ודאי אשתו, כמו שכתוב (שם נ) כה אמר ה' אי זה ספר כריתות אִמְכֶם אשר שלחתי. אלא ודאי שהיא אשת המלך, אף על גב שגלתה.

ולכן צוה עליה פעמים – כשישבה עם המלך בזווג אחד, ונקראת אמה, שכתוב ערות אמה לא תגלה, אל תעשה שיתרחקו זה מזו ותשלח על חטאך, כמו שכתוב ובפשעיכם שלחה אִמְכֶם. ואחד כשהיא בגלות עמה וגלתה מהיכל המלך, ונקראת אשת המלך. אף על גב שהתרחקה ממנו, אל תעשה כדי שתזוז מבינה וישלטו בה שונאים, ולא תשמר עליך בגלות. זהו שכתוב ערות אשת אביך לא תגלה. מה הטעם? משום כי ערות אביך הוא. אף על גב שהתרחקה מן המלך, בה השגחת המלך תמיד, וצריך להשמר כנגדה יותר ולא תחטא אליה.

רבי שמעון פתח, (דברים כג) כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנה להצילך וגו'. כי ה' אלהיך – זו השכינה שנמצאת עם ישראל, וכל שכן בגלות, להגן עליהם תמיד מכל הצדדים ומכל שאר העמים כדי שלא ישמידו את ישראל.

שלמדנו, לא יכולים שונאים של ישראל להזיק להם עד שישראל מחלישים כח השכינה מלפני גדולי הממנים של שאר העמים, ואז יכולים להם שונאי ישראל ושולטים עליהם וגוזרים עליהם כמה גזרות רעות. וכשהם שבים אליה, היא משפרת הכח והתקף של שונאי ישראל ונפרעת להם מן הכל.

ועל זה שנינו, מיום שחרבה ירושלים לא נמצאו ברכות בעולם, ואין לה יום שלא מצויים בו קלות, שהרי הברכות מנועות בכל יום. אמר לו, או כך: או"י, או: הו"י. (או וה) מה הוא?

אמר לו, כשהדבר תלוי בתשובה ולא שבים, אז ה' העליונה נוטלת אותם ומשפיעה לוא"ו וי' אליה, כי לא שבים, ואז נקרא הוי. הוי כשהסתלק המלך למעלה למעלה, וצווחים בני אדם ואין משגיח בהם. ואותו העליון אהיה הוא הטמיר, מעלה לו, וי' אליו, כי לא התקבלה תפלתו, אז נקרא אוי, שהרי א' עולה לו וי' (שהיא א' עולה לה' לו' לוי) ואז אין מצויה תשובה, ולכן הסתלקה מהאותיות הללו ה', שהרי לא תלוי בתשובה.

ודאי כשהתרבו יותר חטאי העולם, ותשובה היתה תלויה בראשונה ולא רצו, אזי הסתלקה ה', וא' העלתה את ו' ויו"ד אליו, ונקרא אוי. וכשחרב בית המקדש והתשובה הסתלקה (ולא מעלה), אזי צווחו ואמרו, (ירמיה ו) אוי לנו כי פנה היום. מה זה כי פנה היום? זהו היום העליון, שנקרא תשובה, שהסתלק ועבר ולא מצוי. אותו היום שנודע, לפשט הימין כנגד הרשעים, והרי התפנה מהכל ולא נמצא, ולכן אמרו אוי ולא הוי. כי ינטו צללי ערב, שהרי נתנה רשות לגדולי הממנים של שאר העמים לשלט עליהם.

למדנו, עלתה ו' למעלה למעלה, וההיכל נשרף, והעם גלה, והגבירה גרשה, והבית נחרב. אחר כך שירד וי' למקומו, השגיח על ביתו והנה חרב, בקש את הגבירה, והנה התרחקה והלכה. ראה את היכלו, והנה נשרף. בקש את העם, והנה גלה. ראה את ברכות הנחלים העמקים שהיו שופעים, והנה נמנעו. ואז כתוב, (ישעיה כב) ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרח ולחגר שק. ואז לבשו שמים קדרות.

אוי ו' ה' (ו' י) נמשכו אחד כנגד האחד, וה' העליונה השפיעה את המעינות לצד האחר, והברכות לא נמצאו, שהרי לא נמצאו הזכר והנקבה ולא שרונים כאחד. אזי שאג ישאג על נהו. בכך רבי שמעון, ובכך רבי אלעזר. אמר רבי אלעזר, בכיה תקועה בלבי מצד אחד, ושמחה

רוֹאֶה אֶת פְּנֵי בְּמִרְאֵה אַחַת, וְאֲנִי בּוֹכָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא רְבוּן הָעוֹלָמִים, עַל אוֹתוֹ הַחֲטָא, וּמֵאוֹתָן דְּמַעוֹת רַחֲצֹתֵי פָּנָי. אָמַר רַבִּי אַבְא, אִם לֹא שְׁנַמְנַעָה מִמֶּךָ תְּשׁוּבָה, הִיִּיתִי מַעְבִּיר מִפְּנֵיךָ אֶת אוֹתוֹ הָרָשָׁם, אֲבָל אֲנִי קוֹרֵא עֲלֶיךָ, (ישעיה ו) וְסָר עֲוֹנְךָ וַחֲטֹאתֶךָ תִּכְפֹּר. אָמַר לוֹ, אָמַר שְׁלֹשׁ פְּעָמִים. אָמַר לוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וְהָרָשָׁם עָבַר.

אָמַר רַבִּי אַבְא, וְדַאי אֲדוֹנָךְ רָצָה לְהַעֲבִירוֹ מִמֶּךָ, שְׁוֹדַאי נִמְצְאָתָ בְּתְּשׁוּבָה. אָמַר לוֹ, נִדְרֹתֵי מֵהַיּוֹם הַזֶּה לְעֵסֶק בְּתוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה. אָמַר לוֹ, מַה שְׂמֵךְ? אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר. אָמַר לוֹ, אֵל עֲזָר, וְדַאי שֶׁהַשֵּׁם גּוֹרֵם שְׂאֵלְקִיךָ סִיעַ לָךְ וְהָיָה בְּעֲזָרְךָ. שְׁלַח אוֹתוֹ רַבִּי אַבְא וּבִרְךָ אוֹתוֹ.

בְּפַעַם אַחֲרַת הָיָה רַבִּי אַבְא הוֹלֵךְ אֶל רַבִּי שְׁמַעוֹן, נִכְנָס לְעִירוֹ, מָצָא אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ (תהלים צב) אִישׁ בְּעַר לֹא יִדַע וְכֹסִיל לֹא יִבִּין אֶת זֹאת. אִישׁ בְּעַר לֹא יִדַע וְגו', כִּמְה טַפְשִׁים אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא מְשַׁגְּיחִים וְלֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים לְדַעַת אֶת דְּרָכֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מַה הֵם עוֹמְדִים בְּעוֹלָם, מִי מַעֲכָב אוֹתָם לְדַעַת? טַפְשׁוֹתָם, כִּי לֹא עוֹסְקִים בְּתוֹרָה. שְׂאֵלוֹ עוֹסְקִים בְּתוֹרָה, הֵיוּ יוֹדְעִים אֶת דְּרָכֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְכֹסִיל לֹא יִבִּין אֶת זֹאת, שֶׁלֹּא מִתְּבוֹנֵן וְלֹא יוֹדַע הַהֲנַהֲגוֹת שֶׁל זֹאת בְּעוֹלָם. (שאף על גב) שְׁדָן אֶת הָעוֹלָם בְּדִינָיו וְרוֹאִים אֶת דִּינָיָה שֶׁל זֹאת הַזֶּה שְׂמַגִּיעִים לְבִנְי אָדָם שֶׁהֵם צְדִיקִים, וְלֹא מַגִּיעִים עַל הָרָשָׁעִים הַחַיִּיבִים שְׁעוֹבְרִים עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁכְּתוּב בְּפָרוּחַ רִשְׁעִים כְּמוֹ עֶשֶׂב וְגו'. שְׂאֵת הָעוֹלָם הַזֶּה הֵם יוֹרְשִׁים אוֹתוֹ בְּכָל צְדָדָיו, וְהַדִּינִים לֹא מַגִּיעִים אֲלֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵלְמָלֵא שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ הוֹדִיעַ אוֹתוֹ בְּסוֹף הַכְּתוּב, לֹא הִיִּינוּ יוֹדְעִים, שֶׁכְּתוּב לְהַשְׁמִיד עַדִּי עַד, לְהַשְׁמִיד מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְשִׁיְהִיו עֶפֶר תַּחַת רַגְלֵי הַצְּדִיקִים, שֶׁכְּתוּב (מלאכי ג) וְעִסוֹתָם רִשְׁעִים כִּי יִהְיוּ אֶפֶר תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם.

עוֹד פָּתַח וְאָמַר, (איוב טז) וַיִּקָּם בִּי כַחֲשֵׁי בְּפָנַי יַעֲנֶה. בְּמַה מְדַבֵּר? אֵלֵא אֲשֶׁרִי חָלְקוֹ שֶׁל אָדָם שְׂמַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה לְדַעַת אֶת דְּרָכֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁכָל מִי שְׂמַשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה, כְּאֵלּוֹ הַשְׁתַּדֵּל בְּשִׁמּוֹ מִמֶּשׁ. מַה שְׂמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה הַנְּהַגוֹת, אֵף הַתּוֹרָה גַּם כֵּן. בֹּא וּרְאֵה, מִי שְׁעוֹבֵר עַל

וְעַל כֵּן וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ, שְׂצָרִיךְ אָדָם שֶׁלֹּא יִטְמֵא בְּחֲטָאֵיו וַיַּעֲבֹר עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה. שְׂאָם הוּא עוֹשֶׂה כֶּךָ, מְטַמְּאִים אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וְנִטְמַתְּם בָּם, בְּלֵי א'. וְלִמְדָנוּ, מֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה אֵיבָרִים בְּגוֹף, וְכֹלָם נִטְמְאִים כְּשֶׁהוּא נִטְמֵא. כְּלוֹמֵר, כְּשֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַטְמֵא.

וְעַל כֵּן וְהָיָה מִחֲנִיף קְדוֹשׁ. מַה זֶה מִחֲנִיף? אֵלּוֹ הֵם אֵיבָרֵי הַגּוּף. וְלֹא יִרְאֶה בְּךָ עֲרוֹת דְּבַר, מַה זֶה עֲרוֹת דְּבַר? עֲרוֹה נִכְרִיָּה שְׂזָה (שְׁהוּא) דְּבַר רְמִז, לְדַבֵּר הַזֶּה, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. שְׂאָם כֶּךָ, וְשֵׁב מֵאַחֲרֶיךָ וְדַאי. וְעַל כֵּן עֲרוֹת אֲשֶׁת אֲבִיךָ לֹא תִגְלֶה. מַה הַטְעַם? מִשׁוּם שֶׁכְּתוּב עֲרוֹת אֲבִיךָ הוּא, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ.

לְמִדְּנוּ, עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים מִתְּעַכְבִּים יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת: עַל שְׁעוֹשִׁים קְלוּן בְּשִׁכְנֵיהַ בְּגִלוֹת, וּמִחֲזִירִים פְּנִיָּהם מֵהַשְׁכִּינָה, וְעַל שְׂמִטְמְאִים אֶת עַצְמָם לְפָנֵי הַשְׁכִּינָה, וְאֶת כֹּלָם בְּבָאֲרָנוּ בְּמִשְׁנַתְנוּ.

רַבִּי אַבְא הָיָה הוֹלֵךְ לְקַפּוּטְקִיָּא, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי יוֹסִי. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה בָּא עִם רִשָׁם אֶחָד בְּפָנָיו. אָמַר רַבִּי אַבְא, נִסְטָה מִהַדְרָךְ הַזֶּה, שֶׁהָרִי פָּנָיו שֶׁל זֶה מַעֲיִדִים עָלָיו שְׁעָבַר עַל עֲרוֹה שֶׁל הַתּוֹרָה, כִּי כֶּךָ רִשׁוּם בְּפָנָיו. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי, אִם הָרָשָׁם הַזֶּה הָיָה לוֹ כְּשֶׁהָיָה תִינּוֹק, אִיזוֹ עֲרוֹה תִמְצָא בּוֹ? אָמַר לוֹ, אֲנִי רוֹאֶה בְּפָנָיו שְׂמַעֲיִדִים עַל עֲרוֹה שֶׁל הַתּוֹרָה.

קָרָא לוֹ רַבִּי אַבְא, אָמַר לוֹ, אָמַר דְּבָרְךָ, הָרָשָׁם הַזֶּה שְׂבִפְנֵיךָ מַה זֶה? אָמַר לָהֶם, בְּבִקְשָׁה מִכֶּם, אֵל תַּעֲנִישׁוּ יוֹתֵר אֶת אוֹתוֹ אָדָם, שֶׁהָרִי חֲטָאֵיו גְּרָמוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי אַבְא, מַהוּ? אָמַר לוֹ, יוֹם אֶחָד הִיִּיתִי הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ אֲנִי וְאַחֹתִי, וְשֶׁהִינוּ בְּמִלּוֹן אֶחָד וְשִׁתִּיתִי יַיִן, וְכָל אוֹתוֹ הִלְלֵה אַחֲזִיתִי בְּאַחֹתִי. בְּבִקְרָ קָמְנוּ, וּבְעַל בֵּית הַמִּלּוֹן הִתְקוּטְט עִם אִישׁ אֶחָד, וְנִכְנַסְתִּי בֵּינֵיהֶם, וְקָשְׁרוּ אוֹתִי זֶה מִצַּד זֶה וְזֶה מִצַּד זֶה, וְהָרָשָׁם הַזֶּה הָיָה נִכְנָס לְמַחַ, וְנִצְלַתִּי עַל יְדֵי רוּפָא אֶחָד שְׂיֵשׁ בְּתוֹכְנוּ.

אָמַר לוֹ, מִי הָרוּפָא? אָמַר לוֹ, זֶה רַבִּי שְׂמֵלְאִי. אָמַר לוֹ, אִיזוֹ רְפוּאָה נָתַן לָךְ? אָמַר לוֹ, רְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ. וּמֵאוֹתוֹ יוֹם חֲזַרְתִּי בְּתְּשׁוּבָה. וּבְכָל יוֹם אֲנִי

והולידה, הלכתי אחריה למרעה במדבר, בעוד שאני מנהיג אותה עבר לפני איש אחד, אמר לי, מה שמה של הפרה הזו? אמרתי, מיום שנולדה לא קראתיה בשם. אמר לי, היא נקראת בת שבע אם שלמה, אם תזפה לכפרה. ואני, בעוד שהחזרתי את ראשי, לא ראיתי אותו, וצחקתי מאותו הדבר.

ועבשו שזכיתי בתורה, התעוררתי על הדבר ההוא, ומיום שנפטר מכאן רבי שמלאי, לא היה איש שיאיר לנו בתורה פמותו, ואני פחדתי לומר דבר תורה שלא למדתי. והדבר הזה שהסתכלתי שדבר חכמה הוא, ולא ידעתי. אמר לו, ודאי שזהו דבר חכמה, ורמז עליון הוא למעלה ולמטה.

אבל בא ראה, בת שבע נקראת ממש בסוד החכמה, משום כך פתוב בה הכל בשבע: שבע פרות, שבע שרפות, שבע הזאות, שבעה כבוסים, שבעה טמאים, שבעה טהורים, שבעה כהנים. ומשה ואהרן בחשבון, שפתוב וידבר ה' אל משה ואהרן וגו'. ויפה אמר אותו האיש שאמר בת שבע, והכל הוא סוד של חכמה.

אמר לו, ברוך הרחמן ששמעתי דבר זה, ברוך הוא, שהרי הקדים לי שלום בראשונה לזכות לזה, שפתוב (ישעיה נז) שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה'. כשאני הייתי רחוק, הקדים לי הקדוש ברוך הוא שלום להיות קרוב. קרא עליו רבי אבא, (שמואל א-א כה) אתה שלום ובייתך שלום וכל אשר לך שלום.

ערות אחות אביך לא תגלה. רבי חייא פתח, ואיש אשר יקח את אחתו בת אביו או בת אמו וראה את ערותה וגו'. שם שנינו, מאה ושלושים שנה פרש אדם מאשתו ולא היה מוליד. משהרג קין את הבל לא רצה אדם להזדווג עם אשתו. רבי יוסי אמר, משעה שנגזרה עליו ועל כל העולם מיתה. אמר, למה אני אוליד לבהלה? מיד פרש מאשתו.

ושתי רוחות נקבות היו באות ומזדווגות עמו והולידו. ואותם שהולידו היו המזיקים של העולם, ונקראים נגעי בני אדם, ואלה מסיתים בני אדם ושורים בפתח הבית ובבורות ובכתי הפסא. ועל כן בן אדם שנמצא בפתח ביתו השם הקדוש

דברי תורה, התורה עולה ויורדת ועושה באדם רשומים בפניו, כדי שישתכלו בו עליונים ותחתונים, וכלם שופכים קלות על ראשו.

ולמדנו, כל אותם עיני ה' שהולכים ומשוטטים בעולם לדעת את דרכי בני אדם, כלם זוקפים עינים ומסתכלים בפני אותו האיש, ורואים אותם, וכלם פותחים עליו: וי. אוי לו בעולם הזה, ואוי לו בעולם הבא. הסתלקו מסביב לפלוני, שהרי עדות בפניו, ורוח טמאה שורה עליו. וכל אותם ימים שנמצא רשם בפניו לעדות, אם מוליד בן, הוא שולף לו רוח מצד הטמאה, ואלו הם הרשעים של הדור, עיזי הפנים, שרבונם עוזב אותם בעולם הזה להשמידם לעולם הבא.

שנינו, הצדיק הזכאי הזה שמשתדל בתורה יומם וליילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט אחד של חסד ונרשם לו בפניו, ומאותו רשם פותחים עליונים ותחתונים. כך גם מי שעובר על דברי תורה, מושכים עליו רוח טמאה ונרשם לו בפניו, וממנו בורחים עליונים ותחתונים. וכלם מכריזים עליו: הסתלקו מסביב לפלוני, שעבר על דברי תורה ועל מצוות רבנו. אוי לו ואוי לנפשו! הרי שלף רוח טמאה שנמצאת עמו והורישו לבנו, וזהו שהקדוש ברוך הוא אין לו בו חלק, ועוזב אותו להשמידו לעולם הבא.

אמר לו רבי אבא, יפה אמרת, אבל מנין לך את זה? אמר לו, כך למדתי, ולמדתי שהירשה הרעה הזו יורשים כל בניו, אם לא שישובו, שהרי אין דבר שעומד לפני תשובה. ואני כך למדתי, שרפואה זו נתנו לי פעם אחת, שהייתי רשום בפני, ויום אחד הייתי הולך בדרך ופגשתי צדיק אחד, ועל ידו עבר ממנו אותו הרשם. אמר לי, מה שמך? אמרתי לו, אלעזר, וקרא עלי אלעזר אחר. אמר לו, ברוך הרחמן שראיתי אותך וזכיתי לראותך בזה. אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא. (אמר לו) אני הוא שפגשתי בך.

השתפח לפניו והביאו לביתו. התקין לפניו חלת (טרבוסא) לחם ובשר של עגלה משלשת. אחר שאכלו, אמר לו אותו האיש: רבי, אמר לי דבר אחד, פרה אדמה יש לי, אמו של העגל שאת בשרו זה עתה אכלנו, ויום אחד טרם שהתעברה

אותה לפני הקדוש ברוך הוא, ושם נחקקים (לומדים) לפניו.

משום כך התורה מזהירה את בני האדם, והתקדשותם והייתם קדשים, ודאי. אם נמצא אדם קדוש, לא פוחד ממנה, שאז מזמין הקדוש ברוך הוא את אותם שלשת המלאכים הקדושים שאמרנו, ושומרים את אותו התינוק, והיא לא יכולה להרע לו. זהו שכתוב לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. מה הטעם לא תאנה אליך רעה? משום שפי מלאכיו יצוה לך. וכתוב כי בי חשק ואפלטתו.

שאם אדם לא נמצא קדוש, ושולף רוח מצד הטמאה, אזי היא באה וצוחקת עם אותו תינוק. ואם היא הורגת אותו, היא נשאבת לאותה הרוח ולא זזה ממנה לעולמים. ואם תאמר, אותם האחרים שהרגה אותם והזדמנו לפנייה הם אותם שלשה קדושים, ונוטלים ממנה אותה הרוח, הרי לא נמצאו בצד הטמאה, למה היא שולטת להרג אותם? אלא זה כשהאיש הזה אינו מתקדש, אבל לא מתכונן להטמא ולא נטמא, כי כך היא יכולה לשלט בגוף ולא ברוח.

ולפעמים נמצא שיוצאת נעמה לעולם להתחמם עם בני אדם, ונמצא אדם בקשר (בקשוי) של תשוקה עמה, ומתעורר משנתו, ואוחז באשתו ושוכב עמה, והרצון שלו באותה תשוקה שהיתה לו בחלום, אז אותו הבן שמוליד בא מצדה של נעמה, שהרי בתשוקה שלה זה נמצא. כשיוצאת ליליית ורואה אותו, היא יודעת הדבר ונקשרת בו, ומגדלת אותו כמו האחרים בני נעמה, ונמצאת עמו זמנים רבים ולא הורגת אותו.

זהו איש, שבכל לבנה ולבנה נחסר, ולא מתיאשת ממנו לעולמים, שהרי בכל לבנה ולבנה כשהיא מתחדשת בעולם, ליליית יוצאת, ופוקדת על כל אלה שהיא מגדלת וצוחקת בהם, ואז אותו האיש פגום באותו זמן. אשריהם הצדיקים שמתקדשים בקדשת המלך, עליהם כתוב, (ישעיה 50) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו'.

את הדברים הללו גלה שלמה המלך בספרו של אשמדאי המלך, ומצאנו בו אלף וארבע מאות

שדי בכתרים עליונים, כלם בורחים ומתרחקים ממנו. זהו שכתוב (תהלים צא) ונגע לא יקרב באהלך. מה זה ונגע לא יקרב? אלו נגעי בני אדם.

ולמרנו, בשעה שירד אדם בדיוקן עליון, בדיוקן קדוש, וראו אותו עליונים ותחתונים, כלם קרבו אליו והמליכוהו על העולם הזה. לאחר שבא הנחש על חוה והטיל בה זמה, אחר כך הולידה את קין, ומשם (נתיחסו) נתחייבו כל דורות הרשעים בעולם. ומדור השדים והרוחות משם נמצאו, ומצדו. ומשום כך כל השדים והרוחות, חצי יש בהם מבני אדם שלמטה, וחצי ממלאכים עליונים שלמעלה. וכן כשנולדו מאדם אותם אחרים, כלם נמצאו כגון זה – חצי מהתחתונים, וחצי מהעליונים.

אחר שנולדו מאדם, (חזרו לו קצת מאותן רוחות שיצאו מתשוקתו בחלום) הוליד מאותן רוחות בנות שדומות ליפי העליונים וליפי התחתונים, ועל זה כתוב, (בראשית 1) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טבת הנה וגו', וטעו כלם אחריהן. וזכר אחד נמצא שבא לעולם מרוחו של צד קין, וקראו לו תובל קין, ונקבה אחת יצאה עמו, והיו הבריות טועים אחריה, ונקראת נעמ"ה. ממנה יצאו רוחות ושדים אחרים, והם תלויים באויר ומודיעים דברים לאותם אחרים שמצויים למטה.

ותובל קין הזה הוציא כלי זין להרג לעולם, ונעמה הזו התרעשה ברגשה, ונדבקה בצדה. ועד עכשו היא קימת, ומדורה בין שאון הים הגדול, ויוצאת וצוחקת עם בני אדם, ומתחממת מהם בחלום באותה התשוקה של אדם, ונדבקת בו. תשוקה היא נוטלת, ולא יותר. ומאותה תשוקה היא מתעברת, ומוציאה מינים אחרים לעולם.

והבנים הללו שמולידה מבני אדם נמצאים כנגד נקבות בני האדם, ומתעברות מהם ומולידות רוחות, וכלם הולכים אל לילית הראשונה, והיא מגדלת אותם. והיא יוצאת לעולם ורוצה תינוקותיה. ורואה תינוקות של בני אדם ונדבקת להם להרג אותם, ולהשאב לרוחות תינוקות בני האדם, והולכת עם אותה הרוח (תינוק), ומזדמנים שם שלש רוחות קדושות, וטסים לפנייה, ונוטלים ממנה אותה הרוח (תינוק), ומניחים

העליון, והתחברו וא"ו עם ה"א. מי גרם להם?
חסד הוא. חסד הוא ודאי. שחברם כאחד.

יו"ד עם ה"א עליונה, אין תלוי חבורן בחסד, אלא
חבורן תלוי במזל, וחביבותן, שלא נפרדות
לעולמים. יו"ד נקשרת לה"א, וה"א נקשרת לוא"ו,
וא"ו נקשרת בה"א, וה"א נקשרת בכל. והכל הוא
קשר אחד ודבר אחד. לא נפרדות זו מזו לעולמים.
כפיכך מן שגורם את הפרוד כאלו החריב עולם,
ונקרא ערות הכל.

ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא להשיב
שכינה למקומה, ושימצא הכל בזווג
אחד, שכתוב (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד
ושמו אחד וגו'. ואם תאמר, עכשו אינו אחד?! לא,
שהרי עכשו הרשעים של העולם גרמו שלא ימצא
אחד, שהרי הגבירה התרחקה מן המלך, ולא
נמצאים בזווג. האם העליונה התרחקה מהמלך ולא
מיניקה אותו.

בי מלך בלי גבירה לא מתעטר בעטרותיו עמה (של
האם) כמו בראשונה כשהתחבר עם הגבירה,
שעטרה אותו בכמה עטרות, בכמה זהרים בעטרות
קדושות עליונות, שכתוב (שיר ג) צאינה וראינה
בנות ציון במלך שלמה וגו', שהזדוג עם הגבירה,
אז עטרה אותו האם העליונה פראוי. וכעת שאין
נמצא המלך עם הגבירה, אזי האם העליונה נוטלת
את כתרה (עטרתה) ומונעת ממנו את מעינות
הנחלים, ולא נמצא בקשר אחד. כפיכך אינו
בנמצא אחד.

ובזמן שתשוב הגבירה למקום היכלה והמלך
יזדוג עמה בזווג אחד, אז יתחבר הכל
כאחד בלי פרוד. ועל זה כתוב, ביום ההוא יהיה ה'
אחד ושמו אחד. ביום ההוא, בזמן שתשוב הגבירה
להיכל, אז הכל ימצא אחד בלי פרוד. ואז – (עובדיה
א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט וגו'.

שלמדנו, אמר רבי שמעון, לא תכנס הגבירה
בשמחה להיכלו עד שתדון מלכות
עשו ותקח ממנו נקמות שגרמה כל זה. אחר כך
תזדוג עם המלך ותהיה שמחה שלמה. זהו שכתוב
ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו –
בראשונה, ואחר כך – והיתה לה' המלוכה. מי

וחמשה מיני טמאה שנטמאים בהם בני אדם. את
זה גלה אשמדאי למלך שלמה.

אוי להם לבני אדם, שכלם אטומים וסתומי
עינים, ולא יודעים ולא שומעים ולא
משגיחים איך הם עומדים בעולם. והנה עצה
ורפואה לפניהם, ואינם מסתכלים. שהרי אין
אנשים יכולים להנצל אלא בעצה של התורה,
שכתוב (דברים כג) כי יהיה בך איש אשר לא טהור
מקרה לילה. אשר לא יהיה טהור דוקא, מקרה
לילה דוקא, והרי בארנו את הדברים בעצת התורה
הקדושה. שפך כתוב בתורה הקדושה, והתקדשתם
והייתם קדשים כי אני ה' אלהיכם.

למדנו, אחר שהסתלקו קיץ והכל, חזר אדם
לאשתו, והתלבש ברוח אחרת, והוליד
את שנת. מכאן התייחסו דורות הצדיקים בעולם,
והגדיל הקדוש ברוך הוא את החסד בעולם, ולכל
אחד נולדה עמו נקבה, שיתישב העולם כמו
שלמעלה. והרי פרשה החברים בסתם משנה,
שכתוב ואיש אשר יקח את אחת או בת
אמו וגו', חסד הוא. חסד הוא ודאי. ואחר ששרה
החסד, יצאו גזעים ושרשים מתחת למעלה, ונפרדו
הענפים, והקרוב התרחק. אז גדל הענף וכא
להתחבר בזווג אחד עם האילן. זה בראשונה, וזה
בסתור העולם, משום שכתוב (תהלים פב) אמרתי
עולם חסד יבנה. אבל מכאן והלאה, אנשים
שימצאו בו – ונכרתו לעיני בני עמם.

למדנו, ערות אחות אביך, כמו שנתגלה בנסתר.
כתוב (הושע יד) כי ישרים דרכי ה' וצדיקים
ילכו בם וגו'. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים
דרכי הקדוש ברוך הוא והולכים בהם ונודעים
אליהם. אשרי חלקם.

למדנו, התעברה ה' עליונה באהבה וחביבות
שאין נפרד ממנה יו"ד לעולמים.
התעברה והוציאה וא"ו, אחר כך עמד לפניה
והיניקה אותו, וזו (וידן בעולם) הוא"ו כשיצאה, בת
זווג יצאה עמו. בא החסד והתעורר אליו, והפריד
אותם, ויצאו גזעים מתחת למעלה, והתפשטו
ענפים והתרבו, ונעשתה ה"א תחתונה. והתרבתה
בענפיה למעלה למעלה, עד שהזדווגה באילן

לְעוֹלָמִים. יְרוּשָׁלַיִם שְׁלֵמָה נִקְרְאת אַחַת אִמָּךְ, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (תהלים קכב) יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שְׁחֻבְרָה לָהּ יַחְדָּו וְגו'. מֵה זֶה שְׁחֻבְרָה לָהּ יַחְדָּו? כִּדִּי שִׁזְדוּג עִמָּה הַמֶּלֶךְ מִשְׁשָׂה צְדָדִים, בְּכָל צְדָדֵי הַמֶּלֶךְ, בְּדַרְגַת הַצְדִיק, וְכָל כְּתָרֵי הַמֶּלֶךְ שְׁכֻלִים בּוֹ. וְהֵינּוּ שְׁחֻבְרָה לָהּ יַחְדָּו.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, שֶׁשֶׁם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יִהוּ. מִי הַשְׁבָּטִים? אֵלּוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר תַּחֲוֹמִים שֶׁנִּפְרָדִים מֵאוֹתוֹ אֵילָן גָּדוֹל וְחִזֵּק שֶׁיִּרְשׂ אוֹתָם מִצַּד הָאֵב וְהָאֵם. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב שְׁבָטֵי יִהוּ, מִיפֵי הַעֲדוּת שֶׁמַּעִיד הַבֶּן הַקְּדוֹשׁ, (שְׁמַעִיד אָבָא וְאִמָּא בִּפְנֵי הַקְּדוֹשׁ) שְׁכֵתוֹב שְׁבָטֵי יִהוּ עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְהֵם נִהְרֹת עִמָּקִים שְׁשׁוּפְעִים וְנִמְשָׁכִים מִן י"ה. וְהַכֹּל (וְכָל כֶּף לְמָה?) לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'. כִּי שָׁמָּה יֵשְׁבוּ כְּסָאוֹת לְמִשְׁפָּט כְּסָאוֹת לְבֵית דֹּד, לְרִשְׁת אֶת הַמַּלְכוּת הַקְּדוּשָׁה הוּא וּבְנָיו לְדוֹרֵי דוֹרוֹת, וְזוּהֵי הַשִּׁירָה שֶׁאָמַר דָּוִד עַל הַמַּלְכוּת הַעֲלִיּוֹנָה הַקְּדוּשָׁה.

רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, הַכֹּל בְּסוּד עֲלִיּוֹן הוּא, לְהִרְאוֹת שְׁמֵי שְׁפּוּגִים לְמַטָּה – פּוֹגֵם לְמַעְלָה. עֲרוֹת כְּלִתְף לֹא תִגְלָה, שֶׁשְׁנִינּוּ, עוֹנֵתָן שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מִשְׁבֵּת לְשֵׁבֶת. מִכִּיּוֹן שִׁזְדוּעִים אֶת סוּד הַדְּבָר וִיכּוֹנוּ אֶת הַלֵּב, וְיִמְצֵא רְצוֹנָם שְׁלָם, וְהַבְּנִים שְׁמוּלִידִים נִקְרְאִים הַבְּנִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ. וְאִם אֵלֶּה פּוֹגְמִים דְּבָר לְמַטָּה, כְּכִיכּוֹל הֵם פּוֹגְמִים בְּכֹלָה שְׁלֵמַעְלָה, וְאִז כְּתוֹב עֲרוֹת כְּלִתְף לֹא תִגְלָה. זֶה בְּשִׁבִיל אֵלּוּ שִׁזְדוּעִים אֶת דִּינֵי הַתּוֹרָה. שְׂאֵר הָעַם אוֹתוֹ שְׁבַנְגְלָה, כְּלִתְף מִמֶּשׁ, וּבַחֲטָא הַזֶּה הַשְּׁכִינָה מְסַתְּלֶקֶת מִבִּינֵיהֶם.

לְמַדְנּוּ, נִחְקֵק הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּצְדָדִים יְדוּעִים, בְּאוֹתֵיּוֹת רְשׁוּמוֹת שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם (י' בֵּא, א' בֵּי, י' בְּב, ב' בֵּי, י' בֵּא, ב' בֵּה, ו' בְּג, י' בֵּה, י' בְּג, ה' בֵּי, ג' בֵּה, ה' בְּד) י' בֵּא, א' בֵּי, י' בְּב, ב' בֵּי, י' בֵּא, ה' בְּג, יו"ד בֵּה, א, יו"ד בְּגִימ"ל, ה"א בְּיו"ד גִּימ"ל בֵּה, א, ה"א בְּדל"ת. כֵּלָן נִחְקְקוֹת בְּיו"ד, יו"ד מַעְלָה אוֹתָן.

ה"א כְּלוּלָה בְּיו"ד, מִמֶּנּוּ יוֹצֵאת, אִז מַעֲטָרִים אֶת הָאֲבוֹת. נִפְתַּחַת ה"א בְּנִחְלִים שְׁלָה, וּמַעֲטָרַת אֶת רֹאשׁ הו', שֶׁשֶׁם שְׁרוּיִים הָאֲבוֹת.

י' כּוֹלְלַת שֵׁשׁ אוֹתֵיּוֹת, וְאֶת כָּלָם כּוֹלְלַת יו"ד. יו"ד נִחְקְקַת בְּגִלּוּפֵיהָ, וְעוֹלָה לְהַתְעַטֵּר בְּשְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה

הַמְּלוּכָה? זֶהוּ הַגְּבִירָה. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב וְהִתְהַלֵּךְ הַמְּלוּכָה. וְאַחַר שִׁזְדוּגוֹ כְּאֶחָד מֵה כְּתוֹב? וְהִיָּה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד.

עֲרוֹת אַחֵי אַבִּיךָ לֹא תִגְלָה, שָׁנָה רַבִּי יְהוּדָה – זֶהוּ יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה. וְאַחַת אִמָּךְ – זֶה יְרוּשָׁלַיִם שְׁלֵמָה. בְּחֻטָּאִים הִלְלוּ יִגְלוּ יִשְׂרָאֵל לְבֵין הָעַמִּים וְתַחֲרַב יְרוּשָׁלַיִם לְמַטָּה. וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, אֶהְבֵּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁקְרָא לְיִשְׂרָאֵל אַחִים, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קכב) לְמַעַן אַחֵי וְרַעֲי אֲדַבְּרָה נָא וְגו'. (וּבִאֲרַנּוּ הַדְּבָרִים, וְשֵׁם (דְּכָרִים שֵׁם) בֵּת בְּנָה וּבֵת בִּתָּה. וְאָף עַל גֵּב שֶׁהֵם בְּנִגְלָה וּבְנִסְתָּר וְכֵן אַחֲרָיו. שֶׁהָרִי הָעוֹלָם צָרִיךְ לָהֶם, וְהֵם יֵשׁוּב הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (מְשַׁלֵּי כו) רַעֲךָ וְרַע אַבִּיךָ) וְזֶה סוּד הַדְּבָר. שֶׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם אַחֵי, לְמָה רַעֲי? וְאִם רַעֲי, לְמָה אַחֵי? אֵלֹא לְמַדְנּוּ, אוֹתוֹ דְּבָר שְׁלֹא סָר לְעוֹלָמִים נִקְרָא רַע, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר רַעֲךָ וְרַע אַבִּיךָ אֵל תַּעֲזֹב. וְזֶהוּ סוּד הַדְּבָר שֶׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה נִקְרְאת רַעֲיָה, כִּי לֹא זִזָּה אֶהְבֵּת הָאֵב מִמֶּנָּה לְעוֹלָמִים. וְהָאֵם הַתַּחְתּוֹנָה נִקְרְאת כְּלָה, וְנִקְרְאת אַחֹת, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרַנּוּ (שִׁיר ח) אַחֹת לָנוּ קִטְנָה.

וְהֵינּוּ סֵתֵם מִשְׁנָה שְׁלָנוּ, שְׁכֵתוֹב כְּאֵן עֲרוֹת אַחֹתְךָ בֵּת אַבִּיךָ אוֹ בֵּת אִמָּךְ. כִּיּוֹן שֶׁאָמַר בֵּת אַבִּיךָ, מֵה זֶה אוֹ בֵּת אִמָּךְ? אֵלֹא, אִם הִיא נִמְצֵאת מִצַּד הָאֵב, נִקְרְאת חֲכָמָה. וְאִם מִצַּד הָאֵם, נִקְרְאת בִּינָה. וְעַל כָּל פְּנִים, בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף, הִיא נִמְצֵאת מִהָאֵב וְהָאֵם. שֶׁהָרִי יו"ד אֵינָה זִזָּה מֵה' לְעוֹלָמִים. וְזֶהוּ סוּד הַדְּבָר, מוֹלְדֵת בֵּית – מִצַּד הָאֵב. אוֹ מוֹלְדֵת חוּץ – מִצַּד הָאֵם.

סדר הלימוד ליום יא אייר [יום 218 בשנה]

רַבִּי אָבָא אָמַר, (מְשַׁלֵּי כד) בְּחֲכָמָה יִבְנֶה בֵּית. מִי הַבֵּית שֶׁנִּבְנָה בְּחֲכָמָה? הֲוִי אוֹמַר זֶה הַנְּהַר שִׁיּוּצָא מֵעַדְנָן. מִשׁוּם כֶּף מוֹלְדֵת בֵּית אוֹ מוֹלְדֵת חוּץ, כְּשִׁיּוּצָאָה מו', כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב (בְּרַאשִׁית ב) עֲצָם מֵעֲצָמֵי וּבִשָּׁר מִבִּשְׂרֵי. וְכְתוֹב וַיִּקַּח אַחַת מִצְלַעֲתָיו, וְזֶהוּ מוֹלְדֵת חוּץ, מִמָּקוֹם שֶׁל זַעִיר אֲנַפִּין נִמְצָא, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר.

וְעַל זֶה אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יִשְׂרָאֵל נִקְרְאִים אַחִים לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁלֹא סָרָה אֶהְבֵּתָם

בין קדושים, וכלם לא יכלו להתקרב אליו, כאשר יוקדת וגחלי אש. שאם לא כף, מי היה לו למשה לעמד ביניהם? אלא אשרי חלקו של משה, שהרי כשהתחיל לדבר עמו הקדוש ברוך הוא, רצה לדעת את שמו הקדוש (שמותיו הקדושים), נסתר ונגלה, בכל אחד ואחד פראוי, ואז נדבק וידע יותר מכל בני העולם.

בא ראה, בשעה שעלה משה לתוך הענן הנכבד, נכנס לבין קדושים. פגע בו מלאך אחד בשלהבות אש, בעינים לוהטות, וכנפיו שורפות. רצה לשאף אותו לתוכו. ושם אותו מלאך גבריאל (גזריא"ל) (גזרנא"ל). אז הזכיר משה שם קדוש אחד שהיה חקוק עם שמים עשרה אותיות, והזדעזע והתרגש, עד שעלה משה ביניהם, וכן לכל אחד ואחד. אשרי חלקו, והרי בארנו את הדברים.

ערות אשה ובתה לא תגלה. למדנו, בתקוני הגבירה בארנו את העריות הללו, אף על גב שהם (עריות הם) בנגלה ובנסתר, ושם בת בנה ובת בתה. שהרי העולם צריך אותם, והם ישובו של עולם, כמו שבארנו. ומי שמגלה ערוה אחת מהן, אוי לו ואוי לנפשו, שהרי גלה בשביל זה עריות אחרות.

ולמדנו, הדבור האחרון של עשר האמירות של התורה – (שמות כ) לא תחמד אשת רעה, כי זהו הכלל של כלם. ומי שחומד אשה אחרת כאלו עבר על כל התורה. ברם, אין דבר שעומד לפני תשובה, וכל שכן אם קבל ענשו כמו דוד המלך. אמר רבי יוסי, שנינו, כל מי שחטא ופרש מאותו חטא, התשובה מועילה לו יותר. ואם לא, לא עולה בידו תשובה ולא מועילה לו. אם כן, אז איך דוד לא פרש מבת שבע לאחר מכן? אמר לו, בת שבע היתה שלו, ואת שלו הוא לקח, שהרי מת בעלה.

שלמדנו, מזמנת היתה בת שבע לדוד מיום שנברא העולם, ומה עכב אותו? שנשא את בתו של שאול המלך, ואותו יום נשא אותה אוריה ברחמים, אף על גב שלא היתה שלו. אחר כך בא דוד ונטל את שלו. ועל שדוד דחק את השעה לפני הקדוש ברוך הוא להרג את אוריה ולעשות כן, הרע לפניו, והעניש את דוד, שהרי

אותיות אחרות, ממנו יוצאות עשר אמירות בגלופים שלו, וכלם שבילים של הדרך העליונה, (של דרכי התורה) הנכבדה מהכל. אזי ה"א אחרת נכללת מכלם, חקוקה מצד מתנוח (מתיוחדת) טמיר להוליד למטה.

נחקקו (נחלקו) כלם בארבעים ושנים אותיות, ואת כלם פרשנו במשנתנו, וכלם עולים לראש המלך.

שבע שבתות שלמות מתפרשות בשבעים אותיות. שבעים ושנים עלו, והן עלו באות ו' (יו"ד), ושמות בפרשת ויהי בשלח פרעה בפסוק ויסע ויבא ויט. כשהשכינה נוטלת ושבעה רשומים נרשמו בה, מתעלות שבע ממנה במעשים רשומים. למדנו שהתעלו האותיות ברשמים ידועים ודרכים סתומות, פרט לצדיקי אמת, עמודי העולם.

אמר רבי שמעון לרבי אלעזר, בא ראה, עשרים ושנים האותיות שחקוקות בתורה, כלן מתפרשות (מאלו) בעשר האמירות הללו, כל אמירה ואמירה מאותן העשר, שהן כתרי המלך, כלן חקוקות באותיות ידועות (אחרות). משום כך השם הקדוש מתכסה באותיות אחרות, וכל אמירה מלוה לאמירה יותר עליונה את אותיותיה, משום שנכללות זו עם זו. ולכן את השם הקדוש חקקנו אותו באותיות אחרות, משום שהתכסו זו בזו וזו בזו, עד שכלן נקשרות כאחת.

ומי שרוצה לדעת את צרופי השמות הקדושים, שידע את אותן האותיות הרשומות בכל כתר וכתר, ואז ידע ויתקיים בכל. והרי חקקנו אותם בכל אותן האותיות שרשומות וידועות בכל כתר וכתר מהספר העליון של שלמה. וכך עלה בדינו, והחברים חקקו אותם, (ולחברים גלינו אותם) ויפה הוא. שהרי כל כתר וכתר מלוה לחברו את אותיותיו, כמו שבארנו, ולפעמים שלא צריך אלא באותיות אותם שרשומים בו. וכלם ידועים לחברים, והרי בארנו אותם.

אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם ומגלה להם סודות עליונים של שמו הקדוש, שלא גלה לעליונים קדושים, ועל זה יכל משה להתעטר

הדינים הקשים לרדת לעולם, ואל אשה בנדת טמאתה וגו'. כאן כתוב (תהלים כה) סוד ה' ליראיו, ובאדרא (ובדור הזה) הקדושה נאמר, כאן הצטרכנו לגלות, שהרי למקום הזה הסתלק.

ששנינו, בשעה שהנחש התקיף של מעלה התעורר בשביל חטאי בני האדם, התחיל להתחבר עם נקבה והטיל בה זהמה, נפרד ממנה הזכר, משום שהרי נטמאה ונקראת טמאה, ואין ראוי לזכר לקרב אליה. שאוי אם הוא נטמא עמה בזמן שהיא טמאה.

ולמדנו, מאה עשרים וחמשה מיני טמאה ירדו לעולם שאחוזים מצדו של הנחש החזק, ושבעה ועשרים גדולים מהם נאחזים בנקבות ונדבקים בהם. אוי למי שיקרב אליה באותו זמן, שמי שיקרב עמה, מראה פגם למעלה, שהרי בחטא הזה מתעורר הנחש הקשה למעלה ומטיל זהמה במקום שלא צריך, ומתחבר עם הנקבה, וגדלות שערותיו של הזכר, והנקבה נטמאת, ושערה גדול וצפרניה גדולות, ואז הדינים שורים להתעורר בעולם ונטמאים הכל. זהו שכתוב (במדבר יט) כי את מקדש ה' טמא, מקדש ה' נטמא בחטאי בני האדם.

למדנו, מה שכתוב (בראשית ג) ואיכה אשית בינה ובין האשה, ארבעה ועשרים מיני טמאה הטיל הנחש בנקבה כשהתחבר עמה, כחשבון ואיכה, ועשרים וארבעה מינים (דינים) מתעוררים למעלה, ועשרים וארבעה למטה. ושער גדול וצפרנים גדולות, ואז מתעוררים הדינים בכל. ולמדנו, כשרוצה אשה להטהר, צריכה לספר אותו שער שגדל ביום שהיא טמאה, ולספר את צפרניה, וכל אותה זהמה שבהן.

שלמדנו בסודות הטמאה, שזהמת הצפרנים מעוררת זהמה אחרת, ומשום כך צריכים גניזה, ומי שמעבירם לגמרי, כאלו העיר חסד בעולם. שלמדנו, אין צריך אדם לתת זכר למינים רעים. ששנינו, אלף וארבע מאות וחמשה מינים רעים נאחזים באותה הזהמה שהטיל הנחש החזק, וכלם מתעוררים באותה זהמת הצפרנים.

ואפלו מי שרוצה, יעשה בהם כשפים לבני אדם, משום אותם שתלויים בהם. ומי

הקדוש ברוך הוא רצה להשיבה לדוד, לקיים לו את המלכות הקדושה העליונה. וכשהשתוקק, לשלו השתוקק.

למדנו, אמר רבי יוסי, מהו שכתוב אני ה' - אני ה' עתיד לתן שכר טוב לצדיקים לעתיד לבא. אני ה' עתיד להפרע מן הרשעים לעתיד לבא, אותם שכתוב בהם הפשעים בי. כתוב אני ה', וכתוב (דברים לב) אני אמת ואחיה. אף על פי שאני במדת הרחמים, הרשעים הופכים אותי למדת הדין. שלמדנו, שם מלא - ה' אלהים. זכו - ה', ואם לא - אלהים. אמר רבי שמעון, הרשעים עושים פגם למעלה. איזה פגם? כמו שבארנו פגם ממש, והרי נתבאר.

למדנו, כתוב ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה. שנה רבי יהודה, דור שרבי שמעון בר יוחאי שרוי בתוכו, כלם צדיקים, חסידים, כלם הם יראי חטא, ושכינה שורה ביניהם, מה שאין כן בדורות אחרים. משום כך הדברים הללו מתפרשים ולא נטמנים. בדורות אחרים לא כן, ודברים של סודות עליונים לא יכולים לגלות, ואותם שיודעים פחדים. שכאשר היה רבי שמעון אומר סוד הפסוק הזה, עיני כל החברים נבעו דמעות, וכל הדברים שאמר היו בעיניהם גלויים, כמו שכתוב (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידת.

שיום אחד שאל רבי ייסא, אמר, ביצה של אמת (מדה) שיצאה מעוף ששוי (שנורק) באור, והתבקעה לארבעה צדדים, שנים עולים מהם, ואחד מתנמך, ואחד רובץ במרפץ (מבועי המעין) של הים הגדול. אמר רבי אבא, עשית לפני רבי שמעון קדש חל, שהרי כתוב פה אל פה אדבר בו. אמר לו רבי שמעון, טרם שתתבקע הביצה, תסתלק מן העולם. וכך היה באדרא של רבי שמעון.

למדנו, בימי רבי שמעון היה אומר אדם לחברו: פתח פיך ויאירו דבריך. אחר שנפטר רבי שמעון, היו אומרים: (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך.

למדנו, אמר רבי שמעון, אם בני העולם מסתכלים במה שכתוב בתורה, לא יבואו להרגיז לפני רבונם. למדנו, כשמתעוררים

הקרבן הזה הוא למעלה, כדי שהכל יתבשם ותמצא שמחה בעולם, ועל כן הביאו עלי כפרה, דבר מדיק.

למדנו, כתוב (כמדבר כח) עלת שבת בשבתו על עלת התמיד, שצריך לכוון את הלב למעלה למעלה יותר מבשאר הימים. ועל זה על עלת התמיד דוקא. למדנו, כתוב בחנה (שמואל-א א) ותתפלל חנה על ה', על דוקא, משום שהבנים תלויים במזל הקדוש, כמו שבארנו. ואין לה דבר בתורה או אות קטנה בתורה שלא רמוזה בחכמה העליונה, ותלויים ממנה תלי תלים של סודות החכמה העליונה. זהו שכתוב (שיר ה) קוצותיו תלתלים, והרי נתבאר.

רבי יוסי מציא את רבי אבא שהיה יושב וקורא את הפסוק שכתוב, (תהלים נה) השלף על ה' יהבך, על דוקא. שהרי מזונות תלויים במזל. רבי יהודה היה קורא, (שם לב) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא. על זאת ודאי. לעת מצא, הרי בארנו. אבל לעת מצא, כמו שכתוב (ישעיה נה) דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב. דבר אחר לעת מצא – בשעה שנהרות שופעים ונמשכים, והאבות נהנים, והכל מתברכים. רק לשטף מים רבים, מי זה השטף מים רבים? זהו עמק הנחלים והנהרות, שמי יזכה לו ומי יזכה להתקרב ולעלות לשם. זהו שכתוב בו, (תהלים לה) רק לשטף מים רבים אליו לא גיעו, שהרי לא זוכים ולא יכולים.

רבי יצחק אמר, כתוב (שם כז) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש וגו'. אשריהם הצדיקים שפמה גנזים עליונים שמורים להם באותו העולם, שהקדוש ברוך הוא משתעשע עמם באותם העולמות, כמו שבארנו בנעם ה', והרי נתבאר. רבי חזקיה אמר, מכאן (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. יעשה?! תעשה היה צריך להיות! אלא יעשה ודאי. הינו (שם לח) יוסף על ימיו חמש עשרה שנה. והינו השלף על ה' יהבך. וכתוב ותתפלל על ה'. והכל אחד.

אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. עליהם כתוב (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסוד עלימו ויעלצו בך אהבי שמך. וכתוב (שם קמ) אך צדיקים יודו לשמך ישבו

שמעבירם, כאלו הרבה חסד בעולם, ודינים רעים לא נמצאים, ותעבר אותה זהמה וצפרניה שרשומות בה. שלמדנו, מי שדורך ברגלו או בנעלו עליה, יכול להנזק. ומה בשירי השירים של הזהמה שלמעלה כף – אשה שמקבלת ומתחברת עם הנחש והטיל בה זהמה על אחת כמה וכמה. אוי לעולם שמקבל ממנה אותה זהמה. משום כן, ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב.

אמר רבי שמעון, אמר הקדוש ברוך הוא: הביאו עלי כפרה בראש חדש. עלי ודאי, כדי שיעבר אותו הנחש ויתבשם מי שצריך. עלי, כמו שכתוב (ישעיה ו) שרפים עמדים ממעל לו. ועל זה כתוב בקרח, (כמדבר טז) הנעדים על ה', שבגללם מתעורר מי שמתעורר שבא מצדם. אף כאן הביאו עלי כפרה, עלי ממש, כדי שיתבשם ויעבר ולא ימצא הנחש במקום ששורה. וכל כף למה? על שמעטתי את הירח ושולט בה מי שלא צריך. ומשום כן כתוב, ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב.

אשרי הדור שרבי שמעון בן יוחאי שרוי בתוכו. אשרי גורלו בין עליונים ותחתונים. עליו כתוב (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך בן חורים. מהו בן חורים? שזוקף ראש לגלות ולפרש דברים ואינו פוחד. כזה שהוא בן חורין, ויאמר מה שהוא רוצה ולא פוחד. מי זה מלכך? זה הוא רבי שמעון בן יוחאי, בעל התורה, בעל החכמה. שכשהיה רבי אבא והחברים רואים את רבי שמעון, היו רצים אחריו ואומרים: (הושע יא) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג.

אמר רבי שמעון, כתוב (ישעיה טו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו. למה שקול זה בזה? אלא הכל בדרגה אחת עולה. זה מזדוג עם זה, ושמחה של זה עם זה לא נמצאת, אלא כשמתגלה העתיק הקדוש, אז זוהי חדות הכל. ושנינו, כתוב (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת, ליום השבת ממש. השבח שמשבח הקדוש ברוך הוא, אזי נמצאת שמחה, ונשמה מתוספת. שהרי העתיק התגלה, והזווג יזדמן.

אף כן בחדוש הלבנה, שהרי מאיר השמש בשמחת האור של העתיק למעלה. משום כן

מלמעלה, וכל בניהם הם צדיקי אמת, ונקראים בני המלך, בנים קדושים.

אוי להם לרשעים, שכלם חצופים ומעשיהם חצופים, ומשום כך יורשים בניהם נפש חצופה מצד הטמאה, כמו שכתוב ונטמתם בם. בא להטמא - מטמאים אותו. אל תהיו כסוס כפרד, שהם בעלי זנות (של טמאה) על הכל. אין הבין, שלא ישתדלו אנשים בדרך הזו. שאם כך, כתוב כאן אין הבין, וכתוב שם (ישעיה נו) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רעים לא ידעו הבין. כלומר, יהיו מזדמנים אותם שנקראים עזי נפש. מה הטעם? משום שלא ידעו הבין.

והמה רעים, מה זה רעים? אלו אותם המובילים והמנהיגים את האדם לגיהנם. לא ידעו שבעה, כמו שנאמר (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב. משום כך שהם הב הב, לא ידעו שבעה. כלם לדרכם פנו איש לבצעו מקצהו. שהרי הם תירי הגיהנם. וכל זה מי גרם להם? משום שלא התקדשו באותו זוג כמו שצריך. ועל זה כתוב, קדשים תהיו כי קדוש אני ה'. אמר הקדוש ברוך הוא, מכל שאר העמים לא רציתי להדביק בי אלא רק ישראל, שכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה'. אתם, ולא שאר העמים. (ועל כן כתוב כאן קדוש) משום כך (קדשים תהיו דוקא).

קדשים תהיו כי קדוש אני ה'. רבי יצחק פתח, (ישעיה יח) הוי ארץ צלצל כנפים וגו'. וכי משום שהיא ארץ צלצל כנפים נמצא בה קנטור, שכתוב הוי ארץ? אלא אמר רבי יצחק, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את העולם ורצה לגלות עמקות מתוך ההסתר, ואור מתוך החשכה, היו כלולים זה עם זה. ומשום כך מתוך החשכה יצא אור, ומתוך ההסתר יצא והתגלה העמק, וזה יצא מזה. שמתוך הטוב יוצא הרע, ומתוך הרחמים יוצא דין, והכל נכלל זה בזה - יצר טוב ויצר הרע, ימין ושמאל, ישראל ושאר העמים, לבן ושחר, והכל תלוי האחד באחד.

למדנו, אמר רבי יצחק אמר רבי יהודה, כל העולם כלו לא נראה, אלא בעטרה אחת המדבקת (הזוהרת) בקשריו. כשנדון העולם בדין, הוא נדון כלול ברחמים. ואם לא, אין העולם יכול

ישרים את פניו. וכתוב (שם ט) ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דרשיך ה'. ברוך יי לעולם אמן ואמן. ימלך יי לעולם אמן ואמן.

פרשת קדשים

וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם. רבי אלעזר פתח, (תהלים לב) אל תהיו כסוס כפרד אין הבין וגו'. בכמה פעמים התורה מעידה בבני אדם, כמה פעמים היא מרימה קולות לכל הצדדים להעיר אותם, וכלם רדומים בשנה בחטאייהם (בחוריהם), אינם מסתכלים ואינם משגיחים באיזה פנים יעמדו ליום הדין העליון, כשיתבע אותם המלך העליון על עלבון התורה שצועקת כנגדם, ואינם מחזירים פניהם מולה, שכלם פגומים בכל, שאינם יודעים את אמונת המלך העליון, אוי להם ואוי לנפשם!

שְׁהָרֵי התורה מעידה בו ואומרת, (משלי ט) מי פתי יסר הנה חסר לב (ואמרה) אמרה לו. מה זה חסר לב? שאין בו אמונה. שמי שאינו עוסק בתורה, אין בו אמונה ופגום הוא מהכל. (ואמרה) אמרה לו?! אמרה לו הנה צריך להיות, כמו שנאמר (תהלים מב) אמרה לאל סלעי. מה זה אמרה? אלא להכליל ולהוסיף את התורה שלמעלה, שהיא קוראת לו חסר לב, פגום מהאמונה.

שָׁכַךְ שנינו, שכל מי שלא משתדל בתורה, אסור לו להתקרב אליו, להשתתף עמו ולעשות עמו סחורה, וכל שכן ללכת עמו בדרך, שהרי אין בו אמונה. (ועל זה) שנינו, כל אדם שהולך בדרך ואין עמו דברי תורה, מתחייב בנפשו. כל שכן מי מתחבר בדרך עם מי שאין בו אמונה, שלא מחשיב את כבוד אדונו ואת שלו, שלא חס על נפשו.

רבי יהודה אומר, מי שלא חס על נפשו, איך ישלף נפש פשרה לבנו? אמר רבי אלעזר, תמהני על הדור, והרי הדבר נאמר וכו'. ועל זה כתוב אל תהיו כסוס כפרד אין הבין. אשרייהם הצדיקים שמשתדלים בתורה ויודעים את דרכי הקדוש ברוך הוא, ומקדשים את עצמם בקדשת המלך, ונמצאים קדושים בכל, ומשום כך שולפים רוח של קדש

ותורה נקראת קדשה, שכתוב כי קדוש אני ה', וזו התורה שהיא השם הקדוש העליון. ועל כן, מי שמשתדל בה נטהר, ואחר כך מתקדש, שכתוב קדשים תהיו. לא כתוב קדשים היו, אלא תהיו, תהיו ודאי. אמר לו, כך הוא, ומקרא כתוב, (שמות יט) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, וכתוב אלה הדברים וגו'.

למדנו, קדשת התורה קדשה שעולה על כל הקדשות. והקדשה של החכמה הנסתרת עולה על הכל. אמר לו, אין תורה בלי חכמה, ואין חכמה בלי תורה, והכל הוא בדרגה אחת והכל אחד. אלא תורה נמצאת עם החכמה העליונה, ובה היא עומדת, ובה נטעו שרשיה מכל הצדדים.

בעוד שהיו הולכים מצאו איש אחד בלקיטת עצים (בלקיטת זרעים) רכוב על סוסו. השמיט ידו לענף אחד של האילן. אמר רבי יוסי, זהו שכתוב והתקדשתם והייתם קדשים. אדם מקדש עצמו מלמטה - מקדשים אותו מלמעלה. זהו שכתוב קדשים תהיו כי קדוש אני ה'.

שנה רבי אבא, הפרשה הזו היא כללה של תורה, וחותם האמת של החותמת היא. בפרשה זו התחדשו סודות עליונים של התורה בעשר אמירות, וגזרות וענשים, ומצוות עליונות, שכשמיגיעים לפרשה הזו היו שמחים.

אמר רבי אבא, מה הטעם שפרשת עריות ופרשת קדשים תהיו סמוכות זו לזו? אלא כך למדנו, כל מי שנשמר מן העריות הללו, ודאי שנעשה בקדשה. וכל שפן אם מתקדש בקדשת רבונו, והרי העירו החברים.

מתי היא עונתם של כלם שיתקדש אדם? בא ראה, מי שרוצה להתקדש ברצון רבונו, אל ישמש אלא מחצות הלילה ואילך, או בחצות הלילה. שהרי באותה השעה הקדוש ברנף הוא נמצא בגן עדן, והקדשה העליונה מתעוררת, ואז השעה להתקדש. זה לשאר בני האדם, תלמידי חכמים שיודעים את דרכי התורה, בחצות הלילה שעתם לעמוד ולעסק בתורה, להזדוג עם פנסת ישראל, לשבח את השם הקדוש, את המלך הקדוש.

בליל שבת, שנמצא הרצון של הכל, הזדוג שלהם באותה שעה להוציא את רצונו של הקדוש

לעמד רגע אחד, והרי בארנו את הדברים, כמו שכתוב (שם כו) כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו ישבי תבל.

ולמדנו, באותו זמן שהדין תלוי בעולם וצדק מתעטר בדינו, כמה בעלי כנפים מתעוררים כנגד בעלי הדין הקשה לשלט בעולם. פורשים כנפים מהצד הזה ומהצד הזה להשתטח (להשגיח) בעולם. אז מתעוררות הכנפים לפרש אותן ולהשאב (ולהשתתף) בדין הקשה, ומשוטטות בעולם להרע. אז כתוב, הוי ארץ צלצל כנפים.

אמר רבי יהודה, ראיתי בני העולם בחצפה, פרט לאותם צדיקי האמת. ומשום כך, כביכול, הכל כך נמצא. בא להטהר - מסייעין אותו. בא להטמא - כמו שבארנו ונטמאתם בם.

רבי יוסי היה הולך בדרך, פגש בו רבי חייא. אמר לו, זה שבארו החברים, שכתוב בעלי (שמואל א-ג) ולכן נשבעתי לבית עלי אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם, בזבח ומנחה אינו מתכפר, אבל מתכפר הוא בדברי תורה. למה? משום שדברי תורה עולים על כל הקרבנות שבעולם, כמו שבארוה שכתוב, (ויקרא ז) זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים, שקולה התורה כנגד כל הקרבנות של העולם. אמר לו, כך זה ודאי, שכל מי שמשתדל בתורה, אף על גב שנגזר עליו ענש מלמעלה, נוח לו מכל הקרבנות והעולות, ואותו הענש נקרע. (ומשום שעוסק בה לשמה, הקדוש ברנף הוא מתפייס עמו).

ובא ראה, האדם לא נטהר לעולמים, אלא בדברי תורה. משום כך דברי תורה לא מקבלים טמאה, משום שהיא עומדת לטהר את אלו הטמאים, והרפואה נמצאת בתורה, שכתוב (משלי ג) רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך. והטהרה נמצאת בתורה, שכתוב (תהלים יט) יראת ה' טהורה עומדת לעד. מה זה עומדת לעד? שעומדת תמיד באותה טהרה, ולא זזה ממנה לעולמים.

אמר לו, יראת ה' כתוב, ולא תורה. אמר לו, כך הוא ודאי, שהרי התורה באה מצד הגבורה. אמר לו, ומשם יצאה?! מכאן יצאה! שכתוב ראשית חכמה יראת ה', וכתוב יראת ה' טהורה.

- להדבק זה בזה ברצון אחד. ובגוף - כמו שלמדנו שאדם שלא נשא הוא כמי שנחלק, וכשמתחברים זכר ונקבה, אז נעשים גוף אחד. נמצא שהם נפש אחת וגוף אחד, ונקרא אדם אחד. אז הקדוש ברוך הוא שורה באחד, ומפקיד רוח של קדשה באותו אחד.

ואלו נקראים בנים של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר. ומשום כך קדשים תהיו כי קדוש אני ה'. אשריהם ישראל שלא באר הדבר הזה במקום אחר, אלא בו ממש, שכתוב כי קדוש אני ה', כדי להדבק בו ולא באחר. ועל כן קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם.

איש אמו ואביו תיראו וגו'. הרי שנינו שפרשה זו היא הכלל של התורה. מקיש יראת אב ואם לשבתותי. אלא אמר רבי יוסי, הכל אחד. מי שירא מזה, שומר את זה.

איש אמו, מה הטעם הקדים אמו לאביו ביראה? כמו שבארוה. אבל האם שאין רשות בידיה כל כך כמו אביו, (אבל בא ראה, אמו - זו כנסת ישראל, ומשום שבה שורה היראה והיא נקראת יראת ה') הקדים את יראתה.

רבי יצחק אמר, מה כתוב למעלה? קדשים תהיו. בא אדם להתקדש עם אשתו כאחד, ממי הוא יותר שבת באותה קדשה? הוה אומר מהנקבה. משום כך איש אמו ואביו תיראו.

רבי יהודה אמר, איש אמו ואביו תיראו, כגון זה (בראשית ב) ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. ובמקום אחר הקדים שמים לארץ. אלא להראות ששניהם כאחד נעשו. אף כאן הקדים אם לאב, ובמקום אחר הקדים אב לאם, להראות ששניהם כאחד השתדלו בו.

ואת שבתותי תשמרו. זה שקול לזה, והכל כאחד נשקל במשקל אחד, שכתוב (שמות לה) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם, וכתוב (ויקרא כו) זכור את יום השבת לקדשו. אלא אחד לאב, ואחד לאם. כתוב כאן, איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו. וכתוב שם, את שבתותי תשמרו ומקדשי תיראו. מהו מקדשי? כמשמעו. עוד מקדשי - אלו אותם שמקדשים עצמם באותה שעה.

ברוך הוא וכנסת ישראל, כמו שנאמר שכתוב, (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם. ואלה נקראים קדושים, שכתוב קדשים תהיו כי קדוש אני ה'. וכתוב (תהלים א) והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו וגו'.

קדשים תהיו. רבי אבא פתח, (שמואל ב ז) ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ. בא ראה, בכל עמי העולם לא רצה הקדוש ברוך הוא בהם, פרט לישראל בלבד, ועשה אותם עם יחיד בעולם, וקרא להם גוי אחד כשמו, ועטר אותם בכמה עטרות וכמה מצוות להתעטר בהן. ועל כן תפלין של ראש ותפלין של זרוע שיתעטר בהן בן אדם כמו שלמעלה, ולהמצא אחד שלם בכל.

ובאותה שעה שמתעטר בהן אדם ומתקדש בהן, נעשה שלם ונקרא אחד, שלא נקרא אחד אלא כשהוא שלם. ומי שפגום, לא נקרא אחד. ועל כן הקדוש ברוך הוא נקרא אחד - בשלמות הכל, בשלמות האבות, בשלמות של כנסת ישראל. משום כך ישראל למטה נקראים אחד. שכאשר מניח אדם תפלין ומתכסה בכסוי של מצוה, אזי הוא מתעטר בעטרות קדושות כמו שלמעלה, ונקרא אחד.

ומשום כך, יבא אחד וישתדל עם אחד. הקדוש ברוך הוא שהוא אחד ישתדל עם אחד, שהרי אין מלך משתדל אלא במה שראוי לו. ומשום כך כתוב, והוא כאחד ומי ישיבנו, אין הקדוש ברוך הוא שורה ולא נמצא אלא באחד. באחד?! אחד צריך להיות! אלא במי שמתתקן בקדשה עליונה להיות אחד, אז הוא שורה באחד, ולא במקום אחר.

ומתי נקרא אדם אחד? בשעה שנמצא זכר ונקבה, ומתקדש בקדשה (בעטרה) עליונה, ומתכונן להתקדש. ובא ראה, בזמן שנמצא אדם בזווג אחד זכר ונקבה ומתכונן להתקדש כראוי, אז הוא שלם, ונקרא אחד בלי פגם.

משום כך צריך אדם לשמח את אשתו באותה שעה, לזמן אותה ברצון אחד עמו. ויתכוננו שניהם כאחד לאותו הדבר. וכשנמצאים שניהם כאחד, אזי הכל אחד בנפש ובגוף. בנפש

את שבתותי. מי הם הסריסים? אלו אותם החברים שמסרסים את עצמם כל שאר הימים כדי לעסק בתורה, והם מחכים משבת לשבת. זהו שכתוב אשר ישמרו את שבתותי, כמו שנאמר (בראשית לו) ואביו שמר את הדבר, ומשום כך – ואת שבתותי תשמרו. איש אמו ואביו תיראו – זה הגוף. ואת שבתותי תשמרו – זו הנפש. והכל נדבק זה עם זה. אשרי חלקם של ישראל.

רעיא מהימנא

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו. מצוה זו שקולה זו לזו. שקול כבוד אב ואם לכבוד השבת. לאב הקדים כבוד, וזהו שאמר הכתוב (מלאכי א) ואם אב אני איה כבודי ואם אדונים אני איה מוראי. כבודי עולה כחשבון עשר אמירות, ול"ב אלהים של מעשה בראשית.

ובכל מקום (משלי ג) כבוד חכמים ינחלו, ופרשוה רבותינו, אין כבוד אלא תורה. משום שהם ל"ב אלהים של תורה, הכבוד שלו. ואלו (הם) החכמים של התורה, חכמים בחכמה יורשים את הכבוד הזה ולא טפשים, שעליהם נאמר וכסילים מרים קלון. ומנין לנו שמי שאינו מכיר את התורה נקרא כסיל? שכתוב (תהלים צב) וכסיל לא יבין את זאת. ואין זאת אלא תורה, שכתוב (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה.

רועה הנאמן, משום שחלוש אתה פתחתי את הפרשה במצוות הללו, להיות לך מעט לעזר. התחזק בך, שהרי המחנות של הישיבות באים אליך, במצוה אחר זו, שהיא מצוה להעמיד עליך מלך למעלה. והקדוש ברוך הוא יעמיד אותך מלך בעליונים ובתחתונים בדיוקנו, משום שרבותינו מהישיבה, עליהם שכינה ותחתונה. והקדוש ברוך הוא מלך באמצע, אוחו בעליונים ובתחתונים. כך אתה תהיה בדיוקנו, הבן שלו, עמד לכבוד המלך.

עמד הרועה הנאמן, והרים ידיו למעלה ואמר: יהי רצונך, עלת העלות, שאתה מתעלה מעלוי לעלוי, עד אין עלוי, אלא שאתה מעל לכל עלוי, (לתת) לי כח לעשות את רצונך בדרגותיך, שהן אב ואם, ואני הבן שלהם, וביחוד שלך

כמו זה, (יחזקאל ט) וממקדשי תחלו. אל תקרי ממקדשי אלא ממקדשי. מה למעלה ממקדשי, אף כאן ממקדשי, שהם האב והאם.

איש אמו ואביו תיראו. רבי שמעון אמר, כתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' וגו'. אשריהם ישראל שנדבקים בו בקדוש ברוך הוא, (הם ולא אמות עובדי כוכבים ומזלות) ומשום שנדבקים בו בקדוש ברוך הוא, כלם נדבקים כאחד זה עם זה.

בא ראה, בשעה שאדם מקדש למטה, כמו החברים שמקדשים את עצמם משבת לשבת, בשעה שהזיווג העליון נמצא, שהרי באותה השעה נמצא הרצון והברכה מזדמנת, אז כלם נדבקים כאחד – הנפש של שבת, והגוף שמזדמן בשבת. ועל זה כתוב איש אמו ואביו תיראו, שהם זיווג אחד בגוף באותה השעה להתקדש.

השלמה מההשמטות סימן ב'

שמור את יום השבת, ההוא במדה שביעית נאמר, שכתוב את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו. מה זו מדה שביעית? הוה אומר, זו מדת טובו של הקדוש ברוך הוא. ומה הטעם אמר שבתתי ולא אמר שבתתי?

משל למה הדבר דומה? למלך שהיתה לו אשה נאה, וכל שבוע ושבוע מזמינה יום אחד להיות עמו, והמלך יש לו בנים נאים ואוהבם, ואמר להם: הואיל וכן הוא, שמחו גם אתם ביום שמחתי, כי אני בשלכם אני משתדל, וגם אתם הדרו אותי. ומה הטעם זכור ושמור? זכור לזכר, ושמור לפלה. ומה הטעם ומקדשי תיראו? שמרו עצמכם מן ההרהור, כי מקדשי קדוש הוא, למה? כי אני ה' בכל צד: (ע"כ מההשמטות).

ואת שבתותי תשמרו – זו שבת העליונה ושבת התחתונה, שהן מזמנות את הנפש לאותו הגוף מאותו הזיווג העליון. ועל כן, ואת שבתותי תשמרו – שנים, והכל נדבק זה עם זה. אשרי חלקם של ישראל.

דבר אחר ואת שבתותי תשמרו – להזהיר את אותם שמחכים לזיווג משבת לשבת, והרי בארנו, כמו שכתוב, (ישעיה נו) לסריסים אשר ישמרו

בעזרי לסדר הכל כפראוי. ואתה תסדר אותי ואת כל ראשי הישיבות מעלה ומטה, ומחנות המלאכים העליונים והתחתונים, להיות מתקנים ומסדרים לכבודך ולכבוד אבא ואמא, להיות ספסל תחת רגליו, ולעשות צווייו בכל מצוותיו, ולירא ממנו בכל המצוות של לא תעשה.

וזהו איש אמו ואביו תיראו, וסמך לו ואת שבתותי תשמרו. ובפסוק אחר ואת מצותי תעשו. מצד של מצוות עשה שהם כבוד, הקדים אב לאם, וזה י"ה. מצד של לא תעשה הקדים אם לאב, וזה ה"י, והינו (משלי כה) כבוד אלהים הסתר דבר. לאלו שאינם משתדלים בכבוד הזה, הסתר דבר מהם.

ועליהם נאמר, (משלי ג) וכסילים מרים קלון. אלו הם עמי הארץ, מאחר שאינם משתדלים בכבוד הזה של התורה, ואיך אומרים, אבינו שבשמים שמע קולנו חוס ורחם עלינו וקבל תפלתנו? הרי הוא יאמר להם: ואם אב אני איה כבודי? איה השתדלותכם בתורה ובמצוותי לעשות את הצוויים שלי? שמי שאינו מכיר את הצווי של אדונו, איך יעשה אותו?

פרט למי ששומע מחכמים ועושה, וזהו שקבל נעשה ונשמע. ועם כל זה, מי שלא קבל מאדונו, אלא משלו, יש הבדל. ואיזה הבדל יש בין זה לזה? שהרי כתוב, משה קבל תורה מסיני, ואחר כך מסרה ליהושע. אני קבלתי, ואחר כך מסרתי לכלם. וכך מי שמקבל מאחר, כקבלת הלבנה והכוכבים מן השמש, ובקבול הזה הוא מתמלא. ומי שמקבל, יכולה להסתלק ממנו הנביעה, כמו שראיתי בשמש ובלבנה, שמסתלק האור שלהם בלילה, שאין השמש מאיר, אלא ביום. והלבנה בלילה.

ואם תאמר שאותו אור של הלבנה הוא מן השמש, שאף על גב שהתכנס, הוא מאיר בלבנה ובכוכבים, הרי ראינו מצד אחר בלקוי הלבנה והשמש שמסתלק אורם, ונשארים כמו גוף בלי נשמה, שיש עליהם אדון שמחשיך את מאוריהם. אבל עקר האור אותו מקום שנובע, שאין הפסק לאור שלו, ואין עליו אלוה אחר להפסיק ממנו את מאורו.

שניהם אחד. ואתה השוית את יראת אב ואם ליראתך, אחר שאתה באמצע, אחד ולא שנים, בלי שתפות, אף על גב שהם בשתפות שלך, אבל אתה אחד בלי שתפות של שני. ומשום זה נאמר בך, ואין אלהים עמדי.

סדר הלימוד ליום יב אייר [יום 219 בשנה]

תן לי כח להתעורר בכבודך בראשונה, ואחר כך בכבוד אבי ואמי שבשמים, שעליהם בארו, גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית. ופרשה בעלי המשנה, אין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, ואין אמו אלא כנסת ישראל. והכבוד שלך, אבא, חכמה, שכוללת עשר ספירות ממטה שלו למעלה, ושניהם הם כסא ספסל תחתיה לכבודך.

וכך תקנו, שיהיה קטן מכבד את הגדול שלמעלה ממנו. אב הוא חכמה, הלא אב אחד לכלנו, להיות משמש תחתיה, ואתה כתר עליון על ראשו. ואין עליך כתר, ואין אלוה אחר. והאם לשמש את האב, שהיא תחתיו, להיות כסא תחתיו.

ויאמר הוא בכל מאמר עד שלשים ושנים, יהי כן, ויהי כן. והיא עשתה מאמרו מיד. ומשום שעשתה מאמרו וצווי בלי עכוב כלל בל"ב שבילים שבהם נברא כל מעשה בראשית, נקראת כבוד, (תהלים כט) ובהיכלו פלו אומר כבוד. (יחזקאל ג) ברוך כבוד ה' ממקומו. איה מקום כבודו להעריצו.

ותרגום כבוד אביו - יקרא דאבוהי. וזה (תהלים יט) תורת ה' תמימה, עליה נאמר (משלי ו) יקרה היא מפנינים.

וישראל שנקראו בנים, בכלל בן ובת, מצד של תפארת ומלכות, שהם בן ובת, הכבוד של אביו ואמו לעשות את הצווי שלו, והצווי שלו אותן מצוות עשה. והרי פרשה בעלי המשנה, יש מצוה ועושה. ומשום כך הוא נעשה ונשמע. וזהו כבוד אב ואם, שיצוה את בנו שיעשה כך, והוא עושה מיד בלי עכוב כלל.

ועלת על הכל, אני רוצה להשתדל בכבודך, לתקן את המדות של אבא ואמא לכבודך. תהיה

ועלת העלות, מאחר שאתה שם, אין הפסק לנביעת אור התורה. יהי רצונך שלא תזוז מאבא ואמא שלי ולא מבניו. וכך מי ששמית עצמו על התורה, שהיא יקרה, מתקימת בו ואינה מפסיקה ממנו. מה שאין כן מי שאינו משתדל בה, אלא אף על גב שעושה צווי חכמים, הוא שמש שלהם, עבד ולא בן. אבל אם הוא נאמן, אדונו משליט אותו בכל אשר לו.

מצינה מן התורה, שהיא תפארת. וכאן אין שם פרוז, הקדוש ברוך הוא אמת, תורתו תורת אמת, הוא תורתו ומצותו. כמו שפינה, תורתו ומצותו של חכמה. שיש תורה של בריאה, וחכמה של בריאה, ובינה של בריאה, וכך בכל המדות. בזה יכול בן בתורה הזו להיות בלי מצוה, ומצוה בלי תורה בפרוד. ומכאן בן סורר ומורה. אבל מצד של אצילות אין הבדל שם, וכן משם אין חטא בא על ידו, ואין בו ענש ולא שחר ולא מיתה.

ומשום כך, התורה זה עץ החיים, שחר העולם הבא, והאילן הזה נקרא עץ החיים, ונקרא העולם הבא, ולא נקרא בו שחר, משום שהוא בן. משם לא משתדל בתורה לקבל שחר, לא במעשה ולא בדבור ולא במחשבה.

בא המנורה הקדושה לנשק את ידו. אמר, ודאי אתה הוא בן משם, בדיוקן של בנו בכורו, תפארת בן של אבא ואמא העליונים, האצילות שלו בלי הפסקה, לא קדם אותך בן אחר, לא במחשבה, ולא בדבור, ולא במעשה. אמר הרועה הנאמן, ואתה והחברים, וראשי מורי הישיבות, שמזמנים לך לך עמי בלי הפסקה כלל וכלי תערכת. נשקו כלם זה לזה, והפירו באחזה ובכנו.

פתח רבי שמעון ואמר, עם כל זה, בן בכור חייבים כל אחיו בכבודו, שהרי כתוב (שמות כ) כבוד את אביך, ופרשוה רבותינו, את - לרבות אחיך הגדול. ואפלו מכל צד הוא מפרש עליך בתורה, בשג"ם - זה הכל. ולא היה לאדם הראשון בן קדמון ממנו, ופרשוה רבותינו, בשג"ם - זה משה. שבן המלך בכל מקום, אתה הבכור מצד של עץ החיים של טוב ורע, אתה הוא טוב. זהו שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב, (שמות ב) ותרא אתו כי טוב הוא.

ומשם קרא אותך הקדוש ברוך הוא עבד נאמן. אחר כך עלית להיות מלך. זהו שכתוב (דברים לג) ויהי בישרון מלך. אחר כך בן בית

אבל מי שלא משתדל בתורה ולא משמש חכמים לשמע מהם מצוות, לקיים נעשה ונשמע, אלא שפרח ועבר על לא תעשה, הוא שקול לאמות העולם עובדי עבודה זרה, בני סמא"ל ונחש, שנאמר בהם (משלי ג) וכסילים מרים קלון, שלא רצו לקבל את התורה, שכל שאין בו תורה, אין בו כבוד, שנאמר בהם (שם) כבוד חכמים ינחלו.

ועם כל זה, ראשי הישיבה, לא כל כבוד שוה, שהרי בן יכבד אב ועבד אדוניו. בן יכבד, על מנת שלא לקבל שחר, אבל הוא מצוה בכבוד אב ואם. ואם לא רוצה לעשות צויו, יכו אותו האב והאם עד שיעשה בעל כרחו. ואם היה בן גדול, בית דין כופים אותו. שאם אינו רוצה לעשות, מה כתוב בו? (דברים כא) בננו זה סורר ומרה איננו שמע בקלנו, ודנים אותו בסקילה. אבל עבד שמשמש על מנת לקבל פרס, אם אינו עושה את צויו רבו, אדונו מעביר אותו מתוך ביתו ויקח אחר, מה שלא היה יכול לעשות כך לבנו, אלא או שיעשה את הצווי שלו, או שיהרג אותו.

אמר לו המנורה הקדושה, מי גרם שלא יעשה את צויו, הואיל ובנו הוא? אמר הרועה הנאמן, ודאי תערכת של רע, וסוד זה גרם לישראל לחטא לאביהם שבשמים. וסוד זה - (תהלים קו) ויתערבו בגוים. וזה גרם הרג לישראל, והחריב את בית המקדש. ומשום זה אין מקבלים גרים לימות המשיח, אלא - (דברים לב) ה' בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר.

שישראל הם מעץ החיים, עבד טוב ועבד רע. מצד של מטטרו"ן עבד טוב, עבד נאמן לרבו. עבד רע - סמא"ל. מי שהוא מעץ החיים, הוא בן העולם הבא, בן מצד של בן י"ה, בינה. ויורש את המלכות שהיא ה'. ואיך יורש

הוא ועושים לו גוף. והואיל והם שתפים במעשה, יהיו שתפים ביראה וכבוד.

במו כן, שלשה שתפים נמצאו לו למעלה בסוד של אדם. אדם הראשון, אף על גב שגופו היה מעפר, לא מעפר של כאן ה'יה, אלא מעפר של בית המקדש של מעלה. האב והאם נמצאו, והמלך העליון השתתף עמם, ושלח בו רוח של חיים ונברא. וכמו זה נמצא הכל למעלה ולמטה. ועל פן צריך אדם לירא מהקדוש ברוך הוא ולירא מאביו ואמו.

בסתרי תורה, אדם הראשון לא היה לו מהעולם הזה כלום. צדיק אחד עשה שמוש עם נקבתו, ונעשה מאותו השמוש גוף אחד, שאורו יותר מכל אותם המלאכים השלוחים למעלה. וכשנברא אותו הגוף, המלך העליון שלח באותו הצדיק עשרים ושתים אותיות, והשתתף עמם ויצא לעולם.

ביון שיצא, ראו אותו השמש והלבנה והסתירו את אורם, שתפוח רגלו החשיך את האור שלהם. מה הטעם? משום שממעשה השמש והלבנה יצא כיון שחטא, נחשף, והקטין עצמו, והצטרף לגוף אחר בעור ובבשר, שכתוב (בראשית ב) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו פתנות עור וילבשם. כמו אותו השמוש שעשה אותו צדיק עם נקבתו, לא נמצא מקדם לכן ולאחר מכן, שהרי טרם יצא לצורף אמן.

עד שבא חנוך, ונטל אותו הקדוש ברוך הוא מן הארץ, ונבררה הפסלת והזהמה מן הכסף, וכן בכל אותם הצדיקים שבארץ. אחר כך התתקן אותו המקום, ונעשו רוחות ונשמות בשמושיהם והגוף מלמטה בארץ. ועל כן, בשתפות שלמעלה ולמטה בא האדם לעולם, וצריך לירא מאותם השתפים ולכבד אותם, כמו שנתבאר. (עד כאן רעיא מהימנא).

זהר

אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם. רבי חייא פתח, (דברים ט) אל תפן אל קשי העם הזה וגו'. אל תפן, וכי מי שיאמר למלך אל תפן? והרי כתוב (איוב לד) כי עיניו על דרכי איש.

למעלה. מלך מצד של מלכות של בריאה, בן בית מצד של בינה של בריאה. כעת אתה מלך מצד של עץ המלכות של אצילות. בן בית מצד של ב"ן י"ה. תפארת של אצילות, אשרי חלקך. ומי גרם לך את זה? משום השתדלותך בתורה ובמצוה, ליחד את הקדוש ברוך הוא ושכינתו, להעלות את המלך על מקומו ועל מחנותיו למעלה ועל ישראל למטה.

ומשום כך (ובגלגל) כלם יורשים נשמות של אצילות ממנו, ונקראים בנים שלו, משום יהו"ה של אצילות שאין שם פרוד וקצוץ. שבראשונה נאמר בהם בנים לקדוש ברוך הוא ושכינתו, מצד יהו"ה של בריאה, שנאמר בו בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, כגון בנים ליהו"ה של אצילות.

ובך התקימה המצוה, שהיא מצוה על ישראל להעמיד להם מלך. זהו שכתוב, (שם י) שום תשים עליך מלך. והתקים בך (שם לג) ויהי בישרון מלך, כבראשונה. וכלם מתנהגים אחרים, כמו איברים שכלם מתנהגים בתנועת הנשמה שמתפשטת על כל איבר. משום שכתר עליון אתה תהיה מעטר בו, שבו עלת העלות הוא כתר על הכל, טמיר וגנוז מבפנים ממנו. וממנו מתפשט על כל הספירות, ומסדר אותם להיות זה גדול, וזה קטן, וזה בינוני, ומנהיג אותם לרצונו ומאיר בהם, ומקשר אותם ומיחד אותם.

בכה אתה תהיה מנהיג לישראל בכל המדות הטובות שלו, ותסדר כל אחד כראוי לו - הבכור בכבודו, והצעיר כצעירותו, והבינוני כפי דרגתו. ותקשר אותם קשר אחד לאביהם שבשמים, להיות כלם בשפה ברורה, לברך את הקדוש ברוך הוא, ולקדשו וליחדו בדרגה שלך, במחשבה שלך, באצילות שלך, שהתקים בך (במדבר יא) ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם. קום התעורר במצוה, להכרית זרעו של עמלק.

איש אמו ואביו תיראו וגו'. מצוה זו לכבד אב ואם, שצריך בן אדם לירא מאביו ומאמו ולכבד אותם. כמו שצריך בן אדם לכבד את הקדוש ברוך הוא מצד הרוח שנתן בתוכו ולירא ממנו, כך צריך לכבד את אביו ואת אמו מצד של הגוף שלו ולירא מהם, שהרי הם משתתפים עם הקדוש ברוך

ומה הוא אעשה? אתקן. משמע שהקדוש ברוך הוא נטל אותה מצדו, ותקן אותה בתקון, והביא אותה לפניו. ואז השתמש אדם באשתו, והיה לו סמך.

ושנינו, יפיו של אדם כסא של הקשר העליון, מהזהר המאיר. יפיה של חנה, שלא היו יכולים כל הבריות להסתכל בה. ואפלו אדם הראשון לא היה מסתכל בה, עד אותו הזמן שחטאו, והוסר (והקטן) היפי שלהם. אז הסתכל בה אדם והפיר בה לשמש עמה. זהו שכתוב (שם ד) וידע אדם עוד את אשתו. וידע – בכל. וידע – בתשמיש. וידע – שהפיר בה והסתכל בה.

ושנינו, אסור לו לאדם להסתכל ביפיה של אשה, כדי שלא יבא להרהור רע, ויעקר לדבר אחר. וכך היה רבי שמעון עושה – כשהיה הולך בעיר והיו החברים הולכים אחריו וראה נשים יפות, השפיל את עיניו, והיה אומר לחברים: אל תפנו.

וכל מי שמסתכל ביפי של אשה ביום, בא להרהור בלילה. ואם עולה אותו הרהור רע עליו, עובר משום ואלהי מסכה לא תעשו לכם. ועוד, אם שמש עם אשתו בזמן שעולה בו אותו הרהור הרע, אותם בנים שמולידים נקראים אלהי מסכה. ועל זה כתוב אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם. רבי אבא אמר, אסור לו לאדם להסתכל באילי עבודה זרה, ובנשות העמים, ולא להנות מהן, ולא להתרפא בהן. שאסור לו לאדם להסתכל במקום שלא צריך.

רבי אבא פתח, (תהלים פו) פנה אלי וחנני תנה עזך לעבדך. פנה אלי וחנני, וכי לא היה לו לקדוש ברוך הוא בעולם יפה כדוד, שהוא אומר פנה אלי וחנני? אלא כך שנינו, דוד אחר יש לקדוש ברוך הוא, והוא ממנה על כמה אוכלוסים עליונים ומחנות. וכשרוצה הקדוש ברוך הוא לרחם על העולם, מסתכל בדוד הזה, ומאיר לו פנים, והוא מאיר לעולמות וחס על העולם.

ויפיו של הדוד הזה מאיר לכל העולמות, ראשו גלגלת זהב שנרקמה בשבעה תכשיטי מינים של זהב, והרי פרושה. וחביבותו של הקדוש ברוך הוא כנגדו, ומרב אהבתו אליו אמר לקדוש ברוך

וכתוב (ירמיה כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה', והרי בכל משגיח הקדוש ברוך הוא ומסתכל על כל המעשים, ומכניס בדין על כלם, אם טוב ואם רע, כמו שנאמר (קהלת יב) האלהים יבא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע, ומשה אומר אל תפן?!

אלא כמה צריך אדם להשמר מחטאו כדי שלא יחטא לפני המלך הקדוש. בא ראה, בן אדם שעושה מצוה, אותה מצוה עולה ועומדת לפני הקדוש ברוך הוא ואומרת: אני מפלוני שעשה אותי. והקדוש ברוך הוא מונה אותה לפניו, להשגיח בה כל יום, להיטיב לו בשבילה. עבר על דברי תורה – אותה עברה עולה לפניו ואומרת: אני מפלוני שעשה אותי. והקדוש ברוך הוא מונה אותה, ועומדת שם להשגיח בה, לכלות אותו. זהו שכתוב (דברים לב) וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו. מה זה וירא? אותו שעומד לפניו.

שב בתשובה – מה כתוב? (שמואל-ב יב) גם ה' העביר חטאתך לא תמות. שהעביר אותו החטא מלפניו כדי שלא יסתכל בו, להיטיב לו. ועל כן, אל תפן אל קשי העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו. אמר רבי יוסי, וכן מכאן משמע, שכתוב (ירמיה ב) נכתם עונך לפני.

רבי יוסי הקטן נכנס לפני רבי שמעון יום אחד, מצא אותו שהיה יושב וקורא, כתוב (בראשית ב) ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואכל. משמע שאדם וחיה נבראו כאחד ובגוף אחד, שכתוב אשר נתתה עמדי, ולא כתוב אשר נתת לי. אמר לו, אם כך, והרי כתוב (שמואל-א א) אני האשה הנצבת עמכה בזה, ולא כתוב הנצבת לפניך. אמר לו, אם כתוב הנתנת עמך – הייתי אומר כך, כמו שכתוב אשר נתתה עמדי, אבל הנצבת כתוב.

אמר לו, והרי כתוב (בראשית ב) ויאמר ה' אלהים לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו. אעשה לו עכשו. אמר לו, כך הוא ודאי, שאדם היה לבדו, שלא היה לו סמך מנקבתו, משום שהיתה בצדו כפי שבארנו. ומה שאמר אעשה לו עזר – כך הוא, שלא כתוב אברא לו עזר, משום שכתוב (שם ה) זכר ונקבה בראם. אבל כתוב אעשה.

שהיא מראה של דיוקן עליון. אסור לו לאדם להסתכל באות הברית שלו, משום שהוא רומז לצדיק של עולם. אסור לו לאדם להסתכל באצבעות הכהנים בשעה שפורשים ידיהם, משום ששם שרוי כבוד המלך העליון. ומה במקום קדוש עליון אסור להסתכל – במקום טמא רחוק לא כל שכן. משום כך, אל תפנו אל האלילים. רבי יצחק אמר, ומה להסתכל בהם אסור – לעבד אותם או לעשות אותם על אחת כמה וכמה.

ומשום כך, אל תפנו אל האלילים. כאן בא להזהיר את ישראל כבראשונה, כנגד (שמות כ) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. ואלהי מסכה לא תעשו לכם, כנגד לא תעשה לך פסל אני ה' אלהיכם. כנגד אנכי ה' אלהיך – איש אמו ואביו תיראו. כנגד כבוד את אביך ואת אמך – ואת שבתתי תשמרו, זכור את יום השבת לקדשו. לא תשבועו בשמי לשקר – לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. לא תגנבו – לא תגנב. ולא תכחשו – ולא תשקרו איש בעמיתו, לא תענה ברעך עד שקר. מות יומת הנאף והנאפת – לא תנאף. לא תעמד על דם רעך – לא תרצח. והרי פרשונה, ועל כן כלל התורה בפרשה הזו.

אמר רבי חייא, בראשונה – אנכי ה' אלהיך. זכור את יום השבת. לא תשא. לא תרצח. לא תנאף. לא תגנב. בלשון יחיד. וכאן – אני ה' אלהיכם. איש אמו ואביו תיראו, ואת שבתתי תשמרו. אל תפנו אל האלילים. בלשון רבים. אלא בא ראה, מיום שהיו ישראל מצויים בעולם, לא נמצאו לפני הקדוש ברוך הוא בלב אחד וברצון אחד כמו באותו יום שעמדו בהר סיני, ועל כן הכל נאמר בלשון יחיד. אחר בלשון רבים, שהרי לא נמצאו כל כך באותו הרצון.

רבי אלעזר היה הולך לראות את רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא חמיו, והיו עמו רבי חייא ורבי יוסי. כשהגיעו לשדה אחת, ישבו תחת אילן אחד. אמר רבי אלעזר, כל אחד יאמר דבר תורה. פתח רבי אלעזר ואמר, (הושע יג) ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים ואלהים זולתי לא תדע. לא כתוב אשר הוצאתיך מארץ מצרים, אלא אנכי ה' אלהיך מארץ מצרים. וכי מארץ מצרים היה להם

הוא שיחזיר עיניו כנגדו ויסתכל בו, משום שהם יפים בכל, כמו שנאמר (שיר ו) הסבי עיניך מנגדי וגו'. הסבי עיניך מנגדי, שבשעה שהעינים הללו מסתכלות בו בקדוש ברוך הוא, אז מתעוררים בלבו חצי בליסטראות באהבה עליונה, ומגדל השלהבת של האהבה העליונה אליו, אמר הסבי עיניך מנגדי, סוכבי עיניך לצד אחר ממני, שהם שורפים אותי בשלהבות אהבה. ועל כן כתוב בדוד, (שמואל א-טז) והוא אדמני עם יפה עינים וטוב ראי. ובשביל אותו דוד עליון הנאה, אהבתו ותשוקתו של הקדוש ברוך הוא להדבק עמו, אמר דוד פנה אלי וחינני.

במו זה, (בראשית כז) ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'. משמע שנכנס עם יעקב גן עדן, שהוא שדה התפוחים הקדושים. וכי איך יכול גן עדן להכנס עמו, שהרי גן עדן כמה הוא גדול ברחב ובארץ, כמה מינים של בתים עליונים קדושים, דרגות על דרגות, מדורים על מדורים יש שם?

אלא גן אחר עליון קדוש יש לקדוש ברוך הוא, ואותו הגן הוא אהבתו, ונדבק בו, ואינו שמור אלא לקדוש ברוך הוא לבדו, שהוא נכנס בו. וזה הוריש הקדוש ברוך הוא להמצא תמיד עם הצדיקים, וכל שכן להמצא בו עם יעקב, וזה מה שזמן לו הקדוש ברוך הוא להכנס עמו לסייע לו.

במו כן, (שם כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. שנינו, מלמד שנתקפלה לו ארץ ישראל. וכי ארץ ישראל, שהיא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה, איך נעקרה ממקומה וישבה תחתיו? אלא ארץ אחרת עליונה קדושה יש לקדוש ברוך הוא, ונקראת ארץ ישראל. והיא תחת דרגת יעקב שעומד עליה, והוריש אותה הקדוש ברוך הוא לישראל בשביל אהבתם, לדור עם ולהנהיג אותם ולהגן עליהם מהכל, ונקראת ארץ חיים.

בא ראה, אסור לו לאדם להסתכל במקום שהקדוש ברוך הוא מואס בו ונפשו רחוקה ממנו. ומה כמה שאוהב הקדוש ברוך הוא אסור להסתכל בו – כמה שרחוק על אחת כמה וכמה. שבא ראה, אסור לו לאדם להסתכל בקשת, משום

את ימיו ומקטין את נפשו מאותו העולם. שהרי כל אותם ההבלים שיוצאים מפיו כל אותו היום, כלם עולים לפני הקדוש ברוך הוא ועומדים לפניו, אחר כך עולה נפשו ונפשות בני ביתו, ועומדים עם אותם ההבלים של פיו. ואז, אפלו נגזר על אותו האיש כמה ימים וכמה טובות, כלם נעקרים ממנו ומסתלקים ממנו.

ולא עוד, אלא שנפשו אינה עולה למעלה, והינו מה שאמר רבי אבא: הרחמן יצילנו מהם ומעלבונם. ופרשוהו, אפלו שהוא עשיר, ואליו הוא נשא את נפשו דוקא, אפלו מכל אדם גם כן, וכל שכן עני. והינו מה שהיה עושה רב המנונא, כשהיה אותו שכיר מסתלק מעבודתו, היה נותן לו שכרו ואמר לו: טל את נפשך שהפקדת בידי, טל את פקדונך.

ואפלו אמר יהי בידך, שאני (לא) רוצה לותר על שכרי - לא היה רוצה. אמר: פקדון של גופך לא ראוי להיות מפקד בידי, כל שכן פקדון הנפש, שהרי פקדון הנפש לא נתן אלא לקדוש ברוך הוא, שכתוב (תהלים לא) בידך אפקיד רוחי. אמר רבי חייא, וביד אחר מתר. אמר לו, אפלו בידו, אחר שנתן.

כתוב לא תלין פעלת שכיר, וכתוב ולא תבוא עליו השמש. אלא הרי פרשוהו, אבל בא ראה, אין לך יום ויום שלא שולט בו יום אחר עליון. ואם הוא אינו נותן לו את נפשו באותו יום, כמי שפוגם את אותו יום עליון. ומשום כך ביזמו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש. וזה שנאמר לא תלין, משום שנפשו לא עולה, ועולה אותה נפש העני ושל אנשי ביתו, כמו שנתבאר.

רבי חייא פתח ואמר פסוק אחריו, לא תקלל חרש ולפני עור וגו'. פסוק זה כמשמעו, אבל מפרשה זו פלה למדנו ממנה דברים אחרים, וכלם תלויים זה בזה. בא ראה, מי שמקלל את חברו, והוא לפניו, ומביש אותו, כאלו שפך את דמו, והרי בארנו. ופסוק זה כשאין חברו עמו, והוא קלל אותו, אותו הדבור עולה.

שאין לך דבור ודבור שיוצא מפיו שאין לו קול. אותו קול עולה למעלה, וכמה מלאכי

למלה, ולא מקדם לכן? והרי כתוב (בראשית לה) ויאמר יעקב אל בניו הסרו את אלהי הנכר אשר בתככם, וכתוב ונקומה ונעלה בית אל, ואתה אמרת מארץ מצרים?!

אלא, מיום שהיו ישראל בעולם, לא הפירו את כבוד הקדוש ברוך הוא, רק בארץ מצרים, שהיו באותה עבודה קשה וצוחו כנגדו, ולא שנו מנימוסיהם לעולמים. ושם נבחנו האבות, כזהב מתוך הפסלת (כהתוף הזהב מתוך השלהבת). ועוד, שהיו רואים בכל יום כמה כשפים, כמה מינים רעים, להטעות את בני האדם, ולא סטו מן הדרך לימין ולשמאל. ואף על גב שלא היו מכירים כל כך בכבודו של הקדוש ברוך הוא, אלא היו הולכים אחר מנהגי אבותיהם.

ואחר כך ראו כמה נסים וכמה גבורות, ולקח אותם הקדוש ברוך הוא לעבודתו. ומשום שכלם ראו כמה נסים ואתות בעיניהם, וכל אותם נסים וגבורות, אמר ואנכי ה' אלהיך מארץ מצרים. ששם היה כבודו בהתגלות. והתגלה עליהם על הים, וראו את זיו הכבוד העליון פנים בפנים. שלא תאמרו שאלוה אחר הוא שדבר עמנו, אלא אני הוא שראיתם בארץ מצרים, אני הוא שהרגתי את שונאיכם בארץ מצרים, אני הוא שעשיתי כל אותן עשר מפות בארץ מצרים. ומשום כך, ואלהים זולתי לא תדע, שלא תאמר שאחר היה, אלא אני הוא הכל.

עוד פתח, לא תעשק את רעך ולא תגזל ולא תלין פעלת שכיר עד בקר. למה לא תלין פעלת שכיר? אלא מכתוב אחר נשמע, שכתוב (דברים כד) ביזמו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נשא את נפשו. לא תבוא עליו השמש, הזהר שלא תתכנס בגללו מן העולם טרם יגיע זמנו להתכנס, כמו שנאמר (קהלת יב) עד אשר לא תחשך השמש וגו'. מכאן למדנו דבר אחר - מי שמשלים לנפש העני, אפלו שהגיעו ימיו להסתלק מן העולם, הקדוש ברוך הוא משלים לנפשו ונותן לו יותר חיים.

לא תלין פעלת שכיר. בא ראה, מי שנוטל את שכר העני, כאלו נטל את נפשו ואת של אנשי ביתו. הוא הקטין את נפשו - הקדוש ברוך הוא מקטין

עֲצֵי חַיִּים לְמַעַלָּה, שְׁכֻלָּם רְפוּאָה. וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב, (מלאכי כ) תּוֹרַת אֱמֶת הִיִּתְּהָ בְּפִיהוּ. וְכִי יֵשׁ תּוֹרָה שְׂאִינָה אֱמֶת? כֵּן, כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוּ, שְׂמוּרָה מִי שְׁלֹא יוֹדֵעַ, וְאִינוּ אֱמֶת, וְאוֹתוֹ שְׁלוּמֵד מִמֶּנּוּ, לוֹמֵד דְּבָר שְׂאִינוּ אֱמֶת. וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב, תּוֹרַת אֱמֶת הִיִּתְּהָ בְּפִיהוּ.

וְעַם כָּל זֶה, צָרִיךְ אָדָם לְלַמֵּד דְּבָרֵי תּוֹרָה מִכָּל אָדָם, אֲפִלוּ מִמֵּי שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ. מִשׁוּם שֶׁעַל כֵּן יִתְעוֹרֵר בְּתוֹרָה, וְיָבֵא לְלַמֵּד מִמֵּי שִׂיּוּדֵעַ, וְאַחֵר כֶּךָ נִמְצָא שֶׁהוֹלֵךְ בְּתוֹרָה בְּדֶרֶךְ אֱמֶת. בֹּא רֵאֵה, יִשְׁתַּדֵּל אָדָם בְּעוֹלָם בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹתֶיהָ אֲפִלוּ שְׂאִין עוֹשֶׂה לְשִׁמָּה, שְׂמֵתוֹךְ שְׁלֹא לְשִׁמָּה בָּא לְשִׁמָּה.

רַבִּי יוֹסִי פֶתַח בְּפִסּוּק אַחֲרָיו וְאָמַר, לֹא תַעֲשׂוּ עוֹלָם בְּמִשְׁפָּט וְגו'. לֹא תַעֲשׂוּ עוֹלָם בְּמִשְׁפָּט, כְּמִשְׁמָעוֹ. אֲבָל הָרִי נֹאמַר, שֶׁבְּפִרְשָׁה הַזֹּאת יֵשׁ בָּהּ דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים וְנִכְבָּדִים בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה. מִסּוּף הַפִּסּוּק הַזֶּה מִשְׁמָע, שְׂכָתוּב בְּצִדְקָה תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ. בֹּא רֵאֵה, שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן כֹּאן – מִשְׁפָּט וְצִדְקָה. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלֶּא אֶחָד רַחֲמִים וְאֶחָד דִּין, וְזֶה מִתְבַּשֵּׁם עִם זֶה.

בְּשִׁמְתֵּעוֹרֵר צִדְקָה, הוּא דֵּן דִּין אֶת הַכֹּל כְּאֶחָד, שְׂאִין בּוֹ רַחֲמִים וְלֹא וְתַרְנֻנּוֹת. כְּשִׁמְתֵּעוֹרֵר מִשְׁפָּט, יֵשׁ בּוֹ רַחֲמִים. יְכוּל יִהְיֶה הַכֹּל בְּמִשְׁפָּט? בֹּא הַכְּתוּב וְאֹמַר, בְּצִדְקָה תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ. מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁצִּדְקָה לֹא דֵּן אֶת זֶה וְעוֹזֵב אֶת זֶה, אֲלֵא כָּלֵם כְּאֶחָד בְּמִשְׁקָל אֶחָד. כְּמוֹ כֵּן, לֹא תִשָּׂא פָּנֵי דָל וְלֹא תִהְדָּר פָּנֵי גְדוֹל, אֲלֵא כָּלֵם בְּמִשְׁקָל אֶחָד, בְּצִדְקָה. יְכוּל יִהְיֶה הַכֹּל בְּצִדְקָה בְּלִבְדּוֹ? בֹּא הַכְּתוּב וְאֹמַר תִּשְׁפֹּט, שְׂצָרִיךְ לְחַבֵּר אוֹתָם כְּאֶחָד שְׁלֹא יִמְצָא זֶה בְּלֵי זֶה, וְזוּהִי שְׁלֵמוֹת הַדִּין.

וְכָל כֶּךָ לְמָה? מִשׁוּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצוּי שֵׁם. וּמִשׁוּם כֶּךָ צָרִיךְ לְהַשְׁלִים אֶת הַדִּין. כְּמוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁלוֹ מִמֶּשׁ עוֹשֶׂה לְמַעַלָּה. וְבֹא רֵאֵה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֵׁם כִּפְסָא שֶׁל דִּין בְּשִׁעָה שִׂיּוּשְׁכִים הַדִּינִים, זֶהוּ שְׂכָתוּב (תהלים ט) כּוֹנֵן לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹ. וּמִשָּׁם נִתְקַן כִּסְאוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִי הוּא הַכִּפְסָא? אֵלּוּ הֵם צִדְקָה וּמִשְׁפָּט. זֶהוּ שְׂכָתוּב (שם פט) צִדְקָה וּמִשְׁפָּט מְכוּן כִּסְאוֹךָ. וּמִי שֶׁדֵּן דִּין, צָרִיךְ לְדוֹן (לְשַׁבֵּת) בְּכִסְאֵי הַמְּלָךְ. וְאִם פּוֹגֵם אֶחָד מֵהֵם, כְּאֵלּוּ פָּגַם אֶת כִּסְאֵי הַמְּלָךְ. וְאִזּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

חִבְּלָה מִתְחַבְּרִים לְאוֹתוֹ הַקּוֹל, עַד שֶׁעוֹלָה וּמַעִיר אֶת הַתְּהוֹם הַגְּדוֹל, כְּמוֹ שְׂבִאֲרוּהָ, וְכִמְהָ הֵם שְׂמֵתֵעוֹרְרִים עַל הָאָדָם. אוֹי לְמִי שְׂמוֹצִיא דְּבָר רַע מִפִּי, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ.

וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְּשׁוֹל, כְּמִשְׁמָעוֹ. וּפִרְשׁוּהָ, בְּמִי שֶׁגוֹרֵם לְאַחֵר לְחַטָּא. וְכֵן מִי שְׂמִכָּה אֶת בְּנוֹ הַגְּדוֹל. וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן וְגו', בְּמִי שְׁלֹא הִגִּיעַ לְהוֹרָאָה וּמוֹרָה, (כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר) שְׂכָתוּב (משלי ז) כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה וְעֵצְמִים כָּל הִרְגִיָּה. וְזֶה עֵבֶר, מִשׁוּם וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְּשׁוֹל, מִשׁוּם שֶׁהַכְּשִׁיל אֶת חֲבָרָו לְעוֹלָם הַבָּא.

שְׂשִׁינָנוּ, מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה וּמִי שְׂמִשְׁתַּדֵּל בְּתוֹרָה כְּרֵאוּי, יֵשׁ לוֹ תְּמִיד חֵלֶק טוֹב לְעוֹלָם הַבָּא. שְׂאוֹתוֹ דְּבַר הַתּוֹרָה שֶׁהוֹצִיא מִפִּי, הוֹלֵךְ וּמִשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם, וְעוֹלָה לְמַעַלָּה. וְכִמְהָ עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים מִתְחַבְּרִים עִם אוֹתוֹ הַדְּבָר, וְעוֹלָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וּמִתְעַטֵּר בְּעִטְרָה קְדוּשָׁה, וְרוּחֵץ הַנְּהַר שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מֵעֵדֶן, וּמִתְקַבֵּל בּוֹ וְנִשְׂאָב לְתוֹכוֹ, וּמִתְעַנֵּג (וְנִטְעַע) סְבִיב אוֹתוֹ הַנְּהַר, הָעֵץ הָעֲלִיּוֹן. וְאִזּוֹ שׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא אוֹר עֲלִיּוֹן וּמִתְעַטֵּר עִם אוֹתוֹ אָדָם כָּל יוֹם, כְּמוֹ שְׂנֵתְבָאָר.

וּמִי שְׂעוֹסֵק (שְׁלוּמֵד) בְּתוֹרָה וְלֹא מִשְׁתַּדֵּל בָּהּ בְּדֶרֶךְ אֱמֶת וּבְדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, אוֹתוֹ הַדְּבָר עוֹלָה וְסוֹטָה בְּדַרְכִּים, וְאִין מִי שִׂיתְחַבֵּר עִמּוֹ, וְהַכֹּל דּוֹחִים אוֹתוֹ הַחוּצָה, וְהוֹלֵךְ וּמִשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם וְלֹא יִמְצָא מְקוֹם. מִי גֵרָם לוֹ אֶת זֶה? אוֹתוֹ שֶׁהִסְטָה אוֹתוֹ מִדֶּרֶךְ הַיִּשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׂכָתוּב וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְּשׁוֹל. וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב, וְיִרְאֵת מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי ה'.

וּמִי שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ לְעֵסֵק בְּתוֹרָה וְלֹא מוֹצֵא מִי שִׂילְמֵד אוֹתוֹ, וְהוּא בְּאֵהֶבֶת הַתּוֹרָה לוֹמֵד אוֹתָהּ, וּמִגְמָגֵם בָּהּ בְּגִמְגוּם שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ – כָּל דְּבוּר וְדְבוּר עוֹלָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂמַח בְּאוֹתוֹ דְּבוּר וּמְקַבֵּל אוֹתוֹ, וְנוֹטֵעַ אוֹתוֹ סְבִיב אוֹתוֹ הַנַּחַל, וְנִעֲשִׂים מֵאוֹתָם דְּבוּרִים עֵצִים גְּדוֹלִים, וְנִקְרָאִים עַרְכֵי נַחַל. זֶהוּ שְׂכָתוּב (משלי ה) בְּאֵהֶבֶתָהּ תִּשְׁגָּה תְּמִיד.

וְרוּךְ הַמְּלָךְ אָמַר, (תהלים פו) הוֹרֵנִי ה' דְּרַכְךָ אֲהַלֵּךְ בְּאֵמֶתְךָ. וְכְתוּב (שם כז) וְנַחֲנִי בְּאַרְחַ מִישׁוּר לְמַעַן שׁוֹרְרִי. אֲשֶׁרִי אוֹתָם שִׂיּוּדֵעִים אֶת דְּרָכֵי הַתּוֹרָה וּמִשְׁתַּדְּלִים בָּהּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם נוֹטְעִים

דָּבָר אחר ולא תשא עליו חטא – שְהָרִי כִּינּוּן שְאָדָם מוכיח את חברו ומזדמן להוכיחו בגלוי, לא יעלה לפניו אותו חטא שעשה, שאסור לו ודאי, אלא יאמר סתם, ולא יעלה עליו אותו חטא בגלוי, ולא ירשם עליו חטא. שהקדוש ברוך הוא חס על כבודו של אדם אפלו ברשעים. (עד כאן רעיא מהימנא)

סדר הלימוד ליום יג אייר [יום 220 בשנה].

פְּתַח ואמר, ויהי קול השפר הולך וגו'. ויהי קול השפר, כאן נחלקו ספרי הקדמונים וכו', עד שבאו רבי אבא ורבי יהודה, והודו לרבי אחא.

קָמוּ. עד שהיו הולכים, אמר רבי אלעזר, לא תלך רכיל בעמיה, לא תשנא את אחיה, לא תקם ולא תטר. הרי בארנו אותם, וכלם התעוררו עליהם החברים. אבל נאמר דבר בפרשה הזו. כתוב את חקתי תשמרו, בהמתך לא תרביע כלאים, שדך לא תזרע כלאים, ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך.

פְּתַח רבי אלעזר ואמר, אתם עדי נאם ה' ועבדי אשר בחרתי למען תדעו ותאמינו וגו'. אתם עדי, אלו הם ישראל. ושנינו, אלו הם שמים וארץ, שכתוב (דברים ד) העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ. אבל ישראל הם עדים אלו על אלו, ושמים וארץ והכל עדים עליהם. ועבדי אשר בחרתי – זה יעקב, שכתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר, וכתוב אל תירא עבדי יעקב. ויש אומרים, זה דוד. ונקרא דוד עבדי, שכתוב (שם לו) למעני ולמען דוד עבדי אשר בחרתי, זה דוד העליון.

לְמַעַן תדעו ותאמינו לי ותבינו כי אני הוא (ישעיה מג). מה זה אני הוא? שהתרציתי באותו דוד ובאותו יעקב, אני הוא הם מממש. לפני לא נוצר אל, ששנינו, קרא הקדוש ברוך הוא ליעקב אל, שכתוב (בראשית לו) ויקרא אל אלהי ישראל. הקדוש ברוך הוא קרא ליעקב אל. זהו שכתוב לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה. ומשום כך אני הוא, הכל, כמו שנאמר. ואחרי לא יהיה, שהרי דוד נקרא כך, ואין אחריו אחר.

בֵּא ראה, כשבא הקדוש ברוך הוא את העולם, תקן כל דבר ודבר, כל אחד ואחד בצדו, ומנה עליהם כחות עליונים. ואין לה אפלו עשב קטן

הוא מסתלק מבין הדינים, ולא עומד בדיניהם. ומה אומר? (שם יב) עתה אקום יאמר ה' וגו'. ורוח הקדש אומרת, (שם נז) רומה על השמים אלהים.

רעיא מהימנא

לֹא תשנא את אחיה בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך וגו'. מצוה זו להוכיח את אותו שחטא להראות לו אהבה רבה, שאוהב אותו, כדי שהוא לא יענש. שהרי כתוב בקדוש ברוך הוא, כי את אשר יאהב ה' יוכיח. וכמו שעושה הקדוש ברוך הוא ומוכיח את מי שאוהב אותו, כך ילמד אדם מאותה הדרך ויוכיח את חברו. במה מוכיח הקדוש ברוך הוא את האדם? הוא מוכיחו באהבה בסתר. אם יקבל אותו – יפה. ואם לא מוכיחו בין אוהביו, אם יקבל – יפה, ואם לא – מוכיחו בגלוי לעין כל. אם יקבל – יפה. ואם לא – מניח אותו ולא מוכיח אותו, ועוזב אותו שילך ויעשה את רצונו.

בְּרֵאשׁוֹנָה מודיעה לו בסתר, כדי להוכיח אותו ולעורר אותו, שלא יפיר בו בן אדם. וזה הוא בינו לבינו. אם מקבל – טוב, ואם לא – מודיע לו בין אוהביו. בזמן שהכהן הגדול היה בעולם, נתן לו מחלה במטתו, ובאו אוהביו של הקדוש ברוך הוא, ומודיעים לו, שאם יש בו חובה שישוב ממנה ויעין בדבריו. אם מקבל – מוטב, ואם לא – מוכיח אותו בגלוי, בממונו, בבניו, שכלם מדברים עליו ויבואו אליו. אם מקבל – מוטב, ואם לא – מתיר לו קונו לעשות רצונו, ולא מחזיק בו לעולמים. כגון זה צריך לו להוכיח לחברו בראשונה בסתר, ואחר כך בין אוהביו, ולבסוף בגלוי. מכאן ולהלאה יעזב לו ויעשה כרצונו.

וְעַל זה כתוב הוכח תוכיח. הוכח – בסתר, שלא ידע בו בן אדם. תוכיח – בין חבריו ואוהביו. את עמיתך – בגלוי. ועל כן לא כתוב בראשונה תוכיח, אלא הוכח. ועוד הוכח – אם הוא אדם שיתביש, לא יאמר לו ולא יוכיח אותו אפלו בסתר, אלא יאמר לפניו כמי שמספר בדברים אחרים. וכתוף אותם דברים יזכיר מי שעושה אותו החטא הוא כך וכך, כדי שהוא ידע בעצמו ויעזב את אותו החטא. ועל כן הוכח. ואם לא – תוכיח. ואחר כך את עמיתך – בגלוי. מכאן ולהלאה – ולא תשא עליו חטא.

הָאָדָם לְצַד רַע. מִי מוֹשֵׁךְ עָלָיו אוֹתָהּ הָרוּחַ? הֲוֵה אוֹמֵר, אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה שְׁהֲרָאָה בְּצַד אַחֵר.

בְּתוֹב (משלי לא) דְּרִשָּׁה צְמֹר וּפְשָׁתִים. דְּרִשָּׁה, מֵהוּ דְרִשָּׁה? שְׁמִבְקִשְׁתָּ וְדוֹרַשְׁתָּ עַל צְמֹר וּפְשָׁתִים, מִי שְׁמַחְבֵּר אוֹתָם כְּאַחַד. וְאִם תֹּאמַר לָמָּה בְּצִיצִית מֵתָר? הֲרֵי פִרְשׂוּהָ. אֲבָל שֵׁם הוּא אוֹתוֹ לְבוֹשׁ בְּתַקְוָנוּ, בְּהַשְׁלַמַת הַמַּעֲשֵׂה כְּרָאוּי.

(וזה) עוֹד, דְּרִשָּׁה צְמֹר וּפְשָׁתִים – לַעֲשׂוֹת נִקְמָה בְּמִי שְׁמַחְבֵּר אוֹתָם יַחַד. אֲבָל מִתִּי שׁוֹרָה? בְּשַׁעָה שֶׁהוּא בְּשִׁלְמוֹת, שְׁפָתוֹב וְתַעֲשׂ בְּחַפְץ כְּפִיָּה. וְצִיצִית, הֲרֵי בְּאַרְנוֹ שֵׁשׁם בְּאוֹתוֹ הַכָּלֵל שֶׁל הַשְׁלַמּוֹת נִמְצָא, וְלֹא עוֹשֶׂה דְבָר. אֲבָל בְּשַׁעָה שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּשִׁלְמוֹת, מִי שְׂבָא לְחִבְרָם יַחַד, מַעֲוֵר עָלָיו רוּחַ שְׂאִינָה צְרִיכָה.

מִי מוֹכִיחַ דְבָר זֶה? קִיֵּן וְהֵבֵל מוֹכִיחִים, שְׁזָה בָּא מִצַּד אַחַד, וְזֶה בָּא מִצַּד אַחֵר, וּמִשׁוֹם כֶּף אֵינְנוּ צְרִיכִים לְחִבְרָם יַחַד. (מִי מוֹכִיחַ דְבָר זֶה? קִיֵּן וְהֵבֵל מוֹכִיחִים) וְקִרְבָּנוּ שֶׁל קִיֵּן הַתְּרַחֵק מִלְּפָנֵי קִרְבָּנוּ שֶׁל הֵבֵל.

וְעַל כֵּן, וּבְגַד כְּלָאִים שֶׁעֲטָנוּ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ. לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ סֹתֵם, לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ רוּחַ אַחֲרֵת לְשִׁלֵּט בְּךָ. וְצָרִיךְ לוֹ לְאָדָם לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה כָּשֵׁר כְּמוֹ שְׂרָאוּי, וּבְאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה שׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ קְדוּשָׁה, רוּחַ עֲלִיוֹנָה, לְהִתְקַדֵּשׁ בּוֹ. בָּא לְהִתְקַדֵּשׁ – מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ, שְׁפָתוֹב וְהִתְקַדְּשָׁתָם וְהִיִּיתָם קְדוּשִׁים כִּי קְדוּשׁ אֲנִי ה'.

בְּתוֹב וּמַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע. וּמָה עַל זֶה גֵרַם אָדָם מִיתָה בְּעוֹלָם – מִי שְׁמַרְאָה מַעֲשֵׂה אַחֵר שֶׁלֹּא צָרִיךְ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. שׁוֹר וְחַמּוֹר מוֹכִיחִים. מִצַּד זֶה נִקְרָא שׁוֹר, וּמִצַּד זֶה נִקְרָא חַמּוֹר. וְעַל כֵּן כְּתוֹב, (דְּבָרִים כב) לֹא תַחְרֹשׁ בְּשׁוֹר וּבַחֲמֹר יַחְדוֹ. אֵל תַּעֲשֵׂה עֲרֻבּוּבִיָּה יַחַד, מִשׁוֹם שְׁמַתְעוֹרֵר לְהַתְּחַבֵּר הַצַּד הָאֲחֵר כְּאַחַד לְהִרְעֵ לְעוֹלָם. וּמִי שְׁמַפְרִידֵם, מְרַבֵּה שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. אֵף כָּאֵן מִי שְׁמַפְרִיד אוֹתָם בְּאוֹתוֹ גֵּוֹן כְּמוֹ שְׂאֵמְרוֹ, שֶׁלֹּא נִמְצָא שׁוֹעַ טוֹוִי וְנוֹז כְּאַחַד, זֶה אָדָם שְׁמַרְבֵּה שְׁלוֹם עָלָיו וְעַל כָּל הָעוֹלָם.

קִרְבָּנוּ שֶׁל קִיֵּן הִיָּה פְשָׁתִים, וְקִרְבָּנוּ שֶׁל הֵבֵל הִיָּה צְמֹר, לֹא זֶה כְּזֶה, וְלֹא זֶה כְּזֶה. סוֹד הַדְּבָר – קִיֵּן הִיָּה כְּלָאִים, עֲרֻבּוּבִיָּה שְׂאִינָה נִצְרָכָת, הַצַּד

בְּאַרְץ שְׂאִין לוֹ כַּח עֲלִיוֹן לְמַעְלָה. וְכָל מָה שְׁעוֹשִׂים עִם כָּל אַחַד וְאַחַד, (שְׁתֵּי נוֹסַחאוֹת) וְכָל מָה שְׁכָל אַחַד וְאַחַד עוֹשֶׂה, הַכֹּל הוּא בְּחִזְק שֶׁל אוֹתוֹ הַכַּח הָעֲלִיוֹן שְׁמַמְנָה עָלָיו מְלַמְעֵלָה. וְכָל הַהֲנַהֲגוֹת גְּזוֹרוֹת מִן הַדִּין, עַל דִּין הֵם נוֹסְעִים, וְעַל הַדִּין הֵם עוֹמְדִים. אֵין מִי שְׂיוֹצֵא מִמְּקוֹמוֹ הַחוּצָה.

וְכָל הַמְּמַנִּים, מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, נִתְמַנּוּ שְׁלִיטִים עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר, וְכָלֵם מִתְנַהֲגִים עַל הַנְּהַגָּה אַחֲרֵת עֲלִיוֹנָה שְׁנוּטִלִים כָּל אַחַד וְאַחַד, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (משלי לא) וְתִקֵּם בְּעוֹד לִילָה וְתַתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחִק לְנַעֲרֹתֶיהָ. כִּיּוֹן שְׁנוּטִלִים אוֹתוֹ חִק, כָּלֵם נִקְרָאִים חִקוֹת, וְאוֹתוֹ הַחִק שְׁנַתֵּן לָהֵם בָּא מִשְׁמַיִם, וְאִז נִקְרָאִים חִקוֹת שְׁמַיִם. וּמִנֵּין שְׂבָאִים מִשְׁמַיִם? שְׁכָתוֹב (תהלים פא) כִּי חִק לְיִשְׂרָאֵל הוּא.

וְעַל כֵּן כְּתוֹב אֵת חִקְתִּי תִשְׁמְרוּ, מִשׁוֹם שְׁכָל אַחַד וְאַחַד מְמַנָּה עַל דְּבָר יְדוּעַ בְּעוֹלָם, בְּאוֹתוֹ הַחִק. מִשׁוֹם כֶּף אֲסוּר לְהַחֲלִיף מִינִים וְלְהַכְנִיס מִין בְּמִין אַחֵר, מִשׁוֹם שְׁעוֹקֵר אֵת כָּל כַּח וְכַח מִמְּקוֹמוֹ, (וּמִכְחִישׁ פְּמַלְיָא שֶׁל מַעְלָה) וּמִכְחִישׁ אֵת פְּרָסוּם הַמְּלָךְ.

כְּלָאִים, מֵהוּ כְּלָאִים? כְּמִי שְׁנוֹתֵן מִיִּשְׁהוּ אַחֵר בְּבֵית הָאֲסוּרִים, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר (ירמיה לז) אֵל בֵּית הַכְּלָא, כְּדִי לֹא לַעֲשׂוֹת דְבָר. כְּלָאִים – מְנִיעָה, שְׁמוֹנֵעַ אֵת כָּל אוֹתָם הַכַּחוֹת מִן הַמַּעֲשֵׂה שְׁלָהֵם. כְּלָאִים – עֲרֻבּוּבִיָּה, שְׁעוֹשֶׂה עֲרֻבּוּבִיָּה בְּכַח שְׁלַמְעֵלָה וּמִכְחִישׁ אֵת פְּרָסוּם הַמְּלָךְ, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר וּבְגַד כְּלָאִים שֶׁעֲטָנוּ לֹא יַעֲלֶה עָלֶיךָ.

בָּא רָאָה, כְּתוֹב (בראשית ב) וּמַעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ כִּי בְיוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ מוֹת תָּמוּת. וְהֲרֵי נִתְבָּאֵר, שֶׁשְׁנָה מִצְוֹת הַמְּלָךְ, וְהַחֲלִיף עֵץ חַיִּים, שְׁבוּ הַשְׁתַּלֵּם הַכֹּל וּבוּ תְלוּיָהּ הָאֵמוּנָה, וְנִדְבַק בְּמִקוֹם אַחֵר. וְהֲרֵי שְׁנִינּוּ, בְּכָל צָרִיךְ אָדָם לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה וְלַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה כְּמוֹ שְׂצָרִיךְ. וְאִם שְׁנָה בְּדָבָר אַחֵר, הוּא מִשְׁפִּיעַ לְהַשְׁרוֹת בּוֹ דְבָר אַחֵר שֶׁלֹּא צָרִיךְ.

וּבָא רָאָה, בְּשַׁעָה שְׂאָדָם מְרָאָה לְמִטָּה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָהּ כְּמוֹ שְׂצָרִיךְ, שׁוֹפְעַת וְיוֹצֵאת וְשׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ קְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה. וּבְשַׁעָה שֶׁהוּא מְרָאָה מַעֲשֵׂה לְמִטָּה בְּדֶרֶךְ עֲקָמָה, שְׂאִינָה דֶרֶךְ יִשְׂרָהּ, אִז שׁוֹפְעַת וְיוֹצֵאת וְשׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ אַחֲרֵת, שֶׁלֹּא צְרִיכָה, שְׁמַסְטָה אֵת

מוציאה אותם ומראה את אותו הפרי לעולם. ואין הארץ עושה פרות אלא מתוך אותו כח אחר שמעליה, כמו שהנקה אינה עושה פרות אלא מתוך כח הזכר.

ואותו הפרי לא נשלם בשלמות עד שלש שנים, והכח לא נפקד עליו למעלה עד שנשתלם. אחר שהשתלם, נפקד עליו הכח, והארץ מתתקנת בו. שהרי עד שלש שנים אין הארץ מתתקנת בו ולא (נמצאת) משתלמת (מתבשמת) (מסכימה) עמו. אחר שהשתלמו והתתקנו כאחד, אזי זו שלמות.

בא ראה, הנקה, עד שמתעברת שלש פעמים, פרי מעיה לא נשלם. אחר שלשה הריונות הנקה מתתקנת באותו הפרי, ומסכימים כאחד. אזי אותו הפרי הוא שלמות הכל והיפי של הכל. אחר שיצא, עד שלש שנים אין לו כח למעלה, שהרי אז היא הבשלתו. לוי נרצה מהכל, שלישי לאמו, שהתתקנה בו והסכימה (והתבשמה) עמו.

אחר שלש שנים התמנה עליו (התמנה עליה) כח עליון למעלה, ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים. מהו קדש הלולים? תשבחות לשבח את הקדוש ברוך הוא. עד כאן. מכאן ואילך סוד הדבר, שבשנה הרביעית מזדוגת כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא, והלולה אחת נמצאת, שכתוב קדש הלולים, הלולה ושמחה בפעם (בזווג) אחת.

מה זה השנה (הרביעית)? זה הקדוש ברוך הוא. ושנינו, שנה הרביעית זו כנסת ישראל, שהיא עמוד רביעי לפסא, והכל אחד, שהרי אז מזדוג הקדוש ברוך הוא עם כנסת ישראל, ואז היא קדש, ונמצאת הלולה קדושה, (והקדוש ברוך הוא מזדוג עמה) ואז החילות מתמנים על העולם, על כל דבר ודבר כראוי לו. מכאן והלאה כלם מתברכים ומתרים למאכל, שהרי כלם בשלמות הכל, בשלמות של מעלה ומטה.

ועד שלא נשלם בכל ממטה וממעלה, אסור לאכל ממנו. ומי שאוכל ממנו, כמי שאין לו חלק בקדוש ברוך הוא ובכנסת ישראל, שהרי אותו הפרי עומד בלי רשות עליונה קדושה, שאינה שורה עליו עד שישתלם. ובלי רשות תחתונה,

האחר, שאינו מינם של אדם וחוה, וקרפנו מאותו הצד הוא בא. הכל מצד אחד של אדם וחוה. ובמעיה של חוה התחברו שני הצדדים הללו. ומשום שהתחברו כאחד, לא באה מהם תועלת לעולם ונאבדו.

ועד היום הזה הצד שלהם קים. ומי שמראה את עצמו במעשה של החבור הזה, מעורר עליו את אותם הצדדים כאחד, ויכול להנזק, ושורה עליו רוח אחרת שאינה צריכה. וישראל צריכים לעורר עליהם רוח קדשה להיות קדושים, להמצא בשלום בעולם הזה ובעולם הבא.

כתוב (ויקרא ו) ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד יהיו על בשרו, (שם טז) ובאבנט בד יחגר. למה נקרא בד, יחיד? משום שלא צריך לחבר את הפשתים הזה עם אחר, ועל פן לא כתוב מדו פשתים, אלא בד, יחיד.

ולמה הכהן צריך להראות בזה? אלא לבושי הבד הללו צריך להראות בהם על מזבח העולה, כשהיה מפנה את הדישן (האפר) של דישן העולה, שהרי העולה באה מהצד של עבודה זרה והרהור רע. ומשום כך צריך להראות בהם בלבדם, ולא בערבוביה כפי שאמרנו, כדי שיתכפרו לאדם כל אותם חטאים שבאים מאותו הצד.

ובשנכנס למקדש, המקום ששם נמצאת השלמות וכל אותן עבודות השלמות, אף על גב שהתחברו, אין לנו בזה ענין, כמו שאמרנו בצייצית, משום ששם נמצאו והתחברו כל אותם המינים שלמעלה, וכל אותם כלי המקדש, נמצאים בו כמה מינים שונים זה מזה, וכלם נכללו שם כמו שלמעלה. אשריהם ישראל, שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורת אמת, תורה של אמונה, ואהב אותם מכל שאר העמים עובדי עבודה זרה, שכתוב (מלאכי א) אהבתי אתכם אמר ה'.

פתח רבי חייא אחריו ואמר, פי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וגו', ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים לה'. פי תבאו אל הארץ, הרי פרושה החברים. אבל בא ראה, שהרי האילן אינו עושה פרות, אלא בארץ, והארץ

הקדוש ברוך הוא יודע ומשגיח על דרכי הצדיקים להיטיב להם ולהגן עליהם, והוא הולך לפנייהם לשמר אותם. ומשום כך, מי שיוצא לדרך, צריך שאותה הדרך תהיה דרכו של הקדוש ברוך הוא, וישתף אותו עמו. ומשום כך כתוב, כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד. היא מעצמה, משום שאין הקדוש ברוך הוא מכיר באותה דרך שלהם, ואינו הולך עמם.

כתוב דרך, וכתוב ארץ. מה בין זה לזה? אלא, דרך - ששאר קרסלי בני אדם הלכו בה. ארץ - שהיא נפתח מזמן מועט (זה ארץ, כמו שנאמר (איוב לד) וארץ לחברה עם פעלי און), ועל הארץ הזה כתוב, (משלי ד) וארץ צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום. אמן כן יהי רצון. ברוך יי' לעולם אמן ואמן. ימלוך יי' לעולם אמן ואמן.

פרישת אמר

ויאמר ה' אל משה אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו. אמר רבי יוסי, מה הטעם זה כנגד זה, שכתוב למעלה, ואיש או אשה כי יהיה בהם אוב או ידעני מות יומתו, וסמוך לו אמר אל הכהנים? אלא (משמע) כיון שהזהיר את ישראל לקדש אותם בכל, הזהיר את הכהנים לקדש אותם, וכן את הלויים. לכהנים מניין? שכתוב אמר אל הכהנים. ומנין ללויים? שכתוב (במדבר יא) ואל הלויים תדבר ואמרת אליהם. כדי שיימצאו כלם צדיקים קדושים טהורים.

אמר אל הכהנים בני אהרן. מה הטעם כאן בני אהרן? וכי לא ידענו שהם בני אהרן? אלא בני אהרן ולא בני לוי, שאהרן הוא ראשיתם של כל הכהנים של העולם, שבו התרצה הקדוש ברוך הוא מהכל כדי לעשות שלום בעולם. ומשום שאהרן, דרכיו העלו אותו לזה, שכל ימיו של אהרן היה משתדל להרבות שלום בעולם. ומשום שדרכיו כן, העלה אותו הקדוש ברוך הוא לזה, להכניס שלום בפמליא של מעלה, ומשום כך - אמר אל הכהנים בני אהרן.

אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם. רבי יהודה פתח, (תהלים לא) מִה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'. מה רב טובך, כמה עליון ונכבד

שהרי לא הסכימה (התבשמה) כח הארץ בו. ואותו שאכל ממנו, מראה את עצמו שאין לו חלק למעלה ולמטה, ואם ברוך עליו, זו ברכה לבטלה, שהרי הקדוש ברוך הוא עד עכשו לא שורה עליו, ואין בו חלק. הרחמן יצילנו מאותם שאינם משגיחים לכבוד רבונם.

אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב (משלי ד) וארץ צדיקים כאור נגה. משום שבאותו זמן יסתלק הנחש, ששורה עם הנקבה בראשונה, ויבא הזכר לשרות במקומו כבראשונה, והכל יהיה שלם. למדנו, בזמן שצדיק שורה בעולם וכו', עד צדיק כתמר יפריח.

רבי יוסי פתח בפסוק ואמר, לא תאכלו על הדם. הרי בכמה מקומות פרשוה החברים, וכל הפסוקים הללו אחריו, וכל אחד ואחד בגלוי. אבל יש להתעורר בפסוק הזה, שכתוב מפני שיבה תקום וגו'. מפני שיבה, שיבה של התורה סתם. תקום, מכאן שצריך אדם לעמד בעמדו (מכאן שצריך אדם לעמד) מלפני ספר תורה, וכך רב המנונא (י"סא) סבא, כשהיה רואה ספר תורה, היה קם מלפניו ואומר: מפני שיבה תקום. (כשהיה רואה חמש של התורה, היה עומד מלפניו) (עושה לו הדור) (והיה אומר: והדרת פני זקן) כמו כן צריך אדם לעמד במקומו מלפני תלמיד חכם, משום שהוא עומד במקום (בדיוקן) קדוש עליון. ורמז לכהן העליון (וכאן רמז לעתיק) הקדוש העליון, שכתוב והדרת פני זקן, שהוא בעולם. אמר רבי שמעון, מכאן רמז לתורה שבכתב, ורמז לתורה שבעל פה.

ועוד שנינו, הפסוק הזה בא לדרשה. מפני שיבה תקום, כמו שהעירו בו החברים, מפני שיבה תקום, הזהיר את האדם טרם שיעלה לשיבה שיעמד בקיום טוב בעולם, משום שזהו ההדור שלו. אבל לסוף ימיו אין לאדם שבח כל כך, כשהוא זקן, ואינו יכול לעשות רע. אלא השבח שלו כשהוא בכחו, והוא טוב. ושלמה המלך צווח ואומר, (שם ב) גם במעלליו יתנכר נער וגו'. כמו כן כתוב, (קהלת יב) וזכר את בוראיך בימי בחורתיך. אמר רבי אלעזר, ודאי (כך הוא) שהדרך הזו מתקנת לפנינו, וזוהי דרכו של הקדוש ברוך הוא.

פתח ואמר, (תהלים א) כי יודע ה' דרך צדיקים ודרך רשעים תאבד. מה זה כי יודע ה'? אלא

להיטיב לו, וְכֵל זְמַן שְׁלֹא נִקְבַּר הַגּוֹף, הַנְּשֻׁמָּה לֹא נִכְנָסָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא יְכוּלָה לְהִיּוֹת בְּגוֹף אַחֵר עַד שְׁיִקְבַּר הָרֵאשׁוֹן. וְזֶה דוּמָה לְאָדָם שְׁמֵתָה אִשְׁתּוֹ, לֹא רָאוּי לוֹ לִשְׂאֵ אִשָּׁה אַחֲרֵת עַד שְׁקוּבֵר אֶת הָרֵאשׁוֹנָה, וּמִשּׁוּם כֵּן אִמְרָה תוֹרָה, לֹא תֵלֵן נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ.

דָּבָר אַחֵר – כְּשֶׁנִּפְרְדַת הַנְּשֻׁמָּה מִן הַגּוֹף וְרוּצָה לְלַכֵּת לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, לֹא תִכְנַס לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם עַד שְׁנוֹתְנִים לָהּ גּוֹף אַחֵר מְאוּר, וְאַחֵר כֵּן יְכוּלָה לְהִכְנַס. וּמֵאֵלֶיהוּ תִדַע, שֶׁהֵיוּ לוֹ שְׁנֵי גוֹפִים, אֶחָד שָׁבוּ נִרְאָה לְמִטָּה לְבָנֵי אָדָם, וְאֶחָד שָׁבוּ נִרְאָה לְמַעְלָה בֵּין מְלֹאכִים עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים. וְכֵל עוֹד שֶׁהַגּוֹף לֹא נִקְבַּר, זֶהוּ צֶעַר לְנִשְׁמָה, וְרוּחַ טְמֵאָה מְזַדְמַנֶת לְשֵׁרוֹת עָלָיו וְלִטְמֵא אֶת אוֹתוֹ הַגּוֹף.

וּמִשּׁוּם שְׁאוֹתָהּ רוּחַ הַטְּמֵאָה מְזַדְמַנֶת, לֹא צָרִיךְ לְאִישׁ לְהֵלִין אֶת אוֹתוֹ הַגּוֹף לִילָה אַחַד, כִּי רוּחַ טְמֵאָה נִמְצָא בְּלִילָה וּמִשְׁתַּטַּחַת בְּכֹל הָאָרֶץ לְמִצָּא גּוֹף בְּלִי נֶפֶשׁ לְטֵמֵא אוֹתָהּ, וְנִטְמָא יוֹתֵר, וְעַל כֵּן הַזְהִיר אֶת הַכֹּהֲנִים וְאָמַר, לִנְפֶשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמְיוֹ. מִשּׁוּם שֶׁהֵם קְדוּשִׁים, לֹא תִשְׁרָה עֲלֵיהֶם רוּחַ טְמֵאָה, וְלֹא יִטְמָאוּ.

אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אָמַר אֶל הַכֹּהֲנִים, בְּלַחֲשׁ. כִּמוֹ שֶׁכָּל מַעֲשֵׂי הַכֹּהֲנִים בְּלַחֲשׁ, כֵּן אֲמִירְתָם בְּלַחֲשׁ. אָמַר וְאִמְרַת – פַּעַם אַחַת וּפַעַמִּים, לְהַזְהִיר אוֹתָם עַל קְדוּשָׁתָם כְּדֵי שְׁלֹא יִטְמָאוּ. שְׁמֵי שְׁמִשְׁמֵשׁ בְּאַתֵּר קְדוֹשׁ, צָרִיךְ שְׁיִמְצָא קְדוּשׁ בְּכֹל. לִנְפֶשׁ לֹא יִטְמָא, כִּמוֹ שְׁבְאַרְנוּ, שְׁגוֹף בְּלִי רוּחַ טְמֵאָה הוּא, וְשׁוֹרָה עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה, שֶׁהִרִי תִשׁוּקְתָם שֶׁל הַרוּחוֹת הַטְּמֵאוֹת הִיא אֶל גּוֹפּוֹת יִשְׂרָאֵל, מִכִּיּוֹן שֶׁהַתְּרוּקְנָה מֵהֶם הַרוּחַ הַקְּדוּשָׁה, וְעַם כָּלִי שֶׁל קְדוּשָׁה הֵם בָּאִים לְהַתְחַבֵּר. וְהַכֹּהֲנִים, שֶׁהֵם קְדוּשִׁים קְדוּשָׁה עַל קְדוּשָׁה, לֹא צָרִיכִים כָּלֵל לְהִטְמָא, כִּי כְּתוּב כִּי גִזַר אֱלֹהֵינוּ עַל רֵאשׁוֹ. וְכְתוּב כִּי שִׁמְן מִשְׁחַת אֱלֹהֵינוּ עָלָיו אֲנִי ה'.

וְהוּא כִּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה עוֹמֵד לְמִטָּה, שְׁכָתוּב (תהלים קלג) כִּשְׁמֵן הַטּוֹב עַל הָרֵאשׁ יֵרֵד עַל הַזָּקֵן זָקֵן אֶהְרֵן שְׁיֵרֵד עַל פִּי מְדוּתָיו. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאַרְנוּ. אָבֵל כִּשְׁמֵן הַטּוֹב עַל הָרֵאשׁ, זֶהוּ שִׁמְן מִשְׁחַת קְדוּשָׁה הָעֲלִיוֹן, שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מִמְקוֹם הַנְּהָר הָעֵמֶק שֶׁל הַכֹּל. דָּבָר אַחֵר, שֶׁשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מִרֵּאשׁ שֶׁל כָּל

אוֹתוֹ הָאֹר הָעֲלִיוֹן שְׁנִקְרָא טוֹב, שְׁכָתוּב וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, וְזֶה הוּא הָאֹר הַגָּנוּז, שָׁבוּ עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טוֹב בְּעוֹלָם, וְלֹא מוֹנֵעַ אוֹתוֹ בְּכֹל יוֹם, מִכִּיּוֹן שָׁבוּ מִתְקִים הָעוֹלָם וְעוֹמֵד עָלָיו. אֲשֶׁר צְפַנְתָּ לִירְאִיךָ, שֶׁשְׁנִינּוּ, אוֹר עֲלִיוֹן עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁבְרָא אֶת הָעוֹלָם, וְגַזַּז אוֹתוֹ לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא. זֶהוּ שְׁכָתוּב אֲשֶׁר צְפַנְתָּ לִירְאִיךָ.

פְּעֻלָּתָ לְחוּסִים כֵּן. פְּעֻלָּתָ, בְּזִמְן שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם אוֹתוֹ הָאֹר הִיָּה עוֹמֵד וּמְאִיר מִרֵּאשׁ הָעוֹלָם לְסוּפֵי הָעוֹלָם. כְּשֶׁהִסְתַּכַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם הַרְשָׁעִים שְׁעֵתִידִים לְעַמֵּד, גָּנַז אֶת אוֹתוֹ הָאֹר, שְׁכָתוּב (איוב לח) וַיִּמְנַע מִרְשָׁעִים אוֹרָם. וְעֵתִיד לְהֵאִיר לְצַדִּיקִים לְעוֹלָם הַבָּא, וְזֶה הוּא אֲשֶׁר צְפַנְתָּ לִירְאִיךָ, וְכְתוּב (מלאכי ג) וְזָרְחָה לְכֶם יְרֵאֵי שְׁמֵי שְׁמֵשׁ צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכִנְפֶיהָ.

בֵּא רֵאָה, בְּשַׁעֲהַ שְׁבִין אָדָם עוֹמֵד לְלַכֵּת לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם וְהוּא בְּבֵית חָלָיו, בָּאִים עָלָיו שְׁלִשָׁה שְׁלוּחִים, וְרוּאָה שֶׁמָּה שְׁלֹא יְכוּל לְרֹאוֹת אָדָם כְּשֶׁהוּא בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם הוּא יוֹם הַדִּין הָעֲלִיוֹן, שְׁמִבְקֵשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת פְּקוּדוֹנוֹ. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שְׁמִשְׁבִּיב לְמֶלֶךְ אֶת פְּקוּדוֹנוֹ, כִּמוֹ שְׁנִתֵּן לוֹ בְּתוֹכוֹ. אִם אוֹתוֹ הַפְּקוּדוֹן הַתְּטַנֵּף בְּטַנּוּפֵי הַגּוֹף, מָה יֵאמַר לְבַעַל הַפְּקוּדוֹן?

מְרִים עֵינָיו, וְרוּאָה אֶת מְלֶאךָ הַמּוֹת עוֹמֵד לְפָנָיו, וְחִרְבוּ שְׁלוּפָה בִּידוֹ, קוֹשֵׁר בְּקִשְׁרִים בְּמֵאָסֵר שֶׁל אוֹתוֹ הָאִישׁ. וְאִין לְנֶפֶשׁ קִשִּׁי בְּכֹל כְּפִרְדָּתָהּ מִן הַגּוֹף. וְאָדָם לֹא מֵת עַד שְׁרוּאָה אֶת הַשְּׂכִינָה, וּמִתּוֹךְ גְּדֵל הַתְּשׁוּקָה לְשְׂכִינָה, הַנֶּפֶשׁ יוֹצֵאת לְקַבֵּל אֶת הַשְּׂכִינָה.

אַחֵר שְׁיִצְאָהּ, מִי הַנֶּפֶשׁ שְׁנִדְבַקְתָּ בָּהּ (וּתְחַקֵּבֵל) וַיִּקְבֵּל בְּגוֹף (לְתוֹכָהּ)? וְהִרִי בְּאַרְנוּ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. אַחֵר שְׁיִצְאָהּ הַנֶּפֶשׁ מִן הַגּוֹף וְנִשְׁאַר הַגּוֹף בְּלִי רוּחַ, אֲסוּר לְהִשְׁאִירוֹ בְּלִי קְבוּרָה, שְׁכָתוּב (דברים כא) לֹא תֵלֵן נִבְלָתוֹ עַל הָעֵץ כִּי קְבוּר תִּקְבְּרֵנוּ בַּיּוֹם הַהוּא. מִשּׁוּם שֶׁמֵּת שִׁישְׁתָּהּה כ"ד שְׁעוֹת, שֶׁהֵם יוֹמָם וְלַיְלָה, בְּלִי קְבוּרָה, נוֹתֵן חִלְשָׁה בְּאִיבְרֵי הַמְּרַכְבָּה, וּמַעֲכָב אֶת מַעֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַהֲעָשׂוֹת, שְׁאִפְשֵׁר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר עָלָיו כְּדֵי לְבֹא בְּגִלְגוּל אַחֵר מִיַּד בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׁנַפְטָר

הראשים, הנסתר של כל הנסתרים. על הראש, ודאי על הראש, ראשו של אדם הראשון.

ירד על הזקן - זה הזקן הנכבד, כמו שבארנו. זקן אהרן - זה הכהן הגדול שלמעלה, והרי פרשוה. ואותו שמן ירד על פי מדותיו, שמאותן המדות שופע ויוצא ויורד לתחתונים. וכמו זה שופע ומתעטר הכהן התחתון בשמן משחה למטה.

הפסוק הזה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. כתוב אמר אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא. לא יטמאו היה צריך להיות! מה זה לא יטמא? אלא על אותו הכהן העליון מכלם הוא אמר. אמר רבי יהודה, והרי כתוב והכהן הגדול מאחיו? אלא ודאי כך הוא, כמו שנאמר. ואמר רבי יצחק, הכהן שעומד למטה, כמו שלמעלה, בקדשה הוא צריך להמצא יותר מהכל, כמו שנתבאר.

רעיא מהימנא

מצוה זו, שיסדר הכהן בכל יום גרות בבית המקדש, והרי בארנו בסוד המנורה. והוא סוד כמו שלמעלה, משום שהאור העליון בשמן משחה יורד על ראש הכהן בראשונה, ואחר כך הוא מדליק ומאיר את כל הנרות, שכתוב בשמן הטוב על הראש וגו', וכתוב כי שמן משחת אלהיו עליו וגו'. ועל כן נתנה רשות לכהן לבדו לסדר את הנרות ולהדליק אותם בכל יום פעמים, כנגד אור היחוד פעמים, קרבן בכל יום פעמים, והכל צריך.

ועל ידי הכהן מאירים הנרות בכל, למעלה ולמטה, לשמח בשמחה ולהמצא שמחה בכל הצדדים בהדלקת הנרות, שהרי שני אלה על ידי הכהן, להמציא שמחה בכל הצדדים, ואלו הם הדלקת הנרות והקטרת, והרי בארנו שמן וקטרת ישמח לב. (עד כאן רעיא מהימנא).

ולאחתו הבתולה הקרובה אליו וגו'. מה כתוב למעלה? כי אם לשארו הקרב אליו וגו'. רבי אבא פתח, (ישעיה סג) מי זה בא מאדום? חמוץ בגדים מבצרה וגו'. מי זה בא מאדום? עתיד הקדוש ברוך הוא ללבש בגדי נקמה על אדום, שהחריבו את ביתו ושרפו את היכלו, והגלו את כנסת ישראל בין העמים, ולעשות להם נקמת

עולמים, עד שימצאו כל ההרים מהרי העולם מלאים מהרוגי העמים, ולקרא לכל עוף השמים עליהם, וכל חיות הבר יזונו מהם שנים עשר חדשים, ועוף השמים שבע שנים, עד שלא תסבל הארץ את הנוול שלהם. זהו שכתוב (שם לה) כי זבח לה' בבצרה וטבח גדול בארץ אדום, עד שאותם לבושים יטמאו. זהו שכתוב (שם סג) וכל מלבושי אגאלתי.

חמוץ בגדים מבצרה, משום שממנה יצאו אוכלוסי העולם לצבא על ירושלים, והם התחילו לשרף את ההיכל, ובני אדום מהרסים את החומות, ועקרו את אבני היסוד. זהו שכתוב (תהלים קלז) זכר ה' לבני אדום וגו', האמרים ערו ערו עד היסוד בה.

זה הדור בלבשו, באותם לבושי הנקמה שעתיד ללבש. צעה ברב כחו, מה זה צעה? משבר, כמו שכתוב (תהלים מה) עמים תחתיך יפלו וגו'. אמרו ישראל לישעיה, מי הוא זה שיעשה כל כך? פתח ואמר, (ישעיה סג) אני מדבר בצדקה, אותו שהוא רב להושיע, אותו שכתוב בו (תהלים לג) אהב צדקה ומשפט. והוא צדקה ממש, והוא רב להושיע.

וכל כך למה? משום שגרמו לכנסת ישראל להיות שוכבת לעפר בגלות ולנפל לארץ, כמו שכתוב (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל. ומשום כך הקדוש ברוך הוא ילבש לבושי נקמה עליהם לטמא אותם ברב ההרוגים, שכתוב וכל מלבושי אגאלתי.

וכל כך למה? שכתוב ולאחתו הבתולה הקרובה אליו אשר לא היתה לאיש. שאינה חלקו של עשו, ולא היתה בגורלו של אותו שכתוב בו (בראשית כה) איש ידע ציד איש שדה. לה יטמא, באותם לבושי נקמה, שעתיד להטמא בין אותם ההמונים, שכתוב בו לה יטמא, בשבילה, משום שהיא שוכבת לעפר, והוא רוצה להקים אותה. זהו שכתוב (ישעיה ס) קומי אורי כי בא אורך. (עמוס ט) ביום ההוא אקים את ספת דויד הנפלת).

לא יקרחה קרחה בראשם. רבי יוסי אמר, לא יקרחה בה"א, מה הטעם? אלא, אותו שמן

ידוע. ומשום כך כתוב, והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ללבש את הבגדים, כמו שאמרנו. ומשום שהוא קדוש כמו שלמעלה, כתוב ומן המקדש לא יצא.

רבי אבא פתח ואמר, (דניאל ט) לך ה' הצדקה ולנו בשת הפנים כהיום הזה לאיש יהודה ולישבי ירושלים. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם מכל העמים עובדי עבודה זרה, ומתוך אהבתם נתן להם תורת אמת, לדעת את דרך המלך הקדוש. שכל מי שמשתדל בתורה, כאלו השתדל בקדוש ברוך הוא, שהתורה כלה שמו של הקדוש ברוך הוא היא. ומשום כך, מי שמתעסק בתורה, מתעסק בשמו, ומי שמתרחק מן התורה, הוא רחוק מהקדוש ברוך הוא.

בא ראה, לך ה' הצדקה, כמו שנאמר (דברי הימים-א כט) לך ה' הגדלה והגבורה. מי הצדקה? המקום שכל הפנים המאירות אחוזים בו, והוא אחוז בכלם ובו נמצאים. ולנו בשת הפנים, המקום שכל הפנים המאירות מתרחקים ממנו. צדקה, אמת קשוט, ואור הכל, ואור של פנים שמחת הכל. בשת, בושה והרחוק של האמת מי שמתבייש, משום שהאמת, שהיא צדקה, התרחקה ממנו רחוק של פנים מאירות.

בא ראה, הכהן העליון צריך להראות ביפי הפנים, בהארת הפנים, בשמחה יותר מהכל, ולא צריך להראות בו עצבות ורגז, אלא הכל כמו שלמעלה. אשרי חלקו, שעליו כתוב אני חלקך ונחלתך. וכתוב (דברים יח) ה' הוא נחלתו. ועל פן צריך להראות שלם בכל, בעצמו, בלבשו, שלא יפגם עצמו כלל, כמו שנתבאר.

והוא אשה בבתוליה יקח. רבי שמעון פתח, (שם כב) והנה הוא שם עלילת דברים וגו'. וכתוב וענשו אתו מאה כסף וגו', פי הוציא שם רע על בתולת ישראל. וכי בתולת ישראל היא? בתולת אביה או בתולת בעלה היא. מה זה בתולת ישראל כאן? זהו שכתוב (דברים לב) שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. אף כאן הכהן שעומד כמו שלמעלה, כתוב והוא אשה בבתוליה יקח, כך גם בבתוליה, שלא תצא משער חצרה פעם החוצה, והרי נתבאר.

עליון, שהוא שמן משחת קדש, שמשלים את כל שבעת הימים כמו שנאמר, שכתוב (ויקרא ח) כי שבעת ימים ימלא את ידכם, אותו שמן עליון הוסר ממנו ונקרח, אם הוא פגם את ראשו. משום שראשו של הכהן העליון הנו אותו שמן עליון, ועל פן לא צריך לכהן שלמטה להראות בעצמו פגם כלל, והרי זה נאמר. ומשום כך כתוב בה"א.

פתח ואמר, (תהלים קכו) בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחלמים. בשוב ה' את שיבת, זה נאמר בגלות בכל, שלא נמצאו יותר בגלות אלא שבעים שנים, שכתוב (ירמיה כט) כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקד אתכם. וכתוב היינו כחלמים, מה זה כחלמים? אלא הרי התעוררו החברים, שיש שבעים שנים בחלום.

ובא ראה, כתוב כי שבעת ימים ימלא את ידכם. מי שבעת הימים? הרי נתבאר, אותו מקום עליון שהוא כלל של כל ששת האחרים נקרא שבעת ימים, ונקרא תשובה. שנינו, מי שיושב בתענית בשבת, קורעים לו גזר דינו של שבעים שנה, ושבעים שנה הם שבע פני המלך, שאפלו הסכימו כלם עליו (הכל) לרע, נקרע אותו גזר הדין. מה הטעם? משום שאחז באותו היום בכלל של כלם, שנקרא שבעה, ונקרא תשובה, ומשום כך בכלם הוא אחז, וחזר בתשובה, ונקרע גזר הדין בכלם. ועל פן שבעים שנה יש בחלום.

כמו כן הכהן מתעטר בשבעה, שנקרא שבעת ימים. אם פגם את ראשו, אותו שבעה שהוא כלל של כלם, מקריח ממנו כל אותה קדשה של כלם ששורה עליו. ועל פן הזהירו שלא יקרחה קרחה בראשם, וימצאו פגומים מהכל. ומשום כך הכהן צריך להמצא בשלמות יותר מהכל, כל שפן אותו שהוא עליון מכלם.

אמר רבי אבא, כאן בה"א תחתונה, כאן בה"א עליונה. כהן גדול, שהוא עליון מכלם, בה"א עליונה, שכתוב אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא את ידו וגו'. ומלא את ידו, שכתוב שבעת ימים ימלא את ידכם. כהן אחר בה' תחתונה, שכתוב לא יקרחה קרחה בראשם, וכתוב אחריו, ולא יחללו שם אלהיהם. והשם הזה הנו

רעיא מהימנא

כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. פתח הרועה הנאמן ואמר, מצוה זו שישא כהן גדול בתולה, זהו שכתוב אלמנה וגרושה וחללה זנה את אלה לא יקח כי אם בתולה מעמיו יקח אשה. ולמה צריכים שלא ישא אלא בתולה בלי פגם? אלא אשה היא כוס של ברכה. טעמו – פגמו. וכהן שמקריב קרבן לפני ה', צריך שהוא יהיה שלם בלי פגם, שלם באיבריו בלי פגם, שמומים פוסלים בכהנים. שלם בגופו, שלם בנקבתו, לקים בה (שיר ד) כלך יפה רעיתי ומום אין בך.

שקרבן הוא מנחה, וצריכים ישראל לשלח את מנחתם למלך עם איש (בגוף) שלם, שהם בהפך של הצד האחר, שהרי ביד איש עתי פגום היו שולחים לו דורון, שכתוב (ויקרא טז) גורל אחד לה' וגורל אחד לעזאזל. שאלהים אחרים כלם פגומים מצד הצפון, וכן רב בתי העבודה זרה הם פגומים בנקבה שלהם, חרבה, לילית, פגומה וכו'.

(ורועה הנאמן) הוא ו' מלא, והוא בסדור זה הי"ו. ה' אחרונה, כוס מלא ברפת ה', מצד הימין ומצד הגבוהה שהוא דין, השכינה נקראת הוי"ה, זהו שכתוב (שמות ט) הנה י"ד יהו"ה הוי"ה במקנה אשר בשדה. קם רועה הנאמן והשתטח לפניו, ואמר: אשרי חלקי שבעלי הגבירה (והגבירה) הם בעזרי. (עד כאן רעיא מהימנא).

רבי שמעון היה הולך בדרך, והיו עמו רבי יהודה ורבי יוסי ורבי חזקיה. פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיא) טרף נתן ליראיו יזכר לעולם בריתו. טרף נתן ליראיו – אלו הם הצדיקים, אותם יראי הקדוש ברוך הוא. שכל מי שירא ממנו נקרא מאנשי בית המלך, ועליו כתוב (שם קיב) אשרי איש ירא את ה'.

מהו טרף נתן ליראיו? אלא כמו שכתוב, (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה. מכאן למדנו, שכל אדם שעוסק בתורה בלילה, וקם בחצות הלילה, בשעה שכנסת ישראל מתעוררת להתקין בית למלך – זה משתתף עמה, וזה נקרא מבית המלך, ונותנים לו כל יום מאותם תקוני הבית. זהו שכתוב ותתן טרף לביתה וחק לנערתייה. מי זה ביתה? כל אותם שמשתתפים

עמה בלילה נקראים ביתה, בני ביתה. ומשום כך, טרף נתן ליראיו.

מה זה טרף? טרף ממש, שהיא נוטלת ממקום רחוק עליון, שכתוב (משלי לא) ממרחק תביא לחמה. ומי זוכה לטרף הזה? סוף הכתוב מוכיח, שכתוב (תהלים קיא) יזכר לעולם בריתו. מי שמתבונן (שמשתדל) בתורה להשתתף עמה בלילה. ולא עוד, אלא שצדיק אחד עליון יש לו לקדוש ברוך הוא, והוא משתתף עמו, ויורשים שניהם את כנסת ישראל, שכתוב (ישעיה ס) צדיקים לעולם יירשו ארץ.

עוד פתח ואמר, ולא יחלל זרעו בעמיו כי אני ה' מקדשו. בא ראה, כל מי שמוציא זרע לבטלה, לא זוכה לראות פני שכינה, ונקרא רע, שכתוב (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרף רע. זה מי שמוציא אותו בידו, או באשה אחרת שאינה כשרה. ואם תאמר שמוציא אותו באשה שאינה מתעברת, כך גם? לא. אלא כמו שאמרנו.

ועל כן יבקש אדם מהקדוש ברוך הוא שיזמין לו כלי כשר, שלא יפגם זרעו. מי שמוציא זרע בכלי שלא כשר, פוגם את זרעו. אוי למי שפוגם את זרעו. ומה בשאר בני אדם כך – בכהן שעומד למטה כמו שלמעלה בקדשה עליונה על אחת כמה וכמה.

בעמיו, מה זה בעמיו? שהרי כתוב למעלה, אלמנה וגרושה וחללה זנה את אלה לא

יקח, וכתוב ולא יחלל זרעו בעמיו. בהם היה צריך להיות, מה זה בעמיו? אלא דבר זה קלון בעמיו, פגם בעמיו, ועל כן כתוב, כי אם בתולה מעמיו יקח אשה, מעמיו ודאי, הכל כמו שלמעלה. כי אני ה' מקדשו, מה זה מקדשו? אלא אני הוא אותו שמקדש אותו בכל יום, ומשום כך לא יפגם זרעו ולא ימצא בו פגם. (ומשום זה) שהרי אני ה' מקדשו, שאני רוצה לקדש אותו, וימצא קדוש בכל, שקדוש ישתמש על ידי קדוש.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא ישתמש על ידי הכהן, וימצא קדוש כשבא לשמש, ומשום שהקדוש ברוך הוא ישתמש על ידי הכהן שהוא קדוש, הכהן ישתמש על ידי טהור, שהתקדש בטהרתו, ומי הוא? זה לוי. אדם (כהן) אחר ישתמש על ידי קדוש

שְׂבַכְתָּב. תְּעוּדָה - זו תוֹרָה שְׂבַעֵל פֶּה. תוֹרָה שְׂבַעֵל פֶּה אֵינָה שוֹרָה בְּמָקוֹם פָּגוּם, שֶׁהָרִי מִתוֹרָה שְׂבַכְתָּב נִבְנִית. כְּתוּב צוֹר תְּעוּדָה חֲתוּם תוֹרָה בְּלִמְדֵי. צוֹר תְּעוּדָה - זו תוֹרָה שְׂבַעֵל פֶּה, מִשׁוּם שֶׁשָׂם נִצְרָר צְרוּר הַחַיִּים, וּבִתְעוּדָה נִקְשָׁר קֶשֶׁר הַחַיִּים (קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה) שְׁלִמְעֵלָה, לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד.

וּמִשָּׁם לְמִטָּה נִפְרְדוֹת הַדְּרָכִים וְהַשְּׂבִילִים, וּמִשָּׁם נִפְרְדוֹת הַדְּרָכִים בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. זֶהוּ שְׂכַתוּב, (בְּרֵאשִׁית ב) וּמִשָּׁם יִפְרָד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים.

חֲתוּם תוֹרָה, חֲתִימָה שֶׁל הַתוֹרָה, שֶׁהִיא תוֹרָה שְׂבַכְתָּב, בְּאִיזָה מָקוֹם? בְּלִמְדֵי, אֵלּוּ הַנְּבִיאִים, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (מַלְכִים-א ז) וַיִּקָּם אֶת הָעֲמוּד הַיְמָנִי וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יְכִיָּן וַיִּקָּם אֶת הָעֲמוּד הַשְּׂמָאלִי וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ בַעֲזַי. וּמִשָּׁם נִפְרְדוֹת הַדְּרָכִים לְנְבִיאִים הַנְּאֻמָּנִים. וְאֵלָּה עוֹמְדִים בְּקִיּוּם לַגּוֹף, לְשֵׁשֶׁת הָאוֹרוֹת, זֶהוּ שְׂכַתוּב (שִׁיר ח) שׁוֹקִי עֲמוּדֵי שָׁשׁ. וְהַכֹּל לֹא עוֹמֵד אֶלָּא בְּשִׁלְמוֹת, וְלֹא שוֹרָה קִדְשָׁה שֶׁל הַכֹּל אֶלָּא בְּשִׁלְמוֹת, כְּשִׁמְתַחֲבָרִים זֶה עִם זֶה, הַכֹּל הוּא שְׁלָם, הַכֹּל הוּא אֶחָד, לֹא נִפְגָּם הַמָּקוֹם. וְלִכְּן נִקְרָאת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שְׁלָם, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (בְּרֵאשִׁית יד) וּמִלְכֵי צֶדֶק מֶלֶךְ שְׁלָם, (תְּהִלִּים עו) וַיְהִי בְּשָׁלָם סוֹכּוֹ.

וּמִשׁוּם כֶּף לֹא שוֹרָה הַכֹּל אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׁלָם. וְעַל כֵּן כָּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרָב. כְּמוֹ כֵּן הַקְּרִיבָן שְׂבוּ מוֹם לֹא יִתְקַרְבּוּ. מָה הַטַּעַם? שְׂכַתוּב כִּי לֹא לְרִצּוֹן יִהְיֶה לָכֶם. וְאִם תֹּאמְרוּ, הָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא שוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שְׂבוּר, בְּכִלֵּי שְׂבוּר, שְׂכַתוּב (ישעיה נז) וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ. הַמָּקוֹם הַזֶּה הוּא שְׁלָם יוֹתֵר מִהַכֹּל, (שְׂכַתוּב ישעיה נז) וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ) מִשׁוּם שֶׁמִּנְמִיךְ עֲצָמוֹ לְהַשְׁרוֹת עָלָיו אֵת גְּאוֹת הַכֹּל, הַגְּאוֹת שְׁלִמְעֵלָה, וְזֶהוּ שְׁלָם. אֲבָל לֹא כְּתוּב, וְאֵת עוֹר וּשְׂבוּר וְחָרוּם וְשְׂרוּעַ, אֶלָּא וְאֵת דְּכָא וּשְׁפַל רוּחַ. מִי שֶׁמִּנְמִיךְ עֲצָמוֹ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זוֹקֵף אוֹתוֹ.

וּמִשׁוּם כֶּף, הַכֶּהֵן שֶׁעוֹמֵד לְמִטָּה כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה צְרִיף לְהִיּוֹת שְׁלָם יוֹתֵר מִהַכֹּל, וְלֹא יִרְאֶה פָּגוּם, וְעַל כֵּן הַזְּהִיר אֶת הַכֶּהֱנִים, שְׂכַתוּב אִישׁ מִזְרַעְךָ לְדִרְתָּם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוֹם.

אֲחֵר, כְּדֵי שְׂכַלְם יִמְצְאוּ בְּקִדְשָׁה לְשִׁמְשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׂעֲלִיָּהֶם כְּתוּב (ויקרא כ) וְאֶבְדַּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי. כְּמָה פְּרוּשִׁים הֵם יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשָׁה לְשִׁמְשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, זֶהוּ שְׂכַתוּב (שם) וְהִתְקַדְּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

סדר הלימוד ליום יד אייר [יום 221 בשנה]

עוֹד פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים ג) לֵה' הִישׁוּעָה עַל עַמֶּךָ בְּרִכְתְּךָ סֵלָה. לֵה' הִישׁוּעָה - כֶּף שְׁנִינּוּ, אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל, שְׁלִכְל מָקוֹם שְׁגָלוֹ, שְׂכִינָה גְּלַתָּה עִמָּהֶם. כְּשִׁיִּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִהַגְּלוּת, לְמִי הַגְּאֻלָּה - לְיִשְׂרָאֵל אוֹ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֶלָּא הָרִי פְּרוּשָׁה בְּכִמָּה כְּתוּבִים, וְכֵאֵן - לֵה' הִישׁוּעָה וְדָאִי. מִתִּי? עַל עַמֶּךָ בְּרִכְתְּךָ סֵלָה. בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִשְׁגִּיחַ בְּבִרְכוֹת עַל יִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיא אוֹתָם מִן הַגְּלוּת וְלְהִיטִיב לָהֶם, אֲזִי - לֵה' הִישׁוּעָה וְדָאִי. וְעַל כֵּן שְׁנִינּוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָשׁוּב עִם יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת. זֶהוּ שְׂכַתוּב, (דְּבָרִים ד) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׂבוּתֶךָ וְרַחֲמֶךָ.

אִישׁ מִזְרַעְךָ לְדִרְתָּם אֲשֶׁר יִהְיֶה בּוֹ מוֹם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִשׁוּם שֶׁהוּא פָּגוּם, וּמִי שֶׁהוּא פָּגוּם לֹא רָאוּי לְשִׁמְשׁ בְּקִדְשׁ. וְהָרִי פְּרוּשָׁה, שְׂאָדָם שְׁנִמְצָא פָּגוּם אֵין בּוֹ אֱמוּנָה, וְאוֹתוֹ הַפָּגָם מְעִיד עָלָיו, כֹּל שֶׁכֵּן כֶּהֵן, שְׂצָרִיף לְהַמְצָא שְׁלָם, בַּעַל הָאֱמוּנָה, יוֹתֵר מִהַכֹּל, וְהָרִי פְּרוּשָׁה.

רַבִּי אֶלְעָזָר הָיָה יוֹשֵׁב בְּהִיכַל שֶׁל בֵּית חַמַּי, וְהוּא הָיָה אוֹמֵר, לְזִלְיַגַת הַדְּמַעוֹת שֶׁבְּהִיכַל יֵשׁ עֲצָה לְמַצָּא. בֵּין כֶּף עִבְרַי אִישׁ אֶחָד פָּגוּם בְּעֵין אַחַת. אָמַר חַמַּי, נִשְׂאֵל אֵת זֶה. אָמַר, הוּא פָּגוּם וְלֹא נֶאֱמַן. אָמַר, נִשְׂאֵל אוֹתוֹ. בָּאוּ וּשְׂאֵלוּ אוֹתוֹ. אָמַר לוֹ, מִיְהוּ הַמְּאֲשֵׁר שְׂבַעֵוֹלָם? אָמַר, הָעַשִׁיר, אֲבָל אִם יִנְתַּק, עֲמוּ אֲנִי מִכְּלָם. (הָעַשִׁיר, אֲבָל אִם יִנְתַּק, אוֹי עַל זֶה, עֲמוּ אֲנִי מִכְּלָם) אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִדְּבָרָיו נִשְׁמַע שֶׁאֵין בּוֹ אֱמוּנָה, וְלֹא כֵּן אֱמוּנָה הוּא. בֹּא רְאֵה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר, כֹּל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוֹם לֹא יִקְרָב, שֶׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ שְׁלִמְעֵלָה אֵינָה שוֹרָה בְּמָקוֹם פָּגוּם.

פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה ח) לְתוֹרָה וּלְתַעֲנוּדָה אִם לֹא יִאֲמְרוּ כְּדָבָר הַזֶּה. לְתוֹרָה וּלְתַעֲנוּדָה, מִי הִיא תוֹרָה, וּמִי הִיא תְּעוּדָה? אֶלָּא תוֹרָה - זוֹ תוֹרָה

למטה לאותה הדרגה לתקן עולמות, וחס על העולם, ועושה דין ברחמים לבשם את העולם.

ומשום שהוא רחמים – אדם ובהמה תושיע ה'. לכל במשקל אחד. אדם ובהמה, הרי פרשוה, מי שהוא אדם ושם את עצמו כבהמה. אדם ובהמה – דין אדם ודין בהמה אחד הוא. אדם – (בראשית יז) ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר. בהמה – והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה, כדי שתעבר עליהם שבת אחת, והרי פרשוה.

רבי חייא פתח, (שופטים ה) ה' בצאתך משעיר בצעדה משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו. בא ראה, אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם, והם נדבקים בו ונקראים קדושים, עם קדוש. וכן עד שהעלה אותם לדרגה עליונה שנקראת קדש, שכתוב (ירמיה ב) קדש ישראל לה' ראשית תבואתה. כמו שבארנו, שהרי ישראל משמונה ימים נדבקים בשמו ורשומים בשמו והם שלו, כמו שנאמר ומי כעמך פִּי־יִשְׂרָאֵל גוי אחד בארץ. והעממים לא נדבקים בו ולא הולכים בהנהגותיו, והרשם הקדוש נעדר מהם, עד שהם נדבקים לצד האחר שאינו קדוש.

ובא ראה, בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לתת תורה לישראל, הזמין אותה לבני עשו. אמר להם: רוצים אתם לקבל תורה? באותה שעה רגזה הארץ הקדושה, ורצתה להפנס לנקב תהום רבה. אמרה לפניו: רבון העולם, שעשועי השמחה (של העולם) אלפים שנים טרם שנברא העולם, יזדמנו לפניו (יזדמנו תוך) (יזדמן לפני) ערלים שאינם רשומים בכריתך!?

אמר לה הקדוש ברוך הוא: כסא כסא, יאבדו אלה אמות כמותם, וברית התורה לא תזדמן לפניכם. זהו שכתוב ה' בצאתך משעיר בצעדה משדה אדום ארץ רעשה. ודאי משום שהתורה לא נתנה (משום שהיא ברית קדושה) אלא למי שיש בו ברית קדש. ומי שמלמד תורה למי שלא נמול, משקר בשתי בריתות – משקר בברית התורה, ומשקר בברית של צדיק וכנסת ישראל, שהתורה נתנה למקום הזה, ולא לאחר.

עוד פתח ואמר, (מלאכי א) וכי תגשון עיר לזבח אין רע וכי תגישו פסח וחלה אין רע. וכי הקדוש ברוך הוא אומר אין רע? אם כן טוב הוא! אלא סוף הכתוב מוכיח, שישראל באותם הימים היו ממנים כהנים בעלי מומים על גבי המזבח ולשמם על המקדש, ואומרים: מה אכפת לקדוש ברוך הוא זה או אחר. והם היו שאומרים אין רע. והקדוש ברוך הוא השיב להם אותו דבר שהיו אומרים. אמר: ישראל, אתם אומרים כשמקריבים בעלי מומים לעבודתי אין רע, מה אכפת לו לקדוש ברוך הוא.

בסוף הפסוק מה כתוב? הקריבהו נא לפחתך הירצה או הישא פניך. אדם מכס, אם תרצו לשלם למלך ולהקריב לפניו דורון, אתם שולחים לו עם פגם או לא?! הירצה או הישא פניך באותו הדורון?! כל שכן וכל שכן כשאתם מקריבים לפני אדם פגום להקריב דורון, הרי הדורון שלכם נמסר לכלב, שודאי אדם שהוא פגום, פגום הוא מהכל, פגום הוא באמונה. ועל כן כל איש אשר בו מום לא יקרב.

אמר רבי יוסי, עתיד הקדוש ברוך הוא להשלים עם ישראל ושימצאו שלמים בכל, שהרי לא יהיו בהם כלל בעלי מומים, משום שיהיו תקונו של עולם, כמו הכלים הללו ולבושו של אדם שהם תקונו הגוף. זהו שכתוב (איוב לח) ויתיצבו כמו לבוש.

(דבר אחר) בא ראה, כשיתעוררו מהעפר, כמו שנכנסו כן יקומו, חגרים או סומים נכנסו, חגרים וסומים – יקומו, באותו לבוש. שלא יאמרו שאחר הוא שהתעורר. ואחר כן הקדוש ברוך הוא ירפא אותם וימצאו שלמים לפניו, ואז יהיה העולם שלם בכל, אז – (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו וגו'. רבי יוסי פתח, (תהלים לו) צדקתך כהררי אל משפטיך תהום רבה אדם ובהמה תושיע ה'. בפסוק הזה יש להתבונן בו, אבל בא ראה, צדק – כתר קדוש עליון. כהררי אל – כמו אותם הרים עליונים קדושים שנקראים הרי אפרסמון וזו. ומשום שהיא עולה להתקשר בהם למעלה, כל דיניה במשקל אחד לכל, שאין באותו הדין רחמים. משפטיך תהום רבה – משפט שהוא רחמים יורד

עולם קדוש, כמו שנאמר (יחזקאל טז) ואֶעֱבֹר עֲלֶיךָ וְאַרְאֶךָ מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמְיֶךָ וְגו'. בְּדַמְיֶךָ - בְּשָׁנִים.

וְאִם תאמר, שם כשיצאו ישראל ממצרים, שהיו מצויי ביניהם דם פסח ודם מילה, אזי כתוב בְּדַמְיֶךָ חַיִּי, כאן מה זה בְּדַמְיֶךָ? אלא שנים - אחד של מילה ואחד של פריעה. אחד של מילה של כנסת ישראל, ואחד של פריעה בצדיק יסוד עולם. ואלו שני דמים שאדם עומד בשבילם בקיום של העולם הבא. זהו שכתוב בְּדַמְיֶךָ חַיִּי.

רַבִּי שמעון אומר, (תהלים כה) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם. סוד ה' ליראיו - זו כנסת ישראל. ובריתו להודיעם - זה צדיק יסוד עולם, בקשר אחד.

י"ד, שלש אותיות, השלמות של הכל. י' ראשית הכל. י' עליונה של הכל, וא"ו אמצע, שלמותם של כל הצדדים, מעביר את כל הרוחות, בו תלויה האמונה. דל"ת, הגן, צרור החיים. האות הזו קטנה, שלמות של הכל.

האות הזו סתומה של כל הצדדים. כשיוצאת, יוצאת כמו מלך עם חילותיו. שבה (יושבת) אחר כך י' לבדה, בה נסתר הדבר, בה יוצא, סוגר ופותח. (שופע יוצא ופותח).

ה"א (זו) השלמות של הכל, למעלה ולמטה. והרי נתבאר, ה"א ה', הרי ידועה. א' היא יו"ד, שלמות של שלש אותיות שהן בראש, שסתומות (ביו"ד, והרי פשוטה) בו ו' על גבי א' (שא' הא), והרי פשוטה (ב', והרי פשוטה), והכל הוא דבר אחד, שלמות השם הקדוש, הוא שלמות של מעלה (ומטה). משום כך לפעמים ה"א נוטלת א', בזמן שהיא מתעטרת בעטרותיו.

בא ראה, בכל אות ואות של השם הקדוש נראית השלמות של כל השם. יו"ד הרי נתבאר שלמות הכל. ה' שלמות של הכל, ואף על גב שאינה באלף, ה' בלבדה, הרי נתבאר בדיוקן (זו א' היא וכו') ה"י (היא) (זו ה'). הוא שלמות הכל. ו' בין בצד זה בין בצד אחר, שלמות הוא של הכל. ו"ה היא שלמות יתרה, לעטר את הכל זה שהכל אחד, והרי התעוררו בו החברים.

רַבִּי אבא אומר, משקר בשלשה מקומות עליונים - משקר בתורה, משקר בנביאים, משקר בכתובים. משקר בתורה, שכתוב (דברים ד) וזאת התורה וגו'. משקר בנביאים, שכתוב (ישעיה נד) וכל בניך למודי ה'. הם למודי ה' ולא אחר, וכתוב (שם ח) חתום תורה בלמדי, הם ולא אחר. משקר בכתובים, שכתוב (תהלים עח) ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל, וכתוב (שם קמ) אף צדיקים יודו לשמך. מי הצדיקים? זה צדיק וכן נסת ישראל. שמי שלא נמול ולא נכנס לברית שלהם, לא יודו לשמו הקדוש, שהיא התורה. אומר רבי חייא, פיון שהתגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני לתת תורה לישראל, שככה הארץ ושבה למנוחה. זהו שכתוב (שם עו) ארץ יראה ושקטה.

בא ראה, אדם שנולד לא התמנה עליו הכח שלמעלה עד שנמול. פיון שנמול, מתעוררת עליו (רוח) התעוררות של רוח של מעלה. זוכה להתעסק בתורה - מתעוררת עליו התעוררות יתרה. זוכה ועושה מצוות התורה, מתעוררת עליו התעוררות יתרה. זוכה ונושא - זוכה ומוליד בנים ומלמד אותם את דרכי המלך הקדוש, הרי אז הוא אדם שלם, שלם בכל.

אבל בהמה שנולדה, באותה שעה שנולדה, אותו כח שיש לה בסופה יש לה באותה שעה שנולדה, והתמנה עליה. ומשום כך כתוב, שור או כשב או עז כי יולד. עגל או טלה או שעיר או גדי לא נאמר, אלא שור או כשב או עז. אותו שיש לו לסוף - יש לו בשעה שנולד.

והיה שבעת ימים תחת אמו, כדי לישוב בו אותו כח ומתקיים בו. ובמה יתקיים בו? כשתשרה עליו שבת אחת, ואם לא - לא יתקיים. (ועוד, שיתייבש מזמת אמו) ואחר שיתקיים בו אותו הכח, כתוב ירצה לקרבן אשה לה, בקיום של שבת אחת שעברה עליו.

ובן אדם, בקיום של שבת אחת מתקיימת בו התעוררות של העולם הזה והכח שלו. אחר שנמול, מתעוררת עליו התעוררות של רוח עליונה, וכן נסת ישראל עוברת עליו ורואה אותו ברשם קדוש, ומתעוררת עליו ושורה עליו הרוח של אותו

לְמַדְנֵנוּ שְׁאוֹתוֹ יוֹם לֹא מוֹסֵר, עַד שְׁמִתְבַּטְּלַת אוֹתָהּ גְזֵרָה. וְאִם דּוֹחָה אוֹתָהּ לְיוֹם אַחֵר, הֲרֵי שְׁלֹטוֹנוֹ שֶׁל הַיּוֹם הָאֶחָד הוּא, וְלֹא נִכְנָס יוֹם בְּיוֹם אַחֵר שֶׁל חֲבָרוֹ. כְּמוֹ זֶה, אֵין לָךְ יוֹם שֶׁלֹּא הִתְמַנֶּה עָלָיו יוֹם עֲלוֹיִן לְמַעְלָה. וְצָרִיךְ אָדָם לְהִשָּׁמֵר שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה פָגַם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וְלֹא יִפְגַּם לְפָנָיו שְׁאֵר הַיָּמִים הָאֲחֵרִים.

וְשִׁנְיָנוּ, בְּמַעֲשֵׂה שְׁלֵמֻטָּה מִתְעוֹרֵר מַעֲשֵׂה לְמַעְלָה. אִם אָדָם עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה לְמַטָּה כְּרָאוּי, כִּף מִתְעוֹרֵר כַּח כְּרָאוּי לְמַעְלָה. עוֹשֶׂה אָדָם חֶסֶד בְּעוֹלָם – מִתְעוֹרֵר חֶסֶד לְמַעְלָה, וְשׂוֹרֵה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, וּמִתְעַטֵּר בּוֹ בְּשִׁבְלוֹ. וְאִם נוֹהֵג אָדָם בְּרַחֲמִים לְמַטָּה – מְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל אוֹתוֹ יוֹם, וּמִתְעַטֵּר בְּרַחֲמִים בְּשִׁבְלוֹ. וְאִזּוֹ אוֹתוֹ הַיּוֹם עוֹמֵד עָלָיו לְהִיּוֹת אֶפְסוֹרְפוֹס עָלָיו בְּשַׁעַר שִׁיצְטָרֵךְ אוֹתוֹ.

כְּמוֹ זֶה בְּהִפָּךְ שֶׁל זֶה. (וְעַל הַכֹּל) אִם עוֹשֶׂה אָדָם מַעֲשֵׂה אֲכֻזָּרִי, כִּף מְעוֹרֵר בְּאוֹתוֹ יוֹם וּפּוֹגֵם אוֹתוֹ, וְאַחֵר כִּף עוֹמֵד עָלָיו כְּמוֹ אֲכֻזָּרִי לְכִלּוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. בְּאוֹתָהּ מִדָּה שְׁאָדָם מוֹדֵד – בְּהַ מוֹדֵדִין לוֹ.

שִׁנְיָנוּ, שִׁישְׂרָאֵל נִמְנָעָה מֵהֵם אֲכֻזָּרִיּוֹת מִכָּל שְׂאֵר הָעַמִּים, וְלֹא יִירָאוּ מֵהֵם מַעֲשֵׂה בְּעוֹלָם. שְׁהָרִי כְּמָה בְּעָלֵי עֵינַיִם עוֹמְדִים עַל הָאָדָם בְּאוֹתוֹ הַמַּעֲשֵׂה. אֲשֶׁרֵי מִי שְׁמַרְאָה מַעֲשֵׂה כְּשֶׁר לְמַטָּה, שְׁהָרִי בְּמַעֲשֵׂה תְלוּי הַדְּבָר בְּכֹל, לְעוֹרֵר דְּבָר אַחֵר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח, (בְּרַאשִׁית מֵב) וַיֵּרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׁכֵר בְּמִצְרַיִם. בְּפֶסוּק זֶה יֵשׁ סוֹד שֶׁל חֲכָמָה, וַיֵּשׁ לָנוּ לְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ, שְׂאֵין סוֹפוֹ רֵאשׁוֹ וְאֵין רֵאשׁוֹ סוֹפוֹ.

אֵלָא בֵּא רֵאה, בְּשַׁעַר שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְדוֹן אֵת הָעוֹלָם בְּרַעֲב, אֵינוֹ נוֹתֵן דְּבָר זֶה לְיַדֵי הַפְּרוֹז, שְׁהָרִי כָּל הַדֵּינִים הָאֲחֵרִים שֶׁל הָעוֹלָם, הַפְּרוֹז מְכַרִּיז עָלֵיהֶם טָרָם שְׂיִבְאוּ לְעוֹלָם, וְהַדֵּינִן הַזֶּה לֹא נִתֵּן לְכְרוֹז, אֵלָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַרִּיז עָלָיו וְקוֹרָא. זֶהוּ שְׁכָתוּב (מַלְכִים-ב ח) כִּי קָרָא ה' לְרַעֲב. מֵאוֹתָהּ שַׁעַר נִפְקָדִים עַל הָעוֹלָם מִמְּנִים אֲחֵרִים בְּפִקְיֵדַת הַרַעֲב (שֶׁל הַשְּׁעָרִים).

וְאִסּוּר לְאָדָם שִׁישׁ לוֹ שְׁבַע לְהִרְאוֹת בְּעֲצָמוֹ שְׁבַע, שְׁהָרִי מַרְאֵה פָּגַם לְמַעְלָה וּמְכַחֵשׁ אֵת דְּבָר הַמְּלָךְ, וְכִבְיָכוֹל הָעֵבִיר אֵת הַמְּמַנִּים שֶׁל הַמְּלָךְ מִמְּקוֹמָם. וְעַל כֵּן אָמַר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִתְרָאוּ,

בֵּא רֵאה, וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים וְגו'. יו"ד ה"א וְא"ו ה"א (וְא"ו ה"א יו"ד ה"א) – נִחְקְקוּ אוֹתִיּוֹת (וְהָיָה). ו' ה', הֲרֵי שְׁבַעַת יָמִים נִכְלְלוּ כְּאַחַד. י' ה', שְׁבַעַת יָמִים. י' אַחַד, הַכֹּלֵל שֶׁל הַכֹּל. ה' שְׁלֹשָׁה, הִיא וּשְׁנַי בָּנִים. וּבֵן אַחַד, שְׁנַי אַבוֹת פְּלוּלִים בּוֹ – הֲרֵי שְׁשָׁה (חֲמֻשָּׁה). בֵּת נִקְבָּה אַחַת – הֲרֵי שְׁבַעַה (שְׁשָׁה). נִשְׁמַע שֶׁה' עֲלוֹיִנָּה כֹּלֵל שֶׁל שְׁשָׁה. י"ה הֲרֵי שְׁבַעַה. הֵינּוּ שְׁכָתוּב (מַלְכִים-א ח) שְׁבַעַת יָמִים וּשְׁבַעַת יָמִים אַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם.

וְהָיָה שְׁבַעַת יָמִים תַּחַת אָמוֹ. תַּחַת אָמוֹ, הַתְעַטְרוּ שְׁבַעַת יָמִים, שְׁכָתוּב (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א כט) לָךְ ה' הַגְדֵּלָה וְהַגְּבוּרָה וְגו'. וְעַל כֵּן שְׁבַעַת יָמִים לְמַטָּה לְכַבוֹד הָאֵם הָעֲלוֹיִנָּה. תַּחַת אָמוֹ לְמַטָּה, שְׁכָתוּב (שְׁמוּאֵל-א ב) עַד עֲקָרָה יִלְדָה שְׁבַעַה וּרְבַת בָּנִים אֲמַלְלָה. הָעֵקֶר שֶׁל כָּל הַבֵּית, יִלְדָה שְׁבַעַה, אֵלוֹ שְׁבַעַת הַיָּמִים שֶׁל חַג הַסְּכוֹת. וּרְבַת בָּנִים אֲמַלְלָה – אֵלוֹ קְרִבְנוֹת הַחַג שִׁיּוֹרְדִים בְּכֹל יוֹם מִן הַמְּנִיָן.

וְבֵא רֵאה, אֵלוֹ עוֹלִים לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְאֵלוֹ יוֹרְדִים לְמַטָּה לְמַטָּה, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (עוֹבְדֵיָה א) אִם תִּגְבִּיָה כְּנִשְׁר וְאִם בֵּין כּוֹכְבִים שִׁים קִנְיָה מִשָּׁם אוֹרִידֶךָ נָאִם ה'. וַיִּשְׂרָאֵל עוֹלִים מִמַּטָּה לְמַעְלָה, שְׁכָתוּב (בְּרַאשִׁית כח) וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעַפְרָה הָאֲרָץ, וְכָתוּב (שִׁם כו) וְהִרְבִּיתִי אֵת זֶרְעֶךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם. וְאַחֵר כִּף עוֹלִים עַל הַכֹּל וְנִדְבָקִים בְּמִקוֹם עֲלוֹיִן עַל הַכֹּל. זֶהוּ שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'.

וְיִשׂוּר אוֹ שֶׁה אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתַרְגוּמוֹ: אוֹתָהּ וְאֵת בְּנָהּ. שְׁעַקֵר הָאֵם לְדַעַת אֵת בְּנָהּ, וְהוּא הוֹלֵךְ אַחֲרֶיהָ, וְלֹא הוֹלֵךְ אַחֵר אָבִיו, וְאֵינוֹ לֹא יוֹדְעִים מִי הוּא? לֹא תִשְׁחַטּוּ בְיוֹם אַחַד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מָה הַטַּעַם? אִם תֹּאמַר מִשׁוּם עֲגָמַת נֶפֶשׁ שֶׁל הַבְּהֵמָה, אִזּוֹ נִשְׁחַט אֵת זֶה בְּבֵית אַחַד וְאֵת הַהוּא בְּבֵית אַחֵר, אוֹ אֵת זֶה עֲכָשׁוּ וְאֵת זֶה אַחֵר כִּף. אָמַר לוֹ, יֵשׁ מִי שְׁמַתִּיר, וְלֹא כִף, אֵלָא בְיוֹם אַחַד מִמֶּשׁ.

בֵּא רֵאה, יָפָה תַעֲנִית לְחֵלוֹם כְּאִשׁ לְנַעֲרַת. וְעַקֵר הַתַעֲנִית הִיא בְּאוֹתוֹ יוֹם מִמֶּשׁ, וְלֹא בְיוֹם אַחֵר. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׂאֵין לָךְ יוֹם לְמַטָּה שֶׁלֹּא שׁוֹלֵט בּוֹ יוֹם אַחֵר עֲלוֹיִן. וְכִשְׁהוּא שְׂרוּי בְּתַעֲנִית חֵלוֹם,

ושמרתם מצותי ועשיתם אתם. אי שמירה הם צריכים, למה מעשה? ועוד, כל מצוות התורה הם בשני גונים שהם אחד, זכור ושמור. זכור לזכר, ושמור לנקבה, וכלם כלל אחד. אם שמור לנקבה, למה כתוב ושמרתם (את כל) מצותי?

אלא הכל בפסוק הזה. ושמרתם – זה שמור. ועשיתם – זה זכור, שהכל סוד אחד. זכירה זוהי עשייה. שהרי מי שמזכיר הדבר למטה, מתקין (עושים משם לאותו סוד שלמעלה, וכל מי שעושה דבר למטה) ונעשה אותו הסוד שלמעלה. מצוות התורה אלו הן שש מאות ושלוש עשרה מצוות, שהן כלל של זכור ונקבה, והכל סוד אחד.

רעיא מהימנא

ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'. מצוה זו לקדש אותו בכל יום להעלות קדשתו ממטה למעלה, כמו שהוא קדוש למעלה, עד שעולה קדשתו לאבות ובנים. וסוד זה, ונקדשתי בתוך בני ישראל, מעלה ומטה. מעלה בשלש דרגות, למטה בשלש דרגות.

קדשה זו הרי בארנו בכמה מקומות, אבל כמו שיש קדשה למעלה על הכל, כך יש קדשה באמצע, קדשה למטה. והכל בסוד שלמטה (בשלשה), קדשה שלמעלה למעלה, בסוד אחד. קדשה באמצע ולמטה, שלש דרגות שהן אחת.

קדוש הוא צד עליון, שנמצא ראשית לכל הדרגות. ואף על גב שהוא צד טמיר ונקרא קדש, משם התפשטה התפשטות, שמאירה בשביל אחד דק ונסתר תוך האמצע. פיון שמאירה האמצעית, אז נרשמת ו' אחת שמאירה בתוך הקדש הזה, ונקראת קדוש. מהאור הזה מתפשטת התפשטות למטה, הסוף של כל הדרגות. פיון שמאירה בסוף, אז נרשמת באור ה' אחת, ונקראת קדשה, והרי בארנוה.

ומה שנקרא קדוש קדוש קדוש, שהרי קדש צריך לו, הסוד של ראשית (שהוא ראשית) הכל, הואיל ומשם נמצא, ואם כך, למה נקרא למעלה קדוש, שהרי שם לא נמצאת ו'?

אלא הסוד כך הוא ודאי, וישראל מקדשים למטה כמו שהמלאכים העליונים למעלה, שכתוב

למה תעשו פגם למעלה ולמטה ולהכחיש את דבר המלך וכל אותם הממנים בכריזה שלו.

אבל הנה שמעתי פי יש שבר במצרים רדו שמה, ושם הראו את עצמכם בשבע, ואל תכחישו פמליא של מעלה כאן. ובא ראה, כמה תבואה היתה ליעקב, ולא רצה לשבר אלא בתוך הבאים, כדי שלא ימצא פגם במעשהו.

השלמה מההשמטות סימן ג

אמר רבי רחומאי, מהו שכתוב וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם וירד, והרי כבר ירד? אלא וירד מעשת החטאת והעלה, ואחר כך וישא אהרן את ידו אל העם! נשיאות זו למה? לפי שהקריב קרבן ונתרצה לפני אביהם שבשמים. כמו שאמר, צריך אותו שמקרבם לעליונים ומיחדם, ליחד בכללם אלו. ומהו אל העם? בעבור העם. ומה הטעם בנשיאות לברך אותם בכרחה? אלא משום שיש באדם עשר אצבעות, רמז לעשר ספירות שנחתמו בהן שמים וארץ: (ע"כ מההשמטות).

עוד פתח ואמר, (ויקרא ט) וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם. ושנינו, ידו כתוב, שרצה לזקף ימין על שמאל. ולמה? להראות מעשה למטה, כדי שיתעורר מעשה למעלה.

בתוב (שם כה) והעברת שופר תרועה בחדש השבעי וגו'. למה שופר תרועה? אלא שופר שמשבר שלשלאות, שמשבר את השלטון מכל העבדים. וצריך להראות שופר שהוא פשוט, ולא כפוף, להראות חרות לכל, שהרי היום גורם. ובכל צריך להראות מעשה, ועל כן שופר ולא קרן, כדי להראות מיהו המקום שנקרא שופר.

אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, שהם יודעים להדבק במלך הקדוש, ולעורר כח שלמעלה, ולהמשיך את קדשת רבונם עליהם. משום כך כתוב, (דברים לג) אשריך ישראל מי כמוך וגו'. (שם ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

הקדמת רעיא מהימנא

ושמרתם מצותי ועשיתם אתם וגו'. מצוותיו של רבון העולם, הרי שנינו, שכתוב

להשלים את הכל, ועל כן יכון אדם וישים את רצונו בכל יום. (ע"כ רעיא מהימנא).

זהר

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי ה' אשר תקראו אתם מקראי קדש אלה הם מועדי. רבי יצחק פתח, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום וגו'. שנינו, האור שהיה בראשונה היה מאיר מסוף העולם עד סוף העולם, כשהסתכל הקדוש ברוך הוא ברשעים שעתידיים לעמד בעולם, גנז אותו לצדיקים לעולם הבא. זהו שכתוב (איוב לח) וימנע מרשעים אורם. וכתוב (תהלים צז) אור זרע לצדיק.

בא ראה, ויקרא אלהים לאור יום ולחשף קרא לילה. הרי שנינו, יהי אור, אור שכבר היה. וכאן, אם תאמר אור שהוא יום בלבדו, חזר ואמר, ולחשף קרא לילה. אם תאמר כל אחד לבדו - חזר ואמר, ויהי ערב ויהי בקר יום אחד. שאין לילה בלי יום, ואין יום בלי לילה. ולא נקרא אחד אלא בזווג אחד, והקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל נקרא אחד, וזה בלי זה לא נקרא אחד.

בא ראה, משום שכנסת ישראל עכשו בגלות, כביכול לא נקרא אחד. ומתי נקרא אחד? בשעה שייצאו ישראל מן הגלות, וכנסת ישראל תחזור למקומה להזדווג עם הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. (משום כך ויהי ערב ויהי בקר יום אחד) וזה בלי זה לא נקרא אחד.

בא ראה, מועדי ה' אשר תקראו אתם וגו'. לזמן את הכל למקום אחד ושימצא הכל בשלמות בסוד של אחד, ולהיות ישראל (בזווג אחד) למטה גוי אחד בארץ. נניח שהקדוש ברוך הוא עם כנסת ישראל שנקרא אחד - ישראל למטה שהם מזמנים כמו שלמעלה, במה יהיו נקראים אחד?

אלא בירושלים של מטה יקראו ישראל אחד. מנין לנו? שכתוב (שמואל ב ז) גוי אחד בארץ. ודאי, בארץ הם גוי אחד, עמה הם נקראים אחד, ואינם לבדם. שהרי ומי כעמך ישראל גוי אחד מספיק לו, אבל לא נקראו אחד אלא בארץ, בזווג של הארץ הזו כמו שלמעלה. ומשום כך הכל קשור

בהם (ישעיה ו) וקרא זה אל זה ואמר קדוש. וכיון שישאל מקדשים, הם מעלים ממטה למעלה את הכבוד העליון, עד שמתעלית ו', שהיא סוד של השמים העליונים למעלה. כיון שאותם השמים התעלו למעלה, מאיר בהם אותו הקדש, ואז נקרא למעלה קדוש. ואחר כך מאיר אותו אור עליון על הכסא, שהוא שמים. ואותם שמים שבים למקומם, והתישבו בו באותו האור, ואז נקרא קדוש. אחר כך יורד אותו האור, עד שנוטל הכל צדיק עליון אחד, הדרגה הנכבדה לקדש הכל למטה. כיון שהוא נוטל את הכל, אז נקרא קדוש, וזהו הסוד של הכל.

ומי ששם רצונו בזה, עושה יפה. ומי ששם רצונו בשלש הדרגות של האבות בכלל אחד, ליחד אותם בתוך הקדשה הזו, אם אינו יכול לשים רצונו יותר, הוא עושה יפה, והכל להוריד מתוך הקדשה שלמעלה למטה. שכל אחד יקדש את עצמו בקדשה הזו ולשמר אותה, לפרש את פרישת הקדשה עליו. וסוד זה, ונקדשתי בתוך בני ישראל - בראשונה, ואחר כך - אני ה' מקדשכם.

באיזה מקום יקדש אדם את עצמו בתוך הקדשה הזו להכליל את עצמו בה? כשמגיע אדם לשם הקדוש ה' צבאות, וסוד זה - אני ה' מקדשכם. זה מצאנו בסוד של ספרי הקדמונים, ואנו לא עושים כך, אלא אחר ה' צבאות לבדו. ואחר כך כשמגיע אדם למלא כל הארץ כבודו, אז יכלל את עצמו באותה קדשה, להתקדש למטה בתוך אותו הכבוד שלמטה, וסוד זה - (שמות כט) ונקדש בכבודי. ואחר כך יעשה בדרך פרט, שיתקדש הכל. כמו שאנו עושים לעמתם של המלאכים העליונים, שאומרים (יחזקאל ג) ברוך כבוד ה' ממקומו, זה כבוד עליון. ואחר כך, (תהלים קמו) ימלך ה' לעולם וכו', זה הכבוד שלמטה.

ובספרו של רב ייבא סבא, קדוש קדוש קדוש וכו' - זוהי הקדשה שתתקדש תורה שבכתב בכלל אחד. ואחר כך לעמתם ברוך כבוד ה' - אלו נביאים. ואחר כך ימלך ה' לעולם. סוד זה אנו צריכים בקדשה זו, שתמצא שם קדשה וברכה ומלכות שימצא הכל כאחד. קדשה, כמו שנאמר קדוש. ברכה, ברוך כבוד ה' ממקומו. מלכות, ימלך ה' לעולם. ועל כן אנו צריכים

קדש. פִּינן שְׁהֵם מְזַמְּנִים מְקַדֵּשׁ שְׁלִמְעֵלָה, אַתֶּם אֲנֹשֵׁי קִדְשׁ לְמִטָּה הַזְּמִינוּ אוֹתֶם, אַז הִתְקִינוּ סְעוּדָה וְשִׁמְחוּ, שְׁהֲרִי לָכֶם רְאוּי זֶה, מִשּׁוּם שְׁאַתֶּם נִקְרְאִים אֲנֹשֵׁי קִדְשׁ, וְיִהְיוּ כָלֶם מְזַמְּנִים בְּכָל הַצְּדָדִים שֶׁל קִדְשׁ לְמַעְלָה וּלְמַטָּה.

דְּבַר אַחַר אֱלֹהִים מוֹעֲדֵי ה', מַה זֶה מוֹעֲדֵי ה'? רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, הֵם מַה, שְׁבוּ נִקְשְׁרוּ מִמִּטָּה לְמַעְלָה וּמִמַּעְלָה לְמַטָּה. כָּלֶם קְשׁוּרִים בּוֹ, וְכָלֶם מִתְעַטְרִים (וּמְזַמְּנִים) (וּמִתְאַחֲדִים) לְהִקְשֵׁר קִשְׁרֵי אֶחָד בְּקִשְׁרֵי שֶׁל הַמֶּלֶךְ. מַה הַטַּעַם? כְּמוֹ שְׁמֵלֶךְ יוֹרֵשׁ אֶת הָאָב וְהָאֵם, וְאַחֲזֵי בְּאוֹתוֹ קִדְשׁ וּמִתְעַטֵּר בָּהֶם. (בְּשִׁבִיל) כִּךְ כָּל אוֹתֶם שְׁאַחֲזִים בְּמֵלֶךְ צְרִיכִים לְהִזְדַּמֵּן לְאוֹתוֹ מְקוּם עֲלִיּוֹן שְׁנִקְרָא קִדְשׁ, כְּדֵי שְׁכַלֶם יִתְאַחֲדוּ כְּאַחַד (לְמֵלֶךְ). וְעַל כֵּן נִקְרָא מוֹעֲדֵי ה', וְאַחַר כִּךְ מְקַרְאֵי קִדְשׁ, שְׁהֲרִי בָהֶם מִתְעַטֵּר בְּמֵלֶךְ.

אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֶתֶם בְּמוֹעֲדֵם, שְׁנֵי חֻלְקִים יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל בָּהֶם. אִם מִצַּד הַמֶּלֶךְ - יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל חֻלְקַת עֲלִיּוֹן בּוֹ, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם וּגְו', (שֵׁם לֵב) כִּי חֻלְקַת ה' עִמּוֹ. וְאִם מִצַּד הַעֲלִיּוֹן שֶׁל קִדְשׁ - יֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל חֻלְקַת עֲלִיּוֹן בּוֹ, שְׁכָתוּב וְאֲנֹשֵׁי קִדְשׁ תִּהְיוּ לִי, וְכָתוּב (יִרְמִיָּה ב) קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַה'. וְעַל כֵּן רְאוּי לָכֶם לְזַמֵּן אוֹתֶם וּלְתַקֵּן לְכַהֲנִים שְׁמִחָה וּסְעוּדָה וּלְשִׁמְחַת בָּהֶם.

וְיָמֵי שְׁמִזְמֵן לְאַחַר (לְאוֹרַח), צְרִיךְ לְהִרְאוֹת לוֹ שְׁמִחָה וּפְנִים מְאִירוֹת לְעֵטֵר (לְשִׁמְרָה) אֶת אוֹרְחוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָאוֹרַח. לְמֵלֶךְ שֶׁהַזְּמִין אוֹרַח יִקְרָא, אָמַר לְבָנֵי הַיְכָלוֹ: כָּל שְׂאֵר הַיָּמִים הֵייתֶם כָּל אֶחָד בְּבֵיתוֹ, זֶה עוֹשֶׂה עֲבוּדָתוֹ, וְזֶה הוֹלֵךְ עִם סְחוּרְתוֹ, וְזֶה הוֹלֵךְ בְּשִׂדְהוֹ. פָּרֵט לְאוֹתוֹ יוֹם שְׁלִי, שְׁכַלֶם מִתְעוֹרְרִים (מְזַמְּנִים) לְשִׁמְחָתִי. עֲכָשׁוּ הַזְּמַנְתִּי אוֹרַח עֲלִיּוֹן וְיִקְרָא, אֵינִי רוֹצֵה שֶׁתְּשַׁדְּלוּ בְּעֲבוּדָה, וְלֹא בְּסַחֲוֹרָה, וְלֹא בְּמִדְּבָרִיּוֹת, אֲלֵא כָלֶם הַזְּדַמְּנוּ, כְּמוֹ שְׁאוֹתוֹ יוֹם שְׁלִי, וְהִתְקִינוּ עֲצַמְכֶם לְקַבֵּל אֶת אוֹתוֹ אוֹרַח בְּפָנִים מְאִירוֹת, בְּשִׁמְחָה וּבְתִשְׁבַּחַת. הִתְקִינוּ לוֹ סְעוּדָה נִכְפָּדָה כְּדֵי שִׁיְהִיָּה מְזַדְּמָן אֵלַי בְּכָל הַצְּדָדִים.

כִּךְ אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: בְּנֵי, כָּל שְׂאֵר הַיָּמִים אַתֶּם מְשַׁתְּדָלִים בְּעֲבוּדָה וּבְסַחֲוֹרָה, פָּרֵט לְאוֹתוֹ יוֹם שְׁלִי. עֲכָשׁוּ אוֹרַח עֲלִיּוֹן וְיִקְרָא הַזְּמַנְתִּי, אַתֶּם קִבְּלוּ אוֹתוֹ בְּפָנִים מְאִירוֹת,

זֶה עִם זֶה בְּזוּוּג אֶחָד. אֲשֶׁרִי חֻלְקֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֹאכָה נְאֻמְרִי, וְהֲרִי פְרִשׁוּהָ.

אֱלֹהִים מוֹעֲדֵי ה' מְקַרְאֵי קִדְשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֶתֶם בְּמוֹעֲדֵם. רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח, (תְּהִלִּים כז) לֵךְ אָמַר לְבִי בְּקִשׁוֹ פָּנֵי אֶת פָּנֵיךְ ה' אֲבַקֵּשׁ. אֶת הַפְּסוּקַת הַזֶּה בְּאֵרוֹ הַחֲבָרִים בְּכַמָּה מְקוּמוֹת, אֲבָל הַפְּסוּקַת הַזֶּה כִּךְ נְאֻמְרִי, לֵךְ אָמַר לְבִי, דְּוֹד הַמֶּלֶךְ אָמַר אֶת זֶה בְּשִׁבִיל כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל כְּנִגְדַת הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. וְמַה אָמַר? לֵךְ אָמַר לְבִי, בְּשִׁבִילֵךְ אָמַר לְבִי לְבָנֵי הָעוֹלָם, וְהַזְּהִיר אוֹתֶם לְבִי, שֶׁהוּא אַחֲזֵי בּוֹ, שְׁאַת זֶה בְּשִׁבִיל הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן הוּא אָמַר. בְּקִשׁוֹ פָּנֵי, אֵלּוֹ עֲטוּרוֹת הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא אַחֲזֵי בָהֶן, וְהֵם בּוֹ. הֵם שְׁמוֹ, וְהוּא וְשְׁמוֹ דְּבַר אֶחָד הוּא. מִשּׁוּם כִּךְ אָמַר דְּוֹד, אֶת פָּנֵיךְ ה' אֲבַקֵּשׁ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שֵׁם קה) דְרִשׁוּ ה' וְעִזּוּ בְּקִשׁוֹ פָּנֵי תְמִיד.

בֵּא רְאוּי הוּא דְוֹד הַמֶּלֶךְ לְוֹמַר שִׁירָה בְּשִׁבִיל כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְלְוֹמַר דְּבָרִים שֶׁל כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל לְמֵלֶךְ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא אַחֲזֵי בָהּ.

דְּבַר אַחַר לֵךְ אָמַר לְבִי בְּקִשׁוֹ פָּנֵי - בְּשִׁבִילֵךְ אָמַר לְבִי לְבָנֵי הָעוֹלָם בְּקִשׁוֹ פָּנֵי, (אֶת פָּנֵיךְ ה' אֲבַקֵּשׁ) אֵלּוֹ זְמַנִּים וְחֻגִים שְׁכַלֶם הַזְּמִין לָהֶם לְמְקוּם שְׁנִקְרָא קִדְשׁ, כְּדֵי לְעֵטֵר אוֹתֶם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּיוֹמוֹ, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזַמְּנוֹ, וְיִשְׁאַבוּ כָלֶם מֵאוֹתוֹ עִמְקַת הַעֲמָקִים שֶׁהִנְחָלִים וְהַמְעִינּוֹת יוֹצְאִים מִשָּׁם. מִשּׁוּם כִּךְ כָּתוּב מְקַרְאֵי קִדְשׁ, מְזַמְּנִים הֵם לְאוֹתוֹ מְקוּם שְׁנִקְרָא קִדְשׁ, לְהִתְעַטֵּר בּוֹ וּלְהִשְׁאַב בּוֹ, כְּדֵי שִׁיתְקַדְּשׁוּ כָלֶם כְּאַחַד, וְתִמְצֵא בָהֶם שְׁמִחָה.

רַבִּי אָבָא אָמַר, מְקַרְאֵי קִדְשׁ - זְמַנִּים שֶׁל קִדְשׁ. וְכִשְׁמִזְזָה הֵם מְזַמְּנִים, הֵם מְזַמְּנִים מִן הַנְּחָל שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא. לְמֵלֶךְ שֶׁהַזְּמִין בְּנֵי אָדָם לְסְעוּדָתוֹ, עֵטֵר לְפָנֵיהֶם בְּכָל מִינֵי מְאֲכָלִים שְׁבַעֲוֹלָם, פֶּתַח לָהֶם חֲבִית יַיִן, יָפָה בְּרִיחַ וְיָפָה לְמִשְׁתָּה. שְׁכַךְ רְאוּי, מִי שְׁמִזְמִין - לְמֵאֲכָל וּלְמִשְׁתָּה הוּא מְזַמִּין. כִּךְ מְקַרְאֵי קִדְשׁ - פִּינּוֹן שְׁהֵם מְזַמְּנִים לְסְעוּדַת הַמֶּלֶךְ, מְזַמְּנִים הֵם לְיַיִן טוֹב וְיָפָה שְׁמִשְׁמֵר. (כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים א) כִּי טוֹבִים דְּדִיךְ מִיַּיִן) וְעַל כֵּן כָּתוּב מְקַרְאֵי קִדְשׁ.

אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֶתֶם בְּמוֹעֲדֵם, כָּתוּב (שְׁמוֹת כב) וְאֲנֹשֵׁי קִדְשׁ תִּהְיוּ לִי. יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה נִקְרְאִים אֲנֹשֵׁי

ימים עֲשֵׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְלֹא כְּתוּב בְּשֵׁשֶׁת, וְהָרִי פָּרְשִׁי, וְכָל יוֹם יוֹם עוֹשֶׂה מַעֲשָׂהוּ, וְנִקְרָאִים יְמֵי מְלָאכָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אִם כֶּן, לָמָּה נִקְרָאוּ שֵׁשֶׁת יְמֵי חַל? לָמָּה חַל? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, עֲכָשׁוּ מִתְּנַהֵג הָעוֹלָם עַל יְדֵי הַשְּׁלוּחִים שְׁלָהֶם, מִשׁוּם כֶּן נִקְרָאִים יְמֵי חַל.

רַבִּי חִיָּיא אָמַר, מִשׁוּם שֶׁמִּתָּר לַעֲשׂוֹת בֵּהֶם עֲבוּדָה, וּמִשׁוּם כֶּן לֹא נִקְרָאִים קֹדֶשׁ, וּמִי שְׁלֹא נִקְרָאִים קֹדֶשׁ, נִקְרָאִים חַל, וְעַל כֵּן הִתְקִינוּ הַחֲכָרִים בְּהַבְדִּילָהּ, בֵּין קֹדֶשׁ לַחַל. מָה הַהַבְדִּילָהּ כָּאֵן? אֵלֶּא קֹדֶשׁ הוּא דְבָר בְּעֵצְמוֹ, וּמִתְחִילוֹת מִמֶּנּוּ הָאוֹתִיּוֹת. וְעַל כֵּן אֵלֹו לְמַעֲשֵׂה, וְאֵלֹו לְשֹׁמֵר. וּמִתִּי נִמְצְאָת בֵּהֶם שְׁמִירָה? כְּשִׁמְזַמְּנִים מִקֹּדֶשׁ.

סדר הלימוד ליום טו אייר [יום 222 בשנה]

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַשְּׁמִיחָה וְהַשְּׁמִירָה שֶׁל יוֹם הַשַּׁבָּת הֵם עַל הַכֹּל, וּמִשׁוּם שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה מִתְעַטֵּר בְּאַבָּא וּבְאַמָּא, וְנוֹסֶפֶת קֹדֶשׁהּ עַל קֹדֶשְׁתּוֹ, מָה שְׁאִין כֵּן בְּשָׂאֵר הַיָּמִים, שֶׁהָרִי הוּא קֹדֶשׁ וּמִתְעַטֵּר בְּקֹדֶשׁ, וּמוֹסִיף קֹדֶשׁהּ עַל קֹדֶשְׁתּוֹ, מִשׁוּם כֶּן הַיּוֹם הַזֶּה הוּא שְׁמִיחָת הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים, כְּלָם שְׁמִיחִים בּוֹ, מִמְּלֵא בְּרָכוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. כְּלָם נִתְקַנּוּ (נְזוּנִי) מִמֶּנּוּ. בַּיּוֹם הַזֶּה מְנוּחַת עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. בַּיּוֹם הַזֶּה מְנוּחַת הָרְשָׁעִים בְּגֵיהֶנָם.

לְמַלְךְ שְׁעֲשֵׂה הַלּוּלָא לְבָנֵי הַיְחִיד, עֵטֵר אוֹתוֹ בְּעֵטְרָה עֲלִיּוֹנָה, מִנָּה אוֹתוֹ הַמְּלָךְ עַל הַכֹּל. בַּיּוֹם הַזֶּה שְׁמִיחָת הַכֹּל. שׁוֹטֵר אֶחָד שֶׁהִיָּה מִפְּקֵד עַל דִּינָם שֶׁל בְּנֵי אָדָם, הָיָה בְּיָדוֹ גְּבָרִים שְׁצָרִיכִים הָרִיגָה, וּגְבָרִים שֶׁהָיוּ צָרִיכִים לְהִלְקָאָה. בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַיּוֹם הַזֶּה שֶׁל שְׁמִיחָת הַמְּלָךְ עוֹזֵב אֶת דִּינָיו, וְשׁוֹמֵר אֶת שְׁמִיחָת הַמְּלָךְ.

כֶּן אוֹתוֹ הַיּוֹם, הַלּוּלָת הַמְּלָךְ עִם הַגְּבִירָה, שְׁמִיחָת הָאָב וְהָאֵם עָלָיו, שְׁמִיחָת הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים. בְּשְׁמִיחָת הַמְּלָךְ כְּלָם שְׁמִיחִים, וְלֹא יִצְטַעְרוּ בּוֹ. עַל זֶה כְּתוּב (ישעיה נח) וְקִרְאתָ לַשַּׁבָּת עֲנֵג. מָה זֶה עֲנֵג? עֲנֵג לֹא נִמְצָא אֵלֶּא בְּמָקוֹם שְׁשׁוּרָה הַקֹּדֶשׁ הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אִז תִּתְעַנֵּג עַל ה'. שֶׁהָרִי עֲנֵג הוּא עַל ה'. וְהַיּוֹם הַזֶּה שֶׁהוּא הַלּוּלָת הַמְּלָךְ, מִתְעַטֵּר בְּאוֹתָהּ עֵטְרָה שֶׁל עֲנֵג. זֶהוּ

הַזְּמִינוּ אוֹתוֹ, תִּקְנּוּ לוֹ סְעוּדוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, שְׁלַחְנוֹת עָרוּכִים, כְּמוֹ שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁלִי. מִשׁוּם כֶּן, תִּקְרָאוּ אֹתָם בְּמוֹעֵדָם.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעֲה שִׁישְׂרָאֵל לְמִטָּה שְׁמִיחִים בְּמוֹעֵדִים הִלְלוּ וּמִשְׁבַּחִים שְׁבַח לְקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, עוֹרְכִים שְׁלַחְנוֹת, מִתְקַנִּים עֲצָמָם בְּכָלִי נִכְבְּדִים, הַמְּלָאכִים הָעֲלִיּוֹנִים אוֹמְרִים: מָה טִיבָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכֶן? אוֹמֵר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, אוֹרַח עֲלִיּוֹן יֵשׁ לָהֶם בַּיּוֹם הַזֶּה. אוֹמְרִים: וְלֹא שְׁלָךְ הוּא, מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא קֹדֶשׁ? אוֹמֵר לָהֶם: וְכִי יִשְׂרָאֵל אֵינָם קֹדֶשׁ, וְנִקְרָאִים קֹדֶשׁ?! לָהֶם רָאוּי לְהַזְמִין אֶת הָאוֹרַח שְׁלִי, אֶחָד מֵהַצַּד שְׁלִי, שֶׁהָרִי הֵם דְּבָקִים בִּי, וְאֶחָד מִצַּד שֶׁל קֹדֶשׁ, שְׁכָתוּב (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לֵה'. הוֹאִיל וְיִשְׂרָאֵל נִקְרָאִים קֹדֶשׁ, וְדָאִי שֶׁהוּא אוֹרַח שְׁלָהֶם, מִשׁוּם שֶׁהַזְּמִנַת הָאוֹרַח הַזֶּה הִיא מִקֹּדֶשׁ, שְׁכָתוּב מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ. פְּתַחוּ כְּלָם וְאָמְרוּ: (תהלים קמד) אֲשָׁרֵי הָעַם שְׁכָכָה לוֹ.

שְׁלִשָּׁה הֵם מְזַמְּנִים מִקֹּדֶשׁ, וְלֹא יוֹתֵר: חַג הַמִּצּוֹת, וְחַג הַשַּׁבּוּעוֹת, וְחַג הַסְּכּוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי אַבָּא, וְכִי שַׁבָּת אֵינָה מִקֹּדֶשׁ מְזַמְּנָת? אָמַר לוֹ, לֹא, בְּשְׁנֵי צַדִּדִים, אֶחָד – שֶׁהוּא וְדָאִי נִקְרָא קֹדֶשׁ, שְׁכָתוּב (שמות לא) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת כִּי קֹדֶשׁ הִיא לָכֶם. וְאֶחָד – שְׁשַׁבָּת אֵינָה זְמִינָה, שֶׁהָרִי יִרְשָׁתוֹ הִיא וְדָאִי. יִרְשָׁה שֶׁל קֹדֶשׁ הוּא יוֹרֵשׁ וְאֵינוֹ מְזַמֵּן, וְעַל כֵּן כְּלָם מְזַמְּנִים בְּקֹדֶשׁ, וּמִתְקַשְּׂרִים בְּשַׁבָּת וּמִתְעַטְרִים בּוֹ. בְּזֶה הַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתְעַטֵּר בּוֹ, וְעַל כֵּן שַׁבָּת אֵינָה מְזַמְּנָת.

לְבָן שְׁנַכְנַס לְבֵית אָבִיו וְאָמוֹ וְאָכַל וְשָׁתָה בְּשַׁעֲה שֶׁהוּא רוּצָה. לְמַלְךְ שֶׁהִיָּה לוֹ בֶן יְחִיד, חֲכִיב נַפְשׁוֹ, נִתֵּן לוֹ שׁוֹשְׁבִין לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ וְלְהַתְּחַבֵּר עִמּוֹ. אָמַר הַמְּלָךְ, נָאָה הוּא לְהַזְמִין אֶת הַשׁוֹשְׁבִינִים הִלְלוּ שֶׁל בְּנֵי וְלְהִרְאוֹת אֶת הַכְּבוֹד וְהַחֲכִיבוֹת שְׁלִי עִמָּם. הַזְּמִין אֶת הַשׁוֹשְׁבִינִים הִלְלוּ. הַבֵּן לֹא רָאוּי לְזַמֵּן, אֵלֶּא לְהַכְּנִס וְלְאָכַל וְלִשְׁתּוֹת בְּבֵית אָבִיו בְּשַׁעֲה שֶׁהוּא רוּצָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם טו) מִי כָמֹכָה בְּאֵלֶם ה' מִי כָמֹכָה נְאֻדָר בְּקֹדֶשׁ. נְאֻדָר בְּקֹדֶשׁ וְדָאִי, כְּבֵן שֶׁהִתְתַּקֵּן (שֶׁהִתְחַזַּק) בְּאָבִיו נְאֻדָר בְּקֹדֶשׁ, וְלֹא מְזַמֵּן מִהַקֹּדֶשׁ.

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה. שֵׁשֶׁת יָמִים מָה מַעֲשִׂיָהּ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב כִּי שֵׁשֶׁת

ואם תאמר ביין - ביין מתר, משום שהלב תאב (שגורר. ס"א שגובר). אבל מימי השתדלתי שלא בטלתי סעודת שבת, אפלו אותם ימים שנמצא בו. ביום הזה שדה התפוחים הקדושים מתברך, ומתברכים עליונים ותחתונים, והיום הזה הוא הקשור של התורה.

אמר רבי אבא, כך היה עושה רבי שמעון בזמן שעלתה סעודת שבת, עורך שלחנו ומשתדל במעשה מרפכה, והיה אומר: הרי סעודת המלך שיבא לאכל אצלי. משום כך נמצאת שבת עדיפה בכל מכל הזמנים והחגים, ונקראת קדש ולא מקרא קדש.

אמר רבי יהודה, כל המועדים קוראים בהם מקראי קדש. אבל יוצאים ראש השנה ויום כפור שלא נמצאת בהם שמחה, שהרי הם דין הם, אבל אלו השלשה מזמנים מהקדש לשמחת הכל, להשתעשע בהם בקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (דברים יב) ושמחתם לפני ה' אלהיכם, וכתוב (שם כז) ושמחת לפני ה' אלהיך. ביום השבת הזה נשפך כל הצער וכל הרגז וכל הדחק מכל העולם, משום שהוא יום הלולת המלך, שנשמות מתוספות, כמו שהעולם הבא.

אמר רבי יצחק לרבי יהודה, כתוב (שמות כ) זכור את יום השבת לקדשו, ושנינו, זכרהו על היין. למה על היין? אמר לו, משום שיין הוא שמחת התורה, ויניה של תורה הוא שמחת הכל. והיין הזה מעטר את המלך בעטרותיו. זהו שכתוב (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. ושנינו, בכל צריך להראות אדם מעשה. שלא נמצאת קדשה אלא ביין, כמו שנאמר (שיר א) כי טובים דדיך מיין, מיין הם טובים, נזכרה דדיך מיין. ועל פן קדשה של שבת ביין, והרי פרושה, והרי נתבאר.

ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש וגו'. רבי חייא פתח, (שם ה) אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק וגו'. אמרה כנסת ישראל, אני ישנה - בגלות מצרים, שהיו בני בשעבוד של קשי. ולבי ער - לשמר אותם שלא יכלו בגלות. קול דודי דופק - זה הקדוש ברוך הוא, שאמר (שמות ג) ואזכר את בריתי.

שכתוב וקראת לשבת ענג, מה שאין נמצא פן בשאר הימים.

ביום הזה שלש סעודות צריכים בני המלך לזמן ולערך שלחנות בשביל כבוד המלך, כמו שבארנו. וכשמזדמן בו חג או זמן, לא יסדר אדם שני שלחנות בכל סעודה, אחד לשבת ואחד לאורח, משום שכתוב (שמואל ב ט) על שלחן המלך תמיד הוא אכל, ההנאה היא בשלחן המלך לאותו האורח שבא אליו. ועל פן צריך אדם לערך שלחן שלם למלך, והוא נותן ממנו לאורח.

אמר רבי אלעזר, הסעודה השלישית של שבת, כשנקרה בה אורח, האם עוזבים אותה או לא עוזבים אותה? אם לא עוזבים אותה, נמצא האורח דחוי משלחן המלך. ואם עוזבים אותה, נמצא פגם בשלחן המלך.

אמר לו רבי שמעון אביו, למלך שנקרה לו אורח, ולקח מאכל מלפניו והעלהו לאורח. נמצא, אף על גב שהמלך לא אכל עמו - ממאכל המלך הוא אוכל, והמלך נתן לו לאכל. וכל זה משום שהוא אורח המלך. ובבית רב המנונא סבא לא חוששים לאורח בשעה זו, ואחר כך עורכים שלחן לאורח.

ביום הזה אסור דבור, זהו שכתוב (ישעיה נח) ממצא חפצך ודבר דבר. ושנינו, חפצך כתוב, משום שביום זה נקשרת בו כל האמונה.

אמר לו רבי אלעזר, ואיך אנו עושים שלא לערך (לסלק) סעודת המלך לאורח, שהרי ארבעה עשר שחל להיות בשבת, עולה סעודת המלך לפסח, אף על גב שאינו האורח שלו.

אמר לו, כך אני אומר, שאם הוא האורח שלו - (כל אותו יום) יכול להעלות אותו, ואם לא - אינו מעלה אותו. ואם נאמר שי"ד שחל להיות בשבת, נדחית סעודת המלך מלפני סעודת הפסח - שונה הפסח, שסעודת שבת נדחית מכמה גוונים: אחד בשביל מצות ומרורים, שצריך שאדם יהיה תאב. ואחד משום פסח. והרי לחם אינו נמצא משש שעות ומעלה, שעריכת השלחן בלי לחם אינה עריכה.

רבי אחא אמר, משום כף תקון של הכל (של הכלה) הוא באותו יום, ובלילה נמצא הישוב של הבית. אוי לאותם שאינם מבני הבית, כשבאים להזדונג התורה (האריות) יחד. אוי לאותם שלא נודעים אצלם. משום כף ישראל הקדושים מתקנים להם הבית כל אותו היום, ועל ידם נכנסים מי שנכנסים, והם שמחים ומזמרים שניהם. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי יוסי, למה לנו להטריח כל זה, מקרא שלם הוא, שהרי בלילה הזה הזדונג העליון הקדוש מתעורר ונמצא. זהו שכתוב הוא הלילה הזה לה' שמרים. מה זה שמרים? שנים, הזדונג של הלבנה עם השמש. לכל בני ישראל לדרתם, שהרי מכאן והלאה נתאחדו ונקשרו בקשר של השם הקדוש ויצאו מרשות אחרת. משום כף בארבעה עשר מתקנים את עצמם, ומבערים חמץ מביניהם ונכנסים לרשות הקדושה, ואז מתעטרים חתן וכלה בעטרות האם העליונה, וצריך אדם להראות את עצמו בן חורין.

אמר רבי יוסי, ארבע הכוסות הללו של אותו הלילה למה? אמר רבי אבא, הרי פרשוה החברים, כנגד ארבע גאלות. אבל יפה הוא בספרו של רב ייסא סבא, שאמר, הואיל והזדונג הקדוש נמצא בלילה הזה בכל הצדדים, והזדונג הוא בארבעה קשרים, שהם ארבע דרגות, ולא נפרדים זה מזה, כשהזדונג הזה נמצא, ואנו בשמחתם מתעוררים, משום שהרי זכינו בהם, שמי שאוחז בזה – זוכה בכל. ועל כן השתנה הלילה הזה מכל שאר הלילות, וצריכים לעשות שם בכל ולשמח בלילה הזה, משום ששמחה היא למעלה ולמטה.

ועוד אמר, שארבע אלו ארבע גאלות קוראים להם. מה הטעם? משום שהדרגה האחרונה הזו נקראת גואל, המלאך הגואל. ולא נקראת גואל אלא על ידי דרגה אחרת עליונה שעומדת עליה ומאירה לה, וזו לא מוציאה לה אור, אלא בשתי (באותן דרגות) הדרגות הללו שעליו. נמצא שארבע אלו הן ארבע גאלות.

רבי יהודה שאל את רבי אבא, הרי כתוב (זהו שכתוב) שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, ושמחה היא כל שבעה, למה לא נשלם הלל כל

פתחי לי פתח כפתחו של מחט, ואני אפתח לכם שערים עליונים. פתחי לי אחתי, שהרי הפתח להכניס אותי הוא כף, שלא יכנסו אצלי בני אלא כף, את הוא הפתח להכניס אותי (כף). אם את לא תפתחי פתחך, הרי אני סגור, שלא ימצאו אותי. משום כף פתחי לי. פתחי לי ודאי. ועל כן אמר דוד, כשרצה להכניס למלך, אמר (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה יה. זה השער לה', זהו ודאי הפתח להכניס למלך. זה השער לה', למצא אותו ולהדבק בו, ועל כן פתחי לי אחתי רעייתי שראשי וגו'. כדי להזדונג עמך, ולהיות עמך בשלום לעולמים.

בא ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא היה הורג את בכורי מצרים, כל אותם שהרג בחצות הלילה והוריד דרגות ממעלה למטה, באותה שעה נכנסו ישראל בקיום של האות הקדוש, נמולו והשתתפו עם כנסת ישראל, ונאחזו בה. אז אותו היום הראו אותו על הפתח. ושני דמים היו – אחד של הפסח, ואחד היום שנמולו. והיה רשום על הפתח רשם האמונה, אחד כאן ואחד כאן ואחד ביניהם, והרי נאמר (שמות יב), ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף, כדי להראות אמונה.

ובארבעה (ובחמשה) עשר, הרי נאמר, שהרי אז מבטלים חמץ ושאר, והתעלו ישראל מרשות האחרת, ונעקרו ממנה ונאחזו במצה, הקשר הקדוש. אחר שנמולו נכנסו בה, עד שנפרעו והתגלה הרשם שלהם, ואז נתן להם קשר במקום עליון, בקשר של האמונה, במקום שכתוב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן השמים דוקא, והרי פרשוה.

בא ראה, בארבעה (בחמשה) עשר, בשעה שזדונג הלבנה נמצא בשלמות עם השמש, והכתרים התחתונים לא נמצאים כל כך בעולם, שהרי בחדוש הלבנה נמצאים מינים רעים, ומתעוררים להתפשט בעולם. ובשעה שהזדונג של הלבנה נמצא באור השמש בשלמות, כלם מתכנסים למקום אחד, והקדשות של המלך מתעוררות. אז כתוב, (שם יב) ליל שמרים הוא לה', שהרי הזדונג הקדוש נמצא, והוא שמורים בכל.

ותחתונים נמצא במקום הזה שנקרא ישראל. ונקשר במה שלמעלה, ונקשר במה שלמטה, ונקשר בכנסת ישראל. ועל פן הכל נקרא אחד, ובמקום הזה נודעת האמונה, והקשר השלם, והיחוד העליון הקדוש.

ועל פן היום הזה הוא קשר האמונה, הקשר של הכל. וכתוב (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה, עץ הוא שנקרא אחד. ועל פן, משום שהם נקשרים במקום הזה, נקרא כך. ועץ חיים הוא ודאי אחד נקרא, משום שהכל נקשר בו, והיום (והשם) שלו ודאי אחד, קשר של הכל ואמצע של הכל.

זהו שכתוב (בראשית ב) ועץ החיים בתוך הגן, בתוך ממש, באמצע, ואחוז בכל הצדדים ונקשר בו. ועל פן פסח וסכות, והוא באמצע. משום שהוא האמצע של הכל, וזהו השבח של התורה ביום הזה, ולא יותר. שבח האמונה וקשר של הכל. אמר רבי יהודה, ברוך הרחמן ששאלתי וזכיתי לדברים הללו.

אמר רבי יצחק, שמחה ושירה עתידים ישראל לשבח את הקדוש ברוך הוא כמו השבח שמשבחים ישראל כליל הפסח, שכנסת ישראל מתקדשת בקדשת המלך. זהו שכתוב (ישעיה ל) השיר יהיה לכם כליל התקדש חג. כליל התקדש חג דוקא. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעתיכם מקרא קדש יהיה לכם וגו' (במדבר כח). רבי שמעון פתח, (דברי הימים א טז) אז ירננו עצי היער מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ. אשרי חלקם של אותם המשתדלים בתורה יומם ולילה, שיודעים את דרכי הקדוש ברוך הוא ונאחזים בשמו (כל יום). אוי לאותם שלא משתדלים בתורה, שהרי אין להם חלק בשם הקדוש, ולא נאחזים בו, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. מי שזוכה בעולם הזה, זוכה בעולם הבא. שפך שנינו, (שיר ז) דובב שפתי ישנים, אף על גב שהם באותו עולם, שפתותיהם מרחשות שם תורה.

בא ראה, עד עכשו הקריבו ישראל תבואת הארץ, תבואת הארץ ודאי, והתעסקו בה ונקשרו באותו קשר. ואף על גב שהדין נמצא, נמצא בו דין

שבעת הימים כמו בסכות, שנמצא שמונה ימים הלל, בשלמות של שמחה כל יום ויום?

אמר לו, יפה אמרת, אבל ידוע הוא, שהרי כאן לא נקשרו ישראל כל כך בכל כמו שנקשרו אחר כך. משום כך בלילה הזה, שזווג נמצא (בכל אותן דרגות עליונות) ושמחת הכל נמצאת, וישראל נקשרו באותה שמחה, עושים שלמות, וההלל נשלם. (אבל באותן דרגות עליונות) אחר כך, אף על גב שכלם נמצאים, עד פעת ישראל לא נקשרו בהם, ולא נפרעו לגלות את הרשם הקדוש, ולא קבלו תורה, ולא נכנסו במה שנכנסו אחר כך.

משום כך בסכות שלמות הכל נמצאת בו ושמחה של הכל יותר, אבל כאן עד עכשו לא זכו, ולא נמצאת בו שלמות כל כך, אף על גב שנמצאים כל השבעה אינו בהתגלות, וישראל טרם נקשרו בהם כראוי.

ועל פן שמחת הכל ושלמות ההלל בלילה הזה, משום אותו החלק שנקשרו בו. מה הטעם? שפיון שנמצא באותו הלילה זווג, כל הקשר של הכל נמצא בצד של הזווג, ולא בצד של ישראל. שכאשר זווג נמצא בה, נמצאות שתי (שלש) הדרגות הללו שעומדות עליה. וכשאלה נמצאות, הרי כל הגוף נמצא בהם, ואז שלמות הכל, ושמחה מן הכל, וההלל נשלם, שהרי אז מתעטרת הלבנה בכל, אבל לא אחר כך, שכל יום ויום נמצאים, וישראל טרם זכו בהם, הרי אין ההלל שלם כמו בזמנים אחרים.

אמר לו רבי יהודה, יפה הוא, וכך הוא ודאי, והרי פעם אחרת שמעתי אותו בגון הזה, ושכחתי את הדברים. עכשו דבר אחר אני רוצה לדעת, הרי ראינו בפסח ז' ובסכות ז', ושלמות השמחה ביום אחר. בשבועות למה נמצאו בו ז' ימים, והרי כאן ראויים יותר מהכל?

פתח ואמר, (שמואל ב ז) ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ. וכי מה שונה כאן שישאל נקראו אחד יותר ממקום אחר? אלא פיון שהשבח של ישראל בא לפרש, קרא להם אחד, שהרי בכל מקום השבח של ישראל הוא אחד. מה הטעם? משום שכל הקשר של עליונים

קנאת, כאן מנחה חדשה. חדשה, שחדוש הכל (הכלה) יש כאן. קשר של הכל של מעלה ומטה, קשר האמונה, ולכן יעקב השלם התעטר בעטרותיו, ונתנה התורה.

וכשמניעים הבכורים לכהן, היה צריך אדם לומר ולפרש דברים על אותו העץ שבארץ, שנשלם כמו שלמעלה בשנים עשר תחומים, בשבעים ענפים, וצריך לאבד את לבן הארמי, שבגללו נפגם העולם. והקדוש ברוך הוא הציל אותו והתעטר בדיניו (בבניו), כמו שבארנו. משום שאותו העץ, שכל קשר האמונה תלוי בו, ועל פן נקרא מנחה חדשה. מה הטעם? משום שהיא שמחת העליונים והתחתונים ושמחת הלבנה. ובכל זמן של הלבנה, הוא קשר האמונה ושמחתה (של הלבנה).

למלך שהיו לו בנים ובת אחת, התקין סעודה לכל הבנים, לא נמצאה אותה הבת על השלחן. כשבאה, אמרה למלך: אדוני, את כל אחי הזמנת ונתת לכל אחד כלים ידועים, ולי לא נתת חלק ביניהם. אמר לה: חייך בתי, הכלי שלך ימצא על אחד פי שנים, הרי כלם יתנו לך מחלקם. נמצא לאחר בידיה חלקים, על כל אחד פי שנים מהכל. כך כנסת ישראל, מהכל נטלה חלקים, ועל פן נקראת כלה כלולה, ככלה שכלם מזמינים לה כלים וחלקים ותכשיטים. כך היא כנסת ישראל, החדוש שלה (שמחתה) בכל, וכלם נותנים לה חלקים וכלים.

בא ראה, בשעה שהמלך הקדוש נמצא בעטרותיו, זו שמחתה של כנסת ישראל. וכשתורה נתנה, התעטרה כנסת ישראל בעטרות עליונות, ומשום שכל קשר האמונה נקשר בעץ הזה, נקרא יום אחד, שכתוב (זכריה יד) והיה יום אחד הוא יודע לה. יום אחד ודאי, שפנסת ישראל יום אחד בקשר שלמעלה.

הקשר שלמעלה – הראש והגלגלת והמחין. קשר אחר – שתי זרועות וגוף, שאחוזים מהכח שבראש. ובארה רב המנונא, (בשני) בשלשת קשרי האבות (קשר אחר). שני צמודים (כליות שלמטה) שנמשכו בשמן משחה (בקיום) בשתי דרגות, שני נחלים לכנס את הזרע, להוציא לדרגה אחרת, בפי האמה. העץ הזה הוא גוף האמצע, שאוחז את כל

בשלוש (שהעולם התנהג בו). והקריבו שעורים, משום שהוא ראשון מכל שאר התבואה, ומקריבים מהראשון ולא מאותו שמתאחר, שהרי האחיזה הראשונה שישראל נאחזו בקדוש ברוך הוא היא כאן. אמר הקדוש ברוך הוא, אני נתתי לכם מן במדבר מאותו מקום שנקרא שמים, שכתוב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, ואתם מקריבים לפני שעורים.

וסוד הדבר – זאת תורת הקנאת, חסר. אזרה לנשות העולם שלא יסטו תחת בעליהן. ואם לא, אז קמח שערים עתיד להקרב. ומהדבר הזה נודע דבר אחר. אשרי חלקם של ישראל, שהרי כנסת ישראל לא משקרת במלך הקדוש לעולמים. כנסת ישראל תמהה, (במדבר ה) אשר תשטה אשה תחת אישה! משום כך דין האשה הזו ממקומה היא באה. ומי הוא מקומה? אותה שכתוב בה (משלי לא) אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה. (שם יב) אשת חיל עטרת בעלה.

ואותו קמח שעורים שמביאה אותה אשה, נקרא מנחת קנאת, חסר. כך נקראת כנסת ישראל. ועל פן כתוב בפנחס, תחת אשר קנא לאלהיו, שקנאה כאן נאחזת. שמי שמשקר בברית הזו, מתעוררת עליו קנאה, ולכן קנאים פוגעים בו. בא ראה, קמח שעורים, העמר הזה, שפיון שהיה מגיע לרחים של גרוסות, מפיקים ממנו עשרון מנפה בשלש עשרה נפה.

וזה שבע שבתות תמימות. אחר שעולות שבע השבתות הללו, בא המלך הקדוש להזדווג עם כנסת ישראל, ונתנה התורה. ואז התעטר המלך ביחוד שלם, ונמצא אחד למעלה ולמטה. וכשמתעורר המלך הקדוש ומגיע זמן התורה, כל אותם האילנות שמבכרים את הפרות שלהם, מעלים שירה. ומה הם אומרים בשעה שלוקטים אותם? פותחים ואומרים, (תהלים קג) ה' בשמים הכין פסאו ומלכותו בכל משלה. (שם לו) ה' בהשמים חסדך. וכתוב (ישעיה נה) וכל עצי השדה ימחאו כף.

עוד פתח ואמר, (תהלים צח) מזמור שירו לה' שיר חדש פי נפלאות עשה. שיר חדש הוא נקרא. משום כך בהקריבכם מנחה חדשה. שם מנחת

הִזָּה מְקַרְיָבִים יִשְׂרָאֵל בְּטַהֲרָתָם, וְאוֹתוֹ הַקָּרְבָּן
הוּא מִשְׁעוּרִים, וְזֶה הַקָּרְיָבוֹ, לְהַכְנִיס אֶהְבָּה בֵּין
אִשָּׁה וּבְעָלָהּ.

אִשָּׁת זְנוּנִים הִרְחִיקָה עֲצָמָה מִבִּינֵיהֶם, שְׁלֹא
יְכוּלָה לְעַמֵּד עַל גְּבֵהָ. אִשָּׁת חֵיל הַקָּרְיָבָה
עֲצָמָה לְהִתְקַרֵּב לְכַהֵן הַגָּדוֹל, וְדָאֵי הִיא טְהוּרָה,
(במדבר ה) וְנִקְתָּה וְנִזְרְעָה זֶרַע, וּמוֹסִיפָה כַח וְאֶהְבָּה
לְבַעֲלָהּ. אִשָּׁת זְנוּנִים בּוֹרַחַת מִהַמְקַדָּשׁ, שְׁלֹא
לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו, שְׁאֵלְמָלָא בְּאוֹתוֹ זְמַן שְׁאִשָּׁת חֵיל
בּוֹדֶקֶת עֲצָמָה, הִיא מִתְקַרְבֶּת אֵלָיָהּ, הֵיטָה אֹבְדַת
מִן הָעוֹלָם. וְעַל כֵּן לֹא רוּצָה לְהִתְקַרֵּב לְמִקְדָּשׁ,
וּבוֹרַחַת מִמֶּנּוּ, וְנִשְׁאַרִים יִשְׂרָאֵל זָפְאִים, בְּלֵי עֲרֹבֹב
אֲחֵר, אֶל סוּד הָאֲמוּנָה.

סוּד הַסֵּתֵר הִזָּה שְׁתֵּי אַחֲיוֹת. וְכִשְׁהֵרִיחַ זֹאת אֵת זֹאת
בְּבִדִיקָה שְׁלֵהָ, צָבְתָהּ בְּטָנָה וְנִפְלָה יִרְכָה.
שְׁהָרֵי בְּדִיקַת אִשָּׁת חֵיל הוּא סֵם הַמּוֹת לְאִשָּׁת
זְנוּנִים. וְזוֹהֵי הַעֲצָה שֶׁנִּתֵּן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָנָיו
לְהַקְרִיב קֶרֶבֶן זֶה בְּשָׁבִיל אִשָּׁת חֵיל, שֶׁתִּבְרַח מִמֶּנָּה
אִשָּׁת זְנוּנִים, וְנִשְׁאַרִים יִשְׂרָאֵל בְּלֵי עֲרֹבֹבֵי
אַחֲרָת. אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הִזָּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. (ע"כ
רעיא מהימנא).

רְבִי אָבָא וְרְבִי חֲזִיָּא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רְבִי
חֲזִיָּא, כְּתוּב וּסְפָרְתֶם לָכֶם מִמִּחְרַת הַשָּׁבֶת
מִיּוֹם הִבִּיאְכֶם אֶת עֵמֶר הַתְּנוּפָה. מַה זֶה אוֹמֵר? אָמַר
לוֹ, הָרֵי פִרְשׁוּהָ הַחֲבָרִים.

אָבָל בַּא רְאָה, כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, הָיוּ בְרָשׁוֹת
אַחֲרָת, וְהָיוּ אוֹחֲזִים בְּטַמְאָה כְּאִשָּׁה הַזֹּאת
כְּשֶׁהִיא יוֹשֶׁבֶת בֵּימֵי טַמְאָתָהּ. אַחֲרֵי שֶׁנִּמְלָו, נִכְנָסוּ
בַחֲלָק הַקָּדוֹשׁ, שֶׁנִּקְרָא בְרִית. כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁאַחֲזוּ בוֹ,
פְּסָקָה מֵהֶם הַטַּמְאָה, כְּאִשָּׁה הַזֹּאת שֶׁפּוֹסְקִים מִמֶּנָּה
דְּמֵי טַמְאָתָהּ. אַחֲרֵי שֶׁפְּסָקוּ מִמֶּנָּה, מַה כְּתוּב? (ויקרא
טו) וּסְפָרָה לָהּ שִׁבְעַת יָמִים. אָף כָּאֵן, כִּיּוֹן שֶׁנִּכְנָסוּ
בַחֲלָק הַקָּדוֹשׁ, פְּסָקָה מֵהֶם טַמְאָה, וְאָמַר הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא: מִכָּאֵן וְהִלָּאָה חֲשִׁבּוֹן לְטַהֲרָהּ.

וּסְפָרְתֶם לָכֶם, לָכֶם דְּוָקָא, כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁאַמַּר וּסְפָרָה
לָהּ שִׁבְעַת יָמִים. לָהּ – לְעֲצָמָהּ. אָף
כָּאֵן לָכֶם – לְעֲצָמְכֶם. וְלָמָּה? כְּדֵי לְהַטְהֵר בְּמִים
קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִים, וְאַחֲרַיִם כָּף לְהִתְחַבֵּר עִם הַמְּלָךְ
וּלְקַבֵּל תּוֹרָה.

אֵלָה, וְכֻלָּם מְקַשְׂרִים בוֹ, וְהוּא בְּהֶם, וְעַל כֵּן הַכֹּל
אַחֲד. וְכִשְׁמִזְדוּגְתָ עִמוֹ הַגְּבִירָה, אָזִי הוּא אַחֲד, וְהָרֵי
בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים.

בַּא רְאָה, כְּתוּב בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ. מִי הַעֲצַרְתָּ?
אֵלָא בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהַכֹּל נִקְשְׂרִים כְּאַחֲד נִקְרָא
עֲצַרְתָּ. מַה זֶה עֲצַרְתָּ? (כְּנוֹפֵיָה) הַתְּכַנְסוֹת. וְאִם תֹּאמַר,
כָּאֵן שֶׁנִּקְרָא עֲצַרְתָּ מִהַ טַעַם? אֵלָא בְּכָל אוֹתָם
יָמִים, יְמֵי הַסְּעוּדוֹת שֶׁל עֲנַפֵּי הָאֵילָן הָיוּ. וְעַל כֵּן
שִׁבְעִים פְּרִים הֵם. אַחֲרַיִם כָּף שְׁמַחַת (הַגּוּף) הָאֵילָן
מִמֶּשׁ וּשְׁמַחַת הַתּוֹרָה. וּבְגַלְלוּ הוּא יוֹם אַחֲד עֲצַרְתָּ.
שְׁמַחַת הַתּוֹרָה, שְׁמַחַת הָאֵילָן, שֶׁהוּא הַגּוּף.

וְעַל כֵּן אֵין חֲלָק בְּיוֹם הַזֶּה אֵלָא לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עִם כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. מִשּׁוּם כָּף עֲצַרְתָּ תִּהְיֶה לָכֶם,
לָכֶם וְלֹא לְאַחֲרֵי. (אַחֲרַיִם כָּף שְׁמַחַת הָאֵילָן מִמֶּשׁ, וּבְגַלְלוּ הוּא
יוֹם אַחֲד, וְאֵין חֲלָק בְּיוֹם הַזֶּה אֵלָא לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכִנְסַת
יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן כְּתוּב עֲצַרְתָּ תִּהְיֶה לָכֶם. אָף כָּאֵן בְּיוֹם הַזֶּה שְׁמַחַת
הַתּוֹרָה, שְׁמַחַת הָאֵילָן, שֶׁהוּא גּוּף, וְהַכֹּל נִמְצָא בוֹ) שְׁהָרֵי
בְּשַׁעַה שֶׁהַמְּלָךְ נִמְצָא, הַכֹּל נִמְצָא בוֹ. וְעַל כֵּן שֶׁנִּינּוּ,
בְּעֲצַרְתָּ עַל פְּרוֹת הָאֵילָן, וְהָרֵי פִרְשׁוּהָ, מִשּׁוּם כָּף
נִקְרָא אַחֲד, אַחֲד וְדָאֵי, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ.

בַּא רְאָה, מַה כְּתוּב? מִמּוֹשְׁבֵיכֶם תִּבְיָאוּ לְחֵם
תְּנוּפָה וְגוֹ', סֵלֶת תִּהְיֶינָה חֲמִץ תִּאֲפִינָה. מַה
שׁוֹנָה כָּאֵן חֲמִץ (בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל)? אֵלָא מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל
אַחֲזִים בוֹ (וְכֹן) בְּאֵילָן, שְׁהָרֵי בְּאֵילָן אַחֲזִים עֲנַפִּים,
בְּאֵילָן אַחֲזִים עֲלִים, קְלִפּוֹת, דִּינָים רַבִּים בְּכָל
הַצְּדָדִים, הַכֹּל נִמְצָא בוֹ. וּמִשּׁוּם שֶׁהָאֵילָן הַזֶּה מְכַפֵּר
עַל יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא בְּבֵית מוֹשֵׁב הָאָדָם.

אָמַר רְבִי אֶלְעָזָר, מִהָאֵילָן הַזֶּה נִזְוָנִים כָּל שְׁאָר
הָאֵילָנוֹת לְמַטָּה, וְהוּא הַשְּׁתַרְשׁ עַל נֵהָר אַחֲד
עֶמֶק שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא, וְאֵין פּוֹסְקִים מִימּוֹ לְעוֹלָמִים.
עֲלִיו כְּתוּב (ירמיה יז) וְהִיָּה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל מִים וְעַל
יּוֹבֵל יִשְׁלַח שְׁרָשָׁיו, וְעַל כֵּן נִקְרָאת תּוֹרָה (מִשְׁלֵי ג) עֵץ
חַיִּים הִיא וְגוֹ'. וְמַה זֶה וְתִמְכִּיָּה מְאֻשָּׁר? הָרֵי
פִרְשׁוּהָ, אָבָל וְתִמְכִּיָּה מְאֻשָּׁר, כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁאַמַּר (כְּרַאשִׁית
ל) בְּאֻשְׁרֵי כִי אֲשֶׁרוֹנֵי בְּנוֹת.

רעיא מהימנא

וְהַנִּיחַ אֶת הָעֵמֶר וְגוֹ'. מִצָּוָה זֹאת לְהַקְרִיב קֶרֶבֶן
הָעֵמֶר. הַקָּרְבָּן הַזֶּה הוּא כְּלוֹ בְּדַבְּקוֹת
מְעֵלָה וּמַטָּה, הַגְּבִירָה וּבְנֵיָה הוֹלְכִים כְּאַחֲד. הָעֵמֶר

אל המלך פראוי. אשרי חלקם של החברים כשיבקש המלך את הגבירה, מי תקן תכשיטיה והאיר את העטרת שלה ושם את תקונייה. ואין לה בעולם מי שידוע לתקן את תכשיטי הפלה, אלא החברים. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה, החברים מתקנים בלילה הזה את התכשיטים לפלה, ומעטרים אותה בעטרה שלה אל המלך. ומי מתקין למלך בלילה הזה להמצא עם הפלה, להזדוג עם הגבירה? הנהר הקדוש העמק של כל הנהרות, האם העליונה. זהו שכתוב (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'. אחר שהתקינה את המלך ועטרה אותו, היא באה לטהר את הגבירה ואת אותם שנמצאים עמה.

למלך שהיה לו בן יחיד, בא לזוג אותו עם הגבירה העליונה. מה עשתה אמו כל אותו הלילה? נכנסה לבית גנוזיה, הוציאה עטרה עליונה עם שבעים אבנים יקרות סביבה ועטרה אותו. הוציאה כלי מילת והלבישה אותו, ותקנה אותו בתקוני מלכים.

אחר כך נכנסה לבית הפלה, ראתה את עלמותיה שמתקנות את העטרה שלה ואת לבושיה ואת תכשיטיה לתקן אותה. אמרה להן: הרי התקנתי בית טבילה, מקום שמים נובעים, וכל הריחות והבשמים סביב אותם המים לטהר את פלתי, שתבא פלתי, הגבירה של בני, ועלמותיה, ויטהרו באותו מקום שהתקנתי באותו בית הטבילה של המים הנובעים שעמי. אחר כך תקנו אותה בתכשיטיה, הלבישו אותה את לבושיה, עטרו אותה בעטרה שלה. למחר כשיבא בני להזדוג עם הגבירה, יתקן היכל לכלם, וימצא את מדורו עמכם כאחד.

כך המלך הקדוש והגבירה והחברים כמו זה, והאם העליונה שמתקנת את הכל. נמצא שהמלך העליון והגבירה והחברים, מדורם כאחד, ואין נפרדים לעולמים. זהו שכתוב, ה' מי יגור באהלך וגו', הולך תמים ופעל צדק. מי הוא פעל צדק? אלא אלו שמתקנים את הגבירה עם תכשיטיה, בלבושיה, ובעטרה שלה. וכל אחד נקרא פועל צדק.

שם וספרה לה שבעת ימים, כאן שבע שבתות. למה שבע שבתות? כדי לזכות להטהר במים של אותו נהר ששופע ויוצא, ונקרא מים חיים. ואותו הנהר, שבע שבתות יצאו ממנו. ועל כן שבע שבתות ודאי, כדי לזכות בו, כמו שאשה טהרתה בלילה לשמש עם בעלה.

כך כתוב, וברדת הטל על המחנה לילה. על המחנה כתוב, ולא כתוב וברדת הטל לילה, אלא על המחנה, משום שיורד מאותה נקדה על אותם הימים שנקראו מחנה, ומתחברת עם המלך הקדוש. ומתי יורד הטל הזה? כשקברו ישראל להר סיני, אז ירד אותו הטל בשלמות, ונטהרו ופסקה זהמתם מהם, והתחברו עם המלך ועם כנסת ישראל וקבלו תורה, והרי בארנו. ובאותו זמן, ודאי כל הנחלים הלכים אל הים, להטהר ולרחץ, והכל נקשרו (התקדשו) והתחברו עם המלך הקדוש.

בא ראה, כל אדם שאינו מונה חשבון זה, אותן שבע שבתות תמימות, לזכות לטהרה הזו, לא נקרא טהור, ואינו בכלל של טהור, ואינו פדאי להיות לו חלק בתורה. ומי שמגיע טהור ליום הזה והחשבון לא נאכד ממנו, כשמגיע ללילה הזה צריך לו לעסק בתורה, ולהתחבר עמה, ולשמר טהרה עליונה שמגיעה עליו באותו הלילה, ונטהר.

ולמדנו, שהתורה שצריך לו לעסק בלילה הזה – תורה שבעל פה, כדי שיטהרו (שיתדבק) כאחד ממעין הנחל העמק. אחר כך ביום הזה תבא תורה שבכתב, ויתחבר (בהם) עמה, וימצאו כאחד בזווג אחד למעלה. אז מכריזים עליו ואומרים: (ישעיה נט) ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתתי בפיה וגו'.

ועל כן חסידים הראשונים לא היו ישנים בלילה הזה, והיו עוסקים בתורה ואומרים: נביא את הירשה הקדושה לנו ולבנינו בשני עולמות. ואותו הלילה מתעטרת כנסת ישראל עליהם, ובאה להזדוג עם המלך, ושניהם מתעטרים על ראשם של אותם שזוכים לזה.

רבי שמעון כך אמר, בשעה שמתכנסים החברים בלילה הזה אליו, נבא לתקן את תכשיטי הפלה, כדי שתמצא למחר בתכשיטיה ובתקונייה

נקרב, מתדבקים ישראל עם הקדוש ברוך הוא, ומתבטל ממעלה וממטה.

ומשום כך נקרא בגון זה עצרת, שיש בו בטול יצר הרע, ועל כן לא כתוב בו חטאת כמו שאר הזמנים שכתוב בהם חטאת (לה). ואז כל האורות מתכנסים לאשת חיל, ומשום כך עצרת.

שבעות, ולא כתוב כמה הם. אלא בכל מקום שנאמר סתם, השם גורם שהם מן שבע.

וכתוב (שם) שבעה שבעת תספר לה, למה כתוב שבעת לבדו? אלא כך צריך שבועות סתם, להכליל מעלה ומטה, שהרי בכל מקום שאלו מתעוררים, אף אלה מתעוררים עמם. טרם שהיה שלמה, לא היו מתגלים. כיון שבא שלמה, עשה מהם פרט, שכתוב שבעת ימים ושבעת ימים. זהו פרט.

בזמן אחר בכלל, שבועות סתם. ולא צריך לאדם אחר לעשות מהם פרט, חוץ משלמה, משום שהם שבעת ימים שלמטה, לא מאירים בשלמות, עד שבא שלמה, ואז עמדה הלבנה בהשלמתה באותם שבעת הימים. וכאן חג שבועות סתם, משום שנכללו תחתונים בעליונים, ולא האירו כמו היום של שלמה.

מצוה (ל"ד) אחר זו - להקריב שתי הלחם. הרי בארנו, שתי הלחם - שתי שכינות, עליונה ותחתונה, והתחברו כאחד. לגביהם, שתי הלחם בשבת, שהוא מזון של אחד שנים של מעלה ומטה. ועל זה כתוב, שני העמר לאחד. לאחד ודאי, להתיחד במקום אחד אל אותו שנקרא אחד. ומי הוא? הקל קול יעקב, שהוא יורש מעלה ומטה שני לחמים כאחד. ומשום ששבת הוא סוד של מעלה ומטה, והכל הוא שבת, (נקראו) שני לחמים. (עד כאן)

מצוה אחר זו - להסדיר לחם ולבונה, להקריב עמר, שכתוב ועשיתם ביום הניפקם את העמר כבש תמים לעלה. וכן בשבועות להקריב שתי הלחם, וכך בכל הימים הטובים להקריב קרבן של מוספים. אלא ודאי בכל יום של מועדים צריך להקריב את הקרבן שלו. צריך להקריב עליו תוספת שיש לו, כמו תוספת כתבה ומתנה שמוסיף חתן לכלה. ושבת המלכה, שהיא כלה, בשבתות ובכל ימים טובים, צריכה תוספת, שהם מוספים של קרבנות, ומתנות, שהן מתנות כהנה.

אמר רבי חייא, אלמלא לא זכיתי בעולם אלא לשמע את הדברים הללו - די לי. אשרי חלקם של אותם שמשתדלים בתורה ויודעים את דרכי המלך הקדוש, שרצונם בתורה, עליהם כתוב (תהלים צא) כי בי חשק ואפליטהו. וכתוב אחלצהו ואכבדהו.

רעיא מהימנא

וספרתם לכם ממחרת השבת וגו'. מצוה זו לספר ספירת העמר הרי בארנו. וסוד זה - ישראל, אף על גב שנטהרו לעשות פסח ויצאו מן הטמאה, לא היו שלמים וטהורים כראוי. ועל כן אין הלל גמור בימי הפסח, שעד עכשו לא השתלמו כראוי.

כמו אשה שיוצאת מטמאה, וכיון שיצאה, משם והלאה, וספירה לה. אף כאן ישראל כשיצאו ממצרים, יצאו מטמאה, ועשו פסח לאכל בשלחן אביהם, ומשם והלאה יעשו חשבון לקרב אשה לבעלה, להתחבר עמו, ואותם חמשים ימים של טהרה להפנס לסוד העולם הבא, ולקבל תורה, ולקרב אשה לבעלה. ומשום שהימים הללו ימים של עולם הזכר, לא נמסר חשבון זה אלא לגברים לבדם. ולכן חשבון זה הוא בעמידה, ודברי העולם התחתון בשיבה, ולא בעמידה. וסוד זה, תפלת העמידה ותפלה של מישב.

והחמשים הללו הם ארבעים ותשע, כלל הפנים של התורה, שהרי ביום החמשים הוא סוד תורה ממש. ואלו הם חמשים ימים שבו שמטה ויובל. ואם תאמר, חמשים? הרי הם ארבעים ותשע! אחד הוא טמיר, והעולם נסמך עליו. ובאותו יום החמשים התגלה הטמיר והתכסה (ונמצא) בו, כמו מלך שבא לבית שושבינו ונמצא שם, אף כאן יום החמשים, והרי בארנו את הסוד הזה.

המצוה (ל"ג) שאחר זו, לעשות חג שבועות, שכתוב (דברים טז) ועשית חג שבועות לה' אלהיך. שבועות - על שנכנסו ישראל לסוד חמשים הימים, שהם שבעה שבועות, ובקרבן העמר התבטל יצר הרע, שבורח מאשת חיל. וכששם לא

היא שם קדוש, ועל כן היא נסתרת ונגלית. אם יהושע וישראל היו יודעים, למה כתוב כה אמר ה' ? אלא ודאי סתר הדבר - הטוב הרב שעשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל, שהתרצה באבות, ועשה אותם מרכבה קדושה עליונה לכבודו, והוציא אותם מתוך נהר עליון נכבד קדוש, מאור כל המאורות, כדי שיתעטר בהם. זהו שכתוב, כה אמר ה' בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. הנהר - אותו הנהר שמפר ונדע.

מעולם - מה הוא רוצה כאן? אלא להראות חכמה. מעבר הנהר מעולם, אלא אותו נהר נקרא עולם, ועל כן בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, להראות הטוב והאמת שעשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר. מה זה אומר? אלא אברהם לא נדבק באותו נהר כמו יצחק שנדבק בו בצדו להתחזק.

בא ראה, הנהר הזה, אף על גב שאינו דין, יוצאים דינים מצדו ומתחזקים בו. וכשיצחק מתחזק (בדיניו) בבניו, אזי העליונים והתחתונים מתכנסים לדין, וכסא הדין מתתקן, והמלך הקדוש יושב על כסא דין ודין את העולם. אז, תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. אשריהם ישראל שיודעים לסלק כסא הדין ולתקן כסא של רחמים, ובמה? בשופר. **רבי** אבא היה יושב לפני רבי שמעון. אמר לו, הרי פעמים רבות שאלתי על השופר הזה מה זה אומר, ועד כאן לא התישבתי בו. אמר לו, הרי ודאי זהו ברור הדבר, שישראל צריכים ביום הדין (הזה) שופר ולא קרן, משום שקרן הרי נודע באיזה מקום היא, ולהדבק בדין איננו רוצים. אבל הרי שנינו, בדברים ובמעשים צריכים להראות ולהעיר דברים נסתרים.

בא ראה, כשאותו שופר עליון, שבו האור של הכל, מסתלק ולא מאיר לבנים, אזי מתעורר הדין, והכסאות מתקנים לבית הדין, וזה השופר, נקרא אילו של יצחק, תקפו של יצחק, תשפחת האבות, כשמתעלה אותו שופר גדול שאין מיניק את הבנים, אזי יצחק מתחזק, ומתתקן לדון את העולם.

ובשמתעורר השופר הזה וכשבני אדם שבים מחטאייהם, צריכים להשפיע קול

ובשבועות שהוא מתן תורה, שנתנו שני לוחות התורה מהצד של עץ החיים, צריך להקריב להם שתי הלחם, שהן ה"ה. ששני ימים של שבועות הם י"ו צריך להקריב להם שתי הלחם מאותן ה"ה, שזהו לחם של התורה, שנאמר בו לכו לחמו בלחמי, ה"ה, מן המוציא לחם מן הארץ.

וזהו מאכל אדם, שהוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. (במדבר יט) זאת התורה אדם. (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. עמר שעורים, מאכל בהמות, שהן חיות הקדש, שמהם צריך להקריב, זהו שכתוב מן הבהמה. אילים - מנגחים במשנה, באלו הפשטים. מן הבקר - פרים מנגחים במשנה, בחזק יתר. ומן הצאן - שאר העם, הקרבן שלהם תפלות, ועליהם נאמר (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעייתי אדם אתם.

שבועלי קבלה ובעלי מדות הם מצד של עץ החיים. שאר העם מהצד של עץ טוב ורע, אסור והתר. ומשום כך מן הבהמה, מאכל שלהם עמר, לחם שעורים. וימד שש שערים וישת עליה - תורה שבעל פה של ששה סדרי משנה. אבל אלו של עץ החיים, שהם אדם, התורה שלהם היא לחמו של הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (משלי ט) לכו לחמו בלחמי, והינו שתי הלחם. שמחו כל התנאים והאמוראים ואמרו: מי עומד לפני סיני? (ע"כ רעיא מהימנא).

סדר הלימוד ליום טז אייר [יום 223 בשנה]

בחדש השביעי באחד לחדש. רבי יצחק פתח, (שם פא) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא קרב אותם אליו מכל האמות עובדי עבודה זרה והתרצה בהם, וממקום רחוק קרב אותם אליו. זהו שכתוב (יהושע כד) ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ה' אלהי ישראל בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם. להראות שהרי ממקום רחוק התרצה בהם וקרב אותם אליו, וכתוב, ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר וגו'. בפסוקים הללו יש להסתכל, וכי כל ישראל לא היו יודעים את זה, וכל שכן יהושע?

אלא כל התורה נסתרת ונגלית, כמו שהשם הקדוש נסתר ונגלה, משום שכל התורה

סדרה שנייה - יוצא קול שבור, לא חזק כמו הראשון. לא שחלש אותו קול שתקע, אלא שאותו קול אינו אצל יצחק כבראשונה, ששם שורה התקף התקיף, אלא רק לאותם בית דין של מעלה שהם יותר רפים, וכלם רואים את אברהם אצלם, ונכנעים לפניו.

בינתים סדרה שלישית - יוצא קול ועולה, ומתעטר בראשו של יעקב, ומשפיע אותו לאותו מקום שאותן הגבורות שורות, ועומד כנגדן, אברהם מצד זה ויעקב מצד זה, והם באמצע, ואז כלם נכנעים ונמצאים (ושוככים) במקומם. ואלו כלם סדר אחר שני.

סדרה אחרונה - שצריך להעלותם למקומם ולישב (ולישב) ביניהם את יצחק כמקדם, משום שאותו זה צריך לישר במקומו, ולא יצא בגבורותיו החוצה, אז כל הדינים נכנעים, ומתעוררים רחמים. **על** פן צריך לכוון את הלב והרצון בקולות הללו, ולחזור בתשובה לפני רבונם. אזי כשישראל מתקנים ומסדרים קולות ברצון הלב פראוי בשופר הזה, חוזר אותו שופר עליון. וכשחוזר, מעטר את יעקב, והכל נתקן. וכסא אחר עולה, ואז נמצאת שמחה בכל, והקדוש ברוך הוא מרחם על העולם. אשרי חלקם של ישראל שיודעים להנהיג ולמשך את רבונם מדין לרחמים, ולתקן את כל העולמות על ידיהם.

בא ראה, כנגד זה נפתחים שלשה ספרים ביום זה, וכמו שרחמים מתעוררים והדינים הקשים נכנעים ונכנסים למקומם - כך הוא למטה כמו שלמעלה, הדינים הקשים נכנעים ומעבירים מן העולם. ומי הם? אלו אותם רשעים גמורים, שהם דינים קשים שנכנעו והעברו מן העולם. ועל פן נכתבים ונחתמים וכו'. אמר רבי אבא, ודאי זהו ברור הדבר. ברוך הרחמן ששאלתי והרוחתי את הדברים הללו.

אמר רבי יהודה, כתוב זכרון תרועה, עושים זכרון, לכוון את הלב והרצון. ישראל עושים זכרון למטה, במה? במעשה, כדי שיתעורר דבר באותו גון שלמעלה.

אמר רבי אלעזר, כתוב (תהלים פא) בכסה ליום חגנו, שמתכסה בו הלכנה. ואיך מתכסה?

שופר ממטה, ואותו קול עולה למעלה, אזי מתעורר שופר אחר עליון, ומעורר רחמים ומסתלק הדין. וצריכים להראות מעשה בשופר, לעורר שופר אחר, ולהוציא בשופר הזה למטה אותם קולות, להראות שכל אותם קולות שלמעלה, שכלם כלולים באותו שופר עליון, יתעוררו לצאת.

ובקולות הללו שלמטה נותנים ישראל כח (לרחמים מלמטה, ומתעורר השופר הגדול) למעלה, ועל פן צריכים לזמן שופר ביום הזה ולערך קולות, לכוון בו כדי לעורר שופר אחר, שבו כלולים הקולות למעלה (ולסדר קולות בשופר).

סדרה ראשונה - יוצא קול ומתעטר למעלה, עולה רקיעים, ונבקע בין הרים רמים, ומגיע לאברהם ושורה בראשו ומתעטר, והוא מתעורר ומתקין את הכסא. ובספר האגדה שנינו, בשעה שאותו קול ראשון עולה, מתעורר ומתעטר אברהם, ומתקין את הכסא, ופוקד עליו (אבא ואבא) אבא.

בינתים עולה השני, התקיף (לחבר) לשבר את הדינים הקשים. וזה הסדר השני, אותו הקול שובר בכחו. ואז עולה, וכל הדינים שמתעוררים (שנקרים) לפניו נשברים, עד שעולה למקומו של יצחק. כיון שמתעורר יצחק ורואה את אברהם, מתקן את הכסא לעמד לפניו. אז נכנע, שובר את התקיף הקשה. ובזה צריך מי שתוקע לכוון הלב והרצון, כדי לשבר הכח והתקיף של הדין הקשה. זהו שכתוב (תהלים פט) אשרי העם יודעי תרועה, יודעי תרועה ודאי.

סדרה שלישית - יוצא קול ועולה, ובוקע כל אותם רקיעים, ומתעוררים רחמים, ומגיע אותו קול לראשו של יעקב, ויעקב מתעורר ורואה את אברהם מתתקן בצד האחר. אזי אוחזים שניהם ביצחק, זה מצד זה וזה מצד זה, ולא יכולים התקיף שלו לצאת החוצה, ושלש הסדרות הללו הן סדרה אחת.

סדרה אחרת - קול יוצא ועולה, ונוטל את אברהם ממקומו, ומשפיע אותו למטה, למקום שהגבורות של יצחק שורים שם, ומקיימים את אברהם בתוכם.

וביום הזה נתנת לו רשות לכסות את פתח המלך, והלכנה מתכסה לפני, עד שיגזר הדין על כל בני העולם. ואף על גב שהכל גלוי לפני הקדוש ברוך הוא, לא צריך אלא בדין.

הבל כגון אחד מעלה ומטה, התקין כסא דין ביום הזה, והשוטר בא ותובע דין על כל מעשי העולם, כל אחד ואחד כפי דרכו וכפי מה שעשה, והעדים באים ומעידים על כל מעשי בני העולם. ואלו הם עיני ה', שהם משוטטים בכל העולם. וכמה הם עיני ה', שאין להם חשבון, שהולכים ומשוטטים בכל העולם, ורואים כל מעשי בני העולם.

אוי לאותם שאינם משגיחים ולא מסתכלים במעשיהם, שהרי לגביהם עומדים העדים של המלך הללו, ומשגיחים ורואים את כל מה שהם עושים, ואומרים, שהרי הם עולים ומעידים לפני המלך, והשוטר הזה עומד לפני המלך ותובע דין: פלוני עבר על דין, ופלוני עשה כן. והרי כאן עדים. ועד שהקדוש ברוך הוא לא שואל אותם, אין להם רשות להעיד, אז הם עדים של העדות.

והבל נכתב לפני המלך בפתק. בבית המלך יש היכל אחד. ההיכל הזה מלא באש לבנה, והאש הזו מתגלגלת בעגול, והשביבים לוחטים, וזה לא פוסק לעולמים. בתוך ההיכל הזה יש היכל אחר מלא אש שחורה, שלא פוסקת לעולמים. שני סופרים עומדים תמיד לפני המלך. בשעת הדין מעידים כל העדים לפני המלך. אותם עדים נ"א סופרים) נוטלים מאותו עגול של אש לבנה, וכותבים עליו באותה האש השחורה.

ואז המלך מעכב את הדין עד זמן ידוע, אולי בין כך ובין כך יחזרו בתשובה. אם יחזרו – נקראים הפתקים. ואם לא – המלך יושב, וכל אותם של בית הזכות עומדים לפניו, הפרוז קם ומכריז: פלוני עשה כן, מי ילמד עליו זכות? אם יש מי שילמד עליו זכות – יפה. ואם לא – הוא נמסר לשוטר.

והבל יודע הקדוש ברוך הוא למה צריך את כל זה? שלא כדי שלא יהיה פתחון פה לבני העולם, אלא להראות שהכל עושה בדרך אמת,

אלא כשעומד ענן והשמש אינו מאיר, אזי הלכנה מתכסה ולא מאירה. ועל כן מלפני ענן השמש אינה מאירה, כל שכן הלכנה שמתכסה ואינה מאירה. ועל כן בכסה ליום חגנו, בה"א, שמתכסה הלכנה. ובמה מאירה? הכל בתשובה, ובקול שופר, שכתוב אשרי העם יודעי תרועה. אז – ה' באור פניו יהלכון.

רעיא מהימנא

בחדש השביעי באחד לחדש וגו'. מצוה זו לתקע שופר בראש השנה, שהוא יום הדין לעולם, כמו שבארנו. והרי פרשוה, שכתוב תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. והרי נתבאר. שזהו יום שבו מתכסה הלכנה, והעולם עומד בדין. משום שאותו המקטרג חופה ומכסה ונועל את הפתח על המלך, המקום שהדין שורה לתבוע דין על העולם.

ואם תאמר, איך נתנת רשות לאותו המקטרג לכסות ולתבוע דין? אלא ודאי ביד המקטרג הזה שם הקדוש ברוך הוא לתבוע דין על כל העולם, ושם לו יום ידוע לתבוע לפניו את כל דיני העולם, שהרי הקדוש ברוך הוא עשה אותו ושם אותו לפניו, שתהיה יראת הקדוש ברוך הוא עולה ושורה על הכל. וסוד זה – (קהלת א) והאלהים עשה שיראו מלפניו. מה עשה? עשה את המקטרג הזה והתקין אותו לפניו להיות חרב שנונה על כל העולם, וכל זה כדי שיראו כלם מלפני הקדוש ברוך הוא. וזהו השוטר שתובע את חטאי בני האדם, ותובע דין, ותופס בני אדם והורג אותם, ומלקה אותם, הכל כפי שיוצא מן הדין.

כמו אותו הממנה של בית הדין שלמטה, שנתנה לו רשות להזכיר לפני בית הדין: פלוני עשה כן, ופלוני עבר על כך. ולתבוע עליהם דין. ושנינו, נתנה רשות לאותו ממנה בית דין לנעל על בית הדין את הפתח עד שיגזרו דין על כל מה שהוא תובע, ואין רשות לבית הדין לדחות אותו, משום (ישעיה סא) כי אני ה' אוהב משפט. והוא רוצה שהעולם יעמד בדין, ולהודיע שיש דין ויש דין.

כמו זה שם הקדוש ברוך הוא את זה לפניו, שהוא תובע דין לפני המלך על כל בני העולם,

אך יצא יצא יעקב מאת פני יצחק אביו, ביום הזה, בשמחה ובברכות עליונות, ועשו אחיו בא מצידו, טוען טענות ממעשי העולם, ויעש גם הוא מטעמים, לשונו חדה לטען טענות. מסדר עדים, ויבא לאביו ויאמר יקם אבי, יתעורר עם דיניו, ויאכל כמה מעשים רעים של כל העולם שמצאתי.

ויחרר יצחק חרדה גדלה עד מאד, שהרי אינו יכול להפריד מכלל של יעקב, שהוא בשמחה. ויאמר מי אפוא הוא הצד ציד, בכמה תפלות ובקשות, ואכל מכל בטרם תבוא ואברכהו גם ברוך יהיה. כשמע עשו את דברי (יצחק) אביו ויצעק צעקה גדלה וגו', שראה שהרי צידו לא היה כלום. עד לאחר שאמר לו, הנה משמני הארץ וגו', אלו החזקים וההמונים של שאר העמים, וזה קשה לו מהכל. וישטם עשו את יעקב, ללכת אחריו ולהתגרות בו תמיד.

וייעקב הלך באותם ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים, ברח להנצל ממנו. שב בתשובה, ושם עצמו בתענית, עד שבא ראש השנה ויום הכפורים, אז יודעים ישראל שעשו בא, ועמו ארבע מאות איש, כלם מקטרגים מזמנים לקטרג להם. מיד – ויירא יעקב מאד ויצר לו, והרבה בתפלות ובקשות. (בראשית לב) ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי וגו'. עד שנטל עצה ואמר, כי אמר אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני. ויקח מן הבא בידו מנחה וגו', עזים מאתים ותישים עשרים רחלים מאתים וגו'.

גמלים וגו', כך הוא הצד שלו. גמלים הוא נחש, כמין גמל. בשעה שפתה סמא"ל את אדם, רכב על נחש כמין גמל. שנינו, מי שרואה גמל בחלומו, מיתה נקנסה עליו מלמעלה ונצול ממנה. והכל אחד.

ואז חזר עשו לאפוטרופוס של יעקב, ויעקב לא רצה דבשו ועקצו. יעבר נא אדני לפני עבדו. אז – וישב ביום ההוא עשו לדרך. מתי? בשעת נעילה, שהרי נפרד מן העם הקדוש. והקדוש ברוך הוא עוזב את חטאייהם ומכפר עליהם. כיון שאותו המקטרג הולך עם אותו דורון ונפרד מהם, רוצה הקדוש ברוך הוא לשמח עם בניו. מה כתוב? ויעקב נסע סכתה ויבן לו בית וגו'. על פן קרא שם

ונח לפניו מי שנצל מן הדין. ואם תאמר, מנין לנו? זה נמסר לחכמים. ואפלו למי שאין יודעים, מי שרוצה להסתכל, ישגיח במה שהוא בנגלה, וידע מה שהוא בנסתר, שהרי הכל בגון אחד. כל מה שמנה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל הוא כמו שלמעלה.

היום של ראש השנה הוא יום הדין, והמלך יושב בכסא הדין, השוטר בא ומכסה את פתח המלך ותובע דין. ואף על גב שהקדוש ברוך הוא אוהב את הדין, כמו שנאמר (ישעיה סא) כי אני ה' אוהב משפט, מנצחת אהבת בניו את אהבת הדין. ובשעה שהשוטר קם לטען דברים עליהם, הוא מצוה לתקע בשופר, כדי לעורר רחמים מלמטה למעלה באותו שופר.

אותו הקול עולה, כלול באש רוח ומים, ונעשה מהם קול אחד, ומתעורר קול אחר למעלה. כשאותו הקול מתעורר ממעלה וממטה, אזי כל הטענות שטוען אותו מקטרג מתערבבות.

ביום של ראש השנה יוצא יצחק לבדו, וקורא לעשו, להטעים אותו תבשילים של כל העולם, כל אחד כפי דרכו, שהרי באותה השעה (בראשית כז) ותכהיך עיניו מראת, שיצא ממנו מי שהחשיך את פני הבריות, ונפרד, ושוכב על מטת הדין, וקורא לעשו ואומר, וצודה לי צודה ועשה לי מטעמים, והביאה לי.

ורבקה אמרה אל יעקב בנה, אהוב נפשה, הבן האהוב שנמסר לה מיום שנברא העולם, ומצוה אותו שהוא יתעורר באותם מטעמים שלו. ויעקב מתעורר מלמטה, מלבש בתפלות ובבקשות, והקל קול יעקב באותו שופר שעולה, ומתעורר יעקב אליו, ונקרב עמו, ויגש לו ויאכל, ונכללים זה עם זה. כיון שנכלל עמו, ויבא לו יין, זה יין המשמר, היין שהוא שמחת הלב, הסוד של העולם הבא. אז – וירח את ריח בגדיו, התפלות שעולות והבקשות. ויברכהו, נח הרגו ושמח הלב, והכל הוא רחמים.

כיון שנכלל ביעקב, כל אותם חילות וגבורות שהיו מזמנים התפזרו, ולא נמצאו שם. וישראל יוצאים מן הדין בשמחה ובברכות. ויהי

ישובו, אני אקבל אותם, ואעמד מכסא דין, ואתישב על כסא רחמים וארחם עליהם. ודוד אמר, (תהלים קד) אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני. ועל זה כתוב, (שם קל) כי עמך הסליחה למען תורא. וכתוב, (שם לו) כי עמך מקור חיים באורך נראה אור.

אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפרים הוא מקרא קדש יהיה לכם. רבי חייא פתח, (שם לב) לדוד משכיל אשרי נשוי פשע כסוי חטאה. לדוד משכיל, הרי שנינו, בעשרה מיני זמר נקרא (נתקן) ספר תהלים: בנצוח, בנגון, במשכיל, במכתם, במזמור, בשיר, באשרי, בתפלה, בהודאה, בהלליה. והעליון מכלם – הללויה, והרי פרשואה.

רעיא מהימנא

מצוה זו, להתענות ביום הכפורים, להכניע את הגוף ואת הנפש, בסוד של חמשה ענויים של חמש דרגות של יום הכפורים. שהרי המקטרג בא להזכיר את חטאיהם, כמו שנתבאר, וכלם בתשובה שלמה לפני אביהם. הכל כמו שנאמר בכמה מקומות. (ע"כ רעיא מהימנא).

באן משכיל, מקומו ידוע. מהו משכיל? מים שמחכימים את אותם ששותים אותם, אותו המקום (שמשתדלים באותו מקום) שנקרא משכיל, כמו שנאמר (משלי יז) משכיל על דבר ימצא טוב. ומשום שנקרא כך, תלויה בו סליחה, חרות החריות. זהו שכתוב אשרי נשוי פשע כסוי חטאה.

מה זה כסוי חטאה? הרי פרשואה, שהוא כסוי מבני אדם אותו חטא שחטא לקדוש ברוך הוא והודה לפני הקדוש ברוך הוא. אבל (כסוי חטאה) בא ראה, כשאדם חוטא, ומתחייב פעם אחת ופעמים ושלש ולא חוזר בו, הרי חטאיו הם בגלוי, ומפרסמים אותם למעלה, ומפרסמים אותם למטה. והכרוזים הולכים לפניו ומכריזים: הסתלקו מסביב לפלוני, נזוף הוא מאדונו, נזוף הוא למעלה, נזוף הוא למטה, אוי לו שפגם את דיוקן רבונו! אוי לו שאינו חושש על כבוד רבונו! הקדוש ברוך הוא מגלה חטאו למעלה. זהו שכתוב, (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. וכשאדם הולך בדרך רבונו ומשתדל בעבודתו, והזדמן לו חטא

המקום סכות. כיון שיושבים בסכות, הרי נצולו מן המקטרג, והקדוש ברוך הוא שמח עם בניו. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא. (ע"כ רעיא מהימנא).

בא ראה, ביום הזה מתכסה הלבנה, ולא מאירה עד בעשור לחדש, כשכל ישראל שבים בתשובה, והאם העליונה שבה ומאירה לה. והיום הזה את אור האם נוטל, ונמצאת שמחה בכל. ועל כן כתוב, יום הכפרים הוא. יום כפור היה צריך להיות! מה זה יום הכפרים? אלא משום ששני מאורות מאירים כאחד. המאור העליון מאיר למאור התחתון, וביום הזה מאיר מהאור העליון, ולא מאור השמש, ומשום כך כתוב בכסה ליום חגנו.

רבי אבא שלח לרבי שמעון. אמר, מתי הזווג של כנסת ישראל עם המלך הקדוש? שלח לו, (בראשית כ) וגם אמנה אחתי בת אבי היא אך לא בת אמי ותהי לי לאשה. התרגש רבי אבא, הרים קולו, בכה ואמר, רבי רבי מנורה הקדושה, אוי ואבוי לעולם כשתצא ממנו! אוי לדור שיהיו בעולם כשתסתלק מהם וישארו יתומים ממך! אמר לו רבי חייא לרבי אבא, זה ששלח לעמתך, מה אמר?

אמר, ודאי שאין זווג המלך עם הגבירה אלא בזמן שמאיר מהאב העליון, וכשנאור ממנו, קוראים לו קדש, שהרי מבית אבא זה נוטל, ואז מזדווגים כאחד, משום שהמלך נקרא קדש, שכתוב (ירמיה כ) קדש ישראל לה', שנוטל ממקום שנקרא קדש. אזי אחתי בת אבי היא אך לא בת אמי, שהרי מבית אבא השם הזה, ולא מבית אמא. ועל כן ותהי לי לאשה, להזדווג כאחד, בזמן הזה ולא בזמן אחר, בזמן שנוטלים מבית אבא, ולא בזמן שנוטלים מבית אמא. ויום הכפורים מוכיח, שתשמיש המטה אסור, משום שאין נמצא זווג, שהרי מבית אמא נוטל, ולא מבית אבא. אמר רבי חייא, ודאי אשרי הדור שרבי שמעון שרוי בתוכו. אשרי אותם שעומדים לפניו כל יום.

אמר רבי אבא, בראש השנה נברא אדם, ועמד בדין לפני אדונו ושב בתשובה, וקבל אותו הקדוש ברוך הוא. אמר לו, אדם, אתה תהיה סימן לבניך לדורי דורות, ביום הזה יעמדו בדין. אם

הכֶּסֶף. ועל כן כל אותם החטאים של ישראל שורים לתוכו (אצלו), והוא מקבל אותם, ונשאבים לתוכו. מה הטעם? משום שהוא נקרא חוטא. מה זה חוטא? חסרון. ועל כן הוא חסרון של הכל, ונטל את חסרון הגוף והנפש. ביום הזה יורד מצולות הים הזה, זהמת (הכסף) הנפש, ונטל זהמת הגוף. מי הוא זהמת הגוף? זה אלו החטאים שנעשו על ידי יצר הרע שנקרא מזהם מגול.

אמר רבי יוסי, שנינו, ונתן אהרן על שני השעירים גרלות, אם כן, כבוד הוא של העזאזל, ראיתם עבד שזורק גרלות עם רבוננו?! דרך העולם שעבד אינו נוטל אלא מה שנותן לו רבוננו. אבל משום שסמא"ל מזמן ביום הזה על מלשינות, וכדי שלא יהיה לו פתחון פה, (בגורל הזה הוא עולה בו) נותנים לו חלק בזה.

והגורל הזה מעצמו הוא שעולה בו. שאמר רבי יהודה אמר רבי יצחק, דבר עליון מצאנו בגורל. בגורל של יהושע כתוב בו, (במדבר כז) על פי הגורל, על פי הגורל ודאי, שהוא אמר: זה חלקו של יהודה, זה של בנימין וכו', וכן כלם. אף כאן, כיון שהכהן שם ידיו, אותם הגרלות מדלגים ועולים ביד הכהן (ועולים הגרלות ביד הכהן, הם מדלגים מידיו) ושורים במקומם. זהו שכתוב, והשעיר אשר עלה עליו הגורל, עלה עליו ודאי.

ולא זה בלבדו, אלא בכל פעם שמזמן המלשין ונתנת לו רשות, צריכים לשים כנגדו במה שיתעסק ויעזב את ישראל. ביום הזה מזמן המלשין לרגל את הארץ. זהו שכתוב (איוב א) ויאמר ה' אל השטן מאין תבא. והרי שנינו, משוט בארץ, מה זה? אלא זהו המלשין הגדול מקטרנגם של ישראל.

והרי התעוררו החברים, (שודאי) באותה שעה שהיו ישראל מזמנים לעבר בים ולהפרע מן המצרים, אמר: אני עברתי בארץ הקדושה, וראיתי שאלה לא ראויים להפנס לתוכה. אם אתה דן דין – הדינים שלהם כאן כמו המצרים. מה שונים אלו מאלו? או שימותו כלם כאחד, או שיחזרו כלם למצרים. ולא אתה הוא שאמרת, (בראשית טו) ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה? והרי לא עלו מחשבוננו אלא מאתים ועשר, ולא יותר.

אחד – הכל מכסים עליו, עליונים ותחתונים, זה נקרא כסוי חטאה.

אמר לו רבי אבא, עד עכשו לא הגעת לעקר הדבר, ויפה אמרת. וזהו שאמרו החברים – יפה. אבל אם כן, מכסה חטאה היה צריך להיות! מהו כסוי חטאה?

אלא שני דברי חכמה יש בו, ושניהם כן. אחד, כמו ששנינו, שמעשים טובים שאדם עושה בעולם הזה, עושים לו באותו העולם לבוש נכבד עליון להתלבש בהם. וכשאדם מתקן מעשים טובים, וגוברים עליו מעשים רעים, והקדוש ברוך הוא משגיח בו, ומעשיו הרעים רבים, והוא רשע, שנמצא חוטא לפני אדונו, ותוהה על אותן טובות שעשה בראשונה, הרי נאבד הוא מן הכל, מהעולם הזה ומהעולם הבא. מה עושה הקדוש ברוך הוא מאותן טובות שעשה החוטא הזה בראשונה?

אלא הקדוש ברוך הוא, אף על גב שאותו רשע חוטא נאבד, אותן טובות וזכיות לא נאבדות. יש צדיק שהולך בדרכי המלך העליון ומתקין לבושיו ממעשיו, וטרם שהשלים את לבושיו הסתלק – הקדוש ברוך הוא משלים לו מאותם המעשים שעשה (שאבד) הרשע החוטא הזה, ומשלים את לבושיו שיתקן בהם באותו עולם. זהו שכתוב (שם כז) יכין וצדיק ילבש. אותו חוטא התקין, והצדיק מתכסה ממה שהוא התקין. זהו שכתוב כסוי חטאה, (הכסוי הוא מזה החטאה, מתכסה מהחטאה) ועל כן לא כתוב מכסה, אלא כסוי.

ואחד, שהתכסה אותו החטא של הצדיק הזה באותם שנקראים מצולות ים, שהרי מי שנופל במצולות ים, לא נמצא לעולמים, משום שהמים מכסים עליהם, (מהו המצולות ים?) כמו שנאמר (מיכה ז) ותשליך במצלות ים כל חטאתם. מי הם מצלות ים? אלא סוד נכבד הוא, והרי (בארה רבי שמעון אמר) באר אותו רבי שמעון ואמר, כל אותם שבאו מצד הקשה, ונאחזו במינים רעים, בכתרים התחתונים, כמו עזאזל ביום הפפורים, זה נקרא מצולות ים, כמו פסלת הכסף כשבוחנים אותו באש. זהו שכתוב הגו סיגים מכסף.

כך זה, הוא מאותם מצולות ים, ונקרא מצולות ים, מצולות מאותו ים קדוש, מצולות – זהמת

שְׁמַמְנָה עֲלֵיהֶם, שְׁבַגְלָלוּ בָּא לְשַׁבַּח אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחְזִיר אֶת כָּל הַחַטָּאִים עַל רֹאשׁ עַמו, מִשּׁוּם שְׁכַתוּב (תהלים קא) דְּבַר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לְנֶגֶד עֵינַי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲלֵמְלָא הָיוּ יוֹדְעִים אֲמוֹת הָעוֹלָם מִהַשְׁעִיר הַזֶּה, לֹא מִשְׁאִירִים אֶת יִשְׂרָאֵל יוֹם אֶחָד בְּעוֹלָם.

בא רָאָה, כָּל אוֹתוֹ יוֹם הוּא מִתְעַסֵּק עִם אוֹתוֹ שְׁעִיר, וּמִשּׁוּם כֶּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַפֵּר לְיִשְׂרָאֵל וּמְטַהֵר אוֹתָם מִהַכֵּל, וְלֹא נִמְצְאָת קִטְגוּרְיָה לְפָנָיו. אַחַר כֶּף הוּא בָּא וּמִשְׁבַּח אֶת יִשְׂרָאֵל, וְאָז שׁוֹאֵל אוֹתוֹ, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשֵּׁטֶן מֵאִן תָּבֹא. מְשִׁיב בְּתִשְׁבַּחְתֶּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַקְטָגוּר נִעְשָׂה סַנְגוּר וְהוֹלֵךְ לוֹ.

אז הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לְשִׁבְעִים הַשָּׁרִים שְׁסָבִיב הַכֶּסֶּא: רְאִיתֶם אֶת הַמַּלְשִׁין הַזֶּה, אִיךָ עוֹמֵד עַל בְּנֵי תְּמִיד? (מספיקים) הָרִי שְׁעִיר אֶחָד שֶׁנִּמְצָא (שְׁנִשְׁלַח) אֲצֻלוֹ בְּפִתְקָא עִם כָּל חַטָּאֵיהֶם וְכָל טְעִיּוֹתֵיהֶם, וְכָל מָה שֶׁחַטָּאוּ וְחָבּוּ לְפָנָיו, וְהוּא קִבֵּל אוֹתָם. אָזִי כָּלֵם מְסַכְּמִים שֶׁיַּחְזִירוּ אוֹתָם הַחַטָּאִים עַל עַמו.

רבי אָבָא אָמַר, כָּל אוֹתָם עוֹנוֹת וְחַטָּאִים נִדְבָקִים בּוֹ, כִּמוֹ שְׁכַתוּב (מִיכָה ז) וְתִשְׁלִיךְ בְּמַצְלוֹת יָם כָּל חַטָּאתָם. וְאַחַר כֶּף כָּלֵם חוֹזְרִים עַל רֹאשֵׁי עַמו, זֶהוּ שְׁכַתוּב (ויקרא טז) וְנִשָּׂא הַשְׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עוֹנֹתָם אֶל אֶרֶץ גְּזוּרָה. בְּיוֹם הַזֶּה מִתְעַטֵּר הַכֹּהֵן בְּעִטְרוֹת עֲלִיוֹנוֹת, וְהוּא עוֹמֵד בֵּין עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וּמְכַפֵּר עָלָיו וְעַל בֵּיתוֹ, וְעַל הַכֹּהֲנִים, וְעַל הַמְּקַדָּשׁ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל.

למדרנו, בְּשַׁעֲה שֶׁנִּכְנַס עִם דָּם הַפָּר, מְכוּן בְּרֹאשׁ הָאֲמוּנָה, וּמִזָּה בְּאֲצָבָעוֹ, כִּפְתּוּב וְהַזֶּה אֲתוֹ עַל הַכַּפְרֵת וְלְפָנֵי הַכַּפְרֵת. וְאִיךָ עוֹשֶׂה? טוֹבֵל בְּרֹאשֵׁי (בְּדַבּוּק) הָאֲצָבָעוֹת, וּמִזָּה כְּמַצְלִיף בְּטוֹפּוֹת הָאֲצָבָע לְצַדֵּי הַטְּבוּר (הַשְּׁפוּע) (הַכַּפְרֵת), מִזָּה וּמִתְכַּוֵּן, וּמִתְחִיל לְמַנּוֹת: אַחַת, אַחַת וְאַחַת. אַחַת לְבִדְדָה, וְאַחַת שְׁכוּלְלַת הַכֵּל. אַחַת הַשְּׁבַח שֶׁל הַכֵּל, הָאֲחַת שֶׁהַכֵּל חוֹזְרִים כְּנִגְדָה, אַחַת הָרֹאשׁ שֶׁל הַכֵּל. אַחַר כֶּף אַחַת וְאַחַת, שֶׁהֵם שׁוֹרִים כְּאֶחָד, בְּרִצּוֹן וּבְאֲחֻוּהָ, וְלֹא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים.

אחר שְׁמַגִּיעַ לְוַאֲחַת הַזֶּה, שֶׁהִיא אִם הַכֵּל, מְכַוֵּן מִתְחִיל לְמַנּוֹת בְּזוּג, וּמוֹנֶה וְאוֹמֵר: אַחַת

אמר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: מָה אֲעֲשֶׂה? כָּאֵן צְרִיכָה הַשְׁתַּדְּלוּת, לְהַבִּיא קָרֵב כְּנִגְדּוֹ. אֲתָן לוֹ בְּמָה שְׁיִתְעַסֵּק, וַיַּעֲזֹב אֶת בְּנֵי, וְהָרִי נִמְצָא בְּמָה שְׁיִתְעַסֵּק. מִיָּד אָמַר לוֹ: הַשְּׁמֵת לְבָבְךָ אֶל עַבְדֵי אֵיּוֹב כִּי אֵין כְּמָהוּ בְּאַרְצָךְ. מִיָּד חָלַק לוֹ הַמַּלְשִׁין בְּדַבְרִים, וַיַּעֲזֵן הַשֵּׁטֶן אֶת ה' וַיֹּאמֶר הַחֲנָם יִרְא אֵיּוֹב אֱלֹהִים.

לרועה שְׂרָצָה לְהַעֲבִיר צֵאנוּ בְּנִהָר אֶחָד. עָבַר זָאֵב לְהַתְגַּרֵּת בְּצֵאנוּ. הַרְוּעָה הָיָה חֲכָם, אָמַר: מָה אֲעֲשֶׂה, שְׁבַעוּד שְׁאֵנִי מִעֲבִיר אֶת הַטְּלָאִים, הוּא יִתְגַּרֵּה בְּצֵאנוּ? הָרִים עֵינָיו וְרָאָה בֵּין הַצֵּאֵן תִּישׁ אֶחָד מֵאוֹתָם תִּישִׁי הַבֵּר, שֶׁהָיָה גְדוֹל וְחֲזָק. אָמַר: אֲזָרֵק זֶה כְּנִגְדּוֹ, וּבַעוּד שְׁמַתְגַּרִּים זֶה בְּזָה, אֲעֲבִיר אֶת כָּל הַצֵּאֵן וַיִּנְצְלוּ מִמֶּנּוּ.

כף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַר: וְדַאי הַתִּישׁ הַזֶּה גְדוֹל אֶחָד וְחֲזָק וְאֵלִים, אֲזָרֵק כְּנִגְדּוֹ, וּבַעוּד שֶׁהוּא מִתְעַסֵּק עַמו, יַעֲבִרוּ בְנֵי, וְלֹא יִמְצָא קִטְגוּר עֲלֵיהֶם. מִיָּד – וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשֵּׁטֶן הַשְּׁמֵת לְבָבְךָ. עַד שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא זָוַג אוֹתָם כְּאֶחָד, שְׁכַתוּב הֵנוּ בְּיַדְךָ. בַּעוּד שֶׁהוּא מִתְעַסֵּק בּוֹ, עֲזֹב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְלֹא נִמְצָא מְקַטְרָג אֲלֵיהֶם.

אתה כָּאֵן בְּיוֹם הַזֶּה הַמַּלְשִׁין מְזַמֵּן לְרַגֵּל אֶת הָאֶרֶץ, וְצְרִיכִים לְשַׁלַּח כְּנִגְדּוֹ בְּמָה שְׁיִתְעַסֵּק (בְּדַבְּרָה שְׁלוֹ), וּבַעוּד שֶׁהוּא מִתְעַסֵּק בּוֹ, עוֹזֵב אֶת יִשְׂרָאֵל. וּמִשָּׁל אוֹמְרִים לְמַזְלֵזֵל שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ: תָּן לוֹ מַעַט יַיִן, וַיִּשְׁבַּחְךָ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. וְאִם לֹא, יֹאמֶר לְמֶלֶךְ דְּבוּר רַע. לְפַעְמִים נוֹטְלִים אֶת אוֹתוֹ דְּבוּר עֲלִיוֹנֵי בֵּית הַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ עוֹשֶׂה בְּגִלְלוֹ דִּין.

רבי יִצְחָק אָמַר, לְשׁוֹטָה שֶׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, תָּן לוֹ יַיִן, וְאַחַר כֶּף אָמַר לוֹ וְהִרְאָה לוֹ כָּל אוֹתָן טְעִיּוֹת שֶׁעָשִׂיתָ וְכָל אוֹתָן רְעוֹת, וְהוּא יָבֵא וַיִּשְׁבַּח אוֹתָךְ, וַיֹּאמֶר שְׁלֹא נִמְצָא בְּעוֹלָם כְּמוֹתְךָ. אַף כָּאֵן, הָרִי עוֹמֵד הַמַּלְשִׁין תְּמִיד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, יִשְׂרָאֵל נוֹתְנִים לוֹ אֶת הַדּוּרוֹן הַזֶּה, וּבַדּוּרוֹן הַזֶּה פִּתְקָא לְכָל הָרְעוֹת וְלְכָל הַטְעִיּוֹת וְלְכָל הַחַטָּאִים שֶׁעָשׂוּ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא בָּא וּמִשְׁבַּח אֶת יִשְׂרָאֵל, וְנִעְשָׂה עֲלֵיהֶם סַנְגוּר, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחְזִיר אֶת הַכֵּל לְרֹאשׁ הָרְעִים שֶׁל עַמו, מִשּׁוּם שְׁכַתוּב (משלי כה) כִּי גִחְלִים אֶתְּהָ חֲתָה עַל רֹאשׁוֹ.

אמר רַבִּי יוֹסִי, אוֹי לוֹ לְעַם שֶׁל עָשׂוּ בְּשַׁעֲה שְׁשׁוּלְחִים אֶת הַשְׁעִיר הַזֶּה לְאוֹתוֹ הַמַּלְשִׁין

וְשִׁתִּים, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְאַרְבַּע, אַחַת וְחֲמֵשׁ, אַחַת וְשֵׁשׁ, אַחַת וְשִׁבְעָה. כְּדִי לְמַשֵּׁךְ וּלְהַשְׁפִּיעַ לְאַחַת הַזֶּה, שֶׁהִיא הָאֵם (הַיָּם) הָעֲלִיּוֹנָה, בְּדַרְגוֹת יְדוּעוֹת, לְכַתֵּר (לְנַהֵר לְאֵמָא) שֶׁל אֵמָא הַתַּחְתּוֹנָה, וּלְהַמְשִׁיךְ נְהוּרֵת עֲמָקִים מִמְּקוֹמָם לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל. וְעַל כֵּן בְּיוֹם הַשְּׁנַי שְׁנַי אִוּרוֹת מְאִירִים כְּאַחַד, הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה מְאִירָה לְאֵם הַתַּחְתּוֹנָה, וְעַל כֵּן כְּתוּב יוֹם הַכְּפוּרִים, כְּמוֹ שְׁנַתְּבָאָר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, שֶׁרְשַׁרְתְּ אַחַת קְשׁוּרָה לְרַגְלֵי הַכֹּהֵן בְּשַׁעַה שֶׁהָיָה נִכְנָס, שָׂאֵם יָמוֹת שָׁם, יוֹצִיאֻהוּ מִבְּחוּץ. וּבְמָה יוֹדְעִים? בְּאוֹתָהּ זְהוּרִית נוֹדַע וְהִפְרָה, כְּשֶׁלֹּא נִהְפָּךְ צָבָעוּ. בְּאוֹתָהּ שַׁעַה נּוֹדַע שֶׁהַכֹּהֵן נִמְצָא בְּפָנִים בְּחֻטָּא. וְאֵם יֵצֵא בְּשָׁלוֹם, בְּזְהוּרִית יוֹדַע וְיִפְרָה, שֶׁיִּהְיֶה צָבָעוּ לְלֶכֶן, אֲזִי שְׂמֻחָה הִיא בְּעֲלִיּוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים. וְאֵם לֹא, כֹּלָם נִמְצָאוּ בְּצַעַר, וְהָיוּ כֹּלָם יוֹדְעִים שֶׁלֹּא הִתְקַבְּלוּ תַּפְלוּתֵיהֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כִּיּוֹן שֶׁהָיָה נִכְנָס, וְטַמְטָם אֶת עֵינָיו שֶׁלֹּא לְהַסְתַּכֵּל בְּמָה שֶׁלֹּא צָרִיךְ, וְהָיָה שׁוֹמֵעַ קוֹל כְּנַפֵּי הַכְּרוּבִים מְזַמְרִים וּמְשַׁבְּחִים, הָיָה יוֹדַע הַכֹּהֵן שֶׁהַכֹּהֵן הָיָה בְּשְׂמֻחָה, וְיֵצֵא בְּשָׁלוֹם. וְעַם כָּל זֶה, בְּתַפְלוּתוֹ הָיָה יוֹדַע, שֶׁהַמַּלִּים יוֹצִיאִים בְּשְׂמֻחָה וּמִתְקַבְּלִים וּמִתְפָּרְכִים כְּרֵאוּי, וְאֲזִי הִיא שְׂמֻחָה בְּעֲלִיּוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאֵל אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו. אָמַר לוֹ, לְמָה בְּמִקּוֹם הַזֶּה הַיּוֹם הַזֶּה תְּלוּי וְלֹא בְּדַרְגָּה אַחֲרָת, שְׂרֵאוּי הוּא לְהִיּוֹת בְּדַרְגָּה שְׁשָׁם שׁוּרָה הַמְּלָךְ יוֹתֵר מִהַכֹּהֵן? אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר בְּנִי, כִּךָ הוּא וְדָאִי, וְיִפְּהָ שְׁאֵלָתָּ.

בֵּא רֵאָה, הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ הַשְּׂאִיר אֶת הַיִּכְלוֹ וּבִיתוֹ בְּיַד הַגְּבִירָה, וְהַשְּׂאִיר אֶת בְּנָיו עִמָּה כְּדִי לְהַנְהִיגָם וּלְהַלְקוֹתָם וּלְשַׁרְוֹת בְּתוֹכָם. שָׂאֵם זוֹכִים, הַגְּבִירָה נִכְנְסֵת בְּשְׂמֻחָה וּבְכִבוֹד אֶל הַמְּלָךְ. וְאֵם לֹא זוֹכִים, הִיא וְהֵם חוֹזְרִים לְגִלוּת. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ, כְּמוֹ שְׂכָתוּב (מְשִׁלֵּי יט) מְשַׁדָּד אֶב יִבְרִיחַ אֵם. וְכְתוּב (ישעיהו ג) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחָה אֲמַכְכֶם.

וְעַל כֵּן יֵשׁ יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה לְהַשְׁגִּיחַ בָּהֶם וּלְעִיֵן בָּהֶם. וְכִשְׁמֻדְמָן הַיּוֹם הַזֶּה, הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁכָּל הַחֲרוּת בְּיַדֶּיהָ, מְזַדְמַנֵת כְּנִגְדוֹ לְהַסְתַּכֵּל בְּיִשְׂרָאֵל. וְיִשְׂרָאֵל מְזַדְרִזִים בְּיוֹם הַזֶּה בְּכַמָּה עֲבוּדוֹת, בְּכַמָּה תַּפְלוּת, בְּכַמָּה עֲנוּיִים, כֹּלָם בְּזִכּוֹת.

וּכְשֶׁבִּיּוֹם הַזֶּה אֵינָם נִמְצָאִים כְּרֵאוּי – אוּי לְהֵם! אוּי לְשִׁלּוּחֵיהֶם! אוּי שְׁהָרִי הַגְּבִירָה הַתַּרְחֻקָה מִן הַמְּלָךְ, וְהָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה מְסַתְּלָקָתָה, וְלֹא יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ חֲרוּת לְעוֹלָמִים. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַד אוֹתָם אֶת דְּרָכָיו כְּדִי לְהַנְצִיל מִן הַדִּין, וְיִמְצָאוּ צְדִיקִים לְפָנָיו. זֶהוּ שְׂכָתוּב (ויקרא טז) כִּי בְּיוֹם הַזֶּה יִכְפַּר עֲלֵיכֶם לְטַהַר אֶתְכֶם. וְכְתוּב (יחזקאל לז) וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מֵיִם טְהוּרִים וְטַהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וְגו'.

וּבְחַמְשָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגו'.

סדר הלימוד ליום יז אייר [יום 224 בשנה]

רַבִּי יוֹסִי שָׁאֵל אֶת רַבִּי אָבָא. אָמַר לוֹ, הַחֲמֵשָׁה עָשָׂר יוֹם הַלְלוּ, מַה הֵם אוֹמְרִים? אָמַר לוֹ, וְדָאִי זֶהוּ סוּד נִכְבָּד. בֵּא רֵאָה, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּדַרְכּוֹ נוֹסַע, וּבְדַרְכּוֹ יוֹשֵׁב, וּבְדַרְכּוֹ מְתַעוֹרֵר וְעוֹשֶׂה מַה שְׁעוֹשֶׂה. הַעֲשׂוֹר הַזֶּה הֵם מְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל. וְהַיּוֹם הַעֲשִׂירִי עוֹמֵד בְּעֵשִׂירִי. וְעַל כֵּן, (שמות יב) בְּעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לְהֵם אִישׁ שָׂה לְבֵית וְגו'. וְהַיּוֹם הַזֶּה הוּא שְׁלֵה. וְחַמְשָׁה יָמִים אַחֲרָיִם הוּא שֶׁל הַמְּלָךְ, הַיּוֹם שְׂבָא עָלֶיהָ. שְׁהָרִי הַחֲמִישִׁי, בּוֹ יוֹשֵׁב הַמְּלָךְ בְּכֶסֶף. וּבְכָל מְקוֹם בְּעֲשׂוֹר, הוּא שֶׁל הַגְּבִירָה. חַמְשָׁה עָלֵיהֶם, שֶׁל הַמְּלָךְ הוּא (אותו הַיּוֹם שְׁעָלֶיהָ מִשׁוּם שֶׁהַדְּרָגָה הַחֲמִישִׁית בָּהּ יוֹשֵׁב הַמְּלָךְ בְּכֶסֶף, וּבְכָל מְקוֹם וְכו'). אוֹתוֹ הַיּוֹם שְׂבָא עָלֶיהָ, שְׁהָרִי הַחֲמִישִׁי, בּוֹ יוֹשֵׁב הַמְּלָךְ בְּשַׁעַר.

וּבְכָל מְקוֹם בְּעֲשׂוֹר, הוּא שֶׁל הַגְּבִירָה. חַמְשָׁה עָלֵיהֶם, שֶׁל הַמְּלָךְ הוּא, אוֹתוֹ יוֹם שְׂבָא

לְזֶה? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא קָשׁוּר בְּעַנְנִים (ראש לעננים), וְהוּא נִקְשָׁר כָּל יוֹם וְיוֹם לְכֹלָם כְּאַחַד, שְׁכֹלָם מִתְבָּרְכִים עַל יָדוֹ.

בא ראה, על כל חסד שעשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל, קשר עמם שבועה עננים נכבדים, וקשר אותם עם כנסת ישראל, שהרי הענן שלה נקשר עם ששה אחרים. ועם כל השבועה הלכו ישראל במדבר. מה הטעם? משום שכלם הם הקשר של האמונה, ועל זה בסכת תשבו שבועת ימים. מה זה אומר? משום שכתוב (שיר ב) בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי. וצריך אדם להראות את עצמו שיושב תחת צל האמונה.

בא ראה, כל אותן השנים שעמד אהרן, היו ישראל בצל האמונה תחת העננים הללו. אחר שמת אהרן, הסתלק ענן אחד, שהוא הימין של הכל. וכשזה הסתלק, הסתלקו כל השאר עמו (עננים) ונראו כלם בחסרון. והרי פרשוה, שכתוב (במדבר כא) ויראו כל העדה כי גוע אהרן. אל תקרי ויראו אלא וייראו. מיד – וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים. שמע שהסתלקו אותם העננים, ומת התיר הגדול שכל אותם העננים נקשרו עמו.

אמר רבי יצחק, הכנעני מלך ערד ישב הנגב ודאי. וכשבאו אותם מרגלים ששלח משה, אמרו (שם יג) עמלק יושב בארץ הנגב, כדי לשבר את לבם, שהרי בעמלק נשבר כחם בראשונה.

אמר רבי אבא, וישמע הכנעני, מה זה אומר כאן אחר שהסתלקו אותם העננים? אלא בכנען כתוב, ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. כאן למדנו, מי שמוציא את עצמו מצל האמונה, ראוי להיות עבד לעבדי עבדים. זהו שכתוב וילחם בישראל וישב ממנו שבי. הוא נטל עבדים מישראל לעצמו.

ועל כן כתוב, כל האזרח בישראל ישבו בסכת. כל מי שהוא משרש וגזע קדוש של ישראל, ישבו בסכת, תחת צל האמונה. ומי שאינו מגזע ושרש קדוש של ישראל, לא יושב בהם, ומוציא את עצמו מתחת צל האמונה.

בתוב (הושע יב) כנען בידו מאזני מרמה, זה אליעזר עבד אברהם. ובא ראה, כתוב ארור כנען,

עליה. משום כך חמשה ימים מהחדש לתורה. ואם תאמר שביעי, בזמן ששני אבות נמצאים בו, שהרי המלך בהם, ואז מתעטר בכל. ודבר אחד שביעי וחמישי.

בא ראה, החמישי הוא שלו ודאי, כמו שנתבאר, ואז מאיר האב לאם, ומאירים ממנה חמשים שערים להאיר לחמישי. ואם תאמר השביעי, משום שהמלך בשלמות של האבות, ועטרה יורש מהשביעי, כמו שכתוב (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון. ועל זה בשביעי הוא היום שמעטר המלך בעטרתו, ואז יורש המלך את האב ואת האם, שמזדווגים כאחד. ועל כן הכל תלוי באחד.

ובחמשה עשר יום. רבי יהודה פתח, (במדבר כא) וישמע הכנעני מלך ערד. שנינו, שלש מתנות עליונות הזדמנו לישראל על ידי שלשה אחים: משה, אהרן ומרים. מן – בזכות משה. ענני כבוד – בזכות אהרן. באר – בזכות מרים. וכלם אחוזים למעלה. מן בזכות משה, שכתוב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים (דוקא) – זה משה.

ענני כבוד בזכות אהרן, שכתוב (במדבר יד) אשר עין בעין (אהרן) נראה אתה ה' וגו', וכתוב (ויקרא טז) וכסה ענן הקטרת. מה למעלה שבועה, אף כאן גם שבועה, שהרי בקטרת שבועה עננים נקשרים כאחד (ועוד). ואהרן הוא ראש לכל שבועת העננים, והוא קושר את ששת האחרים עמו בכל יום.

באר בזכות מרים, שהרי היא ודאי נקראת באר. ובספר האגדה, (שמות ב) ותתצב אחתו מרחק לדעה וגו' – זוהי באר מים חיים, והכל קשר אחד. מתה מרים – הסתלקה הבאר, שכתוב (במדבר ב) ולא היה מים לעדה. ובאותה שעה רצתה באר אחרת להסתלק, שהיתה מצויה עם ישראל. כשראתה ששה עננים שהיו קשורים עליה, נקשרה היא בהם. **מת** אהרן, הסתלקו אותם עננים והסתלק ענן הבאר עמם. בא משה, החזיר אותם. זהו שכתוב (תהלים סח) עלית למרום שביית שבי לקחת מתנות באדם. לקחת מתנות ודאי, אותן מתנות שהיו בראשונה – באר ועננים.

באר – זו בארו של יצחק. עננים – אלו העננים של אהרן. אמר רבי יצחק, מפני מה זכה אהרן

את ישראל, וכשהחילות של מעלה הופכים לאוהבי ישראל - כל אותם שלמטה על אחת כמה וכמה.

ואם תאמר, להם היו מקריבים הקרבן? לא כן. אלא הכל עולה לקדוש ברוך הוא ונקרב. והוא מפריד המזון לכל ההמונים של הצדדים האחרים שיהנו באותו הדורון של בניו, ויהפכו לאוהבים שלהם, שידעו למעלה ולמטה שאין עם כעם ישראל, שהם חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא, ומתעלה כבודו של הקדוש ברוך הוא מעלה ומטה כראוי. וכל האוכלוסים העליונים פותחים ואומרים: (שמואל ב ז) ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ. (עד כאן רעיא מהימנא).

רבי אלעזר פתח, כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך וגו'. הפסוק הזה נאמר על כנסת ישראל בשעה שהיתה הולכת במדבר עם ישראל. זכרתי לך חסד - זהו עננו של אהרן שנוסע עם חמשה אחרים שנקשרו עליה ומאירים עליה. אהבת כלולתיך - שנתקנו לך (וכלם נתקנו בך) ועטרו אותך, והתקינו אותך כמו כלה שעונדת את תכשיטיה. וכל כן למה? בשביל לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה.

בא ראה, בשעה שאדם יושב במדור הזה, צל האמונה, השכינה פורסת את כנפיה עליו מלמעלה, ואברהם וחמשה צדיקים אחרים שמים את מדורם עמו. אמר רבי אבא, אברהם וחמשה צדיקים ודוד המלך שמים מדוריהם עמו. זהו שכתוב, בסכת תשבו שבעת ימים. שבעת ימים כתוב, ולא בשבעת ימים. כמו זה כתוב (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים וגו'. וצריך אדם לשמח בכל יום ויום בפנים מאירות באורחים הללו ששורים עמו.

ואמר רבי אבא, כתוב בסכת תשבו שבעת ימים, ואחר כך ישובו בסכת. בראשונה תשבו, ואחר כך ישובו. אלא הראשון לאורחים, השני לבני העולם. הראשון לאורחים, כמו שרוב המנונא סבא, כשהיה נכנס לספה היה שמח, ועומד על פתח הספה מבחוץ ואומר: נזמן לאורחים. מסדר (נסדר) את השלחן, ועומד על רגליו, ומברך ואומר: בסכות תשבו שבעת ימים. שבו אורחים עליונים, שבו. שבו אורחי האמונה, שבו. הרים (רחץ) ידיו

ומשום שזכה כנען זה לשמש את אברהם, כיון ששמש את אברהם, ישב תחת צל האמונה, זכה לצאת מאותה קללה שהתקלל, ולא עוד, אלא שכתוב בו ברכה, שכתוב (בראשית כד) ויאמרו בא ברוך ה'. מה זה אומר? שכל מי שיושב תחת צל האמונה, יורש חרות לו ולבניו לעולמים ומתברך ברכה עליונה. ומי שמוציא את עצמו מצל האמונה, יורש גלות לו ולבניו, שכתוב וילחם בישראל וישב ממנו שבי.

בסכת תשבו חסר, וזה ענן אחד שכלם קשורים בו, שכתוב כי ענן ה' עליהם יומם. וכתוב ובעמד ענן אתה הלך לפנייהם יומם. זהו עננו של אהרן, שנקרא יומם, שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו. ענן אחד נוטל עמו חמשה אחרים, והם ששה. וענן אחר, שכתוב ובעמוד אש לילה, זה האיר לישראל מהאור של אותם הששה.

רעיא מהימנא

בסכת תשבו שבעת ימים וגו'. מצוה (מ"ה) זו לישוב בסכה. והרי בארנו, כדי להראות שישראל יושבים בסוד האמונה בלי פחד כלל, שהרי המקטרג נפרד מהם, וכל מי שהוא בסוד האמונה, יושב בסכה, כמו שבארנו, שכתוב כל האזרח בישראל ישבו בסכת. מי שהוא בסוד האמונה ומהזרע והשרש של ישראל, ישבו בסכת. והסוד הזה נאמר בכמה מקומות.

מצוה (מ"ו) אחר זו, להקריב קרבן בכל יום, והקרבן הזה להיות חלק בכל, בשמחת בניו, מפיון שכלם אחוזים באילן. הענפים שלמטה שלגבי שרש האילן, הכל מתברכים משום האילן. אף על גב שאין בהם תועלת, כלם מתברכים. ושמחת ישראל באביהם שלמעלה, נותנים חלק של ברכות לכל אותם שאר העמים שיש להם אחיזה ונאחזו בהם בישראל.

וכל הקרבנות הללו, לתת מזון לאותם הממנים של שאר העמים, שהרי מתוך האהבה שאוהב הקדוש ברוך הוא את בניו, רוצה שכלם יהיו אוהבים שלהם. וסוד זה - (משלי יז) ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלם אתו. אפלו כל אותם המקטרגים העליונים, כלם חוזרים להיות אוהבים

יוצר עליך לא יצלח. אמר רבי שמעון, את זה דוד המלך אמר אותו, משום שכל כלי הזין של המלך והקרבנות של המלך נפקדו ביד דוד. אבל יצחק אמר, (תהלים קב) גבור בארץ יהיה זרעו וגו', הון ועשר וגו'.

יעקב אמר, (ישעיה נח) אז יבקע כשחר אורף וגו'. שאר הצדיקים אומרים, (שם) ונחף ה' תמיד והשביע וגו'. דוד המלך אמר, (שם נד) כל כלי יוצר עליך לא יצלח, שהרי הוא נפקד על כל כלי הזין של העולם. אשרי חלקו של האדם שזוכה לכל זה. אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב (שם ס) ועמך כלם צדיקים וגו'.

ולקחתם לכם ביום הראשון וגו'. רבי שמעון פתח, (שם מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. כל הנקרא בשמי – זה אדם, שהקדוש ברוך הוא ברא אותו בשמו (בדמותו), שכתוב (בראשית ב) ויברא אלהים את האדם בצלמו. וקרא לו בשמו, בשעה שהוציא אמת ודין בעולם, ונקרא אלהים, שכתוב (שמות כב) אלהים לא תקלל.

רעיא מהימנא

מצוה (מ"ז) זו לטל לולב באותו יום עם אותם המינים שלו, והסוד הזה בארנו, ופרשוה החברים, כמו שהקדוש ברוך הוא נוטל את ישראל בימים הללו ושמח בהם, אף כף ישראל נוטלים את הקדוש ברוך הוא לחלקם ושמחים עמו. וזהו הסוד של הלולב והמינים שבו, שהוא סוד הדמות של אדם, והרי נתבאר. (ע"כ רעיא מהימנא).

קרא לו בשמו, שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו, ויפה. הרי בארנו, שכתוב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, בשעה שהזווג נאמר. וכך הוא בזווג של שניהם, בצלם ודמות. ואדם יצא מזכר ונקבה.

ויברא אלהים את האדם בצלמו. בספרו של שלמה המלך מצאנו, שבשעה שהזווג נמצא למטה, שולח הקדוש ברוך הוא דיוקן אחד כמו פרוצוף אדם, רשום חקוק בצלם, ועומד על אותו זווג. ואלמלא נתנה רשות לעיני לראות, רואה אדם על ראשו צלם אחד רשום בפרצוף של אדם,

ושמח, ואמר: אשרי חלקנו, אשרי חלקם של ישראל, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו וגו'. והיה יושב.

השני – לבני העולם, שמי שיש לו חלק בעם ובארץ הקדושה, יושב בצל האמונה, לקבל את האורחים, לשמח בעולם הזה ובעולם הבא, וצריך לשמח את העניים. מה הטעם? משום שהחלק של אותם אורחים שזמן, הוא לעניים. ואותו שיושב בצל הזה של האמונה, ומזמין את האורחים העליונים הללו, אורחי האמונה, ולא נותן להם חלקם, כלם קמים ממנו ואומרים: (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין וגו'. נמצא שאותו שלחן שתקן – ש'לו הוא, ולא של הקדוש ברוך הוא. עליו כתוב (מלאכי ב) וזריתי פרוש על פניכם וגו', פרוש חגיכם, ולא חגי. אוי לו לאותו אדם בשעה שאורחי האמונה הללו קמים משלחנו.

ואמר רבי אבא, אברהם, כל ימיו היה עומד בפרשת דרכים לזמן אורחים ולסדר להם שלחנות. עכשו שמזמינים אותו ואת כל הצדיקים ואת דוד המלך ואין נותנים להם את חלקם, אברהם עומד מהשלחן וקורא: (במדבר טז) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה. וכלם עולים אחריו. יצחק אמר, (משלי יג) ובטן רשעים תחסר. יעקב אמר, (שם כג) פתף אכלת תקיאנה. ושאר כל הצדיקים אומרים, (ישעיה כח) כי כל שלחנות מלאו קיא צאה בלי מקום.

דוד המלך אמר, והשלים דינו, שכתוב (שמואל א כה) ויהי כעשרת הימים ויגף ה' את נבל וימת. מה זה אומר? משום שדוד שאל מנבל ונעשה לו אורח, ולא רצה. וזה הזמין אותו, ולא נתן לו חלק. ובאותם עשרה ימים שדוד המלך דן את העולם, נדון עליו אותו אדם שהשלים לו רע יותר מנבל.

אמר רבי אלעזר, (משום כך) אין התורה מטריחה על אדם יותר, אלא כמו שהוא יכול, שכתוב (דברים טז) איש כמתנת ידו וגו'. ולא יאמר אדם אכל ואשבע ואשתה בראשונה, ומה שישאר אתן לעניים. אלא ראשית הכל הוא של האורחים. ואם שמח את האורחים והשקה אותם, הקדוש ברוך הוא שמח עמו, ואברהם קורא עליו, (ישעיה נח) אז תתענג על ה' וגו'. ויצחק קורא עליו, (שם נד) כל כלי

הקדוש ברוך הוא פָּרָשָׁה זו לְפָרֶשֶׁת מוֹעֲדִים? אֵלָּא כָּל הַמְּאֻרֹת הָעֲלִיּוֹנִים, כָּלָם מְאֻרֹת לְהַדְלִיק שְׁמֵן מִשְׁחָה עֲלֵיוֹן, וְהָרִי נִתְבָּאָר. וְעַל יְדֵי יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכִים עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְנִדְלָקִים הַמְּאֻרֹת, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהָ, שֶׁכְּתוּב (מְשָׁלִי כו) שְׁמֵן וְקִטְרֵת יִשְׁמַח לָב, שֶׁמַּחַת הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים.

רַבִּי אַבְיָא פְּתַח, (תהלים לב) שְׁמַחוּ בַּה' וְגִילּוּ צְדִיקִים, (שְׁמַחוּ בַּה', כְּמוֹ שְׁנֵאמַר) וְכָתוּב (שם קיח) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' נְגִילָה וְנִשְׂמַחָה בּוֹ. וּפְרָשׁוּהָ, שֶׁהָרִי בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (בְּמוֹעֲדִים) צָרִיף לְשִׁמְחָה וְלִהְיֵאֵר פָּנִים, וַיִּמְצָא אָדָם בְּשִׂמְחָה, מִשּׁוֹם שֶׁאוֹתָהּ שִׂמְחָה הִיא שֶׁל הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכְּתוּב נְגִילָה וְנִשְׂמַחָה בּוֹ – בַּיּוֹם. בּוֹ – בְּקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֵּל דָּבָר אַחַד.

שְׂמַחוּ בַּה', כְּשֶׁהַדִּינִים נִכְנָעִים וּמִתְעוֹרְרִים רַחֲמִים, וְכֹאשֶׁר מִתְעוֹרְרִים הַרַחֲמִים, אָזִי וְגִילּוּ צְדִיקִים, (כְּתוּב) צְדִיק וְצַדִּיק מִתְבָּרְכִים יַחַד, שְׁנִקְרָאִים צְדִיקִים, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר, שֶׁהָרִי אֵלּוּ מִתְבָּרְכִים (מְבָרְכִים) לְעוֹלָמִים, וְשִׂמְחִים לְעוֹלָמִים כָּלָם. וְהַרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לָב – אֵלּוּ בְּנֵי הָאֱמוּנָה, לְהִקְשֶׁר לָהֶם.

וּבְבַל צָרִיף מַעֲשֵׂה לְמִטָּה לְעוֹרֵר לְמַעְלָה. בֹּא רֵאֵה, מִי שֶׁאוֹמֵר שֶׁלֹּא צָרִיף מַעֲשֵׂה בְּכָל, אוֹ דְבָרִים לְהוֹצִיא אוֹתָם וּלְעֲשׂוֹת בָּהֶם קוֹל, תִּפַּח רוּחוֹ. וְהָרִי כֹּאֵן הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת תּוֹכִיחַ, הַדְּלָקַת הַנְּרוֹת וְקִטְרֵת הַבְּשָׂמִים, (כְּאַחַד, מִשּׁוֹם) שֶׁכְּתוּב שְׁמֵן וְקִטְרֵת יִשְׁמַח לָב. (וַיְבֹזֵה) וּבְמַעֲשֵׂה הַזֶּה נִמְצְאָה הַדְּלָקָה לְמַעְלָה וְשִׂמְחָה לְמִטָּה (הַדְּלָקָה וְשִׂמְחָה לְמַעְלָה וְלְמִטָּה) וְהַתְקַשְׁרוֹת יַחַד כְּרֵאוּי. (וּבְמַעֲשֵׂה שְׁלֵמִטָּה מִתְעוֹרֵר מַעֲשֵׂה שְׁלֵמִעֵלָה) אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַמְזַבֵּחַ שְׁלֵמִטָּה מְעוֹרֵר מְזַבֵּחַ אַחֵר. הַפֶּהֶן שְׁלֵמִטָּה מְעוֹרֵר כֶּהֵן אַחֵר. בְּמַעֲשֵׂה שְׁלֵמִטָּה מִתְעוֹרֵר מַעֲשֵׂה שְׁלֵמִעֵלָה.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יִצְחָק, כְּתוּב (ישעיה נח) וְקִרְאתָ לְשִׁבְתָּ עֲנֵג לְקִדּוֹשׁ ה' מְכַבֵּד וְגו', וְכִכְבַּדְתוּ מַעֲשׂוֹת דְרָכֶיךָ – יְפֵה. אֲבָל מִמְּצוֹא חִפְצֶךָ וְדַבַּר דְּבָר מֵהַ זֶה? וּמֵה חֶסְרוֹן הוּא לְשִׁבְתָּ?

אָמַר לוֹ, וְדָאִי שְׂזַהוּ חֶסְרוֹן, שְׂאִין לָךְ דְּבוּר וְדְבוּר שִׁיּוּצָא מִפִּיּוֹ שֶׁל אָדָם שְׂאִין לוֹ קוֹל, וְעוֹלָה לְמַעְלָה וּמְעוֹרֵר דְּבוּר אַחֵר. וּמֵה הוּא? אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא

וּבְאוֹתוֹ צֶלֶם נִבְרָא הָאָדָם. וְעַד שְׁעוֹמֵד (וּטְרַם שְׁעוֹמֵד) אוֹתוֹ צֶלֶם שֶׁשָּׁלַח לוֹ רְבוּנוֹ עַל רֵאשׁוֹ וַיִּמְצָא שָׁם, לֹא נִבְרָא הָאָדָם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ.

אוֹתוֹ הַצֶּלֶם מְזַדְמֵן כְּנִגְדּוֹ עַד שִׁיּוּצָא לְעוֹלָם. כְּשִׁיּוּצָא, הוּא מִתְגַּדֵּל עִם אוֹתוֹ צֶלֶם, בְּאוֹתוֹ צֶלֶם הוֹלֵךְ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים ט) אַךְ בְּצֶלֶם יִתְהַלֵּךְ אִישׁ. וְהַצֶּלֶם הַזֶּה הוּא מְלַמְעֵלָה.

בְּשִׁעָה שְׂאוֹתָן רוּחוֹת יוֹצְאוֹת מִמְּקוֹמָן, כָּל רוּחַ וְרוּחַ מִתְתַּקְנֵת לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקִּדּוֹשׁ בְּתַקּוּנֵי כְבוֹד, בְּפִרְצוֹף שְׁעוֹמֵד בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמֵאוֹתוֹ דְּיוֹקָן תִּקּוּן כְּבוֹד יוֹצֵא הַצֶּלֶם הַזֶּה. וְזֶה שְׁלִישִׁי לְרוּחַ, וּמִקְדִּימָה בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּזִמְן שְׁנִמְצָא הַזּוּג. וְאֵין לָךְ זּוּג בְּעוֹלָם שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּתוֹכָם צֶלֶם. אֲבָל יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים, הַצֶּלֶם הַזֶּה קְדוּשׁ, וּמִמְקוֹם קְדוּשׁ הוּא נִמְצָא בְּתוֹכָם. וְלְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת צֶלֶם מֵאוֹתָם הַמִּינִים הָרַעִים, מִצַּד הַטְּמֵאָה נִמְצָא בְּתוֹכָם. וְעַל כֵּן לֹא צָרִיף לְאָדָם לְעַרְב צֶלֶם שְׁלוֹ בְּצֶלֶם שֶׁל עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, מִשּׁוֹם שֶׁזֶה קְדוּשׁ – וְזֶה טְמֵא. בֹּא רֵאֵה מֵה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת וְכו'.

שְׁכַתּוּב (במדבר כט) בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תַּהֲיֶיהָ לָכֶם, שֶׁהָרִי הַיּוֹם הַזֶּה מִהַמֶּלֶךְ הוּא בְּלִבְדוֹ, שֶׁמַּחְתּוֹ עִם יִשְׂרָאֵל. מִשָּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהִזְמִין אוֹרְחִים, וְהַשְׁתַּדְּלוּ עִמָּהֶם כָּל בְּנֵי הַיְכָלוֹ. אַחֵר כֶּף אָמַר הַמֶּלֶךְ: עַד כֹּאֵן אֲנִי וְאַתֶּם הַתְּעַסְקִינוּ כָּלָם בְּאוֹרְחִים, וְהַקְרַבְתֶּם קְרַבְנוֹת עַל שָׂאֵר הָעַמִּים בְּכָל יוֹם, מִכֹּאֵן וְהִלָּאֵה אֲנִי וְאַתֶּם נִשְׂמַח יוֹם אַחַד. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תַּהֲיֶיהָ לָכֶם. לָכֶם, לְהַקְרִיב קְרַבְנוֹת עֲלֵיכֶם. אֲבָל אוֹרְחֵי הָאֱמוּנָה נִמְצְאִים בְּמֶלֶךְ תְּדִיר, וּבַיּוֹם שֶׁל שִׂמְחַת הַמֶּלֶךְ, כָּלָם מִתְכַּנְּסִים עִמּוֹ וְנִמְצְאִים. וְעַל זֶה כְּתוּב עֲצַרְתָּ, תִּרְגְּמוּ: כְּנוּס.

וְהַיּוֹם הַזֶּה יַעֲקֹב הוּא רֵאשׁ לְשִׂמְחָה, וְכָל אוֹתָם אוֹרְחִים שִׂמְחִים עִמּוֹ. וְעַל כֵּן כְּתוּב (דברים לג) אֲשַׁרְיָךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ. וְכְתוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֵתָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר.

וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שְׁמֵן זֵית זָךְ כְּתִית לְמֵאוֹר וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָרִי פְּרָשׁוּהָ. אֲבָל לְמָה הַסְּמִיךְ

לְמַלְךְּ שְׁעֵשֶׂה הַלּוּלָא לְבָנוּ, וְגִזֵּר שְׁמַחָה עַל הַכֹּל. בְּיוֹם הַזֶּה שֶׁל הַהַלּוּלָא כָּל הָעוֹלָם הָיוּ שְׂמֵחִים, וְאִישׁ אֶחָד הָיָה עֲצוּב, תְּפוּס בְּקוּלָר. כֹּא הַמֶּלֶךְ לְשִׂמְחָה, רָאָה אֶת כָּל הָעָם שְׂמֵחִים כְּמוֹ שֶׁהוּא גִזֵּר. הָרִים עֵינָיו, רָאָה אֶת אוֹתוֹ הָאִישׁ הַתְּפוּס בְּקוּלָר עֲצוּב. אָמַר, וּמָה כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂמֵחִים בְּהַלּוּלָא שֶׁל בְּנֵי, וְזֶה תְּפוּס בְּקוּלָר? מִיָּד צִוָּה וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ וְהַתִּירוּ אוֹתוֹ מִקוּלָרוֹ (מִקְשָׁרִי).

בְּךָ זֶה שְׁרׁוּי בְּתַעֲנִית בְּשַׁבָּת, כָּל הָעוֹלָם שְׂמֵחִים – וְהוּא עֲצוּב, וְזֶה נִתְּפָס בְּקוּלָר. בְּשַׁעֲהַ שְׁהַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ מִתְּגַלֶּה בְּיוֹם הַזֶּה וְנִמְצָא הָאִישׁ הַזֶּה תְּפוּס בְּקוּלָר – אֵף עַל גַּב שֶׁהִסְכִּימוּ עָלָיו כָּל אוֹתָם שְׁבַעִים שָׁנִים שְׁאֲמַרְנוּ, הַכֹּל נִקְרַע, וְלֹא שׁוֹרָה עָלָיו הַדִּין. בְּיוֹם אַחֵר יֵשׁ בּוֹ רְשׁוּת לְקַרְעַ אוֹתוֹ. בְּאוֹתוֹ יוֹם, כָּל שָׁכֵן בְּשַׁבָּת.

שְׂאִין לָךְ יוֹם שֶׁלֹּא נִמְצָא בּוֹ כַח, וּמִי שְׁרׁוּי בְּתַעֲנִית חֲלוּם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, לֹא עוֹלָה אוֹתוֹ הַיּוֹם עַד שֶׁקוֹרַע דִּינוֹ. אֲבָל לֹא שְׁשַׁבְעִים שָׁנָה כְּיוֹם הַשַּׁבָּת. מִשׁוּם כֶּךָ, בְּאוֹתוֹ יוֹם מִמֶּשׁ, וְלֹא בְּיוֹם אַחֵר, שְׂאִין רְשׁוּת לְיוֹם עַל יוֹם אַחֵר. כָּל יוֹם, מִה שְׁאַרְע בְּיוֹמוֹ – עוֹשֶׂה. שֶׁלֹּא אֲרַע בְּיוֹמוֹ – אִינוֹ עוֹשֶׂה. וְעַל כֵּן לֹא צָרִיךְ לְאָדָם לְהַעֲלוֹת אוֹתוֹ מִיּוֹם זֶה לְיוֹם אַחֵר. וּמִשׁוּם כֶּךָ שְׁנִינּוּ, דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, וְלֹא דְּבַר יוֹם לְיוֹם אַחֵר.

וּבֵא רָאָה, לֹא לְחַנֵּם מִתְּעוֹרְרִים עָלָיו בְּחֲלוּם, כְּדִי לְבַקֵּשׁ עָלָיו רַחֲמִים. אוֹי לְאוֹתוֹ אָדָם שֶׁלֹּא מִתְּעוֹרְרִים עָלָיו וְלֹא מוֹדִיעִים לוֹ בְּחֲלוּם, שְׂזָה נִקְרָא רַע. וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב, (תהלים ה) לֹא יִגְרָךְ רַע. וְכְתוּב (משלי יט) בַּל יִפְקֹד רַע. בַּל יִפְקֹד, מִשׁוּם שֶׁהוּא רַע.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב (ישעיה נח) מִמִּצּוֹא חִפְצָךְ וְדַבֵּר דְּבַר. כִּיּוֹן שְׁכְּתוּב מִמִּצּוֹא חִפְצָךְ, מִהוּ וְדַבֵּר דְּבַר? אֵלֵא, עַד שֶׁיִּגְזֹר הַדְּבַר כְּרָאוּי וַיִּדְבֵּר אִתּוֹ. וְדַאי כֶּךָ הוּא בְּרוּר הַדְּבַר, מִשְׁמַע שְׁכְּתוּב וְדַבֵּר דְּבַר. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עָלֵיהֶם כְּתוּב וַיֹּאמֶר אֵךְ עֲמִי הֵמָּה בְּנִים לֹא יִשְׁקְרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ.

וַיֵּצֵא בֶּן אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא בֶּן אִישׁ מִצְרִי וְגוֹי. וַיֵּצֵא, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, יֵצֵא מִכָּלֵל שֶׁל

חַל, (לְמַעֲלָה) מֵאוֹתָם יָמִים שֶׁל חַל וּכְשֶׁמִּתְעוֹרֵר חַל בְּיוֹם קְדוֹשׁ, וְדַאי זֶהוּ חִסְרוֹן לְמַעֲלָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּכְנִסֵּת יִשְׂרָאֵל שׁוֹאֲלִים עָלָיו: מִי הוּא שְׁרוּצָה לְהַפְרִיד הַזּוּג שְׁלָנוּ? מִי הוּא שְׁרוּצָה חַל כְּאֵן? הַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ לֹא נִרְאָה, וְלֹא שׁוֹרָה עַל חַל.

מִשׁוּם כֶּךָ הִרְהוּר מִתֵּר. מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁהִרְהוּר לֹא עוֹשֶׂה דְּבַר וְלֹא נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ קוֹל, וְלֹא עוֹלָה. אֲבָל אַחֵר שֶׁהוֹצִיא דְּבוּר מִפִּיו, אוֹתוֹ דְּבוּר נַעֲשֶׂה קוֹל, וּבּוֹקֵעַ אוֹיְרִים וְרַקִּיעִים, וְעוֹלָה לְמַעֲלָה וּמִעוֹרֵר דְּבַר אַחֵר, וְעַל כֵּן כְּתוּב מִמִּצּוֹא חִפְצָךְ וְדַבֵּר דְּבַר. וּמִי שְׁמוֹצִיא דְּבוּר קְדוֹשׁ מִפִּיו, דְּבַר תּוֹרָה, נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ קוֹל וְעוֹלָה לְמַעֲלָה, וּמִתְעוֹרְרוֹת קְדָשׁוֹת הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיּוֹן וּמִתְעַטְרוֹת בְּרֵאשׁוֹ, וְאִזּוֹ נִמְצָאת שְׁמַחָה לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה.

אָמַר לוֹ, וְדַאי כֶּךָ הוּא, וְהָרִי שְׁמַעְנוּ אֶת הַדְּבַר. אֲבָל מִי שְׁרׁוּי בְּתַעֲנִית בְּשַׁבָּת, עוֹשֶׂה חִסְרוֹן לְשַׁבָּת אוֹ לֹא? אִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא עוֹשֶׂה חִסְרוֹן, הָרִי סְעוּדַת הָאֲמוּנָה בְּטַל מִמֶּנּוּ וְעִנְשׁוּ רַב, הָרִי שְׁמַחַת הַשַּׁבָּת בְּטַל מִמֶּנּוּ.

אָמַר לוֹ, דְּבַר זֶה שְׁמַעְתִּי, שְׂזָהוּ שְׁמַשְׁגִּיחִים עָלָיו מִלְּמַעֲלָה מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, מִשׁוּם שֶׁהַיּוֹם הַזֶּה הוּא שְׁמַחָה לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה, שְׁמַחַת כָּל הַשְּׂמַחוֹת, שְׁמַחָה שְׁכָל הָאֲמוּנָה נִמְצָאת בָּהּ, וְאִפְלוּ הַרְשָׁעִים שֶׁל הַגִּיחֵנִם נָחִים בְּיוֹם הַזֶּה. וְהָאִישׁ הַזֶּה אֵין לוֹ שְׁמַחָה וְאֵין לוֹ מְנוּחָה, וְזֶה שׁוֹנֵה מִכָּל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים. כָּלֵם שׁוֹאֲלִים עָלָיו: מָה שׁוֹנֵה שְׁפִלוּנִי הוּא בְּצַעַר?

וּבְשַׁעֲהַ שְׁהַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ מִתְּגַלֶּה בְּיוֹם הַזֶּה וְזֶה נִמְצָא בְּצַעַר, תְּפִלְתּוֹ עוֹלָה וְעוֹמְדַת לְפָנָיו, אִזּוֹ נִקְרָעִים כָּל גְּזָרֵי הַדִּינִים שְׁנִגְזְרוּ עָלָיו, וְאִפְלוּ הִסְכִּימוּ בְּבֵית הַדִּין שֶׁל הַמֶּלֶךְ עָלָיו לְרַע – הַכֹּל נִקְרַע, מִשׁוּם שְׁבִשְׁעָה שְׁמַתְגַּלֶּה הַעֲתִיק, נִמְצָאִים כָּל הַחֲרוֹת וְכָל הַשְּׁמַחָה, מִשׁוּם שְׁמַתְגַּלֶּה בְּהַלּוּלַת הַמֶּלֶךְ.

וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, קוֹרְעִים לוֹ גִּזֵּר דִּינוֹ שֶׁל שְׁבַעִים שָׁנָה. מִי הַשְּׁבַעִים שָׁנָה? אֵלֵא, אֵף עַל גַּב שֶׁהִסְכִּימוּ עָלָיו כָּל אוֹתָם שְׁבַעִים כְּתָרֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא נִרְאָה בָּהֶם, הַכֹּל נִקְרַע, מִשׁוּם שְׁהַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ נוֹטֵל (מִכְּטַל אוֹתוֹ וּמִהֶנָּה) אֶת הָאָדָם, וְהַדְּבָרִים הַלְלוּ, כְּשֶׁמִּתְעוֹרְרִים עָלָיו בְּחֲלוּם בְּלִיל שַׁבָּת.

אשה אחרת של אביו, בעלה של שלומית היא. וכיון שבא עליה אותו המצרי, בחצות הלילה, שב לביתו וידע את הדבר, נפרד ממנה ולא בא עליה. ונשא אשה אחרת והוליד את זה, ונקרא איש הישראלי, והאחר בן הישראלי. אם הם רבו כאן יחד, מה רוצה כאן השם הקדוש? ולמה קלל את השם הקדוש?

אלא, איש הישראלי אמר הדבר מאמו מתוך קטטה. מיד - ויקב בן האשה הישראלי, כמו שנאמר ויקב חור בדלתו. סוד הדבר - נטל ה' של השם הקדוש וקלל, להגן על אמו. וזוהי נקיבה, שהוא נקב ופרש את השם הקדוש, ונאמר לקוצרי השדה. וסוד הדבר - (משלי ל) בן דרך אשה מנאפת וגו'. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים דבר ומכסים אותו, ועל זה נאמר (שם כה) ריבך ריב את רעך וסוד אחר אל תגל.

ה' אחרונה היתה נקבה שיונקת בשני צדדים, משום כך נטלה את כלי זינו של המלך ונוקמת נקמותיה, שפתוב הוצא את המקלל. על זה כתוב, איש אמו ואביו תיראו, וראת האם הקדים לאב. אשרי ישראל בעולם הזה ובעולם הבא.

ואל בני ישראל תדבר לאמר איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו. רבי יהודה אמר, הרי פרשוה, אבל כי יקלל אלהיו סתום. ומשום שאמר אלהיו סתם, לכך ונשא חטאו. שהרי אין יודעים מי הוא אלהיו, מי היראה שלו, אם אחד מן השרים, או אחד מן הכוכבים, או אחד ממנהיגי העולם.

אמר רבי יוסי, אם הוא צדיק גמור, לא יעורר (דבר) את הכח שלהם, וכיון שעורר הדבר הזה, חוששים שנזרקה בו מינות, ולא ימות (אמר) רבי יוסי, אפלו צדיק גמור לא ימות) על זה, משום שהוא דבר סתום.

רבי יהודה אמר, דנים אותו לטוב בזה, שאם אמר אלהי, יכול לטען: אלהי שהיה עד עכשו, שנמשכתי אחריו בלבי, ועכשו חזרתי כנגד האמונה העליונה. אבל אם אמר יי אלהים, או יי, ונקב אותו בשמו - לזה אין לטען בזה, משום שזוהי אמונת הכל, וכל אות ואת של השם הקדוש הנה עולה לשם השלם (לשבת).

החלק של ישראל, שיצא מכלל הכל, יצא מכלל האמונה. וינצו במחנה, מכאן למדנו, כל מי שבא מזהמת הזרע, בסוף מגלים אותו לפני הכל. מי גרם לו? זהמת החלק הרע שיש בו, שאין לו חלק בכלל ישראל.

רבי חייא פתח, (משלי כה) כבוד אלהים הסתר דבר וכבוד מלכים חקר דבר. כבוד אלהים הסתר דבר, שאין רשות לאיש לגלות דברים סתומים שלא נמסרו לגלוי, דברים שפסה אותם אותם עתיק הימים, כמו שנאמר (ישעיה כג) לאכל לשבעה ולמכסה עתיק. לאכל לשבעה, עד אותו מקום שיש לו רשות ולא יותר. ועם כל זה, ולמכסה עתיק, למכסה עתיק ודאי.

דבר אחר לאכל לשבעה - אותם החברים שיודעים דרכים ושבילים ללכת בדרך האמונה כראוי, כמו הדור שרבי שמעון שרוי בתוכו. ולמכסה עתיק - מדורות אחרים, שהרי כלם לא ראויים לאכל ולשבעה ושיתגלו דברים בתוכם, אלא למכסה עתיק, כמו שנאמר (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך.

בימי רבי שמעון היה אדם אומר לחברו: פתח פיך ויאירו דבריך. אחר שנפטר, היו אומרים: אל תתן את פיך וגו'. ביימו - לאכל לשבעה. אחר שנפטר - ולמכסה עתיק. שהחברים מגמגמים ולא עומדים בדברים. דבר אחר לאכל לשבעה - באותם דברים שהתגלו. ולמכסה עתיק - באותם דברים שהתכסו.

ויקב בן האשה הישראלי את השם. מה זה ויקב? רבי אבא אמר, ויקב ודאי, כמו שנאמר (מלכים א-יב) ויקב חור בדלתו, נקב את מה שהיה סתום. ושם אמו שלמית בת דברי, עד כאן נסתר השם של אמו. כיון שכתוב ויקב, נקב את שם אמו.

אמר רבי אבא, אם לא שהמנורה הקדושה עומד בעולם, לא הרשינו לגלות, (מכאן והלאה) שהרי לא נתן דבר זה לגלוי אלא לחברים, שהם בין קוצרי השדה. (שם לאו) תפח רוחם של אלו שבאים לגלות לאותם שלא יודעים.

בא ראה, כתוב וינצו במחנה בן הישראלי ואיש הישראלי. הפסוק הזה הרי בארנו, אבל זה בן

אמר רבי יוסי, כך זה ודאי, שְהַרִי הַשֵּׁם הַזֶּה הַנּוֹ אַמוּנַת הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, וְעַל זֶה עוֹמְדִים כָּל הָעוֹלָמוֹת, בְּאוֹת זַעֲרָה אַחַת תְּלוּיִים אֶלֶף אֶלְפִים וְרַבּוּא רַבּוּת עוֹלָמוֹת שֶׁל תְּשׁוּקוֹת, וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, הָאוֹתִיּוֹת הִלְלוּ קִשּׁוּרוֹת אֱלוֹ בְּאֵלוֹ, וְכַמָּה אֶלֶף רַבּוּת עֲלִיּוֹנִים (עוֹלָמוֹת) תְּלוּיִים בְּכָל אוֹת וְאוֹת, וְעוֹלוֹת וְנִקְשָׁרוֹת בְּאַמוּנָה (בְּגִלּוּי), וְנִסְתָּר בְּהֵם מַה שֶּׁלֹּא הִשְׁיִגוּ הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים, הַתּוֹרָה תְּלוּיָה בְּהֵם, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא, הוּא וְשִׁמוֹ אַחַד. וְעַל כֵּן כָּתוּב, (תְּהִלִּים לט) אִמְרַתִּי אֲשַׁמְרָה דְרָכֵי מַחֲסוּא בְּלִשׁוֹנִי. וְכָתוּב, (קֹהֶלֶת ה) אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחַטִּיא אֶת בִּשְׂרָף.

רבי חֲזַקְיָה פְתַח, (שְׁמוֹת יט) לֹא תִגַּע בּוֹ יָד כִּי סָקוּל יִסְקַל אוֹ יֵרָה אוֹ יֵרָה אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ לֹא יִחְיֶה בְּמִשְׁךְ הַיָּבֵל. וּמָה הֵרָ סִינִי, שֶׁהוּא הֵר כְּשֶׁאֵר הֵרִי הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁנִּרְאָה עָלָיו כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ כְּתוּב לֹא תִגַּע בּוֹ יָד כִּי סָקוּל יִסְקַל אוֹ יֵרָה אִם – מִי שֶׁקָּרַב לַמֶּלֶךְ לֹא כָּל שֶׁכֵּן. וּמָה הֵרָ סִינִי, שֶׁיִּכּוֹל אָדָם לְהוֹשִׁיט בּוֹ יָד דֶּרֶךְ כְּבוֹד בִּירְאָה, כְּתוּב בּוֹ לֹא תִגַּע בּוֹ יָד סִתָּם, וְאֶפְלוּ בְּדֶרֶךְ כְּבוֹד – מִי שֶׁמוֹשִׁיט יָדוֹ בְּדֶרֶךְ קָלוֹן כִּנְגַד הַמֶּלֶךְ לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

רבי יִיסָא פְתַח וְאָמַר, (שֵׁם ג) אֵל תִּקְרַב הַלֵּם שֶׁל נְעֻלְיָךְ מֵעַל רִגְלֶיךָ כִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא. וּמָה מִשָּׁה, מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד, לֹא סָר מִמֶּנּוּ הַזֶּהֱרַק הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן, כְּתוּב בּוֹ אֵל תִּקְרַב הַלֵּם. אָמַר לוֹ, מִשָּׁה, עַד כֵּאֵן אֵינְךָ כְּדָאִי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַבוּדִי שֶׁל נְעֻלְיָךְ. וּמָה מִשָּׁה כֵּן, שֶׁהִיָּה מִתְקָרַב בִּירְאָה בְּקִדְשָׁה כְּתוּב בּוֹ כֵּן – מִי שֶׁקָּרַב בְּאַרְחַח שֶׁל קָלוֹן אֵל הַמֶּלֶךְ עַל אַחַת כְּמָה וְכַמָּה.

רבי אַבָּא אָמַר, אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל אֱלֹהִיו וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. בֵּא רְאָה, כְּשֶׁהִיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, הָיוּ מִפְּרִיָּם אֶת אוֹתָם הַגְּדוֹלִים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁמִּמֶּנִּים עַל שָׂאֵר הָעַמִּים, וְלִכְּלֹ אַחַד וְאֶחָד הָיָה לוֹ פֶּחַד לְבַדּוֹ מֵהֶם. כִּיּוֹן שֶׁנִּקְשְׁרוּ בְּקִשּׁוּר הָאַמוּנָה, וְקָרַב אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַבּוּדָתוֹ, נִפְרְדּוּ מֵהֶם וְקָרְבוּ לְאַמוּנָה הָעֲלִיּוֹנָה הַקְּדוֹשָׁה. וּמִשּׁוּם כֵּן כְּתוּב אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל אֱלֹהִיו, וְאֵף עַל גַּב שֶׁזוּהִי עַבּוּדָה זָרָה, כִּיּוֹן שֶׁאֵינִי הַפְּקֻדָּתִי לָהֶם מִמֶּנָּה לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם, מִי שֶׁמִּקְלַל וּמְבַזֵּה אוֹתָם, וְדָאִי וְנָשָׂא חֲטָאוֹ, שֶׁהִרִי בְּרִשׁוֹתֵי עוֹמְדִים וְהוֹלְכִים וּמְנַהִיגִים אֶת בְּנֵי הָעוֹלָם.

דָּבָר אַחַר וַיִּקַּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל – רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיִּקַּב בֶּן הָאִשָּׁה, לְמָה? אֵלָּא כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוָה. אֲבָל הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי, בְּעִלְיָה שֶׁל שְׁלוּמִית הָיָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּנוֹ שֶׁל בְּעִלְיָה שֶׁל שְׁלוּמִית מֵאִשָּׁה אַחֶרֶת הָיָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רַבּוֹ כְּאַחַד, וְאָמַר לוֹ דָּבָר עַל אִמּוֹ, וְכִי אָבִיו הָיָה שֶׁנִּהְרַג בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוָה שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ב) הִלְהַרְגֵנִי אֶתָּה אָמַר, שֶׁזֶה בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ הִרְגֵנוּ אוֹתוֹ מִשָּׁה, וְעַל כֵּן הוֹשִׁיט דְבוּר כִּנְגַדּוֹ.

וְזוּהוּ שֶׁכְּתוּב, וַיִּקַּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלַל וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל מִשָּׁה. לְמָה? (אֵל מִשָּׁה? מִשּׁוּם שֶׁהִרְגֵנוּ אֶת אָבִיו וְכוּ') מִשּׁוּם שֶׁהִגִּיעַ אֶל מִשָּׁה עַל שֶׁהִרְגֵנוּ אֶת אָבִיו בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ. מִשּׁוּם כֵּן וַיְבִיאוּ אוֹתוֹ אֶל מִשָּׁה. כִּיּוֹן שֶׁרְאָה מִשָּׁה, מִיָּד וַיִּנְיַחְהוּ בְּמִשְׁמַר, וְהָאֵב וְהַבֵּן נִפְלוּ בְיַדֵי מִשָּׁה.

אִישׁ אִישׁ כִּי יִקְלַל אֱלֹהִיו וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. רַבִּי יִצְחָק פְתַח, (תְּהִלִּים פא) שִׁמְעַ עַמִּי וְאַעֲיִדָה כֵּן יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי לֹא יִהְיֶה כֵּךְ אֵל זֶר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֹכֵר. כִּיּוֹן שֶׁכְּתוּב לֹא יִהְיֶה כֵּךְ אֵל זֶר, מָה זֶה וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֹכֵר? אֵלָּא לֹא יִהְיֶה כֵּךְ אֵל זֶר, שֶׁלֹּא יִכְנִיס אָדָם אֶת הַיָּצֵר הָרַע לְתוֹכוֹ. שֶׁכָּל מִי שֶׁבָּא לְהַתְחַבֵּר עִמּוֹ, אֵל זֶר שְׂרוּי בְּתוֹכוֹ, שֶׁהִרִי כְּשֶׁמִּתְחַבֵּר בּוֹ אָדָם, מִיָּד בָּא לְעַבֵּר עַל דְּבַרֵי תּוֹרָה, וְכָא לְעַבֵּר עַל אַמוּנַת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְכָא אַחַר כֵּן לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְאֱלִילִים אַחֲרִים, וְעַל זֶה כְּתוּב לֹא יִהְיֶה כֵּךְ אֵל זֶר. כִּיּוֹן שֶׁלֹּא יִהְיֶה כֵּךְ אֵל זֶר, לֹא תִבָּא לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְאֱלִילִים אַחֲרִים וְלְעַבֵּר עַל אַמוּנַת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֹכֵר, וְזוּהִי אַמוּנָה רְעָה שֶׁל הָאָדָם.

וְעַל זֶה, כִּי יִקְלַל אֱלֹהִיו, שֶׁיִּכּוֹל לְטַעַן שֶׁהוּא קָלַל אֶת אוֹתוֹ אֵל זֶר, יִצֵּר הָרַע שֶׁלְפַעְעִים שׁוֹרָה עָלָיו, וְאֵנּוּ אֵינְנוּ יוֹדְעִים אִם דְּבַרְיוֹ אֱמֶת אוֹ לֹא. וְעַל זֶה, וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. אֲבָל וְנִקַּב שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת.

אמר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֵּן, לְמָה וְנָשָׂא חֲטָאוֹ? וְנִסְלַח חֲטָאוֹ הָיָה צְרִיף לְהִיּוֹת! (אֵלָּא) אָמַר לוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר אֱלֹהִי, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנּוֹ סִתָּם, וְלֹא פָּרַשׁ. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, כִּי יִקְלַל אֱלֹהִיו סִתָּם, וְלֹא פָּרַשׁ, וְזֶה וְדָאִי וְנָשָׂא חֲטָאוֹ. אֲבָל וְנִקַּב שֵׁם ה' מוֹת יוֹמָת, שֶׁהִרִי כֵּאֵן תְּלוּיָה אַמוּנַת הַכָּל, וְאֵינִי לוֹ רִשׁוֹת לְטַעַן עָלָיו כָּלֵל.

ישראל שאחוזים בגורל החלק הקדוש, כפתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

אני חבצלת השרון - זו כנסת ישראל שנקראת חבצלת, שעומדת ביפי של נוי בגן עדן להנטע. השרון, שהיא (שומרת נ"א שרה) ומשבחת את המלך העליון. דבר אחר אני חבצלת השרון - שצריכה להיות משקה מהשקאת הנחל העמק, מעין הנחלים, כמו שנאמר היה השרון (כצרכה). [לאגם מים) שושנת העמקים, שעומד בעמק של הכל.

שושנת העמקים, מי הם העמקים? כמו שנאמר (תהלים קל) ממעמקים קראתיה ה'. חבצלת השרון, מאותו מקום שהשקאת הנחלים העמקים יוצאים ולא פוסקים לעולמים. שושנת העמקים, השושנה של אותו מקום שנקרא עמק הכל, נסתר מפל הצדדים.

בא ראה, בראשונה חבצלת ירקה עם עלים ירקים, אחר כך שושנה בשני גונים - אדם ולבן. שושנת - בששה עלים. שושנת - ששנתה את גוניה, ומשתנה מגון לגון. שושנת, בראשונה חבצלת. בזמן שרוצה להזדוג עם המלך, נקראת חבצלת. אחר שנדבקה עם המלך עם אותן נשיקות, נקראת שושנה, משום שכתוב (שיר ה) שפתותיו שושנים. שושנת העמקים. שהיא משתנה ומשנה את גוניה, לפעמים לטוב, ולפעמים לרע. לפעמים לדין, ולפעמים לרחמים.

ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים וגו' (בראשית ב). בא ראה, שהרי בני אדם לא יודעים ולא מסתכלים ולא משגיחים, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם וכבד אותו בכבוד עליון, רצה ממנו להדבק בו, כדי שימצא יחידי, ובלב יחידי, ובמקום של דבקות יחידה, שלא ישתנה ולא יתהפך לעולמים באותו קשר האמונה היחידה, שהכל נקשר בו. זהו שכתוב ועץ החיים בתוך הגן.

ואחר כך סטו מדרך האמונה, ועזבו את העץ היחיד העליון מפל העצים, ובאו להדבק במקום שמשתנה ומתהפך מגון לגון, ומטוב לרע, ומרע לטוב, וירדו ממעלה למטה, ונדבקו למטה בשנויים רבים, ועזבו את העליון של הכל, שהוא

אבל ונקב שם ה' מות יומת, לא ונשא חטאו כמו לאלו, אלא מות יומת. מות בעולם הזה, יומת בעולם הבא. לאלה ונשא חטאו, משום שמבזה מעשי ידיו, מבזה את השמשים שלי שאני הפקדתי, ואסור הוא, אבל מיתה לא התחייבה בהם.

רבי שמעון היה הולך בדרך, והיו עמו רבי אלעזר ורבי אבא ורבי חייא ורבי יוסי ורבי יהודה. הגיעו לחריץ מים אחד. החליק רבי יוסי בכגדיו לתוך המים, אמר, הלואי שחריצי המים לא היו נמצאים. אמר לו רבי שמעון, אסור לך! שמש של העולם הוא, ואסור לנהג קלון בשמשו של הקדוש ברוך הוא, וכל שפן כשהם מעשים של אמת שנמצאים בהנהגות ההשגחה העליונה.

פתח ואמר, (בראשית א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. וירא אלהים את כל אשר עשה - סתם, אפלו נחשים ועקרבים ויתושים, ואפלו אותם שנראים מחבלי העולם, בכלם כתוב והנה טוב מאד, כלם שמשו העולם, מנהיגי העולם, ובני אדם אין יודעים.

עד שהיו הולכים, ראו נחש אחד הולך לפניהם. אמר רבי שמעון, ודאי זה הולך להרחיש לנו נס. רץ אותו נחש לפניהם ונקשר באפעה אחד בקשר הדרך, הסיטו (נלחמו) זה את זה ומתו. כשהגיעו, ראו את שניהם שוכבים בדרך. אמר רבי שמעון, ברוך הרחמן שהרחיש לנו נס, שהרי כל מי שמסתכל בזה כשהוא בקיומו, או שהוא מסתכל באדם, לא ינצל בודאי. כל שפן אם יקרב אליו. קרא עליו, (תהלים צא) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך. ובכל עושה הקדוש ברוך הוא את שליחותו, ואין לנו לנהג בזיון בכל מה שהוא עושה. ועל זה כתוב, (שם קמה) טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, וכתוב, יודוך ה' כל מעשיו.

סדר הלימוד ליום יח אייר [יום 225 בשנה]

רבי שמעון פתח, (שיר ב) אני חבצלת השרון שושנת העמקים. כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שהקדוש ברוך הוא משבח אותה, והיא משבחת אותו תמיד. וכמה שבחים וזמירות מתקינה למלך תמיד. אשרי חלקם של

באותו זמן כתוב, (שם כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים.

ברוך ה' לעולם אמן ואמן ימלך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת בהר

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ וגו'. רבי אלעזר פתח, (ויקרא ו) זאת תורת העלה היא העלה וגו'. פסוק זה בכנסת ישראל בארנו, שהיא עולה ומתחברת עם המלך הקדוש בזווג שלם.

היא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה וגו'. בא ראה, כיון שנכנס הלילה והשערים סתומים, הדינים התחתונים מתעוררים בעולם, והולכים ומשוטטים חמורים ואתונות וכלכים. חמורים הרי בארנו, וכלכים ואתונות לא משוטטים ולא הולכים, אלא בהם עושים כשפים לבני אדם, כמו בלעם, ופרשוה. אז כל בני העולם ישנים, והמזבח התחתון החיצון שורף.

בתצות הלילה מתעוררת רוח צפון, ומאותו המזבח התחתון יוצאת שלהבת אש, והשערים נפתחים, והדינים התחתונים מתכנסים לנקבים שלהם, ואותה שלהבת הולכת ומשוטטת, ושערי גן עדן נפתחים, עד שמגיעה (הבקר) אותה השלהבת, ומתחלקת לכמה צדדים של העולם, ונכנסת תחת כנפי התרנגול, והוא קורא.

אז הקדוש ברוך הוא נמצא בין הצדיקים, וכנסת ישראל משבחת את הקדוש ברוך הוא, עד שמגיע הבקר. כיון שמגיע הבקר נמצאים מספרים בסוד אחד, ויש לה נחת עם בעלה. זהו שכתוב על מוקדה על המזבח כל הלילה וגו'. עד הבקר, שהרי בבקר הדינים והשלהבות שוככים, ואז מתעורר אברהם בעולם, ומנוחה היא של הכל.

בא ראה, כיון שנכנסו ישראל לארץ, לא נמצאו בה הדינים התחתונים, וכנסת ישראל היתה בה במנוחה על פני הכרובים, כמו שנאמר, שכתוב (ישעיה א) צדק ילין בה. אז היתה לה נחת מהכל, שהרי ישראל לא ישנים עד שמקריבים את הקרבן של בין הערבים, ומסתלקים הדינים. והעולה היתה

אחד, ולא משתנה לעולמים. זהו שכתוב (קהלת ז) אשר עשה האלהים את האדם ישר והמה בקשו חשבנות רבים. והמה בקשו חשבנות רבים ודאי, אז התהפך לבם לאותו צד ממש, לפעמים לטוב, לפעמים לרע, לפעמים לרחמים, לפעמים לדין. כמו אותו הדבר שנדבקו בו ודאי. והמה בקשו חשבנות רבים, ונדבקו בהם.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: אדם, עזבת את החיים ודבקת במות. חיים, שכתוב ועץ החיים בתוך הגן, העץ שנקרא חיים, שמי שאוחז בו לא טועם טעם המות לעולמים, ונדבקת בעץ אחר - הרי ודאי מות הוא כנגדך. זהו שכתוב (משלי ה) רגליה ירדות מות וגו'. וכתוב (קהלת ז) ומוצא אני מר ממות את האשה. ודאי שנדבק למקום של מות, ועזב את המקום של חיים, משום כך נגזר עליו ועל כל העולם מות.

אם הוא חטא, מה חטאו כל העולם? אם תאמר שכל הבריות באו ואכלו מהעץ הזה ונלקח מכלם - לא כך. אלא בשעה שאדם עמד על רגליו, ראו אותו כל הבריות ופחדו מפניו, והיו נוסעים אחריו כמו עבדים לפני המלך, והוא אומר להם: אני ואתם, (תהלים צה) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו. וכלם באו אחריו. כיון שראו שאדם משתחוה למקום הזה ונדבק בו, כלם נמשכו אחריו, וגרם מות לו ולכל העולם.

אז השתנה האדם לכמה גוונים, לפעמים לטוב לפעמים לרע. לפעמים רגז, לפעמים נחת. לפעמים דין, ולפעמים רחמים. לפעמים חיים, לפעמים מות. ולא עומד בקיום תמידי באחד מהם, משום שאותו מקום גרם לו. ולכן נקרא להט החרב המתהפכת, מצד זה לצד זה, מטוב לרע, מרחמים לדין, משלום לקרב, היא מתהפכת לכל. ונקרא טוב ורע, שכתוב ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. **והמלך** העליון, המרחם על מעשי ידיו, הוכיח אותו ואמר לו, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, והוא לא קבל ממנו, ונמשך אחר אשתו ונתגרש לעולמים. שהרי האשה עולה למקום הזה, ולא יותר. והאשה גרמה מות לכל.

בא ראה, לעולם הבא כתוב, (ישעיה סה) כימי העץ ימי עמי. כימי העץ - אותו עץ שנודע.

והעל הזה לא שורה במי שפנות לאחר, ועל פן עבדים פטורים מעל מלכות שמים. ואם מהעל הזה הם פטורים, מכל השאר הם פטורים, שהרי השאר לא שורה על האדם, עד שנמצא עמו העל הזה, ומשום זה היו אוכלים ישראל במצרים חנם. אף כאן יצא לחפשי חנם, שהרי עבד היה, וכל מה שעשה - חנם הוא, בלי על מלכות שמים. ואף על גב שחנם היו מעשיו - יצא לחפשי, ותהיה לו מנוחה.

לאחר שהוא בחרות ונמצאת בו מנוחה, נותנים עליו על, מאותו מקום שהוציא אותו לחרות. ואם בן אדם יסרב לצאת לחרות, כמו שנאמר ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני וגו', הרי בודאי פגם את אותו מקום, שעזב על מלכות שלמעלה ולקח את על אדונו. ועל זה מה כתוב? והגישו אדניו אל האלהים והגישו אל הדלת וגו'. והגישו אדניו אל האלהים, אל האלהים סתם, אל אותו המקום שפגם אותו שגם בן נקרא אלהים.

ולאיזה מקום יקרב אליו? אל הדלת או אל המזוזה. משום שהמקום הזה הוא הפתח שלמעלה, ונקרא מזוזה, והרי נתבאר. וכיון שהוא התפון לפגם את המקום הזה, אותו פגם נשאר עמו בו בגופו. זהו שכתוב ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעלם. יהיה עבד תחת רגלי אדונו עד שנת היובל.

למה את אזנו? הרי פרשוה. אבל שמיעה תלויה במקום הזה, עשיה למעלה. ומשום שישאר אל, כשקרב להר סיני והיו באהבת לבם להתקרב לקדוש ברנך הוא, הקדימו עשיה לשמיעה, שהרי בראשונה השמיעה, ואחר כך עשיה. השמיעה תלויה בשמטה הזו. ועל זה שהוא פגם את השמיעה הזו, תפגם שמיעתו וישאר בו פגם, והוא לא ישאר עבד לאדונו, עד שיתקרב לאותו מקום שפגם, ויפגם הוא לפניו, וישאר בו אותו פגם. ומשום זה, והגישו אדניו אל האלהים סתם, כמו שבארנו. ועל זה, ושבתה הארץ שבת לה.

שיש שנים תזרע שדך וגו', ובשנה השביעת שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה. והרי פרשוה, שכתוב (שמות כג) והשביעת תשמטנה ונטשתה וגו'.

בוערת על המזבח, ואז היה לה נחת מהכל, ולא נמצא אלא אשה עם בעלה. זהו שכתוב כי תבאו וגו' ושבתה הארץ, מנוחה בודאי. ושבתה הארץ שבת לה, שבת לה' ממש.

עוד פתח רבי אלעזר, (שמות כא) כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד וגו'. משום שכל בן ישראל שנמול, שיש בו רשם קדוש, יש לו מנוחה בשמטה, שהרי שלו היא אותה שמטה, לנוח בה. וזו נקראת שבת הארץ, ודאי חרות יש בה. מנוחה בה. כמו ששבת היא מנוחת הכל, כך גם השמטה היא מנוחת הכל, מנוחה היא של רוח וגוף.

בא ראה, ה' היא מנוחת העליונים והתחתונים. משום כך, ה' עליונה, ה' תחתונה. מנוחת העליונים, מנוחת התחתונים. ה' עליונה, שבע שנים שבע פעמים. ה' תחתונה שבע שנים בלבדן. זו שמטה, וזה יובל.

ובשמים תבלים בדברים הכל אחד. משום כך ושבתה הארץ, באותה מנוחת הארץ צריכים העבדים מנוחה. ומשום כך, ובשביעית יצא לחפשי חנם. חנם, מה זה חנם? שלא נותן לאדונו כלום.

אלא סוד זה כאן למדנו, כתוב (במדבר יא) זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, בלי ברכה. שלא היה עלינו במצרים העל שלמעלה. בא וראה, עבדים פטורים מעל המלכות שלמעלה, ולכן פטורים מן המצוות. מה זה על מלכות שמים? אלא כאותו שור שנותנים עליו על בהתחלה כדי להוציא ממנו טוב לעולם. ואם לא מקבל עליו אותו על, לא עושה דבר. כך גם צריך לאדם לקבל עליו על בהתחלה, ואחר כך שיעבד בו בכל מה שצריך. ואם לא יקבל עליו את זה בהתחלה, לא יוכל לעבד.

זהו שכתוב, (תהלים ב) עבדו את ה' ביראה. מה זה ביראה? כמו שנאמר (שם קיא) ראשית חכמה יראת ה', וזו מלכות שמים. ומשום כך, על מלכות שמים. ועל כך זו היא הראשית של הכל. מי מוכיח? תפלה, בהתחלה של יד, משום שבזה הוא נכנס לשאר הקדשה. ואם זה לא נמצא אצלו, לא שורה עליו קדשה למעלה, משום זה כתוב, (ויקרא טז) בזאת יבא אהרן אל הקדש וגו'.

בשנת היובל הזאת תשובו וגו'. כל אחד יחזור בו לדרגה שלו, שנשמתו אֲחוּזָה מִשָּׁם, כְּמוֹ שֶׁבְּאֲרוּהָ (קהלת יב) וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים וְגו'.

שְׂמִינָה – שְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה, שֶׁהִיא מִשְׁבַּע שָׁנִים. יוֹבֵל – הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, בִּינָה, הִיא לְחֻמְשֵׁים שָׁנִים, וּבָהּ מִתְיַחֲסִים יִשְׂרָאֵל בִּיצִיאָתָם מֵהַגְּלוּת. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשׁוּב. כְּגוֹן שִׁיצִיאַת מִצְרַיִם שְׂאוֹתָם בְּעֲלֵי תוֹרָה בָּהּ, נֹאמֵר בָּהֶם (שמות יג) וְחֻמְשֵׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וּפְרָשׁוּהָ אֶחָד מִחֻמְשֵׁים.

וּשְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה הִיא גְּאֹלֶת בְּתֵי עָרֵי חוּמָה נֹאמֵר בָּהּ, וּבְתֵי עָרֵי הַחֲצָרִים. שְׁשָׁנֵי בְּתֵים יֵשׁ בְּלִב: אִם הֵם מִבְּעֲלֵי תוֹרָה, הֵם נִקְרָאִים בְּתֵי עָרֵי חוּמָה, כְּמוֹ שֶׁנֹּאמֵר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, (שם יד) וְהַמִּים לָהֶם חוּמָה מִימִינָם וּמִשְׂמָאלָם. לְאַחֲרֵים שְׂאִינָם בְּעֲלֵי תוֹרָה, נִקְרָאוּ בְּתֵי הַחֲצָרִים.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָרִי מִצְּאֲנוּ חֲצָרִים שֶׁנֹּאמֵר בּוֹ (אסתר ה) וַתַּעֲמֵד בַּחֲצַר בֵּית הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נִכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ. וּבְכָל מְקוֹם הַמֶּלֶךְ סִתָּם, זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וַתַּעֲמֵד, אֵינן עֲמִידָה אֶלָּא תַפְלָה. נִכַח בֵּית הַמֶּלֶךְ, נִכַח בֵּית הַמְּקַדָּשׁ, שְׁכָל יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְהַתְּפַלֵּל תַּפְלָתָם לְשֵׁם וּלְהִיּוֹת נִכַח בֵּית הַמְּקַדָּשׁ. מִי זֶה כָּאֵן חֲצַר הַפְּנִימִית? וְדַאי שָׁנִים הֵם חֲצָרוֹת בֵּית ה'.

אָמַר לוֹ הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁנֵי חֲצָרִים, הֵם הַחֲצִיּוֹנִיִּים שֶׁל הַלֵּב, וְהֵם שְׁנֵי אֲזֵנִים שֶׁל הַלֵּב. וּשְׁנֵי בְּתֵים פְּנִימִיִּים, שְׁנֵי בְּתֵי הַלֵּב. וּשְׁנֵים הֵם הַבְּתֵים הַפְּנִימִיִּים, וּשְׁנֵים הֵם בְּתֵים חֲצִיּוֹנִיִּים. וּבְזִמְנָן שִׁיחָה פָּרְקָן, תִּהְיֶה גְּאֹלָה לְכֻלָּם, לְאוֹתָם הַקְּרוֹבִים לְלֵב, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, וְלֹאֲלֵה הַרְחוקִים שֶׁהִתְקַרְּבוּ. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (ישעיה נז) שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחֵק וּלְקְרוֹב. וּפְרָשׁוּהָ, לְרַחֵק מִעֲבָרָה, וּלְקְרוֹב מִמְּצוּנָה.

בְּאוֹתוֹ זִמְנָן מְצוּנָה לְתַקְּעַ בְּשׁוֹפָר בְּיוֹבֵל. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שם יח) כְּנִשְׂא נִס הָרִים תִּרְאוּ וְכַתְּקַע שׁוֹפָר תִּשְׁמְעוּ. כְּמוֹ שֶׁבְּתַקִּיעַת שׁוֹפָר הַיּוֹבֵל כָּל הָעֲבָדִים יוֹצְאִים לְחֵרוֹת, כֶּךָ בְּגֹאֲלָה הָאֲחֵרוֹנָה בְּתַקִּיעַת שׁוֹפָר מִתְּכַנְּסִים כָּל יִשְׂרָאֵל מֵאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, שֶׁהֵם עֲבָדֵי הַיּוֹבֵל. שֶׁבְּעֲלֵי תוֹרָה, יֵשׁ בָּהֶם עֲבָדִים עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס, וְנִקְרָאִים עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ

מֶה הַטַּעַם וְאֶכְלוּ אֲבִינֵי עֵמֶךָ? מִשׁוֹם שֶׁהָעֲנִיִּים תְּלוּיִים בְּמְקוֹם הַזֶּה, וּמִשׁוֹם זֶה תִּשְׁאִיר אוֹתָם לְאֶכֶל. וְעַל זֶה, מִי שֶׁמָּרַחַם עַל הָעֲנִי, נוֹתֵן שְׁלוֹם בְּכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, וּמוֹסִיף בְּרָכָה לְעוֹלָם, וְנוֹתֵן שְׂמִחָה וְכֹחַ לְמְקוֹם שֶׁנִּקְרָא צְדָקָה, לְהוֹרִיק בְּרָכָה לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, וּבְאֲרָנוּ.

רַעִיָּא מֵהִימְנָא

וּבִשְׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן וְגו'. מְצוּנָה זֹאת לְשַׁבַּת בִּשְׁנָה הַשְּׁבִיעִית, וְלֹאֲחֲרֶיהָ לְשַׁבַּת בְּשַׁבְּעֵי, וְאַחֲרֶיהָ לְהַשְּׁמִיט כְּסָפִים בְּשַׁבְּעֵיתָ, וְאַחֲרֶיהָ לְמְנוֹת שְׁבַע שָׁנִים שְׁבַע פְּעָמִים וְהָיוּ לָךְ יָמֵי שְׁבַע שַׁבְּתוֹת הַשָּׁנִים תִּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה. כָּאֵן הַסּוּד שֶׁל כָּל הַשְּׁבִיעִיּוֹת, מִצַּד הַשְּׂכִינָה שֶׁנִּמְצְאָתָ שְׁבַע, מִצַּד הַצְּדִיק שֶׁהוּא שְׁבִיעֵי לְבִינָה, וְהִיא בַת שְׁבַע, מִצַּד הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁנֹּאמֵר בָּהּ (תהלים קיט) שְׁבַע בַּיּוֹם הַלְּלִיתִיךָ.

שְׁבַע שְׁמוֹת הֵם אֲבָגִית"ץ, וּבָהֶם אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, כָּלֵל הָאוֹתִיּוֹת וְהַתְּבוֹת הֵם תִּשַׁע וְאַרְבָּעִים, הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה שְׁנַת הַחֻמְשֵׁים שָׁנָה, שְׁבָה וְנִקְרָאָתָם דְּרוּר. בָּהּ תִּהְיֶה שְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה, דְּרוּר פְּדוּת וּשְׂכִינָתָה לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁנֹּאמֵר בָּהֶם וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעֶפֶר הָאָרֶץ.

לְכָל סְפִירָה מֵהַשְּׁבַע הִלְלוּ שֵׁשׁ כְּנָפִים, שֶׁהֵן שֵׁשׁ אוֹתִיּוֹת לְכָל אַחַת. וּבָהֵן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (וּשְׂכִינָתוֹ) בְּכָל סְפִירָה מֵהַשְּׁבַע הִלְלוּ, (ישעיה ו) בְּשְׁתַּיִם יִכְסֶה פָּנָיו וּבְשְׁתַּיִם יִכְסֶה רַגְלָיו וּבְשְׁתַּיִם יַעֲוֹפֶף, וּבִינָה הִיא אַחַת, וְהַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה הִיא שְׁבַע, וְלִמְעָלָה מִבִּינָה אַחַת וְאַחַת – הָרִי עֶשֶׂר סְפִירוֹת. שְׁתַּיִם, ג', וד', וה', וו', וז'.

כָּאֵן וַיִּלְךְ הַלּוּף וְגַדֵּל. מִצַּד זֶר – וְהַמִּים הָיוּ הַלּוּף וְחִסּוֹר, מִתֵּי? בְּמְקוֹם שֶׁהַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה שׁוֹרָה כְּז'. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (בראשית ח) וַתִּנַּח הַתִּבָּה בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי, זֶה הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. בְּשַׁבְּעָה עֶשֶׂר יוֹם לַחֲדָשׁ, הִיא הַשְּׁבִיעִית וְהַעֲשִׁירִית.

שְׁעוֹלָה בָּהֶם אֶהְיֶה, שֶׁהִיא בִּינָה, שְׁנַת הַיּוֹבֵל, הִיא אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה, פְּעָמִים אֶהְיֶה חֲשׁוֹן מ"ב, וּשְׁמוֹנָה אוֹתִיּוֹת בָּהֶם חֻמְשֵׁים, שֶׁבָּהֶם מְצוּנָה לְחֻשָּׁב שְׁנַת הַיּוֹבֵל. וּבּוֹ מְצוּנָה לְחֻזָּר לְאַחֲזָתוֹ בְּיוֹבֵל,

מ"ב - המועל בהקדש, קרן וחמש. מ"ג - (להביא החוטא קרבן חטאת על חטאו) קרבן חטאת. מ"ד - אשם תלוי על ספקו. מ"ה - קרבן אשם ודאי, על הידוע. מ"ו - קרבן עולה ויורד. מ"ז - קרבן סנהדרין גדולה שטעו. מ"ח - להקריב הזב אחר שיטטה. מ"ט - קרבן זבה אחר שתטהר. נ' - קרבן יולדות. נ"א - קרבן מצרעים. משם ואילך שאר המצוות.

בעלי הישיבות, בשבועה עליכם, אל תזונו ממני עד שאתקין קרבנות לקדוש ברוך הוא, שהשכינה היא קרבן לה' בכל איבר ואיבר של המלך, בחבור שלם, בזכר ונקבה. בכל האיברים, שהם: מהם בראש, עינים בעינים, אזנים לגבי אזנים, חטם בחטם, פנים בפנים, פה בפה, כגון (מלכים-ב ד) וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו. ובזה היה מחיה את הילד. וכך ידי המלך עם ידי הגבירה, גוף בגוף, בכל איבריו. קרבן שלם.

שכן אדם בלי אשה הוא חצי גוף, ואין השכינה שורה עליו. כף (פאשר) הקדוש ברוך הוא, הוא איננו בקרבן עם השכינה, בכל ישראל, שהם אנשי מדות, שהם האיברים שלה. עלת העלות לא שורה שם, וכאלו לא היה הקדוש ברוך הוא אחד, מאחר שהוא אינו עם שכינתו. ובחוצה לארץ, שהשכינה מרחקת מבעלה, נאמר, כל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה. משום שאין שם קרבנות בחוצה לארץ. ובזמן שהקדוש ברוך הוא יתקרב עם שכינתו, יתקיים בו הפסוק הזה, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ועלת העלות שורה עליהם.

אף על גב שתקנו האבות תפלות במקום קרבנות, זה הוא לקרב נפשות ורוחות ונשמות, שהם שכליים לקדוש ברוך הוא ושכינתו כאיברים לגבי הגוף. אבל מצד הכסאות והמלאכים, שהם גופים ואיברים שמחוץ למלך ומהגבירה, אין שם קרבן. ולכן נאמר בפסא, (שמות יז) ויאמר כי יד על כס יה. (כס, חסר מכס א') (ה"ו חסר משם) (ירמיה יז) כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו. והאיברים בפרוד מהגוף. הוא בפנים, והם בחוץ. זהו שכתוב הן אראלם צעקו חצה, חצה ודאי.

והגבירה. אבל בני המלך הקדוש - (שמות יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי, שהם כנפי חיות המרכבה.

מצוה אחר זו - לתת ללוים ערים לשבת. ומשום שהם לא השתתפו בעגל, הקדוש ברוך הוא חלק אותם אליו, שיהיו מנגנים לו בכמה מיני נגון. שכהנים בעבודתם, ולוים לשירם ולזמרם, וישראל לנניהם. כהנים בעבודתם, שיש שם כמה מצוות.

מצוה אחת - לעשות שמן המשחה. ב' - לויים שומרים במקדש. ג' - ישראל לירא מן המקדש. ד' - עבודת הלוים בבית המקדש. ה' - להקטיר קטרת פעמים. ו' - כהנים תוקעים בחצוצרות במקדש. ז' - לקדש זרע אהרן במקדש. ח' - ללבש בגדי כהנה במקדש. ט' - רחיצת ידים ורגלים לעבד במקדש.

י' - להיות הכהנים עושים קרבנות במקדש. י"א - לפדות פסולי המקדשים. י"ב - קרבן היולדת ביום השמיני. י"ג - למלח קרבנות במקדש. י"ד - לעשות העולה כמשפטה. ט"ו - לעשות החטאת כמשפטו. ט"ז - אכילת קדשים כמשפט לכהנים. י"ז - אכילת שיירי מנחות. ח"י - לעשות מנחות כמצותן. י"ט - להביא קרבנות לבית המקדש. כ' - להביא נדר או נדבה לבית המקדש. כ"א - להביא קרבנות קדשים, תמורות וולדות. כ"ב - להקריב שני תמידין כהלכתן. כ"ג - להדליק אש תמיד על המזבח.

כ"ד - לעשות תרומת הדשן. כ"ה - להדליק נרות המנורה. כ"ו - להקריב מנחה בכל יום. כ"ז - להקריב מוסף בשבת. כ"ח - להסדיר לחם ולבונה. כ"ט - להקריב קרבן מוסף בראש חודש. ל' - להקריב בשבעת ימי הפסח. ל"א - להקריב ביום העמר כבש לעולה. ל"ב - להקריב (קרבן) העמר (הינו ספירת העמר). ל"ג - להקריב קרבן מוסף בשבועות. ל"ד - להקריב שתי הלחם בשבועות. ל"ה - להקריב מוסף בראש השנה. ל"ו - להקריב מוסף ביום הכפורים. ל"ז - להקריב מוסף בשבעת ימי הקצף. ל"ח - להקריב מוסף בשמיני עצרת. ט"ל - לשרף את הנותר באש. מ' - לשרף קדשים שנטמאו. מ"א - לעבד כהן גדול ביום הכפורים.

שֶׁהֵן נְשָׁמוֹת שֶׁל בְּעָלֵי מְדוּת. נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל. חֲכָמִים. נְבוֹנִים. חֲסִידִים. גְּבוּרִים. אֲנָשֵׁי אֱמֶת. נְבִיאִים. צַדִּיקִים. מְלָכִים. כָּלֶם מְאַצִּילוֹת, שֵׁישׁ אַחֲרֵים שֶׁל בְּרִיאָה.

שֶׁהַשְּׂכִינָה היא קָרְבָן, שְׁמֵן הַמְשָׁחָה. מִימֵין שְׁמֵן לְמֵאוֹר, כְּגוֹן (בראשית א) אֶת הַמֵּאוֹר הַגָּדֹל. שְׁמֵן מְשַׁחַת קֹדֶשׁ הוּא מֵצַד הַשְּׂמָאל, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ וְקִדְשָׁתָ אֶת הַלְוִיִּם. שְׁמֵן כְּתִית הוּא מֵצַד שֶׁל צַדִּיק, שֶׁהוּא כּוֹתֵשׁ כְּתִישׁוֹת מְאִיבָרִים, שֶׁהֵם זֵיתִים, לְהוֹרִיד שְׁמֵן לְגִבֵּי פְתִילָה, פְּתִיל תְּכֵלֶת. וְהַגְּבוּרָה מְשֵׁם הִיא יִרְאָה, וְלוֹיִם שׁוֹמְרִים הַמְקַדְּשׁ.

וּמְשֵׁם מְצוּהָ לִירֵא מִן הַמְקַדְּשׁ, וְהִיא מְצוּת עֲבוֹדַת הַלְוִיִּם בַּמְקַדְּשׁ בְּעֲשָׂרִים וְאַרְבַּע מְשֻׁמְרוֹת לְוִיִּם שֶׁבָּהֶן הָיוּ מְזַמְרִים לְוִיִּים בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה לְפָנֶיךָ לְהַעֲלוֹת שְׂכִינָה, שֶׁהִיא שִׁירָה וְזִמְרָה, בְּהֵם לְה'. כִּי עִם שִׁירָה וְזִמְרָה – כִּי, כְּחֻשְׁבוֹן יְהוָה. וְלֹאֲחֲרֶיהָ מְצוּהָ, הִיא מְצוּת קְטָרֶת תָּמִיד לְקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַקְטָרֶת כְּקָרְבָן.

וְהַפְּשִׁיט אֶת הָעֵלָה וְנִתַּח אֶתָּה לְנִתְחִיָּה. וְאַמּוּרִים וּפְרָדִים שֶׁהֵם מִתְעַפְּלִים כָּל הַלֵּילָה, הֵם כְּפָרַת אִיבְרֵי הַגּוֹף שֶׁלּוֹ וְנִפְשׁוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁרְפוּ בְּגִיהֶנֶם, וְלֹא יִמָּסְרוּ בְּיַד מְלֹאךְ הַמּוֹת. וּמְשׁוּם שֶׁבֶן אָדָם חָטָא בְּיַצַּר הָרַע, שֶׁהוּא צְפוּנִי, כִּף שֶׁחִיטָּתוֹ בְּצָפוֹן, לְהַצִּילוֹ מֵאוֹתוֹ צְפוּנִי.

וּבְקָרְבָנוֹת, קַח בָּהֶם קֶל וְחִמֵּר מִנְּבִיאִים. שֶׁאֵף עַל גַּב שֶׁהַתּוֹרָה הִיא שֵׁם יְהוָה, וְהַנְּבוּאָה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ישעיה ג) רוּחַ ה' תְּנִיחֵנוּ – עִם כָּל זֶה, לֹא כָּל בְּעָלֵי תּוֹרָה שְׁקוּלִים, וְלֹא כָּל הַנְּבִיאִים שְׁקוּלִים, שֵׁישׁ נְבִיאִים שֶׁנְּבוּאָתָם בְּלִבוּשֵׁי הַמְּלָךְ, וְכִף הִיא תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּיהָ, כְּמָה בְּעָלֵי סְפָקוֹת וּפְרוּקִים בְּלִבוּשׁ הַמְּלָךְ.

וַיֵּשׁ אַחֲרֵים שְׁעוּלִים יוֹתֵר בְּאִיבְרֵי גּוֹף הַמְּלָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם וְאַרְאֶה, וְרֵאִיתִי, בְּמֵרָאָה – בְּעֵינַיִם. (חבקוק ג) ה' שִׁמְעֵתִי שִׁמְעֵךְ יִרְאֵתִי – בְּשִׁמְעֵךְ. יַחְזְקָאֵל, הַסֵּתְכָלּוֹתוֹ וְנְבוּאָתוֹ מֵהַעֵינַיִם. חֲבִקּוּק מֵהַזְּנוּנִים, בְּשִׁמְעֵךְ. וְלִכֵּן רָאָה יַחְזְקָאֵל כָּל מְרָאוֹת הַמְּרַכְּבָה הָאֵלָה בְּרֵאִיָּה, בְּעֵינַי הַשְּׂכָל. חֲבִקּוּק בְּשִׁמְעֵךְ. וַיֵּשׁ נְבִיא שֶׁנְּבוּאָתוֹ בְּפִיהָ, זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּגַע עַל פִּי. נְבוּאָה אַחֲרַת מְרִיחַ הַחֹטֵם, זֶהוּ

יְהִי רְצוֹן שְׁלֹךְ, לְהַחְזִירֵנוּ לְבֵית הַמְקַדְּשׁ, לְקַיֵּם הַתְּפִלָּה שֶׁבְּאַרְוֶה הַקְּדוּמוֹנִים: יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וְאַלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתְּעַלְנוּ בְּשִׁמְחָה לְאַרְצֵנוּ, וְתִטְעֵנוּ בְּגְבוּלָנוּ, וְשֵׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קְרָבָנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ תְּמִידִין כְּסִדְרָן, כָּל אֶחָד בְּסִדּוּרוֹ, וּמוֹסָפִים פְּהִלְכָתֶם. שְׁפַעַת מְחוּץ לְאַרְץ אֵין שֵׁם קְרָבָנוֹת, כְּמוֹ הַגּוֹפִים שֶׁל הַבְּרִיאָה, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינָתוֹ, מֵצַד הָאַצִּילוֹת שֶׁלוֹ, אֵין שֵׁם פְּרוּד וְהַפְּרָדָה. שֶׁהַשְּׂכִינָה הִיא יַחּוּדוֹ וּבְרַכְתּוֹ וְקִדְשָׁתוֹ, וְלֹא נִקְרָאת גּוֹף אֲלֵא כְּשֶׁהִתְגַּשְׁמוּ בְּכִסּוּאוֹת. וּמִלְּאֲכֵי הַבְּרִיאָה כְּמוֹ נְשָׁמָה שֶׁמִּתְלַבֶּשֶׁת בְּגוֹף שֶׁפֶל. וְלִכֵּן, כְּשֶׁהַשְּׂכִינָה הִיא מְחוּץ לְהֵיכַל בֵּית הַמְקַדְּשׁ וּמְחוּץ לְכִסּוּאוֹתֶיהָ, כְּבִיכּוֹל כְּאֵלוֹ לֹא הִיָּתָה אֶחָד עִמּוֹ.

מֵצַד הַכִּסֵּא הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא גּוֹף לְקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַמְּלָאֲכִים שֶׁתְּלוּיִים מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ אִיבְרִים שֶׁתְּלוּיִים מִן הַגּוֹף, שֶׁהֵם זְכָרִים. וְהַנְּשָׁמוֹת שֶׁנֶּגְזְרוּ מִמֶּנּוּ זְכָרִים. הַכִּסֵּא הַשְּׂנִי גּוֹף הַשְּׂכִינָה, וְכָל הַנְּשָׁמוֹת שֶׁתְּלוּיִים מִמֶּנּוּ נְקִבּוֹת, וְהַמְּלָאֲכִים שֶׁתְּלוּיִים מֵאוֹתוֹ כִּסֵּא נְקִבּוֹת, וְקָרְבָתָם לְקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינָתוֹ.

כִּף יַחּוּד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינָתוֹ, אֵף עַל גַּב שֶׁהֵם כְּנִשְׁמוֹת לְגִבֵּי הַכִּסֵּא וְהַמְּלָאֲכִים, כִּף הֵם לְגִבֵּיךָ עֵלֶת הָעֵלוֹת, כְּגוֹף, שֶׁאַתָּה הוּא שֶׁמִּיַּחַד אוֹתָם וּמְקָרְב אוֹתָם, וְלִכֵּן אֲמוֹנְתָךְ בָּהֶם, וְאַתָּה אֵין נְשָׁמָה עֲלֶיךָ, שֶׁתְּהִיָּה אֶתָּה כְּגוֹף אֵלֶיךָ, שֶׁאַתָּה הוּא נְשָׁמָה לְנִשְׁמוֹת, וְאֵין נְשָׁמָה עֲלֶיךָ, וְלֹא אֵלוֹהַ עֲלֶיךָ. אֶתָּה מְחוּץ לְכָל, וּבַתּוֹךְ הַכָּל, וְלִכֵּן צַד, וְלִמְעַלָּה מֵהַכָּל, וְלִמְטָה מֵהַכָּל. וְאֵין אֵלוֹהַ אַחֵר לְמְעַלָּה וְלִמְטָה וּמְכָל צַד, וּמִתּוֹךְ עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת, שֶׁמֵּהֶם הַכָּל, וּבָהֶם הַכָּל תְּלוּי, וְאַתָּה בְּכָל סְפִירָה, בְּאַרְכָּה וּרְחִבָּהּ, לְמְעַלָּה וְלִמְטָה, וּבֵין כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה, וּבְעֵבֵי כָּל סְפִירָה וּסְפִירָה.

וְאַתָּה הוּא שֶׁמְקָרְב אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשְׂכִינָתוֹ בְּכָל סְפִירָה וּסְפִירָה, וּבְכָל הַעֲנָפִים שֶׁל הַמֵּאוֹרוֹת שֶׁתְּלוּיִים מֵהֶם, כְּעֲצָמוֹת, וְגִידִים, וְעוֹר, וּבֶשֶׂר, הַתְּלוּיִים מִן הַגּוֹף. וְאַתָּה אֵין לָךְ גּוֹף, וְלֹא אִיבְרִים, וְאֵין לָךְ נְקִבָּה. אֲלֵא אֶחָד בְּלִי שְׂנִי. יְהִי רְצוֹן שְׁלֹךְ, שֶׁתְּקָרְב אֶתָּה אֶת הַשְּׂכִינָה לְקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָל הַדְּרָגוֹת שֶׁהֵן אַצִּילוֹת שְׁלָה,

הבהמות, ומאכל עבדים ושפחות של בית המלך, ואפלו של כלבים ושל חמורים וגמלים, לקיים בה ומלכותו בכל משלה. ומנין לנו שעל ידיה מתחלק הכל? שכתוב ותתן טרף לביתה וחק לנערתיה.

משום שהקדוש ברוך הוא בן י"ה, ו' בן י"ה, כולל י"ה"ו. ושלמותו ה', היא עולה ליהו"ה. קרבן ליהו"ה. שלמים לה'. קרבותו, שלמותו, שבו השלים י"ה"ו, להיות יהו"ה.

והכל חוזר בו, ולכן (שמות כב) זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו, שלא נותן שלטון לצד האחר בקרבן, שכל אלהים אחרים הם עולם הפרוד, ואין להם קרבה ויחוד, והקדוש ברוך הוא הפרידם משמו כמו שהפריד חשך מאור. זהו שכתוב (בראשית א) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. ומי שמקרב לקדוש ברוך הוא מה שהפריד, כמי שקרב טמאת הנדה לבעלה, וזהו סוד (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה.

ולא תגלה ערותה הזו - קרוב, שכל העריות שקולים לעבודה זרה של כל הצדדים האחרים, עליהם נאמר (בראשית י) מאלה נפרדו איי הגוים בארצתם. וכתוב, ללשנתם בארצתם בגויהם. כי שם בלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה'. וכל מי שמקריב שום קרבן לצדדים האחרים, הקדוש ברוך הוא מפרישו משמו, ואין לו חלק בשמו, שהקדוש ברוך הוא בחר בישראל מכל שאר אמות, זהו שכתוב ובך בחר ה'. וחלקם מהם לחלקו, זהו שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו.

ולבן נתן להם תורה משמו. (שמות ג) זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר, והרי פרשוה, י"ה עם שמי - שס"ה. ו"ה עם זכרי - רמ"ח. בכל מצוה ומצוה קושר את ישראל בשמו, להיות כל איבר ואיבר שלהם חלק גורלו וירשתו, ולכן זבח לאלהים יחרם וכו'.

צריכים ישראל לשתף את ה' בהליכתם, ביקיצתם. זהו שכתוב (משלי ו) בהתהלכך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחך. קם אותו תלמיד והשתטח לפניו ואמר: אשרי הוא חלקו של מי שזוכה לשמע דברים אלה, כלם שם ה' בכל צד, ולא יוצא ממנו החוצה בכל צדו. (ע"כ רעיא מהימנא).

שכתוב (יחזקאל ב) ותבא בי הרוח. ויש שנבואתו ביד, זהו שכתוב (הושע יב) וכיד הנביאים אדמה. ואחרים לפנים בחיי המלך, ואחרים לפני ולפנים.

וכך בתורה, פשטי"ם, ראיו"ת, דרשו"ת, סודו"ת של סתרי תורה, ולמעלה סתרי סתרים לה'. כך בקרבנות, אף על גב שקרבנות כלם ליהו"ה, הוא לוקח הכל ומחלק את הקרבנות למחנותיו. מהם מחלק לכלבים, אותם קרבנות פסולים, שנותן אותם לסמא"ל הכלב ולמחנותיו, ולכן היתה יורדת דמות כלב. ומהם לשדים, שיש בהם כבהמות, ומהם כמלאכי השרת, ומהם כבני אדם. לאותם שמעשיהם כשדים, מחלק קרבנותיהם לשדים.

אלה שמעשיהם כמלאכים, מחלק את קרבנותיהם למלאכים. זהו שכתוב, (במדבר כח) את קרבני לחמי לאשי. שאותם קרבנותיהם לא תלויים בבהמות. שקרבנות של בהמות הם של עמי הארץ. אותם קרבנות (של מלאכים) של בני אדם - תפלות ומעשים טובים. הקרבנות של תלמידי חכמים, בעלי מדות, אלה בעלי סודות תורה והסתרים הגנוזים שבהם, הקדוש ברוך הוא יורד בעצמו לקבל את קרבנותיהם, שהיא תורת ה' תמימה, שכינה קדושה, מעשר מדות.

ותלמידי רבותינו, אותם הדברים שלהם כמו אכילת שיירי מנחות. ויש אחרים שמתגברים עליהם, שתורתם כאכילת מנחות עצמן, ולא שיירי מנחות. ויש אחרים שתורתם אכילת קדשים, מאכלים מכמה מינים למלך. ואת כל המנחות של מאכלים של קרבנות צוה הקדוש ברוך הוא להקריב לו כלם בביתו, שהיא השכינה. וזוהי המצוה להקריב קרבנות בבית הבחירה, לקיים (ירמיה ט) כי אם בזאת יתהלל המתהלל וגו'.

למלך שעבדיו ושריו ושליטי מלכותו שולחים לו כמה דורונות. אמר: מי שרוצה לשלח לי דורון, לא ישלח, רק בידי הגבירה, לקיים בה (תהלים קג) ומלכותו בכל משלה. ומשום זה נקראת השכינה קרבן לה', עלה לה', אשם לה', ואפלו קרבן נדות ויולדות ומצרעים וזבים וזבות, הכל צריך להקריב לה' ושכינתו, ואחר כך היא מחלקת לכל. זהו שכתוב (משלי לא) ותתן טרף לביתה וחק לנערתיה. ואפלו מזון החיות, כגון קרבן שעורים מאכל

זהר

וכי תאמרו מה נאכל וגו'. רבי יהודה פתח, (תהלים לז) בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. לעולם יהיה בן אדם זהיר ברבונו, וידבק לבו באמונה העליונה כדי שיהיה שלם עם רבונו. שכשיהיה שלם עמו, לא יוכלו להזיקו כל בני העולם.

בא ראה, בטח בה' ועשה טוב, מה זה ועשה טוב? אלא כך שנינו, במעשה שלמטה מתעורר מעשה שלמעלה. והרי פרשוה, ועשיתם אתם - כביכול אתם תעשו אותם, משום שבאותה התעוררות שלכם שאתם עושים למטה, מתעורר למעלה, ועל זה כתוב ועשה טוב, ואין טוב אלא צדיק, שכתוב (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב. כיון שאתם עושים את זה, ודאי שהטוב הזה יתעורר, ואז שכן ארץ ורעה אמונה, והכל אחד.

שכן ארץ, ארץ העליונה, שהרי אין לה בעולם שיכול לשרות עמה עד שיתעורר הטוב הזה אליה. כיון שמעורר אותו, כביכול הוא עושה אותו, ואז שכן ארץ, שרה בתוכה ואכל פריה, השתעשע עמה. ורעה אמונה, זו ארץ, והכל אחד, כמו שנאמר (תהלים צב) ואמונתך בלילות. ורעה אמונה, הנהיגה בכל רצונך.

ואם לא תתעורר כנגדה, הטוב הזה מתרחק ממנה, ואל תתקרב אליה, אל תתקרב לתוך כבשן אש יוקדת. ואם תקרב אליה - בפחד, כמי שפוחד מן המות, שהרי אז האש דולקת ושורפת את העולם בשלהבותיה. וכיון שמתעורר כנגדה הטוב הזה, אז הוא שורה בתוכה, ואתה אל תפחד ממנה. אז - (איוב כב) ותגזר אמר ויקם לה ועל דרכיה נגה אור.

בא ראה, בני האמונה מנהיגים את זאת לרצונם בכל יום. מי הם בני האמונה? אותם שמעוררים הטוב הזה כנגדו, ולא חס על שלו, ויודעים שהרי הקדוש ברוך הוא יתן לו יותר, כמו שנאמר (משלי יא) יש מפזר ונוסף עוד. מה הטעם? משום שזה מעורר ברכות כנגדו, ולא יאמר: אם אתן את זה עכשו, מה אעשה למחר? אלא הקדוש ברוך הוא נותן לו ברכות עד בלי די, כמו שבארוה.

ומשום כך, וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעת וגו', מה כתוב? וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים. ועשת! ועשתה היה צריך להיות! מה זה ועשת? אלא להוציא ה', שיש לה שמטה ומנוחה ולא עושה מעשה. כתוב (שמות טז) ראו כי ה' וגו', נתן לכם ביום הששי לחם יומים וגו'. כגון זה, וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית וגו'.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך, פגעו באותו הר, מצאו שני גברים שהיו הולכים. בין כך ראו איש אחד שהיה בא, ואמר להם: בבקשה מכם, תנו לי מזון פת לחם, ששני ימים אלה שתעיתי במדבר ולא אכלתי דבר. נשמת אחד מאותם שני גברים, והוציא מזונו שהוא הביא לדרך, ונתן לו והאכיל והשקה אותו. אמר לו חברו: מה תעשה עם המזון, שהרי אני את שלי אני אוכל? אמר לו: ומה על שלך אני הולך? ישב אצלו אותו עני, עד שאכל כל מה שהיה אצלו, ואותו לחם שנשאר נתן לו לדרך, והלך לו.

אמר רבי חייא, לא רצה הקדוש ברוך הוא שדבר זה יעשה על ידינו. אמר רבי יוסי, אולי נגזר דין על אותו איש, ורצה הקדוש ברוך הוא להזמין לפניו את זה כדי להצילו. בעוד שהלכו, התעייף אותו איש בדרך. אמר לו חברו: ולא אמרתי לה שלא תתן לחם לאחר? אמר רבי חייא לרבי יוסי, הרי מזון עמנו, נתן לו לאכל. אמר רבי יוסי, התרצה להוציא ממנו את הזכות? גלף ונראה, שהרי בודאי בצורת פניו של זה, הדפוס של המות נאחז, ורצה הקדוש ברוך הוא לזמן זכותו כדי להצילו.

בין כך ישב אותו האיש וישן תחת אילן אחד, וחברו התרחק ממנו וישב בדרך אחרת.

סדר הלימוד ליום יט אייר [יום 226 בשנה]

אמר רבי יוסי לרבי חייא, כעת נשב ונראה, שודאי הקדוש ברוך הוא רוצה להרחיש לו נס. קמו ויחכו. בין כך ראו צורה אחת של שלהבות עומדת לפניו. אמר רבי חייא, אוי על אותו האיש, שעכשו ימות. אמר רבי יוסי, אשרי אותו האיש, שהקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס. בין כך ירד מאילן אחד

בצדקה, וכל בני העולם נזונים בזכותם, בהם ממש. והם לא יכולים להתפרנס מהם ממש, מפני שכל מי שמשתדל בתורה, משתדל באילן החיים שכל בני העולם מתפרנסים ממנו.

נמצא שהתלמידי חכמים מעוררים מזון לעולם ושלום. אם לכל בני העולם מתעורר מזון, מדוע להם לא מתעורר? אלא תלמיד חכם הוא אילן החיים ממש, ואילן החיים לא נזון אלא מן העולם הבא, והעולם הבא לא נמצא בעולם הזה, אלא לאחר שעולה לעולם ההוא, אז נזון ממנו ונשרש שרשיו עליו. עכשו אוכלים מפרי עץ החיים. ומה הוא? אותו מקום שנמצא אצל הענינים, והוא נקרא (בראשית ג) פרי העץ אשר בתוך הגן. ועל זה אוכלים מהפרי הוא בעולם הזה.

ועל זה למדנו, הם נזונים בזרוע. מהי הזרוע? זו גבורה. והם מזמנים לעולם הבא. שמזון העולם הבא אינו בעולם הזה, אלא צמצום קטן של הכח שלו שנמצא במתיקות התורה. וזה טעמו על הפרי ההוא של העץ התחתון, וזו שמחה של התלמידי חכמים ומזון העליון שלהם. פיון שיעברו מהעולם הזה, כמה נחלים עליונים של עולם הבא מקיפים למקומם, וישתמשו בו ויעלו למעלה למעלה, כמו שנאמר (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו.

מהו יעשה? זה היובל, זה שנקרא עולם הבא. למחפה לו, ודאי. שלא רוצים מזון לעולם הזה עד שיגיעו (שיחקו) למזון שלהם. ומהו המזון שלהם? העולם הבא. ועל זה זכאים בכל, שעליהם כתוב עין לא ראתה אלהים וגו': (עד כאן מההשמטות).

רעיא מהימנא

והתנחלתם אתם לבניכם וגו', לעלם בהם תעבדו וגו'. מצוה זו לעבד בעבד כנעני, שכתוב לעלם בהם תעבדו, והם מהצד של חם שגלה עריות, שנאמר עליו (בראשית ט) ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. למה עבד עבדים? אלא עבד לאותו עבד עולם, שהוא עולמו של יובל. ואם תאמר שהי אחיהם של שם ויפת היה, למה לא היה כן כמותם? וכן, מהזרע של חם היה אליעזר עבד אברהם, למה לא היה כמותו, שיצא

נחש אחד ורצה להרגו. קמה אותה צורה עליו והרגתו. סובכה הצורה בראשה, והלכה לה.

אמר רבי יוסי, ולא אמרתי לך שהקדוש ברוך הוא רוצה להרחיש לו נס, ולא תוציא זכותו ממנו? בין כך התעורר אותו האיש, וקם והלך לו. אחזו בו רבי חייא ורבי יוסי, ונתנו לו לאכל. אחר שאכל, הראו לו הנס שהרחיש לו הקדוש ברוך הוא.

פתח רבי יוסי ואמר, (תהלים לו) בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. אשרי חלקו של האיש שעושה טוב משלו, שהרי מעורר טוב עם כנסת ישראל, ובמה? בצדקה. שכשצדקה מתעוררת, הוא טוב, אז מתעורר אל כנסת ישראל, ועל זה כתוב (משלי י) וצדקה תציל ממות. מה הטעם? משום שצדקה היא עץ החיים, ומתעוררת על אותו עץ המות, ולוקח אותם שאחוזים בו ומצילים מהמות. מי גרם לאותו עץ חיים שיתעורר לזה? הנה אומר, אותה צדקה שהוא עושה, כביכול הוא עשה אותו למעלה, כמו שנאמר (תהלים קו) עשה צדקה צדקה בכל עת. והרי נתבאר.

השלמה מההשמטות סימן ז'

וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה? אם כן, שתיים עשרה שעות ביום מי יכול?! אלא כך למדנו, מי שעושה צדקה בכל עת. מהו בכל עת? כמו שנאמר (ויקרא טו) ואל יבא בכל עת אל הקדש, ובארוה. ולא תאמר בכנסת ישראל לבדה, שהיא עת רצון קדוש בצדיק, אלא אפלו בכל עת שלמטה מרבה צדקה עליהם, ומתעוררת צדקה בכלם, בעליונים ותחתונים. מפני כן ישם אדם לבו ורצונו ידבק בו בקדוש ברוך הוא.

ביון שהגיעו לפני רבי שמעון, ספרו לו המעשה. אמר, ומה זה בעצמו, אפלו כל מי שמחזיק לאילן (באילון) החיים נצול בעולם הזה, ואפלו מן מיתת העולם משאר בני אדם, כל שכן מאחר.

אמר רבי שמעון, בכלם מעוררת הצדקה את אילן החיים, ומקום זה הוא המזון לכל, ולתלמידי החכמים מה מעשיהם? שהרי כל בני העולם לא יכולים לעורר צדקה עליהם, שהרי הם אחוזים

מזונו. הוא תקן במה שחטא, ושבר את החטא ואת הבנין הרע שבנה, והמליך את הקדוש ברוך הוא ושכינתו על העולם.

במה? משום שקדש שמו יתברך ברבים ונכנס לאש לשרף את עצמו, לקים בו (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש. ולא עוד, אלא שאת אביו תרח החזיר בתשובה, והכניס אותו ואת אמו ואת כל פרנסי אותו דור לגן עדן, וכך התלבן באש ככסף, שהיא מטבע המלך, וזיה אותה בעפרת, הכניס אותה לאש, ויצאה העפרת החוצה, ישמעאל. ולפיכך יצא מצחק בעבודה זרה. ונשאר אדם מלבן, וזהו שנוי השם. ששמתגלגל אדם, צריך לעשות לו שנוי השם, שנוי מקום, ושנוי מעשה.

אחר כך בא יצחק, והתחזק בו מהחטא השני שנאמר בו על האדם, שזה שפיכות דמים, וזה גרם את הנסיון של יצחק בספינו, והתברר בו, כמי שבורר אכל מתוך פסלת, ויצאה הפסלת החוצה, עשו שופך דמים.

אחר כך בא יעקב והרפיב אותו בלבן, ונעשה עבד אליו, זהו שכתוב (בראשית כט) אעבדך שבע שנים ברחל. ובאותה סבה שהחליפה באחותה, עשה שבע שנים אחרות, להוציא שתי טפות שזרק אדם במקום נכרי, וזה גלוי עריות, וזהו לאמר. והוציאם מלבן הארמי, נחש.

ובשלישית אלה היה לאדם שנוי השם, ושנוי מקום, ושנוי מעשה. שנוי השם – באברהם. ושנוי מקום – ביצחק. ושנוי מעשה – ביצקב. ואם לזה שנאמר בו (איוב כח) אז ראה ויספרה קבל בתשובה, כל שפן לאחרים.

ומשום זה, עבד טוב המקום גורם, ועבד רע גם כן. אבל שאר עבדים, לעלם בהם תעבדו. קמו בעלי הישיבה ואמרו, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו, שפכה בגימטריא משה. קם הרועה הנאמן ואמר, אשרי העם שה' אלהיו. (ע"כ רעיא מהימנא).

זוהר

בי לי בני ישראל עבדים וגו'. מצוה לעבד בכל מיני עבודה במקדש, ומחוץ למקדש בכל אותן

צדיק, והקדוש ברוך הוא הודה בברכתו כשברך אותו לכן?

אלא ודאי כאן בסוד הגלגול, גולל אור מפני חשך – עבד אברהם שיצא מהחשך, וזה הזרע של חם, דיו לעבד להיות כרבו, שהוא אברהם, שיצא מתרח עובד עבודה זרה, וחשך מפני אור – זה ישמעאל שיצא מאברהם, ועשו מיצחק.

וסוד תערכת טפות במקום שאינו שלו גרם את זה. מי שמערב טפה שלו בשפחה מחלת בת ישמעאל, או בבת אל נכר, שהם רע חשך, והטפה שלו טוב אור, (שם א) וירא אלהים את האור כי טוב, מערב טוב עם רע, עובר על מאמר רבנו שאמר, (שם ב) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו.

הקדוש ברוך הוא מרכיב אותו באותו שערב (רב), ומביאו בגלגול לקבל עניו. אם חזר בתשובה, התעסק בתורה והפריד טוב מרע, שהם אסור והתר, טמאה וטהרה, כשר ופסול – בזה נפרד הרע מהטוב, שנאמר בו וייצר, יצירה לטוב ויצירה לרע. בתורה הפריד אותם. הקדוש ברוך הוא מוריש לו נשמה ממנו, שיהיה שולט על שניהם, באחד שהוא אור – העולם הבא, ובאחד שהוא חשך – העולם הזה. זהו שכתוב ויפח באפיו נשמת חיים.

וכפי זכיות וחובות, כמו שבארוה, העושה מצוה אחת מיטיבין לו. בינוני – זכיות וחובות שקולים, חצי זכיות למעלה (וחצי למטה) וחצי חטאיו למטה, וזה סוד (אסתר ה) מה שאלתך וינתן לך ומה בקשתך עד חצי המלכות ותעש. צדיק גמור – כל זכיותיו למעלה, וחובותיו למטה. רשע גמור – חובותיו למעלה, וזכיותיו למטה.

ובן אדם שחטא בגלוי, הוא בשני דרגות: אם חזר בתשובה בגלוי – בין צדיקים, משום שיודעים דיני הקדוש ברוך הוא ושומרים עצמם מלחטא. ובמכסה – בין רשעים, לקים בהם (איוב יא) ועיני רשעים תכלינה.

ומשום זה החטא שאדם עבר על (בראשית ב) ויצו ה' אלהים, ופרשה אין צו אלא עבודה זרה, עבר עליו, הרפיב אותו בטפת תרח, שבו הרגיו את הקדוש ברוך הוא, שעבר על צו מעבודה זרה. חזר בתשובה, ושבר צלמי עבודה זרה וכל

לעבד עבודת רבו, הוא עולה ומתעטר להיות בדרגה הזו, ונקרא אף כאן אדון, שהרי הוא מברך בכל העבודות האלה את העולם הזה ומעמידו, ועל זה נקרא אדון. (אדוני הארץ).

אשרי חלקו של הבן הזה, שזוכה להשתדל לדעת בגנזי אביו ובכל סודות ביתו, כמו בן יחידי שהשליטו אביו בכל גנזיו, וזהו הכבוד, ששולט על הכל מי שמשתדל בתורה לדעת את הקדוש ברוך הוא. ובאותם הגנזים שלו נקרא בן לקדוש ברוך הוא, בכל פחות השמים אין מי שימחה בידו, בכל שעה שמצטרף להפגס אל אביו. אשרי חלקו בכל העולמות. ומשום זה, כשמשתדל להפירו בדרך פרט, בסוד החכמה, אז נקרא בן.

בעבודה שכן אדם עובד לקדוש ברוך הוא יש עבודה שצריך אדם להפגל בשניהם, להיות עבד ובן, להתעטר בקדוש ברוך הוא. ומהו? זו עבודת התפלה, שצריך להיות בה עבד ובן, להפגל בדרגות העליונות הללו. לעבד ולהתקין תפלה בסוד של עבד, לעבד את העבודה של תקון העולמות, ולהדביק רצונו בסודות החכמה, להתדבק ברבו בגנזים עליונים כראוי.

בן נדבק תמיד באביו ללא פרום כלל, אין מי שימחה בידו. העבד עושה עבודת רבו ומתקין תקוני העולם. מי שיהיה שניהם בכלל אחד, בחבור אחד, זהו אדם שמתקין את סוד כל האמונה בכלל אחד, ללא פרום כלל, ומחבר את הכל כאחד. זהו בן אדם שהקדוש ברוך הוא מכריז עליו בכל אותם חילות ומחנות של כל העולמות ובכל אותם הרקיעים: הזהרו בפלוני נאמן בית המלך, שכל גנזי רבו בידו. אשריו בעולם הזה, ואשריו בעולם הבא.

מאותו יום והלאה נודע האדם ונרשם בכל העולמות. בשעה שצריך, כל החילות והמחנות, כלם מזהרים להיות אצלו, והקדוש ברוך הוא לא רוצה אלא אותו בלבדו. וקול מתעורר: ראוי הוא ליחיד להיות אצל היחיד ולהתעסק יחיד ביחיד.

והסוד של שתי הדרגות האלו מצאנו בפסוק אחד, שכתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה

עבודות שנקראות עבודה, בתפלה, להשתדל אחר מצוות התורה, שהכל נקרא עבודה, כעבד שמשתדל אחר רבו בכל מה שצריך.

משום שישראל קרא להם עבדים, שכתוב (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם. מה הטעם הם עבדים? משום שכתוב אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים. ומשום כך כתוב בעשרת הדברות אחר כך, שכתוב אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים, לעבד אותו כעבד שעובד את רבו שפדה אותו ממות, ושפדה אותו מכל הרעות של העולם.

בשני סוגים (שמות אלו) נקראים ישראל לקדוש ברוך הוא עבדים, שכתוב עבדי הם (שם), ונקראים בנים, שכתוב (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם. בזמן שמכיר האדם את הקדוש ברוך הוא בדרך כלל, אז הוא נקרא עבד שעושה מצות רבו, ואין לו רשות לחפש בגנזיו ובסודות ביתו. בזמן שמכיר אותו האדם בדרך פרט, אז נקרא בן, אהוב שלו, כמו בן שמחפש בגנזיו, בכל סודות ביתו.

ואף על גב שנקרא בן, בן בכור לקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (שמות ד) בני בכרי ישראל, אל יוציא את עצמו מכלל של עבד, לעבד את אביו בכל העבודות שהן כבוד אביו. וכך צריך לכל בן אדם להיות בן לגבי אביו, לחפש בגנזיו ולדעת סודות ביתו ולהשתדל אחריהם, ולהיות עבד לגבי אביו.

וסוד הדבר - שתי דרגות הן למעלה שצריך בן אדם להתעטר בהן, והן סוד האמונה, והן אחת. אחת סוד של עבד, ואחת סוד של בן. והעבד הזה נקרא אדון כל הארץ. בן, כמו שבארנו, בני בכרי ישראל, והכל סוד אחד של האמונה. וצריך בן אדם להתעטר בדרגות הללו, להפגל בסוד האמונה.

עבד, לעבד בכל מיני עבודה, בתפלה שנקראת עבודה, כמו אותו עבד שהוא סוד עליון, שלא שוכף לעולמים תמיד, ומשבח ומנגן תמיד. והרי נתבאר בעבודות אחרות, שכל העבודות ודברי העולמות, כלם הוא עושה ועובד. ומשום זה נקרא אדון, משום שהוא עבד לעבד, נקרא אדון כל הארץ. בן אדם שמתעטר בסוד הזה, להיות עבד

דבור. ובדבור הִפָּה תְּלוּי הַמַּעֲשֶׂה, לְעוֹרֵר לְמַעֲלָה. כְּמוֹ שְׁצַרִּיכִים לְעוֹרֵר קִדְשָׁה עֲלֵינוּהָ בְּמַעֲשֶׂה וּבְדַבּוֹר, כִּף גַּם אוֹתָם שְׂבָאִים מִצַּד הַטְּמָאָה צְרִיכִים לְעוֹרֵר אֶת הַצַּד שְׁלֵהֶם בְּמַעֲשֶׂה וּבְדַבּוֹר הַפָּה.

וְאִף עַל גַּב שְׂבָלְעָם הִיָּה הַגְּדוֹל מִכָּל מְכַשְׁפֵי הָעוֹלָם – מְכַשֵּׁף עֲלִיּוֹן מִמֶּנּוּ הִיָּה בָּלֵק. בְּקֶסֶם הִיָּה בָּלֵק גְּדוֹל מִכָּל הַחֲכָמִים, וּבִלְעָם בְּנַחֲשׁ (וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ). קֶסֶם וְנַחֲשׁ שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן. קֶסֶם תְּלוּי בְּמַעֲשֶׂה, נַחֲשׁ לֹא תְלוּי בְּמַעֲשֶׂה, אֲלֹא בְּהִסְתַּכְּלוֹת וּבְדַבּוֹר הַפָּה, וְאִזּוֹ מְעוֹרְרִים עָלָיו רוּחַ טְמָאָה לְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְעוֹשֶׂה מֶה שְׁעוֹשֶׂה.

וְיִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים לֹא כִּף, אֲלֹא כָּלֶם קְדוּשִׁים, וְכָל מַעֲשִׂיהֶם לְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם רוּחַ קְדוּשָׁה, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עֲלֵינוּ רוּחַ מִמְרוֹם. וְעַל זֶה כְּתוּב, (במדבר כג) כִּי לֹא נַחֲשׁ בִּיעֶקֶב וְלֹא קֶסֶם בִּישְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי הֵם אַחֲזִיזִים בְּצַד הַקִּדְשָׁה הָעֲלִיּוֹנָה. וּמַעֲשִׂיהֶם בְּקִדְשָׁה בָּאִים, וּקִדְשָׁה מִתְעוֹרְרֶת עֲלֵיהֶם וּמִתְלַבָּשִׁים בָּהּ.

וְבֵא רֵאָה, בְּקֶסֶם הִיָּה בָּלֵק גְּדוֹל מִכָּל הַחֲכָמִים, וּבִלְעָם בְּנַחֲשׁ. וְעַל זֶה, בְּשַׁעֲהַ שְׂרָצָה בָּלֵק לְהִתְחַבֵּר עִמּוֹ, מֶה כְּתוּב? (שם כב) וַיִּלְכּוּ זַקְנֵי מוֹאָב וְזַקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בִּידָם. (ובלעם מעשיו בנחש) בֵּא רֵאָה, בְּדַבּוֹר הַפָּה הִיָּה בִלְעָם גְּדוֹל מִכָּל הַמְּכַשְׁפִּים שֶׁל הָעוֹלָם, וּבְהִסְתַּכְּלוֹת אוֹתוֹ נַחֲשׁ הִיָּה יוֹדֵעַ לְכוּן אֶת הַשַּׁעֲהַ, וְעַל זֶה רָצָה בָּלֵק לְהִשְׁלִים דְּבַר (הַכָּל) קֶסֶם וְנַחֲשׁ.

אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רָשַׁע, הָרִי קִדְמוּךָ בְּנִי. מַעֲשֶׂה יֵשׁ בְּתוֹכְךָ שְׂכָל הַצְּדָדִים הָרָעִים וְהַמִּינִים הָרָעִים וְכַשְׁפֵי הָעוֹלָם לֹא יְכוּלִים לְהִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם, שְׂכָלֶם בּוֹרְחִים מִלְּפָנָיו. וּמֵהוּ? אֵהֵל מוֹעֵד, וּבִגְדֵי קִדְשׁ, וְשִׁמוּשֵׁי הַמְּקִדָּשׁ, וּקְטָרֶת הַבְּשָׂמִים, שְׂמִיטָה שֶׁל רִתְחָה וְרִגְזֵי הָעוֹלָם שְׂלֵמָה וְלִמְטָה, וְעוֹלוֹת וְקִרְבָּנוֹת בְּכָל יוֹם, וּשְׁנֵי מִזְבְּחוֹת, לְעִשׂוֹת מַעֲשֶׂה מִזְבְּחוֹת, וְשִׁלְחָן וְלֶחֶם הַפָּנִים, וְאֵת הַכִּיּוֹר וְאֵת כֶּנּוֹ, וְכַמָּה שִׁמוּשִׁים לְמַעֲשֶׂה, לְדַבּוֹר הַפָּה, הָאָרוֹן וּשְׁנֵי לוחוֹת הַתּוֹרָה, וְאֵהֵרֵן לְכַפֵּר עַל הָעָם בְּתַפְלָה בְּכָל יוֹם. כִּיּוֹן שֶׁהַשְּׂגִיחַ אוֹתוֹ רָשַׁע בְּזָה, אָמַר כִּי לֹא נַחֲשׁ בִּיעֶקֶב וְלֹא קֶסֶם בִּישְׂרָאֵל. מֶה הַטַּעַם? ה' אֱלֹהֵינוּ עִמּוֹ וְתוֹרַעַת מִלֶּךְ בּוֹ.

יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר. וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֶתָּה – הָרִי עַבְדִּי. יִשְׂרָאֵל – הָרִי בֶן. שְׂכָאֲשֶׁר הֵם כָּלֵל אֶחָד, אִזּוֹ כְּתוּב אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר.

בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרִשְׁתַּת בְּחֻקְתֵי

אִם בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ וְגו'. רַבִּי חֲזִיָּא פְּתַח, (מיכה ו) עַמִּי זָכַר נָא מֶה יַעֲזֵץ בָּלֵק מִלֶּךְ מוֹאָב וּמֶה עָנָה אֹתוֹ בִלְעָם בֶּן בְּעוֹר וְגו'. עַמִּי זָכַר נָא, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל הָעָם הַזֶּה שְׂרַבּוֹנָם מוֹכִיחַ אוֹתָם כִּף. עַמִּי זָכַר נָא, אִף עַל גַּב שְׂאֵתָם סוּטִים מִדְּרָכֵי – עַמִּי אֶתָּם, שְׂאִינִי רוּצָה לְעִשׂוֹת לָכֶם כְּמַעֲשִׂיכֶם.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל הָעָם שְׂרַבּוֹנָם אוֹמַר לָהֶם: עַמִּי מֶה עֲשִׂיתִי לָךְ וּמֶה הִלְאֵתִיךָ עָנָה בִּי. מֶה יַעֲזֵץ בָּלֵק מִלֶּךְ מוֹאָב. בְּכַמָּה דְבָרִים וּמַעֲשִׂים אָמַר לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם מִהָעוֹלָם, וְכַמָּה כַּשְׂפִים עוֹרֵר כְּנַגְדְכֶם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אָמַר לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: זָכַר נָא. אוֹי שְׂאֵנוּ צוּנוּחִים בְּכָל יוֹם, וְגוֹעִים וּבוֹכִים, (איכה ה) זָכַר ה' מֶה הִיָּה לָנוּ, (תהלים קלז) זָכַר ה' לְבִנֵי אָדָם, וְלֹא רוּצָה לְהַשְׂגִּיחַ עֲלֵינוּ, הוּא אָמַר לָנוּ: בְּבִקְשָׁה זָכַר נָא. אֵינן נָא אֲלֹא לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה, וְאֵנוּ לֹא הַשְּׂגַחְנוּ בּוֹ. כְּמוֹ כֵן אָנוּ צוּנוּחִים: זָכַר ה' מֶה הִיָּה לָנוּ, זָכַר ה' לְבִנֵי אָדָם, (שם עד) זָכַר עֲדַתְךָ קְנִיַת קִדְם, (שם קו) זָכַרְנִי ה' בְּרִצּוֹן עַמֶּךָ, וְלֹא רוּצָה לְהַשְׂגִּיחַ עֲלֵינוּ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, וְדַאי שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַשְׂגִּיחַ עֲלֵינוּ תָמִיד וְזוֹכֵר אוֹתָנוּ, שְׂאֵם הוּא לֹא יַשְׂגִּיחַ עַל יִשְׂרָאֵל וְזוֹכֵר אוֹתָם, לֹא יַעֲמְדוּ יוֹם אֶחָד בְּגָלוֹת. זֶהוּ שְׂכָתוּב (ויקרא כו) וְאִף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתָם בְּאֶרֶץ אוֹיְבֵיהֶם וְגו'. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינוֹ עוֹשֶׂה לָנוּ כְּמַעֲשֵׂינוּ.

בֵּא רֵאָה, בָּלֵק חָכֵם הִיָּה, וְגְדוֹל הַמְּכַשְׁפִּים בְּמַעֲשֵׂי יָדָיו יוֹתֵר מִבִּלְעָם. וְכִף לְמִדְּנוּ, כָּל מֶה שְׂרוּצָה בֶּן אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּעַבּוּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, צָרִיךְ לְעוֹרֵר בְּמַעֲשֶׂה לְמִטָּה. שְׂבַמַּעֲשֶׂה שְׂלֵמָה מִתְעוֹרֵר מַעֲשֶׂה לְמַעֲלָה, וְהַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה צָרִיךְ בְּקִדְשָׁה, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ. וּבְמִקּוֹם שְׂאִין מַעֲשֶׂה, יֵשׁ

אין להם מקום זמין. ואם תאמר, הרי כתוב אֱלֹהִים! אלא שהשם הזה משתתף בכל, ואפלו עבודה זרה גם נקראת אֱלֹהִים, אֱלֹהִים אחרים, ובכלל של אֱלֹהִים אחרים אלה ממנים, ובכלל זה היו, ולכן נקרא כף. ואותו רשע היה אומר בכשפיו וקורא לו, ובא אליו. ומשום כף כתוב, לינו פה הלילה והשבתי אתכם דבר כאשר ידבר ה' אלי. אותו רשע משבח את עצמו, שהרי לא כתוב בו, אלא ויבא אֱלֹהִים.

דָּבָר אחר כאשר ידבר ה' אלי – על ידי אותו שליח של הצד האחר. ואם תאמר, הרי ביום נמצא אצלו (כשהיה אצל בלק. אלא) – אלא ודאי בנחש ההתבוננות היתה בו, ובאותו זמן היה מסתכל לכוון את השעה. זהו שכתוב ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים. וירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל. אלא שאותו יום הסתכל לכוון את השעה, ולא נמצא כשאר הימים, ואז ראה שאין רגז גדול נמצא בעולם, אז ידע כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל. באותו זמן העזיב את עצמו מכל הנחשים של העולם, ולא הסתכל בהם. זהו שכתוב ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים.

בֹּא ראה, באותה שעה שהרגז נמצא, אז השמאל מתעורר, והיה יודע אותו הרשע את המקום לאחז בצד השמאל לקלל. והתבונן באותו הזמן, ולא מצא. ואז מה כתוב? (במדבר כג) מה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה'. ומשום כף, (מיכה ו) עמי זכר נא מה יעץ בלק וגו' ומה ענה אתו בלעם בן בעור. אשריהם ישראל, אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא. (שרבונם הוכיח להם כף).

אם בחקתי תלכו. אם בחקתי – זה מקום שגזרות התורה תלויות באותו מקום, כמו שנאמר (ויקרא יט) את חקתי תשמרו. חק הוא שנקרא כף, וגזרות התורה בו נכללות. (שם כה) ואת משפטי תשמרו. משפטי – זהו מקום אחר עליון שאותה חקה אחוזה בו, ומתחברים זה בזה, של עליונים ותחתונים, וכל מצוות התורה, וכל גזרות התורה, וכל קדשות התורה בזה אחוזים, משום שזו תורה שבכתב, וזו תורה שבעל פה.

ועל זה אם בחקתי. כל אותם גזרות ודינים וענשים ומצוות, שהם באותו מקום שנקרא תורה

ועל זה עמי זכר נא, בבקשה מכם, זכרו אותו זמן שהתחברו בלק ובלעם להשמידכם ולא יכלו, שאני אחזתי בכם כמו אב שאוחז את בנו ולא משאיר אותו ביד אחר. מן השטים עד הגלגל, מה זה לעמת זה? אלא אמר הקדוש ברוך הוא: ישראל, בבקשה מכם, תהיו זוכרים כל זמן שהייתם אחוזים בי, ולא יכל אותו רשע בכשפיו וקסמיו לשלט עליכם. כיון שעזבתם את ידיכם מלאחז בי והייתם בשטים, מה כתוב? ויאכל העם וישתחוו לאלהיהן. בגלגל, כמו שנאמר (הושע יב) בגלגל שורים זבחו, ואז שלטו בכם שונאיכם.

ובל זה למה? למען דעת צדקות ה'. כל אותן צדקות שעשיתי לכם בזמן שאתם אחוזים בי, ולא השארתי דבר בעולם לשלט בכם, והרגזו שלמעלה ולמטה והמינים הרעים לא יכולים לקרב לכם.

ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתי אתכם דבר כאשר ידבר ה' אלי. בא ראה, בשעה שונכנס השמש, וכל השערים נסתמים, ונכנס הלילה ומחשיך, כמה קבוצות מתרים משלשלותיהם, והולכים ומשוטטים בעולם, וכמה ממנים גדולים עליהם שמנהיגים אותם. ויש ממנה גדול על הכל מצד השמאל, ואותו רשע היה מצוי אצל אותו הממנה העליון מהכל בכשפיו. והוא היה אומר בכשפיו בלילה, בזמן שהוא שולט בכל סיעתו, והוא היה בא להמצא אצלו, ומודיע לו מה שהוא רוצה.

בגון זה, (בראשית לא) ויבא אֱלֹהִים אל לבן הארמי, אותו שמצוי אצלו. (שם כ) ויבא אֱלֹהִים אל אבימלך, כלם בגון זה. בכל מקום קוראים לו באותם כשפים, ועל זה היה מצוי בלילה יותר מאשר ביום, והרי פרשוה. וכל המכשפים והחכמים האלו היו לאבימלך, שכתוב (שם כו) וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון. כתוב כאן בעד החלון, וכתוב שם, (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא. לבן הרי פרשוה, בלעם כמו זה.

ועל זה כתוב בכלם אֱלֹהִים; ויבא אֱלֹהִים אל בלעם, ויבא אֱלֹהִים אל לבן, ויבא אֱלֹהִים אל אבימלך. הוא בא אליהם, ולא הם אליו, שהרי

בא ראה, הרי פְּרֻשָׁה כָּךְ הוּא, שֶׁהֶעֱנִי אַחֲזוּ בְּדִין, וְכָל מֵאֲכָלוּ הוּא בְּדִין, הַמְּקוֹם שֶׁנִּקְרָא צְדָק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קב) תִּפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֶף. תִּפְלָה, זוֹ תִּפְלָה שֶׁל יָד, וּבִאֲרֹנוּ. וּמִי שֶׁנִּוְתַן צְדָקָה לְעֵנִי, הוּא עוֹשֶׂה לְמַעַלָּה שֵׁם קְדוֹשׁ שֶׁלֹּם כְּרֹאֵי. כִּי צְדָקָה זֶה עֵץ הַחַיִּים, וְצְדָקָה נוֹתֵן לְצְדָק. וְכִשְׁנוֹתֵן לְצְדָק, אֲזַי מִתְחַבֵּר זֶה עִם זֶה, וְהַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ נִמְצָא שְׁלֹם.

מי שְׁעוֹשֶׂה זוֹ הַהֲתַעֲרָרוֹת (שְׁעוֹשֶׂה הַהֲתַעֲרָרוֹת זוֹ) שְׁלֵמֻטָּה, בּוֹדֵאֵי כְּאֵלּוּ עָשָׂה אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּשִׁלְמוֹת. כְּמוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְמַטָּה, כָּךְ מִתְעוֹרֵר לְמַעַלָּה. וְעַל זֶה כָּתוּב, (שם קו) אֲשֶׁרִי שִׁמְרֵי מִשְׁפָּט עָשָׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. עָשָׂה צְדָקָה – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּבִיכּוֹל הוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ.

בא ראה, הֶעֱנִי הָרִי נִתְבָּאֵר מִיְהוּ מְקוֹמוֹ. מַה הַטַּעַם? כִּי הֶעֱנִי אֵינִן לוֹ מְשָׁלוֹ כְּלוּם אֲלֵא מַה שְׁנוֹתָנִים לוֹ, וְהִלְבְּנָה אֵינִן לָהּ אוֹר מְשָׁלָה אֲלֵא מַה שֶׁהִשְׁמַשׁ נוֹתֵן לָהּ.

בא ראה, לְמַה עֵנִי חָשׁוּב כִּמֵּת? מַה הַטַּעַם? כִּי אוֹתוֹ מְקוֹם גּוֹרֵם לוֹ, שֶׁהָרִי בְּמְקוֹם הַמּוֹת הוּא מְצוּי, וְלִכֵּן נִקְרָא מֵת. אוֹתוֹ שֶׁחָס עָלָיו הוּא נוֹתֵן לוֹ צְדָקָה, עֵץ הַחַיִּים שׁוֹרֶה עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי י) וְצְדָקָה תַצִּיל מִמּוֹת. וְכִמוֹ שְׁעוֹשֶׂה אָדָם לְמַטָּה, כָּךְ גַּם הוּא עוֹשֶׂה לְמַעַלָּה מִמֶּשׁ. אֲשֶׁרִי חִלְקוֹ שֶׁל הַזּוֹכֵה לַעֲשׂוֹת שֵׁם קְדוֹשׁ לְמַעַלָּה, מִשׁוּם כָּךְ הַצְדָקָה עוֹלָה עַל הַכֹּל.

והדברים האלה, כִּשֶׁהֲצְדָקָה לְשִׁמָּה, שֶׁהָרִי מְעוֹרֵר צְדָקָה לְצְדָק לְחִבְרָם כְּאַחַד, וְשִׁיְהִיָּה הַכֹּל שֵׁם קְדוֹשׁ כְּרֹאֵי. שֶׁהָרִי צְדָק לֹא מִתְתַקֵּן וְלֹא נִשְׁלָם אֲלֵא בְצְדָקָה, שֶׁכָּתוּב (ישעיה נד) בְצְדָקָה תִּכּוֹנְנִי. וְלִכְנֹסֵת יִשְׂרָאֵל נֶאֱמַר, וּמִשׁוּם כָּךְ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְגו'.

ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד וגו'. רַבִּי יוֹסִי פְתַח, (תהלים ד) רַגְזוּ וְאֵל תַּחֲטְאוּ וְגו'. רַגְזוּ וְאֵל תַּחֲטְאוּ, פְּסוּקָה זֶה פְּרֻשׁוּהוּ, שֶׁצָּרִיךְ בֵּן אָדָם לְהַרְגִּיז יֵצֵר טוֹב עַל יֵצֵר הָרַע, וְיִפְהֶ. אֲבָל בְּשִׁעָה שִׁיּוֹרֵד הַלִּילָה וּבֵן אָדָם שׁוֹכֵב עַל מִטָּתוֹ, כְּמַה מְמַנִּים עַל הַחֲקִים מִתְעוֹרְרִים בְּעוֹלָם, וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים, וּבְנֵי אָדָם צְרִיכִים לְהַחֲרִיד מִלְּפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְפַחַד מִמֶּנּוּ, בְּשִׁבִיל שֶׁלֹּא תִמְצָא

שְׁבַעֵל פֶּה – חֻקָּה. וְאֵת מִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ, בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִשְׁפָּט לֹאֱלֹהֵי יַעֲקֹב. וְזֶה אַחֲזוּ בְּזֶה וְזֶה בְּזֶה, וְהַכֹּל אַחַד. וְזֶהוּ כָּלֵל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. וּמִי שֶׁעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, כְּאֵלּוּ פָּגַם אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, מִשׁוּם שֶׁחָק וּמִשְׁפָּט זֶהוּ הַשֵּׁם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל זֶה, אִם בְּחֻקֵּי תִלְכוּ – זוֹ תוֹרָה שְׁבַעֵל פֶּה. וְאֵת מִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ – זוֹ תוֹרָה שְׁבַכְתָּב, וְזֶהוּ כָּלֵל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ.

ועשיתם אתם. מַה זֶה וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם? פִּינּוֹן שֶׁאֵמַר תִּלְכוּ וְתִשְׁמְרוּ, לְמַה וְעֲשִׂיתֶם? אֲלֵא מִי שְׁעוֹשֶׂה מְצוּוֹת הַתּוֹרָה וְהוֹלֵךְ בְּדַרְכֶיהָ, כְּבִיכּוֹל כְּאֵלּוּ עָשָׂה אוֹתוֹ לְמַעַלָּה. אֵמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּאֵלּוּ עָשָׂאֵנִי, וּפְרֻשׁוֹהָ. וְעַל זֶה וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם. וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם כְּתוּב וְדֹאֵי, וְהוֹאִיל וּמִתְעוֹרְרִים עֲלֵיכֶם לְהִתְחַבֵּר זֶה בְּזֶה, שִׁימְצָא הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרֹאֵי, וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְדֹאֵי.

כמו זֶה אֵמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, (שמואל ב ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְכִי דָוִד עָשָׂה אוֹתוֹ? אֲלֵא מִשׁוּם שֶׁהִלְךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְעָשָׂה מְצוּוֹת הַתּוֹרָה וְהִנְהִיג אֶת הַמַּלְכוּת כְּרֹאֵי, כְּבִיכּוֹל עָשָׂה שֵׁם לְמַעַלָּה, וְלֹא הִיָּה מִלֶּךְ בְּעוֹלָם שְׂזָכָה לְזֶה כְּמוֹ דָוִד, שֶׁהִיָּה קָם בְּחֻצוֹת הַלִּילָה וְהִיָּה מְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שְׁעוֹלָה הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּכִפְסָא, בְּשִׁעָה שְׁעוֹלָה הַיּוֹם. כְּבִיכּוֹל הוּא עָשָׂה שֵׁם מִמֶּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כד) וַיִּקַּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלָל. וּמִשׁוּם כָּךְ, וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וְעַל זֶה כָּתוּב וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם, וְאִם אֹתָם תִּשְׁתַּדְּלוּ לַעֲשׂוֹת אוֹתָם, לְהִתְקִין אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרֹאֵי, כָּל אוֹתָן בְּרִכּוֹת שֶׁלְמַעַלָּה יִמְצְאוּ אֲצִלְכֶם בְּתַקוּנֵיהֶן כְּרֹאֵי.

ונתתי גשמיכם בעתם וגו'. כָּל אַחַד וְאַחַד יִתֵּן כַּחֲזוֹ עֲלֵיכֶם. מִי הֵם? אוֹתוֹ תִקּוֹן שְׁעֲשִׂיתֶם שֶׁל אוֹתוֹ הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, כְּמוֹ זֶה כָּתוּב (בראשית יח) וְשִׁמְרוּ דֶרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וְכִי פִינּוֹן שְׁכָתוּב וְשִׁמְרוּ דֶרֶךְ ה', לְמַה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט? אֲלֵא מִי שֶׁשׁוֹמֵר דַּרְכֵי הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוֹל הוּא עוֹשֶׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט. וּמַה זֶה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט? זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּכֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן וְאֵמַר, אוֹי לָהֶם לְבִנְיָ אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים בְּכַבּוֹד רַבּוֹנָם. מִי עוֹשֶׂה הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּכָל יוֹם? הֲוֵה אוֹמֵר, מִי שְׁנוֹתֵן צְדָקָה לְעֵנִים.

כך הקדוש ברוך הוא רצה לדור עם ישראל, מה עשה? לקח את חמדתו והוריד להם לישראל. אמר להם: ישראל, הנה משכוני אצלכם כדי שלא אפרד מכם לעולמים. ואף אף גב שהקדוש ברוך הוא התרחק מאתנו, את המשכון השאיר בידינו, ואנו שומרים את אותה חמדתו. מי שירצה את משכונו, יבא לדור אצלנו. לכן ונתתי משכני בתוכם, משכון אתן בידיכם כדי שאדור עמכם. ואף על גב שישראל כעת בגלות, משכונו של הקדוש ברוך הוא אצלם, ולא עזבו אותו לעולמים.

ולא תגעל נפשי אתכם. לאדם שאוהב את חברו ורוצה לדור עמו, מה עשה? לקח מטתו והביאה לביתו. אמר, זו מטתי בביתך כדי שלא אתרחק ממך, ממשטתך וממליך. כך הקדוש ברוך הוא אמר, ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם. הנה מטתי בביתכם. כיון שמשטתי עמכם, תדעו שלא אפרד מכם, ולכן ולא תגעל נפשי אתכם.

והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים. כיון שמשכני אצלכם, בודאי תדעו שאני הולך עמכם, כמו שנאמר (דברים כג) כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנך קדוש.

רבי יצחק ורבי יהודה היו מצויים לילה אחד בכפר קרוב לים טבריה, קמו בחצות הלילה. אמר רבי יצחק לרבי יהודה, נאמר בדברי תורה, שאף על גב שאנו במקום זה, לא צריכים להפרד מעץ החיים.

פתח רבי יהודה ואמר, (שמות לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה וגו'. ומשה יקח את האהל למה? אלא אמר משה, הואיל וישראל משקרים בקדוש ברוך הוא והחליפו את כבודו, הרי משכונו יהיה ביד של נאמן, עד שנראה אצל מי ישאר.

אמר לו ליהושע, אתה תהיה הנאמן בין הקדוש ברוך הוא ובין ישראל, וישאר המשכון בידיך בנאמנות, ונראה אצל מי ישאר. מה כתוב? ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל. מה הטעם ליהושע? משום

נפשו בתוכם וינצל מהם, ויצטרך לו לכן אדם שלא יוציא מלה בפיו מהם, כדי שלא יעורר אותם אליו ולא ימצאו עמו. זהו שכתוב אמרו בלבבכם על משכבכם ודמו סלה. שלא יוציא מהם דבור בפיו.

בא ראה, בשעה שנמצאים ישראל צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא, מה כתוב? ונתתי שלום בארץ. זה למעלה. שבא הקדוש ברוך הוא להתחבר עם כנסת ישראל. אז, ושכבתם ואין מחריד. מה הטעם? משום והשבתי חיה רעה מן הארץ. זו חיה של מין רע למטה. ומה? אגרת בת מחלת, היא וכל סיעתה. זה בלילה. ביום, בני אדם שבאים מצדה, זהו שכתוב (ויקרא כו) וחרב לא תעבר בארצכם.

רבי אבא אמר, הרי פרשוה שאפלו חרב של שלום, כמו פרעה נכה. אבל וחרב לא תעבר, זו הסיעה שלה. והשבתי חיה רעה, שלא תשלט בארץ, ואפלו העברה בעלמא לא תעבר עליכם, ואפלו חרב של שאר העמים, ואפלו בן אדם מזין לא יעבר עליכם.

ואת זה דרש יאשיהו המלך, ופרשוה שהוא נתפס בחטאי ישראל, כמו שכתוב (איכה ד) רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם וגו'. כאן יש להסתכל, שהרי שנינו, אם ראש העם הוא טוב, כל העם נצולים בגללו. ואם ראש העם לא כשר, כל העם נתפסים בחטאו. והרי יאשיהו ראש כשר היה ומעשיו כשרים, למה נתפס בחטאי ישראל?

אלא על שלא האמין בירמיהו ולא יסר את ישראל, שחשב שכלם צדיקים כמותו. וירמיה היה אומר לו, ולא האמין בו, ולכן נתפס בחטאיהם. ועוד, שהלכנה הנמיכה את אורה, ורצתה להסתם.

ונתתי משכני בתוכם וגו'. ונתתי משכני - זו השכינה. משכני - משכוני, שהתמשכנה בחטאי ישראל. ונתתי משכני, משכוני בודאי. משל לכן אדם שהיה אוהב אחד אחר, אמר לו: ודאי באהבה עליונה שיש לי אליך אני רוצה לדור עמך. אמר, איך אדע שתדור אצלי? לקח כל חמדת ביתו והביא אליו. אמר, הנה המשכון אצלך שלא אפרד ממך לעולמים.

סדר הלימוד ליום כ אייר [יום 227 בשנה]

הנה זה עומד אחר כְּתָלָנוּ, בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מְדַרְשׁוֹת. מְשַׁגִּיחַ מִן הַחֲלִנּוֹת, (שְׁבוּדָאֵי בֵּית הַכְּנֶסֶת צְרִיף חִלּוּנֹת). מְצִיץ מִן הַחֲרָכִים, לְהִסְתַּכֵּל וּלְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם. וְלִכְּן יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים לְשִׁמַּח בְּאוֹתוֹ יוֹם, שֶׁהֵם יוֹדְעִים זֶה וְאוֹמְרִים, (תהלים קיח) זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' נְגִילָה וְנִשְׁמְחָה בּוֹ.

וְאִם בְּחֻקְתִּי תִמְאַסּוּ וְגו'. רַבִּי יוֹסִי פָתַח, (משלי ג) מוֹסֵר ה' בְּנֵי אֵל תִּמְאַסּוּ וְאֵל תִּקַּץ בְּתוֹכְכֶם. כְּמָה חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְהוֹכִיחַ אוֹתָם וּלְהַנְהִיגָם בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ אֵב שְׂאוּהֵב אֶת בְּנוֹ, וּמִתּוֹךְ אֶהְבְּתוּ אֵלָיו יֵשׁ בְּיָדוֹ שְׂרָבִיט תְּמִיד לְהַנְהִיגוֹ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יִסְטֶה לְיָמִין וּלְשִׁמְאֹל. זֶהוּ שְׂכַתּוֹב (שם) כִּי אֶת אֲשֶׁר יֵאָהֵב ה' יוֹכִיחַ וְכָאֵב אֶת בֶּן יִרְצֶה. וּמִי שֶׁלֹּא אוֹהֵב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשׂוֹנֵא אוֹתוֹ, הוּא מְסַלֵּק מִמֶּנּוּ תוֹכְחָה, וּמְסַלֵּק מִמֶּנּוּ אֶת הַשְּׂרָבִיט.

בְּתוֹב (מלאכי א) אֶהְבְּתִי אֶתְכֶם אָמַר ה' וְגו'. מִתּוֹךְ אֶהְבְּתוּ יֵשׁ בְּיָדוֹ תְּמִיד שְׂרָבִיט לְהַנְהִיגוֹ. וְאֶת עֲשׂוֹ שְׂנֵאֲתִי, מִשׁוּם כֶּף סִלְקָתִי מִמֶּנּוּ אֶת הַשְּׂרָבִיט, סִלְקָתִי מִמֶּנּוּ תוֹכְחָה, כְּדִי שֶׁלֹּא אֶתֵּן לוֹ חֵלֶק בִּי. הוּא רְחוּק נִפְשִׁי, אֲבָל אֲתָם – אֶהְבְּתִי אֶתְכֶם וּדְאִי. וּמִשׁוּם כֶּף, מוֹסֵר ה' בְּנֵי אֵל תִּמְאַסּוּ וְאֵל תִּקַּץ בְּתוֹכְכֶם. מַה זֶה וְאֵל תִּקַּץ? כְּמוֹ מִי שְׁבוֹרַח מִתּוֹךְ קוֹצִים, שְׂאוֹתָם דְּבוּרִים כְּמוֹ קוֹצִים אֵלָיו בְּעֵצְמוֹ.

בֵּא רֵאָה, בְּשַׁעָה שְׂמַתְעוֹרֵר צְדָק בְּדִינָיו, כְּמָה צְדָדִי רִוּחוֹת מִתְעוֹרְרִים מִיָּמִין וּמִשְׂמָאל, כְּמָה שְׂרָבִיטִים יוֹצְאִים, מִהֶם שְׂרָבִיטִי אֲשֶׁר שְׂרָבִיטִי גָחִלִים, שְׂרָבִיטִי שֶׁלְּהֵבֵת, כָּלֵם יוֹצְאִים וּמִתְעוֹרְרִים בְּעוֹלָם וּמְלָקִים בְּנֵי אָדָם. תַּחְתִּיתֵיהֶם מְמַנִּים אַחֲרֵיהֶם, בְּעֵלֵי חֲבָלָה, מְמַנִּים שֶׁל אַרְבָּעִים חֶסֶר אַחַת. מְשׁוֹטְטִים וְיוֹרְדִים, מְלָקִים וְעוֹלִים וְנוֹטְלִים רְשׁוֹת, נִכְנָסִים לְנֶקֶב תְּהוֹם רַבָּה, מְצַבְעִים צוּרוֹת, וְאֲשֶׁר שְׂדוּלְקָת מִתְחַבְּרֵת עִמָּהֶם, יוֹצְאִים הַגָּחִלִים וּמְשׁוֹטְטִים וְיוֹרְדִים, וְנִמְצָאִים כְּנֶגֶד בְּנֵי אָדָם. וְהֵינּוּ מַה שְׂכַתּוֹב, וְיִסְפְּתִי לְיִסְרָה אֶתְכֶם. אֶתֵּן לְבַעֲלֵי הַדִּין תּוֹסַפְתִּי עַל הַדִּין שְׁלָהֶם.

כְּמוֹ שְׂנֵאֲמַר, (בראשית ח) לֹא אֶסֶף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעֵבוֹר הָאָדָם. מַה זֶה לֹא אֶסֶף? לֹא

שֶׁהוּא כְּלַבְנָה לְגַבֵּי הַשָּׁמַשׁ, וְהוּא רְאוּי לְשָׁמֵר אֶת הַמְּשָׁכוֹן, וְעַל זֶה לֹא יִמֵּשׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: מֹשֶׁה, לֹא רְאוּי כֶּף, שֶׁהָרִי מְשַׁכּוֹנֵי נִתְּתִי בִידֵיהֶם. אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם חֲטָאוּ אֵלַי, הַמְּשָׁכוֹן יִהְיֶה אֲצִלָּם, שֶׁלֹּא יִפְרְדוּ מִמֶּנּוּ (שֶׁלֹּא יִפְרֹד מֵהֶם). הַתְּרַצָּה שְׂאִפְרֹד מִיִּשְׂרָאֵל, וְלֹא אָשׁוּב אֶלֵיהֶם לְעוֹלָמִים?! אֲלֵא הֲשֵׁב אֶת מְשַׁכּוֹנֵי אֵלֵיהֶם, וּבִגְלָלוֹ לֹא אֶעֱזֹב אוֹתָם בְּכָל מְקוֹם.

אֵף עַל גַּב שִׁישְׂרָאֵל חֲטָאוּ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֶת הַמְּשָׁכוֹן הַזֶּה שֶׁלּוֹ הֵם לֹא עֲזָבוּ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא לוֹקַח אוֹתוֹ מִבִּינֵיהֶם. וְעַל זֶה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל, שְׂכִינָה עִמָּהֶם. וְעַל זֶה כְּתוּב וְנִתְּתִי מְשַׁכּוֹנֵי בְּתוֹכְכֶם, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ.

פָּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (שיר השירים ב) דוֹמָה דוּדֵי לְצִבִּי אוֹ לְעֶפְרַיִם הָאֵילִים הִנֵּה זֶה וְגו'. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁזָּכוּ שֶׁמְשַׁכּוֹן זֶה יִהְיֶה אֲצִלָּם מִהַמְּלָךְ הָעֲלִיּוֹן. שְׂאֵף עַל גַּב שֶׁהֵם בְּגָלוּת, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא בְּכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ וְשַׁבָּתוֹת וּזְמַנִּים לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, וּלְהִסְתַּכֵּל בְּאוֹתוֹ מְשַׁכּוֹן שִׁישׁ לוֹ אֲצִלָּם, שֶׁהוּא חֲמֻדָּתוֹ.

לְמַלְךְ שֶׁסְּרַחָה הַגְּבִירָה, וְהוֹצִיאָהּ מִהִכְלוֹ. מַה עֲשִׂתָּה? לְקַחָה אֶת הַבֶּן שֶׁלּוֹ, חֲמֻדַּת הַמְּלָךְ, אֶהוּבּוֹ. וּמִשׁוּם שְׂדַעַת הַמְּלָךְ עֲלֵיהָ, הַשְּׂאִירוֹ בִּידֵיהָ. בְּשַׁעָה שְׂעוּלָה רְצוֹן הַמְּלָךְ עַל הַגְּבִירָה וְעַל בְּנוֹ, הִיָּה עוֹלָה לְעֲלִיּוֹת וְיוֹרֵד מִדְּרָגוֹת, וְעוֹלָה עַל הַכְּתָלִים, לְהִסְתַּכֵּל וּלְהַשְׁגִּיחַ בֵּין נֶקֶבִי הַכְּתָל עֲלֵיהֶם. כִּיּוֹן שְׂרוּאָה אוֹתָם, הוּא מִתְחִיל לְבַכּוֹת מֵאַחֲרֵי חֲרָפֵי הַכְּתָל, וְאַחַר כֶּף הוֹלֵךְ לוֹ.

כֶּף יִשְׂרָאֵל, אֵף עַל גַּב שִׁישְׂאוֹ מִהִכְל הַמְּלָךְ, אוֹתוֹ הַמְּשָׁכוֹן הֵם לֹא עֲזָבוּ, וּמִשׁוּם שֶׁרְצוֹן הַמְּלָךְ עֲלֵיהֶם, הַשְּׂאִיר אוֹתוֹ עִמָּהֶם. בְּשַׁעָה שְׂעוּלָה רְצוֹן הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ עַל הַגְּבִירָה וְעַל יִשְׂרָאֵל, הוּא עוֹלָה עֲלִיּוֹת (מִקַּפֵּץ עַל הַגְּבִיעוֹת), יוֹרֵד מִדְּרָגוֹת, וְעוֹלָה עַל הַכְּתָלִים, לְהִסְתַּכֵּל וּלְהַשְׁגִּיחַ בֵּין חֲרָפֵי הַכְּתָל עֲלֵיהֶם. כִּיּוֹן שְׂרוּאָה אוֹתָם, מִתְחִיל לְבַכּוֹת. זֶהוּ שְׂכַתּוֹב דוֹמָה דוּדֵי לְצִבִּי אוֹ לְעֶפְרַיִם הָאֵילִים, לְדַלֵּג מִכְּתָל לְעֲלֵיהָ, וּמִעֲלֵיהָ לְכַתָּל.

עליכם מכמה דבים, מכמה זאבים שיקומו עליכם ויעבירו אתכם מן העולם. אבל מה אעשה לכם? אלא אני ואתם נצא מן הארץ ונלך לגלות.

זהו שכתוב ויסרתי אתכם, ללכת בגלות. ואם תאמרו שאעזב אתכם – אף אני עמכם. שבע על חטאתיכם – זו שבע שתתגרש עמכם. ולמה? על חטאתיכם. זהו שכתוב (ישעיה נ) ובפשעיכם שלחה אמכם. אמר הקדוש ברוך הוא: אתם גרמתם שאני ואתם לא נדור (בארץ) בעולם (נגרש (מהארץ) מהעולם), הרי הגבירה יצאה מהיכלה עמכם. הרי הכל נחרב, ההיכל שלי ושלכם נחרב. שהרי למלך לא ראוי היכל אלא כשהוא נכנס עם הגבירה. ושמחת המלך אינה נמצאת.

אלא בשעה שנכנס להיכל הגבירה, ונמצא בנה עמה בהיכל, כלם שמחים כאחד. עכשו שאין נמצאים הבן עם הגבירה, הרי ההיכל חרב מהכל. אלא אני מה אעשה? אף אני עמכם. ועכשו, אף על גב שישראל הם בגלות, הקדוש ברוך הוא נמצא עמם ולא עוזב אותם. שכאשר יצאו ישראל מן הגלות, הקדוש ברוך הוא ישוב עמם, שכתוב (דברים ל) ושב ה' אלהיך, ושב ה' אלהיך ודאי, והרי נתבאר.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך, נפגשו באותה מערה בשדה. אמר רבי חייא לרבי יוסי, זה שכתוב (שם כח) אלה דברי הברית וגו', מלבד הברית. מה זה דברי הברית? דברי גבורה (האלה) הנה צריך להיות! אמר לו, הרי פרשוה, הללו מפי הגבורה, והללו מפי עצמו של משה, והרי נתבאר.

בא ראה, אלה ואלה היו דברי הברית. שאף על גב שהדברים היו מפי הגבורה – דברי ברית היו, שהרי טוב ורע תלויים בו. הטוב שבא מצדיק, והרע שבא מן הדין. הדין ממקום הדין, והינו צדק. וצדיק וצדק הם ברית, ונקראים ברית. ולכן מלים אלו דברי ברית הן, וקשר הברית כאחד. ומשום כך זכור ושמור קשורים כאחד. זכור ביום, שמור בלילה. הרי ברית כאחד, ומשום כך ברית ודאי, דברי הברית הם. ובכל מקום הברית היא במקום הזה.

אתן תוספת לבעלי דין להשמיד את העולם, אלא תוספת כמו שהעולם יכול לסבל. ועל זה ויספתי, אתן תוספת ודאי.

למה תוספת? כדי ליסר אתכם שבע על חטאתיכם. שבע? והרי הקדוש ברוך הוא אם גובה את שלו, אין העולם יכול לסבל אפלו רגע אחד, זהו שכתוב (תהלים קל) אם עונות תשמר יה אדני מי יעמד, ואתה אמת שבע על חטאתיכם?!

אלא מה תלמוד לומר שבע? אלא הרי שבע כנגדכם, ומי היא? זו שמטה, שהיא שבע, שנקראת שבע, כמו שנאמר (דברים טז) מקץ שבע שנים תעשה שמטה. ועל זה שבע על חטאתיכם, ונקראת שבע, ונקראת בת שבע. מה בין זה לזה? אלא שבע לבדה, לעשות שמטה ולעשות דינים, להוציא חרות, שהכל בה. נקראת בת שבע, שהתחברה עם אחר כאחד, להאיר, לשלט במלכות, להודיע המלכות בארץ ובכל, בת שבע נקראת. כתוב, על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה. באר שבע, בארו של יצחק היא, והכל הוא דבר אחד.

רבי אבא אמר, ויסרתי אתכם אף אני שבע על חטאתיכם. ויסרתי אתכם, על ידי ממנים אחרים, כמו שבארוה. אף אני, הריני מתעורר כנגדכם, והרי שבע להתעורר עליכם.

בא ראה את האהבה העליונה של הקדוש ברוך הוא לישראל. למלך שהיה לו בן יחידי, והיה חוטא לפני המלך. יום אחד סרח לפני המלך, אמר המלך: כל הימים הללו הלקייתי אותך ולא קבלת. מכאן ואילך ראה מה אעשה לך; אם אגרש אותך מן הארץ ואוציא אותך מן המלכות, אולי יקומו עליך דבי השדה, או זאבי השדה, או לסטים, ויעבירו אותך מן העולם. מה אעשה? אלא אני ואתה נצא מן הארץ.

כך אף אני, אני ואתה נצא מן הארץ [אף אני ואתה נלך בגלות ונצא יחד]. כך אמר הקדוש ברוך הוא: ישראל, מה אעשה לכם? הרי הלקייתי אתכם ולא הרפנתם אזניכם. הרי הבאתי עליהם בעלי מגנים, בעלי חבלה, להלקות אתכם, ולא שמעתם. אם אוציא אתכם מן הארץ לבדכם, אני פוחד

פָּתַח וְאָמַר, (מלאכי א) בֵּן יִכְבֵּד אֶב וְעַבְד אֲדַנְיוּ. בֵּן יִכְבֵּד אֶב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ) כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ, וּפְרִשׁוּהָ, בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתֵּהּ וּבְכָל. זֶה בְּחַיֵּיו שֶׁהִתְחַיֵּב בּוֹ. אַחַר שְׁמַת, אִם תֹּאמַר הֲרִי הוּא פְּטוֹר מִמֶּנּוּ – לֹא כֵּף. שְׂאֵף עַל גֵּב שְׁמַת, הִתְחַיֵּב בְּכַבּוּדוֹ יוֹתֵר, שֶׁכְּתוּב כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ. שְׂאֵם אוֹתוֹ הֵבֵן הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ עֲקֻשָּׁת, וְדַאי שֶׁהוּא מְבֹזֵה אֶת אָבִיו, וְדַאי שֶׁעוֹשֶׂה לוֹ קְלוֹן.

וְאִם אוֹתוֹ הֵבֵן הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׁרָה, וּמִתְקֵן אֶת מַעֲשָׂיו, וְדַאי שֶׁזֶה מְכַבֵּד אֶת אָבִיו, מְכַבֵּד אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם אֲצֵל בְּנֵי אָדָם, מְכַבֵּד אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם אֲצֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו וּמוֹשִׁיב אוֹתוֹ בְּכֶסֶף כְּבוֹדוֹ. וְדַאי בֵּן יִכְבֵּד אֶב.

כְּמוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר שֶׁמְכַבֵּד אֶת אָבִיו בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְאוֹתוֹ הָעוֹלָם, עֲכָשׁוּ מִתְרַבֵּה כְּבוֹדוֹ שֶׁל רַבִּי שֶׁמַּעֲוֵן בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת – בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּבְאוֹתוֹ הָעוֹלָם יוֹתֵר אֲשֶׁר בְּחַיָּיו. שְׂזָכָה לְבָנִים קְדוֹשִׁים וְלִגְזָעִים קְדוֹשִׁים. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שְׂזוֹכִים לְבָנִים קְדוֹשִׁים, לִגְזָעִים קְדוֹשִׁים. עֲלִיָּהֶם נִקְרָא, כָּל רְאִיָּהֶם יִפְרוּם כִּי הֵם זֶרַע בְּרוּךְ ה'. אֲמֵן. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

במדבר

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאַהֵל מוֹעֵד וְגוֹ'. רַבִּי אֲבָא פָּתַח, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ וְגוֹ'. הַפְּסוּק הַזֶּה נִתְבָּאֵר. בֵּא רְאָה, בְּשַׁעַה שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, עָשָׂה אוֹתוֹ בְּדַמּוֹת שֶׁל עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְהָיָה כְּלוּל מִהַכֹּל, וְהָיָה אוֹרוֹ מְאִיר מִסוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפוֹ, וְהָיוּ פוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ הַכֹּל.

וַאֲף עַל גֵּב שֶׁהָרִי פִּרְשׁוּהָ, יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בַּפְּסוּק הַזֶּה. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצִלְמוֹ בְּצִלְמוֹ אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ, כִּיּוֹן שֶׁאִמַר בְּצִלְמוֹ, מֵה זֶה בְּצִלְמוֹ אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ? אֵלָּא וְדַאי שְׁתֵּי דְרָגוֹת שְׁכֻלּוֹלוֹת זָכָר וּנְקֵבָה, אַחַת לְזָכָר וְאַחַת לְנְקֵבָה.

וְלִבָּן שְׁנֵי פְרָצוּפִים הָיוּ בְּוִדְאֵי, וְסוּף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ, שֶׁכְּתוּב זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אוֹתָם. וְכָלוּל הָיָה מִכָּל הַצְּדִידִים (מִשְׁנֵי צְדִידִים). וְאֵף עַל גֵּב

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְדַאי כֵּף זֶה, וּמִשׁוּם כֵּף שְׁכַת, שֶׁהִיא זְכוּר וְשְׁמוֹר, נִקְרָאת בְּרִית, שֶׁכְּתוּב (שמות לח) וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁכֵת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשְּׁכֵת לְדוֹרָתָם בְּרִית עוֹלָם. וְהַכֹּל דְּכָר אֶחָד, וְהַמָּקוֹם הַזֶּה נִקְרָא בְּרִית בְּכָל מָקוֹם.

בֵּא רְאָה, כְּתוּב וְנִתְתִּי שְׁלוֹם בְּאַרְץ, הוּא יְסוּד, שֶׁהוּא שְׁלוֹם הָאָרֶץ, שְׁלוֹם הַבַּיִת, שְׁלוֹם הָעוֹלָם. וְיִסְרַתִּי אֶתְכֶם אֵף אֲנִי שְׁבַע. מֵה זֶה שְׁבַע? זֶה צֶדֶק. הֲרִי וְדַאי הַבְּרִית, וּמִשׁוּם כֵּף דְּכָרִי הַבְּרִית הֵם.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתוּב וְאֵף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אִיבִיָּהֶם וְגוֹ'. וְאֵף גַּם זֹאת, וְאֵף – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֵף אֲנִי. גַּם – לְרַבּוֹת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאת זֹאת, שֶׁלֹּא עוֹזְבֵת אוֹתָם לְעוֹלָמִים. בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אִיבִיָּהֶם – בְּהִיוֹתָם הַכֹּל כְּאֶחָד. לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גַעַלְתִּים – כְּדִי שֶׁלֹּא אֶתְחַבֵּר עִמָּם. לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּם – שְׂאֵם לֹא אֶפְדֶּה אוֹתָם, הֲרִי בְּרִיתִי מִתְחַלֶּקֶת. וּמִשׁוּם כֵּף, לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתְּם.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, אֲנִי שֶׁמַּעֲתִי דְּכָר חֲדָשׁ, שֶׁאִמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גַעַלְתִּים לְכֻלְתָּם, לֹא הִכִּיתִים וְלֹא הִרְגִיתִים לְכֻלְתָּם הִיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת! אֵלָּא לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גַעַלְתִּים – מִי שֶׁשׁוֹנֵא מִיִּשְׁהוּ אַחַר, הוּא מְאוּס כְּנִגְדוֹ, וּמִגַּעִיל בְּגַעַל לְפָנָיו. אֲכַל כָּאֵן, לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גַעַלְתִּים. מֵה הִטְעַם? מִשׁוּם שְׁחִיבּוֹת נַפְשֵׁי בִּינִיָּהֶם, וּבְגַלְלָה כָּלֶם חֲבִיבִים עֲבוּרִי. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב לְכֻלְתָּם. לְכֻלְתָּם כְּתוּב, חֲסֹר וַיִּוֹ, בְּגַלְלָה לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גַעַלְתִּים, מִשׁוּם שֶׁהִיא אֶהְבֵּת נַפְשֵׁי, אֶהְבֵּתִי אֲצִלָּה.

לְאָדָם שְׂאוּהָב אֲשֶׁה, וְהִיתָה גְרָה בְּשׁוּק שֶׁל בּוֹרְסָקִים, אִם הִיא לֹא הִיתָה שָׁם, לֹא הִיָּה נִכְנַס לְשָׁם לְעוֹלָמִים. כִּיּוֹן שֶׁהִיא שָׁם, דּוּמָה בְּעֵינָיו כְּמוֹ שׁוּק שֶׁל רוֹכְלִים, שֶׁכָּל הַרִיחוֹת שֶׁל עוֹלָמוֹת טוֹבִים נִמְצָאִים שָׁם.

אֵף כָּאֵן, וְאֵף גַּם זֹאת בְּהִיוֹתָם בְּאַרְץ אוֹיְבֵיהֶם, שֶׁהוּא שׁוּק שֶׁל בּוֹרְסָקִים, לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גַעַלְתִּים, וְלָמָּה? לְכֻלְתָּם. בְּשִׁבִיל כְּלָתָם, שְׂאֵנִי אוּהָב אוֹתָהּ, שֶׁהִיא אֶהוּבֵת נַפְשֵׁי, שֶׁשׁוּרָה שָׁם, וְדוּמָה עָלֵי כְּמוֹ כָּל הַרִיחוֹת הַטּוֹבִים שֶׁל הָעוֹלָם מִשׁוּם אוֹתָהּ הַכֹּלָה שְׁכַתוֹכֶם. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵלּוֹ לֹא בְּאֵנוּ לְכָאֵן אֵלָּא לְשִׁמְעַע אֶת זֶה – דִּי לִי.

רבי יצחק פתח, (תהלים קטו) ה' זכרנו יברך יברך את בית וגו'. ה' זכרנו יברך - אלה הגברים, שהיו עולים בחשבון במדבר, והקדוש ברוך הוא מברך אותם ומוסיף עליהם בכל זמן.

בא ראה, מי שאומר שבח חברו, של בניו, או של ממנו - צריך לברכו ולהודות עליו בברכות. מנין לנו? ממשה, שכתוב (דברים א) והנכם היום ככוכבי השמים לרב. אחר כך מה כתוב? ה' אלהי אבותכם יסף עליכם ככם אלף פעמים וגו'. שתי ברכות היו: אחת - ה' אלהי אבותכם, הרי אחת. אחר כך - ויברך אתכם כאשר דבר לכם. להודות עליהם, ברכות על ברכות.

ואם הוא מונה את שבח חברו ולא מודה עליו ברכות - הוא נתפס בתחלה מלמעלה. ואם הוא מברך אותו - הוא מתברך מלמעלה. והברכה צריך לברך אותה בעין טובה, ולא בעין רעה. ובכל רוצה הקדוש ברוך הוא אהבת הלב. ומה מי שמברך את חברו, רוצה הקדוש ברוך הוא שיברך אותו בעין טובה, בלב טוב - מי שמברך את הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה שצריך עין טובה ולב טוב ואהבת הלב. בגלל זה, (שם ו) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו'.

בא ראה, הרי פרשוה, אין הברכה שלמעלה שורה על דבר שנמנה. ואם תאמר, ישראל איך נמנו? אלא כפר לקח מהם, והרי פרשוה, והחשבון לא היה עד שנאסף כל אותו הכפר ועלה לחשבון. ובתחלה מברכים את ישראל, אחר כך מונים אותו כפר, אחר כך חוזרים ומברכים את ישראל. נמצא שישראל מתברכים בתחלה ובסוף, ולא עולה בהם מגפה.

למה המגפה עולה במנין? אלא משום שברכה לא שורה במנין. כיון שמסתלקת הברכה, הצד האחר שורה עליו, ויכול להנזק. בגלל זה במנין לוקחים כפר ופדיון, לסלק אותו מהם.

יברך את בית ישראל - אלו הנשים, שלא עולות במנין. יברך את בית אהרן - שהם מברכים את העם בעין טובה ובלב טוב ובאהבת הלב. את בית אהרן - כך גם הנשים (שלום), שמתברכות בברכה (שלום).

שהנקבה אחוזה בצדו, הרי היא גם כלולה משני צדדים, להיות שלם בכל.

והיה מסתפל בחכמה למעלה ולמטה. כיון שפירח, התמעטו הפרצופים, והחכמה הסתלקה ממנו, ולא היה מסתפל אלא בדברי גופו. אחר כך הוליד בנים מעליונים ותחתונים, ולא התישבו זה וזה בעולם עד שהוליד בן, וממנו נשלם (נשתל) העולם, שנקרא שת, וכך פרשוה.

ועם כל זה, העולם התחתון לא השלם ולא היה שלם ולא נמצא בקיומו, עד שבא אברהם ועמד העולם. אבל לא השלם עד שאברהם נמצא בו בעולם, ואחז בו בימין כמי שאחז בימינו את מי שנופל. בא יצחק ואחז בידי העולם בשמאל והתקיים יותר. כיון שבא יעקב, אחז באמצע הגוף, ונכלל בשני צדדים, עמד העולם ולא היה מתמוטט.

ועם כל זה לא נשתל (נשלם) בשרשיו עד שהוליד שנים עשר שבטים ושבעים נפש, ונשתל (ונשלם) העולם. ועם כל זה לא השתלם עד שקבלו ישראל תורה בהר סיני והוקם המשכן, ואז עמדו העולמות ונשלמו, והתבשמו עליונים ותחתונים.

כיון שהתורה והמשכן הוקמו, רצה הקדוש ברוך הוא לפקד החילות של התורה, כמה צבאות הם של התורה, כמה צבאות הם של המשכן. בא ראה, כל דבר שצריך להתישב במקומו, לא מתישב עד שנזכר בפה, ומתמנה עליו. אף כאן - רצה הקדוש ברוך הוא לפקד חילות התורה וחילות המשכן, וכלם היו כאחד ולא נפרדים זה מזה, הכל כמו למעלה, שהרי התורה והמשכן לא נפרדים זה מזה, והולכים כאחד.

ומשום זה חילותיהם עולים בחשבון להודיע אליהם, פרט לאותם אחרים שאין להם חשבון. ולכן כתוב, וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד. אם באהל מועד, למה במדבר סיני? אלא אחד לתורה ואחד למשכן. וזה וזה - באחד לחדש השני בשנה השנית, והכל אחד, וזה נקרא חדש זיו, רמז לאותו חדש ושנה שמאיר ללבנה, שהרי אז כל העולמות נמצאים בשלמות. לצאתם מארץ מצרים, להודיע שכשיצאו מארץ מצרים, זה היה בחדש הראשון.

כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי וגו'. ולא עוד, אלא ששונאיו נופלים לפניו, והרי פְּרִשׁוּהָ.

בא ראה, מצוות התורה הן עליונות למעלה. בא אדם ועשה מצוה אחת – אותה המצוה עומדת לפני הקדוש ברוך הוא, ומתעטרת לפניו ואומרת: פְּלוֹנִי עָשָׂה אוֹתִי, ומפלוגי אני. משום שהוא עורר אותה למעלה. כמו שהוא עורר אותה למטה, כך גם עורר אותה למעלה, ועשה שלום למעלה ולמטה, כמו שנאמר (ישעיה כז) או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי. יעשה שלום לי – למעלה. שלום יעשה לי – למטה. אשרי חלקו של אותו אדם שעושה מצוות התורה.

שִׁמְחוּ את ירושלם וגו', משום שחדוה לא נמצאת אלא בזמן שישראל עומדים בארץ הקדושה, ששם מתחברת אשה בבעלה, ואז זוהי שמחת הכל, השמחה שלמעלה ושלמטה. בזמן שישראל לא נמצאים בארץ הקדושה, אסור לאדם לשמח ולהראות שמחה, שכתוב שמחו את ירושלם וגילו בה וגו', וגילו בה דוקא.

רבי אבא ראה איש שהיה שמח בבית טרוניא שבבבל. הפה בו ואמר, שמחו את ירושלם כתוב (אמר רבי אבא), בזמן שירושלים בשמחה צריך אדם לשמח. רבי אלעזר לטעמו, שאמר שמחו את ירושלם, הינו שכתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה.

כתוב אחד אומר, עבדו את ה' בשמחה. וכתוב אחד אומר, (שם ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. מה בין זה לזה? אלא, כאן בזמן שישראל שרויים בארץ הקדושה – כאן בזמן שישראל שרויים בארץ אחרת. (ד"א) עבדו את ה' ביראה – זו כנסת ישראל בזמן שהיא בגלות בין העמים.

אמר רבי יהודה, והרי כתוב (ישעיה נה) כי בשמחה תצאו, וזו היא כנסת ישראל. כיון שאמר תצאו, מהגלות הוא, ונקראת שמחה. אמר לו, ודאי כך הוא זה, שכל זמן שהיא בגלות ושוכבת לעפר, לא נקראת שמחה, עד שהקדוש ברוך הוא יבא אליה, ויקימה מעפר ויאמר, (שם נב) התנערי מעפר קומי וגו', (שם ס) קומי אורי וגו', ויתחברו כאחד, (ויקימה מעפרה) ואז חדוה נקראת, חדוה הכל, ואז

יברך יראי ה' – אלה הם הלויים, וכלם מתברכים, כי הם יראים מהקדוש ברוך הוא. הקטנים עם הגדלים – אף על גב שלא עולים במנין.

בא ראה, לא נמצא מנין בישראל שהתברכו בו כמנין זה, שמנין זה להתברך היה, ולהשלים שלמות העולמים היה, ובמקום שהברכות יוצאות נמנו, שכתוב באחד לחדש השני, שהוא זיו ברכות העולם, שממנו יוצא זיו לעולם. ועל זה נקרא חדש זיו, שהזיו של הכל יוצא ממנו, ועל זה כתוב (תהלים קלד) יברכה ה' מציון, והכל דבר אחד, וכתוב (שם קלג) כי שם צוה ה' את הברכה וגו'.

רבי יהודה היה מצוי לפני רבי שמעון. אמר לו, ישראל, מאיזה מקום הם מתברכים? אמר לו, אוי לעולם שלא משגיחים ולא מסתכלים בני אדם בכבוד המלך העליון. בא ראה, בשעה שנמצאו ישראל צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא, והעולמות היו (עמו) מצויים בעץ אחד עליון קדוש, שהמזון של הכל בו, היה מתברך ממקום שכל הברכות פנוסות בו, ובו ננטע ונשתלו שרשיו.

וישראל למטה היו מתברכים (ונשתלו שרשיו) ממקום שכל אותן ברכות יוצאות בו ולא מתעכבות לצאת. זהו שכתוב יברכה ה' מציון, וכתוב כטל חרמון שירד על הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם. וזהו אור העולם, שכתוב (תהלים ג) מציון מכלל יפי אלהים הופיע. הופיע – האיר, כמו שנאמר (דברים לג) הופיע מהר פארן. (וזה אור) וכשמאיר, מאיר לכל העולמות.

ובשאר זה מתעורר, הכל הוא בחברות (הכל הוא בחביבות), הכל הוא באהבה, הכל הוא בשלמות, ואז הוא שלום הכל, שלום שלמעלה ושלמטה. זהו שכתוב (תהלים קכב) יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך.

איש על דגלו יחנו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל וגו' (במדבר א). רבי אלעזר פתח, (ישעיה סו) שמחו את ירושלם וגילו בה כל אהביה וגו'. כמה חביבה התורה לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי בכל מקום שדברי תורה נשמעים, הקדוש ברוך הוא וכל חילותיו, כלם מקשיבים לדבריו, והקדוש ברוך הוא בא לדור עמו. זהו שכתוב (שמות

ומה' תלויים דרום וצפון, ואותו שפיניהם, י' מזרח, י"ה - דרום וצפון תלויים בו. ו' באמצע, וזה הוא בן זכר. בגלל זה הוא בין צפון לדרום. ועל זה שנינו, מי שנותן מטתו בין צפון לדרום, יהיו לו בנים זכרים. שהרי בן זכר הוא בין צפון לדרום. ה' עליונה, בה תלוי צפון ודרום, ובן זכר ביניהם, בסוד של יו"ה. ה' האחרונה - מערב. **ועל** זה הדרום אחוז במזרח, שהוא ראשית השמש ותלוי בו. ועל זה למדנו, מצד אבא אחוז ותלוי החסד העליון, מצד האמא תלויה גבורה. כמו זה אחוז הכל זה בזה.

זויות המזבח גם פן מסוככים, וכא לו לקרן דרומית מזרחית. שהדרום כחו במזרח, שהוא ראשית השמש, וחזק השמש אן שורה אלא בראשית. מזרחית צפונית - פיין שדרום נוטל תקפו של המזרח, הוא מאיר לצפון, והצפון נכלל בדרום, שהרי שמאל נכלל בימין.

צפונית מערבית - שהרי המערב, שהוא בה' אחרונה, נוסע מהצפון. ועל זה הצפון נוסע למערב. מערבית דרומית - היא הולכת (להתחבק) להתחבר בדרום כמו שדרום תלוי במזרח, וחזקו הולך בראשית. כך גם המערב הולך (להתחבק) להאחז בדרום. זהו שכתוב וימינו תחבקני. הימין הזה הוא הדרום, בגלל זה יונק משני צדדים - מצפון ומדרום. זהו שכתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שמאלו - זהו צפון, וימינו - זהו דרום.

וסוד זה למדנו, שהקדוש ברוך הוא נותן מטתו בין צפון לדרום, ואוחזת הבן הזה בודאי, ועל זה יש לבני אדם לתת מטתם בין צפון לדרום. וזה למד אותי אבא, שנותנים לו בנים זכרים. שהרי הוא התכונן כלפי האמונה השלמה העליונה, בשלמות הכל, לגבי הקדוש ברוך הוא שהוא בין צפון לדרום, ולגבי כנסת ישראל שמאירים (שהיא) שהיא בין צפון לדרום - ודאי יהיו לו בנים זכרים.

ובבל צריך להראות מעשה כמו שלמעלה. וכמו שמראה מעשה למטה, כך מעורר למעלה, ופרשוה. שמע רבי פנחס ונשק לרבי אלעזר, ובכה וצחק ואמר, אשרי חלקי בעולם הזה ובעולם הבא.

בשמחה תצאו ודאי. אז כמה חילות יצאו מול הגבירה לחדות הלולת המלך, כמו שנאמר (שם נה) הָהָרִים וְהַגְּבְעוֹת יִפְצְחוּ וְגו', וכתוב (שם נב) כִּי הִלֵּךְ לִפְנֵיכֶם ה' וּמֵאִסְפְּכֶם וְגו'.

איש על דגלו באתת - אלו ארבע מחנות של כנסת ישראל, שהם שנים עשר שבטים, שנים עשר תחומים סביב סביב לה. הכל כמו שלמעלה, כתוב (תהלים קכב) שָׁשׁ עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יְהוָה וְגו'. ששם עלו שבטים - אלו שנים עשר שבטים, שנים עשר תחומים שלמטה.

שבטי יה - הרי פרשוה, משום שי"ה עדות לישראל ודאי. ולכן (במדבר כו) הראובני, השמעוני, י"ה בכל אחד ואחד. אבל ודאי כך הוא, שהרי העץ העליון הקדוש, בו חותם בחותמו. ופרשוה שכתוב, (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין וכו'. דמות אדם נכללת בכלם, והפנים היו לארבעת צדדי העולם, ונפרדים בדמיותיהם, וכלם כלולים בו באדם.

מיכאל מימין, גבריאל משמאל, אוריאל לפניהם, רפאל לאחוריהם, השכינה מעליהם. שנים מכאן, ושנים מכאן, והיא באמצע. כמו זה בארץ שלמטה - שנים מכאן, ושנים מכאן, וי"ה ביניהם.

בין שלוקחים שני דגלים, מה כתוב? ונסע אהל מועד מחנה הלויים וכו'. ואחר כך אותם שנים אחרים ארבע מחנות הן לארבעת צדדי העולם, ונמצאים שנים עשר. אף כך למטה כמו שלמעלה. ונסע בראשונה דגל מחנה יהודה מול מחנה אוריאל. ומחנה ראובן מול מחנה מיכאל. זה לדרום, וזה למזרח. כך גם המזבח דרומית מזרחית. ומחנה דן לצפון. מחנה אפרים ימה. מחנה דן מול מחנה גבריאל. מחנה אפרים למערב מול מחנה רפאל. כך גם המזבח צפונית מערבית. הכל אחוז זה בזה, עד שהכל עולה ונאחז בשם הקדוש, שהוא הראשית של הכל, העליון של הכל, הקדוש של הכל, הכל כלול בו.

י' מזרח הוא ראשית האור, הולך ומשוטט ומוציא לדרום, ודרום יוצא ותלוי בראשית המזרח. ה' דרום, ממנו יוצא דרום בעולם. ונכנס י' בראשית המזרח, ומוציא אותו.

פְּתַח וְאָמַר, (תהלים כז) ה' אֹרֵי וַיִּשְׁעֵי מִמִּי אֵירָא וְגו'. ה' אֹרֵי וַיִּשְׁעֵי, כִּיּוֹן שְׁאָדָם הִסְתַּכַּל

בַּא רָאָה, לֹא כְדַאי לַעֲץ הַמּוֹת הַזֶּה לְהַחְזִיר פְּקֻדוֹנוֹ לְאָדָם אֲלֵא בְשַׁעָה שְׁעַץ הַחַיִּים מִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם. וּמִתִּי מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ עֵץ חַיִּים? בְּשַׁעָה שְׁעוֹלָה הַבְּקָר. וְאִז, כִּיּוֹן שְׂזָה מִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם חַיִּים, וּמִשְׁאִיר וּמִחְזִיר אוֹתוֹ עֵץ הַמּוֹת כָּל הַפְּקֻדוֹנוֹת שֶׁהִפְקִדוּ אֲצִלוֹ, וְהוֹלֵךְ לוֹ. מָה הַטַּעַם הֵם חַיִּים? מִשּׁוֹם שְׁאוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים גָּרַם.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי בְנֵי אָדָם רַבִּים הֵם מִתְעוֹרְרִים בְּלִילָה בְּעוֹד שְׁעַץ הַמּוֹת שׁוֹלֵט? אֲלֵא וְדַאי אוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים עוֹשֶׂה אֵת זֶה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁכַתוֹב (תהלים יד) לְרֹאוֹת הַיָּשׁ מִשְׁכִּיל דְרַשׁ אֵת אֱלֹהִים. וְלֹא יִהְיֶה פִתְחוֹן פֶּה לְאָדָם שִׂיאֵמַר: אֲלֵמָלֵא שְׁלַטְתִּי בְנַפְשִׁי בְּלִילָה, הִיִּיתִי מִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה בְּיִשְׂרָאֵל בּוֹדְאֵי, וְכֹף הוּא! אָבֵל בְּאֵמוֹת הָעוֹלָם שְׂרַאֲינוּ כְזֶה, מָה הַטַּעַם? אָמַר לוֹ: יִפֶּה מָה שְׁאֵמַרְתָּ.

פְּתַח וְאָמַר, (במדבר כג) מָה אֶקַּב לֹא קִבָּה אֵל וּמָה אֲזַעַם לֹא זַעַם ה'. בַּא רָאָה, כְּמוֹ שִׁישׁ לְמַעְלָה יֵשׁ לְמַטָּה. לְמַעְלָה יֵשׁ יְמִין וַיֵּשׁ שְׁמַאל - לְמַטָּה יִשְׂרָאֵל וְהַעֲמִים. יִשְׂרָאֵל אַחֲזִים לְיְמִין בְּקִדְשֵׁת הַמִּלְךָ הַקְּדוֹשׁ. הַעֲמִים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת לְשִׁמְאֵל, לְצַד רוּחַ הַטְּמָאָה. וְכֻלָּם לְמַטָּה מִכָּל דְּרָגוֹת הַשְּׁמַאל. וְכָל הַדְּרָגוֹת אַחֲזוֹת זוֹ בְּזוֹ עַד שְׁתַּלּוּיוֹת מִהֲרָאֵשׁ. וְכֻמוֹ שֶׁהֲרָאֵשׁ נוֹסֵעַ, בְּאוֹתוֹ הַגָּן נוֹסֵעַ הַזָּנָב, שֶׁהוּא תַחְתּוֹן. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁאֲחֻזוֹ בּוֹ. וּמִשּׁוֹם זֶה הַעֲמִים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, בְּאוֹתוֹ צַד הַטְּמָאָה שְׁלָהֶם כֶּף מְנַהֲגִים.

בְּלַעַם הַשְּׁתַּמֵּשׁ בְּכָל הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת, וְהוּא הִיָּה רוֹאֶה בַּתַּחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁהוּא הַזָּנָב, שֶׁלֹּא יִכּוֹל לְהַתְּנַהֵג אֲלֵא בְּרָאֵשׁ. מִשּׁוֹם כֶּף אָמַר מָה אֶקַּב לֹא קִבָּה אֵל, (שֶׁהוּא הֲרָאֵשׁ מִשּׁוֹם) שְׁאוֹתוֹ הֲרָאֵשׁ הָעֲלִיּוֹן אֵינוֹ נִמְצָא בְּדִין בְּאוֹתָם הַיָּמִים.

וְאִף עַל גַּב שֶׁהָאֵל הַזֶּה בְּאַרְנוֹ, הַמְּלָכוֹת הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת לּוֹקַחַת שֵׁם כְּמוֹ הַכֹּל, וְהַטּוֹב וְהַחֹסֵד שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, (בְּאַרְנוֹ בְּמָקוֹם אַחֵר עֲלִיּוֹן, וְהוּא טוֹב וְחֹסֵד שֶׁל הָעוֹלָם, הַמְּלָכוֹת הַקְּדוֹשָׁה הַזֹּאת לּוֹקַחַת שֵׁם כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה) וּמִשּׁוֹם זֶה נִקְרָאת אֵל, אֲלֵא שֶׁהוּא זוֹעֵם בְּכָל יוֹם, שְׁנִמְצָא בּוֹ דִּין.

וְעֲלִיף כְּתוּב, (משלי כג) יִשְׁמַח אָבִיךָ וְגו'. כִּיּוֹן שְׁכַתוֹב יִשְׁמַח אָבִיךָ וְאִמָּךְ, מָה זֶה וְתַגְּל יוֹלְדֶתְךָ? שֶׁהֲרֵי בְּאִמָּךְ מִסְפִּיק. אֲלֵא יִשְׁמַח אָבִיךָ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאִמָּךְ - זוֹ כְּנִסְתֵי יִשְׂרָאֵל. וְתַגְּל יוֹלְדֶתְךָ - יוֹלְדֶתְךָ שְׁלַמְטָה. אֵיפֹה שְׁמַחְתּוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיךָ? אֲלֵא פְסוּק הוּא לְבַדּוֹ, שְׁכַתוֹב (שם) גִּיל יְגִיל אָבִי צְדִיק - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְיוֹלֵד חֲכָם יִשְׁמַח בּוֹ - זֶה אָבִיךָ שְׁלַמְטָה. דְּבַר אַחֵר, גִּיל יְגִיל אָבִי צְדִיק - זֶה אָבִיךָ שְׁלַמְטָה. וְיוֹלֵד חֲכָם יִשְׁמַח בּוֹ, כְּתוּב בְּתוֹסֶפֶת וְא"ו - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתוּב (תהלים לא) בִּידֶךָ אֶפְקִיד רוּחִי פְדִיתָה אוֹתִי ה' אֵל אֱמֶת. יֵשׁ לְהִסְתַּכַּל בְּפְסוּק הַזֶּה. רְאִיתָם מִי שְׁמַפְקִיד דְּבַר בִּיּוֹדֵי הַמִּלְךָ? אֲלֵא, וְדַאי אֲשֶׁרִי הָאִישׁ שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַמִּלְךָ הַקְּדוֹשׁ וְלֹא חוֹטֵא לְפָנָיו. בַּא רָאָה, כִּיּוֹן שְׁנִכְנַס הַלִּילָה, עֵץ הַמּוֹת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, וְעֵץ הַחַיִּים מִסְתַּלַּק לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְכִיּוֹן שְׁעַץ הַמּוֹת שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם לְבַדּוֹ, כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם טוֹעֲמִים טַעַם מוֹת. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁאוֹתוֹ עֵץ גּוֹרֵם.

וְהָאָדָם צָרִיךְ לְהַקְדִים וּלְהַפְקִיד בִּידוֹ אֵת נַפְשׁוֹ בְּפְקֻדוֹן, כְּפְקֻדוֹן שֶׁל אָדָם שְׁנוֹתָן פְּקֻדוֹן לְאַחֵר. שְׁאֵף עַל גַּב שֶׁהוּא הַתַּחֲיִב אֵלָיו יוֹתֵר מֵאוֹתוֹ פְּקֻדוֹן - לֹא כְדַאי לְהַאֲחִזוֹ בּוֹ, הוּאֵיל וְהַפְקֻדוֹן נִמְסַר לוֹ, וְאִם יִסְרַב בּוֹ - וְדַאי נִבְדַק אַחֲרָיו, שְׁאִין הוּא מְזַרַע קֹדֶשׁ וְלֹא מִבְּנֵי הָאֱמוּנָה.

כֶּף אוֹתוֹ עֵץ, בְּנֵי אָדָם מְקַדִּימִים וְנוֹתְנִים לוֹ פְּקֻדוֹן נַפְשָׁם, וְלוֹקַחַת כָּל נַשְׁמוֹת בְּנֵי הָעוֹלָם. וְכֻלָּם טוֹעֲמִים טַעַם מוֹת, מִשּׁוֹם שְׂזָה עֵץ הַמּוֹת הוּא. וּמִשּׁוֹם שְׁכָל נַפְשׁוֹת אֵלוֹ, אִף עַל גַּב שְׁכָלָם הַתַּחֲיִבוֹ לוֹ, וְלֹא כְדַאי הוּא לְהַשִּׁיב הַפְּקֻדוֹן לְאָדָם.

אָלָא בְּךָ יִתְבַרְךָ יִשְׂרָאֵל לֹא כְתוּב, אוּ בְךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל. מַה זֶה יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל? אֲלֹא יִשְׂרָאֵל הַקְדוּשׁ לֹא יִבְרַךְ אֶת הָעוֹלָם אֲלֹא בְּךָ, שְׂאֵתָהּ בְּמַעֲרַב, וְכְתוּב (שם לה) אֲנִי אֵל שְׂדֵי פְּרָה וּרְבָה. לְמַדְנֵנוּ שְׂרָאָה עִמּוֹ שְׂכִינָה, וְאָז אָמַר בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לֹאמַר. בְּךָ יִבְרַךְ אֶת הָעוֹלָם.

וְאִיךָ רָאָה? וְהָרִי כְתוּב (שם) וְעֵינַי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְקֵן וְגו'. אֲלֹא כְתוּב, שְׂכַל אֶת יָדָיו. מַה זֶה שְׂכַל? אֲלֹא הַיָּמִין הָיָה זְקוּף, וְהַשְּׂכִינָה הַסִּיטָה כָּלפִי אֲפָרִים, וְהָרִיחַ רִיחַ שְׂכִינָה עַל רֹאשׁוֹ, וְאָז אָמַר בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל, וְרָאָה שֶׁהוּא בְּמַעֲרַב.

וְדָאִי שְׂכִינָה בְּמַעֲרַב, וְהָרִי בְּאֲרָנוֹ, כְּדֵי שִׁיחֶיהָ בֵּין צְפוֹן לְדָרוֹם, וְלִהְיוֹת בְּגוּף וְלִהְיוֹת בְּזוּג אַחַד. וְצְפוֹן מְקַבֵּל אוֹתָהּ תַּחַת הָרֹאשׁ, וְהַדָּרוֹם מְחַבֵּק אוֹתָהּ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׂמָאֵלוֹ תַּחַת לְרֹאשֵׁי וַיְמִינוּ תַּחְבָּקְנִי. וְהָרִי בְּאֲרָנוֹ וְדָאִי, (שם ג) מִטָּתוֹ שְׁלֹשְׁמָה, בֵּין צְפוֹן לְדָרוֹם, וְלִהְיוֹת בְּגוּף, וְאָז כָּלֵל אַחַד לְהִתְבַּרְךָ הָעוֹלָם. לְמַדְנֵנוּ, כָּל הָאוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם, מְבַטֵּחַ לוֹ שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא. וְהָרִי בְּאֲרָנוֹ, כְּדֵי לְזוּג אֶת הַתְּהִלָּה הַזֶּה, וְשִׁתְּמַצָּא בְּכָל יוֹם בֵּין צְפוֹן לְדָרוֹם.

בָּא אָדָם בְּבִקְרָה - מְקַבֵּל עָלָיו עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם (כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, מְסֻדֵר שְׂבַח) בְּאוֹתָן תְּשַׁבְּחוּת שְׂאוֹמֵר תְּהִלָּה לְדָוִד, וְכָל הַהִלְלוּיָהּ, שֶׁהֵם סְדוּר שֶׁל עֶשֶׂר תְּשַׁבְּחוּת שֶׁל עֶשְׂרֵה כְּתָרִים קְדוּשִׁים שֶׁל הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ, וּמִשּׁוֹם זֶה עֶשְׂרֵה הֵם הַהִלְלוּיָהּ. אַחַר כֵּן סִיִּים בְּעֶשֶׂר תְּשַׁבְּחוּת, שֶׁהֵן: (תְּהִלִּים קנ) הַהִלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ וְגו', הַהִלְלוּהוּ וְגו'. מִי אֵלֶּה עֶשְׂרֵה הַהִלְלוּיָהּ, וְהָרִי חֲמִשָּׁה הֵם? אֲלֹא מִתְחִיל שְׂבַח בְּהַלְלוּיָהּ, וּמְסִיִּים בְּהַלְלוּיָהּ.

לְאַחַר הָעֵלּוּי שֶׁל סְדוּר הַשְּׂבַח בְּאִזְוֵי שִׁיר מִשָּׁה, שֵׁישׁ בּוֹ הַכֵּל, וּבִזְוֵה מְקַבֵּל עָלָיו עַל מַלְכוּת הַקְדוּשָׁה. אַחַר כֵּן מְשַׁרְה אוֹתָהּ בְּחֻסָּד בְּסוּף הַתְּפִלָּה, לְהִתְקַדֵּשׁ בּוֹ. אַחַר כֵּן בְּתַפְלַת מְנַחֵה, שֶׁהַגְּבוּרָה תְּלוּיָהּ וְהַדִּין שׁוֹרָה. נִמְצָא בְּכָל הַדָּרוֹם (הַיּוֹם) הַמִּטָּה הַזֶּה שֶׁנִּתְּוָנָה בֵּין צְפוֹן לְדָרוֹם, לְהִתְבַּרְךָ בְּזוּג זֶה בְּגוּף כְּרָאוּי. וּמִי שֶׁמְסֻדֵר וּמְחַבֵּר אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם כֵּן, וְדָאִי הוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא.

מִשּׁוֹם כֵּן דְּגַל שֶׁל מַחְנֵה אֲפָרִים יָמָה, וְהוּא בֵּין צְפוֹן לְדָרוֹם. דָּרוֹם רְאוּבֵן מְצַד אַחַד,

וְבֵא רָאָה, אֵל שְׂדֵי בְּאֲרָנוֹ שְׂבוֹ הַנְּאִת הָעוֹלָם, וְהוּא אָמַר לְעוֹלָם דֵּי. שְׁהָרִי הָאֵל זֶה הוּא שְׂמִזְדוּג עִמּוֹ, וּמִשּׁוֹם כֵּן נִקְרָא אֵל שְׂדֵי, אֵל שֶׁל שְׂדֵי. וְעַל זֶה מָה אֶקֶב לֹא קִבָּה אֵל. מִשּׁוֹם כֵּן, כְּמוֹ שֶׁמִּתְעוֹרֵר הָרֹאשׁ - כֵּן מִתְעוֹרֵר הַתַּחְתּוֹן.

בְּכָה רַבִּי אֲלַעְזָר, פִּתַּח וְאָמַר, (יִרְמִיָּה מו) קוּלָּה כְּנַחֵשׁ יִלְךְ וְגו'. כְּעֵת (כְּמוֹ זֶה) שִׁישְׂרָאֵל בְּגָלוּת, הִיא וְדָאִי הוֹלְכֵת כְּנַחֵשׁ. נַחֵשׁ, כְּשֶׁהוּא (בְּדִין) כּוּפֵף רֹאשׁוֹ לְעֶפֶר, עוֹלָה הַזָּנָב, שׁוֹלֵט וּמַכָּה אֶת כָּל אוֹתָם שֶׁנִּמְצָאִים לְפָנָיו. אֵף כֵּן כְּעֵת בְּגָלוּת - כְּגוֹן זֶה הָרֹאשׁ כְּפוּף לְעֶפֶר, וְהַזָּנָב שׁוֹלֵט. מִי עֲשֵׂה שֶׁהַזָּנָב יַעֲלֶה לְמַעְלָה, יִשְׁלֵט וַיִּכֶה? הָרֹאשׁ שֶׁמִּתְכּוּפֵף לְמַטָּה. וְעַם כָּל זֶה, מִי מְנַהֵג אֶת הַזָּנָב וּמִי מְסִיעוֹ לְמַסְעָיו? זֶה הָרֹאשׁ. אֵף עַל גַּב שֶׁהוּא כְּפוּף לְעֶפֶר, הוּא מְנַהֵג אֶת מַסְעָיו. בְּגַלְל זֶה, קוּלָּה כְּנַחֵשׁ יִלְךְ.

וְעַכְשָׁו, שְׂאָר הָעַמִּים שֶׁהֵם אַחֲזוּזִים בְּזָנָב, עוֹלִים לְמַעְלָה, וְשׁוֹלְטִים וּמַכִּים, וְהָרֹאשׁ כְּפוּף לְעֶפֶר, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּוָנָה (עֲמוֹס ה) נְפִלָּה לֹא תוֹסִיף קוֹם וְגו'. וְעַם כָּל זֶה, הָרֹאשׁ הַזֶּה מְנַהֵג אֶת הַזָּנָב וְשׁוֹמֵר (וּמְסִיעַ) אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנִּתְּוָנָה (שִׁיר הַשִּׁירִים א) שְׁמַנִּי נִטְרָה אֶת הַכְּרָמִים. אֵלֶּה עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, שֶׁהֵם הַזָּנָב. בָּא רַבִּי יְהוּדָה, וְנִשְׁקַ יָדָיו וְאָמַר, אֲלֵמָּלָא לֹא שְׂאֵלְתִי דְבַר בְּעוֹלָם, אֲלֹא שְׂשָׂאֵלְתִי זֶה וְהָרוּחַתִי אוֹתוֹ - דֵּי לִי, שְׂעַכְשָׁו יִדְעַתִּי עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת וְשִׁלְטוֹנִים אֵיךְ מְנַהֵג. אֲשֶׁרִי חֲלַקְסָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׂעַלְיָהֶם כְּתוּב (תְּהִלִּים קלה) כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה וְגו'.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֲלַעְזָר, מַה זֶה לְסַגְלָתוֹ? אָמַר לוֹ, שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת הַלְלוּ נִקְרָאוּ סַגְלָה, בֵּין לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה, כְּמוֹ זֶה כְּהַנִּים לְוִיִּם וְיִשְׂרָאֵלִים, וְהַכֵּל אַחַד. וְאֵלֶּה סַגְלָתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה וּסַגְלָתוֹ לְמַטָּה, וְזֶהוּ שְׂפָתוֹב (שְׁמוֹת יט) וְהֵייתֶם לִי סַגְלָה מִכָּל הָעַמִּים.

וְנִסְעַ אֵהֵל מוֹעֵד מַחְנֵה הַלְוִיִּם וְגו'. אַחַר כֵּן מַה כְּתוּב? [וְנִסְעַ] דְּגַל מַחְנֵה אֲפָרִים לְצַבְּאָתָם יָמָה. הֵינּוּ שְׂכִינָה שְׂרוּיָה בְּמַעֲרַב, וּפְרָשׁוּהָ. כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית מח) וַיִּבְרַכְם בַּיּוֹם הַהוּא לְאִמּוֹר בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לְאִמּוֹר וְגו', וַיִּשֶׂם אֶת אֲפָרִים וְגו'. בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא. מַה מְשִׁמֵּעֵנוּ?

צפונית מערבית, וזוהי קרן של התחלה, שכעת נקשרת בצפון סתם. אחר כך צריך לקשרה בדרום, ששם הוא קשר הכל, והגוף בה נמצא, ועל כך מערבית דרומית.

נמצאת קרן זו שלש פעמים: אחת לקבל אותה אדם בתחלה, אחר כך לקשרה בשתי זרועות, להתחבר בגוף ולהיות הכל אחד. וזהו סדור של היחוד השלם. וכל צד וצד באותו קשר שראוי לו, ולא יחליף צד בצד אחר שלא ראוי לו, כדי שלא יענש. מי שעושה יחוד זה כראוי כפי שאמרנו, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי יודע לסדר שבח רבוננו ויחוד רבוננו, ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא משתבח בו. עליו כתוב, (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

רבי שמעון פתח, (תהלים כה) לדוד אליך ה' נפשי אשא אלהי בך בטחתי וגו'. מה ראה דוד לסדר שבח זה ככה? וכל השבחים שהם בא"ב, כלם שלמים, וזה חסר, שאין בו ו'? ולמה סדור זה לפל על אפים?

אלא סוד עליון הוא גנוז בין החברים. בשעה שנכנס הלילה, (ושולט) העץ התחתון שהמות תלוי בו, פורש ענפיו ומכסה הכל. ועל כך מחשיך, וכל בני העולם טועמים טעם המות, ומקדים אדם ונותן פקדון נפשו, ומפקיד בידו בפקדון. ומשום שלוקח אותם בפקדון, חוזר הפקדון לבעליו בשעה שמגיע הבקר. כשמגיע הבקר וחוזר אליו פקדונו, צריך לברך את הקדוש ברוך הוא, שהוא הנאמן העליון.

אחרי שקם, נכנס לבית הכנסת, מתעטר בתפלין, מתכסה בכסוי ציצית, נכנס ומטהר עצמו בקרבנות בתחלה, אחר כך מקבל עליו על מלכות בסדור של שבחי דוד, שהם סדור של על מלכות. ובסדור שבח זה משרה עליו אותו על. אחר כך סדור תפלת מישב, ותפלה מעמד, לקשרם כאחד.

בא ראה סוד הדבר, אף על גב שתפלה תלויה במלל ודבור הפה – הכל תלוי בעקר המעשה בתחלה, אחר כך בדבור ובמלל הפה. איזה מעשה? אלא אותו מעשה שעושה האדם בתחלה כמו

שכתוב דגל מחנה ראובן תימנה. צפון דן מצד אחר, שכתוב דגל מחנה דן צפנה. אפרים בין זה לזה. נמצא מערב, שהוא אפרים, בין צפון לדרום, הכל כמו למעלה.

סוד ליושבי הדרום אחינו. וכך שלח להם: אחינו, מצד המנורות (מסדרים מנורות) בסודות קשורים, שרציתם ליחד יחוד בטפס של קשר עליון, קבלו עליכם על מלכות הקדושה בכל יום בהתחלה, ובזה תעלו (בקשר) בהעלם (בהיכל) קדוש של הדרום, וסובבו צדי העולם עד שיתקשרו בקשר אחד, ובדרום (התחזקו) (תקבעו) מקום, ושם תהיו.

סדר הלימוד ליום כא אייר [יום 228 בשנה]

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אביו. אמר לו, סימן לזווג היחוד מנין? אמר לו, בני, אף על גב שבארנו דברים לכל צד וצד, והתפזרו כאן דבר וכאן דבר – סימן זה נקט בידך, וכך זה, כמו סביב המזבח. שלמדנו, ובא לו לקרן דרומית מזרחית, מזרחית צפונית, צפונית מערבית, מערבית דרומית. אמר לו, והרי לא יכול עד שמקבל עליו אדם על מלכות הקדושה בתחלה ונותן עליו על זה, ואתה אמרת שיבא לדרום בתחלה!?

אמר לו, הכל אמרתי לך, שהרי ובא לו לקרן, אמרתי בהתחלה, והרי ידעת סוד הקרן, וזהו על מלכות הקדושה. אחר כך דרומית מזרחית, ששם הוא עץ החיים, וזה לזוג אותו במזרח, שהוא האב העליון, שהרי הבן מצד אבא הוא בא. ולכן מדרום למזבח, שפח הדרום הוא במזרח, וצריך להתקשר כאחד, דרום במזרח.

והמזרח שמתקשר בצפון, (כמו שנאמר (תהלים יז) וצפונה תמלא תמלא בטנם) משום שזה משלים וממלא גחלים ומעינות, ועל זה מזרחית צפונית, אלו אבא ואמא שלא נפרדים לעולם, והרי בארנו. ומה שנאמר צפונית, שהוא סתר עליון, ומצדה יוצא צפון, ומצדה מתעוררים הדינים, אף על גב שהיא רחמים ושמחה. והרי בארנו. וכשהיא יוצאת – צפון יוצא עמה, שהוא נכלל ונקשר בדרום.

אחר כך צפונית מערבית, שהרי מצד האבא יוצא בן, ומצד האמא יוצאת בת, ומשום כך

היחוד ועשיתי מעשה ודבור כראוי והודיתי על חטאי, הרי נפשי מסרתי לך בודאי.

ויראה אדם עצמו כאלו נפטר מהעולם, שנפשו מסר למקום המות הזה, משום כך אין בו וא"ו, שנא"ו עץ החיים הוא, וזה עץ המות הוא. וזה בא להשמיענו, שסוד הדבר (מה בא להשמיענו סוד הדבר) - שיש חטאים שלא מתכפרים עד שנפטר האדם מהעולם, זהו שכתוב (ישעיה כב) אם יכפר העון הזה לכם עד תמתנו. וזה נתן עצמו ודאי למות ומסר נפשו למקום זה, לא בפקדון כמו בלילה, אלא כמי שנפטר מהעולם ודאי.

ותקונו זה צריך בכונת הלב, ואז הקדוש ברוך הוא מרחם עליו ומכפר לו על חטאיו. אשרי האיש שידע לפתותו ולעבד לרבונו ברצון ובכונת הלב. אוי למי שבא לפתות לרבונו בלב רחוק, ולא ברצון, כמו שנאמר (תהלים עח) ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ולבם לא נכון עמו. הוא אומר (שם כה) אליך ה' נפשי אשא, ולא כל דבריו, אלא בלב רחוק, זה גורם עליו להסתלק מהעולם טרם שלא הגיעו ימיו, בזמן שאילן זה מתעורר בעולם לעשות דין.

ולכן צריך אדם להדביק נפשו ורצונו ברבונו, ולא יבא אליו ברצון כוזב, משום שכתוב (שם קא) דבר שקרים לא יכון לנגד עיני. מה זה לא יכון? בשעה שהוא מתקין עצמו לזה ולבו רחוק מן הקדוש ברוך הוא, קול יוצא ואומר: לא יכון לנגד עיני. (למה) זה צריך לתקן את עצמו, לא יכון, אינו רוצה שיתתקן. כל שכן אם הוא בא ליחד שם הקדוש ולא מיחדו כראוי.

אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב (ישעיה סו) ובאו וראו את כבודי וגו'. וכתוב (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך וגו'. בא רבי אלעזר ונשק ידו ואמר, אלמלא לא באתי לעולם רק לשמע דברים אלו - די לי. אמר רבי יהודה, אשרי חלקי ואשרי חלק ישראל, שנדבקים בקדוש ברוך הוא, שכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים וגו'. (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים וגו'.

ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן

תפלה זו. ולא יתפלל אדם תפלה, עד שיראה מעשה בתחלה כמו התפלה.

מעשה ראשון (פראשונה מעשה) בשעה שאדם קם - צריך לטהר עצמו בתחלה, ואחר כך יקבל עליו על זה, יפרש על ראשו פריסת מצוה. אחר כך יקשר קשר היחוד, שהם תפלין, (מהו תפלין?) תפלה של ראש ושל יד, ולתקנם בקשר אחד בשמאל ועל הלב, כפי שבארנו (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי וגו'. וכתוב (שם ח) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך. והרי בארנו. וזהו המעשה שבתחלה.

אחר כך, בשעה שאדם נכנס לבית הכנסת, יטהר עצמו בתחלה בקרבנות, בדבור הפה. אחר כך יקבל עליו על מלכות זה, לפרש על ראשו (פרישת מצוה) בשבחי דוד המלך, כמו המעשה שפורס על ראשו פרישת מצוה. אחר כך תפלת מישב כנגד תפלין של יד, ואחר כך תפלת מעמד שהיא כנגד תפלין של ראש. וזה כמו זה. מעשה כמו דבור. ודאי במעשה ודבור תלויה התפלה.

ואם פוגם את המעשה, הדבור לא מוצא מקום ששורה בו, וזו לא תפלה, ונפגם האיש ההוא למעלה ולמטה, (ולא עוד, אלא) שצריך להראות מעשה ולמלל דבור עליו, וזוהי תפלה שלמה. אוי לאיש שפוגם בתפלתו, עבודת רבונו, עליו כתוב (ישעיה א) כי תבאו לראות פני וגו'. גם כי תרבו תפלה אינני שמע. שהרי במעשה ודבור הדבר תלוי.

בא ראה, כיון שאדם עושה תפלות כך, במעשה ובדבור, וקושר קשר היחוד, נמצא שעל ידו מתברכים עליונים ותחתונים. ואז צריך האדם להראות עצמו, אחרי שסיים תפלת עמידה, כאלו נפטר מן העולם, שהרי נפרד מעץ החיים וכנס רגליו לאותו עץ המות, שהחזיר לו פקדונו, כמו שנאמר (בראשית מט) ויאסף רגליו אל המטה, שהרי הודה על חטאיו והתפלל עליהם.

עבשו צריך להתכנס לאותו עץ המות, ולנפל ולומר אליו, אליך ה' נפשי אשא. בהתחלה נתתי לך בפקדון. כעת שקשרתי את

פְּרִשְׁת נִשְׂא

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר נִשְׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וְגו'. רַבִּי אֲבָא פִתַּח, (תהלים לב) אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחְשַׁב ה' לוֹ עֹז וְאֵין בְּרוּחוֹ רַמְיָהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה אֵין רֹאשׁוֹ סוּפוֹ, וְאֵין סוּפוֹ רֹאשׁוֹ. וַיֵּשׁ לְהִסְתַּכַּל בּוֹ, וְכךָ פִּרְשׁוּהוּ.

בא רָאָה, בְּשַׁעַת תְּפִלַּת מְנַחֵה הַדִּין שׁוֹרֵה בְּעוֹלָם, וַיִּצְחַק תִּקְוֵן תְּפִלַּת מְנַחֵה, וּגְבוּרָה עֲלִיוֹנָה שׁוֹלֵטָת בְּעוֹלָם, עַד שֶׁבָּא וְנִכְנַס הַלִּילָה, בְּשִׁבִיל לְקַבֵּל אוֹתוֹ (לִילָה). וּמִזְמַן שֶׁשׁוֹרֵה תְּפִלַּת מְנַחֵה, נִפְרָד הַשְּׂמַאל לְקַבֵּל (אוֹתוֹ) וּמִתְעוֹרֵר הַלִּילָה. אַחַר שֶׁמִּתְעוֹרְרִים כָּל אוֹתָם שׁוֹמְרֵי הַפְּתָחִים שֶׁבַחוּן, כָּלֵם מִתְעוֹרְרִים בְּעוֹלָם וּמִתְפַּשְׁטִים, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם טוֹעֲמִים טַעַם מוֹת.

והרי נִתְבָּאָר. בְּחִצּוֹת הַלִּילָה מִמֶּשׁ מִתְעוֹרֵר הַשְּׂמַאל כְּמִקְדָּם, וְשׁוֹשְׁנָה הַקְּדוּשָׁה מַעֲלָה רִיחוֹת וּמִשְׁבַּחַת וּמְרִימָה קוֹל, וְאִז עוֹלָה וְשׁוֹרֵה הָרֹאשׁ לְמַעֲלָה בְּשְׂמַאל, וְהַשְּׂמַאל אִז מְקַבְּלָהּ.

אז הַפְּרוּז קוֹרָא בְּעוֹלָם, שֶׁהָרִי זְמַן הוּא לְהִתְעוֹרֵר לְשַׁבַּח לְמַלְךְ. וְאִז תְּשַׁבַּחַת מִתְעוֹרְרוֹת, וְנִמְצָאת הַתְּבַשְׂמוֹת הַכֹּל. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר לְזוּג זְווג זֶה כְּשֶׁבָּא הַבְּקָר, וְהֵימִין מִתְעוֹרֵר וּמִחֻבָּקָה, וְאִז זְווג הַכֹּל נִמְצָא כְּאַחַד. (לְמַלְךְ, כְּשֶׁבָּא הַבְּקָר וְהֵימִין מִתְעוֹרֵר וּמִחֻבָּק אוֹתָהּ, אִז נִמְצָא זְווג הַכֹּל כְּאַחַד, וְאִז הַתְּשַׁבַּחַת מִתְעוֹרְרוֹת וְנִמְצָאת הַתְּבַשְׂמוֹת הַכֹּל. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי שֶׁמִּתְעוֹרֵר לְזוּג זְווג זֶה).

בא רָאָה, בְּשַׁעַת שֶׁבְּנֵי אָדָם יִשְׁנִים וְטוֹעֲמִים טַעַם מוֹת וְהַנְּשָׂמָה עוֹלָה לְמַעֲלָה – עוֹמְדָת בְּמִקּוֹם שְׁעוֹמְדָת, וְנִבְחַנְתָּ עַל מַעֲשֵׂיהָ שֶׁעֲשֵׂתָהּ כָּל הַיּוֹם, וְכוֹתְבִים אוֹתָם עַל פֶּתֶק. מִדּוּעַ? מִשׁוּם שֶׁהַנְּשָׂמָה עוֹלָה לְמַעֲלָה וּמַעֲרִידָה עַל מַעֲשֵׂי הָאָדָם וְעַל כָּל דְּבוּר וְדְבוּר שִׁיוּצָא מִפִּיו.

ובשאותו דְּבוּר שֶׁהוּצֵיא הָאִישׁ מִפִּיו הוּא כְּרֹאוֹי, דְּבוּר קְדוּשׁ שֶׁל תְּפִלָּה וְתוֹרָה – אוֹתוֹ דְּבוּר עוֹלָה וּבוֹקֵעַ רְקִיעִים, וְעוֹמֵד בְּמִקּוֹם שְׁעוֹמֵד, עַד שֶׁנִּכְנַס הַלִּילָה, וְהַנְּשָׂמָה עוֹלָה וְאוֹחֶזֶת אוֹתוֹ הַדְּבוּר וּמְכַנִּיסָתוֹ לְפָנֵי הַמַּלְךְ.

ובשאותו דְּבוּר אֵינוֹ כְּרֹאוֹי, וְהוּא דְּבוּר מִדְּבוּרִים רְעִים, מְלִשׁוֹן הָרַע – אוֹתוֹ הַדְּבוּר

עוֹלָה לְמִקּוֹם שְׁעוֹלָה, וְנִרְשָׁם אוֹתוֹ דְּבוּר וְאוֹתוֹ חֻטָּא עַל הָאָדָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב (מִיכָה ז) מִשְׁכַּבְת חִיקָךְ שְׁמֹר פְּתָחֵי פִיךָ. וְלִכֵּן אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יִחְשַׁב ה' לוֹ עֹז, אֵימְתִי? כְּשֶׁאֵין בְּרוּחוֹ רַמְיָהּ.

רְעִיא מְהִימָנָא (רועה הנאמן)

מבן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעֲלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לְעַבֵּד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וְעֲבֹדַת מִשָּׂא בְּאֵהָל מוֹעֵד. מִצְוָה זוֹ לְהִיּוֹת הַלּוֹיִם מְשׁוֹרְרִים בְּמִקְדָּשׁ. וְאִף עַל גַּב שְׂבָאָרְנוֹ לְמַעֲלָה, כְּאֵן צְרִיף לְחַדֵּשׁ דְּבָרִים, שֶׁהָרִי הַכֵּהֵן מְקַרִּיב קֶרְבֵּן, וְהוּא מִיכָאֵל. לֹוי הוּא גְּבִרְיָאֵל, הוּא צְרִיף לְנַגֵּן.

וסוד הַדְּבָר – (תהלים מב) יוֹמָם יִצְנָה ה' חֲסֵדוֹ, זֶה חֲסֵד כְּהֵן גָּדוֹל, שְׁמִיכָאֵל הוּא כְּהֵן הַדְּיוּט לְגַבֵּי רְבוּנוֹ, וְעַם כָּל זֶה שֶׁהַדְּיוּט הוּא אֲצֵל רְבוּנוֹ – הוּא מְלַךְ חַיּוֹת הַקְּדוּשׁ. וּבִרְכַּת הַדְּיוּט אֵל תְּהִי קִלָּה בְּעֵינֶיךָ, וְזֶהוּ יוֹמָם יִצְנָה ה' חֲסֵדוֹ.

ובלילה שִׁירָה עֲמִי – זוֹ גְּבוּרָה. שִׁירָה – (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הַדָּר לוֹ. (יחזקאל א) וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמַאל. וּגְבִרְיָאֵל שְׁלוּחוֹ, וְצְרִיף לְשׁוֹרֵר וְלְנַגֵּן בְּחֻדוֹה בֵּינֵן הַתּוֹרָה, (לְהַתְּעַסֵּק לְשַׁלַּח קֶרְבוֹת לְפָנֵי הַמַּלְךְ בְּשִׁמְחָה. וּמִי שֶׁאֵין לוֹ רְשׁוּת) לְהַתְּעַסֵּק בַּתּוֹרָה, יִקְיָם (אֵיכָה ב) קוֹמִי רִנֵּי בְּלִיל לְרֹאשׁ אֲשֶׁמְרוֹת.

ויאמר בְּאֲשֶׁמְרוֹת כְּמָה סְלִיחוֹת וְתַחֲנוּנִים וּבְקִשׁוֹת בְּכָל מִינֵי רְנָה בְּגֵרוֹנוֹ, שֶׁהוּא כְּנוֹר לְהוּצֵיא בּוֹ קוֹל בְּשֵׁשׁ כְּנָפֵי רֹאָה עִם וְרָדִים בְּשֵׁשׁ צְנוּרוֹת הַקְּנָה, וְזוֹ ו'. וַיּוּצִיאוּ מֵהַלֵּב, שֵׁשׁ בֵּינָה, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁוּהָ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הַלֵּב מִבֵּין יוּצֵיא בֶּן מִבֵּינָה, מִבֵּין יָהּ, שֶׁהוּא ו', שֶׁהוּא אֲפָרוּחַ בְּשֵׁשׁ כְּנָפִים, וַיַּעֲלֶה בְּשֵׁשׁ צְנוּרוֹת הַקְּנָה, שֶׁהֵם (מלכים-א י) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לְכַסֵּהּ.

ושני כְּסֹאוֹת הֵם, (ירמיה יז) כְּסֹא כְּבוֹד מְרוֹם מִרְאשׁוֹן, וְהֵם הַלֵּב וְהַפֶּה. ל"ב, (שמות יז) וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כַּסֵּי מִלְחָמָה לְה' בְּעַמְלֶק. כְּבֹד, סְמָא"ל, פֶּה הַכַּסֵּי"ה, כַּסֵּי ה', זֶהוּ שְׁכַתוּב (תהלים פא) תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר וְגו'.

מהו שׁוֹפָר? קְנָה, ו', קוֹל שְׁעוֹלָה מִן הַקְּנָה אֵל הַפֶּה, שֵׁשׁ ה', בְּחִמְשָׁה מִינֵי תַקּוּנֵי דְּבוּר, שֶׁהֵם: הַשְּׁפָתִים וְשְׁנַיִם וְחָדָי. שְׁפָתִים שְׁנַיִם. שְׁנַיִם

באָנִיָּה, קָם שׁוֹטֵה אֶחָד בֵּינֵיהֶם וְרָצָה לַעֲשׂוֹת חוֹר
בַּסְּפִינָה וכו'.

וְלִבְנֵי, אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגו', הָאָדָם וְגו'. (בא
ראה) (הושע ו) וְהָמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית. אָדָם
עָבַר מִצְוָה אַחַת שֶׁל הַתּוֹרָה - גָּרַם לַעֲצֻמוֹ מִיתָה,
וְגַרְם לְכָל הָעוֹלָם, פָּגַם לַמַּעֲלָה, פָּגַם לַמַּטָּה. וְאוֹתוֹ
חָטָא תְּלוּי עַד שֶׁיַּעֲמִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָעוֹלָם
כְּמִקְדָּם וַיַּעֲבֹר אוֹתוֹ פָּגַם מִהָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב
(ישעיה כה) בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דְּמַעָּה
מֵעַל כָּל פָּנִים וְגו'. וְלִכֵּן כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאָדָם.
(כתוב) הָאָדָם - אָדָם הָרָאוּשׁוֹן.

לְמַעַל מֵעַל בַּה', שְׁמִי שְׂיִוְצָא מִרְחֻמִּים וַיּוֹנֵק מְדִין,
גוֹרָם פָּגַם. וְלִכֵּן הִרְחַמְן יִצְיִלְנוּ מִרְשָׁעֵי
הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִפְּגָמֵיהֶם. כְּמָה צְדִיקִים מְסַתְּלָקִים
בְּגִלְגָּלָם, מְלַבֵּד לְכָל מָה שְׂגוֹרְמִים לַמַּעֲלָה וּלְמַטָּה.
רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוֹשָׁא לְלוֹד.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה (יִצְחָק), נֹאמַר דְּבָרֵי תוֹרָה וְנִלְךָ.
פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה (יִצְחָק) וְאָמַר, (שמות כא) כִּי יִפְתַּח
אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְגו'. מָה כְּתוֹב
אַחֲרָיו? בְּעַל הַבּוֹר יִשְׁלַם וְגו'. וּמָה עַל זֶה כָּף - מִי
שְׂגוֹרָם לְהִסְרִיחַ הָעוֹלָם בְּחַטָּאוֹ עַל אַחַת כְּמָה
וְכְמָה. אֲלֵא תִמְהַנּוּ, שְׂאָף עַל גֵּב שְׂמִסְרִיחַ הָעוֹלָם,
לְמָה יֵשׁ לוֹ תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי
יַעֲשׂוּ וְגו' וְהַתּוֹדוֹ אֶת חַטָּאתָם וְהַשִּׁיב?

אֲלֵא וְדָאֵי זֶה מוֹעִיל לָהֶם מִשׁוּם שְׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה,
כְּבִיכּוֹל הוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ מִמֶּשׁ. שְׁהָרִי מָה
שְׂפָגַם לַמַּעֲלָה - תִּקֵּן, וּבְמָה? בְּתְּשׁוּבָה, שְׁכַתּוֹב אִישׁ
אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ וְגו', וְהַתּוֹדוֹ אֶת חַטָּאתָם וְהַשִּׁיב,
וְתְּשׁוּבָה מְתַקְנֶת הַכֹּל, מְתַקְנֶת לַמַּעֲלָה - מְתַקְנֶת
לַמַּטָּה, מְתַקְנֶת עֲצָמוֹ - מְתַקְנֶת לְכָל הָעוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק (יְהוּדָה) אַחֲרָיו וְאָמַר, (דברים ד)
בְּצַר לָךְ וּמִצָּאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְגו'.
בְּצַר לָךְ - מִכָּאֵן שְׁתְּשׁוּבָה מֵעַלָּה מֵהַכֹּל עַד שְׁלֵא
יִשְׂרָה הַדִּין בְּעוֹלָם. שְׂאֲחַר שְׁשׁוּרָה הַדִּין מִתְחַזֵּק
כְּחוֹ, מִי יַעֲבִירוּ מִהָעוֹלָם וַיִּסְלְקוּ? שְׁהָרִי כִּיּוֹן
שְׁשׁוּרָה הַדִּין, לֹא מְסַתְּלָק עַד שְׁנִשְׁלָם. אַחַר
שְׁנִשְׁלָם וַעֲשָׂה תְּשׁוּבָה, מְתַקֵּן כָּל הָעוֹלָמוֹת. מִשְׁמַע
שְׁכַתּוֹב וּמִצָּאוּךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים, וְכַתּוֹב וְשַׁבְּתָ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'. כִּי אֵל
רַחוּם ה' אֱלֹהֶיךָ וְגו'.

וְטוֹחֲנוֹת שְׁנֵי מִיָּנִים. וְחָף - הָרִי חֲמִשָּׁה. שְׁטוֹחֲנִים
כְּנֶהָר, שֶׁהוּא קוֹל, כְּמוֹ שְׁטוֹחֲנִים הַרְחִים. לְהוֹצִיא
קוֹל וְדַבּוֹר שְׂיִוְצָא מִהַבִּינָה שֶׁל הַלֵּב בְּמַחְשָׁבָה.

שְׂהוּא שֵׁם מִפְּרֶשׂ בְּעֵשְׂרָה מִיָּנֵי תְּלִים. וּבְשׁוּפָר,
אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֵשְׂרָה שׁוּפְרוֹת. וְהַתּוֹרָה -
הַקּוֹל שְׁלָה, הַדַּבּוֹר שְׁלָה, הַבִּינָה שְׁלָה, שְׁפָרְשׁוּהָ,
אֵיזְהוּ חֲכָם? הַמְּבִין דְּכָר מִתּוֹךְ דְּכָר. מַחְשָׁבָה שְׁלוֹ
חֲשׁוּבָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּל קְרַבְנוֹת
וְעוֹלוֹת. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (ויקרא ז) זֹאת הַתּוֹרָה לְעֵלָּה
[ו] לְמַנְחָה. (עד כאן רעיא מהימנא)

אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטָּאת הָאָדָם וְגו'
(במדבר ה). בֹּא רֵאָה, כְּתוֹב (שופטים ד) וְחָבַר
הַקִּינִי נִפְרָד מִקֵּיץ מִבְּנֵי חֶבֶב חֲתָן מִשָּׁה וְגו'. וְחָבַר
הַקִּינִי מִבְּנֵי בְּנֵי שֶׁל יִתְרוֹ הָיָה, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר
(שמואל א-טו) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל הַקִּינִי וְגו'. לְמָה נִקְרָא
קִינִי? וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ. וְכַתּוֹב (בראשית טו) אֶת הַקִּינִי
וְאֶת הַקִּנְזִי. וְנִתְבָּאָר שְׁעָשָׂה קֵץ בְּמִדְבָר כְּעוֹף זֶה,
כְּדִי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה, וְנִפְרָד מִן הָעִיר. נִפְרָד מִקֵּץ,
נִפְרָד מֵאוֹתוֹ עִם שְׁהִיָּה שֵׁם קָדָם וְנִדְבָק
בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִפְרָד מִקֵּץ.

אֲשָׁרִי הָאִישׁ שְׂזוֹכָה בַּתּוֹרָה לְלַכֵּת וּלְהַתְּדַבֵּק
בְּדַרְכָּיו. שְׁכַשְׂאָדָם הוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה,
מוֹשֵׁף עָלָיו רוּחַ קְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה, כְּמוֹ שְׂנַאָמַר
(ישעיה לב) עַד יַעֲרָה עָלֵינוּ רוּחַ מְרוֹם. וְכַשְׂאָדָם
סוֹטָה בְּדַרְכָּיו, מוֹשֵׁף עָלָיו רוּחַ אַחֲרַת מִצַּד אַחַר,
שֶׁהוּא צַד טְמָאָה, וְצַד הַטְּמָאָה מִתְעוֹרֵר מִצַּד נִקְבַּ
תְּהוֹם רַבָּה, שְׁשֵׁם מְדוּרֵי רוּחוֹת רַעוֹת שְׂמִזִּיקִים
לְאֲנָשִׁים שְׂנַקְרָאִים מְזִיקֵי הָעוֹלָם, שְׁהָרִי מִצַּד קֵיץ
הָרָאוּשׁוֹן נִמְצָאוּ.

וַיִּתְרוֹ בַּהֲתַחֲלָה הָיָה כְּמֹר לַעֲבוּדָה זָרָה, וּלְאוֹתוֹ צַד
עָבַד, וּמִשְׁף עָלָיו רוּחַ מֵאוֹתוֹ מְקוֹם, וְלִכֵּן
נִקְרָא קִינִי, אַחַר שְׂנַפְרָד מִקֵּץ (ודאי) וְנִדְבָק (נ"א
וְהַתְּחַבֵּר) בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. (מִה מִשְׁמִיעֵנוּ?) שְׁכָל מִי
שְׂנַדְבָק בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְעוֹשֶׂה מִצְוֹת הַתּוֹרָה,
כְּבִיכּוֹל הוּא מֵעֲמִיד עוֹלָמוֹת, עוֹלָם הָעֲלִיוֹן וְעוֹלָם
הַתְּחִתּוֹן. וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, שְׁכַתּוֹב וַעֲשִׂיתֶם אִתֶּם.

וְכָל מִי שְׁעוֹבֵר עַל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, כְּבִיכּוֹל פּוֹגֵם
לַמַּעֲלָה, פּוֹגֵם לַמַּטָּה, פּוֹגֵם אֶת עֲצָמוֹ, פּוֹגֵם
בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. מְשַׁל לְאוֹתָם סְפָנִים שְׂבִיָּם שְׁשֻׁטִים

הקצים כלו, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, שהוא שלמות שמו.

ועל כן, (יחזקאל כ) ואעשה למען שמי. ועוד, (ישעיה מח) למעני למעני אעשה. ואם לא חוזרים, אני אעמיד להם מלך שקשים גזרותיו משל פרעה, ויחזרו בעל כרחם. זהו שכתוב (דברים ד) ושבת עד ה' אלהיך, עד יהו"ה ודאי.

ותשובה זו נקראת חיים, (משלי ד) כי ממנו תוצאות חיים, שהם נשמות ישראל. והוא הכל שיוצא ונכנס בפי האדם בלא עמל ובלא יגיעה, ה' של הבראם, ועליו נאמר (דברים ח) כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם. והיא על ראש האיש, עליה נאמר (במדבר יב) ותמונת ה' יביט. (תהלים לט) אך בצלם יתהלך איש.

ומשום שהיא על ראש האיש, אסור לו לאדם ללכת ארבע אמות בגלוי ראש, שאם היא מסתלקת מעל ראשו של האדם, מיד מסתלקים ממנו החיים.

ואם תאמר שפך שורה על ראש אמות העולם, אך על גב שלא נבראו בהם שמים וארץ וכל תולדותיהם - לא שורה ודאי. שמשוה בקש מהקדוש ברוך הוא שלא תשרה שכינה על אמות העולם, ונתן לו. ההכל העומד על אמות העולם מאיפה יוצא? או על הרשעים שהם ערב רב, מערבים עם ישראל? אלא ודאי לא כל הפנים שוים. אפלו ישראל אינם שוים, כל שכן אחרים.

אלא ודאי על דמות זו של אות ה' פרשוה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה. וכשהיא שורה על ישראל, אין להם יגיעה ולא שעבוד, ובה נפש עמלה ויגיעה (שמות לב) שבת וינפש.

שנפש אחרת יש על ראש האדם, שנקראת עבד, והיא דמות על האיש, והוא עבד המלך, שמנענעת כל איברי האדם ללכת בדרךים טובות ולקיים בהם רמ"ח מצוות, להשרות עליהם ה' של הבראם, שפך עולה הבראם לרמ"ח.

ודיוקן אחר על ראשו, שנקרא יראה, וזה י'. ועליהם נאמר, ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים. שתי דמיות טובות, שהם זכר ונקבה. זכר מצד האות י', נקבה מצד האות ה'.

באחרית הימים, מה יש כאן? אלא להכליל כנסת ישראל, שהיא בגלות ונמצאת בצרתם, ולא עוזבת אותם לעולמים. ולכן הקדוש ברוך הוא, אף על גב שמשרה דין בעולם, רוצה שיחזרו ישראל בתשובה להיטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא, ואין לה מי שיעמד בפני התשובה.

בא ראה, אפלו כנסת ישראל נקראת תשובה. ואם תאמר, (תשובה) עליונה (מעלה) (ואות עליונה) מכל מקום לא נמצאת - אלא זו נקראת תשובה, כשחוזר רחמים למולה, והיא חוזרת על כל אותם אוכלוסים ומיניקתם. ותשובה מעלה - כשנמסרת הנפש אליה ולוקחת אותה בזמן שהיא בתשובה, אז הכל מתתקן למעלה ולמטה, ומתתקן הוא וכל העולם.

רשע אחד בעולם - בגללו יש קלוקל לכמה אחרים. אוי לרשע, אוי לשכנו! בא ראה, יונה, משום שלא רצה ללכת בשליחות רבונו, כמה אנשים היו אוכדים בגללו בים, עד שכלם חזרו עליו ודנו אותו בדין בים, ואז נצלו כלם, ואחר כך הקדוש ברוך הוא רחם עליו, והציל כמה אוכלוסים בעולם. מתי? כשחזר לרבונו מתוך צרתו. זהו שכתוב (יונה ב) קראתי מצרה לי אל ה' ויענני. וכתוב (תהלים קיח) מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה וגו'.

רעיא מהימנא

מצוה זו היא מצות תשובה, וזוהי בינה. ובעונותינו, משחרב בית המקדש, לא נשאר לנו אלא ודוי דברים לבד, וזו מלכות. ומה זה בינה? בן י"ה. ובן זה הוא ו' בודאי. וכל מי שחוזר בתשובה, כאלו החזיר ה' לאות ו', שהיא בן י"ה, ונשלם בו יהו"ה. וזוהי תשובה - תשוב ה' ודאי לו'.

שאות ה' ודאי היא ודוי דברים, וסוד הדבר - (הושע יד) קחו עמכם דברים ושובו אל ה' אמרו אליו וגו' ונשלמה פרים שפתינו. שודאי כשאדם חוטא, גורם להרחיק ה' מאות ו'. שמסתלק בן י"ה, זה יה"ו, מאות ה'. ולכן חרב בית המקדש, והתרחקו ישראל משם וגלו לבין העמים. ומשום זה, כל מי שעושה תשובה, גורם להחזיר ה' לאות ו', והגאלה תלויה בזה. ומשום זה הכל תלוי בתשובה. שפך אמרו הראשונים, כל

עֲנֵתָהּ בָּס. בְּדַמּוֹת נֹדַע פְּרָצוּף הַחַיָּה שְׁשׂוּרָה עָלָיו, אִם הוּא אֲרִיָּה, אוֹ שׂוֹר, אוֹ נֶשֶׁר, אוֹ אָדָם. מִמְּרַכְכַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׂכִינְתּוֹ, אוֹ מִמְּרַכְכַּת מְלֶאֶךְ שֶׁר הַפְּנִים, אוֹ מִמְּרַכְכַּה רְעָה שֶׁל סְמָא"ל, אוֹ מִמְּרַכְכַּת אֲרַבְעָה יְסוּדוֹת שֶׁל הָעוֹלָם. וְאִין בְּהֵם לֹא הֵיִצֵר הַטּוֹב, וְלֹא הֵיִצֵר הָרַע, אֲלֵא כַּבְּהֵמוֹת הָעוֹלָם.

וּמִשּׁוּם זֶה כִּמְהָ הַבָּלִים יֵשׁ בְּבִנְי אָדָם, כָּל אֶחָד לְמִינוֹ. וְסוּד הַדְּבָר – (בראשית א) תּוֹצֵא

הָאֲרֵץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ. וּמִשּׁוּם זֶה, בְּמִדָּה שְׁאָדָם מוֹדֵד – בְּהָ מוֹדְדִים לוֹ. וְלִכְל פְּרָצוּף יֵשׁ מִמְּנָה עָלָיו.

בֵּא רֵאָה, לְשֵׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, לְכָל אֶחָד יֵשׁ אֶת פְּרָצוּפוֹ שֶׁל אוֹתָהּ דְרָגָה שְׁמַנְהִיגָה אוֹתוֹ, וְלֹא תִמְצָא יוֹם שְׂאִין בּוֹ טוֹב. וְאֵף עַל גַּב שְׁפִיּוֹם הַשְּׁנִי אִין בּוֹ טוֹב, תִּמְצָאנוּ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי. וּמִשּׁוּם זֶה נֹאמֵר בּוֹ פְּעַמִּים כִּי טוֹב.

וְלִכְל יוֹם יֵשׁ גְּדֵר מִבְּחוּץ שְׁלֹא יִכְנֵס כָּל אָדָם לְאוֹתוֹ טוֹב, כְּמוֹ חֶשֶׁךְ שְׁמַכְסֶה אֶת הָאוֹר.

שְׁתִּמְצָא בְּיוֹם רֵאשׁוֹן אוֹר, וְתִמְצָא בּוֹ חֶשֶׁךְ. בְּכָל יוֹם תִּמְצָא שְׁמִירָה, וְאוֹתָם שׁוֹמְרִים הֵם כְּמוֹ קוֹצִים לְכָרֶם. וְיֵשׁ שׁוֹמְרִים אַחֲרֵים, כְּמוֹ נֹחְשִׁים וְעַקְרָבִים וּשְׂרָפִים, וְשׁוֹמְרִים אוֹתוֹ טוֹב שְׁלֹא יִכְנֵס לְשֵׁם מִי שְׂאִינוֹ רָאוּי לְהַכְנֵס. וְאִם לֹא – כָּל הַרְשָׁעִים הָיוּ נִכְנָסִים בְּסוּדוֹת הַתּוֹרָה.

וּמִשּׁוּם זֶה, מִי שֶׁהוּא רָשָׁע וְיִכְנֵס לְדַעַת סוּדוֹת הַתּוֹרָה, כִּמְהָ מְלֶאֶכֶי חַבְלָה שְׁנֹקְרָאִים חֶשֶׁךְ וְאַפְלָה, נֹחְשִׁים וְעַקְרָבִים, חַיּוֹת בְּרֵ נִקְרָאִים, וּמְבַלְבְּלִים מַחְשַׁבְתּוֹ שְׁלֹא יִכְנֵס לְמִקּוֹם שְׂאִינוֹ שְׁלוֹ.

אַבְל מִי שֶׁהוּא טוֹב, כָּל הַשׁוֹמְרִים הֵם לְמִרוֹתוֹ, וְקַטְגוֹר נַעֲשֶׂה סְגוֹר, וְיִכְנִסוּ (אוֹתוֹ) לְטוֹב הַגְּנוּז, וְיֹאמְרוּ לוֹ: מוֹרְנוּ, אִישׁ זֶה הוּא טוֹב וְצַדִּיק, יֵרָא שְׁמִים, רוּצָה לְהַכְנֵס לְפָנָיִךְ, אָמֵר לָנוּ (תְּהִלִּים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק אָבֹא בָּם אוֹדֶה יְיָ. אוֹתוֹ טוֹב הַגְּנוּז יֹאמֵר לָהֶם: פִּתְחוּ לוֹ בְּשַׁעַר זֶה שְׁנֹקְרָא אֲהַבָּה, אוֹ בְּשַׁעַר זֶה שְׁנֹקְרָא תְּשׁוּבָה. כָּל צַדִּיק יִכְנֵס כְּפִי דְרָגְתּוֹ, וְסוּד הַדְּבָר – (ישעיה כו) פִּתְחוּ שַׁעֲרֵים וְיָבֵא גוֹי צַדִּיק וְגוֹ'.

כְּעֵת צְרִיךְ לְחַזֵּר עַל פִּתְחֵי הַתְּשׁוּבָה. וְכִי מִכְּמָה מִינִים הִיא הַתְּשׁוּבָה שְׁעוֹשִׂים בְּנֵי אָדָם? כָּלֵם טוֹבִים, אַבְל לֹא כָּל הַפְּנִים שְׁוִים. יֵשׁ אָדָם

וְשִׁתִּי אוֹתִיּוֹת מְעוֹרְרוֹת אֶת הָאָדָם לְתוֹרָה וְלִמְצוּהָ. "יִרְאָה, וְזוֹהִי עַל רֵאשׁ הָאָדָם, וּמִמְּנָה תִכְנֵס יִרְאָה לְלֵב הָאָדָם לִירָא מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמֹר אֶת עֲצָמוֹ שְׁלֹא יַעֲבֹר עַל מְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. ה' אֲהַבָּה עַל רֵאשׁוֹ שֶׁל הָאָדָם, וּמִמְּנָה נִכְנָסֶת אֲהַבַּת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל רֵמ"ח אֵיבָרָיו לְקִיָּם בְּהֵם מְצוּוֹת עֲשֶׂה. ו' הִיא עַל רֵאשׁ הָאָדָם, וּמִמְּנָה יִכְנֵס עַל פִּה הָאָדָם דְּבוּרִים לְלַמֵּד בְּתוֹרָה.

וּבְזָה קָחוּ עִמְכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל ה'. וּבְזָה שְׁתִּהְיֶה בְּכֶם הִירְאָה וְהָאֲהַבָּה וְהַתּוֹרָה, יִחַזֵּר יְהוָה שֶׁהוּא בִינָה, תְּשׁוּבָה, ו' תְּשׁוּבָה לְה', שְׁהִיא מַעֲשֶׂה בְּרֵאשִׁית, וְהִיא ל"ב אֱלֹהִים. וְיִשְׁתַּלֵּם יְהוָה, וּבְזָה תִהְיֶה לְכֶם מְנוּחָה וְנַחַת מִהַכָּל, וּבְזָה שְׁבַת וְיִנְפֵשׁ.

וּבְזָה יִכְלָל יְהוָה, וּמִשּׁוּם זֶה וְיִכְלּוּ – שְׁלֵמוֹת הַכָּל. בְּהָ נִבְרָא כָּל הָעוֹלָם, וְעָלֶיָּה עוֹמְדִים שְׁמִים וְאֲרֵץ וְהֵיָם וְכָל הַבְּרִיּוֹת שְׁנִבְרָאוּ, שְׁכַתוֹב (בראשית ב) אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשְּׁמַיִם וְהָאֲרֵץ בְּהַבְּרָאָם, בְּה' בְּרָאָם. וְאִם הִיא תִתְרַחֵק מִהָעוֹלָם אֶפְלוּ רַגְעַ, הַכָּל יִחָרַב וְיִתְבַּטֵּל, וְלֹא תִהְיֶה עֲמִידָה לְעוֹלָם.

ה' זֹאת לֹא תִלְךְ מִהַגּוֹף, וּבוֹ הוּא עוֹמֵד. וְכִשְׁהִיא תִלְךְ מִמְּנוֹ, הוּא סֵם הַמּוֹת יָבֵא וְיִשְׁרָה עָלָיו, שְׁתִּקְרָא טְמֵאָה, נְבִלָה, פְּסוּלָה, מְלֶאֶךְ הַמּוֹת, חֶשֶׁךְ, אֶפְלָה, וְשׁוּרָה עַל גּוֹף הָאִישׁ. וּבְאוֹתוֹ זְמַן נִקְרָא הָאָדָם מֵת, וְסוּד הַדְּבָר – (יחזקאל יח) כִּי לֹא אֶחַפֵּץ בְּמוֹת הַמֵּת נֹאֵם ה' אֱלֹהִים וְהִשִּׁיבוּ וְחַיּוּ.

כָּל מְצוּוֹת עֲשֶׂה שְׁהִיוּ עֲתִידוֹת לְשֵׁרוֹת בְּרֵמ"ח אֵיבָרָיו, כְּלָן מִתְּאַבְלוֹת עָלָיו, וְסוּד הַדְּבָר – (ישעיה נז) דְּרָכָיו רֵאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְגוֹ', וְלֹאֲבַלְיוֹ. מִה זֶה וְלֹאֲבַלְיוֹ? אֵלוֹ רֵמ"ח אֵיבָרִים שְׁמַתְאַבְלִים עָלָיו, שְׁהֵם דְּמוֹת עֲלִיוֹנָה שְׁשׁוּרָה עַל רֵאשׁוֹ, שְׁכַפָּה שׁוּרָה הַנְּיָיָה. שְׁכְּמוֹ שְׁיֵשׁ דְּמוֹת טוֹבָה עַל צַדִּיק וּמְנַהִיגָה אוֹתוֹ לְכָל מַעֲשִׂים טוֹבִים לְזִכּוֹתוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, כִּי יֵשׁ דְּמוֹת רְעָה עַל רֵאשׁ הַרְשָׁעִים לְהַנְהִיגֵם בְּמַעֲשִׂים רָעִים, שְׁיִרְשׁוּ גִיהֵנָם. וּמִשּׁוּם זֶה יֵשׁ הַבֵּל וְיֵשׁ הַבֵּל. יֵשׁ הַבֵּל טוֹב, שְׁנֹאֲמֵר בּוֹ כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יִחַיֶּה הָאָדָם. וְיֵשׁ הַבֵּל רַע, שְׁנֹאֲמֵר בּוֹ גַם זֶה הַבֵּל וְרַעוֹת רִוַח.

וּבֵא וְרֵאָה, בְּמַעֲשֵׂי הָאָדָם נֹדַע הַפְּרָצוּף שְׁעָלָיו וּפְרָצוּף פָּנָיו. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שם ג) הַכְּרַת פְּנִיָּהּ

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיִרְדִּים בּוֹ – אֵלוֹ הַבָּלִים שְׂעוּלִים וְיוֹצְאִים בַּגּוֹף בְּסֶלֶם זֶה. הוּא אָחָד, שְׂבִיעֵי שֶׁל הַכֹּל. וְהוּא מְצַב אֲרֻצָּה – שְׁנַיִם. וְרָאשׁוּ מְגִיעַ הַשְּׁמַיִמָה – שְׁלֹשָׁה. וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים – שְׁנַיִם. וְיִרְדִּים – שְׁנַיִם. אֵלֶּה פְּנֵגַד אַרְבַּע רוּחוֹת וְהַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ. וְסוּד הַדְּבָר – (קהלת א) הַבַּל הַבָּלִים אָמַר קֵהֶלֶת הַבַּל הַבָּלִים הַכֹּל הַכֹּל. הֵם שְׂבַעַה פְּנֵגַד הַכֶּסֶף, שֶׁהוּא הַסֶּלֶם, וְהַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְאַרְבַּעַה יְסוּדוֹת הָעוֹלָם, וְהֵם שְׂבַעַה פְּנֵגַד שְׂבַעַת יְמֵי בְּרֵאשִׁית. יֵשׁ כָּל בְּרִיּוֹת הַשְּׁמַיִם וְהָיִם וְהָאָרֶץ, כְּמוֹ חַיּוֹת, עוֹפוֹת, בְּהֵמוֹת וְדָגִים, וְכִמְּה תוֹלְדוֹת שְׂתִלּוּיוֹת מִמֶּנּוּ.

וּמִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל נִבְרָא בְּצֶלֶם הַזֶּה שֶׁעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא צְדִיק, נֶאֱמַר בָּהֶם (בראשית ט) וּמִוִּרְאֵכֶם וְחִתְּכֶם יִהְיֶה עַל כָּל חַיַּת הָאָרֶץ וְעַל כָּל עוֹף הַשְּׁמַיִם וְגו'. וְזֶה מְדַבֵּר עַל בְּנֵי אָדָם שֶׁמְשׁוּלִים לְחַיּוֹת הַשָּׂדֶה, לְבִהֵמוֹת וְלַעוֹפוֹת וְלַדְּגֵי הַיָּם. שֵׁשׁ אָדָם שְׂמָזְלוֹ שׁוֹר, וּמָזְלוֹ אַרְיָה, וּמָזְלוֹ נֶשֶׁר, וּמָזְלוֹ אָדָם.

וְכָל אֵלֶּה לְמָה מִתְּפַחְדִּים מִדְּמוּת זֶה שֶׁהֵם נִבְרָאוּ מִשָּׁם? אֵלֶּה מִשּׁוּם שֶׁשָּׁם ה' שׁוֹרָה עָלָיו. סוּד הַדְּבָר – (דברים כח) וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ וְגו'. וְכָל מִי שְׂפוּגִים מִעֲשָׂיו, נִפְגַּמְת דְּמוּתוֹ, וְשֵׁם ה' לֹא שׁוֹרָה בְּמָקוֹם פְּגוּם. וּבְאֹתוֹ פְּגָם שׁוֹרָה חֲשֵׁךְ, בְּגִלְלַת פְּגִימַת הַלְּבָנָה שֶׁחֲשֵׁךְ שׁוֹרָה בָּהּ. וְאָדָם זֶה, כְּמוֹ שֶׁהוּא פְּגָם דְּמוּתוֹ – כֶּךָ נִפְגָּם הוּא לְמַטָּה, אוֹ שְׂנַעֲשֶׂה אֶלֶם, אוֹ חֲרַשׁ, אוֹ סוּמָא, אוֹ חֲגַר, בְּשִׁבִיל שִׁיְהִיָּה רָשׁוּם לְמַעְלָה וְלְמַטָּה.

וְאוֹתוֹ חֲשֵׁךְ שׁוֹרָה בְּפָגָם שְׁלוֹ, וּמִיֵּד יוֹדְעִים בּוֹ דְּרַגּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, שֶׁהֵם כְּחוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִתְּרַחֲקִים מִמֶּנּוּ, שֶׁכֹּכֵר יוֹדְעִים שְׂבִאוֹתוֹ פְּגָם לֹא שׁוֹרָה הַמְּלָךְ. וּמִשּׁוּם זֶה חַיּוֹת הַמְּלָךְ מִתְּרַחֲקוֹת מִמֶּנּוּ, שֶׁחִילוֹת הַמְּלָךְ לֹא שׁוֹרִים וְלֹא מִתְּקַרְבִּים, אֵלֶּה בְּמָקוֹם שֶׁהַמְּלָךְ שׁוֹרָה. שְׂכָף הֵם מִתְּנַהֲגִים אַחֲרָיו, כְּאִיְבָרִים אַחַר הַגּוֹף.

וּבְאֹתוֹ מְקוֹם שֶׁשׁוֹרָה אוֹתוֹ חֲשֵׁךְ, כְּמָה מְלֹאכֵי חֲבָלָה, שֶׁנִּקְרָאִים נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים, מִתְּקַרְבִּים אֵלָיו, וְנוֹתְנִים לוֹ כְּמָה נְשִׁיכוֹת, וְאֵלֶּה אוֹתָם יְסוּרִים. וְאֵם יֵשׁ לוֹ מְמוֹן שֶׁל מַעֲשֵׂים טוֹבִים שְׂעֵשֶׂה – יִתְמַעֲטוּ מִמֶּנּוּ. וְאִיךָ יִתְמַעֲטוּ מִמֶּנּוּ? אֵלֶּה

שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמוֹר כָּל יְמָיו, וְהוּא עוֹבֵר עַל כְּמָה מְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וּמִתְחַרֵּט וּמוֹדָה עֲלֵיהֶם, וְאַחַר כֶּךָ לֹא עוֹשֶׂה לֹא טוֹב וְלֹא רַע – לְזֶה בְּוֹדָי יִמְחַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲבָל לֹא יִזְכֶּה לְתִשׁוּבָה עֲלִיוֹנָה. יֵשׁ אָדָם שֶׁלְאַחַר שִׁישׁוּב מִחֲטָאָיו וּמִתְכַּפֵּר לוֹ, הוּא הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ מְצוּה וּמִתְעַסֵּק בְּכָל כְּחוֹ בִּירְאָה וְאַהֲבַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא – זֶה זוֹכֶה לְתִשׁוּבָה תַּחְתּוֹנָה שְׂנִקְרָאת ה', וְזוֹ הִיא תִשׁוּבָה תַּחְתּוֹנָה.

וְיֵשׁ אָדָם שֶׁלְאַחַר שֶׁהִתְחַרֵּט עַל חֲטָאָיו וְעֵשֶׂה תִשׁוּבָה, וְיִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה בִּירְאָה וְאַהֲבַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֶס – זֶה זוֹכֶה לְאוֹת ו', וְהוּא בֶּן י"ה, וְעַל שְׂמוֹ נִקְרָאת בֵּינָה, וְזֶה גוֹרֵם שֶׁתִּשׁוּב ו' לָהּ. וּמִלַּת תִּשׁוּבָה כֶּךָ הִיא, תִּשׁוּב ו' לָהּ.

וְלַעוֹלָם לֹא שׁוֹרָה ה' בְּאִישׁ, וְלֹא ו', לְלֹא יִרְאֶה וְלֹא אַהֲבָה, שֶׁהֵם י"ה, יִרְאֶה וְאַהֲבָה נִקְרָאִים בְּוֹדָי. וּמִשָּׁם נִתְּנוּ הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה, שֶׁהֵם בֶּן וּבַת. וּמִשּׁוּם שִׁיִּשְׂרָאֵל מְקִימִים הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה, נִקְרָאוּ בְּנִים לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ שְׂכַתוּב (דברים יב) בְּנִים אַתֶּם לָהּ אֱלֹהֵיכֶם.

הַנֶּחֱמָתָרַת (דברים כט) – יִרְאֶה וְאַהֲבָה, שֶׁהֵם בְּמַח וּבְלֵב, בְּחִלְל הַגּוֹף וּבְרָאשׁ. וְהַנֶּגְלַת – הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה, שֶׁהֵם בַּגּוֹף וּבְרָאשׁ מִבְּחוּץ. וְסוּד הַדְּבָר כֶּךָ הוּא וְדָאִי, שְׂאֵם הָאָדָם פּוֹחַד מִהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹ אוֹהֵב אוֹתוֹ – אֵת זֶה לֹא יוֹדַע אָדָם אַחַר, מִשּׁוּם שֶׁזֶהוּ דְבָר שֶׁלֹּא הַתְּגַלָּה אֵלֶּה בֵּינוּ לְבֵין קוֹנֵנוּ.

אֲבָל אָדָם שֶׁמִּתְעַסֵּק בְּתוֹרָה וּמִתְעַסֵּק בְּמְצוּוֹת עֵשֶׂה – זֶה גְלוּי לְכָל אָדָם, כִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵשֶׂה לוֹ פֶּה בְּגִלּוּי לְהִתְעַסֵּק בְּתוֹרָה, וְעֵינָיִם לְהִסְתַּכַּל בָּהּ, וְאִזְנָיִם לְשִׁמְעַת אוֹתָהּ, וְעֵשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יָדִים וְרַגְלִים וְגוֹף לַעֲשׂוֹת בָּהּ מְצוּוֹת עֵשֶׂה.

אֵם כֶּךָ, חֲטָם לְמָה צְרִיךְ? (בראשית ב) וַיִּפַּח בְּאָפָיו נְשִׁמַת חַיִּים, זֹהוּ דְמוּת שֶׁעַל הָאָדָם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (שם כח) וַיִּחַלֵּם וְהִנֵּה סֶלֶם. סֶלֶם וְדָאִי הִיא נְשִׁמַת חַיִּים, כֶּסֶף לְשֵׁם יְהוָה, שֶׁהוּא הִירְאָה וְהַאֲהֵבָה, הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה, וּבּוֹ שׁוֹרָה. וְכִסָּף זֶה, מִמֶּנּוּ גְזוֹרוֹת כָּל נְשִׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהִיא דְמוּת עַל רֹאשׁ הָאָדָם.

אותו מקום שהוא אחוז בו, ואתה אמרת והביא האיש את אשתו אל הכהן, לדון דינה? אלא ודאי כהן לזה ראוי, משום שהוא שושבין המלכה, וכל נשות העולם מתברכות (נאחזות) בכנסת ישראל, ועל זה האשה שלמטה מתברכת בשבע ברכות, שאחוזת בה בכנסת ישראל, והכהן עומד לתקן דברי המלכה ולעין בכל מה שצריך, ומשום זה הכהן לזה, ולא אחר.

ואם תאמר שהוא עושה דין – לא כן, אלא כדי להרבות שלום בעולם הוא משתדל בזה, ולהגדיל חסד. שאם אותה אשה תמצא צדקת וזכאית, הכהן מגדיל שלומם, ולא עוד, אלא שמתעברת בבן זכר, ונעשה שלום על ידו. ואם לא תמצא צדקת, הוא לא עושה דין, אלא אותו שם קדוש שהיא משקרת בו, הוא עושה את הדין והוא בודק אותה.

בא ראה, הכהן לא מכניס את עצמו לזה, רק כשהיא נותנת את עצמה לפניו לכסות (להודכות), פעם ופעמים שואל אותה. פיון שהיא רוצה להמצא זכאית, אז הכהן עושה מעשה כדי להרבות שלום.

הכהן כותב את השם הקדוש פעם בדרך ישר, אחר כך כותבו למפרע אותיות (רשומות) מהפכות באורתיקה, דין בדין, רחמים ברחמים, רחמים בדין, ודין ברחמים. נמצאה זכאית – אותיות הרחמים נמצאים, והדינים מסתלקים. לא נמצאת כראוי – הרחמים מסתלקים, ונשארים הדינים, ואז נעשה הדין.

סדר הלימוד ליום כב אייר [יום 229 בשנה]

רבי אלעזר פתח ואמר, (שמות טו) ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם, הרי פרשוה. אמר, תוהה אני איך בני אדם לא מסתכלים ולא משתדלים בדברי תורה. כאן יש להסתכל, למה כתוב כאן, שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו?

אבל ודאי סוד הדבר, שפאן על מים זה הנה, משום שהמצרים היו אומרים, שבנים של ישראל היו מהם, והיו כמה בישראל שחשדו בזה בנשותיהם, עד שהקדוש ברוך הוא הביאם למקום

כל זכות שיוודת לו מלמעלה, נותנים אותה לאותם מלאכי חבלה, ומבטלים ממנו יסורים. ואם אין לו זכות ולא חובה למעלה, אלא הכל למטה – בכל זכות שעושה, יורד לו ממונות, ואמות העולם מתקרבים אליו כנגד מלאכי החבלה, ונותן להם ממון ונצל מהם.

ומשום זה היו ישראל מקריבים לעזאזל אצל אותו החשף. ושבעים פרים כנגד שבעים אמות, לקים הפסוק (משלי כה) אם רעב שנאף האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים. ומיד שחוזרים בתשובה, עובר אותו חשף מאותו פגם ונשלם. וסוד הדבר – (שמואל ב יב) גם ה' העביר חטאתך לא תמות. ומיד חוזר בו שם ה' ומתרצה (ומתפא) בו מאותן נשיכות של היסורים, זהו שכתוב (ישעיה ו) ושב ורפא לו. ומנין שחוזר הקדוש ברוך הוא מיד כשחזר בתשובה ונשלם אותו הפגם? זהו שכתוב (מלאכי ג) שובו אלי ואשובה אליכם.

וזה תשובה גמורה שגורמת להחזיר בינה, שהיא יה"ו, לגבי ה' שהיא מלכות. שהולכת ונודדת מקנה, שהיא אותה דמות שנקשרות בה כל המצוות, ובה נקשרות עשר ספירות. כשאדם עושה מצוה אחת ולא יותר, ועושה אותה ביראה ואהבת הקדוש ברוך הוא, בגללה שורות עליו עשר ספירות. וכל מי שקיים מצוה אחת כראוי, כאלו מקיים רמ"ח מצוות עשה, שאין מצוה שאינה כוללה מפל הרמ"ח. (עד כאן רעיא מהימנא).

איש איש פי תשטה אשתו וגו'. מה זה לגבי זה. אלא כמו שכתוב, למעל מעל בה'. רבי אלעזר אמר, איש איש, מה זה איש איש, שהרי באחד מספיק? אלא הרי פרשוה, אכל איש איש, משמע איש שהוא איש, וקיים פסוק שכתוב (משלי ה) שתה מים מבורך וגו', אז הוא איש בעולם, איש לגבי אשתו. ומעלה בו מעל, הרי באחד מספיק, למה שנים? אלא אחד למעלה ואחד למטה, אחד לכנסת ישראל לאחד לבעלה. בגלל זה, והביא האיש את אשתו.

למה אל הכהן? סוד הדבר – משום שהכהן הוא שושבין המלכה. כאן יש להסתכל, הרי כתוב (ויקרא א) ושחט את בן הבקר, ושחט אחר ולא הכהן, שהכהן אסור לו בדין בשביל שלא יפגם

שְׂבוּלֵעַ לְכֹל שְׂאֵר הַמַּיִם, וְנִקְרָא יָם קְפוּא, וּבּוֹלֵעַ כָּל אוֹתָם אַחֲרַיִם וְשׂוֹאֵב אוֹתָם לְתוֹכוֹ, וְלֹא נִגְרִים הַחוּצָה. לְפַעֲמִים שׂוֹרִים הַמַּיִם וּמִשְׁפִּיעִים מֵאוֹתוֹ הַיָּם כָּל מֵה שְׁשׁוּפֵעַ לְתַחְתּוֹנִים. וּבְכַמָּה גִּוְנִים עֹמֵד יָם זֶה. הַמַּיִם הַמְאָרְרִים, בְּשַׁעַת שְׂבָא הַנְּחַשׁ וְהַטִּיל זֶה־מָה, אִזְ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים, וְעַל כֵּן הִכְהִין עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה לְמַטָּה, וְנִשְׁבַּע שְׂבוּעָה, וְנַעֲשֶׂה דִין.

בא רָאָה, אִם הָאִשָּׁה נִמְצְאָת זָכָאִית, מִיָּם אֵלֶּה נִכְנָסִים בְּתוֹכָהּ וְנִהְפְּכִים לְמַתּוּקִים, וּמִנְקִים עֲצָמָהּ, וְעוֹמְדִים בְּתוֹכָהּ עַד שְׁמַתְעַבְרָתָהּ. כִּי־נִין שְׁמַתְעַבְרָתָהּ, הָיוּ מִיָּפִים בִּיפֵי לְעִבְרָ שְׂבַמְעִיָּה, וְיוֹצֵא בֶן יָפֶה, נָקִי בְּלִי מוּם שֶׁל הָעוֹלָם. וְאִם לֹא – הַמַּיִם הָאֵלֶּה נִכְנָסִים בְּתוֹכָהּ, וּמְרִיחָהּ רִיחַ זֶה־מָה, וְאוֹתָם מִיָּם מִתְהַפְּכִים לְנִחַשׁ בְּמַעֲיָהּ. בְּמֵה שְׂקַלְקֵלָה נִתְפַּסְתָּ, וְנִרְאָה קֶלוֹן לְכֹל, וְכֵן פְּרִשׁוּהָ הַחֲבָרִים.

בא רָאָה, כָּל נְשׂוֹת הָעוֹלָם עוֹמְדוֹת בְּמִקּוֹמָן וְנִדְוֹנוֹת, וְעַל כֵּן, אוֹתוֹ מְקוּם מִמֶּשׁ שֶׁהֵן עוֹמְדוֹת, שֶׁם נִדְוֹנוֹת. אֲשֶׁר־י חֲלַקְם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצָּה בָּהֶם וְרוֹצֵה לְזַכּוֹתָם.

רבי חִזְקִיָּה פָּתַח, (תהלים קכח) אֲשֶׁתְּךָ כְּגִפֵּן פְּרִיָּה וְגו'. מֵה גִפֵּן לֹא מְקַבֶּלֶת עָלֶיהָ אֵלֶּה מִשְׁלָה – כֵּן אֲשֶׁת יִשְׂרָאֵל עוֹמְדָת בְּכַגּוֹן זֶה, שֶׁלֹּא מְקַבֶּלֶת עָלֶיהָ אֵלֶּה אוֹתוֹ בֶּן זוּגָה, כְּמוֹ הַיּוֹנָה (כִּיּוֹנָה) הַזֶּה שֶׁלֹּא מְקַבֶּלֶת עָלֶיהָ אֵלֶּה אוֹתוֹ בֶּן זוּגָה. וְעַל כֵּן, כְּגִפֵּן פְּרִיָּה בִּירְכַתִּי בֵּיתְךָ. מֵה זֶה פְּרִיָּה? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כט) פְּרָה רֹאשׁ. פְּרִיָּה – פּוֹרְחַת, שְׂמוֹצִיאָה עֲנָפִים לְכֹל צֵד. וְאִיפֹה? בִּירְכַתִּי בֵּיתְךָ, וְלֹא לַחוּץ בְּשׂוּק, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא תָבֵא לְשַׁקֵּר בְּבָרִית עֲלִיּוֹנָה.

ושלמה אָמַר, (משלי ב) הַעֲזַבְתָּ אֶלּוּף נְעוּרֶיךָ וְאֵת בְּרִית אֱלֹהֶיךָ שֶׁכָּתָהּ. מֵה זֶה בְּרִית אֱלֹהֶיךָ? אוֹתוֹ מְקוּם שֶׁנִּקְרָא בְּרִית וְהִיא הַתְּקַשְׁרָה בּוֹ, בְּגִלְלָה כֵּן בִּירְכַתִּי בֵּיתְךָ.

אמר רַבִּי חִזְקִיָּה, קָלְלָה תָבֵא עַל אוֹתוֹ אִישׁ שֶׁמִּשְׁאִיר אֵת אֲשֶׁתוֹ לְהִרְאוֹת עִם שְׁעֵרוֹת רֹאשָׁה בַחוּץ, וְזֶה אֶחָד מֵאוֹתָם צְנִיעִיוֹת שֶׁל הַבַּיִת. וְאִשָּׁה שְׂמוֹצִיאָה מִשְׁעֵרוֹת רֹאשָׁה הַחוּצָה לְהַתְּתַקֵּן בּוֹ, גּוֹרְמַת עֲנִי לְבַיִת, וְגוֹרְמַת לְבִנְיָהּ שֶׁלֹּא יִחְשְׁבוּ בְּדוֹר, וְגוֹרְמַת דְּבָר אַחַר שְׂשׂוּרָה בְּבַיִת. מִי גֵרַם זֶה?

זֶה וְרוֹצֵה לְבַדֵּקֶם. מֵה כְּתוּב? וַיָּבֵאוּ מִרְתָּהּ וְגו'. וַיִּצְעַק אֶל ה' וְגו'.

אמר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַשֶּׁה, מַשֶּׁה, מֵה אֲתָה רוֹצֵה? הֲרִי כְּמֵה חֲבִילוֹת עוֹמְדוֹת עָלֶיכֶם כָּאֵן, וְאֲנִי רוֹצֵה לְבַדֵּק כָּאֵן אֵת נְשׂוֹת יִשְׂרָאֵל. כְּתַב שֶׁם קְדוֹשׁ וּזְרַק אוֹתוֹ לְמַיִם, וַיִּבְדְּקוּ כָּלֶם, נְשִׁים וְגִבְרִים, וְלֹא יִשְׂאָר לְעַז עַל בְּנֵי. וְעַד שֶׁיִּבְדְּקוּ כָּלֶם כָּאֵן, לֹא אֲשַׁרֶּה אֵת שְׁמִי עָלֵיהֶם. מִיָּד – וַיּוֹרֶהוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַךְ אֵת הַמַּיִם, זֶה הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, אוֹתוֹ שֶׁהִכְהִין הָיָה כּוֹתֵב לְבַדֵּק אֵת נְשׂוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאִז – שֶׁם שֶׁם לוֹ חֵק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ.

ואם תֹּאמַר, נְשׂוֹת יִשְׂרָאֵל רָאוּי, הֵם לְמָה? אֵלֶּה גַם הֵם צְרִיכִים, שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ בְּנְשׂוֹת מְצָרִים. וְנְשׂוֹת יִשְׂרָאֵל לֹא נִטְמְאוּ בְּמְצָרִים כָּל אוֹתָן שְׁנִים שֶׁהָיוּ בִּינֵיהֶם, וְכָלֶם יִצְאוּ, גְּבָרִים וְנָשִׁים, זָכָאִים, וְנִמְצְאוּ זֶרַע יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים וְזָכָאִים. אִז הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַשְּׂרָה שְׁמוֹ בִּינֵיהֶם, וְעַל זֶה עַל מַיִם וְדָאִי, שֶׁם שֶׁם לוֹ חֵק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ. גַּם כָּאֵן בְּמַיִם בּוֹדֵק הִכְהִין אֵת הָאִשָּׁה, וּבִשְׁם הַקְּדוֹשׁ.

ומן הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן. אִיזָה עֶפֶר? הֲרִי לְמַדְנֵה, כְּתוּב (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר וְהַכֹּל שָׁב אֶל הָעֶפֶר. הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפֶר – אֶפְלוֹ גִלְגַּל חֲמָה, כָּל שֶׁכֵּן בֶּן אָדָם שֶׁנִּמְצָא מִמֶּנּוּ.

אמר רַבִּי יוֹסִי, אֵלּוֹ כְּתוּב וּמִן הָעֶפֶר וְלֹא יוֹתֵר – הֵייתִי אוֹמֵר כֵּן. אֲבָל כִּי־נִין שְׁכַתּוֹב וּמִן הָעֶפֶר אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן, מִשְׁמַע שְׂאֵחַר הוּא. אֵלֶּה כְּתוּב (ישעיה מא) יִתֵּן כְּעֶפֶר חֲרָבוֹ, אֵלֶּה בְּעַלִּי כְּלֵי זִין וּבְלִיסְטְרָאוֹת, בְּעַלִּי דִין הַקְּשָׁה. מִשְׁמַע שְׁכַתּוֹב בְּקַרְקַע הַמִּשְׁכָּן, שְׂאֵחַחוּזִים לְמַטָּה. וְעַל זֶה, יִקַּח הִכְהִין וְנָתַן אֶל הַמַּיִם.

מי הַמְרִים הַמְאָרְרִים – אֵלֶּה מִי יָם שֶׁהֵם מְרִירִים. מֵהוּ? זֶה שֶׁם הַקְּדוֹשׁ בְּשַׁעַת שְׂנַמְצָא בְּדִין, אִז נִקְרָאִים מִי הַמְרִים הַמְאָרְרִים. וּמִשּׁוּם זֶה מִי הַיָּם שְׁלֵמָטָה כָּלֶם מְרִירִים.

בא רָאָה, יָם קְדוֹשׁ זֶה, כְּמֵה נְהָרוֹת מְתוּקִים נִכְנָסִים בְּתוֹכוֹ, וּמִשּׁוּם שֶׁהוּא דִין הָעוֹלָם, מִיָּמִיו מְרִירִים, מִשּׁוּם שְׂאֵחַחוּז בָּהֶם הַמּוֹת לְכֹל בְּנֵי הָעוֹלָם. וְאִף עַל גַּב שֶׁהֵם מְרִירִים, כְּשֶׁמִּתְפַּשְׁטִים הֵם מְתוּקִים. לְפַעֲמִים מִי הַיָּם מְרִירִים. לְפַעֲמִים הַיָּם

(משלי יב) אֶשֶׁת חֵיל עֹטֶרֶת בַּעֲלָהּ, לִיִּצֵר הָרַע יִשׁ קִנְאָה, כְּמוֹ שֶׁלְּמִדְּנוֹ שֶׁקֵּנָא אָדָם עַל אִשְׁתּוֹ, עַד שֶׁפִּתְּהָ אוֹתָהּ וְגָרַם לָהּ מִיתָה. וְלִפְעָמִים שׁוֹלֵט עָלֶיהָ בַּעֲבֻרוֹת וּמְטַמֵּא אוֹתָהּ וְנֹעֲשִׂית נִבְלָה.

וייצר הָרַע מִצַּד יָמִין שְׁלוֹ, דְּרַגְתָּ יִשְׁמַעְאֵל, נִקְרָא נִחָשׁ. וּמִצַּד שְׁמָאלוֹ דְּרַגְתָּ עֶשׂוֹ, סְמָאֵל, נִקְרָא כָּלֵב, מִמְּנָה שֶׁל גִּיהֲנָם שְׁצוּנַח הַב הַב. זֶהוּ שְׁכָתוּב (משלי ל) לְעִלּוּקָה שְׁתֵּי בְנוֹת הַב הַב. וּבְרַצוֹנוֹ לְאָכַל נִשְׁמָה טְמֵאָה בָּאֵשׁ שְׁלוֹ, גִּיהֲנָם. וְעָבַר עָלָיו רוּחַ טְמֵאָה וְקִנְאָה אֶת אִשְׁתּוֹ בְּאֵמֶת, וְהִיא נְטֻמָּאָה.

ובגללה נאמר, (ויקרא כא) וּבַת אִישׁ כֹּהֵן – זֶה מִיכָאֵל – כִּי תַחַל לְזָנוֹת אֶת אַבְיָהּ הִיא מְחַלְלַת בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹף. וְשֵׁם נִשְׂרַפְתָּ אוֹתָהּ זֶהֱמָא, וּמִתְלַבֶּנֶת הִיא מִמְּנֵו כִּכְסָף שְׁמִתְלַבֵּן בָּאֵשׁ, וְאוֹתָהּ עֹפְרַת שֶׁל זֶהֱמָא נִשְׂרַפְתָּ, וְנֹעֲשִׂית עֶפְר וְנִאֲבָדַת.

כמו זֶה יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁהֵם מְחַלְלִים אֶת הַתּוֹרָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַנְּס אוֹתָם לְגִלוֹת בְּנֵי עֶשׂוֹ וּבְנֵי יִשְׁמַעְאֵל שֶׁתַּחַת שְׁעֵבּוּדָם, שְׁדַרְגְּתָם כְּל"ב וְנַח"שׁ, וְנִדְוָנִים שָׁם, וּבָהֶם יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצְרְפוּ כְּצִרְף הַכֶּסֶף וְכִבְחֹן הַזָּהָב. זֶהוּ שְׁכָתוּב (זכריה יג) וְצִרְפְּתִים כְּצִרְף אֶת הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כְּבַחֵן אֶת הַזָּהָב, עַד שִׁיתְקִים בָּהֶם, (ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ.

ועיץ טוֹב וְרַע, בְּגִלְלוֹ נֶאֱמַר (שמות טו) וַיִּזְרְהוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם וְגו'. מִשׁוּם שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל עִם עַרְב רַב, כָּלֵם הָיוּ עֵץ שֶׁל טוֹב וְרַע, וְעַל זֶה חֲצִיו מְתוּק מִצַּד יָמִין, וְחֲצִיו מֵר מִצַּד שְׁמָאל. וּבְזִמְן שֶׁעָרַב רַב הָיוּ מִחְטִיאִים אֶת יִשְׂרָאֵל, הָיָה כְּאֵלוֹ הָיוּ כָלֵם מִצַּד הָרַע, וְהַמַּיִם חִזְרוּ לִהְיוֹת מְרִירִים כְּמוֹ אוֹתוֹ עֵץ מֵר בְּמַיִם. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּבְאוּ מִרְתָּה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מַיִם מִמֶּרְהָ כִּי מְרִים הֵם.

ועיץ מֵר זֶה הוּא כְּמוֹ נִסְיוֹן הַסּוּטָה. אִם סִטְתָּ תַחַת בַּעֲלָהּ, אוֹתָם מַיִם שְׁמִשְׁקִים אוֹתָם חוֹזְרִים לִהְיוֹת מְרִירִים, וּבָהֶם צָבְתָה בְטָנָה וְנִפְלָה יִרְכָה. וְאִם לֹא סִטְתָּהּ, מֵה כְּתוּב? וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זָרַע, וּמוֹלִידָה בֶן. אֵף כָּאֵן וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

כמו זֶה יַעֲשֶׂה לְנַסּוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל בְּגִלְלוֹת הָאֲחֵרוֹנָה, זֶהוּ שְׁכָתוּב (דניאל יב) יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצְרְפוּ רַבִּים – שֶׁהֵם מִצַּד הַטּוֹב, וְעוֹמְדִים בְּנִסְיוֹן. וְהִרְשִׁיעוּ

אוֹתוֹ שֶׁעַר שְׁנִרְאָה מְרֵאשָׁה הַחוּצָה. וּמֵה בְּבֵית כֶּף – כָּל שְׁכָן בְּשׁוּק, וְכָל שְׁכָן חֲצִיפּוֹת אַחֲרָת. וּמִשׁוּם זֶה, אֶשְׁתֶּךָ כְּגִפְן פְּרִיָה בִּירְכְּתֵי בֵיתְךָ.

אמר רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁעַר רֵאשׁ הָאֵשׁ שֶׁמִּתְגַּלָּה, גוֹרֵם לְשֶׁעַר אַחֵר לְהִתְגַּלּוֹת וְלִפְגֹּם אוֹתָהּ. מִשׁוּם כֶּף צְרִיכָה אֵשׁ שֶׁאֵפְלוֹ קוֹרוֹת בֵּיתָה לֹא יִירָאוּ שֶׁעֲרָה אַחַת מְרֵאשָׁה, וְכָל שְׁכָן בְּחוּץ.

בא רֵאָה, כְּמוֹ שֶׁבְּזָכַר הַשֶּׁעַר הוּא חֲמֻרַת הַכָּל – כֶּף גַּם לְנִקְבָה. צֹא וּרְאָה כְּמָה פָּגַם גוֹרֵם אוֹתוֹ שֶׁעַר הָאֵשׁ: גוֹרֵם לְמַעֲלָה וְגוֹרֵם לְמַטָּה, גוֹרֵם לְבַעֲלָהּ לְהִתְקַלֵּל, גוֹרֵם עֲנִי, וְגוֹרֵם דְּבַר אַחֵר בְּבֵית, גוֹרֵם שֶׁתִּסְתַּלַּק חֲשִׁיבוֹת מִבְּנִיָהּ. הִרְחַמְן יַצִּילֵנוּ מִחֲצִיפּוֹתָן.

ועל כֶּף צְרִיכָה אֵשׁ לְהִתְכַּפּוֹת בְּזוּיוֹת בֵּיתָה. וְאִם עוֹשֶׂה כֶּף, מֵה כְּתוּב? (תהלים קכח) בְּנִיף כְּשִׁתְּלִי זִיתִים. מֵה זֶה כְּשִׁתְּלִי זִיתִים? מֵה זִית זֶה, בֵּין בִּסְתוֹ בֵּין בְּקִיץ לֹא אוֹבְדִים עָלָיו, וְתַמִּיד נִמְצָאת בּוֹ חֲשִׁיבוֹת יִתְרָה עַל שְׂאֵר הָאֵילָנוֹת – כֶּף בְּנִיָה יַעֲלוּ בְּחֲשִׁיבוֹת עַל שְׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שֶׁבַעֲלָהּ מִתְבָּרַךְ בְּכָל: בְּבִרְכוֹת שֶׁלְּמַעֲלָה, בְּבִרְכוֹת שֶׁלְּמַטָּה, בְּעֶשֶׂר, בְּכַנְּסִים וּבְכַנְּנֵי בָנִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם) הִנֵּה כִּי כֵן יִבְרַךְ גֹּבֵר יִרְאֵה'. וְכְתוּב, יִבְרַכְךָ ה' מִצִּיּוֹן וּרְאָה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ וּרְאָה בָנִים לְבְנֵיךָ שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל. (ישראל הַזֶּקֶן הַקְּדוּשׁ)

רעיא מהימנא

אליהו, קוּם פִּתַח אֶתִּי בְּמִצְוֹת, שְׂאֵתָה הוּא עוֹזֵר לִי בְּכָל צַד, שְׁהִרֵי עָלֶיךָ נֶאֱמַר בְּתַחֲלָה, (במדבר כה) פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן. וּבֶן אֶהֱרֹן הוּא וְדָאֵי אַח שְׁלִי, אַח לְצָרָה יוֹלָד.

פִּתַח וְאֶמַר, מִצְוָה לְדוֹן בְּדִינֵי סוּטָה, זֶהוּ שְׁכָתוּב וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנְאָה וְגו'. וְדָאֵי רוּחַ קִנְאָה נִמְצָאת בְּשָׁנֵי צַדִּדִּים, אַחַד בְּשִׁקָר וְאַחַד בְּאֵמֶת, בְּגִלְלוֹת זֶה, בְּרוּחַ שִׁקָר – וְקִנְאָה אֶת אִשְׁתּוֹ, וְהִיא לֹא נְטֻמָּאָה. וְלִמְדְנוּ, וְעָבַר עָלָיו וְגו', וְקִנְאָה אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא נְטֻמָּאָה.

וכי יִשׁ אֵמֶת בְּרוּחַ טְמֵאָה? אֲלֹא בְּאָדָם מִצַּד עֵץ טוֹב וְרַע, שָׁם יִצֵר הָרַע, נִחָשׁ. בְּזִמְן שֶׁיִּשׁ לְאָדָם אֵשׁ יָפָה בְּכָל מַעֲשִׂים טוֹבִים, שְׁנֵאֱמַר בְּהַ

וישראל נקראו אדם. ומנין שיש בהם בהמה ואדם? זהו שכתוב (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. ואתן צאני צאן מרעיתי - הם עמי ארצות טובים מצד הטוב. אדם אתם - תלמידי חכמים.

ובפסוק זה גם רמוז לו, (תהלים פא) לו עמי שומע לי ישראל וגו'. אחר שאמר עמי, למה אמר ישראל? אלא עמי - עמי הארצות. ישראל - תלמידי חכמים ובגללו נאמר (שמות יד) ובני ישראל יצאים ביד רמה.

כמו שחלקם הקדוש ברוך הוא בהר סיני, כך חלקם בגאולה האחרונה, שישאל שנאמר בהם (שם יג) וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים, מצד עץ החיים, שהם חמשים שנות יובל, נאמר בהם (שם יט) המה יעלו בהר. ובהם (שם יד) ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל. ולהם נאמר (שם יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים, שהם ענני כבוד, ואבא אתכם אלי. ובני ישראל יצאים ביד רמה, כך יוציא את התלמידי חכמים בכל הכבוד הזה.

וכמו שנאמר בעמי הארץ מצד הטוב, (שם) ויתיצבו בתחתית ההר - כך יהיה ביציאה האחרונה תחת תלמידי חכמים, כעבד שהולך לרגלי סוס בעליו, וכמו שאמר להם בתחתית ההר: אם תקבלו תורתי - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם. כך יהיה ביציאת גאולה אחרונה: אם תקבלו עליכם תלמידי חכמים ביציאת הגלות, כאדם שרוכב על סוס ועבד שמשמשו - מוטב. ואם לא - שם תהא קבורתכם בגלות.

וערב רב, כמו שנאמר בהם, (שמות כ) וירא העם וינעו ויעמדו מרחק. כך יהיו רחוקים מן הגאולה, ויראו תלמידי חכמים והעם הקדוש בכל הכבוד הזה, והם רחוקים מהם. ואם ירדו להתחבר אתם, מה כתוב בהם? (שם יט) לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה יירה. באותו זמן יתקיים בישראל, (דברים לב) ה' בדרך ינחננו ואין עמו אל נכר, והרי פרשוה, אין מקבלים גרים לימות המשיח. (שמואל א-ב) ורשעים בחשך ידמו - הם ערב רב. ומשום זה אמר עליהם הנביא, (יחזקאל יג) ואל אדמת ישראל לא יבאו.

רשעים - הם מצד הרע, ויתקיים בהם (יחזקאל יג) ואל אדמת ישראל לא יבאו, והורג אותם.

והמשפילים יבינו - מצד הבינה, שהוא עץ החיים, בגללם נאמר (דניאל יב) והמשפילים יזהרו כזהר הרקיע, בחבור זה שלך, שהוא ספר הזהר, מזהר האם העליונה תשובה. באלה לא צריך נסיון, ומשום שעתידים ישראל לטעם מעץ החיים, שהוא ספר הזהר הזה, יצאו בו מהגלות, ויתקיים בהם (דברים לב) ה' בדרך ינחננו ואין עמו אל נכר.

ועין טוב ורע, שהוא אסור והתר, טמאה וטהרה, לא שולט יותר על ישראל, שהרי פרנסתנו לא תהיה אלא מצד עץ החיים, שאין שם לא קשי מצד הרע, ולא מחלקת מרוח הטמאה, שכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ.

שלא יתפרנסו תלמידי חכמים מעמי הארץ אלא מצד הטוב, שאוכלים טהרה, כשר, התר, ולא מערב רב שאוכלים טמאה, פסול, אסור. שהם טמאים, שמשמאים עצמם בנדה שפחה גויה זונה, משום שהם בני לילית, שהיא נדה שפחה גויה זונה, חוזרים לשרשם, ועליהם נאמר (ישעיה יד) כי משרש נחש יצא צפע.

ובזמן שעץ טוב ורע שולט, שהוא חלין של טהרה וחלין של טמאה, הם חכמים שדומים לשבתות וימים טובים, אין להם אלא מה שנותנים להם אותם חלין, כמו יום השבת שאין לו אלא מה שמתקנים לו בימות החל.

ובזמן ששולט עץ החיים, נכפה עץ טוב ורע, ולא יהיה לעמי הארץ, רק מה שנותנים להם תלמידי חכמים, ונכפים תחתיהם, וכאלו לא היו בעולם.

וכן אסור והתר, טמאה וטהרה, לא עובר מעמי הארץ, שמצדם אין בין גלות לימות המשיח (אליהם) אלא שעבוד מלכיות בלבד, שהם לא טועמים מעץ החיים, וצריך להם משנה באסור והתר, טמאה וטהרה. אלא יהיו מבזים לפני תלמידי חכמים כמו חשך לפני האור, שערב רב הם עמי הארץ, הם חשוכים. ולא נקראו ישראל, אלא עבדים מכורים לישראל, משום שהם כבהמות, וכך פרשוה.

מה כתוב? (שמות כה) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ועשו לי מקדש סתם. שכל בית כנסת בעולם נקרא מקדש, והרי פרושה. והשכינה מקדימה לבית הכנסת.

אשרי האיש שנמצא מעשרה הראשונים בבית הכנסת, משום שבו נשלם מה שנשלם, והם מתקדשים בהתחלה בשכינה, והרי נתבאר. והרי צריך שימצאו עשרה בזמן אחד בבית הכנסת, ולא יבאו קבוצות קבוצות, שלא תתעכב שלמות האיברים, שהרי האדם בזמן אחד עשאו הקדוש ברוך הוא, והתקינו כאחד כל האיברים. זהו שכתוב (דברים לב) הוא עשה ויכוננו.

בא ראה, פיון שנשלמו איברי האדם, באותו זמן התתקן לכל איבר ואיבר פראוי. כמו זה, פיון ששכינה מקדימה לבית הכנסת, צריך עשרה שימצאו שם כאחד, וישתלם מה שישתלם. ואחר שמתתקן הכל. ובמה הוא תקון הכל? כמו שנאמר (משלי יד) ברב עם הדרת מלך. ועל זה העם שבא אחר כך, כלם תקון הגוף.

וכשפאה ומקדימה שכינה, ובני אדם לא באים כראוי - הקדוש ברוך הוא קורא, מדוע באתי ואין איש. מה זה ואין איש? שלא מתקנים האיברים ולא השלם הגוף. שפגוה לא משלם, אין איש. ומשום זה, ואין איש דוקא. ובא וראה, בשעה שהגוף השלם למטה, קדשה עליונה באה ונכנסת בגוף זה, ונעשה למטה כמו למעלה ממש, ואז הכל צריכים שלא יפתחו פה בדברי העולם. משום שהרי עומדים ישראל בשלמות עליונה ומתקדשים בקדשה עליונה, אשרי חלקם.

איש כי יפלא וגו'. מה זה יפלא? שנפרד משאר בני העולם להתקדש כמו שלמעלה ולהמצא שלם. בשעה שבא אדם לטהר - מטהרים אותו. אדם שרוצה להתקדש - מקדשים אותו, ופורסים עליו קדשה עליונה, קדשה שהתקדש בה הקדוש ברוך הוא.

רבי אבא פתח, (תהלים קג) לדוד ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו. כמה יש לו לאדם להסתכל ולדעת בעבודת רבונו, שהרי בכל יום ויום הפרוץ קורא ואומר: (משלי א) עד מתי פתים תאהבו

אמר אליהו, רועה הנאמן, הרי שעה היא לעלות למעלה, בשבועה אמר אתה, שהרי בגלגל אני רוצה לעלות. שנתן לי הקדוש ברוך הוא רשות להתגלות לה בבית האסורים שלך, בקבורתך, ולעשות עמך טוב, שאתה מחולל בחטאי העם. זהו שכתוב (ישעיה נג) והוא מחולל מפשעינו.

אמר לו רועה הנאמן, בשבועה עליך בשם ה', אל תאחר בכל יכלתך, שהרי אני בצער רב. (שמות ב) ויפן כה וכה וירא כי אין איש, עוזר לי, להוציאני מצער זה, בקבורה זו שנאמר עלי, (ישעיה נג) ויתן את הרשעים קברו, ולא נודע בי, ואנן חשוב בעיניהם, בין ערב רב הרשעים, ככלב מת שפרח ביניהם, שחכמת סופרים תסרח ביניהם בכל עיר ועיר ובכל מקום שישאל מפזרים ביניהם בין המלכים. וחזרו אותם ערב רב רועים על ישראל, צאן הקדוש ברוך הוא, שנאמר בהם (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, ואין להם יכלת לעשות טוב עם תלמידי חכמים.

ואנשי חיל ויראי חטא מסוככים מעיר לעיר ולא יחוננו, ומחרימים ערב רב ביניהם. ולא נותנים להם במקומות רבים, אלא דבר קצוב, שלא תהיה תקומה לנפילתם, ואפלו חיי שעה. וכל החכמים ואנשי חיל ויראי חטא בדחק ויגון, חשובים ככלבים, בנים המסלאים בפז איכה נחשבו לנבלי חרש בראש כל חוצות. שלא מצאו אכסניה ביניהם.

ואותם ערב רב הם עשירים בשלוחה, בשמחה, בלי צער, בלא יגון כלל, גזלנים, בעלי שחד, שהם דינים ראשי העם. (בראשית ז) כי מלאה הארץ חמס מפניהם. עליהם נאמר (איכה א) היו צריקה לראש. בשבועה עליך פעם שניה, בחי ה' צבאות אלהי ישראל יושב הפרובים, שכל הדברים האלה לא יפלו מפידך, בכל יכלתך לדבר אותם לפני הקדוש ברוך הוא ולהראות את הדחק שלהם. (עד כאן רעיא מהימנא).

איש כי יפלא לנדר וגו'. רבי אלעזר פתח, (ישעיה נ) מדוע באתי ואין איש וגו'. מדוע באתי. כמה חביבים ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שבכל מקום בו הם שורים, הקדוש ברוך הוא נמצא ביניהם, משום שלא מעביר אהבתו מהם.

בְּשַׁעָה שהיא תפוס בקולר המֶלֶךְ וְנִדוֹן דִּינֵוּ וְנִשְׁלָם, שְׁלֵא נִמְצָא עָלָיו סִנְגוֹר, וְשׁוֹטֵר הַמֶּלֶךְ נֹחַת, וְעוֹמֵד לְפָנָיו לְרַגְלָיו, וְחָרַב שְׁנוֹנָה אַחַת בִּידוֹ.

מְרִים הָאִישׁ אֶת עֵינָיו, וְרוֹאֶה כְּתִלֵי הַבַּיִת לֹהֲטִים בְּאֵשׁ (הַזֵּיו) מִמֶּנּוּ. וּבֵין כֶּךָ רוֹאֶה אוֹתוֹ לְפָנָיו כְּלוּ מְלֵא עֵינַיִם, לְבוֹשׁוֹ אֵשׁ לֹהֵט לְפָנָיו הָאָדָם. כֶּךָ הוּא וְדָאִי, שֶׁהָרִי כִּמְהָ בְּנֵי אָדָם רָאוּ מִלְּאָךְ בְּשׁוֹק וְעִמְדוֹ לְפָנָיו, וְשָׁאֵר בְּנֵי אָדָם לֹא רָאוּ אוֹתוֹ.

וְאִם תֹּאמְרוּ, הָרִי כְּתוֹב (תהלים קד) עֲשֵׂה מִלְּאָכָיו רֹחוֹת וְגוֹ', אִיךָ יִכּוֹל לְהִרְאוֹת בְּאֶרֶץ? אֵלֶּא דְבַר זֶה כֶּךָ בְּאַרוּהֵוּ: שְׁכִינֵן שִׁיּוֹרֵד מִלְּאָךְ לְאֶרֶץ, מִתְּלַבֵּשׁ בְּגוֹף, וְנִרְאֶה לְמִי שֶׁנִּרְאֶה בְּאוֹתוֹ לְבוֹשׁ שֶׁהוּא לְבוֹשׁ בּוֹ. וְאִם לֹא, לֹא יִכּוֹל הָעוֹלָם לְסַבְּלוֹ וְלְהִרְאוֹת בּוֹ. כֹּל שְׁכֵן וְכֹל שְׁכֵן זֶה שְׁכַל בְּנֵי הָעוֹלָם צְרִיכִים אוֹתוֹ.

שְׁלֵשׁ טפוח בחרבו, והרי בארוהו החברים. פִּינֵן שְׁרוּאָהוּ, מְזַדְעָזַע כֹּל גּוֹפוֹ וְרוּחוֹ, וְלִבּוֹ לֹא שׁוֹכֵךְ, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַמֶּלֶךְ שֶׁל כֹּל הַגּוֹף. וְרוּחוֹ הוֹלֵכֵת בְּכָל אֵיבְרֵי הַגּוֹף, וְנִפְרֶדֶת מֵהֶם, כְּמוֹ בֶּן אָדָם שֶׁנִּפְרֶד מִחֲבֵרָו לְלֵכֵת לְמָקוֹם אַחֵר. אִזּוֹ הוּא אוֹמֵר אוֹי עַל מַה שֶׁעָשָׂה – וְלֹא עוֹזֵר לוֹ, אֵלֶּא אִם הַקָּדִים רְפוּאָת הַתְּשׁוּבָה עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעָה אוֹתָהּ שְׁעָה.

פּוֹחֵד אוֹתוֹ הָאִישׁ וְרוֹצֵה לְהִסְתַּתֵּר וְלֹא יִכּוֹל. פִּינֵן שְׁרוּאָה שְׁאִינוֹ יִכּוֹל, הוּא פוֹתַח עֵינָיו, וְיֵשׁ לוֹ לְהִסְתַּפֵּל בּוֹ, וּמִסְתַּפֵּל בּוֹ בְּעֵינַיִם פְּקוּחוֹת. וְאִזּוֹ הוּא מוֹסֵר עַצְמוֹ וְנִפְשׁוֹ. וְאוֹתָהּ שְׁעָה הוּא זְמַן דִּין הַגְּדוֹל שֶׁהָאָדָם נִדוֹן בּוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאִזּוֹ הָרוּחַ הוֹלֵכֵת בְּכָל הָאֵיבְרִים שֶׁל הַגּוֹף וְנִפְרֶדֶת מֵהֶם, וּמְשׁוֹטֵטֶת בְּכָל הָאֵיבְרִים וּמְזַדְעָזַעֶת לְכָל הַצְּדָדִים, וְכָל אֵיבְרֵי הַגּוֹף כֻּלָּם מְזַדְעָזְעִים.

בְּשִׁמְנִיעָה הָרוּחַ לְכָל אֵיבֵר וְאֵיבֵר וְנִפְרֶדֶת מִמֶּנּוּ, נוֹפֶלֶת זֵיעָה עַל אוֹתוֹ אֵיבֵר, וְהָרוּחַ מִסְתַּלֶּקֶת מִמֶּנּוּ, וּמִיד מֵת אוֹתוֹ אֵיבֵר, וְכֵן בְּכָלֶם.

פִּינֵן שִׁמְנִיעָה הָרוּחַ לְצֵאת, שֶׁהָרִי נִפְרֶדֶת מִכָּל הַגּוֹף, אִזּוֹ הַשְּׁכִינָה עוֹמֶדֶת עָלָיו, וּמִיד פּוֹרַחַת מֵהַגּוֹף. אֲשֶׁרִי חָלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁנִּדְבַּק בָּהּ! אוֹי לְאוֹתָם רְשָׁעִים שֶׁרְחוּקִים מִמֶּנָּה וְלֹא מִתְּדַבְּקִים בָּהּ!

פְּתִי וְגוֹ'. (ירמיה ג) שׁוֹבֵוּ בְּנִים שׁוֹכְבִים אֶרְפָּה מְשׁוֹכְתִיכֶם. וְאִין מִי שִׁירְכִין אֲזַנָּיו. הַתּוֹרָה מְכַרִּיזָה לְפָנֵיהֶם, וְאִין מִי שִׁישְׁגִיחַ.

בֵּא רָאָה, בֶּן אָדָם הוֹלֵךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְחוֹשֵׁב שֶׁשְׁלוֹ הוּא תָמִיד וְיִשְׁאֵר בְּתוֹכוֹ לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. עַד שֶׁהוּא הוֹלֵךְ בְּעוֹלָם, נוֹתְנִים אוֹתוֹ בְּקוֹלֵר. עַד שֶׁהוּא יוֹשֵׁב, דְּנִים אוֹתוֹ בְּמוֹשֵׁב הַדֵּינִים עִם שְׁאֵר בְּנֵי הַדִּין. אִם נִמְצָא לוֹ סִנְגוֹר – הָרִי נִצּוֹל מֵהַדִּין. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלָיו מִלְּאָךְ מְלִיץ אַחַד מִנֵּי אֶלְף לְהַגִּיד לְאָדָם יִשְׁרוּ וַיִּחַנְנוּ וַיֹּאמְרוּ וְגוֹ'. מִי הוּא הַסִּנְגוֹר? אֵלֶּה מַעֲשִׂים כְּשֶׁרִים שְׁעוֹמְדִים עַל הָאָדָם בְּשַׁעָה שֶׁמְצַטְרֵךְ לָהֶם.

וְאִם לֹא יִמְצָא עָלָיו סִנְגוֹר – הָרִי הַתְּחִיב מֵהַדִּין לְהִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּשֶׁשׁוֹכֵב בְּקוֹלֵר הַמֶּלֶךְ, עַד שְׁמֵרִים עֵינָיו, רוֹאֶה שְׁבָאִים אֵלָיו שְׁנִיִּים שְׁכּוֹתְבִים לְפָנָיו כֹּל מַה שֶׁעָשָׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכֹל מַה שֶׁהוֹצִיא מִפִּיו, וְנוֹתֵן דִּין (חֲשׁוֹבוֹ) עַל הַכֹּל וְכּוֹתְבִים לְפָנָיו. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (עמוס ד) כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבִרְא רֹחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שֶׁחָו וְגוֹ'. וְהוּא מוֹדָה עֲלֵיהֶם.

מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ מַעֲשֵׂה שֶׁעָשָׂה, עוֹלָה וְעוֹמֵד עָלָיו לְהַעֲיֵד בּוֹ, וְעוֹמְדִים לְהַעֲיֵד עָלָיו, וְכֻלָּם יוֹרְדִים וְנִרְשָׁמִים לְפָנָיו וְעוֹמְדִים לְפָנָיו, וְלֹא עוֹבְרִים מִמֶּנּוּ עַד שֶׁעָה שֶׁנִּדוֹן בָּהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. בֵּא רָאָה, כֹּל אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁעָשָׂה בֶּן אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, כֻּלָּם זְמִינִים וְעוֹמְדִים לְהַעֲיֵד בּוֹ, וְלֹא נֶאֱבְדוּ מִמֶּנּוּ.

וּבְשַׁעָה שְׁמוֹצִיאִים אוֹתוֹ לְקַבֵּר, כֻּלָּם מְזַדְמָנִים וְהוֹלְכִים לְפָנָיו. וְשִׁלְשָׁה כְּרוֹזִים מְכַרִּיזִים; אַחַד לְפָנָיו, וְאַחַד מִיַּמִּינוֹ, וְאַחַד מִשְׁמָאלוֹ, וְאוֹמְרִים: זֶה פְּלוֹנִי שֶׁמָּרַד בְּרַבּוֹנוֹ; מָרַד לְמַעְלָה, מָרַד לְמַטָּה, מָרַד בַּתּוֹרָה, מָרַד בְּמִצְוֹתָיו. רָאוּ מַעֲשָׂיו! רָאוּ דְבָרָיו! טוֹב לוֹ שֶׁלֹּא נִכְרָא!

עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְקַבֵּר, כֹּל הַמֵּתִים רוֹגְזִים עָלָיו מִמְּקוֹמָם וְאוֹמְרִים: אוֹי אוֹי שְׁזָה נִקְבֵּר בְּתוֹכְנוֹ! מַעֲשָׂיו וְדְבָרָיו מְקַדִּימִים וְנִכְנָסִים לְקַבֵּר, וְעוֹמְדִים עַל אוֹתוֹ גּוֹף, וְרוּחוֹ הוֹלְכֵת וְשִׁטָּה וּמִתְאַבֶּלֶת עַל הַגּוֹף. פִּינֵן שֶׁהָאָדָם נִטְמָן בְּבֵית הַקְּבָרוֹת, דוּמָ"ה מְקַדִּים וְיוֹצֵא תַחַת יָדָיו שְׁלֵשָׁה בְּתֵי דִינִים שֶׁמִּמֶּנִּים עַל דִּין הַקְּבָר, וְשִׁלְשָׁה שְׂרָבִיטֵי אֵשׁ בִּיּוֹדֵיהֶם, וְדִנִּים רוּחַ וְנִפְשׁ כְּאַחַד. אוֹי עַל אוֹתוֹ הַדִּין! אוֹי עַל מַעֲשָׂיו!

שְׁאֲחֻזִים בּוֹ לְוִים, וְיוֹצֵא מִיַּיִן עֲלִיּוֹן, וְלֹא תְלוּי
הַשְּׁעָר. וּמִשׁוּם כִּךָ עוֹלִים הַלְוִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם, צְרִיף
לְהַעֲבִיר כָּל שְׁעָרָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ח) וְהַעֲבִירוּ
תַעֲרַר עַל כָּל בְּשָׂרָם.

עֲנָבִים - הָאֵם הַתַּחֲתוֹנָה, שְׁכּוֹנֶסֶת יַיִן וְשֹׂכֵר
לְתוֹכָהּ, וְעַל כֵּךָ נִפְרָד מִכָּל צַד שְׂמַאל,
שֶׁלֹּא לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה שְׁלֵהֶם אֵלָיו. עֲנָבִים זֶה לֹא
תוֹלָה שְׁעָר וּזְקוֹן, שֶׁהָרִי הַנִּקְבָּה צְרִיכָה לְסַפֵּר שְׁעָרָה
כְּשֶׁבָאָה לְהַזְדוּג בְּזִכְרָה, וְהָרִי זָקֵן לֹא נִמְצָא בָּהּ.
בְּגִלְלֵי זֶה הוּא תוֹלָה שְׁעָר הָרֵאשׁ וְהַזְקוֹן, וְסוּד הַדְּבָר
- נְזִיר אֱלֹהִים (שופטים יג) נִקְרָא, וְלֹא נְזִיר ה', פָּרוֹשׁ
מִהַדִּין כָּלוּ.

בֹּא רֵאָה, עַל זֶה כְּתוּב, וְכִפֹּר עֲלִיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל
הַנֶּפֶשׁ וְגו'. עַל נֶפֶשׁוֹ לֹא כְּתוּב, אֲלֵא עַל הַנֶּפֶשׁ
סִתָּם. וּמֵהוּ? זֶה עֲנָבִים, שֶׁנִּקְרָא נֶפֶשׁ. וְלִכֵּן כְּתוּב
חָטָא, מִשׁוּם שֶׁצַּד שְׁלוֹ יַיִן וְשֹׂכֵר הוּא, וְגִרַע מִמֶּנּוּ
מְקוֹם דִּין. חָטָא, מֵה זֶה חָטָא? אֲלֵא גִרַע דִּין הַנֶּפֶשׁ.

אִם כֵּךָ, לְמָה וְכִפֹּר עֲלִיו? מִשׁוּם שֶׁעֲכָשׁוּ בָּא
לְהַתְּחַבֵּר אִתָּם, וְלֹא מְקַבְּלִים אוֹתוֹ מְקוֹמוֹת
אֱלֹהִים, עַד שִׁימְלֵךְ בִּכְהֵן וּיְכַפֵּר עֲלִיו. מִשׁוּם שֶׁהוּא
זָרֵק אוֹתָם הַחוּצָה בְּהַתְּחַלָּה, כִּיּוֹן שֶׁכָּעַת בָּא
אֵלֵיהֶם, צְרִיף לְהַתְּחַבֵּר תִּקּוֹן שֶׁל כְּפָרָה וּיְקַבְּלוּהוּ,
וְזֶהוּ סוּד הַדְּבָר. (וְדַאי בְּכָל).

וְאִם תֹּאמַר, שֶׁמִּשׁוֹן נְזִיר אֱלֹהִים הִיָּה, לְמָה נִעֲנַשׁ?
אֲלֵא נֵאָה הוּא הַדְּבָר, שֶׁבְּעַל בֵּית אֵל נִכְר, וְהִיָּה
לוֹ לְהַתְּחַבֵּר בְּשְׁלוֹ, בְּמָה שְׂרָאוּי לוֹ. וְהוּא, שֶׁהִיָּה
קְדוֹשׁ, עֲרַב אוֹתָהּ קְדוּשָׁה בְּבֵית אֵל נִכְר, וְעֲזַב מְקוֹמוֹ
שְׂרָאוּי לְאוֹתָהּ קְדוּשָׁה, וְלִכֵּן נִעֲנַשׁ.

וַיֵּשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר, שֶׁאֵין לוֹ חֶלֶק בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. מֵה
הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁאֵמַר (שופטים טז) תָּמַת נֶפֶשׁ
עִם פְּלִשְׁתִּים, וּמִסֵּר חֶלְקוֹ בְּחֶלֶק פְּלִשְׁתִּים, שֶׁתָּמוֹת
נֶפֶשׁוֹ אִתָּם בְּעוֹלָם הַהוּא. כֵּךָ הָיוּ מְכַרְיִזִים עַל
הַנְּזִיר: לֵךְ לָךְ, אוֹמְרִים לְנְזִיר, סָבִיב סָבִיב, וְלִכְרָם
אֵל תִּקְרַב. וְהָרִי פְרִשׁוּהָ הַחֲבֵרִים.

לְוִים, מֵה כְּתוּב בָּהֶם? (במדבר ח) וְכֹה תַעֲשֶׂה לָהֶם
לְטַהֲרֵם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חָטָאת וְהַעֲבִירוּ תַעֲרַר
עַל כָּל בְּשָׂרָם. כִּיּוֹן שֶׁהַעֲבִירוּ שְׁעָר וְעָשׂוּ כָּל זֶה, אֲזַ
נִקְרָאִים הַלְוִים טְהוֹר, וְלֹא קְדוֹשׁ. אֲבָל נְזִיר הַזֶּה,
מִשׁוּם שֶׁנִּפְרָד מִצַּד זֶה, נִקְרָא קְדוֹשׁ, וְלֹא טְהוֹר.

וְכַמָּה בְּתֵי דִינִים עוֹבֵר הָאִישׁ כְּשִׁיּוֹצֵא מִהַעוֹלָם
הַזֶּה? אֶחָד - אוֹתוֹ דִּין עֲלִיּוֹן שֶׁאֵמַרְנוּ
כְּשִׁיּוֹצֵאת הָרוּחַ מִהַגּוֹף. וְאֶחָד דִּין, כְּשִׁמְעֵשׂוּ
וּדְבָרָיו הוֹלְכִים לְפָנָיו וְהַפְּרוּזִים מְכַרְיִזִים עֲלָיו.
וְאֶחָד דִּין כְּשֶׁנִּכְנַס לְקַבְּרָה. וְאֶחָד דִּין הַקְּבָר. וְאֶחָד
דִּין הַתּוֹלַעַת. וְאֶחָד דִּין הַגִּיּוֹהֵם. וְאֶחָד דִּין הָרוּחַ
שֶׁהוֹלְכַת וּמְשׁוֹטְטַת בְּעוֹלָם וְלֹא מוֹצֵאת מְקוֹם עַד
שִׁישְׁתְּלָמוּ מַעֲשָׂיו. וְדַאי שֶׁבָּעָה עֲדָנִים יַחֲלָפוּ עֲלָיו.
בְּגִלְלֵי זֶה צְרִיף הָאָדָם כְּשֶׁהוּא נִמְצָא בְּעוֹלָם הַזֶּה
לִירָא מְרַבּוֹנוֹ וְלְהַסְתַּכֵּל בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּמַעֲשָׂיו,
וַיֵּשׁוּב מֵהֶם לְפָנָי רַבּוֹנוֹ.

כְּשֶׁהַסְתַּכֵּל דוּד הַמֶּלֶךְ בְּאוֹתָם דִּינֵי הָאָדָם
כְּשֶׁמִּסְתַּלֵּק מִהַעוֹלָם הַזֶּה, הַקְּדִים
וְאֵמַר, (תהלים קג) בְּרַכִּי נֶפֶשׁי אֵת ה', עַד שֶׁלֹּא תִצָּא
מִהַעוֹלָם, כְּעַת שֶׁאֵת נִמְצָאת עִם הַגּוֹף. וְכָל קְרִבֵי אֵת
שֶׁם קְדוֹשׁ, אִתָּם הָאִיבָרִים שֶׁמִּשְׁתַּתְּפִים בְּרוּחַ, כְּעַת
שֶׁהִיא נִמְצָאת אִתָּכֶם, הַקְּדִימוּ לְכַרֵּךְ אֵת הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ עַד שֶׁלֹּא יִגִיעַ זְמַן שֶׁלֹּא תוֹכְלוּ לְכַרְכוּ
וְלְהוֹדוֹת עֲלֵיכֶם.

בֹּא רֵאָה, אִישׁ כִּי יִפְלֵא לְנִדְרָה נִדְרָה. נְזִיר שֶׁהַקְּדִים
בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַתְּקַדֵּשׁ בְּקִדְשֵׁת רַבּוֹנוֹ, מִיַּיִן
וְשֹׂכֵר יִזִּיר חִמְץ יַיִן וְגו'. כָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, כִּיּוֹן
שֶׁאֵסוּר לוֹ יַיִן - עֲנָבִים לְמָה? שֶׁהָרִי בִּפְהֵינִים
כְּתוּב (ויקרא י) יַיִן וְשֹׂכֵר אֵל תִּשְׁתֵּה וְגו'. יְכוּל גַּם
עֲנָבִים? לֹא. בְּעֲנָבִים מִתָּר. כָּאֵן לְנְזִיר, מֵה הַטַּעַם
אֵסוּר לוֹ עֲנָבִים?

אֲלֵא מַעֲשֵׂה זֶה וְדְבָר זֶה סוּד עֲלִיּוֹן הוּא לְהַפְרִד
מִהַדִּין בְּכָל. וְהָרִי יְדוּעַ אוֹתוֹ עַץ שֶׁחָטָא בּוֹ
אָדָם הָרֵאשׁוֹן, עֲנָבִים הָיוּ. וְזֶהוּ סוּד הַדְּבָר, שֶׁהָרִי יַיִן
וְשֹׂכֵר וְעֲנָבִים בְּצַד אֶחָד נִאֲחָזוּ. יַיִן לְמַעְלָה,
וּפְרִשׁוּהָ. שֹׂכֵר לְשִׂמְאֵל, שֶׁהָרִי שֹׂכֵר יוֹצֵא מִיַּיִן.
עֲנָבִים, שְׁכּוֹנְסִים כָּלָם אֵלֵיהֶם, וְזֶהוּ עַץ שֶׁחָטָא בּוֹ
אָדָם הָרֵאשׁוֹן. בְּגִלְלֵי זֶה הַכָּל נִאֲחָזוּ בְּצַד אֶחָד. וְאִם
תֹּאמַר שֶׁנְּזִיר זֶה עֲזַב אִמּוֹנָה עֲלִיוֹנָה - (כלום) לֹא כֵךָ,
אֲלֵא לֹא נִרְאָה בּוֹ מַעֲשֵׂה מִצַּד שְׂמַאל כָּלוּם.

בֹּא רֵאָה, שֶׁהָרִי לְמַדְנּוֹ מִסְפָּרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוֹנָא סְבָא,
וְכֵךָ הוּא: כְּתוּב גְּדַל פָּרַע שְׁעָר רֵאשׁוֹ, צְרִיף
שִׁיתְרַבָּה שְׁעָר רֵאשׁוֹ וּזְקָנוֹ, וַיִּפְרַשׁ מִיַּיִן וְשֹׂכֵר
וְעֲנָבִים, מִשׁוּם שֶׁכָּלָם צַד שְׂמַאל, וְהַשְּׁעָרוֹת לֹא
תְלוּיוֹת. יַיִן - הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה (בִּינָה). שֹׂכֵר - צַד

ידיהם, ולקח אותם. פתח ואמר, (דברים כז) ארוור האיש אשר יעשה פסל ומסכה [וגו'] מעשה ידי חרש ושם בסתר וענו כל העם ואמרו אמן.

פְּתַח רבי שמעון ואמר, עת לעשות לה', מדוע עת לעשות לה'? משום הפרו תורתך. מה זה הפרו תורתך? תורה שלמעלה שהיא מתבטלת אם לא יעשה בתקוני זה. ולעתיק הימים נאמר. כתוב (דברים לג) אשריך ישראל מי כמוך, וכתוב (שמות טו) מי כמוך באלים ה'.

קָרָא לרבי אלעזר בנו, הושיבו לפניו, ולרבי אבא מצד אחר, ואמר, אנו כלל הכל. עד עכשו התתקנו העומדים. שתקו. שמעו קול, וארכבותיהם נקשו זה לזה. איזה קול? קול של כנפיה העליונה שמתכנסים.

שָׁמַח רבי שמעון ואמר, (חבקוק ג) ה' שמעתי שמעך יראתי. שם ראוי להיות ירא. אנו בחביבות תלוי הדבר, שכתוב (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך, וכתוב (שם ז) מאהבת ה' אתכם, וכתוב (מלאכי א) אהבתי אתכם וגו'.

רְבִי שמעון פתח ואמר, (משלי יא) הולך רכיל מגלה סוד ונאמן רוח מכסה דבר. הולך רכיל, פסוק זה קשה, איש רכיל היה לו לומר, מה זה הולך? אלא מי שלא התישב ברוחו ואינו נאמן, אותו דבר ששמע הולך בתוכו כקנה במים עד שמוציאו החוצה. מה הטעם? משום שאין רוחו של עמידה. אבל מי שרוחו רוח עמידה, כתוב בו ונאמן רוח מכסה דבר. ונאמן רוח, קיום הרוח. (כמו ותקעתי יחד במקום נאמן) ברוח (בסוד) הדבר תלוי. וכתוב (קהלת ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך.

וְאֵין העולם מתקים אלא בסוד. וכי אם בדברי העולם צריך סוד - בדברים סודיים של סודות עתיק הימים שלא נמסרו אפלו למלאכים עליונים על אחת כמה וכמה. אמר רבי שמעון, לשמים לא אמר שיקשיבו, לארץ לא אמר שתשמע, שהרי אנו קיומי העולמות. למדנו סודי הסודות. כשפתח רבי שמעון בסודי הסודות, הזדעזע המקום, והחברים התחלחלו.

דִּבֶּר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו וגו'. רבי יצחק פתח ואמר, (תהלים קג) וחסד ה' מעולם

בגלל כף פתוב, כל ימי נדר נזרו וגו' אשר יזיר לה' קדש יהיה וגו'.

גִּדְּל פרע שער ראשו, משום זה שכתוב (דניאל ז) ושער ראשו כצמר נקי, שבוזה דומה לגון העליון. אמר רבי יהודה בר רב, בשערות ממש נודע שהוא קדוש, שכתוב (שיר השירים ה) קוצותיו תלתלים.

שָׁנָה רבי שמעון, אלמלא ידעו בני אדם מה אומרים בשער הזה ובסודו (באלו השערות ובאלו הדברים) כמו שהוא בסוד הסודות, יודעו לרבונם בחכמה עליונה. עד כאן סודות התורה. מכאן והלאה כתרי (סתרי) תורה, (ישעיה כג) סתרה ואתננה קדש לה'.

הַאֲדָרָא רַבָּא קַדִּישָׁא

לְמַדְנֵוּ, אמר רבי שמעון לחברים, עד מתי נשב בקיום עמוד אחד? כתוב (תהלים קיט) עת לעשות לה' הפרו תורתך. הימים קטנים, ובעלי החוב דוחק. הפרוז קורא כל יום, וקוצרי השדה קטנים הם, והם בשולי הכרם, לא משגיחים ולא יודעים לאיזה מקום הולכים כראוי. התכנסו החברים לבית האדרא, לבושים שריון סוף, ורמחים בידיכם! הזדרזו בתקוניכם, בעצה, בחכמה, בשכל, בדעת, במראה, בידיים, ברגלים. המליכו עליהם למי שברשותו חיים ומות, לגזר דברי אמת, דברים שקדושים עליונים מקשיבים להם ושמחים לשמעם ולדעת אותם.

יֵשֵׁב רבי שמעון ובכה ואמר, אוי אם אגלה! אוי אם לא אגלה! החברים שהיו שם שתקו. עמד רבי אמר ואמר לו, אם נוח לפני מר לגלות, הרי כתוב (שם כה) סוד ה' ליראיו, והרי חברים אלו הם יראי הקדוש ברוך הוא, וכבר נכנסו באדרת בית המשפן, מהם נכנסו, מהם יצאו.

שְׁנִינֵוּ, נמנו החברים לפני רבי שמעון, ונמצאו רבי אלעזר בנו, ורבי אבא, ורבי יהודה, ורבי יוסי בר יעקב, ורבי יצחק, ורבי חזקיה בר רב, ורבי חייא, ורבי יוסי, ורבי ייסא. ידיים נתנו לרבי שמעון, ואצבעות זקפו למעלה, ונכנסו בשדה בין העצים וישבו. קם רבי שמעון והתפלל תפלתו, ישב בתוכם ואמר, כל אחד ישים ידו בחזקו. שמו

סדר הלימוד ליום כג אייר [יום 230 בשנה]

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁבָרָה זו יוצאת מפי הכהן, אותן ששים אותיות יוצאות וטסות בְּרָקיע, וממנים ששים גדולים על כל אות ואות, וכלם מודים על כל הברכות הללו. מה הטעם ששים אותיות בברכות הללו? משום שישֶׁרָאֵל הם ששים רבוא, וסוד ששים רבוא עומדים בעולם, וכל אחד ואחד הוא (רבוא) אחד.

הַשֵּׁם הקדוש שיוצא מזה עולה למעלה עד אותו הכפסא שלמעלה. והכל, שכינה עליונה ושכינה תחתונה, מודים לכהן באותן הברכות ועל אותם ששים ממנים. ועל זה כתוב, ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם. ואז הקדוש ברוך הוא מברך את ישראל. (ע"כ רעיא מהימנא).

לְמַדְנֹו, מי שייצא מן היראה ונתלבש בענוה – ענוה עדיף, ונכלל בכלם. זהו שפתוב (משלי כח) עקב ענוה יראת ה'. כל מי שיש בו יראת שמים, זוכה לענוה. כל מי שיש בו ענוה, זוכה לחסידות. וכל מי שיש בו יראת שמים, זוכה לכלם. לענוה – שפתוב עקב ענוה יראת ה'. לחסידות – שפתוב (תהלים קג) וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו.

לְמַדְנֹו, כל אדם שיש בו חסידות, נקרא מלאך ה' צבאות. זהו שפתוב (מלאכי ב) כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא. מפני מה זכה כהן להקרא מלאך ה' צבאות? אמר רבי יהודה, מה מלאך ה' צבאות כהן למעלה, אף כהן מלאך ה' צבאות למטה.

וְמִי הוא מלאך ה' צבאות למעלה? (דניאל יב) זה מיכאל"ל השר הגדול, שבא מחסד של מעלה, והוא כהן גדול של מעלה. כביכול כהן גדול שלמטה נקרא מלאך ה' צבאות, משום שבא מצד החסד. מהו חסד? רחמים תוך רחמים. ומשום כף כהן לא נמצא מצד הדין. מה הטעם זכה כהן לחסד? בגלל היראה. זהו שפתוב (תהלים קג) וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו.

מֵהוּ עולם ועולם? אמר רבי יצחק, כמו שהתקן בחדר הקדוש, עולם אחד, ועולם שנים. אמר רבי חייא, אם כן, מן העולם ועד העולם צריך לו להיות! אמר לו, שני עולמות הם, וחזרו להיות

ועד עולם על יראיו וצדקתו לבני בנים. כמה גדולה היראה לפני הקדוש ברוך הוא, שבכלל היראה ענוה, ובכלל הענוה חסידות. נמצא שכל מי שיש בו יראת חטא, ישנו בכלן. ומי שאינו ירא שמים, אין בו לא ענוה ולא חסידות.

רעיא מהימנא

מִצְוָה (כ"ב) זו לברך הכהן את העם בכל יום בזקיפות האצבעות, ולברך ברכה בכל יום, להמצא ברכות מעלה ומטה. שהרי האצבעות עומדות בסוד עליון, חמש תוך חמש. חמש של הימין וחמש של שמאל. חמש של הימין הן שבח יותר על אותן של שמאל, משום שימין זו יש לה שבח יתר על שמאל. ועל זה בברכה שמברך הכהן את העם, צריך לזקף ימין על שמאל ולעין בעין טובה.

וּבְשִׁפּוּרֵי הכהן את ידיו, השכינה שורה על אותן האצבעות, שהרי הקדוש ברוך הוא הסכים עם הכהן באותן ברכות. וישראל מתברכים משני צדדים – מלמעלה ומלמטה. מלמעלה – השכינה ששורה על אותן אצבעות, והכהן שמברך.

בֵּא ראה, דברים שעושים, מעוררים דברים למעלה. כמו זה בפרישת אצבעות הכהן למטה, מתעוררת השכינה לבא ולשרות עלינו. וכן כמה דברים הם בעולם שמעוררים דברים למעלה, שהרי בהתעוררות שלמטה מתעורר כח אחר למעלה, וזה בארנו בכמה מקומות. והינו טעם הלולב והינו טעם השופר. וכמו הם בגון זה עשר אצבעות מעוררות השכינה לשרות עליהן. מתעוררות עשר מעלות אחרות להאיר, והכל בשעה אחת.

וְעַל כף אסור לבן אדם לזקף אצבעות בזקיפות לחנם, אלא בתפלה ובברכות ובשם של הקדוש ברוך הוא. והרי בארנו, שהם המעוררים את השם הקדוש וסוד האמונה. זקיפות האצבעות, ממנים באותה זקיפות שלהן עשרה שליטים, כמו שבארנו. והכהן צריך לברך בעין טובה בהסכמת השכינה, כמו שנתבאר.

וְצִרִיכִים לְבָרֵךְ אֶת הָעָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים קמה) וְחִסְדֵיךָ יִבְרַכּוּכָהּ. וְכָתוּב (דברים לג) תִּמְיֵךְ וְאוֹרֵיךְ לְאִישׁ חִסְדֵיךָ. וּמִשׁוֹם שֶׁכֵּהֵן נִקְרָא חֶסֶד, צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וּמִשׁוֹם כֶּן כָּתוּב, דְּבַר אֶל אֶהְרֵן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרַכּוּ. מָה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שֶׁנִּקְרָאִים חִסְדִּים, וְכָתוּב וְחִסְדֵיךָ יִבְרַכּוּכָהּ.

בַּה תִּבְרַכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם. כֹּה תִבְרַכּוּ - בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. כֹּה תִבְרַכּוּ - בִּירְאָה. כֹּה תִבְרַכּוּ - בַּעֲנֻוֹה. אֲמֹר רַבִּי אַבָּא, כֹּה תִבְרַכּוּ - לְמַדְנֹו, הַצֹּדֵק הַזֶּה נִקְרָא כ"ה, שֶׁכָּל הַדִּינִים מִתְעוֹרְרִים מִכ"ה (מִמְנוֹ), וְהֵינּוּ מָה שֶׁאֲמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, מָה זֶה מִכָּה (שְׂכָה) רַבָּה? כְּלוּמַר, מִכָּה מְכָה. וְכָתוּב (שמות ז) וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעְתָּ עַד כ"ה, כְּמוֹ שֶׁהִפְחִיד מֹשֶׁה. וְכָתוּב בְּזֹאת תִּדַּע כִּי אֲנִי ה', וְהַכֹּל אֶחָד. וְכָתוּב וְלֹא שָׁת לְבוֹ גַם לְזֹאת, שֶׁהִזְמִינָה לְהַחְרִיב אֶת אֶרְצוֹ.

מִהַב"ה הַזֹּאת מִתְעוֹרְרִים הַדִּינִים, וּמִשֶּׁהִתְחַבֵּר עִמָּהּ חֶסֶד, מִתְבַּשְׂמֵת. וּמִשׁוֹם כֶּן נִמְסַר זֶה לְכַהֵן שְׂבָא מִחֶסֶד, כְּדֵי שֶׁתִּתְבָּרֵךְ וְתִתְבַּשֵּׂם כ"ה. זֶהוּ שְׁכָתוּב כֹּה תִבְרַכּוּ. כְּלוּמַר, אֵף עַל גַּב שֶׁהִפָּה הַזֹּאת נִמְצְאָת בְּדִינִים, תִּבְשְׂמוּ אוֹתָהּ וְתִבְרַכּוּ אוֹתָהּ, שְׁכָתוּב כֹּה תִבְרַכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. תִּבְרַכּוּ בְּחֶסֶד זֶה אֶת כ"ה, וְתִבְשְׂמוּ אוֹתָהּ מוֹל יִשְׂרָאֵל, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִמְצְאוּ בַּה דִּינִים.

זֶהוּ שְׁכָתוּב כֹּה תִבְרַכּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם. לֹא כָתוּב אֲמֹרוּ, אֲלֵא אֲמֹר, לְהוֹצִיא מִשְׂרָבוֹ הַפְּרִיצִים שֶׁלֹּא מִפְּרִסְמִים דְּבַר, שֶׁהָרִי לֹא הִצְטוּוּ לְפָרְסֵם הַשֵּׁם, מִשְׁמַע שְׁכָתוּב אֲמֹר לָהֶם. אֲמֹר סֵתֵם. דְּבַר אַחַר אֲמֹר - כִּינּוֹן שְׁכָתוּב כֹּה תִבְרַכּוּ, לְמָה לֹא כָתוּב תִּאֲמְרוּ? אֲלֵא שָׁנָה רַבִּי יְהוּדָה, אֲמֹר לָהֶם, זָכוּ - לָהֶם. לֹא זָכוּ - אֲמֹר סֵתֵם.

רַבִּי יִצְחָק פֶּתַח, (דניאל י) וְרָאִיתִי אֲנִי דְנִיָּאל לְבִדִּי אֶת הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת הַמַּרְאָה וְגו'. וְרָאִיתִי אֲנִי דְנִיָּאל לְבִדִּי! וְהָרִי שְׁנֵינִי, הֵם נְבִיאִים, וְהוּא לֹא נְבִיא, וּמִי הֵם? חֲגִי זְכָרִיָּה וּמִלְאָכִי. אִם כֶּן, נַעֲשֶׂה קֹדֶשׁ חַל, וְהָרִי כָתוּב לֹא רָאוּ, לְמָה פָּחְדוּ? וּבְדְנִיָּאל כָתוּב וְרָאִיתִי אֲנִי, וְלֹא פָּחַד, וְהוּא לֹא נְבִיא, הָרִי חַל קֹדֶשׁ?

אֲלֵא כֶּן לְמַדְנֹו, כָּתוּב (תהלים כז) אִם תִּחְנֶה עָלַי מִחְנָה לֹא יִירָא לְבִי אִם תִּקוּם עָלַי מִלְחָמָה

אֶחָד. אֲמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר לְרַבִּי יִצְחָק, עַד מָתִי תִסְתַּם דְּבָרֵיךְ? מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם כָּלֵל שֶׁל סוּד עֲלִיוֹן, אָדָם שֶׁלְמַעְלָה וְאָדָם שֶׁלְמַטָּה, וְהֵינּוּ עוֹלָם וְעוֹלָם. וְכָתוּב יְמֵי עוֹלָם, וְכָתוּב שְׁנוֹת עוֹלָם, וְהָרִי פִרְשׁוּהָ בְּחֶדֶר הַקֹּדֶשׁ הָעֲלִיוֹן.

עַל יִרְאִיו - שֶׁכָּל מִי שֶׁהוּא יִירָא חֶטָּא, נִקְרָא אָדָם. מָתִי? אֲמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, שֵׁשׁ בּוֹ יִרְאָה, עֲנֻוֹה, חִסְדוֹת, כָּלֵל שֶׁל הַכֹּל.

אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָרִי שְׁנֵינִי, אָדָם כָּלֵל זָכַר וּנְקֵבָה. אֲמַר לוֹ, וְדָאִי כֶּן זֶה בְּכָלֵל שֶׁל אָדָם, שְׁמַי שְׁמַתְחַבֵּר זָכַר וּנְקֵבָה, נִקְרָא אָדָם, וְאִזּוּ יִירָא חֶטָּא. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁשׁוּרָה בּוֹ עֲנֻוֹה. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁשׁוּרָה בּוֹ חֶסֶד. וּמִי שֶׁלֹּא נִמְצָא זָכַר וּנְקֵבָה, אֵינּוּ בּוֹ לֹא יִרְאָה וְלֹא עֲנֻוֹה וְלֹא חִסְדוֹת. וּמִשׁוֹם כֶּן נִקְרָא אָדָם כָּלֵל הַכֹּל. וְכִינּוֹן שֶׁנִּקְרָא אָדָם, שׁוּרָה בּוֹ חֶסֶד, שְׁכָתוּב (שם פט) אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה וְגו'. וְלֹא יְכוּל לְהַבְנוֹת אִם לֹא נִמְצָא זָכַר וּנְקֵבָה.

וְכָתוּב (תהלים קג) וְחֶסֶד ה' מַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יִרְאִיו. יִרְאִיו - כָּלֵל שֶׁל אָדָם. דְּבַר אַחַר וְחֶסֶד ה' מַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם - אֲלֵא אוֹתָם כְּהַנִּים שְׂבָאוּ מִצַּד הַחֶסֶד, וְיִרְשׁוּ יִרְשָׁה זֹו שִׁירְדָה מַעוֹלָם שֶׁלְמַעְלָה לְעוֹלָם שֶׁלְמַטָּה. עַל יִרְאִיו - כְּהַנִּים שֶׁלְמַטָּה, שְׁכָתוּב (ויקרא טז) וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ, לְהִתְכַלֵּל בְּכָלֵל שֶׁל אָדָם. (שם) וְצִדְקָתוֹ לְבַנֵּי בָנִים, מִשׁוֹם שֶׁזָּכָה לְבַנֵּי בָנִים. אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֶּן, מָהוּ וְצִדְקָתוֹ? וְחֶסְדוֹ הֵיךְ צָרִיךְ לוֹ לְהִיּוֹת!

אֲמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, הֵינּוּ סוּד שֶׁשְׁנֵינִי בְּזֹאת, (בראשית ב) כִּי מֵאִישׁ לָקַחְהָ זֹאת. וְכָתוּב לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה. וְזֹאת נְכַלְלָה בְּאִישׁ, שֶׁהֵינּוּ חֶסֶד, וְזֹאת נְקֵבָה. חֶסֶד זָכַר. וּמִשׁוֹם כֶּן זָכַר שְׂבָא מִצַּד הַלְּבָן הַזֶּה, נִקְרָא חֶסֶד. וְזֹאת נִקְרָאת צֹדֵק, שְׂבָאָה מִצַּד אָדָם, וּמִשׁוֹם כֶּן נִקְרָאת אִשָּׁה. וְהֵינּוּ מָה שְׁכָתוּב וְצִדְקָתוֹ. מָה זֶה וְצִדְקָתוֹ? צִדְקָתוֹ שֶׁל חֶסֶד, בַּת זוּגוֹ, לְהִתְבַּשֵּׂם זֶה בְּזֶה. וּמִשׁוֹם כֶּן לְמַדְנֹו, כָּל כַּהֵן שְׂאִין לוֹ בַּת זוּג, אֲסוּר בְּעֵבֻדָה, שְׁכָתוּב וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ.

אֲמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשׁוֹם שְׂאִין שְׂכִינָה שׁוּרָה בְּמִי שֶׁלֹּא נִשָּׂא אִשָּׁה, וְכְהַנִּים צָרִיכִים יוֹתֵר מִכָּל שְׂאֵר הָעָם לְהַשְׁרוֹת בָּהֶם שְׂכִינָה. וְכִינּוֹן שְׁשׁוּרָה בָּהֶם שְׂכִינָה, שׁוּרָה בָּהֶם חֶסֶד, וְנִקְרָאִים חִסְדִּים,

לְמַדְנֵנוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כִּהֵן צָרִיךְ לְזַקֵּף יָמִין עַל שְׂמָאל, שְׂפָתוֹב (ויקרא ט) וַיֵּשֶׂא אֶהָרֵן אֶת יָדוֹ אֶל הָעַם וַיְבָרְכֵם. יָדוֹ פְּתוּב, וְלֹא יָדָיו, מִשּׁוּם שֶׁשָּׂבַח הַיָּמִין עַל הַשְּׂמָאל. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סוּד הוּא, מִשּׁוּם שֶׁפְּתוּב (בראשית ג) וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ.

לְמַדְנֵנוּ, כִּהֵן שְׂרוּצָה לִפְרֹשׁ יָדָיו, צָרִיךְ שְׂתוּסֵף קִדְשָׁה עַל קִדְשָׁתוֹ, שְׂצָרִיךְ לְקַדֵּשׁ יָדָיו עַל יַד הַקְּדוּשׁ. מִי יָד שֶׁל הַקְּדוּשׁ? זֶה לֹוִי, שְׂצָרִיךְ כִּהֵן לְטַל קִדְשָׁה שֶׁל מִים מִיָּדָיו, שְׂפָתוֹב וְקִדְשָׁת אֶת הַלְוִיִּם. הָרִי הֵם קְדוּשִׁים. וְכַתוּב בְּלוִיִּם, (במדבר יח) וְגַם אֶת אַחֲיָךְ מִטָּה לֹוִי וְגו'. שְׂבָט אָבִיךָ - כָּלֵל. מִכָּאֵן שֶׁכָּל כִּהֵן שְׂפּוֹרֵשׁ יָדָיו, צָרִיךְ לְהַתְקַדֵּשׁ עַל יָדֵי קְדוּשׁ, לְהוֹסִיף קִדְשָׁה עַל קִדְשָׁתוֹ. וְלִכֵּן לֹא יִטַּל קִדְשָׁה שֶׁל מִים מִבֵּין אָדָם אַחַר שֶׁאֵינְנוּ קְדוּשׁ.

וּבְסִפְרָא דְּצִנְיָעוּתָא לְמַדְנֵנוּ, לֹוִי שֶׁהַתְקַדֵּשׁ כִּהֵן עַל יָדוֹ, צָרִיךְ הוּא לְהַתְקַדֵּשׁ בְּתַחֲלָה. וְלָמָּה לֹוִי? שְׂתִתְקַדֵּשׁ עַל יָדֵי כִּהֵן אַחַר. לְמַדְנֵנוּ, כִּהֵן אַחַר לֹא צָרִיךְ, שֶׁהָרִי כִּהֵן שְׂאִינוֹ שְׁלָם, לֹא צָרִיךְ זֶה הַכִּהֵן הַשְּׁלָם לְהַפְגִּם עַל יָדֵי פְּגוּם שְׁלָם. אָבֵל לֹוִי שֶׁהוּא שְׁלָם וְרֹאוּי לְעֵלוֹת לְדוּכָן וְלְעֵבֵד בְּאֵהָל מוֹעֵד, הָרִי הוּא שְׁלָם, וְהָרִי נִקְרָא קְדוּשׁ, שְׂפָתוֹב וְקִדְשָׁת אֶת הַלְוִיִּם. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, אַף נִקְרָא טְהוֹר, שְׂפָתוֹב וְטְהַרְתְּ אִתָּם. וּמִשּׁוּם כֵּךְ צָרִיךְ לְהוֹסִיף כִּהֵן קִדְשָׁה עַל קִדְשָׁתוֹ.

לְמַדְנֵנוּ, כִּהֵן שְׂפּוֹרֵשׁ יָדָיו, צָרִיךְ שֶׁהָאֲצָבָעוֹת לֹא יִתְחַבְּרוּ זֹו בְּזוֹ, כְּדִי שְׂתִתְבָּרְכוּ כְּתָרִים קְדוּשִׁים כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְבָדוֹ כְּמוֹ שְׂרָאוּי לֹו, מִשּׁוּם שֶׁשֵּׁם הַקְּדוּשׁ צָרִיךְ לְהַתְפָּרֵשׁ בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת שֶׁלֹא לְעַרְב זֶה בְּזֶה, וְלֹא יִתְכַּוֵּן (וְיִלְתַּכְּפוּן) בְּאוֹתָם דְּבָרִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, רוּצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂתִתְבָּרְכוּ עֲלִיוֹנִים כְּדִי שְׂתִתְבָּרְכוּ תַחְתּוֹנִים, וְיִתְבָּרְכוּ עֲלִיוֹנִים שֶׁהֵם קְדוּשִׁים בְּקִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה עַל יָדֵי הַתַּחְתּוֹנִים, שֶׁהֵם קְדוּשִׁים בְּקִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה, שֶׁהֵם קְדוּשִׁים מִכָּל קְדוּשִׁים שְׂלֵמָטָה, שְׂפָתוֹב (תהלים קמה) וְחִסְדֵיךָ יְבָרְכֵכָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל כִּהֵן שֶׁלֹא יוֹדֵעַ סוּד זֶה, וְלָמִי מְבָרֵךְ, וּמֵהִי הַבְּרָכָה שֶׁמְבָרֵךְ - אֵין בְּרַכְתּוֹ בְּרָכָה, וְהֵינּוּ מֵהַ שְׂפָתוֹב (מלאכי ב) כִּי שְׂפָתֵי

בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ. בְּזֹאת, זֶה שְׂאֵמְרָנוּ. זֹאת חָבֵל חִלְקוֹ לִירֵשׁ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ נְקָמוֹת. וְשִׁנְנוּ, עֲשֵׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת דָּוִד מְרַכְּבָה קְדוּשָׁה עִם הָאֲבוֹת, כְּתָרִים עֲלִיוֹנִים קְדוּשִׁים שֶׁל הַכֵּל, שְׂיִרְשׁוּ הָאֲבוֹת. וְלְמַדְנֵנוּ שְׂדוּד הוֹרִישׁ מְלָכוֹת לְבָנָיו, וּבְמִקּוֹם מְלָכוֹת הָעֲלִיוֹנָה הַתְּחִזֵּק וְיִרְשׁ הוּא וּבָנָיו מְלָכוֹת זֹו שֶׁלֹא תַעֲבֹר מִשְׁלֵטוֹנָם לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

וְלְמַדְנֵנוּ, בְּשַׁעָה שֶׁכֶּתֶר הַמְּלָכוֹת הַזֶּה הַתְּעוֹרֵר לְבָנֵי דָוִד, אֵין מִי שְׂיַעֲמֵד לְפָנָיו. וְרֹאִיתִי אֲנִי דְנִיָּאל לְבָדִי אֶת הַמְּרָאָה, מִשּׁוּם שֶׁמְבַנֵּי דָוִד הִיָּה, שְׂפָתוֹב (דניאל א) וַיְהִי בָהֶם מְבַנֵּי יְהוּדָה דְנִיָּאל חֲנֻנְיָהּ וְגו'. וְהוּא רָאָה וְשָׂמַח בְּזֶה שֶׁהוּא מִצַּד יִרְשָׁת חֵלֶק חָבֵל אָבִיו, וּמִשּׁוּם שֶׁהִיָּה שְׁלוֹו הוּא סָבֵל, וְאַחֲרֵים לֹא סָבֵלוּ. שְׂאֵמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּשַׁעָה שֶׁהַכ"ה הַזֹּאת מִתְּעוֹרֶרֶת בְּדִינָיָהּ, לֹא יְכוּלִים בְּנֵי הָעוֹלָם לַעֲמֹד לְפָנֶיהָ.

וּבְשַׁעָה שֶׁהַכְּהֵנִים פּוֹרְשִׁים יָדֵיהֶם, שְׂבָאִים מִחֶסֶד, מִתְּעוֹרֵר חֶסֶד שְׂלֵמָעֵלָה וּמִתְחַבֵּר בְּכ"ה הַזֹּאת, וּמִתְבַּשְׂמֵת וּמִתְבָּרְכַת בְּפָנִים מְאִירוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמַעֲבִירִים מֵהֶם דֵּינִים. זֶהוּ שְׂפָתוֹב כִּהַ תְּבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא אֶת שְׂאָר הָעַמִּים.

בְּגִלְגָל כֵּךְ כִּהֵן וְלֹא אַחַר. כְּדִי שְׂתִתְעוֹרֵר הַכְּתָר הַזֶּה שְׁלוֹו, חֶסֶד, עַל יָדוֹ, שְׂנִקְרָא חֶסֶד, שְׂפָתוֹב (דברים לג) לְאִישׁ חֶסֶדֶךָ. וְהוּא בָּא מִצַּד הַחֶסֶד. וְכַתוּב (תהלים קמה) וְחִסְדֵיךָ יְבָרְכֵכָה. אֵל תִּקְרִי יְבָרְכֵכָה, אֵלֹא יְבָרְכוּ כ"ה. כִּהַ תְּבָרְכוּ - בְּשֵׁם הַמְּפָרֵשׁ. כִּהַ תְּבָרְכוּ - בְּלִשׁוֹן הַקְּדֵשׁ.

לְמַדְנֵנוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעָה שֶׁהַכֵּהן שְׂלֵמָטָה קָם וּפּוֹרֵשׁ יָדָיו, כָּל הַכְּתָרִים (ספירות) הַקְּדוּשִׁים שְׂלֵמָעֵלָה מִתְּעוֹרְרִים וּמִתְקַנְיִם לְהַתְבָּרֵךְ, וּמְאִירִים מַעֲמֵק הַבְּאָר שֶׁנִּמְשָׁךְ לָהֶם מְאוֹתוֹ עִמָּק שְׂיוֹצָא תְּמִיד, וְלֹא פּוֹסְקִים הַבְּרָכוֹת הַנוֹבְעוֹת מִבוֹעֵים לְכָל הָעוֹלָמוֹת, וּמִתְבָּרְכִים וּמִשְׁקִים מִכָּלֵם.

וְלְמַדְנֵנוּ, בְּאוֹתוֹ זְמַן לַחֲשׁ וּשְׂתִיקָה יֵשׁ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת. לְמַלְךְ שְׂרוּצָה לְהַזְדוּג בְּמַלְכָה וְרוּצָה לְהַכְנִס אֵלֶיהָ בְּלַחֲשׁ, וְכָל הַשְּׂמָשִׁים מִתְּעוֹרְרִים בְּאוֹתוֹ זְמַן וּמִתְלַחֲשִׁים: הָרִי הַמְּלָךְ בָּא לְהַזְדוּג בְּמַלְכָה. מִי הַמְּלָכָה? זֹו כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. מִי כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל? כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל סֵתֵם.

באותיותיו. שְׁכַשְׁהָהּ מִתְגַּלָּה, הִכְהֵן הָיָה מְכוּן, וְהֵשֶׁם מִתְפָּרֵשׁ. בְּמָה מְכוּן? מְכוּן בְּנִסְתָּר שֶׁטָּמִיר וְגִנּוּזוֹ, וּמִתְגַּלָּה וּמִתְפָּרֵשׁ. מִשְׁהִתְרַבְּתָה הַחֲצֵפָה בְּעוֹלָם, נִסְתָּר הַכֹּל בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת.

וּבֵא רָאָה שְׁכָל אֱלוֹ עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת (רַחֲמִים) (שְׁכָל אֱלוֹ עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם מִדּוֹת הַרַחֲמִים), מִשָּׁה אָמַר אוֹתָן בְּשְׁתֵּי פְעָמִים. פְּעַם רִאשׁוֹנָה אָמַר שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה מִדּוֹת שֶׁל עֵתִיק הָעֲתִיקִים, נִסְתָּר הַכֹּל, לְהוֹרִיד אֱלֹה לְמָקוֹם שְׁנִמְצָא הַדִּין, לְכַפּוֹתָם. פְּעַם שְׁנִיָּה אָמַר תִּשַׁע מִדּוֹת רַחֲמִים שְׁכָלוּלִים בְּזַעִיר אֲנַפִּין, וּמְאִירִים מִהָעֲתִיק נִסְתָּר הַכֹּל. וְכֵלָם כּוֹלֵל הִכְהֵן כְּשִׁפּוֹרֵשׁ יָדָיו לְבָרֵךְ אֶת הָעַם, וְנִמְצָאִים שְׁמֵתִּבְרָכִים כָּל (הָעֲלִיוֹנִים) הָעוֹלָמוֹת בְּצַד הַרַחֲמִים שְׁנִמְשָׁכִים מִהָעֲתִיק הַטָּמִיר, נִסְתָּר הַכֹּל. וְכֹל הָעֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת הִלְלוּ מִדּוֹת נִסְתָּרוֹת.

יְבָרְכֶךָ ה' וַיִּשְׁמְרֶךָ, אֱלוֹ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים וּשְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת שֶׁל שְׁתַּיִם עֲשָׂרָה אוֹתִיּוֹת הַכְּלוּלוֹת כְּנִגְדָם, וּבְכָל הַתְּכַוֵּן הִכְהֵן. וְכֹל עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים מִתְבַּשְּׂמִים בְּעֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת שְׁנִסְתָּרוֹת בְּשִׁלְשֵׁת הַפְּסוּקִים הִלְלוּ, כְּנִגְדַּת עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם (אוֹתִיּוֹת) מִדּוֹת רַחֲמִים שְׁכּוֹלְלוֹת הַכֹּל. וְלִכֵּן כְּתוּב אָמור, וְלֹא אָמְרוּ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. אָמור – שְׁצָרִיךְ לְכוּן בְּכָל הַנִּסְתָּרִים הִלְלוּ בְּכָל הַמַּעֲלוֹת הִלְלוּ. אָמור – בְּדַבְּרִים נִסְתָּרִים שֶׁל מַעְלָה. אָמור – חֲשׁבוֹן רַמ"ח אֵיבָרִים שֶׁבְּאֶדָם חָסַר אֶחָד. מָה הַטַּעַם? שֶׁבְּאֶחָד כָּלָם תְּלוּיִים. וְכֵלָם מִתְבַּרְכִּים בְּבִרְכָה זוֹ בְּשִׁלְשֵׁת הַפְּסוּקִים הִלְלוּ כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. לָהֶם – לְכָלֵל בְּבִרְכָה זוֹ עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

לְמַדְנֹו, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יוֹם אֶחָד יִשְׁבְּתִי לְפָנַי רַבִּי אֲלַעְזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן וְשִׁאֲלֵתִי אוֹתוֹ, אָמַרְתִּי, רַבִּי, מָה רָאָה דָוִד שֶׁאָמַר (תְּהִלִּים לו) אָדָם וּבִהְמָה תוֹשִׁיעַ ה' אָדָם מִיָּלָא, בְּהֵמָה לָמָּה? אָמַר לוֹ, יָפָה שִׁאֲלָתְךָ, הַכֹּל הוּא בְּמִנְיָן. זָכוּ – אָדָם. לֹא זָכוּ – בְּהֵמָה.

אָמַרְתִּי, רַבִּי, סוּד הַדְּבָר אֲנִי רוֹצֵה. אָמַר לוֹ, הַכֹּל נֹאמֵר, וּבֵא רָאָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לְיִשְׂרָאֵל אָדָם, כְּדַגְמָה שֶׁלְּמַעְלָה, וְקָרָא לָהֶם בְּהֵמָה, וְהַכֹּל בְּפִסּוּק אֶחָד, שֶׁכְּתוּב וְאַתָּן צִאֲנִי צִאֲנִי מִרְעִיתִי וְגו'. (יחזקאל לד) וְאַתָּן צִאֲנִי צִאֲנִי מִרְעִיתִי – הָרִי בְּהֵמָה. אָדָם אַתָּם – הָרִי אָדָם. וַיִּשְׂרָאֵל נִקְרָאוּ אָדָם

כִּהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ. מָה זֶה דַעַת? דַעַת סֵתֶם. וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ, עֲלִיוֹנִים יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ. וּמָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ? תוֹרָה. תוֹרָה סֵתֶם. אֵיךְ אַחֲוִיזָה תוֹרָה שֶׁלְּמַעְלָה שְׁנִקְרָאת תוֹרָה סֵתֶם? שֶׁלְּמַדְנֹו, תוֹרָה שֶׁבְּכַתֵּב וְתוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה בְּאוֹתָם כְּתָרִים עֲלִיוֹנִים שְׁנִקְרָאוּ כֶּף. מָה הַטַּעַם? כִּי מִלֶּאֱךָ ה' צְבָאוֹת הוּא. וְלַמַּדְנֹו שְׁצָרִיךְ הִכְהֵן לְכוּן בְּאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁלְּמַעְלָה לְיַחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּפִי שְׁצָרִיךְ.

רְעִיא מְהִימְנָא

מַצֵּוָה אַחַר זֶה – בְּרַכַּת כְּהֵנִים. יְבָרְכֶךָ ה', יָאֵר ה', יִשָּׂא ה'. מְקוֹר מִשְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת אֱלוֹ: יוֹד ה"א וְא"ו ה"א (י"וֹד ה"י וְא"ו ה"י). קְדֻשָּׁה, אֶהְיֶה אֶהְיֶה אֶהְיֶה, שְׁמִקְוֹרוֹ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. הַקְּשׁוֹר שֶׁל שְׁנֵיהֶם, הַיַּחַד שֶׁל שְׁנֵיהֶם – אֲדַנְי, שְׁבוּ א"י, שְׁרַמּוּזִים אִיהֶדוּנָה"י (יֵאֵהדוּנָה"י, וְזֶה הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, וְהַשְּׂכִינָה הִיא יֵאֵהדוּנָה"י) (מְקוֹר מִג' שְׁמוֹת אֱלוֹ יו"ד ה"י וְא"ו ה"י שְׁרַמּוּזִים יֵאֵהדוּנָה"י, וְזֶה הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, הַשְּׂכִינָה אִיהֶהדוּנָה"י) (אִיהֶהוּנָה"י), וְרַמּוּזִים א"י רְבִיעִי מִשְׁנֵי שְׁמוֹת מְפָרְשִׁים שְׁרַשׁוּמִים בָּהֶם. (עַד כֹּאן רְעִיא מְהִימְנָא).

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְמַדְנֹו בְּסִפְרָא דְצִנִּיעוּתָא, שֵׁם הַקְּדוֹשׁ גָּלוּי וּמְכֻסֶּה, שְׁגָלוּי הָרִי כְּתוּב בְּיו"ד ה"א וְא"ו ה"א. שְׁמְכֻסָּה כְּתוּב בְּאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת, וְאוֹתוֹ שְׁמְכֻסָּה הוּא הַנִּסְתָּר (אַחֲרִים, וְאוֹתוֹ שְׁמְכֻסָּה הוּא נִסְתָּר) שֶׁל הַכֹּל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְאֶפְלוּ אוֹתוֹ שְׁמַגְלָה מְכֻסָּה בְּאוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת, בְּגָלֵל אוֹתוֹ טָמִיר הַטָּמִירִים בְּפָנִים.

שְׁהָרִי כֹּאן צָרִיךְ הִכְהֵן לְצַרֵּף שֵׁם הַקְּדוֹשׁ וְלְהוֹרִיד רַחֲמִים, (כָּלָם) שְׁכָלָם כְּלוּלִים בְּדַבּוּר שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת (שְׁכָלָן מִדּוֹת) (בְּשְׁנֵי כְתָרִים) כְּתָרִי הַרַחֲמִים. וּבְאוֹתִיּוֹת אֱלוֹ שֶׁל הַשֵּׁם הַזֶּה סְתוּמִים עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם מִדּוֹת הַרַחֲמִים, וּשְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה שֶׁל הָעֲתִיק נִסְתָּר וְגִנּוּזוֹ מִהַכֹּל. וְתִשַׁע שֶׁהִתְגַּלוּ מִזַּעִיר אֲנַפִּין (בְּזַעִיר אֲנַפִּין), וּמִתְחַבְּרִים כָּלָם בְּצִרוּף שֵׁם אֶחָד שֶׁהָיָה הִכְהֵן מְכוּן כְּשִׁפְרָס יָדָיו בְּעֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת.

וְלַמַּדְנֹו, כְּשֶׁהִיָּתָה צִנִּיעוּת בְּעוֹלָם, הָיָה מִתְגַּלָּה שֵׁם זֶה לְכָל. מִשְׁרַבְּתָה הַחֲצֵפָה בְּעוֹלָם, נִסְתָּר

אמר רבי שמעון, בראשי שלשת הפסוקים הללו יו"ד יו"ד יו"ד: י"ב ברכה י"א אר י"א. כלם להראות אמונה השלמה, ולהתברך מהעתיק מי שצריך. יו"ד יו"ד יו"ד, להתברך זעיר אנפין מעתיק הכל. ומשום כך, יברכה ה' למעלה, וישמרך הוא למטה, וכן כלם.

ושנה התנא לפני רבי שמעון, מי שמצטער בחלומו, שיבא בשעה שהכהנים פורשים ידיהם, ויאמר: רבונו של עולם, אני שלך וחלומותי שלך וכו'. למה? משום שאותה שעה נמצאים רחמים בכל העולמות, ומי שיבקש תפלתו בצערו, מתהפך לו דין לרחמים.

ושמו את שמי. מה זה ושמו את שמי? אמר רבי יהודה, יתקנו, כמו שכתוב (במדבר ד) ושמו אותם איש איש על עבדתו ואל משאו. להתקין בברכתם פתרים של ימין לימין, וכתרים של שמאל לשמאל פראוי, שצריך שלא יטעו בהם להתקין הכל כדי שיתברכו עליונים ותחתונים.

ואם יעשו כך, מה כתוב? ואני אברכם. למי? לאותם כהנים, שכתוב (בראשית כז) ומברכיה ברוך. וכתוב (שם יב) ואברכה מברכיה. הם מברכים את העם, ואני אברך אותם, ולפיכך כתוב ושמו, ולא כתוב יאמרו או יזכרו.

למדנו, כל כהן שלא אוהבים אותו העם, לא יפרש ידיו. ומעשה היה ככהן אחד שקם ופרש ידיו, ועד שלא השלים נעשה גל עצמות. מה הטעם? משום שלא ברך בחיבותו. וקם אחר ופרש ידיו וברך, והתתקן אותו היום. כל כהן שאינו אוהב את העם או העם לא אוהבים אותו, לא יפרש ידיו לברך את העם, שכתוב (משלי כב) טוב עין הוא יברך, אל תקרי יברך, אלא יברך.

למדנו, אמר רבי יצחק, בא וראה מה כתוב באותו בלעם הרשע. בשעה שנמסר לו לברך את ישראל, היה משגיח בעין רעה כדי שלא תתקיים הברכה, והיה תולה דבריו באותה עין רעה, שכתוב (במדבר כד) נאם בלעם בנו בעור. מה זה בנו בעור? מאותו שהיה שונא אותו יותר מכל בני העולם. ונאם הגבר שתם העין, שסתום העין טוב מהם, כדי שלא יתברכו ולא תתקיים הברכה.

ובהמה, ומשום זה אדם ובהמה תושיע ה'. ועוד סוד הדבר, זכו - אדם כדגמה שלמעלה, לא זכו - נקראו בהמה, וכלם מתברכים בזמן אחד - אדם שלמעלה ובהמה שלמטה. וכל שפן שהכל יש בהם בישראל. זהו שכתוב אדם ובהמה תושיע ה'.

ובא ראה, הברכה לא נמצאת למטה עד שתמצא למעלה, ומשנמצאה למעלה - גם למטה נמצאת, והכל תלוי כך לטוב ולרע. לטוב, שכתוב (הושע ב) אענה את השמים והם יענו את הארץ. לרע, שכתוב (ישעיה כד) יפקד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה.

אמר רבי יהודה, בגלל זה (התפארת הזו פתח בו) כתוב אמור להם, סתם, להתברך עליונים ותחתונים כלם כאחד, שכתוב כה תברכו בתחלה, ואחר כך את בני ישראל אמור להם סתם, להתברך כלם כאחד. יברכה ה' - למעלה. וישמרך - למטה. יאר ה' פניו - למעלה. ויחנה - למטה. ישא ה' פניו - למעלה. וישם לך שלום - למטה.

רבי אבא אמר, כלם מתברכים כאחד בעשרים ושתים אותיות חקוקות של השם הקדוש שנקלל ונסתר כאן, בעשרים ושתים אותיות כלם מתברכים. והם רחמים תוך רחמים, שלא נמצא בהם דין. ולא? והרי כתוב ישא ה' פניו אליך! אמר רבי אבא, ישא - יסלק ויעביר כדי שלא ימצא דין כלל.

למדנו, אמר רבי יוסי, בשעה שהכהן פורש ידיו, אסור לעם להסתכל בו, משום ששכינה שורה בידי. אמר רבי יצחק, אם כך, כיון שלא רואים, אז מה אכפת להם, שהרי כתוב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי, בחייהם לא רואים, אבל במיתתם רואים? אמר לו, משום שהשם הקדוש רמוז באצבעות ידיו, וצריך האדם לפחד. אף על גב שלא רואה שכינה, לא צריך להסתכל על הידים של הכהנים, כדי שהעם לא ימצא בחצפה אל השכינה.

למדנו, בשעה שהכהן פורש ידיו, צריך העם לשוב ביראה, באימה, ולדעת שאותה שעה עת רצון נמצא בכל העולמות, ומתברכים עליונים ותחתונים ואין דין בכלם, והיא השעה שמתגלה הנסתר עתיק העתיקים בזעיר אנפין, ונמצא שלום בכל.

וללמד מאותם דברים מעלים שאתם טועמים כל יום מהחדר הקדוש.

מה זה שכתוב, (בראשית טו) והאמן בה' ויחשבה לו צדקה? אם הקדוש ברוך הוא חשב אותה לאברהם או אברהם לקדוש ברוך הוא? ואני שמעתי שהקדוש ברוך הוא חשב אותה לאברהם, ולא התישב בלבי. אמר לו, כך בארנו, ולא היה כך. בא ראה, ויחשבה, לא כתוב ויחשב לו, אלא ויחשבה, ודאי שאברהם חשב אותה לקדוש ברוך הוא. שלמדנו, כתוב ויוצא אתו החוצה. אמר לו הקדוש ברוך הוא, צא מאצטגנינות שלך, לא אותה הדרך לדעת שמי, אתה רואה ואני רואה, אברם אינו מוליד, אברהם מוליד. מכאן והלאה השתדלו בדרך אחרת, כ"ה יהיה זרעך. מה זה כ"ה? היא פתר עשירי הקדוש של המלך לדעת את שמו, והיא הפתר שהדינים מתעוררים ממנה.

ולמדנו, כה יהיה זרעך ממש. באותה שעה שמח אברהם להסתכל ולדעת את שמו ולהדבק בו, משום שהתבשר בכ"ה, ואף על גב שמתעוררים ממנה הדינים, חשב אברהם לאותו הפתר, אף על גב שהיא דין, כאלו היא רחמים. זהו שכתוב ויחשבה. מה זה ויחשבה? את אותו הפתר צדקה ורחמים. אמר רבי יצחק, כ"ה היא פתר עשירי, ונקראת צדק, וממנה מתעוררים הדינים. ואברהם, אף על גב שידע שמהצדק הזה מתעוררים הדינים, הוא חשב אותה צדקה שלא מתעוררים ממנה הדינים, בגלל שהיא רחמים.

עוד אמר רבי אבא, מה שכתוב (שם כד) וה' ברוך את אברהם בכל, כמו שנאמר (דברי הימים-א כט) כי כל בשמים ובארץ. וכתוב כה תברכו. שבגלל ישראל מתברכת הכ"ה על ידי הפה, בשביל שיתברכו ישראל למטה, ותמצא ברכה בכל. ולעתיד לבא (כתוב) כמו שנאמר, (תהלים קלד) יברכה ה' מציון וגו'. (שם קלה) ברוך ה' מציון שכן ירושלים. ויהי ביום כלות משה וגו'. שנה רבי יוסי, ביום שנכנסה כלה לחפה. במה בארנו ביום כלות משה? אלא מלמד שעל ידי משה נכנסה. אמר רבי יהודה, וכי עד עכשו התעכבה שלא נכנסה למקומה, והרי כתוב (שמות מ) ולא יכל משה לבוא

אמר רבי יהודה, כך הוא בודאי, שנמצאת פתיחת (שנמצאת פתיחת) עין לברך, שכתוב (דניאל ט) פקח עיניך, כדי לברך. וברכת רב המנונא סבא כך היה אומר: הקדוש ברוך הוא יפקח עינו עליך. ובאותו רשע פתוב שתם העין, כדי שלא יתברכו על ידו. ואמר רבי יצחק, לכן צריך הכהן לברך בעין טובה, ברכתו תתקיים. ושלא מברך בעין טובה, כתוב (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין ואל תתאו למטעמתי. כלומר, אל תבקש ממנו ברכה כלל.

אמר רבי יוסי, בא ראה, כתוב (דברים כג) ולא אבה ה' אלהיך לשמע אל בלעם וגו'. לשמע אל בלעם? אל בלק היה צריך לו להיות, שהרי בלק עשה הכל! מה זה אל בלעם? אלא משום שהיה סותם עיניו כדי שלא יתברכו ישראל. למדנו, אמר רבי יוסי, אמר לו הקדוש ברוך הוא לבלעם: רשע, אתה סותם עיניך כדי שלא יתברכו בני - אני אפקח עיני, וכל הדברים שתאמר, אהפך אותם לברכה. זהו שכתוב (שם) ויהפך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך וגו'.

ועל כן כתוב, (משלי כב) טוב עין הוא יברך כי נתן מלחמו לדל. מה זה מלחמו? כמו שבארנו, שכתוב (ויקרא כא) לחם אלהיו מקדשי הקדשים וגו'. משמע שקדשי הקדשים, לחם אלהיו יצא ממנו, ולכן כי נתן מלחמו לדל. למדנו כמה חביבים ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שעליונים ותחתונים מתברכים רק בגלל ישראל.

שלמדנו, אמר רבי יהודה אמר רבי חייא אמר רבי יוסי, נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה, שנאמר (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר. כלומר, כל זמן שהשכינה כאן בגלות, השם שלמעלה לא נשתלם, וכל התקונים לא נתקנו, כפיכול נשאר השם הקדוש חסר.

רבי אבא היה הולך ללוד, פגע בו רבי זירא בר רב. אמר לו, הרי ראיתי פני השכינה, ומי שרואה פני השכינה, צריך ללכת ולרוץ אחריה. זהו שכתוב (הושע ו) ונדעה נרדפה לדעת את ה'. וכתוב (ישעיה ב) והלכו עמים רבים ואמרו לנו ונעלה אל הר ה' וגו'. כי מציון תצא תורה וגו'. ואני רוצה ללכת אחריך

וְכָל מה שֶהקריבו, כְּדִגְמָה שְׁלֹמְעֵלָה הַקְרִיבוּ, כְּדִי שִׁיתְבָּרְכוּ כָּלֶם. אֵילִם שְׁשִׁים, עֲתוּדִים שְׁשִׁים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שיר השירים ג) שְׁשִׁים גְּבָרִים סָבִיב לָהּ, שֶׁבְצַד הַגְּבוּרָה. כִּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב וְגו', וְהָרִי נִתְבָּאָר. אֲשֶׁרִי חֲלַקְם שֶׁל הַצְּדִיקִים שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מוֹרִיק עֲלֵיהֶם בְּרֻכּוֹת וּמְקַשֵּׁיב לְתַפְלוּתֵיהֶם, וְעֲלֵיהֶם כְּתוּב (תהלים קב) פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעֲרֵעֵר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם וְגו'.

בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמִלֶךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרִשְׁת בְּהַעֲלֵתָךְ

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל אֶהֱרָן וְאֶמְרָתָ אֵלָיו בְּהַעֲלֵתָךְ אֶת הַנֵּרֶת וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח, (תהלים יט) וְהוּא כִּחְתָּן יֵצֵא מִחֻפְתּוֹ וְגו'. אֲשֶׁרִי חֲלַקְם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה בָהֶם, וְנָתַן לָהֶם תּוֹרַת אֱמֶת, עֵץ חַיִּים, שְׁבוּ הָאָדָם אוֹחֲזוּ (יורש) חַיִּים לְעוֹלָם הַזֶּה וְחַיִּים לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁפָל מִי שֶׁשִּׁמְשֵׁדֵל בַּתּוֹרָה וְאוֹחֲזוּ בָּהּ, יֵשׁ לוֹ חַיִּים (אוֹחֲזוּ בַחַיִּים). וְכָל מִי שֶׁעוֹזֵב דְּבַרֵי הַתּוֹרָה וְנִפְרָד מֵהַתּוֹרָה, כְּאִלוֹ נִפְרָד מֵהַחַיִּים, מִשׁוּם שֶׁהִיא חַיִּים, וְכָל דְּבַרֵי חַיִּים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (משלי ד) כִּי חַיִּים הֵם וְגו'. וְכְתוּב (שם ג) רַפְאוֹת תִּהְיֶה לְשַׁרְךָ וְגו'.

בֹּא רֵאָה, עֵץ הַחַיִּים אֲחוּזוֹ מִמְעַלָּה לְמַטָּה. וְשִׁמְשׁ זוֹ שְׁמַאֲרָה לְכָל, אוֹרָה מִתְחִיל מֵהָרֵאשׁ, וּמִתְפַּשֵּׁט בְּגוֹף הָאֵילָן בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל. שְׁנֵי צְדָדִים אֲחוּזִים בּוֹ, אֶחָד לְצַפּוֹן וְאֶחָד לְדָרוֹם, אֶחָד יְמִין וְאֶחָד שְׂמָאל, (וְהֵם) בְּשַׁעַר שְׁמַאֲרָה הַשְּׁמֵשׁ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, מֵאוֹתוֹ גּוֹף (גוף) הָאֵילָן, מִחֻזֵּק לְזֵרוּעַ יְמִין וּמֵאִיר בְּתַקְפוֹ, וּמִתְקַפּוֹ מֵאִיר הַשְּׂמָאל וְנִכְלָל בְּאוֹרוֹ.

וְהוּא כִּחְתָּן יֵצֵא מִחֻפְתּוֹ. מֵהִי חֻפְתּוֹ? זֶהוּ (שיר השירים א) עֲטָרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֻתְנָתוֹ. יֵצֵא מִחֻפְתּוֹ – זֶהוּ רֵאשׁ שֶׁל כָּל אוֹר, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר בְּפִסְוִק שֶׁלְאַחֲרָיו, מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצֵאוֹ. זוֹ רֵאשִׁית הַכֹּל שֶׁנִּקְרָאת מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם. וְאִזּוֹ יֵצֵא כִּחְתָּן מִמֶּשׁ, כְּשִׁוְיָצֵא לְפָנָיו אֶת כָּלְתּוֹ אֶהוּבַת נִפְשׁוֹ, וּפּוֹרֵשׁ זְרוּעוֹתָיו וּמְקַבְּלָהּ.

כְּמוֹ זֶה וְהוּא כִּחְתָּן יֵצֵא מִחֻפְתּוֹ, הוֹלֵכֵת הַשְּׁמֵשׁ וּמִתְפַּשֵּׁט לְמַעְרָב. כִּיּוֹן שֶׁמַּעְרָב מִתְקַרֵּב, צַד

אֶל אֶהֱל מוֹעֵד וְגו'? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵין מְקַדֵּם וּמֵאַחֵר בַּתּוֹרָה.

וַיְהִי בְּיוֹם כָּלוֹת מֹשֶׁה, וּדְאִי כָּלְתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה. שֶׁשְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מֵהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים סח) עָלִיתָ לְמָרוֹם שְׁבִיתָ שְׁבִי וְגו'? אֶלָּא בְּשַׁעַר שֶׁאָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (שמות ג) שֶׁל נְעִלְיָךְ מֵעַל רַגְלֶיךָ, הַזְדַּעְזַע הָהָר. אָמַר מִיכָאֵל לְפָנָי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַתְרַצָּה לְסַתֵּר אָדָם? וְהָרִי כְּתוּב (בראשית ה) זָכַר וּנְקָבָה בְּרֵאֵם וַיִּבְרָךְ אֹתָם, וְאֵין נִמְצָאת הַבְּרָכָה אֶלָּא בְּמִי שֶׁהוּא זָכַר וּנְקָבָה, וְאֵתָהּ אוֹמֵר לְהַפְרֵד מֵאִשְׁתּוֹ?

אָמַר לוֹ: הָרִי קִים מֹשֶׁה פְּרִיָה וּרְבִיָה, כַּעַת אֲנִי רוֹצֵה שִׁישָׂא אֶת הַשְּׂכִינָה, וּבִשְׂבִילוֹ תִרְדַּ הַשְּׂכִינָה לְדוֹר עֲמוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב עָלִיתָ לְמָרוֹם שְׁבִיתָ שְׁבִי. וּמֵהוּ הַשְּׂבִי? שְׂכִינָה שֶׁנִּשְׂאָה לָךְ. לְקַחְתָּ מִתְנֹת בְּאָדָם. בְּאָדָם לֹא כְּתוּב, אֶלָּא בְּאָדָם הַיְדוּעַ לְמַעַלָּה. וּבְיוֹם שִׁירְדָה הַשְּׂכִינָה, אוֹתוֹ יוֹם שֶׁנִּשְׂאָה לְמֹשֶׁה הִיא יְרֵדָה, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כָּלוֹת מֹשֶׁה, כָּלֵת מֹשֶׁה מִמֶּשׁ.

וּבִיהוֹשֻׁעַ שֶׁפָּנָיו כְּפָנֵי הַלְּבָנָה, כְּתוּב (יהושע ה) שֶׁל נְעִלְיָךְ, שֶׁלֹּא נִפְרָד אֶלָּא בְּזַמְנֵים יְדוּעִים, שֶׁהָרִי הַשְּׂכִינָה לֹא נִשְׂאָה לוֹ כָּל כֶּף וְלֹא נִרְאָתָה לוֹ, שֶׁכְּתוּב (שם) וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל [עַל] פָּנָיו אֶרְצָה. אֶבֶל כָּאֵן כָּלֵת מֹשֶׁה וּדְאִי. מִתְנֹת בְּאָדָם, מִתְנֹת כְּתוּב. אֲשֶׁרִי חֲלַקּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁרַבּוֹנוֹ חִפֵּץ בִּיקְרוֹ עַל כָּל שְׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה נִשְׂאָה אֶחָד לְיוֹם. מֵהוּ לְיוֹם? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יָמִים שֶׁלֹּמְעֵלָה שֶׁהִתְחַנְּכוּ לְהַתְבָּרֵךְ בְּאוֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר תַּחֲמוּמִים שֶׁנִּפְרָדִים, וְכָל אֶחָד הִתְתַּקֵּן וְהִתְחַנַּךְ בְּבְרָכָה עַל יְדֵי אוֹתָם שֶׁלֹּמְעֵלָה. לְמַדְנּוּ, כָּלֶם מִתְבָּרְכִים בְּגִלְל מְזַבַּח שֶׁלֹּמְעֵלָה, וְאֶפְלוֹ הִתְחַתּוֹן, וְאֶפְלוֹ עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת מִתְבָּרְכִים.

שֶׁלְמַדְנּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְמָלֵא לֹא הַקְרִיבוּ שְׁנַיִם עָשָׂר נְשִׂאִים אֵלָיו, לֹא יָכַל הָעוֹלָם לְעַמֵּד לְפָנָי שְׁנַיִם עָשָׂר נְשִׂאִי יִשְׁמַעֵאל, שֶׁכְּתוּב, (בראשית כה) שְׁנַיִם עָשָׂר נְשִׂאִים לְאִמָּתָם. מִשֶּׁהַקְרִיבוּ אֵלָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל, לְקַחוּ שֶׁלְטוֹן שֶׁל הַכֹּל, מִשׁוּם כֶּף נְשִׂאָה אֶחָד לְיוֹם.

רשום על אותו פתח, חס על ישראל. זהו שכתוב ופסח ה' על הפתח וגו'. כאן יש להסתכל, אם הקדוש ברוך הוא בא והרג בארץ מצרים ולא שליח אחר, רשם זה שעל הפתח לשם מה, והרי הכל גלוי לפניו? ועוד, מה זה ולא יתן המשחית? ולא ישחית צריך לו להיות!

אלא ודאי כך זה, שכתוב (שם) וה' הפה כל בכור. וה' - הוא ובית דינו. ואותו בית דין כאן נמצא. (מפאן שבכל) ובכל צריך להראות מעשה כדי להנצל, שהרי כגון זה על המזבח, כדי שלא ימצא המשחית.

זה במעשה, ובזמן שלא צריך את זה, כמו ראש השנה, שהוא יום הדין, ובעלי לשון הרע עומדים על ישראל, צריכים דברים, תפלות ובקשות, וצריכים להראות מעשה (ברוח נפש) כמו שבארנו, והרי נתבאר. ובמה? בשופר, (להראות שופר) לעורר שופר אחר. ואנו מוציאים באותו קול רחמים ודין כאחד, הכל פראוי. כמו שלאותו שופר עליון מוציא קול שהוא כלל של אחד. ולעורר רחמים אנו הולכים, ולשבר את בעלי הדין שלא ישלטו ביום הזה. וכשמתעוררים הרחמים, כל המנורות העליונות מאירות מצד זה ומצד זה, ואז (משלי טז) באור פני מלך חיים.

בא ראה, בשעה שהכהן (הגדול) מתכונן להדליק נרות למטה והיה מקריב קטרת בשמים, באותה שעה אז מנורות עליונות מאירות, ונקשר הכל כאחד, ושמחה וחדוה נמצאת בכל העולמות. זהו שכתוב (שם כז) שמן וקטרת ישמח לב, ועל זה בהעלתך את הנרות.

רבי אלעזר ורבי יוסי ורבי יצחק היו הולכים בדרך. פגעו באותם הרי קרדו. עד שהיו הולכים, הרים רבי אלעזר עיניו, וראה אותם הרים רמים, והיו חשוכים, ופחדו בפחד. אמר רבי אלעזר לאותם חברים, אלו אבא כאן, לא היינו פוחדים. אבל כיון שאנו שלשה ודברי תורה בינינו, הדין כאן לא נמצא.

סדר הלימוד ליום כד אייר [יום 231 בשנה]

פתח רבי אלעזר ואמר, כתוב (בראשית ח) ותנח התבה בחדש השביעי וגו', על הרי אררט

צפון מתעורר מולו בתחלה, ומתקרב למערב, ומזוג אותו במקומו, כמו שנאמר שכתוב (שם ב) שמאלו תחת לראשי. ואחר כך צד דרום, שהוא ימין, שכתוב וימינו תחבני. אז ישיש כגבור לרוץ ארח, להאיר הלבנה, ופרשוה. בא ראה, בהעלתך את הנרות - אלו מנורות עליונות שכלן מאירות כאחת מהשמש.

רבי אבא פתח, (תהלים פט) אשרי העם יודעי תרועה ה' באור פניו יהלכון. הפסוק הזה פרשוהו, אבל בא ראה, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה הקדושה, ולמדם דרכיו להתדבק בו, ולשמר מצוות התורה לזכות בהן לעולם הבא, וקרבם בשעה שיצאו ממצרים, שהרי אז הוציאתם מרשות אחרת, והעלם להאחז בשמו, ואז נקראו בני ישראל בני חורין מהכל, שלא ישבו תחת רשות אחרת, והעלם להאחז בשמו, שעולה על הכל, ששולט על עליונים ותחתונים.

ומתוך אהבתם קרא להם (שמות ז) בני בכרי ישראל, כדגמה (של הקדשה) עליונה. (ועל זה) הרג (והרג) כל בכור שלמעלה ומטה, והתיר קשרים ואסורים של עליונים ותחתונים כדי להוציאם, ועשאם בני חורין מהכל. ועל זה לא רצה הקדוש ברוך הוא לא מלאך ולא שרף, אלא רק הוא. ועוד, שהרי הוא ידע להבחין ולדעת הכל ולהתיר אסורים, ואינם ברשות שליח אחר, אלא בידו.

בא ראה, באותו לילה שרצה הקדוש ברוך הוא להרג כל אותם בכורות כמו שנאמר, בשעה שיירד הלילה, באו מזמרים לזמר לפניו. אמר להם, לא זמן הוא, שהרי שירה אחרת מזמרים בני בארץ. **בשעה** שנחלק הלילה התעוררה רוח צפון, ואז עשה הקדוש ברוך הוא נקמות, וישראל עושים שירה בקול רם, (וישראל מזמרים ואומרים הלל בקול רם) ואז עשאם בני חורין מהכל, ומלאכים עליונים וכל מרכבותיהם היו מקשיבים להם לקולות ישראל. אחר שנמולו, רשמו את בתייהם מאותו דם ומדם הפסח בשלשה רשומים: (שם יב) על המשקוף ועל שתי המזוזות.

מה הטעם? הרי פרשוה, משום שהוא רשם קדוש, והמשחית כשהוא יוצא ורואה אותו דם שהיה

לא להראות על עצמו יצא בלבד בא, אלא להראות על אותו כלל הוא בא, כמו שבארנו.

בא ראה, ותנח התבה וגו'. פסוק זה כן, כל שכן אחרים, (הפסוק הזה כן הוא, והרי נתבאר) בשעה שדין תלוי על העולם והדינים שרויים, והקדוש ברוך הוא יושב על פסא דין לדון העולם באותו פסא, כמה רשומים נרשמו בו, כמה פתקים גנוזים בתוכו בתוך תיק המלך. כל הספרים שפתוחים שם נגזזו, ומשום כך לא נשכח דבר מהמלך, וכסא זה לא נתקן ולא שורה אלא בחדש השביעי, שהוא יום הדין, יום שבו כל בני העולם נפקדים בו, כלם עוברים לפני אותו פסא. ועל זה ותנח התבה בחדש השביעי, בחדש השביעי ודאי, שהוא דין העולם.

על הרי אררט – אלו (עמודי הפסא) בעלי הדין, בעלי יבבה ויללה, וכלם שלוחים (שכלם שקטים) באותו יום לפני הקדוש ברוך הוא, וכמה בעלי מגנים מתעוררים ביום זה, וכלם עומדים תחת אותו פסא בדין העולם.

וישראל מתפללים תפלה באותו יום, ומבקשים ומתחננים לפניו, ותוקעים בשופר, והקדוש ברוך הוא חס עליהם והופך דין לרחמים, וכל עליונים ותחתונים פותחים ואומרים: (שם פט) אשרי העם יודעי תרועה. ועל זה צריך באותו היום, שאותו שתוקע שידע עקר הדבר, ויכון בה בתרועה, ויעשה הדבר בחכמה, ועל זה כתוב אשרי העם יודעי תרועה, ולא כתוב תוקעי תרועה, והרי נתבאר.

הלכו כל אותו יום. כשיירד הלילה עלו למקום אחד, ומצאו מערה אחת. אמר רבי אלעזר, יכנס אחד לתוך המערה, אם נמצא מקום שהוא יותר מתקן. נכנס רבי יוסי, וראה מערה אחרת בתוכה, אור הנר בה. שמע קול אחד שהיה אומר: בהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות. כאן לקחה כנסת ישראל אור, והאם העליונה מתעטרת, וכל הנרות ממנה מאירים. בה שתי שלהבות דקיקות פורחות, כלם שושבינים (מסרגים) קשורים לעליונה, ומשם למטה.

שמע רבי יוסי ושמה. בא אל רבי אלעזר. אמר לו רבי אלעזר, נכנס, שהקדוש ברוך הוא

וגו'. כמה חביבים דברי התורה, שפכל דבר ודבר יש סודות עליונים, והתורה כלה נקראת עליונה. ושנינו בשלש עשרה מדות של התורה: כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כלו יצא.

שהרי התורה, שהיא כלל עליון, אף על גב שיוצא ממנה ספור אחד בעולם, ודאי לא באה להראות את אותו ספור, אלא להראות דברים עליונים וסודות עליונים. ולא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כלו יצא. משום שאותו ספור של התורה או אותו מעשה, אף על גב שהוא יוצא מכלל התורה, לא להראות על עצמו יצא בלבד, אלא להראות על אותו כלל עליון של התורה כלה יצא.

בגון זה, שכתוב (בראשית ח) ותנח התבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחדש על הרי אררט. ודאי פסוק זה יצא מכלל התורה, ובא בספור העולם. מה אכפת לנו אם שורה בזה או בזה, שהרי במקום אחד שישרה? אלא ללמד על הכלל כלו יצא. ואשריהם ישראל שנתנה להם תורה עליונה תורת אמת. ומי שאומר שאותו ספור של התורה, להראות על אותו ספור בלבד הוא בא – תפח רוחו. שאם כך, היא אינה תורה עליונה, תורת אמת, אלא ודאי תורה קדושה עליונה היא תורת אמת.

בא ראה, מלך בשר ודם לא מכבודו לדבר דברי הדיוט, כל שכן לכתבם. ואם עולה בדעתך שמלך עליון הקדוש ברוך הוא לא היו לו דברים קדושים לכתב ולעשות מהם תורה, אלא שהוא כנס דברי הדיוטות, כמו דברי עשו, דברי הגר, דברי לכן בייעקב, דברי האתון, דברי בלעם, דברי בלק, דברי זמרי, וכנסם, וכל שאר הספורים שכתובים, ועשה מהם תורה.

אם כך, למה נקראת תורת אמת, (תהלים יט) תורת ה' תמימה, עדות ה' נאמנה, פקודי ה' ישרים, מצות ה' ברה, יראת ה' טהורה, משפטי ה' אמת, וכתוב הנחמדים מזהב ומפז רב, אלה אותם דברי תורה? אלא ודאי תורה קדושה עליונה היא תורת אמת, תורת ה' תמימה, וכל דבר ודבר בא להראות דברים (אחרים) עליונים. שאותו דבר של אותו ספור

בתורה, וזה נותן חלק לזה, וזה נותן חלק לזה. בחלק זבולון הים, וכנסת ישראל נקראת ים כנרת. וכך ראוי, משום שתכלת זו יוצאת משם, ופרשוה, שהרי למטה כמו שלמעלה. ים כנרת למעלה – ים כנרת למטה, תכלת למעלה – תכלת למטה, והכל במקום אחד.

ועל זה ירש זבולון, לצאת לערף קרב. ומנין לנו שפך זה? שפכתוב (שם) עמים הר יקראו שם יזבחו זבחי צדק. זבחי צדק בודאי. מה הטעם? כי שפע ימים יינקו. ויששכר חלקו בתורה, ונותן לזבולון חלק של התורה בודאי. ועל זה השתתפו כאחד, להתברך זבולון מיששכר, שברכת התורה היא ברכת הכל.

רבי אבא אמר, ירשת התורה בודאי כך היא, ודרגה ששית זו נותנת שכר (ששית אחת נותנת שכר) תורה, ומורישה לה לכנסת ישראל, מורישה הלבן לתכלת. ועל זה שנינו, (ברכות א) משפיר בין תכלת ללבן, שיינדעו הגונים, שהרי אז נקרא בק"ר, והלבן בא לעולם, והתכלת נעבר. ועל זה כל קרבות המלך וכל כלי זין המלך נמנו בידיה, והרי בארנו.

באר חפרוה שרים פרוה נדיבי העם. באר – זו כנסת ישראל. חפרוה שרים – זה אבא ואמא שהולידו אותה. פרוה נדיבי העם – אלו האבות, שפכתוב (תהלים מז) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם וגו'. בשביל להתברך מהם על ידי דרגה אחרת. ומי הדרגה? צדיק שעומד עליה. ועל זה אמרנו, כשבאר זו נוטלת – בסיוע האבות נוטלת.

ונקראת באר, ונקראת ים. נקראת באר בשעה שיצחק יוצא מזין מצד אמא ובא להמשיך אחרי זה וממלא אותה, אז נקראת באר יצחק, באר מרים, והרי בארנו. ים, כשמאירה מאור עליון של אבא, אז נקראת ים, שנחלים הולכים לתוכה, כמו שנאמר (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא.

ומיום שגלתה כנסת ישראל בגלות, כתוב (איוב יד) אזלו מים מני ים – זו כנסת ישראל. ונהר יחרב ויבש – זה צדיק. ועל זה כתוב (ישעיה גז) הצדיק אבד וגו'. שהוא היה נהר עליון ומכבד שנכנס לתוכה, והוא כונס כל אותם נהרות ונחלים

הקדימנו היום הזה להרחיש לנו בנסים. נכנסו. כיון שנכנסו, ראו שני בני אדם שהיו עוסקים בתורה. אמר רבי אלעזר, (תהלים לו) מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון. קמו אלה, וישבו כלם, ושמחו כלם. אמר רבי אלעזר, מה יקר חסדך אלהים, שמצאנו אתכם. חסד עשה לנו הקדוש ברוך הוא במקום זה. עכשו הדליקו נרות.

פתח רבי יוסי ואמר, בהעלתך את הנרת, בהעלתך ממש, בהדלקתך. שהרי כאחת נעשות על ידי הכהן שתי עבודות, שהן קשר אחד, ומהן? שמן וקטרת, כמו שפכתוב (משלי כז) שמן וקטרת ישמח לב, שפכתוב (שמות ל) והקטיר עליו אהרן וגו'. וכתוב ובהעלת אהרן את הנרת בין הערבים יקטירנה. מה שונה כאן בהטיבו, ומה שונה שם ובהעלת? אמר רבי יהודה, הכל דבר אחד.

רבי יוסי אמר, בהטיבו, כמו שנאמר (שיר השירים א) כי טובים דדיך מיין. טובים – רויי יין, כמו שנאמר (ירמיה מד) ונשבע לחם ונהיה טובים. רבי יהודה אמר, הטבה ממש, כמו שנאמר (משלי טו) וטוב לב משתה תמיד. ובהעלת, שהרי בזמן שמשקים ומרוים מהשקאת הנחל, אז עליונים מתעלים, ובכרות (עליונות ותחתונות) נמצאות בכלם, ושמחים בכל. ועל זה ובהעלת.

רבי אחא אמר, בשעה שעמק הכל מאיר, (שפתום הכל מאיר) מאיר בנחל, והנחל שופע (מאיר) בדרך ישר להשקות הכל, ואז כתוב בהעלת (בהטיבו), משום שזה יוצא מעמק הכל. בהעלת, שבא מצד עליון של עמק (של סתום) הכל שנקרא מחשבה. והכל דבר אחד. ואז כנסת ישראל מתברכת, ובכרות נמצאות בכל העולמות.

רבי יצחק פתח, כתוב (מלכים א ח) בנה בניתי בית זבל לך מכוון לשבתך עולמים. בית זבל, בית זבול ודאי. כשנפקדו בידיה כל גנזי המלך ושולטת בהם, אז נקרא בית זבול. ורקיע אחד יש שנקרא זבול, שהרי זה נמצא לקבל בכרות ולסדר הכל, וזה נקרא בית זבול.

בא ראה, כתוב (דברים לג) ולזבולן אמר שמח זבולן בצאתך ויששכר באהלך. מלמד שהשתתפו כאחד. זה יוצא ועורך קרב, וזה יושב ועוסק

והתחבר באברהם, ולקח את יצחק ושם אותו באמצע, ואז התקשרה האמונה זה בזה וזה בזה, ונצלו ישראל.

ושנינו, במקום שנמצאים האבות, שאר הצדיקים נמצאים אתם, ועל זה שם זה עולה לצדדים אחרים מפרדים, אף על גב שכלם יוצאים לדרך אחד.

בשמאירה בא"ר זו מצד יצחק ונקשרת בו, נעשה ים הגדול תקיף, וגלים חזקים עולים ויורדים בזעף ורגז בתקיפות, נוטל למעלה, עולה, ויורד למטה. אברהם בא מולו (פנגדו), ומתוך רגז וזעף וחקמה ותקיפות זה אל זה לא היו מתקרבים, עד שבא יעקב ושוכן הרגז, וממין ושובר גלי הים. זהו שכתוב (שמות יד) ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה וגו'. מה זה ברוח קדים עזה? זו רוח יעקב, עזה, תקיפה למולו לשבר רגז ים זה. וישם את הים לחרבה ויבקעו המים, (הוא) רוקן הים ממי רגז, ונחלקו המים לצד אברהם ולצד יעקב. זהו שכתוב ויבקעו המים, לצד זה ולצד זה, ועל כך כל האותיות בדרך ישר כראוי.

אלה אותיות בדרך ישר בצד יעקב, וכל אותם שבאו מצדו. וכשבא יעקב, התחבר באברהם ולקח את יצחק, והשרהו באמצע. אז התקשרה האמונה זה בזה וזה בזה. ועל זה מעשה בתקון בשם הקדוש בזווג האבות נודע, שהוא קשר אחד, קשר נאמן, להיות מרכבה שלמה, ובזווג האבות כאחד נעשה הכל.

ויודעים החברים ללכת בדרך ישר, להתקין מעשה כראוי, ובשם זה קשר האבות, נמצאו דרכים לדין ולרחמים, לסיוע, לחסד, ליראה, לתורה, לחיים, למות, לטוב, לרע. אשריהם הצדיקים שיודעים דרכי התורה ויודעים ללכת בדרכי המלך הקדוש. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

הרי האבות במסעות, במעשים, בקשרים שמתקשרים זה בזה. וכשמתחברים כאחד, אין מי שיקום לפניהם. ושנינו, במקום שהאבות נמצאים, שאר הצדיקים נמצאים עליהם. ועל זה שם זה עולה לצדדים אחרים נפרדים, אף על גב שכלם יוצאים לדרך זה.

ששופעים משפע אותו נהר קדוש שלא פוסקים מימיו לעולמים, ששופע ויוצא מעדן העליון, והוא נכנס לתוכה וממלא אגמיה, ומשם יורשים כל העולמות (נזונו ויורשים) ברכות בכל.

בא ראה, בשעה שמתברכת כנסת ישראל, כל העולמות מתברכים, וישראל למטה יונקים ומתברכים בגללה. והרי בארנו שהיא מגנה על ישראל, כמו שנתבאר.

בתוב (שמות יד) ויסע מלאך האלהים ההלך וגו'. מלאך האלהים - זו כנסת ישראל. והרי בארנו שאותה שעה בסיוע האבות לוקחת. וכשהם נמצאים אצלה, הכל נמצאים. ומשום כך נמסר בפסוקים אלו שם הקדוש, שכולל בהם האבות, כמו שבארנו. פסוק אחד כסדר, ואחד למפרע, ואחד כסדר.

ויסע מלאך האלהים ההלך וגו' - זה כסדר, משום שאברהם נמצא כאן וכל אותם שבאים מצדו, ועל כך הוא כסדר כמו זה.

כאן התעטר אברהם בעטרוותיו ועטר את כנסת ישראל, ואותיות אלו כלן בדרך ישר ללכת ביום, שכתוב (תהלים מב) יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ועל זה כתוב ויסע. אימתי לוקחים במשאותיהם? הוה אומר ביום, כשמאיר השמש, וזהו פסוק אחד שהוא בשבעים ושתיים אותיות.

שני של יצחק, כך גם שנמצא בשבעים ושתיים אותיות, להמצא בדין לגבי המצרים ולגבי ישראל ברחמים. ועל זה כתוב ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל, למול אלה ולמול אלה. ויהי הענן והחשך, שכך הוא יום של יצחק, שמענן היה, ענן וחשך ממנו הוא. ומשום כך סדור האותיות למפרע, (בדרך עקם) ולא בדרך ישר כמו זה.

ועל זה כל האותיות למפרע, שכתוב ויהי הענן והחשך. שכיון שנכנס יצחק בדיניו, לא קרב זה אל זה. כתוב זה אל זה. אותם שבאו מצד אברהם לא קרבו זה לזה, שהרי לא יכלו, משום שבאר זו נדבקה ביצחק, כמו שנאמר ויאר את הלילה. שכשהתמלאה להתחבר (להתחזק) ביצחק, לא קרב זה אל זה ולא יכל להתקרב, עד שבא יעקב

השלמה מההשמטות סימן ח

שְׁבַעָה ימים עליונים ברא הקדוש ברוך הוא בעולם, ועליהם שתל ובנה עולמות. זהו שכתוב כי ששת ימים עשה ה', ולא כתוב בששת.

ובַּבְּנַד אותם שבעה ימים עליונים ברא הקדוש ברוך הוא בארץ שבעה צדיקי אמת, להעמידם ולהאיר להם כל אחד ואחד כנגד יומו, ושתל אותם כל אחד ואחד בדור שראוי, והם אבות העולם, אברהם יצחק ויעקב יוסף משה אהרן דוד.

וְהֵם נקראים הרים, הררי קדם, שהם תלויים מאותם שבעה ימים עליונים, והשביעי שעומד לפניהם, זהו שכתוב (זכריה יב) ובית דויד כאלהים כמלאך ה' לפניהם.

ואף על גב שהוא שביעי כשנכלל בו ביוסף ונותן לו תפנוק מבית המלך, נקרא גם הוא שביעי.

ובָלֵם אחוזים בשכינה בסוד של שבעה, משום שהשכינה נקראת בת שבע, בת מאם העליונה, שהיא כלל שבע דרגות שעמו, והיא דרגה של צדק העשירי, שהן ספירות שנקרא בהן הקדוש ברוך הוא.

ונקרא שביעי בכתוב, שכתוב (דברי הימים-א כט) לה' הגדל"ה והגבור"ה והתפארת והנצח"ח וההו"ד פי כל וכו', עד הממלכה. ומה הטעם? והרי היא רביעית לימים! אלא בגלל נטיעה אחרונה ונכללת בשביעית, משום כך לקחה שמו, והכל אחד.

ובל אחד ואחד מהאבות ידע את הקדוש ברוך הוא מתוך דרגתו ואחז בו באותה דרגה. אברהם ידע את הקדוש ברוך הוא מתוך אספקלריה שלו, שהיא מדת הגדלה, מדת החסד, שהיא ימין המלך, ועל כך הוא אחז בה ולא עזב אותה לעולמים, ועשה טוב עם כל בני העולם, ופרשוה שְׁהָרִי מַעֲשֵׂיו הַעֲלוּהוּ לַדְּרָגָה הַזֹּאת.

יצחק ידע אותו בדרגת הגבורה, שנקראת פחד יצחק, ופחד ממנו לעולמים. יעקב ידע אותו מתוך דרגת התפארת, שהוא כליל מחסד ומפחד, ונקרא אמת, ואחז אותה, זהו שכתוב תתן אמת ליעקב.

יוסף ידע את הקדוש ברוך הוא מתוך אותה אספקלריה שנקראת כל, ונקרא יסוד, ועל זה נקרא יוסף כלכל, שכתוב ויכלכל יוסף, וכתוב ונקרא יסוד עולם.

משה ואהרן הם שני כרובים שנשמע קול של מעלה מביניהם, ועל זה נתנה תורה על ידם, זהו שכתוב ונועדתי לה שם ודברתי אתך, והם שני כרובים שלמעלה, והם נצ"ח והו"ד, והם שני העמודים של הגוף.

כמו זה יש למלכה למטה שני כרובים תחתיה שיונקים ממנה, והם ודאי עליונים, על ארון העדת, שנקרא צדק, ארון העדות. ומי עדות? זה יוסף, זהו שכתוב עדות ביהוסף שמו, ונקרא תורה שבכתב, וארון זה תורה שבעל פה.

בא ראה, כל אותם אבות עליונים שאחוזים למעלה, כלם רמוזים בתורה שבכתב. ודוד שאחוז באחרונה, שהיא תורה שבעל פה, רמוזה בדברי קבלה, ומשום כך נקראת קבלה, שמקבלת אור מתורה שבכתב.

ואותם שני כרובים עליונים עומדים על אותו עדות וארון, זהו שכתוב והנצח וההוד פי כל בשמים ובארץ. וזהו סיום השמים, ומזוג את הארץ הזו.

וכך הוא, שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא למעלה - ברא כנגדו למטה. ויוסף נקרא עדות, זהו שכתוב עדות ביהוסף שמו, ועל זה שמו של יוסף שלם בכל, למעלה ולמטה.

ועל זה שנינו שיוסף והארון והשכינה היו הולכים במדבר ביחד, וכל העולם היו אומרים: מה טיבן של שני ארונות הללו? ומשיבים להם: קיים זה מה שכתוב בזה. קיים בודאי. זהו שכתוב וצדיק יסוד עולם, הוא קיום העולם.

בא דוד, שהוא שביעי של האבות, אחז בה בבת שבע הזאת, שהיא ממלכה, ולא עזבה לעולמים. זהו שכתוב (יחזקאל לו) ודוד עבדי נשיא להם לעולם, וכתוב (תהלים פט) כסאו כשמש נגדי. וכל זה למדתנו התורה, שכלם אחוזים בשכינה בסוד של שבע.

בא וּרְאֵה, אֲבָרְהָם גַּר רֵאשׁוֹן קְדוֹשׁ שֶׁל הָעוֹלָם, כְּשֶׁרָצָה לְהִתְקַרֵּב לְדַרְגָּתוֹ, לֹא יָכַל, עַד שֶׁעָלָה וְנִדְעָ בְּאוֹתָן שְׁלֹשׁ דַּרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁעָלְיוֹ, שֶׁהוּא חֵלֶק שֶׁלוֹ.

בין שֶׁעָלָה וְהִתְנַדְעָ לוֹ לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִתּוֹךְ אוֹתָן שְׁלֹשׁ דַּרְגוֹת, שָׁעַם אוֹתָן שְׁבַע, וְשֶׁלֹשׁ דַּרְגוֹת, הֵן כֶּתֶר עֲלִיוֹן חֲכָמָה בִּינָה, וְהֵן שְׁלֵמוֹת עֶשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁנִּקְרָא בְּהֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכִינּוּן שֶׁעָלָה אַחַר כֶּף בְּאוֹתָן שְׁלֹשׁ, שֶׁהֵן עֲתִיק וְאֶבֶא וְאֶמָא, שֶׁשׁוֹפֵעַ מֵהֵן אוֹר לְמִטָּה, אִז אֲחִז לְחֻלְקוֹ אוֹתָהּ דַּרְגָּה שֶׁתַּחַת אוֹתָן שְׁלֹשׁ, שֶׁנִּקְרָא חֲסֵד.

שְׁאֵת כֵּלָן הוּא הַדְּבִיק מִתּוֹךְ אוֹתָהּ אֲסִפְקָלְרִיָּה שְׁשׁוֹלֵטת בְּלִילָה, שֶׁבְּהֵן וְדָאִי לֹא הִיָּה אָדָם שֶׁיִּדְעַת כְּלוּם. וְעַל זֶה שֶׁנִּינּוּ בֵּן שְׁלֹשׁ שָׁנִים הַפִּיר אֲבָרְהָם אֶת בּוֹרְאוֹ, דְּוָקָא בֵּן שְׁלֹשׁ.

ובא רֵאָה סוּד שֶׁל שְׁלֹשׁ שָׁנִים אֵלוֹ וְלֹא חֲסֵר, מִשׁוּם שֶׁשְׁכִּינָה נִקְרָאת בַּת שְׁבַע, וְלֹא יָכַל לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיהָ עַד שֶׁעָלָה לְהוֹדֵעַ מִתּוֹכָהּ וּלְהִיּוֹת מוֹאֵר וּלְהֵאִיר לְכָל, מַה שֶׁהוּא לְמִטָּה בְּאוֹתָן דַּרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת עִם אוֹתָן שְׁבַע וְשֶׁלֹשׁ, הֵרִי עֶשֶׂר דַּרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת סוּד שֶׁל שֵׁם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

ובין שֶׁהִיָּה נְאוּר בְּאוֹתָן שְׁלֹשׁ, רָצָה לְהַעֲלוֹת בְּאוֹתָן שְׁבַע בְּסוּד הַכְּתוּב (בְּרַאשִׁית כ"א) וַיֵּצֵב אֲבָרְהָם אֶת שְׁבַע כְּבֻשֶׁת הַצֶּאֱזָן. וְסוּד זֶה רִמּוֹ לְאֲבִימֶלֶךְ שֶׁלֹא יִפְרְעוּ מֵהֶם, עַד שֶׁיִּשְׁתַּלְּמוּ אוֹתָם שְׁבַע צְדִיקֵי אֲמַת בְּיִשְׂרָאֵל. כִּנְגֵד אוֹתָן שְׁבַע דַּרְגוֹת שְׁלֵמָעֵלָה.

בין שֶׁהִשְׁתַּלְּמוּ, יִהְיֶה הָעוֹלָם הַתַּחַתּוֹן כְּמוֹ הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן בְּקִיּוּם שְׁלֹם, וַיָּבֵא דוֹד, שֶׁהוּא שְׁבִיעִי, וַיַּעֲוֹרֵר אֶת אוֹתָהּ בַּת שְׁבַע שְׁלֵמָעֵלָה, שֶׁהִיא נוֹקְמַת נִקְמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְתִפְרַע מֵהֶם.

זהו שְׁכָתוּב (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיְהִי אַחֲרָי כֵּן וַיֵּךְ דוֹד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיִּכְנִיעֵם וַיִּקַּח דוֹד אֶת מִתְּג הָאִמָּה מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. מַה זֶה וַיְהִי אַחֲרָי כֵּן? אַחַר שֶׁנִּשְׁתַּלְּמוּ יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ כְּמוֹ לְמַעֲלָה, אִז וַיֵּךְ דוֹד אֶת פְּלִשְׁתִּים וַיִּכְנִיעֵם. שֶׁהָרִי עַד עַכְשָׁיו לֹא יָכְלוּ יִשְׂרָאֵל לְשַׁבֵּר אֶת כַּחֲסֵם, שֶׁהָרִי הַתְּעוֹרְרוֹ הַחֲבָרִים בְּאוֹתוֹ מִתְּג הָאִמָּה, וּפְרִשׁוּהָ.

ובא וּרְאֵה, זֶה שֶׁרִמּוֹ לוֹ אֲבָרְהָם בְּכַבְשׁוֹת הַצֶּאֱזָן לֹא בְעִזִּים וְלֹא בְדָבָר אַחֵר, מִשׁוּם שֶׁהֵם מִצַּד הַחֲסֵד, שֶׁמְאוֹתָם מְמַנִּים שְׁיִוְנָקִים מִצַּד הַחֲסֵד יוֹנָקִים לְמִטָּה אוֹתָם כְּבָשִׁים שֶׁתַּחַת שְׁלֵטוֹנָם, וְאֲבָרְהָם אֲחִז לְחֻלְקוֹ מִדַּת הַחֲסֵד, וְהַכָּל בְּסוּד הַחֲכָמָה.

ועל זֶה שֶׁנִּינּוּ, מִי שֶׁשְׁרוּי בְּתוֹךְ צֶאֱזָן לֹא מְסַתְּפֵן לְעוֹלָמִים. וְאִם הוּא שְׁרוּי בְּתוֹךְ עִזִּים וְרוּעָה אוֹתָם, כְּמָה שׁוֹמְרֵי הַחֲקִים יוֹשְׁבִים כִּנְגֵדוֹ לְהִסְטוֹתוֹ, בְּגִלְל שֶׁהֵם מִצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה.

אבל כְּשֶׁבֵּא יִצְחָק לְכַרַת אֶת בְּרִית, כְּרַת אֶתוֹ בְּשִׁבְעָה שֶׁנִּגְלָה מִתּוֹךְ אוֹתוֹ בְּאֵר, שֶׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית כ"ו) וַיִּקְרָא אֶתָּה שְׁבַעָה.

בא וּרְאֵה, אֲבָרְהָם קָרָא לְאוֹתָהּ בְּאֵר מִים נוֹבְעִים בְּאֵר שְׁבַע, וַיִּצְחָק קָרָא לָהּ שְׁבַעָה. מַה בֵּין זֶה לְזֶה? אֲלֵא מִשׁוּם שֶׁיִּצְחָק אֲחִז לְחֻלְקוֹ דַּרְגָּה שֶׁל פְּחַד, שֶׁהוּא דִּין, וְעַל זֶה הוֹסִיף בָּהּ ה'. וְה' בְּכָל מְקוֹם הִיא מִדַּת הַדִּין. וְסִימָנָךְ - (יִחְזַקְאֵל ט"ז) הֵא דְרַכְּפָךְ בְּרַאשׁ נְתַתִּי. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיִּקְרָא אֶתָּה שְׁבַעָה. שֶׁלֹא עָשָׂה בְּכַבְשִׁים כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אָבִיו, וְהַכָּל בְּסוּד הַחֲכָמָה, וְהוֹסִיף בָּהּ ה', לְהִרְאוֹת שֶׁהִיא חֵלֶקוֹ.

בא וּרְאֵה, כְּשֶׁבֵּרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, בְּרָא אוֹתוֹ בְּדִין. כִּינּוּן שֶׁרָאָה שֶׁלֹא מִתְקַיֵּם, שֶׁתֵּף בּוֹ חֲסֵד, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שֵׁם ב') בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים, וּפְרִשׁוּהָ בְּאֲבָרְהָם הַתְקִיָּם הָעוֹלָם. בְּגִלְל כֶּף הַבְּאֵר הַזֹּאת בֵּית הָעוֹלָם עַל שְׁמָהּ נִקְרָא, זֶהוּ שְׁכָתוּב עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הָעִיר בְּאֵר שְׁבַע. אִף עַל גַּב שֶׁהַבְּאֵר הַזֶּה נִדְבְּקָה בְּיִצְחָק, שֶׁכְּתוּב וַיִּקְרָא אֶתָּה שְׁבַעָה - שְׁמָהּ בְּאֵר שְׁבַע צַד שֶׁל אֲבָרְהָם, וְלֹא בְּאֵר שְׁבַעָה, זֶהוּ שְׁכָתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ב') וַיִּמְיֵנוּ תַּחְבְּרָנִי.

ובא וּרְאֵה, אֲרַבְעָה מְאוֹתָם שְׁבַעָה צְדִיקֵי הָאֲמַת, כְּשֶׁרָצוּ לְהִתְקַרֵּב לְשְׁכִינָה בְּסוּד שֶׁל שְׁבַע, כָּלָם פָּגְשׁוּ בְּבְאֵר הַזֶּה שֶׁלֹא פּוֹסְקִים מִימִיָּה לְעוֹלָמִים.

אברהם כָּרָה אֶת הַבְּאֵר הַזֹּאת מִשׁוּם שֶׁהוּא לְמַד אֶת כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם לְעַבְדוֹת אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִינּוּן שֶׁכָּרָה אוֹתָהּ, הוֹצִיא מִים נוֹבְעִים שֶׁלֹא פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים.

ובין שְׁמַת אֲבָרְהָם מַה כְּתוּב? (בְּרַאשִׁית כ"ו) וְכָל הַבְּאֵרֹת אֲשֶׁר חָפְרוּ עַבְדֵי אָבִיו בִּימֵי אֲבָרְהָם. כְּתוּב בְּאֵרֹת, וְרַק אַחַת הִיָּתָה, שְׁכָתוּב בְּאֵר

וּמַחְמֵשָׁה עֶשֶׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ רֵאשׁוֹן כְּנֶגֶד אַבְרָהָם
אָבִיהֶם שְׁאָחוּז בְּמֵדַת הַחֹסֶד וְנִקְרָא
רֵאשׁוֹן. וּבְחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי בַּעֲצַרְת שְׁנַתְנָה בּו תּוֹרָה
בְּשִׁבְעָה קוֹלוֹת, כְּנֶגֶד יַעֲקֹב שֶׁהוּא שְׁלִישִׁי לְאַבּוֹת
וְאָחוּז בְּקוֹל, קוֹל יַעֲקֹב. וּבְרֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּנֶגֶד יִצְחָק
שְׁנוּלֵד בּו, וְאָנּוּ מְזַפְּרִים בּו עֲקֵדַת יִצְחָק, וְהוּא יוֹם
הַדִּין כְּנֶגֶד מֵדַת הַדִּין הָאָחוּזָה בּו.

בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים כְּנֶגֶד מֹשֶׁה, שָׁבוּ קִבַּל הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת תְּפִלָּתוֹ וְחָס עַל יִשְׂרָאֵל
וְהִחְזִיר לוֹ אֶת הַתּוֹרָה. בְּחַג הַסְּכוּת כְּנֶגֶד אֱהֲרֹן,
שֶׁבְזָכוֹתוֹ הִלְכוּ אוֹתָם שִׁבְעָה עֲנָנִים שֶׁכֶּסּוּ עַל
יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ סֶכֶה, וּמִשׁוֹם זֶה עוֹשִׂים סֶכֶה, וּבְכָל
הַתּוֹרָה יֵשׁ כְּמָה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים נִסְתָּרִים בָּהּ.
וּכְשִׁשְׁבַּעַת אֵלֶּה מִתּוֹסְפִים בְּפִרְכּוֹת, כָּל הָעוֹלָם
בְּשִׁלְמוֹת רַבָּה. ע"כ מֵהַשְּׁמִטוֹת.

שִׁבְעָה קְשׁוּרִים הֵם שְׁמֵתֵקְשָׁרִים בָּהֶם שְׁלֹשֶׁת
הָאֲבוֹת וְאַרְבָּעָה אַחֵרִים. רֵאשׁ וְאַמְצַע
בְּקֶשֶׁר אֶחָד. וְאַלֶּה אוֹתָם שֶׁחִפְרוּ בְּאֵר מַיִם. שְׁנֵי זֶה
אֵל זֶה, וְהֵם קֶשֶׁר אֶחָד בְּשִׁלְשׁ יוֹדִי"ן.

שְׁלִישִׁי שְׁלֵמוֹת כָּל הָאֲמוּנָה. רַבִּיעִי שְׁנֵי עֲמוּדִים
שֶׁהַגּוֹף עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. הַחֲמִישִׁי טוֹב וְרָע,
נִהְר שְׁמוּצִיא עֵץ הַחַיִּים וְהַמּוֹת, הַעֲמֵק שֶׁל הַכֹּל.
שְׁשִׁי דִין בְּרַחֲמִים. שְׁבִיעִי בְּתַחֲלָה נֶאֱמַר בְּאוֹתוֹ
רֵאשׁ שְׁאֲמַרְנוּ, מִשׁוֹם שֶׁהוּא אֲמַצַּע הַכֹּל. וּמִשׁוֹם
שֶׁהוּא אֲמַצַּע הַכֹּל, נִקְרָא אָנִי, עֲמוּד שֶׁכָּל הָעֲנָפִים
נֶאֱחָזִים מִסְבִּיבוֹ.

שִׁבְעִי דְּרָגוֹת אֱלוֹ, מְדֻרְגָה אַחַת לְדֻרְגָה אַחַת
(אַחֲרָת), נוֹדַעַת מְרַכְּבָה אַחַת בְּכָל אֱלוֹ
שְׁנֶאֱחָזִים בָּהּ. וְכֵן מְדֻרְגָה לְדֻרְגָה, וְכֹלֶם מִתְנַהֲגִים
אַחֲרֶיהָ שֶׁל אוֹתָהּ דְּרָגָה שְׁנִפְקָדָה עֲלֵיהֶם, וְהָרִי
בְּאֲרָנוּ אֶת הַדְּבָרִים.

בֵּא רֵאָה, בְּשַׁעַת שְׁדֻרְגוֹת אֱלוֹ נִמְצְאוֹת, כָּל הָאֲמוּנָה
נִמְצָאֵת. וְאֱלוֹ שִׁבְעַת הָעֲנָנִים שֶׁסָּבְבוּ אֶת
יִשְׂרָאֵל. בְּגִלָּל זֶה כְּשִׁנוּטְלַת הַשְּׁכִינָה – בְּאֲבוֹת הַיָּא
נוּטְלַת. וּכְשִׁאֲלֶה נוּטְלִים, כָּל הַדְּרָגוֹת הָאֲחֵרוֹת
נוּטְלוֹת בָּהֶם, וְאִזּוּ מִתְעַטְרַת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל כְּרֵאוּי.

בֵּא רֵאָה, זְבוּלוֹן שְׁאֲמַרְנוּ יוֹרֵשׁ יָם כְּנַרְת. יָם
כְּנַרְת סֵתָם, וְכֵךְ רֵאוּי. אִם כֵּן, יְהוּדָה מֵה
חֵלֶק יֵשׁ בּו? אֵלֶּה יְהוּדָה נִטְל מִלְּכוּת הַכֹּל וְנֶאֱחָזוּ
בָּהּ בְּכָל הַצְּדִדִים.

שִׁבְעִי, וְקוֹרְאִים בְּאֵרוֹת, מִשְׁמַע שְׁרָבִים הָיוּ, מִשׁוֹם
שֶׁהַבָּאֵר הַזֶּה נִרְאִית לְאַבּוֹת בְּכָל מְקוֹם שֶׁהָיוּ
הוֹלְכִים, הִיָּתָה נִרְאִית לָהֶם גְּדוּלִים וְכַבִּירִים.

כִּיּוֹן שְׁמֵלֵאוּהָ הַפְּלִשְׁתִּים עֶפְרָי, סוּד שֶׁחֲזָרוּ בְּנֵי
הָעוֹלָם לְעִבּוּדָה זָרָה, וְהָעוֹלָם הָיָה שָׁמֵם,
שְׁאִין מִי שִׁיּוּדַע אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כִּיּוֹן שֶׁבֵּא
יִצְחָק מֵה כְּתוּב? (שם) וַיֵּשֶׁב יִצְחָק וַיַּחֲפֹר אֶת בְּאֵרֵת
הַמַּיִם אֲשֶׁר חִפְרוּ בִּימֵי אַבְרָהָם אָבִיו. מֵה זֶה וַיֵּשֶׁב?
אֵלֶּה שֶׁהִשִּׁיב אֶת הָעוֹלָם לְתַקּוּנוֹ וְלִמְד אֶת בְּנֵי
הָעוֹלָם שִׁיּוּדַעוּ אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
(שם כה) וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אַבְרָהָם וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת
יִצְחָק בְּנוֹ.

בְּאֵר זוּ מִמֵּי הִיָּתָה? מִמֵּי שֶׁכָּל חַיֵּי הָעֲלִיוֹנִים
וְהַתַּחְתּוֹנִים תְּלוּיִים בּו וְרוּאָה הַכֹּל, זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב (דְּנִיאל ב) יוֹדַע מֵה שֶׁבַחֲשָׁךְ וְאוֹר שְׁרוּי עִמוֹ.
וּבֵא וְרֵאָה, אוֹתָם עֲבָדֵי יִצְחָק, מִשׁוֹם שֶׁהֵם מְצַד
הַדִּין הַקָּשָׁה, כְּשֶׁחִפְרוּ אוֹתָהּ מֵה כְּתוּב?
שִׁטְנָה, וְהָרִי פְרִשׁוּהָ, עַד שֶׁהוּא בָּא וַיַּחֲפֹר בְּאֵר
אַחֲרָת וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוּבוֹת וְדָאִי. אֲבָל עֲבָדֵי אָבִיו,
מִשׁוֹם שֶׁכָּלֶם בָּאִים מְצַד הַיְמִין, וְלֹא הִיָּתָה שִׁטְנָה
בְּעוֹלָם, וְלֹא יֵצֵא דִין מֵהַבָּאֵר הַזֶּה לְהַסְטִין עֲלֵיהֶם
כְּשִׁמְעֵשִׂיהֶם לֹא הָיוּ כְּשָׁרִים.

וּמֵהַבָּאֵר הַזֶּה הוּא הַפְּתַח לְדַעַת אֶת הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קיח)
פְתַחוּ לִי שַׁעֲרֵי צְדָק אֲבֹא בָם אוֹדָה יְהוָה. וְעַד שֶׁלֹּא
הִסְתַּלַּק מֵהָעוֹלָם, בְּרַךְ אֶת יַעֲקֹב וּשְׁלַחוּ לְחָרֶן
לְהַזְדוּג. וּכְשֶׁהִלֵּךְ לְחָרֶן מֵה כְּתוּב? (בְּרֵאשִׁית כט) וַיִּרְא
וְהִנֵּה בְּאֵר בְּשָׂדֵה. כִּיּוֹן שֶׁרֵאָה יַעֲקֹב אֶת כְּבוֹד
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ אוֹתָהּ בְּאֵר שְׁנִקְרָאֵת בְּאֵר
שִׁבְעִי, אִזּוּ אֲמַר לְלִבְּן, (שם) אֲעַבְדְּךָ שִׁבְעִי שָׁנִים בְּרַחֲל
בְּתַף הַקְּטָנָה, דוֹקָא הַקְּטָנָה.

בֵּא וְרֵאָה, כְּנֶגֶד אוֹתָם שִׁבְעָה צְדִיקִים צִוָּה הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּתוֹרָה לְהַקְרִיב קָרְבָן מוֹסֵף שִׁבְעִי
פְּעֻמִּים בְּשָׁנָה, כְּדִי לְהוֹסִיף לָהֶם תְּפִנּוּקִים וְעִדּוּנִים
מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. הָאֲבוֹת יִשְׁבְּעוּ בְּתַחֲלָה, וְאַחֲרֵי כֵן
הַבְּנָיִם, וְהֵם שִׁבְעִי פְּעֻמִּים וְלֹא יוֹתֵר.

בְּשִׁבְת כְּנֶגֶד צְדִיק יְסוּד עוֹלָם שְׁנִקְרָא כ"ל,
וְנִקְרָא מוֹסֵף שִׁבְת, לְהוֹסִיף לוֹ עִדּוּנִים
מֵהַמַּח הַנִּסְתָּר. וּבְרֵאשׁ חֹדֶשׁ כְּנֶגֶד כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל
שְׁנִקְרָאֵת לְכַנָּה.

לְהֵם לְטַהֲרֵם וְגו', וְהַעֲבִירוּ תַעַר וְגו'. וְנֹאמַר כִּי הַלּוּיִם לֹא עוֹלִים לְמִקּוֹמָם עַד שְׁיָרִים אוֹתָם הַכֹּהֵן, מִשּׁוּם שֶׁהֵימִין מִנְהִיג תְּמִיד לְשִׂמְאֵל.

רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר, בְּיוֹם שְׁעוֹלִים הַלּוּיִם לְמִקּוֹמָם, בְּשְׁנֵי פָרִים. מָה הַטַּעַם פָּרִים? אֲלֵא הֵם כְּפָרִים לְקַבֵּל בְּשִׂמְאֵל אֶת הַפָּרָה הַזֹּאת שֶׁנִּקְרָאת פָּרָה אֲדָמָה. הַכֹּהֵן, כָּל הַכֹּחַ וְכָל תְּקוּן תְּלוּי בּוֹ, מִשּׁוּם שֶׁכָּל כַּח הַגּוֹף עוֹמֵד בְּזִרְוּעַ יְמִין, וְעַל כֵּן הַכֹּהֵן הוּא זְרוּעַ שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְבוֹ עוֹמֵד לְהַתְקִין הַכֹּל וּלְהַתְקִין עוֹלָם, (מָה הַטַּעַם פָּרִים? אֲלֵא הֵם שִׂמְאֵל כְּמוֹ הַפָּרִים לְקַבֵּל בְּשִׂמְאֵל. בֵּא רֵא, הַכֹּהֵן זְרוּעַ יְמִין שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל הִיא, וְבוֹ עוֹמֵד לְהַתְקִין הָעוֹלָם וּלְהַתְקִין הַכֹּל, מִשּׁוּם שֶׁכָּל כַּח הַגּוֹף בְּזִרְוּעַ יְמִין עוֹמֵד, וְכָל הַתְקוּן בּוֹ תְּלוּי) וְעַם כָּל זֶה לֹא נִמְצָא לְבַדּוֹ, אֲלֵא בְּגוֹף וּשְׂמָאֵל, וְהַגּוֹף הוּא עֶקֶר הַכֹּל.

השלמה מההשמטות סימן ט

וְהַנִּיחַ אַהֲרֹן אֶת הַלּוּיִם תְּנוּפָה לְפָנָי ה'. רַבִּי יְהוּדָה שָׁאֵל אֶת רַבִּי אֲבָא, לָמָּה הָיָה הַכֹּהֵן מִנִּיף אֶת הַלּוּיִם? אָמַר לוֹ, מִשָּׁל לָמָּה הַדְּבָר דּוּמָה? לְתִינּוֹק כְּשֶׁהוּא בּוֹכָה וְכוּעֵס, מָה עוֹשִׂין כְּדֵי לְפִיֶּסוֹ? אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, מְנִיפִין אוֹתוֹ וּמְנַעֲנְעִים אוֹתוֹ כְּדֵי לְשַׁתְּקוֹ.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֲבָא, יְהוּדָה יְהוּדָה, מָלָה זֹאת בָּאָה לְיָדְךָ וְלֹא חִקְרַת בָּהּ?! וְהֵלֵא יִשְׁמְעוּ אֲזַנֶּיךָ מָה שִׁפִּיךָ מְדַבֵּר! כֵּן הִיא מֵדַת הַגְּבוּרָה, כּוּעֵסֶת וְרוֹגֶזֶת, שְׁכֵתוֹב (בראשית מט) שִׁמְעוֹן וְלוֹי אֲחִים כְּלֵי חֶמֶס מְכַרְתֵּיהֶם, וְכֵתוֹב אֲרוּר אָפֶס כִּי עָז וְעִבְרַתְם כִּי קִשְׁתָּה, לְפִי שֶׁהֵם מְתַגְּבְּרִים וּמְתַקְּשִׁים בְּאָפֶס וְעִבְרַתְם לְצֵאת לַעֲשׂוֹת דִּין לְכָלֹת וּלְהַכְרִית בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲזִי הַכֹּהֵן, שֶׁהוּא הַחֹסֵד הָעֲלִיּוֹן, מְנִיף אוֹתוֹ הַצַּד שֶׁל הַלּוּיִם, שֶׁהוּא מֵדַת הַגְּבוּרָה, כְּדֵי לְשַׁכֵּף וּלְשַׁקֵּט רִגְזָה וְכַעֲסָה, כְּדֵי שִׁישְׁתַּבְּרוּ הַשְּׁעָרוֹת מִכָּל שׂוֹלִיחֵן וְלֹא יִתְגַּבְּרוּ וְלֹא יִתְחַזְּקוּ, כְּעֵין דְּגָמָא זֹאת הַכֹּהֵן שִׁמְנִיף אֶת הַלּוּיִם תְּנוּפָה כְּדֵי שִׁישְׁקֵט הַצַּד שֶׁל הַגְּבוּרָה שְׁלֵהֵן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְעוֹרֵר הַדִּין בְּעוֹלָם.

בָּא רַבִּי יְהוּדָה וְנִשְׁקָ אֶת יָדָיו. וְכִשְׁתִּיעוֹרְרוּ הַדִּינִין בְּעוֹלָם, כָּל הַדִּינִים הַנִּמְצָאִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם, אֲבָרְהָם אֲבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם הוּא דוֹחָה אוֹתָם לַחוּץ וְאֵינָם עוֹמְדִים לְפָנָיו, זֶהוּ שְׁכֵתוֹב וְאֵל זַעַם בְּכָל יוֹם: ע"כ מההשמטות.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, בְּפָרְשָׁה זוֹ הָרִי נֹאמַר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַמְּנוּרָה וְתִקּוּנָהּ וְכָל מָה שָׁבָה, מִדּוּעַ כֵּן בְּפַעַם אַחֲרֵת? אֲלֵא כִּינֵן שֶׁהַנְּשִׂאִים הַקְּרִיבּוֹ (לְמַעַלָּה) קָרְבַּן הַמְּזִבַּח וְכָל תְּקוּן שְׂרָאוֹי לוֹ, בָּא הַכֹּתוֹב וְדַבֵּר שׁוֹב עַל מַעֲשֵׂה הַמְּנוּרָה שֶׁהוּא תְּקוּן עַל יָדוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, שֶׁהָרִי לְמַעַלָּה מְנוּרָה, וְכָל הַנְּרוֹת (הַתְּקוּנִים) שָׁלָה, עַל יְדֵי אַהֲרֹן הַכֹּל מֵאִירִים.

בֵּא רֵא, הַמְּזִבַּח, שְׁנַיִם עֶשֶׂר נְשִׂאִים הָיוּ לְחַנּוּכוֹ וְלְהַתְקִינוֹ. וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ, שְׁנַיִם עֶשֶׂר הֵם הַשְּׂבָטִים לְאַרְבַּעַת צְדָדִים, אַרְבַּעַת דְּגָלִים, וְכָלֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר, וְהַכֹּל כְּדָגְמָה עֲלִיוֹנָה. הַמְּנוּרָה נִמְנִית בְּשִׁבְעָה נְרוֹת לְהַדְּלִק עַל יְדֵי הַכֹּהֵן, וְהַכֹּל כְּדָגְמָה עֲלִיוֹנָה. וְהַמְּנוּרָה עַל אוֹת עוֹמֵדֵת וּבְנֵס נַעֲשֶׂתָהּ, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ בְּמַעֲשֵׂה הַמְּנוּרָה.

וּמְזִבַּח פְּנִימִי וּמְנוּרָה עוֹמְדִים כְּאֶחָד לְשִׁמְחַת הַכֹּל, שְׁכֵתוֹב (משלי כז) שִׁמְן וּקְטֹרֶת יִשְׂמַח לָב. וּבְאֲרָנוֹ שְׁשֵׁנֵי מְזִבְחוֹת הָיוּ: אֶחָד פְּנִימִי שֶׁל הַכֹּל, וְזֶה עוֹמֵד לְחֻדּוֹהָ, וְאֶחָד בַּחוּץ לְהַקְּרִיב קְרָבָנוֹת. וּמֵהַפְּנִימִי הַזֶּה יוֹצֵא לְזֶה שְׁבַחוּץ. וּמִי שְׂרֹאָה וְיִסְתַּכַּל, יִדַּע חֻכְמָה עֲלִיוֹנָה, סוּד הַדְּבָר אֲדָנִי יְהוָה, וְעַל כֵּן לֹא נִקְרְבָה הַקְּטֹרֶת אֲלֵא בְּשִׁעָה שִׁשְׁמֵן נִמְצָא.

מִצְאָנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, שֶׁהַקְּטֹרֶת הִיא לְחֻדּוֹהָ וְלִסְלַק הַמְּנוֹת. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהַדִּין נִמְצָא מִזֶּה שְׁבַחוּץ, וְשִׁמְחָה וְחֻדּוֹהָ וְקִשְׁר שִׁמְאִיר מֵאוֹתוֹ פְּנִימִי שֶׁכָּל שִׁמְחָה בּוֹ קִיַּמְתָּ. וְכִשְׁזֶה מִתְעוֹרֵר, כָּל הַדִּין מִסְתַּלַּק מִזֶּה וְלֹא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת דִּין, וּמִשּׁוּם זֶה קְטֹרֶת עוֹמֵדֵת לְבַטֵּל הַמְּנוֹת, וְעַל זֶה קְטֹרֶת הִיא קִשְׁר הַכֹּל, וְזוֹ נִקְרְבַת בְּפָנִימִי. אֲשֶׁרִיָּהֵם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם כְּתוּב (ישעיה מט) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אֶתָּה יִשְׂרָאֵל וְגו'.

קַח אֶת הַלּוּיִם וְגו'. הָרִי פִּרְשׁוּהָ שֶׁצָּרִיף לְטַהֲרֵם (לְהַנְהִיגֵם) וְלְהַמְשִׁיכֵם לְהַתְקִשְׁר בְּמִקּוֹמָם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם זְרוּעַ שִׂמְאֵל וְצַד הַדִּין. וְכָל מִי שָׁבָא מִצַּד הַדִּין, צָרִיף שֶׁלֹּא יִרְבֶּה שַׁעַר, מִשּׁוּם שֶׁמְרַבֶּה דִּין בְּעוֹלָם. וְעַל כֵּן אִשָּׁה כְּמוֹ זֶה, שֶׁלֹּא תִתְרָאֶה שְׁעָרָה הַחֻצָּה, וְצָרִיכָה לְכַסּוֹת רֵאשָׁה וּלְכַסּוֹת שְׁעָרָה, וּבְאֲרָנוֹ וְהָרִי נִתְבָּאֵר. וְאִזּוֹ מִתְבָּרְכִים כָּל אֱלוֹי שְׂבָאִים מִצַּד הַדִּין. וְעַל כֵּן כְּתוּב בְּלוּיִם, וְכֵה תַעֲשֶׂה

בא ראה, עולם עליון ועולם תחתון במשקל אחד נשקלו. ישראל למטה - מלאכים עליונים למעלה. במלאכים העליונים כתוב, (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות. (זה במקום עליון) בשעה שיורדים למטה (אף על גב שיורדים), מתלבשים בלבוש העולם הזה. ואם לא יתלבשו בלבוש כמו של העולם הזה, לא יוכלו לעמד בעולם הזה, והעולם לא יסבל אותם. ואם במלאכים כן, התורה שבראה אותם ובראה את כל העולמות ועומדים בגללה על אחת כמה וכמה, כיון שיורדה לעולם הזה, אם לא תתלבש בלבושי העולם הזה, לא יוכל העולם לסבל.

סדר הלימוד ליום כה אייר [יום 232 בשנה]

ועל זה ספור זה של התורה, לבוש התורה הוא. מי שחושב שאותו לבוש היא התורה ממש ולא דבר אחר - תפח רוחו, ולא יהיה לו חלק לעולם הבא. בגלל זה אמר דוד, (שם קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. מה שתחת לבוש התורה.

בא ראה, יש לבוש שנראה לכל, ואותם הטפשים כשרואים לבוש על בן אדם שנראה יפה, לא מסתכלים יותר. חושבים שאותו לבוש הוא הגוף, וחושבים שהגוף היא הנשמה.

כמו זה התורה יש לה גוף, והם מצוות התורה שנקראים גופי תורה. גוף זה מתלבש בלבושים, שהם ספורי העולם הזה. טפשי העולם לא מסתכלים, רק באותו לבוש, שהוא ספור התורה, ולא יודעים יותר, ולא מסתכלים במה שתחת אותו לבוש. אותם שיודעים יותר לא מסתכלים בלבוש, אלא בגוף שהוא תחת אותו לבוש. החכמים עבדי המלך העליון, שהם עמדו בהר סיני, לא מסתכלים אלא רק בנשמה, שהיא עקר הכל, תורה ממש. (ולעולם) ולעתיד לבא עתידים להסתכל בנשמה של נשמת התורה.

בא ראה, כך גם למעלה יש לבוש, וגוף, ונשמה, ונשמה לנשמה. השמים וחילותיהם אלה אותם לבושים, וכנסת ישראל זה הגוף שמקבל את הנשמה שהיא תפארת ישראל, ועל כך היא גוף לנשמה. נשמה שאמרנו זו תפארת ישראל, שהיא

זאת אשר ללוי וגו'. בא ראה, לוי בן עשרים וחמש שנים יעבד, בן חמשים שנים עולה למקומו ומתעטר, ועשרים וחמש שנים עולה למקומו ומתעטר, (בא ראה, לוי בן עשרים וחמש שנים עולה למקומו ומתעטר, ועשרים וחמש שנים יעבד, עד שעולה לדרגת חמשים), כשעולה לדרגה זו של חמשים שנים והלאה, יורד מתקף האש שבו. וכיון שהאש והחממות מתקררת, הרי הוא פוגם לאותו מקום שנקשר בו.

ועוד, שקול זמרה לא כל כך נקשר בו, וקול צריך שלא יפגם, אלא צריך להתחזק, שהרי במקום הדין הקשה עומד, ולא בחלשה. ומשום זה צריך שלא יפגם אותו מקום שהוא קשור בו, שהוא דין הקשה, ולא החלש, ועל זה לא צריך להראות חלשה כלל בכל הצדדים. אשרי האיש שמשתדל בתורה וינדע דרכי הקדוש ברוך הוא ולא סוטה לימין ולשמאל, שכתוב (הושע יד) כי ישרים דרכי ה'.

וידבר ה' אל משה במדבר סיני וגו'. אמר רבי אבא, מה הטעם הזהירם כאן על פסח, והרי נתבאר להם במצרים? אלא בשנה השנית זה היה, שחשבו ישראל שפסח זה הוא רק במצרים, וכיון שעשו אותו פעם אחת במצרים, חשבו שלא צריך יותר. בא הקדוש ברוך הוא והזהירם עליו, שלא יחשבו שעבר זמננו במצרים ולא יצטרך. בגלל זה במדבר סיני בשנה השנית, להתקין להם לדורי דורות.

ואף על גב שהזהירם במצרים, עכשו צוה להם פעם אחרת באותו מקום שבו נתנו כל מצוות התורה. ועל כך בשנה השנית. מה זה בשנה השנית בחדש הראשון? אלא סוד עליון הוא שנה אחת וחדש אחד. מה בין זה לזה? חדש זה הלכנה. שנה זה השמש, שמאיר ללכנה. ואז היה בזמן שכל המצוות נמסרו בו.

רבי שמעון אמר, אוי לאותו איש שאמר שתורה זו באה להראות ספורים בעלמא ודברי הדיוטות. שאם כך, אפלו בזמן זה אנו יכולים לעשות תורה בדברי הדיוטות, ובשבח יותר מכלם. אם להראות דבר העולם, אפלו אותם סופרים בעולם יש ביניהם דברים יותר עליונים. אם כך, נלך אחריהם ונעשה מהם תורה כמו זה. אלא כל דברי התורה דברים עליונים הם וסודות עליונים.

שָׂאם תאמר שְׁבִדְרָגָה עֲלִיוֹנָה יוֹתֵר עוֹמֵד בְּחֵדֶשׁ הַשְּׁנִי - לֹא כִּי! שְׁהָרִי יִשְׂרָאֵל זָרַע קִדְשׁ שְׁעָשׂוּ פֶסַח בְּזַמְנוֹ, לְקַחוּ אֶת הַלְּבָנָה וְאֶת הַשְּׂמֶשׁ כְּאֶחָד, וּמִי שְׁלוֹקֵחַ יִסּוּד בְּתַחֲלָה - לֹקֵחַ הַבְּנִינִן. מַה הַיִּסּוּד? אֵל תֹּאמֶר יִסּוּד עֲלִיוֹן שֶׁל צְדִיק הָעוֹלָם, אֲלֵא יִסּוּד שֶׁל אֶבֶן טוֹבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קיח) אֶבֶן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים הִיִּתָּה לְרֹאשׁ פִּנָּה. וְזוֹהִי הָאֶבֶן שְׁשׂוּרָה עָלֶיהָ מִי שְׁשׂוּרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי הַכֹּל אָפְלוּ בְּחֵדֶשׁ הַשְּׁנִי, אֲבָל אֵינּוּ כְּמִי שֶׁנּוֹטֵל בְּזַמְנוֹ. מַה הַטַּעַם? זֶה שֶׁנּוֹטֵל פֶּסַח בְּזַמְנוֹ, נוֹטֵל מִמָּטָה לְמַעְלָה וְלֹא יוֹרֵד, מִשּׁוֹם שֶׁמַּעֲלִים בְּקִדְשׁ וְלֹא מוֹרִידִים. וְזֶה שֶׁנּוֹטֵל אַחַר זַמְנוֹ, יוֹרֵד מִמַּעְלָה לְמַטָּה. בְּגִלְלֵי זֶה שְׁוִים בְּכֹל, וְלֹא שְׁוִים. שְׁזֵה עוֹלָה וְלֹא יוֹרֵד, וְזֵה יוֹרֵד וְלֹא עוֹלָה. בְּגִלְלֵי כֵּן מִי שֶׁמְקַרֵּב פֶּסַח בְּזַמְנוֹ, יֵשׁ לוֹ שְׂבִיחַ יוֹתֵר. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂזַכָּאִים בְּכֹל, שְׂזַכָּאִים בְּתוֹרָה, וְכֹל מִי שְׂזוֹכָה בְּתוֹרָה, זוֹכָה לוֹ בְּשֵׁם הַקִּדּוּשׁ. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

רְעִיָא מְהִימְנָא

מִצְוָה לַעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנִי עַל אֵלוּ שֶׁלֹּא יִכְלוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ בְּטִמְאָה אַחֲרָת. אִם סוּד הַפֶּסַח סוּד הָאֱמוּנָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל נִכְנָסִים בָּהּ, שׁוֹלֵט בְּנִינְסָן, וְאֵז הוּא זְמַן לְשִׁמְחָה, אֵיךְ יִכְלוּ אֵלֶּה שֶׁלֹּא יִכְלוּ אוֹ שֶׁנִּטְמְאוּ לַעֲשׂוֹת בְּחֵדֶשׁ הַשְּׁנִי, שְׁהָרִי עֹבֵר הַזְּמַן?

אֲלֵא כִּינּוֹן שֶׁכִּנְסַת יִשְׂרָאֵל מִתְעַטְרֵת בְּעֵטְרוֹתֶיהָ בְּנִינְסָן, לֹא מִעֲבִירָה כְּתָרִיהָ וְעֵטְרוֹתֶיהָ מִמֶּנָּה שְׁלֹשִׁים יוֹם. וְכֹל אוֹתָם שְׁלֹשִׁים יוֹם מִיּוֹם שֶׁיִּצְאֻ יִשְׂרָאֵל מִפֶּסַח, יוֹשְׁבַת הַמְּלָכָה בְּעֵטְרוֹתֶיהָ, וְכֹל חִילוֹתֶיהָ בְּחֵדוּהָ. מִי שְׁרוּצָה לְרֹאוֹת אֶת הַמְּלָכָה יוֹכֵל לְרֹאוֹת. הַכְּרוּז מְכַרְיֵז: כֹּל מִי שֶׁלֹּא יִכּוֹל לְרֹאוֹת אֶת הַמְּלָכָה, יָבֵא וְיִרְאֶה עַד שֶׁלֹּא יִנְעֲלוּ הַשְּׁעָרִים. אֵימְתִי הַכְּרוּז מְכַרְיֵז? בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֵדֶשׁ הַשְּׁנִי, שְׁהָרִי מִשָּׁם וְעַד שְׁבַעָה יָמִים הַשְּׁעָרִים פְּתוּחִים. מִכָּאן וְהִלָּאָה יִנְעֲלוּ הַשְּׁעָרִים. וְעַל זֶה פֶּסַח שְׁנִי.

מִצְוָה זוֹ - שְׁחִיטַת הַפֶּסַח בְּזַמְנוֹ. וְאַחֲרָיו פֶּסַח רֵאשׁוֹן וּפֶסַח שְׁנִי לְאֹכֵל אוֹתָם כְּמִשְׁפָּטָן. וְטִמְאִים לְהִיּוֹת נִדְחִים לְפֶסַח שְׁנִי, שְׁהִיא מִצְוָה שְׁלִישִׁית. תְּנָאִים וְאַמוֹרָאִים, יֵשׁ בְּנֵי אָדָם כְּמוֹ חֲלִין שֶׁל טְהָרָה מִצַּד מִיכָאֵל, וְכְמוֹ חֲלִין שֶׁל הַקִּדְשׁ, כְּגוֹן

תוֹרָה מִמֶּשׁ. וְנִשְׁמָה לְנִשְׁמָה זֶהוּ הַעֲתִיק הַקִּדּוּשׁ, וְהַכֹּל אַחוּזֵי זֶה בְּזֵה.

אֵי לְאוֹתָם רְשָׁעִים שְׁאוּמְרִים שֶׁהַתוֹרָה הִיא רַק סִפּוּר בְּעֵלְמָא, וְהֵם מְסַתְּפְלִים בְּלִבּוּשׁ זֶה וְלֹא יוֹתֵר. אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שֶׁמְסַתְּפְלִים בְּתוֹרָה כְּרֹאוֹי. יֵין אֵינּוּ יוֹשֵׁב, רַק בְּקִנְיָן. כֵּן הַתוֹרָה אֵינָה יוֹשְׁבַת אֲלֵא בְּלִבּוּשׁ זֶה, וְעַל כֵּן לֹא צָרִיךְ לְהַסְתַּפֵּל אֲלֵא בְּמָה שִׁישׁ תַּחַת הַלִּבּוּשׁ. וְעַל כֵּן כָּל הַדְּבָרִים הִלְלוּ וְכָל הַסִּפּוּרִים הִלְלוּ הֵם לְבוֹשִׁים.

וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ. מַה זֶה וַיַּעֲשׂוּ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָרִי נִתְבָּאָר, כֹּל מִי שְׁמַרְאָה מַעֲשֵׂה לְמַטָּה כְּרֹאוֹי, כְּאֵלוּ עָשָׂאוּ לְמַעְלָה, שְׁהָרִי בְּגִלְלוֹ הַתְּעוֹרֵר דְּבַר זֶה, כְּכִיכּוֹל, כְּאֵלוּ הוּא עָשָׂאוּ, וְהָרִי נִתְבָּאָר.

אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא וְגו'. אִישׁ אִישׁ - שְׁתֵּי פְעָמִים, לְמָה? אֲלֵא אִישׁ שֶׁהוּא אִישׁ וְרֹאוֹי לְקַבֵּל נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה, וְהוּא פָּגַם עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא שׁוּרָה עָלָיו שְׁכִינָה (תַּחֲלָה) (נִשְׁמָה) עֲלִיוֹנָה. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא גָרַם וְהוּא טָמֵא אֶת עֲצָמוֹ. וְעַל זֶה אִישׁ אִישׁ. אִישׁ שְׁרֹאוֹי לְהִיּוֹת אִישׁ, וְהוּא מְטָמֵא אֶת עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא תִשְׁרָה עָלָיו קִדְשָׁה שֶׁל מַעְלָה.

אוּ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה - זֶהוּ אֶחָד מִעֲשָׂרָה שֶׁהֵם נִקּוּדִים בְּתוֹרָה, וְכֹלָם בָּאִים לְהִרְאוֹת דְּבַר. מַה זֶה בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה? מִשּׁוֹם שֶׁאָדָם שֶׁהוּא מְטָמֵא אֶת עֲצָמוֹ, מְטָמֵאִים אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה. כִּינּוֹן שֶׁמְטָמֵאִים אוֹתוֹ מִלְּמַעְלָה, הִרְיֵהוּ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה. מֵאוֹתוֹ מְקוּם וְדֶרֶךְ שְׁזַרַע יִשְׂרָאֵל אַחוּזִים בּוֹ, הָרִי בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה אַחוּזֵי, שֶׁהַתְּרַחֵק (מִלְּהַתְּקַרֵּב) לְקִרְבֵּי אֲלֵיכֶם וְלִהְיוֹתְכֶם בְּכֶם כְּמוֹ שֶׁאַתֶּם מִתְקַשְּׂרִים.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְהָרִי כְּתוּב כִּי יִהְיֶה טָמֵא לְנַפְשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחוֹקָה, שְׁנִרְאָה שְׁנֵי דְבָרִים מִמִּשְׁמַע שְׁכַתוּב אוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּאֵן עַד שֶׁלֹּא מְטָמֵאִים אוֹתוֹ, כָּאֵן אַחַר שֶׁטְמְאוּ אוֹתוֹ. וּמִשְׁמַע אָפְלוּ זֶה אוֹ זֶה לֹא תִשְׁרָה עָלָיו קִדְשָׁה שֶׁל מַעְלָה, וְלֹא יַעֲשׂוּ פֶסַח בְּזַמְן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂים אוֹתוֹ.

וְאִם תֹּאמֶר, הָרִי בְּחֵדֶשׁ הַשְּׁנִי עוֹשֵׂה אִם לֹא תִקַּן עֲצָמוֹ - לֹא! אֲלֵא כִּינּוֹן שֶׁנִּטְהַר וְתִקַּן עֲצָמוֹ, הָרִי הַחֵדֶשׁ הַשְּׁנִי לַעֲשׂוֹת פֶּסַח. מִכָּאן, כֹּל אִישׁ שֶׁמְטָהֵר עֲצָמוֹ, מְטָהֵר אוֹתוֹ.

ציון. משום שתמרים, בו תם, דרגת יעקב, שנאמר בו (בראשית כה) ויעקב איש תם. עברות מרות, ועל כך תמרים - שם ת"ם, ושם מ"ר.

כאן רמוז, וימתקו המים. זהו שכתוב (שמות טו) ויזרהו ה' עץ, וימתקו המים. מכאן, מי שמשתדל בתורה שהיא עץ, עוונותיו, שנאמר בהן (שם א) וימררו את חייהם בעבדה קשה, הקדוש ברוך הוא מוחל לו, ויחזרו מתוקים.

שיבאו ימים שיתקיים בהם פציאת מצרים, שנאמר בה (שם) וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא. ובגלות האחרונה אין מיתה, אלא עני, שעני חשוב כמת, לקיים בהם (צפניה ג) והשארתי בקרבך [כך] עם עני ודל וחסו בשם ה'. להתקיים בהם (שמואל ב כב) ואת עם עני תושיע. ועשירים אלו שישארו בהם, יתקיים בהם (שמות ה) נרפים אתם נרפים. נרפים הם בתורה, נרפים הם לעשות טובות עם בעלי תורה ואנשי חיל המסובכים מעיר לעיר ולא יחוננו.

ונרפים הם בכבוד המס. שאם תאמר, כבדים הם בכבוד המס ולא עושים טובות - בגלל זה (שם) תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה, שכבוד המס עליהם, ואל ישעו בדברי שקר, שהם משקרים ואומרים שכבוד המס עליהם, ומשום זה לא יעשו טובות. הם משקרים בדבריהם, ואומרים שמהכבוד שתכבד עליהם, תבן אין נתן, ממון השקר שבו טועים (מדברים) לקדוש ברוך הוא. ומשום שלא מדברים בו ולא חסו בשם ה', אין נתן לעבדיך.

ואלה שיש להם נסתר וגנוז הממון מבפנים, שהוא תכונתו, כמו תוף האוצר ותבה, מתקיים בהם ותכן לבנים תתנו. וזה כספים לבנים שיהיו באותו דור.

באותו זמן, (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט, והם בעלי משנה. גם כאן ויבאו מרתה, חוזרת להם תורה שבעל פה מרה בדחקים רבים, בעניות, שיתקיים בהם (שם א) וימררו את חייהם בעבדה קשה - זו קשיא. בחמר - זה קל וחמר. ובלבנים - זה לבון הלכה. ובכל עבדה בשדה - זו בריתא. את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך - זה תיקו.

ורועה הנאמן, שם התקיים בך, שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. וכעץ הדעת הזה טוב

בשר קדש, והם מצד גבריא. כהן ולוי. ויש בני אדם שהם כמו ימים טובים, והם קדש קדשים.

שכינה היא פסח ראשון מימין, ופסח שני משמאל. פסח ראשון מימין, ששם חכמ"ה. פסח שני משמאל, ששם בינה. ומשום שבגבורה עוברים כל האשים הנכריים, שהם כקש ותבן לגבי אש של גבורה, הטמאים נדחים לפסח שני.

וכל טמאה נדה, ומצרע, וזב וזבה ויולדת, באש הגבורה הוא שורף. שהנשמה היא כלי של הקדוש ברוך הוא, והוא לא שורה בה עד שמתלבנת באש הגבורה, שכתוב (ירמיה כג) הלא כה דברי כאש נאם ה'. ובאש זו, אם ברזל הוא - מתפוצץ, ואם אבן הוא - נמוח.

ובימין, ששם תורה שבכתב, שהיא מים - (ויקרא יב) וטהרה ממקור דמיה, ונטהר בה מצרע, וטמא מת, וזב, וטמא בכל מיני שרץ. זהו שכתוב (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגו'.

בעמוד האמצעי כלי מתיחדת בבעלה, שהיא אשה, אחר שמתקדשת בשמאל ונטהרת במי מקוה בימין, ואומרים על כלי פסח: כלים שנשתמשו בהם בצונן, מטבילים בצונן והם טהורים. אותן נשמות שהן מצד הרחמים, והן רחמנים, בעלי חן וחסד, לא צריכים להטהר במים פושרים כבינוניים. כל שכן בחמי חמים, שבהם נטהרים רשעים גמורים שמחממים עצמם באש יצר הרע, ועליהם נאמר (במדבר לא) כל דבר אשר יבא באש, בגלל שזהמתם רבה. אבל צדיקים גמורים בצונן, שעליהם נאמר, כל המשים רוח בין הדבקים מצננין לו גיהנם.

ואם נשמות חמריות, שהם ככלי חרס - שכירתן זוהי טהרתן, כמו שנאמר נשברו, נטהרו. וסוד הדבר - (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה וגו'. אבל אותם שמשתדלים בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, שהם אש ומים, ואותם שמשתדלים בסודות התורה, שהיא אור, שכתוב בה (משלי ו) ותורה אור, הם נטהרים בה.

ועוד בפרק הרואה: הרואה תמרים בחלום, תמו עוונותיו. זהו שכתוב (איכה ד) תם עונך בת

ומשום שראה אותך נביא מתקשר בשלש דרגות האמצע, פתח עליך פסוק זה, (ישעיה נב) הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד. ומשום שאתה תהיה אחוז בשני משיחים, אמר דוד על שלשה ימינים של משיח בן דוד, ימין ה' שלש פעמים. כנגד שלשה שמאלים שאחוז בהם משיח בן אפרים, אמר מצד אחד שמאל, גבורה, לא אמות. כי אחיה - מצד שמאל של הו"ד שלך, שנאמר בו ונתן ההוד למשה, נתן בך מצד בינה.

משום שבו היית חרב ויבש בכל, בגלל משיח בן אפרים, בתורתך, בנביאותך עליו, בגופך שסבלת כמה מיני יסורים כדי שהוא לא ימות, ובקשת עליו רחמים, נאמר בו כי אחיה, מצד הבינה. ומשום זה לא אמות - מצד הגבורה. כי אחיה - מצד הבינה, עץ החיים, שהתגברה עליו קריאת שמע של שחרית, וקושר אותו בקשר של תפלין בימין אברהם, שהוא שחרית.

ואספר מעשי יה - מצד ההוד. יסר יסרני יה - חכמה ובינה, מימין ומשמאל, בשלשה ימנים ובשלשה שמאלים. ולמות לא נתנני - העמוד האמצעי בג' שכולל כתר וצדיק, והוא בן י"ה. ומיד יקום ו' לה' בי"ה, בימין ושמאל, ברחמים ותחנונים, בכמה פיוסים לה ולבינה. זהו שכתוב (עמוס ט) ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת. ומשום זה אמר הנביא (ירמיה לא) בבכי יבאו ובתחנונים אוכלים.

קם רועה הנאמן ונשק לו וברך אותו, ואמר, ודאי שליח רבונך אתה אלינו. פתחו תנאים ואמוראים ואמרו, רועה הנאמן, אתה היית יודע כל זה, ועל ידך התגלתה, אבל בעונה שלך, שנאמר בך (במדבר יב) והאיש משה ענו מאד, במקומות אלו שאתה מתבייש להחזיק טובה אליך, מנה הקדוש ברוך הוא אותנו ולמנורה הקדושה להיות בידך ובפיך במקומות אלו. (עד כאן רעיא מהימנא).

וביום הקים את המשכן. רבי חייא פתח, (תהלים קיב) פזר נתן לאביונים צדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד. פזר לאביונים, מה זה פזר? כמו שנאמר (משלי יא) יש מפזר ונוסף עוד. יכול פזור בעלמא? בא להשמיענו פזר נתן לאביונים. פיון

ורע, שהוא אסור והתר, ובאותם סודות שהתגלו על ידך, וימתקו המים. כמו מלח שממתיק את הבשר, כך יתמתקו בסודות שמתגלים על ידך כל אותן קשיות ומחלוקות של מים מרירים של תורה שבעל פה, יחזרו מתוקים מי התורה. ויסוריה, בסודות אלו שהתגלו על ידך, יהיו לה מתוקים, ויחזרו לה כל הדחקים שלך כחלומות שעברו. וחל"ם בהפוך אותיות - מל"ח, שממתיק את הבשר. גם יסורים ממתיקים, כמו שפרשוה.

ולרשעים חוזרים היסורים מלח סדומית, שמעור את העינים, לקים בהם (איוב יא) ועיני רשעים תכלינה. והם ערב רב רשעים, שיתקים בהם באותו זמן, (דניאל יב) יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים והרשיעו רשעים. יתלבנו - אלה בעלי משנה. ויצרפו - הם זרע קדש של שאר העם. זהו שכתוב (זכריה יג) וצרפתים כצרף את הכסף. והרשיעו רשעים - אלה ערב רב.

והמשבלים יבינו (דניאל ט) - אלו בעלי קבלה, שנאמר בהם (שם) והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע. אלו אותם שמשתדלים בזהר זה שנקרא ספר הזהר, שהוא כמו תבת נח שמתכנסים בה שנים מעיר ושבע ממלכות, ולפעמים אחד מעיר ושנים ממשפחה, שבהם יתקים (שמות א) כל הבן הילוד היארה תשליכהו. וזה אורה של ספר זה, והכל על הספה שלך.

ומי גרם זה? עורב, שאתה תהיה באותו זמן כיונה, ששליח אחר שנקרא בשמך, כעורב שנשלח בתחלה ולא חזר בשליחות, שהשתדל בשקצים, שנאמר בהם עמי הארץ שקץ, בגלל ממונם, ולא השתדל בשליחותו להחזיר צדיקים בתשובה, כאלו לא עשה שליחות רבונך.

ובך יתקים סוד היונה שנכנס בעמקי תהום רבה, כך תכנס אתה בעמקי תהומי התורה. זהו שכתוב (יונה ב) ותשליכני מצולה בלבב ימים. ויהיו חכמה חסד נצח לימין, שבגללם אמר דוד (תהלים קיח) ימין ה' רוממה ימין ה' עשה חיל. ושלש משמאל יתקשרו כאחד, שהם בינה גבורה הוד, ושלש דרגות שבאמצע - כתר תפארת יסוד - שאחוזות בימין ושמאל.

דגל ראשון, מרכבה מזינת, ארי"ה, מיכאל, רשום בפרישת הדגל הפרוש לימין. מזרח ראשית השמש הולך במשאו באור. שני ממנים תחת ידיו, יופיא"ל צדקיא"ל. אחד ללמד (לתורה), ואחד ללכת בשוק שהולך.

בשאלה לוקחים, לוקחים כמה מרכבות מזינות מצד ימין, והכל אחד. לצד שמאל השמש הולך (לוקח כאחד לצד השמאל, השמש הולך) ומאיר ומעטר אותם. אלף ורכבות ממנים תחתיו, וכלם ביראה ובאימה, בזיע וברתת.

אריה מושיט יד ימינו, כונס לכל חילותיו אליו. שלש מאות ושבעים אלף אריות סביב אותו ארי"ה, והוא ביניהם באמצע.

בשנועה האריה הזה, הרקיעים מזדעזעים, וכל החילות והמרכבות מזדעזעים מיראתו. מאותו קול מתלהט נהר די נור, ויורד באלף וחמש מאות דרגות הגיהנם של מטה. אז מזדעזעים כל רשעי הגיהנם, והאש לוהטת, ועל זה כתוב (עמוס ג) אריה שאג מי לא יירא.

נועה פעם שניה - שלש מאות ושבעים אלף אריות, כלם גועים. מושיט יד שמאלו - כל בעלי הדין למטה פוחדים ונכפים תחת אותה יד, ואותה יד פושטת עליהם, וכלם תחתיה, כמו שנאמר (בראשית מט) ידך בערף איביך.

ארבע כנפים לכל אחד ואחד מאש לבנה. כלם לוהטים. כל פנים של כפתור ופרח בלבן של אותה אש שקועים.

ארבע פנים לכל אחד ואחד לארבעה צדדים, כלם מאירים בלבן השמש. אחד לצד מזרח מאיר בשמחה, ואחד לצד מערב, (זה כונס) שהכניס מאורו. ואחד לצד צפון, חשוף בלי אור, כצל השמש לגבי השמש. הצל חשוף, השמש מאיר. משום שהשמש והצל - ימין ושמאל, והולכים כאחד. חשוכים (חשבוך) שהולכים עמו, כל אלו שלוקחים כלי זין.

ובכלם מימין ומשמאל בשלשה ראשים. ראש אחד שלו, שבעים וארבעה אלף ושש מאות. אלה אותם ראש אחד. יוצאים כח בימין שהוא הרים עליהם, פרט לכל אותם ממנים שלמטה, תחת

שנתן לעניים, פזור זה נאה. מה זה ונוסף עוד? בכל. ונוסף עוד - בעשר. ונוסף עוד - בחיים.

פסוק זה כך צריך לו להיות: יש מפזר ויוסף עוד. מה זה ונוסף? אלא אותו מקום ששורה בו מיתה, הוא גורם לו שיתוסף מחיים שלמעלה להוסיף לו. אמר רבי יהודה אמר רבי חייא, הפסוק מעיד שכל מי שנותן לעניים, מעורר עץ החיים להוסיף לאותו עץ המות, ואז נמצא חיים ושמחה למעלה. והאדם שגורם את זה, בשעה שצריך לו, אותו עץ החיים עומד עליו, ואותו עץ המות מגן עליו, ומשום כך ונוסף עוד (כמו שנאמר).

צדקתו עמדת לעד (תהלים קיא). מה זה עמדת לעד? עומדת על האדם לזמן לו קיום וחיים. כמו שהוא נתן לו חיים ועורר לגבי החיים, כך גם נותנים לו, ואלו שני אילנות (נותנים לו) עומדים עליו להצילו ולהוסיף לו חיים.

קרנו תרום בכבוד. בא ראה, העולם שאמרנו, אותה קרן תרום, ובמה? בכבוד שלמעלה, שאיש זה גרם לחברם כאחד, ולרוקן ברכות למעלה ומטה.

רבי אבא אמר, בכל זמן שהמשכן מוקם במעשי בני אדם, אז אותו יום, יום של שמחת הכל, ושמן משחת קדש מתרוקן באותם גרות, ומאירים כלם. מי שגורם את זה, גורם לו (באותו עולם הבא) שינצל בעולם הזה, ויהיו לו חיים בעולם הבא. זהו שכתוב (משלי יא) וצדקה תציל ממות, וכתוב (שם ד) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום.

עשה לך שתי חצוצרת כסף וגו'. רבי שמעון פתח, (יחזקאל א) ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם ובהנשא החיות מעל הארץ ינשאו האופנים. ובלכת החיות, ברשות שלמעלה היו הולכים. שאם תאמר שזה למעלה למעלה - לא. למטה. אלא כמו זה מלפני הפנים, וזה לאחר הפנים.

רוח מארבע רוחות בארבעה מדורים ובארבעה צדדים, בזיום שנבראו בהדור הפנים המאירות. בגלל זה כעין (נאש"ר) כמראה החיות, שהם ארבע זויות, דגלים פרושים, ארי"ה נש"ר שו"ר אד"ם, שכולל כלם ארבעה מלאכים ששולטים וכוללים הכל.

בְּשַׁעָה שְׁאַחַד מֵהֶם, אוֹתוֹ שֶׁבֵּא מִצַּד אַרְיָה, פּוֹשֵׁט קוֹל כְּדֵי שְׁלֹא יִזְדַּעְזְעוּ כָּל אוֹתָם קוֹלוֹת, אִז מִתְכַּנְּסוֹת כָּל אוֹתָן מִחֲנוֹת. בְּשַׁעָה שְׁאַחַר קוֹרָא, נִשְׁבֵּר הַקּוֹל וְלֹא פּוֹשֵׁט, כָּל אוֹתָן הַמִּחֲנוֹת שֶׁל הַנֶּשֶׁר הַזֶּה, כִּלְּן מִתְכַּנְּסוֹת לְנִסְעַ בְּמִסְעָם. כִּנְגַד אֵלוֹ שְׁתֵּי חֲצוּצוֹת כֶּסֶף, כְּגוֹן זֶה הַכֹּל לְמִטָּה. בֵּא רֵאָה, כְּשֶׁאֵלֶּה נּוֹסְעִים, מַה כָּתוּב? (יחזקאל א) וּבִלְכַת הַחֵיּוֹת יִלְכוּ הָאוֹפָנִים אַצְלָם, אוֹתָם שְׁמֵתִכְנָסִים אֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁהָרֹאשׁ מִסְתַּכֵּל, כִּךְ גַּם כָּלָם.

דְּגַל שְׁלִישִׁי, שׁוֹר, גְּבֵרִיאֵל, צְפוּן. שְׁנֵי מְמַנִּים עִמּוֹ, קַפְצִיא"ל חֲזַקִּיא"ל. הַשׁוֹר הַזֶּה מִצַּד שְׁמֵאל. קַרְנָיו עוֹלוֹת בֵּין שְׁתֵּי עֵינָיו. רוֹגֵז בְּהִסְתַּכְלוֹת, עֵינָיִם לוֹהֲטוֹת כְּאֵשׁ שֶׁל נוֹר דוֹלֵק. נוֹגֵחַ וְרוֹפֵס בְּרַגְלָיו וְלֹא חָס.

בְּשִׁנּוּעָה הַשׁוֹר הַזֶּה, יוֹצְאִים מִנְּקַב תְּהוֹם רַבָּה כְּמָה חֲבוּרוֹת מַכִּים (מַחְבְּלִים), כָּלָם גּוֹעִים וּמְשׁוֹטְטִים לְפָנָיו, וְהַחֲמַת וְהַתִּיק שָׁבוּ שֶׁל כָּל עוֹנוֹת תְּלוּיִים לְפָנָיו, שֶׁהָרִי כָּל עֲבֵרוֹת הָעוֹלָם כְּתוּבִים בְּסִפֵּר וְעוֹלִים.

שְׁבַעָה נִהְרוֹת אֵשׁ שׁוֹפְעִים לְפָנָיו. כְּשֶׁצִּמָּא הוֹלֵךְ לְאוֹתוֹ נִהַר דִּינּוֹר, וְשׁוֹאֵב אוֹתוֹ בְּגִמְיעָה אַחַת. וְאוֹתוֹ נִהַר מִתְמַלֵּא כְּבִתְחִלָּה וְלֹא נִהְיָה אֲכֹזָב. כָּל אוֹתָם חִלּוֹת שׁוֹאֵבִים אֵשׁ אוֹכְלֵת אֵשׁ. וְאֵלְמָלָא שְׁמַצַּד אַרְיָה יוֹצֵא נִהַר אֶחָד שֶׁל מִים שְׁמַכְבִּים אֶת הַגְּחָלִים שְׁלֵהֶם, לֹא יוֹכֵל הָעוֹלָם לְסַבֵּל.

חֲשָׁד הַשְּׁמֵשׁ שֶׁם נִמְצָא, לֹא נִמְצָא אֹר. כְּמָה חִלּוֹת שֶׁל שׁוֹמְרֵי חֵק הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים בְּחֶשֶׁךְ, וְאוֹתוֹ נִהַר שְׁדוּלֵק בְּצַד הַזֶּה, אֵשׁ שְׁחָרָה חֲשׂוֹכָה. וְאִם תֹּאמַר שְׁאִין אֵשׁ לְבָנָה, אֵשׁ שְׁחָרָה, אֵשׁ אֲדָמָה, אֵשׁ שֶׁל שְׁנֵי גּוֹנִים – אֵל תֹּאמַר, שְׁהָרִי וְדָאֵי כִּךְ זֶה! וְעַם כָּל זֶה לְמַעְלָה לְמַעְלָה כִּךְ נִמְצָא, וּמִשָּׁם שׁוֹפֵעַ לְתַחְתּוֹנִים הַלְלוֹ.

שְׁנֵינּוּ, הַתּוֹרָה בְּמָה נִמְצָאת? אֵשׁ לְבָנָה, וְאֵשׁ שְׁחָרָה עַל גְּבֵי לְבָנָה. בְּשְׁנֵי סוּגֵי אֵשׁ נִמְצָאת הַתּוֹרָה. בֵּא רֵאָה, הָאֵשׁ אַחַת הִיא, וּמִתְחַלֶּקֶת לְאַרְבָּעָה. הַמִּים אֶחָד הֵם, וּמִתְחַלֶּקֶת לְאַרְבָּעָה. הָרוּחַ אַחַת הִיא, וּמִתְחַלֶּקֶת לְאַרְבָּעָה.

שְׁלִשָּׁה רֵאשִׁים נִמְצָאִים (מִתְחַבְּרִים) בְּמִרְכְּבוֹת אֵלוֹ. חֲשׁוֹנָם – רֹאשׁ אֶחָד, שְׁשִׁים וּשְׁנַיִם אֶלְף

אֵלֶּה. שְׁלִטוֹנִים אֵלֶּה עַל אֵלֶּה, דְּרָגוֹת תַּחְתּוֹנוֹת עִם עֲלִיוֹנוֹת, שְׁאִין לָהֶם חֲשׁוֹן.

רֵאשׁ שְׁנֵי, שֶׁהוֹלֵךְ בְּרֹאשׁ הָרֵאשׁוֹן, חֲשׁוֹנוֹ חֲמִשִּׁים וְאַרְבָּעָה אֶלְף וְאַרְבַּע מֵאוֹת, פָּרֵט לְכָל הַמְּמַנִּים הַלְלוֹ שֶׁתַּחַת לְאַרְבָּעָה צְדָדִים שְׁאִין לָהֶם חֲשׁוֹן. רֹאשׁ שְׁלִישִׁי, שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם, חֲמִשִּׁים וְשִׁבְעָה אֶלְף וְאַרְבַּע מֵאוֹת. כְּמוֹ שְׁנוּטֵל הַיָּמִין, כִּךְ גַּם נוּטֵל הַשְּׂמֵאל. כִּךְ גַּם מִלְּפָנֵיהֶם, כִּךְ גַּם מֵאַחֲרֵיהֶם.

בִּיּוֹן שְׁנוּסַע רֵאשׁוֹן – וְהוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן. וְכָל הַלּוּיִם אוֹמְרִים שִׁירָה. בְּעֲלֵי הַתְּשַׁבְּחוֹת כָּלָם מִצְדוֹ. וְאִז כְּתוּב, (יחזקאל א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפָנִים.

דְּגַל שְׁנֵי, מִרְכְּבָה מְזִינָת, נִשְׁר, אוֹרִיא"ל, דְּרוּ"ם. וּשְׁנֵי מְמַנִּים עִמּוֹ – שְׁמֵשִׁיא"ל, חֲסִדִיא"ל. נִשְׁר זֶה עוֹלָה, וְכָל בְּעֲלֵי הַכְּנָפִים מִלְּפָנָיו. כְּמָה מִרְכְּבוֹת עוֹלוֹת בְּכָל הַצְּדָדִים, כָּל אַחַת וְאַחַת בְּחֶזֶק הַשְּׁמֵשׁ.

רוּחַ שֶׁל רוּחַ פְּנִימִית יוֹצֵאת, וְאוֹתָהּ הָרוּחַ מְגִיעָה לְנֶשֶׁר הַזֶּה, וְעוֹלִים אֵיבָרָיו וּמְכַסִּים אֶת הַגּוֹף, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (אֵיּוֹב לט) הַמְּבִינְתָךְ יֵאבֵר נֶךְ יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו לְתִימָן. כְּמוֹ דְגַמַּת כְּעִין (דְּבָרִים לב) כְּנֶשֶׁר יַעִיר קִנּוֹ, נִשְׁר נֶךְ זֶה עִם יוֹנָה, עִם נֶךְ, וְכָל בְּעֲלֵי הַכְּנָפִים כָּלָם מְצַפְּצָפִים וּשְׁמַחִים. אֶחָד מִצַּד (עֲמוּד אֶחָד) לְפָנָיו עוֹלָה מִמִּטָּה לְמַעְלָה. כְּמָה צְפָרִים יוֹרְדוֹת וְעוֹלוֹת, מְצַפְּצָפוֹת וּשְׁמַחוֹת, הוֹלְכוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת.

בְּשִׁנּוּסַע, מוֹשִׁיט כְּנָף יָמִין, כּוֹנֵס לְכָל חִילָיו, שֶׁלֵּשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים אֶלְף בְּעֲלֵי כְּנָפִים בְּשְׁנֵי גּוּפִים, נִשְׁר וְאַרְיָ"ה כְּאַחַד. מֵרִים קוֹל, כָּל הָאַחֲרִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים, מְצַפְּצָפִים מִצְדָּם מְכָה דְרָגוֹת.

שְׁלִשָּׁה רֵאשִׁים הֵם כְּאַחַד בְּמִחְנוֹת אֵלוֹ, וְכָלָם בְּחֲשׁוֹן אֶחָד. וְחֲשׁוֹן הָרֵאשִׁים הַלְלוֹ – רֹאשׁ אֶחָד, אַרְבָּעִים וְשִׁשָּׁה אֶלְף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת. רֹאשׁ שְׁנֵי, חֲמִשִּׁים וְתִשְׁעָה אֶלְף וְשִׁלֵּשׁ מֵאוֹת. רֹאשׁ שְׁלִישִׁי, אַרְבָּעִים וְחֲמִשָּׁה אֶלְף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים.

מִשְׁנֵי צְדָדִים אֵלוֹ יוֹצְאִים שְׁנֵי כְרוּזִים שֶׁהוֹלְכִים לְפָנָיו כָּל הַמִּחְנוֹת, כְּשֶׁשְׁנֵי אֵלֶּה מְכַרְזִים: כָּל הַחִלּוֹת וְכָל הַמִּחְנוֹת, חֵיּוֹת קִטְנוֹת עִם גְּדוּלוֹת, כָּלָם מִתְכַּנְּסִים. מִי רֵאָה נְסִיעַת כָּל הָרַקִּיעִים, כָּלָם נּוֹסְעִים בְּמִשָּׁא בְּמִחְנוֹת לְפָנָיו אוֹתוֹ מִשְׁכָּן.

בא ראה חביבות הקדוש ברוך הוא לגבי ישראל, שהרי אף על גב שהם סוטים מדרך הישר, הקדוש ברוך הוא לא רוצה לעזבם, ובכל זמן מחזיר פניו למולם, שאם לא כן, לא יעמדו בעולם.

בא ראה, הארון היה נוסע לפנייהם דרך שלשה ימים, נ' לא היתה נפרדת ממנו, ונוסעת עמו. ומתוך אהבת ישראל מחזיר פניו ומסתובב מלגבי הארון, כמו עפר האילים, כשהוא הולך, מחזיר פניו למקום שמשם יצא. ועל כן בנסע הארון, נו"ן מסובכת פנים למול ישראל, וכתפי הגוף לגבי הארון.

ועל כן, כשהארון היה נוסע, משה אמר קומה ה', לא תעזב אותם, החזר פנים אלינו, ואז נו"ן חוזרת לגביהם כצורה זו, כמי שמחזיר פניו למי שאוהב. וכשהיה מתחיל הארון (וישראל) לשרות, אז החזירה נו"ן פניה מישראל, והחזרה לגבי הארון, ובכל החזר.

אמר רבי שמעון, אלעזר, בודאי כן הוא, אבל כאן לא החזיר פניו מישראל, שאם כן, צריכה נו"ן להתהפך מגון של אחר עליון (שלמעלה), זה מנזר לאחור, וזה בדרך ישר לגבי הארון.

אלא ודאי לא החזיר פניו מהם. ומה עשה בשעה שהארון התחיל להשרות? אמר משה שובה ה', ואז שורה הארון, והשכינה עומדת בצד אחר, והפנים מול ישראל ומול הארון. (ומשום כך) ואז הפל נכלל (לתוכה) לפנון, לארון ולישראל. אלא שישאל גרמו אחר כך, שכתוב ויהי העם כמתאננים.

אמר רבי אלעזר, אני שאמרתי מספרו של רב ייבא סבא, שאמר שבין מצד זה ובין מצד זה חזר. אמר לו, נאה אמר, אבל זה שאמרנו, כך תמצא בספרו של רב המנונא סבא, וכך זה בודאי.

והמן כזרע גד הוא. אמר רבי יוסי, להעמיד זרע וחילות בארץ, כמו שנאמר (בראשית מט) גד גדוד יגודנו. מה זרע גד נטלו חלקם בארץ אחרת, כך המן שרה על ישראל מחוץ לארץ הקדושה.

דבר אחר כזרע גד הוא - כזרע גד לבן, ונקפה כשיורד לאויר, ונטחן (והתגשם) (ונבלע) בגוף, והרי פרשוה החברים. ועינו כעין הבדלח, כמו אותו בדולח שהוא לבן, כגון הימין (לכן העין)

ושבע מאות. ראש שני, ארבעים ואחד אלף וחמש מאות. ראש שלישי, חמשים ושלשה אלף וארבע מאות. פרט לכל אלו הדרגות האחרות שנפרדות בצדיהן, ואין להן חשבון. כלן דרגות על דרגות, פרט לכמה חילות של שומרי חק שהם למטה, חצופים ככלב, נושכים כחמור. אוי למי שנמצא לפנייהם, ודין שלהם בצד רביעי.

דגל רביעי, אד"ם, רפא"ל, מערב. יחד אתו רפואה. בצד שאדם נכלל, דין עליון עליו מתרפא. זה (אחד) אוחד בקרני השור, כשרוצה להכניסם לתהום רבה, וכופת אותם שלא ישרף העולם. לאחר זה שורה קול דממה דקה, דין. (כאן) דבר בחשאי, לא נשמע דבר הברה כלל.

בצד זה שורה מי ששורה, עולה מי שעולה, השמש מתכנס להאיר למקום זה. בגלל זה ותקעתם תרועה בצד דרום. אבל כאן לא זה ולא זה. מדוע תרועה? לכפות צד צפון, ולכן צד צפון לאחור.

בא ראה, שתי חצוצרות, משום שהם מצד שנים שאמרנו, ממזרח ומדרום. הן עתידות לשבר דינים ולכפותם. ועל זה הן מכסף. ומשום זה, וביום שמחתכם ובמועדיכם וגו', ותקעתם בחצוצרות. סתם, בין למעלה בין למטה. אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם ונתן להם חלק עליון על כל שאר העמים, והקדוש ברוך הוא משתבח בתשבחותיהם. זהו שכתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל וגו'.

ויהי בנסע הארון ויאמר משה וגו'. רבי אלעזר אמר, כאן יש להסתכל, נ' שהיא (מנזרת) מחזרת לאחור, כאן בשני מקומות, למה? ואם תאמר נ' כפופה, הרי ידוע נ' כפופה נקבה. נ' פשוטה, כלל של זכר ונקבה. והרי בארנו במקום זה, ויהי בנסע הארון. למה חזר לאחור כך כמו זה?

בא ראה, נ' באשרי יושבי ביתך לא נאמרה, משום שהיא בגלות, והרי פרשוה החברים, שכתוב (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל וגו'. אלא מה כתוב למעלה? וארון ברית ה' נסע לפנייהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה. פינן שהיה נוסע הארון, נו"ן נוסעת עליו (עמו), והרי השכינה יושבת על גבי הארון.

יש רעה אשר ראיתי תחת השמש ורבה היא על האדם. יש רעה – זה הוא חזק רע של הלב, שרוצה לשלט בדברי העולם הזה ולא משגיח בדברי העולם ההוא דבר.

מדוע היא רעה? הפסוק אחר כך מוכיח, שכתוב איש אשר יתן לו האלהים עשר ונכסים וגו'. פסוק זה קשה, כיון שכתוב ואיננו חסר לנפשו מכל אשר יתאנה, למה ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו, שהרי אינו חסר לנפשו כלום? אלא סוד הוא, וכל דברי שלמה המלך מתלבשים הם בדברים אחרים, כדברי התורה שמתלבשים בספורי העולם.

בא ראה, אף על גב שרוצים להסתכל בלבוש, כעת פסוק זה כך אומר, שאדם הולך בעולם הזה ונותן לו הקדוש ברוך הוא עשר כדי שיזכה בו לעולם הבא ותשאר אצלו הקרן. מהי הקרן? אותה שעומדת, שהוא מקום לצרר בו הנשמה. בגלל זה צריך להשאיר אחריו לאותה קרן, וקרן זו יקבלה לאחר שיצא מהעולם הזה.

משום שקרן זו היא עץ החיים של אותו עולם, ולא עומד בעולם הזה אלא אותו פרי שיוצא ממנו, ולכן אוכל האדם פריו, שזוכה בעולם הזה, והקרן קיימת לאותו עולם לזכות בה בחיים עליונים שלמעלה.

ומי שמתמא עצמו ונמשך אחר עצמו ולא מחסר לנפשו ולעצמו כלום, ואותו עץ נשאר ולא שם אותו מולו ביראה ולקבלו למעלה, אז – ולא ישליטנו האלהים לאכל ממנו, ולזכות באותו עשר. ודאי אדם אחר יאכלנו, כמו שנאמר (איוב כז) יכין וצדיק ילבש. בגלל זה צריך האדם לזכות במה שנתן לו הקדוש ברוך הוא לאותו עולם, ואז אוכל ממנו בעולם הזה, ותשאר לו אותה קרן לעולם אחר, להיות צרור בצרור החיים. אומר רבי יוסי, ודאי.

עוד אומר רבי יוסי, כתוב אם ככה את עשה לי הרגני נא וגו'. וכי משה, שהוא ענו מכל בני העולם, משום ששאלו ממנו ישראל לאכל מסר עצמו למיתה? למה? אומר רבי אבא, דבר זה למדנו וסוד עליון הוא. משה לא הרע לפניו ולא שאל מיתה על ששאלו ישראל.

שלמעלה. (פזרע גד, כך לא נקראו בארץ מצרים, אבל לכך מכשפים זרע פזרע גד הוא, פזרע גד לבן, וכחו כאשר יורד מלמעלה למטה).

אמר רבי יצחק, מה שונה (שאמר) משה בדבר זה (חלש) למעלה כנקבה, שכתוב אם כך את עשה לי? את? ! אתה צריך לו להיות! אלא למקום שהמות שורה בו הוא אומר, ואותו מקום של הנקבה הוא. בגלל זה אמר הרגני נא הרוג, וזה עץ המות. והרי בארנו שבעץ החיים לא שורה המות. ועל כך חזר לגבי אילן המות ואמר את, ולא אומר אתה, וכך צריך לו.

מיד – ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש וגו'. אומר לו הקדוש ברוך הוא, אתה רוצה מות בכל זמן – הרי לך, ואצלתי מן הרוח וגו'. בא ראה שכאן ידע משה שהוא ימות ולא יכנס לארץ, שהרי אלדד ומידד היו אומרים דבר זה.

על כך לא צריך לו לאדם בשעה שהרגז שורה בו לקבל עצמו, שהרי כמה עומדים עליו שמקבלים אותו דבר. בזמן אחר שרצה מיתה, לא קבלו ממנו, משום שהכל היה לתועלת ישראל. כעת אינו, אלא מתוך רגז ודחק, ומשום זה קבלו ממנו. ועל כך נשארו לאתר כך אלדד ומידד ואמרו את זה, שמשה יתאסף, ויהושע יכניסם לישראל לארץ.

ומשום זה בא יהושע למשה וקנא על משה, ומשה לא השגיח בכבודו, ועל כך אומר, אני משה כלום. מה זה כלום? מנע מהם אותם דברים, כמו שנאמר (שמות לו) ויכלא העם מהביא. (בראשית ח) ויכלא הגשם מן השמים. מניעות ממש. ומשה לא רצה. צא וראה עונותיו של משה, מה כתוב? המקנא אתה לי וגו'. אשרי חלקו של משה, שהוא עלה על כל הנביאים העליונים (של העולם). אומר רבי יהודה, כל שאר הנביאים לגבי משה כלבנה לגבי השמש.

רבי אבא היה יושב לילה אחד ועוסק בתורה, והיו עמו רבי יוסי ורבי חזקיה. אומר רבי יוסי, כמה אותם בני האדם חזקי לב, שלא משגיחים בדברי אותו עולם כלום. אומר רבי אבא, בשר הלב שאחוז בכל איברי הגוף עושה להם. פתח ואמר, (קהלת ו)

עֲשֶׂה אוֹתוֹת, וְלֹא רָצָה מֹשֶׁה לְהִתְפַּלֵּל יוֹתֵר, מִשּׁוּם שֶׁעַל שְׁלוֹ לֹא רָצָה לְהִטְרִיחַ יוֹתֵר לְמַלְךְ. בְּגִלּוֹל זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה בְּכַבּוּד מֹשֶׁה. וּבְכָל מְקוֹם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בְּכַבּוּד הַצְּדִיקִים יוֹתֵר עַל שְׁלוֹ. וְלַעֲתִיד לְבֹא עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַבְעַע עַלְבוֹן יִשְׂרָאֵל מֵעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת וּלְשִׁמְחָם בְּחִדּוֹת צִיּוֹן, שְׁכָתוֹב (יִרְמִיָּה לֵא) וּבָאוּ וּרְנְנוּ בְּמִרוֹם צִיּוֹן וְגו'. וְאִז (יִשְׁעִיָּה נֹט) וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְגו'. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יְמַלֵּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

פְּרִשְׁתַּת שְׁלַח לָךְ

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר שְׁלַח לָךְ אַנְשִׁים וַיִּתְרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וְגו'. רַבִּי חִיָּיא פִּתַח, (אִיּוֹב לֵח) הַמִּימִיךְ צְוִית בְּקֹר יִדְעָתָה שְׁחַר מְקוֹמוֹ. כְּתוּב שְׁחַר, ה"א הַתְּרַחֲקָה מִשְׁחַר. מָה הַטַּעַם? אֵלֵּא אָמַר רַבִּי חִיָּיא, בְּשַׁעַת שְׁנוּטָה הָעָרִב וְהַשֶּׁמֶשׁ נוֹטָה לְהַכְנִס, אִז נִחְלָשׁ כַּחוֹ, וְאִז שׁוֹלֵט, הַשֶּׁמֶשׁ אֵל וְנִמְצָא דִין בְּעוֹלָם וּמִתְפַּשֵּׁט (לְמַעְלָה). וְאִז צְרִיךְ הָאָדָם לְהִתְפַּלֵּל וּלְכוֹנֵן רְצוֹן (לְהִתְפַּלֵּל שִׁמְצָא רְצוֹן) לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ.

שְׂאֵמַר רַבִּי יִיסָא, כְּשִׁנוּטָה הַשֶּׁמֶשׁ וְנִחְלָשׁ, אִז נִפְתַּח פִּתַּח אֶחָד בְּשֶׁמֶשׁ וּמִתְכַּנֵּס כַּחוֹ, וְהַשֶּׁמֶשׁ אֵל שׁוֹלֵט, וַיִּצְחַק כּוֹרֵה בְּאֵר תַּחְתִּיו.

בִּיּוֹן שְׁנַכְנַס הַלֵּילָה, הַשֶּׁטֶר שֶׁל הַכְּרִיתָה מְצוּי בְּאוֹצְרוֹ, וְכַמָּה קְבוּצוֹת מְחַבְּלִים מְזִיקִים (נִזְרָקִים) מִתְפַּשֵּׁטִים בְּעוֹלָם, וְכָלֵם מְשׁוֹטְטִים בְּעַרְבוּבָיָה, וְהוֹלְכִים וְצוֹחֲקִים בְּנִפְשׁוֹת הַרְשָׁעִים (שֶׁל בְּנֵי אָדָם) וּמוֹדִיעִים לָהֶם דְּבָרִים, מֵהֶם כּוֹזְבִים וּמֵהֶם אֱמֶת, וּמִי שֶׁנִּמְצָא בִּינֵיהֶם, נִתְנָה לוֹ רְשׁוּת לְחַבֵּל, וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם יִשְׁנִים (וְהַתְכַּנְּסוּ) וְטוֹעֲמִים טַעַם מוֹת, וְהָרִי בְּאֵרְנוֹ.

בֹּא וְרָאָה, כְּשִׁמְתַּעֲוֹרֶרֶת רוּחַ צְפוֹן, אִז מִתְקַבֶּלֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּשֶׁמֶאֱל, (וּמִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד) וְשׁוֹרָה בְּזִרוּעַ בְּמִקּוּמָהּ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּא לְהַשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים שְׁבִגְנָן עֵדוֹן, וְאִז כָּל מִי שִׁמְתַּעֲוֹרֶר לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בְּאוֹתָהּ שַׁעַת מִשְׁתַּתֵּף יַחַד אֶתָּה, מִשּׁוּם שֶׁהִיא (יּוֹשְׁבַת) וְכָל אוֹכְלוֹסִיָּה מְשַׁבְּחִים לְמַלְךְ הָעֲלִיוֹן, וְכָל אֵלּוֹ שִׁנְמִצָּאִים (שֶׁהַשְׁתַּתְּפוּ אֶתָּה) בַּתְּשַׁבְּחוֹת הַתּוֹרָה, כָּלֵם כְּתוּבִים בְּבִנְיַת הַהִיכָל וְנִקְרָאִים בְּשִׁמּוֹתֵם, וְאֵלֵה רְשׁוּמִים בַּיּוֹם.

בֹּא וְרָאָה, מֹשֶׁה נִאָחַז, וְהָיָה עוֹלָה בְּמָה שְׁלֹא נִאָחַז נְבִיא אַחֵר. (שֶׁהָרִי הָיָה אַחוּז בְּצִדְקָה) וּבְשַׁעַת שְׂאֵמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה (שְׁמוֹת טז) הַנְּנִי מִמַּטֵּיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, שְׁמַח מֹשֶׁה וְאָמַר, וְדַאי כַּעַת אוֹתָהּ שְׁלֵמוֹת נִמְצָאֵת בִּי, שֶׁהָרִי בְּגִלְלִי נִמְצָא מִן יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שְׂרָאָה מֹשֶׁה שְׁחִזְרוּ לְרַדַּת לְדַרְגָּה אַחֲרַת וְשִׁאֲלוּ בְּשׂוֹר, וְאָמְרוּ (כַּמְדַּבֵּר כֹּא) וְנִפְשָׁנוּ קִצָּה בְּלֶחֶם הַקְּלוּקָל, אָמַר, אִם כֶּף זֶה, הָרִי דַרְגָּתִי פְּגוּמָה, שֶׁהָרִי בְּגִלְלִי יֹאכְלוּ יִשְׂרָאֵל מִן בְּמַדְבָּר. הָרִי אֲנִי פְּגוּם, וְאֶהְרֵן פְּגוּם, וְנִחְשׁוֹן בֶּן עַמִּינַדָב פְּגוּם.

אָמַר, וְאִם כֶּכָּה אֶת עֲשֶׂה לִי הַרְגִנִי נָא הָרֵג, שְׁנַחֲשַׁבְתִּי נִקְבָּה בְּמִאֲכָלָהּ, (וְאֲנִי יוֹרֵד מֵהַשָּׁמַיִם, שֶׁהוּא דַרְגָּה עֲלִיוֹנָה, לְרַדַּת לְדַרְגַת נִקְבָּה, וְאֲנִי עֲדִיף מִשְׂאֵר נְבִיאֵי הָעוֹלָם. וְעַל זֶה אָמַר, וְאֵל אֲרָאָה (אַחוּתִי) בְּרַעַתִּי, כַּמַּת, וְדַאי לְרַדַּת לְדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה. אִז, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֲסַפָּה לִּי שְׁבָעִים אִישׁ. אֶתָּה שְׂאֵלֶת מְקוֹם שְׁמִיתָה לֹא תִצְטָרֵךְ, מְקוֹם שְׁלֹא תִהְיֶה פְּגוּם בְּדַרְגָּה שְׁלֶךְ, וְעַל זֶה כְּתוּב וְאֶצְלַתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ, שְׁכָלֵם הֵם שְׁנֹאֲחִזוּ שָׁם). (וְאֲנִי יִרְדֵּתִי מִן הַשָּׁמַיִם לְאֶרֶץ. אֶת עֲשֶׂה לִּי, לְרַדַּת לְמְקוֹם הַנִּקְבָּה וְלִפְגַם מְקוּמִי וְדַרְגָּתִי. אִם כֶּף, הַרְגִנִי נָא הָרֵג אִם נָא מִצְאִתִּי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֵל אֲרָאָה בְּרַעַתִּי. רַעַתִּי הִיא וְדַאי לְאָחִז בְּדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה. אִז, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֲסַפָּה לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל. הָרִי הֵם לְתַת לָהֶם אֲכָל אַחֵר, וְלֹא תִהְיֶה פְּגוּם בְּדַרְגָּתְךָ. וְעַל זֶה, וְאֶצְלַתִּי מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשִׁמְתִי עֲלֵיהֶם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהֵם נִאָחִזוּ בְּלִבְנָה וְכו') בְּלִבְנָה, וְרָצָה הַשֶּׁמֶשׁ לְהָאִיר לָהּ. וְעַל כֶּף וְשִׁמְתִי עֲלֵיהֶם, כְּדִי לְהָאִיר מֵהַשֶּׁמֶשׁ, כְּאוֹר הַלְּבָנָה. (וּמִשּׁוּם זֶה אֲכָל זֶה לֹא) בָּא עַל יְדֵי מֹשֶׁה, כְּדִי שְׁלֹא יִפְגַם.

סדר הלימוד ליום כו אייר [יום 233 בשנה]

אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה בְּכַבּוּדוֹ, עָלָיו כְּתוּב (מִשְׁלִי כג) יִשְׁמַח אֲבִיךָ וְאִמְךָ וְגו'. יִשְׁמַח אֲבִיךָ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאִמְךָ - זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְתַגְּל יוֹלְדֶתְךָ - זֶה אִם מֹשֶׁה שְׁלֵמָטָה. הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹהֵבוּ יוֹתֵר מִכָּל נְבִיאֵי הָעוֹלָם לְלֹא אִמְצָעֵי כָּלֵל, (שֶׁהָרִי מֹשֶׁה נִתְעַלָּה עַל כָּל נְבִיאֵי הָעוֹלָם לְלֹא אִמְצָעֵי כָּלֵל, כְּמוֹ) שְׁכָתוֹב פֶּה אֵל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ, וְהָרִי בְּאֵרְנוֹ בְּכַמָּה מְקוּמוֹת.

וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ. הָרִי פְּרִשׁוּהָ, וְהוּא סוּד הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ מֵאַחַת

בין שֶׁהַתֵּר מִשֶּׁה לְשַׁלַּח, מִה אָמַר לָהֶם? הֵיִש בְּה עֵץ. וְכִי מֵהוּ שָׁאֵמַר? וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא יָדַע? אֲלֵא (לְפָנֵינוּ יֹאמַר דְּבַר, אֲבָל כְּאֵן) כִּף אָמַר מִשֶּׁה: אִם יֵש בְּה עֵץ, הֵרִי יָדַעְתִּי שְׁאֵנִי אֶכְנֵס לְשֵׁם. אֵיזָה עֵץ? זֶה עֵץ הַחַיִּים. וְשֵׁם לֹא הָיָה, אֲלֵא בְּגֵן עֵדֵן שְׁבָאֲרֵץ. אָמַר, אִם יֵש בְּה עֵץ זֶה, אֲנִי אֶכְנֵס לְשֵׁם. וְאִם לֹא, לֹא אוֹכֵל אֲנִי לְהַכְנִס.

אָמַר רַבִּי חַיִּיא, כְּתוּב (במדבר טו) וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים בְּיוֹם הַשַּׁבָּת. אֵיזָה עֵצִים כְּאֵן? וּמֵה הוּא זֶה? אֲלֵא זֶה צִלְפַּחֲד, וְהָיָה מְדַקְדֵק עַל הָעֵצִים הַלְלוּ אֵיזָה גְדוּל מֵהָאֲחֵר, וְלֹא חָשַׁשׁ לְכַבּוֹד רַבּוֹנוּ, וְהַחֲלִיף שַׁבָּת לְשַׁבָּת. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם כז) כִּי בַחֲטָאוֹ מֵת, בַּחֲטָא ו' מֵת. (וְסוּד הַכֹּל וְדַאי מְקוֹשֵׁשׁ עֵצִים) בְּגַלְל זֶה הָיָה דִּינוֹ סְתוּם, וְלֹא הִתְפָּרַשׁ דִּינוֹ כְּדִינִים אֲחֵרִים, מִשּׁוּם שְׁדָבַר זֶה צְרִיף בַּחֲשָׁאֵי וְנִסְתָּר וְלֹא גְלוּי, וְעַל זֶה לֹא נֹאמַר בְּגְלוּי, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה כְבוֹד לְכַבּוֹדוֹ.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, שְׁאָר הָעֵצִים יַחַד עִם שַׁבָּת הָיָה מְקוֹשֵׁשׁ, וְקָבַל עֲנָשׁ לְפִי שְׁעָה וְהִתְכַּפֵּר חֲטָאוֹ. וְעַל זֶה הִתְקַשָּׁה מִשֶּׁה בְּדִין הַבְּנוֹת, שֶׁלֹּא יָדַע אִם הִתְכַּפֵּר לְהֵיוֹת לְבְנוֹתָיו חֵלֶק וְנִחְלָה אִם לֹא. כִּיִּן שְׁהַזְכִּיר שְׁמוֹ (שֶׁל צִלְפַּחֲד) הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַתוּב (שם) כֵּן בְּנוֹת צִלְפַּחֲד דְּבָרְתָא, נוֹדַע שֶׁהִתְכַּפֵּר חֲטָאוֹ.

בֵּא וּרְאָה, שְׁנֵי עֵצִים הֵם, אֶחָד לְמַעְלָה וְאֶחָד לְמַטָּה, בְּזֶה חַיִּים וּבְזֶה מוֹת. מִי שְׁמַחֲלִיפֵם, גּוֹרֵם לוֹ מוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְאִין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. וְעַל זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי כה) דְּבִשׁ מִצְאָתָא אֲכַל דִּיף וְגו'.

אָרוֹן וְתוֹרָה בְּאֶחָד עוֹמְדִים. תוֹרָה הָעֵקֶר. הָאָרוֹן הַבֵּית. וְעַל זֶה אָרוֹן חֶסֶד בְּלִי וְאִי בְּכָל מְקוֹם; אָרוֹן הַבְּרִית, אָרוֹן הָעֵדוּת. בְּכָל מְקוֹם אֶהְרֵן זְרוּעַ יְמִין, פָּרֵט לְאֶחָד, שְׁכַתוּב (במדבר ג) כָּל פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאֶהְרֵן, נִקְוֵד לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִשֶּׁה נִקְטַע עֵץ הַחַיִּים, וְלִכְּנָן רָצָה לְדַעַת אִם הָיָה מְצוּי בְּאֲרֵץ אִם לֹא, וּמִשּׁוּם זֶה אָמַר הֵיִש בְּה עֵץ אִם אִין וְהִתְחַזְקַתֶּם וְלִקְחַתֶּם מִפְּרֵי הָאָרֶץ. שְׁהָרִי עֵץ הַחַיִּים נִחְמַד לְכָל. וְהֵם לֹא הִבִּיאוּ אֲלֵא עֲנָכִים וְרִמּוֹנִים וְתַאנִּים, בְּאֵילָן אֲחֵר תְּלוּיִים וְאֲחוּזִים.

בֵּא וּרְאָה, שֵׁם קְדוּשׁ אֶחָד יֵש בְּאוֹתִיּוֹת חֲקוּקוֹת, שֶׁהוּא שׁוֹלֵט מַחְצוֹת הַלֵּילָה וְאֵילָף, וְהֵן אוֹתִיּוֹת (כַּל"ךְ סַעפ"ה יֵאֵעוּצ"ה) ס' שֶׁל מִנְצַפ"ךְ כּוֹלֵל אוֹתָם. ס פֶּרְשׁוּהָ (ישעיה ט) לְסַרְבָּה הַמְשָׁרָה. נ' הֵיִתָּה סְתוּמָה לְזֶה וְלְזֶה, וְאֵז כְּתָרִים כְּלוּלִים הוּא ו' (י) שֶׁל הַשֵּׁם הַקְדוּשׁ הַתְּקִינוּ, וְסָתַם מְבוּעֵיהָ. אֲחֵר שְׁיִלְדָה, פְּתוּחָה הֵיִתָּה בְּרֹאשׁ אֶחָד שֶׁל הַפֶּתַח.

בְּשַׁחֲרָב בֵּית הַמְקַדָּשׁ נִסְתָּמוּ הַמְבוּעֵים מִכָּל הַצְּדָדִים, (אוֹת זוֹ כּוֹלֵלֶת אוֹתִיּוֹת) וְנִכְלָלוּ אוֹתִיּוֹת אֲחֵרוֹת, וְהֵן שְׁבַע. שֶׁלֵּשׁ מִצַּד זֶה, וְאֲרַבַּע מִצַּד זֶה. כַּל"ךְ. וְסִימָן - (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) כְּלָף יָפָה רַעֲיָתִי וּמוֹם אִין בְּךָ. ו' זָכַר וְנִקְבָּה כְּלוּלִים כְּאֶחָד, זֶה כּוֹלֵל שֶׁלֵּשׁ מִכָּאן וְשֶׁלֵּשׁ מִכָּאן, וְהֵם שֵׁשׁ. וּבְאֲרָנוּ, בְּשִׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֵלֶּה, ס' ו', נִכְלָלוּ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת. הֶסֶר מֵהֵן שְׁתֵּים, אֶחָת לְמְקוֹם אֶחָד, וְאֶחָת לְמְקוֹם אֶחָד.

כַּל"ךְ סַעפ"ה יֵאֵעוּצ"ה, כִּף נִחְקָקוּ הָאוֹתִיּוֹת, וְסוּד זֶה בְּכִי תִצָּא לְמַלְחָמָה, פְּסוּק שְׁכַתוּב (דְּבָרִים כב) כִּי יִהְיֶה נַעֲרָה בְּתוּלָה. נַעֲרָ כְּתוּב. אֲחֵר שֶׁהִסְתַּלַּק הַלֵּילָה וְהַבְּקָר מֵאִיר, אֵז ה' עוֹלָה וְנִכְלָלֶת בְּאוֹר עֲלִיוֹן, וְאֵז - יָדַעְתָּה שְׁחַר מְקוּמוֹ, שְׁיָדַע (שְׁדַאי) שְׁחַר מְקוּמוֹ שֶׁל ה"א, וְנִכְלָל בְּתוֹכוֹ.

בֵּא וּרְאָה, מִשֶּׁה הָיָה הַשֶּׁמֶשׁ, וְרָצָה לְהַכְנִס לְאָרֶץ. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִשֶּׁה, כְּשֶׁבֵּא אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ, נִכְלָלֶת הַלְבָנָה בְּתוֹכוֹ. כַּעַת שְׁאֲתָה שֶׁמֶשׁ, אֵיךְ יִקוּמוּ כְּאֶחָד שֶׁמֶשׁ וְלִבְנָה? הַלְבָנָה אֵינָה מֵאִירָה אֲלֵא בְּשַׁעָה שְׁמַתְכַנְסֶת הַשֶּׁמֶשׁ, אֲבָל כַּעַת אֵינָה יָכוֹל. אִם תִּרְצָה לְדַעַת מְמָנָה, שֶׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים, לְעִצְמָךְ, כְּדִי לְדַעַת.

בֵּא וּרְאָה, מִשֶּׁה, אִם תֹּאמַר שֶׁהוּא לֹא יָדַע שֶׁלֹּא יִכְנֵס לְאָרֶץ בְּזִמְנָא זֶה - לֹא כֵן, אֲלֵא יָדַע, וְרָצָה לְדַעַת מְמָנָה עַד שֶׁלֹּא יִסְתַּלַּק, וְשֶׁלַח אֶת הַמְּרַגְלִים הַלְלוּ. כִּיִּן שֶׁלֹּא הִשִּׁיבוּ דְבַר כְּרֹאוּי, לֹא שֶׁלַח פְּעַם אֲחֵרָת, עַד שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לוֹ, שְׁכַתוּב (דְּבָרִים לב) עֲלֵה אֶל הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאָה אֶת הָאָרֶץ. וְכְתוּב (שם לד) וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ. וְלֹא זֶה בְּלִבְדוֹ, אֲלֵא כָּל אֵלוֹ שְׁעֵתִידִים לְעַמֵּד בְּכָל דוֹר וְדוֹר, כָּלֶם הִרְאָה לְמִשֶּׁה. וְנִתְבָּאָר, וּפְרָשׁוּהָ הַחֲבָרִים.

בא וראה, שלח לה אנשים, בשבילה. רבי יהודה פתח, (משלי כה) כצנת שלג ביום קציר ציר נאמן לשלחיו ונפש אדניו ישיב. כצנת שלג ביום קציר, שמהנה את הגוף ואת הנפש. ציר נאמן לשלחיו, אלו כלב ופנחס שהיו שליחים נאמנים ליהושע. ונפש אדניו ישיב, שהחזירו שכינה לדור בהם בישראל, ולא הסתלקה מהם.

בא וראה, שלח לה אנשים, בשבילה. רבי יהודה פתח, (משלי כה) כצנת שלג ביום קציר ציר נאמן לשלחיו ונפש אדניו ישיב. כצנת שלג ביום קציר, שמהנה את הגוף ואת הנפש. ציר נאמן לשלחיו, אלו כלב ופנחס שהיו שליחים נאמנים ליהושע. ונפש אדניו ישיב, שהחזירו שכינה לדור בהם בישראל, ולא הסתלקה מהם.

ואלו ששלח משה גרמו בכיה לדורות אחרונים, וגרמו להסתלק מישראל כמה אלפים ורבבות, וגרמו לסלק שכינה מהארץ מבין ישראל. אותם ששלח יהושע, ונפש אדניו ישיב.

רבי חזקיה ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא לרבי חזקיה, אני רואה בפניך שבתוכך יש הרהור. אמר לו, הרי ודאי בפסוק זה הסתכלתי בו. כיון שאמר שלמה, (קהלת ג) כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם וגו'. ושנינו, שפל דברי שלמה המלך כלם נסתרים מדרגות החכמה. אם כן, בפסוק זה יש להסתפל, שהרי נמצא בו פתח לאותם שאינם בני האמונה.

ואלו ששלח משה גרמו בכיה לדורות אחרונים, וגרמו להסתלק מישראל כמה אלפים ורבבות, וגרמו לסלק שכינה מהארץ מבין ישראל. אותם ששלח יהושע, ונפש אדניו ישיב.

רבי חזקיה ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא לרבי חזקיה, אני רואה בפניך שבתוכך יש הרהור. אמר לו, הרי ודאי בפסוק זה הסתכלתי בו. כיון שאמר שלמה, (קהלת ג) כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם וגו'. ושנינו, שפל דברי שלמה המלך כלם נסתרים מדרגות החכמה. אם כן, בפסוק זה יש להסתפל, שהרי נמצא בו פתח לאותם שאינם בני האמונה.

ולראות בהם אותם בני אמונה שהם בהמה ממש, ודעתם כבהמה. המה להם – בלבדם, ולא להכניס את בני האמונה בדעת וטפשות זו, ועל כן המה להם, ולא לאחרים. ומה דעתם? כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחד לכלם וגו'. תפח רוחם של אותן בהמות, אותם טפשים או מחסרי אמונה. אוי להם! אוי לנפשם! טוב להם שלא יבואו לעולם!

רבי חזקיה ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא לרבי חזקיה, אני רואה בפניך שבתוכך יש הרהור. אמר לו, הרי ודאי בפסוק זה הסתכלתי בו. כיון שאמר שלמה, (קהלת ג) כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה מקרה אחד להם וגו'. ושנינו, שפל דברי שלמה המלך כלם נסתרים מדרגות החכמה. אם כן, בפסוק זה יש להסתפל, שהרי נמצא בו פתח לאותם שאינם בני האמונה.

אמר לו, ודאי כן זה, ויש בו לדעת ולהסתפל. בין כן ראו אדם שהיה בא, ובקש מהם מים, שהיה צמא ועיף מחזק השמש. אמרו לו, מי אתה? אמר להם? יהודי אני, ואני עיף וצמא. אמרו, עסקת בתורה? אמר להם, עד שאני אתכם בדברים, אעלה להר הזה, ושם אקח מים ואשתה.

אמר לו, ודאי כן זה, ויש בו לדעת ולהסתפל. בין כן ראו אדם שהיה בא, ובקש מהם מים, שהיה צמא ועיף מחזק השמש. אמרו לו, מי אתה? אמר להם? יהודי אני, ואני עיף וצמא. אמרו, עסקת בתורה? אמר להם, עד שאני אתכם בדברים, אעלה להר הזה, ושם אקח מים ואשתה.

ומה השיבם שלמה על זה? הפסוק אחריו, ואמר, ומי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ. מי יודע באותם טפשים שלא יודעים בכבוד המלך העליון ולא מסתכלים בתורה, רוח בני האדם העלה היא למעלה, למקום עליון, למקום נכבד, למקום קדוש, להזון מאור עליון, מאור המלך הקדוש, להיות צרור בצרור החיים, ונמצא לפני המלך הקדוש עולה תמימה, וזוהי העלה היא למעלה.

הוציא רבי ייסא כלי אחד מלא מים ונתן לו. אחר ששתה, אמר, נעלה אתה למים. עלה להר, ונמצאו חוט מים דקיק, ומלאו כלי אחד. ישבו. אמר להם אותו האדם, כעת תשאלו, שהרי אני השתדלתי בתורה על ידי בני אחד, שאני הכנסתיו לבית רב ובגללו הרוחתי בתורה. אמר רבי חזקיה, אם על ידי בנה – טוב הוא. אבל הדבר שאנו בו, אני רואה שלמקום אחר רוצה לעלות. אמר אותו האדם, אמר דברך, שלפעמים בתרמיל העני תמצא מרגלית.

ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ, ולא לאותו מקום שהיה כל אדם, שכתוב בו (בראשית ט) בצלם אלהים עשה את האדם, וכתוב (משלי כ) גר ה' נשמת אדם. איך אומרים אותם טפשים שאינם מבני האמונה, ורוח אחד לכל (קהלת ג)? תפח רוחם!

אמר לו פסוק זה שאמר שלמה. סח לו. אמר לו, וכי (כמו) במה אתם נפרדים משאר בני אדם שלא יודעים? אמרו לו, ובמה? אמר להם, על זה אמר שלמה פסוק זה, ולא אמר זה מעצמו כשאר

למה? אמר להם, שהרי אני שליח, ושלחוני בשליחות, ושלמה המלך אמר, (משלי כו) מקצה רגלים חמס שתה שלח דברים ביד כסיל. בא וראה, המרגלים, על שלא נמצאו בני האמונה ושלוחי אמונה, התחייבו בנפשם בעולם הזה ובעולם הבא. נשקם והלך לו.

הלכו רבי חזקיה ורבי ייסא. עד שהיו הולכים פגעו באותם בני אדם. שאלו את רבי חזקיה ורבי ייסא עליו. אמרו, מה שמו של אותו אדם? אמרו, רבי חגי הוא, וחבר בין החברים הוא, ושלחוהו החברים מבבל לדעת דברים מרבי שמעון בן יוחאי ושאר החברים. אמר רבי ייסא, ודאי זהו רבי חגי, שכל ימיו לא רצה להראות עצמו במה שידע, ועל זה אמר לנו שהרי בנו זכה לו בתורה, משום שאמר הפסוק, (שם) ראית איש חכם בעיניו תקנה לכסיל ממנו. ודאי שליח נאמן הוא, (ואשריו הוא שליח נאמן) ואשריו מי ששלח דבריו בידי שליח נאמן.

בא וראה, אליעזר עבד אברהם מבני כנען היה, כמו שנאמר (הושע יב) כנען בידו מאזני מרמה. ועל כנען כתוב, (בראשית ט) ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו. ומשום שהיה שליח נאמן, מה כתוב בו? (שם כד) בא ברוך ה'. ברוך ה' ממש. ועל זה נכתב כך בתורה, משום שיצא מאותה קללה והתברך. ולא די לו שיצא ממנה, אלא שהתברך בשם הקדוש ברוך הוא. ולמדנו שבא מלאך, והכניס דבר זה בפי לכן.

וישלח אתם משה וגו', כלם אנשים. כלם צדיקים היו וראשי ישראל היו, אבל הם לקחו לעצמם עצה רעה. מדוע נטלו עצה זו? אלא אמרו, אם יכנסו ישראל לארץ - יעבירו אותנו מלהיות ראשים, וימנה משה ראשים אחרים, שהרי אנו זכינו במדבר להיות ראשים, אבל בארץ לא נזכה. ועל שלקחו עצה רעה לעצמם, מתו הם וכל אותם שלקחו דבריהם.

אלה שמות האנשים אשר שלח משה וגו'. אמר רבי יצחק, משה הסתכל וידע שלא יצליחו בדרכיהם, ואז התפלל על יהושע. ואז כלב היה בדחק, ואמר מה אעשה? הרי יהושע הולך בסיוע עליון של משה, ששלח בו אור הלכנה, והוא

עליהם כתוב (תהלים לה) יהיו כמץ לפני רוח ומלאך ה' דוחה. אלה ישארו בגיהנם לאותן דרגות תחתונות, ולא יעלו לדורי דורות. עליהם כתוב (שם קד) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה. באו רבי חזקיה ורבי ייסא ונשקו ראשו. אמרו, ומה כל זה היה אתך ולא ידענו? אשרי השעה הזו שפגשנו אותך.

עוד אמר, וכי על זה בלבד תמה שלמה, והרי במקום אחר אמר כמו זה? פתח ואמר, (קהלת ט) זה רע בכל אשר נעשה תחת השמש. זה רע ודאי. מהו זה רע? זהו מי ששופך זרע בריקנות ומחבל דרכיו, משום שזהו אין מדורו בקדוש ברוך הוא, ולא יהיה לו חלק לעולם הבא. זהו שכתוב (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרף רע. על זה אמר, זה רע, שלא יהיה לו מדור למעלה.

כי מקרה אחד לכל וגם לב בני האדם מלא רע (משום זה) והוללות בלבבם בחייהם (קהלת ט). שטות תקועה בלבם, והם מחסרי אמונה, ואין להם חלק בקדוש ברוך הוא ובאותם בני אמונה, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. זהו שכתוב (שם) ואחריו אל המתים.

בא וראה, הקדוש ברוך הוא מזהיר לבני העולם ואמר, (דברים ל) ובחרת בחיים למען תחיה, (בעולם הזה, ובעולם הבא) והחיים של אותו עולם הם. אותם רשעים מחסרי אמונה מה אומרים? כי מי אשר יבחר וגו'. אף על גב שיבחר אדם בזה העולם (באותו עולם) כמו שאמר - לא כלום הוא, שהרי מסור בידינו, (קהלת שם) אל כל החיים יש בטחון, ומסור הוא בידינו, (שם) כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת. איך יהיה לנו חיים באותו עולם? ועל כן זה רע ודאי, שלא ידורו במלך העליון ולא יהיה להם בו חלק.

ואת על גב שכל הפסוקים הללו תמצא סמוכין לחברים בדברים אחרים, אבל שלמה בא לגלות על אותם רשעים מחסרי אמונה שאין להם חלק בקדוש ברוך הוא בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר לו, התרצה שנתחבר אתך ותלך אתנו? אמר להם, אם אעשה כך, התורה תקרא עלי כסיל! ולא עוד, אלא שאתחייב בנפשי. אמרו לו,

והימים ימי בכורי ענבים. והימים, מה בא לומר, שהרי ואז בכורי ענבים מספיק לו? אלא והימים - אותם הנודעים, כלם היו מחברים באותו זמן באותו עץ שחטא בו אדם הראשון, כמו ששנינו ענבים היו, ועל זה והימים - אותם הידועים - ימי בכורי ענבים דוקא.

וייעלו בנגב ויבא עד חברון. ויבאו צריך להיות! אלא אמר רבי יוסי, כלב הוא שבא להתפלל על קברי האבות. אמר כלב, יהושע הרי ברכו משה בסיוע עליון קדוש ויכול להנצל מהם, ואני מה אעשה? נמלך לבקש בקשה על קברי האבות כדי שינצל מסודותיהם (מעצה רעה) של שאר מרגלים.

רבי יצחק אמר, מי שהיה רשום מכלם, זה נכנס בו, שבו תלוי הכל. ובא וראה, מי הוא משאר אחרים שיכול להפגס לשם? שהרי כתוב ושם אחימן ששי ותלמי, ומפחדם מי יכול להפגס במערה? אלא השכינה נכנסה שם עם כלב, לבשר לאבות שהרי הגיע זמן להכניס בניהם לארץ שנשבע להם הקדוש ברוך הוא, וזהו ויבא עד חברון.

למדנו, אחימן ששי ותלמי ממי יצאו? זרע היו מאותם נפילים שהפילם הקדוש ברוך הוא בארץ והולידו מבנות הארץ, ומהם יצאו גבורי עולם, כמו שכתוב (בראשית ו) המה הגברים אשר מעולם אנשי השם. אשר מעולם, שמש (משנברא) העולם נמצאו. אנשי השם, אחימן ששי ותלמי.

ויבאו עד נחל אשכל וגו'. רבי יהודה פתח, (ישעיה מב) כה אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם וגו'. כמה יש להם לבני אדם להסתפל בעבודת הקדוש ברוך הוא. כמה יש להם להסתפל בדברי תורה. שכל מי שמשתדל בתורה, כאלו מקריב כל קרבנות העולם לפני הקדוש ברוך הוא. ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא מכפר לו על כל חטאיו, ומתקנים לו כמה כסאות לעולם הבא.

רבי יהודה היה הולך בדרך יחד עם רבי אבא. שאל אותו, אמר, דבר אחד אני רוצה לשאל; כיון שידע הקדוש ברוך הוא שעתיד האדם לחטא לפניו ולגזר עליו מיתה, מדוע בראו? שהרי התורה היתה אלפים שנים עד שלא נברא העולם, וכתוב

האיר עליו בתפלתו משום שהוא שמש. מה עשה כלב? נשמת מהם והלך לקברי האבות, והתפלל שם תפלתו.

אמר רבי יהודה, דרך אחר לקח, ועקם שבילים, והגיע על קברי האבות והסתכן בעצמו, שהרי כתוב ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק. אבל מי שהוא בדחק, לא מסתפל על דבר. כך כלב, משום שהיה בדחק, לא הסתפל על דבר, ובא להתפלל על קברי האבות להנצל מעצה זו.

ויקרא משה להושע בן נון יהושע. רבי יצחק אמר, וכי הושע קראו הפסוק? והרי כתוב (שמות יז) ויאמר משה אל יהושע. (שם לג) יהושע בן נון נער. (שם יז) ויחלש יהושע. אלא אמר לו משה, יה יושיעך מהם.

רבי אבא אמר, כיון ששלחו להכנס לשם, הצטרף להיות שלם, ובמה? בשכינה. שעד אותה שעה נקרא נער, כמו שבארנו, ובאותה שעה קשרו משה אליה. ואף על גב שמצאנו יהושע בתחלה, הפסוק קראו כך על שעתיד להקרא כך. אמר משה, ודאי זה לא צריך להכנס לשם, אלא בשכינה, וכך ראוי.

היש בה עץ אם אין וגו'. רבי חייא אמר, וכי לא היה יודע משה שיש בה כמה עצים משנים זה מזה? והרי הוא שבח אותה לישראל כמה פעמים, והוא הסתפק בזה?! והרי הקדוש ברוך הוא אמר למשה בתחלה שהיא ארץ זבת חלב ודבש. אמר רבי יוסי, בזה התעוררו החברים, שכתוב (איוב א) איש היה בארץ עוץ איוב שמו.

אמר רבי שמעון, רמז להם רמז חכמה על מה ששאלו בתחלה, שכתוב (שמות יז) היש ה' בקרבנו אם אין. אמר, שם תראו אם היא ראויה לזה או לזה. אמר להם, אם תראו שפרי הארץ כשאר ארצות העולם - יש בה עץ החיים, ולא ממקום יותר עליון. ואם תראו שפרי הארץ יתר ומשנה מכל מקום בעולם, תדעו שהרי מהעתיק הקדוש שופע ונמשך אותו שנוי עליון מכל מקומות העולם. ובזה תדעו - היש בה עץ אם אין, וזה צריכים אתם בתחלה (שבמעכם רציתם) לדעת זה, שכתוב היש ה' בקרבנו. בקרבנו דוקא, או אם אין. ועל זה והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, לדעת שנוי שלו.

בתוכו, והקדוש ברוך הוא נמצא בו ולא נמצא. נמצא בו כעת. כשרוצים להסתכל ולדעת אותו, מסתלק מהם, ולא נראה, עד שכלם שואלים איה מקום כבודו. (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' ממקומו. וזהו עולם שלא נמצא בו תמיד.

במו זה, (בראשית ט) בצלם אלהים עשה את האדם. אז יש לו שלשה עולמות. עולם ראשון – העולם הזה שנקרא עולם הפרוד, והאדם נמצא בו ולא נמצא. כשרוצים להסתכל בו, מסתלק מהם ולא נראה.

עולם שני – עולם שהוא קשור באותו עולם עליון, וזהו גן עדן שבארץ, שזהו קשור בעולם עליון אחר, ומזה נודע ומתידע עולם אחר.

עולם שלישי – עולם עליון טמיר, גנוז ונסתר, שאין מי שידע אותו, כמו שכתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחפה לו. והכל כדגמה עליונה, (ראשון שאמרתי ובאמת) שכתוב (בראשית ט) בצלם אלהים עשה את האדם. (בא ראה, ודאי)

על זה כתוב, (דברים יד) בני אדם לה' אלהיכם וגו', כמו שפרשוהו. ואלו הם בצלם אלהים, ואלו יורשים ירשה עליונה כמו שלו. ועל זה מזכירים בתורה (דברים יד) לא תתגדדו ולא תשימו קרחה. שהרי לא נאבד, והרי מצוי בעולמות טובים עליונים ומכבדים, להיות שמחים כשמסתלק (צדיק) מהעולם הזה.

ובא וראה, אלמלא לא חטא אדם, לא יטעם טעם המות בעולם הזה בזמן שיכנס לעולמות אחרים. אבל משום שחטא, טועם טעם המות עד שלא יכנס לאותם עולמות, ומתפשטת הרוח מגוף זה, ומשאירו בעולם הזה, והרוח מתרצת בנהר דינור לקבל ענשה. ואחר כך נכנסת לגן עדן שבארץ, ומזדמן לה כלי אור אחר, כפרצוף הגוף של העולם הזה ממש. ומתלבשת ונתקנת בו, ושם הוא מדורה תמיד. ונקשרת בראשי חדשים ושבתות בנשמה, ועולה ומתעטרת למעלה למעלה. זהו שכתוב (ישעיה סו) והיה מדי חדש בחדשו וגו'.

למה מדי חדש בחדשו? אלא סוד הדבר, בגלל התחדשות הלכנה שמתעטרת (עטרות) להאיר

בה בתורה, (במדבר יט) אדם כי ימות באהל. (שם כז) איש כי ימות. וימת. ויחי פלוני וימת. מה רצה הקדוש ברוך הוא לאדם בעולם הזה, שאפלו אם ישתדל בתורה יומם ולילה ימות, ואם לא ישתדל בתורה ימות, הכל בדרך אחד, פרט לפרישות אותו עולם, כמו שנאמר (קהלת ט) כטוב כחוטא.

אמר לו, דרכי רבונך וגזרות רבונך מה לך לטרח בהם? מה שיש לך רשות לדעת ולהסתכל – שאל, ומה שאין לך רשות לדעת – כתוב (שם ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך, שדרכי הקדוש ברוך הוא וסתריו גנוזים עליונים, שהוא נסתר וגנוז אין לנו לשאל. אמר לו, אם כך, הרי התורה כלה נסתרת וגנוזה, שהרי היא שם קדוש עליון, ומי שמתעסק בתורה כאלו התעסק בשמו הקדוש, ואם כך אין לנו לשאל ולהסתכל.

אמר לו, כל התורה נסתרת וגלויה, ושמו הקדוש נסתר וגלוי, וכתוב (דברים כט) הנסתרת לה' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו. הנגלת לנו, שיש לנו רשות לשאל ולעין ולהסתכל בהם ולדעת בהם. אבל הנסתרת לה' אלהינו, שלו הם, ולו נראים, שמי יכול לדעת ולהתדבק בדעתו הנסתרת, וכל שכן לשאל?

בא וראה, אין רשות לבני העולם לומר דברים נסתרים ולפרשם, פרט למנורה הקדושה רבי שמעון, שהרי הקדוש ברוך הוא הסכים על ידו. ומשום שדורו רשום למעלה ולמטה, ועל זה דברים נאמרים בגלוי על ידו, ולא יהיה דור כדור שהוא שרוי בתוכו, עד שיבא מלך המשיח.

אבל בא וראה, כתוב (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו. (בכל הוא כעין דגמה שלמעלה. בא ראה) סוד הדבר – שלשה עולמות יש לקדוש ברוך הוא שהוא נסתר בתוכם. עולם ראשון, אותו עליון נסתר הכל, שלא מסתכל בו ולא נודע בו, פרט לו שהוא גנוז בתוכו.

עולם שני, שהוא קשור באותו שלמעלה, וזהו שהקדוש ברוך הוא נודע ממנו, כמו שכתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי צדק, זה השער לה'. וזהו עולם שני.

עולם שלישי, אותו עולם תחתון מהם שנמצא בו פרוד, וזהו עולם שמלאכים עליונים שורים

אחר כף - ויבא עד חברון. עד שבא להתחבר בה, קורא ושונה בה. ושם אחימן ששי ותלמי, שם רואה פלוגים רבים, טמא וטהור, אסור ומותר, (פטר ופסול) ענשים ושכרים. אלה אותם דרכי התורה, דקדוקי התורה. ילידי הענק, שנוולדו מצד הגבורה.

וחברון שבע שנים נבנתה - אלה אותם שבעים פנים של התורה. שבעים פנים יש לה, לכל צד עשר. וחברון, זו התורה, מי שמשתדל בה נקרא חבר. לפני צען מצרים. שנינו, יש תורה מול תורה, והינו תורה שבכתב ותורה שבעל פה. וזה (מלכות) חברון. מתורה שבכתב יוצאת, כמו שנאמר (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את. וזו נבנתה שבע שנים, שבגלל זה נקראת בת שבע, לפני צען מצרים, כמו שנאמר (מלכים-א ה) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים.

ויבאו עד נחל אשכול - אלה אותם דברי אגדה, דרשה, שתלויים מצד האמונה. ויכרתו משם זמורה וגו', לומדים משם ראשי פרקים, ראשי דברים, אותם שבני האמונה שמחים בדברים, ומתברכים דברים בתוכם, ומסתכלים שרש אחד ועקר אחד, ולא נמצא בהם פרווד. אותם שלא נמצאים בני אמונה ולא לומדים תורה לשמה, שמים את האמונה בפרוד. זהו שכתוב וישארו במוט בשנים, בפרוד. מהו במוט? כמו שנאמר (תהלים קכא) אל יתן למוט רגלך. ומן הרמנים ומן התאנים, הכל שוים לדברים אלה לצד אחר, לצד המינים, לצד הפרוד.

זהו שכתוב וישבו מתור הארץ. וישבו, שבים לצד הרע ושבים מדרך האמת. אומרים, מה אכפת לנו? עד היום לא ראינו טוב לעולם. עמלנו בה, הבית ריק, ישבנו בקלון בעם, ולאותו עולם מי יזכה ומי יפנס לתוכו? טוב לנו שלא טרחנו כל זה. ויספרו לו ויאמרו וגו', הרי עמלנו ועיפנו בשביל לדעת חלק אותו עולם. וגם זבת חלב ודבש היא, טוב הוא אותו עולם עליון, כמו שידענו בתורה, אבל מי יכול לזכות בו?

אפס פי עז העם, תקיף הוא, שלא יחשיב כל העולם כלל, משום שיהיה לו עשר רב להשתדל בו, מי הוא שיזכה בה? ודאי אפס פי עז

מהשמש באותו זמן. וכן מדי שבת בשבתו. מדי שבת - זו הלכנה. בשבתו - זה השמש. שהאור בא לה משם. ועל זה הכל דבר אחד. וזה ברור הדבר, פרט לרשעים שכתוב בהם מיתה לכל העולמות, פרת מכל העולמות, ומשמדים מהכל כשלא נכנסים בתשובה. אמר רבי יהודה, ברוך הרחמן ששאלתי והרחתי דברים הללו ועמדתי עליהם.

אמר רבי שמעון, מפרשה זו למדנו סוד חכמה, ונשמעים ממנה סודות עליונים ונכפדים. בא וראה, הקדוש ברוך הוא משבח בתורה ואומר: לכו בדרכי, השתדלו בעבודתי, והריני מכניסכם לעולמות טובים, לעולמות עליונים. בני אדם שלא יודעים, לא מאמינים ולא מסתכלים, אומר הקדוש ברוך הוא: לכו תרגלו אותו עולם טוב, אותו עולם עליון של כסופים. הם אומרים: איך נוכל לרגל אותו ולדעת כל זה?

מה כתוב? עלו זה בנגב. השתדלו בתורה ותראו שהרי היא עומדת לפניכם, וממנה תדעו אותו. וראיתם את הארץ מה היא וגו'. תראו ממנה אותו עולם, שהרי ירשה של חלק שאני מכניסכם בה. ואת העם הישב עליה - אותם צדיקים שבגן עדן, שעומדים שורות שורות בכבוד עליון בדרגות עליונות.

החוק הוא הרפה. בה תראו אם זכו לכל זה כשהתגברו על יצרם ושברוהו, אם לא. או כשהתחזקו בתורה לעסק בה יומם ולילה. או אם הרפו ידיהם ממנה, וזכו לכל זה. המעט הוא אם רב, אם רבים אלו שהשתדלו בעבודתי והתחזקו בתורה משום שזכו לכל זה, אם לא.

ומה הארץ השמנה היא אם רזה. מהתורה תדעו מה הארץ, מה אותו עולם, אם מרבה טובה עליונה ליושביה, או אם ממעיט ממנו כלום. היש בה עץ אם אין. היש בה עץ החיים לעולם ולעולמי עולמים, או שצורר החיים נמצא בתוכה, אם לא.

ויעלו בנגב ויבא עד חברון. ויעלו בנגב, בני אדם נכנסים לתוכה בנגב, בלב עצל, כמי שמשתדל בחנם, ביבש, שחושב שאין בה שכר. רואה שעשר העולם הזה אבד בגללה, חושב שהוא הכל. בנגב, כמו שנאמר (בראשית ח) חרבו המים, ומתרגמים נגיבו.

ורעים. זהו שפֿתוב (תהלים קכב) לַמֵּעַן אַחֵי וְרַעֲי אֲדַבְרָה נָא שְׁלוֹם בְּךָ.

ויבאו עד נחל אשכול וגו'. רבי אבא אמר, כרתו אותו אשכול, באו להרימו, לא יכלו. באו לקחתו, לא יכלו. באו כלב ויהושע ולקחוהו והעלוהו, ועלה על ידם. זהו שפֿתוב וישאָהו במוט בשנים. בשנים, באותם שנים יחידים. זמורה מה רצו? אלא אשכול היה תלוי בה, ובעוד שהיה מחבר במקומו, נקרא זמורה. אחר כך קראו מוט, שפֿתוב וישאָהו במוט, אותו הנודע, אותו שפֿרתו.

מבאן ידעו יהושע וכלב שהם ראויים להכנס לארץ ולהיות להם בה חלק ונחלה. עד שבאו, נמלכו עליהם כלם. עמד כלב בפרי, אמר: פרי פרי, אם בגללך אנו נהרגים, מה אנו בחלקך? מיד עשה עצמו קל ונתן להם.

סדר הלימוד ליום כז אייר [יום 234 בשנה]

רבי אלעזר אמר, לא נתנו לאחרים, שהרי כתוב וישאָהו במוט, וכתוב בשנים, ובכלם לא היו שנים כמותם. ומבאן למד יהושע אחר כך, שפֿתוב (יהושע ב) וישלח יהושע בן נון מן השטים שנים אנשים מרגלים. ושנים אלה הרי פֿרשוה הקדמונים. וכשהגיעו אל ישראל, נתנו להם, והם נשָׂארו ועשו עצמם כשירים.

רבי יצחק אמר, כשהיו מגיעים לאותם ענקים, היו שמים אותו מטה של משה לפנייהם, ונצלו. ומנין לנו שאותו מטה נתן להם? זהו שפֿתוב ויאמר אלהם עלו זה בנגב. כתוב כאן עלו זה, וכתוב שם (שמות ד) ואת המטה הזה וגו', ובגללו נצלו. שאם תאמר שהענקים הללו עזבו אותם? אלא באו לקחתם, והיו שמים מולם אותו מטה, ונצולים (ובורחים) מלפנייהם. רבי יהודה אמר, מסרת שם הקדוש מסר להם משה, ובגללו נצלו מהם.

רבי חייא אמר, שלשה שמות נקראו: נפילים, ענקים, רפאים. וכלם האריכו ימים. נפילים נקראו בתחלה. אחר כך כשהתחברו בבנות בני האדם והולידו מהם, נקראו ענקים. אחר כך שהיו הולכים ומשוטטים בעולם הזה ומתרפים מאותו שלמעלה, נקראו רפאים.

העם הישב בארץ. מי שרופה לזכות בה, צריך להיות חזק בעשר, כמו שנאמר (משלי יח) ועשיר יענה עזות. והערים גדלת בצרות, בתים מלאים כל טוב שלא יחסרו מהכל. ועם כל זה, וגם ילדי הענק ראינו שם, צריך גוף חזק, גבור כארי. (שימצא שם תמיד) משום שהיא מתשת כחו של אדם להשתדל באותו אסור והתר, טמא וטהור, כשר ופסול. מי יכול לזכות בה?

ועוד, עמלק יושב בארץ הנגב. אם יאמר אדם שאפלו שיזכה לכל זה, עמלק יושב בארץ הנגב, הרי יצר הרע, הקטגור, מקטרג על האדם, שנמצא תמיד בגוף. והחתי והאמרי וגו', כמה מקטרגים נמצאים שם, (כדי) שלא יכול האדם להכנס לאותו עולם כלל, מי יזכה בו ומי יכנס לתוכו? בדברים הללו (במדבר לב) ויניאו את לב בני ישראל, משום שהוציאו שם רע עליה, כמו שנאמר ויציאו דבת הארץ.

אותם בני האמונה מה אומרים? אם חפץ בנו ה' [וגו'] ונתנה לנו. כיון שישתדל אדם ברצון הלב לפני הקדוש ברוך הוא, לא צריך ממנו אלא הלב, וישמרו אותו רשום קדוש, שפֿתוב (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

אבל, אף בה' אל תמרדו. צריך שלא תמרדו בתורה, שהתורה לא צריכה עשר ולא כלי כסף וזהב. ואתם אל תיראו את עם הארץ, שהרי גוף שבור, אם ישתדל בתורה, ימצא רפואה בכל. זהו שפֿתוב (משלי ג) רפאות תהי לשרף ושקוי לעצמותיך. וכתוב (שם ד) ולכל בשרו מרפא. וכל אותם מקטרגים מכריזים ואומרים: פנו מקום לפלוני עבד המלך!

בגלל זה אל תיראו, כי לחמנו הם. הם בעצמם מזמנים מזונות בכל יום לכל אותם שמשתדלים בתורה, כמו שנאמר (מלכים-א יז) ואת הערבים צויתי לכלפלה, וכתוב (שם) והעורבים מביאים לו לחם ובשר. סר צלם מעליהם. מהו צלם? זה תקף הדין הקשה. מה הטעם סר? משום שה' אִתְּנוּ אֶל תִּירָאִים. הכל זו בגלל התורה. אשרי חלק אותם שמשתדלים בתורה לשמה, שהרי מתקשרים בקדוש ברוך הוא ממש, ונקראים אחים

רבי חייא אמר, (אלא) כף אמרו: נכנסנו לאותה ארץ שהיית משבחה כל יום ואמרת שאין כמוה, (וגם זבת חלב ודבש היא), והרמת שבחה על הכל – ולא כף, שהרי זה פריה, אשכול אחד מאותם קטנים קטפו. אמרו: אם לזה הוריש הקדוש ברוך הוא את ישראל וסבלו כל אותן צרות ועיפות, הרי בארץ מצרים יש אשכולות ופרות הארץ יותר, על אחד שנים.

אפם כי עז העם. דרך העולם שאותם גבורים עורכי הקרב יושבים בחוץ לשמר הדרך, וכאן אפלו אותם בני העיר תקיפים גבורים. והערים בצרות, שאפלו כל מלכי העולם יתכנסו עליהם, לא יעשו בהם פגם. אמר רבי יוסי, כל מה שאמרו, בלשון הרע אמרו, והקשה מהכל – שכתוב עמלק יושב בארץ הנגב. לכן אדם שנשכו נחש, כשרוצים להפחיד אותו, אומרים: הנה נחש כאן.

רבי אבא אמר, ודאי זה קשה מכל מה שאמרו, כלומר, אותו שעורף קרב בכל הרי כאן זמין. ובאיזה מקום? בארץ הנגב, שהרי הוא המקום להכניס בו. מיד – ותשא כל העדה ויתנו את קולם. קבעו בכיה לדורות, לעולמים, באותו לילה.

אמר רבי יוסי, עצה לקחו על הכל להוציא שם רע. מה זה על הכל? על הארץ ועל הקדוש ברוך הוא. אמר רבי יצחק, על הארץ בסדר, על הקדוש ברוך הוא מניין? אמר לו, ממשמע שכתוב אפס כי עז העם. מי יכול להם? כי עז העם דוקא. וכתוב עמלק יושב בארץ הנגב, ואז גרמו כל זה, כמו שנתבאר. ורצה הקדוש ברוך הוא להשמידם מהעולם. זהו שכתוב (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'.

ועתה יגדל נא כח ה'. רבי אחא ורבי יוסי אמרו, אשריהם ישראל מעמים עובדי כוכבים ומזלות של העולם, שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם והתכנה בהם והתפאר בהם, שהרי העולם לא נברא אלא בשביל ישראל שישתדלו בתורה, משום שאחד באחד התקשרו, וישראל למטה בעולם הזה הם קיומו, וקיום של כל שאר העמים. אימתי? בזמן שעושים רצון רבונם.

בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא אדם בעולם, התקינו כדגמה עליונה (מכבדת), ונתן לו כחו

אמר רבי יהודה, והרי כתוב (איוב כו) הרפאים יחוללו, (דברים ב) רפאים יחשבו אף הם פענקים. אמר לו, כף הוא, משום שענקים באו מצד זה ומצד זה והתחזקו יותר בארץ. כמו זה רפאים, ומהם יצאו, והיו מאריכים ימים. וכשנחלשים, נחלש חצי גוף, וחצי עומד. כיון שחצי הגוף היה מת, היו לוקחים עשב מעשבי השדה וזורקים לפיהם ומתים. ומשום שהם רצו להרג עצמם, נקראו רפאים. אמר רבי יצחק, זורקים עצמם לים הגדול, וטובעים ומתים. זהו שכתוב הרפאים יחוללו מתחת מים ושכניהם.

רבי שמעון אמר, אלמלא היו נכנסים ישראל לארץ בסימן (באמנות) לשון הרע, לא היה העולם עומד אפלו רגע אחד. מי אמן של לשון הרע? הנחש. וסוד הדבר – משבא הנחש על חיה הטיל בה זמה. אמר רבי שמעון, ועל הכל מוחל הקדוש ברוך הוא, פרט ללשון הרע, משום שכתוב (תהלים יב) אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אתנו מי אדון לנו.

בא וראה כמה עשה עשה אתו לשון הרע; גזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, ומתו אלה שאמרו, ונגזרה בכיה לדורי דורות. (כל שכן כאן שהוציא לשון הרע על הכל) כביכול כיון שהוציאו על הארץ הקדושה, כאלו הוציאו עליו. בגלל זה קנא הקדוש ברוך הוא על זה, (כלומר קנא לשמו) ועמדו ישראל כלם להשמיד מהעולם אלמלא תפלת משה.

ויספרו לו ויאמרו וגו'. אמר רבי חייא, מה שונה כאן ויספרו, ולא כתוב ויגידו או ויאמרו? אלא כל אחד מלמד דבר לבדו. ויגידו – בכל מקום רמז הוא רמז בחכמה, והרי נתבאר. ויאמר – אמירה בעלמא. ויאמרו – הרהור הלב. ויאמרו – פקדה. והרי בארנו בכמה מקומות. ויספרו – פרוש הדבר בכל מקום.

באנו אל הארץ. הלכנו היה צריך לו להיות! אלא באנו, נכנסנו לשם לאותה ארץ שהיית משבחה בכל יום והיית אומר שאין כמותה, וגם זבת חלב ודבש היא. רבי יצחק אמר, מי שרוצה לומר כזב, אומר דבר אמת בהתחלה, כדי שיאמינו לו כזביו.

לקדושים עליונים, עד שמגיע למקום שנקרא קדש הקדשים שבו הכל, ושם הלב שורה, וזה נזון ממח העליון, ונאחז זה בזה.

במו זה למעלה למעלה, והוא בסוד מלך העליון, בסוד נכבד סתום, עד שנמצא, שהכל נזון ממח עליון סתום של הכל. וכשיסתכלו על הדברים, הכל נקשר זה בזה וזה בזה.

בא וראה, כשמאיר העתיק הסתום במח, והמח מאיר ללב, בדרך נעם ה'. והרי בארנו, וזהו כח ה'. אותו כח שבא מהעתיק הקדוש, סתום כל הסתומים, יגדל נא, שיתרבה ויגדל למעלה למעלה וישפע וימשך למטה. כאשר דברת, כמו שפרשתי. לאמר, ללמד מכאן לכל הדורות האחרונים לעולם ולעולמי עולמים. לאמר, לומר לזה בשעת צרה, לומר זה בשעת רוחה. ומה הוא? ה' ארץ אפים וגו', והרי בארנו הדברים.

אמר רבי יצחק, אמת למה עולה מכאן? אמר רבי חייא, הם גרמו שעלה מכאן, שהרי בשקר דברו עצמם. באותה מדה שאדם מודד, בה מודדים לו. וכן שאר האחרים הסתלקו, שלא יכל משה לאמרם, משום שהם גרמו. סלחתי כדברך, כדברך ממש, והרי התעוררו החברים, והרי נתבאר.

זה עם זה, מה שלא יכלו לדבר מקדם זה. יצאו מאותו פתח, וישבו בגנה תחת אילנות. אמרו זה לזה, כיון שאנו כאן וראינו כל זה, אם נמות כאן, ודאי נפנס לעולם הבא. ישבו. שנה נפלה עליהם ונרדמו. בין כך בא אותו ממנה והעירם. אמר להם, קומו צאו לתוך פרדס שבחוץ. יצאו ראו אותם בעלי מקרא שהיו אומרים באותו פסוק, במדבר הזה? תמו - הרי במקום אחר לא. ושם ימתו - הרי במקום אחר לא. וזה בגופים, אבל בנשמות לא כמו בני הגן.

אמר להם אותו ממנה, צאו. יצאו עמו. אמר להם, שמעתם דבר לתוך אותה דרגה? אמרו, שמענו, שהרי קול אחד היה אומר: מי שפסק - יפסק, ומי שקצר - יתקצר. מי שקצר - יתארך. אמר להם, ידעתם מה זה? אמרו, לא. אמר להם, ראיתם אותו נשר גדול ואותו תינוק שמלקט עשבים? זה היה רבי אילאי מנציבין, הוא ובנו, והגיע לכאן,

ותקפו באמצע הגוף, ששם שורה הלב, שהוא חזק (ומזון) כל הגוף ומשם נזון כל הגוף. (וכל אותם איברים שבגוף משם נזונו) והרי הלב אחוז ומתחזק במקום עליון שלמעלה (ואחוז בו), שהוא מח הראש ששורה למעלה, וזה נקשר בזה.

ובצורה זו התקין הקדוש ברוך הוא העולם ועשה (אותו) גוף אחד, והתקין איברי הגוף סביב הלב, והלב שורה באמצע כל הגוף. וכל אותם איברים נזונים מאותו לב, שהוא חזק הכל, והכל בו תלויים. ואותו לב נקשר ונאחז במח העליון ששורה למעלה.

בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא העולם, השרה (סדר) את ים האוקינוס סביב ישוב כל העולם, וישוב כל שבעים האמות כלם סביב לירושלים, וירושלים שורה באמצע כל הישוב, והיא מסוככת להר הבית, והר הבית סביב עזרות ישראל, ואותן עזרות סוככות ללשכת הגזית, ששם יושבים סנהדרין גדולה. ושנינו שאין ישיבה בעזרה, אלא למלכי בית דוד לבדם.

ולשכת הגזית סביב המזבח, והמזבח סביב בית האולם, והאולם להיכל, וההיכל לבית קדש הקדשים, ששם שורה השכינה וכפרת וכרובים וארון. וכאן הוא הלב של כל הארץ והעולם, ומכאן נזונו כל אותם מקומות הישוב, שהם איברי הגוף. ולב זה נזון ממח הראש ונאחז זה בזה. זהו שכתוב (שמות טו) מכון לשבתך פעלת ה'. כמו זה למעלה למעלה, והוא בסוד המלך העליון, בסוד נכבד נסתר.

הים העליון כנגד זה. שיש ים למעלה מן הים, וים מן ים. בא וראה, נהר דינור סובב לכמה מרכבות. כנגדו שבעים צדדים חקוקים משבע דלקות, והם סוכבים לאותם שמשים שלתוכם. ואלה סוכבים לארבע מרכבות, ואלו סוכבים לאותה עיר קדושה שרוכצת עליהם.

ולמדנו, שם עזרות לפני מעזרות. ואין ישיבה בעזרה של שם, אלא למלכי בית דוד לבדם, ושם נמצאים ויושבים. וסנהדרין גדולה נמצאים שם בלשכת הגזית, ואותו בית דין עליהם, שמשמש למקום שמשמש. והדין נתן משם

אתם כְּאַחַד. אָמַר לְאוֹתָם שְׂיוֹשְׁבִים, תִּנּוּ כְבוֹד לְבַעֲלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁבָּאוּ לְכֹאֵן, שֶׁהָרִי רְבוּנָם הִרְאָה לָהֶם נִפְלְאוֹת גְּדוּלוֹת כֹּאֵן. אָמַר אֶחָד מֵהֶם, יֵשׁ בְּכֶם סִימָן? אָמְרוּ, הֵן. הוֹצִיאוּ שְׁנֵי שׂוֹשְׁנִים וְהִרִיחוּ בָהֶם. אָמְרוּ, שָׂבוּ בַעֲלֵי הַיְשִׁיבָה, שָׂבוּ צְדִיקֵי אֲמֵת. אַחְזוּ בָהֶם וַיֵּשְׁבוּ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה לָמְדוּ שֵׁם שְׁלֹשִׁים הַלְכוֹת שֶׁלֹּא יִדְעוּ מִקֹּדֶם, וְסוּדוֹת תּוֹרָה אַחֲרֵיהֶם.

חֲזָרוּ לִפְנֵי אוֹתָם בַּעֲלֵי מִקְרָא, וּמִצְאוּ שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים, (שם פב) אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אֲתֶם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כְּלָכֶם. אֲנִי אֲמַרְתִּי, בְּשָׁעָה שֶׁהִקְדַּמְתֶּם עֲשִׂיהַ לְשִׁמְיעָה, שֶׁהָרִי אֱלֹהִים אֲתֶם וּגו'. פִּינּוּן שֶׁנִּמְשַׁכְתֶּם אַחֵר יֵצֵר הָרָע – אֲכֵן כְּאִדָּם תִּמּוֹתוֹן וּגו'. מֵה מִיתַתוֹ שֶׁל אָדָם מוֹרִידָתוֹ לְעֶפֶר כְּדֵי שְׂיִמְחָה אוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע שֶׁבְּתוֹכוֹ, וְאוֹתוֹ יֵצֵר הָרָע הוּא שְׂמַת וְנִתְעַכֵּל בְּתוֹכוֹ.

אָמַר אוֹתוֹ זֶקֶן שֶׁעָלִיָּהֶם, גַּם כִּף כְּתוּב, וּפְגָרִיכֶם אֲתֶם יָפְלוּ בַּמַּדְבָּר הַזֶּה. מֵה זֶה פְּגָרִיכֶם? זֶה יֵצֵר הָרָע, כּוֹלֵל זָכַר וּנְקֵבָה. חֲסְרוֹנוֹת שֵׁישׁ בְּכֶם, שֵׁי צֵר הָרָע יוֹרֵד תְּמִיד לְחֲסְרוֹן, וְלֹא עוֹלָה. בִּקְדֻשׁ מַעֲלִים וְלֹא מוֹרִידִים. בְּטִמְאָה מוֹרִידִים תְּמִיד וְלֹא מַעֲלִים. וְעַל זֶה נִקְרְאוּ פְּגָרִיכֶם, חֲסְרוֹנוֹתֵיכֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׂמוּאֵל א-ל) אֲשֶׁר פָּגְרוּ מֵעֵבֶר אֶת [הַ]נְּחַל וּגו'. סוּף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ, שֶׁכְּתוּב יָפְלוּ, וְלֹא תִפְלוּ. וְעַל כֵּן, בַּמַּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ אוֹתָם פְּגָרִים וְשֵׁם יְמוֹתוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁרְצוֹן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁמִיד אוֹתָם פְּגָרִים מִהָעוֹלָם לְעוֹלָם.

אָמַר לָהֶם רַבִּי אֵילָאִי, צְדִיקֵי אֲמֵת, הִכְנָסוּ וּרְאוּ, שֶׁהָרִי רְשׁוֹת נִמְסָרָה לָכֶם לְהִכְנָס עַד אוֹתוֹ מִקּוֹם שֶׁפְּרָכַת פְּרוּסָה. אֲשֶׁרִי חֲלַקְכֶם. קָמוּ וּנְכַנְסוּ לְתוֹךְ מִקּוֹם אֶחָד, וְהָיוּ שָׁם בַּעֲלֵי אַגְדָּה, וּפְנִיָּהֶם מְאִירִים כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ. אָמְרוּ, מִי אֵלֶּה? אָמַר לָהֶם, אֵלֶּה בַּעֲלֵי אַגְדָּה, וְרוֹאִים בְּכָל יוֹם אוֹר הַתּוֹרָה כְּרָאוּי. עֲמְדוּ וְשִׁמְעוּ כִּמְה דְבָרִים חֲדָשִׁים בְּתוֹרָה, וְלֹא נִתְּנָה לָהֶם רְשׁוֹת לְהִכְנָס לְתוֹכָם.

אָמַר לָהֶם רַבִּי אֵילָאִי, הִכְנָסוּ לְמִקּוֹם אַחֵר וְתִרְאוּ. נִכְנְסוּ לְתוֹךְ גְּנָה אַחֲרָת, וּרְאוּ גַם כִּף כּוֹרִים קְבָרִים, וּמִיד מֵתִים, וְחוֹזְרִים חַיִּים בְּגוֹפּוֹת מְאִירִים קְדוּשִׁים. אָמְרוּ לוֹ, מֵה זֶה? אָמַר לָהֶם, זֶה עוֹשִׂים בְּכָל יוֹם, וּמִיד שֶׁשׁוֹכְבִים, מִתְעַפְּלֵת אוֹתָהּ זִהְמָה רָעָה שֶׁקָּבְלוּ בְּתַחֲלָה, וְעוֹמְדִים מִיד בְּגוֹפִים חֲדָשִׁים

וְרָאָה הוּא וּבְנֵי הַתִּינוּק מְעַרְהָ זוֹ. פִּינּוּן שֶׁנְּכַנְסוּ לְתוֹךְ הַחֶשֶׁךְ, לֹא יָכְלוּ לְסַבֵּל, וּמִתּוֹ.

וְאוֹתוֹ תִּינוּק בְּנוֹ עוֹמֵד כָּל יוֹם לִפְנֵי בְּצִלְאֵל בְּשָׁעָה שִׁיּוֹרֵד מִהַיְשִׁיבָה הָעֲלִיוֹנָה, וְאוֹמֵר לִפְנֵי שְׁלֹשָׁה דְבָרִים, עַד שֶׁלֹּא יִפְתַּח בְּצִלְאֵל בְּסוּדוֹת סְתוּמִים שֶׁל הַחֲכָמָה, שֶׁכָּל דְבָרָיו סוּדוֹת סְתוּמִים הֵם, (ישעיה סד) שֶׁעֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוֹלָתָךְ. (מי) זֶה שֶׁאָמַר מִי שֶׁפִּסְקָה יִפְסַק. מִי שֶׁפּוֹסֵק דְבָרֵי תּוֹרָה עַל דְבָרִים בְּטָלִים, יִפְסְקוּ חַיָּיו מִהָעוֹלָם הַזֶּה, וְדִינוֹ עוֹמֵד בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. מִי שֶׁקָּצַר יִתְקַצֵּר – מִי שֶׁקָּצַר אֶמֶן וְלֹא מְאִרִיךְ בּוֹ תוֹךְ מְנוּחָה, יִתְקַצֵּר מִחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה. מִי שֶׁקָּצַר יִתְאַרְךָ – מִי שֶׁאוֹמֵר אֶחָד, צָרִיךְ לְחַטֵּף אֶל"ף וְלִקְצֹר קְרִיאָתָהּ, וְלֹא יַעֲכֹב בְּאוֹת הַזֹּאת כָּלֵל. מִי שֶׁעֲשָׂה כֵן, יִתְאַרְכוּ חַיָּיו.

אָמְרוּ לוֹ, עוֹד אָמַר, שְׁנַיִם הֵם, וְאַחַד הַשְּׁתַּתְּךָ בָהֶם, וְהֵם שְׁלֹשָׁה. וּכְשֶׁהָיוּ שְׁלֹשָׁה, הֵם אֶחָד. אָמַר לָהֶם, אֵלֶּה שְׁנֵי שְׁמוֹת שֶׁל שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם ה' ה'. אֱלֹהֵינוּ הַשְּׁתַּתְּךָ בָהֶם, וְהוּא חוֹתֵם הַטְּבַעַת, אֲמֵת. וּכְשֶׁמִּתְחַבְּרִים כְּאַחַד, הֵם אֶחָד בְּיַחְוֵד אֶחָד.

עוֹד אָמַר, שְׁנַיִם הֵם, וְאַחַד חוֹזֵר. כְּשֶׁשׁוֹלֵט, טָס עַל כְּנַפֵּי הָרוּחַ וְשָׁט בְּמֵאֲתִים אֶלְף, וְנִסְתָּר. אָמַר לָהֶם, אֵלֶּה שְׁנֵי כְּרוּבִים שֶׁהָיָה רוֹכֵב בָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִיּוֹם שֶׁנִּגְנְזוּ יוֹסֵף מֵאֲחִיו, נִגְנְזוּ הוּא (אֶחָד), וְנִשְׁאַר אֶחָד אֲצֵל בְּנִימִין. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תהלים יח) וַיִּרְכַּב עַל כְּרוּב וַיַּעֲף וַיִּדְא עַל כְּנַפֵּי רוּחַ. וְנִגְנְזוּ בְּמֵאֲתִים אֶלְף עוֹלָמוֹת, וְנִסְתָּר אוֹתוֹ שְׂרוּכֵב עָלָיו, שֶׁהֵם מֵאֲתִים אֶלְף גְּנָזִים, הֵם שְׁלוֹ בְּרוּךְ הוּא.

צִאָּו מִכֹּאֵן, אֲשֶׁרִיכֶם. יֵצְאוּ. נִתֵּן לָהֶם אוֹתוֹ מִמְּנָה שׁוֹשְׁנָה (אַחֲרָת) אַחַת וַיֵּצְאוּ. כְּשֶׁיֵּצְאוּ, נִסְתָּם פִּי הַמְּעַרָה וְלֹא נִרְאָה כָּלֵל. רְאוּ אוֹתוֹ נִשְׂר שֶׁהָיָה יוֹרֵד מֵאוֹתוֹ עֵץ וְנִכְנַס לְמַעְרָה אַחֲרָת. הִרִיחוּ הֵם בְּאוֹתָהּ שׁוֹשְׁנָה וְנִכְנְסוּ לָשֵׁם, מִצְאוּ אוֹתוֹ נִשְׂר עַל פִּי הַמְּעַרָה. אָמַר לָהֶם, הִכְנָסוּ צְדִיקֵי אֲמֵת חֲבָרִים, שֶׁהָרִי לֹא רָאִיתִי שְׂמַחַת הַחֲבָרוֹתָא מִיּוֹם שֶׁאֲנִי כֹאֵן, אֲלֹא בְכֶם.

נִכְנְסוּ. הִגִּיעוּ לְפָרְדֵּס אַחֵר, וְאוֹתוֹ נִשְׂר עִמָּהֶם. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְאוֹתָם בַּעֲלֵי מִשְׁנָה, חֲזַר אוֹתוֹ נִשְׂר בְּדַמּוֹת אָדָם בְּלִבּוֹשׁ נִכְבָּד מְאִיר כְּמוֹתָם, וַיֵּשֶׁב

לשמע! הוציא אחד מהם תפוח אחד, ונתן להם ואמר, הריחו בזה, הריחו בו. ויצאו, ומכל מה שראו לא שכחו כלום. יצאו.

הרי ממנה אחר בא ואמר להם, חברים, רבי אילאי שלחני אליכם, חכו לי כאן על פי המערה, והוא יבא ויודיע לכם דברים עליונים שלא ידעתם. שהוא תבע מתוך הישיבה שיהיה לו רשות לגלות לכם דברים. יצאו אתו וחכו על פי המערה, והיו מחזירים דברים זה לזה מכל מה שראו ולמדו שם.

בין כך הרי רבי אילאי בא מאיר כשמש. אמר לו, תורה חדשה שמעת? אמר להם, בודאי! ונתנו לי רשות לומר לכם דברים. התחברו כאחד על פי המערה וישבו. אמר להם, צדיקים אתם, שרבונוכם הראה לכם כמו העולם הבא, והרי אין לכם פחד ואימה. אמרו, ודאי הרי נשכח מאתנו דרך בני אדם, ותמיהה היא על כל מה שראינו בהר הזה.

אמר להם, ראיתם הרים אלה? כלם ראשי ישיבות לעם הזה שבמדבר. וזכו כעת מה שלא זכו כשהיו בחיים. ואלה ראשי ישיבות, כלם בראשי חדשים ושבתות ומועדים מתכנסים להר אהרן הכהן ומתעוררים אליו, ונכנסים לתוך ישיבתו ומתחדשים שם בטהר הטל הקדוש שיורד על ראשו, ושמן משחה ששופע עליו, ועמו מתחדשים כלם בחדושים אהובים של המלך הקדוש, עד שנקרא כאן ישיבת האהבה.

והוא לוקח בכל ישיבה, בסתר דקיק מתעופפים כנשרים לתוך ישיבת האור, והיא ישיבת משה, וכלם עומדים בחוץ ולא נכנסים פנימה, פרט לאהרן לבדו, ולפי שעה נקראים בשם.

ואין מי שיראה את משה, שהרי אותו מסוה שעל פניו פרוש לפניו, ושבעה ענני כבוד סביבו. אהרן עומד תוך הפרגוד שלמטה ממשה. ופרגוד פוסק, ולא פוסק בתוכם. וכל ראשי הישיבות מחוץ לפרכת הפרגוד הזה, וכל השאר מחוץ לאותם עננים. וכפי חדושי אור התורה שמאירה, כך מאירים אותם עננים.

ונהיים קלושים בדקיקות האור, עד שנראה אותו מסוה, ומתוך אותו מסוה רואים אור שמאיר יותר מכל אורות העולם, והם פני משה.

מאירים, באותם גופים קדושים שעמדו על הר סיני, כמו שאתם רואים, עמדו כלם על הר סיני בגופים ללא לכלוך כלל. כיון שהמשיכו עליהם יצר הרע, חזרו בגופים אחרים של גופים ראשונים, גופים נכריים, זהו שכתוב (שמות לג) ויתנצלו בני ישראל את עיניהם מהר חורב.

קול התעורר: לכו התכנסו, הרי אהליאב עומד על עמדו, וכל אותן קתדראות עמו. לשעה פרחו כלם ולא ראו דבר. נשארו לבד תחת אילנות הגנה. ראו פתח אחר, נכנסו לשם, ראו היכל אחד, נכנסו וישבו שם. שני עלמים היו שם. הרימו עינים, וראו משכן אחד מרקם בכל מיני ציורים וגוונים של העולם, ועליו פרוסה פריסת אור נוצצת שלא יכולות העינים להסתכל. (וכפי שני מילין ראו תוך אותו המשכן עד מקום פריסת הפרכת שלא ראו) משם והלאה לא ראו כלום.

הרבינו אזנים, ושמעו קול אחד שהיה אומר: בצלאל רביעי הוא לאורות עליונים. יוסף רביעי הוא תוך אורות אדם הראשון. עליה של מעלה חביבת הכל, עליה כתוב (במדבר כח) ונסכו רביעית ההין בקדש וגו'. מי שישתכל ויראה, יסמאו עיניו. מי שלא יסתכל, יראה ויפתחו עיניו. עץ של שמנה עשרה, כשמתכופף, יזקף ויעמד. אם לא מתכופף, נחש רע יאכל אותו. מי שמכניס שני כרובים לפניו, רצונו יעשה. מי שמעין רחוק מרצונו, קרפן התינוק שלם להתקבל. פסק אותו הקול.

אמרו אותם שני עלמים, סימן יש בכם? אמרו, הן. הוציאו שני שושנים והריחו בהם. אמרו, שבו עד שתשמעו שני דברים בסודות עתיקים מתוך ראשי הישיבה, ויהיו תמיד בסוד בתוכם. אמרו, הן.

אמר רבי שמעון, כל הדברים הללו וכל מה שראו, כתבו. וכשהגיעו לכאן, היה כתוב (תהלים ט) אשמרה דרכי מחטוא בלשוני. ואני שאלתי לאבי אבא, כמה היו אותם שני דברים? ואמר לי, חייך בני, אותם שני דברים בנו עולמות והחריבו עולמות מי שהשתמש בהם.

בין ששמעו שני דברים אלו, אמרו אותם תינוקות, צאו צאו! אין לכם רשות יותר

תם שרוי בתוכו. משום שיש שור מועד בצד ערלה פריעה. וכמה ממנים על החקים יוצאים ממנו עד דרגה אחרונה שנקראת שא"ה, אותו שמפיל בתי העולם שלא דרים בהם אנשים. וכלם יוצאים מאותו שור מועד. וזה בחבור עם חמור רע. ומשום זה (דברים כב) לא תחרש בשור ובחמור יחדו, כדי לא לעורר אותם.

ובאותה ישיבת בצלאל, וכן בשתי ישיבות, יעקב איש תם, בעלה של אותו תם. ומיהו א' סוד ו'ו. וכשהיו כלל זכר ונקבה כאחד, אז נוטל כל אותיות אלה את"ם, והוא אמ"ת. (מיכה ז) תתן אמת ליעקב. כלל זכר ונקבה כאחד, שלמות הכל.

אברהם לא הצטוה על פריעה, וכשנכנס, נכנס לתם זה ולתוף דרגותיו, שנקראו כאחד ים, והינו תמים. אחר כך התעלה אברהם, ונכנס פנימה, ונקשר עם ימין העליון.

תמים תהיה עם ה' אלהיה ודאי, כמו שהוא תמים, כלל אחד, גם אתה תהיה עמו תמים, עמו ודאי. במה נעשה בן אדם תמים, שיהיה ת"ם י"ם? ת"ם - כמו שנתבאר. י"ם - כל אותן דרגות קדושות שלו נקראים י"ם, ולא נפרדים ממנו לעולמים. (שתי נסחאות) גם אתה כמו זה, להעביר ממך דרגות נכריות, ולהתקשר בתמים, להיות בך דרגות קדושות, סוד של הי"ם, ודרגה קדושה ת"ם, כנגד א' סוד של יעקב. בן אדם צריך להיות בכל יום ת"ם י"ם כמו זה ממש.

בעת פרש מה שפרש בישיבה, שהלבנה הקדושה יפה היא בלבן, וכל הגונים נוצצים בה ומרקמים, והיא כאותו יפי ולבן השמש ממש. ובאותו הים שלה בתוף שבעים שנה יוצא דג אחד, ומוציא ממנה גון תכלת, והיא לוקחת גון זה ומתקינה אותו, ומתחפה בחוץ בגון הזה.

לא שגון זה הוא לבושה, שהרי (משלי לא) שש וארגמן לבושה. אבל צפוי חיצוני הוא הגון הזה. כמו זה היה המשכן, שכלו ביפי מרקם לפנים, ואחר כך - (במדבר ד) ופרשו בגד כליל תכלת. מה הטעם? משום שתחת ים זה יש מצולות י"ם, כלל של זכר ונקבה, ויש להם עין הרע להסתכל.

פניו לא נראים כלל, ואין מי שיראה אותם, פרט לאותו אור שיוצא מתוך אותו מסוה אחר כל אותם העננים.

משה אמר דבר סתם לאהרן, ואהרן מפרש לגדולי הישיבות. במה מפרש? בכל אותם מבועים שנסתמו ממנו כשהגיע זמנו של יהושע. וכעת הוא מחזיר להם בכמה פלאות, ומקורות ומבועים ונחלים שנובעים מכל דבר ודבר.

כל נשים צדקניות של הדור הזה באות למרים גם כאן בזמנים הללו, ואז עלות כלן כתמרות עשן לתוף המדבר הזה, ואותו יום נקרא יום ההלולא. נשים בלילי שבתות ובלילי ימים טובים, כלן באות למרים, ויודעות השתדלות בידיעה של רבון העולם. אשרי דור זה מכל דורות העולם. יוצאים משיבת משה, ופורחים לישיבת הרקיע, ואלה שנראים פורחים לישיבה העליונה. על אותו דור כתוב, (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו.

פתח רבי אילאי ואמר, (דברים יח) תמים תהיה עם ה' אלהיה. מה בין תם לתמים? באברהם כתוב, (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים. יעקב שהשתלם יותר, כתוב בו, (שם כה) ויעקב איש תם. למה נקרא איש תם? משום שלא נשאר בו פסלת כלל, שהרי פריעה היתה בו.

במה נפרע (פריעה היתה בו שנפרע) ונטהר מאותה פסלת? משום שאותו מקום שמחזק פסלת, שלתוף מקום הפריעה שורה, הוא שור, דמות השמאל של פסא שלו. ואותו שור נקרא שור תם, שהרי מרכבת הכסא, רשם של ברית יש בו. ועל זה שור זה נקרא תם, ויעקב אחוז בו בתוכו, ובשור זה עושים פריעה, ומעבירים זהמת הפסלת כלה.

במשנת בצלאל כתוב, (שם ל) ויזכר אלהים את רחל. בשרה כתוב פקידה, וברחל כתוב זכירה. למה? משום שזכור נרשם ביעקב, שהוא ברית שלם כשנעשה (כשנולד) יוסף, ובמה? כשנטל שור עמו שלא יתחזק לצד האחר, ומשום זה נקרא יוסף בכור שור, בכור של אותו שור שלקח יעקב (דברים לג) בכור שורו.

ודאי, ואותו שור שור תם, (בראשית כה) ויעקב איש תם. רבון ושליט, בעל הבית, שאותו שור

שְׁדַרְתַּת הַבֵּן אָדָם, כְּשִׁמְתִּכּוֹפֵף לִפְנֵי רַבּוֹנוֹ, יִזְקֶךָ וְיַעֲמִד לְתַחֲתֵית הַמַּתִּים. אִם לֹא כוֹפֵף בְּמוֹדִים, נַעֲשֶׂה נַחֲשׁ, וְאֵין לוֹ תְקוּמָה לְאוֹתוֹ הַזְּמַן.

מִי שֶׁנִּכְנַס לְבֵין שְׁנֵי כְּרוּבִים פְּנִימָה, מִי שֶׁנִּכְנַס שְׁעוֹר שְׁנֵי פִתְחִים לְתוֹךְ בֵּית הַכְּנִסֶּת, נִדְבַק בְּרַבּוֹנוֹ, וּרְצוֹנוֹ נַעֲשֶׂה. מִי שֶׁמְעִין בְּתַפְלָתוֹ וּמִסְתַּכֵּל בָּהּ, רְחוּק מִרְצוֹנוֹ שְׁשׂוֹאֵל. קָרְבַּן הַתִּינוּק כְּשִׁמְקָרִיב אָדָם בְּנוֹ לְבֵית סֹפֵר אוֹ לְמִילָה, זֶה קָרְבַּן שְׁלָם לְהַתְקַבֵּל. מִכָּאן וְלַהֲלָאָה, אֶהוּבִים, לְכוּ.

אֱלֻעָזָר בְּנֵי, יִפֶּה אִמְרַתְּ כְּפִי מֵה שְׁלֵמְדַתְּ. אֲבָל חֵס וְשְׁלוֹם, שְׂאָף עַל גֵּב שְׂרַחֵל הֵיְתָה עֲקָרָה בְּאוֹתוֹ זְמַן, יַעֲקֹב חָכֵם הָיָה. וְאֵלְמֵלֵא לֹא יָדַע יַעֲקֹב שְׁלָאָה אֲשֶׁתּוֹ, לֹא קָבַר אוֹתָהּ בְּמַעְרָה לְהַתְחַבֵּר עִמּוֹ בְּחִבּוּר אֶחָד, וַיִּקְבֹּר אוֹתָהּ מִחוּץ לְאַרְץ. אֲבָל אֵת לֵאָה הַכְּנִיס לְתוֹךְ הָאָרֶץ, וְרַחֵל שָׁם בְּחוּץ. מֵת יַעֲקֹב, נִקְבַּר בְּתוֹכָהּ בְּחִבּוּר אֶחָד.

בְּמוֹ שֶׁעָשׂוּ כָּל שְׂאֵר הָאֲבוֹת, גַּם בֶּן אָדָם. מֵתָה חַוָּה בְּתַחֲלָה, וַיִּקְבְּרָהּ שָׁם, וְשָׁם יָדַע אָדָם שֶׁזֶה מְקוֹם רְאוּי לּוֹ. מֵת אָדָם, נִקְבַּר בְּתוֹכָהּ בְּחִבּוּר אֶחָד. מֵתָה שָׂרָה, נִקְבְּרָה שָׁם, וְחַוָּה רָאֲתָה וְשִׁמְחָה לְקִרְאָתָהּ וְקָמָה וְקִבְּלָתָהּ. שְׁעוֹר חַוָּה לְגַבֵּי שָׂרָה, שְׁעוֹר שֶׁל שְׁתֵּי אִמּוֹת וְלֹא יוֹתֵר. מֵת אַבְרָהָם, נִקְבַּר לְיַד שָׂרָה בְּחִבּוּר אֶחָד. מֵתָה רַבֵּקָה, נִקְבְּרָה שָׁם, וְשָׂרָה רָאֲתָה וְקָמָה וְקִבְּלָתָהּ. מֵת יַצְחָק, נִקְבַּר אִתָּהּ בְּחִבּוּר אֶחָד. מֵתָה לֵאָה, נִקְבְּרָה שָׁם, וְרַבֵּקָה רָאֲתָה וְקָמָה וְקִבְּלָתָהּ. מֵת יַעֲקֹב, הַתְחַבֵּר אִתָּהּ בְּחִבּוּר אֶחָד. וְכֻלָּם זָכַר וְנִקְבְּרָה כְּאֶחָד בְּחִבּוּר אֶחָד.

סְדוּרָם אֵיךְ שׁוֹכְנִים? נָשִׁים לְיַד נָשִׁים, וְזָכָרִים לְיַד זָכָרִים. אָדָם בְּרֵאשׁ, חַוָּה סְמוּכָה לּוֹ. שָׂרָה לְיַד חַוָּה. אַבְרָהָם סְמוּךְ לְשָׂרָה. יַצְחָק סְמוּךְ לְאַבְרָהָם. רַבֵּקָה סְמוּכָה לְיַצְחָק. לֵאָה סְמוּכָה לְרַבֵּקָה. יַעֲקֹב סְמוּךְ לְלֵאָה. נִמְצָא אָדָם בְּצַד זֶה וַיַּעֲקֹב בְּצַד זֶה, זֶה רֵאשׁ וְזֶה סוּף.

בְּסִפְר שְׁלֵמָה הַמְּלֻךְ הוּא כְּרֵאוּי, וְכֵן זֶה: אָדָם וְחַוָּה בְּתַחֲלָה, וְשָׂרָה וְאַבְרָהָם סְמוּכִים לָהֶם. יַצְחָק וְרַבֵּקָה לְזוּיֵת אַחֲרֵת, בְּדֶרֶךְ יִשָּׁר בְּשׁוּרָה אַחֲת. יַעֲקֹב וְלֵאָה בְּאִמְצָע. וְאוֹתָם נָשִׁים לְיַד נָשִׁים, וְזָכָרִים לְיַד זָכָרִים. וְאָדָם וְחַוָּה, שָׂרָה וְאַבְרָהָם, יַעֲקֹב וְלֵאָה, רַבֵּקָה וְיַצְחָק. אָדָם בְּצַד זֶה, וְיַצְחָק בְּצַד זֶה,

וְכִשְׁמִסְתַּכְלִים, מְזַדְמָן לְעֵינֵיהֶם צָבַע תְּכֵלֶת, וְלֹא יִכּוּלָה עֵינָם לְשֵׁלֵט, וְהִיא מִתְתַּקְנַת לְפָנִים בְּכָל גְּוִנִים מְרַקְמִים כְּרֵאוּי, מִתְתַּחַמִּים לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם.

בְּמוֹ זֶה בֶּן אָדָם שְׁלוּבֵשׁ צִיצִית, נַעֲשֶׂה בְּכָל יוֹם תָּמִים. ת"ם, בְּאַרְבַּע כְּנָפִים מִתְקַנּוֹת כְּרֵאוּי. י"ם, בְּאוֹתוֹ תְּכֵלֶת שֶׁל הַדָּג שֶׁל שְׁבַעִים דְּרָגוֹת הַיָּם, צַד הָרַע כְּשִׁמְסִתְּכֵל בְּאָדָם זֶה לֹא יִכּוּל לְהִזְיֵקוֹ בְּעֵין הָרַע, וְאֵז הוּא תָם י"ם עִם ה' אֱלֹהֵיו מִמֶּשׁ בְּתַקּוּן אֶחָד, הוּא לְמַעְלָה, וְהוּא לְמַטָּה.

אֲחֵר כֵּךְ מִסְתַּלְקֵת הִיא לְתוֹךְ דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת. גַּם כֵּךְ הַבֵּן אָדָם עוֹלָה הוּא אֲחֵר כֵּךְ בְּתַפְלִין לְתוֹךְ דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת. וְעַל זֶה תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ, עִמּוֹ וְדָאִי. וְדָאִי בְּשַׁעֲהָ אַחֲת, בְּרַגַּע אֶחָד, הִיא מִתְקַנַּת לְמַעְלָה, וּבֶן אָדָם מִתְקַן לְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי אֵילָאִי, כָּל אֱלוֹ שֶׁל כָּאן, כְּמוֹ זֶה מִתְקַנֵּים לְהִיּוֹת כָּל אֶחָד תָּמִים עִם ה'. וְעַל סוּד זֶה, בְּמִדְבַּר הַזֶּה יִתְמוּ. אִם תֹּאמְרוּ שְׁכִשְׁנָאֵמַר, לְרַע נֹאֲמַר – כֵּךְ זֶה בּוֹדָאִי, שֶׁהִיָּה לָהֶם לְהִיּוֹת כָּל אֶחָד תָּמִים עִם ה' בְּאַרְץ הַקְּדוּשָׁה, מְקוֹם שֶׁה' שְׂרוּי שָׁם, לְהִיּוֹת פְּנִים בְּפָנִים כְּאֶחָד עִמּוֹ, וְכַעַת כָּל אֶחָד הִיָּה תָמִים בְּמִדְבַּר זֶה לְחוּץ, מְקוֹם רְחוּק מִשָּׁם, שְׁלֹא יִסְתַּכֵּל פְּנִים בְּפָנִים אִתּוֹ לְהִיּוֹת עִם ה' כְּרֵאוּי. וְשָׁם יָמוּתוּ, כְּמוֹ שְׂרָאִיתֶם שְׁעוֹשִׁים בְּכָל יוֹם.

אֲשֵׁרִי חֲלַקְכֶם, חֲבָרִים קְדוּשִׁים, שְׁזִכִּיתֶם לְכָל זֶה. שְׁתֵּי מַעְרוֹת אֵלֶּה אַחֲרוֹת שְׁלַכְכֶם, שְׁלֹא תִמְצְאוּ כָּל זֶה שָׁם, שֶׁהֵם תוֹךְ יִשְׁיבַת מִשֶּׁה יוֹשְׁבִים מִרְחוּק. וְעַל זֶה כְּתוּב בְּמִשֶּׁה, (בְּמִדְבַר יב) עָנּוּ מְאֹד מִכָּל הָאָדָם. וְנִבְיָא עֲלִיוֹן קִבְּלָם לְיִשְׁיבַתוֹ מִיּוֹם שֶׁהִתֵּר לְרֵאוֹת כָּל זֶה עַד אוֹתָהּ שַׁעֲהָ שְׁבַעֲהָ יָמִים. וְהָרִי לֹא הָיָה מִסְתַּכְלִים בְּעוֹלָם הַזֶּה כְּלוּם.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֵילָאִי, צַדִּיקִים קְדוּשִׁים, אָמַר לְכֶם דְּבָרִים שְׁשִׁמְעֵתֶם. וְדַבֵּר רֵאוּשׁוֹן כְּשִׁתְּדַעוּ מְדִידַת הַמִּשְׁחָה בְּשֵׁם חֲקוּק מְפָרֵשׁ, תִּדְעוּ (שְׂאָף עַל גֵּב) שְׁבַצְלָאֵל הוּא רְבִיעֵי שֶׁל אֲוֵרוֹת עֲלִיוֹנִים, שְׁכְּתוּב (שְׁמוֹת לא) וְאֵמֵלֵא אִתּוֹ רוּחַ אֱלֹהִים בְּחֻכְמָה וּבְתַבּוּנָה וּבְדַעַת. מִי שְׁלֹא הִסְתַּכֵּל, רוּאָה וְנִפְקַח.

מִי שְׁלֹא הִסְתַּכֵּל בְּאוֹתָם שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים טְמִירִים, מֵה לְמַעְלָה מֵה לְמַטָּה וְכוּ', עֵתִיד הוּא לְהַפְקֵחַ בְּתוֹרָה וְלַפְקֹחַ בְּהָ עֵינָיו. עֵץ שֶׁל שְׁמוֹנָה עָשָׂר,

ישראל לקרא בפרשת הקהל, וזה יהיה מלך המשיח, ולא אחר.

ובאותו ספר תורה של אותו אור, אי חסיד קדוש, אשרי מי שמפיו ישמעו קול נעימות של דבריו מאותם דברים סתומים שפרש בתורה. בכל ראש חדש ושבתות ומועדים וחגים, כשרוצים כל בני הישיבה לעלות למעלה לתוך ישיבת הרקיע, כלם מתכנסים אל מלך המשיח, והוא מפרש דברים, ומתוך מתיקות דבריו בערגה עולים. כל עשרת הדברים גנוזים לה מאותם דברים שפרש ליום של השאלות שלהן.

בשעומד אותו מגדל באמצע העזרה ופתח זה פתח, פותחים אותם כרובים פיהם, ופורשים כנפיהם, ומאיר אור עליון על אותו פתח. ואותו ספר תורה נפתח, ואותם כרובים פותחים ואומרים: (תהלים לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'. נסגרים הפתחים, וספר התורה נגלל. **מי** ראה אור המאיר של אותו ספר תורה, כלו אור מאיר, אותיות שלו, שלהבות אש מארבעה גוונים שהם מעולם עליון, כלם בולטים ונוצצים, אין מי שיכול לעמד בהם פרט למשיח. נסגר פתח זה, וכרובים שוככים, ואותו מגדל פורח ועומד במקומו בין שאר המגדלים.

באותו פתח אמצעי יש עטרת פז עליונה ונכבדה גנוזה, שלא נראית כעת, גלופה וחקוקה בכל מיני אבנים יקרות, ועתידה להיות על ראש מלך המשיח כשעולה באותו מגדל, ושני נשרים, זה מצד זה וזה מצד זה, לוקחים אותו בידיהם.

בשעולה מלך המשיח, מתתקנים הנשרים, ולוקחים עטרה זו בשעה שיתחיל לקרא, יפתח פתח אחר, ומשם תצא אותה יונה ששלח נח בימי המבול, שכתוב (בראשית ח) וישלח את היונה. היונה, אותה הנודעת, ולא דברו בה הקדמונים ולא ידעו מה היא, אלא מכאן יצאה ועשתה שליחותה.

ובשעה שכתוב ולא יספה שוב אליו עוד, לא ידע אדם לאן הלכה, והיא שבה למקומה ונגנזה בפתח זה, והיא תקח עטרה בפיה ותשים על ראש מלך המשיח, הגיע ולא הגיע, ואז כתוב, (תהלים כא) תשית לראשו עטרת פז.

ויעקב באמצע. יצחק ליד אביו לא דרך העולם. ועם כל זה יעקב צריך באמצע.

ובכל הזוגות הללו, כמו שנקברו - כך יקומו וכך ימצאו. לאה תשמח עם משיח בן דוד שיצא ממנה לפנים. רחל תשמח במשיח בן יוסף שיצא ממנה מחוץ לירושלים, והכל למקומותיהם.

אלה כאן ואלה כאן. שהם (מגדלים) מרגליות של אבן טובה כלם. בין כל המגדלים יש מגדל אחד של אבן טובה באמצע, וזה עולה לרום הרקיע, ולא נראה כעת, עד אותו זמן שיתגלה. ראש הישיבה ראה אותו, והיה רשום שם פסוק זה למעלה, (משלי יח) מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב. ופרש ראש הישיבה פסוק זה, מגדל עז - זו כנסת ישראל. בו ירוץ צדיק - בו רצון הצדיק תמיד. ועל זה, ונשגב אותו מגדל שלא יפל לעולמים כמו שהיה.

ורבי כרוספדאי חמוד הלב פרש פסוק זה עד שלא הסתלק, ופרש יפה. מגדל עז - זו תבה. וספר תורה שהוא עז, לשם בו, ולהוציאו מתוך ההיכל, דמות היכל הפנימי, שממנו יצאה תורה, ואותו מגדל שם ה' הוא ודמותו, וצריך בשש דרגות.

בו ירוץ צדיק, במה? במגדל או בספר תורה? אלא הפסוק נדרש בזה ובזה. כשדורשים במגדל, צריך צדיק זה שיהיה חזן הכנסת צדיק אמת, ודמות של צדיק עליון. כשדורשים בספר תורה, מי שעולה לספר תורה לקרא בתורה, צריך צדיק, וצדיק נקרא. מי נקרא צדיק מכלם? הששי שעולה מאותם שבעה. אמר רבי שמעון, ודאי שהוא לא עולה כל ימיו, אלא ששי לאותם שעולים. בו ירוץ צדיק, בספר תורה ירוץ דברי צדיק זה. ונשגב ממה? מפחד מלאך המות, שהרי מאריך ימים. ונשגב שלא ינזק לעולם.

באותו מגדל שעולה בין אותם מגדלים קים אור אחד בדמות ספר תורה. כשבאה אותה צפור, לוקחת אותו מגדל ממקומו, ועומדת תוך אמצע העזרה תוך כנפי הכרובים היה. (ומה שהיה), רומו לרום השמים נשפל ונכנס תחת אותם כרובים, וחומותיו בין ראשי הכרובים.

שליש מאות פתחים שם, בפתח האמצעי עומד מאור זה, דמות ספר תורה, בו עתיד מלך

אי חסיד קדוש, מי ששומר ברית, שם אותו אחריו, והוא להתחלה. ואם תאמר, מי שומר לאחור? הרי שמירה גדולה ועליונה מהכל ששומרו. ומי הוא? צדיק עליון באהבה רבה. נכנס בין צדיק וצדיק, ונמצא שמור מכל הצדדים. אשרי מי ששומר ברית זו. ועל כן ישראל נראים כל הזכרים ששומרים אות ברית זו לפני המלך הקדוש. מיהו שיכול להזיק לבן שהוא באמצע אביו מכאן, ואמו מכאן, והוא ביניהם? וזה כשהוא אחרי ה'.

בא וראה, אותו רקיע כפסוּבב בגלגול, מנגן בנגון, ומקול נהמת המים הנובעים לא ידוע אותו נגון. כל אותם האגנים שבארבעה צדדים מתמלאים מנביעת המים שנובעים. מי שהוא בפנים, בשני צדדים עומד שם. אחד בשמחה, שאין שמחה כאותה שמחה בעולם, לקיים (שם ק) עבדו את ה' בשמחה. ואחד ביראה, שאין יראה כאותה יראה בעולם, לקיים (שם ב) עבדו את ה' ביראה.

מעין מים אחד שנובע מצד מזרח, זהו שאמר יחזקאל הנביא. ממעין זה לא יכולים לסיים שבח כל בני העולם. במקום שנולד שם לצד מזרח, אין עמק ורום שלו אלא זרת, ולא יותר.

בשנובעים המים ועולים, עולים כל מיני מרגליות שבעולם, ולא נופלים בחוץ. כעת נראים בגון אחד, לפי שעה נופלים אלה, והנה עולים אחרים בגון אחר בכל מיני גונים שבעולם. נופלות אותן מרגליות, ולא נופלות בחוץ.

סביב אותה נביעה סובבים כפתור ופרח, ולא יכולים כל בני העולם לעמד על אותם גונים, כלם שלהבות לוהטות, ולא יכולים להסתכל בהם. לא ידוע חשיבות המעשה. העלים שלהם נוצצים בכמה גונים.

מעשה ציור, אמנות רבון העולם, מכסים על שלש מאות ושבעים וחמשה כרובים שתחתייהם, אחר שבכים אחרים לפנים. ואותם שבכים סביב העזרה לפנים.

ולמעלה מהם אותן גפנים פרושות, תחת הגפנים אותם כרובים, כלם בכנפים פרושות משלבות אלו באלו. כאן אמר ראש

וביון שיקרא מלך המשיח בספר תורה, יקומו שני נשרים, זה מכאן וזה מכאן, ויונה מתכופפת, ומלך המשיח יורד, ועטרה על ראשו, עד מדרגה אחרונה. ושני נשרים פורחים למעלה על ראשו, ויונה שבה ועטרה בפיה, ויקבלו אותה שני נשרים אלו.

דוד המלך נקרא זית רענן לפני הקדוש ברוך הוא, שכתוב (תהלים נב) ואני כזית רענן בבית וגו'. עלה זית - זה מלך המשיח בן דוד. וזהו שרמזה יונה זו בימי נח, שכתוב (בראשית ח) והנה עלה זית טרף בפיה. אותו עלה זית טרף ונחטף לכבודו, במה? בפיה. שעומדת על ראשו, ומקבל כבוד מיונה זו. ומה שכתוב טרף ולא טרפה, (אלא) כזכר הזה שעושה חיל ומנצח. בשיבת הרקיע יונה זכר הוא. מתוך שנקרא יונה כתוב כנקבה, וכתוב כזכר בזמן שמקבל כבוד זה.

סדר הלימוד ליום כח אייר [יום 235 בשנה]

מגדל זה כששב למקומו, מאיר כאור עין השמש, שכתוב (תהלים פט) כסאו כשמש נגדי, ואף שכסא אחר יהיה לו בנסים ואותות גדולים. בראש מגדל זה יש עופות אש (דרור) שמצפצפים, כשעולה הבקר, צפצוף של נעימות, שאין נעם ונגון כאותה נעימות.

למעלה מכלם מינים אחרים ויונים אחרים שפורחים באויר, עולים ויורדים, יורדים ועולים, לא שוככים לעולמים. אותיות גדולות ואותיות קטנות פורחות ביניהם.

אי חסיד קדוש, בשעה שהאותיות פורחות, רואה האדם באותיות גדולות. כתוב באויר לפי שעה, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. (והארץ) היתה תהו ובהו וגו', מכאן חוזרות האותיות הגדולות כבתחלה) מכות אותיות קטנות בהם ופורחות, ונראה מהן כתוב, ויאמר אלהים יהי אור וגו', וירא אלהים את האור וגו'. אחר כך חוזרות אותיות קטנות ומכות באותיות גדולות, ונראה מהן שכתוב, ויאמר אלהים יהי רקיע וגו'. וכן כל מעשה בראשית, פלאות גדולות, ושמחה לעינים מעשים של אותיות אלו. אשרי העם שלכל זה מצפים.

כְּשֶׁמִסְתַּכֵּל אָדָם עַל אוֹתוֹ רְקִיעַ מֵרְחוֹק, דּוֹמָה תְּכַלֵּת יוֹתֵר קָרֵב, דּוֹמָה אָדָם. קָרֵב יוֹתֵר, דּוֹמָה יָרֵק. קָרֵב יוֹתֵר, דּוֹמָה לְבָן, שְׂאִין בְּעוֹלָם לְבָן כְּמוֹתוֹ. טַל שֶׁהוֹלֵךְ מִמְּנוֹ נִשְׁאָב בְּאוֹתוֹ עֲנָף, וְעוֹשֶׂה פְרִי זֶה וּמִתְגַּדֵּל. אוֹתוֹ רְקִיעַ הוּא הוּא הוֹלֵךְ בְּגִלְגוּל יוֹתֵר מִמֶּה שְׂעִינִים יְכוּלוֹת לְהִסְתַּכֵּל.

כָּל אוֹתָם שׁוֹמְרֵי בְרִית הַקֹּדֶשׁ (רוֹצִים) שְׂרוֹצִים לְהִרְאוֹת לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָרִי לֹא נִרְאוּ אֶלָּא בְּשִׁבִיל לְהִרְאוֹת שֶׁהֵם בְּנֵי מִלָּה קְדוּשָׁה. וְעַל זֶה, (שְׁמוֹת כ"ג) יִרְאֶה כָּל זְכוּרָה, אוֹתָם בְּנֵי בְרִית קֹדֶשׁ. דִּיק רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, זְכוּרָה וְלֹא זְכוּרָה, שֶׁהָרִי זָכָר כְּתוּב, וְלֹא זָכָר. מֶה זֶה זְכוּרָה? אֶלָּא כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׁמְרוּ בְרִית קֹדֶשׁ וְלֹא חָטְאוּ בּוֹ, הֵם הָיוּ בְּנֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁבְּכָל יוֹם מִשְׁתַּבַּח בְּהֵם וְזוֹכֵר אוֹתָם תָּמִיד. וְעַל כֵּן זְכוּרָה, הֵיאֵהוּא שֵׁישׁ בּוֹ בְרִית קְדוּשָׁה, שֶׁזָּכָר אוֹתָם הַמֶּלֶךְ בְּכָל יוֹם, שְׂאִין שֶׁבַח לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיזוֹן (אֶלָּא) כְּמִי שֶׁשׁוֹמֵר בְּרִית זוֹ.

וְעַל כֵּן צְרִיךְ לְהִרְאוֹת שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה לְפָנָיו. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים לְמָה? אֶלָּא בְּגִלְגָּל אֲבוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁקָּבְלוּ בְרִית זוֹ רִאשׁוֹנָה לְכָל מִצְוֹת הַתּוֹרָה, וּמִשׁוֹם כֶּף שְׁלֹשׁ פְּעָמִים הֵם בְּשָׁנָה. אֲבָרְהָם קָבַל בְּרִית, יִצְחָק קָבַל בְּרִית, יַעֲקֹב הָיָה שְׁלֹם מִכָּלֶם, וְעַל כֵּן כְּתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית כ"ה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם, שְׁלֹם מִהֶכָּל.

אֲבָרְהָם נִקְרָא תָּמִים, וְלֹא הָיָה כָּל כֶּף שְׁלֹם, אֲבָל תָּם – שְׁלֹם מִהֶכָּל. מֶה כְּתוּב בְּנִחַ? (ש"ס ו) אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדַרְתָּיו. הָיָה רָשׁוּם בְּרֵשׁם קְדוּשׁ בִּינִיָּהֶם. וְאָמַר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, בְּכָל מְקוֹם שֶׁכְּתוּב תָּמִים, שֶׁרִשׁוּם בְּרֵשׁם קְדוּשׁ בְּאוֹת קִיּוּם הַבְּרִית, וּמִשׁוֹם שֶׁשָּׁמַר הַבְּרִית נִקְרָא תָּמִים בְּדַרְתָּיו, מֶה שְׁלֹא הָיוּ כָּלֶם כָּךְ, שֶׁהֵם מְחַבְּלִים דְּרִכְיָהֶם.

וְעַל זֶה כְּתוּב אֵת הָאֱלֹהִים הִתְהַלַּךְ נַח. וְכִי מִי יְכוּל לְלַכֵּת עִמּוֹ? אֶלָּא כָּל מִי שֶׁשׁוֹמֵר בְּרִית קֹדֶשׁ, מִזְדַּוְּגָת בּוֹ שְׂכִינָה וְשׁוֹרָה עֲלָיו. וּמִשׁוֹם כֶּף, (דְּבָרִים י"ח) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. תָּמִים תִּהְיֶה, וְאַחֵר כֶּף עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. בְּזוּוּג אֶחָד. שֶׁכִּינּוֹן שֶׁשׁוֹמֵר בְּרִית זוֹ, עִם ה' לְהִיּוֹת, וְלֹא נִפְרָד מִמְּנוֹ.

בְּאֲבָרְהָם כְּתוּב, (בְּרֵאשִׁית י"ז) הִתְהַלַּךְ לְפָנֵי וְהָיָה תָּמִים, מִילַת אוֹתוֹ בְּרִית. הִתְהַלַּךְ לְפָנֵי

הַיְשִׁיבָה, שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתָן גִּפְנִים, מְאִירִים פָּנָיו כְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ.

אוֹתָם שְׂבָכִים שְׁתוּחָמִים סָכִיב סָכִיב לְעִזְרָה, כָּלֶם מְרַקְמִים בְּחוּטִים שְׁמֵאִירִים בְּגוּנִים גְּדוּלִים, לוֹהֵטִים בְּאַרְבָּעָה מִיָּנִי זֶהָר שֶׁל אֵשׁ. שְׁלֵהֲבוֹת עוֹלוֹת, וּגְוָנִים נוֹצְצִים, וּלְפַעְמִים הַשְּׁלֵהֲבוֹת שׁוֹכְכוֹת, וְאוֹרוֹת וּגְוָנִים עוֹלִים וּמְכִים אֱלֹה בְּאֶלֶה. **שֵׁשֶׁת** אֲלָפִים אֲגָנִים לְגִבֵּי אוֹתָם שְׂבָכִים, אֲרַבְּעָה גְוָנִים לְאַרְבָּעָה צְדָדִים שֶׁל הַעִזְרָה. אֱלֹה הֵם גְּדוּלִים, וְנִבְיַעַת הַמִּים הַחַיִּים בְּכָל הַצְּדָדִים. וְהֵם נוֹפְלִים בְּאוֹתָם אֲגָנִים, וְנִבְלָעִים בְּמִקְוָם, וּמִים אֱלֹה לֹא יוֹדְעִים לְאֵן הוֹלְכִים.

בְּאֲמִצֵּעַ הַעִזְרָה יְקוּמוּ כָּל יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. בְּצַד דְּרוֹם בְּעִזְרָה זוֹ נוֹלַד מֵעֵין מִים אֶחָד, וְנִדְמָה (וְהִתְרַבָּה) שֵׁישׁ־טַפוֹ הַמִּים אֵת כָּל הָעוֹלָם. מִי שֶׁיִּפְגַּס בְּהֵם, יִהְיוּ עַד הַבְּרַפִּים. יִפְגַּס בְּהֵם גְּבוּר גְּדוּל, יִפְגַּס בְּהֵם עַד הַבְּרַפִּים. אִם תִּינוּק בֶּן יוֹם, עַד הַבְּרַפִּים. מִי שֶׁשׁוֹתָה מֵהֵם יִתְחַכֵּם, וְיִתְפַּקַּח בְּחֻכְמָה.

מֵעֵין זֶה יוֹצֵא מִתּוֹךְ מְרַגְלִית קֶטְנָה אַחַת בְּכַתֵּל דְּרוֹם. אוֹתָם הַמִּים נִבְלָעִים תּוֹךְ הַמְּקוֹם (תּוֹךְ הַמְּקוֹם הַזֶּה), וּמִשָּׁם יֵצְאוּ הַחֻצָּה מִהַמְּקֹדֶשׁ, שֶׁעַד שֶׁיַּעֲלוּ לְנַחַל שְׁטִים, יִשְׁטַפוּ אוֹתָהּ זְמָה שֶׁיִּלְדוּ הַמִּים שְׂבִשְׁטִים. וְעַל כֶּף מִים אֱלֹה בְּעִזְרָה, בְּגִלְגָּל אֱלוֹ שֶׁנִּרְאוּ שֵׁם זְכָרִים, הָיוּ שׁוֹתִים מֵהַמִּים, לֹא נִתְעוֹרְרוּ לְנִקְבוֹת בְּבוֹאֵם לְהִתְרַאוֹת לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. וְעוֹד, שֶׁהָרִי יִתְפַּקְחוּ לְדַעַת דְּבָרִים סְתוּמִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַעֲלִיזוֹן, תּוֹךְ הַמְּקֹדֶשׁ הַזֶּה כָּל הַהִרְהוּרִים נִשְׁפָּחוּ, פָּרַט לְהִרְהוּר שֶׁל חֲדוֹת הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ.

עֲנָף אֶחָד יוֹצֵא בְּתוֹךְ אֲמִצֵּעַ אוֹתוֹ מֵעֵין. אָמַר רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה, כְּשֶׁהִתְקַרְבְּתִי לְאוֹתוֹ עֲנָף שֶׁבְּתוֹךְ הַמְּעֵין, עָלָה עֲנָף לְמַעְלָה לְמַעְלָה. כָּל מֶה שֶׁהִתְקַרְבְּתִי – כֶּף עָלָה. יִסוּד וְשִׁרְשׁ אוֹתוֹ עֲנָף אֵינּוּ רַק בְּמִים. אוֹתוֹ עֲנָף מְכַסֶּה עוֹלָמוֹת. כָּל גּוּנֵי הָעוֹלָם בְּאוֹתָם הָעֲנָפִים שָׁלוּ. פְּרִיּוֹ לֹא יְדוּעַ מֵהוּ, וְלֹא יְכוּלִים לְדַעַת. וְאָמַר שֶׁשָּׂאֵל אֵת הַמְּשִׁיחַ עַל אוֹתוֹ פְּרִי, וְאָמַר, פְּרִי זֶה גְּנוּז (זְכוּרִיה ח) לְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרֵב יָמִים. מִי שֶׁזּוֹכֵה לְדַעַת זֶה – שִׁידַע.

רְקִיעַ אֶחָד יֵשׁ עַל אוֹתוֹ עֲנָף פְּרוּשׁ לְמַעְלָה. מֵאוֹתוֹ רְקִיעַ הוֹלֵךְ טַל עַל גִּבֵּי אוֹתוֹ מֵעֵין, וְלֹא יוֹתֵר.

אמר רבי שמעון, בקרקע המקדש הזה יש מאותן הפלאות. אמר לו, אי רבי, אי רבי, אשרי חלקך שכל זה באותו על גבי אותו מעין רקום, אבל אין מי שיכול להסתכל בו. לפעמים אורו, לפעמים חשך, לפעמים גון ארגמן, נוצצים שהעינים לא יכולות להסתכל למעלה. (ההיא) היא ששאלת, חסיד קדוש, מאותו קרקע המקדש, ראש הישיבה לא נפרד ממנו, שהרי גנוז הוא בתוך הירדן, והרי אמרתי לך מה שאמרתי, אבל נשאל דבר זה, ותדע מה שתדע.

ירדן זה נכנס ונמשך זמן אחד בשנה לתוך אותו נהר שיוצא מעדן, ולא מאותם ארבעה נהרות שנמשכים ממנו, אלא בו ממש. כיון שהגיע אליו, הוא נמשך ומתפשט ונכנס לתוך הירדן. וכיון שמגיע לתוך קרקע המקדש, נמצא שם שלשה ימים, ולא מתפשט ולא נמשך למקום אחר. ואמר ראש הישיבה, שכשחזר אותו נהר למקומו, משאיר שם כל מיני ציורים שעושה הקדוש ברוך הוא בגן עדן, שאותם ציורים גנוזים תחת מקומם.

אלה כאן ואלה כאן, ועולים ויורדים כמקדם. באותו צד דרום יש שלש מאות וחמשים עמודים מכל מיני מרגליות. ואלה אותם שמאירים תמיד, ונוטפים בשמים נסתרים שלא התגלו מעולם. ארבעה אגנים בכל עמוד ועמוד נעוצים. וכשאותם בשמים נוטפים מאותם עמודים, נופלים בהם, ומתמלאים כל האגנות, ולא יוצאים הבשמים החוצה.

מאותם בשמים עתידים לעתיד לבא להקטיר בכל יום קטרת לפני המלך הקדוש, שלא יהיו מכתישת בני האדם. אותם בשמים לא ידוע עקרים, וממה היו, אלא מאותם עמודים שנופלים שם.

שני נשרים בכל עמוד ועמוד נוצצים ולוהטים בכל הגונים. שבע מאות נשרים הם, פורחים אלה כאן ואלה כאן בגלגול העמודים. כשמסתובבים, לא יכולות העינים להסתכל המקום שבהם.

שלש אותיות בולטות ופורחות מפה זה לפה זה. בגלגול העמודים ונשרים. כל אותן אותיות מרקמות באש לבנה וזהב ירק. אלפים ומאה

– מכאן שלא ילך גבר אחר אשה, אלא לפניך דרך כשר הוא. והרי כתוב (שמות כג) הנה אנכי שלח מלאך לפניך. (שם לג) ושלחתי לפניך מלאך. לאברהם שלא היה מהול, דחה אותו לפניך. ועל כן לא כתוב היה תמים והתהלך לפני, אלא התהלך לפני, שלא ראוי אתה עד שתהיה תמים. וכן בכלם, כיון שבן אדם תמים ושומר אותו, מיד היא לפניו, והוא אחריה, כשר הוא לזה. לחסרון מה כתוב? (שמואל א טו) כי שב מאחרי.

נח מהול היה ותמים, פריעה לא היתה בו, ומשום שלא היתה בו פריעה, מה כתוב? את האלהים, ולא אחר האלהים. לפנים לא היה, משום שהיה מהול. לאחור לא היה, משום שלא נפרע. אז איך היה? את האלהים, סמוך לו, ולא יכול להסתכל בו, שלא כל כך כשר.

בישראל כתוב, (שמות יג) וה' הלך לפניכם יומם בעמוד ענן [וגו'] וילילה בעמוד אש וגו'. כיון שאמרו ישראל (שם יד) המבלי אין קברים במצרים וגו', כי טוב לנו עבד את מצרים – כביכול נחלש דעתו. כתוב ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם. ויסע, לעשות בהם נקמות.

ועל זה שמח המשיח ושמח ראש הישיבה, שהתבשר בזה. ואמר ראש הישיבה, שהרי דיק למשיח ואמר, מנין היה לדניאל שאמר, (דניאל ה) שבר מלכותך לשנים ונתנה למדי ופרס? מאותן אותיות של ופרסין נשמע לו. וכאן מהו? אמר לו, כך זה ודאי, פרס פריסת מלכותך (שבר מלכותך) הרשעה על ידי משיח אחר, ואחר כך ישלט מלך פרס ויטל ממלכות רבות, וישלט על ארץ הקדש שנים עשר חדשים, וישלט ויהרג רבים ואותו משיח, ואחר כך יפל, ויקבלו את המלכות קדושים עליונים. ועל זה ופרסין, מלך פרס נשמע כאן.

אי חסיד קדוש, כמה חדוה על חדוה באותו מעין. באותו מעין מגדלים כל מיני אילנות שהציב הקדוש ברוך הוא בגן עדן, וכלם קימים לרפואה, עלים ופרות וענפים, ולשמחת הלב תמיד. ואין ביניהם רעב ודאגה ואנחה לעולמים. אשרי העם שכלל זה מצפים וכל זה גנוז להם.

הבית בְּרָקיע? אָמר לָהֶם, רֵאיתִי. אָמְרוּ לוֹ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הוֹצִיא הַתְּהוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהַעֲבִירוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּיָּם הַגְּדוֹל, וּמֵאוּרוֹ הָיָה מוֹאֵר בְּרָקיע.

אָמְרוּ לוֹ, ראש הישיבה דורש בשלומך, והרי יודע שאנו שליחים אליך, וכמה דברים חדשים עתיקים התחדשו בתורה בלילה הזה. אָמר לָהֶם, בבקשה מכם, אמרו דבר אחד מהם. אָמְרוּ, לא נתנה לנו רשות למה שבאנו אליך, אבל דבר חדש היה אליך כעת.

פָּתַח ראש הישיבה ואמר, (בראשית יב) ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וגו'. זה בשביל שנראה בו אור כמו זה. מי שלא זוכה במקום זה, ילך ויקח עצמו למקום אחר ויזכה בו. עץ שדולק, והאור לא עולה ומאיר בו, ינענעו אותו ויעלה בו האור ויאיר. והיינו עתידים לשמע, אבל בשביל לבא אליך לא רצינו להתעכב. שמח רבי שמעון.

אָמְרוּ לוֹ, אי חסיד קדוש, כל הדברים שבתוכנו בתורה, דברים קטנים הם בכל דבר ודבר. ואותם דברים קטנים, כמה הם דברים גדולים ועליונים עד שאין להם שעור? שהרי אין בנו ספק, אלא ברור התורה על בריה. וכעת ראש הישיבה פרש דברים סתומים על זה בגלל מה שעקר הנשמה למה לא מאיר במקום זה וזוכה להיות מואר במקום אחר? ועד עתה לא זכינו בזה בשביל לבא אליך.

וְדָבָר אחר זכינו לשמע ממנו: רוח שהולכת ערמה באותו עולם בלי בנים, אשתו תעשה כלי לבנותו. מה הטעם? אשתו היא נר שנדלקת ממנו, ושניהם נר אחד היו, אור זה יוצא מאור זה. דעך זה, נדלק מתוך אורו ממש, משום שהיו אור אחד.

כַּעֲתָּהּ, רבי, נחזור לדברים הראשונים, וכשנחזור למקומנו נטל רשות מראש הישיבה באותם דברים שנקבל ממנו, ונאמר לפניה. אשרי חלקך שאתה זוכה לאורות נסתרים מכל הצדדים מלמעלה ומלמטה מהעולם הזה ומעולם אחר. אָמר רבי שמעון, דבר אחד רציתי לדעת, אם תוכל להודיע לי. נשים באותו עולם אם זכאיות לעלות למעלה, או איך הן שם? אָמר לוֹ, אי רבי אי רבי, בזה יש לנו סוד יתר (נכבד) כדי לא לגלות סודות של

מנורות תלויות בין אותם עמודים, ואלפים ומאה גרות בכל מנורה ומנורה. דולקים ביום, ובלילה דועכים על צער ישראל. כשמגיע הבקר דולקים כלם מעצמם.

עַד שהיו יושבים, אָמְרוּ, הרי ירד הלילה. אָמר לוֹ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, אי חסיד קדוש, אור העולם, קח פנקס של תיק זה, וקח נר וכתב דברים אלו, שהרי הגיע זמננו לפקד כל אחד ואחד לתוך קברו עד חצות הלילה, שהקדוש ברוך הוא נכנס לתוך הגן להשתעשע יחד עם הצדיקים, ואז כל אחד ואחד פורח לשם. ולמחר נהיה אצלך, הואיל ונתנו לנו רשות להשלים דורון שמשלחים לך. פרחו, ובכה רבי שמעון וגעה.

פָּתַח ואמר, (משלי ה) אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירנך בכל עת באהבתה תשגה תמיד. תורה תורה, אור כל העולמות, כמה ימים ונחלים ומקורות ומבועים מתפשטים ממך לכל הצדדים. ממך הכל, עליך עומדים עליונים ותחתונים, אור העליון (בוה) ממך יוצא. תורה תורה, מה אמר לפניך? אילת אהבים את, ויעלת חן, (אצל) מעלה ומטה אהובים שלך. מי יזכה לינק ממך כראוי? תורה תורה, שעשועים של רבונך, מי יכול לגלות ולומר סתרים וגניזות שלך? בכה, והכניס ראשו בין ברכיו ונשק את העפר.

בֵּין כך ראה כמה דמיות של חברים סביבו. אָמר לוֹ, אל תירא בר יוחאי, אל תפחד מנורה קדושה, כתב ושמח תוך שמחת רבונך. כתב כל הדברים הללו ששמע באותו לילה, ולמד בהם ועסק בהם, ולא שכח דבר. ואותו נר האיר לפניו כל אותו הלילה עד שהגיע הבקר. כשהגיע הבקר, הרים עיניו, וראה אור אחד שהיה מאיר בְּרָקיע. הוריד עיניו למטה. חזר כמקדם וראה אור בכל הִרְקיע שִׁמְאִיר ועולה באותו אור דמות הבית בכמה ציורים. שמח רבי שמעון, ולפי רגע נגזו כל אותו האור.

בֵּין כך הרי אותם שני שליחים באים. מצאוהו ראשו בין ברכיו. אָמְרוּ לוֹ, שלום עליך מר! שלום למי שעליונים ותחתונים רוצים להקדים לו שלום. קום! קם רבי שמעון ושמח בהם. אָמְרוּ לוֹ, ולא ראית נחת רוח שעשה לך רבונך? ראית אור

דְּנֹו דִּינוֹ, וַיִּצְאוּ כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה, וְאֲנִי שְׁאַלְתִּי רְשׁוֹת, שְׁהָרִי בֵּר יוֹחֲאִי שְׁאֵל שְׁאֵלָה זֹו. וְעַל זֶה הָרָאוּ לִי מָה שְׁלֹא יִדְעָתִי מִלְּפָנַי כֵּן. אִי רַבִּי, שְׁשֵׁה הַיְכָלוֹת הָרָאוּ לִי, בְּכַמָּה עֲנוּגִים וְעִדּוּנִים, בְּמָקוֹם שְׁפָרְכַת פְּרוּשָׁה בְּגִנָּה. שְׁהָרִי מֵאוֹתָהּ פְּרָכַת וְלִהְלֹאָה לֹא נִכְנָסִים זְכָרִים כָּלֵל.

בְּהִיבֵל אֶחָד יֵשׁ בְּתִיָּה בֵּת פְּרָעָה, וְכַמָּה רַבּוּא וְאַלְפֵי נָשִׁים זֹוכוֹת אֶתָּה, וְלִכְּל אַחַת וְאַחַת מֵהֵן יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁל אֹוֹרוֹת וְעִדּוּנִים לֹא דַחַק כָּלֵל. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם הַכְּרוֹזוֹת מְכַרְיִזִים: הָרִי דְמוֹת מֹשֶׁה נְבִיא הַנְּאֻמָּן בָּאָה! וּבְתִיָּה יוֹצֵאת לְמָקוֹם פְּרָגוּד אֶחָד שֵׁישׁ לָהּ, וְרוֹאָה דְמוֹת מֹשֶׁה וּמִשְׁתַּחֲוֶה אֵלָיו, וְאוֹמְרַת: אֲשֶׁרִי חִלְקִי שְׁגַדְלַתִּי אֹוֹר זֶה. וְזֶה עֲנוּגִים שְׁלֵה יוֹתֵר מִכָּלֵם.

חֹזֶרֶת לְנָשִׁים וּמִשְׁתַּדְּלַת בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה. כְּלָן בְּאוֹתָן דְּמִיּוֹת שְׁהִיוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּלָבוֹשׁ אֹוֹר, (כְּלָבוֹשׁ) בְּלָבוֹשׁ הַזְּכָרִים, פְּרָט שְׁלֹא מְאִירִים כֶּף, מִצְוֹת הַתּוֹרָה שְׁלֹא זָכוּ לְקִימָן בְּעוֹלָם הַזֶּה, מִשְׁתַּדְּלוֹת בְּהֵן וּבְטַעֲמִיהֵן בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וְכָל הַנָּשִׁים הִלְלוּ שִׁיּוֹשְׁבוֹת יַחַד עִם בֵּת פְּרָעָה נִקְרְאוֹת (ישעיה לב) נָשִׁים שְׁאֲנָנוֹת, שְׁלֹא הִצְטַעְרוּ כָּלֵל בְּצַעַר הַגִּיהֶנֶם.

בְּהִיבֵל אַחַר יֵשׁ סֵרַח בֵּת אֲשֶׁר, וְכַמָּה נָשִׁים רַבּוּא וְאַלְפִים יַחַד אֶתָּה. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם מְכַרְיִזִים לְפָנֶיהָ: הָרִי דְמוֹת יוֹסֵף הַצַּדִּיק בָּאָה! וְהִיא שְׁמַחָה וְיוֹצֵאת לְגַבִּי פְּרָגוּד אֶחָד שֵׁישׁ לָהּ, וְרוֹאָה אֹוֹר דְמוֹת יוֹסֵף, וּשְׁמַחָה, וּמִשְׁתַּחֲוֶה אֵלָיו וְאוֹמְרַת: אֲשֶׁרִי הַיּוֹם שְׁעוֹרְרַתִּי בְּשׁוֹרְתָךְ לְסָבִי. אַחַר כֶּף חֹזֶרֶת לְשֶׁאֵר הַנָּשִׁים, וּמִשְׁתַּדְּלוֹת בְּתִשְׁבָּחוֹת רַבּוֹן הָעוֹלָם וְלִהְיֹודוֹת לְשִׁמוֹ. וְכַמָּה מְקוֹמוֹת וּשְׁמַחָה יֵשׁ לְכָל אַחַת וְאַחַת. אַחַר כֶּף חֹזֶרֶת לְהַשְׁתַּדֵּל בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה וּבְטַעֲמִיהֵן.

בְּהִיבֵל אַחַר יֵשׁ יוֹכָבֵד אִם מֹשֶׁה נְבִיא הַנְּאֻמָּן, וְכַמָּה אֲלָפִים וּרְבָבוֹת עֲמָה. בְּהִיכָל זֶה לֹא מְכַרְיִזִים כָּלֵל, אֶלָּא שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם וְיוֹם מוֹדָה וּמִשְׁבַּחַת לְרַבּוֹן הָעוֹלָם הַיּוֹם וְכָל הַנָּשִׁים שְׁאֶתָּה. וְשִׁירַת הַיָּם מְזַמְּרוֹת בְּכָל יוֹם, וְהִיא לְבִדָּה אֹוֹמְרַת מִכָּאן, (שמות טו) וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה וְגוֹ', אֵת הַתַּף בְּיָדָהּ וְגוֹ'. וְכָל אוֹתָם צַדִּיקִי גֵן עֵדֵן

שֵׁם, אֶבֶל זֶה יִלְךְ וְיִטַּל רְשׁוֹת, וְנֹאמֵר לָךְ. בֵּין כֶּף פְּרַח אֶחָד וְהַתְּכֶסֶה מֵהֶם וְהִלְךְ לוֹ.

וְלִפִּי שְׁעָה שָׁב אֲלֵיהֶם. אָמַר לָהֶם, עֲתִיד הֵייתִי לְהַכְנִס, וְהָיוּ כָלֵם בְּעֵטוֹר אֶחָד, שְׁדָנוּ דִין בֵּן אָדָם אֶחָד שְׁעָמַד עַל פֶּתַח הַגֵּן עֵדֵן, וְאוֹתָם כְּרוֹבִים אֶחָד בּוֹ, וְלֹא נִתְּנוּ אוֹתוֹ לְהַכְנִס שֵׁם, וְהָיָה בְּצַעַר בִּינִיָּהֶם, וְצוּחַ צְוּחוֹת עַל גַּבִּי הַפֶּתַח, וּשְׁמַעוּ כָּל הַצַּדִּיקִים שְׁשֵׁם, וְכַעַת הָיוּ מִתְּכַנְסִים כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה לְהַכְנִס אֶל מִלְךְ הַמְּשִׁיחַ לְעֵין בְּדִינוֹ. וּבְאֵתִי לְהוֹדִיעַ לָכֶם, וְזֶה חֲבָרִי הַצְּטָרְךְ לְלַכֵּת לְשֵׁם, שְׁכָרוֹז הָעֶבֶר בְּכָל אוֹתָם בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת שִׁיְהִיו מִתְּכַנְסִים כַּעַת לְפָנַי הַמְּשִׁיחַ. לְקַח פֶּתְקָה אַחַת וְנִתֵּן לְרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, קַח אֵת זֶה וְעֵין כַּמָּה שְׁשֵׁם עַד שְׁנָבֵא אֵלָיךְ. וּפְרָחוּ שְׁנִיָּהֶם.

וְרַבִּי שְׁמַעוֹן לְקַח הַפֶּתְקָה וְרָאָה מָה שְׁרָאָה בְּסוּדוֹת שְׁשֵׁם כָּל אוֹתוֹ יוֹם. בְּלִילָה רָאָה נֵר, וְנִפְלָה עָלָיו שְׁנָה, וְנִרְדָּם עַד הַבֶּקֶר. כְּשֶׁהָאִיר הַיּוֹם קָם, וּפְרָחָה אוֹתָהּ פֶּתְקָה מִמֶּנּוּ, וְהִנֵּה שְׁנִיָּהֶם בְּאִים. אָמַר לוֹ, עָמַד רַבִּי, אֲשֶׁרִי חִלְקָךְ. עָמַד. בְּגִלְלָךְ רְאִינוּ וְזָכִינוּ לְכַמָּה סִתְרִים עֲלִינוּנִים, כַּמָּה חֲדוּהָ הָרָאוּ לָנוּ כְּשִׁנְתָנוּ רְשׁוֹת לְגַלוֹת לָךְ כָּל מָה שְׁאֶתָּה רוֹצָה. רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הַעֲלִינוּנָה יִצָּא אֵלָינוּ וְאָמַר: שְׁאֵלוּ בְּשִׁלּוֹם בֵּר יוֹחֲאִי, מְקוֹמוֹ שֶׁל בֵּר יוֹחֲאִי הָרִי פָּנוּי לוֹ מִכַּמָּה יָמִים, אִין מִי שִׁיקְרַב אֵלָיו, אֲשֶׁרִיו!

רַבִּי רַבִּי, כְּשֶׁפְּרָחְנוּ מִמֶּךָ (בְּשִׁבִילָךְ), נִכְנָסְנוּ וְרְאִינוּ כָּל בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת שְׁהָרִי מִתְּכַנְסִים לְתוֹךְ הַיְכָל אֶחָד שְׁשֵׁם הַמְּשִׁיחַ, וְדָנוּ דִין שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם שְׁעָמַד עַל הַפֶּתַח, שְׁשֵׁמוֹ אִין לָנוּ רְשׁוֹת לְגַלוֹת. הַצְּטַעַר רַבִּי שְׁמַעוֹן עַל זֶה. אָמַר לוֹ, אֵל תְּצַטַּעַר רַבִּי עַל זֶה, אֶתָּה תִּדַע בְּלִילָה הַזֶּה בְּחִלּוּמָךְ. אֶבֶל דִּין דְּנֹו עָלָיו, שְׁגָזַר מְשִׁיחַ שִׁיְהִיָּה אוֹתוֹ אָדָם בְּחוּץ בְּאוֹתוֹ צַעַר אַרְבָּעִים יוֹם, וְלִסוּף אַרְבָּעִים יוֹם יִצַּעְרוּ אוֹתוֹ בְּדִין בְּצַעַר הַגִּיהֶנֶם שְׁעָה וְחֻצִי.

וְכָל זֶה מְשׁוּם שִׁיוֹם אֶחָד מִן הַחֲבָרִים הָיָה מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי תּוֹרָה, וְכְשֶׁהִגִּיעַ לְדָבָר אֶחָד, יִדַּע הָאָדָם הַזֶּה שִׁיְכַשֵּׁל בּוֹ, וְאָמַר לְחֲבָרִים: שְׁתְּקוּ, אֵל תֹּאמְרוּ דָבָר. וּמְשׁוּם שְׁשְׁתְּקוּ הַחֲבָרִים, נִכְשֵׁל בְּאוֹתוֹ דָבָר וְהַתְּבִישׁ. וְעַל אוֹתָהּ בּוֹשָׁה שְׁגָרַם אָדָם זֶה, דָּנוּ אוֹתוֹ בְּדִין הַזֶּה הַקָּשָׁה, מְשׁוּם שְׁלֹא רוֹצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁאִיר עוֹוֹן הַתּוֹרָה אֶפְלוּ כַּמְּלֵא נִימָה.

מולידה, אבל נשמות היתה מולידה בהתדבקות ערגה, שאותם שני צדיקים היו מולידים נשמות לגרים כל אותו זמן שהיו בחרן כמו שעשו צדיקים בגן עדן, כמו שכתוב (שם יב) ואת הנפש אשר עשו בחרן. נפש עשו בודאי.

שמוח רבי שמעון. אמר לו אותו האיש, אי רבי, מה אמר לך, בכל ראש חדש ושבתות ומועדים וזמנים, אותם זכרים עולים להראות לפני המלך הקדוש, זכרים ולא נקבות, כמו שנאמר (שמות כג) יראה כל זכורך. וכשחוזרים, חוזרים בכמה דברים חדשים, ומחזירים דברים לפני ראש הישיבה.

יום זה החזירו דברים חדשים לפני ראש הישיבה על סודות עתיקים – צדיק וטוב לו, צדיק ורע לו. שכלם עולים תוף משקל האילן עד שלא יבאו לעולם, וכפי משקלת המשקל כך יש להם בעולם הזה. ראש הישיבה ירד וגלה ממה ששמע למעלה, דבר אחד גלה ולא יותר. עץ שלא עולה אורו, יכו בו ויאיר. גוף שלא עולה בו אור הנשמה, יכו בו ויעלה אור הנשמה, ויאחזו זה בזה להאיר. (שתי נסחאות)

משום שיש גוף שאור הנשמה לא מאיר בו עד שיכו בו, אז מאיר אור הנשמה ונאחזו בגוף, והגוף נאחזו בו. הגוף אז עולה אור מתוף הנשמה, מהדר מרומם ומשבח, מתפלל תפלתו ובקשתו, מברך לרבנו. הרי אז הכל מאיר, משום שיש גוף שאין הנשמה יכולה להאיר בו עד שיכו בו, ואז מאיר ונאחזו זה בזה. יש עץ שלא נאחזו באור, ולא עולה בו אור עד שיכו בו, ואז מאיר.

צד האחר רוצה לעשות כך, ומכה ברשעים, וכל מה שמכה, אז (משלי יג) ונר רשעים ידעף. מחרף ומגדף לכל הצדדים ולא יכול להאיר כלל, ואז כתוב (קהלת ב) כי מה האדם שיכוו אחר המלך. ורוצה להדמות לו ולא יכול. ועל זה (תהלים יא) ה' צדיק יבחן, ומכה בו, ואז מאיר ומתחזק באור. יבחן, כמו שנאמר (ישעיה כח) אבן בחן. גחן רבי שמעון ונשק לעפר. אמר, דבר דבר אחריו רדפתי מיום שהייתי, וכעת נודע לי הדבר מתוף שרש ועקר הכל.

אמר לו, אי רבי, אי רבי, כשעולים למעלה, כל אותם רוחות זכרים ונקבות באותו זמן

מקשיבים לנעימות קולה, וכמה מלאכים קדושים מודים ומשבחים עמה לשם הקדוש.

בהיכל אחר יש דבורה, גם כך וכל שאר הנשים אתה מודות ומזמרות באותה שירה שהיא אמרה בעולם הזה. אי רבי, אי רבי, מי ראה חדות הצדיקים ושל נשים זכאיות שעושות לפני הקדוש ברוך הוא.

לפני ולפנים של אותם היכלות יש ארבעה היכלות טמירים של האמהות הקדושות שלא נמסר להגלות, ואין מי שרואה אותן. בכל היום הן לבדן, כמו שאמרתי לך, והגברים גם כן.

ובכל לילה נכללים כלם כאחד, משום ששעת הזווג היא בחצות הלילה, בין בעולם הזה ובין בעולם הבא. זווג אותו עולם – התדבקות נשמה בנשמה, אור באור. זווג העולם הזה – גוף בגוף. והכל כמו שראוי, מין אחר מינו, זווג אחר זווג, גוף אחר גוף, זווג אותו עולם אור אחר היכלי ארבע האמהות נקראים היכלות של בנות בטחות (ישעיה לב), ולא זכינו בהם לראות. אשרי חלק הצדיקים, גברים ונקבות שהולכים בדרך ישר בעולם הזה, וזכאים לכל הענוגים של אותו עולם.

אי רבי, אי רבי, אלמלא בר יוחאי אתה, לא נמסר לגלות. זווג אותו עולם נעשה פרי יותר מפרי שנעשה בעולם הזה. בזווג שלהם, בזווג אותו עולם, בערגה שלהם כאחד, כשהנשמות נדבקות זו בזו, עושות פרות, ויוצאים אורות מהם ונעשים גרות. והם הנשמות לגרים המתגירים, וכל אלה עולים להיכל אחד.

ובשמתגיר גר אחד, פורחת מאותו היכל נשמה, ונכנסת תחת כנפי השכינה, ונושקת אותה, משום שהיא פרי הצדיקים, ושולחת אותה לתוף אותו גר ושורה בו, ומאותו זמן נקרא גר צדק. וזהו סוד הכתוב, (משלי יא) פרי צדיק עץ חיים. מה עץ החיים מוציא נשמות, גם צדיק פרו עושה נשמות.

ראש הישיבה אמר, כתוב (בראשית יא) ותהי שרי עקרה אין לה ולד. ממה שאמר ותהי שרי עקרה, איני יודע שאין לה ולד? מה זה אין לה ולד? אלא כך אמר ראש הישיבה, ולד לא היתה

(דברי הימים-א כט) לך ה' הגדלה והגבורה והתפארת והנצח וההוד וגו', עד (נחמיה ט) ומרומם על כל ברכה ותהלה. תמהו והלכו. בין כף האיר היום, החזירו ראש, וראו כל המדבר מכסה בענני כבוד מאירים, נוצצים בגונים רבים.

אמר זה לזה, ודאי הקדוש ברוך הוא רוצה להשתבח בתשבחת של דור המדבר, שלא היה בעולם דור עליון כדור זה, ולא יהיה עד שיבא מלך המשיח. ודאי כל מה שהראה לנו הקדוש ברוך הוא, לא היה אלא בשביל להודיענו חביבות רבונם עליהם, להודיע שיש להם חלק טוב, והם בני עולם הבא. ולעתיד לבא פשיקים הקדוש ברוך הוא את המתים, עתידים אלו לעמד לתחיה בראשונה, כמו שנאמר (ישעיה כו) יחיו מתים, ואלה הם דור המדבר.

אמר לו, האם דבר חדש ידעת שאני מערטל ממנו? אמר לו, אמר. אמר, קול החוזר רציתי לדעת. בן אדם נותן קול בשדה או במקום אחר, וחוזר קול אחר ולא ידוע. אמר לו, אי חסיד קדוש, על דבר זה כמה קולות התעוררו, וכמה דקדוקים היו לפני ראש הישיבה. וכשרד ראש הישיבה, אמר, כף פרשוה דבר בישיבת הרקיע, וסוד נכבד הוא.

בא וראה, שלשה קולות הם שלא נאבדים לעולמים, פרט לקול התורה והתפלה, שאלה עולים למעלה ובוקעים רקיעים. אבל קולות אחרים הם שלא עולים ולא אובדים.

והם השלשה: קול החיה בשעה שהיא על המשבר, אותו קול משוטט והולך באויר מסוף העולם ועד סוף העולם. קול הבן אדם בשעה שיוצאת נשמתו מגופו, אותו קול משוטט והולך באויר מסוף העולם ועד סוף העולם. קול הנחש בשעה שפושט עורו, אותו קול משוטט באויר והולך מסוף העולם ועד סוף העולם.

אי חסיד קדוש, כמה דבר זה גדול ונכבד. אלה הקולות מה נעשה מהם, ולא יזה מקום נכנסים ושורים? אלה הם קולות צער, והולכים ומשוטטים בעולם באויר, והולכים מסוף העולם ועד סוף העולם, ונכנסים לתוך נקיקים ומחלות עפר

שומעים (פמה) דברים חדשים ועתיקים, יורדים ונכנסים לתוך הישיבה, ומחזירים דברים לפני ראש הישיבה, והוא מלמדם דבר על קיומו. כשעולים, מתפשטים מלבושיהם ועולים. כשירדים, מתלבשים בלבושיהם של אותו גוף.

אי רבי, אי רבי, כמה דברים חדשים מתוך ראש הישיבה. אשריו מי שמקטין עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול ועליון בעולם ההוא. וכך פתח ראש הישיבה: מי שהוא קטן - הוא גדול, ומי שהוא גדול - הוא קטן, שכתוב (בראשית כג) ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים. מאה, שהוא חשבון גדול, כתוב בו שנה, קטן השנים, לאחד הקטינו. שבע, שהוא חשבון קטן, הגדילו ורבה אותו, שכתוב שבע שנים.

בא וראה שלא הגדיל הקדוש ברוך הוא אלא למקטין. לא הקטין אלא למי שהתגדל. אשרי מי שמקטין עצמו בעולם הזה, כמה הוא גדול בעלוי באותו העולם.

בין כף שמעו שירת הים בקול נעים שלא שמעו מיום שנבראו, קול נעים של שירה פאונה נעימה שהיו אומרים. וכשסימו (שמות טו) ה' ימלך לעלם ועד, ראו ארבע דמיות ברקיע, ואחד מהם גדול ועליון מכלם. ואותו גדול ועליון מהם עורר קול ואמר, (ירמיה ב) כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך וגו'. שט ברקיע ונגנז, עמד אחר אחריו ואמר, (ישעיה מב) והולכתי עורים בדרך לא ידעו בנתיבות לא ידעו וגו'. סים ושט ברקיע ונגנז.

פתח האחר ואמר, (שם לה) יששום מדבר וציה ותגל ערכה ותפרח כחבצלת. ושט ברקיע ונגנז. פתח האחר ואמר, (שם מג) כה אמר ה' בראך יעקב וגו'. (שם) כה אמר ה' הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה וגו', תכבדני חית השדה תנים ובנות יענה וגו'. סים ושט ברקיע ונגנז. אז פחד גדול ואימה נפל עליהם.

כשהאיר היום, קול התעורר כמקדם ואמר: עם תקיף כאריה, גבורים כנמרים, תנו כבוד לרבונכם, שכתוב (שם כה) על פן יכבדוך עם עז וגו'. שמעו קול, חילות ומרכבות שהיו אומרים,

קדוש, אלמלא ידעת חדות דברי אותו עולם לפני ראש הישיבה, תשמח יותר.

אמר לו, מה חדוש היה כעת כשפאת אלי? אמר, ראש הישיבה פתח ואמר, (בראשית מו) ויוסף ישית ידו על עיניו. חדנה היא. מדוע סתימת העינים למת? משום שהעינים הן גונים של העולם הזה, ומראה ודמות העולם בהן. הוא נסתם ממנו עולם הזה ומראה העולם הזה, נסתמו עיניו. כל מראה העולם הזה נחשף ממנו, ונחשכו ממנו מראה עיניו, אין לו מראה בעולם הזה משם והלאה. אמר רבי שמעון, נאה תקון הקדמונים, וחקמתם יתרה ממלאכים קדושים.

אמר לו, למה יוסף ישית ידו מכל בניו? ואם תאמר על בשורה שלו, צריך לומר ויוסף חי תראה. אמר לו ישית ידו, משום שאהבתו היה, ומשום כך זה נסתם ממנו אור העולם הזה, וזה לקח אותו. מי שסותם עיניו, אהובו מראה כך: מראה שלך של העולם הזה אבד, הריני מראה שלך במקומך. מכאן והלאה יתקנו לך מראה אחר של אותו עולם.

אמר רבי שמעון, מה הנאה זו למת, ומה תועלת יש לו בזה? מי שירצה לשאל יום מה שהצטרך לפקח עיניו, בשביל להראות שעדין הוא מזדמן להשיב למראה העולם הזה כמקדם.

סדר הלימוד ליום כט אייר [יום 236 בשנה]

אמר לו, אי חסיד קדוש, ודאי אם לא נסתם ממנו כל מראה העולם הזה ולא נאבד ממנו הכל, לא יהיה לו מראה וחלק של העולם ההוא. עולם זה הוא בהפוך מאותו עולם שאנו בו, שבזמן תחית המתים אפלו כחוט השערה לא יהיה ממעשה העולם הזה, שהכל נאבד בהתחלה (הטל יבטל אותו וישים אותו) באותו הטל (בהתחלה), ויעבר ממנו כל זיהמה, ואחר כך יעשה כחמץ זה, וממנו יעשה הגוף ברירה חדשה, כך כאן.

אמר לו רבי שמעון, ודאי ידעתי שאתם מלבשים שם בלבוש נכבד של גוף זך קדוש. האם היה כמו זה בעולם הזה, אדם שנראה באותו גוף כמו שאתם עומדים באותו עולם?

ונסתרים שם. וכשנותן אדם קול, הם מתעוררים לאותו קול. קול נחש לא מתעורר לקול אדם. איך יתעורר? במכה. כשמכה אדם מכה, מתעורר קול הנחש שנסתר אליו אותו קול, ולא קול אחר. קול מתעורר אחר קול, מין אחר מינו.

ועל כך ביום ראש השנה קול שופר מעורר קול שופר אחר, מין אחר מינו הולך. דרך הנחש הוא לרע, להרג ולהכות. באותו קול ממש לא מתעורר קול נחש זה אלא אחר מינו. וזהו כשאדם מכה במקל בארץ וקורא לו למינו, אז מתעורר אותו קול הנחש להשיב למינו. וסוד זה הוא נסתר.

אמר רבי שמעון, ודאי דבר זה הוא דבר נסתר, ותמהנו איך שלמה המלך לא ידע דבר זה. אמר לו, שלמה המלך ידוע ידע, ולא כל כך. אבל מה שלא ידע, אותו קול מה תועלת יש בו, ואיך יושב?

וראש הישיבה כך אמר, דקדוק זה לא ידע שלמה המלך, שהרי אותו קול כלול רוח ונפש, והכל עצמות מעצבון בשר, ומשוטט באויר, וכל אחד נפרד זה מזה. וכשמגיע לאותו מקום שנכנס בו, יושב כמת. וכל אותם מכשפים וקוסמים יודעים מקומות אלו בכשפיהם, וגוחנים לארץ, ושומעים קול זה שמתחברים אותם רוח ונפש והכל עצמות, ומודיעים דבר, וזהו (ישעיה כט) אוב מארץ. ועל זה רדף שלמה לדעת מה נעשה מאותו קול, ולא ידע. אשרי חלקך, רבי, שהברר לך דבר אמת.

כשפן אדם מעורר קול, מיד (מתחברים) מתעורר אותו קול, ואין לו רשות להאריך יותר, אלא כעין אותו קול שעורר האדם, ולא יותר. ואם האריך האיש קולו, הוא לא מאריך כל כך אתו, אלא לסוף הקול, משום שלא יכול להאריך. מה הטעם? משום שפשיוצא בהתחלה, מתארך מסוף העולם ועד סוף העולם. וכעת שנכנס לשם, לא יכול להאריך קול, שהרי אין לו מקום להתפשט שם כבתחלה.

שמח רבי שמעון ואמר, אלמלא לא זכיתי לשמע אלא דבר זה - די לי להיות שמח שזכיתי לשמע דבר אמת של אותו עולם. אמר לו, אי חסיד

שְׁנֵי גופים כְּאֶחָד לא יְכוּלִים לַעֲמֹד. כָּל זְמַן שֶׁזֶה קָיָם, הָרוּחַ לא מְקַבֵּלֵת אַחֵר. הָעֵבֶר זֶה, הָרִי אַחֵר מְזַמֵּן מִיַּד וְדָאִי. זֶה יוֹצֵא וְזֶה נִכְנָס. כְּמוֹ שִׁיְצָר טוֹב וְיִצָר בְּעוֹלָם הַזֶּה לא רוֹצֵה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא שֶׁשְׁנֵיהֶם יַעֲמִדוּ כְּאֶחָד.

אָמַר לוֹ, תְּהִינּוּ עַל מַה שֶׁכָּתוּב, וְהִשְׁטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשִׁטְנוֹ. וְכִי יְהוֹשֵׁעַ בֶּן יְהוֹצָדֵק כָּף, שָׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. אָמַר לוֹ, חֲסִיד קְדוֹשׁ, כְּמָה טְמִירִים נִסְתָּרִים הַדְּבָרִים הַלְלוּ. (אָמַר לוֹ) אָף עַל גַּב שֶׁהַחֲבָרִים יוֹדְעִים בְּדְבָרֵי אוֹתוֹ עוֹלָם, לֹא יְכוּלִים לְדַעַת בְּסוּדוֹת הַלְלוּ.

אָמַר לוֹ, כִּינּוּן שֶׁבֶן אָדָם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, מַה תּוֹעֵלֵת יֵשׁ לְאוֹתוֹ שֶׁטָּן לְהִשְׁטִינוֹ? וְלֹא דִי לוֹ שֶׁהוֹצִיא נִשְׁמָתוֹ מִמֶּנּוּ וְהָרַג אוֹתוֹ?! אָמַר לוֹ, אִי חֲסִיד קְדוֹשׁ, אֲשֶׁרִי חִלְקָהּ. בֹּא וְרֵא, תְּאוֹת הַשְׁטָן לֹא הִיְתָה, אֲלֵא כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְלַבֵּשׁ אוֹתוֹ צְדִיק בְּלְבוּשׁ זֶה קְדוֹשׁ, שֶׁכִּינּוּן שְׂרוּאָה אוֹתוֹ שֶׁטָּן שֶׁלְבוּשׁוֹ נִדְחָה וְלֹא נִחְשָׁב, עַל כֵּךְ מִסְטָה אוֹתוֹ. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁאִם יִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ לְבוּשׁ נִכְבָּד, מִיַּד לְבוּשׁ הַזְּהֵמָה וּמַעֲשֵׂה אוֹתוֹ שֶׁטָּן יִתְבַטֵּל וְיַעֲבֹר מִהָעוֹלָם, וְלֹא נוֹחַ לוֹ לְשִׁטְן.

וְעוֹד, שֶׁבְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא הִתְלַבֵּשׁ, פּוֹקֵדֵת הָרוּחַ לְאוֹתוֹ הַגּוֹף שֶׁהַזְּהֵמָה שְׁלוֹ, וְנוֹחַ לוֹ לְשִׁטְן. וְכִינּוּן שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ לְבוּשׁ נִכְבָּד, הָרִי הִתְבַטְּלוּ גּוֹנֵי יִצָר הָרַע וְהַגּוֹף שְׁלוֹ, וְאִין לוֹ זְכָרוֹן עִמּוֹ לְעוֹלָמִים.

וְאִם תֵּאמַר שֶׁאֲנִי פּוֹקֵדִים בְּתֵי הַקְּבֻרוֹת בְּרֵאשׁ כָּל לַיְלָה - לֹא עַל הַגּוֹף, אֲלֵא עַל הַנֶּפֶשׁ (שֶׁהוֹלֵכֵת מִעֲרֻטָּה). שֶׁהָרִי כָּל זְמַן שֶׁהַבֶּשֶׂר קָיָם, הָרוּחַ פּוֹקֵדֵת עַל הַנֶּפֶשׁ, וְהַנֶּפֶשׁ פּוֹקֵדֵת עַל הַגּוֹף. אֲבָל עֲכָשׁוּ פְקוּדוֹנָנוּ הוּא לְנֶפֶשׁ, שֶׁהִיא שׁוֹכֵכֵת, וְנִשְׁאָרֵת שׁוֹכֵכֵת תּוֹךְ הָעֲצָמוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה בְּרֵאשׁ כָּל לַיְלָה פְקוּדוֹן הָרוּחַ לְנֶפֶשׁ, וְלֹא עַל הַבֶּשֶׂר.

אִי חֲסִיד קְדוֹשׁ, בֹּא אַגְלֵה לָךְ דְּבַר נִסְתָּר. בְּנִין גּוֹף הָאָדָם כָּף הוּא: הָרוּחַ מִעַם רוּחַ הַקְדָּשׁ, הַנְּשִׁמָּה מִתּוֹךְ עֵץ הַחַיִּים. כִּינּוּן שְׂרוּחַ הַקְדָּשׁ נִתְּנָה כַח, מִיַּד מְרַכְבּוֹתָיו נוֹתְנִים כַּחֵם. כַּחֵם הוּא עֲצָמוֹת וְאִיבָרִים. כָּלֵם מִצָּדָם, וְתִקְוָנָם זֶה עַל זֶה. הַסְטָרָא אַחֲרָא נוֹתְנַת בֶּשֶׂר, וּמַצְדָּה בֹּא הַבֶּשֶׂר, וְלֹא דְבַר אַחֵר. מְרַכְבּוֹתֶיהָ

אָמַר לוֹ, דְּבַר זֶה שֶׁאֵלוֹ לְפָנַי רֵאשׁ הִיְשִׁיבָה, שְׁנֵי עֲלָמִים שֶׁהִתְלַבְּשׁוּ בִּינֵינוּ אַחֵר שֶׁסָּבְלוּ צַעַר עַל חֲטָא שֶׁלֹּא נִתְּן לְגִלוֹת, וְשֶׁאֵלוֹ זֶה לְפָנַי רֵאשׁ הִיְשִׁיבָה, וְהוּא אָמַר שֶׁזֶה הָיָה כֵּךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה. מִנִּין לָנוּ? שֶׁכָּתוּב (אֶסְתֵּר ה) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתְּלַבֵּשׁ אֶסְתֵּר מְלָכוּת, הִתְלַבְּשָׁה בְּאוֹתָהּ דְמוּת שֶׁל הָעוֹלָם הַהוּא. מְלָכוּת - זֶה רוּחַ הַקְדָּשׁ, שֶׁהָרִי מְלָכוּת הַשָּׁמַיִם נוֹשֶׁבֵת רוּחַ מֵאוֹתָהּ רוּחַ הָאֱוִיר שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם, וְכֵה הִתְלַבְּשָׁה אֶסְתֵּר.

וּכְשֶׁנִּכְנְסָה לְפָנַי הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרוּשׁ וְרָאָה אוֹתוֹ לְבוּשׁ שֶׁל אֹר, דְמוּתָהּ נִדְמָתָה לְמֶלֶךְ אֱלֹהִים, וּפְרָחָה מִמֶּנּוּ נִשְׁמָתוֹ לְפִי שְׁעָה. מְרַדְּכִי גַם כָּף, שֶׁכָּתוּב (שֵׁם ה) וּמְרַדְּכִי יִצָּא מִלְּפָנַי הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ מְלָכוּת. לְבוּשׁ מְלָכוּת וְדָאִי, דְמוּת שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם. וְעַל זֶה כָּתוּב (שֵׁם ט) כִּי נָפַל פַּחַד מְרַדְּכִי עֲלֵיהֶם. פַּחַד מְרַדְּכִי, וְלֹא פַחַד אַחֲשׁוּרוּשׁ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּמָה מִתּוֹקִים דְּבָרִים אֵלוֹ. אֲשֶׁרִי חִלְקִי. וְהָרִי יִדְעָתִי שֶׁצְדִיקִים (בְּזֶה) בְּאוֹתוֹ עוֹלָם מִתְלַבְּשִׁים בְּלְבוּשׁ שֶׁנִּקְרָא לְבוּשׁ מְלָכוּת, וְכֵךְ הוּא וְדָאִי.

אָמַר לוֹ, אֱוִיר גַּן עֵדֵן, נִשְׁיבֵת רוּחַ הַקְדָּשׁ הֵם, וְכוּ מִתְלַבְּשִׁים הַצְדִיקִים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה. וְאַחֵר כָּף רוּחַ הַקְדָּשׁ שׁוֹרָה עַל רֵאשׁ כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וּמִתְעַטֵּר וְנִעֲשִׂית לוֹ עֲטָרָה. וְכֵךְ הָיָה לְמְרַדְּכִי, שֶׁכָּתוּב (שֵׁם ח) בְּלְבוּשׁ מְלָכוּת, דְמוּת אוֹתוֹ הָעוֹלָם. אַחֵר כָּף וְעֲטָרַת זָהָב גְדוּלָה - זֶה עֲטָרַת שְׁשׂוּרָה עַל רֵאשֵׁי הַצְדִיקִים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. כְּשֶׁקָּבְלוּ יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה, כְּמוֹ זֶה הָיָה לָהֶם עַד שֶׁחֲטָאוּ, שֶׁכָּתוּב בָּהֶם (שְׁמוֹת לֵג) וַיִּתְנַצְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדֵים מֵהָר חוֹרֵב. הִתְפַּשְׁטוּ מֵאוֹתוֹ לְבוּשׁ.

וְכֵן כָּתוּב בִּיהוֹשֻׁעַ כֵּהֵן גְדוּל, (זְכוּרִיה ג) הַסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצְּאִים מֵעֲלֵיו. וְכָתוּב וַיִּלְבִּישֵׁהוּ בְּגָדִים, אֵלוֹ לְבוּשֵׁי הָעוֹלָם הַהוּא. מִכָּאֵן דְּבָרִים רֵאשׁוֹנִים. וּמִכָּאֵן, שֶׁכָּל זְמַן שֶׁגּוֹף הָעוֹלָם הַזֶּה קָיָם בְּקָבֵר בְּקִיּוּמוֹ, לֹא מִתְלַבֵּשׁ רוּחַ בְּלְבוּשׁ אוֹתוֹ עוֹלָם, שֶׁכָּתוּב וַיִּסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצְּאִים מֵעֲלֵיו - בַּהֲתַחֲלָה, וְאַחֵר כָּף - וַיִּלְבִּישֵׁהוּ בְּגָדִים. וּמִלְּאָךְ ה' עֲמַד. מַה זֶה עֲמַד? אֲלֵא זֹהִי עֲטָרָה שֶׁנִּקְרָאת מִלְּאָךְ ה', שֶׁעוֹמֵדֵת עַל רֵאשֵׁי הַצְדִיקִים. וְזֶהוּ עֲמַד, עוֹמֵד עַל הָרֵאשׁ לְמַעַלָּה לְאַחֵר שֶׁמִּתְלַבְּשִׁים בְּלְבוּשׁ כְּבוֹד זֶה.

אבל התר וחגר כלי זינף וקשר קשרך, שהרי זמן הוא לגלות כמו שהתחלת את המעשה. שעל פני רחב הבית אולם העזרה לפנים. בעזרה זו יש שנים עשר פתחים לפי חשבון שבטי ישראל. בפתח אחד כתוב ראובן, בפתח אחר כתוב שמעון, וכן כל שבטי ישראל רשומים על אותם פתחים בזמן שיעלו להראות לפני רבון העולם. מי שיכנס בפתח שרשום בו ראובן - אם משבט ראובן הוא, הפתחים מקבלים אותו. ואם לא, פולטים אותו החוצה. וכן בכלם, שלא יקבלו הפתחים אלא למי שהוא מאותו שבט שרשום בהם, ובזה יתחקקו ויודעו כל אחד ואחד.

שליש מאות וששים וחמשה עמודי אור לזהט יש בכל צד מאותם ארבעה צדדים. כל העמודים הללו נקראים עמודים חיים, משום שלא עומד אורם שוכך במקום אחד. וכלם, אלו עולים ואלו יורדים, נותנים מקום זה לזה. אלו שעולים מכים זה בזה ומנגנים נגון, ואלה שיורדים גם כן.

אלה שעולים שמנגנים נגון, איזה נגון מנגנים? שיר יתום. (תהלים צח) מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה וגו'. שיר חדש, וכי יש שיר עתיק? אלא שיר, שעד כעת מלאכים קדושים לא שבחו לו, משום שהוא חדש. מה הטעם הוא חדש? בגלל אותו אחד שמחדש עלומיו, משבחו ואומר לו. וכך אמר ראש הישיבה, זה נקרא חדש והוא חדש, משום שדבק בשמש ולא נפרד ממנו. להוציא סטרא אחרא שאין בה חדוש, שכתוב בה (קהלת א) ואין כל חדש. זקן הוא ובלה, ולא התחדש. (ולא עושה תולדות. ואלמלא עשה תולדות, היזה מטשטש העולם).

עוד פתח ראש הישיבה. שרה התחדשה בעדון, דרגתה גרמה, שכתוב (בראשית יח) אחרי בלתי היתה לי עדנה. מה זה עדנה? משיכת עדן העליון. ומשום שנמשך עליה מצד נקבה, כתוב עדנה בה"א, ומשום זה כתוב היתה, ולא היתה.

וארני זקן. וכי אף על גב שהוא זקן לא ראוי להוליד? אלא לא דבר קטן אמרה עליו, (שאברהם אלא) שבגלל (להקטין עצמה שנדבקה) אותו (מלך) זקן (שנדבקה) (וכסיל), לא מתחדש ולא עושה תולדות, שאלמלא היזה עושה תולדות, היזה

נותנים כל אותם גידים ועורקים להמשיך דם לבשר. אחרי שאלה נותנים חילם, השמים נותנים חילם, ומי הם? עור שנמשך על הכל כמוהם.

אחר כך מתחברים שמים וארץ כאחד, ונותנים ארבעה יסודות אלו: אש ומים ואויר ועפר, להגן על אלה ולכסות על הכל. אחר כך כל אחד נוטל חלקו שנתן, והתבטל. רוח הקדש ומרכבותיה, חלקם קיים. רוח הקדש, רוחו קיים והנשמה עולה. מרכבות רוח הקדש עצמותיהם קיימים, ועל זה חשיבות הגוף אלו העצמות, ומשום זה כתוב (ישעיה נח) ועצמותיך יחליץ, ובשר לא כתוב בו כך.

וכל זמן שהבשר של צד האחר עומד בקיומו, אותו שטן עומד להשטין. אבד הבשר, אין לו רשות להשטין, שהרי אין לו על מה שייסמך. ועל זה כתוב, (איוב לג) יכל בשרו מרואי ושפו עצמתיו לא ראו. מאותו מראה שטן שעומד להשטין שלא יכול, כיון שיכל בשרו. ושפו עצמתיו לא ראו, לא ראויים לקרב אליו, שאין לו חלק בהם, כיון שזו כל אחד ואחד ממקומו, לא תובע עליהם ולא עומד להשטין בגללו.

לאחר שמתעכל הבשר הרי לא יתבע דין ולא עומד להשטין, שהרי אין לו על מה שייסמך, ולא מזכיר לאדם בשום דבר של העולם. אמר רבי שמעון, כעת ידעתי דברים על תקונם, ודאי נאה הוא לו לקטרג.

אמר לו רבי (שמעון), חגר כלי זינף והתקן עצמך. אם תרצה לדעת דברים שהתחלת, או אם תשאל בדברים האלה, אמר לי. אמר לו, ודאי, הרי ידעתי שאשתי מתה, שלא ידעתי ממנה כלום. והחברים יודעים. נשים מה הטעם דעתן קלה?

אמר לו, הדעת באה בשש דרגות, וכל אחת לוקחת חלקה, מה שנשאר, הוא קל. אבל נכבדה זו, אם לא שאשת כסילות משתפת בה, בדבר זה אל תשאל, שהרי ידעתי שלא על אשתך שאלת, אלא על מה שכתוב, (ישעיה יט) הנה ה' רכב על עב קל. ואותו עב קל נקרא דעת, מאותה כלה יראת ה', והיא עומדת באמצע כמו שדעת עליונה, אבל (ועל זה) נקראת קל. והרי ידעתי שאלתך מהי.

על ראש האריות הללו, ואז שוככים העמודים והגלגלים, ועומדים בקיומם. והתפוחים נופלים על פיהם של הנשרים, ומקבלת אותם. ומיד פורחים מפה לפה, והולכים ומשוטטים ביניהם, ושבים למקומותיהם, ולא ידוע מי היא. לאחר שעה וחצי מרימים הנשרים קול, ומנגנים נגון מתוק, ונסתרים, ולא ידוע באיזה מקום.

סביב אותם העמודים יש שבכים מעשה ציור. אש אדמה ואור לבן וחוטי זהב סביב סביב סובכים לכל צד, ומעין מים, כמו שנאמר (זכריה יד) והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלם חצאים אל הימין הקדמוני וחצאים אל הימין האחרון.

באן פרש ראש הישיבה פסוק זה לפניו, וקולו נשמע החוצה. משהיה מפרש פסוק זה, (אי קדוש, אי קדוש) קול תינוק התעורר מבחוץ, אותו תינוק שהיה מפרש תלמודו, ולמד לפני עמוד אחד של העולם, בנו של רבי יהודה שגדלת. ואחזו בו לדין, וקולו התעורר מבחוץ בפסוק זה, ואמר, מים שהם מלמטה, איך יעלו למעלה ממנו, למקום עליון יותר ממנו בכמה מעלות? ומה צריך לאותם מים למעלה? ומה מקום שכל (תפוחי) המבועים והנחלים יוצאים ממנו, ואין הפסק למבועים והנחלים, השקה ממקום יבש? מי ראה חפירת הבאר נותן מים למבוע שנובע?

וכי ירושלים תתן מים אל הימין הקדמוני, מקום שכל מימי העולם יוצאים משם ונובעים משם? אי חסיד קדוש, לקול זה שכוונו ושמעו כל קולות בני הישיבה של שם, ומשום זה לא יכלו בעלי הדין לקרב אליו.

בכה רבי שמעון, אמר לו, אל תבכה מנורה הקדושה, אשרי חלקך שאפלו תינוקות ממך אומרים סודות נסתרים של התורה. בא ואמר לך מה שעשו בני הישיבה על קול אותו תינוק. כשנכנס קול אותו תינוק כחץ פנימה וכלם הקשיבו לו, באותה שעה הזדעזע ראש הישיבה וכל אלו שהיו לפניו, ואמר, מי אלו שלא השאירו את אותו בן אלהים חיים להפנס? קמו ואחזו בו שלשה עמודים שעומדים לפני ראש הישיבה, ונכנס, וכל בני הישיבה נכנסו אליו. אמר ראש הישיבה, פסק פסוקך בן קדוש!

מטשטש את העולם. (אלא אמרה על אברהם, בגלל שהוא זקן לא יתחדש ולא יעשה תולדות) ועל זה הקדוש ברוך הוא החזיר דברים, למה זה צחקה שרה וגו'. ואם תאמר, והרי כתוב (שם כד) ואברהם זקן בא בימים? אלא בא בימים, באותם ימים עליונים שמחדשים עלומים כנשר. ועל זה נגון זה נגון של אותו חדש הוא. הושיעה לו, למי? לאותו חדש, הושיעה ימין המלך העליון וזרועו.

אותם שיורדים גם כן מנגנים, ואומרים שירה יתומה אחרת. ומהי? (תהלים ק) מזמור לתודה, שהוא יתום, גם כן.

אורם אחד נראה. וכשמתגלגל, נראים חמשה גונים של אורות בכל עמוד ועמוד. העמודים הללו כלם חלולים מבפנים, וכשעולים ויורדים, יוצאים מהם שלהבות אש, כצורות כפתור ופרח. מעל כל עמוד ועמוד יש שלשה תפוחים שמכים בהם שלשה גונים, אדם ירק ולבן. בכל גון וגון לוקחות אותיות בולטות משלהבת ירקה של אש, ולא שוככים לעולמים, ואין מי שיקום עליהם.

ארבעה גלגלים תוחמים מעשה ציור בכל עמוד ועמוד. באותם גלגלים יש פליאות גדולות. כשמתוכבים, מוציאים מהם זגים של זהב ואבנים יקרות. ומיד מתכנסים בתוכם ולא נופלים לארץ. כשיוצאים אותם זגי זהב ואותם אבנים יקרות תוך סובב הגלגלים, נשמע קול שאומרים: (ישעיה נד) זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי נאם ה'.

שני אריות בכל גלגל וגלגל, אריה אחד מצד אחד, ואריה אחד מצד אחד, וכלם מאש ירקה, ובגלגול שמסתובבים הגלגלים מתחבקים אלה באלה, והולכים כלם בגלגול, מתדבקים זה בזה. כשעולים העמודים, נוהמים האריות אלה באלה, והתפוחים פורחים באויר ועולים למעלה ומכים אלה באלה באויר. ושבים למקומותיהם, ומשם נופלים. והאריות פושטים ידיהם לקבלם, ועולים אלה מעצמם. אי חסיד קדוש, מי ראה חכמת האמנות שציר הקדוש ברוך הוא בעמודים הללו?

בחצות היום יוצאים שני נשרים בכל גלגל וגלגל, ולא ידוע מקום שמשם יוצאים, ושורים

התורה, אמר אותו תינוק. ושבעים פתרים עטרו
לאביו באותו יום. אשרי חלקו מי שזוכה ללמד את
בנו. אמר רבי שמעון, לא זכה אביו ללמד. אמר,
אביו השאיר.

וסוד נסתר היה בתינוק זה על מה שהסתלק
מהעולם ועל שרצו לדון דינו (בגלוי) ונצל
ממנו. זה היה בגלוי, שהיה מביש לרבו לפני הכל
בשאלות וקשיות שלו, ולא חשש ללכת לאחר
להתקין תלמודו, והחליש דעת רבו, ולכן רצו לדון
אותו בדין קשה. ומשום כך, אף על גב שנצל
מבעלי הדין, לא נצל כאן. שבעה ימים היו שלא
השתלם דיוקנו (דינו). וכשהיה מתרחץ, בכאב יתר
לפני הכל כל אותם שבעה ימים עד שהשתלם
דיוקנו. ועל שהסתלק מהעולם לא תרצה לדעת. אי
רבי, אי רבי, אשרי חלקך!

בא וראה, תחת העגול של אותם שבכים ששם,
באותם מים של אותו מבוע המעין, נרשם
מבוע אחד, ומתפשט ויוצא החוצה, ונכנס לתוך
הים הגדול, (ששם) ורושם בו דרך בלב הים, וממנו
שיתה לוינתן ורוה ושמה, ומתרבה ברבוי. וכשיוצא
מבוע אחר, אותו מבוע מתפשט והולך בסתר תחת
התהום לתוך הים האחרון. וכל אותם מים זידונים
ומים תקיפים מנמיך אותם ומכופף אותם שלא
יצאו לחבל בבני העולם. וסימן - (ישעיה מג) הנותן
בים דרך ובמים עזים נתיבה.

ובאמצע אותה עזרה יש שני כרובים, מעשה
אמנות של המלך הקדוש, ולא יכולים
לעמד בהם עליונים ותחתונים. ותחתיהם עתידים
כל ישראל לעמד, שלא יצאו מתחת כנפיהם
החוצה, וזכאים יהיו כל הנכנס תחת כנפיהם. שלשה
עשר אלף מגדלים של שמש שמאיר מניצוץ של
מרגלית בצעצוע (בניצוץ) כראוי. ראש הישיבה בגלל
זה זכה לאותו כבוד.

מי יכול לומר מאותם דברים שמתחדשים בכל יום
מלפני ראש הישיבה. אי רבי, בכל זמן שרוחות
זכרים עולות למעלה, נשים באותו זמן יוצאות כלן,
ומתכנסות לתוך ההיכל ששם בתיה, ושמות שם
בכמה דברים עתיקים. ומשם יוצאות, ונכנסות כלן,
והיא עמהן, לתוך היכל סרח, ושמות בכמה

אמר, עד כעת פחדתי, שהריני משיכה אחרת,
וכך אמרו לי כשבעלי הדין אחזו בו.
אמר לו, אל תפחד בן קדוש, כאן תהיה בינינו
שבעה ימים, ותתרחץ בכל יום מטל הקדוש,
ואחר כך יעלו אותך לתוך אותה ישיבה כשאר
התינוקות מכאן.

פתח אותו תינוק ואמר, והיה ביום ההוא, ההוא -
לא ידוע מיהו. אלא בכל מקום ביום ההוא,
יום אחרון הוא. למה נקרא יום ההוא? אלא זהו יום
שאוחז סוף בראש. ראשית נקרא הוא, כמו שנאמר
(במדבר יח) ועבד הלוי הוא. עבודת הלוי לדרגה
שנקראת הוא, טמיר וגנוז. ונקרא ההוא (ה' הוא),
להראות סוף כל המעלות, שהיא ראשית, והכל
אחד. ומשום שהוא סוף, התוסף בו ה'. (הלוי הוא
טמיר וגנוז. ונקרא יום ההוא, להראות סוף של כל הדרגות, שאחזו
תחלה, והכל אחד).

עתיקה ירושלים להוציא מים ולנבע מבוע. כאן
יש לומר, סוף לכל הדרגות אינה
ירושלים, אלא ודאי ירושלים ויום ההוא, הכל
אחד. מה בין זה לזה? אלא ירושלים, כל הדרגות
הקדושות שלה, כשסוכבים נקראים ירושלים, וכך
נראים. ויש דרגות שסוכבות, ונקראות עזרות. אלה
פנימיות ואלה בחוץ. ויש דרגות שנקראות
כשסוכבות לשכות. (כשסוכבות אלו הפנימיות ואלו
לבוץ, נקראו ירושלים. ויש דרגות שסוכבות, ונקראות עזרות.
ויש דרגות שנקראות לשכות) ויש דרגות שנקראות
כשסוכבות היכל ודביר. לפנים מכל אלו הדרגות
יש נקדה אחת, (תהלים מה) כבודה בת מלך פנימה.
נקדה זו נקראת יום ההוא, וסימן - (דברים ג) ההוא
יקרא ארץ.

וכשיעמד יום זה מתוך שבכי העזרה, תקום
נביעת מים, ואותה נביעה תהיה מהים
הקדמוני, כמו אמא שבנה בין זרועותיה, ומרב חלב
שיונק, מתמלא פיו ונתגדל בו, מריק חלב לפי אמו.
כך חצים אל הים הקדמוני.

לקחו ראש הישיבה ונשקו. אמר, חייך (חיי עולם
שדבר זה כך), כך פרשוהו בישיבת הרקיע,
וכך זה ודאי. ים האחרון - מעלות אחרונות שלה.
אי חסיד קדוש, כמה חדנה על חדנה נתוספה
באותו תינוק תוך בני הישיבה. עשרים ושבע טעמי

קול ה' יחיל מדבר וגו'. בשעה חמישית קורא ואומר: קול ה' על המים וגו'. בשעה ששית קורא ואומר: קול ה' יחולל אילות וגו'. ואחר כך קורא ואומר: (ישעיה מ) קול אמר קרא ואמר מה אקרא וגו'. וזהו התרנגול שקורא ולא שוכף, ואחר כך קורא כמו מקדם.

ומה קורא? כל מעשי בני העולם, משום שהוא בעל התיק (של החכמה) וקסט הסופר במתניו, וכל מעשי בני העולם כותב בכל יום. ובלילה לאחר שקורא כל הקריאות הללו, קורא כל מה שכתב ביום.

ואלמלא רגליו אצבעות שלו, שהם שתי דרגות – אחד אותו שעומד באמצע שהוא גדול, ואותו שעומד מאחור שהוא קטן, שמעכבים אותו – ישרף העולם בשלהבותיו. ומה עושים? כיון שעולה הבקר וחוט אור יוצא מצד דרום, אז מתחברים כלם ונעשים שתי רגלים שני טלפי עגל, לקיים הכתוב (יחזקאל א) וכף רגליהם ככף רגל עגל. והרי ידעת סוד זה. שאלת ענף הגרן.

לתוך עזרה זו יש שלש מאות וששים וחמשה היכלות, כחשבון ימות השנה. ובכל פתח ופתח כתוב: יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך (תהלים קכב). לא ידוע מהו בהיכלות האלה, אלא כלם נראים מעשה ציור. שבעה סדרי מרגליות נראים אלו באלו בכל אחד ואחד.

אי חסיד קדוש, כמה משבח ראש הישיבה היכל אחד שהוא בראש צד מזרח העזרה הזו, משום שארבעה הם בארבעת צדדי העולם. אבל היכל של צד מזרח מרבה אורותיו יותר מכלם.

יום אחד בים הגדול יצא לוייתן, וכל הים הזדעזע, וכל הדגים הלכו לכאן ולכאן. כשהגיע הלוייתן לפתח פתח התהום, מתחיל לשמח, ושכך שם התהום, אלא אותו כמראה המעין, ומתכפסים האורות, ולא נראו כל אותם אורות, פרט לאור ההיכל שבצד המזרח הזה.

אותה מרגלית שמוציא הלוייתן מתוך אותו תהום שנקרא סגדוין, ממה נעשתה? אלא יום זה שמוציא הלוייתן שהזדעזע הים, יום שנגרר בית המקדש, הוא ט' באב. ואותה מרגלית,

דברים חדשים ועתיקים, ומשם יוצאות והיא עמהן, ונכנסות לתוך היכל יוכבד. וכן בכל אותם היכלות.

בעת רבי, אמר לך סוד אחד. בא וראה, בכל שמטה ושמטה הפרוז יוצא: התכנסו גברים ונשים וכל אותם בני האמונה ועלו. אז כלם מתפשטים, זכרים ונשים, ועולים. וכל אותם תינוקות מחלב נכנסים לתוך ישיבת (התכנסו בני האמונה גברים ונשים, וכל אותם יונקי חלב, ועלו. אז כלם מתפשטים, גברים ונשים, ועולים. וכלם נכנסים לתוך ישיבת) הרקיע, ושמחים בחדוה ועלוי שלהם, ושם שמחה על שמחה. ואותו נער שמפתחות רבוננו בידו עומד, ואומר להם כמה דברים חדשים ועתיקים, וכלם רואים שמחה שאין שמחה כמותה שמחה.

אחר כך נכנסים כלם לתוך כמה פרוכות, וכמה היכלות גנוזים שם, שהם מאירים בנעם ה' בתוך היכל אהבת הקדוש ברוך הוא, וזהו שכתוב (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. אחר כך פורחים התינוקות למעלה, והם פורחים למטה, וחוזרים למקומותיהם ומתלבשים כבתחלה. אשרי העם שלכל טוב אותו עולם מצפים.

אמר רבי שמעון, כמה מתוקים הדברים ששמענו. אשרי חלקי שזכיתי לכל לשמע את כל זה. אשרי היום שיצאתי לכאן. אמרו לו, רבי, שלשה ימים יש לנו רשות לבא אליך, ואחר כך יום אחד (גלף, ואין לנו רשות לבא. באותו יום נוספת) שמחה שלך.

הוא מושך משיכות מצדו, ונסתר ומתכסה תחת מקום שנקרא תא הרצים עד חצות הלילה. מאחר חצות הלילה יוצאת שלהבת עמוד יצחק, ומכה בתרנגול הזה שנקרא גבר, כמו גבר אחר עליון ממנו. כיון שמכה בו גבר זה, קורא ונותן ששה קולות, וכלם בהשכל.

בשעה שהוא קורא, כל תרנגולי העולם הזה קוראים, ויוצאת ממנו שלהבת אחרת ומגיעה תחת כנפיהם, וקוראים. מה הוא קורא? בשעה ראשונה קורא ואומר: (תהלים כט) קול ה' בכח קול ה' בהדר. ובשעה שניה קורא ואומר: (מזכר ו) קול ה' לעיר יקרא, (תהלים כט) קול ה' שבר ארזים. בשעה שלישית קורא ואומר: קול ה' חצב להבות אש. בשעה רביעית קורא ואומר:

בכל מה שמסטה ועושה ועמל שלאחר כך אין לו רשות אלא על שלו, אחר כך מרקיד ושמח ככסיל בלי דעת כלל, והולך ללא תועלת ואוכל הבשר. ובשאר אין לו רשות. מרירות שלמעלה ושלמטה, כשישראל בצרה ואוכלים אותם שונאיהם, ולא נותנים כח במעשיהם הטובים להוציא ממנו.

ואפלו מבשרו שהוא מצד זה, מרע לפני המלך הקדוש, שהוא רחום וחנון. אבל על שלו,

רוח הקדש ונשמה קדושה, אין עליונים ותחתונים יכולים לשלט עליו כלל. ועל כך כל העלילות וכל מה שמסטה אותו רע, שחושב לשלט על רוח הקדש ואחר כך לא יכול, וישוב ואוכל את בשרו, מה תועלת היה לו? ועוד, שהם מכסים כלם כמו מערפל חזק, ואין שוככים עליונים ותחתונים.

בא ואמר לך דבר. אם תאמר ששמחה היא למלאך המות כשהורג בני אדם - לא. אבל משום שרואה שרצון רבונו בכך, מראה עצמו בשמחה לעשות רצון הקדוש ברוך הוא, שפתיב (תהלים קמח) רוח סערה עשה דברו. אמר לו רבי שמעון, והרי הוא מרקד והולך בחדוה לפני נשים. אמר לו, אי חסיד קדוש, ודאי כך זה, להראות לפני המלך שנוח לו ברצון המלך. אבל הנחת שלו בהספד הנשים. הוא רוקד, ואזניו להספד.

אמר לו, אם כך, מדוע הולך ומסטה על האדם למעלה ומזכיר חטאיו? אמר לו, משום שהוא (קהלת ד) זקן וכסיל, וחושב לשלט על הרוח, וכל תאוותו היא בגלל זה. בסוף לא שולט אלא על שלו, בשרו, ועל זה כתוב (תהלים ז) ישוב עמלו בראשו.

הולך ורוצה לרגש את העולם, ומים עולים מתוך שאר תהומות ורוצים לכסות העולם. אותן דמעות רותחות יותר מכל אש שבועולם. ומתוך תקף הרתיחה שלהן, קופאים המים תוך הים הקפוא, ואלמלא שרמז הקדוש ברוך הוא נשיבה אחת מצד אברהם מעמוד שלו ונראה כל העולם, לא יכול לעמד אפלו רגע אחד.

אותן דמעות כשנופלות לתוך הים, נשמע קול בין הים עד מערת המכפלה. מקול נהמתם שנשמע שם כשנכנסים לתוך הים, מתעוררים

שכשזוכר הקדוש ברוך הוא את בניו וזורק שתי דמעות לתוך הים הגדול, אחת נופלת לתוך תהום זה שנקרא סגדו"ן, ואחת נופלת לתוך תהום אחר שנקרא גילב"א.

משום שחמשה תהומות אחרים הם בים הגדול, אבל לא חשובים כאלו האחרים. וכיון שנופלות אלו הדמעות, צפות תוך תהום אחד. ואחד נטבע תוך תהום שנקרא גילב"א.

שלמטה תוך שמרי היין, שמרים רעים, יוצא ערעור אחד מקטרג, מזיק קדמון, והוא ברוח דמות אדם כשמתקרב לקדש. כיון שנעבר משם ורוצה לרדת למטה להתלבש בלבוש להזיק את העולם, יורד הוא ומרכבותיו, ולבוש קדמון שלובש תבנית שור, דמות שור. וראשון לנזיקין מאותם ארבעה הוא שור, ואותם ארבעה אבות להזיק העולם. וכלם שלשה אבות נזיקין פרט לשור כלם שלו.

ועל זה כתוב, (תהלים קו) וימירו את כבודם בתבנית שור אכל עשב. מהו אכל עשב? הרי דרשנו בו, אבל עקר הדבר מתמצית הלחם, ולא משבעת מיני דגן, אין לו בהם חלק, ולא ראוי לו להיות שם. **ממקומותיהם**, ואלה יושבים במקומותיהם. עד שלא יוצאים אלו, מזמנים אלו. אור והתנוצצות שלהם אין העינים יכולות לסבל. הולכים מסביב, אין הם שוככים לעולמים.

כשמתפל בן אדם בהיכל זה, מיד בהסתכלות ראשונה נראה קטן ולא קטן, מסתפל יותר - נראה גדול. עוד מסתפל - נראה יותר גדול. כל מה שמסתפל, כך נראה בהתפשטות גדול ועליון, עד שנדמה בהסתכלות כמלא נימה שאין לה שעור.

מעשים גדולים לפנים שלא ידועה אמנותם, משם מאירה עזרה וכל מה שיש בה, פרט לכרובים שאורם עולה עד רום הרקיע בגוונים רבים, ואורות נוצצים. אלף וחמש מאות וחמשה ושבעים גפנים עושים פרות בעזרה זו.

יותר - (קהלת ד) חבק את ידיו, במרירות ואנינות שלו, ואחר כך - אכל את בשרו, בעל פרחו, שאין לו רשות לשלט על דבר אחר. מה עוזר לו

מי ראה חֲדוּהַ בְּשֵׁלֶשׁ מְאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים? כְּמָה מְמַנִּים, כְּמָה שְׁלִיטִים מִתְכַּנְּסִים לְמִקְוֹמוֹתֵיהֶם. כִּיּוֹן שִׁישְׂרָאֵל לְמִטָּה מְקַדְּשִׁים (לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא), אִזּוּ מִתְעוֹרֵר עֵץ הַחַיִּים, וּמְקִישׁ בְּאוֹתָם הָעֲלִים שְׁלוֹ רוּחַ נְשִׁיבוֹת אַחַת מִתּוֹךְ עוֹלָם הַבָּא, וְאוֹתָם עֲנִפֵי הָאֵילָן מִתְנַעֲנְעִים, וְעוֹלִים רִיחוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא.

אוֹתוֹ עֵץ הַחַיִּים מִתְעוֹרֵר, וּמוֹצִיא נְשִׁמוֹת קְדוּשׁוֹת, וּפּוֹרֵשׁ עַל הָעוֹלָם. וְעַם כָּל זֶה נְשִׁמוֹת יוֹצְאוֹת וּנְשִׁמוֹת נִכְנָסוֹת. אֵלֶּה מְעוֹרְרִים אֵלֶּה, אֵלֶּה יוֹצְאִים וְאֵלֶּה נִכְנָסִים, וְעֵץ הַחַיִּים בְּחֲדוּהַ.

וְאִזּוּ יִשְׂרָאֵל כָּלָם מִתְעַטְרִים בְּעֵטְרוֹת שֶׁל אוֹתָן נְשִׁמוֹת קְדוּשׁוֹת, כָּלָם בְּחֲדוּהַ בְּמִנוּחָה. וְכָל הַשֶּׁבֶת יֵשׁ לָהֶם אוֹתָהּ חֲדוּהַ וְאוֹתָהּ מְנוּחָה, וְכָל הַצַּדִּיקִים שְׂבָגָן, כָּלָם עוֹלִים וּמִתְעַנְּגִים בְּעַנְג עֲלִיּוֹן שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא. כִּיּוֹן שִׁיוֹצְאֵת הַשֶּׁבֶת, כָּל הַנְּשִׁמוֹת פּוֹרְחוֹת וְעוֹלוֹת.

בֵּא וּרְאֵה, כְּשֶׁנִּכְנָסֵת שֶׁבֶת, נְשִׁמוֹת יוֹרְדוֹת לְשֵׁרוֹת עַל הָעַם הַקְּדוֹשׁ, וּנְשִׁמוֹת הַצַּדִּיקִים עוֹלוֹת לְמַעְלָה. כְּשִׁיוֹצְאֵת הַשֶּׁבֶת, הַנְּשִׁמוֹת עוֹלוֹת, אוֹתָן שֹׁשְׂרוּ עַל יִשְׂרָאֵל. וּנְשִׁמוֹת יוֹרְדוֹת, אוֹתָן נְשִׁמוֹת הַצַּדִּיקִים.

כִּיּוֹן שְׁעוֹלוֹת כָּל הַנְּשִׁמוֹת שֹׁשְׂרוּ עַל יִשְׂרָאֵל, עוֹלוֹת וְעוֹמְדוֹת בְּדַמּוֹת לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹאֵל אֶת כָּלָם: אֵיזָה חֲדוּשׁ הָיָה לָכֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם בְּתוֹרָה? אֲשֶׁרִי מִי שְׁאוּמֵר לְפָנָיו חֲדוּשׁ עַל הַתּוֹרָה. כְּמָה חֲדוּהַ עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מְכַנֵּס פְּמִלְיָה שְׁלוֹ וְאוֹמֵר: שְׁמַעוּ חֲדוּשׁ תּוֹרָה שְׁאוּמֵרֵת נְשִׁמַּת פְּלוֹנִי זֶה. וְכָלָם מְעַמִּידִים אוֹתוֹ דָּבָר בְּשִׁתֵּי יִשְׁבִּיבוֹת. הֵם לְמִטָּה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַעְלָה חוֹתֵם לְאוֹתוֹ דָּבָר.

בֵּא וּרְאֵה, כְּשֶׁדָּבָר מִתְחַדֵּשׁ בְּתוֹרָה וּנְשִׁמָּה שִׁיּוֹרְדֵת בְּשֶׁבֶת הַתְּעַסְקָה בְּאוֹתָם דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְעוֹלָה לְמַעְלָה, כָּל הַפְּמִלְיָה שֶׁל מַעְלָה מְקַשִּׁיבָה לְאוֹתוֹ דָּבָר, וְחִיּוֹת הַקְּדוֹשׁ מִתְרַבֵּים בְּכַנְפֵים וּמִתְלַבְּשִׁים בְּכַנְפֵים. וְכִשְׁשׁוֹאֵל אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא מְשִׁיבִין, וְשׁוֹתְקִין, אִזּוּ חִיּוֹת הַקְּדוֹשׁ מַה כְּתוּב? (יחזקאל א) בְּעַמְדָם תִּרְפִּינָה כְּנַפְיָהֶן, כְּמוֹ שְׁנֹאֵמֵר (איוב לב) כִּי עַמְדוֹ לֹא עָנּוּ עוֹד. (נחמיה ח) וְכִפְתָּחוּ עַמְדוֹ כָּל הָעַם.

אֲבוֹת הָרַאשׁוֹנִים, וְקָמוּ, וְחָשְׁבוּ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְהַפֵּךְ אֶת הָעוֹלָם, עַד שֶׁקּוֹל יוֹצֵא וְאוֹמֵר לָהֶם: אַל תִּפְחָדוּ אֶהוּבִים קְדוּשִׁים, בְּגִלְלַכֶם זוֹכֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת בְּנֵיכֶם, וְהוּא רוֹצֵה לְגַאֵל אוֹתָם, וְאוֹתָם תִּרְאוּ.

כָּל הָאֵלֶּפָא בֵּיתוֹת מְשֻׁלְבוֹת וּמְצֻטְרָפוֹת אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, וּמִתְחַבְּרוֹת בְּצִרוּף הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. כִּיּוֹן שְׁנִרְאוּ הָאוֹתִיּוֹת בְּצִרוּף זֶה, אֵלֶּה נִגְנְזִים, וְיוֹצְאִים אַחֲרֵים, וְכֵן כָּלָם. אֵלֶּה נִגְנְזִים, וְאֵלֶּה יוֹצְאִים, כָּלָם לְפָנִים בְּחִלְל אוֹתָם כְּפִתּוּרִים.

שׁוּב פּוֹרְחִים שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם בְּאוֹרֵי וְיוֹצְאִים הַחֲחוּצָה, וְעוֹמֵד הַשֵּׁם בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, תְּלוּיִים בְּאוֹרֵי שְׁעָה וְחֲצִי. לְאַחַר שְׁנִגְנְזוּ זֶה מִיַּד יוֹצֵא מִתּוֹךְ חִלְל הָאוֹרֵי שֵׁם שֶׁל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת, פּוֹרְחַ וְתְלוּי בְּאוֹרֵי שְׁעָה אַחַת, וְלֹא יוֹתֵר. אַחַר כֵּךְ זֶה נִגְנְזוּ, וְיוֹצֵא מִיַּד צִרוּף אוֹתִיּוֹת אַחֲרוֹת, שֵׁם שֶׁל כ' (שֶׁל כ"ב) אוֹתִיּוֹת, וְתְלוּי בְּאוֹרֵי שְׁעָה אַחֲרַת וּנְגִנְזוּ. וּמִיַּד יוֹצְאוֹת אוֹתִיּוֹת מִחִלְל אַחַר, שֵׁם שֶׁל עֶשְׂרִים וּשְׁמוֹנֶה אוֹתִיּוֹת, מִתְעַטְרִים כָּלָם בְּכַתְרֵיהֶם, וְעוֹמְדִים שְׁעָה וְחֲצִי, וּנְגִנְזוּ זֶה. וּמִיַּד יוֹצְאִים תְּלוּיִים בְּאוֹרֵי שֵׁם שֶׁל עֶשְׂרִים וְחֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת בְּצִרוּפֵיהֶן, וְעוֹמֵד שְׁעָה וּשְׁלֹשָׁה רְגָעִים. יוֹצְאוֹת אוֹתִיּוֹת שֶׁל אַרְבָּעִים וּשְׁתֵּים אוֹתִיּוֹת, וְעוֹמְדוֹת לְעוֹלָם.

הַשְּׁמוֹת. אֵלֶּה כָּלָם אוֹתִיּוֹת, לֹא שׁוֹכְכִים לְעוֹלָמִים, בּוֹלְטִים וְנוֹצְצִים הַחֲחוּצָה, וְעוֹלִים וְיוֹרְדִים. אִין מִי שִׁיכּוֹל לְעַמֵּד בָּהֶם, פֶּרֶט לְמִשִּׁיחַ בְּטֶרַח גְּדוֹל. זֶה גְּנוּז, לְאַחַר שְׁעוֹמֵד שְׁעֵתִים וְעֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם רְגָעִים, וְהַשֵּׁם הַחֲקוּק שֶׁל ע"ב אוֹתִיּוֹת יוֹצֵא וְעוֹמֵד וְתְלוּי בְּאוֹרֵי שְׁעָה וְחֲצִי. כָּל הַשְּׁמוֹת הָאֵלֶּה לֹא יוֹצְאִים וְלֹא נִרְאִים, אֵלֶּה פְּעַם אַחַת בַּיּוֹם, אֲבָל אוֹתָן א"ב נִרְאוֹת פּוֹרְחוֹת בְּאוֹרֵי, וּמְצֻרְפוֹת אֵלֶּה בְּאֵלֶּה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם.

בְּשִׁפּוֹרְחוֹת אוֹתִיּוֹת הָאֵלֶּף בֵּית, אֵלֶּה פּוֹרְחוֹת מִכָּאן וְאֵלֶּה מִכָּאן, וּמְצֻטְרָפוֹת כָּלָן. כְּשִׁיּוֹרְד שֵׁם רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה, מִתְחִיל, מְשִׁיחַ רוֹאֵה בְּצִרוּף א"ב אוֹתִיּוֹת כְּמוֹ שֶׁרְאֵה דְנִיאל, שֶׁהֵם: מִמַּתּוֹס נִנְקִפֵי אֶלְרֵן (מְנַא מְנַא תְּקַל וּפְרִסִין) (דְנִיאל ה, כה).

כָּל עֶרֶב שֶׁבֶת, כְּשֶׁמְקַדְּשִׁים יִשְׂרָאֵל אֶת הַיּוֹם לְמִטָּה, כְּרוֹז מְכַרִּיז לְאַרְבַּעַה צַדִּי הָעוֹלָם: הַתְּכַנְסוּ מִרְכְּבוֹת קְדוּשׁוֹת! הַתְּקִינוּ כְּסֹאוֹת (קְדוּשִׁים)

סדר הלימוד ליום א סיון [יום 237 בשנה]

אלא צא וראה מעשי הרחמנות שעושה הקדוש ברוך הוא. במה שהוא מכה - בו נותן רפואה. במה מכה? בשמאל. בימין מקרב ובשמאל מכה. במה שמכה - בו נותן רפואה לעולם. כתוב (ירמיה א) מצפון תפתח הרעה, ובצפון מכה, שממש יוצאים כל הדינים וכל הגזרות הקשות - ובו שורה כל שכר טוב וכל טוב שעתידי הקדוש ברוך הוא לתת לישראל. לעתיד לבא קורא הקדוש ברוך הוא לצפון ויאמר לו: בך נתתי כל טוב וכל שכר טוב לבני שסבלו כמה רעות בעולם הזה על קדשת שמי, תן שכרים טובים שנתתי בך.

זהו שכתוב, (ישעיה מג) אמר לצפון תני ולתימן אל תכלאי וגו'. וכי דרך הדרום כף הוא, למנע ברכות? והרי כל הברכות מצד דרום, וכל טובות העולם מדרום יוצאות, והוא אומר לתימן אל תכלאי!?

אלא באותה שעה יעורר הקדוש ברוך הוא את אברהם ויאמר לו: קום, שהרי הגיע זמן שאני גואל את בניך לתת להם שכר טוב על כל מה שסבלו בגלות. ומתוך שאברהם היה במכירתם, שכתוב (דברים לב) אם לא כי צורם מכרם - זה אברהם, היה לו כמי שלא טוב בעיניו, ומראה עצמו כמי שרוצה שילקו על חטאייהם יותר ויאמר: גבו מעונותיהם! גבו מחטאייהם! אמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם: ידעתי כל מה שאמרת לפני. אני גם כן לפני. אל תכלאי. אני רוצה לפיך על בניך, אל תמנע מהם טובות, אל תמנע מהם שכר טוב, כמה וכמה סבלו על חטאייהם. ומשום כף - אמר לצפון תני. והינו אשר צפנת, וזהו הדבר (שתהא) של אותה מבשרת.

ועוד תבשר פעם שניה, בשעה שהשכינה תעלה על אותו הר עליון, ותלך ותבשר לאבות. מיד תלך לירושלים ותראה אותה בחרבנה. תכנס לציון, ושם תקרקר קיר כמקדם על מקום בית מושבה ועל כבודה באותו מקום. ושם נשבעת שלא תקח משם ולא תצא עד שהקדוש ברוך הוא יגאל את בניך, וחפצי בה זו תבשר כמקדם ואמרת: (ישעיה יב) צהלי ורני יושבת ציון כי גדול בקרבך וגו'. מה זה גדול בקרבך? זה הקדוש ברוך

ואם תאמר, למה לשתיקה קראו עמידה? אלא בדבור יש שבעה איברים שמתנענעים יחד אתו: לב, ראה, קנה, לשון, שנים, שפתים, בשר. ובשתיקה עומדים בעמדם ללא נענוע, ועל זה קוראים לשתיקה עמידה.

שהרי רב המנוא סבא אמר, (תהלים כ) ישלח עזרך מקדש וגו'. מקדש - זה קדוש ידים. ומציון יסעדה - זה המוציא, שהוא סועד לב האדם. יזכר כל מנחתך, כל - לרבות דבר אחר, זו נטילת ידים אחרונה. ועולתך ידשנה סלה - זו ברכת המזון בזמון. אם אתה עושה כן, יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא. ובשבת מקדש, זה קדוש הגדול. ועל דבר זה התעטרו הצדיקים בגן עדן משבת לשבת אחרת.

עוד פתח ואמר, (ישעיה מ) על הר גבה עלי לך מבשרת ציון וגו'. על הר גבה - זה ודאי הר העברים, מקום שמשה נקבר בו. והרי פרשוה, ששכינה תעלה לשם ותבשר לעולם. אבל הכל הוא מבשרת ציון, זוהי חפצי בה, אשת נתן בן דוד, אם המשיח, מנחם ב"ר עמיאל, והיא תצא ותבשר, והיא בכלל מבשרת ציון.

קול ישמע בעולם, ושני מלכים יתעוררו בעולם לערך קרב, ויצא שם הקדוש על העולם. מה תבשר ותאמר? (שם) הנה ה' אלהים בחזק יבא וזרעו משלה לו הנה שכרו אתו ופעלתו לפניו. הנה שכרו אתו - שהקדוש ברוך הוא מכריז בכל פמליה של מעלה ויאמר להם: התכנסו ודונו דין, מי שמסר נשמתו על קדשת שמי מהו שכרו? ואלו יאמרו כף וכף. מי שסבל כמה חרופים וגדופים בכל יום עלי מה שכרו? הם יאמרו כף. מי שנענש בכל יום עלי מה שכרו? הם יאמרו כף. זהו שכתוב הנה שכרו אתו ופעלתו לפניו.

מהו ופעלתו? אלא כמו שכתוב, (תהלים לא) מה רב טובך וגו', פעלת לחוסים בך. זהו פעלתו. נגד בני אדם מה זה? אלא נגד עובדי כוכבים ומזלות. אשר צפנת ליראיך, מה זה אשר צפנת? וכי מי יגזל ויטל מידו מה שהוא רוצה לתת, שכתוב צפנת?

וַיֹּאמֶר ה' אֵל מֹשֶׁה לֵאמֹר. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כְּנָפֵי בְגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְגו'. רבי חזקיה פתח, (זכריה ג) וַיֵּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְגו'. כִּמָּה צַדִּיקִים הֵם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בְּכַבּוּדָם עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וְנִתֵּן לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה, וְנִתֵּן לָהֶם נְבִיאֵי אֱמֶת שֶׁמְנַהֲיָגִים אוֹתָם בַּתּוֹרָה בְּדֶרֶךְ אֱמֶת.

בֵּא וְרָאה, כָּל נְבִיאִים וְנְבִיאִים שֶׁהֶעֱמִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, עַל כָּל־הַתְּגָלָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדֶרֶגוֹת עֲלִיוֹנוֹת קְדוֹשׁוֹת, וְרָאוּ זֵיו כְּבוֹד קְדוֹשׁ שֶׁל הַמֶּלֶךְ מִמְּקוֹם עֲלִיוֹן, אֲבָל לֹא קְרוֹב כְּמֹשֶׁה, שֶׁהָיָה קְרוֹב לַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִהַכֹּל, שֶׁהָרִי אֲשֶׁרֵי חָלְקוּ יוֹתֵר מִכָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁעָלְיוֹ כָּתוּב (במדבר יב) פֶּה אֵל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בַחֲדִידָת. וּשְׂאֵר נְבִיאִים הָיוּ רוֹאִים מִמְּקוֹם רְחוֹק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי.

אָמַר רבי חזקיה, כִּף לְמַדְנֹו, כָּתוּב (שמות ב) וַיִּלְךְ אִישׁ מִבֵּית לֹוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֹוִי. וַיִּלְךְ אִישׁ – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. מִבֵּית לֹוִי – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְקוֹם שֶׁחֲכָמָה עֲלִיוֹנָה וְאוֹתוֹ זֹהַר (נֶהָר) מִתְחַבְּרִים כְּאֶחָד, שֶׁלֹּא נִפְרָדִים לְעוֹלָמִים. מִבֵּית לֹוִי – שֶׁהַשְּׂרָה לֹוִיתָן (כָּל שְׂמֵחָה) בְּלִבָּדוֹ בְּעוֹלָם, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קד) לֹוִיתָן זֶה יִצְרָף לְשִׁחָק בּוֹ. וַיִּקַּח אֶת בַּת לֹוִי – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מְקוֹם שֶׁאוֹר הַלְּבָנָה מֵאִיר.

וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֵד בֵּן. הָאִשָּׁה וְדַאי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ב) לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה. בַּהֲתַחֲלָה בַת לֹוִי, כִּף הוּא בּוֹדַאי. וְכִי בַת לֹוִי בַהֲתַחֲלָה וְכַעַת אִשָּׁה? אֵלֹא כִּף לְמַדְנֹו, אִשָּׁה עַד שֶׁלֹּא מִזְדוֹגָת נִקְרָאת בַת פְּלוֹנִי. אַחַר שֶׁהִזְדוּגָה נִקְרָאת אִשָּׁה. וְכֵאֵן בַת וְאִשָּׁה, הַכֹּל בְּדֶרֶגָה אַחַת הִיא.

וַתִּצְפְּנָהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים – אֵלֹו שְׁלֹשַׁת הַחֲדָשִׁים שֶׁהִדִּין הַקָּשָׁה שְׂרוּי בְּעוֹלָם. וּמָהֶם? תְּמוּזָו וְאַב וְטִבֵּת. מַה בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ? שֶׁעַד שֶׁלֹּא יָרַד מֹשֶׁה לְעוֹלָם, מְצוּי הָיָה לְמַעְלָה, וְעַל זֶה הִזְדוּגָה בּוֹ שְׁכִינָה מִיּוֹם שֶׁנּוֹלַד. מִכָּאֵן אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, רוּחוֹת הַצַּדִּיקִים מְצוּיוֹת הֵן לְמַעְלָה עַד שֶׁלֹּא יָרְדוּ לְעוֹלָם.

וְלֹא יָכְלָה עוֹד הַצְּפִינוּ וַתִּקַּח לוֹ וְגו'. מַה זֶה וַתִּקַּח לוֹ תַּבַּת גַּמָּא? שְׁכַסְתָּהּ אוֹתוֹ בְּסִמְנִיָּה לְהִיּוֹת

הוּא שָׂבָא אֲלֵיָה לְהַקִּימָה מִן הָעֶפֶר, וַיֹּאמֶר לָהּ: (שם נב) הַתְּנַעֲרִי מֵעֶפֶר קוּמִי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם. יְרוּשָׁלַם הִיא, וְיְרוּשָׁלַם שְׂמָה בּוֹדַאי.

וּבָזָה גַם כִּף כְּמָה שְׂמֵחָה עַל שְׂמֵחָה תִּהְיֶה לְצַדִּיקִים בְּגֵן עֵדֶן. וּמִשׁוּם זֶה אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁנִּשְׁמָתוֹ בְּשִׁבְתָּ מְעִידָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ עַל חֲדוּשׁ הַתּוֹרָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל פְּמִלְיָתוֹ וְכָל אוֹתָן נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים שֶׁהָיוּ בְּגֵן עֵדֶן, כָּל־מִתְעַטְרִים בְּאוֹתוֹ דְּכָר.

עוֹד שֶׁמְעִתִּי מְנוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, שְׂכַמָּה כְּבוֹד עַל כְּבוֹד וְעֵטְרָה עַל עֵטְרָה מְעַטְרִים לְאָבִי אוֹתוֹ אָדָם שֶׁם בְּשַׁעַת שֶׁאָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: הַתְּכַנְסוּ לְשִׁמְעַת חֲדוּשׁ וּדְבָרִים חֲדָשִׁים בַּתּוֹרָה מִשֶׁם פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי. כְּמָה הֵם שֶׁמְנַשְׁקִים אֶת רֵאשׁוֹ. כְּמָה צַדִּיקִים מְעַטְרִים אוֹתוֹ כְּשִׁיּוֹרְדִים. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל כָּל אֵלֹו שֶׁמְשַׁתְּדָלִים בַּתּוֹרָה בְּיוֹם הַשְּׂבִיב מִשְׂאֵר יָמִים. (עד כאן)

רַעִיא מֵהִימְנָא

רֵאשִׁית עֲרִסְתְּכֶם חֲלָה תְרִימוּ וְגו'. מְצוּנָה לוֹ לְהַפְרִישׁ חֲלָה לְכַהֵן. חֲלָה כִּף חֲשׂוֹנָה: מ"ג בְּיָצִים וְחֲמֵשׁ בְּיָצָה, אֶחָד מִחֲמֵשׁ. וַיֵּשׁ חֲמֵשׁ אֶחָד מִחֲמֵשִׁים, שֶׁהוּא נ'. וְזֶה סִימָן מְגִין, שֶׁהוּא מִיכָא"ל גְּבִרִיא"ל נוֹרִיא"ל. חֲלָה – שְׁכִינָה. שְׂבִיבָה מִשְׂמָלָאכִים אֵלֶּה שֶׁם – הָאָבוֹת שֶׁם. וּבְמִקוֹם שֶׁהָאָבוֹת שֶׁם – שְׁכִינָה שֶׁם. וּבָהּ וַיִּחַל, בָּהּ אָנוּ מִתְּפַלְלִים. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (שמות לב) וַיִּחַל מֹשֶׁה אֶת פָּנָי ה' אֱלֹהָיו. (דברים ג) אֲדַנִּי אֱלֹהִים אֶתָּה הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ. וּבָהּ חֲלָה זְכוּת אָבוֹת, וּבָהּ תְּמָה זְכוּת אָבוֹת לְרִשְׁעִים, שֶׁהָיוּ מְקַבְּלִים שְׂכָרָם בְּעוֹלָם הַזֶּה.

שְׂמִצָּד יְמִין שְׂשֵׁם י', שֶׁהִיא חֲכָמָה, רֵאשִׁית שֶׁם ה', שֶׁהִיא מְרָאָה זְכוּת עַל בְּנִיָּה מִיְמִין, שְׂשֵׁם רמ"ח מְצוּוֹת עֲשֵׂה מְצַד אוֹת ה' אַחֲרוֹנָה, שֶׁהִיא שְׂמָאֵל שֶׁל גְּבוּרָה, שְׂשֵׁם לֹא תַעֲשֵׂה, שֶׁהֵם שִׁס"ה, שְׂשֵׁם נְדוּנִים רִשְׁעִים גְּמוּרִים, תְּמָה לָהֶם זְכוּת אָבוֹת, וּמִתְּהַפֵּךְ לָהֶם שֶׁם יְהוָה – הוּא"י. וְלְמַדְנֹו מִהֶמֶן הַרְשָׁע, (אסתר ה) וְכָל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹה לִי. (עד כאן רַעִיא מֵהִימְנָא).

הראשון העליון, כמו שנתבאר. בא רבי אבא ונשקו. אמר, ודאי נאה אמרת, וכאן הוא הכל.

אשרי חלקו של משה נביא הנאמן על כל שאר נביאי העולם. בגלל זה לא השתדל בו כשהסתלק מהעולם, רק הקדוש ברוך הוא שהעלהו לפרגודו. ועל כך עלה משה בנבואה עליונה ובדרגות נכבדות מכל נביאי העולם, ושאר הנביאים ראו אחר כתלים גדולים.

ויראני את יהושע הכהן הגדול (זכריה ג). מה ראה? שהיה עומד לפני מלאך ומתלבש בלבושים מלכלכים, עד שיצא הפרוץ ואמר: הסירו הבגדים הצאים מעליו. אמר רבי יצחק, כתוב כאן ועמד לפני המלאך. מה זה לפני המלאך? שהיה דן דינו, אותו שכתוב בו (קהלת ה) ואל תאמר לפני המלאך כי שגגה היא. מה בא להשמיענו? שכל בן אדם שלא זוכה בעולם הזה להתעטף בעטוף מצוה ולהתלבש בלבוש מצוה, כשנכנס בעולם ההוא עומד בלבוש טנפת שלא צריך, ועומד בדין עליו.

בא וראה, כמה לבושים מזדמנים באותו עולם, ואותו האיש שלא זוכה בעולם הזה בלבושי מצוה, כשנכנס לעולם ההוא מלבישים אותו בלבוש נודע אחד לפני בעלי הגיהנם, ואותו לבוש אוי למי שמתלבש בו. שהרי כמה שומרי החקים עתידים לאחז בו, ומכניסים אותו לגיהנם. ושלמה המלך צווח ואומר: (קהלת ט) בכל עת יהיו בגדיך לבנים.

למדנו בסוד ספרא דצניעותא, ארבעה מלכים יוצאים למול ארבעה. תלויים בהם כענבים באשכול, צרורים בהם שבעה רצים, מעידים עדות, ולא עומדים במקומם.

רעיא מהימנא

ציצית. מצוה זו היא להזכיר כל מצוות התורה בשבילה, כמו שנאמר וראיתם אתם וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אתם (כמדבר טו). זהו סימן המלך להזכיר ולעשות.

כתוב (שמות כח) ועשית ציצת זהב, והרי בארנו – סוד הציץ להתעטר בו כהן גדול. וזהו ציץ להסתכל בו בעינים, שהוא סימן של עולם העליון שהתעטר בו כהן גדול.

שמור מאותם דגי הים ששטים בים הגדול, כמו שכתוב (תהלים קד) שם רמש ואין מספר. והיא כסתה אותו להיות שמור מהם בכסוי (של צד היובל המכבד) שבני הים בלא כבוד בשני צבעים, לכן ושחר, והניחה את משה לשוט ביניהם, להיות נודע ביניהם, משום שעתידי הוא לעלות ביניהם בפעם אחרת לקבל תורה.

ותרד בת פרעה – זוהי שבאה מצד שמאל של דין הקשה, כמו שנאמר לרחץ על היאור. על היאור דוקא, ולא על הים. ואם תאמר, הרי כתוב (שמות יז) ומטף אשר הכית בו את היאור, ומשה לא הפה אלא בים, וקראו הכתוב יאור! אלא יאור היה שהפה אהרן על ידי משה, ושמו הכתוב שהוא עשה.

כמו זה, (שם ז) וימלא שבעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. ואהרן הפה. אלא (שעל זה) עד שבא מצד הקדוש ברוך הוא קראו הכתוב הכות ה'. אחר כך קראו בשם של משה. ונערתיה הלכת – אותן שאר מרכבות שבאות מצד זה.

ותפתח ותראהו את הילד. ותראהו?! ותרא היה צריך לו לכתב! מה זה ותראהו? והרי אמר רבי שמעון, אין לך דבר בתורה או אות אחת בתורה שאין בה סודות נכבדים ועליונים. אלא כך למדנו, רשם המלך והמלכה נמצא בו, והם רשם של וא"ו ה"א. מיד – ותחמל עליו וגו'. עד כאן למעלה. מכאן והלאה למטה, פרט לפסוק זה שכתוב ותתצב אחתו מרחק. אחות של מי? אחות של אותו שקרא לכנסת ישראל אחותי, כמו שנאמר (שיר ה) פתחי לי אחותי. מרחק, כמו שנאמר (ירמיה לא) מרחוק ה' נראה לי.

מה משמע? משמע שאותם צדיקים, עד שלא ירדו לעולם, נודעים הם למעלה לגבי הכל, וכל שכן משה. ומשמע שנשמות הצדיקים נמשכות ממקום עליון, כמו שבארנו. וסוד הדבר למדנו, שמשמע שאב ואם יש לנשמה, כמו שיש אב ואם לגוף בארץ. ומשמע שבכל הצדדים, בין למעלה בין למטה, הכל בא ונמצא מזכר ונקבה. והרי בארו הסוד, שכתוב (בראשית א) תוצא הארץ נפש חיה. הארץ – זו כנסת ישראל. נפש חיה – נפש אדם

כתוב (ישעיה כד) מכנף הארץ זמרת שמענו פרי לצדיק ואמר רזי לי וגו'. מכנף הארץ – זה כנף הציצית, שהוא כנף הארץ. זמרת שמענו – אלו שאר החוטים שיוצאים ותלויים ממקום עליון תוף אותם שבילים עליונים שיוצאים מחכמה עליונה. צבי לצדיק – זה צדיק חי העולמים, שאותם חוטים אלו יפיו, שהרי ממנו יוצאים, וכל חוט כלול בשני צדדים. וכשהסתכלתי, אמרתי: רזי לי רזי לי. שהרי מתוף סוד עליון של כל האמונה יוצאים. וכשהסתכלתי בתכלת וראיתי רצועה להלקות, מקום יראה לפחד, אמרתי: אוי לי שבני אדם לא יודעים להשגיח ולהסתכל על מה נענשים לשקר. בזה בגדים בגדו, שהרי קוראים קריאת שמע ללא ציצית ומעידים עדות שקר, ואלו הם בוגדים שבגדו, משקרים בעצמם.

ובגד בוגדים בגדו – לבושם בלי ציצית, נקרא בגד בוגדים. לבוש של אותם בוגדים שבגדו, שמשקרים ומעידים עדות שקר בכל יום. אוי להם! אוי לנפשם! שעולים באותו כסא תכלת להדון, ועליהם כתוב (תהלים קא) דבר שקרים לא יכון לנגד עיני. אותו בגד שלהם נודע לכל בעלי הדינים. אוי להם! שאין להם חלק בעולם הבא. אשריהם הצדיקים שלבושיהם ותקונייהם נודעים למעלה להיטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. (עד כאן רעיא מהימנא).

מצוה זו מצות ציצית, כוללת תכלת ולבן, דין ורחמים באש. אש לבנה לא אוכלת, תכלת אוכלת ומשמדה. (דברי הימים ב ז) ותאכל העלה לבן מימין, תכלת משמאל. העמוד האמצעי מיחד בין שניהם – ירק. ומשום זה פרשה בעלי המשנה, מאימתי קורין את שמע בשחרית? משיכיר בין תכלת לבן. ומשום זה התקינו לקרוא ביחוד.

השלמה מההשמטות סימן ד

פתח רבי נהוראי בפרשת ציצית ודרש, ועשו להם ציצת וגו'. כאן כתוב לדרתם, וגבי שבת לדרתם, שכתוב לעשות את השבת לדרתם, (חסר). **ושנינו**, תקנו פרשת ציצית בקרית שמע, ובדירתו של אדם נמצא קרית שמע, חוץ מפרשת ציצית שחסרה משם. במה נשלם?

ומשום זה הסתכלותו מכפרת על עזות פנים, שלא עומדת לפניו אלא פני אמת, סוד של כל אלו הפנים העליונים, שהם פני אמת, פנים של אמת, שכלולים באמת של יעקב.

ציצית היא נקבה, סוד עולם התחתון, הסתכלות להזכיר. ציץ זכר. ציצית נקבה, וזה לכל אדם. ציץ לכהן.

ושנינו, אסור להסתכל בשכינה, בגלל זה יש תכלת, משום שתכלת היא כסא לבית דוד ותקונו. וזהו פחד מלפני ה' לפחד מאותו מקום. ועל זה וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה'. וזה הכסא שדנים בו דיני נפשות, כמו שפרשוהו, וכל הגונים טובים לחלום, פרט לתכלת, שהוא כסא שעולה בדין הנפשות.

כתוב ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת. ונתנו על הכנף לא כתוב, אלא ונתנו על ציצת. שזהו שמכסה על שאר החוטים. וראיתם אתו וזכרתם. וכתוב (דברים כה) זכור את אשר עשה לך עמלק. מה הטעם זה? אלא משל לבן שפרץ גדר ונשכו כלב – כל זמן שאביו רוצה להוכיח את בנו, ה'ה אומר: זכור כשנשך אותך הכלב! גם כאן – וראיתם אתו וזכרתם, שזהו מקום שעולות הנשמות להדון.

כמו זה – (במדבר כא) וה'ה כל הנשוף וראה אתו וחי. למה? אלא כשמעלה את עיניו ורואה דמות אותו שנשכו, ה'ה פוחד ומתפלל לפני ה', וה'ה יודע שהוא ענש הרשעים. כל זמן שהבן רואה רצועת אביו, פוחד מאביו. נצול מהרצועה – נצול מהכל. מי גרם לו להנצל? זה שראה בעיניו אותה רצועה – אותה רצועה גרמה לו להנצל. ולכן, וראה אתו וחי. ראה רצועה שמלקה אותו, והיא עשתה לו להנצל. גם כך וראיתם אתו וזכרתם – ועשיתם ודאי. ואם לא – הרי הרצועה, שזו תגרם לכם לשוב לעבודתי תמיד, ואז ועשיתם.

ולא תתורו אחרי לבבכם, ימנע מכם דרכים רעים אחרים, ודאי לא תתורו ולא תעשו רעות. ועל זה עולה גון תכלת. זו תכלת דומה לכסא הכבוד. מה כסא הכבוד עושה את האדם ללכת בדרך ישר לזכותו, גם תכלת זו עושה את האדם ללכת בדרך ישר. ודאי שהכל יש לפחד ממקום זה ללכת ישר.

מה עשה השומר? אמר: אם אני אהיה לבדי באלה הנתיבות, אי אפשר לשומר אחד לקים אלו הנתיבות, ועוד, כי יאמרו העולם, כילי הוא מלך זה ושומר זה. לכך שם שומר זה שומרים אחרים על הנתיבות, אלה הן שלשים ושתיים נתיבות.

ומה הטעם של התכלת? אמר השומר: שמא יאמרו השומרים הגן שלי הוא. נתן להם סימן ואמר: ראו הסימן למלך שהוא שלו, שהגן הזה ואלה הנתיבות הוא תקנם, ואינם שלי, והנה חותמו.

משל למה הדבר דומה? למלך ובתו שהיו להם עבדים, בקשו לילך מרחוק – פחדו מן אימת המלך, נתן להם המלך סימנו. פחדו מן הבת, ונתנה להם סימן. אמרו: מעתה בשני סימנים אלו – (תהלים קכא) ה' ישמרך מכל רע, ישמר את נפשך. ומה היא? ארץ שנחצבה ממנה שמים, והיא כסאו של הקדוש ברוך הוא, והיא אבן יקרה, והיא ים החכמה, וכנגדה תכלת בטלית ציצית.

שאמר רבי מאיר, מה נשתנה (שאמר) תכלת מכל מיני צבעונין? מפני שתכלת דומה לים, והים דומה לרקיע, והרקיע דומה לכסא הכבוד, שנאמר (שמות כד) ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר. וכתוב (יחזקאל א) כמראה אבן ספיר דמות כסא: ע"כ מההשמטות.

אמר רבי יהודה, כמה עדים עשה הקדוש ברוך הוא להעיד בהם בני אדם, וכלם בעצה ובעדות עומדים מולו. קם בבקר, מושיט רגליו ללכת – עדים עומדים מולו, מכריזים ואומרים: (שמואל א-ב) רגלי חסידיו ישמר וגו'. (קהלת ד) שמר רגלך כאשר תלך. (משלי ד) פלס מעגל רגלך. פותח עיניו להסתכל בעולם – העדים אומרים: (שם) עיניך לנכח יביטו. קם לדבר – העדים אומרים: (תהלים לד) נצר לשונך מרע וגו'. מושיט ידיו בדברי העולם – העדים אומרים: (שם) סור מרע ועשה טוב.

אם מצית להם – יפה, ואם לא – כתוב (זכריה ג) והשטן עמד על ימינו לשטנו. כלם מעידים עליו בחטאיו למעלה. אם רוצה האיש להשתדל בעבודת הקדוש ברוך הוא – כלם מעידים

אלא כשהאדם מתעטף בציצית ויוצא בו לפתח דירתו שלם.

והקדוש ברוך הוא שמח, ומלאך המות זו משם, ונצול האדם מכל גזק ומכל משחית. והינו לדרתם, בשביל דירתם. שהיה שם שלם ויצא מפתח ביתו במצות, מלאך המשחית זו משם, ונצול האדם מכל גזק ומכל משחית. מנין לנו? ממה שכתוב מזוהר. מהאותיות משמע – ז"ז מו"ת, שלא נתן רשות למשחית לחבל וזו מפתחו.

בשבת שכתוב לדרתם, מה הטעם? כיון שקדש היום, דירתם של ישראל צריכה להיות בגר דולק ושלחן ערוך ומטה מצעת, ודירתו מתקנת כדירת חתן לקבל בו הפלה. ומי היא? השבת היא כלה, ולעולם אין מכניסין אותה אלא בדירה מתקנת לכבודה כפי הראוי לה, ועל זה כתוב לעשות את השבת. וכתוב לדרתם? להכניס בה כלה קדושה לדירתה ולהיות בתוכה.

בשעה שקדש היום, ואם כלה זו באה ואינה מוצאה דירה מתקנת ושלחן ערוך וגר דולק – כלה זו אומרת: אין דירה זו מישראל. כתוב ביני וביני בני ישראל. אין זה מישראל, אין דירתו לקדשה. ועל כן צריך כאן קדשה לדירת ישראל, ועל זה כתוב לדרתם – בשבת ובציצית.

אמר רבי נהוראי, מעיד אני עלי, מי שיוצא משער ביתו בעטוף של מצוה ותפלין בראשו, בשעה שיוצא מבין שני שערים מזדמנת עליו השכינה, ושני מלאכים שעומדים עליו, אחד מימינו ואחד משמאלו, כלם מלויים אותו עד בית הכנסת ומברכים אותו. מקטרג אחד שעומד לפני הפתח של האדם הולך אחריהם, ועל כרחו משיב ואומר אמן: ע"כ מההשמטות.

השלמה מההשמטות סימן ה ספר הבהיר

מה הטעם אנו מטילים תכלת בציצית, ומה הטעם שלשים ושנים? משל למה הדבר דומה? למלך שהיה לו גן נאה ולו שלשים ושתיים נתיבות, ושם שומר עליהן, והודיעו לבדו אותן הנתיבות. אמר לו: שמרם ולך בהם בכל יום, ובכל זמן שתדריכם שלום לך.

צדק. וכתוב זה השער לה'. ועל זה כתוב וראיתם אתו וזכרתם את מצות ה', להכליל בזה כל שאר הכתרים. ולכן הם מעידים עדות ולא עומדים במקומם, משום שהיא מצות.

ושנינו, תשמישי מצוה נזרקין. ואם תאמר, הרי לולב וערבה תשמישי קדשה הם, למה נזרקים? אלא תשמישי קדשה, משום שרשומים בכתיבת השם הקדוש.

אמר רבי יצחק, אותם חוטמים, להראות איך תלויים מכאן ומכאן לארבעה צדדי העולם ממקום זה, והיא שולטת על הכל בסוד הלב, שהיא לב כל העולם הזה ולב העליונים, ותלויה בלב העליון, והכל הוא בלב שיוצא מחכמה עליונה. אמר רבי יצחק, שעור של זה (וארף) של זה נתבאר באותיות חקוקות של רבי אלעזר.

אמר רבי יהודה, אמר הקדוש ברוך הוא: מי שרוצה ללכת אחר יראתי, ילך אחר הלב הזה ואחרי העינים שעומדים עליה. מי הם עינים אלה? כמו שנאמר (תהלים לד) עיני ה' אל צדיקים. אבל אתם, לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. מה הטעם? משום שאתם זנים אחריהם.

אמר רבי חייא, מה הטעם כאן יציאת מצרים, שכתוב אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים? אלא משום שכשיצאו ממצרים, נכנסו בחלק זה, ובזה הרג הקדוש ברוך הוא הרג במצרים. ולכן במקומו נזכר, ובמקומו הזהירם בזה. מה זה במקומו? משום שמצוה זו היא מקומה.

שנה רבי ייסא, כתוב (מיכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. כימי?! כיום היה צריך לו לכתב, שהרי בזמן אחד יצאו, ולא התעכבו! אלא כמו אותם ימים עליונים שהתברכה בהם כנסת ישראל, כך עתיד הקדוש ברוך הוא להוציא את ישראל מהגלות, ואז כתוב (ישעיה יב) ואמרתם ביום ההוא הודו לה' קראו וגו', זמרו ה' כי גאות עשה מודעת זאת בכל הארץ. מה זה מודעת זאת? משום שעכשו נודעה זאת בעטוף מצוה. באותו זמן תודע זאת בכמה מנהגים שלה שיעשה הקדוש ברוך הוא אותות ונסים בעולם, אז כתוב (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו

סגוריא לפניו, ועומדים להעיד עליו טובות בשעה שצריך לו.

קם בבקר, מברך כמה ברכות. מניח תפלין בראשו בין עיניו - רוצה להרים ראשו, רואה שם הקדוש העליון אחוז ורשום על ראשו. ורצועות תלויות לו מצד זה ומצד זה על לבו. הרי מסתכל בכבוד רבונו. מושיט ידיו, רואה יד אחרת מתקשרת בקשר השם הקדוש, מחזיר ידו ומסתכל בכבוד רבונו. מתעטף בעטוף של מצוה בארבע זוויות כסותו, ארבעה מלכים יוצאים לכנגד ארבעה. ארבעה עדי אמת של המלך, תלויים מארבע זוויות, ותלויים בהם כענבים באשכול.

מה אשכול שהוא אחד ותלויים בו כמה ענבים, מצד זה ומצד זה, כך זה מצוה אחת, ותלויים בה כמה ענבים זגים וזמורות צרורים בהם. שבעה רצים אלו הם שבעה צורות של תכלת שצריך לכרף בה בכל אחד ואחד, או להגדיל עד שלשה עשר. מי שיוסיף, לא יוסיף על שלשה עשר. מי שימעט, לא ימעט משבעה.

ולמדנו, תכלת זו היא סוד דוד המלך, וזה חוט אברהם שזכה בו לבניו אחריו. מה זה תכלת? תכלית הכל. (ודאי) רבי יהודה אומר, כסא הכבוד נקרא.

רבי יצחק אמר, שבע פריכות שהיא שכינה שביעית הכל בודאי. שהרי היא מתברכת מששה אחרים על ידי הצדיק. ואם שלשה עשר, שלשה עשר הם, כמו שבארוה בשלש עשרה מדות, וזהו פתח הכל.

והיא חוט אחד, ורשומה בגוניה, וצבעה יוצא מדג אחד שהולך בהם כנרת. וכנרת נקראת על שמה. ועל זה כנור היה תלוי מעל מטת דוד, שהרי (של דוד) ודאי הוא כנור דוד מנגן מאליו למלך הקדוש העליון, ולכן גונו עולים עד הרקיע, ומהרקיע עד הכסא.

וכאן כתוב מצוה, כמו שנאמר (מלכים ב יח) מצות המלך היא. (אסתר ג) מדוע אתה עובר את מצות המלך. כי מצות המלך. ולמדנו, יסוד ושרש במלך מתעטרים כאחד, וזוהי זכרון ופתח לכל שאר הכתרים, שכתוב (תהלים קיח) פתחו לי שערי

מחלקת של השלום, ומי שחולק על השלום חולק על השם הקדוש, משום ששם הקדוש נקרא שלום.

בא וראה, אין העולם עומד אלא על שלום. כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, לא יכל להתקיים ולעמד, עד שבא והשרה עליו שלום, ומהו? שבת, שהיא שלום העליונים והתחתונים, ואז עמד והתקיים העולם. ומי שחולק עליו, יאבד מהעולם.

צ'לפחד חלק על שבת, שהיה (במדבר טו) מקושש עצים. מי אותם עצים? אותם עצים אחרים, כמו שאמרנו. ואלו דברי (אילנות) חל, וחל בקדש לא שורה, (מכאן והלאה דברי חל בשבת אסור ודאי) שחלק על שלום שלמעלה.

רבי יוסי אמר, כתוב (תהלים קיט) שלום רב לאהבי תורתך וגו'. התורה היא שלום, שכתוב (משלי א) וכל נתיבותיה שלום. וקרח בא לפגם שלום שלמעלה ומטה, ומשום זה נענש מלמעלה ומטה.

ויקמו לפני משה וגו'. פסוק זה פרושהו החברים. רבי שמעון אמר, קראי מועד, קראי כתוב, חסר יו"ד. למה קראי? אלא כך הוא – מלכות הארץ כעין מלכות הרקיע. וסוד זה – כל אותם כתרים עליונים שהשם הקדוש נאחז בהם, כלם מזמנים ממקום שנקרא קדש, זהו שכתוב (ויקרא כג) מקראי קדש. ואימתי? בשעה שמועד זמין בעולם. כמו שאותם כתרים עליונים שמזמנים מקדש העליון, כך גם קדש תחתון זמין לחילוי לעטרם ולהעלותם.

קדש עליון ידוע, קדש תחתון חכמת שלמה, כך גם היא מזמנת לכל חיליה, ואותם חילות כלם עתידים להתעטר בקדש תחתון זה בזמן שמועד שרוי בעולם. וכמו שחיליה עומדים למעלה, כך גם עומדים ממני העמים פדגמתי למטה, ועל זה נקראו קראי מועד. ומשום שהם למטה, קראי מועד חסר, (כמו שלמעלה) אבל הם בשלמות יתרה.

אנשי שם ודאי, ולא אנשי ה'. וזהו סוד (ויקרא כד) בנקבו שם יומת, ובארנו, ועל זה נקרא כאן אנשי שם ודאי. פיון שמצד הגבורה באים, אנשי שם הם, הרי שבתם יתר, אבל הם לקחו לעצמם ונאחזו במחלקת.

אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן.

פרשת קרח

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי וגו'. רבי אבא פתח, (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים. כמה עליונים הם דברי התורה, כמה מכבדים הם, אהובים הם למעלה, אהובים הם לכלם, בגלל שהם שם קדוש. וכל מי שמשתדל בתורה, משתדל בשם הקדוש ונצל מהכל. נצל בעולם הזה, ונצל בעולם הבא. בא וראה, כל מי שמשתדל בתורה, אחוז בעץ החיים. כיון שאחוז בו – בכל אחוז, שכתוב (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה וגו'.

רבי יצחק אמר, כל מי שישתדל בתורה, יש לו חרות מהכל, חרות ממיתה כמו שאמרנו, משום שחרות שורה עליו ואחוזת בו. אלו ישראל מתעטרים בתורה, ונצלו מהכל, ולא ימצאו בגלות. וזהו שכתוב (אלו ישראל משמרים את התורה, ונצלו מהכל, ולא ימצאו בגלות. כתוב) (שמות לב) חרות על הלחת, אל תקרי חרות אלא חרות. וחרות זו (בארוה) נמצאת בתורה. התורה היא פח הימין, כמו שנאמר (דברים ג) מימינו איש דת למו. והשמאל נכלל בימין. מי שעושה ימין שמאל ושמאל ימין, הרי הוא כאלו מחריב עולם.

בא וראה, אהרן ימין, לויים שמאל. קרח רצה לעשות חלופה הימין לשמאל, ומשום זה נענש. ולא עוד, אלא שנמצא בו לשון הרע, ונענש בכל. רבי יהודה אמר, השמאל נכלל תמיד בימין. קרח רצה להחליף תקון שלמעלה ולמטה, בגלל זה נאבד מלמעלה ולמטה.

ויקח קרח. מה זה ויקח? לקח עצמה רעה לעצמו. כל מי שרודף אחר מה שאינו שלו – זה בורח ממנו, ולא עוד, אלא מה שיש לו – נאבד ממנו. קרח רדף אחר מה שאינו שלו – את שלו אבד, ואחר לא הרויח.

קרח הלך במחלקת. מה זה מחלקת? פלוגתא. מחלקת שלמעלה ולמטה. ומי שרוצה לחלק תקון העולם, נאבד מכל העולמות. מחלקת היא

שָׁמְעוּ לִי, שְׁלָמִים בְּכָל לְהַבְחִין דְּבָרִים. חֲלָלָה לְאֵל מְרַשֵּׁעַ, זֶהוּ שְׁפָתוֹב (תהלים ז) וְאֵל זֶעַם בְּכָל יוֹם. וְשָׂדֵי מַעוֹל, זֶה סְמוּךְ כְּנֶגֶד זֶה, (וְהָרִי פְרִשׁוּהָ) אֵל שְׂדֵי (ש) כִּי פִעַל אָדָם יִשְׁלַם לוֹ, הָרִי אָדָם הוֹלֵךְ בְּעוֹלָם הַזֶּה וְעוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו וְחוֹטֵא לְפָנָי רְבוּנוּ, אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה תְלוּי עָלָיו לְשִׁלְם לוֹ דִין. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּי פִעַל אָדָם יִשְׁלַם לוֹ, אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה יִשְׁלַם לוֹ.

וְעַם כָּל זֶה – אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ. כִּיּוֹן שֶׁהָאָדָם שָׁם לְבוֹ וְרָצוֹנוֹ לָשׁוּב לְפָנָי רְבוּנוּ, אִז אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחַת רִוְחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף לְהַצָּרֵר בְּצָרוֹר הַחַיִּים, וְלֹא מִשְׁאִיר נַפְשׁוֹ בְּחוּץ לְהַדוֹן בְּדִין אַחֵר.

רְבִי יוֹסִי אָמַר, דְּבַר זֶה סוּד (אַחֵר) הוּא בְּדִינִים הַנִּסְתָּרִים שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. כִּי פִעַל אָדָם יִשְׁלַם לוֹ, לְהַדוֹן בְּדִינוֹ, וּבְאוֹתָם מַעֲשִׂים שְׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמַעֲלֵהוּ לְהַדוֹן כְּמַעֲשָׂיו, וְיֵאָבֵד מִהָעוֹלָם. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? מִי פִקֵּד עָלָיו אַרְצָה וּמִי שָׁם תִּבְל כְּלָה. מִי פִקֵּד עָלָיו אַרְצָה – זֶהוּ אַחֲרָיו שְׂגוּאֵל אוֹתוֹ. וּמִי שָׁם תִּבְל כְּלָה – שְׂבוּנָה בֵּית וּבוּנָה בְּנִין עוֹלָם וְתִקּוֹן וְיִשׁוּב. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ. אָדָם זֶה שְׂצוּהָ עָלָיו לְבָנוֹת בְּנִין, צָרִיף לְכוּן לֵב וְרָצוֹן אֵל אוֹתוֹ הֵמָּת. מִכָּאן, אָדָם שָׂבָא עַל אוֹתָהָ אִשָּׁה בְּשִׁבִיל יְפִי וְתֵאוּהָ שְׁלוֹ, הָרִי בְּנִין עוֹלָם לֹא נִבְנָה, שְׁהָרִי רָצוֹן וְלֵב לֹא הִתְכוּן אֵל הֵמָּת.

וּמִשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב אִם יִשִּׁים אֵלָיו לְבוֹ, בְּרָצוֹן הֵלֵב שְׂיִכְנוֹן אֵלָיו, אִז רִוְחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאָסֵף, וְנִמְשָׁךְ אֵלָיו לְהַבְנוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? יְגוּעַ כָּל בְּשָׂר יִחַד וְאָדָם עַל עֵפֶר יִשׁוּב. יְגוּעַ כָּל בְּשָׂר יִחַד – אוֹתוֹ גּוֹף יִבְלָה בְּעֵפֶר וְכָל אוֹתוֹ בְּשָׂר. וְעַכְשָׁו אָדָם עַל עֵפֶר יִשׁוּב. הָרִי הַתְּחַדְּשׁוֹת הַבְּנִין כְּמִקְדָּם, וְיִשׁוּב עַל עֵפֶר שֶׁל בְּנִין שֶׁל גּוֹף אַחֵר כְּמוֹ שְׁהִיָּה בְּהַתְּחַלָּה. וְעַל זֶה רוּחַ וְנִשְׁמָה בִּיָּדֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְחָס עַל בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יֵאָבְדוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה וּמִעוֹלָם אַחֵר, בְּגִלְלָה זֶה אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכָל בְּשָׂר.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֵל אֶהְרֹן קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְגו'. רְבִי חֲיִיאָ פְתַח, (מְשָׁלִי טז) חֲמַת מְלָךְ מְלֹאכֵי מוֹת וְאִישׁ חָכָם יִכְפָּרְנָה. כְּמָה יֵשׁ לָהֶם לְבַנֵּי אָדָם לְפַחַד מַחְטָאֵיהֶם וְלִשְׁמֵר מַעֲשֵׂיהֶם, שְׁהָרִי בְּכָמָה זְמָנִים הָעוֹלָם נִדוּן, וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם הַמַּעֲשִׂים עוֹלָם בְּמִשְׁקַל, וּמִשְׁגִּיחִים עֲלֵיהֶם לְמַעְלָה וְנִכְתָּבִים

בְּקָר וַיֵּדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ. לָמָּה בְּקָר? וְלָמָּה קְדוֹשׁ וְלֹא טָהוֹר? אֵלָּא הֵם בָּאוּ מִצַּד שֶׁל טָהוֹר, וְקְדוֹשׁ הִכְהִין. אָמַר מֹשֶׁה, בְּקָר, כְּשִׁכְתָּר הִכְהִין מִתְעוֹרָר בְּעוֹלָם – אִם אַתָּם כְּהִנִּים, הָרִי בְּקָר, עֲבָדוּ עֲבוּדַת הַבְּקָר, וְאִז וַיֵּדַע ה' אֶת אֲשֶׁר לוֹ וְאֶת הַקְּדוֹשׁ. אֶת אֲשֶׁר לוֹ – סִתָּם, זֶה הַלְוִיִּם. וְאֶת הַקְּדוֹשׁ – זֶה הִכְהִין. אִז וְהִקְרִיב אֵלָיו. וְאִין מִי שְׂיִבְחִין בְּדָבָר אֵלָּא בְּקָר. אִם תְּהִיו רְאוּיִים לְהִשְׁאָר בְּצַד הַדִּין, בְּקָר לֹא יִסְבַּל אֶתְכֶם, שְׁהָרִי לֹא זְמָנוֹ הוּא. וְאִם תִּתְרָאוּ לְהִשְׁאָר בְּחִסָּד, הָרִי זְמָנוֹ הוּא, וְתִשְׁאָרוּ אֲצִלוֹ וַיִּקְבַּל אֶתְכֶם.

בְּמָה? בְּקִטְרֵת. שְׁהָרִי קִטְרֵת צְרִיכָה שׁוֹשְׁבִין לְהִתְקַטֵּר עַל יְדוֹ בְּכָל וְלְהִתְקַשֵּׁר. מִי הַשׁוֹשְׁבִין? זֶה הִכְהִין. וּמִשׁוּם כֶּךָ, וְהִיָּה הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְחַר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא הַטָּהוֹר. שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן: קְדוֹשׁ וְטָהוֹר. כִּהֵן קְדוֹשׁ, לְוִי טָהוֹר. וְעַל זֶה הַקְּדוֹשׁ כְּתוּב.

וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחַת לְכָל בְּשָׂר. בֹּא וּרְאֵה, מִשֶּׁה וְאֶהְרֹן מְסֵרוּ עֲצָמָם לְמִיתָה, בְּמָה? מִשׁוּם שְׁכָתוֹב וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחַת. רוּחַת כְּתוּב חֶסֶד וְאִ"ו. וּמִשׁוּם זֶה עֵץ הַמּוֹת הוּא, וּבְכָל מְקוֹם נְפִילַת אַפִּים לְאוֹתוֹ מְקוֹם. וְעַל זֶה אֵל אֱלֹהֵי, אֵל – זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים ז) וְאֵל זֶעַם בְּכָל יוֹם. אֱלֹהֵי הַרוּחַת – שְׁהוּא מְקוֹם צָרוֹר נִשְׁמוֹת הָעוֹלָם, וְכָל הַנִּשְׁמוֹת לְשֵׁם עוֹלוֹת, וּמִשֶּׁם בְּאוֹת. (שֵׁם נִרְאוֹת).

רְבִי יְהוּדָה פְתַח, (אִיּוֹב לד) שְׁמַעוּ חֲכָמִים מְלִי וַיֵּדְעִים הָאֲזִינוּ לִי. פְּסוּק זֶה אֱלִיהוּא אָמַר. בֹּא וּרְאֵה מַה כְּתוּב, (שֵׁם לב) וּבְשִׁלְשֵׁת רַעֲיוֹ חָרָה אָפוֹ עַל אֲשֶׁר לֹא מִצָּאוּ מַעֲנָה וְגו'. שְׁהָרִי הֵם הָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרִים, וְאִיּוֹב לֹא הָיָה מִתְנַחֵם עֲלֵיהֶם. מִכָּאן לְמַדְנָה, מִי שְׁנִכְנַס לְנַחֵם אֶת הָאָבֵל, צָרִיף לְיִסַּד דְּבָרִים בְּתַחֲלָה, שְׁהָרִי חִבְּרָיו שֶׁל אִיּוֹב הָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרִי אָמַת, אָבֵל לְנַחֲמוֹ לֹא, מִשׁוּם שְׁצָרִיף דְּבָרִים שְׁהוּא יוֹדֵה עֲלֵיהֶם (בְּדוּרָה אֲמַת), וְאִז יִקְבַּל עָלָיו אֶת הַדִּין וַיִּוְדָה לְמַלְךְ הַקְּדוֹשׁ עָלָיו. מַה כְּתוּב? וְאֱלִיהוּא חִכָּה אֶת אִיּוֹב בְּדְבָרִים וְגו'. שְׁהוּדָה אַחֵר כֶּךָ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקִבַּל עָלָיו דִּין שָׁמַיִם.

בֹּא וּרְאֵה, כְּתוּב (אִיּוֹב לד) לְכֵן אֲנִשִּׁי לְכָב שְׁמַעוּ לִי חֲלָלָה לְאֵל מְרַשֵּׁעַ וְשָׂדֵי מַעוֹל. לְכֵן אֲנִשִּׁי לְכָב

תהא דוחה, וימין מקרבת) משום שהוא ימין (מקרב), כשדינים שרויים בעולם מצד שמאל, ימין תהא מקרבת, ובמה? בקטרת, שהיא בחשאי, בסוד דקיק ופנימי מהכל.

בא וראה, כשמזבח אחר מתחיל לעורר התעוררות, כשלא נמצאים צדיקים, מזבח פנימי מתעורר אליו ועומד מולו, והדינים שוככים. ועל זה עומד מול זה, ואז הדין מסתלק.

רבי אלעזר אומר, (במדבר ד) זאת עבדת בני קהת באהל מועד קדש הקדשים. בשעה שבני קהת לוקחים קדש קדשים, אז בא כהן וחופה הכל, עד שלא יקרבו ללקחו, ולא ראו מעולם מה שהם לוקחים, אלא הכל מכסה מהם, כמו שכתוב (שם) ובא אהרן ובניו בנסע המחנה והורדו את פרכת המסך. ורב פסוויי כלי המקדש הם תכלת, משום שתכלת הרי בארוה ונתבאר. אחרי שהתכסה הכל, מתקרבים בני קהת שלוקחים, ולא מתקרבים אלא באותם בדים שיוצאים החוצה. זהו שכתוב (שם) וכלה אהרן ובניו לכסת את הקדש וגו', בנסע המחנה ואחרי כן יבאו בני קהת לשאת וגו'.

בגלל כך קטרת, שהיא פנימית, וכל מה שבסוד – לכהן נמסר. ועל זה, ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוף הקהל [וגו'] ויתן את הקטרת, שהיא פנימית, סוד הכהן. אז – ויכפר על העם ויעמד בין המתים ובין החיים, בין עץ החיים ובין עץ המות. אז הימין מקריב זה לזה, ותעצר המגפה. אשרי חלק הכהן, שלכהן יש כח למעלה ויש לו כח למטה, והוא גורם שלום למעלה ולמטה, ובכל זמן השמאל עובד לימין. זהו שכתוב (שם יח) וילוו עליך וישרתוך, וימין בשמאל נמצאים במקדש.

רבי אלעזר היה עומד לפני רבי שמעון אביו. אמר לו, כתוב (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי חיי הבלה. אמר לו, בא וראה, ראה חיים עם אשה אשר אהבת – (והיה אומר רבי שמעון, כתוב (קהלת ט) ראה חיים עם אשה אשר אהבת) זהו סוד שצריך אדם להכליל חיים במקום זה. זה בלי זה לא הולך. וצריך אדם להכליל מדת יום במדת לילה, ומדת לילה ביום. וזהו ראה חיים עם אשה אשר אהבת. מה הטעם? פי הוא חלקך בחיים, שחיים לא שורים אלא על זה. ובעמלך אשר אתה

לפניו. וכשמעשי בני אדם לא כשרים לפני המלך, עולה הרגז ומתעורר הדין. זהו שכתוב חמת מלך מלאכי מות, ועל זה בכל יום ויום צריך אדם להזהר מחטאיו.

ואיש חכם יכפרנה. בשעה שבעלי הדינים עומדים על העולם והרגז תלוי – אם יש בדור צדיק שרשום למעלה, הקדוש ברוך הוא משגיח עליו ושוכך הרגז. למלך שרגז על עבדיו, והיה תובע את השוטר המוציא לפעל לעשות דין. בין כך נכנס אהוב המלך ועמד לפניו. כיון שראה אותו המלך, אורו פניו. נשאר אותו אהוב המלך לדבר אתו, והמלך שמח. אחר כך כשהגיע השוטר וראה פניו של המלך שמחים, הסתלק והלך לו ולא עשה דין. ואז אותו אהוב המלך בקש מהמלך על עבדיו, ומכפר להם. ומשום זה, ואיש חכם יכפרנה.

גם כאן, כשמשה ראה רגז תלוי, מיד – ויאמר משה אל אהרן, משום שהוא שושבין המלכה, וקטרת עולה רק בידו, שהוא מרבה שלום בעולם וקושר קשר האמונה. קטרת, הרי פרושה, שמחה שלמעלה ושלמטה, קשר האמונה, סלוק הרגז. זהו שכתוב (משלי כז) שמן וקטרת ישמח לב. ואז – ואיש חכם יכפרנה, ינקה ויטהר אותו רגז, ורחמים מתעוררים.

סדר הלימוד ליום ב סיון [יום 238 בשנה]

רבי אלעזר אומר, (במדבר ד) אל תכריתו את שבט משפחת הקהתי מתוף הלויים, משום שהם גזע ושרש הלויים. וזאת עשו להם וחיו ולא ימתו, שצריך הכהן לתקנם. שאף על גב שהם קרובים לקדש, לא יפנסו אלא רק בתקון הכהן, שהוא יודע סימן שיגיעו אליו, ולא יותר. וכשמכסים לכלי הקדש, אז שורה כסוי אחר, ואסור להם להתקרב ולראות, שהרי דבר בחשאי אין להם, אלא לכהן, (ועל זה) שדבריהם ומעשיהם בסוד ובחשאי, וללויים להרים קול.

בגלל זה כהנים בחשאי ובסוד, ועל זה אסור להם יין, שיין להרמת קול ולגלוי סוד הוא. בגלל זה לויים נמסרו להרמת קול, שהרי בדין נאחזים, דין בגלוי הוא ולפרסם דבר לפני הכל. אבל כהן, כל דבריו בסוד וחשאי, ולא בגלוי. (סימן הכל – שמאל

ממעשיו שעשה כל אותו יום, וישוב מהם ויבקש עליהם רחמים. מה הטעם באותה השעה? משום שבאותה שעה עץ המות שורה בעולם, וכל בני העולם טועמים טעם המות, וצריך באותה שעה לעשות חשבון מעשיו ויודה עליהם, משום שאותה שעה של המות, ואלה נקראים בעלי חשבון.

וכן מי שמשתדל בדעת ובחכמה לדעת את רבונו, כשיעבירו אותו לחזות ולהסתכל באותם רשעים שנטרדו בגיהנם ובדרגת השאול, וכלם צווחים מאותן דרגות – הוא לא ישאר שם ולא ימצא ביניהם, ועל זה אין מעשה וחשבון ודעת בשאול, ולא ימצא אלא למעלה למעלה, במקום שכמה אורות ומנורות וכמה כסופים שורים שם, והקדוש ברוך הוא בא (ב) (ומשתוקק לו) להשתעשע עם שאר הצדיקים שבגן עדן. אשרי חלק הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב (תהלים קמ) אך צדיקים יודו לשמך ישבו רשעים את פניך.

ועבר הלוי הוא את עבדת אהל מועד וגו'. רבי אבא פתח, (ישעיה מ) היושב על חוג הארץ וגו'. בא וראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברא העולם, עלה ברצון לפניו וברא אותו בתורה, (כשעלה ברצון לפני הקדוש ברוך הוא לברא העולם, הסתכל בתורה וברא אותו) ובה נתקן. זהו שכתוב (משלי ח) בהכינו שמים שם אני. וכתוב (שם) ואהיה אצלו אמון. והרי הקימו, אל תקרי אמון אלא אמן.

בשפא לברא אדם, והרי נתבאר, אמרה תורה: וכי לחנם נקראת ארץ אפים ורב חסד? באותה שעה שיצא אדם לעולם, היה זיו פרוצופו מלמעלה ומלמטה, והיו פוחדים ממנו כל הבריות, ופרשוה. בא וראה, לא התקיים העולם ולא השלם עד אותה שעה שיצא אדם בשלמות הכל, והתקדש היום ונתקן כסא קדוש למלך, אז השתלמו עליונים ותחתונים, ונמצאו שמחות בכל העולמות.

באותה שעה שרצה היום להתקדש, היו יוצאים רוחות של השדים להבראות גוף שלהם, והתקדש היום ולא נבראו, ונשאר העולם כמו שנפגם ממלאכתו ומסתובב (ונחסר). כיון שהתקדשו ישראל ונשלמו בדרגותיהם ונמצאו ליום מצד השמאל, כאשר (אז) נשלם אותו פגם של העולם שמצד שמאל.

עמל תחת השמש, כמו שאמר (משלי ג) בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחתך.

ובא וראה, כל דברי שלמה המלך, כלם נסתרים לתוך החכמה. ופסוקים אלו נראים שהתורה הרצויה, כמו שכתוב (אמר לו רבי אלעזר, כתוב) אחריו, (קהלת ט) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון וגו'. הפסוק הזה יש להתבונן בו, כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, וכי שלמה שחכמה עליונה בו יותר על כל בני העולם אמר כך?!

אלא (אמר לו) כל דברי שלמה המלך על סוד חכמה נאמרו. בא וראה, כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה, זהו שצריך אדם להכליל שמאל בימין, וכל מה שהוא עושה צריך לו שלא יהיו, אלא כלולים בימין. כל אשר תמצא ידך – זו השמאל. לעשות בכחך – זהו הימין, כמו שנאמר (שמות טו) ימינך ה' נאדרי בכח. וכיון שהאדם יזהר שכל מעשיו יהיו לצד ימין ויכליל שמאל בימין, אז הקדוש ברוך הוא שורה בו בעולם הזה, ויכנס אותו אליו לאותו העולם הבא.

ולא יאמר אדם, בשעה שאבא לאותו עולם, אז אתבע מהמלך רחמים ואשוב לפניו, אלא – כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה, אחר שישתלק אדם מהעולם הזה. אלא אם רוצה אדם שהמלך הקדוש יאיר לו לאותו עולם ויתן לו חלק בעולם הבא, ישתדל בעולם הזה להכליל מעשיו בימין, וכל מעשיו יהיו לשם הקדוש ברוך הוא. שהרי לאחר כשיתכנס מהעולם הזה להדון בדין הקשה בדין הגיהנם, אין שם עצה וחכמה ושכל להנצל מן הדין.

דבר אחר כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול – בגיהנם יש בו מדורים על מדורים; מדור תחתון שאול, מדור תחתון ממנו אבדון, וזה סמוך לזה. מי שיורד לשאול, ידונו אותו, ומשם יצפצף ועולה. זהו שכתוב (שמואל א-ב) מוריד שאול ויעל. ומי שיורד לאבדון, שוב לא עולה לעולמים.

מי שיש בו מעשה טוב או שהוא (אם טוב הוא) בעל חשבון, הרי בארוה, שבכל לילה ולילה טרם ישכב וטרם יישן, צריך אדם לעשות חשבון

תורה, שהיא כסף, כסוף העולם הבא, חזרו שלש פעמים אחרות בגלות. ובגאולה האחרונה, שגאלתם תהיה בתורה, לא יחזרו לעולם בגלות. באו רבותינו וברכו אותו ואמרו: רועה הנאמן, הקדוש ברוך הוא יפדה אותך, וכל ישראל יפדו על ידך, ותתחדש עמם, והם עמך.

מצוה אחר זו – לדון בערכי בית. ובסוד החכמה – בית האיש זו אשתו. אם היא אשה של טוב ורע ורוצה להמיר רעה בטובה, יפדה אותה מאותו רע ויתן לו ערך שלה. אבל אשה של עץ החיים, נאמר בה (שם כח) לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז, ואין לה ערך, כמו שנאמר (משלי יב) אשת חיל עטרת בעלה, ונאמר (שם לא) אשת חיל מי ימצא וגו', וזו השכינה. מי שגומל חסד עמה, אין ערך לשכרו. ומי שמרשיע אליה, אין ערך לענשו.

במה שפחות יש לה שמשמשים אותה, ולכל אחת ואחת מהן יש לה ערך, וכל אחת ואחת צריכה פדיון. אבל מי שיורש נשמה או רוח או נפש מהשכינה, לא צריך פדיון, שעל השכינה נאמר (ישעיה מב) אני ה' הוא שמי וכבודי לא אחר לא אתן. שהפדיון שלה תלוי בקדוש ברוך הוא. שמושכים אותה (אל) ישראל בקשר תפלין, באות שבת, באות ימים טובים, באות הברית ותורה ובכמה מצוות, שפדיונה תלוי בקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (יחזקאל כ) ואעש למען שמי, ובגללה (ויקרא כו) ואף גם זאת. כך כמה מצוות הן שעושים בני אדם על מנת לקבל פרס, וכמה עברות, ולכל מצוה יש ערך באותו עולם. (אבל ענש) ולכל ענש למי שעובר עליהן, אין לו ערך ושעור.

מצוה אחר זו – לדון במחרים נכסיו לכהן. זהו שכתוב כל חרם בישראל לה יהיה. וסוד זה (באדם ובבהמה) – כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו לה' באדם ובבהמה. רחם בהפוך אותיות כחשבון מאתים ארבעים ושמונה איברים שבאדם, עליהם נאמר (חבקוק ג) ברגז רחם תזכור. אחר שכועס אדם ומחרים אותה בהמה אליו, הרי שורה אל אחר, נחש, שנאמר בו (בראשית ג) ארור אתה מכל הבהמה, והוא לשמאל האדם. בגלל זה פקד הקדוש ברוך הוא לתת לכהן, שהוא רחמים, ברכה, לכפות רגזו, שעורר אותו האיש מרה, חרב מלאך המות, ומעורר

ועל זה צריכים הלויים להטהר, ואז הכל נכלל בימין והעולם לא נפגם, ומשום כך כתוב, ועבד הלוי הוא. הוא השלים לצד שמאל, הוא השלים לפגם העולם. ואפלו אותו צד צפון שנשארו חסר בעולם, כשברא הקדוש ברוך הוא העולם, הלוי השלים בארון לכל. מה זה בארון? באותו משא שהיו נושאים במשכן, נשלם כל אותו פגם על ידו.

הוא – למעלה לשמאל. הוא – נכלל בימין. עוד הוא – זה העתיק. אלמלא הדין לא נמצא בעולם, לא היו יודעים אנשים אמונה עליונה, ולא ישתדלו בני אדם בתורה, ולא יתקיימו מצוות התורה. עבודה בשלמות שתמצא בעולם אל המלך הקדוש מי יעשה אותה? הנה אומר זה הלוי.

ועוד ועבד הלוי הוא – כמו שנאמר (דברים ד) כי ה' הוא האלהים. הוא השלים שלמות להיות הכל אחד. הוא – פשוט לקבל את כנסת ישראל, כמו שנאמר (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי, בשביל לחבר זווג כאחד. מי עורר את האהבה? הרי אומר הוא. עוד הוא – כמו שנאמר (עוד הוא – זה עתיק, כמו שנאמר כי ה' הוא האלהים) (תהלים ק) הוא עשנו ולא אנחנו עמו. בגלל כך הוא למטה, הוא למעלה, הוא נגלה, הוא נסתר, הוא אלהים.

רבי יצחק אומר, עתיד הקדוש ברוך הוא להאיר ללבנה כאור השמש, ואור השמש יהיה על אחד שבע פעמים. זהו שכתוב (ישעיה ל) והיה אור הלבנה כאור החמה וגו'. וכתוב (שם ס) לא יבוא עוד שמשך וירחך לא יאסף. וכתוב (שם) לא יהיה לך עוד השמש וגו'.

רעיא מהימנא

כל פטר רחם לכל בשר וגו', ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה. מצוה זו לפדות פטר חמור, לפדות לעולם הבא. ואם קדם שהלך לאותו עולם לא יפדה נפשו ורוחו ונשמתו בתורה, עתיד לחזר לעולם הזה כבתחלה, (איוב לג) ישוב לימי עלומיו, ולקבל נפש ורוח ונשמה.

בתוב (שם) הן כל אלה יפעל אל פעמים שלוש עם גבר. וישראל, בגלל שפדיונם היה בלי

ואם תאמרו שאכלתי ממנה, הרי כתוב (שמות כד) ויהי משה בקר ארבעים יום וארבעים לילה. (שמות לד) לחם לא אכל ומים לא שתה. שמורה היתה תרומה זו עד כעת לקדוש ברוך הוא. וכיון שהמלך לא אכל, איך אכלו העבדים? שהרי לאחר שאמר (שיר השירים ה) אריתי מורי עם בשמי, אחר כך – אכלו רעים, יאכלו עבדיו.

מצוה אחר זו – להפריש (לוי תרומת מעשר והיא) (תרומות) מעשר ללוי, והיא שכינה מצד ימין, שהוא חסד. תרומה גדולה לכהן, מצד שמאל, שהוא גבורה. תרומת מעשר ללוי, שהיא שכינה.

י"ד ה"א וא"ו ה"י. (במדבר כח) שלשה עשרנים לפר, מצד אותו שנאמר בו, (יחזקאל א) ופני שור מהשמאל, וזו גבורה. ועשרון לכבש, וזהו יו"ד ה"א וא"ו ה"י (יו"ד ה"י וא"ו ה"י), שעולה לעשר ספירות, עשרון זה. ועשר למ"ה, ומ"ה למאה.

אבל שלשה עשרנים י' י', (זה יו"ד ה"י וא"ו ה"י) ועולים (ל' ו' י') לשלשים, ועשר ספירות בהם עולים ארבעים ושלש ביצים, והכל יו"ד, חמש ביצה, ותוספת מצד ה', וכך מעשר, שהיא מצוה להפריש ישראל מעשר מצד האות י', מעשר מן המעשר, אחד מחמש מצד אות ה'. כל העשורים של אות י', והיא השכינה, אחת מעשר ספירות. א' מחמש הוא מצד התפארת, שהוא חמש מפתח. וכשתחשב ממלכות עד תפארת, תמצא תפארת חמש ממשלה למעלה, ושכינה חמישית אליו.

ומצד אחר היא שני עשרנים לאיל, וכוללת י' י' הכף בשקל הקדש, עשרה עשרה י' ה"ה. לאיל – זה ו', שהוא שקל הקדש, וזהו (במדבר ז) עשרה עשרה הכף בשקל הקדש. ועוד שני עשרנים – י' מן (בראשית ב) וייצר. לאיל – ו' מן וייצר. והכל א'. י' למעלה, י' למטה, ו' באמצע. ועוד שלשה עשרנים – הם י' י'.

מצוה אחר זו – להפריש תודה. ורבותינו בעלי המשנה פרשוה שתודה עשרים עשרונים, ומתחלקים עשרה עשרונים לחמץ, ועשרה למצה. ומעשרה של מצה עושים שלשים מצות. ומעשרה של חמץ עושים עשר חלות. וזהו סלת, (ויקרא ז) חלות מצות בלולת בשמן. מעשרה עשרונים, שהם

הימין אליו ברחמים ונכפה רגו השמאל, וזהו ברגו רחם תזכור.

מי שכוּעס, שיש לו בפעס סם המות, שעליו בארו בעלי המשנה, כל הכוּעס כאלו עובד עבודה זרה. משום שצד האחר בוער באדם, ובאותה בהמה שנותן לכהן, נפרד ממנו החרם, וסמא"ל אל אחר חרם, ונקבתו קללה, כלולה מכל קללות שבמשנה תורה. והקדוש ברוך הוא ברוך בכל התורה כלה, וכל הברכות מימין, שבה אחוז הכהן. ומשום זה כל חרם צריך לתת לכהן, שהוא אוכל אותה באש ומשמיד אותה מהעולם, ושוככת האש משמאל בימין, שהוא מים, ובו (אסתר ג) וחסמת המלך ששככה.

מצוה אחר זו – להפריש תרומה גדולה, ופרשוה שנים ממאה. מה זה תרומה? חכמי הישיבה, התרומה הזו שצריכים להפריש שנים ממאה, בסתרי תורה מי הם? מי שרוצה לטעם – אם הוא זר, יומת. והינו אל זר, סמא"ל. שהקדוש ברוך הוא אמר (שמות שכה) ויקחו לי תרומה, תרי (שנים) ממאה, ליחדו פעמים ביום, שהינו שנים ממאה, בארבעים ותשע אותיות של "שמע" ו"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" של ערבית, ובארבעים ותשע אותיות של שחרית. חסרים שנים ממאה, הם שכינה עליונה ותחתונה, בשניהם צריך ליחד את הקדוש ברוך הוא אמה של שניהם, מדה של שניהם, מאה באמה. אמה באותיות מא"ה הוא, והוא בהפוך אותיות הא"ם.

ועוד, (במדבר טו) והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה'. תרימו, כמו (חבקוק ג) רום ידיהו נשא. ואותן עשר אצבעות שעליהם לעשר ספירות, שהן יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שעולים מ"ה. ובאותיות אלפא ביתא, מה עולה מא"ה, י"ם ה"צ. וזהו שפרשוה רבותינו בעלי המשנה, (דברים י) ועתה ישראל מ"ה ה' אלהיך שאל מעמך. ואמרו, אל תקרי מה אלא מאה, כנגד מאה ברכות שמחייב אדם לברך את רבונו בכל יום, וזהו שצריך אדם להטעים בכל יום לרבנו, ומשום זה ויקחו לי תרומה.

ובמה תרומות הן? יש תרומה מהתורה, תורה מ'. וזוהי תרומה, תורה שנתנה בארבעים יום.

פְּרִשְׁת חֻקַּת

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן לֵאמֹר זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' לֵאמֹר וְגו'. רבי יוסי פתח, (דברים ד) וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. בא וראה, דברי התורה הם קדושים, הם עליונים, הם מתוקים, כמו שכתוב (תהלים יט) הַנְּחֻמָּדִים מְזַהֵב וּמְפֹזֵר רַב וּמְתוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְגו'. מי שמשתדל בתורה כאלו עומד כל יום על הר סיני ומקבל התורה. זהו שכתוב (דברים כז) הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיִיתָ לְעַם. וכך פירושו החברים.

בְּתוֹב כאן זאת חקת התורה, וכתוב וזאת התורה. מה בין זה לזה? אלא סוד עליון הוא, וכך למדנו: וזאת התורה, להראות הכל ביחוד אחד ולהכליל כנסת ישראל בקדוש ברוך הוא, להמצא הכל אחד. בגלל זה וזאת התורה. למה תוספת וא"ו? אלא זה נאמר להראות שהכל אחד, ללא פרוז. וזאת - כלל ופרט כאחד, זכר ונקבה. ומשום זה וזאת התורה ודאי. אבל זאת בלא תוספת וא"ו, חקת התורה ודאי, ולא התורה, דין התורה, גזרת התורה.

בֹּא וראה, (כמדבר ח) זאת אשר ללוים, ולא וזאת. שהרי מצד הדין (הקשה) הם באים, ולא מצד הרחמים. אמר רבי יהודה, והרי כתוב (כמדבר ד) וזאת עשו להם וחייו. וזה בלוים נאמר, ואתה אמרת זאת, ולא וזאת. אמר לו, ודאי כך זה, והפסוק מוכיח. מי שאוחז סם המות, אם לא יערב בו סם החיים, הרי ודאי ימות. ועל זה, וזאת עשו להם וחייו ולא ימתו, משום שסם החיים מערב אתו. וזאת עשו וחייו ולא ימתו, ודאי וזאת צריך להם, ולא זאת. משום כך וזאת התורה ממש, ביחוד אחד, ביחוד שלם, כלל של זכר ונקבה. ו"ה. זאת - ה' בלבדה, ועל זה זאת חקת התורה.

רְבִי שמעון ורבי אבא ורבי אלעזר ורבי יצחק היו מצויים בבית רבי פנחס בן יאיר. אמר רבי פנחס לרבי שמעון, בבקשה ממך, אתה שעומדים עליך למעלה ודבריך בגלוי, מה שלא נתנה רשות לאדם אחר, בפרשה זו אמר דבר חדש. אמר לו, ומהו? אמר לו, זאת חקת התורה. אמר לו, הנה שאר החברים יאמרו. אמר לרבי אלעזר בנו, אלעזר

יו"ד ה"י וא"ו ה"י, היו עושים שלשים מצות, שהם י"י י"י. שם זה לפעמים הוא לימין ולפעמים הוא לשמאל ולפעמים באמצע. רחמים מכל צד, לימינו ולשמאלו.

וְלַפְעָמִים עֲשֶׂה לְיָמִין, ואין פוחתין בו מעשר מלכיות. ולפעמים יו"ד לשמאל, ואין פוחתין בו מעשרה שופרות. ולפעמים יו"ד באמצע, ואין פוחתין בו מעשרה זכרונות.

עַל פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו (כמדבר ט). שלכל י' יש ארבעה פנים, שלש חיות הן כנגד שלש יודין, וארבעה פנים לכל חיה כנגד ארבעה פנים (אותיות) של יהו"ה, על פי ה' יחנו ויסעו.

שְׁמֵרָוּ - זו השכינה ששומרת לאותם ששומרים שבתות וימים טובים, שבגלל זה לא זזה שכינה מישראל בכל שבתות וימים טובים, ואפלו בשבתות (בימי) החל, אלא שהיא סוגרת ומסגרת בהם.

וּבְכָל תפלה היא עולה לשם יהוה, עד שמגיעה למרכבה (של החיות) של האבות העליונים, שהם: גדלה, גבורה, תפארת. שיש להם שנים עשר פנים כנגד שנים עשר שבטים. וכפי שהיא מלמדת זכות על אלו בעלי התפלה ובעלי זכיות בכל מצוה ומצוה מהתורה - כך יחנו על זכיות שלהם וכן יסעו לגבם, וכך יורדת שמירה אליהם.

אֵלֶּיךָ שעושים זכיות על מנת לקבל פרס, יורד הקדוש ברוך הוא ובארבעה שומרים שלו, ומי שעושה זכיות על מנת לקבל פרס, יורד עליהם במרכבתו שעשה, ובארבעה שומרים שלו, ומי שעושה זכיות על מנת לקבל פרס, יורד עליהם במרכבתו, ועל הרשעים יורד עליהם במעשיהם באותם שדים ומזיקים ומלאכי חבלה במרכבתם להפריע מהם. (זכיות שלא על מנת לקבל פרס, הקדוש ברוך הוא יורד עליהם במרכבתו ובארבע החיות שלו. ומי שעושה זכיות על מנת לקבל פרס, יורד עליהם במרכבה של העבד מטטרו"ן ובארבעה השומרים שלו. ולרשעים יורד עליהם במעשיהם, באותם שדים ומזיקים ומלאכי חבלה עון ומשחית אף וחמה במרכבה שלהם להפריע מהם) פתחו בעלי המשנה ואמרו, ודאי כך זה. אשרי חלקך רועה הנאמן. (עד כאן רעיא מהימנא). ברוך ה' לעולם אמן ואמן. ימלך ה' לעולם אמן ואמן.

ואם אותו גואל לא רוצה להעמיד את אחיו בעולם הזה, צריך לקשר נעל אחת ברגלו, ואותה אשה שתשרה אתו, מקבלת אליה אותה נעל. ולמה נעל? אלא משום שאותה נעל היא בגלל המת (משום שאותה נעל היא קיום המת בעולם הזה), ונתנה ברגלי אחיו החי, והאשה מקבלת אליה אותה נעל, להראות שאותו מת חזר לבין החיים במעשה הזה.

והוא בהפך מאותה נעל שלוקח המת מהחי, וכעת נעל זו לוקח החי מן המת, ובאותה נעל אותו המת הולך בין החיים, (וצריך נעל של המת הזה הולך בו בחייו) והאשה לוקחת אותה אליה, להראות שאותה אשה (משלי יב) עטרת בעלה, לקחה אותה ומקבלת אותה אליה.

וצריך להכות באותה נעל בארץ, להראות ששכך גוף אותו המת. והקדוש ברוך הוא בזמן זה או לאחר זמן יחוס עליו ויקבל אותו לעולם אחר. עוד הכאה של אותה הנעל ביד (מהיד) של האשה לארץ, להראות שיבנה אותו המת בעפר אחר בעולם הזה, וכעת ישוב לעפרו שהיה משם בהתחלה, (ואז ישוב לעפרו) ואז אותה אשה תתר לעשות זרע אחר, וכך פרושה.

בא וראה, על כך מי שרוצה להעמיד ברית, נוטל נעלו ונותן לחברו להעמיד עליו ברית. (שבת נדיב) זהו שכתוב וזאת לפנים בישראל על הגאולה. מה זה וזאת? ברית שלמה בכל. לפנים בישראל, כשהיו צנועים קדושים. לקים כל דבר, כל דבר ממש, שהרי זהו העמדה. ואז – וזאת התעודה בישראל, ודאי. שלא תאמר שהסכמה בעלמא היא, ומדעתם עשו אותה, אלא העמדה עליונה היתה, להיות מעשיהם בסוד של מעלה.

ביון שהתרבו רשעים בעולם, כסו הדבר בגון אחר, בכנף המלבוש, והמלבוש הזה הוא תקון עליון. וסוד הדבר – כתוב (דברים כג) ולא יגלה כנף אביו.

זאת חקת התורה. זאת – זו אות הברית, שלא יפרסו את שפתיהם וישקו את הלשונות ויזכרו מתחברים כאחד. חקת התורה! חק התורה צריך להיות! מה זה חקת?

אלא חקת בודאי, ובארנו, ה' היתה ד' (חק), והרי נתבאר. אבל ת' הוא ד' ונ' מחברים כאחד.

עמד בעמדה, ואמר דבר אחד בפרשה זו, והחברים יאמרו אחריו.

קם רבי אלעזר ואמר, (רות ד) וזאת לפנים בישראל על הגאולה ועל התמורה לקים וגו'. בפסוק זה יש להסתכל, ואם ראשונים אלו עשו הסכמה זו בדין תורה ובאו אחרונים ובטלוה, למה בטלוה? והרי מי שמבטל דבר תורה כאלו החריב עולם שלם? ואם זה אינו בדין תורה, אלא הסכמה בעלמא, למה הנעל כאן?

אלא ודאי בדין התורה היה, ובסוד עליון נעשה הדבר. ומשום שהיו הראשונים חסידים צדיקים, הדבר הזה התגלה ביניהם, ומשהתרבו רשעים בעולם, נעשה (העבירה) דבר זה בצורה אחרת כדי לכסות דברים שהם בסוד עליון. (והרי פרושה)

בא וראה, (שמות ג) ויאמר אל תקרב הלם של נעליך מעל רגליך וגו'. וכי למה הנעל כאן? אלא נתבאר שצנה לו על האשה להפרד ממנה, ולהזדוג (במקום) באשה אחרת של אור קדוש עליון, והיא השכינה.

ואותה נעל בארונה במקום אחר, (והיא השכינה) העבירה מעולם הזה, ובארונה בעולם אחר. ועל כך, כל מה שנותן המת לאדם בחלוס – זה טוב. לקח כליו מהבית – זה רע, כמו סנדלו. מדוע? כי העביר רגליו, שהם עמידת האדם, מהעולם הזה, וכנס אותם לעולם אחר, מקום שהמות שורה בו, שכתוב (שיר ז) מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב. (מהי בת נדיב? זו בת אברהם, שכתוב (תהלים מז) נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם, ולא אלהי יצחק) וסוד הדבר הוא בין החברים.

וזה כשהמת לוקח אותם. אבל בזמן שהחי שולף נעלו ונותן לאיש אחר כדי לקים ברית, עושה בגזרה עליונה. נעל של חליצה, כמו שלמעלה נעל אחרת, והכל מקום אחד (הכל מתיחד) (סוד אחד).

בא וראה, אותו מת שהסתלק מהעולם בלא בנים, בת נדיב זו לא כונסת אותו אליה, והולך להיות מטורד בעולם, שלא מוצא מקום, והקדוש ברוך הוא חס עליו, ומצוה לאחיו לגאל אותו, לשוב ולהיות מתקן בעפר אחר, כמו שכתוב (איוב לד) ואדם על עפר ישוב, ופרושה.

וּנְתַתֶּם אתה אל אלעזר, מצותה בסגן, ופרשוה. מה הטעם לו ולא לאהרן? אלא אהרן שושבין המלכה. ועוד, שאהרן לא בא מצד של טהור, אלא מצד של קדוש, ומשום שזה בא לטהרה, לא נתן לו.

כָּל דבר בפרה זו היא בשבע, שבעה כבוסים וכו', והרי נתבאר. מה הטעם? משום שהיא שבע שני שמטה, ובת שבע נקראת, ועל כך כל מעשיה בשבע. בא וראה, כל מה שנעשה מפרה זו – בשביל לטהר, ולא לקדש. ואף על גב שנתנה לסגן, הוא לא שוחט ולא שורף, בשביל שלא ימצא דין בצדו, וכל שכן אהרן, שהוא בדרגה יותר משלמת, ולא צריך להמצא שם ולהזדמן לשם.

פָּרָה זו, כיון שנעשתה אפר, צריך לזרק בה עץ ארז ואזוב ושני תולעת, והרי אלה נאמרו. ואסף איש טהור, ולא קדוש. והניח מחוץ למחנה במקום טהור, שהרי טהור לא נקרא אלא מצד שמטמא בהתחלה.

סוּד הכל, זה שכתוב למי נדה חטאת היא. משום שכל דינים התחתונים וכל אלו שבאים מצד הטמאה, כשיונקים מצד אחר ויושבים בדין, כמו שנאמר (ישעיה לד) מלאה דם הדשנה מחלב, אז כלם מתעוררים ומסתלקים ושורים בעולם. כיון שעושים מעשה זה שלמטה, וכל הדין הזה במקום זה של פרה זו, וזורקים עליה עץ ארז וגו', אז נחלש כחם, ובכל מקום ששורים נשברים ונחלשים ובורחים משם, שהרי כחם נראה כמו זה לגביהם, ואז לא שורים באדם, והוא נטהר.

וְעַל זה נקראים מי נדה, מים לטהר. כשהעולם שרוי בדין וצד הטמאה מתפשט בעולם, כאן נכללים כל מינים של טמאה וכל מיני טהרה, ומשום זה טמאה וטהרה כלל עליון בתורה, ובארוה החברים. אמר רבי שמעון, אלעזר, עשית שלא יאמרו החברים דבר אחריו.

פָּתַח רבי שמעון ואמר, (תהלים קד) המשלח מעינים בנחלים וגו'. ישקו כל חיתו שדי וגו'. פסוקים אלו אמרם דוד המלך ברוח הקדש, ויש להסתכל בהם. בא וראה, בשעה שחכמה עליונה מכה בחקיקות, אף על גב שהיא נסתרת בכל

וננין הרי נתבאר, ננין למה נקראת כך בנוי? אלא כמו שנאמר (ויקרא כה) ולא תונו איש את עמיתו. שפעת היא בפנים מאירות ועושה אונאה לבני אדם, ואחר כך מכה כמו נחש, ומשמדה והורגת, (משלי ל) ואמרה לא פעלתי און. ועל זה פך נקראת בנוי שנאמר עליה. ת' הכל כאחד – דל"ת נוי"ן. ד' נוי"ן דל"ת רי"ש (ה"א ה"א) (נוי"ן רי"ש), רי"ש ודל"ת דבר אחד הוא. ובאותיות חקוקות הם חק ות', והכל דבר אחד.

דָּבָר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה. פרה זו באה לטהר. לטהר לטמאים. פרה שמקבלת מהשמאל. ומי הוא לשמאל? שור, כמו שנאמר (יחזקאל א) ופני שור מהשמאל. אדמה – סמוקה כשושנה, שכתוב (שיר ב) כשושנה בין החוחים. אדמה – גזרת הדין.

רעיא מהימנא

פָּרָה אדמה תמימה אשר אין בה מום וגו'. אסור לחרש בשבת חרישה של שור, שנאמר (תהלים קכט) על גבי חרשו חרשים. ושכינה תחתונה היא פרה אדמה – מצד הגבורה. תמימה – מצד החסד, שהוא דרגת אברהם, שנאמר בו (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים. אשר אין בה מום – מצד העמוד האמצעי. אשר לא עלה עליה על – מצד שכינה עליונה שהיא חרות. במקום שהיא שולטת, והזר הקרב אין לו רשות לצד האחר לשלט, לא שטן ולא משחית ולא מלאך המות, שהם מצד הגיהנם. (עד כאן רעיא מהימנא).

תְּמִימָה, מה זה תמימה? כמו ששנינו, שור תם ושור מועד. שור תם דין רפה. שור מועד דין קשה. גם כן תמימה דין רפה, גבורה תחתונה, זוהי תמימה. גבורה עליונה, זהו דין קשה, והיא יד החזקה תקיפה.

אֲשֶׁר אין בה מום, כמו שנאמר (שיר השירים ד) כלך יפה רעיתי ומום אין בך. אשר לא עלה עליה על, על כתוב, כמו שנאמר (שמואל ב כג) ונאם הגבר הוקם על. מה הטעם? משום שהיא (שם כ) שלמי אמוני ישראל, ועליה לא היא, אלא עמה. אשר לא עלה עליה על, הינו שכתוב (עמוס ה) בתולת ישראל, (בראשית כד) בתולה ואיש לא ידעה.

שָׁגוּעַ (כְּכַר הַרוּחַ הַזֶּה) וְרוּחַ הַטְּמָאָה שׁוֹרָה עָלָיו. כִּךְ גַּם שׁוֹרָה, לְמִי שִׁיקָרֵב אֵלָיו.

זָהוּ שְׁכָתוֹב תַּסְתִּיר פְּנֵיךָ יִבְהַלֵּן וְגו'. פְּסוּק זֶה מֵהוּ אוֹמֵר? אֵלֹא תַסְתִּיר פְּנֵיךָ יִבְהַלֵּן, שֶׁהָרִי לֹא הִשְׁקוּ לְהַמְצֵא בְּרֻכּוֹת לְעוֹלָמוֹת. תּוֹסֵף רוּחָם יִגְוֵעוּ, (לְעוֹרֵר) וּמִתְעוֹרֵר רוּחַ אַחֵר מֵצַד שְׂמָאל, וְרוּחַ טְמָאָה שׁוֹרָה עַל בְּנֵי אָדָם, עַל אוֹתָם שְׁמָתוֹ וּמִי שֶׁעוֹמֵד עָלֵיהֶם וְעַל שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם, מֵה רְפוּאָתָם? זֶה שְׁכָתוֹב וְאֵל עֶפְרָם יִשׁוּבוּן. זֶה עֶפְרַת הַחֲטָאֵת (זֶה עֶפְרַת הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלְמַעֲלָה) בְּשִׁבִיל לְטָהָר בּוֹ, וְהֵינּוּ סוּד (קַהֲלַת ג) הַכֹּל הֵיחָ מִן הָעֶפְרַר, וְאֶפְלוּ גִלְגַּל חֲמָה.

סדר הלימוד ליום ג סיון [יום 239 בשנה]

לְאַחֵר שְׁחוֹזְרִים לְעֶפְרַר זֶה בְּשִׁבִיל לְטָהָר בּוֹ, נִעְבְּרַת רוּחַ הַטְּמָאָה, וּמִתְעוֹרֵר רוּחַ אַחֵר קְדוּשָׁה וְשׁוֹרָה בְּעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבְרָאוּן, יִבְרָאוּן וַיִּרְפְּאוּ בְּרְפוּאָה עָלֵינוּהָ שֶׁל רוּחַ אַחֵר. וַתַּחֲדֵשׁ פְּנֵי אָדָמָה, שֶׁהָרִי נִטְהָרָה (אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ), וַחֲדוּשׁ הַלְבָנָה נִמְצָא, וְכֹל הָעוֹלָמוֹת מִתְבָּרְכִים. אֲשֶׁרֵי חֶלֶק יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לָהֶם עֲצָה שְׁכָלָה רְפוּאָה כְּדֵי שִׁזְכּוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וַיִּמְצְאוּ טְהוּרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, קְדוּשִׁים לְעוֹלָם הַבָּא, עָלֵיהֶם כְּתוּב (יִחְזַקְאֵל לוֹ) וְזִרְקָתִי עָלֵיכֶם מִיַּם טְהוּרִים וְטְהַרְתֶּם.

וַיִּבְאֵנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מְדַבְּרֵי צִין וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, לְמָה פָּרַשְׁתָּ פָּרָה סְמוּכָה לְמִיתַת מְרִים, הָרִי פָּרְשׁוּהָ. אֵלֹא כִּיּוֹן (כְּמוֹ) שֶׁנִּעְשְׂתָה הַדִּין בְּפָרָה זֹאת לְטָהָר הַטְּמָאִים, נִעְשְׂתָה דִין בְּמְרִים לְטָהָר הָעוֹלָם, וְהַסְתַּלְקָה מֵהָעוֹלָם. כִּיּוֹן שֶׁהַסְתַּלְקָה מְרִים, הַסְתַּלְקָה אוֹתָהּ בְּאֵר שֶׁהִיְתָה הוֹלְכַת עִם יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר, וְהַסְתַּלְקָה הַבְּאֵר בְּכֹל.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב וְאַתָּה בֶּן אָדָם שֶׁאֵין קִינָה עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל. וְכִי עָלֶיךָ לְבַדָּה? לֹא. אֵלֹא מִשׁוּם שֶׁהַכֹּל נִשְׁבֵּר בְּגִלְלָה. בְּגִלְלָה נִשְׁבֵּר הַיָּמִין אַחֲרֶיהָ, שֶׁהִיא מְקַרְבָּה לַגּוּף. וְהַגּוּף, שֶׁהוּא שְׂמֵשׁ נִחְשָׁף בְּגִלְלָה, וְזֶהוּ שְׁכָתוֹב (תְּהִלִּים ס) הוֹשִׁיעָה יְמִינִךָ וְעַנְיִי. גּוּף, (בְּגִלְלָה, שְׁכָתוֹב (יִשְׁעִיהָ יג) חֲשָׁף הַשְּׂמֵשׁ בְּצִאתוֹ, וְכְתוּב) שְׁכָתוֹב (יִשְׁעִיהָ ג) אֵלֶיכֶם שְׂמֵי קְדוּרוֹת, שֶׁהָרִי הַשְּׂמֵשׁ נִחְשָׁף בְּגִלְלָה. כְּמוֹ זֶה, וְתָמַת שֵׁם מְרִים וְגו'.

הַצְּדִידִים, נִפְתַּח וְשׁוּפֵעַ מִמֶּנָּה נִהָר אֶחָד מְלֹא (וּמְמָלֵא לְשַׁעֲרִים) בְּשַׁעֲרִים עָלֵינוּנִים.

כְּמִבּוּעַ וּמְקוֹר שֶׁל מַיִם שְׁמֵמָלֵא כְּלִי גְדוֹל מִמֶּנּוּ, וּמִשֵּׁם נִמְשָׁכִים מִבּוּעִים שֶׁל נַחְלִים וְנִהְרֹת בְּכָל צֵד – כִּךְ זֶה, בְּשִׁבִיל דְּקִיק אֶחָד שֶׁלֹּא נוֹדַע, מוֹשֵׁף וְשׁוּפֵעַ אוֹתוֹ נִהָר שֶׁשׁוּפֵעַ וַיּוֹצֵא וּמְמָלֵא לְאוֹתוֹ נַחַל עֵמֶק, וּמִשֵּׁם נִמְשָׁכִים מִבּוּעִים וְנַחְלִים וּמִתְמַלְאִים מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב הַמְשַׁלַּח מְעִינִים בְּנַחְלִים וְגו'. אֵלֶּה נִהְרֹת עָלֵינוּנִי קִדְשׁ שֶׁל אֶפְרַסְמוּן זָךְ, וְכֹלֶם מְשָׁקִים כְּאֶחָד מֵאוֹתָהּ נִבְיַעַת הַנַּחַל הָעָלִיוֹן הַקְּדוּשׁ שִׁיּוֹצֵא וְשׁוּפֵעַ.

אַחֵר כִּךְ, יִשְׁקוּ כָּל חֵיתוֹ שְׂדֵי, הֵינּוּ שְׁכָתוֹב (בְּרַאשִׁית ב) וּמִשֵּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים. אַרְבָּעָה רְאשִׁים אֵלֶּה הֵם חֵיתוֹ שְׂדֵי, כָּלֵל כָּל אוֹתָן מְרַכְבּוֹת וְכֹל אוֹתָם חֵילוֹת שְׂדֵי אַחֲזָה בָהֶם. אֵל תִּקְרִי שְׂדֵי אֵלֹא שְׂדֵי, שֶׁהוּא נוֹטֵל וּמְשַׁלֵּם אֶת הַשֵּׁם מִסוּד הָעוֹלָם.

יִשְׁבְּרוּ פְּרָאִים צְמָאִים – אֵלֶּה אוֹתָם שְׁכָתוֹב בָּהֶם (יִחְזַקְאֵל א) וְהָאוֹפְנִים יִנְשְׂאוּ לְעַמְתָּם כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפְנִים. מִי הַחַיָּה? אֵלֹא אֵלֹו חֵיתוֹ שְׂדֵי, אַרְבַּע הֵן, וְכֹל אַחַת וְאַחַת לְצַד אֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם. וְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא חַיָּה, וְאוֹפְנִים מוֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד. וְלֹא הוֹלְכִים אֵלֹא מְרוּחַ אוֹתָהּ חַיָּה שֶׁהוֹלְכַת עָלֵיהֶם, וְכֹאשֵׁר אֵלֶּה מְשָׁקִים מֵאוֹתָהּ הַשְּׁקָאָה עָלֵינוּהָ, כָּל שְׂאֵר הַחֵילוֹת הָאַחֲרִים מְשָׁקִים וּמְרוּיִם וּמְשַׁתְּרָשִׁים בְּשַׁרְשֵׁיהֶם, וְנִאֲחָזִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה בְּדַרְגּוֹת יְדוּעוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוֹב עָלֵיהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוּן וְגו'. מְשָׁקָה הָרִים מְעִלְיוֹתָיו וְגו' – אֵלֹו שְׂאֵר דַּרְגּוֹת עָלֵינוּנִים.

אַחֵר כָּל זֶה – מִפְּרִי מְעַשִׂיךָ תִּשְׁבַּע הָאָרֶץ, (לְמַטָּה, וְכֹל הָעוֹלָמוֹת וְכו') אָרֶץ עָלֵינוּהָ קְדוּשָׁה. וְכִשְׁהִיא מִתְבָּרְכַת, כָּל הָעוֹלָמוֹת בְּשִׁמְחָה, וּמִתְבָּרְכִים. וְזֶה בְּשַׁעֲהָ שֶׁנִּמְצְאוֹת בְּרֻכּוֹת מֵהַשְּׁקָאֵת הַנַּחַל הָעֵמֶק שֶׁל הַכֹּל.

וּבְשַׁעֲהָ שֶׁהָעוֹלָם יוֹשֵׁב בְּדִין, שְׁבָרְכּוֹת לֹא נִמְצְאוֹת לְרֹדֵת בְּעוֹלָם, אֲזִי נִטְמָא הַמִּקְדָּשׁ. (וּבְשַׁעֲהָ שֶׁאֵין נִמְצְאוֹת בְּרֻכּוֹת לְרֹדֵת לְמַטָּה, אֲזִי הָעוֹלָם יוֹשֵׁב בְּדִין. וּמִצַּד שְׂמָאל מִתְעוֹרֵר רוּחַ וּמִתְפַּשְׁט בְּעוֹלָם) וְכִמְהָ חִבְלֵי לֵוִי שֶׁל מְזִיקִים נִמְצְאוֹת בְּעוֹלָם וְשׁוּרִים (בְּכִמְהָ מְקוֹמוֹת) עַל בְּנֵי אָדָם, וּמִטְמָאֵת אוֹתָם אוֹתָהּ הָרוּחַ, כְּמוֹ בֶּן אָדָם

על גב שתתכנס, הנך קים להאיר ללבנה (ועליה זה הוא יהושע).

כך הוא משה, ועליו כתוב פסוק זה, מה יתרון לאדם בכל עמלו וגו'. מה יתרון לאדם בכל עמלו - זה יהושע שהשתדל להוריש ארץ ישראל, ולא זכה להשלים ללבנה פראוי, שהרי הוא עמל בישראל תחת השמש, תחת משה. בא וראה, אוי לאותה בושה, אוי לאותה כלמה, משום שעבד ולא לקח מקומו ממש, אלא תחת השמש, ולא היה לו אור משלו, אלא אור שהאיר לו. ואם כך מהו שבחו, הואיל ולא השלים לכאן ולכאן?

ובכל מקום שאמר שלמה תחת השמש, על דרגתו אמר. (קהלת ה) ראיתי תחת השמש. (שם ג) ועוד ראיתי תחת השמש. (שם ט) שבתי וראה תחת השמש. וכן כלם. ומשום דרגתו אמר, וזהו סוד הדבר בודאי.

רבי שמעון אמר, ודאי מי שנוטל סם המות לבדו, עליו כתוב (שם א) בכל עמלו שיעמל תחת השמש ודאי. ומי הוא תחת השמש? הוי אומר זו הלבנה. ומי שאוחז הלבנה בלי השמש, עמלו תחת השמש ודאי. וזהו החטא הקדמון של העולם. ועל זה מה יתרון לאדם בכל עמלו, לאדם הראשון, וכן לכל מי שבא אחריו שחטאו במקום זה.

הולך אל דרום וסובב אל צפון, הינו שכתוב (דברים ג) מימינו אש דת למו. ימינו - זה דרום. אש דת - זה צפון. וזה כלול בזה.

סובב סבב הולך הרוח. פסוק זה קשה. סובב סובב השמש היה לו לכתב, מה זה הולך הרוח? מי רוח זו? זהו תחת השמש, שנקרא רוח הקדש. וזה (הוא) רוח שהולך וסובב לאותם שני צדדים להתחבר בגוף, ועל זה כתוב הרוח, אותו שנודע השמש סתם, שנודע (להתחבר בגוף שהוא השמש, אותו שנודע) חלק ישראל.

ועל סביבתיו שב הרוח. מי זה סביבתיו? אלו האבות, שהם מרכבה קדושה, והם שלשה, ודוד וארבעה רוחות שהתחברו בהם (ס"י וזהו רוח שהתחבר בהם) (ודוד הוא רוח רביעי שהתחבר בהם), הרי הם מרכבה קדושה שלמה. ועל זה כתוב (תהלים קיח) אכן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

ולא היה מים לעדה, שהרי הסתלקה הבאר שלמעלה ושלמטה, אחר כך נשבר הימין, שכתוב יאסף אהרן אל עמיו. ואחר כך נחשף השמש, שכתוב (דברים לב) ומת בהר וגו', והאסף אל עמיו וגו'. הרי זרוע ימין נשברה, והגוף, שהוא שמש, נחשף.

ובא וראה, לא נמצא דור בעולם כמו הדור שעמד משה בעולם, ואהרן ומרים. ואם תאמר בימי שלמה גם כך - לא! שהרי בימי שלמה שלטה הלבנה, והשמש התכנסה. ובימי משה התכנסה הלבנה ושלט השמש.

שלשה אחים היו: משה, אהרן ומרים, כמו שנאמר (מיכה ו) ואשלח לפניך את משה אהרן ומרים. מרים - לבנה. משה - שמש. אהרן - זרוע ימין. חור - זרוע שמאל. ויש אומרים נחשון בן עמינדב. בהתחלה מתה מרים - הסתלקה הלבנה והסתלקה הבאר. אחר כך נשברה זרוע ימין שמקרכת תמיד את הלבנה באחזה ובשמחה, ועל זה כתוב (שמות טו) ותקח מרים הנביאה אחות אהרן. אחות אהרן בודאי, שהיא זרוע שמקרבה באחדות ובאחזה עם הגוף.

אחר כך התכנס השמש ונחשף, כמו שאמרנו שכתוב (במדבר כז) ונאספת [והאסף] אל עמיו גם אתה וגו'. אשרי חלקם של משה, אהרן ומרים שנמצאו בעולם. בימי שלמה שלטה הלבנה בתקונייה ונראתה בעולם, והתקים שלמה בחכמת האור שלה ושלט בעולם. כיון שהלבנה ירדה בעונותיו, נפגם יום אחר יום, עד שנמצא בקרן מערבית ולא יותר, ונתן שכט אחד לבנו. אשרי חלקו של משה נביא הנאמן.

כתוב (קהלת א) וזרח השמש ובא השמש וגו'. פסוק זה בארנו. אבל וזרח השמש, כשיצאו ישראל ממצרים, שהאיר השמש ולא הלבנה. ואל מקומו שואף וגו'. הרי כתוב ובא השמש, במדבר, עם שאר מתי מדבר. כיון שנכנס השמש, לאיזה מקום התכנס? אל מקומו, בשביל להאיר ללבנה. זהו שכתוב שואף זורח הוא שם. שאף על גב שהתכנס, זורח הוא שם ודאי. שהרי לא מוארת הלבנה אלא מאור השמש. וזהו סוד הכתוב (דברים לא) הנך שכב עם אבתיך וקם. אף

וימחה בידו ויאמר לו מה אתה עושה, וכרצונו עושה הכל.

ושבח אני את המתים. וכי שלמה המלך משבח את המתים יותר מהחיים? והרי לא נקרא חי אלא מי שהוא בדרך אמת בעולם הזה, כמו שנאמר (שמואל-ב כג) ובניהו בן יהוידע בן איש חי, והרי פרשוהו החברים, ורשע שלא הולך בדרך אמת נקרא מת, והוא משבח את המתים מהחיים?

אלא ודאי כל דברי שלמה המלך בחכמה נאמרו, והרי נתבאר. ושבח אני את המתים, אלו לא כתוב יותר, הייתי אומר כך. אבל כיון שכתוב שכבר מתו, נמצא דבר אחר בחכמה. שכבר מתו – זמן אחר הסתלקו מהעולם, והתתקנו בעפר, (שהזדמן הממנה עליו ומת בחיי עולם כדי שיתתקן) (שהזדמן עליו ושב בעולם הזה כדי שיתתקן) (הממנה עליו ומת בעולם הזה ונתקן בעפר כדי שיתתקן במקום שישלם זמנו – מת הוא ודאי, זהו שבח משאר מתי העולם. אם תאמר לא ידון פעם אחרת באותו עולם, הרי כתוב לא תקום וגו') לאחר שנשלם זמנו – מת, ודאי הוא שבח משאר מתי העולם. אם תאמר לא ידון פעם אחרת באותו עולם, שכתוב לא תקום פעמים צרה) כל שכן שזה קבל ענש פעם ופעמים, וזה ודאי מקומו נתקן בשבח יותר מאותם חיים שעדין לא קבלו ענשם.

ועל זה כתוב ושבח אני את המתים שכבר מתו, דוקא. אלה אותם חיים, ונקראים מתים. מה הטעם נקראים מתים? משום שהרי טעמו טעם המות. ואף על גב שעומדים בעולם הזה, הם מתים, ומבין המתים חזרו, ועוד על מעשים ראשונים עומדים לתקון, ונקראים מתים. מן החיים אשר המה חיים – שעוד לא טעמו טעם מות ולא קבלו ענשם, ולא יודעים אם זכאים באותו העולם ואם לא.

בא וראה, צדיקים שזוכים להתקשר בצרור החיים, הם זכאים לראות בכבוד המלך העליון הקדוש, כמו שנאמר (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. ואותם מדוריהם יותר ועליון מכל אותם מלאכים קדושים וכל דרגותיהם. שהרי אותו מקום (חדוה) עליון לא זוכים עליונים ותחתונים לראותו. זהו שכתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים זולתך וגו'.

משום שכל דברי שלמה המלך נסתרים כלם בחכמה, וכלם פנים פנימה של היכל הקדוש, ובני אדם לא מסתכלים בהם, ורואים דבריו כדברי אדם אחר. אם כך, מהו השבח לשלמה המלך בחכמתו משאר בני אדם? אלא ודאי כל דבר ודבר של שלמה המלך נסתר בחכמה.

פתח ואמר, (קהלת ז) טובה חכמה עם נחלה ויתר לראי השמש. אם לא התגלה דבר זה, לא (שמענו ולא) ידענו מה אמר. טובה חכמה – זוהי חכמה שהיא תחת השמש, (לכסא) כסא מתקנת לו. טובה חכמה עם נחלה, יפה ונאה כשהיא שורה עם ישראל, שהם נחלתה וחלקה להתקשר בה.

אבל שבח יותר לראי השמש, לאותם שזכו להתחבר בשמש ולהתקשר בו, שהרי אחוז בעץ החיים, ומי שאחוז בו, אחוז בכל, בחיי העולם הזה ובחיי העולם הבא. וזהו שכתוב (שם) ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה. מה זה ויתרון דעת? זה עץ החיים. יתרונו מהו? החכמה ודאי, שהרי תורה יוצאת מחכמה עליונה.

עוד טובה חכמה עם נחלה – טובה חכמה ודאי עם נחלה, זה צדיק העולם שהוא אור השמש, שהרי שתי דרגות אלו יושבות כאחד, וזהו יפין, אבל ויתר לראי השמש, לאותם שנאחזים בשמש, חזק הכל, שבח הכל.

וזהו דעת, עץ החיים, והרי פרשוהו, (משלי יט) בלא דעת נפש לא טוב. איזו נפש? זו נפש טובה של דוד המלך, וזו החכמה שאמרנו. ומשום זה יתרון דעת החכמה, שמשם נשרש עץ וננטע לכל הצדדים, וכן לכל אלו שאחוזים בעץ הזה. ועל זה שלמה המלך לא נמצא אלא באותה דרגה שלו, ומשם ידע הכל, והיה אומר: עוד ראיתי תחת השמש, ושבתי וראיתי וגו'. וכן כלם. אשרי אותם צדיקים שמשתדלים בתורה ויודעים דרכי המלך הקדוש ונסתרות עליונים שגנוזים בתורה, שכתוב (הושע יד) פי ישרים דרכי ה' וגו'.

יאסף אהרן אל עמיו וגו'. רבי חייא פתח, (קהלת ד) ושבח אני את המתים שכבר מתו וגו'. פסוק זה נאמר ופרשוהו. בא וראה, כל מעשי הקדוש ברוך הוא בדין ואמת, ואין מי שיקשה כנגדו

וְאֹתָם שְׁלֵא זֹכִים לְעֹלוֹת כֹּף כְּאֹתָם אֵלֶּה, (מקום יש וכי) מְקוֹמוֹת יֵשׁ לָהֶם לְמִטָּה כְּפִי דְרִכְיָהֶם, וְאֵלֶּה לֹא זֹכִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם וְלִרְאוֹת כְּפִי שְׂרוּאִים אֱלוֹ שְׁלִמְעֵלָה, וְאֵלֶּה עוֹמְדִים בְּקִיּוֹם שֶׁל עֵדֶן הַתְּחִתּוֹן וְלֹא יוֹתֵר. וְאִם תֹּאמֶר, מֵה זֶה עֵדֶן תְּחִתּוֹן? אֵלֶּה זֶה עֵדֶן שְׁנִקְרָא חֲכָמָה תְּחִתּוֹנָה, וְזֶה עוֹמֵד עַל גֵּן שְׁבָאֲרִץ, וְהַשְּׂגַחַת עֵדֶן זֶה עָלָיו (ולא יוֹתֵר), וְאֵלֶּה עוֹמְדִים בְּגֵן זֶה וְנִהְנִים מֵעֵדֶן זֶה.

מַה בֵּין עֵדֶן תְּחִתּוֹן לְעֵלְיוֹן? (קהלת ב) כִּי־תִרְוֶן הָאוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ. עֵדֶן תְּחִתּוֹן נִקְרָא עֵדֶן נִקְבָּה, עֵדֶן עֵלְיוֹן נִקְרָא עֵדֶן זָכָר, עָלָיו כְּתוּב עֵין לֹא רָאִתָּה אֵלֵהִים זֹלְתָּהּ. עֵדֶן תְּחִתּוֹן זֶה נִקְרָא גֵן לְעֵדֶן שְׁלִמְעֵלָה, וְגֵן זֶה נִקְרָא עֵדֶן לְגֵן שְׁלִמְעֵלָה. וְאֵלֶּה שְׁנַמְצָאִים בְּגֵן הַתְּחִתּוֹן נִהְנִים מִהָעֵדֶן הַזֶּה שְׁעֵלֵיהֶם בְּכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת וּבְכָל חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה 10) וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ.

וְעַל אֵלֶּה אָמַר שְׁלֵמָה, מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר הִמָּה חַיִּים עֹדְנָה. שְׁהָרִי אֵלֶּה בְּדִרְגָּה עֵלְיוֹנָה יוֹתֵר מֵהֶם. מִי אֱלוֹ? אֱלוֹ שְׁכָבֵר מִתּוֹ וְקִבְלוּ עֲנֵשׁ פְּעַמִּים, וְאֵלֶּה נִקְרָאִים כְּסָף מְזַקֵּק, שְׁנִכְנַס לְאֵשׁ פְּעַמִּים וּשְׁנִים, וְיֹצֵא מִמֶּנּוּ זֶה־מָא, וְהַתְּבַרֵּר וְהַתְּנַקֵּה. וְטוֹב מְשַׁנִּיָּהֶם אֵת אֲשֶׁר עֵדֶן לֹא הָיָה – אוֹתָהּ רוּחַ שְׁעוֹמְדָת לְמַעְלָה וְהַתְּעַכְבָּה לְרֹדֶת לְמִטָּה, שְׁהָרִי עוֹמֵד בְּעַמְדוֹ וְאֵין לוֹ לְקַבֵּל עֲנֵשׁ, וְיֵשׁ לוֹ מְזוֹן מֵאוֹתוֹ מְזוֹן עֵלְיוֹן שְׁלִמְעֵלָה לְמַעְלָה.

טוֹב מִכֻּלָּם מִי שְׁלֵא הַתְּפָרֵשׁ וְלֹא הַתְּגַלָּה וְכָל דְּבָרָיו בְּנִסְתָּר הֵם, זֶהוּ זְכָאִי חֲסִיד שְׁשֹׁמֵר מְצוּוֹת הַתּוֹרָה וְקִיּוֹם, וְהַשְּׁתַדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמֵם וְלַיְלָה. זֶה נִאֲחָז וְנִהְנָה בְּדִרְגָּה עֵלְיוֹנָה עַל כָּל שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם, וְכֻלָּם נִאֲחָזִים (נְכוּיִם) מִחֻפְתּוֹ.

בֵּא וְרָאֵה, בְּשַׁעֲהָ שְׁאֵמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה יֵאֲסֹף אֶהְרֹן אֶל עַמְּיוֹ, נִחְלַשׁ כַּחוֹ, וְיִדַע שְׁנִשְׁבְּרָה זְרוּעוֹ הִימָנִית, וְהִזְדַּעְזַע כָּל גּוּפוֹ. בֵּינוֹן שְׁאֵמֵר קַח אֶת אֶהְרֹן וְאֶת אֶלְעָזָר בְּנָו, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִשָּׁה, הָרִי זְרוּעַ אַחֲרַת הַלְוִיִּתִי לָךְ (זְמַנְתִּי לָךְ), וְהַפְּשֵׁט אֶת אֶהְרֹן וְגוֹ', וְאֶהְרֹן יֵאֲסֹף, הָרִי אֶלְעָזָר יִהְיֶה אֶצְלָךְ בְּזַמַּן (זְמַיִן) זֶה תַּחַת אֲבִיו. וְעַם כָּל זֶה לֹא הִשְׁלִים מְקוֹם בְּאוֹתוֹ זְמַן כְּאֲבִיו,

רְבִי יְהוּדָה אָמַר, פִּי הַמְּעַרָה הָיָה פְּתוּחַ, שְׁכָל יִשְׂרָאֵל רָאוּ אֶת אֶהְרֹן שׁוֹכֵב וְנֵר הַמְּנוֹרָה דוֹלֵק לְפָנָיו, וּמִטָּתוֹ יוֹצֵאת וְנִכְנַסְתָּ, וְעַנָּן אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו. וְאָז יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל שְׁהָרִי מִת אֶהְרֹן, וְרָאוּ שְׁהָרִי הַסְּתַלְקוֹ עֲנֵנֵי הַכְּבוֹד. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְיִרְאוּ כָּל הָעֵדָה כִּי גֹעַ אֶהְרֹן וְגוֹ', וְהָרִי פָּרְשׁוּהָ. וְעַל זֶה בָּכוּ לְאֶהְרֹן כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, גְּבָרִים וְנָשִׁים וְטָף, שְׁהָרִי אֶהוּב מִכֻּלָּם הָיָה.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר, שְׁלֵשֶׁת אַחִים עֵלְיוֹנִים קְדוּשִׁים אֱלוֹ לְמָה לֹא נִקְבְּרוּ בְּמְקוֹם אֶחָד, וְהָאִיבָרִים הַתְּפֹזְרוּ, אֶחָד כָּאֵן וְאֶחָד כָּאֵן וְאֶחָד בְּמְקוֹם אַחֵר? אֵלֶּה יֵשׁ אוֹמְרִים, בְּמְקוֹם שְׁצָרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְהַסְתַּכֵּן בּוֹ, מִת כָּל אֶחָד וְאֶחָד, בְּשִׁבִיל לְהִגֵּן עֲלֵיהֶם, וְנִצְלוּ. אֲבָל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִת כְּרָאוּי עֲלֵיהֶם. מְרִים בְּקֹדֶשׁ, בֵּין צְפוֹן לְדָרוֹם. אֶהְרֹן לְצַד יְמִין. מִשָּׁה כְּרָאוּי לוֹ. אֲחָז אוֹתוֹ הֵר לְהֵר אֶהְרֹן, וְכִנְס לְקַבּוּרַת מְרִים לְגַבֵּי אוֹתוֹ הָהָר, אֲחָז לְשָׁנֵי צְדָדִים. וְעַל זֶה נִקְרָא (דְּבָרִים

ומעיהם יוקדים ומתים. והרי דברים אלו עלו למקום אחר.

ומשם בארה הוא הבאר. מה שונה שכאן בארה ואחר כך באר? אלא בארה, לאחר שמתכנסים המים לתוך הים ויורדים למטה. באר, בשעה שיצחק ממלא אותם. הוא הבאר, הוא כתוב, וסוד זה כמו שכתוב (במדבר יח) ועבד הלוי הוא.

רבי אבא אמר, בכל מקום הוא, וקוראים היא – זכר ונקבה כאחד. וכלל עליון – ה' נקבה, ו' זכר, א' כלל הכל, שהרי א' בשלמות שורה. אשריהם ישראל. אף על גב שהם למטה, הם אחוזים בכלל העליון של הכל, ומשום זה כתוב (תהלים ק) הוא עשנו ולא אנחנו, באלף כתוב. כלל של ו"ה, וא' שכולל הכל.

רבי שמעון אמר, רוח המים זוהי רוח הקדש שנסבה בהתחלה, כמו שנאמר (שיר השירים ד) הפיחי גני. אחר כך נוזלים מים למלא אותה (פלה), זהו שכתוב (תהלים קמו) ישב רוחו יזלו מים. ישב רוחו בהתחלה, ואחר כך יזלו מים. ועד שלא נושבת רוח זו, לא נוזלים מים. מה בא להשמיענו? משמיע שצריך בכל לעורר הדבר, במעשה או בדבר, או להראות כמראה המעשה. וכאן, עד שרוח לא נושבת, לא נוזלים אליה מים לגבי אותה הרוח.

הוא הבאר, קוראים היא הבאר. מה שונה שבהתחלה בארה וכאן באר? אלא בהתחלה נקבה לבדה, וכעת שאמר הוא – כלל של זכר ונקבה – נקרא באר. ובמקום שנמצא זכר, אפלו (מאה) מלה נקבה, נקרא זכר לכל.

אשר אמר ה' למשה אסף את העם, משום שבאר זו לא יזה (באר) מהם. ואם תאמר, איך יכלו לשאב ממנה כלם? אלא הוא מוציא לשלשה עשר נחלים, והמעין מתמלא ויוצא לכל הצדדים, ואז היו ישראל בשעה שחונים ורוצים מים, עומדים עליה ואומרים שירה. ומה אומרים? עלי באר. העלי מימין להוציא מים לכל ולהיות משקים ממה. וכן אומרים שבח של באר זאת, באר חפרוה שרים וגו'. דבר אמת היו אומרים, וכך הוא.

מבאן למדנו (בא ראה), כל מי שרוצה לעורר דברים של מעלה, בין במעשה בין בדבור – אם

(ל) הר העברים, ששני צדי ההר שעוברים, ואחז לצד זה ולצד זה.

אשרי חלק הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא. ואף על גב שהם במקום אחר, בעולם אחר עליון, זכותם עומדת בעולם הזה לדורי דורות. ובשעה שישראל חוזרים בתשובה לפני הקדוש ברוך הוא וגזרה נגזרת עליהם, אז קורא הקדוש ברוך הוא לצדיקים שעומדים לפניו למעלה ומודיע להם, והם מבטלים אותה גזרה, וחס הקדוש ברוך הוא על ישראל. אשרי הצדיקים, שעליהם כתוב (ישעיה נח) ונחף ה' תמיד וגו'.

וידבר העם באלהים ובמשה וגו'. פרשה זו במקום אחר עלתה עם אותם מי מריבה של משה ואהרן.

רבי יצחק פתח, (אסתר ה) ויהי ביום השלישי ותלבש אסתר מלכות וגו'. מגלת אסתר ברוח הקדש נאמרה, ומשום זה כתובה בין הכתובים. ויהי ביום השלישי, שנחלש כח הגוף, והרי קיים ברוח בלא גוף, אז – ותלבש אסתר מלכות. איזו מלכות? אם תאמר בלבוש כבוד וארגמן, הרי לא כך נקרא. אלא ותלבש אסתר מלכות, שהתלבשה במלכות עליונה קדושה, ודאי לבשה רוח הקדש.

מה הטעם זכתה למקום זה? משום ששמרה פיה שלא להראות דבר. זהו שכתוב (אסתר ב) אין אסתר מגדת מולדתה. ולמדנו, כל מי ששומר פיו ולשונו, זוכה להתלבש ברוח הקדש. וכל מי שסוטה פיו לדבר רע, הרי ודאי אתו דבר רע עליו. (ואם לא) הרי נגעים או צרעת ששורפים כנחש עליו, והרי פרושהו.

וידבר העם באלהים ובמשה, שאמרו דבר רע בקדוש ברוך הוא, וכתרגומו – ועם משה נצו. למה העליתנו, שמו כל הפנים שוות, בגלל זה הזדמנו להם נחשים, ששורפים אותם כאש ומכניסים אש למעיהם ונופלים מתים, כמו שנאמר וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים.

רבי חייא אמר, נחשים היו באים, מלחשים בפיהם, ונושכים ומתים. מה מלחשים? כמו שנאמר (קהלת י) אם ישך הנחש בלוא לחש. אש היו מלהטים בפיהם, ונושכים וזורקים בהם אש,

הגזעים והשרשים בדרך ישר כראוי, עד שמתברכים עליונים ותחתונים, ושם הקדוש מתברך על ידם. אשרי חלקם, שהרי הקדוש ברוך הוא קרוב אליהם ומזמן פנגדם. בשעה שקוראים לו הוא מזמן אליהם. בשעה שהם בצרה הוא אצלם. הוא מכבד אותם בעולם הזה ובעולם הבא. זהו שכתוב (תהלים צא) כי בי חשק ואפלטוהו אשגבהו כי ידע שמי.

ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו וגו'. רבי יהודה פתח, (משלי לא) לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבש שנים. בא וראה, כנסת ישראל יונקת משני צדדים, כעת ברחמים, כעת בדין. כשרוצה לינק ברחמים, נמצא מקום להתישב בו. כשרוצה לינק בדין, מקום נמצא להתישב בו ולשרות עליו, שכן הוא בכל מקום – לא שורה דבר שלמעלה עד שנמצא מקום לשרות עליו. ועל כך כנסת ישראל לא תירא לביתה משלג, מה הטעם? משום שכל ביתה לבש שנים, לא שורה זה אלא בזה, לבן באדם ואדם בלבן, והרי פרשוהו. (בא ראה, כתוב)

ויאמר ה' אל משה אל תירא אתו (אותו). שני אותו הם שלמים בתורה בשני ווי"ם, אחד זה, ואחד – (דברים כב) עד דרש אחיך אתו (אותו). מה הטעם? משום שהם אות ממש. עד דרש אחיך (אחיך ממש) אתו (אותו), שצריך לפרש את אותו האות של אותה אבדה.

גם כך אותו הזה, זה עוג שנדבק באברהם, ומאנשי ביתו היה, וכשנמול אברהם מה כתוב? (בראשית יז) וכל אנשי ביתו וגו'. זה עוג שנמול עמו וקבל אות הקדוש הזה. פיון שראה עוג שישאל מתקרבים אליו, אמר: הרי ודאי אני הקדמתי זכות שעומדת להם, וזה שם למולו.

באותה שעה פחד משה, איך יכול לעקר רשם שרשם אברהם? אמר, בודאי הימין שלי מת, שהרי הימין צריך לזה. אם נאמר הרי אלעזר – ימין הלבנה הוא ולא ימיני. והאות הזה לימין הוא, שאברהם הוא לימין.

מיד אמר הקדוש ברוך הוא, אל תירא אתו. אל תירא את אותו האות שלו, ואפלו לימין לא צריך. כי בידך נתתי. שמאלך תעקר אותו מהעולם,

אותו מעשה או אותו דבור לא נעשה כראוי, לא מעורר דבר. כל בני העולם הולכים לעורר בבית הכנסת דבר שלמעלה, אבל מעטים אלו שיודעים לעורר, והקדוש ברוך הוא קרוב לכל היודעים לקרא לו ולעורר הדבר כראוי. אבל אם לא יודעים לקרא לו, הוא אינו קרוב, שכתוב (שם קמה) קרוב ה' לכל קראיו וגו'. מה זה באמת? שיודעים לעורר דבר אמת כראוי, וכן בכל.

גם פאן היו ישראל אומרים דבורים אלה, דברי אמת, כדי לעורר באר הזאת ולהשקותם לישראל, ועד שאומרים מלים אלו, לא מתעוררת. וכן אפלו באותם מכשפי העולם שמשתמשים במינים רעים, עד שעושים מעשיהם של אמת אליהם – אם לא אומרים דברי אמת בשביל להמשיך אותם בגונים אלו שרוצים, לא מתעוררים לגביהם. ואפלו שצווחים כל היום בדברים אחרים או במעשה אחר, לא מושכים אותם אליהם לעולמים ולא מתעוררים אליהם.

בא וראה, כתוב (מלכים א יח) ויקראו בשם הבעל וגו'. מה הטעם? אחד, שאין רשות באותו בעל בזה. ועוד, שהדברים לא מכשרים ביניהם, והשפיתם הקדוש ברוך הוא מהם. זהו שכתוב (שם) ואתה הסבת את לבם אחרנית. אשריהם הצדיקים שיודעים לקרא לרבונם כראוי.

אמר רבי שמעון, פאן צריך לגלות דבר. בא וראה, כל מי שיודע לסדר מעשה כראוי ולסדר דברים כראוי, זה בודאי מעורר את הקדוש ברוך הוא להמשיך דברים עליונים שמכשרים. (ואם לא, לא יכשר להם). ולא הכשר להם. אם כך, כל העולם יודעים לסדר מעשה ולסדר דברים, מה חשיבות הצדיקים שיודעים עקר הדבר והמעשה, ויודעים לכוון לב ורצון יותר מאלו האחרים שלא יודעים כל כך?

אלא אלה שלא יודעים עקר המעשה כל זה, אלא סדור בעלמא ולא יותר, מושכים עליהם משיכות שאחר כתפי הקדוש ברוך הוא שלא טס באויר, שהשגחה נקרא.

ואלה שיודעים ומכוונים לב ורצון, מוציאים ברכות ממקום המחשבה, ויוצאים בכל

יָם אֶחָד עָשָׂה מַעֲשָׂיו, וְלָקַח אֹתָהּ צָפוֹר, וּפְרָחָה וְהִלְכָה וְהִתְעַכְבָּה וְלֹא בָאָה. הִיָּה מְצֻטָּעַר בְּנַפְשׁוֹ. עַד שֶׁהִגִּיעָה, רָאָה שֶׁלֶּהֲבַת אֵשׁ אַחַת טָסָה אַחֲרֶיהָ וְשׁוֹרֶפֶת כְּנֶפִיָּה. אִזּוּ רָאָה מַה שֶּׁרָאָה, וּפְחַד מִלִּפְנֵי יִשְׂרָאֵל. מַה שֶּׁמָּה שֶׁל אֹתָהּ צָפוֹר? יְדוּ"ע. וְכָל אֵלּוּ שֶׁמִּשְׁמָשִׁים וְיִוֵּדְעִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּצָפוֹר הַזֶּה, לֹא יוֹדְעִים כְּשִׁפְיָהּ כְּמוֹ שֶׁבָּלָק יָדַע.

וְכָל הַחֲכָמָה שִׁידַע, בְּאוֹתָהּ צָפוֹר הִיָּה יוֹדַע. וְכֵן הִיָּה עוֹשֶׂה: גּוֹחֵן לִפְנֵיהָ וּמְקַטֵּר קִטְרֶת, מְכַסֶּה רֹאשׁוֹ וְגוֹחֵן וְאוֹמֵר. הוּא אוֹמֵר הָעַם, וְהַצָּפוֹר מְשִׁיבָה יִשְׂרָאֵל. הוּא אוֹמֵר מְאֹד, וְהַצָּפוֹר מְשִׁיבָה רַב, עַל שׁוֹם הַגְּדוֹל הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוֹלֵךְ אִתָּם. שְׁבַעִים פְּעָמִים צָפְצָפוּ זֶה וְזֶה. הוּא אָמַר דָּל, וְהַצָּפוֹר אוֹמֵר גְּדוֹל. וְאִזּוּ פְחַד, שֶׁכָּתוּב וַיִּגַּר מוֹאֵב מִפְּנֵי הָעַם מְאֹד כִּי רַב הוּא. רַב הוּא בְּיָדָיו.

וּבְמִינֵי הַכְּשָׁפִים (שֶׁל קְסָרִיא"ל) שֶׁל קְסָדִיא"ל (נ"א כְּשָׁדִיא"ל) הִרְאִישׁוֹן מְצָאנוּ, שֶׁצָּפוֹר זֶה הִיָּה עוֹשֶׂים לוֹ בְּזִמְנֵים יְדוּעִים מִכֶּסֶף מְעַרְבַּ בְּזָהָב. רֹאשׁ מְזָהָב, פֶּה מִכֶּסֶף, כְּנָפַיִם מְנַחֶשֶׁת קָלָל מְעַרְבֶת בְּכֶסֶף, גּוֹף מְזָהָב, נִקְדוֹת שֶׁל הַנוּצוֹת בְּכֶסֶף, רַגְלִים מְזָהָב. וְשָׁמַיִם בְּפֶה לְשׁוֹן שֶׁל אֹתָהּ צָפוֹר יְדוּ"ע.

וְשָׁמַיִם אֹתָהּ צָפוֹר בְּחִלּוֹן אֶחָד, וּפּוֹתְחִים חִלּוֹנוֹת מוֹל הַשָּׁמַשׁ, וּבִלְיָלָה פּוֹתְחִים חִלּוֹנוֹת לְלִבָּנָה, מְקַטְרִים קִטְרֶת וְעוֹשִׂים כְּשָׁפִים, וּמְשַׁבְּעִים אֶת הַשָּׁמַשׁ, וּבִלְיָלָה מְשַׁבְּעִים אֶת הַלִּבָּנָה, וְאֶת זֶה עוֹשִׂים שְׁבַעָה יָמִים. מִכָּאן וְהִלָּאָה אֹתָהּ לְשׁוֹן מְכַשְׁכֶּשֶׁת בְּפֶה שֶׁל אֹתָהּ צָפוֹר, נוֹקְדִים אֹתָהּ לְשׁוֹן בְּמַחַט זָהָב וְהִיא מְדַבֵּרֶת גְּדוֹלוֹת מְעַצְמָה, וְהַכֹּל הִיָּה יוֹדַע בְּלָק מְצָפוֹר זֶה (וְדִיא"). לָכֵן בֶּן צָפוֹר, וּמִשׁוֹם זֶה רָאָה מַה שֶּׁאִישׁ אַחַר לֹא יָכוֹל לְדַעַת וְלֹא יָכוֹל לְרֹאוֹת.

כְּתוּב (תְּהִלִּים סח) אָמַר ה' מִבְּשָׁן אָשִׁיב אָשִׁיב מִמְּצֻלוֹת יָם. יֵשׁ לָנוּ לְשִׁים לֵב לְאִמוּנָתָהּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁכָּל דְּבָרָיו דְּבָרֵי אֱמֶת וְאִמוּנָה רַבָּה. שֶׁכִּיּוֹן שֶׁאוֹמֵר דְּבָר, הַכֹּל נַעֲשֶׂה. וְזֶה הָאִישׁ דּוֹחֵק הַלֵּב, וְאוֹמֵר: לְכֻמָּה שָׁנִים וּלְכֻמָּה זְמַנִּים יִשְׁתַּלֵּם זֶה, שֶׁהוּא כֶּף. כֶּף גְּדֻלָּתוֹ, שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת מְלֵאִים כְּבוֹדוֹ, כֶּף זֶה. דְּבָרָיו אָדָם קָטָן, וְכָל דְּבָרָיו הֵם לְפִי שְׁעָה, כֶּף הוּא לְפִי שְׁעָה. אֲבָל בְּתִשְׁבָּה וּבְבִקְשָׁה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וּבְדַמְעוֹת רַבּוֹת, הוּא

שֶׁהָרִי הוּא פָּגַם הַרְשָׁם שְׁלוֹ, וּמִי שֶׁפּוֹגֵם אֹת זֶה רָאוּי לְהַעֲקֹר מִהָעוֹלָם, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁמֵּאל שֶׁלָּךְ, שֶׁהִיא יָדָךְ, יַעֲקֹר אוֹתוֹ מִהָעוֹלָם, בְּגִלְלַת זֶה נַעֲקֹר מִהָעוֹלָם. וְאִפְלוּ שֶׁהוּא תִקְיָף מִבְּנֵי הַגְּבוּרִים וְרָצָה לְהַשְׁמִיד אֶת יִשְׂרָאֵל, נָפַל בְּיַדִּי מִשָּׁה וְהִשְׁמַד.

בְּגִלְלַת זֶה הַכֹּל הַשְׁמִידוֹ יִשְׂרָאֵל, בְּנִיּוֹ וְכָל עַמּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיְכּוּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנָיו וְאֶת כָּל עַמּוֹ, וְכָתוּב (דְּבָרִים ב) וַנִּךְ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ. בְּנוֹ כָּתוּב, חֶסֶר יוּ"ד, וְקוֹרְאִים בְּנָיו, וְהָרִי פָּרְשׁוּהוּ הַחֲבָרִים.

אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁמִּשָּׁה הַנְּבִיאָה הִיָּה בִּינֵיהֶם, שֶׁבְּגִלְלוֹ עָשָׂה לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל הָאוֹתוֹ הַלָּלוּ, וּפְרָשׁוּהָ. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא גָזַר בְּרִיתוֹ עִם שְׂאֵר הָעַמִּים לְהִתְקַשֵּׁר בּוֹ, אֲלֵא עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּנֵי אֲבָרְהָם, שֶׁכָּתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית יז) וּבֵין זֶרַעַךְ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתֶם לְבְרִית עוֹלָם. וְכָתוּב (ישעיה נט) וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּם אָמַר ה' רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְגו', לֹא יִמוּשׁוּ מִפִּיךָ וְגו'. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן

פְּרִשְׁתַּת בְּלָק

וַיִּרְא בְּלָק בֶּן צָפוֹר וְגו'. רַבִּי שֶׁמְעוֹן אָמַר, וַיִּרְא, אִיזוֹ רָאִיהָ רָאָה? וְדֹאֵי רָאִיהָ מִמֶּשׁ רָאָה בְּמִשְׁקוֹף הַחֲכָמָה, וְרָאָה בְּעֵינָיו. רָאָה בְּמִשְׁקוֹף הַחֲכָמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית כו) וַיִּשְׁקֶף אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ פְּלִשְׁתִּים בְּעַד הַחִלּוֹן. מַה זֶה בְּעַד הַחִלּוֹן? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים ה) בְּעַד הַחִלּוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּיבַב אִם סִינְיָא. (אֲלֵא) (וְדִיא) חִלּוֹן הַחֲכָמָה שֶׁל זְנֻבוֹת שׁוּלֵי הַכּוֹכָבִים, וְהֵם חִלּוֹנֵי הַחֲכָמָה. וַיֵּשׁ חִלּוֹן אֶחָד שֶׁכָּל הַחֲכָמָה שׁוֹרָה בּוֹ, וּבּוֹ רוֹאָה מִי שֶׁרוֹאָה בְּעַקֵּר הַחֲכָמָה. אִף כָּאֵן וַיִּרְא בְּלָק, בְּחֲכָמָתוֹ.

בֶּן צָפוֹר, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ. אֲבָל בֶּן צָפוֹר מִמֶּשׁ, שֶׁהָרִי כְּשִׁפְיוֹ הִיָּה בְּכֻמָּה מִיָּנִים שֶׁל אֹתָהּ צָפוֹר. לֹקַח צָפוֹר, מְכַשְׁכֶּשׁ בְּעֵשֶׁב, מִפְּרִיחַ בְּאוֹר, עוֹשֶׂה מַעֲשִׂים וְלוֹחֵשׁ לְחַשִּׁים, וְאוֹתָהּ צָפוֹר הִיָּתָה בָּאָה וְאוֹתוֹ עֵשֶׁב בְּפִיָּה, (פּוֹרַחַת בְּאוֹר) מְצַפְצֶפֶת לִפְנָיו. וּמְכַנִּסָּה בְּכָלוֹב אֶחָד. מְקַטֵּר קִטְרֶת לִפְנֵיהָ, וּמוֹדִיעָה לוֹ כְּמָה דְּבָרִים. עוֹשֶׂה כְּשִׁפְיוֹ, וְהָעוֹף מְצַפְצֵף, פּוֹרַח וְטָס אֲצֵל גְּלוּי עֵינָיִם וּמוֹדִיעַ לוֹ, וְהוּא בָּא. וְכָל דְּבָרָיו בְּאוֹתָהּ צָפוֹר הִיָּה.

מבאן והלאה – אוי לך מואב, שהרי אותו שהגן עליך נשבר. ומשום זה, כיון שראה מואב שמיגנו נשבר, אז ויגר מואב מפני העם מאד. מה זה מאד? יותר מהמות.

כי רב הוא. שהרי אז הוא היה גדול, וגדול היה קטן, שכתוב (עובדיה א) הנה קטן נתתיך בגוים. וישראל היה גדול במקום של עשו, שכתוב בו ורב. מה הטעם? משום שראו ששלטו ישראל למעלה ולמטה, שכתוב את כל אשר עשה ישראל לאמרי. אשר עשה ישראל היה צריך לו לכתב, מה זה את כל? לרבות מעלה ומטה. מעלה, שאפלו משליטיהם הגדולים והשליטים שלמעלה, ואפלו משליטיהם הגדולים והשליטים שלמטה. ולכן את כל אשר עשה. ולכן כי רב הוא, במקום שגדול בכור קדוש, שכתוב (שמות ד) בני בכרי ישראל.

ואם תאמר שהקדוש ברוך הוא רצה כף ולא מן הדין – בא וראה. עשו קלפה היה וצד אחר היה. כיון שיצאה קלפה והעברה, הרי המח מצוי (שפחה), ערלה ראשונה עומדת בחוץ. ברית היא (גדולה ועליונה) ונכבדה מהכל, והיא מתגלה אחר כף. **ויאמר** מואב אל זקני מדין עתה ילחכו וגו'. רבי חייא פתח, (זכריה ג) ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך ה' וגו'. כמה יש לו לאדם לשמר דרכיו בעולם הזה וללכת בדרך אמת, משום שכל מעשי האדם כתובים לפני המלך ורשומים לפניו, וכלם במנין. שומרי השערים עומדים ומעידים, עומדים ותובעים דינים צודקים. והדין עומד לקבל עדות, ואותם שטוענים טענות מרחשים, ולא יודעים אם ילכו מימין, אם ישמאלו משמאל.

שהרי כשרוחות בני אדם יוצאות מהעולם הזה, כמה הם מקטרגים שעומדים לפניהם, והפרוזה יוצאים הן לטוב הן לרע, כפי מה שיוצא מהדין. ששנינו, בכמה דינים נדון האדם בעולם הזה, בין בחייו בין אחר כף, שהרי כל דבריו הם בדין, והקדוש ברוך הוא תמיד ברחמנות ורחמיו על הכל, ולא רוצה לדון בני אדם כפי מעשיהם. שכך אמר דוד, (תהלים קל) אם עונות תשמר יה אדני מי יעמד. כאן יש להסתכל, כיון שאמר אם עונות תשמר יה, למה ה' (אדני)?

קדוש גדול ועליון על כל העולם, מזהיר אורו, ומקמט קדשתו לאדם לעשות רצונו.

אמר ה'. לעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא להתעורר ולהשיב מבשן כל אותם שהרגום חיות השדה ואכלו אותם. משום שיש בעולם (אף כאן מלך הבשן) מקום מושב של כל חיות גדולות והרים רמים וגדולים ונסתרים אלו באלו, וערד המדבר התקיף שם, הוא עוג, (בין) ערודי המדבר היה, ומצוי שם כחו, משום שהיה מלך הבשן, שכל מלכי העולם לא יכלו לערף נגדו קרב בגלל חזק הבשן, ובא משה וערף נגדו קרב.

סיחון – סיח במדבר היה סיחון, ובטחון מואב היה עליו, (במדבר כא) כי ארנון גבול מואב בין מואב ובין האמרי. בא וראה, בשעה שהחריבו ישראל עיר סיחון, העבר כרוז במלכות השמים: התכנסו גברים ששולטים על שאר עמים, ותראו איך מלכות האמרי תחרב במלכות.

באותה שעה כל אותם שליטים שהיו ממנים על שבעה עממים התכנסו, ורצו להחזיר מלכות לישראל. כיון שראו עצמת משה, חזרו לאחור. זהו שכתוב (שם) על פן יאמרו המשלים באו חשבון. אותם שליטים הממנים עליהם שהתכנסו ואמרו באו חשבון, מי הוא זה שהחריבה? תבנה ותכונן כבתחלה, ותחזר מלכות לישראל.

בשראו גבורת משה ושלחבת המלכות, אמרו, כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון. כיון שכתוב מחשבון, למה מקרית סיחון, שהרי קרית סיחון היתה חשבון, שכתוב כי חשבון עיר סיחון מלך האמרי?

אלא, שלחבת של מלכות השמים יצאה והחריבה הכל. בשעה שאמרו תבנה ותכונן עיר סיחון סתם, ולא אמרו חשבון, שחשבו שבגלל זה תבנה למושבת האמרי, אז השיבו ואמרו לא יכולים. מה הטעם? משום שכל הדרכים והשבילים נסתמו בעצמת הגדול העליון שלהם. אם נחזר ונאמר ונזכר חשבון שתבנה, הרי אש יצאה מחשבון. אם נחזר ונאמר (סתם) קרית סיחון, הרי להבה יצאה מקרית סיחון ודאי. כיון שאותה שלחבת אש שרתה שם עליה, אין מי שיכול לה להחזירה מישנה, שהרי מפל הצדדים אין לנו רשות.

אמר לו רבי יוסי, אם כף, בלי דין נפטר אדם ומסתלק מהעולם הזה? ואם בדין הסתלק, מדוע נדון פעם אחרת? אמר לו, כף למדנו וכך שמענו, שהרי ודאי בדין הסתלק האדם מהעולם הזה. אבל עד שלא יכנס למחצת הצדיקים, מעלים אותו לדין, ושם נדון באותה ישיבת הרקיע.

ישם עומד אותו ממנה הגיהנם להשטין. אשרי מי שזוכה בדין. ואם לא, אותו ממנה הגיהנם לוקח אותו בשעה שמוסרים אותו בידיו, ומקלע אותו משם למטה כמו שקולע אבן בקלע (בכף הקלע), שכתוב (שמואל-א כה) ואת נפש איביך יקלענה בתוף כף הקלע וגו'. וזורקו לגיהנם, ומקבל ענשו כפי מה שנדון.

בא וראה, (זכריה ג) ויראני את יהושע הכהן הגדול עמד לפני מלאך וגו'. שהעלוהו לדין לתוף אותה ישיבת הרקיע בשעה שנפטר מהעולם הזה. עמד לפני מלאך ה' - זהו אותו נער ראש הישיבה, שהוא חותף דין על הכל.

והשטין, מי זה והשטין? אותו ממנה על הנפשות בגיהנם, שתאנתו לקחתו, ותמיד עומד ואומר הב הב, תנו רשעים לגיהנם. לשטנו - להזכיר חטאיו. ואז - ויאמר ה' אל השטין יגער ה' בך השטין ויגער ה' בך. שתי גערות למה? אלא אחד לדומה, ואחד לאותו שיוצא מגיהנם שעומד תמיד להשטין.

בא וראה, אותו שטין עליון יורד כמו שפרשוהו, שהתגלם בדמות שור, וכל אותן רוחות רעות שנדונו להכנס לגיהנם, לוחף אותן ברגע אחד וחוטפן, ויורד ונותנן לדומה לאחר שבולעם. וזהו שכתוב ויאמר מואב אל זקני מדין עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כלחף השור, הנודע, השור שעומד לרע על כל בני העולם. את ירק השדה - אותן רוחות בני אדם, שהם ירק השדה. השדה - אותו השדה הידוע.

אמר רבי יוסי, אם כף, בלק היה חכם. אמר לו, בודאי, וכך הצטרף לדעת כל דרכי אותו השור, ואם לא יודע אותם, לא יכול לעשות כשפיו וקסמיו. אמר רבי יוסי, ודאי כף הוא, ונאה אמרת. וכח אותו השור מכשם כריזים על התבואה.

אלא, שלש דרגות רחמים הזכיר כאן דוד. אם עונות תשמר יה, אם רבים העונות עד שעולים למעלה לאבא ואמא, הרי ה' (אדני), שהוא רחמים. ואם שם זה, אף על גב שהוא רחמים, יתעורר בדין וכל הדרגות נסתמו בדין - דרגה אחת יש לחזור אליה, שכל הרפואות יוצאות ממנה, היא תחוס עלינו. ומי היא? מי. מ"י תעמד בודאי. מ"י ירפא לך. (כמו שנאמר (איכה ב) כי גדול כפי שברך מי ירפא לך) ולכן יה ה' (אדני). אם השמות הללו יסתמו מאתנו, מ"י יעמד, שכל דרכי התשובה פתוחים ממנה

סדר הלימוד ליום ד סיון [יום 240 בשנה]

בא וראה, יהושע בן יהוץדק היה צדיק גמור, גבר שהיה נכנס לפני ולפנים, שהכניסוהו לישיבת הרקיע. התכנסו כל בני הישיבה שם לעין בדינו. וכך דרכי אותה ישיבת הרקיע: כשמכניסים אותו לדין, הפרוץ יוצא ומכריז: כל בני הישיבה הכנסו לגרן הנעלם. ובית הדין מתכנס.

ואותה רוח האיש עולה על ידי שני ממנים. כיון שנכנס, קרב אל עמוד אחד של שלהבת לזהטת שעומדת שם, ומתגלם ברוח האויר שנושב באותו עמוד. וכמה הם שמעלים אותם לשם, משום שכל אותם שמשתדלים בתורה ומחדשים בה חדושים, מיד נכתבים הדברים אל בני הישיבה, ואז כל בני הישיבה באים לראותו. אותם שני ממנים יוצאים, ומעלים אותו לאותה ישיבת הרקיע. מיד מתקרב אל אותו עמוד שמתגלם שם.

נכנס לישיבה ורואים אותו. אם הדבר כראוי - זכאי הוא, כמה עטרות נוצצות מעטרים אותו כל בני הישיבה. ואם דבר אחר היה - אוי לאותה בוששה! דוחים אותו החוצה, ועומד תוף העמוד עד שמעלים אותו לדין. הרחמן יצילנו.

ויש אחרים שמעלים אותם לשם כשהקדוש ברוך הוא במחלקת עם בני הישיבה, ואומרים מי מוכיח? הרי פלוני הוכיח הדבר. אז מעלים אותו לשם, ומוכיח אותו הדבר בין הקדוש ברוך הוא ובין בני הישיבה. ויש אחרים שמעלים אותם שם לדין, ודנים אותו שם לכררם וללבנם.

התיכון הִיָּה מאותם חמשה, שנים מכאן ושנים מכאן ואחד באמצע. הרי הִיָּה בריח התיכון עמוד יעקב, סוד משה. כנגד זה חמש אצבעות ביד האדם. והבריח התיכון באמצע, גדול ועליון מהכל, בו עומדים שאר האחרים.

וְהֵם חמשה בריחים, שנקראים חמש מאות שנים, שהולך בהם עץ החיים. וברית קדש מתעורר (נמול) בחמש אצבעות הידים, ודבר (נסתר) תמה הוא על מה שאמרת. ולכן כל ברכות הכהן תלויות באצבעות. פרישת ידי משה על זה היתה.

אם כל זה יש בהם, אין דין להיות בנקיון כשמברכים את הקדוש ברוך הוא, משום שבהם ובדגמתם מתברך השם הקדוש. ולכן אתם שחכמים אתם הרבה, איך לא השגחתם לזה? ולא שמשתם את רבי שמעיה החסיד, והוא אמר שכל טנוף וכל לכלוף העלוהו לצד האחר, שהרי הצד האחר נזון מהטנוף והלכלוף הזה, ועל זה מים אחרונים חובה, וחובה הם?!

תמהו ולא יכלו לדבר. אמר רבי יהודה, בני, מהו שם אביך? שתק התינוק רגע אחד, עמד לפני אמו ונשק לה. אמר לה, אמי, על אבא שאלו החכמים הללו, האם אמר להם? אמרה לו אמו, בני, בדיקת אותם? אמר, הרי בדיקתי ולא מצאתים כראוי. לחשה לו אמו וחזר אליהם. אמר להם, אתם שאלתם על אבא, והרי הסתלק מהעולם, ובכל יום שחסידיים קדושים הולכים בדרך, הוא סוחר אחריהם. ואם אתם קדושים עליונים, איך לא מצאתם אותו, הלא הסוחר אחריהם?

אבל בהתחלה ראיתי בכם, וכעת ראיתי בכם, שאבא לא ראה חמור שלא (שיהיה) טען אחריו חמור לסבל על התורה. כיון שלא זכיתם שאבא יטען אחריהם, לא אמר לכם מיהו אבא. אמר רבי יהודה לרבי יצחק, כנדמה לנו, תינוק זה אינו בן אדם. אכלו, ואותו תינוק היה אומר דברי תורה וחדושי תורה. אמרו, הבה נברך. אמר להם, נאה אמרתם, משום שהשם הקדוש לא מתברך בכרכה זו אלא בהזמנה.

פתח ואמר, (תהלים לד) אברכה את ה' בכל עת וגו'. וכי מה ראה דוד לומר אברכה את

כל אותם ימים שמכריזים וכל הימים שמכריזים על רוחות בני אדם, והם ימי ניסן, וימי תשרי, והרי נתבאר.

רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים בדרך. הגיעו לאותו מקום של כפר סכנין, שהיה שם רב המנונא סבא. התארחו אצל אשתו, שהיה לה בן אחד קטן, וכל היום היה בבית הספר. אותו יום עלה מבית הספר ובא הביתה, ראה את אותם החכמים. אמרה לו אמו, התקרב לגברים העליונים הללו ותרויח מהם ברכות. קרב אליהם, ועד שלא קרב, חזר לאחור. אמר לאמו, איני רוצה לקרב אליהם, שהרי יום זה לא קראו קריאת שמע, וכך למדוני, כל מי שלא קרא קריאת שמע בעונתה, הוא בנדוי כל אותו היום.

שמעו הם ותמהו, הרימו ידיהם וברכוהו. אמרו, ודאי כך זה, ויום זה השתדלנו יחד עם חתן וכלה שלא היו להם צרכיהם והיו מתאחרים להזדוג, ולא היה אדם שישתדל עליהם, ואנו השתדלנו בהם ולא קראנו קריאת שמע בעונתה, ומי שעוסק במצוה – פטור מהמצוה. אמרו לו, בני, איך ידעת? אמר להם, בריח לבושכם ידעתי כשקרבתני אליכם. תמהו. ישבו, נטלו ידיהם וכרכו פת.

רבי יהודה היו ידיו מלכלכות, ונטל ידיו וברך טרם שנטל. אמר לו, אם תלמידי רב שמעיה החסיד אתם, לא היה לכם לברך בידיים מזהמות, ומי שמברך בידיים מזהמות חייב מיתה.

פתח אותו תינוק ואמר, (שמות ל) בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימתו וגו'. למדנו מפסוק זה, שמי שלא חושש לזה ויתראה לפני המלך בידיים מזהמות, חייב מיתה. מה הטעם? משום שידי האדם יושבים ברומו של עולם. אצבע אחת יש ביד האדם, והיא האצבע שהרים משה.

כתוב (שם כו) ועשית בריחם עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן האחד וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן השנית. וכתוב והבריח התיכון בתוף הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה. ואם תאמר שאותו בריח התיכון הוא אחר, שלא היה בכלל אותם חמשה – לא כך. אלא אותו בריח

אמר לו, בן, מלאך ה', אהובו, מה שאמרת ועשית בריחם עצי שטים חמשה לקרשי צלע המשכן וגו', וחמשה בריחם וגו', וחמשה בריחם לירכתים ימה - הרי הרבה בריחים יש כאן, וידיים הם שטים. אמר לו, זהו שאמרנו, מפי האדם נשמע מיהו. אבל הואיל ולא השגחתם - אני אמר.

פתח ואמר, (קהלת ב) החכם עיניו בראשו וגו'. וכי איפה עיניו של האדם? אלא בראשו! שמא בגופו או בזרועו, שהוציא את החכם יותר מכל בני העולם?! אלא הפסוק כף הוא בודאי. שלמדנו, לא ילך אדם בגלוי ראש ארבע אמות. מה הטעם? ששכינה שורה על ראשו, וכל חכם עיניו ודבריו בראשו הם, באותו שורה ועומד על ראשו.

ובשעיניו שם, ידע שאותו אור שדולק על ראשו צריך שמן, משום שגוף האדם היא פתילה, ואור דולק למעלה, ושלמה המלך צוח ואמר: (שם ט) ושמן על ראשך אל יחסר, שהרי האור שבראשו צריך שמן ואותם מעשים טובים. ולכן החכם עיניו בראשו, ולא במקום אחר.

אתם חכמים, ודאי השכינה שורה על ראשיכם, איך לא השגחתם לזה? שכתוב ועשית בריחם וגו', לקרשי צלע המשכן האחד. וחמשה בריחם לקרשי צלע המשכן השנית. האחד והשנית אמר הפסוק, שלישית ורביעית לא אמר הפסוק. שהרי אחד ושנית נחשבים לשני צדדים, ומשום זה החשבון בשני אלה.

באו הם ונשקוהו. (בפתחלה) בכה רבי יהודה ואמר, רבי שמעון, אשרי חלקך! אשרי הדור! שהרי בזכותך אפלו תינוקות של בית רבן הם סלעים רמים תקיפים. באה אמו. אמרה להם, רבותי, בבקשה מכס אל תשגיחו על בני, אלא רק בעין טובה. אמרו לה, אשרי חלקך אשה כשרה, אשה ברויה מכל שאר הנשים, שהרי הקדוש ברוך הוא ברו חלקך והרים דגלך על כל שאר נשות העולם!

אמר התינוק, אני לא פוחד מעין רעה, שכן דג גדול ונכבד אני, ודג לא פוחד מעין רעה, שכתוב (בראשית מח) וידגו לרב בקרב הארץ. מה זה לרב? לרבות על העין. ושנינו, מה דגי היס המים מכסים עליהם ואין עין רעה וכו'. לרב ודאי, בקרב

ה' ? אלא ראה דוד שצריך הזמנה, ואמר אברכה. בגלל שבשעה שאדם יושב על שלחנו, השכינה עומדת שם, והצד האחר עומד שם. כשמזמן האדם לברך את הקדוש ברוך הוא, השכינה מתקנת (בהזמנה זו) לגבי מעלה לקבל ברכות, והצד האחר מתכופף. (ואם נתקנת בברכות לגבי מעלה והצד האחר אינו בכלל) ואם לא מזמין האדם לברך את הקדוש ברוך הוא, הצד האחר שומע ומכשכש להיות לו חלק באותה ברכה.

ואם תאמר, למה אין הזמנה בשאר הברכות? אלא אותו דבר הברכה שמברכים עליו, הוא הזמנה. ובא וראה שכך זה, שזה שמברך על הפרי, אותו פרי הוא הזמנה ומברכים עליו, ואין לו חלק לצד האחר. וקדם זה שהיה אותו פרי ברשות הצד האחר, לא מברכים עליו, וכתוב (ויקרא יט) לא יאכל, בשביל שלא יברכו על אותו הפרי ולא יתברך הצד האחר. כיון שיצא מרשותו, יאכל, ומברכים עליו. והיא הזמנה לברכה. וכן כל דברי העולם שמברכים עליהם, כלם הזמנה לברכה, ואין בהם חלק לצד האחר.

ואם תאמר, אף כף לברכת זמון כוס ברכה היתה הזמנה, מדוע הבה ונברך? אלא הואיל ובתחלה כשהיה שותה אמר "בורא פרי הגפן", הרי זה היה הזמנה. וכעת לברכת המזון צריכים שנוי להזמנה אחרת, שהרי כוס זו הוא לקדוש ברוך הוא, ולא למזון, ומשום זה צריך הזמנת הפה.

ואם תאמר, נברך שאכלנו משלו זוהי הזמנה, ברוך שאכלנו משלו זוהי ברכה - כף זה בודאי. אבל נברך זוהי הזמנה אחרת, הזמנה של בורא פרי הגפן. (של הפה) שהקודמת היא ההזמנה לכוס של ברכה סתם. וכוס זו, כיון שנטל, היא הזמנה אחרת במלת נברך לגבי עולם העליון, שכל מזונות וברכות יוצאות משם. ומשום זה הוא בדרך נסתר, שעולם העליון הוא נסתר ואין אליו הזמנה, אלא בדרגה זו כוס ברכה. (שבמלת נברך) אמר רבי יהודה, אשרי חלקנו שמיום העולם עד כעת לא שמענו דברים אלו, ודאי הרי אמרנו שזה אינו בן אדם.

אֲבָרְהָם הַנוֹכְחֵי לְבֵין אֲבָרְהָם שְׁבַתְחֻלָּה. אֲבָל מִשָּׁה, מִיַּד שְׁנוּלָד, אֲסַפְקֻלְרִיָּה הַמְּאִירָה הֵיטָה עֲמוֹ, שְׁכַתוּב (שמות ב) וַתֵּרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא. וְכַתוּב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב. מִיַּד נִקְשַׁר מִשָּׁה בְּדַרְגָּתוֹ, וּמִשׁוּם זֶה מִשָּׁה מִשָּׁה, וְלֹא מִפְּסִיק הַטַּעַם.

וְלִבְנֵי לְגַבֵּי מִשָּׁה הַקְּטִין עֲצֻמוֹ, שְׁכַתוּב מִלְּאֲךָ ה'. יַעֲקֹב קָרָא לוֹ בְּשֵׁעָה שְׁהִיָּה מִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם. מִלְּאֲךָ, מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׁבִאוּתָהּ שְׁעָה הִיָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ לְשַׁלֵּט. מִשָּׁה בְּחַיָּיו. יַעֲקֹב לְאַחַר שְׁהִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם. מִשָּׁה בְּגוּף. יַעֲקֹב בְּרוּחַ. אֲשֶׁרִי חִלְקוֹ שֶׁל מִשָּׁה.

הַגֵּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע, שְׁלֹא הִתְקַרַּב לְעוֹלָמִים לְצַד הָרָע, וְלֹא יָכַל הָרָע לְשַׁלֵּט בּוֹ. יִבְרָךְ אֶת הַנְּעָרִים, אֲזִי יַעֲקֹב הִיָּה מִתְקַן אֶת בֵּיתוֹ כְּאֲדָם שְׁהוֹלֵךְ לְבֵית חֲדָשׁ וּמִתְקַנּוֹ בְּתַקוּנָיו וּמִקְשָׁטוֹ בְּקִשּׁוּטָיו. יִבְרָךְ אֶת הַנְּעָרִים – אוֹתָם הַנוֹדְעִים, אוֹתָם שְׁנִפְקָדוֹ עַל הָעוֹלָם לְמִשְׁךָ מֵהֶם בְּרִכּוֹת, הֵם שְׁנֵי הַכְּרוּבִים. וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי, כַּעַת הַתְּקִין בֵּיתוֹ, וְהוּא הַתְּעַלָּה בְּדַרְגָּתוֹ, מִשׁוּם שְׁחִבּוּר הִיָּה בְּיַעֲקֹב. הַגּוּף נִדְבַק בְּמָקוֹם שְׁהַצְטַרַּךְ, וּשְׁתֵּי זְרוּעוֹת אֹתוֹ.

לְאַחַר שְׁאוֹתָם נְעָרִים מִתְבָּרְכִים כְּרֵאוּי, אֲזִי וַיִּדְגּוּ לְרַב בְּקִרְבַּ הָאָרֶץ. דֶּרֶךְ הַדְּגִים לְהַתְרַבּוֹת בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וְאִם יוֹצֵאִים מִתּוֹךְ הַמַּיִם לִיבֻשָׁה, מִיַּד מֵתִים. אֲלוֹ לֹא כֶּף, אֲלֹא הֵם מֵהֵם הַגְּדוּל, וּגְדֻלַּתָם לְהַתְרַבּוֹת וּלְהַתְגַּדֵּל בְּקִרְבַּ הָאָרֶץ הַיָּא, מֵה שְׁאִין כֶּף בְּכָל הַדְּגִים שְׁבַעוֹלָם.

מֵה כְּתוּב לְמַעְלָה? וַיִּבְרָךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר. וְלֹא מִצְאָנוּ לוֹ כָּאֵן בְּרִכּוֹת, שְׁהָרִי אַחַר כֶּף בְּרִכּוֹ, שְׁכַתוּב (שם מט) בֵּין פֶּרֶת יוֹסֵף. אֲלֹא, פִּינּוֹן שְׁבִרָךְ אֶת הַנְּעָרִים הַלְלוּ, בְּרָךְ אֶת יוֹסֵף. שְׁהָרִי לֹא יָכִלוּ לְהַתְבָּרַךְ אֲלֹא מִתּוֹךְ יוֹסֵף, וּמִתּוֹךְ שְׁהוּא נִסְתָּר וְלֹא נִרְאָה בְּגִלוּי, כְּתוּב בְּנִסְתָּר – וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבֹתֵי. (לְכַסּוֹת עֲלִיו) מִן הָאֲבוֹת מִתְבָּרְכִים, וְלֹא מִמָּקוֹם אַחַר. בְּקִרְבַּ הָאָרֶץ, זֶהוּ כְּסוּי לְכַסּוֹת מֵה שְׁצָרִיךְ.

כְּאֵן וַנִּשְׁקוּ אוֹתוֹ כְּמִקְדָּם. אֲמָרוּ, הִבֵּה וּנְבָרְךָ. אֲמָר הוּא, אֲנִי אֲבָרְךָ, שְׁכָל מֵה שְׁשִׁמְעֵתָם עַד כָּאֵן מִמֶּנִּי הִיָּה, וְאֲקַיִם בִּי (מִשְׁלֵי כב) טוֹב עֵינִי הוּא יִבְרָךְ.

הָאָרֶץ, בְּתוֹךְ בְּנֵי הָאָדָם עַל הָאָרֶץ. אֲמָרוּ, בֵּן, מִלְּאֲךָ ה', אֵינִי בְּנוֹ עֵינִי רָעָה, וְלֹא מִצַּד עֵינִי רָעָה בְּאֵנוּ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַסֶּה עֲלֵיךְ בְּכִנְפָיו.

פָּתַח וַאֲמַר, (שם) הַמִּלְּאֲךָ הַגֵּאֵל אֹתִי מִכָּל רָע יִבְרָךְ וְגו'. פְּסוּק זֶה אֲמָר יַעֲקֹב בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ. אִם בְּרוּחַ הַקְּדוֹשׁ אֲמָר אוֹתוֹ, סוּד חֲכָמָה יֵשׁ בּוֹ. הַמִּלְּאֲךָ, קוֹרָא לוֹ מִלְּאֲךָ, וְקוֹרָא לוֹ שְׁמוֹת אַחֲרִים. מִדּוּעַ נִקְרָא כָּאֵן מִלְּאֲךָ? אֲלֹא כְּשֶׁהוּא שְׁלִיחַ מִלְּמַעְלָה וּמִקְבֵּל זֶהר מִתּוֹךְ אֲסַפְקֻלְרִיָּה שְׁלִמְעֵלָה, (שָׁא) שְׁכַשְׁמְבָרְכִים אֲבָא וְאֲמָא לְזֶה, אוֹמְרִים לָהּ: בְּתִי, לְכִי שְׁמִרֵי בֵיתךָ! פְּקָדֵי אֶת בֵּיתךָ! כֶּף עֲשֵׂי לְבֵיתךָ! לְכִי וְזוּנֵי אוֹתָם. לְכִי, שְׁאוֹתוֹ עוֹלָם שְׁלִמְטָה מַחֲכָה לָךְ, בְּנֵי בֵיתךָ מַחֲכִים לְמִזוֹן מִמֶּךָ! הָרִי לָךְ כָּל מֵה שְׁתַּצְטַרְכִי לְתַת לָהֶם. וְאֲזִי הִיא מִלְּאֲךָ.

וְאִם תֹּאמַר, וְהָרִי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת נִקְרָא מִלְּאֲךָ, וְלֹא כָּא לְזוֹן עוֹלָמוֹת, וְעוֹד, שְׁבִשֵׁם זֶה לֹא זָן אֶת הָעוֹלָמוֹת, אֲלֹא בִשֵׁם שֶׁל הַשֵּׁם – כֶּף זֶה בּוֹדָאֵי. כְּשֶׁשְׁלִיחַ מִתּוֹךְ אֲבָא וְאֲמָא, נִקְרָא מִלְּאֲךָ. וְכִיּוֹן שְׁשׁוֹרָה עַל מְקוֹמוֹת, עַל שְׁנֵי כְרוּבִים, שְׁמוֹ ה'.

כְּשֶׁנִּרְאָה לְמִשָּׁה בְּתַחֲלָה נִקְרָא מִלְּאֲךָ. לִיעֲקֹב לֹא נִרְאָה כֶּף, אֲלֹא בְּדַגְמָא, שְׁכַתוּב (שם כט) וְרַחֵל בָּאָה. זֶה דְמוּת שֶׁל רַחֵל אַחֲרֵת, שְׁכַתוּב (יִרְמִיָּה לא) כֹּה אֲמָר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע וְגו', רַחֵל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ. וְרַחֵל בָּאָה, סְתָם. עִם הַצְּאֵן, הַדְּרָגוֹת שְׁלָה. אֲשֶׁר לְאַבְיָה, וְדָאֵי. וְכָלֵם נִמְנּוּ וְהַתְּפָקְדוֹ בְּיַדֶּיהָ. כִּי רָעָה הִיא, הִיא מְנַהִיגָה אוֹתָם וּמִפְקָדָת עֲלֵיהֶם.

וְכֶף כְּתוּב בְּמִשָּׁה, (שמות ג) וַיֵּרָא מִלְּאֲךָ ה' אֵלָיו בְּלִבַּת אֵשׁ. וְאִם תֹּאמַר שְׁשִׁבַח אֲבָרְהָם יוֹתֵר, שְׁלֹא כְּתוּב בּוֹ מִלְּאֲךָ – אֲלֹא (בראשית יח) וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מִמְרָא וְגו'. שֵׁם בְּאֲבָרְהָם נִרְאָה לוֹ אֲדִנִּי, בְּאֵלֵי דְלִ"ת, בְּגִלְל שְׁבִאוֹתוֹ זְמַן קִבֵּל בְּרִית. וּמֵה שְׁעַד עַכְשָׁו הַתְּכַסָּה מִמֶּנּוּ, נִרְאָה לוֹ רַבּוֹן וְשְׁלִיט, וְכֶף נִרְאָה, שְׁהָרִי אֲזִי הַתְּקַשֵּׁר בְּאוֹתָהּ דְרָגָה וְלֹא יוֹתֵר. וּמִשׁוּם זֶה בִשֵׁם שֶׁל אֲדוֹן רַבּוֹן עֲלָיו.

אֲבָל מִשָּׁה שְׁלֹא הִיָּה בּוֹ פְּרוּד, שְׁכַתוּב (שמות ג) מִשָּׁה מִשָּׁה, שְׁאִין טַעַם מִפְּסִיק, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (בראשית כב) אֲבָרְהָם אֲבָרְהָם, שְׁמִפְּסִיק הַטַּעַם, בְּגִלְל שְׁכַעַת שְׁלָם מֵה שְׁלֹא הִיָּה לְפָנָי כֵּן. יֵשׁ הַפְּרָשׁ בֵּין

אֶלְעֶזֶר, אֵף עַל גַּב שְׁכָבָר לְקַט לָהֶם, שְׁבַח הוּא. אָמַר לוֹ, מִי שְׁלֵא לְקַט תְּאֲנִים, שׁוֹמֵר אֶת הַתְּאֲנָה תְּמִיד שְׁלֵא יִהְיֶה בָּהּ פָּגַם בְּשִׁבִיל הַתְּאֲנִים שְׁעֵתִידָה לְהֵבִיא. כִּיּוֹן שְׁלֵקַט תְּאֲנִים, עוֹזֵב אֶת הַתְּאֲנָה, וְיוֹתֵר לֹא שׁוֹמֵר אוֹתָהּ.

בְּךָ מוֹאֵב, שְׁעֵתִידָה לְהֵבִיא אוֹתָן תְּאֲנִים, שְׁמַר אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוֹב אֶל תְּצַר אֶת מוֹאֵב. מְדִין שְׁנַתָּן כְּבָר תְּאֲנִים וְלִקְטוּ אוֹתָן, כְּתוֹב (במדבר כה) צְרוּר אֶת הַמְּדִינִים. שְׁהָרִי מִכָּאן וְהִלְאָה תְּאֲנָה זוֹ לֹא עֵתִידָה לְהֵבִיא פְרוֹת, וּמִשׁוּם זֶה רְאוּיָה לְשַׁרְפֵת אֵשׁ. פֶּתַח וְאָמַר, וַיֹּאמֶר מוֹאֵב אֶל זְקַנֵי מְדִין וְגו'. מוֹאֵב הֵם מְתָרִים, וּמִשׁוּם אוֹתָן תְּאֲנִים שְׁעֵתִיד מוֹאֵב לְהוֹצִיא לְעוֹלָם נִצְלוּ מֵעַנְשׁ.

רַבִּי אֶלְעֶזֶר רְצָה לִרְאוֹת אֶת רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָא חָמִיו, וְהָיוּ הוֹלְכִים רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי יוֹסִי אִתּוֹ. הָלְכוּ בְּדֶרֶךְ, וְהָיוּ אוֹמְרִים דְּבָרֵי תוֹרָה כָּל אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, מִה שְׁכָתוֹב (דברים ב) וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי אֶל תְּצַר אֶת מוֹאֵב וְאֶל תְּתַגֵּר בָּם מִלְחָמָה וְגו', וְכָתוֹב (שם) וְקִרְבַת מוֹל בְּנֵי עַמּוֹן וְגו' – דְּבָר זֶה כְּדָבָר זֶה. מִה הַבְּדֵל בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלֶּא נִרְאָה שְׁשִׁקוּלִים הָיוּ. וְשִׁנִּינוּ, כְּשִׁהָיוּ מִתְקַרְבִּים לְבְנֵי מוֹאֵב, הָיוּ יִשְׂרָאֵל נִרְאִים לְפָנֵיהֶם בְּכָל כְּלֵי קָרֵב כְּשִׁרְצוֹ לְהַתְּגַרּוֹת בָּהֶם. וְלִגְבֵי בְנֵי עַמּוֹן הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְעַטְפִים בְּעִטּוּפֵיהֶם, וְלֹא נִרְאוּ כְּלָל כְּלֵי קָרֵב. וְהַפְּסוּקִים מוֹכִיחִים בְּשִׁקוּל זֶה כְּזֶה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעֶזֶר, וְדָאֵי כֶּךָ הוּא. וְשִׁנִּינוּ, שְׁזוֹ שְׁהִיתָה חֲצוּפָה וְאִמְרָה מוֹאֵב, שְׁכָתוֹב (בראשית יט) וְתִקְרָא אֶת שְׁמוֹ מוֹאֵב, נִרְאוּ יִשְׂרָאֵל חֲצוּפִים אֵלֵיהֶם כְּמוֹ שְׁהִיא הִיתָה חֲצוּפָה, שְׁאִמְרָה מוֹאֵב, מֵאֵב הָיָה בֶן זֶה. אֲבָל הַקְּטָנָה שְׁאִמְרָה בֶן עַמִּי וְכִסְתָה דְרִכָּיהָ, יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְכַסִּים דְרִכָּיהֶם אֵלֵיהֶם, מְעַטְפִים עֲטוּף הַטְּלִית, וְנִרְאִים לְפָנֵיהֶם כְּאֲחִים מִמֶּשׁ, וְכֶךָ פְּרָשׁוּהָ.

עַד שְׁהָיוּ הוֹלְכִים, נִזְכַּר רַבִּי אֶלְעֶזֶר בְּתִינוּקָא זֶה. סְטוּ מִהַדֶּרֶךְ שְׁלֵשׁ פְּרָסָאוֹת וְהִגִּיעוּ לְשֵׁם. הַתְּאֲרָחוּ בְּאוֹתוֹ בֵּית, נִכְנְסוּ וּמִצְאוּ אֶת אוֹתוֹ תִּינוּקָא שְׁהָיָה יוֹשֵׁב, וּמִתְקַנֵּים לְפָנָיו שְׁלַחַן. כִּיּוֹן שְׁרָאָה אוֹתָם, הַתְּקַרֵּב אֵלֵיהֶם. אָמַר לָהֶם, הַכְּנִסוּ חֲסִידִים קְדוֹשִׁים,

קוֹרְאִים בּוֹ יְבָרַךְ. מִה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׁנַתָּן מִלְחָמוֹ לְדָל. מִלְחָמָה וְאֲכָל שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁלֵי אֲכַלְתֶּם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֶּן אֶהוֹב שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִי שְׁנִינוּ בְּעַל הַבֵּית בּוֹצֵעַ וְאוֹרַח מְבָרַךְ. אָמַר לוֹ, אֵינִי בְּעַל הַבֵּית וְאֵינְכֶם אוֹרְחִים. אֲבָל מִצְאֵתִי פְּסוּקָא וְאִקְיָמוּ, שְׁהָרִי אֲנִי בּוֹדְאֵי טוֹב עֵין, בְּלֵי שְׁאֵלוֹתֵיכֶם אִמְרָתִי עַד עֵתָה, וְלַחֵם וְאֲכָל שְׁלֵי אֲכַלְתֶּם.

לְקַח כּוֹס בְּרָכָה וּבְרָךְ, וְיִדְּיוֹ לֹא יִכְלוּ לְסַבֵּל אֶת הַכּוֹס וְרַעְדוּ. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְעַל הָאָרֶץ וְעַל הַמְּזוֹן, אָמַר, (תהלים קטז) כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֲשָׂא וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא. עַמֵּד הַכּוֹס עַל תְּקוּנּוֹ, וְהִתְיַשֵּׁב בִּימִינוֹ וּבְרָךְ. בְּסוּף אָמַר: יְהִי רְצוֹן שְׁלֵאֲחַד מֵאֵלֶּה יִמְשְׁכוּ לוֹ חַיִּים מִתּוֹךְ (הַמְּלָךְ) עֵץ הַחַיִּים, שְׁכָל הַחַיִּים תְּלוּיִים בּוֹ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲרֵב לוֹ, וְיִמְצָא עֵרֵב לְמִטָּה שְׁיִסְכֵּם בְּעִרְבוֹתוֹ אֲצֵל הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ.

כִּיּוֹן שְׁבָרַךְ, סַתֵּם עֵינָיו רִגַע אַחַד, וְאַחַר כֶּךָ פֶּתַח אוֹתָם. אָמַר, חֲבָרִים, שְׁלוֹם לָכֶם מִרְבוֹן הַטוֹב שְׁכָל הָעוֹלָם שְׁלוֹ הוּא. תְּמָהּ הוּא וּבְכּוֹ, וּבְרָכוּהוּ. לְנוֹ אוֹתוֹ לִילָה. בְּבִקְרָה שְׁכִימוּ וְהִלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן סִפְרוּ לוֹ אוֹתוֹ הַמְּעֵשָׂה. תְּמָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר, בֶּן סֵלַע תְּקִיף הוּא וְרְאוּיָה הוּא לְכָךְ, וְיוֹתֵר מִמֶּה שְׁלֵא חָשׁוֹב בֶּן אָדָם, בְּנוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא סְבָא הוּא. הַזְּדַעְזַע רַבִּי אֶלְעֶזֶר וְאָמַר, עָלִי לְלַכֵּת לְרְאוֹת אוֹתוֹ נֵר דּוּלְקָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, זֶה לֹא עוֹלָה בְּשֵׁם בְּעוֹלָם, שְׁהָרִי דְּבָר עֲלִיוֹן יֵשׁ בּוֹ. וְסוּד הוּא, שְׁהָרִי אוֹר הַשֶּׁמֶן (הַהַמְּשָׁכָה) שֶׁל אָבִיו מֵאִיר עֲלָיו, וְסוּד זֶה לֹא מִתְּפַשֵּׁט בֵּין הַחֲבָרִים.

יּוֹם אַחַד הָיוּ הַחֲבָרִים יוֹשְׁבִים וּמִתְנַגְּחִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, וְהָיוּ שֵׁם רַבִּי אֶלְעֶזֶר וְרַבִּי אַבָּא וְרַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי וְשְׁאָר הַחֲבָרִים. אָמְרוּ, הָרִי כְּתוֹב (דברים ב) אֶל תְּצַר אֶת מוֹאֵב וְאֶל תְּתַגֵּר בָּם מִלְחָמָה וְגו'. בְּגִלְל רוֹת וְנִעְמָה שְׁהָיוּ עֵתִידִים לְצֵאת מֵהֶם. צְפוּרָה אֲשֶׁת מֹשֶׁה שְׁהִיתָה מִמְּדִין, וְיִתְרוֹ וּבְנָיו שְׁיִצְאוּ מִמְּדִין, שְׁהָיוּ כְּלָם צְדִיקֵי אֲמַת, עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. וְעוֹד מֹשֶׁה שְׁגִדְלוּהוּ בְּמִדְיָן, וְאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, (במדבר לא) נָקַם נִקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמְּדִינִים. אִם כֶּךָ, מִשׁוּא פָּנִים יֵשׁ בְּדָבָר, שְׁיוֹתֵר רְאוּיִם בְּנֵי מְדִין לְהַנְצִיל מִמוֹאֵב.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לֹא דוּמָה מִי שְׁעֵתִיד לְלִקְטֵי תְּאֲנִים לְמִי שְׁכָבָר לְקַט אוֹתָן. אָמַר לוֹ רַבִּי

אָלָא וּדְאֵי צְרִיךְ לְהַרְמִיָּה לְמַעְלָה, וְהֵינּוּ תְרוּמָה. וְאִף עַל גַּב שְׁדַרְשָׁנוּ שְׁנַיִם מִמָּאָה וְכַךְ זֶה, אֲבָל תְּנוּפָה מֵהִי הֶרְמָה (11)? וְסוּד חֲכָמָה כָּאן. אִי חֲסִידִים קְדוּשִׁים, בְּעֲלֵי רַמְחִים, לֹא שְׁמַשְׁתִּם אֶת רַבֵּי שְׁמַעְיָה הַחֲסִיד, שְׂאֵם לֹא תִדְעוּ מֵהִי תְנוּפָה, מֵהִי חֲטָה, מֵהִי שְׁעוּרָה.

תְּנוּפָה שְׂאֲמַרְנוּ, הֵינּוּ תַנ"ו פ"ה. וְסוּד שְׁלוֹ – (יִרְמִיָּה ג') תַנּוּ כְבוֹד לֵה' אֱלֹהֵיכֶם. שְׁהָרִי פֶה הֵינּוּ כְבוֹד שְׂרוּצִים לְתַת לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכֵּן צְרִיכִים לְהָרִים לְמַעְלָה, לְהִרְאוֹת (שְׂאִינִם נוֹתְנִים אֵלָא לְפֶה הַזֶּה) שְׂאֲנוּ נוֹתְנִים שְׁלוֹ לְפֶה הַזֶּה. שְׂאִין שְׂבַח לְמַלְךְ הָעֲלִיּוֹן אֵלָא כְּשִׂישְׁרָאֵל מִתְקַנְיִם לוֹ לְכְבוֹד הַזֶּה וְנוֹתְנִים כְּבוֹד לְמַלְךְ. וְזֵהוּ תַנּוּ פֶה, תַנּוּ כְבוֹד, וְהֶרְמָה הִיא בּוֹדָאִי.

הַפְּסוּק שֶׁהִתְחַלְנוּ – וְהִיָּה בְּאֲכַלְכֶם מִלְחָם הָאָרֶץ. וְכִי לֶחֶם הָאָרֶץ הִיא שְׁעוּרָה? לֹא כִּף. וְאָנוּ מִקְרִיבִים שְׁעוּרָה מִשׁוּם שְׁשְׁעוּרָה קְדָמָה לְשָׂאֵר הַלְּחָם שְׁבַעוּלָם. שְׁעוּרָה הוּא (שְׁעוּר ה"א, שְׁהָרִי מְקוּם) שְׁעוּרָה שֶׁל ה"א יְדוּעַ הוּא בְּשְׁעוּר שֶׁל ה"א. (חֲטָה בַּה"א נְקוּדָה וְכו') חֲטָה נְקוּדָה בְּאֲמִצָּע, שְׂאִין חֶלֶק לְצַד הָאֲחֵר שְׁחֲטָא שָׁם. (אֵלָא) חֲטָה בַּת שְׁמַתְחַטָּאת לְפָנֵי אָבִיהָ וְעוֹשֶׂה רְצוֹנָהּ. וּמָה חֲטָה? כָּלֵל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.

אָמַר רַבֵּי אֶלְעָזָר, אִף עַל גַּב שְׁהִיָּה לָנוּ לְשִׁמְעַ, כָּאן יֵשׁ לָנוּ לּוֹמַר וְלְדַרְךְ קִשְׁתָּ. אָמַר אוֹתוֹ תִינּוּק, הָרִי מְגַן מוֹל הַחֵץ. אָמַר רַבֵּי אֶלְעָזָר, וּדְאֵי חֲטָה כִּף קוֹרְאִים לָהּ. אֲבָל רְאִינוּ שְׁבַשְׁבָּטִים כָּלֵם אִין ח"ט, וּבָהּ יֵשׁ ח"ט, וְקוֹרְאִים חֲטָה. אָמַר אוֹתוֹ תִינּוּק, וּדְאֵי כִּף זֶה, שְׁהָרִי ח"ט חוֹנָה סְמוּךְ לָהּ. בְּשַׁבָּטִים אִין הָאוֹתִיּוֹת הָאֵלוּ, שְׁהָרִי בְּאוֹ מִצַּד קְדָשָׁה הָעֲלִיּוֹנָה, אֲבָל אֵלֶיהָ יֵשׁ.

וְאִם תִּרְצֶה לְהוֹצִיא חֶרֶב וְתֹאמַר לְמָה נִקְטָה אוֹתִיּוֹת אֵלוּ הַבַּת הַזֶּה, אֵלָא אִם תִּדְעַ חֲטָא אָדָם הָרֹאשׁוֹן שְׂאֲמָרוּ חֲטָה הִיָּה, תִּדְעַ זֶה. וְעַץ זֶה כְּשֶׁנִּצָּח, הַכֹּל צַד הַטּוֹב נִקְטָ לְכָל הַצַּד הָאֲחֵר, וְכוּפָף אוֹתוֹ.

הַחֲבָרִים הָרֹאשׁוֹנִים פִּרְשׁוּ דָבָר זֶה וְשָׂמוּ אוֹתָהּ מִרְחוֹק, חֲטָה סְתָם. בְּאוֹ אַחֲרוֹנִים וְאָמְרוּ חֲטָה מִמֶּשׁ. בָּא יִשְׁעִיהָ וּפְרָשָׁהּ, שְׁכַתּוֹב (יִשְׁעִיהָ נִד)

הַכְּנָסוּ שְׁתִּילֵי הָעוֹלָם, אוֹתָם שְׁמַשְׁבָּחִים אוֹתָם לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, אוֹתָם שְׂאֲפְלוּ הַדְּגִים שְׂבָיִם הַגְּדוֹל יוֹצְאִים אֵלֵיהֶם לִיבְשָׁה. בָּא רַבֵּי אֶלְעָזָר וּנְשָׁקוּ בְּרֹאשׁוֹ. חָזַר כְּמִקְדָּם וּנְשָׁקוּ בְּפִיו. אָמַר רַבֵּי אֶלְעָזָר, נְשִׁיקָה רֹאשׁוֹנָה עַל הַדְּגִים שְׁעוֹבִי אֶת הַמַּיִם וְהִלְכוּ לִיבְשָׁה, וּנְשִׁיקָה שְׁנִיָּה עַל בִּיצֵי הַדְּגִים שְׁעָשׂוּ פְרִי טוֹב בְּעוֹלָם.

אָמַר אוֹתוֹ תִינּוּק, בְּרִיחַ לְבוֹשְׁכֶם רְאִיתִי שְׁעֵמוֹן וּמוֹאֵב מִתְגָּרִים בְּכֶם. אִיךְ נִצַּלְתֶּם מֵהֶם? כָּלִי קָרַב לֹא הָיוּ בִידֵיכֶם. וְאִם לֹא, לְבַטָּחָה תִלְכוּ בְּלִי פֶחַד. תְּמָהוּ רַבֵּי אֶלְעָזָר וְרַבֵּי אֲבָא וְהַחֲבָרִים. אָמַר רַבֵּי אֲבָא, אֲשָׁרֵי הַדְּרִךְ הַזֶּה וְאֲשָׁרֵי חֲלָקְנוּ שְׁזַכִּינוּ לְרֹאוֹת אֶת זֶה. הַתְּקִינוּ שְׁלַחַן כְּמִקְדָּם.

אָמַר, חֲכָמִים קְדוּשִׁים, תִּרְצוּ לֶחֶם תְּפִנוּקִים לְלֹא קָרַב (אוֹ לֶחֶם קָרַב וְשְׁלַחַן שֶׁל כָּלִי קָרַב) וְשְׁלַחַן שֶׁל כָּלִי קָרַב, אוֹ לֶחֶם קָרַב, אוֹ תִרְצוּ לְבָרוּךְ לְמַלְךְ בְּכָל כָּלִי הַקָּרַב, שְׁהָרִי הַשְׁלַחַן לֹא עוֹלָה בְּלִי קָרַב? אָמַר רַבֵּי אֶלְעָזָר, בֵּן אֶהוּב חָבִיב קְדוּשָׁה, כִּף אָנוּ רוּצִים, בְּכָל הַמִּינִים שֶׁל הַקָּרַב הָאֵלָה הַשְׁתַּדְּלָנוּ בָּהֶם, וְיִוֹדְעִים אָנוּ לְעֶרְךְ בְּחֶרֶב וּבְקִשְׁתָּ וּבְרַמַּח וּבְאֲבָנֵי בְּלִיסְטִרְאוֹת, וְאִתָּה תִינּוּק עוֹד לֹא רְאִיתִי אִיךְ עוֹרְכִים קָרַב גְּבָרִים חֲזָקִים שֶׁל הָעוֹלָם.

שְׂמַח אוֹתוֹ תִינּוּק, אָמַר, וּדְאֵי שְׂלֹא רְאִיתִי, אֲבָל כְּתוּב (מַלְכִים-א-כ) אֵל יִתְהַלֵּל חוּגְר כְּמִפְתַּח. הַתְּקִינוּ שְׁלַחַן בְּלֶחֶם וּבְכָל מָה שְׂצָרִיךְ. אָמַר רַבֵּי אֶלְעָזָר, כְּמָה שְׂמַחָה יֵשׁ בְּלִבִּי בְּתִינּוּק זֶה, וְכְמָה חֲדוּשִׁים יִתְחַדְּשׁוּ עַל שְׁלַחַן זֶה, וְלִכֵּן אֲמַרְתִּי שְׂיִדְעִתִּי שְׁזוּג פְּעַמוֹנֵי רוּחַ הַקְּדָשׁ הָיוּ הוֹלְכִים בָּהּ.

אָמַר אוֹתוֹ תִינּוּק, מִי שְׂרוּצָה לֶחֶם עַל פִּי הַחֶרֶב – יֹאכַל. שְׂמַח רַבֵּי אֶלְעָזָר, חָזַר וְקָרַב הַתִּינּוּק אֵלָיו, אָמַר לוֹ, מִשׁוּם שְׁשַׁבְּחַתָּ עֲצֻמָּךְ, אִתָּה צְרִיךְ לְעֶרְךְ קָרַב בְּתַחֲלָה, וְאֲנִי אֲמַרְתִּי בְּתַחֲלָה, שְׁהַקָּרַב יִהְיֶה אַחֲרֵי הָאֲכִלָּה. אֲבָל כְּעַתָּה, מִי שְׂרוּצָה סִלַּת, תּוֹלָה (בִּיָּא) כָּלִי הַקָּרַב בִּידְוִיו. אָמַר רַבֵּי אֶלְעָזָר, לִךְ רְאוּי לְהִרְאוֹת מֵאוֹתָם כָּלִי הַקָּרַב שְׁלֶךְ.

פְּתַח אוֹתוֹ תִינּוּק וְאָמַר, (בַּמִּדְבָּר טו) וְהִיָּה בְּאֲכַלְכֶם מִלְחָם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לָהּ. פְּסוּק זֶה נֹאמַר עַל עֹמֵר הַתְּנוּפָה. אִיזוֹ תְנוּפָה? אִם בְּגִלְלֵי שְׁהִנִּיפָה הַכֶּהֶן לְמַעְלָה, הִיא תְנוּפָה. מָה אֲכַפַּת לָנוּ אִם הִנִּיף אוֹ הִנְמִיד?

פְּתַח אותו תינוק ואמר, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ וְגו'. וכתוב ויאמר להם אלהים פרו ורבו. וכי אם לא שבא נחש על חנה, לא יעשה תולדות לעולם?! או אם לא חטאו ישראל בחטא העגל, לא יעשו תולדות?! אלא ודאי אם לא יבא נחש על חנה, יעשה אדם תולדות מיד ודאי, שהרי נגזרה גזרה מיד שנברא, שכתוב פרו ורבו ומלאו את הארץ. ואותם תולדות היו כלם בנקיון ללא זיהמה כלל. גם כן הארץ הקדושה, שהרי לא נכנסה בה רשות אחרת, יש בה מוץ ותבן שלא מאותו הצד. ומחוץ לארץ אותו מוץ ותבן מצד אחר הוא, שהולכים אחר קדשה כקוף אחרי בני אדם.

בְּאוּ רבי אלעזר והחברים ונשקוהו. אומר לו, נדמה לי שהרוחני בכלי הקרב לחם השלחן. אומר רבי אלעזר, ודאי כן זה, שהרי כל מיני קרב הם בידיך ומצליחים בידיך. באו ונשקוהו כמקדם.

פְּתַח הוא ואמר, (שם מ) וּבִגְפָן שִׁלְשָׁה שָׂרִיגִים וְגו'. עד כאן חזיון הדבר, שהרי מכאן והלא חזיונו היה, שכתוב וכוס פרעה בידי. אבל חזיון הדבר היה בגלל יוסף ולבשרו, שישמע יוסף וידע. **שְׂנַיִנוּ**, שבעה רקיעים הם, והם (שבעה) היכלות. וששה הם, וחמשה הם, וכלם יוצאים מתוך יין עתיק עליון. אותו יין משכו יעקב מרחוק, וסחטו מענבי אותה הגפן. אז יעקב המשיך אותו יין שנראה לו, ושמח ושתה. זהו שכתוב (שם כז) וַיִּבֹא לוֹ יַיִן וַיִּשְׂתֵּה. כאן נכלל למעלה ולמטה. ולכן הרחיק הדבר ומשכו במשיכות שתי תנועות, והינו לו. לו למטה, לו למעלה. (בשני צדדים אחר).

חֲנוּךְ מטטרון אומר, ויבא לו יין – ששם מים באותו יין. אם לא ישים בו מים, לא יכול לסבל, ונאה אומר חנוך מטטרון. ומשום זה המשיכו בשני טעמים, שהרי בשני צדדים אחרים, ואותו יין הלה מדרגה לדרגה, וכל הטעמים בו, עד שיוסף הצדיק טעם אותו, שהוא דוד נאמן. זהו שכתוב (שיר השירים ז) כִּיִּין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוּדֵי לְמִישְׁרִים. מהו כִּיִּין הטוב? שבא יעקב ושם בו מים. זהו יין הטוב וכך זה, כמו שאמר חנוך מטטרון. תמה רבי אלעזר ותמה רבי אבא. אמרו, הרי היין (סי"מלאך) שלף הוא נצח מלאך קדוש על פי (פה) רוח הקדש.

וממחיתה כי לא תקרב אליך. ולכן נקודה באמצע, שלא תהיה חטאה. שאלו לא היתה נקודה, תהיה חטאה. וחלופ בין ט' לת' שברו את הצד האחר, ברור (שלה) של הדבר.

אַתֶּם החברים, שלא שמשתם את רבי שמעיה החסיד, אומרים שבחמשת מיני דגן אין חלק לצד האחר. ולא כן, שהרי כל מה שנבלה בארץ יש בו חלק לצד האחר, ומהו חלקו? מוץ שתדפנו רוח, שכתוב (תהלים א) לא כן הרשעים כי אם כמץ אשר תדפנו רוח, וזוהי רוח של קדשה. וכתוב (שם קג) כי רוח עברה בו ואיננו וגו'. משום שרוח הקדש מפזרתו בכל צדדי העולם שלא ימצא. זה בנקבה. הזכר מהו? תבן.

וּמוֹץ ותבן הולכים כאחד, ולכן פטור ממעשר, שאין בו חלק בקדשה. ה' – דגן בנקיון (של דגן) בלי תבן ומוץ. ח"ט – זכר ונקבה, מוץ ותבן. ה' בנקיון הדגן. ולכן שלמות העץ הוא חטה, והעץ שחטא בו אדם הראשון היה חטה, שהכל הוא בסוד, ובדבר חטה. (בקדשה ה' נקיון הדגן בלי תבן ומוץ, ועל זה שלמות האילן הוא חטה, והכל הוא בסוד החטה) תמה רבי אלעזר ותמהו החברים. אומר רבי אלעזר, ודאי כן זה.

אָמַר אותו תינוק, כן זה בודאי הפסוק שהיינו שרויים בו, שהרי שעורה קדמה לבא לעולם, והיא מתקנת למאכל בהמה סתם. היא סוד אלף הרים שמגדלים בכל יום, והיא אוכלת אותם. ונקראת לחם תרומה, אכל של אותה תרומה, (ונקראת) ונקרבת בלילה, שהרי כתוב (ויקרא כב) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא. מן הקדשים – זו תרומה. מן הקדשים ולא קדשים, שהרי קדש סתם לא נקרא תרומה, שחמר בקדש מבתרומה למדנו.

אַרְיֵן הקדושה ברשות הקדוש ברוף הוא היתה, ורשות אחרת לא נכנסה לשם. אין נבדקת הארץ אם עומדת באמונה ולא התחברה ברשות אחרת? בהקרבת תרומה זו של שעורים, כמו סוד הסוטה. אומר רבי אבא, ודאי שנינות החרב אליך. אומר אותו תינוק, ודאי התחזקתי במגן וצנה להתגונן ממנו. אומר רבי אבא, בארץ הקדושה אין רשות אחרת ולא נכנסת לשם. מוץ ותבן ממה היו?

מזמנת לכם והיא רוצה מכם דבר זה, יש לכם לעשות את רצונה. (הוא) בבקשה מכם, הואיל והיא מזמנת לכם, שתעשו רצונה. אמרו, כך זה בודאי. ישבו ואכלו ושמחו אתו. פיון שאכלו, התעכבו על השלחן

סדר הלימוד ליום ה סיון [יום 241 בשנה]

פְּתַח הוא ואמר, ויאמר מואב אל זקני מדין וגו'. ויאמרו זקני מואב ואל זקני מדין לא כתוב, אלא ויאמר מואב. עלמים לקחו עצה מסבים, והסבים נמשכו אחריהם, והם נתנו להם עצה. איזו עצה נתנו להם? עצה רעה לקחו לעצמם. אמרו להם למואב: גדול רע גדלנו בינינו. ומיהו? משה רבם. על כמר אחד שהיה בינינו, שגדלו והגדילו בכיתו ונתן לו בתו לאשה. ולא עוד, אלא נתן לו ממון ושלחו למצרים, להשמיד את כל הארץ. והוא וכל ביתו נמשכו אחריו. אם נוכל לעקר אותו רבם מהעולם, כל עמו יעקרו מיד מן העולם. וכל העצה הרעה מאותו דבר פעור היה ממדין.

וְבֹא וראה שהכל היה ממדין, וכל עצתם היתה על משה. ובעצתם שכרו את בלעם פיון שראו שבלעם לא יכול, לקחו עצה אחרת לעצמם, והפקירו נשיהם ובנותיהם יותר ממואב, שהרי על נשות מדין כתוב, (במדבר לא) הן הנה היו לבני ישראל וגו'. והכל היה ממדין. לקחו עצה יחד עם נשיאם שיפקיר בתו, שחשבו לתפס את משה ברשתם, בכמה מיני כשפים עטרו אותה שיתפס הראש שלהם, והקדוש ברוך הוא (ישעיה מד) משיב חכמים אחרו.

הֵם ראו שהראש יתפס ברשתם, ולא ידעו, ראו ולא ראו. ראו ראש העם שנופל אתה וכמה אלפים אחרים, וחשבו שזה משה. הפקירו אותה וצוו אותה על משה, שלא תזדווגי לאחר אלא בו. אמרה להם, במה אדע? אמרו, אותו שתראי שכלם עומדים לפניו, בו תזדווגי ולא באחר. פיון שבא זמרי בן סלוא, עמדו לפניו עשרים וארבעה (חמשים ותשעה) אלף משבט שמעון, משום שהיה נשיאם, והיא חשבה שהוא משה, והזדווגה אתו. פיון שראו כל אותם היתר את זה, עשו מה שעשו, והיה מה שהיה.

אָמַר לו, עד עתה אותה גפן מחכה לעשות פרות. ובגפן - זוהי גפן הנודעת בקדש. משום שיש גפן אחרת שנקראת גפן נכריה, וענביה אינם ענבים, אלא קשים, אוחזים הלב, נושכים ככלב. אותם ענבים נקראים (ירמיה ב) סורי הגפן נכריה. אבל גפן זו, עליה כתוב ובגפן, אותה הידועה, אותה שכל הקדושים טעמו יין עתיק, יין טוב, יין שיעקב נתן בו מים, עד שכל אלו שיודעים לטעם טעמו אותו, והיה טוב לחך.

וְאוֹתָהּ גפן, כשמגיע אליה, מושיטה שלשה שריגים, והם שלש דמיות האבות שהתקדשה בהם, ואין קדשה אלא ביין, ואין ברכה אלא ביין, במקום שיש חדוה. והיא כפרחת, כמו כלה שמתקשטת ונכנסת באהבה, בחדות אותו יין שהתערב במים, ואז עלתה נצה, עולה אהבתה לדודה ושורה לנגן ולהכנס באהבה, ואז מתמלאים ומתבשלים אותם ענבים, רכות ומלאות מאותו יין טוב עתיק, יין שיעקב שם בו מים.

וְעַל זה מי שמברך על היין ומגיעים על הארץ, צריך לשים בו מים, בגלל שאין לו לברך רחם ה' על ישראל עמו, פרט למים תוך היין. ואם לא, מי יכול לסבל? זה היה לבשר ליוסף, משום שבו היה הדבר תלוי.

חֲנוּךְ מטטרון אמר, שלשה שריגים בודאי, כנגד שלשת האבות. והרי ארבעה הם שלה? אלא זהו שכתוב והיא כפרחת. בזמן שהיא עולה ופורחת בכנפיה לעלות, אז עלתה נצה. זהו אותו רביעי שנשא, שעולה אתה ולא נפרד ממנה. זהו שכתוב (שמואל ב כב) וירכב על כרוב ויעף. כשיעוף כפרחת, בזמן שפורחת. ונאה אמר חנוך מטטרון, וכך זה.

תָּמָה רבי אלעזר ותמה רבי אבא. אמרו, מלאך קדוש, שליח מלמעלה, הרי יינה הוא נצחת בסוד רוח הקדש. באו כל החברים ונשקוהו. אמר רבי אלעזר, ברוך הרחמן ששלחני לכאן.

אָמַר אותו תינוק, חברים, לחם ויין עקר השלחן הם. כל שאר המאכלים נמשכים אחריהם. והתורה הרויחה אותם, ושלה הם. התורה רוצה מכם בבקשה, באהבה, ואומרת, (משלי ט) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי. והואיל והתורה

אהוד, ומנו מלך אחר, וזו בתו שנשארה, והיתה בבית אומן, ובשדי מואב. כיון שבא שם אלימלך, לקחה לבנו.

ואם תאמר שאלימלך גיירה שם - לא. אלא כל דרכי הבית ואכל ומשתה למדה. מתי התגיירה? אחרי שהלכה עם נעמי, אז אמרה (רות א) עמך עמי ואלהיך אלהי. נעמה יצאה בכני עמון בימי דוד.

בששרתה רוח הקדש על דוד, אמר לו, דוד, כשמדדתי את כל העולם והפלתי גורלות, ישראל חבל נחלתו היו, זכרתי מה שעשו מואב בחבל נחלתו. מה כתוב? (שמואל-ב ח) וימדדום בחבל. באותו חבל נחלת ה'. כל אותם שהיו מאותו זרע, אותו חבל אחז בהם.

בתוב מלא החבל. מה זה מלא החבל? אלא אותו שכתוב (ישעיה ו) מלא כל הארץ כבודו. והיה אומר, זהו להחיות וזהו להמית. ואותו חבל אחז באותם שנראו להמתה. בגלל זה אחז בחבל, ופשט חבל על מה שעשו באותו חבל נחלת ה'.

ומדין, גדעון השמיד כל אותו הזרע, שלא השאיר מהם מכל אלו שהזיקו לישראל בעצה או בדבר אחר. ולכל אלו שהזיקו לישראל, הקדוש ברוך הוא שומר להם שנאה ולוקח מהם נקמות. אבל אם עתידים לבא מהם טוב לעולם, מאריך רגזו ואפו אתם עד שיצא אותו טוב לעולם, ואחר כך לוקח נקמה ודין מהם. אמר רבי אלעזר, כך זה בודאי, וזהו ברור הדבר. אמר אותו תינוק, מפאן והלאה חברים, התקינו כלי קרב בידיכם וערכו קרב.

פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים קג) ברכו ה' מלאכיו גברי כח וגו'. דוד המלך הזמין לברך את הקדוש ברוך הוא, והזמין את כחות השמים, שהם כוכבים ומזלות ושאר חילות, ושתף את נשמתו אתם לברך את הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב ברכו ה' כל מעשיו בכל מקומות ממשלתו ברכי נפשי את ה'. חתם בנפשו כל הברכות.

הזמין מלאכי מרום לברכו, שכתוב ברכו ה' מלאכיו וגו', ועד שלא באו ישראל מלאכי מרום היו עושים ומשלמים עשייה. כיון שבאו

והבל היה ממדין בכמה מינים, ומשום כך נענשו מדין, והקדוש ברוך הוא אמר למשה, (במדבר לא) נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים. לך ראוי ולך נאה. למואב אני משאיר אותם לאחר שיצאו מהם שתי מרגליות - הרי דוד בן ישי, שהוא ינקם נקמות מואב וירחץ קדרה המלאה טנפת פעור. זהו שכתוב (תהלים ס) מואב סיר רחצי, בודאי. ועד שאותן שתי מרגליות לא יצאו, לא נענשו. כיון שיצאו, בא דוד ורחץ הקדרה מהטנפת שלהם. וכלם נענשו - מדין בימי משה, ומואב בימי דוד.

בא וראה, רשעי מדין עם כל זה לא שכוו מפל רעותיהם. אחר דורות שראו שמת יהושע וכל אותם זקנים שראויים היו להעשות נס על ידיהם, אמרו: כעת השעה עומדת לנו. מה עשו? באו לעמלק ואמרו: יש לכם לזכר מה עשו לכם בני ישראל ומשה רבם ויהושע תלמידו, שהשמידו אתכם מהעולם. כעת הוא זמן שאין מי שמגן עליהם, ואנו יחד אתכם, שכתוב (שופטים ו) מדין ועמלק ובני קדם וגו', (שם) מפני מדין עשו להם בני ישראל את המנהרות וגו'. לא היה בעולם מי שיעשה רע בכל כמו מדין. ואם תאמר עמלק - בגלל קנאת ברית שהתקרבנו לברית, ועל זה מקנא הקדוש ברוך הוא קנאת עולמים שלא נשפחת. אמרו, ודאי כך זה, ואין כאן ספק בעולם.

פתח ואמר, (דברים ב) ויאמר ה' אלי אל תצר את מואב וגו'. ויאמר ה' אלי, וכי עד עכשו לא ידענו שעם משה היה מדבר הקדוש ברוך הוא ולא עם אחר שכתוב ויאמר ה' אלי?! אלי למה? אלא את משה צוה הקדוש ברוך הוא שלא להזיק את מואב, אבל לאחר לא. לדוד לא צוה את זה, ומשום זה, אלי אל תצר את מואב, אפלו לתחום קטן שלהם, שהרי מפם יצא מי שיתן נקמות לישראל וינקם נקמותיהם, והוא דוד שבא מרות המואביה.

ואל תתגר בם מלחמה. כל זה צוה את משה, אבל לאחר מתר. ואם תאמר ליהושע ולזקנים שהיו שהאריכו ימים אחריו מתר - לא כך, משום שכלם מבית דין של משה היו, ומה שנאסר למשה נאסר להם. ועוד, שלא יצאו עדין אותן מרגליות טובות, שהרי בימי השופטים יצאה רות, ובת עגלון מלך מואב היתה. מת עגלון, שהרג אותו

המאיר מתוך אותה אספקלריה שמאירה שנמשך מלמעלה למטה.

זח למלאכים עליונים, שהם בבית מרום של הגרן העליון, נאמר ברכו ה'. אנו שיושבים למטה, מדוע ברכו את ה'? משום שאנו צריכים למשך עלינו את האת הזאת, ובה נכנס למלך לראות פניו. ולכן אמר דוד, (תהלים יז) אני בצדק אחזה פניך. אני בצדק בודאי. ולכן ראשית התפלה - ברכו את ה', למשך על ראשינו האת הזאת. וכיון שאנו מושכים עלינו את ה"את" הזאת, יש לנו לומר תפלה ולשבח.

ולכן אסור לברך אדם עד שלא יתפלל האדם תפלתו ומשך את ה"את" הזאת על ראשו. ואם יקדים ויברך לאדם בתחלה, הרי המשך לאותו אדם במה על ראשו במקום ה"את" הזאת.

ולכן למלאכים העליונים כתוב ברכו ה', ואנו את ה', לתוספת. אמר אותו תינוק, ודאי הרי ידעתי שפלי הקרב שלך הם טובים, (אם תזכר) הזכר בהם ואל תשפחם, ודאי גבורת האדם שעורך קרב ברמח, וחרב היא. אבל מה זה גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו? אמר רבי אלעזר, הרי אמרתי. אמר אותו תינוק, הרי ידעתי שכח זרועך נחלש, כעת הוא זמן שלא להמתין, אלא להלקות בבליסטראות אבן אחר אבן, כמו שנאמר (שמואל א-יז) בקלע ובאבן. בבהילות זה אחר זה. שמח רבי אלעזר, ושמחו רבי אבא והחברים.

פתח אותו תינוק ואמר, (שיר השירים א) שחורה אני ונאווה בנות ירושלים וגו'. אל תראני שאני שחרחרת וגו'. דברים הללו הרי פרושה. אבל בשעה שהיא בתוך אהבה רבה לאהובה, מתוך דחק האהבה שלא יכולה לסבל מקטינה עצמה בקטן רב עד שלא נראה (את) ממנה, רק קטנות של נקדה אחת, (ימהי? י). ואז מתכסה מפל החילות ומחנותיה ואומרת שחורה אני, שאין באות הזו לכן כמו בשאר האותיות. וזה שחורה אני. ואין לי מקום להכניסכם תחת כנפי. כאהלי קדר - שנינו, זו י, שאין בה לכן בפנים. פיריעות שלמה - זו ו'.

ומשום זה אל תראני, אל תסתכלו בי כלל, שאני נקדה קטנה. מה עושים גברים חזקים,

ישראל ועמדו על הר סיני ואמרו נעשה ונשמע, לקחו עשה ממלאכי השרת, נכללו בדברו. ומאז עשה היתה בארץ ישראל לבדם, ומלאכים קדושים לבדם. ישראל גומרים ומשלימים עשה, ולכן גברי כח עשי דברו בתחלה, ואחר כך לשמע. אשריהם ישראל שלקחו מהם עשה והתקימה בהם.

אמר אותו תינוק, שמר עצמך והצלח בכליך. וכי שבח זה בלבד לקחו ישראל, ולא אחר? אמר, שבח זה מצאנו, ולא אחר. אמר אותו תינוק, כיון שחרבך לא הצליחה, או שאינה מונענה כראוי, השאר החרב למי שעורך קרב.

שבח עליון שלא נמסר למלאכים עליונים לבדם, אלא יחד עם ישראל, מיהו? קדוש. ברכה נמסרה להם לבדם כמו שנמסרה לישראל, אבל קדוש לא נמסר להם לבדם, אלא עם ישראל. שלא מקדשים קדשה אלא עם ישראל. ואם תאמר, והרי כתוב (ישעיה ו) וקרא זה אל זה ואמר, מתי? בזמן שישראל מקדשים למטה. ועד שישראל לא מקדשים למטה, הם אינם אומרים קדשה.

משום שקדשה עולה משלשה עולמות, ולא משנים, והינו, וקרא זה - הרי אחד. אל זה - הרי שנים. ואמר - הרי שלשה. שלשה עולמות הם כנגד שלש קדשות. ומשום כך שבח של ישראל שלוקחים קדשה למטה לבדם.

אמר רבי אלעזר, כך זה ודאי, ודברים אלו בארנום. ועוד בארנו, שהרי שלש קדשות נמסרו לישראל למטה מפסוק זה, (ויקרא כ) והתקדשתם והייתם קדשים, (שם) כי קדוש אני ה'. והתקדשתם - אחד. והייתם קדשים - שנים. כי קדוש אני ה' - הרי שלשה. כאן נמסרה להם קדשה. אמר לו, נאה, והרי לא נזכרת ברמח עד שלקחתיהו מאחורי כתפך ושמתיהו בידך. מכאן והלאה תזכר ברמח, שהוא בידך. שוב למקום שהשארתי.

אמר רבי אלעזר, הדברים שאנו בהם, בברכה הם. ברכו, מה זה ברכו? משיכת הברכות ממקום שכל הברכות יוצאות, עד שנעשות ברכה, מרב משיכות שנמשכת, ומתוך רב המים באותה ברכה מיד ירבו המים הרבה דגים לכמה מינים, ואותה משיכת מים מה היא? ה' משיכות אור

ואם הוא יודע, צריך לחנך את בנו ולתת לו כוס לברך. שמי שמונעו שלא יתחנך, יקבהו לאום. מנע בר - שלא לברך את הקדוש ברוך הוא ולא יתחנך במצות - יקבהו לאום. יקבהו ה'יה צריך לו לכתב, או יקבוהו לאמים, שהרי לאם זה אחד, כמו שנאמר (בראשית כה) ולאם מלאם יאמץ. מה זה יקבהו לאום? אלא לאם פתוב, לאם הקדושה. יקבהו לאדם הזה שמונע אותו בר מלברך את הקדוש ברוך הוא.

אני בן יחיד הייתי לאמי, תנו לי כוס ואברך את המלך הקדוש שנתן בבית אמי גברים של כח שדברתי לפנייהם דברים חזקים ונצחתי אותם, ומשום זה אני אברך. וקדם זה התישב הפסוק על תקונו זה שהתחלנו בו.

מנע בר יקבהו לאום. מי שמונע בר כמו שנאמר, יקבהו לאום, כמו שנאמר (ויקרא כד) ויקב בן האשה הישראלית את השם. אף כאן יקבהו, ויפרשו אותו לאם, יפרשו את חטאיו לאם הקדושה. וברכה לראש משביר, לאתו אדם שיחנך את בנו לברך את הקדוש ברוך הוא ולחנכו במצוות התורה.

וסוד הדבר כתוב בסוד שלמעלה, (משלי ל) מה שמו ומה שם בנו כי תדע. אותו שם ידוע, (ירמיה לא) ה' צבאות שמו. שם בנו, ישראל כמו, שכתוב (שמות ד) בני בכרי ישראל. והרי ישראל תלויים בו כל מפתחות האמונה, והוא משתבח ואומר, (תהלים ב) ה' אמר אלי בני אתה. וכך זה בודאי, שהרי אבא ואמא עטרו אותו וברכוהו בכמה ברכות ואמרו וצונו את הכל. נשקו בר, נשקו את יד הבן הזה כביכול נתן לו שלטון על הכל, שהכל יעבדו אותו. פן יאנף, משום שעטרו אותו בדין וברחמים. מי שזוכה לדין - לדין. מי שזוכה לרחמים - לרחמים.

כל הברכות שלמעלה ולמטה עולות לבן הזה ומתעטרות. ומי שמונע ברכות מהבן הזה, יפרשו את חטאיו לפני המלך (אמא) הקדוש, לאם ממש. וברכה לראש משביר, מי שמברך ומזמין כוס ברכה למי שצריך אותו, בזה נשפר הצד האחר ונכנע בשבירה, ועולה צד הקדשה. וזהו שכתוב וברכה לראש משביר. כמו שהוא מעלה ומברך את

חילותיה? שואגים פאריות תקיפים, כמו שנאמר (תהלים קד) הכפירים שואגים לטרף. ומתוך קולות ושואגות חזקות ששואגים כמו אריות גבורים תקיפי כח, שומע האהוב למעלה, ויודע שאהובתו באהבה כמותו מתוך אהבתו, עד שלא נראית מדמותה ויפיה כלל.

ואז, מתוך קולות ושואגות של אותם גבורי חיל שלה, יוצא דודה אהובה מתוך היכלו בכמה מתנות, בכמה אוצרות, בריחות ובשמים, וכא אליה, ומוצא אותה שחורה קטנה ללא דמות ויפי כלל. קרב אליה, מחבק אותה ומנשקה עד שמתעוררת לאט לאט מתוך ריחות ובשמים ובחידה שאהובה עמה, ונבנית ונעשית בתקוניה, בדמותה, ביפיה, ה' כמקדם.

וזה גברי כח. עשו לה והחזירוה לדמותה ויפיה, שתקפם וגבורתם גרמו את זה, ועל זה כתוב גברי כח עשי דברו. עשי דברו בודאי, שמתקנים את ה"דבר" הזה ומחזירים אותו לדמות ראשונה. (ומכאן ולהלאה) כיון שהתקנה ונעשתה בדמותה יפה כמקדם, אזי הם וכל שאר החילות עומדים לשמע מה שהיא אומרת, והיא עומדת כמו מלך בתוך חילותיו, וזהו עשי דברו בודאי.

כמו זה למטה - בזמן שהרשעים בדור, היא מתכסה ומקטינה עצמה עד שלא נראית מכל דמיותיה, פרט לנקדה אחת. וכשבאים גברי כח וצדיקי אמת, כביכול עושים את הדבר הזה, ומוארת לאט לאט, ונעשית בדמותה, ביפיה, ה' כמקדם.

כאן החברים ונשקוהו. אמר רבי אלעזר, אלמלא יחזקאל הנביא אמר את זה, תמיהה היתה בעולם. לקחו רבי אלעזר ונשקו כמקדם. אמר אותו תינוק, אני אברך. אמרו לו, אתה ברוך, ולך נאה לברך. אמר, כמה קדושים אתם, כמה ברכות מזמנות לכם מאם הקדושה, משום שלא מנעונו לברך.

פתח ואמר, (משלי יא) מנע בר יקבהו לאום וברכה לראש משביר. פסוק זה כמשמעו, אבל שנינו, כל אדם חייב בברכת המזון, ואם לא ידע - אשתו או בניו מברכין לו. ותבא מארה לאותו האיש שלא יודע לברך עד שיצטרך לאשתו ולבניו שיברכו לו.

העולם. אמר לו, תינוק שאמר דבר אחד או שנים לפי שעה, בלי כוננתם, מבטח אדם בזה, שיזכה ללמד תורה בישראל. אבל זה שאורו עומד על עמדו בדעת שלמה, לא כף. ועוד, שהרי הקדוש ברוך הוא וערגתו להריח תפוח זה. אשרי חלקו.

אשריכם הצדיקים, שכתוב בכם (מלכים ב יט) ויספה פליטת בית יהודה הנשארה שרש למטה ועשה פרי למעלה. שרש למטה, כמו אביו שהסתלק מהעולם, והוא שרש למטה בישיבת הרקיע. ועשה פרי למעלה, בישיבה העליונה. כמה טוב השרש והפרי. ואם לא שלא אהיה מקטרג לקדוש ברוך הוא, הואיל וערגתו להריח בו, לא היה מי שיכול לשלט בו. אבל יהי רצון שאמו לא תראה צער עליו. וכן היה.

וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור וגו'. הנה עם יצא ממצרים וגו'. כאן יש עשרים ושמונה תבות כנגד עשרים ושמונה דרגות המכשפים קוסמי הצפור. ויש להסתכל, מי שרצה לדבר עם בלעם ולהתחבר אתו, למה שלח לו מיד עד שלא יבא אליו דברים בפרוש, שאמר הנה עם יצא ממצרים ועתה לכה ארה לי? היה לו להתחבר אתו בתחלה ולפיסו ולשחד אותו, ואחר כך להודיעו דבריו!

אלא אמר רבי יוסי, מכאן נודע שהרי ידע בלק רצון אותו רשע, שרצה להתכבד תמיד בדברים גדולים, ואין תאותו אלא כשעושה רעות.

בלק קסם קסמים ועשה כשפים ותקן צפור, וידע שמעלות משה עליונות ונכבדות, וכשף בכשפיו וקסם בקסמיו, וידע שדרגות בלעם היו לעמתו, מיד - וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור.

פתורה - שם המקום היה, כמו שנאמר (דברים כג) מפתור ארם נהרים לקללה. למה נקרא כך? משום שכתוב (ישעיה סה) הערכים לגד שלחן. ושלחן היה מסדר שם כל יום. שכך הוא תקון של צדדים רעים - מסדרים לפנייהם שלחן במאכל ומשתה, ועושים כשפים ומקטרים לפני השלחן, ומתכנסים שם כל רוחות הטמאה ומודיעים להם מה שהם רוצים. וכל מכשפים וקוסמים של העולם היו על אותו השלחן, ומשום זה נקרא שם

הקדוש ברוך הוא ועושה שישבר צד האחר, כך הקדוש ברוך הוא מושך עליו ברכות מלמעלה, ואותו שנקרא ברכה שורה על ראשו.

מכאן והלאה, חברים, הבה ונברך. נתנו לו כוס של ברכה וברך. והחברים פלם היו בחדוה, שהרי מיום ההלולא של רבי אלעזר לא שמחו החברים פאותו יום שישבו שם. הקדימו וברכוהו בחדוה ברצון הלב. אמר אותו תינוק, אין לכם להפרד אלא מתוך דברי תורה, וכך למדנו.

פתח ואמר, (שמות יג) וה' הלך לפנייהם יומם בעמוד ענן וגו'. וה' - זקף טעם למעלה, למה זה? אלא באותה שעה כמה נאה ויפה היה לכלה הזאת שהיתה כפופה עד עתה בגלות, וכעת הולכת בזקיפות ראש באוכלוסיה בשמחה.

בוה' זקף טעם למעלה. הלך לפנייהם יומם. עד כאן לא ידע אם כלה זו הלכה לפנייהם אם לא, שהרי טעם מפסיק בוה'. אלא היא היתה שם, אבל מי שהלך לפנייהם, זקן עליון, בעל הבית, אותו שהקדוש ברוך הוא נשבע (שהזמין) לו, ומיהו? אברהם, שכתוב (תהלים מב) יומם יצנה ה' חסדו. וכתוב (ירמיה לא) אם לא בריתי יומם וליילה. יום שכל הימים כלולים בו, יום של שאר הימים, הוא שאר כל הימים בודאי. ועל זה נקרא יומם ולא יום, ומשום זה הלך לפנייהם יומם. הוא הולך ביום, והפלה הולכת בלילה, שכתוב וליילה בעמוד אש להאיר להם, זו כלה, כל אחד פראוי לו. ואתם חברים, יומם וליילה יהיה לפניכם בכל שעה. נשקוהו וברכוהו כמקדם והלכו.

באו לפני רבי שמעון וספרו לו המעשה. תמה. אמר, כמה נאה הוא, אבל לא עולה בשם. עץ דק, כשעולה אורו, עולה לפי שעה, ומיד כבה ושוקע. ועוד הרי אמרנו אור זה ממה נהיה.

פתח ואמר, (תהלים קיב) גבור בארץ יהיה זרעו דור ישרים יברך. כשבן אדם גבור בארץ, גבור בתורה, גבור ביצרו - גבור בארץ ודאי. עולה אורו ונמשך בו משיכות יתר, אז דור ישרים יברך, יברך כתוב.

אמר רבי אבא, והרי ראינו תינוקות שאומרים דברים עליונים ואחר כך עומדים ראשי

ומה ששאלת על ידי מי התגלה אליהם – (בא ראה) סוד עליון הוא, והתגלה הדבר על ידיך. התורה יצאה מסוד עליון, של ראש (קדוש) המלך הנסתר. כשהגיעה לזרוע שמאל (ימין), ראה הקדוש ברוך הוא באותה זרוע דם רע שמתרבה משם. אמר, צריך לברר וללבן זרוע זו, ואם לא ימך אותו דם רע, יפגם הכל. אבל צריך לברר מכאן כל פגם. **מה** עשה? קרא לסמא"ל, ובא לפניו, ואמר לו: התרצה תורתך. אמר: מה כתוב בה? אמר לו: לא תרצח. דלג הקדוש ברוך הוא למקום שצריך. אמר: חס ושלום, תורה זו שלך היא, ושלה תהיה. לא רוצה תורה זו. שב והתחנן לפניו. אמר: רבון העולם, אם אתה נותן לי אותה, כל שלטוני עובר, שהרי שלטוני על הרג הוא, וקרבות לא יהיו, ושלטוני על כוכב מאדים. אם כך הכל יתבטל מן העולם.

רבון העולם, קח תורתך, ולא יהיה לי חלק ונחלה בה. אבל אם נוח לפניך, הרי עם בני יעקב להם ראויה. והוא חשב שלשון הרע אמר עליהם. וזהו זרח משעיר למו, משעיר ממש יצא לישראל אור. אמר סמא"ל: ודאי אם בני יעקב יקבלו את זה, יעברו מן העולם ולא ישלטו לעולמים. שב אליו כמה פעמים ואמר זה, ואמר לו: אתה בכור, ולך ראויה. אמר לו: הרי לו בכורתך, והרי מכרתיה לו, ואני הודיתי.

אמר לו: הואיל ולא רצית שיהיה לך בה חלק, תעבר ממנה בכל. אמר: יפה. אמר לו: הואיל וכך, תן לי עצה איך אעשה שיקבלו בני יעקב שאתה אומר. אמר לו: רבון העולם, צריך לשחד אותם. קח אור מאור חילות השמים ותן עליהם, ובזה יקבלוה, והרי שלי היא בתחלה. הפשיט ממנו אור שפסה אותו, ונתן לו לתת להם לישראל, זהו שכתוב וזרח משעיר למו. משעיר ממש. זה סמא"ל, שכתוב (ויקרא טז) ונשא השעיר עליו. למו – לישראל.

ביון שבער זה והעביר דם רע מזרוע שמאל, חזר לזרוע ימין (שמאל). ראה בו גם כך. אמר: כך גם צריך לנקות מדם רע זרוע זו. קרא לרה"ב, אמר לו: התרצה תורתך? אמר לו: מה כתוב בה? דלג לו ואמר: לא תנאף. אמר: אוי אם ירשה זו יוריש לי

המקום שהוא פתורא, שך קוראים בארם נהרים לשלחן פתורא.

פתח ואמר, (שמות כה) ועשית שלחן עצי שטים וגו'. וכתוב ונתת על השלחן לחם פנים וגו'. כל אותם כלי קדש רצה הקדוש ברוך הוא לעשות לפניו להמשיך רוח קדש מלמעלה למטה. אותו רשע בלעם היה מסדר כך לצד האחר, והיה מסדר שלחן, ולחם שהיה נקרא (מלאכי א) לחם מגאל, כמו שנאמר. שך הולך הצד האחר אחר הקדשה כקוף אחר בני אדם. ושלמה המלך צווח ואומר, (קהלת ב) כי מה האדם שיבוא אחרי המלך את אשר כבר עשוהו. והרי נתבאר פסוק זה.

בא וראה, כתוב (שופטים ה) ה' בצאתך משעיר בצעדיך משדה אדום ארץ רעשה וגו'. בשעה שרצה הקדוש ברוך הוא לתת תורה לישראל, הלך וזמן את בני עשו ולא קבלוה, כמו שנאמר (דברים לג) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו, ולא רצו לקבלה. הלך לבני ישמעאל, ולא רצו לקבלה, שכתוב הופיע מהר פארן. פיון שלא רצו, חזר להם לישראל. כך שנינו.

עבשו יש לשאל, והרי שנינו שאין חטאה כשאדם מדקדק דיוקים בתורה וישאל שאלותיו להאיר דבריו. פסוק זה לא מתישב, ויש לשאל, הקדוש ברוך הוא כשהלך לשעיר, לאיזה נביא שלהם התגלה? וכשהלך לפארן, לאיזה נביא שלהם התגלה? אם תאמר שהתגלה לכלם, לא מצאנו זה לעולמים, פרט לישראל לבדם, ועל ידי משה. והרי נתבאר שך צריך הפסוק לומר: ה' לסיני בא וזרח לשעיר למו הופיע להר פארן. מה זה משעיר למו? ומה זה מהר פארן? הכל יש לדעת ולהסתכל, והרי שאלנו, ולא שמענו ולא ידענו.

כשבא רבי שמעון, בא ושאל דבר כמקדם. אמר לו, הרי שאלה זו נאמרה. ה' מסיני בא, כמו שנאמר (שמות יט) הנה אנכי בא אליך בעב הענן, ומסיני בא והתגלה עליהם. וזרח משעיר למו, ממה שאמרו בני שעיר שלא רוצים לקבל, מזה האיר להם לישראל והוסיף עליהם אור חביבות גדולה. גם כך הופיע והאיר לישראל מהר פארן, ממה שאמרו בני פארן שלא רוצים לקבל, מזה הוסיפו ישראל חביבות ואור יותר כראוי.

עֲשֵׂה אֶת זֶה, וְהִם נִתְּנוּ לוֹ מִתְּנוֹת וְאוֹצְרוֹת כְּדִי שְׂיִקְבְּלוּהָ, וְכֻלָּם קִבְּלִים מִשֶּׁה לְתַתָּם לְיִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (תהלים סח) עֲלִית לְמָרוֹם שְׁבִית שְׁבִי וְגו'. וּמִשׁוֹם זֶה יִרְשׁוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה בְּלִי עֲרֵעוֹר וּבְלִי קִטְרוֹג כָּלֵל. בְּרוּךְ הוּא, בְּרוּךְ שְׁמוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

בא וּרְאֵה, עֲדִים שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵלוֹ מִתְּנוֹת וְאוֹצְרוֹת שְׂקִבְלוּ, וּמִשׁוֹם זֶה לֹא הָיָה שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם הַמּוֹת וְלֹא צַד הָאֲחֵר. וְלֹא דִי לָהֶם שְׂלֻקְחוֹ הַתּוֹרָה בְּלִי עֲרֵעוֹר כָּלֵל, אֲלֵא שְׂקִבְלוּ אוֹצְרוֹת וּמִתְּנוֹת מִכָּלֵם. כִּיִּן שְׂחֻטָּאוֹ מֵהַ כְּתוֹב? (שמות לג) וַיִּתְּנָצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֲדִים. הֵם מִתְּנוֹת בְּאָדָם. מֵהַ נִשְׂאָר מֵהֶם? אוֹתוֹ שְׁבִי, שְׂכָתוֹב עֲלִית לְמָרוֹם שְׁבִית שְׁבִי וְגו'.

הוסיפו וְחֻטָּאוֹ, מֵהַ כְּתוֹב? (במדבר כא) וַיִּשְׁמַע הַכִּנְעֲנִי מִלֶּךְ עֲרֵד. וְכָתוֹב וַיִּלְחַם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבַּ מִמֶּנּוּ שְׁבִי. (ועם כל זה) וְכָל זְמַן שִׁישְׂרָאֵל שְׁבִים לְאַבְיָהֶם שְׁבִשְׁמִים, אוֹתָם אוֹצְרוֹת (והכל) חוֹזְרִים אֲלֵיהֶם וּמִתְּכַפְּסִים בָּהֶם, וְלַעֲתִיד לְבֹא הַכֹּל יִחְזוֹר, שְׂכָתוֹב (דברים ל) וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתֶךָ וְגו'. מִכָּאן וְהִלָּא אָמַר דְּבָרְךָ.

אמר רַבִּי יוֹסִי, (שופטים ה) ה' בְּצִאתֶךָ מִשְׁעִיר בְּצַעֲדֶךָ מִשְׁדָּה אָדוֹם אֶרֶץ רַעֲשָׂה. בְּשַׁעֲהַ שְׂהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁב מִשְׁעִיר, שְׁלֹא קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, אֶרֶץ רַעֲשָׂה וְגו'. מֵהַ הַטַּעַם רַעֲשָׂה? מִשׁוֹם שְׂרָצְתָה לְחִזּוֹר לְתַהוֹ וְכַהוֹ, שְׂכָף הַתְּנָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם: אִם יִקְבְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה – מוֹטָב, וְאִם לֹא – יִחְזוֹר הָעוֹלָם לְתַהוֹ וְכַהוֹ. כִּיִּן שְׂרָאֲתָה הָאֶרֶץ שְׂהָרִי הַזְּמִין הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל הָעַמִּים לְקַבֵּל הַתּוֹרָה וְלֹא קִבְּלוּ, וּמִכָּל הָעַמִּים לֹא נִשְׂאָרוּ אֲלֵא יִשְׂרָאֵל לְבָדָם, חֲשִׁבָה הָאֶרֶץ שִׁישְׂרָאֵל לֹא יִקְבְּלוּ כְּמוֹתָם, וּמִשׁוֹם זֶה אֶרֶץ רַעֲשָׂה. כִּיִּן שְׂאָמְרוּ נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע, מִיַּד שְׂקֻטָה, זֶהוּ שְׂכָתוֹב (תהלים עו) אֶרֶץ יִרְאָה וְשְׂקֻטָה. יִרְאָה בַּהֲתַחֲלָה, וּלְבִסוּף וְשְׂקֻטָה.

ובא וּרְאֵה, מִשׁוֹם שִׁישְׂרָאֵל אָמְרוּ נַעֲשֵׂה, לֹא פוֹחֲדִים מִכָּל עֲשִׂיָה שִׁיוֹכְלוּ כָּל מִכְשָׁפֵי הָעוֹלָם לַעֲשׂוֹת, וְלֹא מִכָּל קְסָמִים וּכְשָׁפִים שֶׁל הָעוֹלָם. מֵהַ הַטַּעַם? אֶחָד בְּגִלְלָה זֶה, וְאֶחָד מִשׁוֹם שְׂכָשְׁהוֹצִיא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם, שְׂכָר

הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, יִרְשָׁה רַעֲהָ שְׂיַעֲבֹר מִמֶּנִּי כָּל שְׂלֻטוֹנֵי בָהּ, שְׂהָרִי בְּרַכַּת הַמַּיִם נְטִלְתִּי, בְּרַכַּת דְּגִי הַיָּם, שְׂכָתוֹב (בראשית א) פָּרוּ וּרְבוּ וְגו', וְכָתוֹב (שם יז) וְהִפְרִיתִי אֹתוֹ וְהִרְבִּיתִי אֹתוֹ וְגו', וְכָתוֹב (שם טז) וְהוּא יִהְיֶה פָּרָא אָדָם.

התחיל לְהַתְּחַנֵּן לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ וְאָמַר לוֹ: רַבּוֹן הָעוֹלָם, שְׁנֵי בָנִים יִצְאוּ מֵאַבְרָהָם – הָרִי בְּנֵי יִצְחָק, תֵּן לָהֶם, וְלָהֶם רְאוּיָה. אָמַר לוֹ: אֵינִי יָכוֹל, שְׂאֲתָה הַבְּכוֹר וְלֶךְ רְאוּיָה. הַתְּחִיל לְהַתְּחַנֵּן לְפָנָיו, וְאָמַר: רַבּוֹן הָעוֹלָם, בְּכוֹרְתִי תִּהְיֶה שְׁלוֹ, וְאוֹר זֶה שִׁירְשָׁתִּי עַל זֶה, קַח וְתֵן לָהֶם. וְכָף עֲשֵׂה. זֶהוּ שְׂכָתוֹב הוֹפִיעַ מֵהַר פָּאָרָן.

מה שׁוֹנָה שְׂכָסְמָא"ל כְּתוֹב וְזָרַח, וּבְרַח"ב כְּתוֹב הוֹפִיעַ? אֲלֵא נִטְלָ בְּאוֹתוֹ אוֹר שְׂהַפְשִׁיט מִמֶּנּוּ סְמָא"ל חֶרֶב וְהָרַג, לְהָרַג בְּדִין וְלְהָרַג כְּרָאוּי. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שם) וְאֶשֶׁר חֶרֶב גָּאֹוֹתְךָ. אֶף עַל גִּב שְׁלֹא הָיְתָה שְׂלֶךְ. וְנִטְלָ אוֹתָהּ בְּרַכָּה שְׂהַפְשִׁיט מִמֶּנּוּ רַח"ב קֶצֶת, כְּמוֹ שְׂהוֹפִיעַ קֶצֶת מִבְּרַכָּתָם לַעֲשׂוֹת פְּרִיָה וּרְבִיָה. בְּגִלְלָה כְּף הוֹפִיעַ מֵהַר פָּאָרָן, וְלֹא כְּתוֹב וְזָרַח.

כִּיִּן שְׁנִטְלָ מִתְּנוֹת אֵלוֹ לְיִשְׂרָאֵל מֵאוֹתָם שְׂלִיטִים גְּדוֹלִים, בָּא וְקָרָא לְכָל אוֹתָם רַבְבוֹת קֹדֶשׁ שְׂמִמְנִים עַל שְׂאָר הָעַמִּים, וְהַשִּׁיבוּ לוֹ גַּם כְּף, וּמִכָּלֵם קִבְּלִ וְנִטְלָ מִתְּנוֹת לְתַת לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל. לְרוֹפֵא שְׂהָיָה לוֹ כְּלִי אֶחָד מְלֵא סֵם חַיִּים וְשְׂמָרוּ לְבָנוֹ. רַעֲהָ לְתַת לְבָנוֹ אֶת אוֹתוֹ כְּלִי שְׂמֵן אֶפְרָסִמוֹן שֶׁל סֵם חַיִּים. הָרוֹפֵא הָיָה חָכֵם, אָמַר: עֲבָדִים רַעִים יֵשׁ בְּבִיתִי, אִם יִדְעוּ שְׂאֵנִי נוֹתֵן לְבָנֵי אוֹצֵר זֶה, יִרַע בְּעֵינֵיהֶם וְיִרְצוּ לְהָרַגוֹ.

מה עֲשֵׂה? לְקַח קֶצֶת סֵם הַמּוֹת וְנָתַן עַל פֶּתַח הַכְּלִי, קָרָא לְעַבְדָּיו וְאָמַר לָהֶם: אַתֶּם נִאֲמָנִים לְפָנָי, הַתְּרַצוּ אֶת אוֹתוֹ הַסֵּם? אָמְרוּ: נִרְאָה מֵהַ זֶה. טָרַם הַרִיחוּ רַצּוֹ לְמוֹת. אָמְרוּ בְּלִבָּם: אִם סֵם זֶה יִתֵּן לְבָנוֹ, וְדַאי יָמוֹת, וְאָנוּ נִירְשׁ אֶת אֲדוֹנֵנוֹ. אָמְרוּ לְפָנָיו: מוֹרְנוֹ, סֵם זֶה לֹא רְאוּיָ אֲלֵא לְבָנָךְ, וְהָרִי שְׂכָר עֲבוֹדָתָנוּ הַשְּׂאָרָנוּ אֲצִלְךָ, לֶךְ וְתֵן לוֹ לְשַׁחַד שְׂיִקְבֵּל סֵם זֶה.

כָּף הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוּא רוֹפֵא חָכֵם, יִדַע שְׂאֵם יִתֵּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל טָרַם שִׁיּוֹדִיעַ לָהֶם, בְּכָל יוֹם הָיוּ רוֹדְפִים אֶת יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהָ וְהוֹרְגִים אוֹתָם. אֲבָל

דָּבָר אחר כי עשית פלא - כי עשית אלף. ומהו אלף? הרי שנינו, אלף בי"ת, אלף בינה. אבל דמות של א' היא שלשה צדדים, ראשית הסוד העליון של אדם הראשון, משום שבדמות א' יש שתי זרועות, אחת מכאן ואחת מכאן, והגוף באמצע, והכל סוד אחד, והוא סוד היחוד - א'. ומשום כך אלף לחשבון אחד, והינו כי עשית פלא. ורב המנונא סבא אמר כך, כי עשית פלא, פלא זוהי דרגה אחת מאותם פלאות חכמה, ומיהו? זה (איוב כח) נתיב לא ידעו עיט. והוא פלא.

עצות מרחק. קרא לזה בתחלה פלא, וכאן אמר פלא עצות מרחק. אלף שם צריך למנות ששה צדדים לדרגות עליונות, (ישעיה ט) פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום. וכאן לא בא למנות חשבון. אבל עצות מרחק מי הם? שני בדי ערכות, שכל עצה של הנביאים בא משם. הם נקראים עצות מרחק. אמונה אמן, שנים שהם אחד, נהר וגן. זה יוצא מעדן, וזה משקה ממנו. הרי כאן כל הסוד הנסתר של האמונה.

השלמה מההשמטות סימן י

שָׁהם אחד, נהר וגן. נהר שיוצא מעדן וגן שהשקה ממנו. כאן כל הסוד הסתום של האמונה. ולמדנו שמי שמתעורר בלילה באותה שעה שנכנס הקדוש ברוך הוא יחד עם הצדיקים בגן, צריך לומר פסוק זה ברצון הלב ולכונן דעתו בו, ואחר כך אודף על כי נוראות נפלאותי נפלאים מעשיך ונפשי ידעת מאד. (ואחר כך ונהר יצא מעדן וגו'). וזהו שבח החסידים הראשונים כשהתעוררו בתחילת הלילה, ואחר כך מסדרים השבח שלהם ועוסקים בתורה. **מֵהוּ** שעשועו של הקדוש ברוך הוא? אלף כל הצדיקים שעומדים בדמיותיהם ומתלבשים בגן בכל יום ויום, כיון שרוחצים בטל שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות בו מתים, נכנסים כלם למשיח ושואלים מה ששואלים, והרי התעוררו החברים.

אחר כך מתכנסים ומשתדלים כלם בדעת עליונה בכל הישיבות ששם, ועליהם כמה ממנים, ומתחדשים שם כמה חדושים בתורה. אחר כך יוצאים כלם ורואים כשבא אליהו לאבות, הוא

לפניהם כל מיני כשפים וקסמים שלא יוכלו לשלט בהם, ואותה שעה שבא בלק הוא ידע זאת. מיד - וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור פתורה אשר על הנהר וגו'. מה זה פתורה? אלף שיתקין שלחן וירצה משם עצה מה לעשות. אשר על הנהר?! על הנהרים היה לו לכתב! מה זה על הנהר? ודאי כך זה, שעל נהר אחד עומד תמיד.

רבי אלעזר ורבי אבא היו הולכים לראות את רבי יוסי בן רבי שמעון בן לקוניא, חמיו של רבי אלעזר. קמו בחצות הלילה לעסק בתורה. ישבו. אמר רבי אלעזר, כעת הוא הזמן שהקדוש ברוך הוא נכנס לגן עדן להשתעשע בצדיקים של שם. אמר רבי אבא, שעשוע זה מהו? ואיך משתעשע בהם? אמר רבי אלעזר, דבר זה סוד נסתר הוא, טמיר אלי, שלא ידוע. אמר לו, וכי בריקנות היו עמודים גדולים שמלפנים בעולם הזה שלא יודעים ולא רדפו אחריה לדעת על מה עומדים בעולם הזה, ולמה היו מצפים באותו עולם?

פֶּתַח רבי אלעזר ואמר, (ישעיה כה) ה' אלהי אתה ארוממה אודה שמך כי עשית וגו'. פסוק זה הוא סוד האמונה. ה' - סוד עליון, ראשית נקדה עליונה נסתרת שלא ידועה. אלהי - סוד (מלכים-א ט) קול דממה דקה, והיא הראשית שעומדת לשאלה, ונסתרה ולא ידועה, ואין מי שמשיב עליה, משום שהיא נסתרת וטמירה וגנוזה.

אֵתָהּ - זו הימין, ראשית שעומדת לשאלה ולהשיב בה, והוא כהן עליון, כמו שנאמר (תהלים קי) אתה כהן לעולם על דברתי מלפי צדק. מה זה על דברתי מלפי צדק? אלף כהן עליון זה, שהוא עומד על דבר, משום שאותו דבר לא עומד אלף בימין. ואותו דבר מהו? מלפי צדק, כך שמו. ומה שאמר דברתי, משום שנקשר בדוד. וכל דברי השבח שלו באו באותו דבר. ועל זה דברתי. ומשום זה, אתה - זה כהן. והרי בארנו ששלשה מקומות הם שכל אחד נקרא אתה.

אֲרוֹמְמָהּ, הכל כאחד. אודה שמך כראוי, ושם זה ידוע. כי עשית פלא, פסוי ולבוש להתלבש אור נסתר עתיק, ראשית הדרגה העליונה, אדם הראשון, טמיר בכסוי של אור אחר.

אברהם סבא ומתעורר, (אז) כְּאֲשֶׁר הוּא רְצוֹן לְמֶלֶךְ, ומתנחם אתו.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה מִתְעוֹרֶרֶת רוּחַ אַחַת מֵצַד דְּרוּם, וְכָל רְצוֹן וְחֵדוּה וּרְפוּאָה מִתְעוֹרְרִים עַל הָעוֹלָם. וְאִז עוֹלָה הַבֶּקֶר, וְנִמְצָא רְצוֹן וּמְנוּחָה לְכָל אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁהֵם בְּבֵית חוֹלִים. אֲשֶׁרֵי הָעַם שִׁיכּוּלִים לְדַעַת מֵהַסּוּדוֹת הַטְּמִירִים וְהַנְּסֻתָּרִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, יוֹם אֶחָד הָיִיתִי אֲנִי וְרַבִּי יְהוּדָה שָׁמַן עֶכּוֹ (הוֹלְכִים) בְּמִדְבָּר, וְנִכְנְסֵנוּ בְּמַעְרָה אַחַת, וּמִצָּאנוּ שָׁם סֵפֶר עֲתִיק אֶחָד מִיָּמִים רֵאשׁוֹנִים. פִּתְחָנוּ אוֹתוֹ, וּמִצָּאנוּ שֶׁהִיא כְּתוּב בּוֹ בְּרֵאשׁ דְּבָרָיו: (ישעיה מב) הָרֵאשׁוֹנוֹת הֵנָּה בָּאוּ וְחֻדְשׁוֹת אֲנִי מִגִּיד, וּבָאָר הַפְּסוּק בְּנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים. מִיּוֹם שֶׁעָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְבָרָא עוֹלָם.

וְעַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, כָּל רוּחוֹת הַצְּדִיקִים הָיוּ גְנוּזוֹת בְּמַחְשָׁבָה לְפָנָיו, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּדַמוּתוֹ. כִּיּוֹן שֶׁצִּיר אֶת הָעוֹלָם, הִתְגַּלְּו כָּלֵם וְעַמְדוֹ בְּדַמוּתָם לְפָנָיו בְּרוּמֵי מְרוֹמִים, אַחַר כֵּן נָתַן אוֹתָם בְּאוֹצָר אֶחָד בְּגֵן עֵדֶן שֶׁלְּמַעְלָה, וְאוֹתוֹ אוֹצָר לֹא מָלֵא לְעוֹלָמִים, וְתָמִיד קוֹרָא: הָרֵאשׁוֹנוֹת הֵנָּה בָּאוּ וְחֻדְשׁוֹת אֲנִי מִגִּיד. מֵהֵם אֲנִי מִגִּיד כָּלֵם בְּשִׁמוֹת. וְאִין תְּאוּה וְכִסּוּף לְאוֹצָר הַזֶּה, אֲלֵא רַק לְהוֹרִיק בּוֹ נְשָׁמוֹת תְּמִיד.

כִּמוֹ שֶׁלְּגִיָּהֲנָם אִין תְּאוּה וְכִסּוּף אֲלֵא רַק לְקַבֵּל נְשָׁמוֹת לְטַהַר שָׁם. וְכָל יוֹם קוֹרָא: הֵב הֵב. מֵה זֶה הֵב הֵב? (אֲלֵא) שְׂרָף שְׂרָף. וְאוֹתוֹ אוֹצָר לוֹקַח כָּל (אוֹתוֹ) הַנְּשָׁמוֹת הַלְּלוּ, עַד זְמַן שֶׁמְלַבִּישָׁם וּמוֹרִידָם לְעוֹלָם הַזֶּה, וּמִתּוֹךְ חֲטָא אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִמְשִׁיךְ צַד הָרַע לְעוֹלָם, הִצְטָרְכוּ לְהַלְבִּישׁ אוֹתָן נְשָׁמוֹת בְּלְבוּשׁ זֶה, שֶׁהָרִי לְבוּשׁ אַחַר רְצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַלְבִּישׁ לְאוֹתָן הַנְּשָׁמוֹת. (וְאָמַר בְּאוֹתוֹ סֵפֶר) וְהָיָא (וְהָיָה) אָמַר אוֹתוֹ סוֹפֵר: עַד כָּאֵן שֶׁתְּקוּ (שֶׁתְּקוּ). וְעוֹד רְאִיתִי מִכָּאֵן וְהָלָאָה אוֹתִיּוֹת מְחוּקוֹת שֶׁלֹּא יְדוּעוֹת.

וְאַחַר כֵּן רְאִיתִי אוֹתָן בְּחִלוּם, וְאָמַרוּ לִי: שֶׁתְּקוּ וְאֵל תְּגַלְּה, אֲלֵא לְסַלֵּעַ הַתְּקִיף. וְכֵן עֲשִׂיתִי. וּמִצָּאתִי בּוֹ שְׁכָלִים שֶׁל לְבוּשׁ אַחַר עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַלְבִּישׁ אֶת אוֹתָן נְשָׁמוֹת לְעֲתִידִים

יּוֹצֵא וְהֵם נִכְנְסִים, וְעוֹמְדִים לְפָנָי הָאֲבוֹת, וְשִׁמְחִים בָּהֶם וּבְכִמְהָ בָּנִים קְדוֹשִׁים שֶׁסְּכִיבָם וְשִׁמְחִים כָּלֵם.

בְּשִׁנְכֵנָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחֻצוֹת הַלַּיְלָה, כָּלֵם עוֹמְדִים מִתְקַנִּים כְּרֵאוּי, וְכָל הַהִשְׁתַּדְּלוֹת שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּחֻדְשֵׁי תוֹרָה, תְּאוּת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתָם צְדִיקִים שֶׁחֻדְשׁוּ בָּהֶם דְּבָרִים, וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם וּבְאוֹתָם הַדְּבָרִים.

סדר הלימוד ליום ו סיון [יום 242 בשנה]

אַחַר כֵּן כָּלֵם מִתְקַנִּים זָכַר וּנְקָבָה, וְאַחַר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הָרִיחַ וְהִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם בְּכָל אוֹתָם דְּבָרִים סוּדוֹת חֲכָמָתָם, מִתְגַּלְּה עֲלֵיהֶם, וְהֵם רוֹאִים בְּאוֹתוֹ נֵעַם ה', אִז כָּלֵם שִׁמְחִים בְּחֵדוּה רַבָּה עַד שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט זִיּוֹם וְאוֹרָם, וּמֵאוֹתוֹ הִמְשִׁיךְ זִיו וְאוֹר שֶׁל חֵדוּה שֶׁלָּהֶם עוֹשִׂים פְּרוֹת וְתוֹלְדוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה, וְאוֹתוֹ פְּרִי וְתוֹלְדָה נִכְנָס תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׁכִינָה עַד זְמַן שֶׁצִּירָהּ.

וְכֵן מִשְׁתַּעֲשַׁע בְּכָל צְדִיק וְצְדִיק, (וְאָמַר) וְאוֹמְרִים: אֲשֶׁרֵי הַמֶּלֶךְ שֶׁבָּנִים הַלְּלוּ נִבְרְרוּ לְחַלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ!

קוֹל מִתְעוֹרֶר מְאֻמָּצַע הַרְקִיעַ וְקוֹרָא בְּקוֹל חֲזָק וְאוֹמֵר: זָכַר ה' לְבִנֵי אָדָם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוּד בָּהֶם. וְאִז רַעַשׁ הַשְּׁמַחָה שֶׁלּוֹ וְהַקְּרָקוֹר שֶׁלּוֹ וּמִכָּל הַצְּדִיקִים שֶׁשָׁם נִשְׁמָעִים בְּשִׁלֵּשׁ מֵאוֹת וְתִשְׁעִים רְקִיעִים, מִשׁוּם שֶׁאִין חֵדוּה וְשִׁעֲשׂוּעַ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֵא בְּשַׁעָה שְׁעוֹמְדִים בָּהֶם (שְׁעוֹמֵד יַחַד עִם) הַצְּדִיקִים שֶׁשָׁם, וּמִשׁוּם זֶה נִשְׁבַּע וְאָמַר: אִם אֲשַׁכְּחֶךָ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִדְבֵּק לְשׁוֹנֵי לְחֻפֵי אִם לֹא אֲזַכְּרֶכִי אִם לֹא אֵעֲלֶה אֶת יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחָתִי. בְּכָל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֵדוּה לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, קוֹל זֶה יּוֹצֵא וְקוֹרָא.

אִז יּוֹצֵא מִשָּׁם וְעוֹלָה וּמִכָּה רְקִיעִים וְשׂוֹאֵג שְׂאֵגוֹת, עַד שֶׁכָּל חִילוֹת הַשָּׁמַיִם כָּלֵם בְּרַעַשׁ הַשְּׁמַחָה, וְאִז נוֹשְׁבַת רוּחַ וּמִכָּה בְּעָלִים שֶׁל אוֹתוֹ אֵילָן גְּדוֹל, וְכָל הָעֲנָפִים שֶׁלּוֹ מִכִּים זֶה בְּזֶה, וְקוֹל מִתְעוֹרֶר מִתּוֹךְ נוֹף הָאֵילָן, וְקוֹרָא וְאוֹמֵר: זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ דְּבַר צְנִה לְאֵלֶיךָ דוֹר אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבָרָהֶם וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק. כִּיּוֹן שֶׁקוֹל זֶה מִתְעוֹרֶר, שׂוֹמֵעַ

הצדיקים. מי ראה חֲדוּה וְכִסּוּף קָדוֹשׁ שֶׁל אוֹתוֹ נעם ה'.

עד כָּאֵן הִיָּה לִי רְשׁוֹת לְרֵאוֹת בְּאוֹתוֹ סִפְרָא. כְּשֶׁהִקְפֵּנוּ לְרֵאוֹת בּוּ יוֹתֵר, פֶּרַח מִיָּדֵי וְלֹא רֵאִיתִי אוֹתוֹ. נִשְׁאַרְתִּי עֲצוּב וּבְכִיתִי, יִשְׁנַתִּי שֵׁם בְּאוֹתָהּ מְעַרָּה וְרֵאִיתִי אוֹתוֹ (אֵת אוֹתוֹ) שֶׁהִיָּה לְבוֹשׁ מִדִּים. אָמַר לִי, רַבִּי, לָמָּה לָךְ לְבָכוֹת? וְאַל תִּתְעַצֵּב (מִמֵּי) מִמָּה שֶׁהִיָּה בְּאוֹתוֹ סִפְרָא. פֶּרַח אֱלִיּוֹ וְלִקְחוֹ, וְעַד שֶׁלֹּא יֵצֵא מִהָעוֹלָם הַזֶּה, גָּנַז אוֹתוֹ בְּאוֹתָהּ מְעַרָּה שֶׁבְּמִדְבַּר הַזֶּה, וְכַעַת שֶׁהִיָּה מִתְגַּלֶּה לְחַיִּים כְּאֵן, פֶּרַח בְּאוֹר וְלִקְחוֹ.

מכאן וְהִלָּא לָךְ לְדַרְכָּךְ. וּמֵאוֹתוֹ יוֹם וְעַד עֲכָשׁוּ לֹא הִתְגַּלֶּה לִי וְלֹא זְכִיתִי לִשְׁמַע מִמֵּי הִיָּה, וּבְכָל זְמַן שֶׁאֲנִי נֹזֵכֵר, אֲנִי נִשְׁאַר עֲצוּב. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזֵר, אוֹלֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה בְּכַבּוּדוֹ שֶׁלֹּא רוֹצֵה שִׁיתְגַּלֶּה בְּעוֹלָם.

עד שִׁיִּשְׁבוּ וְעִסְקוּ בְּדִבְרֵים אַחֲרֵים עֲלִיוֹנִים וְנִכְבְּדִים, הָאִיר הַיּוֹם. קָמוּ וְהִלְכוּ. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזֵר, כַּעַת עַת רְצוֹן מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, נֹאמַר דְּבָרֵי תוֹרָה וְנִתְעַסֵּק בָּהּ וְנִשְׁתַּתֵּף בְּשִׂכְנָהּ. פִּתַּח וְאָמַר, ה' בִּקְרָתְךָ תִּשְׁמַע קוֹלִי בִּקְרָתְךָ לָךְ וְאַצְפֵּה. אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזֵר, בְּלַעַם הַרְשָׁע מִי הִרְגוּ אוֹתוֹ, וְאִיךְ נִהְרַג? אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְכָלִי: ע"כ מֵהַשְּׁמַטוֹת.

השלמה מההשמטות נ"א סימן י

לאמר הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמְצָרִים. אִם תֹּאמַר שֶׁהָרִי צָרִיךְ לְקַחַת שְׁמוֹת וַיּוֹחֲסִין שְׁלֵהֶם – לֹא צָרִיךְ, אֲלֵא דְרָךְ כָּלֵל, שֶׁכְּתוּב הִנֵּה עִם יֵצֵא. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁכָּךְ קָרָא לָהֶם הַפְּטָרוֹן שְׁלֵהֶם כְּמָה פְּעָמִים. וְעַל זֶה אֵל תִּטְעֵה שֶׁכְּתוּב שֶׁלַח אֶת עַמִּי, בְּכָל זְמַן.

ועוד, כְּשֶׁלְקַחְתָּ עֲצָה עֲלֵיהֶם עִם פְּרַעֲה, בְּלִשׁוֹן זֶה יִכְלַת לָהֶם, שֶׁכְּתוּב הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעֲצוּם מִמֶּנּוּ. גַּם כְּאֵן, שֶׁכְּתוּב הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמְצָרִים. וְלֹא הוֹצִיא אוֹתָם אַחֵר, אֲלֵא הוּא מֵעֲצָמוֹ יֵצֵא, וּמִשּׁוֹם כֵּךְ תּוֹכֵל לְהִרְעֵ לָהֶם.

הנה כִּסָּה אֶת עֵינַי הָאֲרָץ. יֵשׁ אוֹמְרִים, סִיחוּן וְעוּג שִׁישְׂרָאֵל הִרְגוּ אוֹתָם, שֶׁהִיוּ עֵינַי הָאֲרָץ. אֲלֵא כְּשֶׁהִבִּיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲרָבָה עַל אֲרָץ מִצְרַיִם,

(לְעֵתִיד) לְבֹא. (אִם כֵּן) מֵתִים שִׁחִיו עַל יְדֵי יַחְזָקָא, מָה הַטַּעַם לֹא עָשָׂה לָהֶם אֶת אוֹתוֹ הַלְבוּשׁ?

אלא מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא הִגִּיעַ זְמַן לְהַעֲבִיר בְּעוֹלָם אוֹתוֹ אוֹרֵי טְהוֹר שְׁעוֹשָׂה לְבוּשִׁים, וּמִשּׁוֹם זֶה לֹא הִלְבִּישָׁם אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁהֵם הָיוּ, וְכֵךְ יִהְיֶה לְתַחֲתֵית הַמֵּתִים, פָּרֻט שְׁאוֹתָהּ זֶהֱמָא שֶׁל הִתְחַלָּה לֹא נִמְצְאָת שֵׁם.

כְּשִׁינֵצָא אָדָם מִהָעוֹלָם הַזֶּה, כָּלָם, בֵּין צְדִיקִים בֵּין חֲסִידִים וְתַמִּימִים וְרִשְׁעִים וְחַיִּבִּים, כָּלָם עוֹבְרִים בְּדֶרֶךְ זֶה לְרֵאוֹת אֶת אָדָם הָרֵאוֹשׁוֹן לְבְנֵי הָעוֹלָם, וּמִשּׁוֹם לִוְקָחִים דְרָךְ, הֵן לְגַן עֵדֶן הֵן לְגִיהֵנָם.

כל אוֹתָם שֶׁדַּרְכָם לְגַן עֵדֶן, מִתְקַרְבִּים לְחוֹמָה הַחִיצוֹנִית מֵאוֹתָן שֶׁל חוֹמוֹת שֵׁשׁ, וְאֵז יוֹצֵא מִמֶּנָּה אֶחָד, וּמִתְעוֹרֵר לְפָנֵיהֶם וְקוֹרָא וְאוֹמֵר: אֲשֶׁרִיכֶם הַצְּדִיקִים (בְּכָל הָעוֹלָמוֹת) בְּעוֹלָם! וְאוֹתוֹ מִמֶּנָּה, שְׁמוֹ יַעֲזָרָא"ל, מְלַמֵּד אוֹתָם אֶת הַדְרָךְ, וְהוֹלְכִים לְפָנָיו עַד שֶׁעַר אֶחָד שֶׁל הַגִּיהֵנָם, וְאוֹתוֹ מִמֶּנָּה קוֹרָא בְּחִיל וְאוֹמֵר: צַנְנוּ הָעֵשֶׂן! צַנְנוּ הַשְּׂרָפָה! בְּאוֹתָהּ שְׁעָה מְצַנְנִים אוֹתָהּ בְּבַהֲלוֹת, וְנִכְנָסִים כָּלָם וְטוֹבְלִים וְעוֹבְרִים, וְכָל אוֹתָם רִשְׁעִים נִמְסְרִים בְּיַד דּוּמָ"ה וְנִכְנָסִים בְּגִיהֵנָם, וְכָל אוֹתָם צְדִיקִים לֹא נִמְסְרִים בְּיַדוֹ, אֲלֵא (בְּיַד) הַמִּמְנָה הַזֶּה.

ואחר שְׁטוֹבְלִים וְעוֹבְרִים, הַמִּמְנָה הַזֶּה הוֹלֵךְ לְפָנֵיהֶם עַד שֶׁמִּגִּיעִים לְחוֹמַת גֵּן עֵדֶן, וְאוֹתוֹ מִמֶּנָּה קוֹרָא לְפִתַּח וְאוֹמֵר: פִּתְחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֹא גוֹי צְדִיק שֶׁמֵר אֲמִנִים (ישעיה כו). אֵז פּוֹתְחִים פִּתַּח וּמְכַנְיִסִים אוֹתָם, וְכֵךְ בְּכָל פִּתַּח.

ביון שֶׁנִּכְנְסוּ לְתוֹךְ מְקוֹם שֶׁצְדִיקִים אַחֲרֵים עוֹמְדִים, כְּמָה חֲדוּה עַל חֲדוּה עַל הַצְּדִיקִים, וְכָל בְּנֵי הַיְשִׁיבָה שְׂמֵחִים. לְסוּף שֶׁלִּשְׁה יָמִים שֶׁמִּתְחַבְּאִים בְּהִיכְלוֹת יְדוּעִים, יוֹצְאִים וְאוֹרִירִים נוֹשְׁבִים, וּמְצַטְטִירִים כָּלָם בְּדִמְיוֹתֵיהֶם. מִכְּאֵן וְהִלָּאָה יוֹרְשִׁים יִרְשֵׁה כְּרֵאוֹי לְכָל אֶחָד וְאֶחָד.

מראה שֶׁנִּרְאָה בְּגֵן עֵדֶן מִמְרָאָה נִכְבֵּד, דְּמוּת כָּל הַדְּמִיוֹת, וְגוֹן שֶׁל כָּל הַגּוֹנִים. שְׁמֵלֵךְ הַקְּדוֹשׁ לֹא מִתְגַּלֶּה בְּהִיכָל וְלֹא בְּמְקוֹם אֶחָד, אֲלֵא נִפְתַּח רְקִיעַ מְרָקָם עַל גַּב הַגֵּן לְאַרְבַּעַת צְדָדִים, וּמִתְמַלֵּא מִזִּיו כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ וְנִרְאָה שֵׁם, וְנִהְנֵים כָּל

אמר לו, מילא הנחש שידעת בך, אותו שהתנחם ושב מחטאו במה ידעת? אמר להם, כשהיה הולך אותו הנחש, הקשקשים שלו היו עולים וזנבו זקוף, והוא שהולך (הולך) בבהילות, רוח אחת היתה הולכת כנגדו וקוראת לפניו: שוב מדרךך, שהרי שב מחטאו והתנחם אותו האיש.

ואתו הנחש הרע לא היה מצית עד שיתנו לו כפר אתו במקום אותו אדם שהתחייב מיתה ושכך דרך הנחש למעלה ולמטה – כיון שנתנה לו רשות, לא שב עד שהשלים אותו הדין הרע שנתנה לו רשות לעשות, או שיתנו לו במקומו רשע אחר בכפר, שהרי בריקנות הוא לא יצא, כיון שנתנה לו רשות.

אמר לו, מילא כל זה, אותו גוי שאמרת שנתת לו כפר במה ידעת? אמר להם, כיון שדברתי לנחש, אותו רוח שהיתה כנגדו ולוחשת לו שישב לדרך, שהרי אותו אדם התנחם, דלגה אותה רוח על אצנו (אזני ואמרה לי).

תמהו החברים. אמר רבי אלעזר, גלף ונראה, שהרי הנחש עשה מה שעשה. קמו וקרבו לסלע אחד באותו בית שדה, ומצאו אותו הגוי מת ואותו נחש פרוץ על עקבו, ולא היה נבדל ממנו. ואחר כך נפרד מעקבו ועלה על גרונו ונכרך שם, ומשם היה יורד על עקבו, שלא היה נפרד ממנו.

מצאו לו ארנק אחד מלא דינרים שגזל מיהודי אחד בדרך והפה אותו. לקח רבי אלעזר את הארנק. אמר, ברוך הרחמן שבכל הוא עושה שליחות. שבו לאותו מקום שהיו (הולכים).

פתח רבי אלעזר ואמר, מאשר יקרת בעיני נכבדת ואני אהבתיך ואתן אדם תחתיה ולאמים תחת נפשך (ישעיה מג). מאשר יקרת? יקר צריך לו לכתב! וכך צריך: מאשר אתה יקר בעיני. מהו יקרת? מכלל שהוא מעצמו התכבד, אלא כך הוא בודאי. שכל בן אדם שהוא בחיוב לפני הקדוש ברוך הוא, בהתחלה הוא מזלזל ומתעב (תועבה) לפני הקדוש ברוך הוא, ואחר שנמלך ושב מחטאו, עכשו הוא התכבד מעצמו, והקדוש ברוך הוא קורא עליו ואומר, מאשר יקרת בעיני נכבדת. אתה מעצמך נכבדת.

פתוב ויכס את עין כל הארץ ותחשף הארץ, למה? משום שכל מכשפי וקוסמי העולם לא יכלו לעשות כשפים, אלא רק דבר אחד בדרגה אחת בזמן אחד, ועם זה הביא ערב מבלבל מכמה מינים מבלבלים אלו באלו, עד שלא יכלו כל מכשפים וקוסמים לעמד, וזהו ויכס את עין כל הארץ, וכאן פתוב ויכס את עין הארץ, וכך הוא ודאי.

אמר רבי אבא, בלק ובלעם לא היו בעולם מכשפים וקודמים כמותם. (בלעם), חילו וכחו היה בפיו ועינו. בלק, חילו וכחו היה במעשה ידים. וזה צריך את זה, שהרי כל סוגי הפשפים של העולם, בפה ובמעשה הוא, ובהם תלויים. לבלעם היה לשון ולא ידים, לבלק היו ידים ולא לשון.

הלכו החברים עד שהגיעו לשדה אחת, והשמש היתה חזקה מאד. ראו את אותו בית השדה ביפי העשבים, ומים יוצאים לכל צד ועצי השדה רבים. ישבו שם. אמר רבי אלעזר, כמה נאה מקום זה לנוח בו.

עד שישבו הרי נחש גדול בא בחזק השמש ועבר לפניהם. אמר לו רבי אלעזר, נחש נחש, סטה לך מדרךך, שהרי שב אותו האיש והתנחם על מה שעשה ולא יוסיף לעשות אותו הדבר. תמהו החברים. אמר רבי אבא, מהו? אמר להם, שתקו.

אמר רבי אלעזר, נחש נחש, לאחר שלחשו לך מהשמים, התנחם אותו האיש ושם ברצונו שלא ישב בו לעולמים, סטה לך מדרךך. עמד הנחש על עמדו, ולא לקח לכאן ולכאן. שב כמו מקדם. אמר לו, נחש נחש, ידעתי מה שאתה רוצה, שוב מדרךך, שהרי גוי רשע בא שעשה רע ליהודי אחד, והרי הוא ישן שוכב במערה שלך, לך והרגהו. מיד חזר אותו הנחש ודלג דלוגים לפניהם.

אמר רבי אלעזר, אם לא הייתי פה, כמה רעות היה עושה הנחש הזה, שהרי אדם יהודי אחד עשה מעשה של חטא, ועד שלא שב בתשובה לחשו לנחש הזה להרג אותו, ונמלך אותו האיש בין כך ובין כך, והתנחם מחטאו, ואמר שלא ישב לעולמים לאותו החטא, ועל כך נצול מן הדין.

אמר החברים לרבי אלעזר, במה ידעת? אמר להם, סימן נתן לי אבא, ואני יודע אותו.

השתטח אותו היהודי בעפר, והודה ושפח את רבון העולם, וקם ונשק ידי רבי אלעזר והחברים. אמר להם: כעת ידעתי שהקדוש ברוך הוא הרחיש נס זה בגללכם.

אבל חכמים, על האב והאם הזקנים שיש לי אני בוכה, ועל העני שנתן לי את הצרור. פתח הארנק והראה להם את הצרור, וכן הראה להם המכה שעשה לו אותו הגוי. התפלל עליו רבי אלעזר, ונרפא.

קרבו לאותו הגוי כמקדם, וראו אותו הנחש שהיה עושה בו כבראשונה. אמר רבי אלעזר, נחש נחש, כל מה שעשית - נאה עשית, ועוד שהראית כחך וגבורתך בו ועשית בו נקמות רבות, והרי ראינו שלש פעמים, והראית כל מה שעשית. מכאן והלאה לך והתחבא במערתך, וגוזרני עליך, שלא תזיק לבריה בעולם. נפרד אותו הנחש, וכפף ראשו והלך לו.

אמר רבי אלעזר לאותו היהודי: טל את תכשיט שונאך, שהרי כיס של זהב יש לו אצלו שהשאיר לו בנו של אותו גוי לאביו, ואל תטל משלו כלום, ולך לאיש שבמקום פלוני, ותמצא שמתה אשתו. לך אליו, ותן לו כיס הדינרים הזה, משום שלאותו האיש יש בן אחד, ושמו שמעון, והיה הולך עם סחורה על היים, והם בספינה, ובנו של הגוי הזה גנב לו אותו הכיס ונתן אותו לאותו רשע. ואמר לאותו היהודי שיעלה כיס זה לבנו, שבמהירות ילך אליו, ויודה לקדוש ברוך הוא שהחזיר אבדה לבעליו. וכך עשה. נטל הכיס, והשתחוה לפני רבי אלעזר ונשק ידו. תמהו החברים.

אמר רבי אבא, בכל הדרך הזו יש תמיהה בכל מה שראינו בך, וכעת היא תמיהה על תמיהה, מה זה? אמר להם: דבר זה אינו בסימן הוא ולא בחכמה, אלא שרוחי מסתכל, ואני ראיתי כאלו בעין ראיתי. תמהו כל החברים. הלכו כל החברים ואותו היהודי עמם, עד שהגיעו לחמיו. פיון שהגיעו לשם, מצאו את חמיו שהיה יושב על גבי מטתו ועוסק בתורה. ברח ברכה רבי אלעזר, וברכו החברים, והוא שמח עמם.

בעיני נכבדת ואני אהבתיך. שהרי אין אהבה לקדוש ברוך הוא עם הבן אדם בעולם הזה אלא במי ששב מחטאו, ועל זה אני אהבתיך, אבל מה אעשה שהרי נתתי רשות לנחש להזיק? זוהי העצה - ואמן אדם תחתיך. מהו אדם שנתן הקדוש ברוך הוא תחתיך? אותו אדם שבא מעם אחר, שאותו נחש יאכל משלו, שכתוב ואמן אדם, אל תקרי אדם אלא אדם. ולאמים, זהו (בראשית כה) לאם מלאם יאמץ, וזה זרע עשו שנתן תחת נפשו.

עד שישבו הרי היהודי הזה שאותו הגוי גזל והנחש הרגו, בא בדרך לאה ועיף, ומתוך חזק השמש נכנס באותו שדה וישב תחת עץ אחד, והיה מתרעם לקדוש ברוך הוא ומצדיק עליו את הדין ואומר: רבון העולם, גלוי וידוע לפניך שאיני חושש עלי ועל גופי ועל ממוני כלום, שהרי בדין נעשה כל (מה) שנעשה, אבל אב ואם זקנים יש לי, שאין לי במה אפרנס אותם, ועל זה חששתי.

ועוד על כל זה - צרור אחד של דינרים שהיה באותו הארנק, של עני אחד לעשות חפה לבתו העניה, מה אעשה? רבון העולם, על זה כואבני בלבי יותר.

בכה ואמר, (תהלים יט) משפטי ה' אמת צדקו יחדו. דיניו של רבון העולם הם אמת. למה הם אמת? משום שצדקו יחדו. שהרי בשעת הדין, כשהקדוש ברוך הוא רוצה לעשות (דיו), כמה בעלי מגנים עומדים מצד זה ומצד זה, ומצדיקים אלו באלו, ונלחמים אלו באלו. פיון שצדקו אלו באלו והסכימו כאחד, אזי משפטי ה' אמת. אימתי צדקו יחדו? כשמצדיקים כל בני הדין שלמעלה. ועל זה, רבון העולם, אני בוכה, ולא על שלי!

שמע רבי אלעזר והחברים, וקמו אליו. ראו אותו שהיה יושב תחת אותו העץ, והחזיקו בו, ונטלו אותו אליהם. אמר רבי אלעזר, (אל תפחד) צדיק אמת, שאם אינך צדיק, לא ירחיש לך הקדוש ברוך הוא נס גדול כמו שעשה. בראשונה טל ארנקך, ותלך ותראה מה שעשה הקדוש ברוך הוא בגללך.

הלך עמם, וראה אותו הגוי מת, והנחש היה עושה בו נקמות, והיה כרוך על צנארו.

וְהִינֵנוּ (משלי טז) קָסָם עַל שְׁפִתַי מִלֶּךְ. מִי הַמֶּלֶךְ? זֶה הָעֵץ שֶׁלִּמְטָה. אָזִי הַשִּׁיב בִּלְעָם וְאָמַר, (במדבר כג) כִּי לֹא נַחֵשׁ בִּיעֶקֶב וְלֹא קָסָם בְּיִשְׂרָאֵל. וְשִׁנְיָהֶם הָיוּ מִשְׁנֵי הַצְּדָדִים הֵלְלוּ.

כִּי אַתָּה אָנִי. לֹא הָיוּ יָמִים מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם שֶׁהֶצְטַרַף לְהִיּוֹת כֶּף הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל כְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁרָצָה בִּלְעָם לְכַלּוֹת אֶת שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם. וְעַל זֶה אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: בִּלְעָם רָצָה לְהַשְׁמִידְכֶם מִן הָעוֹלָם, אָבֵל אָנִי לֹא אֶעֱשֶׂה כֶּךָ, (ירמיה מו) כִּי אֶעֱשֶׂה כְּלָה בְּכָל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדְחַתִּיךָ שָׁמָּה וְאַתָּה לֹא אֶעֱשֶׂה כְּלָה.

שְׂאֵלוֹ יִבְאוּ כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם, לֹא יִכּוּלִים לְהַשְׁמִידְכֶם מִן הָעוֹלָם. בָּא לְבָן בְּרֵאשׁוֹנָה וְרָצָה לְעַקֵּר אֶת יַעֲקֹב לְבַדּוֹ מִן הָעוֹלָם – בָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִגֵּן עָלָיו, שְׁכָתוֹב (בראשית לא) הַשְּׁמֵר לָךְ פֶּן תִּדְבַר עִם יַעֲקֹב מִטּוֹב עַד רָע. בָּא פְרָעָה וְרָצָה לְהַשְׁמִידְם מִן הָעוֹלָם – בָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִגֵּן עֲלֵיהֶם, שְׁכָתוֹב (שמות א) וְכֹאֲשֶׁר יַעֲנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ. בָּא הַמֶּן וְרָצָה לְהַשְׁמִידְם – בָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהִגֵּן עֲלֵיהֶם וְהַשִּׁיב הַכֹּל עַל רֵאשׁוֹ. וְכֵן בְּכָל דּוֹר וְדוֹר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִגֵּן עַל יִשְׂרָאֵל תָּמִיד.

יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים, (איכה ג) חֲסָדֵי ה' כִּי תִמְנֶנּוּ כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו. כִּי לֹא תִמּוּ הִיָּה צְרִיף לְכַתּוּב! אֲלֹא חֲסָדֵי ה' בְּכָל דּוֹר וְדוֹר הָיוּ בְעֹזְרוֹנוֹ כִּי לֹא תִמְנֶנּוּ וְלֹא הַשְׁמִידְנוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִמְנְעוּ רַחֲמָיו מִעֲמָנוּ, שְׁכָתוֹב (שם) כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו.

בֵּא וּרְאֵה מָה כָּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה, (במדבר כב) וַיִּשְׁלַח מִלְּאָכִים אֶל בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר, וְאַחַר כֶּךָ וַיִּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן. הִיָּה לוֹ לוֹמַר וַיִּבְאוּ הַמְּלָאָכִים, מָה הַטַּעַם שֶׁנָּה הִדְבָּר מִמָּה שֶׁאָמַר בְּרֵאשׁוֹנָה?

אֲלֵא, אוֹתוֹ בִּלְק הַרְשָׁע הִיָּה חָכָם בְּכָל הַדְּרָגוֹת שֶׁלִּמְעֵלָה, אוֹתָם שְׁקוֹשְׁרִים קְשָׁרִים לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כְּשָׁפִים וְקִסְמִים, וְכָל אוֹתָן דְּרָגוֹת יוֹתֵר עֲלִיוֹנוֹת (מהן) דְּבָרֵיהֶם, שֶׁבָּהֶן כּוֹפִים אֶת הַדְּרָגוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת.

אָמַר לוֹ, בְּכָל פַּעַם שֶׁאָנוּ מְכַשְׁפִּים וְקוֹסְמִים, וּמְנַחְשִׁים, יֵשׁ לָנוּ דְרָגוֹת וּמְלָאָכִים יְדוּעִים,

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (ירמיה יז) רִפְאֵנִי ה' וְאֶרְפָּא הוֹשִׁיעֵנִי וְאֶוֹשַׁעָה. כִּיִּן שֶׁאָמַר רִפְאֵנִי ה', מָהוּ וְאֶרְפָּא? כִּיִּן שֶׁאָמַר הוֹשִׁיעֵנִי, מָהוּ וְאֶוֹשַׁעָה? כִּיִּן שֶׁהָרֹפֵא מְרַפָּא, מִי הוּא שְׂיִכָּה?

אֲלֵא (אָמַר רַבִּי יוֹסִי חֲמִיו), כָּל רְפוּאָה שֶׁבְּעוֹלָם בְּיַד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָבֵל יֵשׁ מֵהֶם עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, וְיֵשׁ מֵהֶם שֶׁלֹּא נִמְסְרוּ בְּיַד שְׁלִיחַ. אוֹתָם שֶׁנִּמְסְרוּ בְּיַד שְׁלִיחַ הֵם רְפוּאָה, אָבֵל לַפְּעָמִים חוֹזְרִים. אָבֵל אוֹתָם שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְרַפָּא לֹא חוֹזְרִים לְעוֹלָמִים, וְעַל זֶה רְפוּאָתוֹ הִיא רְפוּאָה, שֶׁאֵין בָּהּ חֲלִי כְּלָל. וּמִשּׁוּם כֶּךָ רִפְאֵנִי ה' וְאֶרְפָּא, וְזֶה בְּלִי קְטָרוּג כְּלָל. וְכַעֲת, חֲבָרִים, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן לִי רְפוּאָה, וְעָשָׂק לִי וְעָרַב לִי.

סִפְרוּ לוֹ כָּל אוֹתוֹ הַמַּעֲשֶׂה. תָּמָה וּבִכָּה וְשָׂמַח. אָמַר, חֲבָרִים, נִדְרַתִּי שֶׁאֵלֶךְ אֵלָיו וְאַתְחַבֵּר עִמּוֹ, וְנִוְדָה וְנִשְׁבַּח לְרַבּוֹן הָעוֹלָם. שְׂמַח עִמָּם.

אָמְרוּ לוֹ: בְּמָה הִיִּית מִתְעַסֵּק? אָמַר לָהֶם, הִיִּיתִי מִתְעַסֵּק בְּפִרְשַׁת בִּלְק, וְרֵאִיתִי שֶׁחֲכָמָתוֹ הִיָּתָה חֲזָקָה וְיוֹתֵר מִחֲכָמָתוֹ שֶׁל בִּלְעָם. חֲכָמַת בִּלְעָם פַּעַם אַחַת – וְחֲכָמַת בִּלְק בְּכָל זְמַן. אָבֵל כָּל הַמַּפְתָּחוֹת הָיוּ בְיַדִּי בִּלְעָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא הִיָּה שָׁלֵם בְּפָה. בִּלְק הִיָּה יוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת כְּשָׁפִיו, וְלֹא יָדַע לְהַשְׁלִים בְּפָה.

פָּתַח וְאָמַר, (שם מו) וְאַתָּה אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב כו'. הַפְּסוּק הַזֶּה (יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בו) פְּרָשׁוּהוּ. אָבֵל אֵל תִּירָא עַבְדֵי יַעֲקֹב – מִהַכְּשָׁפִים שֶׁל בִּלְעָם. וְאֵל תַּחַת – מִהַקְּסָמִים שֶׁל בִּלְק.

בֵּא וּרְאֵה אֵיךְ הָיוּ שִׁנְיָהֶם זֶה עִם זֶה בְּעֵצָה רָעָה כִּנְגַד יִשְׂרָאֵל. אָמַר בִּלְעָם: יַעֲקֹב הִיָּה בְּבֵית לְבָן אָבָא, וְנַחֵשׁ נַחֲשִׁים כִּנְגַדוֹ וְיָכַל לוֹ, אָנִי אֶסְדֵּר נַחֲשִׁים כִּנְגַדוֹ. אָמַר בִּלְק: וְאֵנִי אֶסְדֵּר קְסָמִים לְשֵׁם שֶׁנִּקְרָא יִשְׂרָאֵל.

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה יִצְאָה רוּחַ אַחַת מִצְדוֹ שֶׁל יוֹסֵף מִתּוֹךְ עַנְפֵי הָאֵילָן, וְנִשְׁבָּה בְּאוֹתָם נַחֲשִׁים וּבִטְלָתָם, וְהִינּוּ שֶׁאָמַר יוֹסֵף (בראשית מד) כִּי נַחֵשׁ יִנַּחֵשׁ אִישׁ אִשׁ כְּמִנִּי. מָה זֶה אִישׁ אִשׁ כְּמִנִּי? בְּשָׁבִילִי יֵשׁ אִישׁ שֶׁיִּבְטֵל הַנַּחֲשִׁים לְבִנְיָם. בְּשָׁבִילִי הוּא לְמַעְלָה, וְהִינּוּ אִישׁ אִשׁ כְּמִנִּי. כְּמוֹנֵי יֵשׁ אִישׁ לְמַעְלָה שֶׁמוּצֵא רוּחַ אַחֲרַת מִתּוֹךְ הָעֵץ שֶׁלִּמְטָה, וְנִשְׁבַּח בְּאוֹתוֹ הַקָּסָם וּבִטֵּל אוֹתוֹ.

והקדוש ברוך הוא לא עשה כן, שלא השאיר אותם למלאכים ולא לצבאות השמים, אלא לקדוש ברוך הוא לבדו. וכל המלאכים הגדולים והשליטים חלק אותם על כל שאר העמים. וכשבאו ישראל, נטל אותם הוא לבדו, והנחיל אותם בתקף בגוף האילן, ולא עזב אותם ביד המלאכים, ולא ביד ממנים וגדולים של העולם, שכתוב (דברים לב) בהנחל עליון גוים. ואלו שנים עשר תחומים מתחמים בארבעת צדדי העולם, אחר שפזר ענפים ועלים, נטל את ישראל והנחיל אותם בתקף גוף האילן, שכתוב (שם) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

אמר רבי אלעזר, כמה יפה ונאה זה. אשרי דרכנו, וכמה דברים עליונים קדושים הרוחנו אותם וראיתי. ואותו יהודי היה שם לפנייהם. אמר להם, חכמים, כל הדברים הללו כמה טובים, ודברים עליונים קדושים הם. מה זה שכתוב אחריו (שם) ימצאהו בארץ מדבר ובתהו ילל ישמן וגו'?

אמר לו, אם ידעת בו דבר – אמר, שהרי הדבר הזה פשוטו באברהם, שמצא אותו הקדוש ברוך הוא בארץ שעובדים עבודה זרה, ואין מכירים את אמונת הקדוש ברוך הוא, אלא כלם היו טועים אחר עבודה זרה, וקם אברהם, והפריח ביניהם ענף אחד שלם לפני רבון העולם, ומצא אותו שם.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? נטל את אותו הענף ועקר אותו משם, והשרה אותו והשתדל ושתל אותו בארץ אחרת, שכתוב (בראשית יב) לך לך מארצך וגומר, ועשה ממנו עם קדוש, וזו המציאה שמצא הקדוש ברוך הוא בעולם, בארץ שלא מאמינים בקדוש ברוך הוא ולא יודעים מי הוא.

אמר אותו יהודי, יפה זה, ונאה דבר זה, אבל יש לשאל אם אברהם היה דיוקן שהצריך? ועוד, שהרי הכתוב לא מוכיח על אברהם כלל, ולא הזכיר את אברהם כלל, ולא את יצחק, אלא את יעקב לבדו, שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו, ואחר כך כתוב ימצאהו וגומר.

אמר רבי אלעזר, עם כל זה לא קשה כאן, שהרי מצאנו שאברהם יצא מתוך עובדי עבודה זרה, וכאן – אף על גב שיעקב נזכר, הוא מדבר על

שנודעים למכשפים ולקוסמים, אבל מפאן והלאה יש לך לעיין במקום אחר עליון.

כתב לו שמות אחרים באותן דרגות קדושות. וכך דרכי הקוסמים והמכשפים, שיודעים אותן דרגות שאותו קסם שורה בהם, ועושים כשפיהם, ומשביעים אותם בדרגות אחרות עליונות מהם, ועושים מה שעושים.

שלח לו כך: העם הזה, אין הקשר שלהם כשאר עמי העולם, אבל הקשר שלהם במקום אחר עליון נקשרים מעל לכל הדרגות.

כתב ושלח לו שמות ההשתלשלות והאבהות של שנים עשר ניצוצות (נשיאים) שסוככים גלגלי המרכבה של הכסא הקדוש. אמר לו: אם תסתכל, באלו תסתכל, משום שהשנים עשר הללו שנקשרים בשנים עשר שבטים. ואם באלה תעשה כשפים, בדיוקן שלהם למטה, שהם שנים עשר שבטים ושנים עשר דגלים פרושים, נוכל להם, ונלחם בהם בקרב, ונעקר אותם מן העולם.

והינו וישלח מלאכים ודאי. זהו שכתוב וקסמים בידם, שמות ההשתלשלות של מלאכים קדושים היו מביאים בידיהם. והוא לא ידע שכל הדרגות העליונות הם בידי הקדוש ברוך הוא. מה חשב בלק? חשב שעם ישראל נמסרו למלאכים כשאר העמים של העולם, ועל כן כתב שמות של שנים עשר המלאכים הללו ושלח לו, והינו וישלח מלאכים.

אמר לו: בא וראה, כל הדרגות שקושרות קשרים לשבר את העם הזה, הן מצד הצפון, ומצד הצפון עתידים לפל, ושלטון המכשפים שלנו הם מצד הצפון. עכשו נוכל להלחם בהם בקרב, שהרי שנים עשר הללו (שהם) קשורים בהם, ומצד הצפון מתחילים להמנות.

והואיל ומשמאל מתחיל, התקף שלהם נחלש ונשבר, משום שכל תקפם הוא לאותו הצד. מהו שאמר שכתוב (מלכים א ז) עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה, מצפון מתחיל למנות? אמר, הנה התקף שלנו הוא מצפון, ואותן ארבעים חסר אחת, דרגות חזקות מברזל ונחשת, ושתחיתהן אין להן חשבון, ועל כן נוכל לערף בהם קרב ולהתגרות בהם.

עד כֵּאֵן הָיָה כְּתוּב בְּאוֹתוֹ סֵפֶר שֶׁל הַרְּוּפָא הַקְּרִטִינְאִי. אַחַר כֵּן הָיָה רְשׁוּם בְּכְתוּב הַזֶּה: כָּל שְׂמִירָה שְׁצָרִיךְ רֻפְא חֲכָם לַעֲשׂוֹת לְחוּלָה שְׂשׁוּכְב בְּבֵית חָלִיו אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ, לַעֲבֹד לְרַבּוֹן הָעוֹלָם, שְׂכַשְׁהוּלֵךְ רֻפְא חֲכָם אֵלָיו, יִמְצָאֵהוּ בְּאַרְץ מְדַבֵּר וּבְתַהוּ יֵלֵל יִשְׁמַן, מַחְלֹת שְׁשׁוּרוֹת עָלָיו, מוּצָא אוֹתוֹ בְּאַסִּירֵי הַמֶּלֶךְ.

אם תֹּאמֶר, הוֹאִיל וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצְוֶה לְתַפְסֵי אוֹתוֹ, שְׂלֵא יִשְׁתַּדֵּל שׁוּם אָדָם אַחֲרָיו – לֹא כֵּן! שְׁהָרִי דְּוֹד אָמַר אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל דָּל וְגוֹמֵר. דָּל הוּא שְׂשׁוּכְב בְּבֵית חָלִיו, וְאִם הַרְּוּפָא חֲכָם, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתֵּן בְּרָכוֹת לְאוֹתוֹ שְׂמִשְׁתַּדֵּל בּוֹ, וְאוֹתוֹ רֻפְא יִמְצָאֵהוּ בְּאַרְץ מְדַבֵּר, שׁוּכְב בְּבֵית חָלִיו.

וּבְתַהוּ יֵלֵל יִשְׁמַן, שְׂאוֹתָם חֲלָאִים דּוּחֻקִּים אוֹתוֹ. מַה צָרִיךְ לוֹ לַעֲשׂוֹת? יִסְבְּכְנָהוּ, יִסּוּבְב סְבוֹת וְיִבִּיא עֲלוֹת כְּדֵי שְׂיִמְנַע מִמְּנוּ אוֹתָם דְּבָרִים שְׂמִזִּיקִים לוֹ, יִקִּיז לוֹ וְיִוצִיא מִמְּנוּ דָם רַע.

יבִּוּנְנָהוּ, יִסְתַּכַּל וְיִבִּין אוֹתוֹ הַחֲלִי מִמָּה הָיָה, וְיִסְתַּכַּל כְּדֵי שְׂלֵא יִתְרַבֵּה עָלָיו וְיִנְמִיךְ אוֹתוֹ. אַחַר כֵּן יִצְרְנָהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוּ, כְּדֵי שְׂיִהִיָּה שְׂמֹר כְּרָאוּי בְּאוֹתָם מְשָׁקִים וּבְאוֹתָן רְפוּאוֹת שְׁצָרִיךְ לוֹ וְלֹא יִטְעָה מֵהֶם, שְׂאֲלִמְלֵא יִטְעָה אֶפְלוּ בְּדַבֵּר אַחַד, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחְשִׁיב עַל הַרְּוּפָא כְּאֵלּוּ שְׂפָךְ דָּם וְהַרְּגוּ.

בִּי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּצָה שְׂאָךְ עַל גַּב שְׂאוֹתוֹ אָדָם הוּא בְּבֵית אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ, שְׂיִשְׁתַּדֵּל עָלָיו בֵּין אָדָם וְיִסִּיעַ לוֹ לְהוֹצִיא מִבֵּית הָאֲסוּרִים.

וְהָיָה אוֹמֵר כֵּן: הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דֵּן דִּינֵי בְּנֵי הָעוֹלָם לְמַעַלְהָ הֵן לְמוֹת, הֵן לְשֶׁרֶשׁ, הֵן לַעֲקָר, הֵן לְתַת עֲנֵשׁ נְכָסִים. מִי שְׂרָאוּי לַעֲנֵשׁ נְכָסִים נוֹפֵל בְּבֵית חָלִיו, וְלֹא יִתְרַפֵּא עַד שְׂעוֹשֶׂה כָּל מַה שְׂנִגְזֹר עָלָיו. כִּיּוֹן שְׂנַעֲנֵשׁ בְּמִמוֹנוּ וְנָתַן כָּל מַה שְׂנִגְזֹר עָלָיו, מִתְרַפֵּא וְיִוצֵא מִבֵּית הָאֲסוּרִים, וְעַל זֶה צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל עָלָיו שְׂיִתֵּן עֲנֵשׁ וְיִצָּא.

מִי שְׂרָאוּי לְשֶׁרֶשׁ, יִתְפָּסוּ אוֹתוֹ וְיִתְנֹו אוֹתוֹ בְּבֵית הָאֲסוּרִים עַד שְׂיִשְׁתַּרֵּשׁ מֵהַכֵּל, וְלַפְעָמִים שְׂיִשְׁתַּרֵּשׁ מֵאִיבָרִים אוֹ מֵאֶחָד מֵהֶם, וְאַחַר כֵּן יִוצִיאֵהוּ מִבֵּית הָאֲסוּרִים.

אֲבָרְהֶם, וְאִין כָּלֵל קְשִׁיָּה בְּדַבֵּר זֶה. אֲבָל אִם יִדְעָתְךָ דְּבָר אוֹ חֲדוּשׁ – אָמַר. ע"כ מַהֵה־שְׂמִטוֹת.

השלמה מההשמטות סימן יא

פְּתַח אוֹתוֹ יְהוּדֵי וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית א) וְהָאָרֶץ הִיְתָה תַהוּ וּבַהוּ וְגוֹמֵר. מִי הָאָרֶץ? אוֹתָהּ הַנּוֹדַעַת לְמַעַלְהָ וּמַטָּה. הִיְתָה תַהוּ, מַה זֶה תַהוּ? זֶה קוּ יָרֵק שְׂמִקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם, וְנִקְרָא קוּ תַהוּ, שְׂכְתוּב (ישעיה לד) וְנִטָּה עָלֶיהָ קוּ תַהוּ וְאֲבִנֵי בַהוּ. בַהוּ, כְּמוֹ שְׂשִׁנְיָנוּ, אֲבָנִים מְפֻלְמוֹת שְׂמִשְׁקַעוֹת בְּתוֹךְ הַתְּהוּמוֹת, וּמֵהֵן יוּצָאִים מַיִם.

עֲבָשׁוּ יֵשׁ לְדַעַת, תַהוּ, שְׂהוּא קוּ יָרֵק, מַהוּ קוּ יָרֵק? אֵלֵא מְצָאנוּ בְּסֵפֶר הַרְּוּפָא מְקַרְטִינְאָה, וְיִוֹדֵן שֶׁל קְסָרֵי שְׂמוֹ, וְקוּרָאִים אֶת שְׂמוֹ הַרְּוּפָא הַקְּרִטִינְאִי, מְשׁוּם שְׂהוּא גְדוֹל עַל כָּל הַרְּוּפָאִים וְנִכְבָּד בְּחֻכְמָה. וְכֵן אוֹמְרִים בְּלִשׁוֹן פְּרָסִי לְאָדָם נִכְבָּד. וְהוּא הָיָה אוֹמֵר, וְהָאָרֶץ הִיְתָה תַהוּ, מַה זֶה תַהוּ? הוּא קוּ יָרֵק שְׂמִקִּיף כָּל הָעוֹלָם, וּמִי הוּא? קְלַפַּת הָאֲגוּז, וְזוֹהִי הַקְּלַפָּה הַחִיצוֹנָה, שְׂהִיא יָרֵקָה.

לְפָנִים מִמְּנוּ – בַהוּ, וְהֵן אֲבָנִים מְפֻלְמוֹת שְׂמֵהֵן יוּצָאִים מַיִם. מַתַּהוּ נִמְשָׁךְ עוֹר וּבִשָּׁר. מֵן בַהוּ נִמְשָׁכוֹת הָעֲצָמוֹת. לְפָנִים מִמְּנוּ – וְחִשָּׁךְ. זֹו הַהִמְשָׁכָה שְׂנִמְשָׁךְ מִמְּנָה הָעֵם שֶׁל עֲשׂוֹ. וְאִם תֹּאמֵר מַה זֶה תַהוּ? הָרִי הִיא בּוֹדָאֵי שְׂהָרִי הַחִשָּׁךְ תְּלוּי מִמְּנוּ, אֵלֵא אוֹתָן אֲבָנִים מְפֻלְמוֹת נִכְנָסוּ בְּאִמְצַע, שְׂמִמְנוּ נִמְשָׁכוֹת הָעֲצָמוֹת, כְּמוֹ שְׂנִאָמַר. וְחִשָּׁךְ – מְשִׁיכָה דְקָה, שְׂמִמְנָה נִמְשָׁךְ עֲשׂוֹ.

וְרוּחַ אֱלֹהִים – זֶה מַחַ הָאֲגוּז, שְׂמִשְׁם נִמְשָׁךְ יַעֲקֹב הַשְּׁלָם, כְּמוֹ הָאֲגוּז הַזֶּה, סוּד הַכְּתוּב (יחזקאל א) וְהִנֵּה רוּחַ סַעְרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן, כְּנִגְדַת הַתַּהוּ. לְפָנִים מִמְּנוּ – עֲנָן גְּדוֹל, כְּנִגְדַת הַבַּהוּ. לְפָנִים מִמְּנוּ – וְאִשׁ מִתְּלַקַּחַת, כְּנִגְדַת הַחִשָּׁךְ. לְפָנִים מִמְּנוּ – וְנִגְיָה לוֹ סְבִיב, כְּנִגְדַת שֶׁל וְרוּחַ אֱלֹהִים.

וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחֲשָׁמַל – לְפָנִים מֵהַכֵּל, כְּנִגְדוֹ מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, זֹו רוּחַ הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה שְׂמִרַחֶפֶת עַל הַכֵּל. וְיַעֲקֹב הַשְּׁלָם הוּא, וְזֶה מַחַ הָאֲגוּז, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יִמְצָאֵהוּ בְּאַרְץ מְדַבֵּר וְדָאֵי. אַחַר כֵּן עֲשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל אוֹתָן הַקְּלַפּוֹת, שְׂכַלְן יִהְיוּ מְשַׁעֲבָדוֹת לוֹ.

מה לך להכניס בתחום שאיננו שלך? התעוררתי, והיה רע לפני על סודות נסתרים שהיו שם. שלחתי לאותו יהודי ונתתי לו הספר, ובסודות של בלעם מצאתי מאותם שמות המלאכים ששלח לו בלק ולא היו מסתדרים על תקונייהם.

אבל כמה מיני רפואה מצאתי בו שמתקנים על תקוני התורה וסודות נסתרים שלה, וראיתי בחסידות ותפלות לקדוש ברוך הוא.

ואם תאמר שהיה עושה רפואה בפסוקי התורה – חס ושלום! אלא היה אומר סודות התורה, ועל אותו סוד מוציא סודות רפואה שלא ראיתי כאלה לעולמים. אמרתי, ברוך הרחמן שהחכים בני אדם בחכמה עליונה. ומאותם דברים של בלעם לקחתי, וראיתי בהם שלא היה בעולם חכם בכשפים כמוהו. אמרתי, ברוך הרחמן שבטל מהעולם כשפים, כדי שלא יטעו בני אדם מאחר יראת ה': ע"כ מההשמטות.

אמר רבי אלעזר, בלעם הרשע מי הרגו, ואיך נהרג? אמר רבי יצחק, פנחס וסיעתו הרגוהו, שכתוב (במדבר לא) הרגו על חלליהם. ושנינו, בעיר מדין היה עושה בחכמת כשפיו שטסים באויר הוא ומלכי מדין. ואלמלא ציץ הקדשה ותפלת פנחס שהפילום על ההרוגים. זהו שכתוב על חלליהם, וכתוב (יהושע יג) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב. אמר לו רבי אלעזר, כל זה ידעתי.

סדר הלימוד ליום ז סיון [יום 243 בשנה]

אמר רבי שמעון, אלעזר, כל דברי בלעם הרשע תקיפים הם, והרי פרשה החברים, שכתוב (דברים לד) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ואמרו, בישראל לא קם, אבל באמות העולם קם, ומיהו? בלעם, והרי בארנו הדבר, משה אין כמותו בפתרים העליונים, בלעם אין כמותו בפתרים התחתונים. זה בצד הקדשה, וזה בצד שמאל. ואם כל זה היה בידו וכל כך תקיף בחכמה, אדם שישבח את עצמו בכח תקיף, שכתוב (במדבר כג) ואנכי אקרה כה – אעקור את כה מזה, איך יכלו להרגו?

אלא בספר חכמת שלמה המלך כך אמר: שלשה סימנים הם; סימן לעברה – ירקון. סימן

מי שראוי למות כך זה, שאלו יתן כל כפר וכל ממון שבעולם לא ינצל, ועל זה צריך רופא חכם להשתדל עליו. אם יכול לתת לו רפואה מן הגוף – יפה, ואם לא – יתן לו רפואה לנשמתו וישתדל על רפואת הנשמה, וזהו רופא שהקדוש ברוך הוא ישתדל עליו בעולם הזה ובעולם הבא.

אמר רבי אלעזר, עד עכשו לא שמעתי מהרופא הזה ומהספר הזה, חוץ מפעם אחת שאמר לי סוחר אחד ששמע מאביו, שרופא אחד היה בימיו, שכשהיה מסתפל באדם כשהוא בבית חליו, היה אומר: זה יחיה, וזה ימות. והיו אומרים עליו (שהוא היה צדיק) ירא חטא, וכל מי שלא יכול היה להשיג (לקנות) מה שצריך, הוא היה קונה לו ונותן משלו, והיו אומרים שאין חכם בעולם כמותו, ובתפלתו היה עושה יותר ממה שהיה עושה בידיו, וכדומה לנו, זה היה אותו רופא. אמר אותו סוחר, ודאי ספרו בידי הוא, שירשתיו מסבי, וכל דברי אותו הספר התיסדו כלם על סודות התורה, וסודות נסתרים מצאתי בו.

ודברי רפואה שהוא אמר שלא ראוי לעשותם, פרט למי שהוא ירא חטא, והם ממה שהיה עושה בלעם, שהיה לוחש לחשים על חולה, והיה אומר בפיו ומיד מתרפא, וכלם מבררים באותו הספר.

ואמר זה אסור וזה מתר למי שירא חטא, משום שחטאים רבים אמר שרפואתם תלויה בלחש הפה, והם מצד הנחש, ומהם מצד הקסם. וכל אותם שאסור לומר בפה ואסור לעשות במעשה היה אומר. עד שמצאתי במחלות ידועות שצריך לומר כך ולנדות בנדוי ושמטא על אותו חלי, וזו תמיהה גדולה לנו. שמחו רבי אלעזר ושמחו החברים.

אמר רבי אלעזר, אם היה לנו ספר זה, נראה מהו. אמר, אני אמסר במסירה על מנת להראות למנורה הקדושה. ושנינו, אמר רבי אלעזר, אותו ספר היה בידי שנים עשר חדשים, ומצאתי אורות עליונים. כשהגעתי לאותם סודות שהיו מבלעם, תמהתי.

יום אחד לחשתי במקום אחד, והיו האותיות עולות ויורדות, עד שראיתי בחלום ואמר לי,

מחזה שדי - זה ענף אחד מאותם ענפים שהיו יוצאים משדי, ולמה? שבחכמה זו נראים שלשה כנגד ש' של שדי, כנגד שלשה ענפים שבו, ומראה שני נביאים, בדי ערבות, שתומכים בו, כנגד שבעים ושנים ענפי עין הרע לסתם אותם. כשבא בלק, אמר, אני אוכל להם. עמלק ביחד עם חכמה זו בא אליהם ויכל להם.

ושלח לבלעם ואמר לו, אני יש בי שתי אותיות של עמלק, שהם ל"ק, שהם סיוס עמל"ק. לי יש ל"ק, ועמלק ל"ק. לי הסיוס, וכך הראשית - ב"ל. אמר לו רבי שמעון, כך אמר, ראשית בלק ב"ל, וראשית בלעם ב"ל. ראשית בלק היתה בו בבלעם, וסיוס עמלק היתה בבלק, וסיוס בלעם היתה ראשית עמלק.

ואם תאמר שלא נוכל להם משום שכשפי משה רבם שהיה פושט ידיו, הרי יד זו יש באותם גדולים שיכולים בכשפים להתחזק יותר. והינו שכתוב וקסמים בידם. בידיהם לא כתוב, אלא בידם. יד מול יד. כך שלח לו בלק לבלעם.

ולבן מחזה שדי, כמו שאמרנו. ולכן נענשו, ונענשו למעלה, ונקראים מחזה, כמו שנאמר (מלכים א ז) ומול מחזה אל מחזה. ענף שיוצא משם. ומיהו אותו מחזה? עזא ועזאל, שהם נפל וגלוי עינים, והוא מחזה שדי, שהיה רואה נופל וגלוי עינים.

איפה היתה בלעם באותה שעה? אם תאמר במדין, הרי כתוב ועתה הנני הולך לעמי. אם הלך לו, מי נתן אותו במדין? אלא אותו רשע, פיון שראה שנפלו מישראל כ"ד אלף על עצותיו, התעכב שם, והיה רוצה מהם שכרו. וכבוד שהתעכב שם, בא פנחס וגדולי החיל לשם.

ביון שראה את פנחס, פרח באויר, ושני בניו עמו, ינוס ויומברוס. ואם תאמר, הרי מתו במעשה העגל, שהרי הם עשו אותו? אלא כך היתה בודאי, וזהו שכתוב (שמות לב) ויפל מן העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש. וכי לא היו יודעים חשבון קטן זה? והרי כמה חשבונות רמים עליונים וגדולים ידע הכתוב למנות, וכאן כשלשת אלפי איש? אלא אלו בני בלעם, ינוס ויומברוס, שהיו שקולים כשלשת אלפי איש.

לשטות - דברים. סימן שלא יודע כלום - שבחים. וזה הכריע לשאר, שוטה בכל עברות, הכל יש בו.

והרי כתוב (משלי כז) יהללך זר ולא פיה. ואם לא זר - פיה! - לא כף. אלא אם אין מי שמכיר אותך, פתח פיה לדבר בתורה ולהודיע דברי אמת בתורה, ואז פתחון פיה בתורה ישבחו דבריה וידעו מי אתה, שאין דבר בעולם שמודיע על האיש אלא בזמן שפותח פיו. פיו מודיע לבני אדם מי הוא.

אותו בלעם הרשע, תשבחות משבח עצמו בכל. ועם כל זה גנבת דעת היתה גונב, והתעלה בדבריו. בדברים קטנים היתה עושה גדולים. מה שאמר על אותן מעלות, דברי טמאה היתה אומר, ואמת אמר. אבל אותו רשע היתה אומר ומשבח עצמו בדרך נסתר, והתעלה בדבריו. שכל מי שהיה שומע, חשב שהתעלה על כל נביאי העולם, שכתוב (במדבר טו) שמע אמרי אל וידע דעת עליון. מי האיש בעולם שהיה שומע מפיו דברים אלו שלא חשב שאין בעולם נביא נאמן כמותו!?

ואמת היתה, וכך היתה. נאם שמע אמרי אל, כך היתה. וידע דעת עליון, כך היתה. ואותו רשע היתה אומר על מעלות שנדבק בהם, שמע אמרי אל. דבר שהוא במעלה עליונה.

וכך אמר, שמע אמרי אל. לא כתוב האל, שהרי (תהלים יח) האל תמים דרכו. אבל סתם אל, אל אחר הוא. (שמות לד) כי לא תשתחוה לאל אחר. שמע אמרי אל - דבר קטן הוא, ודומה למי שלא יודע שהוא גדול ועליון. שמע אמרי אל - אותו שנקרא אל אחר, שכתוב כי לא תשתחוה לאל אחר.

וידע דעת עליון, על כל דרגות הטמאה, אותם שמנהגים אנית הים וסערה. ארבעים חסר אחד הם. ואותו רב חובל שכלם מנהגים על ידיו, הוא עליון על כלם. בזה היתה נדבק אותו רשע, ואמר שהיה יודע דעת עליון, דרגה שהוא עליון על כל מנהיגי הספינה. מי שומע זה שלא יבהל בדעתו ויאמר שאין כמוהו בעולם? אלא אותו רשע משבח את עצמו בדרך נסתר ואמר דברי אמת, וגנב דעת בני העולם.

אשר מחזה שדי יחזה. מי ששומע את זה חשב שהיה רואה מה שלא ראה אחר בעולם.

מצד אחד ונחש מצד שני. אמר לו פנחס: בשלוי קח (הרג אותו), ובשלוי ימות. אז הרג אותו ויכל לו. שפך דרך אותו צד - מי שהולך אחריו, בו ימות, ובו תצא נשמתו, ובו יכלל. וכך מת בלעם, ודנים אותו בדיני אותו העולם ולא נקבר לעולמים. וכל עצמותיו נרקבו, ונעשו כמה נחשים מזהמים מזיקים שאר בריות, ואפלו התולעים שהיו אוכלים בשרו הפכו לנחשים.

מצאנו בספרו של אשמדאי שנתן לשלמה המלך, שכל מי שהיה רוצה לעשות כשפים חזקים נסתרים מהעין, אם ידע הסלע ששם נפל בלעם, ימצא מאותם נחשים שהיו מעצמות אותו הרשע, אם יהרג אחד מהם - בראשו יעשה כשפים עליונים, בגופו כשפים אחרים, בזנבו כשפים אחרים. שלשה מיני כשפים בכל אחד ואחד.

בשבאה מלכת שבא לשלמה, מאותם דברים ששאלה את שלמה, אמרה: עצם הנחש של שלשה ראשים במה נתפס? מיד - (מלכים-א י) לא היה דבר נעלם מן המלך אשר לא הגיד לה. היא שאלה על זה, והיתה צריכה אותם נחשים, ולא יכלה לקחת אחד מהם. מה השיב לה? דברים שהיו בלבה. כך הודיע לה, שכתוב ויגד לה שלמה את כל דבריה. אותם נחשים לא יכולים להם כל בני העולם, פרט לדבר של סוד אחד. ומהו? שכבת זרע רותחת.

ואם תאמר, מי יכול? אלא בשעה שהאיש מוציא אותה שכבת זרע כשהוא בתאוה, מוציא אותה לשם אותו נחש ברצון התאוה. כשיוצאת רותחת, לוקחים אותה מיד בלבוש אחד, ואותו לבוש זורקים לנחש, מיד כופף ראשו, ותופסים אותו כמו שתופסים תרנגול הבית. ואם בכל כלי הקרב של העולם יערכו באחד מהם - לא יכולים לא. ובזה לא צריך אדם בעולם כלי קרב ולא דבר אחר, ולא צריך להשמר מהם, שהרי כלם נכפים אליו. אז דבקו הדברים הללו בלבה, והתאוה לזה.

מכאן והלאה, אלעזר בני, הקדוש ברוך הוא עושה מה שעושה באותו רשע, וסודות נסתרים אלו לא הצטרכו להתגלות. אבל משום שהחברים שכאן ידעו דרכים נסתרים של העולם, גליתי לכם. שהרי כמה מנהגים נסתרים הם בעולם

אלא אותו רשע, כל כשפי העולם היה יודע, ולקח גם כך כשפי בניו שהיו רגילים בהם, ובהם טס ועלה. פנחס ראה אותו, שהיה אדם אחד טס באויר והיה מתעלה באויר מהעין, הרים קול לבני חיל ואמר: יש מי שיודע לפרח אחרי אותו רשע, שהרי בלעם הוא? ראו אותו שהיה טס.

צלחה בן שבט דן קם, ולקח שלטון ששולט על כשפים ופרח אחריו. כיון שראה אותו רשע, עשה דרך אחר באויר, ובקע חמשה אוירים באותו דרך, והתעלה והתכסה מהעין, ואז הסתפן צלחה באותה שעה והיה בצער, שלא ידע מה יעשה. הרים אליו פנחס קול ואמר: צל התנינים שרובצים על כל הנחשים, הפך בשערותיה. מיד ידע וגלה אותו מקום, ונכנס אליו. מיד התגלה, וירדו שניהם לפני פנחס.

בא וראה, אותו רשע כתוב בו וילך שפי, זהו עליון שדרגותיו נחש זכר. צלחה לקח שנים, זכר ונקבה, ובו שלט עליו, משום שהשלטון ששולט עליהם לקח והתכופפו לפניו. וזה היה (בראשית מט) שפיפן עלי ארח. על אותו ארח שעשה אותו רשע, שכתוב (סם) יהי דן נחש עלי דרך - זה שמשון. שפיפן עלי ארח - זה צלחה.

הנשך עקבי סוס - זה עירה, שהיה עם דוד, שהיה בא מדן, ובגללו תלויה גבורתו בדוד, שכתוב (שמואל-ב ח) ויעקר דוד את כל הרכב. ויפל רכבו אחר - זה שריה, שעתידי לבא יחד עם משיח בן אפרים, והוא משבט דן, ועתידי הוא לעשות נקמות וקרבנות בשאר העמים. וכשזה יקום, אז מחכה לגאלת ישראל, שכתוב (בראשית מט) לישועתך קויתי ה'. ואף על גב שפרשוהו לפסוק זה, אבל ברור הדבר כמו שנאמר וכמו שפרשוהו, ועל זה בא הפסוק ומוכיח.

כיון שיירד אותו רשע אל פנחס, אמר לו: רשע! כמה גלגולים רעים עשית על העם הקדוש. אמר לו לצלחה: בא והרג אותו, ולא בשם, שלא ראוי זה להזכיר עליו קדשה עליונה, בשביל שלא תצא נשמתו ותפלל בדברים של דרגות קדושות, ותתקיים בו מה שאמר תמות נפשי מות ישרים.

באותה שעה עשה בו כמה מיני מות ולא מת, עד שלקח חרב שהיה מתקן (חוקי) עליה נחש

יודעים מה נעשה מתפלת אותו עני ומכל אותן תרעומותיו. שאין תאוה לעני אלא כששופך דמעותיו בתרעמת לפני המלך הקדוש, ואין תאוה לקדוש ברוך הוא אלא כשמקבל אותם ונשפכים לפניו. וזוהי תפלה שעושה עטוף ועוטפת כל תפלות העולם.

משה התפלל תפלתו, והתעכב כמה ימים בתפלה זו. דוד ראה שכל החלונות וכל שערי השמים, כלם מזמנים להפתח לעני, ואין בכל תפלות העולם שהקדוש ברוך הוא מקשיב מיד כמו לתפלת העני. כיון שראה את זה, עשה עצמו עני ומספן. פשט לבוש המלכות וישב על הארץ כמו עני ואמר תפלה, שכתוב (תהלים פו) תפלה לדוד הטה ה' אזנך ענני. ואם תאמר למה? בגלל כי עני ואביון אני. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, ולא מלך אתה, ושולט על מלכים חזקים, ואתה עושה עצמך עני ואביון?! מיד החזיר תפלתו לגון אחר ועזב דבר אביון ועני, ואמר שמרה נפשי כי חסיד אני. ועם כל זה, הכל היה בדוד.

אמר לו רבי אלעזר, יפה אמרת, ועם כל זה (ועל זה) צריך לאדם שמתפלל תפלתו (להיות שם עני ואביון) לעשות עצמו עני, כדי שתפנת תפלתו בכלל כל העניים. שהרי כל שומרי השערים לא משאירים כף להכנס כמו משאירים את העניים, שהרי בלי רשות נכנסים. ואם עושה אדם עצמו ושם רצונו תמיד כעני, תפלתו עולה ונפגשת עם אותן תפלות העניים ומתחברת אתן, ועולה יחד אתן ונכנסת בכללן, ומתקבלת ברצון לפני המלך הקדוש (בהם).

דוד המלך שם את עצמו בארבעה דרכים: שם עצמו יחד עם עניים, שם עצמו יחד עם חסידים, שם עצמו יחד עם עבדים, ושם עצמו יחד עם אותם שמוסרים עצמם ונפשם על קדשת שמו. שם עצמו עם עני, שכתוב כי עני ואביון אני. שם עצמו יחד עם חסידים, שכתוב שמרה נפשי כי חסיד אני, משום שצריך האדם שלא לשים עצמו רשע. ואם תאמר, אם כן, לא יפרט חטאיו לעולמים? לא כן! אלא כשיפרט חטאיו, אז הוא חסיד, שבא לקבל תשובה. מוציא עצמו מצד הרע שהיה בטנפת שלו עד עכשו, וכעת נדבק בימין העליון, שהיא פשוטה לקבלו.

ובני אדם לא יודעים, ואותם פלאות נסתרים גדולים ועליונים. עליו ועל שדומה לו קראנו, (משלי י) ושם רשעים ירקב. אשריהם צדיקי האמת, עליהם כתוב (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך וגו'.

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה וגו'. רבי אבא פתח, (שם קב) תפלה לעני כי יעטף וגו'. שלשה הם שכתוב בהם תפלה. ובארו דבר זה (אבל דבר זה) - אחד היה משה, ואחד היה דוד, ואחד עני, שנכלל בהם והתחבר בהם. ואם תאמר, הרי כתוב (חבקוק ג) תפלה לחבקוק הנביא - הרי ארבעה הם? אלא חבקוק לא בגלל תפלה היה, ואף על גב שכתוב בו תפלה, תשבחת והודאה היא לקדוש ברוך הוא על שהחיהו ועשה אתו נסים וגבורות, שהרי בן השונמית היה.

אבל שלש הן שנקראות תפלה: (תהלים צ) תפלה למשה איש האלהים, תפלה זו שאין כמותה באיש אחר. תפלה לדוד, תפלה זו היא תפלה שאין כמותה במלך אחר. תפלה לעני, תפלה היא מאותן שלש. מי חשובה מכלן? הוי אומר תפלת העני. תפלה זו קודמת לתפלת משה, וקודמת לתפלת דוד, וקודמת לכל שאר תפלות העולם.

מה הטעם? משום שהעני הוא שבור לב, וכתוב (שם לד) קרוב ה' לנשברי לב וגו'. והעני עושה תמיד קטטה בקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא מקשיב ושומע דבריו. כיון שמתפלל תפלתו, פותח כל חלונות הרקיעים, וכל שאר התפלות שעולה למעלה, דוחה אותן אותו עני שבור לב, שכתוב תפלה לעני כי יעטף. כי יתעטף צריך לו לכתב! מה זה כי יעטף? אלא הוא עושה עטוף לכל תפלות העולם, ולא נכנסות עד שנכנסת תפלתו.

והקדוש ברוך הוא אומר: יתעטפו כל התפלות, ותפלה זו תפנס אלי. איני רוצה כאן בית דין שידון בינינו. לפני יהיו תרעומות שלו, ואני והוא לבדנו. והקדוש ברוך הוא מתיחד לבדו באותן התרעומות, באותה תפלה, שכתוב ולפני ה' ישפך שיחו. לפני ה' בודאי.

כל חילות השמים שואלים אלה לאלה: במה מתעסק הקדוש ברוך הוא? במה משתדל? אומרים: מתיחד בערנה בכלים שלו. כלם לא

דוד שלש פעמים בתפלה זו עבד, שכתוב הושע עבדך אתה אלהי. שמח נפש עבדך. וכתוב (תהלים פו) תנה עזך לעבדך. הרי שלש פעמים צריך לשים עצמו עבד.

אחר כך לשים עצמו תוך אלו שמסרו נפשם על קדשת שמו, כלומר ביחוד של שמע ישראל. שכל מי ששם כך רצונו בזה הפסוק, נחשב לו כאלו מסר עצמו על קדשת השם.

לאחר ששם עצמו עני, בזמן שונכנס ודופק על פתחים של רומי מרומים, כשאומר אמת ויציב (וסומך) גאלה לתפלה, להיות בתפלת עמידה שבור לב עני ומסכן. ולשים רצונו להכלל בתוך העניים בשברון לב בנמיכות נפש.

לאחר ששם עצמו בתוך חסידים בשומע תפלה לפרש חטאיו, שפך צריך יחיד בשומע תפלה בשביל להתדבק בימין שפשוטה לקבל שבים, אז נקרא חסיד. הרי ארבעה אלה כראוי.

מי כולל כל אלה? אותו שצריך לכלל אותם, וזהו עבד שכולל את כל השאר. שלשה עבדים הם בשלשה מקומות, וכלם אחד. ועליהם כתוב (שם קכג) הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם וגו'. בין עבד לעבד הם אותם אחרים. בין עבד ראשון לעבד שני יש לו למסר נפשו על יחוד קדשת שמו, ולשים עצמו עני ומסכן בתפלת עמידה, ולשים עצמו בתוך חסידים בשומע תפלה. עבד שלישי לאחר שסים וסדר הכל.

למדנו, באותה שעה שמסדר בן אדם כל ארבעה הסדורים הללו ברצון הלב, נוח לפני הקדוש ברוך הוא ופורש ימינו עליו, באותו עבד שלישי, וקורא עליו ואומר לו עבדי אתה, שכתוב (ישעיה מט) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. ודאי תפלה של אדם זה לא תחזור ריקם לעולמים. בא רבי אבא ונשקו.

אמר רבי אלעזר, בא וראה, שני עבד מאותם השלשה הם שכוללים כל אלה, שהרי השלישי עומד לחתם בו חותם למעלה לשים בו יד מימין המלך ולהשתבח בו. אבל שני אלה, ראשון ושני, הם כלל הכל. ודוד משבח עצמו בהם, שכתוב (תהלים קטז) אנה ה' כי אני עבדך אני עבדך

ולא תאמר שלא יקבלו הקדוש ברוך הוא עד שיפרט חטאיו מיום שהיה בעולם, (אם כך) איפה (א) אותם שהתכסו ממנו, שלא יכול להגיע. אלא לא צריך לפרש, פרט לאותם שיזכר מהם. ואם שם רצונו בהם, כל האחרים נמשכים אחריהם. שהרי למדנו, אין בודקים חורי הבית העליונים למעלה, ולא אותם תחתונים למטה בבעור חמץ. אין כיון שבדק כפי מראה עיניו מה שיכול להגיע, הכל נמשך אחרי זה והתבטל יחד אתו.

וכך גרסנו בנגעים: עשירים וארבעה ראשי איברים הם שלא מטמאים משום מחיה. והכהן לא טורח אחריהם, והינו מה שכתוב, (ויקרא יג) לכל מראה עיני הכהן. מקום שיכול לראות מכתש בהסתכלות אחת, ולא צריך להנמיך את עצמו ולהרים עיניו כאן וכאן. גם כך לא צריך לפרט חטאיו (לבקש) מיום שהיה, שהרי חורי הבית התחתונים, ולא אלו שהתכסו שלא יכול להגיע, שהם חורי הבית העליונים למעלה, (אלא) בא ראה, לכל מראה עיני הכהן. וכלם נמשכים אחריהם. ועל זה שם דוד עצמו בתוך החסידים.

הוא שם עצמו יחד עם עבדים, שכתוב (תהלים קכג) הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם. וכתוב (שם פו) הושע עבדך אתה אלהי. שם עצמו עם אותם שמסרו נפשם על קדשת שמו, שכתוב (שם) שמח נפש עבדך כי אליה ה' נפשי אשא. בכל הארבעה הללו שם עצמו דוד המלך לפני אדונו.

אמר רבי אלעזר, הרמתי ידי בתפלה לפני המלך הקדוש. שהרי שנינו, אסור לו לאדם להרים ידיו למעלה פרט לתפלה, ובברכות ובתחנונים לאדונו, שכתוב (בראשית יד) הרמתי ידי אל ה' אל עליון, ומתרגמים: הרמתי ידי בתפלה. שהרי באצבעות הידים יש דברים עליונים. וכעת כך אני עושה, ואומר שכל מי שארבעה אלו יסדר לפני אדונו ועושה עצמו ברצון בתקון זה כראוי, בתקון זה לא תחזור תפלתו ריקם.

בתחלה עבד - לסדר שבח לפני אדונו ולומר לפניו, וזה בתשבחות שלפני התפלה. אחר כך עבד לאחר שהתפלל תפלת עמידה, הוא עבד שסדר תפלת אדונו. אחר כך עבד אחר שהתפלל כל תפלתו והלך לו. ועל זה עשה עצמו

ומשוטטים בעולם. ואותו זמן נתקן לתפלה, משום שאין שם קטרוג כלל.

ואז הוא זמן לתפלה, משום שהם הולכים לשוטט בהרי החשך, והר נשפה, אז נפתחים חלונות אורות עליונים, ויוצאים ושורים על בתי כנסיות בראש אלו שמתפללים תפלות, ומתחלקים אורות על ראשיהם. והקדוש ברוך הוא שואל על אותו שלא נמצא שם ואומר: חבל על פלוני שהיה רגיל כאן, וכעת שהלך חשכים ועבר מלפני האורות והלך לשוטט בהרי העולם, ויצא מאותו נגה אור שמאיר ואין (לו) בו חלק, אין נגה לו, כמו שמתחלק ושויה על האחרים ששם, כמה טובות אבדו ממנו. (אין נגה לו כעת שהלך חשכים) ואלו היה שם, יבטח בשם ה' - בכלל העבד הראשון, וישען באלהיו - בסוד העבד השני.

אמר רבי שמעון, אלעזר בני, ודאי רוח נבואה שורה עליך. אמר רבי אבא, אריה בן אריה, מי יקום לפנייהם כששואגים לטרף טרף? כל אריות העולם הם תקיפים, ואלה יותר מכלם. כל האריות שבועולם קשים להוצאת הטרף מפייהם, ואלו נוחים להוציא מפייהם טרף. הם טורפים טרף ונותנים לכלם.

אשר הלך חשכים, אשר הלכו צריך לו לכתוב! אמר רבי אלעזר, משום שהם שרויים בחבור ומיד נפרדים. הלך החבור - חשכים נפרדו. שורים בחבור ונפרדים מיד. כמו זה (יחזקאל א) רוח סערה באה, כלל של זכר ונקבה. באה והיא עוזבת אותו, מיד נפרדים.

וירא בלק וגו'. רבי אלעזר אמר, ודאי מה שאמר רבי חייא, דבר נסתר היה. אבל כתוב, (תהלים פד) גם צפור מצאה בית ודרור קן לה וגו'. וכי דוד המלך על צפור בעולם היה אומר דבר זה?

אלא כמו ששינינו כמה חביבות הנשמות לפני הקדוש ברוך הוא. אם תאמר כל נשמות העולם - לא כך! אלא אותן נשמות הצדיקים ששם מדורן אתו, מדוריהן למעלה ומדוריהן למטה, וכך נאמר. גם צפור מצאה בית - אלו רוחות הצדיקים. **שינינו**, שלש חומות הן לגן עדן, ובין כל אחת ואחת כמה רוחות ונשמות מטילות שם

וגו', שאלו כוללים כל השאר. שלישי בך עומד לגאל אותי, שכתוב הושע עבדך אתה אלהי. מי שמסדר את זה, שיהיה ידוע לו שהקדוש ברוך הוא משתבח בו, וקורא עליו עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. בא רבי אבא ונשקו.

אמר רבי אבא, על זה קראנו, (שם יט) הנחמדים מזקב ומפז רב וגו'. כמה מתוקים דברים עתיקים שסדרו הראשונים. ואנו, כשטועמים אותם, לא יכולים לאכל. ודאי זה כך, והפסוק מוכיח על שלשה עבדים, והם אחד ובמקום אחד. ושנים כפי שאמרת, ואחד הוא להתעטר בו הקדוש ברוך הוא, שכתוב (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם וגו'. לא ימכרו ממכרת עבד. משום שהקדוש ברוך הוא צריך להתעטר בשלשת אלה. ועל זה לא ימכרו לשם עבד, שהרי הקדוש ברוך הוא היה.

פתח רבי אלעזר ואמר, (ישעיה נ) מי בכם ירא ה' וגו'. מה זה שמע בקול עבדו? פסוק זה בארוהו החברים בתפלה, וכך הוא. מי שרגיל לבא לבית הכנסת להתפלל ויום אחד לא בא, הקדוש ברוך הוא שואל עליו ואומר: מי בכם ירא ה' שמע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו. מה זה שמע בקול עבדו? במי? אם תאמר בנביא או באיש אחר - מי נתן נביא או אדם אחר לתפלה, שמשום שהתפלל תפלתו שומע בקול נביא או אדם בעולם!?

אלא אותו שמתפלל תפלות בכל יום, הוא שומע באותו קול שקורא לו הקדוש ברוך הוא ומשתבח בו ואמר שהוא עבדו ודאי. שמע בקול, באיזה קול? באותו שנקרא עבדו. שבח עליון הוא שיוצא עליו קול שהוא עבדו. ועוד, שקול נשמע בכל אותם רקיעים שהוא עבד המלך הקדוש, וזהו שומע בקול עבדו.

אשר הלך חשכים ואין נגה לו. וכי משום שלא בא להתפלל הלך חשכים? אלא פרושה. אבל עד שלא יתכנסו ישראל לבתי כנסיות להתפלל, הצד האחר עומד וסוגר כל האורות העליונים שלא יתפשטו ויצאו על העולם. ושלש פעמים ביום הולכים צד האחר, זכר ונקבה,

וְאֵלּוּ נִקְרְאִים שְׁנֵי מִזְבְּחוֹת. מִתְעַטְרִים לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהָרִי זְכוֹת בְּנִיחָם בְּעוֹלָם הַזֶּה מִגְּנָה עֲלֵיהֶם, וּמְעַטְרִים אוֹתָם שָׁם. מִי הָרוּחַ שְׂזוּכָה לְכָל זֶה? זוֹ שֵׁשֶׁתֶּה אֶפְרַחֲיָהּ, לְלַמֵּד לְמִזְבְּחוֹתֶיךָ וְגו'. מִכָּאן וְהִלָּאָה אָמַר דְּבַרְךָ, שֶׁהָרִי בְּלִי בּוֹשָׁה אֲנִי נִרְאָה שָׁם.

פְּתַח כְּמִקְדָּם רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, גַּם צְפוּר מְצָאָה בֵּית - זֶה יִתְרוֹ. וְדָרוּר קֵן לָהּ - זֶה בְּנִי שֶׁהָיָה בְּלִשְׁכַת הַגְּזִית מִלְמַדִּים תּוֹרָה וְחוֹתְכִים דְּבָרֵי תּוֹרָה בְּפִיָּהֶם. מַה זֶה מְצָאָה בֵּית? אֵלָּא בַּהֲתַחֲלָה לְקַחוּ וְחָנוּ בַּמִּדְבָּר, לְקַחוּ מֵעֵנַג מִדֵּין וּמִהַמְתִּיקוֹת שֶׁשָּׁם וְחָנוּ בַּמִּדְבָּר. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂכֻסוֹפָם הָיָה עַל הַתּוֹרָה, מִשָּׁף אוֹתָם מִשָּׁם וְהִכְנִיסָם לְלִשְׁכַת הַגְּזִית. וְדָרוּר קֵן לָהּ - הַכֹּל אֶחָד. צְפוּר דָּרוּר הַכֹּל הוּא אֶחָד. (שׁוֹפְטִים ד) חֶבֶר הַקֵּינִי. (שְׁמוּאֵל א-טו)

בֵּא וְרָאָה מַה כָּתוּב, וְיֵרָא בָּלֶק בֶּן צְפוּר. וְכִי מַה שׁוֹנָה שֶׁהַזְּכִיר שֵׁם אָבִיו מִשָּׂאָר מְלָכִים? אֵלָּא יִתְרוֹ נִמְשָׁף וְנִעֲבַר מֵעֲבוּדָה זָרָה, וּבָא לְדַבֵּק בְּיִשְׂרָאֵל הוּא וּבְנָיו, וְכָל הָעוֹלָם נִדְּוּ אוֹתוֹ וְרָדְפוּ אַחֲרָיו.

בָּלֶק מִבְּנֵי בְּנֵי הָיָה, וְעֵבֶר מִדְּרָף אָבִיו. כִּיּוֹן שֶׁרָאוּ זְקֵנֵי מוֹאָב וְזְקֵנֵי מִדְּיָן, שֶׁהָיוּ יַחַד בְּאַחֲוָה שְׁלֵהֶם בְּעֲבוּדָה זָרָה בַּחֲלָק שְׁלֵהֶם, שִׁיתְרוּ וּבְנָיו נִדְּבָקוּ בְּשִׂכְנָה וְזֶה נִמְשָׁף מֵהֶם, בָּאוּ וְהִמְלִיכוּהוּ עֲלֵיהֶם בְּשַׁעָה זֹו, שֶׁכָּתוּב וּבָלֶק בֶּן צְפוּר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהִיא. בְּאוֹתָהּ עֵת הָיָה מֶלֶךְ, מַה שֶּׁלֹּא הָיָה מִקְדָּם. וְעַל זֶה כָּתוּב בֶּן צְפוּר, מַה שֶּׁלֹּא רָאוּ לַעֲשׂוֹת כֵּךְ. וְיֵרָא בָּלֶק, וְיִשְׁמַע הָיָה צְרִיף לוֹ לְכַתּוּב! מַה זֶה וְיֵרָא? רָאִיָּה רָאָה, וְיִדַּע שֶׁעֲתִיד הוּא לִפְלִי בִּיְדֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִשְׂרָאֵל יִפְלוּ בְּיָדוֹ בַּהֲתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּךְ הוּא בִּיְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְיֵרָא בָּלֶק בֶּן צְפוּר.

רַבִּי אַבָּא פְּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים א) אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ הַיִּפָּה בְּנָשִׁים צְאִי לָךְ בְּעַקְבֵי הַצֶּאֱזָן. כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל אוֹמְרַת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן. כְּנִסְתָּ יִשְׂרָאֵל, מַה זֶה כְּנִסְתָּ? זוֹהֵי עֲצַרְתָּ הַתְּכַנְסוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בַּמִּדְבָּר י) מֵאֶסְפֵּף לְכָל הַמַּחְנוֹת. מִי שֶׁמְכַנְס כָּל הַמַּחְנוֹת הָעֲלִיּוֹנִים אֵלָיו.

וּמִתּוֹךְ שֶׁלְפַעְמַיִם הַשְּׂכִינָה נִקְרְאָת נִקְבָּה, וְנֶאֱמַר עֲצַרְתָּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרַאשִׁית כ) כִּי עֲצוּר

וְנִהְנֹת מְרִיחַ שֶׁל עֲנוּגֵי הַצְּדִיקִים שְׂבֻפָנִים, אָף עַל גַּב שֶׁלֹּא זָכוּ לְהַכְנִס. אֲבָל עֲנוּג רֹחוֹת הַצְּדִיקִים שְׂבֻפָנִים - (יִשְׁעִיָּה ד) עֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים וְגו'.

וַיָּמִים רְשׁוּמִים יֵשׁ בְּשָׁנָה, וְהֵם יָמֵי נִיֶּסֶן וַיְמֵי תִשְׂרִי, שְׁאוֹתָן רֹחוֹת מְשׁוּטְטוֹת וּפּוֹקְדוֹת מְקוֹם שֶׁצְרִיף. וְאָף עַל גַּב שֶׁפְּעָמִים רַבּוֹת מְשׁוּטְטוֹת, אֲבָל יָמִים אֵלּוּ רְשׁוּמִים הֵם וְנִרְאִים עַל גַּבֵּי חוֹמוֹת הַגְּנָה, כָּל אַחַת וְאַחַת כְּמִרְאֵה צְפָרִים מְצַפְצְפוֹת בְּכָל בֶּקֶר וּבִקְרָה.

וְאוֹתוֹ צְפָצוּף שְׂבַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְתִפְלָה עַל חַיֵּי בְּנֵי אָדָם שֶׁל הָעוֹלָם. מִשׁוּם שְׁאוֹתָם יָמִים כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְעַסְקִים בְּמִצְוֹת, וּבְמִצְוֹת רַבּוֹן הָעוֹלָם. וְאִזּוֹ בְּשִׂמְחָה נִרְאוֹת צְפָרִים מְצַפְצְפוֹת, וְעַל גַּבֵּי חוֹמוֹת שֶׁל גֵּן עֵדֵן מְצַפְצְפוֹת מִשְׂבַּחוֹת וּמִזְדוֹת וּמִתְפַּלְלוֹת עַל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר, וְדָאֵי יָפָה אִמְרַתְּ שׁוּדָאֵי אוֹתָן רֹחוֹת שָׁם. אֲבָל מַה תֹּאמַר עַל וְדָרוּר קֵן לָהּ? אָמַר, כֵּךְ לְמַדְתִּי, זוֹהֵי נִשְׁמָה קְדוּשָׁה שֶׁעוֹלָה לְמַעְלָה, וְעוֹלָה לְמִקְדָּם טְמִיר וְגִנוּז שֶׁעֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוֹלַתְךָ וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֶלְעָזָר, וְדָאֵי יָפָה אִמְרַתְּ וַיָּפָה הוּא, אֲבָל כָּל זֶה בְּגֵן עֵדֵן שֶׁלְמִטָּה הוּא, וְכְמוֹ שֶׁאִמְרַתְּ הוּא וְכֵךְ זֶה וְדָאֵי. גַּם צְפוּר מְצָאָה בֵּית - אֵלּוּ רֹחוֹת קְדוּשׁוֹת שְׂזוּכוּ לְהַכְנִס וּלְצִאֵת אַחַר כֵּךְ, מִשׁוּם שֶׁמְשׁוּטְטוֹת וְנִרְאוֹת כְּמִרְאֵה צְפָרִים, וְאֵלּוּ רֹחוֹת מְצָאָה בֵּית. וְדָאֵי שֶׁלְכָל אַחַת וְאַחַת יֵשׁ לְהֵן מְדוּרִים יְדוּעִים בְּפָנִים.

וְעַם כָּל זֶה, כָּלֶם נְכוּיִם מַחְפַּת חֲבָרִיָּהֶם. אֵלּוּ שִׁישׁ לָהֶם דָּרוּר וְחֲרוֹת מִהַכֹּל. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִרְאָה לָהֶם הֵיכָל טְמִיר גִּנוּז אֶחָד שֶׁעֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוֹלַתְךָ, וְאוֹתוֹ הֵיכָל נִקְרָא קֵן צְפוּר, וּמִשָּׁם מִתְעַטְרִים עֲטָרוֹת לְמַשִּׁיחַ לְעֲתִיד לְבָא. וּבְיָמֵים רְשׁוּמִים, שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְהַשְׁתַּעֲשַׁע בְּאוֹתָם הַצְּדִיקִים, וּמִרְאָה לָהֶם הֵיכָל טְמִיר גִּנוּז שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מְכִירִים אוֹתוֹ כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁשָּׁם.

אֲשֶׁר שֶׁתָּה אֶפְרַחֲיָהּ אֵת מִזְבְּחוֹתֶיךָ - אֵלּוּ אוֹתָם צְדִיקִים שֶׁנִּתְקַנּוּ בְּכַנְיִם קְדוּשִׁים, שְׂזוּכוּ לַתּוֹרָה שֶׁבְכָתֵב וְלַתּוֹרָה שֶׁבְעַל פִּה בְּעוֹלָם הַזֶּה.

רוצה לתת לישראל העביר אותם מהם ונתן להם, ומיד כלם כאחד זורקים (ומראה וזורקים) אותם על שאר העמים.

בא וראה, כנסת ישראל היא אומרת בתחלה (בגלות), (שיר השירים א) שחורה אני ונאווה. מקטינה עצמה ליד המלך העליון. ואז שואלת ממנו ואומרת, (שם) הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהררים. למה שתי פעמים איכה איכה? אלא היא רומזת על שני חרבנות של שני בתי המקדש, שקוראים הכל איכה איכה. איכה תרעה - בחרבן בית ראשון. איכה תרביץ - בחרבן בית שני. ועל זה פעמים איכה איכה.

תרעה, תרביץ, לא זה כזה. גלות בכל שהיא זמן מועט, קורא בה תרעה. ועל גלות אדום שהיא לזמן מרבה, קורא בה תרביץ. ועל זה פעמים איכה איכה. ועוד תרעה, תרביץ - ירעה היה לו לכתב! ירביץ היה לו לכתב! גם כן, שהרי על ישראל היא אמרה. אלא היא אמרה על עצמה: איכה תרעה פלתי לבניה בגלות כשיהיו בין שאר העמים? איכה תרביץ בצהררים, איך תטיף עליהם טל ומים תוף חמימות הצהררים?

שלמה אהיה כעטיה. בשעה שישראל קוראים מתוך צרה ודחק שלהם, ושאר העמים מחרפים ומגדפים אותם: מתי תצאו מהגלות? איך אלהיכם אינו עושה לכם נסים? (והם ממציאים עצמם ואומרים, כה תרעה אותנו בימים הראשונים, כה תרביץ בימים הקדושים לצנן החמימות של רשפים ושלחבות שלהם. והם משבחים כל זה) (והם משבחים לקדוש ברוך הוא ומודים לו עם כל הצער ואריכות הגלות, ואומרים, כה תרעה אותנו בימים הראשונים, כה תרביץ עמנו בגלות ותגאל אותנו לזמן האחרון. כל זה שבח ואמונה שמתאים להם לישראל) ואני יושב כעטיה ולא יכול לעשות להם נסים ולתת להם נקמות. הוא משיב לה: אם לא תדעי לך היפה בנשים. פסוק זה כן צריך לכתבו: אם לא תדעי היפה בנשים. למה לך? אלא, אם לא תדעי לך - לחזק עצמך בגלות ולהגביר כח להגן על בניה - צאי לך, צאי לך להתחזק בעקבי הצאן. אותם תינוקות של בית רבן שלומדים תורה.

ירעי את גדיתך - אלו (ישעיה כח) עתיקי משדדים שמסתלקים מהעולם ונמשכים לבית

עצר ה', שמחזיק ולא נותן - כך זה ודאי, שהרי מתוך אמונה רבה שלה שלא נמצא בה מום (מח), נותנים לה ללא עכוב כלל. והיא, כשבאה אליה, כל מה שכוונסת עצר ומעצר ומעכבת, שלא יורד ומאיר אלא כפי הטל, טפין טפין, מעט מעט. מה הטעם? משום שלא נמצאת למטה אמונה, אלא כמו שנאמר (ישעיה כח) זעיר שם זעיר שם. זכות קטנה והארת טל קטנה, מדה כנגד מדה.

שאלמלא תמצא אמונה כמו שנמצאו בה, היא מרקנת בכל צד וצד ללא עכוב כלל, והיא שמחה. ואז נותנים לה מתנות ואוצרות רבים זה על זה, ולא יעכבו אותה כלל. אבל התחתונים מעכבים אותם ומעכבים אותה, ואז היא עצרת. עצור עצר ה' ודאי. כביכול נותן תמצית, ולא יותר.

ועם כל זה, כמו אמא נותנת לבנים בסתר שלא יודעים עליה, כך היא עושה לבניה ישראל. ולמדנו מתוך מגורה הקדושה, שבשעה שהיא עולה לקחת ענוגים וכסופים ונמצא מום בישראל למטה, אז מגיעה אליה טפת חרדל ומיד נפרדת, ויושבת עליה ימים במנין, ואז יודעים למעלה שהמום בישראל.

ומתעורר השמאל מיד, ומושך חוט למטה. (בראשית כז) ותכהין עיניו מראת, מה שהיה מסתכל בעין יפה בכלל אברהם בלי דין כלל, אז ותכהין עיניו מראת, מראת בודאי מלהסתכל בכלל של רחמנות. אז התעוררות סמאל בקול תקיף להתעורר על העולם, כמו שנאמר ויקרא את עשו בנו הגדל וגו'. גדול הוא לגבי מחנות הצד האחר, הוא גדול, ומנהיג לכל ספינות הים שמערערים ברוח רעה, להטביעם בעמק הים באותן מצולות ים שלו.

וכשהקדוש ברוך הוא ברחמנות, אז כל חטאי ומחנות ישראל נותן לו, והוא מטיל אותם למצולות ים. כל מחנותיו נקראים מצולות ים, והם לוקחים אותם ומשוטטים בהם בכל שאר העמים. וכי חטאי ישראל ועונותיהם זורקים ומחלקים לעם שלהם? אלא הם מצפים ומחכים למתנות שלמעלה כמו כלבים ליד השלחן. וכשהקדוש ברוך הוא לוקח כל חטאי ישראל וזורק עליהם, כלם חושבים שמתנות ואוצרות שהוא

בְּאוֹתָהּ שְׁעָה רָמַז לְיוֹפִיא"ל, רַבֵּן הַתּוֹרָה, אָמַר לְמֹשֶׁה: אֲנִי דְרַשְׁתִּי פְסוּק זֶה. כְּתוּב כִּי

יְהִי לְאִישׁ – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוּב (שמות טו) ה' אִישׁ מִלְחָמָה. בֵּן – זֶה יִשְׂרָאֵל. סוֹרֵר וּמוֹרָה – שְׁכָתוּב (הושע ד) כִּי כִפְרָה סָרְרָה סָרַר יִשְׂרָאֵל. אֵינְנו שֹׁמְעֵי בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל. וַיִּסְרוּ אֹתוֹ, שְׁכָתוּב (מלכים ב-יז) וַיַּעַד ה' בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה בְּיַד כָּל נְבִיאֵי כָל חֹזֵה וְגו'. וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם, שְׁכָתוּב וְלֹא יִשְׁמְעוּ אֶל ה' וְגו'. וְתַפְּשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ – בְּדַעַת אַחַת, בְּהַסְכְּמָה אַחַת.

וְהוֹצִיאֵנוּ אֹתוֹ אֶל זַקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ. אֶל זַקְנֵי עִירוֹ! אֶל זַקְנֵי עִירָם וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמָם הִיָּה צָרִיךְ לוֹ לְכַתּוּב! מַה זֶה אֶל זַקְנֵי עִירוֹ, וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ? אֲלֵא, אֶל זַקְנֵי עִירוֹ – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ – זֶה כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל. זַקְנֵי עִירוֹ – אֵלּוּ יָמִים רַאשׁוֹנִים, יָמִים עֲתִיקִי (סב"י) הַכֹּל. שַׁעַר מְקוֹמוֹ – זֶה מוֹסַף שַׁבָּת.

וְעַם כָּל זֶה, אֵף עַל גַּב שְׁכָלָם יוֹדְעִים, דִּין לְמַעְלָה הוּא, מִשׁוּם שְׁבִית דִּין שֶׁל אֲמָא קְרוּבִים הֵם לְיִשְׂרָאֵל וְאוֹחֲזִים בָּהֶם, וְכָל קְרוּב לֹא דִן דִּין לְקְרוּבִים (לְקְרוּבִי), וּפְסוּל הוּא לְדִין. בְּתַחֲלָה מַה כְּתוּב? אֶל זַקְנֵי עִירוֹ וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ. כִּיֵּן שָׁרְאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהֵם קְרוּבִים, מִיַּד סִלַּק הַדִּין מִשַׁעַר מְקוֹמוֹ. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? וְאָמְרוּ אֶל זַקְנֵי עִירוֹ, לְחוּד. וְאֶל שַׁעַר מְקוֹמוֹ לֹא כְּתוּב, אֲלֵא אֶל זַקְנֵי עִירוֹ.

בְּנֵנוּ זֶה, וְדַאי, וְלֹא שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים. סוֹרֵר וּמוֹרָה אֵינְנו שֹׁמְעֵי בְּקוֹלָנוּ. מַה שׁוֹנֵה שֶׁהָרִי בְּהַתְחַלָּה לֹא כְּתוּב זֹלֶל וְסָבָא, וְאַחַר כֵּן כְּתוּב זֹלֶל וְסָבָא? אֲלֵא מִי גָרַם לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל לֵהִיּוֹת סוֹרֵר וּמוֹרָה לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים? בְּגִלָּל שֶׁהוּא זֹלֶל וְסָבָא בְּשְׁאָר הָעַמִּים, שְׁכָתוּב (תהלים קו) וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מֵעֲשִׂיָהֶם, וְכְתוּב (כמדבר כה) וַיֹּאכֵל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, שְׁעָקַר וַיִּסּוֹד אֲכִילָה וּשְׁתִּיָה כְּשֹׁעֲשִׂים בְּשְׁאָר הָעַמִּים. זֶה גוֹרֵם לָהֶם לֵהִיּוֹת בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים.

וְעַל זֶה, וּרְגָמָהּ כָּל אֲנָשֵׁי עִירוֹ בְּאַבְנִים. אֲלֵה כָּל שְׁאָר הָעַמִּים שֶׁהֵיוּ מְקַלְעִים אוֹתָם בְּאַבְנִים, וְסוֹתְרִים אֶת הַחוּמוֹת וּמְנַתְצִים אֶת הַמְּגִדְלִים, וְלֹא

הַיְשִׁיבָה הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁהִיא עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרָעִים. עַל דְּוָקָא. בְּמִשְׁכְּנוֹת הָרָעִים לֹא כְּתוּב, אֲלֵא עַל מִשְׁכְּנוֹת הָרָעִים, זֶה יְשִׁיבַת מִטְטְרוֹ"ן שְׁשָׁם כָּל הַחֲזָקִים וְתִינוּקוֹת הָעוֹלָם וּמִנְהִיגֵי הַתּוֹרָה בְּעוֹלָם, הַזֶּה בְּאִסּוּר וְהַתָּר, בְּכָל מַה שְׁצָרִיכִים בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁהָרִי עֲקָבֵי הַצֵּאֵן אוֹתָם תִּינוּקוֹת שְׁאֲמָרְנוּ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, עֲקָבֵי הַצֵּאֵן – אֵלּוּ תַלְמִידֵי בֵּית רַב שְׁאֲחַר כֵּן בָּאִים בְּעוֹלָם וּמוֹצְאִים תּוֹרָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל וְדֶרֶךְ פְּתוּחָה, וְעַל זֶה הֵם מְחַדְּשִׁים דְּבָרִים עֲתִיקִים בְּכָל יוֹם, וְשׁוֹרָה עֲלֵיהֶם הַשְּׁכִינָה וּמְקַשֶּׁבָה לְדַבְרֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (מלאכי ג) וַיִּקְשַׁב ה' וַיִּשְׁמַע. אָמַר רַבִּי אַבְא, כֵּן זֶה בּוֹדְאֵי, וְהַכֹּל דְּבָר אַחַד.

דְּבָר אַחַר אִם לֹא תִדְעֵי לָךְ – לָךְ לְמָה? אֲלֵא בְּכָל מְקוֹם שִׁישְׂרָאֵל בְּגִלּוֹת, הִיא עַמָּם בְּגִלּוֹת, וְעַל זֶה כְּתוּב לָךְ. וְכְתוּב (ישעיה סג) בְּכָל צָרְתָם לוֹ צָר, וְזֶהוּ לָךְ. הִיפָה בְּנָשִׁים, הִיפָה – הִיא אֲמָרָה שֶׁהִיא שְׁחוֹרָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שיר השירים א) שְׁחוֹרָה אָנִי. וְהוּא אָמַר אֲלֵיהָ: יָפָה אַתְּ, נָא, הִיפָה בְּנָשִׁים, נָא, עַל כָּל הַדְּרָגוֹת, וְכְתוּב (שם ו) יָפָה אַתְּ רַעֲיָתִי.

דְּבָר אַחַר הִיפָה בְּנָשִׁים – טוֹבָה בְּטוֹבוֹת. שְׁעוֹשָׂה טוֹבוֹת לְבִנְיָה בְּטַמִּירוֹת בְּצוֹרָה גְנוּזָה. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְבֵּה טוֹב עָלָיו, כָּל מַה שֶׁהִיא עוֹשָׂה לְבִנְיָה בְּצוֹרָה טַמִּירָה וּגְנוּזָה, אֵף עַל גַּב שֶׁהִיא עוֹשֶׂה לֹא כְּשָׂרִים. מְכָאֵן שְׁרָאוּי לְאַבָּא כְּשֵׁאֲמָא מְרַחֲמַת עַל הַבְּנִים וְטוֹב לוֹ כָּל מַה שֶׁעוֹשָׂה לְבִנְיָה רַחֲמִים בְּנִסְתָּר, אֵף עַל גַּב שֶׁמְעַשֵּׂיו לֹא כְּשָׂרִים.

סדר הלימוד ליום ח סיון [יום 244 בשנה]

אָמַר רַבִּי אַבְא, תְּמַהֲנִי עַל מַה שְׁכָתוּב (דברים כא) כִּי יְהִי לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרָה וְגו', וְתַפְּשׂוּ בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְגו'. וְשִׁנֵּינוּ שְׁבִאוֹתָהּ שְׁעָה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה כְּתַב. אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, רַבּוֹן הָעוֹלָם, תַּעֲזֹב אֶת זֶה, יֵשׁ אָב שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵּן לְבָנוּ? וּמֹשֶׁה מְרַחֵק הִיָּה לְרֹאוֹת בְּחֻכְמָה כָּל מַה שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַנֵּי יִשְׂרָאֵל. אָמַר, רַבּוֹן הָעוֹלָם, תַּעֲזֹב דְּבָר זֶה. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, אֲנִי רוֹאֶה מַה שֶׁאַתָּה אוֹמֵר. כְּתַב וְקָבַל שְׁכָר. אַתָּה יוֹדֵעַ, וְאֲנִי יוֹדֵעַ יוֹתֵר. מַה שֶׁאַתָּה רוֹאֶה, עָלֵי אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה. דְּרַשׁ הַמְּקָרָא וְתַמְצָא.

מאירה, התנבאו מתוך כה. (להראות שהכל הוא אחד ללא פרוז, שאף על גב שאמרו וכו', לא אמרו אלא מתוך כה).

ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה וגו'. ועתה, רבי אלעזר אמר, אמר אותו רשע, ודאי השעה עומדת לי לעשות מה שאני רוצה. ראה, ולא ראה יפה. ראה כמה אלפים נופלים מישראל על ידו לזמן מועט, אמר, ודאי השעה עומדת לי, ולכן ועתה, ולא בזמן אחר.

לכה!?! לך היה לו לכתב! מה זה לכה? אמר, נזרו עצמנו לאותו שמרחף בכנפיו עליהם לאותו ששמו כ"ה. ועתה לכה, נערך קרב באותו כ"ה. (ועתה לכה, כמו שנאמר (מלכים-ב ג) ועתה לשלל מואב).

אמר, עד עתה לא היה בעולם מי שיכול להם, בגלל אותו הפטרון שעומד עליהם. כעת שהשעה עומדת לנו, לכה נעשה קרב. וכל עצת אותו רשע לכ"ה היתה, שכתוב ואנכי אקרה כה. אעקר את אותה כה ממקומה. ושניהם בעצה רעה היו לכה הזו, כמו שנאמר (תהלים ב) על ה' ועל משיחו. לא ידעו שהרי אחר כך הכה הזו תעקר אותם מן העולם.

כי עצום הוא ממני. וכי עד אותה שעה איפה ערכו קרב בו ונצחו אותו? באיזה מקום נפגשו בחרבם והיו גברים כגבורים להראות גבורתם? מה זה כי עצום הוא ממני? אלא אותו רשע היה חכם וראה למרחוק. ראה את דוד המלך שבא מרות המואביה גבור תקיף כאריה, ועשה קרבות תקיפים ונצח את מואב, ושם אותם תחת רגליו. אמר, עצום הוא. אותו שירש אותה גבורה, מלך אחד מהם יצא מאתנו להשמיד את מואב.

אולי אוכל נכה בו. פסוק זה כך היה לו לומר: אולי אוכל אכה בו, או אולי נוכל נכה בו. אלא אותו רשע היה חכם. אמר, ראיתי יד אחת של אריה תקיף אחד, פרוש רגל (יד), אם אוכל עמך שנתחבר (שנינו) שניהם (ונתחבר) ונגרע מאותו אריה יד זו, עד שלא יבא אתו מלך לעולם ולא יגרש את מואב ממקומו.

ארה לי. מה זה ארה לי? אמר רבי אבא, אותו רשע בשתי לשונות אמר לבלעם. אחד אמר

מועיל להם כלום. כיון ששמע משה, אז כתב פרשה זו.

ועם כל זה - היפה בנשים, טובה ונכבדה בנשות העולם. צאי לך בעקבי הצאן, הרי בארנו - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. ורעי את גדיתך - אלו תינוקות של בית רבן שלא טעמו טעם חטא בעולם. על משכנות הרעים - אלו מלמדי תינוקות וראשי ישיבות.

דבר אחר על משכנות הרעים, חסר ו' - אותם רעים אלו מלכי האמורי שלקחו ישראל את ארצם לרעות מקניהם, ולבית מרעה נתן ישראל ארץ זו. אז שמע בלק שהארץ שהיתה חשוכה כל כך, עשו ישראל קרב זה וסדרו אותה, עד ששמוה בית מרעה. אז השתדל בכל מה שהשתדל, ושתף אתו את בלעם.

וירא בלק. רבי חזקיה פתח, (ישעיה נז) כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי וגו'. כמה חביבים ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שאף על גב שחטאו לפניו וחוטאים לפניו בכל פעם ופעם, הוא עושה לישראל זדונות כשגגות.

וכך אמר רב המנונא סבא, שלשה שערי דין תקנו (חכמים) בסדרי המשנה: אחד - ראשון בארבעה אבות נזיקין, השור וכו'. שני - טלית שנמצאה. שלישי - שתפים וסוד אבדה. מה הטעם? אלא הקדוש ברוך הוא בכל זמן עושה לישראל זדונות כשגגות, ואלו שסדרו משניות של שלש בבות - דרך הכתוב נקטו, שכתוב (שמות כב) על כל דבר פשע, וזהו פשע שלא בזדון, ומהו? על שור, על חמור, על שיה - זה בבא קמא, שכאן הוא באותם דברים. על שלמה - זו בבא מציעא. על כל אבדה - זו בבא שלישית.

שדרך הכתוב לקח. שכשמיגיע לבבא מציעא, היה אומר: ראשית שלקחו בטלית זו למה? כיון שנמצא פסוק, אמר: ודאי זו הלכה למשה מסיני, ובארו כל דברי חכמים.

כה אמר ה'. מה שונה בכל מקום של נביאים שכתוב כה אמר ה', ובמשה לא כתוב כך? אלא משה שנבואתו היתה מתוך אספקלריה המאירה שלמעלה, לא כתוב בו כה. אבל שאר הנביאים שהיו מתנבאים מתוך אספקלריה שלא

נקראת אמונה. ויש ותרגות לכל, וכל הנשמות עולות, מתחייבות בכמה חיובים של רשעים רעים, וכיון שהן עולות בפקדון (מקדים), הוא מחזירן ברחמים וחס עליהן, ואז נקראת אמונה, ואין אמונה ללא אמת.

בַּעַת אזור מתניו ואזור חלציו. מה כאן שני אזורים? ומתנים וחלצים, אף על גב שהן אחת, שתי דרגות הן, אחת למעלה ואחת למטה. למעלה בראשית נקרא מתנים, ולמטה בסוף נקרא חלצים, כמו שנאמר (ישעיה לב) וחגורה על חלצים. בסוף, על ראש הירכים. כשאשה בצער, מנתקים אותם חלצים מראש הירכים, ושמה ידיה בכאב עליהם.

וּלְכֵן לגבורה ולקרב - צדק אזור מתניו, וכך צריך. לרחמנות ולטוב - אמונה אזור חלציו. בדרגה אחת ידון את העולם ושולט לשני צדדים, אחד לרחמים לישראל, ואחד דין לשאר העמים.

וְאִם תאמר, צדק הוא דין הקשה? והרי כתוב (ויקרא יט) בצדק תשפט עמיתך, (דברים טז) צדק צדק תרדף, וכמה הם - ודאי כך זה, שהרי בצדק אין כלל ותרגות. גם כך מי שדן את חברו, לא צריך לעשות לו ותרגות מהדין כלל, אלא בצדק, שלא ישגיח על האהבה, (ויקרא יט) מאזני צדק, בלי ותרגות לצד זה ולצד זה למי שנותן ולמי שמקבל. ומשום זה דרגה אחת היא, ומתחלקת לשני צדדים. ושני צדדים אלה, שני אזורים, עומדים, אחד לשאר העמים ואחד לישראל. ובשעה שיצאו ישראל ממצרים, התאזרו באזורים הללו - אחד של קרב, ואחד היה של שלום.

(והכל היה בצדק) כשיתיעץ בלק, אמר ואגרשנו מן הארץ. אמר, אותה דרגה (שנאחזה בו הארץ, וזה וכו') שהם נאחזים בה, מן הארץ ודאי. וזהו כי עצום הוא ממני, בודאי. מי יכול להלחם ולעמד בהם בישראל?! דרגתם חזקה היא משלי! ומשום זה - ואגרשנו מן הארץ. ואם אגרשנו מן הארץ הזאת ואגרש אותם ממנה, אוכל לעשות כל רצוני. כחם הוא במה? בפה ובמעשה. הרי הפה שלך, והמעשה שלי.

כִּי ידעתי את אשר תברך מברך וגו'. וכי מאין היה ידע? הרי פרשוקה, שהרי בהתחלה כתוב,

ארה לי, ואחד אמר קבה לי. מה בין זה לזה? אלא אמר לו, ארה לי עשבים וכשפי ראשי נחשים, ושים אותם בקדרת המכשפים. כיון שראה שכחו יותר בפיו, שב ואמר ולכה נא קבה לי.

וְאִפְלוּ כך, אותו בלק הרשע לא עזב את כשפיו, אלא לקט כל מיני עשבים, כשוף של ראשי נחשים, ולקח קדרת מכשפים ונעץ אותה תחת הקרקע אלף וחמש מאות אמה (על אלף וחמש מאות אמה), וגנז אותה לסוף הימים. כיון שבא דוד, כרה בתהום אלף וחמש מאות אמה, והוציא מים מהתהום ונסך על המזבח. באותה שעה אמר, אני ארחץ אותה הקדרה. (תהלים קח) מואב סיר רחצי. סיר רחצי בודאי.

עַל אדום אשליך נעלי. מה זה אשליך נעלי? אלא גם זה כך היה למרחוק, שכתוב (בראשית כה) ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה כי עיף אנכי. הלעיטני, הלעטה ממש, פתיחת הפה והגרונ לבלע. אמר דוד לאותו הבלען מלעיט הלעטים: אני אזרק עליו נעלי לסתם את גרונו.

עַלִי פלשת אתרועע. גם כך זה למרחוק הסתפל דוד, ואמר: כנען הוא צד רע של הצד האחר ההוא, ופלשתים הם משם, לצד אחר מה צריך? תרועע, שכתוב (במדבר י) וכי תבאו מלחמה בארצכם [וגו'] והרעתם וגו', לשבור כחו ותקפו, ומשום כך עלי פלשת אתרועע. וכך ראוי להם.

וְעַתָּה לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני. רבי חזקיה פתח, (ישעיה יא) והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו. פסוק זה הפל הוא אחד. מה חדוש בא להשמיענו? שהרי צדק הינו אמונה, ואמונה הינו צדק. אזור מתניו הינו אזור חלציו. ולא מצאנו פסוק כמו זה.

אֵלָא לא צדק כמו אמונה, ואף על גב שהכל אחד, ודרגה אחת היא. אבל בזמן שעומדים בדין קשה ומקבלים מצד שמאל, אז נקרא צדק דין ממש, והינו (שם כו) כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו ישבי תבל. שדרגה זו של משפט היא רחמים. וכשמתקרב משפט בצדק, אז מתבשם (הכל), ויכולים בני העולם לסבל דין בצדק.

(ועל זה צדק אינו כאמונה) אמונה, בשעה שמתחברת בה (אז הוא) אמת, לשמחה. וכל הפנים מאירות, אז

ועל זה אמר יהושע אחר כך, (יהושע ז) ומה תעשה לשמך הגדול. שהרי ודאי שם זה עקר ויסוד הכל, אתה הוא ה'. ומשה, אף על גב שהקדוש ברוך הוא לא אמר לו כך, ידע שזה בזה תלוי והחטא גורם. ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו', הכל אחד. כי אתה אני, הרי בארנו כי אתי אתה לא כתוב, אלא כי אתה אני. כי אעשה כלה בכל הגוים, בכל הגוים אעשה כלה.

רב המנונא הראשון אמר, דחק וצרות ישראל כמה טוב וכמה תועלת גרמו להם. רפיון של שאר העמים כמה רעות גרמו להם. דחק וצרות ישראל גורם להם שטוב יהיה ותועלת, ומהם? כלה. הכל דחוק. רפיון של שאר העמים גורם להם רפיון ורע, וזהו כלה. וכך ראוי להם, שהרי כל רפיון בלא דחק שהיה להם בעולם הזה, גורם להם רפיון אחר כך בלי דחק. כלה. (ישעיה כח) כי כלה ונחרצה שמעתי. כי אעשה כלה. כלה ברפיון. לישראל שהיה להם דחק וצרות - כלה, (שם סא) וכפלה תעדה כליה.

מה זה כליה? אלו ישראל שהם כלי הפלה הזו. ישראל שהיה להם דחק וצרות - (עמוס ט) אקים את סכת דויד הנפלת, סכת שלום. לשאר העמים שהיה להם רפיון צרה וצוקה - כלה ברפיון, כמו שהיה להם בתחלה. ועל זה (ירמיה מו) כי אעשה כלה בכל הגוים וגו', ואתה לא אעשה כלה. שהרי אין ראוי לה, שהרי דחוקים הייתם בתחלה פעמים רבות בדחק של גלות תמיד, ודחוק תהיה כלה. (תוריש כליה).

ויסרתיה למשפט. פסוק זה כך צריך לו לכתבו: ויסרתיה במשפט, שהרי מתי יסורים? בשעת הדין. (וכאן לא כך, אלא) מה זה ויסרתיה למשפט? אלא כתוב (ישעיה ג) ה' במשפט יבא עם זקני עמו. ואותו היום הקדים הקדוש ברוך הוא רפואה לישראל עד שלא יעלו לדין כדי שיוכלו לעמד בו. ומה רפואתם? היא שבכל שעה ושעה הקדוש ברוך הוא נותן יסורים לישראל מעט מעט בכל פעם ופעם ובכל דור ודור, כדי ששכנסו ליום הדין הגדול שיחיו המתים, לא ישלט עליהם הדין.

ונקה לא אנקה, מהו? אלא כשישראל עובדי כוכבים ומזלות לבדם ולא נכנסים בדין עם

(במדבר כא) והוא נלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו. ששכר את בלעם וכו'. אבל כי ידעתי, ידיעה ודאי ידע בתכמתו. את אשר תברך מברך וגו', מה צריך פאן ברכה, שהרי בשביל קללה ה' ו' ואם אותו דבר שהיה יודע מבלעם בהתחלה היה קללה, מה זה את אשר תברך מברך?

אלא דבר זה לא ידעתי ולא זכיתי בו עד שבא רבי אלעזר ודרש, (תהלים לד) אברכה את ה' בכל עת תמיד תהלתו בפני. וכתוב (שם טז) אברך את ה' אשר יעצני. מי (צריך) שצריך ברכה מן התחתונים. את, שהרי נאחז בהם כשלהבת בפתילה. ודוד שידע את זה, אמר אברכה את. אמר אותו רשע, אותה דרגה שלהם, אחוזה בהם בגלל ברכותיהם, שמברכים אותה בכל יום. כח יש לה לברך את אותה דרגה, ותעקר אותה מהם. וזהו כי ידעתי את אשר תברך מברך וגו'. וכזה נוכל להם. תברך את אותה דרגה, ותקלל את הפתילה. ועל זה אמר ואנכי אקרה כה, אעקר אותה מהם שלא תאחז בהם.

ועוד אקרה כה - אשפיע ואמשיך את אותה דרגה בחטאים וטמאה ובקרי ובטמאה שעשו בניה, והיא תעשה אתם גמר. מיד - וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם. שלא יאמר אותו רשע שאין עמו אותם מיני כשפים שצריך בידו להתעכב עליהם (ויתעכב עליהם).

פתח ואמר, (ירמיה מו) ואתה אל תירא עבדי יעקב ואל תחת ישראל [וגו'], כי אתה אני וגו'. פסוק זה נאמר והתעוררו בו, אבל עד כעת יש להתעורר יותר. אתה מהו? סוד ארון הברית, שזוהי דרגה שהולכת בגלות עם בניה, העם הקדוש. בשעה שבקש משה רחמים על ישראל, מה כתוב? (במדבר יא) ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג, ופרשוה.

אבל כך אמר משה, דרגה אחת שנתת לי נקראת אתה, משום שאין לה פרדה ממך. ה' שלה נאחזה בישראל. אם אתה (תשמידם מהעולם) ישמדו בעולם, הרי ה' של השם הזה שאחוזה בהם מעברת ממנו, אם כך את עשה לי - שה', עקר השם הזה, תעקר.

אמר אותו רשע, הראשונים השתדלו ולא יכלו, דור הפלגה השתדלו ולא יכלו. עשו מעשה, ופה חסר מהם, שלשונם התבלבלה ולא יכלו. אבל אתה, הרי פיה שנון ולשונך מתקנת בשני צדדים אלו – את אשר תברך מברך, ואשר תאר יאר. אותו הצד שאתה רוצה לסלק למעלה בפיה ולשונך, הסתלק. ואותו הצד שאתה רוצה לקלל, בכח פיה תקלל (וצד לפניך) והכל תלוי בך, שהרי המעשה נתתקן. אבל בדבור הכל תלוי, ועל זה (במעשה) כמעשה נחש אני אתקין, ואתה תשלים הכל בפיה. אותו צד שתברך – מברך, ואותו צד שתאר – יאר.

והוא לא ידע שהקדוש ברוך הוא (איוב יב) מסיר שפה לנאמנים וטעם זקנים יקח, והכל עומד ברשותו. מסיר שפה לנאמנים – אלו דור הפלגה, שבלבל לשונם שלא ישלטו בדבר כלל, שכתוב (בראשית יא) אשר לא ישמעו איש שפת רעהו. וטעם זקנים יקח – אלו בלעם ובלק ששניהם היו בעצה אחת, שכתוב ויעל בלק ובלעם פר ואיל במזבח.

בא וראה, אותו בלעם הרשע כל מעשיו לרע, ברום לב. שניהם היו מעלין קרבן, שכתוב ויעל בלק ובלעם. וכל המזבחות היה בלק מסדר, והוא הרשע היה משבח עצמו ואומר (במדבר כג), את שבעת [שבע] המזבחות ערכתי ואעל פר ואיל במזבח. ואלו את בלק לא שתף יחד אתו. אמר הקדוש ברוך הוא: רשע! הכל ידעתי, אלא שוב אל בלק, ואתה לא צריך לדבר, אלא – וכה תדבר. זהו שכתוב וטעם זקנים יקח.

דבר אחר וטעם זקנים יקח – שכתוב וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם. טעם אותם זקנים נטל מהם, ולא יכלו לשלט כלל בכשפיהם. וידברו אליו דברי בלק, דברים בגלוי ולא בלחש. פגום און היה, ופגום עין, ופגום רגל. משלשה מקומות היה פגום. מתקן היה לצד האחר, וכך צריך אותו צד אחר – מקום שהפגם שרוי, כל מין למינו.

ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתי. הם כתוב, וידברו אליו. והוא כתוב, ויאמר אליהם. לינו פה הלילה, משום שהלילה הוא שעת הצד האחר לכשפים, בשעה שנמצאים ושולטים צדדים

שאר העמים, הקדוש ברוך הוא עושה להם לפני משורת הדין, והוא מכפר עליהם. ובזמן שנכנסים בדין עם שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות, מה עושה? יודע הקדוש ברוך הוא שסמאל אפטרופוס של עשו יבא להזכיר חטאי ישראל וכונס כלם אליו ליום הדין, והרי הקדוש ברוך הוא הקדים להם רפואה, ועל כל חטא וחטא הלכה ונקה אותם ביסורים מעט מעט. וזהו ונקה, ביסורין. ומשום זה בדין אמת לא אנקך מעולם בדין אחרי שסבלת יסורים מעט מעט.

ועוד לא אנקך – אף על גב שאתם בני, לא אעזב את חטאיכם, אלא אפרע מכם מעט מעט, כדי שתהיו צדיקים ליום הדין הגדול. כשבאים לדין, בא סמאל בכמה פתקים עליהם, והקדוש ברוך הוא מוציא פתקי היסורים שסבלו ישראל על כל חטא וחטא, ונמחו כל החטאים, ולא עשה להם ותרגות כלל. אז תשש כחו וחילו של סמאל ולא יכול להם, ויעבר מהעולם הוא וכל צדדיו וכל העמים. זהו שכתוב ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו', בגלל זה ויסרתיה למשפט ונקה לא אנקך.

ורוד המלך אמר, (תהלים יא) כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו וגו'. ואף על גב שפסוק זה הרי פרושהו, על שבנא ויואח הממנים של חזקיה נאמר. אבל פסוק זה על סמאל וסיעתו גם כן נאמר, שכל מעשיו ועצותיו הם על ישראל. בלק ובלעם אותו דרך ממש נקטו, והרי נתבאר שחבור רע עשו. אמרו, עמל"ק – ע"ם ל"ק, עם שהלכה אותם כנחש שמכה בזנבו. הרי אנו יותר. בל"ק – ב"א ל"ק, בא מי שמלכה אותם ברצונו. בלע"ם – ב"ל ע"ם, אין עם ואין רועה. שם שלנו גורם להשמידם ולעקר אותם מן העולם.

והקדוש ברוך הוא חשב בגן אחר את שמותיהם. בבלק ב"ל, בבלעם ב"ל – הרי בלב"ל. איזה אותיות נשארו? עמ"ק. בלבל עמק מחשבתם שלא ישלטו בעולם ולא ישארו בעולם.

אמר רבי שמעון, אלעזר, יפה אמרת, אבל בלק תפח רוחו בגינהם, ובלעם שתתקו שם עצמותיו ורוחו. וכך הוא עצה רעה לקחו על הפטרון, על הכה הזו, שחשבו לעקר את הכה הזו, וחשבו לסלקה לצד רע בפה ובמעשה.

והקדוש ברוך הוא שאל אותו להטעותו, שכתוב (איוב יב) משגיא לגוים ויאבדם, ופרשוה.

בִּוְרֵי אחד שאל את רבי אלעזר, אמר לו, כח חזק ראיתי בבלעם יותר ממשה. שאלו במשה כתוב ויקרא אל משה, וכבלעם כתוב ויקר אלהים אל בלעם, וכתוב ויבא אלהים אל בלעם.

אָמַר לו, למלך שיושב בהיכלו על כסא, ומצרע אחד קרא לפתח. אמר: מי הוא שמכה לשער. אמרו: מצרע פלוני. אמר: אל יכנס לכאן ולא יטנף את ההיכל, ידעתי שאם עם שליח אמר לו, לא יחשש, וילך בני ויטמא ויקרב אליו. אבל אני אלך ואתרה בו שירחיק דרכו ממושב בני ולא יטמא אותו. הקדים המלך והלך אליו והתרה, ואמר לו: מצרע מצרע, מנע רגלך מהדרך שבני נמצא שם, ואם לא – אני נשבע שיעשו בני שפחותי מגופך חתיכות.

בְּשֵׂאֵהוּב המלך קורא לפתח, אמר המלך: מי הוא? אמרו: פלוני אוהבך. אמר המלך: אוהבי חביב נפשי, לא יקרא לו קול אחר, אלא אני. צוח המלך ואמר: פלוני פלוני הכנס, חביב נפשי, אוהבי, התקינו היכלות לדבר אתו.

בְּךְ בלעם אותו מצרע, רחוק מבני אדם, קרא לפתח המלך. שמע המלך ואמר: מצרע טמא לא יכנס ולא יטנף את היכלי. אני צריך ללכת להתרות בו שלא יקרב לשער בני ולא יטמא אותו. ועל זה, ויבא אלהים אל בלעם. אמר לו: מצרע מצרע, לא תלך עמהם, לא תאר את העם כי ברוך הוא. אל תקרב לבני הן לטוב הן לרע, טמא אתה בכל. אבל במשה כתוב ויקרא אל משה, קול המלך, ולא על ידי שליח אחר. מאהל מועד, מהיכל המלך, מהיכל המתקן, מהיכל הנכבד שעליונים ותחתונים תאבים אליו ולא יכולים להתקרב אליו.

וַיֹּאמֶר בלעם אל האלהים בלק בן צפור. והוא אמר מלך מואב, מלך חשוב, שלח אלי. מלך מואב. ראו גאונה של אותו הרשע, (שאפלו לבלק לא החשיב כלום) שכתוב מלך מואב ולא אמר למואב, מכלל אדם שלא ראוי למלך, והרי נעשה מלך למואב. ראשון מה כתוב בו? (במדבר כא) והוא נלחם במלך מואב הראשון. מלך בן מלך. חשוב בן

רעים ומתפשטים בעולם. כאשר ידבר ה' אלי, שבח ה'יה משבח את עצמו בשם ה'.

וַיֵּשְׁבוּ שרי מואב. ושרי מדין נפרדו מהם ולא רצו לשבת שם. וזקני מואב נשארו, שכתוב וישבו שרי מואב, לבדם. נאה עשו מדין שנפרדו מכל וכל מהם. ואלמלא לא היו מכים בסוף שהיו בעצת בלעם, לשלח נשותיהם לישראל בשטים לישראל להטעותם. והכתוב מוכיח את חטאם, שכתוב (במדבר כה) כי צררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחתם וגו'. בשני אלה חטאו, והיה חטאם גדול. הכו אחר כך בזנב. ולכן אלו נשארו אתו, ואלו הלכו לבדם.

דָּבָר אחר וישבו שרי מואב עם בלעם – כמה נאה היה להם לבני מדין שהלכו, אם רצונם כך. אבל ישיבה שישבו הם במואב גרמה להם טוב משום שנשארו שם. ומה שהלכו אותם של מדין, גרמו להם רע. מה הטעם? אלו חששו לכבוד דבר הקדוש ברוך הוא, וישבו. ואלו לא חששו לזה כלום, והלכו לדרכם.

בְּשָׁעָה שאמר אותו רשע והשבתי אתכם דבר כאשר ידבר ה', מיד הזדעזעו אותם של מואב לדבר הזה וישבו שם. ואותם של מדין לא חששו לזה כלום והלכו להם, ונענשו אחר כך. ועל זה, וישבו שרי מואב עם בלעם. באותו הלילה אותו רשע לחש לחשים ועשה בקסמים, והמשיך עליהם רוח מלמעלה. מיד – ויבא אלהים אל בלעם, אלהים סתם, דרגתו מצד אחר של השמאל.

וַיֹּאמֶר מי האנשים האלה עמך. דרגתו מצד השמאל היתה, שהצטרף לשאל. ואף על גב שהחברים התעוררו בזה בגון אחר, והם אמרו שהקדוש ברוך הוא (עשה בו) נסה אותו בדבריו. שלשה היו; אחד חזקיה, ואחד יחזקאל, ואחד בלעם. שנים לא עמדו כראוי, ואחד עמד, ומיהו? יחזקאל, שכתוב (יחזקאל לו) התחיינה העצמות האלה. והוא שב ואמר, ויאמר ה' אלהים אתה ידעת. חזקיה אמר, (מלכים ב כ) מארץ רחוקה באו [אלי] מבבל. בלעם אמר, בלק בן צפור מלך מואב שלח אלי. חשוב אני בעיני מלכים ושליטים.

החברים שהם משתדלים בתורה שמעו, שהרי רבי שמעון ורבי אלעזר בנו ושאר החברים הלכו לפנינו ולא ידעו מאתנו, ושאלתי לערבים הללו עליהם, שידיעתי שקולו של רבי שמעון ירגיז שדות והרים, והם גלו לי מה שלא ידעתי.

עד שהיו הולכים, אותם ערבים חזרו אלינו. אמרו לו, זקן זקן, אתה שאלתנו מימי העולם, ולא שאלת על יום זה, שראינו תמיהה על תמיהה. ראינו חמשה בני אדם יושבים, וזקן אחד יחד אתם, וראינו עופות מתפנסים ופורשים כנפים על ראשיהם, אלו הולכים ואלו שבים, והצל לא עבר מעל ראשיהם, ואותו זקן הרים קולו עליהם, והם שומעים.

אמר, על זה שאלתי. ערבים ערבים, תלכו, ודרך זו תהא תקינה לפניכם בכל מה שתמצאו. שני דברים אמרתם לי ששמחתי בהם. הלכו. אמרו לו החברים, אותו מקום שרבי שמעון שרוי בו, איך אנו יודעים? אמר להם, תשאירו לבעל פסיעות הבהמות שהוא ידריך פסיעותיו לשם. לא היה טוען חמורו, וחמורו סטה מהדרך שני מילין, והלך לשם.

התחיל לנהר שלש פעמים, ירד רבי פנחס ואמר לחברים, נקום לקבל סבר פני הימים, שעכשו יצאו אלינו פנים גדולות ופנים קטנות. שמע רבי שמעון נהרת החמור, אמר לחברים, נקום שהרי קול (שמחת) החמור של הזקן החסיד התעורר אלינו. קם רבי שמעון וקמו החברים.

פתח רבי שמעון ואמר, (תהלים צח) מזמור שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה וגו'. מזמור, זקוף טעם למעלה, (שיר יתום קראנו לזה) למה? אלא רשום טעם גדול, שהרי בא אותו מזמור מתעטר בעטרת עליונה למעלה על ראשו ובא זקוף. מי אמר שירה זו? אותן פרות באותן געיות שהיו גועות. שירו לה' שיר חדש, למי היו אומרות שירו? לכמה מרפבות, לכמה ממנים, לכמה דרגות, שהיו באים שם ויצאו לקבל את הארון (סתם), ולהם היו אומרות.

שירו לה' שיר חדש - זכר. מה הטעם כאן שיר, ומשה אמר שירה, נקבה? אלא שם במשה ארון אחד (לחוד). זאת, יצאה מהגלות היא

חשוב. אבל זה כתוב מלך למואב, הפסוק מעיד מלך למואב. והרי התעוררנו שהתפון הוא לגאות לב גדולה: כל מלכי העולם שולחים אלי שליחיהם. (ויאמר בלעם אל האלהים בלק בן צפר מלך מואב שלח אלי. ראו גאותו של אותו רשע, שאמר מלך מואב ולא אמר מלך למואב. במלך מואב הראשון מה כתוב בו? (כמדבר כא) והוא נלחם במלך מואב הראשון. מלך בן מלך. חשוב בן חשוב. אבל זה מלך למואב כתוב. והפסוק מעיד עליו, מלך למואב בעת ההיא גבר שלא ראוי למלך והנה נעשה מלך. והרי התעוררנו שמתפון לגאות לב גדולה, שכל מלכי העולם (שולחים אלי שליחים) (וחשוב אני אליהם).

רבי פנחס היה הולך לראות את בתו, אשתו של רבי שמעון, שהיתה חולה, והיו הולכים אתו החברים, והוא רכב על חמורו. עד שהיה הולך בדרך, פגע בשני ערבים. אמר להם, בשדה זה התעורר קול מימי העולם. אמרו לו, מימי העולם אין אנו יודעים, מימינו אנו יודעים. שהרי יום אחד היו אותם לסטים מקפחים דרכים של אנשים באותו שדה, ופגעו באותם יהודים ורצו לקפחם, ונשמע מרחוק בשדה הזה קול החמור הזה שנער פעמים, ובאה שלהבת אש באותו קול (באותו שדה) ושרף אותם, ונצלו אותם יהודים. אמר להם, ערבים, בדבר זה שאמרתם לי, תנצלו יום זה מלסטים אחרים שמחפים לכם בדרך.

בכה רבי פנחס ואמר, רבון העולם התרחשות נס זה עשית בגללי, ונצלו אותם יהודים ולא ידעתי. פתח ואמר, (תהלים קלו) לעשה נפלאות גדלות לבדו כי לעולם חסדו. כמה טובות עשה הקדוש ברוך הוא עם בני האדם, וכמה נסים מרחיש להם בכל יום, ולא יודע, רק הוא בלבדו. אדם קם בבקר ונחש בא להרגו, והאדם שם רגלו על ראשו והורגו, ולא ידע בזה האיש, פרט לקדוש ברוך הוא בלבדו - הוי לעשה נפלאות גדולות לבדו. אדם הולך בדרך ולסטים מחפים להרגו, בא אחר ונתן כפר תחתיו והוא נצל, לא ידע הטוב שעשה לו הקדוש ברוך הוא והנס שהרחיש לו, רק הוא בלבדו - הוי לעשה נפלאות גדולות לבדו. לבדו עשה ויודע, ואחר לא יודע.

אמר לחברים, חברים, מה ששאלתי לערבים האלה שנמצאים תמיד בשדות אם קול

פי האתון - דרגת האתונות, אותו עליון של צד נקבות, אותו שהיה שרוי על אותה אתון ודבר מעליה. וכשבא הקדוש ברוך הוא לדרגה זו שנקראת פי האתון, סתם אותה בתוך (האתון) נקב תהום רבה, וסתם עליה עד אותו זמן. כשהגיע אותו זמן, פתח אותו נקב, ויצא ושרה עליה ודברה.

במו זה, (במדבר טז) ותפתח הארץ את פיה. את - לרבות דומ"ה, שהוא פי הארץ. את פי האתון - לרבות קמריא"ל, שנקרא פי האתון. פי הבאר כמו זה. מה זה פי הבאר? אותה דרגה שהיתה ממנה עליה למטה, והיא תחת פי ה', ומיהו? יהדריא"ל שמו. שלשת הפיות הללו נבראו ערב שבת בין השמשות. בשעה שקדש היום, עולה פי הממנה על כל יתר הפיות, ומיהו? אותו יום שהתעלה והתקדש בכל, אותו שנקרא (ישעיה נח) פי ה'. ערב שבת בין השמשות נבראו שאר הפיות. התקדש היום, עלה הפה ששולט על הכל, פי ה'.

בין כך ראו את רבי פנחס שהיה בא. הגיעו אליו.

סדר הלימוד ליום ט סיון [יום 245 בשנה]

בא רבי פנחס ונשק את רבי שמעון. אמר, נשקתי את פי ה', התבשם בבשמים של גנתו. שמחו כאחד וישבו. כיון שישבו, פרחו כל אותם עופות שהיו עושים צל והתפזרו. החזיר ראשו רבי שמעון והרים להם קול ואמר, עופות השמים! אינכם משגיחים בכבוד רבונכם שעומד כאן?! עמדו, ולא לקחו ממקומם, ולא קרבו אליו. אמר רבי פנחס, אמר להם שילכו לדרךם, שהרי לא נתנו להם רשות לחזר?

אמר רבי שמעון, ידעתי שהקדוש ברוך הוא רוצה להרחיש לנו נס. עופות עופות! לכו לדרךכם, ואמרו לאותו הממנה עליכם שהרי בהתחלה היה ברשותו, וכעת זה לא קים ברשותו. אבל העלינו אותו ליום הסלע, כשעולה ענן בין שני חזקים, ולא מתחברים. התפזרו אותם עופות והלכו.

בין כך הרי שלשה אילנות מתפשטים בענפים לשלשה צדדים עליהם, ומעין מים נובעים לפניהם. שמחו כל החברים, ושמחו רבי פנחס ורבי

ואוכלוסייה, ולא יותר, ומשום זה את השירה הזאת, נקבה. אבל כאן ארון ומה שהיה בתוכו יצא, ומשום אותו שהיה גנוז בתוכו נאמר שיר חדש, זכר.

כי נפלאות עשה - מה שעשה לפלשתים ומה שעשה לעבודה זרה שלהם. הושיעה לו ימינו, למי? לעצמו. מי זה עצמו? אותו מזמור עצמו, ורוח עליונה קדושה גנוזה בו. ימינו - אותו שירש הזקן, וזו ימינו, שהחזיק באותו מזמור ולא השאירו ביד אחר.

כאן יש לגלות דבר אחד: כל פעם שאותו ימין היה להרחיש נס, היה מחזיק במזמור זה ושם אותו לפניו להחזיק בו, כאבא שמחזק ימינו בחזה בנו לפניו ואומר: מי הוא שיקרב לבני? כיון שסרח לגבי אביו, שם אביו ידיו על כתפיו לאחור, וזרקו בידי שונאיו.

בביכול בהתחלה כתוב, (שמות טו) ימינך ה' נאדרי בכח. בכח מי? אותו הנודע. בערבית קוראים לחזה כח. אותו ימין נאדרי ונתחזק בכח. מי הוא שיקרב לבני. אחר כך מה כתוב? (איכה ב) השיב אחור ימינו מפני אויב. שם ימינו על כתפו ודחה אותו לידי שונאיו. בהתחלה ימינו לפניו בחזהו להתחזק בו, ואחר כך לאחוריו על כתפיו לדחות אותו. וכאן - הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו, שתי זרועות להתחזק בו.

שאם אותן פרות שלא התרגלו בנסים, אלא אותה שעה בגעיה שלהן אמרו שירה זו, נעירת חמור הזקן החסיד שרגיל בנסים על אחת כמה וכמה שאמר שירה. חברים, אם תאמרו שאין דרכו של החמור בכך מיום שנברא העולם, צאו וראו אתון בלעם הרשע שנצחה את בעליה בכל. חמורו של רבי פנחס בן יאיר על אחת כמה וכמה. ועוד, אתון בלעם כשדברה, מלאך עליון היה עליה מלמעלה.

בעת יש לגלות. חברים שמעו. פי האתון שנברא בערב שבת בין השמשות, העולה בדעתכם שהפה היה פתוח מאותו זמן, או שתנאי התנה הקדוש ברוך הוא מאותו זמן? לא כך. וסוד כאן שנמסר לחכמים שלא משגיחים על טפשות הלב.

עוֹד פִּתַּח וְאָמַר, (דברים כ) כִּי תִצּוֹר אֶל עֵיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עֲלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ וְגו'. כִּמָּה טוֹבִים הֵם דְּרָכֵי וּשְׁבִילֵי הַתּוֹרָה, שְׁהָרִי בְּכָל דְּבָר וְדָבָר יֵשׁ כִּמָּה עֲצוֹת, כִּמָּה טוֹבוֹת לְבַנֵּי אָדָם, כִּמָּה מְרַגְלִיּוֹת שְׂמֵאִירוֹת לְכָל צַד, וְאִין לָךְ דְּבָר בַּתּוֹרָה שְׂאִין בּוֹ כִּמָּה נִירוֹת מְאִירִים לְכָל צַד. פְּסוּק זֶה הוּא כְּפִשׁוּטוֹ, וַיֵּשׁ בּוֹ כְּפִי מְדַרְשׁוֹ, וַיֵּשׁ בּוֹ חֻכְמָה עֲלִיוֹנָה לְהִזְהִיר לְמִי שְׂצָרֶיךָ. אֲשֶׁרִי חָלְקוּ מִי שְׂמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה תָּמִיד.

מִי שְׂמִשְׁתַּדֵּל בָּהּ, מַה כָּתוּב בּוֹ? (תהלים א) כִּי אִם בַּתּוֹרַת ה' חִפְצוֹ וּבַתּוֹרָתוֹ יִהְיֶה יוֹמָם וּלְיַלְהָ, וְהָיָה כְּעֵץ. לָמָּה זֶה סְמוּךְ לָזֶה? אֵלֶּא מִי שְׂמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה יוֹמָם וּלְיַלְהָ, לֹא יִהְיֶה כְּעֵץ יָבֵשׁ, אֵלֶּא כְּעֵץ שְׂתוּל עַל פְּלָגֵי מַיִם. מָה אֵילָן יֵשׁ בּוֹ שְׂרָשִׁים, וַיֵּשׁ בּוֹ קְלָפוֹת, וַיֵּשׁ בּוֹ מִחַ, וַיֵּשׁ בּוֹ עֲנָפִים, וַיֵּשׁ בּוֹ עָלִים, וַיֵּשׁ בּוֹ פְּרָחִים, וַיֵּשׁ בּוֹ פְּרִי – שְׂבָעָה סוּגִים אֵלּוֹ עוֹלָם לְשִׂבְעָה עֶשֶׂר, לְשִׂבְעִים, גַּם דְּבָרֵי תוֹרָה יֵשׁ בָּהֶם פֶּשֶׁט הַמְקַרָּא, דְּרָשׁ, רְמֵז שְׂרוּמֵז חֻכְמָה, גִּימְטְרִיאוֹת, סוּדוֹת טְמִירִים, סוּדוֹת נִסְתָּרִים אֵלּוֹ עַל אֵלּוֹ, פְּסוּל וְכָשֶׁר, טָמֵא וְטָהוֹר, אֲסוּר וְהֵתֵר. מִכָּאֵן וְהִלָּאָה מִתְּפַשְׁטִים הָעֲנָפִים לְכָל צַד, וְהָיָה כְּעֵץ וְדָאִי. וְאִם לֹא – אֵינּוּ חָכְם בְּחֻכְמָה.

בֵּא וְרָאָה כִּמָּה חֲבִיבִים אוֹתָם שְׂמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאֵפְלוּ בְּזִמְנֵי שְׂהַדִּין תְּלוּי בְּעוֹלָם וְנִתְּנָה רְשׁוּת לְמִשְׁחִית לְהִשְׁחִית, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַוֵּהוּ עֲלֵיהֶם, עַל אוֹתָם הַמְּשַׁתְּדָלִים בַּתּוֹרָה, וְכֵן אוֹמֵר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: כִּי תִצּוֹר אֶל עֵיר, בְּגִלְלַת הַחֻטָּאִים הָרַבִּים שְׂחֻטָּאוֹ לְפָנֵי וְהִתְחַיְבוּ בְּדִין.

יָמִים רַבִּים, מַה זֶה רַבִּים? (שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה נִקְרָאוּ יָמִים רַבִּים. אִף כָּאֵן כִּי תִצּוֹר אֶל עֵיר יָמִים רַבִּים) שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה שְׂנוּדָע דְּבָר בְּעֵיר. מִנִּין לָנוּ שְׂיָמִים רַבִּים הֵם שְׁלֹשָׁה? שְׂכַתוּב (ויקרא טו) וְאִשָּׁה כִּי יָזוּב זוּב דְּמָה יָמִים רַבִּים. וְכִי יָמִים רַבִּים הֵם? אֵלֶּא שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה נִקְרָאִים יָמִים רַבִּים. גַּם כֵּן, כִּי תִצּוֹר אֶל עֵיר יָמִים רַבִּים – שְׁלֹשָׁה יָמִים זֶה אַחַר זֶה שְׂנוּדָע דְּבָר בְּעֵיר. בֵּא וְאֶצְוֶךָ עַל (כָּל) בְּנֵי בֵיתִי: לֹא תִשְׁחִית אֶת עֲצָה – זֶה תְּלַמִּיד חָכְם שֶׁהוּא בְּעֵיר, שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, אֵילָן שְׂנוֹתֵן פְּרוֹת.

שְׂמַעוֹן. אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, טַרַח גְּדוֹל הָיָה לְאוֹתָם עוֹפוֹת בַּתְּחִלָּה, וְטַרַח בְּעֲלֵי חַיִּים לֹא צְרִיכִים, שְׁהָרִי כְּתוּב (תהלים קמה) וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, אֲנִי לֹא הִטְרַחְתִּי אוֹתָם. אֲבָל אִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלֵינוּ, אֵינְנוּ יְכוּלִים לְדַחוֹת אֶת הַמְּתַנּוֹת שְׁלוֹ. יִשְׁבוּ תַּחַת אוֹתוֹ הָאֵילָן, וְשָׂתוּ מֵהַמַּיִם וְנִהְנֶה שָׁם.

פִּתַּח רַבִּי פְּנַחֵס וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) מַעֲיֵן גְּנִים בָּאָר מִים חַיִּים וְנִזְלִים מִן לְבַנּוֹן. מַעֲיֵן גְּנִים, וְכִי אֵין מַעֲיֵן אֵלֶּא אוֹתוֹ מִן גְּנִים? וְהָרִי כִּמָּה מַעֲיֵנוֹת טוֹבִים וְנִכְבְּדִים יֵשׁ בְּעוֹלָם! אֵלֶּא אֵין כָּל הַהִנְאוֹת שְׂווֹת. יֵשׁ מַעֲיֵן שְׂיוּצָא בְּמִדְבָּר בְּמִקּוֹם יָבֵשׁ – הַנְּאָה יֵשׁ לְמִי שְׂיוּשֵׁב וְשׂוֹתָהּ. אֲבָל מַעֲיֵן גְּנִים, כִּמָּה טוֹב הוּא וְנִכְבֵּד. אוֹתוֹ מַעֲיֵן עוֹשֶׂה טוֹב לְעֹשְׂבִים וְלִפְרוֹת, מִי שְׂמִתְקָרַב אֵלָיו נִהְנֶה כָּל; נִהְנֶה בְּמִים, נִהְנֶה בְּעֹשְׂבִים, נִהְנֶה בְּפְרוֹת. אוֹתוֹ מַעֲיֵן מִתְעַטֵּר כָּל. כִּמָּה שׂוֹשְׂנִים, כִּמָּה עֹשְׂבֵי רֵיחַ סְבִיבוֹ, כִּמָּה נָאָה אוֹתוֹ מַעֲיֵן מִשְׂאֵר הַמַּעֲיֵנוֹת, בָּאָר מִים חַיִּים.

וְכֵן בְּאַרְנוֹ, הַכָּל בְּכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל אוֹמֵר, הִיא מַעֲיֵן גְּנִים. מִי הַגְּנִים? חֲמִשָּׁה גְּנִים יֵשׁ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂמִשְׁתַּעֲשַׁע בָּהֶם, וּמַעֲיֵן אֶחָד מַעֲלִיָּהֶם שְׂמִשְׁקָה אוֹתָם וּמְרוּהָ אוֹתָם, טְמִיר וְגַנּוּז, וְכָלֶם עוֹשִׂים פְּרוֹת וְתַבּוּאָה. גְּנָה אַחַת יֵשׁ תַּחַת מֵהֶם, וְאוֹתָהּ הַגְּנָה שְׂמוּרָה סְכִיב מִכָּל צַדְדֵי הָעוֹלָם. תַּחַת גְּנָה זוֹ יֵשׁ גְּנִים אַחֲרֵים עוֹשִׂים פְּרוֹת לְמִינֵיהֶם.

וְגַנָּה זוֹ הַתְּהַפְּכָה וְהִיתָה לְמַעֲיֵן שְׂמִשְׁקָה אוֹתָם, בָּאָר מִים חַיִּים. כְּשְׂצָרֶיךָ זֶה מַעֲיֵן, וְכְשְׂצָרֶיךָ זֶה בָּאָר. מַה בֵּין זֶה לָזֶה? לֹא דוּמָה. כְּשִׁנְמִשְׁכִּים הַמַּיִם מֵאֲלֵיהֶם לְכַשְׂשׂוּאָבִים מִים לְהַשְׁקוֹת. וְנִזְלִים מִן לְבַנּוֹן, אֵיזָה נִזְלִים? נִזְלִים אֵלּוֹ חוּזְרִים לְמַעֲיֵן, (שֶׁל כָּלֶם) כְּשִׁנְבוֹכְעִים מִים וְנִזְלוֹת טְפוֹת לְמַעֲלָה (מִלְמַעֲלָה) אֵלּוֹ אַחַר אֵלּוֹ, מִים מְתוּקִים שֶׁהִנְפֵּשׁ הוֹלְכֵת אַחֲרֵיהֶם. כֵּן הֵם חֲמִשָּׁה מְקוּרוֹת שְׂיִצְאוּ מִן לְבַנּוֹן, נַעֲשׂוּ נִזְלִים בְּמַעֲיֵן זֶה. כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְחִישׁ לָנוּ נִס בְּמִקּוֹם זֶה, קָרָאנוּ עַל מַעֲיֵן זֶה פְּסוּק זֶה. (מַה הַנִּזְלִים? אֵלּוֹ חֲמִשָּׁה מְקוּרוֹת שְׂיִצְאוּ מִלְבַּנּוֹן לְמַעֲלָה, נַעֲשׂוּ נִזְלִים כְּאֲשֶׁר חָזְרוּ לְמַעֲיֵן, נוֹכְעִים מִים וְנִזְלוֹת טְפוֹת אֵלּוֹ אַחַר אֵלּוֹ מִים מְתוּקִים, שֶׁהִנְפֵּשׁ הוֹלְכֵת אַחֲרֵיהֶם. כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְחִישׁ לָהֶם נִס בְּמִקּוֹם זֶה בְּמַעֲיֵן זֶה, וְעַל מַעֲיֵן זֶה קָרָאנוּ פְּסוּק זֶה).

עֲשֵׂה לָנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. יְהִי רְצוֹן לִפְנֵי הַשָּׁמַיִם שֶׁלֹּא יַעֲבְרוּ לְעוֹלָם אֵילָנוֹת אֵלּוּ וּמַעֲיֵן זֶה מִמָּקוֹם זֶה, וְעַד הַיּוֹם עוֹמְדִים שָׁם, וְאוֹתוֹ מַעֲיֵן מִים. וְהָאֲנָשִׁים קוֹרְאִים לָהֶם נְצִיבוֹת שֶׁל רַבִּי פְּנַחֵס בֶּן יֶאֱרִי.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (בראשית לג) וַיִּשָּׂא אֶת עֵינָיו וַיִּרְא אֶת הַנָּשִׁים וְאֵת הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה לָךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים אֶת עַבְדְּךָ. בֹּא וּרְאֵה, אוֹתוֹ עָשׂוּ הֶרְשַׁע נָתַן עֵינָיו לַעֲיֵן בְּנָשִׁים, וּבִגְלָלוּ הַתְּקִינִי יַעֲקֹב תִּקְוֹנָיו. שָׁם שִׁפְחוֹת מִקְדִּימָה, וּבִנְיָהֶם לְאַחֹר, שִׁחֲשׁוּבִים יוֹתֵר. לֹאֵה אַחֲרֵיהֶם, וּבִנְיָה מֵאַחֹר. אַחַר כֵּךְ יוֹסֵף, וְאַחֲרָיָה רָחֵל, וְהוּא עֶבֶר לִפְנֵיהֶם.

בְּשִׁבְלֵם הַשְּׁתַּחֲוּוּ, מַה כְּתוּב? וּתְגַשְׁןָּ הַשְּׁפָחוֹת הַנָּה וַיִּלְדִּיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָּ וְאַחַר כֵּךְ כְּתוּב, וּתְגַשְׁ גַּם לֹאֵה וַיִּלְדִּיהָ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ וְאַחַר נִגַּשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל וְגו'. וְהָרִי יוֹסֵף לְאַחֹר הָיָה, וְרָחֵל לִפְנֵי! אֵלֶּה בֶּן טוֹב, בֶּן אֶהוֹב, צְדִיק הָעוֹלָם, יוֹסֵף. כִּיִּן שְׂרָאָה עֵינָיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשַׁע מִסְתַּכֵּל בְּנָשִׁים, פָּחַד עַל אָמוֹ. יֵצֵא מֵאַחֲרֵיהָ וּפְרַשׁ זְרוּעוֹתָיו וּגּוֹפּוֹ וְכִסָּה עֲלֶיהָ כְּדִי שֶׁלֹּא יִתֵּן אוֹתוֹ רָשַׁע עֵינָיו בְּאָמוֹ. כִּמָּה הַתְּגַדֵּל? שֶׁשׁ אֲמוֹת לְכָל צַד, וְכִסָּה עֲלֶיהָ, וְלֹא יִכְלָה עֵינָיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשַׁע לְשַׁלֵּט עֲלֶיהָ.

כְּמוֹ זֶה, וַיִּשָּׂא בַלְעָם אֶת עֵינָיו. עֵינָיו כְּתוּב, אוֹתָהּ עֵין רַעָה (שְׁתֵּי עֵינַיִם הֵיזָה זוֹקֵף. אֵלֶּה בְּשַׁעָה) שְׂרָצָה לְהַסְתַּכֵּל עֲלֶיהֶם. וַיִּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשַׁבְּטָיו. מַה זֶה שֹׁכֵן לְשַׁבְּטָיו? אֵלֶּה שְׁבַט יוֹסֵף הָיָה שָׁם וְשַׁבְּט בְּנֵימִין. שְׁבַט יוֹסֵף שֶׁלֹּא שׁוֹלֵטֵת בָּהֶם עֵין הָרַע, שְׁכַתוֹב (שֵׁם מַט) בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף. מַה זֶה בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף? שֶׁהַתְּגַדֵּל לְכִסּוֹת עַל אָמוֹ. בֶּן פֶּרֶת עֲלֵי עֵין, שֶׁלֹּא שְׁלֵטָה בּוֹ עֵין הָרַע. שְׁבַט בְּנֵימִין, שְׁכַתוֹב בּוֹ (דְּבָרִים לג) וּבֵין כְּתָפָיו שֹׁכֵן. וְכַתוּב יִשְׁכֵּן לְבַטַח. מַה זֶה לְבַטַח? שֶׁלֹּא פּוֹחַד מֵעֵין הָרַע וְלֹא פּוֹחַד מִפְּגָעִים רָעִים.

אָמַר אוֹתוֹ רָשַׁע, אֲנִי אֶעֱבִיר חוֹמָה זוֹ שֶׁלֹּא תַעֲמַד, וְאֲנִי אֶסְתַּכֵּל כְּמוֹ שְׂצָרִיךְ. רָחֵל הִיְתָה שָׁם, רָאֵתָה שֶׁעֵין אוֹתוֹ רָשַׁע שְׁנוּנָה לְהַזִּיק. מַה עָשִׂתָּה? יֵצֵאָה וּפְרָשָׁה כְּנַפְיָה עֲלֵיהֶם וְכִסְתָּהּ עַל בְּנֵיהָ. זֶהוּ שְׁכַתוֹב וַיִּשָּׂא בַלְעָם אֶת עֵינָיו וַיִּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל. כִּיִּן שְׂרָאֵתָה רֹחַ הַקְּדוֹשׁ, עֵין שְׁנוּנָה, מִיָּד – וַתְּהִי עֲלָיו

דְּבָר אַחַר אֶת עֲצָה – אוֹתוֹ שְׁנוּתָן עֲצָה לְעִיר לְהַנְצִיל מִן הַדִּין וּמִלְמַד אוֹתָם דֶּרֶךְ שְׁיִלְכוּ בָּהּ, וְעַל זֶה לֹא תִשְׁחִית אֶת עֲצָה לְנִדַח עָלָיו גְּרִזָּן. לְנִדַח עָלָיו דִּין, וְלֹא לְהוֹשִׁיט עָלָיו חֶרֶב לְוַהֲטָה, חֶרֶב שְׁנוּנָה, אוֹתָהּ שֶׁהוֹרַגְתָּ שְׂאֵר אֲנָשֵׁי הָעוֹלָם. כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל. וְכִי אוֹתוֹ מִחְבֵּל אוֹכַל מִמֶּנּוּ? לֹא. אֵלֶּה כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל, אוֹתוֹ סֵלַע קָשָׁה, אוֹתָהּ שְׁכַל רֹחוֹת חֲזָקוֹת וּקְדוּשׁוֹת יוֹצְאוֹת מִמֶּנָּה, שְׂאִין הַנָּאֵה וְתֹאנָה לְרוּחַ הַקְּדוֹשׁ בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵלֶּה תוֹרָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ צְדִיק. כְּבִיכּוֹל הוּא מִפְּרִנָּס אוֹתָהּ וְנוֹתֵן לָהּ מְזוֹן בְּעוֹלָם הַזֶּה יוֹתֵר מִכָּל קְרִבְנוֹת הָעוֹלָם.

בְּקָרְבָּן מַה כְּתוּב? (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי אֲכָלוּ רָעִים. וּמִיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּבִטְלוּ הַקְּרִבְנוֹת, אֵין לוֹ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֶּה אוֹתָם דְּבָרֵי תוֹרָה, וְהַתּוֹרָה שֶׁמִּתְחַדְּשֵׁת בְּפִיו. בְּשִׁבִיל כֵּךְ כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכַל, וְאֵין לָהּ מְזוֹן בְּעוֹלָם הַזֶּה אֵלֶּה מִמֶּנּוּ וּמֵאוֹתָם שְׁכָמוֹתוֹ. וְכִיִּן שֶׁמִּמֶּנּוּ תֹאכַל וְהוּא זֵן אוֹתָהּ – אוֹתוֹ לֹא תִכְרַת. תְּהִיָּה (טְמִיר) זֶהִיר בּוֹ שֶׁלֹּא תִתְקַרֵּב אֵלָיו.

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשְּׂדֵה – זֶה נִקְרָא אָדָם שְׁנוּדַע מַעֲלָה וּמַטָּה. עֵץ הַשְּׂדֵה – עֵץ גְּדוֹל וְתִקִּיף שְׁאוֹתוֹ שְׂדֵה אֲשֶׁר בָּרְכוּ ה', (זֶה) סְמוּךְ עָלָיו, אֵילָן שְׁנוּדַע לְאוֹתוֹ שְׂדֵה תְּמִיד. לְבֹא מִפְּנֵיךְ בְּמִצּוֹר – דְּבָר זֶה חוֹזֵר לְרֹאשׁ הַפְּסוּק שְׁכַתוֹב לֹא תִשְׁחִית אֶת עֲצָה, אוֹתוֹ שְׁנוּתָן לָהֶם עֲצָה וּמִתְקִין אֶת הָעִיר. לְבֹא מִפְּנֵיךְ בְּמִצּוֹר, הוּא נוֹתֵן לָהֶם עֲצָה לְהַתְתַּקֵּן וּלְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, וּמִתְקִין לוֹ כְּלֵי זֵיץ, חֲצוּצָרוֹת וְשׁוֹפְרוֹת. לְבֹא מִפְּנֵיךְ, מַה זֶה לְבֹא מִפְּנֵיךְ? לְבֹא לִפְנֵי וְלַעֲלוֹת מִפְּנֵיךְ, מִפְּנֵי הַפָּחַד שֶׁלָּךְ. בְּמִצּוֹר, בְּמָקוֹם שֶׁעֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים לֹא יִכּוֹלִים לַעֲלוֹת לְשָׁם. וּמִיָּהוּ? דְּרָגָה שְׁבַעֲלֵי תִשׁוּבָה נִכְנָסִים לְשָׁם. וּמִי הִיא? תִּשׁוּבָה. זֶהוּ מִצּוֹר, מָקוֹם חֲזָק וְסֵלַע חֲזָק.

וּכְיִין שֶׁעֲצָה זוֹ לּוֹקְחִים, אֲנִי מִכְּפָר לְחַטָּאִיכֶם וּמִתְקַבְּלִים בְּרְצוֹן לִפְנֵי. וְכָל זֶה פּוֹקֵד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל אוֹתָם הַמְּשַׁתְּדָלִים בְּתוֹרָה. מְשׁוּם כֵּךְ צְדִיקִים הֵם כְּשֶׁמְשַׁתְּדָלִים בְּתוֹרָה, אוֹתָם שֶׁמְשַׁתְּדָלִים בְּתוֹרָה הֵם עֲצִים גְּדוֹלִים בְּעוֹלָם הַזֶּה. **רֵאוּ** מַה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁנִּטַּע אֵילָנוֹת אֵלּוּ, אֲשֶׁרֵי הַדֶּרֶךְ הַזֶּה. וְלֹא דִי אֵילָן אֶחָד, אֵלֶּה שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת גְּדוֹלִים פָּרְשׁוּ עֲנָפִים לְכָל צַד

למה מסרת אותם להרגם בלי חטא? והקדוש ברוך הוא לוקח דבריו בכף וחס עליהם. ואותה שעה אין אספרה בתינוקות.

ואותו מקטרג לוקח קנאה מאותו ממנה שפתח ידיו, ואומר: וכי לי נתן הקדוש ברוך הוא אותם שמתלבשים בחטאים ועוונות, ולאותו ממנה שלי מסר תינוקות בלי חטא שלא טעמו טעם חטא?! מיד הולך להוציאם מתחת ידו ולא ישלט בהם. ועל זה מקדים לו ואומר לו, הילדים אשר חנן אלהים את עבדך. לאותו עבדך, בלי חטא ובלי חטאה. וכדי שלא יהיה שבח לממנה שלו יותר ממנו, רוצה להוציאם מידו.

בשעולות תפלות ישראל ביום זה לפני הקדוש ברוך הוא, מה כתוב? והוא עבר לפניהם. הרי רוח הקדש עוברת לפניהם, (כמו שנאמר (מיכה ב) ויעבר מלכם לפניהם) והוא ודאי עבר לפניהם. וישתחו ארצה שבע פעמים, רוח הקדש הקטינה עצמה לגבי מעלה שבע פעמים לגבי שבע דרגות עליונות שמעליו, והקטינה עצמה לכלל אותם עמו כל אחד ואחד. עד גשתו עד אחיו, לאותה דרגת הרחמים, שהרי הם בן ובת. בן – (שמות ד) בני בכרי ישראל. בת – כנסת ישראל. רוח הקדש עשתה הקטנת עצמה, עד גשתו.

ביון שהגיע אליו, תבע ממנו והודיע לו צער בניהם למטה, ושניהם נכנסים להיכל טמיר גנוז של יום הכפורים, אם שלהם, ותובעים על ישראל לכפר להם, ואז כתוב (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם וגו'. אכפר עליכם לא כתוב, אלא יכפר עליכם.

וכעת הילדים, חכמים אלו של כאן, הקדוש ברוך הוא נתן להם סודות התורה להתעטר בהם ולהתתקן (ולהשתדל) בהם, עין רעה לא שולטת עליהם בגלל עין טובה, רוח הקדש של רבי פנחס ששורה עליהם. בא רבי פנחס ונשקו. אמר, אלמלא לא באתי בדרך זו אלא לשמע דברים אלו – די לי. אשרי דרך זו שבאתי אליה.

והקדוש ברוך הוא ואומר: רבון העולם, כל דרכיך בדין אמת, ואם הדין שורה על ישראל בגלל חטאייהם הם, תינוקות שלהם שלא חטאו לפניך,

רוח אלהים. על מי? על ישראל. שפרשה כנפיה וכסתה עליהם, ומיד שב אותו רשע לאחור.

בהתחלה הבן כסה על אמו. וכעת האם מכסה על בנה. אמר הקדוש ברוך הוא, באותה שעה שהוא כסה על רחל אמו שלא תשלט העין של אותו רשע עליה, חייך בשעה שתבא עין רעה אחרת להסתפל על בניך ועל בני – אמר תכסה עליהם. אתה כסית על אמך – אמר תכסה עליך.

וישא את עיניו וירא את הנשים. פסוק זה נאמר בסוד החכמה, ביום הכפורים, שבני העולם עומדים בדין, וישראל שבים בתשובה לפני הקדוש ברוך הוא לכפר על עוונותיהם. ואותו מקטרג עומד עליהם, שחושב לאבד אותם על חטאייהם, שולחים לו אותו דורון, ואז כתוב (בראשית לב) כי אמר אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני. אחר שמקבל אותו מקטרג הדורון, מתהפך להם לסגור.

מודקף ורואה את ישראל כלם מתענים, יחפי גלים. רואה נשים, רואה תינוקות, כלם בתענית, כלם נקיים בנקיון. ויאמר מי אלה לך. שם קדוש לך. מי אלה לך. שואל על התינוקות, ואומר, הילדים אשר חנן אלהים את עבדך. וכי למה צריך להשיבו כלום? אלא כיון שמקבל אותו שחד, מתהפך להם לסגור. מרים עיניו ורואה את ישראל כמו זה, חושב שבגלל פחדו הם עומדים כך.

שואל על התינוקות, ואומר מי אלה לך. (ואמר בדרך נסתר הילדים) מה זה מי אלה לך? אלא אמר, מילא אתם שחטאתם לפני המלך, אבל תינוקות אלו מדוע עומדים כך? מי אלה לך? ויאמר הילדים. רוח הקדש אומרת, ועל זה טעם זקוף. ויאמר הילדים, בדרך נסתר, אשר חנן אלהים את עבדך. וכי רוח הקדש אמרה את עבדך? אלא רוח הקדש אומרת: אלה אותם תינוקות שלא חטאו ולא טעמו טעם חטא, ומסרם הקדוש ברוך הוא ביד הממנה שלה והרג אותם בלי חטא, כמו שנאמר (קהלת ד) ומיד עשקיהם כח. וזהו את עבדך.

ביון ששמע מאותם תינוקות, מיד עולה לקדוש ברוך הוא ואומר: רבון העולם, כל דרכיך בדין אמת, ואם הדין שורה על ישראל בגלל חטאייהם הם, תינוקות שלהם שלא חטאו לפניך,

בבקשה ממך, מה יעץ. כעת יש להסתכל מה היתה עצת בלק על העם הקדוש, והתורה לא החשיבה את בלק כלום, כמו שהיה ללכן, שכתוב (דברים כו) ארמי אבד אבי.

אשורנו וגו', ציור ודמות אביו נרשם בו ממש. ומאותו זמן שהיה במעי אמו, מצד שלה התמתח והושיט פסיעה לחוץ יותר. כי מראש צרים אראנו, זו דמות וציור אביו (ממש). כיון שהיה במעי אמו, אשורנו, הושיט פסיעה לחוץ, כמו זה ת' (ו').

וזהו ומגבעות אשורנו. בישיבה העליונה גבעת חסר ו' (גבוהת הכל אותה עליונת הכל). בישיבת הרקיע ומגבעות, באות ו'. ומשלים לשני צדדים. אחד, שהרי הגבעת הזו לא נפרדת מבנה לעולמים ואינה עוזבת אותו, ועל כן נכלל ו' אתה לעולם. ואחד, שהרי גבעה שלמטה, בנה שנכלל עמה צריך לעתיד לבא כשיבא מלך המשיח לקחת לו גבעת עליונה, ולהכניסו תוך כנפיה כדי לחזק אותו ולהעמידו בחיים עליונים, וממנה יצא באותו יום מלך המשיח.

וסוד זה – (תהלים ב) אספרה אל חק ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך. עתיד אני לומר לאותו מקום שנקרא חק ולבשרו, (ה' אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך). באותו יום ממש יוציא אותו החק שהוא מתחת כנפיה בכמה חיים, בכמה עטרות, בכמה ברכות כראוי.

ואותו חק לא ישאר לבדו. יכלל בו משיח אחר, בן יוסף, ושם יתחזק, ולא במקום אחר. ומשום שהוא גבעה תחתונה שאין בה חיים, ימות משיח זה ויהרג, וימות עד שתלקט גבעה זו חיים מאותה גבעה עליונה, ויקום.

ומשום כך בישיבת הרקיע ומגבעות שלם, באות ו', על שני צדדים אלו (פתוב). אבל בישיבה העליונה חסר, בלי ו', להראות דבר שאין בו קשיה וספק. הן עם לכדד ישפן, ביחוד, בלי ערבוביה אחרת.

כל יחוד שלם כאן הוא. ה' אלהינו ה'. שהרי סודו מראש צרים הוא, והתיחד בראש, בגזע ושביל. ה' – זה הראש העליון, אור שעולה. אלהינו – זה הגזע, שנאמר (ישעיה יא) גזע ישי. ה'

שלשה אילנות אלו, שלשה ארזים הם שנקראים ארזי הלבנון, והם דמות שלשה אילנות גדולים, סוד האבות. (שהסכים עמנו. מעין זה דגמת אותו מעין עליון שטמיר ונגזו. שלשה אילנות הם דמות של שלשה אילנות גדולים, סוד האבות) אשרי חלקנו באותה שעה.

הרבינו האילנות אחד על ראש רבי שמעון, ואחד על ראש רבי פנחס, ואחד על ראש רבי אלעזר. התפשטו הענפים לכל צד על ראשי החברים. בכה (שמח) רבי פנחס ואמר, אשרי חלקי ואשרי עיני שראו כך. ולא על שלך ועל שלי שמחתי בלבד, אלא על רבי אלעזר בננו אני שמח, שחשוב הוא לפני המלך הקדוש כאחד מאתנו. קם ונשקו. אמר רבי שמעון, אלעזר, קום בעמך ואמר לפני רבונו דברים שלו. קם רבי אלעזר.

פתח ואמר, (מיכה ו) עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב וגו'. עמי, כמה רחמן הקדוש ברוך הוא על בניו. אף על גב שחטאו לפניו, כל דבריו באהבה אליהם כאב אל בנו. חטא הבן לאביו – מלקהו. כל עוד כשמלקהו ולא שב מדרכו, נוזף בו בדברים ולא מקבל. אמר אביו: איני רוצה לעשות לבני כמו שעשיתי עד היום. אם אלקנו – יחשש בראשו, הרי הכאב שלו אצלי. אם אנזף בו – דמותו משתנית. מה אעשה? אלא אלך ואתחנן אליו ואמר לו דברים רכים כדי שלא יתעצב.

בך בכל המינים הולך הקדוש ברוך הוא בישראל. שורה אתם הלקאה, ולא קבלו. נזף בהם, ולא קבלו. אמר הקדוש ברוך הוא: אני רואה בבני שבגלל המלקות שהלקיתי אותם, הם חוששים בראשם. אוי, שהרי מתוך כאבם אני חושש, שכתוב (ישעיה ג) בכל צרתם לו צר. נזפתי בהם, השתנתה דמותם, שכתוב (איכה ד) חשך משחור תארם לא נפרו בחוצות. אוי כשהסתכלתי בהם ולא נודעו. כעת אתחנן לפניהם תוך תחנונים. עמי מה עשיתי לך ומה הלאיתך. בני יחיד שלי, חביב נפשי, ראה מה עשיתי לך, השלטתי אותך על כל בני היכלי, השלטתי אותך על כל מלכי העולם. ואם עשיתי לך מעשים אחרים, ענה בי, אתה תעיד בי.

עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור (מיכה ו). זכר נא, היה זוכר

בשעור שלו. וברית רבע הוא בשעור של מדידות הגוף. הכל הוציא מי.

רבי אלעזר היה הולך לראות את רבי יוסי חמיו, רבי אבא וחבריו הלכו עמו. פתח רבי אלעזר ואמר, (תהלים ה) ה' בקר תשמע קולי וגו'. ה' בקר, איזה בקר? אלא זה בקר של אברהם שהתעורר בעולם, שכתוב (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. שהרי כשמגיע הבקר, אותו בקר מתעורר בעולם, והוא עת רצון לכל, ולעשות טוב לכל העולם, לצדיקים ולרשעים. ואז זמן תפלה הוא להתפלל לפני המלך הקדוש.

ועל זה, בשעה שבא הבקר, כל אותם אסירי המלך מוצאים מנוחה, זמן תפלה הוא עליהם, וכל שכן אותם שחוזרים בתשובה ומבקשים בקשותיהם לפני המלך הקדוש, משום שבשעה זו יוצא ממנה אחד לצד דרום, ורפאל שמו, וכל מיני רפואה בידו. ומצד דרום יוצאת רוח אחת ומגיעה לאותו הממנה שממנה על הרפואה. וכשמגיעה הרפואה לפני הקדוש ברוך הוא, הוא פוקד לבית דינו שלא יפתחו בדין, משום שהחיים ביד הקדוש ברוך הוא, ולא בידיהם.

ומתוך שהוא עת רצון, רצה הקדוש ברוך הוא זכות אותו האיש. אם ימצא בתפלה (יפה. ואם לא - נחשב לו בשוגג) או שהוא בעל תשובה - חס עליו. באותה שעה נשמע קול צפרים המקננות, שכתוב (תהלים קד) אשר שם צפרים יקננו. ואותן צפרים מודות ומשבחות לקדוש ברוך הוא. ואותה אילת השחר מתעוררת בעולם ואומרת, (שם לא) מה רב טובך אשר צפנת ליראיה וגו'. אז אותו ממנה יוצא, ועושה כל מה שנצטווה.

ואם תאמר שמיני רפואה בידו כמו שאמרנו - לא כד! שהרי רפואה לא היתה, רק בידי המלך הקדוש. אבל בשעה שפוקד הקדוש ברוך הוא רפואה לאותו האדם, הוא יוצא, וכל המקטרגים הממנים על מחלות רעות פוחדים ממנו. אז אותה הרוח שנסעה מצד דרום מושיטה לו לאותו אדם, והרי הרפואה נמצאת, והכל בידי הקדוש ברוך הוא.

ועל זה כתוב (שם ה) ה' בקר תשמע קולי, ולא כתוב ה' בבקר תשמע קולי. אלא לגבי הבקר של

- זה השביל שלמטה. ועל סוד זה התיחד בו פראוי. ומשום שנמתח בו שביל, צריך סוד שנגזר בשתי ישיבות.

אשרי חלקך, רבי שמעון, שזכית לדברים עליונים של רבונך, ורבונך התרצה בך. כמה שעור של התפשטות של שביל זה בשעור עליון של ראש וגזע ושביל, והתלבשו בהתפשטות זו. (ועל זה התפשטות של אחד, שעור של ששה צדדים, והכל התיחד באות ד' הזו, אח ד') ועל זה התפשטות של א' (ה') שעור של ששה צדדים. והכל התיחד באות (אח) הזו. ומשום כך לבדד ישכן פראוי.

ובנוים לא יתחשב. לישראל יש כתב ולשון, ובכל אות יכולים להסתכל בדמות וציור פראוי, אבל בגוים - עובדי כוכבים ומזלות - לא יתחשב. הסוד שלנו, משום שאין להם כתב ולשון, ואין להם להסתכל ולדעת כלום, שהרי (ירמיה י) הבל המה מעשה תעתעים, ולא יתחשב סוד שלנו במחשבה ובהסתכלות שלהם, הואיל ואין להם כתב. אשריהם ישראל.

מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל. (מי) אותה נקדה עליונה, ראש וגזע ושביל, בנסתר היא, ולא עומדת לשאלה לחוץ. אבל משעה שמתחילה להבנות ולעשות היכל ברצונו, ונקראת מ"י, מתחילה להבנות. הדמות, שלו ממש. מוציא נקבה שלו בדמות אמו.

מה זה מי? זה ראש וגזע ושביל. (י) והתפשט להבנות בפשיטות היכל אחד, לשני צדדים בונה. ואף על גב שהוציא את ישראל, שהוא ו' - גם כך הוציא את נקבתו כאחד והזמינה אליו. מנה, כמו שנאמר (דניאל א) וימן להם המלך, (אסתר ט) ומשלוח מנות. נתן לו אוצר גדול ויקר, והוציא אותה כאחד ממנו. באותה פשיטות שהתפשט, הוציא שניהם כאחד, (כדגמה זו פשוט לכאן ולכאן, הוציא בן ובת ברגע אחד, ועל זה שמים וארץ ברגע אחד נבראו כאחד) בשעה אחת.

ומספר את רבע ישראל. רבע ישראל, סוד זה בגלגלך, רבי, נמסר. אשרי חלקך! רבע ישראל, רביעית ממדידות ישראל, היא ברית. למה נקרא רבע? אלא שעור הגוף, ארבע בריתות היו

אמר רבי אבא לרבי אלעזר, מה זה? תמהתי הרבה ממה שראיתי. אמר לו, היונה הזו באה אלי בשליחות רבי יוסי חמי, שהוא בבית חליו, וידעתי מהיונה הזו שהוא נצל, וחלוף נתן עליו ונתרפא.

עד שהיו הולכים, הרי עורב אחד עמד לפניהם, קורא בכח ומצפצף צפצוף גדול. אמר רבי אלעזר, לכך אתה קים ולכך אתה מתקן. לך לדרבך, שהרי ידעתי. אמר רבי אלעזר, חברים, גלף ונגמל חסד לרמון שהיה מלא מהכל, ורבי יוסי מפקיעין הוא שמו, שהרי הסתלק מהעולם הזה ואין מי שראוי להשתדל בו, והוא קרוב אלינו.

סמו מהדרך והלכו לשם. כיון שראו אותם כל בני העיר, יצאו אליהם, ונכנסו שם לבית רבי יוסי מפקיעין אותם החברים הללו. בן קטן היה לו לרבי יוסי, ולא נתן לשום אדם שיגיע למטת אביו אחר שמת, אלא היה לבדו סמוך לו, ובכה עליו, פיו בפיו מתדבק.

פתח אותו תינוק ואמר: רבון העולם, כתוב בתורה (דברים כב) כי יקרא קן צפור לפניך וגו', שלח תשלח את האם וגו'. היה צועק אותו תינוק ובוכה, ואמר: רבון העולם, קים דבר זה של התורה! שני בנים היינו מאבא ואמי, אני ואחותי הקטנה ממני, היה לך לקחת אותנו ולקיים דבר התורה. ואם תאמר, רבון העולם, אם כתוב, ולא אב - הרי כאן הכל הוא, אבא ואמא. אמא מתה, ולקחת אותה מעל הבנים. כעת אבא שהיה מכסה עלינו נלקח מעל הבנים. איפה דין התורה? בכו רבי אלעזר והחברים מול הבכי והצעקה של אותו תינוק.

פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי כה) שמים לרום וארץ לעמק וגו'. עד שהיה אומר רבי אלעזר פסוק זה, היה עמוד אש מפסיק ביניהם, ואותו תינוק היה דבק בפיו אביו ולא היו נפרדים. אמר רבי אלעזר, או שרוצה הקדוש ברוך הוא להרחיש נס, או שרוצה שלא ישתדל אדם אחר עליו, אבל על דברי אותו התינוק ודמעותיו איני יכול לסבל.

עד שהיו יושבים, שמעו קול אחד שהיה אומר: אשריך רבי יוסי שדברי הגדי הקטן הזה

אברהם הוא אמר. בקר אערך לך ואצפה. שני בקר למה? אלא אחד בקר של אברהם, ואחד בקר של יוסף, שכתוב (בראשית מד) הבקר אור, ומתרגמים: בקר מאיר, מאיר ודאי. אערך לך ואצפה, מה זה אערך לך? אלא אסדר לך נר שלך להדליק, כמו שנאמר (תהלים קלב) ערכתני נר למשיחי. ולגבי הבקר של יוסף הוא אמר, שאותו סדור של נר שלו הוא.

ואצפה, מה זה ואצפה? הרי כל בני העולם מצפים ומחכים לטוב הקדוש ברוך הוא, ואפלו בהמות השדה, ומה שבח של דוד יותר מכל בני העולם? אלא דבר זה שאלתי, וכך אמרו לי, והוא דבר אמת שבא מרחוק. אור ראשון שברא הקדוש ברוך הוא היה מאיר עד שלא יכלו העולמות לסבל אותו. מה עשה הקדוש ברוך הוא? עשה אור לאורו להתלבש זה בזה. וכן כל שאר האורות, עד שכל העולמות התקיימו בקיומם ויכלו לסבל.

ומשום כך התפשטו דרגות והתלבשו אורות, והם נקראים כנפים עליונים, עד שמגיעים לבקר זה של יוסף, והוא לוקח כל האורות העליונים. ומתוך שכל האורות העליונים בו תלויים, זיוו עולה מסוף העולם עד סוף העולם שלמעלה, עד שהעולמות שלמטה לא יכולים לסבל. בא דוד והתקין נר זה, כסוי לבקר זה של יוסף להתכסות בו ולהעמיד עולמות שלמטה בסדור הנר הזה, ועל זה כתוב בקר אערך לך ואצפה, כמו שנאמר (שמות לו) ויצפהו זהב טהור. (ומשום שאותו נר, דוד תלוי בו וכדו) ומשום שאותו הנר הוא של דוד וכו' תלוי, אמר שהוא יהיה כסוי לבקר הזה. בא רבי אבא ונשקו, ואמר, אלמלא לא יצאתי לדרך רק לשמע דבר זה - די לי!

עד שהיו הולכים, באה יונה אחת לרבי אלעזר, שרתה וצפצפה לפניו. אמר רבי אלעזר, יונה כשרה, תמיד היית נאמנה בשליחותך. לכי ואמרי לו, הרי החברים באים אליך, ואני עמהם, ונר יתרחש לנו לשלשה ימים, ולא יפל עליו פחד, שהרי בחדוה אנו הולכים אליו. השיב פעם אחרת ואמר, לא שמחנו מספיק, ורע בעיני הרבה על רמון אחד מלא שנתן תחתיו, ויוסי שמו. הלכה אותה היונה מלפניו, ואותם החברים הלכו.

להשיב לידו משכונות שהיו בידו. כעת חברים, משום שראה הקדוש ברוך הוא שאתם צדיקי אמת, התרחש הגס לעיניהם.

פְּתַח רבי יוסי ואמר, (שמואל-א ב) ה' ממית ומחיה מוריד שאל ויעל. בפסוק זה יש להסתכל, וכי ה' ממית? והרי שם זה סם חיים הוא לכל, ודבר זה של מות לא שורה בו, ובכל מקום שם זה נותן חיים לכל העולם, אז מה זה ה' ממית? חושבים בני אדם שהוא הורג לכל בני האדם?! אלא ה' ממית בודאי. איך הוא ממית? אם תאמר משום שהסתלק מעל בני אדם, שהרי בעוד שהוא עליו, לא יכולים כל מקטרגי העולם להזיק לו. בשעה שמסתלק ממנו, מיד כל המקטרגים יכולים לו ומת הבן אדם. לא כך?!

אָלָא ה' ממית, את מי הוא ממית? לאותה התפשטות הצד האחר הרע. כיון שמשיכות הצד הרע רואה את זיו כבודו של הקדוש ברוך הוא, מיד מתה, ואין לה קיום אפלו רגע אחד. כיון שאותה התפשטות צד האחר מתה ועברה מן העולם, מיד מחיה. את מי הוא מחיה? אותה התפשטות רוח הקדש שבאה מצד הקדשה, מחיה אותה ומעמידה בקיום שלם. הכל עושה הקדוש ברוך הוא בזמן אחד. ומה שאמר מוריד שאל ויעל – מוריד אותה רוח קדושה לשאל, ועושה לה שם טבילה להטהר, ומיד מעלה אותה, (לשאל, להדון שם, ומיד מעלה אותה ועושה לה טבילה) ונכנס למקום שצריך בגן עדן.

וְאָנִי, חברים, באותה שעה שהסתלקתי מהעולם, רוחי עלתה ונרדמה מיד, עד שעה קלה שהחיני הקדוש ברוך הוא והגוף היה מת. בשעה שפתח בני באותם דברים, אז פרחו נשמתו (נשמתו), ופגשה בנשמתו שהיתה עולה מתוך טהרה ומתוך טבילה, ונכנסה במקום שנכנסה, ושם דנו את דינה, ונתנו לי עשרים ושתים שנות חיים בגלל דמעות ודברי בני. מכאן והלאה יש לי להשתדל במה שראיתי, שהרי אין לי להשתדל בדברי העולם הזה. כיון שראיתי מה שראיתי, ורוצה הקדוש ברוך הוא שלא יאבד וישכח ממני כלום.

פְּתַח ואמר, (תהלים קיח) יסר יסרני יה וגו'. דוד המלך אמר את זה על כל מה (שעבר)

ודמעותיו עלו אל כסא המלך הקדוש, ודנו דין, ושלשה עשר בני אדם הזמין הקדוש ברוך הוא למלאך המות בגללה, והרי עשרים ושתים שנים הוסיפו לה עד שתלמד תורה את הגדי השלם הזה החביב לפני הקדוש ברוך הוא.

קָמוּ רבי אלעזר והחברים, ולא השאירו אדם לעמד בבית. מיד ראו אותו עמוד אש שעולה, ורבי יוסי פתח עיניו, ואותו תינוק דבוק פיו בפיו. אמר רבי אלעזר, אשרי חלקנו שראינו תחית המתים עין בעין. קרבו אליו, והיה אותו תינוק ישן כאלו שגוע מהעולם הזה. אמרו, אשרי חלקך רבי יוסי, וברוך הרחמן שהרחיש לה גס על הצעקה והבכי של בנה ובדבריו, שכן דחק בדברים יפים לשער השמים, בדבריו ובדמעותיו הוסיפו לה חיים.

לְקַחוּ את אותו תינוק ונשקוהו, ובכו עמו מרב חדוה, והוציאווה לבית אחר, והתעוררו עליו, ולא הודיע לו מיד, אלא אחר כך. שמחו שם שלשה ימים, וחדשו יחד עם אותו רבי יוסי כמה חדושי תורה.

אָמַר לו רבי יוסי, חברים, לא נתנה לי רשות לגלות ממה שראיתי באותו עולם, אלא לאחר שתים עשרה שנים. אבל שלש מאות וששים וחמש דמעות ששפך בני, נכנסו בחשבון לפני המלך הקדוש, ואני נשבע לכם, חברים, שבשעה שפתח באותו הפסוק וצעק בדברים ההם, הזדעזעו שלש מאות אלף ספסלי ישיבת הרקיע, וכלם עומדים לפני המלך הקדוש, ובקשו עלי רחמים וערכו לי, והקדוש ברוך הוא התמלא רחמים עלי.

וַיַּפֶּה לפניו אותם דברים ואין מסר נפשו עלי. ואפוטרופוס אחד היה לפניו, ואמר: רבון העולם, הרי כתוב (תהלים ח) מפי עוללים וינקים יסדת עז למען צורריך להשבית אויב ומתנקם. יהי רצון מלפניך שזכות התורה וזכות אותו התינוק שמסר נפשו על אביו, שתחוס עליו וינצל.

וְשִׁלְשָׁה עשר בני אדם הזמין לו תחתי, וערבון נתן לו מדין קשה זה. אז קרא הקדוש ברוך הוא למלאך המות, וצנה אותו עלי שיחזור לאחר עשרים ושתים שנים, שהרי אין הערבון לפניו, אלא

כא) וַיָּמַת עִם רַב מִיִּשְׂרָאֵל. גִּבּוֹר שֶׁלֹּא יָדַע אֶת התורה, (לא גדול בתורה) והוא גדול המשפחה. גדול של זרע יוסף, מבני מנשה. ומשום שחטא במדבר בדבור למשה, חשבו שמשה שמר לו שנאה, ומשום כך קרבו לפני משה ואלעזר וכל הנשיאים וכל ראשי האבות, ולא דברו עם משה אלא לפניהם, משום שקנאו ממנו קנאה.

מבאן, מי שחושש מן הדין, יקרב אחרים וירבה אנשים אצל אותו דין, כדי שישמעו דין ממנו ויפחד מהם, ולא יהא דין אלא כראוי, ואם לא ידחה אותו מן הדין. והם לא ידעו שהרי (שם יב) משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, ולא ידעו שמשה לא כך.

ביון שראה משה כך, אמר, ראיתי שכל התכנסות של אנשים גדולים מישראל וכל ראשי האבות וכל נשיאי הכנסת קרבו אלי. מיד פרש משה מן הדין, זהו שכתוב (שם כז) ויקרב משה את משפטן לפני ה'. (אמר משה, לא ראוי לי לדין זה) ענותנותו של משה, הקריב את משפטן לפני ה'. דינים אחרים לא לוקחים דרך זו, שאף על גב שהתכנסות גדולה עליהם. הם נקראים דינים עזי פנים, אין בהם מענותנותו של משה כלל. אשרי חלקו של משה. שמחו רבי אלעזר והחברים.

אמר אותו תינוק, חזרנו לדברים הראשונים. אבינו מת במדבר. אבינו, הטעם דומה לנחש שתלוי על ערפו, ומושך זנבו בפיו בטעם שאתו שנמשך עליו למעלה. מת במדבר, בדבור פיו. התבהל אותו תינוק בבקלה ותפס בערף אביו, ובכה ואמר, צלפחד זה מת בדבור, ואתה אבא בדבור חזרת לעולם הזה. חזר אביו ונשקו וחבקו. בכו רבי אלעזר וכל החברים, ואביו בכה אתם. לקחוהו כלם ונשקוהו בפיו, על ראשו, ועל עיניו, ואביו היה בוכה עמו.

אמר לו רבי אלעזר, בני, הואיל ואמרת דבר זה, מה זה כי בחטאו מת? אמר אותו תינוק, אבא אבא, בדבר אחד מספיק להם, בחטאו של אותו (פיון שאותו) נחש הפרוץ בזנבו למעלה, משך טעם בחטאו. מה זה בחטאו? בחטאו אותו הנחש (ולא בחטא אחר). ומהו? דבור פיו, כי בחטאו מת,

שעשה בזה העולם, ואמר על ההבטחה שהיתה לו באותו עולם. על כל מה שעבר בעולם הזה, שרדפו אותו, והיה (לו) בורח בארץ נכריה, בארץ מואב ובארץ פלשתים, ומכלם הצילו הקדוש ברוך הוא ולא השאירו למות, ואמר על ההבטחה של אותו העולם.

סדר הלימוד ליום י סיון [יום 246 בשנה]

אמר דוד, אם כאן חטאתי לקדוש-ברוך-הוא, כאן לקיתי וקבלתי ענשי, וטהר אותי מכל מה שחטאתי, ולא השאיר ענש שלי לעולם ההוא לאחר מיתה, ודאי יסר יסרני יה - בעולם הזה כדי לנקותני, ולמות לא נתנני - באותו העולם לקחת ממני נקמה. ואני, הרי הקדוש ברוך הוא נקה אותי פעם אחת בעולם הזה, מכאן והלאה אני צריך שלא להיות בבושה בעולם הבא.

פתח אותו תינוק בנו ואמר, (במדבר כז) אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה וגו'. אבינו, הרי הטעם למעלה, האריך במלה ומשך אותה. אי חסידים קדושים, כמה משיכות צער בקריאת אבינו. אין צער ואין כאב של רוח ונפש אלא כשקראנו כך, אבינו, בכאב מלב. מת במדבר, וכי אחרים לא מתו במדבר שכאן רשם אותו ואמר שהוא מת במדבר? והרי אלפים ורכבות מתו במדבר!

אלא כמה בני אדם מערטלים על זה, מהם אומרים שהוא היה מקושש העצים, שכתוב כי בחטאו מת. ומהם אמרו כך, ומהם אמרו כך, ואני כך למדתי: יום שאבא נפל בבית חליו, למדני את זה, ואני ראיתי מה שראיתי, שצוה אותי אבא שלא לגלות. אלא כמה וכמה היו שמתו במדבר, ולא על חטא קרח ולא על חטא המרגלים. כך נגזרה הגזרה. (ולא על חטא העגל שעשו וכו') אלא קדם (שמתו על חטא קרח, על חטא המרגלים, כאשר נגזרה הגזרה, וקדם) מתן תורה, ואחר העגל שעשו אותם מטעי העולם ואלו שנמשכו אחריהם.

אבל טענה שטענו אותן בנות, שמת במדבר הוא, והיה צלפחד גדול לבית יוסף, ומתוך שלא ידע דרכי התורה כראוי, לא היה נשיא, והוא היה שלא שמר פיו ודבריו מול משה, ועליו כתוב (שם)

עבודת זרה מנין? שכתוב (שמות לב) וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת הָעַם כִּי פָרַע הוּא כִּי פָרַע אֶהְרֶן. מה זה כי פָרַע הוא? שִׁלְקוֹ בְּצַרְעַת. כתוב כֵּן כִּי פָרַע הוּא, וְכָתוּב שָׁם, (ויקרא יג) וְהִצְרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הִנְגַע בְּגִדּוֹ יִהְיוּ פְרָמִים וְרָאוּ שֶׁיְהִי פְרוּעַ. ועל קללת השם, שכתוב (שמואל-א יז) הַיּוֹם הַזֶּה יִסְגְּרָךְ ה' בְּיָדֵי, וְכָתוּב (ויקרא יג) וְהִסְגִּירוּ הַכֹּהֵן.

אמר רבי אבא, דבר זה לא התישב, וצריך לעין בו. אמר רבי אלעזר, כך הוא בודאי, פלשתי זה קרוב ליחוסו של דוד היה, וכן ערפה היה, והינו מה שכתוב (שמואל-א יז) מִמַּעַרְכוֹת פְּלִשְׁתִּים. אל תקרי ממערכות, אלא ממערות פלשתיים, ששמו את אמו כמערה הזו. וכיון שכתוב ויקלל הפלשתי את דוד באלהיו, הסתכל בו דוד בעין רעה. ובכל מקום שהיה מסתכל בעין רעה, כל מיני צרעת נמשכו מעיני דוד. וכך היה ביואב, כיון שהסתכל בו בדוד בעין רעה, מה כתוב? (שם-ב ג) וְלֹא יִכְרַת מִבֵּית יוֹאָב זָב וּמִצַּרְעַע וְגו'.

וכאן בפלשתי הזה, כיון שקלל את השם, הסתכל בו בעין רעה, וראה שהצטרע במצחו. מיד – ותטבע האבן במצחו, ודבקה הצרעת במצחו. והכל היה; השתקעה עין רעה של צרעת במצחו, והשתקעה אבן ממש במצחו, ודאי מצרע היה.

בלעם הרשע עינו היתה בהפוך מעין דוד. עין דוד היתה מרקמת מכל מיני גונים. לא היתה עין בעולם יפה למראה כעין דוד. כל גוני העולם נוצצים בה, והכל באהבה למי שירא חטא, שכתוב (תהלים קיט) יִרְאֶיךָ יִרְאוּנִי וַיִּשְׁמְחוּ, שְׂמֵחִים כְּשֵׁרוֹאִים אוֹתִי. וכל אותם רשעים פוחדים מפניו.

אבל עינו של בלעם הרשע, עין רעה בכל. בכל מקום שהיה מסתכל, כשלהבת שורף אותו. שהרי אין עין רעה בעולם כעין אותו רשע, שהיא בהפוך מעינו של דוד.

על גלוי עריות – שכתוב (ישעיה ג) וּשְׂפַח ה' קָדַקְדָּ בְנוֹת צִיּוֹן, וְכָתוּב (ויקרא יד) וְלִשְׂאֵת וְלִסְפַּחַת. על הגנבה – שכתוב (זכריה ה) הוֹצֵאתִיהָ נָאִם ה' צְבָאוֹת וּבָאָה אֵל בֵּית הַגִּנָּב וְגו' וְכִלְתּוּ וְאֵת עֲצָיו וְאֵת אֲבָנָיו. מהו הדבר שמכלה עצים ואבנים? זו צרעת, שכתוב (ויקרא יד) וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת אֶת אֲבָנָיו וְאֵת עֲצָיו.

טעם אותה משיכות של אותו נחש הפרוך בזנבו, בַּחֲטָאוֹ וְדָאֵי.

לקחו רבי אלעזר בכחו בין זרועותיו, ובכו כל החברים. אמר להם, רבותינו, השאירוני אצל אבא, שעד עכשו לא התישבה רוחי (רוח). אמר רבי אלעזר לרבי יוסי, אמר כמה ימים ושנים לתינוק הזה? אמר להם, חברים, בבקשה מכם, אל תבקשו זה, שהרי עוד לא הגיעו עליו חמש שנים.

אמר לו רבי אלעזר, חס ושלום, שהרי בעין טובה אנו משגיחים בו. ומה שאמרת חמש שנים, אותם חמש שנים (בראשית מה) אֲשֶׁר אֵין חָרִישׁ וְקָצִיר, שֶׁלֹּא תִקְצַר אוֹתוֹ לְעוֹלָמִים. אמר רבי אלעזר לרבי אבא, נשב כֵּן עַד שְׁבַעָה יָמִים כְּדֵי שֶׁהַתִּישֵׁב הַבַּיִת. שהרי כל שבעת הימים שהנשמה יוצאת מהגוף, הולכת ערמה. וכעת שחזרה, עד עכשו לא התישבה במקומה עד שבעה ימים.

אמר רבי אבא, כתוב (דברים טו) פָּתַח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לְאַחֶיךָ לְעֵנֶיךָ וְלֹאֲבִינֶךָ. פסוק זה הרי למדנו אותו, שלא ישאיר אדם את העני שלו ויתן לאחר. הרי רבי יוסי חמיה בבית חליו, נלך ונגמל אתו חסד, ואחר שנחזור, נכנס בזה. והרי כל זמן שנלך ונחזור בדרך זו, נראה תחית המתים. אמר רבי אלעזר, ודאי כך הוא. נשקו את אותו תינוק, ברכוהו והלכו.

אמר רבי אבא, תמהני על הדרדקים של דור זה, כמה חזק כחם, והם סלעים גדולים רמים. אמר רבי אלעזר, אשרי חלקו של אבא בעל הדור הזה, שהרי בימיו רצה הקדוש ברוך הוא להתקין שתי ישיבות שלו ולעשות להם ישוב גדול ועליון כראוי, שהרי לא היה כדור הזה עד שיבא מלך המשיח. הלכו.

עד שהיו הולכים, אמר רבי אבא, הרי שנינו, על אחד עשר דברים באים נגעים על בני אדם, ואלו הם: על עבודה זרה, ועל קללת השם, ועל גלוי עריות, ועל גנבה, ועל לשון הרע, ועל ידות שקר, ועל דין שמקלקל את הדין, ועל שבועת שוא, ועל שנכנס בתחום חבירו, ועל החושב מחשבות רעות, ועל המשלח מדנים בין אחים. ויש אומרים אף על עין הרע. וכלם שנינו במשנה.

שְׁפָרַךְ אֶת יִשְׂרָאֵל. וְאֵל תִּתְּאוּ לְמִטְעַמְתֵּיכֶם – זֶה בְּלֶקֶת, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא הִתְרַצָּה לְאוֹתָן עוֹלוֹת שֶׁהִתְקִין לְפָנָיו.

בא וּרְאָה, בְּשַׁעַה שֶׁרָאָה בְּלֶקֶת שְׁסִיחוֹן וְעוֹג נִהְרָגוּ וְאַרְצָם נִלְקָחָה, רָאָה מַה שֶׁרָאָה, שֶׁהוּא אָמַר וַיֵּרָא. אֲלֵא רָאָה בְּחֻכְמָתוֹ שֶׁהוּא, וְחֻמְשָׁה עֲלִיוֹנֵי מִדְּיָן וְעָמוּ נוֹפְלִים בְּיַד יִשְׂרָאֵל. רָאָה וְלֹא יָדַע. וְעַל זֶה הַקְדִּים לְבַלְעָם, שֶׁכָּחוּ בְּפִיו, כְּמוֹ שֶׁיִּשְׂרָאֵל כָּחַם בְּפִיהֶם.

ואפלו בְּלַעַם הָיָה תָּאֵב יוֹתֵר מִבְּלֶקֶת, וְאוֹתָהּ יָדִיעָה שֶׁהוּא יָדַע הָיָה יוֹדֵעַ בְּלִילָהּ, מִשּׁוּם שְׂאוֹתָם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים וְחֻמּוֹרִים לֹא נִמְצְאוּ אֲלֵא בְּמִשְׁמֵרָה הִרְאִישׁוֹנָה שֶׁל הַלִּילָה, וְלִכֵּן הִיָּתָה לוֹ אֶתוֹן שֶׁל צַד זֶה, לְהִתְחַבֵּר חֻמּוֹרִים אֶתָּה בְּרֵאשִׁית הַלִּילָה.

ואם תֹּאמַר, הֲרֵי כְּתוּב וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל בְּלַעַם לִילָה? כִּי זֶה בּוֹדָאֵי. וּבְאַרְנוֹ, אוֹתוֹ מִמְּנָה שְׁמִמְנָה עֲלֵיהֶם, וְהוּא בָּא לְמוֹלוֹ. כְּגוֹן זֶה, (בראשית לא) וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֶל לָבָן הָאֲרָמִי וְגו'. וְהַכֵּל דָּבָר אַחַד. בְּגִלְלָהּ זֶה הוּא אָמַר לְגְדוּלֵי בְּלֶקֶת לֵינּוּ פֹה הַלִּילָה.

בין שֶׁהָיָה בָּא אוֹתוֹ מִמְּנָה, בְּלַעַם הָיָה בָּא עַל אֲתוֹנוֹ, וְעָשָׂה מַעֲשָׂהוּ וְאָמַר דְּבָרִים, וְאָז הֶאֱתוֹן הִיָּתָה מוֹדִיעָה לוֹ, וְהוּא מִרְאָה מַעֲשָׂה לְהַשְׁרוֹת עָלָיו אוֹתָהּ רוּחַ. וּמַה הִרְאָה? הוּא הָיָה יוֹדֵעַ שְׁחֻמּוֹרִים מְשׁוּטְטִים וְשׁוֹרִים בְּתַחֲלַת הַלִּילָה, וְאָז הִרְאָה מַעֲשָׂה וְהַעֲמִיד אֶת אֲתוֹנוֹ בְּמָקוֹם מְתָקוֹ, וְעָשָׂה מַעֲשָׂהוּ וְסִדֵּר דְּבָרָיו. וְאָז הָיָה בָּא מִי שָׂבָא, וְהוֹדִיעַ לוֹ עַל יְדֵי אוֹתָהּ הֶאֱתוֹן.

בין שֶׁלִּילָה אַחַד אָמַר לוֹ לֹא תִלָּךְ עִמָּהֶם, מִדּוּעַ שָׂב פַּעַם שְׁנֵית לְזֶה? אֲלֵא הֵם בְּרִשׁוֹת עֲלִיוֹנָה עוֹמְדִים, וְהָרִי שְׁנֵינּוּ, בְּדֶרֶךְ שְׂאֲדָם רוֹצֵה לְלַכֵּת, בֵּה מוֹלִיכִין וְכו'. בְּהִתְחַלָּה כְּתוּב לֹא תִלָּךְ עִמָּהֶם. כִּיִּן שֶׁרָאָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁרִצּוֹנוֹ לְלַכֵּת, אָמַר לוֹ, קוּם לָךְ אֶתָּם וְאָךְ אֶת הַדְּבָר וְגו'. מַה עָשָׂה בְּלַעַם כָּל אוֹתוֹ הַלִּילָה? הָיָה מְהַרְהֵר וְאוֹמֵר: וְאִיפֹה הוּא הַכְּבוֹד שְׁלִי? הֵאֵם בְּקֶשֶׁר אַחַר הַתְּקַשְׁרֹתִי? הַשְּׁגִיחַ כָּל אוֹתוֹ הַלִּילָה בְּכִשְׁפּוֹ וְלֹא מִצָּא צַד שִׁיָּהִי הוּא בְּרִשׁוֹתוֹ, אֲלֵא מִצַּד אֲתוֹנוֹ.

על לְשׁוֹן הָרַע – שְׁכָתוּב (במדבר יב) וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהַ וְגו', וְכָתוּב (סם) וַיִּפֶן אַהֲרֹן אֶל מִרְיָם וְהִנֵּה מִצְרַעַת. עַל עֲדוּת שְׁקָר – מִשּׁוּם שֶׁהִעִידוּ עֲדוּת שְׁקָר וְאָמְרוּ (שמות לב) אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל, בְּקוֹל חֲזֹק, שְׁכָתוּב (סם) קוֹל מִלְחָמָה בְּמַחְנֶה. בְּגִלְלָהּ זֶה, (במדבר ה) וַיִּשְׁלַחוּ מִן הַמַּחְנֶה כָּל צָרוּעַ וְכָל זָב וְגו'.

על דִּין שְׁמִקְלָקֵל דִּין – שְׁכָתוּב (ישעיה ה) כְּאֶכֶל קֶשׁ לְשׁוֹן אִשׁ וְחֻשׁשׁ וְגו', וּפְרָחַם כְּאֶבֶק יַעֲלֶה וְגו'. מַה הַטַּעַם? כִּי מֵאֲסוּ אֶת תּוֹרַת ה' צְבָאוֹת. וְאִין פְּרָחַם אֲלֵא צְרַעַת, שְׁכָתוּב (ויקרא יג) וְאִם פָּרוּחַ תִּפְרַח הַצְרַעַת. עַל שְׁנַכְנַס בְּתַחוּם חֻבְרוּ מִנִּין? מַעֲזִיָּהוּ, שְׁנַכְנַס בְּתַחוּם הַכְּהֵנָה, שְׁכָתוּב וְהַצְרַעַת זָרְחָה בְּמִצְחוֹ. וְעַל הַמְשַׁלַּח מְדַנִּים בֵּין אַחִים – שְׁכָתוּב (בראשית יב) וַיִּגְנַע ה' אֶת פְּרַעֲהַ, שֶׁהוּא שָׁלַח מְדַנִּים בֵּין אַבְרָהָם וְשָׂרָה. וְעַל עֵין הָרַע, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר. וְכֻלָּם הָיוּ בְּאוֹתוֹ בְּלַעַם הַרְשָׁע.

בא וּרְאָה מַה כְּתוּב, פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל הַנְּהַר. מַה זֶה עַל הַנְּהַר? שְׁנַתָּן עֵין הָרַע עַל אוֹתוֹ נִהַר שְׁעוֹמֵד עַל יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוּב (ישעיה טו) הִנְנִי נֹטֵה אֱלֵיָהּ כְּנִהַר שְׁלוֹם. וְהוּא בָּא בְּאוֹתוֹ שְׁלַחַן וְהִתְגַּרָּה בָּהֶם.

אמר רַבִּי אַבָּא, כָּל הַדְּבָרִים הִלְלוּ הָיוּ בּוֹדָאֵי בְּבַלְעָם. אֲבָל גְּלוּי עֲרִיּוֹת מִנִּין? שְׁכָתוּב (במדבר לא) הֵן הִנֵּה הָיוּ לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדַבְּרֵי בְּלַעַם לְמִסֵּר מֵעַל בֵּה' וְגו'. הֲרֵי כָּאֵן עֲבוּדָה זָרָה וְגְלוּי עֲרִיּוֹת. עֲדוּת שְׁקָר – שְׁכָתוּב וַיִּדַע דַּעַת עֲלִיוֹן. וַדַּעַת בְּהִמָּתוֹ לֹא הָיָה יוֹדֵעַ. קִלְקַל אֶת הַדִּין – שְׁכָתוּב לָךְ אִיעֲצָךְ. שֶׁהָרִי בְּדִין עוֹמֵד, וְנָתַן עֲצָה רַעֲה לְהַזִּיק, וְסָטָנָה מִהַדִּין, וַיַּעַץ רַעוֹת עֲלֵיהֶם.

נכנס בְּתַחוּם שְׁלֵא שְׁלוֹ, שְׁכָתוּב וְאֵעַל פֶּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ, וְכָתוּב אֶת שְׁבַעַת הַמִּזְבֵּחַת עֲרִכְתִּי. מְשַׁלַּח מְדַנִּים בֵּין אַחִים, בֵּין יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׁמִים. לְשׁוֹן הָרַע לֹא הָיָה בְּעוֹלָם כְּמוֹתוֹ. קִלְלָל הַשָּׁם, שְׁכָתוּב וְאֵנְכִי אֶקְרָה כֵּה. וְכֻלָּם הָיוּ בּו. עֵין רַעֲה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר. וְהַכֵּל עַל אוֹתוֹ נִהַר שֶׁל יִשְׂרָאֵל נָתַן עֵינּוּ לְהִתְגַּרוֹת בּו. אֲרָךְ בְּנֵי עָמוּ, וְכִי לֹא יָדַעְנוּ שֶׁהִיא אֲרָךְ בְּנֵי עָמוּ? אֲלֵא סוּד זֶה שְׁכָל בְּנֵי עָמוּ מִתְדַּבְּקִים בּו, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

וירא בְּלֶקֶת בֶּן צְפוּר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי פְתַח, (משלי כג) אֵל תִּלְחַם אֶת לַחַם רַע עֵין וְגו' – זֶה בְּלַעַם

מְרֻשׁוּתוֹ, מִמָּה שְׁאָמַר לוֹ וְאֵךְ אֶת הַדְּבָר וְגו'. בֹּא תִרְאֶה שְׂכָךְ הוּא, שֶׁהָרִי בִּהַתְחַלָּה נָתַן לוֹ רְשׁוּת, וְאָמַר קוּם לֵךְ אִתָּם. עֲכָשׁוּ שֶׁהִיָּה הוֹלֵךְ, לָמָּה וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים? אֲלֵא מִשׁוּם שֶׁהוֹלֵךְ הוּא, הוּא בְּרֻשׁוֹתוֹ, לְהוֹצִיא מֵאוֹתוֹ שְׁאָמַר לוֹ וְאֵךְ אֶת הַדְּבָר.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְשַׁע, אַתָּה מִתְקַן וּמְזַרְזוּ כְּלֵי זִינָה לְצֵאת מְרֻשׁוּתִי – חַיִּיךָ, אַתָּה וְאַתּוֹנֶךָ תִּהְיוּ בְּרֻשׁוֹתֵי. מִיָּד – וַיִּתְיַצַּב מִלְּאָךְ ה'. מָה זֶה וַיִּתְיַצַּב? אָמַר רַבִּי אַבְא, יֵצֵא וְעֵמֵד בְּאֲמֵנוֹת אַחֲרֵת מְאֵמְנוֹתוֹ, שְׁמִלְּאָךְ זֶה הִיָּה שֶׁל רַחֲמִים. וְהֵינּוּ מָה שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רְשָׁעִים מְהַפְּכִים רַחֲמִים לְדִין. לְשִׁטָּן לוֹ, שֶׁהָרִי לֹא הִיָּתָה אֲמֵנוֹתוֹ.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, לֹא שָׁנָה הַמְּלָאָךְ וְלֹא יֵצֵא מְאֵמְנוֹתוֹ, אֲלֵא מִשׁוּם שְׁמִלְּאָךְ זֶה הִיָּה מִצַּד רַחֲמִים וְעֵמֵד מִמּוֹלוֹ, סִתַּר אֶת חֲכָמְתוֹ וְקִלְקַל רְצוֹנוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב לְשִׁטָּן לוֹ. לוֹ הִיָּה לְשִׁטָּן, וְנִמְצָא שְׁטָן, אֲבָל לְאַחַר לֹא הִיָּה שְׁטָן.

לְמַדְנֵנוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּמָה חָכָם הִיָּה בַלְעָם בְּכַשְׁפָּיו עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שֶׁהָרִי בִּשְׁעָה שֶׁהִשְׁגִּיחַ לְמִצְאָה עֲצָה לְצֵאת מְרֻשׁוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵאוֹתוֹ דְּבָר, שְׁכָתוּב וְאֵךְ אֶת הַדְּבָר, הִסְתַּכַּל בְּכַשְׁפָּיו וְלֹא מִצָּא, פָּרַט לְאוֹתָהּ אֲתוֹן, מָה כְּתוּב? וַיִּחַבֵּשׁ אֶת אֲתוֹנוֹ. הִטְעִין אוֹתָהּ בְּכָל הַכְּשָׁפִים וּבְכָל הַקְּסָמִים שִׁידַע, וְהַכְּנִיס בָּהּ וְהַכְּלִילָהּ מִכָּל כְּדֵי לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל. מִיָּד – וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא. דּוֹקָא הוּא, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר. מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? הַקְּדִים מִלְּאָךְ שֶׁל רַחֲמִים לְעֵמֵד מִמּוֹלוֹ, וַיִּסְתַּר כְּשָׁפָיו וְקִסְמָיו.

וּבֹא וִרְאֵה, שְׁעַד עֲכָשׁוּ לֹא כְּתוּב ה', וְלֹא נִרְאָה בְּקִסְמָיו וּבְכַשְׁפָּיו, וְהָרִי פִּרְשׁוּהָ. וְעֲכָשׁוּ, כִּינּוּן שֶׁהִתְקִין אֶת אֲתוֹנוֹ וְזָרְזָה בְּתַקְוָנִי כְּשָׁפָיו בְּצַד הַדִּין לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, הַקְּדִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת מִלְּאָךְ הַרַחֲמִים לְמּוֹלוֹ, וּבִשְׁם הַרַחֲמִים, כְּדֵי לְסַתֵּר חֲכָמְתוֹ וְלִהְיוֹת אֶת אֲתוֹנוֹ מֵאוֹתוֹ הַדְּרָךְ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב וַתִּט הָאֲתוֹן מִן הַדְּרָךְ. דּוֹקָא מִן הַדְּרָךְ. וְעַל זֶה לֹא כְּתוּב וַיִּתְיַצַּב מִלְּאָךְ הָאֱלֹהִים, וַיַּעֲמֵד מִלְּאָךְ הָאֱלֹהִים, אֲלֵא מִלְּאָךְ ה', שֶׁל רַחֲמִים.

אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְשַׁע, אַתָּה הִטְעַנְתָּ אֶת אֲתוֹנֶךָ בְּכַשְׁפֶּיךָ בְּכָמָה צְדִדֵי דִין מוֹל בְּנֵי

וְהֵינּוּ מָה שְׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכַתְרִים הִתְחַתְּוִנִים הִלְלוּ יֵשׁ יְמִין וַיֵּשׁ שְׂמַאל. מִצַּד יְמִין חֲמוּרִים, כְּפִי שְׁבַאֲרָנוּ, וּמִצַּד שְׂמַאל אֲתוֹנוֹת. וְשִׁנְנוּ, עֲשָׂרָה הֵם לְיְמִין, וְעֲשָׂרָה לְשְׂמַאל. וְזֶהוּ שְׁאָמַר רַבִּי יוֹסִי, יוֹסֵף כְּשֶׁנִּפְרַד מֵאֲבִיו יָדַע בְּחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה בְּסוּד כְּתָרִים קְדוּשִׁים עֲלִיּוֹנִים. כִּינּוּן שֶׁהִיָּה בְּמִצְרַיִם, לְמַד בְּאוֹתָהּ חֲכָמָה שְׁלָהֶם בְּאוֹתָם כְּתָרִים תְּחַתְּוִנִים, אֵיךְ אֲחוּזִים אֵלֶּה שֶׁל יְמִין וְאֵלֶּה שֶׁל שְׂמַאל. עֲשָׂרָה שֶׁל יְמִין וְעֲשָׂרָה שֶׁל שְׂמַאל חֲמוּרִים וְאֲתוֹנוֹת. וּמִשׁוּם זֶה רָמַז לְאֲבִיו מִמָּה שֶׁלְּמַד שָׁם, שְׁכָתוּב (שם מח) וּלְאֲבִיו שֶׁלַח כְּזֹאת עֲשָׂרָה חֲמוּרִים וְגו'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵלּוּ שֶׁל יְמִין כְּלוּלִים כָּלָם בְּאַחַד שְׁנַקְרָא חֲמוּרִי. וְזֶהוּ אוֹתוֹ חֲמוּר שְׁכָתוּב (דברים כב) לֹא תִחַרֵּשׁ בְּשׁוּר וּבַחֲמִ"ר יַחְדוֹ. וְזֶהוּ חֲמוּר שְׁעֵתִיד מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ לְשִׁלְטַן עָלָיו, כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ. וְאוֹתָם שֶׁל שְׂמַאל כְּלוּלִים כָּלָם בְּאַחַד שְׁנַקְרָא אֲתוֹן, שֶׁהָרִי מִצַּדָּה נִקְרָא עִירָה, מְקַטְרֵג הַתִּינּוּקוֹת, כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ. וְהֵינּוּ שְׁכָתוּב (זכריה ט) עֲנִי וְרֹכֵב עַל חֲמוּר וְעַל עִיר בֶּן אֲתוֹנוֹת. אֲתַנַּת חֲסֵר. עֲשָׂרָה שְׁכָלוּלִים בְּאַחַד.

וְזֶהוּ שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִהוּ שְׁאָמַר (בראשית מט) אֲסִרִי לְגִפֶּן עִירָה? אֲסִרִי לְגִפֶּן, עֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַשֵּׁר מִשׁוּם שִׁישְׂרָאֵל נִקְרָאוּ גִפֶּן. עִירָה, שֶׁהוּא קִטְגוֹר שְׁלָהֶם, וּמִשׁוּם שְׁנַקְרָאִים שׁוּרָק, שְׁכָתוּב (ירמיה ב) וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוּרָק. בְּנֵי אֲתוֹנוֹ, אוֹתוֹ שְׁיוּצָא מִצַּד הָאֲתוֹן הַזֶּה.

וְאֵלּוּ עֲשָׂרָה מִיְמִין וְעֲשָׂרָה מִשְׂמַאל, וְנִכְלָלִים בְּשָׁנִים הָאֵלֶּה, כָּלָם נִמְצָאִים בְּקִסְ"ם. וַיֵּשׁ עֲשָׂרָה אַחֲרִים שֶׁל יְמִין וְעֲשָׂרָה שֶׁל שְׂמַאל שְׁנִמְצָאִים בְּנַח"ש. וְלִכֵּן כְּתוּב כִּי לֹא נַחַש בִּיעַקֵּב וְלֹא קִסַּם בְּיִשְׂרָאֵל. מָה הִטְעַם? בְּגַלֵּל כִּי ה' אֱלֹהָיו עִמּוֹ. מִצַּד הַנַּח"ש יֵצֵא שׁוּרִי, מִצַּד הַקִּסְ"ם יֵצֵא חֲמוּרִי, וְזֶהוּ שׁוּר וְחֲמוּר. וְעַל זֶה בַלְעָם, כִּינּוּן שִׁידַע שְׁנַקְשֵׁר בְּרֻשׁוֹת אַחֲרֵת, וְאָמַר לוֹ אַךְ אֶת הַדְּבָר וְגו' – הַזִּיק לוֹ, וְאָמַר, וְאִיפֹה כְּבוֹדִי? מִיָּד הִסְתַּכַּל בְּכַשְׁפָּיו וְלֹא מִצָּא שִׁיָּהִיָּה בְּרֻשׁוֹתוֹ, רַק אֲתוֹן זוֹ.

מִיָּד – וַיִּקַּם בַּלְעָם בְּבַקֵּר וַיִּחַבֵּשׁ אֶת אֲתוֹנוֹ, לְעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ בְּהַ וּרְצוֹן בְּלֶק. וְעַל זֶה, וַיִּחַר אַף אֱלֹהִים כִּי הוֹלֵךְ הוּא. הוּא דּוֹקָא, שֶׁהוֹצִיא עֲצָמוֹ

לנו אליך, הרי בן אדם שעשית חטא לפניך! אמר להם: אלמלא תהיו מצויים אצלם וכו'. מה עשה הקדוש ברוך הוא? הפילם מדרגתם הקדושה מהשמים.

אמר רבי שמעון, כעת השבתי לשאלתכם, שבלעם אמר נפל וגלוי עינים. אם נאמר שלא היה כן, ושבחים היה משבח את עצמו – איך יכתב הקדוש ברוך הוא דבר כוזב בתורה?! ואם דבר אמת הוא, איך ישתבח אותו רשע בדרגה עליונה על כל נביאי האמת?! ועוד, שהרי אין שורה קדשה העליונה, רק במקום הראוי לה.

כעת חזרנו לדבר הראשון. אחרי שהפילם הקדוש ברוך הוא ממקומם הקדוש, טעו אחר נשות העולם והטעו את העולם. כאן יש להסתכל, והרי כתוב (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות וגו'. והרי מלאכים אלו היו, איך יכלו להתקיים בארץ? אלא בא וראה, כל אותם (מלאכים) שלמעלה לא עומדים ולא יכולים לעמד, רק באור עליון שמאיר להם ומקיים אותם. ואם פוסק מהם אותו האור, לא יכולים לעמד. כל שכן אותם שהפילם הקדוש ברוך הוא והפסיק מהם אותו האור שלמעלה שהשתנה זיום. וכשירדו ושלט בהם אור העולם, השתנו בדרגה אחרת.

בא וראה, הזמן שהיה יורד לישראל במדבר, אותו מן היה מטל שלמעלה, שהיה יורד מהעתיק הנסתר של כל הנסתרים. וכשהיה נוחת, היה אורו מאיר בכל העולמות, וממנו נזון שדה התפוחים ומלאכים עליונים. וכשהיה יורד למטה ושולט בו אור העולם, היה מגליד נקפא, ומשתנה זיוו, ולא היה זיוו אלא כמו שכתוב (במדבר יא) והמן כזרע גד הוא וגו', ולא יותר. וכל שכן המלאכים, כיון שירדו ושלט בהם אור, השתנו מאותה דרגה ראשונה שהיו בה.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? ראה שהטעו את העולם, קשרם בשלשלאות ברזל בהר החשף. באיזה מקום יושבים? בעמק ההר. הושיב את עזרא, וזרק חשף הפנים. משום שבאותה שעה שקשרם הקדוש ברוך הוא, התחזק והרגיז כלפי מעלה, והקדוש ברוך הוא הפילו בעמק עד צנארו,

– אני אעביר את המטען שלך ויהפך מדרך זה. מיד הקדים מלאך רחמים לשטן לו. דוקא לו, כמו שנתבאר.

ותרא האתון את מלאך ה' וגו'. אמר רבי יצחק, וכי למה ראתה היא, ובלעם שהיה חכם כל כך לא ראה? אמר רבי יוסי, חס ושלום שאותו רשע יסתכל במראה קדש. אמר לו, אם כן, הרי כתוב נפל וגלוי עינים! אמר לו, לא שמעתי בזה דבר, ולא אמר. אמר לו, אני שמעתי. כשהיה צריך להסתכל, היה נופל ורואה, וכעת לא הצטרך להסתכל.

אמר לו, אם כן, בדרגה עליונה יותר היה על כל נביאי האמונה, שהוא גלוי עינים, רואה ומסתכל בכבוד הקדוש ברוך הוא. והרי רבי שמעון אמר, בלעם היה יודע בכשפיו באותם כתרים תחתונים שלמטה, כמו שכתוב (יהושע יג) ואת בלעם בן בעור הקוסם. קראו הכתוב קוסם, של טנפת הטנופות, איך יסתכל בכבוד רבונו? ועוד, הרי אמר רבי שמעון, במראה אחד שראה לפי שעה, שכתוב ויגל ה' את עיני בלעם, התעקמו עיניו, ואתה אומר שהרי רואה בגלוי עינים ומסתכל בכבוד הקדוש ברוך הוא?

אמר לו, אני אחזר למולך, שלי ושלך צריך צחות. ודאי סודות תורה עליונים, ולא יכולים בני אדם לעמד עליהם. לכן אסור להקדים בדבר תורה עד שישמע דבר וידע אותו על בריו. באו לפני רבי שמעון ואמרו דבר לפניו.

פתח ואמר, (תהלים ח) מה אנוש כי תזכרנו וגו'. פסוק זה פירושו שהו שממני העולם אמרו אותו בשעה שעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברא אדם. קרא לכתות פתות של מלאכי עליון והושיבם לפניו. אמר להם, אני רוצה לברא אדם. אמרו לפניו, (שם מט) ואדם ביקר בל ילין וגו'. הושיט הקדוש ברוך הוא אצבעו ושרף אותם. הושיב כתות אחרות לפניו. אמר להם, אני רוצה לברא אדם. אמרו לפניו, מה אנוש כי תזכרנו? מה טיבו של אדם זה? אמר להם, בן אדם שיהיה בצלם שלנו, שתהיה חכמתו עליונה מחכמתכם.

כיון שברא אדם, וחטא, ויצא זכאי לפניו, באו עזרא ועזא"ל, אמרו לפניו: פתחון פה יש

ואומר, (דברים יח) לא ימצא בך מעביר בנו וגו', והוא שפא (בא) להתערב אתם.

אלא אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא קדשם לשרות בנייהם. והינו מה שכתוב, (שם כג) כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך וגו'. ומשום שהוא מתהלך בקרב מחנך, כתוב והיה מחנך קדוש וגו'. וכתוב (ויקרא כ) והייתם קדשים וגו'. וכתוב (שם יח) אל תטמאו בכל אלה וגו'. וכתוב (שם כ) ואקץ בם וגו'. שלא יכלתי לקרב אליהם, והשרו אותי בחוץ. אשרי חלקם של ישראל, ואשרי חלק הנביאים הנאמנים הקדושים, שהם קדושים, ויש להם חלק להשתמש בקדשה העליונה.

ותרא האתון את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו. (בדרך) באותו דרך שהיה שוקע (נמצא) בתוכה. וחרבו שלופה בידו, וכי אם הוא יצא מול האתון הזו, לשם מה צריך חרב? ואם הוא יוצא מול בלעם, למה ראתה האתון שלו, והוא לא ראה? אלא הכל הזדמן. אותו מלאך מזדמן מול האתון להוציאה מאותו הדרך שנטען בה. ובמה? ברחמים. והזדמן מול בלעם, להענישו על שרצה ללכת ברשותו ולא ברשות אחרת (שלמעלה).

אמר רבי יוסי, כעת יש לשאל: אם דבריו היו באים מצד פתרים התחתונים ולא ממקום אחר, למה כתוב ויבא האלהים אל בלעם וגו', ואף את הדבר וגו'? אמר רבי יצחק, (בשכיל ישראל חזר המלאך לדבר אתו. שאם תאמר שהקדוש ברוך הוא דבר אתו, והוא אמר אך את הדבר וגו' - חס ושלום! שהרי אותו מלאך אמר לו, ואפס את הדבר וגו'. שאם תאמר, ויאמר אלהים אל בלעם וגו') כך למדתי, שהרי אלהים של כאן, כלם מלאך היה. ואותו הוא מקום שפא מצד דין הקשה שבו אחוזים כח ותקף אותם פתרים תחתונים שבלעם היה משתמש בהם. ומשום כך, ויבא אלהים אל בלעם. ויאמר אלהים אל בלעם. שלפעמים נקרא מלאך בשם עליון.

ותט האתון מן הדרך, סטתה מאותו הדרך, שהיתה טעונה מצד דין הקשה כנגד ישראל. ובמה ראה בלעם שהיא סטתה מאותו הדרך? אלא כך אמר רבי שמעון, שאפלו בדרך רצה להזיק לישראל בכח אתונו. וכיון שלא עלתה בידו, מה כתוב? ויך את האתון במקל. הטעין

ונזק חשך בפניו. עזא"ל שלא התחזק, הושיבו לפניו, והאיר לו החשך.

ובני העולם שיודעים מקומם, באים אליהם ומלמדים את בני האדם כשפים ונחשים וקסמים. ואותם הרי החשך נקראים הרי קדם. מה הטעם? משום שהחשך מקדים לאור, ומשום זה הרי החשך נקראים הרי קדם. לכן ובלעם למדו מהם כשפים, והינו מה שאמר בלעם, מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם וגו'.

בא וראה, בלעם היה משבח את עצמו ממקום זה, ואמר, נאם שמע אמרי אל וגו'. משום שעז"א ועזא"ל אומרים לאותם בני העולם מאותם דברים עליונים שידעו בתחלה למעלה, ומדברים מעולם הקדוש שהיו בו. זהו שכתוב שמע אמרי אל. לא כתוב שומע קול אל, אלא אמרי אל, אותן אמירות שאומרים ממנו. מי שפא מהשעור ושואלים אותו מאיפה אתה בא - אומר: מלשמע דברי המלך הקדוש. כך נאם שמע אמרי אל. וידע דעת עליון, שהיה יודע בשעה שהדין תלוי בעולם, ומכון השעה בכשפיו.

אשר מחזה שדי יחזה. מה זה מחזה שדי? אלא הם נפל וגלוי עינים. ואלו הם עז"א ועזא"ל. נפל - זה עז"א, שהעמיקו הקדוש ברוך הוא בעמק החשך, ויושב בעמק עד צוארו כמו שאמרנו, וחשך נזרק בפניו, ולכן נקרא נפל. נפל פעם אחת מהשמים, ונפל פעם אחרת אחר כך בעמק החשך. עזא"ל - הוא גלוי עינים, שהרי לא נזרק חשך עליו, שלא התחזק ולא הרגז למעלה כמו אותו שלמעלה. ובלעם קרא להם מחזה שדי, שהם נפל וגלוי עינים.

ובאותו זמן לא נשאר בעולם מי שימצא לפניהם, פרט לו. ובכל יום היה נסתר באותם הרים עמהם. זהו שכתוב ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם. מהררי קדם בודאי, ולא מארץ בני קדם.

אמר רבי שמעון, כמה פעמים אמרתי לך דבר זה, ולא מסתכלים החברים, שהרי הקדוש ברוך הוא לא משרה שכינתו, רק במקום קדוש, במקום שראוי להשרות עליו. וכן הקדוש ברוך הוא מכריז

תַּחַת הַעֲטָרָה תְּלוּיִים זָגֵי זָהָב סְבִיבוֹתֶיהָ, זָג זָהָב מֵצַד זֶה, וְזָג זָהָב מֵצַד זֶה, וְרִמּוֹן אֶחָד. (בְּתוֹךְ) כְּגוֹן אוֹתוֹ רִמּוֹן יֵשׁ אֶלָּף זָגִים, וְכָל זָג מֵהֶם לוֹהֵט בְּאֵדָם וְלִבָּן. אוֹתוֹ רִמּוֹן נֶחֱלַק לְאַרְבָּעָה חֲלָקִים, וְיֵשׁ פֶּתַח לְרֵאוֹת זָגָיו. שְׁלֹשׁ מְאוֹת וְעֶשְׂרִים וְחֲמֵשָׁה זָגִים לְצַד זֶה, וְכֵן לְכָל צֵד וְצֵד, עַד שְׁלוֹהֵטִים אַרְבָּעָה צְדָדֵי הָעוֹלָם מִמֶּרְאֵה כָּל פֶּלַח וּפְלַח, וְהֵם נִקְרָאִים פֶּלַח הָרִמּוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ד) כְּפֶלַח הָרִמּוֹן רִקְתָּךְ מִבְּעַד לְצַמְתָּךְ.

אַרְבָּעָה גִּלְגָּלִים בְּפִלְחֵי אַרְבַּע הַזְּיוֹת לִוְקָחִים בְּגִלְגוּל אֵת אוֹתָהּ עֲטָרָה, וְכִשְׁלוֹקָחִים אוֹתָהּ, מִזְדַּקְפִּים לְמַעְלָה. עַד שֶׁמִּגִּיעִים לְגִלְגוּל פֶּלַח הָעֲלִיּוֹן, שְׁנוֹהֵם יוֹמָם וְלַיְלָה, מִתְחַבְּרִים כָּל אוֹתָם פְּלָחִים, וְלוֹקָחִים הַעֲטָרָה וְזוֹקְפִים אוֹתָהּ. וְקוֹל אוֹתָם הַגִּלְגָּלִים נִשְׁמָע בְּכָל הָרְקִיעִים. לְקוֹל נְעִימוֹתָם רוֹעֲשִׁים כָּל כַּחוֹת הַשָּׁמַיִם, וְכֻלָּם שׁוֹאֲלִים זֶה לְזֶה, עַד שֶׁכֻּלָּם אוֹמְרִים: (יחזקאל ג) בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ.

בְּשִׁמּוֹדוֹג הַמֶּלֶךְ בַּמֶּלֶכָה, עוֹלָה עֲטָרָה זוֹ וּמִתְיַשְׁבֵּת בְּרֵאשׁ הַמֶּלֶכָה, וְאִז יוֹרֶדֶת עֲטָרָה אַחַת עֲלִיוֹנָה קְבוּעָה שֶׁל כָּל אֶבֶן טוֹבָה, וְכִפְתוֹר וּפְרַח סְבִיבָה. בְּשִׁשָּׁה גִלְגָּלִים בָּאָה לְשִׁשָּׁה צְדָדֵי הָעוֹלָם, שֵׁשׁ כְּנָפֵי נֶשֶׁר לִוְקָחִים אוֹתָהּ. בְּפִלְחֶיהָ חֲמֵשִׁים (פֶּלַחִי) עֲנָבִים סְבִיבָה שֶׁחֻקְקָה בָּהּ הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה, קְבוּעִים בְּאֶבֶן טוֹבָה, לְבָן וְאֵדָם, יָרֵק וְשָׁחַר, תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן. שֵׁשׁ מְאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה זְיוֹת לְכָל צֵד וְצֵד.

אַלְף וְשֵׁשׁ מְאוֹת מְגֻדְלִים לְכָל צֵד וְצֵד, וְכָל מְגֻדֵל וּמְגֻדֵל הָרִים קְבוּעִים. פּוֹרְחִים לְמַעְלָה, נִשְׁאָבִים בְּכַתְנַת (בְּשִׁלְחוֹן) הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה בְּשִׁמְן מִשְׁחָה שְׁלֵה. אִז הָאֵמָה בְּלַחַשׁ מִשְׁפִּיעָה מִתְּנוֹת עֲלִיוֹנוֹת, וְשׁוֹלַחַת וְקוֹבְעַת אוֹתָם בְּאוֹתָהּ הַעֲטָרָה. אַחַר כֵּן מִשְׁפִּיעָה נֶחֱלִי שִׁמְן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ עַל רֵאשׁ הַמֶּלֶךְ, וּמִהֲרֵאשׁ יוֹרֵד אוֹתוֹ שִׁמְן טוֹב עֲלִיּוֹן עַל זָקְנוֹ הַמְּכַבֵּד, וּמִשָּׁם שׁוֹפֵעַ עַל אוֹתָם לְבוֹשֵׁי הַמֶּלֶךְ. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קלג) כְּשִׁמְן הַטּוֹב עַל הָרֵאשׁ יוֹרֵד עַל הַזָּקֵן וְגו'.

אַחַר כֵּן חוֹזֶרֶת הַעֲטָרָה, וּמְעַטֶרֶת אוֹתָהּ הָאֵם הָעֲלִיוֹנָה בְּאוֹתָהּ עֲטָרָה, וּפּוֹרֶשֶׁת אוֹתָהּ עֲלִיו וְעַל הַמֶּלֶכָה, לְבוֹשֵׁי כְבוֹד בְּאוֹתָהּ עֲטָרָה. וְאִז נִשְׁמָע

אוֹתָהּ וְהִלְבִּישׁ אוֹתָהּ בְּזִרְזוּי דִּין קָשָׁה וְחֹזֵק. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב בַּמֶּקֶל, בַּמֶּקֶל דּוֹקָא, שֶׁהוּא דִּין קָשָׁה תְּקִיף. בַּמֶּקֶלוֹ לֹא כָתוּב, אֶלָּא בַּמֶּקֶל.

צֵא וּרְאֵה כַּמָּה תְּקִיפָה חֲכָמַת אוֹתוֹ רָשַׁע וְתֵאָוֶתוֹ לְהִזִּיק לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא הַשְּׂגִיחַ לְצֵאת מִרְשׁוֹת שְׁלֹמֶעֱלָה בְּגִלְל תֵּאָוֶתוֹ לְהִתְכַבֵּד וּלְהִזִּיק לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל.

וַיַּעֲמֵד מִלְּאֲךָ ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים וְגו'. מַה כָּתוּב לְמַעְלָה? בְּהִתְחַלָּה כָּתוּב וְתַט הָאֶתוֹן מִן הַדֶּרֶךְ וְתִלַּךְ בַּשָּׂדֶה. וְתִלַּךְ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, מֵצַד הַשָּׂדֶה, (הַתְּעוֹרָרָה) וְנִטְתָּה מִמָּה שֶׁהִיָּה בָּהּ. וַיֵּךְ בַּלְעָם אֶת הָאֶתוֹן לְהִטְתָּה הַדֶּרֶךְ, לְהִסְטוֹתָהּ מֵאוֹתוֹ דֶּרֶךְ שֶׁל הַשָּׂדֶה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בֵּין הַמֶּלְאָךְ וּבֵין בַּלְעָם הִיָּתָה הָאֶתוֹן בְּמִצּוּקָה. אַחַר כֵּן רָאָה בַּלְעָם שֶׁלֹּא הִיָּה יָכוֹל, אִז וַיֵּךְ אֶת הָאֶתוֹן בַּמֶּקֶל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר.

וַיַּעֲמֵד מִלְּאֲךָ ה' וְגו'. אָמַר רַבִּי אֲבָא, כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לְהִסְתַּכֵּל בְּדִבְרֵי הַתּוֹרָה. פְּסוּקִים אֵלוּ רְמוּזִים בְּחֻכְמָה עֲלִיוֹנָה. וְכִי לְחִנּוּם יֵצֵא מִלְּאֲךָ זֶה לְהִרְאוֹת לְאֶתוֹן אַחַת, אוֹ לְעַמֵּד מוֹלָה בֵּין הַכְּרָמִים פַּעַם כָּאֵן וּפַעַם כָּאֵן? אֶלָּא הַכֹּל סוּד עֲלִיּוֹן הוּא, וְהַכֹּל רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּדֵי לְהִגִּין עַל יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִשְׁלֹטוּ בָּהֶם מִיָּנִים רָעִים, מִשׁוּם שֶׁהֵם חֲלָקוּ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וַיַּעֲמֵד מִלְּאֲךָ ה' וְגו'. לְמַדְנּוּ, מֵצַד הָאֵמָה, כִּשְׁהִיא מִתְעַטֶרֶת, יוֹצֵאִים בְּעַטְרוֹתֶיהָ אֶלְף וְחֲמֵשׁ מְאוֹת צְדָדִים חֻקוּקִים בְּתַכְשִׁיטֶיהָ. וּכְשִׁרְוָה לְהַזְדוּג בַּמֶּלֶךְ, מִתְעַטֶרֶת בְּעֲטָרָה אַחַת שֶׁל אַרְבָּעָה גִּוּנִים. אוֹתָם גִּוּנִים לוֹהֵטִים בְּאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם, כָּל גִּוּן וְגִוּן לוֹהֵט שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּאוֹתוֹ צֵד, שֶׁהֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר תְּחוּמִים חֻקוּקִים, וְנִכְנָסִים וְנִכְלָלִים בְּשְׁנַיִם עֶשֶׂר אַחֲרִים.

בְּרֵאשׁ הַעֲטָרָה יֵשׁ אַרְבַּע חוּמוֹת לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, וְהֵם מְגֻדְלוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) מְגֻדְלוֹת מְרֻקָּחִים. מַה זֶה מְרֻקָּחִים? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג) מִכָּל אֲבָקַת רוּכָל. וְעַל כָּל מְגֻדֵל וּמְגֻדֵל שְׁלֹשָׁה פְּתָחִים קְבוּעִים בְּאֶבְנֵים טוֹבוֹת מִכָּל צֵד וְצֵד. עֲטָרָה זוֹ מְאִירָה (סְהוּרָה) (טְמִירָה) בְּדִלּוּגִים שֶׁל אוֹפִיר בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה יג) אוֹקִיר אֲנוּשׁ מִפִּז וְגו'.

הניחה (שְׁלַחָה) אותו לְאוֹתוֹ קִיר וְרַמְזָה לוֹ זֶה. אָז
וַיִּסֹּף לְהַכְתִּיבָהּ, בְּצַד הַזֶּה.

וַיִּוָּסֵף מֵלֶאֱדָה ה' עָבוּר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר וְגו'.
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הַסְּתִיר לָהּ כָּל הַדְּרָכִים וְכָל
הַסְּיוּעִים, שְׁלֵא נִמְצָא בָּהּ סְיוּעַ מִכָּל צַד שְׁבָעוּלָם.
אָז וַתִּרְבֹּץ תַּחַת בְּלָעַם. כְּשֶׁרָאָה בְּלָעַם שְׁלֵא הָיָה
יָכוֹל, מֵהַ כְּתוּב? וַיַּחֲר אַף בְּלָעַם וַיִּךְ אֶת הָאֶתוֹן
בְּמַקְל, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר, שֶׁהַתְּקִינָה וְהַלְבִּישָׁה בְּזוּרְזֵי
דִין קָשָׁה וְתַקִּיף.

סדר הלימוד ליום יא סיון [יום 247 בשנה]

וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֶתוֹן וְגו'. זֶה אֶחָד מֵאוֹתָם
דְּבָרִים שֶׁנִּבְרָאוּ עָרַב שִׁבְתָּ בֵּין הַשְּׂמָשׁוֹת.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מֵהַ הַגְּדֵלָה הַזֶּה לְבָלָעַם אוֹ לְאֶתוֹן
אוֹ לְיִשְׂרָאֵל בְּדְבָרִים הַלְלוּ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שֶׁצָּחֲקוּ
עָלָיו אוֹתָם גְּדוּלִים שֶׁהָיוּ עִמוֹ, וְכִשְׁהִגִּיעוּ לְבָלָק,
אָמְרוּ לוֹ: וְכִי לְשׁוֹטָה הַזֶּה שְׁלַחְתָּ לְכַבֵּד?! לֹא
תִּמְצָא בּוֹ מִמֶּשׁ וְלֹא בְּדְבָרָיו. וּבְאוֹתוֹ דְּבוּר שֶׁל
הָאֶתוֹן הַתְּבִיזָה מִכְּבוֹדוֹ. רַבִּי חֵיִיא אָמַר, אֲלֵמָלֵא לֹא
אָמְרָה הָאֶתוֹן אֶת זֶה, לֹא הִשְׁאִיר בְּלָעַם אוֹתוֹ שְׁלוֹ,
וּבְדְבָרֵי הָאֶתוֹן יָדַע שֶׁנִּשְׁבַּר כָּחוֹ.

רַבִּי אֲבָא שְׂאֵל, כְּתוּב (במדבר טז) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ וְגו',
וְכָתוּב וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי וְגו'. מֵהַ שׁוֹנָה אָרֶץ
מֵאֶתוֹן שְׁלֵא כְּתוּב בָּהּ וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאָרֶץ? אֵלֵא
שֶׁם מֹשֶׁה גָזַר עַל הַפֶּה, וַתִּפְתַּח וַעֲשֵׂתָהּ הָאָרֶץ אֶת
מִצְוֹת מֹשֶׁה, וְלֹא נָאָה שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲבֹר
מִצְוֹתָיו, שֶׁהָרִי מֹשֶׁה גָזַר וְצִוָּה, וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת
פִּיהָ. וְלָכֵן הִיא עֲשֵׂתָהּ מִצְוֹתָיו, שֶׁכְּתוּב וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ
אֶת פִּיהָ. אֲבָל כָּאֵן לֹא נִמְצָא מִי שֶׁגָזַר, אֵלֵא רְצוֹן
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה, וְהוֹאִיל וְרָצוֹנוֹ הָיָה בְּכָף,
כְּתוּב וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֶתוֹן. מִמֶּנּוּ בָּא הַדְּבָר,
וּמִמֶּנּוּ נִמְצָא.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַסְּתַפְלְתִי בְּפָרְשָׁה זוֹ וּבְדְבָרִים
הַלְלוּ, וְנִרְאָה שְׂאֵלוֹ דְּבָרִים שְׁלֵא צְרִיכִים. וְכִי
מֵאַחַר שֶׁכְּתוּב וַיִּפְתַּח ה' אֶת פִּי הָאֶתוֹן, צְרִיךְ לֵהִיּוֹת
דְּבָרִים הַלְלוּ דְּבָרִים מְעֵלִים, דְּבָרֵי חֲכָמָה?! וְאִם
כְּמוֹ שֶׁהַתְּעוֹרְרוּ חֲבֵרֵינוּ, שֶׁהוּא מִשְׁתַּבַּח שְׁסוּסָתוֹ
רוּעָה בְּאָחוֹ, וְהִיא שְׂבָה וְאוֹמְרָת: הֲלוֹא אֲנִכִי אֶתְנָךְ
– מִכָּאֵן הָיָה לָהּ לִפְתַּח! וְהִיא לֹא פִתְחָה, אֵלֵא – מֵהַ

קוֹל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) צְאִינָה וְרָאִינָה
וְגו'. אָז חֲדוּהָ הִיא בְּכָל בְּנֵי הַמֶּלֶךְ. וּמִי הֵם? כָּל
אוֹתָם שְׂבָאוֹ מִצַּד יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי לֹא מְזוּדְגִים בָּהֶם
וְלֹא עוֹמְדִים עִמָּהֶם, פָּרַט לְאוֹתָם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּנֵי
הַבַּיִת וּמְשֻׁמֵּים אוֹתָם. וְאִזּוֹ בְּרָכוֹת שְׂיוּצָאוֹת מֵהֶם,
שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵן.

וַיִּשְׂרָאֵל לֹוֹקְחִים הַכֹּל, וְשׁוֹלְחִים חֶלֶק מִמֶּנּוּ
לְשָׂאָר הָעַמִּים, וּמֵאוֹתוֹ חֶלֶק נְזוּנִים כָּל
אוֹתָם הָעַמִּים. וְלִמְדוּנוֹ, מִבֵּין צְדָדֵי חֶלְקָם שֶׁל
הַמְּמַנִּים עַל שְׂאָר הָעַמִּים יוּצָא שְׁבִיל דְּקִיק אֶחָד
שֶׁמֶשׁ נִשְׁפָּע חֶלֶק לְאוֹתָם תַּחְתּוֹנִים, וּמִשֶּׁם נִפְרָד
לְכַמָּה צְדָדִים. וְלִזֶּה קוֹרְאִים תְּמַצִּית, שְׂיוּצָאוֹת מִצַּד
הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה.

וַעֲלֵ זֶה כָּל הָעוֹלָם שׁוֹתָה מִתְּמַצִּית אָרֶץ יִשְׂרָאֵל. מִי
זוֹ אָרֶץ יִשְׂרָאֵל? הָרִי בְּאַרְנוֹ. וּבֵין לְמַעְלָה וּבֵין
לְמַטָּה, כָּל אוֹתָם שְׂאָר עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת
לֹא נְזוּנִים אֵלֵא מֵאוֹתָהּ תְּמַצִּית. וְאֵל תֹּאמַר שֶׁהֵם
בְּלִבָּדָם, אֵלֵא אִפְלוֹ אוֹתָם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שׁוֹתִים
מֵאוֹתָהּ תְּמַצִּית. וְזֶהוּ בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים, שְׁבִיל
מִגְדוּלֵי שְׂאָר הָעַמִּים שֶׁמִּתְבָּרְכִים מִמֶּנּוּ.

כְּשֶׁרָאָה אוֹתוֹ מֵלֶאֱדָה שְׁבָלָעַם מִסְטָה אֶת הָאֶתוֹן
לְאוֹתוֹ שְׁבִיל, שֶׁכְּתוּב לְהַטִּטָּה הַדְּרָךְ,
מִיָּד – וַיַּעֲמֵד מֵלֶאֱדָה ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים, לְהַסְתִּיר
הַשְּׁבִיל, שְׁלֵא יִסְתִּיעוּ בּוֹ שְׂאָר עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמְזֻלוֹת וְאוֹתָם כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים. וְהַלְכָה זוֹ, כְּזוֹ
שֶׁאָמַר רַבִּי יִצְחָק. כְּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים א) שְׁמִנִי נִטְרָה
וְגו', לְשִׁמּוֹר וּלְבִרְךְ אֶת שְׂאָר הָעַמִּים בְּגָלוֹת. וַיִּשְׂרָאֵל
שֶׁהֵם כְּרָמֵי שְׁלֵי – לֹא נִטְרָתִי, מִשׁוּם שֶׁהֵם בְּגָלוֹת
וְלֹא מִתְבָּרְכִים כְּרָאוּי.

נִדְרָר מִזֶּה וְגִדְר מִזֶּה. אָמַר רַבִּי אֲבָא, אִיךְ יָכוֹל אוֹתוֹ
מֵלֶאֱדָה לְהַסְתִּיר אוֹתוֹ הַשְּׁבִיל? אֵלֵא מִשׁוּם
שֶׁסְּיוּעַ אַחַר הָיָה לוֹ, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּכְנֻסָּת
יִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַתּוֹרָה סִיעָה לוֹ, שֶׁכְּתוּב
(שְׁמוֹת לב) מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתוּבִים.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מֵהַ כְּתוּב? וַתִּרְאֵה הָאֶתוֹן וְגו', וַתִּלְחֹץ
אֶל הַקִּיר. מֵהַ זֶה וַתִּלְחֹץ אֶל הַקִּיר? כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כב) מְקַרְקַר קַר וְגו'. קִיר – פְּטָרוֹן,
אוֹתוֹ שְׁשׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם. וַתִּלְחֹץ אֶת רַגְלָהּ בְּלָעַם אֶל
הַקִּיר, הִיא לֹא נִתְנָה לוֹ כְּלָל סְיוּעַ. וּבְמִצְוָקָה (וְרָקָה)

וְאָחַד אָמַר, בְּחֻכְמָה עֲשֵׂה הַכֹּל, וּמִצָּא שְׁחַלֵּק
יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְעַ דְּרָגוֹת נִקְשְׂרוּ. וּמִשּׁוּם זֶה סִדֵּר
שְׁבַעַה מְזַבְּחוֹת.

לְאָדָם שֶׁהָיָה לוֹ אֱהוּב אֶחָד שֶׁהִשְׁאִיר לוֹ אָבִיו, וּבְנֵי
אָדָם פָּחְדוּ לְהִתְקוּטֵט עִמּוֹ בְּגִלְלֵי אוֹתוֹ
אוֹהֵב. לְיָמִים בָּא אָדָם אֶחָד וְרָצָה לְעוֹרֵר קִטְטָה
עִמּוֹ. אָמַר: מָה אֶעֱשֶׂה? אִם אֶעִיר קִטְטָה עִמּוֹ, הֲרִי
אוֹתוֹ אוֹהֵב שֶׁקְּשׁוֹר אִתּוֹ, וְאֲנִי לֹא אוֹכֵל. אָמַר: מָה
אֶעֱשֶׂה? שְׁלַח דּוֹרוֹן לְאוֹתוֹ אוֹהֵב. אָמַר אוֹתוֹ אוֹהֵב:
וְכִי מָה יֵשׁ לְאִישׁ הַזֶּה אִתִּי?! יִדְעַתִּי שְׂזָה בְּגִלְלֵי
אוֹתוֹ בֶּן אֱהוּבִי. אָמַר: דּוֹרוֹן זֶה לֹא יִכְנֵס לְפָנָי. זָרְקוּ
אוֹתוֹ לְכָלֵּבִים שִׁיאֲכַלְוּהוּ.

בְּךָ בְּלַעַם בָּא לְעוֹרֵר קִטְטָה בְּיִשְׂרָאֵל, וְרָאָה שְׁלֵאל
יְכוֹל, בְּגִלְלֵי אוֹתוֹ אוֹהֵב עֲלִיוֹן שְׁלֵהֶם. (כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (מְשִׁלֵי כ"ז) רַעַף וְרַעַף אָבִיךָ אֶל תַּעֲזֹב) הִתְחִיל
לְתַקֵּן לְפָנָיו דּוֹרוֹן. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רָשָׁע!
וּמָה יֵשׁ לְךָ אֵלֵי? אִתָּה רוּצָה לְהִזְדַּוֵּג אִתִּי? הֲרִי
דּוֹרוֹנְךָ מְזַמֵּן לְכָלֵּבִים. בָּא וְרָאָה מָה כְּתוּב, וַיִּקְרַ
אֱלֹהִים אֶל בְּלַעַם. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לְשׁוֹן קָרִי
וְטַמְאָה. דּוֹרוֹנְךָ יִמְסֹר לְאֵלָה וְלֹא יִכְנֵס לְפָנָי.

רַבִּי אָבָא אָמַר, וַיִּקְרַ - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קמ"ז) לְפָנָי
קָרַתוּ מִי יַעֲמֵד. הוּא הָיָה עֲתִיד שֶׁבָּאוֹתוֹ דּוֹרוֹן
יְכוֹל לְיִשְׂרָאֵל. מָה כְּתוּב? וַיִּקְרַ אֱלֹהִים. קָרַר עֲצָמוֹ
מִמָּה שֶׁהָיָה חוֹשֵׁב, וַיִּקְרַ אֱלֹהִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר,
שֶׁהִתְעוֹרֵר עָלָיו מִצַּד הַטְּמָאָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וַיִּקְרַ - בְּלַעַם חָשַׁב שֶׁבָּאוֹתוֹ דּוֹרוֹן
יִכְנֵס לְהִזִּיק אֶת יִשְׂרָאֵל, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עָקַר אוֹתוֹ מִלְּפָנָי אוֹתוֹ דּוֹרוֹן. וְעָקַר אֶת בְּלַעַם מִמָּה
שֶׁחָשַׁב, וְעָקַר (אוֹתוֹ מֵאוֹתָהּ דְּרָגָה) אֶת אוֹתָהּ דְּרָגָה. זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב וַיִּקְרַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מְשִׁלֵי ל) יִקְרוּהָ עַרְבֵי נַחַל.
אָמַר לוֹ: רָשָׁע! אֵינְךָ כְּדָאִי לְהִתְקַשֵּׁר אֵלַי וְלִהְפָּנֵס
לְפָנָי. דּוֹרוֹנְךָ נִמְסֹר לְכָלֵּבִים.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בָּא רָאָה, רָשָׁע זֶה הָיָה גֹעַל הַכֹּל,
שֶׁלֹּא תִמְצָא בְּכָל הַפְּרָשָׁה הַזֹּאת וַיֹּאמֶר ה' אֶל
בְּלַעַם, אוּ וַיְדַבֵּר ה', חַס וְשָׁלוֹם. מָה כְּתוּב? וַיִּשָּׂם
ה' דָּבָר בְּפִי בְלַעַם וְגו', כְּמִי שֶׁשָּׂם מַחְסוֹם בְּפִי
הַחֲמוֹר שֶׁלֹּא יִסְטָה כָּאֵן אוּ כָּאֵן. כֶּף - וַיִּשָּׂם ה' דָּבָר
בְּפִי וְגו'.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רָשָׁע! אִתָּה חוֹשֵׁב
שֶׁעַל יְדֶךָ תִּהְיֶה וְתִתְקַיֵּם בְּרָכָה בְּכַנֵּי אוּ

עֲשִׂיתִי לְךָ. וְאִם כֶּף, לְמָה טָרַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְפַתַח אֶת פִּיהָ בְּדַבְרֵים הַלְלוּ?

אָמַר רַבִּי אָבָא, וְדָאִי בְּדַבְרֵים הַלְלוּ לְמַדְנּוּ עַל דַּעַת
בְּלַעַם שֶׁאִינוּ כְּדָאִי לְשֵׁרוֹת עָלָיו רוּחַ הַקְּדוֹשׁ.
וְלַמְדְּנּוּ שֶׁהֲרִי אֵינְן בְּאִתּוֹנוֹ יְכַלֵּת לְהִזִּיק אוּ לְהִיטִיב.
וְלַמְדְּנּוּ מֵאִתּוֹן זֶה שֶׁהֲרִי אֵינְן כַּח בְּבַהֲמוֹת לְהִשְׁרוֹת
עָלֵיהֶן דַּעַת שְׁלֵמָה. בָּא תְרָאָה, בְּלַעַם, בְּאוֹתוֹ דְּבוּר
שֶׁל אִתּוֹנוֹ וּבְאוֹתָהּ דַּעַת טַפְשָׁה לֹא יְכוֹל לַעֲמֵד.
בְּדַעַת עֲלִיוֹנָה עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

וְתֹאמְרָה לְבַלַּעַם מָה עֲשִׂיתִי לְךָ. וְכִי בְרִשׁוֹתֵי הָיָה
לַעֲשׂוֹת טוֹב וְרַע? לֹא. שֶׁהֲרִי בְּהִמּוֹת לֹא
מִתְנַהֲגוֹת אֶלָּא בְּמָה שֶׁמִּנְהִיגִים אוֹתָן. וְאָף עַל גַּב
שְׁאוֹתָהּ אִתּוֹן בְּעַמֻּק (בְּמִצְוָה) יוֹתֵר, זֶה לֹא בְרִשׁוֹתָהּ,
שֶׁהֲרִי הוּא הִטְעִינָהּ בְּכַשְׁפִּיו, וְעוֹמֵד בְּרִשׁוֹתוֹ.

וַיֹּאמְרָה בְּלַעַם לְאִתּוֹן כִּי הִתְעַלְלֵת בִּי. הָיָה לוֹ לְצַחֵק
מִמֶּנָּה, וְהוּא הִשִּׁיב כְּטַפְשׁוֹת דְּבָרֶיהָ
לְעַמְתָּהּ. אִזְ צַחֲקוּ מִמֶּנּוּ, וְנִהְיָה קַל בְּעֵינֵיהֶם, וַיִּדְעוּ
שֶׁהוּא שׁוֹטָה. וְמָה אָמַר? כִּי הִתְעַלְלֵת בִּי לוֹ יֵשׁ חֶרֶב
בְּיָדִי. אָמְרוּ: שׁוֹטָה זֶה יְכוֹל לְהִשְׁמִיד עַמִּים בְּפִיו,
אֵיךְ לֹא יְכוֹל לְהִשְׁמִיד אֶת אִתּוֹנוֹ וְהוּא צָרִיךְ חֶרֶב?!
וְלַמְדְּנּוּ שֶׁאֵינְן כַּח בְּבַהֲמוֹת לְהִשְׁרוֹת עָלֵיהֶן רוּחַ
אַחֲרַת. שָׂאֵם יֹאמְרוּ בְּנֵי אָדָם, אִם יִדְבְּרוּ הַבְּהִמּוֹת
כַּמָּה דַּעַת שְׁלֵם יוֹצִיאוּ לְעוֹלָם - צֹא וְלַמֵּד מֵאִתּוֹן זֶה,
שֶׁהֲרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא פִּתַח פִּיהָ, רָאָה דְּבָרֶיהָ.

וַיְהִי בְּבִקְרַ וַיִּקְחַ בְּלָק אֶת בְּלַעַם וְגו'. רַבִּי יִצְחָק
אָמַר, בְּלָק הָיָה חָכֵם בְּכַשְׁפִּים יוֹתֵר מִבְּלַעַם,
פָּרַט שֶׁלֹּא הָיָה מְכוּן הַשְּׁעָה לְקַלֵּל. מִשָּׁל וְכו'. מִשּׁוּם
כֶּף, וַיִּקְחַ בְּלָק אֶת בְּלַעַם וְגו'. הוּא הָיָה מִתְקִין אוֹתוֹ
וְאוֹחֲזוֹ לְכָל.

וַיַּעֲלֶהוּ בְּמוֹת בַּעַל. מָה זֶה וַיַּעֲלֶהוּ בְּמוֹת בַּעַל?
אֶלָּא הַשְּׁגִיחַ בְּכַשְׁפִּיו בְּאִיזָה צַד יֶאֱחָז
בָּהֶם, וּמִצָּא שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת בְּמוֹת וְלַעֲבֹד
לְבַעַל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב, וַיִּלְכוּ אַחֲרֵי הַבַּעַל. וַיִּרְא מִשָּׁם
קֶצֶה הָעַם, רָאָה אֶת גְּדוּלֵי הָעַם וּמִלְכָם שְׁעוֹבָדִים
לוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (מְלָכִים א-יח) וַיִּקְרָאוּ בְּשֵׁם הַבַּעַל,
וְכְתוּב (שם) אִם ה' הָאֱלֹהִים וְגו'. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה בְּלַעַם
שְׁעֵתִידִים יִשְׂרָאֵל לְזֶה, מִיָּד - וַיֹּאמֶר בְּלַעַם אֶל בְּלָק
בְּנֵה לִי כֹזֶה שְׁבַעַה מְזַבְּחוֹת.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה. אֶחָד אָמַר, כְּנֶגֶד מְזַבְּחוֹת
שֶׁל הַרְאִשׁוֹנִים הַקְּרִיב אוֹתָם שְׁבַעַה מְזַבְּחוֹת.

שְׁאֲחֻזִים בָּהֶם. הֵן עִם לְבָדָד וְגו', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(דברים לב) ה' בְּדָד יִנְחָנּוּ.

מי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וְגו', הֲרִי פְּרֻשׁוֹהוּ. אֲלֵא אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן – יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל.
בְּתַחֲלָה יַעֲקֹב, וְאַחֲרַי כֶּף יִשְׂרָאֵל. וְאַף עַל גַּב
שֶׁהִכַּל אֶחָד – שְׁתֵּי דְרָגוֹת הֵן, שֶׁהֲרִי דְרָגָה עֲלִיוֹנָה
הִיא יִשְׂרָאֵל.

מי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וְגו'. לְמַטָּה, מַה זֶה עֵפֶר? רַבִּי
שִׁמְעוֹן אָמַר, זֶה שְׁכָתוֹב בּוֹ (ישעיה מא) יִתֵּן כַּעֲפֹר
חֲרָבּוֹ וְגו'. מִי חֲרָבּוֹ? הֲרִי יְדוּעַ, שְׁכָתוֹב (שם לד) חֲרָב
לֵה' מְלֵאָה דָם. עֵפֶר, אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ נִבְרָא אָדָם
הֲרֵאשׁוֹן, שְׁכָתוֹב (בראשית ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת
הָאָדָם עֵפֶר וְגו'. וּמֵאוֹתוֹ עֵפֶר כְּמָה חִילוֹת וְכְמָה
מַחֲנוֹת יִצְאוּ, כְּמָה שְׁלֵהֲבוֹת, כְּמָה שׁוֹמְרֵי חֵק
וּמְנַהֲגִים, כְּמָה חֲצִים, כְּמָה בְּלִיסְטְרָאוֹת, כְּמָה
רְמָחִים וְחֲרָבוֹת וְכִלֵּי זִיָּן נִמְצְאוּ מֵאוֹתוֹ עֵפֶר. מִי
מְנָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כה) הִישׁ מִסֵּפֶר לְגִדּוּדָיו.

וּמִסֵּפֶר אֶת רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל. רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל הִיא ה"א,
וְדָבָר אֶחָד הִיא. רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שמות כג) רַבִּץ תַּחַת מִשְׁאוֹ, רַבִּיעַ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שיר
השירים ג) מִטָּתוֹ שֶׁלְשֵׁלְמָה. דָּבָר אַחֵר רַבֵּעַ – כְּמוֹ
רַבִּיעִית מִיִּשְׂרָאֵל לְמַטָּה, רַבֵּעַ נִקְרָא לְפִי הַכְּתוּרִים
מִשְׁמַע דָּוִד, שֶׁהוּא רִגְלֵי רַבִּיעִית שֶׁל הַכֶּסֶּא.

דָּבָר אַחֵר מִי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וְגו' – כָּל אֵלוֹ
שֶׁחֲשׁוּבִים עֵפֶר, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וּמִסֵּפֶר אֶת
רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוֹב הִישׁ מִסֵּפֶר לְגִדּוּדָיו. רַבֵּעַ
יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. דָּבָר אַחֵר מִי מְנָה עֵפֶר – אֵלוֹ
מִצְוֹת שֶׁהֵם בְּעֵפֶר, בְּזִרְעָה, בְּנִטְעָה, בְּקִצְרִיהָ,
וְהֲרִי פְּרֻשׁוֹהָ הַחֲבָרִים. וּמִסֵּפֶר אֶת רַבֵּעַ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(ויקרא יא) בְּהִמָּתֵךְ לֹא תִרְבִּיעַ. (אמר רבי אבא, בְּלֵק חֲכָם
הִיָּה בְּכַשְׁפֵּי כְּבִלְעָם, פֶּרֶט שְׁלֹא יָדַע לְכוֹן הַשְּׁעָה לְקַלֵּל).

וַיִּשְׂא מְשָׁלוֹ וַיֹּאמֶר. וַיְדַבֵּר לֹא כְּתוֹב. מַה זֶה וַיִּשְׂא
מְשָׁלוֹ? רַבִּי חֲיִיאָ אָמַר, הוּא הִיָּה מֵרִים קוֹל
לְאוֹתוֹ מְדַבֵּר, וַיִּשְׂא מְשָׁלוֹ בְּלַעֲם. וַיֹּאמֶר הַכֹּהֵן
הַזֶּה, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב וְכֹה תְדַבֵּר, וְאַמִּירָה הִיא מִמֶּנָּה.

בֵּא וַרְאֵה, כִּיֵּן שְׂרָאָה בְּלַעֲם שֶׁבְּכָל כַּשְׁפֵּי וּבְכָל
אוֹתוֹ דוֹרוֹן לֹא יָכַל לַעֲקֹר אֶת אוֹתָהּ כֹּה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וְאַנְכִי אֶקְרָה כֹּה, אֶעֱקֹר אֶת הַכֹּהֵן הַזֶּה –
אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רָשָׁע! אֶתָּה סְבוּר לַעֲקֹר

הַהֶפֶךְ – לֹא צְרִיכִים הֵם לָךְ, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים לַצְּרָעָה
וְכוּ'. אֲלֵא אֶתָּה שׁוֹב אֶל בְּלֵק, וְכִשְׁתַּפְּתַח פִּיךָ, לֹא
יִהְיֶה בְּרֻשׁוֹתְךָ. וְלֹא בְּפִיךָ תִּלְוֵי הַדְּבוּר, אֲלֵא וְכֹה
תְדַבֵּר. הֲרִי כֹה, שְׁעִתִּיד לְבָרְכְּכֶם כֹּה, תְדַבֵּר בְּרַכַּת
בְּנֵי, שְׁכִשְׁתַּפְּתַח פִּיךָ הִיא תְדַבֵּר מְלִים לְהַתְקִים עַל
בְּנֵי, שְׁלֹא אֲשָׁאִיר דְּבָרִים לָךְ.

בֵּא וַרְאֵה שְׂכָף הוּא. כִּיֵּן שְׂבָא בְּלֵק, וּבְלֵק שִׁמְעַ
כָּל אוֹתָם דְּבָרִים, הִיָּה חוֹשֵׁב שֶׁמִּפִּי בְּלַעֲם
יִצְאוּ, וְאָמַר: לֵקֵב אִיבִי לְקַחְתִּיךָ. אָמַר בְּלַעֲם: קַח
כְּשָׁפִים אֵלוֹ בְּיָדְךָ, כְּדִי לַעֲכָב כִּאֵן אֶת הַכֹּהֵן הַזֶּה.
וְאִם תּוֹכַל לַעֲכָבָה (לַעֲקָרָה) בְּכַשְׁפִּים הִלְלוּ, אֲנִי אֶעֱקֹר
אוֹתָהּ מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁהִיא אִמְרָה.

מַה כְּתוֹב? הַתִּיצֵב כֹּה עַל עֲלִתְךָ. בְּזֶה וּבְכַשְׁפִּים
הִלְלוּ תַעֲכָב אוֹתָהּ, וְאַנְכִי אֶקְרָה כֹּה. כְּלוֹמַר,
אֶעֱקֹר אוֹתָהּ מִהַדְּבָרִים הִלְלוּ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא: רָשָׁע! אֲנִי אֶעֱקֹר אוֹתְךָ! מַה כְּתוֹב אַחֲרָיו?
וַיִּקֶר אֱלֹהִים אֶל בְּלַעֲם. וְאוֹתוֹ דָּבָר הָרִים קוֹל
בְּדַבּוּרֵים שֶׁל כֹּה. וַיֹּאמֶר שׁוֹב אֶל בְּלֵק וְכֹה תְדַבֵּר.
כֹּה תְדַבֵּר בּוֹדָאִי.

בֵּא וַרְאֵה, בְּתַחֲלָה לֹא כְּתוֹב הַתִּיצֵב כֹּה עַל עֲלִתְךָ,
אֲלֵא הַתִּיצֵב עַל עֲלִתְךָ וְאַלְכָה אוֹלִי יִקְרָה ה'
לְקַרְאֲתִי. כִּיֵּן שְׂרָאָה שְׂכַה אִמְרָה אוֹתָן בְּרַכּוֹת, אִז
אָמַר, הַתִּיצֵב כֹּה עַל עֲלִתְךָ וְאַנְכִי אֶקְרָה כֹּה.

לְכָה אָרְה לִי יַעֲקֹב, כְּלוֹמַר לְקַט. רַבִּי יוֹסִי אָמַר,
זֶרֶק אוֹתָם מֵאוֹתָהּ דְרָגָה שֶׁהֵם עוֹמְדִים בָּהּ,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל א-ב) צִדָּה אוֹרָה. אָמַר, אִם תּוֹכַל
לְזַרֵק (אוֹתָם מֵאוֹתָהּ דְרָגָה) אֶת אוֹתָהּ דְרָגָה שְׁלֵהֶם, הֲרִי
כָּלֶם יַעֲקֹרוּ מִהָעוֹלָם. וְלָכֵה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל – יִשְׂרָאֵל
שְׁלִמְעֵלָה, שִׁמְצָא רְגֹז לְפָנָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים ז)
וְאֵל זַעֵם בְּכָל יוֹם.

כִּי מֵרֵאשׁ צָרִים וְגו'. אָמַר רַבִּי יַצְחָק, מֵרֵאשׁ צָרִים
– אֵלוֹ הֵם הָאָבוֹת, שְׁכָתוֹב (ישעיה נא) הַבִּיטוּ אֶל
צוּר חֲצִבְתָּם. וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרָנוּ – אֵלוֹ הָאֲמָהוֹת. בֵּין
מִצַּד זֶה בֵּין מִצַּד זֶה לֹא יְכוּלִים לְהַתְקַלֵּל.

רַבִּי אַבָּא אָמַר, כִּי מֵרֵאשׁ צָרִים – מִי יְכוּל
לְיִשְׂרָאֵל, שֶׁהֲרִי הוּא אֲחוּז מֵרֵאשׁ שְׁכָל
הַצּוּרִים יוֹצְאִים. וּמִי אֵלוֹ צָרִים? גְּבוּרוֹת, שֶׁהֲרִי כָּל
דִּינֵי הָעוֹלָם יוֹצְאִים מֵאוֹתָן גְּבוּרוֹת, וְהֵם נֶאֱחָזִים
בָּהֶן. וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרָנוּ – אֵלוֹ שְׂאֵר הַמַּחֲנוֹת (כְּתוּרִים)

דבר אחר הן עם כלביא יקום - להקריב קרבנות ועולות לפני מלכם על גבי המזבח. ולמדנו, בשעה שהקרבן היה נשרף על גבי המזבח, היו רואים דמות אריה אחד רבוץ על אותו קרבן ואוכל אותו.

ואמר רבי אבא, אוריאל"ל מלאך עליון היה, וראו אותו בדמות אריה תקיף רובץ על המזבח ואוכל את הקרבנות. וכשישראל לא היו זכאים כל כך, היו רואים דמות כלב אחד חצוף רובץ עליו, אז היו ישראל יודעים שצריכים תשובה, ואז שבים. לא ישכב וגו' - אלו קרבנות הלילה, כמו עולות. ודם חללים ישתה, שהקדוש ברוך הוא עורך קרב שלהם על שונאיהם.

רבי אלעזר אמר, לא ישכב, מהו לא ישכב? אלא בכל לילה ולילה כשכבן אדם הולך במצוות רבונו, לא שוכב על מטתו עד שהורג אלה ומאה ועשרים וחמש מאותם מינים רעים ששורים עמו. רבי אבא אמר, אלה הם מצד שמאל, שכתוב (תהלים צא) 'פל מצדך אלה, כמו שכתוב (שם קמט) 'עלזו חסידים בכבוד וגו', רוממות אל בגרונום וגו', לעשות נקמה וגו'. זהו שכתוב לא ישכב וגו', וזהו לעשות בהם משפט וגו'.

אמר רבי חזקיה, כנגד שלש הפעמים שהכה את אתונו והטעינה בכשפיו, התברכו ישראל שלש פעמים. רבי חייא אמר, כנגדו התברכו ישראל שלש פעמים, שעולים ישראל להראות לפני המלך הקדוש.

וירא בלעם כי טוב בעיני ה' וגו', ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים וגו'. מה זה לקראת נחשים? אמר רבי יוסי, שהפעמים הראשונות הללו היה הולך בכל כשפיו ורצה לקלל את ישראל. כיון שראה רצון הקדוש ברוך הוא שאמר שוב אל בלק, שהרי דבוריך לא רוצים בני - דבור אחר מזמן מהכה הזאת, כמו שכתוב וכה תדבר. כה תדבר - ולא אתה. כה תדבר - ששולטת על כל השליטים, מכשפים וקוסמים ומינים רעים שלא יכולים להרע לבני. ואז רצה להסתכל בהם בעין רעה.

בא וראה, רשע זה פשהסתכל בישראל, היה מסתכל בשתי דרגות אלו - יעקב וישראל -

אותה?! אני אעקר אותך משלשלותיך. מה כתוב? ויקר אלהים אל בלעם, כמו שנאמר. אחר כך, כיון שראה שלא יכל, חזר ואמר, וברך ולא אשיבנה. ולא אשיבנו היה צריך לו לומר! אלא ודאי ולא אשיבנה לאותה שכתוב עליה כ"ה, וכה תדבר. איני יכול להחזירה.

אמר בלעם: בשתי דרגות רציתי להכניס בהם; רציתי להכניס בהם מדרגת יעקב ולא יכלתי. רציתי להכניס בהם מצד אחר של ישראל ולא יכלתי. מה הטעם? משום ששם זה או זה לא נקשר במינים רעים. זהו שכתוב לא הביט און ביעקב וגו'.

למדנו, שתי דרגות הן: נחש וקסם. כנגדן - עמל ואון. אמר בלעם: הרי ודאי נמצאתי כנגד אלה - יעקב וישראל. און כנגד יעקב, שהוא קשור בנחש. עמל כנגד ישראל, שקשור בקסם. כיון שראה שלא יכל, אמר, ודאי לא הביט און ביעקב וגו'. מה הטעם? משום שה' אלהיו עמו וגו'.

ואם תאמר, באלה לא יכלתי, בקסם ונחש יכלתי - כתוב כי לא נחש ביעקב וגו'. ולא עוד, אלא שכל הכחות שלמעלה וכל מחנותיהם כלם, לא יודעים ולא מסתכלים בנימוסי המלך העליון עד ששואלים לשנים הללו - יעקב וישראל. ומה אומרים? מה פעל אל. אמר רבי אלעזר, כל הדברים הללו, כה אמר. והוא הרים קול כנגדה ולא ידע מהו, ולא נשמע פרט לקולו.

הן עם כלביא יקום וגו'. מי עם תקיף כמו ישראל. בשעה שמאיר הבקר, קם ומתגבר כארי לעבודת רבונו בכמה שירים, בכמה תשבחות. משתדלים בתורה כל היום, ובלילה לא ישכב וגו'. כשרוצה האדם לשכב על מטתו, מקדש את השם העליון, ממליכו למעלה ולמטה. כמה שומרי החקים מתקשרים לפנייהם בשעה שפותחים פיהם על מטתם בשמע ישראל, ומבקשים רחמים לפני המלך הקדוש בכמה פסוקי רחמים.

רבי אבא אמר, הן עם כלביא יקום - עתידים העם הזה לקום על כל עמים עובדי כוכבים ומזלות כאריה גבור ותקיף, ויתנפלו עליהם. דרוך כל האריות לשכב על טרפם, אבל עם זה לא ישכב עד יאכל טרף.

ישראל הוא אומר. כמי שפורש סודר על ראש
התינוק כדי שלא תשלט בו עינו.

אז התחיל ואמר, מה טבו אהליך יעקב. בא וראה,
כל מי שרוצה להסתכל בעין רעה, לא יכול,
אלא כשמשבח ומכבד את אותו הדבר שרוצה
לקלל בעין רעה. ומה דרכו? אומר, ראו כמה טוב
זה, כמה נאה זה! כדי שתשלט בו עין רעה. גם כאן
אמר, מה טבו אהליך יעקב, כמה יפים הם, כמה
נאים הם, כמה נטיעות יפות שננטעו מהם, דומים
לאותן נטיעות שנטע הקדוש ברוך הוא בגן עדן
נאות. מי יתן ואלו (שאלו) הנטיעות נמצאו מאותם
עניים שבהם.

יזל מים מדליו וגו'. לאדם שהיו לו ידים יפות
נאות למראה. עבר אדם אחד בעל עין הרע,
הסתכל באותן ידים, והתחיל לשבח. אומר: כמה
יפות הן, כמה נאות הן, ראו אצבעות שנגזרו מיפי
עליון! אחר כך אומר: מי יתן ידים אלו ששורות
בין אבנים יקרות ובלבושי כבוד של ארגמן (בביתנו
וכו' בתבה שלו) בביתו להשתמש בהן, ויהיו גנוזות
בתבה שלו.

כך בלעם, התחיל לשבח: מה טבו אהליך, ראו
כמה יפים, כמה נאים וכו'. אחר כך אומר, יזל
מים מדליו, לא תמצא נטיעה יפה זו, נטיעת
התורה, מחוץ לאותם עניים (דליו, כלומר מסכנים)
(משכנות). וזרעו במים רבים, שלא יגדל ולא ירבה
רוח הקדש.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: רשע! לא יוכלו עיניך
להזיק, הרי פרישת הקדש עליהם. ואז אומר:
אל מוציאו ממצרים וגו', הרי לא יכולים כל בני
העולם להזיק להם, שהרי כח תקיף עליון אחוז
בהם, ומיהו? אל מוציאו ממצרים. ולא עוד, אלא
כתועפת ראם לו, שלא יכול בן אדם להושיט ידיו
עליו מתוך גבהו. ומשנמצא בזקיפות עליונה כך,
יאכל גוים צריו וגו', ואין מי שיכול להזיק להם.

ואפלו בזמן שלא זקוף, לא יכולים. זהו שכתוב
כרע שכב. לא פוחד, בגלל שנמצא גבור
כארי וכלביא, אפלו כשהם בין העמים, וכרע ושכב
ביניהם, כארי הוא ימצא בנימוסי התורה, בדרכי
התורה. (ואף על פי כן) יש להם שלטון ברבונם

להרע להם, או בזה או בזה בכשפיו. בגלל כך כל
ברכות וברכות, יעקב וישראל התברכו. וירא בלעם
כי טוב וגו'. במה ראה? ראה שבשעה שפני המלך
מאירות, מינים רעים לא עומדים בקיומם, וכל
הכשפים וכל הקסמים לא עולים בכשפיהם.

בא וראה, בשתי הפעמים האלה כתוב ויקר; ויקר
אלהים. ויקר ה' אל בלעם וגו'. וכתוב וכה
תדבר. ועכשו, פיון שראה שהרי לא נמצא רגז
וכשפיו לא עלו, אז – ולא הלך בפעם בפעם וגו'.
פיון שהפריד והעלה עצמו מכשפיו, התחיל (ברוח
אחרת) בהתעוררות אחרת – לשבח את ישראל. אומר
רבי יהודה, איזו התעוררות כאן? אומר לו, (רוח
אלהים ולא רוח ה', אלא) התעוררות של רוח אחת מצד
שמאל, אותו שהתקשרו תחתיו אותם מינים
וכשופים שלו.

אמר רבי אלעזר, כך למדנו, שאפלו בזמן הזה לא
שרתה בו רוח הקדש. אומר לו רבי יוסי, אם
כך, הרי כתוב ותהי עליו רוח אלהים, ובכל אותן
פעמים אחרות לא כתוב בהן כך. אומר לו, כך זה.
בא וראה, כתוב (משלי כב) טוב עין הוא יברך, והרי
פרשוה, אל תקרי יברך אלא יברך. ובלעם היה רע
עין, שלא נמצא רע עין בעולם כמותו, שבכל מקום
שהיה מסתכל בעיניו, היה מתקלל.

ועל זה אמרו, מי שמעביר בנו בשוק ופוחד מעין
רעה, ישים סודר על ראשו כדי שעין רעה לא
תוכל לשלט בו. גם כאן, פיון שראה בלעם שלא
יכול בכשפיו ובקסמיו להזיק לישראל, רצה
להסתכל בהם בעין רעה, בגלל שבכל מקום שהיה
מסתכל בעיניו הרעות, היה מתקלל.

בא וראה מה רצונו כנגד ישראל. כתוב וישת אל
המדבר פניו, כתרגומו: (ושם פניו (כנגד העגל)
לעגל שעשו ישראל במדבר), כדי שיהיה לו צד
סיוע להרע להם.

בעת ראה מה כתוב, וישא בלעם את עיניו וירא
את ישראל. רצה להסתכל בהם בעין רעה.
בשעה זו אלמלא הקדים הקדוש ברוך הוא רפואה,
היה מאבד אותם בהסתכלות עיניו. ואיזו רפואה
נתן הקדוש ברוך הוא לישראל באותה שעה? זהו
שכתוב ותהי עליו רוח אלהים. ותהי עליו, על

אחר כך מלמדים אותו כשפים וקסמים, ויושב לפנייהם חמשים יום. כשמגיע הזמן ללכת לדרך, אותה החיה וכל אותם נחשים הולכים לפניו עד שיוצא מההרים בין אותו חשך תקיף.

ובלעם, כשהגיע לפנייהם, הודיע להם דבר, והסגיר עצמו בהרים עמם. ורצה לקטרג עליהם להשיב אותם למצרים, והקדוש ברוך הוא בלב וקלקל כל חכמת העולם וכל כשופי העולם שלא יוכלו לקרב אליהם.

בא וראה, כעת, כיון שראה בלעם שאינו יכול להזיק לישראל, החזיר עצמו, והמליך את בלק, מה שלא רצה ממנו כדי להזיק להם. ועצתו היתה באותן נקבות מדין שהן יפות, ואלמלא שאמר לו משה, לא הייתי יודע, שכתוב הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם.

כיון שראה הקדוש ברוך הוא עצתו, אמר: הרי ודאי יפל בעצתך. מה עשה? אותו כח ששולט על כל הכשפים, הראה לו סוף הכל, וכי יש להם רשות לזמן רחוק. אמר רבי יצחק, עין ראה, ודברים נאמרו מאותו שעומד עליו, והרי פרשוהו. וישא משלו ויאמר. מי שיש לו לומר. מה הטעם? בשביל שלא יתקיימו דברי געל ברצון עליון, (ובשביל שיתקיימו דברים שלמעלה) בדעת עליונה בתורה.

אראנו ולא עתה, שהרי דברים אלו - מהם התקיימו באותו זמן, ומהם לאחר זמן, ומהם בזמן מלך המשיח. שנינו, עתיד הקדוש ברוך הוא לבנות את ירושלים ולהראות כוכב אחד קבוע נוצץ בשבעים רצים, ובשבעים רוחות מאירות ממנו באמצע הרקיע, ויבלעו בו שבעים כוכבים אחרים, ויהא מאיר ולוהט שבעים יום.

וביום הששי יראה בכ"ה לחדש הששי, ויתכנס ביום השביעי לסוף שבעים יום. יום ראשון יראה בעיר (אחת) של רומא, ואותו יום יפלו שלש חומות עליונות מאותה עיר של רומי, והיכל גדול יפל, ושליט אותה העיר ימות. אז יתפשט אותו כוכב להראות בעולם, ובאותו זמן יתעוררו קרבות חזקים בעולם לכל ארבעה צדדים, ואמונה לא תמצא ביניהם.

שאפלו כל מלכי העולם לא יעקרו אותו, כאריה זה כששוכב על טרפו לא יכולים להקימו ממנו. זהו שכתוב פרע שכב כארי וגו'.

אמר רבי אלעזר, לא נמצא בעולם חכם להזיק כמו בלעם הרשע, שהרי בתחלה היה נמצא במצרים, ועל ידו קשרו המצרים קשר על ישראל שלא יצאו מעבודתם לעולמים. וזהו שאמר, מה אוכל להזיק להם? שהרי אני עשיתי שלא יצאו מעבודת המצרים לעולמים, אבל אל מוציאו ממצרים, ונגדם (ונגדו) לא יכולים חכמים ומכשפים של העולם.

ועתה הנני הולך לעמי וגו'. רבי יהודה פתח, (דברים כג) לא תסגיר עבד אל אדניו וגו' עמך ישב בקרבך. כמה חביבים דברי התורה. כמה חביבה התורה לפני הקדוש ברוך הוא. כמה חביבה התורה שהוריש אותה הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל. בא וראה, בשעה שיצאו ממצרים, שמע בלעם שהרי כשפיו וקסמיו וכל אותם קשרים לא עלו בישראל, התחיל לגרד עצמו ולמרט ראשו. הלא לאותם הרי החשך, והגיע לפני אותם שלשלאות ברזל.

וכך הוא דרך מי שמגיע אליהם. כיון שנכנס האדם בראש ההרים, רואה אותו עזא"ל, אותו שנקרא גלוי עינים, מיד אומר לעז"א. אז נותנים קול, ומתכנסים אליהם נחשים גדולים שבוערים וסוככים אותם. שולחים חיה קטנה מול האדם, ולמדנו, כמין חתול היא, וראשה כראש הנחש, ושני זנבות לה, וידיה ורגליה קטנות. בן אדם שרואה אותה, מכסה פניו, והוא מביא קטרת אחת משרפת תרנגול לבן, זורק בפניה, והיא באה עמו.

עד שמגיע לראש השלשלאות, ואותו ראש השלשלאות נעוץ בקרקע ומגיע עד התהום. ושם בתהום עמוד אחד שנעוץ בתהום התחתונה, ובאותו עמוד קשור ראש השלשלאות. כשמגיע האדם לראש השלשלאות, מכה בה שלש פעמים, והם קוראים לו, ואז כורע ומשתחוה על ברפיו, והולך ואוטם עיניו עד שמגיע אליהם. אז יושב לפנייהם, וכל אותם נחשים סוככים אותו מצד זה ומצד זה. פותח עיניו ורואה אותם, מזדעזע ונופל על פניו ומשתחוה כנגדם.

פְּרִישַׁת פִּינְחָס

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר וְגו'. רבי אֱלֶעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (משלי א) שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ. שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאַל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ - זו כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל. מַה זֶה מוֹסֵר אָבִיךָ? מוֹסֵר זו הַתּוֹרָה, שֵׁשׁ בָּהּ כְּמַה תּוֹכַחוֹת, כְּמַה עֲנָשִׁים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם ג) מוֹסֵר ה' בְּנֵי אֵל תִּמְאַס׃ וְאַל תִּקַּץ בְּתוֹכַחְתּוֹ.

וּמִשּׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁשָּׂמַשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה בְּעוֹלָם הַזֶּה זוֹכֵה שֵׁיפְתָחוּ לוֹ כְּמַה שְׁעָרִים לְעוֹלָם הַהוּא, כְּמַה אִוְרוֹת - בְּשַׁעַה שֵׁיִצֵּא מֵהָעוֹלָם הַזֶּה הִיא מְקַדֵּימָה לְפָנָיו, וְהוֹלֶכֶת לְכָל שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים, מְכַרִּיזָה וְאוֹמְרָת: (ישעיה כו) פִּתְחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֹא גוֹי צְדִיק! הַתְּקִינּוּ כְּסָאוֹת לְפָלוּנֵי עֶבֶד הַמֶּלֶךְ! שְׁאִין שְׂמִיחָה לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלֵא בְּמִי שֶׁשָּׂמַשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה, כָּל שֶׁכֵּן אָדָם שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּלִילָה לְהַשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה, שֶׁהָרִי כָּל הַצְּדִיקִים שֶׁבָּגֵן עֵדֶן מְקַשְׁיָבִים לְקוֹלוֹ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא בֵּינֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשׁוּהָ (שיר השירים ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים חֲבֵרִים מְקַשְׁיָבִים לְקוֹלָךְ הַשְּׂמִיעֵנִי.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, פְּסוּק זֶה יֵשׁ בּוֹ סוּד חֲכָמָה. הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים - זו כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בְּגִלוֹת עִם יִשְׂרָאֵל וְהוֹלֶכֶת עִמָּם בְּצָרָתָם. חֲבֵרִים מְקַשְׁיָבִים לְקוֹלָךְ - מַחְנֹנֹת עֲלִיּוֹנִים כְּלָם מְקַשְׁיָבִים לְקוֹלָךְ, לְקוֹל תִּשְׁבַּחְתֶּךָ בְּגִלוֹת. הַשְּׂמִיעֵנִי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר השירים ב) הִרְאִינִי אֶת מַרְאֵיךָ הַשְּׂמִיעֵנִי אֶת קוֹלָךְ. הַשְּׂמִיעֵנִי קוֹל אוֹתָם הַחֲבֵרִים שֶׁשָּׂמַשְׁתְּדֵלִים בְּתוֹרָה, שֶׁהָרִי אֵין תִּשְׁבַּחְתָּ לְפָנָי כְּאוֹתָם שֶׁשָּׂמַשְׁתְּדֵלִים בְּתוֹרָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּבִיכּוֹל כָּל אוֹתָם שֶׁזִּכְּרָאִים לְהַשְׁתְּדֵל בְּתוֹרָה, וּמְכַשְׁנִחֶצֶה הַלֵּילָה וּבָאִים עִם הַמֶּלֶכָה כְּשֶׁמֵּאִיר הַיּוֹם לְקַבֵּל פָּנָי הַמֶּלֶךְ, מִתְחַזֵּק וַיּוֹרֵשׁ בְּשִׁכְנָהּ. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שֶׁשׁוֹרָה בּוֹ חוֹט שֶׁל חֶסֶד, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

בֵּא וְרָאה, כָּל מִי שֶׁזוֹכֵה לְהַתְּחַזֵּק בְּשִׁכְנָהּ, יִשְׁמַר עֲצָמוֹ מֵאוֹתָם דְּבָרִים שֶׁאֲחוּזִים מוֹלָה, כְּמוֹ מִי? אוֹתָם שֶׁלֹּא מְשַׁקְרִים בְּאוֹת הַקְּדוֹשׁ, כְּגוֹן בַּת אֵל נְכָר. וְכָל מִי שֶׁשׁוֹמֵר עֲצָמוֹ, כְּבִיכּוֹל כְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל

וּבְאִמְצַע הָעוֹלָם, כְּשֵׁיִאִיר אוֹתוֹ כּוֹכֵב בְּאִמְצַע הָרְקִיעַ, יָקוּם מֶלֶךְ אֶחָד גְּדוֹל וְשׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, וְתִתְגַּאֵה רִחוּוֹ עַל כָּל שְׂאֵר הַמַּלְכִּים, וַיַּעוֹרֵר קְרֻבוֹת בְּשָׁנֵי צְדָדִים וַיִּתְגַּבֵּר עֲלֵיהֶם.

וּבַיּוֹם שֵׁיבְרָא (שִׁיתְכֶסֶה) הַכּוֹכֵב, תִּזְדַּעְזַע הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה אַרְבָּעִים וַחֲמֵשֶׁה מֵיָלִים סָבִיב הַמָּקוֹם שֶׁבּוֹ הָיָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְתִתְגַּלֶּה מְעָרָה אַחַת מִתַּחַת הַקְּרָקַע. וּמֵאוֹתָהּ מְעָרָה תִּצָּא אֵשׁ חֲזָקָה לְשַׂרְף אֶת הָעוֹלָם. וּמֵאוֹתָהּ מְעָרָה יִגְדֵל עוֹף (עֲנָף) אֶחָד גְּדוֹל עֲלִיּוֹן שֵׁיִשְׁלַט בְּכָל הָעוֹלָם, וְלוֹ תִּנְתֵּן הַמַּלְכוּת. וּקְדוּשִׁים עֲלִיּוֹנִים יִתְכַּנְּסוּ אֵלָיו, וְאֵז יִתְגַּלֶּה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בְּכָל הָעוֹלָם, וְלוֹ תִּנְתֵּן הַמַּלְכוּת.

וּבְנֵי הָעוֹלָם, בְּשַׁעַה שֵׁיִתְגַּלֶּה, יִהְיוּ נִמְצָאִים בְּצָרָה אַחַר צָרָה, וְשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל יִתְגַּבְּרוּ, אֵז יִתְעוֹרֵר רִחוּ הַמְּשִׁיחַ עֲלֵיהֶם וַיְכַרִּית לְאָדוּם הַרְשָׁעָה, וְכָל אָרֶץ שְׁעִיר יִשְׂרָף בְּאֵשׁ. אֵז כְּתוּב, וַיִּשְׂרָף עֲשֵׂה חֵיל. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב, וְהָיָה אָדוּם יִרְשָׁה וְהָיָה יִרְשָׁה שְׁעִיר אֵיבִיו. אוֹיְבֵיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְאֵז - וַיִּשְׂרָף עֲשֵׂה חֵיל. וּבְזִמָּן הַהוּא יָקִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַתִּים שֶׁל עַמּוֹ וַיִּשְׁתַּכַּח מֵהֶם הַמּוֹת. זֶה שֶׁכְּתוּב (תהלים קיח) יִמִּין ה' עֲשֵׂה חֵיל. לֹא אָמוֹת כִּי אַחֲזִיָּה. וְכְתוּב (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשְׁעִים וְגו'. וְאֵז (זכריה יד) וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ.

אָמַר רַבִּי אַבְא, מַהוּ שֶׁכְּתוּב (ישעיה נה) כִּי בְשִׂמְחָה תִּצְאוּ וְגו'? אֲלֵא כְּאֲשֶׁר יִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִן הַגְּלוּת, שֶׁכִּינָה יוֹצֵאת עִמָּהֶם וְעִמָּהּ יִצְאוּ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב כִּי בְשִׂמְחָה תִּצְאוּ. שְׁשׁוֹן - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. רַבִּי יִצְחָק אָמַר - זֶה צְדִיק. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שם נא) שְׁשׁוֹן וְשִׂמְחָה יִמְצָא בָּהּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, צְדִיק נִקְרָא שְׁשׁוֹן, וּמִיּוֹם שֶׁכְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל נִפְלָה בְּגִלוֹת, נִמְנָעוּ בְּרֻכּוֹת מִלְרַדַּת לְעוֹלָם מִזֶּה הַצְּדִיק. בְּזִמָּן הַהוּא מַה כְּתוּב? (ישעיה יב) וְשִׂאבְתֶּם מִים בְּשְׁשׁוֹן, זֶה צְדִיק. מִמְּעֵינֵי הַיְּשׁוּעָה - אֵלוֹ אַבְא וְאַמָּא. דְּבַר אַחַר, אֵלוֹ נְצִיחַ וְהוֹ"ד, וְהַכָּל מִמְּקוֹרוֹת עֲמָקִים הַנוֹבְעִים. וְאֵז, (שם) וְאַמְרַת בַּיּוֹם הַהוּא אוֹרְךָ ה' וְגו', צִהְלֵי וְרַנֵּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן וְגו'. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים פו) שְׁמְרָה נִפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ וְגו'. יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל בְּסוֹף הַפְּסוּק, וְאַחַר כֵּן עַל כָּל הַפְּסוּק. בְּסוֹף הַפְּסוּק כְּתוּב הַבוֹטֵחַ אֵלַיךְ, צָרִיךְ לוֹ לִהְיוֹת הַבוֹטֵחַ בְּךָ! מֵה זֶה הַבוֹטֵחַ אֵלַיךְ? אֵלָּא כִּבְיָכּוֹל דָּוִד מִבְּטִיחַ לוֹ שְׁלֹא יַעֲבֹר עָלָיו חֲצוֹת הַלַּיְלָה בַּשָּׁנָה, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שם ק"ט) חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לְךָ. קִמְתִּי הֲיֵה לוֹ לְהִיּוֹת! אֵלָּא אָקוּם, וְאַתְּקַשֵּׁר בְּךָ לְעוֹלָמִים.

שְׁמְרָה נִפְשִׁי, שְׁמַר הֲיֵה צָרִיךְ לוֹ לְהִיּוֹת! וְהָרִי לְמַדְנֹו שְׁאִין אוֹת בַּתּוֹרָה שְׁאִין בַּה סוּדוֹת עֲלִיוֹנִים וְנִכְבְּדִים. שְׁמְרָה - לְקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא אָמַר, שְׁמְרָה אֵת אוֹתוֹ חֵלֶק שְׁנֵאֲחֲזֵת בּוֹ נִפְשׁ. שְׁכִשְׁיוּצֵאת הַנִּפְשׁ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה, בָּאָה לְרֵשֶׁת עוֹלָם (הַבָּא). אִם זוֹכֵה, כִּמְהָ חֲלִילוֹת עֲלִיוֹנִים יוֹצֵאִים לְקַבְּלָהּ וְלִשְׁמַר אוֹתָהּ וְלִהְיוֹת לְמַדּוֹר מְקוּמָה. וְהֵי' הַזֶּה לְקַחְתָּהּ לְהִתְאַחַד עִמָּה בְּרֵאשִׁי חֲדָשִׁים וְשִׁבְתוֹת.

ואם לא זוכה, כְּמֵה שׁוֹמְרֵי חֵק בְּעֲלֵי דִינִים מְזַדְּמָנִים מוֹלָה וְדוֹחִים אוֹתָהּ הַחוּצָה. אוֹי לְאוֹתָהּ נִפְשׁ שְׁמַתְגַּלְגֵּלַת בְּרִיקָנוֹת, כְּמוֹ אֶבֶן בְּכַף הַקַּלְעֵ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שְׁמוּאֵל-א כה) וְאֵת נִפְשׁ אֵיבִיךָ יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקַּלְעֵ. וְדוֹד בְּקֶשׁ בְּקִשְׁתוֹ לִפְנֵי הַקַּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר שְׁמְרָה נִפְשִׁי, שְׁלֹא יִדְחוּ אוֹתָהּ הַחוּצָה. וְכִשְׁיִגִיעַ (לְמִוֶּלֶךְ, יִפְתָּחוּ לְךָ) מוֹלָה, יִפְתָּחוּ לָהּ פְּתָחִים, וְתִקְבַּל אוֹתָהּ לִפְנֵיךָ. כִּי חָסִיד אָנִי, וְכִי חָסִיד נִקְרָא? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כֵּן, שְׁכָתוּב (ישעיה נה) חָסִידֵי דָוִד הִנְאָמְנִים. בְּגִלְל כֵּן שְׁמְרָה נִפְשִׁי, שְׁלֹא תַעֲזֹב אוֹתָהּ לְלֶכֶת הַחוּצָה.

רבי יצחק אמר, כָּל אָדָם שֵׁישׁ לוֹ חֵלֶק בְּצַדִּיק, יוֹרֵשׁ אַרְץ זוֹ, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שם ס) וְעַמְּךָ כָּלָם צַדִּיקִים וְגו'. וְצַדִּיק זֶה נִקְרָא חָסִיד. אָמַר דָּוִד, אַחַר שְׁבִמְקוֹם זֶה נִאֲחֲזֵתִי, חָסִיד אָנִי, וְלִכֵּן שְׁמְרָה נִפְשִׁי לְהִתְקַשֵּׁר בְּךָ.

רבי חייא פתח, (תהלים פא) עֵדוֹת בִּיהוֹסֵף שָׁמוּ וְגו'. הָרִי פִּרְשׁוּהָ שְׁלֵמַד שְׁבָעִים לְשׁוֹן, וְלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ יוֹתֵר. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם) שִׁפְתַי לֹא יִדְעֵתִי אֲשַׁמְעֵ. אֲבָל מֵה זֶה עֵדוֹת? בֵּא וְרֵא, בְּשַׁעֲהָ שְׁאֲשַׁת פּוֹטִיפֵר אֲחֻזָּה בּוֹ לְאוֹתוֹ הַדְּבָר, עֲשֵׂה יוֹסֵף עֲצָמוֹ כְּמִי שְׁלֹא יוֹדֵעַ לְשׁוֹנָה, וְכֵן בְּכָל יוֹם עַד אוֹתָהּ שַׁעֲהָ אַחֲרוֹנָה, שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית לט) וְתִתְפַּשְׁהוּ בְּכַדּוֹ. מֵה

אֲחֻזָּה בּוֹ וְשׁוֹמְרַת אוֹתוֹ וְהִיא מְקַדֶּמָּה לוֹ שְׁלוֹם, וְכָל שָׁכֵן אִם זוֹכֵה וְקוֹנֵה אֵת זֶה.

ואמר רַבִּי שְׁמַעוֹן, רֵאוּיִים הָיוּ יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת מְשֻׁמְדִים בְּאוֹתָהּ שַׁעֲהָ, פָּרַט לְזֶה שְׁהַקְדִּים פִּנְחָס לְמַעֲשֵׂה הַזֶּה וְשִׁכַּף אֵת הָרְגָזוּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב פִּינְחָס בֶּן אֱלֻעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב וְגו'. דְּבַר אַחַר פִּינְחָס בֶּן אֱלֻעָזָר וְגו' - אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בֶּן בֶּן פְּעַמִּים, בָּא לְהַשְׁלִים הָאֲבָדָה (הַמַּעֲשֵׂה).

אמר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָדָם זֶה שְׁנוּטֵל גְּלָגוּל הַנְּשֻׁמָּה וְלֹא זָכָה לְהִתְתַּקֵּן בּוֹ, כְּאִלוֹ מְשַׁקֵּר בְּאֵמַת הַמֶּלֶךְ, וְאָנִי קוֹרָא עָלָיו פְּסוּק זֶה, (ויקרא ה) אוֹ מִצָּא אֲבָדָה וְכַחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שִׁקְרָהּ. וְכַחֵשׁ בָּהּ, טוֹב לוֹ שְׁלֹא נִבְרָא.

שנינו, צַדִּיק גְּמוֹר אֵינוֹ נִדְחָה, וְצַדִּיק שְׁאֵינוֹ גְּמוֹר נִדְחָה. מִיֵּהוּ צַדִּיק גְּמוֹר וּמִיֵּהוּ צַדִּיק שְׁאֵינוֹ גְּמוֹר? וְכִי מִי שְׁלֹא שָׁלַם בְּדַבְּרָיו נִקְרָא צַדִּיק? אֵלָּא צַדִּיק גְּמוֹר, יְדוּעַ שְׁהָרִי לֹא לֹקַח גְּלָגוּלִים עֲקָמִים, וּבִירְשָׁתוֹ בּוֹנֵה בְּנֵי, וּמִתְקִין חוֹמוֹת, וְחוֹצֵב בּוֹרוֹת וְנוֹטֵעַ אֵילָנוֹת.

צדיק שְׁאֵינוֹ גְּמוֹר בּוֹנֵה בְּנֵי בִירְשָׁה אַחֲרַת, חוֹפֵר בָּהּ בּוֹרוֹת וְעוֹדֵר, הָרִי הַתְּקִין אֲבִי יִסוּד כְּמוֹ מְקַדֵּם וְעַמְלָה בָּהּ, וְלֹא יוֹדֵעַ אִם נִשְׁאַר שְׁלוֹ. מַצְדוֹ הוּא נִקְרָא טוֹב וְצַדִּיק, וּמַצְד אוֹתָהּ יִרְשָׁה לֹא כֵּן.

לאדם שְׁבוֹנֵה בְּנֵי יָפָה, נֹאָה לְמַרְאֵה, הִסְתַּכֵּל בִּיִסוּד וְרֵאָה אוֹתוֹ שׁוֹקֵעַ עֲקָם מִכָּל הַצְּדִדִים. הָרִי הַבְּנֵי לֹא שָׁלַם עַד שְׁסוֹתֵר אוֹתוֹ וּמִתְקִין אוֹתוֹ כְּמַקְדָּם. מַצְד אוֹתוֹ בְּנֵי שְׁלוֹ נִמְצָא טוֹב וְיָפָה - מַצְד הִיִסוּד רַע וְעָקָם, וְלִכֵּן לֹא נִקְרָא מַעֲשֵׂה שָׁלַם, לֹא נִקְרָא בְּנֵי שָׁלַם. בְּגִלְל כֵּן נִקְרָא צַדִּיק שְׁאֵינוֹ גְּמוֹר, וְנִדְחָה. וְעַל זֶה (חִבְקוּק א) כִּבְלַע רֶשַׁע צַדִּיק מִמֶּנּוּ.

בא וְרֵאָה, מִי שְׁמַקְנָא לְשֵׁם הַקַּדוֹשׁ שֶׁל הַקַּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁאֲפִלוֹ לֹא יִזְכֶּה לְגִדְלָה וְלֹא יִהְיֶה רֵאוּי לָהּ, (שִׁירֵשׁ אוֹתָהּ) יִרְוִיחַ אוֹתָהּ וְיִקַּח אוֹתָהּ. פִּנְחָס לֹא הָיָה רֵאוּי לָהּ בְּאוֹתוֹ זְמַן, וּמִשׁוּם שְׁקָנָא לְשֵׁם רַבּוֹנוֹ הִרְוִיחַ אֵת הַכָּל, וְעָלָה לְכָל וְהִתְתַּקֵּן בּוֹ הַכָּל, וְזָכָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹהֵנָה עֲלִיוֹנָה. מֵאוֹתָהּ שַׁעֲהָ - פִּינְחָס בֶּן אֱלֻעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן, שְׁהַשְׁלִים לְשִׁתֵּי דְרָגוֹת מִשׁוּם שְׁקָנָא לְשֵׁם רַבּוֹנוֹ, שִׁתְקַן מֵה שְׁהִתְעַקַּם.

וְזָכָה לְכֹהֵנָה גְדוֹלָה, הוּא וְכָל בְּנֵי אַחֲרָיו. וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא (שְׁהָרִי) זָכָה לְכֹהֵנָה עַד שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֵׂה זָכָה – נְכוּן (לא). שְׁהָרִי אוֹתָם שְׂאוּמְרִים (שֶׁלֹּא) זָכָה קִדְּם – לֹא כָּךְ. אֲלֵא כִּמוּ שֶׁבְּאַרְנוּ – תַּחַת אֲשֶׁר קָנֵא לְאַלְהֵיו, שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁבְּגִלָּל מַעֲשֵׂה זֶה הִרְוִיחַ הַפְּהֵנָה, מָה שֶׁלֹּא הָיָה מִקִּדְּם.

בא וְרֵאָה, כָּל כֹּהֵן שֶׁהוֹרֵג נֶפֶשׁ, נִפְסָלָה כִּהְנָתוֹ לְעוֹלָמִים, שְׁהָרִי וְדָאִי פָּסַל אוֹתָהּ דְּרֵגָה שְׁלוֹ אֱלִיּוֹ. וּפְנִיחָס מֵהִדִּין הָיָה פָּסוּל לְכֹהֵנָה, וּבְגִלָּ שֶׁקָּנֵא לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַצְּטָרְךָ לִיחָס לוֹ כִּהְנַת עוֹלָמִים, לוֹ וּלְבָנָיו אַחֲרָיו לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בֵּא וְרֵאָה, פְּנִיחָס רְשׁוּם הוּא לְמַעְלָה, וְרְשׁוּם הוּא לְמַטָּה, עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא לְעוֹלָם, שְׁהָרִי עִם אוֹתָם שִׁיזְצָאוּ מִמְצָרִים נִמְנָה.

רב אֲלַעְזָר וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חִיָּיא הָיוּ הוֹלְכִים בְּמִדְבָּר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֶה שֶׁכְּתוּב בְּפְנִיחָס הַנְּנִי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. שְׁלוֹם מִמְּלֶאךָ הַמּוֹת שֶׁלֹּא שׁוֹלֵט בּוֹ לְעוֹלָמִים וְלֹא גִדּוֹן בְּדִינָיו. וְאִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא מֵת – וְדָאִי לֹא מֵת כִּשְׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם, וְהָאֲרִיךְ יָמִים עַל כָּל בְּנֵי דוֹרוֹ, מִשׁוּם שֶׁהִתְאַחַז בְּבְרִית הָעֲלִיוֹנָה הַזֹּאת. וְכִשְׁהִסְתַּלַּק מֵהָעוֹלָם, בְּתַאֲוָה עֲלִיוֹנָה וּבְדַבְּקוֹת נְאֻה הַסְּתַלַּק מִשְׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם.

רב אֲלַעְזָר פָּתַח וְאָמַר, (זְכַרְיָה ג) וַיִּרְאֵנִי אֶת יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מְלֶאךָ ה' וְגו'. בֵּא וְרֵאָה, אוֹי לְאוֹתָם בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא מְסַתְּפִלִים בְּכַבּוּד רְבוּנָם, וְכָל יוֹם וְיוֹם הַכְּרוֹז קוֹרֵא עֲלֵיהֶם, וְלֹא מִשְׁגִּיחִים. בֵּא אָדָם לְהִסְתַּלַּק בְּמַצּוֹת הַתּוֹרָה – כִּמָּה סִּגְנוּרִים עוֹמְדִים לְהַזְכִּירוֹ לְטוֹב. בֵּא אָדָם וְעוֹבֵר עַל מַצּוֹת הַתּוֹרָה – אוֹתָם מַעֲשִׂים מְקַטְרָגִים עָלָיו לְרַע לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. יְהוֹשֻׁעַ כֹּהֵן גְּדוֹל הָיָה, וּפְרָשׁוּהָ, מָה כְּתוּב בּוֹ? וְהִשְׁטָן עֹמֵד עַל יְמִינוֹ לְשַׁטְנוֹ. וּמָה בְּזָה כֶּךָ, בְּשִׂאָר בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא מְסַתְּפִלִים בְּכַבּוּד רְבוּנָם עַל אַחַת כִּמָּה וְכִמָּה.

רא מָה כְּתוּב, וְיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים, וּפְרָשׁוּהָ. אֲכָל בְּגָדִים צוּאִים, וְדָאִי אוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁהִרְוִיחַ הַתְּלַבְּשָׁה בָּהֶם בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי שֶׁלְבוּשָׁיו מִתְקַנְנִים וְשְׁלָמִים בְּאוֹתוֹ עוֹלָם. וְהָרִי נִתְבָּאָר, כָּל מִי שֶׁצָּרִיכִים לְהַכְנִיסוֹ לְגִיהֵנָם, אוֹתָם לְבוּשִׁים שֶׁמְלַבִּישִׁים אוֹתוֹ אֵיךְ הֵם? מָה כְּתוּב כָּאֵן? וְיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים

זֶה וְתַתְּפֹשְׁהוּ? אֲלֵא מִשׁוּם שֶׁעָשָׂה עֲצָמוֹ כְּמִי שֶׁלֹּא יוֹדֵעַ לְשׁוֹנָה, וְרוּחַ הַקָּדֹשׁ צוֹנְחַת כְּנִגְדּוֹ: (מְשָׁלִי ז) לְשִׁמְרָךְ מֵאֲשֶׁה זָרָה מִנְּכַרְיָה אֲמַרְיָה הַחֲלִיקָה. מָה בֵּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ? אֲלֵא כָּל מִי שֶׁשׁוֹמֵר עֲצָמוֹ מִזֶּה, מִתְקַשֵּׁר לְשִׁכְנָה וְאַחוּז בְּאוֹתָהּ עֲדוּת. וּמָהִי? ה' שְׁנַתוֹסְפָה בּוֹ, שֶׁכְּתוּב עֲדוּת בִּיהוֹסֵף שְׁמוֹ. גַּם כָּאֵן הַתּוֹסְפָה י' בְּפִינְחָס עַל שֶׁקָּנֵא בְּזָה.

סדר הלימוד ליום יב סיון [יום 248 בשנה]

רבי יִיסָא פָּתַח, (תְּהִלִּים קל"ז) עַל נְהָרוֹת בְּכָל שֶׁם יִשְׁכְּנוּ גַם כְּכִינוּ בְּזַכְרָנוּ אֶת צִיּוֹן. אֶת יְרוּשָׁלַיִם הָיָה צָרִיךְ לוֹ לְהִיּוֹת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב אִם אֲשַׁכַּחְךָ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי! מָה זֶה בְּזַכְרָנוּ אֶת צִיּוֹן? לְאָדָם שֶׁהָיָה לוֹ הֵיכָל נִכְבָּד, נְאֻה וְיָפָה, בָּאוּ לְסֻטִים וְשָׂרְפוּ אוֹתוֹ. צִעְרוּ שֶׁל מִי הוּא? לֹא שֶׁל בַּעַל הַהֵיכָל?! גַּם כָּאֵן הַשְׁכִּינָה שְׁרוּיָה בְּגִלּוֹת, צִעַר שֶׁל מִי הוּא? לֹא שֶׁל הַצְּדִיק?! וְזֶה הוֹלֵךְ כְּפִי שֶׁבְּאַרוּהָ, שֶׁכְּתוּב (יִשְׁעִיָּה נ"ז) הַצְּדִיק אָבָד, אָבָד מִמֶּשׁ. גַּם כָּאֵן בְּזַכְרָנוּ אֶת צִיּוֹן, בְּזַכְרָנוּ אֶת אוֹתוֹ צִעַר שְׁלוֹ עַל זוּגָתוֹ, צִעַר שְׁלוֹ הוּא.

אמר רַבִּי יִיסָא, מִי שֶׁמוֹקִיר שֶׁם רְבוּנוּ בְּזָה וְשׁוֹמֵר זֶה, זוֹכָה שְׁיוֹקִיר אוֹתוֹ רְבוּנוּ עַל הַכֹּל. מִנֵּי לְנוּ? מִיּוֹסֵף, שֶׁכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית מ"א) וַיִּרְכַּב אוֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ, וְכְתוּב וְנָתַן אוֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא כִּשְׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּם, אָרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף נִכְנַס בְּפָנִים בְּהִתְחַלָּה, וְלֹא הָיוּ הַיָּם עוֹמְדִים עַל עֹמְדִים לְפָנָיו. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קי"ד) הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס. מָה זֶה וַיִּנָּס? אֲלֵא רָאָה אוֹתוֹ שֶׁכְּתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית ל"ט) וַיִּנָּס וַיֵּצֵא הַחוּצָה.

בא וְרֵאָה, זוֹכָה לְכַבּוּד בְּחַיָּיו וְזוֹכָה לְכַבּוּד בְּמִיתָתוֹ. בְּחַיָּיו מְדוּעַ? בְּגִלָּל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁלֹּא רָצָה לְהִתְדַבֵּק בָּהּ, שֶׁכְּתוּב (ש"ס) וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אִשְׁתּוֹ אֲדֹנָיו. וְכְתוּב, וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ לְשִׁכַּב אֶצְלָהּ לְהִיּוֹת עִמָּה. בְּגִלָּל זֶה זָכָה בְּזָה הָעוֹלָם. פִּיּוֹן שֶׁכְּתוּב וְתַתְּפֹשְׁהוּ בְּכַבְּדוֹ, וְכְתוּב וַיִּנָּס וַיֵּצֵא הַחוּצָה, זָכָה לְבִסּוּף שֶׁנִּכְנַס לְתוֹךְ מַחְצָה עֲלִיוֹנָה, וְכֵן רָאוּי לוֹ – אֶת שְׁלוֹ לְקַח בְּזָה הָעוֹלָם, וְאֶת שְׁלוֹ לְקַח בְּעוֹלָם הָאַחֵר.

פנחם זָכָה בְּזָה הָעוֹלָם, וְזָכָה בְּעוֹלָם הַבֵּא, וְזָכָה לְהִתְקַיֵּם יוֹתֵר מִכָּל אֱלוֹ שִׁיזְצָאוּ מִמְצָרִים,

בְּמוֹ שֶׁל זֶה, סְדוּר הַיָּמִים הִלְלוּ מֵרֵאשִׁי הַשָּׁנָה עַד יוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל חֹג. בְּרֵאשִׁי הַשָּׁנָה מִתְעוֹרֶרֶת זְרוּעַ שְׂמַאל לְקַבֵּל אֶת הַמַּלְכָּה, וְאִזּוּ כָּל הָעוֹלָם בְּפֶתַח בְּדִין, וְצָרִיךְ אוֹתוֹ הַזְּמַן בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁלֵמָה שְׂיִמְצָא הָעוֹלָם לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אַחַר כֵּךְ בָּאָה הַמַּלְכָּה, וּמִתְבַּקְּשִׁים בְּנֵי הַהִיכָל בְּתִשְׁבּוּבָה לְחַדֵּשׁ לַעֲשׂוֹת חֲדוּהָ וּלְטַבֵּל בְּנֶהֱרָה, לְטַהֵר עֲצָמָם בְּזוּג הַמַּלְכָּה בְּיוֹם הָאַחֲרֹן, הוּא זְווג שְׁלֵמָה לְשֵׁם שְׂמַאל תַּחַת רֵאשִׁי (רֵאשִׁי הַמֶּלֶךְ), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שְׂמַאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי.

וְאִזּוּ יִשְׂרָאֵל בְּתַעֲנִית עַל חַטָּאֵיהֶם, וּמִכְפָּרֶת לָהֶם. שְׁהָרֵי הָאֵם הָעֲלִיּוֹנָה מֵאִירָה פְּנִיָּה לְמַלְכָּה בְּזוּגָהּ, וּמִתְכַּפְּרִים כָּל בְּנֵי הַהִיכָל, כִּיּוֹן שֶׁהַשְּׂמַאל מְקַבֵּל אוֹתָהּ בְּיוֹם הַזֶּה, שְׂרֵאשִׁי הַמַּלְכָּה עַל הַשְּׂמַאל. **בְּיוֹם** הָרֵאשׁוֹן שֶׁל הַחֹג יִתְעוֹרֵר הַיָּמִין לְקַבֵּלָהּ בְּשִׁבְיֵל לְחֻבָּקָהּ, וְאִזּוּ כָּל הַחֲדוּהָ וְכָל הַפְּנִיּוֹת מֵאִירוֹת, וְחֲדוּת הַיָּמִין הַצְּלוּלִים לְנִסְפָּה עַל הַמְּזַבַּח, וְצָרִיכִים בְּנֵי אָדָם לְשַׂמַּח בְּכָל מִינֵי חֲדוּהָ, שְׁהָרֵי הַיָּמִין גּוֹרֵם. בְּכָל מְקוֹם שֶׁשְׂרוּי יָמִין, חֲדוּהָ צָרִיכָה בְּכָל, וְאִזּוּ חֲדוּהָ הִיא לְהִשְׁתַּעֲשַׁע.

אַחַר כֵּךְ בְּיוֹם הַשְּׂמִינֵי חֲדוּת הַתּוֹרָה הִיא, שְׁהָרֵי אִזּוּ זְווג הַגּוֹף הוּא, זְווג הַכֹּל, לְהִיּוֹת הַכֹּל אֶחָד, וְזֶהוּ שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, וְזֶהוּ יוֹם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְדָאֵי וְחֻלְק שְׁלֵהֶם לְבָדָם, שְׂאִין בּוֹ חֻלְק לְאַחַר. אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, עֲלֵיהֶם פְּתוּב (דְּבָרִים יד) כִּי עִם קְדוּשָׁתָהּ לֵה' אֱלֹהֵיךָ וְגו'.

פִּינְחָם בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חֲמַתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח, (אִיּוֹב ד) זָכַר נָא מִי הוּא נָקִי אָבֵד וְאִיפָּה יִשְׂרָיִם נִכְחָדוּ. שֵׁם שְׁנִינּוּ, מִי שְׂרוּאָה קָשֶׁת בְּגוֹנִיָּה (מֵאִירִים), צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּרוּךְ זוֹכֵר הַבְּרִית, מִשּׁוּם שֶׁזֶהוּ בְּרִית הַקֵּים הַקְּדוֹשׁ שֶׁשֵׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֶרֶץ כְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֵא עֲלֵיהָ מִי הַמְּבוּל. מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁמִּתְרַבֵּים רְשָׁעִים בְּעוֹלָם, רוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַאֲבִיד אוֹתָם, וְאִזּוּ זוֹכֵר לָהֶם שְׁבוּעָה זוֹ שֶׁנֶּשְׁבַּע לְאֶרֶץ, שְׁכַתוּב פְּעָמִים לֹא לֹא: (בְּרֵאשִׁית ח) לֹא אֶסָּף לְקַלֵּל, וְלֹא אֶסָּף עוֹד לְהַכּוֹת. זֹהִי הַשְּׁבוּעָה, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (ישעיה נד) אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְרֵי מִי נַח.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הַקָּשֶׁת בָּאָה לְהַגִּין עַל הָעוֹלָם. לְמַלְךְ שְׁכָל הַפְּעָמִים שֶׁבָּנוּ חַטָּא כְּנֶגְדּוֹ, בָּא הַמֶּלֶךְ

וְעָמַד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. אִיזָה מְלֶאךָ? זֶה הַמֶּלֶךְ הַמְּמַנֶּה עַל גִּיהֵנָם וּמְמַנֶּה עַל מִי שְׂרָאָה בְּאוֹתָם לְבוֹשִׁים. עַד שֶׁבָּא קוֹל וְאָמַר: הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצָּאִים מֵעֲלֵיו.

מִבָּאֵן יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, שְׂמַעְשִׁים רְעִים שֶׁל אָדָם עוֹשִׂים לוֹ בְּגָדִים צוּאִים. וַיֹּאמֶר אֵלָיו רֵאָה הַעֲבַרְתִּי מֵעֲלֶיךָ עוֹנָה וְהַלְבַּשׁ אֶתְךָ מַחְלָצוֹת. הַלְבִּישׁוּהוּ לְבוֹשִׁים אַחֲרַיִם מִתְקַנִּים שְׁבָהֶם מִסְתַּכֵּל אָדָם בְּזִיו כְּבוֹד רַבּוֹנוּ.

בֵּא וְרֵאָה, כְּמוֹ זֶה פְּנִיחָס, שֶׁלֹּא הִסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם עַד שֶׁהִתְקִינוּ לְפָנָיו לְבוֹשִׁים אַחֲרַיִם שֶׁהָרוּחַ נִהְיֶית בָּהֶם לְעוֹלָם הַבָּא. בְּשַׁעַת אַחַת הִתְפַּשֵּׁט מֵאֵלָה וְהִתְלַבַּשׁ בָּאֵלָה, לְקַיֵּם אֶת הַכְּתוּב הַנִּינִי נָתַן לוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, הַשֶּׁמֶשׁ הִיָּתָה חֲזָקָה, וַיִּשְׁבּוּ תַּחַת צֶל שֶׁל סֶלַע אֶחָד שֶׁל הַמְּדַבֵּר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדָאֵי צֶל חֲדוּת הַנֶּפֶשׁ הוּא.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי אֶלְעָזָר, יָמִים אֵלוּ מֵרֵאשִׁי הַשָּׁנָה עַד יוֹם הָאַחֲרוֹן שֶׁל חֹג בְּרֵצוֹנִי לְעָמַד עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה נֶאֱמַר, וְהַחֲבָרִים הִתְעוֹרְרוּ בָּזֶה. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וְדָאֵי כֵּךְ הוּא, אָבֵל אֲנִי שְׂמַעְתִּי מִהַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה עֲלִיּוֹנָה דְּבָר בָּהֶם. אָמַר לוֹ, אָמַר אוֹתוֹ דְּבָר. אָמַר לוֹ, עַדִּין לֹא עָמַדְתִּי בּוֹ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִף עַל גַּב שְׁהַחֲבָרִים בָּאָרוּ דְּבָר וַיִּפָּה הוּא, אָבֵל סְדוּר הַיָּמִים הִלְלוּ הוּא סוּד חֲכָמָה בֵּין קוֹצְרֵי הַשָּׁדָה.

בֵּא וְרֵאָה, הָרִי נֶאֱמַר סְדוּר שֶׁל יַחַד הַכֹּל בְּאֶחָד אִיךְ הִיָּה, וְהָרִי נִתְבָּאָר. פִּתַּח וְאָמַר, (ישעיה נב) חֲשַׁף ה' אֶת זְרוּעַ קְדָשׁוֹ – זוֹ זְרוּעַ אַחַת שְׁבָה תְלוּיָה הִישׁוּעָה, שְׁבָה תְלוּיָה הַנְּקָמָה, שְׁבָה תְלוּיָה הַגָּאֵלָה. וְלָמָּה? לְהַקִּים אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל מִהַעֲפָר וּלְקַבֵּלָהּ אֵלָיו לְהַזְדוּג כְּחָד. וְכִשְׁזֶה מִתְעוֹרֵר לְקַבֵּלָהּ, כְּמָה פְּחַד שְׂרוּי בְּעוֹלָם, עַד שֶׁיִּנְיַח אוֹתָהּ זְרוּעַ תַּחַת רֵאשִׁי לְהַתְחַבֵּר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׂמַאלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי וְגו'. וְאִזּוּ נַח הַדִּין וּמִכְפָּר עַל חַטָּאִים.

אַחַר כֵּךְ בָּאָה הַיָּמִין לְחֻבָּקָהּ, וְאִזּוּ חֲדוּהָ שְׂרוּיָה בְּעוֹלָם וְכָל הַפְּנִיּוֹת מֵאִירוֹת. אַחַר כֵּךְ מְזַדְדָּגָת בְּגוֹף, וְאִזּוּ הַכֹּל נִקְרָא אֶחָד, בְּלֵי פְרוּד, וְאִזּוּ הוּא שְׁלֵמוֹת וְחֲדוּת הַכֹּל, וְאַחֲזִיזִים בּוֹדָאֵי מֵהַ שְׁלֵמָה נִמְצָא כֵּךְ בִּיתָר הַזְּמַנִּים.

רעיא מהימנא

אמר לו הרועה הנאמן, יפה אמרת, אבל משום שאליהו, שהוא פנחס, קנא על הברית, צריך לחדש דברים רבים בה, שהרי הפרשה כתובה בתורה על שמו, שעליו נאמר (מלכים-א יט) קנא קנאתי, שתי קנאות. אחת בשד"י שלמעלה, והשנית בשד"י שלמטה. ולכן עשה שתי שבועות (בשני לא לא) (בפעמים) בשתייהן, ופעמים לא לא.

אבל רבי יהודה אמר, מי שרואה קשת בגונים מאירים, צריך לברך ברוך זוכר הברית. ובגלות, שאינה מאירה בגוניה פראוי, ולא עוד, אלא שלפעמים מאירה מעט ולפעמים לא מאירה בכלל, לפעמים נראית בשלמות ולפעמים לא. שקשת רומזת גוניה לזכיות הכהנים לויים וישראלים כשהם יפים, שהקשת מאירה בגוניה שהם שלשה.

קום אתה רבי יוסי הגלילי ואמר, שהרי דברים יפים אמרת בחבור הראשון, שקשת לא באה אלא להגן על העולם. למלך, שבכל זמן שבנו חוטא והמלך רואה את המלכה, מסתלק רגז בנו, שכתוב (בראשית יט) וראיתיה לזכור ברית עולם. ולכן לא נראית קשת אלא להגן על העולם. ולא נגלית אלא בלבוש נכבד של מלכות, ובשעה שיש צדיק בארץ, הוא הברית, להעמיד ברית.

וכי בגלות התרחק הקדוש ברוך הוא מהמלכה? ואיך המלכה התלבשה לבושי מלכות בגלות? לא. אבל בגלות לבושה של קדרות, והיא אומרת, (שיר השירים א) אל תראני שאני שחרחרת. אלא ודאי אותה קשת שנגלית בגלות אינה אלא מטטרו"ן, שנקרא שד"י, והוא עבדו זקן ביתו ששולט בכל אשר לו (בגלות), ובניו נקראים עבדי הקדוש ברוך הוא. ובני המלכה בנים, ומשום זה אם כבנים אם כעבדים.

וכשחרב בית המקדש, פרושה שעבדים חפו ראשם ונדלדלו אנשי מעשה. ודאי אנשי מעשה נקראו על שם המלכה, שנאמר עליה (משלי לא) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה. אבל אם יש צדיק שזכיותו ומעשיו להאיר בהם את המלכה, ולפשוט ממנה לבושי קדרות הפשוטים

להלקותו - התגלתה עליו המלכה בבושי כבוד של מלכות. כשהמלך רואה אותה, מסתלק הרגז של בנו, ושמח בה, שכתוב (בראשית ט) וראיתיה לזכור ברית עולם. ועל כך לא נראית הקשת בעולם אלא בבושי כבוד של מלכות. ובשעה שיש צדיק בעולם, הוא ברית להעמיד ברית ומגן על העולם. אם אין צדיק, הרי הקשת, להראות שהעולם עומד להאבד, אלא בגלל קשת זו.

רבי אלעזר אמר, לעולם לא מתלבשת קשת זו, אלא בבוש האבות הראשונים, ירק אדם ולכן. ירק, זה לבוש אברהם, נצבע לבוש (גון) זה כשיצא ממנו ישמעאל. אדם זה הגון של יצחק, שבא אדם ונצבע כשיצא ממנו עשו, ונמשך אותו האדם למטה עד כוכב מאדים, שנאחז בו עשו. לכן זהו לבוש טוב של יעקב, שהרי לא השתנו פניו לעולמים.

רבי אבא אמר, יפה הוא, אבל כך אמר המנורה הקדושה, לכן זה אברהם, שהתלבן בלבן האש. אדם זה ודאי יצחק. ירק זהו יעקב, שעומד בין שני גונים, וכתוב בו ביעקב, (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו, שהרי כל מטתו היתה שלמה. וכך הוא לא עתה יבוש יעקב - להראות בגון אדם כיצחק שיצא ממנו עשו, ולא עתה פניו יחורו - כמו אברהם, להראות בגון לבן, שיצא ממנו ישמעאל. אלא לקח גונים להתעטר בהם על האבות שלו. ובלבושים הללו מתלבשת הקשת בשעה שנראית לפני המלך.

בא וראה, סוד הברית הקדושה היא אות יו"ד שמתעטרת ברשם עליון, והרי (וזה) הוא שנרשם בברית תמיד לעולמים, ומשום שקנא פנחס על הברית, נרשמה בשמו האות הזו כאן, פינחס, יו"ד קטנה, היא יו"ד שהיא ברית ודאי, שיוצאת מתוך יו"ד עליונה קדושה. ולכן הוא עומד בקיום שלם לפני המלך הקדוש, שלא נאבד מתוך העולם. וכך הוא נקי מאותו חטא של פעור, ולא נאבד תמיד בתוך קדש העולם (ולא נאבד מתוך העולם). (איוב ד) ואיפה ישרים נכחדו - אלו נדב ואביהוא שלא נשמדו מאותו העולם בגללו.

בְּצִיצִית. שְׁאֲמָרוּ, מֵה שְׁאֲסֹרְתִי לָךְ כָּאֵן – הִתְרַתִּי לָךְ
כָּאֵן. אֲסֹרְתִי לָךְ כְּלָאִים שֶׁל הָעוֹלָם – הִתְרַתִּי לָךְ
כְּלָאִים שֶׁל צִיצִית. אֲסֹרְתִי לָךְ אֶשֶׁת אַח – הִתְרַתִּי לָךְ
יְבָמָה. כְּגוֹן מְרַכִּיבִים תְּפוּחִים אוֹ דְקָלִים מִיַּן בְּמִינוֹ,
וְאִסּוּר לְהִרְכִּיב מִיַּן בְּשֵׂאִינוֹ מִינוֹ. וְנֹאמַר בּוֹ (דְּבָרִים כ)
כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה. וּבִיבָמָה מְרַכִּיבִים מִיַּן בְּשֵׂאִינוֹ
מִינוֹ, כְּדִי שְׁלֵא תֵאבֹד (לְהֵאבִיד) נֶפֶשׁ הַמֵּת, (שֵׁם כה)
וְלֹא יִמְחָה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל.

וְזָהוּ סוּד הַגְּלָגוּל. לְגַלְגַּל אֵינן תְּנוּעָה בְּלִי אִמַּת
הַמַּיִם, גַּם כִּף אִמַּת הַמַּיִם סוּד שֶׁל אוֹת ו', בַּה
נַעֲשֶׂה הַגְּלָגַל גְּלָגוּל. וְסוּד הַדְּבָר – מֵה גְּלָגַל אֵינן לוֹ
תְּנוּעָה בְּלֹא אִמַּת הַמַּיִם – גַּם כִּף גְּלָגַל הוּא י' וְאֵינן
לוֹ תְּנוּעָה בְּלִי אִמַּת מַיִם, שְׁהִיא ו'. יְבָמָה ה'. לְזֶה
הוּא בִּינְיָ"ה בְּ"ן י"ה. בְּאוֹת י' בְּרָא אֶת הָעוֹלָם הַבָּא,
עוֹלָם אֶרֶץ, שְׁהוּא ו'.

בְּגִלְגַּל זֶה מִי שְׁאֵינן לוֹ בֶּן אִינוֹ מִבְּנֵי הָעוֹלָם הַבָּא,
שְׁהֵי לְמוּלוֹ, וּמִמְנוֹ יֵצֵא, מִבְּיַנְיָהֶם ו',
וּמִמְנוֹ נִחְלָקִים כְּמֵה נִחְלָקִים שְׁמִסוּבָבִים אֶת הָעוֹלָם,
עַד שְׁחוֹזְרִים לֵיָם שְׁיֵצְאוּ מִשָּׁם, וּמִשׁוּם זֶה אָמַר
הַפְּסוּק (קֹהֶלֶת א) כָּל הַנִּחְלָקִים הַלְּכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם
אֵינְנוּ מְלֵא אֶל מְקוֹם שְׁהַנִּחְלָקִים וְגו'. עַד שְׁחוֹזְרִים
כְּמוֹ שְׁיֵצְאוּ.

גַּם כִּף – (שֵׁם יב) וְהָרוּחַ תְּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
נִתְּנָה. כְּמוֹ שְׁנִתְּנָן אוֹתָהּ שְׁלֵמָה אִם תְּשׁוּב
בְּתְשׁוּבָה, שְׁהִיא בִּינְיָ"ה, בְּ"ן י"ה, עֲלִיּוֹן. אוֹת ה'
עוֹלָה בְּאוֹת י' לְחַמְשִׁים, עֶשֶׂר פְּעָמִים חֲמֵשׁ. הָרִי
הִיא י"ם, י"ה. בְּ"ן, נִחַל שְׁיֵצְא מֵהַיָּם וְנִחְלַק לְכַמָּה
נִחְלָקִים, כְּמוֹ אֵילָן שְׁמֵת פֶּשֶׁט לְכַמָּה עֲנָפִים.

וְאִם לֹא חֲזָרָה נִשְׁמָה שְׁלֵמָה כְּמוֹ שְׁהַשְׁתַּלְמָה,
נֹאמַר בַּה (שֵׁם א) שָׁם הֵם שְׁבִים לְלַכְתָּ, הִיא
וְכָל הַנִּשְׁמוֹת הָאֲחֵרוֹת. גַּם כִּף אֵינְנוּ שְׁלֵם בְּבֶן אִם
אֵינן לוֹ בַת, שְׁהִיא הָעוֹלָם הַזֶּה, לְהִיּוֹת שְׁלֵם בְּעוֹלָם
הַזֶּה שְׁנִבְרָא בַּה'. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית ב) אֱלֹה
תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בַּהֲבְרָאָם. (אֲלֵא)

יח"ו, (אִיּוֹב לג) הֵן כָּל אֱלֹה יִפְעַל אֶל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ
עַם גָּבַר. וְהִרְשָׁעִים שְׁנֹאמַר בָּהֶם (קֹהֶלֶת ח)
וּבְכֵן רֵאִיתִי רִשְׁעִים קִבְּרִים וְכָאוּ, גְּרָמוּ (שְׁמוֹת לב)
אֱלֹה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֹאמַר עֲלֵיהֶם (עֲמוֹס ב) עַל
שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל. אַחֲרֵי שְׁקָלְקְלוּ עֲצָמָם שְׁלֹשׁ

וְלִקְשַׁט אוֹתָהּ בְּלִבוֹשִׁים שֶׁל גּוֹנִים מְאִירִים שֶׁל
סוּדוֹת הַתּוֹרָה, מֵה כְּתוּב בּוֹ? וְרֵאִיתִי לְזָכֹר בְּרִית
עוֹלָם. וְרֵאִיתִי, בְּסוּדוֹת מְאִירִים שֶׁל הַתּוֹרָה,
שְׁאוּ"ר נִקְרָא ר"ז. זֶהוּ שְׁכָתוּב (מִשְׁלִי ו) כִּי נִרְמַצָּה
וְתוֹרָה אוֹר. וּבְסוּדוֹת הִלְלוּ נֹאמַר וְרֵאִיתִי.

וּבְאוֹתוֹ זְמַן עוֹלָה מִמְנוֹ רִגְזוּ בְּנוֹ, (אִסְתֵּר ז) וְחִמַּת
הַמֶּלֶךְ שְׁכָכָה, וַיֹּאמֶר לֵה הַמֶּלֶךְ בְּתַפְלַת
הָעַמִּידָה לְפָנָיו, (שֵׁם ה) מֵה שְׁאֲלַתְךָ וַיִּנְתֵּן לָךְ וּמֵה
בְּקִשְׁתְּךָ. בְּאוֹתוֹ זְמַן שׁוֹאֲלַת עַל גְּאֲלַתָּהּ וּבְנִיָּה עִמָּה,
זֶהוּ שְׁכָתוּב (שֵׁם ז) תִּנְתֵּן לִי נֶפֶשִׁי בְּשֵׂאֲלַתִּי וְעַמִּי
בְּבִקְשָׁתִּי. אֲבָל קִשַׁת שְׁנֹרֵאִית בְּעוֹלָם בְּגָלוֹת, שְׁעַבְד
הוּא, לְפַעְמִים יוֹצֵא בְּשִׁלְמוֹת, כְּשִׁבְנוֹ מְכַשְׁרִים
מַעֲשִׂיהֶם, וְלְפַעְמִים לֹא נִמְצָא בְּשִׁלְמוֹת, כְּשִׁבְנוֹ לֹא
מְכַשְׁרִים מַעֲשִׂיהֶם.

וְאִם לֹא בְּגִלְגַּל אוֹת יו"ד שֶׁל שְׁד"י שְׁקִנָּא עֲלֶיהָ
פְּנָחַס שְׁהִגְנָה עָלָיו מִשְׁכַּטוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן, הִיוּ
הוֹרְגִים אוֹתוֹ וּמֵאבְדִים אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. וּמִשׁוּם זֶה,
(אִיּוֹב ד) זָכַר נָא מִי הוּא נָקִי אָבֹד – זֶה פְּנָחַס. וְאֵיפֹה
רִשְׁעִים נִכְחָדוּ – אֵלוֹ שְׁמַעֲשִׂיהֶם כְּשִׁרִים לְפָנָי הַמֶּלֶךְ
וּמִקְנָאִים עַל שְׁמוֹ וּמִקְדָּשִׁים אוֹתוֹ בְּרַבִּים, כִּף
מִקְדָּשִׁים אוֹתוֹ לְמַעַלָּה בֵּין מְמַנִּי שְׁאֵר הָעַמִּים,
וְנוֹדְעִים לוֹ כָּל מְמַנָּה בְּכַנּוּיוֹ. אֲבָל יִשְׂרָאֵל נוֹדְעִים
לְמַעַלָּה הַכֹּל בְּשֵׁם יְהוָה, שְׁהוּא מַחִיָּה כָּל הַכַּנּוּיִים.

וְכָל שֵׁם וְכַנּוּי מַעֲיֵד עָלָיו. א"ל מַעֲיֵד עָלָיו שְׁיֵשׁ לוֹ
יְכַלֵּת עַל כָּל אֵל, זֶהוּ שְׁכָתוּב אֲנִי אֲדַרְשׁ אֶל
אֵל. אֵל – בַּעַל הָאֵל. אֱלֹהִים מַעֲיֵד עָלָיו שְׁהוּא אֱלֹהֵי
הָאֱלֹהִים. אֲדַנְי"י מַעֲיֵד עָלָיו שְׁהוּא אֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים.
גַּם כִּף כָּל שֵׁם. שְׁלֵכָל (סְפִירָה וּמְלֶאכֶּה) מְלֶאכֶּה יֵשׁ שֵׁם
יְדוּעַ, לְהוֹדִיעַ לְכָל כַּת בְּאוֹתוֹ שֵׁם שֶׁל מְלָכוֹ. אֲבָל
יִשְׂרָאֵל נוֹדְעִים לוֹ בִּיהוָה.

וְסוּד הַדְּבָר – לְבֶן אָדָם אֶחָד יְכוּלִים לְהִיּוֹת כְּמֵה
סוּסִים, גַּם כִּף כָּל יִשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי שֶׁל אָדָם,
וְכָל בֶּן צָרִיף לְהִיּוֹת לוֹ לְאָבִיו כְּסוּס וְכַחֲמוֹר לְמִשָּׂא
וְלְהִיּוֹת כְּפוֹף תַּחְתָּיו, וְזֶהוּ סוּד (תְּהִלִּים לו) אָדָם
וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה'. שְׁהוּא בֶּן שֶׁל אָדָם, וְעוֹשֶׂה עֲצָמוֹ
כְּבֵהמָה תַּחְתָּיו.

וְלִבָּן זוֹהִי מִצּוֹת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה לְהִיּוֹת
אַח מִיבֵם אֶת אֶשֶׁת אַחִיו לַעֲשׂוֹת בֶּן לְאֶחָיו,
כְּדִי שְׁלֵא יֵאבֹד מֵאוֹתוֹ עוֹלָם. וְזֶהוּ כְּמוֹ סוּד כְּלָאִים

בגלגול, ומשום זה זכות כלם תלה בו הקדוש ברוך הוא. ומשום זה פרושה חכמים, אשה אחת ילדה במצרים ששים רבוא בכרס אחד. ואף על גב שחכמים פרושה בדברים אחרים - שבועים פנים לתורה.

שכן דרך בעלי הסודות: אומרים מרגלית לתלמידיהם, ולא נודעו בו ברמיזה, חוזר להם אותו דבר בדבר שחוק, כמו אותו שאמר, ביצה אחת הפילה ששים כרכים. ובאה ביצה ונפלה מעוף שהיה פורח באויר והכיתה ששים כרכים אלו. ובעלי ליצנות אמרו שלא אמר הוא, רק שבן אדם כתב ששים כרכים, ובאה ביצה שיצאה מעוף ומחקה ששים כרכים של כתיבה. וחס ושלום שבעלי התורה אומרים דברי שחוק ודברים בטלים בתורה.

אלא כך פרושה, (דברים כב) אפרחים - אלו בעלי משנה. או ביצים - אלו בעלי מקרא. וכמו שנפל מאותו אפרוח, שהוא בר נפלי, נפילת ביצה שהוא אתרוג שעור שכביצה, ובגללה נאמר (עמוס ט) ביום ההוא אקים את סכת דויד הנפלת. ונפלו עמה (שיר ו) ששים המה מלכות, שהם כרוכים בה, כגון פיצד כורכים את שמע. והם כנגד ששים מסכתות. ועלמות אין מספר, אלו (תהלים מה) בתולות אחריה רעותיה, שהן הלכות שאין להן חשבון.

ואותו אפרוח הוא בן י"ה, הוא בתוך חמשים שערי בינה, דהינו י"ה חמש פעמים עשר, ו' הוא נפול, שנפל אחר אותה שנאמר (ישעיה יד) איך נפלת משמים הילל בן שחר. ונקרא נפול, ולא נפל, ולא נופל. משום שבו נפול יש י"ו, ויורד בהם לגבי ה' ה', שנאמר בהן (רות א) ותלכנה שתיהן. זהו שפתוב (דברים כב) שלח תשלח. אחד מבית ראשון, והשני מבית שני, להקימם. זהו שפתוב (תהלים צו) "שמחו ה"שמים ו"תגל ה"ארץ.

בא וראה, השמש הזה מתגלה ביום, ומתכסה בלילה, ומאיר בששים רבוא כוכבים. גם כך רועה הנאמן, כשהתכנס מהעולם, מאיר בששים רבוא נשמות ישראל, אם הדור כראוי. וזה סוד הגלגול שאמר עליו קהלת (קהלת א) דור הלך ודור בא. ופרושה שאין דור פחות מששים רבוא. והארץ

פעמים ולא זכו ביה"ו, שנאמר בו (קהלת יא) מקום שיפול העץ שם יהוא. [ו] על ארבעה לא אשיכנו, דהינו ה'. ונדונו בגיהנם במשחית אף וחמה.

ולבושים של שלש אותיות הללו נודעים בקשת, שהם לבן, אדם וירק. מי שיבא בזמן אחד הוא לבן, בשני אדם, בשלישי ירק. ומשום שביעקב נכללו האותיות, ונשרש האילן וננטע והתגדל ונעשה פרי טוב - (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחרו, להיות מרכבתו ביער הרע, שהוא נחש וכל מיני חיה רעה, ומשום זה - (הושע יב) וישר אל מלאך ויוכל. ומשום שאדם נקרא אילן, הוא סוד זה לאילן שננטע במקום שלא עושה פרי, מה עשה? עקר אותו ונטעו במקום אחר. ומשום זה פרושה בעלי המשנה, שלא היה מחזק להיות עקר, עד שהלך לארץ ישראל וננטע שם באשה.

גם כך צדיק, שהוא מטלטל ממקום למקום, מבית לבית, כאלו יבא בגלגול פעמים רבות, והינו (שמות כ) ועשה חסד לאלפים לאהבין, עד שיזכה לעולם (הבא) שלם. אבל לרשעים לא מביאים יותר משלש פעמים. ואם חזר בתשובה, נאמר בו גלות מכפרת עון. ומשום זה פרושה בעלי המשנה, צדיקים שוב אינן חוזרים לעפרם.

אלא רומז, (ויקרא יד) ועפר אחר יקח וטח את הבית. (איוב לד) ואדם על עפר ישוב. (קהלת יב) וישוב העפר על הארץ כשהיה. משום שהוא מנגע, ואין בו אלא אשה רעה, יצר הרע, שנאמר בה אשה רעה צרעת לבעלה. מה תקנתו? יגרשנה ויתרפא, שהיא גורמת (בראשית כג) ויגרש את האדם. האדם - זו הנשמה. א"ת - בת זוג האדם. (משלי כז) כצפור נודדת מן קנה פן איש נודד ממקומו.

ומשום זה, (תהלים פד) גם צפור מצאה בית, הינו יבמה. ודרור קן לה, הינו גואל. אשר שתה אפרחיה, בן ובת. אשרי מי שעושה (להם) קן, (ויקרא כה) וגאל את ממכר אחיו, שהוא מכור בעבור מה שלא שלו.

ומשום זה אמר משה, (דברים ג) ויתעבר ה' בי למענכם. כאן הוא סוד העבור. רועה נאמן השאיר ששים רבוא, כמה פעמים שבא

ומזונות. אבל אחר שנתנה תורה לישראל, הוציא אותם מחיוב כוכבים ומזלות, וזה למדנו מאברהם, משום שהיו בניו עתידים לקבל ה' מאברהם, שהיא חמשה חמשי תורה, שנאמר בה (שם ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, בה' בראם. אמר לאברהם: בגלל הה' הזו שנוספה לשמה, השמים תחתיך וכל הכוכבים והמזלות שמאירים בה'. ולא עוד, אלא שנאמר בה (שם מז) ה"א לכם זרע. וזרעתם בה"א. (שם כא) כי ביצחק יקרא לך זרע.

ומשום זה, כל המשתדל בתורה בטל ממנו חיוב כוכבים ומזלות, אם לומד אותה כדי לקיים מצוותיה. ואם לא – כאלו לא השתדל בה, ולא בטל ממנו חיוב כוכבים ומזלות. כל שכן עמי הארץ שנמשלו לבהמות, שבארו עליהם (דברים כז) ארור שכב עם כל בהמה, שלא התבטלו מהם חיוב של כוכבים ומזלות.

אנוש כחציר ימיו כציץ השדה פן יציץ (תהלים קג). ונאמר בו (שם לז) נער הייתי גם זקנתי. אחר כך (איוב לג) ישוב לימי עלומי. שאילן שנקצצו ענפים עתיקים שלו וצמחו כמו מקדם בשרשיו, חזרו בעולם כמקדם. מתו זקנים, וחזרו לעולם הזה עלמים. וזהו סוד שמחדש הקדוש ברוך הוא בכל יום תמיד מעשה בראשית, שמתים אלף בכל יום, ומתחדשים אלף בכל יום.

ויין ישמח לבב אנוש (תהלים קד) – זה יין התורה. שכן עולה יין, כחשבון סו"ד. ומה יין צריך להיות סתום וחתום שלא יתנסף לעבודה זרה, גם כך צריך להיות סתום וחתום סוד התורה, וכל סודותיה, ולא משקים אותם, רק ליראיו. ולא לחנם עושים כמה מצוות ביין ומברכים בו את הקדוש ברוך הוא. וליין יש שני גוונים – לבן ואדם, דין ורחמים, והינו ב' תוספת ביין. כמו שושנה לבנה ואדמה. לבן מצד ימין, אדם מצד שמאל.

ומה זה לבב אנוש? לב היה לו לומר! אלא שיש לב מסור ללב, והם ל"ב אלהים של מעשה בראשית, ב' מבראשית, ל' מלעיני כל ישראל. זהו ל"ב שני. זה ל"ב ל"ב (הם) שנים – ס"ד, חסר שמונה לע"ב, שהוא ויכלו. הם שבעה ימי בראשית. שמיני מהו? שבעה ימי בראשית

לעולם עמדת – זו כנסת ישראל, אותה שנאמר בה (ישעיה סו) והארץ הדם רגלי, (בראשית כח) והיה זרעך כעפר הארץ.

ועוד סוד אחר בארו החכמים, הדור שהולך הוא הדור שבא. הלה חגר בא חגר, הלה סומא בא סומא. ועוד פרשוה חכמים, שעתיד היה משה לקבל תורה בדור המבול, אלא משום שהיו רשעים, זהו שכתוב (שם ו) בשג"ם הוא בשר. בשג"ם זה משה. ולמה קרא לו בשג"ם? אלא קהלת חסר ב' מבשג"ם לכסות הדבר. אמר, (קהלת ח) אמרתי שגם זה הבל.

ופרשוה על יתרו, למה נקרא שמו קיני? שנפרד מקין. קם מנורה הקדושה ואמר, על זה כתוב (בראשית ד) קניתי איש את יהו"ה. שראתה אותו ברוח הקדש שעתידי בניו לשבת בלשכת הגזית.

וגם כך רבי אלעזר בן פדת, שהיתה דחוקה לו השעה, שלא היה לו אלא קב חרובים מערב שבת לערב שבת, כמו לרבי חנינא. למה זה? לאחר שיצאה בת קול ואומרת: כל העולם כלו אינו נזון אלא בשביל חנינא בני.

אלא הוא גרם קדם שהחריב ק"ב מן י', שהוא יב"ק. גם כך לא היה לו אלא קב חרובים, שאות י' היא יחוד, וממנה באה נביעה לאות ב', שהיא ברכה, והיא קדש, וממנה מתקדש ק, שהיא קדש. ורבי אלעזר בן פדת גרם להיות חרובים שלו ק"ב, שהם ק"דשה ב"רכה. גם כך לא היה לו אלא קב חרובים. גם כך איוב בן יבמה היה, ומשום זה נענש על מה שכבר ארע לו.

והם שלא ידעו סוד זה, אמרו, בנים חיים ומזונות לא בזכות תלוי הדבר, אלא במזל תלוי הדבר. הרי ראינו את אברהם שראה במזלו שלא היה עתיד להיות לו בן, והקדוש ברוך הוא הוציא החוצה, כמו שכתוב (שם טו) ויוצא אתו החוצה ויאמר הבט וגו'. ופרשוה שאמר לו: צא מאצטגנינות שלך, והעלהו למעלה מהכוכבים, ואמר לו: הבט נא השמימה וספר הכוכבים. עד פאן דברי רבותינו, וצריך לפרש אותם בדרך נסתר. **בא** וראה, כל בריות העולם, קדם שנתנה התורה לישראל היו תלויים במזל, ואפלו בנים חיים

אמר רבי יהודה, שתהיה מיתתם בגלוי כמו שחטאו בגלוי.

אמר רבי שמעון, לא בגלל זה נאמר, אלא מכאן למדנו, בדרגה שחטא אדם לקדוש ברוך הוא, לאותו מקום יש לעשות תקנה לנפשו. הם חטאו בברית קדש שנקראת שמש, בגלל כך דין ותקון שלהם הוא כנגד השמש, ולא במקום אחר. מכאן שלא צריך אדם לתקן נפשו אלא באותו מקום שחטא אליו, ומי שלא יעשה כך, אין לו תקון לעולמים כראוי.

רבי חייא פתח, (תהלים קד) ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע. מה כתוב למעלה? ויין ישמח לבב אנוש וגו'. וכי מה זה לזה? אלא כך למדנו, שכתוב מצמיח חציר לבהמה וגו' - וכי שבח לבהמה שיש לה חציר, בא דוד לומר ברוח הקדש? אלא מצמיח חציר - אלה הם ששים אלה רבוא של מלאכים, שליחים, שנבראו ביום השני של בראשית, וכלם אש לזה הטת. אלה הם חציר. למה חציר? משום שצומחים כחציר זה בעולם, שכל יום ויום נקצרו פעת, ואחר כך צומחים וחוזרים כמקדם.

ולכן כתוב מצמיח חציר לבהמה, זהו שכתוב (משלי יב) יודע צדיק נפש בהמתו. ושנינו, אלה הרים מעלים לה בכל יום ויום, ובכל הר והר יש ששים רבוא, והיא אוכלת.

ועשב לעבדת האדם - אלו אותם נשמות הצדיקים, שאותו אדם שרוכב ושולט על בהמה זו אוכל ומכניסם בתוכו, ובזכותם נזון כל העולם מאותו אדם, שכתוב בו (יחזקאל א) ועל דמות הכפסא דמות כמראה אדם וגו'. ועל זה כתוב האדם, אותו שנודע, כדי להוציא לחם מן הארץ, להוציא מזון לעולם מהארץ הקדושה.

ויין - זה יין עתיק ששופע מלמעלה. ישמח לבב אנוש - אנוש זה סוד של אותו נער שעלה לשיבה וחזר כמקדם. ועל זה כתוב (תהלים קג) אנוש כחציר ימיו.

להצחיל פנים - אלו אותם פנים שנקראים פנים גדולות ופנים קטנות. משמן, משפיע העולם הבא, שמן ומשחה קדוש עליון. ולחם לבב

עם (בראשית ה) זה ספר תולדת אדם. זה ע"ב כחשבון ביין.

מה זה להצחיל פנים משמן? אלו שנים עשר פנים - ארבעה של אריה, ארבעה של שור ארבעה של נשר, שהם: מיכאל אריה, ארבע פנים שלו יהו"ה. ארבע פני שור, והוא גבריאל, והם יהו"ה. ארבע פני נשר, והוא נוריאל, והם יהו"ה. והם ממנים תחת חס"ד פח"ד אמ"ת, דרגות שלשת האבות. ופרשוה רבותינו, האבות הן הן המרפכה. ועולים (נקודים) האורות לחשבון יב"ק. והם מלך מלך ימלך, יהו"ה אהי"ה אדנ"י. סך הכל - יב"ק.

רבי שמעון היה יושב ועוסק בפרשה זו, בא לפניו רבי אלעזר בנו. אמר לו, נדב ואביהוא מה עושים בפנחס? אם פנחס לא היה בעולם כשמתו, ואחר כך בא לעולם והשלים מקומם - אז יפה. אבל פנחס היה בעולם, (וסגן היה) ונשמתו בו בקיום עומדת.

אמר לו, בני, סוד עליון כאן, וכך הוא. שבשעה שהסתלקו מן העולם, לא היו נסתרים תחת פנפי הסלע הקדוש. מה הטעם? משום שכתוב (במדבר ג) ובנים לא היו להם. שהקטינו דמות המלך, שהרי הם לא ראויים לשמש בכהנה גדולה.

בשעה שקנא פנחס על הברית הקדוש ונכנס בתוך כמה אוכלוסין והרימם על הרמח לעיני כל ישראל, כשראה שבט שמעון, באו אליו בכמה אוכלוסין. פרחו ממנו נשמתו, ושתי נשמות שהיו מערטלות בלי מקום קרבו אליה, ונכללו כאחת, וחזרה נשמתו פלולת רוח, שנכללה בשתי רוחות, והתחזקו בה, ואז הרויח מקומם להיות כהן (גדול), מה שלא (היה ראוי) מקדם.

ולכן כתוב, (איוב ד) זכר-נא מי הוא נקי אבד, שלא אבד באותה שעה, ולא אבדה רוח כשפרחה ממנו. ואיפה ישרים נכחדו - אלו בני אהרן שחזרו לעולם, מה שאבד בחייהם. ולכן כתוב בו בפנחס בן בן פעמים, פנחס בן אלעזר בן.

מה כתוב למעלה מפרשה זו? (במדבר כה) ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש. וכי על שהרגו בלילה, או על שהרגו ביום, ביום מענן, כתוב נגד השמש?

אמרתיו לו, מה זה שבכל שעה שמתרבים הרשעים בעולם והדין שרוי בעולם, צדיקים שבהם לוקים עליהם?! שפך שנינו, בחטא הדור, קדושים וצדיקים יתפסו. למה? אם משום שהם לא מוכיחים את העולם על מעשיהם – כמה הם שמוכיחים ולא מקבלים מהם, והצדיקים כפופים לפניהם. ואם משום שאין מי שיגן על העולם – לא ימותו ולא יתפסו בחטאיהם, שהרי חזוה היא לצדיקים באבודם.

אמר לו, בודאי בחטא הדור נתפסים הצדיקים, והרי בארנו דברים אלו. אבל בשעה שנתפסים הצדיקים בחלאים או במכות, זה בשביל לכפר על העולם, ואז יתכפרו כל חטאי הדור. מנין לנו? מפל איברי הגוף. בשעה שפל האיברים במצוקה וחלי גדול שורה עליהם, איבר אחד צריך ללקות כדי שיתרפאו כלם. ומיהו? הזרוע. הזרוע לוקה ומוציאים ממנה דם, ואז הרי רפואה לכל איברי הגוף.

סדר הלימוד ליום יג סיון [יום 249 בשנה]

גם כך בני העולם הם איברים זה עם זה. בשעה שרוצה הקדוש ברוך הוא לתת רפואה לעולם, מלקה צדיק אחד ביניהם במחלות ומכות, ובגללו נותן רפואה לכל. מנין לנו? שכתוב (ישעיה נג) והוא מחלל מפשעינו מדכא מעונותינו וגו', ובחברתו נרפא לנו. ובחברתו – הקזת דם, כמו מי שמקיז זרוע, ובאותה חבורה נרפא לנו, רפואה הוא לנו לכל איברי הגוף.

ולעולם לא מלקה צדיק, אלא כדי לתת רפואה לדור ולכפר עליהם, (וסוד זה צדיק ורע לו) שזה נוח לצד האחר שהדין שולט (לשלט) על הצדיק יותר מהכל, שלא חושש אז לכל העולם ולא משגיח בהם מהשמחה שהוא שולט עליו. ואותו צדיק זוכה לשלטון עליון בעולם הזה ובעולם הבא. צדיק וטוב לו, שלא חושש הקדוש ברוך הוא לכפר על העולם.

אמרתיו לו, אלו לא היו בזמן אחד – יפה. אבל כאן יש צדיק, וכאן יש צדיק. לזה יש מחלות, ולזה יש את כל טוב העולם. אמר לי, באחד מהם או בשנים מספיק, שהקדוש ברוך הוא לא רוצה

אנוש יסעד – אותו לחם שמזילים השחקים, וטוחנים מן למאכל של צדיקים סתם, ומשם שופע לכמה חילות שנקראים לבב אנוש, והכל בא משפע עליון.

ישבעו עצי ה' – אלו אותם עצים עליונים פנימיים. ארזי לבנון אשר נטע, שהרי נעקרו ונטעם הקדוש ברוך הוא. מה בין עצי ה' לארזי לבנון? עצי ה' – אלו עץ החיים ועץ הדעת טוב ורע. ארזי לבנון – אלו חמשים שערים שנקראים חמש מאות שנה.

אשר נטע. אשר שם צפרים יקננו, בצלם מקננות נשמות הצדיקים, וכל חילות הקדש נזונים משם. חסידה – בתו של אברהם אבינו, שנקרא חסיד, ועשה חסד עם כל בני העולם, בגלל זה נקראת חסידה. ברושים ביתה, בין זרועות עולם יושבת. (עד כאן רעיא מהימנא).

רבי אבא ורבי יוסי קמו לעסק בתורה בחצות הלילה. עד שישבו ועסקו בתורה אמר רבי יוסי, זה שאמר רבי חייא (תהלים קג) אנוש כחציר ימיו – יפה אמר. אבל במה בארנו סוף הפסוק – כי רוח עברה בו ואיננו ולא יכירנו עוד מקומו. אמר לו, כך הוא בודאי, אנוש כחציר ימיו כמו שאמר. כציץ השדה – כציץ אותו שדה הנודע – כן יציץ, שהתחדש וחזר כמקדם. (כך יציץ ועולה. מה הטעם? משום)

כי רוח עברה בו ואיננו – זה רוח עליון טמיר קדוש גנוז מהכל, שכולל אותו בתוכו, ואז איננו. וזהו סוד של חנוך, שכתוב בו (בראשית ה) ואיננו פי לקח אתו אלהים, זה אלהים עליון. רוח עליונה, רוח גנוזה וטמירה. ולא יכירנו עוד מקומו, שהרי נכללת רוח קטנה ברוח עליונה. מה כתוב אחריו? וחסד ה' מעולם ועד עולם. ונכנס לו כהן גדול לתוך קדש הקדשים, ולקחו ומולידו כמקדם, ומתחדש כנשר עלומיו, וחזר הוא נער.

עד שישבו, ראו צל שעומד עליהם, הולך ובא, הולך ובא בתוך הבית. תמהו. אמר רבי אבא, יוסי בני, אמר לך מה היה לי עם המנורה הקדושה. יום אחד היינו הולכים בבקעת אונו, והיינו עוסקים בתורה כל אותו יום, ומתוך חזק השמש ישבנו ליד סלע אחד בתוך נקב אחד.

וּכְתוּב (יחזקאל לד) אָדָם אֶתֶם. אַתֶּם קְרוּיִים אָדָם וְלֹא אֲמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. נִשְׁמוֹת עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת מְדַעִיכֶת הַקֵּשׁ, בְּלֹא אוֹר שְׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם, וְלִכֵּן שׁוֹכְכִים וְלֹא מִתְנַעֲנְעִים, שְׁהָרִי אֵין לָהֶם תּוֹרָה וְלֹא דוֹלְקִים בָּהּ, וְאֵין אוֹר שׁוּרָה בָּהֶם. הֵם עוֹמְדִים כְּמוֹ עֵצִים בְּתוֹךְ אֲשֶׁר שְׁדוּלֵק בְּלִי אוֹר שְׁשׁוּרָה עֲלֵיהֶם, וְעַל זֶה שׁוֹכְכִים בְּלִי אוֹר כָּלֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֶהוּ בְּרוּר הַדְּבָר! אֲשֶׁרִי חֲלָקִי שְׁזַכִּיתִי לְזֶה לְשִׁמְעַת אֶת זֶה.

רַעֲיָא מְהִימְנָא (רוּעָה הַנְּאָמָן)

וּבְחַבְבוּר ראשון אמר הרוּעָה הַנְּאָמָן, מְנוּרָה הַקְּדוּשָׁה, יָפָה אָמְרוּ רַבִּי אַבָּא וְרַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי, אֲבָל (תהלים קג) כִּי רוּחַ עֲבָרָה בּוֹ וְאֵינְנוּ - כָּאֵן צָרִיךְ לִפְתַּח בְּדַבְרִים, מַה זֶה עֲבָרָה בּוֹ? זוֹ עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה, אֶחָד מֵאוֹתָם מְלֹאכִים רָעִים.

שְׁמִשׁוּם שְׁלֹא יִדְעוּ בּוֹ אוֹתָם בְּעֲלֵי חֲטָאִים, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ שְׁנוּי מְקוּם וְשְׁנוּי הַשֵּׁם וְשְׁנוּי מַעֲשֵׂה, כְּמוֹ אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בראשית יב) לֵךְ לְךָ מֵאַרְצְךָ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ - הֲרִי שְׁנוּי מְקוּם. (שם יז) וְלֹא יִקְרָא עוֹד אֶת שְׁמֵךְ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֵךְ אַבְרָהָם - הֲרִי שְׁנוּי הַשֵּׁם. שְׁנוּי מַעֲשֵׂה - שֶׁהִשְׁתַּנָּה מִמַּעֲשֵׂים רָעִים שֶׁעָשָׂה בְּתַחֲלָה לְמַעֲשֵׂים טוֹבִים. הוּא מְשַׁל לְרוּחַ שֶׁל אוֹתוֹ שְׁמַת בְּלֹא בְּנִים. כְּמוֹ זֶה עוֹשֶׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם כְּשֶׁגֵּרַשׁ אוֹתוֹ מֵאוֹתוֹ עוֹלָם, וְהִבִּיאוֹ לְעוֹלָם הַזֶּה, וְהָרִי נִתְבָּאֵר לְמַעְלָה.

מִשְׁנָה פָּנִיו וַתְּשַׁלַּחֵהוּ (איוב יד). וּמִשׁוּם זֶה כִּי רוּחַ עֲבָרָה בּוֹ. אֶחָד מֵאוֹתָם מְלֹאכִים רָעִים, כְּשֶׁרוּאָה אוֹתוֹ מִשְׁנָה בְּזִמְנָן שֶׁנִּפְגַּשׁ (בו) עִמּוֹ, שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ שְׁאֵר הַמִּשְׁחִיתִים עֲלָיו: זֶהוּ בְּעַל חוֹבְךָ? הוּא עוֹנֶה לָהֶם וְאוֹמֵר: אֵינְנוּ.

כְּשֶׁמִּתְגַּרֵּשׁ מִמְּקוֹמוֹ וְנִנְטַע בְּמְקוֹם אַחֵר, נֶאֱמַר בּוֹ וְלֹא יִכִּירְנוּ עוֹד מְקוֹמוֹ, בְּגִלְל (ויקרא יד) שֶׁעָפַר אַחֵר יִקַּח וְטַח אֶת הַבֵּית. וְזֶהוּ סוּד וְנִתְּץ אֶת הַבֵּית אֶת אֲבָנָיו וְאֶת עֵצָיו - אוֹתָם עֲצֻמוֹת וְגִידִים וּבָשָׂר שֶׁהָיָה, חָזַר לְעָפַר. מַה כְּתוּב בּוֹ? (ישעיה סה) וְנִחַשׁ עָפַר לַחֲמוֹ, מִשׁוּם שֶׁהָיָה מְנַגֵּעַ. וְאַחֵר כֶּךָ, וְעָפַר אַחֵר יִקַּח וְטַח אֶת הַבֵּית, וּבּוֹנֶה לוֹ

לְהִלְקוֹת הַכֵּל, (ס"א פל עוד) כְּמוֹ שְׁלֹא צָרִיךְ אֲלָא זְרוּעַ אַחַת לְהִלְקוֹת וּלְהַקִּיז לְתַת רְפוּאָה לְכָל הָאֵיבָרִים. גַּם כָּאֵן, בְּצַדִּיק אֶחָד מִסְּפִיק.

וְאִם מִתְחַזְקֵת (מְכַבֶּדָה) הַמַּחְלָה עַל כָּל הָאֵיבָרִים, אִז צָרִיךְ לְהַקִּיז מִשְׁתֵּי זְרוּעוֹת. גַּם כֶּךָ, אִם הִתְרַבּוּ הַחֲטָאִים וּכְבֵּדִים עַל הָעוֹלָם, אִז כָּל הַצַּדִּיקִים לוֹקִים, לְתַת רְפוּאָה עַל כָּל הַדּוֹר. אֲבָל בְּזִמְנָן שְׁלֹא הִתְרַבּוּ כָּל כֶּךָ, אִז רַק צַדִּיק אֶחָד לוֹקָה, וְשָׂאֵר הַצַּדִּיקִים בְּשָׁלוֹם, שְׁהָרִי לֹא צָרִיךְ הָעוֹלָם שְׁכָלָם יִלְקוּ. נִרְפָּא הָעָם - נִרְפָּאוּ הַצַּדִּיקִים. וְלִפְעָמִים שְׁכָל יְמֵיהֶם עוֹמְדִים בְּמַחְלוֹת לְהַגִּין עַל הַדּוֹר. אִם מִתּוֹ - הָרִי נִרְפָּא הַכֵּל וְנִתְכַפֵּר, לִפְעָמִים כְּשֶׁהַחֲטָאִים הֵם נְכַבְּדִים יוֹתֵר.

כְּמִנּוּ וְהִלְכְנוּ, וְחִזְק הַשֶּׁמֶשׁ הָיָה יוֹתֵר, וְהִדְרִיךְ הִיְתָה דְחוּקָה לָנוּ. רְאִינוּ אֵילָנוֹת בְּמִדְבָּר וּמִים תַּחְתֵּיהֶם. יִשְׁכְּנוּ תַּחַת צֵל שֶׁל אֵילָן אֶחָד שֶׁל הַמִּדְבָּר. שְׁאֵלְנוּהוּ, מַה זֶה שְׁכָל עַמִּי עוֹלָם לֹא עוֹשִׂים נְעוּנָה, רַק יִשְׂרָאֵל לְבָדָם? שְׁכַשְׁעוּסוּקִים בְּתוֹרָה מִתְנַעֲנְעִים לְכָאֵן וּלְכָאֵן בְּלִי לְמוֹד שֶׁל אָדָם בְּעוֹלָם, וְלֹא יְכוּלִים לְעַמֵּד בְּעַצְמָם?

אָמַר לִי, הַזְכַּרְתִּי דְבָר עֲלִיוֹן, וּבְנֵי אָדָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁגִּיחִים. יֵשֵׁב שְׁעָה וּבִכָּה. אָמַר, אוֹי לְבְנֵי הָאָדָם שֶׁהוֹלְכִים כְּבִהְמוֹת הַשָּׂדֶה בְּלִי שְׁכָל. בְּדַבָּר הַזֶּה לְבַדּוֹ נוֹדְעוֹת נִשְׁמוֹת קְדוּשׁוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל בֵּין נִשְׁמוֹת עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל נִגְזְרוּ מִתּוֹךְ נֵר קְדוֹשׁ שְׁדוּלֵק, שְׁכָתוּב (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם. וְנֵר זֶה, בְּשַׁעַת שֶׁנֶּאֱחָז (שְׁנִדְלֵק) מִתּוֹךְ תּוֹרָה הָעֲלִיוֹנָה, לֹא שׁוֹכֵךְ הָאוֹר עֲלָיו אֶפְלוֹ רַגְעַ. וְסוּד זֶה - (תהלים פז) אֱלֹהִים אֵל דָּמִי לֵךְ. כְּמוֹ זֶה כְּתוּב - (ישעיה סב) הַמְזַכִּירִים אֶת ה' אֵל דָּמִי לְכֶם. אֵין שְׁכוּךְ לְכֶם. אוֹר הַנֵּר, כֵּינֵן שֶׁנֶּאֱחָז תּוֹךְ הַפְּתִילָה, אוֹתוֹ הָאוֹר לֹא שׁוֹכֵךְ לְעוֹלָמִים, אֲלָא מִתְנַעֲנַע הָאוֹר לְכָאֵן וּלְכָאֵן וְלֹא שׁוֹכֵךְ לְעוֹלָמִים.

כְּמוֹ זֶה יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּשְׁמוֹתֵיהֶם מִתּוֹךְ אוֹתוֹ אוֹר הַנֵּר - כֵּינֵן שֶׁאֵמַר דְּבָר אֶחָד שֶׁל הַתּוֹרָה, הָרִי הָאוֹר דוֹלֵק, וְלֹא יְכוּלִים הֵם לְשַׁכֵּךְ, וּמִתְנַעֲנְעִים לְכָאֵן וּלְכָאֵן וְלְכָל הַצַּדִּיקִים כְּאוֹר הַנֵּר, שֶׁהָרִי כְּתוּב (משלי כ) נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם.

הצאן ושם אותם במקומם, ואחר כך שב לתיש והצילו מהזאב.

כך עשה הקדוש ברוך הוא עם הדור. נתן הקדוש ברוך הוא את הצדיק ברשות המקטרג להציל את הדור בגללו. ואם הוא חזק כיעקב, נאמר בו (בראשית לב) ויאבק איש עמו. כל שכן וכל שכן שנצח אותו, עד שאמר שלחני. אמר, צל צל, כך הוא. אשרי חלקו של אותו צדיק שהוא חזק לסבל יסורים. כל שכן מי שמנצח בהם את המקטרג שלו, שהוא שולט על כל דור, ונחשב לו כאלו הוא הציל אותם, והקדוש ברוך הוא עושה אותו רועה עליהם במקומו, ולכן זכה רועה הנאמן להיות רועה על ישראל. ולא עוד, אלא שכך משליטו עליהם בעולם הבא, משום שהציל אותם שלא נאבדו משם, שהנהיגם בתורה ובמעשים טובים.

בין כך בא רועה הנאמן, אמר להם, ולמה לוקה זרוע ימין? שדרך כל בעלי הרפואה שמקיזים בהתחלה זרוע ימין, והרי זרוע שמאל קרובה ללב, ומדוע לא מקיזים אותה? אמר לו, משום שהקדוש ברוך הוא לא רוצה להלקות יותר, שהרי בזה מספיק, ואם כבדה המחלה על איברי הגוף, מקיז מזרוע שמאל.

אמר לו, אם לא היו שניהם בזמן אחד – יפה, אבל כאן יש צדיק, וכאן יש צדיק. לזה יש חלאים ומכות, ולזה יש טוב. למה? אם יכבד החלי – יקיז לשניהם, שהם שתי זרועות, לתת רפואה לכל האיברים. ואם לא יכבד בו החלי על כל האיברים, למה מקיז לזרוע ימין יותר מהשמאל? אלא (אמר לו), אמר אפה.

אמר לו, ודאי גוף ושתי זרועות הם כנגד האבות. ראש כנגד אדם הראשון, זרוע ימין כנגד אברהם, זרוע שמאל כנגד יצחק, גוף כנגד יעקב. ומתוך לגוף – כבד לימין, טחול לשמאל – עשו וישמעאל. לב יעקב, באמצע. כנפי ראה וכליות כנגד אברהם ויצחק. ראה מים, שהם (כנפי ראה שואבים) שואבים כל מיני משקים. כליות אש, שמבשלות זרע שיוורד מהמח.

ומשום שאברהם הוא מים, שם זרעו בגלות אדום, ומשום זה כבד לימין אברהם. ומרה,

עצמות וגידים ומתחדש, כמו בית ישן שעושים אותו חדש, ודאי שהוא מתחדש.

ומה שאמר ולא יכירנו עוד מקומו – על רוח, שנכללה רוח קטנה ברוח עליונה. זהו משל לאילן שלא עושה פרות, לוקחים ענפים שלו ומרכיבים אותו בענף של עץ אחר עליון (זה בזה) שעושה פרות, ונכלל זה בזה ועושה פרות. באותו זמן נאמר בו, ולא יכירנו עוד מקומו.

גם כך בן אדם שיושב בעיר שיושבים בה אנשים רעים, ולא יכול לקיים מצוות התורה ולא מצליח בתורה – עושה שנוי מקום ונעקר משם, ונשרש במקום שגרים בו אנשים טובים, בעלי תורה, בעלי מצוות. שהתורה נקראת עץ, זהו שכתוב (משלי ג) עץ חיים היא למחזיקים בה. והאדם הוא עץ, שכתוב (דברים כ) כי האדם עץ השדה. והמצוות שבה דומות לפרי. ומה כתוב בו? רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא אתו תשחית וכרת. אתו תשחית – מהעולם הזה. וכרת – מהעולם הבא. ולכן צריך לעקר (אותו מאותו) מאותו מקום, וינטע במקום אחר בין צדיקים.

מה אדם בלי בנים נקרא עקר ואשתו עקרה, גם כך תורה בלי מצוות נקראת עקרה. ולכן פרשוה, לא המדרש הוא עקר אלא המעשה. באו החברים והשתטחו לפניו ואמרו, כעת למדנו חדוש איך נכללת רוח ברוח, כמי שראה דבר בעין והברר לו. מקדם זה היה קבלה לנו, וכעת ברור הדבר.

ועוד נאמר בחבור ראשון, שהרי נוח לו לסטרא אחרא לשלט על הצדיק יותר מהכל, ולא חושש אז לכל העולם. בין כך הרי צל הזדמן לפניהם, ואמר לו, מנין? מאיוב. שראה הקדוש ברוך הוא שהדור מחיבים כליה, ובא שטן לקטרג, אמר לו הקדוש ברוך הוא: (איוב ב) השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמהו ב[בכל ה]ארץ, להציל את הדור. והוא משל לרועה שבא הזאב לטרף את צאנו ולהאבידו. מה עשה אותו רועה שהיה חכם? נתן לו תיש חזק ושמן וגדול מכלם, אותו שכלם נוהגים אחריו, ובכרצון לשלט על אותו תיש טוב, שכח (השאר) את כלם. מה עשה אותו רועה? בשעה שהזאב היה מתעסק עם אותו תיש, ברח הרועה עם

ובָּעֵת צָרִיךְ רוֹפֵא לְדַעַת בְּכַמָּה מַעֲלוֹת עֲלֵה דַפֵּק
 אוֹתוֹ הַחֹלֶה בְּגִלוֹת אָדוּם, שְׁנֹאמַר עָלָיו
 שְׁחֹלֶת אֶהְבֶּה אָנִי. שְׁהָרִי כַּמָּה רוֹפְאִים הַתְּפַנְסוּ
 עָלָיו לְדַעַת סוֹף הַחֲלִי שְׁלוֹ בְּדַפִּיקוֹת הַלָּלוּ, וְלֹא
 הִיָּה אֶחָד מֵהֶם שְׂיֹדַע בְּהֶם שְׂדַפֵּק אוֹתוֹ חוֹלֵה לֹא
 כָּל רוֹפֵא בְּקִי לְדַעַת בּוֹ, שְׂיֵשׁ דַּפִּיקוֹת שֶׁל קֶשֶׁר"ק
 קֶשֶׁר"ק קֶר"ק, שְׁהַנְּבִיא אָמַר עָלֵיהֶם (ישעיה כו) כְּמוֹ
 הָרָה תִּקְרִיב לְלֶדֶת תַּחֲלִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ.

וּבְכֵלֶם עֲשֶׂה שׁוֹפְרוֹת, כְּלוּלִים בְּשִׁלְשָׁה, שֶׁהֵם
 סִימָן קֶשֶׁר"ר, שֶׁהוּא תְּקִיעָה שְׁבָרִים תְּרוּעָה.
 וְתְּקִיעָה נִרְאִית אַרְךְ הַגְּלוֹת, שְׁבָרִים הַתְּקַרְבוֹת
 הַגְּלוֹת. בַּתְּרוּעָה תְּבֵא הַגְּאֲלָה, שְׁנִרְאֵה דַחַק אַחַר
 דַּחַק, וְאִין רוּחַ בֵּין זֶה לְזֶה, שְׁוֹדָאִי כִּיּוֹן שְׁשָׂאָר
 עַמִּים מַעֲכָבִים אֶת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת, דַּחֲקֵם מְקָרֵב
 לְהֵם הַגְּאֲלָה. גַּם כִּף מְהִירוֹת הַדַּפֵּק זֶה אַחַר זֶה, בּוֹ
 יוֹצֵאת נֶפֶשׁ הָאָדָם, אַחַר שְׂאִין רוּחַ בֵּין זֶה לְזֶה.

קֶשֶׁר"ק קֶשֶׁר"ק קֶר"ק, הוּא שְׁשָׁם קֶשֶׁר"ר, תְּקִיעָה
 שְׁבָרִים תְּרוּעָה, שְׂיַעֲבֹר בּוֹ שְׁקָר מִן
 הָעוֹלָם, שְׁבוֹ שְׁבוּעָה - (שמות יז) מִלְחָמָה לְהַ'
 בַּעֲמָלֵךְ. יִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם שִׁיר פְּשׁוּט, וְכַפּוּל,
 וּמְשָׁלֵשׁ, וּמְרַבֵּעַ, שֶׁהוּא עוֹלָה אוֹתִיּוֹת שְׁלוֹ: י', י"ה,
 י"ה"ו, י"הו"ה - ע"ב. בְּאוֹתוֹ זְמַן - וּכְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ
 וְיִשְׁמְחוּ וְיִשְׁרִים יַעֲלוּזוּ וְחִסִּידִים בְּרַנָּה יִגִּילוּ. וְ'
 תּוֹסֶפֶת - אֶלֶף הַשְּׁשִׁי. קֶדָם שְׁלוֹ עַק"ב, חֶרֶב בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ, וְלֹאֲחֶרִיו עַד תְּשִׁלוֹם רַע"ב יִהְיֶה עַר"ב.
 זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם טז) עָרֵב וַיִּדְעַתֶּם כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם
 וְגו'. (בראשית מד) כִּי עַבְדְּךָ עָרֵב אֶת הַנַּעַר וְגו'. (עד
 כֹּאן רַעִיא מֵהֵימָנָא).

קוּם רַבִּי אַבָּא לְחַדֵּשׁ דְּבָרֵי תוֹרָה שְׂאִמְרַתְּ בַּחֲבוּר
 רֵאשׁוֹן. פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (ישעיה מב)
 שִׁירוּ לַה' שִׁיר חֲדָשׁ תְּהַלְתוּ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְגו'.
 כַּמָּה חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 שְׁחֲדוּהָ שְׁלָהֶם וְתִשְׁבַּחַת שְׁלָהֶם אֵינָה אֵלָא (לְשַׁתָּךְ)
 אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְיִנְתוּ בְּאוֹתוֹ שְׁכָךְ וְכו'). בּוֹ. שְׁכָךְ
 שְׁנִינּוּ, כָּל חֲדוּהָ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא מִשְׁתַּפִּים בָּהּ אֶת
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (וְשִׁכְיִנְתוּ), אֵינָה חֲדוּהָ. וְעַתִּיד
 הוּא סְמָאֵל וְכָל סִיעַתוֹ לְקַטְרֵג לְאוֹתָהּ חֲדוּהָ, (ויחזיר)
 וְיִשְׂאָר בְּצַעַר וּבְכִי, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא מִשְׁתַּתֵּף
 בְּאוֹתוֹ הַצַּעַר.

אַבְל מִי שְׁמִשְׁתַּף אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְיִנְתוּ
 בַּחֲדוּתוֹ, אִם יָבֵא מְקַטְרֵג לְקַטְרֵג בְּאוֹתָהּ

שְׁהַכְּבֵד הוּא חֶרֶב שְׁלָה, הִיא מְרָה, נֹאמַר בָּהּ (משלי
 ה) וְאַחֲרִיתָהּ מְרָה כְּלַעֲנָה. וְאִם מִתְּרַבִּים הַחֲטָאִים
 בְּבִנְי אֲבָרָהֶם, שֶׁהֵם בְּגִלוֹת אָדוּם, נִכְבֵּד בּוֹ הַחֲלִי
 עָלֵיהֶם מִצַּד הַכְּבֵד. זְרוּעַ יְמִין צָרִיךְ לְהִלְקוֹת, לְהַקִּיז
 מִמֶּנּוּ דָם. שְׁמִי שְׁלִקְחוּ מִמֶּנּוּ מִמוֹנוֹ כְּאִלוֹ שְׁפָכוּ
 דָּמוֹ, וְנִשְׂאָר עָנִי, שְׁעָנִי חָשׁוּב כַּמֵּת.

וְאִם הַחֲטָאִים מִתְּרַבִּים מִצַּד בְּנֵי יִצְחָק, שֶׁהֵם (בְּגִלוֹת)
 בֵּין יִשְׁמַעֲאֵל, בֵּית חָלָיו יִכְבֵּד מִצַּד טְחוּל
 שְׁבִשְׁמַאֵל, וְצָרִיךְ לְהַקִּיז זְרוּעַ שְׁמַאֵל, וְלֹא יוֹתֵר.

וְאִם מִתְּרַבִּים הַחֲטָאִים בְּבִנְי יַעֲקֹב, שֶׁהֵם אַחוּזִים
 לְשֵׁנֵי צַדִּדִים, שֶׁהֵם מְפֹזְרִים בְּבִנְי עֶשׂוֹ
 וְיִשְׁמַעֲאֵל, הָרִי הַחֲלִי נִכְבֵּד עַל הַגּוֹף, וְצָרִיךְ לְהַקִּיז
 מִשְׁתֵּי זְרוּעוֹת. וְאִם כָּל הַשְּׁלִשָּׁה בְּמַחֲלוֹת כְּאֶחָד,
 הָרִי הַחֲלִי עֲלֵה לְרֵאשׁ, וְצָרִיךְ לְהַקִּיז וְרִידֵי הָרֵאשׁ,
 וְשִׁלְשֵׁת אֵלָה נַעֲשׂוּ מְרַכְּבָה לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן וְלְאֲבוֹת,
 וּבָהֶם הַתְּחִזְקוּ לְסַבֵּל יְסוּרִים, לְהִגָּן עַל הַדּוֹר
 לְאַרְבַּעַת צַדִּי הָעוֹלָם.

אִוִי לְהֵם לְדוֹר שְׁגוֹרְמִים שְׂיִלְקוּ הָאֲבוֹת וְאָדָם
 הָרֵאשׁוֹן וְאֵלָה הַצַּדִּיקִים שְׁבִינֵיהֶם, שְׂאִין
 הַפְּרֻדָּה בֵּין צַדִּיקִים אֵלּוֹ לְאֲבוֹת וְאָדָם, שֶׁהֵם נִשְׁמוֹת
 שְׁלָהֶם, וְהַדַּחַק וְהַצַּעַר וְהַיְגוֹן שְׁלָהֶם מַגִּיעִים לְאֲבוֹת
 וְלְאָדָם. כְּמוֹ שֶׁהֵם, נַחֲלִים אֵלּוֹ שְׂיֹצְאִים מִשָּׁם, אִם
 חוֹזְרִים עֲכוּרִים וּמְלַכְלָכִים לַיָּם, הָרִי הָיָם נוֹטֵל
 מִעֲכִירוֹת וְלִכְלוּף שְׁלָהֶם. וּבְכַח הָיָם שֶׁהוּא תְּקִיף,
 לֹא סוֹבֵל לְכָלוּף שְׁלָהֶם וְזוֹרֵק אוֹתוֹ הַחוּצָה, וְנִשְׂאָרוֹ
 הַנְּחָלִים צְלוּלִים וְנֹכִים מְאוֹתוֹ לְכָלוּף.

כְּמוֹ שְׂאִמָּא מְנַקָּה לְכָלוּכִי בְּנִיָּה הַקְּטַנִּים, כִּף
 הָאֲבוֹת מְטַהֲרִים חֲטָאִים וְלְכָלוּכִים שֶׁל בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁנִּמְצְאִים בְּהֵם צַדִּיקִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם,
 חֲזָקִים לְסַבֵּל יְסוּרִים עַל דוֹרָם. בְּאוֹתוֹ זְמַן אִין
 הַפְּרֻדָּה בְּהֵם. בָּאוּ כָּלָם וּבְרַכּוּהוּ, וְאָמְרוּ לוֹ, סִינֵי
 סִינֵי, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְיִנְתוּ מִדְּבַרְתָּ בְּפִיו, מִי
 יְכוּל לַעֲמֹד לְפָנָיו בְּכָל? אֲשֶׁרִי חֲלַקְנוּ שְׁזַכִּינוּ לְחַדֵּשׁ
 חֲבוּר רֵאשׁוֹן זֶה בְּךָ לְהֵאִיר שְׁכִינָה בְּגִלוֹת.

אָמַר לְהֵם, רַבָּנִים שֶׁל כָּל דוֹר הֵייתֶם בְּזַמְנָם, כָּל
 שְׁכַן מְנוּרָה הַקְּדוּשָׁה, שְׁחַכְמַתוֹ מְאִירָה בְּכָל
 הַדּוֹרוֹת שֶׁהָיוּ אַחֲרָיו, אֵל תַּתְּנוּ דְּמִי
 לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתּוֹרָה עַד יַעֲרָה עָלָיו רוּחַ הַקְּדוֹשׁ
 (אֵל שְׁכִינְתוֹ), שְׁהָרִי אִין רְשׁוֹת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִטְטְרוֹן
 שֶׁר הַפָּנִים רַק לָךְ, שְׂאוֹתִיּוֹת שְׁלוֹ רְמוּזִים בְּשִׁמְךָ.

נעשה אדם. גוף שלכם, ואני אהיה שתף עמכם ונעשה אדם. כמו שבתחלה היה בשתפות, גם אחר כך כן. אבא - שבו עושה מעשה השמים ומעשה המים, והאשה - שהיא אמן שלישי כמו הארץ, והקדוש ברוך הוא שהשתתף יחד אתם. ועל סוד זה כתוב בעשיו.

ואת על גב שאבא ואמא נפרדו מהעולם הזה, יש חדוה בכל שתפות. ששנינו, בשעה שהאדם משתף את הקדוש ברוך הוא בחדוה שלו, בא הקדוש ברוך הוא לגן עדן ועוקר משם את אביו ואמו, שהם שתפים אתו, ומביא אותם עמו לאותה חדוה, וכלם מזמנים שם, ובני אדם לא יודעים. אבל בצרת האדם, הקדוש ברוך הוא מזמן אליו לבדו, ולא מודיע לאביו ולאמו. זהו שכתוב (תהלים יח) בצר לי אקרא ה' ואל אלהי אשוע וגו'.

רעיא מהימנא

אמר הקדוש ברוך הוא, אני ושכינתי שתפות הנשמה, ואביו ואמו שתפות הגוף. שאביו מזריע לבן של העינים ושל העצמות ושל הגידים והמח, והאשה שחר שבעינים ושער ובשר ועור. וגם כך שמים וארץ וכל חיליהם השתתפו ביצירתו: מלאכים, מהם יצר הטוב ויצר הרע להיות מציר משניהם. שמש ולבנה להאיר לו ביום ובלילה. חיות ובהמות ועופות ודגים להתפרנס מהם, וכל עצים וזרעי הארץ להתפרנס מהם.

מה עשה הקדוש ברוך הוא? עקר את אביו ואמו מגן עדן והביאם עמו, להיות עמו בחדות בנו, ואין חדוה כחדות הגאלה, שכתוב ביה (דברי הימים-א טז) ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך. אז ירננו עצי היער מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ. (עד כאן רעיא מהימנא).

חזר אותו צל של קדם והלך לתוך הבית כמו דמות אדם. נפל על פניו רבי אבא. אמר רבי יוסי, נזכרתי שבמקום זה ראיתי את רבי פנחס בן יאיר, יום אחד היה עומד במקום זה והיה אומר כך: פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן, באות י' קטנה.

משום ששני א"ב רשומים - אלפא ביתא של אותיות גדולות, ואלפא ביתא של אותיות

חדוה, הקדוש ברוך הוא ושכינתו משתתף באותו צער. מה כתוב בו? (שם סג) בכל צרתם לו צר. ובמה? משום שעמו אנכי בצרה.

ומנין לנו שיש להם לישראל לשתף את הקדוש ברוך הוא ושכינתו בחדותם? (משום שאינה שמחה, אלא בשתפות שלו מאלו) שכתוב (תהלים קמט) ישמח ישראל בעשיו. אותה חדוה של ישראל אינה, אלא בעשיו. בעשיו?! בעושו צריך לו לכתב! אלא אלו הקדוש ברוך הוא ושכינתו, ואביו ואמו. שאף על גב שמתו, הקדוש ברוך הוא עוקרם מגן עדן ומביאם עמו לאותה חדוה, לקחת חלק של חדוה עם הקדוש ברוך הוא ושכינתו, כמו שנאמר (איוב מ) העשו יגש חרבו.

דבר אחר בעשיו - משום שבן אדם נעשה בשתפות איש ואשה והקדוש ברוך הוא, ועל סוד זה כתוב (בראשית א) נעשה אדם, בשתפות. ששנינו, שלשה אמנים עשה הקדוש ברוך הוא להוציא מהם עולם, ואלו הם: השמים, והארץ, והמים. וכל אחד שמש יום אחד, וחזרו כמקדם.

יום ראשון הוציאו השמים אמנות שלהם, שכתוב (שם) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. יום שני הוציאו המים אמנות למעשה, שכתוב (שם) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'. עלו חצי מים למעלה, וחצי מים נשארו למטה. ואלמלא כך שהמים נפרדו, העולם לא היה עומד. יום שלישי עשתה הארץ והוציאה כמו שצותה, שכתוב ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב, וכתוב ותוצא הארץ דשא וגו'.

עד כאן כל אמנות משלשה אלה הוציאו אמנותו, ועשו מה שהצטוו. נשארו שלשה ימים אחרונים. יום רביעי הצטווה אמן ראשון לעשות אמנותו, שכתוב ויאמר אלהים יהי מארת וגו', והינו שמים. ביום החמישי הוציאו המים, שהוא אמנות אחרת, שכתוב ויאמר אלהים ישרצו המים וגו'. ביום הששי עשתה הארץ אמנותה, שכתוב ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה וגו'.

ביון ששלשת האמנים האלה השלימו מעשיהם, אמר להם הקדוש ברוך הוא: אמנות אחת יש לי לעשות, והוא אדם. התחברו כאחד, ואני עמכם,

גם הוא פתח ואמר משמו של רבי פנחס, (קהלת ט) כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה וגו' – כמה נאה לו לאדם בעוד שהנר דולק ושרוי על ראשו להשתדל ולעשות רצון רבונו, משום שאותו הנר הוא כ"ח ששרוי עליו, ולכן כתוב (במדבר יד) יגדל נא כח יי. כח יי, זהו כח ששורה על ראש הצדיקים וכל אותם שמשתדלים ברצון רבונו. ועל זה שנינו, כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברוך בכל כחו. (זהו כחו)

וְדַאי צריך לעורר כל איבריו בכח חזק, משום שבהתעוררות חזקה שהתחזק, התעורר אותו כח קדוש עליון ועלה לתוך הקדש, ונשבר כח וחזק הצד האחר. ולכן בכחך, שצריך לעשות רצון רבונו.

בי אין מעשה וחשבון וגו', משום שבאותו כח יש מעשה השתדלות להשתדל בעולם הזה שנקרא מעשה, עולם המעשה, להשלים סוף המחשבה. וחשבון – זהו עולם שתלוי בדבור, שהרי החשבון בדבור תלוי. ולכן כל הגימטריאות ותקופות העבורים של העולם הם בלבנה. ודעת – זהו סוד ששה צדדים שתלויים במחשבה, ונקראים עולם של אותה מחשבה. וחכמה – שהכל תלוי ממנה.

וְכָל אלו כלולים באותו כח, מה שאין כן בצד השאול, דרגת הגיהנום. שהרי כל אדם שלא משתדל בכ"ח זה בעולם הזה להכניס בו במעשה וחשבון ודעת וחכמה, סופו להכניס בשאול, שאין בו מעשה וחשבון ודעת וחכמה. שהרי הצד האחר הוא דרך שאול, שכתוב (משלי ז) דרכי שאול ביתה. מי שיתרפה מכ"ח הקדוש הזה, מתחזק בו צד האחר, ששאול ביתה.

אֲשֶׁר אתה הלך שמה. וכי כל בני העולם הולכים לשאול? כן, אבל עולים מיד, שכתוב (שמואל א-ב) מוריד שאול ויעל. פרט לאותם רשעים שלא הרגרו תשובה לעולמים, שיורדים ולא עולים. ואפלו צדיקים גמורים יורדים לשם. למה יורדים? משום שלוקחים כמה רשעים משם, ומעלים אותם למעלה. (ושם גורמים להם להרהר בתשובה) ומי הם? אותם שהרגרו תשובה בעולם הזה ולא יכלו, והסתלקו מהעולם. וצדיקים יורדים בגלל

קטנות. אותיות גדולות הן בעולם הבא, ואותיות קטנות הן בעולם התחתון. "קטנה, אות ברית הקדוש. כיון שפנחס קנא על ברית זו, נתוספה לו "קטנה, סוד ברית זו.

בְּאוֹתָהּ שעה אמר הקדוש ברוך הוא: מה אעשה עם משה? ברית זו ממשה היתה, וכלתו היתה, גנאי הוא לתת אותה לאחר בלי דעת ורצון משה. לא נאה זה. התחיל הקדוש ברוך הוא ואמר למשה: משה, פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. אמר לו משה: רבונו של עולם, מהו? אמר לו, אתה הוא שמסרת נפשך על ישראל שלא יאבדו מן העולם בכמה פעמים, והוא השיב את חמתי מעל בני ישראל וגו'. אמר משה: מה אתה רוצה ממני? הרי הכל שלך!

אָמַר לו: הרי הכל שלך היא, אמר לו שתשרה בתוכו. אמר משה: הרי בלב שלם תהיה אליו. אמר לו: אמר אתה בפיד והרם קולך, שאתה מסרת אותה ברצון ובלב שלם. זהו שכתוב לכן אמר. אתה אמר ברצון: הנני נתן לו את בריתי שלום. שאלו הקדוש ברוך הוא, היתה לו לומר: לכן אמר לו הנני נתן לו את בריתי שלום. אבל לא כתוב אלא לכן אמר. ואם תאמר שהעברה ממשה – לא. אלא כנר זה שמדליקים ממנו – זה נותן ומנהג, וזה לא נגרע ממנו.

בֵּא אותו הצל, וישב, ונשקו. שמעו קול אחד שהיה אומר: פנו מקום, פנו מקום לרבי פנחס בן יאיר, שהוא אתכם. ששנינו, שכל מקום שצדיק חדש בו דברי תורה, כשהוא באותו העולם פוקד את אותו מקום ובא אליו, וכל שפן כששרויים בו צדיקים אחרים לחדש באותו מקום שאומרים דברי תורה, כמו זה שהיה בא רבי פנחס בן יאיר לפקד את מקומו ומצא צדיקים אלו מחדשים דברי תורה, והתחדש כמקדם אותו דבר של רבי פנחס בן יאיר לפניו.

אָמַר רבי אבא, נאה הדבר של רבי פנחס בן יאיר, שהרי לא כתוב לכן הנני נותן, אלא לכן אמר הנני נתן לו. וכי דבר זה היה גנוז מחסיד זה תחת ידך ולא היתה אומר! אשרי חלקנו שזכינו להיות בסיוע של הצל הקדוש כאן.

בדרגת כהנה עליונה, שהרי ברית דבקה תמיד בימין עליון. וימין עליון זה עתיד לבנות בית מקדש, שהוא ברית.

אמר רבי אבא, נזכרתי בדבר אחד ששמעתי מהמנורה הקדושה, ששמע משמו של רבי אליעזר. יום אחד בא לפניו גוי אחד ואמר לו: זקן זקן, שלש בעיות אני רוצה לתבע ממך. אחת, שאתם אומרים שיבנה לכם בית מקדש אחר, והרי לא היו להבנות אלא רק פעמים – בית ראשון ובית שני. בית שלישי (ובית רביעי) לא תמצא בתורה, והרי מה שהיה לו להבנות כבר נבנו, ולעולם אין בו יותר, שהרי שני בתי ישראל קרא להם הפסוק, וכתוב (חגי ב) גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון.

ועוד, שאתם אומרים שאתם קרובים למלך העליון יותר מכל שאר העמים. מי שקרוב למלך הוא שמח (יותר) תמיד, בלי צער, בלי פחד, בלי דחק, והרי אתם בצער ובדחק ובגיגון תמיד יותר מכל בני העולם, ולנו לא התקרב צער ודחק וגיגון כלל. אנו קרובים למלך העליון, ואתם רחוקים ממנו, ולכן יש לכם צער ודחק, אבל ויגון, מה שאין לנו.

ועוד, שאתם לא אוכלים נבלות וטרפות כדי שתהיו בריאים וגופכם יהיה בכריאות. אנו אוכלים כל מה שרוצים, ואנו חזקים בכח בכריאות, וכל איברינו בעמדם. ואתם שלא אוכלים, חלשים כלכם בחלאים רעים ובשבר יותר מכל שאר העמים. עם ששונא אתכם אלהיכם בכל. זקן זקן, אל תאמר לי דבר, שלא אשמע אותך ולא אקבל ממך. הרים רבי אלעזר עיניו והשגיח בו, ונעשה גל של עצמות.

ביון שנח רגזו, החזיר ראשו ובכה, ואמר, (תהלים ח) ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ. כמה חזק כח השם הקדוש, חזק בכל הארץ, וכמה חביבים דברי התורה, שאין לה דבר קטן שלא תמצא בתורה, ואין לה דבר קטן שבא בתורה שלא יצא מפי הקדוש ברוך הוא. דברים אלו ששאל אותו רשע, אני שאלתי יום אחד את אליהו, ואמר שהרי בישיבת הרקיע הסתדרו לפני הקדוש ברוך הוא. וכך זה:

הרשעים לתוך השאול, ולוקחים אותם, ומעלים אותם משם.

אמר רבי יוסי, כתוב (קהלת ז) אחת לאחת למצא חשבון. חשבון של גימטריאות שעומדים בלבנה, באיזו דרגה שלה הם? לא השיב לו. אמר, שמעתי ולא נזכרתי בדבר. קם אותו הצל והכה בעיניו של רבי אבא. נפל על פניו מתוך פחד. עד שהיה נופל על פניו, נפל פסוק בפיו, שכתוב (שיר השירים ז) עיניך ברכות בחשבון על שער בת רבים. ואלו העינים שלה: פרפראות לתוך חכמה עליונה שנמשכה מלמעלה, ומתוך חשבון ותקופות ועבורים מתמלאים, ונעשו ברכות, שיצאו מימיו לכל הצדדים, (אותן עינים) עד שנפקדו לכל חשבון ועבורי הלבנה בלבד (שפחוי) וכוכבים ומזלות לעשות חשבון, וזהו שער בת רבים, זוהי הלבנה שפחוי.

אמר רבי אבא לרבי יוסי, אותה מרגלית קדושה שהיתה תחת ידך, מתוך סיוע של החסיד הקדוש שהוא אצלנו, כמה יפה הוא, וחזרנו בו. שהרי ודאי לא צריך להוציא אשה להשרות במקום אחר, עד שבעלה יצוה ויתן לה רשות ללכת, ומודיעים לבעלה בהתחלה, ומפיס אותו שהוא יצוה אותה ויתן לה רשות ללכת לאותו מקום. כך הקדוש ברוך הוא פיס את משה, ועד שננתן לו רשות ואמר לו: אמר אתה, הנני נתן לו את ברית שלום, לשרות בתוכו. ועד שננתן לה רשות ללכת לשם, לא הלכה.

מנין לנו? מצדיקו של עולם, שננתן לה רשות לשרות בתוך צדיקי העולם הזה. וישבה עמם כמו כלה בתוך הקשונים שלה. וצדיק העולם רואה ושמח בזה. אבל בין זרועות בעלה שוכבת, וחוזרת להיות אתם, ושבחה לבעלה, כמו שנאמר (אסתר ב) בערב היא באה ובבקר היא שבה. בערב היא באה לבעלה, ובבקר היא שבה לצדיקי העולם, והכל ברשות בעלה. (זהו שכתוב (תהלים לו) וצדיק חונן ונותן).

ומשה כך אמר, הנני נתן לו את בריתי. כמו שצדיק שלמעלה נותן, גם אני הנני נותן, מתנה להחזיר מתנה היא, ובשביל ברית זו הרויח כהנה עליונה. ואם לא תהיה אתו, לא יתקשר פנחס

שִׁישְׂרָאֵל עֲשֵׂה אוֹתָם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֵב כָּל הָעוֹלָם. וְכֵן הֵם יִשְׂרָאֵל בֵּין שְׂאֵר הָעַמִּים, כְּמוֹ לֵב בֵּין הָאֵיבָרִים. כְּמוֹ שֶׁהָאֵיבָרִים לֹא יְכוּלִים לַעֲמֹד בְּעוֹלָם אֲפֵלוּ רִגַע אֶחָד בְּלִי לֵב, כִּי הָעַמִּים כֻּלָּם לֹא יְכוּלִים לַעֲמֹד בְּעוֹלָם בְּלִי יִשְׂרָאֵל. וְכֵן גַּם יְרוּשָׁלַיִם בְּתוֹךְ שְׂאֵר הָאֲרָצוֹת כְּמוֹ לֵב בְּתוֹךְ הָאֵיבָרִים, וְעַל כֵּן הִיא בְּאֲמִצֵּעַ כָּל הָעוֹלָם, כְּמוֹ לֵב בְּתוֹךְ הָאֵיבָרִים.

וישראל מתנהגים בתוך שאר העמים כמו הלב בתוך האיברים. הלב הוא רך וחלש, והוא קיום כל האיברים. לא יודע מצער וצרה ויגון כלל, רק הלב, שבו הקיום, שבו השכל. שאר האיברים לא התקרבו בהם כלל, שהרי אין בהם קיום ולא יודעים דבר. כל שאר האיברים לא קרובים למלך, שהוא חכמה ושכל, ששרוי במח, אלא רק הלב. ושארו האיברים רחוקים ממנו ולא יודעים כלל. כך ישראל קרובים למלך הקדוש, ושארו העמים רחוקים ממנו.

שאלה אחרת, שישאל לא אוכלים נבלות וטרפות וטנוף ולכלוך ושקצים ורמשים כשארו העמים – כך הוא, שהרי הלב הוא רך וחלש, ומלך ועמידת כל שארו האיברים. לא לוקח למזונו, רק ברור וצחות כל הדם, ומזונו נקי וברור, והוא רך וחלש מהכל, ושארו הפסלת מניח לכל האיברים, וכל שארו האיברים לא משגיחים בזה, אלא כל פסלת ורע של הכל לוקחים, והם בחזק כמו שראוי להם.

ועל זה בכל שארו האיברים יש אכעבועות, שאת או ספחת, סגירות הצרעת. ללב אין כלום מכל אלה, אלא הוא נקי וברור מהכל, אין בו מום כלל. כך הקדוש ברוך הוא לקח את ישראל, שהוא נקי וברור שאין בו מום, ועליו כתוב (שיר השירים ד) כלך יפה רעיתי ומום אין בך. בא רבי יוסי, נשק ידו ואמר, אלו לא באתי לעולם רק כדי לשמע את זה – די לי.

ושם איש ישראל המכה וגו'. אמר רבי יצחק, פסוק זה היה צריך להכתב: ושם איש ישראל אשר הכה פנחס, ולא המכה אשר הכה. לא נאמר אלא בדרך נסתר.

אלא כך אמר רבי אלעזר (רבי שמעון), כיון שהעלה הקדוש ברוך הוא את פנחס לכהנה גדולה,

שכשיצאו ישראל ממצרים רצה הקדוש ברוך הוא לעשותם בארץ כמלאכים קדושים של מעלה, ורצה לבנות להם בית קדוש ולהורידו מתוך שמי הרקיעים ולנטע את ישראל, נציב קדוש, כמו הדמות שלמעלה. זהו שכתוב (שמות טו) תבאמו ותטעמו בהר נחלתך. באיזה מקום. במכון לשבתך פעלת ה'. באותו שפעלת אתה ה', ולא אחר. מכון לשבתך פעלת ה' – זה בית ראשון. מקדש ה' כוננו ידיך – זה בית שני. ושניהם אמנות הקדוש ברוך הוא הם.

ומשהרנינו לפניו במדבר – מתו, והכניס הקדוש ברוך הוא את בניהם לארץ, (למדו מעשיהם) והבית נבנה על ידי אדם, ולכן לא עמד. ושלמה היה יודע שמשום שמעשה זה של אדם לא יעמד, ועל זה אמר, (תהלים קכז) אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, שהרי אין לו בו עמידה. בימי עזרא גרם החטא, והצטרכו הם לבנות, ולא היתה בו עמידה. ועד עכשו בנין הראשון של הקדוש ברוך הוא לא היה בעולם, ולעתיד לבא כתוב (שם קמז) בונה ירושלים ה'. הוא ולא אחר. ולבנין זה אנו מחכים, ולא בנין אדם, שאין לו עמידה כלל.

בית ראשון ובית שני יוריד אותם הקדוש ברוך הוא כאחד מלמעלה. בית ראשון בכסוי, ובית שני בגלוי. אותו בית יהיה בגלוי, שנקרא בית שני, שיראה לכל העולם אמנות הקדוש ברוך הוא, חדוה שלמה ורצון הלב בכל עמידה.

אותו בית ראשון בכסוי עלה למעלה, על גב אותו שבגלוי. וכל העולם יראו ענני כבוד שסובבים על גב אותו שבגלוי. ובתוך אותם עננים יהיה בית ראשון במעשה טמיר שעולה עד רום כבוד השמים, ולבנין זה אנו מחכים.

ועד עכשו לא היה בעולם, שאפלו עיר של ירושלים לא תהיה אמנות אדם, שהרי כתוב (זכריה ב) ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב וגו'. אם לעיר כתוב כך – כל שפן הבית, שהוא דיור שלו. ומעשה זה הרי ראוי להיות בראש כשיצאו ישראל ממצרים, והסתלק עד לסוף הימים בגאולה האחרונה.

שאלה אחרת, שודאי אנו קרובים למלך העליון יותר מכל שארו העמים – ודאי כך זה,

בא וראַה מה כתוב, (איוב י) זכר נא כי כחמר עשיתיני ואל עפר תשיבני. מה כתוב אחריו? הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני. עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תשככני. עתיד הקדוש ברוך הוא, לאחר שיבלה האדם בעפר ויגיע זמן של תחית המתים, שאותה עצם שתשאר, לעשות אותה כמו עסה זו, וכמו גבינה של חלב ונביעת החלב, שאותה נביעה נקיה ומצחצחת בצחות אותה עצם. תתערב אותה העצם ותמחה כמו חלב, ואחר כך יקפיא אותה, ותצטיר בציוור כמו גבינה בקפאון, ואחר כך ימשך עליה עור ובשר ועצמות וגידים.

זהו שכתוב הלא כחלב תתיכני וכגבינה תקפיאני. התכתני לא כתוב, אלא תתיכני. הקפיתני לא כתוב, אלא תקפיאני. הלבשתני לא כתוב, אלא תלבישני. סוככתני לא כתוב, אלא תסוככני. כלם משמע שלאחר זמן.

ואחר כך מה כתוב? חיים וחסד עשית עמדי – זו רוח החיים. (ואם תאמר), הרי כתוב עשית עמדי, ולא כתוב תעשה! אלא כך אמר, חיים וחסד עשית עמדי. באותו עולם זרקת בי רוח חיים, אבל ופקדתך – שמלכת המלך – שמרה רוחי, היא שמרה את רוחי באותו עולם. מה זה ופקדתך? שאתה עתיד לפקד אותה בתחלה.

(שמרה רוחי) וסוד דבר זה – כל נפשות הצדיקים גנוזות וטמירות תחת כסא המלך, והיא שומרת אותם להשיבן למקומותיהן. זהו שכתוב ופקדתך שמרה רוחי. מה זה ופקדתך? כמו שנאמר (תהלים קט) פקדתו יקח אחר. פקדתך – זוהי מלכת המלך, שכל הרוחות הם פקדונות בידיה. זהו שכתוב (שם לא) בידך אפקיד רוחי וגו', והיא שומרת אותם, בגלל זה שמרה רוחי, והיא שומרת אותה.

כמו זה אמר דוד, (שם פו) שמרה נפשי כי חסיד אני. שמרה – זו מלכת המלך, שהיא שמרה נפשי, בגלל כי חסיד אני. ובכל מקום שכתוב סתם – זו המלכה, כמו שנאמר ויקרא אל משה, (שמות טו) ויאמר אם שמע תשמע בקול ה' אלהיך.

בכה רבי פנחס ואמר, ולא אמרתי לך שהשכינה נתנה לי אוצרות ומתנות?! אשרי חלקי שזכיתי לראותך ושמעתי את זה. אמר לו, באותו

לא רצה להזכיר לפנחס את הרג האדם, שהרי לא ראוי לכהן גדול. טרם העלהו לכהנה גדולה הזכיר לו, ואמר, וירא פנחס [וגו'] ויקח רמח וגו', וידקר את שניהם וגו'. כיון שהעלהו לכהנה גדולה, לא הזכיר שמו בהרג, שלא ראוי לו, וחס עליו כבוד הקדוש ברוך הוא, שכהן גדול לא ראוי להזכיר בהרג. ושם האשה המכה, גם כך.

סדר הלימוד ליום יד סיון [יום 250 בשנה]

רבי שמעון היה הולך מקפוטקיא ללוד, ורבי יהודה הלך עמו. עד שהיו הולכים, פגע בהם רבי פנחס בן יאיר, ושני אנשים מחמרים אחריו. עמד חמורו של רבי פנחס. טענו אותו, ולא הלך. אמר רבי פנחס, השאירו אותו, שהרי ריח של פנים חדשות הריח, או שנס יעשה לנו כאן. עד שהם שם, יצא רבי שמעון מאחרי סלע אחד, נטל חמור והלך. אמר רבי פנחס, ולא אמרתי לכם שהרי ריח של פנים חדשות הריח?!

ירד וגפף אותו רבי פנחס ובכה. אמר לו, ראיתי בחלומי שבאה שכינה אלי ונתנה לי אוצרות גדולים, ושמחתי בה. ועכשו כפי שראיתי. אמר רבי שמעון, מקול פרוסות חמורך ידעתי שזה אתה. כעת חדוה שלמה. אמר רבי פנחס, נשב במקום אחד, שדברי התורה צריכים צחות. מצאו מעין מים ועץ, וישבו.

אמר רבי פנחס, מסתכל הייתי שזה לתחית המתים בדרך אחר יעשה להם הקדוש ברוך הוא, ומה שהיה בעת ראשון, יהיה אז אחרון. מנין לנו? מאותן עצמות, אותן עצמות שהחיה הקדוש ברוך הוא על ידי יחזקאל, שכתוב (יחזקאל לו) ותקרכו העצמות עצם אל עצמו – בהתחלה, ואחר כך כתוב, וראיתי והנה עליהם גידים ובשר עלה וגו'. ויקרם עליהם עור מלמעלה ורוח אין בהם – שהרי מה שהפשיט בתחלה, יהיה אחרון. בתחלה (הפשיט מרוח, ואחר כך) עור, ואחר כך בשר. בתחלה הפשיט מרוח, ואחר כך עור, ואחר כך בשר, ואחר כך עצמות.

אמר רבי שמעון, בזה התקשו האחרונים, אבל עצמות אלה שהחיה הקדוש ברוך הוא, נסים ואותות משנים עשה בהם הקדוש ברוך הוא.

במחנות היצר הרע ששורים עליו בחטאי, וזורקים אותו ממקום למקום. וזהו שמראה עצמו במדינה אחרת או במלכות אחרת, ולפעמים באשפה, כפי עונותיו. ואם הוא צדיק, כל מחנות היצר הטוב כלם, ופניהם וכנפיהם פרודות לקבל רוח, ומעלים אותו למעלות, למקום חיות הפסא, ושם רואה כמה חזיונות, דמיונות ומראות נבואה. ומשום זה פרושה רבותינו שחלום אחד מששים של נבואה.

ועוד, (תהלים פו) שמרה נפשי כי חסיד אני – אף על גב שפרשוה בגמרא, ולא חסיד אני, שכל מלכי מזרח ומערב ישנים עד ארבע שעות, ואני (שם קיט) חצות לילה אקום להודות לך. ולא עוד, אלא שכל מלכי מזרח ומערב וכו', ואני ידי מלכלכות בדם שפיר ושליה כדי לטהר אשה לבעלה. מיד נזדמנה לו צפרדע אחת ואמרה לו, למה אתה משבח עצמך לומר חצות לילה אקום להודות לך? ואני כל לילה לא ישנה לשבח לו ולנגן לפניו! אמר דוד, אוי לממנה של אותה צפרדע שלא יודע מה שאני אומר, שלא אמרתי כי חסיד אני.

אלא משום שפרשוהו חכמים, ולא עם הארץ הארץ חסיד, שהתורה נתנה מימין הקדוש ברוך הוא שהוא חסד. ומשום זה מי שמתעסק בתורה נקרא חסיד. בגלל זה אמרתי להקדוש ברוך הוא שמרה נפשי, ולא תדון אותה כמעשה אלו עמי הארצות שנאמר בהם ולא עם הארץ חסיד. ואם תאמר, כמה עמי הארצות הם שעשו חסד – אלא כף פרושהו: איזהו חסיד? זה המתחסד עם קונו. כמו דוד שהיה מחבר. ומה היה מחבר? תורה של למעלה היה מחבר עם הקדוש ברוך הוא. ומשום זה, שמרה נפשי כי חסיד אני.

ובשארם מת, מה כתוב בנפש הזו? (משלי ו) בהתהלךך תנחה אתך בשכבך תשמר עליך, והקיצות – לתחית המתים – היא תשיחך. זה לתחית המתים יפה, שיעמיד את האדם, אבל לשכר הנשמה בעולם הבא מה יהיה?

אלא הקדוש ברוך הוא מלביש אותה כמו בתחלה בענני כבוד. כמו בתחלה תכנס במראה, שהוא כמו הגוף, כלולה ברמ"ח איברים. גם כף תכנס במראה כלולה במאתים ארבעים ושמונה מצוות, ובמאתים ארבעים ושמונה אורות

זמן מילא אותה עצם, מה יעשה משאר העצמות שימצאו? אמר לו, כלן יכללו באותה נביעה של עצם זו, ויכללו יחד אתה, והכל יעשה עסה אחת, ושם יצטיר ציור, כמו שנאמר. זהו שכתוב (ישעיה נח) ועצמותיך יחליץ. מה זה יחליץ? כמו שנאמר (הושע ה) חלץ מהם. כלם יעברו מקיומם ויכללו בעצם הזאת להיות עסה אחת, ואז (ישעיה שם) והיית כגן רוה וכמוצא מים וגו'. (אמר הרועה הנאמן)

רעיא מהימנא

אמר רועה הנאמן, אוי להם לבני אדם שהם אטומי לב, סתומי עינים, שלא יודעים שששבא הלילה שערי הגיהנם נפתחים, שהיא מרה. ועשנים שלה שמתפשטים עולים עד למח. וכמה חילות יצר הרע מתפשטים בכל איברי הגוף, ושערי גן עדן, שהוא עיני הלב, נסתמים ולא נפתחים. שכל אורות העינים יוצאים מהלב.

ושערי הלב, אותם עינים נסתמות, משום שלא מסתכלות במזיקים הללו, שהם לילית, ולא שולטים באורות הלב, שהם מלאכים שמתפשטים בכל האיברים פענפי העץ לכל צד. באותו זמן הם כלם אורות נסתרים בלב, ומתכנסים אליו כמו יונים לארבותיהם, כמו נח ואשתו וכל מין ומין שנכנסו עמו לתבה.

ומזיקים שמתגברים על כל איברי הגוף, כמו מי המבול שגברו עליו ט"ו אמה, משום שחטא בי"ה, והסתלק י"ה מהגוף ונשאר אל"ם, בלי ראיה ושמיעה וריח ודבור. וסוד הדבר – (תהלים ט) נאלמתי דומיה (החשיתי מטוב וכאבי נעפר). דומי"ה – דו"ם י"ה. כאותו זמן, חמש עשרה אמה גברו המזיקים על הגוף, והם כמו תלם לערוגה.

ובמו שנח שלח את היונה בשליחותו, גם כף שלח נשמה באדם, רוחו בשליחותו, ולכן צריך אדם להפקיד אותה במלכה. זהו שכתוב (תהלים לא) בידך אפקיד רוחי. ואם היא אסורה בחטאי הגוף ובידי חילות יצר הרע, מה כתוב? בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי ה' אל אמת.

ועוד, בזמן שהיא חייבת, מה כתוב ברוחו? (משלי יא) יד ליד לא ינקה רע. שהולך מיד ליד

מציל. אני יהו"ה, אני הוא ולא אחר. וזה אני מן אדנ"י. ה' - עמוד האמצעי.

ומשום שיהו"ה הוא לימין, שהוא חסד, אמר, שמרה נפשי שאתחסד בך עם אנ"י, והוא אדנ"י לגבורה. ובתפארת מתחברים שני שמות - יאהדונה"י. וסוד הדבר בחסד ובגבורה (יחזקאל א) ופניהם וכנפיהם פרדות מלמעלה. ובתפארת שנקרא (שמות טו) ה' איש מלחמה, מה כתוב? (יחזקאל א) שתיים חברות איש, שני שמות מתחברים בו כאחד. ושתיים מכסות את גוייתהנה. תפארת נקרא גוף, (דניאל י) וגויתו כתרשיש, יאההויה"ה.

הושע עבדך אתה אלהי. שמח נפש עבדך. תנה עזך לעבדך (תהלים פו). שלש פעמים נעשה דוד עבד בפתלה הזו, כנגד שלש פעמים שהעמידו בעלי המשנה שצריך אדם להיות עבד בתפלה: בברכות הראשונות, כמו עבד שמסדר שבחו לפני רבו. באמצעיות, כמו עבד שמבקש פרס מרבו. ובאחרונות, כמו עבד שמודה לפני רבו בפרס שקבל ממנו והולך לו.

ושלש פעמים שעבד צריך לעשות מצד העבודה, שפרשויה בעלי המשנה שאין עבודה אלא תפלה, ושלשה אבות נקראו עבדים מצדה, על שם השכינה, שהיא עבודת ה'. וגם כך משה עבד ה'. ולכן (ויקרא כה) כי לי בני ישראל עבדים. אבל לגבי אחרים - כל ישראל בני מלכים הם, מצד המלכות. והיא למה נקראת עבודה? כדרך אשה לעבד לבעלה, ודרך בנים לעבד את אביהם.

ודוד נעשה עני, חסיד ועבד. וזהו שכתוב, (תהלים פו) תפלה לדוד הטה אדני אונך ענני כי עני ואביון אני. שמרה נפשי כי חסיד אני. הושע עבדך אתה אלהי הבוטח אליך. נעשה עני לשער המלך, שנאמר ביה (שם נא) אדני שפתי תפתח. אדנ"י היכ"ל, נעשה עני לשער המלך. ומה כתוב? הטה אדני אונך ענני, וזוהי שכינה תחתונה, שהיא אין לקבל תפלות ולשמע אותן, כמו שכתוב (שם כב) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליו שמע.

שהוא נעשה עני ודל מצד אות ד' מן אחד, לשאל מן א"ח, שהוא עמוד האמצעי, לקיים בו

שנפרדים מאותה מראה, שנאמר ביה (במדבר יב) ויאמר אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע. ובלבושי ענני כבוד - (בראשית ט) וראייתה לזכר ברית עולם, זו אספקלריה המאירה. (במדבר יב) בחלום אדבר בו - זו אספקלריה שאינה מאירה, כלולה משלש מאות ששים וחמשה אורות, כחשבון ישנה, והינו (שיר השירים ה) אני ישנה. אחד בעולם הזה ואחד בעולם הבא. והם במעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא.

וסוד שלהם - (שמות ג) זה שמי לעלם. י"ה עם שמי - שלש מאות וחמשה ושישים. ו"ה עם זכרי - מאתים ושמונה וארבעים. וכרוזים יורדים ועולים - לפניו: תנו כבוד (לדמות) לכבוד המלך.

והינו (בראשית א) ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו. והוא שעשה אותו בשתי דמיות, בשני גנים (פנים), שנאמר עליהם (שיר השירים ה) היושבת בגנים. היא עלת על הכל, שנאמר עליה (דברים ד) כי לא ראיתם כל תמונה. ועל שאר הדמיות כתוב, תמונת כל וגו'. (במדבר יב) ותמונת ה' יביט. ותרי"ג מלאכים מעלים את הנשמה בדמיות אלו, כלם ופניהם וכנפיהם פרדות, לקיים את הפסוק שכתוב בהם (שמות יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי.

כמו שיצאו ממצרים והלכו בענני כבוד, ובכל אותו כבוד כמו זה תהיה יציאת הנשמה מגוף של טפה סרוחה ללכת לשני גנים, שנבראו שמים וארץ שלהם בשם ה', ובגללו נאמר (תהלים צו) ישמחו השמים ותגל הארץ. באותו זמן יתקיים באדם (ישעיה ל) ולא יכנף עוד מוריק, לגביך, (שם ו) בשתיים יכסה פניו, אלא - והיו עיניך ראות את מוריק. ומצד המראות הללו זכה משה רבנו עליו השלום, רבן של נביאים וחסמים. אמר המנורה הקדושה, אתה הוא שזכית בחייך למה שיזכו צדיקים אחר חיייהם, אשרי חלקך!

דבר אחר, שמרה נפשי כי חסיד אני - למה? כדי שאתחסד עם אנ"י, שנאמר בו אנ"י וה"ו. אוי לו למי שמפריד אני מהוא, שנאמר (תהלים ק) הוא עשנו ולא אנחנו. שהכל אחד בלי פרוד. זהו שכתוב (דברים לב) ראו עתה כי אני אני הוא [וגו'], אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי

רבי שמעון הוא כאילן, ורבי אלעזר בנו וחבריו, שהם החמשה שהזכרנו, כענפים גדולים של האילן שדומים לזרועות ושוקים.

קום רבי שמעון ויתחדשו דברים מפיה בפסוק זה שמקדם. למנצח - שם נצח, נגון צח. ובו נקרא ה' בעל נצחון קרבות לאמות עובדי כוכבים ומזלות של העולם, ורחמים ודין לישראל. וסוד הדבר - (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. מ"ל - שבעים שמות יש לו, ועם נצח והוד ע"ב, כחשבון חס"ד, וסוד הדבר - (תהלים טז) נעמות בימינך נצח.

הוד - בו הודו לה'. צדיק - בו (תהלים לג) רננו צדיקים בה', ובו (ירמיה לא) רנו ליעקב שמחה. תפארת - בו (תהלים קג) הללו אל. הללויה, הללו יה, ששם יהו"ה. בנגון ובזמר - חסד וגבורה. בשיר ובברכה - חכמה ובינה. באשרי - פתח. בתהלה - מלכות.

מזמור - בו ר"ז ובו מו"ם. מצד הזמר של תורה וזמר של תפלה. זמר מצד אחר הוא מו"ם ז"ר. זמר בבית - חרב בבית. נדה שפחה בת עובדי כוכבים ומזלות זונה. וזה אותיות מזמור. נגון - שם ג"ן. כף יפי הנגון, בו הלל, כמו (שמות יב) ליל שמרים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים. אשרי שבו שרוי העולם משבחים. (תהלים קמד) אשרי העם שפכה לו. בברכה - (שם לד) אברכה את ה' בכל עת. בתהלה - תמיד תהלתו בפי.

על שושן עדות (שם ס) - זה הוד, שהוא שושן, אדם שולט על לבן, שהנצח שולט הוא לבן על אדם. מה זה עדות? זה צדיק. הוא ברית, שהוא אוהז את השמים ואת הארץ. זהו שכתוב (דברים ד) העידתי בכם היום את השמים ואת הארץ. מה זה מכתם? מ"ף ת"ם. מף הוא צדיק, תם עמוד האמצעי, דרגת יעקב, (בראשית כה) איש תם. גוף וברית נחשבים לאחד. ללמד - חסד וגבורה, שמשם נתנה תורה ללמד וללמד.

אמר לו, יפה אמרת, אבל (תהלים יב) למנצח על השמינית, שלא תזוז נצח מהוד, שהיא ספירה שמינית, אמר למנצח על השמינית. אמר המנורה הקדושה, אם כף, בינה דרגתך, ולמה פרשוה ונתן ההוד למשה, שנאמר (במדבר כז) ונתתה מהודך עליו?

(שם קטז) דלותי ולי יהושיע, שלא ימות משיח בן אפרים. ושאל ממנו באותו השער בשביל ישראל העניים, לקים בהם (שמואל-ב כב) ואת עם עני תושיע.

ואחר כף שאל בשביל הכהנים, שתחזר עבודה למקומה, ונעשה עבד. לאחר שנתן להם תורה מצד החסד, לעשות גמול עם דל"ת מהתורה, ולכן נעשה חסיד. כף הגיע לשלש ספירות העליונות. פתח ואמר, (שם קלא) ה' לא גבה לבי ולא רמו עיני ולא הלכתי בגדלות ובנפלאות ממני.

שלמה אמר, הרי בינה היא של משה, אשאל בחכמה עליונה, שהיא מעל דרגתו. מה פתוב? (קהלת ז) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני. והרי פתוב (מלכים-א ה) וה' נתן חכמה לשלמה! חכמה קטנה. ורצה להעלותה מלמטה למעלה שהתרחקה ממנו, משום שאפלו לבינה אין אדם בעולם יכול לעלות פרט למשה, כל שפן למעלה ממנה, שהיא חכמה עליונה, שמצדה חכם עדיף מנביא. ואף על גב שפרשוה בדרך דרש על פרה אדמה, שבעים פנים לתורה.

רבי אלעזר, קום לחדש דברים לפני השכינה, שתהיה עזר לאביך, שהשם גורם - עזר אל. אל מימין, עזר משמאל. זהו שכתוב (בראשית ב) אעשה לו עזר כנגדו. במה? בזרע יפה, שהוא הפך עזר. ויקום רבי יוסי עמך, שהוא כסא שלם לרבנו, שפך עולה יוסי לחשבון כס"א, אלהים בחשבון.

ויקום עמו רבי יהודה, שבו הו"ד, ובו י"ה, ובו יהו"ה ד', ארבע חיות. ופניהם וכןפיהם פרדות, כלם לקבל אותו. וממנו דוד, שהודה לקדוש ברוך הוא, דרגה בהודאות, שהוא מצד הוד. ויקום עמו רבי אלעאי, בגימטריא יב"ק, בקי בהלכה.

ויקום עמו רבי יודאי, שחשבנו א"ל. כמו מיכאל, מלאכים רשומים באל, כמו (שם לא) יש לאל ידי. וסוד של אל - א' דמות אדם, ל' שלש חיות, שהם ארבע פנים לכל אחד, שרמוזים (בה' בה' בחשבון ל', שלש יודי"ן (עולות ל'). והם בראשי שלש אזכרות, שהם ה' מלך, ה' מלך, ה' ימלך לעלם ועד. ויקום עמם רבי אבא, שהוא חשבנו ד', ארבע חיות.

ועוד, יוד נקדה. ו' גלגל. ואין תנועה בגלגל בששה צדדים כחשבון ו', אלא באותה נקדה. ואותה נקדה היא יחוד הכל, ומעידה על אותו יחיד שאין לו שני, שפרשו עליה רבותינו שצריך ליחד אותה כדי שתמליכהו על השמים ועל הארץ, ועל ארבע רוחות העולם. ב' - שמים וארץ. ג' - עמוד שסובל אותם. ד' - ארבע חיות. ה' - הכפא. ו' - שש מעלות לכפא. ועוד, א ב ג ד ה ו ז ח ט - אדם. י' יחוד שלו, מלכות, עשירי של אדם. תשע הוא כנגד תשע אותיות. אשריהם ישראל שיודעים סוד רבונם.

דבר אחר צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי ריח נחוחי - רבי יהודה אמר, בקרבן יש עשן, ויש ריח, ויש ריח נחוח. עשן הוא מצד הדין, זהו שכתוב (דברים כט) כי אז יעשן אף ה'. (תהלים יח) עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל. ריח נחוחי, רחמים. (שיר השירים ז) וריח אפך כתפוחים.

אמר הרועה הנאמן, והרי שניהם - עשן וריח - הם באף, והפסוקים מעידים. אחד, עלה עשן באפו. והשני, וריח אפך כתפוחים. ולמה נקרא אחד עשן דין, והשני רחמים? אלא, בחטם יש שני חלונות, ונאמר בשמאל, עלה עשן באפו. מה עלה? אלא מהלב שהוא בשמאל, כנגד גבור. מימין יורדת אליו רוח לקררו ולשכך רגזו, מצד החסד, ששם המוח. חכמה לימין - הרוצה להחכים ידרים. בינה בלב, כלפי שמאל - הרוצה להעשיר יצפין. ולכן עלה עשן באפו, מבינה לחכמה, שהיא לימין, ומקבלו בחדוה, בנגון הלויים.

ועשן זה לא עולה, אלא על ידי אש שדולק בעצים, שהם איברים מלאים מצוות, עצי עולה. בעלי תורה, תורה שהיא נדלקת בהם, אש בחזק הגבורה, ועלה עשן בהם. מבינה עשן המערכה.

ומשעולה לאף, נקרא קטרת, זהו שכתוב (דברים לג) ישימו קטורה באפך. ואין המבטל מות בעולם כמו קטרת, שהיא קשור הדין ברחמים עם ריח נחוח באף. תרגום של קשר - קטירו. אמר רבי יהודה, אשרי חלקנו שהרוחנו דברים נסתרים בגלוי. עוד אמר מגורה הקדושה, שאחר התפלה,

אמר לו, יפה שאלת. ה' עולה באות י', חמש פעמים עשר, לחמשים שערי בינה. והתפשטותם מחסד ועד הוד הן חמש, עשר בכל ספירה, הם חמשים. ומשום זה מבינה עד הוד, הכל התפשטות אחת. אחר כך בא צדיק, ולקח כל החמשים שערים לבדו, להיות שקול לכל החמש, ונקרא כל, שנוטל כל חמשים שערים. וגם כך כלה לקחה את כלם. אמר, כעת התישב דבר זה על בריו.

ועוד למנצח - שם מ"ל עם נצח. וזה מ"ל מחשמ"ל. מן ח"ש - הוד ונצח, הם כנגד שתי השפתים. ולכן נקראו שפתים, חיות אש מדברות. ובחגיגה, עד היכן מעשה מרכבה? ופרשה מן וארא, עד חשמל. שמצד הגבורה נקראו חיות אש. ונהר שיוצא מהזעה שלהם - יסוד. כל שלשת אלה מרכבה לתפארת, אדם.

מעשה מרכבה זו מלכות. ובשלשת אלו, הוא חכמה ובינה ודעת. ולכן פרשה בעלי המשנה שאין דורשים במעשה מרכבה ביחיד, אלא אם כן הוא חכם ומבין מדעתו.

ויש מרכבה למטה מזעיר אנפין, שהוא מטטרו"ן, אדם הקטן. שבמרכבתו, שהיא פרדס, זורמים במהירות מים של התורה שיוצאים מתוך פרדס שלו לשלש מארבע, שנאמר עליהם ארבעה נכנסו לפרדס, והרי נתבאר.

שהוא צפור שראה רבה בר בר חנה לחוף ים התורה, שהים הגיע עד קרסליו, וראשו הגיע עד קצה השמים, ולא נכשלו בו שלשה משום שהמים שלו רבים, אלא משום זרמת המים, ופרשה.

אבן כולל אותם שעולים לשש, כנגד אותיות מטטרו"ן. רביעי ד', (מלכים-א יט) קול דממה דקה, ששם בא המלה, והוא אדם לשבת על הכפא.

א - מים עליונים ומים תחתונים, שאין ביניהם אלא כמלא נימה, שהוא ו' נטוי ביניהם ברכיע שהוא מבדיל בין מים למים, שתהא הבדלה בין נקבה לזכר. לכן, (בראשית א) ויהי מבדיל. וסוד הדבר - יאהדונה"י. מים עליונים זכרים - י' עליונה. מים תחתונים נקבות - י' תחתונה. שש אותיות ביניהם, כחשבון ו', זה מטטרו"ן, שהוא בין א.

והלב לא לוקח מהכל, אלא ודוי שנעשה בו ועולה באותו עשן ותפלה שנעשה עליו הקרבן. הלב מקריב למח, רצון של היחוד שהכהן בו וחדות הלוים. המח הזה אור שבא ממח עליון. המח מקריב לטמיר מהכל, שלא נודע כלל, (אליו, מפלל שלא נפרע כלל) והכל נקשר זה בזה, והמח מקריב נחת רוח של הכל.

עורקי הכבד, אלו אשים וכל אותם חילותיהם. כבד, כמו שנאמר. יותרת נקבה, נקבה שלו. למה יותרת? שלא מתחברת בזכר, אלא רק כשנשארת לה שעה לאחר שעשתה נאופיה ועזבה אותו. עוד יותרת נקבה – שכשווצה להתחבר באדם, נעשית אליו שירים, שלא נחשבת כלל. לאחר מכן מתקרבת לאט לאט אליו, עד שנעשית אליו חבור אחד. ומעורקי הכבד הללו מתפשטים אחרים קטנים לכמה מינים, והכל לוקחים אמורים ופדרים, וכלם כלולים בכבד.

הלב שהוא עקר בקדשה, לוקח ומקריב למח, כמו שנאמר. הלב שרוי על שתי כליות, והם שני כרובים, נותנים עצה, והם רחוקים קרובים, ימין ושמאל, וכלם נוטלים ואוכלים כל אחד כראוי, עד שהכל נקשר כאחד.

זבחי אלהים רוח נשברה. זה נקרב ללב, רוח נשברה, ודוי ותפלה. שהרי ודאי (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. והכבד מקריב אותו לגבי הלב, שהוא סגור עליו, והכל קשור אחד בקרבן.

מהכבד יוצאים כל החלאים וכל המכות לכל איברי הגוף, ובו שרויים. הלב הוא זך מהכל, וממנו יוצא כל טוב, וכל בריאות האיברים כלם, וכל חזק, וכל חדוה, וכל השלמות שצריכים לכל האיברים.

רעיא מהימנא

אמר רועה הנאמן, אין קרבנות אלא להרחיק צדדים טמאים ולקרב דרגות קדושות. ונאמר בחבור הראשון שלהם: (עורקי הכבד אלו אשים וכל אותם חילות, ונתבאר) עורקי הכבד, יש מהם גדולים, יש מהם גדולים וקטנים, ומתפשטים

שהיא כמו קרבן, מי שיאמר פטום הקטרת אחר תהלה לדוד, מבטל מות מן הבית.

אמר רועה הנאמן, כעת צריך לדעת איך התקינו תפלות כנגד קרבנות. אלא שלש תפלות, כנגד את הכבש האחד תעשה בבקר – זו תפלת שחרית, שנאמר בה (בראשית יט) וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה'. ופרשוה רבותינו, שאין עמידה אלא תפלה. ואת הכבש השני תעשה בין הערבים – כנגד תפלת מנחה שתקן אותה יצחק. זהו שכתוב (שם כד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפלה. תפלת ערבית כנגד אמורים ופדרים שמתאכלים כל הלילה, זהו שכתוב (שם כח) ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש, ואין פגיעה אלא תפלה.

בין כך שאנו במקום זה, למה כתוב ויקח מאבני המקום וישם מראשיתיו וישכב במקום ההוא? וכי לא היו לו כרים וכסתות לשכב? אלא הואיל ובא חתן לפלה, אף על פי שלא היה דרכו לשכב אלא בכרים וכסתות, והיא נתנה לו אבנים לשכב – יקבל הכל ברצון הלב, והרי נתבאר. וגם כך נאמר בחבור הראשון. מהו שכתוב (שם לב) ויאמר יעקב כאשר ראם? אמר רבי שמעון, שב ואמר הפסוק. (עד כאן רעיא מהימנא).

אמר רבי פנחס, הייתי מסתפל, השמירה היא ודאי בלב, (שראה בלב) (והלב דגמת הלב העליון) ולכן שמור בלב ולא במקום אחר. זכירה בזכר, במח, שרוכב ושולט על הלב. ואין זכירה אלא במח. ועל זה זכור לזכר, ושמור לנקבה. המח שהוא זכר, רוכב ושולט על הלב. הלב שולט ורוכב על הכבד. הכבד, סמאל ונחש זה בזה, והוא אחד. (והם זכר ונקבה) יותרת הכבד וכבד. ולכן בקרבן, יותרת הכבד זה נחש. כבד מאכל זכר, סוד של סמאל.

אמר רבי שמעון, ודאי כך זה, ויפה הוא. וברור הדבר וסוד ונסתרות הקרבן כך הוא. כבד לוקח בהתחלה, הוא והיותרת שלו, (ואחר כך היותרת שלו) סמאל וכת זוגו. (ואחר כך כל וכו' שאותם חילות) וכל אותם עורקי הכבד חילות ומחנות שלהם, ולוקחים את שלהם, שאוכלים חלבים ושמנוני הקרבן. זהו שכתוב ואת החלב אשר עליהם. ואז נקרב הכל ללב.

מצד מלכות הקדושה, כלולה מעשר ספירות ומכל הויות וכנויים. ויש מהם עבדים מצד של עבד, שהוא (בראשית כד) עבדו זקן ביתו. ויש מהם כבהמות, ונאמר בהם (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. ואותם שדומים לצאן, הקדוש ברוך הוא צנה להקריב בהמות במקומם לכפר עליהם. ואותם שדומים למלאכים, קרבנות שלהם הם מעשים טובים שממנים עליהם מלאכים שמקריבים לקדוש ברוך הוא במקומם.

ואותם שהיו בנים לה', זהו שכתוב (דברים י) בנים אתם לה' אלהיכם, בחטאייהם מתפרדות האותיות, והתקון (שלהם הוא התורה) הוא שתהיה תורה, שהוא שם יהו"ה, לקרב את האותיות, י' בה', ו' בה', בקרבנותיהם.

הרי בכל הקרבנות - בין של בהמות, בין של מלאכים שממנים על מצוות, בין במלכות, בין בשמו - הכל צריך להקריב לקדוש ברוך הוא (שתורתו) באותיות קדושות, והוא רוכב בארבע חיות של המלאכים, והוא רוכב בארבעה יסודות, שמהם נבראו ארבע חיות טבעיות. והוא הוא שמקרב מים לאש, ורוח לעפר. זהו שכתוב (איוב כח) עשה שלום במרומי. וגם כך הוא מקרב את מיכאל, שהוא מים שכליים, עם גבריאל, שהוא אש שכלי. והוא מקרב את אוריאל, שהוא אור, שהינו רוח שכלי, עם רפאל, שהוא אפר, שהינו עפר שכלית. שמיד שמסתלק הקדוש ברוך הוא מביניהם, אין בהם כח.

ואם תאמר, הרי כתוב בכל הקרבנות ליהו"ה, ואיך אמרנו שיש פרוד באותיות? אלא זה נאמר בדרגות שנבראו ונקראו בשמו, ולא שהם הוא ממש. זהו שכתוב (ישעיה מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. שיש אותיות של יהו"ה באצילות, שאין בהן פרוד והפסקה, שהן כמו מבויעין אליהם שמשקים את האילנות. ומשום אלה שנבראו מתדמים י' לראש, ו' לגוף, ה' ה' לעשר אצבעות.

אבל עלת העלות על הכל, שנקרא יהו"ה, נאמר בו (שם מ) ואל מי תדמיוני ואשונה יאמר קדוש. (שם) ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו. (מלאכי ג) אני ה' לא שניתני. לא מגיע אליו חטאים להפריד אותיותיו - י' מה', ו' מה'. שאין

מהם לכמה צדדים. ואלו לוקחים איברים ואמורים ופדרים שמתאכלים כל הלילה, שהרי קרבן כלו לה'.

אמר מגורה הקדושה, רועה הנאמן, הלא אמרת לעיל שקרבנות של הקדוש ברוך הוא אינם אלא לקרב י' לה', ו' לה'. אלא שאף על גב שכל הקרבנות יש להקריב לפניו, הוא מחלק לכל המחנות מאכלי הקרבנות, לכל אחד כראוי לו. לשכליים מזונות התורה, ומשתה היין ומים של התורה. לטבעיים, שהם שדים, שהם כבני אדם, נותן להם מאכלים טבעיים אלו, שיורד אש שלהם לאכל אותם.

כמו שפרשה רבותינו, אם זכו - היה יורד כאריה של אש לאכל הקרבנות, ואם לא - היה יורד שם כמין כלב של אש. וגם כך כשמת אדם, אם זוכה - יורד בדמות אריה לקבל את הנפש, ואם לא - בדמות כלב, שאמר עליו דוד, (תהלים כב) הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי.

וכרי להציל הקדוש ברוך הוא את גופיהם של ישראל מהם ואת נפשותם, מנה להקריב קרבנות של בהמות וגופים במקומם, לקיים (משלי כה) אם רעב שנאף האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים. אבל הקדוש ברוך הוא לא לוקח פי אם את רצון הלב ושברונו (שהוא ישראל). זהו שכתוב (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. כמו כלי חרס שנאמר בהם נשברו נטהרו.

בהן מח. לוי לב. ישראל גוף. ונאמר בהם, כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם. ואם צריך להקריב כבד ללב, חלבו של אותם טמאים, הוא לא לוקח. אלא שמנונו של חלב טהור. כמו שיש בגוף חלב טהור וחלב טמא, דם צלול בלי פסלת ודם עכור בפסלת. ועורקי הלב חילות קדושים, ועורקי הכבד חילות טמאים. גם כן הם מחנות היצר הרע ומחנות היצר הטוב. אלו ממנים על עורקי הלב, ואלו ממנים על עורקי הכבד. גם כן שתי אמות, ישראל ואמות העולם עובדי כוכבים ומזלות.

אמר לו רועה הנאמן, יפה אמרת בכל, אבל אפלו ישראל לא כלם שוים, שיש בהם בני מלכות

אבל חילות אמות עובדי עובדי כוכבים ומזלות, הם מצד הפרוד. אוי למי שגורם בחטאי להעלות אותיות וחיות ויסודות, שמיד מסתלק הקדוש ברוך הוא מישראל, ויכנסו ביניהם אמות עובדי עבודת כוכבים ומזלות, שאין להם קרבה לקדוש-ברוך-הוא, שאין קרבות בחוץ לארץ. ולכן פרשנה רבותינו, הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה. באותו זמן שאמר דברים הללו, ירדו כל האותיות הקדושות וחיות קדושות וארבעה יסודות אליו, וברכו אותו ואמרו: על ידך, רועה הנאמן, ירד עלינו הקדוש ברוך הוא ומתקרבים מין למינו. ברוך אתה לקדוש ברוך הוא בארבעה יסודות. כעת התברר הכל על בריו. (עד כאן רעיא מהימנא).

סדר הלימוד ליום טו סיון [יום 251 בשנה]

פתח ואמר, (תהלים לו) בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה. בטח בה', כראוי. ועשה טוב, תקון של ברית הקדש, שתתקן אותה ותשמר אותה כראוי. ואם תעשה את זה, אתה תהיה כאן בארץ, ואותה האמונה שלמעלה תזון ממך ותתפרנס ממך.

ועוד, (מתקן אותו ושומר עליו. שכן ארץ - ארץ קדושה עליונה, ארץ החיים, שהארץ היא תשרה בטוב ההוא.

ורעה אמונה - אותה האמונה שלמעלה תהיה נזונית ומתפרנסת ממנו על ידך. ואם תעשה זה) תתענג על ה' ויתן לך משאלת לבך - כל זה מתתקן בתקון הברית. כיון שהתקנה הברית, התתקן הכל. פנחס, משום שקנא על ברית זו, זכה לכל. ולא עוד, אלא שהגן על כל ישראל, ובו התקים והתענג על ה'. שהרי עלה והתקשר למעלה (והאיר) באור הראשון שבא הקדוש ברוך הוא ונגז אותה. באותו אור שנהנה ממנו אברהם, ואהרן הכהן נקשר בו.

אחר שעלה לכהנה גדולה, לא הזכיר לו הרג זמרי, ולא ראוי, בשביל שלא יאחז כלל בענפיו של הצד האחר, ולא ראוי להזכיר עליו. שכל מי שהורג, ענפים של צד האחר יש בו. ופנחס הרי נאחז בימין, ואין לו חלק בצד האחר כלל, ולכן לא נזכר כאן. מה שנראה שבח - גנאי הוא לו, ונחיתות ממעלה עליונה שנאחז בה. ולכן כתוב המכה אשר הכה סתם, ושם האשה המכה, ולא נזכר על ידי מי.

בהם פרוד. ועליו נאמר (תהלים ה) לא יגרף רע. הוא שולט על הכל, ואין מי ששולט בו. הוא תופס את הכל, ואין מי שתופס בו. והוא לא נקרא יהו"ה, ובכל השמות, אלא בהתפשטות אורו עליהם. וכשסתלק מהם, אין לו מעצמו שם כלל מהם. עמק עמק מי ימצאנו.

אין אור יכול להסתכל בו, שלא נחשף. אפלו כתר עליון, שאורו חזק על כל הדרגות ועל כל חילות השמים, עליונים ותחתונים, נאמר עליו (שם יח) ישת חשך סתרו. ועל חכמה ובינה - (שם צג) ענן וערפל סביביו. כל שכן שאר הספירות, כל שכן החיות, כל שכן יסודות, שהם מתים. הוא סובב על כל העולמות, ואין סובב אותם לכל צד, למעלה ולמטה ולארבעה צדדים, פרט לו. ואין מי שיוצא מרשותו החוצה. הוא ממלא כל העולמות, ואין (אלוה וכו' להם חוץ ממנו) אחר שממלא אותם.

הוא מחיה אותם, ואין אלוה אחר עליו לתת לו חיים. זהו שכתוב (נחמיה ט) ואתה מחיה את כלם. ובגללו אמר דניאל, (דניאל ד) וכל דירי הארץ כאינם חשוכים, וכרצונו עושה בחיל השמים. הוא מקשר ומיחד מין למינו, למעלה ולמטה, ואין קרבה להם בארבעה יסודות, רק הקדוש ברוך הוא כשהוא ביניהם.

מיד שחטאו, אלו שנקראו בנים אתם לה' אלהיכם, הסתלק מן האותיות, ונשארו בפרוד. ומה תקונו? לקרב אותיות בקדוש ברוך הוא - 'י' בה', 'ו' בה'. גם כף הם עבדים שלו מצד החיות, בחטאייהם גרמו לו להסתלק מהם. מה תקנתם? להוריד את הקדוש ברוך הוא עליהם לקרב אותם. גם כף אלו שהיו מארבעה יסודות, שהם צאנו של הקדוש ברוך הוא, שגרמו לסלק את הקדוש ברוך הוא מהם, מה התקנה? לקרבם לקדוש ברוך הוא.

ולכן בכלם צוה: קרבן לה', את קרבני לחמי לאשי. גם, את הכפש אחד תעשה בבקר ואת הכפש השני תעשה בין הערבים. וכתוב (ולקחת) שתי תרים או שני בני יונה. כל מין הולך למינו. והקדוש ברוך הוא מקרב הכל במקום זה, הוא עלת הכל, שאין אלוה פרט לו, ואין מי שיכול לקרב חילות פרט לו.

לָהֶם אֶת אֲכָלָם בַּעֲתוֹ – זֶה מְזוֹן הַעֲשִׂירִים, שְׁנוֹתָן אֲכַל רַב בַּעֲתוֹ. הֲרִי אֶחָד. שָׁנִים – שְׁכַתוֹב וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן, זֶה מְזוֹן הָעֲנִיִּים, שֶׁהֵם שְׁבַעִים מְרֻצוֹן וְלֹא מִתּוֹךְ אֲכַל רַב. שְׁלֹשָׁה – שְׁכַתוֹב פּוֹתַח אֶת יָדָךְ, זֶהוּ חֵזֶק לְאוֹתוֹ מְקוֹם, וּבִפְתִיחַת יָדָיו יוֹצֵא רְצוֹן וְשִׁבְעַת לְכָל.

עוֹד כִּךְ לְמַדְנוּ, שְׁאִינוּ אֲלֵא פְעָמִים בְּשִׁבְלֵי מְזוֹן וּפְרָנְסָה בְּכָל יוֹם, שְׁאֵלוֹ חַיִּיב עַל הָאָדָם. וְאִם אָמַר יוֹתֵר, לֹא בְּגִלְל חוֹבָה הוּא, אֲלֵא בְּשִׁבְלֵי שְׂבַח תוֹךְ תְּשֻׁבָחוֹת שֶׁל זְמִירוֹת דְּדוֹד הַמְּלֶךְ. (שִׁינְיָא יָדָיו שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמְבָרַךְ וּשְׁבַעִים מְרֻצוֹן, וְעַל זֶה אֵין חַיִּיב הוּא אֲלֵא פְעָמִים בְּיוֹם, וְשִׁבְחָה הוּא לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַת לוֹ זְמִירוֹת שֶׁל דְּוֹד הַמְּלֶךְ) מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁפְּרָנְסָה לֹא רְאוּי לְשֵׁאל, רַק לְאַחַר הַתְּפִלָּה וּפְרָנְסַת רַבּוֹנוֹ. הַמְּלֶךְ יֹאכַל בְּתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּךְ יֹאכְלוּ עַבְדָּיו.

זֶהוּ שְׁכַתוֹב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) בְּאֵתִי לְגַנִּי אֲחַתִּי כִלָּה [וְגו'] אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עִם חֲלָבִי, אַחַר כֵּךְ אֲכָלוּ רַעִים. אֲכַלְתִּי יַעֲרִי – זֶה תְּפִלַּת מִיִּשְׁב. עִם דְּבָשִׁי – זֶה קְרִיאַת שְׁמַע. אֲכַלְתִּי יַעֲרִי – זֶה תְּפִלַּת מִיִּשְׁב, אוֹתוֹ יַעֲרֵר לְבָנוֹן, יוֹצֵר אוֹר (מְשֻׁרְתִּים) וְהָאוֹפְנִים וְחַיּוֹת הַקִּדְשׁ (כָּלֵם קְדוּשִׁים), כָּל אֵלֶּה נִקְרָאִים יַעֲרֵר עֲצִים וְנִצְבִּים שָׁבוּ. עִם דְּבָשִׁי – זֶה קְרִיאַת שְׁמַע, שְׁהִיא מְתִיקוֹת הַכֵּל, בְּכַמָּה צוֹפִים וּמְתוֹקִים.

שְׁתִּיתִי יַיִן – זֶה תְּפִלַּת מַעֲמָד, מִהֵטוֹב (מְשִׁיכָה) שֶׁל יַיִן עֲלִיּוֹן הַמְּשֻׁמֵר, וְזֶה בְּשִׁלְשׁ בְּרֻכּוֹת רֵאשׁוֹנוֹת. עִם חֲלָבִי – אֵלֶּה אוֹתָן שֶׁלֵּשׁ בְּרֻכּוֹת אַחֲרוֹנוֹת, וְכִלּוּלִים אֵלוֹ בְּאֵלוֹ. עַד כָּאֵן מְאֹכֵל הַמְּלֶךְ. לְאַחַר שְׁאֲכַל הַמְּלֶךְ – אֲכָלוּ רַעִים לְמַעַלָּה, שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוֹדִים לְמַטָּה.

וְלִבִּי אֵין חַיִּיב שֶׁל מְזוֹן אֲלֵא לְאַחַר הַתְּפִלָּה. בְּתַפִּלַּת מְנַחֵה (בְּעֶרֶב) לְפָנֵי הַתְּפִלָּה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁעַד שֶׁלֹּא נִמְצָא דִין קָשָׁה בְּעוֹלָם, בְּעוֹד שְׁפָנֵי הַמְּלֶךְ מְאִירוֹת, יֹאמַר תְּהִלָּה לְדוֹד בְּסִדּוֹר זֶה שֶׁל הַמְּזוֹן. שְׁלֹא אַחַר שֶׁהִדִּין שְׁרוּי וְתִלּוּי עַל הָעוֹלָם, זֶה אֵינָה הַשְּׁעָה. בָּא רַבִּי פְּנִיחָס וּנְשָׁקוּ.

רַעֲיָא מְהִימְנָא

אֲלֵא פְּגִיעָה הִיא פִּיּוּס. שְׁכַשְׁיבָא הִתְחַן לְכִלָּה, אֵין דְּרָךְ לְחַתֵּן לְהִתְיַחַד עִם הַכִּלָּה אֲלֵא בְּפִיּוּס, וְאַחַר כֵּךְ יַעֲשֶׂה עִמָּה לִינְהָ. וְהֵינּוּ כִּי בָא הַשְּׁמֵשׁ.

אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שְׁשׁוּמְעִים דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שְׁלֶךְ, וְאֲשֶׁרִי חֲלָקִי שְׁזַכִּיתִי לְכַךְ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שְׁאֵתָה וְחִסִּידוֹת שְׁלֶךְ נִמְצָא בְּתוֹכּוֹ. עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים וּמְפִיִּסִים זֶה אֶת זֶה, בָּא רַבִּי אֲלַעְזָר בֶּן רַבִּי שְׁמַעוֹן וּמְצָא אוֹתָם שָׁם. אָמַר רַבִּי פְּנִיחָס, וְדָאִי שְׁכַתוֹב (בְּרֵאשִׁית לֵב) וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כְּאֲשֶׁר רָאָם מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה. אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲלַעְזָר בְּנִי, שִׁב בְּנִי וְאָמַר הַפְּסוּק. יֹשֵׁב רַבִּי אֲלַעְזָר. **פְּתַח** וְאָמַר, (שֵׁם) וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מְלֹאכֵי אֱלֹהִים. מָה זֶה וַיִּפְגְּעוּ בוֹ? אֲלֵא יֹשֵׁב פְּגִיעָה לְטוֹב וַיִּשׁ פְּגִיעָה לְרַע וַיִּשׁ פְּגִיעָה לְתַפְלָה. אֲלֵא בְּשַׁעָה שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ לְחַרְן מָה כְּתוֹב? (שֵׁם כַח) וַיִּפְגַּע בְּמְקוֹם. תְּפִלַּת עֲרַבִית הִיא מְתַפְּלֵל בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (שְׁמוֹת לֵג) הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי. וְתַפְּלַת עֲרַבִית בְּאוֹתוֹ מְקוֹם נִרְאָתָה.

עוֹד וַיִּפְגַּע בְּמְקוֹם – דְּבָרֵי פִיּוּסִים הֵם. שְׁבָא הַשְּׁמֵשׁ הַקְדוּשׁ אֶל הַלְּבָנָה, בְּעֵלָה אֶל אֲשֶׁתּוֹ. מִכָּאֵן שֶׁלֹּא רְאוּי לְבַעַל לְבָא לְאֲשֶׁה אִם לֹא הָיָה בְּדְבָרֵי פִיּוּסִים לְפִיִּסָּה, שְׁכַתוֹב וַיִּפְגַּע בְּמְקוֹם, וְאַחַר כֵּךְ וַיִּלֵּן שָׁם. כְּשֶׁהָיָה בָּא יַעֲקֹב מִחַרְן, מָה כְּתוֹב? וַיִּפְגְּעוּ בוֹ. שְׁלַחָה הִיא לְפִיִּס אוֹתוֹ לְבָא אֵלֶיהָ.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב כְּאֲשֶׁר רָאָם. מָהוּ כְּאֲשֶׁר רָאָם? אֵלוֹ מְלֹאכֵי הַיּוֹם. וּמְלֹאכֵי הַלַּיְלָה הָיוּ, וְנִתְכַפְּסוּ מִמֶּנּוּ, וְאַחַר כֵּךְ נִתְגַּלוּ לוֹ. וְלִכֵּן כְּאֲשֶׁר רָאָם, כְּתוֹב מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה. מִכָּאֵן שֶׁהָיוּ אֵלוֹ שֶׁל הַיּוֹם, וְאֵלוֹ שֶׁל הַלַּיְלָה. בְּאֵלוֹ שֶׁל הַלַּיְלָה כְּתוֹב מַחְנֵה אֱלֹהִים, וּבְאֵלוֹ שֶׁל הַיּוֹם כְּתוֹב בָּהֶם זֶה. וְלִכֵּן וַיִּקְרָא שָׁם הַמְּקוֹם הַהוּא מַחְנֵנִים, שְׁתִּי מַחְנָנוֹת. וְעַכְשָׁו מַחְנָנוֹת קְדוּשִׁים רְאִיתִי כָּאֵן. אֲשֶׁרִי הַדְּרָךְ שְׁבָאתִי לְכָאֵן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִי שְׁפּוֹתַח פְּתַח יֹאמַר. אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר, שְׁנִינּוּ, כֹּל מִי שְׁאוֹמֵר תְּהִלָּה לְדוֹד בְּכָל יוֹם שֶׁלֵּשׁ פְּעָמִים, הוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא. וְהָרִי נִתְבָּאֵר הַטַּעַם. אִם בְּגִלְל פְּרָנְסָה וּמְזוֹן שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת – פְּעָמִים הֵם בְּכָל יוֹם, בְּבִקְרָה וּבְעֶרֶב, שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת טו) בְּתַת ה' לְכֶם בְּעֶרֶב בְּשׁוֹר וְגו'. לְמָה שֶׁלֵּשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם? אֲלֵא שָׁנִים לְמְזוֹן בְּנֵי אָדָם וְשֶׁל כָּל הָעוֹלָם, וְאַחַד לְתַת חֵזֶק לְאוֹתוֹ מְקוֹם שִׁדְּיוֹ פְּתוּחוֹת.

וַיִּשְׁנִי מְזוֹנוֹת אֵלוֹ מְשָׁנִים זֶה מְזֵה, וְכִלְמָה שֶׁלֵּשָׁה מְזוֹנוֹת כְּתוֹבִים כָּאֵן: (תְּהִלִּים קמ"ה) וְאֵתָה נּוֹתֵן

את הפכש האחד תעשה בבקר ואת הפכש השני תעשה בין הערבים. שהוא סוד של סתרי הרחמן, שבארו עליהם רבותינו, גבי סתרי הרחמן למה לך? אלא דברים שיהיו תחת סתרי העולם, יהיו מכסים תחת לבושך. מה לבוש מכסה על הגוף, גם כך צריך לכסות סודות התורה. כל שפן סודות הקרבנות, שהם כמו קרבת אשה לבעלה.

ומה קרבתם צריכה במכסה, גם כך צריך קרבן לכסות אותם מבני עריות רשעים חצופים, שעין להם לא בשת פנים ולא ענוה. וכמה מיני ממזרים הם: בני עריות, בני נדה, שנד ה' ממנה ונמצאת במקומה, שפחה בת אל נכר זונה. וזהו סוד (משלי ל) תחת שלוש רגזה ארץ וגו', תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם ושפחה כי תירש גברתה. שנדה ה' ממקומה, שהיא המלכה, יצר הטוב, ונכנסה במקומה שפחה, יצר הרע.

וסוד הדבר - (ויקרא יד) פנגע נראה לי בבית, הינו דם טמא של נדה. ומה שם (שם יג) והסגירו הכהן שבעת ימים - אף כך (שם טו) שבעת ימים תהיה בנדתה. אשרי אותם איברים שמתקדשים בשעת תשמיש, שהם עצי העולה שאוחזים בהם אשים קדושות, שם יהו"ה שאחוז באשים שלהם, ולכן (ישעיה כד) באורים כבדו ה'. על זה נסתרות ה', הינו את הפכש האחד תעשה בבקר ואת הפכש השני תעשה בין הערבים.

שלמות הכתוב - ועשירית האיפה סלת. אשרי מי שמשפיע ממחו טפה סלת נקיה בלי פסלת. והיא רמוזה באות י' של אדנ"י, כלולה בעשר ספירות, שהיא כלולה בשמן כתיבת רביעית ההין. והיא כלולה במקרא, במשנה, בתלמוד, בקבלה.

בשראה יחזקאל את השכינה מתוך הקלפות, ראה עמה עשר ספירות בלי פרוד כלל, ואלה הם מח, מבפנים, את כלם ראה מתוך נהר כפר שלמטה, היא (תהלים סח) רכב אלהים רבתיים. כל רבוא עשרה אלפים, רבתיים עשרים אלף. תוציא שנים שאינם, נשארו שמונה עשר, בחשבון שמונה עשר עולמות, שכוללים עשר ספירות שהתלבש ט"ט ממטטרון. ט"ט מטטפת, ונאמר בו (דברים ו) והיו לטטפת בין עיניך. מי העינים? אלו למעלה,

אמר רועה הנאמן, אם כך, מהו כי בא השמש, שהרי דרך דרש פרשוה לשון כבוי, והינו כי בא השמש? אלא מכאן למדנו, מי שמתחד עם אשתו צריך בלילה לכבות את הנר, וביום אין דרך רבותינו לשמש מטתם, רק בלילה, דרך צנעה. ולכן מתי נעשה לינה? כי בא השמש, שהתפנה השמש מהעולם.

ולכן גם פן צריך להתכסות מהשמש, וכך צריך להתכסות מאלו המלאכים, שהם מיצר הטוב מימין בכמה מחנות, ומיצר הרע שהולך לשמאל בכמה מחנות. ולכן אחר שבא הבקר אמר כאשר ראם. ומצד יעקב שהיה איש תם, לא היה עמו, רק חילות המלך והמלכה, ולכן ויקרא שם המקום ההוא מחנים. אותם מלאכי היום כתוב, כאשר ראם מחנה אלהים זה. וכשבאו מלאכי הלילה, שהתכנסו אתו לשמר אותו, אמר ויקרא שם המקום ההוא מחנים.

משום שהתפלה היא כלה, זהו שכתוב (שיר השירים ד) אתי מלבנון כלה אתי וגו'. נקרא כאן "אתי", ובתורה שבכתב נאמר עליה, (שמות לג) הנה מקום אתי. ומשום שהיא נקרא מקום בעולם הזה, נאמר בה ויפגע במקום וילן שם.

ולכן היא אמרה, (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון אורחים. שהיתה רשות בפני עצמה, ולא עם אותם שקובעים אותה חובה עם, בלי החתן שלה. ובכל שעה שאדם מתפלל, הקדוש ברוך הוא מקדים ושומר אותו. וסוד הדבר - (בראשית כד) והאיש משתאה לה. ואין איש אלא הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב (שמות טו) ה' איש מלחמה. (בראשית כד) ויהי הוא טרם כלה לדבר והנה רבקה יצאת, כמו (זכריה ט) ויצא כפרק חצו.

ואם תאמרו שהרי פרשוה רבותינו, לעשרה מקדימה השכינה ובאה, לאחד עד שיושב. לעשרה שהיא י' קדמה ה'. לאחד שהוא ו', עד שיושב לא באה אליו ה' שנית. וסוד הדבר - שבמקום שאין שם י"ה, לא באה שם ה'. ומי שרוצה ליחד אותיות, צריך בתחנה ובתחנונים. ולכן (דברים ג) ואתחנן אל ה', באדנ"י לשכינה בתחנונים, ולקדוש ברוך הוא ברחמים. עד כאן.

עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים שֶׁל צַד הָאֲחֵר פּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ. תְּכַלֵּת הַיָּם, בְּשִׁבְלֶיהָ נֹאמַר כִּי תַעֲבֹר בְּמַיִם אֶתְּךָ אֲנִי. שְׁבִסְגָלָה זוֹ (שְׁמוֹת טו) סוֹס וְרִכְבּוֹ רָמָה בָּיָם, זֶה מִמְּנֶה שֶׁל מִצְרַיִם.

מִגְוֹן זֶה פּוֹחֲדִים עֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. מַחְנוֹת הַיָּם פּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ. וּמַחְנוֹת הַרְקִיעַ, שֶׁהוּא תְּכַלֵּת, מִמֶּנּוּ פּוֹחֲדִים. מַחְנוֹת הַתְּכַלֵּת (וּמַחְנוֹת הַרְקִיעִים וּמַחְנוֹת) שְׁאֵשִׁי הַגִּיהֶנֶם פּוֹחֲדִים מִמֶּנּוּ.

וְתַכְלֵת זוֹ הִיא דִין, דִּינָא – אֲדַנְיָ. דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִּינָא, וּשְׁנֵי גֻנִיִּים רְשׁוּמִים בְּטְלִית, אֶחָד לְבָן וְאֶחָד תְּכַלֵּת. וְעַל שְׁנֵי גֻנִיִּים אֵלּוּ נֹאמַר, (שְׁמוֹת כד) וְתַחַת רִגְלֵי כְּמַעֲשֵׂה לְבַנְתִּי הַסְּפִיר. לְבַנְתִּי – לְבָן הַסְּפִיר, שֶׁהוּא כְּלוּל בְּשְׁנֵי גֻנִיִּים, רַחֲמִים וְדִין, לְבָן וְשָׁחַר. שָׁחַר הַתְּכַלֵּת. וְעַל שְׁנֵי גֻנִיִּים רְמָזוֹ רַבּוּתֵינוּ, מְאִימְתִּי קוֹרְאִים אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית? מְשִׁכִּיר בֵּין תְּכַלֵּת לְלֶבֶן. לַהֲיוֹת בַּת הַמֶּלֶךְ, קְרִיאַת שְׁמַע, יְחִוּד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּלוּל מְשִׁנֵּי גֻנִיִּים אֵלּוּ, שֶׁהֵם יְהוֹיָה אֲדַנְיָ, רַחֲמִים וְדִין. כְּמוֹ שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כּוֹלֵל שְׁנֵי גֻנִיִּים – יְהוֹיָה אֲדַנְיָ, לַהֲיוֹת רַחֲמִים וְדִין, כֶּסֶף דִּין וְכֶסֶף רַחֲמִים. (מִטְטָרוֹן).

כְּמַרְאָה אֲבָן סְפִיר דְמוּת כֶּסֶף. מַה זֶה דְמוּת כֶּסֶף? אֵלּא כְּנֶגֶד הַכֶּסֶף, שֵׁשׁ לוֹ שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם גִּשְׁרִים. שִׁיחֵיהָ אָדָם רְשׁוּם בְּשְׁבַעִים וּשְׁנַיִם קְשָׁרִים, וְחֲלִיּוֹת הַצִּיצִית, כְּנֶגֶד שְׁבַעִים וּשְׁנַיִם גִּשְׁרִים שֶׁל הַכֶּסֶף, שֶׁהֵם שְׁמוֹנֶה עָשָׂר קְשָׁרִים, וְחֲלִיּוֹת לְכָל צַד. שֶׁהַכֶּסֶף שֶׁהוּא ה', לְכָל צַד בְּאַרְבַּע חֲיוֹת הַכֶּסֶף, שֶׁהֵם ד'.

וְשֵׁשׁ מַעֲלוֹת הַכֶּסֶף, שֶׁהֵם ו', וְזֶה מִטְטָרוֹן, הוּא כּוֹלֵל אַרְבַּע חֲיוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה יא) וְנִעַר קֶטֶן נִהַג בָּם, וְהֵם: מִיכָאֵל, גַּבְרִיאֵל, נוּרִיאֵל, רַפָּאֵל. מִטְטָרוֹן, (מַלְכִים-א י) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכֶּסֶף, שְׁעוּלִים שֵׁשׁ מְאוֹת, צִיצִית בְּשִׁתֵּי יוֹדִיָּן. וְאִם חָסַר יוֹד, הָרִי חִירָק בְּמִקוּמָהּ, כֶּךָ עוֹלָה. בְּכָל צַד בְּאַרְבַּע כְּנָפוֹת, צִיצִית וְשֵׁשׁ עָשָׂר חֲלִיּוֹת הַצִּיצִית – הֵם תְּרִי"ג.

וְעוֹד שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכֶּסֶף – בְּסוּד זֶה וְאִי, עוֹלָה לְחֶשְׁבוֹן י"ג, שְׁנַרְמָז בְּשֵׁשׁ תְּבוּת (שְׁמוֹת יד) וַיִּסַּע, וַיָּבֵא, וַיֵּט. שֶׁהֵם וְהוּ אֲנִי וְהוּ. חֲמִשָּׁה קְשָׁרִים, ה' לְכָל צַד. א' טְלִית אַחַת לְכָלִּים. וּבְאוֹת ה' נִשְׁלַם ח"י, שֶׁהֵם ט"ט, לַהֲיוֹת חֲזֵה לְכָל צַד, כּוֹלֵל אַרְבַּע

שְׁנַאֲמַר בְּהֵן (יחזקאל א) נִפְתָּחוּ הַשָּׁמַיִם וְנֹרְאָה מְרֵאוֹת אֱלֹהִים. אֵילּוֹ מְרֵאוֹת? אֵילּוֹ עֲשָׂרָה מְרֵאוֹת שֶׁל מִטְטָרוֹן שְׁנַרְאָה כְּמוֹ נֵר בְּעֲשָׂשִׁית, תִּשְׁעָה בְּגִלּוֹי וְאֶחָד בְּנִסְתָּר.

מַרְאָה אֶחָד, שֶׁהוּא מְרֵאָה רֵאשׁוֹן מֵאֵלּוֹ הָעֲשָׂרָה, זֶהוּ שְׁנַאֲמַר בּוֹ, וּמִמַּעַל לְרַקִּיעַ אֲשֶׁר עַל רֵאשֵׁם כְּמַרְאָה אֲבָן סְפִיר דְמוּת כֶּסֶף. וְאִף עַל גַּב שְׁנַפְרָד לְמַעְלָה, צָרִיךְ לְחַדֵּשׁ עֲלֵיו חֲדוּשִׁים.

אֲמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַחְנוֹת שְׁלֹמַעְלָה: מִי שְׁמַתְפַּלֵּל, בֵּין שִׁיחֵיהָ גְבוּר, בֵּין שִׁיחֵיהָ חֶכֶם, בֵּין שִׁיחֵיהָ עֲשִׂיר; בְּזִכְיוֹת גְבוּר, חֶכֶם בְּתוֹרָה, וְעֲשִׂיר בְּמַצּוֹת – לֹא תִכְנַס תְּפִלָּתוֹ בְּהִיכָל זֶה עַד שִׁירָאוֹ בּוֹ סִימָנִים אֵלּוּ, שְׁנַתֵּן עֲצָמוֹ בּוֹ תְּקוּנִים שְׁלִי. וּמִשׁוּם זֶה פְּרִשׁוּהָ בְּעַלֵּי הַמִּשְׁנָה, אִם הָרַב דּוּמָה לְמַלְאָךְ ה' צְבָאוֹת, תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ. לְמִי שִׁיחֵיהָ רְשׁוּם בְּסִימָנִים הִלְלוּ בְּלִבּוֹשׁוֹ, תִּקְבְּלוּ תְּפִלָּתוֹ. סִימָן אֶחָד שִׁיחֵיהָ רְשׁוּם בְּתְּפִלָּתוֹ, בְּתַכְלֵת בְּכַנְפֵי מַצְוֶה צִיצִית, שֶׁהוּא דּוּמָה לְרַקִּיעַ, שֶׁהוּא מִטְטָרוֹן. דְמוּתוֹ תְּכַלֵּת שְׁבַעִיצִית.

וּמִשׁוּם זֶה שְׁעוֹר הַצִּיצִית פְּרִשׁוּהוּ רַבּוּתֵינוּ, טְלִית שֶׁהִקְטָן מִתְּכֶסֶף בְּהָ רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ. וְזֶהוּ שְׁנַאֲמַר בּוֹ (ישעיה יא) וְנִעַר קֶטֶן נִהַג בָּם. וְזֶהוּ נוֹהַג בְּאַרְבַּע חֲיוֹת, שֶׁהֵם אַרְבַּע, וְהוּא כּוֹלֵל (מַלְכִים-א י) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת לַכֶּסֶף, שֶׁהֵם ו'. וּמִשׁוּם שֶׁהוּא כְּלוּל עָשָׂר, מִתְּלַבְּשִׁים בּוֹ עָשָׂר סְפִירוֹת, י'. וְבוֹ נִרְאָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁכְיֵנְתוֹ, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מִעָשָׂר סְפִירוֹת – לְנִבְיָאִים. וּמִצַּד הַשְּׁכִינָה, שֶׁהִיא עֲשִׂירִית, תְּכַלֵּת שְׁבַעִיצִית, הִיא תְּכַלֵּת שֶׁל כָּל הַגֻּנִיִּים.

שִׁיחֵיהָ תְּכַלֵּית שֶׁל עָשָׂר סְפִירוֹת, וְבוֹ (שְׁמוֹת ט) וְתַכְלֵת כָּל עַבְדָּת [מִשְׁכָּן] אֶהְלֵ מוֹעֵד, וְהִיא לְשׁוֹן כְּלָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (במדבר ז) וַיְהִי בַיּוֹם כָּלֵת מִשֵּׁה לְהִקִּים אֶת הַמִּשְׁכָּן. וּפְרִשׁוּהָ רַבָּנָן, כָּלֵת כְּתוּב, וְהִיא תְּכַלֵּת הַנֵּר, שְׁאוּכְלֵת חֲלָבִים וְעוֹלוֹת.

וְעֲלֵיו אָמַר יְחִזְקֵאל, דְמוּת כְּמַרְאָה אֲבָן סְפִיר דְמוּת כֶּסֶף. סִגְלַת הָאֲבָן הַזֶּה, שְׁמִי שִׁיּוּרֵשׁ אוֹתָהּ לֹא שׁוֹלְטָת בּוֹ אֲשֶׁ הַגִּיהֶנֶם. אֵינְ אֲשֶׁ שְׁמַקְלָקֵלֵת אוֹתָהּ וְלֹא כָּל מִינֵי מַתְכוּת, כָּל שְׁכָן שֶׁהֵמִים לֹא מִזִּיקִים אוֹתָהּ. מִי שִׁיּוּרֵשׁ אוֹתָהּ, מִתְּקִים בּוֹ (ישעיה מג) כִּי תַעֲבֹר בְּמַיִם אֶתְּךָ אֲנִי וְגו' וְכָל

ירק ולכן. שקלפות האגוז – אחד תהו, קו ירק. שני בהו, אבנים מפלמות, קלפה חזקה כאבן מפלמת. כנגד שתי קלפות אלו, מוץ ותבן של חטה.

קלפה שלישית, דקיקה – כנגד סבין של חטה, שכאן הוא נדבק בחטה ולא יכול להפרד משם עד שטוחנים אותו ברחים, שהן כנגד טוחנות הפה של האיש, שצריך לטחן בהן דברי תורה עד שיהיו כמו קמח סלת נקיה. ובנפה, שהיא השפה, מתבררת הפסלת, שהוא סבין (של התורה), עד שתמצא הלכה סלת נקיה. באותו זמן נוטל אותה הלב והמח, וכל איברי הגוף שהנשמה מתפשטת בהם, והנשמה מתפרנסת ממנה כמו שהגוף מתפרנס מדברי העולם. שזה לעצמת זה עשה אלהים – לחם הגוף, ולחם התורה. זהו שכתוב (משלי ט) לכו לחמו בלחמי.

וקלפה זו היא כמו קלפה שנדבקת למח האגוז, וכשהאגוז רך, נפרדת אותה קלפה ממח האגוז בלי קשי. וכשהאגוז יבש, קשה לאדם להעבירה משם, כי עדין הקשיא במקומה עומדת. ולכן צוה הקדוש ברוך הוא לאדם לחזור בתשובה בבחירותו, לפני שיזקין בו יצר הרע. זהו שכתוב (ויקרא ט) מפני שיבה תקום, קדם שיבה שלך. וקלפה זו היא אש, ונאמר בה, ואחר הרעש אש לא באש ה'. רביעית – תהום, חלל האגוז, קול דממה דקה, שם בא המלך, (יחזקאל א) ומתוכה כעין החשמל מתוף האש.

ואותן קלפות רשומות בארבעה איברים של הגוף. בראה, שם לחה, שממנה יוצאות סרחות הראה, (משלי ה) רגליה ירדות מות שאול צעדיה יתמכו. ושם רוח חזק מפרק, שדופק בכנפי הראה של האדם, וזהו רוח שמסעיר את גוף האדם, מה שכוף לו אליהו תחתיו ועולה בו למעלה. זהו שכתוב (מלכים ב) ויעל אליהו בסערה השמימה [השמים]. וזהו דופק על הראה, ששותה כל משקים, ובהם (בראשית א) ורוח אלהים מרחפת על פני המים, זוהי קלפה לרוח הקדש. לשמאל, רוח סערה, עליהם נאמר (קהלת י) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו.

דוד העביר מלבו והרג אותו, זהו שכתוב (תהלים קט) ולבי חלל בקרבי, ולכן זכה לנשוב רוח

חיות. ולכל חיה ארבע פנים וארבע כנפים, הם ל"ב פנים וכנפים, והם תלויים מחיה שהוא אדם.

והם ל"ב, כחשבון יו"ד ה"א ה"א. שלמות שלהם וא"ו. שלש עשרה חליות בכל ארבע הכנפים. והוא מתיחד עם כל ארבע חיות, ומשלים למעלה, משלים למטה. עמוד האמצעי הוא מטטרון, להשלים למעלה, כמו התפארת. שמו כשם רבו. בצלמו כדמותו נברא. שהוא כולל כל הדרגות, מלמעלה למטה, ומלמטה למעלה, ואחוז הוא באמצע. זהו שכתוב (שמות כו) והבריח התיכן בתוף הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה.

והוא כולל ארבע פנים וארבע כנפים לכל חיה וחיה שלמעלה, שהם יאהדונהי. אז ישיר משה. בכל חיה ארבע פנים וארבע כנפים כמו זה. א"ז באריה. א"ז בשור. א"ז בנשר. א"ז באדם. שהם ל"ב פנים וכנפים, כחשבון א"ז ארבע פעמים.

והם ארבע פנים: יהו"ה. ארבע כנפים: אדני. כנגד ארבעה בגדי זהב וארבעה בגדי לבן שלובש הכהן לכפר על ישראל, כנגד (תהלים נא) אדני שפתי תפתח. ותפלה, של תפלה יהו"ה, בתתימה י"ח ברכות התפלה. ושמונה עשרה פעמים יהו"ה, יש בהם ע"ב אותיות, כחשבון (בראשית ב) ויכלו, שכלולים בצדיק ח"י העולמים.

ובארבע חיות, יהו"ה אדני. שמונה לכל צד – הם ל"ב אותיות, וי"ג אותיות שנמצאו מן וה"ו אני וה"ו. הרי שלשה עשר שכלולים למעלה ולמטה, בהם השתלם אדם, שהוא מ"ה, עמוד האמצעי.

למעלה בעץ החיים אין קלפות, (אסתר ד) כי אין לבא אל שער המלך בלבוש שק. למטה יש קלפות במטטרון, שהוא בדמות העמוד האמצעי. שבזמן שהקדוש ברוך הוא מחוץ למלכותו, מתכסה בכנפי ופני העבד שלו, זהו שכתוב (שמואל ב כב) וירכב על כרוב ויעף.

ואותן קלפות שסובבות לארבע חיות מטטרון הן: תהו – (מלכים א יט) והנה רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים לא ברוח ה'. בה"ו – ואחר הרוח רעש לא ברעש ה'. הרי שתי קלפות,

בְּכָל אֵיכָר וְאֵיכָר שֶׁל הַגּוֹף נִמְצָאִים גִּלְגָּלֵי יָם
הַתּוֹרָה וְגִלְגָּלֵי הָרְקִיעַ, שֶׁהֵם אֵשׁ. כָּלֶם עוֹלָיִם
וְיוֹרְדִים בּוֹ, וְהוּא מְקוֹמוֹ בֵּין רְקִיעַ וְיָם. כָּלֵי שְׁלוֹ
אַרְץ, שֶׁהִיא שְׂכִינָה.

וּבְמִו עוֹפּוֹת, פּוֹתְחִים כִּנְפֵיהֶם לְקַבֵּל רוּחַ לְפָרֵחַ בּוֹ
- כֶּף כָּל הָאֵיכָרִים אֵיכָרֵי הַגּוֹף פְּתוּחִים
בְּכַמָּה מְקוֹרוֹת, בְּכַמָּה פְּרָקִים, בְּכַמָּה עוֹרְקִים,
בְּכַמָּה חֲדָרֵי הֶלֶב, חֲדָרֵי הַמֶּחֶ, לְקַבֵּל אוֹתוֹ. שָׂאֵם לֹא
יִנְשָׁב בְּכַתֵּי הֶלֶב, הִיָּה אֵשׁ הֶלֶב שׁוֹרֵף כָּל הַגּוֹף.
וְכַמָּה סְלָמוֹת וְחֲדָרִים שֶׁל עוֹרְקֵי קִנְיָה הֶלֶב וְקִנְיָה
הַרְאָה, כָּלֶם מִתְתַקְנִים אֵלָיו.

בְּשַׁעוֹלָה הַדְּבּוּר עַל כִּנְפֵי הַרְאָה, נַעֲשֶׂה קוֹל.
בְּאוֹתוֹ זְמַן, (קֵהֶלֶת י) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם
יִוֹלֵךְ אֶת הַקּוֹל. (תְּהִלִּים כט) קוֹל ה' עַל הַמַּיִם - מִצַּד
הַמַּיִם, שֶׁהוּא מֶחֶ, שֶׁשָּׂם עוֹלָה בְּכִנְפֵי רֵאָה. קוֹל ה'
חִצְב לַהֲבוֹת אֵשׁ - מִצַּד הֶלֶב, כְּשִׁיּוּצָא מֵהַפֶּה,
נִקְרָא דְבּוּר.

וּבְנִנְד שְׁתֵּי כִנְפֵי רֵאָה שְׁפּוֹתְחוֹת כִּנְפֵיִם לְקַבֵּלוֹ,
זֶהוּ שְׂכֵתוֹב (יַחְזָקָא א) וּפְנִיָהֶם וְכִנְפֵיהֶם
פְּרֻדוֹת מִלְמַעְלָה - כֶּף שְׂפָתַיִם לּוֹקְחוֹת הַדְּבּוּר
וּמְפָרִיחוֹת אוֹתוֹ לְמַעְלָה.

וּבְמִו שְׂאוֹתָן חֲמֵשׁ כִּנְפֵי (עֲנִיִּי) רֵאָה, כְּלָן פְּתוּחוֹת
בְּלֹא סָרְכָה לְקַבֵּל קוֹל זֶה - כֶּף גַּם צְרִיכִים
לְהִיּוֹת חֲמֵשֶׁה תְּקוּנֵי הַפֶּה, כָּלֶם פְּתוּחִים בְּלֵי
סָרְכָה בְּחֲמֵשֶׁה תְּקוּנֵיִם, שֶׁהֵם: אַחַה"ע בְּגֵרוֹן.
בּוּמ"ף בְּשִׁפְתַיִם. גִּיכ"ק בְּחֶף. דְּטִלְנ"ת בְּלִשׁוֹן.
זִסְשֵׁר"ן בְּשִׁנַיִם.

וּדְבּוּר שִׁיְהִיָּה בְּהֵם בְּלֵי סָרְכָה וְעִכּוֹב כָּלֵל, זֶהוּ
שְׂכֵתוֹב (בְּרֵאשִׁית כד) וַיְהִי הוּא טָרֵם כָּלֵה
לְדְבּוּר וְהִנֵּה רְבָקָה יִצְאָתָה, זֹו תְּפִלָּה, שֶׁהוּא דְבּוּר,
וּבְגִלְגָּלָה נֶאֱמָר, אִם שְׁגוּרָה תְּפִלְתִּי בְּפִי, יוֹדַע אֲנִי
שְׂמִקְבָּל. וְאִם יֵשׁ סָרְכָה וְיוּצָא בְּעִכּוֹב, יוֹדַע אֲנִי
שְׂמִטְרָף, בְּגִלְגָּל (כְּגוֹן) סָרְכָה בְּרֵאָה שֶׁהִיא טְרָפָה.

וְקוֹל זֶה שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, שָׁבוּ (יַחְזָקָא א) וְאֲשַׁמַּע אֶת
קוֹל כִּנְפֵיהֶם. וְזֶה יְהוָה שֶׁהוּא קוֹל, כְּשִׁיּוּצָא
לְקַבֵּל שְׂכִינָה בְּתַפְלָה בְּחֲשָׂאֵי, שֶׁהוּא דְבּוּר, שָׁבוּ
אֲדַנְי"י שְׂפָתַי תִּפְתָּח, כָּל הָאֵיכָרִים פּוֹתְחִים כָּלֶם אֶת
כִּנְפֵיהֶם בְּרֵמ"ח תְּבוֹת, שֶׁהֵם בְּאַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת
קְרִיאַת שְׁמַע, שְׂבָהֵן יוֹרֵד הַקּוֹל.

צְפוּנִית בְּכַנּוּרוֹ, וְנֶאֱמָר בּוֹ (יַחְזָקָא לו) כֹּה אָמַר ה'
מְאַרְבַּע רוּחוֹת בְּאֵי הַרוּחַ, וְהִיָּה מְנַגֵּן בּוֹ בְּכַנּוּר
בְּאַרְבַּעַה מִיָּנֵי נְגוּנִים: בְּשִׁיר פְּשׁוּט, שֶׁהוּא י'. וּבְשִׁיר
כְּפוֹל, שֶׁהוּא י"ד. וּבְשִׁיר מְשֻׁלָּשׁ, שֶׁהוּא י"ו.
וּבְשִׁיר מְרַבַּע, שֶׁהוּא י"ה. הַרִי הֵן עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת
שְׁעָשֶׂה דוֹד כְּנִגְדֵן עֶשְׂרֵה מִיָּנֵי תֵלִים, וְעוֹלָיִם לְע"ב
פָּנִים, כְּחֲשָׁבוֹן עֶשֶׂר אוֹתִיּוֹת אֵלוֹ.

וּמַתִּי עָלוּ בְע"ב מִיָּנֵי נְגוּן? כְּשֶׁעֲבַר שְׁלִטוֹן עוֹן
מִשְׁחִית אֶף וְחֲמָה, שְׂבָהֶם דּוֹפְקַת רוּחַ סְעָרָה
בְּאַרְבַּעַה צְדָדִים שְׁעוֹלָיִם לְעֶשְׂרֵה כְּתָרִים לְע"ב
אַמוֹת. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב (מִשְׁלֵי יא) וּבְאֲבָד רְשָׁעִים רִנָּה.

שְׂמִיכָא"ל גְּבִרְיָא"ל נוֹרִיא"ל רְפָא"ל שׁוֹלְטִים עַל
אַרְבַּעַת הַצְּדָדִים (הַיְסוּדוֹת) הַטּוֹבִים שֶׁל
הָאָדָם, שֶׁהֵם מַיִם וְאֵשׁ וְרוּחַ וְעָפָר, וְלִכְל אֶחָד יֵשׁ
לוֹ אַרְבַּע פָּנִים: עוֹן מִשְׁחִית אֶף וְחֲמָה, תְּלוּיִים
(שׁוֹלְטִים) עַל מְרָה לְבָנָה, שְׂרָאָה עוֹשֶׂה סָרְכָה. וּבְמִרְה
הָאָדָם שֶׁל הַכְּבֵד שֶׁהִתְאָדָם בְּמַאֲדִים. וּבְמִרְה יִרְקָה
שְׂאֲחוּזָה בְּכְבֵד, שֶׁהוּא חָרַב מִלְּאֶף הַמּוֹת, שְׂנֶאֱמָר
בָּהּ (שֵׁם ה) וְאַחֲרִיתָהּ מְרָה כְּלַעֲנָה חֲדָה כְּחָרַב פִּיּוֹת.
וּבְמִרְה שְׂחָרָה, לִילִית, שְׂבָתִי, שְׁלִטוֹן בְּטַחּוֹל,
שֶׁהוּא עֲצָבוֹת, שְׂאוֹל תַּחֲתִית, עֲנִיּוֹת וְחֲשָׁךְ, בְּכִיָּה
וְהִסְפַּד וְרַעְבוֹן.

מִיָּד כְּשֶׁעוֹבְרוֹת קְלָפוֹת אֵלוֹ מֵהָאָדָם, שׁוֹלֵט עָלָיו
עַץ הַחַיִּים בְּע"ב פָּנִים, שֶׁהֵם י" י"ה י"ו
יְהוָה, שְׂנַמְצָאוּ עֶשְׂרֵה תְּלוּיִים מְאַרְבַּע רוּחוֹת,
שֶׁהֵם יְהוָה, שְׂנֶאֱמָר בָּהֶם, כֹּה אָמַר ה' מְאַרְבַּע
רוּחוֹת בְּאֵי הַרוּחַ. זֶהוּ רוּחוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, שְׂנֶאֱמָר בּוֹ
(יִשְׁעִיָּה יא) וְנִחָה עָלָיו רוּחַ ה', כְּשֶׁהוּא מְנַשֵּׁב בְּאֶזְן
יְמִין שֶׁל הֶלֶב, שֶׁשָּׂם חֲכָמָה מִצַּד הַחֶסֶד, שָׁבוּ
הַרוּצָה לְהַחֲכִים יְדָרִים בְּחֲכָמָה. וְחִס"ד נוֹשֵׁב
בְּכִינָה. שְׂבָחְכָמָה י', בְּכִינָה ה', בְּתַפְאָרַת ו',
בְּמַלְכוּת ה'. יְהוָה דּוֹפֵק בְּכָל הָאַרְבַּעַה, שְׁעוֹלָיִם
לְעֶשְׂרֵה, וְלְע"ב מִחֲשֵׁבֶת הֶלֶב.

זֶה יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. יְמִין הוּא מַיִם, וְהוּא יָד
הַגְּדוּלָה. מְשֻׁמָּאֵל אֵשׁ, וְהִיא יָד הַחֲזָקָה. בְּעִמּוּד
הָאֲמֻצָּעִי י"ד רְמָה, שֶׁהִיא רוּחַ הַקִּדְשׁ. וְהַכֵּל בֶּן י"ד.
כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוֹפְנִים. אֵל אֲשֶׁר יְהִיָּה שְׂמָה הַרוּחַ
לְלַכֵּת יִלְכוּ (יַחְזָקָא א). בּוֹ מִתְנַהֲגִים מַיִם וְאֵשׁ.
שְׂאוּחוֹ בְּשִׁנְיָהֶם, וְדוֹפֵק בְּעוֹרְקֵי הַמֶּחֶ, שֶׁהוּא מַיִם.
וּבְעוֹרְקֵי הֶלֶב, שֶׁהוּא אֵשׁ. וְרוּחַ בְּכִנְפֵי רֵאָה.

בחסידות. (ישעיה טז) והוכן בחד כסא. חסד עולה
ע"ב חליות וקשרי הטלית.

ויש טלית מצד מטטרו"ן, שהוא ט"ט, כולל ח"י,
בין קשרים וחליות לכל צד. חמשה קשרים
כנגד חמשה חמשי תורה. ושלוש עשרה חליות כנגד
שלוש עשרה מדות הרחמים של התורה, שנאמר
בהן, בשלוש עשרה מדות התורה נדרשת.

ובגלגלה נאמר, כמראה אדם עליו מלמעלה.
בצורת התפארת, שהוא תפארת אדם
עליו מלמעלה. ונקרא בשמו, יו"ד ה"א וא"ו ה"א.
(ישעיה מג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו
אף עשיתיו. ולמעלה כמראה אדם – זו שכניה,
שהיא כמראה של העמוד האמצעי בארבעה פנים
ובעשר ספירות, שהם אדם. וארבעה פנים של אדם
– ארבע אותיות. והם י"ד אותיות, ובהן (הושע יב)
ובידי הנביאים אדמה.

ועוד נקרא ח"י מצד של צדיק, ובו הקדוש ברוך
הוא ושכנתו נקרא אז אדם, שהוא העמוד
האמצעי, ט"ל, והשכניה ה'. ובה' הוא אדם, משום
ש"ט"ל כף עולה בחד שבון – יו"ד ה"א וא"ו. וזהו
מוריד ה"ט"ל, לגבי אות ה"א. קשר הטלית – ח"י
העולמים, שקושר הקדוש ברוך הוא ושכנתו בכל
הצדדים בארבע כנפות הטלית.

תפלין משמאלו, זהו שכתוב (ישעיה סב) נשבע ה'
בימינו ובזרוע עזו. בימינו – זו תורה.
ובזרוע עזו – אלו תפלין. יהו"ה בארבע פרשיות.
אדנ"י – היכל לארבע אותיות בארבעה בתי
התפלין. קשר של תפלין של יד זה צדיק ח"י
העולמים, שהוא קשר של שניהם, בזרוע שמאל.
קשר של ראש זה העמוד האמצעי שאחוז בו יהו"ה
אהי"ה למעלה, שהם (פתי"ר) חכמ"ה ובינ"ה.

קריאת שמע שהיא היחוד באמצע, והיא אחוזה
בין ציצית ותפלין, שכל הפרשיות של
ציצית ותפלין הן כלולות ביחוד של קריאת שמע.
ומצד של עמוד האמצעי, שהוא טלית ותפלין,
שנאמר בהן (שמות יג) והיה לאות על ידכה ולטוטפת
בין עיניך. (במדבר טז) ועשו להם ציצת.

צ' של תפלין, הלכה למשה מסיני. (דברים כח) וראו
כל עמי הארץ פי שם ה' נקרא עליך וראו

ובשירד, כמה צפרים מצפצפות לו בכמה מיני
נגון, כלם על איברי הגוף, שהם ענפי
האילן. ובכל כנפי כל איבר, ששם דיור הצפור,
שהיא אדנ"י, בכל ענף וענף נמצאה פתוחה
לבעלה. אדנ"י שפתי תפתח, הוא פתח אליו
בתפלת העמידה – אין איבר ממאתים ארבעים
ושמונה איברי השכינה שלא פתוח לקבלו, ולכן
נקראת שיחת מלאכי השרת. הוא צפצוף עופות,
שהם נשמות ששורות באיברים. היא שיחת דקלים,
שהם ענפי האילן.

ובאותו הזמן שירד יהו"ה אל אדנ"י בכל איבר,
נאמר בהם, בעמדם תרפינה כנפיהם. וזה
סוד החשמ"ל, חיות אש, עתים חשות, ועתים
ממללות. ואמרו בעלי המשנה, במתניתא למדנו,
כשהדבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא – הן חשות.
וכשאין הדבור יוצא מפי הקדוש ברוך הוא – הן
ממללות. באותו זמן שמתחדים קול ודבור כאחד,
שהם יאהדוניהי – חשות. אבל בזמן שפניהם
וכנפיהם פרודות, יהו"ה מאדנ"י בפרוד – הוא
נמצא בארבע פני החיות, כלם פתוחים, לעמתן
ממללות לשאל מזון משום שמזון לכל בו. אדנ"י
נמצא בכנפי החיות, כלם פתוחים לחיות.

שואגים בקול, שהוא יהו"ה, כלם בימין. אופנים
מצפצפים בדבור, שהוא אדנ"י, בשמאל.
בשרפים מתחברים קול ודבור באמצע. יאהדוניהי.
בהם (בראשית א) ועוף יעופף. זהו שכתוב (ישעיה ו)
ועף אלי אחד מן השרפים. ונאמר בהם, (קהלת י'
ועוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר.
ושרפים – שש כנפים לאחד (ישעיה ו), מצד האות ו',
שהוא העמוד האמצעי, כולל ימין ושמאל. והוא
כולל שש תבות – בשתיים יכסה פניו ובשתיים יכסה
רגליו ובשתיים יעופף סימן.

תקונו שני – ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם
עליו מלמעלה. רשם של ספר תורה, והוא
(שם מד) כתפארת אדם לשבת בית.

ופרשוה רבנן, כל הקורא קריאת שמע ערבית
ושחרית כאלו מקיים (יהושע א) והגית בו
יוםם ולילה. שטלית לבנה היא לימין, מצד חסד,
ונאמר אל מלך יושב על כסא רחמים ומתנהג

ורצועה של יד עד שיכרה, וישלש שלש פעמים
באצבע הארפה?

אלא ודאי בגד חשוב אין הוא, אלא שלש על
שלש לכל צד. והם שנים עשר, כנגד ארבעה
בגדי לכן וארבעה בגדי זהב וארבעה בגדי כהן
הדיוט. ומצד של ברכת כהן הדיוט הוא רומז: אל
תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך. שליש גדיל ושני
שלישי ענף, שהוא תכלת.

וכל חליה משלשת, כל משלש מצד הקדשה. זהו
שפתוב קדשה לה ישלשו. וישראל שלישיה,
משום (שמות יד) שושלשם על כלו. שציצית מצד
העמוד האמצעי, שהוא שלישי לאבות, וכל דבר
משלש, וה' יל"י, כל תבה משלשת מצדו. חליה
כלולה משלש פריכות משלשות, זו השכינה.
קדשה לה ישלשו. והיא משלשת בעמוד האמצעי,
כלול משלשה ענפי האבות, שהם אות ש' משבת,
שכינה בת יחידה. (מלאה מן) חליה, תכלת שבציצית.

אשרי הגוף שפך הוא רשום בשכינה והקדוש
ברוך הוא על כנפי המצוה. רשום ברצועה
שהיא תפלה של יד בשלש פריכות באצבע
הארפה, שהיא כדגמת החליה, כרוכה בשלש
פריכות באצבע. רשום בקשר של תפלין, כלול
בשני קשרים, עולים חמשה עשר משלשים, שנים
בקשר אחד.

שלש עשרה חליות יש בהן תשע ושלשים פריכות
כחשבון ט"ל, ושלש עשרה חליות כחשבון
אחד - עולים ב"ן. וזהו בן י"ה, העמוד האמצעי.

כל קשר בצורה של כף ימין, כל חליה בצורה של
אצבע, שיש בה שלשה פרקים כנגד שלש
פריכות. וכך בכל אצבע שלשה פרקים, חוץ מגודל,
שהוא שעור בין קשר לקשר של הציצית כמלא
גודל. היא מדת החטם, ומדה של עין ימין ושמאל,
והיא מדה בין עין לעין, ומדה של אذن ימין ושמאל,
ומדה של כל שפה ושפה, ומדת הלשון. (שמות כו)
מדה אחת לכל היריעת.

האמה היא שעור הגוף, לארבעה צדדים ומעלה
ומטה, שהם שש אמות. ובכל אמה ואמה
שלשה פרקים. ח"י פרקים בשש אמות. והם סוד
של ח"י נענועים של הלולב לששה צדדים, שלשה

ממך. ובארוהו - מהו שם ה' ? אלו תפלין שבראש.
ש' של תפלין. שתי שינין - שש מאות. שש
מדרגות ושבעה ענפים של שתי שינים - הרי
שלשה עשר, והכל תרי"ג. ואין מצוה שאינה
שקולה לכל התורה.

בגון זה, כל מצוה היא יהו"ה. י"ה עם ש"מ"י -
סס"ה. ו"ה עם זכרי - רמ"ח. ומשום זה כל
מצוה היא שקולה לתרי"ג. והרי פרושהו, שמע
ישראל - כלול תרי"ג מצד של ציצית. ותרי"ג מצד
של תפלין הוא בכל מקום.

והיו לטוטפת. טטפת - ט"ט, ח"י עולמים, צדיק,
כנגדו של מטטרון. פ"ת, תפארת. מטטרון
סוס של תפארת, שבו כל הספירות מתלבשות. וכך
הוא כגוף לנשמה. וכאשר הקדוש ברוך הוא
מסתלק ממנו, נשאר אלם, אין לו קול ולא דבור.
נמצא שהקדוש ברוך הוא והשכינה הם קול ודבור
של כל מלאך ומלאך, ובכל קול ודבור של תורה,
ובכל קול של תפלה ובכל מצוה ומצוה. בכל מקום
שליטתו בעליונים ובתחתונים, הוא חיים של הכל
והוא סובל הכל.

ואין אדני בלא יהוה, כמו שאין דבור בלא קול.
ואין קול בלא דבור. וזהו אמת בעולם
האצילות. אבל בעולם הפרוד יש קול בלא דבור.
קשר של תפלין שדי, אחוז בו העליון והתחתון.
וזה צדיק חי העולמים, אחוז (בו) בין קול ודבור.

בתוך כך הרועה הנאמן נודמן אצל הזקן ואמר,
זקן זקן, תפלין וציצית ופרשת מזוזה הן
שלש מצוות כלולות בקריאת שמע, וקריאת שמע
היא מצוה רביעית. וציצית מזכרת שלש פעמים.
ובתפלין נזכרת בהן שתי פעמים אות. ובציצית,
האות ז' של תזכרו שצריך להתיז בה. ובמזוזה,
שד"י מבחוץ, יהוה מבפנים.

ופרשיות סתומות ופתוחות מדוע? ושעור ארפה
של ציצית ורחבה, שתקנו ארף כל
הציצית שתיים עשרה אצבעות בגודל. מצות תכלת
שליש גדיל, ושני שלישי ענף, ובין קשר לקשר
כמלא גודל. וכל חליה וחליה תהיה משלשת. וכך
תפלין מדוע במח? וכנגד הלב, ושעור הרצועות,
מדוע הן עד הלב לשמאל ועד הטבור לימין?

בן י"ה אָחוּז בְּזִקְיָפָה וְכָרִיעָה, וְכֻלָּם עוֹלִים ח"י
בְּרֻכּוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה.

אַרְבַּע כְּרִיעוֹת בְּשֵׁם אֲדֹנָי, אַרְבַּע זְקִיפּוֹת בְּשֵׁם
יְהוָה, הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי וְהַשְּׂכִינָה - ח"י
הָעוֹלָמִים, קוֹשֵׁר אוֹתָם, וְזֶה יֵאֱהַדוֹנָה"י, אָמֵן.
בְּכָל בְּרֻכָּה מַח"י בְּרֻכּוֹת, ח"י פְּעָמִים יְהוָה שֶׁהֵם
ע"ב עֵינַיִם שְׁמַאֲרִים בַּע"ב כְּנָפַיִם, שֶׁהֵם ח"י
פְּעָמִים אֲדֹנָי.

וְסוּד הַדָּבָר - וְגִבְיָהֶן, וְגִבְיָהֶן, וְגִבְיָהֶן. וְגִבְיָהֶן
- כְּנָפַיִם. וְגִבְיָהֶן לָהֶם - פָּנִים. וְגִבְיָהֶן - שֶׁהֵם
עֲלֵיהֶם. מְלֵאֵת עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעַתָּן - כָּלֵם
מְרַבְּעוֹת. וְהַפֵּל אָמֵת. שְׁבַעִים עֲנָפִים (פָּנִים) לַתּוֹרָה.
כְּנָפַיִם - אֲדֹנָי. פָּנִים - יְהוָה. עֵינַיִם - אֱהִיָּה.
וְעוֹלִים יב"ק בְּחֻשְׁבוֹן, אֲדֹנָי, בְּמַעֲשֵׂהָ. יְהוָה
בְּדַבּוּר. אֱהִיָּה בְּמַחְשָׁבָה.

בְּכָל עֵינַיִם וְעֵינַיִם שְׁעוֹר גּוֹדֵל. וְזֶה אוֹת ו' בִּינוּנִית. וְשְׁנֵי
פָּרְקִים בְּגוֹדֵל הֵם י' י'. כְּנֶגֶד הַחֹטֵם אוֹת ו'.
כְּנֶגֶד שְׁנֵי נֶקְבִים שֶׁל הַחֹטֵם שְׁתֵּי י' י', וְעוֹלוֹת יוֹד
הָא. וְזֶה וִיִּצְר. שְׁעוֹר שֶׁל כָּל מִדָּה וּמִדָּה - יוֹד הָא,
בְּכָל מְקוֹם שְׁלִיטָתוֹ, בְּכָל אֶבֶר וְאֶבֶר. כָּל אֶבֶר, כְּגוֹן
(דְּבָרִים לֵב) יִפְרֹשׁ כְּנָפָיו יִקְחֵהוּ יִשְׁאַהֲוֵ עַל אֶבְרָתוֹ.

אֵינ אֶבֶר בְּכָל מְרַבְּכָתוֹ שְׁאֵין הוּא כָּל אֶבֶר בְּצוּרָתוֹ.
וּבְכָל מְקוֹם נִמְצָא. (יחזקאל א) וּפְנִיָּהֶם וְכְנָפֵיהֶם
פְּרָדוֹת מְלַמְעָלָה. כְּנֶגֶד הַפְּרָשִׁיּוֹת הַפְּתוּחוֹת שֶׁל
הַתְּפִלִּין. כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה. וְכַאֲשֶׁר הֵן לְמִטָּה הֵן סְתוּמוֹת
הַפְּרָשִׁיּוֹת, כְּנֶגֶד יֵאֱהַדוֹנָהי עֲלֵיהֶם, בְּפָנָיו וּבְכְנָפָיו.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רֵשֶׁם בְּיִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד־בְּתַפְּלָה
לְהִיּוֹת חֲבָרִים עִמָּהֶם, לְכַרְעַ בְּכָל גּוֹפֵם,
בְּשִׁמוּנָה עֲשֶׂרָה בְּרֻכּוֹת שֶׁל הַתְּפִלָּה, לְהַמְלִיךְ עֲלֵיהֶם
אָמֵן, וְהוּא יֵאֱהַדוֹנָהי, בְּכָל אֶבֶר וְאֶבֶר שְׁלָהֶם. וְאָמַר
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִי שֶׁלֹּא יְהִיָּה רָשׁוּם לְפָנֵיכֶם
לְהִיּוֹת כּוֹרַע בְּבְרוּךְ וְזוֹקֵף בִּיהוָה בְּקוֹמַת הַגּוֹף, לֹא
תִכְנַס תְּפִלָּתוֹ בְּהִיכָל שְׁלִי, שֶׁהוּא אֲדֹנָי. לֹא תִקְבְּלוּ
דְּבוּרִים שְׁלוֹ עַל כְּנָפֵיכֶם וּפָנֵיכֶם. שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל
בְּאֲדֹנָי, וּמְצַרֵף לִיהוָה פָּנִים (עֲנָפִים) שֶׁל הַמְּלֵאכִים,
וּפְנִיָּהֶם וְכְנָפֵיהֶם פְּרָדוֹת לְמַעְלָה, (לְטַל) יֵאֱהַדוֹנָהי,
בְּדַבְּרֵי הַתְּפִלָּה שְׁיוֹצְאִים מִפִּיו שֶׁל הָאָדָם.

וְגִדּוּל הָעוֹנָה אָמֵן יוֹתֵר מִן הַמְּבָרָךְ. שְׁלֵגְבֵי אֲדֹנָי
יְהוָה בְּתַפְּלָה נֹאמַר וּפְנִיָּהֶם וְכְנָפֵיהֶם

נַעֲנוּעִים לְכָל צַד, וְעֲלֵיהֶם נֹאמַר (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) זֹאת
קוֹמַתְךָ דְּמַתָּה לְתִמְרָה. וְזֶה שְׁעוֹר קוֹמָה, מְקוֹה
יִשְׂרָאֵל בְּשְׂכִינָה, הוּא ח"י אַרְבַּע פְּעָמִים, שְׁאֵלו
הָאַרְבַּע עוֹלִים לְשַׁבְּעִים וּשְׁתַּיִם.

וְסוּד שֶׁל הַחִיּוֹת, הַקּוֹמָה שְׁלֵהֶן - (יחזקאל א) וְגִבְיָהֶן
וְגִבְיָהֶן לָהֶם וְיִרְאָה לָהֶם וְגִבְיָהֶם וְגו'. וְגִבְיָהֶן -
אַרְבַּע חִיּוֹת שֶׁל הַמְּרַכְבָּה הַתְּחַתּוֹנָה. וְגִבְיָהֶן לָהֶם -
אַרְבַּע חִיּוֹת שֶׁל הַמְּרַכְבָּה הָאֲמֻצְעִית. וְגִבְיָהֶם - אַרְבַּע
חִיּוֹת שֶׁל הַמְּרַכְבָּה הַשְּׁלִישִׁית. וְכֻלָּן שְׁתַּיִם עֲשֶׂרָה.
וְהֵן מְלֵאוֹת עֵינַיִם. כְּדָגְמָא זו (רֵאָה צִיּוֹר לְמַעֲלָה) סָבִיב
לְאַרְבַּעַתָּן - יְהוָה יְהוָה יְהוָה.

סדר הלימוד ליום טז סיון [יום 252 בשנה]

וּבַעֲלֵי הַקּוֹמָה רְשׁוּמִים בָּהֶם בְּתַפְּלָה בְּאִיזָה מְקוֹם.
אֵלֶּא כָּל הַכּוֹרַע - כּוֹרַע בְּבְרוּךְ, וְכָל הַזּוֹקֵף
- זּוֹקֵף בְּשֵׁם. זְקִיפּוֹת אַרְבַּע וְכָרִיכוֹת אַרְבַּע. הָרִי כֹאן
רוֹמֵז בְּאֵלוֹ הַזְקִיפּוֹת וְהַכָּרִיעוֹת, מוֹלִיךְ וּמַבִּיא לְמִי
שְׁאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם שְׁלוֹ, מַעֲלָה וּמוֹרִיד לְמִי
שֶׁהַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ שְׁלוֹ. וְאֵלוֹ הֵם שֶׁשָּׁה צְדָדִים -
שְׁמַיִם וְאָרֶץ וְאַרְבַּע רוּחוֹת. כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ בְּרֻכּוֹת
רֵאשׁוֹנוֹת וְשְׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת. בַּעֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו -
אַרְבַּע, כְּרִיעָה וְזְקִיפָה לְשִׁמְאֵל, וְכָרִיעָה וְזְקִיפָה
לְיִמִּין. וְזֶה הוּא נוֹתֵן שְׁלוֹם לְשִׁמְאֵלוֹ וְיִמִּינוֹ.
לְשִׁמְאֵל רְבוֹ, וְלִימִין רְבוֹ.

הָרִי הֵן שְׁתַּיִם עֲשֶׂרָה בֵּין (פְּרִיכוֹת) (כְּרִיעוֹת) וְכָרִיעוֹת
וְזְקִיפּוֹת, וּבֵהֶן ע"ב עֵינַיִם. שֵׁשׁ כְּרִיעוֹת בֵּהֶן
שְׁמוּנָה עֲשָׂר נַעֲנוּעִים, שְׁלֹשׁ בְּכָל פַּעַם, רֵאשׁ וְגוֹף
וְזָנָב, שְׁצָרִיךְ לְכַרְעַ בְּשִׁמוּנָה עֲשֶׂרָה חֲלִיּוֹת שְׁעוֹלוֹת
שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם. בְּאֵלוֹ הַשְּׁבַעִים וּשְׁתַּיִם עֵינַיִם שֶׁל
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְאִירִים שְׁבַעִים וּשְׁתַּיִם כְּנָפֵי
הַשְּׂכִינָה, וְעוֹמְדֵת עֲלֵיהֶם, וְנִקְרָאת עֲמִידָה.
שְׁבַתְחֻלָּה הִיְתָה נְפִילָה, וְצָרִיךְ לְזַקְפָּה בְּשֵׁם יְהוָה,
בַּח"י עוֹלָמוֹת, וּבְאַרְבַּע זְקִיפּוֹת בְּשֵׁשׁ בְּרֻכּוֹת, שֶׁהוּא
תְּפָאֶרֶת, כָּלוּל בְּשְׁלֹשׁ בְּרֻכּוֹת רֵאשׁוֹנוֹת וְשְׁלֹשׁ
בְּרֻכּוֹת אַחֲרוֹנוֹת.

וְלְכַרְעַ בַּח"י עוֹלָמוֹת, וְזֶהוּ ו' ו' ו'. כָּל הַכּוֹרַע -
כּוֹרַע בְּבְרוּךְ, וְכָל הַזּוֹקֵף - זּוֹקֵף בְּשֵׁם
יְהוָה. הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי וְצָדִיק ו'ו'. ו' עֲלִיוֹנָה בִּינָה,
בן י"ה, וְאֵלוֹ רְמוּזִים בְּנִיִּסְעַ וְיִבְאָ וְיִט. ו' עֲלִיוֹנָה

הַתְּקוּן רביעי וְחַמִּישִׁי – (יחזקאל א) מִמְרָאָה מְתַנִּי וּלְמַעְלָה וּמִמְרָאָה מְתַנִּי וּלְמַטָּה. שְׁבָהָם שׁוֹקֵי הַחַיּוֹת כְּנֶגֶד כָּלָם, וּבִסְפִירוֹת נֶצַח וְהוּד. מְטַטְרוֹן הוּא אוֹת בְּצַבָּא שְׁלוֹ, וְהוּא צוּרַת הַצַּדִּיק. שֶׁהַצַּדִּיק הוּא אוֹת בְּצַבָּא שֶׁל מַעְלָה, וּמְטַטְרוֹן הוּא אוֹת בְּצַבָּא שֶׁל מַטָּה. מְטַטְרוֹן שְׂדֵי בּוֹ נֶאֱמַר, (שם) וְהַחַיּוֹת רְצוּא וְשׁוֹב כְּמִרְאָה הַבְּזֻק.

וּרְגִלֵיהֶם רְגַל יִשְׂרָאֵל – שְׂרָגְלֵיהֶם שֶׁל הַמַּזִּיקִים כָּלָם עֶקְלָתוֹן. וּרְגִלֵיהֶם – וְהַרְגָלִים שֶׁל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, נֶאֱמַר בְּהֵן וּרְגִלֵיהֶם רְגַל יִשְׂרָאֵל, מִצַּד חִיָּה שֶׁהִיא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל כָּלוּל בְּשֵׁלֶשׁ חַיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם, הָאֲבוֹת הֵן הֵן הַמְרַכְבֶּה.

וּכְף רְגִלֵיהֶם כְּכַף רְגַל עֶגֶל (שם) – מִצַּד הַחִיָּה שֶׁהִיא שׁוֹר. וְנֹצְצִים כְּעֵין נַחֲשֵׁת קָלִל – מִצַּד הַנְּחָשׁ בְּרִיחַ שֶׁל הַיָּם, שֶׁהוּא עוֹלָה אֶצֶל זֶה שְׂבִיבָשָׁה. רְצוּא – מִצְדוֹ שֶׁל נוֹרִיאֵל שֶׁעוֹלָה גִימְטְרִיא רְצוּ"א. וְשׁוֹב – מִצַּד שֵׁם שְׂדִי, שְׁכָף עוֹלָה בְּחֻשְׁבוֹן. וְהוּא עוֹלָה מְטַטְרוֹן.

וּכְאֲשֶׁר הָיוּ יִשְׂרָאֵל שׁוֹמְעִים קוֹל מִמְזַרְחָה, הָיוּ רָצִים שָׁם. וְלַמַּעְרָב כָּף, וְכֵן לְדָרוֹם וְלְצָפוֹן. אָמַר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמַלְאֲכֵי הַשָּׁרָת: אֵלוּ שְׂרָצִים לְתַפְלָה שֶׁל מִצְוָה, וְרָצִים לְדַרְשָׁה בְּשִׁבְתָּהּ, וְרָצִים לַעֲשׂוֹת רְצוֹן שְׁלֵי וְשָׁבִים בְּתִשׁוּבָה – קָבְלוּ אוֹתָם בְּהִיכָל שֶׁל זֶה הַמְרָאָה, שְׂבָאֵלוּ הַסִּימָנִים הֵם חֲבָרִים אֲתָכֶם. אֵלוּ שְׂרָצִים וְשָׁבִים בְּתוֹרָה, בְּדַבּוּר שֶׁל הִלְכָה, הֵם רְשׁוּמִים אֲתָכֶם, וְתַכְנִיסוּ אוֹתָם בְּהִיכָל הַזֶּה.

כֶּךָ כְּאֲשֶׁר מִתְּפַלְלִים יִשְׂרָאֵל, מִיכָא"ל עַף הָעוֹלָם בְּמַעוֹף אֶחָד. וּגְבִרִיא"ל עַף בְּשִׁתֵּי עַפִּיפּוֹת. וְכְאֲשֶׁר יוֹצֵא דַבּוּר מִיִּשְׂרָאֵל בְּהִלְכָה, בְּתַפְלָה וּבְכָל מִצְוָה שֶׁהַשְּׂכִינָה שָׁם – הֵם רָצִים אֶצְלָהּ וְשָׁבִים בָּהּ בְּשִׁלְיחוֹת קוֹנָם. וּבְכָל מְקוֹם שֶׁשׁוֹמְעִים קוֹל הַתּוֹרָה, שָׁשֵׁם הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, הֵם רָצִים אֶצֶל הַקּוֹל הַהוּא, וְשָׁבִים בָּהּ בְּשִׁלְיחוֹת קוֹנָם. שְׂבָכָל קוֹל שֶׁשֵׁם יְהוָה אֵינוֹ שָׁם, וּבְדַבּוּר שֶׁאֵין שָׁם אֲדוּנִי, לֹא רָצִים וְשָׁבִים שָׁם. וּמִשׁוּם זֶה, וּרְגִלֵיהֶם רְגַל יִשְׂרָאֵל, (הוֹשֵׁעַ יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דְרָכֵי ה'. בְּמְקוֹם שֶׁשֵׁם יְהוָה שָׁם, הִיא דְרָךְ יִשְׂרָאֵל. וְאֵם אֵין שָׁם יְהוָה, אֵין הִיא דְרָךְ יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד רְגִלֵיהֶם רְגַל יִשְׂרָאֵל – אָמְרוּ בְּעֲלֵי הַמַּשְׁנָה, שְׂמִי שְׂמֵתְפַלֵּל צְרִיךְ לְתַקֵּן רְגִלּוֹ בְּתַפְלָתוֹ

פְּרֻדוֹת. כְּנֶגֶד יְהוָה בְּפָנִים, אֲדוּנִי בְּכֹנָפִים, (שְׁמוֹת כה) כְּרוֹב אֶחָד מְקַצֶּה מִזֶּה וְכְרוֹב אֶחָד מְקַצֶּה מִזֶּה. אֲבָל כְּאֲשֶׁר חוֹזֵר שְׁלִיחַ צְבוּר הַתַּפְלָה וְעוֹנֶה אָמֵן, הוּא בְּמַחְבֶּרֶת הַשְּׁנִית, מִתְּחַבְּרִים שְׁנֵי שְׁמוֹת בְּמַחְבֶּרֶת הַשְּׁנִית. בְּתַחֲלָה – (שְׁמוֹת לו) מְקַבֵּילַת הַלְּלָאֵת אַחַת אֶל אַחַת וְגו' בְּקֶרְסִים, שֶׁהֵם קְשָׁרֵי הָאֶצְבָּעוֹת. אֲבָל בְּאָמֵן – (שם כו) וְהִיא הַמְשַׁכֵּן אֶחָד, שְׁבוּ חוֹבְרוֹת אֲשֶׁה אֶל אַחֲתָהּ.

הַתְּקוּן הַשְּׁלִישִׁי סֵדֶר הַדַּבּוּר (חֲדָר שֶׁל הַדַּבּוּר) שֶׁל הַתַּפְלָה, שְׁבוּ חַיּוֹת אֲשֶׁ מְמַלְלוֹת. וְזֶהוּ (יחזקאל א) וְאֵרָא כְּעֵין חֲשֵׁמֶל כְּמִרְאָה אֲשֶׁ בֵּית לֵה סָבִיב. זֶהוּ סוּד הַחֲשֵׁמֶל, שֶׁהֵן חַיּוֹת אֲשֶׁ, עֵתִים שׁוֹתֵקוֹת עֵתִים מְדַבְּרוֹת. וְהֵן שׁוֹתֵקוֹת לְסַפֵּר תּוֹרָה בְּזִמְנָן שֶׁדַּבּוּר יוֹצֵא מִפִּי הַקּוֹרָא. הוּא נִחְשָׁב לְהֵן כְּאֵלוּ מְקַבְּלִים הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי. וּבְזִמְנָן שֶׁאָמַר הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲנֹכִי – לֹא נִשְׁמַע קוֹל וְלֹא דַבּוּר אַחֵר שֶׁל הַחַיּוֹת אֶלָּא שְׁלוֹ.

בְּנוֹן זֶה, כְּאֲשֶׁר דַּבּוּר זֶה יוֹצֵא מִפִּיו שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא, חַיּוֹת אֲשֶׁ שׁוֹתֵקוֹת. וּבְזִמְנָן שֶׁשׁוֹתֵק – חַיּוֹת אֲשֶׁ מְדַבְּרוֹת. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (שְׁמוֹת כ) וְכָל הָעָם רְאִים אֶת הַקּוֹלֶת, קוֹלוֹת שֶׁל הַחַיּוֹת שֶׁהָיוּ שׁוֹאֲגוֹת. וְאֵת הַלְּפִידִם – שֶׁהָיוּ יוֹצֵאִים בְּדַבּוּר שֶׁל הַחַיּוֹת בְּכַמָּה מִיָּנִי נְגוּנִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. וְאֵלוּ שֶׁהֵן שׁוֹתֵקוֹת לְסַפֵּר תּוֹרָה, הֵן בְּצוּרָה שֶׁל הַחַיּוֹת. וּמִמְנָה לְהֵן הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַעֲלוֹת אוֹתָן בְּחֲדָר שֶׁל מְרָאָה אֲשֶׁ בֵּית לֵה.

וְעוֹד, שֶׁאֵלוּ שְׁשׁוֹתֵקוֹת (וְעוֹד אֵלוּ שֶׁיוֹצֵא מֵהֶם דַּבּוּר בְּתַפְלָה שְׁבוּ חַיּוֹת אֲשֶׁ מְדַבְּרוֹת וְהֵן שׁוֹתֵקוֹת) בְּתַפְלָה בַּח"י בְּרִכּוֹת, יִכְנָסוּ בְּחֲדָר שֶׁל מְרָאָה זֶה. וְעוֹד, אֵלוּ שְׁשׁוֹתֵקִים לְהִלְכָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ שְׂכַר הַשְּׂמוּעָה הַבְּנָה, יִכְנָסוּ בְּחֲדָר שֶׁהוּא הִיכָל שֶׁל מְרָאָה זֶה, שֶׁהַתּוֹרָה, עָלֶיהָ נֶאֱמַר (יִרְמִיָּה כג) הֲלֹא כֹה דִבַּרְתִּי כְּאֲשֶׁר נָאֵם ה' וְכַפְטִישׁ יִפְצֹץ סֶלַע. וְזֶה הַסֶּלַע שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (בַּמְדַּבֵּר כ) וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעִינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמָיו. אֵלוּ שְׂמֵשֶׁתְּדָלִים בָּהּ לְשִׁמָּה, יוֹצֵא לָהֶם מַיִם שֶׁל הַתּוֹרָה מְתוֹקִים, וְנֶאֱמַר בָּהֶם (שם) וַתִּשֶׁתְּ הָעֵדָה וּבְעֵרָם. וְאֵלוּ שֶׁלֹּא מְשִׁתְּדָלִים בָּהּ לְשִׁמָּה, יוֹצֵא לָהֶם מַיִם מְרִים, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (שְׁמוֹת א) וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה – זֶה קָשָׁה. בַּחֲמֹר – זֶה קָל וְחֲמֹר. וּבְלִבְנִים – בְּלִבּוֹן הִלְכָה.

שְׁעוֹמֶדֶת לְפָנָיו בְּכָל מְקוֹם וְכוֹרַעַת לְגִבּוֹ וְנוֹפֶלֶת לְרַגְלָיו בְּנִפְלִית אַפִּים לְשֹׂאֵל מִמֶּנּוּ רַחֲמִים עַל בְּנֵיהָ. היא עֲנָה לְגִבּוֹ, וַיֵּשׁ לָהּ בַשֶּׁת פָּנִים מִמֶּנּוּ.

וְלֹא כְּמוֹ שִׁפְחָה רַעָה, לִילִית, חֲצוּפָה בְּלֵי עֲנָוָה, אֵין לָהּ בַשֶּׁת פָּנִים, אִמָּם שֶׁל הָעָרֵב רַב, וּמְשוּם זֶה אָמַר שְׁלֹמֹה, (משלי יב) אֲשֶׁת חֵיל עֲטָרַת בַּעֲלָהּ וּכְרָקָב בְּעֲצָמוֹתָיו מְבִישָׁה. שֶׁהַשְּׂכִינָה הִיא מְלָכָה. הַשִּׁפְחָה שְׁלָה לִילִית, אֵין לָהּ עֲנָוָה וְלֹא בַשֶּׁת פָּנִים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכֵן בְּנֵיהָ עָרֵב רַב. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲתִיד לְהַעֲבִיר אוֹתָהּ וְאֵת בְּנֵיהָ מִהָעוֹלָם, שֶׁמִּמְזֹרִים הֵם מִבְּנֵי ט' מִדּוֹת – אֲסוּנֵי מִשְׁגַּח"ת (ראשי תבות: אָנוּס"ה, שְׁנוּא"ה, נְדוּי, תְּמוּרָה, מוֹרְדָת, שְׂכוּרָה, גְרוּשַׁת הַלֵּב, חֲצוּפָה, תַּעֲרֻכַת), מִמְזֹרִים מִדְּרַבָּנָן.

וְכֵן שְׂכִינָה הִיא שְׁמוּשׁ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַיַּחֲוֹד שְׁלוֹ עַל יְדֵי הַצְדִּיק חַי הָעוֹלָמִים. וְהִיא הַהֲלִיכָה שְׁלוֹ, (תהלים פה) צֶדֶק לְפָנָיו יְהִלֵּךְ, לַעֲשׂוֹת רְצוֹנּוֹ. (בראשית כד) וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וְהִנֵּה רַבָּקָה יֹצֵאת, רָצָה לְקַרְאָתוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנּוֹ. בְּרֵאִיָּה, בְּשִׁמְיָהּ, בְּרִיחַ, בְּדַבּוּר, בְּעֲשִׂיָּהּ, בְּגוּף, בְּשִׁמּוּשׁ, בְּהִלּוּךְ, בְּכָל אֲבָר הִיא מְצוּיָה לְשִׁמֵּשׁ אוֹתוֹ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנּוֹ.

וּבְנֵיהָ, כֵּן הֵם בְּצוּרְתָהּ; בְּנֵי עֲנָוָה, בְּנֵי בַשֶּׁת פָּנִים. כֻּלָּם כְּמוֹ הַמִּדּוֹת שְׁלָה. וּמְשוּם זֶה צוּיָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, (שמות יח) וְאֵתָה תַחֲזֶה מִכָּל הָעָם אֲנָשֵׁי חֵיל יִרְאֵי אֱלֹהִים אֲנָשֵׁי אֱמֶת שְׁנֵאֵי בְּצַע. אֲנָשֵׁי חֵיל – מִצַּד יָמִין שֶׁל אֲבָרָהָם, שְׁשֵׁם רֵאִיָּה שֶׁל הַתּוֹרָה, (דברים לג) מִימֵינוּ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. יִרְאֵי אֱלֹהִים – מִצַּד שֶׁל יִצְחָק, שְׁשֵׁם שְׁמִיעָה, שְׁאָמַר חֲבִקוּק הַנְּבִיא, (חבקוק ג) ה' שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יִרְאֵתִי. אֲנָשֵׁי אֱמֶת – מִצַּד שֶׁל יַעֲקֹב, שְׁשֵׁם רִיחַ נִיחַח לָהּ, בַּחֲטָם. שְׁנֵאֵי בְּצַע – מִצַּד שֶׁל הַדַּבּוּר, רַגְלָהּ רַבִּיעִית שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן שֶׁהַתַּחֲבֵר בְּאָבוֹת. שְׁלֵשׁ חַיּוֹת הֵן: אֲרִיָּה שׁוֹר נֶשֶׁר, בְּרֵאִיָּה שְׁמִיעָה רִיחַ. אָדָם – בְּדַבּוּר.

וְשִׁמְתָה עֲלֵהֶם שְׂרֵי אֲלָפִים – מִצַּד הָאוֹת א'. וְשְׂרֵי מֵאוֹת – מִצַּד הָאוֹת ד', אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה שְׁנִשְׁתַּעֲבְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם (בְּעֲנִיּוֹת שֶׁל תּוֹרָה). שְׂרֵי חֲמִשִּׁים – אוֹת נ'. וְשְׂרֵי עֶשְׂרֵת – אוֹת י'.

יִשְׂרָאֵל – בְּאֵלוֹ הַמִּדּוֹת נִפְרִים, שֶׁהֵם בְּנֵים שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינָתוֹ לְהִיּוֹת בָּהֶם

כְּמִלְאָכֵי הַשֶּׁרֶת. כִּכְף רַגְלָהּ עֲגָל, לְהִיּוֹת רְשׁוּם עִמָּהֶם. וּמְשׁוּם זֶה פְּרֻשׁוֹהוּ חֲכָמִים, הַמִּתְפַּלֵּל צְרִיף לְכוּן אֵת רַגְלָיו, שְׁנֵאָמַר וְכֵן רַגְלֵיהֶם כִּכְף רַגְלָהּ עֲגָל. וְאָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֵלוֹ שֶׁהֵם רְשׁוּמִים בַּתְּפִלָּה כֵּן, לְכוּן רַגְלָיו כְּמוֹתְכֶם – פִּתְחוּ לוֹ שְׁעָרֵי הַהֵיכָל לְהַכְנִס בְּמִרְאָה זֹה.

תְּקוּן שְׂשִׁי – (יחזקאל א) רֵאִיתִי כְּמִרְאָה אֵשׁ. כָּאֵן רֵאִיָּה מִמֵּשׁ. אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: מִי שִׁכְנָס בְּמִרְאָה זֹה, וַיְהִיָּה בַתְּפִלָּתוֹ לְבוֹ לְמַעֲלָה לְשֵׁם יְהוָה, וְעֵינָיו לְמִטָּה בְּשֵׁם שֶׁל אֲדֹנָי, תְּכַנִּיסוּהוּ בַּהֵיכָל הַזֶּה כְּמוֹ הַמְּלָאָכִים, וְגִבִּיהֵן – לְמַעֲלָה, וְיִרְאָה לָהֶם – לְמִטָּה, כְּנֶגֶד הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא יִרְאֵת יְהוָה.

וּבְרֵאִיָּה וְשִׁמְיָהּ וְרִיחַ וְדַבּוּר שׁוֹרָה שֵׁם יְהוָה. בְּעֲשִׂיָּהּ, בְּמִשׁוּשׁ, שְׁמוּשׁ, הַלּוּךְ, שׁוֹרָה שֵׁם אֲדֹנָי. וְזוֹ רֵאִיָּה שֶׁל אוֹר וְנֵר (שֶׁל הַתּוֹרָה), שְׁנֵאָמַר בָּהּ (משלי ו) וְתוֹרָה אוֹר. רִיחַ הַקְרָבָנוֹת, שֶׁהֵם תְּפִלוֹת, דַּבּוּר – בַּתּוֹרָה, דַּבּוּר בַּתְּפִלָּה. וְעֲשִׂיָּה שֶׁל מְצוּיָה, וְשִׁמּוּשׁ שְׁלָה, וּמְשׁוּשׁ שְׁלָה, וְהִלּוּךְ שְׁלָה. וְרֵאִיָּה וְשִׁמְיָהּ שְׁאֵין שֵׁם תּוֹרָה וּמְצוּיָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשְׂכִינָתוֹ אֵינָה שׁוֹרָה שֵׁם. שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹרָה בְּרֵאִיָּה, וְכֵן הַשְּׂכִינָה, שֶׁהַתּוֹרָה – וְתוֹרָה אוֹר, וְהַשְּׂכִינָה הִיא רֵאִיָּה שְׁלוֹ, (במדבר יב) ה' בְּמִרְאָה אֵלָיו אֲתוֹדַע (הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא – בְּמִרְאָה אֵלָיו אֲתוֹדַע – שְׂכִינָתוֹ).

בְּמַחֲשָׁבָה מִבְּפָנִים בֵּינָה – בֵּן י"ה. יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה. הִרְהוּר חֲכָמָה, לְחֲכָם בְּרָמּוֹ. חֲכָמָה עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה, שֶׁהוּא בֵּינָה. מַחֲשָׁבָה וְהִרְהוּר הַכֹּל אֶחָד. הַחֲכָמָה לֹא נוֹדַעַת אֶלָּא בְּבִינָה, וְהַבֵּינָה בְּלֵב. וּמְשׁוּם זֶה הַמַּחֲשָׁבָה בְּלֵב, הִרְהוּר בְּלֵב.

וְכֵן הַתּוֹרָה – סֵפֶר תּוֹרָה, מְצוּיָה לְשִׁמְעַ. וְכֵן בַּחֲטָם, רִיחַ נִיחַח לָהּ. הַשְּׂכִינָה הִיא קָרְבָן שְׁלוֹ, עוֹלָה שְׁלוֹ, וְהַתְּפִלָּה הִיא כְּמוֹ קָרְבָן, וְעוֹלָה כְּרִיחַ נִיחַח אֶצְלוֹ וּמַתְקָרְבַת אֶצְלוֹ בַּתְּפִלָּה. וְכֵן בְּדַבּוּר – (ירמיה כג) הֲלֹא כֹה דִבַּרְתִּי כְּאֵשׁ נֹאֵם ה'. אוֹת ה' – שְׂכִינָה, דַּבּוּר שְׁלוֹ.

כְּמוֹ שֶׁהַשְּׂכִינָה הִיא מִרְאָה שְׁלוֹ, שְׁמִיעָה שְׁלוֹ, רִיחַ נִיחַח שְׁלוֹ, דַּבּוּר שְׁלוֹ, בְּרֵאשׁ – כֵּן הוּא בִּידֵים עֲשִׂית מְצוּיָה שְׁלוֹ, בְּגוּף כְּרִיעָה שְׁלוֹ. בַּתְּפִלָּה זְקִיפָה שְׁלוֹ, בַּתְּפִלָּה עֲמִידָה שְׁלוֹ (שֶׁהִיא מְזֵל שְׁלוֹ), שֶׁהִיא

מתקבצים מלאכי השרת כבשמחת חתן וכלה, בגלל שאין יחוד וקשור ומרכבה לשם יהו"ה באדנ"י אלא על ידי הצדיק. שהוא קשת, שהיא (שבו) מרכבה שלמה שלמעלה - יאהדונה"י.

שכינה היא מעשה בראשית, ובארוהו, אין דורשין במעשה בראשית בשנים. משום שענפי האילן הם פרודים מלמעלה בכנפי החיות - יהו"ה לימין, אדנ"י לשמאל. חתן לימין, כלה לשמאל. כאשר מביאים אותה לחפה, בכמה מיני נגונים צריכים ישראל לעורר אותם למטה, בשירות ותשבחות, בכל מיני נגון, בתפלה הנה הם באים לחפה.

וצריכים ישראל לתת קדושין לפלה מהחתן בקשירת תפלה של יד, להיותה קשורה לו, ולעטר אותם בתפלין של ראש, שהיא פאר. זהו שכתוב (יחזקאל כד) פארף חבוש עליך. ושלש כריכות של רצועה כנגד שלש קדשות, שהן קדוש קדוש קדוש, (רצועה) קדשה לך ישלשו. וצריך לברך אותן בשבע ברכות, שהן שבע ברכות של קריאת שמע - בשחר שתיים לפניה ואחת לאחריה, ובערב שתיים לפניה ושתיים לאחריה.

ובלה בחפה, שהיא בצורת כנפי מצוה, בציציות מזהבות, ותכלת ולבן, כסא דין וכסא רחמים, כלול זה בזה. וכמה קשרים וחליות סביבה, בכמה מרגליות ואבנים יקרות מלאות סגלות, סוככים אצלו כדמות פעמונים ורמונים של לבושי המלך והמלכה, שהם ארבעה בגדי לבן וארבעה בגדי זהב, מצד של שני שמות - יהו"ה אדנ"י. כשמו כן כסאו, כן חפתו, כן לבושו. רשום שמו בכל כאשר רוצה לעלות בהיכל להיות שם חתן בכלתו בח"י ברכות התפלה, שהיא (בהיכל להתיחד שם בתפלה בח"י ברכות של הצדיק שהוא) כמראה הקשת.

אין דורשין במרכבה ביחיד, משום שהדורש - יחיד עמו, והרי הם שנים בדרשה. ולא צריך להשמיע קול בתפלתו, אלא (שמואל-א א) רק שפתייה נעות וקולה לא ישמע. ובסוד זה (במדבר ג) והזר הקרב יומת. וכך באצילות (בתפלה) כל אחד מתפלל בחשאי, שלא תשמע תפלתו לגבי חברו. כמו מי שדורש לחברו, וישתיק הדבור לחברו, לא צריך לעשות כן אלא לדבר בחשאי, שלא ישמע חברו.

אנשי חיל, כגון אשת חיל עטרת בעלה, בעלי חסד. יראי אלהים. אנשי אמת, ולא אנשי שקר, שבני (צפניה ג) ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפיהם לשון תרמית. ושנאי בצע - כאדם השמח בחלקו. ולא כערב רב בני השפחה הרעה, שהם כנחש שכל הארץ לפניו. זהו שכתוב (ישעיה סה) ונחש עפר לחמו, ומפחד לשבע מהעפר, שמפחד שיחסר לו. וכך בעלי בצע, שלא שבעים מכל ממון שבעולם.

ומשום זה פרשוה בעלי המשנה, לא המדרש הוא העקר אלא המעשה. משום שהקדוש ברוך הוא הוא סתום בסתרי התורה, במה מתגלה? במצוות, שהיא שכינה, שהיא צורתו. כמו שהוא ענו - שכינתו ענוה. הוא חסיד - והיא חסידה. הוא גבור - והיא גברת על כל אמות העולם. שהיא אמת - והיא אמונה. הוא נביא - והיא נביאה. הוא צדיק - והיא צדקת. הוא מלך - והיא מלכות. הוא חכם - והיא חכמה. הוא מבין - והיא התבונה שלו. הוא כתר - והיא עטרה שלו, עטרת תפארת. ומשום זה פרשוהו חכמים, כל מי שאין תוכו כברו אל יכנס לבית המדרש. כדמות הקדוש ברוך הוא, שהוא תוכו, והשכינה היא ברו. הוא תוכו מבפנים - והיא ברו מבחוץ. ולא משתנית היא שבחוץ מאותו שבפנים להיות ידוע שהיא אצילותו, ואין פרוד שם כלל, (שמות כה) שמבית ומחוץ תצפנו.

ומשום שהוא יהוה, סתום מבפנים, ולא נקרא אלא בשכינתו, אדני. ומשום זה אמרו חכמים, לא כשאני נכתב אני נקרא. בעולם הזה נכתב אני ביהו"ה, ונקרא אני באדנ"י. אבל בעולם הבא נכתב ביהו"ה, ונקרא ביהו"ה, להיות רחמים מכל צד. ומשום זה צוה הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת: מי שלא יהיה תוכו כברו בכל איברים פנימיים וחיצוניים - לא יכנס בהיכל זה. ומשום זה אמר הפסוק, (דברים לב) הצור תמים פעלו. (דברים יח) תמים תהיה עם ה' אלהיך.

התקוין השביעי - (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם. אמרו חכמים, מן וארא עד כמראה הקשת, הן הן מעשה המרכבה. ואמרו חכמים, כשהיה רבי עקיבא דורש במעשה מרכבה, ירדה אש מן השמים וסבבה האילנות, והיו

ועולים ויורדים. בכל דבור ודבור שלו היה רוכב עליו מלאך מטטרו"ן. הוא רכב לשכינה שכלולה בו ספירות, עמוד האמצעי, שהוא שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א מבפנים. והשכינה שכלולה מעשר ספירות, מבחוץ. והקדוש ברוך הוא ושכינתו הם רכב ומרכבה. (עלות העלות) העמוד האמצעי הוא רכב לעלת העלות. והשכינה היא רכב לעמוד האמצעי. ועלת העלות הוא המיוחד לכל, ומסדר לכל, ומאיר בכל. אורו עובר בנשמה ובגוף ובלבוש, ואין בו שנוי ושתפות וחסבון ותמונה ודמיון מכל המרכבות ומראה ודמיון שנראה בעין השכל. מדרגות עליונות ותחתונות הן רכב ומרכבה אצלו, ועליו אין מי שרוכב.

קשית - סימן תקיעה שברים תרועה. והם סימן המרכבה של האבות. תקיעה - של אברהם. שברים - של יצחק. תרועה - של יעקב, שנאמר בו (במדבר כג) ותרועת מלך בו. ושלשה צבעים נראים בו, לבן אדם וירק. ומצד הגבורה נקרא (שמואל א-ב) קשת גברים חתים. ומצד הימין - (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם. כאשר נראה ביום הגשם - מראה רחמים. וכאשר נראה בלי מטר - מראה דין. וכאשר מערב בין גשם ושמש - מראה דין ורחמים כלולים. וזוהי אות ש' משדי, שלשה ענפי האבות, שהם יהו"ה אלהינו יהו"ה. שלשה שמות כנגד שלשה ענפי האבות, ובהם י"ד אותיות, בחשבון אותיות ד"י משדי. ומלבוש שם שדי הוא מטטרו"ן, שפך עולה בחשבון שדי. (ע"כ רעיא מהימנא).

אמר רבי יהודה, יאמר לנו הרב, (מאלו) דברים עליונים של ראש השנה. פתח רבי שמעון ואמר, (מלכים-בד) ויהי היום. בכל מקום שכתוב ויהי - הוא צער. ויהי בימי - צער ודאי. ויהי היום - יום שיש בו צער, וזהו ראש השנה, יום שיש בו דין קשה על העולם. ויהי היום ויעבר אלישע אל שונם - יום של ראש השנה היה. ובכל מקום ויהי היום - זה ראש השנה. (איוב א) ויהי היום ויבאו בני האלהים - יום ראש השנה היה.

בכל פעם שני ימים הם. מה הטעם? כדי שיהיה יצחק כלול מדין ורחמים, שני ימים ולא אחד. שאם ימצא יחידי, יחריב העולם. ועל זה כתוב שתי פעמים ויהי היום ויהי היום.

ומשום זה פרושוהו חכמים, כל המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה.

ומשום זה חיות אש למעלה, מדברות כענפי האילן, שהיו מתקבצות שם כמו בשמחת חתן וכלה. באיזה מקום? בקריאת שמע, ששם ואשמע את קול כנפיהם, שהם ס"ד לארבע כנפים, ארבע פעמים ס"ד עולים רנ"ו. וזהו (ירמיה לא) רנו ליעקב שמחה. מתי? לאחר שנוטל נקמה משונאיו וישרף האלילים שלהם. זהו שכתוב (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. שהוא הנר (מ' שנים) להשלים ע"ב ע"ב ע"ב. ותלויים ס"ד.

ותלויים ס"ד משמונה א"ז. וכן ס"ד משמונה א"ז לארבעה צדדים - רנ"ו. וכאשר מגיע לל"ב, שהם א"ז א"ז א"ז א"ז, שהם ח' ח' ח' ח', מתחברת אות י' לכל צד, להיות ח"י יהו"ה, בח"י ברכות של התפלה שיש בהן ח"י פעמים יהו"ה, שעולים ע"ב. בזמן ההוא שמתחבר יהו"ה באדנ"י על ידי ח"י העולמים אהדונהי, מיד חיות של אש שותקות. מה כתוב בהן? (יחזקאל א) בעמדם תרפינה כנפיהן. בעמידתם של ישראל בגלות (בתפלה), תרפינה כנפיהן, כדי שלא יודעו עד השעה ההיא.

וזה הוא רק שפתיה נעות. שהן כנפי החיות, וקולה לא ישמע. ומה שהיה חשמל, חיות אש מדברות, הן עתה שותקות. ומשום זה תקנו תפלה בלחש, וכן מעשה מרכבה בלחש, לדבר שם בלחש בינו לבין עצמו. שלש תפלות תקנו, ובכלן ח"י יהו"ה, שהן ע"ב אותיות, בכל תפלה בשמונה עשרה ברכות, שהן רי"ו, וכלולות בחסד, בע"ב, ועם ל"ב נתיבות, והרי הן ר"נ חסר שתים שכלולות בעמוד האמצעי.

ומהקרבת נשמע על התפלה, ומהתפלה - לקרבן, כמו שנאמר בהם, (יחזקאל א) ואשמע את קול כנפיהם. כך בכרובים, (במדבר ז) וישמע את הקול מדבר אליו. כמו הכבש שעולים ויורדים בו קרבנות ועולות - כך בתפלה, מלאכים עולים שנים ויורדים שנים. וכמו סיני, שבו משה ואהרן עולים ויורדים, עולים שנים ויורדים שנים. ובמצוה זו נרמזו כל מצוות התורה.

וכך כאשר היה פותח רבי עקיבא במעשה מרכבה, פיו היה סיני, וקולו היה סלם, שבו מלאכים

ויעל זה צריך לנו לפרט העברות של כל איבר ואיבר, וכל מה שעושה בפרט. זהו שכתוב (תהלים לב) חטאתי אודיעך וגו'. ולבסוף – ואתה נשאת עון חטאתי סלה. מנין לנו? ממש, שכתוב (שמות לב) אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה וגו'. בישראל כתוב (שמואל-א יב) חָטָאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת ה'. שאם תאמר זה ביחיד, אבל בצבור לא – הרי כתוב פסוק זה. ואם תאמר זה בצבור, אבל שליח שלהם לא – הרי כתוב (שמות לב) וישב משה אל ה' וגו'. וכתוב (שם) ויעשו להם וגו'. מה הטעם? מי שמפרש חובותיו, בית דין מתרחקים ממנו, משום שכן אדם קרוב לעצמו ולא נדון על פיו.

ועוד, לא עוזב למקטרג ללמד עליו חוב ומום. שכן אדם יקדים ויאמר, ולא יתן מקום לאחר לומר, ואז הקדוש ברוך הוא מוחל לו. זהו שכתוב (משלי כח) ומודה ועוזב ירוחם.

בימי ראש השנה מתקנים בית דין כפסא למלך לדון את כל העולם, וישראל נכנסים בראשונה בדין לפניו, שירבו הרחמים. (לפני שירבה הרגז). למדנו, ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו. יום ביומו מה הוא? אלא אלו שני ימים של ראש השנה. מדוע שני ימים? משום שהם שני בתי דין שמתחברים כאחד. דין עליון, שהוא קשה, בדין תחתון, שהוא רפה, ושניהם נמצאים.

ויעל זה לא יודעים אלו הבבלים סוד של היבבה והיללה, ולא יודעים ששניהם צריכים, ללה שהוא דין תקיף. שלשה שברים שהוא דין רפה, גניחות שגונח ברפיון. הם לא יודעים, ועושים שניהם. ואנו יודעים ועושים שניהם. (ועל זה סוד היבבה והיללה, ושניהם צריכים. אלו הבבלים אינם יודעים, ועושים שניהם.) והכל יוצא לדרך אמת.

פתח ואמר, (תהלים פא) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו. תקעו בחדש שופר, מהו בחדש? זה בית דין רפה, שנקרא חדש. בכסה – (כפסא של העולם העליון, כפסא של אות ה', זה פחד יצחק שהוא כפסא למלך העליון. עוד בכסה) זה דין קשה, פחד יצחק. דין שמתכסה תמיד, שאין הוא דין בגלוי. כי חק – זה דין רפה. ומשפט – זה דין (קשה). ושניהם הם כאחד. בגלל זה שני ימים, ושניהם בסוד אחד.

ויבאו בני האלהים – אלו בית דין הגדול. בני האלהים – ודאי בניו של המלך קרבים אליו. והם שבעים ממנים שסוכבים תמיד את המלך, והם חותכים דין על העולם. להתיצב על ה', וכי מעל ה' עומדים? אלא בשעה שאלו עומדים בדין, דין הראשון שהכל בו מהו? מי שלא מכבד לשם הקדוש ברוך הוא ושלא מכבד לתורה ולעבדיו. אף כף – מי הוא שלא חושש על כבודו של השם הקדוש שלא יתחלל בארץ. מי הוא שלא חושש לכבודו של הקדוש ברוך הוא, מי הוא שלא נותן כבוד לשם זה. ויבוא גם השטן בתוכם, גם – לרבות אותה הנקבה שלו. אף כף להתיצב על ה', שהוא חושש גם לכבודו של שם זה.

כאן נחלקו עמודי עולם הראשונים. אחד אמר, איוב מחסידי אמות העולם היה. ואחד אמר, מחסידי ישראל היה. ולקה לכפר על העולם. שהרי יום אחד מצאו רב המנונא לאליהו. אמר לו, ודאי למדנו שיש צדיק ורע לו, רשע וטוב לו. אמר, צדיק – כל שממעטין לו חובותיו, נותנים לו בעולם הזה חובו, ועל כן צדיק ורע לו. וכל שמרבים עוונותיו וממעטים זכותיו, נותנים לו שכרו בעולם הזה – רשע וטוב לו. אמר לו, דיניו של רבון העולם עתיקים (עמקים), אבל בשעה שרוצה הקדוש ברוך הוא לכפר חובות של העולם, מלקה בזרוע שלהם ומרפא לכלם. משל לרופא שהלקה לזרוע להציל כל האיברים, כמו שכתוב (ישעיה נג) והוא מחלל מפשענו וגו'.

כמו שנאמר באותו יום של ראש השנה, שעומדים שבעים כסאות לדון דין העולם, כמה הם בעלי מגנים, קטגורים, שעומדים למעלה. אלו מימינים לזכות, ואלו משמאלים לחובה להזכיר חובות העולם, חובות של כל אחד ואחד. ועל זה צריך האדם לפרש חובותיו, כל אחד ואחד כמו שהוא. משום שמי שמפרש חטאו, לא נמסר דינו אלא בידי המלך, הקדוש ברוך הוא בלבדו. ומי שדן אותו הקדוש ברוך הוא – הוא לטוב. ועל זה בקש דוד המלך (ואמר), (תהלים מג) שפטני אלהים. אתה, ולא אחר. וכן שלמה אמר, (מלכים-א ח) לעשות משפט עבדו. הוא, ולא אחר. וכל בית דין מתרחקים ממנו.

רעיא מהימנא

אמר הרועה הנאמן, ודאי אחר שהאיברים והעורקים של הלב, שדומים לישראל, הם בצרה. צריכים לעוררם בקנה, שהוא שופר. וזה קנה של ראה. אחר שפנפי ראה לא יכולות להשקיט רגז המרה שמתגברת על עורקי הלב, ועל כל העורקים של האיברים של הגוף. אותה הרוח שנושבת בהם עולה בקנה, שהוא שופר, עולם הבא. שכך פרשוהו, ושט דומה לעולם הזה, שבו אכילה ושתייה. קנה דומה לעולם הבא, שאין בו אכילה ושתייה.

ואחר ששט אות ו' מן ושט, ברבוי אכילה של גזל, נתארך ונעשה שטן. ומי גרם את זה? שנאמר (במדבר יא) שטו העם ולקטו. השטות שלהם שנתערבו בערב רב השוטים, שהתאווה שלהם היא אכילה ושתייה של גזל וחקם של (תהלים יב) שד עניים ואנקת אביונים. באות נו"ן כפופה, השוטים שאוכלים ובלי לטחן. מה כתוב בהם? (במדבר יא) הבשר עודנו בין שניהם טרם יכרת ואף ה' חרה בעם. נתפשטה אות ו' של שטו, אותו שרוחו כפוף, והוא אות נ'. וזה גרם שהתפשט השטן באכילה ושתייה, ומתגבר על כל איברים ועורקים בשלש מאות ששים וחקם מצוות לא תעשה. כחשבון השטן חסר אחד, זה יום הכפורים, שאין בו אכילה ושתייה.

והוא כדגמת הקנה, והוא אות ו' בן י"ה מבינה. ולכן בארו בעלי המשנה, הרואה קנה בחלום זוכה לחכמה. זהו שכתוב (משלי ד) קנה חכמה קנה בינה. שאין קנה שהוא פחות משניהם, שהם י' חכמה, ה' בינה. ומשום זה צריך לעורר בשופר, שהוא קנה, עולם הבא, עולם ארץ, ארץ אפים, שנמצאים ממנו שלש עשרה מדות של רחמים, כחשבון וא"ו. אות א' - ארץ, שתי ווי"ם - אפים.

ואמא עליונה היא תקיעה, מצדו של אברהם. שברים מצדו של יצחק. תרועה מצדו של יעקב. שכינה תחתונה קשר של כלם. כלומר, אות ק' - תקיעה. אות ש' - שברים. אות ר' - תרועה. וכלם משלשים לגבי השכינה. זהו שכתוב קדשה לך ישלשו. שאין קול יכול לצאת החוצה אלא מן

אשרי העם ידעי תרועה וגו' (תהלים פט). לא כתוב שומעי, או תוקעי תרועה, אלא ידעי תרועה. בגלל (פגון) החכמים שדרים באור של הארץ הקדושה, אלו ידעי תרועה. סוד של התרועה, כמו שכתוב (תהלים ב) תרעם בשבט ברזל. מי עם כישראל שיודעים סודות עליונים של רבונם, לעלות לפניו ולהתקשר בו. וכל אלו שיודעים סוד התרועה, יתקברו ללכת באור פניו של הקדוש ברוך הוא. וזה האור הראשון שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים. ועל זה צריך לדעת אותה.

כתוב (ויקרא ט) היתרת מן הכבוד. וכתוב (שם ג) ואת היתרת על הכבוד. (אחר שעשתה נאוף, עולה עליו). יתרת מן הכבוד - זו אשת זנונים שהולכת ויוצאת מן הכבוד להחטיא בני העולם ולקטרג עליהם, ועוזבת את הזכר לעשות זנונים, ומשום זה היתרת, שנפרדת מן הכבוד. יתרת על הכבוד - אחר שעשתה נאוף, עולה עליו. מצח אשה זונה. מתגברת על בעלה, שהוא כבוד, בכעס של המרה. אשת מדנים וכעס, ששולטת על הזכר שלה. מצח אשה זונה שולטת על הכבוד, אשת מדנים וכעס.

יתרת מן הכבוד - מן הכבוד יוצאת להבאיש לכל העולם ולעשות נאופים עם הכל. לבסוף היא עולה לגבי הזכר, מצח אשה זונה, בעזות של פנים, ואז היא על הכבוד. ועוד, יתרת מן הכבוד נקראת מהצד האחר. אחר שיוצאת לנאף עם כלם, נותנת שיורים לבעלה, וזוהי יתרת מן הכבוד.

מתוך הכבוד והיותה שלה יוצאת מרה, והיא חרב של מלאך המות, שיוצאות ממנה טפות מרות להרג לבני אדם. זהו שכתוב (משלי ה) ואחריתה מרה כלענה. והיא תלויה בכבוד, וכל החלאים והמיתות תלויות בו. ואותו יום של ראש השנה (המשטיין) משוטט בעולם לאסוף את כל חובות העולם, ואז כל האיברים, שהם ישראל, הם בצרה, שהם איברים של המלכה, שנאמר (משלי כ) גר ה' נשמת אדם. השכינה הקדושה. ואז כל ישראל בצרה, ולוקחים שופר לעורר בו אותה תקיעה ושברים ותרועה.

אמר לו, מנורה קדושה, השלם דברי הסודות של החבור הקדמון לפרש אותם, שהרי כל בעלי הישיבות של מעלה, ובעלי הישיבות של מטה, כלם מזמנים לשמע דברים אלו מפיה ופרושים שלך, שהרי שמחה ופדיון יתעורר בהם למעלה ומטה. אל תתנו דמי לו, אתה וכל החבורה שלך. עוד נאמר בחבור הקדמון. (ע"כ רעיא מהימנא).

זהר

בתרועה ותקיעה ושברים נמתק הכל זה בזה. וכל מה שאותו כבד לוקח - מקריב אל הלב, שהוא מלך, לזון (לדון). ואותו הלב אין דרכו ואין חשקו במעשים העכורים של עמו, אלא לוקח כל המברר וכל הצח וכל הזכיות וכל המעשים טובים. וכל אותה העכירות והטנוף והלכלוף, שהם מעשים רעים, (איין) זורק אותם לשאר עמים עובדי כוכבים ומזלות אותו (כבד) משאיר לכבד, שנאמר בו (בראשית כז) עשו [אחי] איש שער. וכל העורקים שלו, שהם שאר אמות עובדי כוכבים ומזלות. זהו שכתוב, (ויקרא טז) ונשא השעיר עליו את כל עונתם. מהו עונתם? עונות תם, שנאמר בו (בראשית כה) ויעקב איש תם. והחובות של העמוד (של עמו) שהם עורקים ודפקים של הלב.

ומשום זה, שחין וצרעת וספחת שבכל אותם איברים, מוצאם מהכבד, מאותם לכלוכים שנשארו בו. ומהלב באה כל הבריאות לכל האיברים. שפך הוא, כיון שהלב נוטל כל הזך והמברר והצח. הכבד נוטל כל מה שנמצא ונשארו מהלכלוף והטנופת, וזורק לכל שאר האיברים, שהם שאר אמות עובדי כוכבים ומזלות אחרים, בעל כרחם. ומפסלת של פסלת הכבד נוטל הטחול, שנאמר בו (בראשית א) 'הי מארת. (משלי ג) מארת ה' בבית רשע.

סדר הלימוד ליום יז סיון [יום 253 בשנה]

רעיא מהימנא

אמר הרועה הנאמן, והרי בארו חכמים על זה, טחול שוחק. וזהו (קהלת ז) שחק הכסיל. ומשום זה פרשוהו חכמי המשנה, אוי לו למי

הפה. אף כף אין להפריד השכינה מהקדוש ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא נאמר בו, (תהלים כט) קול ה' חצב להבות אש. והשכינה - תפלת כל פה. ואלו סימנים: קשר"ק, קש"ק, קר"ק. ובחבור הקדמון. (עד כאן).

זהר

לוקחים שופר לעורר בו תרועה ותקיעה, דין קשה ברחמים, ושברים - דין קשה בלי רחמים (דין רפה ברחמים), ואז כף יעוררו למעלה להתערב זה בזה.

רעיא מהימנא

אמר הרועה הנאמן, בזה מתמתק השטן ומתקצרת אות נוי"ן מן ושט. מה שהיה שטן מקדם, שב לאחוריו, וחזר להיות ושט כבראשונה. משום שהקל קול יעקב. ישראל שאין כחם באכילה ושתייה כשאר האמות, ששורשים עולם הזה, שכחם באכילה ושתייה. אלא כחם בקול זה, שהוא עולם הבא, עולם ארך, שנברא באות יו"ד. ומשום שקול שופר ממנו יוצא, אמרו חכמים, אין פוחתין מעשרה שופרות. ובאות י' ודאי נעשה עולם ארך, שהוא אות ו', עולם הבא. ובאות ה' ברא עולם הזה, שהיא אות ה' קטנה, שבה אכילה ושתייה של התורה.

ועוד סוד אחר, אחר שנגזרה גזרה בשתי אותיות, שהם שתי ה' ה', שני בתי דינים - מי יכול לבטל גזרה של שניהם? י' ו', שאות ה"א היא אמא עליונה. י' - אב. ומה כתוב? (במדבר ל) כל גדר וכל שבעת אסר לענת נפש, שהיא אות ה', אישה יקימנו ואישה יפרנו. ומשום זה צריך לעורר הקול, שהוא אות ו', בעשרה שופרות, שהם אות י'. והעקר שלהם בנשימה אחת, כל סימן וסימן, בפה, שהיא אות י' - מעשרה.

מיד ששמעו דברים אלו רבי שמעון וכל החברים, אמרו, ברוך ה' שזכינו לשמע דברים אלו מאותו שנקרא רבם של נביאים, רבם של חכמים, רבם של מלאכי השרת, שהקדוש ברוך הוא ושכינתו מדבר על פיו, וכתב על ידיו סודות אלו שלא נשמעו כמותם ממתן תורה ועד כאן.

שְׁנֵאֵמַר וְנִשְׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו וְגו'. דְּבַר זֶה חֲזַרְתִּי כְּדִי שְׂיִתְמַתֵּק לְפִי כְּמַתִּיקוֹת הַדְּבִשׁ. אֲשֶׁרִי חִלְקִי שְׂזִכִּיתִי לְזֶה, לְרֵאוֹת זֶה בְּעֵינַי.

אָה הוא פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קלא) ה' לא גְּבַה לְבִי וְלֹא רָמוּ עֵינַי וְגו'. פְּסוּק זֶה אָמַר דָּוִד בְּשִׁעָה שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ עַל שְׂפַת הַנְּהַר, (וְהָיָה אוֹמֵר) רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, כְּלוּם הָיָה בֶן אָדָם שֶׁהוֹדָה וְשָׁבַח לְאֲדוֹנוֹ כְּמוֹנִי?! הַזְדַּמְנָה לוֹ צְפַרְדֵּעַ, אָמְרָה לוֹ: דָּוִד, לֹא תִתְגַּאֵה, שְׂאֵנִי עֲשִׂיתִי יוֹתֵר מִמֶּךָ, שְׁמִסְרִיתִי גּוֹפִי עַל דְּבַר קוֹנֵי, שְׁנֵאֵמַר (שמות ז) וְשָׂרֵץ הַיָּאֵר צְפַרְדַּעִים, וְהָרִי פָרְשׁוּהוּ. וְעוֹד, שְׂאֵנִי מִשְׁבַּחַת וּמְזַמְרַת לִילָה וַיּוֹם בְּלִי הַפְּסָקָה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר דָּוִד, ה' לֹא גְבַה לְבִי וְלֹא רָמוּ עֵינַי. ה' לֹא גְבַה לְבִי.

זָהוּ קָרָבָן שֶׁבְּכָל יוֹם וּבְכָל זְמַן וְזְמַן אֶצֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁנִּכְלָלַת כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל בּוֹ בֵּין כָּל שְׂאֵר חֵילוֹתֶיהָ, וְכָל אוֹתָן הַעֲבוּדוֹת מוֹצִיאִים אוֹתָהּ מִבֵּין הַקּוֹצִים וּמִבֵּין שְׂאֵר הָאֲמוֹת. כִּף יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁהֵם אֲטוּמִי לֵב וְלֹא פוֹתַחִים בְּתִשְׁבּוּכָה, לֹא מַעֲלִים רִיחַ וְלֹא מוֹצִיא אוֹתָם מִבֵּין הַקּוֹצִים. אֲבָל כְּאֲשֶׁר פּוֹתַחִים בְּתִשְׁבּוּכָה, מִיַּד מַעֲלִים רִיחַ, וַיּוֹצִיא אוֹתָם מִבֵּין הַקּוֹצִים, וְתִהְיֶה בָּהֶם כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאֵמַר (שיר השירים ה) פֶּתַחִי לִי אַחֲתִי רַעֲיָתִי. שְׁכַל זְמַן שֶׁהַשּׁוֹשְׁנָה אֲטוּמָה, אֵין לָהּ רִיחַ וְלֹא עוֹלָה מִבֵּין הַקּוֹצִים, וְדִירְתָהּ בִּינֵיהֶם, כְּמוֹ שְׁנֵאֵמַר. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא שָׁלַח אוֹתָנוּ לְלַכֵּת דְּרָךְ זֶה אֲלֵא לְלַמֵּד דְּבָרִים אֵלוֹ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, בְּאֵ נֶשֶׁר וַיְרֵד, וְנִטַּל שׁוֹשְׁנָה אַחַת מִבֵּינֵיהֶם וְהִלָּךְ. אָמְרוּ, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה גִלְךָ לְדַרְכָּנוּ. קָמוּ וְהִלְכוּ. עַד כָּאֵן דְּרָכּוֹ שֶׁל רַבִּי פְּנַחֵס, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן הִלָּךְ לוֹ, הוּא וְרַבִּי אֶלְעָזָר וּשְׂאֵר הַחֲבָרִים, וְרַבִּי פְּנַחֵס וּשְׂאֵר הַחֲבָרִים.

פְּתַח וְאָמַר רַבִּי פְּנַחֵס עַל זֶה, (תהלים ס) לְמַנְצַח עַל שׁוֹשֵׁן עֵדוֹת מְכַתָּם לְדָוִד לְלַמֵּד. מֵהוּ לְלַמֵּד? לְלַמֵּד לְבָנֵי הָעוֹלָם חֲכָמָה. וְהָרִי פָרְשׁוּהוּ, שׁוֹשֵׁן עֵדוֹת - אֵלוֹ סִנְהֶדְרִין גְּדוֹלָה, שְׁכַתּוֹב בָּהּ (שיר השירים ז) סוּגָה בְּשׁוֹשְׁנִים. מְכַתָּם לְדָוִד - סִימָן שֶׁהָרָאוּ לוֹ, לְדָוִד, כְּאֲשֶׁר שָׁלַח לְיוֹאָב לְאָרֶם נְהָרִים וְלְאָרֶם צוּבָה לְהִלָּחֵם בָּהֶם. אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, זֶהוּ שׁוֹשֵׁן עֵדוֹת שְׁקִים כָּאֵן. הָרִי הַכּוֹכְבִים בְּשָׁמַיִם, שְׁכִינָה עָלֵינוּ, וּמְדַרְגּוֹת עָלֵינוֹת עִמָּה, וְעִזְרָה קְדוּשָׁה לְשַׁבַּח. זֶהוּ

שֶׁהַשְּׁעָה מִשְׁחַקֵּת לוֹ. וְקִהַלְתָּ אָמַר, (שם) טוֹב כַּעַס מִשְׁחֹק. טוֹב כַּעַס שֶׁל הַכְּבֹד, שֶׁהִיא מְרָה, רְצוּעָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְצוּעָה לְהִלָּקוֹת בָּהּ הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּחִלָּאִים רַעִים, בְּנִגְעִים, מִשְׁחֹק שֶׁשׁוֹחֵק לָהֶם בְּטַחֲלוֹ, בְּלִכְלוּף שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁשׁוֹחֵק לָהֶם הַשְּׁעָה בְּעֵשֶׂר. וְעוֹד, אָרֶס הַטַּחֲלוֹ שֶׁהוּא הַזּוֹחֵל בְּעַפְרָה, וְהוּא חֲזָק יוֹתֵר מֵאָרֶס הַמְרָה.

וּמִשׁוּם שֶׁעָרַב רַב הֵם שְׂאוֹר שְׁבַעֲסָה, וְאֵלוֹ אֲמוֹת הָעוֹלָם דּוּמִים לְמִץ, יוֹתֵר מְעַכְבִּים בְּגִלוֹת הָעָרַב רַב אֵת יִשְׂרָאֵל מֵאֲמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת. כְּמוֹ שֶׁפָּרְשׁוּהוּ חֲכָמִים, מִי מְעַכֵּב? שְׂאוֹר שְׁבַעֲסָה מְעַכֵּב. שֶׁהֵם דְּבָקִים בְּיִשְׂרָאֵל כְּשְׂאוֹר בְּעֵסָה. אֲבָל אֲמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת אֵינָם כֵּן, אֲלֵא (תהלים א) כַּמִּץ אֲשֶׁר תִּדְפְּנוּ רוּחַ.

וְעוֹד, (ויקרא טז) וְנִשְׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו, כְּאֲשֶׁר רְצוֹנוֹ לַעֲשׂוֹת קְטָרוֹג לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם יִשְׂרָאֵל, וְהוּא נוֹשֵׂא כָּל הַחֻבוֹת שֶׁיְכוּל לְשַׂאת אוֹתָם עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּבֹד, שְׁנֵאֵמַר (תהלים לח) כְּמִשְׂא כְּבֹד יִכְבְּדוּ מִמֶּנּוּ, חוֹבוֹת עַל כְּנַפְיוֹ. מֵה עוֹשֶׂה? עוֹלָה לְהַר עֵלְיוֹן, כְּחִמּוֹר כְּאֲשֶׁר הוּא רוּצָה לַעֲלוֹת לְהַר גְּבוּהָ, כְּמִשְׂא כְּבֹד יִכְבְּדוּ עָלָיו. כְּאֲשֶׁר הוּא לְמַעְלָה וְרוּצָה לַעֲלוֹת עוֹד לְפִי הַמַּעַט שֶׁנִּשְׂאָר לוֹ, כְּבֹד עָלָיו מִשְׂאוֹ, וְנוֹפֵל, וּמִפִּיל עֲצָמוֹ לְמַטָּה. וּבְכַבֵּד הַמִּשְׂא שֶׁהַכְּבֹד עָלָיו, נַעֲשׂוּ כָּל הָאֵיבָרִים שְׁלוֹ חֲתִיכוֹת, שֶׁלֹּא נִשְׂאָר אֵיבָר שָׁלֵם. גַּם כִּף נַעֲשֶׂה לְסַמָּאֵל וְנִחַשׁ, הַכְּבֹד וַיּוֹתֵרֵת הַכְּבֹד, יִצֵּר הָרַע וּבַת זוּגוֹ זוּנָה. מִשֵּׁם כָּל בַּת אֵל נִכְרַ זוּנָה. (ע"כ רַעִיא מֵהֵימְנָא).

זוהר

אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, דְּרָךְ זֶה הֵיְתָה מִתְקַנֵּת לִי לְשִׁמְעַ דְּבָרִים אֵלוֹ מַעֲתִיק הַיָּמִים, אֲשֶׁרִי הָעוֹלָם שֶׁאֵתָה נִמְצָא בְּתוֹכוֹ. אוֹי לְעוֹלָם שֶׁיִּשְׂאָרוּ יְתוּמִים וְלֹא יוֹדְעִים דְּבָרֵי תוֹרָה כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ. וְדַאי כִּף הוּא, שֶׁהַכְּבֹד נוֹטֵל הַכָּל - טוֹב וְרַע. וְאֵף עַל גֵּב שְׁמִשׁוּטט וְאוֹסֵף כָּל חוֹבוֹתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל - כִּף גַּם זְכִיּוֹתֵיהֶם אוֹסֵף כְּדִי לְהַעֲמִיד קְטָרוֹגוֹ. וְהַכָּל, זֶה וְזֶה מִקְרִיב לְגַבִּי הַלֵּב. וְדָרָךְ הַלֵּב שֶׁלֹּא נוֹטֵל אֲלֵא הַזֶּךְ וְהַמְבָאָר וְהַצַּח שֶׁל הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְתָּ. וּשְׂאֵר הַטְּנַפֵּת וְהַלְכָלוֹךְ מִחֲזִיר לְכְּבֹד, וְלוֹקַח הַכָּל בְּעַל כְּרָחוּ,

שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם, וְהָיָה שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ רוֹכֵב עַל כְּנָפָיו, וּמוֹבִיל אוֹתוֹ אַרְבַּע מְאוֹת פְּרָסוֹת בְּשָׁעָה אַחַת. לֵאמֹן הוֹבִיל אוֹתוֹ? לְתַרְמוּד בְּמַדְבָּר בְּהָרִים. מְקוֹם אֶחָד יֵשׁ אֲצֵל הָרֵי הַחֲשֵׁף שְׁנִקְרָא תַרְמוּד בְּמַדְבָּר, וְאֵין הוּא מְקוֹם שֶׁל אֲנָשֵׁי תַרְמוּד, אֲלֵא תַרְמוּד שֶׁהוּא בְּמַדְבָּר בְּהָרִים, וְשֵׁם מְתַאֲסָפִים כָּל הַרוּחוֹת וְהַצְּדִידִים הָאֲחֵרִים. וְאוֹתוֹ נִשְׂר הָיָה טָס לְשֵׁם בְּשָׁעָה אַחַת.

בִּיּוֹן שֶׁהָיָה עוֹמֵד עַל הַמְּקוֹם הַהוּא, הַגְּבִיָּה הַנֶּשֶׁר, וְשֵׁלֵמָה כְּתִב פֶּתַח וְהַשְּׁלִיכוֹ לְשֵׁם, וְנִצּוֹל מֵאֵלוֹ הַרוּחוֹת. וְהַנֶּשֶׁר הָיָה מְסַתְּפֵל תוֹךְ הַחֲשֵׁף שֶׁל הַהָרִים לְמְקוֹם שֶׁשֵׁם נִמְצָאִים עֲזָא וְעֲזָאֵל, שֶׁהֵם שֵׁם אֲסוּרִים בְּשֵׁלֵשְׁלֹאֹת שֶׁל בְּרִזֵּל קְבוּעוֹת תוֹךְ הַתְּהוֹם, וְאֵין יִכְלֹת (רְשׁוּת) לְאָדָם בְּעוֹלָם לְהַכְנִס לְשֵׁם, וְאֶפְלוֹ עוֹפוֹת הַשָּׁמַיִם, חוּץ מִבְּלַעַם.

וּבִיּוֹן שֶׁהַנֶּשֶׁר מְסַתְּפֵל תוֹךְ הַחֲשֵׁף הַגָּדוֹל, יוֹרֵד לְמִטָּה וְלוֹקַח אֶת שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ תַּחַת כְּנָף הַשָּׁמַאֲלִי, וּמְכַסֶּה אוֹתוֹ, וְעוֹמֵד עַל אֵלוֹ הַשְּׁלֵשְׁלֹאֹת, וְהוֹלֵךְ וּמְתַקְרַב אֵלֵיהֶם, וְשֵׁלֵמָה אֵז מוֹצִיא טְבַעַת (שׁוֹרְטִינָא) שֶׁחֲקוֹק עָלֶיהָ שֵׁם קְדוֹשׁ, וְשֵׁם בְּפִי הַנֶּשֶׁר, וּמִיָּד הֵם הָיוּ אוֹמְרִים כָּל מָה שְׁרוּצָה שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ, וּמִשֵּׁם הָיָה יוֹדֵעַ שְׁלֵמָה חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (מְלָכִים א ט) 'וַיִּבֶן וְגוֹ' אֶת תְּדִמֹר [תַרְמוּד] בְּאַרְץ. וְכִי בְּנִינִים הָיָה עוֹשֶׂה בְּאַרְץ? אֲלֵא מָהוּ וַיִּבֶן? הַסְּתַפֵּל בְּשִׁכְלוֹ וַיִּדַע לְאוֹתוֹ מְקוֹם לְדַעַת בּוֹ חֲכָמָה (עֲלִיוֹנָה). כְּמוֹ שְׁנִאֲמַר (נַחֲמִיָּה ח) וַיִּבְנִינוּ בְּמִקְרָא).

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, אוֹתוֹ נִשְׂר חֲזַר אֵלֵיהֶם וְשׁוֹשְׁנָה אַחַת בְּפִיו, וְהַשְּׁלִיךְ לְפָנֵיהֶם וְהִלֵּךְ לוֹ. רָאוּ וְשָׁמְחוּ. אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, וְלֹא אִמְרַתִּי לָכֶם שֶׁנֶּשֶׁר זֶה בְּשֵׁלֵיחוֹת שֶׁל קוֹנֵנו הוֹלֵךְ וּבָא? שׁוֹשְׁנָה זֶה הִיא שׁוֹשֵׁן עֲדוֹת שְׁאִמְרַתִּי, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלַח אוֹתָהּ אֲצִלְנוּ.

פְּתַח כְּמִקְדָּם וְאָמַר, (תְּהִלִּים ס) לְמַנְצַח עַל שׁוֹשֵׁן עֲדוֹת מְכַתָּם לְדוֹד לְלַמֵּד. וְכִי שׁוֹשֵׁן עֲדוֹת אֵיזוֹ עֲדוֹת מְעִיד? אֲלֵא שׁוֹשֵׁן זֶה הִיא עֲדוֹת לְמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, וְהִיא עֲדוֹת לְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, עֲדוֹת לְיַחְזוֹד הָעֲלִיוֹן, וְזֶהוּ בְּגִלְל שֶׁשׁוֹשְׁנָה זֶה יֵשׁ בָּהּ שְׁלֵשָׁה עָשָׂר עֲלִים, וְכָלֶם עוֹמְדִים בְּשֵׁרֶשׁ אֶחָד, וַיֵּשׁ

שׁוֹשֵׁן בְּשֵׁלֵמוֹת כְּמוֹ שְׁצָרִיף. קָמוּ וְהִלְכוּ אֵלָיו לְכָאן וְאֵלָיו לְכָאן. הִלֵּךְ לוֹ רַבִּי פְּנַחֵס וְלָן בְּכַפָּר עֲקִימִין, וְרַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי חִיָּיא עִמּוֹ.

עַד שֶׁהַקְּדִימוֹ לְלַכְתָּ, יֵשְׁבוּ וְחִכוּ לְאוֹר הַבֶּקֶר. זָקַף עֵינָיו רַבִּי חִיָּיא וְרָאָה אֵלָיו כּוֹכְבִים שֶׁל שְׁרַבִּיט שְׁרָצִים וְהוֹלְכִים. אָמַר, וְדָאִי בְּכַמָּה פְּעָמִים שְׁאֵלְתִי עַל אֵלוֹ הַכּוֹכְבִים.

אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, אֵלוֹ הַכּוֹכְבִים שֶׁל שְׁרַבִּיט יְדוּעִים בְּהַבְּנָה שֶׁל הַחֲבָרִים, שֶׁהָרֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אֶת כָּל אוֹתָם כּוֹכְבֵי הַרְקִיעַ, גְּדוֹלִים וְקִטְנִים, וְכָלֶם מוֹדִים וּמְשַׁבְּחִים לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים קמז) מוֹנָה מְסַפֵּר לְכּוֹכְבִים). וְכֹאֲשֶׁר מְגִיעַ זְמַנָּם לְשַׁבַּח, קוֹרָא לְהֵם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשֵׁם, שְׁנִאֲמַר (יִשְׁעִיָּה מ) לְכָלֶם בְּשֵׁם יִקְרָא. וְאֵז רָצִים וּמוֹשִׁיטִים שְׁרַבִּיט שֶׁל אוֹר לְלַכְתָּ לְשַׁבַּח לְקוֹנָם, בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִצְטוּוּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם) שְׁאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בְּרָא אֵלֶּה וְגוֹ'. תוֹךְ כְּדֵי כֶּף עָלָה הָאוֹר. קָמוּ וְהִלְכוּ.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, בָּא הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל, הַקִּיף עַל רֵאשִׁיָּהֶם וְעִמַּד עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, וְדָאִי זְמַן רְצוֹן הוּא עֵתָה. אוֹתָהּ שְׁעָה נִפְתְּחוּ שְׁעָרֵי רַחֲמִים לְכָל אוֹתָם שְׁבִבִית חֲלִים, וְהוּא זְמַן לְרַפּוּאָה שְׁלָהֶם. וְאֵף עַל גַּב שֶׁהֵם אֲסוּרֵי הַמֶּלֶךְ, שֶׁהָרֵי נִשְׂר זֶה סִימָן שֶׁל רַחֲמִים הוּא.

פְּתַח וְאָמַר, (דְּבָרִים לב) כְּנִשְׂר יַעִיר קִנּוֹ עַל גּוֹזְלָיו יִרְחַף וְגוֹ'. אֵין בְּעוֹלָם מִי שֶׁהוּא בְּעַל רַחֲמִים עַל בְּנָיו כְּנִשְׂר, וְהָרֵי פְּרָשׁוּ הַפְּסוּק שְׁנִאֲמַר (מְשָׁלִי ל) וַיֵּאכְלוּהָ בְּנֵי נִשְׂר, שֶׁהוּא מְרַחֵם עַל בְּנָיו. וּמְתוֹךְ שְׁעָתָה זְמַן שֶׁל רַחֲמִים, בָּא נִשְׂר זֶה וְסוֹכֵב עֲלֵינוּ. בְּשָׁעָה זֹאת הִיא רַחֲמִים לְכָל אוֹתָם שְׁבִבִית חֲלִים. וְזֶהוּ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים ה) ה' בִּקֵּר תִּשְׁמַע קוֹלִי. וְזֶה בִּקֵּר שֶׁל אַבְרָהָם וְהַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁלוֹ.

תוֹךְ כְּדֵי כֶּף סָבַב הַנֶּשֶׁר וְעִבַר לְפָנֵיהֶם. אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, נִשְׂר נִשְׂר, מָה אִתָּה אֲצִלְנוּ? אִם בְּשֵׁלֵיחוֹת קוֹנֵנָה בְּאֵת - הָרֵי אֲנִי כָאן. אִם בְּגִלְל דְּבָר (סִימָן) אַחַר בְּאֵת - הָרֵי אֲנִי כָאן מְזַמְנִים לְשִׁמְעָה. הַתְּרוֹמֶם הַנֶּשֶׁר לְמַעְלָה וְנִתְכַּפָּה מֵהֶם, וְהֵם יֵשְׁבוּ.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא, זֶה שֶׁל שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ קָטָן (תְּמוּנָה) הוּא, שְׁלֵמְדָנוּ, הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל הָיָה בָּא אֲצֵל

השרים הממנים. כל זמן שהשושנה עומדת סגורה ואינה פתוחה, אין בה ריח, ולא מעלים אותה ולא מוציאים אותה מתוך הקוצים. אבל בשעה שהשושנה פתוחה, מעלה ריח, ואז מוציאים אותה מתוך הקוצים, ונהנית מהם כנסת ישראל, שנאמר (שיר השירים ה) פתחי לי אחתי רעיתי. והקדוש ברוך הוא לא שלח אותה לנו אלא ללכת לדרכנו.

ובחבור קדמון, אמר רבי אלעזר לאביו, הרי שמעתי על אלו האיברים האטומים בסוד הקרבנות. איברים אחרים, הסוד שלהם מהו? אמר לו רבי שמעון לרבי אלעזר, אלעזר בני, כל שאר איברים שמבפנים, סוד עליון הוא.

בא וראה, הלב הרי נאמר, אבל לב זה הוא אש ששורף, ואם לא שהזמין אליו המלך העליון את כנפי הראה, שמביאים לפני הרוח מרוח שנושבת מתוך בשמים עליונים, היה שורף את העולם ברגע אחד.

פתח ואמר, (בראשית יט) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש. מדוע שרף אותם? משום שכנפי ראה לא נשבו באותה שעה. והסוד של כנפי הראה, זה שנאמר (תהלים סח) כנפי יונה נחפה בכסף. ואלו הם רפאל וצדקיאל. ועליהם נאמר (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות, לנשב תמיד לפני המלך (הלב).

רעיא מהימנא

אמר הרועה הנאמן, המנורה הקדושה, כל מה שאמרת - נכון, אבל המח הוא מים, והלב הוא אש, ושניהם הם רחמים ודין. זה כסא רחמים, וזה כסא דין. והקדוש ברוך הוא מלך, עומד מכסא דין, שהוא הלב, ויושב על כסא רחמים, שהוא המח.

וכאשר החובות מתרבים על האיברים ועל העורקים של הלב, שהוא כסא של דין, נאמר בלב, (אסתר ז) והמלך קם בחמתו ממשתה היין, שהוא יינה של תורה. ובזמן שכנפי ראה נושבות על הלב, נאמר (אסתר ז) וחתמת המלך שקכה. שעל שתי כנפי ראה נאמר, (שמות כה) והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על הכפרת, זו הכפרת של הלב.

בה חמשה עלים מבחוץ חזקים שמחפים לשושנה זו ומגנים עליה.

והבל בסוד החכמה הוא. שלשה עשר עלים אלו הם שלש עשרה מדות הרחמים שיושרת כנסת ישראל מלמעלה, וכלם אחוזים בשרש אחד. (שהם י"ג תקונים של הזקן התחתון של אריך אנפין, שהם י"ג תקונים עליונים של זעיר אנפין) והוא ברית אחת ודגמת ברית היסוד (היחוד) של הכל. חמשה חזקים שסוכבים עליה אלו חמשים שערים, חמש מאות שנה (של היסוד, יסוד (כבית המקדש) ברית קדש) שעץ החיים הולך בהם.

עדות למעשה בראשית. כל מעשה בראשית, כלם (חמש מאות שנה של היסוד ברית קדש, כלם מעשה של בראשית יושבים וכו') תבות ידועות בהבנה, ועומדים בחשבון, ושם אלהים של מעשה בראשית, מראה למעלה ומראה למטה. מראה למעלה בסוד של העולם הבא, ומראה למטה בסוד של כנסת ישראל.

שושנה - עדות למעשה בראשית, שעומדת בכל אלו הסימנים, שכתוב (זה) בראשית ברא אלהים. זו שושנה. שלשה עשר עלים (הם) שלש עשרה תבות עד שם אלהים השני. ואלו הם: א - את, ב - השמים, ג - ואת, ד - הארץ, ה - והארץ, ו - היתה, ז - תהו, ח - ובהו, ט - וחשך, י - על, יא - פני, יב - תהום, יג - ורוח. הרי שלשה עשר עלים של השושנה. חמשה חזקים שסוכבים לאלו הם: א - מרחפת, ב - על, ג - פני, ד - המים, ה - ויאמר. הרי חמשה אחרים. אחר כך נאמר יהי אור, הרי עקר ושרש של השושנה שהכל אחוז בה.

עדות ליחוד. חמשה עלים חזקים, השרש והיחוד שאחוזים בו שלשה עשר עלים אלו. (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' - הרי חמשה עלים של השושנה. אחד - זהו העקר והשרש שהכל אחוז בו. סוד (עדות ליחוד. חמש תבות שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, אלו חמשה עלים חזקים של השושנה. שרש ויסוד אחוזים בו. זהו אחד. והוא עקר ושרש שהכל אחוזים בו. שלשה עשר עלים אלו סוד) של שלש עשרה בחשבון, חותם המלך.

בא וראה, כדגמת השושנה בין החוחים, (שיר השירים ב) כך הם ישראל בין העמים עובדי כוכבים ומזלות, וכך כנסת ישראל בין שאר המוני

ואמר, ומיד עשקיהם כח ואין להם מנחם. מי הוא אותו כח? זהו שנאמר (בראשית א) יהי מארת ברקיע השמים. וזהו מארת חסר וא"ו, וזו לילית, שהיא ממנה על אותו העושק.

והיא נקראת טחול, והיא הולכת ומצחקת בתינוקות, ואחר כך עושה בהם רגז ודמעות, לבכות עליהם. הטחול הולך אחר הכבד, שהוא מינו. זה נברא בשני, וזה ברכיעי במעשה בראשית. ומשום זה אין סימן טוב בשני וברכיעי. כבד - מיתה של הגדולים, טחול - מיתה של הקטנים.

רעיא מהימנא

אמר הרועה הנאמן, ודאי כך הוא, שהכבד הוא מדרגה של עשו. עשו הוא אדום. הוא כונס את כל הדמים, בין הצלולים בין העכורים. ולא מבחין בין טוב לרע. לא עושה הבדלה ביניהם. הלב הוא ישראל, שמבדיל בין טוב לרע, בין דם טמא לדם טהור, ולא לוקח אלא המבכר והנקי של אותו דם, כבורר אכל מתוך פסלת.

ואחר שנוטל הלב, שהוא יעקב, המבכר שבדמים, שהוא למעלה, ונשארו כבד, שהוא עשו, עם הפסלת - הוא כועס עליו במרה, שהיא גיהנם, שנבראה ביום השני, מיתת הגדולים, והיא נקבה הרעה, אש זרה, עבודה קשה, עבודה זרה קוראים לה.

ומשום שממנה מתעורר כעס לכבד, פשוטה חכמי המשנה, כל הכועס כאלו עובד עבודה זרה. ולא עוד, אלא שאין שרפה וחימום בכל המחלות של אברי הגוף אלא ממרה. שהיא מדליקה בשלהבות על העורקים של הכבד ורוצה לשרף את כל הגוף. והיא כדגמת הים כאשר הוא כועס, שגלי הים עולים עד לרקיע ורוצים לצאת מגבולם לשבר (להחריב) העולם. אם לא השכינה, שהיא לחולה כחול המקיף את הים שלא יוצא משפתו - אף כך השכינה סובבת לגוף וסומכת אותו, כמו שנאמר (תהלים מא) ה' יסעדנו על ערש דני.

ומשום זה בארוהו בעלי המשנה, המבקר את החולה לא ישב למראשותיו, משום

ובמה חמת המלך שצכה? בגלל (שואשמע את קול כנפיהם) (במדבר ז) וישמע את הקול - זה קול התורה, קול של קריאת שמע. וידבר אליו - בתפלות הפה, שעליו נאמר (תהלים נא) אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך.

ואותה הרוח שנושבת בכנפי הראה, היא מוציאה קול בקנה, שהוא קנה חכמה קנה בינה. ונאמר בה, (יחזקאל לו) כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח. שהן ארבע אותיות יהו"ה, וזוהי רוח שדופקת בכל עורקי הלב, שנאמר בהם (יחזקאל א) אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו.

אמר המנורה הקדושה, ודאי רועה נאמן, מדרגה שלף היא, שבה נאמר וחמת המלך שצכה. (תהלים קמד) אשרי העם שפכ"ה, בגימטריא משה. אמר לו, ברוך אתה המאור הקדוש, נר שדולק לפני המלך והמלכה. נר ה' - היא נשמה שלף.

אמר לו, הרי אמרת מח ולב וכנפי ראה, שתי כליות מהן? אמר הרועה הנאמן, הרי בארנו בכנפי ראה את הפסוק עשה מלאכיו רוחות. והכליות - משרתיו אש לזהט. והן שתי כנפי ראה ושתי כליות, כנגד ארבע חיות של הכסא. הכסא הוא הלב באמצע.

ובן המח יש לו ארבע חיות, שהוא כסא של רחמים. ומהן? ראיה שמיעה ריח דבור. ראיה - אריה. שמיעה - שור. ריח - נשר. וארבע פנים וארבע כנפים לכל אחד. דבור - הוא אדם. אחוז למעלה ולמטה, זרועות, שבהן נאמר ודינו פרושות כנשרי שמים. גוף - אריה, ושוקים, עליהן נאמר (יחזקאל א) וכף רגליהם ככף רגל עגל. ועל הגוף נאמר (בראשית א) מרכבת המשנה. משנה כתוב, לשון המשנה. ובחבור קדמון. (ע"כ רעיא מהימנא).

זוהר

טחול, פתח המנורה הקדושה ואמר, (קהלת ד) ואראה את כל העשקים [שנעשו] אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשקים. מי אלו העשוקים? אלו תינוקות שהם בחיק אמותם, שמסתלקים מהעולם על ידי מלאך המות. וכי מלאך המות הורג אותם שהוא עושק? אלא חזר

ושוחק, ושולח לכל האיברים. אם האיברים בלי עוונות, כגון מה שאמרו חכמים, שיש דברים המעפבים את הקרבן, שלא יורד לקבל אותו ההוא ששלח הקדוש ברוך הוא לקבל המתנה שלו. שיש שמקבל אותו הקדוש ברוך הוא על ידי אריה, שנאמר בו (יחזקאל א) ופני אריה אל הימין לארבעתן. והקדוש ברוך הוא רוכב עליו, ויורד בו לקבל אותו דורון.

ויש דורון שמקבל אותו על ידי שור, שנאמר בו (שם) ופני שור מהשמאול לארבעתן. ויש דורון שמקבל על ידי נשר, שנאמר בו (שם) ופני נשר לארבעתן. שהם שתי תורים או שני בני יונה. ויש דורון שמקבל אותו על ידי אדם שכתוב בו (ויקרא א) אדם כי יקריב מכם קרבן לה'. בדמות של זה שנאמר בו (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם. שם יהיה יורד עליהם לקבל הקרבן.

ויש חיות טבעיות ממנות על הגופים, שהם מארבעה יסודות, והן טהורות. ולעמתן יש ארבע חיות דורסות, טמאות, (מלאכים ממנים) על ארבע מרות, שהן: מרה לבנה, מרה אדמה, מרה ירקה, מרה שחרה. ויש חיות שכליות שסובבות הכסא. ויש למעלה מהן וגבוהות עליהן, והן חיות אלהיות, מצד הקדשה. ויש חיות מהצד האחר, ונקראות אלהים אחרים. והחיות האלהיות מצד הקדשה נקראות אלהים חיים. ואלו האלהיות של הקדשה נקראות אלהי האלהיות, ועלת על הכל, אל אדון על כל המעשים. וכל מין הולך למינו. ומשום שיש אלהים אחרים, אמר עליהם, (שמות כב) זבח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו. כדי שלא יתערב אלהים חיים עם אלהים אחרים. (ובחבור קדמון). (עד כאן).

זהר

אצטומכה זו לוקחת ושוחקת, ושולחת לכל הצדדים של מטה, וממנה נזונים התחתונים. ומאלו שותים השמרים למטה כל אותן רוחות וצדדים אחרים שנזונים בלילה מאותם איברים ופדרים. והשאר נוטלים כל האיברים, ונוטל הכל הכבוד, ומקריב ללב, כמו שנאמר לעיל. וזהו שכתוב (יחזקאל א) ופני אריה אל הימין. ועל זה

ששכינה על ראשו. ולא למרגלותיו, כיון שמלאך המות למרגלותיו. וזה לא לכל בן אדם, אלא לבינוני. אבל לצדיק גמור - ה' יסעדנו על ערש דוי, על ראשו. והשכינה מקיפה את גופו עד רגליו. ומשום זה נאמר ביעקב, (בראשית מט) ויאסף רגליו אל המטה, וזו השכינה שנאמר בה, (ישעיה ס) והארץ הדם רגלי. ולרשע גמור, מלאך המות מקיף אותו בכל צדדיו. וזה יצר הרע, שמלאך המות מקיף אותו בכל צדדיו, חרב שלו, שפניו מוריקות בטפה אחת מאותן שלש טפות שזורק בו. זהו שכתוב (משלי ה) ואחריתה מרה כלענה. הכבד זה הזכר. יותרת הכבד - נקבה. (עד כאן).

זהר

הקבה היא דרגה אחת מששים ממיתה, וזה נקרא תרדמה. מלאך עסטיראה (עסירטא), דרגה ששית של מלאך המות. ומתוך שבא מרחוק, הוא מצד המות, ולא מות ממש. ונרמז - אחד מששים ממיתה.

רעיא מהימנא

אמר הרועה הנאמן, מאחר שהגוף הוא מעץ של טוב ורע, אין איבר בגוף שאין בו יצר הרע ויצר הטוב לבינונים. ולצדיקים גמורים שתי יצירות, של זכר ונקבה, ושניהם טובים, כדגמת חתן וכלה. ולרשעים גמורים שתי יצירות רעות, זכר ונקבה, בכל איבר ואיבר, מצד של סמאל ונחש.

ומשום זה מצד של עץ טוב ורע, היא הקבה שיש בה שתי דרגות. שפך בארוהו חכמים, קבה - ישן. ויש שנה אחת מששים במיתה. ושנה, אחת מששים בנבואה. ומשום זה פרושהו חכמים בעלי הישיבה, כתוב (זכריה י) ונחלמות השוא ידברו, והרי כתוב (במדבר יב) בחלום אדבר בו? לא קשה. כאן על ידי שד - כאן על ידי מלאך. חלום על ידי מלאך - אחד מששים בנבואה. חלום על ידי שד הוא שוא, מצד של המות. והוא תבן. שפך בארוהו, כשם שאי אפשר לבר בלא תבן, כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים.

האצטומכה זה קרקבן נקלף. ובארו חכמים, קרקבן טוחן, שהוא לוקח הכל

הלב הוא כסא דין, ארבע חיות שלוחים שלו. שתי כנפיו ראה ושתי כליות. שעל כנפיו ראה נאמר ופניהם וכנפיהם פְּרָדוֹת מִלְמַעְלָה, לקבל עליהם את המֶלֶךְ, שהוא (ישעיה יא) רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה'. שיושב על כסא, שהוא הלב, שכל אותם דפקים מתנהגים אחריו כחילים אחר מלכם.

והרוח שנושבת מכנפיו הראה, נושבת על שני נקבי החטם, והיא קרירה וצוננת מהשמאל, וחסה מימין. ומצד המזרח, שהוא כסא של רחמים, היא רוח קרה לימין החסד, וחסה משמאל הגבורה, ששם הלב והמזרח מזוג בו, באמצע של שניהם. אף כף הלב ממזג מקור וחס. והמזרח גם כן, שמקבלים זה מזה.

ואת השמרים של הכל נוטל הטחול והמחנות שלו, שהם עבדים ושפחות, שאמר עליהם שלמה, (קהלת ב) קניתי לי עבדים ושפחות. שתי כליות נקראות אשים, על שם אשים של מעלה, שנאמר בהם (דברים יח) אשי ה' ונחלתו יאכלון.

ובקנה יש שש טבעות, שעליהן נאמר (תהלים כט) הבו לה' בני אלים. שבהן עולה הקול שנחלק לששה קולות של השכינה. והשביעי עולה לפה, שהוא כסא. ושש טבעות של קנה, שהם כדגמת שש מדרגות של כסא המֶלֶךְ. וקנה הוא סלם, שבו נאמר (בראשית כח) מלאכי אלהים עלים ויורדים בו, שאותם הבלים עולים בו המֶלֶךְ (מהלב), והרוחות שבאוויר (חורים יוצאים) יורדות בו בלב לקרר חמימותו, שלא ישרף הגוף.

ובאשר הרוח יורדת, יורדת בכמה רוחות, כמֶלֶךְ עם חילותיו. וכנפיו הראה מקבלות לרוח, שהוא מֶלֶךְ עליהן, כמו שנאמר (יחזקאל א) ופניהם וכנפיהם פְּרָדוֹת, (שמות כה) והיו הכרבים פְּרָשֵׁי כנפים למעלה.

אם זכאים האיברים של האדם במצוות עשה של המֶלֶךְ העליון, שהוא רוח הקדש, יורד בסלם, שהוא הגרון, בכמה רוחות קדושות, שנאמר עליהן (תהלים קד) עשה מלאכיו רוחות, ועולים לעמת אלו ההבלים של הלב, שנאמר עליהם משרתיו אש להט. ועליהם נאמר (תהלים כט) קול יהוה חצב

מתראה על המזבח דגמת אריה שאוכל קרבנות. מכאן ולהלאה כל שאר האיברים בסוד של הגוף כדגמא של מעלה.

רעיא מהימנא

אמר הרועה הנאמן, מאור הקדוש, ודאי אצטומכה בראשונה לוקחת הכל עד שש שעות, ואופה. קרקבן הוא אופה. והראה היא משקה. הלב הוא המֶלֶךְ. ואלו השנים הם ודאי אופה ומשקה לתת למֶלֶךְ מהטוב של כל מאכלים ומשקים, מהראש של כלם, מהמבחר של כלם, וזהו שכתוב (שיר השירים ה) אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי. אחר כך נאמר אכלו רעים, שהם שאר האיברים, שהם חילות ומחנות המֶלֶךְ, שמחלק להם מזון על ידי שר האופים. שתו ושכרו דודים, על ידי שר המשקים.

והכבוד הוא לימין הבן אדם. ומשום זה, ופני אריה אל הימין לארבעתם, לימין המֶלֶךְ, שהוא הלב. הטחול לשמאל. אלו הם מהצד האחר, ופני שור מהשמאל. משקה יין מזוג במים למֶלֶךְ. ואריה אוכל, זה כבוד, שאוסף מזון לפני המֶלֶךְ, שהוא הלב.

ויש להקשות על זה: אם כבוד הוא עשו, איך הוא מתקן מזון ללב? אלא ודאי הלב הוא כדגמתו של יצחק. כבוד – עשו, שהוא הצד ציד. ויאמר לו, (בראשית יז) יקום אבי ויאכל מציד בנו. אלו הן התפלות שהולכות ומתרחקות מעניינים, ויצחק בצער ובגיון, שלא יכולים לכוון לתפלה. ומשום זה לא אמר ויאכל מצידו, אלא ויאכל מציד בנו, (שמות ד) בני בכרי ישראל. כמו זה אין להם לישראל מזון בגלות אלא על ידי אמות העולם.

אבל כאשר הם בארץ ישראל, מזונותם על ידי השכינה. ויהיו שתי כנפיו הראה משקות אמה, שר המשקים. ושתי הכליות – האופים, שמבשלות הזרע היורד מן המזח, ומבשלות מים שמקבלות מכנפיו הראה. ולבסוף שיאכל המֶלֶךְ, שהוא הלב, נאמר בשתי הכליות שלו אכלו רעים. ולשתי כנפיו הראה – שתו ושכרו דודים.

וּנְחַלֵּק לְשִׁבְעָה הַבָּלִים שְׁאָמַר קִהַלְתָּ. שְׁנֵי – אֹרֵי
שְׁנַכְנַס בְּתוֹכוֹ מִבְּחוּץ. שְׁלִישִׁי – מִים שֶׁל כַּנְפֵי רֵאָה,
שֶׁהֵם דְּבוּקִים בְּקִנְיָה. וּמְשַׁלֵּשֵׁת אֵלָיו נַעֲשֶׂה קוֹל –
מִים וְרוּחַ וְאֵשׁ. וּמִתְחַלֵּק כָּל אֶחָד לְשִׁבְעָה, וְהֵם
שִׁבְעַת לְהַבּוֹת, שִׁבְעָה אֹרֵרִים, שִׁבְעָה נְחָלִים.

וּכְאֲשֶׁר פּוֹגְעוֹת לְהַבּוֹת הַלֵּב בְּעַנְיֵי גֶשֶׁם, שֶׁהֵם
כַּנְפֵי רֵאָה, דֶּרֶךְ קִנְיָה הִרְאָה – זֶהוּ שְׁנֵי אֲמָר
וְרַעַם גְּבוּרוֹתָיו מִי יִתְבוּנֵן. שְׁבָה הַלֵּב מִבֵּין בְּבִינָה,
שֶׁהִיא בָּלַב לְשִׁמְאֵלוֹ, גְּבוּרָה. וְחֹסֵד לְיָמִין, מִים שֶׁל
כַּנְפֵי רֵאָה. וְשֵׁם חֲכָמָה, הַמַּח, וּמִמֶּנּוּ (שִׁיר הַשִּׁירִים ד)
מַעֲיֵן גַּנִּים בְּאֵר מִים חַיִּים וְנֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, שֶׁהוּא
לְבָן הַמַּח, נוֹזְלִים עַל הַקִּנְיָה שֶׁל הִרְאָה, אַחַר שֶׁעָלוּ
עַנְיֵי הַבִּינָה לְגַבֵּי הַמַּח.

וְסוֹד הַדְּבָר – (שם א) מִי זֹאת עֲלָה מִן הַמְּדַבֵּר
כְּתִימָרוֹת עֶשֶׂן. וְזֶה עֶשֶׂן הַמַּעֲרָכָה שֶׁעוֹלָה
מִן הַלֵּב לַמַּח, שֶׁכָּל הַרוּחוֹת שֶׁל הָעוֹלָם לֹא מְזִיזוֹת
אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ. חֲכָמָה – כ"ח מ"ה. כ"ח – בָּלַב. מ"ה
– בַּמַּח. קִנְיָה – תְּפָאֶרֶת, כָּלוּל שֵׁשׁ סְפִירוֹת. שֵׁשׁ
מְדֻרְגוֹת הֵן לְכַסָּא, שֶׁהִיא אֲמָא. שֶׁתֵּרַד הַחֲכָמָה
אֶצְלָה מִן הַמַּח לְלֵב, שְׁבָה הַלֵּב מִבֵּין. וּמִשׁוּם זֶה,
(מִשְׁלֵי ד) קִנְיָה חֲכָמָה קִנְיָה בִּינָה. בּוּ אֲבָא יוֹרֵד, בּוּ
אֲבָא עוֹלָה. וְזֶהוּ סֵלֶם שְׁבוּ (עֲלִים וְיָרִידִים בּוּ) עֲלִים –
שְׁנַיִם, וְיָרִידִים – שְׁנַיִם. וּבַחֲבוּר הַקְּדָמוֹן. (ע"כ)

זוהר

וְשֵׁמִי – שֶׁבָּלַע מֵאֲכָל, וּמִשָּׁם נִכְנַס לְכָל הָאֵיבָרִים,
שֶׁהִיא (זֶה הוּא סוֹד) בְּמְדֻרְגָה שֶׁל אֲשִׁים. אֲשִׁים
הֵם קְרָבִים מִיָּד, וּבּוֹלְעִים וְנוֹטְלִים כָּלִיל (הַכֹּל) מִתּוֹךְ
הָאֵשׁ הָעֲלִיוֹנָה, שֶׁכָּלִיל לְאֲשִׁים. וְסוֹד זֶה – (דְּבָרִים יח)
אֲשִׁי ה' וְנִחַלְתוּ יֹאכְלוֹן. אֵלָיו אוֹכְלִים וּבּוֹלְעִים,
וְהִשָּׂאֵר לֹא אוֹכְלִים כָּךְ.

וְכָל בְּנֵי הָעוֹלָם (שְׁבַחוּךָ) לְבַד, לֹא יוֹדְעִים אִיךָ
אוֹכְלִים וְלֹא הַסוֹד שֶׁלָּהֶם, אֲלֵא מְדֻרְגוֹת
שְׁבַפְנִים הֵם יוֹדְעִים, וְלוֹקְחִים מֵהֶם. וְשֵׁט אֵין לוֹ
בְּדִיקָה מִבְּחוּץ, שֶׁלֹּא יוֹדְעִים, אֲלֵא מִבְּפָנִים יוֹדְעִים
וְנוֹטְלִים עַד שְׁנַכְנַסִּים לְבֵית הַטְּחִינָה, וְנִשְׁחָק
וּמִתְבַּשֵּׁל. וְלוֹקַח הַכָּל הַכָּבֵד, כְּמוֹ שְׁנֵי אֲמָר. מֵאֵלּוּ
הָאֲשִׁים יוֹצֵאוֹת מְדֻרְגוֹת שֶׁמְקַדִּימוֹת וְנוֹטְלוֹת
מִהַכָּבֵד בְּרֵאשׁוֹנָה (וּמָה? אֵלּוּ) הַטּוֹחֲנוֹת, שְׁאוֹכְלִים
הַקְּרָבָנוֹת וְטוֹחֲנִים אוֹתָם. וְעַל זֶה מִשְׁחָרַב בֵּית

לְהַבּוֹת אֵשׁ. מִשׁוּם שֶׁהַלֵּב – אֲדָנִי, שְׁמִמְנוּ עוֹלִים
לְהַבּוֹת אֵשׁ בְּפֶה, שֶׁהוּא יְהוָה, שִׁיּוֹרְדוֹת עִמּוֹ כְּמָה
רוּחוֹת שֶׁל קִדְשָׁה מְאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יְהוָה, שְׁנֵי אֲמָר
עֲלֵיהֶן (יִחְזָקָא לוֹ) כֹּה אָמַר יְהוָה מְאַרְבַּע רוּחוֹת
בְּאֵי הַרוּחַ.

קִנְיָה – הוּא קִנְיָה חֲכָמָה קִנְיָה בִּינָה. שֶׁהֵם לְיָמִין
הַחֹסֵד, וְלְשִׁמְאֵל הַגְּבוּרָה. תְּפָאֶרֶת, סֵלֶם
בְּאֲמָצַע, בְּגוֹף, כָּלוּל מִשְׁתֵּי זְרוּעוֹת וְגוֹף וּבְרִית
וְשְׁתֵּי (צְדִידִים) שׁוֹקִים, כְּנֶגֶד שֵׁשׁ הַטְּבַעוֹת שֶׁל הַקִּנְיָה.

וּכְאֲשֶׁר יוֹרֵד יְהוָה לְלֵב לְגַבֵּי אֲדָנִי, מִתְחַבְּרִים
הַדִּין בְּרַחֲמִים בָּלַב, שֶׁהוּא יְאֵהוּדוֹנָהּ.
וּכְאֲשֶׁר עוֹלָה שֵׁם אֲדָנִי לְפֶה, שְׁנֵי אֲמָר אֲדָנִי שְׁפָתֵי
תְּפָתַח, לְקַבֵּל שֵׁם יְהוָה בְּפֶה, וְלִהְתְּחַבֵּר שֵׁם שְׁנֵי
שְׁמוֹת בְּחֲבוּר אֶחָד – יְאֵהוּדוֹנָהּ, כְּמוֹ שְׁמִתְחַבְּרִים
בָּלַב. וּמִשׁוּם זֶה בְּאֵרוֹ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מִי שֶׁאֵין תּוֹכוֹ
כְּבָרוֹ אֵל יִכְנַס לְבֵית הַמְּדַרְשׁ, אִם אֵין לָהֶם פֶּה וְלֵב
שְׁוִים. (עַד כֹּאן).

זוהר

קִנְיָה – שֵׁשׁ טְבַעוֹת בְּקִנְיָה שְׁמִתְחַבְּרוֹת כְּאַחַת, וְהֵן
נִקְרְאוֹת בְּנֵי אֱלִים. מוֹצִיאוֹת רוּחַ לְנִשְׁבַּע עַל
הָעוֹלָם, וּבָאוֹת מִצַּד הַגְּבוּרָה. וּכְאֲשֶׁר הֵן מִתְחַבְּרוֹת
כְּאַחַת, הֵן כְּדִגְמַת הַשׁוֹפָר. וְאֵלּוּ נִקְרְאוּ שׁוֹפָר,
שׁוֹפָר שֶׁל אֵיל שֶׁל יִצְחָק. אֱלִים – בְּנֵי בְּשֵׁן, הָבוּ לְה'
בְּנֵי אֱלִים. אֱלִים שֶׁל יִצְחָק. וּמוֹצִיאוֹת רוּחַ וְקוֹל.
וְאוֹתוֹ קוֹל יוֹצֵא וּפּוֹגַע בְּעַנְיֵי גֶשֶׁם, וְנִשְׁמַע לְבְּרִיּוֹת
שְׁבַחוּךָ. וְעַל זֶה נֵאֶמַר, (אֵיּוֹב כו) וְרַעַם גְּבוּרוֹתָיו מִי
יִתְבוּנֵן. שְׁוֹדָאֵי מִצַּד הַגְּבוּרָה הֵם בָּאִים. וּמִשׁוּם זֶה
(וּמָה אוֹמֵר הַקּוֹל הַזֶּה? קוֹל ה' עַל הַמַּיִם אֵל הַכְּבוֹד וְגו') אֵל
הַכְּבוֹד הַרְעִים ה' עַל מַיִם רַבִּים. אֵל הַכְּבוֹד רוֹעֵם
לֹא כְּתוּב, אֲלֵא אֵל הַכְּבוֹד הַרְעִים, עַל יְדֵיהֶם שֶׁל
בְּנֵי אֱלִים. וְאֵין מִי שְׁמִכִּיר בְּשִׁבְחָה שֶׁל הַקּוֹל הַזֶּה.
זֶהוּ שְׁכַתוּב מִי יִתְבוּנֵן.

רַעֲיָא מְהִימָנָא

פְּתַח הַרוּעָה הַנֵּאֶמָן וְאָמַר, אוֹי לָהֶם לְבִנֵי אָדָם,
שֶׁהֵם אֲטוּמִי לֵב, סְתוּמִי עֵינַיִם, שֶׁלֹּא יוֹדְעִים
אֲבָרֵי הַגּוֹף שֶׁלָּהֶם עַל מָה הֵם מְתַקְנִים, שֶׁהָרִי
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (הַקִּנְיָה), שֶׁלִּשָּׁה חִלּוֹת כָּלוּלִים
בּוּ: אֶחָד – הַבָּל, שֶׁהוּא לְהַב אֵשׁ, שִׁיּוֹצֵא מִן הַלֵּב

כְּאֶחָד אוֹת וְאוֹת הֵם, מִן וְשֵׁט, מִצַּד הַשְּׂמָאל. וְהֵם שְׁתֵּי הַטּוֹחֲנוֹת, מִצַּד הַיָּמִין.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. עֲצָמוֹת צַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם, מִדְּרָגָה שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק. וְעַלֵּיהֶם נֹאמֵר, אֶת קַרְבְּנֵי לַחֲמֵי לֹאֲשִׁי. וְאֵין לַחֵם אֲלֵא תוֹרָה, שֶׁנֹּאמֵר (משלי ט) לְכוּ לַחֲמֵי בְּלַחֲמֵי. וְהֵם אֲשֶׁכּוֹלוֹת שֶׁל הַצַּדִּיק. וְצַדִּיק עֵץ פְּרִי. וּבְגִלְלוּ נֹאמֵר (במדבר יג) וַיִּשְׁאַהֲוּ בְּמוֹט בְּשָׁנִים. וּמִדּוּעַ בְּמוֹט? בְּגִלְלֵי שֶׁלֹּא הָיָה שֵׁם צַדִּיק.

וּבְגִלְלֵם נֹאמֵר בו, (תהלים נה) לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לְצַדִּיק, שֶׁהוּא עֵץ, שֶׁנֹּאמֵר בו (במדבר יג) הַיֵּשׁ בָּהּ עֵץ אִם אֵין. עֲקְרוּ עֵץ שֶׁהוּא צַדִּיק, אֵלוֹ שֶׁהוּצִיאוּ שֵׁם רַע עַל הָאָרֶץ, וְגִרְמוּ לָמָּה שֶׁנֹּאמֵר וַיִּשְׁאַהֲוּ בְּמוֹט בְּשָׁנִים, ו' ו'.

סדר הלימוד ליום יח סיון [יום 254 בשנה]

וְעַל הַמְּרַגְלִים נֹאמֵר, סַחֲטָה עֲנָבִים. צַדִּיק שֶׁהוּא יִסּוּד, בו סוּד, שֶׁהוּא יֵין הַמְּשֻׁמֵּר בְּעֲנָבָיו מִשֵּׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית. שֶׁהֵם שֵׁשׁ מִדְּרָגוֹת שֶׁל הָאוֹת ו'. וְהֵם שְׂרָפִים, אוֹתִיּוֹת ו' ו', שֶׁנֹּאמֵר (ישעיה ו) שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאֶחָד. מִהַשְּׂמָאל. וְאֵלוֹ הַמוֹצִיאִים מִים – מִהַיָּמִין. וְצִמָּאִים בְּשִׁלְהֶבֶת שֶׁלָּהֶם מִצַּד הַגְּבוּרָה וְשׂוֹאֲבִים מִצַּד הַחֶסֶד.

וְעַלֵּיהֶם נֹאמֵר, (תהלים קד) עֲשֵׂה מְלֶאכֶיךָ רוֹחוֹת, מִצַּד הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי, שֶׁנוֹשְׁבִים עַל הַלֵּב, שֶׁהוּא מִדְּרָגָה עֲשִׁירִית בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ, שֶׁהוּא בִּינִיָּהֶם. וְהוּא אוֹת ו', אוֹת בְּצָבָא שְׁלוֹ, כְּלוּל ו' פְּרָקִים שֶׁל שְׁתֵּי שׂוֹקִים, שֶׁכְּתוּב בְּהֵן (שיר השירים ה) שׂוֹקִיו עֲמוּדֵי שֵׁשׁ, וְזֶה צַדִּיק אוֹת בְּרִית.

ו' עֲלִיוֹנָה – תְּפָאֶרֶת. בֵּין שֵׁשׁ פְּרָקִים שֶׁל שְׁתֵּי זְרוּעוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה ו' ו', גּוֹף וּבְרִית שֶׁנִּחְשְׁבִים כְּאֶחָד. וְהֵם (שמות כה) פְּרָשֵׁי כְּנָפִים לְמַעְלָה, כְּנָגַד ו' עֲלִיוֹנָה שֶׁעַלֵּיהֶם. וּמִצַּדָּה נִקְרָאִים נְבִיאֵי אֱמֶת. סְכָכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַבְּרִית, שֶׁהִיא אוֹת ו' שְׁנִיָּה, (משלי י) וְצַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם. וּמִשּׁוּם זֶה נִצַּח וְהוּד טוֹחֲנִים מִן לְצַדִּיקִים, שֶׁהֵם מִצַּד שֶׁל צַדִּיק יִסּוּד עוֹלָם, שֶׁהוּא בִּינִיָּהֶם. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָאִים טוֹחֲנוֹת.

וּמִצַּד שֶׁל הַיָּשׁוּט נֹאמֵר, (במדבר יא) שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ, אוֹתָם הַמְּלַקְטִים פְּסָקִים שֶׁל

הַמְּקַדָּשׁ כְּתוּב, (קהלת יב) וּבִטְלוּ הַטּוֹחֲנוֹת כִּי מַעֲטוּ. אֵלוֹ הַטּוֹחֲנוֹת בְּתַחֲלָה.

בֵּיּוֹן שְׁנֵטְחָן, הֵם שׂוֹלְטִים עַלֵּיהֶם, בּוֹלְעִים וְנוֹטְלִים, וְנִקְרָאִים וְשׂוֹט. מִדּוּעַ? אֲלֵא וְשֵׁט, צוּרָה שֶׁל אוֹת וְאוֹ, הוּא וְשֵׁט כְּפּוֹף. וְלֵאחֶר מִכֵּן מְשׁוֹטְט לְאֶכָל וְלִשְׁתּוֹת יֵין וּמִים, שֶׁנֹּאמֵר (במדבר יא) שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ. אֶכָל לְאֶכָל, וְשִׁתִּיָּה שֶׁל יֵין וּמִים, נִסּוּף הַיֵּין וְנִסּוּף הַמִּים.

בָּוָה הַיָּשׁוּט נִכְנָס, וְנִשְׁאָב בְּרֵאָה עַל יְדֵי אֵלוֹ הַשְּׂרָפִים (הַיִּכָּרִים), בְּשִׁלְהֶבֶת שֶׁלָּהֶם לִוְקָחִים הַמְּשָׁקָה, וְנִקְרָאִים רֵאָה בְּחִבּוּר אֶחָד, וְנִשְׁאָב הַכֹּל בָּהֶם. וְכָל אֵלוֹ לִוְקָחִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ שְׂרָאוּי לָהֶם. וּמִשְׁחָרֵב בֵּית הַמְּקַדָּשׁ נֹאמֵר, (קהלת יב) וּבִטְלוּ הַטּוֹחֲנוֹת כִּי מַעֲטוּ, כָּלֵם. שֶׁהַמְּעִיטוֹ דְמוּתָם וּמְזוֹנָם, וְאֵין יוֹם שֶׁאֵין בוֹ קִלְלָה. הַרִים קוּלוֹ רַבִּי שֶׁמַּעוֹן וְאָמֵר, אוֹי יְרוּשָׁלַיִם עִיר קְדוֹשָׁה! אוֹי לְעַם שֶׁכָּל טוֹבוֹת אֵלוֹ אֶבְדוּ! שְׂרִים גְּבוּרִים מְמַנִּים הַקְּטִינּוֹ דְמוּתָם. עַל זֶה בּוֹכִים הַחֲבָרִים. אָמְרוּ, אוֹי רַבִּי! כְּאֲשֶׁר תִּסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, מִי יִגְלֶה סוּדוֹת סְתוּמִים עֲמָקִים כְּאֵלוֹ, שֶׁלֹּא נִשְׁמַעוּ מִיָּמִיו שֶׁל שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ וְעַד עַתָּה? אֲשֶׁרִי הַדּוֹר שֶׁשׂוֹמְעִים מִלִּים אֵלוֹ, וְאֲשֶׁרִי הַדּוֹר שֶׁאֵתָּה בְּתוֹכּוֹ! אוֹי לַדּוֹר שֶׁיִּשְׁאַרוּ יְתוּמִים מִמֶּךָ!

רַעֲיָא מִהַיָּמִנָא

פְּתַח הַרוּעָה הַנֶּאֱמָן וְאָמֵר, וְהָרִי כְּתוּב וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שִׁבַּח כְּמִרְחַבֵי רַקִיעַ. וְשִׁבְעָה רַקִיעִים הֵם: וִילּוֹן, רַקִיעַ. שְׁחָקִים, זְבוּל. מְעוֹן. מְכוּן. עֲרֻבוֹת. שְׁחָקִים. שִׁבְעָה רַחִים שֶׁטּוֹחֲנִים מִן לְצַדִּיקִים לְעַתִּיד לְבֹא. וְאֵלוֹ נִקְרָאִים שְׁחָקִים, עַל שֵׁם (שמות ל) וְשִׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הֶדֶק. וְאֵלוֹ נִצַּח וְהוּד, עַלֵּיהֶם נֹאמֵר (ישעיה מה) וְשִׁחַקִים יִזְלוּ צַדִּיק, שֶׁהִיא שְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה.

וִילּוֹן, שְׁבוּ מְכַנִּים עֲרֻבוֹת וּמוֹצִיא שְׁחָרִית. רַקִיעַ הוּא יִסּוּד, שְׁבוּ מְאִירִים הַשְּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ, שֶׁהוּא הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי וְשְׁכִינָה תַּחְתּוֹנָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרַקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ. וְצַדִּיק הוּא אוֹת בֵּין נִצַּח וְהוּד, וְעֲדוּת בֵּין תְּפָאֶרֶת וּמְלָכוּת.

נִצַּח וְהוּד – שְׁנֵי חֲצָאֵי גּוֹף הֵם, כְּדִגְמַת שְׁנֵי תַאוּמִים. וּמִשּׁוּם זֶה נִקְרָאִים שְׁחָקִים. שְׁנִיָּהֶם

ארבעה בתי התפלין שמאחד אותם א"ח. אותו שאמר (שיר השירים ה) פתחי לי אחתי רעיתי. אות ד' - זה קשר של תפלין, שהיא אחוזה בהם. סוד לחכמים נאמר, שלא לגלות. שתק רבי שמעון. בכה וחיך. אמר, אמר, שהרי ודאי עת רצון נמצא, ואין כדור זה עד שיבוא מלך המשיח, שיהיה להם רשות לגלות.

שתי רצועות יוצאות מצד זה ומצד זה, סוד של שתי ירכים שלמטה של זה הא"ח, שנביאי האמת אחוזים בו. שהרי מלמעלה יוצאים שתי רצועות, סוד של שתי זרועות, מימין ומשמאל. ואות דל"ת אחוזה בהן. לבסוף יורדת, ונתפשטו שתי הירכים למטה. כיון שהיא אחוזה למעלה כמו שצריך, יורדת למטה להתאחד עם עמה. וכאשר היא מתאחדת, נאחזת בסוף הירכים, וסימן של אות יו"ד ברית קדש עליה מלמעלה. אז היא אחוזה ביחוד אחד.

יו"ד זהו סוד הברית, (ועל זה) כל מי ששומר ברית זו, הוא נשמר למעלה, ונשמר למטה. (מנין לנו?) מפנחס, משום שהוא קנא על ברית זו, נצול מן הדין העליון ומן הדין שלמטה, ומשום זה נרשמה אות יו"ד זו בתוכו. זהו שכתוב פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן וגו'.

יו"ד זו צריך שלא תפרד כלל מתוך תפלה של יד, שלא תעשה פרוד. וכל שמחה שלה היא בזו האות יו"ד. יו"ד זו היא בזכר, ולא בנקבה. הוא צדיק, והיא צדק. ומשום זה מתקרבת אצלה, ומי שמרחיק אותו ממקום זה, רחוק הוא מהענג של העולם הבא.

בזכר הוא צדיק, והיא צדק בלי אות יו"ד. הוא איש, והיא אשה, בלי יו"ד. ומשום זה שמחה (תשובה) שלה להתקרב אליה ולהתענג עמה. מי שמרחק ענג זה, ירחיקו אותו מענג של מעלה. ועל זה כתוב, (שמואל א ב) כי מכבדי אכבד וגו'.

בא וראה, פנחס עמד בפני דין תקיף של יצחק, וסתם פרצה, בגלל זה השלים לגבי פנחס סוד של יצחק. עמד בפני פרצה, שכתוב (תהלים קו) ויעמד פינחס ויפיל. עמד בפרצה לפני דין של יצחק כדי להגן על ישראל. (פנחס עמד בפני דין התקיף

המשנה. וטחנו ברחים - מכאן, מי שמוציא דבורים של תורה, צריך לטחנם בשנים ולהוציא דבורים שלמים, ואלו הדבורים נקראים שלמים. ואחרים, אותם שהם שוטים, שאוכלים דבורים בהלעטה ולא טוחנים אותם בטוחנות שלהם ובשנים, מה כתוב בהם? (שם) הבשר עודנו בין שניהם [וגו'] ואף ה' חרה בעם. שהם משרש של מי שנאמר עליו (בראשית כה) הלעיטני נא. ונצח והוד נקראים כרובים.

ושמונה הם: חכמה, בינה, גדלה, גבורה, תפארת, מלכות, נצח, הוד. צדיק עטרה על ראשו, שהוא אין לו זוג. ומה העטרה שלו? כתר עליון. ובגללו פרושהו בעלי המשנה, העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה, אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם. וזהו שבארו, אמרה שבת לפני הקדוש ברוך הוא, לכל הימים נתת בן זוג ולי לא נתת בן זוג. (ע"כ רעיא מהימנא).

זוהר

פתח רבי שמעון ואמר, (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. אות ע' גדולה, ואות ד' גם כן. וסימן זה - עד. וזהו שכתוב (שמואל א יב) עד ה' בכם. נשארו אותיות ש"מ. מ' פתוחה. מה הטעם לא סתומה? משום שם' סתומה היא מלך (עולם) עליון. מ' פתוחה היא מלך (עולם) תחתון. אותיות אחרות נשארו א' ח', עליהן כתוב (משלי כה) כבוד אלהים הסתר דבר.

מצאנו בספרו של רב המנונא סבא, כל מי שמיוחד יחוד זה בכל יום, שמחה מזמנת לו מלמעלה מסוד אותיות אלו - ש"מ מצד זה, א"ח מצד זה. ומצרף האותיות - למפרע (שדי) מתחיל, ובקשר (חיים) מסים. וסימנם: אשמ"ח, שנאמר (תהלים קד) אנכי אשמח בה'. ממש. זה יחוד הקדוש. ויפה הוא. וכך הוא בספרו של חנוך, שאמר כמו זה, שמי שמיוחד יחוד זה בכל יום, שמחה מזמנת לו מלמעלה.

עוד יש בו אותיות ש"מ, שנכלל מן ע' גדולה. אלו שבעים שמות בסוד האבות הקדושים, וזהו שמע - שם ע'. ישראל, ה', אלהינו, ה' - אלו

חֲטַף אוֹתָהּ וְחִבֵּר אוֹתָהּ עִמוֹ, וְנִעְשָׂה מִיַּד מְאֵתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ.

מִשׁוּם שְׁאוֹת מ' הִיְתָה סִימָן רֵאשׁוֹן לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן לְבָנוֹת מֹות עַל הָעוֹלָם, מִשׁוּם שְׁאוֹת זוֹ הִיְתָה טָסָה עַל רֵאשׁוֹ שֶׁל אָדָם, בְּשַׁעַת שְׁכָתוּב (בְּרֵאשִׁית ג) וַתִּקַּח מִפְּרִיּוֹ, מ' פְּרִיּוֹ. וְהָיוּ מַחְכּוֹת אוֹתִיּוֹת ו"ת בְּזִמְן שְׁכָתוּב וַתֹּאכַל, וַתִּפְקַחְנָה. אַז נִבְנְה מֹות עַל הָעוֹלָם.

פְּנִיחָם הִיָּה נִרְאָה לוֹ עֲכָשׁוֹ אוֹתָהּ אוֹת מ', עָף עַל רֵאשִׁיָּהּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְאִיךָ רָאָה אוֹתוֹ? רָאָה צוּרֵת אוֹת מ' פְּתוּחָה, מְלֵאָה דָם. כִּיּוֹן שְׁרָאָה אוֹתוֹ, אָמַר: זֶה וּדְאִי סִימָן שֶׁל מְלֵאךְ הַמֹּות. מִיַּד חֲטַף אוֹתָהּ, הַזְכִּיר עֲלֶיהָ שֵׁם הַמְּפָרֵשׁ, וְהוֹרִיד לְאוֹתָהּ הָאוֹת אֲצִלוֹ. וּמָה שֶׁהָיָה בְּגִימְטְרִיא מְאֵתִים וּשְׁמוֹנֶה, הַצְטַרֵּף לְהִיּוֹת מְאֵתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה. וְאִז נֶאֱמַר וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ. וְעַל זֶה כְּתוּב, מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי. שְׁקִנְא לְשֵׁם הַקְדוּשׁ, שֶׁהָיוּ מַחְבְּרִים לוֹ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת. בְּתוֹכָם, מָהוּ בְּתוֹכָם? מִשׁוּם שֶׁהָיָה הוֹלֵךְ וּבָא בְּתוֹךְ כִּמְהָ הַמוֹנִים וְכִמְהָ חֲשׁוּבִים, וּמְסַר עֲצָמוֹ לְמִיתָה בִּינֵיהֶם. אֲבָל בְּתוֹכָם, בְּתוֹךְ מ', בְּתוֹךְ מ' הִיָּה אוֹתָהּ קִנְאָה שְׁקִנְא.

מָה טַעַם אוֹת מ'? מִשׁוּם שֶׁהָיָה סִימָן שֶׁל מֹות, הִיא סִימָן שֶׁל מ' מְלִקִּיּוֹת. הִיא סִימָן שֶׁל ד' מִיתוֹת בֵּית דִּין. וּמִשָּׁם עָלָה וַיִּרַד, וַיִּרַד וְעָלָה. עָלָה לְמ', וַיִּרַד לְד'. יִרַד מִד', שֶׁהֵם ד' רוּחוֹת שֶׁנִּפְרְדוֹת מִתּוֹךְ זָכַר וּנְקֵבָה מִהַטְמָאָה, וּבִגְלָלָן ד' מִיתוֹת בֵּית דִּין. וּמִשָּׁם עוֹלִים לְמ'. כְּלוּמַר, מ' סִימָנִים וְכֹלִים שֶׁל מְלֵאךְ הַמֹּות. וְזֶה לְקַח פְּנִיחָם וְעָמַד בְּתוֹךְ מ', וְעַל זֶה נֶאֱמַר וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי.

וְכִי אִיךָ הִשִּׁיב פְּנִיחָם אֶת חֲמָתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהָרִי כְּתוּב וַיִּהְיוּ הַמֵּתִים בְּמַגְפָּה וְגוֹ'? אִם לֹא מֵת אַחַד מֵהֶם, הֵייתִי אוֹמֵר הִשִּׁיב חֲמָתִי, אֲבָל כִּיּוֹן שֶׁכָּל אֵלוֹ מֵתוּ, מָה הַטַּעַם הִשִּׁיב אֶת חֲמָתִי וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל?

אֲלָא וּדְאִי בְּרוּר הַדְּבָר: אוֹי לוֹ לְבֶן אָדָם שֶׁפּוֹגֵם זָרְעוֹ! אוֹי לוֹ לְמִי שֶׁלֹּא שׁוֹמֵר זָרְעוֹ כְּמוֹ שְׁצָרִיד! חֵס וְשְׁלוֹם שֶׁאִפְלוֹ אַחַד מִיִּשְׂרָאֵל מֵת, אֲלָא שְׁבֹט שְׁמַעוֹן, כְּאֲשֶׁר בָּאוּ אוֹתָם עֵרֶב רַב, הַתְעַרְבוּ בְּנָשִׁים שֶׁל שְׁבֹט שְׁמַעוֹן לְאַחַר שֶׁהִתְגַּדְּרוּ, וְהוֹלִידוּ

שֶׁל יִצְחָק לְהִגַּן עֲלֵיהֶם עַל יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים קו) וַיַּעֲמַד פִּינְחָס וַיִּפְלֵל. מָהוּ וַיַּעֲמַד? שְׁעָמַד בְּפִרְץ בְּפִנֵּי דִין שֶׁל יִצְחָק, בְּגִלְל זֶה הַשְּׁלִים לְפִנְחָס סוּד שֶׁל יִצְחָק). וְעַל זֶה כְּלוּל זֶה בְּזֶה בְּחֻשְׁבוֹן.

וְאִם תֹּאמַר, חֻשְׁבוֹן זֶה לֹא תְלוּי אֲלָא בְּעֵינַיִם שְׁלָהּ, וְכֹאֵן הַחֻשְׁבוֹן לְמַעֲלָה בְּיִצְחָק - אֲלָא וּדְאִי כֶּף הוּא, מִשׁוּם שֶׁיִּצְחָק תְּלוּי וּמִשְׁתַּמֵּשׁ (וּנְמִשָּׁף) בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהֵם עֵינַיִם, שְׁשֵׁם דְּנִים דִּינִים שֶׁל כָּל הָעוֹלָם, שֶׁהָרִי הַעֵינַיִם שְׁלָהּ הֵם שְׁבַעִים כְּסֹאוֹת, מְקוֹם דִּינֵי הָעוֹלָם, וְנוֹקְרָאִים סְנֵהֲדָרִין. וְעַל כֵּן הַכָּל אַחַד, מִשׁוּם שֶׁיִּצְחָק וְאֵלוֹ הוֹלְכִים כְּאַחַד, וְהַכָּל יָפָה.

פְּנִיחָם זֶה יִצְחָק, וְעָמַד פְּנִיחָם וְדָן דִּין, וּמִתְלַבֵּשׁ בְּגַבְוֵרָה חֲזָקָה, שֶׁהוּא שְׁמַאל. וּמִשׁוּם זֶה זָכָה לְיָמִין. כְּאֵן נִכְלָל שְׁמַאל בְּיָמִין. הִשִּׁיב אֶת חֲמָתִי, מָהוּ הִשִּׁיב אֶת חֲמָתִי? אֲלָא אֵלוֹ הֵם שְׁלֵשָׁה מְמַנִּים שֶׁל הַגִּיָּהֶנָם: מִשְׁחִית, אָף, וְחֻמָּה. (אַחַד עַל שְׁפִיכוֹת דָּמִים, אַחַד עַל גְּלוּי עֲרִיּוֹת, וְאַחַד עַל עֲבוּדָה זָרָה). מִשׁוּם שְׁרָאָה אוֹתוֹ חֻמָּה שֶׁהָיָה מִתְפַּשֵּׁט וּנְמִשָּׁף מִצְדוֹ שֶׁל יִצְחָק, מָה עָשָׂה? הַתְלַבֵּשׁ הוּא בְּיִצְחָק, וְאַחַז בְּאוֹתָהּ חֻמָּה כְּמִי שֶׁאוֹחַז בְּחֻבְרוֹ וְהִשִּׁיב אוֹתוֹ לְאַחֲרָיו.

וְאִז דָּן דִּין, וְעָשָׂה דִין. דָּן דִּין - שְׁכָל בּוֹעֵל אַרְמִית קִנְיָאִים פּוֹגְעִים בּוֹ. וְעָשָׂה דִין - שְׁכָתוּב וַיִּדְקַר אֶת שְׁנֵיהֶם. וְעַל זֶה כְּתוּב כְּאֵן, הִשִּׁיב אֶת חֲמָתִי. וְכְתוּב שָׁם (אִיכָה ב) הִשִּׁיב אַחֲרוֹר יָמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב. מָה שָׁם לְאַחֲרוֹרֵיו, כֶּף גַּם כְּאֵן לְאַחֲרוֹרֵיו. וְעַל זֶה אוֹת יו"ד שֶׁל פִּינְחָס כְּאֵן, יו"ד שֶׁל יִצְחָק. וְהַכָּל הוּא מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שְׁכָאֲשֶׁר רָאָה אוֹתוֹ חֻמָּה, רָאָה אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹרֵד עַל רֵאשִׁיָּהּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

מָה רָאָה? רָאָה אוֹת מ', אוֹת זוֹ שֶׁהִיְתָה טָסָה בְּרַקִּיעַ, וְזֶהוּ סִימָן שֶׁל מְלֵאךְ הַמֹּות שְׁרוּצָה לְהַבְנוֹת בְּאוֹת וְא"ו אוֹת ת'. מָה עָשָׂה פְּנִיחָס? שֶׁהָיָה מִתְלַבֵּשׁ בְּיִצְחָק, אַז נָטַל מ' הִהִיא, וְחֲטַף אוֹתוֹ, וְחִבֵּר אוֹתָהּ עִמוֹ. כִּיּוֹן שְׁרָאָה מְלֵאךְ הַמֹּות שֶׁפְּנִיחָס חֲטַף לוֹ אוֹת מ' הִהִיא עִמוֹ, מִיַּד שָׁב לְאַחֲרוֹרֵיו.

מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׁכָאֲשֶׁר קִנְא פְּנִיחָס בְּלָבוֹ, הַתְלַבֵּשׁ בְּיִצְחָק, וְהַתְעַלָּה לְהִיּוֹת בְּחֻשְׁבוֹן מְאֵתִים וּשְׁמוֹנֶה, וְכֶךְ עוֹלָה שְׁמוֹ בְּמְאֵתִים וּשְׁמוֹנֶה, וְכֶךְ עוֹלָה יִצְחָק. כִּיּוֹן שְׁרָאָה לְאוֹת מ' עָפָה בְּרַקִּיעַ,

ישראל מאותו חוב, אלא שנטהרו ממנות, שלא שרה עליהם מות.

אמר לו, והרי כתוב (במדבר כה) קח את כל ראשי העם והוקע אותם. אמר לו, ראשי העם ודאי, ולא ראשי בני ישראל. ומן העם יש לנו ללמד. כתוב כאן העם, וכתוב שם (שמות לב) וירא העם. (שם) ויקהל העם. (שם) ויפל מן העם. אבל בא וראה, ויצמד ישראל לבעל פעור, ולא עבדו לו. אבל מסוף הפסוק מוכח, שכתוב ויאכל העם וישתחוו, ולא כתוב ויאכל וישתחו ישראל. אלא העם, כיון שכתוב ויצמד ישראל, מהו ויאכל העם? אלא אותו זרע רע היו חוכה לישראל.

מהו שכתוב (במדבר כה) ויצמד ישראל לבעל פעור? בא וראה, ויצמד ישראל בבעל פעור לא כתוב, אלא לבעל פעור. קשויטם ותקף נתנו לבעל פעור בלי דעת, משום שעבודת פעור הוא לפרע עצמו ולהוציא לפניו צואה רותחת. ואותה עבודה מועילה לו ומתחזק ממנה. וישראל, כיון שראו זאת, חשבו שזה זלזול שלה הוא וקלקול שלה, שיהי בעבודה זרה כתוב, (ישעיה ל) צא תאמר לו. והם בגלל הזלזול של העבודה זרה פרעו עצמם בלי ידיעה, ועל זה כפר פנחס ובטל המגפה, שנאמר ויכפר על בני ישראל.

רעיא מהימנא (רועה הנאמן).

אמר הרועה הנאמן, השיב את חמתי. מהו השיב את חמתי? אלא שלשה ממנים של הגיהנם: אחד על שפיקות דמים, ואחד על גלוי עריות, ואחד על עבודה זרה. והם: משחית, אף, וחמה. הוא (ראה שיהו"ה) (חמה שהיה) עף בעולם. אמר השיב את חמתי מעל בני ישראל, ולא אמר מעל העם, שהם ערב רב, שנאמר ויפל מן העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש, שפך בארנו ושאלו למנורה הקדושה (עד כאן).

ומה כתוב? קחו מאתכם תרומה לה, ולא מערב רב. שלא נקראים קהלה וחובור עד שעבר מהם ערב רב. כביכול בזמן שמתערבים ביניהם, כאלו לא היו גוי אחד. ומשום זה קחו מאתכם תרומה, ולא משתפות אחרת, שאיני רוצה לשתף אחרים ביני וביניכם.

בנים - מהם מתו בעגל, ומהם מתו במגפה, ואחרים מתו כאן, אלו שנשארו. זהו שכתוב ויהיו המתים במגפה. אשר מתו לא כתוב, אלא המתים, מתים שכבר היו.

ומשום שנשמרו ישראל וכל אותם זרע קדוש, נמנו כלם, משום שלא חסר אפלו אחד מהם. ועל זה כתוב ולא כליתי את בני ישראל. מכלל שאחרים פלו. וכן מה שנאמר השיב את חמתי מעל בני ישראל - מעל בני ישראל השיב, אבל מעל אחרים שהיו ערב רב לא השיב. ועל זה כתב הפסוק ואמר מעל בני ישראל. ומשום זה נמנו בני ישראל כמקדם, וחבר אותם הקדוש ברוך הוא עמו.

כדגמת זה במעשה העגל, שכתוב (שמות לב) ויפל מן העם וגו'. כל אלו מערב רב היו. ולהראות שלא היו מבני ישראל, מה כתוב אחר כך? (שמות לה) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל.

קחו מאתכם תרומה (שמות לה). בא וראה, בראשונה כתוב (שמות כה) מאת כל איש אשר ידבנו לבו. הכל בכלל. כיון שאלו הערב רב עשו זאת ומתו מהם אותם שמתו, רצה הקדוש ברוך הוא להתפיס עמהם עם ישראל. אמר להם: התחברו כלכם לצד אחד. זהו שכתוב (שמות לה) ויקהל משה את כל עדת בני ישראל - לבדם. אמר להם: בני, בכם אני רוצה לשכן, עמכם תהיה הדירה שלי.

ועל זה, (שם כה) קחו מאתכם תרומה. מאתכם, ולא מאחרים. לא רוצה שתהיה שתפות לאחרים עמי, ולא עמכם, ומשום זה כלם נכרתו. אף כאן הרי הם מאלו שרש הרע היו, ויהיו המתים. המתים - ודאי מתים, ולא מישראל. ומשום זה מנה אותם, שנאמר שאו את ראש בני ישראל, הרימו ראשיהם.

אמר רבי אלעזר, אבא, כמה נכון הוא, אם לא מצאתי חולקים על זה. אמר לו, בני אמר. אמר לו, והרי כתוב (במדבר כה) ויצמד ישראל לבעל פעור, ולמדנו שהתחברו ישראל עמו. כצמיד זה שמתחבר באדם בקשויטיו, כך התחברו ישראל בבעל פעור. אמר לו, אלעזר, כך הוא - ויצמד ישראל לבעל פעור. אלא אני לא אמרתי שנטהרו

בַּח"ס של פִּנְחָ"ס. ויעקב שהוּא פִּנְי" א"ל (יעקב הוא פִּנְי" של פִּנְחָ"ס). שִׁפְנָחִס, מְשׁוּם שִׁנְאַמֵּר בּו (בראשית לב) כְּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל (שם המקום פִּנְי"), פִּנְי" א"ל. ומשום שִׁפְנָחִס הָעוֹלָם הוּא בְּצַעַר וַיֵּשׁ צְדִיק בְּעוֹלָם הַמִּקְנָא עַל הַבְּרִית, הָאֲבוֹת מִשְׁתַּתְּפִים עִמּוֹ, וּבְגִלְלָם אָמַר מֹשֶׁה בְּצַעַרְם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, (שמות לב) זָכַר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. וּבִשְׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת יִהְיֶה מְאֻלְיָהוּ זָכָה לְאוֹת ה' מִן הַנְּבִיא, וְזֶהוּ אֲלֵיָהוּ, ה' נְבִיא (וְזֶה סוּד אֵל יִהוּה נְבִיא), וְנִשְׁלַם בּו יְהוֹ"ה.

אוֹת י' שִׁזְכָּה בָּהּ פִּנְחָס מְשׁוּם שִׁקְנָא עַל הַבְּרִית – זָכָה לְבְרִית. וּשְׁתֵּי יוֹדֵי"ן הֵן, י' עֲלִיוֹנָה מִן יְהוֹ"ה, שְׁכָרַת בָּהּ לְאַבְרָהָם בֵּין עֶשֶׂר אֲצַבְעוֹת יָדָיו. יו"ד קִטְנָה הִיא מִן אֲדָנִי, שְׁכָרַת בָּהּ בֵּין עֶשֶׂר אֲצַבְעוֹת רַגְלָיו, וְהִיא אוֹת קְדוּשָׁה שְׁמַתְעֻטְרַת בְּרִשָּׁם הָעֲלִיּוֹן.

וְזֶה רְשׁוּם תְּמִיד לְעוֹלָמִים, וְהִיא אוֹת הַשְּׁכַת, אוֹת הַתְּפִלִּין, אוֹת שֶׁל יָמִים טוֹבִים, אוֹת שֶׁם שְׂדֵי שְׂרָשׁוּם (דברים יא) עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ, לְהִיּוֹת בָּהּ רְשׁוּמִים יִשְׂרָאֵל בְּרִצּוֹעוֹת, בְּבְרִית שְׁלָהֶם, שֶׁהֵם בְּנֵי הַמֶּלֶכָה, בְּנֵי הַהֵיכָל שֶׁל הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ. וּבַתּוֹרָה הֵם רְשׁוּמִים בְּאוֹת י' עֲלִיוֹנָה שֶׁהֵם בְּנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרוּהוּ. וְכֵן נֶאֱמַר (דברים יא) בְּנִים אַתֶּם לַי אֱלֹהֵיכֶם.

וְאוֹת י' שֶׁל שְׂדֵי הִיא חֲלָה שֶׁל שְׁלֹשֶׁת עַל צְנֹאָרוֹ שֶׁל שֵׁד יֵצֵר הָרַע שְׁלֹא יִזִּיק לוֹ לְבֵן אָדָם. שְׁעָלָיו אָמַר דָּוִד, (תהלים כב) הִצִּילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כָּלֵב יַחֲדָתִי. הוּא נָחַשׁ, הוּא כָּלֵב, הוּא אַרְיָה. שְׁעָלָיו אָמַר דָּוִד, (שם י) יִאָרֵב בְּמִסְתָּר כְּאַרְיָה בְּסִכָּה. וְהַנְּבִיא קָרָא לוֹ דָּב. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (איכה ג) דָּב אֲרַב הוּא לִי אֲרִי בְּמִסְתָּרִים. (תהלים מט) נִמְשַׁל כְּבַהֲמוֹת. נִמְשַׁל לְכָל חַיּוֹת טְמֵאוֹת, שֶׁהֵן דוֹרְסוֹת. נִמְשַׁל לְכָל אָדָם כְּפִי חוֹבוֹתָיו, וְהָרִי נִתְּבָאָר.

וְזֶהוּ כָּלֵב וְנָחַשׁ וְחִמּוֹר נוֹעַר, שְׁמֵרְכִיבִים עָלָיו נֶפֶשׁ. וּמִיָּד שְׁנוּדַע זֶה שְׂרוּכֵב עָלָיו שֶׁהוּא הַחוּטָא, עָלָיו כְּתוּב (בראשית מט) וַיִּפֹּל רִכְבּוֹ אַחֲוֹר. וְסוּד הַדְּבָר – (דברים כב) כִּי יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ. וּמִשׁוּם זֶה אָמַר אִיּוֹב, (אביו יב) לֹא נִפֹּל אֲנִכִּי מִכֶּסֶם. וְצְדִיק שְׂרוּכֵב עָלָיו, קוֹשֵׁר אוֹתוֹ בְּקִשְׁיָה שֶׁל רְצוּעוֹת הַתְּפִלִּין. אוֹת תְּפִלִּין שֶׁהִיא אוֹת יו"ד שֶׁל שְׂדֵי, טַבְעַת עַל צְנֹאָרוֹ. ש' שֶׁל הַתְּפִלִּין הִיא שְׁלֹשֶׁת עַל צְנֹאָרוֹ.

וְלֹא עוֹד, אֲלֹא כְּאֲשֶׁר עָרַב רַב הֵם מְעַרְבִים בְּיִשְׂרָאֵל, מַה כְּתוּב? (איכה א) הָיוּ צָרִיחַ לְרֹאשׁ. וְיִשְׂרָאֵל, אַחַר שְׁעוֹבְרִים מֵהֶם אֵלוֹ, מַה כְּתוּב? שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שֶׁאֵמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲנִי רוֹצֵה לְדוֹר עִמָּכֶם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שמות כה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכֶם.

וְלֹא עוֹד, אֲלֹא כְּאֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת, עֲלִיָּהֶם נֶאֱמַר, מִי מְעַכֵּב? שָׂאוּר שְׁבַעֲפָסָה. וְהָרִי בְּאַרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בְּזִמְן שֶׁעָרַב רַב הֵם רֹאשִׁים עַל יִשְׂרָאֵל, כְּבִיכּוֹל כְּאֵלוֹ (מְעַבִּירִים שְׁלוֹטוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא) עוֹשִׂים שְׁלוֹטוֹן בְּהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִכְנָסִים בְּמִשְׁפָּטֵי כּוֹכְבִים וּמְזֻלוֹת. וּמִשׁוּם זֶה צוֹעֲקִים וְאוֹמְרִים, (ישעיה כו) ה' אֱלֹהֵינוּ בְּעֻלּוֹנוֹ אֲדָנִים זוֹלָתְךָ.

דְּבָר אַחַר, פִּינְחָס וְכו'. קוּם הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּפְתַח בְּדַבְרִים לְפָנָי הַשְּׁכִינָה. קוּם הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְאָמַר, בְּחִבּוּר הַקְּדָמוֹן נֶאֱמַר כֶּךָ. בֹּא וְרֹא, פִּינְחָס עָמַד לְפָנָי הַדִּין הַתְּקִיף שֶׁל יִצְחָק, וְעָמַד לְפָנָי פְּרָצָה, שְׁכָתוֹב (תהלים קו) וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיִּפְלַל וַתַּעֲצֵר הַמַּגְפָּה, כְּדִי לְהַגִּן עֲלֵיָהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וּמִשׁוּם זֶה כְּלוּלִים זֶה וְזֶה בְּחֻשְׁבוֹן, פִּינְחָס כְּחֻשְׁבוֹן יִצְחָק, וְכֵאֵן צָרִיף לְחַדֵּשׁ דְּבָרִים.

פְּתַח וְאָמַר, אֲלֵיָהוּ אֶהוּבּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן רֹא, מ' מִן מוֹת, עָף בְּאוֹיֵר, חֲטָף אוֹתָהּ וּשְׁתַּף אוֹתָהּ עִם ר"ח, שֶׁהוּא יִצְחָק, וְהוּא בְּחֻשְׁבוֹן פִּינְחָס, וְנִשְׁלַם עַל יְדֵה לְרַמ"ח. אַחַר כֶּךָ רֹא, אוֹת ר' מִן מו"ת, עָף בְּרִקִיעַ וְחֲטָף אוֹתָהּ, וְשֵׁם אוֹתָהּ בְּרַמ"ח, וְנִשְׁלַם לְרַמ"ח. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וַיִּקַּח רַמַּח בְּיָדוֹ.

וְהוּא, בְּמָה יְכוּל לְחַטֵּף שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת אֵלוֹ? בְּשְׁתֵּי רוּחוֹת שֶׁנִּשְׁמְרוּ (שֶׁהִסְתַּתְּרוּ) לְמַעַלָּה, שֶׁהִשְׁתַּתְּפוּ בְּפִינְחָס. פִּנְי" ח"ס. בְּשְׁנֵי פָנִים אֵלוֹ חָס עַל יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא נֶאֱבָדוּ, בְּפִחַ שֶׁל שְׁנֵיָהֶם, וַיִּדְקַר אֶת שְׁנֵיָהֶם, בְּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת – מ"ו. וְזֶהוּ שִׁנְאַמֵּר בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכֶם.

וּמַדּוּעַ הִשְׁתַּתַּף בְּיִצְחָק? מִשׁוּם שִׁיִּצְחָק מְסַר עֲצָמוֹ לְמִיתָה, וּמִשׁוּם זֶה שְׁתַּף אֶת יִצְחָק לְהִיּוֹת לוֹ לְעֶזֶר. שִׁמְצַד שֶׁל שְׁנֵי עַפְרֵי הָאֵילִים הִשְׁתַּתְּפוּ בּוֹ אַבְרָהָם וְיַעֲקֹב, שֶׁאַבְרָהָם שְׁדַרְגָּתוֹ חֲסֵד הִשְׁתַּתַּף

אמר הרועה הנאמן, שושן עדות - שהם מעידים על ישראל, שהם איברים, והיא נשמה עליהם, והיא סיוע משמים, שנאמר ביה (מלכים-א ח) ואתה תשמע השמים. היא סיוע קדוש (וממנה תלוי), שנאמר עליה, תניא המסיעת לה.

איתן מושבך ושים בסלע קנף (במדבר כד). איתן - תני"א. שם הקן של הנשר העליון, והיא השכינה, ועליה נאמר (דברים לב) כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף, שהם שוני הלכות ומשניות. וכל דבור ודבור שיוצא מפיו של זה התני"א, שמוציא אותו לשם השם - בין בתורה, בין בתפלה, בין בכרכה, בין בכל מצוה ומצוה - מה פתוב בו? יפרש כנפיו, אותו הנשר, שהוא דבור שבו יהו"ה.

יקחתו ישארו על אברתו. מהו על אברתו? על אותו איבר של בן האדם (של אותו נשר) שבו מצוה יהו"ה, ונקרא איבר של השכינה. ומשום זה נאמר ישארו על אברתו. ישארו, כמו (במדבר ו) ישא יהו"ה פניו אליך.

ומהו שכתוב ושים בסלע קנף? אלא אמר דוד עליו, (שמואל-ב כב) ה' סלעי ומצדתי. כך גם השונה הלכה שבו הלכה תקיפה כסלע, שאין פטיש יכול לפוצץ אותה בכל קשיות שבעולם. בזה הוא מקנן הנשר, וכל התנאים נקראים קנים שלה. ומשום זה נאמר, (דברים כב) כי יקרא קן צפור לפניך, בדרך מקרה, פעם אחת, כאורח ואכסנאי שמזדמן לפי שעה לבית מלוננו.

ויש שהם בלמוד שלהם נעשים דירה לשכינה. זהו שכתוב (שמות לא) ושמרו בני ישראל את השבת וגו', לדורתם. לדורתם חסר, לשון דירה. ויש בעלי משנה שתורתם אמנותם, שלא זזה השכינה מהם כל ימיהם. אבל על אלו נאמר, כי יקרא קן צפור לפניך. בהם השכינה נמצאת בדרך מקרה. פעמים ששורה עליהם ונמצאת עמהם, ופעמים לא נמצאת עמהם.

וסוד הדבר - פעמים שנמצאת עמהם, נאמר עליהם לא תקח האם. ופעמים שלא נמצאת עמהם - שלח תשלח את האם. אפרחים - אלו בעלי משנה. או ביצים - אלו בעלי מקרא. ובאלו שלא קובעים את למודם - שלח תשלח את האם. אבל

ובו רכב אליהו ועלה השמימה. זהו שכתוב (מלכים-ב ב) ויעל אליהו בסערה השמים. ובו (איוב לח) ויען יהו"ה את איוב מן הסערה. ומשום זה בארוהו חכמי המשנה עליו, איזהו גבור? הכובש את יצרו. ויש מי שנהפך לו לחמור, שאינו מצטער ורכבו. ואלו הם המשתדלים בקל וחמר. ומשום זה נאמר באברהם, (בראשית כב) ויחבש את חמרו. ובגללו נאמר על המשיח, (זכריה ט) עני ורכב על חמור.

ומשום זה י' מן שד"י, שהיא חליה של השלשלת, ממנה (מפחדים) מפזרים כל שדים ומזיקים, ומיד שרואים אותו במזוזות של הפתחים, בורחים, שבה נאמר (תהלים קמט) לאסר מלכיהם בזקים ונכבדיהם בכבלי ברזל. כל שכן כאשר רואים אותו באות של תפלין שעל הזרוע, ורשומים בה באות ברית בבשרם, (במדבר א) והזר הקרב יומת. אין זר אלא יצר הרע, שדומה לכל חיות ועופות דורסים.

ומשום זה נאמר, (איוב ד) זכר נא מי הוא נקי אבד - זה פנחס שקנא על הברית, ונרשם בו שהוא בנם של המלך והמלכה. קנא במחשבה, וזכה לאות י' מן יהו"ה. וקנא במעשיו, וזכה לאות י' מן אדני. וזוהי חכמה בראש, וחכמה בסוף. ומשום שאדם הראשון היה רשום בשניהם, בארוהו חכמים שהוא ראשון למחשבה ואחרון למעשה. תוך כדי שאמר דברים אלו, נכסה מהם. אמר רבי אלעזר (לחבריו), אשרי חלקנו שזכינו לשמע דברים מבני העולם העליון.

ובחבור הקדמון. לכן אמר. בשבועה עליך, אם הוא ברצונך ואם לא - אמר רבי פנחס בן יאיר. אותו הצל הפה בעיניו של רבי אבא. וכי לא היה יודע הקדוש ברוך הוא אם היה ברצונו אם לאו? אמר לו, אם לו גלוי - האם גלוי לאחרים? ומשום זה נאמר לכן אמר.

ועוד נאמר בחבור הקדמון, (תהלים ס) מכתם לדוד - סימן שהראו לו לדוד כאשר שלח ליואב לארם נהרים ולארם צובה לעשות בהם קרב. אמר הרועה הנאמן, שושן עדות - זו עדות של השכינה, שהיא שושן עדות. שהיא עדות שעומדת עלינו ומעידה עלינו לפני המלך, ומדרגות עליונות קדושות עמה, וסיוע קדוש לשבח.

אמר לו, אם כן הוא, לא נתן חלק בו אף אחד מהם, ולא נעשה בצורה שלהם, אלא בצורת המלך, בצלמו כדמותו, שהוא צלם דמות תבניתו. אמר, כף משמע מהפכתוב.

אמר, חס ושלום! אלא אני אמרתי לך, שנברא בכל והשליטו על הכל. ואם היה נותן כל אחד בו חלקו בזמן שהיה כועס עליו, כל אחד היה נוטל חלקו ממנו, (ישעיה ב) כי במה נחשב הוא.

אלא הקדוש ברוך הוא ברא אותו (כל אחד ואחד) בצורתו, זו המלכות הקדושה שהיא תמונת כל, שבה הסתכל הקדוש ברוך הוא וברא את העולם וכל הבריות שברא בעולם, וכלל בה עליונים ותחתונים בלי פרוד כלל, וכלל בה עשר ספירות וכל שמות וכנויים והיות. והעליון על הכל, שהוא אדון על הכל, ואין אלוה חוץ ממנו, ואין נמצא בעליונים ותחתונים פחות ממנו. משום שהוא קשר של כלם, שלמות של כלם, לקים בו (תהלים קג) ומלכותו בכל משלה. ומשום שלא נמצא עליון על הכל בעליונים ותחתונים פחות ממנו, אפלו באחד מהם, נקראת אמונת ישראל. ומצדו של העליון על הכל נאמר בה (דברים ד) כי לא ראיתם כל תמונה. אבל מצד של שאר הבריות נאמר בה (במדבר יב) ותמונת ה' יביט.

בא המנורה הקדושה ושאר החברים, והשתטחו לפניו ואמרו, ודאי עתה אין מי שיכול לקחת ממנו חלקו, שלא נתן בו חלקו אחד בעולם אלא בורא העולם, עליון על הכל, ובו תלוי עניו או שכרו, ולא במלאך ושרף ולא בשום בריה בעולם. ומשום זה בארו חכמי המשנה, המשתף שם שמים ודבר אחר, נעקר מן העולם. מיד ששמע דברים אלו שאמר רבי שמעון המנורה הקדושה, שמח הרועה הנאמן. (שאמר הרועה הנאמן, שמח המנורה הקדושה) וכל החברים ברכו אותו ואמרו, רועה נאמן, אם לא היה בא אדם בעולם אלא לשמע זה - די.

אשריו מי שמשתדל בגלות האחרונה לדעת השכינה, לכבד אותה בכל המצוות ולסבל בגללה כמה צרות, כמו שנאמר, השכר עבור שמחת חתן וכלה הוא הדחק. וישכב במקום

באלו שקובעים למודם - לא תקח האם על הבנים. ויש בעלי הלכות שדומים לפוכבים. זהו שכתוב (דניאל יב) ומצדיקי הרבים כפוכבים לעולם ועד. לא כפוכבים שנאמר בהם (ישעיה לד) וכל צבאם יבול, אלא כאותם פוכבים של העולם הבא, שהם לעולם ועד קיימים תדיר.

ויאמר אלהים נעשה אדם (בראשית א). אחר שהשלימו את עבודתם כל אמן ואמן, אמר להם הקדוש ברוך הוא: מעשה אמנות אחד יש לי לעשות שיהיה שתף לכלנו. התחברו כלכם כאחד לעשות בו כל אחד ואחד מחלקו, ואני אשתתף עמם לתת לו מחלקי. וזהו שנאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. ובארוהו חכמים, שאין אדם אלא ישראל. זהו שכתוב (יחזקאל לד) ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. אתם אדם, ולא עובדי כוכבים מזלות. ומשום זה (תהלים קמט) ישמח ישראל בעשיו.

אמר המנורה הקדושה, ודאי אותו תנא שנעלם בסלע של הנחש אמר זאת, שכתוב בו איתן מושבך ושים בסלע קנך. ששלשה אבות נקראו איתנים, והרביעי - איתן מושבך. שבו מתישבת ההלכה, שנאמר בה הלכה למשה מסיני. שהוא מתפשט על ששים רבוא של ישראל ומאיר להם בתורה כשמש (לירח) שמתפסה בלילה ומאיר לכל כוכבים ומזלות. ואין לילה אלא גלות, והיא (ישעיה כא) שמר מה מלילה שמר מה מליל. ומתגלה ביום, שנאמר (בראשית מד) הבקר אור. הבקר של אברהם, שנאמר בו (שמות טז) ובקר וראיתם את כבוד ה'. (רות ג) חי ה' שכבי עד הבקר.

בתוך כף אותו הרועה הנאמן יצא מאתו סלע ואמר, המנורה הקדושה, מה מועיל לי להסתתר מפניך, שהרי לא השארתי מקום שלא נכנסתי להסתתר ממך ולא מצאתי. אם כן, אין לי להתכפות ממך.

אמר לו המנורה הקדושה, לאחר שאמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, מהו שאמר לבסוף, ויברא אלהים את האדם בצלמו? אמר לו, מה שבארו על זה בעלי המשנה, שמהם אמרו יברא, ומהם אמרו לא יברא - הקדוש ברוך הוא ברא אותו, שכתוב ויברא אלהים את האדם בצלמו.

וְהָרִי כְּתוּב, מֵה שֶׁהָיָה כְּבֵר הוּא וְאֲשֶׁר לֵהִיּוֹת כְּבֵר הָיָה, וְאַתָּה אָמַרְתָּ כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה!?

אֵלָא מִפְּסוּק אַחַר נִשְׁמַע. כְּתוּב (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִיתָ אֱלֹהִים זוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לּוֹ. יַעֲשֶׂה!?! עֲשִׂיתָ צָרִיךְ לֵהִיּוֹת! לְמַחְכָּה לּוֹ!?! לָךְ צָרִיךְ לֵהִיּוֹת! אֵלָא מְקוֹם עֲלִיּוֹן הוּא, שְׁנַמְשֵׁךְ וְיוֹצֵא וּמְדַלֵּיק גְּרוֹת כָּלֵם לְכָל כּוּוֹן, וְנִקְרָא עוֹלָם הַבָּא. וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא אֵילָן אֶחָד לְהַשְׁקוֹתוֹ וּלְתַקְנוֹ. וְזֶה הָאֵילָן עֲלִיּוֹן וּמְכַבֵּד הוּא עַל כָּל שְׂאֵר הָאֵילָנוֹת, וְכֵבֵר בְּאֶרְוֵהוּ. וְאוֹתוֹ עוֹלָם הַבָּא שְׁנַמְשֵׁךְ וְיוֹצֵא מִתְקַן לּוֹ לְזֶה הָאֵילָן תְּמִיד, מִשְׁקָה אוֹתוֹ וּמִתְקַן אוֹתוֹ בְּמַעֲשָׂיו, מַעֲטֵר אוֹתוֹ בְּעֵטְרוֹת, וְלֹא מִפְּסִיק מְקוֹרוֹ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

בְּאוֹתוֹ אֵילָן תְּלוּיָה הָאֲמוּנָה, בּוֹ שׁוֹרָה מִכָּל שְׂאֵר הָאֵילָנוֹת, קִיּוֹם הַכֹּל בּוֹ. וְעַל זֶה כְּתוּב, כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם. וְדָאֵי הוּא הָיָה, הוּא הָנָה, וְהוּא יִהְיֶה. עֲלִיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לְגַרְעַ. וְעַל זֶה בְּתוֹרָה כְּתוּב, (דברים יג) לֹא תִסֵּף עֲלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ. שְׂאֵילָן זֶה תוֹרָה הוּא. וּמְקוֹם זֶה מִתְקַן הָאֱלֹהִים תְּמִיד. הָאֱלֹהִים סֵתָם, זוֹ גְבוּרָה מֵאֵין סוֹף וּמֵאֵין חֶקֶר, כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר (ישעיה מ) אֵין חֶקֶר לְתַבּוּנָתוֹ. הָאֱלֹהִים, וְלֹא אֱלֹהִים. וְעַל זֶה עֲשֶׂה, יַעֲשֶׂה תְּמִיד, כְּנֹבֵיעָה שְׁלֹא פּוֹסְקִים מִימֵיהָ לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

בְּגִלְל זֶה כְּתוּב, וְהָאֱלֹהִים עֲשֶׂה שְׂיִירָאוּ מִלְּפָנָיו. תְּקַן לּוֹ לְזֶה הָאֵילָן בְּתַקּוֹן שְׁלָם שְׂאֲחוֹז לְכָל צַד, עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן, כְּדִי שְׂיִירָאוּ מִלְּפָנָיו, וְלֹא יִחְלִיפוּ אוֹתוֹ בְּחִלּוֹף אַחַר לְדוֹרֵי דוֹרוֹת.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, וְדָאֵי יָפָה אַתָּה אוֹמֵר, אֲבָל שׁוּב יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּל: בְּתַחֲלָה יַעֲשֶׂה, וּלְבַסּוֹף – וְהָאֱלֹהִים עֲשֶׂה. מֵה בֵּין זֶה לְזֶה? אֵלָא (תְּמִיד) וְדָאֵי יַעֲשֶׂה וַיִּתְקַן לְזֶה הָאֵילָן שְׁלֹא יִפְסְקוּ מִימֵיו לְדוֹרֵי דוֹרוֹת. וּלְבַסּוֹף עֲשֶׂה. מֵהוּ עֲשֶׂה? אֵלָא עֲשֶׂה הָאֱלֹהִים אֵילָן אַחַר לְמַטָּה מִמֶּנּוּ. וְלֹא יַעֲשֶׂה כְּמוֹ זֶה. שְׁזֶה הָאֵילָן הַתַּחְתּוֹן עֲשֶׂה אוֹתוֹ וְהַתְּקִין אוֹתוֹ, מִשׁוּם שְׁמִי שְׂיִכְנַס לְאֵילָן הָעֲלִיּוֹן, יִכְנַס בְּרִשׁוֹת, וַיִּמְצָא לְאֵילָן הַתַּחְתּוֹן, וַיִּירָא לְהַכְנַס, אֵלָא כְּמוֹ שְׂרָאוּי.

בְּא וַיִּרְאֵה שְׁזֶה, שׁוֹמֵר הַפֶּתַח הוּא, וְעַל זֶה נִקְרָא (תהלים קכא) שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. וְזֶה הָאֵילָן הַתַּחְתּוֹן

הַהוּא (בראשית כח) – אִם יֵשׁ כ"ב אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה, הַשְּׂכִינָה שׁוֹכֶכֶת עִמוֹ.

מֵהוּ י"ש? חֲכָמָה מֵאֵין. שְׁבַמְקוֹם שֶׁהַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה שָׁם, חֲכָמָה שָׁם. וּבְגִלְלָה נֹאמַר, (משלי ח) לְהִנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ. וְזֶהוּ (שְׁמוֹת כ) וַעֲשֶׂה חֶסֶד לְאֱלֹפִים לְאֶהְבִּי – מִצַּד שֶׁל אֶהְבַּת חֶסֶד. וַיֵּשׁ – שֶׁהִיא חֲכָמָה – לְיִמִּין. שְׁכַף בְּאֶרְוֵהוּ, הָרוּצָה לְהַחֲכִים – יְדָרִים. וּמִשׁוּם זֶה נֹאמַר לְהִנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ.

בְּא וַיִּרְאֵה, בְּסוּדוֹת הַסְּתוּמִים, בְּמִדּוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אוֹתָהּ מִדָּה שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בָּהּ וְזוֹכְרִים אוֹתָהּ, עֲלֶיהָ נֹאמַר, בְּמִדָּה שְׂאֵדָם מוֹדֵד, בָּהּ מוֹדְדִים לּוֹ. וְשִׁבְעִים פָּנִים לְתוֹרָה, וְזֶהוּ שְׁנַאֲמַר (שם) בְּכָל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי. תִּזְכִּיר אֶת שְׁמִי צָרִיךְ לֵהִיּוֹת! אֵלָא בְּאוֹתָהּ מִדָּה שְׂאֲזַכִּיר אֶת שְׁמִי, בְּאוֹתָהּ מִדָּה אָבוּא אֵלֶיךָ וּבְרַכְתִּיךָ. (ע"כ רעיא מהימנא).

זוהר

עַל פִּי הַגּוֹרֵל תַּחֲלַק נַחֲלָתוֹ בֵּין רַב לְמַעֲט (במדבר כו). רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח וְאָמַר (קהלת ג) יִדְעָתִי כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם עֲלָיו אֵין לְהוֹסִיף וּמִמֶּנּוּ אֵין לְגַרְעַ וְגו'. שְׁלֵמָה הַמְּלִיךְ, שְׁחַכְמָתוֹ יִתְרָה עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, לֹא יִדְעֶנּוּ כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם, וְהוּא אָמַר יִדְעָתִי, מֵה שְׁלֹא יִדַּע בֶּן אָדָם אַחַר!?

אֵלָא וְדָאֵי שְׁלֵמָה הַמְּלִיךְ חֲכָמָתוֹ עוֹלָה עַל כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, וּמֵה שֶׁהוּא יִדַּע, לֹא יוֹדְעִים כָּל שְׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם. בְּא וַיִּרְאֵה, שְׂאֵר בְּעֲלֵי אֲמוֹנוֹת שְׁבַעוֹלָם, כְּאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה, מִשְׁגִּיחַ בּוֹ וּמִסְתַּכֵּל פַּעַם וּשְׁתֵּי פַעַמִּים וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ, וּלְבַסּוֹף מוֹסִיף עֲלָיו אוֹ גּוֹרַע מִמֶּנּוּ. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא כֶּף – מוֹצִיא מַעֲשֶׂה לְאֲמָתוֹ מִתְּהוֹ, שְׂאֵין בּוֹ מִמְּשׁוֹת כָּלֵל, וְהוּא מִמְּשׁ נִתְקַן כְּמוֹ שְׂצָרִיךְ, וְלֹא צָרִיךְ לְהוֹסִיף וּלְגַרְעַ מִמֶּנּוּ. בְּגִלְל זֶה כְּתוּב, (בראשית א) וַיִּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עֲשֶׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד.

וְעוֹד, כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים, לְתַקּוֹן הָעוֹלָם, וְדָאֵי הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִם כֵּן, מֵהוּ שְׁנַאֲמַר וְהָאֱלֹהִים עֲשֶׂה שְׂיִירָאוּ מִלְּפָנָיו? אֵלָא זֶה הַפְּסוּק כֶּף לְמִדְּנֹו, וְהוּא סוּד עֲלִיּוֹן בֵּין חֲבָרִינוּ. פְּסוּק זֶה כֶּף צָרִיךְ לֵהִיּוֹת: כִּי כָּל אֲשֶׁר עֲשֶׂה הָאֱלֹהִים הוּא יִהְיֶה לְעוֹלָם. מֵהוּ כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה?

ישראל. וזהו סוד הפתוב, (בראשית כט) וגללו את האבן וגו'. אבן אחת ירדה מלמעלה כאשר רצו ישראל לרשת את הארץ, וכתוב בה גורל. והיא אמרה: זה לפלוני, וזה לפלוני. וזו האבן היא מתחת כסא המלך יורדת. ודאי (שם מט) משם רעה אבן ישראל פתוב. ומשום זה על פי הגורל ודאי תחלק נחלתו.

רבי יצחק ורבי יהודה היו הולכים מאושא ללוד. פגע בהם רבי אלעזר. רצו אחריו. אמרו, ודאי נרוץ אחרי השכינה. עד שהגיעו אצלו, אמרו, ודאי נשתתף אתך ונשמע דבר חדוש.

פתח ואמר, (ישעיה נא) שמעו אלי רדפי צדק מבקשי וגו'. שמעו אלי רדפי צדק – אלו שהולכים אחר האמונה, רדפי צדק, ודאי אלו מבקשי ה'. אם רציתם לדעת האמונה ולאחז בזה הצדק, לא תסתכלו בה לבדה כשאר בני העולם שגורמו מיתה לעצמם על זה. אבל (שם) הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם.

צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי וגו'. פתוב (שמואל א טו) החפץ לה' בעלות וזבחים כשמע בקול ה' וגו'. אין רצון הקדוש ברוך הוא שיתחייב בן אדם ועל חובו יקריב קרבן. אלא קרבן שהוא בלי חובה, זהו קרבן שלם, ונקרא שלמים. וקרבן תמיד גם כן, ואף על גב שמשכפר על חובות.

רבי אבא פתח, (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה וגו'. פסוק זה פרושהו, שרצון הקדוש ברוך הוא, אין רצונו בקרבן של אדם על חטאיו, אלא רוח נשברה. ובני אדם לא יודעים מה אמרים. וכך שמענו מהמנורה הקדושה, שכאשר בא אדם להטמא בחטאיו, ממשיך עליו רוח מצד הטמאה, ומתנאה על האדם ושולט עליו לכל רצונו. ואותו צד הטמאה מתגבר בכחו ומתחזק, ושולט עליו שיעשה רצונו. בא אדם ושולט עליו להטהר – מטהרים אותו.

בזמן שהיה בית המקדש קיים, הקריב קרבנו – כל כפרה שלו תלויה עליו, עד שהתחרט ושבר לאותה הרוח מתוך גאנותו והשפיל אותה. וזוהי השבירה של אותה דרגה של טמאה. וכאשר

עשה, ומשקה ונזון מהאילן העליון. ועל זה לא כתוב יעשה, אלא עשה. מה הטעם? שייראו מלפניו בני העולם ולא יתקבכו אליו אלא אלו שיהיו ראויים להתקרב, ולא אחרים, וישמרו בני האדם דרכי התורה ולא יסוו לימין ולשמאל.

בא וראה, על זה האילן שכל חיליו בו נמצאים, אמר דוד, (תהלים טז) אתה תומיך גורלי. מהו גורלי? זה הגורל שאוחז בו דוד המלך. ועל זה כתוב על פי הגורל. וכן הוא על פי ה'. וימת שם על פי ה'. כתוב הגורל (כן בו על פי). אשרי חלקם של אלו שמשתדלים בתורה יומם ולילה ויודעים דרכיו, והם אוכלים בכל יום מזון עליון, כמו שנאמר (קהלת ז) החכמה תחיה בעליה. שהרי התורה של מעלה ממקום זה נזונית, והרי נתבאר עליהם, (ישעיה סה) הנה עבדי יאכלו.

סדר הלימוד ליום יט סיון [יום 255 בשנה]

רבי אבא פתח ואמר, (יחזקאל א) ויהי קול מעל הרקיע. זה הקול שאחוז לזה הרקיע ומשתתף עמו. וזהו שכתוב (תהלים קיא) זכר עשה לנפלאותיו. ואותו רקיע עומד עליהם, על אותן חיות. וזה הוא שנברא בשני, להבדיל (בראשית א) בין מים למים.

והרי בארוה, ששבעה רקיעים למעלה למעלה. ודאי וילון אינו משמש, שהרי אין לו משלו, אלא מה שנותנים לו. והענינים בו אחוזים. וזהו סוד הפתוב, (דברי הימים א כב) (ו) בעניי הכינותי לבית אלהי. וזה מכניס שחרית ומוציא ערבית. שהרי בלילה מוציא חילותיו לכל הצדדים, ושולט על אותם חילות והמונים. ובשחרית מכניס לכלם, ומכניסם לנקבם ולא שולטים. שהרי הבקר כולל את כלם, כמו שנאמר (תהלים צב) להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות. והרי בארוהו.

ויש קול על זה הרקיע, ממנו נזון זה הרקיע. בשעה שקול זה מתעורר, כל ההמונים לא נוסעים, ואין להם רשות אלא לעמד במקומם, ומקרבים את חילותיהם ומחפים לאותו טוב שנמשך לאותו רקיע ויתברכו בגללו, ועל זה הוא מעל לרקיע אשר על ראשם.

בא וראה, רקיע רקיע אשר על אבן ספיר דמות כסא, מה שכתב כמראה אבן ספיר – זו אבן

הוא אל קנא. וכל מי הירדן שנתמלא בשש שנים, היא שותה אותם בגמיעה אחת. זהו שכתוב (איוב מ) בִּטַח כִּי יִגִּיעַ יִרְדֵּן אֶל פִּיהוּ.

סוד הדבר, החמורה של כל אלו, עקר ויסוד לאלו הבהמות שלמטה, משום שהרוח מתפשטת מהן (שרוחות הבהמות מתפשטות מהן) למטה, ומצטיירת אותה הרוח למטה בבהמות. וכאשר חטא האדם, מביא בהמה לקרבן, ואותה הרוח של בהמה זו עולה וחוזרת למקומה, ומתפשטת אותה הרוח בכלם. וכל אלו מסוג זה מתקרבים ובאים ונהנים מאותו חלב ודם שהיה לבוש של רוח זו, שהרי מצד שלהם היתה (בגלל) אותה הרוח (שלהם). וכלם נהנו ונזונו ונעשו סגורים על אותו האדם. ונכנס דרך הושט, כמו שנתבאר. ומשום זה הקרבן מן הבהמה.

אמר רבי שמעון, ברוך בני להקדוש ברוך הוא, עליך נאמר (משלי כג) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. ישמח אביך – שלמעלה. ואמך – זו כנסת ישראל. ותגל יולדתך – זו בתו של רבי פנחס של יאיר החסיד. אלעזר בני, אמר, זה קרבן בהמה, קרבן העוף מהו שכתוב (ויקרא א) ואם מן העוף עלה קרבנו? אמר לו, לא ראיתי, אבל הסתכלתי מדבר זה של הבהמה, דבר של עופות. ולא אחר, ולא אמר, משום שלא ראיתי, ועד כאן לא שמעתי.

אמר לו, אלעזר, יפה אמרת. אבל סוד הקרבנות סתרים רבים שם, ולא נמסרו לגלות חוץ מצדיקי אמת, שסוד של אדונם לא נכסה מהם. סתרי הקרבנות זהו סוד לאותם כלים (חיות) הקדושים. ארבע דמיות חקוקות בכסא, וזהו כסא ופרנס של המלך הקדוש: פני שור, פני נשר, פני אריה, פני אדם. פני אדם שכולל לכלם. וכל הפנים מסתכלים אלו באלו, ונכללים אלו באלו, ומתפשטים לכמה צדדים ורבבות למעלה ולמטה, שאין להם שעור ומנין וחשבון.

מפני השור מתפשטת לבהמות רוח ממנו לארבעה מינים, ונכללים באחד. ואלו הם: פרים, וכבשים, ועתודים, ועזים. והם עומדים לקרבן. ומשום שמהם היו, אלו חילות קדושים שמתפשטים מאותו פני שור, מתקרבים ליסוד שלהם, ונהנים מאותו יסוד ומלבוש שלהם. ואם

נשפרת אותה רוח הטמאה ומקריב קרבנו, זהו שמתקבל ברצון כמו שצריך.

ואם לא נשפרת אותה רוח, אין קרבנו כלום, ונמסר לכלבים, שהרי קרבן זה אינו של הקדוש ברוך הוא, אלא מהכלבים. ומשום זה זבחי אלהים כמו שצריך הוא רוח נשברה, שישבר אותה רוח טמאה ולא תשלט. ועל זה מי שישבר אותה כמו שצריך, עליו כתוב, (תהלים עח) רוח הולך ולא ישוב. שיהיה אותו אדם בהבטחה שלא ישוב אצלו לעולמים. זהו שכתוב ולא ישוב. לב נשבר ונדכה – אותו אדם שלא התגאה ולא התענג בתענוגי העולם – אלהים לא תבזה, בכבוד הוא אצלו.

צו את בני ישראל (במדבר כח). מהו צו? זה עבודה זרה, כדי שלא יכניס עצמו להטמא ברוח טמאה, שהיא עבודה זרה ממש.

רבי אלעזר פתח, (שיר השירים ה) באתי לגני אחתי כלה וגו'. פסוק זה בארוהו, אבל יש דברים נסתרים בקרבן (ששה סדרים בקרבן) כאן, והכל נתבאר. אמר לו רבי שמעון, יפה הוא שהתחלת הדבר, וסתמת, תאמר. (סתמת מדוע?) אמר, משום שראיתי בספרו של חנוך דבר ולמדתי. אמר, תאמר אותו הדבר שראיתי ושמעתי.

אמר, הכל דבר אחד, הקדוש ברוך הוא אמר את זה, באתי לגני, בגלל שכל קרבנות העולם פאשר עולים, כלם עולים לתוף גן עדן בתחלה, סוד כנסת ישראל. וכיצד? בראשונה ובהתחלת הקרבן, בשעה שאדם מודה על חטאיו, ושחיטתו וזריקת דמו על המזבח.

עתה יש להסתכל, איך אותן רוחות קדושות נהנות מזה, ומה טעם של קרבן בהמה, והרי יותר היה ראוי לאדם לשבר אותה הרוח ולשוב בתשובה, ומה הטעם של שחיטת הבהמה ולשרפה באש המזבח?

אלא סוד הוא, משום שיש בהמה שרוכצת על אלה הרים, ואלף הרים אוכלת בכל יום, וכלם נקראים (תהלים ג) בהמות בהרי אלה. ועל זה למדנו שיש בהמה שאוכלת בהמה. וממה נעשו? מאש. ואת כלם לוחכת אותם אותה בהמה בלחיכה אחת. זהו שכתוב (דברים ד) כי ה' אלהיך אש אכלה

הדמיות החקוקות בכפסא נקרבות לקרבן, ומשום זה הוא קרבן שלם. וכאשר נהנים מעקר ויסוד שלהם, אז נחת רוח להדליק גרות העליונים.

בְּהֵימֵם ולוים וישראלים נותנים (הם) יסוד ושרש לאלו המדרגות העליונות שלהם. וכל מדרגה נותנת ליסודה ארבע דמיות של הכפסא בראשונה, כמו שאמרנו מין כנגד מינו, ומתקרבים אלו בראשונה מין למינו. פני השור, כלם פנים שמתפשטים לאותם מינים כמו שאמרנו, כלם מתקרבים לשרש וליסוד שלהם. פני נשר, כמו שאמרנו. פני אריה, כמו שאמרנו. פני אדם, שמקריב רוחו ונשמתו מתקרב אצל האדם העליון.

בְּהֵן שמיחד שם הקדוש, נקרב לגבי הכהן העליון. אותו שנכנס לבית קדש הקדשים. ונקרב זה, ומדליק בתקונו בהארת הפנים (של האותיות) לקראת הכהן שלמטה. לויים שמנגנים בשמחה, אותו צד שלהם שמח ומאיר פנים. ישראל שמקריב (שעומדים) על הקרבנות בתפלה, שהרי תפלה על הכל היתה. התעורר לעמתם ישראל סבא (העליון), סתום (חטם) הקדוש, ומאיר פנים.

כָּל מין למינו, וכל דבור אחר יסוד שלו הולך, ומעוררות מדרגות תחתונות למדרגות עליונות, ואף על גב שכלם מתעוררות, ומתעוררות מדרגות שחקוקות בכפסא לגבי מדרגות של הארץ, יסוד שלהן. והן מדרגות עליונות שנסתרות, כלן מתעוררות ומתקרבות לסעודה, ומתעבדות. אבל אין רשות לאחת מהן לאכל, לא למדרגות עליונות ולא למדרגות תחתונות, ולהנות שום הנאה, ולא להושיט ידה לקרבן, עד שהמלך העליון אוכל ונותן להן רשות.

וְאַחַר שנותן להן רשות, כל אחת ואחת נהנית ואוכלת (כמו שצריך). וזהו שכתוב (שיר השירים ה) אריתי מורי עם בשמי - אלו הן מדרגות עליונות. מורי עם בשמי, אוכלים ונהנים כמו שצריך. (זו זרוע ימין בירך שמאל). אכלתי יערי עם דבשי - זה יעקב ברחל, זו אכילה כמו שצריך. שתיתי ייני עם חלבי - זו זרוע שמאל בירך ימין. הרי כלן מדרגות (קרבנות) עליונות שנהנה מהן המלך הקדוש בראשונה, וזו האכילה שלו וההנאה שלו. עד כאן אכילת המלך העליון בראשונה.

לא שהיו להם יסודות של עולם הזה, לא היו נקרבים שם.

בְּדִגְמַת שיש נחת לשכינה הקדושה מרוחות הצדיקים, ומתקרבת לקבל רוח של אותו צדיק ונהנית ממנו, משום שממנה היתה אותה רוח - כך אלו נהנים מצד היסוד שלהם, ונהנים מאותו הלבוש שמתקרבים אליו, (שהרי) רוח המלבוש (כך אלו נהנים מאותו הלבוש שמקריבים שמצד היסוד שלהם, שהרי חלב ודם מלבוש) של רוח שלהם היתה, ומשום זה נהנים מהם.

פְּנֵי נשר מתפשט לעופות רוח ממנו. ונשר בשני צדדים הוא. וסוד זה (בראשית א) ועוף יעופף, שתי רוחות. ומשום זה מתפשט ויורד (ונשר בשני צדדים הוא, ימין ושמאל. וסוד זה (שם) ועוף יעופף, ומשום זה שתי רוחות מתפשטות ממנו ויורדות) מימין ומשמאל קרבן העוף.

מִכָּל הצד הטהור לא מקריבים אלא יונה ותורים, שהם נאמנים לבני זוגם מכל שאר העופות. והם נרדפים ולא רודפים, ונאמנים זה לזה, הנקבה לבן זוגה, ועל זה הקרבן מהם. ויורדות ומתקרבות אלו הרוחות הקדושות, ונהנות מיסוד ועקר שלהם.

וְאִם תאמר, איך מתפשט ממעט של יונה זו או מתור זה לכמה צדדים וחילות שאין להם שעור? או מן בהמה אחת אף כך? בא ראה, נר אחד דק דולק, ומתמלא ממנו כל העולם. עוד, עץ קטן מדליק לגדול.

עַד כאן קרבן משני צדדים שחקוקים בכפסא. ועתה יש לשאל, ארבע דמיות הן שחקוקות בכפסא. מה טעם אין קרבנות משני צדדים אחרים? אלא ודאי מכלם יש קרבן. אריה חקוק בכפסא, ובשעה שקרבן שלם, אריה יורד ועולה באש, ואוכל ונהנה משם. אדם חקוק בכפסא, אדם עקר הכל, ומקריב שם רוחו ונשמתו. והאדם העליון נהנה מהאדם התחתון, וכל מין מתקרב למינו ונהנה ממנו משלו ממש ומהיסוד שלו.

וְאִם תאמר, והרי אריה שאין לו יסוד למטה באותו קרבן - אריה כלול בכלם, שהרי לימין הוא, ומשום זה אוכל בכלם, וכל השאר לא אוכלים (ממנו) משום שמימין הוא. הרי כל ארבע

אבל אין רשות לאחד מהם לאכל ולהושיט ידו לקרבן עד שהמלך העליון אוכל. וזהו ג' ראשונות וג' אחרונות. פיון שהוא אכל, נתן רשות לארבע דמיות, ולכל אותם הצדדים שנפרדים מהן, לאכל.

ואז אדם, שהוא דמות שכוללת את כל שאר הדמיות, יורד ונופל על פניו, ומוסר עצמו ורוחו לגבי האדם העליון שעומד על אותן הדמיות, שכולל כל הדמיות, לעורר אותו עליו כמו שראוי, וזהו שנאמר (תהלים כה) אליך ה' נפשי אשא, לעורר (שלוש) דמיות אחרות וכל אלו שמתפשטים מהן. (תהלה לדוד) וזהו שכתוב (שם קמה) יביענו. ירננו. יאמרו. ידברו. וכלם אוכלים ונהנים, כל אחד ואחד כמו שראוי לו.

מבאן ולהלאה יאמר אדם צרות שלו בו (של לבו), זהו שכתוב (שם כ) יענף ה' ביום צרה. (צרה) כעברה שיושבת בצרה, כדי להפך את כלם להיות סגורים על האדם. ועל זה כתוב (תהלים קמד) אשרי העם ששכח לו וגו'.

רבי שמעון היה הולך לטבריה. פגע בו אליהו, אמר לו, שלום עליך מורי. אמר לו רבי שמעון, במה עוסק הקדוש ברוך הוא ברקיע? אמר לו, בקרבנות עוסק, ואומר דברים חדשים משמך. אשריך! ובאתי להקדים לך שלום, ודבר אחד רוצה אני לשאל ממך להסכים; בשיבה של הרקיע שאלו שאלות: העולם הבא אין בו אכילה ושתייה, והרי כתוב (שיר השירים ה) באתי לגני אחתי כלה וגו', אכלתי יערי עם דבשי וגו'. מי שאין בו אכילה ושתייה, הוא אומר אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי?!

אמר רבי שמעון, והקדוש ברוך הוא מה השיב להם? אמר לו, אמר הקדוש ברוך הוא, הרי בר יוחאי יאמר, ובאתי לשאל ממך. אמר רבי שמעון, כמה חביבות חבב הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל, ומרובי האהבה שאוהב אותה, שנה מעשיו ממה שהוא עושה. שאף על גב שאין דרכיו באכילה ושתייה – בגלל האהבה אכל ושתייה. הואיל ובא אצלה, עשה רצונה. פלה נכנסת לחפה ורוצה לאכל, אין זה דין שיאכל חתנה עמה אף על גב שאין דרכו לעשות כן? זהו שכתוב באתי לגני

מבאן ולהלאה נתן רשות לארבע דמיות שחקוקות בכפא, ולכל אותם שמתפשטים ממנו, להנות ולאכל. זהו שכתוב אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אכלו רעים – אלו הן ארבע דמיות כמו שאמרנו. שתו ושכרו דודים – כל אותם שמתפשטים מהן, וכלם אוכלים ומתפשטים ונהנים כמו שראוי, ומאירים הפנים, והעולמות כלם בשמחה. וכל אחד ואחד, בין מדרגות עליונות ובין מדרגות תחתונות, בשרש שלהם מתקרבים ונהנים. זהו סוד וסתר הקרבן כמו שראוי.

באו רבי אלעזר ורבי אבא ושאר החברים והשתטחו לפניו. אמר רבי אבא, אם לא נמסרה התורה בהר סיני, אלא שהיה אומר הקדוש ברוך הוא, הרי בן יוחאי הוא התורה והסתרים שלי – די לעולם. אוי כאשר תסתלק מן העולם. מי יאיר אורות התורה. הכל יחשך מאותו יום. שהרי עד שיבא מלך המשיח לא יהיה דור כדור זה שרבי שמעון נמצא בתוכו.

אמר רבי שמעון, על סוד זה אסור לו לכן אדם לטעם כלום עד שיאכל המלך העליון. ומה הוא? תפלה. תפלה של בן אדם, כדגמת זה בתחלה מזמנים לדמיות שחקוקות בכפא על אותן הבריות שמתפשטות רוחות שלהן על עופות ובהמות לקרבן, בריות שהרוח שלהן יסוד בעולם הזה מהן, וזהו (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה', שהרי בריות שראויות להקריב, רוח שלהן מתפשט עליהן, ארבע דמיות מזמנות על קרבנות אלו. וזהו שאנו אומרים, והאופנים וחיית הקדש, וכל אותם חילות אחרים שמתפשטים מהם.

ולבסוף הכהן הגדול שהוא מיחד את השם הקדוש, וזהו שאומרים אהבת עולם אהבתנו וכו'. והיחוד שמיחד, זהו (דברים ו) שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד. ולבסוף הלויים שמתעוררים לנגון, זהו (שם יא) והיה אם שמע וגו', השמרו לכם פן יפתה וגו'. זה נגון הלויים, כדי להסתיר סתר (לעורר צד) זה בקרבן זה. ואחר כך ישראל, זה אמת ויציב ונכון, ישראל סבא שעומד על הקרבן, (קרבן עליון אלו המדרגות) שהיא עשר מדרגות עליונות פנימיות של הכל, עומדות על השלחן.

את קרפני לחמי לאשי וגו' (במדבר כח). רבי יודאי אמר, בקרבן יש עשן, ויש ריח, ויש ניחוח. עשן - אלו בעלי הרגז, שנאמר (דברים כט) כי אז יעשן אף ה'. אלו נהנים מהעשן, ועשן רגז בחטם הוא. ריח - אלו שנקראים תפוחים. אמר רבי אבא, כתפוחים - זהו שכתוב (שיר השירים ז) וריח אפך כתפוחים.

את הכבש אחד תעשה בבקר (במדבר כח). מהו בבקר? זה בקר של אברהם, שנאמר (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. מנין לנו שזה הבקר של אברהם? אמר רבי אלעזר, מכאן, שנאמר (שם מד) הבקר אור. בקר אור לא כתוב, אלא הבקר אור, וזה אור ראשון שבא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, ועל זה נאמר תעשה בבקר, בבקר הידוע. וכנגד בקר של אברהם מקריבים קרבן זה. קרבן של בין הערבים זה יצחק, וכנגד ערב של יצחק נקרב. מנין לנו? שנאמר (בראשית כד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב. וערב הוא של יצחק, והרי בארנו.

רעיא מהימנא

מצוה זו להקריב מנחה בכל יום ולהקריב קרבן מוסף שבת. ואחריו לסדר לחם הפנים ולבונה, וקרבן מוסף בראש חודש. המנורה הקדושה, בכל יום צריך לשלח דורון למלך בידי המלכה. אם היא ברשות בעלה, צריך תוספת, כמו מוסף בשבת ובראש חודש, ומוסף של כל ימים טובים.

שהיא רשות היחיד שלו, והעמוד האמצעי הוא בעלה של רשות זו. ויעקב שתקן תפלת ערבית, הוא מדרגה שלו של העמוד האמצעי. בגלל זה בארוהו בעלי המשנה, תפלת ערבית רשות. שאף על גב שבגלות, הדומה ללילה, ששולטים שם סמאל ונחש וכל הממנים של ההמונים שלו, ושכינה יורדת בגלות עם ישראל - היא נמצאת ברשות בעלה. זהו שכתוב (ישעיה מב) אני ה' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן.

ומשום זה נאמר (בראשית כח) ויפגע במקום. אין פגיעה אלא פיוס, כמו (רות א) אל תפגעני. כי כנסת ישראל מפייסת לו שלא יזוז ממנה,

אחתי כלה. הואיל ובאתי אצלה ולעלות עמה לחפה, אכלתי יערי עם דבשי וגו'.

ולמדנו מדוד, שהזמין להקדוש ברוך הוא ושנה מעשיו ממה שדרכיו של הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא קבל ועשה רצונו. זמן למלך והמלכה עמו - זהו שכתוב (תהלים קלב) קומה ה' למנוחתך אתה וארון עזך. מלך ומלכה כאחד, כדי שלא להפריד אותם, שנה כלים ושנה מעשים של המלך.

זהו שכתוב (שם) כהניך ילבשו צדק וחסידך ירננו בעבור דוד וגו'. כהניך ילבשו צדק! לוייך צריך לכתב! שהרי צדק מצד הלויים הוא. וחסידך ירננו?! לוייך ירננו צריך לכתב! שהרי רנה וזמרה היא בלויים. והוא שנה ואמר כהניך וחסידך, שהם מצד הימין.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, אין דרכי כן. אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך. תקון שאני תקנתי, אל תשנה אותו. אמר לו, דוד, הואיל וזמנת אותי, יש לי לעשות רצונך, ולא רצוני. ולמדים מכאן דרך העולם, שמי שמזמן לאחר, אותו שבא אצלו יש לו לעשות רצונו אף על גב שאין דרכו בכך.

כך (בראשית כח) ויקח מאבני המקום וגו'. הואיל ובא חתן אצל הכלה, אף על גב שאין דרכו לשכב אלא בכרים וכסתות, והיא נתנה לו אבנים לשכב - הכל יקבל ברצון הלב. זהו שכתוב וישכב במקום ההוא, על אותם אבנים, אף על גב שאין דרכו בכך.

אתה גם כאן, אכלתי יערי עם דבשי - אף על גב שאין דרכו בכך, בגלל אהבה של הכלה. ועם כל זה בביתה של הכלה, ולא במקום אחר. במקומו לא אוכל ולא שותה - במקום שלה אוכל ושותה. זהו שכתוב באתי לגני. מלאכים ששלח הקדוש ברוך הוא לאברהם לא אכלו ולא שתו במקומם - בשביל אברהם אכלו ושתו. אמר לו, רבי, חייך דבר זה רצה הקדוש ברוך הוא לומר, ומשום שלא להחזיק טובה לעצמו לפני כנסת ישראל, הביא הדבר לפניך. אשריך בעולם, שאדונך משתבח בך למעלה, ועליך כתוב (שמואל ב-ג) צדיק מושל יראת אלהים.

בְּעֶרְבִית הוא בְּרַכַּת הַשְּׂכִיבֵנו, שְׁשׁוֹכְכַת בֵּין זְרוּעֵי הַמְּלָךְ בַּגְּלוּת. כְּאֲשֶׁר יָבֵא הַבְּקָר, פֶּסַח אַחוּז בּוֹ בְיָמִין. אֲבָל בְּזֵרוּעַ שְׂמָאל שֶׁל יִצְחָק – חֲדָשׁ תִּשְׁרִי. (בראשית כד) וַיְהִי הוּא טָרַם כְּלֵה לְדַבֵּר וַהֲנִה רַבְּקָה יִצְאָת, מִן הַגְּלוּת. וּמִשׁוּם שֶׁלֹּא יוֹצֵאת מִצַּד הַדִּין, יַעֲקֹב שָׁכַל אֶת יָדָיו, וְשָׁם שׁוֹר בְּיָמִין, אַרְיָה בְּשְׂמָאל. וּמִשׁוּם זֶה (תהלים קי) נֶאֱמַר ה' לֹאדוֹנֵי שָׁב לִימֵינִי – זֶה צַדִּיק, כְּנֻגְדוֹ מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וְאָמַר לוֹ שָׁב לִימֵינִי, זְרוּעַ שֶׁל אַבְרָהָם, בַּגְּלוּת שֶׁל יִשְׁמַעְאֵל, עַד אֲשִׁית אִיבִיךָ הַדּוֹם לְרַגְלֶיךָ.

בְּאוֹתוֹ זְמַן תַּתְּעוֹרֵר רוּחַ יִתְּרָה תּוֹסֶפֶת עַל יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (יואל ג) אֲשַׁפּוֹךְ אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר. וַיְהִי מְנוּחָה לְיִשְׂרָאֵל מֵאֲמוֹת הָעוֹלָם, (אסתר ט) וְנוּחַ מֵאִיבֵיהֶם. כְּדִגְמַת הַשְּׁבַת, שְׁנוֹסֶפֶת בְּאָדָם נֶפֶשׁ יִתְּרָה בְּשֶׁבַת וַיֵּשׁ לָהֶם בְּהַ נַחַת – אִם בְּנֶפֶשׁ יִתְּרָה יֵשׁ לָהֶם נַחַת, שְׁהִיא נִקְבָּה, כָּל שְׁכָן בְּרוּחַ, שְׁהוּא זָכָר.

וְתַנְאִים וְאִמּוֹרָאִים, נֶפֶשׁ יִתְּרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל כְּאֶחָד – אַחַת הִיא, אֲבָל לְכָל אָדָם הוּא כְּפִי מַעֲשָׂיו. וְלִמְדָנוּ מִקַּל וְחֹמֶר שֶׁל הַתְּשׁוּבָה, שְׁכָל יִשְׂרָאֵל כְּאֶחָד, בְּכָל זְמַן שְׁחוֹזְרִים כָּלָם – מִתְקַבְּלִים. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (דברים ד) כֹּה' אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאֵנוּ אֵלָיו. שְׁשֵׁם ה' מְכַתֵּר עֲלֵיהֶם בְּכַתְרוֹ, שְׁהוּא כְּתָר עֲלִיוֹן. וְזוֹהֵי נִשְׁמָה יִתְּרָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשֶׁבַת וַיָּמִים טוֹבִים. וּמִשׁוּם זֶה תִּקְנֵנוּ בְּכָל יוֹם לַחֲתָם בְּשֵׁם יְהוָה, שְׁהוּא חוֹתָם שֶׁל כָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁל הַתְּפִלוֹת, וְלֹא אוֹמְרִים מוֹסֵף בְּלִי כְּתָר. וּבְשֶׁבַת תִּקְנֵנוּ לוֹמַר בְּמוֹסָף, כְּתָר יִתְּנוּ לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ.

אֲבָל לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כִּף יוֹרְדַת לוֹ נֶפֶשׁ יִתְּרָה כְּפִי מְדַרְגָתוֹ. אִם הוּא חֲסִיד – נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְּרָה מְמַדַּת חֲסִד כְּפִי מְדַרְגָתוֹ; אִם הוּא גְבוּר, יִרְאֵ חֲטָא – נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְּרָה מְמַדַּת הַגְּבוּרָה; וְאִם הוּא אִישׁ תָּם – נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְּרָה מְמַדַּת אֱמֶת. וְנֶפֶשׁ יִתְּרָה זֹו מְלָכוּת, שְׁהִיא כְּלוּלָה מִעֲשֵׂר סְפִירוֹת, וְכְפִי מְדָה שֶׁל בֶּן אָדָם. אִם נָשִׂיא יִשְׂרָאֵל, אוֹ חֲכָם, אוֹ מְבִין בְּחֻכְמָה, אוֹ בַתּוֹרָה, שְׁנֶאֱמַר בּוֹ (משלי א) לְהַבִּין מִשָּׁל וּמְלִיצָה, אוֹ בְּנַבִּיאִים, אוֹ בְּכַתּוּבִים – כִּף נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְּרָה שְׁנִקְרָאת כְּתָר מְלָכוּת.

וְאִם חֲכָם, כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ, הַמְּחַכִּים לְכָל אָדָם, שְׁנֶאֱמַר (תהלים קד) כָּלָם בְּחֻכְמָה עָשִׂית –

שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם. אִיזָה עוֹלָם? זֹו הַשְּׂכִינָה. תַּרְגוּם עוֹלָם הוּא עֲלָמָא, לְשׁוֹן נַעֲרָה, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שמות ב) הֲעֵלְמָה. וּמָה כְּתוּב בּוֹ? (בראשית כח) וַיֵּלֶן שָׁם. הַתְּפִיס עִמָּה לְלוֹן שָׁם בַּגְּלוּת עִם הַשְּׂכִינָה. וְאִם תֹּאמַר שְׁיַעֲקֹב פִּיס אוֹתָהּ – נִכוּן. וּמִשׁוּם שְׁהִיא בְּכָל לַיְלָה, שְׁהוּא הַגְּלוּת, בְּרִשׁוֹת בְּעֵלָה, פִּרְשׁוֹ תְּפִלַּת עֶרְבִית רְשׁוֹת. וּפְרוּשׁ אַחַר, הוּא תְּבִין לְאָכַל לְבַהֲמוֹת חֲמָרִיּוֹת בְּקַל וְחֹמֶר. יִרְדוּ בְּעֵלֵי הַמְּשָׁנָה וְהַשְּׁתַטְחוּ לְפָנָיו, וְשִׁמַּח בְּדַבְּרָה זֶה, וְקִשְׁרוּ אוֹתָהּ בְּכַמָּה קֶשְׁרִים שֶׁל סוּדוֹת סְתוּמִים וְעִטְרוּ אוֹתָהּ, וְהַעֲלוּ אוֹתָהּ אֶצֶל הַחֲבָרִים שְׁנִשְׁאָרוּ שָׁם.

אָמַר הַרוּעָה הַנֶּאֱמָן, הַמְּנוּרָה הַקְדוּשָׁה, בַּגְּלָל זֶה בְּשֶׁאֵר הַתְּפִלוֹת הוּא חוֹבָה, כְּשִׁטְר חוֹב שְׁעָלָיו, לְסַמֵּךְ אוֹתָהּ בְּצַדִּיק חַי הָעוֹלָמִים, שְׁבּוֹ כָּל הַסוּמָךְ גְּאֵלָה לְתַפְלָה אֵינוֹ נִזְוֵק בְּכָל אוֹתוֹ יוֹם. וּבַמָּה נִסְמַכַת עַל יְסוּד? בְּזֵרוּעַ יְמִין. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (רות ג) חַי ה' שְׁכָבִי עַד הַבְּקָר.

כְּאֲשֶׁר מַגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת מְנַחָה, (אסתר ב) בְּעֶרְבִית הִיא כְּבָאָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (בראשית ח) וַתְּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עֶרְבִית. מִשׁוּם שְׁמַנְחָה שְׁלוּחָה הִיא לֹאדוֹנֵי, (אֲדָנֵי צְרִיךְ לְהִיּוֹת) בַּגְּלוּת שֶׁל עֲשׂוֹ, (שם לב) וַהֲנִה גַם הוּא אַחֲרֵינוּ. וְעוֹד לֹאדוֹנֵי (אֲדוֹנֵי לֹאדוֹנֵי), זֶהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְזֶה צַדִּיק, מְשֵׁם יוֹסֵף הַצַּדִּיק, (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הַדָּר לוֹ, שְׁעֵתִיד לְצֵאת מִמֶּנּוּ מְשִׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם. וּבַגְּלָלוֹ נֶאֱמַר (בראשית לו) וַהֲנִה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם נִצְבָּה וַהֲנִה תְּסַבִּינָה אֶלְמָתֵיכֶם וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה לְאֶלְמָתִי. וּבְצַדִּיק נֶאֱמַר, כָּל הַכוֹרֵעַ – כּוֹרֵעַ בְּכָרוּךְ.

אָמַר הַמְּנוּרָה הַקְדוּשָׁה, רוּעָה נֶאֱמָן, בְּךָ נֶאֱמַר (שמות יג) וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף. מִשׁוּם שְׁגוּף וּבְרִית נְחֻשְׁבִים כְּאֶחָד. וּמִשׁוּם זֶה עֲלִיךָ נֶאֱמַר, וַהֲנִה קָמָה אֶלְמָתִי וְגַם נִצְבָּה. שְׁכָף תְּפִלָּה בְּעִמְדָה. וְכֵן כָּל הַזּוֹקֵף – זּוֹקֵף בְּשֵׁם. וּבְצַדִּיק, כָּל הַכוֹרֵעַ – כּוֹרֵעַ בְּכָרוּךְ, וְזֶהוּ וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה לְאֶלְמָתִי. שְׁאֵתָה אַחוּז בְּיָמִין וּבְשְׂמָאל, בְּגוּף וּבְרִית. וְאַחַר כִּף תַּעֲלֶה עֲלֵיהֶם לְבִינָה, לְפִתַּח בְּהַ חֲמָשִׁים שְׁעָרִים שֶׁל חֲרוֹת לְיִשְׂרָאֵל, לְקִיָּם (מִיכָה ז) כִּימֵי צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אַרְאֵנוּ נִפְלְאוֹת. וּמִשׁוּם זֶה תְּפִלַּת שְׁחָרִית חוֹבָה, וַתְּפִלַּת עֶרְבִית רְשׁוֹת.

פְּתַח וְאָמַר, תְּנַאֲמִים וְאִמּוֹרָאִים, שְׁפָאֲשֵׁר הִיָּה קוֹרָא לְכֻלָּם, לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן בְּכֻלָּל עִמְהֵם בְּכָל זְמַן, אָמַר לְהֵם, אֲנִי מְשַׁבַּח לְכֵם כְּפִי נְדִיבוֹת שְׁלָכֶם, שְׁאַתֶּם בְּנֵי נְדִיבִים אֲבָרְהֵם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב. אֵין מִי שִׁיכּוֹל לְשַׁבַּח לְכֵם אֲלֵא אֲדוֹן הָעוֹלָם, שְׁאַפְלוּ הַתּוֹרָה כְּלָה עַד אֵין סוֹף בְּכֵם הִיא תְלוּיָה, כְּמוֹ מַה שְׁנֵאָמַר בַּתּוֹרָה, (אִיּוֹב יא) אֲרַכָּה מֵאַרְץ מִדְּבָר וּרְחַבָּה מִנֵּי יָם. כֶּף הַשְּׁבַח שְׁלָכֶם. אֲבָל יִתְקִים בְּכֵם מַה שֶׁהַתְּקִים בִּי, שְׁשִׁמַּחְתִּי בְּכַבּוּדוֹ שֶׁל אֶהְרֵן אַחִי, כְּמוֹ שְׁבִאֲרוּהוּ, הַלֵּב שְׁשִׁמַּח בְּגִדְלַת אַחִיו, יִלְבַּשׁ אִוְרִים וְתַמִּים.

וְתַנְאִים וְאִמּוֹרָאִים, כָּל מוֹסְפִים שֶׁל שַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים, כָּל מוֹסֵף שְׁאוּמְרִים בּוֹ כְּתָר – מִכָּאֵן נוֹדְעִים. וְכָל תְּפִלוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל, רִיחַן כְּרִיחַ שֶׁל (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) מוֹר וּלְבוֹנָה וְכָל אֲבָקַת רוֹכֵל, בְּשִׁאֲרַי יָמִים. אֲבָל בְּשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים חָשׁוּב עֲלָיו מִיָּנִי בְשָׁמַיִם.

מִשׁוּם שְׁבִימִים טוֹבִים עוֹלִים מִכָּל אֲבָקַת רוֹכֵל, שְׁנֵאָמַר בּוֹ (בְּרַאשִׁית לב) וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמוֹ. שְׁתַּפְּלָה שֶׁהִיא פְּגוּמָה, נֵאָבֵק עִמָּה סְמָאֵל, לְהִלָּחֵם עִמָּה בְּאוֹתוֹ פָּגַם שֶׁל עֲבָרָה שְׁבִאוֹתוֹ אֲבָק, שְׁזָה וְזָה עוֹלָה עַד הַשָּׁמַיִם.

אֲבָק שֶׁל יַעֲקֹב, לְלַמֵּד זְכוּת עַל הַתְּפִלָּה בְּכַמָּה מַחְנוֹת שֶׁל חוֹבוֹת (זְכִיּוֹת) שֶׁהֵם (חִילוֹת) קְבוּצוֹת וּמַחְנוֹת, שְׁמַתְאֲסָפִים עִמוֹ לְלַמֵּד זְכוּת עֲלֵיָהּ. וְהָאֲבָק בְּמִדְרָגָה שֶׁל סְמָאֵל עוֹלָה בְּכַמָּה מַחְנוֹת שֶׁל חוֹבוֹת לְלַמֵּד חוֹבוֹת עֲלֵיָהּ, וְזוֹ תְּפִלַּת עֲרִבִית שְׁנִקְרָאת סֵלֶם יַעֲקֹב, שְׁפָה (בְּרַאשִׁית כח) וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וַיִּרְדִּים בּוֹ. אֵלוֹ שְׁמַעֲלִים חוֹבוֹת וּמוֹרִידִים זְכִיּוֹת תַּחְתִּיָּהֶם, וְאֵלוֹ מַעֲלִים זְכִיּוֹת, וַיִּרְדִּים חוֹבוֹת תַּחְתִּיָּהֶן, וּמַשְׁפִּילִים לְהֵם בְּכַמָּה קְרִבּוֹת.

שֶׁהֵם בְּעֲלֵי מַגְנִים בְּמִלְחַמְתָּהּ שֶׁל תּוֹרָה, עַד שְׁנִשְׁמַעַת הַמִּלְחָמָה לְהָרִים הַגְּבוּהִים, שֶׁהֵם אֲבָרְהֵם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב. זֶהוּ שְׁכָתוּב (מִיכָה ו) שְׁמַעוּ הָרִים אֵת רִיב ה'. רִיב הַתְּפִלָּה, וְרִיב הַתּוֹרָה. וְזֶה הַקְּרִב שֶׁל תְּפִלַּת עֲרִבִית שְׁנִשְׁמַעַת עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר. שְׁרַבֵּן גְּמִלְיָאֵל הָעַמִּיד אוֹתָהּ עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר, שְׁתַּפְּלַת עֲרִבִית זְמַנָּה כָּל הַלַּיְלָה, אֲלֵא שְׁחַכְמִים עָשׂוּ גֵדֵר עַד חֲצוֹת.

נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְרָה מִשָּׁם. וְאִם הוּא מִבֵּין דְּבָר מִתּוֹךְ דְּבָר בַּתּוֹרָה – נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְרָה מִבֵּינָה. וְאִם הוּא חָכֵם בְּנִבְיָאִים וּבְכַתּוּבִים – נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְרָה מִנְצַח וְהוֹד. וְאִם הוּא צַדִּיק גְּמוּר שְׁשׁוּמֵר אוֹת בְּרִית, אוֹת שַׁבָּת, אוֹת יָמִים טוֹבִים, אוֹת תְּפִלִּין – נוֹתְנִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְרָה מִצַּדִּיק. וּבְכָל מְקוֹם, נֶפֶשׁ יִתְרָה מִמְּלָכוֹת.

וְאִם הוּא אָדָם מִכָּל מִדּוֹת אֵלוֹ – נוֹתְנִים לוֹ כְּתָר בְּשֵׁם יְהוָה, כִּיְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאֵנוּ אֵלָיו. אֵין קְדוּשׁ כִּיְהוָה. מִעוֹלָם הַזְּכָר, שֶׁהוּא תְּפִאֲרַת, מְלֶךְ מְכַתֵּר בְּכַתֵּר עֲלִיוֹן, שְׁפָה יִמְלֶךְ בְּשִׁכְיָנָה, שֶׁהִיא נֶפֶשׁ יִתְרָה. וְכַתֵּר נִשְׁמָה יִתְרָה, יְהוָה, רוּחַ, שְׁנֵאָמַר (יּוֹאֵל ג) אֲשַׁפּוֹף אֶת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר, וְהוּא כָּלוּל עֶשֶׂר סְפִירוֹת מִמַּעֲלָה לְמַטָּה, כְּדָגְמַת זֶה: 'י' חֲכָמָה. ה' בִּינָה. ו' כּוֹלָל שֵׁשׁ סְפִירוֹת מִחֲסֵד עַד יְסוּד. ה' מְלָכוּת. כ' מִן כִּיְהוָה אֱלֹהֵינוּ, כְּתָר עַל רֵאשׁוֹ. וְזוּהִי נִשְׁמָה שְׁנוֹסֶפֶת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

וּמִשׁוּם שְׁעֵלַת הָעֲלוֹת מִפְּלֵא וּמִכְסָּה בְּכַתֵּר זֶה, וּמִתְפַּשֵּׁט בְּשֵׁם יְהוָה בְּשַׁבָּתוֹת וַיָּמִים טוֹבִים, אֵין שְׁלִטוֹן לְסְמָאֵל וּלְנַחֲשׁ וּלְכָל הַמְּמַנִּים שְׁלוֹ, וְאֵין לוֹ שְׁלִטוֹן לְגִיְהִנָּם, נִקְבָּה רַעְיָה שֶׁל סְמָאֵל, וְלֹא לְמַחְנוֹת שְׁלוֹ. כָּלֶם נִסְתָּרִים מִלְּפָנֵי מַחְנֵה הַמֶּלֶךְ, כְּמוֹ שִׁיִּסְתַּתְרוּ אֲמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת שֶׁל הָעוֹלָם כְּאֲשֶׁר יִתְגַּלֶּה הַמְּשִׁיחַ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה ב) וּבָאוּ בַּמַּעְרוֹת צָרִים (שם ז) וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים.

כְּמוֹ תְּנַאֲמִים וְאִמּוֹרָאִים וְאִמְרוּ, רוּעָה נֵאָמַן, אֵתָהּ הוּא שְׁשִׁקוּל לְכָל יִשְׂרָאֵל, מִמְּלֵא מִכָּל מִדּוֹת טוֹבוֹת, וְדָאֵי בְּךָ שׁוֹרָה זֶה שְׁנֵאָמַר בּוֹ (שְׁמוּאֵל-א ב) אֵין קְדוּשׁ כִּיְהוָה אֱלֹהֵינוּ. אֵתָהּ כְּתָר עַל כָּל אֲחָד וְאֲחָד מִיִּשְׂרָאֵל, כִּי אֵין בְּלִתְךָ בֶּן אָדָם שִׁיְהִיָּה כְּתָר עֲלֶיךָ, לֹא נִשְׂיָא, וְלֹא חָכֵם, וְלֹא מִבֵּין, וְלֹא חֲסִיד, וְלֹא גְבוּר, וְלֹא תָם, וְלֹא נְבִיא, וְלֹא צַדִּיק, וְלֹא מְלֶךְ. אֵתָהּ הוּא בְּדַמוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא, בֶּן בְּדַמוֹת אָבִיו, כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל שְׁנֵאָמַר בָּהֶם (דְּבָרִים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. הַשְּׁלֵם מִצְוֹת שֶׁל אֲדוֹנָי, שְׁאֵין מִצְוֹת מֵאֵלוֹ שְׁלָךְ שְׁלֵא יִתְעַטֵּר בּוֹ הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינְתּוֹ מַעֲלָה וּמַטָּה בְּכַתֵּר עֲלִיוֹן בְּכָל מִדְּבָר וּמִדְּבָר.

ומשום זה נאמר ויאבק איש עמו עד עלות השחר. מהו השחר? תפלת ערבית, ששעורה עד בקר של אברהם, שהוא ארבע שעות. (בראשית כב) וישפם אברהם בבקר. בתחלת שעה ראשונה בסוף השחר, (שהוא) נצח יעקב, ששם (תהלים כב) למנצח על אילת השחר, לקחת נקמה מסמאל, שנגע בירך שמאל של יעקב, שהוא הוד, שבו נאמר (איכה א) נתנני שממה כל היום דוה, הוד, מצד ההוד, אלף חמשי, נשא בית המקדש חרב ויבש.

אמר רבי שמעון, זה הוד שלף, רועה נאמן, שבו אתה חרב מנבואתך משמאל, ומשום שאתה (ישעיה סג) מוליך לימין משה, שהוא נצח, ראש של השחר, ונאמר (משלי ה) אילת אהבים, לכן פתח דוד ואמר למנצח על אילת השחר, שבו יבא בעל נוצח הקרב. ומשום שנצח והוד הם שני מיני שחר, בארו במשנה מאימתי קורין את שמע בשחרין, ולא אמר בשחר, אלא בשחרין – לשון רבים, שנים.

וישני משיחים יתעוררו לגביהם – משיח בן דוד כנגד הנצח, ונקשר בבקר של אברהם, זהו שכתוב (תהלים טז) נעמות בימינה נצח. הוד קשור בגבורה, שבו משיח בן אפרים אחוז. אתה באמצע, שמדרגה שלף תפארת, שנקשר בך העמוד האמצעי. ויסוד חי העולמים במדרגה שלף. וחקמה בימין, כנאמר הרוצה להחכים – ידרים. ובינה לשמאל, הרוצה להעשיר – יצפין.

היא הקשת אצלה, וזהו לבוש השכינה, לבוש הצדיק, שנקרא ברית הקשת. והיא אות שבת, ואות יום טוב, ואות תפלין, ואות ברית מילה. ואמר הקדוש ברוך הוא, מי שאינו רשום באות זו, לא יכנס במראה זו בחדר זה. וזהו מטה, שהעמוד האמצעי מטה בו כלפי חסד לצדיקים גמורים לתת להם זכיות בשמונה עשרה ברכות התפלה. ומטה כלפי חובה לרשעים, לדון אותם בגבורה לדין כפי מעשיהם. ובעמוד האמצעי מאריך על הבינוניים. וזוהי אות ש'.

שלשה גוני הקשת – אות ברית הקשת, בת יחידה, שבת המלכה. ויש לה שש מדרגות תחת שלטונה, שהם ששת ימי המעשה שכלולים במטטרון, ועליהם נאמר, (שמות כג) ששת ימים

יהיה נקרא בצרופי אות ה' אחרונה, ומצד זה יהיו לימין, שהיא ה' שלמות שלו. וכך לכל צד מששה צדדים: יהו, הוי, ויה, היו, והי. שהם שמונה עשרה אותיות שכלולות בצדיק חי העולמים. והיא רביעית ההין בכל צד.

והיא אות ה"א, מצד של שם המפרש, יו"ד ה"א וא"ו. יו"ד בחסד, ה"א בגבורה, וא"ו בתפארת. כששולט הט"ל הזה, אסרו חכמים ארבעים מלאכות חסר אחת. ונקראות אבות מלאכות, על שם שהם כנגד אבות ששולט עליהם ט"ל, שהוא ארבעים חסר אחת.

ובאלו ארבעים מלאכות חסר אחת, הכה עשר מלקיות לאדם, ועשר לחוה, ועשר לנחש, ותשע לארץ. ומשום שט"ל שולט בשבת, שהיא אות ה', לכן אין לוקין בשבת. וזה הט"ל אינו כמו הט"ל של יום חל, מצד של עבד מטטרון, שהן ארבעים מלאכות חסר אחת: הזורע והחורש וכו'.

סדר הלימוד ליום כ סיון [יום 256 בשנה]

זקן זקן, השכינה נקראת ארץ של הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב (ישעיה טו) והארץ הדם רגלי. מצד החסד נקראת מים, ומצד הגבורה נקראת אש, ומצד העמוד האמצעי – אור. והיא ארץ, קרקע לכלם.

ומשום שנשמה יתרה מתפשטת בשכינה, שהיא שבת המלכה, שנאמר בזה (תהלים קג) ומלכותו בכל משלה – משם היא נעשית מלכות, ששליטתה על הארץ ועל אילנות וזרעים (והרים ואבנים). ומשום שאילן החיים, שהיא נשמה יתרה בשבת, בה תולדות שלה – יש בה מנוחה לארץ, שהיא השכינה.

ומשום שהשכינה העליונה התפשטה בארץ, שנאמר עליה (במדבר יט) פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על, לכן אסור לחרש בשבת. וחרשה בשור, שנאמר (תהלים קכט) על גבי חרשו חרשים. והשכינה התחתונה היא פרה אדמה מצד הגבורה. תמימה –

– יַעֲקֹב בְּרַחֵל. שְׁתִּיתִי יַיִן עִם חֵלְבִי – זְרוּעַ שְׂמָאל
בְּיַרְךָ יְמִין. זְרוּעַ יְמִין בְּיַרְךָ שְׂמָאל, הֵם חֶסֶד עִם
הוֹד. יַעֲקֹב בְּרַחֵל – הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי בְּמַלְכוּת. זְרוּעַ
שְׂמָאל בְּיַרְךָ יְמִין – גְּבוּרָה בְּנִצָּח.

וּמְדוּעַ שְׁתֵּי מִדּוֹת שְׁלוֹ כֶּךָ? אֵלֶּא הַסּוּד שֶׁנֶּאֱמַר
כָּאן, דָּוִד אָמַר כָּאן, (תהלים קלב) כִּהְנִיף
יִלְבָּשׁוּ צִדֵּק וְחִסְדֵּיךָ יִרְנְנוּ. וְנֶאֱמַר שָׁם, וְלוֹיִיךָ צָרִיף
הִיָּה לוֹ לֹמֵר! אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵינְךָ דָּרִיף
לְשָׁנוֹת מִדּוֹתַי, אֵלֶּא אַחַר שֶׁהִזְמַנְתִּי אוֹתִי, יֵשׁ לִי
לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ. וּמִכָּאן לְמִדְּנוּ, שֶׁבַעֵל הַבַּיִת שֶׁמִּזְמִין
אֶפְלוֹ לְמַלְךָ, יֵשׁ לוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ. וּמִשׁוּם זֶה
בְּאֵרוֹהוּ, כֹּל מֵה שֶׁאֹמֵר לָךְ בַּעַל הַבַּיִת עֲשֵׂה, חוּץ
מִצָּא. וְעַם כֹּל זֶה שֶׁסּוּד זֶה יָפֵה הוּא, הֲרִי כְּתוּב
(מלאכי ג) אֲנִי ה' לֹא שְׁנִיתִי, וּבְכֹל הַקְּרִבְנוֹת לֹא כְּתוּב
בָּהֶם אֵלֶּא לִיהוָה, וְאֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת שִׁישְׁנָה מִדְּרָגוֹת
שֶׁל שְׁמוֹ בְּקְרִבְנוֹת?

אֵלֶּא, אֲרִיתִי מוֹרִי – יוֹצֵר אוֹר. עִם בְּשָׂמִי – אֶהְבֵּת
עוֹלָם. אֶכְלָתִי יַעֲרִי – שָׁמַע יִשְׂרָאֵל. עִם דְּבָשִׁי
– בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. שְׁתִּיתִי יַיִן –
וְהִיָּה אִם שָׁמַע, עַד וַיֹּאמֶר. עִם חֵלְבִי – מִן וַיֹּאמֶר עַד
אָמַת. אֶכְלוּ רַעִים – ג' רֵאשׁוֹנוֹת, וּג' אַחֲרוֹנוֹת. שְׁתוּ
וְשָׁכְרוּ דוֹדִים – שָׁאֵר בְּרִכּוֹת הַתְּפִלָּה.

וּבְחִבּוּר הַקְּדָמוֹן, סֵתֵר הַקְּרִבְנוֹת – פָּרִים וּכְבָשִׂים
וְעֵתוּדִים וְעֵזִים, הֵם אֲרַבְעָה, פָּנֵי שׁוֹר,
פָּנֵי נֶשֶׁר וּגּוֹ', שְׁתֵּי תוֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה. וְצָרִיף
לְפָרֶשׁ. אֲרִיָּה יוֹרֵד לְגַבֵּי שׁוֹר, שֶׁהוּא שְׂמָאל, לְקָשֶׁר
חֶסֶד בְּגְבוּרָה. אָדָם יוֹרֵד לְגַבֵּי נֶשֶׁר, דְּרָגָה שֶׁל יַעֲקֹב.
וּמִשׁוּם זֶה בְּאֵרוֹהוּ בַּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, תֹּאֵר פָּנָיו שֶׁל
יַעֲקֹב הִיָּה תֹּאֵר פָּנָיו שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן. וּמִי גֵרָם
שִׁיעֲלָה וַיִּקְרָא יִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּתוּב (בראשית לב) לֹא יַעֲקֹב
יֹאמֶר עוֹד שְׂמֶךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׂמֶךְ? שִׁיעֲלָה
יִשְׂרָאֵל עֶקֶר לְהַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם. (ע"כ רעיא מהימנא).

וְעִשְׂרִית הָאֵיפָה (במדבר כח), מְדוּעַ? אֵלֶּא עֲשִׂירִית
הָאֵיפָה, כְּנֶגֶד כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא
הַעֲשִׂירִית שֶׁבְּמִדְּרָגוֹת, וְצָרִיכָה לְהִנָּחֵן בֵּין שְׁתֵּי
זְרוּעוֹת, וְהִיא סֵלֶת הַלְחָם, וְהִיא לְחָם. וּמִשׁוּם שֶׁהִיא
לְחָם, לֹא הִפְקֵד עַל לְחָם שֶׁל חֲמִשָּׁת הַמִּינִים, שֶׁהֵם
חֻטָּה, וְשַׁעֲוָרָה, וְשִׁיפּוֹן וְכוּ', מִמֶּנָּה שֶׁל הָעוֹלָם. וְלֹא
שֵׁם מִמֶּנָּה עֲלֵיהֶם, אֵלֶּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכַדּוֹ.

מִצַּד הַחֶסֶד, שֶׁהִיא מִדְּרָגָה שֶׁל אַבְרָהָם, שֶׁנֶּאֱמַר בוֹ
(בראשית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָמִים. אֲשֶׁר אֵינְךָ בֶּה
מוֹם – מִצַּד הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי. אֲשֶׁר לֹא עָלָה עֲלֶיךָ
עַל – מִצַּד הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהִיא חֲרוֹת הַכֹּל,
בְּמָקוֹם שֶׁהִיא שׁוֹלְטָת, (במדבר א) וְהָזֵר הַקָּרֵב יוֹמֵת,
אֵינְךָ רְשׁוֹת לְצַד הָאֲחֵר לְשֹׁלֵט, לֹא שְׁטָן, וְלֹא
מִשְׁחִית, וְלֹא מְלֹאךְ הַמּוֹת, שֶׁהֵם מִצַּד הַגִּיהֶנֶם.

וּמִשׁוּם זֶה בֵּימֵי הַחֹל אוֹמְרִים יִשְׂרָאֵל, (תהלים עח)
וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עוֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהִרְבָּה
לְהָשִׁיב אָפוֹ וּגּוֹ'. מִשׁוּם שֶׁבֵּימֵי הַחֹל הַשְּׂכִינָה
הַתְּחַתּוֹנָה מִתְּלַבֶּשֶׁת בְּאֵלוֹ הַקְּלָפוֹת שֶׁל מִתָּה וְדִין.
וּבְשִׁבְתָּ מִתְּפַשְׁטָת מֵהֶם, בְּגִלְלֵי שַׁעַץ הַחַיִּים שֶׁהוּא
בֶּן י"ה, יו"ו, מִתְּחַבֵּר בְּאוֹת ה"א. בְּזִמְן הַהוּא
מְנוּחָה נִמְצָאת לְאוֹת ה"א, וְכֹל מֵה שֶׁהוּא מִתְּחַתֵּיהָ,
וְלֹא צָרִיף לֹמֵר בֶּה וְהוּא רַחוּם. וּמִי אֵלוֹ (שְׁתַּחֲתִיף)?
תַּחַת י' יִשְׂרָאֵל. וְכֹל מָקוֹם שִׁישְׁרָאֵל נִמְצָאִים,
שְׁמִירָה נִמְצָאת וּמְנוּחָה.

וּמִשׁוּם זֶה אֲסוּר לְחַרֵּשׁ בְּאֶרֶץ וּלְעַשׂוֹת בֶּה גְמוֹת,
שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּאֵלוֹ עֲשֵׂה פֶגֶם בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה,
שֶׁהִיא שְׂכִינָה. וְאֲסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֹלִים שֶׁל הָאֶרֶץ
בְּשַׁבָּת, וְאֶפְלוֹ לְטַלְטֵל אֶבֶן וְלֹא דָבָר, אֵלֶּא כְּלֵי
סֵתֵם, שִׁיעֲלָה מְנוּחָה לָהֶם בְּזִכּוֹת הַשְּׂכִינָה שֶׁנִּקְרָאת
אֶבֶן, שֶׁכְּתוּב בֶּה (בראשית כח) וְהָאֶבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר
שָׁמַתִּי מִצְבָּה – בַּתְּפִלָּה, עֲמִידָה הִיא לְיִשְׂרָאֵל,
שֶׁבְּגִלְלָה יֵשׁ לָהֶם קִיּוֹם בְּעוֹלָם, וְעֲלֶיהָ נֶאֱמַר (שם מט)
מִשֶּׁם רַעֲיָה אֶבֶן יִשְׂרָאֵל. (זכריה ג) עַל אֶבֶן אַחַת שֶׁבַעֵה
עֵינַיִם. (תהלים קיח) אֶבֶן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים.

וּמִשׁוּם זֶה נֶאֱמַר, (שמות לא) וְשִׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת
הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדוֹרֵתֵם בְּרִית
עוֹלָם. צָרִיף לְשַׁמֵּר אוֹתָהּ בְּדִירְתֵם, שֶׁלֹּא יִצְאוּ
מִרְשׁוֹת הַיַּחֲדָד לְרְשׁוֹת הָרְבִים. וְזֶהוּ שֶׁבְּאֵרוֹהוּ בַּעֲלֵי
הַמִּשְׁנָה, יִצְיָאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתֵּים שֶׁהֵן אֲרַבַּע, הוֹצֵאָה
מִרְשׁוֹת לְרְשׁוֹת, וְהַכְּנָסָה גַם כֵּן יִצְיָאָה קוֹרָא לָהּ.
וְאֵלוֹ הֵם סְמָאל וְנַחֲשׁ, צָרִיכִים יִשְׂרָאֵל לְשַׁמֵּר
עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ לְדִירָה שֶׁל הַשְּׂכִינָה, שֶׁהִיא
רְשׁוֹת הַיַּחֲדָד. מִי רְשׁוֹת הָרְבִים? חֲלָלָה שֶׁפָּתָה זוֹנָה
נָדָה גּוֹיָה, רְשׁוֹת שֶׁל סְמָאל וְנַחֲשׁ, וְשִׁבְעִים מְמַנִּים
שֶׁל הָעַמִּים.

וּבְחִבּוּר הַקְּדָמוֹן, אֲרִיתִי מוֹרִי עִם בְּשָׂמִי – זְרוּעַ
יְמִין בְּיַרְךָ שְׂמָאל. אֶכְלָתִי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי

יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלָיךָ. וּבִאֲרוּהוּ בְעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, וְהָרִי כְּתוּב (דברים י) אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָּנִים. אֲלֹא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא אָמַרְתִּי לָהֶם (שם יא) וְאֶכְלַתְּ וְשִׁבְעַתָּ? וְהֵם דִּקְדָּקוּ עֲלֵיהֶם, עַד כַּזִּית אוֹ עַד כַּבִּיצָה, וְאִיךָ לֹא אֲשָׂא לָהֶם פָּנִים?! וְחֲכָמֵי הַמִּשְׁנָה וְהָאֲמוּרָאִים, כָּל הַתְּלָמוּד שֶׁלָּהֶם עַל סוּדוֹת הַתּוֹרָה סִדְּרוּ אוֹתוֹ.

קָם הָרוּעָה הַנְּאָמָן, וְהָרִים יָדָיו לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשָׁכַנְתּוּ, וְכַךְ אָמַר: קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, יְהִי רְצוֹן שְׁלֹךְ לְתַת לָנוּ מְזוֹן שְׁלָם, לְתַקֵּן אֶצְלֶךָ וְאֶצֶּל הַמַּלְכָּה הָעֲלִיּוֹנָה, עוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו (תהלים כב) כִּי לֹה' הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם. וְלַגְּבִי הַמַּלְכָּה הַשְּׁנִיָּה שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ פַּעַם שְׁנִיָּה, (עובדיה א) וְהִיְתָה לֹה' הַמְּלוּכָה. לְתַקֵּן שְׁלֹחַן שְׁלָם מִכָּל מַעֲדָנִים וּמִכָּל מַאֲכָלִים.

וְאָנִי מְזַמֵּן עִמָּךְ לְכָל בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, וְלִבְעֲלֵי הַמַּקְרָא, וְלִבְעֲלֵי הַתְּלָמוּד, וְכָל שֶׁכֵּן לִבְעֲלֵי סוּדוֹת הַתּוֹרָה שְׁלֹךְ, כִּלְהַ שְׁלֹךְ, מַלְכָּה קְדוּשָׁה שְׁלֹךְ, עֲלִיּוֹנָה וְתַחְתּוֹנָה, וְהַכֹּל בְּרִשּׁוֹת שֶׁל עֲלִיּוֹן כָּל עֲלִיּוֹנִים, אֲדוֹן כָּל הָאֲדוֹנִים, מֶלֶךְ עַל כָּל הַמַּלְכִּים שֶׁל מַעְלָה וּמַטָּה, שֶׁהוּא יְחִיד בְּלִי שֵׁנִי, וְאִין אוֹת וּנְקֻדָּה שֶׁמְשַׁתְּפֶת עִמּוֹ, וְלֹא שְׁנַיִם גְּנוּיִם שֶׁל אֲנָשִׁים. שֶׁהוּא בְּעַל כָּל הַמַּפְתָּחוֹת שֶׁל סוּדוֹת הַהֲגִיּוֹת, וְשִׁמוֹת וְכַנּוּיִים, וְכָל סוּדוֹת הַגְּנוּזִים שֶׁל הַחֲכָמָה, שֶׁתַּפְתַּח אוֹתָם כָּלֵם לְכַבּוּדָּךְ, עֲלִיּוֹן עַל כָּל הָעֲלוֹת. אֲנִי מִתְחַנֵּן לִפְנֶיךָ שֶׁתַּפְתַּח אוֹתָם לְכַבּוּדָּךְ, שֶׁכַּבּוּדָּךְ הוּא מֵאֲבִי וְאֲמִי שֶׁבְּשֵׁמִים, וְאָב שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִם שְׁלָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (משלי א) וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמָּךְ, וְעִמָּךְ אִין שִׁתָּךְ שֶׁל אִם בְּעוֹלָם.

קָם זְמַן שְׁנֵי וְאָמַר, בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, נִשְׁמוֹת וְרוּחוֹת וּנְפִשׁוֹת שְׁלָכֶם, הַתְּעוֹרְרוּ כַּעַת כְּלָכֶם וְהַעֲבִירוּ שְׁנָה מִכֶּם, שֶׁהִיא וְדָאֵי מִשְׁנָה, דִּרְךָ פִּשְׁטָא שֶׁל עוֹלָם הַזֶּה. שְׁאֲנִי לֹא עוֹרְרְתִי בְכֶם אֲלֹא בְּסוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁאַתֶּם בְּהֶם (תהלים קכא) הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן.

פָּתַח וְאָמַר, הָרִי בִּאֲרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בְּעַל הַבֵּית בּוֹצֵעַ וְאוֹרַח מְבָרַךְ. וְעוֹד בִּאֲרוּהוּ, צָרִיךְ לְדַקְדֵּק בְּה' מִן הַמוֹצֵא. וְשִׁתִּי ה' הֵן כִּנְגַד שְׁתִּי הַלְחָם. שְׁתִּי כִּפְרוֹת שֶׁל הַשֶּׁבֶת. אוֹת י' הִיא כַּבִּיצָה

וּמִשּׁוּם זֶה מִי שֶׁמְזַלְזֵל בְּלֶחֶם וְזוֹרֵק אוֹתוֹ בְּאָרֶץ, עֲנִיּוֹת רוֹדֶפֶת אַחֲרָיו. וּמִמֶּנָּה אֶחָד הִפְקֵד עַל זֶה, וְהוּא רוֹדֵף אַחֲרָיו לְתַת לוֹ עֲנִיּוֹת, וְלֹא יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם עַד שִׁיִּצְטַרֵּף לְבְרִיּוֹת. וְעָלָיו כְּתוּב, (איוב טו) נִדְד הוּא לְלֶחֶם אִיָּה. נִדְד הוּא, וְיִלֵּךְ מִטְּלִטֵּל, וְגוֹלָה מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, לְלֶחֶם אִיָּה הוּא. וְאִין מִי שִׁיִּשְׁגִיחַ עָלָיו. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב אִיָּה מִי שִׁירַחַם עָלָיו, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִמְצֵא.

רְעִיא מְהִימְנָא

וּבַחֲבוּר הַקְּדָמוֹן, אָמַר הָרוּעָה הַנְּאָמָן, וּמָה מִי שֶׁמְזַלְזֵל בְּפְרוּרִים שֶׁל הַלְחָם וְזוֹרֵק אוֹתָם בְּמְקוֹם שֶׁלֹּא צָרִיךְ כֶּךָ - כָּל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמְזַלְזֵל בְּפְרוּרִים שֶׁל הַמַּחַ, שֶׁהֵם טְפוֹת הַזֶּרַע, שֶׁזוֹרֵק אוֹתָם בְּאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֶם (בראשית ו) כִּי הַשְּׁחִית כָּל בְּשָׂר אֶת דְּרָכּוֹ עַל הָאָרֶץ. אוֹ שֶׁזוֹרֵק אוֹתָם בְּנֶדֶה, אוֹ בְּבַת אֵל נֶכֶר, אוֹ בְּשִׁפְחָה אוֹ בְּזוֹנָה. וְכָל שֶׁכֵּן וְכָל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמְזַלְזֵל בְּפְרוּרִים שֶׁל הַלְחָם שֶׁל הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם קוֹצֵי הָאוֹתִיּוֹת וְתַגִּי הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם, כָּל הַמְּשַׁתְּמֵשׁ בְּכֶתֶר - יִחַלֵּף.

וְכָל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמוֹסֵר סוּדוֹת הַתּוֹרָה, וְסַתְרֵי קַבְלָה, וְסוּדוֹת מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, אוֹ סַתְרֵי הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַשֵּׁם הַמְּפָרֵשׁ לְאֲנָשִׁים שֶׁאִינֶם הַגְּנוּיִם, שֶׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם יֵצֵר הָרַע, אֲשֶׁה זוֹנָה, שֶׁנֶּאֱמַר עָלֶיהָ (משלי ו) כִּי בַעַד אֲשֶׁה זוֹנָה עַד כִּפּוֹר לְחָם. וְאִין לְחָם אֲלֹא כ"ב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה. וְאִין כִּפּוֹר אֲלֹא אֶפְלוּ הַלְכָה אַחַת. (ועוד רעיא מהימנא).

וּבַחֲבוּר הַקְּדָמוֹן לֹא גִלָּה סוּד בְּאוֹתָם פְּרוּרִים אֲלֹא בְּדֶרֶךְ פִּשְׁטָא, וְלֹא נִתֵּן בְּהֶם שְׁעוֹר. אֲבָל בִּאֲרוּהוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁשְׁעוֹר שֶׁל פְּרוּרִים כַּזִּית לְפָחוֹת, כָּל שֶׁכֵּן אִם הֵם כַּבִּיצָה. שֶׁבְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה דִּקְדָּקוּ עֲלֵיהֶם, עַד כַּזִּית עַד כַּבִּיצָה לְבָרַךְ עֲלֵיהֶם. **וְדֶרֶךְ** סוּד, א"ח - הוּא תְּשֻׁעָה פְּרוּרִים, שֶׁלְשָׁה לְכָל כּוּוֹן, שֶׁלְשָׁה מִן אַרְבָּעָה - שְׁנַיִם עֶשֶׂר. ד' הִיא הַשְּׁלָמוֹת, לְהַשְׁלִים בָּהּ עֲשָׂרָה. וְלְהַשְׁלִים אַרְבָּעָה, שֶׁהֵם יְהוָה. מָהֶם עֲשָׂרָה? אֵלוּ יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. קוֹץ שֶׁל אוֹת ד' מֵאֶחָד, שְׁעוֹרָה בְּכַזִּית. י' מִהַי"ה, שְׁעוֹרָה כַּבִּיצָה.

הִיא ד', שְׁלָמוֹת הַמְּרַכְבָּה שֶׁל אָדָם וְשְׁלָמוֹת שֶׁל אַרְבַּע פָּנִים שֶׁל אָדָם. וּמִשּׁוּם זֶה (כמדבר ו)

ועוד יש סוד אחר, שלבסוף יבוא בגלגול ויתחדש כמזמן קדמון. וזהו אלמנה וגרושה, שהתגרשה מגן עדן, ומשום זה נקראת גרושה, כמו (בראשית ג) ויגרש את האדם. ומה גרם לה? משום שזרע אין לה, שמת בלא בנים. ושבה אל בית אביה כנעוריה, ששבה בעולם הזה באותו נער בן היבם, וזהו ושבה אל בית אביה כנעוריה. ולבסוף שזכתה לזרע - מלחם אביה תאכל. וכל זר לא יאכל בו וגו'. (דברים כה) לא תהיה אשת המת החוצה - לאיש זר.

אמר הרועה הנאמן, הלל ושמאי, שאתם אחד מצד הרחמים ואחד מצד הדין, שהם חסד וגבורה, מדרגות של אברהם ויצחק. ואתם מהגזע שלהם, האספו לכאן אתם ושמונים תלמידים שהיו לו להלל, ואף כף תלמידי בית שמאי, לסעודת המלך.

הרי בארתם, אתם והחברים שעמכם, בעלי הוראות, שבארתם אין הבוזע רשאי לאכל עד שיענו אמן בעלי הסעודה, ואין בעלי הסעודה רשאים לאכל עד שיאכל הבוזע. ודאי כאשר בוצע בעל הבית, ובוזע לאותם בעלי הסעודה, לא לכלם משער שעור אחד, שאין דרך אלו הבוזעים לבצע בשוה, שלפעמים נותן לזה כביצה, ולזה כזית.

וכאשר עונים אמן על בציצה זו, קדם שיאכל בעל הבית, מחברים שני שעורים כאחד ככזית וכביצה, שלוב יאהדוניה - אמן זה אינו על האכילה, אלא על הבציצה. לאחר שאלו השעורים מצטרפים באמן, יאכל בעל הבית. וזהו (שיר השירים ה) אריתי מורי עם בשמי אכלתי יערי עם דבשי. ואחר כך - אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אכלו רעים - בעלי הסעודה. שיהיו הפנים בדמות אבותם.

הרי כאן לחם בשתי כפרות, ושעורו - כזית וכביצה. מהו לחם הפנים של שלחן המלך? אלא זה פרשוהו, שיש לו שתיים עשרה פנים. ומתן? אלא הן ארבע פנים של אריה, ארבע פני שור, ארבע פני נשר. והם (כמדבר ו) יברכך יהוה. יאר יהוה. ישא יהוה.

ומנין לנו שלחם הפנים הוא משלחן המלך? שכתוב (יחזקאל מא) וידבר אלי זה השלחן

של כל אחד ואחד. ומיהו בעל הבית שבוזע? זו אות ו'.

בין כך הנה זקן הזקנים היה יורד אצלו ואמר, רועה נאמן, חזר בך, שהרי לחם הוא אות ו', שתי כפרות שלו, כמו שאמרת הן אותיות ה' ה'. ודאי אות ו' היא כנגד יעקב, ה' ה' כנגד לאה ורחל. "כביצה לכל אחד.

אמר לו, זקן זקן, והרי בכמה מקומות בארוהו, שיעקב הוא בעל הבית, ויוסף אורח, שמדרגתו יסוד חי העולמים, כולל ח"י ברכות התפלה, ומשום זה אמרו עליו, (משלי י) ברכות לראש צדיק. אמר לו, כך הוא, והכל אמת. כל סוד במקומו, מה שאני אמרתי ומה שאתה אמרת. אבל זה שבוזע את הלחם מיהו?

אמר לו, זקן, אתה בדמותו, וזה שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וזה אדם של המרכבה העליונה שהפנים שלו יהוה. ומשום זה ו' - לחם, שהן ה' ה'. ושעור שקבעו כזית וכביצה, הרי נתבאר כזית באיזה שם משערים, שהרי בארו חכמים שאין עושים מצוות חבילות, אף כאן לא נותנים שני שעורים באות ו', להיות כזית וכביצה. אלא שתי אלפא ביתות הן, יש י' עליונה, ויש י' קטנה. י' מן יהוה - עליונה. י' מן אדני - קטנה. ואלו השתים, אחת בכזית ואחת בכביצה, בסוד זה השלוב יאהדוניה. בא הזקן ונשק לו.

בין כך קם המנורה הקדושה, פתח ואמר, ודאי קצת מתחברים (משלי ל) מה שמו ומה שם בנו. שמחו החברים ואמרו, אשריו מי שזוכה לאכל מהלחם הזה שנאמר בו (משלי ט) לכו לחמו בלחמי, ואשרי הנפש שנאמר בה (ויקרא כב) מלחם אביה תאכל. (שם) וכל זר לא יאכל בו. שהקדוש ברוך הוא בו נאמר, (מלאכי ב) הלא אב אחד לכלנו. והנפש שעוסקת בתורה - מלחם אביה תאכל.

ומי גרם לה שאוכלת מלחם אביה? משום שחזרה בתשובה ונאחזת (וימתחדשת) כנעוריה. זהו שכתוב (ויקרא כב) ושבה אל בית אביה כנעוריה, כמו (איוב לג) [ו]ישוב לימי עלומיו. כמו האילן שקצצו אותו ומתחדש בשרשיו. וזהו סוד של מי שמת בלי זרע.

על שמו - כוס. זהו שְׁכָתוּב (תהלים קטז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׁא. מי נִקְרָא יְשׁוּעוֹת? חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת, שֶׁהֵן כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ סְפִירוֹת שֶׁל כּוֹס, שֶׁהוּא שֵׁם אֱלֹהִים חַיִּים שֶׁהֵבִינָה מִתְפַּשֵּׁטת בָּהֶם לְחֲמֵשׁ שְׁעָרִים. ה' פְּעָמִים עָשָׂר, בָּאוֹת י', שֶׁהוּא עֲשָׂרָה דְבָרִים שֶׁתִּקְנֶנּוּ חֲכָמִים בְּכּוֹס, שֶׁהוּא אֱלֹהִים חַיִּים, חֲמֵשׁ אוֹתִיּוֹת בְּחֶשְׁבוֹן ה'.

וּבְאֵרוֹ, בְּכּוֹס שְׁצָרִיךְ הִדְחָה וְשִׁטְיָפָה. הִדְחָה מִבְּחוּץ, וְשִׁטְיָפָה מִבְּפָנִים. וְסוּד הַדְּבָר - שִׁיחָה תוֹכוֹ כְּבָרוֹ. מִי שֶׁזָּכָה לְנִשְׁמָה מִכּוֹס זֶה, לְהִיּוֹת נִשְׁמָה טְהוֹרָה מִבְּפָנִים וּמִבְּחוּץ. וְסוּד הַדְּבָר - (ויקרא טז) וְטָהְרוּ וְקִדְשׁוּ. טְהוֹרָה מִבְּפָנִים, וְקִדְשָׁה מִבְּחוּץ. וּמָה כּוֹס אֵין טְהוֹרָתוֹ וְקִדְשָׁתוֹ מִבְּפָנִים וּמִבְּחוּץ בְּלִי מַיִם - אִף כִּף הַנִּשְׁמָה אֵין טְהוֹרָתָה וְקִדְשָׁתָה מִבְּפָנִים וּמִבְּחוּץ בְּלִי תוֹרָה. וּמִשׁוּם זֶה אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, מִי שְׁאֵין תוֹכוֹ כְּבָרוֹ לֹא יִכְנָס לְבֵית הַמְּדַרְשׁ. בְּגִלּוֹל שְׁאֵין הוּא מְצַד עֵץ הַחַיִּים, אֲלֵא מְעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע.

עֲטוּר - פְּרִשׁוּהוּ מְעַטְרוֹ בְּתַלְמִידִים. וְדַרְךְ סוּד - ה' הִיא כּוֹס, מְעַטְרוֹ בְּתַלְמִידִים בָּאוֹת י', שֶׁהִיא עֲטָרָה עַל ה'. עֲטוּף - צָרִיךְ לְעֲטוֹף רֵאשׁוֹ בְּגִלּוֹל שֶׁהַשְּׂכִינָה עַל רֵאשׁוֹ. שְׂכָף פְּרִשׁוּהוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָה, אֲסוּר לְתַלְמִיד חֲכָם לְהֵלֵךְ ד' אַמּוֹת בְּגִלּוֹי הָרֵאשׁ, מִשׁוּם (ישעיה ו) מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ. כָּל שְׂכָן בְּבִרְכָה וּבְהַזְכָּרַת שֵׁם הַקְּדוֹשׁ שְׁאֲסוּר לְהִיּוֹת בְּגִלּוֹי הָרֵאשׁ.

שְׂאוֹת י' מִן יְהוָה הִיא שֶׁהַתְּעַטְפָה בְּאוֹר, וְנִעְשָׂתָה אֲוִיר. (וְזֶהוּ אֲוִיר שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִחַכִּים) מִשׁוּם שְׂאוֹת י', שֶׁהִיא חֲכָמָה, בְּאֲוִיר, וְזֶהוּ אוֹר שֶׁהַתְּעַטְף בּוֹ כְּשֶׁבָרָא אֶת הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים קד) עֲטָה אוֹר כְּשֶׁלְּמָה. וְזֶהוּ (בראשית א) יְהִי אוֹר - יְהִי אֲוִיר. וּפְרִשׁוּהוּ בְּעֲלֵי סוּדוֹת הַתוֹרָה, בְּטָרָם שֶׁנִּתְהוּהוּ כָּל דְּבָר, נִתְהוּוּ הַהֲנוּיּוֹת. וּמִשׁוּם זֶה נֶאֱמַר יְהִי אוֹר וְיְהִי אוֹר, שֶׁהִיא מְזַמֵּן קְדָמוֹן.

חֵי - פְּרִשׁוּהוּ חֵי מִן הַחֲכִיבִית. וְדַרְךְ סוּד - שְׂכִינָה עֲלִיוֹנָה הִיא שְׂמִינִית לְסַפִּירוֹת מִמָּטָה לְמַעְלָה, וּמִשׁוּם זֶה נִקְרָאת אוֹת ח', וְנֶאֱמַר בָּה (משלי כד) בְּחֲכָמָה יִבְנֶה בַּיִת. וְזֶהוּ חֲכִיבִית: ח' בַּיִת. וּמִשׁוּם שֶׁהִיא חַיִּים, שְׁכָתוּב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּה, הֵינִי מִשָּׁם הוּא חֵי. וְזֶהוּ יִינָה שֶׁל

אֲשֶׁר לְפָנֵי יְהוָה. ז"ה - גִּימְטְרִיא שְׁתִּים עֲשָׂרָה פָּנִים. וְאִף כֶּף, מִי שִׁישׁ לוֹ, צָרִיךְ לְתַקֵּן וּלְסַדֵּר עַל שְׁלַחַן אַרְבַּע כְּפָרוֹת בְּכָל סְעוּדָה שֶׁל שִׁבְתָּ, לְשַׁלֵּשׁ סְעוּדוֹת - שְׁתִּים עֲשָׂרָה פָּנִים.

וְאִם תֹּאמַר שְׂאִינָם אֲלֵא שֵׁשׁ מִהַתוֹרָה, מִשׁוּם לָחֵם מְשֻׁנָה - אֲלֵא לֹא נוֹכַל לְהַזְכִּיר שֵׁשׁ בְּלִי חֲבָרוֹ. ו' ו', שֵׁשׁ מְלַמְעָלָה לְמָטָה, וְשֵׁשׁ מְלַמְטָה לְמַעְלָה, כְּנֶגֶד שֵׁשׁ מְדַרְגוֹת שֶׁל הַכּוֹסָה הָעֲלִיוֹן וְשֵׁשׁ מְדַרְגוֹת שֶׁל הַכּוֹסָה הַתַּחְתּוֹן. שֵׁשׁ בְּהַסְתָּר, וְשֵׁשׁ בְּגִלּוֹי. (דברים כט) הַנְּסַתְרַת לִיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגַלְתָּ לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם.

וְלַחֲמֵי תוֹדָה הֵם אַרְבָּעִים חִלוֹת. עֲשָׂרָה רְקִיקִין, עֲשָׂרָה רְבוּכִין, עֲשָׂרָה שֶׁל חֲמֵץ, עֲשָׂרָה שֶׁל מֶצֶה. הָרִי הֵם אַרְבָּעִים. כְּנֶגֶד אוֹת י' מִן יְהוָה, ד' פָּנֵי אָדָם. י' מִן יְהוָה, ד' פָּנֵי אֲרִיָּה. י' מִן יְהוָה, ד' פָּנֵי שׁוֹר. י' מִן יְהוָה, ד' פָּנֵי נֶשֶׁר. זֶהוּ תַקּוּן רֵאשׁוֹן שֶׁל שְׁלַחַן הַמֶּלֶךְ, שֶׁהֵם עֲשָׂרָה דְבָרִים שְׁצָרִיךְ אָדָם לְהַנְהִיג בְּשְׁלַחַן הַשִּׁבְתָּ.

אַחֲדֵר - לְתַקֵּן שְׁלַחַן כְּמִי שְׁאוּכַל לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ. זֶהוּ שְׁכָתוּב זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לְפָנֵי יְהוָה. שְׁנֵי - נְטִילַת יָדַיִם עַד שְׁעוֹר שְׁגָזְרוּ חֲכָמִים, שֶׁהֵם חֲמֵשׁ קְשָׁרִים שֶׁבָּהֶם אַרְבַּעַת עֲשָׂר פְּרָקִים. וְאִף כֶּף אַרְבַּעַת עֲשָׂר פְּרָקִים הֵם שֶׁל יָד שְׂמָאל. וְהֵם שְׂמוֹנָה וְעֲשָׂרִים פְּרָקִים. כְּנֶגֶדָם נֶאֱמַר כ"ח יְהוָה, שֶׁהֵם שְׂמוֹנָה וְעֲשָׂרִים אוֹתִיּוֹת שֶׁל פְּסוּק רֵאשׁוֹן שֶׁל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, שְׁנֶאֱמַר בָּהֶם (במדבר יד) וְעַתָּה יִגְדַל נָא כַח יְהוָה.

וְעֵשָׂר אֲצַבְעוֹת רוֹמְזוֹת לְעֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת שֶׁל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. וּמִשׁוּם זֶה בְּאֵרוֹ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָה, מִי שֶׁמְזוֹלְזַל בְּנְטִילַת יָדַיִם, נֶעְקַר מִן הָעוֹלָם. מְדוּעָ? מִשׁוּם שִׁישׁ בָּהֶם סוּד שֶׁל עֲשָׂרָה מְאֻמְרוֹת וּשְׂמוֹנָה וְעֲשָׂרִים אוֹתִיּוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.

שְׂלִישֵׁי - כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה שֶׁתִּקְנֶנּוּ בּוֹ עֲשָׂרָה דְבָרִים: הִדְחָה וְשִׁטְיָפָה. עֲטוּר. עֲטוּף. חֵי. מְלֵא. מְקַבְּלוֹ בְּשִׁתֵּי יָדָיו. וְנוֹתְנוֹ בְּיָמָיו. וְנוֹתְנֵן עֵינָיו בּוֹ. וּמַגְבִּיהוּ מִן הַקְּרַקַע טַפַּח. וּמְשַׁגְּרוֹ בְּמַתְנֶה לְאֲנָשֵׁי בֵיתוֹ.

וּבְדַרְךְ סוּד, כּוֹס (דברים לג) מְלֵא בְּרַכְתָּ ה'. כּוֹס בְּגִימְטְרִיא אֱלֹהִיִּים, וּמִשָּׁם הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא

עליהם (ישעיה כח) כי כל שלחנות מלאו קיא צאה. אבל בסודות התורה פרושהו, הרוצה להעשיר - יצפין, יתן שלחן לצפון. הרי שלחן לשמאל, שהוא דין, צריך לקשר בו הימין, שהוא התורה, שנתנה מחסד, שהוא רחמים, ימין ה'.

חמישי - פרושהו בעלי המשנה, שצריך להאריך על השלחן בגלל עניים. וסוד הדבר - בגלל הצדקה יאריך ימיו, שלא יתקצרו. כמו התורה שהיא אריכות ימים בשני עולמות, בעולם הזה ובעולם הבא לנשמות - אף כך הצדקה היא אריכות ימים לגוף בשני עולמות. זהו שכתוב (דברים ל) כי הוא חייך וארך ימיו. כי הוא חייך - בעולם הזה. וארך ימיו - בעולם הבא. שעולם הבא לגוף לתחית המתים, שאחר שיקום לא ימות. וכמו שהעולם הבא יהיה עומד, כך העולם הזה יהיה עומד.

שישי - שלא יהא גרגרן ובלען על שלחנו של המלך, כמו עשו שאמר (בראשית כה) הלעיטני, דרך הלעטה, אלא דרך טחינה. אף כך מי שמוציא דבורים של תפלה או תורה מפיו, צריך להוציא אותם בדרך טחינה - שלמים, ולא בהלעטה - חסרים. ולא עוד, אלא בגלל סכנה שמה יקדים קנה לו שט.

שביעי - מים אחרונים. ופרושהו, מים ראשונים מצוה, ואחרונים חובה, ואמצעיים רשות. מים ראשונים צריך להגביה האצבעות כדי שלא יחזרו משקים ויטמאו את הידים. ויש מהחכמים שאמרו, שאחרונים משום מלח סדומית, שלא יסמא את העינים. אפלו כך הוציא אותם מחובה, וסותרים הדברים את אלו שאמרו עליהם חובה, ואין דרך ארץ לסתר דברי הגאונים, (מאלו שאמרו עליהם) אלא שנאמר עליהם, (דברים יז) על פי התורה אשר ירוך.

ולא עוד, אלא שאמרו עליהם שלש קדשות. זהו שכתוב (ויקרא יא) והתקדשתם והייתם קדשים. והתקדשתם - אלו מים ראשונים. והייתם קדשים - אלו מים אחרונים. כי קדוש - זה שמן ערב. אני ה' - זו ברכה. ואמצעיים, בין גבינה לבשר, ומשום זה והתקדשתם והייתם קדשים כי קדוש אני ה'. אשרי העם שאדונם ישים אותם אצלו.

תורה. מי שמשתדל בה נקרא חי. ועוד, צדיק חי, שהוא חי מן החבית.

יין יש ממנו שני גונים - לכן ואדם. יין גימטריא שבעים פנים. הרי ע"ב. וכנגד שני גונים של היין, הוא זכור ושמור של שבת, ושבעים תבות של קדוש ויכל"ו - הרי ע"ב.

מלא - זהו שכתוב כוס (דברים לג) מלא ברפת ה'. ואף שהוא מלא מיינה של תורה. אדם כך צריך להיות שלם, כמו שנאמר (בראשית כה) איש תם - גבר שלם, כמו (שם לג) ויבא יעקב שלם. כך צריך להיות נשמה שלמה, ולא יהיה בה פגם, שנאמר (ויקרא כא) שכל (איש) אשר בו מום לא יקרב. אף כך אותיות אלם עם י"ה - הוא אלהים, כחשבון כוס. (שם י"ה) הוא מלא, והפך אותיות אלם ותמצא מלא. מתי? כאשר יש שם אותיות י"ה. והינו (שמות יז) כי יד על כס י"ה. אדנ"י חשבוננו ו"ה. העמוד האמצעי מלא משניהם, ומשום זה שורה עליו אדם, שהוא שם מפרש.

מקבלו בשתי ידיו - כמו התורה שהיתה בשני לוחות, חמשה דברות בלוח אחד כנגד חמש אצבעות של יד ימין, וחמשה בלוח שני כנגד חמש אצבעות של יד שמאל. ונתנו בימין, כלומר ביד ימין. ומשום זה, שני לוחות אבנים בידו, ולא בידיו. וזהו שמעיד הפסוק, (דברים לג) מימינו אש דת למו.

ונותן עיניו בו - משום שכוס זה הוא כנגד ארץ ישראל, שנאמר בה (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה. ועינים של מעלה הם שבעים סנהדרין, ועליהם משה ואהרן. שתי עינים עליונות. אחת עין ימין, ואחת עין שמאל. והם ע"ב, כמנין "ביין". וזהו סוד של נותן בכוס עינו.

ומגביהו מן הקרקע טפח - משום שאות ה' היא כוס, צריך להעלות אותה באות י', שהיא טפח, שבו נפתחת אות ה' בחמש אצבעות. ומשגרו לאנשי ביתו במתנה - משום שתתברך אשתו, שהיא נפש, שנאמר בה (במדבר יא) נפשנו יבשה אין כל. ומתברכת ועושה פרות. זהו שכתוב (בראשית א) תדשא הארץ דשא.

רביעי - להיות על השלחן דברי תורה, שלא יתקיים בו כדגמת עמי הארץ שנאמר

ואף על גב שהקדוש ברוך הוא עשה רצונו, עם כל זה לא נצול מענש, והרי נתבאר שלא נזכר בפְּרָשַׁת וְאַתָּה תִּצְוֶנָה, וּנְמַחָה מִשֵּׁם. והרי פְּרָשׁוּהוּ. מי לנו גדול מדוד המלך שאמר (תהלים לט) אֲמַרְתִּי אֲשַׁמְרָה דְרָכֵי מַחְטָא בְּלִשׁוֹנִי אֲשַׁמְרָה לִפִּי מִחֶסֶם בְּעוֹד רִשָׁע לְנַגְדִּי. מהו בעוד רשע לנגדי? הממנה ההוא המפקד על זה, ולקח הדבור ההוא לקלקל לו לאדם.

ואחר מי שזורק לחם או פרוורים של לחם בקרקע ועושה בו זלזול, כמו שנתבאר. אלו השנים בעולם הזה. ואחד בעולם ההוא – מי שמדליק נר במוצאי שבת טרם מגיעים ישראל לקדשא דסדרא, משום שמחלל שבת, וגורם לאש של הגיהנם לדלק טרם הגיע זמנו.

מקום אחד יש בגיהנם לאותם שמחללים שבת. כיון שהוא הדליק נר טרם הגיע זמנו, יש ממנה אחד בגיהנם במוצאי שבת, ומבעיר בראשונה לאותו מקום ואומר: זה מקום של פלוני. וכל חיבי הגיהנם מסייעים להבעיר את אותו מקום. אותו ממנה קורא ואומר: (ישעיה כב) הִנֵּה ה' מְטַלְטֵלָה טְלַטְלָה גָּבֵר וְעֵטָף עֵטָה. חיבי הגיהנם אומרים: (שם) כְּדוֹר אֵל אֶרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם שָׁמָּה תָמוּת וְגו'. משום שהוא גרם להם להשרף טרם הגיע זמנם. הרי לנו שלשה שגורמים רע לעצמם, כמו שנתבאר.

רעיא מהימנא

ויחלם והנה סלם (בראשית כח) – זו התפלה. מצב ארצה, שמתפללים בני אדם אותה בארץ, שהיא השכינה, ומגיעה לשמים, שהוא הקדוש ברוך הוא, שנאמר (מלכים א-ח) וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם. וסוד הדבר – (תהלים ח) ה' אֲדִינֵנוּ מֶה אֲדִיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּנָה הוֹדֶךָ עַל הַשָּׁמַיִם.

ובזמן שמודיע להם הקדוש ברוך הוא, השכינה שעולה באותה תפלה, מיד – (בראשית כח) וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיִרְדִּים בּוֹ, בְּאוֹתוֹ אָדָם. כלם פותחים כנפיהם לעמת השכינה באותה תפלה. זהו שכתוב (יחזקאל א) וּפְנִיָהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרוּדוֹת מְלַמְעָלָה. וזהו עלים – שכינה על כנפיהם. ירדים בו, מהו בו? בהקדוש ברוך הוא.

אה כך והתקדשתם – בשעת תשמיש. מים ראשונים שזרע אדם – מצוה. אחרונים, של הנקבה – חובה. ואמצעיים – הרי רומז, וכגבינה תקפיאני. זהו שכתוב (איוב י) הֲלֹא כַחֲלָב תִּתִּיכְנִי וְכַגְבִּינָה תִּקְפִּיאֲנִי. וזהו שבא הרמז בין גבינה לבשר, שנאמר בו (איוב י) עוֹר וּבָשָׂר תִּלְבִּישָׁנִי.

שמיני – לשלשה צריך כוס. מדוע? בינה היא השלישית מעשר ספירות, ממעלה למטה. ומשום זה פחות משלשה לא צריך כוס (ד"א). לשלשה צריך כוס. ובא ברמז – קדשה לך ישלשו. ולא עוד, אלא שהתורה לא יורדת פחות משלשה – כהנים, לויים, ישראלים. תורה, נביאים, וכתובים. בחדש השלישי, ביום השלישי. וזו בינה, יה"ו. ובגללה נאמר, שלש משמרות הו"י הלילה. מלכות, אות ה' רביעית, עליה נאמר, ארבע משמרות הו"י הלילה. ואות ש' של שלשה ענפים כנגד שלש משמרות. ואות של ארבע פנים כנגד ארבע משמרות.

תשיעי – כוס של ברכה, רביעית הלג. ושעור שלו לעמת אות ה', רביעית של שם יהו"ה. עשירי – בעשרה אומר נברך לאלהינו. ושכינה תחתונה היא רביעית ועשירית. רביעית לשם יהוה. עשירית לעשר ספירות, שהן יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וכמה צריך אדם לשמר עצמו שלא לזרק דברים אלו במקום שלא צריך כמו מי שזורק לחם. כל שכן מי שזורק לחם של התורה החוצה משלחנו, שהיא השכינה, שנאמר בה (יחזקאל מא) זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי ה'. (ע"כ רעיא מהימנא).

זהר

ובחבור הקדמון, שלשה הם שגורמים רעה לעצמם – שנים בעולם הזה, ואחד בעולם אחר. ואלו הם: מי שמקלל עצמו, שלמדנו, ממנה אחד מפקד לפני האדם, ובשעה שמקלל עצמו אותו האדם, ממנה זה, ושבעים אחרים שממנים תחתיו, נוטלים אותו דבור ואומרים אמן, ומעלים אותה למעלה ודנים אותה, והוא רודף אחריו עד שעושה אותו ומשלם לו אותו דבור.

מי לנו גדול ממשה, שאמר (שמות לב) וְאִם אֵין מַחְנֵי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתַבְתָּ, וְאָמַר לְצַרְךָ,

מצד הימין. זהו שכתוב (במדבר ו) דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל.

וּבְרַשָׁה מצד הלויים, העמוד האמצעי, קשור ימין ושמאל, והוא קשר של תפלין של ראש שהיא אמא עליונה, תפלין על ראשו, כמו שפרשוה בעלי המשנה בתפלין של אדון העולם מה כתוב בהן. והוא קשר של תפלין של יד, שהיא שכינה תחתונה, וזהו שפרשוה בעלי המשנה, הראהו למשה קשר של תפלין. ש של תפלין משה, כלול משלשה ענפים של האבות למעלה, שתקנו שלש תפלות שהן סימן שמ"ע, שהיא שחרי"ת מנח"ה ערב"ת, מ"ה שלף - תפלת השבת, שנאמר בה (בראשית א) ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו'.

וְאֵתָהּ כולל מרכבה תחתונה של אהרן דוד ושלמה ואדם הראשון למעלה, ובת זוגו למטה, אם כל ח"י, שהוא צדיק חי העולמים. ומשום זה אהרן, אף על גב שהוא ימין, פרשוהו חכמים בו, אהרן שושבין של המלכה.

יַעֲקֹב הוא כלול משלשה אבות, שבו רוכב אדם הראשון, שלא לחנם פרשוהו בעלי המשנה, יפיו של יעקב כפיו של אדם הראשון.

אָמַר המנורה הקדושה, רועה נאמן, רואה אני שפפל הקדוש ברוך הוא את שמך ואמר משה משה, לכלל אותך במרכבה העליונה ובמרכבה התחתונה, לכלל בך את אדם הראשון מצד האבות, ולכלל בך את חוה מצד אהרן דוד ושלמה. למה לא כפל שם יעקב בך?

אָמַר לו המנורה הקדושה, משום שקרא לו יעקב וישראל. יעקב לשון עקב, כלומר נקבה, שנאמר עקבו של אדם הראשון היה מכה גלגל חמה. ונקרא ישראל, ששם ראש הזכר, ראש לנקבה, כלומר העקב. וזהו שאמר הקדוש ברוך הוא לנחש, (בראשית ג) הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. וזה גרם שכינה בגלות, שנאמר בה (משלי כב) עקב ענוה יראת ה'.

שָׁמַח רבי שמעון, ושמחו בעלי המשנה ואמרו, פה של השכינה, סיני, מי יכול לעמד (לפני) פיה, שהקדוש ברוך הוא ושכינתו מדברים בו, וששים רבוא של ישיבה של מעלה וששים רבוא

וְהַקְדוּשׁ ברוך הוא יורד עליהם לעמת השכינה, ומתיחד הקדוש ברוך הוא בו באותה תפלה. שהשכינה היא מצוה כלולה משם הוי"ה, יהו"ה היא חיה שלו, ומצוה בלא מחשבה אין לה עליה.

וּמַחְשָׁבָה היא אדם - שם יו"ד ה"א וא"ו ה"א, תפארת, מצוה, היא מלכות כלולה מארבע חיות של המרכבה כלולה מארבע אותיות, היא נקבה שלו, פנים שלו, פנים של רחמים. בגללה נאמר, (שמות לג) אם אין פניך הלכים אל תעלנו מזה.

וּמִצַּד הצדיק נקרא אחריו, חיה כלולה שמונה עשרה חליות, שהן מאחוריו של האדם לעמת שמונה עשר נענועים של הלולב שדומה לשדרה, שבו שמונה עשרה חליות, שהוא אחור למעשה בראשית, וקדם למחשבה, שנאמר בה, ישראל עלה במחשבה. מה שאין כן באדם, שעץ הדעת טוב ורע שהוא אחור למעשה, וקדם לפרענות.

כָּמוֹ תנאים ואמוראים ואמרו, רועה נאמן, יתקיים בך זה הפסוק, (ישעיה סב) אל תתנו דמי לו. שהרי עליונים ותחתונים מקננים בצלם שלף. מחנות של הקדוש ברוך הוא שהם משיבה של מעלה, ומחנות של המלכה שהם משיבה של מטה, עליך נאמר (בראשית כח) והנה מלאכי אלהים וגו'. בך עולים מחנות של השכינה בתפלה שלף, ויורדים מחנות של הקדוש ברוך הוא להקדוש ברוך הוא אצל השכינה בכמה שירים ונגונים בתפלה. ואתה הוא הקרוב של הקדוש ברוך הוא בתפלה שלף, שהיא קרבן של הקדוש ברוך הוא ושכינתו.

בְּפִרְשֵׁת (במדבר כח) צו את בני ישראל, את קרבני לחמי, שתקנו בעלי המשנה קרבנות בתפלה מצד הימין, ששם איש חסד - כהן. ותקנו אמירת הזמירות שהם שיר הלויים אחריהם - מצד הגבורה. והוד, דרגה של דוד המלך, נקשר בשמאל. ואהרן, שדרגתו נצ"ח, נקשר בחסד. זהו שכתוב (תהלים טז) נעמות בימיני נצח.

אָחֵר כך יחוד בפסוק שמע ישראל, וכולל ברכה וקדשה, שהוא קדוש קדוש קדוש, וברכה

אֲשֶׁרִי הָאָדָם שְׁאֵדוֹנוֹ חוֹשֵׁב אוֹתוֹ כְּגוֹפּוֹ וְעוֹשֶׂה לוֹ כְּבוֹד כְּצוּרָתוֹ לְהִיּוֹת לֹקַח דְּבָרִים שֶׁל פִּיּוֹ בְּתוֹרָה וְתַפְלָה כְּדַבְּרֵי בְהַר סִינַי. וְאֵין אֶחָד שֶׁפִּתַּח פִּיּוֹ לְקַטְרֵג לוֹ אֶלָּא כָּלָם, עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, בְּהַסְכְּמָה אַחַת וּבְרָצוֹן אֶחָד.

סדר הלימוד ליום כא סיון [יום 257 בשנה]

רְעִיָא מְהִימְנָא

דְּבַר אַחַר (בראשית כח) וַיִּחַלֵּם וְהִנֵּה סֹלֶם, רוּעָה נֶאֱמָן, מֶה ל' עוֹלָה עַל כָּל הָאוֹתִיּוֹת, כִּף אֶתָּה עֲתִיד לְהִתְעַלּוֹת עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, מְשׁוּם שֶׁעָלָה לְשֵׁם שֶׁל יו"ד ה"י וְא"ו ה"י, שְׁבוּ שֶׁל שׁ י' י' י', שֶׁחֲשׁוֹבֵנָן שְׁלֹשִׁים. שְׁבַהתְחַלָּה הֵייתָ בְּשֵׁם יו"ד ה"א וְא"ו ה"א, שֶׁהוּא יֵאָא, בִּי"ג מְדוּת שֶׁל רַחֲמִים שֶׁהֵן גִּימַטְרִיָּא אֶחָד. כְּעַת תִּתְעַלָּה בְּאֵל, שֶׁהוּא אוֹתִיּוֹת יֵאָא. שְׁשָׁנֵי שְׁמוֹת הֵם עֲדִים הֵלָא אֵל אֶחָד בְּרָאֲנוּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (מלאכי ב) הֵלָא אָב אֶחָד לְכָלְנוּ הֵלָא אֵל אֶחָד בְּרָאֲנוּ.

וּבְשִׁלְשׁ יוֹדִין אֵלּוּ יִתְקִים בְּךָ, (ישעיה נב) יְרוּם וְנִשְׂא וְגִבָּה מְאֹד בְּשֵׁם מ"ה. שְׁכָךְ עוֹלָה מֵא"ד לְחֲשׁוֹבֵן אֲד"ם. וּבְהַפּוֹךְ אוֹתִיּוֹת - מְאֹד הוּא אָדָם. יְרוּם - בְּאַרְבַּע פָּנִים שֶׁל אֲרִיָּה, שֶׁהֵם (במדבר ו) יְבָרְכֶךָ יְהו"ה. וְנִשְׂא - בְּאַרְבַּע פָּנֵי שׁוֹר, שֶׁהֵם יִשָּׂא יְהו"ה, בְּשִׁמְאֵל. וְגִבָּה מְאֹד - יָאֵר יְהו"ה, בְּאַמְצָעֵיתוֹ. וְזֶה שֵׁם יוֹד הֵי וְאוֹ הֵי, יִשָּׂא יְהו"ה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשֶׁם לְךָ שְׁלוֹם. רְבִיעֵי - יְהו"ה, וְשָׁמוּ אֶת שְׁמֵי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם.

מִצַּד הַיָּמִין נִקְרָאת אַבְנֵן. וְכַמָּה אַבְנִים לַחֹת יִקְרוּת נִמְצָאוּ מִמְּנָה, שֶׁמִּמְּנָה מִי הַתּוֹרָה יוֹצְאִים. וּבְגִלְלָם נֶאֱמַר, אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא לְתַלְמִידָיו: כְּשֶׁתִּגְיַעוּ לְאַבְנֵי שֵׁישׁ טָהוֹר אֵל תֹּאמְרוּ מִיּוֹם מִיּוֹם שֶׁמָּא תִּסְתַּכְּנוּ בְּנַפְשְׁכֶם. אֵל תֹּאמְרוּ שֶׁהֵם מִיּוֹם מִיּוֹם מְשִׁשׁ, מְשׁוּם (תהלים קא) דְּבַר שְׁקָרִים לֹא יִכּוֹן לִנְגַד עֵינַי. שְׂאֵלוּ הַמִּים זֶה הַתּוֹרָה, שְׁנֶאֱמַר בָּהּ (משלי ו) וְתוֹרָה אֹר. וּמְשׁוּם שֶׁזֶה הָאוֹר נֹוֹבַע בְּמִקּוֹר הַמִּים (ישעיה נח) אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִימֵיו, נִקְרָא מִים.

וּמִצַּד הַשְּׂמָאל, זֶה הָאָבְן שֶׁהִיא אוֹת י' - נִקְרָאת גַּחְלֵת. וּמְשִׁשׁ עֶשֶׂר סְפִירוֹת, כְּשֶׁלְּהַבֵּת קְשׁוּרָה בְּגַחְלֵת. וְיֵשׁ לָהּ אַרְבַּעַה גְּוָנִים, (ועשרה) וְהֵם:

שֶׁל יְשִׁיבָה שֶׁל מְטָה מְדַבְּרִים בּוֹ עַל פִּיָּהּ. וְעֲלִיָּה נֶאֱמַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיִרְדִים בּוֹ.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה סֹלֶם - פִּתַּח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, סִינַי זֶה סֹלֶם, וְהוּא קַל, וְסוּד הַדְּבַר - (ישעיה יט) הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֶ"ב ק"ל. ע"ב - יו"ד ה"י וְי"ו ה"י. וְעוֹד ע"ב - י', י"ה, י"ה"ו, יְהו"ה. ק"ל - יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א וְא"ו, יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. אוֹתִיּוֹת רֵאשׁוֹנוֹת עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת, וְאוֹתָן תּוֹלְדוֹת שֶׁלְּהֵן עוֹלוֹת ק"ל. ע"ב ק"ל עוֹלִים מֵאֵתִים וּשְׁנַיִם, כְּחֲשׁוֹבֵן ב"ר. וְאֶתָּה הוּא רוּעָה נֶאֱמָן, עֲלִיָּה נֶאֱמַר (תהלים ב) נִשְׁקוּ בַר. וְאֶתָּה רַב לְמְטָה, רַבֵּן שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל, רַבֵּן שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׁרַת, בֵּן לְמַעְלָה, בֵּן לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ.

נֶאֱמַר אֲצֵל דְּוֹד, (שמואל ב-יב) גַּם ה' הָעֵבִיר חֲטָאתְךָ לֹא תָמוּת. בְּזֶה הַגַּם הַתְּכַפֵּר דְּוֹד. וְזֶהוּ שְׁעוֹר שֶׁל חֲלָה, שֶׁלֵּשׁ וְאַרְבַּעִים בֵּיצִים וְתוֹסַפַּת חֲמֵשׁ בֵּיצָה, רְמוֹז בְּנֶאֱמַר (ויקרא ה) וְחִמִּישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו.

אֲשֶׁרִי הַתְּפִלָּה שֶׁיִּצְאָה מִפִּיָּהּ, כְּמוֹ שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵרַד עַל הַר סִינַי וְנֶאֱמַר בּוֹ (דברים כט) כִּי אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֶה וְגו'. כִּף בֵּן (פֶּאֶשֶׁר) אֶתָּה תִּשְׁתַּדַּל בְּתוֹרָה וְתַפְלָה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵאֶסֶף עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים וְכָל אוֹתָן נִשְׁמוֹת שֶׁהֵיוּ וְכָל הַעֲתִידִים לְהִיּוֹת וְכָל מַחְנוֹת הַמְּלֹאכִים וְיִרַד בְּצֵלָם שֶׁלָּהּ לְקַבֵּל הַתְּפִלָּה שֶׁלָּהּ וְהַתּוֹרָה שֶׁלָּהּ. מְשׁוּם שֶׁמִּחְשַׁבָּה שֶׁלָּהּ לִיחַד לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בְּכָל מַחְנוֹת שֶׁלוֹ לְמַעְלָה וּמְטָה בְּתוֹרָתָהּ וּבַתְּפִלָּתָהּ.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִחְשַׁבָּה טוֹבָה מְצַרְפָּה לְמַעֲשֶׂה. וְכְמוֹ שֶׁהוּא אָמַר אֲנֹכִי, וְכָלָם אָמְרוּ (שמות כד) נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע - כִּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲשֶׂה לְכָל הַמַּחְנוֹת שֶׁלוֹ שְׁכָלָם שֶׁתִּקּוּ וּשְׁמַעוּ לְדַבּוּרָהּ, מְשׁוּם שֶׁרְצוֹנָהּ בָּהֶם לִיחַד לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ בְּכָל הַמַּחְנוֹת שֶׁלוֹ.

וְכָל מֶה שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַבְּטִיחַ לַעֲשׂוֹת לָהּ כְּמֶה טוֹבוֹת שְׁאִין לָהֵן סוּף, כָּלָם אָמְרוּ נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. וּמְשׁוּם זֶה נֶאֱמַר, (תהלים קג) בָּרְכוּ ה' מְלֹאכֵיו גְּבִרֵי כַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ, וְהַתְּחַזֵּק בְּךָ. שֶׁהֵרִי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינָתוֹ וְכָל הַמַּחְנוֹת שֶׁלוֹ הִסְכִּימוּ לַעֲשׂוֹת כָּל רְצוֹנָהּ וְיוֹתֵר, מֶה שֶׁהוּא כְּתוּב עַל יָדֶךָ, וְלֹא נִפְל דְּבַר קָטָן מִכְּתִיבַת יָדֶךָ שֶׁלֹּא הַתְקִים.

לְעַמְתָּם חֲמֵשׁ תְּבוּת, שֶׁהֵן: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ יְהוָה.

וְאָנִי בתוך הגולה (יחזקאל א) – זו שְׂכִינָה, בַּה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶחָד. אוֹת ו' בְּתוֹסֶפֶת
וְאָנִי – הוּא נֶהָר, צְדִיק חַי הָעוֹלָמִים. (בראשית ב) וְנֶהָר
יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן. מֵהוּ עֵדֶן? זוּ בִינָה. נֶהָר
שְׂיוּצָא מִמֶּנָּה זוּ ו', בֶּן י"ה, דְּרָגָה שֶׁל הַרוּעָה
הַנְּאֻמָּן, וְהַרוּעָה הַנְּאֻמָּן יוֹצֵא מֵאֵמָּה הָעֲלִיּוֹנָה,
וּמִתְפַּשֵּׁט בְּשֵׁשׁ סְפִירוֹת עַד צְדִיק, וּמִמֶּנּוּ מִשְׁקָה לְגֵן
(שֶׁל עֵדֶן), שֶׁהִיא הַשְׂכִּינָה.

מֵהוּ כְּבָר? כ' – כְּתָר. ב' – בִּינָה. ר' – רֵאשִׁית חֲכָמָה.
כְּתָר בְּיָמִין, חֲכָמָה בְּשִׂמְאֵל, בִּינָה בְּאַמְצַע.
רֵכֵב לְעֲלִיּוֹן, לְעֵלֶת הָעֲלוֹת. עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת כִּלְּן
נִכְלְלוּ בְּנֶהָר, שֶׁהוּא מִתְפַּשֵּׁט עַד צְדִיק שֶׁנִּקְרָא כֵל,
כּוֹלֵל הַכֵּל. וּבִגְלָלוּ פִּרְשׁוּהוּ (דניאל ד) אֵילָן גְּדוֹל
וְתַקִּיף, וּמְזוֹן לְכֻלָּם בּוֹ. מִמֶּנּוּ תְלוּי הַכֵּל. כֶּאֱשֶׁר רָאָה
הַשְׂכִּינָה מִתּוֹךְ הַקְּלָפוֹת, רָאָה עֲמָה עֶשֶׂר סְפִירוֹת.
(ע"כ ריעא מהימנא).

זוהר

סֵלֶת לְמִנְחָה, לְהַעֲלוֹת לְזֹאת הַסֵּלֶת לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ
הָעֲלִיּוֹן לְמִנְחָה בֵּין שְׁתֵּי זְרוּעוֹת.

רְעִיָא מְהִימְנָא

בְּחַבּוּר הַקְדָּמוֹן, אָמַר הַרוּעָה הַנְּאֻמָּן, מִכָּאן נּוֹדַע
אֵלּוּ דְבָרִים סְתוּמִים הֵם, וְצָרִיךְ לְפָתַח
אוֹתָם לְפָנֵי הַחֲבָרִים. אַבְרָהָם וַיִּצְחָק שֶׁתִּקְנֶנּוּ תְּפִלַּת
שְׁחָרִית וּמִנְחָה, נֹאמַר עֲלֵיהֶם, (ישעיה מח) אִף יָדִי
יִסְדֶּה אֶרֶץ – זֶה יִצְחָק. וַיִּמְיֵנִי טְפָחָה שְׁמַיִם – זֶה
אַבְרָהָם. שֶׁהַדְּרָגוֹת שֶׁלָּהֶם חֶסֶד וּפְחָד, שֶׁנֹּאמַר
עֲלֵיהֶם (שם סב) נִשְׁבַּע ה' בִּימֵינוּ וּבְזֵרוּעַ עֵזוֹ. אֵלּוּ
שְׁתֵּי זְרוּעוֹת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא יְהוָה, הָעֵמּוּד
הָאֲמֻצָּעִי. הַסֵּלֶת שֶׁלּוֹ זֶה הַשְׂכִּינָה הַתְּחַתּוֹנָה, הָאוֹר
שֶׁלּוֹ, סֵלֶת נִקְיָה מִצְדוֹ בְּלִי פָגַם שֶׁל חֲשָׁךְ וּבְלִי
תַּעֲרֻבַת חֲשָׁךְ כֻּלָּל. שְׁכָךְ הֵם חֲשָׁךְ עִם אוֹר, כְּמוֹ
דָּגָן בְּפָנֵי מוֹץ וְתַבָּן.

וּבְחַמְטָאיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִתְעַרְבִים חֲשָׁךְ וְאוֹר,
וּכְמוֹ שֶׁאָדָם דָּשׁ תְּבוּאָה וּלְבַסּוּף
הוּא בּוֹרֵר אוֹתָהּ כְּבוֹרֵר אֶכָּל מִתּוֹךְ פְּסִלֶת – כֶּךָ
יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּרוּחָם כֶּאֱשֶׁר מִתְעַרְבֵם בָּהֶם

יֹד הָאֵל וְאוֹ הָאֵל. יְהוָה. וְהִיא יָד הַגְּדוּלָּה בְּיָמִין, יָד
הַחֲזָקָה בְּשִׂמְאֵל, הָעֵמּוּד הָאֲמֻצָּעִי, מִשָּׁם הִיא יָד
רְמָה, כְּלוּלָה מְאַרְבָּעִים וּשְׁנַיִם גְּוָנִים.

וּמִשְׁוֹם שֶׁהִיא מִצַּד הַיָּמִין – אֶבֶן. וּמִצַּד הַשְּׂמָאל
– גַּחְלֵת. בַּה לּוֹקַח הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
נִקְמָה מִיִּשְׁמַעְאֵל וְאָדוּם, שֶׁהֵם אֲשִׁים נְכָרִיִּים וּמִים
הַזִּידוֹנִים. וְהַמְּמַנִּים שֶׁלָּהֶם – סְמָאֵל וְנַחֲשׁ. סְמָאֵל
אֵשׁ הַגִּיּוֹנָם, מְמַנֶּה עַל הָאֵמָה שֶׁל עֶשׂוֹ. נַחֲשׁ
מְמַנֶּה עַל הָאֵמָה שֶׁל יִשְׁמַעְאֵל, וְהוּא רֵהַב הַמְּמַנֶּה
עַל הַמִּים.

בְּיָמִין אַבְרָהָם, שֶׁדְּרָגָתוֹ חֶסֶד, נוֹטֵל נִקְמָה
מִיִּשְׁמַעְאֵל וּמִהַמְּמַנֶּה שֶׁלּוֹ. וּבְשִׂמְאֵל
יִצְחָק, שֶׁדְּרָגָתוֹ פְּחָד, נוֹטֵל נִקְמָה מֵעֶשׂוֹ וּמִהַמְּמַנֶּה
שֶׁלּוֹ. בְּשְׁנֵי מְשִׁיחִים, שֶׁהֵם אֶחָד מִיָּמִין – מְשִׁיחַ בֶּן
דָּוִד, וְאֶחָד מִשְׂמָאל – מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. וּבְדְרָגָתוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב, שֶׁהִיא כְּנַגְדוֹ, בְּסוּד שֶׁל (בראשית מח) שְׁכַל אֶת
יָדָיו (כִּי מְנַשֶּׁה הַכּוֹר). אֲרִיָּה לְשִׂמְאֵל. שׁוֹר לְיָמִין, שֶׁל
יִשְׁמַעְאֵל. בְּגִלְל שִׁיְהוּדָה גְּלָה בְּעֶשׂוֹ, נִמְצָא יָמִין
הַקְדָּשָׁה עִם הַשְּׂמָאל שֶׁל עֶשׂוֹ. וּשְׂמָאל הַקְדָּשָׁה עִם
יָמִין טְמֵאָה שֶׁל יִשְׁמַעְאֵל, (שם מט) עַד כִּי יָבֵא שִׁילָה,
רוּעָה נְאֻמָּן, בְּדְרָגָה שֶׁל תְּפָאֶרֶת יִשְׂרָאֵל, נוֹטֵל נִקְמָה
מֵעַרְבֵי רַב.

בְּשִׁלְשׁ דְּרָגוֹת אֵלּוּ יִפְקֹד (יִצְאוּ) כְּהַנִּים לְוִיִּם
וְיִשְׂרָאֵלִים מִן הַגְּלוּת, וּבְהֵן יִקַּח נִקְמָה
מֵעֶשׂוֹ וְיִשְׁמַעְאֵל וְעַרְבֵי רַב. כְּדָגְמָא שֶׁל עַרְבֵי רַב
מֵעַרְבִים בְּעֶשׂוֹ וְיִשְׁמַעְאֵל, כֶּךָ יַעֲקֹב מֵעַרְבֵי בְּאֲבָרָהֶם
וְיִצְחָק, עַרְוֵב שֶׁל שְׁנֵיהֶם. וְכֶךָ מִתְעַרְבֵי שִׁילָה עִם
מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, וְתֵהָא שֶׁלְשֵׁלֶת שֶׁל
שְׁנֵיהֶם כְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁרָאָה בְּלַעַם בְּנִבּוּאָתוֹ, שְׁכָךְ
מִתְקַשְּׂרִים שְׁנֵי מְשִׁיחִים בְּרוּעָה הַנְּאֻמָּן בְּשִׁלְשָׁה
אָבוֹת בְּגִלוֹת הָאֲחֵרוֹנָה.

פְּתַח וְאָמַר, (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אֶן בְּיַעֲקֹב וְלֹא
רָאָה עֲמָל בְּיִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וְתִרְוַעַת
מֶלֶךְ בּוֹ. וְהַכֵּל לְקִים הַפְּסוּק (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים
גְּדֻלִים אֶקְבָּצֶךָ. בְּאוֹתוֹ זְמַן נִשְׁכְּרוֹת הַקְּלָפוֹת שֶׁהִיוּ
מְסוּבָבוֹת לְשְׂכִינָה. מִיָּד מִתְגַּלִּית אֶבֶן אַחַת מִשְׁלֵשׁ
אַבְנִים, שֶׁהֵן סְגוּלָתָא, שֶׁעֲלִיהֶן נֹאמַר (יחזקאל א) וַיְהִי
בְּשִׁלְשִׁים שָׁנָה, וְהֵן י"י. בְּרַבִּיעִי – אֶבֶן רַבִּיעִית.
בְּחַמְשָׁה לַחֲדָשׁ – אֶבֶן חַמִּישִׁית. כְּנַגְדָן וַיִּקַּח דָּוִד
(שמואל א יז) חַמְשָׁה חֲלָקֵי אַבְנִים מִן הַנַּחַל. וְאֵלּוּ

בְּשֶׁמֶן כְּתִית, וְנֹאמַר שֵׁם בְּתוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה, בְּלוּלָה בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בְּתַלְמוּד. וְעוֹד יֵשׁ סוּד שְׁנֵי, בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית – וְדַאי אֵין הַתּוֹרָה הִיא בְּלוּלָה אֶלָּא לְמִי שֶׁסּוֹבֵל כַּמָּה יְסוּרִים בְּשִׁבְלָהּ, כְּמוֹ שֶׁפֶּרְשׁוּהָ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, שְׂאִין הַתּוֹרָה מִתְקַיֶּמֶת אֶלָּא בְּמִי שֶׁמִּמִּית עֲצָמוֹ עָלֶיהָ. וְעוֹד אָמְרוּ, בְּזִמְנָן שְׂאִתָּה מְכַתֵּת רַגְלֶיךָ מִמְּדִינָה לְמְדִינָה, תִּזְכֶּה לְרֹאוֹת פְּנֵי שְׂכִינָה.

וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית – זֶהוּ שְׁמַקְיָם פֶּת בְּמַלְחָה תֹאכֵל (יחזקאל ד) וּמִים בְּמִשְׁוֹרָה תִּשְׁתֶּה. וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית – זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה נג) וְהוּא מְחַלֵּל מִפְּשַׁעֲנוֹ מְדַכָּא מְעוֹנֵתֵינוּ. וְעוֹד בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית – זֶה צְדִיק חַי הָעוֹלָמִים שֶׁמוֹשֶׁךְ טְפוֹת קְדוּשׁוֹת, שֶׁהֵן פְּרוּרִים כְּזִיתִים, מִהַמַּחַח הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהֵם עֲשָׂרוֹן אֶחָד כְּנָגֵד י'. וְשְׁנֵי עֲשָׂרוֹנִים – י'. וְשִׁלְשָׁה עֲשָׂרוֹנִים לָפָר – י' י' י'. וְהֵם – עֲשָׂרוֹן לִכְבֹּשׁ, וְשְׁנֵי עֲשָׂרוֹנִים לְאֵיל, וְשִׁלְשָׁה עֲשָׂרוֹנִים לָפָר.

וְסוּד הַדְּבָר אָמְרוּ בְּתַעֲנִיּוֹת, אֵין טְפָה יוֹרֶדֶת מִלְמַעְלָה שְׂאִין עוֹלוֹת כְּנִגְדָה טְפִים. וְהֵם בְּסוּד זֶה: וְהִרְמִזוּ שְׁלֵהֵן כְּנִגְדָה שְׁלֵשָׁה מַחֲזִין. אֶחָד – מַחַח הַזְּכָרוֹן. שְׁנֵי – מַחַח הַמַּחְשָׁבָה. שְׁלִישִׁי – מַחַח הַדְּמִיוֹן. הַדְּמִיוֹן וְהַזְּכָרוֹן עוֹלִים מִן הַלֵּב. הַמַּחְשָׁבָה יוֹרֶדֶת עַל הַלֵּב, וּמְקַבְּלִים אוֹתָהּ עֲלֵיהֶם כְּמַלְאָךְ, מִשׁוּם שֶׁזֶה הָאָדָם, שֶׁהוּא מַחְשָׁבָה, שְׂרוּכֵב וְשׁוֹלֵט עַל חַיָּה שְׁלִישִׁית, וְיוֹרֶדֶת עָלֶיהָ אֶצֶל שְׁתֵּי הַחַיּוֹת, וּפּוֹתְחִים כְּנִפְיָהֶם לְקַבֵּל אוֹתָהּ כְּמוֹ נְקוּדַת חוֹלָם עַל צִירֵי – נַעֲשֶׂה סְגוּלָתָא, וְזֶה כְּתוּב עֲלִיּוֹן עַל חֲכָמָה וּבִינָה.

עֲשָׂרוֹן וְשְׁנֵי עֲשָׂרוֹנִים רוֹמְזִים לְשִׁלְשׁ חַיּוֹת שֶׁל הַמְּרַכְּבָה הָעֲלִיּוֹנָה, שֶׁהֵן: גְּדֻלָּה, גְּבוּרָה, תְּפָאֶרֶת. שְׁלֵשָׁה עֲשָׂרוֹנִים רוֹמְזִים לְנִצְחַח, הוֹד, יְסוּד. מְרַכְּבַת הַמִּשְׁנָה. רְבִיעִית הֵהִין – זו מְלִכּוֹת הַקְּדוּשָׁה, ה' רְבִיעִית מִשֵּׁם יְהוָה, שֶׁהוּא אַרְבַּע פְּנֵי אָדָם. (ע"כ רעיא מהימנא). (ובחבור קדמון).

זוהר

רְבִיעִית הֵהִין, רַגְלֵי רְבִיעִית לְכַפֵּס הָעֲלִיּוֹן, וְהִיא עוֹלָה תְּמִיד אֶצְלוֹ בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַד מַחְשָׁבָה עֲלִיּוֹנָה שְׂאִין לָהּ סוּף, וּמִשׁוּם זֶה הָעוֹלָה כְּבָאָה עַל הַרְהוּר הַלֵּב.

חֲשֵׁךְ. וְסוּד הַדְּבָר – (תהלים נא) זְבַחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבְּרָה וְגו'. שֶׁבְּכַךְ נִשְׁבַּר הַחֲשֵׁךְ, שֶׁהוּא יֵצֵר הָרַע, שֶׁמְכַסֶּה עַל הָרוּחַ כְּמוֹ מוּץ שֶׁמְכַסֶּה עַל הַחֻטָּה, אוֹ כְּמוֹ עֵנָן שֶׁמְכַסֶּה עַל הַשֶּׁמֶשׁ וְלֹא מֵנִיחַ לוֹ לְהֵאִיר.

וּבְזִמְנָן שֶׁחֲשֵׁךְ, שֶׁהוּא יֵצֵר הָרַע, מְכַסֶּה עַל יֵצֵר הַטּוֹב, שֶׁהוּא אוֹר, הוּא כְּמִי שֶׁאֲסוּר בְּבֵית הָאֲסוּרִים שֶׁל יֵצֵר הָרַע. וְאָף כֵּן, כַּאֲשֶׁר יֵצֵר הַטּוֹב הוּא אֲסוּר בְּרִשׁוֹת יֵצֵר הָרַע, כֵּן הֵם אֲסוּרִים הַחֲלִילִים שֶׁל יֵצֵר הַטּוֹב בְּרִשׁוֹת הַחֲלִילִים שֶׁל יֵצֵר הָרַע. וּבְזִמְנָן שֶׁיִּשְׁבְּרָאֲדָם רוּחוֹ בְּכָל אֵיבָרָיו לְפָנֵי יְהוָה, מַה כְּתוּב? (ישעיה מט) לֹאמַר לְאֲסוּרִים צְאוּ וּלְאֲשֶׁר בַּחֲשֵׁךְ הִגְלוּ.

אֲבָל הַשְּׂכִינָה הִיא סֵלֶת נִקְיָה, שְׂאִין חֲשֵׁךְ וְאֶפְלָה יְכוֹל לְהִתְעַרֵּב בָּהּ. הִיא כְּמוֹ גֶפֶן שְׂאִינָה מְקַבֵּלֶת הַרְכָּבָה מִמִּין אַחַר שְׂאִינוֹ מִינָה. וְזוֹ הַסֵּלֶת בֵּין זְרוּעוֹת הַמַּלְאָךְ הִיא יוֹשֶׁבֶת, בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית. (ע"כ רעיא מהימנא).

זוהר

(ובחבור קדמון) בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית, בְּשֶׁמֶן – בְּאוֹתוֹ שֶׁמֶן שֶׁנִּמְשָׁךְ וְיוֹצֵא מִלְמַעְלָה. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, יָפָה אִמְרָתָא. אֲבָל מַהוּ כְּתִית? אֶלָּא סוּד עֲלִיּוֹן הוּא. שְׁפִינָן שֶׁהוּא שְׂמֶן, מַהוּ כְּתִית? אֶלָּא רִמְזוֹ הוּא שֶׁהוּא רוֹמְזוֹ לְשִׁמְשׁ בְּנִקְבָה, לְהַמְשִׁיךְ אֶצְלָה שְׂמֶן כְּתִית כְּמוֹ שְׂרָאוּי לָהּ, לֹא הִיָּתָה אֶלָּא כְּתִית (אֶלָּא סוּד עֲלִיּוֹן הוּא, שֶׁהוּא רוֹמְזוֹ לְהַמְשִׁיךְ אֶצְלָה שְׂמֶן כְּתִית כְּמוֹ שְׂרָאוּי לָהּ), לְהוֹצִיא מְזִיתִים, שֶׁהֵם אֲבָרֵי הַגּוּף, וּלְהַמְשִׁיךְ אוֹתָהּ הַמְשָׁכָה מִלְמַעְלָה בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר. (לֹא הִיָּה אֶלָּא כְּתִית).

וְהַצְּדִיק הוּא שְׁכוֹתֵשׁ כְּתִישׁוֹת, וּמוֹצִיא מְכַל אוֹתָם אֵיבָרִים עֲלִיּוֹנִים, שֶׁהֵם זִיתִים קְדוּשִׁים, שְׂמֶן הַמְשָׁחָה, בְּתִשׁוּקָה שְׁלֵמָה לְגַבֵּי הַנִּקְבָה. וְאֵם לֹא יִכְתֹּשׁ, לֹא יֵצֵא אוֹתוֹ הַשְּׂמֶן, אֶלָּא בְּלִי תִשׁוּקַת הָאֵיבָרִים. וְאוֹתוֹ שֶׁפַּע לֹא תִהְיֶה מִמֶּנּוּ הַנִּקְבָה, וְלֹא יִהְיֶה כְּמוֹ שְׂרָאוּי עַד שֶׁתִּהְיֶה בְּלוּלָה מִמֶּנּוּ מְכַל הָאֵיבָרִים. וְעַל זֶה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כְּתִית, לְהַנּוֹת וּלְהִיּוֹת נְזוּנָה מִמֶּנּוּ.

רעיא מהימנא

אָמַר הַרוּעָה הַנְּאָמָן, מְנוּרָה הַקְּדוּשָׁה, כַּמָּה מְתוּקִים דְּכָרִיךָ. וְדַאי נֹאמַר כָּאֵן בְּלוּלָה

רַעִיא מַהִימָנָא

וּבַחֲבוּר קַדְמוֹן אָמַר, רוּעָה נֶאֱמָן, אוֹתוֹ טַעַם שֶׁל זֶרְקָא הִיא אוֹת יו"ד, רְבִיעִית. אַף כֶּף בַּחֲזֵה שְׁשֻׁמָּה אָדָם, שְׁאַרְבַּע פָּנִים שְׁלֵה שְׁהֵם יְהו"ה, מִקֵּף שׁוֹפֵר הוֹלֵךְ סְגוּלָתָא. שְׁלֹשׁ חֵיוֹת שֶׁהֵן שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים. (ע"כ רעיא מהימנא).

זַהַר

וּבַחֲבוּר קַדְמוֹן, עוֹלֹת תְּמִיד הִיא רַגְלֵי רְבִיעִית לְכַסָּא הָעֲלוּיָן. זוֹ עוֹלָה תְּמִיד בְּכָל יוֹם מֵאֵלּוּ הַיָּמִים שֶׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית. בְּשַׁבַּת – עַל אֶחָד שְׁנַיִם, כְּדֵי שְׁיִתּוֹסֵף בָּהּ אוֹר וּשְׁלֵמוֹת כְּמוֹ שְׂרָאוּי, וְהָרִי נִתְבָּאָר.

רַעִיא מַהִימָנָא

אָמַר הַרוּעָה הַנֶּאֱמָן, הַמְלָכוֹת בְּשֵׁשׁ סְפִירוֹת הִיא עוֹלָה תְּמִיד אֶצֶל אוֹת ו' שְׁאַחֲזָה בָּהֶן. בֵּן י"ה, גְּנוּז בְּבִינָה. וּבְאֵילוֹ סְפִירוֹת מֵאֵלּוּ הַשֵּׁשׁ עוֹלָה אֶצֶל? בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, הַנִּקְרָא תְּפִאָרַת. שְׁבִיּוֹם הַשַּׁבַּת נוֹסֶפֶת עִמּוֹ נֶפֶשׁ יִתְרָה, שֶׁהִיא בִּינָה, ה' עֲלוּיָנָה. י' – אוֹת בְּשַׁבַּת, חֲכָמָה עֲלוּיָנָה, מְלֶךְ מְעֻטָר בְּכֶתֶר, וּמִשׁוֹם זֶה בְּתַפְלַת מוֹסֵף כְּתוּר יִתְנוּ לָךְ.

וּבְרֵאשִׁי חֲדָשִׁיכֶם – וְכִי כַּמָּה רֵאשִׁים יֵשׁ לָהּ לְלִבְנָה? אֵלּא הֵם שְׁתֵּי נִקְדוֹת כְּדָגְמַת זֶה נִקְדָה תַּחְתּוֹנָה – הַלִּבְנָה, שְׁנֵי רֵאשִׁים שְׁלֵה אֵלּוּ שְׁתֵּי נִקְדוֹת שֶׁהֵן עֲלֶיהָ סְגוּלָה. בְּרֵאשׁוֹנָה הִיָּה כְּתוּר עַל שְׁנֵי מַלְכִים כְּדָגְמַת זֶה, וְהִיָּתָה סְגוּלָתָא. וּלְבַסּוּף שְׁאַמְרָה אִי אֶפְשִׁי לְשַׁנֵּי מַלְכִים לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֶתֶר אֶחָד, אָמַר לָהּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: לְכִי וּמַעֲטִי אֶת עֲצָמְךָ. וְיִרְדָה לְרַגְלֵיהֶם שֶׁל שְׁנֵי מַלְכִים כְּמוֹ זֶה, וְזֶהוּ נִקּוּד סְגוּלָה. מַה שֶׁהִיָּתָה סְגוּלָתָא, חֲזָרָה לְהֵיוֹת סְגוּלָה.

וּסוּד הַדְּבָר – כְּנִגְדַת שְׁתֵּי נִקְדוֹת שֶׁהֵן שְׁנֵי מַלְכִים, רוּמֵז בְּפִסּוּק פְּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם. וּכְנִגְדַת נִקְדָה שֶׁהִיא עֲטָרָה עַל רֵאשִׁיהֶם, אָמַר וְאֵיל אֶחָד, כְּמוֹ כְּתוּר אֶחָד. אַחַר שְׁאַמְרָה אִי אֶפְשֵׁר לְשַׁנֵּי מַלְכִים שִׁישְׁתַּמְּשׁוּ בְּכֶתֶר אֶחָד, הַקְטִינָה עֲצָמָה. אַף כֶּף, וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת. אֵיל שֶׁל יִצְחָק חֲזָר לְהֵיוֹת שְׁעִיר. הַתְּהַפֵּךְ מֵרַחֲמִים לְדִין, וְנִקְטָן.

וּמִשְׁוֹם זֶה נֶאֱמַר שְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת, וְלֹא אָמַר לְעוֹלָה, לְהֵיוֹת כְּתוּר. וּמִנֵּינ לָנוּ שִׁישׁ יִרְדָה בְּחַטָּאת? שְׁנֵאֱמַר (ויקרא ט) וְיִרְדַּ מְעַשֵׂת הַחַטָּאת. וּמִדּוּעַ שְׁתַּף עוֹלָה עִם חַטָּאת בִּירְדָה? אֵלּא לְלַמֵּד, שְׁעוֹלָה הִיָּתָה בְּהַתְּחַלָּה מִדַּת הַרַחֲמִים, וּלְבַסּוּף הַתְּהַפְּכָה לְמִדַּת הַדִּין בִּירְדָה, וְנִקְרָאת חַטָּאת, וְהַכֵּל אֶחָד.

וּמִשְׁוֹם זֶה נֶאֱמַר הִבִּיאוּ עָלַי כְּפָרָה. עָלַי – הִיָּתָה הַלִּבְנָה כְּתוּר וְדַאי, כְּדָגְמַת זֶה, וּלְבַסּוּף הַתְּמַעֲטָה וְיִרְדָה לְרַגְלָיו כְּדָגְמַת זֶה, וּבִזְמַן זֶה נֶאֱמַר הִבִּיאוּ עָלַי כְּפָרָה, שְׁנֵאֱמַר בָּהּ (שם ו) הִיא הָעֵלָה, עוֹלָה מֵרַגְלָיו, שְׁנֵאֱמַר בָּהּ (ישעיה סו) וְהָאֶרֶץ הַדָּם רַגְלֵי, לוֹמַר בָּהּ הַשָּׁמַיִם כְּסֵאִי. וְזֶהוּ סוּד (שמואל-ב כג) צְדִיק מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹהִים. שְׁמֵהֶפֶךְ דִּין לְרַחֲמִים. וְסוּד הַדְּבָר – (תהלים קיח) אֲכֹן מֵאִסוּ הַבּוֹנִים הִיָּתָה לְרֵאשׁ פְּנָה. כְּדָגְמַת זֶה הוּוה"י, יְהוָה.

וְעוֹד, כְּבֵשׁ אֶחָד וּשְׁנֵי כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִים – כְּנִגְדַת שְׁלֹשׁ סְפִירוֹת. שְׁבַעַת כְּבָשִׁים בְּנֵי שָׁנָה – כְּנִגְדַת שְׁבַע סְפִירוֹת. שְׁבַעַת כְּבָשִׁים – הֵם שְׁבַעַת יָמִים שֶׁל הַלִּבְנָה. בְּנֵי שָׁנָה – בְּנֵי הַלִּבְנָה שְׁנִקְרָאת שָׁנָה, שֶׁהִיא אַחַת מֵאוֹתָן שְׁנַיִם קְדָמוֹנִיּוֹת. (ע"כ רעיא מהימנא).

זַהַר

וּבְרֵאשִׁי חֲדָשִׁיכֶם וְגו'. וְכִי כַּמָּה רֵאשִׁים יֵשׁ לְלִבְנָה? וְהָרִי אֵינן רֵאשׁ לְלִבְנָה אֵלּא הַשֶּׁמֶשׁ, שֶׁהוּא רֵאשׁ בְּשִׁבְלָהּ. אֵלּא רֵאשִׁי – שְׁנַיִם, בְּכָל חֲדָשׁ וְחֲדָשׁ, וְהֵם יַעֲקֹב וְיוֹסֵף שְׁמַתְחַדְּשִׁים עַל הַלִּבְנָה, וְעַל זֶה רָצוּ לְחַדֵּשׁ אוֹתָהּ.

פְּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם – אֵלּוּ הֵם שְׁאַמְרָה הַלִּבְנָה אֵיךְ יִשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהּ כְּאֶחָד, וְהַמְעִיטָה עֲצָמָה תַּחְתִּיהֶם. וְאֵיל אֶחָד – זֶה אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק. וְכִי אֲבָרְהָם לְהִיכֵן הַלֶּךְ? אֵלּא מִשׁוֹם שֶׁהַתְּעוּרָר שֶׁם עָשׂוּ, נֶאֱסַף אֲבָרְהָם, שֶׁלֹּא יִרְאֶה אוֹתוֹ. וּמִי הוּא? שְׁעִיר שֶׁל רֵאשׁ חֲדָשׁ. (שְׁתֵּי נִסְחָאוֹת) וּמִשׁוֹם שְׁמִזְמָן לְהַתְּעוּרָר שֶׁם עָשׂוּ, שֶׁהוּא שְׁעִיר – נֶאֱסַף אֲבָרְהָם וְלֹא נִמְצָא שָׁם. יִצְחָק נִמְצָא שָׁם, שֶׁהָאֵהָבָה שְׁלוֹ אֶצֶל כְּיִזְן עַל שְׁמָרְיוֹ. יַעֲקֹב נִמְצָא שָׁם לְשִׁבְרַת פְּנִיּוֹ. יוֹסֵף הוּא הַשּׁוֹר (שָׁטָן) שְׁלוֹ אֶצֶל רַחֵל.

רְעִיא מְהִימְנָא

זוהר

אָמַר הַרוּעָה הַנְּאָמָן, וְדַאי בְּנֵי שְׁנָה נִקְרְאִים עַל שֵׁם הַחֲמָה (מַלְכוּת), הָאֵם הַקְּדוּשָׁה, שְׁנֵאֲמַר בְּהַ פְּנֵי מִשָּׁה כַּפְּנֵי חֲמָה. (הַלְּבָנָה שְׁנִקְרַאת שְׁנָה, שִׁישׁ בְּהַ שְׁנֵי יָמִים כַּחֲשַׁבּוֹן) שְׁנָה יֵשׁ בְּהַ שִׁסִּי יָמִים, כַּחֲשַׁבּוֹן שִׁסִּי מְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְלִכְּן הוּא לְשִׁמְאָל. אֲמַא עֲלִיוֹנָה – הַלְּבָנָה בְּיָמִין. אֲסוּרָה הַבַּת לְאָב, שֶׁהוּא לְיָמִין, חֲסֵד. וְהִיא כְּלוּלָה מִרַמ"ח מְצוּוֹת. נִמְצְאָת ו' עִם אֲמַא לְשִׁמְאָל. הַבַּת עִם הָאָב לְיָמִין הַחֲסֵד. (וְהִיא כְּלוּלָה מִרַמ"ח מְצוּוֹת. נִמְצְאָת ו' עִם אֲמַא, וְהַבַּת עִם הָאָב לְיָמִין). וְסוּד הַדְּבָר – (מִשְׁלֵי ג) בַּחֲכָמָה יָסֵד אַרְץ. חֲכָמָה – אֲבָא. אַרְץ – בַּת. כּוֹנֵן שְׁמַיִם – שֶׁהוּא בֶן, עִם אֲמַא, שֶׁהִיא תְּבוּנָה. וְזֵהוּ צְרוּף יַהֲוִי, הַיּוֹת בְּאֲמַצְעַ.

וְעוּדָה, וְשַׁעִיר עֲזִים אֶחָד – שְׁנֵי שַׁעִירִים הֵם, שְׁנֵאֲמַר עֲלֵיהֶם (וַיִּקְרָא טז) וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשַּׁעִירִים וְגו' גּוֹרֵל אֶחָד לַה' וְגוֹרֵל אֶחָד לְעֹזָאזֵל. שַׁעִיר לַה', בְּגִלְל מַעוּט הַלְּבָנָה, וְהוּא שַׁעִיר אֶחָד לַיהוָה לַחֲטָאָת. אֶחָד – מִצַּד הַיְחוּד. אֲבָל שַׁעִיר שֶׁל עֹזָאזֵל לֹא כָּתוּב בּוֹ אֶחָד, לֹא קָרְבָן, וְלֹא אִשָּׁה, וְלֹא עוֹלָה. אֲלֹא – וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמִּדְּבָרָה. וְשִׁלַּח, כְּמוֹ שְׁאֲמַר יַעֲקֹב, (בְּרַאשִׁית לב) מִנְחָה הִיא שְׁלוּחָה לְאֲדָנִי לַעֲשׂוֹ. אִף כֶּף שַׁחַד, לְשִׁבְר הַרְגוּז שֶׁל סְמַא"ל שֶׁלֹּא יִתְקַרֵב לְמַקְדָּשׁ לְקַטְרֵג.

מִשָּׁל לְכָלֵב שֶׁהוּא רַעֲב, וּמִי שְׁרוּצָה שֶׁלֹּא יִנְשָׁךְ אוֹתוֹ, נוֹתֵן לוֹ בֶּשֶׂר לֶאֱכֹל אוֹ לֶחֶם, וַיִּשְׁקָה אוֹתוֹ מַיִם. וְסוּד הַדְּבָר – (מִשְׁלֵי כה) אִם רַעֲב שְׁנֵאֲךָ הָאֲכַלְהוּ לֶחֶם וְגו'. וּבִזְהַ יַחְזוֹר לְאֶהְבָּתוֹ שֶׁל הָאָדָם. שֶׁלֹּא דִי שֶׁלֹּא יִנְשָׁךְ אוֹתוֹ בְּכַמָּה יְסוּרִים, אֲלֹא יַחְזוֹר לַהֲיֹת עֲלָיו סִגְנוֹר, וַיַּחְזוֹר לַהֲיֹת אוֹהֵבוֹ.

וּמַדּוּעַ הָיוּ שׁוֹלְחִים אוֹתוֹ בְּיַד אִישׁ עֵתִי, פָּגוּם? מִשּׁוֹם שֶׁהַצְּדָדִים הָאֲחֵרִים כָּלֵם בַּעֲלֵי מוֹמִים, וְנִקְרְאוּ שַׁעִירִים, שְׁכָתוּב (יִשְׁעִיָּה יג) וְשַׁעִירִים יִרְקְדוּ שָׁם. וְנֵאֲמַר בְּהֵם, (וַיִּקְרָא יז) וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זְבַחֵיהֶם לְשַׁעִירִים. שֶׁעֲלֵיהֶם נֵאֲמַר (דְּבָרִים לב) יִזְבְּחוּ לְשָׂדִים לֹא אֱלֹהִים. וּבְשַׁעִיר זֶה נִפְרָשׁ מִהַכֹּל, וְנוֹשָׂא אֶת כָּל חוֹבוֹת יִשְׂרָאֵל עָלָיו, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (וַיִּקְרָא טז) וְנִשָּׂא הַשַּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹתָם. וְעוֹד, אַחֵר שְׁנוֹטֵל הוּא – וְנִשָּׂא. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (שְׁמוֹת לד) נִשָּׂא עוֹן. מַה בֵּין נוֹשָׂא לְנִשָּׂא? נִשָּׂא – מִשְׁאוּי. נִשָּׂא – הַרְמַת הַמִּשְׁאוּי. (וּבַחֲבוּר קְדָמוֹן) (ע"כ רַעֲיָא מְהִימְנָא).

וְשִׁלְשָׁה עֶשְׂרִים – שְׁלֹשׁ מִדְּרָגוֹת רֵאשׁוֹנוֹת שְׁלָה, שְׁכָל אַחַת וְאַחַת – עֶשֶׂר, כְּדָגְמָא שֶׁל מַעֲלָה – עֶשְׂרִים, אֶחָד מַעֲשָׂרָה. וְשַׁעִיר חֲטָאָת אֶחָד, מִדּוּעַ נִקְרָא חֲטָאָת? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא חֲטָאָת, וּמִצַּד הַחֲטָאָת הוּא. אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, וְהָרִי כָּתוּב לַה'. אֲלֹא לְשֵׁם ה' מִקְרָב בּוֹדָאִי, שְׁכָתוּב לְכַפֵּר. לְשִׁבְר פְּנִים, וְהַכֹּל יִתְקַרֵב לְמַקְדָּשׁ, אֲלֹא נוֹתְנִים חֵלֶק אֶחָד לְסְמַאָל, וְאוֹכֵל אוֹתוֹ, וְלֹא אוֹחֵז בְּשַׁאֲר הַקְּרָבָנוֹת. וְזֵהוּ לְבַדּוֹ, שֶׁלֹּא יִשְׁתַּתֵּף אַחֵר עִמּוֹ לֶאֱכֹל בּוֹ.

הוּא נִהְיָה בְּתוֹךְ סְעוּדַת הַמֶּלֶךְ בְּחֵלֶק זֶה, וְעַל זֶה שְׁמַח, וְנִפְרָד מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא מִקְטָרֵג עֲלֵיהֶם. וְאִם לֹא שֶׁהִיא מַעוּט הַלְּבָנָה, לֹא הָיוּ נוֹתְנִים לוֹ בְּסְעוּדַת הַמֶּלֶךְ כְּלוּם. וְכִי בְּמַעוּט הַלְּבָנָה מַה הָיָה עוֹשֶׂה? אֲלֹא כְּדִי שִׁיתְקַרֵב וַיִּינֵק וַיִּקַּח כַּח לְעַמּוֹ מִתּוֹךְ צַד שְׁמַאָל שֶׁל הַלְּבָנָה, וַיִּתְחַזַּק בּוֹ. וּבְשַׁעִיר זֶה נִפְרָד מִהַכֹּל וְנִהְיָה בְּזֵה. וּמִשּׁוֹם שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִמְעִיט לַה' לְלְבָנָה, מִקְרִיבִים לוֹ לְזֶה הַשַּׁעִיר, כְּדִי שִׁיפְרֹד מִמֶּנּוּ וְלֹא יִתְקַרֵב לְמַקְדָּשׁ. וְעַל זֶה שְׁנִינוּ, הִבִּיאוּ עָלַי כַּפָּרָה. עָלַי – בְּגִלְלִי, שֶׁהִמְעַטְתִּי אוֹתָהּ. בְּגִלְל סִבָּה שְׁלֵי אֲתֵם צְרִיכִים זֶה.

רְעִיא מְהִימְנָא

וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשִׁיכֶם (בַּמִּדְבָר כח) – הֵם יַעֲקֹב וַיּוֹסֵף. (בְּרַאשִׁית לז) אֱלֹהֵי תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, שְׁמַתְחַדְּשִׁים עַל הַלְּבָנָה. מְצִינוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוּךְ שְׁאֲמַר, כְּמוֹ שְׁבְרָאשׁ חֲדָשׁ, שְׁנִטְהַרְת הַלְּבָנָה לְהִתְקַרֵב בְּבַעֲלָה, צְרִיךְ לְתַת לְצַד הָאֲחֵר חֵלֶק אֶחָד בְּאוֹתוֹ מִיֵּן שְׁלָה – אִף כֶּף גַּם כֵּן צְרִיכָה הָאִשָּׁה בְּשַׁעֲה שְׁנִטְהַרְת לְהִתְקַרֵב בְּבַעֲלָה לְתַת חֵלֶק אֶחָד לְצַד הָאֲחֵר בְּאוֹתוֹ מִיֵּן שְׁלוֹ.

וּמַהוּ? אוֹתוֹ חֵלֶק הַצְּפָרְנִים בְּלְכָלוֹךְ שְׁלָהֶם. וּמַעַט מִשַּׁעֲרוֹת הָרֵאשׁ, כִּיּוֹן שֶׁצְרִיךְ לְסַרְק רֵאשָׁה, וְלִכְרֵךְ אוֹתָם זֶה בְּזֵה, וְלֹא יִלָּךְ אַחֲרֶיהָ אוֹתוֹ צַד הָרַע לְהַרַע לָהּ, וַיִּפְרֹד מִמֶּנָּה בְּכָל הַצְּדָדִים. וּמַה תַּעֲשֶׂה מֵאוֹתוֹ שַׁעִר וְצְפָרְנִים? לְאַחַר שֶׁתְּכַרֵּךְ אוֹתָם כְּאֶחָד, צְרִיךְ לְהַנִּיחַ אוֹתָם בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא עוֹבְרִים שָׁם בְּנֵי אָדָם, אוֹ בְּתוֹךְ חוֹרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁל הַחֲצָר, וַיִּגְנוּ אוֹתָם שָׁם.

רעיא מהימנא

ועוד ובראשי חדשיכם - אמרו חכמי המשנה, שכאשר היו מקדשים חדשים על פי בית דין, היו משיאין משואות בראשי ההרים, והיו אומרים: כזה ראה וקדש. לפעמים היתה הלבנה כדגמא זו היתה מסתכלת למעלה בקרניה. ולפעמים מסתכלת למטה כדגמא זו לפעמים מסתכלת למזרח כדגמא זו לפעמים למערב כדגמא זו - כ. לפעמים לדרום, ולפעמים לצפון, וזוהי אות כ, ההסתכלות שלה לששה צדדים שכוללת אותם התפארת, שהיא אות ו', גדלה גבורה תפארת נצח הוד יסוד.

נקדה שמושכת עליה מבפנים היא חכמה. ואותה החוט הסובב עליה הוא כתר. ואותה הנקדה היא לפעמים עטרה, ולפעמים כסא לשבת עליה, לפעמים שרפרף להדום רגליו.

ומדוע נקראת לבנה? על שם לבון ההלכה, שהיא מבפנים, (תהלים מה) כל כבודה בת מלך פנימה. ובאש הבינה שיורד עליה היא מתלבנת. וסוד הדבר - (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשילג ילבינו. ומה שהיתה אותיות אדני דין, אדמה בגבורה, ששם הבינה - התלבנה מצד החסד, ששם חכמה, וחזרה אותיות יהוה.

ומה גרם להתהפך מדין לרחמים? צדיקים גמורים, שהלבנה מצד של עץ הדעת טוב ורע, הקלפה שלה היא חשך, אם בהרת שחורה, היא יצר הרע, שפחה. (ויקרא יג) ושפלה איננה, והיא כהה. ואין לה משלה אלא אותו חוט שמאיר בה, שהוא לזה אותה בלילה, שהיא גלות. ועובר ממנה ביום, שהוא עולם הבא, שבו (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה.

אבל הלבנה של עץ החיים, אותה נקדה שבפנים ממנה, היא כמקור המעין שאין לו הפסק, שכתוב בה (ישעיה נח) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ונקראת אילת אהבים מצד החסד, כלומר (ירמיה לא) אהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד. ושתי קרנים יש לה מן האור, כדגמא זו לפעמים האחת גבוהה מן השניה כדגמא זו לפעמים הקרנים הן שוות. (ע"כ רעיא מהימנא).

ובחדש הראשון וגו'. רבי אבא פתח, (תהלים מב) כאיל תערג על אפיקי מים כן נפשי תערג אליך אלהים. פסוק זה פרושהו, כתוב כאן איל, וכתוב שם אילת. משום שיש זכר ויש נקבה (ואף על גב שיש זכר ונקבה, הכל אחד. האיל הזה, הוא נקרא זכר, והוא נקרא נקבה. זהו שכתוב כאיל תערג, ולא כתוב יערג. והכל אחד. אילת השחר).

מהי אילת השחר? אלא זוהי חיה אחת רחמנית שאין בכל חיות העולם רחמנית כמותה. משום שבשעה שדחוקה לה השעה וצריכה למזון לה ולכל החיות, היא הולכת למרחוק לדרך רחוקה, ומביאה ומובילה מזון, ולא רוצה לאכל עד שתבא ותחזר למקומה. מדוע? כדי שיתאספו אצלה שאר החיות ותחלק להן מאותו מזון. וכאשר מגיעה, מתאספות אצלה כל שאר החיות, והיא עומדת באמצע ומחלקת לכל אחת ואחת. וסימן לדבר - (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו'. וממה שמחלקת להן היא שבעה, כאלו אכלה יותר אכל מכלן. (מתי מחלקת להן?).

וכאשר יגיע הבקר שנקרא שחר, יגיע לה חבלי גלות. ומשום זה נקראת אילת השחר, על שם שחרות הבקר. שיש לה כאבים כמו היולדת. זהו שכתוב (ישעיה כו) כמו הרה תקריב ללדת תחיל תזעק בחבליה וגו'. מתי מחלקת להן? כאשר הבקר רוצה לבא, בעוד שהוא לילה והשחרות עולה להאיר, כמו שנאמר ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו'. כיון שהאיר הבקר, כלם שבעים במזון שלה.

אז קול אחד מתעורר באמצע הרקיע, קורא בכח ואומר: קרובים הכנסו למקומכם! רחוקים צאו! כל אחד ואחד יאסף למקומו הראוי לו. כיון שהאיר השמש, כל אחד ואחד יאסף למקומו. זהו שכתוב (תהלים קד) תזרח השמש יאספון וגו'. והיא הולכת ביום, ומתגלית בלילה, ומחלקת בבקר. ולכן נקראת אילת השחר.

לבסוף מתגברת כגבור והולכת, ונקראת איל. לאיזה מקום הולכת? הולכת ששים פרסאות מאותו מקום שיצאה, ונכנסת לתוך הר של חשך. (ומשם מריחה מזון) הולכת בתוך אותו הר של חשך, ומריח את רגליה נחש אחד עקלתון,

רעיא מהימנא

ואם תאמר שלשבעים שנה תחיל ולשתי שנים יולדת, אחר אלף ומאתים, כחשבון רע"ב - הרי כתוב (ישעיה סו) בטרם תחיל ילדה. וסוד הדבר - (שם סה) והיה טרם יקראו ואני אענה עוד וגו'. ומהו (היום) בטרם? אלא קדם שישלמו שבעים ושתיים שנים אחר אלף ומאתים אלו חבלי היולדת, יתגלו שני משיחים בעולם. ובאותו הזמן נאמר, (תהלים כט) ובהיכלו כלו אומר כבוד, וכבר פרושו, (משלי ג) כבוד חכמים ינחלו.

באותה שעה אלו בעלי התורה יהיו נכבדים. אלו שסבלו כמה חבלים וצירים כמו היולדת, והיו מבזים בין עמי הארץ - יהיו נכבדים. ומיד - (תהלים כט) ה' למבול ישב - לרשעים. אין מבול, אלא דינים של מבול. כמו שנפתחו מעינות תהום וארבת השמים נפתחו בימי המבול, אף כאן יתעוררו דינים עליהם למעלה ולמטה, עד שאין סוף ותכלית. וכל הבזויים והבושה שעשו אמות עובדי כוכבים ומזלות של העולם לשם ה' ולעמו, וכמה חרפות שסבלו ישראל מהם על שם ה' - מכלם יקח הקדוש ברוך הוא נקמה, ועל זה נקרא אצלם, (נחום א) נקם ה' ונוטר ובעל חמה.

ובחורש הראשון, מי הוא ראשון? זה ניסן. שם הולידה אותה חיה, לקים מה שפרשו בעלי המשנה, בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל. ובי"ד שלו, (שמות יז) ויאמר כי יד על כס יה. שם נשבע להעביר מהעולם זרעו של עשו עמלקיים. באותו זמן נאמר, (שם יב) משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח. משכו - (הושע ז) משך ידו את לצצים.

באותו זמן, כה אמר ה' לרועים הפושעים בי. ואומר, (יחזקאל יג) ואל אדמת ישראל לא יבאו. ואלו הם רועי הצאן, פרנסי הדור. ומשום זה נאמר עליהם, (הושע ב) הנה אנכי מפתיה והלכתי המדבר. (יחזקאל כ) ונשפטתי אתכם וגו', כאשר נשפטתי את אבותיכם. שהרג אותם במפת חשך. (ע"כ רעיא מהימנא).

ובחורש הראשון (במדבר כח), מיהו החדש הראשון? זהו חדש שזו החיה מתגלית בו ומתחזקת כבוד ה' ממקומו.

והולך למרגלותיה. והיא עולה משם אצל הר של אור. כיון שמגיעה שם, מזמן לה הקדוש ברוך הוא נחש אחד, ויוצא ונלחם זה בזה, והיא נצולית. ומשם נוטלת מזון ושבה למקומה בחצות הלילה. ומחצות לילה מתחילה לחלק, עד שעולה שחרות הבקר. כיון שמאיר היום, הולכת ולא מתראה, כמו שנתבאר.

ובשעה שהעולם צריך למטר, מתאספות אצלה כל שאר החיות, והיא עולה לראש הר גבוה, ומכניסה ראשה בין ברקיה, ובוכה בכיה אחר בכיה, והקדוש ברוך הוא שומע קולה ומתמלא רחמים וחס על העולם. והיא יורדת מראש ההר, ורצה, ומסתירה עצמה, וכל שאר החיות רודפות אחריה ולא מוצאות אותה. זהו שכתוב (תהלים מב) כאיל תערג על אפיקי מים. מהו על אפיקי מים? על אפיקי מים - מאלו שהתיבשו, והעולם צמא למים, ואז תערג.

בשעה שמתעברת, נסתמת. כיון שמגיע זמנה לילד, בוכה ומרימה קולות, קול אחר קול, עד שבעים קולות כחשבון תבות של מזמור (תהלים כ) יענה ה' ביום צרה, שהיא שירה של המעברת הזאת. והקדוש ברוך הוא שומע לה ומצוי אצלה. ואז מוציא נחש אחד גדול מתוך הרי החשך, ובא בין ההרים, פיו מלחך בעפר, מגיע עד איל זה, ובא ונושך לה באותו מקום פעמים.

פעם ראשונה יוצא דם, והיא לוחכת. פעם שניה יוצא מים, ושתי כל אותן החיות שבהרים, ונפתחת ויולדת. וסימנה - (במדבר כ) ויך את הסלע במטהו פעמים. וכתוב ותשת העדה ובעירם.

באותו זמן שהקדוש ברוך הוא חס עליה על (מעשה) עבור של נחש (של חיה) זה, מה כתוב? (תהלים כט) קול ה' יחולל אילות ויחשף יערות וגו'. קול ה' יחולל אילות - אלו חבלים וצירים, לעורר אלו השבעים קולות. מיד - ויחשף יערות, להעביר (לעורר) אותו נחש ולהתגלות אותה חיה ביניהם ללכת. ובהיכלו, מהו ובהיכלו? בהיכלו של הקדוש ברוך הוא, כל אלו ההמונים פותחים ואומרים כבוד. מהו כבוד? (יחזקאל ג) ברוך כבוד ה' ממקומו.

וּאֶפְלָה. וְלָמִי שֶׁהוּא שְׁלוֹ, מֵאִיר לוֹ. וּמִשּׁוּם זֶה יֵשׁ
לְבֶן אָדָם לְגִלוֹת סוּדוֹת סְתוּמִים שְׁפִתוֹרָה.

בַּעֲשׂוֹר - תְּשַׁעָה הֵם לְכָל כּוּזָן, כְּנִגְדַת תְּשַׁעָה
חֲדָשִׁים שֶׁל הַיּוֹלָדָת, כְּחֻשְׁבוֹן א"ח. מֵהִי
יּוֹלָדָת? אוֹת ד' מֵאָחַד. א"ח, הִיא ט', לְאַרְבָּעָה
צְדָדִים שֶׁל אוֹת ד', וְהֵם אַרְבָּעִים. א"ח - זְכוּר. ד' -
שְׁמוֹר. הֲרִי אַרְבָּעִים וּשְׁנָיִם.

נִשְׂאָר כְּבוֹד, שְׁנֵאמַר בּוֹ בְרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד. וְהוּא כְּבוֹד ל"ב, אַרְבַּע פְּעָמִים
לְכָל צֵד שֶׁל אוֹת ד', הֲרִי ס"ד לְאַרְבָּעָה צְדָדִים -
רנ"ו. וּפְרָשִׁיחוּ - כְּבוֹד לְמַעְלָה, ל"ב לְמַטָּה. וּמִשּׁוּם
זֶה מֵיַחַדִּים בְּכָל יוֹם פְּעָמִים, שְׁאוּמְרִים בָּהֶם פְּעָמִים
כְּבוֹד, שֶׁהֵם ס"ד. וּפְעָמִים ד' ד' מֵאָחַד - הֲרִי ע"ב.
הֲרִי ד' שֶׁל אָחַד הִיא שְׁלֹמוֹת שֶׁל מ"ב שְׁמוֹת,
וּשְׁלֹמוֹת שֶׁל ע"ב שְׁמוֹת. וּמִשּׁוּם זֶה אוּמְרִים
בְּמִזְמוֹר לְדָוִד, (תהלים כד) מִי זֶה מְלֶךְ הַכְּבוֹד ה' עֲזוּז
וְגִבּוֹר. וּבְפַעַם שְׁנַיִה אוּמְרִים, מִי הוּא זֶה מְלֶךְ
הַכְּבוֹד. (ע"כ רעיא מהימנא).

זוהר

מִיָּהוּ הֵיכְלוֹ? זֶה הֵיכַל הָעֲלִיּוֹן הַפְּנִימִי שֶׁשֵּׁם
מִתְקַדֵּשׁ הַכֹּל. שֵׁם מְקַדְּשִׁים לְמִי שֶׁרְאוּ
לְהִתְקַדֵּשׁ. אֵיךְ מְקַדְּשִׁים אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ הֵיכַל?
בְּרֵאשׁוֹנָה נִפְתָּחִים שְׁעָרִים, וּמִפְתָּח אָחַד סְתוּם
מִתְקַן וּפּוֹתַח שְׁעַר אָחַד, לְצַד דְרוֹם, וְאֵז נִכְנָס הַכֶּהֱן
הַגָּדוֹל בְּאוֹתוֹ פֶּתַח וּמִזְדַּרְזוֹ לְחַגֵּר אֲבִנְטוֹ וּמְלַבּוֹשֵׁי, וּמִתְעַטֵּר
בְּעִטָּה שֶׁל קִדְשָׁה, וְלוֹבֵשׁ חֹשֶׁן וְאַפּוֹד, וּמְעִיל שֶׁל
שִׁבְעִים פְּעֻמוֹנִים וְרִמּוֹנִים, שֶׁהֵם (שְׁמוֹת כח) פְּעֻמוֹן
זָהָב וְרִמּוֹן. וְצִיץ נֹר הַקֹּדֶשׁ עַל מִצְחוֹ, וְנִקְרָא צִיץ
נֹר הַקֹּדֶשׁ, וּמִתְקַשֵּׁט בְּאַרְבָּעָה בְּגָדֵי זָהָב
וּבְאַרְבָּעָה בְּגָדֵי לָבָן. וְעַל אוֹתוֹ צִיץ יֵשׁ מ"ב אוֹתִיּוֹת
שְׁלוֹהֶטוֹת בּוֹ וְנוֹצְצוֹת עָלָיו, וּמֵאִיר כָּל אוֹתוֹ הֵיכַל
בְּאוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים.

מִסְתַּוְבֵב אוֹתוֹ מִפְתָּח וּפּוֹתַח צֵד אַחַר שְׁבָצַד
צָפוֹן, וְאֵז נִכְנָס לוֹ, מֵעֶשֶׂר שֶׁל יַעֲקֹב
שֶׁהִפְרִישׁ לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכִנּוֹר שֶׁל עֲשָׂרָה
נִימִים עֲמוֹ, וּמִתְקַשֵּׁט בְּקִשּׁוּטֵי, וְאֵז סוֹבֵב הַמִּפְתָּח,
וּפּוֹתַח בְּאוֹתוֹ הֵיכַל שְׁעַר אָחַד, אוֹתוֹ שְׁעַר שְׁעוּמֵד
בְּאַמְצַע. עֲמוּד שְׁלָצַד מִזְרַח עוֹלָה וּמִתְקַשֵּׁט
בְּשִׁבְעִים עֲטוּרִים, וּמִתְקַשֵּׁט בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת, שֶׁהֵם

בוֹ, וְיוֹצֵאת לְעוֹלָם בְּאַרְבָּעָה עֶשֶׂר יוֹם. בְּאַרְבָּעָה
עֶשֶׂר - אֵלוֹ שְׁאָר הַחַיּוֹת שֶׁהֵן י' י' לְכָל צֵד, בְּאַרְבַּעַת
צְדָדֵי הָעוֹלָם. וּבִסְפָרֵי הָרֵאשׁוֹנִים, הוּא י', וְאַחַת
לְכָל צֵד לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, וְהֵן אַרְבַּע עֲשָׂרָה. כִּיּוֹן
שֶׁהֵן אַרְבַּע, מִתְחַבְּרוֹת וְנִתְקַנּוֹת עִם אֵלוֹ הָעֶשֶׂר
שְׁבָצַד יָמִין, וְאֵז י"ד בְּשִׁמְחָה לְתַקֵּן חַיָּה זוֹ (לְתַקֵּן
הַלְבָּנָה חַיָּה זוֹ) בְּתַקּוּנֶיהָ.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וְדַאי כֶּף הוּא. וּבֵא רֵאָה, כְּתוּב
(שְׁמוֹת יב) מִשְׁכּוֹ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן וְגו'. מִשְׁכּוֹ,
(בְּחִבּוֹר הַקְדָּמוֹן) מֵהוּ מִשְׁכּוֹ? כְּמִי שְׁמוֹשֶׁךְ מִמְּקוֹם
אַחַר לְמְקוֹם זֶה. מִשְׁכּוֹ יָמִים עֲלִיּוֹנִים לְגַבֵּי יָמִים
תַּחְתּוֹנִים. יָמִים עֲלִיּוֹנִים הֵם שִׁס"ו, כְּחֻשְׁבוֹן מִשְׁכּוֹ.
יָמִים תַּחְתּוֹנִים, פְּעָמִים שֶׁהֵם שִׁנ"ה. וּבְזִמְן שְׁמֵאִירָה
הַלְבָּנָה בְּשְׁלֹמוֹתָהּ, עוֹלִים לְהִיּוֹת אֵלוֹ הַיָּמִים שִׁס"ה,
כְּחֻשְׁבוֹן "מִשְׁכּוֹ" חֶסֶר אָחַד.

מִשְׁכּוֹ יָמִים עֲלִיּוֹנִים אֶצֶל יָמִים תַּחְתּוֹנִים לְהִיּוֹת
כָּלֶם כְּאָחַד בְּחִבּוֹר אָחַד. וּמִיָּהוּ שְׁמוֹשֶׁךְ
אוֹתָם? אֵלוֹ עֶשֶׂר שְׁלָצַד יָמִין, שְׁכְּתוּב בְּעֶשֶׂר.
בְּעֶשֶׂר?! בְּעֶשֶׂרָה הִיָּה צְרִיף לְכַתּוּב! מֵהוּ בְּעֶשֶׂר?
אַל תִּשַׁע הֵם לְכָל צֵד, וְנִקְדָּה אַחַת שֶׁהוֹלֵכֶת
בְּאַמְצַע כְּדָגְמַת זֶה: (צִיּוֹר לְמַעְלָה), וְאוֹתָהּ נִקְדָּה
מִשְׁלִימָה לְעֶשֶׂר, וְעַל זֶה נֵאמַר בְּעֶשֶׂר, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר
זְכוּר וְשְׁמוֹר, לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּעֶשֶׂרָה אֵלוֹ הַתְּשַׁעָה יָמִים
בְּאוֹתָהּ נִקְדָּה. לְחַדֵּשׁ הַזֶּה - יָמִים שְׁלָצַד יָמִין כְּדִי
לְהִתְחַבֵּר זֹאת בְּזֶה, לְהִיּוֹת הַכֹּל אָחַד.

וּבְזִמְן שְׁאֵלוֹ הָאַרְבָּעָה נִקְשָׁרִים לְאַרְבָּעָה צְדָדִים
(וּמִתְחַבְּרִים) עִמָּהֶם, אֵז יּוֹלָדָת אוֹתָהּ הַחַיָּה,
וְהַנְּחָשׁ הוֹלֵךְ לוֹ. וּבְאוֹתוֹ זִמְן מְקַדְּשִׁים לְמַעְלָה
לְאוֹתָהּ חַיָּה וְקוֹרְאִים לָהּ כְּבוֹד. וְאֵז מִתְקַדֵּשׁ
הַמוֹעֵד, מֵה שְׁלֹא הִיָּה עַד עֵתָה, וְעֵתָה קוֹרְאִים
לָהּ כְּבוֹד. זֶהוּ שְׁכְּתוּב (תהלים כט) וּבְהֵיכְלוֹ כָּלוֹ
אָמַר כְּבוֹד.

רַעִיָא מְהִימְנָא

אָמַר הַרְוַעָה הַנְּאָמֵן, דְּבָרִים אֵלוֹ סְתוּמִים, וְצְרִיף
לְפִתַּח אוֹתָם אֶצֶל הַחֲבֵרִים. שְׁמִי שְׁסוֹתָם
לָהֶם סְתָרֵי הַתּוֹרָה, הוּא מִצְעַר אוֹתָם. שְׁלַרְשָׁעִים,
אוֹרוֹת שֶׁל הַסּוּדוֹת חוֹזְרִים לְהִיּוֹת לָהֶם חֹשֶׁךְ. וְהוּא
מְשַׁל לְמִמּוֹן שֶׁהוּא גְנוּז - מִי שֶׁחוֹפֵר אוֹתוֹ עַד
שְׁמוּצָא אוֹתוֹ, וְאֵינוֹ שְׁלוֹ, חוֹזֵר בְּשִׁכְלוֹ לְחֹשֶׁךְ

מתפשטת מעט מעט ומתמלאת, ונעשית אות ה' מלאה מכל הצדדים, מתקדשת כמו שראוי.

סדר הלימוד ליום כב סיון [יום 258 בשנה]

רעיא מהימנא

מסתובב אותו היכל, ופותח שער אחר של צד דרום (צפון) בשבעים ושנים עטרות. ואחר כך פותח שער שלישי לצד מזרח בחמשים (ושנים) אורות של חמשים שערי בינה. לבסוף פותח שער אחר של צד צפון (מערב) בשבעים ושנים עטרות, וכלם בחשבון רמ"ח תבות של פרחיות קריאת שמע. ומה שבהתחלה היתה אותה חיה קטנה, באותו זמן נגדלת. זהו שכתוב (ישעיה ו) מלא כל הארץ כבודו, שהוא כבוד עליון ותחתון.

באשר מגיע לח"י עולמות, שבו ח"י ברכות התפלה, ופתח בו פסוק (תהלים נא) אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. אז העמוד האמצעי מתחבר עמה בחיבות של נשיקות השפתיים, שהם נצח והוד, והלשון הוא צדיק ביניהם. לשון למודים. באותו זמן נאמר, (בראשית כט) וישק יעקב לרחל. ואז קוראים לאותה חיה כבוד כבוד, אבא ואמא, מקדש מקדש. אז הירח מתקדש כמו שראוי, ואז נאמר ובחדש הראשון, ראשון ודאי.

ואז משכו. ועל זה נאמר בעשור לחדש הזה, שמתחברת הלבנה הקדושה בשמש, שנאמר בו (תהלים פד) כי שמש ומגן ה' אלהים (צבאות). ומה שהיתה נקדה קטנה, (כמו זה) מתמלאת בלבנה, ואז הוא חדש מלא. והלבנה מתמלאת כמו זה, מלא כל הארץ כבודו. בהתחלה חסרה, וכעת בשלמות. (ע"כ רעיא מהימנא).

רבי חייא פתח, בארבעה עשר יום לחדש פסח וגו'. שה שהוא פסח, מדוע? אלא יראתם של המצרים ואלוה שלהם היה שה. משום שהמצרים עובדים למזל טלה, ומשום זה עובדים לשה. בא וראה, כתוב (שמות ח) הן נזבח את תועבת מצרים. מהי תועבת מצרים? וכי על ששונאים אותו כתוב תועבת מצרים? אלא יראתם של המצרים והאלוה שלהם נקרא תועבת מצרים, כמו שכתוב (דברים יח) כתועבת הגוים, יראתם של שאר האמות.

שנים עשרה. ומתקשט בחקיקות של מאתים ושבעים אלף עולמות, ומתקשט בקשוטים של סוף העולם עד סוף העולם בכמה מלבושי כבוד, בכמה קשוטים קדושים.

ומסתובב אותו מפתח, ופותח לו כל השערים הגנוזים, וכל השערים הקדושים הנסתרים, ומתקדש בהם, ועומד שם כמלך. ומתברך בכמה ברכות, ומתקשט בכמה קשוטים. אז יוצאים כלם בחבור אחד, מתקשטים בקשוטים כמו שראוי. כיון שיוצאים, מעורר אותו בקשוטיו.

וחיה זו מתעוררת וממעטת עצמה מתוך אהבה של השירה. איך ממעטת עצמה מתוך אהבה של השירה? המעיטה עצמה מעט מעט, עד שנעשית נקדה אחת. כיון שהיא הקטינה עצמה (בשירה), אז כתוב (שמות ב) וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי. בת לוי ודאי, מצד השמאל. איך אוהז אותה? מושיט שמאלו תחת ראשה מתוך חבה.

ואם תאמר, כיון שהיא נקדה אחת, איך יכול לאחז בנקדה קטנה? אלא אצל העליון, כל מה שהוא דבר קטן, זה שבח וזו מעלה וגדלה בגדל העליון. מיד הכהן הגדול מעורר אותה, ואוחז בה ומחבק אותה. שאלו היתה גדולה, לא יכולים להתאחד כלל. אבל כיון שמקטינה עצמה, והיא נקדה אחת, אז אוחזים בה ומעלים אותה למעלה. וכיון שמעלים אותה ויושבת בין שני צדדים אלו, אז אותו עמוד שעומד באמצע מתחבר עמה בחבה של נשיקות, באהבה של חבור אחד. אז נאמר (בראשית כט) וישק יעקב לרחל, באהבה של הנשיקות שמתחברים זה בזה בלי פרוד, עד שלוקחת את הנפש של הענוגים כמו שראוי.

בשעה שלוקחת את הנפש של הענוגים כמו שראוי ורוצה לצוות לחילותיה, מתאספים כלם, וקוראים לה מתוך ההיכל הקדוש: כבוד כבוד כבוד. בהיכל הקדוש אבא ואמא פותחים ואומרים: מקדש מקדש. ואז הלבנה מתקדשת כמו שראוי. ואז כתוב ובחדש הראשון. ראשון ודאי. ועל זה נאמר משכו וגו'. ועל זה נאמר בעשור לחדש הזה. שמתחברת הלבנה בשמש, ומה שהיתה לוקחת נקדה אחת, כאשר יורדת,

המכות שעשה להם הקדוש ברוך הוא, אלו הדינים שיעשו ביראתם.

לבסוף דנים אותו באש, שכתוב (דברים ז) פסילי אלהיהם תשרפון באש. אמר הקדוש ברוך הוא: אל תאכלו ממנו נא. שלא יאמרו שברצון ובתאוה של יראתנו אכלו אותו כף. אלא תקנו אותו צלי, ולא מבשל, שאם יהיה מבשל, יהיה מסתר ולא יראו אותו, אלא תקונו שיראו אותו כף שרוף באש, כדי שיהיה ריחו נודף.

ועוד, ראשו עליו כפוף על קרסליו, שלא יאמרו שחיה או דבר אחר הוא, אלא שיכירו אותו שהוא יראתם. ועוד, שלא יאכלו אותו בתאבון, אלא על השבע, דרך קלון ובזיון ועוד, עצם לא תשברו בו, אלא שיראו עצמותיו משלכות בשוק, ולא יהיו יכולים להציל אותו. ועל זה כתוב, (במדבר לג) ובאלהיהם עשה ה' שפטים. דינים רבים. ועוד נאמר, ומקלכם בידכם, ולא חרב ורמח ושאר כלי מלחמה.

אמר רבי יהודה, כבר פרשוהו שהמצרים עובדים למזל טלה, ומשום כף עובדים לשה. אמר רבי יוסי, אם כן, יעבדו טלה ולא שיה. אמר לו, הכל עובדים, אלא שמזל טלה יורד ועולה בטלה ושה, ומשום זה עובדים לכלם. אמר לו, כף שמעתי, שכל בהמה גדולה (של צאן), יראה שלהם היתה, ועל זה הרג הקדוש ברוך הוא כל בכור בהמה. והרי נתבאר שאילו הן מדרגות שלמעלה שנקראות כף.

אמר רבי אלעזר, כתוב (שמות יב) כל מחמצת לא תאכלו, וכתוב (שם יג) לא יאכל חמץ. אלא זה זכר, וזו נקבה. אמר רבי שמעון, אלעזר בני, בזה כתוב לא תאכלו, ובזה כתוב לא יאכל. מדוע לא כתוב לא תאכלו? אלא נקבה שהיא נוטה מדרכה – ודאי באזהרה. זכר שהוא אחוז בחוט של טהרה יותר – בבקשה. ועל זה כתוב לא יאכל, לא תאכלו.

אמר לו, אבא, והרי כתוב (דברים טז) לא תאכל עליו חמץ. אמר לו, הרבה תבות יתרות לכבודו של הקרבן. אבל בתחלה בקשה – לא יאכל, אבל לבסוף באזהרה – לא תאכלו, שהוא קשה משניהם. מחמצת, מה טעמה? משום שריח של מות יש שם. חמץ – זכר, מחמצת – נקבה. (משלי ה) רגליה ירדות

בא וראה חכמתו של יוסף, שכתוב (בראשית מז) ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים, ומלמד אותם לומר, אנשי מקנה היו עבדיך. וכי יוסף שהיה מלך שהיה שולט על כל הארץ, ואב למלכות, עשה כף, ועשה לאחיו שישנאו אותם ולא יחשיבו אותם (שיעשו מהם רועי צאן)?! אלא ודאי תועבת מצרים, יראה ואלוה שלהם נקרא כף, ועל זה כתוב (שמות ח) הן נזבח את תועבת מצרים.

אמר יוסף, כל מיטב מצרים היא ארץ רעמסס, ואותה ארץ הפרישו ליראתם, לרעות וללכת בכל תענוגות העולם. וכל המצרים החשיבו לאלה שרועים ליראתם, כיראתם. אעשה לאחי שיירשו אותה ארץ, וישתחוו להם המצרים, ויחשיבו אותם כמו שראוי. וזהו שכתוב (בראשית מז) כי תועבת מצרים כל רעה צאן. מחשיבים אותם כיראתם.

אמר רבי יוסי, והרי למדנו, כמו שנפרע הקדוש ברוך הוא מאלו שעובדים לעבודה זרה – כף נפרע מעבודה זרה ממש. וכי יוסף עשה לאחיו עבודה זרה?! אמר לו, לא עשה יוסף לאחיו עבודה זרה, אלא עשה להם שישלטו על העבודה זרה שלהם, ולכפות העבודה זרה שלהם תחת ידיהם ולרדותם במקל. אמר יוסף, אם ישלטו אחי על העבודה זרה שלהם, כל שכן שישלטו על עצמם, ומשום זה הושיב אותם במיטב הארץ והשליט אותם על כל הארץ.

ועל זה שהיה פסח – מדוע? אלא יראתם של המצרים ואלוה שלהם היה השה. אמר הקדוש ברוך הוא: מבעשור לחדש קחו את יראתם של המצרים, ותפשו אותו, ויהיה קשור ותפוס בתפיסה שלכם יום אחד ושנים ושלושה, וביום הרביעי הוציאו אותו לדין והאספו עליו.

ובשעה שהמצרים היו שומעים קול יראתם שתפוס בתפיסה של ישראל ואינם יכולים להציל אותו, היו בוכים, והיה קשה עליהם כאלו את עצמם קשרו להריגה. ואמר הקדוש ברוך הוא: יהיה תפוס ברשותכם יום אחר יום – ארבעה ימים, כדי שיראו אותו תפוס, וביום הרביעי הוציאו אותו להריגה, ויראו אותו המצרים איך אתם עושים בו דין, וזה קשה להם מפל

עָלִיו, וְתַפְסוּ אוֹתוֹ תַּפּוּס בְּתַפְיֶסָה שְׁלֵהֶם יוֹם וּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשׁ, וְלֹאֲחֵר זֶה הוּצִיאוּ לוֹ לְדִין לְעֵינַי כָּל מִצְרַיִם, לְהִרְאוֹת שְׁהָלוּהָ שְׁלֵהֶם בְּרִשּׁוֹת יִשְׂרָאֵל לְעֲשׂוֹת בּוֹ דִין.

בְּגִלְלֵ זֶה נֹאמֵר, (שם) אֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא וּבִשְׁל מִבִּשְׁל בְּמַיִם כִּי אִם צָלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קִרְבוֹ, לְהִיֹּת נִדוֹן בְּאֵשׁ צָלִי, וְצוּהָ לְזֹרֵק לְעֲצֻמוֹתָיו בְּשׂוֹק בְּבִזְיוֹן. וּמִשׁוֹם זֶה נֹאמֵר, (שם) וְעֲצֵם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ. וְצוּהָ לְיוֹם הַרְבִּיעִי, אַחֵר שְׁהִיָּה תַּפּוּס שְׁלֹשָׁה יָמִים קָשׁוֹר, לְעֲשׂוֹת בּוֹ דִין. וְזֶה קָשָׁה לָהֶם מִכָּל נִגְעִים שְׁהִכָּה לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי הַרְעוּעָה הַנְּאָמָן. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁצוּהָ שְׁלֹא לֶאֱכֹל אוֹתוֹ בְּתֵאוּהָ. וּמִיָּד שְׁרָאוּ עֲצֻמוֹתָיו בְּשׂוֹק וְלֹא יָכְלוּ לְהִצִּילוֹ, זֶה קָשָׁה לָהֶם מֵהַכֹּל. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁנֹאמֵר בְּהֶם (שם) וּמִקְלָכֶם בְּיָדְכֶם, לְכַפּוֹת כָּל יִרְאַתֶּם שֶׁל הַמִּצְרַיִם תַּחַת יְדֵיהֶם. וּמִשׁוֹם שְׁהֶם בְּכוֹרוֹת מְמַנִּים, כְּתוּב (שם) וְה' הִכָּה כָּל בְּכוֹר.

אַחֲרֵ כָּל זֶה, כְּתוּב (שם יג) לֹא יִרְאֶה חֲמִץ, (דברים טז) שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מִצּוֹת לֶחֶם עֲנִי. וְכְתוּב (שמות יב) כָּל מִחְמֶצֶת לֹא תֹאכְלוּ. אָמֵר הַרְעוּעָה הַנְּאָמָן, מִדּוּעַ צוּהָ שְׁלֹא לֶאֱכֹל חֲמִץ שְׁבַעַת יָמִים וְלֶאֱכֹל בְּהֶם מִצָּה? וּמִדּוּעַ לֹא יֹאכַל, וּמִדּוּעַ נֹאמֵר לֹא תֹאכְלוּ? אֲלֵא שְׁבַעַת כּוֹכְבֵי לַכֶּתֶת, וְהֵם: שְׁצ"ם חֲנֻכָּ"ל. וְהֵם מִצַּד שֶׁל טוֹב וְרַע, אוֹר הַפְּנִימִי, מִצָּה. קִלְפָה שְׁבַחֲוֹץ - חֲמִץ. וְהֵם, חֲמִץ - זָכָר. מִחְמֶצֶת - נִקְבָּה.

מִצָּה שְׁבַפְנִים - שְׁמוּרָה. וְהֵם (אסתר ב) שְׁבַע הַנְּעֻרוֹת הַרְאִיּוֹת לְתַת לָהּ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ. וְנֹאמֵר עֲלֵיהֶם (שמות יב) וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמִּצּוֹת. מִצָּה הִיא שְׁמוּרָה לְבַעֲלָהּ, שְׁהוּא אוֹת ו', וְבוֹ נַעֲשִׂית מִצָּוָה.

וּמִי שְׁשׁוּמֵר לָהּ בְּשִׁבִיל י"ה הַגְּנוּזִים בְּאוֹתִיּוֹת מ"ץ מִמִּצָּה, וְהֵם י"ם ה"ץ. וְצוּהָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּשַׁבַּע בְּרִכּוֹת לַיִל פֶּסַח, שְׁהֵן שְׁבַע הַנְּעֻרוֹת שְׁלָהּ, שְׁהֵן שְׁצ"ם חֲנֻכָּ"ל. וְצוּהָ לְהַעֲבִיר מֵהֵן חֲמִץ וּמִחְמֶצֶת, שְׁהֵם עֲנָנִים חֲשׂוּכִים שְׁמִכְסִים עַל אוֹרוֹת שֶׁל שְׁבַעַת כּוֹכְבֵי לַכֶּתֶת, שְׁנֹאמֵר בְּהֶם (בראשית מא) וַתִּבְאֵנָה אֵל קִרְבְּנָהּ וְלֹא נוֹדַע כִּי בָאוּ אֵל קִרְבְּנָהּ וּמִרְאִיהֶן רַע. חֲשׂוֹךְ כְּאֲשֶׁר בְּתַחֲלָה. שְׁכָל כְּךָ הַחֲשֵׁךְ שֶׁל הַעֲנָנִים שְׁלֵהֶם, שְׁלֹא יְכוּלִים אוֹרוֹת

מִוֹת, בְּרֹאשׁ וּבְסוּף הַתִּבְּהָ תִּמְצָא אוֹתָהּ. וּמִשׁוֹם זֶה מִי שְׁאוֹכֵל חֲמִץ בְּפֶסַח הוּא מִקְדִּים לְעֲצֻמוֹ הַמּוֹת, וּשְׁיִדַע שְׁהוּא מֵת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שְׁכְּתוּב (שמות יב) וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ הַהִיא.

מִצָּה, מִדּוּעַ (נִקְרָאת מִצָּה)? אֲלֵא כְּךָ שְׁנִינוּ, שְׁדִי - מִשׁוֹם שְׁאָמֵר לְעוֹלָמוֹ דִי, שְׁיֹאמֵר לְצִרוֹתֵינוּ דִי. אִף כְּךָ מִצָּה, מִשׁוֹם שְׁהִיא מִשְׁדָּדַת וּמִבְרִיחָה לְכָל צְדָדִים רָעִים וְעוֹשָׂה קִטְטָה בִּינֵיהֶם כְּדִגְמַת שֵׁם שְׁדִי שְׁבַמְזוּזָה, שְׁמִבְרִיחַ לְשָׁדִים וּמִזִּיקִים שְׁבַשְׁעַר - אִף כְּךָ הִיא מִבְרִיחָה אוֹתָם מִכָּל מִשְׁכְּנֵי הַקְּדוּשָׁה, וְעוֹשָׂה מְרִיבָה וּקְטִטוֹת בְּהֶם, כְּמוֹ שְׁנֹאמֵר (שמות יז) מִסָּה וּמְרִיבָה. וְעַל זֶה כְּתוּב מִצָּה, וְהִרִי מִסָּה נִכְתַּבְתָּ בְּאוֹת סִמּוֹן? אֲלֵא תִרְגּוּם שֶׁל מִסָּה הוּא מִצּוֹתָא.

רְעִיָּא מְהִימְנָא

אָמֵר הַרְעוּעָה הַנְּאָמָן, כְּמוֹ לְשׁוֹן שְׁהוּא מִקָּל לְכָל אֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ, וְהוּא לְשׁוֹן צוֹרַת אוֹת ו', וְהוּא מִטָּה שְׁבּוֹ עֲשֵׂר אוֹתִיּוֹת, וְבוֹ הִכָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדוֹ עֲשֵׂר מִכּוֹת. וּמִשׁוֹם שְׁכָּל הַמִּכּוֹת הָיוּ מִצַּד שֶׁל ה' ה', אָמֵר רַבִּי עֲקִיבָא, מִנִּין שְׁכָּל מִכָּה וּמִכָּה שְׁהִבִּיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם הִיתָה שֶׁל חֲמֵשׁ מִכּוֹת וְכוּ', אָמֵר מַעֲתָה וְכוּ'. וְאוֹת ה' עוֹלָה בְּאוֹת י' לְחֲמֵשִׁים מִכּוֹת. חֲמֵשׁ פְּעֻמִּים חֲמֵשִׁים הֵם מְאֵתִים וְחֲמֵשִׁים. וּמִשׁוֹם זֶה נֹאמֵר, וְעַל הַיָּם לָקוּ מְאֵתִים וְחֲמֵשִׁים מִכּוֹת.

אָמֵר יוֹסֵף, כָּל טוֹב אֶרֶץ מִצְרַיִם הִיא רַעַמְסֵס, וְאוֹתָהּ אֶרֶץ הַפְּרִישׁוֹ לְיִרְאַתֶּם, לְרַעוֹת וּלְהִלָּךְ בְּכָל תַּעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם. וְכָל הַמִּצְרַיִם הִחְשִׁיבוּ לְאוֹתָם שְׁרוּעִים לְיִרְאַתֶּם - כִּיִּרְאַתֶּם. וְזֶה מֵה שְׁשָׂאֵל יוֹסֵף מִפְּרַעַה, שְׁיִשְׁלְטוּ אַחֲרָיו עַל יִרְאַתֶּם שֶׁל הַמִּצְרַיִם, שְׁכְּפוּיִים תַּחַת יָדָיו כְּעַבְדִּים אַחֵר מְלִכֵיהֶם, לְהִיֹּת כָּלֵם נִכְפִּים תַּחַת שֵׁם יְהוָה מִצַּדָּם, וְלֹא יִשְׁלַט בְּעוֹלָם אֲלֵא שֵׁם יְהוָה, וַיִּכְנַעוּ כָּל מְמַנִּים תַּחַת יָדָיו.

וּלְהִרְאוֹת לָהֶם שְׁהוּא עֲתִיד לְהַפְּרַע מֵהֶם, זֶהוּ שְׁכְּתוּב (שמות יב) וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אַעֲשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה. כִּיּוֹן שְׁהִטְעוּ לְבָרִיּוֹת וְעֲשׂוּ עֲצָמָם אֱלוֹהוֹת, וּמִשׁוֹם שְׁטָלָהּ, מִמֶּנָּה שְׁלוֹ, הוּא גְדוֹל עַל כָּל הַמְּמַנִּים שֶׁל אֱלֹהִים אַחֲרָיִם, צוּהָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, (שמות יב) וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית אֲבוֹת שֶׁה לְבֵית, וְהִשְׁלִיט אוֹתָם

מִצָּה בְּעוֹלָם, שֶׁהוּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל בֵּית רֵאשׁוֹן
וּבֵּית שְׁנֵי.

אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה (הַרוּעָה הַנְּאֻמָּן), שֶׁהִם כִּנְגַד
בַּת עֵינַי יְמִין, וּבַת עֵינַי שְׂמָאל. וְהִם כִּנְגַד
(לְחֵם מִשְׁנֵה) רוּמֵי הַגְּדוּלָּה וְרוּמֵי הַקְּטָנָה, וּכְנִגַּד שְׁנֵי
עֲנָנִים שֶׁמְכַסִּים עַל בַּת עֵינַי יְמִין וְשְׂמָאל. וְהִם כִּנְגַד
שְׂאוֹר וְחֶמֶץ. וְעַד שֶׁאֵלּוּ יִתְבַּעְרוּ מִהָעוֹלָם, כֵּל יִרְאֶה
וּכֵל יִמָּצֵא אַחַד מֵהֶם, בֵּית רֵאשׁוֹן וּבֵּית שְׁנֵי לֹא
יִתְגַּלּוּ בְּעוֹלָם.

וְהַרְפוּאָה שֶׁל עֲנַנֵי הָעֵינַי שֶׁהִחֲשִׁיכוּ לְבַת עֵינַי יְמִין
וְשְׂמָאל, מַה תְּהִיָּה רְפוּאָתָם? הַמְרִירוֹת
שֶׁל הָעֵגֶל. וְזֶהוּ שֶׁכְּתוּב (ישעיה כז) שֶׁם יִרְעֶה עֵגֶל
וְשֶׁם יִרְבֵּץ. שֶׁם יִרְעֶה עֵגֶל – זֶה מְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף
שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (דברים לג) בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ. וְשֶׁם יִרְבֵּץ
– זֶה מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד. אַחַד לְהַעֲבִיר אֶת רוּמֵי הַגְּדוּלָּה,
וְאֶחָד לְהַעֲבִיר אֶת רוּמֵי הַקְּטָנָה. וּמִיכָאֵל וּגְבַרְיָאֵל
כִּנְגַדֵּם הֵם.

וּמִשׁוּם זֶה ח', שֶׁהוּא חוּט קָטָן, תִּשְׁבַּר אוֹתָהּ,
וְתִכְנַס אוֹת ה' בְּמִקוּמָהּ. שֶׁבַּתְחִלָּה נֶאֱמַר
קָנָה וְסוּף קָמְלוֹ. קָנָה – שֶׁלְטוֹן שֶׁל רוּמֵי. וְסוּף –
לְכָל הַמְּלָכִיּוֹת, שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁבֵּר
אוֹתוֹ. גָּעַר חֵית קָנָה – גָּעַר חֵיהַ רְעָה, שֶׁהִיא אוֹת ח'
מִחֶמֶץ, וְשַׁבֵּר רְגְלֶיהָ מִן הַמַּחְמֶצֶת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ
(משלי ה) רְגְלֶיהָ יִרְדוּת מוֹת. וְעוֹד גָּעַר חֵית קָנָה –
שַׁבֵּר רְגְלֵי הַקּוֹ"ף מִקָּנָה, וַיִּשְׂאֵר הִנֵּה. מִיָּד – (ישעיה
מ) הִנֵּה ה' אֱלֹהִים בְּחֶזֶק יָבָא, (שם מא) רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן
הִנֵּה הִנֵּם וְלִירוּשָׁלַיִם מִבֶּשֶׁר אֶתֶּן. הִנֵּה – ס', אַחַר
אֶלְף וּמֵאֵתִים.

וְאָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, נֶאֱמַר (בראשית מו) כָּל
הַנֶּפֶשׁ לְבֵית יַעֲקֹב שֹׁשִׁים וְשֵׁשׁ. שֹׁשִׁים,
לְהַתְעוֹרְרוֹת שֶׁל מְשִׁיחַ רֵאשׁוֹן. וְשֵׁשׁ, לְהַתְעוֹרְרוֹת
מְשִׁיחַ שְׁנֵי. נִשְׂאָרוֹ שֵׁשׁ שָׁנִים לְשִׁבְעִים וְשָׁנִים, לְקִיָּם
בָּהֶם (ויקרא כה) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךְ וְשֵׁשׁ שָׁנִים
תִּזְמַר כְּרֶמֶךְ וְאִסְפַּף אֶת תְּבוּאָתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה ב)
קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לֵה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ.

אִם כֵּן, מַה כְּתוּב לְמַעְלָה (שם לא) רָנוּ לְיַעֲקֹב
שִׁמְחָה? אֵלֶּא אַרְבַּע גְּאֻלוֹת עֲתִידוֹת לְהִיּוֹת
כִּנְגַד אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁל פֶּסַח. מִשׁוּם שֶׁיִּשְׂרָאֵל
מִפְזָרִים בְּאַרְבַּע פְּנוֹת הָעוֹלָם, וְאֵלּוּ שִׁיְהִיו רְחוּקִים

לְהֵאִיר לָהֶם, וּמִשׁוּם זֶה נֶאֱמַר וְלֹא נוֹדַע כִּי כָּאוּ אֵל
קְרִבְנָה. (ע"כ רעיא מהימנא).

רַבִּי שִׁמְעוֹן פְּתַח וְאָמַר, (תהלים סח) גָּעַר חֵית קָנָה
עֲדַת אַבִּירִים בְּעַגְלֵי עַמִּים. גָּעַר חֵית – זֶה הַחֵיהַ
שֶׁאֲחֻזוֹ בָּהּ עָשׂוּ. קָנָה – לְמַדְנוּ, שֶׁבִּיּוֹם שֶׁנִּשְׂאָר שְׂלֵמָה
הַמֶּלֶךְ אֶת בַּת פְּרַעֲזָה, בָּא גְבַרְיָאֵל, נָעַץ קָנָה בֵּינָם
הַגְּדוֹל, וְעָלְיוֹ נִבְנִית עִיר שֶׁל רוּמֵי. מַהוּ קָנָה? זֶה
הַזְּכָר שֶׁל זֶה הַחֵיהַ רְעָה, שִׁישׁ לוֹ צַד קָטָן בְּאַחִיזָתוֹ
בְּקִדְשָׁהּ. וְזֶהוּ קָנָה שֶׁנֶּעֱוָץ בֵּינָם הַגְּדוֹל, וּמִשׁוּם זֶה
הִיא שׁוֹלְטַת עַל הָעוֹלָם, וְעַל שֶׁלְטוֹן זֶה כְּתוּב,
(ישעיה יט) קָנָה וְסוּף קָמְלוֹ. קָנָה, שֶׁלְטוֹן וְרֵאשׁ לְכָל
הַמְּלָכוֹת. וְעוֹד קָנָה, שֶׁעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְשַׁבֵּר אוֹתוֹ כְּקָנָה זֶה.

בֵּא וְרֵאֵה, בְּמִצְרַיִם הִיא שׁוֹלְטַת, וּמִמֶּנָּה יוֹצֵאִים
כְּמַה שֶׁלְטוֹנִים לְמִינֵיהֶם, וְהַכֵּל בְּסוּד שֶׁל
חֶמֶץ. כִּיּוֹן שֶׁשַׁבֵּר אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הוֹצִיא
חֶמֶץ וּמִכְנִיס מִצָּה. בְּמַה? בְּחוּט קָטָן מִהַכֵּל שַׁבֵּר
אוֹת ח' שֶׁל חֶמֶץ, וְנִעְשָׂה מִצָּה. אֵלּוּ אוֹתִיּוֹת, אֵלֶּא
שֶׁשַׁבֵּר ח' שֶׁל חֵיהַ זֶה, שֶׁנִּקְרָא חֶמֶץ. וְעַל זֶה נִקְרָא
חֵית קָנָה, שֶׁנוּחַ לְשַׁבֵּרוֹ כְּמוֹ קָנָה זֶה. בְּמַה נִשְׁבֵּר?
בְּחוּט קָטָן כְּמוֹ שֶׁעָרָה שַׁבֵּר ח' וְעָבַר מֵאִתְּנָה, וְהָיָה
מִצָּה. וְעַל זֶה כְּתוּב גָּעַר חֵית קָנָה. גָּעַר בָּהּ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְנִשְׁבֵּר ח' שֶׁל חֶמֶץ וְנִעְשָׂה ה'. (ועובר ח'
שֶׁל חֶמֶץ וְנִעְשָׂה).

וְעֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשַׁבֵּר לוֹ לְאוֹתוֹ קָנָה
כְּמוֹ זֶה, יִשְׁבֵּר רְגְלֵי ק' מִקָּנָה, וַיִּשְׂאֵר הִנֵּה.
(ישעיה מ) הִנֵּה ה' אֱלֹהִים בְּחֶזֶק יָבוֹא וְזָרְעוּ מִשְׁלָהּ לוֹ
הִנֵּה שִׁכְרוּ אֶתוֹ וּפְעָלָתוֹ לְפָנָיו. מַהוּ וּפְעָלָתוֹ? זֶה
פְּעַל שֶׁל אוֹתָהּ ק' (פְּעָלָה שֶׁל אוֹתוֹ חֶמֶץ) שִׁישְׁבֵּר אוֹתָהּ,
וְהִיא פְּעָלָה שֶׁלְפָנָיו, וְהוּא יַעֲבִיר רְגְלוֹ וְיִהְיֶה הִנֵּה,
שֶׁנֶּאֱמַר (שם מא) רֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנֵּם וְגו'.

רַעֲיָא מַהִּימְנָא

רַבִּי שִׁמְעוֹן פְּתַח וְאָמַר, גָּעַר חֵית קָנָה עֲדַת אַבִּירִים
בְּעַגְלֵי עַמִּים. גָּעַר חֵית קָנָה – זֶה קָנָה שֶׁאֲחֻזוֹ
בּוֹ עָשׂוּ, שֶׁהִיא עִיר רוּמֵי הַגְּדוּלָּה, שֶׁנָּעַץ גְבַרְיָאֵל
קָנָה בֵּינָם הַגְּדוֹל, וּכְנֻ עָלֶיהָ כְּרֹךְ גְּדוֹל שֶׁל רוּמֵי. קָנָה
שֶׁל חֶמֶץ. וְכַאֲשֶׁר תְּבֹא גְאֻלָּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, יִשְׁבֵּרוּ
אוֹתוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב גָּעַר חֵית קָנָה עֲדַת. וּמִיָּד עוֹבֵר
חֶמֶץ מִהָעוֹלָם. הַמַּחְמֶצֶת שֶׁלוֹ הִיא רוּמֵי. וְתִתְגַּלֶּה

שְׁהָרִי אֲמָא וּבַת בְּגָלוֹת, וּמִיָּד שְׁיֹרֵד, קוֹשְׁרִים אוֹתוֹ בַּבַּת, שְׁהִיא יָד כְּהָה, לְהִיּוֹת קְשׁוּרָה ו' עִם ה' בְּשֵׁשׁ סְפִירוֹת. מִיָּד לוֹחֲשִׁים לְעַמַּת הַחֲכָמָה: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.

אָחָד וְכְבוֹד גִּימְטְרִיא מ"ה מַחְכְּמָה. שְׁמוּרִיד אוֹתוֹ אֲצֵל אֲמָא, וּמִיָּד שְׁיֹרֵד, קוֹשְׁרִים אוֹתוֹ עֲמָה בְּקֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ. וּמִשׁוּם זֶה בְּאַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל הַתְּפִלִּין, שֶׁהֵם: קִדְשׁ לִי - חֲכָמָה. וְהִיא כִּי יִבְיָאָה - בִּינָה. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל - תְּפָאֶרֶת שְׁכוּלָלֶת שֵׁשׁ סְפִירוֹת בְּשֵׁשׁ תְּבוּת. וְהִיא אִם שְׁמַע - מַלְכוּת, יָד כְּהָה. תְּפִלָּה כְּתוּר, כ' עַל רֹאשׁוֹ, אֵין קְדוּשׁ כִּיְהוָה, שְׁסַנְדְּלָפוֹן קוֹשֵׁר כָּל הַתְּפִלוֹת וְעוֹשֶׂה מֵהֵן כְּתוּר.

בְּאוֹתוֹ זְמַן צְרִיף לְסִדְר מְנוּרָה (שְׁלַחן) לְסַעוּדָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וּמִשְׁכָּן וּמְנוּרָה וְאָרוֹן וּמִזְבֵּחַ, וְכָל מִינֵי שְׁמוּשׁ שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ. וְלֹא אַחַר שְׁלַחן אָנוּ הוֹלְכִים שְׂאִינוּ עֲבוּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂאִין אָנוּ הוֹלְכִים אֲלֵא אַחַר שְׁלַחן שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה יָדָיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא הַשְּׂכִינָה, מִשְׁכָּן שְׁלוֹ, שְׁלַחן שְׁלוֹ, מְנוּרָה שְׁלוֹ, אָרוֹן שְׁלוֹ, מִזְבֵּחַ שְׁלוֹ. הִיא כְּלוּלָה מְכַל כְּלֵי שְׁמוּשׁ לְמֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן.

הֵם אֵלוֹ שְׁמֵתִקְנִים יֵין וְלֶחֶם שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם אֵת קַרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשִּׁי, שְׂאִין לְהַקְרִיב לוֹ אֲצֵלוֹ אֲלֵא אֵלוֹ שְׁנִקְרָאִים אִשִּׁי ה'. וּמִשׁוּם זֶה נֶאֱמַר אֵת קַרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשִּׁי. שְׁעֲלִיו נֶאֱמַר (מִשְׁלֵי ט) לָכוּ לַחֲמוּ בְּלַחֲמֵי. וְנִקְרָא לַחֵם הַפָּנִים, שֶׁהֵם י"ב פָּנִים, שְׁנֵאֲמַר (בַּמִּדְבָּר ו) יְבָרְכֶךָ יְהוָה, יָאֵר יְהוָה, יִשָּׂא יְהוָה. שְׁנֵים עָשָׂר פָּנִים שֶׁל שְׁלֵשׁ חַיּוֹת.

מֵהוּ הַלֶּחֶם שֶׁל אֵלוֹ הַפָּנִים? זֶה לַחֵם שֶׁל אָדָם, שֶׁהוּא יו"ד ה"א נָא"ו ה"א. וַיֵּשׁ לוֹ לַחֵם בְּאַרְבַּעַת פָּנִים, שֶׁהֵם אַרְבַּע אוֹתִיּוֹת יְהוָה. זֶה הַלֶּחֶם שֶׁל שְׁלַחן הַמֶּלֶךְ, הוּא סֵלֶת נִקְיָה.

הַכֶּבֶשֶׂן שְׁלוֹ שְׂאוּפָה בּוֹ לַחֵם הִיא הַשְּׂכִינָה, שֵׁשׁ מִתְבַּשֵּׁל וְנִשְׁלָם. וּמִשׁוּם זֶה אֵין בּוֹצְעִים אֲלֵא מִמְּקוֹם שְׁנִגְמָר בְּשׁוּלוֹ. כְּדָגְמַת שְׁלָמוֹת הַפָּרִי, שֶׁהוּא גָמַר בְּשׁוּלוֹ. וְזֶהוּ שֵׁם אֲדָנִי, גָמַר וּשְׁלָמוֹת שֵׁם יְהוָה, שֶׁהוּא לַחֵם הַפָּנִים. אֲדָנִי הוּא הַכֶּבֶשֶׂן שְׁלוֹ. שֶׁהִיא כְּבוּשָׁה תַּחַת בְּעֵלָה. וּבִגְלָלָה נֶאֱמַר, (שְׁמוֹת יט) וְהָרַסְתָּ עֵשֶׂן כָּלֹּ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יֵרֵד עָלָיו ה' בְּאֵשׁ

מֵהָאֲמוֹת, יִקְדִּימוּ לְרַנּוּ. וְהַשְּׂנִיִּים - לְשֵׁשִׁים. וְהַשְּׂלִישִׁיִּים - לְשֵׁשִׁים וְשֵׁשׁ. וְהַרְבִּיעִיִּים - לְשִׁבְעִים וְשָׁנַיִם.

וּנְאֻלוֹת אֵלוֹ יְהוָה בְּאַרְבַּע חַיּוֹת, בְּשֵׁם יְהוָה שְׂרוּכָב עֲלֵיהֶם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (חֲבֻקָּק ג) כִּי תִרְכַּב עַל סוּסֶיךָ מִרְכַּבְתִּיךָ יִשׁוּעָה. שְׁפָנְגָדָם יַעוֹרֵר לְמִטָּה אַרְבַּעַת דְּגָלִים וְשָׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, בְּסוּד שֶׁל יְהוָה מֶלֶךְ, יְהוָה מֶלֶךְ, (שְׁמוֹת טו) יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד. שְׁתִּים עֶשְׂרֵה אוֹתִיּוֹת הֵן, כְּנִגְדַּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, וְשָׁנַיִם עֶשֶׂר פָּנִים שֶׁל שְׁלֵשֶׁת הָאֲבוֹת, שְׁנֵאֲמַר עֲלֵיהֶם, הָאֲבוֹת הֵן הֵן הַמְּרַכְּבָה. וְהֵם עֶשְׂרֵה שְׁבָטִים, אֶלֶף שָׁנַיִם. שְׁנֵי שְׁבָטִים - מֵאֲתִים שָׁנָה. וּמִי"ב אוֹתִיּוֹת תְּלוּיִים ע"ב שְׁמוֹת, שֶׁהֵם ע"ב שָׁנַיִם אַחַר הָאֶלֶף וּמֵאֲתִים.

וְהֵם כ"ד, לְכָל חַיָּה מִשְׁלֵשׁ חַיּוֹת. כ"ד הַסּוּד שְׁלוֹ, (יִשְׁעִיה ו) וְקָרָא זֶה אֵל זֶה וְאָמַר. וְהֵם שְׁלֵשׁ כְּתוּת מִכ"ד צוּרוֹת. כַּת אַחַת אוֹמְרַת קְדוּשׁ, וְכַת שְׁנִיָּה אוֹמְרַת קְדוּשׁ, וְכַת שְׁלִישִׁית אוֹמְרַת קְדוּשׁ. מִיָּד מִתְעוֹרֵר הַשְּׁמַאֵל בְּמ"ב אוֹתִיּוֹת, וְעוֹשֶׂה דִין בְּעִמְלָק.

(דְּבָרִים כב) כִּי יִקְרָא קֵן צַפּוֹר לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ - בְּעֲלֵי מִקְרָא. בְּכָל עֵץ - בְּעֲלֵי מִשְׁנָה, שֶׁהֵם כְּאֶפְרוּחִים הַמְקַנְנִים בְּעֵנְפֵי הָאֵילָן. יֵשׁ שְׂאוּמְרִים, בְּכָל עֵץ - אֵלוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם (יִשְׁעִיה סה) כִּי כִימֵי הָעֵץ יִמֵּי עַמִּי. אוֹ עַל הָאָרֶץ - אֵלוֹ בְּעֲלֵי תוֹרָה (מִשְׁנָה), שְׁנֵאֲמַר בָּהֶם, עַל הָאָרֶץ תִּישָׁן וְחַיִּי צַעַר תַּחֲיֶיהָ וּבַתּוֹרָה אֲתָה עֲמַל. אֶפְרוּחִים - אֵלוֹ פְּרָחֵי כְהֻנָּה. אוֹ בִיצִים - אֵלוֹ שֵׁזֶן אוֹתָם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִקְרָנֵי רְאֵמִים וְעַד בִּיצֵי כְנִים. וְהָאֵם רִבְצַת עַל הָאֶפְרוּחִים - בְּזִמְן שֶׁהִיוּ מִקְרִיבִים קַרְבָּנוֹת. מֵה כְּתוּב? לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים.

חֶרֶב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וּבִטְלוֹ הַקַּרְבָּנוֹת, מֵה כְּתוּב? שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֵת הָאֵם. וְגָלוּ הַבָּנִים. וְזֶהוּ שְׁנֵאֲמַר וְאֵת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ, מִצַּד זֶה שֶׁל הָאוֹת ו', שֶׁהוּא עוֹלָם אֶרֶץ שְׁנֵאֲמַר בּוֹ (דְּבָרִים כב) לְמַעַן יִיטַב לָךְ וְהִאֲרַכְתָּ יָמִים, לְעוֹלָם שְׁכָלוֹ אֶרֶץ.

בְּמִקּוֹם הַקַּרְבָּנוֹת תִּקְנּוּ תְּפִלוֹת, וּמִצְפָּצְפִים בְּקוֹלוֹת שֶׁל שִׁירִים, בְּקוֹל שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, לְקִרְאַת הָעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי שֶׁהוּא לְמַעְלָה.

אָצְלוּ. זְהוּ שְׁכָתוּב אֶת קַרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחֻחֵי. כְּלוּמַר, (דְּבָרִים יח) אִשֵּׁי ה' וְנִחְלָתוּ יֹאכְלוּן (וְזֶהוּ אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (מְשָׁלִי ט) לְכוּ לַחֲמוּ בְּלַחֲמֵי וּשְׁתוּ בֵּינָן מִסֻּכְתֵּי) – זְהוּ מִצַּד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים. אָבֵל מִצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, מִצְוָה לְתַת בֵּינוֹנֵי לְמַלְאָכִים, וּפְסֻלַת לְשָׂדִים וּמִזִּיקִים, שֶׁהֵם מְשַׁמְשִׁים לְסוּסִים וּלְפָרָשִׁים שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

וְאֵף כֶּךָ שֶׁפָּרְשֵׁי הַמֶּלֶךְ הָיוּ בְּעֲלֵי מִשְׁנֵה, שֶׁהֵם כְּמַלְאָכִים – מְשַׁמְשִׁים לָהֶם שְׂדִים יְהוּדִיִּים, שֶׁהֵם רְשׁוּמִים בְּאוֹת שְׂדֵי (בְּאוֹת י'). וְיֵשׁ שְׂדִים וּמִזִּיקִים מִצַּד הַטְּמֵאָה, שֶׁנִּקְרְאוּ שְׂדִים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת. (קַהֲלַת ז) וְזֶה לְעִמַּת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים.

וּמִשׁוּם זֶה אָמְרוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, שֶׁהֵם ג' מִיָּנִים מֵהֵם: אֶחָד מִן שְׁלֹשֶׁם כְּמַלְאָכֵי הַשָּׁרַת, וּמִן שְׁנֵי כְּבָנֵי אָדָם, וּמִן שְׁלִישֵׁי כְּבֵהֲמוֹת. וְיֵשׁ בָּהֶם חֲכָמִים בַּתּוֹרָה שֶׁבְּכָתָב וְשֶׁבְּעַל פִּה. נִקְרָא יוֹסֵף הַשָּׂד, עַל שֵׁם שֶׁהוּלִיד אוֹתוֹ שָׂד. וְלֹא לְחִנּוּם אָמְרוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אִם הֵרֵב דּוּמָה לְמַלְאָךְ ה' צְבָאוֹת, תּוֹרָה יִבְקָשׁוּ מִפִּיהוּ. וְאַשְׁמְדָאֵי הַמֶּלֶךְ, הוּא וְכָל מְשַׁפְּחָתוֹ, כָּבֵר בְּאֲרָנּוֹ שֶׁהֵם שְׂדִים יְהוּדִיִּים, שֶׁנִּכְנָעִים בַּתּוֹרָה וּבְשִׁמּוֹת הַתּוֹרָה.

וּבְנֵי אַהֲרֹן, מִשׁוּם שֶׁעָרְכוּ קַרְבָּנוֹתֵיהֶם, בְּגִלְלֵי זֶה נִעְנְשׂוּ. שֶׁכָּל הַקַּרְבָּנוֹת, אֵף עַל גִּב שֶׁנִּקְרְבִים בְּשִׁבִּיל הַמֶּלֶךְ, הוּא מְחַלֵּק לָהֶם לְכָל אֶחָד כְּמוֹ שְׂרָאוּי, וְנוֹטֵל לְחֻלְקוֹ מֵה שְׂרָאוּי לוֹ. (ע"כ רַעִיא מֵהִימְנָא).

זוהר

וּבְחַבּוּר הַקְּדָמוֹן, נֶאֱמַר (בַּמִּדְבָּר כח) וּבָיוֹם הַבְּכוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה וְגו'. אָמַר רַבִּי אַבָּא, יוֹם הַבְּכוּרִים, מִיְהוּ הַיּוֹם? זֶה נִקְרָא הַיֵּצֵא מֵעֵדֶן, שֶׁהוּא יוֹם מְאוֹתָם בְּכוּרִים עֲלִיוֹנִים. וְזֶהוּ שֶׁהַתּוֹרָה תְּלוּיָהּ בּוֹ, וְהוּא מוֹצִיא כָּל סוּדוֹת הַתּוֹרָה. וּמִשׁוּם שֶׁהוּא עֵץ הַחַיִּים, צְרִיכִים לְהִבְיֵא פְרוֹת הָאֵילָן.

רַעִיא מֵהִימְנָא

וּבָיוֹם הַבְּכוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה וְגו' (בַּמִּדְבָּר כח). רַבִּי אַבָּא אָמַר, יוֹם הַבְּכוּרִים

וְיַעַל עֲשֵׂנוּ כְּעֵשֶׂן הַכֶּבֶשֶׂן. וְלֹא כְמוֹ כְּבֵשֶׂן שֶׁל אֵשׁ הַדְּיוּט, אֲלֵא כְמוֹ כְּבֵשֶׂן שֶׁבּוֹ כּוֹבֵשׁ רַחֲמֵי עַל עַמּוֹ כְּאִשֶׁר מִתְפַּלְלִים וּמְבַקְשִׁים בְּקִשׁוֹת, כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֵיךָ אֶת כְּעֶסֶךָ. וּבּוֹ, דְּבָרִים הַכּוֹבֵשִׁים שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְמָה לָךְ לְחַקֵּר?

וּבְלַחֵם הַתּוֹרָה יֵשׁ סֵלַת שֶׁנִּתֵּן לוֹ הַמֶּלֶךְ לְאוֹתָם שֶׁנֶּאֱמַר עֲלֵיהֶם, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. מֵאֲכַל הַצְּדִיקִים. וְיֵשׁ לַחֵם שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהוּא פְסֻלַת לְאוֹתָם עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת שֶׁל בֵּית הַמֶּלֶךְ. וּמִשׁוּם זֶה בְּמַלְכָה נֶאֱמַר, (מְשָׁלִי לא) וּתְקַם בְּעוֹד לִילָה וּתִתֵּן טָרֵף לְבֵיתָהּ וּחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ, שֶׁהֵם בְּעֲלֵי מִשְׁנֵה. וּמִשׁוּם זֶה נֶאֱמַר בְּמַאֲכַל שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְעִשִּׁירִית הָאִיפָה סֵלַת, וְדָאֵי. וְזוֹ יו"ד מְאֻדָּנִי, שֶׁהִיא עִשִּׁירִית. וְזֶה סֵלַת שֶׁל הַיֵּכָל הַמֶּלֶךְ, וּמִשְׁתַּבַּחַת (שֶׁל מַאֲכַל הַמֶּלֶךְ נִמְצְאוֹת).

קוּם הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה, אַתָּה וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּנְךָ, וְרַבִּי אַבָּא, וְרַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי יוֹסֵי, וְרַבִּי חֲזִיָּא, וְרַבִּי יוֹדָאֵי, לְתַקַּן מִתְּנָה לְמֶלֶךְ, וְלְהַקְרִיב כָּל אֵיבָרִים, שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל, קַרְבָּנוֹת לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, זֶה שֶׁנִּקְרָא נִשְׁמָה שֶׁל הָאֵיבָרִים, שֶׁכִּינָה הַקְּדוּשָׁה, אֵשׁ שֶׁל גְּבוּהָ. שְׂאֲחוֹז בְּעֵצִים שֶׁנִּקְרְאוּ עֵצֵי הָעוֹלָה, שֶׁהֵם עֵץ הַחַיִּים וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע. עֵצֵי הַקְּדוּשׁ נִקְרְאוּ אֵלּוּ בְּעֲלֵי תּוֹרָה, שֶׁמִּתְאַחֲדָת בָּהֶם הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (יְרֵמִיָּה כג) הֲלֹא כֹה דְבַרִי כְּאֵשׁ נֹאֵם ה'.

וּנֶאֱמַר בָּהּ עֲלֵה לָהּ, קַרְבֵּן לָהּ, אִשָּׁה לָהּ. וְנֶאֱמַר אֶת קַרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי. וְהָרִי כְּתוּב שְׂאִין לְהַקְרִיב קַרְבֵּן אֲלֵא לְשֵׁם ה', מֵהוּ אֶת קַרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי? אֲלֵא הַדֶּרֶךְ, שְׂמִי שְׂמִקְרִיב דּוֹרוֹן לְהַקְרִיב אוֹתוֹ לְמֶלֶךְ וְאַחַר כֶּךָ הוּא מְחַלֵּק אוֹתוֹ לְמִי שְׂרוּצָה, אֵף כֶּךָ יִשְׂרָאֵל מְקַרְבִים תּוֹרָה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא לַחֲמוֹ, וְהוּא יֵינוּ, וְהוּא בְּשָׂרוֹ, וְנֶאֱמַר בָּהּ (בְּרֵאשִׁית ב) עֵצִים מֵעֵצֵי מִבְּשָׂרִי וּבְשָׂרִי מִבְּשָׂרִי. בְּשָׂרִי קָדְשׁ, שֶׁפָּרְשׁוּ עָלֶיהָ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, בְּבִשּׁוֹר הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם אֲנִי עֲסוּקִים.

מָה עוֹשֶׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְאוֹתוֹ דּוֹרוֹן? מִשְׁלֵל לְמֶלֶךְ שְׂאֲכַל עַל שְׁלֻחָן, וּמְקַרְבִים עַל שְׁלֻחָנוֹ מְכַל מִן וּמִן – סֵלַת, וּבִינוֹנֵי, וּפְסֻלַת. וְהוּא מְחַלֵּק מִשְׁלֻחָנוֹ לְכָל בְּעֲלֵי הַסְּעוּדָה, לְכָל אֶחָד כְּמוֹ שְׂרָאוּי, עַל יְדֵי הַמְּמָנִים שֶׁלוֹ. וּמְאוֹתוֹ לַחֵם שֶׁהוּא סֵלַת, שֶׁהַמֶּלֶךְ אוֹכֵל, הוּא מִצְוָה לְתַת לְאֵלּוֹ שְׂאֵהוּבִים

שְׁהִיא י', טְפָה רֵאשׁוּנָה שְׁנַמְשָׁךְ מִמְנָה זֶרַע יוֹרָה כַּחֲץ, שְׁהִיא ו', וְהִיא י' שְׁעוּלָה עַל ו' כְּפָרִי שְׁעוּלָה עַל עֵנַף הָאֵילָן.

וְאִתָּה עַל גַּב שְׁכַמָּה עֲנָפִים יֵשׁ בְּאֵילָן וְכַמָּה תֵּאֲנִים עֲלֵיהֶם - אֵלֹהֵי שְׁהַקְדִּימוּ בְּרֵאשׁוּנָה נִקְרָאִים בְּכוֹרִים. אֵלֹהֵי הֵם רְאשִׁים שֶׁל כָּלֶם. כְּדַגְמָא שְׁלָהֶם נֶאֱמַר (תהלים כד) שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשִׁיכֶם. (ישעיה מ) שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בָרָא אֱלֹהֵי. (במדבר א) שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשִׁיכֶם. שְׁעָרִים אֵלֹהֵי הֵם חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים שֶׁל בֵּינָה, שְׁהִיא יְשִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה. וְשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם - שֶׁל יְשִׁיבָה שֶׁל מַטָּה. שְׁכַל מִי שְׁמִשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, לְבַסּוֹף מִתְנַשֵּׂא. זֶהוּ שְׁכַתוּב (משלי ל) אִם נִבְלַתְּ בְּהַתְנַשֵּׂא. וּבְאֵרוּהוּ בְעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, כָּל הַמְנַבֵּל עֲצָמוֹ עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה, לְסוֹף מִתְנַשֵּׂא, וְיָבֵא מִלֶּךְ הַכְּבוֹד, וְאֵין כְּבוֹד אֶלָּא תּוֹרָה.

מִבְּאֵן מִי שְׁלוּמֵד תּוֹרָה שְׁנִקְרָאת כְּבוֹד, נִקְרָא מִלֶּךְ. וְלֹא תֵּאֲמַר בְּאוֹתוֹ עוֹלָם הֵבֵא וְלֹא יוֹתֵר - אֶלָּא מִלֶּךְ בְּשָׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּדַמּוֹת רְבוּנוֹ. וּמִשׁוּם זֶה כְּפוּל הַפְּסוּק פְּעָמִים. אַחַת - מִי זֶה מִלֶּךְ הַכְּבוֹד. שְׁתִּים - מִי הוּא זֶה מִלֶּךְ הַכְּבוֹד. שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשִׁיכֶם, מֵהוּ רְאשִׁיכֶם? פְּעָמִים. אֵלֹהֵי חַיּוֹת הַמְּרַכְּבָה הָעֲלִיּוֹנָה, וְחַיּוֹת הַמְּרַכְּבָה הַתַּחְתּוֹנָה. וּבַחֲבוּר הַקְּדָמוֹן. (ע"כ רעיא מהימנא).

רְבִי שְׁמַעוֹן פִּתַּח פְּסוּק וְאָמַר, שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשִׁיכֶם וּגו'. פְּסוּק זֶה בְּאֵרוּהוּ וְנִתְבָּאֵר. אֲבָל שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשִׁיכֶם - אֵלֹהֵי הֵם שְׁעָרִים עֲלִיּוֹנִים, שְׁעָרִים שֶׁל שְׁכַל עֲלִיּוֹן, וְאֵלֹהֵי חֲמִשִּׁים שְׁעָרִים. רְאשִׁיכֶם - אֵלֹהֵי הָרְאשִׁים מִי הֵם? אֶלָּא כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ רֹאשׁ לְהַתְפַּשֵּׁט וְלַעֲלוֹת זֶה בְּזֵה וְלַהֲכַלֵּל זֶה בְּזֵה.

מִצְאָנוּ בְּסִפְרוֹ שֶׁל חֲנוּךְ: שָׂאוּ שְׁעָרִים - אֵלֹהֵי הֵם שְׁעָרִים שְׁלֵמָטָה מֵהָאֲבוֹת, וְאֵלֹהֵי שְׁלֵשָׁה אַחֲרוֹנִים. רְאשִׁיכֶם - אֵלֹהֵי הֵם רְאשֵׁי אֲלִפֵי יִשְׂרָאֵל, וְאֵלֹהֵי הָאֲבוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וְאֵלֹהֵי רְאשִׁים שֶׁל אוֹתָם שְׁעָרִים. וּמִשׁוּם אֵלֹהֵי שְׁהֵם אוֹפְנִים, שְׁסוֹבְבִים וְנוֹטְלִים אוֹתָם עַל כַּתְפֵיהֶם, אוֹמְרִים שָׂאוּ שְׁעָרִים רְאשִׁיכֶם. שָׂאוּ, לְמִי? לְרְאשִׁיכֶם. שְׁהֵם רְאשִׁים עֲלֵיכֶם וְשׁוֹלְטִים עֲלֵיכֶם. וְהַנְּשָׂאוּ פִתְחֵי עוֹלָם - אֵלֹהֵי הָאֲמָהוֹת, וְאַרְבַּע הֵן שְׁלֵמָטָה.

הֵם בְּכוֹרִים עֲלִיּוֹנִים שֶׁל הַתּוֹרָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שמות כג) רֵאשִׁית בְּכוֹרֵי אֲדָמְתְךָ תְּבִיא וּגו'. אָמַר הַרְוּעָה הַנֶּאֱמָן, כְּמוֹ הַבְּכוֹרוֹת לְאֲמוֹתֵיהֶם, אִף כֶּךָ נִקְרָאוּ הַפְּרוֹת בְּכוֹרִים, שֶׁל פְּרוֹת הָאֵילָנוֹת. (הושע ט) בְּכוֹרָה בְּתֵאֵנָה, כֶּךָ יִשְׂרָאֵל קְדָמוֹנִים וּבְכוֹרִים לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַל אֲמוֹת הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכַתוּב (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לִיהוָה וּגו'. וּמִשׁוּם זֶה נֶאֱמַר בָּהֶם, (שמות כג) תְּבִיא בֵּית ה' אֱלֹהֶיךָ. וּמִשׁוּם זֶה אֲמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת שְׁנֶאֱמַר בָּהֶם (ישעיה ט) וַיֹּאכְלוּ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּכָל פֶּה - יֹאשְׁמוּ רַעְיָה תְּבֵא אֲלֵיהֶם.

אִתָּה כֶּךָ ו' שְׁכַלּוּלָה מִשֵּׁשׁ סִפִּירוֹת, וְהוּא בֶן י"ה, שְׁנִקְרָא בְּכ"ר. וְכָל עֲנָפִים שְׁיוֹצְאִים מִמְּנוֹ שְׁבָהֶם רְאשִׁים, כְּמוֹ זֶה (צִיּוֹר לְמַעְלָה) נִקְרָאִים בְּכוֹרִים. אוֹת ו' הִיא נִהַר מֵאֵלֹהֵי בְכוֹרִים עֲלִיּוֹנִים, וְאוֹתוֹ נִהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְזֶהוּ שְׁהַתּוֹרָה תְלוּיָהּ בּוֹ. וְכֹאֲשֶׁר יוֹצֵא יוֹצְאִים כָּל סוּדוֹת הַתּוֹרָה, וּמִשׁוּם שֶׁהוּא עֵץ חַיִּים שֶׁל הַתּוֹרָה, זֶהוּ (אַחַת הִיא) שְׁכַתוּב (משלי ג) עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ. וְהַמְצוּוֹת שֶׁלָּהּ דוֹמוֹת לְפָרִי שֶׁל הָאֵילָנוֹת, צְרִיכִים לְהִבְיָאֵן.

אָמַר הַרְוּעָה הַנֶּאֱמָן, וְאִם תֵּאֲמְרוּ מִדּוּעַ הַבְּכוֹרִים שְׁלָהֶם נִקְרָאִים מִנְחָה חֲדָשָׁה, מִשְׁשָׁה חֲדָשִׁים לְשֵׁשׁ חֲדָשִׁים, וּמֵאָדָם שְׁנֶאֱמַר בּוֹ (דברים כ) כִּי הָאָדָם עֵץ הַשֹּׂדֶה - לְתַשְׁעָה חֲדָשִׁים אוֹ לְשִׁבְעָה. וּבְהַמּוֹת אִף כֶּךָ - שְׁבַעַת יָמִים יִהְיֶה (ויקרא כב) תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבֵּן אִשָּׁה לֵה', לְהַקְרִיב קֶרֶבֶן לְפָנָי ה'. וְעוֹד, הַסִּפִּירוֹת, בְּהֵן שֵׁם יְהוָה, וְכָל הַכְּנוּיִים שֶׁלוֹ, מִדּוּעַ נִקְרָאוֹת בְּשֵׁם חַיּוֹת? אֶלָּא מִנְחָה חֲדָשָׁה בְּדֶרֶךְ סוּד זֶה הַשְּׁכִינָה. מִשְׁשָׁה חֲדָשִׁים לְשֵׁשׁ חֲדָשִׁים אֵלֹהֵי שֵׁשׁ סִפִּירוֹת, שְׁנִקְרָאוֹת שְׁנַיִם קְדָמוֹנִיּוֹת לְבְרִיאַת הָעוֹלָם, שֶׁהֵן שֵׁשׁ אֲלֶף שְׁנַיִם שְׁקִים הָעוֹלָם, מִצַּד שֶׁל אִמָּא עֲלִיּוֹנָה. וּמִצַּד שֶׁל אִמָּא תַּחְתּוֹנָה נִקְרָאִים חֲדָשִׁים. וּמִשׁוּם שְׁקָדְמוֹ לְעוֹלָם וְלִכְל הַבְּרִיּוֹת, נִקְרָאִים בְּכוֹרִים.

וְהַשְּׁכִינָה, מִנְחָה חֲדָשָׁה, מִצַּד שֶׁל חֵיָה, שְׁנֶאֱמַר בָּהּ (יחזקאל א) וּדְמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם. וְהוּא תִשַׁע לְחֻשְׁבוֹן קֶטֶן שֶׁל חֲנוּךְ. הוּא אָדָם שְׁנוּלָד לְתַשְׁעָה חֲדָשִׁים שֶׁל הַמַּעֲבָרָת, שְׁהִיא עֲשִׁירִית. וּבְזֵה כָּלוּל מִכָּלֶם, וְנִקְרָא בֶן בְּכוֹר, עַל שֵׁם אוֹת בְּרִית,

אותה, מחזיקים בה ולוחשים אצלה, וקושרים אותה בקשר שלא תעוף ותלך. מיד לוקחים אותה ישראל באותו קשר, והיא מבקשת לעוף וללכת, ואינה יכולה ללכת לה.

ובעוד שהיא קשורה בידיהם, הם לוחשים בקולם, והיא מצפצפת עמהם, ומעופפת למעלה ויורדת. וכל אותם בנים שתחת כנפי אמותיהם, כיון ששומעים אותו הצפצוף של אחותם ולחישת אותו הקול, מיד יוצאים תחת כנפי אמותיהם ומעופפים אצל אותה הצפור. וישראל לוקחים אותם ואוחזים בהם. ואם לא אותה צפור שאוחזים בה בתחלה, לא היו אלו מעופפים אצלם לעולמים, ולא יכולים לאחז בהם.

איך צדים צידה של צפור קדושה זו? מתקנים לפניה מאכל מכבד בשמחה וכל תענוגים, ונכנסים לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ומצפצפים אליה בקול לחש כמו שראוי. והיא נסתר תחת כנפיה של אמא, וזוקפת ראשה, ורואה שלחנות מתקנים וצפצופים אליה כמו שראוי. יוצאת ומעופפת אצלם כמו שנתבאר, ובה אחוזים כל אותם בנים.

ומשלחים לאותה שרובצת עליהם, והולכת. משום שהרי מהרקיע השביעי ולמעלה, במכסה ממך אל תדרש. שלח אותה, שלא תוכל להשיגה, ועל זה כתוב (דברים כב) שלח תשלח וגו'.

מקרא קדש - זוהי הקריאה והצפצוף שעושים לאותה צפור קדושה בראשונה. וכיון שאחוזים בה שאר הימים, נקראים מקראי קדש. צפור זו נקראת קדש, שכתוב פי קדש היא לכם. ומשום שהיא קדש, היא קוראת לכלם ובאים אצלה, ומשום זה נקראים מקראי קדש.

היא קוראת, וישראל מצפצפים עמה וקוראים גם כן. ועל זה הם באים אצלם ואוחזים בהם. ומשום זה (ויקרא כג) אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם. מקראי קדש - בצפצופים שלהם, ובאותה צפור קדושה. קדש - שקוראת להם.

ויבוא מלך הכבוד - זה המלך העליון של הכל, שהוא מלך מאותו כבוד, שמאיר ללבנה. ומי הוא? ה' צבאות. ויבוא, לאיזה מקום? להכניס התורה בארון, בחבור אחד כמו שראוי. וכיון שזה נכנס למקומו, אז התורה נכנסת בארון, ומתחבר חבור אחד, תורה עליונה בתורה שבעל פה, מתחברות לפרש דברים סתומים.

מתי? בשבעתיכם, למנין שאתם מונים. שבכל שעה שישראל עושים חשבון לחדשים וזמנים, הקדוש ברוך הוא מתקן תבה תוף אותם רקיעים, ומעביר פרוז: הנה בני למטה, קדשו החדש, קדשו זמן, התקדשו כלכם למעלה! ועושה לכל החילות שבשמים שמתקדשים כאחד בעם הקדוש, וכלם שומרים כאחד שמירה אחת, ועל זה נאמר בשבעתיכם, למנין שאתם מונים אותם שבע שבתות.

ואז מושך הקדוש ברוך הוא המשכה של שבע מדרגות למטה באותה מדרגה שמתאחדת בהן, באלו שבע שבתות. (באותן שבע שבתות. ואז מושך הקדוש ברוך הוא המשכה של שבע מדרגות שלמעלה באותה מדרגה שלמטה שמתאחדת באלו שבע שבתות). ואם תאמר, והרי שש הן ולא יותר - אלא כאשר אמא יושבת על האפרוחים ונמצאת רובצת עליהם, ואנו משלחים אותה ולוקחים אלו הששה בנים בזו המדרגה שלמטה, לקיים שנאמר (דברים כב) שלח תשלח את האם ואת הבנים וגו'.

רב המנונא סבא אמר, ביום זה לא לוקחים ישראל אלא חמשה בנים, ואלו הם חמשה חמשי תורה. ואם תאמר ששה הם - אלא שבעה הם בצפור אחת שנמצאת בין כנפיה של אמא. וישראל יודעים לצוד ציד טוב, גדול וחשוב. מה עושים? מוציאים מתחת כנפיה של אמא אותה הצפור, בלחישת הפה מלחשים לה, לחישה אחר לחישה.

ואותה צפור שחוששת (שאוהבת) לאותן הלחישות ולאותם קולות שמלחשים לה, ואף על גב שהיא תחת כנפי אמא, זוקפת ראשה ומסתכלת אצל אותה לחישת הקול, ופורחת אליהם, ויוצאת מתחת כנפיה של אמא. וכיון שישראל לוקחים

סדר הלימוד ליום כג סיון [יום 259 בשנה]

וממעטים, כגון רבה ומעט. אף כף מרבים, אל תקרא מה אלא מאה.

רעיא מהימנא

אמר הרועה הנאמן, דברים אלו כמה סתומים הם למי שלא יודע, ונגלים למי שיודע בהם. ודאי אותה צפור היא השכינה. הקן שלה זה בית המקדש. וישראל הם האפרוחים, שאמא יושבת עליהם. זהו שכתוב (דברים לב) והאם רבצת על האפרוחים, והם בעלי משנה שמעופפים במצוות שלה. או ביצים – אלו בעלי מקרא.

ובזמן שחטאו ישראל ונחרב בית המקדש, מה כתוב? שלח תשלח את האם. זהו שכתוב (ישעיה ג) ובפשעיכם שלחה אמהם. ואלו בעלי ששה סדרי משנה כתוב בהם, ואת הבנים תקח לה. שהם ששה מצד של ששה בנים שתחת האמא העליונה, שהם בשש תבות של קריאת שמע, או בששה סדרי משנה, אחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכון לבו לשמים. וקושרים אותם בקשרי התפלין, על הראש ועל הזרוע.

ובמה לוקחים הבנים? בכמה צפופים של קולות של קריאת שמע. ובסוף לוחשים בלחישת התפלה שבחשאי אצל אמא ובתה, ואלו ה' ה', ויורדים אצל ו' בקשר שלו, שהיא יו"ד. ושורה ה' עליונה על ו', תפלין על ראשו. ה' קטנה יורדת אצל י', שהיא קשר של ה' עליונה, על ראש ו', והיא ו', קשר עמה בה' של יד כהה.

ומשום זה אפרוחים, מצד של אות ו', כולל ששה סדרי משנה. או ביצים – אלו בעלי מקרא שנאמר עליהם בן חמש שנים למקרא, וזו ה'. בנים מצד של בן י"ה, אלו בעלי קבלה. עליהם נאמר (דברים כב) לא תקח האם על הבנים.

ובעלי קבלה אלו בעלי תלמוד, ונאמר עליהם (שם ו) ושננתם. ובארוהו בעלי המשנה, אל תקרי ושננתם אלא ושלשתם. שהם שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד. וסוד הדבר – (שם כב) כי יקרא קן צפור לפניך בדרך, בבעלי מקרא. (שמות כה) ועשית מגרת זהב טהור. הרי בארוהו, מגרת – כלל. זהב – פרט. מקשה – כלל. וכמה פסוקים בעלי המשנה, אלו מרבים

אף כף אל תקרא ושננתם אלא ושלשתם. ודורשים ממנו, שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד. כמו שיש בקדושיין. אף כף (כמדבר ז) ביום כלת משה, ודורשים בו כלת. אם תאמר שדורשים להם מהם – כיצד מאלף בית ולא מעצמם, שהם אין להם רשות להוסיף ולא לגרע אות ממנו, (שהיא ו') או להחליף אות זו באות אחרת. הרי כתוב כלות מלא בתורה, ומי נותן להם רשות לגרע אות ממנה, שהיא ו'? הרי אין כאן דבר שמתחלף באלף בית. אלא על אלו תבות חסרות שהן מלאות, ומלאות שהן חסרות, ועל כל פרושים שיכולים לעשות לקשט כלה בתכשיטיה, הקדוש ברוך הוא מצוה לעשות כמו שיאמרו, ולהיות מאמין להם. זהו שכתוב (דברים יז) על פי התורה אשר יורוך.

לאמן שחתך כלי לבושים של המלכות ועשה מהם חתיכות רבות – אלו שיודעים המקומות שחסרים אלו החתיכות או אלו שנשארים, אלו מתקנים אותם הלבושים, ושמים אלו החתיכות שנוספות במקום החסרות, וחתיכות שהן מועטות, מוסיפים עליהן, וזהו שנאמר על פי התורה אשר יורוך.

ואם תאמר, אם כף הוא, מהו שלפעמים טועה אחד מהם ויאמר חוזרני בי? אלא עד שיעשו הוראה מאותו דבור שחולקים עליו, יכול אותו שהקשה עליו לומר חוזרני בי. שלא כל אלו שמפרכים תכשיטי הפלה יודעים בחתיכות לאן הולכות, עד שיהא הפסק על בריו, תרוצי ההלכות על ברים.

המנורה, שבעת נרותיה הוא שנאמר, (אסתר ב) את שבע הנערות הראיות לתת לה מבית המלך. כנגד שי"ן של שלשה ראשים ש, ואות שי"ן של ארבעה ראשים שבתפלין, והם כנגד שבע ברכות של קריאת שמע, שהן: בשחר מברך שתים לפניה ואחת לאחריה, ובערב מברך שתים לפניה ואחת לאחריה. ואחר כך כהן גדול בעבודה, שמשמש בכנפי מצוה. פעמונים ורמונים – אלו הקשרים והחליות. וציץ – תפלין. משם ואילך, (שמות ל) ועשית מזבח מקטר קטרת.

שְׁלֹמֶטָה, שְׁנַקְרָא אֵשׁ עֲצֵי הַקֹּדֶשׁ, אוֹ אֵשׁ בְּשֵׁר הַקֹּדֶשׁ. וְאֵשׁ שֶׁל קֹדֶשׁהּ יֵשׁ בּוֹ הַבְּדֵלָה בֵּינוֹ לְבֵין אֵשׁ שֶׁל הַדְּיוּט. אֵף עַל גַּב שְׂבָאָרוֹ עָלָיו שְׂמִצָּה לְהֵבִיא מִן הַדְּיוּט אֵף עַל גַּב שֵׁישׁ אֵשׁ שֶׁל קֹדֶשׁ, שְׁכָל אֶחָד צָרִיף לְמִקְוָמוֹ. וּמִשָּׁל נִמְשָׁלוּ יִשְׂרָאֵל הָרֵאשׁוֹנִים לְסוּד זֶה יִשְׂרָאֵל.

(יִשְׂרָאֵל נִמְשָׁלוּ לְזֶה. שְׁהָרֵי יִשְׂרָאֵל בְּכָלֵל) נִקְרָאִים מְלָכִים, כְּמוֹ שְׂבָאָרוֹהוּ, כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. אֲבָל כְּאֲשֶׁר הָיוּ עוֹלָיִם לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ, כָּל אֶחָד שׁוֹרָה בְּמִקְוָמוֹ כְּמוֹ שְׂרָאוֹי לוֹ. אֵף כִּף כָּל הַקְּרָבָנוֹת אֵינָם שְׁוִים, שְׂאֵף עַל גַּב שְׂבָכְלָם כְּתוֹב קָרְבָן לָהּ, הוּא מְחַלֵּק הַכָּל כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּמוֹ שְׂרָאוֹי. וְסוּד זֶה נוֹדַע בְּפָרִי הַחֵג, שֶׁהָיוּ מְקַרְיָבִים לָהֶם יִשְׂרָאֵל לְפָנָי ה'.

אָמַר הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, קוֹם רוּעָה נֶאֱמַן מִשְׁנֵתָךְ, שְׂאֵתָה וְהָאֲבוֹת נִקְרָאִים יְשִׁנֵי עֶפְרָי, שְׁעַד כָּאֵן הֵייתָם מִשְׁתַּדְּלִים בְּתוֹרָה בְּאוֹתָם יְשִׁנִים בְּמִשְׁנָה, שְׂנֶאֱמַר בָּהֶם עַל הָאָרֶץ תִּישָׁן. וּבִיּוֹם הַבְּפוּרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לָהּ. אַתֶּם הֵם (בְּנֵי) בְּפוּרִים שֶׁל הַשְּׂכִינָה, וּבְמַעֲשֵׂים שְׁלָכֶם הִיא מִתְחַדֶּשֶׁת בְּתַפְלוֹת שֶׁל הָאֲבוֹת בְּכָל יוֹם. שְׂבָאָרוֹ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, תַּפְלוֹת כְּנֶגֶד אֲבוֹת תִּקְנוּם. וּבְקִרְיַת שְׁמַע שְׂאֵמַר הַרוּעָה הַנֶּאֱמָן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, וּפְרִשׁוּהָ כָּל הַקּוֹרָא קִרְיַת שְׁמַע בְּכָל יוֹם כְּאֵלוֹ הוּא מְקַיֵּם (יְהוֹשֻׁעַ א) וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה.

וַדָּאִי בְּתַפְלוֹת שְׁלָהֶם, בְּקִרְיַת שְׁמַע שְׁלָכֶם, הַשְּׂכִינָה הִיא מִתְחַדֶּשֶׁת לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשׁוּם זֶה נֶאֱמַר וְהַקְּרָבָתָם מִנְחָה חֲדָשָׁה לָהּ. בְּתַפְלוֹת שֶׁהֵן בְּמִקְוָם הַקְּרָבָנוֹת. בְּאֵילוֹ קְרָבָנוֹת שֶׁל הַתַּפְלוֹת הִיא מִתְחַדֶּשֶׁת? בְּשִׁבְעַתִּיכֶם. כְּלוֹמַר שְׂבוּעוֹת, שְׂבוּ מִתֵּן תּוֹרָה, וְנִקְרָא חֲמִשִּׁים יוֹם לְעֶמֶר. וְבוֹ שְׂבָעָה שְׂבוּעוֹת, מִצַּד אוֹתוֹ שְׂנֶאֱמַר בּוֹ (תְּהִלִּים קיט) שְׂבַע בְּיוֹם הַלְּלִיתִךְ. וְהִיא מְלָכוֹת, כְּלָהּ, כְּלוּלָה מִשְׂבַּע סְפִירוֹת, כְּלוּלָה בְּבִינָה, שֶׁהִיא מִתְפַּשֶּׁטת בְּחֵמֶשׁ סְפִירוֹת לְחֲמִשִּׁים.

יְסוּד כָּל, כְּלוּל מֵאֵלוֹ הַחֲמִשִּׁים. כְּלָהּ - כ"ל ה'. כְּלוּלָה מִחֲמִשִּׁים, כְּלָם נִבְלָעִים בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים, חֲכָמָה שֶׁהִיא י' עֲלִיוֹנָה מְבַלְעַת בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים. ה' פְּעָמִים עֶשֶׂר. ה' - בִּינָה. י' - חֲכָמָה. עֶשֶׂר פְּעָמִים ה', כְּלוֹמַר חֲמִשִּׁים בְּחֻשְׁבוֹן כ"ל, וּבְחֻשְׁבוֹן י"ם, וְהוּא יָם הַתּוֹרָה. הַמְקוּר שֶׁלוֹ

פָּתַח הַרוּעָה הַנֶּאֱמָן (רַבִּי שְׁמַעוֹן) וְאָמַר, כְּתוֹב בְּפִרְשָׁהּ זֶה, וְהַקְּרָבָתָם אֲשֶׁה עֲלֶיהָ לָהּ. וּפְרִשׁוּהָ, שְׁעוּלָה לְאֲשִׁים. וְלִכֵּן סָמַךְ עוּלָה לְאֲשֶׁה. וְעוֹד פְּרִשׁוּהוּ, שְׂאֵין עוּלָה בָּאָה אֶלָּא עַל הַרְהוּר הַלֵּב.

וַדָּאִי, כָּל הַקְּרָבָנוֹת לֹא בָאִים אֶלָּא לְכַפֶּרָה. כָּל קָרְבָן וְקָרְבָן עַל כָּל אֵיבָרִים שֶׁל אָדָם כְּפִי אוֹתוֹ חֲטָא שֶׁל אוֹתוֹ אֵיבָר. עַל טְפוֹת הַמֶּחַ נֶאֱמַר, (שְׁמוֹת יב) עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חֲמֵץ. אִם זוֹרֵק טְפוֹת רֵאשׁוֹנוֹת קֹדֶם שֶׁהִחְמִיצוּ בְּמִקְוָם שְׁלֹא שְׁלוֹ. וְעַל אֵלוֹ שֶׁהִחְמִיצוּ וְזוֹרֵק אוֹתָן בְּמִקְוָם שְׁלֹא צָרִיף, צָרִיף לְהֵבִיא עֲלֵיהֶן לַחֵם חֲמֵץ, וְאוֹתָם לַחֲמֵי תוֹדָה כִּף הֵם - מֵהֶם חֲמֵץ וּמֵהֶם מִצָּה.

פָּרִים - מִצַּד הַדִּין, וְכֵן כְּבָשִׂים וְאֵילִים וְעֵתוּדִים וְעִזִּים. מִשׁוּם שֶׁהֵם פָּנֵי שׁוֹר, כְּלָם שְׁחִיטָתָם בְּצַפּוֹן, וְקַבּוּל דָּמָם בְּכָלֵי שְׂרַת בְּצַפּוֹן. שְׁחִיטָה וְקַבְלָה וְזִרְיָקָה כְּלָם בְּצַפּוֹן, לְבִסָּם מִדַּת הַדִּין שְׂבָאָה לְבֵית דִּין מִצַּד הַגְּבוּרָה. בֵּית דִּין הַגְּדוֹל מִצַּד הַגְּבוּרָה, שְׁשֵׁם בִּינָה. בֵּית דִּין הַקָּטָן מִצַּד הַמְּלָכוֹת. וְכָל אוֹתָם שׁוֹפְכֵי דָמִים לְמִצָּה הֵם מִצַּד הַגְּבוּרָה.

וּמָה שְׂבָאָרוֹהָ עֲלַת שַׁבַּת בְּשַׁבְתּוֹ - וְלֹא בְּשַׁבַּת אַחֲרָת, מִשׁוּם שֶׁעֶבֶר יוֹמוֹ בְּטַל קְרָבָנוֹ. שְׁקָרְבָן דּוּחָה שַׁבַּת, וּמִדְּלִיק אֵשׁ בְּשַׁבַּת, מִשׁוּם שֶׁהוּא אֵשׁ שֶׁל קֹדֶשׁהּ. שְׁכָל אֵשׁ שֶׁל קְרָבָנוֹת הוּא קֹדֶשׁ, וְשַׁבַּת קֹדֶשׁ, אַחֲזוּזִים זֶה בְּזֶה.

אֲבָל אֵשׁ שֶׁל חַל אֲסוּר לָתֵת לוֹ אַחֲזוּזָה בְּקֹדֶשׁ, וּמִשׁוּם זֶה צִוָּה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל, (שְׁמוֹת לה) לֹא תִבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבַּת. שְׁזֵהוּ כְּלָאִים שֶׁל טוֹב וְרַע. וּבְשַׁבַּת שְׁשׁוּלֵט עֵץ הַחַיִּים, שְׂאֵין בּוֹ תַעֲרָבָת, (אֲסוּר לְהַבְעִיר בּוֹ חֲלִין, שְׁזֵה הָאֵשׁ שֶׁל חֲלִין שֶׁל טְמָאָה, וְלֹא שֶׁל חֲלִין שֶׁל טְהוּרָה) וְחֲלִין שֶׁל טְהוּרָה אֲסוּר לְעַרֵב בְּאֵשׁ שֶׁל קֹדֶשׁהּ. כָּל שְׂכָן חֲלִין שֶׁל טְמָאָה שְׂאֲסוּר לְעַרֵב אוֹתָם בְּקֹדֶשׁהּ. אֵף כִּף כָּל קְרָבָנוֹת נִקְרָאִים בְּשֵׁר קֹדֶשׁ, וְכָל קְרָבָנוֹת שֶׁל כָּל מִין יֵשׁ בָּהֶם חֲלִין שֶׁל טְהוּרָה, וְיֵשׁ בָּהֶם קֹדֶשׁ וְקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים.

וְהַסּוּד שֵׁישׁ הַפְּרִשׁ בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ, זֶהוּ שְׂכַתּוֹב (שְׁמוֹת כו) וְהַבְּדִילָה הַפְּרָכָת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים. אֵף כִּף אֲשֵׁי הַקְּרָבָנוֹת אֵינָם שְׁוִים. שְׂאֵשׁ שֶׁל גְּבוּהָ מְקַדֶּשׁ מֵאֵשׁ שֶׁל קֹדֶשׁ

ועוד פָּרְשׁוּ, כָּל הַנִּשְׁבָּע כְּאִלּוּ נִשְׁבַּע בַּמֶּלֶךְ עֲצֻמוֹ, וְכָל הַנוֹדֵד כְּאִלּוּ נוֹדֵד בְּחַיֵּי הַמֶּלֶךְ. הַמֶּלֶךְ עֲצֻמוֹ – אֲדֹנָי. חַיֵּי הַמֶּלֶךְ – יְהוָה. וּמִשׁוּם זֶה נֶאֱמַר (במדבר ל) כִּי יֵדֵר נֹדֵד לַיהוָה.

וְאִתָּה כֶּךָ יֵשׁ סוּד אַחֵר, חַיֵּי הַמֶּלֶךְ – חֲכָמָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב (קהלת ז) הַחֲכָמָה תַּחֲיָה בְעֵלְיָהּ. כָּל הַנוֹדֵד בִּיהִנָּה, שֶׁהוּא תַּפְאֲרָתָהּ, כְּאִלּוּ נוֹדֵד בְּחֲכָמָה, שֶׁהוּא שֵׁם יוֹד ה"א וְא"ו ה"א, חַיֵּי הַמֶּלֶךְ. וְכָל הַנִּשְׁבָּע בְּאֲדֹנָי, כְּאִלּוּ נִשְׁבָּע בַּמֶּלֶךְ עֲצֻמוֹ. עֲצֻמוֹ, זֶה אִמָּא עֲלִיוֹנָה, כְּאִלּוּ נִשְׁבָּע בָּהּ, שֶׁהִיא (שמות כד) עֲצֻם הַשָּׁמַיִם לְטֹהֵר. מִצַּד הַחֲסֵד – (בראשית ב) עֲצֻם מִעֲצָמִי. וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי – מִצַּד הַגְּבוּרָה, זֶה מַלְכוּת. וּבְחֲכָמָה, שֶׁהִיא חַיֵּי תַּפְאֲרָתָהּ, הוּא עוֹלָה לְקִרְיַת אֲדָם. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה מד) כִּתְּפֹאֲרֵת אָדָם.

וְנִאֲמַר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, (ויקרא טז) וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם. וּבַעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה תַעֲנִנוּ אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם. תִּקְנֶנוּ בּוֹ חֲמֵשָׁה עֲנוּיִים, כְּדִי שֶׁתִּתְּלַבֵּן ה' קִטְנָה בָּהּ עֲלִיוֹנָה, שֶׁהִיא חֲמֵשׁ תַּפְלוֹת. לְקִים בְּיִשְׂרָאֵל, (ישעיה א) אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשִׁלְגַי לְבִינִי. וְזֶהוּ סוּד שֶׁל לְשׁוֹן זְהוּרִית, מִשׁוּם שֶׁכָּל הַחֻבוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִגִּיעִים אֶצֶל הַמַּלְכוּת, וְתִשׁוּבָה, שֶׁהִיא בִּינָה, מְלַבֵּנָת אוֹתָם, מִשׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ויקרא טז) הִשְׁכֵּן אִתָּם בְּתוֹךְ טְמֵאתָם. וְאַרְבָּעָה בְּגָדֵי לְבָן וְאַרְבָּעָה בְּגָדֵי זָהָב לְהַלְבִּישׁ – יֶאֱהֲדוֹנָהּ.

וְתִקְנֶנוּ לְתַקְעַ שׁוֹפָר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, לְהַעֲלוֹת קוֹל, שֶׁהוּא אוֹת ו', לְחֵרוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (ישעיה סג) כָּל צָרְתָם לוֹ צָר – בָּא' וּבּו', קָרִי וְכַתִּיב. וְעִבּוֹדֵת יוֹם הַכַּפּוּרִים הִיא בְּאֲרִיכוּת, וְהִיא כְּלוּלָה מִשְׁלֹשׁ מַדְרָגוֹת – בְּמַחְשָׁבָה, דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה.

בְּחֲמֵשָׁה עֶשֶׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגו' (ויקרא כג), שֶׁהוּא תִשְׂרִי, מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם. כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ. וְחַגְתֶּם אִתּוֹ חַג לְה' שְׁבַעַת יָמִים וְגו'. בְּחֲמֵשָׁה עֶשֶׂר – מִצַּד שֶׁל י"ה. וְחַגְתֶּם אִתּוֹ – זֶה אוֹת ו', הַעֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי. (ח"ג – חסד גְּבוּרָה) שְׁבַעַת יָמִים – מִצַּד שֶׁל בַּת שֶׁבַע, שֶׁהִיא מַלְכוּת. הָאֲבוֹת, וְהַרְוּעָה הַנְּאֻמָּן, וְאַהֲרֹן, דָּוִד וּשְׁלֹמֹה – הָרִי הֵם שְׁבַעַה, כְּנֶגֶד שְׁבַע סְפִירוֹת. אֲנִי רוּצָה לְתַקֵּן לָכֶם סִפָּה, שֶׁהִיא אִמָּא עֲלִיוֹנָה, לְסַפֵּךְ עֲלֵיהֶם כְּאִמָּא עַל בָּנִים.

כֶּתֶר, שְׂאִין לוֹ סוּף. שְׂאֵר הַסְּפִירוֹת נִקְרְאוֹת עַל שְׁמָה שְׁבַעַת יָמִים. וְהַמַּלְכוּת יָם סוּף, שֶׁהִיא סוּף כָּל הַיָּמִים.

וּמִשׁוּם זֶה שֶׁהֵם חֲמֵשִׁים, שְׁבַעַה שְׁבוּעוֹת, מִנְחָתָם שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים וּשְׁנַיִ עֶשְׂרוֹנִים, חֲמֵשׁ, שֶׁהֵם חֲמֵשׁ פְּעָמִים עֶשֶׂר. זֶהוּ שְׁכָתוּב (במדבר כח) וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לְפָר הָאֶחָד (ו) שְׁנַיִ עֶשְׂרוֹנִים לְאֵיל הָאֶחָד, עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד לְשְׁבַעַת הַכַּבָּשִׁים. וְשְׁבַעַת הַכַּבָּשִׁים כְּנֶגֶד (ויקרא כג) שְׁבַע שְׁבַתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה. כָּל אֶחָד עִם שְׁשֵׁה הַיָּמִים שְׁלוֹ.

וּבַעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי (במדבר כט) – שֶׁהוּא תִשְׂרִי. מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם – זֶה יוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁהוּא עֲשִׂירִי, י', כְּלוּל מִעֲשָׂרֵת יָמֵי תִשׁוּבָה. וְתִקְנֶנוּ בּוֹ חֲמֵשׁ תַּפְלוֹת, לְחַבֵּר אוֹתוֹ עִם ה'. (מֵהוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם? זֶה יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁהוּא עֲשִׂירִי, י', כְּלוּל מִעֲשָׂרֵת יָמֵי תִשׁוּבָה. וְתִקְנֶנוּ בּוֹ חֲמֵשׁ תַּפְלוֹת, לְחַבֵּר עִם ה') מֵהוּ מִקְרָא קֹדֶשׁ? לְהַבְדִּילוֹ מִשְׂאֵר יָמִים שִׁישׁ בָּהֶם עֲבוּדָה שֶׁל חַל. וּמִשׁוּם זֶה, כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ.

שְׁיָמִים שִׁישׁ בָּהֶם מְלֹאכָה שֶׁל חַל, הֵם מִצַּד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע. שֶׁהַתְּהַפֵּךְ מִמְטָה לְנַחֵשׁ, וּמִנַּחֵשׁ לְמְטָה, לְכָל אֶחָד כְּפִי מַעֲשָׂיו. וְזֶה מְטָטְרוֹן מְטָה, נַחֵשׁ, סְמָאֵל. אֲבָל בְּיוֹם זֶה, שֶׁהוּא יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁנִּקְרָא קֹדֶשׁ, שׁוֹלֵט עֵץ הַחַיִּים, שֶׁלֹּא מִשְׁתַּתֵּף עִמוֹ שְׁטָן וּפֹגַע רַע. וּמִצַּדוֹ (תהלים ה) לֹא יִגְרָךְ רַע. וּמִשׁוּם זֶה יֵשׁ בּוֹ מְנוּחָה לְעַבְדִּים בְּעֵץ הַחַיִּים, (וּמִשְׁתַּתְּפִים אֶצְלוֹ) וּבּוֹ יוֹצְאִים לְחֵרוֹת, בּוֹ יוֹצְאִים מִשְׁלֵשׁלוֹתֵיהֶם.

אֲלוֹ שִׁישׁ עֲלֵיהֶם גָּזַר דִּין כְּנֶדֶר וּבִשְׁבוּעָה, וּמִשׁוּם זֶה הִתְקִינוּ לוֹמַר בּוֹ: כָּל נְדָרִים וְאִסּוּרִים וְכוּ', כָּלֵם יִהְיוּ מִשְׁבָּתִים וְעֲזוּבִים בְּלִי תִקָּף וְלֹא קִיָּמִים. וּמִשׁוּם זֶה נֹדֵד שֶׁל שֵׁם יְהוָה, שֶׁהִיא תַּפְאֲרָתָהּ. וּשְׁבוּעָה – שֶׁל אֲדֹנָי, שֶׁהִיא מַלְכוּת. שֶׁעָשׂוּ עַל גְּלוּת שְׁלָהֶם, בְּחֲכָמָה וּבִינָה יִהְיוּ נִעְזָבִים וּמִשְׁבָּתִים לְלֹא תִקָּף וּבְלִי קִיּוֹם, (במדבר טו) וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. שֶׁחֲסֵד הוּא מִים, וּגְבוּרָה אֵשׁ, וְתַפְאֲרָתָהּ אֲוִיר. וּמִשׁוּם זֶה בְּאֵרוֹ בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה, הִתַּר נְדָרִים פּוֹרְחִים בְּאֲוִיר.

וּמִשׁוּם שְׁשִׁבוּעָה מִמַּלְכוּת, שֶׁהִיא לְמְטָה מִמְנוֹ, פָּרְשׁוּהוּ, נְדָרִים עַל גְּבֵי שְׁבוּעוֹת עוֹלָם.

וברגנין. ושאר סכות. וכלם רמזים אצל בעלי המשנה, ואין להאריך בהם.

ואלו לעמתם שבעה כוכבי לכת, והם זכר ונקבה. ומשום זה נקראים שבע כפולות, כמו שבעה קנים של המנורה שנאמר בה (תהלים קיט) שבע ביום הללתיך. כך (זכריה ד) שבעה ושבעה מוצקות. כך שבע ספירות כפולות. ושבעה ימי בראשית למטה, שבעה למעלה, (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש.

לולב זה צדיק, שדומה לחוט השדרה, שבו שמונה עשרה חליות, כנגד שמונה עשר נענועים של הלולב. והם כנגד שמונה עשר שמות של (תהלים ברכות התפלה, כנגד שמונה עשר שמות של (תהלים כט) הבו לה בני אלים, כנגד שמונה עשר שמות של קריאת שמע. ונענוע לששה צדדים, כחשבון ו'. ושלשה נענועים בכל צד, הם שמונה עשר.

לולב בימין, כולל ששה מינים (שהם) שלשה הדסים - גדלה גבורה תפארת. ודומים לשלשת גוני העין. שני בדי ערבות - נצח והוד, ודומים לשתי שפתים. לולב - יסוד, דומה לשדרה, שבו קיום של כל העצמות, ועליו אמר דוד, (תהלים לה) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך. אחרוג - מלכות, דומה ללב, שבו ההרהורים.

ונענועי ההלל הם משתפים בנענועים של נטילת לולב, והם שמונה עשר ב"אנא". שמונה עשר שמונה עשר בהודו תחלה וסוף, שמונה עשר של נטילת לולב - הרי ע"ב. ומפני זה לולב בחשבון ח"ס, וארבעה מיני הלולב - הרי חסד, זרוע ימין. ומפני זה תקנו לולב בימין, לצד החסד. אחרוג לצד הגבורה, לשמאל הלב. ומפני זה אחרוג הדומה ללב, תקנו להיות ביד שמאל. כמו שפרשהו, לולב בימין, ואחרוג בשמאלו. והם כנגד זכור ושמור. ומי נטל שניהם? העמוד האמצעי. לולב בימינו, ואחרוג בשמאלו.

באו האבות, והרועה הנאמן, ואהרן ודוד ושלמה, וברכו אותו ואמרו לו, אתה המנורה הקדושה, והחברים שלך שהם ששה, כנגד אלו שהם שבעה. ואתה המנורה הקדושה, נר מערבי באמצע, שכל ששה נרות מאירים ממך. בכל אחד נאמר בו, (משלי כ) נר ה' נשמת אדם. והרועה הנאמן

ומשום שבע ספירות אמר הפסוק, (ויקרא כג) כי בסכות הושבתי את בני ישראל, בצאתם מארץ מצרים, בשבעה ענני כבוד. סכה (יש שכתובה באות ו', בסכת חסר ו', שנאמר בה בסכת תשבו שבעת ימים. היא אמה. אבל סכה) באות ו' היא בסוד (התבות) של שני בנים - יהוה אדני. וכך עולה סופ"ה בחשבון יאהרונהי. שני כרובים, שהם (שמות כה) סככים בכנפיהם על הכפרת ופניהם איש אל אחיו.

ויש עשרה טפחים בכרובים ממטה למעלה, מרגליהם עד ראשיהם, ומראשיהם עד רגליהם, ושורים על טפח שהוא י'. ועשרה עשרה ממעלה למטה, וממטה למעלה, כלומר יו"ד. ומשום זה שעור סכה אמרו חכמים, לא פחות מעשרה, ולא למעלה מעשרים. סכה העשויה ככבשן מצד של אמה, עליה נאמר (שמות יט) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן. (ויפרשהו, מהו יחזקאל א) והחיות רצוא ושוב? כאור היוצא מפי הכבשן) והכל אחד.

וסכה תהיה לצל יומם (ישעיה ד), שצריך סכה. וסכה נעשה לצל, שנאמר בו (תהלים צא) בצל שדי יתלונן. ולא בצל סכת הדיוט, שמגן על הגוף משמש. אלא צל להגן על הנשמה, כמו שנאמר (שיר השירים ב) בצלו חמדתי וישבתי. (איכה ד) אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים. צל עם ס' הוא צלם, שנאמר בו (תהלים לט) אך בצלם יתהלך איש. ס' סתומה יש לה ארבע דפנות.

ומה שפרשהו שתיים כהלכתן ושלישית אפלו טפח, ולמי שאמר שלשה כהלכתן ורביעית אפלו טפח, והם בגלל זה, שתיים, שלש, ארבע - הרי תשע. וטפח הוא עשירי, להשלים כל חסרון. ומשום זה שעור סכה לא פחות מעשר, שהיא מלכות, עשירית של כל הדרגות. ולא למעלה מעשרים, שהיא אות כ', פתר עליון, שלא שולטת בו עין. כבוד עליון, עליו אמר משה, (שמות לג) הראני נא את כבודך. והשיב לו הקדוש ברוך הוא, לא תוכל לראות את פני. ואין כבוד בלי אות כ'.

ומשום זה שערנו בעלי המשנה כנגדם, סכה העשויה כמבוי, מצד אות ב', כמין גא"ם, מצד אות ג'. כמין צריך, מצד אות ד'. ושבע אותיות הן, בגלל זה כפר"ת: כ' - כבשן. ב' -

ימי הפורים במקומם. שבעה שבעה - שבעת ימי הפסח, שבעת ימי הסכות. נח כנגד יום השבת, וזהו (שם ו) מכל החי.

הסכה מגנה על ישראל, זהו שכתוב (ישעיה ד) וסכה תהיה לצל יומם מחרב. הסכה היא מגנה. מה תבת נח להגן, אף כף סכה להגן. ועוד מכל החי - ח"י ברכות התפלה, והן תשע תשע. ברכת המינים בה נשלמות עשר ספירות ממעלה למטה וממטה למעלה, והיא כנגד נח.

ועוד מכל החי - השכינה מגנה על אלו ששומרים י', אות שבת בתחום שלו, שהוא שמונת אלפים, אלפים לכל צד. ועוד מכל החי - אלו ששומרים י', אות ברית, שהוא בשמונה ימים, שנאמר עליהם, (ויקרא יב) וביום השמיני ימול בשר ערלתו. ועוד מכל החי - אלו ששומרים אות י', תפלין בשמונה פרשיות.

השכינה, שהיא סכה, מגנה עליהם, ופורשת כנפה עליהם כאמא על בנים, ומפני זה תקנו לברך הפורס סכת שלום עלינו. ומפני זה בחדש השביעי, שבו כל מצוות אלו, (שיר השירים ח) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, עם ישראל באביהם שבשמים. ואין מים רבים אלא כל האמות והממנים שלהם. אם יתן איש, שהוא סמאל, כל מה שיש לו בעולם הזה, כדי שישתתף באלו המצוות עם ישראל - בוז יבוזו לו.

וביום השמיני עצרת, פר אחד איל אחד. הרי פרושהו בעלי המשנה, למלך שזמן אורחים, לאחר ששלח אותם, אמר לאלו בני ביתו: אני ואתם נעשה סעודה קטנה. ומה עצרת? כמו שנאמר (שמואל א-ט) זה יעצר בעמי, ואין עצר אלא מלכות. מצד השכינה העליונה עושה סעודה גדולה, ומצד המלכות סעודה קטנה. ונוהגין לעשות ישראל עמה שמחה, ונקראת שמחת תורה. ומעטרים לספר תורה בכתר שלו, רמז ספר תורה לתפארת, השכינה - עטרת תפארת.

אמר רבי אלעזר, אבא, מדוע מצד האמא העליונה מזמן כל הממנים של כל האמות, ומצד השכינה התחתונה לא מזמן אלא אמה יחידה, כנגד פר יחיד?

מאיר בך, ואתה בחברים שלך, והכל אחד בלי פרוד כלל. ומשם ואילך מתפשטים ענפים לכל בעלי החכמה, השלם דברי החבורה הראשונה שלך לעטר אותם.

פתח המנורה הקדושה ואמר, בחבור הראשון נאמר, (שיר השירים ח) מים לא יוכלו לכבות את האהבה וגו'. מהו בוז? יום שני ויום ששי ויום שביעי של סכות, שבהם היו מנסכים מים ויין.

שבעה ימי סכות בהם היו מקריבים ישראל שבעים פרים לכפר על שבעים ממנים כדי שלא ישאר העולם חרוב מהם. זהו שכתוב ובחמשה עשר יום והקרבתם עלה אשה לריח ניחח לה' פרים בני בקר שלשה עשר תמימים. וביום השני פרים שנים עשר. וביום השלישי אחד עשר. וביום הרביעי עשרה. וביום החמישי פרים תשעה. וביום הששי פרים שמונה. וביום השביעי שבעה. וכלם שבעים. ובכל יום היו חסרים. מדוע חסרים?

אלא כאן הוא רמוז, (בראשית ח) ותנח התבה בחדש השביעי. ומה שם בימי המבול (שם) והמים היו הלוך וחסור - אף כף בתשרי, שהוא החדש השביעי, שבו כמה מצוות: ראש השנה, ויום הכפורים, סכה ולולב, אתרוג, מינים של הלולב, שופר - השכינה העליונה שורה על ישראל, שהיא תשובה, סכה, אתרוג, והקדוש ברוך הוא שהוא לולב. מיד - והמים היו הלוך וחסור. מתמעטים החטאים של ישראל. אף כף מתמעטים הממנים שהם מלאכי החבלה שממנים עליהם שדומים למי המבול. כמו שפרשוהו, עשה עברה אחת, קנה לו קטגור אחד. באותו זמן שמתמעטים החטאים, מתמעטים הפרים שלהם, מתמעטים הממנים של שבעים אמות, מתמעטים שבעים אמות, מתמעט הטוב שלהם.

תבת נח, צוה הקדוש ברוך הוא להכניס עמו שנים שנים (בראשית ז) שבעה שבעה זכר ונקבה, לקרבן, להגן על נח ועל כל אלו שנכנסים עמו לתבה. אף כף אלו ששומרים חגים וזמנים, שהם ימים טובים, שנים שנים שבעה שבעה. שנים שנים - שני ימי ראש השנה ושני ימים של שבועות. ומפני שאלו שנים מהם בספק, הרי שני

וכנוי. ומפני זה נאמר בה, (קהלת יב) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור. היא סוף מעשר ספירות, ים סוף. שלמות עליונים ותחתונים. היא שער להפנס לכל חכמה, לכל כנוי והויה, ולהפנס בכל ספירה וספירה, ידיעה של הכל. ופחות ממנה אין רשות לשום בריה להשיג לשום ידיעה בעולם. עליה נאמר, (תהלים קיח) זה השער לה צדיקים יבאו בו.

היא שם של מ"ב אותיות, שבהן נבראו עליונים ותחתונים. (ואלו הן אותיות כנויים לאותיות ההגיות שבהן נבראו עליונים). היא נקראת עין מצד הימין, (תהלים לג) הנה עין יהיה אל יראיו. ונקראת און מצד השמאל, (דניאל ט) הטה אלהי אונך ושמע. ונקראת ריח מצד העמוד האמצעי. ונקראת פה מעצמה. זהו שכתוב (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו.

נקראת מצוה ראשונה אנכי, מצד הכתר, שהוא אי"ן מאלהינו. אנכי - בו כ', כתר. ובו אין. וכתר נקרא מצד האמא העליונה, שהזכיר אצלה חמשים פעמים יציאת מצרים בתורה. והיא ב"ת מבראשית, שכוללת עשר אמירות מצד החכמה, בת י', (משלי ג) בחכמה יסד ארץ. באבא יסד הבת. והוא (איוב כח) נתיב לא ידעו עיט, שכולל ל"ב נתיבות, שהם ל"ב אלהים מצד האמא העליונה, שנקראת כבוד. וכאשר נכללים בבת, נקרא ל"ב. ומפני זה כבוד למעלה, ל"ב למטה.

ועשרה דברות נתנו. חמשה בלוח אחד, וחמשה בלוח שני. היא כוללת אותו, חמשה מכתר עד גבורה, וחמשה מהעמוד האמצעי עד הבת. והם חמשה חמשה. וכי יש לדבר בעשרה פיות? אלא כולל אותם בבת יחידה י', ונעשו כלם אחד. אף כך ו' נקרא קול, ולא מכירים בו עד שמשתתף עד (עם) דבור. ומפני זה, (דברים ד) קול דברים אתם שמעים.

היא מצוה שניה מצד הגבורה, יראה בחשבון. ורמוזה במלת בראשית, ירא בשת. ופרשונה, מי שאין לו בשת פנים, ודאי שלא עמדו אבותיו על הר סיני.

היא מצוה שלישית, שנקראת אהבת חסד. זהו שכתוב (ירמיה לא) אהבת עולם אהבתיה על כן

אמר לו, בני, טוב שאלת. מפני שמלכות היא רומזת לבת, שהיא צנועה בבית אביה ואמה. והיא ארוסה ולא נשואה. אין דרך ארץ לאכל עם אורחים. אבל אמא שהיא נשואה, דרך ארץ הוא (לאכל עם האורחים) אחר שמזמין בעלה אורחים לאכל על השלחן עם בעלה. ואם הם אורחים נכרים, לא אוכלים עמהם לא אבא ולא אמא, וכל שכן הבת. ומשום כך בסעודה של שבעים הממנים לא משתתף לאכל עמהם אחד מבעלי המלך, מפני שהם נכרים. אמר לו, ודאי עתה יתישב הדבר בלבי על בריו.

עלת תמיד - זו השכינה, שעולה למעלה באותה דרגה, שנאמר בה ערב ובקר בכל יום תמיד אומרים פעמים שמע ישראל. והיא עולה בעמוד האמצעי, שהוא תדיר עמה בלי פרוד כלל.

ולאן עולה? למקום שנגזרה משם, שהוא אין סוף, והוא גבוה מכל הספירות. ומפני זה פרשוה, עולה - כלה לגבוה עולה. וכאשר הא עולה, אוחזות בה כל הספירות, והן עולות עמה. ומה העליה שלה? לריח ניחח, לתת ריח טוב לפני ה', ואחר כך נאמר בה, (ויקרא ט) וירד מעשת החטאת והעלה. ירדה מלאה כפרה מכל חטאי ישראל.

והרי העליה שלה היא בעמוד האמצעי. ומפני כך הירידה שלה היא בו, וכל הצבאות שלה. ומפני זה נקרא סלם, שבו כל ההגיות (הכנויים) עולות ויורדות, שהן תלויות מן יהוה. ומפני זה כל הקרבנות והעולות הם ליהוה. ונקראת קרבן על שם שמתקרבים בה כל הכנויים ליהוה.

ומפני זה נאמר עליה, (במדבר ז) קרבנו קערת כסף אחת. אין דרגה נקרכת לגבי יהוה פחותה ממנה. ואין תפלה ומצוה מכל מצוות התורה, וכל קרבנות ועולות, שהם לחוץ ממנה. בכל דרגות הספירות לא מתקבלות לפני יהוה חוץ ממנה. ומפני זה נאמר עליה, (ויקרא טז) בזאת יבא אהרן אל הקדש. ומפני זה אמר הנביא, (ירמיה ט) כי אם בזאת יתהלל המתהלל.

היא שלמים, שלמות השם של יהוה, בכל דרגה ודרגה. היא ה'. אדני. י' של יהוה. היא ה' מאלהים. היא ה' מאהיה. י' משדי. סוף כל הויה

וְהָיָה מִצְוָה שְׂמִינִית, מְזוּזָה. הַשְּׂכִינָה נִקְרָאת מְזוּזָה מִצַּד הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי שֶׁל אוֹתוֹת יְהוָה. וּמִצַּד שֶׁל צְדִיק, סוּד הַבְּרִית, נִקְרָאת שְׂדֵי. שְׂדֵי חוֹתֶמֶת הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא יְהוָה.

מִצְוָה תְּשִׁיעִית, הַשְּׂכִינָה נִקְרָאת אוֹת בְּרִית מִצַּד שֶׁל צְדִיק יְסוּד עוֹלָם. (בראשית ט) זֹאת אוֹת הַבְּרִית. (שמות לא) בִּינִי, הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי, וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, נִצַּח וְהוּד. אוֹת – זֶה צְדִיק. הֵיא – זוֹ הַשְּׂכִינָה. כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם – מִכְּתוֹר עַד הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי. שְׂאִין שָׁשָׁה בְּכָל מְקוֹם אֲלֵא מִצַּד הָאוֹת ו'. וְאִין שְׂבִיעִי אֲלֵא מִצַּד הָאוֹת י', עֲטָרָה עַל רֵאשׁוֹ חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה, אוֹת הוּא. חֲכָמָה תַּחְתּוֹנָה, אוֹת הֵיא.

וְתִקְנֶנּוּ לְמוֹל לְשִׁמוּנָה, שֶׁהֵם ח', מִחֲכָמָה עַד יְסוּד. לְקַבֵּל בָּהֶם י' קִטְנָה, לְהַעֲלוֹת אוֹתָהּ עַד כְּתוֹר, לְהִיּוֹת עֲטָרָה עַל רֵאשֶׁם. וְתִקְנֶנּוּ לְשִׁים הָעֲרָלָה בְּכָלֵי עֶפְרָה, לְקַיֵּם (ישעיה סה) וְנָחַשׁ עֶפְרָה לְחַמוֹ.

מִצְוָה עֲשִׂירִית, (שמות לא) וְשִׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁבְתָּה. הַשְּׂכִינָה נִקְרָאת שִׁבְתָּה מִצַּד שֶׁל שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁהֵן ש', שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים: כְּתוֹר, חֲכָמָה, בִּינָה. וְהֵיא בֵת, רַבִּיעִית לָהֶם. שָׁשָׁה יָמִים, מִחֲסוּד עַד יְסוּד, בָּהֶם תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּנִין מִתְחִיל מִחֲסוּד. זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים פט) עוֹלָם חֲסוּד יִבְנֶה. אֲבָל מִבִּינָה וְלִמְעָלָה הֵיא מְנוּחָה וְעֲנֵג וְשִׁבִיתָה לְכָל מַעֲשֶׂה.

מִצְוָה אַחַת עֲשָׂרָה הֵיא נִקְרָאת תְּפִלָּה שֶׁל שְׁחָרִית, מְנוּחָה וְעֲרָבִית, מִצַּד שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת, וְהֵיא תְּפִלַּת כָּ"ל פִּ"ה. אִין כָּל אֲלֵא צְדִיק, שְׁכָתוּב (דברי הימים-א כט) כִּי כָל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ, וְתִרְגָּם יוֹנְתָן בֶּן עֲזִיָּאל, שְׂאוּחַז בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ. פִּ"ה כְּחֻשְׁבוֹן מִלָּה. וְמָה בְּרִית בָּהּ מִתְיַחֲדִים זְכוֹר וְנִקְבָּה שְׁלֹמֶטָה – אֶף בְּיְסוּד מִתְיַחֲד חֲתָן וְכֻלָּה שְׁלֹמֶעֱלָה, הוּא חֵי הָעוֹלָמִים כּוֹלָל ח"י בְּרָכוֹת, זֶהוּ שְׁכָתוּב (משלי י) בְּרָכוֹת לְרֵאשׁ צְדִיק.

וּמִפְּנֵי זֶה, כָּל הַכוֹרֵע – כּוֹרֵעַ בְּכוֹרֵה, וְכָל הַזּוֹקֵף – זּוֹקֵף בְּשֵׁם. זוֹ הַשְּׂכִינָה. בְּשֵׁם יְהוָה, בּוֹ צְרִיף לְזִקֵף הַשְּׂכִינָה, הֵהֵיא שְׁנֹאֲמַר בָּהּ, (עמוס ה) נִפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל, עַל יְדֵי דְרָגָה אַחֲרָת. וּמִפְּנֵי זֶה, (שם ט) בְּיוֹם הַהוּא אָקִים אֶת סִכַּת

מִשְׁכַּתֶּיךָ חֲסוּד. אֶהְבֶּה כְּלוּלָה מֵהָאֲבוֹת, שְׁנִקְרָא בָהֶם בְּכָל מְכַל כָּל. וְסוּד הַדְּבָר – (שם ב) זְכַרְתִּי לָךְ חֲסוּד נְעוּרֶיךָ אֶהְבֶּת כְּלוּלְתֶיךָ.

וְהָיָה מִצְוָה רַבִּיעִית, יַחּוּד, מִצַּד הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי, שְׁמַע יִשְׂרָאֵל. וְהֵיא כ"ה כ"ה אוֹתוֹת עִמּוֹ בְּשֵׁשׁ תְּבוֹת, שֶׁהֵן שְׁמַע יִשְׂרָאֵל (וכו'). וּבִגְלָלָה אָמַר אֲבָרְהָם, (בראשית כב) נִלְכָּה עַד כ"ה וְנִשְׁתַּחֲוֶה. (שמות יט) כ"ה תֹּאמַר לְבֵית יַעֲקֹב.

הוּא א"ח, עֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי, וְהֵיא ד', שְׁלֹמֹת הַיַּחּוּד שְׁלוֹ לְהַשְׁלִים בּוֹ אֶחָד. א"ח כּוֹלָל תְּשַׁע סְפִירוֹת, שֶׁהֵן א' – אִין סוּף, ח' – שְׁמוּנָה סְפִירוֹת, מִחֲכָמָה עַד יְסוּד. ד' – מְלָכוֹת, הַקּוֹץ שְׁלָה, בָּהּ נִשְׁלָמוֹת לְעֶשֶׂר, שֶׁהֵם יו"ד ה"א וְא"ו ה"א. ד' כְּלוּלָה מֵאַרְבַּע אוֹתוֹת יְהוָה.

מִצְוָה חֲמִישִׁית, (יהושע א) וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה. הֵיא תוֹרָה שְׁבַכְתָּב מִצַּד הַחֲסוּד, וְתוֹרָה שְׁבַעֲלָ פֶה מִצַּד הַגְּבוּרָה, שְׁבָהֵן חֲכָמָה וּבִינָה. כְּמוֹ שְׁפָרְשׁוּהָ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הַרוֹצֵה לְהַחֲכִים – יְדָרִים. לְהַעֲשִׂיר – יִצְפִּין. וְהָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי כּוֹלָל אֶת שְׁנֵיהֶם, וּמִפְּנֵי זֶה נִקְרָא שְׁמַיִם, כּוֹלָל אֶשׁ וַיְמִים, אֶשׁ שֶׁל גְּבוּרָה וַיְמִים שֶׁל חֲסוּד.

וּמִפְּנֵי זֶה כְּתוֹר, שֶׁהֵיא כָף, (במדבר ז) עֲשֶׂרָה עֲשֶׂרָה הַכָּף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. שֶׁהֵם יְהוָה, שְׁלֹשׁ אוֹתוֹת, נַעֲשׂוֹת כָּף עַל ו'. וְזֶהוּ כְּנֶגֶד כְּתוֹר תוֹרָה. ו' זֶה סֵפֶר תוֹרָה. כָּף עֲטָרָה עַל רֵאשׁוֹ. וְהַכָּל יְהוָה, עֲשָׂרִים וְשֵׁשׁ בְּחֻשְׁבוֹן.

מִצְוָה שְׁשִׁית הֵיא תְּפִלָּה שֶׁל יָד בְּזוֹרֵע שְׁמַאל. וּמִצַּד הַגְּבוּרָה ה' שֶׁל יָד כְּהָה, מִכְּתוֹר וְעַד גְּבוּרָה, חֲמֵשׁ סְפִירוֹת, וְהֵן תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ שֶׁל הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי. וְהֵיא קֶשֶׁר שֶׁל שְׂרָעוֹת, שֶׁהֵן נִצַּח הוּד יְסוּד.

וְהָיָה מִצְוָה שְׂבִיעִית, מִצְוֹת צִיצִית, כּוֹלָלַת תְּכֵלֶת וְלָבָן, דִּין וְרַחֲמִים. בָּאֶשׁ, אֶשׁ לְבָנָה לֹא אוֹכֵלַת. תְּכֵלֶת אוֹכֵלַת וּמְכֵלָה, (מלכים-א יח) וְתֹאכֵל אֶת הָעֵלָה. לָבָן מִיָּמִין, תְּכֵלֶת מִשְׁמַאל. הָעֵמּוּד הָאֲמֻצְעִי יַחּוּד בֵּין שְׁנֵיהֶם, יֶרֶק. מִשׁוּם כָּף פְּרָשׁוּהוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, מֵאִימְתֵי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשְׁחָרִית? מִשְׁיַפִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. וּמִפְּנֵי זֶה תִּקְנֶנּוּ פְּרִשְׁת צִיצִית לְקַרָא אוֹתָהּ בְּיַחּוּד.

הוא מתפשט, ומולך בהם, ונקרא בהם, ונתכסה בהם, וגר בהם, כנשמה אצל אברי הגוף. ומה רבון העולמים אין לו שם ידוע, ולא מקום ידוע, אלא בכל צד שלטונו – אף כף אין לה לנשמה שם ידוע, ולא מקום ידוע בכל הגוף, אלא בכל צד שלטונה, ואין איבר פנוי ממנה.

ומפני זה אין לציר אותה במקום אחד, שאם לא הרי חסר השלטון בשאר האיברים. ולא לקרא לה בשם אחד, או בשנים, או בשלשה, לומר שהיא חכמה מבינה ויש לה דעת, ולא יותר. שאם עושה כף, הרי חסר לה משאר דרגות.

כל שכן לאדון העולם שאין לציר אותו במקום ידוע, או לקרא לו בשמות, או לשנות לו בהם, או (לשלש) להשליט לו כמו דרגת המרכבה שנאמר בה קדשה לך ישלשו. שכל הדרגות של המרכבות שלו הן משלשות, כמו האבות הן הן המרכבה, שהם דמות אריה שור נשר, שהם מרכבה לאדם, שנאמר עליו (יחזקאל א) ודמות פניהם פני אדם. ומצד הנקבה הם שולטים על אדם, והנקבה היא מרכבה לגביהם. ומפני זה נאמר עליה, קדשה לך ישלשו.

סדר הלימוד ליום כד סיון [יום 260 בשנה]

ואף כף האותיות, שהן פני החיות, משלשות, כמו זה: יה"ו. הו"י. וה"י. ה' רביעית – קדשה לך ישלשו. היא שלמים של כלם, להשלים בכלם שם יהו"ה. אבל לאדון הכל אין לשלש בו בשמות ולא באותיות, אלא הוא נקרא בכל השמות, ואין לו שם ידוע, וכל שם ושם מעיד עליו שהוא אדון כל העולמות. מעיד עליו אדני.

ואין שיודעים שיש בן אדם שירש שלש מאות ועשרה עולמות, זהו שכתוב (משלי ח) להנחיל אהבי יש. כפי הדרגה שלו, שנקראת יש מאין. וזו חכמה עליונה. ויש בן אדם שלא יורש אלא עולם אחד, כפי הדרגה שלו, כמו שפרשוהו, כל צדיק וצדיק יש לו עולם בפני עצמו. וכך יורש עולמות כל אדם מישראל כפי הדרגה שלו למעלה. אבל לאדון העולם אין לציר לו עולמות בחשבון, אלא אדון כל העולמות, ואדני"י הוא מעיד עליו.

דויד הנפלת. אותו שנאמר בו, (תהלים קמו) יהו"ה זוקף כפופים.

מצוה שתיים עשרה, היא נקראת חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות, מצד שלשת האבות. וראש השנה מהצד שלה, דין המלכות – דין. ויש שיאמר, פסח זרוע ימין. שבועות, מתן תורה, שנתנה במדבר, שהוא ממנה עליו שור, מצד הגבורה. סכות, (בראשית לג) ויעקב נסע סכתה.

מצוה שלש עשרה, קריאת שמע. ויש לדעת שהוא נקרא חכם בכל מיני חכמות, ומבין בכל מיני תבונות, וחסיד בכל מיני חסידים, וגבור בכל מיני גבורות, ויועץ בכל מיני עצות, וצדיק בכל מיני צדקות, ומלך בכל מיני מלכות, עד אין סוף. עד (פטר) אין חקר. ובכל אלו הדרגות, באחת נקרא רחמן, ובאחת נקרא דין. וכך בכמה דרגות עד אין סוף. אם כף, שנוי יש בין רחמן לדין. אלא קדם שברא העולם נקרא הוא בכל אלו הדרגות, על שם בריות שהיו עתידות להבראות. שאם לא בריות העולם, מדוע נקרא רחום, דין? אלא על שם הבריות העתידות.

ומפני זה כל השמות הם פנויים שלו, על שם המעשים שלו. כמו כן ברא הנשמה בידמות שלו, שנקראת על שם פעולות שלה בכל איבר ואיבר של הגוף, שנקרא עולם קטן. כמו שאדון העולם נוהג בכל הבריות ובכל דור כפי מעשיו, כך הנשמה כפי מעשיו של כל איבר ואיבר. אותו איבר שעושה בו מצוה, נקראת הנשמה לגביו חמלה וחסד וחסן ורחמים. ובאותו איבר שעושה בו עברה, נקראת הנשמה לגביו דין וחמה וכעס. אבל לחוץ מן הגוף, למי תהיה חמלה או אכזריות?

אף כף אדון העולם, קדם שברא את העולם וברא בריותיו, למי נקרא רחום וחסן או דין? אלא כל השמות שלו הם כנויים, ולא נקרא בהם אלא על שם בריות העולם. ומפני זה, כאשר בעלי הדור הם טובים, הוא נקרא אצלם יהו"ה, במדת הרחמים. וכאשר בעלי הדור הם רשעים, נקרא אדני"י, במדת הדין. לכל דור ולכל בן אדם כפי מדתו. אבל לא שיש לו מדה ולא שם ידוע.

כמו הספירות, שכל ספירה יש לה שם ידוע ומדה וגבול ותחום. ובאלו השמות אדון העולם

אָתָּה כִּף יְהוָה, מִמְּנוּ תְלוּיּוֹת כָּל הַהַיּוֹת, וְהוּא וְכָל הַהַיּוֹת שְׁלוֹ מְעִידִים עַל אֲדוֹן הָעוֹלָם, שֶׁהוּא הִיָּה קֹדֶם כָּל הַהַיּוֹת, וְהוּא בְּתוֹךְ כָּל הַיָּהּ, וְהוּא לְאַחַר כָּל הַיָּהּ. וְזֶה סוּד שְׁמַעֲדוֹת הַהַיּוֹת עָלָיו – הִיָּה, הוּהוּ, וְיִהְיֶה.

דִּינָא בְּהַפּוֹךְ אוֹתִיּוֹת – אֲדַנְיָ. וּמִפְּנֵי זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה, דִּין הַמַּלְכוּת – דִּין. שֵׁם א"ל מְעִיד עַל אֲדוֹן הַכָּל, שְׁאִין יִכְלֹת לְכָל שֵׁם וְהוּהוּ וְדַרְגָּה. כָּל שְׁכֵן לְשֹׂאֵר בְּרִיּוֹת פְּחוֹת מִמְּנוּ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (דְּנִיאל ד) כֹּלָא נַחֲשָׁבִים וְכִרְצוֹנוּ עוֹשֶׂה בְּצַבָּא הַשְּׁמַיִם וְגו'. אֱלֹהִים מְעִיד עַל אֱלֹהוֹת שְׁלוֹ, שֶׁהוּא אֱלֹהִים וְאֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים, וְהוּא אֱלוֹהַ עַל הַכָּל, וְאִין אֱלוֹהַ עָלָיו. צְבָאוֹת מְעִיד עָלָיו כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (שם) וְכִרְצוֹנוּ עוֹשֶׂה בְּצַבָּא הַשְּׁמַיִם. שְׁדִי מְעִיד עָלָיו, שְׁכָאֲשֵׁר הוּא אָמַר לְעוֹלָם דִּי, עֲמַד בְּתַחוּמוֹ וְלֹא הִתְפַּשֵּׁט יוֹתֵר. וְגַם לְמִים, וְרוּחַ וְאֵשׁ.

וַבַּת הִיא תְּפִלָּה שֶׁל יָד כְּה"ה. י' קֶשֶׁר שְׁלָה. ה' עֲלִיּוֹנָה אִמָּא, תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ עַל רֹאשׁ תְּפִאָרַת. תְּפִלִּין שְׁלוֹ כְּסֹדֵר יְהוָה, שֶׁהוּא: קֶדֶשׁ לִי. וְהִיָּה כִּי יִבְאֶךָ. שְׁמַע. וְהִיָּה אִם שְׁמַע. אֲבָל בְּעוֹלָם הִבָּא הַיּוֹיֹת בְּאִמְצַע, שֶׁהֵם ה' ה'. וּמִפְּנֵי זֶה אָמַר הַנְּבִיא, (יִרְמִיָּה ט) בְּזֹאת יִתְהַלֵּל ה"מִתְהַלֵּל ה"שְׁכָל וְיִדְעֵ אוֹתִי כִּי אֲנִי יְהוָה. וּמִפְּנֵי זֶה פִּרְשׁוּהוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, שֶׁיֵּשׁ בְּרֹאשׁ מְקוֹם לְהַנִּיחַ שְׁנֵי זוּגוֹת תְּפִלִּין. וְזֶה זוֹכָה לְשֵׁתִי מִצּוֹת שֶׁפָּרְשׁוּ עָלֶיהֶן, לֹא כָּל אָדָם זוֹכָה לְשְׁנֵי שְׁלֵחָנוֹת.

וְאָתָּה כִּף, כָּל הַיָּהּ וְשֵׁם מְעִידִים עָלָיו. שְׁכָאֲשֵׁר הִיָּה הוּא יְחִיד קֹדֶם שְׁבָרָא הָעוֹלָם, מְדוּעַ הִיָּה הוּא צְרִיךְ לְהִקְרָא בְּשֵׁמוֹת אֱלוֹ, אוּ בְּשֹׂאֵר כְּנוּיִים, כְּגוֹן (שְׁמוֹת לד) רַחוּם וְחַנוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְגו', דִּין, אִמִּין, חֲזָק. וְרַבִּים בְּכָל אֱלוֹ שְׁמוֹת וְכְנוּיִים. אֲלֹא נִקְרָא עַל שֵׁם כָּל עוֹלָמוֹת וּבְרִיּוֹת שְׁלָהֶם, לְהִרְאוֹת שְׁלִטוֹנוֹ עָלֵיהֶם.

י' – חֲכָמָה, ה' – בִּינָה. ו' – הַעֲמוּד הָאִמְצָעִי. ה' – מַלְכוּת קְדוּשָׁה. הָרֹאשׁ שְׁמַתְעֵטֵר בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת זֶה כְּתָר הַקֶּף הָרֹאשׁ שְׁמִסּוּבָב אוֹתָם וּמְכֻסָּה אוֹתָם. אֵהָבָה חֶסֶד קְרִיאַת שְׁמַע, שֶׁשְׁקוּלָהּ לְתוֹרָה שְׁנַתְנָה מִיְמִין. תְּפִלִּין עֵז, מִשְׁמַאל שֶׁל גְּבוּרָה. הַעֲמוּד הָאִמְצָעִי כּוֹלֵל הַכָּל, כִּנְפֵי הַמְּצוּנָה, נֶצַח וְהוֹד, תְּכֵלֶת וְלִבָּן. בְּמִזְוֶזָה רְשׁוּם שְׁדִי, צְדִיק. וְהַשְּׂכִינָה שְׁעַר הַמְּזוּזָה, זֶה הַשְּׁעַר לַה'.

וְעוֹד, ש' – שְׁלֵשׁ רְצוּעוֹת. ד' – קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין מֵאַחֲוָרָיו. י' – קֶשֶׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל יָד. וּמִפְּנֵי זֶה שְׁדִי מִבְּחוּץ, יְהוָה מִבְּפָנִים, שֶׁהִיא אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת. שֶׁל אַרְבַּעַת רָאשִׁים רָמְזוּ לְאַרְבַּעַת בְּתֵי הַתְּפִלִּין. שְׁדִי, אוֹת שְׁלוֹ עוֹלָה מְטַטְרוּן.

וְעוֹד, י' חֲכָמָה, קֶדֶשׁ לִי. ה' בִּינָה – וְהִיָּה כִּי יִבְאֶךָ. ו' – שְׁמַע, שֵׁשׁ תְּבוּת, רוּמְזוּ לְשֵׁשׁ סְפִירוֹת, שְׁשֶׁה עֲנֵפֵי הָאֵילָן, שְׁכוּלֵלֶת אוֹתָם תְּפִאָרַת. ה' – וְהִיָּה אִם שְׁמַע, מַלְכוּת. אֱלוֹ הֵם שֶׁל הָרֹאשׁ, שֶׁהוּא כְּתָר, כ', (שְׁמוּאֵל א ב) אִין קְדוּשׁ כְּה' כִּי אִין בְּלִתְךָ.

וְעוֹד, (דְּבָרִים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל – שֵׁם ע' רַבְתִּי, ד' מִן אָח"ד רַבְתִּי, זֶהוּ ע"ד, בֵּין ש"ם מִן שְׁמַע, א"ח מִן אָח"ד. (שְׁמוּאֵל א יב) עַד ה' בְּכֶם. וְעַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד שְׁמִיחַד אוֹתוֹ בְּעוֹלָם. וְעַל כֵּן אָמַר דָּוִד, (תְּהִלִּים קד) אֲנִכִּי אֶשְׂמַח בִּי. ש"מ מִן שְׁמַע, א"ח מִן אָח"ד, הִרִי אֶשְׂמַח.

וְעוֹד, י' רַבְתִּי – אַרְבַּעַת בְּתֵי תְּפִלִּין, שְׁמַנִּיחַ אוֹתָם א"ח וּמַתְעֵטֵר בְּהֵם, וְהֵם פָּאֵר עַל רֹאשׁוֹ. וְהֵם יְהוָה (יְהוָה), י' עֲטָרָה עַל ה', וְזוּהִי בַת, וְזוּהוּ

וְעוֹד, ד' רַבְתִּי – אַרְבַּעַת בְּתֵי תְּפִלִּין, שְׁמַנִּיחַ אוֹתָם א"ח וּמַתְעֵטֵר בְּהֵם, וְהֵם פָּאֵר עַל רֹאשׁוֹ. וְהֵם יְהוָה (יְהוָה), י' עֲטָרָה עַל ה', וְזוּהִי בַת, וְזוּהוּ

וְעוֹד, י' רַבְתִּי – אַרְבַּעַת בְּתֵי תְּפִלִּין, שְׁמַנִּיחַ אוֹתָם א"ח וּמַתְעֵטֵר בְּהֵם, וְהֵם פָּאֵר עַל רֹאשׁוֹ. וְהֵם יְהוָה (יְהוָה), י' עֲטָרָה עַל ה', וְזוּהִי בַת, וְזוּהוּ

ומשום כף בשאר הימים כתוב בהם אשה עולה, אבל באלו הימים שעץ החיים קים ולא אחר, אין אנחנו צריכים לאשה, ולא צריך להיות שם. ויום זה יום של עץ החיים הוא, ולא של דעת טוב ורע. ומפני זה, והקרבתם עולה לריח ניחח לה, ולא אשה לה עולה. ועולה לשון (לשם) עולה, כמו שנאמר, והרי הערנו דברים של פרים בני בקר, וכל אותו קרבן.

ובחודש השביעי (במדבר כט), כמו שנאמר, יום של ראש השנה דין של כל העולם, דין חזק ודין רפה. ועשיתם עולה! והקרבתם היה צריך לו, כשאר כל הימים! מהו ועשיתם? אלא ביום זה כתוב (בראשית כז) ועשה לי מטעמים. כמה מטעמים ותבשילים עושים ישראל באלו הימים, בעוד שהמקטרג הולך לפשפש בחרטאי העולם. ועל פן לא כתוב והקרבתם, אלא ועשיתם עולה, ולא אשה עלה. וכן בכל שאר הימים (בקרבתם) לא כתוב אשה, שאין להם חלק בכל אלו הימים. כל שכן בזה היום, שאנחנו עושים מטעמים ותבשילים בלי דעת הצד האחר, שהרי יצחק שולח אותו לצוד צידה של חטאי בני העולם ולהביא אצלו.

ובעוד שהוא הולך, ישראל לוקחים עצה מרבקה ועושים כל אלו העבודות, כל אלו התפלות, מזמנים שופר ותוקעים בו כדי לעורר רחמים. והרי בארנו, (שם) ויבא לו יין וישת, שבא (שאכל) מרחוק, מתוך מקום היין העתיק, ושותה. וטועם אותו, ושמת. ואחר כך מברך אותו בכמה ברכות, ומעביר על חטאיו. מה כתוב? (שם) ויהי אך יצא יצא יעקב, ועשו אחיו בא מצידו. טעון מכמה משאות כמו שנתבאר, והרי בארנו הדבר.

ומשום כף הוא יום של יבבה, והקרבתם הוא עולה. איל אחד, כמו שנאמר, מפני אילו של יצחק. ושעיר עזים אחד לחטאת, שחד לסמאל לכפר (לשבר) פניו באותה בכיה שהוא בוכה בזה היום פיון שרואה שלא נעשה רצונו והרי לחנם צד צידה, כמו שנתבאר. כמו כן יום הכפורים, והרי כתוב בפרשת אמר.

ובחמישה עשר יום וגו' (במדבר כט). רבי אבא פתח, (בראשית ח) ותנח התבה בחדש השביעי וגו'. בא וראה, כל אלו הימים הולכת אמא על

שמחו של תינוק רופס בו, והוא תינוק יונק משדי אמו, שדי".

תפלין של אדון העולם - כתר. ומהו הכתר של אדון העולם? שם יהו"ה, שהוא: " - חכמה. ה' - בינה. ו' - תפארת, כוללת שש ספירות. ה' - מלכות. ומפני זה, (שמואל-ב ז) ומי כעמך כישראל. (דברים ד) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו. ארבעה פסוקים, כלם רשומים בכ'. סוד האות כ' - "י". שהוא "י" מן יאהדונהי, (במדבר ז) עשרה עשרה הכף בשקל הקדש. כ' מן כתר, כלולה מעשר ספירות, כלולות ממעלה למטה, ומעשר ספירות ממטה למעלה.

ואלו הם: (תהלים קמח) והמים אשר מעל השמים, מים עליונים - זכרים, מים תחתונים - נקבות. ועליהם אמר רבי עקיבא לתלמידיו: כשתגיעו לאבני שיש טהור, אל תאמרו מים מים, שמא תסתכנו בנפשכם. שאינם מים כמשמעם, אלא הוא אור נובע, ומפני זה נדמו למים נובעים, וזה האור אין לו הפסק, ולא קצוץ ופרוד. ומפני שהם מכתר, נקראו שאין להם סוף, שכתר נקרא אין סוף. (ע"כ רעיא מהימנא).

והקרבתם עולה לריח ניחח לה' (במדבר כח). בא וראה, בפסח כתוב והקרבתם אשה עלה לה'. וכאן לא כתוב אשה (שהרי ביום זה אשה לא כתוב בו), אלא והקרבתם עולה. מה הטעם? יום זה, יום שנקנסת כלה לחפה הוא, וישראל מונים ימי טהרה, ימים ושבועות, ונקללים ונקנסים בימי הטהרה. והיא יוצאת מכל צד רע, ושומרת ימי טהרה כמו שראוי. וסוד זה, המלך טעם בתולה טועם. משום כף לא כתוב בו אשה, שהרי אחר לא קרב למשכן, והרי מתרחק משם. ועל פן אשים לא כאן, ולא צריכים לכאן, וישראל מרחקים הם מצד רע (ומונים ימי טהרה, ימים ושבועות, ונקללים ונקנסים בימי הטהרה). אמר רבי אבא, עדין צריכים אנחנו לפתח זה לפתח.

אמר רבי שמעון, הרמתי ידי בתפלה למי שבא העולם, וסוד זה מצאנו בספרי הראשונים. אשים הם באמצע, ובאים בצד זה ובצד זה, נדבקים בעץ הדעת טוב ורע. נדבקים ברע ונדבקים בטוב.

והכלה הקדושה לא מאירה מתוך השמש. אז נראו ראשי ההרים, אלו הם הרי החשף, הרי הקללות נראים ומתחזקים ועושים רעות בעולם.

בימים אלו אשה בזו העולה, שהרי אז אלו האשים אוכלים חלקם. שבעים פרים אלו הם כנגד שבעים ממנים ששולטים על שבעים עמים, ועולים ביום ראשון, ויורדים בכל יום ויום, ונקראים פרים מנגחים בימים שלהם. אילם ארבעה עשר, שנים בכל יום הם י"ד יהו"ה. יד ששולטת עליהם תדיר, בכל יום ויום. כבשים בני שנה, המנגן שלהם ח"ץ.

ואם תאמר, אם כך, רע עין אנו אצלם – כן, שהרי כתוב (משלי כה) כי גחלים אתה חתה על ראשו. אבל אנחנו לא נותנים אלא בשמחה, שאין בימי השנה שמחה כאלו הימים. ומפני שאנחנו נותנים בטוב לב ובשמחה של רצון – מתהפך עליהם גחלים על ראשיהם, גחלים לוחטות של השמחה שלנו עושות להם רע. י"ד (ה), ע', וח"ץ, כך עולים בחשבון שלהם.

וכל זה אם תאמר מי נתן לנו להקריב עליהם, אולי הם לא רוצים את כל זה? אלא אין שמחה לכל אלו הממנים בכל אלו התורים, האילים, והכבשים כאלו, בשעה שישראל נתנו להם סעודות אלו. ועם כל זה לא קרב הכל אלא להקדוש ברוך הוא בלבדו, והם מתקרבים שם והוא מחלק להם. ועל זה כתוב, (שם) אם רעב שנאף האכלהו לחם – אלו הם קרבנות החג. ואם צמא השקהו מים – אלו מים שרשומים כאן בימי החג, וכיום שני, וכיום ששי ושביעי, וסימן – (שיר השירים ח) בו"ז יבזו לו.

מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה – אלו הם מים אשר מנסכים ישראל בשמחה ובאהבת הקדוש ברוך הוא, שכתוב (ישעיה יב) ושאבתם מים בששון. ונהרות לא ישטפוה – אלו הם נהרות אפרסמון טהור, שכלם דבוקים ומתקשרים באהבה זו. אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו – זה סמאל, באהבת ישראל, להיות לו חלק אתם באלו המים שרשומים כאן בפרשה, שכתוב אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו, סימן של אלו המים בו"ז – יבזו לו ודאי, שהרי כלם נחשבים אצלנו חרש נשבר, שאין לו תקנה לעולמים.

הבנים כדי שלא ישלט הצד האחר עליהם ובכדי להציל אותם. כיון שנצלו בניה ונהרי יושבים בסכות, שמורים בשמירה, יום ראשון ויום שני צותה להם לישראל לעשות סעודה לממני שאר העמים, והיא לא שורה שם. ביום שלישי, שהוא י"ז לחדש, מתחילה לשרות עליהם. זהו שכתוב ותנח התבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחדש על הרי ארט. הרים שכל קללות ויסורים שרויים בתוכם.

אמר רבי אלעזר, יום ראשון של חג לא שורה עליהם, ולא יום שני, אלא יום שלישי, שמוסיף וגורע שורה עליהם. מוסיף אותיות וגורע קרבנות, שכתוב עשתי עשר וגו'. וכך ראוי לרע עין, מפני שיום ראשון ויום שני שמחת בניה, והם מחלקים שללם להם. מיום שלישי והלאה, שהיא שורה עליהם, מה כתוב? (שם) והמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים. והמים היו הלוך וחסור – אלו הקרבנות שהולכים ומתמעטים. וכמו שהם מתמעטים, כך גם מתמעט הטוב שלהם.

אמר רבי שמעון, אלעזר, בא וראה, מיום שני מתחילים המים להראות. כיון שהתחילו המים – מיום שלישי היא שורה עליהם, ואלו המים לא היו יודעים הבבלים (ככל מדוע רשומים כאן, שהרי הטוב של ישראל אינו במקום המעוט, אלא במקום הרבוי. ומפני שאלו המים שרשומים כאן מתמעטים, בא הפסוק להשמיענו, שכתוב והמים, אלו שידועים בימי החג, אלו שרשומים תוך הקרבנות, שהם הרי קללות, היו הלוך וחסור הטוב שלהם. ומשיכה שנמשכת עליהם היו הלוך וחסור. ומפני שאלו המים שלהם הוא, לא מתחברות אותיות, שלא יתחבר הטוב שלהם אלא מעט מעט.

אבל לישראל, שהם מהקדוש ברוך הוא, מה כתוב? (תהלים לד) ודרשי ה' לא יחסרו כל טוב. ראש הפסוק – כפירים רשו ורעבו – אלו הממנים של שאר העמים. ודרשי ה' – אלו ישראל – לא יחסרו כל טוב. אלו הולכים ועולים למעלה למעלה. ומשום כך הטוב שלהם, שהם מים, היו הלוך וחסור, עד החדש העשירי, זה טבת, שהרי אז ימי הרעה הם, ומתעוררת אותה רעה ומתחזקת,

יצחק, למה נקראה אשה? אמר לו, שכלולה בדין, וכלולה ברחמים.

בא וראה, שאמר רבי אלעזר, כל אשה נקראת בדין עד שטועמת טעם הרחמים. שלמדנו, מצד האיש בא הלבן, ומצד האשה בא האדם. טעם אשה מלבן, ולבן עדיף.

ובא וראה, למה נשות שאר עמים עובדי כוכבים ומזלות שידעו משכב זכר אסורות? משום ששנינו, יש ימין ויש שמאל, ישראל ושאר העמים עובדי כוכבים ומזלות, וגן עדן וגיהנם, עולם הזה ועולם הבא. ישראל כנגד הרחמים, ושאר העמים עובדי כוכבים ומזלות כנגד הדין. ושנינו, אשה שטעמה טעם הרחמים – הרחמים מנצחים. ואשה שטעמה טעם הדין – דין בדין נדבק, ועליהם קראו, (ישעיה נז) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה.

ועל זה למדנו, הנבעלת לעובדי כוכבים ומזלות קשורה בו ככלב. מה הפלב תקיף ברוחו, חצוף – גם כאן דין בדין, חצופה בכל. הנבעלת לישראל, שנינו, כתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה אלהיכם חיים כלכם היום. מה הטעם? משום שנשמת ישראל באה מרוח אלהים חיים, שכתוב (ישעיה נז) כי רוח מלפני יעטוף. משמע שכתוב מלפני. ומשום זה, אשה שהיא בתולה, ולא נדבקה בדין הקשה של שאר העמים, ונדבקה בישראל – הרחמים מנצחים, ונכשרת.

בא וראה, כתוב (תהלים פט) אמרתי עולם חסד יבנה. מה זה חסד? הוא אחד מכתרים עליונים של המלך, שנשמת ישראל קרא לה הקדוש ברוך הוא חסד, על תנאי שיבנה, ולא ישמד חסד מהעולם, משמע שכתוב יבנה. ומשום כך שנינו, מי שמשמיד חסד מהעולם, ישמר הוא לעולם הבא. ועל זה כתוב, (דברים כה) לא תהיה אשת המת החוצה, בשביל לעשות חסד עם המת. ויעשה הבנין, שכתוב עולם חסד יבנה.

אדרא רבא זוטא

האדרא רבא קדישא

תניא, אמר רבי שמעון לחבריא, עד אימת נתיב בקיימא דחד סמכא. כתיב (תהלים קיט) עת

המים שלהם נחלקים בימי בוי"ז. נשארו שאר ימים, שהם ג' ד' ה' (נוטריקון) חמישי רביעי שלישי, וסימן – (ישעיה מה) חר"ש את חרשי [ה]אדמה, ואין להם תקון אהנו ולא לעולמים. ואם תאמר, בויז יבוזו לו כתוב שם, (תהלים כב) כי לא בזה ולא שקץ ענות.

יום ראשון מה עושה לו? אלא לא נקרא ראשון ולא נקרא אחד, אלא חמשה עשר סתם, בלי רשום כלל. אבל התחלת רשום המים מיום שני הוא. וכך ראוי, מפני שאין טוב בשני, ומשום כך לא רשום ראשון ולא אחד כלל, והוא בסתם, ומתחיל רשום הימים ביום שני. ונחלקו מים בבו"ז, ונשארו בימי חר"ש, כמו שנאמר, והכל כמו שצריך.

אשרי חלקם של ישראל שיודעים להכנס לתוך מח האגוז, וכדי להכנס לתוך המח משברים קלפות אלו ונכנסים. מה כתוב לאחר כל זה? ביום השמיני עצרת תהיה לכם. לאחר ששברו כל אלו הקלפות, ושברו כמה חתיכות, וכמה נחשים הרגו, וכמה עקרבים שהיו להם באלו הרי החשף, עד שמצאו מקום ישוב ועיר קדושה מקפת חומות סביב סביב – אז נכנסים אצלה, לעשות מנוחה שם ולשמח בה. והרי בארנו הדבר.

וזהו עצרת, אסיפה, מקום שנאסף הכל אצלה. תהיה לכם, ולא לאחר, לשמח אתם באדונכם, והוא אתכם. ועל כן כתוב, (תהלים לב) שמחו בה וגילו צדיקים והרנינו כל ישרי לב.

ראשי הממות

ובל הטף בנשים אשר לא ידעו משכב זכר. שם שנינו, אמר רבי יהודה, אין העולם מתנהג אלא בשני גוונים שבאו מצד אשה שנמצאה חכמת לב. זהו שכתוב (שמות לה) וכל אשה חכמת לב בידיה טוה ויביאו מטוה את התכלת ואת הארגמן. ומה הביאו? את התכלת ואת הארגמן, גוונים שכלולים בתוך גוונים.

וזהו שכתוב (משלי לא) דרשה צמר ופשטים ותעש בחפץ כפיה. וכתוב בידיה טוה, מה זה טוה? אמר רבי יהודה, טוה בדין, טוה ברחמים. אמר רבי

חַדְי רבי שמעון ואמר, (חבקוק ג) יי שמעתי שמעך יראתי. (אמר) הַתָּם יֵאוֹת הָהוּה לְמַהְוֵי דְחִיל. אַנְן בְּחִיבוּתָא תְּלִיָא מְלֵתָא, דְּכְתִיב, (דברים ו) וְאֶהְבֵּת אֶת יי אֱלֹהֶיךָ, וְכְתִיב (דברים ז) מֵאֶהְבֵּת יי אֶתְכֶם, וְכְתִיב (מלאכי א) אֶהְבֵּתִי אֶתְכֶם וְגו'.

רְבִי שמעון פתח ואמר, (משלי יא) הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֵּה סוֹד וְנֹאמֵן רוּחַ מְכַסֶּה דָבָר. הוֹלֵךְ רָכִיל, הַאי קָרָא קְשִׁיָא, (פיון דאתמר רכיל אמאי הולך) איש רכיל מיבעי ליה למימר, מאן הולך. אלא מאן דלא אתיישב ברוחיה, ולא הוי מהימנא, ההוא מלה דשמע, אזיל בגוויה כחזירא במיָא, עד דרמי ליה לבר. מאי טעמא. משום דלית רוחיה רוחא דקיומא. אכל מאן דרוחיה רוחא דקיומא, ביה כתיב, וְנֹאמֵן רוּחַ מְכַסֶּה דָבָר. וְנֹאמֵן רוּחַ, קיומא דרוחא. (כמו ישעיה כ"ב) וְתַקְעֲתִינוּ יְתֵד בְּמַקּוֹם נֹאמֵן בְּרוּחָא (ג"א ברוחא) תְּלִיָא מְלֵתָא. וְכְתִיב, (קהלת ה) אַל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחֹטֵיא אֶת בְּשָׂרְךָ.

וְלִית עלמא מתקיימא אלא ברוחא. וכי אי במלי עלמא אצטריך רוחא. במלין רזין דרוזיא דעתיק יומין, דלא אתמסראן אפילו למלאכין עלאין על אחת כמה וכמה. אמר רבי שמעון, לשמיא לא אימא דיציתון (ס"א דיציתון), לארעא לא אימא דתשמע, דהא אגן קיומי עלמין. תנא רזי דרוזין, כד פתח רבי שמעון ברוזי דרוזין, אזדעזע אתרא, וחברין אתחלחלו.

גְּלִי ברוחא ופתח ואמר, כתיב (בראשית לו) וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוּם לִפְנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ וְגו'. וְכַאֲדֵין אֲתוּן צְדִיקֵיָא, דֵּאֲתַגְּלִי לְכוּן רְזִי דְרוּזִין דְּאוּרֵיָתָא, דְּלֵא אֲתַגְּלִיָּין לְקַדְיִשֵׁי עֲלִיוֹנִין, מֵאֵן יִשְׁגַּח בְּהַאי, וּמֵאֵן יִזְכֶּה בְּהַאי, דְּהוּא סְהֵדוּתָא עַל מְהִימְנוּתָא (דמהימנותא) (דנהיר למהתאן ושבעין עלמין ומניה נהיר אורחא דנהירין ביה צדיקיא לעלמא דאתי. הדא הוא דכתיב (משלי ד) וְאֶרַח צְדִיקִים כְּאוֹר נֶגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוּן הַיּוֹם. מֵן הוּא אֶרַחָא מִתְפָּרְשֵׁן לְשִׁית מֵאָה וְתִלְסַר אֶרְחִיָּה דְפִלְג בְּזַעִיר אֲנִפִּין דְּכְתִיב (תהלים כ"ה) כָּל אֶרְחוֹת יי חֲסֵד וְאֲמֵת לְנוֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְגו') דְּכֵלֵּא. צְלוּתָא בְּרַעוּא יְהֵא, דְּלֵא יִתְחַשֵּׁב לְחוּבָא לְגַלְגָּא דָא.

וּמַה יימרון חבריא, דהאי קרא קשיא הוא, דהא לא הוה ליה למכתב הכי, דהא חזינן כמה

לעשות ליי הפרו תורתך. יומין זעירין, ומארי דחובא דחיק. פרוזא קארי כל יומא, ומחצדי חקלא זעירין אינון. ואינהו בשולי כרמא. לא אשגחון, ולא ידעין, לאן אתר אזלין כמה דיאות. אתכנשו חבריא לבי אדרא, מלובשין שריין סיפיי ורומחי בידיכון, אזדרזו בתקוניכון. בעיטא, בחכמתא. בסוכלתנו. בדעתא. בחיזו. בדין. ברגלין (ג"א בחילא דידן ורגלין). אמלכו עליכון למאן (ס"א למלא) דברשותיה חיי ומותא. למגזר מלין דקשוט. מלין דקדישי עליונין צייתי להו, וחדאן למשמע להו, ולמנדע להו.

יְתִיב רבי שמעון ובכה, ואמר ווי אי גלינא, ווי אי לא גלינא. חבריא דהוה תמן אשתיקו. קם רבי אבא ואמר ליה, אי ניחא קמיה דמר לגלאה, הא כתיב (תהלים כה) סוֹד יי לִירְאִיו, וְהֵא חֲבַרְיָא אֵלִין דְּחֵלִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵינוּן, וְכַבֵּר עֲאֵלוּ בְּאֶדְרָא דְּבֵי מִשְׁכְּנָא, מְנַהוֹן עֲאֵלוּ, מְנַהוֹן נִפְקוּ.

תְּאֵנָא, אתמנו חבריא קמיה דרבי שמעון, ואשתכחו, רבי אלעזר בריה. ורבי אבא. ורבי יהודה. ורבי יוסי בר יעקב. ורבי יצחק. ורבי חזקיה בר רב. ורבי חייא. ורבי יוסי. ורבי ייסא. ידן יהבו לרבי שמעון, ואצבען זקפו לעילא. ועאלו בחקלא ביני אילני ויתבו. קם רבי שמעון וצלי צלותיה, יתיב בגווייהו ואמר, כל חד ישוי ידי בתוקפוי. שוו ידיהו, ונסיב לון פתח ואמר (דברים כז) אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה מַעֲשֵׂה יָדַי חֲרָשׁ (דף קכ"ח ע"א) וְשֵׁם בִּסְתֵר וְעָנּוּ (ס"א כל העם) כָּלֵם וְאָמְרוּ אָמֵן.

פְּתַח רבי שמעון ואמר, (תהלים קיט) עַת לַעֲשׂוֹת לִי, אֲמַאי עַת לַעֲשׂוֹת לִי. מִשׁוּם דְּהִפְרוּ תוֹרְתְךָ. מֵאֵי הִפְרוּ תוֹרְתְךָ, תוֹרָה דְּלַעֲיָלָא. דְּאִיָּהּ מִתְבַּטְּלָא אִי לֵא יִתְעַבֵּיד בְּתַקּוּנוֹי (ס"א שמא) דָא. וְלַעֲתִיק יוֹמִין אֲתַמַּר. כְּתִיב (דברים לג) אֲשֶׁרִיךְ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ. וְכְתִיב, (שמות טו) מִי כְמוֹךָ בְּאֵלִים יי.

קָרָא לרבי אלעזר בריה, אותביה קמיה, ולרבי אבא מסטרא אחרא, ואמר אגן כללא דכולא. עד השתא אתתקנו קיימין. אשתיקו, שמעי קלא, וארכובתן דא לדא נקשן. מאי קלא. קלא דכנופייא עלאה דמתכנפי.

שְׂרָאשִׁי נִמְלָא טַל, מְלֹאֲתֵי טַל לֹא כְּתִיב, אֲלֵא נִמְלָא) דְּכְתִיב (ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֹרוֹת טַלְךָ, אֲוֹרוֹת נְהוּרָא דְּחִוּוֹרְתָא דְּעִתִּיקָא. וּמַה הוּא טַלָא, מִתְקִימִין קְדִישִׁי עֲלִיוֹנִין. וְהוּא (רצ"ב) מְנָא דְּטַחְנֵי לְצַדִּיקֵי לְעֵלְמָא דְּאֲתִי. וְנִטְיָף הוּא טַלָא לְחַקְלָא דְּתַפּוּחִין קְדִישִׁין. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (שמות טז) וַתַּעַל שְׁכַבַת הַטַּל וְהִנֵּה עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דֵּק מְחוֹסְפָס. דְּחִיזוּ הוּא טַלָא חֲנוּר. כְּהֵאֵי גּוּוּנָא דְּאֲבָנִין (מ"ט) דְּבְדוּלְחָא, דְּאֲתַחְזִיָא כָּל גּוּוּנִין בְּגוּוּהָ. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (במדבר יא) וַעֲיִנו כְּעֵין הַבְּדוּלַח.

הָאֵי גּוּלְגֻלְתָא. חֲנוּרָא דִּילֵיהָ, אֲנַהִיר לְתַלְיִסָר (רפ"ח) עֵיבֵר גְּלִיפִין בְּסַחְרָנוּי. לְאַרְבַּע עֵיבֵר בְּסַטְרָא חַד, וְלְאַרְבַּע עֵיבֵר בְּסַטְרָא דָא, בְּסַטְרָא דְּאֲנָפוּי. וְלְאַרְבַּע עֵיבֵר בְּסַטְרָא דָא, לְסַטְרָא דְּאֲחוּרָא. וְחַד לְעֵילָא דְּגוּלְגֻלְתָא. (כְּלוּמַר לְסַטְרָא דְּלְעֵילָא).

וּמַהֵאֵי אֲתַפְשֵׁט אֲוֹרְכָא דְּאֲנָפוּי, לְתַלַּת מְאָה וְשִׁבְעֵין רַבּוּא עֲלָמִין. וְהוּא אֲתַקְרִי אֲרֹךְ אֲפִים. (כְּלוּמַר אֲוֹרְכָא דְּאֲנָפוּי) וְהֵאֵי עִתִּיקָא דְּעִתִּיקִין אֲתַקְרִי אֲרִיכָא דְּאֲנָפוּי. וְהוּא דְּלִבֵּר אֲתַקְרִי זְעִיר אֲנָפוּי. לְקַבְלֵיהָ דְּעִתִּיקָא סְבָא, קְדֵשׁ קְדָשִׁים דְּקְדָשִׁיא. וְזְעִיר אֲנָפוּי כַּד אֲסַתְכַל לְהֵאֵי, כְּלֵא (ס"א טַלָא) דְּלִתְתָא אֲתַתְקֵן, וְאֲנָפוּי מִתְפַּשְׁטִין וְאֲרִיכִין בְּהוּא זְמָנָא, אֲבָל לֹא כָּל שְׁעֵתָא כְּמָה דְּעִתִּיקָא.

וּמַהֵאֵי גּוּלְגֻלְתָא, נְפִיק חַד עֵיבֵר חֲנוּר לְגוּלְגֻלְתָא דְּזְעִיר אֲנָפוּי, לְתַקְנָא רִישִׁיהָ. וּמַהֵאֵי לְשֹׂאֵר גּוּלְגֻלְתִּין דְּלִתְתָא, דְּלִית לֹוֹן חֲשַׁבְנָא. וְכָל גּוּלְגֻלְתָא יְהִיבִין אֲגַר חֲנוּרְתָא (ס"א אֲוֹדְאוּתָא) לְעִתִּיק יוֹמִין. כַּד עָאֲלִין בְּחוּשְׁבָנָא תַּחוּת שְׂרַבִּיטָא. וְלְקַבִּיל דָא, (קל"ו) בְּקַע לְגוּלְגוּלְתָא לְתַתָּא, כַּד עָאֲלִין בְּחוּשְׁבָנָא.

בְּחַלְלָא דְּגוּלְגֻלְתָא, קְרוּמָא דְּאֲוִירָא דְּחַכְמָתָא עֲלָאָה סְתִימָה דְּלֹא פָּסַק. וְהֵאֵי לֹא שְׁכִיחַ (קכ"ט), וְלֹא אֲתַפְתַּח. וְהֵאֵי קְרוּמָא אֲתַחְפִּיָא עַל מוּחָא דְּאִיהוּ חַכְמָתָא סְתִימָאָה. וּבְגִינֵי כַּד אֲתַפְסִיָא (ס"א וּבְגִין דְּאֲתַפְסִיָא) הֵאֵי חַכְמָתָא בְּהוּא קְרוּמָא, דְּלֹא אֲתַפְתַּחָא. (ס"א בְּגִין דָא אֲקָרִי חַכְמָתָא סְתִימָאָה).

וְהֵאֵי מוּחָא, דְּאִיהוּ הֵאֵי חַכְמָתָא סְתִימָאָה. שְׁקִיט וְאֲשַׁתְכִּיף בְּאֲתַרִּיהָ, כְּחֲמַר טַב עַל דְּוַרְדִּיָּה, וְהֵינֵנוּ דְּאֲמַרִּי סְבָא דְּעִתּוּי סְתִים, וּמוּחִיָּה סְתִים וְשְׁכִיף.

מְלָכִים הוּוּ, עַד דְּלֹא יִיתוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְעַד לֹא יְהֵא מְלָכָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַה אֲתַחְזִי הָכָא, וּבְכָדָא אֲתַעֲרוּ חֲבָרִיָּא. אֲלֵא רְזָא דְּרִזִּין הוּא, דְּלֹא יְכַלִּין בְּנֵי נְשָׂא לְמַנְדַּע וְלֹא שְׁתַּמּוּדַע וְלְמַרְחַשׁ בְּדַעְתֵּיהוּ בְּהֵאֵי.

תְּאֲנָא, עִתִּיקָא דְּעִתִּיקִין, טְמִירָא דְּטְמִירִין, עַד לֹא זְמִין תְּקוּנוּי (דְּמִלְכָא), וְעִטּוּרֵי עִטּוּרִין, שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא לֹא הָוָה. וְהוּא מְגַלִּיף וּמְשַׁעֲר בֵּיהּ. וּפְרִיס קְמִיָּה חַד פְּרָסָא, וּבָה גְּלִיף וְשִׁיעַר מְלָכִין.

וְתַקּוּנוּי לֹא אֲתַקְיָמוּ, הָדָא הוּא דְּכְתִיב וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מְלָכוּ בְּאֶרֶץ אֲדוּם לְפָנֵי מֶלֶךְ מֶלֶךְ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל. מְלָכָא קְדַמָּאָה, לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל קְדַמָּאָה. וְכִלְהוּ דְּגְלִיפוּ (וְלֹא אֲתַקְיָמוּ) בְּשִׁמְהֵן אֲתַקְרוּן. וְלֹא אֲתַקְיָמוּ, עַד דְּאֲנַח לְהוּ, וְאֲצַנַע לְהוּ, וְלִבְתַּר זְמָנָא הוּא אֲסַתְלַק (נ"א הָוָה מְסַתְפַל) בְּהוּא פְּרָסָא, וְאֲתַתְקֵן בְּתַקּוּנוּי.

וְתַאֲנָא, כַּד סְלִיק בְּרַעוּתָא, לְמַבְרֵי אֲוִרִיָּתָא טְמִירָא תְרֵי אֲלָפֵי שְׁנִין, וְאַפְקָה, מִיד אֲמָרָה קְמִיָּה, מָאן דְּבַעֵי לְאֲתַקְנָא וְלְמַעַבְד, יִתְקֵן בְּקַדְמִיתָא תְּקוּנוּי.

תְּאֲנָא בְּצַנִּיעוּתָא דְּסַפְרָא, עִתִּיקָא דְּעִתִּיקִין, סַתְרָא דְּסַתְרִין טְמִיר דְּטְמִירִין, אֲתַתְקֵן (דף קכ"ח ע"ב) וְאֲזַדְמֵן, (כְּלוּמַר אֲשַׁתְכַח, וְלֹא אֲשַׁתְכַח מִמֶּשׁ, אֲבָל אֲתַתְקֵן וְלֹא יִדְעַע לֵיהָ מִשׁוּם דְּהוּא עִתִּיק דְּעִתִּיקִין) (אֲבָל בְּתִקּוּנֵי יִדְעַע) כַּחַד סְבָא דְּסַבִּין, עִתִּיק מְעִתִּיקִין, טְמִיר מְטְמִירִין, וּבְתִקּוּנוּי יִדְעַע וְלֹא יִדְעַע. מְאָרִי דְּחֲנוּר כְּסוּ (ס"א כְּסוּמָק), וְחִיזוּ בּוּסִיטָא (ס"א בּוּצִינָא) דְּאֲנָפוּי (נ"א בְּאֲנָפוּי), יְתִיב עַל כּוּרְסֵיָא דְּשְׁבִיבִין, לְאַכְפִּיָּא לֹוֹן.

אַרְבַּע מְאָה אֲלָפֵי עֲלָמִין, אֲתַפְשֵׁט חֲנוּרָא דְּגוּלְגֻלְתָא דְּרִישׁוּי. וּמְנַהִירוּ דְּהֵאֵי חֲנוּרָא, יְרִתֵי צַדִּיקֵי לְעֵלְמָא דְּאֲתִי, אַרְבַּע מְאָה עֲלָמִין, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (בראשית כג) אַרְבַּע מֵאוֹת שְׁקַל כֶּסֶף עוֹבֵר לְסוּחַר.

בְּגוּלְגֻלְתָא, יִתְבִּין (בְּכָל יוּמָא) תְּלִיסָר (ס"א תְּרִיסָר) אֲלָפֵי רַבּוּא עֲלָמִין, דְּנִטְלִין עֲלוּי רְגִלִין, וְסַמְכִין עֲלוּי. וּמַהֵאֵי גּוּלְגֻלְתָא נְטִיף טַלָא, לְהוּא דְּלִבֵּר, וּמְלִיָּא לְרִישִׁיהָ בְּכָל יוּמָא, דְּכְתִיב, (שיר השירים ה) שְׂרָאשִׁי נִמְלָא טַל.

וּמַהֵהוּא טַלָא דְּאֲנַעַר מְרִישִׁיהָ, הוּא דְּאִיהוּ דְּלִבֵּר, יִתְעָרוּן מִתִּיָּא לְעֵלְמָא דְּאֲתִי. (דְּכְתִיב

שַׁעְרָא דְּנַפְיָא מִבְּתַר אֲוִדְנֻי, כּוּלִּיהּ בְּשַׁקּוּלָא. לֹא נַפְיָא דָּא מִן דָּא, תְּקוּנָא שְׁלִים. תְּקוּנָא יָאָה. תְּקוּנָא שְׁפִירָא. תְּאִיב לְמַחְמִי. תִּיאוּבְתָא וְחֲדוּתָא דְצַדִּיקֵיָא, דְּאִינוּן בְּזַעֵיר אֲפִין, לְמַחְמִי וּלְאֲתַדְבָּקָא בְּתַקּוּנֻי. דְּעַתִּיקָא סְתִימָאָה דְכֻלָּא.

תְּלַת עֶשֶׂר נִימִין דְּשַׁעְרִין, קִימִי מֵהַאי סְטָרָא, וּמֵהַאי סְטָרָא דְגוּלְגֻלְתָּא, לְקַבִּיל אֲנָפוּי. וּבְאִינוּן שְׁרִיין שַׁעְרֵי לְאֲתַפְלָגָא. לִית שְׁמָלָא בְּהַאי עַתִּיקָא סְתִימָאָה, כֻּלָּא יְמִינָא. אֲתַחְזִי וְלֹא אֲתַחְזִי. סְתִים וְלֹא סְתִים. וְהַאי בְּתַקּוּנִיהּ, כָּל שְׁכָן בֵּיהּ.

וְעַל הַאי, תְּאִיבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְצַרְפָּא בְּלַבְהוּן, דְּכְתִיב, (שמות יז) הִישׁ יִי בְּקַרְבְּנוּ אִם אֵין. בֵּין זַעֵיר אֲנָפִין דְּאֲקָרִי יִי, וּבֵין אָרִיךְ אֲנָפִין דְּאֲקָרִי אִי"ן. אֲמַאי אֲתַעֲנָשׁוּ. מִשּׁוּם דְּלֹא עֲבָדוּ בְּחַבִּיבוּתָא, אֲלֹא בְּנִסְיוּנָא. דְּכְתִיב, (שמות יז) וְעַל נְסוּתָם אֵת יִי לֵאמֹר הִישׁ יִי בְּקַרְבְּנוּ אִם אֵין.

בְּפִלְגוּתָא דְּשַׁעְרֵי, אֲזִיל חַד אֲרַחָא דְנִהִיר לְמֵאֲתָן וְשַׁבְעִין עֲלָמִין. וּמִנִּיהּ נִהִיר אֲרַחָא דְזַעֵיר אֲנָפִין, דְּנִהִירִין בֵּיהּ צַדִּיקֵיָא לְעֲלָמָא דְאַתִּי. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (משלי ד) וְאוֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר נֹגַהּ הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם. וּמִן הַהוּא אֲרַחָא אֲתַפְרָשָׁא לְשִׁית מָאָה וּתְלִיסַר אֲוֹרְחִין דְּאוֹרֵייתָא, דְּפִלְגֵי בְּזַעֵיר אֲפִין. דְּכְתִיב בֵּיהּ (תהלים כה) כָּל אֲרַחֹת יִי חֶסֶד וְאַמֶּת וְגו'.

מְצַחָא דְּגֻלְגֻלְתָּא רַעוּא דְרַעוּין, רַעוּתָא דְזַעֵיר אֲנָפִין לְקַבְּלֵי הַהוּא רַעוּתָא (נ"א מְצַחָא דְגוּלְגֻלְתָּא, רַעוּן אֲקָרִי. דְּהָא רַעוּא דְרַעוּין אֲתַגְלִי בְּהַהוּא מְצַחָא לְקַבִּל דָּא לְתַתָּא. כְּתִיב) דְּכְתִיב (שמות כח) וְהָיָה עַל מְצַחוֹ תָּמִיד לְרַצוֹן וְגו', וְהַהוּא מְצַחָא דְאֲקָרִי רַעוּן, הוּא גְלוּיָא דְכָל רִישָׁא וְגוּלְגֻלְתָּא, דְּמִתְכַּסְּיָא בְּאַרְבַּע מָאָה וְעֶשְׂרִין (נ"א וְעֶשֶׂר) עֲלָמִין.

וְכַד אֲתַגְלִיָּא, אֲתַקְבֵּלָא צְלוּתְהוּן דְיִשְׂרָאֵל. אִימְתִי אֲתַגְלִיָּא. שְׁתִּיק רַבִּי שְׁמַעוֹן. שְׁאַל תְּנַיִינוּת אִימְתִי. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֲלַעְזָר בְּרִיהּ, אִימְתִי אֲתַגְלִיָּא. אָמַר לִיהּ בְּשַׁעְתָּא דְצְלוּתָא (רפ"ח) דְּמִנְחָה דְשַׁבְתָּא. אָמַר לִיהּ מָאִי טַעְמָא. אָמַר לִיהּ, מִשּׁוּם דְּהָיָא שַׁעְתָּא בְּיוֹמֵי דְחוּל, תְּלִיָּא דִינָא לְתַתָּא בְּזַעֵיר אֲפִין.

וּבְשַׁבְתָּא אֲתַגְלִיָּא מְצַחָא דְאֲתַקְרִי רַעוּן. בְּהָיָא שַׁעְתָּא אֲשַׁתְּכִיךְ רוּגְזָא. וְאֲשַׁתְּכַח רַעוּא,

וְהַאי קְרוּמָא אֲתַפְסֵק מְזַעֵיר אֲפִין, וּבְגִינֵי כַךְ מוּחִיהּ אֲתַפְשֵׁט וְנַפְיָא לְתַלְתִּין וְתַרִין שְׁבִילִין, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית ב) וְנִהַר יוֹצֵא מִעֵדֶן. מָאִי טַעְמָא. מִשּׁוּם דְּקְרוּמָא אֲתַפְסֵק, דְּלֹא מְחַפֵּיָא עַל מוּחָא. (וְעַל כָּל פְּנִים קְרוּמָא פְּסִיק לְתַתָּא) וְהִינְנוּ דְתַנִּינוּן בְּרִישׁוּמֵי אֲתוּוּן, תִּי"ו רְשִׁים רִישׁוּמָא לְעַתִּיק יוֹמִין דְּלִית דְּכוּוּתִיהּ. (דְּבִיהּ תְּלִיָּא תְּמִים דְּעוּת שְׁלִים מְכַל סְטְרוֹי וְסְתִים וְשַׁכִּיךְ וְשַׁקִּיט כְּחַמְר טב על דוּרְדִייה).

תְּאֲנָא, בְּגוּלְגֻלְתָּא דְרִישָׁא, תְּלִיין אֲלָף אֲלָפִין רַבּוּא, וְשַׁבְעַת אֲלָפִין, וְחַמֶּשׁ מָאָה קוּצֵי דְשַׁעְרֵי, תְּוֹר וְנָקִי, כְּהַאי עַמְרָא כַד אִיהוּ נָקִי, דְּלֹא אֲסַתְבַּךְ דָּא בְּדָא. דְּלֹא לְאַחְזָאָה עַרְבוּבִיהּ מִתְקוּנֻי. אֲלֹא כֻלָּא עַל בְּרִייהּ, דְּלֹא נַפְיָא נִימָא מְנִימָא, וְשַׁעְרָא מְשַׁעְרָא.

וְכָל קוּצָא וְקוּצָא, אִית בֵּיהּ אַרְבַּע מָאָה וְעֶשֶׂר נִימֵי דְשַׁעְרֵי, כְּחוּשְׁבַן קְדוּ"ש. וְכָל נִימָא וְנִימָא (דף קכ"ט ע"א) לְהִיט בְּאַרְבַּע מָאָה וְעֶשֶׂר עֲלָמִין. וְכָל עֲלָמָא וְעֲלָמָא סְתִים וְגִנְזֵי, וְלִית דִּידַע לֹון, בַּר אִיהוּ. וְלְהִיט לְשַׁבַּע (ס"א לְאַרְבַּע) מָאָה וְעֶשְׂרִין עֵיבַר.

וּבְכָל נִימָא וְנִימָא, אִית מְבוּעַ דְנַפְיָא מְמוּחָא סְתִימָאָה, (דְּכַתֵּר כּוּתְלָא) וְנִהִיר וְנִגִיד בְּהַהוּא נִימָא, לְנִימִין דְזַעֵיר אֲנָפִין. וּמֵהַאי מִתְקַן (ס"א מִתְזוֹן) מוּחִיהּ. וְכַדִּין, נִגִיד הַהוּא מוּחָא, לְתַלְתִּין וְתַרִין שְׁבִילִין.

וְכָל קוּצָא וְקוּצָא מִתְלַהֲטוּן, וְתַלְיִין. מִתְתַּקְנָן בְּתַקּוּנָא יָאָה, בְּתַקּוּנָא שְׁפִירָא. מְחַפֵּיין עַל גוּלְגֻלְתָּא. מִתְתַּקְנֵי קוּצֵי דְנִימִין, מֵהַאי סְטָרָא, וּמֵהַאי סְטָרָא, עַל גוּלְגֻלְתָּא. וְתַאנָּא, כָּל נִימָא וְנִימָא, אֲקָרִי (ס"א אִיהִי) מְשִׁיכָא דְמְבוּעַ (ס"א מְמְבוּעִין) (ס"א וְאִינוּן מְבוּעִין) סְתִימִין, דְנַפְקִין מְמוּחָא סְתִימָאָה. **וְתַאנָּא**, מְשַׁעְרוֹי דְבַר נֶשׁ, אֲשַׁתְּמוּדַע מָאִי הוּא, אִי דִינָא אִי רַחְמִי. מְכַד עַבְרִין עֲלוּי אַרְבַּעִין שָׁנִין. וְאַפִּילוּ כַד אִיהוּ עוּלָם, בְּשַׁעְרִיהּ בְּתִיקוּנִיהּ (ס"א בְּדִיקוּנִיהּ) (ס"א בְּדִיקוּנִיהּ) וּבְגִינֵי עֵינוּי.

קוּצִין דְשַׁעְרֵי, תְּלִיין בְּתַקּוּנֵי נְקִי כְעֵמֶר נְקָא עַד כְּתַפּוּי. עַד כְּתַפּוּי סְלָקָא דְעַתְדָּא. אֲלֹא עַד רִישֵׁי דְכְתַפּוּי, דְּלֹא אֲתַחְזִי קוּדְלָא. מִשּׁוּם דְּכְתִיב, (ירמיה ב) כִּי פָּנָו אֵלֵי עוֹרֶךְ וְלֹא פָּנִים. וְשַׁעְרָא סְלִיק אֲבַתְרוּי דְאוּדְנִין, דְּלֹא לְחַפֵּיָא עֲלוּי, דְּכְתִיב לְהִיּוֹת אֲזַנִּיךְ פְּקוּחוֹת.

אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקוּחוֹת. וְתֹאנָא, כֹּל מַה דְּאֲתִי בְּרַחְמֵי, לִית כְּסוּתָא עַל עֵינָא, וְלִית גְּבִינִין עַל עֵינָא. כֹּל שְׁפָן רִישָׁא חַוּוּרָא, דְּלֹא בְּעָא מִיְדֵי. (ס"א נטירו).

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אַבָּא לְמַאי הִיא רְמִיזָא. אָמַר לִיה לְנוּנֵי יָמָא, דְּלִית כְּסוּתָא עַל עֵינָא, וְלִית גְּבִינִין עַל עֵינָא, וְלֹא נִימִין, וְלֹא בְּעִינֵי נְטוּרָא עַל עֵינָא. כֹּל שְׁפָן עֲתִיקָא דְעֲתִיקָא, דְּלֹא בְּעִי נְטוּרָא. וְכֹל שְׁפָן דְּאִיהוּ מְשַׁגַּח לְכֹלָא, וְכֹלָא מִתְּזַן בֵּיה וְלֹא נָאִים. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים קכא) הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל דְּלַעֲלֵא.

בְּתִיב (תהלים לג) הִנֵּה עֵין יִי אֵל יִרְאִיו. וְכָתִיב (זכריה ד) עֵינֵי יִי הִמָּה מְשׁוּטְטִים בְּכֹל הָאָרֶץ. לֹא קִשְׂיָא, הָא בּוֹזְעִיר אֶפְיִן. הָא בְּאָרִיךְ אֲנָפִין. וְעַם כֹּל דָּא תְרֵי עֵינִין אֵינּוֹן וְאֲתַחְוּרוּ (ס"א וְאֲתַחְוּרוּ) לְחֹד, עֵינָא דְאִיהִי חַוּוּר בְּגוּ חַוּוּר וְחַוּוּר דְּכֻלִּיל כֹּל חַוּוּר. **חַוּוּרָא** קְדַמְאָה, נְהִיר וְסָלִיק, וְנַחֲתִית לְאִסְתַּפְלָא (ס"א לְאִתְפְּלָא), דְּצָרִיר בְּצַרוּרָא. תֹּאנָא, בְּטַשׁ הָאִי חַוּוּרָא, וְאֲדִלִיק תְּלַת בּוֹצִינֵי, דְּאֶקְרוּן: הוּד, וְהָדָר, וְחֻדוּהָ. וְלֵהֲטִין בְּחַדוּתָא בְּשְׁלִימוּתָא.

חַוּוּרָא תְּנַיִנָא, נְהִיר, וְסָלִיק וְנַחֲתִית, וּבְטַשׁ וְאֶפִיק (ס"א וְאֲדִלִיק) תְּלַת בּוֹצִינֵי אַחְרָנִין, דְּאֶקְרוּן נֶצַח וְחֶסֶד וְתַפְאֶרֶת, וְלֵהֲטִין בְּשְׁלִימוּתָא בְּחַדוּתָא. **חַוּוּרָא** תְּלִיתָאָה, לְהִיט וְנְהִיר, וְנַחֲתִית וְסָלִיק, וְנֶפִיק מְסַתִּימוּתָא דְמוּחָא, וּבְטַשׁ בְּבוֹצִינָא אֲמַצְעִיתָא שְׁבִיעָאָה. וְאֶפִיק אַרְחָא לְמוּחָא תְּתָאָה, (נ"א וְאֶפִיק אַרְחָא לְלֵבָא תְּתָאָה) וּמִתְּלֵהֲטִין כְּלֵהוּ בּוֹצִינֵין דְּלִתְתָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן יָאוּת הוּא, וְעֲתִיק יוֹמִין יִפְקַח עֵינָא דָּא עֲלֶךָ, בְּשַׁעְתָּא דְּתַצְטְרִיךְ לִיה.

תֹּאנָא חַוּוּר בְּגוּ חַוּוּר. וְחַוּוּר דְּכֻלִּיל כֹּל חַוּוּר. חַוּוּרָא קְדַמְאָה, נְהִיר, וְסָלִיק. וְנַחֲתִית לְתַתָּא (ס"א לְתַלַּת) בּוֹצִינֵי דְלֶסְטֵר שְׁמָאֵלָא, וְלֵהֲטִין וְאֶסְחִין בְּהָאִי חַוּוּרָא, כְּמָאן דְּאֶסְחִי גּוֹפִיָה בְּבוֹסְמִין טְבִין, וּבְרִיחִין, עַל מַה דְּהוּוּ עֲלוּי בְּקַדְמִיתָא.

חַוּוּרָא תְּנַיִנָא, נַחֲתִית, וְסָלִיק, וְנְהִיר לְתַלַּת בּוֹצִינֵי, דְלֶסְטֵר יִמִּנָא. וְלֵהֲטִין וְאֶסְחִין בְּהָאִי חַוּוּרָא, כְּמָאן דְּאֶסְחִי בְּבוֹסְמִין טְבִין וּבְרִיחִין, עַל מַה דְּהוּוּ עֲלוּי בְּקַדְמִיתָא.

חַוּוּרָא תְּלִיתָאָה, נְהִיר וְסָלִיק וְנַחֲתִית, וְנֶפִיק נְהִירוּ דְּחַוּוּרָא, דְּלָגוּ לָגוּ מִן מוּחָא,

וּמִתְקַבְּלָא צְלוּתָא. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (תהלים סט) וְאֲנִי תִפְלִיתִי לָךְ יִי עַת רְצוֹן. וְעַת רְצוֹן מְעַתִּיק יוֹמִין, לְגַלְאָה מְצַחָא. וּבְגִין כֶּךָ אֲתַתְקֵן הָאִי קְרָא, לְמִימְרִיה בְּצְלוּתָא דְמִנְחָה בְּשַׁבְתָּא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיה, בְּרִיךְ בְּרִי לְעַתִּיק יוֹמִין, רַעוּא דְמְצַחָא תִשְׁכַּח בְּשַׁעְתָּא דְתַצְטְרִיךְ לִיה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁאָר (ס"א בְּשַׁעְתָּא) דְּלִתְתָּא, כַּד אֲתַגְלִי מְצַחָא אֲשַׁתְּכַח חוֹצְפָא, (תָּא חֲזִי בְּשַׁאָר דְּלִתְתָּא כַּד אֲתַגְלִי מְצַחָא דִּינָא אֲתַעַר וְאֲשַׁתְּכַח וְאֲתַעֲבִיד מְצַחָא דְאֲשַׁגְחוּתָא לְחִיבֵי עֲלָמָא לְאֵינּוֹן דְּלֹא מִתְּכַסְפִּי בְּעוֹבְדֵיהוּ כְּמַה דְּאֲתָ אָמַר) הֲדָא הוּא דְכָתִיב (ירמיה ג) וּמִצַּח אֲשֶׁה זֹנָה הָיָה לָךְ מֵאֲנַת הַכֶּלֶם. וְהִכָּא כַּד אֲתַגְלִי מְצַחָא, תִּיּוֹבְתָא (ס"א חֲבִיבוּתָא) וְרַעוּא שְׁלִים אֲשַׁתְּכַח, וְכֹל רוּגְזִין אֲשַׁתְּכַחוּ וּמִתְּכַפְּיִין קַמִּיהָ.

מְהָאִי מְצַחָא (ס"א דְּלִתְתָּא), נְהִרִין אַרְבַּע מְאָה בְּתֵי דִינִין. כַּד אֲתַגְלִיָּא הָאִי עַת רְצוֹן, כְּלֵהוּ מְשַׁתְּכִין קַמִּיהָ, הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (דניאל ז) דִּינָא יְתִיב. (כְּלוּמַר יְתִיב בְּאֲתֵרִיה (דף קכ"ט ע"ב) וְדִינָא לֹא אֲתַעֲבִיד) וְתֹאנָא, שְׁעָרָא לֹא קָאִים בְּהָאִי אֲתַר, מְשׁוּם דְּמִתְּגַלְיָא, וְלֹא אֲתַכְפִּיָּא. אֲתַגְלִיָּא, דִּיִּסְתַּכְלוּן מְאָרִי דְּדִינָא, וְיִשְׁתַּכְכוּן וְלֹא אֲתַעֲבִידוּ.

תֹּאנָא, הָאִי מְצַחָא אֲתַפְּשֵׁט בְּמֵאֲתָן וְשַׁבְעִין אֶלְפִין נְהִרִין דְּבוֹצִינֵין (ס"א דְּנְהִרִין) מְעַדָן עֲלָאָה. דְּתִנָּא, אִית עַדָן דְּנְהִיר לְעַדָן. עַדָן עֲלָאָה לֹא אֲתַגְלִיָּא, וְהוּא סְתִים בְּסִתִּימָא וְלֹא מִתְּפָרְשָׁא לְאַרְחִין כְּדְקָאֲמַרְן. וְהָאִי עַדָן דְּלִתְתָּא, מִתְּפָרְשׁ בְּשְׁבִילוּי, לְתַלְתִּין וְתִרִין (עֵיכָר) שְׁבִילִין.

וְאֵתָּה עַל גַּב דְּמִתְּפָרְשׁ הָאִי עַדָן בְּשְׁבִילוּי, לִית דִּידַע לִיה, בַּר הָאִי זְעִיר אֶפְיִן. וְעַדָן דְּלַעֲלֵא, לִית דִּידַע לִיה, וְלֹא שְׁבִילוּי, בַּר הָהוּא אַרְיָךְ אֲנָפִין. הֲדָא הוּא דְכָתִיב, (איוב כח) אֱלֹהִים הִבִּין דְּרַכָּה וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ. אֱלֹהִים הִבִּין דְּרַכָּה, דָּא עַדָן דְּלִתְתָּא, דִּידַע זְעִיר אֶפְיִן. וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ, דָּא עַדָן דְּלַעֲלֵא, דִּידַע עֲתִיק יוֹמִין, סְתִימָאָה דְּכֹלָא.

סדר הלימוד ליום כה סיון [יום 261 בשנה]

עֵינֵי דְרִישָׁא חַוּוּרָא, מְשַׁתְּנִיין מְשַׁאָר עֵינִין, לִית כְּסוּתָא עַל עֵינָא. וְלִית גְּבִינֵין עַל עֵינָא. מְאִי טַעְמָא. דְכָתִיב (תהלים קכא) הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל דְּלַעֲלֵא. וְכָתִיב (ירמיה לב)

טבא עילאָה, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית מט) בֵּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֵּן פֶּרֶת עָלֵי עֵינַי. אֲמַאי הוּא בֵּן פֶּרֶת. עָלֵי עֵינַי. כְּלוּמַר עַל סַבְתַּי עֵינַי דְּאִשְׁתַּגַּח בֵּיהּ.

וּכְתִיב טוֹב עֵינַי הוּא יְבוֹרֵךְ, מְאִי טַעְמָא. כִּי נִתְּנָן מִלְחָמוֹ לְדָל. מְאִי טַעְמָא אֲקָרִי חַד. תָּא חֲזִי, בְּעֵינֵיהּ דְּתַתָּא אִית עֵינָא יְמִינָא, וְאִית עֵינָא דְשְׂמָאלָא. וְאִינוּן תְּרֵי, בְּתֵרֵי גּוּוּנֵי. אֲבָל הֶכָא, לִית עֵינָא שְׂמָאלָא. וְתֵרוּוּיָהּ בְּדַרְגָּא חַד סְלָקֵי, וְכֹלָא יְמִינָא. וּבְגִינֵי כֶּךָ, עֵינָא חַד, וְלֹא תְרִין.

וּתְאָנָא, עֵינָא דָא, דֵּהוּא עֵינָא דְאִשְׁגַּחוּתָא. פְּקִיחָא תְדִיר. חֵיכָאן תְדִיר. וְחֻדְאָן (ס"א וְחֻדְאָן) תְדִיר, דְּלֹא הוּי הֶכִי לְתַתָּא, דְּכִלְיָן בְּסוּמְקָא וּבְאוּכְמָא וּבְחֻוּרָא, בְּתַלְתַּי גּוּוּנֵי, וְלֹא הוּוּה תְדִיר פְּקִיחָא (ס"א דְלִיָּה גְבִינָא) דְּלִית גְּבַהֲנָא סוּטְרָא (ס"א כְּלִיָּה גְבִינֵי סוּדְרָא) (ס"א דְלִיָּה עֵינֵיהּ בְּגִבְיָה דְּמַכְסָאן) עַל עֵינָא. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים מד) עוֹרָה לְמָה תִּישָׁן יִי. (מלכים ב יט) פֶּקַח יִי עֵינֶיךָ.

בְּד אֲתַפְקַח, אִית לְמַאן דְּאֲתַפְקַח לְטַב. וְלְמַאן דְּלֹא אֲתַפְקַח לְטַב. וּוִי לְמַאן דְּאֲתַפְקַח וְעֵינָא אֲתַעְרַב בְּסוּמְקָא, וְסוּמְקָא אֲתַחֲזִי לְקַבְלִיָּה, וּמְכַסְיָא עֵינָא. מְאֵן יִשְׁתַּזִּיב מְנִיָּה. אֲבָל עֲתִיק יוֹמִין, טַבָּא דְעֵינָא. חֲנוּר בְּגוּ חֲנוּר. חֲנוּר דְּכִלְיָל כָּל חֲנוּרֵי. זַכָּאָה חוּלְקִיָּה, לְמַאן דִּישְׁגַּח עֲלוּיָהּ, חַד חֲנוּר מְנִיָּהּ. וְעַל דָּא וְדָאֵי כְּתִיב טוֹב עֵינַי הוּא יְבוֹרֵךְ. וּכְתִיב (ישעיה ב) בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנִלְכְּהוּ בְּאוּרֵי יִי.

תְּאָנָא, (עם כָּל דָּא) שְׂמִיָּה דְעֲתִיקָא סְתִים מְכֹלָא, וְלֹא מִתְפָּרֵשׁ בְּאוּרֵיָתָא, בְּרַמְזָא אֲתַר חַד, דְּאוּמֵי זְעִיר אֲפִין לְאַבְרָהָם, דְּכְתִיב, (בראשית כב) בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם יִי. נְאֻם דְּזְעִיר אֲפִין. וּכְתִיב, (בראשית מח) בְּךָ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל דְּלַעֲיָלָא. וּכְתִיב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֲתַפָּאֵר, לְיִשְׂרָאֵל קְאָמֵר דָּא. וְתַנְיָנָן עֲתִיק יוֹמִין אָמְרוּ וְהָאֵי וְהָאֵי שְׁפִיר.

תְּנִיָּא, כְּתִיב (דניאל ז) חֲזָה הָוִית עַד דִּי כְרַסְוֹן רְמִיו וְעֲתִיק יוֹמִין יְתִיב. כְּרַסְוֹן רְמִיו, מְאֵן הוּא. אָמֵר לְרַבֵּי יְהוּדָה, קוּם בְּקִיּוּמְךָ וְאֲתַקִּין כְּרַסְיָא דָּא. **אָמֵר** רַבֵּי יְהוּדָה, כְּתִיב (דניאל ז) כּוֹרְסִיָּה שְׂבִיבִין דִּינֹר. וְעֲתִיק יוֹמִין יְתִיב עַל הָאֵי כְרַסְיָא. מְאִי טַעְמָא. דְּתַנְיָא אֵי עֲתִיק יוֹמִין לֹא יְתִיב עַל הָאֵי כְרַסְיָא, לֹא יְכִיל לְאַתְקִימָא עֲלֵמָא, מְקַמֵּי הֵהוּא

וּכְטַשׁ בְּשַׁעְרָא אוּכְמָא, כַּד אֲצַטְרִיךְ. וּבְרִישָׁא, וּבְמוּחָא דְרִישָׁא. וְנִהִיר לְתַלְתַּי כְּתִרִין דְּאִשְׁתַּאֲרוּ, כְּמָה דְאֲצַטְרִיךְ לְגַלְגָּא. אֵי נִיחָא קַמֵּי עֲתִיק סְתִימָא דְכֹלָא.

וּתְאָנָא לֹא סְתִים הָאֵי עֵינָא. וְאִינוּן תְּרִין וּמִתְחֻוּרִין (ס"א וְאִתְחֻזְרוּ) לְחַד. כְּלָא הוּא יְמִינָא. לֹא הוּי (ס"א לִית בֵּיהּ) שְׂמָאלָא. לֹא נְאִים וְלֹא אֲדַמִּיךְ, וְלֹא בְעֵי נְטִירוּתָא. לִית מְאֵן דְּאִגִּין עֲלֵיהּ. הוּא אִגִּין עַל כְּלָא, וְהוּא אִשְׁגַּח עַל כְּלָא. וּמֵאִשְׁגַּחוּתָא דֵּהָאֵי עֵינָא מִתְזַנָּן כְּלָהוּ.

תְּאָנָא, אֵי עֵינָא דָּא אֲסִתִּים רַגְעָא חֻדָּא, לֹא יְכִלִּין לְקִימָא כְּלָהוּ, בְּגִין כְּךָ אֲקָרִי עֵינָא פְּקִיחָא. עֵינָא עֲלָאָה. עֵינָא קַדִּישָׁא. עֵינָא דְאִשְׁגַּחוּתָא. עֵינָא דְלָא (דף ק"ל ע"א) אֲדַמִּיךְ וְלֹא נְאִים. עֵינָא דֵּהוּא נְטוּרָא דְכֹלָא. עֵינָא דֵּהוּא קִיּוּמָא דְכֹלָא. וְעַל הָאֵי כְּתִיב (משלי כב) טוֹב עֵינַי הוּא יְבוֹרֵךְ, אֵל תִּקְרִי יְבוֹרֵךְ אֲלֵא יְבָרַךְ. דֵּהָאֵי אֲתַקְרִי טוֹב עֵינַי, וּמְנִיָּה מְבָרַךְ לְכֹלָא.

וּתְאָנָא, לִית נְהִירוּ לְעֵינָא תַתָּאָה, לְאַסְתַּחְתָּא מְאֲדַמִּימוּתָא מְאוּכְמוּתָא בְּרַמְזָא חֲזִי (ס"א אֲתַחֲזִי) (ס"א אֲתַסְחִי) מְהָאֵי נְהוּרָא חֲנוּרָא דְעֵינָא עֲלָאָה דְאֲקָרִי טוֹב עֵינַי. וְלִית דִּידַע כַּד נְהִיר עֵינָא עֲלָאָה דָּא קַדִּישָׁא וְאַסְחִי לְעֵינָא תַתָּאָה דָּא בְּרַמְזָא.

וְזַמְיָנִין צְדִיקֵיָא, זַכָּאֵי עֲלִיוּנִין, לְמַחְמֵי דָּא בְּרוּחָא דְחֻכְמָתָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (ישעיה נב) כִּי עֵינַי בְּעֵינַי יִרְאוּ. אֵימְתִי. בְּשׁוּב יִי צִיּוֹן. וּכְתִיב (במדבר יד) אֲשֶׁר עֵינַי בְּעֵינַי נִרְאָה אֲתָה יִי. וְאֲלֵמָּלָא עֵינָא טַבָּא עֲלָאָה, דְאִשְׁגַּח וְאַסְחִי לְעֵינָא תַתָּאָה, לֹא יְכִיל עֲלֵמָא לְמִיקָם רַגְעָא חֻדָּא.

תְּאָנָא בְּצִנִּיעוּתָא דְסַפְרָא, אִשְׁגַּחוּתָא דְעֵינָא תַתָּאָה, כַּד אִשְׁגַּח נְהִירוּ עֲלָאָה בֵּיהּ, וְעֵינֵי הֵהוּא נְהִירוּ דְעֲלָאָה בְּתַתָּאָה. דְּמְנִיָּה נְהִיר כְּלָא הָדָא הוּא דְכְתִיב אֲשֶׁר עֵינַי בְּעֵינַי נִרְאָה אֲתָה יִי.

כְּתִיב (תהלים לג) הִנֵּה עֵינַי יִי אֶל יִרְאִיו. וּכְתִיב (זכריה ד) עֵינֵי יִי הִמָּה מְשׁוּטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ. זְכוּ, עֵינֵי יִי אֶל יִרְאִיו, עֵינָא דְלַעֲיָלָא. לֹא זְכוּ, עֵינֵי יִי הִמָּה מְשׁוּטְטוּת, עֵינָא דְלַתַּתָּא.

דְּתַנְיָא, מְפַנֵּי מַה זְכָה יוֹסֵף דְלָא שְׁלֵטָא בֵּיהּ עֵינָא בִישָׁא, מְפַנֵּי שְׁזָכָה לְאַשְׁתַּגַּח בְּעֵינָא

אינון ורוחא דעתיק יומין דעלייהו, הא שבעה. כמה דאתמר. (תלת רוחי אינון דכללין תלת אחרנין) אמר ליה רבי שמעון, רוחך ינוח לעלמא דאתי.

תא חזי, כתיב (יחזקאל לז) כה אמר יי מארבע רוחות באי הרוח וגו'. וכי ארבע רוחי עלמא, מאי עבדי הכא. אלא ארבע רוחי יתערוון. תלת אינון.

ורוחא דעתיקא סתימא ארבע, והכי הוו. דכד יפוק דא, נפקין עמיה תלתא, דכלילן בגו תלתא אחרנין.

וומין קדשא בריך הוא לאפקא חד רוחא דכליל מכלהו. דכתיב מארבע רוחות באי הרוח.

ארבע רוחות באי לא כתיב כאן, אלא מארבע רוחות באי. וביומי דמלכא משיחא, לא יצטרכון למילף חד לחד, דהא רוחא דלהון דכליל מכל רוחין. ידיע כללא. חכמה ובינה עצה וגבורה (רוח) דעת ויראת יי. משום רוחא דכלילא מכל רוחי. בגין כך כתיב, מארבע רוחות, דאינון ארבע דכלילן בשבעה דרגין עלאין דאמרן. ותאנא, דכלהו כלילן בהאי רוחא דעתיקא דעתיקין, דנפיק ממוחא סתימא דנוקבא דחוטמא.

ותא חזי, מה בין חוטמא לחוטמא. חוטמא דעתיק יומין חזין מכל סטרוי. חוטמא דזעיר אפין, כתיב, (שמואל ב כב) עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל וגו'. עלה עשן באפו, ומההוא עשן דליק נור, כד סליק תננא לבתר. גחלים בערו ממנו. מהו ממנו (ג' נוסח). מאותו עשן. מההוא חוטמא, מההוא אשא.

תאנא, כד הוה רב המנונא סבא בעי לצלאה צלותיה, אמר לבעל החוטם אני מתפלל, לבעל החוטם אני מתחנן. והיינו דכתיב, (ישעיה מח) ותהלתי אחטם לך, האי קרא לעתיק יומין אמרו.

תנא, אורכא דחוטמא, תלת מאה וחמשה ושבעין עלמין, אתמליין מן ההוא חוטמא. וכלהו מתדבקין בזעיר אפין. האי תושבחתא דתקונא דחוטמא הוא. וכל תקוני דעתיק יומין, אתחזון ולא אתחזון, אתחזון למארי מדין, ולא אתחזון לכלא.

פתח רבי שמעון ואמר, ווי מאן דאשיט ידוי בדיקנא יקירא עלאה, דסבא קדישא, טמירא סתימא (ג"א טמיר וסתים מכלא) דיקנא דהיא תושבחתא. דיקנא דסתים ויקיר מכל תקונוי. דיקנא דלא ידעין עלאין ותתאין. דיקנא דהיא

כורסייא. כד יתיב עתיק יומין עליה לכפייא (ס"א אתכפייא) לההוא כורסייא, ומאן דרכיב שליט. בעידנא דנטיל מהאי כרסייא, ויתיב על כורסייא אחרא, כורסייא קדמאה רמיו, דלא שלטא אלא איהו דרכיב ביה עתיק יומין. אמר רבי שמעון לרבי יהודה, יתתקן ארחה, וייתי כך מעתיק יומין.

ותא חזי, כתיב (ישעיה מא) אני יי ראשון ואת אחרונים אני הוא. כללא הוא, והוא סתים מכל סטרוי. (בהאי) חוטמא. תאנא, בחוטמא אשתמודע פרוצופא.

ותא חזי, מה (דף ק"ל ע"ב) בין עתיקא, לזעיר אפין. דא מאריה דחוטמא מחד נוקבא חזין, ומחד נוקבא חזין דחזין. האי חוטמא. הוא פרוצופא, דביה נשיב רוחא דחזי, לזעיר אפין. וקרין ליה סליחה. והוא נחת רוח, אתבסמותא דרוחא.

דרוחא דנפיק (מהכא) מאינון נוקבי, חד רוחא נפיק לזעיר אפין. לאתערא (ס"א חזין מכל סטרוי. חירו מכל סטרוי, חזין דחזין) ליה בגנתא דעדן. וחד רוחא דחזי, דביה זמין לזמנא לבריה דדוד, למנדע חכמתא. ומההוא נוקבא, אתער ונפיק רוחא ממוחא סתימא, וזמין לאשראה על מלכא משיחא, דכתיב, (ישעיה יא) ונחה עליו רוח יי רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יי. הא הכא ארבע רוחין, והא רוחא חדא אמרינון. אמאי תלת. קום רבי יוסי בקיומך.

קם רבי יוסי ואמר. ביומוי דמלכא משיחא, לא יימרון חד לחד, אליף לי חכמתא, דכתיב, (ירמיה לא) ולא ילמדו עוד איש את רעהו וגו', כי כלם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם. ובההוא זמנא, יתער עתיק יומין, רוחא דנפיק ממוחא סתימא דכלא, וכד ישלוף דא, כל רוחין דלתתא יתערוון עמיה. ומאן אינון. אינון (תריז) כתרין קדישין דזעיר אפין. ואינון שיתא רוחין אחרנין, דינהבי (ס"א דהכי) אינון (ס"א ואינון שיתא רוחין, תלת רוחין אינון דכלילן תלת אחרנין) דכתיב רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת יי.

דתנינו, כתיב (דברי הימים א כט) וישב שלמה על כסא יי. וכתיב (מלכים א י) שש מעלות לכסא. ומלכא משיחא זמין למיתב בשבעה. שיתא

תושבחתא דכל תושבתי. דיקנא דלא הוי בר נש נביאה וקדישא דיקרב למחמי ליה. דיקנא דהיא תלייא בשערוי עד טבורא דלכא. חנורא כתלגא יקירא דיקירין. טמירא דטמירין. מהימנותא דמהימנותא דכלא.

תאנא, בצניעותא (דף קל"א ע"א) דספרא, דהיא דיקנא מהימנותא דכלא, נפיק מאודנוי, ונחית סוחרניה דפומא קדישא, ונחית וסליק וחקפי, בתקרוכתא (סג"י) דבוסמא טבא, חנורא דיקירא (ס"א דבדיקניה). ונחית (ס"א חנורא יקירא דדיקניה נחית) בשקולא, וחקפי עד טבורא. הוא דיקנא יקירא, מהימנא שלימא, דנגדין ביה תלת עשר נביעין, מבויעין דמשח רבות טבא, בתלת עשר תקונין מתתקנא.

תקונא קדמאה. מתתקן שערא מלעילא, ושארי מההוא תקונא דשער רישיה, דסליק בתקוני ליעילא מאודנוי, ונחית מקמי פתחא דאודנין, בחד חוטא בשקולא טבא, עד רישא דפומא.

תקונא תניינא. מתתקן שערא מרישא דפומא, (וסליק) עד רישא אחרא דפומא, בתקונא שקיל.

תקונא תליתאה. מאמצעיתא דתחות (ס"א דהיא) חוטמא, מתחות תרין נוקבין, נפיק חד אורחא, ושערא אתפסק בההוא ארחא, ומליא מהאי גיסא, ומהאי גיסא שערא, מתקונא שלים סוחרניה דההוא אורחא.

תקונא רביעאה. מתתקן שערא (ונחית) תחות פומא, מרישא חדא לרישא חדא, בתקונא שלים.

תקונא חמישא. תחות פומא נפיק ארחא אחרא, בשקולא דארחא דלעילא, ואלין תרין ארחין רשימין על פומא, מכאן מכאן.

תקונא שיתאה. מתתקן שערא, וסליק ונפיק מלרע לעיל לרישא דפומא. וחקפי תקרוכתא דבוסמא טבא, עד רישא דפומא דלעילא. ונחית שערא לרישא דפתחא דארחא תתאה דפומא.

תקונא שביעאה. פסיק שערא, ואתחזן תרין תפוחין, בתקרוכתא דבוסמא טבא, שפירן ויאן למחזי. בגיניהון אתקיים עלמא, הדא הוא דכתיב, (משלי טז) באור פני מלך חיים.

תקונא תמינאה. נפיק חד חוטא דשערי סוחרני דדיקנא, ותליין בשקולא עד טבורא.

תקונא תשיעאה. מתערי ומתערכין שערי דיקנא, עם אינון שערי דתליין בשקולא, (דתליין) ולא נפקי דא מן דא.

תקונא עשיראה. (מתערכין) נחתין שערי תחות דיקנא, וחקפיין בגרונא תחות דיקנא.

תקונא חד סר. דלא נפקין נימא מן נימא, ומתשערן בשיעורא שלים.

תקונא תריסר. דלא תליין שערי על פומא, ופומא אתפני מכל סטרוי, ויאן שערי סחור סחור ליה.

תקונא תליסר. דתליין שערן בתחות דיקנא, מכאן ומכאן, ביקרא יאה, ביקרא שפירא. מחפיין עד טבורא. לא אתחזי (ס"א לאתחזאה) מכל אנפי תקרוכתא דבוסמא, בר אינון תפוחין שפירין חנורין, דמפקין חייזן לעלמא, ומחזיין חדו לזעיר אפיין.

בתליסר תקונין אליו, נגדין ונפקין תליסר מבויעין דמשח רבות, ונגדין לכל אינון דלתתא. ונהרין בההוא משחא. ומשיחין מההוא משחא, דבתליסר תקונין אליו. בתליסר תקונין אליו אתרשים דיקנא יקירא, סתימאה דכלא, דעתיק דעתיקין. מתרי תפוחין שפירן דאנפוי, נהירין אנפוי דזעיר אנפין, וכל חיוור (ס"א חיוור) ושושן דאשתכחן לתתא, נהירין ומתלהטין מההוא נהורא דלעילא. תקונין תליסר אליו, אשתכחו בדיקנא, ובשלימות דיקנא בתקוני, אתקרי בר נש נאמן. דכל דחמי דיקניה, תלי ביה מהימנותא.

תאנא בצניעותא דספרא, תליסר תקונין אליו דתליין בדיקנא יקירא, בשביעאה (מנהון) משתכחי בעלמא, ומתפתחי בתליסר תרעי דרחמי. ומאן דאשיט ידיה לאומאה, כמאן דאומי בתליסר תקוני דיקנא. האי באריד אפיין. בזעיר אפיין בכמה.

(קהלת ט) דברי חכמים בנחת נשמעים. ומחכא
אוליפנא, מאן דשערוי דרישיה קשישין, לאו
חכמתא מתישבא עמיה.

ועל דא אינון אריכי, למיתי תועלתא לכלא.
מאי לכלא. למיעל על חוטא דשדרה,
דמתשקיין מן מוחא. ובגין דא לא תלי שערא
דרישא על שערא דדיקנא. דשערא דרישא תלי
וסליק על אודנין לאחורוי, ולא תלי על דיקנא,
משום דלא אצטרף לאתערבא אלן באלין.
דכלהו מתפרשן בארחייהו.

תאנא, כלהו שערי בין דרישא, בין דדיקנא, כלהו
חורוי כתלגא. ותאנא, אינהו דדיקנא
קשישאי כלהו. מאי טעמא. משום דאינון תקיפא
דתקיפין, לאחסין (נ"א לאחמא) אינון תלת עשר
מכילן, מעתיק דעתיקין. והני מכילן מקמי אודנוי
שריין, והני מכילן סתימן אינון. דלא יתערבון
באחרנין. (דאתחסינו לתתא והכי תנינא מקמי אודנוי שריין
שערי משום דבלחודייהו אינון ולא אתערבו באחרנין).

ואי תימא דלית אחרנין פנותייהו. לא. דתניא
תליסר מכילן דרחמי מעתיקא קדישא: מי אל
כמוף, חד. (ק"מ) נושא עון, תרי. ועובר על פשע,
תלת. לשארית נחלתו, ארבע. לא החזיק לעד אפו,
חמש. פי חפץ חסד הוא, שית. ישוב ירחמנו,
שבעה. יכבוש עונותינו, תמניא. ותשליך במצולות
ים כל חטאתם, תשעה. תתן אמת ליעקב, עשרה.
חסד לאברהם, חד סר. אשר נשבעת לאבותינו,
תריסר. מימי קדם, תליסר. לקביל דא, אל רחום
וחנון וגו', ואינון לתתא.

ואי תימא, משה איך לא אמר אלן עלאין. (קל"ח)
אלא, משה לא אצטרף, אלא לאתר דדינא
אשתכח, ובאתר דדינא אשתכח, לא בעי הכי
למימר. ומשה לא אמר, אלא בעידנא דישראל
חאבו, ודינא הוה תלייא, ובגיני כן לא אמר משה,
אלא באתר דדינא אשתכח. אבל בהאי אתר, סדורא
דשבחא דעתיק יומין מסדר נביאה.

ואינון תליסר תקונין דדיקנא עלאה קדישא,
טמירא דטמירין, תקיפין, לתברא
ולאכפייא כל גזרי דינין. מאן חמי דיקנא עלאה
קדישא, טמירא דטמירין דלא אכסיף (ס"א אתפסי)

אמר לרבי יצחק, קום בקיומך, וסלסל בסלסלא
דתקונא דמלכא (ס"א בדיקנא) קדישא היאך יתתקנון.

קם רבי יצחק, פתח ואמר, (מיכה ז) מי אל כמוך
נושא עון וגו', ישוב ירחמנו וגו', תתן אמת
ליעקב וגו'. תאנא, תליסר מכילין אתחזון הכא,
וכלהו נפקין מתליסר מבויעין דמשח רבות דתיקוני
(דף קל"א ע"ב) דיקנא קדישא, עתיקא דעתיקין.
טמירא דטמירין. תנא, תקונא דדיקנא טמיר וסתים,
טמיר ולא טמיר. סתים ולא סתים. בתקונוי ידיע
ולא ידיע.

תקונא קדמאה. הא תנינן, דכל שערא ושערא וכל
נימא ונימא לא מתדבקא לחברתה. ושאר
נימין דדיקנא לאתקנא, מתקונא דשער רישא.

הכא אית לאסתכלא, אי כל נימין דשער רישא,
ונימין דדיקנא יקרא עלאה, בחד נימא
אתכללו, (ס"א בחד מתקלא אתקלו) אמאי אלן אריכין,
ואלן לא אריכין. אמאי (ק"מ) נימין דדיקנא לא
אריכין כולי האי, וקשיין. ואלן דרישא לא קשיין,
אלא שעיעין.

אלא, כל נימין שקולין דרישא ודיקנא. דרישא
אריכין על פתפין, למיגד לרישא (ד"א
מרישא) דזעיר אפין, מההוא משיכא דמוחא, למוחא
דיליה. ובגיני כן לא הוו קשיין. ועל דא אתחזון
למהוי רכיכי.

תאנא, מאי דכתיב, (משלי א) חכמות בחוץ תרנה.
ולבסוף פתיב, ברחובות תתן קולה. האי
קרא לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה. אלא
חכמות בחוץ תרנה, כד נגיד ממוחא סתימאה
דאריך אפין, למוחא דזעיר אפין, באינון נימין.
כאלו מתחבראן לבר, תרין מוחין, ואתעביד חד
מוחא, בגין דלית קיומא למוחא תתאה, אלא
בקיומא דמוחא עלאה. וכד נגיד מהאי להאי, פתיב
תתן קולה חד.

ובגין דנגיד ממוחא למוחא באינון נימין (כאלו
מתחבראן לבר תרין מוחין ואתעביד חד מוחא באינון
נימין) אינון לא אשתכחו קשישין. מאי טעמא.
משום דאי אשתכחו קשישין, לא נגיד חכמתא
למוחא בהון. בגיני כן, לית חכמתא נפקא מבר נש
דאיהו קשישא (ס"א קשיא) ומארי דרוגזא. דכתיב,

מניה. ובגין כך, כל שערוי קשישין, ותקיפין בתקונוי (דף קל"ב ע"א).

ואי תימא, אי הכי הא שערי דלתתא, אינון אוכמי, אמאי לא הוו דא כדא. דתניא כתיב, (שיר השירים ה) קווצותיו תלתלים שחורות פעורב. וכתיב, (דניאל ז) ושער רישיה כעמר נקא. לא קשיא, הא בדיקנא עלאה, הא בדיקנא תתאה. ועל דא, כד אתייהיבת אורייתא לישראל, אתייהיבת באש שחורה על גבי אש לבנה.

ועקרא דמלה משום דהני שערי בגין דממוחא אשתכחו לאתמשכא למוחא דלתתא ואינון לעילא מן דיקנא דיקנא בלחודוי הוא. וכל תקונוי בלחודיהון אשתכחו. דיקנא בלחודוי. ושערי בלחודיהו.

תקונא קדמאה תקונא דשארי מרישא דשערי דרישא. ותאנא, כל תקוני דיקנא לא אשתכח אלא (מחומא דלבא) ממוחא דרישא, (ס"א מתיקוני דרישא) והכא לא פריש הכי, דהא לא הוי. אלא תקונא דא, דנחית מן רישא דשערי דרישא, הכי אשתכח. (חסר כאן).

ומהאי דיקנא אשתמודע, כל מה דהוי ברישא, דאלף עלמין דחתימין (ס"א אלף עלמין חתימין) בעזקא דדכיא. עזקא, דכליל כל עזקין.

אורכא דכל שערא, דנחית מקמי אודנוי, לא הוי אריכא. ולא אתדבק דא בדא, ולא (ס"א דכלא) נחיתין. אלין שערין. מפד נגדין אתמשכן (ס"א אלא מפד נחיתין אלין, שערין. נגדין ואתמשכן) ותליין.

ושירותא דתקונא קדמאה, תלתין וחד קוצי, שקילן, אתמשכן עד רישא דפומא. ותלת מאה ותשעין נימין אשתפחן בכל קוצא וקוצא.

תלתין וחד קוצי שקילין, דהוו בתקונא קדמאה תקיפין, לאכפייא לתתא, כחושבן א"ל. מהו א"ל. תקיף יכול. ובכל קוצא וקוצא, מתפרשין תלתין וחד עלמין, תקיפין שלטין, לאתעיינא (ס"א לאתפשטא) (ס"א לאכפיא, ואתפשטו) תלתין וחד בהאי סטר, ותלתין וחד בהאי סטר. וכל עלמא ועלמא מניה, מתפרש לאלף עלמין דכסיפין לעדוונא רבא. וכלא סתים ברישא דדיקנא,

דכליל תקיפא, וכלילן בהאי א"ל. ועם כל דא, האי א"ל אתכפייא לרחמי, דרחמי דעתיק יומין, (אתבסס) ואתכלל ואתפשט ביה.

אמאי עד פומא. משום דכתיב, (דניאל ז) דינא יתיב וספרין וגו'. מאי דינא יתיב. יתיב לאתריה דלא שלטא. דא הוא דכתיב, (ישעיה ט) פלא יועץ אל גבור. אל דהוא גבור, ואתבסס בדיוקנא (ס"א בדיקנא) קדישא דעתיק יומין. ורזא דכתיב, מי אל כמוך בעתיק יומין אתמר, בתקונא קדמאה דדיקנא קדישא עלאה.

עלמא קדמאה, דנפיק מתקונא קדמאה, שליט ונחית. וסליק לאלף אלפין ורבוא רבבן מארי תריסין. ומניה מתאחדין, בקסטא בעזקא רבא.

עלמא תניינא. דנפיק מהאי תקונא. שליט ונפיק, ונחית וסליק, לשבעה וחמשין אלף דרגין, מארי דיבכא. ומתאחדן מניה, לאכפייא בקודלא בחיורא. (ס"א בחיורא).

עלמא תליתאה. דנפיק מהאי תקונא שליט ונחית, וסליק לשיטא ותשעין אלפין מארי דיללה, ומתאחדן מניה (בבוסיטא לקוסיטרא) כבוסינא לקוסרא, ומהאי תקונא, מתכפייין כלהו, ומתבסמן במרירא דדמעין, דמתבסמן בימא רבא.

מאן חמי תקונא דא, דדיקנא קדישא, עלאה, יקירא, דלא אכסיף מניה. מאן חמי טמירותא (ס"א יקירותא) דקוצין דשערי דתליין מהאי סבא. יתיב בעיטרא דעטרין, עטרין דכל עטרין. עטרין דלא אתכללו בעטרין. עטרין דלא כשאר עטרין. עטרין, דעטרין דלתתא מתאחדן מנהון. ובגין כך, הני תקונין, אינון תקונין דלתתא מנהון מתאחדין.

תקוני דאתתקו, דאצטריף לאתברכא, מאן דבעי ברכה. דכל תקונין דאתתקו בקבליהון, ברכאן משתפחין (לקבליהון) ואתעביד מה דאתעביד. כלא כליל בהני תקונין. כלא זקפן לקבליה תקונין דמלכא תקיפא, עתיקא, סתימא דכלא. וכלהו אתבסמן מתקונין אלין. (דמלכא עתיקא).

תאנא. אי עתיק דעתיקין, קדישא דקדישין, לא אתתקן באלין תקונין, לא אשתכחו עלאין ותתאין. וכלא הוי כלא הוי. ותניא, עד כמה זהירין

תקונא תננינא. יתיב. אמר רבי שמעון, האי דנא אתקשר (ס"א אתבסם) עלמא. בריך אנת רבי חזקיה, לעתיקא דעתיקין.

אמר רבי שמעון, כלהו בוצינין חברין, דאתיין בהאי עזקא קדישא. אסהדנא עלי שמייא עלאין דעלאין, וארעא קדישא עלאה דעלאה. דאנא חמי השתא, מה דלא חמא בר נש, מיומא דסליק משה זמנא תננינא לטורא דסיני. דאנא חמינא אנפאי נהירין, כנהורא דשמשא תקיפא, דזמין למיפק באסוותא לעלמא. דכתיב, (מלאכי ג) וזרח לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. ועוד דאנא ידענא דאנפאי נהירין, ומשה לא ידע ולא אסתפל. הדיא הוא דכתיב, (שמות לד) ומשה לא ידע כי קרן עור פניו.

ועוד, דאנא חמי בעיני, תליסר מכילין גליפין קמאי, ונהירין כבוצינין. וכד אתפריש כל חד מנייהו מפומיכון, אסתליק ואתתקן, ואתעטר ואתטמר בטמירותא דתקוני דדיקנא, וכל אחרנין אשתארן. ובעוד דכל חד מתפרש בפומיכון, נהיר ואתעטר ויתיב כמלכא בגו חיליה. וכד אסתתין לאתפרשא, סליק ואתעטר בעטרא קדישא, ואתתקן ואתטמר, ויתיב בתקוני דדיקנא קדישא, וכן לכל חד וחד. אזדרו חברין קדישין, דהא בקיומא דא, לא יהא עד דייתי מלכא משיחא.

קום רבי חזקיה תננינות, ואוקיר תיקונא תליתאה, דדיקנא קדישא. תנא, עד לא קם רבי חזקיה, קלא נפק ואמר, אין מלאך אחד עושה שתי שליחות. אתרגיש רבי שמעון ואמר, ודאי כל חד וחד באתריה. ואנא, ורבי אלעזר ברי, ורבי אבא, אשתלים שלימתא עלאה.

קום רבי חייא. קם רבי חייא, פתח ואמר, (ירמיה א) ואומר אהה יי אלהים הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי. וכי ירמיה לא הוה ידע למלא, והא כמה מלולין נפקי מפומי, עד לא אמר דא. והוא אמר מלה כדיבא, דכתיב הנה לא ידעתי דבר. אלא (תאנא) חס ושלום דאיהו אמר על דא. אלא הכי תאנא, מה בין דבור לאמירה. אמירה הוא דלא בעי לארמא קלא, (דף קל"ג ע"א) דבור, בעי לארמא קלא, ולאכרזא מלין.

אלין (ס"א אתתקן באלין ל"ג) תקוני דדיקנא. עד תליסר (דלתתא), וכל זמנא (דף קל"ב ע"ב) דתליסר אלין משתכחין, זהירין אלין דלתתא. וכלא. בחושבנא דאלין תליסר, אשתכח דיקנא דמלכא עתיקא יקירא מכלא. כלא בחד איהו טמירא ויקירא.

ובגין דאיהו יקירא וטמירא מכלא, לא אדכר ביה באתר דאורייתא (ס"א לא אדכר באורייתא), ולא אתגלייא. ומה דיקנא אתגלייא. דיקנא דכהנא רבא עלאה. ומהאי דיקנא, נחית לדיקנא דכהנא רבא דלתתא. (מאי דיקנא דכהנא רבא) דיקנא דכהנא רבא בתמניא תקונין אתתקן. ובגין כן, תמניא תקונין לכהנא רבא, כד משחא נחית על דקניה, הדיא הוא דכתיב, (תהלים קלג) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן וגו'.

ומנא לן. דכתיב, (תהלים קלג) שבת אחים גם יחד. גם לרבות כהן גדול דלתתא. דכל זמנא דכהנא רבא דלתתא, משמש בכהונא רבא, כבכול כהן גדול דלעילא, משמש בכהונא רבא.

דא תקונא חד, דדיקנא דעתיקא סתימא דכלא. אמר ליה רבי שמעון, יאות אנת רבי יצחק, למחמי ביקירא דתקוני דדיקנא, וסבר אפי דעתיק יומין, עתיקא דעתיקין. זכאה חולקך, וזכאה חולקי עמכון בעלמא דאתי.

תקונא תננינא. מתתקן שערא, מרישא דפומא, עד רישא אחרא דפומא, בתקונא שקיל.

קום רבי חזקיה, וקאים בקיומך, ואוקיר יקרא דתקונא דא דדיקנא קדישא. קם רבי חזקיה, שארי ואמר, (שיר השירים ז) אני לדודי ועלי תשוקתו מי גרם שאני לדודי. משום דעלי תשוקתו.

מסתבל הוינא, וארו חמית, נהורא יקירא דבוצינא עלאה, נהיר וסליק לתלת מאה וחמשה ועשרין עיבר. וחד חשוף הוה אתסחי בההוא נהורא, כמאן דאתסחי בההוא נהורא עמיקא, דמימוי מתפלגין, ונהירין, ונגדין לכל עיבר, ממה דעלוי. וסליק ההוא נהורא, בשפתא דימא עלאה עמיקא, דכל פתחין טבין ויקירין, בההוא פתחא אתפתחין.

אנא שאיל מהם (ס"א מהו), פשרא דחמית. פתחו ואמרו, נושא עון חמיתא. אמר, דא הוא

דְּכָתִיב, (שמות כ) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאִמֹר. וְתֹאנָא, כָּל עֲלָמָא שְׁמַעוּ הָהוּא דְבוּר, וְכָל עֲלָמָא אֲזִדְעֻעֻו. וּבְגִין כִּף כְּתִיב וַיְדַבֵּר, וְלֹא כְתִיב וַיֹּאמֶר. אוֹף הֵכָא כְתִיב הִנֵּה לֹא יִדְעֵתִי דְבוּר, לְאַכְרֹזָא מְלֵה וְלֹאֻכְחָא בְרוּחַ קִדְשָׁא לְעֲלָמָא.

וְתֹאנָא, תְּקוּנָא קְדָמָא דְדִיקְנָא, וְתַנְיִנָא לְאַתְבָּא (נ"א לְאִיִּתְאָה) (ס"א לְאַכְפָּא) לְתַלְיִתְאָה. דְּכָתִיב, (איוב לג) הֵן כָּל אֱלֹהִים יַפְעֵל אֶל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עִם גְּבֹר. (תְּרִין נֹסחִי) וְתָא חֲזִי דְתְרִין תְּקוּנָין קְדָמָאִין לְמִיתִי לְתַלְיִתְאָה הָוּוּ, דְּהוּא:

תְּקוּנָא תַּלְיִתְאָה. מְאַמְצַעִיתָא דְתַחֲתוֹת חוּטְמָא, מִתַּחֲתוֹת תְּרִין נוֹקְבִין. נְפִיק חַד אֲרַחָא, וְשַׁעְרָא אֶפְסִיק (ס"א אֶתְפֹּסֵק) בְּהָהוּא אֲרַחָא. אֲמַאי אֶתְפֹּסֵק. מְשׁוּם (דְּכָתִיב וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע) דְּהָאִי אֲרַחָא אֶתְתַּקֵּן לְאַעְבְּרָא בִּיהַ. וּבְגִין כִּף, יִתִּיב תַּחֲתוֹת נוֹקְבֵי חוּטְמָא הָאִי אֲרַחָא. וְשַׁעְרָא לֹא אֶתְרַבֵּי בְּהָאִי אֲרַחָא, מְשׁוּם דְּכָתִיב וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, לְמִיָּהֵב אֶעְבְּרָא עַד (עַל) פּוּמָא קְדִישָׁא, דִּימָא סְלַחְתִּי. תֹּאנָא, כְּמָה עַרְקִיסָאוֹת מַחְכָּאֵן לְהָהוּא פּוּמָא, וְלֹא אֶתְגַּלֵּי לְחַד מְנַיְהוּ, דְּהָא אֶסְתַּלֵּק וְאַתְעַטֵּר, יִדְיעַ וְלֹא יִדְיעַ.

סדר הלימוד ליום כו סיון [יום 262 בשנה]

תְּקוּנָא רְבִיעֵאָה, מִתְתַּקֵּן שַׁעְרָא (וּנְחִית) תַּחֲתוֹת פּוּמָא, מְרִישָׁא חַדָּא לְרִישָׁא חַדָּא. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (מִיכָה ז) לְשֹׂאֲרִית נַחֲלָתוֹ. כְּמָה דָּאֵת אֲמַר (מַלְכִים ב יט) וּנְשֹׂאֵת תַּפְלָה בְּעַד הַשֹּׂאֲרִית הַנְּמַצָּאָה. הַנְּמַצָּאָה מִמֶּשׁ. שֹׂאֲרִית דְּכָתִיב, (צַפְנִיָה ג) שֹׂאֲרִית יִשְׂרָאֵל לֹא יַעֲשׂוּ עוֹלָה.

תְּקוּנָא חֲמִישָׁאָה. נְפִיק אֲרַחָא אַחְרָא מִתַּחֲתוֹת פּוּמָא, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (מִיכָה ז) לֹא הִחֲזִיק לְעַד אַפּוֹ. קוּם רְבִי יוֹסִי. קוּם רְבִי יוֹסִי, פִּתַח וְאֲמַר, (תְּהִלִּים קַמֵּד) אֲשֶׁרִי הָעַם שְׁכָכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שְׁיִי אֱלֹהִיו. אֲשֶׁרִי הָעַם שְׁכָכָה לוֹ. מְהוּ שְׁכָכָה לוֹ. כְּמָה דָּאֵת אֲמַר (אֶסְתֵּר ז) וַחֲמַת הַמֶּלֶךְ שְׁכָכָה, שְׁכִיף מְרוּגְזִיָּה.

דְּבוּר אַחַר. שְׁכִיף בְּרוּגְזִיָּה, הָדָא הוּא דְכָתִיב, (בַּמִּדְבָּר יא) וְאִם כָּכָה אֵת עוֹשֶׂה לִי הֲרִגְנִי נֹא הֲרוּג. דָּא הוּא דִינָא דְדִינָא. אֲשֶׁרִי הָעַם שְׁיִי אֱלֹהִיו, רַחֲמֵי דְרַחֲמֵי.

דְּבוּר אַחַר, שְׁכָכָה, שְׁמָא דְכָלִּיל כָּל שְׁמֵהֶן, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא מְעַבֵּר רוּגְזִיָּה, וְאַנַּח בִּיהַ לְזַעִיר אַנְפִּין, וּמְעַבִּיר עַל כָּל אֵינוֹן דְלִבְר.

אִי הָכִי, הָא כְּתִיב (שְׁמוֹת ו) וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לְאִמֹר. אֲלֹא, מָאֵן הוּא נְבִיאָה עֲלָאָה כְּמֹשֶׁה, דְּלֹא זָכָה בְּרַ נֶשׁ פְּוֹתִיָּה. דְּהוּא שְׁמַע דְּבוּר בְּהַכְרֹזָה, וְלֹא דְחִיל, וְלֹא אֲזִדְעֻעֻו. וְשֹׂאֵר נְבִיאִים אֲזִדְעֻעֻו, אֶפִּילוּ בְּאֻמִּירָה, וְדַחֲלִין בְּדַחֲלִלוּ.

וְתֹאנָא, תְּקוּנָא קְדָמָא דְדִיקְנָא, וְתַנְיִנָא לְאַתְבָּא (נ"א לְאִיִּתְאָה) (ס"א לְאַכְפָּא) לְתַלְיִתְאָה. דְּכָתִיב, (איוב לג) הֵן כָּל אֱלֹהִים יַפְעֵל אֶל פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עִם גְּבֹר. (תְּרִין נֹסחִי) וְתָא חֲזִי דְתְרִין תְּקוּנָין קְדָמָאִין לְמִיתִי לְתַלְיִתְאָה הָוּוּ, דְּהוּא:

תְּקוּנָא תַּלְיִתְאָה. מְאַמְצַעִיתָא דְתַחֲתוֹת חוּטְמָא, מִתַּחֲתוֹת תְּרִין נוֹקְבִין. נְפִיק חַד אֲרַחָא, וְשַׁעְרָא אֶפְסִיק (ס"א אֶתְפֹּסֵק) בְּהָהוּא אֲרַחָא. אֲמַאי אֶתְפֹּסֵק. מְשׁוּם (דְּכָתִיב וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע) דְּהָאִי אֲרַחָא אֶתְתַּקֵּן לְאַעְבְּרָא בִּיהַ. וּבְגִין כִּף, יִתִּיב תַּחֲתוֹת נוֹקְבֵי חוּטְמָא הָאִי אֲרַחָא. וְשַׁעְרָא לֹא אֶתְרַבֵּי בְּהָאִי אֲרַחָא, מְשׁוּם דְּכָתִיב וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, לְמִיָּהֵב אֶעְבְּרָא עַד (עַל) פּוּמָא קְדִישָׁא, דִּימָא סְלַחְתִּי. תֹּאנָא, כְּמָה עַרְקִיסָאוֹת מַחְכָּאֵן לְהָהוּא פּוּמָא, וְלֹא אֶתְגַּלֵּי לְחַד מְנַיְהוּ, דְּהָא אֶסְתַּלֵּק וְאַתְעַטֵּר, יִדְיעַ וְלֹא יִדְיעַ.

תֹּאנָא, בְּצַנִּיעוּתָא דְסַפְרָא, מְהוּ דְכָתִיב פֶּשַׁע. זָכוּ עוֹבֵר, לֹא זָכוּ פֶּשַׁע. (מָאִי מִשְׁמַע עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, שְׁפַע דְאַקְדִים ש' ל'פ', לֹא זָכוּ עוֹמֵד וְלֹא עוֹבֵר) (הָאִי) בְּזַעִיר אַפִּין.

מָאִי בֵּין הָאִי לְהָאִי. בְּזַעִיר אַפִּין, כַּד נַחֲתִת הָהוּא אֲרַחָא מִתַּחֲתוֹת נוֹקְבֵי חוּטְמוֹי, כְּתִיב, (בַּמִּדְבָּר יב) וַיַּחַר אֵף יְיָ בָּם וַיִּלְךְ. מָאִי וַיִּלְךְ. דְּנְפִיק רוּחָא דְרוּגְזָא מְאִינוֹן נוֹקְבֵי, וּמָאֵן דְּאַשְׁכַּח קְמִיָּה, אֲזִיל וְלֹא אֶשְׁתַּכַּח. הָדָא הוּא דְכָתִיב, (ישעיה מ) כִּי רוּחַ יְיָ נִשְׁבָּה בּוֹ וַאֲיַנְנוּ (ס"א כִּי רוּחַ עֲבָרָה בּוֹ וַאֲיַנְנוּ). בְּאַרְיִךְ אַפִּין כְּתִיב, (מִיכָה ז) וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע. וְכָתִיב, (איוב לו) וְרוּחַ עֲבָרָה וְתַטְהֵרֶם. וְתֹאנָא, הֵכָא כְתִיב, עוֹבֵר עַל

אבא, קם רבי אבא ואמר, אלין (אינון) שערי דמתערבין עם אינון דתלפין, אקרון מצולות ים. משום דנפקי ממותרי מוחא, ומהאי אתרא רמיו, כל מארי דתבעין חובי דבני נשא ומתכפין. אומר רבי שמעון, בריה דהא לעתיק יומין.

תקונא עשיראה. נחתין שערי תחות דיקנא, ונחפין בגרונא תחות דיקנא. קום רבי יהודה. קם רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה ב) ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד יי וגו'. מפני פחד יי, הא אתידע דמאן דאיהו לבר, פחד יי אתקרי. ומהדר גאוונו, אינון שערי דתחות דיקנא, ואתקרון הדר גאוונו, תרי. תקונא עשיראה, (מיכה ז) תתן אמת ליעקב. וחד סר, דלא נפקי נימא מן נימא, חסד לאברהם.

תקונא דתריסר. דלא תליין שערי על פומא, ופומא אתפני מכל סטרין, ויאין שערי סחור סחור ליה, בגין דלא אשתכח טרחותא, כמה דאצטריך.

טרחותא במאי קא מיירי. דינא. באתר (נ"א בתר) דינא טרחותא אשתכח. וכי שערי דדיקנא טרחא אינון, או דינא אינון, והא כלא רחמי אתחזון. אלא דלא אתטרח בישובא (ס"א בנשובא) דרוחא דזעיר אפין.

דתאנא מהאי פומא קדישא עלאה, קדש קדשים, נשבא רוחא. מאי רוחא. רוחא דאיתרק (ס"א דאתדבק) ביה, דמתלבש ביה (נ"א דאתתקן ומתלבש ביה) זעיר אפין. ומהאי רוחא מתלבשין כל אינון דלתתא. וכד ההוא רוחא נפיק, אתפרש לתלתין ושבעה אלף עיבר. ואתפשט (ס"א ואתפרשא) כל חד בלחודוי לאתריה, וכל מאן דאתחזי לאתלבשא מניה אתלבש. ועל דא שערין לא אשתכחו על פומא קדישא, משום דרוחיה נפיק, ולא בעי מלה אחרא לאתערבא ביה, ולקרבא בהדיה.

ודא הוא טמירותא דכלא, דלא אתדבק לא לעילא ולא לתתא. והוא סתים בסתימא דסתימין דלא אתידע. (דף קל"ד ע"ב) דא הוא דלא אתתקן, ולא הוה ביה תקונא. ובגין כך, רוח דנפיק לבר (ס"א דנפיק מההוא דלבר), ומתלבשין ביה נביאי מהימני, אתקרי פה יי. אבל בהאי עתיקא דעתיקין

הוא ישוב ירחמנו. ובהאי דלתתא, הוא נאמת. דא הוא תקונא (דף קל"ד ע"א) שביעאה, דכליל שיתא, בתרין תפוחין דבעתיקא דעתיקין.

תקונא תמינאה. נפיק חד חוטא דשערי סוחרניה דדיקנא, ותליין בשקולא עד טבורא. קום אלעזר ברי, אתקין תקונא דא.

קם רבי אלעזר (בריה), פתח ואמר, הכל תלוי במזל, ואפילו ספר תורה שבהיכל. מלה דא אוקימנא בספרא דצניעותא, והכא אית לאסתכלא, וכי הכל תלוי במזל, ותנינו, ספר תורה קדש, ונרתקו קדש, וההיכל קדש. וכתיב (ישעיה ו) וקרא זה אל זה ואמר קדש קדש קדש, הא תלת אינון. וספר תורה. לקבליהון, נרתקו קדש, וההיכל קדש, והוא קדש. והתורה נתנה בשלש קדושות. בשלש מעלות, בימים שלשה, שכינה בשלש, לוחות וארון והיכל בספר תורה תליא, ואיהו תליא במזל, וכתיב (ירמיה י) ומאותות השמים אל תחתו. מאן דאיהו בקדושות הללו להוי תליא במזלא.

אלא הכי אוקימנא בספרא דצניעותא, האי חוטא יקירא קדישא, דכל שערי דדיקנא תליין ביה, אתקרי מזל. מאי טעמא. משום דכל קדשי קודשין דקודשיא, בהאי מזלא תליין. וספר תורה, אף על גב דאיהו קדוש לא חל עליה עשר קדושין עד דעייל להיכל. כיון דעייל להיכל, אתקרי קדוש בעשר קדושות. כגוונא דלעילא דלא אתקרי היכל, אלא כד אתחברן עשר קדושות. ותאנא, הכל תלוי במזל, דאיהו האי חוטא יקירא קדישא, דכל שערין תליין ביה.

אמאי אקרי מזל. משום דמניה תליין מזלי, ומזלי מניה עלאין ותתאין. ובגין כך איהי תלייא. וביה תליין כל מלי דעלמא עלאין ותתאין. ואפילו ספר תורה שבהיכל, דמתעטר בעשר קדושות, לא נפיק מכלליה עם שאר קדושין וכלהו תליין בהאי. ומאן דחמי להאי תקונא, אתכפשן חוביהון מקמיה ומתכפין, הךא הוא דכתיב, (מיכה ז) יכבוש עונותינו. אומר ליה רבי שמעון, בריה דיקודשא דקדישין, עתיק מכלא.

תקונא תשיעאה. מתערבין שערי עם אינון שערי דתלפין, ולא נפקין דא מן דא. קום רבי

אחד הוא ינדע ליי. הוא בלחודוי יתיר מכלא. הוא דכליל כלא, הוא דאתקרי בשמא ידיעא.

דתנינן, באתר דאית יום אית לילה דלית יום כלא לילה. ומשום דההוא זמנא, זמן יהא דיקרא דדיקנא, והוא בלחודוי ישתכח. לא אתקרי לא יום ולא לילה. דלית יום אקרי, אלא מסטרא דילן. ולית לילה אקרי, אלא מסטרא דילן. ומשום דהאי תקונא כליל כלא, לא אתידע ולא אתחזי מניה, ומניה נגיד משחא דרבותא לתליסר עיבר מבוועין. לכל אינון דלתתא, דנהרין בההוא משחא. (אתקנו).

בתליסר תקונין אלן אתתקנא דיקנא קדישא עלאה, ואלן תקונין דבהאי דיקנא, מתתקנן ונחתן לכמה עיבר. ולא אתחזון היך מתפשטין והיך נפקין, מכלא אסתימו, ומכלא אתטמרו. לית דיידע אתר להאי עתיקא, בפשיטותא דלהון פלהון כלילן, כמה דאתמר, אתידע ולא אתידע. טמיר ולא טמיר. עליה אתקרי, (ישעיה מב) אני יי הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן. וכתיב (תהלים ק) הוא עשנו ולא אנחנו. וכתיב (דניאל ז) ועתיק יומין יתיב. באתריה יתיב ולית ידיע ליה. יתיב ולא שכית, וכתיב (תהלים קלט) אודך על כי נוראות נפילתי וגו'.

אמר רבי שמעון לחברייא, כד אתפריס פריסא דא, דאתון חמאן עלנא, אנא חמינא דנחתו כל תקונין בגווה, ונהירו באתר דא. וחד פרוכתא בוצינא דקודשא בריך הוא (ס"א בויטא דקדושא), פריסא בארבע סמכין, לארבע עיבר. (דף קל"ה ע"א).

סמכא חד הוא יתיב מתתא לעילא, וחד מגרופיא בידיה. ובמגרופיא ארבע מפתחי שנינן (ס"א שניין) מכל סטרוי. ומתאחדן פרסא, ונחתין לה מעילא לתתא. וכן לסמכא תנינא, ותליתא ורביעא. ובין סמכא לסמכא, אחידן תמניסר רגלי דסמכי ומתנהרין בבוצינא דגליפא (בבויטא דגליפין) בההוא פריסא. וכן לארבע עיבר.

וחמינא אלן תקונין דנהירין עלה, והוו מחכאן מלי דפומנא, לאתעטרא ולאסתלקא כל חד באתריה. וכד הוו מתתקנן מפומנא, כל חד וחד סליק ואתעטר ואתתקן בההוא תקונא דאתתקן

לא אתפרש. ולית מאן דיידע רוחיה בר איהו. ובגין כך שערוי שקולין סוחרנא דפומא, ופומא אתפני מכל סטרוי.

ובהאי אתרחיצו אבהתנא, לאתלבשא בהאי רוחא, דמתפשט לכמה עיברין, באתר דכל שערי שקולין בסוחרנוי. (הדא הוא דכתיב, (מיכה ז) אשר נשבעת לאבותינו). ודא הוא תקונא קדישא עלאה דתריסר. דמכאן אשתלשלו תריסר תחומין לעילא. תריסר תחומין לתתא. תריסר תחומין לתריסר שבטי אבהתא. הדא הוא דכתיב אשר נשבעת לאבותינו.

תקונא דתליסר. תליין שערי דתחות דיקנא מכאן ומכאן, ביקרא יאה, וביקרא שפירא, וחיפין עד טבורא ולא אתחזין מאנפי תקרובא דבוסמא, בר אינון תפוחין שפירן חורין.

אמר רבי שמעון, זכאה חולקיה דמאן דאשתכח בהאי אדרא קדישא עלאה דאנן ביה. זכאה חולקיה בעלמא דין, ובעלמא דאתי. דאנן יתבין בקדושא עלאה, אשא עלאה אסחר לן (ס"א בין אשא עלאה דאסחר לן) והא כל תקונין עלאין (לדיקנא) דדיקנא קדישא אתתקנו, ואתעטרו ואסחרו לדוכתייהו.

והאי תקונא דתליסר, הוא תקונא יאה, דביה אחידן כלא. כלהו מתכפסין למזקף רישא לקבליה. מניה תליין כל אינון דבזעיר אפין אחידן. מניה תליין עלאין ותתאין, וכל גניזין עלאין ותתאין גניזין ביה, וביה כלילן. ואיהו מזלא דמתזלא מניה כלא, דא הוא תקונא שלימתא, דאשלים לכל תקונין, דא אשלים לכלא.

תאנא, אלן תקונין אקרון ימי קדם, יומין קדמאין דקדמאי. ואינון דאשתכחו בזעיר אפין, אקרון (ישעיה ג) ימי עולם. ותאנא, אלן ימי קדם, כלהו מתתקנן בתקונא דדיקנא דעתיקא דעתיקין, טמירא דטמירין (כליל בהו). והאי דתליסר כליל להון, כמה דאתמר. ודא יומא לא אתכליל בהדייהו, אלא הוא כליל כלא.

ובההוא זמנא דאתער עתיק יומין בתקונין דלעילא, ההוא אתקרי יום אחד, דביה זמין לאוקיר דיקניה, הדא הוא דכתיב, (זכריה יד) יום

תקונין דעלאין ותתאין. מכאן אוליפנא, כל רישא דעמא, דלא אתתקן הוא בקדמיתא, לית עמא מתתקנא. ואי איהו מתתקן, כלהו מתתקנן. ואי איהו לא מתתקן בקדמיתא, לא יכלין עמא לאתתקנא.

מנלן. מעתיק יומין. דעד לא אתתקן הוא בתקוניו, לא אתתקנו כל אינון דבעו לאתתקנא, וכלהו עלמין אתתרכו. הדא הוא דכתיב, (בראשית לו) וימלוך באדום בלע בן בעור. וימלוך באדום, רזא חדא (ס"א יקירא) הוא. אתר דכל דינין מתקטרין תמן, ותליין, מתמן.

בלע בן בעור, תאנא הוא גזרת דינא, תקיפא דתקיפין, דבגיניה מתקטרין אלף אלפין מארי דיבבא ויללה. (בראשית לו) ושם עירו דנהבה. מאי דנהבה. כלומר דין הבה. כמה דאת אמר, (משלי כ) לעלוקה שתי בנות הב הב.

ביון דסליק לאתישבא, ביה לא קאים, ולא הוה יכיל למיקם, וכלהו עלמין אתתרכו. מאי טעמא. משום דאדם לא אתתקן. דתקונא דאדם בדיוקניה, כליל כלא, וכיל (דף קל"ה ע"ב) כלא לאתישבא ביה.

ובגין דתקונא דא דאדם, לא אשתכח. לא יכילו למיקם ולאתישבא, ואתבטלו. ואתבטלו סלקא דעתך והא כלהו באדם אתכלילין. אלא אתבטלו ואסתלקו מההוא תקונא, עד דייתי תקונא (נ"א דיוקנא) דאדם. וכד אתא האי דיוקנא, אתגלפו (ס"א אתכללו) כלהו, ואתחזרו לקיומא אחרא. מנהון אתבטמו, (ס"א מנהון אתבטמו ולא אתבטמו) ומנהון לא אתבטמו כלל.

ואי תימא והא כתיב וימת, וימת. דאתבטלו לגמרי. לאו הכי, אלא כל מאן דנחית מדרגא קדמאה דהוה ביה, קארי ביה מיתה. כמה דאת אמר, (שמות ב) וימת מלך מצרים, דנחת מדרגא קדמאה דהוה קם ביה. וכיון דאתתקן אדם, אתקרון בשמהן אחרנין, ואתבטמו בקיומא ביה, וקיימין בדוכתייהו.

ובלהו אתקרון בשמהן אחרנין מן קדמאין, בר ההוא דכתיב ביה, (בראשית לו) ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זקב. מאי טעמא. משום דהני לא אתבטלו כשאר אחרנין. משום

הכא, מכל (ס"א בהבל דכל) פומא דחד מינן. ובשעתא דחד מינן פתח פומא, לתקנא בההוא תקונא, ההוא תקונא הוה יתיב ומחפה למלה דנפיק מפומיכון, וכדין סלקא בדוכתיה ואתעטר.

וכל סמכין מכאן ומכאן, חדאן על דשמעין מה דלא ידעו, וצייתין לקליכון. כמה רתיכין קיימין הכא בגיניכון. זכאין אתון לעלמא דאתי, דכלהו מלי דנפקי מפומיכון, כלהו מלין קדישין. מלין כשרן דלא אסטאן לימינא ולשמאלא.

קדשא בריך הוא חדי למשמע, וציית להני מלי, עד דהוא אגמר (ס"א אגור) דינא, די לעלמא דאתי תימרון זמנא אחרא כל הני מלי קדישין. עלייכו כתיב, (שיר השירים ז) וחכך כנין הטוב וגו', דובב שפתי ישנים. מאי דובב שפתי ישנים. דאפילו לעלמא דאתי מרחשן שפוותיכו אורייתא קמיה.

השתא אתתקנו ואתקונו דעתא, למתקן תקוניו דזעיר אפין, היך יתתקן, והיך יתלבש בתקוניו מתקוני עתיק יומין, קדישא דקדישין, טמירא דטמירין, טמירא מכלא. דהשתא חובתא (חכמתא) עלייכו, למגזר דינא קושטאה יאה ושפירא ולאתקנא כל תקונין על ברייה.

תקוני דזעיר אפין, מתקוני דאריך אפין אתתקנו. ואתפשטו תקוני מכאן ומכאן, כחזו בר נש, למשלטא (ס"א ומשלפא) ביה רוחא דטמירא דכל טמירין. בגין למיתב על כורסייא, דכתיב, (יחזקאל א) ועל דמות הפסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה. כמראה אדם: דכליל כל דיוקנין. כמראה אדם: דכליל כל שמהן. כמראה אדם: דביה סתימין כל עלמין עלאין ותתאין. כמראה אדם: דכליל כל רזין דאתאמרו ואתתקנו עד דלא אברי עלמא, ואף על גב דלא אתקיימו.

תאנא בצניעותא דספרא, עתיקא דעתיקין עד לא זמין תקוניו, באני מלכין, כנס מלכין, (נ"א גליף מלכין) ומשער מלכין, ולא הוו מתקיימי, עד דדחי (ס"א דאנח) לון, ואצנע לון לבתר זמנא, הדא הוא דכתיב, (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום. בארץ אדום, באתר דכל דינין מתקיימין תמן, וכלהו לא אתקיימו.

עד דרישא חנורא עתיקא דעתיקין אתתקן. כד אתתקן, תקין כל תקונין דלתתא, תקין כל

חיוורא, דאתי מסטר דעתיק יומין, אריכא דאנפין. לחרפות לדראון עולם, בגין דאתחזיאו לההוא סומקא דזעיר אפין. וכלא כליל בההוא טלא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה כו) כי טל אורות טלף. אורות: תרין. וההוא טלא דנטיף, נטיף כל יומא לחקלא דתפוחים. כגווי חיוורא וסומקא.

האי גולגלתא אנהיר בתרי גווי, להאי סטר ולהאי סטר. ומהאי אוירא דכיא, אתפשט מגולגלתא לאנפוי מאה וחמשין רבוא עלמין. ובגין כף אתקרי זעיר אפין. ובשעתא דאצטריך, אתפשטו אנפוי ואריכין בההוא זמנא, בגין דאשגח באנפוי דעתיקי דעתיקין, וחייס לעלמא.

ומהאי גולגלתא, נפיק חד עיבר, לכל אינון דלתתא. ויהבי אגר אוראותא לעתיק יומין. כד עאלין בחושבנא, (דף קל"ו ע"א) תחות שרביטא. ולקביל דא. (שמות לח) בקע לגולגלת לתתא, כד עאלין בחושבנא. והאי בקע אגר אוראותא, אשתכח מניה לעתיק יומין.

בחלליה דגולגלתא, (ס"א בגולגלתא דא) תלת חללין אשתכחו, דשריאי מוחא בהו, וקרומא דקיק חפייא עלייהו. אבל לא קרומא קשישא סתימא כעתיק יומין. ובגין דא, האי מוחא אתפשט ונהיר (ס"א ונפיק) לתלתין ותריין שבילין. הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן.

ותאנא, בתלת חללין דגולגלתא מוחא שרייא. מחללא חד מתבקע (ס"א ומתפשט) חד מבועא לארבע סטרין, ונפיק מההוא מוחא דשריאי בהאי חללא, תלתין ותריין שבילין רוחין דחכמתא. **מחללא** תניינא, מתבקע ומתפשט חד מבועא אחרא. ומתפתחין חמשין תרעין. מאלין

חמשין תרעין, אתאחדן חמשין יומין דאורייתא. חמשין שנין דיובלא. חמשין אלף דרין, דזמין קדשא בריה הוא לאתבא רוחיה ליה, ולשריאי ביה.

מחללא תליתאה, נפקין אלף אלפין אדרין ואכסדראין, דדעתא שרייא עלייהו, ודרי בהו. והאי חללא שרי חלליה (ס"א מדוריה) בין האי חללא ובין האי חללא, ואתמליין מתרין סטרין כל אינון אדרין. הדא הוא דכתיב, (משלי כד) ובדעת חדרים ימלאו. ואלין תלת מתפשטין בכל

דההו דכר ונוקבא. פהאי תמרא, דלא סלקא אלא דכר ונוקבא. ובגין כף השתא דאשתכחו דכר ונוקבא, לא כתיב בהו מיתה כאחרנין, ואתקיימו. אבל לא אתישבו, עד דאתתקן דיוקנא דאדם, וכיון דאתתקן דיוקנא דאדם, אתחזרו ואתקיימו בקיומא אחרא, ואתישבו.

תאנא, כד סליק ברעותא דרישא חוורא, למעבד יקרא ליקריה, תקין וזמין ואפיק מבוצינא דקרדינותא, חד ניצוצא, (נשב ביה אתתוקר) (ס"א אתתקן וסליק רעותיה) ואתפשט לתלת מאה ושבעין עיבר. וניצוצא קאים, ושארני נפיק אוירא דכיא ומתגלגלא, נשב ביה אתתקן. ונפיק חד גולגלתא תקיפא, ואתפשט לארבע סטרין.

ובהאי אוירא דכיא, אשתאיב ניצוצא ואתאחד, וכליל (ס"א ואתכליל) ביה. ביה סלקא דעתך. אלא אתטמר ביה. ובגין כף, האי גולגלתא אתפשט בסטרוי, והאי אוירא הוא טמיר דטמירין דעתיק יומין, ברוחא דגניז.

בהאי גולגלתא אתפשטו אשא מסטר חד, ואוירא מסטר חד. ואוירא דכיא קאים עליה מהאי סטר. ואשא דכיא קאים מהאי סטר. מאי אשא הכא. אלא לאו הוא אשא, אבל בוצינא דא (נ"א ניצוצא) דאתכליל באוירא דכיא, נהיר למאתן ושבעין עלמין, ודינא מסטרוי אשתכח, ובגין דא, האי גולגלתא, אתקרי גולגלתא תקיפא.

בגולגלתא דא, יתבין תשעה אלפי רבוא עלמין, דנטלין עלוי וסמכין עלוי. בהאי גולגלתא, נטיף טלא מרישא חיוורא, דאתמלי מניה תדיר. ומהאי טלא דאנער מרישיה זמינן מיתייא לאחיאה.

והוא טלא דאתכליל בתרי גווי, מסטרא דרישא חיוורא, חיוור בגווייה (ס"א בגינייה). דכליל כלהו חיוורי (וכלהו חיוורי) אבל כד אתישבן בהאי רישא דזעיר אפין, אתחזי ביה סומקא. כהאי בדולחא דאיהו חיוור, ואתחזיאו גוונא סומקא כגוונא חיוורא.

ובגין כף כתיב, (דניאל יב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון עולם. לחיי עולם, בגין דאתחזיאו לההוא

יומין. ומההוא אַרְחָא, אַתְּפָרְשֵׁן שִׁית מָאָה וְתַלְיֶסְר אַרְחִין, דְּאַתְּפַלְגֵּוֹן בְּאַרְחִין דְּפִקּוּדֵי דְאֹרִייתָא. דְּכַתִּיב, (תהלים כה) כָּל אַרְחוֹת יְיָ חֹסֵד וְאַמֶּת לְנוֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדוּתוֹ.

תְּנָא, בְּכָל קוּצָא וְקוּצָא, מִתְאַחֲדֵן אֶלְף אֶלְפִין מְאָרֵי דִיבְבָא וִילְלָה, דְּתַלְיִין בְּכָל קוּצָא וְקוּצָא מְאִינוֹן תְּקִיפִין. וּמְאִינוֹן שְׁעִיעִין מְאָרִיהוֹן דְּמִתְקַלָּא, (ס"א מְאָרִיהוֹן דְּרַחֲמִימוּתָא וְאִיהוּ מִתְקַלָּא בִּינְיִיהוּ) בְּגִין כֶּף אֵית יְמִינָא וְאֵית שְׁמַלְאָ.

מְצַחָא דְּגוּלְגַלְתָּא. אֲשַׁגְחוּתָא דְּאֲשַׁגְחוּתָא. וְלֹא מִתְגַלְיָא, בַּר הַהוּא זְמָנָא, דְּצָרִיכִין חֲיִיבָא לְאַתְּפַקְדָּא, וְלַעֲיִינָא בְּעוּבְדִיהוֹן. וְתַנָּא, כַּד אֲתַגְלִיָּא הָאֵי מְצַחָא, אֲתַעְרוּ כָּל מְאָרִיהוֹן דְּדִינָא, וְכָל עֲלָמָא בְּדִינָא אֲתַמְסֵר. (דף קל"ו ע"ב) בַּר הַהוּא שְׁעֵתָא, כַּד סְלִיקוּ צְלוֹתְהוֹן דִּישְׂרָאֵל לְקַמֵּי עֵתִיק יוֹמִין, וּבְעֵי לְרַחֲמָא עַל בְּנוֹי, גְּלִי מְצַחָא דְרַעוּא דְרַעוּיִן, וְנַהִיר בְּהָאֵי דְזַעִיר אֲפִין, וְאַשְׁתַּכִּיף דִּינָא.

בְּהָאֵי מְצַחָא, נְפִיק חַד שְׁעָרָא, דְּמִתְפַּשֵּׁט בֵּיה מְמוּחָא דְּאַפִּיק חֲמִשִּׁין תַּרְעִין. וְכַד אֲתַפְּשֵׁט, אֲתַעְבִּיד מְצַחָא דְּאֲשַׁגְחוּתָא, לְחֲיִיבֵי עֲלָמָא, לְאִינוֹן דְּלֹא מִתְפַּסְפִּי בְּעוּבְדִיהוֹן. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (ירמיה ג) וּמִצַּח אִשָּׁה זוֹנָה הָיָה לָךְ מֵאַנַּת הַכֶּלֶם.

וְתַנָּא, שְׁעָרָא לֹא קָאִים בְּהָאֵי אֲתַר דְּמְצַחָא, בְּגִין דְּאַתְּגַלְיָא לְאִינוֹן דְּחֲצִיפִין בְּחוּבִייהוּ. וְשְׁעֵתָא דְּמִתְעַר בְּקִדְשָׁא בְּרִיף הוּא לְאַשְׁתַּעֲשֵׂא עִם צְדִיקָאֵי, נְהִירִין אֲנַפּוּהֵי דְעֵתִיק יוֹמִין, בְּאַנְפוּי דְזַעִיר אֲפִין, וּמִתְגַלְיָא מְצַחֵיהּ, וְנַהִיר לְהָאֵי מְצַחָא, וְכַדִּין אֲתַקְרִי עַת רְצוֹן. וְכָל שְׁעֵתָא וְשְׁעֵתָא דְּדִינָא תְּלִי, וְהָאֵי מְצַחָא דְזַעִיר אֲפִין אֲתַגְלִיָּא, אֲתַגְלִיָּא מְצַחָא דְעֵתִיקָא דְעֵתִיקִין, וְאַשְׁתַּכִּיף דִּינָא, וְלֹא אֲתַעְבִּיד.

תַּנָּא, הָאֵי מְצַחָא, אֲתַפְּשֵׁט בְּמֵאֲתָן אֶלְף סוּמְקֵי דְסוּמְקֵי, דְּאַתְּאַחֲדֵן בֵּיה, וְכַלִּילֵן בֵּיה. וְכַד אֲתַגְלִיָּא מְצַחָא דְזַעִיר אֲפִין, אֵית רְשׁוּתָא לְכֻלְהוֹן לְחַרְבָּא. וְכַד אֲתַגְלִיָּא מְצַחָא דְרַעוּא דְרַעוּיִן, דְנַהִיר לְהָאֵי מְצַחָא, כַּדִּין כֻּלְהוֹן מִשְׁתַּכְּכִין.

וְתַנָּא, עֲשָׂרִין וְאַרְבַּע בְּתֵי דִינִין מִשְׁתַּכְּחִין בְּהָאֵי מְצַחָא, וְכֻלְהוֹן אֲקָרוּן נְצַח (ס"א מְצַחָא וְכָל חַד

גּוּפָא, לְהָאֵי סְטָרָא וְלְהָאֵי סְטָרָא. וּבְאִינוֹן אַחִיד כָּל גּוּפָא וְאַחִיד בְּהוּ גּוּפָא מְכָל סְטָרוֹי, וּבְכָל גּוּפָא אֲתַפְּשֵׁטֵן וְאַשְׁתַּכְּחֵן.

תַּנָּא, בְּגוּלְגַלְתָּא דְרִישָׁא, תַּלְיִין אֶלְף אֶלְפֵי רַבּוּא וּרַבּוּא רַבְּכֵן קוּצֵי דְשַׁעְרֵי אוּכְמָן, וּמִסְתַּבְּכִין דָּא בְּדָא, וּמִתְעַרְבִין דָּא בְּדָא. וְלִית חֲשַׁבְנָא לְנִימִין דְּכָל קוּצָא וְקוּצָא, דְּאַחֲדִין בֵּיה דְכִיִּין וּמִסְאַבְּו. וּמִכָּאֵן אֲתַאַחֲדֵן טַעְמֵי אוּרִייתָא, בְּדְכִיָּא בְּמִסְאַבָּא. בְּכָל אִינוֹן סְטָרִין דְאִינוֹן דְכִיִּין, בְּכָל אִינוֹן סְטָרִין דְאִינוֹן מִסְאַבְּו.

יְתַבִּין קוּצֵי מִסְתַּבְּכִין וְתַקִּיפִין. מְנַהוֹן שְׁעִיעִין, וּמְנַהוֹן תְּקִיפִין. וּבְכָל קוּצָא וְקוּצָא, יְתַבִּין נִימִין תְּלִין עַל תְּלִין. מִתְלַהֲטֵן וְתַלְיִין כְּגִיבַר תְּקִיף, מְאָרֵי נְצַח קְרַבִּין. בְּתַקוּנָא יָאָה בְּתַקוּנָא שְׁפִירָא תְּקִיפָא (בְּחֹר פְּאָרְזִים). רַבְרַבִּין וְתַקִּיפִין. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (שיר השירים ה) בְּחֹר פְּאָרְזִים.

מִתְתַּקְנִין קוּצֵין דְשַׁעְרֵי, וְתַלְיִין תְּלִין עַל תְּלִין, מְהָאֵי סְטָרָא לְהָאֵי סְטָרָא, עַל גּוּלְגַלְתָּא. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (שיר השירים ה) קוּצוֹתַי תְּלַתְלִים. וְתַנָּא יְתַבִּין תְּלִי תְּלִין, מְשׁוּם דְמִשְׁכִּין מִמְבוּעִין סְגִיָּאִין, דְתַלַּת רַהֲטֵי מוּחָא. מִמְבוּעָא חֲלָלָא חַד דְּגוּלְגַלְתָּא, אֲתַמְשַׁכֵּן שַׁעְרֵי בְּמִשְׁכּוּתָא, וּמִתְעַבְדִין תְּלִין, דְּתַלְיִין מְכַמָּה מְבוּעִין, דְּאַתְּמְשַׁכֵּן מְהָאֵי חֲלָלָא. מִחֲלָלָא תַנְיִנָּא, נְפָקֵי חֲמִשִּׁין מְבוּעִין, וְאַתְּמְשַׁכֵּן שַׁעְרֵי מְאִינוֹן מְבוּעִין בְּמִשְׁכּוּתָא, וְאַתְּעַבְדִין תְּלִין, דְּתַלְיִין וּמִתְעַרְבִין בְּקוּצֵין אַחֲרִינִין. מִחֲלָלָא תְּלִיתָאָה, נְפָקֵי אֶלְף אֶלְפִין אֲדָרִין וְאַכְסְדְרָאִין, וְאַתְּמְשַׁכֵּן שַׁעְרֵי בְּמִשְׁכּוּתָא מְכַלְהוּ. (וּמִתְעַבְדִין תְּלִין עַל תְּלִין וּמִתְעַרְבִין בְּקוּצֵין אַחֲרִינִין) וּבְגִין כֶּף אִינוֹן קוּצֵין, תְּלִין עַל תְּלִין.

וּבְלָהוּ מְשִׁיכֵן דְאַתְּמְשַׁכֵּן מִתְלַת חֲלָלִין דְמוּחָא דְגוּלְגַלְתָּא. וְכָל אִינוֹן נִימִין וְכָל אִינוֹן קוּצֵי תְּלִיִין וְחַפְיִין לְסְטָרָא דְאֹדְנִין. וּבְגִין כֶּף כְּתִיב, (דניאל ט) הִטָּה אֱלֹהֵי אֲזַנְךָ וְשָׁמַע. וּבְהָאֵי תְּלִין, תְּלִיִין (נ"א וּבְהָאֵי תְּלִיִין) יְמִינָא וְשְׁמַלְאָ, נְהוּרָא וְחֲשׁוּכָא, רַחֲמֵי וְדִינָא. וְכָל יְמִינָא וְשְׁמַלְאָ תְּלִי בְהָאֵי, וְלֹא בְעֵתִיקָא.

בְּפַלְגוּתָא דְשַׁעְרֵי, אֲתַחֲזִי חַד אוּרְחָא דְקִיק, דְּמִתְאַחֲדָא מְהָהוּא אַרְחָא דְעֵתִיק

לה) העירה והקיצה. העירה: לאתסחאָה בהיהא חוורא. הקיצה: למעבד נוקמין לאינון דכפין לון. עיניו כד אתפקחן, אתחזון שפירין כהני יונים, בסומק ואוכם וירוק, חוור לא אתגלי, אלא בזמנא דאסתכל בעינא טבא, ומסתחאן כל אינון גוונים, בההוא חוור.

מאינון גוונים דמתגליין, נפקין שבעה עינין דאשגחותרא. דנפקי מאוכמא (דף קל"ז ע"א) דעינא. הדא הוא דכתיב, (זכריה ג) על אבן אחת שבעה עינים. מאן אבן אחת. אוכמתא דעינא.

מסומקא, נפקין שבעה רהיטין, דסמכין (נ"א דסחרן) לסטר שמאלא, ומתלהטין באשא דלסטר צפון, ומתאחדן לאתפשטא בעלמא, לגלאה ארחין דתיביא הדא הוא דכתיב, (זכריה ד) שבעה אלה עיני יי המה משוטטים בכל הארץ.

מירוקא, נפקין שבעה טהירין (ס"א נהירין) דקטרא דלסטר (נ"א רהיטין דסחראן לסטר) דרומא, ומתאחדן לאתפשטא בעלמא, לגלאה ארחין ועובדין דבני נשא, בין טב בין ביש, דכתיב, (איוב לד) כי עיניו על דרכי איש וגו'.

וכד אסתחאן בחוורא, משתכחין כלהו לאשגחא לכל מארי קשוט, לאוטבא עלמא בגינהון. וכל אשגחותרא דההוא חוורא, הוי לטב על ישראל. ואשגח בסומקא למאן דעאקין להו. הדא הוא דכתיב, (שמות ג) ראה ראיתי. ראה: לאוטבא לון. ראיתי: לנקמא לון, מדעקין לון, ובגין כד כתיב, (תהלים מד) עורה למה תישן יי הקיצה אל תזנח לנצח. עורה, והקיצה, תרי אשגחותרא. תרי פקיחין. תרי טבן. רחמי ונוקמין.

גוונא קדמאה, סומקא כגו סומקא כליל וסתים כל סומקין, מקמיה לא אתחזון. סוחרניה דההוא סומקא, אסחר חד חוטא אוכמא, ואקיף ליה.

גוונא תנינא, אוכמא. כאבנא חד דנפיק מתהומא, חד זמן לאלף שנים, בימא רבא. וכד נפיק האי אבנא, אתי רגשא ותקפא על ימא. וקליה דימא, וגלגלוהי אזלין, ואשתמעו לנונא רבא, דאקרי לויתן. ונפיק מתהומא. והאי אבנא מתגלגלא בתוקפא דימא, ונפיק לבר. והיא אוכמא,

אקרי נצח. ובאתון (דאפין) רצופין (דאפין), הוא מצח. ואית מצח ואית נצח דאינון נצחים. והיינו דתנן נצח נצחים. ואינון במצחא, ומתפשטן מנהון בגופא, באתרין ידיען.

תניא, מאי דכתיב, (שמואל א טו) וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם. האי רזא אוקימנא, כל ההוא נצח דאתפשט בגופא, זמנין דתלי על עלמא למידן, ותב ומתחרט ולא עביד דינא, אי תייבין. מאי טעמא. משום דקאי בדוכתא דאקרי אדם, ויכיל לאתחרטא. אבל אי באתר דאתקרי ראש, (בהאי מצחא) אתחזי ואתגליא האי נצח, לאו הוא עידן ואתר לאתחרטא. מאי טעמא. משום דלא הוה מאתר דאקרי אדם, דהא לא אתגלי פרצופא וחוטמא, אלא מצחא בלחודו. ובאתר דלא אשתכח פרצופא, לא אקרי אדם. ובגין כך לא אדם הוא להנחם כנצח דבשאר תקוני גופא.

עיניו דרישא, משתניין משאר עינין, שרקותרא דבגבתא, דעל ריסי עינין, מכחלן (דכל עינין מפחלן) באופמתא, תליין תלין על תלין דשערי, ואינון תקונא דעל עינין, ברישא דמצחא, ומתאחדן מתרווייהו שבע מאה אלפי מארי דאשגחותרא. (דעל תריסי דעינין).

בכסותא דעינין, להטין אלף וארבע מאה רבוא, דמתאחדן בגבינין דאינהו כסותא. ואשגחותרא דעינא דעתיק יומין עלייהו. ובשעתא דסלקין אינון כסותא, אתחזי כמאן דאתער משנתיה, ואתפקחן עינוי, וחמאן לעינא פקיחא, ואתסחן בחד חוורא דעינא טבא, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) רוחצות בחלב. מאי בחלב. בחוורא דלעילא קדמאה (נ"א בחוורא קדמאה דעינא טבא). ובההיא שעתא אשתכח אשגחותרא דרחמי. (ס"א ובגין כך צלותא דישראל סלקא בגין דיפקח עינוי, ויתסחון בההוא חוורא).

ועל דא צלי דוד, (תהלים מד) עורה למה תישן יי הקיצה. דיפקח עינוי, ויתסחון בההוא חוורא. וכל זימנא דעינוי לאו מתפקחן, כל מאריהון דדינין, כפין להו לישראל, ושאר עמין שלטין עלייהו. ובזמנא דיפקח עינוי, יתסחן בעינא טבא, ורחמי על ישראל. ואסתחר (ס"א ואתזהר) עינא, ועביד נוקמין בשאר עמין. הדא הוא דכתיב, (תהלים

כתיב (ישעיה א) צְדָק יְלִין בָּהּ. וּבִאֲתָר דְּאִשְׁתַּכַּח צְדָק, לֹא שְׁקִיט, וְלֹא שְׁאֲנָן הוּא. אֲלֵא עֵינִיךָ תִּרְאֶנָּה יְרוּשָׁלַם נְוָה שְׁאֲנָן, נְוָה שְׁאֲנָן, לְעֵתִיק יוֹמִין אֲתָמָר, (דִּישְׁגַח בְּאֵלִין עֵינִיךָ) דִּהְהוּא עֵינָא שְׁקִיט וְשְׁאֲנָן. עֵינָא דְרַחֲמִי, עֵינָא דְלֹא נָטִיל מֵאֲשַׁחְוּתָא דָא, לְאֲשַׁחְוּתָא אַחְרָא. וּבְגִין כֶּף כְּתִיב, עֵינִיךָ תִּרְאֶנָּה חֶסֶד יוֹד, וְלֹא עֵינִיךָ. וּמָה דְאָמַר יְרוּשָׁלַם וְלֹא צִיּוֹן, הִכִי אֲצַטְרִיךָ, לְאֲכַפְיָא (דף קל"ז ע"ב) לְדִינָא, דְאִשְׁתַּכַּח בָּהּ וְלְרַחֲמָא עֲלָהּ.

וְתִאֲנָא, כְּתִיב (דברים יא) עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה, (הָדָא הוּא דְכְּתִיב צְדָק יְלִין בָּהּ דְּבַהּ אֲשַׁתְּכַחוּ גִזְרֵי דְדִינִין יִתִיר מִכָּל שְׁאָר אֲתָרִי) (נ"א) דְכְּתִיב צְדָק יְלִין בָּהּ דְּבַהּ אֲשַׁתְּכַחוּ גִזְרֵי דְדִינִין יִתִיר מִכָּל שְׁאָר אֲתָרִי וְתִאֲנָא, כְּתִיב (דברים יא) עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה. הַשְׁתָּא עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ וּכְדִין פְּקִיחוּתָא דְעֵינִין בָּהּ לְטַב וּלְבִישׁ בְּגִין דְאִית בְּהוּ יְמִינָא וּשְׁמָאֲלָא, דִינָא וְרַחֲמִי) וּלְזִמְנָא דְאֲתִי, יִשְׁתַּכַּח בָּהּ עֵינָא חַד דְרַחֲמִי. עֵינָא דְעֵתִיקָא דְעֵתִיקִין הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה נד) וּבְרַחֲמִים גְּדוּלִים אֲקַבְּצֶךָ. כִּיּוֹן דְאָמַר רַחֲמִים, מַהוּ גְּדוּלִים. אֲלֵא אִית רַחֲמִי, וְאִית רַחֲמִי. רַחֲמִי דְעֵתִיק דְעֵתִיקִין, אֵינִין אֲקָרוּן רַחֲמִים גְּדוּלִים. רַחֲמִי דְזַעִיר אֲנַפִּין, אֲקָרוּן רַחֲמִים סְתָם. (מהנ"א הוא: משום דאית ביה ימינא ושמאלא, דִינָא וְרַחֲמִי) וּבְגִין כֶּף וּבְרַחֲמִים גְּדוּלִים אֲקַבְּצֶךָ, דְעֵתִיק יוֹמִין.

תִּאֲנָא בְּהֵי עֵינִין, בְּתֵרִין גְּוֹנִין מְנִייהו, בְּסוּמְקָא וְאוּכְמָא, שְׁרָאן תֵּרִין דְמַעִין. וְכַד בְּעֵי קַדְשָׁא דְקוּדְשִׁין לְרַחֲמָא עַל יִשְׂרָאֵל, אֲחִית תֵּרִין דְמַעִין, לְאֲתַבְּסָמָא בִּימָא רַבָּא. מָאן יִמָּא רַבָּא. יִמָּא דְחַכְמָתָא עֲלָהּ. כְּלוּמַר דִּיתְסַחֲוֹן בְּנִהְרָא (ס"א בְּחַוְרָא) בְּמַבּוּעָא דְנַפְיָא מִחַכְמָתָא רַבָּא, וּמְרַחֵם לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל.

חֻטְמָא. תִּאֲנָא בְּצַנִיעוּתָא דְסַפְרָא, חֻטְמָא דְזַעִיר אֲנַפִּין. בְּחֻטְמָא אֲשַׁתְּמוּדַע פְּרָצוּפָא. בְּהַאי חֻטְמָא אֲתַפְרָשָׁא מְלָה דְכְּתִיב, (שמואל ב כב) עֲלָה עֲשֵׂן בְּאִפּוֹ וּגּוֹי. עֲלָה עֲשֵׂן בְּאִפּוֹ, בְּהַאי תִּנְנָא, אֲתַכְּלוּ אִשָּׁא, וּגְחִלִי דְנוּרָא. דְלִית (ס"א בְּחֻטְמָא אֲשַׁתְּמוּדַע פְּרָצוּפָא תַּלְת שְׁלֵהוּבִין מִתּוֹקְדִין בְּנוֹקְבוֹי מַהֵי חֻטְמָא אֲתַפְשֵׁן תַּלְת גְּוֹנֵי תִנְנָא וְאִשָּׁא וּגְחִלִי דְנוּרָא דְכְּתִיב, (שמואל ב כב) עֲלָה עֲשֵׂן בְּאִפּוֹ. וְלִית) תִּנְנָא כְּלָא אִשָּׁא, וְלֹא

דְכָל אוּכְמִין סְתִימִין קָמִיהּ. (ס"א וְהָא אוּכְמוּהּ דְכָל אוּרְחִין סְתִימִין קָמִיהּ) וְכַד הִיא אוּכְמוּתָא דְעֵינָא אוּכְמָא, דְכְּלִיל וְסְתִים כָּל שְׁאָר אוּכְמִין. וְסוּחְרַנְיָה דִּהְהוּא אוּכְמָא, אֲסַחַר חַד חוּטָא סוּמְקָא, (ס"א לְסֵטֶר חַד) וְאֲקִיף לִהְהוּא אוּכְמָא.

גְּוֹנָא תְּלִיתָא. יְרוּקָא דִירוּקִי, דְכְּלִיל וְסְתִים כָּל יְרוּקִין. וּבְסוּחְרַנְיָה דִּהְהוּא יְרוּקָא, אֲסַחַרוּ תֵּרִין חוּטִין. חוּטָא סוּמְקָא לְסֵטֶר חַד. וְחַד חוּטָא אוּכְמָא לְסֵטֶר חַד. וְאֲקִיפִין לִהְהוּא יְרוּקָא.

וְכַד אֲסַחַחַר (נ"א אֲתַגְלִי) חוּוּרָא, וְאֲסַחַחַרִי עֵינָא, כָּל אֵינִין גְּוֹנִין לֹא מִשְׁתַּכַּחֲוִין, וּמִשְׁתַּקְעִין לְתַתָּא (סוּמְקָא יְרוּקָא אוּכְמָא). לֹא אֲתַחְזִי בַר הִהוּא חוּוּרָא, דְנִהִיר מְעֵתִיק יוֹמִין. וְנִהִירִין מְנִיָּה כָּל אֵינִין דְלְתַתָּא. (נ"א הוּא).

וְלִית גְּוֹנָא אֲתַחְזִיָּא, בַּר הִהוּא חוּוּרָא בְּלַחוּדוּי. וּבְגִין כֶּף אֲסַתְּלֶקוּ כָּל מְאִרִיהוֹן דְסוּמְקָא וְאוּכְמָא, דְאֵינִין תְּאוּמִין כַּחְדָּא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב (שיר השירים ד) שְׁנִיךָ כְּעֶדֶר הַקְּצוּבוֹת שְׁעָלוּ מִן הָרְחֹצָה שְׁכָלֶם מִתְּאִימוֹת. מְאִי מִן הָרְחֹצָה. מַהְהוּא אֲסַחְוּתָא דְעֵינָא קְדִישָׁא עֲלָהּ. שְׁכָלֶם מִתְּאִימוֹת. מִתְּעַרְבֵן דָּא כְּדָא, וְאֲתַדְבַּקֵן דָּא כְּדָא. וּמָה דְאָמַר שְׁנִיךָ כְּעֶדֶר הַקְּצוּבוֹת, וְאֵת אֲמַרְת שְׁכָלֶם מִתְּאִימוֹת. כְּלוּמַר, חוּוּרָא דְלְהוֹן, כִּהְהוּא חוּוּרָא דְעֵינִין, כַּד אֲסַחֲוֹן בְּחוּוּרְתָא דְעֵינָא עֲלָהּ.

סדר הלימוד ליום כז סיון [יום 263 בשנה]

וְדָא זְמִינִין לְמַנְדַּע צְדִיקִיָּא, לְמַחְזִי בְרוּחָא דְחַכְמָתָא, כְּמָה דְאֲתָא אָמַר (ישעיה נד) כִּי עֵין בְּעֵין יִרְאוּ. אֵימְתִי בְּשׁוּב יְיָ צִיּוֹן. וְכְּתִיב (במדבר יד) אֲשֶׁר עֵין בְּעֵין נִרְאָה אִתָּהּ יְיָ, וּכְדִין פְּקִיחוּתָא דְעֵינִין לְטַב.

וְאִית פְּקִיחוּתָא דְעֵינִין לְטַב. וְאִית פְּקִיחוּתָא דְעֵינִין לְבִישׁ. לְטַב, כְּמָה דְכְּתִיב, (דניאל ט) פִּקַּח עֵינֶיךָ וּרְאֵה שׁוֹמְמוֹתֵינוּ וּגְוִי. וְדָא הִכָּא לְטַב, וּלְבִישׁ. וְכְּתִיב (ישעיה לג) עֵינֶיךָ תִּרְאֶנָּה יְרוּשָׁלַם נְוָה שְׁאֲנָן אֵהֵל בַּל יִצְעַן בַּל יִסַּע יִתְדוּתֵיו לְנֹצַח הָא הִכָּא לְטַב וּלְבִישׁ. דְלֹא אֲתַעְבִּיד דָּא בְּלָא דָא.

תִּנְנָא בְּצַנִיעוּתָא דְסַפְרָא, מַהוּ עֵינִיךָ תִּרְאֶנָּה יְרוּשָׁלַם נְוָה שְׁאֲנָן. וְכִי יְרוּשָׁלַם נְוָה שְׁאֲנָן הוּא, וְהָא

דא, נהירין. ורחמי אשתכחו בכלא. ובשעתא דלא אתגלי טמירא דטמירין, ולא אתנהרן אלין בוציני, מתערין דינין, ואתעביד דינא. מאן גרים להאי דינא. רעוא דרעוין דלא אתגלי, ובגין כך מהפכין חייביא רחמי לדינא. ומה דאמר הקא, מאת יי מן השמים. בזעיר אפין אתמר. ומשמע דכתיב מן השמים, אש ומים. רחמי ודינא. לאפקא מאן דלית ביה דינא כלל.

תאנא, האי חוטמא זעיר. וכד שארי תננא (דף קל"ח ע"א) לאפקא, נפיק בכהילו, ואתעבד דינא. ומאן מעכב להאי חוטמא דלא יפיק תננא, חוטמא דעתיקא קדישא, דהוא אקרי ארך אפים מכלא.

והיינו רזא דתנינן, (שמות לד) יי פסיק טעמא בגווייהו. בכלהו אתר דשמא אדכר תרי זמני, פסיק טעמא בגווייהו, כגון (בראשית כב) אברהם אברהם. (בראשית מו) יעקב יעקב. (שמואל א ג) שמואל שמואל. כלהו פסיק טעמא בגווייהו. חוץ ממשה משה, דלא פסיק טעמא בגווייהו. מאי טעמא. אברהם אברהם, בתראה שלים, קדמאה לא שלים, דהשתא שלים בעשר נסיוני, ובגין כך פסיק טעמא בגווייהו, דהשתא לא הוה איהו כדקדמיטא.

יעקב יעקב, בתראה שלים, קדמאה לא שלים, דהשתא אתבשר ביוסף, ושראת עליה שכנתא. ועוד, דהשתא אשתלים בארעא, אילנא קדישא כגונא דלעילא, בתריסר תחומין, בשבעין ענפין, מה דלא הוה בקדמיטא. ובגיני כך, בתראה שלים, קדמאה לא שלים, ופסיק טעמא בגווייהו. שמואל שמואל, טעמא פסיק בגויה. מאי טעמא. בתראה שלים, קדמאה לא שלים, דהשתא הוא נביאה, וקודם לכן לא הוה נביאה. אבל משה משה, לא אפסיק טעמא בגווייהו, דמיומא דאתיליד, שלים הוה. דכתיב, (שמות ב) ותרא אותו כי טוב הוא.

אוף הכא יי יי, פסיק טעמא בגווייהו, קדמאה שלים, בתראה שלים בכלהו. ומשה, באתר דינא אמר, לנחתא לון מעתיקא קדישא, רחמין לזעיר אנפין. דהכי תנינן, כמה חילא דמשה, דאחית מכילן דרחמי לתתא. וכד אתגלי עתיקא בזעיר אפין, כלא ברחמי אתחזון. וחוטמא

אשא בלא תננא. וכלהו אסתליקו (ס"א אתדליקו) ונפקי מחוטמוי.

ותאנא, כד אתחברו תלת אלין, דכלילן בהאי תננא, דנפיק מחוטמא. אתקמט חוטמא, ונשיב ונפיק תננא אוכמא וסומקא. ובין תרי (נ"א בתרי) גוויני. וקרנין ליה, אף וחימה ומשחית. ואי תימא אף וחימה כתיב, (דברים ט) כי יגורתי מפני האף והחימה, דאינון תננא אוכמא וסומקא, משחית מנא לן. דכתיב, (בראשית יג) לפני שחת יי את סדום ואת עמורה. שחת המשחית, בנורא דליק מוקדא.

ותאנא, חמש גבוראן אינון, בהאי זעיר אנפין. ואסתלקו לאלף וארבע מאה גבוראן. ומתפשטאן בחוטמוי. בפומא. בדרועוי. בידין. באצבעין. ובגין כך כתיב, (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי. גבורת כתיב, כתיב הקא גבורות, וכתיב הקתם, (דברי הימים א כט) לך יי הגדולה והגבורה. אלא הכי תאנא, כד אתחבראן כלהו גבוראן כחדא, אתקרי גבורה חדא.

ובלהו גבוראן, שריאן לנחתא מחוטמוי. ומהאי תליין, אלף (אלפין) וארבע מאה רבוא, לכל חד מנייהו. ובהאי תננא דאפיק מחוטמוי, תליין אלף (אלפין רבוא) וארבע מאה (וחמש) דסטר גבורה דא. וכלהו גבוראן תליין מהאי חוטמא, דכתיב, (תהלים קמה) דר לדור ישבח מעשיך וגו'. וכד שארי גבורה דא, כלהו גבוראן מתלהטן ושטאן, (נ"א ונחתיז) עד דנחתן ללהט החרב המתהפכת.

כתיב, (בראשית יט) כי משחיתים אנחנו את המקום הזה. וכתיב (בראשית יג) לפני שחת יי את סדום ועל עמורה. וכתיב, (בראשית יט) ויי המטיר על סדום ועל עמורה. אלא הכי תאנא, לא דיין לרשעים וכו', אלא דמהפכי מדת רחמים למדת הדין.

והיאך מהפכי, והא כתיב (מלאכי ג) אני יי לא שניתי. אלא בכל זמנא דעתיק דעתיקי, רישא חורא, (אתגלייא) רעוא דרעוין, אתגליין, רחמין וברבין אשתכחו בכלא. ובשעתא דלא אתגלייא, כל זיינין (ס"א דינין) דזעיר אפין זמינין, וכביכול רחמי, עביד דינא, ההוא עתיקא דכלא.

דתניא, כד אתגלייא עתיקא דעתיקין, רעוא דרעוין, כלהו בוציני דאתקרון בשמא

אֶשְׁתַּכִּיךְ, וְאֵשָׂא וּתְנַנָּא לָא נְפִיק, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר
(ישעיה מח) וּתְהִלְתִּי אַחַטָּס לָךְ.

וְתַנְנָא, בתרין נוקבין דחוטמא, בחד נוקבא נפיק
תננא, להיט, ומשתקעא בנוקבא דתהומא
רפא. ומחד נוקבא, נפיק אשא דאוקיד בשלהובוי,
ומתלהטא (בארבע אלף) באַלף וארבע מאה עלמין
דבסטור שמאלא. ומאן דגרים לקרבא בהאי, אקרי
אש יי. אשא דאכלא ואוקיד כל שאר אשין. והאי
אשא לא אתבסם, אלא באשא דמדבחה. והאי תננא
דנפיק מנוקבא אחרא, לא אתבסם אלא בתננא
דקרבנא. (דמדבחה).

וּכְלָא תלייא בחוטמא, בגין כף כתיב, (בראשית ח)
וַיִּרַח יי את ריח הניחח. דכלא בחוטמא
תליין, לארחא האי חוטמא, בתננא, ואשא סומקא.
ובגין כף אתקבל ברענא. והאי (הוא) דכתיב, (במדבר
יב) וַיִּחַר אֶף יי. (דברים יא) וַחֲרָה אֶף יי. (שמות כב)
וַחֲרָה אֶפֶי. (דברים ו) פֶּן יַחֲרָה אֶף יי. כלא בזעיר אפין
אתמר, ולא בעתיקא.

תַּנְנָא, כתיב (דניאל ט) הטה אלהי אננך ושמע האי
(ס"א תנא בצניעותא דספרא דרגא (ס"א עקימא)
עמיקא למשמע טב וביש ודא איהו) אודנא
דאתעביד תחות שערי. ושערי תליין עליה. (ואודנא
הוא למשמע) ואודנא אתעביד ברשומי רשימין לגאו.
כמה דעביד (ס"א דכארי) דרגא בעקימא, (להאי ולהאי)
מאי טעמא בעקימא. (ס"א בגין דיתעכב קלא לאעלא
למוחא ויבחין במוחא ולא בכהילו) (בגין למשמע טב וביש)
ותננא, מהאי עקימא דבגו אודנין, תליין כל אינון
מארי דגדפין, דכתיב בהו, (קהלת י) כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם
יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר.

בְּנֵי אודנא, נטיף מתלת חללי דמוחא, להאי נוקבא
דאודנין. ומההוא נטיפא, עייל קלא בההוא
עקימא, ואתצריך בההוא נטיפא, בין טב ובין ביש.
טב, דכתיב, (תהלים סט) כִּי שׁוֹמֵעַ אֶל אַבְיוֹנִים יי.
ביש, דכתיב, (במדבר יא) וַיִּשְׁמַע יי וַיִּחַר אִפּוֹ וַתִּבְעַר
בם אש יי.

וְהַאי אודנא סתים לבר. ועקימא עייל לגו, לההוא
נוקבא דנטיפא מן מוחא, בגין למכנש קלא
לגאו, דלא יפוק לבר, ויהא נטיר וסתים מפל
סטרוי. בגין כף הוא רזא. ווי לההוא דמגלי רזין,

דמאן דמגלי רזין כאלו אכחיש תקונא דלעילא.
דאתתקן למכנש רזין, ולא יפקון לבר.

תְּנִיא, בשעתא דצווחין ישראל בעאקא, ושערי
מתגליין מעל אודנין, כדין עייל קלא
באודנין, בההוא נוקבא דנטיף ממוחא, וכנש
(ובטש) במוחא. ונפיק בנוקבי דחוטמא. ואתזער
חוטמא, ואתחמם, (ס"א ואתקמט) ונפיק אשא ותננא
מאינון נוקבין, ומתערין (דף קל"ח ע"ב) כל גבוראן,
ועביד נוקמין.

וְעַד לא נפקין מאינון נוקבין אשא ותננא, סליק
ההוא קלא לעילא, ובטש בריחא דמוחא (ס"א
ברישא במוחא), ונגדין תרין דמעין מעיינין, ונפק
מנחירוי תננא ואשא, בההוא קלא דנגיד לון לבר.

בְּהֵוֵא קלא דעייל באודנין, אתמשכאן ומתערין
(ס"א מתערבין) כולי האי, בגין כף כתיב,
וַיִּשְׁמַע יי וַיִּחַר אִפּוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ יי. בההיא
שמיעה דההוא קלא, אתער מוחא (כלא). תנא, כתיב
הטה אלהי אננך, כלומר ארכין (ס"א אודנין). שית
מאה אלף רבוא אינון מאריהון דגדפין, דתליין
באלין אודנין. וכלא אתקרון אנני יי. ומה דאתמר
הטה יי אננך, אננך בזעיר אפין אתמר.

מִסְטָרָא דחד חללא דמוחא תליין אודנין.
ומחמשין תרעין דנפקין מההוא
חללא, דא הוא (ס"א אית) תרעא חד, דנגיד ונפיק
ואתפתח בההוא נוקבא דאודנא, דכתיב, (איוב לד) כִּי
אֲנִי מְלִין תִּבְחֶן. וכתיב (תהלים ז) וּבִוְחָן לִבּוֹת
וּכְלִיּוֹת. ומסטרא דאתפשטותא דההוא חללא,
דחמשין תרעין דאתפשטותא בגופא, באתר דלבא
שארי, מתפשט ההוא חללא דחמשין תרעין,
ואודנא קרי ביה בחינה, ובלבא קרי ביה בחינה,
משום דמאתר חד מתפשטין. (ס"א בההוא נוקבא דאודנא
ומסטרא דאתפשטותא דההוא חללא דחמשין תרעין אתפשט
בגופא באתר דלבא שארי ועל דא באודנא קרי ביה בחינה ובלבא
קרי ביה בחינה דכתיב כִּי אֲנִי מְלִין תִּבְחֶן וּכְתִיב בִּוְחָן לִבּוֹת וּכְלִיּוֹת
משום דמאתר חד מתפשטין).

תַּנְנָא בצניעותא דספרא, כמה דאודנא דא אבחין
בין טב ובין ביש, כף כלא. דבזעיר אפין
אית סטרא דטב וביש. ימינא ושמאלא. רחמי
ודינא. והאי אודנא כליל במוחא ומשום דאתכליל

חברייא דהכא. וזכאה חולקי עמכון, בעלמא דין
ובעלמא דאתי.

פתח רבי שמעון ואמר, (דברים ד) ואתם הדבקים
ביי אלהיכם וגו'. מאן עמא קדישא
כישראל, דכתיב בהו (דברים לג) אשריך ישראל מי
כמוך, דכתיב (שמות טו) מי כמכה באלם יי. משום
דאתדבקוּתא דלהון הוא בשמא קדישא בעלמא
דין. ובעלמא דאתי יתיר מהכא. (דף קל"ט ע"א) דהתם
לא מתפרשן מניה, מההוא צורא דצירין ביה
צדיקיא, הדא הוא דכתיב ואתם הדבקים ביי, ולא
כתיב הדבקים ליי, אלא ביי ממש.

תאנא, פד נחית מן דיקנא יקירא עלאה, דעתיקא
קדישא, סתים וטמיר מכלא, משחא
דרבות קדישא, לדיקנא דזעיר אפין. אתתקן דיקנא
דיליה, בתשעה תקונין. ובשעתא דנהיר דיקנא
יקירא דעתיקא דעתיקין, בהאי דיקנא דזעיר אפין,
נגדין תליסר מבועין דמשחא עלאה, בהאי דיקנא.
ומשתכחין ביה, עשרין ותרין תקונין. ומניה נגדין,
עשרין ותרין אתון (ס"א דאורייתא) דשמא קדישא.
(נ"א ובעלמא דאתי, משום דאתדבקוּתא דילהון הוא בשמא
קדישא בעלמא דין ובעלמא דאתי יתיר מהכא דהתם לא מתפרשין
מההוא צורא דחיי דצורין ביה צדיקיא הדא הוא דכתיב ואתם
הדבקים ביי ביי ממש עלייכו כתיב אשריך ישראל מי כמוך עם
נושע ביי וכתיב מי כמוך באלים יי השתא אתפוננו דעתא לאוקורי
למלכא ולאוקיר יקרא דדיקנא קדישא דמלכא, תנא מתתקן דיקנא
עלאה דיקנא קדישא בט' תקונין ודא איהו דיקנא דזעיר אפין וכד
נחית מן דיקנא יקירא עלאה דעתיקא קדישא בהאי דיקנא דזעיר
אפין נגדין י"ג מבועין דמשחא עלאה בהאי דיקנא ומשתכחין
ביה כ"ב תקונין ומניה נגדין כ"ב אתון דשמא קדישא).

ואם תאמר דיקנא לא אשתכח, ולא אמר שלמה
אלא (שיר השירים ה) לחיי. (ולא קארי דיקנא) אלא
הכי תאנא בצניעותא דספרא, כל מה דאטמר וגניז,
ולא אדכר ולא אתגלייא. ההוא מלה הוי עלאה
ויקירא מכלא, (משום) ובגין דא הוא סתים וגניז.
ודיקנא משום דהוא שבחא ושליוּתא, ויקירוּתא
מכל פרצופא, גנזיה קרא, ולא אתגלייא.

ותאנא, האי דיקנא דאיהו שלימותא דפרצופא
ושפירוּתא דזעיר אפין, נפיק מאודגוי,
ונחית וסליק וּחפי, בתקרוּבא דבוּסמא. מאי
תקרוּבא דבוּסמא. כמה דאת אמר (שיר השירים ה)

במוּחא ובחללָא חד אתכליל בקלא דעייל ביה.
ובאודנא קרי ביה שמיעה. ובשמיעה אתכליל בינה.
שמע: כלומר, הבן אשתכח (ס"א ואסתכל) דכלא בחד
מתקלא אתקל. ומלין אלין למאריהון דמארין
אתיהבן, למשמע ולאסתכלא ולמנדע.

תא חזי, כתיב, (חבקוק ג) יי שמעתי שמעך יראתי
וגו', האי קרא אשתמודע, דכד נביאה קדישא,
(ס"א מהימנא) שמע, ואסתכל, וידע, וקאים על תקונין
אלין, כתיב יראתי, תמן יאות הוא לדחלא ולא־תבר
קמיה, האי בזעיר אפין אתמר.

בד אסתכל וידע מה כתיב. יי פעלך בקרב שנים
חיייהו. האי לעתיק יומין אתמר. ובכל אתר
דישתכח, יי יי, ביו"ד ה"א תרי זמני, או באלף
דל"ת, ויו"ד ה"א, חד לזעיר אפין, וחד לעתיקא
דעתיקין. ואף על גב דכלהו חד, וחד שמא אקרו.

ותנינן אימתי אקרי שם מלא. בזמנא דכתיב יי
אלהים. דהאי הוא שם מלא דעתיק דכלא,
ודזעיר אנפין. וכלא הוא שם מלא אקרי. ושאר לא
אקרי שם מלא, כמה דאוקימנא, (בראשית ב) ויטע יי
אלהים, שם מלא בנטיעות גנתא. ובכל אתר, יי
אלהים, אתקריא שם מלא. יי יי, כלא הוא בכללא.
וההוא זמנא אתערון רחמין בכלא.

יי פעלך בקרב שנים חיייהו, לעתיק יומין אתמר.
מאן פעלך. זעיר אפין. בקרב שנים, אינון שנים
קדמוניות, דאקרון ימי קדם, ולא אקרון שנות
עולם. שנים קדמוניות אינון ימי קדם. שנות עולם
אלין ימי עולם. והכא בקרב שנים, מאן שנים. שנים
קדמוניות. חיייהו למאן. חיייהו לזעיר אפין. דכל
נהירו דיליה מאינון שנים קדמוניות אתקיימו, ובגין
כך אמר חיייהו. ברוגז רחם תזכור, לההוא חסד
עלאה דעתיקא דעתיקין, דביה אתער רחמין לכלא,
למאן דבעי לרחמא, ולמאן דיאות לרחמא.

תאנא, אמר רבי שמעון, אסהדנא עלי שמיא,
ולכל אלין דעלנא קיימין. דחדאן מלין
אלין, בכלהו עלמין. וחדאן בלבאי מלי, ובגו
פרוכתא עלאה דפריסא עלנא, מתטמרין, וסלקין,
וגניז להו עתיקא דכלא, גניז וסתים מכלא. וכד
שרינא למללא, לא הוו ידעין חבריא, דכל הגני
מלין קדישין מתערין הכא. זכאה חולקיכוּן

לְחַזְרוּ כְּעֶרְוַת הַבוֹשֶׁם (ולא ערוגות). בְּתִשְׁעָה תְּקוּנֵינִי, אֶתְתַּקֵּן הָאֵי דִיקְנָא דְזַעִיר אֲנִפִּין. בְּשַׁעְרֵי (דְּדִיקְנָא) אוֹכְמִי, מִתְתַּקְנָא בְּתִקְנָא שְׁפִיר. כְּגַבְרַת תְּקִיף שְׁפִיר לְמַחְזִי. דְּכְתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) בְּחֹר פְּאָרְזִים.

תְּקוּנָא קְדָמָא. מִתְתַּקֵּן שְׁעָרָא מְלַעֲיָלָא, וְנִפְיָא הָהוּא נִיצוּצָא בּוּצִינָא דְקַרְדִּינוּתָא, וְנִפְיָא מְכַלְלָא דְאוּרָא דְכִיא, וּבִטְשׁ בְּתַחוּת שְׁעָרָא דְרִישָׁא, מִתַּחוּת קוּצִין דְעַל אוּדְנִין. וְנַחֲתִית מְקַמִּי פִתְחָא דְאוּדְנִין נִימִי עַל נִימִי, עַד רִישָׁא דְפּוּמָא.

תְּקוּנָא תְּנִינָא. נִפְיָא שְׁעָרָא, וְסָלִיק מְרִישָׁא דְפּוּמָא, עַד רִישָׁא אַחְרָא דְפִתְחָא דְפּוּמָא. וְנַחֲתִית מִתַּחוּת פּוּמָא, עַד רִישָׁא אַחְרָא, נִימִין עַל נִימִין, בְּתִקְנָא שְׁפִירָא.

תְּקוּנָא תְּלִיתָא. מְאֻמְצֵיתָא דְתַחוּת חוּטְמָא, מִתַּחוּת תְּרִין נוֹקְבִין, נִפְיָא חַד אַרְחָא, וְשַׁעְרֵין זַעִירִין תְּקִיפִין, מְלִיין לְהַהוּא אַרְחָא, וְשַׁעְרֵין מְלִיין מֵהָאֵי גִיסָא, וּמֵהָאֵי גִיסָא, סוּחְרַנְיָה דְהַהוּא אַרְחָא. וְאַרְחָא לֹא אֶתְחַזִּי לְתַתָּא כְּלָל, אֶלָּא הָהוּא אַרְחָא דְלַעֲיָלָא, דְנַחֲתִית עַד רִישָׁא דְשַׁפּוּתָן, וְתַמָּן שְׁקִיעָא הָהוּא אַרְחָא.

תְּקוּנָא רְבִיעָא. נִפְיָא שְׁעָרָא, וְאֶתְתַּקֵּן, וְסָלִיק וְחָפִי בְעַלְעוּי דְתַקְרוּבָא דְבוּסְמָא.

תְּקוּנָא חֲמִשָּׁא. פְּסִיק שְׁעָרָא, וְאֶתְחַזִּין תְּרִין תַּפּוּחִין, מְכָאן וּמְכָאן, סוּמְקָן כְּהָאֵי וְרָדָא סוּמְקָא. וּמִתְלַהֲטֵן בְּמֵאתָן וְשַׁבְעִין עֲלָמִין, דְמִתְלַהֲטִין מִתַּמָּן (ס"א מְנַהֵן).

תְּקוּנָא שְׁתִּיתָא. נִפְיָא שְׁעָרָא כְּחַד חוּטָא בְּסוּחְרַנְיָה דְדִיקְנָא, וְתַלְיִין עַד רִישָׁא דְמַעוּי, וְלֹא נַחֲתִית עַד טְבוּרָא.

תְּקוּנָא שְׁבִיעָא. דְלֹא תַלְיִין שְׁעָרֵי עַל פּוּמָא, וּפּוּמָא אֶתְפְּנִי מְכָל סְטְרוּי. וְיִתְבִּין שְׁעָרֵי בְּתִקְנָא סְחוּר סְחוּר לִיה.

תְּקוּנָא תְּמִינָא. דְנַחֲתִין שְׁעָרֵי בְּתַחוּת דִיקְנָא, דְמַחְפִּיין קְדָלָא, דְלֹא אֶתְחַזִּיא. כְּלָהוּ שְׁעָרֵי דְקִיקִין, נִימִין עַל נִימִין. מְלִיין מְכָל סְטְרוּי.

תְּקוּנָא תְּשִׁיעָא. (מִתְעַרְבִין שְׁעָרֵי עִם אֵינוּן) דְמִתְחַבְּרִין (נ"א אֶתְמַשְׁקִין) שְׁעָרֵי כְּלָהוּ בְּשַׁקּוּלָא מְעֻלְיָא,

(ס"א מְלִיָּא) עַד (נ"א עִם) אֵינוּן שְׁעָרֵי דְתַלְיִין. כְּלָהוּ בְּשַׁקּוּלָא שְׁפִיר, כְּחַד גִּיבְרַת תְּקִיף, מְאִרֵי נִצַּח קְרָבִין.

בְּתִשְׁעָה תְּקוּנֵין אֲלִין, נְגִדִין וְנִפְקִין ט' מְבוּעִין דְמַשַּׁח רְבוּת דְלַעֲיָלָא. וּמֵהָהוּא מַשַּׁח רְבוּת, נְגִדִין לְכָל אֵינוּן דְלַתְתָּא. תִּשְׁעָה תְּקוּנֵין אֲלִין אֶשְׁתַּכְּחוּ בְּדִיקְנָא דָּא. וּבְשַׁלִּימוּת תְּקוּנָא דְדִיקְנָא דָּא, אֶתְקִרִי (בְּרַשׁ לְתַתָּא) גִּיבְרַת תְּקִיף. דְכָל מָאן דְחָמִי דִיקְנָא קִימָא בְּקִיּוּמִיָּה, תַלְיָא בִּיה גְבוּרָה תְּקִיפָא. עַד כָּאן תְּקוּנָא דְדִיקְנָא עֲלָאָה דְזַעִיר אֲפִין.

אָמַר רְבִי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֲלַעְזָר בְּרִיה, קוּם בְּרִי (קְדִישָׁא), סְלִסְל תְּקוּנָא דְדִיקְנָא (נ"א דְמַלְכָּא) קְדִישָׁא, בְּתִקְוֵי אֲלִין. (דָּף ק"ט ע"ב) קָם רְבִי אֲלַעְזָר, פִּתַּח וְאָמַר, (תְּהֵלִים קִיח) מִן הַמְצַר קְרָאתִי יְהִי עֲנִנִי בְּמִרְחָב יְהִי וְגו'. עַד מְבַטּוּחַ בְּנְדִיבִים. תְּנָא, הֵכָּא תִשְׁעָה תְּקוּנֵין דְבְּדִיקְנָא דָּא. לְהִנֵּי תְּקוּנֵין אֶצְטְרִיךְ דּוּד מְלַכָּא, בְּגִין לְנִצְחָא לְשַׁאֲר מְלַכִּין, וְלְשַׁאֲר עֲמִין.

תָּא חֲזִי, כִּיּוֹן דְאָמַר הִנֵּי תִשְׁעָה תְּקוּנֵין, לְבַתָּר אָמַר כָּל גּוּיִם סְבִיבֵי בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילִם. אָמַר, הִנֵּי תְּקוּנֵין דְאֲמִינָא, לְמֵאֵי אֶצְטְרִיכְנָא. מְשׁוּם דְכָל גּוּיִם סְבִיבֵי. וּבְתִקְוֵי דְדִיקְנָא דָּא, תִּשְׁעָה תְּקוּנֵין דְאֵינוּן שֵׁם יי, אֶשְׁצִינּוּן מִן עֲלָמָא, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילִם.

וְתָנָא בְּצַנִּיעוּתָא דְסַפְרָא, תִּשְׁעָה תְּקוּנֵין אָמַר דּוּד, הֵכָּא, שִׁיתָא אֵינוּן בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא. דְשִׁית שְׁמֵהּ הוּו, וְתַלַּת אָדָם. וְאֵי תִימָא תְּרִין אֵינוּן. תַּלְתָּא הוּו, דְהָא נְדִיבִים בְּכָלֵל אָדָם הוּו.

תָּנָא שִׁיתָא שְׁמֵהּ, דְכְּתִיב: מִן הַמְצַר קְרָאתִי יְהִי, חַד. עֲנִנִי בְּמִרְחָב יְהִי, תְּרִין. יי לִי לֹא אִירָא, תַּלַּת. יי לִי בְּעוּזִרִי, אַרְבַּע. טוֹב לְחַסוּת בִּי, חֲמִשָּׁה. טוֹב לְחַסוּת בִּי, שִׁיתָא. אָדָם תַּלַּת, דְכְּתִיב: יי לִי לֹא אִירָא מֵה יַעֲשֶׂה לִי אָדָם, חַד. טוֹב לְחַסוּת בִּי מְבַטּוּחַ בְּאָדָם, תְּרִי. טוֹב לְחַסוּת בִּי מְבַטּוּחַ בְּנְדִיבִים, תַּלַּת.

וְתָנָא חֲזִי רְזָא דְמֵלָה, דְבְּכָל אֶתְרָא דְאֶדְכֵר אָדָם הֵכָּא, לֹא אֶדְכֵר אֶלָּא בְּשֵׁמָא קְדִישָׁא. דְהִכִּי אֶתְחַזִּי. מְשׁוּם דְלֹא אֶקְרִי (הוּו) אָדָם, אֶלָּא בְּמָה דְאֶתְחַזִּי לִיה. וּמֵאֵי אֶתְחַזִּי לִיה. שְׁמָא קְדִישָׁא. דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ב) וַיִּצְרַח יי אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם, בְּשֵׁם מְלָא,

דהוא יי אלהים. כמה דאתחזי ליה ובגין כך הכא לא אדכר אדם אלא בשמא קדישא.

ותנא, כתיב מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה, תרי זמני י"ה י"ה, לקביל תרי עלעוי, דשערי אתאחדן בהו. ומדחמא דשערי אתמשכאן ותליין, שארי ואמר יי לי לא אירא. יי לי בעוזרי. בשמא דלא חסר. בשמא דהוא קדישא. ובשמא דא, אדכר אדם. ומה דאמר מה יעשה לי אדם, הכי הוא. דתנא כל אינון כתרין קדישין דמלכא, כד אתתקנו בתקוני. אתקרון אדם. דיוקנא דכליל כלא. ומה דמשלפא בהו, אתקרי שמא קדישא. ותערא ומה דביה, אתקרי יהו"ה, ואתקרי אדם בכללא דתערא, ומה דביה. (ס"א ומה דאשתליף מתערא אתקרי שמא קדישא, תערא ומה דביה אתקרי יהו"ה אתקרי אדם בכללא תערא ומה דביה).

ואלין תשעה תקונין דאמר דוד הכא, לאכנעא שנואי בגין דמאן דאחיד דיקנא דמלכא, ואוקיר ליה ביקירו עלאה, כל מה דבעי מן מלכא מלכא עביד בגיניה. מאי טעמא דיקנא, ולא גופא. אלא גופא אזיל בתר דיקנא, ודיקנא לא אזיל בתר גופא. (ול"ג מן ודיקנא עד וגופא) (דיקנא איהו עיקרא דכל גופא וכל הדורא דגופא בתר דיקנא אזיל וכלא בדיקנא תליא).

ובתרי גוויי אתי האי חשבנא, חד כדקאמרן. תרי: מן המצר קראתי יה, חד. ענני במרחב יה, תרי. ה' לי לא אירא, תלת. מה יעשה לי אדם, ארבע. ה' לי בעוזרי, חמש. ואני אראה בשונאי, שיתא. טוב לחסות בה, שבעה. מבטוח באדם, תמנניא. טוב לחסות ביי מבטוח בנדיבים, תשעה. (ס"א טוב לחסות בה, מבטוח באדם. ז. טוב לחסות בה. ח. מבטוח בנדיבים).

מן המצר קראתי י"ה, מאי קא מיירי אלא דוד, כל מה דאמר הכא, על תקונא דדיקנא דא קאמר. (רבי יהודה אמר) מן המצר קראתי יה, מאתר דשארי דיקנא לאתפשטא, דהוא אתר דחיק, מקמי פתחא דאודנין מעילא, תחות שערי דרישא. ובגין כך אמר י"ה י"ה תרי זמני. ובאתר (ס"א ובתר) דאתפשט דיקנא, ונחית מאודנוי, ושארי לאתפשטא, אמר יי לי לא אירא, דהוא אתר דלא דחיל (ס"א דחיק) וכל האי אצטריך וכו', (אדם אתקרי ועל אתפשטותא האי

אצטריך) דוד לאכנע תחותיה מלכין ועמין, בגין יקרא דדיקנא דא.

ותאנא בצניעותא דספרא, כל מאן דחמי בחלמיה דדיקנא דבר נש עלאה אחיד בידיה, או דאשיט ידיה ליה. ינדע דשלים הוא עם עלאי, וארמיה תחותיה אינון דמצערין ליה. תנא, מתתקן דיקנא עלאה בתשעה תקונין, והוא דיקנא דזעיר אפין, בתשעה תקונין מתתקן.

תקונא (דף ק"מ ע"א) קדמאה. מתתקן שערא מעילא, ונפיק מקמי פתחא דאודנין, מתחות קוצי דתליין על אודנין, ונחתין שערי, נימין על נימין, עד רישא דפומא. תאנא, כל אלן נימין דבדיקנא, תקיפין יתיר מכל נימין דקוצין דשערי דרישא, ושערי דרישא אריכין (וכפייז), והני לאו אריכין, ושערי דרישא, מנהון שעיעי, ומנהון קשישין.

ובשעתא דאתמשכן שערי חוורי דעתיק יומין, לשערי דזעיר אפין, כתיב, (משלי א) חכמות בחוץ תרנה. מאי בחוץ. בהאי זעיר אפין. דמתחברן תרי מוחי.

תרי מוחי סלקא דעתך. אלא אימא ארבע מוחי. תלת מוחי דהוו בזעיר אפין, ואשתכחו בתלת חללי דגולגלתא דרישא. וחד מוחא שקיט על ברייה, דכליל כל תלת מוחי. דאתמשך מניה משיכן כלילן שקילן, בשערי חוורי. להאי זעיר אפין לתלת מוחי דביה.

ומשתבחן ארבע מוחי בהאי זעיר אפין. בגין כך אשתלימו ארבע פרשיות דכתיבין בתפילין, דאתכליל בהו שמא קדישא דעתיק יומין, עתיקא דעתיקין, וזעיר אפין. דהאי הוא שלימותא דשמא קדישא. דכתיב, (דברים כח) וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליה וראו ממה שם יי. שם יי ממש, דאינון ארבע רהיטי בתי דתפילין.

ובגין כך, חכמות בחוץ תרנה. דהכא משתכחין. דהא עתיקא דעתיקין, סתימא דסתימין, לא אשתכח, ולא זמין חכמתא דיליה, משום דאית חכמתא סתימא דכלא ולא אתפרש. ובגין דאתחברו ארבעה מוחין בהאי זעיר אפין. אתמשכן ארבע מבויעין מניה לארבע עיבר, ומתפרשן מחד מבויעא, דנפיק מכלהו. ובגין כך אינון ארבע.

וְתַאנְא, האי חַכְמָתָא דַּאֲתַכְלִילָא בְּאַרְבַּע, אַתְמַשְׁכָּא בְּהַנִּי שְׁעָרֵי, דַּאיִנוּן תַּלְיִין תַּלִּין עַל תַּלִּין. (נ"א הוא) וְכִלְהוּ קְשִׁיין וְתַקִּיפִין, וְאַתְמַשְׁכוּ וּנְגִידוּ כָּל חַד לְסַטְרוּי. וְאַלְף אֶלְפִין וְרַבּוּא רַבְבָּן תַּלְיִין, מְנִייהו דְּלִיתְהוּן בְּחוּשְׁבָּנָא. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (שיר השירים ה) קוּצוּתוּ תַלְתְּלִים. תַּלִּי תַלִּים. וְכִלְהוּ קְשִׁיין וְתַקִּיפִין לְאַתְחַבְּרָא, כְּהַאי חַלְמִישׁ תַּקִּיף. וְכִהַאי טְנָא דַּאִיהִי תַקִּיפָא. עַד דְּעַבְדִּין נּוֹקְבִין וּמְבוּעִין מִתְּחוּת שְׁעָרָא, וּנְגִידִין מְבוּעִין תַּקִּיפִין לְכָל עֵיבָר וְעֵיבָר לְכָל סַטְר וְסַטְר. וּבְגִין דְּהַנִּי שְׁעָרֵי אוּכְמֵי וְחֻשׁוֹכֵן, כְּתִיב (איוב יב) מְגַלָּה עֲמוּקוֹת מִנִּי חֻשֶׁךְ וַיּוֹצֵא לְאוֹר צִלְמוֹת.

תַּנְא, שְׁעָרֵי דְרִישָׁא דְזַעִיר אֶפֶין, כְּלָהוּ קְשִׁישֵׁי, תַּלִּין עַל תַּלִּין. וְלֹא שְׁעִיעִין. דְּהָא חַמִּינָא דְתַלַּת מוּחֵי בְתַלַּת חַלְלֵי מִשְׁתַּפְּחִין בֵּיה, וּנְהִירִין מְמוּחָא סְתִימָאָה. וּמִשׁוּם דְּמוּחָא דְעַתִּיק יוּמִין, שְׁקִיט וְשָׁכִיף כְּחַמְר טַב עַל דּוֹרְדֵייה, שְׁעָרוּי כְּלָהוּ שְׁעִיעִין, וּמְשִׁיחִין בְּמִשְׁחָא טַב. וּבְגִין כֶּף פְּתִיב, (דניאל ז) רֵאשֶׁה כְּעֶמֶר נֶקָא.

וְהַאי דְזַעִיר אֶפֶין, קְשִׁישִׁין וְלֹא קְשִׁישִׁין. דְּהָא כְּלָהוּ תַלְיִין וְלֹא מִתְקַמְטֵי, וּבְגִין כֶּף חַכְמָתָא נְגִיד וְנַפִּיק. אֲבָל לֹא חַכְמָתָא דְחַכְמָתָא, דַּאִיהִי שְׁכִיכָא וְשְׁקִיטָא. דְּהָא תְּנִינָא דְלִית דִּידַע מוּחֵיה דְעַתִּיק יוּמִין, בַּר אִיהוּ. וְהַאי דְכְתִיב, (איוב כח) אֱלֹהִים הֵבִין דְרַכָּה וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ, בְּזַעִיר אֶפֶין אֲתַמַּר. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּרִיךְ בְּרִי לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּעֶלְמָא דִּין וּבְעֶלְמָא דַּאֲתִי.

תַּקּוּנָא תְּנִינָא. נַפִּיק שְׁעָרָא, וְסָלִיק מְרִישָׁא דְפּוּמָא, עַד רִישָׁא אַחְרָא דְפַתְחָא דְפּוּמָא, וּנְחִית מִתְּחוּת פּוּמָא, עַד רִישָׁא אַחְרָא, נִימִין עַל נִימִין, בְּתַקּוּנָא שְׁפִיר.

קוּם רַבִּי אַבָּא. קָם רַבִּי אַבָּא, פְּתַח וְאָמַר, כַּד תַּקּוּנָא דְדִיקְנָא דָא מִתְתַּקֵּן בְּתַקּוּנָא דְמַלְכָּא, (ס"א בְּתִיקוּנֵי מַלְכִין) (ס"א כַּד תַּקּוּנָא דָא מִתְתַּקֵּן בְּדִיקְנָא דְמַלְכָּא אַתְחִזִּי) כְּגַבְר תַּקִּיף שְׁפִיר לְמַחְזִי, רַב וְשְׁלִיט, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים קמז) גְּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב כַּח. וְכַד אַתְבָּסַם בְּתַקּוּנָא דִיקְנָא יְקִירָא קְדִישָׁא, וַיִּשְׁגַּח בֵּיה, אַקְרִי בְנֵהִירוּ דִּילֵיה, אֵל רַחוּם וְגוֹ'. וְהַאי תַּקּוּנָא תְּנִינָא אַתְתַּקֵּן, כַּד נְהִיר בְּנֵהִירוּ דְעַתִּיק יוּמִין, אַקְרִי רַב חֶסֶד. וְכַד מְסַתְּפְלֵי דָא בְדָא, אַתְקְרִי בְּתַקּוּנָא אַחְרָא וְאַמַּת. דְּהָא נְהִירוּ אַנְפִּיה. (ס"א דָא נְהִירוּ דְאַנְפִּין).

וְתַאנְא, נוּשָׂא עוֹן אַתְקְרִי דָא תַּקּוּנָא תְּנִינָא, כְּגוּוּנָא דְעַתִּיקָא קְדִישָׁא. אֲבָל מִשׁוּם הֵהוּא אוּרְחָא דְנַפִּיק, בְּתַקּוּנָא תְּלִיתָאָה תְּחוּת תְּרִין נּוֹקְבִין דְּחוּטְמָא, וְשְׁעָרִין תַּקִּיפִין זַעִירִין מְלִיין לְהֵהוּא אוּרְחָא, לֹא אַתְקְרוּן הָכָא נוּשָׂא עוֹן וְעוּבֵר עַל פְּשַׁע, וְאַתְקִימוּ בְּאַתְר אַחְרָא.

וְתַנְא, הַנִּי שְׁעָרֵי דְדִיקְנָא תַקִּיפִין (בלחודו) מִשְׁאָר שְׁעָרֵי דְרִישָׁא, מִשׁוּם דְּהַנִּי בְּלַחוּדֵייהוּ מִתְפָּרְשֵׁן וּמִשְׁתַּכְּחֵן, וְאַיִנוּן תַּקִּיפִין בְּאוּרְחֵייהוּ. אֲמַאי תַקִּיפִין. אִי תִימָא, מִשׁוּם דְּכִלְהוּ דִּינָא, לָאוּ הָכִי, דְּהָא בְּתַקּוּנִין אֶלִּין אֲשַׁתְּכַחוּ רַחְמֵי (וּדִינָא). וּבִשְׁעָתָא דְנַחְתִּין תַּלְיִסֵּר מְבוּעֵי נְהִירֵי דְמִשְׁחָא, אֶלִּין כְּלָהוּ רַחְמֵי.

אֶלָּא תַאנָּא, כָּל הַנִּי שְׁעָרֵי דְדִיקְנָא, כְּלָהוּ תַקִּיפִין. מְאִי טַעְמָא. כָּל אִינוּן דְּרַחְמֵי, בַּעֲיִין לְמַהוּי תַקִּיפִין. לְאַכְפֵּיָא לְדִינָא. וְכָל אִינוּן דַּאיִנְהוּ דִּינָא, הָא תַקִּיפִין אִינוּן. וּבִין כֶּף וּבִין כֶּף בַּעֲיִין לְמַהוּי תַקִּיפִין, מִתְרִין סַטְרִין. כַּד בְּעִי עֶלְמָא רַחְמִין, רַחְמֵי תַקִּיפִין וּנְצַחִין עַל דִּינָא. וְכַד בְּעִי דִינָא, דִּינָא תַקִּיפִין וּנְצַח עַל רַחְמֵי. וּבְגִין כֶּף בַּעֲיִין לְמַהוּי תַקִּיפִין מִתְרִין סַטְרִין, דְּכַד בְּעוּ רַחְמֵי, שְׁעָרֵי דַּאיִנוּן בְּרַחְמֵי, קִיִּימִין וּמִתְחַזְזִיא (ס"א מִתְאַחְדָּא) דִּיקְנָא בְּאִינוּן שְׁעָרֵי, וְכִלְהוּ הוּוּ רַחְמֵי. וְכַד בַּעֲיָא דִינָא, אַתְחַזְזִיא דִיקְנָא בְּאִינוּן שְׁעָרֵי, וְכִלְהוּ אַתְקֵיִים בְּדִיקְנָא.

וְכַד אַתְגַּלְיָא דִיקְנָא קְדִישָׁא חוּרָא, כָּל הַנִּי וְכָל הַנִּי מִתְנַהֲרִין וּמְסַתְּחִין, כְּמַאן דַּאֲסַתְּחִי בְּנֵהִרָא עֲמִיקָא מִמָּה דְהוּה בֵּיה. וְאַתְקִימוּ כְּלָהוּ בְּרַחְמֵי, וְלִית דִּינָא אֲשַׁתְּכַח, וְכָל הַנִּי תַשְׁעָה כַּד נְהִירִין כְּחַדָּא, כְּלָהוּ אֲסַתְּחִין בְּרַחְמֵי.

וּבְגִין כֶּף אָמַר מִשָּׁה זְמַנָּא אַחְרָא, (במדבר יד) יִי אַרְךָ אֶפֶיִם וְרַב חֶסֶד. וְאַלוּ אַמַּת לֹא קָאֲמַר. מִשׁוּם דְּרַזָּא דְמַלְהָ, אִינוּן תַשְׁעָה מְכִילֵן דְנְהִירִין מְעַתִּיק יוּמִין לְזַעִיר אֶפֶין. וְכַד אָמַר מִשָּׁה זְמַנָּא תְּנִינָא,

(משלי יט) וְתִפְאַרְתּוֹ עֹבֵר עַל פֶּשַׁע. אָבֵל הָאֵי תִפְאַרְתּוֹ
 לֹא אוֹקִימָנָא, אֶלֶּא בְתִקּוּנָא תְּשִׁיעָאָה, כְּמָה דְאַתָּה
 אָמַר וְתִפְאַרְתּוֹ בַּחֲנִיכִים כְּחֵם. וְתַמְנָן אַקְרִי תִפְאַרְתּוֹ.
 וְכַד אֲתַתְּקֵל (ס"א אֶסְתַּבֵּל), בְּמַתְקֵלָא חַד סְלִקִין. אָמַר
 רַבִּי שְׁמַעוֹן, יֵאוֹת אַנְתָּ רַבִּי אַבָּא, לֹא תִבְרַכָּא
 מִעֲתִיקָא קַדִּישָׁא, דְכָל בְּרַכָּאן נְפַקִין מִגְּיָה.

תִּקּוּנָא חֲמִישָׁאָה. פְּסִיק שְׁעָרָא, וְאֲתַחְזִיזוּן תַּרְיָן
 תְּפֻחִין מִכָּאן וּמִכָּאן, סוּמְקָן כְּהַאי וְרָדָא
 סוּמְקָא. וּמִתְלַהֲטֵן בְּמֵאֲתָן וְשִׁבְעִין עֲלָמִין, הֲנִי תַרִי
 תְּפֻחִין, כַּד נְהַרִין (מִתְרִין סְטִרִין) מִנְהִירוֹ דְתַרִין
 תְּפֻחִין קַדִּישִׁין עֲלָאִין דְעֲתִיקָא, אֲתַמְשֵׁךְ סוּמְקָא,
 וְאַתִּי חִינְרָא. בְּהַאי כְּתִיב, (בְּמִדְבָר ו) יֵאָר יִי פְּנִיֹ אֱלִיךָ
 וַיִּחַנְךָ. דְכַד נְהַרִין מִתְבָּרַךְ עֲלָמָא. וּבְשַׁעֲתָא
 דְאַתְעַבְדוּ סוּמְקָא, כְּתִיב יֵשָׁא יִי פְּנִיֹ אֱלִיךָ, כְּלוֹמַר
 יִסְתַּלֵּק. וְלֹא יִשְׁתַּכַּח רֹוּגְזָא בְעֲלָמָא. תֵּאֲנָא, כְּלַהוֹן
 נְהוּרִין דְאַתְנַהֲרֵן מִעֲתִיקָא קַדִּישָׁא, אֲתַקְרוּן חֲסִדִי
 קַדְמָאִי. וּבְגִין אֵינוֹן, נְהַרִין כָּל אֵינוֹן חֲסִדִי עוֹלָם.

תִּקּוּנָא שְׁתִּיתָאָה. נְפִיק שְׁעָרָא, כְּחַד חוּטָא דְשַׁעְרֵי
 בְּסַחְרִינְיָה דְדִיקְנָא. (ס"א וְתִלְיִין עַד רִישָׁא דְמַעוּי
 וְלֹא נְחִית עַד טַבּוּרָא, תְּנָא תְּקוּנָא דָא הוּא דְאַקְרִי) פֵּאת הַזְקָן
 וְאֵיהוּ חַד מִחֲמֵשׁ פֵּאִין, דְתִלְיִין בְּחֶסֶד (וּבְרַחֲמִי), וְלֹא
 אַבְעִי לְחַבְלָא הָאֵי חֶסֶד, כְּמָה דְאַתְמַר. וּבְגִין כֵּן,
 (וַיִּקְרָא יט) לֹא תִשְׁחִית אֶת פֶּאת זְקֵנְךָ כְּתִיב.

תִּקּוּנָא שְׁבִיעָאָה. דְלֹא תִלְיִין שְׁעָרָא עַל פּוּמָא,
 וּפּוּמָא אֲתַפְנִי מִכָּל סְטִרִי, וַיִּתְבִּין שְׁעָרִין
 בְּתִקּוּנָא סְחוּר סְחוּר לִיָּה. קוּם רַבִּי יְהוּדָה. קָם רַבִּי
 יְהוּדָה, פִּתַּח וְאָמַר, (דְּנִיאל ד) בְּגִזִּירַת עִירִין פִּתְגָמָא.
 כְּמָה אֶלְפָּה רַבְּבִין מִתְנַשֵּׁן (ס"א מִתְיַשְׁבֵּן) וּמִתְקַיְיֵמֵן
 בְּהַאי פּוּמָא, וְתִלְיִין מְגִיָּה, וְכְלַהוֹן אַקְרוּן פֶּה. הֲדָא
 הוּא דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים לג) וּבְרוּחַ פִּיֹ כָּל צְבָאָם.
 וּמִהֵוּא רֹוּחָא דְנְפִיק מִפּוּמָא, מִתְלַבְּשָׁן.

כָּל אֵינוֹן דְלִבְר, תִּלְיִין מֵהַאי פּוּמָא. וּמֵהַאי פּוּמָא
 (ס"א רֹוּחָא) כַּד אֲתַפְשֵׁט הָאֵי רֹוּחָא, מִתְלַבְּשָׁן
 בִּיָּה כְּמָה נְבִיאֵי מֵהִימָנָא, וְכְלַהוֹן פֶּה יִי אֲתַקְרוּן.
 וּבְאַתְרַ דְּרֹוּחָא נְפִיק, לֹא אֲתַעְרְבָא מְלָה אַחְרָא
 וְכְלַהוֹן (פִּיּוֹת) מִחְכָּאן לֹא תִלְבֹּשָׁא בְּהֵוּא רֹוּחָא
 דְנְפִיק. וְהַאי תְּקוּנָא שְׁלִיטָא עַל כְּלַהוֹן שִׁתָּא. מִשּׁוּם
 דְהִכָּא מִתְקַיְיֵמֵן כְּלַהוֹן וּמִתְאַחְדָּן. וּבְגִינֵי כֵן שְׁעָרוּהִי
 שְׁקִילִין סוּחְרִינְיָה דְפּוּמָא. וְאַתְפְּנִי מִכָּל סְטִרִי, וְהַאי
 תְּקוּנָא שְׁלִיטָא עַל כְּלַהוֹן מִשּׁוּם דְהִכָּא מִתְקַיְיֵמֵן

וְתַנְיָא, תִּלְתּ מְאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמֵשׁ חֲסִדִים, כְּלִילִין
 בְּחֶסֶד דְעֲתִיק יוֹמִין, וְכְלַהוֹן אַקְרוּן חֲסִדִי
 קַדְמָאִי, דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים פט) אֵיָה חֲסִדִיךָ הָרֵאשׁוֹנִים,
 וְכְלַהוֹן כְּלִילִין בְּחֶסֶד דְעֲתִיקָא קַדִּישָׁא, סְתִימָא דְכְּלָא,
 וְחֶסֶד דְזַעִיר אֲפִין אַקְרִי חֶסֶד עוֹלָם.

וּבְסַפְרָא דְצִנְיַעוּתָא, קָרִי בִיָּה לְחֶסֶד קַדְמָאָה
 דְעֲתִיק יוֹמִין רַב חֶסֶד. וּבְזַעִיר אֲפִין,
 חֶסֶד סְתָם. וּבְגִין כֵּן כְּתִיב הִכָּא, (שְׁמוֹת לד) וְרַב חֶסֶד.
 וְכְתִיב, (שְׁמוֹת לד) נוֹצֵר חֶסֶד לְאֶלְפִים סְתָם.
 וְאוֹקִימָנָא, הָאֵי רַב חֶסֶד, מִטָּה כְּלַפִּי חֶסֶד, לְנַהֲרָא
 לִיָּה, וְלֹא דְלִקָּא בּוֹצִינִי.

דְתַנְיָא הָאֵי אוֹרְחָא דְנְחִית תַּחוֹת תַּרְיָן נוֹקְבִין
 דְחוּטָמָא, וְשַׁעְרִין זַעִירִין מְלִיִין לְהֵוּא
 אַרְחָא, לֹא אַקְרִי הֵוּא אַרְחָא עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, דְלִית
 אַתְרַ לְאַעְבְּרָא לִיָּה בְתַרִי גּוֹוִנִי. חַד מִשּׁוּם שַׁעְרֵי
 דְאַשְׁתַּכַּח בְּהֵוּא אַרְחָא, הוּא אַתְרַ קְשִׁיָּא לְאַעְבְּרָא.
 וְחַד, מִשּׁוּם דְנְחִית אַעְבְּרָא דְהֵוּא אוֹרְחָא עַד רִישָׁא
 דְפּוּמָא, וְלֹא יִתִיר.

וְעַל דָּא כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) שְׁפֹתוֹתַי שׁוֹשְׁנִים,
 סוּמְקִין כְּוֹרְדָא, נוֹטְפוֹת מוֹר עוֹבֵר, סוּמְקָא
 תְּקִיף, וְהַאי אוֹרְחָא דְהִכָּא, בְתַרִי גּוֹוִנִי לֹא (ס"א בְתַרִי
 גּוֹוִנִי אַגְזִים וְלֹא) אֲתַבְּסֵם. מִכָּאן מֵאן דְבְעִי לְאַגְזָמָא,
 תַּרִי זְמַנִּי בְטַשׁ בִּידִיָּה בְּהַאי אוֹרְחָא.

סדר הלימוד ליום כח סיון [יום 264 בשנה]

תִּקּוּנָא רַבִּיעָאָה נְפִיק שְׁעָרָא, וְאַתְתַּקֵּן, וְסִלִיק וְחַפִּי
 בְּעֲלַעוּי, בְּתַקְרוּבְתָא דְבוּסְמָא. הָאֵי תְּקוּנָא
 יָאָה וְשַׁפִּירָא, לְאַתְחַזֵּיָא הוּד וְהֶדֶר הוּא (ס"א הוּד
 עֲלָאָה). וְתַנְיָא, הוּד עֲלָאָה, נְפִיק וְאַתְעַטֵּר וְנִגִיד
 לְאַתְאַחְדָּא (ס"א לִיָּאָה דְעֲלַעֲזִין) בְּעֲלַעוּי, וְאַתְקַרִי הוּד
 זְקָן. וּמֵהַאי הוּד וְהֶדֶר, תִּלְיִין אֲלִין לְבוּשִׁי, דְאַתְלַבֵּשׁ
 בְּהוּ, וְאֵינוֹן פּוּרְפִירָא יְקִירָא דְמִלְכָּא. דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים
 קד) הוּד וְהֶדֶר לְבִשְׁתִּי, תְּקוּנִין דְאַתְלַבֵּשׁ בְּהוּ,
 וְאַתְתַּקֵּן בְּהַאי דִּיוֹקְנָא דְאַדָּם, יִתִיר מִכָּל דִּיוֹקְנִין.

וְתַנְיָא (דף קמ"א ע"א) הָאֵי הוּד, כַּד אֲתַנְהַר בְּנַהֲרֵו
 דְדִיקְנָא עֲלָאָה, (נ"א דָא) וְאַתְפֹּשֵׁט בְּשַׁאֲר
 תְּקוּנִין נְהִירִין. הָאֵי הוּא נוֹשָׂא עוֹן מֵהַאי גִיסָא,
 וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע מֵהַאי גִיסָא. וּבְגִין כֵּן, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה)
 לְחִיָּו כְּתִיב. וּבְצִנְיַעוּתָא דְסַפְרָא אַקְרִי, הוּד וְהֶדֶר
 וְתִפְאַרְתּוֹ. דְהָא תִפְאַרְתּוֹ הוּא עוֹבֵר עַל פֶּשַׁע, שְׁנַאֲמַר

ומסטרָא דילן הוו שניין דא מן דא. ורזין אלין לא
אתמסרו, בר למחצדי חקלא קדישא. וכתיב (תהלים
כה) סוד יי ליראיו.

בְּתִיב (בראשית ב) וייצר יי אלהים את האדם, בתרי
יודיין. אשלים תקונא גו תקונא, טברקא
דגושפנקא. ודא הוא וייצר. תרין יודין למה. רזא
דעתיקא קדישא, ורזא דזעיר אפיין. וייצר, מאי צר.
צר צורה בגו צורה. (ודא הוא וייצר) ומהו צורה בגו
צורה. תרין שמהן, דאתקרי שם מלא, יי אלהים.
ודא הוא רזא דתרין יודיין דוייצר, דצר צורה גו
צורה. תקונא דשמה שלי, יי אלהים.

ובמה אתכלילו. בדיוקנא עלאה דא, דאקרי אדם.
דכליל דכר ונוקבא. ועל דא כתיב את האדם
דכליל דכר ונוקבא. את: לאפקא ולמסגי זינא
דנפיק מניה. (מדכר ונוקבא).

עפר מן האדמה: דיוקנא בגו דיוקנא. ויפח באפיו
נשמת חיים: טברקא דגושפנקא גו בגו. וכל
דא למה. בגין לאשתלפא ולעיילא ביה סתים
דסתימא עלאה, עד סופא דכל סתימין. (הדא הוא
דכתיב (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים) נשמתא,
דכל חיי דעילא ותתא תליין מההיא נשמתא,
ומתקיימי בה.

ויהי האדם לנפש חיה, לאתקרא, ולעיילא בתקונין
בגוונא דא, ולאשלפא לההיא (ג"א מההיא)
נשמתא. מדרגא לדרגא עד סופא דכל דרגין. בגין
דיהוי ההיא נשמתא משתפחא בכלא, ומתפשטא
בכלא. ולמהוי כלא ביחודא חד. ומאן דפסיק האי
יחודא מן עלמא, כמאן דפסיק נשמתא דא, ומחזי
דאית נשמתא אחרא, בר מהאי. ובגין כן, ישתצי
הוא ודוכרניה מן עלמא לדרי דרין.

בהאי דיוקנא דאדם, שארי ותקין פללא דכר
ונוקבא. כד אתתקן האי דיוקנא בתקונוי,
שארי מחדוי, מבין תרין דרועין. באתר דתליין
שערי דדיקנא, דאתקרון (ג"א דאתקרי) תפארת.
ואתפשט האי תפארת, ותקין תרין חדין, ואשתלף
לאחורוי, ועבד גולגלתא דנוקבא. כלא סתימא
מכל סטרוי. בשערא בפרצופא דרישא. ובכללא
חדא אתעבידו בהאי תפארת, ואקרי אדם דכר
ונוקבא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מד) כתפארת אדם
לשבת בית.

כלהו ומתאחדן. אמר רבי שמעון, בריך אנת
לעתיקא קדישא.

תקונא תמינאה דנחתין שערי בתחות דיקנא,
מחפין קדלא דלא אתחזי. דתניא, אין
למעלה לא ערף ולא עפוי, ובזמנא דאגח (ס"א דנצח)
קרבי אתחזי. משום לאחזאה גבורתא. דהא תנין,
אלף עלמין אתאחדן מניה, הדא הוא דכתיב, (שיר
השירים ד) אלף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים.
ואלף המגן רזא הוא. בצניעותא דספרא, כל שלטי
הגבורים דאתו מסטר גבורה חד, מאינון גבוראן.

תקונא תשיעאה. דאתמשכן (ס"א דמתחברן) שערי
בשקולא מליא, עם אינון שערי דתליין,
כלהו בשקולא שפיר, כחד גיבר תקיף, מארי נצחן
קרבייא. משום דכלהו שערי אתמשכן בתר אינון
דתליין. וכללא דכלהו באינון דתליין. וכלא
אתמשך, (חסר כאן) ועל דא כתיב, (משלי כ) תפארת
בחורים כחם. (ונראה על הים כבחור טוב הדא הוא דכתיב)
כתיב (שיר השירים ה) בחור כארזים, כגיבר עביד
גבוראן, ודא הוא תפארת, חילא וגבורתא ורחמי.

תנא, אמר רבי שמעון כל הני תקונין, וכל הני
מלין, בעינא לגלאה למאריהון דאתקלו
במתקלא, ולא לאינון דלא עאלו (ג"א דעאלו ולא נפקו)
אלא לאלין דעאלו ונפקו, דכל מאן דעייל ולא
נפיק, טב ליה דלא אברי.

בללא דכל מלין, עתיקא דעתיקין, וזעיר אפיין,
כלא חד. כלא הוה. כלא הוי. כלא יהא. לא
ישתני. ולא משתני. ולא שנא. אתתקן בתקונין
אלין. אשתלים דיוקנא דכליל כל דיוקנין. דיוקנא
דכליל כל שמהן. דיוקנא (דף קמ"א ע"ב) דאתחזי
בגונוי כהאי דיוקנא (ג"א בגויה כל דיוקנין) לאו האי
דיוקנא הוי, אלא כעין האי דיוקנא.

כד אתחברן עטרין וכתרין, כדין הוא אשלמותא
דכלא. בגין, דדיוקנא דאדם, הוי דיוקנא
דעלאין ותתאין דאתכללו ביה. ובגין דהאי דיוקנא
כליל עלאין ותתאין, אתקין עתיקא קדישא תקונוי,
ותקונא דזעיר אפיין, בהאי דיוקנא ותקונא.

ואי תימא מה בין האי להאי. כלא הוא במתקלא
חדא, אבל מכאן (ג"א מנן) אתפרשן ארחוי. (ג"א
אתפשטן רחמי) ומכאן (ג"א ומנן) אשתכח דינא.

תלי) בהאי פום אמה. ולא אקרי חסד, עד דאתגלייא יו"ד דפום אמה.

ותא חזי, דלא אתקרי אברהם שלים בהאי חסד, עד דאתגלייא יו"ד דאמה. וכיון דאתגלי אקרי שלים, הדא הוא דכתיב, (בראשית יז) היתהלך לפני והיה תמים, תמים ממש. וכתיב (שמואל ב כב) ואהיה תמים לו ואשתמרה מעוני. מאי קא מיירי, רישא וסיפא. אלא כל דגלי האי יו"ד, ואסתמר דלא עייליה ליו"ד ברשותא אחרא. ליהוי שלים לעלמא דאתי, ולהוי צריר בצרורא דחיי. מאי ברשותא אחרא. דכתיב, (מלאכי ב) וכעל בת אל נכר. ובגין כך כתיב, ואהיה תמים לו, דכיון דהוא תמים בגלוייא דיו"ד, ואשתמרה מעוני.

וכיון דאתפשט אמה דא, אתפשט סטר גבורה מאינון גבוראן (בשמאלא) דנוקבא, ואשתקע בנוקבא באתר חד, וארשים בערייתא, כסותה דכל גופא דנוקבא. ובההוא אתר אקרי ערוה דכלא. אתר לאצנעא לההוא אמה, דאקרי חסד. בגין לאתבסמא גבורה דא דכליל חמש גבוראן, בהאי חסד דכליל בחמש חסדין. חסד ימינא, גבורא שמאלא. אתבסם דא בדא, ואקרי אדם, כליל מתרין סטרין. ובגין כך, בכלהו כתרין אית ימינא ושמאלא, דינא ורחמי.

תאנא, עד לא זמין תקונוי דמלכא, עתיקא דעתיקין, בנה עלמין, ואתקין תקונין לאתקיימא. ההוא נוקבא לא אתבסמא, ולא אתקיימו, עד דנחית חסד עלאה ואתקיימו, ואתבסמו תקוני נוקבא, בהאי אמה דאקרי חסד. הדא הוא דכתיב, (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, אתר דכל דינין משתכחין תמן (ואינון תקוני אתתא, אשר היו לא כתיב אלא אשר מלכו) ולא אתבסמו, עד דאתקן כללא, ונפיק האי חסד, ואתישב בפומא דאמה. הדא הוא דכתיב, וימת וימת, דלא אתקיימו, ולא אתבסמו, דינא כדינא.

ואי תימא אי הכי דדינא כלהו, והא כתיב וימלוך תחתיו שאול מרחובות הנגה, והא לא אתחזי דינא. דתנינן, רחובות הנגה איהו בינה, דמינה מתפתחין חמשין תרעין דנהורין ובוצינין, לשית סטרי עלמא. תאנא, כלהו דינא, בר מחד דאתקייים בתראה, והאי שאול מרחובות הנגה, דא הוא חד סטרא, דאתפשט ונפיק מרחובות הנגה.

כד אתברי פרצופא דרישא דנוקבא, תלייא חד קוצא דשערי מאחורוי דזעיר אפין, ותלי עד רישא דנוקבא. ואתערו שערי ברישהא, כלהו סומקי דכללן בגו גווי, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ז) ודלת ראשך פארגמן. מהו ארגמן. גווי דכלילן בגו גווי.

תאנא, אתפשט האי תפארת מטבורא דלכא, ונקיב ואתעבר בגיסא אחרא, ותקין פרצופא דנוקבא עד טבורא. ומטבורא שארי, ובטבורא שלים.

תו אתפשט האי תפארת, ואתקן מעוי דדכורא, ועייל (ואתתקן) בהאי אתר כל רחמין, וכל סטרא דרחמי. ותאנא, בהני מיעיין אתאחדן, שית מאה אלף רבוא מארי דרחמי. ואתקרון בעלי מיעיין. דכתיב, (ירמיה לא) על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם יי.

תאנא, האי תפארת, כליל ברחמי, וכליל בדינא, ואתפשט רחמי בדכורא, ואתעבר ונקיב (ס"א ונהיר) לסטר אחרא, ותקין מיעוי דנוקבא, ואתתקנו מעהא בסטרא דדינא.

תאנא, אתתקן דכורא בסטריה, במאתן ותמניא וארבעין תקונין דכלילן ביה, ומנהון לגו, ומנהון לבר. מנהון רחמי. ומנהון דינא. כלהו (דף קמ"ב ע"א) דדינא, אתאחדו בדינא דאחורוי, דנוקבא אתפשטת תמן. ואתאחדו ואתפשטו בסטרהא.

ותאנא, חמשה ערייתא (נ"א תקונין) אתגליין בה, בסטרא דדינין חמשה. ודינין חמשה (נ"א בסטרא דדינא ודינהא) אתפשטן, במאתן וארבעין ותמניא ארחין. והכי תאנא, קול באשה ערוה. שער באשה ערוה. שוק באשה ערוה. יד באשה ערוה. רגל באשה ערוה. דאף על גב דתרין אלין לא שניוה חברנא, ותרין אלין יתיר מערוה אינון.

ותאנא בצניעותא דספרא, אתפשט דכורא ואתתקן בתקוני. ואתתקן תקונא דכסותא דכיא. והאי הויא אמה דכיא. ארכיה דההוא אמה, מאתן וארבעין ותמניא עלמין. וכלהו תליין בפומא דאמה, דאתקרי יו"ד. וכיון דאתגלייא יו"ד פומיה דאמה, אתגלי חסד עלאה. והאי אמה חסד הוא דאתקרי, ותלי (נ"א והאי חסד הוא

וּבְלָהוּ לֹא אֶתְקַיְמוּ, לֹא תִימָא דְאַתְבְּטְלוּ, אֲלֵא דְלֹא אֶתְקַיְמוּ בַּהֲוֹא מְלָכוּ, (ובסטר נוקבא) עַד דְאַתְעַר וְאַתְפְּשֵׁט הָאִי בַתְרָאָה מְכָלְהוּ, דְכְתִיב וַיִּמְלוֹךְ תַּחֲתָיו הֶדְר. מְאִי הֶדְר. חֶסֶד עֲלָאָה. וְשֵׁם עִירוֹ פְּעוּ, מְאִי פְּעוּ. בַּהֲאִי פְּעִי בַר נֶשׁ דְּזָכִי לְרוּחָא דְקוּדְשָׁא וְשֵׁם אֲשֶׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל, בְּכָאֵן אֶתְבְּסָמוּ דָא בְּדָא, וְאַתְקְרִי אֲשֶׁתּוֹ, מַה דְלֹא כְתִיב בְּכָלְהוּ.

מְהִיטְבָּאֵל, אֶתְבְּסָמוּתָא דְדָא בְּדָא. בַּת מְטַרְד, תְּקוּנִין דְמַסְטֵר גְּבוּרָה. בַּת מִי זְהָב, אֶתְבְּסָמוּ וְאַתְפְּלִילוּ דָא בְּדָא, מִי זְהָב: רַחֲמֵי וְדִינָא. כָּאֵן אֶתְדַבְּקוּ אֶתְתָּא בְּדְכוּרָא.

בְּסִטְרוּי, אֶתְפָּרְשֵׁן בְּדְרוּעִין, בְּשׁוּקִין. דְרוּעִין דְדְכוּרָא, חַד יְמִינָא, חַד שְׁמָאֵלָא דְרוּעָא קְדָמָאָה (ס"א קדישא) (דף קמ"ב ע"ב) תְּלַת קְשָׁרִין אֶתְקְשְׁרוּ בֵּיה, וְאַתְפְּלִילוּ ב' דְרוּעִין. וְאַתְפְּלִילוּ סְלָקָא דְעֵתָךְ. אֲלֵא תְלַת קְשָׁרִין בִּימִינָא, וְתְלַת קְשָׁרִין בְּשְׁמָאֵלָא. תְּלַת קְשָׁרִין דִּימִינָא, אֶתְפְּלִילוּ בַּתְלַת קְשָׁרִין דְשְׁמָאֵלָא. וּבְגִין כֶּךָ, דְרוּעָא לֹא כְתִיב אֲלֵא חַד. אֲבָל יְמִינָא, לֹא כְתִיב בֵּיה זְרוּע, אֲלֵא (שמות טו) יְמִינָךְ יִי. (תהלים קיח) יְמִין יִי אֶתְקְרִי, בַּתְלַת קְשָׁרִין דְאַבְהֶתָּא דְאַחְסִינוּ לְחוּלְקִיהוּן.

וְאִי תִימָא הָא בַּתְלַת חֲלָלִין מוּחָא דְגוּלְגֻלְתָּא מִשְׁתַּכְּחִין. תָּאנָא, כְּלָהוּ תְלַת מִתְפַּשְׁטִין, וּמִתְקַשְׁרֵן בְּכָל גּוּפָא, וְכָל גּוּפָא אֶתְקַשֵּׁר בְּהִנֵּי תְלַת, וּמִתְקַשְׁרִין בְּדְרוּעָא יְמִינָא. וּבְגִין כֶּךָ תְּאִיב דְדוּד וְאָמַר, (תהלים קי) שִׁב לִימִינִי. מִשׁוּם דְהוּא אֶתְחַבֵּר עִמָּהוּן דְאַבְהֶתָּא, וְיִתִּיב תַּמָּן לְכוּרְסִיא שְׁלִימָתָא. וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב (תהלים קיח) אֲבָן מְאָסוּ הַבּוֹנִים וְגו', מִשׁוּם דְיִתִּיב לִימִינָא. הֵינֵנוּ דְכְתִיב, (דניאל יב) וְתִנּוּחַ וְתַעֲמוּד לְגוּרְלָךְ לְקֶץ הַיָּמִין, כְּלוּמַר, כְּמָאֵן דְזָכִי לְחַבִּיבוּתָא דְמַלְכָּא. זַכָּאָה חוּלְקִיָּה, דְמָאֵן דְפָרִישׁ מַלְכָּא יְמִינִיה. וְקָבִיל לִיה תַּחוּת יְמִינִיה. וְהָאִי יְמִינָא כַּד יִתִּיב, קְשָׁרִין אֶתְפַּשְׁטָא.

וְדְרוּעָא לֹא אוֹשִׁיט יְדִיה (ס"א וקשרין לא אתפשוטו ודרועא לא אושיט יתיב) בַּתְלַת קְשָׁרִין דְאַמְרֵן. וְכַד מִתְעַרִין חֲיִיבִיא, וּמִתְפַּשְׁטֵן בְּעֲלָמָא, מִתְעַרִין תְּלַת אַחְרָנִין, דְאַיְנוּן דִּינָא קְשִׁיא, וְאוֹשִׁיט דְרוּעָא וְכַד אוֹשִׁיט דְרוּעָא, יַד יְמִינָא הוּא, אֲבָל אֶתְקְרִי (ישעיה נא) זְרוּעַ יִי, (דברים ט) זְרוּעָךְ הַנְּטוּיָה (נ"א תלת קשרין אתקשרו ביה ואתפלילו תלת קשרין דימינא

וְתַלְתַּת קְשָׁרִין דְשְׁמָאֵלָא בְּג' קְשָׁרִין דְאַבְהֶתָּא דְאַחְסִינוּ לְחוּלְקִיהוּן. וְאִי תִימָא הָא בְּג' חֲלָלִי מוּחָא דְגוּלְגֻלְתָּא מִשְׁתַּכְּחִין. תָּאנָא כוּלְהוּ ג' מִתְפַּשְׁטִין וּמִתְקַשְׁרִין בְּכָל גּוּפָא וְכָל גּוּפָא אֶתְקַשֵּׁר בְּהִנֵּי תְלַתָּא וּמִתְקַשְׁרִין בְּדְרוּעָא יְמִינָא. וְהָאִי יְמִינָא כַּד יִתִּיב קְשָׁרִין לֹא אֶתְפַּשְׁטוּ וְדְרוּעָא לֹא אוֹשִׁיט וְיִתִּיב בַּתְלַת קְשָׁרִין דְאַמְרֵן. וְכַד חֲיִיבִיא מִתְעַרִין. מִתְעַרִין תְּלַת אַחְרָנִין דְאַיְנוּן דִּינָא קְשִׁיא וְאוֹשִׁיט דְרוּעָא וְאַתְקְרִי זְרוּעַ יִי זְרוּעָךְ הַנְּטוּיָה) בְּזִמְנָא דְתְלַת אֲלִין אֶתְפְּלִילֵן בַּתְלַת אַחְרָנִין, אֶקְרִי כְלָא יְמִינָא, וְעַבִּיד דִּינָא בְּרוּחִמִי, הָדָא הוּא דְכְתִיב, יְמִינָךְ יִי נְאֻדְרִי בְּכַח יְמִינָךְ יִי תְרַעֵץ אוֹיֵב, בְּגִין דְמִתְעַרִין רַחֲמֵי בַּהוּ.

וְתָאנָא, בַּהֲאִי יְמִינָא מִתְאַחֲדֵן תְּלַת מְאָה וְשִׁבְעִין אֲלָף רְבוּא, דְאַקְרוּן יְמִינָא. וּמְאָה וְתַמְנִין וְחֲמִשָּׁה אֲלָף רְבוּא, מְזְרוּעַ דְאַקְרִי זְרוּעַ יִי. מַהֲאִי וּמַהֲאִי תְלִיאָא זְרוּעָא, וְהָאִי וְהָאִי אֶקְרִי תְפָאָרְתָּא, דְכְתִיב, (ישעיה ג) מוֹלִידִי לִימִין מִשָּׁה, הָא יְמִינָא. זְרוּעַ, הָא שְׁמָאֵלָא. דְכְתִיב, (ישעיה ג) זְרוּעַ תְּפָאָרְתּוֹ, דָּא בְּדָא.

וְתָאנָא, בִּידָא שְׁמָאֵלָא, מִתְאַחֲדֵן אַרְבַּע מְאָה וְחֲמִשִּׁין רְבוּא מְאַרִי תְרִיסִין, מִתְאַחֲדֵן בְּכָל אֲצַבְעָא וְאַצְבָּעָא. וּבְכָל אֲצַבְעָא וְאַצְבָּעָא עֶשֶׂר אֲלָפִין מְאַרִי תְרִיסִין מִשְׁתַּכְּחִין. פּוּק וְחָשׁוּב, כְּמָה אֵינּוּן דְבִידָא. וְהָהוּא יְמִינָא אֶקְרִי סִיוְעָא קְדִישָׁא, דְאַתִּי מְדְרוּעָא דִימִינָא, מִתְלַת קְשָׁרִין. (ואף על גב דאקרי יד הוי סיועא) דְכְתִיב (וכתיב) (שמואל ב ג) וְהִנֵּה יָדִי עִמָּךְ. וּמִתְאַחֲדֵן מַהֲאִי, אֲלָף וְאַרְבַּע רְבוּא, וְתַמְנִיא, וְחֲמִשׁ מְאָה אֲלָפִין מְאַרִיָּהוּן דְסִיוְעִין בְּכָל עֲלָמָא. וְאַקְרוּן יַד יִי עֲלָאָה. יַד יִי תַתָּאָה. וְאַף עַל גַּב דְבְּכָל אַתְרַי יַד יִי שְׁמָאֵלָא. זְכוּ יְמִין יִי, אֶתְפְּלִל יַדָּא בְּזְרוּעָא, וְהוּי סִיוְעָא, וְאַקְרִי יְמִין. וְאִי לֹא, יַד יִי תַתָּאָה. תָּאנָא, כַּד מִתְעַרִין דִּינִין קְשִׁין לְאַחֲתָא בְּעֲלָמָא, הֲכָא כְתִיב, (תהלים כה) סוּד יִי לִירְאִיו.

וְתָאנָא בְּצַנִיעוּתָא דְסַפְרָא, דְכָל דִּינִין דְמִשְׁתַּכְּחִין מְדְכוּרָא, תְּקִיפִין בְּרִישָׁא, וְנִיחִין בְּסוּפָא. וְכָל דִּינִין דְמִשְׁתַּכְּחִין מְנוּקְבָא, נִיחִין בְּרִישָׁא, וְתְקִיפִין בְּסוּפָא. וְאַלְמָלָא דְאַתְעַבִּידוּ כַּחֲדָא, לֹא יְכַלִּין עֲלָמָא לְמַסְבֵּל. עַד דְעַתִּיק דְעַתִּיקִי סְתִימָא דְכְלָא, פָּרִישׁ דָּא מִן דָּא, וְחַבֵּר לוֹן לְאַתְבְּסָמָא כַּחֲדָא.

וְכַד פָּרִישׁ לוֹן, אֲפִיל דְוִרְמִיטָא לְזַעִיר אֲפִין, וּפְרִישׁ לְנוּקְבָא מְאַחֲרוּי דְסִטְרוּי, וְאַתְקִין לָהּ כָּל

ושקעיה בנוקבא דתהומא רבא. וכליל לאחוי בשקועא דימא רבא, דמבסם דמעין עלאין. ומנהון נחתין נשמתיין לעלמא, אינש לפום אורחוי.

ואת על גב דטמירין אינון. מתפשטין דא בדא, ואתעבידו גופא חד ומחאי גופא, נחתין נשמתיין דרשיעייא חייביא, תקיפי רוחא. מתרוויהון כחדא סלקא דעתך. אלא דא לסטרוי, ודא לסטרוי. זכאין אינון צדיקייא, דמשלפי נשמתיין מהאי גופא קדישא דאקרי אדם, דכליל כלא, אתר דעטרין וכתרין קדישין מתחבראן תמן, בצרורא דאתקלא (ס"א דאתקלא).

זכאין אינון צדיקייא, (ס"א אתון חברייא) דכל הגי מלין קדישין, דאתמרו ברוח קדישא עלאה, רוח דכל קדישין עלאין אתכללן ביה, אתגליין לכו. מלין דעלאין ותתאין צייתין להו, זכאין אתון מאריהון דמארין, מחצדי חקלא, דמלין אלין תנדעון ותסתכלון בהו, ותנדעון למאריכון אפין באפין, עינא בעינא. ובהני מלין תזכון לעלמא דאתי, הדא הוא דכתיב, (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך וגו'. יי, עתיק יומין הוא האלהים. וכלא הוא חד, בריך שמייה לעלם ולעלמי עלמיא.

אמר רבי שמעון, חמינא עלאין לתתא, ותתאין לעילא. עלאין לתתא, דיוקנא דאדם, דהוא תקוני עלאה, כללא דכלהו. (חסר).

תאנא, כתיב (משלי י) וצדיק יסוד עולם, דכליל שית בקרטופא כחדא. והאי הוא דכתיב, (שיר השירים ה) שוקיו עמודי שש.

ותאנא בצניעותא דספרא, באדם אתכלילו כתרין עלאין, בכלל ובפרט. ובאדם אתכלילו כתרין תתאין, בפרט וכלל. כתרין עלאין בכלל, כמה דאתמר בדיוקנא דכל הגי תיקונין (ס"א דיוקנין). בפרט: באצבעין דיין, חמש כנגד חמש. כתרין תתאין, באצבעין דרגלין דאינון פרט וכלל. דהא גופא לא אתחזי בהדייהו. דאינון לבר מגופא. ובגין כך לא הוו בגופא. דגופא אעדיו מנייהו.

אי הכי, מאי (זכריה יד) ועמדו רגליו ביום ההוא. אלא רגליו דגופא, מאריהון דדינין (ס"א דמארין) למעבד נוקמין ואקרון בעלי רגלים. ומנהון

תקונהא, ואצנעא ליומא דיליה, למיתהא לדכורא. הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) ויפל יי אלהים תרדמה על האדם ויישן. מהו ויישן. האי הוא דכתיב, (תהלים מד) עורה למה תישן יי. ויקח אחת מצלעותיו, מאי אחת. דא היא נוקבא. כמה דאת אמר, (שיר השירים ו) אחת היא יונתי תמתי, וסלקא, ואתתקנא. ובאתרהא שקיע רחמי וחסד, הדא הוא דכתיב, (בראשית ב) ויסגור בשר תחתנה. וכתיב (יחזקאל לו) והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר.

ובשעתא דבעא למיעל שבתא הוה ברי רוחין ושדין ועלעולין, ועד לא סיים לון, אתת מטרוניתא בתקונהא, ויתיבת קמיה. בשעתא דיתיבת קמיה, אנח לון לאינון ברייאן, ולא אשתלימו. כיון דמטרוניתא יתבת עם מלכא, (דף קמ"ג ע"א) ואתחברו אפין באפין, מאן ייעול בינייהו, מאן הוא דיקרב בהדייהו. (בגין כך סתימא דמלה עונתן של תלמידי חכמים דידעין וזא דנא משבת לשבת.) וכד אתחברו, אתבסמו דא בדא. יומא דכלא אתבסם ביה. ובגין כך, אתבסמו דינין דא בדא, ואתתקנו עלאין ותתאין.

ותאנא בצניעותא דספרא, בעא עתיקא קדישא למחזי, אי אתבסמו דינין, ואתדבקו תרין אלין דא בדא, ונפק מסטרא דנוקבא דינא תקיפא, (דלא יכיל עלמא למסבל) דכתיב, (בראשית ד) והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין ותאמר קניתי וגו'. ולא הוה יכיל עלמא למסבל, משום דלא אתבסמת, וחויא תקיפא אטיל בה זוקמא דדינא קשיא, ובגין כך לא הוה יכיל לאתבסמא. וכד נפיק דא קין מסטר דנוקבא, נפק תקיף קשיא, תקיף בדינוי, קשיא בדינוי. כיון דנפק אתחלשת ואתבסמת. בתר דא, אפיקת אחרא בסימא יתיר, וסליק קדמאה דהוה תקיפא קשיא, וכל דינין לא אתערבו (ס"א אתערעו) קמיה (ס"א וכל דינין לא) אתערעו) עמיה.

תא חזי, מה כתיב, (בראשית ד) ויהי בהיותם בשדה. בשדה: דאשתמודע לעילא. בשדה דאקרי שדה דתפוחים. ונצח האי דינא לאחיה, משום דהנה קשיא מניה, ואכפיה ואתמריה תחותיה. עד דאתער בהאי קדשא בריך הוא, ואעבריה מקמיה.

תקיפין. ומתאחדן מאריהון דדינין די לתתא, בכתרין תתאין.

תאנא, כל אינון תקוני דלעילא, דבגופא קדישא, (בדכר ונוקבא) כללא דאדם, אתמשיך דא מן דא, ומתאחדן דא בדא, ואשקון דא לדא. כמה דאתמשך דמא בקטפין דורידין לדא ולדא, להכא ולהכא, מאתר דא לאתר אחרא, ואינון משקין (ס"א קסטין) דגופא (נ"א לגופא). אשקיין דא לדא, מנהרין דא לדא. עד דאנהירו כלהו עלמין, ומתברכאן בגיניהון.

תאנא, כל אינון כתרין (דף קמ"ג ע"ב) דלא אתכללו בגופא, כלהו רחיקין ומסאבין, ומסאבן כל מאן דיקרב לגביהון, למנדע מנהון מלין.

תאנא, מאי תיאובתא דלהון לגבי תלמידי חכמים. אלא משום דחמן בהו גופא קדישא, ולא תכללא בהו כההוא גופא. וכי תימא, אי הכי, הא מלאכין קדישין וליתהון בכללא דגופא. לא דחס ושלום אי ליהוון לבר מפללא דגופא קדישא, לא הוו קדישין ולא מתקיימי. וכתיב (דניאל י) וגוייתו כתרשיש. וכתיב (יחזקאל א) וגבותם מלאות עינים. (דניאל ט) והאיש גבריאל. כלהו בכללא דאדם. בר מהני דליתהון בכללא דגופא, דאינון מסאבין, ומסאבן כל מאן דיקרב בהדייהו.

ותאנא, כלהו מרוחא דשמאלא, דלא אתבסם באדם משתפחין, ונפקו מפללא דגופא קדישא, ולא אתדבקו ביה. ובגין כך כלהו מסאבין ואזלין וטאסין עלמא, ועיילין בנוקבא דתהומא רבא, לאתדבקה בההוא דינא קדמאה דאקרי קין, דנפיק בכלל דגופא דלתתא. ושאטין וטאסין כל עלמא, ופרחזן ולא מתדבקאן בכללא דגופא, ובגיני כך אינון לבר, מפל משרין דלעילא ותתא. מסאבין אינון. בהו כתיב (ויקרא יג) מחוץ למחנה מושבו.

וברוחא דאקרי הבל, דאתבסם יתיר בכללא דגופא קדישא. נפקין אחרנין דמבסמן יתיר, ומתדבקן בגופא, ולא מתדבקן. כלהו תליין באוירא ונפקין מהאי כללא דאלין מסאבין. ושמעין מה דשמעין מעילא, ומנייהו ידעי לתתא דקאמרי להו.

ותאנא בצניעותא דספרא, כיון דאתבסמו לעילא כללא דאדם, גופא קדישא, דכר ונוקבא. אתחברו זמנא תליתאה, ונפק אתבסמותא דכלא. ואתבסמו עלמין עלאין ותתאין. ומפאן אשתכלל עלמא דלעילא ותתא, מסטרא דגופא קדישא. ומתחברן עלמין, ומתאחדן דא בדא, ואתעבידו חד גופא. (ובגין דכלהו חד גופא, שכינתא לעילא, שכינתא לתתא, קדשא בריך הוא לעילא, קדשא בריך הוא לתתא) ומשלפא רוחא, ועיילא בחד גופא. ובכלהו לא אתחזי אלא חד. (ישעיה ו) קדש קדש קדש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו. דכלא הוא חד גופא.

תאנא, כיון דאתבסמו דא בדא, (פתיב) שיר השירים א) תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף) אתקשרו דינא ורחמי. (אתבסמא דינא ברחמי) ואתבסמת נוקבא בדכורא. ובגיני כך לא סלקא דא בלא דא, כהאי תמר, דלא סלקא דא בלא דא. ועל האי תנינן, מאן דאפיק גרמיה בהאי עלמא מפללא דאדם, לבתר פד נפיק מהאי עלמא, לא עייל בכללא דאדם, דאקרי גופא קדישא. אלא באינון דלא אקרון אדם, ונפיק מפללא דגופא.

תניא, תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף, דאתבסמו דינא ברחמי. ולית דינא, דלא הוו ביה רחמי. ועל האי כתיב, (שיר השירים א) נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים. בתורים: כמה דכתיב, תורי זהב נעשה לך וגו'. בחרוזים: כמה דכתיב, עם נקודות הכסף. צוארך, בכללא דנוקבא, דא מטרוניתא אשתכח בי מקדשא דלעילא, וירושלם דלתתא (ס"א הוא מקדשא דכלא) ומקדשא. וכל דא מדאתבסמת בדכורא, ואתעביד כללא דאדם, ודא הוא כללא דמהימנותא. מאי מהימנותא. דבגויה אשתכח כל מהימנותא.

ותאנא, מאן דאקרי אדם, ונשמתא נפקת מניה, ומית, אסיר למיבת ליה בביתא, למעבד ליה לינה על ארעא, משום יקרא דהאי גופא, דלא יתחזי ביה קלנא, דכתיב, (תהלים מט) אדם ביקר בל ילין, אדם דהוא יקר מפל יקרא, בל ילין. מאי טעמא. משום דאי יעבדון הכי, נמשל כבהמות נדמו. מה בעירי לא הוו בכללא דאדם, ולא אתחזי בהו רוחא קדישא, אוף הכא כבעירי, גופא בלא רוחא, והאי גופא, דהוא יקרא דכלא, לא יתחזי ביה קלנא.

וְתֵאֵנָה, כְּלֵהוֹן מוֹחִין תְּלִיין בְּהַאי מוֹחָא. וְהַחֲכֵמָה
הוּא כְּלָלָא דְכֻלָּא הוּא. וְדָא חֲכֵמָה
סְתִימָא, דְּבָהּ אֲתַתְּקִיף וְאֲתַתְּקֵן תְּקוּנָא דְאָדָם,
לְאֲתִישְׁבָא כְּלָא עַל תְּקוּנִיה, כָּל חַד בְּאַתְרֵיה. הָדָא
הוּא דְכְּתִיב, (קהלת ז) הַחֲכֵמָה תַּעֲזוֹ לְחַכְמָה מַעֲשֶׂרָה
שְׁלִיטִים, דְּאִינוּן תְּקוּנָא שְׁלִימָא דְאָדָם. וְאָדָם הוּא
תְּקוּנָא דְלִגּוּ, מִנִּיה קָאִים רוּחָא. (הָדָא הוּא דְכְּתִיב,
(שמואל א טז) כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לְעֵינָיִם וַיְהִי וַיִּרְאֶה
לְלֵב, דְּאִיהוּ בְּלִגּוּ לִגּוּ).

וּבְהַאי תְּקוּנָא דְאָדָם, אֲתַחֲזִי שְׁלִימוּתָא מְהִימְנוּתָא
דְּכֻלָּא, דְּקָאִים עַל כְּוֹרְסֵיָא. דְּכְּתִיב, (יחזקאל
א) וְדַמּוֹת כְּמִרְאֵה אָדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה. וְכְּתִיב (דניאל
ז) וְאָרוּ עִם עֲנָנֵי שָׁמַיָא כְּבַר אֲנֹשׁ אֲתַה הוּא וְעַד
עֲתִיק יוֹמִיָא מְטָה וּקְדֻמוּתֵיה הִקְרַבּוּהִי. עַד כָּאֵן
סְתִימָאֵן מְלִין, וּבְרִירָן טַעֲמִין. זְכָאָה חוּלְקִיָה דְמֵאֵן
דִּידַע וַיִּשְׁגַּח בְּהוֹן, וְלֹא יִטְעִי בְּהוֹן, דְּמְלִין אֲלִין לֹא
אֲתִיְהִיבוּ, אֲלֹא לְמֵאֲרֵי מְדִין (מֵאֲרִין) וּמְחַצְדֵי חֲקֻלָּא,
דְּעָאלוּ וְנִפְקוּ, דְּכְּתִיב, (הושע יד) כִּי יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי יְיָ
וַצְדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפּוֹשְׁעִים יִכְשְׁלוּ בָם.

תֵּאֵנָה, בְּכָה רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָרִים קְלִיָה וְאָמַר, אִי
בְּמִלִּין דִּילָן, דְּאֲתַגְלִיין הֲכָא, אֲתַגְנִיזוּ
חֲבֵרִיָּא בְּאֲדָרָא דְעֻלְמָא דְאֲתִי, וְאֲסַתְּלִקוּ מֵהַאי
עֻלְמָא, יְאוּת וְשְׁפִיר הוּהוּ, בְּגִין דְּלֹא אֲתַגְלִיין לְחַד
מִבְּנֵי עֻלְמָא. הָדָר וְאָמַר, הִדְרִי בִי, דְּהָא גְלִי קְמִיָה
דְּעֲתִיקָא דְעֲתִיקִין, סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, דְּהָא לֹא
לִיקְרָא דִילִי עֵבִידְנָא, וְלֹא לִיקְרָא דְבֵית אָבָא, וְלֹא
לִיקְרָא דְחֲבֵרִיָּא אֲלִין, אֲלֹא בְּגִין דְּלֹא יִטְעוּן
בְּאוּרְחוּי, וְלֹא יַעֲלוּן בְּכִסּוּפָא לְתַרְעֵי פְלִטְרוּי, וְלֹא
יִמְחוּן בִּידֵיהוֹן. זְכָאָה חוּלְקִי עֲמַהוֹן, לְעֻלְמָא דְאֲתִי.

תֵּנָא, עַד לֹא נִפְקוּ חֲבֵרִיָּא מֵהַהוּא אֲדָרָא, מִיתוּ
רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יַעֲקֹב, וְרַבִּי חֲזַקְיָה, וְרַבִּי
יִיסָא. וְחִמוּ חֲבֵרִיָּא, דְּהוּוּ נְטֻלִין לוֹן מְלֻאָכִין
קְדִישִׁין בְּהַהוּא פְּרָסָא. וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מְלָה,
וְאֲשַׁתְּכֹכוּ. צְוּוּח וְאָמַר, שְׁמָא חֶס וְשְׁלוֹם גִּזְרָה
אֲתַגְזֹר עֲלֵנָא לְאֲתַעֲנִישָׁא, דְּאֲתַגְלִי עַל יְדִנָּא מַה דְּלֹא
אֲתַגְלִי מִיוֹמָא דְקָאִים מְשָׁה עַל טוּרָא דְסִינַי, דְּכְּתִיב,
(שמות לד) וַיְהִי שָׁם עִם יְיָ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים
לַיְלָה וְגו'. מַה אֲנָא הֲכָא. אִי בְּגִין דָּא אֲתַעֲנִישׁוּ.

שְׁמַע קְלָא, זְכָאָה אֲנָת רַבִּי שְׁמַעוֹן, זְכָאָה חוּלְקִין
וְחֲבֵרִיָּא, אֲלִין דְּקִימִין בְּהָדָר, דְּהָא אֲתַגְלִי

וְתֵאֵנָה בְּצַנִּיעוּתָא דְסַפְרָא, כָּל מֵאֵן דְּעֵבִיד לִינָה
לְהַאי גּוּפָא קְדִישָׁא, בְּלֹא רוּחָא, עֵבִיד
פְּגִימוּתָא בְּגוּפָא דְעֻלְמִין. דְּהָא בְּגִין (דף קמ"ד ע"א)
דָּא, לֹא עֵבִיד לִינָה בְּאַתְרָא קְדִישָׁא, בְּאַרְעָא דְצַדִּיק
יְלִין בְּה, (ס"א דְכְּתָרָא קְדִישָׁא דְמִלְכָא בְּאַרְעָא דְכְּתִיב (ישעיה
א) צַדִּיק יְלִין בְּה) מְשׁוּם דְּהַאי גּוּפָא יִקְרָא, אֲתַקְרִי
דִּיוֹקְנָא דְמִלְכָא. וְאִי עֵבִיד בִּיה לִינָה, הוּי כְּחַד מֵן
בְּעִירָא. (הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (תהלים מט) נִמְשַׁל כְּבַהֲמוֹת
(ע"כ גְּדַמוּ).

תֵּאֵנָה, (בראשית ו) וַיִּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֵת בְּנוֹת
הָאָדָם. (ס"א בְּנֵי הָאֱלֹהִים) אִינוּן דְּאֲטְמֵרוּ,
וְנִפְלוּ בְנוּקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא. אֵת בְּנוֹת הָאָדָם, (הָאָדָם
הִידוּע). וְכְּתִיב וַיִּלְדוּ לָהֶם הַמַּה הַגְּבוּרִים אֲשֶׁר
מְעוּלָם וְגו'. מַהֵהוּא דְאֲקָרִי עוּלָם. כְּדַתְּגִינֵן יְמֵי
עוּלָם. אֲנִשֵׁי הַשָּׁם, מְנַהוֹן נִפְקוּ רוּחִין וְשַׁדִּין
לְעֻלְמָא, לְאֲתַדְבַּקָא בְּרִשְׁעֵיָא.

הַנְּפִילִים הִיוּ בְּאַרְץ, לְאַפְקָא אֲלִין אַחֲרֵינִין. דְּלֹא
הוּוּ בְּאַרְץ. הַנְּפִילִים: עַד"א וְעַד"ל
הוּוּ בְּאַרְץ. בְּנֵי הָאֱלֹהִים לֹא הוּוּ בְּאַרְץ. וְרַזָּא הוּא
וְכֻלָּא אֲתַמַּר.

כְּתִיב (בראשית ו) וַיִּנָּחֶם יְיָ כִּי עָשָׂה אֵת הָאָדָם בְּאַרְץ,
לְאַפְקָא אָדָם דְּלַעֲלֵלָא, דְּלֹא הוּי בְּאַרְץ.
וַיִּנָּחֶם יְיָ הַאי בְּזַעִיר אֲפִין אֲתַמַּר. וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוּ,
וַיִּעֲצֵב לֹא נֵאֱמַר. אֲלֹא וַיִּתְעַצֵּב, אִיהוּ אֲתַעֲצָב, דְּבִיָה
תְּלִיָּא מְלֵתָא. לְאַפּוּקִי מִמֵּאֵן דְּלֹא אֲתַעֲצָב. אֵל לְבוּ,
בְּלָבוּ לֹא כְּתִיב, אֲלֹא אֵל לְבוּ. כְּמֵאֵן דְּאֲתַעֲצָב
(וּמְקַבֵּל) לְמֵאֲרֵיה, דְּאֲחֲזִי הַאי לְלָבָא דְכָל לְבִין.

וַיֹּאמֶר יְיָ אֲמַחָה אֵת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי
הָאָדָמָה וְגו'. לְאַפְקָא אָדָם דְּלַעֲלֵלָא. וְאִי
תִימָא אָדָם דְּלִתְתָא בְּלַחֲוֹדוּי. לֹא לְאַפְקָא כְּלָל,
מְשׁוּם דְּלֹא קָאִים דָּא בְּלֹא דָא.

וְאֲלִמְלָא חֲכֵמָה סְתִימָא דְכֻלָּא, כְּלָא אֲתַתְּקֵן
כְּמֵרִישָׁא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (משלי ח)
אֲנִי חֲכֵמָה שְׁכֵנְתִי עֲרֻמָּה. אֵל תְּקָרִי שְׁכֵנְתִי, אֲלֹא
שְׁכֵנְתִי (ס"א שִׁכְנַתִּי).

וְאֲלִמְלָא הַאי תְּקוּנָא דְאָדָם, לֹא קָאִים עֻלְמָא. הָדָא
הוּא דְכְּתִיב, (משלי ג) יְיָ בְּחֲכֵמָה יִסַּד אָרְץ.
וְכְּתִיב (בראשית ו) וַנַּח מִצָּא חֵן בְּעֵינַי יְיָ.

סדר הלימוד ליום כט סיון [יום 265 בשנה]

אָמַר רבי שמעון, תנוהנא על ההוא חגיר חרצן, מאריה דשערי, אמאי לא אשתכח בבי אדרא דילן, בזמנא דאתגליין מלין אלין קדישין. אדהכי, אתא אליהו, ותלת קטפורי נהירין באנפוי. אמר ליה רבי שמעון, מאי טעמא לא שכח מר בקרדוטא (ס"א בקרטמא) גליפא דמאריה, ביומא דהלולא.

אָמַר ליה, חייך רבי שבע יומין אתברירו קמיה קדשא בריך הוא, כל אינון דיייתון וישתכחן עמיה, עד לא עיילתון בבי אדרא דלכון, ובעינא לאשתכחא, זמין קשיר בכתפוי (ס"א נ"ל שכן צריך לומר, ואנא הוה זמין תמן, ובעינא קמיה לאשתכחא, וכדין קטיר בכתפוי) ולא יכילנא, דההוא יומא שדרני קדשא בריך הוא, למעבד נסין לרב המנונא סבא וחרבוי, דאתמסרו בארמונא (ס"א בקרוניא) דמלפא, וארחישנא להו בנסא, דרמינא להו כותלא דהיכלא דמלפא, ואתקטרו בקטרוי, דמיתו ארבעים וחמשה פודשכי. ואפיקנא לרב המנונא וחרבוי ורמינא (נ"א ואוליכנא) לון לבקעת אנו, ואשתזיבו. וזמינא קמיייהו נהמא ומיאי, דלא אכלו תלתא יומין. וכל ההוא יומא לא בדילנא מנייהו.

וְכַד תבנא, אשכחנא פרסא דנטלו כל אינון סמכין, ותלת מן חבריאי עליה, ושאלנא לון. ואמרו חולקא דקודשא בריך הוא, מהלולא דרבי שמעון וחרבוי. זכאה אנת רבי שמעון, וזכאה חולקא, וחולקא דאינון חבריאי דיתבין קמך. כמה דרגין אתתקנו לכון לעלמא דאתי. כמה בוצינין דנהורין זמינין לנהרא לכו.

וְתַא חזי, יומא דין בגינך אתעטרו חמשין כתרין לרבי פנחס בן יאיר חמוף. ואנא אזילנא עמיה בכל אינון נהרי דטורי דאפרסמונא דכיא, והוא בריר דוכתיה, ואתתקן. (ס"א ואנא הא חזינא דהא בריר וכו') אמר ליה, קטורין צדיקייא בקרטופא דעטרין, (דף קמ"ה ע"א) בריש ירחי ובזמני ושפתי, יתיר מכל שאר יומין.

אָמַר ליה, ואף כל אינון דלבר, דכתיב, (ישעיה סו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו וגו'. אי אלין אתיין, כל שפן צדיקייא. מדי חדש בחדשו, למה. משום דמתעטרי אבהתא רתיכא

לכון מה דלא אתגלי לכל חילא דלעילא, (דף קמ"ד ע"ב) אבל תא חזי, דהא כתיב, (יהושע ו) בכורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה. וכל שפן דברעו סגי ותקיף, אתדבקו נפשתהון בשעתא דאתנסיבו. וזכאה חולקיהון, דהא בשלימותא אסתלקו. (דלא הוה כן לאינון דהו קמיייהו, אמאי מיתו).

תַּאנְא, בעוד דאתגליין מלין, אתרגישו עלאין ותתאיין, (דאינון רתיכין) וקלא אתער במאתן וחמשין עלמין דהא מלין עתיקין לתתא אתגליין, ועד (נ"א ועוד) דאלין מתבסמן נשמתייהו באינון מלין, נפקא נשמתייהו בנשיקה, ואתקשר בההוא פרסא, ונטלין להו מלאכי עלאי, וסלקין לון לעילא. ואמאי אלין. משום דעאלו ולא נפקו זמנא אחרא מן קדמת דנא, וכלהו אחריני עאלו ונפקו.

אָמַר רבי שמעון, כמה זכאה חולקיהון דהני תלתא, וזכאה חולקנא לעלמא דאתי בגין דא. נפק קלא תגנינות ואמר, (דברים ד) ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום. קמו ואזלו. בכל אתר דהוו מסתכלי סליק ריחין. אמר רבי שמעון שמע מינה, דעלמא מתברך בגינן. והו נהרין אנפוי דכלהו, ולא הוו יכלין בני עלמא לאסתכלא בהו.

תַּאנְא, עשרה עאלו, ושבע נפקו, והוה חדי רבי שמעון. ורבי אבא עציב. יומא חד הוה יתיב רבי שמעון ורבי אבא עמיה, אמר רבי שמעון מלה, וחמו לאלין תלתא דהוו מייתין להון מלאכין עלאין, ומחזיין להו גניזין ואדרין דלעילא, בגין יקרא דלהון. והו עיילי לון בטורי דאפרסמונא דכיא. נח דעתיה דרבי אבא.

תַּאנְא, מההוא יומא לא אעדו חבריאי מבי רבי שמעון. וכד הוה רבי שמעון מגלה רזין, לא משתכחין תמן אלא אינון. והוה קארי להו רבי שמעון, שבעה אנן עיני יי. דכתיב, (זכריה ד) שבעה אלה עיני יי ועלן אתמר. אמר רבי אבא, אנן שיתא בוציני, דנהראן משביעאה. אנת הוא שביעאה דכלא. דהא לית קיומא לשיתא, בר משביעאה. דכלא תלי בשביעאה. רבי יהודה קארי ליה שבת, דכלהו שיתא מניה מתברכין, דכתיב, (שמות כ) שבת ליי, קדש ליי, מה שבת ליי קדש, אוף רבי שמעון שבת ליי קדש.

הַאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסְכָּה [וגו'] מַעֲשֵׂה יָדִי
חָרַשׁ וְשֵׁם בִּסְתֵר וְעָנּוּ כָל הָעַם וְאָמְרוּ אָמֵן.

פְּתַח רבי שמעון ואמר, עת לעשות לה', מדוע עת
לעשות לה'? משום הפרו תורתך. מה זה
הפרו תורתך? תורה שלמעלה שהיא מתבטלת אם
לא יעשה בתקוני זה. ולעתיק הימים נאמר. כתוב
(דברים לג) אֲשֶׁרִיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ, וְכָתוּב (שמות טו)
מִי כְמוֹךָ בְּאֱלִים ה'.

קָרָא לרבי אלעזר בנו, הושיבו לפניו, ולרבי אבא
מצד אחר, ואמר, אנו כלל הכל. עד עכשו
התתקנו העומדים. שתקו. שמעו קול,
וארכבותיהם נקשו זה לזה. איזה קול? קול של
כנפיה העליונה שמתכנסים.

שָׁמַח רבי שמעון ואמר, (חבקוק ג) ה' שָׁמַעְתִּי שִׁמְעָךָ
יִרְאֵתִי. שם ראוי להיות ירא. אנו בחביבות
תלוי הדבר, שכתוב (דברים ו) וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ,
וְכָתוּב (שם ז) מֵאֲהַבְתָּ ה' אֶתְכֶם, וְכָתוּב (מלאכי א)
אֶהְבְּתִי אֶתְכֶם וְגו'.

רַבִּי שמעון פתח ואמר, (משלי יא) הוֹלֵךְ רַכִּיל מַגְלָה
סוֹד וְנֶאֱמַן רוּחַ מְכַסֶּה דָבָר. הוֹלֵךְ רַכִּיל, פְּסוּק
זֶה קֶשֶׁה, אִישׁ רַכִּיל הִיָּה לּוֹ לומר, מה זה הוֹלֵךְ?
אֵלָּא מִי שֶׁלֹּא הִתְיָשַׁב בְּרוּחוֹ וְאִינוּ נֶאֱמָן, אוֹתוֹ דָּבָר
שֶׁשָּׁמַע הוֹלֵךְ בְּתוֹכוֹ פְּקַנָּה בְּמִים עַד שֶׁמוֹצִיאוֹ
הַחוּצָה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁאֵין רוּחוֹ רוּחַ שֶׁל
עֲמִידָה. אֲבָל מִי שֶׁרוּחוֹ רוּחַ עֲמִידָה, כְּתוּב בּוֹ וְנֶאֱמָן
רוּחַ מְכַסֶּה דָבָר. וְנֶאֱמָן רוּחַ, קִיּוֹם הָרוּחַ. (כמו ותקעתי
יחד במקום נאמן) בְּרוּחַ (בסוד) הַדָּבָר תְּלוּי. וְכָתוּב (קהלת
ה) אֵל תִּתֵּן אֶת פִּיךָ לִחְטִיא אֶת בְּשָׂרְךָ.

וְאֵין העולם מתקים אלא בסוד. וכי אם בדברי
העולם צריך סוד - בדברים סודיים של
סודות עתיק הימים שלא נמסרו אפלו למלאכים
עליונים על אחת כמה וכמה. אמר רבי שמעון,
לשמים לא אמר שיקשיבו, לארץ לא אמר שתשמע,
שהרי אנו קיומי העולמות. למדנו סודי הסודות.
כשפתח רבי שמעון בסודי הסודות, הזדעזע
המקום, והחברים התחלחלו.

האדרא זוטא קדישא

תַּאֲנֵא בההוא יומא דרבי שמעון בעא לאסתלקא
מן עלמא והוה מסדר מלוי. אתכנשו

קדישא. ומדי שבת בשבתו, דמתעטר שביעאה דכל
אינון שיתא יומין, דכתיב, (בראשית ב) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים
אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וְגו'.

וְאַנְתָּ הוא רבי שמעון, שביעאה דשיתא, תהא
מתעטר ומתקדש יתיר מכלא. ותלת עדונין
דמשתכחין בשביעאה, זמינין חברייא אלין
צדיקייא לאתעדנא בגינך לעלמא דאתי. וכתיב
(ישעיה נח) וְקִרְאתָ לְשַׁבַּת עֲנֹג לְקִדּוֹשׁ יְיָ מְכוּבָד. מֵאֵן
הוּא קִדּוֹשׁ יְיָ. דא רבי שמעון בן יוחאי, דאקרי
מְכוּבָד בְּעַלְמָא דִּין, וּבְעַלְמָא דְאֵתִי. עַד כֵּאֵן הָאֲדָרָא
קדישא רבא.

פרוש

האדרא רבא קדישא

לְמַדְנּוּ, אמר רבי שמעון לחברים, עד מתי נשב
בקיום עמוד אחד? כתוב (תהלים קיט) עַתָּה
לַעֲשׂוֹת לַה' הִפְרוּ תוֹרֹתֶיךָ. הַיָּמִים קִטְנִים, וּבְעֵלֵי
הַחֹב דּוֹחֵק. הַפְּרוּז קוֹרָא כָּל יוֹם, וְקוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה
קִטְנִים הֵם, וְהֵם בְּשׁוּלֵי הַכֶּרֶם, לֹא מִשְׁגִּיחִים וְלֹא
יודעים לאיזה מקום הולכים כראוי. התכנסו
החברים לבית האדרא, לבושים שריון סיף,
ורמחים בידיכם! הזדרזו בתקוניכם, בעצה,
בחכמה, בשכל, בדעת, במראה, בידיים, ברגלים.
המליכו עליהם למי שברשותו חיים ומות, לגזר
דברי אמת, דברים שקדושים עליונים מקשיבים
להם ושמחים לשמעם ולדעת אותם.

יָשַׁב רבי שמעון ובכה ואמר, אוי אם אגלה! אוי
אם לא אגלה! החברים שהיו שם שתקו. עמד
רבי אמר ואמר לו, אם נוח לפני מר לגלות, הרי
כתוב (שם כה) סוֹד ה' לִירְאָיו, וְהָרִי חֲבָרִים אֵלּוֹ הֵם
יִרְאֵי הַקִּדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִבֵּר נִכְנָסוּ בְּאֲדָרַת בֵּית
הַמִּשְׁפָּן, מֵהֶם נִכְנָסוּ, מֵהֶם יֵצְאוּ.

שְׁנִינּוּ, נמנו החברים לפני רבי שמעון, ונמצאו
רבי אלעזר בנו, ורבי אבא, ורבי יהודה,
ורבי יוסי בר יעקב, ורבי יצחק, ורבי חזקיה בר רב,
ורבי חייא, ורבי יוסי, ורבי ייסא. ידים נתנו לרבי
שמעון, ואצבעות זקפו למעלה, ונכנסו בשדה בין
העצים וישבו. קם רבי שמעון והתפלל תפלתו, ישב
בתוכם ואמר, כל אחד ישים ידו בחזקו. שמו
ידיהם, ולקח אותם. פתח ואמר, (דברים כז) אָרוּר

דַּאֲקֵרוֹן מְתִים. וְסוֹפִיָּה דְקָרָא כְּתִיב, וְלֹא כָל יוֹרְדֵי דוֹמָה, וְכָל אֵינוֹן דְנַחְתִּין לְדוֹמָה, בְּגִיְהֵנָם יִשְׁתַּאֲרוּן. שְׂאֲנֵי אֵינוֹן דַּאֲקֵרוֹן חַיִּים, דְּהָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּעֵי בִיקְרִיָּהוּן.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּמָה שְׂנִיָּא שְׁעֵתָא (דף רפ"ח ע"א) דָּא מַאֲדָרָא. דְּבַאֲדָרָא אֲזִדְמֵן קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וּרְתִיכּוּי. וְהַשְׁתָּא, הָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא הֵכָא, וְאֲתִי עִם אֵינוֹן צְדִיקֵיָּא דְבִגְנַתָּא דְעֵדֶן, מַה דְּלֹא אֲעָרְעוּ בְּאֲדָרָא. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּעֵי בִיקְרִיָּהוּן דְּצְדִיקֵיָּא יִתִּיר מִיְקָרָא דִּילֵיהּ, כְּמָה דְכְּתִיב בִּירְבָּעָם, דְּהוּא מְקַטֵּר וּמְפַלַח לְעִבּוּדָה זָרָה, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲוִרְיָךְ לֵיהּ. וְכִיּוֹן דְּאוּשֵׁיט יְדִיהּ לְקַבְלֵי דְעֵדוּ נְבִיאָהּ, אֲתִיַּיְבֵשׁ יְדִיהּ, דְכְּתִיב, (מלכים א יג) וְתִיבֵשׁ יָדוֹ וְגו'. וְעַל דְּפַלַח לְעִבּוּדָה זָרָה לֹא כְּתִיב, אֲלֹא עַל דְּאוּשֵׁיט יְדִיהּ לְעֵדוּ נְבִיאָהּ. וְהַשְׁתָּא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא בְּעֵי בִיקְרָא דִילָן, וְכִלְהוּ אֲתָאֵן עִמֵּיהּ.

אָמַר, הָא רַב הִמְנוּנָא סְבָא הֵכָא, וְסַחְרָנִיָּה שְׁבַעֲיָן צְדִיקֵי גְלִיפִין בְּעִיטְרִין, מְנַהֲרִין כָּל חַד וְחַד מְזִיְהָרָא דְזִינְוָא דְעִתִּיקָא קִדְיִשָׁא, סְתִימָא דְכָל סְתִימִין. וְהוּא אֲתִי לְמִשְׁמַע בְּחַדְוֹתָא, אֲלִין מְלִין דְּאָנָא אִימָא. עַד דְּהוּא יִתִּיב, אָמַר, הָא רַבִּי פְּנַחְס בֶּן יֵאִיר הֵכָא, אֲתַקִּינוּ דּוּכְתִיָּה, אֲזִדְעֻזְעוּ חַבְרֵיָּא דְהוּוּ תַמְזַן, וְקָמוּ וְיִתְבוּ בְּשִׁפּוּלֵי בֵיתָא. וְרַבִּי אֲלַעְזָר וְרַבִּי אַבְא, אֲשִׁתְּאָרוּ קַמֵּיהּ (נ"א עמיה) דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּאֲדָרָא אֲשִׁתְּכַחֲנָא דְכָל חַבְרֵיָּא הוּוּ אֲמַרִי, וְאָנָא עִמְהוּן. הַשְׁתָּא אִימָא אָנָא בְּלַחְוֹדָאִי, וְכִלְהוּ צִיִּיתִין לְמַלְוֵלֵי, עֲלֵאִין וְתַתְּאִין. זְכָאָה חוּלְקֵי יוֹמָא דִּין.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (שיר השירים ז) אֲנִי לְדוּדֵי וְעֲלֵי תְשׁוּקָתוֹ. כָּל יוֹמִין דְּאֲתַקְטְרָנָא בְּהַאי עֲלֵמָא, בְּחַד קְטִירָא אֲתַקְטְרָנָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, וּבְגִין כֶּךָ הַשְׁתָּא וְעֲלֵי תְשׁוּקָתוֹ. דְּהוּא וְכָל סִיעֵתָא קִדְיִשָׁא דִּילֵיהּ, אֲתוּ לְמִשְׁמַע בְּחַדְוָהּ, מְלִין סְתִימִין, וְשִׁבְחָא דְעִתִּיקָא קִדְיִשָׁא, סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, פְּרִישׁ וְאֲתַפְרֵשׁ מְכֵלָא, וְלֹא פְרִישׁ, דְּהָא כֵלָא בֵּיהּ מִתְדַבְּקֵן, וְהוּא מִתְדַבֵּק בְּכֵלָא הוּא כֵלָא.

עִתִּיקָא דְכָל עִתִּיקוֹן, סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, אֲתַתְּקֵן וְלֹא אֲתַתְּקֵן. אֲתַתְּקֵן. אֲתַתְּקֵן. בְּגִין לְקַיִמָא כֵלָא. וְלֹא אֲתַתְּקֵן, בְּגִין דְּלֹא שְׁכִיחַ.

חַבְרֵיָּא לְבֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְהוּוּ קָמִי רַבִּי אֲלַעְזָר בְּרִיָּה וְרַבִּי אַבְא וְשְׂאָר חַבְרֵיָּא. וְהוּוּ מְלֵיא בֵיתָא.

זְקִיף עֵינוּי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחַמָּא דְאֲתַמְלֵי בֵיתָא. בְּכַה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר. בְּזִמְנָא אַחְרָא כַד הוּוּנָא כְּבִי מַרְעֵי, הָוָה רַבִּי פְּנַחְס בֶּן יֵאִיר קָמֵאִי. וְעַד דְּבְרִירָנָא דּוּכְתָאִי אֲוִרְיָכוּ לִי עַד הַשְׁתָּא. וְכַד תְּבַנָּא אֲסַחַר אֲשָׁא מְקָמֵאִי וּמַעְלָמִין לֹא אֲתַפְסֵק. וְלֹא הָוָה עָאֵל בְּרַשׁ אֲלֵא בְּרַשׁוּתָא. וְהַשְׁתָּא חֲמִינָא דְאֲתַפְסֵק וְהָא אֲתַמְלֵי בֵיתָא. עַד דְּהוּוּ יִתְבִי. פְּתַח עֵינוּי רַבִּי שְׁמַעוֹן וְחַמָּא מַה דְּחַמָּא וְאֲסַחַר אֲשָׁא בְּבֵיתָא. נְפָקוּ כִלְהוּ וְאֲשִׁתְּאָרוּ רַבִּי אֲלַעְזָר בְּרִיָּה וְרַבִּי אַבְא. וְשְׂאָר חַבְרֵיָּא יִתְבוּ אַבְרָאִי.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן לְרַבִּי אֲלַעְזָר בְּרִיָּה, פּוּק חֲזִי אִי הֵכָא רַבִּי יִצְחָק דְּאָנָא מְעַרְבְּנָא לֵיהּ. אִימָא לֵיהּ דִּיסְדֵר מְלוּי וְיִתִּיב לְגַבְאֵי זְכָאָה חוּלְקֵיהּ.

קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן וְיִתִּיב וְחִיִּיךְ וְחַדִּי. אָמַר אֵן אֲנוּן חַבְרֵיָּא. קָם רַבִּי אֲלַעְזָר וְאֲעִיל לוֹן יִתְבוּ קַמֵּיהּ. זְקִיף יְדוּי רַבִּי שְׁמַעוֹן וּמַצְלֵי צְלוּתָא וְהָוָה חַדִּי וְאָמַר. אֲנוּן חַבְרֵיָּא דְאֲשִׁתְּכַחוּ בְּבֵי אֲדָרָא יִזְדְּמִנוּן הֵכָא. נְפָקוּ כִלְהוּ וְאֲשִׁתְּאָרוּ רַבִּי אֲלַעְזָר בְּרִיָּה וְרַבִּי אַבְא וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי חִיָּיא. אֲדַהֲכֵי עָאֵל רַבִּי יִצְחָק. אָמַר לֵיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּמָה יְאוּת חוּלְקֵךְ כְּמָה חִידוּ בְּעֵי לְאֲתוּסְפָא לָךְ בְּהַאי יוֹמָא. יִתִּיב רַבִּי אַבְא בְּתַר כְּתַפּוּי וְרַבִּי אֲלַעְזָר קַמֵּיהּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן הָא הַשְׁתָּא שְׁעֵתָא דְרַעוּתָא הוּא. וְאָנָא בְּעִינָא לְמִיעֵל בְּלֹא כְּסוּפָא לְעֲלֵמָא דְאֲתִי. וְהָא מְלִין קִדְיִשִׁין דְּלֹא גְלִיאֵן עַד הַשְׁתָּא, בְּעִינָא לְגַלְאָה קָמִי שְׁכִינַתָּא, דְּלֹא יִימְרוּן דְּהָא בְּגִרְעוּתָא אֲסַתְּלַקְנָא מְעֲלָמָא. וְעַד כַּעַן טְמִירִין הוּוּ בְּלַבְּאֵי, לְמִיעֵל בְּהוּ לְעֲלֵמָא דְאֲתִי. וְכֶךָ אֲסַדְרָנָא לְכוּ, רַבִּי אַבְא יְכַתּוּב, וְרַבִּי אֲלַעְזָר בְּרִי יִלְעֵי, וְשְׂאָר חַבְרֵיָּא יִרְחֻשׁוּן בְּלַבְּיָהוּ. קָם רַבִּי אַבְא מִבְּתַר כְּתַפּוּי. וְיִתִּיב רַבִּי אֲלַעְזָר בְּרִיָּה קַמֵּיהּ, אָמַר לֵיהּ קוּם בְּרִי, דְּהָא אַחְרָא יִתִּיב בְּהָהוּא אַתְר, קָם רַבִּי אֲלַעְזָר.

אֲתַעֲטָף רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְיִתִּיב. פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קטו) לֹא הִמְתִּים יְהַלְלוּ יְהּ וְלֹא כָל יוֹרְדֵי דוֹמָה. לֹא הִמְתִּים יְהַלְלוּ יְהּ, הֵכִי הוּא וְדָאִי, אֵינוֹן דַּאֲקֵרוֹן מְתִים, דְּהָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא חֵי אַקְרִי, וְהוּא שְׂאֲרֵי בֵין אֵינוֹן דַּאֲקֵרוֹן חַיִּים, וְלֹא עִם אֵינוֹן

רישא, (דף רפ"ח ע"ב) רישא דלאו רישא. ולא ידע, ולא אתידע, מה דהוי ברישא דא, דלא אתדבק בחכמתא, ולא בסוכלתנו. ועל האי אקרי, (במדבר כד) ברח לך אל מקומך. (יחזקאל א) והחיות רצוא ושוב. ובגין כך עתיקא קדישא אקרי אין. דביה תלייא אין. וכל אינון שערי, וכל אינון נימין, ממוחא סתימאה נפקין. (תליין) וכלהו שעיעין, (ס"א יתבין) בשקולא. ולא אתחזי קדלא.

כלא הוא, בגין דהאי עתיקא קדישא בחד הוי. כלא בחידו, ולא שניא מרחמי לעלמין. בתלת עשר מכילן דרחמין אשתכח. בגין דהאי חכמתא סתימאה דביה, מתפרש תלת זמנין לארבע ארבע. והוא עתיקא, כליל לון, ושליט על כלא.

חד ארחא דנהיר בפלגותא דשערי דנפקי ממוחא, הוא ארחא דנהירין ביה צדיקייא לעלמא דאתי, דכתיב (משלי ד) וארח צדיקים כאור נוגה וגו'. ועל דא כתיב, (ישעיה נח) אז תתענג על יי'. ומהאי ארחא מתנהרין כל שאר ארחין, דתליין בזעיר אנפין.

האי עתיקא סבא דסבין, כתרא עלאה, לעילא. דמתעטרין ביה כל עטרין, וכתרין, מתנהרין כל בוצינין מניה ומתלהטין (ומתנהרין). והוא, הוא בוצינא עלאה, טמירא דלא אתידע. (וכל שאר בוצינין מניה מתלהטין ומתנהרין).

האי עתיקא אשתכח בתלת רישין, וכלילן בחד רישא. (הוא נ"א והוא) רישא עלאה, לעילא לעילא. ובגין דעתיקא קדישא אתרשים בתלת, אוף הכי כל שאר בוצינין דנהרין מניה, כלילן בתלת. עוד, עתיקא אתרשים בתרין. כללא דעתיקא בתרין. הוא כתרא עלאה דכל עלאין, רישא דכל רישי. והוא דהוי לעילא מן דא, דלא אתידע. כך כל שאר בוצינין, סתימין בתרין. עוד עתיקא קדישא אתרשים ואסתים בחד, והוא חד, וכלא הוא חד. כך כל שאר בוצינין, מתקדשין, מתקשרין, ומתהדרין בחד, ואינון חד.

מצחא דאתגלי בעתיקא קדישא, רצון אקרי, דהא רישא עלאה דא סתים לעילא, דלא אתידע פשיט חד טורנא בסימא, יאה, דאתכליל במצחא. ובגין דאיהו (נ"א דהוא) רענא דכל רעוין, אתתקן

כד אתתקן, אפיק תשעה נהורין, דלהטין מניה, מתקונוי. ואינון נהורין מניה, מתנהרין ומתלהטין, ואזלין ומתפשטין לכל עיבר. כבוצינא דאתפשטין מניה נהורין לכל עיבר. ואינון נהורין דמתפשטין, כד יקרבון למנדע לון, לא שכיח אלא בוצינא בלחודוי. כך הוא עתיקא קדישא, (הוא) בוצינא עלאה, סתימא דכל סתימין. ולא שכיח בר אינון נהורין דמתפשטין, דמתגליין, וטמירן. ואינון אקרון שמא קדישא. ובגין כך כלא חד.

ומה דאמרי חברנא בספרי קדמאי, דאינון דרגין דאתבריאנו, ועתיקא קדישא אתגלי בהו, בכל חד וחד. משום דאינון תקונין דעתיקא קדישא. לאו השתא עידנא להני מלין דהא אמינא לון באדרא קדישא. ורחמינא מה דלא ידענא הכי, ועד השתא אסתים בלבאי מלה. והשתא אנא בלחודאי אסהידנא קמי מלפא קדישא, וכל הני זכאי קשוט דאתו למשמע מלין אלין.

גולגלתא דרישא חנורא, לאו ביה שירותא וסיומא. קולטרא דקטפוי, אתפשט ואתנהיר, ומניה ירתון צדיקייא ארבע מאה עלמין דכסופין לעלמא דאתי. מהאי קולטרא דקטפא, דהיא גולגלתא חנורא, נטיף טלא כל יומא, לההוא זעיר אנפין, לאתר דאתקרי שמים, וביה זמינין מיתייא לאחייא לזמנא דאתי. דכתיב, (בראשית כו) ויפן לה האלהים מטל השמים. ואתמלייא רישיה, ומההוא זעיר אפין, נטיף לחקל תפוחין. וכל חקל תפוחין, נהירין מההוא טלא.

האי עתיקא קדישא טמיר וגניז. וחכמתא עלאה סתימאה, בההוא גולגלתא משתכח, ודאי בהאי עתיקא, לא אתגלייא אלא רישא בלחודוי, בגין דאיהו רישא לכל רישא. חכמתא עלאה, דאיהי רישא, ביה סתים, ואקרי מוחא עלאה. מוחא סתימא. מוחא דשכיך ושקיט. ולית דינע ליה, בר איהו.

תלת רישין אתגלפון, דא, לגו מן דא. ודא, לעילא מן דא. רישא חדא, חכמתא סתימאה, דאתכפייא, ולא מתפתחא. וחכמתא דא סתימאה, רישא לכל רישיה, דשאר חכמות. רישא עלאה, עתיקא קדישא, סתימא דכל סתימין. רישא דכל

והאי רצון אתפשט לתתא בדיקנא, עד שהוא אתר
דמתישבא בדיקנא, ואקרי חסד עלאה. ודא איהו
נוצר חסד. ובהאי רצון כד אתגלייא, מסתכלין
מארי דדינא ומתכפין.

עיניו דרישא דעתיקא קדישא, תרין בחד שקילן.
דאשגחין תדירא, ולא נאים. דכתיב, (תהלים
קכא) לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ישראל
קדישא, בגין כף לא אית ליה גבינין על עינא,
ולא כסותא.

ההוא מוחא אתגליף ונהיר בתלת חוורין דעילא
(נ"א דעינא), בחוורא חדא מסתחין עינין
דזעיר אנפין, דכתיב, (שיר השירים ה) רוחצות בחלב.
דהוא (נ"א בהוא) חוורא קדמאה. ושאר חוורין
אסתחין ונהירין לשאר בוצינין.

מוחא אקרי נביעא דברכתא, נביעא דכל ברכאן
מניה אשתכחו. ובגין דהאי מוחא להיט
בתלת חוורין דעינא, בעינא תלא ביה ברכתא,
דכתיב, (משלי כב) טוב עין הוא יבורך, דהא
במוחא תליין חוורו דעינא. האי עינא כד אשגח
בזעיר אנפין, (עלמין) (ס"א אתגהרן אנפין פלהו בחדו)
אנהרן פלהו בחדו. עינא דא, הוא כלא ימינא, לית
ביה שמאלא. עיינין דתתא, ימינא ושמאלא, תרי,
בתרי גוונין.

בצניעותא דספרא אוליפנא, דהא י' עלאה, י'
תתאה. ה' עלאה, ה' תתאה. ו'
עלאה, ו' תתאה. כל אלין עלאין, בעתיקא תליין.
תתאין, בזעיר אנפין אינון. לאו תליין, אלא אינון
ממש. ובעתיקא קדישא תליין. דהא שמא דעתיקא
אתכסייא מכלא, ולא אשתכח. אבל אלין אתוון
דתליין בעתיקא. בגין דיתקיימון אינון דלתתא. דאי
לאו הכי לא יתקיימון.

ובגין כף, שמא קדישא סתים וגלייא. ההוא דסתים
לקבליה דעתיקא קדישא, סתימא דכלא.
וההוא (אתגלייא בגיניה דתלייא) (ס"א דאתגלי בגיניה דההוא
דאתגלייא דתלייא) בזעיר אנפין. ובגין כף, כל ברכאן
בעיין סתים וגלייא. אלין אתוון סתימן דתליין
(בעתיקא קדישא. תליין, אמאי תליין י' לקיימא י' דלתתא) (ס"א
ודאי בגולגלתא במצחא בעיינין תליא י' (ס"א אמאי) אמא
תליא לקיימא לי' דלתתא).

במצחא, ואתגלייא כבוסיטא (ס"א אתגליף בפסיטא),
האי מצחא אקרי רצון.

וכד רצון דא אתגלייא, רעוא דרעוין אשתכח
בכלהו עלמין, וכל צלותין דלתתא מתקבלין,
ומתנהרין אנפוי דזעיר אנפין, וכלא ברחמי
אשתכח, וכל דינין אתטמרן ואתכפין.

בשבתא בשעתא דצלותא דמנחה, דהוא עידן
דכל דינין מתערין, אתגלייא האי
מצחא, ואתכפין כל דינין, ואשתכחו רחמין בכלהו
עלמין. ובגין כף אשתכח שבת בלא דינא, לא
לעילא ולא לתתא. ואפילו אשא דגיהנם אשתקע
(ס"א אשתכח) באתריה, ונייחין חייביא. ועל דא
אתוסף נשמתא דחדו בשבתא.

ובעי בר נש למחדי בתלת סעודתי דשבתא, דהא
כל מהימנותא, וכל כללא דמהימנותא, ביה
אשתכח, ובעי בר נש לסדרא פתורא, ולמיכל תלת
סעודתי דמהימנותא, ולמחדי בהו.

אמר רבי שמעון, אסהדנא עלי לכל אלין דהכא,
דהא מן יומאי לא בטילנא אלין תלת
סעודתי, ובגיניהון לא אצטריכנא לתעניתא
בשבתא. ואפילו כיומי אחריני לא אצטריכנא, כל
שכן בשבתא. דמאן דזכי בהו, זכי למהימנותא
שלימתא. חד, סעודתא דמטרוניתא. וחד,
סעודתא דמלפא קדישא. וחד, סעודתא דעתיקא
קדישא, סתימא דכל סתימין. ובההוא עלמא יזפי
בהו לאלין. האי רצון כד אתגלייא, כל דינין
אתכפין משולשליהון.

תקוונא דעתיקא קדישא אתתקן בתקוונא חד,
כללא דכל תקוונין. והיא חכמה עלאה,
סתימאה. כללא דכל שאר, והאי אקרי עדן עלאה
סתימא. והוא מוחא דעתיקא קדישא. והאי מוחא
אתפשט לכל עיבר, מניה אתפשט עדן אחרא.
ומהאי עדן אתגלף.

וההוא (דף רפ"ט ע"א) רישא סתימא דברישא
דעתיקא דלא אתידע, כד פשיט חד
טורנא (ס"א גוונא), דהוה מתתקן לאתנהרא, בטש
בהאי מוחא (נ"א מצחא), ואתגלף, ואתנהיר בכמה
נהירין, ואפיק וארשים כבוסיטא דא, בהאי
מצחא. ואתרשים ביה חד נהורא, דאקרי רצון.

בְּדִיקָנָא דָּא, תַּלְת רִישֵׁין דְּאֲמִינָא, מִתְפָּשְׁטֵן. וְכִלְהוּ מִתְחַבְּרֵן בְּהַאי מְזֵלָא, וּמִשְׁתַּכְּחִין בֵּיהּ. וּבִגִּין כֵּךְ, כָּל יְקִירוֹ דִּיקִירוּתָא, בְּהַאי מְזֵלָא תְּלִיָּא. כָּל אֲלִין אֲתוּן דְּתְלִיָּין בְּהַאי עֵתִיקָא, כּוֹלְהוּ תְּלִיָּין בְּהַאי דִּיקָנָא, וּמִתְחַבְּרֵן בְּהַאי מְזֵלָא, וְתְלִיָּין בֵּיהּ, לְקִיָּמָא אֲתוּן אַחֲרָנִין. דְּאֲלֵמְלִי לֹא סְלִיק אֲלִין אֲתוּן בְּעֵתִיקָא, לֹא קִיָּמִין אֲלִין אַחֲרָנִין. וּבִגִּין כֵּךְ אָמַר מִשָּׁה כַּד אֲצַטְרִיךְ, יִי יִי, תְּרִי זִימְנִי, וּפְסִיק טַעֲמָא בְּגוּוֹיִיהוּ. דְּהָא בְּמְזֵלָא תְּלִיָּא כֻּלָּא. מְהַאי מְזֵלָא, מִתְפָּסִי עֲלָאי וְתַתָּאי, וּמִתְפָּיִין קַמִּיהּ. זְכָאָה חוּלְקִיהּ מֵאֵן דְּזַכִּי לְהַאי.

הַאי עֵתִיקָא קִדִּישָׁא, סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, לֹא אֲדַכְרַ, וְלֹא אֲשַׁתְּכַח. וּבִגִּין דְּאִיהוּ רִישָׁא עֲלָאָה לְכָל עֲלָאִין, לֹא אֲדַכְרַ, בַּר רִישָׁא חֲדָא, בְּלֹא גּוּפָא, לְקִיָּמָא כֻּלָּא.

וְהַאי (נ"א דְכָל סְתִימִין (ס"א בְּגִין דְּאִיהוּ) רִישָׁא עֲלָאִין לְכָל עֲלָאִין, לֹא אֲדַכְרַ, אֲלֵא רִישָׁא חֲדָא, בְּלֹא גּוּפָא, לְקִיָּמָא כֻּלָּא. וְהוּא) טְמִיר וְסְתִים וּגְנִיז מְכֻלָּא, תְּקוּנֵי אֲתַתְּקֵנָן, בְּהַהוּא מוּחָא סְתִימָאָה דְכֻלָּא, דְּאֲתַפְּשֵׁט וְאֲתַתְּקֵן כֻּלָּא וּנְפִיק חֲסֵד עֲלָאָה וְתַתָּאָה, וְחֲסֵד עֲלָאָה אֲתַפְּשֵׁט וְאֲתַתְּקֵן וְאֲתַכְּלִיל כֻּלָּא בְּמוּחָא סְתִימָאָה דָּא. כַּד אֲתַתְּקֵן חוּוֹרָא דָּא בְּנִהִירוֹ דָּא, בְּטַשׁ מֵאֵן דְּבַטְשׁ, בְּהַאי מוּחָא וְאֲתַנְהִיר, וְתְלִיָּא מִמְזֵלָא יְקִירָא מוּחָא אַחֲרָא, דְּאֲתַפְּשֵׁט וְנִהִיר לְתַלְתִּין וְתַרִּין שְׁבִילִין. כַּד אֲתַנְהִיר נִהִיר מִמְזֵלָא יְקִירָא. אֲתַנְהִירוֹ תַּלְת רִישֵׁין עֲלָאִין, תְּרִין רִישֵׁין, וְחַד דְּכֻלִּיל לוֹן. וּבְמְזֵלָא תְּלִיָּין, וְאֲתַכְּלִילֵן בֵּיהּ.

מִבָּאֵן שְׂאֲרֵי לְאֲתַגְלִיָּא יְקִירוֹ דְּדִיקָנָא, דְּאִיהוּ מְזֵלָא סְתִימָאָה. וְאִינּוֹן מִתְתַּקְּנָן, כְּמָה דְּעֵתִיקָא קִדִּישָׁא תַּלְת רִישֵׁין מִתְעַטְרִין בֵּיהּ, הֲכִי כֻּלָּא בְּתַלְת רִישֵׁין. וְכַד אֲתַנְהִרֵן, תְּלִיָּין כְּלָהוּ דָּא בְּדָא בְּתַלְת רִישֵׁין, תְּרִין מִתְרִין סְטְרִין, וְחַד דְּכֻלִּיל לוֹן.

וְאִי תִימָא, מֵאֵן עֵתִיקָא קִדִּישָׁא. תָּא חֲזִי, לְעִילָא לְעִילָא, אִית דְּלָא אֲתִידַע, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדַע, וְלֹא אֲתַרְשִׁים, וְהוּא כֻלִּיל כֻּלָּא, וְתַרִּין רִישֵׁין בֵּיהּ כֻלִּילֵן (ס"א תְּלִיָּין). וְכַדִּין כֻּלָּא (חֲדָא) הֲכִי אֲתַתְּקֵן. וְהַהוּא לֹא בְּמִנְיָנָא, וְלֹא בְּכֻלָּלָא וְלֹא בְּחוּשְׁבָן אֲלֵא בְּרַעוּתָא דְּלִבָּא, עַל דָּא אֲתַמַּר, (תְּהִלִּים לט) אֲמַרְתִּי אֲשַׁמְרָה דְּרַכִּי מִחֲטָא בְּלִשׁוֹנִי.

חוּטְמָא, בְּהַאי חוּטְמָא, בְּנוֹקְבָא דְּפְרִדְשָׁקָא, דְּבִיהּ נָשִׁיב רוּחָא דְּחִי לְזַעִיר אֲפִין. וּבְהַאי חוּטְמָא, בְּנוֹקְבָא דְּפְרִדְשָׁקָא, תְּלִיָּא ה', לְקִיָּמָא ה' אַחֲרָא דְּלַתְתָּא. וְדָא רוּחָא נְפִיק מִמוּחָא סְתִימָאָה, וְאֲקִרִי רוּחָא דְּחִי. וּבְהַאי רוּחָא, זְמִינִין לְמַנְדַּע חֲכְמָתָא, בְּזִמְנָא דְּמִלְכָא מְשִׁיחָא. דְּכַתִּיב, (ישעיה יא) וְנִחָה עָלָיו רוּחַ יְיָ רוּחַ חֲכֻמָּה וּבִינָה וּגּוֹ'. הַאי חוּטְמָא, חִיִּין מְכַל סְטְרִין, חֲדוּ שְׁלִימָא. נַחַת רוּחַ. אֲסוּוּתָא. בְּחוּטְמָא דְּזַעִיר אֲנַפִּין (כְּמָה דְּאוּקִימָנָא) כְּתִיב, (שמואל ב כב) עָלָה עֶשֶׂן בְּאִפּוֹ וּגּוֹ'. וְהֵכָא כְּתִיב (ישעיה מח) וְתַהֲלִיתִי אַחֲסֵם לךְ.

וּבְסִפְרָא דְּאֲגַדְתָּא, דְּבִי רַב יִיבָא סְבָא, אוּקִים, ה' בְּפוּמָא, וְהֵכָא לֹא מִתְקִיָּמָא הֲכִי, וְלֹא אֲצַטְרָפָא (ס"א אֲצַטְרִיכָנָא), אֲךָ עַל גַּב דְּבַחַד סְלִקָא, אֲלֵא בְּה' דִּינָא תְּלִיָּא, וְדִינָא בְּחוּטְמָא תְּלִיָּא, דְּכַתִּיב עָלָה עֶשֶׂן בְּאִפּוֹ. וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב וְאִשׁ מִפִּיו תֹּאכַל. עֲקָרָא דְּרוּגְזָא בְּחוּטְמָא תְּלִיָּא.

כָּל תְּקוּנֵין דְּעֵתִיקָא קִדִּישָׁא, בְּמוּחָא שְׁקִיט וְסְתִים מִתְתַּקְּנָן. וְכָל תְּקוּנֵין דְּזַעִיר אֲנַפִּין, בְּחֲכֻמָּה תַתָּאָה מִתְתַּקְּנָן. דְּכַתִּיב, (תהלים קד) כָּלֶם בְּחֲכֻמָּה עֲשִׂיתָ, וְה' כָּלְלָא דְכֻלָּא וְדָאי. מַה בֵּין ה' לְה'. ה' דְּהֵכָא, דִּינָא אֲתַעַר מְנַה. וְדְהֵכָא רַחֲמֵי גוֹ רַחֲמֵי.

בְּדִיקָנָא דְּעֵתִיקָא קִדִּישָׁא, תְּלִיָּא כָּל יְקִירוֹ דְכֻלָּא. מְזֵלָא דְכֻלָּא אֲקִרִי. מְהַאי דִּיקָנָא, מְזֵלָא יְקִירוּתָא (נ"א מְהַאי מְזֵלָא יְקִירָא) דְּכָל יְקִירִין, מְזֵלִי עֲלָאי וְתַתָּאי. כְּלָהוּ מִשְׁגִּיחִין לְהַהוּא מְזֵלָא. בְּהַאי מְזֵלָא תְּלִיָּא חֲזִי דְכֻלָּא, מְזוּנִי דְכֻלָּא. בְּהַאי מְזֵלָא תְּלִיָּין שְׁמִיָּא וְאַרְעָא. גְּשָׁמִין דְּרַעוּא. בְּהַאי מְזֵלָא, אֲשַׁגְחוּתָא דְכֻלָּא. בְּהַאי מְזֵלָא תְּלִיָּין כָּל חֲזִילִין עֲלָאִין וְתַתָּאִין. (דף רפ"ט ע"ב)

תַּלְת עֶשֶׂר נְבִיעִין, דְּמִשְׁחָא דְּרַבּוּתָא טְבָא, תְּלִיָּין בְּדִיקָנָא דְּמְזֵלָא יְקִירָא דָּא. וְכִלְהוּ נְפִיקִין לְזַעִיר אֲנַפִּין. לֹא תִימָא כְּלָהוּ, אֲלֵא תִשְׁעָה מְנִיִּיהוּ, מִשְׁתַּכְּחֵן בְּזַעִיר אֲנַפִּין, לְאַכְפִּיָּא דִּינִין.

(וכד) הַאי מְזֵלָא, תְּלִיָּא בְּשְׁקוּלָא עַד טְבוּרָא. כָּל קִדּוּשֵׁי קִדּוּשֵׁין דְּקִדּוּשָׁא בֵּיהּ תְּלִיָּין. בְּהַאי מְזֵלָא, פְּשִׁיט פְּשִׁיטוּתָא דְּקוּטְרָא עֲלָאָה. הַהוּא רִישָׁא דְכָל רִישֵׁין, דְּלֹא אֲתִידַע, וְלֹא אֲשַׁתְּמוּדַע, וְלֹא יְדַעִין עֲלָאִין וְתַתָּאִין. בְּגִין כֵּךְ כֻּלָּא בְּהַאי מְזֵלָא תְּלִיָּא.

בְּאַנְדָּתָא דְּבִי רַב יִיבָא סָבָא, כְּלָלָא דְכָלָא, זְעִיר
אֲנַפִּין אַקְרִי אַתָּה. עֲתִיקָא קְדִישָׁא
דְּאַתְכִסְיָא, אַקְרִי הוּא. וְשִׁפִּיר. וְהִשְׁתָּא קְרִינָן בְּאַתָּר
דְּאִשְׁרוּתָא אֲשַׁתְּכַח, אַתָּה. אַף עַל גַּב דְּאַתְכִסְיָא,
מְנִיָּה הָוִי שִׁירוּתָא, וְאַקְרִי אָב. וְהוּא אָב לְאַבְהֵן.
וְהָאִי אָב נָפִיק מֵעֲתִיקָא קְדִישָׁא, דְּכַתִּיב (אִיּוֹב כח)
וְהִחַכְמָה מֵאִין תִּמְצָא. וּבִגִּין כֶּךָ לֹא אֲשַׁתְּמוּדַע.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (אִיּוֹב כח) אֱלֹהִים הִבִּין דְּרַכָּה, דְּרַכָּה
מִמֶּשׁ. אָבֵל וְהוּא יָדַע אֶת מְקוֹמָהּ, מְקוֹמָהּ
מִמֶּשׁ. וְכָל שְׂכֵן דְּרַכָּה. (מְקוֹמָהּ מִמֶּשׁ. וְלֹא דְרַכָּה. מְקוֹמָהּ
מִמֶּשׁ. וְכָל שְׂכֵן דְּרַכָּה.) וְכָל שְׂכֵן הֵהוּא חֲכָמָה דְּסִתִּימָא
בֵּיהּ בְּעֲתִיקָא קְדִישָׁא.

הָאִי חֲכָמָה שִׁירוּתָא דְכָלָא, מְנִיָּה מִתְּפַשְׁטָן תְּלַתִּין
וּתְרִין שְׁבִילִין. (שְׁבִילִין וְלֹא אַרְחִין) וְאוּרִייתָא
בְּהוּ אֲתַכְלִילַת בְּעֶשְׂרִין וּתְרִין אַתְּוּוֹן, וְעֶשֶׂר אַמִּירוֹן.
הָאִי חֲכָמָה אָב לְאַבְהֵן. וּבְהָאִי חֲכָמָה, שִׁירוּתָא
וְסִיּוּמָא אֲשַׁתְּכַח. וּבִגִּין כֶּךָ, חֲכָמָה עֲלָאָה חֲכָמָה
תְּתָאָה. כִּד אֲתַפְּשֵׁט חֲכָמָה, אַקְרִי אָב לְאַבְהֵן. כְּלָלָא
לֹא אֲתַכְלִיל אֲלֵא בְּהָאִי. (ס"א כִּד מִתְּפַשְׁטָן חֲכָמוֹת, אַתְּקְרִי
אָב לְאַבְהֵן. כְּלָלָא לֹא אֲשַׁתְּכַלֵּל אֲלֵא בְּהָאִי) דְּכַתִּיב, (תְּהִלִּים קד)
כֻּלָּם בְּחֲכָמָה עָשִׂיתָ.

זְקַף רַבִּי שְׁמַעוֹן יְדוּי, וְחַדִּי, אָמַר, וּדְאִי עֵידָן
הוּא לְגַלְאָה, וְכָלָא אֲצִטְרִיךְ בְּשַׁעֲתָא דָּא.
תָּאנָא, בְּשַׁעֲתָא דְעֲתִיקָא קְדִישָׁא, סִתִּימָאָה דְכָל
סִתִּימִין, בְּעָא לְאַתְקְנָא כְּלָא, אַתְקִין כְּעִין דְּכֹר
וְנוֹקְבָא. בְּאַתָּר דְּאַתְכְּלִילוּ דְכֹר וְנוֹקְבָא לֹא
אַתְקִימוּ, אֲלֵא בְּקִיּוּמָא אַחְרָא (ס"א כְּעִין דְּכֹר) דְּדְכֹר
וְנוֹקְבָא. וְהָאִי חֲכָמָה כְּלָלָא דְכָלָא, כִּד נִפְקָא
וְאַתְנַהִיר מֵעֲתִיקָא קְדִישָׁא, לֹא אַתְנַהִיר אֲלֵא בְּדְכֹר
וְנוֹקְבָא. דְּהָאִי חֲכָמָה אֲתַפְּשֵׁט, וְאַפִּיק מִיְנִיָּה בִּינָה,
וְאַשְׁתְּכַח דְּכֹר וְנוֹקְבָא. הוּא, חֲכָמָה אָב. בִּינָה אַם.
חֲכָמָה וּבִינָה, בְּחַד מִתְּקַלָּא אַתְקִלוּ, דְּכֹר וְנוֹקְבָא.
וּבִגִּינִיָּהוּ כְּלָא אַתְקִיִּים בְּדְכֹר וְנוֹקְבָא, דְּאַלְמָלָא
הָאִי, לֹא מִתְקִימִין.

שִׁירוּתָא דָּא אָב לְכָלָא, אָב לְכָלְהוּ אַבְהֵן, אַתְחַבְרוּ
דָּא בְּדָא, וּנְהִירוּ דָּא בְּדָא. (חֲכָמָה אָב. בִּינָה
אַם. דְּכַתִּיב (מְשִׁלִּי ב) כִּי אִם לְבִינָה תִקְרָא) כִּד אַתְחַבְרוּ,
אוּלִידוּ, וְאַתְפַּשְׁטַת מְהִימְנוּתָא. בְּאַגְדָּתָא דְּבִי רַב
יִיבָא סָבָא, הָכִי תָאנִי, מְהוּ בִּינָה. אֲלֵא כִּד אַתְחַבְרוּ
דָּא בְּדָא, יו"ד בְּה"א, אַתְעַבְרַת, וְאַפִּיקַת בֶּן,

אַתָּר דְּשִׁירוּתָא אֲשַׁתְּכַח, מֵעֲתִיקָא קְדִישָׁא,
דְּאַתְנַהִיר מִמְּזֻלָּא, הוּא נְהִירוּ דְּחֲכָמָתָא,
דְּאַתְפַּשֵׁט לְתַלְתִּין וּתְרִין עֵיבָר. וְנִפְקָא מְהִיָּהוּ מוּחָא
סִתִּימָאָה, מְנַהִירוּ דְּבִיָּה. וּמַה דְּעֲתִיקָא קְדִישָׁא נְהִיר
בְּקְדִימִיתָא (ס"א בְּחֲכָמָתָא), דָּא הִיא. וְשִׁירוּתָא מְמַה
דְּאַתְגְּלִיָּא (הָוִי), וְאַתְעַבִּיד לְתַלְתַּת רִישִׁין, וְרִישָׁא תְּדָא
כְּלִיל לֹוֹן. וְאַלִּין תְּלַת מִתְּפַשְׁטָן לְזְעִיר אֲנַפִּין,
וּמֵאַלִּין נְהִרִין כְּלָא.

אַתְגְּלִיָּף הָאִי חֲכָמָתָא, וְאַפִּיק חַד נְהִרָא, דְּנִגִיד
וְנִפִּיק לְאַשְׁקָאָה גִּנְתָּא וְעֵייל (נ"א וְעֵיילִין)
בְּרִישָׁא דְזְעִיר אֲנַפִּין, וְאַתְעַבִּיד חַד מוּחָא וּמִתְמַן
אַתְמַשִּׁיךְ וְנִגִיד בְּכָל גּוּפָא, וְאַשְׁקִי כָּל אִינוּן נְטִיעָאן.
הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (בְּרַאשִׁית ב) וְנִהַר יוֹצֵא מֵעַדָן
לְהַשְׁקוֹת אֶת הָאָרֶץ וְגו'.

תָּו אַתְגְּלִיָּף הָאִי חֲכָמָתָא, וְאַתְמַשֵּׁךְ וְעֵייל בְּרִישָׁא
דְזְעִיר אֲנַפִּין, וְאַתְעַבִּיד מוּחָא אַחְרָא (הֵהוּא
אַחְרָא). הֵהוּא נְהִירוּ דְּאַתְמַשְׁכָּא מְנִיָּה אֲלִין תְּרִין
מְשִׁיכָן אַתְגְּלִיפּוּ, מִתְחַבְרָן בְּחַד רִישָׁא דְעֲמִיקָא
דְּבִירָא, דְּכַתִּיב, (מְשִׁלִּי ג) בְּדַעַתוֹ תְּהוֹמוֹת נִבְקְעוּ.
וְעֵייל בְּרִישָׁא דְזְעִיר אֲנַפִּין, וְאַתְעַבִּיד מוּחָא אַחְרָא,
וּמִתְמַן אַתְמַשִּׁיךְ וְעֵייל לְגוּ גּוּפָא, וּמִלְיָא כָּל אִינוּן
אַדְרִין וְאַכְסְדְרִין דְּגּוּפָא. הָדָא הוּא דְּכַתִּיב, (מְשִׁלִּי כד)
וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמְלָאוּ.

וְאַלִּין נְהִרִין, מְנַהִירוּ דְּהֵהוּא מוּחָא עֲלָאָה
סִתִּימָאָה, דְּנְהִיר בְּמְזֻלָּא (עֲתִיקָא קְדִישָׁא).
וְכָלָא דָּא בְּדָא תְּלִיָּן. וְאַתְקַשֵּׁר דָּא בְּדָא, וְדָא בְּדָא,
עַד דְּיִשְׁתְּמוּדַע דְּכָלָא חַד, וְכָלָא הוּא עֲתִיקָא, (דָּף ר"צ
ע"א) וְלֹא אַתְפַּרֵּשׁ מְנִיָּה כְּלוּם. אֲלִין תְּלַת נְהִירוֹן,
נְהִרִין לְתַלְתַּת אַחְרָנִין, דְּאַקְרוּן אַבְהֵן. וְאַלִּין נְהִרִין
לְבִנִין. וְכָלָא נְהִיר מְאַתָּר חַד. כִּד אַתְגְּלִיָּא הָאִי
עֲתִיקָא, רַעְוָא דְרַעְוּוֹן, כְּלָא נְהִיר וְכָלָא אֲשַׁתְּכַח
בְּחַדוֹ שְׁלִימָתָא.

הָאִי חֲכָמָתָא אַקְרִי עַדָן, וְהָאִי עַדָן אַתְמַשֵּׁךְ
מֵעַדָן עֲלָאָה, סִתִּימָאָה דְכָל סִתִּימִין.
וּמְהָאִי עַדָן, אַקְרִי שִׁירוּתָא. דְּבְעֲתִיקָא לֹא אַקְרִי,
וְלֹא הָוִי שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא. וּבִגִּין דְּלֹא הָוִי בֵּיהּ
שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא, לֹא אַקְרִי אַתָּה. בְּגִין דְּאַתְכִסְיָא
וְלֹא אַתְגְּלִיָּא. וְאַקְרִי הוּא. וּמֵאַתָּר דְּשִׁירוּתָא
אַשְׁתְּכַח אַקְרִי אַתָּה, וְאַקְרִי אָב. דְּכַתִּיב, (יִשְׁעִיָּה סג)
כִּי אַתָּה אָבִינוּ.

וּמְהַאי ו', אֲשֶׁתְקִיָּא ד'. (דאיהי ארבעה), (ס"א ראשים) וְהֵינּוּ רְזָא דְכְּתִיב, וְנִהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן וְגו'. מָאֵי עֵדֶן. דָּא חֲכָמָה עֲלָאָה, וְדָא י'. לְהַשְׁקוּת. אֶת הַגֶּן, דָּא הוּא ו'. וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהִיָּה לְאַרְבַּעָה רְאשִׁים, דָּא הוּא ד', וְכֻלָּא כְּלִיל בְּיו"ד.

וּבְגִין כָּךְ, אַקְרִי אָב לְכֻלָּא. אָב לְאַבְהֵן. שִׁירוּתָא דְכֻלָּא, (אַקְרִי) בֵּיתָא דְכֻלָּא, דְכְּתִיב, (מְשֻׁלִי כוּד) בְּחֲכָמָה יִבְנֶה בֵּיתָא. (מְהַאי י' שִׁירוּתָא וְסִימָא דְכֻלָּא) וְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קוּד) כָּלָם בְּחֲכָמָה עָשִׂיתָ. בְּאַתְרֵיהּ, לָא אֲתַגְלִיָּיא, וְלָא אֲתִידַע. מִדְּאַתְחַבְרָא בְּאַימָא אֲתַרְמִיז בְּאַימָא וּבְגִין כָּךְ אִימָא כְּלָלָא דְכֻלָּא, בְּהָ אֲתִידַע וּבְהָ אֲתַרְמִיז, שִׁירוּתָא וְסִימָא דְכֻלָּא. (חֲכָמָה אַקְרִי) דְּבָה סָתִים כֻּלָּא.

כְּלָלָא דְכֻלָּא, שְׁמָא קְדִישָׁא. עַד הַשְׁתָּא רְמִיזָנָא, וְלָא אִמְיָנָא כָּל אֲלִין יוֹמִין. וְהָאִידְנָא מִתְגַּלְפִּין סְטְרִין, י', כְּלִיל בְּהַאי חֲכָמָה. ה' דָּא אִימָא, וְקָרִינָן בִּינָה. ו"ה, אֲלִין תְּרִין בְּנִין, דְּמִתְעַטְרָן מְאַימָא. וְהָא תְּנִינָן, דְּבִינָה אֲתַכְּלִיל מְכֻלָּא. יו"ד דְּמִתְחַבְרָא בְּאַימָא, וּמְפָקִין ב"ן. וְהֵינּוּ בִּינָה, אָ"ב וְא"ם דְּאַינּוּן י"ה, בְּן בְּגוּוֹיָהּ.

הַשְׁתָּא אֵית לְאַסְתְּפֻלָּא, בִּינָה, וְאַקְרִי תְּבוּנָה, אָמַאי אַקְרִי תְּבוּנָה, וְלָא בִּינָה. אֲלָא תְּבוּנָה אַקְרִי, בְּשַׁעְתָּא דִּינְקָא לְתִרִין בְּנִין, ב"ן וּב"ת, דְּאַינּוּן ו"ה, וְהֵיָּא שַׁעְתָּא אַקְרִי תְּבוּנָה. דְּכֻלָּא כְּלִיל בְּאַלִין אֲתוּוּן, ב"ן וּב"ת, אִינּוּן ו"ה. וְכֻלָּא חַד כְּלָלָא, וְהֵינּוּ תְּבוּנָה.

סדר הלימוד ליום ל סיון [יום 266 בשנה]

בְּסַפְרָא דְּרַב הַמְּנוּנָא סְבָא אָמַר, דְּשִׁלְמָה מְלָכָא, תְּקוּנָא קְדָמָאָה דְּגַלִּי וְאַמְר, (שִׁיר הַשִּׁירִים א) הַנֶּךְ יִפָּה רַעֲיָתִי מְהַאי הוּא. וְתְּקוּנָא תְּנִינָא, אַקְרִי כְּלָה, דְּאַיְהִי נּוֹקְבָא דְּלִתְתָּא. וְאַינּוּן דְּאַמְרִי, דְּתְּרוּוֹיָהּ לְהַאי נּוֹקְבָא דְּלִתְתָּא אִינּוּן, לָאוּ הָכִי. דְּה"א קְדָמָאָה לָא אַקְרִי כְּלָה. וְה"א בְּתַרְאָה, אַקְרִי כְּלָה, לְזַמְנִין יְדִיעִין (לְזַמְנִין סְגִיאִין). דְּהָא זְמַנִּין סְגִיאִין אִינּוּן, דְּדְּכּוּרָא לָא אֲתַחַבְרָ עֲמָה, וְאַסְתְּלַק מִינָה. בְּהַהוּא זְמַנָּא כְּתִיב, (וַיִּקְרָא יח) וְאַל אִשָּׁה בְּנִדַת טְמֵאָתָה לָא תִּקְרַב. בְּשַׁעְתָּא דְּאַתְדַּכְּרָת נּוֹקְבָא, וְדְּכּוּרָא בְּעִי לְאַתְחַבְרָא עֲמָה, כְּדִין אַקְרִי כְּלָה. כְּכֻלָּהּ מְמַשׁ אֲתִיָּיא.

וְאוֹלִידַת. וּבְגִין כָּךְ, בִּינָה אַקְרִי, בְּן י"ה, שְׁלִימוּתָא דְכֻלָּא. אֲשֶׁתְכַחוּ תְּרוּוֹיָהּ דְּמִתְחַבְרָן, וּבְן בְּגוּוֹיָהּ. כְּלָלָא דְכֻלָּא. בְּתְּקוּנֵיָהּ אֲשֶׁתְכַח שְׁלִימוּתָא (נ"א בְּן י"ה, תְּרוּוֹיָהּ דְּמִתְחַבְרָן, וּבְן בְּגוּוֹיָהּ. בְּתְּקוּנֵיָהּ אֲשֶׁתְכַחוּ שְׁלִימוּתָא דְכֻלָּא כְּלָלָא) דְכֻלָּא, אָב וְאַם. בְּן וּבַת.

מְלִין אֲלִין, לָא אֲתִיָּיהָבוּ לְגַלְאָה, בְּר לְקְדִישִׁי עֲלִיוֹנִין, דְּעָאלוּ וּנְפִקוּ, וַיְדַעִין אַרְחוּי דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלָא סְטָאן בְּהוּ לִימִנָא וְלִשְׁמָאָלָא. דְּכְּתִיב, (הוֹשֵׁעַ יד) כִּי יִשְׂרָיִם דְּרָכֵי י"י וְצַדִּיקִים יִלְכוּ בָם וְגו'. זַכָּאָה חוּלְקִיָּה, דְּמָאן דְּזָכִי לְמַנְדַע אֲוֹרְחוּי, וְלָא סְטִי, וְלָא יִטְעִי בְּהוּ. דְּמְלִין אֲלִין סְתִימִין אִינּוּן וְקְדִישִׁי עֲלִיוֹנִין נְהִירִין בְּהוּ, כְּמָאן דְּנְהִיר מְנַהִירוּ דְּבוּצִינָא. לָא אֲתַמְסְרוּ מְלִין אֲלִין, אֲלָא לְמָאן דְּעָאל וּנְפִיק. דְּמָאן דְּלָא עָאל וּנְפִיק, טַב לִיָּה דְּלָא אַבְרִי. דְּהָא גְּלִיָּא קְמִי עֲתִיקָא קְדִישָׁא, סְתִימָא דְּכָל סְתִימִין, דְּמְלִין אֲלִין נְהִירִין בְּלְבָאֵי, בְּאַשְׁלֹמוּתָא דְּרַחֲמֵימוּתָא וְדְּחִילוּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְאַלִין בְּנֵי דְּהָכָא, יְדַעְנָא בְּהוּ דְּהָא עָאלוּ וּנְפִקוּ, וְאַתְנַהִירִין בְּאַלִין מְלִין, וְלָא בְּכֻלָּהוּ. וְהַשְׁתָּא אֲתַנְהִירוּ בְּשְׁלִימוּתָא כְּמָה דְּאַצְטְרִיךְ. זַכָּאָה חוּלְקִי עֲמָהוּן, בְּהַהוּא עֲלָמָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל מַה דְּאַמְיָנָא דְּעֲתִיקָא קְדִישָׁא. וְכָל מַה דְּאַמְיָנָא דְּזַעִיר אַנְפִּין. כְּלָא חַד, כְּלָא הוּא חַד מְלָה. לָא (דף ר"צ ע"ב) תְּלִיָּיא בֵּיהּ פִּירוּדָא. בְּרִיךְ הוּא בְּרִיךְ שְׁמִיָּה לְעֵלָם וּלְעֵלְמֵי עֲלַמִּין.

תָּא חֲזִי, שִׁירוּתָא דָּא דְּאַקְרִי אָב, אֲתַכְּלִיל בְּיו"ד, דְּתְּלִיָּיא מְמֻזְלָא קְדִישָׁא. וּבְגִין כָּךְ, יו"ד כְּלִיל אֲתוּוּן אַחְרָנִין. י' סְתִימָא דְּכָל אֲתוּוּן אַחְרָן. י' רִישָׁא וְסִיפָא דְכֻלָּא.

וְהַהוּא נְהַר דְּנְגִיד וּנְפִיק, אַקְרִי עֲלָמָא דְּאַתִּי, דְּאַתִּי תְּדִיר וְלָא פְּסִיק. וְהַאי הוּא עֲדוּנָא דְּצַדִּיקָא, לְזַכָּאָה לְהַאי עֲלָמָא דְּאַתִּי, דְּאַשְׁקִי תְּדִיר לְגַנְתָּא, וְלָא פְּסִיק. עֲלִיָּה כְּתִיב (ישעיה נח) וְכִמּוּצָא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִימִיו. וְהַהוּא עֲלָמָא דְּאַתִּי, אַבְרִי בְּיו"ד, הָדָא הוּא דְּכְּתִיב, (בראשית ב) וְנִהַר יוֹצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוּת אֶת הַגֶּן. י' כְּלִיל תְּרִין אֲתוּוּן ו"ד.

בְּאַנְדְּתָא דְּבִי רַב יִיבָא סְבָא תְּנִינָן, אָמַאי ו"ד כְּלִילֵן בְּיו"ד. אֲלָא נְטִיעָה דְּגַנְתָּא (ס"א וְדָא) דָּא, אַקְרִי ו'. אֵית גַּנְתָּא אַחְרָא, דְּאַיְהִי ד'.

מאי ירותא דא. אחסנתא דאבוי ואימיה, ותרין עטרין דהוו גניזין בגווייהו, ואחסינו לבן דא. מסטרא דאבוי, הוה גניז בגווייה חד עטרא, דאקרי חסד. ומסטרא דאימא, חד עטרא דאקרי גבורה. וכלהו מתעטרין ברישיה, ואחיד לון. וכד נהרין אלין אב ואם עליה, כלהו אקרון תפילין דרישא. וכלא נטיל בן דא, וירית כלא, ואתפשט בכל גופא. והאי בן יהיב לברתא. וברתא מניה אתזן. ועל כל פנים מכאן, ברא ירית ולא ברתא. ברא ירית לאבוי ולאמיה ולא ברתא. ומניה אתזן ברתא. כמה דכתיב, (דניאל ד) ומזון לכלא ביה. (ואי תימא כל האי והאי אקרון צדיק וצדק בחד אינון וחד כלא).

הני אב ואם, כלילין ומתחברין דא בדא. ואב טמיר יתיר. וכלא אחיד מעתיקא קדישא, ותליא ממזלא קדישא, יקירו דכל יקירין. ואלין אב ואם, מתקנין ביתא, כמה דאמינא דכתיב, (משלי כד) בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים. וכתיב (משלי כב) כי נעים כי תשמרם בבטנה. (הני כללא דכלא, כמה דאמינא ותליין ממזלא קדישא יקירא).

אמר רבי שמעון, באדרא לא גלינא כלא. וכל הני מלין, טמירין בלבאי הוו עד השתא, ובעינא לאטמרא לון לעלמא דאתי, משום דתמן שאלתא שאיל לנא, כמה דכתיב, (ישעיה לג) והיה אמונת עתה חוסן ישועות חכמה ודעת וגו', ותחמה בעיין מיני, והשתא רעותא דקודשא בריך הוא בהאי, הא בלא כסופא איעול קמי פלטרוי.

בתוב (שמואל א ב) כי אל דעות יי'. דעות ודאי. הוא הדעת. בדעת כל פלטרי אתמליין. דכתיב, ובדעת חדרים ימלאו. (בגין פד) דעת אחרא לא אתגליא, דהא טמירא אזיל בגווייה, ואתכליל ביה. דעת נהיר במוחין, ואתפשט במוחא כלא. (במוחא, בגופא כלא, כי אל דעות יי').

בספרא דאגדתא תנינן, כי אל דעות יי', אל תקרי דעות, אלא עדות. דהוא סהדותא דכלא, סהדותא דתרין חולקין, כמה דאת אמר (תהלים עח) ויקם עדות ביעקב. ואף על גב דהאי מלה, אוקמוה בספרא דצניעותא בגוונא אחרא. התיב באתריה שלים, הכא כלא שפיר, וכלא הוי, כד אסתים מלה.

(אבל) האי אימא, לא אפסיק רעותא דתרווייהו לעלמין, בחד נפקין, בחד שריין. לא אפסיק דא מן דא, ולא אסתלק דא מן דא. ובגין כך כתיב ונהר יצא מעדן, יוצא תדיר, ולא אפסיק. הדא הוא דכתיב, וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו. ובגין כך כתיב רעיתי, ברעותא דאחווה שריין, באחדותא שלימותא. אבל הכא אקרי כלה, דכד אתא דכורא לאתחברא עמה, היא כלה, ככלה איהי אתייהא מממש.

ובגין כך, תרי (ויחי רמ"ב) תקונין דנוקבי פריש שלמה. תקונא דקדמיתא סתימא, בגין דאיהי סתימא. ותקונא תניינא פריש יתיר, ולא סתים כולי האי. ולבתר תליא כל שבחא בההיא דלעילא. דכתיב, (שיר השירים ו) אחת היא לאמה ברה היא לילודתה. ובגין דאיהי אימא מתעטרא בעטרא דכלה, ורעותא דיו"ד לא אפסיק מנה לעלמין, אתיהיב ברשותה כל חירו דעבדין. כל חירו דכלא. כל חירו דחייביא, לדכאה לכלא. דכתיב, (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם. וכתיב (ויקרא כח) וקדשתם את שנת החמשים שנה יובל היא. מאי יובל. כמה דאת אמר (ירמיה יז) ועל יובל ישלח שרשיו. משום ההוא נהר דאתי ונגיד ונפיק, ואתי תדיר, ולא פסיק.

בתוב (דף רצ"א ע"א) (משלי ב) כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך. פיון דאמר כי אם לבינה תקרא, אמאי לתבונה. אלא כלא כמה דאמינא. הי מנייהו עלאה. בינה עלאה מתבונה. בינה אב ואם ובן. י"ה: אב ואם, ובן בגווייהו. תבונה: כלא כללא דבנין, בן ובת, ו"ה. ולא אשתכח אב ואם, אלא באימא, דאימא ודאי (ס"א אלא כבינה. ובתבונה ודאי אימא) רביעא עלייהו, ולא אתגלייא. אשתכח דכללא דתרין בנין, אקרי תבונה. וכללא דאב ואם ובן, אקרי בינה. וכד בעי לאכללא כלא, בהאי אתכליל.

והאי אב ואם ובן, אקרון חכמה בינה ודעת. בגין דהאי בן נטיל סימנין דאבוי ואמיה, אקרי דעת, דהוא סהדותא דתרווייהו. והאי בן, אקרי בוכרא. דכתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל. ובגין דאקרי בוכרא, נטיל תרין חולקין. וכד אתרבי בעטרוי, נטיל תלת חולקין. ובין כך ובין כך, תרין חולקין, ותלת חולקין כלא חד מלה. והאי והאי הכי (ס"א חד) הוי, ירותא דאבוי ואמיה ירית.

חמינא דכלהו בוצינין נהרין מבוצינא עלאה, טמירא דכל טמירין, כלהו דרגין לאתנהרא. (נ"א וכלהו אינון דרגין לאנהרא) ובההוא נהורא דבכל דרגא ודרגא, אתגלייא מה דאתגלייא, וכלהו נהורין אחידן, נהורא דא בנהורא דא, ונהורא דא, בנהורא דא, ונהרין דא בדא, ולא מתפרשן דא מן דא.

נהורא דכל בוצינא ובוצינא, דאקרון תקוני מלכא, כתרי מלכא, כל חד וחד, נהיר ואחיד בההוא נהורא דלגו לגו, ולא מתפרש לבר. ובגין כך כלא בחד דרגא אסתלק, וכלא בחד מלה אתעטר, ולא מתפרש דא מן דא, איהו ושמיה חד הוא. נהורא דאתגלייא, אקרי לבושא דמלכא. נהורא דלגו לגו, (בההוא נהורא הוא מה) נהורא סתים, וביה שריא ההוא דלא אתפרש ולא אתגלייא.

ובלהו בוציני, וכלהו נהורין, נהרין מעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין, בוצינא עלאה. וכד מסתכלן, כלהו נהורין דאתפשטן. לא אשתכח בר בוצינא עלאה, דאטמר ולא אתגלייא.

באינון לבושין דיקר, לבושי קשוט, תקוני קשוט, בוציני קשוט, אשתכחו תרין בוצינין, תקונא דכורסייא דמלכא, ואקרון צדק ומשפט. ואינון שירותא, ושלימותא, בכל מהימנותא. ובהני מתעטרין כל דינין דלעילא ותתא, וכלא סתים במשפט. וצדק מהאי משפט אתזן. ולזמנין קרינן לה, (בראשית יד) ומלכי צדק מלך שלם.

כד מתערין דינין ממשפט, כלהו רחמי, כלהו בשלימו. דהאי מבסס להאי צדק, ודינין מתתקנין, וכלהו נחתין לעלמא בשלימו, ברחמי. וכדין (אקרי) שעתא דמתחברן דכר ונוקבא, וכל עלמין כלהו ברחמי, ובחדוותא.

וכד אסגיא חובי עלמא, ואסתאבת מקדשא, ודכורא אתרחק מן נוקבא, וחויא תקיפא שריא לאתערא, ווי לעלמא דמתזן בההוא זמנא מהאי צדק. כמה חבילי טריקין מתערין בעלמא, כמה זכאין מסתלקין מעלמא. וכל כך למה. בגין דאתרחק דכורא מן נוקבא, ומשפט לא קרב בצדק דא. ועל האי כתיב, (משלי יג) ויש נספה בלא משפט, דמשפט אתרחק מהאי צדק, ולא אתבסמא, וצדק נקא מאתר אחרא.

האי אב ואם, כלהו בהו כלילן, כלא בהו סתימן, ואינון סתימן במזלא קדישא, עתיקא דכל עתיקין. ביה סתימן. ביה כלילן. כלא הוא, כלא הוי. בריך הוא, בריך שמיה, לעלם ולעלמי עלמין.

כל מלין דאדרא יאות, וכלהו מלין קדישין, מלין דלא סטאן לימינא ולשמאלא, כלהו מלין דסתימין, ואתגליין לאינון דעאלו ונפקו, וכלא הכי הוא. ועד השתא הוו מתכסיין אלין מלין דדחילנא לגלאה, והשתא אתגליין. וגלי קמי (מלכא) עתיקא קדישא, דהא לא ליקרא דילי ודבית אבא עבידנא, אלא בגין דלא איעול בכסופא קמי פלטרוי עבידנא. ועוד, הא חמינא, דקודשא בריך הוא וכל הני זכאי קשוט דהכא משתכחן, כלהו מסתכמין על ידי. דהא חמינא דכלהו חדאן בהאי הלולא דילי, וכלהו זמינין (דף רצ"א ע"ב) בההוא עלמא בהילולא דילי, זכאה חולקי.

אמר רבי אבא, כד סיים מלה דא בוצינא קדישא, בוצינא עלאה, ארים ידוי, ובכה וחייה. בעא לגלאה מלה חדא. אמר, במלה דא אצטערנא כל יומאי, והשתא לא יהבין לי רשותא. אתתקף, ויתיב, ורחיש בשפוותיה, וסגיד תלת זמנין, ולא הוה יכיל בר נש לאסתכלא באתריה, כל שכן ביה. אמר, פומא פומא, דזכית לכל האי, לא אנגיבו מבוועך. מבוועך נפיק ולא פסק. עלך קרינן (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן. וכתיב (ישעיה נח) וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו.

האידינא אסהדנא עלי. דכל יומין דקאימנא, תאיבנא למחמי יומא דא, (נ"א רעותא לגלאה רזא דא) ולא סליק ברעותי (ס"א ביד), בר האידינא, דהא בעטרא דא מתעטר האי יומא. והשתא בעינא לגלאה מלין, קמיה דקודשא בריך הוא, דהא כלהו מתעטרין ברישי. והאי יומא לא יתרחק למיעל לדוכתיה, פיומא אחרא. דהא כל יומא דא ברשותי קיימא. והשתא שרינא לגלאה מלין, בגין דלא איעול בכסופא לעלמא דאתי. והא שרינא אימא.

בתיב, (תהלים פט) צדק ומשפט מכון כסאך חסד ואמת יקדמו פניך. מאן חכימא, יסתכל בהאי, למחמי אורחוי (ס"א דינוי) דקדישא עלאה, דינין דקשוט, דינין דמתעטרן בכתרי עלאין. דהא

ירותא דא, דכתיב, (תהלים קמד) אַשְׁרֵי הָעַם שְׂכָכָה לוֹ וְגו'.

האי דאוקימנא, אב ואם בעתיקא אחידן, בתיקוני, הכי הוא. דהא ממוחא סתימא דכל סתימין תליין, (נ"א נפקין) ומתאחדן ביה. (ואף על גב דעתיקא קדישא אתתקן בלחודוי) וכד יסתכלון (בכל) מלי. כלא הוא עתיקא בלחודוי, הוא הוי, והוא יהא. וכל הני תקונין ביה. אחידן ביה סתימן לא מתפרשן מניה מוחא סתימא לא אתגלייא ולא תליא ביה א"ב וא"ם מהאי מוחא נפקו, אתכלילו במזלא, וביה תליין, וביה אחידן. זעיר אנפין, בעתיקא קדישא תלייא ואחיד. והא אוקימנא מלי באדרא. זכאה חולקיה דמאן דעאל ונפיק, וינדע אורחין דלא יסטי לימינא ולשמאלא. ומאן דלא עאל ונפק, טב ליה דלא אברי. וכתיב (הושע יד) כי ישרים דרכי יי'.

אמר רבי שמעון, מסתכל הוינא כל יומא בהאי קרא, דכתיב, (תהלים לד) ביי' תתהלל נפשי ישמעו ענוים וישמחו. והאידינא אתקיים קרא כלא. ביי' תתהלל נפשי ודאי, דהא נשמתי ביה אחידא, ביה להטא, ביה אתדבקת ואשתדלת ובאשתדלותא דא תסתלק לאתרהא. ישמעו ענוים וישמחו, כל הני צדיקייא, וכל בני מתיבתא קדישא, וזכאין דאתיין השתא עם קדשא בריך הוא, כלהו שמעין מלי, וחדאן. בגין כן, (תהלים לד) גדלו ליי' אתי ונרוממה שמו יחדיו.

פתח ואמר, כתיב, (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום. הדא הוא דכתיב, (תהלים מח) כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו. נועדו, באן אתר. בארץ אדום. באתר דדינין מתאחדין תמן. עברו יחדיו, דכתיב וימת וימלוך תחתיו. המה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו, דלא אתקיימו באתרייהו, בגין דתקונין דמלכא לא אתקנו, וקריתא קדישא ושורוי, לא אנדמנו.

הדא הוא דכתיב, כאשר שמענו כן ראינו וגו', דהא כלהו לא אתקיימו, והיא אתקיימת השתא, בסטרא דדכורא, דשריא עמה. הדא הוא דכתיב, וימלוך תחתיו הדר ושם עירו פעו ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב. מי זהב ודאי כמה דאוקימנא באדרא.

ועל דא אמר שלמה מלכא, (קהלת ז) את הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו וגו', הכל דא, (ס"א ל"ג הכל דא) הכל חדא, מהכלים דלעילא, דאקרון אפי מלכא, ודא איהו מלכותא קדישא, דכד היא מתערא בדינוי, כתיב יש צדיק אובד בצדקו. מאי טעמא. משום דמשפט אתרחק מצדק. ובגין כן אקרי, ויש נספה בלא משפט.

תא חזי, כד אשתכח זכאה עלאה בעלמא, רחיקא דקודשא בריך הוא, אפילו כד אתער צדק בלחודוי, יכיל עלמא לאשתזבא בגיניה. וקודשא בריך הוא בעי ביקריה, ולא מסתפי (דף רצ"ב ע"א) מן דינא. וכד ההוא זכאה לא קיימא בקיומיה, מסתפי אפילו ממשפט, ולא יכיל למיקם ביה. כל שכן בצדק.

דוד מלכא, בקדמיתא אמר, (תהלים כו) בחגני יי' ונסני. דהא אנא לא מסתפינא מכל דינין, אפילו מהאי צדק, וכל שכן דאחידנא ביה, מה כתיב. (תהלים יז) אני בצדק אחזה פניך, בצדק ודאי. לא מסתפינא למיקם בדינוי. בתר דחב, אפילו ממשפט מסתפי, דכתיב, (תהלים קמג) ואל תבא במשפט את עבדך.

תא חזי, כד מתבסמא האי צדק ממשפט, כדין אקרי צדקה. ועלמא מתבסמא בחסד, ואתמליא מניה. דכתיב, (תהלים לג) אוהב צדקה ומשפט חסד יי' מלאה הארץ.

אסהרנא עלי, דכל יומאי הוינא מצטער על עלמא, דלא יערע בדינוי דצדק, ולא יוקיד עלמא בשלהובוי. כמה דכתיב, (משלי ל) אכלה ומחתה פיה. מכאן ולהלאה, כפום כל חד, כפום בירא עמקא, והא בדרא דא אית ביה זכאין, וזעירין אינון דיקומון לאגנא על עלמא, ועל עאנא, מארבעה זיוין. (ס"א על עלמא, ועלינא בעיזו).

עד כאן אחידן מלי דא בדא, ומתפרשן מלין דסתימין בעתיקא קדישא, סתימא דכל סתימין, והיך אחידן אלין באלין. מכאן להלאה, מלין דזעיר אנפין, אינון דלא אתגליין באדרא. אינון דהוו סתימין בלבאי, ותמן לא אתקנו. (עד כאן סתימן מלין) השתא אתתקנו ואתגליין, וכלהו מלין סתימין, ובירין כלהו. זכאה חולקי, ואינון דירתו

גוּוּנִי. וּמְנִיָּה מִתְּזֵן חֻקְלָא דְתַפּוּחִין קְדִישִׁין. וּמַהֲאִי טְלָא דְגוּלְגַלְתָּא דָּא, טַחְנִין מְנָא לְצַדִּיקֵיָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי, וּבִיָּה זְמִינִין מִתְּיָא לְאַחֵיָא. וְלֹא אֲזַדְמֵן מְנָא דְנִפְל מְהֵאִי טְלָא, בְּרַ הֵהוּא זְמָנָא בְּזַמְנָא דְאֲזֵלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא, וְזֵן לְהוּ עֲתִיקָא דְכָלָא, מְהֵאִי אָתַר. מַה דְלָא אֲשַׁתְּכַח לְבַתְּר. הֲדָא הוּא דְכְּתִיב, (שמות טז) הִנְנִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית כז) וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וְגו'ו'. הֵאִי בְּהֵהוּא זְמָנָא. לְזַמְנָא אַחְרָא תְּנִינֵן, קְשִׁים מְזוּנוֹתֵיו שֶׁל אָדָם קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. וְהָא בְּמִזְלָא תְּלִיָּא בְּמִזְלָא וְדָאִי. וְעַל כֵּן בְּנֵי חַיִּי וּמְזוּנֵי, לָאוּ בְּזַכּוּתָא תְּלִיָּא מִלְתָּא, אֲלֵא בְּמִזְלָא תְּלִיָּא מִלְתָּא, וְכָלָא תְּלִיָּין בְּהֵאִי מִזְלָא, כְּמָה דְאוּקִימְנָא.

תְּשַׁעָּה אֵלְפִין רַבּוּא עֲלָמִין, נְטִלִין וְסַמְכִין עַל הֵאִי גוּלְגַלְתָּא. וְהֵאִי אֲוִירָא דְכָיָא אֲתַכְלִיל בְּכָלָא, כִּיּוֹן דְּהוּא כְּלִיל מְכָלָא וְכָלָא אֲתַכְלִיל בִּיָּה, אֲתַפְּשֵׁטוּ אֲנַפּוּי לְתַרִּין סְטָרִין, בְּתַרִּי נְהוּרִין כְּלִילֵן מְכָלָא. וְכַד אֲסַתְּכְלוּ אֲנַפּוּי, בְּאַנְפִּין דְּעֲתִיקָא קְדִישָׁא, כָּלָא אַרְךְ אֲפִים אַקְרִי. מַאי אַרְךְ אֲפִים. (אַרְךְ אֲפִים מִיבְעֵי לֵיהּ) אֲלֵא הִכִּי תְּנִינֵן, בְּגִין דְּאַרְךְ אֲפִיהּ לְחַיִּיבָא. אֲבָל אַרְךְ אֲפִים, אֲסוּוֹתָא דְאַנְפִּין. דְּהָא לָא אֲשַׁתְּכַח אֲסוּוֹתָא בְּעֵלְמָא, אֲלֵא בְּזַמְנָא דְאַשְׁגַּחִין אֲנַפִּין בְּאַנְפִּין.

בְּחֻלְלָא דְּגוּלְגַלְתָּא, נְהִירִין תְּלַת נְהוּרִין. וְאִי תִימָא תְּלַת, אַרְבַּע אֵינּוֹן, כְּמָה דְאַמְיָנָא אַחְסַנְתִּיהּ דְּאֲבוּי וְאַמִּיהּ, וְתַרִּין גְּנִיזִין דְּלֵהוּן, דְּמַתְּעַטְרֵן כְּלֵהוּ בְּרִישִׁיהּ, וְאֵינּוֹן תְּפִלִּין דְּרִישָׁא. לְבַתְּר מִתְּחַבְּרֵן בְּסְטָרוּי, וְנְהִירִין וְעֵאלִין בְּתַלַּת חֻלְלֵי דְּגוּלְגַלְתָּא. נְפָקִין כָּל חַד בְּסְטָרוּי, וּמַתְּפַשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא.

וְאַלִּין מִתְּחַבְּרִין בְּתַרִּי מוּחִי. וּמוּחָא תְּלִיתָאָה כְּלִיל לֹון, וְאַחִיד (וְאֵינּוֹן תְּפִלִּין דְּרִישָׁא. וְאַלִּין מִתְּחַבְּרֵן בְּתַרִּי מוּחִי. וּמוּחָא תְּלִיתָאָה כְּלִיל לֹון, וְנְהִירִין וְעֵאלִין בְּתַלַּת חֻלְלֵי דְּגוּלְגַלְתָּא. לְבַתְּר נְפָקִין כָּל חַד בְּסְטָרוּי, וּמַתְּפַשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא. וְהֵאִי מוּחָא תְּלִיתָאָה אַחִיד) בְּהֵאִי סְטָרָא וּבְהֵאִי סְטָרָא, וּמַתְּפַשְׁטֵן בְּכָל גּוּפָא, וְאַתְּעֵבִיד מְנִיָּה תְּרִי גּוּוּנֵי כְּלִילֵן כְּחֻדָּא. וּמַהֲאִי נְהִיר אֲנַפּוּי, וְאַסְהִיד בְּאַבָּא וְאַימָא גּוּוּנֵי דְאַנְפּוּי. וְהוּא אַקְרִי דְעַת, בְּדַעַת (ס"א כְּדָא) כְּתִיב, (שמואל א ב) כִּי אֵל דְּעוֹת ה' וְגו', בְּגִין דְּאִיהוּ בְּתַרִּי גּוּוּנֵי לוּ נְתַכְּנוּ עֲלִילוֹת. אֲבָל לְעֲתִיקָא

(וְהֵא) בְּסַפְרָא דְאַגְדָּתָא דְרַב הַמְּנוּנָא סְבָא אֲתַמַּר, וְיַמְלוּךְ תַּחְתִּיו הֲדַר. הֲדַר וְדָאִי, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (ויקרא כג) פְּרִי עֵץ הָדָר. וְשֵׁם אֲשֶׁתּוּ מְהִיטְבָּאֵל, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר כְּפוֹת תְּמָרִים. וְכְּתִיב, (תהלים צב) צַדִּיק כְּתָמַר יִפְרַח, דְּאִיהִי דְכּוּר וְנוֹקְבָא. הֵאִי אֲתַקְרִיאַת בַּת מְטָרַד, בַּת מְהֵהוּא אָתַר דְּטָרְדִין כְּלָא לְאַתְדַּבְּקָא, וְאַקְרִי אָב. וְכְּתִיב (איוב כח) לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֲרַפָּה וְלֹא תִמְצָא בְּאַרְץ הַחַיִּים. דְּבַר אַחַר, בַּת מְאַימָא, דְּמַסְטָרְהָא מִתְּאַחְדִּין דִּינִין, דְּטָרְדִין (דף רצ"ב ע"ב) לְכָלָא. בַּת מִי זָהָב, דִּינְקָא בְּתַרִּין אֲנַפִּין, דְּנְהִירוּ בְּתַרִּין גּוּוּנִין. בְּחֻסְדַּא וּבְדִינָא.

עַד לָא אַבְרִי עֲלָמָא, לָא הוּוּ מְשַׁגִּיחִין אֲנַפִּין בְּאַנְפִּין, וּבְגִין כְּדָא, עֲלָמִין קְדָמָאִי אֲתַחְרְבוּ, וְעֲלָמִין קְדָמָאִי בְּלָא תְּקוּנָא אֲתַעֲבִידוּ. וְהֵהוּא דְלָא הוּוּ בְּתַקּוּנָא, אַקְרִי זִיקִין נְצוּצִין, כְּהֵאִי אֲוּמְנָא, מְרַצְפָּא (ס"א מְרַפְּתָא), כַּד אַכְתֵּשׁ בְּמְנָא דְּפְרוּזָא, אֲפִיק זִיקִין לְכָל עֵיבַר, וְאַינּוֹן זִיקִין דְּנַפְקִין, נְפָקִין לְהִיטִין וְנְהִירִין, וְדַעֲכִין לְאַלְתַּר. וְאַלִּין אַקְרוּן עֲלָמִין קְדָמָאִי. וּבְגִין כְּדָא אֲתַחְרְבוּ וְלֹא אֲתַקְרִימוּ. עַד דְּאַתְתַּקֵּן עֲתִיקָא קְדִישָׁא, וְנַפִּיק אֲוּמְנָא (ד"א מְאַנָּא) לְאוּמְנוּתִיהּ.

וְעַל הֵאִי תְּנִינָא בְּמַתְּנִיתָא דִּילָן, דְּנִיצוּצָא אֲפִיק זִיקִין בְּזִיקִין (נ"א דְּבוּצִינָא אֲפִיק זִיקִין נִיצוּצִין) לְתַלַּת מְאָה וְעֶשְׂרִין עֵיבַר. וְאַינּוֹן זִיקִין, עֲלָמִין קְדָמָאִי אַקְרוּן, וּמִיתוּ לְאַלְתַּר. לְבַתְּר נַפִּיק אֲוּמְנָא (ס"א מְאַנָּא) לְאוּמְנוּתִיהּ, וְאַתְתַּקֵּן בְּדְכּוּר וְנוֹקְבָא, וְהִנְי זִיקִין דְּאַתְדַּעֲכוּ וּמִיתוּ, הַשְׁתָּא אֲתַקֵּים כְּלָא. מְבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא, נְפַק נִיצוּצָא, פְּטִישָׁא תְּקִיפָא, דְּבִטְשׁ, וְאַפִּיק זִיקִין עֲלָמִין קְדָמָאִי, וּמַתְּעַרְבִי (ד"א וּמַתְּדְּכִי) בְּאוּרָא דְכָיָא, וְאַתְבְּסְמוּ דָּא כְּדָא.

כְּדָא אֲתַחְבְּרַ אַב"א וְאַימ"א, וְהֵהוּא אָב הוּא, מְרוּחָא דְּגִנְזִי בְּעֲתִיק יוּמִין, בִּיָּה אֲתַגְּנִיז הֵאִי אֲוִירָא, וְאַכְלִיל לְנִיצוּצָא, דְּנַפְק מְבוּצִינָא דְּקַרְדִּינוּתָא דְּגִנְזִי בְּמַעוּי דְּאַימָא. וְכַד אֲתַחְבְּרוּ תְּרוּוּיָהוּ, וְאַתְכְּלִילוּ דָּא כְּדָא. נַפִּיק גוּלְגַלְתָּא חַד תְּקִיפָא, וְאַתְפַּשְׁט בְּסְטָרוּי, דָּא בְּסְטָרָא דָּא, וְדָא בְּסְטָרָא דָּא. כְּמָה דְּעֲתִיקָא קְדִישָׁא תְּלַת רִישִׁין אֲשַׁתְּכַחוּ בְּחַד, כְּדָא כְּלָא אֲזַדְמֵן בְּתַלַּת רִישִׁין, כְּמָה דְאַמְיָנָא.

בְּהֵאִי גוּלְגַלְתָּא דְּזַעִיר אֲנַפִּין, נְטִיף טְלָא מְרִישָׁא חַוּוּרָא (וְאַחִיד לֵיהּ), וְהֵהוּא טְלָא אֲתַחְזִי בְּתַרִּי

אורחוי דפקודי אורייתא, (ואתמנן עלייהו) כל מאריהון דיבבא ויללא תליין בכל קוצא וקוצא, ואינון מפרשין רשתא לחייביא, דלא ידעין אינון ארחין. הדא הוא דכתיב, (משלי ד) דרך רשעים כאפלה. וכל אלין תליין בקוצין תקיפין, ובגין כך פלהו תקיפין. ואוקימנא באינון שעיען אתאחדן מאריהון דמתקלא, (ס"א דרחימותא) דכתיב, (תהלים כה) כל ארחות יי' חסד ואמת. וכל כך, בגין דמשכין ממוחין סתימין דרהיטי דמוחא.

ובגין כך משתכחי כל חד כפום אורחוי, מחד מוחא באינון קוצין שעיען, אתמשכן מאריהון דמתקלא, דכתיב כל ארחות יי' חסד ואמת.

ממוחא תניינא, באינון קוצין תקיפין, אתמשכן ותליין מאריהון דיבבא ויללא דכתיב בהו דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו. מאי קא מיירי. אלא לא ידעו, כלומר לא ידעין, ולא בעאן למנדע, במה יכשלו. אל תקרי במה, אלא באימא יכשלו. באינון דמתאחדין בסטר דאימא. מאי סטרא דאימא. גבורה תקיפא מינה מתאחדן מאריהון דיבבא ויללא.

ממוחא תליתאה, באינון קוצין דאינון באמצעייתא, אתמשכן ותליין מאריהון דמידין (דמאריי). ואקרון אפין נהירין ולא נהירין. ובהני כתיב (משלי ד) פלס מעגל רגליך. וכלא אשתכח באינון קוצין ושערי דרישא.

מצחא דגולגולתא, מצחא לאתפקדא (ס"א לאתעקרא) חייביא על עובדיהון. וכד האי מצחא אתגלייא, מתערין מאריהון דדינין, לאינון דלא מתכספין בעובדיהון. האי מצחא סומקא כוורדא. ובשעתא דאתגלייא מצחא דעתיקא בהאי מצחא, אתהדרת חוורא כתלגא. וההיא שעתא, עת רצון אקרי לכלא.

בספרא דאגדתא דבי רב ייבא סבא אמר, מצח. זכי מצח, מצחא דעתיקא. ואי לאו, אשדי ח' בין תרין אתוון, כמה דאת אמר (במדבר כד) ומחץ פאתי מואב.

ואוקימנא, דאקרי נצח באתוון רצופין. וכמה נצחים הוו. ואף על גב דנצח אחרא (באתרא) בנצח אחרא אסתלק, ואית נצחים אחרנין

קדישא סתימאה, לא נתכנו. מאי טעמא נתכנו להאי. בגין דרית תרין חולקי, וכתיב (שמואל ב כב) עם חסיד תתחסד וגו'.

והא בקשוט אוקימו חברייא, דכתיב, (בראשית כט) ויגד יעקב (דף רצ"ג ע"א) לרחל כי אחי אביה הוא. ויגד, הא אוקמוה, דכלא רזא דחכמתא. וכי בן רבקה הוא. בן רבקה, ולא כתיב בן יצחק. רמז, וכלא רמיזא בחכמתא. ועל האי אקרי שלים בכלא. וביה אתחזי מהימנותא. ובגין כך כתיב, ויגד יעקב, ולא כתיב ויאמר.

הני גווני, כמה דנהרין בעטרא דרישא, ועאלין בחללי דגולגולתא. הכי מתפשטין בכל גופא, וגופא אתאחיד בהו. לעתיקא קדישא סתימא, לא נתכנו, ולא ייאן ליה, דהא כלא בחד אשתכח, חידו לכלא, חיים לכלא. לא תלייא ביה דינא. אבל בהאי, לו נתכנו עלילות ודאי.

בגולגולתא דרישא, תליין כל אינון רבוון ואלפין מקוצי דשערין, דאינון אוכמין. ומסתבכין דא בדא, אחידן דא בדא, דאחידן בנהירו עלאה דמעטר ברישיה מאבא, וממוחא דאתנהיר מאבא. לבתר נפקין נימין על נימין, מנהירו דמתעטר ברישיה מאימא, ומשאר מוחי. וכלהו אחידן, ומסתבכי באינון שערי דאחידן מאבא, בגין דאינון מתערבין דא בדא, ומסתבכין דא בדא.

ובלהו מוחי אחידן בגולגולתא, במוחא עלאה. וכלהו משיכן אתמשכן מתלת חללי דמוחא, אחידן במוחי מתערבין דא בדא, בדכיא במסאבא. בכל אינון טעמין ורזין, סתימין ומתגליין. ובגין כך פלהו מוחי רמיזי (כך נמצא בס"י) באנכי יי' אלהיך וכו', כמה דנהרין בעטרא דרישא, ועאלין בחללי דגולגולתא.

כל אינון קוצין אוכמין, חפיין ותליין לסטרא דאודנין. והא אוקימנא, דבגין כך כתיב, (מלכים ב יט) הטה יי' אזנך ושמע. מכאן אוקימנא, מאן דבעי דירכין מלפא אודניה לקבליה, יסלסל ברישיה דמלפא, ויפנה שערי מעל אודנוי, וישמע ליה מלפא בכל מה דבעי.

בפלגותא דשערי, מתאחדא חד אורחא, בארחא דעתיק יומין, ומתפרשן מניה כל

דְּכָתִיב, (זכריה ג) עַל אֲבָן אַחַת שְׁבַע עֵינַיִם. וְאִינוּן גְּוֹנִינַן מִתְּלַהֲטִין בְּסִטְרֵיהוּ.

מְסוּמְקָא, נְפָקִין אוּחְרָנִין, מְאֲרֵי דְאֲשַׁגְחוּתָא לְדִינָא. וְאִינוּן אֶקְרוּן, (דברי הימים ב

טז) עֵינֵי יְיָ מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ. מְשׁוֹטְטוֹת, וְלֹא מְשׁוֹטְטִים. בְּגִין דְּכָלְהוּ דִינָא. מִירוּקָא, נְפָקִין אוּחְרָנִין, דְּקִימִין לְגַלְאָה עוֹבְדִין, בֵּין טב וּבֵין בִּישׁ. דְּכָתִיב (איוב לד) כִּי עֵינָיו עַל דְּרָכֵי אִישׁ. וְאֵלִין אֶקְרוּן, (זכריה ד) עֵינֵי יְיָ מְשׁוֹטְטִים. מְשׁוֹטְטִים, וְלֹא מְשׁוֹטְטוֹת. בְּגִין דְּאִינוּן לְתַרְיִן סִטְרִין, לְטַב וּלְבִישׁ. מְחוּוֹרָא, נְפָקִין כָּל אִינוּן רַחֲמֵי, כָּל אִינוּן טְבָאן, דְּמִשְׁתַּכְּחֵי בְּעַלְמָא, לְאוּטְבָא לְהוּ לִישְׂרָאֵל. וְכֹדִין אֶסְתַּחֲזִין (נ"א אֶסְתַּחֲרוּן) כָּל אִינוּן תְּלַת גְּוֹנֵי, לְרַחֲמָא עַלְיֵיהוּ.

אֲלִין גְּוֹנִינַן מִתְּעַרְבִין דָּא בְּדָא, וְאֶתְדַבְּקִין דָּא בְּדָא. כָּל חַד אוֹזִיף לְחִבְרִיה מְגוּוֹנֵי דִילִיה, בְּר מְחוּוֹרָא, דְּכָלְהוּ כְּלִילִין בִּיה כַּד אֲצִטְרִיף, וְהוּא חֲפִי עַל כְּלָא. כָּל גְּוֹנִינַן דְּלִתְתָּא, לָא יִכְלִין כָּל בְּנֵי עַלְמָא, לְאֶסְחָרָא לֹון חוּוֹרָא, לְאוּכְמָא לְסוּמְקָא וּלְירוּקָא. וְהִכָּא בְּאֲשַׁגְחוּתָא חַד, כְּלָהוּ אֶתְאֲחַדְדִין וְאֶסְתַּחֲזִין בְּחוּוֹרָא.

גְּבִינֵי לָא מִשְׁתַּכְּכִין, בְּר כַּד בְּעִינַן גְּוֹנִינַן דְּחוּוֹרָא לְאֲשַׁגְחָא, בְּגִין דְּגְבִינִין יְהִבִין אֶתְר לְאֲשַׁגְחָא, לְכָלְהוּ גְּוֹנֵי. וְאִי אִינוּן לָא יְהִבִין אֶתְר, לָא יִכְלִין לְאֲשַׁגְחָא וְלְאֶסְתַּכְּלָא. גְּבִינִין לָא קִימִין, וְלֹא מִשְׁתַּכְּכִין שְׁעֵתָא חָדָא שְׁלִימוּתָא, אֲלֹא פְקַחִין וְסִתְמִין, סִתְמִין וּפְקַחִין, מְשׁוּם עֵינָא פְקִיחָא דְקָאֵי עַלְיֵיהוּ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (יחזקאל א) וְהַחִיּוֹת רָצוּא וְשׁוֹב. וְהָא אוּקִימָנָא.

כְּתִיב (ישעיה לג) עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה יְרוּשָׁלַם נְוָה שְׁאֲנָן, וְכְתִיב (דברים יא) תָּמִיד עֵינֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּהַ מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְגו' דְּהָא יְרוּשָׁלַם בְּעֵינָא כֵּן, דְּכְתִיב, (ישעיה א) צֶדֶק יִלִּין בְּהַ. וּבְגִין כֵּן יְרוּשָׁלַם, וְלֹא צִיּוֹן. דְּכְתִיב, (ישעיה א) צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדֶּה וְגו', דְּכָלְא רַחֲמֵי.

עֵינֶיךָ, עֵינֶיךָ כְּתִיב, עֵינָא דְּעִתִּיקָא קְדִישָׁא, סִתְמָא דְּכָלְא. הַשְׁתָּא, עֵינֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּהַ, לְטַב וּלְבִישׁ, כְּמָה דְּאֶתְחַזִּי. (לְסוּמְקָא וּלְירוּקָא. וְהִכָּא בְּאֲשַׁגְחוּתָא חָדָא, כְּלָהוּ אֶסְתַּחֲרוּן וְאֶסְתַּחֲזִין בְּחוּוֹרָא. גְּבִינֵי לָא מִשְׁתַּכְּכִין, כַּד

דְּמִתְּפַשְׁטִין בְּכָל גּוּפָא. וּבְגִין דְּשִׁבְתָּא בְּשְׁעֵתָא דְּצִלוּתָא דְּמִנְחָה, בְּגִין דְּלֹא יִתְעַר דִּינִין, גְּלִיָּא עִתִּיקָא קְדִישָׁא מְצַחָא דִּילִיה, וְכָל דִּינִין אֶתְכַפְּיִין וְאֲשַׁתְּכְּבוּ וְלֹא אֶתְעַבִּידוּ.

בְּהַאי מְצַחָא תְּלִיין אַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִין כְּתִי דִינִין, לְכָל אִינוּן דְּחֲצִיפִין בְּעוֹבְדֵיהוּן. כְּמָה דְּכְתִיב, (תהלים עג) וְאָמְרוּ אִיכָה יָדַע אֵל וַיֵּשׁ דְּעָה בְּעֵלְיוֹן. וְהָא עֶשְׂרִים אִינוּן, אַרְבַּעַה (דף רצ"ג ע"ב) לְמָה. לְקַבְּלֵיהוּן דְּאַרְבַּעַה מִיתוֹת בֵּית דִּינָא לְתַתָּא, דְּתְלִיין מְלַעֲיִלָּא. וְאֲשַׁתְּאֲרוּ עֶשְׂרִין. וּבְגִין כֵּן לָא מְעַנִּישִׁין בֵּי דִינָא עַלְאָה, עַד דִּישְׁלִים (נ"א עֶשְׂרִין) וְסִלְקָא לְעֶשְׂרִין שְׁנִין, לְקַבְּלֵיהוּן דְּעֶשְׂרִין כְּתִי דִינָא. בְּמִתְנִיתָא סִתְמָאָה דִּילָן תְּנִינַן, לְקַבְּלֵיהוּן דְּאַרְבַּעַה וְעֶשְׂרִין סְפָרִים דְּאֶתְכַלִּילִין בְּאוּרֵיתָא.

עֵינֵינִין דְּרִישָׁא, אִינוּן עֵינֵינִין דְּלֹא מִסְתַּמְרִין מְנִייהוּ חֲיִיבֵיא. עֵינֵינִין דְּנִימִין וְלֹא נִימִין. וּבְגִין כֵּן אֶקְרוּ (שיר השירים ה) עֵינָיו כִּיּוֹנִים. מְאִי יוֹנִים. כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר, (ויקרא כה) וְלֹא תוֹנוּ אִישׁ אֶת עַמִּיתוֹ. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים צד) וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה יְהוָה וְגו'. וְכְתִיב (שם) הַנוֹטֵעַ אֲזַן הֵלֵא יִשְׁמַע וְגו'.

תְּקוּנָא דְּעַל עֵינָא, שְׁעָרֵי דְּמִתְּשַׁעְרִין בְּשַׁעוּרָא שְׁלִים. מְאִינוּן שְׁעָרִין תְּלִיין אֶלְף וְשִׁבְעָה מָאָה מְאֲרֵי דְּאֲשַׁגְחוּתָא, לְאֶגְחָא קְרָבָא. וְכֹדִין קִימִי כְּלָהוּ מְשׁוּלְשְׁלִיהוּן וּמִתְּפַקְחִין עֵינֵינִין.

כְּסוּתָא דְּעַל עֵינֵינִין, גְּבִינִין מִתְּאֲחַדְדִין בְּהוּ. וְאֶלְף רְבוּוֹן מְאֲרֵי תְּרִיסִין אֶתְאֲחַדְדִין בְּהוּ, וְאִינוּן אֶקְרוּן כְּסוּתָא דְּעֵינֵינִין. וְכָל אִינוּן דְּאֶקְרוּן עֵינֵי יְיָ, לָא פְקַחִין, וְלֹא אֶתְעָרוּן, בְּר בּוֹמְנָא דְּאֵלִין כְּסוּתֵי דְּגְבִינִין, מִתְּפָרְשִׁין אִינוּן תְּתָאֵי מְעֻלָּאֵי. וּבְשְׁעֵתָא דְּאֶתְפָּרְשִׁין גְּבִינֵי תְּתָאֵי מְעֻלָּאֵי, וְיְהִבִין אֶתְר לְאֲשַׁגְחָא מִתְּפַקְחִין עֵינֵינִין, וְאֶתְחַזִּי כְּמָאן דְּאֶתְעַר מְשִׁינְתֵיהַ. אֶסְתַּחֲרוּ עֵינֵינִין וְחֲמָא לְעֵינָא פְקִיחָא, וְאֶסְתַּחֲזִין בְּחוּוֹרָא דִּילִיה. וְכַד אֶסְתַּחֲזִין, אֶתְכַפְּיִין מְאֲרֵיהוּן דְּדִינִין לִישְׂרָאֵל. וּבְגִין כֵּן כְּתִיב, (תהלים מד) עוֹרָה לְמָה תִּישַׁן יְיָ הַקִּיצָה וְגו'.

אַרְבַּע גְּוֹנִינַן אֶתְחַזִּינַן בְּאִינוּן עֵינֵינִין. מְאִינוּן נְהִירִין אַרְבַּעַה כְּתִי דְּתְפִילִין, דְּנְהִירִין בְּרַהֲיִטֵי מוּחָא. שְׁבַעַה דְּאֶקְרוּן עֵינֵי ה'. וְאֲשַׁגְחוּתָא נְפָקֵי, מְגוּוֹן אוּכְמָא דְּעֵינָא. כְּמָה דְּאוּקִימָנָא בְּאֶדְרָא,

בחוטמא, וכל דאתאחדן בהו, כלהו מתבסמן. וכמה גבוראן מתאחדן פחדא, דכתיב (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי' ישמיע כל תהלתו. והאי חוטמא, מחד נוקבא נפק אשא דאכלא כל שאר אשין. בחד נוקבא תננא. והאי והאי אשתכח באשא ותננא דמדבחה. ואתגלייא האי עתיקא קדישא, ואשתכח כללא. היינו דאתמר (ישעיה מח) ותהלתי אחטם לך.

חוטמא דעתיקא קדישא אריך, ומתפשט. ואקרי ארך אפים. והאי חוטמא, זעיר. וכד תננא שרי נפיק בבהילו, ואתעביד דינא. ומאן מעכב להאי. חוטמא דעתיקא. וכלא כמה דאמינא באדרא, ואתערו חברייא.

ובספרא דרב המנונא סבא, אוקים הני תרי נוקבי. מחד תננא ואשא. ומחד נייחא ורוחא טבא. דאית ביה ימינא ושמאלא, וכתיב (ס"א דכתיב) (הושע יד) וריח לו כלבנון. ובנוקבא כתיב, (שיר השירים ז) וריח אפך כתפוחים. ומה בנוקבא הכי, כל שפן ביה. ושפיר קאמר.

ומה דאמר וירח יי' את ריח הניחח. הניחח בתרי סטרי, חד נייחא, דאתגלייא עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין, דהאי הוא נייחא ואתבסמותא לכלא. וחד אתבסמותא דלתתא, בההוא תננא ואשא דמדבחה. ובגין דאיהו מתרין סטריין, כתיב ניחח. וכלא בזעיר אנפין אתמר.

תרי אודניין, למשמע טב וביש. ותרווייהו סלקין לחד. דכתיב, (מלכים ב יט) הטה יי' אזנך ושמע. אודנא לגו בגו דיליה, תלייא ברשימין עקימין, בגין דיתעכב קלא לאעלא במוחא, ויבחיין ביה מוחא, ולא בבהילו, דכל מלה דהוי בבהילו, לא הוה בחכמתא שלימתא.

מאודניין אלין תליין כל מאריהון דגדפיין, דנטליין קלא מעלמא, וכלהו הכי אקרון אזני יי', דכתיב בהו, (קהלת י) כי עוף השמים יוליך את הקול וגו'. כי עוף השמים יוליך את הקול, האי קרא קשיא, השתא מאי קול איכא הכא, דהא רישא דקרא כתיב גם במדעך מלך אל תקלל, במדעך כתיב, ובחדרי משכבך וגו'. מאי טעמא כי עוף השמים יוליך את הקול, והא ליכא הכא קלא.

בעיין גונויין לאשגחא) בגין כף לא אתקיימו בקיומא תדיר. והתם עינך תראינה ירושלם, כלא לטב, כלא ברחמי. דכתיב, (ישעיה נד) וברחמים גדולים אקבצך.

תמיד עיני יי' אלהיך בה מרשית השנה. מרשית חסר א' כתיב, ולא ראשית באלף. מאן היא. ה"א דלתתא. ולעילא כתיב, (איכה ב) השליך משמים ארץ תפארת ישראל. מאי טעמא השליך משמים ארץ. משום דכתיב, (ישעיה ג) אלביש (דף רצ"ד ע"א) שמים קדרות, ועיניין בקדרותא, בגוונא אוכמא אתחפו.

מרשית השנה, מאן אתר מסתפליין בירושלם אלין עיני יי', חזר ופירש, מרשית השנה, דהוא דינא בלא אלף, ודינא אתאחד מסטרהא, אף על גב דלאו הוא דינא ממש. ועד אחרית שנה, אחרית שנה ודאי דינא אשתכח. דהא כתיב, (ישעיה א) צדק ילין בה, דהיא אחרית השנה.

תא חזי, א' בלחודוי אקרי ראשון, דכר. באלף סתים וגניז מה דלא אתידע. כד אתחבר האי אלף באתר אחרא, אקרי ראשית. ואי תימא דאתחברא. לא. אלא אתגליא ביה, ונהיר ליה, וכדין אקרי ראשית. ואפילו בהאי ראשית, לא אשגח בירושלם, דאלמלא הות בהאי, אתקיימת תדירא. אבל מרשית כתיב. ולעלמא דאתי כתיב, (ישעיה מא) ראשון לציון הנה הנם וגו'.

חוטמא דזעיר אנפין, תקונא דפרצופא. כל פרצופא ביה אשתמודע. חוטמא דא, לא כחוטמא דעתיקא קדישא סתימא דכל סתימין. דחוטמא דעתיקא, חיים דחיים (לכלא). דהא מתרין נוקבין, נפקין רוחין דחייין, לכלא. בהאי זעיר אנפין כתיב, (שמואל ב כב) עלה עשן באפו וגו'.

בהאי תננא כל גונוי (תרי גונוי) אחידן ביה, בכל גוונא וגוונא, אחידן כמה מאריהון דדינא קשיא. דאחידן בההוא תננא. (ובגין כף) ולא מתבסמין כלהו, אלא בתננא דמדבחה דלתתא. ועל דא כתיב, (בראשית ח) וירח יי' את ריח הניחח. מהו הניחח. אתבסמותא דמארי דינא, נחת רוח.

וירח יי' את ריח הניחח, את ריח הקרבן לא כתיב, אלא את ריח הניחח. דכלהו גבוראן דאחידן